

ΙΕΡΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ὑπὸ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ
Πρωτοπρεσβυτέρου

Ἐκδόσεις
ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	7
1. Έννοια και χρησιμότης τῆς ἱεράς ἱστορίας.....	8
ΓΕΝΕΣΙΣ.....	11
2. δημιουργία τοῦ κόσμου.....	11
3. Ἡ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου.....	15
4. Ὁ ἄνθρωπος στὸν παράδεισο.....	18
5. Ἡ πτῶσις.....	22
6. Ἐξω ἀπὸ τὸν παράδεισο.....	26
7. Ἡ ἀδελφοκτονία.....	29
8. Οἱ δύο γενεές.....	33
9. Ὁ κατακλυσμός (α΄).....	37
10. Ὁ κατακλυσμός (β΄).....	40
11. Ὁ κατακλυσμός (γ΄).....	44
12. Μετὰ τὸν κατακλυσμό.....	48
13. Ἡ κλήσις τοῦ Ἀβραάμ.....	52
14. Ἀβραμ καὶ Μελχισεδέκ.....	56
15. Ἡ διαθήκη τοῦ Θεοῦ.....	60
16. Σόδομα καὶ Γόμορρα.....	64
17. Ὁ Ἰσαάκ.....	68
18. Γάμος καὶ θάνατοι.....	72
19. Ησαὺ καὶ Ἰακώβ.....	76
20. Ὁ Ἰακώβ στὴ Μεσοποταμία.....	80
21. Ἐπιστροφή στὴ Χαναάν.....	85
22. Ὁ Ἰωσήφ καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ.....	89
23. Ταπεινώσις καὶ ἀνύψωσις τοῦ Ἰωσήφ.....	94
24. Ὁ Ἰακώβ στὴν Αἴγυπτο.....	99
25. Το τέλος τοῦ Ἰακώβ καὶ τοῦ Ἰωσήφ.....	104
ΕΞΟΔΟΣ.....	108
26. Αἰῶνες δουλείας.....	108
27. Ὁ Μωυσῆς στὴ Μαδιάμ.....	111
28. Ἡ κλήσις τοῦ Μωυσῆ.....	114
29. Πρῶτες ἐνέργειες τοῦ Μωυσῆ.....	119
30. Οἱ φοβερὲς πληγές.....	123
31. Τελευταῖες μέρες τῆς δουλείας.....	127
32. Ἡ διάβασις τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.....	131
33. Θαυμαστὴ τροφοδοσία στὴν ἔρημο.....	135

34. Άλλα έπεισόδια κατά τήν πορεία.....	139
35. Στο όρος Σινά.....	143
36. Ο δεκάλογος.....	147
37. Η σύναψις τής διαθήκης.....	152
38. Το χρυσό μοσχάρι.....	155
39. Άνανέωσις τής διαθήκης.....	159
40. Η σκηνή τοῦ μαρτυρίου.....	163
ΛΕΥΙΤΙΚΟΝ	167
41. Καθάρσεις καί γιορτή τοῦ έξιλασμοῦ.....	167
42. Τιμωρίες, ύποσχέσεις καί άπειλές.....	172
ΑΡΙΘΜΟΙ.....	176
43. Άπογραφή καί άναχώρησις.....	176
44. Έκδηλώσεις άχαριστίας.....	179
45. Η τιμωρία τής Μαριάμ.....	183
46. Η κατασκόπευσις τής Χαναάν.....	187
47. Η τιμωρία τών άποστατῶν.....	191
48. Νέα άνταρσία καί τιμωρία.....	195
49. Η ράβδος τοῦ Άαρών.....	199
50. Το νερό τής άντιλογίας.....	203
51. Ο θάνατος τοῦ Άαρών. Το χάλκινο φίδι.....	207
52. Βαλάκ καί Βαλαάμ.....	210
53. τὸ Ἰσραηλίται καί Μαδιανίται.....	215
54. Ο θάνατος τοῦ Μωυσῆ.....	218
ΙΗΣΟΥΣ ΤΟΥ ΝΑΥΗ	223
55. Κατάσκοποι στήν Ιεριχώ.....	223
56. Η διάβασις τοῦ Ἰορδάνου.....	226
57. Η κατάληψις τής Ιεριχώ καί τής Γαί.....	230
58. Κατάκτησις καί διανομή τής Χαναάν.....	234
ΚΡΙΤΑΙ	239
59. Γοθονιήλ καί Άώδ.....	239
60. Δεββώρα καί Βαράκ.....	243
61. Κλήσις τοῦ Γεδεών.....	247
62. Ο θρίαμβος τοῦ Γεδεών.....	250
63. Ιεφθάε ὁ Γαλααδίτης.....	255
64. Σαμψών.....	259
65. Κατορθώματα τοῦ Σαμψών.....	263
66. Το τέλος τοῦ Σαμψών.....	267

ΡΟΥΘ.....	271
67. Ορφα καὶ Ρούθ.....	271
68. Ὁ γάμος τῆς Ρούθ μέ τὸν Βοόζ.....	276
ΒΑΣΙΛΕΙΑΙ	280
69. Γέννησις καὶ ἀφιέρωσις τοῦ Σαμουήλ.....	280
70. Ὁ Σαμουήλ ἀναδεικνύεται προφήτης.....	284
71. Ὁ Σαμουήλ κριτής.....	289
72. Ὁ Σαούλ βασιλεύς τοῦ Ἰσραήλ.....	293
73. Ἀνάδειξις τοῦ Δαβίδ.....	298
74. Ὁ Σαούλ καταδιώκει τὸν Δαβίδ.....	302
75. Τὸ τέλος τοῦ Σαμουήλ καὶ τοῦ Σαούλ.....	306
76. Ὁ Δαβίδ βασιλεύς.....	311
77. Πτώσις καὶ μετάνοια.....	315
78. Ἄβεσσαλώμ.....	319
79. Τὰ τέλη τοῦ Δαβίδ.....	324
80. Ὁ Σολομών.....	329
81. Διαίρεσις τοῦ κράτους.....	334
82. Οἱ προφῆται. Ὁ Ἡλίας.....	338
83. Δύο θυσίαι.....	342
84. Τὸ φρικτὸ τέλος τοῦ Αχαάβ καὶ τῆς Ιεζάβελ.....	346
85. Ὁ Ελισσαῖος διαδέχεται τὸν Ἡλία.....	350
86. Κι' ἄλλα θαύματα.....	354
87. Προστάτης τοῦ ἔθνους τοῦ.....	359
ΙΩΝΑΣ.....	363
88. Ὁ προφήτης Ἴωνᾶς.....	363
89. Ὁ Ἴωνᾶς στὴ Νινευή.....	367
ΤΩΒΙΤ	371
90. Ὁ Τωβίτ.....	371
91. Ὁ Γάμος τοῦ Τωβία καὶ τῆς Σάρρας.....	376
92. Θεραπεία τοῦ Τωβίτ.....	381
ΙΩΒ	385
93. «Ἄνθρωπος δίκαιος, θεοσεβής».....	385
94. Ἡ «ὑπομονὴ Ἰώβ» καὶ «τὸ τέλος Κυρίου».....	390
ΠΡΟΦΗΤΑΙ	395
95. Τὸ βασίλειο τοῦ Ἰούδα.....	395
96. Ὁ προφήτης Ἡσαΐας.....	399
97. Ὁ προφήτης Ἱερεμιάς.....	403

98. Ὁ προφήτης Ιεζεκιήλ.....	408
ΔΑΝΙΗΛ.....	412
99. Ο Δανιήλ στή Βαβυλώνα.....	412
Ἡ Σωσάννα.....	414
100. Ἡ σωτηρία τῆς Σωσάννης.....	416
101. Τὸ ὄνειρο τοῦ Ναβουχοδονόσορ.....	421
102. Οἱ τρεῖς νέοι στήν κάμινο.....	425
103. Ἡ παραφροσύνη τοῦ Ναβουχοδονόσορ.....	430
104. Βαλτάσαρ καὶ Δαρεῖος.....	435
105. Ὅραματα τοῦ Δανιήλ.....	440
ΕΣΔΡΑΣ - ΝΕΕΜΙΑΣ.....	445
106. Μετά τὴν αἰχμαλωσία.....	445
ΕΣΘΗΡ.....	450
107. Ἄστιν καὶ Ἐσθήρ.....	450
108. Ἄμάν καὶ Μαρδοχαῖος.....	454
109. Ἡ Ἐσθήρ σώζει τὸν λαὸ τῆς.....	459
ΜΑΚΚΑΒΑΙΟΙ.....	464
110. Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες.....	464
111. Σκληροὶ διωγμοὶ καὶ μαρτύρια.....	469
112. Πρὸς τὴ Μεσσιακὴ ἐποχὴ.....	473

Πρόλογος

Στα πλαίσια τῶν ἐβδομαδιαίων ἐσπερινῶν ὁμιλιῶν πού ἔκανα στό Πνευματικό Κέντρο τῆς ἐνορίας Ἁγίων Ἀποστόλων Θεσσαλονίκης κατά τή διάρκεια τῆς ἐφημεριακῆς μου διακονίας ἐχρησιμοποίησα ὡς βάση κατά τὰ ἔτη 1991-1996 τήν ἱερὰ ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Προσπάθησα στή σειρά αὐτή τῶν ὁμιλιῶν νά δώσω μία συστηματική ἔκθεση τῶν γεγονότων πού ἐξιστοροῦνται στά βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπό τή δημιουργία τοῦ κόσμου μέχρι τήν ἐνανθρώπηση τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ σκοπός μου βέβαια δέν ἦταν νά ἐκθέσω ἀπλῶς τὰ γεγονότα, ἀλλά νά ἐπισημάνω τὰ δογματικά καί ἠθικά διδάγματα πού μᾶς προσφέρουν τὰ γεγονότα αὐτά, καί ἀκόμη νά βοηθήσω τοὺς ἀκροατὰς νά κατανοήσουν πῶς ὁ Θεός διὰ μέσου αὐτῶν προετοίμαζε τὸν κόσμο γιά τήν ὑποδοχή τοῦ Σωτῆρος καί τήν ἀποδοχή τῆς σωτηρίας.

Το ἐνδιαφέρον, μέ τὸ ὁποῖο οἱ ἀκροᾶται παρακολούθησαν τίς ὁμιλίες αὐτές, μέ παρεκίνησε νά τίς δώσω στή δημοσιότητα, ὥστε καί ὅσοι τίς ἄκουσαν νά τίς ξαναφέρουν στή μνήμη τοὺς, καί πέρα ἀπό τὸν κατ' ἀνάγκην περιορισμένο ἀριθμὸ τῶν ἀκροατῶν νά δοθῆ σέ πολὺ περισσοτέρους ἀναγνώστες ἢ δυνατότης νά γνωρίσουν τὰ γεγονότα τῆς ἱερᾶς ἱστορίας, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν βασικὸ κεφάλαιο τῶν γνώσεων πού πρέπει νά ἔχη κάθε Χριστιανός.

Ἡ γνώσις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητη, γιά νά κατανοήσῃ ὁ Χριστιανὸς τὰ γεγονότα τῆς Καινῆς Διαθήκης καί τή διδασκαλία τοῦ Κυρίου καί τῶν ἀποστόλων. Γι' αὐτὸ πιστεύω ὅτι ἡ μελέτη τῶν ὁμιλιῶν αὐτῶν θὰ ἀποβῆ χρήσιμη καί διαφωτιστική, καί θὰ βοηθήσῃ τοὺς ἀναγνώστες νά ἀντιληφθοῦν πόσο ἀβάσιμοι καί ἀνιστόρητοι, ἀλλὰ καί ἀσεβεῖς καί βλάσφημοι εἶναι οἱ ἰσχυρισμοὶ μερικῶν ὅτι δέν μᾶς χρειάζεται ἡ Παλαιὰ Διαθήκη καί ὅτι αὐτὴ ἐνδιαφέρει μόνο τοὺς Ἰσραηλίτες. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἶναι ἡ ἀναγκαῖα προϋπόθεση τῆς Καινῆς, καί ἡ Καινὴ εἶναι ἡ ἐκπλήρωση καί τὸ ἐπιστέγασμα τῆς Παλαιᾶς. Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἶναι πηγή τῆς πίστεώς μᾶς ἰσόκυρη μέ τήν Καινή.

Οἱ ὁμιλίες δημοσιεύονται ὅπως ἔγιναν, χωρίς οὐσιώδεις μεταβολές. Γι' αὐτὸ σέ κάποιες ἀπὸ αὐτές γίνεται λόγος γιά γιορτὲς πού πλησιάζουν ἢ γιά διακοπὲς θερινές, Χριστουγέννων καί Πάσχα, στό τέλος δὲ κάθε ὁμιλίας σημειώνεται ἡ ἡμερομηνία, κατά τήν ὁποῖα ἔγινε. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν ἐπίσης κάποια διδάγματα καί ἀγιογραφικὰ χωρία ἐπαναλαμβάνονται ἀρκετὲς φορές, ἐνῶ πολλῶν θεμάτων ἢ διαπραγματεύσεως διακόπτεται, γιά νά συνεχισθῆ στήν ἐπομένη ὁμιλία, γιὰ τὴν ἡμετέραν ὁμιλία γινόνταν σέ ὠρισμένα χρονικὰ ὅρια. Τα χαρακτηριστικὰ αὐτὰ ἀποτελοῦν ἴσως μειονέκτημα γιά τὸν γραπτὸ λόγο, διατηροῦν ὅμως τὴ ζωντάνια καί τὴν ἐπικαιρότητα τῆς κάθε ὁμιλίας.

Τὴν ἔκδοση τῶν ὁμιλιῶν ἀνέλαβαν προθύμως οἱ ὑπεύθυνοι τῶν ἐκδόσεων ΤΟ ΠΕΡΙΒΟΛΙ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ἀγαπητοὶ Νικόλαος Χίτογλου καί Δημήτριος Χριστοφακόπουλος, στοὺς ὁποίους ἐκφράζω τίς θερμότερες εὐχαριστίες μου καί τὴ διάπυρη εὐχὴ νά συνεχίσουν τὸ ἔργο τοὺς γιά τὴν ὠφέλεια ψυχῶν καί τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ.

Θεσσαλονίκη 7 Μαρτίου 2014

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ

Πρωτοπρεσβύτερος

1. Εννοια και χρησιμότης τῆς ἱερᾶς ἱστορίας.

Στις εφετεινές μᾶς ὁμιλίες θὰ ἀσχοληθοῦμε μὲ τὴν ἱερὰ ἱστορία, καὶ εἰδικότερα μὲ τὴν ἱερὰ ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ὅλοι βέβαια ἔχουμε κάποια γνώση τῶν γεγονότων πού διηγεῖται ἡ Παλαιὰ Διαθήκη. Τὴν ἔχουμε ἀποκτήσει ἀπὸ τὸ σχολεῖο ἢ ἀπὸ τὴ μελέτη μᾶς ἢ ἀπὸ τὴν ἀκρόασι περικοπῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στὴν Ἐκκλησία ἢ σχετικῶν ὁμιλιῶν. Γνωρίζουμε δηλαδὴ μερικὰ γεγονότα μεμονωμένα, ἀγνοοῦμε ὅμως τὴν ἱστορικὴ τοὺς συνέχεια, τὴ μεταξὺ τοὺς σχέση καὶ τὴ θέση πού ἔχουν μέσα στὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Θὰ μᾶς ἦταν λοιπὸν πολὺ χρήσιμη μία συστηματικώτερη γνωριμία μὲ τὰ γεγονότα αὐτά, πού ἔχουν ἄμεση σχέση μὲ τὴν πίστη μᾶς, μὲ τὴν ἠθικὴ μᾶς ζωὴ, μὲ τὸ μεγάλο καὶ σπουδαῖο θέμα τῆς σωτηρίας μᾶς. Γι' αὐτὸ διάλεξα τὸ θέμα αὐτό, πού πιστεύω ὅτι θὰ εἶναι καὶ εὐχάριστο καὶ ὠφέλιμο. Πρὶν ὅμως μποῦμε στὸ θέμα μᾶς, εἶναι ἀναγκαῖο νὰ ποῦμε σήμερα μερικὰ γενικὰ γιὰ τὴν ἱερὰ ἱστορία καὶ τὴ χρησιμότητά τῆς.

Ἱστορία, ὅπως ξέρουμε, εἶναι ἡ μελέτη καὶ ἡ συστηματικὴ ἔκθεσις τῶν γεγονότων τῆς ζωῆς τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τὰ ἀρχαιότατα χρόνια μέχρι σήμερα. Ἡ ἱστορία ἐκθέτει τὰ πολεμικὰ καὶ πολιτικὰ γεγονότα καὶ μελετᾷ τὴ σχέση πού ἔχουν μεταξὺ τοὺς καὶ τὶς συνέπειές τοὺς. Μελετᾷ ὅμως καὶ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων, τὰ γράμματα, τὶς τέχνες καὶ γενικὰ τὸν πολιτισμὸ τοὺς. Καὶ ἄλλοτε μὲν μελετᾷ τὴ ζωὴ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος, ὅλων τῶν λαῶν (γενικὴ ἱστορία), ἄλλοτε πάλι περιορίζεται στὴ μελέτη ἑνὸς λαοῦ ἢ ἑνὸς κράτους ἢ μίας πόλεως (π.χ. ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους, ἱστορία τῆς Ἑλλάδος, ἱστορία τῆς Θεσσαλονίκης).

Κατὰ παρόμοιο τρόπο καὶ ἡ ἱερὰ ἱστορία ἐκθέτει γεγονότα πού ἀναφέρονται ἀρχικὰ στὴ ζωὴ ὀλοκλήρου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καὶ ἔπειτα στὴ ζωὴ ἑνὸς λαοῦ, τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Τα γεγονότα πού ἐκθέτει ἡ ἱερὰ ἱστορία περιέχονται στὴν ἁγία Γραφή, γι' αὐτὸ καὶ λέγεται ἱερὰ ἱστορία. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἁγία Γραφή χωρίζεται σὲ Παλαιὰ Διαθήκη καὶ Καινὴ Διαθήκη, καὶ ἡ ἱερὰ ἱστορία χωρίζεται σὲ ἱερὰ ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἱερὰ ἱστορία τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ἡ πρώτη διηγεῖται τὰ γεγονότα πού περιέχονται στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἀπὸ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου μέχρι τὴν ἐνανθρώπησι τοῦ Κυρίου. Ἡ δευτέρα διηγεῖται τὰ γεγονότα τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου, τῆς ἐπιγείου ζωῆς καὶ δράσεώς τοῦ καὶ τῆς διαδόσεως τοῦ Εὐαγγελίου ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους, ὅσα δηλαδὴ περιέχονται στὴν Καινὴ Διαθήκη.

Εἶναι ἄραγε ἀνάγκη νὰ γνωρίζουμε τὴν ἱερὰ ἱστορία; Ἡ ἀπάντησις στὸ ἐρώτημα αὐτὸ δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι παρὰ ἓνα ἀδίστακτο ναί. Εἶναι ἀπαραίτητο νὰ γνωρίζουμε τὶ διηγεῖται ἡ ἁγία Γραφή γιὰ τοὺς ἐξῆς λόγους.

Πρῶτον, γιὰ τὴν ἱερὰ ἱστορία εἶναι ἡ ἱστορία τῆς σωτηρίας μᾶς. Ἀπὸ αὐτὴν μαθαίνουμε τὶ ἔκανε καὶ τὶ κάνει ὁ Θεὸς γιὰ τὴ σωτηρία μᾶς. Μαθαίνουμε γιὰ τὴν ἀνάγκη νὰ ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμον: πῶς ἔκανε γνωστὴ καὶ μὲ ποίους τρόπους προετοίμαζε τὴν ἔλευσίν τοῦ, ὥστε νὰ τὸν περιμένῃ ὁ κόσμος, καὶ πῶς ἀπ' ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς ἐδιάλεξε καὶ χρησιμοποίησε τὸν ἰσραηλιτικὸν λαὸν γιὰ τὴν ἐκπλήρωσι τοῦ σχεδίου τοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου. Αὐτὰ μαθαίνουμε ἀπὸ τὴν ἱερὰ ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἐν συνεχείᾳ ἀπὸ τὴν ἱερὰ ἱστορία τῆς Καινῆς Διαθήκης μαθαίνουμε πῶς πραγματοποιήθηκε τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ, ὑπὸ ποῖες συνθήκες δηλαδὴ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔγινε ἀνθρώπος, ἔζησε, ἐδίδασκε, ἐθαυματούργησε, ἔπαθε, πέθανε καὶ ἀναστήθηκε γιὰ τὴ σωτηρία μᾶς καὶ ἀνελήφθη στοὺς οὐρανοὺς: πῶς μὲ τὴν κάθοδο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἰδρύθηκε ἡ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας εἴμαστε μέλη, καὶ πῶς μὲ τὸ κήρυγμα καὶ τοὺς κόπους

τῶν ἀποστόλων ξαπλώθηκε καὶ ἔριξε τὶς ρίζες τῆς σ' ὅλες τὶς χῶρες τοῦ κόσμου. Ὅλα αὐτὰ ὀφείλουμε σὰν Χριστιανοὶ νὰ τὰ γνωρίζουμε καὶ τὰ μαθαίνουμε μελετώντας τὴν ἱερὰ ἱστορία.

Δεύτερον, γιατί καὶ τὸ κάθε γεγονός πού διηγεῖται ἡ ἅγια Γραφή εἶναι σημαντικό καὶ διδακτικό. Πολύτιμα δογματικά καὶ ἠθικά διδάγματα μᾶς προσφέρουν οἱ διηγήσεις γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου, τὴν πτώσι τῶν πρωτοπλάστων, τὸν κατακλυσμὸ, τὴ διασπορὰ τῶν ἀνθρώπων, ἡ ἱστορία τῶν πατριαρχῶν τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ (Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ, Ἰωσήφ), οἱ περιπέτειες τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, οἱ παραβολές καὶ τὰ θαύματα τοῦ Κυρίου, τὰ πάθη καὶ ἡ ἀνάστασής τοῦ καὶ ἡ δρᾶσις τῶν ἀποστόλων. Εἰδικὰ τὴ διδακτικότητα τῶν διηγήσεων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀναγνωρίζουν καὶ ὁμολογοῦν μεγάλοι παιδαγωγοί, ἀκόμη καὶ ἄθεοι. Εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὸ ἓνα στιγμιότυπο ἀπὸ τὴ ζωὴ ἑνὸς γάλλου ἀθέου, τοῦ Ντιντερό. Τον ἐπισκέφθηκε κάποιος φίλος τοῦ καὶ τὸν βρῆκε νὰ διαβάζη στὴ μικρὴ κόρη τοῦ ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Ἐκπληκτος τὸν ρώτησε πὼς διδάσκει στὸ παιδί τοῦ πράγματα πού ὁ ἴδιος ὄχι μόνο δὲν τὰ πιστεύει, ἀλλὰ καὶ τὰ πολεμᾷ. Καὶ ὁ Ντιντερό ἀπάντησε: «Φίλε μου, αὐτὴ τὴ στιγμὴ εἶμαι πατέρας καὶ σὰν πατέρας δὲν βρῆκα τίποτε καλύτερο νὰ διδάξω στὴν κόρη μου, γιὰ νὰ τὴ βοηθήσω νὰ γίνῃ μία μέρα καλὴ καὶ σεβαστὴ σὰν νέα, ἄξια σύζυγος καὶ μητέρα».

Θὰ ρωτήση ἴσως κανεὶς: Ἄφοῦ τὰ γεγονότα πού διηγεῖται ἡ ἱερὰ ἱστορία περιέχονται στὴν ἅγια Γραφή, δὲν ἀρκεῖ νὰ διαβάσουμε τὴν ἅγια Γραφή, γιὰ νὰ τὰ πληροφορηθοῦμε; Γιατί πρέπει νὰ τὰ διδαχθοῦμε καὶ ἀπὸ τὴν ἱερὰ ἱστορία; Ἀσφαλῶς διαβάζοντας τὴν ἅγια Γραφή μαθαίνουμε τὰ γεγονότα αὐτὰ αὐτὴ ἄλλωστε εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ἱερᾶς ἱστορίας. Τα γεγονότα ὅμως αὐτὰ εἶναι μοιρασμένα στὰ διάφορα βιβλία τῆς ἁγίας Γραφῆς, ὄχι πάντα μὲ τὴ χρονολογικὴ σειρά. Γιὰ πολλὰ γεγονότα ἐπίσης κάνουν λόγο δύο ἢ καὶ περισσότερα βιβλία τῆς ἁγίας Γραφῆς πού ἀλληλοσυμπληρώνονται. Ἔτσι τὴ ζωὴ τοῦ Κυρίου τὴ μαθαίνουμε ἀπὸ τέσσερα βιβλία, τὰ τέσσερα Εὐαγγέλια, πού τὸ καθένα παρουσιάζει καὶ ὁμοιότητες καὶ διαφορὲς ἀπὸ τὰ ἄλλα. Ἡ ἱερὰ ἱστορία λοιπὸν μᾶς ἐκθέτει τὰ γεγονότα μὲ τὴ σειρά τούτων καὶ μᾶς βοηθεῖ ἔτσι νὰ σχηματίσουμε συνολικὴ καὶ ὀλοκληρωμένη εἰκόνα, νὰ τὰ συνδέσουμε καὶ νὰ τὰ συσχετίσουμε μεταξύ τούτων, κι ἔτσι νὰ τὰ κατανοήσουμε καλύτερα. Καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν λοιπὸν εἶναι χρήσιμη ἡ ἱερὰ ἱστορία.

Ἀς ἔρθουμε ὅμως τώρα εἰδικὰ στὴν ἱερὰ ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

Ὅπως εἴπαμε ἤδη, ἡ ἱερὰ ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶναι τὸ πρῶτο μέρος τῆς ἱερᾶς ἱστορίας καὶ διηγεῖται τὰ γεγονότα πού περιέχονται στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ἀπὸ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου μέχρι τὴν ἐνανθρώπησι τοῦ Κυρίου. Ἡ κεντρικὴ γραμμὴ, ἐπάνω στὴν ὁποία κινοῦνται καὶ πλέκονται τὰ γεγονότα αὐτά, εἶναι ἡ προετοιμασία τοῦ κόσμου γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Κυρίου καὶ γιὰ τὴ σωτηρία. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸν ὁ Θεὸς ἐδιέλεξε τὸν ἰσραηλιτικὸν λαόν, γιὰ νὰ προετοιμάσῃ αὐτὸν πρῶτα καὶ δι' αὐτοῦ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα. Εἶναι φυσικὸ λοιπὸν ἡ Παλαιὰ Διαθήκη νὰ κἀνῃ λόγο κυρίως γιὰ τὸν ἰσραηλιτικὸν λαόν καὶ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ τὴν ἱστορία νὰ ἐκθέτῃ. Ἡ ἱστορία ὅμως τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ εἶναι συγχρόνως καὶ ἱστορία τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρία μᾶς. Γι' αὐτὸ καὶ πρέπει νὰ τὴ μελετοῦμε καὶ νὰ τὴ γνωρίζουμε, ὄχι σὰν ἱστορία ὁποιοῦδήποτε λαοῦ, ἀλλὰ τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ, αὐτοῦ πού ὁ Θεὸς ἐχρησιμοποίησε ὡς ὄργανο γιὰ τὴν ἐκπλήρωσι τῶν βουλῶν τοῦ.

Ἐξ ἄλλου πολλὰ πρόσωπα καὶ γεγονότα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶναι προτυπώσεις καὶ προεικονίσεις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἔργου τοῦ. Ὁ Ἰσαάκ μὲ τὴ θυσία τοῦ, ὁ Ἰωσήφ μὲ τὰ παθήματά τοῦ, ὁ Ἰωνᾶς μὲ τὴν περιπέτειά τοῦ προεικόνιζαν τὰ πάθη, τὴν ταφὴν καὶ τὴν ἀνάστασι τοῦ Κυρίου. Ἄλλὰ καὶ πολλὰ γεγονότα τῆς ζωῆς τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ὅπως ἡ διάβασις τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ὁ ἀμνὸς τοῦ πάσχα, ὁ χάλκινος ὄφιν κ.ά. ἦταν προτυπώσεις τῆς λυτρωτικῆς

θυσίας τοῦ Κυρίου, μετὴν ὅποια λυτρωθήκαμε ἀπὸ τῆ δουλεία τῆς ἁμαρτίας καὶ βγήκαμε ἀπὸ τὴ σκλαβιά στὴν ἐλευθερία. Γνωρίζοντας λοιπὸν τὴν ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης κατανοοῦμε καλύτερα τὰ γεγονότα τῆς Καινῆς γιατί στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ἔχουμε τὴν προαναγγελία καὶ τὴν προετοιμασία τῆς σωτηρίας, ἐνῶ στὴν Καινὴ ἔχουμε τὴν πραγματοποίησίν τῆς.

Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν ἡ Παλαιὰ Διαθήκη θεωρήθηκε ἀνέκαθεν ὡς πηγὴ τῆς θείας ἀποκαλύψεως, ὅπως καὶ ἡ Καινὴ Διαθήκη. Στὰ πρῶτα χριστιανικὰ χρόνια, πού τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης δὲν εἶχαν γραφτῆ ἀκόμη, οἱ Χριστιανοὶ στὶς συνάξεις τοὺς διάβαζαν τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, ὅπως γινόταν καὶ στὶς ἰουδαϊκὲς συναγωγές. Ἀλλὰ καὶ μέχρι σήμερα διαβάζονται στὶς ἱερὲς ἀκολουθίες περικοπὲς ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἰδιαίτερος κατὰ τὴ Μεγάλῃ Τεσσαρακοστή. Ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη προέρχονται καὶ οἱ ψαλμοὶ πού διαβάζονται ἢ ψάλλονται στὶς ἀκολουθίες μᾶς, ὅπως ἐπίσης καὶ οἱ ὠδὲς (οἱ δύο ὠδὲς τοῦ Μωϋσέως, ἡ ὠδὴ τοῦ Ἰωνᾶ, ἡ ὠδὴ τῶν τριῶν παιδῶν κ.ά.). Οἱ ὕμνογράφοι τῆς Ἐκκλησίας ἀναφέρονται συχνὰ στὰ γεγονότα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, γιατί βλέπουν σ' αὐτὰ τὶς προεικονίσεις τῶν γεγονότων τῆς Καινῆς. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀγιογράφοι παριστάνουν στοὺς τοίχους τῶν ναῶν σκηνὲς ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη, καθὼς καὶ προσωπικότητες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (τοὺς πατριάρχες, τοὺς προφῆτες κ.ά.). Ἀπ' ὅλα αὐτὰ καταλαβαίνουμε πόσο σημαντικὴ θέσι ἔχει στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ἡ Παλαιὰ Διαθήκη. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας ἀσχολήθηκαν πολὺ μετὴ μελέτη καὶ τὴν ἐρμηνεία τῆς.

Τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης διαίροῦνται σὲ ἱστορικά, διδακτικὰ καὶ προφητικά. Εἶναι φανερὸ ὅτι ἡ ἱερὰ ἱστορία στηρίζεται κυρίως στὰ ἱστορικὰ βιβλία ἀρκετὲς πληροφορίες ὅμως παίρνει καὶ ἀπὸ τὰ ἄλλα βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Κάτι πού κάνει ἐντύπωση εἶναι ἡ ἀντικειμενικότης, μετὴν ὅποια οἱ συγγραφεῖς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἐκθέτουν τὰ γεγονότα. Σῶζονται ἱστορικὰ κείμενα πού ἔγραψαν συγγραφεῖς ἄλλων λαῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης (Βαβυλωνίων, Ασσυρίων κ.ά.): στὰ κείμενα αὐτὰ εἶναι φανερὴ ἡ προσπάθεια νὰ προβληθοῦν καὶ νὰ ἠρωποιοθεοῦν οἱ βασιλεῖς καὶ οἱ ἡγεμόνες τῶν λαῶν αὐτῶν. Στὰ βιβλία ὅμως τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δὲν παρατηροῦμε κάτι τέτοιο. Οἱ συγγραφεῖς δὲν προσπαθοῦν νὰ κολακέψουν τοὺς βασιλεῖς οὔτε νὰ καλύψουν τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰ παραπτώματα τοὺς. Ἐπαινοῦν τοὺς καλοὺς, ἀλλὰ δὲν διστάζουν νὰ ἐλέγξουν καὶ νὰ στιγματίσουν τοὺς κακοὺς ἡγέτες. Δὲν διστάζουν ἐπίσης νὰ ἐκθέσουν καὶ τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰ παραστρατήματα τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Κι αὐτὸ εἶναι μία ἐγγύησις γιὰ τὸ ὅτι ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἐκθέτει γεγονότα πραγματικὰ καὶ ὄχι φανταστικά. Ἄλλωστε ὅσα διηγεῖται ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἐπαληθεύονται συνεχῶς ἀπὸ τὰ εὐρήματα τῶν ἀρχαιολογικῶν ἀνασκαφῶν πού ἔγιναν καὶ γίνονται στὶς χῶρες, στὶς ὁποῖες ἐκτυλίχθηκαν τὰ ἱστορούμενα γεγονότα.

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἶναι ἔργο ἀνθρώπινο καὶ θεῖο συγχρόνως. Εἶναι ἀνθρώπινο, γιατί γράφτηκε ἀπὸ ἀνθρώπους, στὴ γλῶσσα τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπευθύνεται στοὺς ἀνθρώπους. Εἶναι ὅμως καὶ θεῖο, γιατί οἱ συγγραφεῖς δὲν ἐκθέτουν δικὲς τοὺς ιδέες, ἀλλὰ ὅσα τοὺς φανέρωσε ὁ Θεός. Γι' αὐτὸ λέμε ὅτι τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης εἶναι θεόπνευστα. Αὐτὸ ἐπιβεβαιώνεται καὶ ἀπὸ ὅσα γράφουν γι' αὐτὴν οἱ ἀπόστολοι. Ἔτσι ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέει: «Πάσα γραφὴ θεόπνευστος καὶ ὠφέλιμος πρὸς διδασκαλίαν, πρὸς ἔλεγχος, πρὸς ἐπανόρθωσιν, πρὸς παιδείαν τὴν ἐν δικαιοσύνῃ» (Β' Τιμ. γ' 16). Καὶ ὁ ἀπόστολος Πέτρος γράφει ὅτι στὴν Παλαιὰ Διαθήκη «ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἅγιοι Θεοῦ ἄνθρωποι» (Β' Πέτρ. α' 21). Αὐτὰ φυσικὰ ἰσχύουν καὶ γιὰ τὴν Καινὴ Διαθήκη.

Ἀπὸ τὰ 49 βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τὰ 39 γράφτηκαν στὴν ἐβραϊκὴ γλῶσσα καὶ τὰ ὑπόλοιπα στὴν ἑλληνικὴ. Ὄταν ἀργότερα μετὴ τις κατακτήσεις τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου διαδόθηκε καὶ ἐπεκράτησε ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, πολλοὶ Ἰουδαῖοι πού κατοικοῦσαν στὴν Ἀλεξάνδρεια δὲν καταλάβαιναν πιά τὰ

έβραϊκά. Τότε μεταφράσθηκαν στην ελληνική όλα τα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης. Η μετάφρασις αυτή ἄρχισε τὸν γ' αἰ. π.Χ. ἀπὸ 72 μεταφραστῆς πού ἐργάσθηκαν στὸ νησάκι Φάρος, ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια, καὶ γι' αὐτὸ ὀνομάζεται μετάφρασις τῶν Ἑβδομήκοντα, συνεχίσθηκε ὁμως ἀργότερα ἀπὸ ἄλλους. Ἡ μετάφρασις τῶν Ἑβδομήκοντα εἶναι τὸ ἐπίσημο κείμενο τῆς Παλαιάς Διαθήκης πού χρησιμοποιεῖ ἡ Ἐκκλησία μᾶς.

Στην ελληνική γλώσσα γράφτηκαν ἀργότερα καὶ τὰ βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης. Ὅλη πιά ἡ ἁγία Γραφή μὲ τὴ φροντίδα τῆς Ἐκκλησίας μεταφράσθηκε καὶ σὲ ἄλλες γλώσσες, ὅπως στὴ λατινική, συριακή, κοπτική, ἀρμενική, γοθική κλπ. Σήμερα ἡ ἁγία Γραφή ἔχει μεταφρασθῆ σὲ περισσότερες ἀπὸ 1000 γλώσσες καὶ διαλέκτους, ἐνῶ συνεχίζονται οἱ προσπάθειες γιὰ νέες μεταφράσεις, ὥστε ὅλοι οἱ λαοὶ νὰ γνωρίσουν τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ. Ἐξ ἄλλου ἡ ἁγία Γραφή ἔχει πάντα τὴν πρώτη κυκλοφορία, μὲ τὴν ὁποία κανένα ἄλλο βιβλίο δὲν μπορεῖ νὰ συγκριθῆ. Εἶναι ἀληθινὰ παγκόσμιο βιβλίο.

14.10.1991

ΓΕΝΕΣΙΣ

2. δημιουργία τοῦ κόσμου.

(Γέν. α' 1 - β' 3)

Ἡ ἁγία Γραφή στὴν πρώτη σελίδα τῆς κάνει λόγο γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου. Ἡ ἱερὰ ἱστορία λοιπὸν ἀρχίζει μὲ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου. Μ' αὐτὸ τὸ θέμα εἴμαστε κι ἐμεῖς ὑποχρεωμένοι ν' ἀρχίσουμε.

Εἶναι πολὺ γνωστὴ σὲ ὅλους μᾶς ἡ διήγησις τῆς ἁγίας Γραφῆς γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου. Ἄς τὴ θυμηθοῦμε πολὺ σύντομα, γιὰ νὰ δώσουμε ἔπειτα ἀπάντησι στὶς ἀπορίες καὶ τὰ ἐρωτήματα πού γεννῶνται.

Σύμφωνα λοιπὸν μὲ τὴ διήγησι τῆς Γενέσεως, τοῦ πρώτου βιβλίου τῆς Παλαιάς Διαθήκης, ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον σὲ ἕξ ἡμέρες. Τι σημαίνει ἡ λέξις ἡμέρα θὰ δοῦμε στὴ συνέχεια τῆς ὁμιλίας. Τὴν πρώτη μέρα ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε «τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν» (Γέν. α' 1), δηλαδὴ τὴν ὕλη, ἀπὸ τὴν ὁποία στὴ συνέχεια θὰ δημιουργοῦσε τὰ διάφορα ὄντα, καὶ χώρισε τὸ φῶς ἀπὸ τὸ σκοτάδι. Τὴ δεύτερη μέρα ἐδημιούργησε τὸν οὐρανὸν θόλον, τὴν ἀτμόσφαιρα, καὶ χώρισε τὰ νερὰ πού βρίσκονταν ἐπάνω στὴ γῆ ἀπὸ τὰ νερὰ πού βρίσκονταν ψηλὰ σὰν σύννεφα. Τὴν τρίτη μέρα χώρισε τὴν ξηρὰ ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ δημιούργησε τὴν πρώτη βλάστησι στὴ γῆ. Τὴν τέταρτη μέρα ἔκανε νὰ φανοῦν τὰ οὐράνια σώματα, ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ τὰ ἄστρα. Τὴν πέμπτη μέρα ἐδημιούργησε τὰ θαλάσσια ζῶα καὶ τὰ πτηνά. Τὴν ἕκτη μέρα ἐδημιούργησε τὰ χερσαία ζῶα καὶ τέλος τὸν ἄνθρωπον. Ἀφοῦ ἔτσι ὠλοκλήρωσε τὸ δημιουργικὸ τοῦ ἔργου, ὁ Θεὸς τὴν ἑβδόμη μέρα ἀναπαύθηκε καὶ εὐλόγησε τὴν ἡμέρα αὐτὴ καὶ τὴν ὥρισε σὰν ἡμέρα ἀναπαύσεως (Γέν. α' 1 - β' 3).

Πολὺ ἀπλὴ ἡ διήγησις. Με τὴν ἀπλὴ ὁμως αὐτὴ διήγησι ἡ ἁγία Γραφή θέλει νὰ μᾶς διδάξῃ ἀλήθειες μεγάλες καὶ βασικέες. Καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς μᾶς μιλάει ἀπλὰ καὶ μὲ εἰκόνες πολὺ γνωστὲς στοὺς ἀνθρώπους, ὥστε οἱ ἀλήθειες αὐτὲς νὰ γίνουν κατανοητὲς ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους κάθε ἐποχῆς.

Ἡ πρώτη λοιπὸν καὶ κύρια ἀλήθεια πού θέλει νὰ μᾶς διδάξῃ, εἶναι ὅτι δημιουργὸς τοῦ κόσμου εἶναι ὁ Θεός. Το πῶς ἔγινε ὁ κόσμος εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ ἐρωτήματα πού ἀνεκάθεν ἀπασχόλησαν τὸν

άνθρωπο. Στο ερώτημα αυτό προσπάθησαν να δώσουν απάντησι οι διάφοροι φιλόσοφοι με τις θεωρίες τους. Και άλλοι μὲν εἶπαν ὅτι ὁ κόσμος ὑπῆρχε πάντοτε, ἄλλοι ὅτι ἔγινε μόνος τοῦ, ἄλλοι τέλος ὅτι προῆλθε ἀπὸ τὸ χάος. Ἡ ἅγια Γραφή δίνει τὴ μόνη λογικὴ καὶ φυσικὴ ἀπάντηση: Οὔτε ἄναρχος εἶναι ὁ κόσμος οὔτε μόνος τοῦ δημιουργήθηκε, ἀλλὰ τὸν ἐπλασε ἐκ τοῦ μηδενὸς ὁ Θεός, ὁ μόνος ἄναρχος καὶ αἰώνιος. Κάθε τι πού ὑπάρχει, εἴτε ἔμψυχο εἴτε ἄψυχο, δὲν ὑπῆρχε πάντοτε οὔτε ἔγινε τυχαία, ἀλλὰ δημιουργήθηκε ἀπὸ κάποια αἰτία. Εἶναι λοιπὸν πολὺ λογικὸ νὰ παραδεχθοῦμε ὅτι καὶ ὁ κόσμος ὅλος ἔχει τὸν δημιουργὸ τοῦ κι αὐτὸς δὲν εἶναι ἄλλος παρὰ ὁ παντοδύναμος καὶ πάνσοφος Θεός. Αὐτὴ τὴν ἀλήθεια διατυπώνει καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγοντας: «Πᾶς οἶκος κατασκευάζεται ὑπὸ τίνος, ὁ δὲ τὰ πάντα κατασκευάσας Θεός» (Εβρ. γ' 4).

Στὴ διήγηση τῆς ἁγίας Γραφῆς γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου διαβάζουμε πολλὰ φορές: «Καὶ εἶπεν ὁ Θεός... καὶ ἐγένετο οὕτω». Δὲν πρέπει βέβαια νὰ φαντασθοῦμε ὅτι ὁ Θεὸς μιλάει, ὅπως ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι, καὶ δίνει παραγγελίες καὶ διαταγές. Πολλὰ φορές ἡ ἅγια Γραφή παρουσιάζει τὸν Θεὸ νὰ ἐνεργῆ σὰν ἄνθρωπος: νὰ σκέπτεται, νὰ βαδίζει, νὰ ὀργίζεται, νὰ ἀλλάζῃ γνώμη. Ὅλες αὐτὲς οἱ ἐκφράσεις, πού τις ὀνομάζουμε ἀνθρωποπαθεῖς, ἔχουν σκοπὸ νὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ νοιώσουμε τὸν Θεὸ κοντὰ μᾶς καὶ νὰ καταλάβουμε, ὅσο εἶναι δυνατόν, τις ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ. Κι ἐδῶ λοιπὸν, λέγοντας ὅτι ὁ Θεὸς «εἶπε καὶ ἐγενήθησαν» (Ψαλμ. βλ' 9), ἐννοεῖ ὅτι τὰ πάντα ἔγιναν μὲ τὴ θέληση τοῦ Θεοῦ. Ἡ θέλησις τοῦ ἦταν ἀρκετὴ, γιὰ νὰ γίνῃ ὅ,τι ἔγινε. Καὶ ὄχι μόνο τότε, στὴ δημιουργία, ἀλλὰ καὶ πάντοτε ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ εἶναι παντοδύναμη. Ὅταν ὁ Θεὸς θέλῃ νὰ γίνῃ κάτι, αὐτὸ θὰ γίνῃ ὅπως δὴποτε, ὅσο κι ἂν θελήσουν νὰ ἀντιταχθοῦν οἱ ἄνθρωποι. Ἀλλὰ καὶ χωρὶς τὴ θέληση τοῦ Θεοῦ δὲν γίνεται τίποτε, ὅσο κι ἂν προσπαθήσουμε καὶ κοπιᾶσουμε.

Ἡ Γένεσις κάνει λόγο γιὰ ἕξ ἡμέρες, κατὰ τις ὁποῖες ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον. Καὶ ὅλοι μᾶς ἀπὸ μικροὶ αὐτὸ ξέρουμε καὶ λέμε. Τὶ ἐννοεῖ ὅμως ἄραγε ἡ ἅγια Γραφή ἐδῶ λέγοντας ἡμέρας. Τὴν ἡμέρα καὶ τὴ νύχτα τὴ δημιουργεῖ ἡ περιστροφή τῆς γῆς γύρω ἀπὸ τὸν ἥλιο καὶ γύρω ἀπὸ τὸν ἄξονά τῆς. Ἡ Γένεσις τοποθετεῖ τὴν ἐμφάνιση τοῦ ἡλίου στὴν τέταρτη ἡμέρα τῆς δημιουργίας. Πὼς λοιπὸν ξεχώρισαν οἱ προηγούμενες ἡμέρες; Εἶναι φανερὸ ὅτι ἐδῶ ἡ ἅγια Γραφή δὲν ἐννοεῖ ἡμέρες εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν, ἀλλὰ μεγάλα χρονικὰ διαστήματα. Με τὴν ἔννοια τοῦ καιροῦ, τοῦ χρονικοῦ διαστήματος, χρησιμοποιεῖ κι ἄλλου τὴ λέξι ἡμέρα. Ὅταν π.χ. ὁ Κύριος λέῃ «ἐμὲ δεῖ ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τοῦ πέμψαντός μέ, ἕως ἡμέρα ἐστίν» (Ιω. Θ' 4), ἐννοεῖ ὅλη τὴ διάρκεια τῆς ἐπιγείου δράσεώς τοῦ. Ἄλλωστε γιὰ τὸν Θεὸ ὁ χρόνος δὲν ἔχει σημασία. «Μία ἡμέρα παρὰ Κυρίῳ ὡς χίλια ἔτη, καὶ χίλια ἔτη ὡς ἡμέρα μία» (Β' Πέτρ. γ' 8). Ὅταν λοιπὸν ἀκοῦμε γιὰ ἕξ ἡμέρες τῆς δημιουργίας, ἄς μὴν περιορίζουμε τὴν ἔννοια τῆς ἡμέρας σ' αὐτὸ πού ἐννοοῦμε σήμερα. Οἱ ἕξ ἡμέρες τῆς δημιουργίας εἶναι ἕξ μεγάλα χρονικὰ διαστήματα. Αὐτὸ δὲν ἐλαττώνει τὴν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ. Θὰ μπορούσε ὁ Θεὸς νὰ δημιουργήσῃ τὸν κόσμον μὲ τὴν ἴδια εὐκολία καὶ σὲ μία στιγμὴ, ἢ θέλησις τοῦ ὅμως ἦταν νὰ γίνῃ ὁ κόσμος σταδιακὰ σὲ μεγάλα χρονικὰ διαστήματα. Αὐτὴ τὴν ἀλήθεια διδάσκει ἡ ἅγια Γραφή μιλώντας γιὰ ἕξ ἡμέρες. Ἐτσι ἀντελήφθησαν τὴν ἔννοια τῆς λέξεως ἡμέρα οἱ πατέρες, οἱ ὁποῖοι μάλιστα λένε ὅτι ἡ ἐβδόμη ἡμέρα, πού ἄρχισε μὲ τὸ τέλος τῆς δημιουργίας, δὲν τελείωσε ἀκόμη, ἀλλὰ συνεχίζεται καὶ θὰ διαρκέσῃ ὡς τὴ συντέλεια τοῦ κόσμου τότε θὰ λήξῃ ἡ ἐβδόμη ἡμέρα, γιὰ ν' ἀρχίσῃ ἡ ὀγδόη, ἢ ὁποῖα ὅμως δὲν θὰ τελειώσῃ ποτέθαι εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, ἢ ἀνέσπερος ἡμέρα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Ἐπειτα ἀπὸ κάθε δημιουργικὴ τοῦ ἐνέργεια ἡ Γραφή παριστάνει τὸν Θεὸ νὰ ἐπιθεωρῇ αὐτὸ πού ἐδημιούργησε καὶ νὰ διαπιστώνῃ ὅτι αὐτὸ εἶναι καλὸ, τέλειο. «Καὶ εἶδεν ὁ Θεὸς ὅτι καλόν», διαβάζουμε ἐπανειλημμένως (Γέν. α' 4, 8, 10, 13, 18, 21, 25). Ἡ ἐπανάληψις τῆς φράσεως αὐτῆς ἔχει μεγάλη σημασία. Πρῶτα-πρῶτα μᾶς διδάσκει τὴν τελειότητα τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ. Ὁ τέλειος καὶ πάνσοφος Θεὸς δὲν ἦταν δυνατόν νὰ δημιουργήσῃ ἔργα ἀτελή. Τὴν τελειότητα τῶν ἔργων τοῦ

Θεοῦ διαπιστώνει ὁ ἄνθρωπος παρατηρώντας καὶ μελετώντας τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ: τὸ σύμπαν μὲ τις τεράστιες διαστάσεις τοῦ καὶ τὰ ἄπειρα πλήθη τῶν οὐρανίων σωμάτων: τῆ γῆ μὲ τὰ βουνὰ καὶ τις πεδιάδες, τις θάλασσες καὶ τὰ ποτάμια καὶ τὰ πλήθη τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων: τὸν ἴδιο τέλος τὸν ἑαυτοῦ τοῦ. Ἡ μελέτη αὐτῆ τοῦ προκαλεῖ τὸν θαυμασμό καὶ τὸν παρακινεῖ νὰ ἀναφωνήσῃ μαζί μὲ τὸν Δαβὶδ: «Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σοῦ, Κύριε! Πάντα ἐν σοφία ἐποίησας» (Ψαλμ. γρ' 24). Μας διδάσκει ἀκόμη ἡ Γραφή ὅτι ὁ Θεός, πού εἶναι ἀγαθός, μόνο καλὸ κόσμο μποροῦσε νὰ δημιουργήσῃ. Ἄλλωστε ἡ ἀγαθότης τοῦ εἶναι ἡ αἰτία πού τὸν ἔκανε νὰ δημιουργήσῃ τὸν κόσμον καὶ μάλιστα τὸν ἄνθρωπον. Ἡ ἀγαθότης τοῦ λοιπὸν δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ κάνει τίποτε τὸ κακό, πού θὰ ἔκαμνε δύσκολη τὴ ζωὴ τῶν πλασμάτων τοῦ καὶ ἰδιαίτερος τοῦ ἀνθρώπου. Κι ἂν ὑπάρχη σήμερα στὸν κόσμον τὸ κακό, αἰτία τοῦ δὲν εἶναι ὁ Θεός, ἀλλὰ κάποιος ἄλλος, πού δημιουργήθηκε κι αὐτὸς καλὸς ἀπὸ τὸν Θεό, ἀλλὰ διάλεξε μόνος τοῦ τὸ κακό. Ὁ κόσμος λοιπὸν δὲν εἶναι δημιούργημα κάποιου κακοῦ Θεοῦ, ὅπως ἐδίδασκαν μερικὲς ἀρχαῖες θρησκείες, ἀλλὰ εἶναι ἔργο τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου ἀγαθοῦ Θεοῦ καὶ δημιουργήθηκε ἀπὸ αὐτὸν «καλὸς λίαν».

Γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου διατυπώθηκαν διάφορες θεωρίες καὶ ἀπὸ τις φυσικὲς ἐπιστῆμες μερικὲς ἀπὸ αὐτὲς φαίνεται νὰ ἔρχονται σὲ ἀντίθεση μὲ τὴ διήγησιν τῆς ἀγίας Γραφῆς: αὐτὸ ὀδηγεῖ πολλοὺς σὲ κάποια σύγχυση καὶ κλονίζει τὴν ἐμπιστοσύνη τοὺς στὴν ἀξιοπιστία τῆς ἀγίας Γραφῆς. Τα πράγματα ὅμως δὲν εἶναι ἔτσι. Ἄλλα εἶναι τὰ ἐρωτήματα τὰ σχετικὰ μὲ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου, στὰ ὁποῖα ἀπαντᾷ ἡ ἀγία Γραφή, καὶ ἄλλα ἐκεῖνα, στὰ ὁποῖα ἀπαντᾷ ἡ ἐπιστήμη. Ἡ ἀγία Γραφή δὲν εἶναι βιβλίον ἐπιστημονικόν, ἀλλὰ θρησκευτικόν. Σκοπὸς τῆς δὲν εἶναι νὰ μᾶς περιγράψῃ κατὰ τρόπο ἐπιστημονικόν πὼς ἔγινε ὁ κόσμος, ἀλλὰ νὰ μᾶς διδάξῃ ποιὸς ἐδημιούργησε τὸν κόσμον καὶ γιὰ ποῖον σκοπὸν τὸν ἔκανε. Ἡ ἐπιστήμη ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά δὲν ἀσχολεῖται μὲ τὰ ἐρωτήματα αὐτά, ἀλλὰ προσπαθεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὸ πὼς ἔγινε ὁ κόσμος καὶ μελετᾷ τοὺς νόμους, σύμφωνα μὲ τοὺς ὁποῖους ἐξελίσσεται καὶ λειτουργεῖ. Διατυπώθηκαν βέβαια ἀπὸ τοὺς ἐπιστήμονες καὶ διατυπώνονται διάφορες θεωρίες γιὰ τὸ πὼς ἔγινε ὁ κόσμος: οἱ θεωρίες ὅμως αὐτὲς εἶναι μόνο ὑποθέσεις, γιὰτὶ κανεὶς δὲν παρακολούθησε τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου, ὥστε νὰ μπορεῖ νὰ μᾶς δώσῃ ἀκριβῆ περιγραφή. Γι' αὐτὸ καὶ κάθε τέτοια θεωρία ἔχει τοὺς ὀπαδοὺς τῆς, ἔχει ὅμως καὶ τοὺς πολεμίους τῆς. Καμιά δὲν ἔχει γίνεαι ἀπὸ ὅλους παραδεκτὴ. Ἀλλὰ κι ἂν ἀκόμη δεχθοῦμε ὅτι ὁ κόσμος ἔγινε κατὰ τὸν α' ἢ β' τρόπο, αὐτὸ δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ δεχθοῦμε τὴν ὑπαρξὴ Θεοῦ δημιουργοῦ. Με ὅποιον τρόπο κι ἂν ἔγινε ὁ κόσμος ἀπὸ φυσικὴ ἄποψη, μὲ τὴ θέλησιν καὶ τὴ δύναμιν τοῦ Θεοῦ ἔγινε.

Εἶναι λάθος λοιπὸν νὰ νομίζουμε ὅτι ἡ ἀγία Γραφή συγκρούεται μὲ τὴν ἐπιστήμη καὶ ὅτι ἡ δευτέρη ἀναίρει καὶ διαψεύδει τὴν πρώτη. Ἡ καθεμιά ἀκολουθεῖ τὸν δρόμον τῆς καὶ ἔχει τοὺς δικούς τῆς σκοπούς. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως, τὰ συμπεράσματα, στὰ ὁποῖα καταλήγει ἡ ἐπιστήμη, ἔρχονται νὰ ἐπιβεβαιώσουν τὴ σειρά καὶ τὴν τάξιν τῆς δημιουργίας πού ἐκθέτει ἡ ἀγία Γραφή. Θὰ ἀναφέρουμε δύο μόνο παραδείγματα.

Πρῶτον: ἡ Γραφή λέει ὅτι ὁ Θεός ἐδημιούργησε τὸ φῶς τὴν πρώτη ἡμέρα καὶ τὸν ἥλιον τὴν τέταρτη. Ἀναρωτήθηκαν λοιπὸν πολλοὶ: Πὼς εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ φῶς χωρὶς τὸν ἥλιον; Κι ἔσπευσαν νὰ βγάλουν τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Γραφή ἐκθέτει χονδροειδεῖς ἀνακρίβειες. Καὶ ὅμως ἡ ἐπιστήμη παραδέχθηκε τις τελευταῖες δεκαετίες ὅτι ὁ ἥλιος δὲν εἶναι ἡ μόνη πηγὴ φωτός, ἀλλὰ ὑπάρχει στὸ σύμπαν τὸ διάχυτο φῶς, ἀνάλογο πρὸς τὸ πολικὸ σέλας, πού ὀφείλεται σὲ ἠλεκτρικὰ φαινόμενα. Κι ἀκόμη, ὅταν ἡ Γραφή λέῃ ὅτι ὁ ἥλιος ἔγινε τὴν τέταρτη μέρα, ἐννοεῖ πιθανώτατα ὅτι τότε ἔγινε ὁρατὸς ὁ ἥλιος, γιὰτὶ ὡς τότε ἡ γῆ περιβαλλόταν ἀπὸ πυκνότητα σύννεφα. Ὅπως ὅμως σὲ μία πολὺ συννεφιασμένη ἡμέρα δὲν βλέπουμε μὲν τὸν ἥλιον, τὸ φῶς τοῦ ὅμως φτάνει στὴ γῆ,

έτσι μπορούμε να δεχθούμε ότι και πριν από την τέταρτη μέρα της δημιουργίας το φως του ήλιου έφτανε άμυδρο και περιορισμένο στη γη.

Δεύτερον: η Γραφή λέει ότι τα φυτά δημιουργήθηκαν πριν φανή ο ήλιος. Κι αυτό φάνηκε σε πολλούς αδύνατο και βιάστηκαν να πούνε ότι ο Μωϋσής έκανε λάθος. Το λάθος όμως ήταν δικό τους. Νεώτερες έρευνες απέδειξαν ότι και χωρίς τις ακτίνες του ήλιου είναι δυνατόν να αναπτυχθώ ποώδης βλάστησις, όπως γίνεται στα θερμοκήπια. Υπήρξε λοιπόν εποχή, κατά την οποία η γη άποτελοῦσε ένα τεράστιο θερμοκήπιο με πολύ άνθρακικό οξύ, το οποίο εὔνοοῦσε την ανάπτυξη των φυτών. "Έτσι σχηματίσθηκαν δάση από πανύψηλα δέντρα, ύψους 20-25 μέτρων, τα οποία έπειτα θάφτηκαν από γεωλογικές αναστατώσεις, απολιθώθηκαν και αποτέλεσαν τα σημερινά λιθανθρακοφόρα στρώματα. Είναι δὲ χαρακτηριστικό ότι τα φυτά αυτά δὲν παρουσιάζουν στον κορμό τους τους έτησίους δακτυλίους πού σχηματίζονται με το φως του ήλιου. Είναι φανερό λοιπόν ότι υπήρξαν πριν έμφανισθῆ το φως του ήλιου στη γη.)

Αυτά και πολλά άλλα έκαναν μεγάλους έπιστήμονες να παραδεχθῶν την ακρίβεια της βιβλικῆς διηγήσεως για τὴ δημιουργία του κόσμου και να όμολογήσουν ότι ο Μωϋσής ἢ έπρεπε να είναι τόσο πολυμαθής, όσο οι σημερινοί έπιστήμονες, ἢ τὰ έγραφε κατά θεία έμπνευση (Αμπέρ, Μπὸ): και ότι, αν θα θέλαμε σε λίγες γραμμές να εκθέσουμε τὰ συμπεράσματα της γεωλογίας για τὴ δημιουργία της γῆς, θα έπρεπε να αντιγράψουμε τὴ διήγηση της Γενέσεως (Lapparan).

Ας κλείσουμε όμως τὴ σημερινή όμιλία με μερικὲς παρατηρήσεις για τὴν έβδόμη ήμέρα. Ἡ Γραφή λέει ότι ο Θεός «κατέπαυσε τὴ ήμέρα τὴ έβδόμη από πάντων τῶν έργων αὐτοῦ» (Γέν. β' 2). Ἐμεῖς λέμε συνήθως ότι ο Θεός αναπαύθηκε τὴν έβδόμη ήμέρα. Αυτό δὲν είναι ακριβὲς για τὸν Θεό. Οὔτε κουράστηκε ο Θεός για να δημιουργήση τὸν κόσμο οὔτε έπαψε να εργάζεται. Ὁ ἴδιος ο Κύριος βεβαιώνει: «Ὁ Πατήρ μου ἔως ἄρτι εργάζεται» (Ιω. ε' 17). Το «κατέπαυσε» σημαίνει κυρίως ότι σταμάτησε να δημιουργῆ, γιατί ολοκλήρωσε τὸ δημιουργικὸ του έργο. Από δὴ και πέρα ο Θεός εργάζεται για τὴ συντήρηση και τὴ διακυβέρνηση του κόσμου. Γιατί ο κόσμος, πού δημιουργήθηκε με τὴ θέληση και τὴ δύναμη του Θεοῦ, έχει διαρκῶς ανάγκη της θελήσεως και της δυνάμεως του Θεοῦ, για να συντηρηθῆ. Ἄν ο Θεός έπαυε, έστω και για λίγο, να προνοῆ για τὸν κόσμο, ο κόσμος θα επέστρεφε στην άνυπαρξία, στο μηδέν, από τὸ όποιο δημιουργήθηκε. Ἡ κατάπαυσις όμως του Θεοῦ τὴν έβδόμη ήμέρα έχει σημασία για μᾶς. Μας διδάσκει ότι κι εμεῖς πρέπει μία μέρα της εβδομάδος να καταπαύουμε από τὰ έργα μᾶς για σωματικὴ ανάπαυση και για τὴ λατρεία του Θεοῦ. Ἡ ήμέρα αὐτὴ για τοὺς Ἑβραίους κατ' έντολήν του Θεοῦ ἦταν τὸ Σάββατο: για μᾶς τοὺς Χριστιανούς είναι ἡ Κυριακή, ἡ ήμέρα της αναδημιουργίας του κόσμου με τὴν ανάσταση του Κυρίου. Τέλος ἡ κατάπαυσις του Θεοῦ από τὰ έργα της δημιουργίας προεικόνιζε μία ἄλλη κατάπαυσι: τὴν κατάπαυσι του Υίου του Θεοῦ από τὸ έργο της σωτηρίας, ἡ όποία έγινε με τὸν θάνατο και τὴν ταφή του. Αὐτὴ τὴ σχέση έρμηνεύει ἕνας ὕμνος πού ψάλλεται στον Ὅρθρο και στον Ἑσπερινὸ του Μ. Σαββάτου:

«Τὴν σήμερα μυστικῶς ο μέγας Μωϋσής προδιετυπούτο λέγων: Καὶ ευλόγησεν ο Θεός τὴν ήμέραν τὴν έβδόμην τοῦτο γὰρ έστι τὸ ευλογημένον Σάββατον: αὕτη έστιν ἡ της καταπαύσεως ήμέρα, ἐν ἣ κατέπαυσεν από πάντων τῶν έργων αὐτοῦ και μονογενῆς Υίου του Θεοῦ δια της κατὰ τὸν θάνατον οικονομίας, τὴ σαρκὶ σαββατίσας και εἰς ο ἦν πάλιν επανελθῶν δια της αναστάσεως, εδωρήσατο ἡμῖν ζωὴν τὴν αἰώνιον ὡς μόνος αγαθός και φιλόανθρωπος» (δοξαστικὸ Μ. Σαββάτου).

21/10/1991

3. Ἡ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου.

(Γέν. α' 26-28, β' 4-25)

Ἐξέχουσα θέση ἀνάμεσα στὰ δημιουργήματα τοῦ Θεοῦ ἔχει ἀναμφισβήτητα ὁ ἄνθρωπος. Κορωνίδα καὶ βασιλέα τῆς κτίσεως τὸν ἔχουν ὀνομάσει. Καὶ ἡ ἀγία Γραφή κάνει ἰδιαίτερο λόγο καὶ περιγράφει ἀναλυτικὰ τὸν τρόπο τῆς δημιουργίας τοῦ καὶ τῆς πρώτης ζωῆς τοῦ ἐπάνω στὴ γῆ. Με τὸ θέμα αὐτὸ θὰ ἀσχοληθοῦμε σήμερα, ἀφοῦ στὴν προηγουμένη ὁμιλία μιλήσαμε γενικὰ γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου.

Ἀς θυμηθοῦμε πρῶτα πῶς περιγράφει ἡ Γένεσις τὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀφοῦ ἐδημιούργησε ὅλο τὸν κόσμο κι ἀφοῦ τὴν ἕκτη μέρα ἔπλασε τὰ χερσαία ζῶα, ὁ Θεὸς σκέφθηκε καὶ εἶπε: «Ἀς κάνουμε ἄνθρωπο κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσι δικὴ μᾶς κι ἃς ἐξουσιάζουν οἱ ἄνθρωποι τὰ ψάρια, τὰ πουλιά, τὰ ἔρπετα καὶ ὅλα τὰ ζῶα πού ζοῦν ἐπάνω στὴ γῆ, ἀλλὰ καὶ ὅλη τὴ γῆ». Μετὰ τὴ σκέψη καὶ τὴν ἀπόφασή τοῦ αὐτῆ ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο κατ' εἰκόνα δικὴ τοῦ. Ἐπλασε πρῶτα τὸ σῶμα τοῦ ἀπὸ χῶμα τῆς γῆς κι ἔπειτα μ' ἓνα φύσημα στὸ πρόσωπό τοῦ τοῦ ἔδωσε τὴν ψυχὴ κι ἔτσι ὁ ἄνθρωπος ἀπέκτησε ζωὴ.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Θεὸς φρόντισε γιὰ τὴν κατοικία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν εὐχάριστη διαμονὴ τοῦ. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸν ἐφύτεψε τὸν παράδεισο, ἓναν ὠραῖο κῆπο, πού ποτιζόταν ἀπὸ τέσσερις ποταμούς καὶ εἶχε ἀπ' ὅλα τὰ φυτὰ καὶ τὰ δέντρα, καλλωπιστικὰ καὶ καρποφόρα. Δυὸ δέντρα ὅμως τοῦ παραδείσου ξεχώριζαν γιὰ τὶς ἰδιαιτέρες ιδιότητες πού εἶχαν: τὸ δέντρο τῆς ζωῆς καὶ τὸ δέντρο τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, τὸ ὁποῖο βρισκόταν στὸ κέντρο τοῦ παραδείσου. Σ' αὐτὸν τὸν ὑπέροχο τόπο ἔβαλε ὁ Θεὸς τὸν πρῶτο ἄνθρωπο νὰ κατοικήσῃ καὶ τοῦ ἀνέθεσε νὰ τὸν φυλάγῃ καὶ νὰ τὸν καλλιεργῇ. Του ἔδωσε τὴν ἄδεια νὰ τρῶῃ ἀπὸ τοὺς καρποὺς ὅλων τῶν δέντρων τοῦ παραδείσου ἐκτὸς ἀπὸ τὸ δέντρο τῆς γνώσεως καὶ τὸν προειδοποίησε ὅτι, ἂν φάῃ ἀπὸ τὸ δέντρο αὐτό, θὰ παύσῃ νὰ εἶναι ἀθάνατος καὶ μία μέρα θὰ πεθάνῃ.

Ἐπειτα ὁ Θεὸς ὠδήγησε μπροστὰ στὸν Ἀδὰμ ὅλα τὰ ζῶα, γιὰ νὰ βάλῃ ἐκεῖνος ὄνομα στὸ καθένα, ὅπως καὶ ἔγινε. Ἐνῶ ὅμως τὸ κάθε ζῶο εἶχε τὸν ὁμοῖό τοῦ σύντροφο, ὁ Ἀδὰμ δὲν εἶχε ὡς ἐκείνη τὴ στιγμή ὁμοῖό τοῦ σύντροφο καὶ βοηθό. Σκέφθηκε λοιπὸν ὁ Θεὸς καὶ εἶπε: «Δὲν εἶναι ὠραῖο νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος μόνος ἃς τοῦ κάνουμε βοηθὸ ὁμοῖο μ' αὐτόν». Ἐπειτα ἔριξε τὸν Ἀδὰμ σὲ βαθὺ ὕπνο καὶ ἀφήρεσε μία ἀπὸ τὶς πλευρὲς τοῦ καὶ ἀπ' αὐτὴν ἔπλασε τὴν πρώτη γυναῖκα καὶ τὴν ὠδήγησε στὸν Ἀδὰμ. «Ὅταν ἐκεῖνος τὴν εἶδε, εἶπε: «Αὐτὴ εἶναι κόκκαλο ἀπὸ τὰ κόκκαλα μου καὶ σὰρκα ἀπὸ τὴ σὰρκα μου. Αὐτὴ θὰ ὀνομασθῇ γυναῖκα, γιὰτὶ προῆλθε ἀπὸ τὸν ἄνδρα (στὰ ἑβραϊκὰ ἢ λέξις γυναῖκα προέρχεται ἀπὸ τὴν ἴδια ρίζα μὲ τὴ λέξις ἄνδρας). Γι' αὐτὸ στὸ ἐξῆς ὁ ἄνδρας θὰ ἀποσπᾶται ἀπὸ τὸν πατέρα καὶ τὴ μητέρα τοῦ καὶ θὰ συνδέεται στενὰ μὲ τὴ γυναῖκα τοῦ, ὥστε νὰ ἀποτελοῦν οἱ δύο ἓνα σῶμα».

Ἐπειτα ὁ Θεὸς εὐλόγησε τὸ πρῶτο ζευγάρι τῶν ἀνθρώπων λέγοντας: «Νὰ αὐξάνεσθε καὶ νὰ πληθαίνετε, νὰ γεμίσετε τὴ γῆ καὶ νὰ κυριαρχήσετε σ' αὐτὴν καὶ νὰ ἐξουσιάζετε ὅλα τὰ ψάρια, τὰ πουλιά καὶ τὰ ζῶα πού ζοῦν ἐπάνω σ' αὐτήν».

Ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ γυναῖκα τοῦ ζοῦσαν μέσα στὸν παράδεισο γυμνοί, χωρὶς νὰ αἰσθάνονται ντροπὴ γι' αὐτό. (Γέν. α' 26-28, β' 4-25).

Μ' αὐτὸν τὸν ἀπλὸ καὶ παραστατικὸ τρόπο διηγεῖται ἡ ἀγία Γραφή τὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν πρώτη ζωὴ τοῦ ἐπάνω στὴ γῆ. Ὅπως καὶ στὴ διήγησι γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου, ἔτσι κι ἐδῶ ὁ σκοπὸς τοῦ ἱεροῦ συγγραφέως δὲν εἶναι νὰ μᾶς δώσῃ ἐπιστημονικὲς πληροφορίες γιὰ τὸ

πώς έγινε ο άνθρωπος, αλλά να μάς διδάξη τι είναι ο άνθρωπος, ποιός τον έκανε και ποιά είναι ή σχέσις του με τον Θεό, με τους συνανθρώπους του, αλλά και με το φυσικό περιβάλλον. Γι' αυτό χρησιμοποιεί κι εδώ ανθρωπομορφικές εκφράσεις και συμβολικές διηγήσεις, για να μάς μεταδώση τής αλήθειες αυτές. Αυτές λοιπόν τις αλήθειες πού κρύβονται πίσω από τή διήγησι αυτή ή προσπαθήσουμε να ανακαλύψουμε. Περιγράφοντας τὰ ἄλλα δημιουργικά ἔργα τοῦ Θεοῦ ἢ Γραφή λέει ἀπλῶς: «Εἶπεν ὁ Θεός... καὶ ἐγένετο οὕτω». Προκειμένου ὁμως γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἐμφανίζει τὸν Θεὸ νὰ σκέπτεται, νὰ ἀποφασίζη καὶ τέλος νὰ ἐργάζεται ὁ ἴδιος, γιὰ νὰ πλάσῃ τὸν ἄνθρωπο. Ὅλα αὐτὰ δὲν πρέπει νὰ τὰ πάρουμε κατὰ γράμμα. Δὲν εἶχε ἀνάγκη ὁ Θεὸς νὰ σκεφθῆ ὡς ἄνθρωπος καὶ νὰ ἐργασθῆ, γιὰ νὰ δημιουργήσῃ τὸν ἄνθρωπο, ὅπως ἐργάζεται ὁ ἄνθρωπος, γιὰ νὰ κατασκευάσῃ κάτι οὔτε τοῦ ἦταν πιὸ δύσκολο ἔργο ἢ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου ἀπ' ὅτι ἡ δημιουργία τῶν ἄλλων κτισμάτων. Ὅπως γιὰ ὅλα τὰ ἄλλα, ἔτσι καὶ γιὰ τὸν ἄνθρωπο ἦταν ἀρκετὴ ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἀσφαλῶς ἔτσι συνέβη: θέλησε ὁ Θεός, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος. Ἐμφανίζοντας ὁμως ἢ Γραφή τὸν Θεὸ νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἐργάζεται γιὰ τὴν πλάσῃ τοῦ ἀνθρώπου, θέλει νὰ μάς διδάξῃ τὸ ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ὅπως ὁ τεχνίτης μὲ τὴν ἀγάπη τοῦ καὶ τὸ μεράκι τοῦ δίνει σχῆμα καὶ μορφή στὴν ἄμορφη ὕλη, ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς μὲ ὅλη τοῦ τὴν ἀγάπη καὶ μὲ ἰδιαίτερη στοργὴ καὶ φροντίδα ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπο. Κι αὐτὸ τὸ ἔδειξε καὶ πρὶν τὸν δημιουργήσῃ, μὲ τὸ νὰ δημιουργήσῃ πρῶτα ὅλα, ὅσα θὰ ἦταν ἀπαραίτητα γιὰ τὸν ἄνθρωπο (τὴ γῆ, τὰ φυτὰ, τὰ ζῶα, τὸν ἥλιο, τὰ νερὰ κτλ.), κι ἐξακολουθεῖ νὰ τὸ δείχνῃ συνεχῶς μὲ τὴν πρόνοιάν τοῦ γιὰ τὴ συντήρησι καὶ τὴν πρόοδο τοῦ ἀνθρώπου καὶ πρὸ παντὸς γιὰ τὴν αἰώνια σωτηρία τοῦ, γιὰ τὴν ὁποία καὶ τὸν ἔπλασε.

«Καὶ ἐπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν» (Γέν. β' 7). Με τὴν εἰκόνα αὐτὴ τῆς πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου ἢ Γραφή μάς διδάσκει τὴ διπλὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου, ὕλική καὶ πνευματικὴ. Το χῶμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖο μάς λέει ὅτι πλάσθηκε τὸ σῶμα τοῦ, φανερώνει τὴ στενὴ σχέσις τοῦ με τὸν ὕλικὸ κόσμον. Ἀπὸ ὕλικὰ στοιχεῖα εἶναι πλασμένο τὸ σῶμα τοῦ καὶ ἀπὸ ὕλικές τροφές ἔχει ἀνάγκη, γιὰ νὰ συντηρηθῆ. Το σῶμα τοῦ ἐπίσης εἶναι ἐκεῖνο πού τὸν φέρνει σὲ ἐπαφὴ καὶ ἐπικοινωνία μὲ τὸν ὕλικὸν κόσμον κι ἀκόμη εἶναι τὸ ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖο ἐκτελεῖ ὅλες τις ἐνέργειές τοῦ καὶ διαπράττει τὸ καλὸ ἢ τὸ κακόν. Γι' αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου ἀνθρώπου εἶναι Ἄδὰμ, πού στὰ ἑβραϊκά σημαίνει χωματένιος. Ἀλλὰ δὲν εἶναι μόνον χωματένιος ὁ ἄνθρωπος ἔχει καὶ ψυχὴ, πού εἶναι πνεῦμα, ὅπως ὁ Θεὸς πού τοῦ τὴν ἔδωσε. Ἡ ψυχὴ εἶναι ἐκεῖνη πού ζωογονεῖ τὸ σῶμα καὶ τοῦ δίνει τὴν ἰκανότητα νὰ σκέπτεται καὶ νὰ ἐνεργῆ. Κι ἀκόμη τοῦ δίνει τὴν ἰκανότητα νὰ ἔρχεται σὲ σχέσις μὲ τὸν Θεὸ καὶ νὰ ἐπικοινωνῆ μαζί τοῦ. Κι αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι πού κάνει τὸν ἄνθρωπον νὰ διαφέρῃ ἀπὸ τὰ ζῶα. Ἡ ἁγία Γραφή κάνει μερικὲς φορές λόγο καὶ γιὰ ψυχὴ τῶν ζώων: ἐννοεῖ ὁμως ἀπλῶς τις ζωϊκὲς δυνάμεις πού τὰ κάνει ἰκανὰ νὰ κινουῦνται καὶ νὰ ἐνεργοῦν. Ὅταν τὸ ζῶον πεθάνῃ, δὲν μένει τίποτε ἀπ' αὐτὸ ἐνῶ, ὅταν πεθάνῃ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, μένει ἢ ἀθάνατη ψυχὴ τοῦ. Στὴν Ἁγία Γραφή παρουσιάζεται ὁ Θεὸς νὰ λέῃ ὅτι θὰ πλάσῃ τὸν ἄνθρωπον «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν» τοῦ. Αὐτὸ δείχνει ὅτι ὁ ἄνθρωπος ὑπερέχει ἀπὸ τὰ ἄλλα δημιουργήματα, γιὰ μόνον αὐτὸς ἔχει γνωρίσματα πού τὸν κάνουν νὰ μοιάζῃ μὲ τὸν Θεόν. Τα γνωρίσματα αὐτὰ δὲν ἀναφέρονται βέβαια στὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου, γιὰ τὸ Θεὸς δὲν ἔχει σῶμα, ἀλλὰ στὴν ψυχὴ τοῦ. Αὐτὴ εἶναι ἢ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὴν ὅπως εἶπαμε, εἶναι πνεῦμα, ὅπως καὶ ὁ Θεὸς εἶναι πνεῦμα. Αὐτὴ ἔχει ἀνώτερα πνευματικὰ χαρίσματα, πού τὰ ἔχει πρῶτος καὶ σὲ τέλειον βαθμὸν ὁ Θεός: τὸ λογικόν, τὴ συνείδησι, τὴν ἐλεύθερον θέλησι, τὴ δημιουργικότητα, πού τὸν κάνουν νὰ ξεχωρίζῃ ἀπὸ τὰ ζῶα.

Ἐνῶ ὁμως ὁ Θεὸς ἀποφάσισε νὰ δημιουργήσῃ τὸν ἄνθρωπον «κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν» τοῦ (Γέν. α' 26), διαβάζουμε ἀμέσως πιὸ κάτω ὅτι τὸν ἔκανε μόνον «κατ' εἰκόνα» τοῦ (Γέν. α' 27). Δὲν λησμόνησε βέβαια ὁ Θεὸς τὴν ἀρχικὴ ἀπόφασίν τοῦ οὔτε ἄλλαξε γνώμη. Το «καθ' ὁμοίωσιν»

ἀναφέρεται στὸν τελικὸ προορισμὸ τοῦ ἀνθρώπου, πού εἶναι ἡ ὁμοίωσις τοῦ μὲ τὸν Θεό, ἡ θέωσις. Ὁ Θεὸς τοῦ ἔδωσε τὸ «κατ' εἰκόνα», δηλαδή τὰ ἀνώτερα πνευματικὰ χαρίσματα πού ἀναφέραμε πρὸ ὀλίγου, καὶ τὴ δυνατότητα νὰ τὰ καλλιεργῇ καὶ νὰ προοδεύῃ στὴν πνευματικὴ τελειότητα γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ μὲ τὴ δικὴ τοῦ θέληση καὶ προσπάθεια τὸ «καθ' ὁμοίωσιν».

Ἰδιαίτερα ἀξιοπρόσεκτος εἶναι ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖο περιγράφεται ἡ δημιουργία τῆς γυναικός. Ὁ Θεὸς παίρνει ἓνα μέρος τοῦ σώματος τοῦ Ἀδάμ, γιὰ νὰ πλάσῃ τὴ γυναίκα. Αὐτὸ δείχνει τὴ στενὴ σχέση καὶ τὴν ὁμοιότητα τῆς γυναικας μὲ τὸν ἄνδρα. Δὲν παίρνει ὅμως μέλος ἀπὸ τὸ κεφάλι οὔτε ἀπὸ τὰ πόδια, ἀλλὰ ἀπὸ τὸ μέσον τοῦ σώματος. Αὐτὸ δείχνει ὅτι ἡ γυναίκα δὲν εἶναι οὔτε ἀνώτερη οὔτε κατώτερη ἀπὸ τὸν ἄνδρα ἀλλὰ ἴση μὲ αὐτόν. Ὁ ἓνας εἶναι πλασμένος γιὰ τὸν ἄλλον. Ἔχουν καὶ οἱ δυὸ τὰ ἴδια δικαιώματα καὶ τὶς ἴδιες ὑποχρεώσεις καὶ ἓνας πρὸς τὸν ἄλλον καὶ οἱ δυὸ μαζὶ πρὸς τὸν Θεό. Αὐτὸ εἶναι πολὺ σημαντικό, γιὰτὶ ἀποτελεῖ τὴ βασικὴ ἀρχὴ καὶ τὸν κανόνα πού πρέπει νὰ ρυθμίζῃ τὶς μεταξὺ τοὺς σχέσεις καὶ μάλιστα τὶς συζυγικές. Οὔτε ὁ ἄνδρας μπορεῖ νὰ εἶναι ὁ σκληρὸς καὶ αὐταρχικὸς ἀφέντης, μπροστὰ στὸν ὁποῖο ἡ γυναίκα θὰ τρέμῃ σὰν δούλη, οὔτε ἡ γυναίκα πρέπει νὰ ξεχνᾷ τὴ θέση καὶ τὰ ὄρια πού τῆς ἔταξε ὁ Θεὸς καὶ νὰ προσπαθῶ νὰ γίνῃ αὐτὴ κεφαλὴ τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ μὲ ἀμοιβαίᾳ ἀγάπῃ καὶ κατανόησι νὰ ἐνδιαφέρωνται ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλον καὶ μὲ ἀρμονικὴ συνεργασία νὰ ἀντιμετωπίζουν τὰ κοινὰ προβλήματα. Αὐτὴ τὴ χρυσὴ ἀρχὴ διέστρεψε ἡ ἁμαρτία πού μεσολάβησε καὶ εἶχε σὰν συνέπεια νὰ γίνῃ ἡ γυναίκα σκλάβα τοῦ ἀνδρός καὶ νὰ θεωρῆται στὰ ρωμαϊκὰ χρόνια (στὴν ἐποχὴ τοῦ Κυρίου) *res*, δηλαδή πρᾶγμα χωρὶς προσωπικότητα. Τὴν ἰσότητα τῶν δύο φύλων ἀποκατέστησε ὁ Χριστιανισμὸς, διακηρύσσοντας μὲ τὸ στόμα τοῦ ἀποστόλου Παύλου ὅτι «οὐκ ἐνὶ ἀρσεν καὶ θῆλυ» (Γαλ. γ' 28) καὶ ὅτι «οὔτε ἀνὴρ χωρὶς γυναικὸς οὔτε γυνὴ χωρὶς ἀνδρὸς ἐν Κυρίῳ ὡσπερ γὰρ ἡ γυνὴ ἐκ τοῦ ἀνδρὸς, οὕτω καὶ ὁ ἀνὴρ διὰ τῆς γυναικός, τὰ δὲ πάντα ἐκ τοῦ Θεοῦ» (Α' Κορ. ἴα' 11-12). Ὅσοι λοιπὸν ἰσχυρίζονται σήμερα ὅτι ἀγωνίζονται γιὰ τὴν ἰσότητα τῶν δύο φύλων, δὲν ἔχουν παρὰ νὰ ἐπιστρέψουν σ' ἐκεῖνα πού ὠρίσε ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ καὶ ἀποκατέστησε ὁ Κύριος μὲ τὸν τέλειο νόμο τοῦ. Τότε μόνο θὰ ἐπικρατήσῃ ἀληθινὴ ἰσότης.

Με τὰ ἐμπνευσμένα καὶ προφητικὰ λόγια πού εἶπε ὁ Ἀδάμ, ὅταν ἀντίκρουσε τὴ γυναίκα, καὶ μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς πρωτοπλάστους καθιερώθηκε ὁ θεσμὸς τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας. Τα λόγια αὐτὰ θὰ ὑπενθυμίση ἀργότερα ὁ Κύριος, γιὰ νὰ τονίσῃ τὸ ἀδιάλυτο τοῦ γάμου προσθέτοντας κατηγορηματικὰ: «οὖν ὁ Θεὸς συνέζευξεν, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω» (Ματθ. ιθ' 6). Ἀς μὴν τολμήσῃ ὁ ἄνθρωπος νὰ διαλύσῃ τὸν δεσμὸ πού συνέπηξε καὶ εὐλόγησε ὁ Θεός. Καὶ ὅμως ὁ ἄνθρωπος ἐτόλμησε καὶ τολμᾷ νὰ διαλύῃ καὶ νὰ καταστρέφῃ μὲ πολλοὺς τρόπους τὸν ἱερὸ θεσμὸ τοῦ γάμου: μὲ τὴν πολυγαμία πού ἐπεκράτησε σὲ παλιότερες ἐποχές, μὲ τὶς ποικίλες καταπατήσεις τῆς συζυγικῆς πίστεως καὶ μὲ τὸ εὐκόλο διαζύγιο. Καὶ ἡ μὲν πολυγαμία δὲν ὑπάρχει σήμερα στὶς χριστιανικὲς χώρες, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὶς μὴ χριστιανικὲς σχεδὸν ἔχει ἐξαλειφθῆ οἱ συζυγικὲς ἀπιστίες ὅμως εἶναι δυστυχῶς συχνότατες καὶ τὰ διαζύγια πληθύνονται ἀνησυχητικὰ. Ἔτσι ὁ ἱερὸς θεσμὸς τοῦ γάμου πλῆττεται καὶ ἐξασθενεῖ. Κι ὅταν ἡ οἰκογένεια δὲν στέκεται καλά, δὲν μποροῦμε νὰ ἐλπίζουμε σὲ μία ὑγιὴ καὶ σταθερὴ κοινωνία. Γιατὶ τὸ κύτταρο τῆς κοινωνίας εἶναι ἡ οἰκογένεια. Ἄν ἡ κοινωνία ἀπαρτίζεται στὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ἀπὸ ὑγιεῖς οἰκογένειες, θὰ εἶναι κι αὐτὴ ὑγιὴς ἀλλιῶς θὰ εἶναι ἀρρωστημένη, ὅπως ἀκριβῶς ὁ ἀνθρώπινος ὀργανισμὸς εἶναι ὑγιὴς ἢ ἀρρωστος, ἂν τὰ κύτταρα πού τὸν ἀποτελοῦν εἶναι ὑγιὴ ἢ ἀρρωστα. Ἄν λοιπὸν σήμερα ἡ κοινωνία μᾶς δὲν εἶναι ὑγιὴς, ἀλλὰ παρουσιάζει συμπτώματα διαφθορᾶς καὶ διαλύσεως, αὐτὸ ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος στὴ διάβρωση πού ἔχει ὑποστῆ ὁ θεσμὸς τῆς οἰκογενείας. Κι ἂν θέλουμε νὰ ἐξυγιάνθῃ καὶ νὰ ἀνορθωθῆ ἡ κοινωνία, πρέπει τὴν οἰκογένεια νὰ στηρίξουμε καὶ νὰ ἀνορθώσουμε, τοποθετώντας τὴν στὰ γερὰ καὶ ἀσάλευτα θεμέλια, στὰ ὁποῖα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τὴν τοποθέτησε ὁ Θεός.

Εύλογώντας τους πρώτους ανθρώπους ο Θεός –και διά μέσου αυτών όλο το ανθρώπινο γένος– έδωσε σ' αυτούς το δικαίωμα να κυριαρχήσουν στη γη και να εξουσιάσουν κι αυτήν και όλα τα όντα που ζούν σ' αυτήν. Η εξουσία αυτή φαίνεται και στην εικόνα της Γραφής, κατά την οποία ο Άδამ δίνει ονόματα στα ζώα και τα πουλιά. Η ιστορία της ανθρωπότητας επιβεβαιώνει την κυριαρχία αυτή. Ο άνθρωπος σιγά-σιγά υπέταξε και εξακολουθεί να υποτάσσει όλο και περισσότερο τις δυνάμεις που έβαλε μέσα στη φύσι ο Θεός. Υπέταξε όλα τα ζώα, μολονότι μερικά από αυτά έχουν δύναμι σωματική πολύ μεγαλύτερη απ' αυτόν. Αποδεικνύεται έτσι ότι ο άνθρωπος σαν εικόνα του Θεού είναι το μοναδικό δημιούργημα που έχει όλα τα χαρίσματα και τις ιδιότητες, για να είναι κυρίαρχος στον κόσμο και συνεργός του Θεού. Την υπεροχή αυτή του ανθρώπου περιγράφει ωραιότατα οί. Χρυσόστομος λέγοντας τα έξης:

«Τον άσημαντο αυτόν άνθρωπο, που έχει ύψος μόλις τρεις πήχεις και είναι κατώτερος από τα ζώα στη σωματική δύναμι, ο Θεός τον έκανε πολύ ανώτερο απ' όλα, χαρίζοντας του τη λογική ψυχή, πράγμα που αποτελεί απόδειξη της ιδιαίτερης τιμής προς αυτόν. Γιατί με το λογικό του ο άνθρωπος έκτισε πόλεις, διέσχισε θάλασσες, στόλισε τη γη, επινόησε αναρίθμητες τέχνες, νίκησε τα πιο άγρια ζώα και, το σπουδαιότερο, γνώρισε συνειδητά τον Θεό, ο οποίος τον έπλασε, και πιασμένος από το χέρι του οδηγήθηκε στην άρετή και έμαθε τι είναι καλό και τι δεν είναι. Απ' όλα τα πλάσματα μόνο αυτός προσεύχεται στον Θεό μόνο αυτός δέχθηκε θεϊκές αποκαλύψεις... Γι' αυτόν υπάρχει ή γη, γι' αυτόν ο ούρανός, γι' αυτόν ο ήλιος και τα άστρα, γι' αυτόν οί διαδρομές της σελήνης και οί έναλλαγές των εποχών..., γι' αυτόν οί παραγωγές των καρπών και τα τόσα πολλά φυτά και τα ζώα. Γι' αυτόν ή μέρα και ή νύχτα, γι' αυτόν στάλθηκαν οί απόστολοι και οί προφήται, γι' αυτόν άγγελοί ήρθαν πολλές φορές ως άπεσταλμένοι... Γι' αυτόν ο μονογενής Υιός του Θεού έγινε άνθρωπος και σταυρώθηκε και έτάφη».

Η εξουσία λοιπόν του ανθρώπου στη φύσι, τα προσόντα, με τα οποία τον έπροίκισε ο Θεός, και τα όσα έκανε και κάνει γι' αυτόν, είναι τρανότατες αποδείξεις της αγάπης και του ενδιαφέροντος του Θεού γι' αυτόν. Για όλα αυτά οφείλουμε βαθειά ευγνωμοσύνη και ακατάπαυστη εύχαριστία προς τον δημιουργό μάς.

4/11/1991

4. Ο άνθρωπος στον παράδεισο.

(Γέν. β' 8-17, 25)

Στην προηγούμενη όμιλία μάς κάναμε λόγο για τη δημιουργία του ανθρώπου και για τη φροντίδα του Θεού για την εύχάριστη και άνετη διαμονή του. Κατοικία του πρώτου ζεύγους των ανθρώπων ήταν, όπως ξέρουμε, ο παράδεισος: ένας υπέροχος κήπος πλουτισμένος με κάθε είδους καλλωπιστικά και καρποφόρα φυτά και δέντρα. Για τον παράδεισο και την πρώτη ζωή των πρωτοπλάστων μέσα σ' αυτόν θα μιλήσουμε εν πρώτοις σήμερα, για να δούμε εν συνεχεία πώς οί πρωτόπλαστοι έχασαν τον παράδεισο.

Το πρώτο έρώτημα που γεννιέται σχετικά με το θέμα αυτό είναι: Υπήρξε άραγε πράγματι ο επίγειος παράδεισος; Η μήπως ή Γραφή μεταχειρίζεται κι έδω συμβολικές και μεταφορικές εικόνες, για να μάς περιγράψει την πρώτη εύτυχη ζωή των πρωτοπλάστων; Είπαμε βέβαια ότι ή Γραφή, για να διδάξει τις ύψηλές αλήθειες για τη δημιουργία του κόσμου και του ανθρώπου, για τη φύση του ανθρώπου κλπ., χρησιμοποιεί έκφράσεις και εικόνες, τις οποίες δεν πρέπει να δεχθούμε κατά γράμμα, αλλά να αναζητήσουμε το βαθύτερο νόημά τους. Κάτι τέτοιο λοιπόν υπεστήριξαν μερικοί και για τον επίγειο παράδεισο, ότι δηλαδή έχουμε κι έδω μία φανταστική εικόνα, με την οποία ή

Γραφή θέλει να μᾶς περιγράψει τὴν ἀρχικὴ εὐτυχισμένη ζωὴ τῶν πρωτοπλάστων, τὴν ὁποία στερήθηκαν κι αὐτοὶ καὶ ὅλοι οἱ ἀπόγονοι τοὺς λόγῳ τῆς ἀμαρτίας πού μεσολάβησε ἢ ἀκόμη ὅτι μὲ τὴν εἰκόνα τοῦ παραδείσου ἐκφράζεται ἡ ἐπιθυμία τοῦ ἀνθρώπου γιὰ μία καλύτερη, ἰδανικὴ ζωὴ.

Ἐδῶ ὅμως τὰ πράγματα εἶναι διαφορετικά. Ἡ Γραφή, μιλώντας γιὰ τὸν παράδεισο, τὸν τοποθετεῖ σὲ ὠρισμένο μέρος, πού τὸ ὀνομάζει Ἐδέμ. Κάνει λόγο ἐπίσης γιὰ ποταμούς πού πότιζαν τὸν παράδεισο καὶ δίνει τὰ ὀνόματά τους: Γεὼν, Φισὼν, Τίγρης, Εὐφράτης. Δίνει ἀκόμη κάποιες πληροφορίες γιὰ τοὺς τόπους πού διέσχιζαν οἱ ποταμοὶ αὐτοί. Οἱ δύο πρῶτοι ποταμοὶ δὲν μᾶς εἶναι σήμερα γνωστοί, ἴσως γιὰ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου ἄλλαξαν τὰ ὀνόματά τους. Οἱ ἄλλοι δύο ὅμως εἶναι γνωστοὶ μὲ τὰ ἴδια ὀνόματα μέχρι σήμερα. Πρόκειται λοιπὸν γιὰ πραγματικοὺς ποταμούς καὶ ὄχι φανταστικούς. Αὐτὸ μᾶς πείθει ὅτι καὶ ὁ παράδεισος τῆς Γραφῆς ὑπῆρξε πραγματικά. Ἄλλωστε ὄχι μόνο ἡ Γραφή, ἀλλὰ καὶ οἱ παραδόσεις πολλῶν λαῶν μιλοῦν γιὰ μία χρυσὴ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποία οἱ ἄνθρωποι ζοῦσαν εὐτυχισμένοι, χωρὶς λύπες καὶ κακίες. Ἀσφαλῶς οἱ παραδόσεις αὐτὲς εἶναι μακρυνὲς ἀναμνήσεις τοῦ παραδείσου καὶ τῆς εὐτυχισμένης ζωῆς τῶν πρώτων ἀνθρώπων.

Το δεῦτερο ἐρώτημα, πού ἔρχεται σὰν συνέπεια τοῦ πρώτου, εἶναι: Πού ἦταν ὁ παράδεισος; Ὡς πρὸς τὸ θέμα αὐτὸ διατυπώθηκαν πολλὲς γνώμες, ἀπὸ τίς ὁποῖες καμία δὲν λύνει τὸ πρόβλημα. Το μόνο βέβαιο εἶναι ὅτι βρισκόταν κάπου μεταξύ τῶν ποταμῶν Τίγρητος καὶ Εὐφράτου. Πού ἀκριβῶς ὅμως; Κοντὰ στὶς πηγὲς τους, πού βρίσκονται στὴν Ἀρμενία, ὅπως ὑποθέτουν μερικοί; Ἡ μήπως κοντὰ στὶς ἐκβολὲς τους, πρὸς τὸν Περσικὸ κόλπο, ὅπως ὑποθέτουν ἄλλοι; Ἡ τέλος σὲ κάποια ἄλλη θέση μεταξύ τῶν δύο; Στὸ ἐρώτημα αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δοθῇ ἀπάντησις. Ἀλλὰ καὶ δὲν θὰ μᾶς ὠφελοῦσε σὲ τίποτε, ἂν τὸ μαθαίναμε, ἀφοῦ ὁ ἐπίγειος παράδεισος δὲν ὑπάρχει πλέον. Ὅπως ὅποτε ὅμως ὁ παράδεισος ἐκεῖνος ἦταν εἰκόνα καὶ προτύπωση τοῦ μελλοντικοῦ πνευματικοῦ καὶ αἰωνίου παραδείσου πού ἔχει ἐτοιμάσει ὁ Θεὸς γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, θὰ τὸν κληρονομήσουν ὅμως ὅσοι θὰ μείνουν πιστοὶ καὶ ἀφοσιωμένοι σ' αὐτόν.

Ἀπὸ τὴ διήγησι τῆς ἀγίας Γραφῆς συμπεραίνουμε μὲ βεβαιότητα ὅτι ἡ ζωὴ τῶν πρώτων ἀνθρώπων στὸν παράδεισο ἦταν χαρούμενη καὶ εὐτυχισμένη. Εἶχαν στὴ διάθεσι τοὺς ὅλα τὰ ἀγαθὰ ἦταν ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ ἀρρώστιες καὶ θλίψεις ἦταν κύριοι ὅλης τῆς φύσεως. Ἡ γῆ ἦταν εὐφορη, καὶ ἡ ἐργασία τοὺς εὐχάριστη καὶ ξεκούραστη. Τα ζῶα ὅλα, κι αὐτὰ πού σήμερα εἶναι ἄγρια καὶ ἐπικίνδυνα γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ἦταν τότε ἡμερα καὶ ἀκίνδυνα. Οἱ σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου μ' αὐτὰ ἦταν ἀρμονικὲς.

Ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερο πλεονέκτημα τῶν πρωτοπλάστων ἦταν ἡ διαρκὴς ἐπικοινωνία τους μὲ τὸν Θεό. Δὲν τὸν ἔβλεπαν βέβαια μὲ τὰ σωματικὰ τοὺς μάτια, ἔνοιωθαν ὅμως ἀδιάκοπα τὴν παρουσία τοῦ. Ἀπολάμβαναν τὰ δῶρα τῆς ἀγάπης τοῦ καὶ τὸν ἔνοιωθαν σὰν στοργικὸ πατέρα. Ἡ εὐτυχία τους στὸν παράδεισο ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς σχέσεώς τους μὲ τὸν Θεὸ καὶ τῆς κοινωνίας τῶν μὲ αὐτόν. Ὅσο γιὰ τὴν ἠθικὴ τους κατάστασι μπορούμε νὰ ποῦμε ὅτι τὴν χαρακτήριζε ἡ ἀπλότης καὶ ἡ ἀθωότης. Δὲν γνώριζαν τὸ κακό, τὴν ἀμαρτία, τὴν πονηρία. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς, ἐνῶ ἦταν γυμνοὶ στὸ σῶμα, δὲν ἔνοιωθαν ντροπὴ γι' αὐτό. Δὲν εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ ἐνδύματα, γιὰ νὰ καλύψουν τὸ σῶμα τους, γιὰ τὸ οὔτε κινδύνευε αὐτὸ ἀπὸ τίποτε οὔτε ἡ πονηρία εἶχε εἰσχωρήσει στὶς ψυχὲς τους. Εἶχαν τὴν ἀθωότητα τοῦ μικροῦ παιδιοῦ, πού δὲν ἐνοχλεῖται ἀπὸ τὴ δικὴ τοῦ γύμνια οὔτε πειράζεται ἀπὸ τὴ γύμνια τοῦ ἄλλου.

Ἡ ἀρχικὴ αὐτὴ ἀγαθότης τοῦ ἀνθρώπου ἦταν δῶρο τοῦ Θεοῦ. Σ' αὐτὴν ὅμως τὴν εὐχάριστη κατάστασι ἔπρεπε οἱ ἄνθρωποι νὰ ἐδραιωθοῦν καὶ νὰ προοδεύσουν καὶ νὰ τὸ πετύχουν αὐτὸ ὄχι

μόνο με τὴ χάρι καὶ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ με τὴ δικὴ τούτῃ θέληση καὶ προσπάθεια. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁ Θεὸς τούτῃ ἔδωσε τὴν ἀπαγορευτικὴ ἐντολὴ γιὰ τὸ δέντρο τῆς γνώσεως τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, ἐνῶ συγχρόνως τούτῃ προειδοποίησε γιὰ τὴς δυσάρεστες καὶ φοβερὲς συνέπειες πού θὰ εἶχε ἡ παράβασις τῆς ἐντολῆς. Καὶ πρέπει νὰ ποῦμε ἐδῶ ὅτι οἱ πρωτόπλαστοι θὰ μάθαιναν νὰ διακρίνουν τὸ καλὸ ἀπὸ τὸ κακὸ ὅχι τρώγοντας τούτῃ καρπούς τοῦ δέντρου, ἀλλὰ τηρώντας τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Σὺν τῷ χρόνῳ δηλαδὴ θὰ καταλάβαιναν καὶ θὰ συνειδητοποιοῦσαν ὅτι καλὸ εἶναι αὐτὸ πού θέλει ὁ Θεός, ἐνῶ κακὸ εἶναι ὁ,τι δὲν θέλει ὁ Θεός. Με τὴν ἐντολὴ αὐτὴ ὁ Θεός δὲν ἤθελε νὰ περιορίσῃ τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου οὔτε νὰ τοῦ στερήσῃ τὴ γνώση, ἀλλὰ ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετο. Ἦθελε νὰ τοῦ δείξῃ ἀφ' ἑνὸς μὲν ὅτι σέβεται τὴν ἐλευθερία πού ὁ ἴδιος τοῦ ἔδωσε, ἀφοῦ τὸν ἄφηγε νὰ διαλέξῃ ὁ ἴδιος τὸ καλὸ ἢ τὸ κακὸ, κι ἔτσι νὰ καθορίσῃ τὸ μέλλον τοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι τὸν ἀγαπᾷ, ἀφοῦ τὸν προειδοποιεῖ γιὰ τὴς ὀλέθριες συνέπειες πού θὰ ἔχη ἡ παρακοὴ τοῦ, κι ἔτσι τὸν προφυλάσσει ἀπὸ αὐτές, ὅπως κάθε πατέρας κάνει γιὰ τὸ παιδί τοῦ.

Αὐτὴ ἦταν μὲ λίγα λόγια ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου στὸν παράδεισο καὶ ἡ ἀρχικὴ ἠθικὴ τοῦ κατάστασις. Δυστυχῶς ἡ εὐτυχία τῶν πρωτοπλάστων δὲν κράτησε πολὺ. Οἱ πρωτόπλαστοι παρέβησαν τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ καὶ ἔσπασαν τὴν κοινωνία πού εἶχαν μαζὶ τοῦ κι ἔτσι ὅλες οἱ φοβερὲς συνέπειες, γιὰ τὴς ὁποῖες τούτῃ εἶχε προειδοποιήσῃ ὁ Θεός, ἦρθαν σ' αὐτούς καὶ σ' ὅλο τὸ ἀνθρώπινο γένος.

Θὰ ἦταν ἀνεξήγητη ἡ πτώσις τῶν πρωτοπλάστων, ἂν ἡ Γραφή δὲν μᾶς πληροφοροῦσε ὅτι ἡ σκέψις καὶ ἡ αἰτία τῆς πτώσεως δὲν προερχόταν ἀπὸ αὐτούς, ἀλλὰ ἀπὸ κάποιον ἄλλον, ἀπὸ ἕναν ἐχθρὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τὸν πονηρὸ καὶ μοχθηρὸ διάβολο. Αὐτὸς φθονεῖ τὸν ἄνθρωπο καὶ μεταχειρίζεται κάθε τρόπο γιὰ νὰ καταστρέψῃ τὴν εὐτυχία τοῦ. Αὐτὸς λοιπὸν σοφίστηκε καὶ προκάλεσε τὴν πτῶση τοῦ ἀνθρώπου. Γιατὶ αὐτὸς εἶναι ὁ ἐπινοητὴς καὶ ἐφευρέτης τοῦ κακοῦ. Καὶ γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ πρέπει τώρα νὰ ποῦμε μερικὰ πράγματα..

Το πρόβλημα τῆς ὑπάρξεως τοῦ κακοῦ στὸν κόσμον ἀπασχόλησε ἀπὸ πολὺ παλιὰ τούτῃ ἀνθρώπους. Προσπάθησαν δηλαδὴ νὰ δώσουν ἀπάντησι στὸ ἐρώτημα: Ἀπὸ ποῦ προέρχεται τὸ κακὸ, τὸ φυσικὸ κακὸ (οἱ ἀρρώστιες, ὁ θάνατος, οἱ διάφορες θεομηνίες) καὶ τὸ ἠθικὸ κακὸ (ἡ ἁμαρτία); Μερικοὶ ὑποστήριξαν ὅτι ὑπάρχουν δύο θεοί, ἕνας καλός, ἀπὸ τὸν ὁποῖο προέρχεται κάθε καλὸ, κι ἕνας κακός, ἀπὸ τὸν ὁποῖο προέρχονται ὅλα τὰ κακὰ καὶ ὅτι μεταξὺ τῶν δύο θεῶν γίνεται ἕνας διαρκὴς πόλεμος, πού θὰ λήξῃ κάποτε με τὴ νίκη τοῦ καλοῦ Θεοῦ. Αὐτὰ ἐδίδασκε ἡ ἀρχαία θρησκεία τῶν Περσῶν. Αὐτὰ βέβαια γιὰ μᾶς εἶναι παράλογα καὶ ἀπαράδεκτα. Ὁ Θεός εἶναι παντοδύναμος. Ἄν λοιπὸν ἡ δύναμὴς τοῦ περιορίζεται ἀπὸ τὴν ὑπάρξει καὶ τὴς ἐνέργειες κάποιου ἄλλου θεοῦ, δὲν εἶναι παντοδύναμος καὶ ἐπομένως δὲν εἶναι θεός. Ἀλλὰ οὔτε καὶ ὁ κακὸς θεός μπορεῖ νὰ εἶναι θεός, γιατί ὁ Θεός εἶναι ἀγαθός. Ἄλλοι πάλι παραδέχθησαν ὅτι ὁ ἄνθρωπος μόνος τοῦ ἐπενόησε τὸ κακὸ. Ἄν ὅμως ὁ ἄνθρωπος ἦταν ἡ πηγὴ καὶ ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ, δὲν θὰ ἦταν δυνατὴ ἡ σωτηρία τοῦ. Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν νὰ παραδεχθοῦμε ὅτι κάποιος ἄλλος ἐπενόησε τὸ κακὸ καὶ παρέσυρε καὶ τὸν ἄνθρωπο σ' αὐτό. Αὐτὸ ἀκριβῶς διδάσκει ἡ ἀγία Γραφή.

Ἀπὸ διάφορα χωρία τῆς ἀγίας Γραφῆς πληροφοροῦμαστε ὅτι ὁ Θεός, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν ὑλικὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπο πού εἶναι «ζῶον μικτόν», ἐδημιούργησε καὶ ἄλλα ὄντα ἄυλα, πνευματικά, τούτῃ ἀγγέλους. Πότε δημιουργήθηκαν οἱ ἄγγελοι; Στὸ βιβλίον τοῦ Ἰὼβ ἀκοῦμε τὸν Θεὸν νὰ λέη: «Ὅτε ἐγενήθησαν ἄστρα, ἤνεσάν με φωνὴ μεγάλη πάντες ἄγγελοί μου» (Ἰὼβ λη' 7). Ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ συμπεραίνουμε ὅτι ὁ ἀγγελικὸς κόσμος δημιουργήθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸν πρὶν ἀπὸ τὴν δημιουργία τοῦ ὑλικοῦ κόσμου. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγγέλων εἶναι πολὺ μεγάλος. Ἡ Γραφή κάνει λόγο γιὰ χιλιάδες χιλιάδων καὶ μυριάδες μυριάδων (Δαν. ζ' 10. Αποκ. ε' 11), δηλαδὴ γιὰ ἑκατομμύρια. Εἶναι ἐπίσης ὁ ἀριθμὸς τούτῃ ἀμετάβλητος, γιατί οὔτε πεθαίνουν οὔτε πολλαπλασιάζονται. Ἔργο καὶ ἀποστολὴ

τούς εἶναι νὰ ὑμνοῦν τὸν Θεὸ καὶ νὰ ὑπηρετοῦν τὸ θέλημά τοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Γι' αὐτὸ λέει ὁ Παῦλος ὅτι οἱ ἄγγελοι εἶναι «λειτουργικὰ πνεύματα εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν» (Εβρ. α' 14). Οἱ ἄγγελοι εἶναι οἱ φύλακες καὶ οἱ προστάται μᾶς, οἱ ὁδηγοὶ μᾶς στὸ ἀγαθό. Γι' αὐτὸ σὲ κάθε ἀκολουθία ζητοῦμε ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ μᾶς διαθέτῃ «ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὁδηγόν, φύλακα τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν».

Ὅλοι οἱ ἄγγελοι πλάσθηκαν ἀπὸ τὸν Θεὸ ἀγαθοί, γιατί ὁ πανάγαθος Θεὸς δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ δημιουργήσῃ κάτι τὸ κακό. Μερικοὶ ἄγγελοι ὅμως ζήλεψαν τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ θέλησαν νὰ γίνουν κι αὐτοὶ θεοί. Ὁ ἀρχηγὸς τούς, ὁ Ἐωσφόρος, θέλησε νὰ γίνῃ ἀνώτερος ἀπὸ τὸν δημιουργὸ τοῦ. Ὁ προφήτης Ησαΐας παριστάνει τὸν Ἐωσφόρο νὰ λέῃ: «Εἰς τὸν οὐρανὸν αναβήσομαι, ἐπάνω τῶν ἀστέρων τοῦ οὐρανοῦ θήσω τὸν θρόνον μου... αναβήσομαι ἐπάνω τῶν νεφῶν, ἔσομαι ὅμοιος τὸ ὑψίστῳ» (Ησ. ιδ' 13-14). Ἡ σκοτεινὴ τοῦ φιλοδοξία καὶ ἡ ἀρχομανία τὸν παρέσυραν σὲ ἀνταρσία ἐναντίον τοῦ Θεοῦ μὲ σκοπὸ νὰ καταλύσῃ τὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ὑποτάξῃ στὴ δικὴ τοῦ ἐξουσία τὸν ὑπόλοιπο ἀγγελικὸ κόσμο. Μωρὴ καὶ ἀνόητη φιλοδοξία! Το ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ νικηθῇ ὁ ἴδιος καὶ ὅσοι τὸν ἀκολούθησαν, νὰ χάσουν τὴν ἀγγελικὴ τὸς ωραιότητα καὶ δύναμι καὶ νὰ γίνουν πνεύματα πονηρά, πού πάντα τὸ κακό καὶ μόνο τὸ κακό σκέπτονται καὶ ἐργάζονται. Με μία ὀλοζώντανη εἰκόνα ἐξιστορεῖ ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης τὴν πτώση τοῦ Ἐωσφόρου καὶ τῶν ἀγγέλων τοῦ: «Ἐγένετο πόλεμος ἐν τῷ οὐρανῷ ὁ Μιχαὴλ καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ τοῦ πολεμῆσαι μετὰ τοῦ δράκοντος καὶ ὁ δράκων ἐπολέμησε καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἴσχυσεν, οὐδὲ τόπος εὗρέθη αὐτῷ ἐν τῷ οὐρανῷ. Καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων, ὁ ὄφις ὁ μέγας ὁ ἀρχαῖος, καὶ καλούμενος διάβολος καὶ ὁ σατανάς, ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν, καὶ οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ ἐβλήθησαν» (Αποκ. ιβ' 7-9).

Ἔτσι λοιπὸν γεννήθηκε τὸ κακό. Δὲν εἶναι αἰτία καὶ ἀρχὴ τοῦ κακοῦ ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ «ὁ πεσὼν Ἐωσφόρος», ὁ ὁποῖος γι' αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ σωθῇ. Αὐτὸς καὶ οἱ ἄγγελοι τοῦ, οἱ δαίμονες, μένουν καὶ θὰ μείνουν γιὰ πάντα ἀμετανόητοι στὴν κακία τούς, προωρισμένοι, ὅπως εἶπε ὁ Κύριος, γιὰ τὰ ἀπερίγραπτα βάσανα τῆς αἰωνίου κολάσεως. Καὶ εἶναι τόση ἡ πώρωσις καὶ ἡ διαστροφή τούς, ὥστε, ἐνῶ ξέρουν τί τούς περιμένει καὶ φρίττουν καὶ τρέμουν γι' αὐτό, ἐξακολουθοῦν νὰ μένουν προσκολλημένοι στὸ κακό καὶ νὰ μισοῦν τὴν ἀρετὴ καὶ τὴ μακαριότητα τοῦ παραδείσου. Καὶ ἰδιαίτερα μισοῦν τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν πολεμοῦν μὲ μανία, γιατί ξέρουν ὅτι εἶναι ἀντικείμενο ἰδιαίτερης ἀγάπης καὶ φροντίδος τοῦ Θεοῦ. Το μῖσος τούς κατὰ τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ αἰτία τοῦ μίσους τῶν ἐναντίον τοῦ ἀνθρώπου.

Ὁ διάβολος λοιπὸν, ὁ ἀρχηγὸς καὶ ἐφευρέτης τοῦ κακοῦ, παρέσυρε τοὺς πρωτοπλάστους στὴν παρακοὴ καὶ τὴν παράβαση τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ. Τα δραματικὰ γεγονότα τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου θὰ παρακολουθήσουμε στὴν προσεχὴ ὁμιλία. Ἀπὸ τὴν πτώσι ὅμως τοῦ Ἐωσφόρου ἄς διδαχθοῦμε πού ὁδηγεῖ ὁ ἐγωϊσμός, ἡ ὑψηλοφροσύνη καὶ ἡ ἀχαλίνωτη φιλοδοξία. Ἄς φοβηθοῦμε τὴν πτώση τοῦ Ἐωσφόρου καὶ ἄς μιμηθοῦμε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ ἀγίους ἀγγέλους, πού ἔμειναν καὶ μένουν πιστοὶ καὶ ἀφοσιωμένοι στὸν Θεὸ καὶ ἐκτελοῦν ταπεινὰ καὶ πρόθυμα τὸ θέλημά τοῦ. Ἔτσι θὰ μπορέσουμε κι ἐμεῖς νὰ προοδεύσουμε καὶ νὰ ἐδραιωθοῦμε, ὅπως ἐκεῖνοι, στὸ ἀγαθὸ καὶ νὰ γίνουμε ἄξιοι τοῦ οὐρανοῦ παραδείσου καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν τοῦ.

11/11/1991

5. Ἡ πτώσις.

(Γέν. γ' 1-15)

Με ἀπόλυτη καὶ ἀδιατάρακτη εὐτυχία ζοῦσαν οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι μέσα στὸν παράδεισο. Εἶχαν στὴ διάθεση τοὺς ὅλα τὰ ὑλικά ἀγαθὰ πού ἦταν ἀναγκαῖα γιὰ τὴ συντήρηση τοὺς. Καμιὰ λύπη καὶ στενοχώρια δὲν ἐσκίαζε τὴ ζωὴ τοὺς. Καὶ πάνω ἀπ' ὅλα βρισκόνταν σὲ συνεχῆ εἰρηνικὴ σχέση μὲ τὸν Θεό, τὸν δημιουργὸ τοὺς. Ἡ εὐτυχισμένη ὁμῶς καὶ εὐλογημένη ἐκείνη κατάστασις δὲν κράτησε πολὺ. Εἶπαμε ἤδη στὴν προηγουμένη ὁμιλία ποιὸς ἦταν ἐκεῖνος πού παρέσυρε τοὺς πρωτοπλάστους στὴν παρακοὴ καὶ τὴν ἁμαρτία. Ἄς ἰδοῦμε σήμερα πῶς διαδραματίσθηκαν τὰ φοβερὰ ἐκεῖνα γεγονότα.

Θέλοντας νὰ παρασύρῃ τοὺς ἀνθρώπους στὸ κακὸ, ὁ διάβολος πῆρε τὴ μορφή φιδιοῦ. Γιατί, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ἡ Γένεσις, «ὁ ὄφις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς» (Γέν. γ' 1). Ἦταν τὸ πιὸ πονηρὸ καὶ πανοῦργο ἀπ' ὅλα τὰ ἄγρια ζῶα. Συγχρόνως ὁμῶς ἦταν ὡς ἐκείνη τὴν ὥρα ἀκίνδυνο γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Με τὴ μορφή λοιπὸν τοῦ φιδιοῦ ὁ διάβολος παρουσιάζεται στὴν Εὐά, ἡ ὁποία πιθανότατα βρισκόταν κοντὰ στὸ δέντρο, ἀπὸ τοὺς καρποὺς τοῦ ὁποίου ὁ Θεὸς εἶχε ἀπαγορεύσει στοὺς πρωτοπλάστους νὰ τρῶνε. Καὶ ρωτᾷ ὁ διάβολος τὴν Εὐά: «Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ Θεὸς σᾶς ἀπαγόρευσε νὰ τρῶτε ἀπ' ὅλα τὰ δέντρα τοῦ παραδείσου;». Διαστρέφει ἔτσι τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ λέγοντας τὸ πρῶτο ψέμα πού ἀκούστηκε ποτὲ στὸν κόσμος. Γι' αὐτὸ θὰ πῆ ἀργότερα ὁ Κύριος ὅτι «ὁ διάβολος ψεύστης ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ» (1ω. ἡ' 44). Αὐτὸς εἶναι ὁ πατέρας καὶ ἐφευρέτης τοῦ ψεύδους καὶ αὐτὸν ἀκολουθοῦν καὶ ὀπαδοὶ τοῦ γίνονται ὅσοι λένε ψέματα καὶ διαστρέφουν καὶ παραποιοῦν τὴν ἀλήθεια.

Εὐά, προικισμένη ἀπὸ τὸν Θεὸ μὲ τὸ λογικόν, θὰ μπορούσε νὰ ἀντιληφθῆ τὴν πανουργία τοῦ φιδιοῦ πού τῆς μιλοῦσε. Δὲν πρόσεξε ὁμῶς καὶ παρασύρθηκε. Θεώρησε ὑποχρέωσι τῆς νὰ ἀπάντησῃ στὴν ἐρώτησι τοῦ φιδιοῦ λέγοντας: «Ὅχι! αὐτὸ δὲν εἶναι ἀλήθεια. Ἀπ' ὅλα τὰ δέντρα τοῦ παραδείσου μπορούμε ἐλεύθερα νὰ τρῶμε. Μόνο ἀπὸ τὸ δέντρο πού εἶναι στὴ μέση τοῦ παραδείσου μᾶς εἶπε ὁ Θεὸς νὰ μὴ φᾶμε οὔτε νὰ τὸ ἐγγίσουμε, γιὰ νὰ μὴν πεθάνουμε». Ἐνόμιζε ἡ Εὐά ὅτι ἔτσι ὑπερασπιζόταν καὶ ἀποκαθιστοῦσε τὴν ἀλήθεια. Ἔπεσε ὁμῶς στὴν παγίδα πού τῆς ἔστησε ὁ διάβολος. Καὶ τώρα ἐκεῖνος ἀπαντᾷ μ' ἓνα ψέμα μεγαλύτερο ἀπὸ τὸ πρῶτο: «Δὲν θὰ πεθάνετε, ἂν φᾶτε. Ἀντίθετα, ὁ Θεὸς ἤξερε ὅτι, μόλις φᾶτε ἀπὸ τὸ δέντρο αὐτό, θὰ γίνετε καὶ σεῖς θεοὶ καὶ θὰ μπορῆτε νὰ διακρίνετε τὸ καλὸ ἀπὸ τὸ κακόν. Γι' αὐτὸ σᾶς ἀπαγόρευσε νὰ φᾶτε» (Γέν. γ' 1-5).

Ἔτσι ὁ διάβολος παρουσίαζε τὸν Θεὸ σὰν κακὸ καὶ φθονερό, πού δὲν θέλει νὰ προοδεύσῃ ὁ ἄνθρωπος καὶ νὰ γίνῃ ὅμοιος μ' αὐτόν. Πλήρης διαστροφὴ τῆς ἀληθείας! Ἀλλὰ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁ σατανὰς λέγεται διάβολος" γιὰτὶ κατηγορεῖ καὶ διαβάλλει τὸν Θεὸ στοὺς ἀνθρώπους γιὰτὶ παραποιεῖ καὶ διαστρέφει τὴν ἀλήθεια, παριστάνοντας τὸ καλὸ σὰν κακὸ καὶ δύσκολο καὶ ἀσύμφορο στὸν ἄνθρωπο, καὶ τὸ κακὸ σὰν ὠραῖο καὶ εὐχάριστο καὶ ὠφέλιμο. Ἔτσι, μὲ δόλο καὶ πονηρία, κατορθώνει νὰ παρασύρῃ τὸν ἄνθρωπο στὴν ἁμαρτία καὶ νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν εὐεργετικὴ κοινωνία τοῦ μὲ τὸν Θεόν. Πρέπει νὰ ὑποπτευόμαστε καὶ νὰ φοβόμαστε τὶς πονηρίες καὶ τὶς παγίδες τοῦ διαβόλου. Κι ὅταν ἔρχεται νὰ μᾶς παραπλανήσῃ, χρησιμοποιοῦντας τὸ στόμα ἄλλων ἀνθρώπων, ὅπως τότε τοῦ φιδιοῦ, ἢ καὶ τοὺς δικούς μᾶς διαλογισμούς, νὰ μὴν πιάνουμε φιλικὴ συζήτησι μαζί τοῦ, ἀλλὰ νὰ τὸν ἀποκρούωμε λέγοντάς τοῦ, ὅπως ὁ Κύριος: «Υπάγε ὀπίσω μου, σατανὰ» (Ματθ. δ' 10, ις' 23). Δὲν θὰ κάνω τὸ δικὸ σοῦ θέλημα, γιὰτὶ θὰ μὲ ὀδηγήσῃ στὴν καταστροφὴ. Του Θεοῦ τὸ θέλημα θὰ κάνω, γιὰτὶ αὐτὸ εἶναι καλὸ καὶ ὠφέλιμο.

Σύντομη ήταν η συνομιλία του διαβόλου με τη γυναίκα ήταν όμως αρκετή, για να κάνει το κακό. Με τα ψέματά του ο διάβολος έσπειρε στην ψυχή της Εύας την αμφιβολία και τη δυσπιστία στα λόγια του Θεού. Κι εκείνη κοίταξε το δέντρο της γνώσεως με άλλο μάτι, με διαφορετική διάθεση από εκείνη, με την οποία το έβλεπε πριν. Της φάνηκε ωραίο και οι καρποί του έλκυστικοί, και της γεννήθηκε η επιθυμία να τους δοκιμάσει. Και ήταν τόσο δυνατή η επιθυμία αυτή, ώστε η Εύα νικήθηκε ξέχασε την εντολή του Θεού, άπλωσε το χέρι, έκοψε καρπό από το δέντρο και έφαγε. Και όχι μόνο αυτή έφαγε, αλλά έδωσε και στον Άδამ κι εκείνος δεν άντέδρασε, αλλά πήρε και έφαγε. Έτσι και οι δύο έγιναν παραβάται της εντολής του Θεού. Το προπατορικό αμάρτημα είχε πλέον διαπραχθεί.

Μικρό και άσημαντο φαίνεται σε μερικούς το αμάρτημα εκείνος και άπορούν για την αυστηρότατη τιμωρία του εκ μέρους του Θεού. Η σημασία όμως και η βαρύτης μιάς πράξεως δεν κρίνεται μόνο από την ίδια την πράξη, αλλά και από τις συνθήκες, υπό τις οποίες διαπράχθηκε. Και η άμαρτία λοιπόν των προπατόρων μας ήταν βαρύτερη για τους εξής λόγους: Πρώτον, γιατί η εντολή του Θεού ήταν έλαφρότατη, και επομένως η τήρησής της ήταν πολύ εύκολη. Δεύτερον, γιατί τα δώρα του Θεού προς τους πρωτοπλάστους ήταν πλουσιώτατα, και με την παράβασί τους φάνηκαν άχαριστοι προς τον ευεργέτη τους. Τρίτον, γιατί έχασαν την έμπιστοσύνη τους στον Θεό και πίστεψαν περισσότερο στα λόγια του διαβόλου. Και τέταρτον, γιατί με την παρακοή τους άρνήθηκαν να υπακούσουν στο θέλημα του Θεού, προβάλλοντας το δικό τους θέλημα, και από φίλοι και οίκεϊοι του Θεού έγιναν έχθροι και αντίπαλοι του. Αυτό είναι και κάθε άμαρτίας το νόημα: άρνησης της έμπιστοσύνης στον Θεό και τους λόγους του, παράβασις των εντολών του, διάσπασης της κοινωνίας με τον Θεό.

Κάτι ακόμη πού πρέπει να προσέξουμε, είναι ότι οι πρωτόπλαστοι ελεύθερα διάλεξαν την άμαρτία. Ο διάβολος τους έβαλε σε πειρασμό, αλλά δεν τους εξανάγκασε να άμαρτήσουν. Ούτε καν τους είπε: «Κόψτε και φάτε». Αυτό το άποφάσισαν μόνοι τους. Γι' αυτό και η ένοχή τους ήταν βαρύτερη. Άλλα αυτό ακριβώς συμβαίνει και με όλους μας. Ο διάβολος μας πειράζει, μας παρακινεί να άμαρτήσουμε, αλλά δεν μας εξαναγκάζει. Αυτό το δικαίωμα δεν το έχει. Από μας εξαρτάται να δεχθούμε ή να άπορρίψουμε τις εισηγήσεις του. Άν λοιπόν έμεϊς δεν συγκατατεθούμε, οι πειρασμοί του θα πέσουν στο κενό και θα ύποχωρήσει νικημένος και ντροπιασμένος. Γι' αυτό και ο άγιος Ιάκωβος ο Άδελφόθεος μας προτρέπει: «Αντίστητε το διαβόλω, και φεύξεται άφ' ύμών» (Ιακ. δ' 7). Μακάρι να είχαν προβάλει αυτή την αντίστασι οι πρωτόπλαστοι μακάρι να την προβάλλουμε κι έμεϊς σε κάθε επίθεση του πονηρού.

Ας προχωρήσουμε όμως, για να δοϋμε τις συνέπειες της παραβάσεως.

Μόλις οι πρωτόπλαστοι έφαγαν από τον καρπό του δέντρου της γνώσεως, ένοιωσαν σαν να άνοιξαν τα μάτια τους και είδαν κάτι πού δεν το έβλεπαν ως τώρα. Και τι είδαν; Είδαν ότι ήταν γυμνοί. Κι αυτό πού δεν τους ένωχλούσε καθόλου πριν, τώρα τους προκαλεί ντροπής και σπεύδουν να ράψουν φύλλα συκιάς, για να σκεπάσουν μ' αυτά τη γύμνια τους. Τι σημαίνουν αυτά; Είναι ολοφάνερο ότι οι πρωτόπλαστοι έχασαν άμέσως τη στολή της άθωότητος, με την οποία τους είχε ντύσει ο Θεός. Αισθάνονται τώρα ένοχή και ντροπή για την άμαρτία πού διέπραξαν και προσπαθούν με τις δικές τους δυνάμεις να διορθώσουν το κακό. Άσφαλώς θα ήταν πολύ διαφορετικές οι εξέλιξεις, αν η συναίσθησις της ντροπής τους όδηγοϋσε σε μετάνοια και αίτηση συγγνώμης από τον Θεό. Αυτό όμως δεν έγινε. Οι πρωτόπλαστοι συναισθάνθηκαν μεν την ένοχή τους, δεν ένοιωσαν όμως μετάνοια για την παράλογη άπόφασή τους. Αντίθετα εξακολουθούν να έπιμένουν στην άποστασία, όπως δείχνει η συνέχεια.

Το δειλινό της ίδιας ημέρας ο Θεός επισκέπτεται τους πρωτοπλάστους, όπως έκαναν και πριν. Αισθάνονται και τώρα την παρουσία του. Ένω όμως αυτή πριν από την άμαρτία τους προξενούσε χαρά, τώρα τους προκαλεί φόβος και τρέχουν να κρυφτούν ανάμεσα στα δέντρα του παραδείσου. Βλέπουμε εδώ ολοκάθαρα το συναίσθημα της ένοχης του άμαρτωλού, που τον κάνει να μην έχει τὸ θάρρος να ἀντικρύσει τὸν Θεό. Ἀπὸ τὸ συναίσθημα αὐτὸ μόνο ἡ ἀληθινὴ μετάνοια μπορεῖ νὰ τὸν ἀπαλλάξει καὶ νὰ τὸν συμφιλιώσει πάλι μετὰ τὸν Θεό. Αὐτὴ τὴ μετάνοια θέλει νὰ προκαλέσει ὁ Θεὸς μετὰ τὸν διάλογο πού ἀρχίζει μετὰ τοὺς πρωτοπλάστους.

«Ἀδάμ, ποῦ εἶσαι;» ρωτᾷ ὁ Θεός. Ὅχι βέβαια γιατί δὲν ἤξερε ὁ παντογνώστης Θεὸς πού βρισκόταν ὁ Ἀδάμ, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὸν κάνει νὰ ὁμολογήσει μετάνοια τὸ σφάλμα τοῦ καὶ νὰ γίνῃ ἄξιος συγγνώμης. Ὁ Ἀδάμ ὅμως, ἀντὶ νὰ ὁμολογήσει τὴν ἁμαρτία τοῦ, ἀπαντᾷ στὸν Θεό: «Ἄκουσα τὸν θόρυβο τῶν βημάτων σου, πού περπατοῦσες στὸν παράδεισο, καὶ φοβήθηκα, γιατί εἶμαι γυμνός, καὶ γι' αὐτὸ κρύφτηκα». Ὁ Θεὸς ἀπευθύνει νέα ἐρώτησι, κινούμενος πάλι ἀπὸ τὴ φιλανθρωπία τοῦ καὶ τὴν ἐπιθυμία τοῦ νὰ ὁδηγήσει τὸν ἄνθρωπο σὲ μετάνοια: «Ποιὸς σὲ πληροφόρησε ὅτι εἶσαι γυμνός; Μήπως ἔφαγες ἀπὸ τὸν καρπὸ τοῦ δέντρου, ἀπὸ τὸ ὁποῖο καὶ μόνο σου παρήγγειλα νὰ μὴ φᾶς;». Ὁ Ἀδάμ δὲν μπορεῖ τώρα νὰ ἀρνηθῇ τὴν πράξη τοῦ ἀντὶ νὰ μετανοήσει ὅμως, προβάλλει δικαιολογίες: «Ἡ γυναίκα πού μοῦ ἔδωσες γιὰ σύντροφο καὶ βοηθό, αὐτὴ μοῦ ἔδωσε καὶ ἔφαγα». Ἀπευθύνεται τώρα ὁ Θεὸς πρὸς τὴ γυναίκα καὶ τὴ ρωτᾷ: «Γιατί τὸ ἔκανες αὐτό;». Κι ἐκείνη ἀπαντᾷ: «Τὸ φίδι μετὰ ξέγελσε καὶ ἔφαγα» (Γέν. γ' 9-13).

Αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν τακτικὴ ἀκολουθεῖ καὶ κάθε ἁμαρτωλὸς πού δὲν θέλει νὰ μετανοήσει καὶ νὰ προσέση στὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Ἀναζητεῖ δικαιολογίες. Καὶ στὴν προσπάθεια αὐτὴ συχνὰ ρίχνει τὴν εὐθύνη στοὺς ἄλλους, στοὺς συγγενεῖς, στοὺς φίλους, στὴ διεφθαρμένη κοινωνία, στὶς ἐπιθέσεις τοῦ πονηροῦ, ἀκόμη καὶ στὸν ἴδιο τὸν Θεό, ὅπως ἐδῶ καὶ Ἀδάμ. Μήπως δὲν λένε πολλοὶ: Γιατί ὁ Θεὸς νὰ ἐπιτρέπη στὸν διάβολο νὰ μᾶς πειράζει; Ἄς τὸν ἐμποδίσω. Οἱ πειρασμοὶ εἶναι ἰσχυρότεροι ἀπὸ τὶς δυνάμεις μᾶς. Ὅλα αὐτὰ ὅμως ἀποτελοῦν ἁμαρτωλὲς προφάσεις. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος βεβαιώνει ὅτι ὁ Θεὸς «οὐκ εἰσὶν ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ καὶ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑμᾶς υπενεγκεῖν» (Α' Κορ. ι' 13). Ἄς μὴ θέλουμε λοιπὸν νὰ δικαιολογήσουμε τὰ ἀδικαιολόγητα. Ἀντὶ νὰ προσπαθοῦμε νὰ συγκαλύψουμε τὶς ἁμαρτίες μᾶς, ἄς τὶς ὁμολογοῦμε μετὰ ταπεινώσει στὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως, γιὰ νὰ βροῦμε εὐσπλαχνικὸ καὶ συγχωρητικὸ τὸν Θεὸ ἀπέναντι μᾶς. Ἄν δὲν τὸ κάνουμε, θὰ συναντήσουμε ἀντὶ τοῦ ἐλέους τοῦ τὴν αὐστηρὴ δικαιοσύνη τοῦ, ὅπως συνέβη μετὰ τοὺς πρωτοπλάστους.

Ἀφοῦ οἱ πρωτόπλαστοι μετὰ τὴ συμπεριφορὰ τοὺς ἐπιβεβαίωσαν τὴν ἐνοχὴ τοὺς, χωρὶς νὰ ἐκδηλώσουν τὴ μετάνοιά τοὺς, ἀκολουθεῖ ἡ τιμωρία. Τιμωρεῖται πρῶτα τὸ φίδι καὶ στὸ πρόσωπο τοῦ ὁ διάβολος. Αὐτὸν δὲν τὸν ρωτᾷ ὁ Θεὸς γιατί τὸ ἔκανε αὐτὸ πού ἔκανε, γιατί αὐτὸς εἶναι ἡ πηγὴ καὶ ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ. Χωρὶς λοιπὸν νὰ τὸν καλέσει σὲ ἀπολογία, ὁ Θεὸς ἐξαγγέλλει τὴν τιμωρία τοῦ ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸ φίδι, πού ἦταν τὸ ὄργανο τοῦ, καὶ λέει: «Ἐπειδὴ ἔκανες τὸ μεγάλο αὐτὸ κακό, θὰ εἶσαι τὸ πιὸ καταραμένο ἀπ' ὅλα τὰ ζῶα, ἡμερὰ καὶ ἄγρια. Θὰ σέρνεσαι μετὰ τὸ στήθος σου καὶ τὴν κοιλία σου καὶ θὰ τρῶς χῶμα ὅλες τὶς ἡμέρες τῆς ζωῆς σου» (Γέν. γ' 14). Τα λόγια αὐτὰ φαινομενικὰ ἀπευθύνονται πρὸς τὸ φίδι. Καὶ τιμωρεῖται βέβαια κι αὐτό, γιατί ἔγινε ὄργανο τοῦ διαβόλου γιὰ τὴν ἐξαπάτηση τοῦ ἀνθρώπου, καὶ γιὰ νὰ εἶναι δεῖγμα τοῦ ἐξευτελισμοῦ, στὸν ὁποῖο ὁδηγεῖ ἡ ἁμαρτία. Κυρίως ὅμως τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ ἀπευθύνονται στὸν διάβολο. Ὅπως τὸ φίδι σέρνεται στὴ γῆ, ἔτσι κι ἐκεῖνος σέρνεται στὴν ἁμαρτία, στὴν ἀποστασία ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ στὴ διαρκὴ καὶ ἀκατάπαυστη προσπάθειά τοῦ νὰ κάνει συνενόχους τοὺς ἀνθρώπους.

Στα λόγια ὅμως τῆς τιμωρίας τοῦ διαβόλου ὁ Θεὸς προσθέτει καὶ κάποια ἄλλα, πού γιὰ τὸν διάβολο μὲν εἶναι φοβερά, γιὰ τὸν ἄνθρωπο ὅμως, πού μόλις τώρα ἀρχίζει νὰ ἀντιλαμβάνεται τὶς

συνέπειες τῆς παρακοῆς, εἶναι παρήγορα καὶ ἐλπιδοφόρα. Ἄς τὰ ἀκούσουμε, ὅπως τὰ διατυπώνει τὸ ἱερό κείμενο: «Καὶ ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σοῦ καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς αὐτὸς σοῦ τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν» (Γέν. γ' 15). Δηλαδή: Θὰ βάλω ἔχθρα ἀνάμεσα σὲ σένα καὶ τὴ γυναίκα καὶ ἀνάμεσα στοὺς ἀπογόνους σοῦ καὶ τὸν ἀπόγονό τῆς. Αὐτὸς θὰ σοῦ συντρίψει τὸ κεφάλι, ἐνῶ ἐσὺ θὰ τοῦ δαγκάσης τὴ φτέρνα.

Εἶναι φανερό ὅτι ἐδῶ γίνεται λόγος ὄχι γιὰ ὅλους τοὺς ἀπογόνους τῆς πρώτης γυναίκας, ἀλλὰ γιὰ ἓναν συγκεκριμένο ἀπόγονο μίας γυναίκας, πού χαρακτηρίζεται ὡς σπέρμα τῆς γυναικὸς καὶ ὄχι ἀνδρὸς. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ ἀπόγονος αὐτὸς θὰ γεννηθῆ μόνο ἀπὸ γυναίκα χωρὶς τὴ μεσολάβησι ἀνδρὸς. Αὐτὸς λοιπὸν θὰ δώσῃ θανατηφόρο χτύπημα στὸν διάβολο, ἐνῶ ἐκεῖνος παρ' ὅλες τὶς προσπάθειές τοῦ μόνο ἓνα ἀκίνδυνο χτύπημα θὰ μπορέσῃ νὰ τοῦ δώσῃ. Ποιὸ εἶναι τὸ σπέρμα αὐτὸ τῆς γυναικὸς, πού θὰ συντρίψῃ ὀριστικὰ τὸν διάβολο, δὲν εἶναι δύσκολο νὰ καταλάβουμε. Εἶναι ὁ Ἰησοῦς Χριστός, πού γεννήθηκε κατὰ τρόπο ὑπερφυσικὸ ἀπὸ γυναίκα παρθένο. Αὐτὸς κατεπάτησε καὶ συνέτριψε τὸ κεφάλι τοῦ φιδιοῦ, δηλαδή τοῦ διαβόλου, ἀνατρέποντας μὲ τὴ σταυρικὴ τοῦ θυσία τὰ δόλια σχέδια ἐκεῖνου καὶ καταργώντας τὴ βασιλεία τοῦ, ἐνῶ ὁ διάβολος μόνο ἓνα ἐλαφρὸ καὶ προσωρινὸ χτύπημα μπόρεσε νὰ τοῦ καταφέρῃ, προσβάλλοντας μόνο τὴν ἀνθρώπινη φύση τοῦ. Ἔχουμε λοιπὸν στὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Θεοῦ τὴν πρώτη προφητεία καὶ ὑπόσχεσι γιὰ τὸν ἔρχομό τοῦ λυτρωτοῦ. Γι' αὐτὸ οἱ λόγοι αὐτοὶ ὀνομάζονται πρωτευαγγέλιον, δηλαδή πρώτη καλὴ ἀγγελία γιὰ τὴ μελλοντικὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὁ Ἄδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ δὲν μποροῦσαν βέβαια νὰ καταλάβουν πλήρως τὴν ἔννοια τῶν λόγων αὐτῶν ὅπωςδήποτε ὅμως ἀντελήφθησαν ὅτι ὁ Θεὸς τοὺς ἔδινε μίαν ὑπόσχεση γιὰ μελλοντικὴ λύτρωσι ἀπὸ τὰ δεινὰ πού τοὺς περίμεναν καὶ γιὰ τὰ ὁποῖα ἦταν οἱ ἴδιοι ὑπεύθυνοι. Κι αὐτὸ ἦταν γι' αὐτοὺς τὴ στιγμὴ ἐκείνη μεγάλη παρηγοριά.

Ἔτσι ὁ Θεός, πρὶν ἀκόμη ἐξαγγείλῃ τὴν τιμωρία τῶν πρωτοπλάστων, τοὺς ἐνίσχυσε μὲ τὴν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας καὶ τὴν ἀναμονὴ τοῦ λυτρωτοῦ. Μ' αὐτὴ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν προσδοκία ἔζησαν γενεὲς γενεῶν ἐπὶ χιλιάδες χρόνια. Κι ὅσο οἱ αἰῶνες περνοῦσαν, ὁ Θεὸς ἀνανέωνε καὶ ξεκαθάριζε τὴν ὑπόσχεσή τοῦ μὲ τοὺς λόγους τῶν προφητῶν, μέχρις ὅτου «ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου» καὶ τότε «εξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικὸς..., ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν» (Γαλ. δ' 4-5).

Ἐμεῖς σήμερα δὲν ζοῦμε πιά μὲ τὴν προσδοκία, γιατί οἱ προφητεῖες πρὸ πολλοῦ ἐκπληρώθηκαν καὶ οἱ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ πραγματοποιήθηκαν. Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦρθε στὸν κόσμον καὶ ἔγινε υἱὸς ἀνθρώπου καὶ μὲ τὴν ὑπακοὴ τοῦ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ μέχρι θανάτου διώρθωσε τὴν παρακοὴ τοῦ πρώτου Ἄδὰμ καὶ κατήργησε τὶς συνέπειές τῆς, κατήργησε τὸ κράτος τοῦ θανάτου καὶ ματαίωσε τὰ σχέδια τοῦ διαβόλου, δίνοντας συγχρόνως στὸν ἄνθρωπο τὴ χάρι καὶ τὴ δύναμή τοῦ, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίζῃ νικηφόρα τὶς προσβολές τοῦ πονηροῦ, ὅπως τὶς ἀντιμετώπισε ἐκεῖνος ὡς ἄνθρωπος. Ἄς εὐλογοῦμε κι ἄς δοξάζουμε ἀκατάπαυστα τὸν Θεό, γιατί μᾶς ἀξίωσε ὄχι ἀπλῶς νὰ ζοῦμε μετὰ τὴν ἐκπλήρωση τῶν ὑποσχέσεών τοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ εἴμαστε μέτοχοι τῶν δωρεῶν τοῦ, ἂν βέβαια μένουμε πιστοὶ σ' αὐτὸν καὶ διατηροῦμε ἀδιάσπαστη τὴν κοινωνία μὲ αὐτόν, τὴν ὁποία κατέστρεψε ὁ πρῶτος Ἄδὰμ μὲ τὴν παρακοὴ τοῦ, ἀποκατέστησε ὅμως ὁ νέος Ἄδὰμ, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, μὲ τὴν ὑπακοὴ τοῦ στὸν Πατέρα.

6. "Ἐξω ἀπὸ τὸν παράδεισο.

(Γέν. γ' 16 - δ' 5)

Με τὴν καταδίκη τοῦ διαβόλου, πού παρέσυρε τοὺς πρωτοπλάστους στὴν ἁμαρτία, κλείσαμε τὴν προηγουμένη ὁμιλία. Μαζὶ μὲ τὴν καταδίκη αὐτὴ ὁ Θεός, ὅπως εἶδαμε, ἔδωσε καὶ τὴν πρώτη ὑπόσχεσή του γιὰ τὴ μελλοντικὴ λύτρωση τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τὶς συνέπειές τῆς. Ἔπρεπε ὅμως νὰ τιμωρηθοῦν καὶ οἱ πρωτόπλαστοι γιατί τοὺς παρέσυρε μὲν ὁ διάβολος στὴν παρακοή, ἔδωσαν ὅμως κι ἐκεῖνοι τὴ συγκατάθεσή τους, κάνοντας κακὴ χρῆση τῆς ἐλευθερίας τους. Ἔπρεπε ἀκόμη νὰ τιμωρηθοῦν, γιὰ νὰ καταλάβουν τὶς φοβερὲς συνέπειες τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ συγκρατηθοῦν ἀπὸ ἄλλες πτώσεις. Γιατί, ὅταν τὸ κακὸ μένη ἀτιμώρητο, ὁ ἄνθρωπος πού τὸ διαπράττει, ἀποθρασύνεται καὶ προχωρεῖ ἄφοβα ἀπὸ τὴ μιὰ ἁμαρτία στὴν ἄλλη. Γι' αὐτὸ ὁ Θεός ἀμέσως μετὰ τὴν καταδίκη τοῦ διαβόλου προχωρεῖ στὴν τιμωρία τῶν πρωτοπλάστων.

Ἀπευθύνεται πρῶτα πρὸς τὴ γυναίκα, ἡ ὁποία ἁμάρτησε πρώτη, καὶ λέει: «Θὰ αὐξήσω καὶ θὰ πληθύνω πάρα πολὺ τὶς λύπες καὶ τὶς στενοχώριες σοῦ, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων θὰ στενάξης ἀδιάκοπα. Με πόνους καὶ θλίψεις θὰ γεννᾷς καὶ θὰ μεγαλώνης τὰ παιδιά σοῦ. Καὶ δὲν θὰ εἶσαι πλέον ἰσότιμη μὲ τὸν ἄνδρα, ὅπως σὲ ἔπλασα ἐγώ, ἀλλὰ θὰ εἶσαι ἀσθενέστερη καὶ θὰ ἐξαρτᾶσαι ἀπὸ αὐτόν, καὶ αὐτὸς θὰ εἶναι ὁ κύριος καὶ ἐξουσιαστὴς σοῦ» (Γέν. γ' 16). Τα τελευταῖα αὐτὰ λόγια τοῦ Θεοῦ δὲν σημαίνουν βέβαια ὅτι ὁ ἄνδρας θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ὁ σκληρὸς δυνάστης καὶ καταπιεστὴς τῆς γυναίκας, ἀλλὰ ὅτι θὰ ἦταν καὶ κηδεμόνας καὶ προστάτης τῆς, κοντὰ στὸν ὁποῖο ἡ γυναίκα θὰ ἔνοιωθε ἀσφάλεια καὶ ἀνακούφισι μέσα στὰ βάσανά τῆς. Με τὸ πέρασμα τῶν χρόνων ὅμως καὶ τὴν αὐξηση καὶ ἐπικράτηση τῆς ἁμαρτίας ὁ ἄνδρας ἔγινε πραγματικὸς δυνάστης καὶ σκληρὸς κύριος, ἐνῶ ἡ γυναίκα κατάντησε δούλη τοῦ. Καὶ μόνο μὲ τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ἐπικράτηση τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀποκαταστάθηκε ἡ ἀρχικὴ ἰσοτιμία.

Καὶ τώρα ὁ Θεός ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Ἀδάμ. «Ἐπειδὴ –του λέει ἀκουσες τὴ συμβουλή τῆς γυναικὸς σοῦ καὶ ἔφαγες ἀπὸ τὸν καρπὸ τοῦ δέντρου, ἀπὸ τὸ ὁποῖο καὶ μόνο σοῦ εἶχα παραγγεῖλει νὰ μὴ φᾶς, γι' αὐτὸ θ' ἀλλάξουν οἱ συνθήκες τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐργασίας σοῦ. Ἡ γῆ θὰ εἶναι καταραμένη καὶ ἡ καλλιέργειά τῆς δὲν θὰ εἶναι εὐκόλη καὶ ἀκοπη, ὅπως ἦταν ὡς τώρα, ἀλλὰ θὰ κοπιάζης πολὺ, γιὰ νὰ τὴν καλλιεργήσης, καὶ μὲ πολλὰς λύπες θὰ τρῶς τοὺς καρπούς πού θὰ σοῦ δίνη. Θὰ σοῦ βλαστάνη ἀγκάθια καὶ τριβόλια, πού θὰ μεγαλώνουν τοὺς κόπους σοῦ. Με τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου σοῦ θὰ βγάξης τὸ ψωμί σοῦ, μέχρις ὅτου ἐπιστρέψης στὴ γῆ, ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχεσαι. Ὁ σωματικὸς θάνατος θὰ εἶναι τὸ τέλος τῶν κόπων σοῦ καὶ τῶν θλίψεων σοῦ. Γιατί ἀπὸ τὴ γῆ πλάσθηκε τὸ σῶμα σοῦ καὶ στὴ γῆ πάλι θὰ ἐπιστρέψης» (Γέν. γ' 17-19).

Αὐστηρὴ ἦταν ἡ τιμωρία τῶν πρωτοπλάστων. Τὴν ἀπαιτοῦσε ὅμως ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸ συμφέρον τῶν ἀνθρώπων. Ὁ σκοπὸς τοῦ Θεοῦ ἦταν παιδαγωγικὸς. Δὲν ἤθελε νὰ καταδικασθῆ αἰωνίως ὁ ἄνθρωπος, ἀλλὰ νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ διορθωθῆ, νὰ γίνῃ ἄξιος νὰ δεχθῆ τὴ σωτηρία. Γι' αὐτὸ ὁ Θεός δὲν καταράσθηκε τὸν ἄνθρωπο, ὅπως ἔκανε μὲ τὸν διάβολο, γιατί τότε δὲν θὰ εἶχε σωτηρία ὁ ἄνθρωπος, ὅπως δὲν ἔχει ὁ διάβολος ἀλλὰ καταράσθηκε τὴ γῆ, τὸ φυσικὸ περιβάλλον, μέσα στὸ ὁποῖο ζῆ ὁ ἄνθρωπος. Ἡ κατάρα ὅμως αὐτὴ πρὸς τὴ γῆ ἦταν γιὰ τὸν ἄνθρωπο ὠφέλιμη. Πρῶτον μὲν, γιατί τὸν βοήθησε νὰ ἀντιληφθῆ τὸ μέγεθος τῆς πτώσεως τοῦ καὶ τὴ βαρύτητα τῶν συνεπειῶν τῆς ἔπειτα δέ, γιατί τὸν ἀνάγκασε νὰ ἐργασθῆ σκληρά, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὶς ἀντιξοότητες τοῦ περιβάλλοντος, καὶ χρησιμοποιώντας τὶς σωματικὲς καὶ διανοητικὲς ικανότητες, μὲ τὶς ὁποῖες τὸν εἶχε ἐφοδιάσει ὁ Θεός, νὰ ἐπιτύχῃ μὲ τὴν πάροδο τῶν αἰώνων πράγματα θαυμαστά, νὰ δημιουργήσῃ πολιτισμὸ, νὰ ὑποτάξῃ τὸ σκληρὸ περιβάλλον. Ἔτσι

δὲν ἀκυρώθηκε ἡ ἀρχικὴ εὐλογία τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους νὰ κατακυριεύσουν τὴ γῆ, χρειάσθηκε ὁμως νὰ περάσουν αἰῶνες αἰώνων, γιὰ νὰ γίνῃ πραγματικότης.

Ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἐπέβαλλε τὴν τιμωρίαν τῶν πρωτοπλάστων ἀλλὰ ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ συμβαδίζει μὲ τὴν ἀγαθότητά τοῦ. Ἡ μία ιδιότης δὲν καταργεῖ τὴν ἄλλη. Τιμωρώντας λοιπὸν ὁ Θεὸς τοὺς πρωτοπλάστους, φροντίζει συγχρόνως γιὰ μία βασικὴ ἀνάγκη τοὺς: τὸ ἔνδυμα. Οἱ ἴδιοι, ὅπως εἶδαμε, εἶχαν κατασκευάσει πρόχειρα ἐνδύματα ἀπὸ συκόφυλλα: τώρα ὁ Θεὸς τοὺς ντύνει μὲ «χιτῶνας δερματίνους» (Γέν. γ' 21), μὲ ροῦχα ἀπλά, ἀλλὰ στερεὰ καὶ ἀνθεκτικά, κατάλληλα γιὰ νὰ καλύπτουν τὸ σῶμα τοὺς καὶ νὰ τὸ προστατεύουν ἀπὸ τὶς καιρικὲς μεταβολές. Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ τοῦ Θεοῦ μᾶς διδάσκει τὴ στοργὴ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον πού δείχνει ὁ Θεὸς γιὰ τὶς ἀνάγκες μᾶς καὶ ἐπομένως τὴν ἐμπιστοσύνη, μὲ τὴν ὁποία πρέπει νὰ προσβλέπουμε στὴν πρόνοιάν τοῦ. Μας διδάσκει ὁμως ἀκόμη καὶ τὸν σκοπὸ τῶν ἐνδυμάτων, πού εἶναι νὰ καλύπτουν καὶ νὰ προστατεύουν τὸ σῶμα καὶ ὄχι νὰ γίνονται μέσον ματαιοδοξίας καὶ ἐπιδείξεως ἢ καὶ προκλήσεως. Δὲν θὰ εἶχε βέβαια κανεὶς τὴν ἀπαίτηση νὰ φοροῦμε καὶ σήμερον χιτῶνας δερματίνους ζητεῖ ὁμως ἀπὸ μᾶς ὁ Θεὸς νὰ φοροῦμε ἐνδύματα τέτοια πού νὰ ἀνταποκρίνονται στὸν σκοπὸ τοὺς, νὰ βρίσκονται μέσα στὰ πλαίσια τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς σεμνότητος, κι ἔτσι νὰ μαρτυροῦν ὅτι εἴμαστε ντυμένοι πρωτίστως μὲ τὸ ἔνδυμα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς σωφροσύνης.

Ἡ τιμωρία τῶν πρωτοπλάστων ὀλοκληρῶνεται μὲ τὴν ἔξωσιν τοὺς ἀπὸ τὸν παράδεισον. Ἦταν κι αὐτὴ ἀναγκαία. Ὁ Θεὸς τοὺς εἶχε βάλει νὰ κατοικοῦν στὸν παράδεισον, γιὰ νὰ ζοῦν ἐκεῖ εὐτυχισμένοι. Μετὰ τὸ παράπτωμά τοὺς ὁμως δὲν ἔχουν πιά θέσιν ἐκεῖ. Ἄν παρέμεναν στὸν παράδεισον, δὲν θὰ συναισθάνονταν τὸ βάρος τῆς ἀμαρτίας καὶ τῶν συνεπειῶν τῆς. Ἔπρεπε νὰ φύγουν, γιὰ ν' ἀρχίσῃ ἡ ζωὴ τῶν θλίψεων καὶ τῶν στερήσεων, τοῦ ἰδρώτος καὶ τῶν δακρύων, γιὰ νὰ καταλάβουν πόσο μεγάλο λάθος διέπραξαν παραβαίνοντας τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς τοὺς ἐκβάλλει ἀπὸ τὸν παράδεισον, γιὰ ν' ἀρχίσουν νὰ καλλιεργοῦν μὲ κόπο καὶ ἰδρώτα τὴ γῆ. Δὲν τοὺς στέλνει ὁμως μακρὰ, ἀλλὰ τοὺς βάζει νὰ κατοικήσουν ἀπέναντι ἀπὸ τὸν παράδεισον, γιὰ νὰ τὸν βλέπουν, νὰ θυμοῦνται τὴν εὐτυχισμένην ζωὴν πού περνοῦσαν ἐκεῖ, νὰ τὴ συγκρίνουν μὲ τὴν ἄθλια καὶ ἐλεεινὴν ζωὴν πού ζοῦν τώρα καὶ νὰ καταλαβαίνουν τὴ δυστυχία, στὴν ὁποία τοὺς ἔριξε ἡ ἀμαρτία.

Καὶ γιὰ νὰ μὴν τολμήσουν νὰ μποῦνε ξανά στὸν παράδεισον, ἔστω καὶ γιὰ λίγο, καὶ νὰ φᾶνε ἀπὸ τὸ δέντρο τῆς ζωῆς, ὁ Θεὸς τοποθετεῖ τὰ Χερουβὶμ καὶ τὴν περιστρεφόμενη πύρινον ρομφαία, πού συμβολίζει τὴ δύναμιν τοῦ Θεοῦ, νὰ φυλάγουν τὸν δρόμον πού ὀδηγοῦσε πρὸς τὸ δέντρο τῆς ζωῆς. Δὲν ἦταν βέβαια οἱ καρποὶ τοῦ δέντρου αὐτοὶ πού παρέτειναν τὴν ζωὴν, ἀλλὰ ἡ χάρις καὶ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ. Καὶ μποροῦσε ὁ Θεὸς νὰ ἀποσύρῃ τὴ χάριν τοῦ, ὥστε νὰ μὴν ἔχουν πιά οἱ καρποὶ τοῦ δέντρου τὴ δύναμιν αὐτὴν. Καὶ ἀσφαλῶς ἔτσι ἔγινε, ὥστε, κι ἂν ἀκόμη οἱ πρωτόπλαστοι ἔτρωγαν ἀπὸ τὸ δέντρο αὐτό, δὲν θὰ ὠφελοῦνταν πλέον, ἀφοῦ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἦταν νὰ εἶναι τώρα θνητοί. Με τὴν ἀπαγόρευσιν ὁμως αὐτὴ ὁ Θεὸς τοὺς ἔδινε νὰ ἐννοήσουν αὐτὴν ἀκριβῶς τὴν ἀλήθειαν, ὅτι δηλαδὴ ἀπὸ τὴ στιγμὴ αὐτὴ ἦταν θνητοί, προωρισμένοι νὰ πεθάνουν μία μέρα. Κι ἂν παρὰ ταῦτα ἐπιχειροῦσαν νὰ φᾶνε, νομίζοντας ὅτι οἱ καρποὶ τοῦ δέντρου ἐξακολουθοῦσαν νὰ ἔχουν τὴν παλιὰ τοὺς δύναμιν, θὰ γίνονταν γιὰ ἄλλη μία φορὰ παραβάται, καὶ ἡ δευτέρη αὐτὴ παράβασις θὰ τοὺς ἔριχνε ἀκόμη βαθύτερα στὴν ἀμαρτίαν καὶ θὰ τοὺς ἐκάμνε ἀμετανοήτους καὶ ἀδιορθώτους. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς ἔλαβε τόσο αὐστηρὰ μέτρα, γιὰ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ νὰ πλησιάσουν τὸ δέντρο τῆς ζωῆς.

Καὶ τώρα ἀρχίζει ἡ ζωὴ τῶν πρωτοπλάστων καὶ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος ἔξω ἀπὸ τὸν παράδεισον" μιὰ ζωὴ σκληρὴ, γεμάτη κόπους καὶ στερήσεις, ἀλλὰ καὶ θλίψεις βαρεῖς, πού εἶναι καρποὶ τῆς ἀμαρτίας. Τὶς πρώτες συνέπειες τῆς πώσεως βλέπουμε στὴν ἱστορίαν τῶν πρώτων παιδιῶν τῶν πρωτοπλάστων, τοῦ Κάιν καὶ τοῦ Ἄβελ, τὴν ὁποία διηγεῖται στὴ συνέχεια ἡ Γένεσις.

Πρῶτος γεννήθηκε ὁ Κάιν. Το ὄνομά τοῦ σημαίνει ἀπόκτημα. Καί ἐξηγώντας ἡ Εὐὰ τὸν λόγο, γιὰ τὸν ὁποῖο ἔδωσε τὸ ὄνομα αὐτό, λέει: «Ἐκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ Θεοῦ» (Γέν. δ' 1). Ἀπέκτησα γιό, πού εἶναι ἄνθρωπος σὰν ἐμένα καί τὸν ἀπέκτησα μὲ τὴ δύναμη καί τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Λόγια ἐμπνευσμένα καί βαρυσήμαντα, πού θυμίζουν μία μεγάλη ἀλήθεια: ὅτι ὁ Θεὸς χαρίζει στους γονεῖς τὰ παιδιὰ καί ὅτι οἱ γονεῖς εἶναι συνεργοὶ τοῦ Θεοῦ στὴ δημιουργία ἄλλων ἀνθρώπων. Μεγάλη ἡ τιμὴ πού τοὺς γίνεται, μεγάλη ὁμως καί ἡ εὐθύνη καί οἱ ὑποχρεώσεις τῶν.

Πολὺ σύντομα ὁ Ἄδὰμ καί ἡ Εὐὰ ἀποκτοῦν δεύτερο γιό, πού τὸν ὀνομάζουν Ἄβελ. Το ὄνομα αὐτό σημαίνει ματαιότης. Ἀσφαλῶς ἡ πικρὴ πείρα πού θὰ εἶχαν ἀποκτήσει ἐν τῷ μεταξύ ἀπὸ τὴ ζωὴ τοὺς ἔξω ἀπὸ τὸν παράδεισο τοὺς ἔκανε νὰ δώσουν τὸ ὄνομα αὐτό. Εἶναι ἀξιοπρόσεκτο ὅτι τὰ ὀνόματα πού δίνουν στὰ παιδιὰ τοὺς οἱ πρωτόπλαστοι δὲν εἶναι τυχαία, ἀλλὰ διαλεγμένα ἔτσι, ὥστε νὰ τοὺς θυμίζουν κάποιες ἀλήθειες. Αὐτὴ τὴν ἐκλογή τῶν ὀνομάτων τὴ βλέπουμε καί σ' ἄλλες περιπτώσεις στὴν ἀγία Γραφή. Σήμερα συνηθίζουμε νὰ δίνουμε στὰ παιδιὰ μᾶς τὰ ὀνόματα τῶν γονέων μᾶς ἢ ἄλλων συγγενῶν μᾶς. Κατ' ἀρχὴν βέβαια ἡ συνήθεια αὐτὴ δὲν εἶναι κακὴ εἶναι τιμὴ πρὸς τοὺς γονεῖς καί εὐλαβὴς ἀνάμνησις τοὺς, ἂν ἐν τῷ μεταξύ ἔχουν πεθάνει. Συμβαίνει ὁμως καμιά φορὰ τὰ ὀνόματα τῶν γονέων νὰ εἶναι παράξενα ἢ κακόχηκα ἢ χωρὶς νόημα. Ἀς μὴν ἐπιμένουμε τότε νὰ τὰ δώσουμε στὰ παιδιὰ μᾶς. Ἄς προτιμοῦμε ὀνόματα ἀγίων κι ἂς διδάσκουμε στὰ παιδιὰ μᾶς τὸν βίον καί τὶς ἀρετὲς τῶν ἀγίων αὐτῶν, γιὰ νὰ τοὺς ἔχουν παράδειγμα στὴ ζωὴ τοὺς.

Οἱ δύο ἀδελφοὶ διάλεξαν διαφορετικὲς ἐργασίες. Ὁ Κάιν ἀσχολεῖται μὲ τὴν καλλιέργεια τῆς γῆς, ἐνῶ ὁ Ἄβελ γίνεται βοσκὸς προβάτων. Ἔτσι παίρνουν ἀρχὴ δύο βασικὲς ἀσχολίες τῶν ἀνθρώπων, ἡ γεωργία καί ἡ κτηνοτροφία. Ἀλλὰ ἡ διαφορὰ τοῦ ἐπαγγέλματος δὲν ἦταν ἡ μόνη διαφορὰ τῶν δύο ἀδελφῶν. Πολὺ σύντομα φάνηκε ἡ διαφορὰ τοῦ χαρακτήρος τῶν. Ὁ ἕνας ἀποδεικνύεται μοχθηρὸς, φθονερὸς καί δόλιος, ἐνῶ ὁ ἄλλος ἀθῶος καί ἀπονήρευτος. Ἔτσι οἱ δύο ἀδελφοὶ γίνονται ἐκπρόσωποι τῶν δύο κατηγοριῶν τῶν ἀνθρώπων πού ἐμφανίζονται ἀπὸ τὴν πανάρχαια ἐποχὴ καί ἐξακολουθοῦν νὰ ὑπάρχουν σὲ κάθε ἐποχῆ τῶν κακῶν καί ἀσεβῶν ἀπὸ τὴ μία μεριά, τῶν εὐσεβῶν καί ἐναρέτων ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Ἡ πρώτη περίπτωσις, στὴν ὁποία ἐκδηλώθηκε ἡ διαφορὰ τῶν δύο ἀδελφῶν, ἦταν ἡ προσφορὰ θυσίας πρὸς τὸν Θεό. Καί οἱ δύο αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη νὰ προσφέρουν θυσία καί προσφέρουν ὁ καθένας ἀπὸ τὰ προϊόντα τῆς ἐργασίας τοῦ: Ὁ Κάιν ἀπὸ τοὺς καρπούς τῆς γῆς, ὁ Ἄβελ ἀπὸ τὰ πρόβατὰ τοῦ. Ὡς ἐδῶ ἡ ἐνέργεια τοὺς εἶναι καλὴ καί ἀξιέπαινη καί μᾶς διδάσκει ὅτι δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε νὰ εὐχαριστοῦμε τὸν Θεὸ γιὰ τὰ ἀγαθὰ πού μᾶς δίνει εὐλογώντας τὴν ἐργασία καί τοὺς κόπους μᾶς καί ὅτι ἀπὸ τοὺς καρπούς τῆς ἐργασίας μᾶς, ἀπὸ τὰ ἔσοδα μᾶς, ἕνα μέρος πρέπει νὰ τὸ προσφέρουμε στὸν Θεό, ὄχι πλέον μὲ θυσίες, ἀλλὰ μὲ τὴ μορφή δωρεῶν καί ἀγαθοεργιῶν. Ἡ διαφορὰ τῆς θυσίας τῶν δύο ἀδελφῶν βρίσκεται στὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο διάλεξαν αὐτὰ πού θὰ προσέφεραν στὸν Θεό, φανερώνοντας ἔτσι ὁ μὲν ἕνας τὴν ἀσέβειά τοῦ, ὁ δὲ ἄλλος τὴν εὐσέβειά τοῦ. Ὁ Κάιν, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὶς παρατηρήσεις πού τοῦ ἔκανε ὁ Θεός, δὲν φρόντισε νὰ διαλέξη γιὰ τὴ θυσία τὰ καλύτερα ἀπὸ τὰ προϊόντα τοῦ διάλεξε μὲ ἀμέλεια καί προχειρότητα, ἴσως δὲ καί μὲ ἰδιοτέλεια καί ὑστεροβουλία (Γέν. δ' 7). Ἔκανε μιὰ θυσία τυπικὴ καί ὄχι ἀντάξια τῆς μεγαλειότητος τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ καί ἡ προσφορὰ τοῦ δὲν ἔγινε δεκτὴ. Ἀντίθετα ὁ Ἄβελ διάλεξε γιὰ τὴ θυσία τὰ πιὸ παχειὰ πρόβατα καί τὰ πρωτότοκά τοὺς, θέλοντας νὰ προσφέρῃ στὸν Θεὸ ὅτι καλύτερο μποροῦσε. Καί ἡ προσφορὰ τοῦ ἔγινε εὐνοϊκὰ δεκτὴ ἀπὸ τὸν Θεό.

Ἀπ' ὅλα αὐτὰ διδασκόμαστε καί μαθαίνουμε ὅτι ὁ Θεὸς δὲν θέλει ἀπὸ μᾶς μιὰ λατρεία τυπικὴ, ξερὴ, ἔξωτερικὴ, πού προσφέρεται μόνο μὲ τὰ χέρια ἢ μὲ τὰ χεῖλη μᾶς, ἀλλὰ θέλει λατρεία πού νὰ προέρχεται ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μᾶς καί νὰ προσφέρεται σ' αὐτὸν μὲ τὸ συναίσθημα τῆς ἀγάπης

καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης νὰ προσφέρεται ἀκόμη μὲ διάθεση ἀπόλυτης ὑποταγῆς καὶ ἀφοσιώσεως στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ διαποτίζη καὶ νὰ καθοδηγῇ ὅλη τὴν ὕπαρξί μᾶς, ὅλη τὴ ζωὴ μᾶς, ὥστε ὄχι μόνο ἡ ψυχὴ μᾶς, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα μᾶς νὰ δουλεύη στὸν Θεὸ καὶ ὅλα τὰ μέλη τοῦ νὰ ἐργάζονται τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθινὴ λατρεία, ἡ «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ» (Ιω. δ' 24), ὅπως τὴ χαρακτήρισε ὁ Κύριος, γιὰ τὴν ὁποία καὶ ὁ Παῦλος παραγγέλλει: «Παρακαλῶ ὑμᾶς... παραστήσαι τὰ σώματα ὑμῶν θυσίαν ζῶσαν, εὐάρεστον τῷ Θεῷ, τὴν λογικὴν λατρείαν ὑμῶν» (Ρωμ. ιβ' 1-2). Αὐτὴ τὴ λατρεία μᾶς ζητεῖ ὁ Θεός: ζητεῖ νὰ εἶναι ὅλη ἡ ζωὴ μᾶς μιὰ λατρεία, μιὰ θυσία: θυσία παθῶν, κακιῶν καὶ ἐλαττωμάτων θυσία ἐπιθυμιῶν καὶ συμφερόντων θυσία καὶ δικαιωμάτων πολλές φορές. Ὅταν προσφέρουμε τὴ θυσία αὐτὴ, τότε ἀποκτοῦν ἀξία καὶ οἱ προσευχῆς μᾶς, οἱ νηστεῖες, οἱ μετάνοιες, τὰ ἀφιερώματα καὶ οἱ προσφορῆς μᾶς. Τότε ἡ λατρεία μᾶς δὲν ἀπορρίπτεται ἀπὸ τὸν Θεὸ ὡς ἄχρηστη καὶ ἀξιοκατάκριτη, ὅπως τοῦ Κάιν, ἀλλὰ γίνεται δεκτὴ, ὅπως τοῦ Ἄβελ, καὶ ἀνταμείβεται μὲ πλούσιες δωρεές.

25/11/1991

7. Ἡ ἀδελφοκτονία.

(Γέν. δ' 6-16)

Τα δύο πρῶτα παιδιά τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὔας, τὸν Κάιν καὶ τὸν Ἄβελ, γνωρίσαμε στὴν προηγουμένη ὁμιλία. Τους εἶδαμε καὶ τοὺς δύο νὰ προσφέρουν θυσία στὸν Θεό. Εἶδαμε ἐπίσης ὅτι ὁ Θεὸς δέχθηκε τὴ θυσία τοῦ Ἄβελ, ἀπέρριψε ὅμως ὡς ἀτελὴ καὶ τυπικὴ τὴ θυσία τοῦ Κάιν. Ἀς δοῦμε σήμερα τὴ δραματικὴ συνέχεια τῆς ἱστορίας αὐτῆς.

Πὼς ἀντιμετώπισε ὁ Κάιν τὴν ἀπόρριψη τῆς θυσίας τοῦ; Λυπήθηκε πάρα πολὺ -μᾶς πληροφορεῖ ἡ Γένεσις- καὶ ἐσκυθρώπασε σκοτείνιασε τὸ πρόσωπό τοῦ. Ἡ λύπη τοῦ αὐτὴ ἦταν βέβαια δικαιολογημένη καὶ θὰ μπορούσε νὰ τὸν ὠφελήσῃ, ἂν ἦταν λύπη εἰλικρινῆς, λύπη μετανοίας γιὰ τὴν ἀμέλεια πού εἶχε δεῖξει στὴν προσφορὰ τῆς θυσίας. Δυστυχῶς ὅμως δὲν ἦταν τέτοια λύπη, ἀλλὰ ἦταν λύπη ἐγωῖσμου καὶ ὑπερηφανείας. Ἦταν ὀργὴ κατὰ τοῦ Θεοῦ, πού τὸν ἔβλεπε σὰν ἄδικο καὶ μεροληπτικὸ, καὶ συγχρόνως φθόνος κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ, πού δὲν τοῦ εἶχε φταίξει σὲ τίποτε. Πολλὲς φορές στρεφόμαστε ἐναντίον τῶν ἄλλων, ἀκόμη καὶ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ στραφοῦμε κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μᾶς. Κι ἔτσι, ἀντὶ νὰ διορθωθοῦμε, καλλιεργοῦμε μέσα μᾶς τὸ μίσος κατὰ τῶν ἀδελφῶν μᾶς, πού εἶναι δυνατὸν καὶ σὲ ἐγκλήματα νὰ ὀδηγήσῃ. Αὐτὸ ἔπαθε καὶ ὁ Κάιν: ἐφθόνησε καὶ μίσησε τὸν ἀδελφὸ τοῦ καὶ τὸ πάθος τὸν ὠδήγησε στὸ ἔγκλημα.

Ὁ Θεὸς ὡς παντογνώστης ἀντελήφθη τὴ μεγάλη ταραχὴ πού κυριαρχοῦσε στὴν ψυχὴ τοῦ Κάιν καὶ προεῖδε τὸ κακὸ πού ἐρχόταν. Προσπαθεῖ λοιπὸν νὰ τὸν καθησυχάσῃ καὶ νὰ τὸν συγκρατήσῃ. Του μιλάει μὲ ἀγάπη καὶ τὸν συμβουλεῖ, χωρὶς νὰ ὀργίσθῃ ἐναντίον τοῦ. Καὶ τοῦτο μᾶς διδάσκει πὼς πρέπει κι ἐμεῖς νὰ συμπεριφερόμαστε πρὸς τοὺς ἀδελφούς μᾶς καὶ πὼς νὰ διορθώνουμε τὰ σφάλματά τους: ὄχι μὲ ὀργὴ καὶ σκληρότητα, ἀλλὰ μὲ ἀγάπη καὶ πραότητα.

Λέει λοιπὸν ὁ Θεὸς στὸν Κάιν: «Γιατὶ λυπήθηκες τόσο πολὺ; Καὶ γιατί κατέβασες τὰ μοῦτρα ἀπὸ τὴ λύπη σοῦ; Πρόσεξε. Ἄν προσφέρῃς ὀρθὰ τὴ θυσία (δηλαδὴ σύμφωνα μὲ ὅλους τοὺς τύπους), ἀλλὰ δὲν ἔχῃς διαλέξει ὀρθὰ αὐτὰ πού θὰ προσφέρῃς, δὲν ἔχεις ἀμαρτήσῃς;». Του ὑπέδειξε δηλαδὴ ὁ Θεὸς μὲ πολλὴ λεπτότητα τὸ σφάλμα τοῦ, γιὰ νὰ διορθωθῇ καὶ νὰ μὴν τὸ ἐπαναλάβῃ. Καὶ συνεχίζει: «Ἠσύχασε. Δὲν πρόκειται νὰ μειωθῇς ἀπέναντι τοῦ ἀδελφοῦ σοῦ. Ἐσὺ σὰν πρωτότοκος θὰ εἶσαι ὁ ἀρχηγὸς τοῦ, κι ἐκεῖνος ἐσένα θὰ θεωρῇ πάντα πρῶτο καὶ ἀνώτερο τοῦ» (Γέν. δ' 6-7). Του ὑποδεικνύει ἔτσι ὅτι ἄδικο λυπᾶται καὶ ὀργίζεται κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ πραγματικὴ αἰτία. Ἀλλὰ μήπως δὲν ἐπαναλαμβάνεται συχνότατα ἡ ἱστορία αὐτῆ; Μήπως δὲν

έρχονται πολλές φορές οί άνθρωποι σέ διάσταση και έχθρα άσυμφιλίωτη για άσήμαντες άφορμές; Μία άπροσεξία, ένα πείραγμα, μία κακή πληροφορία, δημιουργοῦν συχνά ψυχρότητα μεταξύ μᾶς, έχθρες και μίση άγεφύρωτα, ένῶ ψυχραιμότερη σκέψις και έξέτασις άποδεικνύει τις άφορμές γελοίες και προλαβαίνει σοβαρές διενέξεις. Ας μή σπεύδουμε λοιπόν νά όργισθοῦμε κατά τῶν άδελφῶν μᾶς για άσήμαντες άφορμές. Άντίθετα ᾶς εἴμαστε έτοιμοι, και όταν άκόμη υπάρχουν σοβαροί λόγοι, νά παραβλέπουμε και νά συγχωροῦμε χάριν τῆς εἰρήνης και τῆς ομονοίας.

Δυστυχῶς τὸ πάθος εἶχε κυριαρχήσει τόσο στην ψυχή τοῦ Κάιν, ὥστε οὔτε οἱ συμβουλές τοῦ Θεοῦ δέν τὸν συγκράτησαν. Καταστρώνει λοιπόν ένα δόλιο και κακοῦργο σχέδιο και τὸ θέτει σέ έφαρμογή. Καλεῖ τὸν άδελφὸ τοῦ σέ περίπατο στην πεδιάδα, στα χωράφια. Κρύβει τις άληθινές προθέσεις τοῦ. Και ὁ άθῶος και άπονήρευτος Άβελ πείθεται και τὸν ακολουθεῖ γιατί ἡ άγάπη «πάντα πιστεύει» (Α' Κορ. ιγ' 7): δέν ύποπτεύεται τὸ κακό, αλλά δέχεται τὰ λόγια τοῦ άδελφοῦ ὡς εἰλικρινή. "Έτσι οἱ δύο άδελφοί, ὁ ένας άρνητικά με τῆ δολιότητα τοῦ, ὁ άλλος θετικά με τὴν άπλότητα τοῦ, μᾶς διδάσκουν ὅτι κι εμεῖς στις σχέσεις μᾶς με τὸν πλησίον πρέπει νά εἴμαστε εἰλικρινεῖς, και πρό παντός νά εὔθυγραμμίζουμε τις σκέψεις, τὰ λόγια και τὰ έργα μᾶς πρός τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Μόνο τότε οἱ μεταξύ μᾶς σχέσεις θά εἶναι εἰρηνικές, φιλικές, άδελφικές.

Ένῶ λοιπόν οἱ δύο άδελφοί βρίσκονταν μαζί στα χωράφια, χωρίς νά εἶναι παρῶν κανένας άλλος, ὁ Κάιν ὤρμησε με μανία και άγριότητα κατά τοῦ άδελφοῦ τοῦ και τὸν σκότωσε. "Έτσι διαπράχθηκε τὸ πρώτο έγκλημα, ὁ πρώτος φόνος, και χύθηκε τὸ πρώτο αἷμα, κι αυτό από χέρι άδελφικό. "Όσο κι ᾶν προσπαθήσουμε, δέν θά μπορέσουμε νά βροῦμε κανένα έλαφρυντικό για τὸν Κάιν, ένῶ αντίθετα πολλά εἶναι εκείνα πού έπιβαρύνουν τὴ θέση τοῦ. Πρώτον, τὸ ὅτι αυτός πρώτος σκέφθηκε τὸ φοβερό έγκλημα, χωρίς νά ύπάρχη παρόμοιο προηγούμενο. Δεύτερον, τὸ ὅτι μελέτησε και προετοίμασε με δόλο τὸ έγκλημα δέν σκότωσε, ὅπως λέμε «έν βρασμῶ ψυχῆς», αλλά μελέτησε, σχεδίασε και έξετέλεσε με ψυχραιμία τὸ σχέδιό τοῦ. Τρίτον, τὸ ὅτι σκότωσε έναν άθῶο και άνυπεράσπιστο άνθρωπο, και μάλιστα τὸν άδελφὸ τοῦ, πού δέν τοῦ εἶχε φταίξει οὔτε τὸν εἶχε άδικήσει σέ τίποτε. Και τέταρτον, τὸ ὅτι ὁ Θεός προσπάθησε νά τὸν προφυλάξη, κι αυτός απέκρουσε τὴν επέμβαση και τις νοθεσίες τοῦ Θεοῦ. "Έτσι ὁ Κάιν άποδείχθηκε ὄχι μόνο έγκληματίας, αλλά και άπειθής και άσεβῆς πρός τὸν Θεό.

Σε ὅλους μᾶς προκαλεῖ φρίκη και άποτροπιασμό τὸ έγκλημα τοῦ Κάιν. Άκόμη και άνθρωποι βεβαρημένοι με πολλές και σοβαρές άμαρτίες αισθάνονται φρίκη, άκούοντας ὅτι ὁ Κάιν σκότωσε τὸν άδελφὸ τοῦ. Και ὅμως τὸ φρικτὸ έγκλημα τοῦ φόνου έπαναλαμβάνεται συχνότατα. Οἱ έφημερίδες, τὸ ραδιόφωνο, ἡ τηλεόρασις μᾶς πληροφοροῦν σχεδόν καθημερινά για φόνους, άκόμη και για άδελφοκτονίες ἢ συζυγοκτονίες. Και τὰ αίτια ποιά εἶναι; Φαινομενικά μπορεῖ νά εἶναι διάφορα, άσήμαντα πολλές φορές τὰ πραγματικά αίτια ὅμως εἶναι τὰ πάθη, πού δέν φροντίζουμε νά ξεριζώσουμε από τις ψυχές μᾶς: ἡ ὄργη, ὁ φθόνος, ἡ μνησικακία, ἡ πλεονεξία. Πάθη πού εἶναι δυνατὸν σέ κάθε ψυχή νά αναφανοῦν και, ᾶν δέν καταπολεμηθοῦν έγκαίρως, νά κατακυριεύσουν τὸν άνθρωπο, νά τὸν μεταβάλουν σέ θηρίο άγριο και ανήμερο και νά τὸν ὀδηγήσουν στα φοβερότερα έγκλήματα. Γι' αυτό ακριβῶς ὁ Κύριος, συμπληρώνοντας τὴν έντολή «οῦ φονεύσεις», μίλησε για τὴν άνάγκη καταπολεμήσεως τῆς ὄργης, πού εἶναι συχνότατα ἡ αίτια και ἡ ρίζα τοῦ φόνου. Μας παρήγγειλε επίσης νά φυλαγώμαστε από τὴν πλεονεξία και νά μή μνησικακοῦμε, αλλά νά συγχωροῦμε τοὺς άδελφούς μᾶς άπεριόριστα (Ματθ. ε' 21-22. Λουκᾶ ιβ' 15. Ματθ. ιη' 21-22). Γιατί τὰ πάθη αυτά ὀδηγοῦν τὸν άνθρωπο, ᾶν ὄχι στὸν φόνο, συχνότατα σέ άλλες πράξεις έκδικήσεως. Άς αγωνιζώμαστε λοιπόν άδιάκοπα, για νά φυλάξουμε άγνές τις ψυχές μᾶς από κάθε κακό συναίσθημα πρός τὸν πλησίον για νά ένθρονίσουμε σ' αυτές τὴν άγάπη, ὥστε ὁ καθένας μᾶς νά εἶναι για τὸν πλησίον Άβελ και ὄχι Κάιν.

Θὰ ἔλαβε ἀσφαλῶς ὁ Κάιν ὅλα τὰ μέτρα, γιὰ νὰ ἀποκρύψει τὸ κακούργημα τοῦ καὶ θὰ νόμισε ἴσως ὅτι τὸ ἐπέτυχε. Ἀπατήθηκε ὁμως γιὰτὶ δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ διαφύγη τὴν παγγνωσία τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ Θεός, πού εἶχε διακρίνει ἀπὸ πρὶν τὴν ταραχὴ καὶ τὶς διαθέσεις τοῦ Κάιν, ἔρχεται τώρα νὰ ἀποκαλύψει τὴν τρομερὴ πρᾶξι καὶ νὰ τιμωρήσῃ τὸν φονέα. Ὁ Θεὸς καὶ σήμερα ἀποκαλύπτει τὰ ἐγκλήματα, χρησιμοποιοῦντας τὶς ἀρχές, τὴν ἀστυνομία, τὴ δικαιοσύνη καὶ ἄλλα μέσα. Ἐγκλήματα σκοτεινά, τὰ ὁποῖα ἐκεῖνοι πού τὰ διέπραξαν, ἐνόμισαν ὅτι τὰ ἔκρυψαν τέλεια, ἀποκαλύπτονται ὕστερα ἀπὸ λίγο ἢ πολὺ χρόνον. Τίποτε δὲν μένει κρυφὸ καὶ ἀτιμώρητο. Τότε ὁμως δὲν ὑπῆρχαν ἀστυνομίες, ἀνακριταὶ καὶ δικαστήρια γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς ἀναλαμβάνει ὁ ἴδιος τὴν ἀποκάλυψιν καὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ ἐνόχου.

Ρωτᾷ λοιπὸν ὁ Θεὸς τὸν Κάιν: «Ποῦ εἶναι ὁ ἀδελφὸς σου;». Ἦξερε βέβαια πολὺ καλὰ ὁ Θεὸς τί εἶχε συμβῆ. Δὲν ρωτᾷ λοιπὸν γιὰ νὰ μάθῃ οὔτε ἀπλῶς γιὰ νὰ φανερώσῃ τὸ ἐγκλημα, ἀλλὰ πρὸ παντὸς γιὰ νὰ δώσῃ στὸν Κάιν ἀφορμὴ μετανοίας. Πάλι δηλαδὴ ὁ Θεὸς κινεῖται ἀπὸ ἀγάπην καί, ὅπως ἔκανε μὲ τοὺς πρωτοπλάστους, ἔτσι καὶ τώρα προσπαθεῖ νὰ φέρῃ τὸν Κάιν σὲ συναίσθησιν τοῦ φοβεροῦ ἐγκλήματός τοῦ καὶ σὲ μετάνοιαν. Πόσο ὁμως σκοτίζει ἡ ἁμαρτία τὸν ἄνθρωπον! Ὁ Κάιν, ἂν καὶ εἶχε πάρει προηγουμένως ἕνα μάθημα γιὰ τὴν παγγνωσίαν τοῦ Θεοῦ, ἐξακολουθεῖ νὰ νομίζω ὅτι μπορεῖ νὰ κρύψῃ τὸ κακούργημα τοῦ. Καὶ στὴν ἐρώτησιν τοῦ Θεοῦ ἀπαντᾷ: «Δὲν γνωρίζω». Προσθέτει στὸν φόνον τὸ ψέμα. Πολὺ συνηθισμένον φαινόμενον. Συχνότατα προσπαθοῦμε νὰ καλύψουμε τὰ σφάλματά μᾶς μὲ τὸ ψέμα. Το ψέμα ἔχει γίνῃ ὁ ἀχώριστος σύντροφος καὶ τὸ ἀπαραίτητον συμπλήρωμα κάθε ἄλλης ἁμαρτίας. Τὶ κερδίζουμε ὁμως ἔτσι; Ἐξαπατούμε τοὺς ἑαυτοὺς μᾶς καὶ προσθέτουμε στὴν πρώτη ἁμαρτία ἄλλη μία, καὶ γινόμαστε διπλᾶ ἔνοχοι ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Εἶναι πολὺ προτιμότερον γιὰ μᾶς νὰ ὁμολογήσουμε μὲ εἰλικρίνεια τὰ σφάλματά μᾶς. Τότε καὶ οἱ ἄνθρωποι θὰ μᾶς ἐκτιμήσουν καὶ ὁ Θεὸς θὰ μᾶς συγχωρήσῃ, ἐνῶ οἱ ψεύτικες δικαιολογίες κάποτε θὰ καταπέσουν καὶ θὰ φανερωθῇ ἡ ἀλήθεια καὶ τότε ἡ θέσις μᾶς θὰ εἶναι χειρότερη καὶ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώπιον τῶν ἀνθρώπων.

Ἀλλὰ ὁ Κάιν δὲν περιωρίσθηκε στὸ ψέμα. Τόλμησε μὲ πολὺ θράσος νὰ πῆ: «Μήπως εἶμαι φύλακας τοῦ ἀδελφοῦ μου;». Καὶ ὁμως ἔπρεπε νὰ εἶναι φύλακας τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ σὰν ἀδελφὸς καὶ μάλιστα μεγαλύτερος. Ἄν οἱ πρεσβύτεροι ἀδελφοὶ δὲν εἶναι φύλακες καὶ ὁδηγοὶ καὶ προστάται τῶν νεωτέρων, ποῖοι ἄλλοι θὰ εἶναι; Ἀλλὰ καὶ γενικότερα πρέπει νὰ συνειδητοποιήσουμε ὅτι ἔχουμε καθήκον νὰ εἶμαστε φύλακες τῶν ἀδελφῶν μᾶς, φύλακες ἀλλήλων καὶ ὅτι, ὅταν βλέπουμε τοὺς ἀδελφοὺς μᾶς νὰ κινδυνεύουν σωματικὰ ἢ ψυχικὰ, νὰ πεινοῦν καὶ νὰ δυστυχοῦν ἢ νὰ παραστρατοῦν καὶ νὰ ἁμαρτάνουν, δὲν μποροῦμε νὰ ἀδιαφοροῦμε γι' αὐτοὺς, ἀλλὰ ὀφείλουμε μὲ στοργὴ καὶ ἐπιμέλειαν νὰ τοὺς προστατεύσουμε. Ἄλλοιως γινόμαστε μιμηταὶ τοῦ Κάιν καὶ μὲ τὸν τρόπο μᾶς λέμε κι ἐμεῖς: «Μὴ φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ μου εἶμι ἐγώ;» (Γέν. δ' 9).

Ὁ Θεὸς ἔδειξε γιὰ μία ἀκόμη φορὰ τὴν ἀγάπην καὶ τὴ μακροθυμίαν τοῦ: ὁ Κάιν ὁμως ἔμεινε ἀδιόρθωτος. Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὸ ὁ Θεὸς μιλάει μὲ αὐστηρότητα στὸν Κάιν: «Τὶ ἔκανες;» τοῦ λέει. «Τὶ φοβερὸ ἐγκλημα διέπραξες; Το αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ σου φωνάζει πρὸς ἐμένα ἀπὸ τῆ γῆ, ἐπάνω στὴν ὁποῖα χύθηκε» (Γέν. δ' 10). Με τὰ λόγια αὐτὰ ὁ Θεὸς θέλει νὰ παραστήσῃ στὸν Κάιν τὸ βάρος τοῦ ἐγκλήματός τοῦ καὶ νὰ δείξῃ πόσο φοβερὸ κακούργημα εἶναι ὁ φόνος κακούργημα πού δὲν θὰ μείνῃ ἀτιμώρητον κι ἂν διαφύγῃ τὴν ἀνθρώπινην δικαιοσύνην, θὰ τὸ ἀποκαλύψῃ ὅπωςδήποτε ἡ θεία δικαιοσύνη καὶ θὰ τὸ τιμωρήσῃ. Μόνον ἂν μετανοήσῃ ἀληθινὰ ὁ φονεὴς καὶ ζητήσῃ μὲ δάκρυα τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ, μπορεῖ νὰ διαφύγῃ τὴ δικαίαν τιμωρίαν ἢ νὰ τιμωρηθῇ ἐδῶ, γιὰ νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὴν αἰωνίαν τιμωρίαν.

Καὶ τώρα ὁ Θεὸς ἀπαγγέλλει τὴν τιμωρίαν τοῦ ἀπαισίου ἀδελφοκτόνου: «Θὰ εἶσαι –του λέει– καταραμένος καὶ ὄργανον τῆς κατάρας μου θὰ εἶναι ἡ γῆ, πού ἄνοιξε τὸ στόμα τῆς καὶ δέχθηκε ἀπὸ

τὸ χέρι σοῦ τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ σοῦ. Ὅταν ἐσὺ θὰ κοπιάζης γιὰ νὰ τὴν καλλιεργήσης, ἐκείνη δὲν θὰ σοῦ δίνη τὴ δύναμι τῆς, γιὰ νὰ παράγη καρπούς» (Γέν. δ' 11-12). Βαρεῖα ἢ τιμωρία τοῦ Κάιν: βαρύτερη ἀπὸ τὴν τιμωρία τοῦ Ἀδάμ. Τότε ὁ Θεὸς καταράσθηκε τὴ γῆ τώρα καταρᾶται τὸν ἴδιο τὸν Κάιν. Τότε καταδικάσθηκε ὁ Ἀδάμ νὰ κοπιάζη καὶ νὰ ἰδρῶνῃ, γιὰ νὰ παίρνη καρπούς ἀπὸ τὴ γῆ τώρα ὁ Κάιν καταδικάζεται νὰ κοπιάζη χωρὶς ἀποτέλεσμα. Ἀλλὰ μήπως καὶ τὸ ἀμάρτημα τοῦ Κάιν δὲν ἦταν πολὺ βαρύτερο ἀπὸ ἐκεῖνο τοῦ Ἀδάμ: Οἱ πρωτόπλαστοι ἀμάρτησαν, παρασύρθηκαν ὅμως ἀπὸ τὸν πονηρὸ» ὁ Κάιν δὲν ἔχει κανένα ἐλαφρυντικὸ οὔτε δείχνει τὴν ἐλάχιστη μετάνοια γι' αὐτὸ πού ἔκανε.

Ἀλλὰ ἡ τιμωρία τοῦ ἔχει καὶ συνέχεια: «Στένων καὶ τρέμων ἔση ἐπὶ τῆς γῆς», προσθέτει ὁ Θεὸς (Γέν. δ' 12). Με τρόμο καὶ στεναγμὸ θὰ περάσῃ ὅλη σοῦ ἡ ζωὴ ἐπάνω στὴ γῆ. Ἡ συνείδησίς σοῦ, ὅσο κι ἂν εἶναι σκληρὴ καὶ πεπωρωμένη, δὲν θὰ χάσῃ ἐντελῶς τὴ δύναμι τῆς, ἀλλὰ θὰ ξυπνὰ ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ, γιὰ νὰ φέρνῃ στὸν νοῦ σοῦ τὴ φρικτὴ εἰκόνα τοῦ φόνου τοῦ ἀδελφοῦ σοῦ. Καὶ ὁ φοβερὸς αὐτὸς ἔλεγχος τῆς συνειδήσεως θὰ σοῦ προκαλῆ φόβο καὶ τρόμο ἀδιάκοπο. Μέρα καὶ νύχτα θὰ τρέμῃς καὶ θὰ στενάζῃς. Θὰ νομίζῃς ὅτι σὲ καταδιώκουν, γιὰ νὰ σὲ ἐκδικηθοῦν. Δὲν θὰ βρίσκῃς ἡσυχία πουθενά.

Βαρεῖα καὶ ἀνυπόφορη φαίνεται ἡ τιμωρία τοῦ Κάιν καὶ ὅμως δὲν εἶναι ἄσχετη μὲ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἐξολοθρεύει ὁ Θεὸς τὸν Κάιν ἀμέσως, γιὰ νὰ τὸν παραδώσῃ στὰ δεινὰ τοῦ ἄδου, ἀλλὰ τὸν ἀφήνει στὴ ζωὴ, γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ ἄλλη μία εὐκαιρία μετανοίας, νὰ διδάξῃ δὲ κι ἐμᾶς ὅτι καὶ γιὰ τὰ μεγαλύτερα ἐγκλήματα ὑπάρχει δυνατότης ἐπιστροφῆς καὶ ἀποκαταστάσεως μὲ τὴ μετάνοια καὶ τὴν εἰλικρινὴ ἐξομολόγησι. Ἡ δυνατότης ὅμως αὐτὴ ὑπάρχει μόνο ὅσο διανύουμε τὴν παροῦσα ζωὴ. Κάθε παράτασις τῆς ζωῆς μᾶς λοιπὸν εἶναι καὶ μία νέα εὐκαιρία καὶ νέα πρόσκλησις τοῦ Θεοῦ γιὰ μετάνοια.

Μόλις τώρα ὁ Κάιν συνέρχεται, ἀντιλαμβάνεται καὶ ἀναγνωρίζει τὴ βαρύτητα τοῦ ἐγκλήματός τοῦ. Το φανερώνουν τὰ λόγια τοῦ: «Τὸ ἀμάρτημα πού διέπραξα -λέει- εἶναι πάρα πολὺ μεγάλο, ὥστε νὰ μὴ μπορεῖ νὰ συγχωρηθῇ». Ὁμολογεῖ δηλαδὴ τὴν ἀμαρτία τοῦ, ὄχι ὅμως μὲ μετάνοια, ἀλλὰ μὲ ἀπελπισία. Αὐτὴ εἶναι ἡ συνηθισμένη τακτικὴ τοῦ διαβόλου. Προσπαθεῖ μὲ κάθε τρόπο νὰ ρίξῃ τὸν ἄνθρωπο στὴν ἀμαρτία κρύβοντας καὶ ἐλαττώνοντας τὸ μέγεθος τῆς ὅταν ὅμως τὸν παρασύρῃ, τότε φανερώνει καὶ μεγαλοποιεῖ τὴ βαρύτητα τῆς, τὴν παριστάνει σὰν ἀσυγχώρητη, γιὰ νὰ τὸν ρίξῃ στὴν ἀπελπισία καὶ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ συγχωρηθῇ. Αὐτὸ ἔπαθε καὶ ὁ Κάιν, ὅπως δείχνει ἡ συνέχεια τῶν λόγων τοῦ, τὰ ὁποῖα περιέχουν καὶ παράπονα ἐναντίον τοῦ Θεοῦ: «Ἄν μὲ τιμωρῆς τόσο σκληρά, ὥστε σχεδὸν νὰ μὲ διώχνῃς ἀπὸ τὴ γῆ, καὶ ἀναγκασθῶ νὰ κρυφτῶ ἀπὸ μπροστὰ σοῦ, τότε θὰ εἶμαι πράγματι «στένων καὶ τρέμων» ἐπάνω στὴ γῆ, καὶ ὁ πρῶτος πού θὰ μὲ συναντήσῃ, θὰ μὲ σκοτώσῃ» (Γέν. δ' 13-14).

Τὸ θέλημα ὅμως τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι νὰ πεθάνῃ ἀμέσως ὁ Κάιν, ἀλλὰ νὰ ζήσῃ καὶ νὰ ὑποφέρῃ, γιὰ νὰ τιμωρηθῇ ὁ ἴδιος καὶ συγχρόνως νὰ εἶναι διδακτικὸ παράδειγμα γιὰ τὰ ἄλλα παιδιὰ τοῦ Ἀδάμ. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς τοῦ ἀπαντᾷ: «Δὲν θὰ συμβῇ αὐτὸ πού φοβᾶσαι. Ὅποιος θὰ τολμήσῃ νὰ σκοτώσῃ τὸν Κάιν, θὰ τιμωρηθῇ ἑπτὰ φορές»: θὰ τιμωρηθῇ δηλαδὴ πολὺ βαρύτερα ἀπὸ τὸν Κάιν. Ὡστε λοιπὸν καὶ τὸν χειρότερο ἐγκληματῆ, καὶ τὸν φοβερώτερο κακοῦργο, δὲν ἔχουμε δικαίωμα νὰ τὸν τιμωρήσουμε αὐτοβούλως. Ὁ Χριστιανὸς ποτὲ δὲν παίρνει τὸ δίκιο μὲ τὸ χέρι τοῦ. Ὑπάρχουν νόμοι, ἀρχές καὶ δικαστήρια γιὰ τὴν ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης αὐτὰ μόνο ἔχουν δικαίωμα νὰ τιμωρήσουν τὸν ἔνοχος καὶ πάνω ἀπὸ αὐτὰ ὑπάρχει ἡ δικαία καὶ ἀλάθητη κρίσις τοῦ Θεοῦ, στὴν ὁποῖα πρέπει νὰ ἔχουμε ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη. Καὶ προσθέτει ἡ Γραφὴ ὅτι ἔβαλε ὁ Θεὸς κάποιον σημάδι στὸν Κάιν, γιὰ νὰ τὸν ἀναγνωρίζῃ ὁ καθένας καὶ νὰ μὴ τὸν σκοτώσῃ. Ποιὸ ἦταν τὸ σημάδι

αυτό; Ίσως ή διαρκής τρεμούλα τῶν μελῶν τοῦ ή ή σκυθρωπή και άποκρουστική ὄψις τοῦ, πού εφανέρωνε ὅτι πρόκειται για ἕναν ἐγκληματία τιμωρημένο και σημαδεμένο ἀπό τὸν Θεό.

Μετὰ τὸ ἐγκλημὰ τοῦ, τὴν αμετανοησία και τὴν τιμωρία τοῦ ὁ Κάιν δὲν ἔχει πιὰ θέσι κοντὰ στὸν Θεὸ και τοὺς οἰκείους τοῦ. Ἀποχωρίζεται ὀριστικά ἀπὸ αὐτοὺς και ἐγκαθίσταται σὲ μία περιοχή πού ή Γραφή τὴν ὀνομάζει «γῆν Ναίδ», δηλαδή χώρα πού σείεται και τρέμει. Ἀποχωρίζει τὸν ἑαυτὸ τοῦ ἀπὸ τὴ γενεὰ τῶν φοβουμένων τὸν Θεό. Δὲν βρίσκει πουθενὰ ἀνάπαυσι. Θὰ ζήση βέβαια και θὰ δῆ ἀπογόνους και θὰ κτίση πόλι γι' αὐτούς, ὅπως θὰ δοῦμε στή συνέχεια δὲν θὰ παύση ὅμως νὰ εἶναι δυστυχισμένος, ἔλεινός και τρισάθλιος. Ἄς μὴ μακαρίζουμε ποτὲ τὸν ἀμαρτωλό, ὅσο κι ἂν φαίνεται νὰ εὐημερῆ. Ἡ εὐημερία τοῦ εἶναι ἐξωτερική, φαινομενικῆς στήν πραγματικότητα τὸν ἀκολουθεῖ πάντα ή ἀνομία τοῦ με τὶς συνέπειές τῆς, για νὰ κάνη τὴ ζωὴ τοῦ δυστυχισμένη. Ἀληθινὴ εὐημερία μόνο ή πλησίον τοῦ Θεοῦ ζωὴ, ή ἑναρμονισμένη με τὸ θέλημα τοῦ, χαρίζει στὸν ἄνθρωπο: ή ζωὴ τῆς ἀρετῆς, τῆς ἀγιότητος, τῆς σωφροσύνης, πού ἔζησε ὁ μακάριος Ἄβελ. Αὐτὴ κάνει τὸν ἄνθρωπο εὐτυχισμένο στήν παροῦσα ζωὴς αὐτὴ τὴν προετοιμάζει και για τὴ μέλλουσα αἰωνία μακαριότητα.

2/12/1991

8. Οἱ δύο γενεές.

(Γέν. δ' 17 - ε' 32)

Ποιὰ ἦταν ή ἐξέλιξις τῆς ἀνθρωπότητος μετὰ τοὺς πρωτοπλάστους και τὴν πτώση τοὺς και μετὰ τὴ φρικτὴ ἀδελφοκτονία; Μας τὴν ἐξιστορεῖ τὸ βιβλίο τῆς Γενέσεως και μ' αὐτὴ θὰ ἀσχοληθοῦμε σῆμερα.

Ἡ Γένεσις μᾶς κάνει πρῶτα λόγο για τοὺς ἀπογόνους τοῦ Κάιν. Ὁ Κάιν -μᾶς λέει- ἦρθε σὲ συζυγική ἔνωση με τὴ γυναίκα τοῦ και ἀπέκτησε γιό, πού τὸν ὠνόμασε Ενώχ. Ἡ γυναίκα τοῦ Κάιν δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἦταν ἀδελφὴ τοῦ. Ἐνας τέτοιος γάμος σῆμερα θὰ μᾶς φαινόταν παράξενος και ἀπαράδεκτος τότε ὅμως ἦταν ἀναγκαῖος γιατί, ἀφοῦ ὁ Θεὸς ἕνα μόνο ζεύγος ἀνθρώπων ἔπλασε και ἀπ' αὐτὸ θέλησε νὰ προέλθῃ ὅλο τὸ ἀνθρώπινο γένος, ἦταν φυσικὸ τὰ πρῶτα ζεύγη μετὰ τοὺς πρωτοπλάστους νὰ ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἀδελφούς. Ὁ Κάιν ἀσφαλῶς θὰ ἀπέκτησε και ἄλλα παιδιά, πού δὲν τὰ ἀναφέρει ή Γραφή ὀνομαστικά. Χάριν τῶν παιδιῶν τοῦ και Κάιν ἔκτισε μία πόλι, στήν ὀποία ἔδωσε τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου γιοῦ τοῦ τὴν ὠνόμασε Ενώχ. Φυσικά δὲν πρέπει νὰ φαντασθοῦμε κάποια πόλι σὰν τὶς κατοπινές και τὶς σημερινές, ἀλλὰ ἕναν πρωτόγονο συνοικισμό.

Πολὺ συνοπτικά μᾶς πληροφορεῖ στή συνέχεια ή Γραφή ὅτι ὁ Ενώχ ἀπέκτησε τὸν Γαιϊδάδ, ὁ Γαιϊδάδ τὸν Μαλελεήλ, ὁ Μαλελεήλ τὸν Μαθουσάλα και ὁ Μαθουσάλα τὸν Λάμεχ. Μας ἀναφέρει δηλαδή ἕναν ἀπόγονο τοῦ καθενὸς αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι αὐτὸς ἦταν ὁ μοναδικὸς ἀπόγονος τοῦ προηγουμένου ἀσφαλῶς ὁ καθένας θὰ ἀπέκτησε πολλὰ παιδιά, κι ἔτσι ή γενιὰ τοῦ Κάιν πληθύνονταν και διακλαδίζονταν. Παρὰ τὴν ἀμαρτία ή εὐλογία τοῦ Θεοῦ δὲν ἔχασε τὴ δύναμι τῆς, γιατί ἔπρεπε τὸ ἀνθρώπινο γένος νὰ πληθύνῃ.

Για τὸν τελευταῖο ἀπόγονο τοῦ Κάιν, τὸν Λάμεχ, ή Γραφή μᾶς δίνει περισσότερες πληροφορίες. Μας λέει ὅτι ὁ Λάμεχ πῆρε δύο γυναῖκες, τὴν Ἄδὰ και τὴ Σελλά. Ἦταν, ὅπως φαίνεται, ὁ πρῶτος πού παρεβίασε τὸν θεσμό τῆς μονογαμίας και εἰσήγαγε τὴν πολυγαμία γι' αὐτὸ και σημειώνει ἰδιαίτερος ή Γραφή τὸ γεγονὸς αὐτὸ. Ἀπὸ τὴ μιὰ γυναίκα τοῦ, τὴν Ἄδὰ, ὁ Λάμεχ ἀπέκτησε δυὸ γιούς, τὸν Ιωβήλ και τὸν Ιουβάλ. Ἀπὸ αὐτοὺς ὁ πρῶτος ἀσχολήθηκε με τὴν κτηνοτροφία, ἐνῶ ὁ δεῦτερος ἦταν ὁ πρῶτος πού κατεσκεύασε μουσικὰ ὄργανα, ψαλτήρι και κιθάρα. Ἀπὸ τὴν ἄλλη

γυναίκα του, τη Σελλά, απέκτησε ο Λάμεχ τον Θόβελ, πού ήταν ο πρώτος χαλκουργός και σιδηρουργός, ο πρώτος μεταλλοτεχνίτης.

Βλέπουμε λοιπόν τους ανθρώπους να πληθύνονται και συγχρόνως να κάνουν τα πρώτα βήματα του πολιτισμού: να κτίζουν πόλεις, να καλλιεργούν τις τέχνες, να έπινοούν μουσικά όργανα. Και μάλιστα τα πρώτα βήματα του πολιτισμού τα κάνουν ο Κάιν και οι απόγονοί του, μία γενιά ξεκομμένη από τον Θεό, πού όλο και περισσότερο βυθίζεται στην άμαρτία, όπως δείχνει η περίπτωση του Λάμεχ. Οι τεχνικές πρόοδοι πού έκανε η γενιά αυτή δεν τη συγκράτησαν από την άμαρτία και τη διαφθορά. Το συμπέρασμα είναι ολοφάνερο και σημαντικό. Ο τεχνικός πολιτισμός, στον οποίο πολλοί στηρίζουν τις ελπίδες τους και περιμένουν από αυτόν βελτίωση της ζωής του ανθρώπου, δεν είναι ικανός μόνος του να έξευγενίσει και να έξυψώσει τον άνθρωπο. Τα τεχνικά έπιτεύγματα δεν είναι ήθικώς ούτε καλά ούτε κακά είναι ούδέτερα στοιχεία. Γίνονται καλά ή κακά, ωφέλιμα ή έπιβλαβή, ανάλογα με τον τρόπο, με τον οποίο θα τα χρησιμοποιήσει ο άνθρωπος, και με τους σκοπούς, για τους οποίους θα τα χρησιμοποιήσει. Αν ο άνθρωπος έχει φόβο Θεού και άρετή, θα γίνουν στα χέρια του μέσα έξυπηρετήσεως της ανθρωπότητας άλλιώς θα γίνουν μέσα καταστροφής. Αυτό το βεβαιώνει η ιστορία, και μάλιστα η ιστορία του είκοστου αιώνα με τους δύο παγκοσμίους πολέμους και τους αναρίθμητους τοπικούς, με τα εκατομμύρια των νεκρών και τις τεράστιες υλικές καταστροφές πού προκλήθηκαν και προκαλούνται με τη βοήθεια έπιστημονικών και τεχνικών έπιτευγμάτων. Δεν συμβαδίζουν λοιπόν πάντα οι τεχνικές πρόοδοι με τον πολιτισμό. Δεν αποτελούν αυτές μόνες τους πολιτισμό. Άληθινό πολιτισμό μόνο ο φόβος του Θεού και η ολόψυχη ύποταγή στο θέλημά του και η ρύθμισις της ζωής μας σύμφωνα με τις έντολές του μπορεί να δημιουργήσει. Αυτή λοιπόν την ψυχική καλλιέργεια πρέπει να έπιδιώκουμε, αν θέλουμε να άνακοπή η πορεία προς τη διαφθορά, την οποία βλέπουμε σήμερα να κυριαρχή, και να γίνουμε άληθινά πολιτισμένοι. Χωρίς αυτήν δεν θα μας ώφελήσουν οι τεχνικές πρόοδοι, όσο κι αν είναι μεγάλες και άξιοθαύμαστες.

Ας γυρίσουμε όμως στον Λάμεχ, για τον οποίο η Γραφή μας δίνει κι άλλες πληροφορίες. Ο Λάμεχ, όπως είπαμε, ήταν ο εισηγητής της πολυγαμίας, η οποία συνετέλεσε στην αύξηση της διαφθοράς. Διέπραξε όμως ο Λάμεχ και μία άλλη άμαρτία, πού θα έμενε άγνωστη, αν δεν τη φανέρωνε ο ίδιος. Άπευθυνόμενος κάποτε ο Λάμεχ προς τις δύο γυναίκες του είπε: «Άδά και Σελλά, άκούστε τη φωνή μου γυναίκες του Λάμεχ, βάλτε στ' αυτιά σας τα λόγια μου. Έχω σκοτώσει έναν άνδρα, κι αυτό είναι τραύμα σ' έμένα. Έχω σκοτώσει ένα νέο άνθρωπο, κι αυτό είναι πληγή για μένα. Γιατί, αν ο Κάιν τιμωρήθηκε έπτά φορές, ο Λάμεχ θα τιμωρηθώ έβδομήντα φορές έπτά» (Γέν. δ' 23-24).

Είχε διαπράξει λοιπόν φόνο ο Λάμεχ, ίσως μάλιστα διπλό. Ποϋ; Πότε; Άγνωστο. Κανένας δεν το αντελήφθηκε και θα έμενε τελείως άγνωστο το έγκλημα, αν δεν το φανέρωνε ο ίδιος. Άναγκάσθηκε όμως να το όμολογήσει πιεζόμενος από τη συνείδησή του, πού δεν τον άφηνε να ήσυχάσει. Ίσως να είχαν περάσει μήνες, χρόνια, δεκαετίες μάταια και Λάμεχ προσπαθούσε να καταπνίξει τη φωνή της συνείδησής του δεν το κατώρθωσε. Γιατί η συνείδησις κυνηγάει και βασανίζει τον άμαρτωλό, θυμίζοντάς του διαρκώς την άμαρτία του και έλέγχοντάς τον γι' αυτήν. Και μόνο όταν ο άμαρτωλός μετανοήσει και ζητήσει το έλεος του Θεού με ειλικρινή έξομολόγησι, άπαλλάσσεται από το φρικτό αυτό μαρτύριο και ξαναβρίσκει την ψυχική του γαλήνη. Η συνείδησις όμως ένεργεί και προληπτικά, πριν από την κάθε πράξη μας, υποδεικνύοντάς μας αν είναι σωστή ή όχι, αν πρέπει να την κάνουμε ή να την άποφύγουμε. Άς τη συμβουλευώμαστε λοιπόν πριν από κάθε ένεργεια μας. Άς την άφήνουμε να μιλήσει έλεύθερα και άβίαστα κι ως άκούμε έγκαίρως και με προσοχή τη φωνή της, για να μη δοκιμάζουμε έπειτα τους φρικτούς και καυστικούς έλέγχους της, αλλά να μπορούμε σε

κάθε στιγμή τῆς ζωῆς μᾶς νὰ λέμε σὰν τὸν ἀπόστολο Παῦλο: «Ἐγὼ πάση συνειδήσει ἀγαθὴ πεπολίτευμαι τῷ Θεῷ» (Πράξ. γκ' 1). Ἡ συνειδήσις μου δηλαδὴ μὲ πληροφορεῖ ὅτι δὲν ἔχω πράξει τίποτε τὸ κακὸ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Ἡ γενεὰ τοῦ Κάιν δὲν ἦταν ἡ μόνη ἐπάνω στὴ γῆ. Μετὰ τὸν τραγικὸ θάνατο τοῦ Ἄβελ ὁ Ἄδὰμ καὶ ἡ Εὐὰ ἀπέκτησαν νέο γιό, στὸν ὁποῖο ἔδωσαν τὸ ὄνομα Σῆθ, πού σημαίνει ἀντικατάστασις. Ἐξηγώντας τὴν ὀνομασία αὐτὴ ἡ Εὐὰ λέει: «Μου ἔδωσε ὁ Θεὸς ἄλλον ἀπόγονο στὴ θέση τοῦ Ἄβελ πού τὸν σκότωσε ὁ Κάιν» (Γέν. δ' 25). Ὁ Σῆθ λοιπὸν εἶναι ὁ ἀντικαταστάτης τοῦ Ἄβελ καὶ ἀρχηγὸς μίας ἄλλης γενιᾶς, ἡ ὁποία δὲν ἦταν βέβαια ἀναμάρτητη, γιατί εἶχε κι αὐτὴ μέσα τῆς τὸ σπέρμα τῆς ἁμαρτίας, ἀφοῦ κι αὐτὴ προερχόταν ἀπὸ τοὺς πρωτοπλάστους, δὲν ἦταν ὅμως καὶ ἀνεπανόρθωτα διεστραμμένη, ὅπως ἡ γενιὰ τοῦ Κάιν. Ἡ γενιὰ τοῦ Σηθ ἔχει νὰ παρουσιάσῃ ἀνθρώπους ἐναρέτους: τὸν Ἐνῶς, τὸν Ἐνώχ καὶ τὸν Νῶε. Κι ἐνῶ ἡ γενιὰ τοῦ Κάιν θὰ ἐξαφανισθῇ καὶ θὰ ἐκλείψῃ μὲ τὸν κατακλυσμὸ, ἡ γενιὰ τοῦ Σηθ θὰ ἐπιζήσῃ διὰ τοῦ Νῶε, ὁ ὁποῖος θὰ γίνῃ ὁ νέος γενάρχης τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὅταν λοιπὸν βλέπουμε νὰ διώκεται ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ εὐσέβεια μέχρι θανάτου, ἄς μὴν ἀπελπίζωμαστε. Ὁ Θεὸς θὰ ἀναδείξῃ ἄλλους ἐκπροσώπους τοῦ στὴ θέση τῶν διωχθέντων καὶ θανατωθέντων, ὅπως στὴ θέση τοῦ Ἄβελ ἀνέδειξε τὸν Σῆθ. Καὶ ὅσο κι ἂν πληθύνεται καὶ κυριαρχῇ ἡ διαφθορά, πάντα θὰ ὑπάρχῃ στὸν κόσμον ἡ μερίδα τῶν ἐκλεκτῶν καὶ ἀφωσιωμένων στὸν Θεό, ἡ ὁποία κατὰ τὸν χαρακτηρισμὸ τοῦ Κυρίου ἀποτελεῖ «τὸ ἄλας τῆς γῆς» καὶ «τὸ φῶς τοῦ κόσμου» (Ματθ. ε' 13-14): τὸ φῶς πού φωτίζει καὶ καθοδηγεῖ τὸν κόσμον καὶ τὸ ἄλας πού τὸν συντηρεῖ ἀπὸ τὴν τελεία διαφθορὰ καὶ καταστροφὴ. Σ' αὐτὴ τὴν εὐλογημένη μερίδα ἄς φροντίζουμε νὰ ἀνήκουμε κι ἐμεῖς, καὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους πού ἀνήκουν σ' αὐτὴ νὰ διδασκόμαστε καὶ νὰ ἐνισχυώμαστε, γιὰ νὰ εἶμαστε κι ἐμεῖς «φῶς τοῦ κόσμου» καὶ «ἄλας τῆς γῆς», ὅπως μᾶς θέλει ὁ Κύριος.

Στὴ συνέχεια ἡ Γραφὴ μᾶς δίνει τὴ γενεαλογία τοῦ Σηθ, ἀπαριθμώντας ἐννέα γενιὲς μέχρι τὸν Νῶε. Ἀπὸ κάθε γενιά, μᾶς ἀναφέρει ἕναν ὀνομαστικά, μᾶς πληροφορεῖ ὅμως ὅτι ὁ καθένας τοὺς «ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας», ἀπέκτησε δηλαδὴ πολλὰ παιδιά. Ἔτσι καὶ ἡ γενιὰ τοῦ Σηθ πληθύνεται καὶ ἀπλώνεται σὲ πολλοὺς κλάδους. Μερικὰ ὀνόματα στὴ γενιὰ αὐτὴ εἶναι ὅμοια μὲ ὀνόματα τῆς γενιᾶς τοῦ Κάιν (Ἐνώχ, Μαλελεήλ, Μαθουσάλα, Λάμεχ): αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι πρόκειται γιὰ τὰ ἴδια πρόσωπα. Οἱ δυὸ γενιὲς δὲν εἶχαν ἀκόμη καμιὰ ἀνάμειξη μεταξύ τούσ.

Μιλώντας γιὰ τὸν Σηθ καὶ τοὺς ἀπογόνους τοῦ ἡ Γραφὴ ἀναφέρει καὶ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἐτῶν πού ἔζησε ὁ καθένας. Ἐκεῖνο πού προκαλεῖ ἐντύπωση εἶναι ἡ μακροβιότης τῶν παναρχαίων ἐκείνων ἀνθρώπων. Ὁ Ἄδὰμ ζῆ 930 χρόνια, ὁ Σηθ 912, καὶ σὲ παρόμοια ἡλικία φτάνουν καὶ οἱ ὑπόλοιποι. Ἔνας μάλιστα, ὁ Μαθουσάλα, φτάνει στὰ 960 χρόνια, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἔχει μείνει παροιμιῶδες, συνώνυμο μὲ τὴ μακροβιότητα. Οἱ μεγάλοι αὐτοὶ ἀριθμοί, ἀπίστευτοι γιὰ τὰ σημερινὰ δεδομένα, ἔβαλαν πολλοὺς σὲ ἀπορία. Μερικοὶ ὑπέθεσαν ὅτι οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ εἶναι φανταστικοὶ ἢ ὅτι ἀλλιῶς ὑπολόγιζαν τότε τὰ χρόνια ἢ ὅτι πρόκειται γιὰ μῆνες. «Ὅλα αὐτὰ ὅμως εἶναι ὑποθέσεις καὶ φαντασίαι. Πρόκειται γιὰ ἔτη πραγματικά. Κι αὐτὸ συμπεραίνεται ἀπὸ τὰ λόγια πού εἶπε ὁ Ἰακώβ στὸν φαραῶ, ὅταν κατέβηκε στὴν Αἴγυπτο: «Μικραὶ καὶ πονηραὶ γεγονάσιν ἅι ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου, οὐκ ἀφίκοντο εἰς τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς τῶν πατέρων μου» (Γέν. ζμ' 9). Ἦξερε λοιπὸν ὁ Ἰακώβ ὅτι οἱ προγονοὶ τοῦ ἦταν πολὺ μακροβιότεροι ἀπὸ αὐτόν, καὶ θεωροῦσε λίγα τὰ δικά τοῦ χρόνια. Καὶ ἦταν τότε ὁ Ἰακώβ 130 ἐτῶν καὶ ἔζησε συνολικὰ 147!

Πὼς ἐξηγεῖται ὅμως ἡ μακροβιότης τῶν πρώτων ἀνθρώπων; Ὁ Θεὸς ἐδημιούργησε τὸν ἄνθρωπο ἀθάνατο: ἡ ἁμαρτία τὸν ἔκανε θνητό. Ἡ ἁμαρτία ὅμως μόλις εἶχε μπῆ στὸ ἀνθρώπινο γένος καὶ δὲν

εἶχε ἐπιφέρει ἀκόμη τὴ φθορὰ πού ἔφερε σὺν τῷ χρόνῳ. Ὅσο προχωροῦμε ὁμως, βλέπουμε νὰ προχωρῇ καὶ ἡ φθορὰ καὶ νὰ ἐλαττώνεται ἡ διάρκεια τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. Ἔτσι, ἐνῶ πρὸ τοῦ κατακλισμοῦ ὁ μέσος ὅρος ζωῆς εἶναι τὰ ενιακόσια χρόνια, μετὰ τὸν κατακλισμὸ κατεβαίνει στὰ πεντακόσια, στὴν ἐποχὴ τῶν πατριαρχῶν στὰ ἑκατὸν πενήντα, καὶ τέλος ἀκοῦμε τὸν Μωϋσῆ νὰ λέη: «Ἄι ἡμέραι τῶν ἐτῶν ἡμῶν ἑβδομήκοντα ἔτη, ἐὰν δὲ ἐν δυναστείαις, ὀγδοήκοντα ἔτη, καὶ τὸ πλεῖον αὐτῶν κόπος καὶ πόνος» (Ψαλμ. θπ' 10).

Ἐπὶ ἤρξε ὁμως καὶ κάποια ἀνάγκη νὰ ζοῦν οἱ ἄνθρωποι τόσο πολὺ λὰ χρόνια. Ἐπρεπε νὰ διδάξουν πολλὰς γενιὰς γιὰ τὴν προέλευση τοῦ ἀνθρώπου, γιὰ τὴν πτώση τοῦ καὶ γενικὰ γιὰ τὴν ἱστορία τοῦ. Γραφὴ καὶ βιβλία δὲν ὑπῆρχαν ἀκόμη μόνο μὲ τὴν προφορικὴ παράδοσι ἦταν αὐτὸ δυνατόν. Καὶ πράγματι ὁ Ἀδὰμ ζοῦσε ἀκόμη, ὅταν γεννήθηκε ὁ ἕκτος ἀπόγονος τοῦ, ὁ Ἰάρεδ καὶ ὁ Ἰάρεδ ζοῦσε ἀκόμη, ὅταν γεννήθηκε ὁ τέταρτος ἀπόγονος τοῦ, ὁ Νῶε. Ἔτσι, ἐνῶ ἀπὸ τὸν Ἀδὰμ μέχρι τὸν Νῶε ἔχουμε δέκα γενιὰς, εἶναι σὰν νὰ ἔχουμε μόνο τρεῖς. Αὐτὸ ἀποτελεῖ ἐγγύηση γιὰ τὴν ἀλήθεια τῆς παραδόσεως.

Ἀλλὰ τί σημασία ἔχει τὸ ὅτι ἔζησαν ἐκεῖνοι 900 καὶ πλέον χρόνια; Ὁ θάνατος ἔβαλε καὶ σ' ἐκείνων τὴ ζωὴ τέρμα. Μιὰ καὶ μπῆκε ἡ ἀμαρτία, ὁ θάνατος εἶναι πλέον ἀναπόφευκτος. Σημασία δὲν ἔχει ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μᾶς, ἀλλὰ ὁ τρόπος τῆς ζωῆς μᾶς. Λίγα χρόνια θεάρεστης ζωῆς εἶναι προτιμότερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια ἀμαρτωλῆς ζωῆς. Γι' αὐτὸ λέει ἡ Γραφὴ: «Γῆρας τίμιον οὐ τὸ πολυχρόνιον οὐδὲ ἀριθμῶ ἐτῶν μεμέτρηται· πολιά δὲ ἐστὶ φρόνησις ἀνθρώποις καὶ ἡλικία γῆρος βίος ἀκηλίδωτος» (Σοφ. Σολ. δ' 8-9).

Ἄς σταθοῦμε ὁμως σὲ μερικὰ πρόσωπα τῆς γενιᾶς τοῦ Σηθ, γιὰ τὰ ὁποῖα ἡ Γραφὴ μᾶς δίνει περισσότερες πληροφορίες. Καὶ πρῶτα στὸν γιὸ τοῦ Σηθ καὶ ἕγγονο τοῦ Ἀδὰμ, τὸν Ἐνώχ. Γι' αὐτὸν ἡ Γένεσις μᾶς λέει: «Οὗτος ἠλπισεν επικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ» (Γέν. δ' 26). Τίποτε ἄλλο δὲν ξέρουμε γιὰ τὸν Ἐνώχ ἀπὸ τὴν πληροφορία ὁμως αὐτὴ μποροῦμε νὰ τὸν φαντασθοῦμε σὰν ἄνθρωπο μὲ μεγάλη καὶ ἰσχυρὴ πίστι. Γιατὶ μόνο ὁ πιστὸς στηρίζει πάντα τὶς ἐλπίδες τοῦ στὸν Θεὸ καὶ σὲ κάθε δύσκολη περίστασι τῆς ζωῆς τοῦ ἐπικαλεῖται μὲ θερμὴ προσευχὴ «τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ». Καὶ ὁ Θεός, ἀνταμείβοντας τὴν πίστη καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ, τὸν στηρίζει, τὸν φωτίζει, τὸν σώζει ἀπὸ κινδύνους, τὸν παρηγορεῖ στὶς θλίψεις. Γιατὶ «πᾶς ὅς ἂν επικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου σωθήσεται» (Ἰωήλ β' 32).

Τὸ δεύτερο ἀξιόλογο πρόσωπο τῆς γενιᾶς τοῦ Σηθ εἶναι ὁ Ἐνώχ, ἕκτος ἀπόγονος τοῦ Ἀδὰμ. Δὲν ἔζησε ὁ Ἐνώχ ὅσα χρόνια ἔζησαν οἱ ἄλλοι ἔζησε μόνο 365. Μας πληροφορεῖ ὁμως ἡ Γραφὴ ὅτι «εὐηρέστησεν Ἐνώχ τῷ Θεῷ» (Γέν. ε' 22, 24). Αὐτὰ πού ἔζησε, τὰ ἔζησε κατὰ τέτοιον τρόπο, ὥστε νὰ εἶναι ἀρεστὸς στὸν Θεό. Συνέβη μ' αὐτὸν ἐκεῖνο πού λέει ἄλλου ἡ Γραφὴ: «Τελειωθεὶς ἐν ὀλίγῳ ἐπλήρωσε χρόνους μακροῦς» (Σοφ. Σολ. δ' 13). Ἀλλὰ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ὁ Θεὸς τοῦ ἐπεφύλαξε ἕναν τρόπο ἐξόδου ἀπὸ τὴν παρούσα ζωὴ διαφορετικὸ ἀπὸ ἐκείνων τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Δὲν πέθανε ὁ Ἐνώχ, ἀλλὰ «μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός» (Γέν. ε' 24). Τὸν πῆρε δηλαδὴ ζωντανὸ ὁ Θεός, ὅπως ἀργότερα τὸν προφήτη Ἠλία, καὶ τὸν μετέφερε κάπου ἄλλου, σὲ κάποια ἄλλη ζωὴ, τὴν ὁποῖα ἔχει ἐτοιμάσει γιὰ τοὺς δικαίους καὶ ἐναρέτους. Ἔτσι ὁ Θεὸς ἐτίμησε καὶ ἀντήμειψε τὸν Ἐνώχ γιὰ τὴν πίστη καὶ τὴν ἀρετὴ τοῦ. Συγχρόνως ὁμως μᾶς ἐφάνερωσε μεγάλες καὶ σπουδαῖες ἀλήθειες, τὶς ὁποῖες δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε. Πρῶτον, ὅτι πέρα ἀπὸ τὴν πρόσκαιρη αὐτὴ ζωὴ ὑπάρχει καὶ ἄλλη, στὴν ὁποῖα εἰσῆλθε ὁ Ἐνώχ καὶ στὴν ὁποῖα εἰσέρχονται καὶ ὅλοι, ὅσοι πεθαίνουν. Δεύτερον, ὅτι στὴ ζωὴ ἐκείνη μαζὶ μὲ τὴν ψυχὴ θὰ ὑπάρχη καὶ θὰ ζῆ καὶ τὸ σῶμα, ἀφοῦ ἀναστηθῆ καὶ μεταβληθῆ καὶ γίνῃ ἄφθαρτο πλέον. Καὶ τρίτον, ὅτι οἱ δίκαιοι δὲν ὑπάρχουν ἀπλῶς στὴ ζωὴ ἐκείνη, ἀλλὰ εἶναι μακάριοι καὶ εὐτυχισμένοι, ἀπολαμβάνοντας τὴν ἀμοιβὴ πού τοὺς ἐπιφυλάσσει ὁ Θεός.

Το τρίτο αξιόλογο πρόσωπο τῆς γενιᾶς τοῦ Σηθ εἶναι ὁ Νῶε. Ἀλλὰ τὸ ὄνομα καὶ ἡ ζωὴ τοῦ Νῶε συνδέεται μὲ τὸ γεγονός τοῦ κατακλυσμοῦ, πού θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ στὶς ἐπόμενες ὁμιλίες.

9/12/1991

9. Ὁ κατακλυσμός (α').

(Γέν. ς' 1-22)

Μετὰ τὴν πτώση τῶν πρωτοπλάστων καὶ τὸ ἔγκλημα τοῦ Κάιν τὸ σημαντικώτερο γεγονός στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι ὁ κατακλυσμός. Γεγονός τρομακτικό, πού ἐσήμαινε τὴν καταστροφή τοῦ παλιοῦ, τοῦ μέχρι τότε κόσμου, καὶ τὴ δημιουργία ἐνὸς νέου κόσμου, μίας νέας ἀνθρωπότητος. Εἶναι λοιπὸν ὁ κατακλυσμός ἕνας σπουδαῖος σταθμὸς στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος καὶ συγχρόνως ἕνα γεγονός διδακτικώτατο.

Ὁ κατακλυσμός συνδέεται μὲ τὴν ἱστορία τοῦ Νῶε, γιατί συνέβη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ καὶ γιατί αὐτὸς μὲ τὴν οἰκογένειά τοῦ ἦταν οἱ μόνοι πού σώθηκαν ἀπὸ τὴν ὀλοκληρωτικὴ ἐκείνη καταστροφή, γιὰ νὰ γίνουν οἱ νέοι γενάρχει τῆς ἀνθρωπότητος. Αὐτὸ λοιπὸν τὸ γεγονός θὰ μελετήσουμε ἀπὸ σήμερα.

Ὅπως εἶπαμε στὴν τελευταία πρὸ τῶν ἐορτῶν ὁμιλία, ἡ Γραφή ἐξιστορεῖ τὴν ἐξέλιξη τῶν δύο γενεῶν ἀπογόνων τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὐας: τῆς γενιᾶς τοῦ Κάιν, πού ἦταν κακὴ καὶ διεφθαρμένη, καὶ τῆς γενιᾶς τοῦ Σηθ, πού ἔμεινε πιστὴ στὸν Θεὸ καὶ τὶς ἐντολές τοῦ, χωρὶς βέβαια καὶ αὐτὴ νὰ εἶναι ἀπολύτως τέλεια καὶ ἀναμάρτητη. Ἀπὸ τὴ γενιὰ αὐτὴ διακρίθηκαν γιὰ τὴν εὐσεβεία τὸς ὁ Ἐνῶς, γιὸς τοῦ Σηθ, ὁ Ἐνώχ, πού ὁ Θεὸς τὸν μετέθεσε ἀπὸ τὴν πρόσκαιρη ζωὴ στὴν αἰώνια, καὶ τέλος ὁ Νῶε. Μας πληροφορεῖ ὅμως ἡ Γραφή ὅτι οἱ πρωτόπλαστοι «ἐγέννησαν υἱοὺς καὶ θυγατέρας», ἀπέκτησαν δηλαδὴ καὶ ἄλλα παιδιά. Ἐκτὸς λοιπὸν ἀπὸ τὶς δύο αὐτὲς γενιές πρέπει νὰ ὑπῆρχαν καὶ ἄλλοι κλάδοι τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἀσφαλῶς ὅμως οἱ ἄνθρωποι πού ἀνῆκαν στοὺς κλάδους αὐτοὺς συνταυτίσθηκαν μὲ μίαν ἀπὸ τὶς δύο κύριες γενιές: οἱ καλοὶ μὲ τὴ γενιὰ τοῦ Σηθ, οἱ κακοὶ μὲ τὴ γενιὰ τοῦ Κάιν. Ἔτσι προέκυψαν δύο κόσμοι, δύο παρατάξεις ἀνθρώπων τελείως διαφορετικὲς μεταξὺ τούσ. Ἡ Γραφή χαρακτηρίζει τοὺς μὲν ἀνθρώπους τῆς παρατάξεως τοῦ Σηθ ὡς «υἱοὺς τοῦ Θεοῦ», τοὺς δὲ ἀνθρώπους τῆς παρατάξεως τοῦ Κάιν ἀπλῶς ὡς «ἀνθρώπους» (Γέν. ς' 2).

Οἱ δύο παρατάξεις γιὰ πολλοὺς αἰῶνες, ἴσως καὶ χιλιετίες, δὲν ἦρθαν σὲ καμιὰ ἀνάμειξη μεταξὺ τούσ. Οἱ ἄνθρωποι δηλαδὴ τῆς γενιᾶς τοῦ Σηθ δὲν ἔπαιρναν γυναῖκες ἀπὸ τὴ γενιὰ τοῦ Κάιν. Ἔτσι κατῶρθωσαν νὰ κρατηθοῦν σ' ἕνα ἐπίπεδο εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς πολὺ ἀνώτερο ἀπὸ ἐκεῖνο τῶν ἀνθρώπων τῆς ἄλλης γενιᾶς. Δυστυχῶς ὅμως ὑπῆρχε καὶ σ' αὐτοὺς τὸ σπέρμα τῆς ἁμαρτίας, καὶ ἡ διαφθορὰ ἀργά, ἀλλὰ σταθερά, εἰσχωροῦσε καὶ ξαπλωνόταν ἀνάμεσά τούσ. Ἔτσι σὲ κάποια ἐποχὴ ἔκαναν κάτι πολὺ ἐπικίνδυνο καὶ καταστρεπτικό. «Ἰδόντες δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ Θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων ὅτι καλαὶ εἰσίν, ἔλαβον εαυτοῖς γυναῖκας ἀπὸ πασῶν ὧν ἐξελέξαντο» (Γέν. ς' 2). Πῆραν δηλαδὴ γυναῖκες ἀπὸ τὴ διεφθαρμένη παρατάξι τοῦ Κάιν: διάλεξαν συζύγους μὲ ἐξωτερικὰ κριτήρια, ὕλικά καὶ σαρκικά, καὶ ὄχι οὐσιαστικά, πνευματικά. Ἐπρόσεξαν τὰ ἐξωτερικὰ χαρίσματα τῶν γυναικῶν καὶ δὲν ἀναζήτησαν ψυχικὰ προτερήματα καὶ ἀρετές. Ἔτσι δυστυχῶς συνάπτονται καὶ σήμερα πολλοὶ γάμοι. Οἱ νέοι διαλέγουν μὲ κριτήρια τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὴν προίκα ἢ μόνον μὲ τὸ συναίσθημα, χωρὶς νὰ ἀναζητοῦν οὐσιαστικότερα, ἀνώτερα προσόντα καὶ χαρίσματα. Καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο πολλοὶ γάμοι καταλήγουν σὲ ἀποτυχία καὶ διάλυσι. Ἔτσι καὶ ὁ θεσμὸς τῆς οἰκογενείας κλονίζεται καὶ ἡ κοινωνία ὀλόκληρη διαφθείρεται καὶ ἐξαχρειώνεται.

Αυτό ακριβώς συνέβη και στην πανάρχαια εκείνη εποχή. Οι έπιμειξίες τῶν δύο γενεῶν εἶχαν σὰν ἀποτέλεσμα τὴν αὔξηση καὶ τὴ γενίκευση τῆς διαφθορᾶς. «Ἐφθάρη ἡ γῆ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας» (Γέν. ς' 11). Τώρα πλέον οἱ δύο κόσμοι συγχωνεύθηκαν, ἔγιναν ἕνας κόσμος, ὄχι ὅμως καλὸς καὶ ἐνάρετος, ἀλλὰ κακὸς καὶ διεφθαρμένος. Οἱ ἄνθρωποι δὲν σκέπτονταν πιά καὶ δὲν ἐπιθυμοῦσαν τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ κακό. «Ἐπληθύνθησαν αἱ κακίαι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας» (Γέν. ς' 5).

Ἡ ἀπελπιστικὴ αὐτὴ κατάστασις ὠδήγησε τὸν Θεὸ σὲ μία τρομερὴ, ἀλλὰ δίκαιη ἀπόφασις: «Καὶ εἶπεν ὁ Θεὸς: ἀπαλείψω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα, ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς... ὅτι μετεμελήθη ὅτι ἐποίησα αὐτούς» (Γέν. ς' 7). Ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἔπαιρνε ὁ Θεὸς μιὰ τέτοια ἀπόφασις, ἂν ὑπῆρχε ἔστω καὶ ἡ ἐλάχιστη ἐλπίδα μεταστροφῆς τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὸ καλό. Ἡ διαφθορὰ ὅμως ἦταν ὀριστικὴ καὶ ἀνεπανόρθωτη, καὶ αὐτὸ τὸ ἐγνώριζε μὲ τὴν παγγνωσία τοῦ ὁ Θεός. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀπόφασίς τοῦ ἦταν ὀριστικὴ. Ἐν τούτοις καὶ πάλι ἡ ἀγάπη καὶ ἡ μακροθυμία τοῦ ἀναστέλλουν τὴν τιμωρία. Ὁ Θεὸς δίνει στοὺς ἀνθρώπους προθεσμία, γιὰ νὰ μετανοήσουν, καὶ μάλιστα μεγάλη προθεσμία. «Ἔσονται αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἑκατὸν εἴκοσιν ἔτη» (Γέν. ς' 3). Προειδοποιεῖ λοιπὸν ὁ Θεὸς καὶ περιμένει τὴ μετάνοια τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἀσφαλῶς δὲν θὰ πραγματοποιιοῦσε τὴν ἀπειλὴ τοῦ, ἂν οἱ ἄνθρωποι παρουσίαζαν ἐκδηλώσεις μετανοίας, ὅπως ἀκριβῶς ἔκανε μὲ τοὺς κατοίκους τῆς Νινευῆ στὴν ἐποχὴ τοῦ προφήτου Ἰωνᾶ. Δυστυχῶς οἱ ἄνθρωποι τῆς προκατακλυσμιαίας ἐποχῆς δὲν ἔδειξαν κανένα σημεῖο μετανοίας. Ἡ πραγματοποιίσις λοιπὸν τῆς ἀπειλῆς τοῦ Θεοῦ ἦταν ἀναπόφευκτη. Γιατὶ ὁ Θεὸς μακροθυμεῖ, ὄχι ὅμως ἐπ' ἀπειρον. Ἄν ὁ ἄνθρωπος δὲν παρουσιάσῃ καρποὺς μετανοίας, θὰ ἔλθῃ ὅπωςδὴποτε ἡ τιμωρία.

Μέσα στὴ γενικὴ διαφθορὰ ὅμως τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ξεχώριζε ἕνας ἄνθρωπος αὐτὸς ἦταν ὁ Νῶε. Νὰ τί λέει γι' αὐτὸν ἡ Γραφή: «Νῶε ἄνθρωπος δίκαιος, τέλειος ὢν ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ» (Γέν. ς' 9). Ἀνάμεσα στὴ διεφθαρμένη γενεᾷ τοῦ ὁ Νῶε ἀποτελοῦσε μιὰ φωτεινὴ ἐξαιρέση. Δὲν παρασύρθηκε ἀπὸ τὸ ἀσυγκράτητο ρεῦμα τῆς ἁμαρτίας δὲν ὑπέκυψε στοὺς πολλοὺς καὶ ποικίλους πειρασμοὺς πού ἀντιμετώπιζε: στὸ κακὸ παράδειγμα τόσων ἀνθρώπων στίς κακὲς προτροπὲς καὶ συμβουλὲς τοὺς στὰ σκώμματα καὶ τὶς εἰρωνεῖες γιὰ τὴν εὐσέβεια καὶ τὴν ἀρετὴ τοῦ στοὺς λογισμοὺς, πού ἀσφαλῶς θὰ ἔβαζε στὸν νοῦ τοῦ ὁ πονηρός, νὰ ἀκολουθήσῃ κι αὐτὸς τοὺς ἄλλους, νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὸν ἁμαρτωλὸ τρόπο τῆς ζωῆς τούτος. Δὲν ὑποχώρησε σὲ τίποτε ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ ἔμεινε σταθερὸς στὴν πορεία τοῦ. Ἦταν μόνος· ἀλλ' αὐτὸ δὲν τὸν ἐφόβισε οὔτε τὸν ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὴν ἄσκηση τῆς ἀρετῆς. Γι' αὐτὸ προσθέτει ἡ Γραφή: «Τὸ Θεῶ εὐηρέστησε Νῶε» (Γέν. ς' 9). Με τὴν ἐνάρετη ζωὴ τοῦ ἔγινε ἀρεστὸς στὸν Θεό. Στους συνανθρώπους τοῦ ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἦταν ἀρεστὸς, γιατί δὲν συμμορφωνόταν μὲ τὸν δικὸ τούτος τρόπο ζωῆς, ἴσως δὲ καὶ νὰ τοὺς ἤλεγχε γι' αὐτὸν ἔγινε ὅμως ἀρεστὸς στὸν Θεό, ὁ ὁποῖος τὸν διέκρινε καὶ τὸν ξεχώρισε ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀποφάσισε νὰ τὸν σώσῃ ἀπὸ τὴ γενικὴ καταστροφή. Γιατὶ ὁ δίκαιος Θεὸς ποτὲ δὲν καταστρέφει καὶ τὸν δίκαιο μαζὶ μὲ τὸν ἄδικο τὸναντίον πολλὰς φορὲς χάριν τοῦ δικαίου σώζει καὶ τοὺς ἀδίκους πού βρίσκονται μαζὶ τοῦ.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Νῶε εἶναι διδακτικώτατο καὶ ἰδιαιτέρως χρήσιμο γιὰ τὴν ἐποχὴ μᾶς. Πάμπολλοι, ἀναρίθμητοι εἶναι καὶ σήμερα οἱ ἐργάται τῆς κακίας καὶ τῆς ἀδικίας. Θὰ μπορούσαμε χωρὶς δισταγμὸ νὰ ἐπαναλάβουμε καὶ γιὰ τὴ σύγχρονη μᾶς ἀνθρωπότητα τὸν χαρακτηρισμὸ τῆς Γραφῆς γιὰ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς τοῦ Νῶε: «Ἐφθάρη ἡ γῆ... καὶ ἐπλήσθη ἀδικίας... καὶ πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας» (Γέν. ς' 11, 5). Λιγοστοὶ εἶναι ἐκεῖνοι πού ἀσκοῦν τὴν ἀρετὴ. Καὶ εἶναι πολὺ εὐκόλο νὰ μπῶ στὸν νοῦ τοῦ ἐναρέτου ἢ σκέψις καὶ ἡ ἐπιθυμία νὰ ἀκολουθήσῃ κι αὐτὸς τὸ παράδειγμα τῶν πολλῶν ἢ νὰ τὸν καταλάβῃ δειλία καὶ ἀμφιβολία γιὰ τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἀγῶνος τοῦ. Ὅταν λοιπὸν ἔρχονται στὸν νοῦ μᾶς

τέτοιες σκέψεις, ἄς θυμόμαστε τὸ παράδειγμα τοῦ Νῶε κι ἄς ἐμπνεόμαστε ἀπὸ αὐτό. Ἄς μὴν ἐπηρεαζόμαστε ἀπὸ τὸ πλῆθος καὶ τὴ δύναμη τῶν ἁμαρτωλῶν οὔτε ἀπὸ τὶς ἐπιθέσεις καὶ τὰ σκώμματα τούς. Ἄς μὴ δελεαζόμαστε ἀπὸ τὰ ὑλικά κέρδη καὶ τὴ φαινομενικὴ εὐτυχία πού δημιουργεῖ συχνὰ ἢ ἁμαρτία. Ἄς μὴν ἐπιζητοῦμε τὸν ἔπαινο καὶ τὴν εὖνοια τῶν ἀνθρώπων. Τὸν Θεὸ ἄς φροντίσουμε νὰ ευαρεστήσουμε, ὅπως ὁ Νῶε. Το κακὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων δὲν μᾶς ἀναγκάζει νὰ τοὺς μιμηθοῦμε οὔτε μᾶς δικαιολογεῖ γιὰ τὶς ἁμαρτίες μᾶς. Ὁ καθένας μᾶς εἶναι αὐτεξούσιος καὶ ὑπεύθυνος γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ καὶ γι' αὐτὸ «ἐκαστος περὶ ἑαυτοῦ λόγον δώσει» (Ρωμ. ιδ' 12).

Ὁ Θεὸς λοιπὸν ἀποφάσισε νὰ καταστρέψῃ τὴν ἁμαρτωλὴ ἀνθρωπότητα, νὰ σώσῃ ὅμως τὸν Νῶε ἀπὸ τὴ γενικὴ καταστροφή. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸν ἔδωσε ὁδηγίες καὶ παραγγελίες στὸν Νῶε. Τὸν ἐνημερώνει γιὰ τὴν ἀπόφασή τοῦ καὶ τὸν διατάσσει νὰ κατασκευάσῃ μιὰ κιβωτό, ἓνα πλοίο-σπίτι, γιὰ νὰ σωθῇ αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά τοῦ. Δίνει λεπτομερεῖς ὁδηγίες γιὰ τὴν κατασκευὴ τῆς. Ἔπρεπε νὰ κατασκευασθῇ ἀπὸ ξύλα τετράγωνα, δηλαδὴ ἀπὸ δοκάρια, γιὰ νὰ εἶναι στερεὰ καὶ ἀμετακίνητη, καὶ νὰ χρισθῇ μὲ πίσσα ἀπὸ μέσα κι ἀπ' ἔξω: νὰ εἶναι τριώροφη καὶ νὰ χωρισθῇ σὲ φωλιές γιὰ τὰ διάφορα ζῶα πού θὰ φιλοξενοῦσε νὰ ἔχη μιὰ πόρτα στὰ πλάγια κι ἓνα μικρὸ παράθυρο στὴν ὀροφή. Οἱ διαστάσεις τῆς θὰ ἦταν περίπου αὐτές: τὸ μῆκος 155, τὸ πλάτος 27 καὶ τὸ ὕψος 16 μέτρα. Ἄφοῦ ἔδωσε τὶς ὁδηγίες αὐτές ὁ Θεός, ἐξηγεῖ στὸν Νῶε τὸν σκοπὸ τῆς κατασκευῆς τῆς κιβωτοῦ. Ἡ καταστροφή θὰ γίνῃ μὲ φοβερὸ κατακλυσμὸ. Γι' αὐτὸ ὁ Νῶε μὲ τὴ γυναίκα τοῦ, τὰ τρία παιδιὰ τοῦ καὶ τὶς γυναῖκες τούς, θὰ μποῦνε, ὅταν τοὺς διατάξῃ ὁ Θεός, μέσα στὴν κιβωτό. Μαζὶ τοὺς ὅμως θὰ πάρουν κι ἀπ' ὅλα τὰ εἶδη τῶν ζώων ἀπὸ μὲν τὰ καθαρὰ, πού χρησιμεύουν καὶ ὡς τροφή καὶ ὡς θυσία στὸν Θεό, τριάμισι ζευγάρια, ἀπὸ δὲ τὰ ἀκάθαρτα ἓνα ζευγάρια ἀπὸ κάθε εἶδος. Θὰ πάρουν ἐπίσης ἀρκετὲς ποσότητες τροφίμων γιὰ τοὺς ἑαυτοὺς τῶν καὶ γιὰ τὰ ζῶα.

Ὅλα αὐτὰ βέβαια ἦταν παράδοξα καὶ πρωτάκουστα χρειάζοταν πίστις μεγάλη καὶ ἀκλόνητη, γιὰ νὰ τὰ παραδεχθῇ ὁ Νῶε. Καὶ ὁ Νῶε φάνηκε ἄξιος τῆς εὐνοίας τοῦ Θεοῦ. «Καὶ ἐποίησε Νῶε πάντα, ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ Κύριος ὁ Θεός, οὕτως ἐποίησε» (Γέν. ς' 22). Χωρὶς κανένα δισταγμὸ πίστεψε στὰ λόγια τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξετέλεσε μὲ κάθε ἀκρίβεια τὰ παραγγέλματα τοῦ. Εἶναι πράγματι μεγάλη καὶ ἀξιοθαύμαστη ἡ πίστις τοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ἀπαριθμώντας τοὺς ἀνθρώπους πού ἔδειξαν μεγάλη πίστι, συμπεριλαμβάνει σ' αὐτοὺς καὶ τὸν Νῶε καὶ λέει γι' αὐτὸν: «Πίστει χρηματισθεὶς Νῶε περὶ τῶν μηδέπω βλεπομένων, εὐλαβηθεὶς κατεσκεύασε κιβωτὸν εἰς σωτηρίαν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, δι' ἧς κατέκρινε τὸν κόσμον, καὶ τῆς κατὰ πίστιν δικαιοσύνης ἐγένετο κληρονόμος» (Εβρ. ἴα' 7). Ἡ πίστις αὐτῆ τοῦ Νῶε ἄς εἶναι γιὰ ὅλους μᾶς παράδειγμα καὶ ἄς δεχόμαστε μὲ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη ὅσα μᾶς λέει ὁ Θεὸς μέσα στὴν ἁγία Γραφή, εἴτε αὐτὰ ἀναφέρονται στὴν παροῦσα ζωὴ εἴτε στὴ μέλλουσα. Γιατὶ ὁ Θεὸς εἶναι «ἡ ἀλήθεια» (Ιω. ιδ' 6), εἶναι «ὁ ἀμὴν, ὁ μάρτυς ὁ πιστὸς καὶ ἀληθινὸς» (Ἀποκ. γ' 14) καὶ ὁ λόγος τοῦ εἶναι «πιστὸς καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος» (Α' Τιμ. δ' 9). Ὅσοι μὲ τέτοια πίστι δέχονται τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ, αὐτοὶ θὰ ἀξιωθοῦν νὰ ἀπολαύσουν καὶ τὰ αἰώνια καὶ ἄφθαρτα ἀγαθὰ πού ὑπόσχεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ.

Ἀς γυρίσουμε ὅμως πάλι στὴν κιβωτό. Ἀπὸ τὶς ὁδηγίες πού ἔδωσε ὁ Θεὸς διαπιστώνουμε ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ ἔργο πολὺ μεγάλο καὶ δύσκολο γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἓνα ἔργο, πού ἢ κατασκευὴ τοῦ ἀπαιτοῦσε κόπο καὶ χρόνο πολὺ καὶ δαπάνη μεγάλη. Καὶ γεννιέται ἡ ἀπορία: Δὲν μποροῦσε ὁ Θεὸς μ' ἓναν ἄλλο τρόπο πιὸ ἀπλὸ καὶ εὐκόλο νὰ προστατεύσῃ τὸν Νῶε καὶ τοὺς οἰκείους τοῦ ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸ; Ἀσφαλῶς ναί, ἀφοῦ τίποτε δὲν εἶναι ἀδύνατο στὴν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ. Διάλεξε ὅμως αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ Θεός, γιὰ νὰ ὠφελήσῃ καὶ τὸν Νῶε καὶ τοὺς συνανθρώπους τοῦ. Καὶ νὰ πῶς.

Πρώτον: Ἡ κατασκευὴ τῆς κιβωτοῦ, ὅπως εἶπαμε, θὰ ἀπαιτοῦσε μεγάλο χρονικὸ διάστημα, κόπους πολλοὺς καὶ ἔξοδα μεγάλα. Κι ἐνῶ ὁ Νῶε θὰ μοχθοῦσε, οἱ γείτονες τοῦ καὶ οἱ γνωστοὶ τοῦ θὰ τὸν κοροΐδευαν ἀσφαλῶς γιὰ τὸ ἔργο τοῦ, ὅταν μάλιστα ἐκεῖνος, ἀπαντώντας στὶς ἐρωτήσεις τούς, θὰ τοὺς ἐξηγοῦσε γιὰ ποιὸ λόγο κατεσκευάζε τὴν κιβωτό. "Ἔτσι ἡ πίστις τοῦ θὰ δοκιμαζόταν, ὁ Νῶε θὰ ἀγωνιζόταν καὶ θὰ καταρτιζόταν πνευματικὰ καὶ θὰ στηριζόταν ἀκόμη περισσότερο στὴν πίστι καὶ τὴν ἐλπίδα στὸν Θεό.

Δεύτερον: Ἡ κατασκευὴ τῆς κιβωτοῦ ἦταν μία προειδοποίηση γιὰ τὴν τιμωρία πού θὰ ἐρχόταν ἦταν ἓνα κήρυγμα μετανοίας πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι, βλέποντας τὸν Νῶε νὰ ἀσχολῆται μ' ἓνα τέτοιο παράξενο ἔργο, θὰ ρωτοῦσαν καὶ θὰ μάθαιναν τι εἶναι αὐτὸ πού κατασκευάζει καὶ γιὰτί τὸ κάνει κι ἂν ἦταν σὺμφρονες καὶ καλοπροαίρετοι, θὰ προκαλοῦσαν μὲ τὴ μετάνοιά τοὺς τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ σώζονταν.

Τρίτον: Ἐπρεπε καὶ ὁ Νῶε νὰ προσφέρῃ ὅ,τι μποροῦσε γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ νὰ ἐργασθῆ κι αὐτὸς καὶ νὰ συνεργασθῆ μὲ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς βέβαια μᾶς προστατεύει καὶ μᾶς σώζει ἀπὸ κινδύνους θέλει ὅμως νὰ μὴ μένουμε κι ἐμεῖς ἀδρανεῖς οὔτε μὲ ἐπιπολαιότητα νὰ ἐκθέτουμε τοὺς ἑαυτοὺς μᾶς σὲ κινδύνους, ἀλλὰ νὰ προστατεύουμε τοὺς ἑαυτοὺς μᾶς, ὅσο ἐξαρτᾶται ἀπὸ μᾶς. Το ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ὑπόθεση τῆς σωτηρίας μᾶς. Χωρὶς τὴ χάρι καὶ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ δὲν μποροῦμε νὰ σωθοῦμε ἀλλὰ καὶ χωρὶς τὴ δικὴ μᾶς συνεργασία δὲν μᾶς σώζει ὁ Θεός, γιὰτί θέλει νὰ προσφέρουμε κι ἐμεῖς τὴ θέληση μᾶς καὶ τὴν προσπάθειά μᾶς. Ἄλλωστε μᾶς ἐπροίκισε μὲ τὴν ἐλευθερία τῆς θελήσεως καὶ δὲν τὴν παραβιάζει.

Μιλώντας ὅμως γιὰ τὴν κιβωτὸ τοῦ Νῶε ἂς φέρουμε στὸν νοῦ μᾶς μιὰ ἄλλη πνευματικὴ κιβωτό, τὴν ὁποία ἐτοίμασε ὄχι ἄνθρωπος, ἀλλὰ ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς γιὰ τὴ σωτηρία μᾶς. Πρόκειται γιὰ τὴν Ἐκκλησία. Αὐτὴ εἶναι ἡ κιβωτός, μέσα στὴν ὁποία σώζεται κανεὶς ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς διαφθορᾶς. Ὅλοι καλοῦνται καὶ ὅλοι μποροῦν νὰ μποῦνε σ' αὐτήν. Καὶ ἡ θύρα, ἀπὸ τὴν ὁποία μπαίνουμε στὴν Ἐκκλησία, εἶναι μία, ὅπως καὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ Νῶε μία ἦταν ἡ θύρα: εἶναι τὸ μυστήριον τοῦ βαπτίσματος. Πρέπει νὰ θεωροῦμε τοὺς ἑαυτοὺς μᾶς εὐτυχεῖς καὶ προνομιούχους, γιὰτί ἔχουμε δεχθῆ τὸ βάπτισμα καὶ ἔχουμε εἰσέλθει στὴν Ἐκκλησία. Ἄλλ' ἄραγε πὼς συμπεριφερόμαστε; Μένουμε πιστὰ καὶ ἀφοσιωμένα μέλη τῆς ἢ ἀπομακρυνόμαστε ἀπὸ τὴ σκέπη τῆς μὲ τὴν ἄτακτη ζωὴ μᾶς καὶ στερούμαστε τὴ θεία διδασκαλία τῆς καὶ τὴ χάρι τῶν μυστηρίων τῆς; Ἄν ἔτσι ἐνεργοῦμε, θὰ χαθοῦμε, ὅπως χάθηκαν ὅλοι, ὅσοι ἔμειναν ἔξω ἀπὸ τὴν κιβωτὸ τοῦ Νῶε: γιὰτί ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία δὲν ὑπάρχει σωτηρία. Ἄς σπεύσουμε λοιπὸν νὰ ἀσφαλισθοῦμε μέσα στὴν Ἐκκλησία μὲ μετάνοια καὶ θεάρεστη ζωὴ καὶ νὰ παραμένουμε μέσα σ' αὐτήν, ὥσπου νὰ περάσῃ ὁ κατακλυσμὸς τῆς ἀνομίας καὶ τῆς διαφθορᾶς πού ἐπικρατεῖ στὸν κόσμον αὐτὸν καὶ νὰ ἀνατείλῃ ἡ ἀνέφελη καὶ φωτεινὴ ἡμέρα τῆς βασιλείας τοῦ Κυρίου.

13/1/1992

10. Ὁ κατακλυσμὸς (β').

(Γέν. ζ' 1-24)

Τὴν ἀπόφασή τοῦ νὰ καταστρέψῃ τὸν κόσμον μὲ κατακλυσμὸ ἐφάνερωσε ὁ Θεὸς στὸν δίκαιον Νῶε καὶ συγχρόνως τοῦ ἔδωσε ὁδηγίες γιὰ τὴν κατασκευὴ τῆς τεραστίας κιβωτοῦ, μέσα στὴν ὁποία θὰ σωζόταν αὐτὸς καὶ ἡ οἰκογένειά τοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ ζῶα, πού θὰ ἦταν ἀπαραίτητα, γιὰ νὰ πληθύνουν πάλι ἔπειτα ἐπάνω στὴ γῆ. Με ἀπόλυτη πίστι καὶ ὑπακοὴ δέχθηκε ὁ Νῶε τὶς παραγγελίες τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ μεγάλη ἀκρίβεια τὶς ἐξετέλεσε. Δὲν ἔσπευσε ὅμως νὰ μπῆ στὴν κιβωτό, ἀλλὰ περίμενε νέα παραγγελία τοῦ Θεοῦ. Καὶ περίμενε ὄχι λίγον καιρό, ἀλλὰ ἑκατὸ χρόνια!

Τόσα πέρασαν από τότε πού πήρε την πρώτη έντολή ως την ώρα πού τοῦ δόθηκε ἡ ὀριστική παραγγελία γιὰ τὴν εἴσοδο στὴν κιβωτό. Καὶ μᾶς διδάσκει μὲ τὴ μακροχρόνια αὐτὴ ἀναμονὴ τοῦ ὅτι πρέπει κι ἐμεῖς νὰ μὴ σπεύδουμε στὶς ἐνέργειές μᾶς, ἀλλὰ νὰ τὶς μελετοῦμε καλὰ καί, ἰδίως σὲ δύσκολες περιστάσεις, νὰ περιμένουμε νὰ μᾶς καθοδηγήσῃ ὁ Θεὸς καὶ νὰ εἴμαστε πρόθυμοι νὰ δεχθοῦμε ὅ,τι ἐκεῖνος θὰ μᾶς ὑποδείξῃ.

“Ὅταν λοιπὸν ἔφτασε ὁ καιρὸς, ὁ Θεὸς παρήγγειλε στὸν Νῶε: «Εἰσελθε σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου εἰς τὴν κιβωτόν, ὅτι σὲ εἶδον δίκαιον ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ» (Γέν. ζ' 1). Τον καλεῖ μὲ ἀγάπη καὶ στοργὴ νὰ μπῆ στὴν κιβωτό, σὰν νὰ ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς μέσα σ' αὐτήν. Καὶ βέβαια ἦταν στὴν κιβωτό ὁ Θεός, ἀφοῦ εἶναι πανταχοῦ παρών. Αὐτὸς ἄλλωστε εἶχε δώσει στὸν Νῶε τὴν έντολή γιὰ τὴν κατασκευὴ τῆς. Αὐτὸς ἦταν ὁ νοικοκύρης τῆς καὶ αὐτὸν θὰ εἶχε ὁ Νῶε σύντροφο καὶ προστάτη μέσα στὴν κιβωτό: καὶ ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ θὰ ἔκαμνε τὴ φυλακὴ ἐκείνη ἀνάκτορο καὶ θὰ παραμέριζε ὅλες τὶς δυσκολίες.

Ἡ πρόσκλησις τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Νῶε ἦταν τύπος μίας ἄλλης προσκλήσεως, τὴν ὁποία μετὰ ἀπὸ χιλιάδες χρόνια ἀπηύθυνε ὁ Θεὸς πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους: νὰ πιστέψουν στὸν Χριστὸ καὶ νὰ μποῦνε στὴν Ἐκκλησία. Αὐτὴ εἶναι ἡ σωστικὴ κιβωτὸς ἔξω ἀπὸ αὐτήν δὲν ὑπάρχει σωτηρία, ἀλλὰ καταστροφὴ καὶ ἀφανισμός. Το εἴπαμε καὶ στὴν προηγουμένη ὁμιλία, εἶναι ὅμως χρήσιμο καὶ ἀναγκαῖο νὰ τὸ ξανατονίσουμε. Γιατὶ εἴμαστε μὲν ἐμεῖς μέσα στὴν Ἐκκλησία, πολλοὶ ὅμως εἶναι ἐκεῖνοι πού προσπαθοῦν νὰ μᾶς ἀποσπάσουν ἀπὸ αὐτήν. Ὑλισταὶ καὶ ἀθεϊσταί, ἀρνητὰι κάθε πνευματικῆς ἀξίας, κακόδοξοι καὶ αἰρετικοὶ (χιλιασταί, προτεστάνται, πεντηκοστιανοὶ καὶ τόσοι ἄλλοι) προσπαθοῦν νὰ μᾶς πείσουν ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἀπέτυχε, χρεωκόπησε ὅτι μᾶς ἐπιβάλλει ἀδικαιολογήτους καὶ ἀφορήτους περιορισμοὺς ὅτι μᾶς κρατεῖ στὸ σκοτάδι καὶ τὴν καθυστέρηση καὶ ὅτι ἐπομένως δὲν ἔχουμε κανένα συμφέρον νὰ μένουμε σ' αὐτήν. Καὶ μ' ὅλα αὐτὰ προσπαθοῦν νὰ μᾶς κάνουν νὰ τὴν εγκαταλείψουμε καὶ νὰ τοὺς ἀκολουθήσουμε. Ἀλλίμονο μᾶς, ἂν τοὺς ἀκούσουμε. Μας περιμένει τὸ χάος, ὁ κατακλυσμὸς, ἡ καταστροφὴ. Ἄς κλείσουμε λοιπὸν τ' αὐτιά μᾶς στὰ ὀλέθρια αὐτὰ κηρύγματα ἃς τὰ ἀνοιξοῦμε μόνο στὴν προτροπὴ τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος μᾶς καλεῖ: Ἐλᾶτε μέσα στὴν Ἐκκλησία καὶ μείνετε μέσα σ' αὐτήν ἔξω ἀπὸ αὐτήν σᾶς περιμένει ἡ καταστροφὴ.

Ἀλλὰ εἴμαστε λίγοι οἱ πιστοί, -λένε μερικοὶ- ἐνῶ οἱ ἄλλοι εἶναι πλῆθος ἀναρίθμητο. Τὴν ἀπάντησι δίνουν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Νῶε: «Ὅτι σὲ εἶδον δίκαιον ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ». Ἕνας ἦταν ὁ Νῶε: ἕνας δίκαιος μέσα σὲ μυριάδες ἀδίκων μία σταγόνα στὸν ὠκεανό. Καὶ ὅμως ὁ Θεὸς αὐτὸν πρόσεξε καὶ ὄχι τοὺς πολλούς. Ἄς εἶναι λοιπὸν λίγοι καὶ μεμονωμένοι οἱ δίκαιοι ὁ Θεὸς τοὺς διακρίνει, τοὺς ξεχωρίζει, τοὺς εὐλογεῖ καὶ τοὺς προστατεύει. Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ μᾶς τρομάξῃ ἡ ὀλιγαριθμία τῶν εὐσεβῶν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀσεβῶν. Ὁ Κύριος μᾶς τὸ λέει καθαρά: «Μὴ φοβοῦ τὸ μικρὸν ποιμνιον: ὅτι ευδόκησεν ὁ Πατὴρ μου δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν» (Λουκ. ιβ' 32).

Μετὰ τὴν παραγγελία ὁ Θεὸς ἐπαναλαμβάνει στὸν Νῶε τὶς ὁδηγίες γιὰ τὰ ζῶα πού ἔπρεπε νὰ πάρῃ στὴν κιβωτὸς καὶ τέλος τοῦ ἀποκαλύπτει ὅτι ὁ κατακλυσμὸς θὰ ξεσπάσῃ σὲ ἑπτὰ μέρες. Μεγάλῃ ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ. Τους περιμένε ἑκατὸν εἴκοσι χρόνια καὶ τώρα ὀρίζει νέα προθεσμία, νέα εὐκαιρία μετανοίας, σύντομη ὅμως. Τα περιθώρια τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ ἐξαντλήθηκαν πλησιάζει τὸ ξέσπασμα τῆς δικαίας ὀργῆς τοῦ.

Ὁ Νῶε συμμορφώθηκε πιστὰ πρὸς τὴν έντολή τοῦ Θεοῦ. Ὅπως καὶ πρὶν ἑκατὸ χρόνια δέχθηκε μὲ πίστι τὴν παραγγελία τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν κατασκευὴ τῆς κιβωτοῦ, ἔτσι καὶ τώρα ὑπακούει στὴ νέα παραγγελία καὶ μπαίνει οἰκογενειακῶς στὴν κιβωτό, μολονότι ἀκόμη κανένα σημάδι δὲν προμηνύει τὴν καταστροφὴ: οὔτε σύννεφο οὔτε ἀστραπὴ οὔτε βροντὴ. Καὶ ἀσφαλῶς οἱ σύγχρονοὶ

του, βλέποντάς τον να μπαίνει στην κιβωτό και ακούοντάς τον να λέει ότι σε επτά μέρες θα γίνει κατακλυσμός, θα τον περιγέλασαν ακόμη περισσότερο. Η πίστις του δοκιμάζεται και πάλι και αποδεικνύεται άξια της εύνοιας του Θεού.

Και ο μὲν Νῶε καὶ οἱ οἰκεῖοι τοῦ σὰν λογικὰ πλάσματα ἐξετέλεσαν πρόθυμα καὶ ὑπεύθυνα τὴν προσταγὴ τοῦ Θεοῦ. Πῶς ὅμως μπῆκαν στὴν κιβωτὸ τὰ ζῶα; Πῶς κατῶρθωσε ὁ Νῶε νὰ τὰ συγκεντρώσῃ καὶ νὰ τὰ ὑποτάξῃ, καὶ μάλιστα τὰ ἄγρια ζῶα; Ἀσφαλῶς ὄχι μὲ τὴ δικὴ τοῦ δύναμι: τὸ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ τὰ ὠδήγησε κι αὐτά, κατευθυνόμενα ἀπὸ τὸ ἔνστικτό τους, ἔρχονται μόνον τοὺς στὴν κιβωτό, ἡμερωμένα καὶ ἡσυχά, γιὰ νὰ μπορέσουν νὰ ζήσουν ἐκεῖ ἕναν ὀλόκληρο χρόνο, χωρὶς τὸ ἕνα νὰ ἐπιβουλεύεται τὴ ζωὴ τοῦ ἄλλου. Γι' αὐτὸ ἡ Γραφή δὲν λέει ὅτι ὁ Νῶε συγκέντρωσε τὰ ζῶα καὶ τὰ ὠδήγησε στὴν κιβωτό, ἀλλὰ ὅτι τὰ ζῶα «εἰσῆλθον πρὸς Νῶε εἰς τὴν κιβωτὸν» (Γέν. ζ' 9). Δὲν κοπιᾶζει ὁ Νῶε οὔτε κινδυνεύει, γιὰ νὰ τὰ συγκεντρώσῃ ἀπλῶς τὰ ὑποδέχεται καὶ τὰ τοποθετεῖ στὶς φωλιές τους. Κι ἔτσι τὰ ζῶα ἀποδειχθηκαὶ λογικώτερα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀλλὰ μήπως μόνο τότε; Πόσες φορές τὰ ζῶα γίνονται δάσκαλοι μᾶς στὴν ὑπακοή, στὴν ἀφοσίωση, στὴν ἐργατικότητα! Ἄς φιλοτιμηθοῦμε λοιπὸν ἐμεῖς οἱ λογικοὶ ἄνθρωποι νὰ ἀναδειχθοῦμε σοφώτεροι καὶ ἠθικώτεροι ἀπὸ τὰ ζῶα.

Ἀφοῦ λοιπὸν καὶ τὰ ζῶα καὶ ὁ Νῶε μὲ τοὺς οἰκεῖους τοῦ μπῆκαν στὴν κιβωτό, ὁ Θεὸς ἔκλεισε καὶ ἀσφάλισε ἀπ' ἔξω τὴν πόρτα τῆς κιβωτοῦ. Τὴν ἔκλεισε, γιὰ νὰ προστατεύσῃ τοὺς ἐνοίκους τῆς ἀπὸ τὴν πλημμύρα τῶν νερῶν ποὺ θὰ ξεσποῦσε σὲ λίγο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν τρόμο ποὺ θὰ τοὺς ἐπιανε, ἂν ἔβλεπαν τὴν τρομερὴ θεομηνία. Τώρα δὲν μπορούσαν νὰ βγοῦν ἔξω οὔτε νὰ δοῦν τι γινόταν ἔξω ἦταν ὅμως ἡσυχὸι καὶ ἀσφαλισμένοι κάτω ἀπὸ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ. Ἐκλείσε ὅμως ὁ Θεὸς τὴν πόρτα τῆς κιβωτοῦ καὶ γιὰ ἕναν ἄλλο λόγο: γιὰ νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς ἔξω νὰ μποῦνε σ' αὐτήν. Μέχρι πρὸ ὀλίγου, ὅσο ἡ θύρα ἦταν ἀνοιχτὴ, μπορούσαν, ἂν μετανοοῦσαν γιὰ τὴν κακία τους, νὰ βροῦν καταφύγιο στὴν κιβωτό καὶ νὰ σωθοῦν τώρα ὅμως εἶναι πιά ἀργά ἢ πόρτα ἔκλεισε ὀριστικὰ καὶ ἡ εἴσοδος στὴν κιβωτό εἶναι τελείως ἀδύνατη. "Ὅλοι, ὅσοι βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὴν κιβωτό, θὰ βροῦν τὸν θάνατο μὲ τὸν κατακλυσμό." Ὅπως ὅμως ἔκλεισε τότε ἡ θύρα τῆς κιβωτοῦ, ἔτσι θὰ κλείσῃ κάποτε καὶ γιὰ μᾶς ἡ θύρα τῆς εὐσπλαγχνίας καὶ τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ. Τώρα εἶναι ἀνοιχτὴ, ὅσο δηλαδὴ διανύουμε τὸ στάδιο τῆς παρουσίας ζωῆς μὲ τὴν ἔξοδό μᾶς ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτὸν κλείνει γιὰ πάντα ἡ θύρα τῆς μετανοίας, ἡ θύρα τῆς σωτηρίας, ποὺ ὀδηγεῖ στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Ὅσο ἔχουμε καιρὸ λοιπὸν, ἄς πλησιάσουμε τὸν Θεὸ μὲ μετάνοια καὶ ριζικὴ ἀλλαγὴ βίου, γιὰ νὰ ξεφύγουμε τὴ δικαία ὀργὴ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ βρεθοῦμε μαζὶ μὲ ὅλους τοὺς ἁγίους στὸν «νυμφῶνα τὸν θείον τῆς δόξης αὐτοῦ» (κατανυκτικὸ κάθισμα Δευτέρας πλ. δ' ἤχου).

Σε επτά ἡμέρες εἶχε προεῖπει ὁ Θεὸς ὅτι θὰ ξεσποῦσε ὁ κατακλυσμός. Καὶ πράγματι, ὅταν πέρασε καὶ ἡ ἐβδόμη ἡμέρα, ξέσπασε ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν κατακλυσμό, ποὺ ἐπέφερε τὸν ἀφανισμό τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Του τρομεροῦ ἐκείνου γεγονότος ἡ Γραφή διέσωσε τὴν ἀκριβὴ χρονολογία. «Νῶε δὲ ἦν ἐτῶν ἑξακοσίων, καὶ ὁ κατακλυσμός τοῦ ὕδατος ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς» (Γέν. ζ' 6). Συνέβη λοιπὸν ὁ κατακλυσμός κατὰ τὸ ἑξακοσιοστὸ ἔτος τῆς ζωῆς τοῦ Νῶε, δηλαδὴ 1656 χρόνια περίπου ἀπὸ τὴ δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὄχι μόνο τὸ ἔτος, ἀλλὰ καὶ τὸν μῆνα καὶ τὴν ἡμέρα ὀρίζει ἡ Γραφή: «Ἐν τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει ἐν τῇ ζωῇ τοῦ Νῶε, τοῦ δευτέρου μηνός, ἐβδόμη καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός» (Γέν. ζ' 11). Στις 27 λοιπὸν τοῦ δευτέρου μηνός τοῦ ἔτους ἐκείνου. Οἱ μῆνες φυσικὰ ὀρίζονται κατὰ τὸ ἰουδαϊκὸ ἡμερολόγιο, ποὺ ἄρχιζε μὲ τὴ φθινοπωρινὴ ἰσημερία: ἄρα ὁ κατακλυσμός ἄρχισε κατὰ τὰ μέσα Νοεμβρίου περίπου. Ὁ ἀκριβὴς αὐτὸς χρονολογικὸς καθορισμὸς δείχνει ὅτι ὁ κατακλυσμός δὲν εἶναι ἕνα φανταστικὸ μυθικὸ γεγονός, ἀλλὰ ἱστορικὸ καὶ πραγματικὸ. Τα μυθικὰ γεγονότα δὲν καθορίζονται χρονολογικῶς, ἀλλὰ τοποθετοῦνται ἀόριστα στὸ παρελθόν.

Υπάρχουν όμως και άλλες αποδείξεις για την πραγματικότητα του κατακλυσμού. Όλοι οι αρχαίοι λαοί (Έλληνες, Σύροι, Βαβυλώνιοι, Κινέζοι, Ίνδοί, Μεξικανοί), ακόμη και άγριοι λαοί τῶν νήσων του Ειρηνικού ὠκεανού, ἔχουν παραδόσεις, στις ὁποῖες γίνεται λόγος για κατακλυσμό, ἀπὸ τὸν ὁποῖο διασώθηκε μία οἰκογένεια. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ὁ κατακλυσμός ὑπῆρξε πραγματικὸ γεγονός, τοῦ ὁποῖου τὴν ἀνάμνησι διέσωσαν οἱ λαοὶ στις παραδόσεις τῶν. Ἀλλὰ καὶ οἱ ἀρχαιολογικὲς ἀνασκαφὲς ἦρθαν νὰ ἐπιβεβαιώσουν τὴ διήγησι τῆς Γραφῆς. Σε διάφορα μέρη τῆς Μεσοποταμίας βρέθηκε σὲ ἀρκετὸ βάθος ἓνα στρῶμα πηλοῦ καὶ ἄμμου πάχους 1-3 μέτρων καὶ κάτω ἀπὸ αὐτὸ λείψανα ἀνθρωπίνου πολιτισμοῦ: σκελετοὶ ἀνθρώπων, ἀγγεῖα, σφραγίδες, σκευὴ διάφορα, κάρβουνα καὶ στάχτη. Το συμπέρασμα εἶναι ὀλοφάνερο: ὁ ἀρχαῖος πολιτισμὸς τῆς χώρας αὐτῆς καταστράφηκε ἀπὸ ἓναν τρομερὸ κατακλυσμό, ἀπὸ τὰ νερὰ τοῦ ὁποῖου κατακάθισε τὸ στρῶμα τῆς λάσπης. Ὅλα αὐτὰ βεβαιώνουν ὅτι πράγματι ἔγινε κάποτε κατακλυσμός.

Γεννήθηκε ζήτημα, ἂν ὁ κατακλυσμός ἦταν παγκόσμιος ἢ τοπικός. Οἱ γνῶμες διαφέρουν. Πολλοὶ ὑποστηρίζουν -καὶ ὄχι χωρὶς λόγο- ὅτι ἦταν παγκόσμιος γιατί εὐρήματα παρόμοια μὲ τῆς Μεσοποταμίας, δηλαδὴ στρῶμα λάσπης καὶ ἄμμου, βρέθηκαν καὶ στὴ Γαλλία καὶ σ' ἄλλα μέρη. Ἄλλοι ὑποστηρίζουν ὅτι ὁ κατακλυσμός ἦταν τοπικός, ἔγινε δηλαδὴ στὴ Μεσοποταμία καὶ τὶς γειτονικὲς χῶρες. Ἀλλὰ κι ἓνας τοπικὸς κατακλυσμός ἦταν ἀρκετὸς γιὰ νὰ καταστρέψῃ τὸ ἀνθρώπινο γένος, πού ἀσφαλῶς δὲν εἶχε ξαπλωθῆ ἀκόμη σ' ὅλη τὴ γῆ. Ἔτσι ἐπιβεβαιώνεται ἡ ἀλήθεια τῆς διηγήσεως τῆς Γραφῆς. Καὶ ὄχι μόνο γιὰ τὸν κατακλυσμό, ἀλλὰ καὶ γιὰ πολλὰς ἄλλες πληροφορίες πού δίνει ἡ Γραφή, οἱ ἀρχαιολογικὲς ἀνασκαφὲς ἀπέδειξαν ὅτι αὐτὴ λέει ἀλήθεια. Οἱ ὀρθολογισταὶ καὶ οἱ ἄπιστοι θέλησαν νὰ παραστήσουν τὴ Γραφή σὰν ἓνα ἀναξιόπιστο βιβλίον, γεμάτο ἀπὸ ἱστορίες φανταστικὲς καὶ ψεύτικες ἦρθαν ὁμως τὰ ἄψυχα ἀντικείμενα νὰ ἀποδείξουν ὅτι αὐτοὶ ψεύδονται καὶ πλανῶνται, ἐνῶ ἡ Γραφή λέει τὴν ἀλήθεια. Καὶ ἐπαληθεύει ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ὅτι «οἱ λίθοι κεκράζονται» (Λουκ. ιθ' 40). Ὅταν δηλαδὴ οἱ ἄνθρωποι θέλουν νὰ ἐπισκοτίσουν τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ τὴν παρουσιάσουν σὰν ψέμα, ἔρχονται οἱ πέτρες, τὰ ἄψυχα ἀντικείμενα, νὰ φωνάξουν καὶ νὰ μαρτυρήσουν τὴν ἀλήθεια.

Ἀλλὰ τί ἦταν ὁ κατακλυσμός; Τι ἀκριβῶς συνέβη; Ἀς ἀκούσουμε πῶς τὸν περιγράφει ἡ Γραφή: «Ἐρράγησαν πᾶσαι αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου, καὶ οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ ἠνέωχθησαν. Καὶ ἐγένετο ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας» (Γέν. ζ' 11-12). Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ λοιπὸν βροχὴ ὄχι συνηθισμένη, ἀλλὰ μὲ τὴ μορφή καταρρακτῶν καὶ ποταμῶν πού ξεχύνονταν ἀπὸ τὸν οὐρανὸ στὴ γῆ ἀπὸ τὴν ἄλλη ξεχειλίσμα τῶν νερῶν τῆς γῆς (πηγῶν, ποταμῶν, θαλασσῶν), πού ἴσως ἔγινε μὲ γεωλογικὲς ἀναστατώσεις κι ὅλα αὐτὰ ὄχι γιὰ λίγα λεπτὰ ἢ λίγες ὥρες, ἀλλὰ γιὰ σαράντα μερόνυχτα. Οἱ δυνατὲς βροχὲς, πού συνηθίζουμε νὰ τὶς ὀνομάζουμε καταρρακτώδεις, καὶ οἱ μεγάλες πλημμύρες μόνο μιὰ πολὺ ἀμυδρὴ εἰκόνα τοῦ κατακλυσμοῦ ἐκείνου μποροῦν νὰ μᾶς δώσουν. Το ἀποτέλεσμα: τὰ νερὰ ὑψώθηκαν τόσο πολὺ, ὥστε σκέπασαν καὶ τὰ ψηλότερα βουνά. Κι αὐτὸ δὲν εἶναι διόλου παράξενο, ὅταν μιὰ δυνατὴ βροχὴ λίγων λεπτῶν μόνο μεταβάλλει τοὺς δρόμους σὲ ποτάμια.

Ἡ τρομακτικὴ ἐκείνη πλημμύρα εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὸν θάνατο ὄλων τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων πού βρίσκονταν ἔξω ἀπὸ τὴν κιβωτό. Στὴν ἀρχὴ ἀσφαλῶς οἱ ἄνθρωποι θὰ ὑπέθεσαν ὅτι ἦταν μιὰ συνηθισμένη, παροδικὴ βροχὴ. Ὅταν εἶδαν τὰ νερὰ ν' ἀνεβαίνουν καὶ νὰ πλημμυρίζουν τὰ σπίτια τούς, θὰ ἀναρριχήθηκαν σὲ δέντρα, σὲ βράχους, σὲ ὅ,τι ψηλότερο μποροῦσαν. Πολλοὶ ἴσως θὰ χτυποῦσαν τὴν πόρτα τῆς κιβωτοῦ, παρακαλώντας τὸν Νῶε νὰ τοὺς δεχθῆ, ἢ καὶ θὰ προσπάθησαν νὰ τὴν παραβιάσουν. Μάταιες ὅλες οἱ προσπάθειες. Ὅλοι πέθαναν μέσα στὸν τρόπο καὶ τὴν ἀγωνία. Δὲν θέλησαν νὰ λάβουν ὑπ' ὄψιν τὶς προειδοποιήσεις καὶ τὶς ἀπειλὲς τοῦ Θεοῦ, τὰ

κηρύγματα του Νώε, την κατασκευή της κιβωτού, αλλά συνέχισαν την αμέριμνη και αμαρτωλή ζωή τους. Και ο κατακλυσμός τους αϊφνιδίασε.

Έτσι όμως ακριβώς θα συμβῆ και κατά την ημέρα της δευτέρας παρουσίας του Κυρίου, ή οποία θα βρῆ ξαφνικά τους ανθρώπους που θα ζοῦν αμέριμνοι, περιφρονώντας τὸν Θεὸ και τὸ θέλημά του, ἀδιαφορώντας για τὴν πνευματικὴ τους ὑπόσταση και φροντίζοντας μόνο για τις ὑλικὲς ἀνάγκες και ἀπολαύσεις. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἔκανε τὴν παρομοίωση αὐτὴ λέγοντας: «Ὡσπερ γὰρ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τρώγοντες και πίνοντες, γαμούντες και ἐγκαμίζοντες, ἀχρι ἧς ἡμέρας εἰσῆλθε Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν, και οὐκ ἔγνωσαν ἕως ἤλθεν ὁ κατακλυσμός και ἤρεν ἅπαντας, οὕτως ἔσται και ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου» (Ματθ. δκ' 38-39). Ἀλλὰ για νὰ μᾶς αἰφνιδιάσῃ ἡ ἡμέρα ἐκείνη, ἄς ἔχουμε πάντα ὑπ' ὄψιν κι ἄς ἐφαρμόζουμε τὴν παραγγελία τοῦ Κυρίου: «Ἀγρυπνεῖτε οὖν ἐν παντὶ καιρῷ δεόμενοι νὰ καταξιωθῆτε εκφυγεῖν πάντα ταῦτα τὰ μέλλοντα γίνεται και σταθῆναι ἔμπροσθεν τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου» (Λουκ. και 36).

Ἐνῶ ὁμως τὰ νερὰ σκέπασαν τὰ πάντα, δὲν σκέπασαν τὴν κιβωτό, ἀλλὰ τὴν ὑψωσαν ἀπὸ τὴ γῆ και τὴν ὑποστήριξαν κι ὅσο ἀνέβαιναν τὰ νερὰ, ἀνυψωνόταν και ἡ κιβωτός. Καὶ μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν ἡ παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ ἔσωσε τὸν Νῶε και τὴν οἰκογένειά του. Το νερό, πού ἔγινε για τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τάφος, ἔγινε σωτηρία για τὸν Νῶε.

Ἡ σωτηρία αὐτὴ διὰ μέσου τῶν ὑδάτων ἦταν, ὅπως ἐξηγεῖ ὁ ἀπόστολος Πέτρος, προτύπως τῆς σωτηρίας μᾶς διὰ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος (Α' Πέτρ. γ' 21). Ὅπως δηλαδὴ τὸ νερὸ τοῦ κατακλυσμοῦ τιμώρησε τοὺς κακοὺς και διέσωσε τοὺς ἀγαθοὺς, ἔτσι και τὸ νερὸ τοῦ βαπτίσματος συντρίβει τοὺς πονηροὺς δαίμονες και σώζει τοὺς ἀνθρώπους πού τὸ δέχονται. Κι ὅπως τότε ὁ Νῶε και οἱ δικοὶ τοῦ ξέφυγαν τὸν κίνδυνο τῶν ὑδάτων μπαίνοντας στὴν κιβωτό, ἔτσι και τώρα οἱ Χριστιανοὶ διασχίζοντας τὸ νερὸ τοῦ βαπτίσματος μπαίνουν στὴν Ἐκκλησία, ὅπου βρίσκουν τὴ σωτηρία. Αὐτὴ εἶναι ἡ κιβωτός τῆς σωτηρίας πού δὲν καταποντίζεται, ἀλλὰ ὑψώνεται διαρκῶς και ἀνεβαίνει πρὸς τὸν οὐρανό, ὑψώνοντας και τὰ πίστα μέλη τῆς και ὀδηγώντας τὰ στὴ σωτηρία και τὴν αἰώνιο ζωή.

20/1/1992

11. Ὁ κατακλυσμός (γ').

(Γέν. ἡ' 1 - θ' 19)

Σε θάλασσα ἀπέραντη εἶχε μεταβληθῆ ἡ γῆ ἀπὸ τὸν τεσσαρακονθήμερο κατακλυσμό. Δεκαπέντε πῆχες πάνω ἀπὸ τὰ ψηλότερα βουνὰ εἶχε ὑψωθῆ τὸ νερό. Μία τέτοια τεράστια ποσότης νεροῦ δὲν ἦταν βέβαια δυνατὸν νὰ ἀποσυρθῆ σύντομα. Ἐπὶ ἑκατὸν πενήντα μέρες -μᾶς πληροφορεῖ ἡ Γραφή- ἔμειναν τὰ νερὰ ὑψωμένα, δηλαδὴ ἐπὶ πέντε μῆνες. Φτάνουμε ἔτσι στὰ μέσα Μαΐου περίπου. Καὶ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα και Νῶε και οἱ σύνοικοὶ τοῦ μένουν κλεισμένοι στὴν κιβωτό και θὰ μείνουν συνολικὰ ἕναν ὀλόκληρο χρόνο. Καὶ δὲν θὰ ἦταν βέβαια οὔτε ἄνετη οὔτε εὐχάριστη ἡ διαμονὴ τους. Ἀναγκαζόμαστε κάποτε νὰ μείνουμε για λίγες μέρες κλεισμένοι στὰ σπίτια μᾶς και, μολοντί ἔχουμε ἐκεῖ ὅλες τις ἀνέσεις, ἐν τούτοις στενοχωρούμαστε και δυσφοροῦμε. Μποροῦμε λοιπὸν νὰ φαντασθοῦμε πόσο θὰ δυσκολεύθηκαν ἐκεῖνοι, κλεισμένοι ἐπὶ ἕνα χρόνο σὲ μία σκοτεινὴ φυλακή, χωρὶς ἀρκετὸ φωτισμὸ και ἀερισμὸ, ὑποχρεωμένοι νὰ ζοῦν μαζί μὲ τὰ ζῶα και νὰ ἀνέχονται τις κραυγὲς και τὴν δυσσομία τους. Ὅλα αὐτὰ ἦταν ἱκανὰ νὰ τοὺς ὀδηγήσουν σὲ ἀπελπισία. Εἶχαν ὁμως τὴν ἐλπίδα και τὴν ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό. Καὶ ὁ Θεὸς τοὺς ἐνίσχυσε, ὥστε νὰ μπορέσουν νὰ ὑπομείνουν τὰ δύσκολα, σὰν νὰ ἦταν ἀπλὰ και εὐκόλα, ὥσπου νὰ ἔλθῃ ἡ ἀπαλλαγὴ τους.

Και πράγματι, βεβαιώνει ή Γραφή ότι «άνεμνήσθη ό Θεός του Νώε» (Γέν. ή' 1): θυμήθηκε ό Θεός τον Νώε και όλους, όσοι ήταν μαζί του στην κιβωτό. "Όχι γιατί τους είχε λησμονήσει άληθινά, αλλά γιατί έτσι νόμιζαν εκείνοι. «Μας ξέχασε ό Θεός», ίσως να έλεγαν, όπως και σήμερα λένε μερικοί σε δύσκολες στιγμές. Κι όταν άντελήφθησαν ότι ό κατακλυσμός σταμάτησε και ή κιβωτός άκούμπησε σε στερεό έδαφος, θα άναφώνησαν άσφαλώς με άνακούφισι: «Μας θυμήθηκε ό Θεός». Δέν λησμονεί λοιπόν ποτέ ό Θεός, γιατί είναι τέλειος. Λησμονούμε έμεις οι άτελείς άνθρωποι. Κι άλλίμονο στα δημιουργήματα, άν ό Θεός λησμονούσε και δέν ένδιαφερόταν γι' αυτά. Τίποτε δέν θα μπορούσε να στάθη. Τά πάντα θα καταστρέφονταν και θα έκμηδενίζονταν. Ό Θεός λοιπόν φαίνεται μέν ότι λησμονεί, στην πραγματικότητα όμως όλα τά θυμάται και για όλα προνοεί. Έτσι και τώρα θυμήθηκε τον Νώε και τους άλλους έγκλείστους της κιβωτού. Θυμήθηκε άκόμη και τά ζώα πού ήταν εκεί μέσα, λέει ή Γραφή. Γιατί κι αυτά είναι πλάσματα του και τά άγαπά και προνοεί γι' αυτά.

Και πώς έδειξε ό Θεός ότι τους θυμήθηκε; Πρώτα-πρώτα με την κατάπαυση του κατακλυσμού. Έστειλε άνεμο, πιθανώτατα βόρειο ή βορειοδυτικό, και σταμάτησε ή βροχή και διαλύθηκαν τά σύννεφα συγχρόνως έκλεισε τις πηγές της άβύσσου ώστε να μην πληθύνεται πιά τό νερό επάνω στη γη. Αύτά βέβαια έγιναν άμέσως μετά τις σαράντα ήμέρες. "Έπειτα άρχισε ή σταδιακή υποχώρησης του νερού, πού κράτησε εκατόν πενήντα μέρες. Κι αυτά άσφαλώς ήταν έργα της παντοδυναμίας του Θεού. Με τό πρόσταγμα του άρχισε ό κατακλυσμός και με τό πρόσταγμα του σταμάτησε. Γιατί αυτός έξουσιάζει και κατευθύνει τά στοιχεΐα της φύσεως: τά νερά, τή βροχή, τους άνέμους. Τίποτε δέν γίνεται χωρίς τή θέλησί του. Την παντοδύναμη αυτή κυριαρχία του περιγράφει ώραία ένας ψαλμός: «Πάντα όσα ήθέλησεν ό Κύριος εποίησεν έν τῷ ουρανῷ και έν τή γῆ, έν ταΐς θαλάσσαις και έν πάσαις ταΐς άβύσσοις άνάγκων νεφέλας έξ έσχάτου της γῆς, άστραπάς εις ύετόν εποίησεν ό έξάγκων άνέμους έκ θησαυρών αυτού» (Ψαλμ. δλρ' 6-7). Σ' όλο αυτό τό πεντάμηνο διάστημα ή κιβωτός έπλεε έδώ κι εκεί σαν πλοίο άκυβέρνητο. Οι έννοικοί της τίποτε δέν μπορούσαν να κάνουν. Την κυβερνούσε όμως ό Θεός. Και μετά πέντε μήνες άκριβώς ή κιβωτός κάθισε σε κάποια περιοχή του όρους Άραράτ, στην Άρμενία. Δέν περίμενε ό Θεός να κατεβή περισσότερο τό νερό και να φανούν οι πεδιάδες, αλλά μόλις έμφανίσθηκαν τά ψηλά βουνά, έδωσε στήριγμα στην κιβωτό. Και άσφαλώς θα έννοιωσαν μεγάλη άνακούφισι οι έννοικοί της, όταν κατάλαβαν ότι άκούμπησαν σε στεριά. Να λοιπόν ότι ό Θεός έπιφυλάσσει καιρούς και τόπους άναπαύσεως για τους άγαπητούς του μετά τις θλίψεις και τις δοκιμασίες και τους όδηγεΐ σ' αυτούς, τότε άκριβώς πού εκείνοι νομίζουν ότι τους λησμόνησε.

Πέρασαν δύο άκόμη μήνες, και στην άρχή του δεκάτου μηνός, δηλαδή κατά τον Ιούλιο περίπου, άρχισαν να φαίνονται οι κορυφές των γειτονικών βουνών σαν νησάκια μέσα στην άπέραντη θάλασσα. Ήταν ένα παρήγορο σημάδι, γιατί έδειχνε ότι τά νερά υποχωρούσαν σταθερά. Ό Νώε, ό όποϊος άσφαλώς θα παρατηρούσε κάθε τόσο τά γύρω από τό παράθυρο της κιβωτού, τό άντελήφθη. Κι άφοϋ άφησε να περάσουν σαράντα μέρες άκόμη, άρχισε να έξετάζει την κατάσταση της γῆς με άπεσταλμένους. "Έστειλε πρώτα τον κόρακα, ό όποϊος δέν επέστρεψε στην κιβωτό, γιατί βρήκε πτώματα, με τά όποια μπορούσε να τραφή. Αυτό έδινε στον Νώε την πληροφορία ότι ή κατάσταση ήταν τέτοια, ώστε να μπορούν να ζήσουν τά άγρια και σαρκοφάγα πουλιά. Μπορούσαν όμως άραγε να ζήσουν και τά ήμερα; Για να τά έξακριβώση αυτό, ό Νώε έστειλε την ίδια μέρα τό περιστέρι. Άλλ' αυτό, μη βρίσκοντας τόπο να σταθῆ και τροφή κατάλληλη, σύντομα επέστρεψε στην κιβωτό. Ό Νώε κατάλαβε ότι ή περιοχή γύρω από την κιβωτό ήταν άκόμη σκεπασμένη με πολλά νερά. Περίμενε λοιπόν άκόμη επτά ήμέρες και ξανάστειλε τό περιστέρι. Κι αυτό, άφοϋ τριγύρισε όλη την ήμέρα, γύρισε τό βράδυ στην κιβωτό κρατώντας στο στόμα του ένα κλαδάκι έλιās. Αυτό έδειχνε ότι τό νερό είχε υποχωρήσει πιά τόσο, ώστε φάνηκαν τά δέντρα. Ό Νώε

περίμενε ακόμη επτά ημέρες και τότε έστειλε πάλι το περιστέρι, το οποίο τώρα βρήκε ακόμη πιο κατάλληλες συνθήκες και δεν επέστρεψε πια στην κιβωτό. Η κατάσταση λοιπόν της γης είχε βελτιωθεί σημαντικά.

Ας σταθούμε όμως λίγο εδώ, για να εξετάσουμε τα δυο πουλιά που έστειλε ο Νώε για να ανιχνεύσει την ξηρά. Ο κόρακας και το περιστέρι με τη συμπεριφορά τους γίνονται συμβολικά και διδακτικά. Ο κόρακας εικονίζει την ψυχή που είναι δεμένη με τη γη και την ύλη και σύρεται πάντα προς τα χαμηλά και, παρασυρμένη από τις άπατηλές ευχαριστήσεις και τέρψεις της παρούσης ζωής, απομακρύνεται από την κιβωτό της σωτηρίας, από τον Χριστό και την Έκκλησία. Αντίθετα το περιστέρι εικονίζει την καθαρή και άγνη ψυχή, που έχει μέσα της το Πνεύμα του Θεού, το οποίο με τη μορφή περιστέρου κατέβηκε προς τον Κύριο κατά τη βάπτισι του στον Ιορδάνη. Και όπως το περιστέρι του Νώε, μη βρίσκοντας ανάπαυσι έξω από την κιβωτό, επέστρεψε σ' αυτήν, έτσι και η άγνη και θεοφόρος ψυχή δεν βρίσκει ανάπαυσι στον κόσμο της αμαρτίας, όπου το κακό πλημμυρίζει και δημιουργεί αληθινό κατακλυσμό. Και λέει τότε στον έαυτό της: «Επίστρεψον, ψυχή μου, εις την ανάπαυσίν σου» (Ψαλμ. ριδ' 7). Και επιστρέφει κοντά στον Κύριο, όπου έχει εξασφαλισμένη την ανάπαυσι.

Ας προσέξουμε ακόμη ότι το κλαδί της έλιᾶς, που συμβολίζει την αγάπη, την ειρήνη και την ιλαρότητα, δεν το κρατούσε ο κόρακας, αλλά το άγνο και άκακο περιστέρι. Κι αυτό δεν είναι χωρίς σημασία. Ο σαρκικός άνθρωπος, που μοιάζει με τον κόρακα, παρ' όλες τις προσπάθειές του δεν κατορθώνει να πιάσει και να κάνει κτήμα του την ειρήνη, ούτε καν να τη γευθῆ και να τη δοκιμάσει. Γιατί την ειρήνη της ψυχῆς δεν μπορεί να τη δώσει ο κόσμος, που είναι πάντα ανήσυχος και ταραγμένος, όπως βλέπουμε και στις ημέρες μας. Μόνο το Πνεύμα του Θεού μπορεί να δώσει ειρήνη και μόνο οι ψυχές που έμφορούνται από το Πνεύμα του Θεού, οι άγνες σαν το περιστέρι, μπορούν να αποκτήσουν σαν αναφαίρετο κτήμα τους τη γλυκειά και ουράνια ειρήνη του Θεού.

Βρισκόμαστε τώρα στο έξακοσιοστό πρώτο έτος της ζωής του Νώε. Την πρώτη του πρώτου μηνός του έτους αυτού αποσύρθηκαν πια έντελώς τα νερά από τη γη και στις 27 του δευτέρου μηνός στέγνωσε η γη. Ένα χρόνο ακριβώς μετά την έναρξη του κατακλυσμού! Μέσα σε λίγες μέρες αναστατώθηκε η γη από τον κατακλυσμό και πέθαναν όλοι οι άνθρωποι και τα ζώα χρειάστηκε όμως ένας ολόκληρος χρόνος, για να αποκατασταθῆ η γη, και θα περάσουν αιώνες πολλοί, για να αποκτήσει πάλι τον πληθυσμό που είχε πριν. Εύκολα γίνεται το κακό: δύσκολα θεραπεύεται. Εύκολα π.χ. έρχεται μία αρρώστια απαιτεί όμως πολύ χρόνο ή ανάρρωσις. Έν ριπή οφθαλμού γίνονται τεράστιες καταστροφές από πολέμους, για να αποκατασταθούν οι ζημιές! Έτσι και η αμαρτία εύκολα εισβάλλει στην ψυχή, δύσκολα όμως διώχεται. Εύκολα και γρήγορα διαφθείρεται ο καλός και ένάρετος: δύσκολα ξαναβρίσκει ο άμαρτωλός τον δρόμο της επιστροφῆς και της διορθώσεως. Γι' αυτό είναι ανάγκη να προστατεύουμε τους έαυτους μας από την αμαρτία, αλλά και να αλληλοπροστατεύωμαστε να προλαβαίνουμε την πτώση και τη διαφθορά. Γιατί, αν πέσουμε, θα χρειαστῆ πολύ σκληρότερος άγώνας για την ανόρθωσι μας.

“Όταν ο Νώε είδε ότι τα νερά είχαν αποσυρθῆ, αφήρεσε τη στέγη της κιβωτού, ώστε να γίνη κάπως πιο εύχάριστη και άνετη η διαμονή τους. Δεν βιάστηκε όμως να βγῆ από την κιβωτό, γιατί η γη δεν ήταν ακόμη κατάλληλη για να εγκατασταθούν επάνω της οι άνθρωποι. Και, όπως προκειμένου να μποῦνε στην κιβωτό περίμεναν την έντολή του Θεού, έτσι και τώρα περιμένουν την έντολή του για να βγοῦνε. Και ακριβώς επάνω στον χρόνο, όταν πια η γη είχε στεγνώσει, ο Θεός δίνει την αναμενόμενη παραγγελία: «Έξελθε εκ της κιβωτού, σύ και η γυνή σου και οι υιοί σου και αι γυναίκες τῶν υιῶν σου μετά σου, και πάντα τα θηρία, ὅσα έστι μετά σου» (Γέν. ή' 16-17).

Θὰ ἤθελαν ἀσφαλῶς ὁ Νῶε καὶ οἱ συγγενεῖς τοῦ νὰ εἶχαν βγῆ νωρίτερα καὶ νὰ πατήσουν στὴ στεριά εἶχαν ὅμως ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό, γιατί καταλάβαιναν ὅτι ὁ Θεὸς ἤξερε καλύτερα ἀπὸ αὐτοὺς πότε θὰ ἦταν ὁ κατάλληλος γιὰ τὴν ἔξοδο καιρὸς. Καὶ ἀσφαλῶς δὲν ζημιώθηκαν γιὰ τὴν πίστη τοὺς αὐτῆ. "Ἔτσι πρέπει κι ἐμεῖς νὰ ἐνεργοῦμε: νὰ μὴ βιαζόμαστε παρασυρόμενοι ἀπὸ τὶς ἐπιθυμίες μᾶς, ἀλλὰ νὰ περιμένουμε νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ ὁ Θεός. Γιατὶ ἐκεῖνος ξέρει πάντοτε καλύτερα ἀπὸ μᾶς ποιὸ εἶναι τὸ συμφέρον μᾶς καὶ ποιὰ εἶναι ἡ κατάλληλη στιγμή γιὰ τὴν κάθε μᾶς ἐνέργεια. Ἀς περιμένουμε λοιπὸν καὶ ἄς ζητοῦμε μὲ προσευχὴ τὸν φωτισμὸ καὶ τὴν καθοδήγηση τοῦ Θεοῦ· κι ὅταν ὁ Θεὸς μᾶς δώσῃ τὴν ἐντολὴ τοῦ, ἄς ὑποτασσόμαστε σ' αὐτὴν, ὅπως ὁ Νῶε, χωρὶς δισταγμοὺς καὶ ἀντιρρήσεις.

Ποιὰ ἦταν ἄραγε ἡ πρώτη ἐνέργεια τοῦ Νῶε μετὰ τὴν ἔξοδο; Μήπως φρόντισε νὰ βρῆ τόπο κατάλληλο, γιὰ νὰ ἐγκατασταθῆ μαζί μὲ τοὺς οἰκείους τοῦ; Μήπως ἄρχισε νὰ κτίζει σπίτι; Μήπως φρόντισε γιὰ τὴ διατροφή τοῦ; "Ὅλα αὐτὰ ἦταν βέβαια ἀναγκαῖα: ὁ Νῶε ὅμως θεώρησε κάτι ἄλλο πιὸ ἀναγκαῖο καὶ σ' αὐτὸ ἔδωσε προτεραιότητα. "Ἐκτισε θυσιαστήριο κι ἐπάνω σ' αὐτὸ πρόσφερε θυσία στὸν Θεὸ ἀπὸ τὰ καθαρὰ ζῶα καὶ πουλιὰ πού εἶχε μαζί τοῦ στὴν κιβωτό. Ἦταν αὐτὸ μία ἐκδήλωσις εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχαριστίας πρὸς τὸν Θεὸ γιὰ τὴ σωτηρία τοὺς ἀπὸ τὴν τρομακτικὴ ἐκείνη καταστροφή. Ἀς ρωτήσουμε ὅμως τοὺς ἑαυτοὺς μᾶς: Πόσοι ἀπὸ μᾶς ἔπειτα ἀπὸ μιὰ θλίψι, ἕναν κίνδυνο ἢ μιὰ ἀρρώστια πού πέρασε, θυμόμαστε νὰ ποῦμε στὸν Θεὸ ἕνα εὐχαριστῶ; Κάνουμε πολλές παρακλήσεις καὶ τάματα, ὅταν βρισκόμαστε στὸν κίνδυνο: θυμόμαστε ὅμως νὰ εὐχαριστήσουμε τὸν Θεό, ὅταν ὁ κίνδυνος περάσῃ; Ἀς μὴ τὸ λησμονοῦμε, γιατί εἶναι βασικὸ καθῆκον μᾶς. Ἀντίθετα εἶναι μεγάλη ἀχαριστία, νὰ μᾶς δίνη ὁ Θεὸς τὰ ἀγαθὰ τοῦ, ὅταν τὰ ζητοῦμε, κι ἐμεῖς νὰ παραλείπουμε νὰ τὸν εὐχαριστήσουμε. Θέλουμε ἄραγε νὰ μοιάζουμε τοὺς ἑννέα ἀπὸ τοὺς δέκα λεπρούς πού ἐθεράπευσε ὁ Κύριος καὶ ὄχι τὸν ἕνα, τὸν εὐγνώμονα Σαμαρείτης

Ἀπὸ τὴ θυσία τοῦ Νῶε ἦταν πολὺ φυσικὸ νὰ εὐχαριστηθῆ ὁ Θεός. «Καὶ ὠσφράνθη Κύριος ὀσμὴν εὐωδίας», λέει ἡ Γραφή (Γέν. ἡ' 21). Πρόκειται βέβαια γιὰ μιὰ ἔκφρασι ἀνθρωποπαθῆ, πού φανερώνει τὴ μεγάλη ἱκανοποίηση τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν εὐσέβεια καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ Νῶε. Καὶ τὴν εὐαρέσκεια τοῦ συνόδευσε ὁ Θεὸς μὲ ὑποσχέσεις καὶ εὐλογίες πρὸς τὸν Νῶε καὶ τοὺς ἀπογόνους τοῦ. Καὶ πρῶτα-πρῶτα ὑποσχέθηκε καὶ βεβαίωσε μὲ τρόπο κατηγορηματικὸ ὅτι δὲν θὰ ἐπιφέρῃ ξανά στὴ γῆ ὀλοκληρωτικὴ καταστροφή σὰν ἐκείνη πού ἔκανε μὲ τὸν κατακλυσμὸ, οὔτε θὰ ἐπιτρέψῃ νὰ ξανασυμβῆ τέτοια ἀναστατώσεις τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν ἐποχῶν. Καὶ βλέπουμε νὰ τηρῆ ὁ Θεὸς τὴν ὑπόσχεσή τοῦ αὐτὴ μέχρι σήμερα. Συμβαίνουν βέβαια σὲ κάθε ἐποχὴ καταστροφές καὶ ἀναστατώσεις, ἔχουν ὅμως τοπικὸ καὶ ὄχι γενικὸ χαρακτήρα. "Ἐπειτα ὁ Θεὸς ἔδωσε τὴν εὐλογία τοῦ στὸν Νῶε καὶ στὰ παιδιὰ τοῦ: «Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς» (Γέν. θ' 1). "Ὅπως βλέπουμε, ἡ εὐλογία αὐτὴ εἶναι ἐκείνη ἀκριβῶς πού εἶχε δώσει ὁ Θεὸς καὶ στοὺς πρωτοπλάστους γιατί τώρα ὁ Νῶε καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ θὰ ἦταν οἱ νέοι γενάρχει τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ἔπρεπε νὰ ἔχουν τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ πληθύνουν κι ἔτσι νὰ ἐκπληρώσουν τὴν ἀποστολὴ τοὺς. Ἀνανέωσε ἐπίσης ὁ Θεὸς τὴν κυριαρχία τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῶν ζώων. "Ὅλα τὰ ζῶα θὰ ὑπακούουν στὸν ἄνθρωπο καὶ θὰ τὸν τρέμουν. Καὶ πράγματι ὄχι μόνο τὰ ἡμερα ζῶα, ἀλλὰ καὶ τὰ πιὸ ἄγρια θηρία ὑποτάσσονται στὸν ἄνθρωπο καὶ ἐξημερώνονται σὲ βαθμὸ καταπληκτικὸ. Κι ὅσα μένουν σὲ ἄγρια κατάστασι, ζοῦν στὶς ἐρημιές, μακριὰ ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, τηρώντας ἔτσι τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. "Ἐδωσε ἀκόμη ὁ Θεὸς στοὺς ἀνθρώπους τὸ δικαίωμα νὰ χρησιμοποιοῦν καὶ τὰ ζῶα γιὰ τὴ διατροφή τοὺς. Στὴν ἀρχὴ ὁ Θεὸς εἶχε ὀρίσει ὡς τροφὴ τῶν ἀνθρώπων τοὺς καρποὺς τῆς γῆς τώρα, ἐπειδὴ καὶ ἡ γῆ ἐξασθένησε καὶ οἱ καρποὶ τῆς δὲν εἶναι τόσο δυναμωτικοί, ὅσο πρὶν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐξασθένησε καὶ ἔχει ἀνάγκη στερεωτέρας τροφῆς, ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει καὶ τὴν κρεοφαγία.

“Όλα αυτά ὁ Θεὸς τὰ χαρακτηρίζει σὰν μία «διαθήκη», δηλαδή συμφωνία πού συνάπτει μὲ τὸν Νῶε καὶ τοὺς ἀπογόνους τοῦ, δηλαδή μὲ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα. Καὶ ὅπως οἱ ἄνθρωποι ἐπικυρώνουν τὶς συμφωνίες τοὺς μὲ ὑπογραφές καὶ σφραγίδες, ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς ἐπικυρώνει τὴ διαθήκη τοῦ πρὸς τὸν Νῶε μ' ἓνα σημεῖο φανερό, πού θὰ τὴ θυμίζει στοὺς ἀνθρώπους. Ποιὸ εἶναι αὐτό; Εἶναι τὸ οὐράνιο τόξο πού βλέπουμε νὰ σχηματίζεται στὴν ἀτμόσφαιρα ἔπειτα ἀπὸ μία βροχή. Το οὐράνιο τόξο ἐμφανιζόταν καὶ πρὶν, δὲν εἶχε ὅμως τὸν ἰδιαίτερο χαρακτήρα πού τοῦ δίνει τώρα ὁ Θεός. Ἦταν ἀπλῶς ἓνα φυσικὸ φαινόμενο, ἐνῶ τώρα εἶναι ἐγγύηση τῆς πιστότητος τοῦ Θεοῦ. Βλέποντάς τὸ οἱ ἄνθρωποι μετὰ τὴν καταγίδα θὰ θυμῶνται τὶς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν θὰ καταλαμβάνονται ἀπὸ τὸν φόβο ἐνὸς νέου κατακλυσμοῦ.

Καὶ ὁ μὲν Θεὸς ἐτήρησε καὶ τηρεῖ τὶς ὑποσχέσεις τοῦ, γιατί «αρνήσασθαι ἑαυτὸν οὐ δύναται» (Β' Τιμ. β' 13). Ἐμεῖς ὅμως τηροῦμε τὶς ὑποχρεώσεις πού ἔχουμε πρὸς αὐτόν; Γιατί ἡ τόση ἀγάπη καὶ μακροθυμία τοῦ δὲν μᾶς παρέχει δικαιώματα, ἀλλὰ μᾶς γεννᾷ τὴν ὑποχρέωση νὰ τὸν σεβώμαστε καὶ νὰ τηροῦμε τὶς ἐντολές τοῦ. Το κάνουμε ἄραγε; Ἡ περιφρονοῦμε τὴ μακροθυμία τοῦ καὶ ἀποθρασυνομάστε στὴν ἀμαρτία; Ἄν σκεπτόμαστε καὶ ἐνεργοῦμε ἔτσι, δὲν θὰ διαφύγουμε τὴν τιμωρία. Γιατί ὁ Θεὸς ἀπέκλεισε μὲν τὸν κατακλυσμό, δὲν ἀπέκλεισε ὅμως καὶ κάθε μέσον τιμωρίας. Καὶ ἔχει πολλοὺς ἄλλους τρόπους γιὰ νὰ μᾶς τιμωρήσῃ, εἴτε ἀτομικὰ εἴτε ὁμαδικὰ, ὅταν καταπατοῦμε τὴ διαθήκη τοῦ. Συμφέρον μᾶς λοιπὸν εἶναι νὰ σεβώμαστε τὴ διαθήκη τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τηροῦμε τὶς ἐντολές τοῦ, ἀλλὰ καὶ τὶς ὑποσχέσεις πού σὰν Χριστιανοὶ ἐδώσαμε καὶ δίνουμε σ' αὐτόν. Τότε θὰ εἶμαστε ἄξιοι τῆς ἀγάπης καὶ τῆς προστασίας τοῦ. Τότε καὶ στὶς βαρύτερες θλίψεις καὶ δοκιμασίες θὰ ὑπάρχη γιὰ μᾶς ἓνα οὐράνιο τόξο: ἡ πίστις στὶς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ. Κι αὐτὴ θὰ μᾶς γεμίξῃ θάρρος, ἐλπίδα καὶ παρηγοριά.

27/1/1992

12. Μετὰ τὸν κατακλυσμό.

(Γέν. θ' 20-29, ια' 1-9)

Ἀρκετὰ ἐκτεταμένα καὶ ἀναλυτικὰ μελετήσαμε τὴν ἱστορία τοῦ Νῶε καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ. Ἡ ἱστορία τοῦ Νῶε ὅμως δὲν τελειώνει ἐδῶ. Ἡ Γένεσις μᾶς διηγεῖται ἓνα ἀκόμη ἐπεισόδιο ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ Νῶε μετὰ τὸν κατακλυσμό: ἓνα περιστατικὸ καθόλου τιμητικὸ γιὰ τὸν Νῶε, γιατί παρουσιάζει μία πτώσι τοῦ. Ἡ Γραφή ὅμως δὲν ἀποσιωπᾷ τὶς ἀδυναμίες καὶ τὶς πτώσεις τῶν προσώπων, γιὰ τὰ ὅποια μᾶς κάνει λόγο, ἀκόμη καὶ τῶν δικαίων, γιατί καὶ ἀπὸ αὐτὲς πολλὰ διδασκόμαστε. Ποιὸ εἶναι λοιπὸν τὸ περιστατικὸ αὐτό;

Ὁ Νῶε, πού καὶ πρὶν ἦταν γεωργός, μετὰ τὸν κατακλυσμό ἄρχισε πάλι νὰ καλλιεργῇ τὴ γῆ. Αὐτὸ ἄλλωστε ἦταν ἀπαραίτητο γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς πρωταρχικῆς ἀνάγκης τῆς διατροφῆς αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ. Μαζὶ μὲ τὶς ἄλλες καλλιέργειες ἐφύτεψε καὶ ἀμπέλι. Καὶ ὅταν ἀπὸ τὸν καρπὸ τοῦ ἀμπελιοῦ ἔκανε κρασί, ἤπιε ἀπὸ τὸ κρασί αὐτὸ καὶ μέθυσε. Κι ἐπάνω στὴ μέθη τοῦ ἔχασε τὴν κυριαρχία τοῦ λογικοῦ τοῦ καὶ ἔκανε κάτι πολὺ ταπεινωτικὸ καὶ ἐξευτελιστικὸ γι' αὐτόν. «Ἐγυμνώθη ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ» (Γέν. ια' 21). Μέσα στὸ σπίτι τοῦ ἔβγαλε ὅλα τὰ ροῦχα τοῦ καὶ ἔμεινε τελείως γυμνός. Ἡ ἀπρεπὴς αὐτὴ ἐνέργεια τοῦ Νῶε μᾶς δείχνει ὀλοφάνερα πόσο καταγέλαστο κάνει τὸν ἄνθρωπο ἡ μέθη. Τον ὀδηγεῖ σὲ λόγους καὶ πράξεις πού τὸν ἐξευτελίζουν καὶ τὸν κάνουν καταγέλαστο, καὶ γιὰ τὶς ὁποῖες ὁ ἴδιος ἔπειτα νοιώθει ντροπὴ καὶ ἐνοχλή. Ἄν ὅμως ὁ Νῶε ἐπάνω στὴ μέθη τοῦ γυμνώθηκε μέσα στὸ σπίτι τοῦ, τί νὰ ποῦμε γιὰ κείνους πού σήμερα γυμνώνονται, χωρὶς νὰ εἶναι μεθυσμένοι, καὶ ὄχι μέσα στὸ σπίτι τούς, ἀλλὰ σὲ κοινούς καὶ πολυσύχναστους τόπους; Κι ἂν ὁ Νῶε εἶχε κάποιο ἐλαφρυντικὸ, γιατί ἴσως δὲν ἤξερε τὴ μεθυστικὴ δύναμι τοῦ

κρασιού και γιατί ό,τι έκανε τó έκανε έπάνω στή μέθη του, ποιό έλαφρυντικό μπορούν να έχουν όσοι, ξέροντας καλά τις óλεθριες συνέπειες τής μέθης, επιδίδονται σ' αυτήν συχνότατα, κι άκόμη περισσότερο όσοι, χωρίς να είναι μεθυσμένοι, κάνουν πράξεις πού τούς έκθέτουν και τούς γελοιοποιούν μπροστά στους άλλους άνθρώπους;

Άλλά και γενικότερα ή πτώσις του Νώε μάς δείχνει τήν άδυναμία του άνθρώπου να κατορθώση κάτι καλό μόνος του. Με τις δικές του δυνάμεις ó άνθρωπος μόνο σφάλματα, πτώσεις και άμαρτίες έχει να παρουσιάση. Το βλέπουμε αυτό από τά πρώτα βήματα τών πρωτοπλάστων μέσα στον παράδεισο. Μόλις άφέθησαν στις δικές τούς δυνάμεις, έπεσαν. Το ίδιο άργότερα και ó Κάιν και ή γενιά του, αλλά και του Σήθ άκόμη οί άπόγονοι, όταν άπομακρύνθηκαν από τον νόμο του Θεού. Και ó έκλεκτός λαός του Θεού, ó Ίσραήλ, πολλές φορές θά άστοχήση στις προσπάθειές του και θά πέση. Άκόμη και σήμερα, μετά τήν ένανθρώπηση του Κυρίου, στην έποχή τής χάριτος, ó άνθρωπος δέν κατορθώνει τίποτε τó καλό με τις δικές του δυνάμεις. Και έπιβεβαιώνεται καθημερινά ó λόγος του Κυρίου: «Χωρίς έμοϋ οϋ δύνασθε ποιείν οϋδέν» (Ιω. ιε' 5). Μόνο κοντά στον Θεό, ένισχυμένος με τή χάρι του, μπορεί ó άνθρωπος να λήη: «Πάντα ισχύω έν τῷ ενδυναμουντι με Χριστῷ» (Φιλιπ. δ' 13).

Παρά τήν πτώση του όμως αυτή ό Νώε «εϋρε χάριν» ένώπιον του Θεού. Γιατί ó Θεός δέν κρίνει τον άνθρωπο από μία μεμονωμένη πράξι του, αλλά από τó σύνολο τής διαγωγής του και πρό παντός από τή μετάνοιά του. Και ó Νώε άσφαλώς λυπήθηκε και μετάνοιωσε για τó κατάντημά του.

Η συνέχεια όμως του έπεισοδίου είναι πολϋ ένδιαφέρουσα. Ό ένας από τούς τρεις γιους του Νώε, ó Χάμ, είδε όσα είχε κάνει ó πατέρας του. Τον είδε μεθυσμένο και γυμνό. Κι έτρεξε άμέσως να τó αναγγείλη στους άδελφούς του, γνωστοποιώντας έτσι τó παράπτωμα του πατέρα του και διαπομπεύοντάς τον. Έκεϊνοι όμως ένήργησαν πολϋ διαφορετικά. Έτρεξαν και πήραν ένα ιμάτιο, τó έριξαν στους ώμους τών και βαδίζοντας πρός τά πίσω πλησίασαν τον πατέρα τούς και τον σκέπασαν, χωρίς να ίδουν καθόλου τή γύμνωσί του. Ό Σήμ και ó Ιάφεθ είναι τής ίδιας φύσεως και καταγωγής με τον Χάμ, όχι όμως και τής ίδιας διαθέσεως. Έκεϊνος έδειξε άσέβεια πρός τον πατέρα του αυτοί δείχνουν σεβασμό. Δέν γελοϋν με τó πάθημα του πατέρα τούς ούτε τον χλευάζουν, αλλά τον καλύπτουν και τον προστατεύουν από μεγαλύτερο έξευτελισμό. Και μάς διδάσκουν με τó παράδειγμα τούς πώς πρέπει να άντιμετωπίζουμε τις άδυναμίες και τά σφάλματα τών συνανθρώπων μάς. Όχι να τά κοινολογοϋμε και να τά διαδίδουμε, προκαλώντας έτσι δυσμενεϊς έντυπώσεις και σχόλια εις βάρος τών, αλλά, όσο έξαρτάται από μάς, να τά συγκαλύπτουμε, βοηθώντας τούς, αν είναι δυνατόν, να καταλάβουν οί ίδιοι τά σφάλματά τούς και να διορθωθούν. Αυτό άλλωστε άπαιτεί ή άγάπη πρός τον πλησίον, ή όποία «πάντα σέγει, πάντα πιστεύει, πάντα έλπίζει, πάντα ύπομένει» (Α' Κορ. ιγ' 7).

Σύντομα ó Νώε συνήλθε από τή μέθη του και πληροφορήθηκε για όσα έκανε ó Χάμ και για τήν καλή συμπεριφορά του Σήμ και του Ιάφεθ. Και άπευθύνει λόγους βαρείς για τον Χάμ και τούς άπογόνους του και λόγους επαινετικούς για τούς άλλους δύο και τούς άπογόνους τών καταρῶται τον Χάμ και εύλογεί τον Σήμ και τον Ιάφεθ.

Για τον Χάμ λέει: «Επικατάρατος Χαναάν παϊς οικέτης έσται τοϊς άδελφούς αυτού» (Γέν. Θ' 25). Ό Χαναάν ήταν γιός του Χάμ και γενάρχης τών Χαναανίων, του λαού δηλαδή πού άργότερα έγκαταστάθηκε στην Παλαιστίνη. Ό Νώε λοιπόν καταρῶται τον Χαναάν και όχι τον Χάμ. “Όσο κι αν φαίνεται αυτό παράξενο, δέν ήταν άδικο. Γιατί ó Νώε μιλοϋσε τήν ώρα εκείνη με θεία έμπνευση και οί λόγοι του ήταν προφητικοί. Προέβλεπε τή διαγωγή του Χαναάν και τών άπογόνων του, ότι δηλαδή θά ήταν άξιοι τής κατάρας του Θεού και μία μέρα θά ύποδουλώνονταν στους άπογόνους

τῶν ἄλλων γιῶν τοῦ Νῶε. Καὶ πράγματι, ὀκτακόσια χρόνια ἀργότερα οἱ Ἰσραηλίται, πού ἦταν ἀπόγονοι τοῦ Σήμ, λαὸς καινούργιος καὶ σχετικὰ μικρός, ἦρθαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ ὑπέταξαν τοὺς Χανααίους, πού ἦταν ἰσχυρότεροι καὶ πολεμικώτεροι. Ἄς ἀκούσουμε ὁμως καὶ τοὺς λόγους τοῦ Νῶε γιὰ τὸν Σήμ. «Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Σήμ, καὶ ἔσται Χαναὰν παῖς οἰκέτης αὐτοῦ» (Γέν. Θ' 25). Κι ἐδῶ ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ὅτι ὁ Νῶε δὲν εὐλογεῖ τὸν Σήμ, ἀλλὰ τὸν Θεό. Πόσο μεγάλη τιμὴ ὁμως εἶναι γιὰ τὸν Σήμ νὰ ὀνομάζεται ὁ Θεὸς «Θεὸς τοῦ Σήμ», ὅπως ἀργότερα θὰ ὀνομασθῆ Θεὸς τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τοῦ Ἰακώβ! Ἐκεῖνοι πού ἔχουν τὴν τιμὴ αὐτὴ, ἀσφαλῶς εἶναι ἄξιοι τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ. Το λέει αὐτὸ πολὺ ὠραία ὁ ψαλμωδός: «Μακάριος ὁ λαός, οὐ Κύριος ὁ Θεὸς αὐτοῦ» (Ψαλμ. γμρ' 15): καὶ «Μακάριος οὐ ὁ Θεὸς Ἰακώβ βοηθὸς αὐτοῦ, ἡ ἐλπίς αὐτοῦ ἐπὶ Κύριον τὸν Θεὸν αὐτοῦ» (Ψαλμ. ρμε' 5). Ἡ εὐλογία τοῦ Σήμ ὁμως ἔχει καὶ γιὰ ἓναν ἄλλο λόγο μεγάλη σημασία. Ἀπὸ τὸν Σήμ κατάγεται ὁ Ἀβραάμ, ὁ γενάρχη τῶν Ἑβραίων, καὶ ἀπὸ τὸν ἑβραϊκὸ λαὸ προῆλθε ὡς ἄνθρωπος ὁ Χριστός. Ὁ Σήμ λοιπὸν ἔγινε ὁ φορεὺς τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν ἔλευση τοῦ Μεσσίου, τοῦ λυτρωτοῦ τῆς ἀνθρωπότητος.

Τέλος γιὰ τὸν Ἰάφεθ λέει ὁ Νῶε: «Πλατύναι ὁ Θεὸς τῷ Ἰάφεθ, καὶ κατοικησάτω ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ Σήμ, καὶ γενηθήτω Χαναὰν παῖς οἰκέτης αὐτοῦ» (Γέν. Θ' 27). Ἡ εὐλογία αὐτὴ εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ τὴν εὐλογία τοῦ Σήμ: εἶναι δὲ κι αὐτὴ προφητικὴ καὶ ἐπαλήθευσε μετὰ ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνες. Πράγματι οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἰάφεθ «ἐπλατύνθησαν», αὐξήθηκαν δηλαδὴ πάρα πολὺ καὶ ξαπλώθηκαν σὲ πολλὰς χῶρες, στὴν Εὐρώπη, στὴν Ἀμερικὴ καὶ σὲ μέρος τῆς Ἀσίας. Ἀργότερα μὲ τὶς κατακτήσεις τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν Ρωμαίων ὑποτάχθηκε σ' αὐτοὺς καὶ ἡ Ἰουδαία, κι ἔτσι πράγματι κατώκησαν στοὺς οἴκους τοῦ Σήμ. Κι ἀκόμη, ὅταν πίστεψαν στὸν Χριστό, ἔγιναν «ἡ ἐξ ἔθνῶν Ἐκκλησία», ὁ νέος Ἰσραήλ, πού πῆρε τὴ θέση τοῦ παλαιοῦ καὶ ἔγινε κληρονόμος τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ.

Τέλος μᾶς πληροφορεῖ ἡ Γραφή ὅτι ὁ Νῶε μετὰ τὸν κατακλυσμὸ ἔζησε 350 χρόνια καὶ συνολικὰ 950. Εἶναι δηλαδὴ ὁ δεῦτερος σὲ μακροβιότητα ἀπὸ τοὺς προκατακλυσμιαίους ἀνθρώπους. Του ἔδωσε ὁ Θεὸς τόσα πολλὰ χρόνια, ἀφ' ἐνὸς μὲν γιὰ νὰ ἀνταμείψῃ τὴν εὐσέβειά τοῦ, ἀφ' ἐτέρου δὲ γιὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς κήρυξ τῆς δικαιοσύνης γιὰ πολλὰ χρόνια σ' ἓναν κόσμον πού εἶχε ἀνάγκη ὁδηγοῦ καὶ συμβούλου. Κι ἀφοῦ ἐξεπλήρωσε τὴν ἀποστολὴ τοῦ, ὁ Θεὸς τὸν πῆρε ἀπὸ τὴν παροῦσα ζωὴ, γιὰ νὰ γνωρίσῃ ἓναν ἄλλον κόσμον πολὺ ἀνώτερο ἀπὸ τοὺς δύο κόσμους πού εἶχε γνωρίσει ἐδῶ στὴ γῆ.

Ἀπὸ τοὺς τρεῖς γιοὺς τοῦ Νῶε προέκυψε μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ πλῆθος ἀπογόνων. Ὁ πρῶτος τόπος, στὸν ὁποῖο ἐγκαταστάθηκαν, θὰ ἦταν ἀσφαλῶς οἱ πλαγιές τοῦ ὄρους Ἀραράτ, ὅπου εἶχε σταθῆ ἡ κιβωτός. Σύντομα ὁμως ἀναζήτησαν ἄλλον καλύτερο τόπο κατοικίας, ὁμαλῶτερο καὶ εὐφορώτερο, ἀλλὰ καὶ ευρυχωρότερο, ὥστε νὰ μποροῦν νὰ ἐγκατασταθοῦν καὶ νὰ ζήσουν πιὸ ἄνετα. Ὡς τέτοιο κατάλληλο τόπο βρῆκαν τὴν πεδιάδα Σενάάρ, δηλαδὴ τὴ σημερινὴ Μεσοποταμία, πού βρίσκεται ἀνάμεσα στοὺς ποταμοὺς Τίγρητα καὶ Εὐφράτη. Ἐκεῖ λοιπὸν ἐγκαταστάθηκαν καὶ ἔζησαν γιὰ πολλὰ χρόνια, ἴσως γιὰ μερικοὺς αἰῶνες. Καὶ εἶχαν σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα μία θαυμαστὴ ἐνότητα μεταξύ τους. Μιλοῦσαν τὴν ἴδια γλῶσσα κι ἔτσι μποροῦσαν ἄνετα νὰ συνεννοοῦνται καὶ νὰ συνεργάζονται. Δυστυχῶς ὁμως τὴν ἐνότητα αὐτὴ, πού ἦταν μεγάλο δῶρο τοῦ Θεοῦ, δὲν τὴ χρησιμοποίησαν γιὰ τὸ καλὸ, ἀλλὰ γιὰ τὸ κακὸ καὶ γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς τὴ διέλυσε. Ἄς παρακολουθήσουμε σύντομα τὴν ἱστορία αὐτὴ, τὴ γνωστὴ ἱστορία τοῦ πύργου τῆς Βαβέλ.

Οἱ ἀπόγονοι τοῦ Νῶε ἐπλήθαιναν συνεχῶς. Ἦρθε λοιπὸν κάποια ἐποχὴ, πού καὶ ἡ εὐφορὴ Μεσοποταμίας δὲν ἦταν ἀρκετὴ γιὰ νὰ τοὺς περιλάβῃ. Ὁ χωρισμὸς καὶ ὁ διασκορπισμὸς σὲ ἄλλες χῶρες ἦταν ἀναπόφευκτος. Παρὰ ταῦτα ὁμως θὰ μποροῦσαν, ἔστω κι ἂν κατοικοῦσαν σὲ διάφορες χῶρες, νὰ διατηρήσουν τὴν ἐνότητα καὶ τὴ συνεργασία τους. Ἡ κοινὴ γλῶσσα θὰ τοὺς βοηθοῦσε

πάρα πολύ σ' αυτό. Οί άνθρωποι όμως εκείνοι σκέφθηκαν και ενήργησαν εγωϊστικά. Είπαν μεταξύ τους: «Δεϋτε οικοδομήσωμεν εαυτοίς πόλιν και πύργον, ου έσται ή κεφαλή έως του ούρανοϋ, και ποιήσωμεν εαυτοίς όνομα πρό του διασπαρήναι ήμας επί προσώπου πάσης τής γής» (Γέν. ία' 4). Το να κτίσουν πόλι και πύργο δέν ήταν βέβαια έργο κακό κακή ήταν ή έωσφορική διάθεση, με την όποία ανέλαβαν τó έργο εκείνο. Στα λόγια τους διακρίνουμε μία ματαιοδοξία («έλατε να κτίσουμε πόλι και πύργο για τόν έαυτό μας»), άχαλίνωτο θράσος και άσέβεια πρός τόν Θεό («ας κτίσουμε πύργο, πού ή κορυφή του θα φτάση ως τόν ούρανό»), έπιθυμία προβολής και ύστεροφημίας («να αφήσουμε όνομα, να άποκτήσουμε φήμη»). Η διάθεση αυτή τους έφερνε σε αντίθεση με τόν Θεό και τους όδηγοϋσε σε άποστασία. Μποροϋμε λοιπόν με βεβαιότητα να ποϋμε ότι ή άπόφασης και ή ένέργεια τους εκείνη ήταν ή άρχή τής άπομακρύνσεως τους άπό τόν άληθινó Θεό και τής πτώσεως τών ανθρώπων στην πλάνη τής πολυθειάς και τής ειδωλολατρίας.

Την άπόφασή τους τή θέτουν άμέσως σε έφαρμογή. Και παρακινούν ζωηρά ó ένας τόν άλλον: «Δεϋτε και πλινθεύσωμεν πλίνθους και οπτήσωμεν αυτούς πυρί» (Γέν. ία' 3). Και προχωροϋν άποφασιστικά και δραστήρια στο έργο. Αρχίζουν να κτίζουν με πλιθιά -γιατι οί πέτρες είναι σπάνιες στην περιοχή εκείνη- και με πίσσα άντι για λάσπη. Κινητοποιοϋνται και εργάζονται σαν ένας άνθρωπος. Γιατι έχει μεγάλη δύναμι ή παρακίνησης πού γίνεται άπό έναν άνθρωπο σε άλλον. Και θα ήταν πολϋ ώραίο να παρακινούμασταν μεταξύ μας για τó καλό και την άρετή, για την άγάπη και την ένότητα, για την πνευματική πρόοδο και εύδαιμονία. Δυστυχώς όμως πολϋ συχνά χρησιμοποιοϋμε την παρόρμησι για τó κακό. Με τά λόγια μας και τó παράδειγμα μας παρακινοϋμε και ένας τόν άλλον στην άμαρτία, στην άποστασία και τή διαφθορά. Αυτό άκριβώς έκαναν και οί άπόγονοι του Νώε. Και γι' αυτό ó Θεός άποφασίζει να τους άφαιρέση τó δώρο τής ένότητος πού δέν τó χρησιμοποιήσαν σωστά. Κι αυτό τó κάνει, όχι βέβαια για να τους έκδικηθί, αλλά για να τους παιδαγωγήση και να τους συγκρατήση άπό άλλες χειρότερες και άπερίσκεπτες ένέργειες. Αυτό φαίνεται άπό τά λόγια πού βάζει ή Γραφή στο στόμα του Θεοϋ: «Ίδου γένος έν και χείλος έν πάντων, και τουτο ήραντο ποιήσαι, και νϋν ουκ έκλείπει άπ' αυτών πάντα, όσα αν επιθώνται ποιείν» (Γέν. ία' 6). Οί άνθρωποι αυτοί είναι άδίστακτοι ό,τι βάλουν στον νοϋ τους θα τó κάνουν. Πρέπει λοιπόν να τεθί τέρμα στην άλαζονεία Τους και την κακή δραστηριότητα.

Και συνεχίζει ó Θεός: «Δεϋτε και καταβάντες συγγέωμεν αυτών εκεί την γλώσσαν, ίνα μη ακούσωσιν έκαστος την φωνήν του πλησίον» (Γέν. α' 7). Έδω ó Θεός Πατήρ όμιλει πρός τόν Υίο και τó Άγιο Πνεϋμα. Όλη μαζί λοιπόν ή άγία Τριάς άποφασίζει την τιμωρία του εγωϊσμοϋ και τής ματαιοδοξίας τών ανθρώπων. Γιατι μεταξύ τών προσώπων τής άγίας Τριάδος ύπάρχει άπόλυτη και άδιάσπαστη ένότης και συνεργασία, ή όποία φυσικά χρησιμοποιείται πάντοτε για τó καλό. Αυτή την ένότητα και όμόνοια πρέπει να έχουμε ως πρότυπο και όχι την όμόνοια τών άπογόνων του Νώε και τών όμοίων μ' εκείνους κάθε έποχής.

Το άποτέλεσμα τής έπεμβάσεως του Θεοϋ ήταν άμεσο. Οί άνθρωποι λησμόνησαν τή γλώσσα πού μιλοϋσαν ως τότε και άρχισαν να μιλοϋν νέες γλώσσες. Ίσως οί γλώσσες αυτές να ήταν τόσες, όσες και οί φυλές πού είχαν προκύψει έν τω μεταξύ. Έτσι τά μέλη τής ίδιας φυλής θα μπορούσαν να συνεννοηθοϋν μεταξύ τους, δέν ήταν όμως αυτό δυνατόν μεταξύ τών διαφόρων φυλών. Έτσι άναγκαστικά διέκοψαν τó έργο τής ανεγέρσεως τής πόλεως και του πύργου και διασκορπίσθηκαν σε διάφορες περιοχές τής γής, χωρίς να κατορθώσουν να πραγματοποιήσουν τά μεγαλεπήβολα σχέδια τους. Και τó έπαθαν αυτό, γιατι τά σχέδια τους τά στήριξαν στις δικές τους έπιθυμίες και στις δικές τους δυνάμεις, άγνοώντας και περιφρονώντας τó θέλημα του Θεοϋ. Δέν έλαβαν υπ' όψιν την παντοδυναμία του Θεοϋ, ό όποιος με μόνη τή θέληση του άνατρέπει τά σχέδια τών ανθρώπων. Και, όπως λέει ó Δαβίδ, «Κύριος διασκεδάζει βουλάς έθνών, άθετεί δέ λογισμούς λαών και άθετεί

βουλὰς ἀρχόντων» (Ψαλμ. βλ' 10). Ὅτι λοιπὸν σχεδιάζουμε καὶ ἀποφασίζουμε, ἄς φροντίζουμε νὰ μὴν προσκρούη στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἄς στηρίζουμε τὶς προσπάθειές μᾶς στὴ βοήθεια καὶ τὴ συμπαράσταση τοῦ Θεοῦ, ὥστε νὰ μὴ τὸν ἔχουμε ἀντίπαλο, ἀλλὰ σύμμαχο. Τότε μόνο θὰ βλέπουμε νὰ εὐοδῶνται τὰ ἔργα μᾶς καὶ νὰ καρποφοροῦν οἱ προσπάθειές μᾶς.

Ἄνομα μεγάλο ἤθελαν νὰ ἀφήσουν οἱ ἐγῶιστοι ἐκεῖνοι ἄνθρωποι καὶ ἄφησαν πράγματι ὄνομα, ὄχι ὅμως ὄνομα καλὸ καὶ τιμητικό. Ἡ πόλις πού ἔκτιζαν, ὠνομάσθηκε Βαβέλ, δηλαδή Σύγχυσις, γιὰ νὰ θυμίζη τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο ὁ Θεὸς ἐματαίωσε τὰ ἐγῶιστικά καὶ υπερφίαλα σχέδια τούς. Ὅποιος λοιπὸν θέλει νὰ ἀφήσῃ ὄνομα καλὸ, ἓνα μόνο ἀσφαλὴ τρόπο μπορεῖ νὰ χρησιμοποιήσῃ: νὰ πολιτεῦεται καὶ νὰ ἐνεργῇ σύμφωνα μὲ τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ. Τότε θὰ ἀποκτήσῃ τὸ ὄνομα τοῦ πιστοῦ, τοῦ εὐσεβοῦς, τοῦ ἐναρέτου. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ ὄνομα, γιὰ τὸ ὁποῖο λέει ἡ Γραφή: «Αἰρετώτερον ὄνομα καλὸν ἢ πλοῦτος πολὺς» (Παρ. βκ' 1).

Δυστυχία καὶ συμφορὰ ἦταν γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἢ διαίρεσις ἐκείνη. Ἡ ἀδυναμία τῆς συνεννοήσεως μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἔγινε ἀρχὴ καὶ ἀφορμὴ ἀντιθέσεων καὶ διενέξεων, συγκρούσεων καὶ πολέμων αἱματηρῶν. Τὶς συνέπειές τούς δοκιμάζει μέχρι σήμερα ἡ ἀνθρωπότης καί, παρ' ὅλες τὶς προσπάθειες πού καταβάλλονται, δὲν κατορθώνει νὰ τὶς ὑπερνικήσῃ. Τὴ δυστυχία ὅμως αὐτὴ ἦρθε ὕστερα ἀπὸ αἰῶνες νὰ ἄρῃ ὁ Θεὸς μὲ τὴν ἴδρυση τῆς Ἐκκλησίας τοῦ κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς. Τότε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο ἔδωσε στοὺς ἀποστόλους τὸ χάρισμα τῶν γλωσσῶν, γιὰ νὰ μποροῦν νὰ συνεννοηθοῦν μὲ τούς ἀλλογλώσσους πού βρισκόνταν στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ νὰ τοὺς μεταδώσουν τὸ μήνυμα τῆς σωτηρίας. Καὶ τὸ γεγονός αὐτὸ ἦταν μία πρόσκλησις πρὸς ὅλα τὰ ἔθνη νὰ προσέλθουν στὴν Ἐκκλησία τοῦ, γιὰ νὰ ἐπανακτήσουν τὴ χαμένη ἐνότητα. Γι' αὐτὸ κατὰ τὴν ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς ψάλλουμε: «Ὅτε καταβάς τὰς γλώσσας συνέχεε, διεμέριζεν ἔθνη ὁ Ὑψιστος ὅτε τοῦ πυρὸς τὰς γλώσσας διένειμεν, εἰς ἐνότητα πάντας ἐκάλεσε καὶ συμφώνως δοξάζομεν τὸ πανάγιον Πνεῦμα» (κοντάκιον τῆς Πεντηκοστῆς). Ἀς δοξάσουμε λοιπὸν κι ἐμεῖς τὸ πανάγιον Πνεῦμα, πού γκρεμίζει τοὺς φραγμοὺς πού ὕψωσε ἡ ἀφροσύνη τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἄς πολιτευόμαστε ἔτσι, ὥστε νὰ εἶμαστε ναοὶ καὶ κατοικητήρια τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γιὰ νὰ γευόμαστε τὴ χαρὰ τῆς πνευματικῆς ἐνότητος πού αὐτὸ προσφέρει.

3/2/1992

13 Ἡ κλήσις τοῦ Ἀβραάμ.

(Γέν. ια' 27 - ιβ' 9, ιγ' 1-18)

Ὅσα εἶδαμε μέχρι τώρα στὴν ἱερὰ ἱστορία, ἀναφέρονται σὲ ὁλόκληρο τὸ ἀνθρώπινο γένος καὶ ἀποτελοῦν τὴν παλαιστάτη ἱστορία τοῦ. Ἀπὸ δῶ καὶ πέρα ὅμως ἡ ἱερὰ ἱστορία περιορίζεται στὴν ἐξιστόρηση τοῦ βίου ἐνὸς λαοῦ, τοῦ ἰσραηλιτικοῦ. Αὐτὸν τὸν λαὸ ἐδιάλεξε ὁ Θεὸς -ἢ μᾶλλον τὸν ἐδημιούργησε- καὶ τοῦ ἀνέθεσε τὴν ἀποστολὴ νὰ διαφυλάξῃ τὶς γνήσιες θρησκευτικὲς ἀλήθειες καὶ παραδόσεις καὶ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὄργανο τοῦ Οἰοῦ γιὰ τὴν προετοιμασία τοῦ κόσμου γιὰ τὴν ἀποδοχὴ τῆς σωτηρίας πού θὰ ἔφερνε στὸν κατάλληλο καιρὸ ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Του λαοῦ αὐτοῦ γενάρχης ὑπῆρξε ὁ Ἀβραάμ, τὸν ὁποῖο ὁ Θεὸς διάλεξε καὶ ξεχώρισε γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ. Ἡ ἱστορία λοιπὸν τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ ἀρχίζει μὲ τὴν ἱστορία τοῦ Ἀβραάμ καὶ συνεχίζεται μὲ τὴν ἱστορία τοῦ Ἰσαάκ, τοῦ Ἰακώβ καὶ τῶν δώδεκα παιδιῶν τοῦ, πού ἔγιναν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Ὅλοι αὐτοὶ μ' ἓνα ὄνομα λέγονται πατριάρχαι, δηλαδή γενάρχαι τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Τὴν ἱστορία τῶν πατριαρχῶν θὰ παρακολουθήσουμε στὶς ὁμιλίαις μᾶς, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ.

Με τή σύγχυσι τῶν γλωσσῶν καί τήν ἀποτυχία τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ πύργου τῆς Βαβέλ οἱ ἄνθρωποι διασκορπίσθησαν. Κατὰ τήν παράδοσι οἱ ἀπόγονοι τοῦ Σὴμ ἐγκαταστάθηκαν στήν Ἀσία, οἱ ἀπόγονοι τοῦ Χαμ στήν Ἀφρική καί οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ιάφεθ στήν Εὐρώπη. Τα ἄλλα μέρη τῆς γῆς κατοικήθηκαν ἀργότερα, καθὼς οἱ ἄνθρωποι πλήθαιναν καί ξαπλώνονταν ὅλο καί περισσότερο. Καί μετὰ τή διασπορά τοὺς οἱ ἄνθρωποι διατηροῦσαν γιά κάποιο διάστημα τήν ἀνάμνηση τῶν βασικῶν θρησκευτικῶν ἀληθειῶν καί πρό παντός τήν πίστι στὸν ἕνα ἀληθινὸ Θεό. Διατηροῦσαν ἀκόμη τήν ἀνάμνηση τῶν μεγάλων γεγονότων, ὅπως τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου καί τῆς πλάσεως τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ζωῆς στὸν παράδεισο, τῆς πτώσεως τοῦ ἀνθρώπου, τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Θεοῦ γιά τή σωτηρία, τοῦ κατακλισμοῦ κτλ. Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως, με τήν ἀγριότητα καί τήν ἀμάθεια πού ἐπεκράτησαν λόγω τῆς ἀμαρτίας, οἱ ἄνθρωποι ἄρχισαν νὰ λησμονοῦν τίς ἀρχαῖες θρησκευτικὲς παραδόσεις. Κι ἐπειδὴ ἡ φύσις (ἡ γῆ με τὰ βουνά, τίς θάλασσες, τοὺς ποταμούς, ὁ οὐρανὸς με τὰ πλήθη τῶν ἄστρων) καί τὰ διάφορα φυσικὰ φαινόμενα (κινήσεις τῶν ἄστρων, ἀστραπές, βροντές, ἐκλείψεις ἡλίου καί σελήνης, σεισμοὶ καί τόσα ἄλλα) τοὺς ἐκάμναν ἐντύπωση, φαντάσθησαν ὅτι μέσα στή φύση καί τὰ διάφορα στοιχεῖα τῆς κρύβονται δυνάμεις ἢ πνεύματα πού προκαλοῦν τὰ διάφορα φαινόμενα. Τίς δυνάμεις αὐτὲς τίς πίστεψαν ὡς θεοὺς. Ἔτσι γεννήθηκε ἡ πολυθεΐα, ἡ πίστις δηλαδή στήν ὕπαρξη πολλῶν θεῶν. Προχωρώντας ἀκόμη περισσότερο, πίστεψαν ὅτι, ὅχι οἱ κρυμμένες δυνάμεις, ἀλλὰ τὰ ἴδια τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως ἦταν θεοί. Ἔτσι ἄρχισαν νὰ λατρεύουν ὡς θεοὺς τὰ βουνά, τὰ δέντρα, τὰ ποτάμια, τὰ ζῶα. Ἐπαθαν δηλαδή αὐτὸ πού λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «Ἐσεβάσθησαν καί ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα» (Ρωμ. α' 25). Ἐπειτα ἐλάτρευαν ὡς θεοὺς καί τοὺς ἥρωες, κι ἔτσι ἄρχισαν νὰ φαντάζονται τοὺς θεοὺς ἀνθρωπομόρφους. Των θεῶν αὐτῶν κατασκεύαζαν ὁμοιώματα ξύλινα ἢ μαρμάρινα, τὰ εἰδῶλα, κι αὐτὰ τὰ ἐλάτρευαν, σὰν νὰ ἦταν οἱ ἴδιοι οἱ θεοί. Ἔτσι γεννήθηκε ἡ εἰδωλολατρία, καί οἱ ἄνθρωποι κατάντησαν νὰ λατρεύουν σὰν θεοὺς ὅλα τὰ ἄλλα ἐκτὸς τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ.

Μέσα στή γενική αὐτὴ πλάνη καί διαφθορὰ ἐλάχιστοι ἄνθρωποι ἔμειναν πιστοὶ στὸν ἀληθινὸ Θεό. Ἐνας ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν καί ὁ Ἀβραάμ, πού ὁ Θεὸς τὸν διάλεξε, γιά νὰ τὸν κἀνὴ γενάρχη τοῦ ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ. Καί ἀπ' ὅσα εἶπαμε γιά τὴ γένεσι τῆς πολυθεΐας καί τῆς εἰδωλολατρίας, καταλαβαίνουμε γιὰτί ἦταν ἀνάγκη νὰ δημιουργηθῆ ἕνας νέος λαός, πού θὰ διατηροῦσε τὴν ἀληθινὴν πίστι καί θὰ προετοίμαζε τὴν ἀνθρωπότητα γιά τὴν ὑποδοχὴ τοῦ σωτῆρος. Ἄς παρακολουθήσουμε λοιπὸν τὴν ἱστορία τοῦ Ἀβραάμ.

Ὁ Ἀβραάμ ζοῦσε σὲ μία πόλι τῆς νοτίου Μεσοποταμίας, τὴν Οὐρ, κοντὰ στίς ἐκβολὲς τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτη, περίπου 1800 χρόνια π.Χ. Το ἀρχικὸ τοῦ ὄνομα ἦταν Ἀβραμ, πού σημαίνει μεγάλος ἢ ἔνδοξος πατέρας. Το ὄνομα Ἀβραάμ τοῦ τὸ ἔδωσε ἀργότερα ὁ Θεός. Με τὸ ἀρχικὸ τοῦ ὄνομα θὰ τὸν ὀνομάζουμε κι ἐμεῖς, ὅσο ἡ ἀγία Γραφή τὸν ὀνομάζει ἔτσι.

Ὁ Ἀβραμ καταγόταν ἀπὸ τὴ γενιά τοῦ Σηθ καί ἦταν ὁ δέκατος ἀπόγονός τοῦ. Ὁ πατέρας τοῦ ὀνομαζόταν Θάρα καί εἶχε ἄλλους δυὸ γιούς, τὸν Ναχώρ καί τὸν Ἀρράν. Ἀπὸ αὐτοὺς ὁ Ἀρράν πέθανε νωρὶς καί ἄφησε ὀρφανὸ τὸν Λώτ, τὸν ὁποῖο θὰ δοῦμε νὰ προστατεύῃ ὁ Ἀβραμ. Ὅλοι οἱ συγγενεῖς τοῦ Ἀβραμ εἶχαν πέσει στήν εἰδωλολατρία. Γιά τὸν Ἀβραμ ὅμως ὑπάρχει παράδοσις ὅτι ἀντιτάχθηκε σ' αὐτὴν καί μάλιστα ὅτι συνέτριψε τὰ εἰδῶλα. Ἡ Γραφή δὲν ἀναφέρει κάτι τέτοιο, δὲν φαίνεται ὅμως ἀπίθανο, ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψιν τὴν ἐκλογὴ τοῦ Ἀβραμ ἀπὸ τὸν Θεό.

Ἐνῶ λοιπὸν ὁ Ἀβραμ κατοικοῦσε στήν Οὐρ με τὸν πατέρα τοῦ καί τοὺς ἄλλους συγγενεῖς τοῦ, πῆρε ἐντολὴ ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ φύγῃ ἀπὸ κεῖ καί νὰ πάῃ σὲ ἄλλη χώρα, πού θὰ τοῦ ἔδειχνε ὁ Θεός. «Ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς σοῦ καί ἐκ τῆς συγγενείας σοῦ καί δεῦρο εἰς γῆν, ἣν ἂν σοὶ δείξω», τοῦ εἶπε ὁ Θεός (Πράξ. ζ' 2). Ἡ ἔξοδος αὐτὴ ἦταν ἀναγκαία, γιά νὰ διαφυλαχθῆ ὁ Ἀβραμ ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρία καί νὰ μείνῃ στενὰ συνδεδεμένος με τὸν ἀληθινὸ Θεὸ καί ἀφοσιωμένος σ' αὐτόν.

Το πρόσταγμα του Θεού ήταν μεγάλη δοκιμασία για τον Άβραμ. Ο Θεός τον καλούσε να τα αφήσει όλα, την πατρίδα του, τα γνωστά του μέρη, τους συγγενείς και τους φίλους του, και να ξεκινήσει για μια άγνωστη χώρα. Και ο Άβραμ φάνηκε άξιος της ευνοίας και της έκλογής του Θεού. Πήρε τη γυναίκα του τη Σάρα και τον όρφανό άνεψιό του Λώτ, και ξεκίνησε υπακούοντας στο πρόσταγμα του Θεού, χωρίς να ξέρη πού πηγαίνει. Τον ακολουθεί όμως και ο πατέρας του ο Θάρα. Κι αυτό δείχνει ότι ο Θάρα, αν και είχε παρασυρθεί στην ειδωλολατρία, ήταν άνθρωπος καλοπροαίρετος. Και, είτε από αγάπη προς τον γιο του τον Άβραμ είτε γιατί δέχθηκε κι αυτός την προσταγή του Θεού, άφησε κι αυτός τα πάντα και ξεκίνησε για το ταξίδι προς το άγνωστο..

Ξεκινώντας από την Ούρ ο Άβραμ και η συνοδεία του προχώρησαν προς τα βόρεια της Μεσοποταμίας και έφτασαν στην πόλη Χαρράν. Έδώ εστάθμευσαν και, όπως φαίνεται, εγκαταστάθηκαν προσωρινά, ίσως γιατί ο Θάρα δεν μπορούσε να προχωρήσει άλλο. Και πράγματι εκεί στη Χαρράν ο Θάρα πέθανε σε ηλικία διακοσίων πέντε ετών. Πολλοί φτάνουν στη Χαρράν, δεν αξιώνονται όμως να μπουν στη Χαναάν. Δεν απέχουν πολύ από τη βασιλεία του Θεού, δεν φτάνουν όμως ποτέ σ' αυτήν, γιατί δεν κάνουν το αναγκαίο αποφασιστικό βήμα. Δεν αρκεί να έχουμε καλή προαίρεση και να δεχόμαστε θεωρητικά ως όρθες και ώφέλιμες τις εντολές του Θεού πρέπει να τις κάνουμε πράξη και τρόπο ζωής κι αυτό να το κάνουμε εγκαίρως, πριν ο θάνατος μάς κλείσει την πόρτα της βασιλείας του Θεού.

Μετά τον θάνατο του Θάρα ο Θεός επαναλαμβάνει την εντολή του προς τον Άβραμ: «Έξελθε εκ της γης σου και εκ της συγγενείας σου και εκ του οίκου του πατρός σου και δεύρο εις γην ην αν σοι δείξω και ποιήσω σε εις εθνος μέγα και εύλογήσω σε και μεγαλυνω το όνομά σου, και έση εύλογημένος και εύλογήσω τους εύλογούντάς σε και τους καταρωμένους σε καταράσομαι και ενευλογηθήσονται εν σοι πάσαι αι φυλαι της γης» (Γέν. ιβ' 1-3). «Όπως βλέπουμε, ο Θεός συνοδεύει τώρα την εντολή του με μεγάλες ύποσχέσεις: ότι οι απόγονοι του Άβραμ θα γίνουν εθνος μεγάλο ότι το όνομά του θα δοξασθί ότι θα έχη τον Θεό σύμμαχο και βοηθό του και τέλος ότι μ' έναν απόγονό του θα εύλογηθούν όλα τα έθνη της γης. Ο απόγονος αυτός δεν είναι άλλος από τον Ήησου Χριστό. Έτσι ο Άβραμ γίνεται τώρα ο φορέυς των έπαγγελιών του Θεού για τη σωτηρία του κόσμου.

Πολύ μεγάλες οι ύποσχέσεις του Θεού. Η πραγματοποίηση τους όμως προϋπέθετε την απόκτηση τέκνου από τον Άβραμ, ο όποιος μέχρι τώρα ήταν άτεκνος και ήταν ήδη 75 ετών και η Σάρα 65! Και οι δύο δηλαδή σε ηλικία πού δεν τους έδινε έλπίδες να αποκτήσουν παιδί. Η πίστις λοιπόν του Άβραμ δοκιμαζόταν και πάλι. Έν τούτοις αυτός δεν διστάζει. Δέχεται την εντολή του Θεού και, παίρνοντας μαζί του τη Σάρα και τον Λώτ, τα υπάρχοντά του (δηλαδή τα κοπάδια του και την άλλη κινητή περιουσία) και τους δούλους πού είχε αποκτήσει κατά την παραμονή του στη Χαρράν, έρχεται στη Χαναάν. Εκεί δέχεται μία ακόμη ύπόσχεση του Θεού: «Το σπέρματι σου δώσω την γην ταύτην» (Γέν. ιβ' 7). Και η ύπόσχεσις αυτή ήταν επίσης δοκιμασία της πίστεως του Άβραμ. Γιατί, όπως είπε ο πρωτομάρτυς Στέφανος στην άπολογία του, ο Θεός, ενώ έδινε την ύπόσχεση αυτή στον Άβραμ, «ούκ έδωκεν αυτώ κληρονομίαν ούδε βήμα ποδός» (Πράξ. ζ' 5). Τη χώρα την κατείχαν οι Χαναανοί, και ο Άβραμ πέρασε όλη του τη ζωή εκεί χωρίς μόνιμη κατοικία. Τίποτε λοιπόν δεν έβλεπε πού να έπιβεβαιώνη την ύπόσχεση του Θεού. Και όμως έκδηλώνει και πάλι την απόλυτη πίστη του στα λόγια του Θεού, κτίζοντας θυσιαστήριο προς τιμήν του.

Είναι πράγματι μεγάλη και αξιοθαύμαστη η πίστις του Άβραμ. Ο απόστολος Παύλος της τονίζει ιδιαίτέρως λέγοντας: «Πίστει καλούμενος Άβραάμ υπήκουσεν εξελθειν εις τον τόπον ον έμελλε λαμβάνειν εις κληρονομίαν, και έξήλθε μη έπιστάμενος πού έρχεται. Πίστει παρώκησεν εις την γην της έπαγγελίας ως άλλοτρίαν, εν σκηναίς κατοικήσας μετά Ίσαάκ και Ίακώβ των συγκληρονόμων

τῆς ἐπαγγελίας τῆς αὐτῆς» (Εβρ. ἴα' 8-9). Κι ἄλλοῦ τὸν ὀνομάζει «πατέρα πάντων τῶν πιστευόντων» (Εβρ. δ' 1). Ἡ πίστις τοῦ Ἀβραμ πρέπει νὰ εἶναι γιὰ ὅλους μᾶς παράδειγμα. Στα λόγια καὶ στίς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ πρέπει νὰ δίνουμε ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη, ἔστω κι ἂν φαίνονται ἀπίθανα. Τίποτε δὲν εἶναι ἀκατόρθωτο στὴν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ. Οἱ ὑποσχέσεις τοῦ πρὸς τὸν Ἀβραμ ἐκπληρώθηκαν στὸ ἀκέραιο, ὅσο κι ἂν ἄργησαν νὰ ἐκπληρωθοῦν. Καὶ παιδί ἀπέκτησε, καὶ λαὸς μέγας ἔγιναν οἱ ἀπόγονοὶ τοῦ, καὶ τὴ χώρα πού τοῦ ὑποσχέθηκε ὁ Θεὸς κατέκτησαν. Καὶ ὅλα γενικῶς, ὅσα ὑποσχέθηκε καὶ ὑπόσχεται ὁ Θεός, «πληρωθῆσονται εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν» (Λουκ. α' 20). Ἀς δεχόμαστε λοιπὸν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ μὲ τὴν πίστη τοῦ Ἀβραμ, γιὰ νὰ εἴμαστε ἀληθινὰ τέκνα τοῦ Ἀβραμ καὶ κληρονόμοι τῶν ἐπαγγελιῶν πού δέχθηκε ἐκεῖνος ἀπὸ τὸν Θεό.

Ὁ Ἀβραμ, ὅπως εἴπαμε, δὲν ἀπέκτησε μόνιμη κατοικία στὴ Χαναάν, ἀλλὰ ἔζησε ζωὴ νομαδική. Πρῶτος σταθμὸς τοῦ ἦταν ἡ Συχέμ, ὅπου ἔκτισε τὸ πρῶτο θυσιαστήριο. Ἐπειτα μετακινήθηκε καὶ κατασκήνωσε κοντὰ στὴ Βαιθήλ, ὅπου πάλι ἔκτισε θυσιαστήριο, καὶ ἐν συνεχείᾳ στὴν ἔρημο Νεγκέβ. Μιὰ πείνα πού συνέβη στὴ Χαναάν τὸν ἀνάγκασε νὰ κατέβῃ στὴν Αἴγυπτο καὶ νὰ παραμείνῃ ἐκεῖ γιὰ κάποιο διάστημα. Ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο ἐγκαθίσταται πάλι κοντὰ στὴ Βαιθήλ, ὅπου εἶχε κτίσει τὸ θυσιαστήριο.

Ἐδῶ συνέβη μεταξύ τοῦ Ἀβραμ καὶ τοῦ Λῶτ ἓνα ἐπεισόδιο, στὸ ὁποῖο φάνηκε ὅλη ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ μεγαλοψυχία τοῦ Ἀβραμ. Ὁ Ἀβραμ καὶ ὁ Λῶτ εἶχαν ὁ καθένας τὰ κοπάδια τοῦ. Το πλῆθος τῶν ζώων δημιουργοῦσε προβλήματα. Οἱ βοσκοὶ τῶν δύο φιλονεικούσαν μεταξύ τοὺς γιὰ τὸ πού θὰ βοσκῆσουν τὰ ζῶα τοῦ καθενός. Ὁ Ἀβραμ ἀντελήφθη τὸν κίνδυνο καί, πρὶν οἱ φιλονεικίες ἐπεκταθοῦν καὶ σ' αὐτοὺς τοὺς ἴδιους, κάλεσε τὸν Λῶτ καὶ τοῦ εἶπε: «Δὲν εἶναι σωστὸ νὰ ὑπάρχουν φιλονεικίες καὶ διαμάχες μεταξύ μᾶς καὶ μεταξύ τῶν ποιμένων μᾶς, γιὰτὶ εἴμαστε συγγενεῖς. Ὅλη ἡ χώρα εἶναι στὴ διάθεσή σου. Ἀς χωρισθοῦμε. Ἄν πᾶς ἐσὺ ἀριστερά, ἐγὼ θὰ πάω δεξιά: ἂν πάλι πᾶς ἐσὺ δεξιά, ἐγὼ θὰ πάω ἀριστερά» (Γέν. ιγ' 8-9). Ἡ πρότασις τοῦ Ἀβραμ ἄρесе στὸν Λῶτ, ὁ ὁποῖος διάλεξε γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ τὴν περιοχὴ γύρω ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη, κοντὰ στὴ σημερινὴ Νεκρὰ θάλασσα, πού ἦταν τότε πολὺ εὐφορῆ. Ἐκεῖ ὑπῆρχαν καὶ οἱ γνωστὲς πόλεις Σόδομα καὶ Γόμορρα, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἦταν κακοὶ καὶ διεφθαρμένοι. Ἐκεῖ λοιπὸν ἐγκαταστάθηκε ὁ Λῶτ.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸν χωρισμὸ ὁ Θεός, ἀμείβοντας τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν ἀνωτερότητα τοῦ Ἀβραμ, τοῦ ὑποσχέθηκε καὶ πάλι ὅτι οἱ ἀπόγονοὶ τοῦ θὰ εἶναι ἀναρίθμητοι σὰν τὴν ἄμμο τῆς θαλάσσης καὶ ὅτι σ' αὐτὸν καὶ τοὺς ἀπογόνους τοῦ θὰ δώσῃ τὴν χώρα αὐτή. Τότε ὁ Ἀβραμ μετακινήθηκε νοτιότερα καὶ ἐγκαταστάθηκε στὴ Χεβρών, κοντὰ στὴ βελανιδιὰ Μαμβρη, ὅπου ἔκτισε καὶ πάλι θυσιαστήριο, γιὰ νὰ λατρεύῃ τὸν Θεό.

Ὁφείλουμε νὰ θαυμάσουμε τὴ συγκатаβατικότητα καὶ τὴν ὑποχωρητικότητα τοῦ Ἀβραμ. Ἀφήνει τὸν Λῶτ νὰ διαλέξῃ πρῶτος, μολοντί αὐτὸς ἦταν μεγαλύτερος καὶ σ' αὐτὸν εἶχε ὑποσχεθῆ ὁ Θεὸς τὴν χώρα αὐτή. Ἀντίθετα ὁ Λῶτ σκέπτεται καὶ ἐνεργεῖ συμφεροντολογικά. Ἐπωφελεῖται ἀπὸ τὴν πρότασι τοῦ θεοῦ τοῦ καὶ διαλέγει τὴν καλύτερη περιοχὴ. Θὰ ἦταν πολὺ χρήσιμο νὰ ἐξετάζαμε τὴ δικὴ μᾶς συμπεριφορὰ σὲ παρόμοιες περιπτώσεις, συγκρίνοντάς τὴν μὲ τὴ διαγωγή τοῦ Ἀβραμ καὶ τοῦ Λῶτ. Με ποιὸν ἄραγε ἀπὸ τοὺς δύο μοιάζουμε; Ξέρουμε νὰ ὑποχωροῦμε, ἔστω κι ἂν ἀδικούμε, χάριν τῆς εἰρήνης; Ἡ τὸ ὑλικὸ συμφέρον καὶ ὁ ἐγωῖσμός μᾶς μᾶς παρασύρουν σὲ ἐνέργειες κάθε ἄλλο παρὰ λογικὲς καὶ ἠθικὲς; Δυστυχῶς ἡ πείρα πληροφορεῖ ὅτι ὑπάρχουν ἀνάμεσα μᾶς πολὺ λίγοι Ἀβραμ καὶ πάρα πολλοὶ Λῶτ. Οἱ φιλονεικίες μεταξύ συγγενῶν καὶ γνωστῶν εἶναι συχνότατες καὶ ὄχι σπάνια φτάνουν καὶ στὰ δικαστήρια. Οἱ διενέξεις γιὰ κτηματικὰ ζητήματα εἶναι φαινόμενο καθημερινό, πού δημιουργεῖ χάσματα καὶ μίση ἀγεφύρωτα ἀκόμη καὶ μεταξύ ἀδελφῶν. Δὲν εἶναι λίγες οἱ περιπτώσεις πού καὶ φόνοι ἀκόμη ἔγιναν καὶ γίνονται γιὰ λίγα μέτρα

γῆς. Κι αὐτὸ γιατί στηριζόμαστε περισσότερο στὴν ὕλη σὰν τὸν Λῶτ καὶ λιγότερο στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ σὰν τὸν Ἄβραμ.

Ποιὸ ἦταν ὁμως τὸ τέλος τοῦ ἐπεισοδίου; Τὶ ἐπέτυχε ὁ καθένας μὲ τὴ συμπεριφορὰ τοῦ; Ὁ μὲν Ἄβραμ, ὅπως εἶδαμε, ἀπέσπασε γιὰ ἄλλη μία φορὰ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, ὁ δὲ Λῶτ ἔβαλε, ὅπως θὰ δοῦμε, τὸν ἑαυτὸ τοῦ σὲ φοβερὲς περιπέτειες. Ἔτσι ὁ Ἄβραμ, ἐνῶ φάνηκε νὰ ζημιώθηκε μὲ τὴν ὑποχωρητικότητα τοῦ, βγῆκε τελικὰ κερδισμένος, ἐνῶ ὁ Λῶτ, πού φαινόταν κερδισμένος, ζημιώθηκε ὕλικὰ καὶ πνευματικά. Το δίδαγμα ἀπὸ τὴν ἱστορία αὐτὴ εἶναι ὀλοφάνερο καὶ σπουδαιότατο. Ὁ Θεὸς δίνει πλοῦσια τὴν εὐλογία τοῦ σ' ἐκείνον πού στηρίζει τὶς ἐλπίδες τοῦ σ' αὐτὸν καὶ ὄχι στὰ ὕλικὰ ἀγαθὰ. Κι ὅταν λείπη ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ –ἀπὸ δικὴ μᾶς ὑπαιτιότητα φυσικὰ- τὰ ὕλικὰ ἀγαθὰ δὲν ἔχουν καμιὰ ἀξία καὶ δὲν μᾶς ὠφελοῦν σὲ τίποτε ἀντίθετα πολλὲς φορὲς χάνουμε κι αὐτὰ καὶ τὰ αἰώνια. Ἄς μιμηθοῦμε λοιπὸν καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ τὸν Ἄβραμ. Ἄς μάθουμε νὰ ἐλπίζουμε στὴν ἀγάπη καὶ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Ἀς μάθουμε ἀκόμη νὰ ὑποχωροῦμε καὶ νὰ συμβιβασόμαστε, χωρὶς νὰ φοβόμαστε μήπως ζημιωθοῦμε. Ἔτσι θὰ ἔχουμε εἰρήνη στὶς ψυχὲς μᾶς καὶ στὶς σχέσεις μὲ τοὺς συνανθρώπους μᾶς πάνω ἀπ' ὅλα ὁμως θὰ ἔχουμε τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, πού ἀξίζει πιὸ πολὺ ἀπ' ὅλους τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς.

17/2/1992

14. Ἄβραμ καὶ Μελχισεδέκ.

(Γέν. ιδ' 1-24)

Ὁ Λῶτ, ὅπως εἶδαμε, διάλεξε γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ, τὴν οἰκογένειά τοῦ καὶ τὰ κοπάδια τοῦ τὸ καλύτερο μέρος τῆς χώρας, τὴν εὐφορὴν περιοχὴ, στὴν ὁποία βρισκόνταν οἱ πόλεις Σόδομα καὶ Γόμορρα, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι ἦταν φοβερὰ κακοὶ καὶ διεστραμμένοι. Διάλεξε μὲ κριτήρια καθαρῶς ἐξωτερικὰ καὶ ὕλιστικά, χωρὶς νὰ λάβῃ καθόλου ὑπ' ὄψιν τὸ ποιὸν τῶν ἀνθρώπων, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους θὰ κατοικοῦσε. Ἔβαλε ἔτσι τὸν ἑαυτὸ τοῦ σὲ φοβερὲς περιπέτειες καὶ δοκιμασίες, ἀλλὰ καὶ σὲ κινδύνους μεγάλους. Μία τέτοια περιπέτεια τοῦ θὰ παρακολουθήσουμε σήμερα, συγχρόνως δὲ θὰ δοῦμε καὶ πάλι καὶ θὰ θαυμάσουμε τὴ μεγαλοψυχία τοῦ Ἄβραμ.

Ἐνας ἰσχυρὸς βασιλεὺς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὁ Χοδολλογομόρ, βασιλεὺς τῆς Ελάμ, περιοχῆς τῆς Μεσοποταμίας, μὲ τὶς ἐπιδρομὲς καὶ τοὺς κατακτητικὸς πολέμους τοῦ εἶχε ὑποτάξει πολλὰς περιοχάς, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ τὴν περιοχὴ τῶν Σοδόμων. Οἱ βασιλεῖς τῶν Σοδόμων, τῶν Γομόρρων καὶ ἄλλων τριῶν πόλεων, πού μαζὶ ὠνομάζονταν Πεντάπολις, εἶχαν γίνῃ ὑποτελεῖς στὸν Χοδολλογομόρ καὶ πλήρωναν φόρο σ' αὐτόν. Δώδεκα χρόνια ἔμειναν ὑποτελεῖς καὶ τὸν δέκατο τρίτο χρόνο ἐπανεστάτησαν ἐναντίον τοῦ καὶ συγκέντρωσαν τὶς δυνάμεις τοὺς κοντὰ στὴ Νεκρὰ θάλασσα. Ὁ Χοδολλογομόρ, παίρνοντας μαζὶ τοῦ ἄλλους τρεῖς βασιλεῖς μὲ τὰ στρατεύματά τους, ἦρθε ἐναντίον τῶν ἐπαναστατῶν, γιὰ νὰ τοὺς ὑποτάξῃ. Ἔτσι ἐγίνε πόλεμος μὲ ἀντιπάλους τέσσερις βασιλεῖς ἀπὸ τὴ μία πλευρὰ καὶ πέντε ἀπὸ τὴν ἄλλη.

Ἡ ἐπιδρομὴ τοῦ Χοδολλογομόρ ἦταν ὀρμητικὴ. Ἔθνη ἰσχυρὰ καὶ πολεμικὰ δὲν μπόρεσαν νὰ ἀντισταθοῦν. Ὁ Χοδολλογομόρ, σαρώνοντας τὰ πάντα, ἔφτασε στὴν περιοχὴ τῶν Σοδόμων, ὅπου συνάντησε τὴν ἀντίστασι τῶν πέντε βασιλέων. Αὐτοὶ στήριζαν τὶς ἐλπίδες τοὺς στὴ φύση τοῦ ἐδάφους, πού εἶχε πολλοὺς λάκκους μὲ πίσσα. Ὑπολόγιζαν ὅτι στὸ ἔδαφος αὐτὸ θὰ ἦταν δύσκολες οἱ κινήσεις τοῦ ἵππικοῦ καὶ τοῦ στρατοῦ τῶν ἐχθρῶν. Οἱ ἐλπίδες τοὺς ὁμως διαψεύσθηκαν. Οἱ διεφθαρμένοι κάτοικοι τῶν Σοδόμων δὲν μπόρεσαν νὰ ἀντισταθοῦν στὴν ὀρμὴ τοῦ Χοδολλογομόρ. Νικήθηκαν καὶ κατατροπώθηκαν κι ὅσοι γλίτωσαν ἀπὸ τὸν θάνατο καὶ τὴν αἰχμαλωσία, ἔφυγαν στὰ

βουνά, ἐνῶ ὁ Χοδολλογομόρ ἀπεχώρησε νικητής, παίρνοντας πλούσια λάφυρα καὶ πλῆθος αἰχμαλώτων, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Λῶτ μὲ τὰ ὑπάρχοντά τοῦ.

Ἔτσι ὁ Λῶτ ὑφίσταται τὶς συνέπειες τῆς κακῆς ἐκλογῆς τοῦ. Ἐδιάλεξε τὰ ὑλικά ἀγαθὰ τῆς περιοχῆς, χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ καὶ νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τοὺς κινδύνους πού κρύβονταν πίσω ἀπὸ αὐτά. Παρόμοια παθαίνει καὶ καθένας πού βάζει σὰν σκοπὸ τῆς ζωῆς τοῦ τὴν ἀπόκτηση τῶν ἀγαθῶν τοῦ κόσμου, χωρὶς νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν μὲ ποίους θὰ συναναστραφῇ καὶ θὰ συνεργασθῇ, τὶ συμβιβασμοὺς καὶ ὑποχωρήσεις θὰ ἀναγκασθῇ νὰ κάνῃ, σὲ ποίους πειρασμοὺς θὰ μπῆ καὶ ποίους κινδύνους θὰ διατρέξῃ. Γιατὶ κάποτε ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ θὰ ξεσπάσῃ ἐναντίον τῶν ἀμετανοήτων ἀμαρτωλῶν, καὶ τότε θὰ κινδυνεύσῃ νὰ συμπαρασυρθῇ κι αὐτὸς στὴν καταστροφή. Καὶ μὴν ποῦμε ὅτι ὁ Λῶτ δὲν ἐγνώριζε τὴν κακία τῶν Σοδομιτῶν. Γιατί, κι ἂν δὲν τὴν ἤξερε ἀπὸ πρὶν, τὴν εἶδε καὶ τὴ διεπίστωσε κατὰ τὴν ἐκεῖ διαμονὴ τοῦ καὶ εἶχε τὴ δυνατότητα νὰ φύγῃ καὶ νὰ γυρίσῃ κοντὰ στὸν θεῖο τοῦ, ὅπου θὰ ἦταν ἀσφαλισμένος. Το πάθημα τοῦ Λῶτ ἄς μᾶς εἶναι μάθημα, κι ἄς ἐξετάζουμε καλὰ μὲ ποίους συγκατοικοῦμε καὶ συναναστρεφόμαστε καὶ συνεργαζόμαστε. Δὲν εἶναι βέβαια πάντοτε δυνατὸν νὰ φύγουμε εἶναι ὅμως δυνατὸν καὶ ἀπαραίτητο νὰ εἴμαστε προσεκτικοὶ στὴ συναναστροφή μᾶς μὲ ἀνθρώπους πονηροὺς καὶ διεφθαρμένους.

Ἀς προχωρήσουμε ὅμως στὴ συνέχεια τοῦ ἐπεισοδίου. Κάποιος ἀπὸ κείνους πού σώθηκαν ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσία ἦρθε καὶ ἀνήγγειλε στὸν Ἄβραμ τί συνέβη. Κατοικοῦσε τότε ὁ Ἄβραμ κοντὰ στὴ βελανιδιὰ τοῦ Μαμβρη. Τι ἔκανε, ὅταν πῆρε τὴν εἶδηση; Μολονότι ὁ Λῶτ δὲν τοῦ εἶχε φερθῇ μὲ τὸν πρέποντα σεβασμό, αὐτὸς φέρεται τώρα σὰν ἀληθινὸς πατέρας καὶ ἀναλαμβάνει ἐπιχείρηση ἐπικίνδυνη, γιὰ νὰ σώσῃ τὸν ἀνεψιὸ τοῦ. Ἀφήνει τὴν εἰρηνικὴ ζωὴ καὶ γίνεται πολεμιστῆς καὶ στρατηγός, ὄχι ἀπὸ πλεονεξία ἢ φυλετικὸ μίσος, ἀλλὰ ἀπὸ ἀγάπη καὶ μόνο πρὸς τὸν συγγενὴ τοῦ πού κινδυνεύει. Συγκεντρώνει λοιπὸν ὁ Ἄβραμ ὅλους τοὺς «οικογενεῖς» τοῦ, δηλαδὴ τοὺς δούλους τοῦ πού εἶχαν γεννηθῇ μέσα στὴν οἰκογένειά τοῦ, ἀνθρώπους ἐμπίστους καὶ ἀφοσιωμένους. Καὶ ἦταν ὅλοι αὐτοὶ 318. Ἔνας ἀριθμὸς πολὺ μεγάλος γιὰ ἓνα σπίτι –αν μάλιστα λάβουμε ὑπ' ὄψιν ὅτι δὲν συμπεριλαμβάνονται σ' αὐτὸν οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ- ὅπως δὲν ὅμως πολὺ μικρὸς γιὰ πόλεμο ἐναντίον τοῦ Χοδολλογομόρ. Θὰ μπορούσε νὰ τὰ βγάλῃ πέρα ὁ Ἄβραμ μὲ 318 ἀνθρώπους πού ἦταν τελείως ἄπειροι ἀπὸ πόλεμο; Ἡ ἀνθρωπίνη λογικὴ ἔλεγε ὄχι. Ὁ Ἄβραμ ὅμως δὲν στηριζόταν στὶς δικὲς τοῦ δυνάμεις, ἀλλὰ στὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Σκεπτόταν κι αὐτὸς καὶ ἔλεγε, ὅπως ἀργότερα τὸ ἀπόγονός τοῦ Δαβὶδ: «Οὔτοι ἐν ἄρμασι καὶ οὔτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα» (Ψαλμ. ιθ' 8). Καὶ πράγματι ὁ Ἄβραμ μὲ τὸν μικρὸ ἐκεῖνο στρατὸ κατεδίωξε τὸν πολυἀριθμὸ στρατὸ τοῦ Χοδολλογομόρ, ἐπετέθη ἐναντίον τοῦ νύχτα, γιὰ νὰ τὸν αἰφνιδιάσῃ, καὶ κατῶρθωσε νὰ τὸν κατατροπώσῃ καὶ νὰ ἀπελευθερώσῃ τὸν Λῶτ καὶ ὅλους τοὺς αἰχμαλώτους καὶ τὶς γυναῖκες καὶ τὸν λαὸ τῶν Σοδόμων καὶ νὰ πάρῃ πίσω ὅλα τὰ λάφυρα πού εἶχαν ἀρπάξῃ οἱ ἐπιδρομεῖς. Καὶ ἀποδείχθηκε ἔτσι ὅτι ἡ πίστις κάνει τὸν ἀνθρωπο ἀληθινὸ παλληκᾶρι καὶ ὅτι ὁ ἀληθινὰ εὐσεβὴς ἀνθρωπος εἶναι καὶ ἀληθινὸς ἥρωας. Μήπως κι ἐμεῖς δὲν ἔχουμε τέτοιες ἀποδείξεις ἀπὸ τὴν ἱστορία μᾶς καὶ μάλιστα τὸ θαῦμα τοῦ 1940; Δὲν ἦταν κι ἐκεῖνο μιὰ νίκη ἐνὸς μικροῦ στρατοῦ ἐναντίον πανισχύρου ἐπιδρομέως, νίκη πού ἐπιτεύχθηκε μὲ τὴ δύναμι τῆς πίστεως;

Ἄξιοπρόσεκτο ὅμως εἶναι ὅτι ὁ Ἄβραμ δὲν ἐλευθέρωσε μόνο τὸν Λῶτ, ἀλλὰ καὶ ὅλο τὸν λαὸ τῶν Σοδόμων πού εἶχε αἰχμαλωτισθῇ. Ἔτσι μᾶς ἐδίδαξε ὅτι πρέπει νὰ κάνουμε τὸ καλὸ σὲ ὅλους, ὅποιοι κι ἂν εἶναι, ἀκόμη κι ἂν εἶναι κακοὶ καὶ ἀμαρτωλοὶ σὰν τοὺς Σοδομίτες. Κι ἂν τὸ ἔκανε αὐτὸ ὁ Ἄβραμ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, πόσο περισσότερο πρέπει νὰ τὸ κάνουμε ἐμεῖς πού ζοῦμε στὴν ἐποχὴ τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης;

Ἡ νίκη τοῦ Ἄβραμ ἐγίνε γνωστή στὰ Σόδομα. Τη θλίψι πού ἐπικρατοῦσε ἐκεῖ γιὰ ὅσα εἶχαν συμβῆ προηγουμένως, τὴ διαδέχθηκε χαρὰ μεγάλη. Λαὸς πολὺς μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἴδιο τὸν βασιλέα τῶν Σοδόμων βγαίνει νὰ ὑποδεχθῆ τὸν νικητὴ. Πρὶν ὅμως ὁ Ἄβραμ συναντηθῆ μὲ τὸν βασιλέα τῶν Σοδόμων, συναντᾶται μ' ἓνα ἄλλο πρόσωπο πολὺ σεβαστὸ καὶ ἐπίσημο. Το πρόσωπο αὐτὸ εἶναι ὁ Μελχισεδέκ, βασιλεὺς τῆς Σαλήμ (δηλαδὴ τῆς Ἱερουσαλήμ), ὁ ὁποῖος ἦταν συγχρόνως καὶ «ιερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου» (Γέν. ιδ' 18): ἦταν δηλαδὴ ἓνας ἀπὸ τοὺς λίγους μεμονωμένους ἀνθρώπους πού εἶχαν διατηρήσει τὴν πίστη στὸν ἀληθινὸ Θεό, καὶ μάλιστα ἦταν ἱερεὺς, προσέφερε δηλαδὴ ὁ ἴδιος θυσίες στὸν ἀληθινὸ Θεό.

Ὁ Μελχισεδέκ λοιπὸν συναντᾶ τὸν Ἄβραμ, καθὼς ἐκεῖνος περνοῦσε ἀπὸ τὴ Σαλήμ, καὶ προσφέρει σ' ἐκείνον καὶ τοὺς ἄνδρες τοῦ «ἄρτον καὶ οἶνον», ἐνῶ συγχρόνως εὐλογεῖ τὸν Ἄβραμ λέγοντας: «Εὐλογημένος Ἄβραμ τῷ Θεῷ τῷ ὑψίστῳ, ὅς ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Καὶ εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ ὑψίστος, ὅς παρέδωκε τοὺς ἐχθροὺς σοῦ ὑποχειρίους σοί» (Γέν. ιδ' 19-20). Εὐγνωμονώντας γιὰ τὴν εὐλογία αὐτὴ, ὁ Ἄβραμ προσφέρει στὸν Μελχισεδέκ τὸ ἓνα δέκατο ἀπὸ ὅλα τὰ λάφυρα πού εἶχε πάρει.

Ὁ Μελχισεδέκ εἶναι ἓνα πολὺ μυστηριῶδες πρόσωπο. Δὲν ξέρουμε γι' αὐτὸν τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὸ περιστατικὸ αὐτό. Παρουσιάζεται ξαφνικὰ στὴ ζωὴ τοῦ Ἄβραμ καὶ δὲν ξαναφαίνεται ἔπειτα. Οὔτε γιὰ τὴ γέννησὶ τοῦ γίνεται λόγος οὔτε γιὰ τὸν θάνατό τοῦ. Φαίνεται σὰν νὰ μὴν ἔχη ἀρχὴ καὶ τέλος. Γι' αὐτὸ καὶ ἀπόστολος Παῦλος λέει γι' αὐτὸν ὅτι εἶναι «ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχων» (Εβρ. ζ' 2). Το ὄνομά τοῦ σημαίνει «βασιλεὺς δικαιοσύνης», καὶ εἶναι βασιλεὺς τῆς Σαλήμ, πού σημαίνει «βασιλεὺς εἰρήνης» (Εβρ. ζ' 2). Εἶναι ἀκόμη βασιλεὺς καὶ ἱερεὺς συγχρόνως. Ὅλα αὐτὰ τὸν κάνουν νὰ εἶναι τύπος καὶ σύμβολο τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ὡς ἄνθρωπος δὲν ἔχει πατέρα, γιὰτὶ γεννήθηκε «ἐκ Πνεύματος Ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου», ὡς Θεὸς ὅμως δὲν ἔχει μητέρα, γιὰτὶ γεννήθηκε ἀπὸ μόνο τὸν Πατέρα. Δὲν ἔχει οὔτε ἀρχὴ οὔτε τέλος εἶναι αἰώνιος. Εἶναι βασιλεὺς, ὅπως ὁ Μελχισεδέκ, ἀλλὰ καὶ ἱερεὺς συγχρόνως, ἀρχιερεὺς αἰώνιος, πού προσέφερε τὴν ὑψίστη καὶ τελεία θυσία, τὴ θυσία τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ, γιὰ τὴ δικὴ μᾶς λύτρωση καὶ σωτηρία. Εἶναι τόσο μεγάλη ἡ ἀναλογία καὶ ἡ ὁμοιότης μεταξὺ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Μελχισεδέκ, ὥστε μερικοὶ ἐρμηνευταὶ ὑπεστήριξαν ὅτι ὁ Μελχισεδέκ δὲν ἦταν πρόσωπο πού ἔζησε στὴ γῆ -γιατὶ ἀλήθεια εἶναι περίεργο πὼς ὁ Ἄβραμ δὲν τὸν εἶχε γνωρίσει ὡς τότε οὔτε καὶ ὕστερα φαίνεται συνδεδεμένος μαζί τοῦ- ἀλλὰ ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, πού παρουσιάσθηκε μὲ μορφή ἀνθρώπου καὶ μὲ τὸ ὄνομα Μελχισεδέκ καὶ εὐλόγησε τὸν Ἄβραμ. Καὶ αὐτὸ μὲν δὲν μποροῦμε νὰ τὸ ὑποστηρίξουμε μὲ βεβαιότητα βέβαιο ὅμως ἀπολύτως εἶναι ὅτι ὁ Μελχισεδέκ εἶναι πρόσωπο ἀξιосέβαστο, ἀνώτερο ἀπὸ τὸν Ἄβραμ, ἀφοῦ δικαιοῦται νὰ τὸν εὐλογῆ ὡς ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου καὶ νὰ δέχεται ἀπὸ αὐτὸν τὸ ἓνα δέκατο τῶν λαφύρων.

Ἐπὶ ὅμως καὶ μία ἀκόμη ὁμοιότης τοῦ Μελχισεδέκ μὲ τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Ὁ Μελχισεδέκ ὑποδεχόμενος τὸν Ἄβραμ «εξήνεγκεν ἄρτους καὶ οἶνον» (Γέν. ιδ' 18). Αὐτὰ τὰ πρόσφερε βέβαια στὸν Ἄβραμ καὶ στοὺς ἄνδρες τοῦ, πού ἦταν κουρασμένοι ἀπὸ τὴ μάχη καὶ τὴν πορεία καὶ εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ τροφή καὶ ἐνίσχυσι. Δὲν ὑπάρχει ὅμως ἀμφιβολία ὅτι ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος πού πρόσφερε ὁ Μελχισεδέκ, ἦταν προτύπων τοῦ μυστηρίου τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας. Ἐτσι ἔχουμε στὸ πρόσωπο τοῦ πλήρη προτύπων τοῦ μεγάλου ἀρχιερέως Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος, πρὶν προσφέρει τὸν ἑαυτοῦ τοῦ θυσία στὸν ἐπουράνιο Πατέρα, παρέδωσε τὸ μυστήριον τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας, στὸ ὁποῖο ὑπὸ τὰ εἶδη τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου προσφέρουμε εἰς τοὺς αἰῶνας τὴ θυσία τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Κυρίου. Γιὰ ὅλα αὐτὰ ὁ Κύριος ὀνομάζεται στοὺς ψαλμοὺς «ιερεὺς εἰς τὸν

αίωνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ» (Ψαλμ. Θρ' 4), δηλαδή ἱερεὺς αἰώνιος, ὁμοίος μὲ τὸν Μελχισεδέκ.

Ὁ Μελχισεδέκ εὐλόγησε τὸν Ἄβραμ ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο δὲν ὑπάρχει ἀνώτερος καὶ ἰσχυρότερος τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἔκτισε τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ γῆ καὶ ἐπομένως εἶναι κύριος καὶ ἐξουσιαστής τῶν πάντων τοῦ Θεοῦ, τοῦ ὁποῖου ἡ εὐλογία μπορεῖ νὰ δώση κάθε πλοῦτο καὶ δόξα καὶ εὐτυχία. Εὐλόγησε ὁμως καὶ τὸν ἴδιο τὸν Θεὸ πού χάρισε τὴ νίκη στὸν Ἄβραμ. Γιατὶ σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ εὐχαριστία γιὰ κάθε κατόρθωμα καὶ γιὰ κάθε εὐτυχία. Αὐτὸν λοιπὸν ὀφείλουμε νὰ εὐχαριστοῦμε καὶ νὰ δοξολογοῦμε γιὰ κάθε μεγάλο ἔργο πού συντελεῖται εἴτε ἀπὸ μᾶς εἴτε ἀπὸ τοὺς ἄλλους, γιατί ὅλα μὲ τὴ βοήθεια τοῦ κατορθώνονται καὶ χωρὶς αὐτὸν τίποτε δὲν μποροῦμε νὰ ἐπιτύχουμε.

Μετὰ τὴ συνάντηση τοῦ μὲ τὸν Μελχισεδέκ ὁ Ἄβραμ συναντᾶται τέλος μὲ τὸν βασιλέα τῶν Σοδόμων, ποῦ, ὅπως εἶπαμε, εἶχε βγῆ μαζί μὲ τὸν λαὸ τοῦ νὰ ὑποδεχθῆ τὸν νικητὴ. Ὁ βασιλεὺς, ἀναγνωρίζοντας τὴ νίκη καὶ τὴν προσφορὰ τοῦ Ἄβραμ καὶ θέλοντας νὰ τὸν ἀνταμείψῃ, τοῦ ἐπρότεινε νὰ ἐπιστρέψῃ μόνο τοὺς ἀνθρώπους πού εἶχε αἰχμαλωτίσει ὁ Χοδολλογομόρ, καὶ νὰ κρατήσῃ τὰ ἄλογα καὶ τὰ λάφυρα πού εἶχε πάρει στὴ μάχη. Ἄν ὁμως ὁ βασιλεὺς τῶν Σοδόμων φάνηκε τόσο γενναιόδωρος, ὁ Ἄβραμ ἔδειξε ἀκόμη μεγαλύτερη ἀνωτερότητα καὶ ἀνιδιοτέλεια. Δὲν εἶχε πολεμήσει ὁ Ἄβραμ γιὰ νὰ πάρῃ λάφυρα, ἀλλὰ μόνο γιὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν Λῶτ. Γι' αὐτὸ στὴν πρόταση τοῦ βασιλέως ἀπάντησε ὡς ἑξῆς: «Ὁρκίζομαι στὸν Θεὸ τὸν ὑψίστο, πού ἔκτισε τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ γῆ, ὅτι δὲν θὰ πάρω ἀπὸ τὰ δικά σου τίποτε, οὔτε μία κλωστή, οὔτε ἓνα λουρὶ ὑποδήματος, γιὰ νὰ μὴν πῆς: Ἐγὼ ἔκανα πλούσιο τὸν Ἄβραμ» (Γέν. ιδ' 22-23). Δέχθηκε μόνο νὰ πάρῃ τὴν τροφὴ πού ἔφαγαν οἱ ἄνδρες τοῦ κατὰ τὴ διάρκειά τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τὸ μερίδιό πού ἀνήκε σὲ μερικοὺς γείτονες πού εἶχαν πολεμήσει μαζί τοῦ.

Ἴσως φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ὑπερήφανος καὶ ἀλαζονικὸς ὁ λόγος αὐτὸς τοῦ Ἄβραμ ἂν προσέξουμε ὁμως, θὰ διαπιστώσουμε ὅτι εἶναι λόγος εὐλαβῆς καὶ πιστός. Ὁ Ἄβραμ στηρίζει τὴν ἐμπιστοσύνη καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ στὸν Θεό. Αναγνωρίζει ὅτι σ' αὐτὸν ὀφείλει ὅλα τὰ πλούτη τοῦ καὶ τὰ ἀγαθὰ τοῦ καὶ σὲ κανέναν ἄλλον. Γι' αὐτὸ δὲν θέλει νὰ δώσῃ σὲ κανένα τὸ δικαίωμα νὰ ἰσχυρισθῆ ὅτι αὐτὸς τὸν ἔκανε πλούσιο. Πρὸ παντὸς ὁμως δὲν θέλει νὰ δώσῃ τὸ δικαίωμα αὐτὸ στὸν βασιλέα τῶν Σοδόμων. Γιατὶ, ἂν δεχόταν τὴν προσφορὰ τοῦ, θὰ διέτρεχε τὸν κίνδυνο νὰ τοῦ παραδώσῃ τὴν ἀνεξαρτησία τοῦ καὶ νὰ γίνῃ ὑποχείριός τοῦ, συγχρόνως δὲ νὰ κατηγορηθῆ ὡς πλεονέκτης καὶ ἄπληστος. Πολὺ σωστὰ λοιπὸν ἀπέρριψε τὴν προσφορὰ. Εἶναι χίλιες φορὲς προτιμότερο νὰ εἶμαστε φτωχοὶ μὲ τὸν Θεὸ παρὰ πλούσιοι μὲ τὸν κόσμον.

Ἀρνήθηκε λοιπὸν ὁ Ἄβραμ τὰ δῶρα τοῦ βασιλέως τῶν Σοδόμων: προηγουμένως ὁμως εἶχε δεχθῆ τὰ δῶρα τοῦ Μελχισεδέκ. Εἶναι κι αὐτὸ πολὺ σημαντικό, γιατί μᾶς διδάσκει ὅτι οὔτε κάθε δῶρο πού μᾶς προσφέρεται πρέπει νὰ τὸ ἀπορρίπτουμε οὔτε ὅλα νὰ τὰ δεχόμαστε, ἀλλὰ νὰ ἐξετάζουμε προσεκτικὰ ποῖος προσφέρει, τί μᾶς προσφέρει καὶ πρὸ παντὸς ἀπὸ ποιά ἐλατήρια κινεῖται καὶ σὲ ποῖο σκοπὸ ἀποβλέπει, καὶ ἀναλόγως νὰ ρυθμίζουμε τὴ στάση μᾶς.

Ἄς προσέξουμε τέλος πόσο ἐλεύθερη ἦταν ἡ ψυχὴ τοῦ Ἄβραμ ἀπὸ τὴν πλεονεξία καὶ τὴ φιλαργυρία. Πλοῦτο ὀλόκληρο τοῦ προσφέρει ὁ βασιλεὺς τῶν Σοδόμων, κι αὐτὸς τὸν περιφρονεῖ. Κι ἐνῶ συνήθως οἱ νικηταὶ τσακώνονται γιὰ τὴ διανομὴ τῶν λαφύρων, ἐδῶ ὁ νικητὴς τὰ ἐπιστρέφει ὅλα στὸν νικημένο. Ἐνῶ ἐκεῖνοι πού ἔχουν πολλὰ ἀγωνίζονται νὰ ἀποκτήσουν περισσότερα, ὁ Ἄβραμ μένει ἀσυγκίνητος μπροστὰ στὸν θησαυρὸ πού τοῦ προσφέρεται. Ἀλλὰ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁ Ἄβραμ, ἂν καὶ πλούσιος, κέρδισε τὸν παράδεισο γιατί ἦταν πάντοτε κύριος τοῦ πλούτου καὶ ὄχι δοῦλος τοῦ. Ἄν, ὅπως εἶπε ὁ Κύριος, εἶναι δύσκολο νὰ μποῦν οἱ πλούσιοι στὸν παράδεισο, αὐτὸ

όφείλεται στο ότι ή ψυχή τούς δένεται μέ τò χρημα. Αν ή ψυχή μάς εἶναι ἐλεύθερη ἀπό τήν προσκόλλησι καί τήν υποδούλωση αὐτή, τότε ó πλοῦτος ὄχι μόνο δέν θά μάς φράξη τήν εἴσοδο τοῦ παραδείσου, ἀλλά θά γίνη καί τò μέσον πού θά μάς ὀδηγήσῃ σ' αὐτόν.

24/2/1992

15. Ἡ διαθήκη τοῦ Θεοῦ.

(Γέν. ιε' - ιζ' 27)

Μεγάλη καί σημαντική ἦταν ή νίκη τοῦ Ἄβραμ ἐναντίον τοῦ Χοδολλογομόρ κι ἀκόμη μεγαλύτερη ή νίκη τοῦ κατὰ τοῦ πειρασμοῦ τῶν ὑλικῶν θησαυρῶν. Ὁ Θεός ὅμως ἔρχεται ὕστερα ἀπό τίς γενναῖες αὐτές πράξεις τοῦ Ἄβραμ νά τοῦ δείξῃ ὅτι τὸν προορίζει γιά πολὺ μεγαλύτερα πράγματα καί γιά ὑψηλοτέρους σκοπούς, μπροστὰ στοὺς ὁποίους δέν ἦταν τίποτε ή δόξα τοῦ γιά τή νίκη ἐναντίον τῶν τεσσάρων βασιλέων.

Καί πρώτα-πρώτα ὁ Θεός ἐμφανίζεται στὸν Ἄβραμ σὲ ὄραμα -ὄχι σὲ ὄνειρο- καί τοῦ λέει: «Μὴ φοβοῦ, Ἄβραμ, ἐγὼ ὑπερασπίζω σοῦ καί ἐστὶ σοῦ ὁ μισθὸς πολὺς» (Γέν. ιε' 1). Ἀσφαλῶς ὁ Ἄβραμ θά εἶχε κάποιον φόβο, μήπως ὁ Χοδολλογομόρ θελήσῃ νά τὸν ἐκδικηθῇ γιά τήν ἥττα πού ὑπέστη. Γι' αὐτὸ ὁ Θεός τὸν καθησυχάζει καί τὸν ἐνισχύει, λέγοντάς τοῦ ὅτι αὐτὸς θά τὸν ὑπερασπίζῃ καί ἐπομένως δέν πρέπει νά φοβᾶται οὔτε τὸν Χοδολλογομόρ οὔτε κανέναν ἄλλον ἐχθρό. Κι ἀκόμη τοῦ ὑπόσχεται ὅτι θά εἶναι μεγάλη ή ἀμοιβή τοῦ γιά τήν ἀνδρεία πού ἔδειξε καί γιά τήν πίστι καί ὅλες τίς ἀρετές τοῦ. Ὁ Ἄβραμ ὅμως εἶχε τὸν καημὸ τοῦ. Ὁ Θεός τοῦ εἶχε ὑποσχεθῇ πλήθος ἀπογόνων, κι ἔβλεπε νά περνοῦν τὰ χρόνια καί νά μὴν ἀποκτᾶ παιδί. Βρίσκει λοιπὸν τήν εὐκαιρία νά διατυπώσῃ μέ πολὺ σεβασμὸ, σὰν παιδί πρὸς τὸν πατέρα, τὸ παράπονὸ τοῦ. «Κύριε», λέει, «τί θά μοῦ δώσῃς; Τί νά τήν κάνω τή μεγάλη ἀμοιβή; Τα χρόνια μοῦ περνοῦν καί θά πεθάνω ἄτεκνος, καί θά μέ κληρονομήσῃ ὁ Ελιέζερ, ὁ γιὸς τῆς δούλης μοῦ» (Γέν. ιε' 2-3). Ἔτσι γινόταν τότε σύμφωνα μέ τὸ δίκαιο τῶν νομαδικῶν φυλῶν. Ὁ Θεός ὅμως ἀπαντᾷ κατηγορηματικὰ στὸν Ἄβραμ: «Ὅχι. Δέν θά σὲ κληρονομήσῃ ὁ δοῦλος σοῦ, ἀλλὰ αὐτὸς πού θά γεννηθῇ ἀπὸ σένα» (Γέν. ιε' 4). Καί ὀδηγώντας τὸν Ἄβραμ ἔξω ἀπὸ τή σκηνή τοῦ τοῦ δείχνει τὸν κατὰστερο οὐρανὸ καί τοῦ λέει: «Σήκωσε τὰ μάτια σοῦ στὸν οὐρανὸ καί μέτρησε τ' ἀστέρια, ἂν μπορώς. Ἔτσι, σὰν τ' ἀστέρια, θά εἶναι οἱ ἀπόγονοί σοῦ» (Γέν. ε' 5). Θά ἦταν λοιπὸν ἀναρίθμητοι οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἄβραμ, ὅπως ἀναρίθμητα εἶναι μέ γυμνὸ μάτι τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ. Ἀλλὰ τὰ ἄστρα δέν εἶναι μόνο ἀναρίθμητα εἶναι καί λαμπρά. Καί τὸ σπέρμα τοῦ Ἄβραμ λοιπὸν θά ἦταν λαμπρὸ καί ἔνδοξο..

Ἔπειτα ἀπὸ τή νέα αὐτή ὑπόσχεσι καί διαβεβαίωση τοῦ Θεοῦ καί Ἄβραμ δέν σκέπτεται πλέον τήν προχωρημένη ἡλικία τοῦ καί τὸ ὅτι τὸ σῶμα τοῦ καί τὸ σῶμα τῆς Σάρας ἦταν νεκρὰ ὡς πρὸς τήν ἰκανότητα τῆς τεκνογονίας πιστεύει ὅτι ὁ Θεός μπορεῖ καί ἀπὸ νεκρὰ σώματα νά ἀναστήσῃ πολυαρίθμους ἀπογόνους. «Καί ἐπίστευσεν Ἄβραμ τῷ Θεῷ, καί ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην» (Γέν. ιε' 6). Δέχθηκε μέ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ καί ή πίστις τοῦ αὐτῆ τοῦ λογαριάσθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ σὰν μεγάλη ἀρετή, ὥστε ὁ Θεός νά τὸν δικαιώσῃ.

Καί ὁ Θεός ἐξακολουθεῖ νά ὀμιλῇ πρὸς τὸν Ἄβραμ καί τοῦ λέει: «Ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεός σοῦ πού σὲ ἔβγαλα ἀπὸ τή χώρα τῶν Χαλδαιῶν καί σὲ ὠδήγησα στή χώρα αὐτή, γιά νά σοῦ τή δώσω ὡς κληρονομία» (Γέν. ιε' 7). Καί ὁ Ἄβραμ, ὄχι ἀπὸ ἀπιστία, ἀλλὰ θέλοντας νά δυναμώσῃ τήν πίστη τοῦ, ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ νά τοῦ δώσῃ κάποιον σημάδι γιά τή βεβαιότητα τῶν λόγων τοῦ. Ὁ Θεός τότε παραγγέλλει στὸν Ἄβραμ νά ἐτοιμάσῃ γιά θυσία ἕνα δαμάλι, μιὰ γίδα κι ἕνα κριάρι, ὅλα τριῶν ἐτῶν, δηλαδή ἐνηλικιωμένα καί τέλεια, καθὼς ἐπίσης κι ἕνα τρυγόνι κι ἕνα περιστέρι. Κατὰ τή διάρκεια τῆς θυσίας αὐτῆς ἐμφανίζεται ὁ Θεός μέ τή μορφὴ φωτιᾶς καί καπνοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο

ἀναπηδοῦν πύρινες γλῶσσες, περνᾶ ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ σφάγια καὶ τὰ κατακαίει. Ὁ Ἄβραμ ἔχει πέσει σὲ ἕκτασι: ἐνῶ δηλαδή οἱ σωματικές τοῦ δυνάμεις ἀδρανοῦν, διατηρεῖ πλήρη αυτοσυνειδησία, καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ εἶναι ἐλεύθερη νὰ παρακολουθῇ ὅσα τοῦ ἀποκαλύπτει ὁ Θεός. Ἐνῶ λοιπὸν βρίσκεται στὴν κατάστασι αὐτή, ὁ Θεὸς τὸν πληροφορεῖ ὅτι οἱ ἀπόγονοὶ τοῦ θὰ ζήσουν γιὰ μεγάλο διάστημα σὲ ξένη χώρα καὶ ὑπὸ τὴν κυριαρχία λαοῦ ποῦ θὰ τοὺς ταλαιπωρήσῃ ἐπὶ 400 χρόνια μετὰ τὸ διάστημα αὐτὸ ὅμως θὰ ἐλευθερωθοῦν καὶ θὰ ἔλθουν μὲ πολὺ πλοῦτο στὴ Χαναάν καὶ θὰ τὴν κατακτήσουν, ὑποτάσσοντας τὰ ἔθνη ποῦ κατοικοῦν σ' αὐτήν.

Ἔτσι μὲ τὸν ἐπίσημο αὐτὸν τρόπο ὁ Θεὸς ἐπικύρωσε τὴ διαθήκη τοῦ πρὸς τὸν Ἄβραμ καὶ τοὺς ἀπογόνους τοῦ. Μελετώντας ὅμως ἐμεῖς οἱ Χριστιανοὶ τὰ γεγονότα αὐτά, ἄς μὴν ξεχνοῦμε ὅτι ὁ Θεὸς ὑπέγραψε γιὰ μᾶς μία νέα διαθήκη, τὴν ὁποία ἐπικύρωσε μὲ τὴ θυσία τοῦ μονογενοῦς Υἱοῦ τοῦ καὶ μὲ τὴ διαθήκη αὐτὴ μᾶς ὑπόσχεται ὅχι κληρονομία ἐπιγείου χώρας, ἀλλὰ «κληρονομίαν ἀφθαρτον καὶ ἀμίαντον καὶ ἀμόλυντον, τετηρημένην ἐν οὐρανοῖς» (Α' Πέτρ. α' 4).

Ἡ ὑπόσχεσις ὅμως τοῦ Θεοῦ γιὰ ἀπόκτησι ἀπογόνων ἀργοῦσε νὰ πραγματοποιηθῇ. Ἡ Σάρα ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι στείρα καὶ νὰ δοκιμάζῃ μεγάλη λύπη γιὰ τὴν ἀτεκνία τῆς. Ἐκανε λοιπὸν στὸν Ἄβραμ μία πρότασι, ἡ ὁποία σήμερα φαίνεται παράξενη καὶ ἀπαράδεκτη, τότε ὅμως δὲν ἦταν ἄγνωστη καὶ ἀσυνήθιστη. Τα ἦθη ἦταν χαλαρὰ καὶ ἡ πολυγαμία δὲν ἀπαγορευόταν. Μποροῦσε ἐπίσης ὁ ἄνδρας νὰ ἔχῃ ἐκτὸς τῆς κυρίας συζύγου καὶ ἄλλες συζύγους κατωτέρας τάξεως, τὰ παιδιά τῶν ὁποίων θεωροῦνταν παιδιά τῆς κυρίας συζύγου. Ἐπρότεινε λοιπὸν ἡ Σάρα στὸν Ἄβραμ νὰ πάρῃ σὰν τέτοια δεύτερη σύζυγο τὴν ὑπηρέτρια τῆς τὴν Ἄγαρ, γιὰ νὰ ἀποκτήσῃ ἐκεῖνος ἀπόγονο, νὰ γίνῃ κι ἐκεῖνη μητέρα. Καὶ ὁ Ἄβραμ δὲν ἀπέκρουσε τὴν πρότασίν τῆς. Καὶ οἱ δύο πάντως εἶχαν ὡς κίνητρο ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο τὴν ἐπιθυμία τῆς τεκνογονίας. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Σάρα δὲν ἀφήνει τὴν ψυχὴ τῆς νὰ κυριευθῇ ἀπὸ ζηλοτυπία, καὶ ὁ Ἄβραμ εἶναι ἀπαλλαγμένος ἀπὸ κάθε φιληδονία. Ἴσως καὶ νὰ ἔκαναν τὴ σκέψῃ ὅτι ὁ Θεὸς ὑποσχέθηκε μὲν στὸν Ἄβραμ ἀπογόνους, δὲν εἶπε ὅμως ὅτι αὐτοὶ θὰ γεννηθοῦν ἀπὸ τὴ Σάρα. Ἔτσι ὁ Ἄβραμ ἦρθε σὲ συζυγικὴ ἔνωσι μὲ τὴν Ἄγαρ καὶ αὐτὴ ἔμεινε ἔγκυος.

Ἡ πρόθεσις λοιπὸν τοῦ Ἄβραμ καὶ τῆς Σάρας ἦταν ἀγαθὴ, δὲν σκέφθηκαν ὅμως τίς συνέπειες ποῦ μποροῦσε νὰ ἔχῃ τὸ σχέδιο αὐτό. Καὶ οἱ συνέπειες ἦταν δυσάρεστες γιὰ τὴν ἴδια τὴ Σάρα ποῦ τὸ συνέλαβε. Γιατὶ ἡ Ἄγαρ, ὅταν ἀντελήφθη ὅτι εἶναι ἔγκυος, ξέχασε ὅτι ἦταν δούλη, σήκωσε κεφάλι καὶ ἄρχισε νὰ περιφρονῇ τὴν κυρία τῆς. Ἀσφαλῶς θὰ τὴν περιγελοῦσε γιὰ τὴν στείρωσίν τῆς καὶ θὰ καμάρωνε γιὰ τὸν ἑαυτὸ τῆς, ποῦ θὰ ἔδινε ἀπόγονο καὶ κληρονόμο στὸν Ἄβραμ. Ξεχνοῦσε ὅτι τὴν τιμὴ αὐτὴ τὴ χρωστοῦσε στὴ Σάρα, ἡ ὁποία μὲ τὰ χέρια τῆς τὴν ἔδωσε σὰν σύζυγο στὸν Ἄβραμ. Ἡ συμπεριφορὰ αὐτὴ τῆς Ἄγαρ δείχνει πόσο εὐκόλα διαστρέφεται ὁ ἄνθρωπος, ὅταν ἀπότομα ὑψώνεται καὶ δοξάζεται.

Ἦταν ἐπόμενο τώρα νὰ πικραθῇ καὶ νὰ πληγωθῇ ἡ Σάρα καὶ νὰ μετανοιώσῃ γι' αὐτὸ ποῦ εἶχε κάνει. Ἐνῶ ὅμως ἦταν ὑπεύθυνη ἡ ἴδια, ρίχνει τὴν εὐθύνη στὸν ἄνδρα τῆς. «Ἄδικούμαι -τοῦ λέει- ἐξ αἰτίας σοῦ. Ἐγὼ σοῦ ἔδωσα τὴ δούλη μου ὡς σύζυγο, καὶ τώρα ποῦ εἶναι ἔγκυος, μὲ περιφρονεῖ καὶ μὲ ἀτιμάζει. Ὁ Θεὸς ἄς κρίνῃ ἀνάμεσά μᾶς ποιὸς ἔχει δίκιο» (Γέν. ις' 5). Ἡ τελευταία αὐτὴ φράσις ἰσοδυναμεῖ μ' αὐτὸ ποῦ λέμε σήμερα: Ἀπ' τὸν Θεὸ νὰ τὸ βρῆς αὐτὸ ποῦ μοῦ ἔκανες. Πικρὰ λοιπὸν καὶ ἄδικα τὰ παράπονα τῆς Σάρας. Μήπως ὅμως δὲν παθαίνουμε κι ἐμεῖς συχνὰ τὸ ἴδιο; Ρίχνουμε στοὺς ἄλλους τὴν εὐθύνη γιὰ ὅσα μᾶς συμβαίνουν, τοὺς κατηγοροῦμε ὡς αἰτίους, ἐνῶ πολλὰς φορὰς ὑπεύθυνοι εἴμαστε ἐμεῖς μὲ τίς ἀμαρτίες ἢ τίς ἄστοχες καὶ ἀπερίσκεπτες ἐνέργειες μᾶς.

Τι ἀπάντησε ὅμως ὁ Ἄβραμ στὴ Σάρα; «Ἴδου ἡ παιδίσκη σοῦ ἐν ταῖς χερσὶ σοῦ χρῶ αὐτὴ ὡς ἂν σοῦ ἀρεστὸν ἦ» (Γέν. ις' 6). Νά, ἡ δούλη σοῦ εἶναι στὰ χέρια σοῦ δούλη σοῦ ἦταν καὶ δούλη σοῦ

έξακολουθεῖ νὰ εἶναι. Μεταχειρίσου τὴν ὅπως σοῦ ἀρέσει. Δὲν ἐθύμωσε λοιπὸν ὁ Ἄβραμ, μολονότι ἡ Σάρα τὸν ἀδικοῦσε, ἀλλὰ ἀπάντησε μὲ τρόπο εἰρηνικὸ καὶ καταπραϋντικὸ. Καὶ ἔδειξε μὲ τὴ συμπεριφορὰ τοῦ ὅτι στὴν ἔνωση μὲ τὴν Ἄγαρ δὲν τὸν ὠδήγησε καμιὰ σαρκικὴ ἐπιθυμία, ἀλλὰ μόνον ὁ πόθος γιὰ τὴν ἀπόκτηση τέκνου, πού ἦταν καὶ τῆς Σάρας πόθος, καὶ ὅτι μόνον τὴ Σάρα θεωροῦσε νόμιμη σύζυγὸ τοῦ.

Πὼς φέρθηκε τώρα ἡ Σάρα πρὸς τὴ δούλη τῆς; «Εκάκωσεν αὐτήν», μᾶς πληροφορεῖ ἡ Γραφή (Γέν. ις' 6), δηλαδὴ τὴν ἐκάκοποίησε. Καὶ βέβαια ἦταν ἀνάγκη νὰ παιδαγωγηθῆ καὶ νὰ σωφρονισθῆ ἡ Ἄγαρ, γιὰ νὰ ταπεινωθῆ καὶ νὰ συναισθανθῆ τὸ σφάλμα τῆς φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ Σάρα παρασύρθηκε ἀπὸ τὴν πίκρα καὶ τὴν ὀργὴ τῆς καὶ φέρθηκε σκληρὰ στὴν Ἄγαρ, τόσο, ὥστε ἐκεῖνη ἔφυγε κρυφὰ ἀπὸ τὴ σκηνὴ τοῦ Ἄβραμ μὲ σκοπὸ νὰ μὴν ξαναγυρίσῃ. Δὲν ἦταν ὅμως τόσο ἡ αὐστηρότης τῆς Σάρας ἐκεῖνο πού ἔκανε τὴν Ἄγαρ νὰ φύγῃ, ὅσο ὁ πληγωμένος ἐγωϊσμὸς τῆς. Ἡ ἀπερίσκεπτη φυγὴ τῆς τὴν ἔβαλε σὲ περιπέτειες. Προχωρώντας μόνη στὴν ἔρημο ἔφτασε κουρασμένη σὲ μία πηγὴ. Ἐκεῖ ὅμως τῆς παρουσιάζεται ἄγγελος καὶ τὴ ρωτᾷ: «Ἄγαρ, δούλη τῆς Σάρας, ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι καὶ ποῦ πηγαίνεις;». Τῆς θυμίζει ἔτσι ὁ ἄγγελος ὅτι ἦταν δούλη τῆς Σάρας καὶ ἦταν ὑποχρεωμένη νὰ μείνῃ κοντὰ τῆς. Ἡ Ἄγαρ ἀπαντᾷ: «Φεύγω κρυφὰ ἀπὸ τὴν κυρία μου τὴ Σάρα». Καὶ ὁ ἄγγελος πάλι τῆς λέει: «Γύρισε πίσω στὴν κυρία σου καὶ ταπεινώσου κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία τῆς» (Γέν. ις' 8-9). Τῆς προλέγει ἀκόμη ὁ ἄγγελος ὅτι θὰ γεννήσῃ γιὸ καὶ θὰ τὸν ὀνομάσῃ Ἰσμαήλ, πού σημαίνει: ὁ Θεὸς ἀκούει, καὶ ὅτι οἱ ἀπόγονοὶ τῆς θὰ εἶναι πλῆθος μεγάλο. Ταπεινωμένη καὶ μετανιωμένη τώρα ἡ Ἄγαρ ἐπιστρέφει κοντὰ στὴν κυρία τῆς καὶ ἐκεῖ γεννᾷ τὸν Ἰσμαήλ, ὅταν ὁ Ἄβραμ ἦταν 86 ἐτῶν.

Ἔτσι ὁ Ἄβραμ ἀπέκτησε παιδιὰ ἀπὸ τὴν Ἄγαρ. Το παιδιὸ ὅμως αὐτό, ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, γεννήθηκε «κατὰ σάρκα» (Γαλ. δ' 23). Δὲν ἦταν ἐκεῖνο πού ὑποσχέθηκε ὁ Θεός. Καὶ θὰ ἐπλήθαιναν βέβαια καὶ διὰ τοῦ Ἰσμαήλ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἄβραμ καὶ θὰ γίνονταν «ὡς ἡ ἄμμος τῆς γῆς» (Γέν. ιγ' 16), ὅχι ὅμως καὶ «ὡς τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ»: θὰ ἦταν δηλαδὴ πλῆθος μεγάλο, χωρὶς ὅμως τὴ δόξα καὶ τὴ λαμπρότητα πού θὰ εἶχε τὸ ἄλλο σπέρμα τοῦ Ἄβραμ, τὸ ὁποῖο θὰ τοῦ ἔδινε πραγματικούς καὶ γνησίους ἀπογόνους.

Δεκατρία χρόνια πέρασαν ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ Ἰσμαήλ, καὶ ὁ Ἄβραμ ἦταν τώρα 99 ἐτῶν. Στὸ διάστημα αὐτὸ ὁ Θεὸς σιωποῦσε. Κι ὅταν πιά κάθε ἐλπίδα γιὰ τὴν ἀπόκτηση παιδιοῦ ἀπὸ τὴ Σάρα φαινόταν νὰ ἔχη σβῆσει, ἐμφανίζεται ὁ Θεός. Γιατὶ ὁ Θεὸς ἐπεμβαίνει, ὅταν ὁ ἄνθρωπος βρίσκεται σὲ ἐσχάτη ἀδυναμία, γιὰ νὰ δείξῃ τὴ δύναμή τοῦ, ἡ ὁποία μπορεῖ νὰ κἀνῃ τὰ ἀδύνατα δυνατά. Ἡ νέα αὐτὴ ἐμφάνιση τοῦ Θεοῦ στὸν Ἄβραμ ἔχει πολὺ μεγάλη σημασία.

Ὁ Θεὸς δηλώνει πρῶτα τὴν ταυτότητά τοῦ. «Εγὼ εἰμι ὁ Θεὸς σου», λέει. Δὲν σου ὀμιλεῖ ἄνθρωπος, ἀλλὰ ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Πρόσεξε λοιπὸν καλὰ αὐτὰ πού θὰ σου πῶ. «Εὐαρέσκει ἐνώπιον ἐμοῦ καὶ γίνου ἄμεμπτος» (Γέν. ιζ' 1). Αὐτὸ ζητεῖ ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν Ἄβραμ αὐτὸ ζητεῖ καὶ ἀπὸ τὸν καθένα μᾶς: νὰ εἴμαστε ἀρεστοὶ σ' αὐτὸν μὲ τὸ νὰ τηροῦμε τὶς ἐντολὲς τοῦ κι ἔτσι νὰ ἀναδεικνυόμαστε τέλειοι καὶ νὰ μὴ λησμονοῦμε ποτὲ ὅτι εἴμαστε ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος βλέπει καὶ παρακολουθεῖ τὰ πάντα, τοὺς λόγους, τὰ ἔργα μᾶς, ἀκόμη καὶ τοὺς κρυφοὺς διαλογισμοὺς μᾶς.

Ἐπειτα ὁ Θεὸς ἐπαναλαμβάνει ὅλες τὶς ὑποσχέσεις πού εἶχε δώσει κατὰ καιροὺς στὸν Ἄβραμ: ὅτι δηλαδὴ θὰ πληθύνῃ πολὺ τοὺς ἀπογόνους τοῦ, θὰ εἶναι Θεὸς τοῦ καὶ Θεὸς τῶν καὶ θὰ τοὺς προστατεύῃ πάντοτε καὶ ὅτι θὰ δώσῃ σ' αὐτοὺς ὡς κτῆμα αἰώνιο τὴ χώρα αὐτὴ, στὴν ὁποία κατοικεῖ τώρα ὁ Ἄβραμ. Ἐδῶ πρέπει νὰ τονίσουμε γιὰ νὰ λυθοῦν ἀπορίες πού εἶναι πιθανὸν νὰ γεννηθοῦν- ὅτι οἱ ὑποσχέσεις αὐτὲς δὲν ἀναφέρονται μόνον στοὺς σαρκικοὺς ἀπογόνους τοῦ

Άβραμ, αλλά και στους πνευματικούς, σε όσους θα δείξουν την πίστη του Άβραμ, και κυρίως σ' αυτούς. Η διαθήκη του Θεού με τον παλιό Ισραήλ ήταν προσωρινή ή διαθήκη με τον νέο Ισραήλ είναι αιώνια. Αλλά και η χώρα που υποσχέθηκε ο Θεός στον Άβραμ και τους απογόνους του δεν ήταν τόσο η επίγειος Χαναάν, όσο η έπουράνιος Ιερουσαλήμ, ο παράδεισος, ή βασιλεία των ουρανών. Η επίγειος Χαναάν ήταν ο τύπος και η προεικόνισις ή έπουράνιος είναι η πραγματοποίησης. Έτσι οι υποσχέσεις του Θεού εκπληρώθηκαν και κατά γράμμα, γιατί στους σαρκικούς απογόνους του Άβραμ ο Θεός έδωσε πράγματι την επίγειο Χαναάν για πολλούς αιώνες ως κατοικία τους, και κατά πνεύμα, γιατί για τους πνευματικούς απογόνους του έτοίμασε ως κληρονομία αιώνια τη βασιλεία των ουρανών.

Ακούοντας τις υποσχέσεις του Θεού ο Άβραμ έπεσε με το πρόσωπο στη γη, προσκύνησε δηλαδή βαθειά τον Θεό που του μιλούσε, δείχνοντας έτσι τη μεγάλη ευλάβειά του και την άκλόνητη πίστη του στα λόγια του Θεού.

Για να θυμούνται τις υποσχέσεις του, ο Θεός μετονομάζει τώρα τον Άβραμ και τη Σάρα. Ο Άβραμ μετονομάζεται σε Άβραάμ. Το παλιό του όνομα εσήμαινε μεγάλος ή ένδοξος πατέρας το νέο σημαίνει: πατέρας πλήθους, πατέρας με πολλούς απογόνους. Και η Σάρα μετονομάζεται σε Σάρρα. Το πρώτο της όνομα εσήμαινε: η πριγκίπισσά μου· το νέο σημαίνει: πριγκίπισσα πολλών. Και με τα νέα ονόματα λοιπόν ο Θεός έπιβεβαιώνει τις υποσχέσεις του. Το είχε όμως και ξεκάθαρα στον Άβραάμ: «Εύλογήσω αυτήν (δηλαδή τη Σάρρα) και δώσω σοί έξ αυτής τέκνον» (Γέν. ιζ' 16). Στο άκουσμα αυτής της πληροφορίας ο Άβραάμ «έγέλασε», χάρηκε υπερβολικά για το άπροσδόκητο γεγονός, και έπεσε πάλι και προσκύνησε τον Κύριο. Σαν στοργικός πατέρας όμως θυμήθηκε τον Ισμαήλ, που είχε ήδη αποκτήσει, και έζήτησε και γι' αυτόν την προστασία του Θεού. Ο Θεός του απάντησε ότι και ο Ισμαήλ θα είναι εύλογημένος και θα γίνη πατέρας πολλών έθνών, ή υπόσχεσις του όμως θα εκπληρωθή στον γιο που θα γεννήση ή Σάρρα σ' ένα χρόνο και που θα όνομασθή Ισαάκ.

Σαν σημάδι και σφραγίδα της διαθήκης που έκανε ο Θεός με τον Άβραάμ ώρισε την περιτομή. Παρήγγειλε δηλαδή στον Άβραάμ να περιτμηθί ο ίδιος, ο γιός του Ισμαήλ και όλοι οι άρρενες δοῦλοι του, και στο έξής κάθε άρσενικό που θα γεννιέται από τη γενιά του Άβραάμ να περιτέμνεται την όγδόη ήμέρα από τη γέννηση του. Προειδοποίησε δε ότι όποιος δεν θα τηρήση την έντολή αυτή, θα τιμωρηθί με έξολοθρεμό, γιατί περιφρόνησε τη διαθήκη του Θεού. Και ο Άβραάμ συμμορφώθηκε άπολύτως με την έντολή του Θεού, χωρίς να λογαριάση τον πόνο και την ταλαιπωρία που θα του προκαλοῦσε ή επέμβασις αυτή.

Γιατί όμως ο Θεός ώρισε την περιτομή; Ποιό ήταν το νόημά της; Πρώτον, ήταν μία μικρή αίματηρή θυσία, με την όποία έπισφραγιζόταν ή διαθήκη του Θεού με τον Άβραάμ. “Όπως άργότερα ή νέα διαθήκη θα έπισφραγιζόταν με το αίμα του Ιησοῦ Χριστού, έτσι τώρα, άφοῦ ή θυσία εκείνη δεν είχε προσφερθί άκόμη, έπρεπε καθένας που ήθελε να συμπεριληφθί στη διαθήκη του Θεού, να προσφέρη κάτι από τον έαυτό του. Δεύτερον, ήταν συμμόρφωσις πρὸς την έντολή του Θεού και όμολογία και υπόσχεσις ότι, όπως συμμορφώνεται πρὸς την έντολή αυτή, έτσι είναι πρόθυμος να συμμορφωθί και πρὸς όλες τις άλλες έντολές του Θεού. Τρίτον, ήταν μία διαρκής παραγγελία και υπόμνησις του Θεού πρὸς κάθε Ιουδαῖο ότι έπρεπε να φυλάγεται από τον μολυσμό της σαρκικής άμαρτίας ότι όλο μὲν το σώμα του άνήκε στον Θεό και έπρεπε να τηρηται καθαρὸ από την άμαρτία, ιδιαίτέρως όμως το μέλος της περιτομής δεν έπρεπε με κανένα τρόπο να γίνεται όργανο της άμαρτίας.

Πέρα όμως από αυτά ή περιτομή ήταν τύπος του χριστιανικού βαπτίσματος. Γιατί κατά το βάπτισμα το Άγιο Πνεύμα κατά τρόπο άορατο και μυστικό μάς κάνει μία άλλη περιτομή, την «περιτομή καρδιάς» (Ρωμ. β' 28), κατά την οποία περικόπτονται όχι δέρμα και μέλη σαρκικά, αλλά ή άμαρτία και τὰ πάθη, και καθαρίζεται και ξανακαινουργώνεται ή ψυχή. Γι' αυτή την περιτομή γράφει ο Παύλος: «Περιετμήθητε περιτομή χειροποιήτω έν τή απεκδύσει του σώματος των άμαρτιών τής σαρκός» (Κολοσ. β' 11).

Σήμερα έμεϊς δέν περιτεμόμαστε, γιατί, όταν έλθη τὸ τέλειο, δέν έχουν πλέον θέσι οί τύποι και οί προεικονίσεις. Δέν χρειάζεται πλέον νά χύσουμε αίμα, για νά γίνουμε κληρονόμοι τής νέας διαθήκης, γιατί έχυσε τὸ αίμα του ὁ Χριστός. Ας δοξάσουμε τὸν Θεό, γιατί μάς ἀπήλλαξε ἀπὸ τὴν ὀδυνηρὴ περιπέτεια τής περιτομῆς και μάς έδωσε τὴ δυνατότητα νά γινόμαστε με τρόπο ἀνώδυνο μέλη του νέου λαοῦ του και ἄς φροντίζουμε νά διατηροῦμε τὴν ψυχή μάς περιτετμημένη και καθαρὴ ἀπὸ κάθε άμαρτία και κακία, για νά εἴμαστε γνήσια τέκνα του Ἄβραάμ και κληρονόμοι των έπαγγελιών του Θεοῦ.

2/3/1992

16. Σόδομα και Γόμορρα.

(Γέν. ιη' - ιθ' 38)

Δέν πέρασε πολὺς καιρὸς ἀπὸ τότε πού ὁ Θεὸς ὑποσχέθηκε στὸν Ἄβραάμ ὅτι θὰ του δώσει παιδι ἀπὸ τὴ Σάρρα, και έμφανίζεται πάλι στὸν Ἄβραάμ, για νά προσδιορίσει τὸν χρόνο, κατά τὸν ὁποῖο θὰ γίνη αὐτό. Ἡ έμφάνισις αὐτὴ του Θεοῦ γίνεται, ὅπως θὰ δοῦμε, κατά τρόπο πολὺ αἰσθητό. Ἀκολουθοῦν ή δραματικὴ περιγραφή τής καταστροφῆς των Σοδόμων και των Γομόρρων και οί νέες περιπέτειες του Λὼτ πού συνδέονται με αὐτήν. Τα γεγονότα αὐτὰ θὰ παρακολουθήσουμε σήμερα.

Πλησίαζε μεσημέρι, και ὁ Ἄβραάμ καθόταν έξω ἀπὸ τὴ σκηνή του, έτοιμος νά φιλοξενήσει και νά περιποιηθῆ κάθε περαστικὸ ὄδοιπόρο. Ἐνῶ λοιπὸν βρισκόταν ἐκεῖ, εἶδε νά στέκονται λίγο πιὸ πέρα τρεῖς ἄνδρες. Ἀμέσως τρέχει πρὸς αὐτούς, τὸς ὑποδέχεται προσκυνώντας τὸς τιμητικά και τὸς προσκαλεῖ νά φιλοξενηθοῦν και νά ξεκουραστοῦν στὴ σκηνή του. Οί τρεῖς ἄνδρες δέχονται τὴν πρότασή του, και ὁ Ἄβραάμ τὸς φιλοξενεῖ κάτω ἀπὸ τὴν δρῦν Μαμβρη. Τους προσφέρει νερὸ νά πλύνουν τὰ πόδια τὸς παραγγέλλει στὴ Σάρρα νά ζυμώσει σμιγδάλι και νά ψήσει πρόχειρες λαγάνες τρέχει στὸ κοπάδι και παραγγέλλει νά σφάξουν και νά ψήσουν ἓνα τρυφερὸ μοσχάρι και ὅταν αὐτὰ έτοιμάσθηκαν, τὰ παραθέτει στοὺς ξένους μαζί με γάλα και βούτυρο. Κι ἐνῶ ἐκεῖνοι τρῶνε, αὐτὸς στέκεται ὀρθιος κοντὰ τὸς, έτοιμος νά τὸς ὑπηρετήσει. Αὐτὴ εἶναι ή περίφημη φιλοξενία του Ἄβραάμ, πού έμεινε παροιμιώδης, ὡστε μέχρι σήμερα νά χαρακτηρίζουμε ὡς Ἄβραμιαία κάθε φιλοξενία πού προσφέρεται με ἀπλότητα και γενναιοδωρία.

Ποῖοι ἦταν ὅμως οί τρεῖς ἐκεῖνοι ξένοι; Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, παρακινώντας τὸς Χριστιανούς νά εἶναι φιλόξενοι, προσθέτει ὅτι κάποιοι, ἐπειδὴ ἦταν φιλόξενοι –κι ἓνας ἀπὸ αὐτούς ἦταν και ὁ Ἄβραάμ- «έλαθον ξενίσαντες ἀγγέλους» (Εβρ. ιγ' 2): δηλαδή, χωρὶς νά τὸ καταλάβουν, ἀξιώθηκαν νά φιλοξενήσουν ἀγγέλους. Σύμφωνα με' αὐτὰ λοιπὸν οί τρεῖς ξένοι του Ἄβραάμ ἦταν ἄγγελοι. Ἐν τούτοις ἀπὸ τὴ διήγησι τής Γραφῆς φαίνεται ὅτι ὁ ἓνας ἀπὸ τὸς τρεῖς εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τὸς ἄλλους. Αὐτὸς ἀποφασίζει, αὐτὸς ὀμιλεῖ, ἐνῶ οί ἄλλοι δύο σιωποῦν. Αὐτὸν ὁ Ἄβραάμ τὸν ὀνομάζει Κύριο και ή ὀνομασία αὐτὴ ταιριάζει στὸν Θεό. Το πρόσωπο αὐτὸ ἔπειτα ἀπὸ λίγο χωρίζεται ἀπὸ τὰ ἄλλα και μένει συνομιλώντας με τὸν Ἄβραάμ, ἐνῶ τὰ ἄλλα δύο φεύγουν πρὸς τὰ Σόδομα. Και τώρα πια ή Γραφή λέει καθαρὰ ὅτι τὸ πρόσωπο αὐτὸ εἶναι ὁ Θεός, ἐνῶ τὰ ἄλλα δύο εἶναι ἄγγελοι. Ὡστε στὸν Ἄβραάμ παρουσιάσθηκε ὁ Θεὸς συνοδευόμενος ἀπὸ δύο ἀγγέλους. Και ὁ φιλόξενος

πατριάρχης, χωρίς να τὸ καταλάβη, νομίζοντας ὅτι φιλοξενεῖ τρεῖς ξένους διαβάτες, φιλοξένησε τὸν ἴδιο τὸν Θεὸ καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ πρόσωπα ἦταν τρία, πολλοὶ πατέρες θεωροῦν τὴν ἐμφάνιση αὐτὴ σὰν μιὰ υποτύπωση τοῦ μυστηρίου τῆς ἁγίας Τριάδος, πού θὰ ἀποκαλυπτόταν πλήρως πολὺ ἀργότερα, στὰ χρόνια τῆς Καινῆς Διαθήκης.

Ἡ φιλοξενία τοῦ Ἀβραάμ ἔλαβε πλούσια ἀμοιβή. Μετὰ τὸ γεῦμα καὶ Θεὸς λέει στὸν Ἀβραάμ: «Θὰ σὲ ἐπισκεφθῶ πάλι τοῦ χρόνου τέτοιον καιρὸ, καὶ τότε ἡ Σάρρα θὰ ἔχη γιό» (Γέν. ιη' 10). Ἔτσι ὁ Θεὸς προέλεγε ὅτι μέσα σ' ἓνα χρόνο ἡ Σάρρα θὰ γινόταν μητέρα. Καὶ ὀνομάζοντας τὴ Σάρρα μὲ τὸ ὄνομα τῆς, φανέρωνε τὴν παγγνωσία τοῦ καὶ ἐπομένως τὴ θεότητα τοῦ. Ἀλλὰ ἡ παγγνωσία τοῦ Θεοῦ φάνηκε καθαρότερα εὐθύς ἀμέσως. Ἡ Σάρρα, πού βρισκόταν μέσα στὴ σκηνή, ἀκούοντας τὸν λόγο αὐτόν, κρυφογέλασε μὲ δυσπιστία λέγοντας: «Δὲν μοῦ συνέβη αὐτὸ μέχρι τώρα καὶ θὰ γίνη τώρα πού ὁ κύριός μου, ὁ σύζυγός μου, εἶναι προχωρημένος στὰ χρόνια;» (Γέν. ιη' 12). Μέσα στὴ σκηνή ἔγινε αὐτὸς ὁ παντογνώστης Κύριος ὅμως τὸ ἀντελήφθη καὶ τὸ ἀπεκάλυψε λέγοντας: «Γιατὶ γέλασε ἡ Σάρρα ἀμφιβάλλοντας γιὰ τὸ μήνυμα πού τῆς ἔφερα; Μήπως ὑπάρχει τίποτε ἀδύνατο στὸν Θεό;» (Γέν. ιη' 13-14). Τώρα πιά δὲν μένει καμιὰ ἀμφιβολία στὸν Ἀβραάμ καὶ τὴ Σάρρα ὅτι ἔχουν μπροστὰ τοὺς τὸν ἴδιο τὸν Θεό. Ἀλλὰ τὰ τρία οὐράνια πρόσωπα δὲν ἔμειναν γιὰ πολὺ στὴ σκηνή τοῦ Ἀβραάμ. Ὁ προορισμὸς τοὺς ἦταν τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα καὶ οἱ ἄλλες γειτονικὲς τοὺς πόλεις. Πρὸς τὰ ἐκεῖ κατευθύνονται τώρα οἱ δύο ἄγγελοι, ἐνῶ τὸ κύριο πρόσωπο, ὁ Θεός, μένει ἀκόμη συνομιλώντας μὲ τὸν Ἀβραάμ καὶ τοῦ ἀποκαλύπτει τὰ σχέδια τοῦ γιὰ τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα. Το κάνει αὐτὸ σὰν μιὰ ἐκδήλωση τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ πρὸς τὸν Ἀβραάμ, ἀλλὰ καὶ διότι γνωρίζει, ὅπως λέει, ὅτι ὁ Ἀβραάμ θὰ διδάξη στοὺς ἀπογόνους τοῦ αὐτὰ πού πρόκειται νὰ συμβοῦν, γιὰ νὰ μάθουν ἐκεῖνοι νὰ σέβονται καὶ νὰ τηροῦν τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ ἐκπληρωθοῦν οἱ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ γι' αὐτούς. Λέει λοιπὸν ὁ Θεὸς στὸν Ἀβραάμ ὅτι οἱ ἀμαρτίες τῶν κατοίκων τῶν πόλεων ἐκείνων ἐπλήθυναν πάρα πολὺ, ὥστε ἐξαντλήθηκε πλέον ἡ μακροθυμία τοῦ. Ὁ Ἀβραάμ, ἀκούοντας τὰ λόγια αὐτά, καταλαβαίνει ὅτι ἔφτασε ἡ ὥρα τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ. Καὶ γνωρίζει βέβαια κι αὐτὸς πόσο ἀμαρτωλοὶ εἶναι οἱ κάτοικοι τῶν Σοδομῶν, εἶναι ὅμως τόσο ἀγαθὸς καὶ σπλαγχνικὸς, ὥστε λυπᾶται γι' αὐτό. Σκέπτεται ἐξ ἄλλου ὅτι ἐκεῖ, ἀνάμεσα στοὺς ἀμαρτωλοὺς καὶ διεφθαρμένους Σοδομίτες, βρίσκεται καὶ ὁ Λῶτ, ποῦ, ὅσο κι ἂν δὲν τοῦ φέρθηκε καλά, εἶναι συγγενῆς τοῦ καὶ ὅπωςδήποτε ξεχωρίζει ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς περιοχῆς. Καὶ τολμᾷ νὰ ὑποβάλῃ μὲ πολλὴ εὐλάβεια μιὰ παράκληση στὸν Θεό: «Κύριε», λέει, «εἶναι δυνατὸν νὰ καταστρέψῃς τὸν δίκαιο μαζί μὲ τὸν ἀσεβῆ; Ἄν βρεθοῦν στὴν πόλι πενήντα δίκαιοι, θὰ τοὺς καταστρέψῃς; Δὲν θὰ ἀφήσῃς ἀτιμώρητο ὄλο τὸν τόπο γιὰ χάρη τῶν πενήντα δικαίων; Εἶμαι βέβαιος ὅτι δὲν θὰ κάνῃς κάτι τέτοιο, δὲν θὰ τιμωρήσῃς δηλαδὴ καὶ τοὺς δικαίους μαζί μὲ τοὺς ἀσεβεῖς» (Γέν. ιη' 23-25). Καὶ ὁ Θεὸς ἀπαντᾷ κατηγορηματικὰ: «Ἄν βρεθοῦν στὰ Σόδομα πενήντα δίκαιοι, δὲν θὰ τιμωρήσω ὅλη τὴν πόλι καὶ τὸν τόπο γιὰ χάρη τοὺς» (Γέν. ιη' 26). Ξέρει ὅμως ὁ Ἀβραάμ ὅτι οὔτε ὁ μικρὸς αὐτὸς ἀριθμὸς δικαίων δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ βρεθῇ στὰ Σόδομα. Γι' αὐτὸ κάνει νέα ἐρώτηση: «Ἄν οἱ δίκαιοι δὲν εἶναι πενήντα, ἀλλὰ σαράντα πέντε, θὰ καταστρέψῃς τὴν πόλι ἐξ αἰτίας τῶν πέντε;» (Γέν. ιη' 28). Καὶ ὁ Θεὸς ἀπαντᾷ πάλι ὅτι καὶ στὴν περίπτωση αὐτὴ δὲν θὰ καταστρέψῃ τὴν πόλι. Καὶ ὁ Ἀβραάμ, κατεβάζοντας συνεχῶς τὸν ἀριθμὸ τῶν δικαίων, φτάνει στοὺς δέκα. Καὶ παίρνει πάλι ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴ διαβεβαίωση ὅτι, καὶ ἂν μόνο δέκα δίκαιοι βρεθοῦν, δὲν θὰ καταστρέψῃ τὰ Σόδομα χάριν αὐτῶν.

Δυστυχῶς στὰ Σόδομα δὲν ὑπῆρχαν οὔτε δέκα δίκαιοι παρὰ μόνο ὁ Λῶτ καὶ ἡ οἰκογένειά τοῦ. Ἡ συνομιλία ὅμως αὐτὴ τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν Ἀβραάμ μᾶς ἀποκαλύπτει τρεῖς μεγάλες ἀλήθειες: Πρῶτον, τὸ μέγεθος τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ Θεοῦ. Ἐξαντλεῖ ὅλα τὰ περιθώρια ὁ Θεὸς καὶ δίνει πληθὸς εὐκαιριῶν στὸν ἀμαρτωλό, γιὰ νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ διορθωθῇ. Καὶ μόνο ὅταν ἡ μακροθυμία τοῦ δὲν φέρῃ ἀποτελέσματα, ἀφήνει νὰ ξεσπάσῃ ἡ δικαία ὀργὴ τοῦ. Δεύτερον, τὴ

δικαιοσύνη του Θεού. Δεν τιμωρεί ποτέ άδικα ο Θεός. Δεν εξολοθρεύει τους δικαίους εξ αιτίας των αδικών. Τούναντίον πολλές φορές αφήνει και τους αδικούς ατιμωρήτους χάριν των δικαίων. Και τρίτον, την ευεργετική σημασία που έχουν για τον κόσμο οι δίκαιοι. Είναι «τὸ ἄλας τῆς γῆς» (Ματθ. ε' 13), ἡ συντηρητικὴ δύναμις που προφυλάγει τὸν κόσμο ἀπὸ τὴν καταστροφή καὶ ἀναστέλλει τὴν ἐκδήλωση τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ. Ἀλλίμονο ἂν δὲν ὑπῆρχαν οἱ δίκαιοι. Ὁ κόσμος θὰ εἶχε ἤδη καταστραφῆ. Το ὅτι ὁ Θεὸς δὲν μᾶς τιμωρεῖ, παρὰ τὴν ἐξαχρείωση καὶ τὴ διαφθορὰ που ἐπικρατεῖ, εἶναι ἀπόδειξις ὅτι ὑπάρχουν καὶ δίκαιοι καὶ εἶναι ἀσφαλῶς ὄχι δέκα καὶ εἴκοσι, ἀλλὰ πολὺ περισσότεροι, ἔστω κι ἂν δὲν φαίνονται καὶ δὲν τοὺς γνωρίζουμε. Ἄς φροντίζουμε ὅμως νὰ ἀνήκουμε κι ἐμεῖς στὴν κατηγορία τῶν δικαίων, γιὰ νὰ εἶναι μεγαλύτερες καὶ πλουσιώτερες οἱ ἐκδηλώσεις τῆς ἀγάπης καὶ τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐμᾶς καὶ πρὸς ὅλο τὸν κόσμο.

Μετὰ τὴ συνομιλία τοῦ αὐτῆ με τὸν Ἀβραὰμ ὁ Θεὸς ἔφυγε, ἐνῶ ὁ Ἀβραὰμ ἐπέστρεψε στὴ σκηνὴ τοῦ καὶ κάθισε ἡσυχος περιμένοντας τὴν ἔκβαση τῶν πραγμάτων. Ἐν τῷ μεταξύ οἱ δύο ἄγγελοι ἔφτασαν στὰ Σόδομα καὶ πρὸς τὸ βράδυ συνάντησαν στὴν πύλη τῆς πόλεως τὸν Λῶτ. Ἀσφαλῶς τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τὸν εἶχε ὀδηγήσει ἐκεῖ. Μόλις εἶδε τοὺς δύο ξένους ὁ Λῶτ, χωρὶς βέβαια νὰ καταλάβῃ ὅτι ἦταν ἄγγελοι, ἔσπευσε νὰ τοὺς ὑποδεχθῆ καί, ὅπως ὁ Ἀβραὰμ, τοὺς κάλεσε νὰ φιλοξενηθοῦν στὸ σπίτι τοῦ. Ἐκεῖνοι στὴν ἀρχὴ ἀρνήθηκαν ὁ Λῶτ ὅμως ἐπέμενε καὶ τοὺς ἔπεισε νὰ δεχθοῦν. Ἔτσι βλέπουμε ὅτι κι αὐτὸς θεωροῦσε ὑποχρέωση καὶ καθῆκον τοῦ τὴν ἄσκηση τῆς φιλοξενίας. Ἀσφαλῶς τὸ παράδειγμα τοῦ θείου τοῦ τὸν εἶχε ἐπηρεάσει ευεργετικά. Ἀκόμη ὅμως ὁ Λῶτ θὰ συλλογιζόταν καὶ τοὺς κινδύνους που θὰ διέτρεχαν οἱ ξένοι μέσα στὸ διεφθαρμένο περιβάλλον τῶν Σοδόμων. Καὶ τὰ πράγματα τὸν ἐδικαίωσαν.

Μόλις οἱ κάτοικοι τῶν Σοδόμων πληροφορήθηκαν τὴν ἀφιξὴ τῶν δύο ξένων, ἔσπευσαν ὅλοι μαζί στὸ σπίτι τοῦ Λῶτ, νέοι καὶ γέροι, καὶ ζητοῦσαν τί νομίζετε; Νὰ τοὺς παραδώσῃ ὁ Λῶτ τοὺς δύο φιλοξενουμένους τοῦ, γιὰ νὰ ἀσελήσουν ἐπάνω τοὺς! Σε τέτοιο ἀπελπιστικὸ βαθμὸ εἶχε φτάσει ἡ διαφθορὰ τῶν Σοδομιτῶν! Καὶ ἀσφαλῶς ἦταν ἄξιοι ὄχι ἀπλῆς τιμωρίας, ἀλλὰ καταστροφῆς καὶ ἀφανισμοῦ.

Σε πολὺ δύσκολη θέσι βρέθηκε ὁ Λῶτ. Θὰ ἦταν μεγάλη ντροπὴ καὶ προσβολὴ νὰ ἀτιμαστοῦν οἱ φιλοξενούμενοι τοῦ. Ἐπάνω στὴν ἀμηχανία καὶ τὴν ἀπελπισία τοῦ ὁ Λῶτ κάνει μία πρόταση στοὺς Σοδομίτες: νὰ τοὺς παραδώσῃ τὶς δύο κόρες τοῦ, γιὰ νὰ ἀτιμάσουν αὐτὲς καὶ ὄχι τοὺς ξένους. Σκέφθηκε ἴσως ὅτι, προκειμένου νὰ γίνῃ μία πρᾶξις αἰσχρὴ καὶ σιχαμερὴ, θὰ ἦταν λιγότερο κακὸ νὰ γίνῃ μιὰ ἄλλη ὄχι καὶ τόσο ἀφύσικη. Ἡ πρότασὴ τοῦ ἦταν πρότασις ἀπελπισίας. Σκεπτόταν με τὶς ἀνθρώπινες προϋποθέσεις καὶ δὲν ἔβλεπε ἄλλη λύση. Ἀλλὰ τότε ἀκριβῶς οἱ δύο ξένοι ἔδειξαν ποῖοι ἦταν. Ἐπεμβαίνοντας δυναμικὰ ἐτράβηξαν τὸν Λῶτ μέσα στὸ σπίτι, ἔκλεισαν τὴν πόρτα καὶ ἔπληξαν τοὺς Σοδομίτες με τύφλωσι, ὥστε νὰ μὴ μποροῦν νὰ βροῦν τὴν πόρτα. Παρὰ τὴν τιμωρία τοὺς ὅμως ἐκεῖνοι ἔμειναν ἀμετανόητοι κι ἐπέμεναν νὰ ἀναζητοῦν τὴν πόρτα, μέχρις ὅτου ἔπεσαν κάτω παράλυτοι ἀπὸ τὴν κούρασι. Τόση ἦταν ἡ ἐξαχρείωσὴς τοὺς, ὥστε δὲν τοὺς σωφρόνισε οὔτε ἡ τιμωρία. Τόσο πολὺ διαστρέφει καὶ τυφλώνει τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ἀμαρτία. Ἔπειτα ἀπὸ τὴ διαγωγή αὐτῆ τῶν Σοδομιτῶν δὲν ἔμεναν πιά ἄλλα περιθώρια. Οἱ δύο ἄγγελοι ἀποκαλύπτουν στὸν Λῶτ ὅτι ἡ πόλις πρόκειται νὰ καταστραφῆ, καὶ τοῦ παραγγέλλουν νὰ φύγῃ μαζί με τὴν οἰκογένειά τοῦ, γιὰ νὰ σωθῆ κι ἂν ἔχη ἄλλους συγγενεῖς ἢ γνωστούς, νὰ τοὺς εἰδοποιήσῃ ἀμέσως, γιὰ νὰ φύγουν μαζί τοῦ. Πράγματι ὁ Λῶτ βγήκε καὶ ἀνακοίνωσε αὐτὰ στοὺς δύο γαμπροὺς τοῦ, με τοὺς ὁποίους ἦταν ἀρραβωνιασμένες οἱ κόρες τοῦ. Ἐκεῖνοι ὅμως δὲν τὰ ἔδωσαν σημασία τοὺς φάνηκαν γελοία καὶ ἀπίθανα. Ἔχασαν ἔτσι τὴ μοναδικὴ εὐκαιρία τῆς σωτηρίας.

Ὁ Ὁ Λῶτ βέβαια σκέφθηκε διαφορετικά. Πίστεψε ἀπόλυτα στὰ λόγια τῶν ἀγγέλων. Ἐν τούτοις ἔδειξε κι αὐτὸς κάποια ἀργοπορία. Πῶς ν' ἀφήσῃ σπίτι, περιουσία, συγγενεῖς; Ἴσως καὶ ἡ γυναίκα

τοῦ καὶ οἱ κόρες τοῦ νὰ ἦταν ἀκόμη πιὸ διστακτικὲς καὶ ἀναβλητικὲς. Γι' αὐτὸ χρειάστηκε νὰ τοὺς βιάσουν οἱ ἄγγελοι καὶ νὰ τοὺς πάρουν ἀπὸ τὸ χέρι, σὰν νὰ ἦταν μικρὰ παιδιὰ, καὶ νὰ τοὺς βγάλουν ἀπὸ τὴν πόλι. Καὶ τώρα τοὺς παραγγέλλουν: «Φύγετε, γιὰ νὰ σώσετε τὴ ζωὴ σᾶς: μὴ γυρίσετε νὰ δῆτε πίσω σᾶς καὶ μὴ σταθῆτε στὰ περὶχωρα τῶν Σοδόμων, ἀλλὰ ἀνεβῆτε στὸ βουνό, γιὰ νὰ σωθῆτε» (Γέν. ιθ' 17). Με ἄλλα λόγια: Δὲν ἀπομένει πιά τίποτε ἄλλο, παρὰ νὰ σώσετε τὴ ζωὴ σᾶς. Μὴν κοιτᾶτε κτήματα καὶ χρήματα μὴ λογαριάζετε γαμπροὺς καὶ συγγενεῖς. Κόψετε κάθε δεσμὸ μὲ τὴν πόλι τῆς ἀμαρτίας, γιὰ νὰ σωθῆτε. Τα λόγια αὐτὰ τῶν ἀγγέλων θυμίζουν καὶ σ' ἐμᾶς ὅτι πρέπει νὰ φεύγουμε μὲ ὅλες μᾶς τὶς δυνάμεις ἀπὸ τοὺς τόπους καὶ τὶς ἀφορμὲς τῆς ἀμαρτίας νὰ κόβουμε κάθε δεσμὸ μὲ κάθε τὶ πού μπορεῖ νὰ μᾶς ρίξη στὴν ἀμαρτία νὰ μὴ γυρίζουμε νὰ κοιτάξουμε πίσω, γιὰτὶ κινδυνεύουμε νὰ ξαναγυρίσουμε στὶς κακὲς μᾶς συνήθειες. Μόνο ἡ ἀποφασιστικὴ καὶ ἔγκαιρη φυγὴ μπορεῖ νὰ μᾶς σώσει.

Νύχτα εἶχαν φύγει ἀπὸ τὰ Σόδομα ὁ Λὼτ καὶ οἱ οἰκεῖοι τοῦ. Ἔβγαινε πιά ὁ ἥλιος, ὅταν ἔφτασαν στὴ μικρὴ πόλι Σηγὼρ, στοὺς πρόποδες τοῦ βουνοῦ. Καὶ ξαφνικὰ ἦρθε ἡ καταστροφὴ ἀπὸ τὸν οὐρανό. «Καὶ Κύριος ἐβρεξεν ἐπὶ Σόδομα καὶ Γόμορρα θεῖον καὶ πῦρ παρὰ Κυρίου ἐξ οὐρανοῦ καὶ κατέστρεψε τὰς πόλεις ταύτας καὶ πᾶσαν τὴν περὶχωρον καὶ πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τὰ ἀνατέλλοντα ἐκ τῆς γῆς» (Γέν. ιθ' 2-25). Θειάφι καὶ φωτιά ἐβρεξε ὁ Θεὸς ἀπὸ τὸν οὐρανό. Ἀφοῦ δηλαδὴ ἔπεσε πρῶτα τὸ θειάφι καὶ σκέπασε σὰν χιόνι τὰ πάντα, ἦρθε ὕστερα ἡ φωτιά. Ὁ τόπος μεταβλήθηκε σ' ἓνα ἀπέραντο καμίνι, μέσα στὸ ὁποῖο καταστράφηκαν τὰ πάντα: ἄνθρωποι, σπίτια, δέντρα, ζῶα. Ὁ ἄλλοτε εὐφορος τόπος ἔγινε μία λίμνη μὲ νερὰ πικρὰ καὶ μεταλλικὰ, γεμάτα ἀλάτι καὶ πίσσα, μέσα στὰ ὁποῖα δὲν ζῆ τίποτε. Γι' αὐτὸ καὶ ὀνομάζεται Νεκρὰ θάλασσα.

Ἡ τρομερὴ αὐτὴ τιμωρία τῶν Σοδόμων πρέπει νὰ μᾶς θυμίζῃ τὶς φοβερὲς τιμωρίες τῆς αἰωνίου κολάσεως, τὶς ὁποῖες ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης παρομοιάζει μὲ «λίμνην καιομένην ἐν πυρὶ καὶ θείῳ» (Αποκ. καὶ 8), παίρνοντας τὴν εἰκόνα ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τῶν Σοδόμων. Καὶ βέβαια δὲν εἶναι θειάφι ὑλικὸ οὔτε φωτιά αἰσθητὴ οἱ τιμωρίες ἐκεῖνες, ἀλλὰ κάτι πολὺ φοβερώτερο. Ἀς προσέξουμε νὰ μὴν πέσουμε στὴ λίμνη ἐκείνη, γιὰτὶ θὰ βασανίζομαστε χωρὶς καμιά ἐλπίδα νὰ τερματισθοῦν τὰ βάσανα μᾶς.

Ἡ γυναίκα ὅμως τοῦ Λὼτ δὲν ἔφτασε στὴ Σηγὼρ. Γιατί, ὅπως διηγεῖται ἡ Γραφή, «επέβλεψεν εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἐγένετο στήλη ἀλός» (Γέν. ιθ' 20). Παρὰ τὴ ρητὴ ἐντολὴ τῶν ἀγγέλων νὰ μὴν κοιτᾶσουν πίσω, γύρισε νὰ δῆ τὶ γινόταν στὰ Σόδομα κι ἀμέσως ἔμεινε στὸν τόπο νεκρὴ σὰν ἀγαλμα ἄψυχο. Αὐστηρὴ ἦταν ἡ τιμωρία τῆς δικαίας ὅμως, ὅπως καὶ τῶν Σοδομιτῶν. Γιατί μὲ τὴν ἐνέργεια τῆς ἔδειχνε παρακοὴ στὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ καὶ συγχρόνως δυσπιστία στὰ λόγια τοῦ καὶ περιέργεια ἀνωφελή.

Ἀλλὰ οἱ περιπέτειες τοῦ Λὼτ δὲν τελειώνουν ἐδῶ. Ὁ Λὼτ δὲν ἔμεινε στὴ Σηγὼρ. Ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ ἦταν νὰ σωθῆ στὸ βουνό. Φεύγει λοιπὸν μὲ τὶς δύο θυγατέρες τοῦ στὸ βουνό καὶ κατοικεῖ σὲ μία σπηλιά. Πόσο ταπεινώνεται ὁ ἄνθρωπος καὶ πόσες θλίψεις καὶ στερήσεις μπορεῖ νὰ ὑπομείνῃ! Ὅταν φιλονεικούσαν οἱ βοσκοὶ τοῦ Λὼτ μὲ τοὺς βοσκούς τοῦ Ἀβραάμ, δὲν τοῦ ἔφταναν οὔτε τὰ βουνά, στὰ ὁποῖα ἔμεινε ὁ θεῖος τοῦ, οὔτε ἡ περὶχωρος τοῦ Ἰορδάνου: τώρα ἀρκεῖται σὲ μία σπηλιά, ἀφοῦ ἔχασε τὰ πάντα. Ἀς μένουμε λοιπὸν εὐχαριστημένοι μὲ τὰ ἀγαθὰ πού μᾶς δίνει ὁ Θεὸς κι ἂς τὸν εὐχαριστοῦμε γι' αὐτὰ κι ἂς μὴ λέμε ὅτι μᾶς εἶναι ἀδύνατο νὰ ζήσουμε μὲ λιγώτερα. Ὅταν τὰ στερηθοῦμε, τότε θὰ καταλάβουμε ἀφ' ἑνὸς μὲν πόσα ἀγαθὰ εἶχαμε καὶ πόσο ἀχάριστοι ἦμασταν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι δὲν μᾶς ἦταν ὅλα τόσο ἀπαραίτητα, ὅσο φανταζόμασταν. Ἐκεῖ λοιπὸν στὰ βουνά, στὴν ἐρημιὰ, θὰ πάθῃ ὁ Λὼτ ὅτι δὲν ἔπαθε στὰ Σόδομα. Θὰ πέσῃ σὲ ἀμάρτημα σιχαμερὸ καὶ ἀποκρουστικὸ, πού δὲν θὰ τὸ περίμενε κανεὶς. Γιατί ἡ ἀμαρτία ἐνεδρεύει παντοῦ, ἀκόμη καὶ στὴν

έρημο, και άπλώνει τὰ δίχτυα τῆς, γιά νά συλλάβη τὰ θύματα τῆς. “Όπου κι ἄν βρισκόμαστε λοιπόν, ἄς ἔχουμε ἀνοιχτά και ἄγρυπνα τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μᾶς, γιά νά ξεφύγουμε ἀπό τίς παγίδες τοῦ διαβόλου. Ἄς ἰδοῦμε ὅμως τὴν τελευταία αὐτὴ περιπέτεια τοῦ Λώτ.

Οἱ δύο θυγατέρες τοῦ Λώτ, ὅταν βρέθηκαν στὴν ἐρημιᾶ, νόμισαν ὅτι χάθηκε ὁ κόσμος ὅλος. Εἶπε λοιπόν ἡ μεγαλύτερη στὴ νεώτερη: «Ἐδῶ στὴν ἐρημιᾶ πού βρισκόμαστε, δὲν ὑπάρχει κανένας, μὲ τὸν ὁποῖο θὰ μπορούσαμε νά παντρευτοῦμε και νά ἀποκτήσουμε παιδιά. Ἔλα λοιπόν νά μεθύσουμε τὸν πατέρα μᾶς και νά συνευρεθοῦμε μαζί τοῦ, γιά νά ἀποκτήσουμε ἀπογόνους ἀπὸ αὐτόν» (Γέν. ιθ' 31-32). Καὶ πράγματι οἱ δύο ἀδελφές, ἀφοῦ ἐμέθυσαν τὸν πατέρα τους, συνευρέθηκαν διαδοχικὰ μαζί τοῦ και ἔμειναν ἔγκυες και γέννησαν ἢ μὲν πρώτη τὸν Μωάβ, ἢ δὲ δεύτερη τὸν Ἄμμων, πού ἔγιναν ἀντίστοιχα γενάρχει δύο λαῶν, τῶν Μωαβιτων και τῶν Ἄμμωνιτών. Ἔτσι ὁ Λώτ, χωρὶς νά τὸ καταλάβη -τὸ τονίζει αὐτὸ ἡ Γραφή- ἔπεσε στὸ φοβερὸ ἀμάρτημα τῆς αἰμομιξίας. Καὶ βέβαια τὴ μεγαλύτερη ἐνοχὴ γι' αὐτὸ ἔχουν οἱ θυγατέρες τοῦ, πού συνέλαβαν και ἔθεσαν σὲ ἐφαρμογὴ τὸ ἀπαίσιο αὐτὸ σχέδιο δὲν ἦταν ὅμως και ὁ ἴδιος ἐντελῶς ἀνεύθυνος και ἀθῶος. Ἄν ἦταν προσεκτικὸς και ἀπέφευγε τὴ μέθη, θὰ ἀπέφευγε και τὴν ἀμαρτία.

Μετὰ τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἡ Γραφή δὲν κάνει πιά λόγο γιά τὸν Λώτ. Ὅλη ὅμως αὐτὴ ἡ ἱστορία τοῦ Λώτ εἶναι πολὺ διδακτικὴ. Θὰ εἶχε ἀποφύγει ὅλες αὐτὲς τίς ταλαιπωρίες και περιπέτειες ὁ Λώτ, ἄν ἦταν ἐξ ἀρχῆς προσεκτικὸς στὴν ἐκλογή τοῦ τόπου τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ. Εἶχε διαλέξει μὲ κριτήρια ὑλικά και κοσμικά. Τον τράβηξε ἡ εὐφορία τοῦ τόπου και δὲν ἔδωσε σημασία στὴν κακία και τὴ διαφθορὰ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ χάριν τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν προτίμησε νά ἀπομακρυνθῆ ἀπὸ τὸν ἀγαθὸ θεῖο τοῦ, κοντὰ στὸν ὁποῖο θὰ ἦταν ἀσφαλισμένος. Πλήρωσε ὅμως τόσο ἀκριβὰ τὴν ἐκλογή τοῦ. Ταλαιπωρήθηκε, κινδύνευσε, τὰ ἔχασε ὅλα και στὸ τέλος δὲν ἀπέφυγε και τὴν ἀμαρτία. Ἄς προσέχουμε λοιπόν στὴν ἐκλογή μᾶς, στοὺς στόχους και τίς ἐπιδιώξεις μᾶς. Μὴ μᾶς ἐξαπατοῦν και μᾶς ἐλκύουν τὰ ἐξωτερικὰ εὐχάριστα φαινόμενα. Ἄς βλέπουμε βαθύτερα και μακρύτερα. Ἄς προτιμοῦμε «τὰ καλὰ και συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν». Τότε δὲν θὰ μεταμεληθοῦμε γιά τὴν ἐκλογή μᾶς. Ἴσως νά εἴμαστε φτωχότεροι ὑλικά, θὰ εἴμαστε ὅμως ἀσφαλέστεροι και πλουσιώτεροι πνευματικά, γιὰ τὴν θὰ ἔχουμε μαζί μᾶς τὴν εὐλογία και τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ.

16/3/1992

17. Ὅσαάκ.

(Γέν. κα' 1 - κβ' 19)

Εἴκοσι πέντε χρόνια εἶχαν περάσει ἀπὸ τότε πού κάλεσε ὁ Θεὸς τὸν Ἀβραάμ νά φύγη ἀπὸ τὴν πατρίδα τοῦ και τοῦ ὑποσχέθηκε ὅτι θὰ τὸν κἀν γενάρχη ἑνὸς μεγάλου και ἐνδόξου λαοῦ. Οἱ ὑποσχέσεις ἐπαναλήφθηκαν κατὰ καιροῦς. Καὶ νά, τώρα ἦρθε πιά ἡ ὥρα νά ἐκπληρωθοῦν. Ἔνα χρόνο μετὰ τὴν ἐπίσκεψη τοῦ Θεοῦ στὸν Ἀβραάμ ἡ Σάρρα γέννησε ἀγόρι, ὅπως εἶχε προείπει ὁ Θεός. Ἦταν τὸ τέκνο τῆς ἐπαγγελίας, τύπος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γιατί, ὅπως τοῦ Ἰσαάκ τὴ γέννησι εἶχε προαναγγεῖλει ὁ Θεός, ἔτσι και τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν ἐνανθρώπησι τὴν εἶχε ὑποσχεθῆ στοὺς πρωτοπλάστους ἀμέσως μετὰ τὴν πτώσι τους και τὴν εἶχε προείπει μὲ τὰ λόγια και τὰ ὄραματα τῶν προφητῶν. Κι ὅπως ὁ Ἀβραάμ και ἡ Σάρρα περίμεναν πολὺν καιρὸ μὲ θερμὸ πόθο τὴν ἐκπλήρωσι τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Θεοῦ, ἔτσι και οἱ γενιὲς τῶν δικαίων περίμεναν αἰῶνες πολλοὺς νά γεννηθῆ τὸ σπέρμα τῆς γυναικός, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς και τὸν περίμεναν μὲ πολλὴ ὑπομονή, χωρὶς νά κλονίζονται στὴν πίστι, ὅπως δὲν εἶχε κλονισθῆ ὁ Ἀβραάμ.

Ὁ Θεός εἶχε παραγγεῖλει στὸν Ἀβραάμ νά ὀνομάσι τὸν γιὸ τοῦ Ἰσαάκ, πού σημαίνει γέλιο. Καὶ ὁ Ἀβραάμ ἐτήρησε τὴν ἐντολή αὐτὴ. Το ὄνομα αὐτὸ θὰ τοῦ θύμιζε ὅτι ὁ ἴδιος, ὅταν ἄκουσε ὅτι ἡ

γυναίκα τοῦ θὰ γεννοῦσε παιδί στα γέραματα, γέλασε γιὰ τὸ ἐκπληκτικὸ πρᾶγμα πού θὰ συνέβαινε. Θὰ τοῦ θύμιζε ἀκόμη ὅτι καὶ ἡ Σάρρα εἶχε γελάσει, ὄχι ὅμως ἀπὸ ἔκπληξι, ἀλλὰ ἀπὸ δυσπιστία. Ἡ ἴδια ὅμως, ὅταν γεννήθηκε τὸ παιδί, εἶπε, ὄχι πιά ἀπὸ δυσπιστία, ἀλλὰ ἀπὸ χαρὰ: «Γέλωτά μοι ἐποίησε Κύριος» (Γέν. καὶ 6). Ὁ Θεὸς δηλαδὴ μ' ἔκανε νᾶ γελῶ ἀπὸ τὴν πολλὴ χαρὰ μου. Το ὄνομα λοιπὸν πού δόθηκε στὸ παιδί κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ ἦταν ἐπίκαιρο καὶ κατάλληλο. Ἐτήρησε ἐπίσης ὁ Ἄβραάμ καὶ τὴν ἄλλη ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ πού ὠριζε τὴν περιτομὴ. Τὴν ὀγδόη ἡμέρα ἀπὸ τὴ γέννησί τοῦ περιέτεμε τὸν Ἰσαάκ, χωρὶς νᾶ ὑπολογίσῃ τὴν ταλαιπωρία, στὴν ὁποία θὰ ὑπέβαλλε τὸ παιδί τοῦ, οὔτε νᾶ φοβηθῆ γιὰ τὴν ὑγεία τοῦ. Χάρις στὴν πιστὴ καὶ τὴν ὑπακοή τοῦ ξεπερνοῦσε ὅλους τοὺς δισταγμούς.

Ἐξιστορώντας τὴ γέννηση τοῦ Ἰσαάκ ἡ Γραφὴ μᾶς ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἄβραάμ ἦταν ἑκατὸ ἐτῶν, ὅταν γεννήθηκε ὁ Ἰσαάκ. Αὐτὸ βέβαια τὸ συμπεραίνουμε καὶ ἀπὸ τοὺς ἀριθμοὺς τῶν ἐτῶν πού ἀναφέρει ἡ Γραφὴ τὸ ἐπαναλαμβάνει ὅμως καὶ τὸ τονίζει, γιὰ νᾶ μᾶς διδάξῃ ὅτι ἡ γέννησις αὐτὴ ἦταν καθαρὰ ἔργο τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι τὰ πάντα εἶναι δυνατὰ στὸν Θεὸ καὶ γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νᾶ ἀπογοητευόμαστε καὶ στὶς μεγαλύτερες δυσκολίες. Ὅταν ἐμεῖς δὲν μπορούμε νᾶ περιμένουμε τίποτε ἀπὸ τὶς δικές μᾶς δυνάμεις οὔτε κανένας ἄλλος μπορῶ νᾶ μᾶς βοηθήσῃ, τότε ἐπεμβαίνει ὁ Θεὸς καὶ δίνει λύση στὰ ἄλυτα προβλήματα μᾶς.

Μας πληροφορεῖ ἀκόμη ἡ Γραφὴ ὅτι ἡ Σάρρα ἐθήλαζε τὸ παιδί τῆς. Εἶναι κι αὐτὸ μία ἀπόδειξις ὅτι ὁ Θεὸς τῆς ἔδωσε πλήρη γονιμότητα καὶ ζωτικότητα κι ὅτι ἡ ἴδια παρὰ τὴν ἡλικία τῆς –ἦταν ἐνενήντα ἐτῶν– ἐθεώρησε καθῆκον τῆς νᾶ θηλάξῃ ἡ ἴδια τὸ παιδί τῆς καὶ νᾶ μὴν ἀναθέσῃ τὸ ἱερὸ αὐτὸ ἔργο σὲ κάποια δούλη τῆς, ὅπως ἴσως θὰ εἶχε τὴ δυνατότητα. Καὶ τέλος μᾶς λέει ἡ Γραφὴ ὅτι ὁ Ἄβραάμ «ἐποίησε δοχὴν μεγάλην» (Γέν. κα' 8), ἔκανε δηλαδὴ γιορτὴ καὶ δεξίωσι μεγάλη, ὅταν ἀπογαλακτίσθηκε ὁ Ἰσαάκ. Ἦταν κι αὐτὸ μία ἐκδήλωσις τῆς μεγάλης τοῦ χαρὰς γιὰ τὴν ἀπόκτησι τέκνου. Θὰ πρέπη νᾶ ἦταν τότε ὁ Ἰσαάκ τριῶν ἐτῶν, γιὰτὶ τόσο συνήθιζαν τότε οἱ μητέρες νᾶ θηλάζουν τὰ παιδιὰ τούς.

Ἡ γέννησις τοῦ Ἰσαάκ ἔφερε πολλὴ χαρὰ στὸ σπίτι τοῦ Ἄβραάμ, δημιούργησε ὅμως καὶ κάποιο πρόβλημα. Προϋπήρχε ὁ Ἰσμαήλ, ὁ γιὸς τοῦ Ἄβραάμ καὶ τῆς Ἄγαρ, πού ἦταν δεκατέσσερα χρόνια μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Ἰσαάκ. Ὅταν καὶ ὁ Ἰσαάκ μεγάλωσε λίγο, τὰ δύο παιδιὰ, ὅπως ἦταν φυσικὸ, ἔπαιζαν μαζί. Φαίνεται ὅμως ὅτι στα παιχνίδια αὐτὰ ὁ Ἰσμαήλ, δείχνοντας ἀπὸ παιδί τὸν ἐριστικὸ χαρακτήρα τοῦ, φερνόταν σκληρὰ πρὸς τὸν Ἰσαάκ. Αὐτὸ τὸ συμπεραίνουμε ἀπὸ τὸν λόγο τοῦ ἀποστόλου Παύλου ὅτι «ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς (δηλαδὴ ὁ Ἰσμαήλ) ἐδίωκε τὸν κατὰ πνεῦμα» (δηλαδὴ τὸν Ἰσαάκ) (Γαλ. δ' 29). Ὁ Ἰσμαήλ ἀσφαλῶς δὲν ἔβλεπε μὲ καλὸ μάτι τὶς περιποιήσεις πρὸς τὸν Ἰσαάκ καὶ τὶς γιορτὲς πού γίνονταν γιὰ χάρι τοῦ καταλάβαινε ὅτι παραγκωνιζόταν πιά, κι αὐτὸ τὸν γέμιζε πικρία.

Ἡ συμπεριφορὰ αὐτὴ τοῦ Ἰσμαήλ ἀνησύχησε τὴ Σάρρα. Φοβήθηκε ἴσως ἡ Σάρρα ὅτι ὁ Ἰσμαήλ θὰ ἀπαιτοῦσε νᾶ μοιρασθῆ τὰ κληρονομικὰ δικαιώματα μὲ τὸν Ἰσαάκ. Δὲν ἀποκλείεται ὅμως νᾶ ὑπῆρχε στὴν ψυχὴ τῆς καὶ κάποια ζηλοτυπία. Ὁ γιὸς τῆς δούλης νᾶ ἀνατρέφεται μαζί μὲ τὸν δικὸ τῆς; Με αὐστηρότητα λοιπὸν ἀπευθύνεται στὸν Ἄβραάμ καὶ ἀπαιτεῖ νᾶ διώξῃ τὴν Ἄγαρ καὶ τὸν Ἰσμαήλ. Ὁ λόγος ἐφάνηκε σκληρὸς στὸν Ἄβραάμ, γιὰτὶ σὰν φιλόστοργος πατέρας ἀγαποῦσε καὶ τὰ δύο παιδιὰ τοῦ. Βρέθηκε λοιπὸν σὲ ἀμηχανία. Γρήγορα ὅμως ἐλευθερώθηκε ἀπὸ τοὺς δισταγμούς τοῦ, μόλις βεβαιώθηκε ποιὸ ἦταν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἐνάρετοι ἄνθρωποι βρίσκονται πολλὲς φορὲς σὲ δύσκολη θέσι καὶ διερωτῶνται τί πρέπει νᾶ κάνουν, γιὰτὶ δὲν ξέρουν τί ζητεῖ ὁ Θεὸς ἀπὸ αὐτοὺς στὶς περιπτώσεις αὐτές. Μόλις ὅμως μάθουν ποιὸ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, τὸ δέχονται χωρὶς καμιά ἀντίρρηση καὶ τὸ ἐκτελοῦν χωρὶς κανένα δισταγμὸ. Αὐτὸ συνέβη καὶ μὲ τὸν Ἄβραάμ.

Ὁ Θεὸς τοῦ μίλησε καὶ τοῦ φανέρωσε τὸ θέλημά τοῦ καὶ ὁ Ἀβραὰμ τὸ δέχθηκε ἀμέσως καὶ συμμορφώθηκε μὲ αὐτό.

Εἶπε λοιπὸν ὁ Θεὸς στὸν Ἀβραὰμ: «Μὴ σοῦ φαίνεται σκληρὸ αὐτὸ πού σοῦ ζητεῖ ἡ Σάρρα γιὰ τὴ δούλη τῆς καὶ τὸ παιδί τῆς. Ἄκουσε τὴν καὶ κάνε ὅ,τι σοῦ ζητεῖ, γιὰτὶ ἀπὸ τὸν Ἰσαὰκ θὰ προέλθουν οἱ γνήσιοι ἀπόγονοί σοῦ σ' αὐτούς θὰ δώσω τὰ ἀγαθὰ πού σοῦ ὑποσχέθηκα καὶ ἀπὸ αὐτὸν θὰ γεννηθῆ ὁ εὐλογημένος ἐκεῖνος ἀπόγονός σοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου θὰ εὐλογηθοῦν ὅλες οἱ φυλὲς τῆς γῆς. Ἀλλὰ καὶ τὸν Ἰσμαὴλ δὲν θὰ τὸν ἐγκαταλείψω. Θὰ τὸν κάνω κι αὐτὸν ἔθνος μεγάλο, γιὰτὶ εἶναι ἀπόγονός σοῦ» (Γέν. καὶ 12-13). Αὐτὰ εἶπε ὁ Θεὸς στὸν Ἀβραὰμ. Καὶ τὰ εἶπε, ὅχι βέβαια γιὰ νὰ ικανοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμία τῆς Σάρρας, ἀλλὰ γιὰτὶ αὐτὸ ἦταν τὸ θέλημά τοῦ καὶ τὸ σχέδιό τοῦ. Καὶ ὁ Ἀβραὰμ τὸ κατάλαβε αὐτὸ καὶ ἐξετέλεσε ἀμέσως τὴν ἐντολή τοῦ Θεοῦ. Ἐφωδίασε τὴν Ἄγαρ μὲ τὰ ἀπαραίτητα ἐφόδια καὶ τὴν ἔδωξε ὀριστικὰ μαζί μὲ τὸν Ἰσμαὴλ. Ἔτσι ὁ Ἰσαὰκ ἔμεινε πλέον, κατὰ τὴ βουλή τοῦ Θεοῦ, ὁ μόνος κληρονόμος τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ.

Ἀλλὰ καὶ οἱ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν Ἰσμαὴλ πραγματοποιήθηκαν. Παρὰ τὶς δυσκολίες πού συνάντησε μετὰ τὴν ἐκδίωξί τοῦ, μεγάλωσε μὲ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ καὶ ἔγινε ἄριστος τοξότης. Κατοικοῦσε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον στὴν ἔρημο κι ὅταν ἐνηλικιώθηκε, παντρεύτηκε μὲ γυναίκα Αἴγυπτία μὲ τὴ γνώμη τῆς μητέρας τοῦ, πού ἦταν κι αὐτὴ Αἴγυπτία. Ἔτσι ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀδικεῖ καὶ δὲν ἀφήνει ἀπροστάτευτο κανένα. Κι ὅταν ἔχουμε τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ, κι ἂν ἀκόμη βρισκόμαστε στὴν ἔρημο, θὰ ζήσουμε καλύτερα ἀπὸ κείνους πού βρίσκονται μέσα στὶς πόλεις γιὰτὶ ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ εἶναι τεῖχος ὄχυρό καὶ ἀπροσμάχητο.

Πολὺ δοκιμάσθηκε ἡ πίστις τοῦ Ἀβραὰμ καὶ σὲ ὅλα ἀποδείχθηκε στερεὰ καὶ ἀκλόνητη. Ἡ μεγαλύτερη ὅμως δοκιμασία τοῦ ἐπιφυλασσόταν ἀργότερα καὶ ἀναφερόταν στὴν ἴδια τὴ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ τοῦ, τοῦ Ἰσαὰκ, στὸν ὁποῖο στήριζε ὅλες τὶς ἐλπίδες τοῦ καὶ γιὰ τὸν ὁποῖο τόσες ὑποσχέσεις τοῦ εἶχε δώσει ὁ Θεός. Ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς λοιπὸν πού τοῦ εἶχε χαρίσει τὸν Ἰσαὰκ καὶ τοῦ εἶχε πῆ κατηγορηματικὰ ὅτι «ἐν Ἰσαὰκ κληθήσεται σὸί σπέρμα» (Γέν. κα' 12), ζητεῖ τώρα ἀπὸ τὸν Ἀβραὰμ νὰ τὸν προσφέρῃ σ' αὐτὸν θυσία μὲ τὰ ἴδια τοῦ τὰ χέρια. «Λάβε τὸν υἱὸν σοῦ τὸν ἀγαπητόν, νδ ἡγάπησας, τὸν Ἰσαὰκ, καὶ πορεύθητι εἰς τὴν γῆν τὴν ὑψηλὴν, καὶ ἀνένεγκε αὐτὸν ἐκεῖ εἰς ὀλοκάρπωσιν ἐφ' ἐν τῶν ὀρέων, ὧν ἂν σὸί δεῖξω» (Γέν. βκ' 2).

Μεγάλη καὶ σκληρὴ ἦταν ἡ δοκιμασία γιὰ τὸν Ἀβραὰμ. Ἀσφαλῶς χίλιες δυὸ σκέψεις θὰ πέρασαν ἀπὸ τὸ μυαλὸ τοῦ καὶ μαζί μὲ ὅλες καὶ ἡ ἀπορία, πῶς θὰ πραγματοποιηθοῦν οἱ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ ὁ Ἰσαὰκ, στὸν ὁποῖο ἀναφέρονταν, θὰ θανατωθῆ. Ἡ πίστις ὅμως τοῦ Ἀβραὰμ ξεπέρασε καὶ τώρα ὅλους τοὺς λογισμούς. Ἀφοῦ τὸ ζητεῖ ὁ Θεός, πρέπει νὰ γίνῃς σ' αὐτὴ τὴ σταθερὴ ἀπόφασιν κατέληξε ὁ βράχος τῆς πίστεως, ὁ Ἀβραὰμ, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι «καὶ ἐκ νεκρῶν ἐγείρειν δυνατὸς ὁ Θεός» (Ἐβρ. ἴα' 19). Ἀφοῦ ὁ Θεὸς ἔδωσε ζωὴν στὴ νεκρὴ μήτρα τῆς Σάρρας, γιὰτὶ δὲν μπορούσε νὰ δώσῃ ζωὴν καὶ στὸν νεκρὸ Ἰσαὰκ: Αὐτὸ θὰ πῆ νὰ ἔχουμε πίστιν: νὰ πιστεύουμε σὲ ὅ,τι λέει ὁ Θεός, μὲ τὴ βεβαιότητα ὅτι ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ ἐκπληρώσῃ τὶς ὑποσχέσεις τοῦ, καὶ νὰ ὑποτασσόμαστε πρόθυμα καὶ ὀλοκληρωτικὰ στὸ θέλημά τοῦ.

Τὴν ἀπόφασίν τοῦ τὴν ἐκτελεῖ ἀμέσως ὁ πατριάρχης. Δὲν ἀναβάλλει, γιὰτὶ ἡ ἀναβολὴ θὰ μπορούσε νὰ ματαιώσῃ τὴν ἀπόφασίν τοῦ. Σηκώνεται πρωί-πρωί, σαμαρώνει τὸ γαῖδουράκι τοῦ, ἐτοιμάζει τὰ ξύλα γιὰ τὴ θυσία, παίρνει μαζί τοῦ δυὸ δούλους καὶ τὸν Ἰσαὰκ, καὶ ξεκινᾷ γιὰ τὸν τόπον τῆς θυσίας. Δὲν φανερώνει σὲ κανένα, οὔτε στὴ Σάρρα, τὸν σκοπὸ τοῦ, γιὰτὶ ἀσφαλῶς ὅλοι, καὶ πρὸ παντὸς ἡ Σάρρα, θὰ προσπαθοῦσαν νὰ τὸν ἐμποδίσουν καὶ ἴσως νὰ ἐκλόνιζαν τὴ σταθερότητά τοῦ.

Τρεῖς μέρες εβιάδιζαν, ὥσπου νὰ φτάσουν στὸν ὠρισμένο τόπο. Ἀσφαλῶς ὁ Θεὸς θὰ κατηύθυνε τὰ βήματα τοῦ Ἀβραὰμ πρὸς τὰ ἐκεῖ. Καὶ ὁ τόπος αὐτὸς κατὰ τὴν ἰουδαϊκὴ παράδοσι ἦταν ὁ λόφος Μοριά, ἕνας ἀπὸ τοὺς λόφους τῆς Ἱερουσαλήμ, ἐπάνω στὸν ὁποῖο κτίσθηκε ἀργότερα ὁ ναὸς τοῦ Σολομῶντος. Ὅταν ὁ Ἀβραὰμ ἀνεγνώρισε ἀπὸ μακριὰ τὸν τόπο, εἶπε στοὺς δούλους τοῦ: «Καθίστε ἐσεῖς ἐδῶ καὶ περιμένετε κι ἐγὼ μὲ τὸ παιδί θὰ προχωρήσουμε ὡς ἐκεῖ, κι ἀφοῦ προσκυνήσουμε καὶ λατρεύσουμε τὸν Θεό, θὰ γυρίσουμε πάλι κοντὰ σᾶς» (Γέν. βκ' 5). Κι ἀφοῦ ἐφόρτωσε τὰ ζύλα στὸν Ἰσαάκ, πῆρε ὁ ἴδιος στὰ χέρια τοῦ τὴ φωτιά καὶ τὸ μαχαίρι καὶ ξεκίνησαν. Καθὼς ἐβιάδιζαν, ὁ Ἰσαάκ ἔκανε στὸν πατέρα τοῦ μία ἐρώτησι πολὺ φυσικὴ, ἀλλὰ καὶ πολὺ σπαρακτικὴ γιὰ τὸν Ἀβραὰμ: «Πάτερ., ἴδου τὸ πῦρ καὶ τὰ ζύλα πού ἐστὶ τὸ πρόβατον τὸ εἰς ολοκάρπωσιν;» (Γέν. βκ' 7). Μαχαίρια ἦταν στὴν ψυχὴ τοῦ Ἀβραὰμ ἢ ἐρωτήσεις αὐτῆ. Καταπνίγοντας ὅμως τὴ συγκίνηση καὶ τὴν ταραχὴ τοῦ ἀπάντησε: «Ὁ Θεὸς ὄψεται ἐαυτῷ πρόβατον εἰς ολοκάρπωσιν, τέκνον» (Γέν. βκ' 8). Με τὰ λόγια αὐτὰ νόμιζε ὅτι ξεγελοῦσε τὸν Ἰσαάκ: χωρὶς νὰ τὸ ξέρη ὅμως, προφήτευε αὐτὸ πού ἐπρόκειτο νὰ συμβῆ. Ὅταν τέλος ἔφτασαν στὸν λόφο, ὁ Ἀβραὰμ ἐτοιμάσθηκε γιὰ τὴ θυσία. Το δρᾶμα τῆς ψυχῆς τοῦ εἶχε φτάσει στὸ κατακόρυφο τίποτε ὅμως δὲν τὸν σταματοῦσε ἀπὸ τὴ σταθερὴ ἀπόφασή τοῦ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Ἐτοιμάζει μὲ πέτρες τὸ θυσιαστήριο τοποθετεῖ ἐπάνω σ' αὐτὸ τὰ ζύλα καὶ δένει τώρα τὰ πόδια καὶ τὰ χέρια τοῦ Ἰσαάκ, ὅπως ἔδεναν τὰ ζῶα πού ἐπρόκειτο νὰ θυσιασθοῦν, καὶ μὲ τὰ γεροντικὰ τοῦ χέρια τὸν τοποθετεῖ ἐπάνω στὰ ζύλα. Καὶ ὁ Ἰσαάκ, πού ἀντελήφθη τώρα ὅτι αὐτὸς ἦταν τὸ πρόβατο πού θὰ θυσιαζόταν, δὲν ἀντιδρᾷ οὔτε προσπαθεῖ νὰ φύγῃ, ἀλλὰ δέχεται χωρὶς ἀντιλογία τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ. «Ποιὸν νὰ θαυμάσω καὶ γιὰ ποιὸν νὰ ἐκπλαγῶ;» ἀναρωτιέται ὁ ι. Χρυσόστομος. «Γιὰ τὸ γενναῖο φρόνημα τοῦ πατριάρχου ἢ γιὰ τὴν ὑπακοὴν τοῦ Ἰσαάκ; Οὔτε ἔφυγε οὔτε δυσανασχέτησε, ἀλλὰ ὑπήκουσε καὶ προχωροῦσε σὲ ὅσα ἔκαμνε ὁ πατέρας τοῦ καὶ σὰν ἀρνὶ χωρὶς φωνὴ πλησίασε τὸν βωμὸ καὶ περιέμενε τὸ χέρι τοῦ πατέρα τοῦ».

Καὶ τώρα ἔφτασε ἡ φοβερὴ στιγμὴ. Ὁ Ἀβραὰμ ἀπλώνει τὸ χέρι τοῦ, γιὰ νὰ πιάσῃ τὸ μαχαίρι καὶ νὰ σφάξῃ τὸ παιδί τοῦ! Ἀλλὰ τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἀκούεται φωνὴ ἀγγέλου ἀπὸ τὸν οὐρανὸν: «Ἀβραὰμ, Ἀβραὰμ». «Ἴδου ἐγὼ», ἀπαντᾷ ὁ Ἀβραὰμ. Ἐδῶ εἶμαι, ἀκούω. Καὶ πάλι ὁ ἄγγελος: «Μὴ ἐπιβάλης τὴν χεῖρά σου ἐπὶ τὸ παιδάριον μήδε ποιήσης αὐτῷ μηδὲν: νῦν γὰρ ἐγνων ὅτι φοβῆ σου τὸν Θεὸν καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ δι' ἐμέ» (Γέν. βκ' 11-12). Ὁ Ἀβραὰμ φυσικὰ σταμάτησε. Δὲν ἐτόλμησε νὰ προχωρήσῃ στὴ σφαγὴ τοῦ γιοῦ τοῦ ὄχι γιὰτὶ δὲν τὸν ἄφηνε ἡ πατρικὴ τοῦ καρδιά, ἀλλὰ γιὰτὶ τὸν ἐμπόδιζε τώρα ἡ προσταγὴ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἡ θυσία λοιπὸν δὲν θὰ γινόταν; Ὅλα ἦταν ἔτοιμα γι' αὐτὴν καὶ μάλιστα τώρα ἦταν πιὸ ἀναγκαῖα ὡς ἐκδήλωσης τῆς θερμῆς εὐγνωμοσύνης τοῦ Ἀβραὰμ πρὸς τὸν Θεό. Ποιὸ θὰ ἦταν ὅμως τὸ σφάγιο; Ὁ Ἀβραὰμ σήκωσε τὰ μάτια τοῦ ἀπὸ τὸ θυσιαστήριον καὶ εἶδε ἐκεῖ κοντὰ ἕνα κριάρι, πού τὰ κέρατα τοῦ εἶχαν μπλεχτῆ σὲ κάποιον θάμνον. Κατάλαβε ἀμέσως ὅτι ἦταν σταλμένο ἀπὸ τὸν Θεό. Ἐπίασε λοιπὸν τὸ κριάρι καὶ τὸ πρόσφερε θυσία στὸν Θεὸ ἀντὶ τοῦ γιοῦ τοῦ τοῦ Ἰσαάκ.

Δὲν εἶχε τελειώσει ἀκόμη ἡ θυσία, καὶ ὁ ἄγγελος μίλησε πάλι στὸν Ἀβραὰμ, γιὰ νὰ ἐπαναλάβῃ τὶς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ: «Ὁρκίσθηκα στὸν ἑαυτὸ μου, λέει ὁ Κύριος ὀρκίσθηκα στὴν ἄπειρη τελειότητά μου καὶ στὴ μακαρία ζωὴ μου: Ἐπειδὴ ἐφάνηκες πιστὸς καὶ ὑπάκουος στὴν ἐντολὴ μου καὶ δὲν λυπήθηκες τὸ ἀγαπητὸ σου παιδί γιὰ μένα, σὲ βεβαιώνω ἀπολύτως ὅτι θὰ σὲ εὐλογήσω πλούσια καὶ θὰ πληθύνω τοὺς ἀπογόνους σου σὰν τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ καὶ σὰν τὴν ἄμμο τῆς θαλάσσης, καὶ οἱ ἀπόγονοί σου θὰ νικήσουν τοὺς ἐχθρούς τῶν καὶ θὰ κληρονομήσουν τὶς πόλεις τῶν κι ἀκόμη διὰ τοῦ ἐκλεκτοῦ καὶ ἀγίου ἀπογόνου σου, τοῦ Μεσσίου, θὰ εὐλογηθοῦν ὅλα τὰ ἔθνη τῆς γῆς» (Γέν. βκ' 16-18). Ὡστε τώρα ὁ Θεὸς δίνει τὶς ὑποσχέσεις τοῦ μὲ ὄρκο, γιὰ νὰ εἶναι πιὸ ἐπίσημες. Κι ἐπειδὴ, ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὁ Θεὸς δὲν εἶχε ἄλλον ἀνώτερο, στὸν ὁποῖο νὰ ὀρκισθῆ, ὀρκίσθηκα στὸν ἑαυτὸ τοῦ (Εβρ. ς' 18). Ἐπίσημες λοιπὸν καὶ κατηγορηματικὲς οἱ

υποσχέσεις του Θεού και δεν ήταν δυνατόν παρά να εκπληρωθούν στον καιρό τους, γιατί είναι αδύνατον να τις άθετηση ο Θεός.

Ο Αβραάμ, για να υπάρχει διαρκής ανάμνησις των εκπληκτικῶν ἐκείνων γεγονότων, ὠνόμασε τὸν τόπο, στὸν ὁποῖο συνέβησαν, «Κύριος εἶδεν». Καὶ ὁ ἱερός συγγραφεὺς τῆς Γενέσεως, ὁ Μωϋσής, μᾶς πληροφορεῖ ὅτι στὶς ἡμέρες τοῦ ἀκόμη ἔλεγαν: «Ἐν τῷ ὄρει Κύριος ὠφθῆ» (Γέν. βκ' 14). Στὸ βουνὸ αὐτὸ φανερώθηκε ὁ Κύριος. Καὶ μετὰ τὴ θυσία καὶ τὶς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ ὁ Ἀβραάμ μετὰ τὸν Ἰσαὰκ ἐπέστρεψαν ἐκεῖ πού τοὺς περίμεναν οἱ ὑπηρέται, καὶ ὅλοι μαζί, γεμάτοι χαρὰ, γύρισαν στὸν τόπο τῆς κατοικίας τῶν.

Στὴ δραματικὴ αὐτὴ ἱστορία οἱ πατέρες εἶδαν μιὰ προτύπωση τῆς θυσίας τοῦ Γολγοθᾶ. Ὁ Ἰσαὰκ εἶναι τύπος τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως ὁ Ἀβραάμ δὲν λυπήθηκε τὸ παιδὶ τοῦ καὶ θὰ τὸ θυσίαζε, ἂν ὁ Θεὸς δὲν ἐμπόδιζε τὴ θυσία, ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς «τοῦ ἰδίου Υἱοῦ οὐκ εφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν αὐτὸν» (Ρωμ. ἡ' 32). Ὅπως ὁ Ἰσαὰκ φορτωμένος τὰ ξύλα ἀνέβαινε στὸ βουνό, ἔτσι καὶ ὁ Κύριος ἐβάδισε πρὸς τὸν Γολγοθᾶ «βαστάζων τὸν σταυρὸν αὐτοῦ» (Ιω. ιθ' 17). Σιωπηλὸς ἐβάδισε ὁ Ἰσαὰκ πρὸς τὸ ὄρος σιωπηλὸς καὶ ὁ Κύριος πρὸς τὸν Γολγοθᾶ. Με ἀπόλυτη ὑπακοή καὶ Ἰσαὰκ ἐκτελεῖ τὸ θέλημα τοῦ πατέρα τοῦ με ἀπόλυτη ὑπακοή στὸ θέλημα τοῦ οὐρανοῦ Πατέρα δέχεται καὶ ὁ Κύριος νὰ θυσιασθῆ. Μονογενὴς καὶ Ἰσαὰκ: μονογενὴς καὶ ὁ Χριστός. Ἀγαπητὸς ὁ Ἰσαὰκ: ἀγαπητὸς καὶ ὁ Κύριος. Ὁ ἴδιος ὁ Πατὴρ εἶχε διακηρύξει στὴ βάπτισι καὶ στὴ μεταμόρφωσι τοῦ: «Οὗτός ἐστιν ὁ Υἱὸς μου ὁ ἀγαπητός» (Ματθ. γ' 17. ιζ' 5).

Μεγάλῃ πραγματικῇ ἢ ὁμοιότητι. Ὑπάρχει ὅμως καὶ μιὰ μεγάλη διαφορὰ. Ὁ Ἰσαὰκ τελικὰ δὲν θυσιάστηκε: θυσιάστηκε ἀντὶ γι' αὐτὸν τὸ κριάρι ἐνῶ ὁ Χριστὸς θυσιάστηκε γιὰ ὅλη τὴν οἰκουμένη. Αὐτὸς εἶναι «ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ καὶ αἵρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» (Ιω. α' 29). Ἡ θυσία τοῦ ἔχει αἰωνία λυτρωτικὴ ἀξία καὶ δύναμι. Χάρις σ' αὐτὴν κι ἐμεῖς μποροῦμε νὰ ἀπαλασσοῦμαστε ἀπὸ τὸ βάρος καὶ τὴν ἐνοχὴ τῶν ἁμαρτιῶν, ὅταν βέβαια τὸ ζητοῦμε με μετάνοια ἀληθινὴ καὶ εἰλικρινὴ ἐξομολόγησι. Λοιπὸν «προσερχώμεθα μετὰ παρρησίας τὸ θρόνον τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον καὶ χάριν εὐρωμεν εἰς εὐκαιρον βοήθειαν» (Εβρ. δ' 16).

23/3/1992

18. Γάμος καὶ θάνατοι.

(Γέν. κγ' 1 - κδ' 67, κε' 5-11)

Θὰ ἦταν πολὺ ὠραῖο καὶ εὐχάριστο νὰ μὴν εἶχε ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου θλίψεις, ἀλλὰ νὰ εἶναι διαρκὴς χαρὰ καὶ εὐτυχία. Καὶ θὰ ἦταν ἔτσι, ἂν δὲν εἶχε μεσολαβήσει ἡ ἁμαρτία. Ἡ παρακοὴ τῶν πρωτοπλάστων ὅμως εἶχε σὰν συνέπεια τὶς αρρώστιες, τὸν θάνατο καὶ τὶς κάθε εἴδους θλίψεις. Ἔτσι στὴ ζωὴ ἐναλλάσσονται χαρὲς καὶ θλίψεις, ὥστε πολὺ ἐπιτυχημένα νὰ ἔχη χαρακτηρισθῆ ὡς κλαυσίγελως. Γεννήσεις, γάμοι, θάνατοι εἶναι γεγονότα καθημερινά. Ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει τὶς θλίψεις, γιὰ νὰ θυμώμαστε τὶς συνέπειες τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ τὴν ἀποστρέφομαστε, μᾶς δίνει ὅμως καὶ τὶς χαρὲς, γιὰ νὰ μᾶς ἀνακουφίσει καὶ νὰ μᾶς παρηγορή. Στὴν προηγούμενη ὁμιλία εἶδαμε τὴ χαρὰ τοῦ Ἀβραάμ καὶ τῆς Σάρρας γιὰ τὴ γέννησι τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τὴν ἀκόμη μεγαλύτερη χαρὰ τοὺς γιὰ τὴ μὴ πραγματοποιήσι τῆς θυσίας τοῦ Ἰσαὰκ. Στὴ σημερινὴ θὰ δοῦμε τὸν θάνατο τῆς Σάρρας, τὸν γάμο τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τέλος τὸν θάνατο τοῦ ἴδιου τοῦ Ἀβραάμ.

Με λίγα καὶ ἀπλὰ λόγια ἡ Γένεσις μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἡ Σάρρα ἔφτασε σὰ 127 χρόνια καὶ πέθανε καὶ ὅτι ὁ Ἀβραάμ ἔκλαψε καὶ πένθησε γιὰ τὸν θάνατό τῆς. Καὶ ἦταν αὐτὸ πολὺ φυσικὸ καὶ δικαιολογημένο, γιὰτὶ ἡ Σάρρα ἦταν ἡ πιστὴ καὶ ἀγαπημένη σύζυγος τοῦ γιὰ ἑβδομήντα, ἴσως καὶ

ογδόντα χρόνια. Τον άκολούθησε στη μετανάστευση του από τη Μεσοποταμία στη Χαναάν και μοιράστηκε μαζί του όλες τις χαρές και τις θλίψεις της ζωής. Ο θάνατος της του έφερε πλήθος άναμνήσεων, και κάθε άνάμνησις ήταν φυσικό να του προκαλή νέα δάκρυα. Κλαίει λοιπόν και ο πιστός για τον θάνατο των προσφιλών του προσώπων και λυπάται για τον χωρισμό. "Εκλαψαν οι Χριστιανοί για τον μαρτυρικό θάνατο του πρωτομάρτυρος Στεφάνου «και έποίησαν κοπετόν μέγαν έπ' αυτώ» (Πράξ. ή' 2). Εδάκρυσε ο ίδιος ο Κύριος για τον θάνατο του φίλου του Λαζάρου (Ιω. ια' 35). Είναι φυσικό λοιπόν να πένθη και να λυπάται ο Χριστιανός: τó αντίθετο θα ήταν σκληρό και άφύσικο. Δέν κλαίει όμως «καθώς και οι λοιποί οι μη έχοντες έλπίδα» (Α' Θεσ. δ' 13). Δέν χτυπιέται και δέν τραβάει τα μαλλιά του ούτε έκτρέπεται σε άλλες έκδηλώσεις πού μαρτυρούν άπιστία και άπελπισία. Γιατί έχει την έλπίδα της άναστάσεως. Πιστεύει άκλόνητα ότι ο τάφος δέν θα κρατήσει για πάντα τó σώμα του άγαπητού του προσώπου, αλλά θα τó άποδώσει μια μέρα άναστημένο για πάντα. «Προσδοκώ άνάστασιν νεκρών και ζωήν του μέλλοντος αιώνος», πιστεύει και όμολογει ο Χριστιανός. Και ή πίστις αυτή μετριάζει τη λύπη του και του δίνει τη δύναμη να είναι και στη θλίψη άκόμη συκρατημένος.

Αυτή την άυτοσυγκράτησι βλέπουμε και στη θλίψη του Άβραάμ. Μέσα στη λύπη και τó πένθος του βρίσκει τη δύναμη και τó κουράγιο να διαπραγματευθή την άγορά τάφου για τη Σάρρα. Και ο τάφος αυτός ήταν ένα σπήλαιο πού βρισκόταν στο χωράφι του Εφρών του Χετταίου (οί Χετταίοι ή Χεττίται ήταν λαός της Χαναάν στην περιοχή πού κατοικοῦσε ο Άβραάμ). "Ετσι τó πρώτο κτήμα πού άγόρασε ο Άβραάμ στη Χαναάν, έπειτα από πενήντα και πλέον χρόνια ζωής εκεί, ήταν ένας τάφος. Δέν άγόρασε χωράφια ούτε έκτισε σπίτια, αλλά άγόρασε έναν τάφο, για να θυμίζει διαρκώς στον ίδιο και στον Ίσαάκ και σε όλους τους ανθρώπους του σπιτιού του ότι όλοι είμαστε θνητοί και όλοι θα πεθάνουμε μια μέρα, και γι' αυτό δέν πρέπει να προσκολλώμαστε στα κτήματα και γενικά στα υλικά άγαθά, αλλά πέρα από αυτά να φροντίζουμε για τά άφθαρτα και αιώνια.

Όταν πέθανε ή Σάρρα, ο Άβραάμ ήταν 137 έτών και ο Ίσαάκ 37. Ήταν καιρός να έλθη ο Ίσαάκ σε γάμο και να μπή μια νέα νοικοκυρά στο σπίτι, αλλά και ο Άβραάμ να δη έγγόνους από τον Ίσαάκ. Σύμφωνα με τά έθιμα της έποχής παίρνει ο ίδιος την πρωτοβουλία να βρη σύζυγο για τον γιο του. Δέν θέλει όμως έπ' ούδενι λόγω να του δώσει ως σύζυγο μια γυναίκα της Χαναάν, γιατί γνωρίζει καλά τη διαφθορά και την πονηρία των Χαναανίων. Καλεί λοιπόν τον έμπιστο υπηρέτη του Έλιέζερ, πού ήταν ο έπιστάτης όλων των ύπαρχόντων και των ύπηρετών του, και τον δεσμεύει με όρκο να μην πάρη για τον Ίσαάκ γυναίκα από τη Χαναάν, αλλά να πάη στην πατρίδα του τη Μεσοποταμία και από κει να διαλέξη και να φέρη τη μέλλουσα σύζυγο του γιού του. Προκειμένου δηλαδή να παντρέψη ο Άβραάμ τον γιο του, δέν σκέφθηκε υλιστικά, δέν άναζήτησε πλούτη και άλλα έξωτερικά προσόντα, αλλά τó μόνο πού σκέφθηκε και έπεδίωξε, ήταν να δώσει στο παιδι του σύζυγο ξένη προς την κακία και τη διαφθορά και πλούσια σε ψυχικά χαρίσματα. Άλλά και ο υπηρέτης του άποδείχθηκε, όπως θα δοῦμε άμέσως, άξιος της έμπιστοσύνης και των προσδοκιών του κυρίου του. Γιατί κοντά στον συνετό και ένάρετο Άβραάμ είχε μάθει κι εκείνος να σκέπτεται και να ένεργή όπως ο κύριός του.

Άφοῦ λοιπόν έλαβε την έντολή αυτή ο Ελιέζερ, έτοίμασε δέκα καμήλες και πλούσια δώρα άπ' όλα τά άγαθά του Άβραάμ. "Ετσι, εκεί πού θα πήγαινε, θα έδειχνε με τρόπο πειστικό ότι δέν ήταν δοῦλος κάποιου φτωχοῦ, αλλά ένός πλουσίου μεγιστάνος, εκ μέρους του όποίου θα μιλούσε. "Επειτα από πορεία 900 χιλιομέτρων περίπου έφτασε στην πόλι Χαρράν της Μεσοποταμίας, όπου κατοικοῦσε ο άδελφός του Άβραάμ Ναχώρ. Γιός του Ναχώρ ήταν ο Βαθουήλ, και παιδιά του Βαθουήλ ο Λάβαν και ή Ρεβέκκα.

“Όταν έφτασε στη Χαρράν, ο Ελιέζερ στάθμευσε έξω από την πόλι, κοντά στο πηγάδι, από το οποίο οι γυναίκες της πόλεως έπαιρναν νερό. Εκεί θα μπορούσε να πάρη τις πληροφορίες που ήθελε. Ο Ελιέζερ όμως έκανε και κάτι άλλο πολύ σπουδαιότερο και αποτελεσματικότερο. Αφού έβαλε τις καμήλες να αναπαυθούν, προσευχήθηκε στον Θεό και είπε μέσα του: «Κύριε, ο Θεός του κυρίου μου Άβραάμ, κατευόδωσε σήμερα τις ενέργειές μου και δείξε το έλεός σου στον κύριο μου τόν Άβραάμ. Νά, έγώ στέκομαι έδω, κοντά στο πηγάδι του νερού, και οι θυγατέρες τών κατοίκων της πόλεως έρχονται έδω, για να πάρουν νερό. Δείξε μου ποια να διαλέξω ως σύζυγο του Ίσαάκ. Η κόρη εκείνη, στην οποία έγώ θα πώ: “Γείρε τή στάμνα σου, για να πιω νερό”, κι εκείνη θα μου πη: “Πιές έσύ, κι έγώ θα ποτίσω και τις καμήλες σου ώσπου να χορτάσουν”, αυτή θα είναι εκείνη που έχεις έτοιμάσει για να γίνη σύζυγος του δούλου σου του Ίσαάκ. Και μ' αυτόν τόν τρόπο θα καταλάβω ότι έδειξες το έλεός σου στον κύριο μου τόν Άβραάμ» (Γέν. δκ' 12-14).

Αυτά είπε ο Ελιέζερ στην προσευχή του. Και με την πράξη του αυτή μάς διδάσκει ότι τις υποθέσεις μάς και τις ενέργειές μάς πρέπει να τις αναθέτουμε στην πρόνοια του Θεού, αφού βέβαια κάνουμε έμεεις ό,τι έξαρτάται από μάς κι αν βλέπουμε να μην καρποφορούν οι προσπάθειες και οι προσευχές μάς, ως μη δυσφορούμε: ο Θεός βλέπει τά πράγματα καλύτερα από μάς και ξέρει αν και πότε πρέπει να ικανοποιήση τά αιτήματά μάς. Γι' αυτό ο απόστολος Πέτρος μάς συνιστά: «Πάσαν τήν μέριμναν υμών έπιρρίψαντες έπ' αυτόν, ότι αυτό μέλει περι ήμών» (Α' Πέτρ. ε' 7). Άλλά δέν είναι λίγες και οι περιπτώσεις που ο Θεός απαντά άμέσως στις προσευχές μάς. Και αυτό συνέβη με τόν Ελιέζερ.

Δέν είχε ακόμη τελειώσει καλά-καλά τήν προσευχή του, και φάνηκε να έρχεται από μακριά μία κοπέλα, για να πάρη νερό. Ήταν ή Ρεβέκκα, ή κόρη του Βαθουήλ και έγγονή του Ναχώρ, του αδελφού του Άβραάμ. Ήταν μία σεμνή και όμορφη κοπέλα. Ήρθε στο πηγάδι, γέμισε τή στάμνα της κι έτοιμαζόταν να φύγη. Ο Ελιέζερ τότε της είπε: «Πότισέ με λίγο νερό από τή στάμνα σου». Κι εκείνη του είπε: «Πιές, κύριε». Κι άμέσως κατέβασε τή στάμνα από τόν ώμο της, τήν έγειρε προς τά κάτω και έδωσε στον Ελιέζερ να πιη. Με τήν ίδια προθυμία έπειτα του είπε: «Θα βγάλω νερό και για τις καμήλες σου». Και πράγματι άδειασε τή στάμνα της στην ποτίστρα και έβγαλε νερό πολλές φορές, ώσπου ήπιαν όλες οι καμήλες. Ο Ελιέζερ παρακολουθοῦσε με προσοχή όλη τή συμπεριφορά της Ρεβέκκας. Κι όταν εκείνη τελείωσε τó ποτίσμα, τήν έπλησίασε και της πρόσφερε πολύτιμα δώρα, χρυσά σκουλαρίκια και βραχιόλια. Τη ρώτησε για τó όνομά της και τήν οικογένειά της, και με έκπληξι έμαθε ότι ήταν έγγονή του αδελφού του Άβραάμ. Δέν του έμενε τώρα καμιά άμφιβολία ότι ο Θεός κατεύθυνε τά βήματά του και τόν όδήγησε σε περιβάλλον συγγενικό. Έπεσε λοιπόν άμέσως και προσκύνησε, εύχαριστώντας και δοξάζοντας τόν Θεό. “Όταν ο Θεός απαντά στις προσευχές μάς, δέν πρέπει να παραλείπουμε να τόν εύχαριστήσουμε κι όταν εύεργετη τούς οικείους και τούς φίλους μάς, να χαιρόμαστε, σαν να είναι δική μάς ή ωφέλεια.

Προσφέροντας τά δώρα ο Ελιέζερ ρώτησε συγχρόνως τή Ρεβέκκα αν υπήρχε δυνατότης να καταλύση με τά ζωα του στο σπίτι του πατέρα της. Κι εκείνη τόν έβεβαίωσε ότι υπάρχει και τόπος και τροφή γι' αυτόν και για τά ζωα του. Κι άμέσως έτρεξε να αναφέρη στους δικούς της όσα είχαν συμβη στο πηγάδι. Τα πολύτιμα δώρα που έφερε ή Ρεβέκκα, έτράβηξαν τήν προσοχή του αδελφού της Λάβαν ο οποίος, όπως θα δοῦμε άργότερα, ήταν αρκετά πονηρός και συμφεροντολόγος. Είτε όμως από ιδιοτέλεια είτε από φιλόξενη διάθεση, ο Λάβαν έτρεξε άμέσως στο πηγάδι, κάλεσε με πολλή προθυμία τόν Ελιέζερ στο σπίτι και τόν περιποιήθηκε. Έδωσε τροφή στις καμήλες, πρόσφερε νερό στον Ελιέζερ και τούς συνοδούς του, για να πλύνουν τά πόδια τούς, και έστρωσε τραπέζι, για να φάνε. Ο Ελιέζερ όμως δέν έσπευσε άμέσως στο φαγητό, γιατί ήθελε πρώτα να ολοκληρώση τήν άποστολή του. Είπε λοιπόν: «Δέν θα φάω, αν δέν σās πω πρώτα όσα έχω να σās πω». Κι άμέσως

διηγήθηκε στον Βαθουήλ και τον Λάβαν την οικονομική και την οικογενειακή κατάσταση του κυρίου του και τον σκοπό, για τον οποίο είχε έλθει. Μπορούσε βέβαια ο Ελιέζερ να το κάνω αυτό αργότερα έτσι όμως μάς διδάσκει ότι αυτό που μπορούμε να κάνουμε τώρα, πρέπει να το κάνουμε χωρίς καθυστέρηση. Και το θέλημα του Θεού δεν πρέπει ποτέ να το αναβάλλουμε ούτε να δίνουμε προτεραιότητα σε άλλα πράγματα. Τα ζώα τρέχουν άμέσως στην τροφή, ο άνθρωπος πρέπει να βάζει σε δεύτερη μοίρα τα φαγητά και τα τραπέζια γιατί η πιο επείγουσα εργασία μας είναι να κάνουμε το θέλημα του Θεού όλα τ' άλλα έρχονται έπειτα.

Με πολλή προσοχή άκουσαν ο Βαθουήλ και ο Λάβαν την εξιστόρησι του Ελιέζερ. Αναγνώρισαν και ώμολόγησαν ότι ήταν θέλημα Θεού να γίνη η Ρεβέκκα σύζυγος του Ίσαάκ: και χωρίς αντίρρησι έδωσαν τή συγκατάθεσή τους. Να τι είπαν: «Παρά Κυρίου έξηλθε τὸ πρόσταγμα τουτο: οὐ δυνασόμεθα οὖν σοί αντειπὲν κακὸν ἢ καλόν. Ἴδου Ρεβέκκα ἐνώπιόν σου: λαβὼν ἀπότρεχε. Καὶ ἔστω γυνὴ τῷ υἱῷ τοῦ κυρίου σου, καθάπερ ἐλάλησε Κύριος» (Γέν. δκ' 50-51). Ἀλλὰ καὶ ἡ Ρεβέκκα πού ρωτήθηκε, ἔδωσε πρόθυμα τή συγκατάθεσή τῆς. Ὁ Ελιέζερ ἔπεσε πάλι καὶ προσκύνησε τὸν Θεό. Πρόσφερε καὶ πάλι δῶρα πολύτιμα, κοσμήματα ἀσημένια καὶ χρυσὰ καὶ πλούσια φορέματα, στή Ρεβέκκα, ἀλλὰ καὶ στή μητέρα τῆς καὶ σὸν ἀδελφὸ τῆς. Κι ἀφοῦ ἔφαγαν καὶ ξεκουράστηκαν, τὴν ἐπομένη μέρα ἐτοιμάστηκαν γιὰ τὴν ἐπιστροφή. Με τὴν εὐχὴ τῶν γονέων καὶ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς ἡ Ρεβέκκα ξεκίνησε μαζί με τὸν Ελιέζερ γιὰ τὴ Χαναάν.

Δὲν μάς περιγράφει ἡ Γραφή τὸ ταξίδι τῆς ἐπιστροφῆς, ἴσως γιὰτι δὲν εἶχε τίποτε τὸ ἰδιαίτερο καὶ ἀξιοσημείωτο. Ἀφοῦ οἱ ταξιδιωτὰι εἶχαν μαζί τοὺς τὸν ἄγγελο τοῦ Κυρίου, τίποτε τὸ δυσάρεστο καὶ ἐπικίνδυνο δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ τοὺς συμβῆ. Μας περιγράφει ὅμως τὴ συνάντησι τῆς Ρεβέκκας με τὸν μέλλοντα σύζυγὸ τῆς καὶ ἀπὸ τὰ περιστατικὰ τῆς συναντήσεως αὐτῆς φαίνεται καὶ ἡ εὐλαβὴς διάθεσι τοῦ Ίσαάκ πρὸς τὸν Θεὸ καὶ ἡ σεμνότης τῆς Ρεβέκκας.

Ἦταν ἀπόγευμα, καὶ ὁ Ίσαάκ «εξήλθεν ἀδολεσχῆσαι εἰς τὸ πεδίον» (Γέν. δκ' 63). Βγῆκε περίπατο σὴν πεδιάδα, ὄχι γιὰ νὰ διασκεδάσῃ κατὰ τρόπο ἄτακτο καὶ ἀπρεπὴ, ὅπως κάνουν οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου, ἀλλὰ γιὰ νὰ αυτοσυγκεντρωθῆ, νὰ προσευχηθῆ, νὰ μελετήσῃ τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Καθὼς λοιπὸν περπατοῦσε, βυθισμένος σὲ ἄγιες καὶ εὐλαβεῖς σκέψεις, σήκωσε τὰ μάτια τοῦ καὶ εἶδε νὰ ἔρχεται πρὸς τὸ μέρος τοῦ τὸ καραβάνι τοῦ Ελιέζερ. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ρεβέκκα, μόλις τὸν εἶδε, πήδησε κάτω ἀπὸ τὴν καμήλα καὶ ρώτησε τὸν Ελιέζερ ποιὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος πού ἔρχεται νὰ τοὺς συναντήσῃ. «Αὐτὸς εἶναι ὁ κύριός μου», ἀπάντησε ἐκεῖνος. Ἡ Ρεβέκκα, πού ἦταν μέχρι τότε ἀκάλυπτη, πῆρε τὸ κάλυμμα καὶ σκέπασε τὸ κεφάλι τῆς, ὅπως συνηθίζοταν τότε. Ἦταν αὐτὸ μία ἐκδήλωσι σεμνότητος καὶ σεβασμοῦ πρὸς αὐτὸν πού θὰ γινόταν σύζυγός τῆς. Κι ἔτσι ἡ Ρεβέκκα ἀποδεικνυόταν ἄξια νύφη τῆς πεθερᾶς τῆς, ἡ ὁποία δὲν ντρεπόταν νὰ ὀνομάζῃ τὸν ἄνδρα τῆς κύριό τῆς.

Ὅταν τὸ καραβάνι πλησίασε, ὁ Ελιέζερ ἔκανε τὶς ἀπαραίτητες συστάσεις καὶ διηγήθηκε σὸν Ίσαάκ ὅλα, ὅσα εἶπε καὶ ἔκανε. Ἀπὸ τὴ διήγησι τοῦ ὁ Ίσαάκ πείσθηκε ὅτι ὁ Θεὸς εἶχε ὀδηγήσει κοντὰ τοῦ τὴ Ρεβέκκα. Τὴν πῆρε λοιπὸν καὶ τὴν ὀδήγησε σὴν σκηνὴ τῆς μητέρας τοῦ, ζητώντας μ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὴν εὐχὴ τῆς πεθαμένης μητέρας τοῦ, καὶ τὴν ἔκανε σύζυγὸ τοῦ. Ὁ γάμος τοῦ με τὴ Ρεβέκκα ἦταν γιὰ τὸν Ίσαάκ μία παρηγοριὰ γιὰ τὸν θάνατο τῆς μητέρας τοῦ, ὁ ὁποῖος, ὅπως φαίνεται, ἦταν πολὺ πρόσφατος ἀκόμη. «Καὶ ηγάπησεν αὐτήν», μάς πληροφορεῖ ἡ Γραφή (Γέν. δκ' 67). Τὴν ἀγάπησε, ἀφοῦ τὴν παντρεύτηκε, τὴ γνώρισε καὶ ἐξετίμησε τὰ χαρίσματα τῆς. Ἔτσι γεννιέται ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη μεταξὺ τῶν συζύγων, ἡ ὁποία δὲν σβήνει με τὸν καιρὸ, ἀλλὰ αὐξάνεται καὶ θερμαίνεται. Σήμερα συμβαίνει δυστυχῶς τὸ ἀντίθετο. Πολλοὶ ἀγαπιοῦνται πρὶν ἀπὸ τὸν γάμο ἀγαπιοῦνται ἐξωτερικὰ, σαρκικὰ καὶ γι' αὐτὸ, ὅταν μετὰ τὸν γάμο ἐκδηλωθοῦν τὰ ἐλαττώματα τοῦ

καθενός και φανερωθῆ ὁ ἀληθινός χαρακτήρας τοῦ, ἡ ἀγάπη ἐξανεμίζεται καὶ τὴ θέση τῆς παίρνει ἢ ἔχθρα καὶ τὸ μίσος. Καὶ τότε ὁ γάμος ὁδηγεῖται σὲ ἀποτυχία.

Ἔτσι λοιπὸν ἐγινε ὁ γάμος τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τῆς Ρεβέκκας. Καὶ ἔτσι πρέπει νὰ γίνεται καὶ κάθε γάμος, γιὰ νὰ εἶναι ἐπιτυχημένος. Με σύνεσι καὶ περίσκεψι μὲ κριτήριον τὰ ψυχικὰ χαρίσματα τοῦ μέλλοντος συντρόφου μὲ τὴ συγκατάθεση βέβαια τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ συγκατάθεση καὶ τὴν εὐχή τῶν γονέων καὶ πρὸ παντὸς μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, ἢ ὁποῖα στὴ χριστιανικὴ Ἐκκλησία παρέχεται μὲ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου καὶ τὶς ὑπέροχες εὐχὲς τοῦ. Καὶ εἶναι ἡ ὥρα τοῦ μυστηρίου ὥρα προσευχῆς καὶ ὄχι ὥρα κοσμικῶν ἐπιδείξεων καὶ κουτσομπολιοῦ, ὅπως δυστυχῶς ἔχει καταστήσει στὶς ἡμέρας μᾶς. Ὅταν μὲ τέτοιες προϋποθέσεις συνάπτεται ὁ γάμος καὶ ξεκινᾷ τὸ ζευγάρι τὴν καινούργια ζωὴ τοῦ, τότε θὰ ἔχη πλούσια τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ ἀληθινὴ χαρὰ καὶ εὐτυχία θὰ βασιλεύῃ στὸ σπιτί τοῦ.

Μετὰ τὸν γάμο τοῦ Ἰσαὰκ ὁ Ἀβραὰμ ἔζησε ἄλλα 35 χρόνια. Συνολικὰ ἔζησε 175 χρόνια. «Καὶ ἐκλείπων ἀπέθανεν Ἀβραὰμ ἐν γῆρα καλῶ πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ» (Γέν. κε' 8). Ἔζησε μακρὰ καὶ εὐλογημένη ζωὴ, ἔφτασε σὲ βαθειὰ γεράματα, ἀλλὰ τελικὰ δὲν ξέφυγε τὸ δρεπάνι τοῦ θανάτου. Πέθανε καὶ προσετέθη στοὺς προγόνους τοῦ ποὺ εἶχαν φύγει πρὶν ἀπὸ αὐτόν, ὅπως ἀκριβῶς θὰ προστεθοῦμε κι ἐμεῖς, ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ θανάτου μᾶς. Τα δυὸ παιδιά τοῦ, ὁ Ἰσαὰκ καὶ ὁ Ἰσμαήλ, τὸν ἔθαψαν στὸ σπήλαιο ποὺ εἶχε ἀγοράσει ὁ ἴδιος γιὰ τὴν ταφὴ τῆς Σάρρας. Το σπήλαιο αὐτὸ ἐγινε ὁ οἰκογενειακὸς τάφος. Σ' αὐτὸ θὰ ταφοῦν ἀργότερα ὁ Ἰσαὰκ, ἡ Ρεβέκκα, ἡ Λεῖα καὶ ὁ Ἰακώβ.

Πέθανε ὁ Ἀβραὰμ τὸ ὄνομα τοῦ ὅμως ἔμεινε καὶ μένει αἰωνίως ἐνδοξο καὶ τιμημένο. Τον τιμοῦν Ἰουδαῖοι καὶ Χριστιανοί, ἀκόμη καὶ οἱ μουσουλμάνοι. Καὶ τὸ μυστικὸ τῆς μεγάλης φήμης τοῦ εἶναι ἀσφαλῶς ἡ μεγάλη καὶ ἀπαράμιλλη πίστις τοῦ. Ὁ Ἀβραὰμ ἔδωσε ὅλη τὴν καρδιά τοῦ καὶ τὴ ζωὴ τοῦ στὸν Θεό. Πίστεψε ἀπόλυτα στοὺς λόγους τοῦ καὶ ὑποτάχθηκε ἀδίστακτα στὸ θέλημά τοῦ. Ἀς τὸν μιμηθοῦμε κι ἐμεῖς καὶ θὰ δοῦμε τότε νὰ συμβαίνουν καὶ στὴ δικὴ μᾶς ζωὴ γεγονότα ἀξιοθαύμαστα καὶ ἐκπληκτικά, ποὺ θὰ γίνονται ἀφορμὴ νὰ δοξάζεται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

30/3/1992

19. Ησαὺ καὶ Ἰακώβ.

(Γέν. κε' 19-34, κς' 34 - κζ' 40)

Γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Ἰσαὰκ δὲν μᾶς διηγεῖται πολλὰ πράγματα τὸ βιβλίον τῆς Γενέσεως. Κυρίως ἀναφέρεται στὴ γέννηση τῶν δύο παιδιῶν τοῦ, τοῦ Ησαὺ καὶ τοῦ Ἰακώβ. Ἡ ἱστορία τῆς γεννήσεως τῶν δύο ἀδελφῶν καὶ τῆς διαμάχης τῶν γιὰ τὰ πρωτεῖα εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσα, γιὰτὶ μᾶς δείχνει τὴν πορεία καὶ τὴν ἐξέλιξη τοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ δημιουργία τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, μὲσω τοῦ ὁποῖου θὰ προετοιμαζόταν ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου.

Σαράντα ἐτῶν ἦταν ὁ Ἰσαὰκ, ὅταν παντρεύτηκε τὴ Ρεβέκκα. Ἐπὶ 20 χρόνια τὸ ἀνδρόγυνο ἦταν ἄτεκνο, γιὰτὶ ἡ Ρεβέκκα ἦταν στείρα, ὅπως καὶ ἡ Σάρρα. Ὁ Θεὸς δοκίμαζε καὶ ἀσκοῦσε τὸν Ἰσαὰκ στὴν πίστι καὶ τὴν ὑπομονή. Καὶ ὁ Ἰσαὰκ δὲν ἀπελπίζοταν, ἀλλὰ «ἐδέετο Κυρίου περὶ Ρεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ» (Γέν. κε' 1). Συνεχῶς καὶ μὲ ἐπιμονὴ προσευχόταν, γιὰ νὰ λυθῆ ἡ στειρώσεως τῆς Ρεβέκκας καὶ νὰ ἀποκτήσουν παιδί. Καὶ μολονότι δὲν φαινόταν νὰ εἰσακούωνται οἱ προσευχὲς τοῦ, δὲν ἔχανε τὴν ἐλπίδα τοῦ, ἀλλὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ προσεύχεται. Καὶ ὅταν ὁ καιρὸς τῆς παιδαγωγίας τοῦ συμπληρώθηκε, ὁ Θεὸς ἀπάντησε στὶς προσευχὲς τοῦ. Ἡ Ρεβέκκα ἔμεινε ἔγκυος καὶ ἐπρόκειτο νὰ γεννήσῃ δίδυμα.

Στείρα λοιπόν και η Ρεβέκκα στείρα προηγουμένως ή Σάρρα στείρα αργότερα και η Ραχήλ και τόσα άλλα ανδρόγυνα αναφέρονται στην αγία Γραφή, πού έπειτα από μακρά περίοδο στειρότητας και άτεκνίας απέκτησαν παιδιά με τη δύναμη του Θεού. Τα περιστατικά αυτά αποτελούν μεγάλη παρηγοριά και έλπίδα για κάθε ανδρόγυνο πού αντιμετώπιζει παρόμοιο πρόβλημα. Ας καταφεύγη με πίστη στην προσευχή κι ας έπιμένη σ' αυτήν, όπως ο Ίσαάκ, χωρίς να απελπίζεται, αν ο Θεός άργη να άπαντήσει. Κι αν πάλι ο Θεός κρίνη ότι είναι συμφερότερη ή άτεκνία, και πάλι ας μην άπογοητεύονται οι σύζυγοι κι ας μη τó θεωρούν αυτό συμφορά και δυστυχία. Ας υποτάσσονται στο θέλημα του Θεού με την άπόλυτη πεποίθηση ότι αυτό πού άποφασίζει ο Θεός είναι τó καλύτερο γι' αυτούς. Είναι άλλωστε πάρα πολλές οι περιπτώσεις, κατά τις όποιες γονείς καλοί και ένάρετοι δοκιμάζουν τέτοιες πίκρες και άπογοητεύσεις από τά παιδιά τους, ώστε να άναρωτιούνται μήπως θά ήταν καλύτερο να μην τά είχαν άποκτήσει. Κι άκόμη μπορούν οι άτεκνοι γονείς να βρούν τρόπους, με τους όποιους να προσφέρουν στους άλλους τις υπηρεσίες τους και στους έαυτους των τή βεβαιότητα ότι όχι μόνο δέν είναι άχρηστοι και άποτυχημένοι, αλλά και προσφέρουν πολύτιμες υπηρεσίες, τις όποιες δέν είναι εύκολο να προσφέρουν όσοι έχουν παιδιά και μάλιστα οι πολύτεκνοι.

Ας γυρίσουμε όμως στη Ρεβέκκα. Μέσα στην κοιλιά τής τά δυό παιδιά σκιρτούσαν παράξενα και ζωηρά, κι αυτό τήν έβαλε σέ άνησυχία. Και τι έκανε τότε; «Έπορεύθη πυθέσθαι παρά Κυρίου» (Γέν. κε' 22). Δέν έτρεξε σέ μάγους και ψευδοπροφήτες, αλλά ζήτησε από τόν Κύριο να μάθη τι τής συνέβαινε. Πώς έκανε τήν έρώτηση αυτή, δέν μάς λέει ή Γραφή. Το πιθανότερο είναι ότι άποσύρθηκε και προσευχήθηκε γι' αυτό κατ' ιδίαν. Και ο Θεός τής άπάντησε και τής είπε: «Μέσα στην κοιλιά σου υπάρχουν δυό έθνη, και θά γεννηθούν από σένα δυό λαοί, πού θά διαφέρουν και θά βρίσκονται σέ άνταγωνισμό μεταξύ τους και τελικά ο ένας λαός θά άναδειχθί άνώτερος του άλλου και ο μεγαλύτερος θά υποτάχθι στον μικρότερο» (Γέν. κε' 23). Προλέγει λοιπόν ο Θεός τó μέλλον και τόν χαρακτήρα των δύο παιδιών και των δύο λαών πού θά προέλθουν από αυτά. Γιατί ο Θεός είναι «ο ειδώς τά πάντα πριν γενέσεως αυτών» (Δαν. Σωσ. 4). Γνωρίζει τά πάντα έκ των προτέρων και σύμφωνα με τήν πρόγνωση του έκλέγει και προορίζει τόν καθένα, χωρίς να άδική κανέναν.

“Όταν συμπληρώθηκε ο χρόνος τής έγκυμοσύνης, ή Ρεβέκκα πράγματι γέννησε δίδυμα. Το πρώτο παιδί ήταν κοκκινωπό και πολύ τριχωτό έμοιαζε όχι σαν νεογέννητο, αλλά σαν παιδί πολλών μηνών και γι' αυτό τόν ώνόμασαν Ησαύ, δηλαδή γινωμένο, άνεπτυγμένο. Άκολούθησε τó δεύτερο, πού γεννήθηκε κρατώντας με τó χέρι του τή φτέρνα του άδελφου του, σαν να ήθελε να τόν έμποδίση να γεννηθί πρώτος γι' αυτό τόν ώνόμασαν Ίακώβ, πού σημαίνει πτεριστής. Το περίεργο αυτό σημάδι υποδήλωνε τόν άνταγωνισμό πού θά επικρατούσε στη ζωή των δύο παιδιών και των δύο λαών. Από τή στιγμή τής γεννήσεως ο Ίακώβ προσπάθησε να πάρη από τόν Ησαύ τά πρωτοτόκια. Προς στιγμήν φάνηκε ότι έχασε τó παιχνίδι και επικράτησε ο Ησαύ στην κατάλληλη στιγμή όμως ο Ίακώβ θά έλθη πρώτος, για να έκπληρωθί ο λόγος του Θεού προς τή Ρεβέκκα ότι «ο μείζων δουλεύσει τó ελάσσονι» (Γέν. δκ' 23).

Ας έξηγήσουμε όμως τι ήταν τά πρωτοτόκια, για τά όποια θά άκούσουμε να γίνεται λόγος στη συνέχεια τής διηγήσεως. Πρωτοτόκια ωνομάζονταν τά προνόμια και οι υποχρεώσεις πού είχε ο πρωτότοκος γιός: δικαιούνταν διπλάσια μερίδα από τήν πατρική περιουσία, είχε όμως τήν υποχρέωση να συντηρήσει και να περιποιηθί τους γονείς στα γεράματα τους μετά τόν θάνατο του πατέρα αυτός ήταν ο άρχηγός τής οικογενείας και άπολάμβανε τιμή και σεβασμό από τους άδελφούς του. Είχε όμως δικαίωμα να άρνηθί ή να πουλήσει τά πρωτοτόκια.

Όταν τὰ δυὸ παιδιά μεγάλωσαν, φάνηκε καθαρὰ ἡ διαφορὰ τοῦ χαρακτήρος τῶν. Ὁ Ησαὺ ἔδειξε κλίση πρὸς τὴν ἀγροτική, τὴν τραχεῖα ζωὴ, καὶ ἐξελίχθηκε σὲ ἄριστο κυνηγό. Ἀντίθετα ὁ Ἰακώβ ἦταν ὁ ἥρεμος καὶ ἀπροσποίητος ἄνθρωπος, ὁ ἄνθρωπος τοῦ σπιτιοῦ, τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς εἰρήνης. Ἀνάλογα μὲ τὸν χαρακτήρα τοῦ καθενὸς ἐκδηλώθηκε καὶ ἡ ἀγάπη τῶν γονέων πρὸς αὐτούς. Ὁ Ἰσαὰκ ἀγαποῦσε περισσότερο τὸν Ησαὺ, ἴσως γιατί πίστευε ὅτι θὰ ἀναδειχθῆ ἄνδρας δραστήριος καὶ τολμηρός, ἀλλὰ καὶ γιατί ὁ Ησαὺ, ὅταν γυρνοῦσε ἀπὸ τὸ κυνήγι, ἐτοίμαζε πάντα κάτι ἀπὸ τὰ θηράματα γιὰ τὸν πατέρα τοῦ, κι αὐτὸ εὐχαριστοῦσε ἰδιαίτερως τὸν Ἰσαὰκ. Ἀντίθετα ἡ Ρεβέκκα ἀγαποῦσε περισσότερο τὸν Ἰακώβ, πού βρισκόταν πάντα σχεδὸν κοντὰ τῆς καὶ εἶχε ἥπιο καὶ μαλακὸ χαρακτήρα. Κυρίως ὅμως τὸν ἀγαποῦσε, γιατί θυμόταν τὸν λόγο τοῦ Κυρίου ὅτι «ὁ μείζων δουλεύσει τὸ ἐλάσσονι». Ἀγαποῦσε ἐκείνον πού ἐδιάλεξε καὶ ἀγάπησε ὁ Κύριος.

Δὲν εἶναι βέβαια σπάνιο τὸ φαινόμενο νὰ δείχνῃ ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς γονεῖς ἰδιαίτερη προτίμησι πρὸς ἄλλο παιδί. Στὴν περίπτωσι αὐτῆ ὅμως οἱ προτιμήσεις τῶν γονέων ὑπηρετοῦσαν τὸ σχέδιον τῆς θείας οἰκονομίας, πού ἄρχιζε νὰ ἐκπληρώνεται. Ἡ ἱστορία εἶναι γνωστὴ σὲ ὅλους μᾶς. Ὅταν μία μέρα ὁ Ησαὺ ἐπέστρεψε κατὰκοπος ἀπὸ τὸ κυνήγι, βρῆκε τὸν Ἰακώβ νὰ μαγειρεύῃ φακὲς καὶ τοῦ ζήτησε νὰ φάῃ. Ὁ Ἰακώβ ἐκμεταλλεύθηκε τὴν εὐκαιρία καὶ τοῦ εἶπε ὅτι θὰ τοῦ δώσῃ φαγητό, ἂν ἐκεῖνος τοῦ παραχωρήσῃ ἐκείνη τὴν ὥρα τὰ πρωτοτόκια. Ὁ Ησαὺ ἀπάντησε μὲ ἀδιαφορία: «Εγὼ πάω νὰ πεθάνω ἀπὸ τὴν πείνα τί νὰ τὰ κάνω τὰ πρωτοτόκια;» (Γέν. κε' 32). Ὁ Ἰακώβ ἐν συνεχείᾳ ζήτησε ἀπὸ τὸν Ησαὺ νὰ ὀρκίσθῃ ὅτι τοῦ παραχωρεῖ τὰ πρωτοτόκια, κι ἐκεῖνος τὸ ἔκανε. Τότε ὁ Ἰακώβ τοῦ ἔδωσε ψωμί καὶ φαγητό, καὶ ὁ Ησαὺ ἔφαγε, χόρτασε καὶ ἀμέσως σηκώθηκε κι ἔφυγε, σὰν νὰ μὴ συνέβῃ τίποτε! Ἔτσι, ὅπως λέει ἡ Γραφή, «ἐφάυλισεν Ησαὺ τὰ πρωτοτόκια» (Γέν. κε' 33), δηλαδὴ περιφρόνησε τὰ δικαιώματα καὶ τὴν τιμὴν πού εἶχε ὡς πρωτότοκος, δείχνοντας ἀδιαφορία γι' αὐτά. Με τὴ συμπεριφορὰ τοῦ αὐτῆ ἔδειξε ὅτι δὲν ἦταν ἄξιός τῆς τιμῆς αὐτῆς καὶ γι' αὐτὸ τὴν ἔχασε. Περιφρονώντας δὲ τὰ πρωτοτόκια, περιφρονοῦσε συγχρόνως καὶ τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὴν ὁποῖαν ἀσφαλῶς θὰ εἶχε ἀκούσει ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ καὶ ἀπὸ τὸν παπποῦ τοῦ τὸν Ἀβραὰμ ἀκόμη, γιατί, ὅταν πέθανε ὁ Ἀβραὰμ, τὰ δυὸ παιδιά ἦταν 15 ἐτῶν. Ἀντίθετα ὁ Ἰακώβ ἐπεδίωκε τὰ πρωτοτόκια, ἐπειδὴ εἶχε ὑπ' ὄψιν τὴν ὑποσχέσιν τοῦ Θεοῦ. Βέβαια ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖο τὰ ἀπέσπασε, δὲν ἦταν ἀξιόπαινος, γιατί ἦταν ἐκβιαστικός καὶ γιὰ τὸν ἐκβιασμό αὐτόν, καθὼς καὶ γιὰ τὴν ἀπάτη πού μεταχειρίσθηκε ἀργότερα, γιὰ νὰ πάρῃ τὴν εὐλογία τοῦ πατέρα τοῦ, πληρώθηκε, ὅπως θὰ δοῦμε, μὲ τὸ ἴδιο νόμισμα. Ἐν τούτοις εἶναι ὀλοφάνερο ὅτι ὁ Ἰακώβ, χωρὶς ἀσφαλῶς κι ὁ ἴδιος νὰ τὸ ἔχη συνειδητοποιήσει, ὑπηρετοῦσε τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀγαπᾷ μὲν καὶ δὲν ἐπιδοκιμάζει κανένα εἶδος κακίας καὶ πονηρίας, κατευθύνει ὅμως τὰ ἀποτελέσματα ἀκόμη καὶ τῶν κακῶν δικῶν μᾶς ἐνεργειῶν ἔτσι, ὥστε νὰ ὑπηρετοῦν τὸ πάνσοφο σχέδιον τοῦ γιὰ τὴν δικὴν μᾶς ὠφέλεια.

Ὅταν ὁ Ησαὺ πούλησε τὰ πρωτοτόκια, ἴσως νὰ ὑπολόγιζε στὴν ἀγάπην τοῦ πατέρα τοῦ καὶ νὰ ἠλπίζε ὅτι ὁ Ἰσαὰκ σ' αὐτόν θὰ ἔδινε τὴν εὐλογία τοῦ καὶ ἐπομένως αὐτόν θὰ ἀνεγνώριζε ὡς πρωτότοκο. Ὁ Θεὸς ὅμως εἶχε ἤδη ἀποδοκιμάσει τὸν Ησαὺ γιὰ τὴν χυδαιότητα καὶ τὴν ἀσέβειαν τοῦ καὶ οἰκονόμησε ἔτσι τὰ πράγματα, ὥστε καὶ τὴν εὐλογία τοῦ Ἰσαὰκ νὰ πάρῃ ὁ Ἰακώβ κι ἔτσι νὰ κατακυρωθοῦν ὀριστικὰ σ' αὐτόν τὰ πρωτοτόκια.

Οἱ δύο ἀδελφοὶ ἦταν ἤδη 40 ἐτῶν, καὶ ὁ Ησαὺ παντρεύτηκε δύο γυναῖκες Χαναναίες. Ὁ γάμος αὐτὸς ἀσφαλῶς ἐγένετο χωρὶς τὴν συγκατάθεσιν τῶν γονέων τοῦ, οἱ ὁποῖοι δὲν θὰ ἠθέλανε Χαναναίες γυναῖκες. Ἄλλωστε ἡ Γραφή μᾶς πληροφορεῖ ὅτι οἱ δύο γυναῖκες τοῦ Ησαὺ ἦταν δύστροπες καὶ φιλονεικούσαν συνεχῶς μὲ τὰ πεθερικά τους. Καὶ μὲ τὴν ἐνέργειαν τοῦ αὐτῆ λοιπὸν ὁ Ησαὺ ἔδειχνε τὸν κακὸν χαρακτήρα τοῦ καὶ ἐπομένως τὴν ἀναξιοποίησίν τοῦ νὰ γίνῃ κληρονόμος τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ.

Ο Ίσαακ πρέπει να ήταν ήδη άνω των 100 ετών και είχε χάσει την όρασή του. Κάλεσε λοιπόν τον Ησαύ και του είπε: «Εγώ γέρασα πια και δεν ξέρω την ώρα του θανάτου μου. Πάρε λοιπόν τα κυνηγετικά σου όπλα και πήγαινε να κυνηγήσεις και από το κυνήγι σου μαγειρέψέ μου φαγητά που μου αρέσουν και φέρε μου να φάω, για να σε εύλογησω πριν πεθάνω» (Γέν. ζκ' 1-5). Και ο Ησαύ έτρεξε άμέσως να πραγματοποιήσει την επιθυμία του πατέρα του. Η Ρεβέκκα όμως άκουσε τα λόγια του Ίσαακ και, έχοντας ύπ' όψιν την πρόρρηση του Θεού για τα παιδιά της, κατέστρωσε άμέσως το σχέδιό της. Καλεί τον Ιακώβ και του γνωστοποιεί τα συμβάντα τον στέλνει στο κοπάδι να φέρη δυο τρυφερά κατσικάκια τα σφάζει και τα μαγειρεύει προσεκτικά, ώστε να μοιάζουν με κυνήγι: ντύνει τον Ιακώβ με τα ρούχα του Ησαύ και καλύπτει τα χέρια του και τον λαιμό του με τα δέρματα των ζώων, για να μοιάζει ο Ιακώβ με τον δασύτριχο Ησαύ: και του δίνει τα μαγειρεμένα φαγητά, για να τα προσφέρει στον Ίσαακ, έμφανιζόμενος ως ο Ησαύ, για να αποσπάσει την πατρική εύλογία.

Το σχέδιο της Ρεβέκκας ήταν βέβαια δόλιο και άξιοκατάκριτο, αν το κρίνουμε σύμφωνα με την ήθική του Εύαγγελίου: ως μην ξεχνούμε όμως ότι τους ανθρώπους της εποχής εκείνης δεν πρέπει να τους κρίνουμε σύμφωνα με τον τέλειο ήθικό νόμο της Καινής Διαθήκης, αλλά σύμφωνα με τις άτελες και χαλαρές ήθικές αντίληψεις της εποχής εκείνης, που ανέχονταν πράγματα που κατά τον νόμο του Εύαγγελίου είναι απαράδεκτα. Ο Θεός ασφαλώς δεν ενέκρινε την πράξη της Ρεβέκκας ούτε την έβαλε εκείνος να την κάνει την ανέχθηκε όμως και άφησε τα πράγματα να εξελιχθούν μόνα τους, για να τιμωρηθῆ ο Ησαύ. Κι αυτό συμβαίνει πολύ συχνά. Ανέχεται δηλαδή ο Θεός την κακία των ανθρώπων, για να αποδειχθῆ επάνω στα πράγματα ότι αυτοί με την κακία τους όχι μόνο δεν μπορούν να ματαιώσουν το σχέδιο του Θεού, αλλά και παρά τη θέληση τους το υπηρετούν. Και ο διάβολος ακόμη με όλη την πανουργία του δεν μπορεί ποτέ να ματαιώσει τη βουλή του Θεού, αλλά, χωρίς να το θέλη και να το καταλαβαίνει, γίνεται όργανο και υπηρέτης του Θεού. Θέλησε π.χ. να βλάψει τον Ιώβ: και τελικώς υπηρέτησε στην ανάδειξη της άρετής του. Ωδήγησε τον Κύριο στον σταυρικό θάνατο, νομίζοντας ότι έτσι έματαιώνει το σωτήριο έργο του Κυρίου και όμως μ' αυτήν ακριβώς την ενέργεια του το έξυπνέτησε, γιατί ή θυσία του Κυρίου είναι ή πηγή της σωτηρίας μας. Άς επανέλθουμε όμως στην ιστορία μας. Ο Ιακώβ έφερε κάποιες αντιρρήσεις στη μητέρα του και διετύπωσε κάποιους φόβους, μήπως και Ίσαακ αντίληφθῆ την άπάτη και αντί της εύλογίας του δώσει κατάρρα. Η Ρεβέκκα όμως τον καθησύχασε, λέγοντάς του ότι αναλαμβάνει αυτή όλη την ευθύνη. Οί φόβοι του Ιακώβ αποδείχθηκαν δικαιολογημένοι. Όταν παρουσιάσθηκε στον πατέρα του ως ο Ησαύ και του πρόσφερε τα φαγητά ζητώντας την εύλογία του, εκείνος εξέφρασε άμέσως την άπορία του για τη γρήγορη επιστροφή του Ησαύ. Ο Ιακώβ όμως άπάντησε ότι ο Θεός του έδωσε γρήγορα κυνήγι. Έπειτα ο Ίσαακ ζήτησε να τον πλησιάσει ο Ιακώβ, για να τον ψηλαφήσει. Η ψηλάφησης όμως μεγάλωσε την άμηχανία του. «Η μὲν φωνή φωνή Ιακώβ, αὐ δὲ χεῖρες χεῖρες Ησαύ», είπε με άπορία (Γέν. ζκ' 22). Για να βεβαιωθεί περισσότερο, ρώτησε: «Σὺ εἶ ὁ υἱὸς μου Ησαύ;». Και ο Ιακώβ άπάντησε: «Έγώ» (Γέν. ζκ' 24). Πῆρε τότε ο Ίσαακ από τα φαγητά που του έφερε ο Ιακώβ, και έφαγε. Οί άμβιβολίες του όμως δεν είχαν ακόμη διαλυθῆ. Γι' αυτό, άφοῦ έφαγε, κάλεσε τον Ιακώβ, για να τον φιλήσει και καθώς εκείνος τον φιλοῦσε, μύρισε προσεκτικά τα ρούχα του Ιακώβ και διεπίστωσε ότι είχαν την όσμη των ρούχων του Ησαύ, την όσμη των άγρών και της έξοχῆς, όπου περνούσε τον καιρό του ο Ησαύ. Και τότε ο Ίσαακ έδωσε την εύλογία του: «Δώη σοί ὁ Θεὸς ἀπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ τῆς πλότητος τῆς γῆς καὶ πληθὸς σίτου καὶ οἴνου. Καὶ δουλεύσάτωσάν σοί ἔθνη, καὶ προσκυνησάτωσάν σοί ἄρχοντες καὶ γίνου κύριος τοῦ ἀδελφοῦ σου, καὶ προσκυνήσουσί σε οἱ υἱοὶ τοῦ πατρὸς σου. Ὁ καταρώμενός σε ἐπικατάρατος, ὁ δὲ εύλογῶν σε εύλογημένος» (ζκ' 28-29). Με την εύλογία αυτή επικυρώνονταν τα πρωτοτόκια που είχε

παραχωρήσει ὁ Ησαὺ στὸν Ἰακώβ καὶ μεταβιβάζονταν σ' αὐτὸν οἱ ἐπαγγελίες τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Ἰσαάκ.

Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα, καὶ ἐπέστρεψε ὁ Ησαὺ ἀπὸ τὸ κυνήγι. Ἐτοίμασε κι αὐτὸς τὰ φαγητὰ τοῦ καὶ τὰ ἔφερε στὸν πατέρα τοῦ ζητώντας τὴν εὐλογία τοῦ. Ἐκπληξίς μεγάλη κατέλαβε τὸν Ἰσαάκ. Τώρα μόλις κατάλαβε τὴν ἀπάτη, τῆς ὁποίας εἶχε πέσει θύμα. «Ἐλθὼν ὁ ἀδελφὸς σοῦ μετὰ δόλου ἔλαβε τὴν εὐλογίαν σοῦ», εἶπε (Γέν. ζκ' 35). Λύπη καὶ ὀργὴ πλημμύρισαν τὴν ψυχὴ τοῦ Ησαὺ. Με κλάματα ζητοῦσε κι αὐτὸς τὴν εὐλογία τοῦ πατέρα τοῦ. Ὁ Ἰσαάκ συγκινεῖται κι αὐτός, δὲν ἀνακαλεῖ ὁμως τὴν εὐλογία πού ἔχει δώσει στὸν Ἰακώβ οὔτε τὸν καταρᾶται γιὰ τὴν πονηρία πού μεταχειρίσθηκε. Ἔχει πεισθῆ ὁ Ἰσαάκ ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, καὶ ὑποτάσσεται σ' αὐτό. Δίνει καὶ στὸν Ησαὺ εὐλογία, ἀλλὰ αὐτὴ εἶναι περιορισμένη στὰ ὑλικά ἀγαθὰ. Προλέγει ἐπίσης ὅτι οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ησαὺ, οἱ Ἰδουμαῖοι, θὰ εἶναι λαὸς πολεμικός, θὰ ὑποταχθοῦν ὁμως στοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἰακώβ, τοὺς Ἰσραηλίτες.

Ἔτσι βλέπουμε νὰ προχωρῆ καὶ νὰ ἐξελισσεται τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ. Οἱ εὐλογίες καὶ οἱ ἐπαγγελίες τοῦ Θεοῦ μεταβιβάζονται ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ στὸν Ἰσαάκ καὶ ἀπὸ τὸν Ἰσαάκ στὸν Ἰακώβ. Αὐτὸς θὰ γίνῃ ὁ κύριος γενάρχης τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο θὰ προέλθῃ ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου. Στὴν ἐκπλήρωση τοῦ σχεδίου αὐτοῦ εἶδαμε νὰ μεσολαβοῦν καὶ κάποιες ἐνέργειες ὅχι σωστὲς καὶ ἐπαινετές, ἡ ἀπάτη δηλαδή πού χρησιμοποίησαν ἡ Ρεβέκκα καὶ ὁ Ἰακώβ. Οἱ ἐνέργειες ὁμως αὐτὲς δὲν προέρχονται ἀπὸ τὸν ἅγιο Θεό, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους. Καὶ ὁ Θεὸς μὲ τὴν πανσοφία τοῦ βρίσκει τρόπο, ὥστε καὶ μὲ τίς ἐνέργειες αὐτὲς νὰ ἐξυπηρετῆται τὸ σχέδιό τοῦ ἐπειδὴ ὁμως εἶναι συγχρόνως καὶ δίκαιος, δὲν ἀφήνει ἀτιμώρητες τίς παρανομίες τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἡ Ρεβέκκα λοιπὸν καὶ ὁ Ἰακώβ, μολονότι ἐξυπηρετήσαν τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ, τιμωρήθηκαν γιὰ τὴν ἀπάτη πού διέπραξαν. Ἡ μὲν Ρεβέκκα ἀναγκάσθηκε νὰ στερηθῆ τὸν Ἰακώβ πού τόσο ἀγαποῦσε, καὶ νὰ μὴ τὸν ξαναδῆ πιά, ὁ δὲ Ἰακώβ δοκίμασε πολλὰς θλίψεις στὴ ζωὴ τοῦ. Φυσικὰ ὅλα αὐτὰ ἔγιναν γιὰ τὴν παιδαγωγία καὶ τὸν καταρτισμὸ τού, γιὰ τὸν Θεὸς δὲν τιμωρεῖ γιὰ νὰ ἐκδικηθῆ, ἀλλὰ γιὰ νὰ παιδαγωγῆται.

Θὰ ρωτήσετε ἴσως: Γιατί νὰ τοὺς τιμωρήσῃ ὁ Θεός, ἀφοῦ ἐξυπηρετήσαν τὸ σχέδιό τοῦ; Ἀλλὰ ὁ Θεὸς δὲν ἔχει ἀνάγκη τῆς δικῆς μᾶς βοήθειας οὔτε πολὺ περισσότερο τῶν παρανόμων ἐνεργειῶν μᾶς οὔτε ἰσχύει γιὰ τὸν Θεὸ τὸ «ὁ σκοπὸς ἀγιάζει τὰ μέσα». Καὶ χωρὶς τὴν ἐπέμβαση τῆς Ρεβέκκας ὁ Θεὸς θὰ εὑρίσκε τὸν τρόπο νὰ ἐκτελέσῃ τὸ σχέδιό τοῦ καὶ θὰ ἦταν προτιμότερο νὰ περιμένῃ ἡ Ρεβέκκα τίς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ, πού θὰ ἦταν ἀσφαλῶς σοφώτερες καὶ ὀρθότερες ἀπὸ τίς δικῆς τῆς. Ἀς μὴ θέλουμε λοιπὸν νὰ ἐκβιάζουμε τὰ πράγματα καὶ νὰ καταστρώνουμε μόνοι μᾶς σχέδια, ἀποκλείοντας τὴν ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὸν Θεὸ δὲν κερδίζουμε τίποτε. Ἀς ἐξαρτοῦμε τὰ πάντα μὲ πίστι ἀπὸ τὸ ἅγιο θέλημά τοῦ καὶ ὅπωςδήποτε θὰ εἴμαστε ἀσφαλεῖς, γιὰ τὸν Θεὸ δὲν θὰ ἔλθουμε σὲ ἀντίθεση μὲ τὸν νόμο τοῦ καὶ θὰ ἔχουμε πλουσιώτερη τὴν εὐλογία τοῦ.

6/4/1992

20. Ὁ Ἰακώβ στὴ Μεσοποταμία.

(Γέν. ζκ' 41 - λ' 43)

Ὁργισμένος φοβερὰ ἦταν ὁ Ησαὺ ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ γιὰ τὸ ὅτι ἐκεῖνος ἀπέσπασε μὲ δόλο τὴν πατρικὴ εὐλογία. Ἐχθρα καὶ δίψα γιὰ ἐκδίκησι εἶχαν κυριεύσει τὴν ψυχὴ τοῦ σὲ τέτοιο βαθμό, ὥστε πῆρε τὴν ἀπόφαση νὰ σκοτώσῃ τὸν Ἰακώβ. Κάτι ὁμως τὸν συγκράτησε. Σκέφθηκε ὅτι αὐτὸ θὰ προκαλοῦσε βαθύτατη λύπη στὸν πατέρα τοῦ καὶ θὰ τὸν ὠδηγοῦσε γρηγορότερα στὸν θάνατο. Εἶπε λοιπὸν ὁ Ησαὺ: «Ἀς περιμένω νὰ πεθάνῃ πρῶτα ὁ πατέρας μου καὶ τότε νὰ σκοτώσω

τὸν ἀδελφὸ μου» (Γέν. ζκ' 41). Ἡ ἀναβολὴ αὐτὴ ἦταν σωτήρια, γιατί καὶ στὸν Ἰακώβ ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ προστατευθῆ καὶ τὸν Ησαὺ ἐγλίτωσε ἀπὸ τὸ φοβερὸ ἐγκλημα. Εἶναι κακὸ νὰ ἀναβάλλουμε τὴν ἐκτέλεση καλῶν ἀποφάσεων μᾶς, γιατί συνήθως τὴ ματαιώνουμε εἶναι ὁμως ἀναγκαῖο καὶ σωτήριο νὰ μὴ σπεύδουμε νὰ ἐκτελέσουμε τὶς ἀποφάσεις πού παίρνουμε ἐπάνω στὸν θυμὸ καὶ τὴν ὀργὴ μᾶς. Ὁ χρόνος πού θὰ μεσολαβήσῃ, θὰ καταπραύνη τὸν θυμὸ καὶ θὰ μεταβάλλῃ τὶς διαθέσεις μᾶς, κι ἔτσι θὰ ἀποτραπῆ κάθε κακὴ ἐνέργεια.

Τα σχέδια τοῦ ὁ Ησαὺ φαίνεται ὅτι τὰ ἀνεκοίνωσε σὲ κάποιους κι ἔτσι τὰ πληροφορήθηκε καὶ ἡ Ρεβέκκα, ἡ ὁποία, ὅπως ἦταν φυσικό, ἀνησύχησε πάρα πολύ. Φοβήθηκε ὄχι μόνο γιὰ τὸν Ἰακώβ πού θὰ σκοτωνόταν, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν Ησαὺ πού θὰ γινόταν φονιάς. Κάλεσε λοιπὸν τὸν Ἰακώβ, τὸν ἐνημέρωσε γιὰ τὸ φονικὸ σχέδιο τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ καὶ τοῦ συνέστησε νὰ φύγῃ γιὰ λίγον καιρὸ στὴν πατρίδα τῆς τῆ Μεσοποταμία καὶ νὰ μείνῃ κοντὰ στὸν ἀδελφὸ τῆς Λάβαν, ὥσπου νὰ περάσῃ ὁ θυμὸς τοῦ Ησαὺ. Γιὰ νὰ πραγματοποιηθῆ ὁμως τὸ ταξίδι τοῦ Ἰακώβ, ἔπρεπε καὶ ὁ Ἰσαὰκ νὰ δώσῃ τὴ συγκατάθεσή τοῦ. Ἡ Ρεβέκκα ἐνήργησε κι ἐδῶ μὲ ἐξυπνάδα καὶ σύνεσι. Δὲν φανέρωσε στὸν ἄνδρα τῆς τὸν πραγματικὸ λόγο τῆς φυγῆς τοῦ Ἰακώβ, γιὰ νὰ μὴ τὸν ταραξήδεν τοῦ εἶπε ὁμως καὶ ψέματα. «Βαρέθηκα καὶ ταλαιπωρήθηκα –του εἶπε- ἀπὸ τὶς Χετταίους γυναῖκες πού πῆρε ὁ Ησαὺ. Ἄν κάνῃ τὸ ἴδιο καὶ ὁ Ἰακώβ, ἡ ζωὴ θὰ εἶναι ἀφόρητη γιὰ μένα» (Γέν. ζκ' 46). Ἡ Ρεβέκκα δηλαδὴ δὲν φανέρωσε στὸν Ἰσαὰκ τὸ φονικὸ σχέδιο τοῦ Ησαὺ, τοῦ εἶπε ὁμως κάτι πού ἦταν ἀλήθεια καὶ πού πιθανότατα θὰ τὸ εἶχαν συζητήσῃ κι ἄλλῃ φορὰ: ὅτι δηλαδὴ θὰ ἦταν πολὺ κακὸ καὶ δυσάρεστο, ἂν καὶ ὁ Ἰακώβ, μένοντας στὴ Χαναάν, ἀκολουθοῦσε τὸ παράδειγμα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ. Ἀς προσέξουν τὴν ἐνέργεια αὐτὴ τῆς Ρεβέκκας ὅσοι καταφεύγουν στὸ ψέμα, τάχα γιὰ νὰ προλάβουν ταραχὲς καὶ ἀναστατώσεις καὶ ἄλλες δυσάρεστες συνέπειες. Δὲν μπορούμε βέβαια νὰ ἀρνηθοῦμε ὅτι ὑπάρχουν δύσκολες περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες ἡ φανέρωσις μᾶς ἀλήθειας θὰ ἔχῃ δυσάρεστα ἀποτελέσματα: ἡ σύνεσις ὁμως καὶ ὁ φωτισμὸς τοῦ Θεοῦ θὰ μᾶς βοηθήσουν νὰ βροῦμε λύσεις ὀρθότερες καὶ αποτελεσματικότερες ἀπὸ τὰ ψέματα.

Ὁ Ἰσαὰκ συμφώνησε μὲ τοὺς φόβους τῆς γυναίκας τοῦ. Κάλεσε λοιπὸν τὸν Ἰακώβ καὶ τοῦ συνέστησε νὰ μὴν πάρῃ γυναίκα ἀπὸ τὶς θυγατέρες τῶν Χαναανίων, ἀλλὰ νὰ πάῃ στὴ Μεσοποταμία καὶ νὰ πάρῃ γυναίκα ἀπὸ τὶς θυγατέρες τοῦ Λάβαν, τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Ρεβέκκας. Κι ἀφοῦ τοῦ εὐχήθηκε νὰ ἔχῃ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, νὰ ἀποκτήσῃ πλῆθος ἀπογόνων καὶ νὰ κληρονομήσῃ τὴ χώρα πού ὑποσχέθηκε ὁ Θεὸς στὸν Ἀβραάμ, τὸν ξεπροβόδησε γιὰ τὸ μακρυνὸ ταξίδι. Δύσκολο καὶ κοπιαστικὸ θὰ ἦταν τὸ ταξίδι αὐτὸ ὁ Ἰσαὰκ ὁμως ἐμπιστεύθηκε τὸν γιὸ τοῦ στὴ σκέπη τοῦ Θεοῦ κι ἔτσι ἦταν ἡσυχος γιὰ τὴν ἔκβασί τοῦ. Πόσες φορὲς κι ἐμεῖς ἀποχωριζόμαστε τὰ παιδιὰ μᾶς πού φεύγουν γιὰ μακρυνὰ ταξίδια γιὰ ἐπαγγελματικούς ἢ ἐπιστημονικούς ἢ ἄλλους σκοπούς! Καὶ δὲν εἶναι βέβαια σήμερὰ τὰ ταξίδια δύσκολα, ὅπως ἦταν τότε δὲν παύουν ὁμως νὰ κρύβουν πολλοὺς καὶ μεγάλους κινδύνους γιὰ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴ, πού ἐμεῖς εἶναι ἀδύνατο νὰ τοὺς προλάβουμε καὶ νὰ τοὺς ἀποτρέψουμε. Ἄς ἐμπιστευώμαστε λοιπὸν τὰ παιδιὰ μᾶς καὶ ὅλους τοὺς ταξιδιωτὲς στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, τὴ μόνη πού μπορεῖ νὰ τοὺς προστατεύσῃ ἀποτελεσματικά.

Με τὴν εὐχὴ τοῦ πατέρα τοῦ ὁ Ἰακώβ ξεκίνησε γιὰ τὸ ταξίδι. Τα πράγματα ἦταν δύσκολα καὶ δὲν ἐπιδέχονταν ἀναβολὴ. Φόβοι καὶ ἀνησυχίες ἀσφαλῶς θὰ κυριαρχοῦσαν στὴν ψυχὴ τοῦ. Θὰ γλιτώσῃ τελικὰ ἀπὸ τὴν ὀργὴ τοῦ Ησαὺ; Θὰ φτάσῃ ἀσφαλῶς στὸν προορισμὸ τοῦ; Θὰ ἐπιστρέψῃ ἄραγε κάποτε στὴν πατρίδα τοῦ; Ὁ Θεὸς ὁμως τὴν πρώτη κιόλας ἡμέρα τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ τὸν ἐνίσχυσε καὶ τὸν ἐνεθάρρυνε μ' ἓνα ὄνειρο ἀποκαλυπτικὸ.

Βράδυνασε, καὶ ὁ Ἰακώβ κουρασμένος ἀπὸ τὴν ὁδοιπορία ἔπεσε νὰ κοιμηθῆ, βάζοντας μία πέτρα γιὰ προσκέφαλο. Ἀφοῦ λοιπὸν κοιμήθηκε, εἶδε μιὰ πανύψηλη σκάλα, πού ἡ βάσις τῆς στηριζόταν στὴ γῆ καὶ ἡ κορυφὴ ἔφτανε στὸν οὐρανὸ. Οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνεβοκατέβαιναν σ' αὐτὴν, ἐνῶ

ἀπὸ τὴν κορυφὴ τῆς ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς μιλοῦσε στὸν Ἰακώβ καὶ τοῦ ἔλεγε: «Ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεὸς τοῦ Ἀβραὰμ καὶ τοῦ Ἰσαὰκ: μὴ φοβᾶσαι. Τῆ γῆ αὐτῆ, ἐπάνω στὴν ὁποία κοιμᾶσαι, θὰ τὴ δώσω σὲ σένα καὶ τοὺς ἀπογόνους σοῦ. Οἱ ἀπόγονοὶ σοῦ θὰ πληθύνουν σὰν τὴν ἄμμο καὶ θὰ ξαπλωθοῦν πρὸς ὅλες τὶς κατευθύνσεις καὶ διὰ μέσου ἑνὸς ἀπογόνου σοῦ (δηλαδὴ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ) θὰ εὐλογηθοῦν ὅλες οἱ φυλὲς τῆς γῆς. Σου ὑπόσχομαι ἀκόμη ὅτι θὰ εἶμαι μαζί σοῦ, ὅπου κι ἂν πᾶς, καὶ θὰ σὲ φέρω πίσω στὴ γῆ αὐτῆ δὲν θὰ σὲ ἐγκαταλείψω, μέχρις ὅτου πραγματοποιήσω ὅλα, ὅσα σοῦ ὑποσχέθηκα» (Γέν. κη' 13-15).

Διπλὴ σημασία εἶχε τὸ ὄραμα αὐτό. Ἀφ' ἑνὸς μὲν ἦταν ὄνειρο ἐνισχυτικὸ γιὰ τὸν Ἰακώβ, πού βρισκόταν σὲ τόπο ἔρημο, σὲ κινδύνους καὶ ἀβεβαιότητα γιὰ τὸ μέλλον. Ὁ Θεὸς τὸν ἐβεβαίωνε ὅτι δὲν ἦταν μόνος, ὅπως ἐνόμιζε, ἀλλὰ ἦταν αὐτὸς ὁ ἴδιος μαζί τοῦ βοηθός, ὁδηγός καὶ προστάτης τοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὅλους μᾶς βεβαιώνει μὲ τὸ ὄραμα αὐτὸ ὁ Θεὸς ὅτι ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ μᾶς παρακολουθεῖ καὶ φροντίζει γιὰ μᾶς, καὶ μάλιστα χρησιμοποιεῖ γιὰ τὴν ὑπηρεσία καὶ τὴν προστασία μᾶς τοὺς ἀγγέλους. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως τὸ ὄραμα ἦταν προφητικὸ: ἀναφερόταν στὴν κάθοδο τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ στὴ γῆ καὶ τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ γιὰ τὴ δικὴ μᾶς σωτηρία. Τότε ἐκδηλώθηκε σὲ ὅλο τῆς τὸ μέγεθος ἡ ἀγάπη καὶ ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Ἀπὸ τότε, ὅπως εἶπε ὁ Κύριος, οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀνεβαίνουν καὶ κατεβαίνουν «ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου» (Ιω. α' 52). Ἀπὸ τότε στήθηκε σκάλα νοητὴ πού ἐνώνει τὴ γῆ μὲ τὸν οὐρανὸ. Σκάλα, ἀπὸ τὴν ὁποία κατέβηκε στὴ γῆ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἐγίνε ἡ Θεοτόκος. Γι' αὐτὸ τῆς ψάλλουμε στὸν ἀκάθιστο ὕμνο: «Χαῖρε κλῖμαξ ἐπουράνιε, δι' ἧς κατέβη ὁ Θεός». Σκάλα εἶναι καὶ ἡ Ἐκκλησία, πού τὴν ἵδρυσεν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ ἀνεβάξῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴ γῆ στὸν οὐρανὸ καὶ γιὰ νὰ κατεβαίνουν οἱ εὐλογίες τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ στοὺς ἀνθρώπους.

Ξύπνησε ὁ Ἰακώβ καὶ ἐκπληκτὸς ἀπὸ τὸ ὄνειρο εἶπε: «Ἔστι Κύριος ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐγὼ δὲ οὐκ ἠδυν... Ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος οὐκ ἔστι τοῦτο ἀλλ' ἡ οἴκος Θεοῦ, καὶ αὕτη ἡ πύλη τοῦ οὐρανοῦ» (Γέν. κη' 16-17). Σχημάτισε δηλαδὴ τὴν πεποίθησιν ὅτι ἐκεῖ πού βρισκόταν, ἦταν παρὼν καὶ Θεός, καὶ ἐπομένως ὁ τόπος ἦταν ἱερός. Ἀλλὰ καὶ πού δὲν εἶναι παρὼν καὶ Θεός; Καὶ ποιὸς τόπος δὲν εἶναι «οἴκος Θεοῦ»; Αὕτη τὴ συναίσθησιν πρέπει νὰ ἔχουμε παντοῦ, ὅπου κι ἂν βρισκόμαστε, ὅτι δηλαδὴ εἶναι παρὼν καὶ Θεός καὶ μᾶς παρακολουθεῖ, ἀλλὰ καὶ μᾶς προστατεύει. Κατ' ἐξοχὴν ὅμως «οἴκος Θεοῦ» καὶ «πύλη τοῦ οὐρανοῦ» εἶναι οἱ ναοὶ μᾶς, οἱ τόποι, στοὺς ὁποίους λατρεύουμε τὸν Θεὸ καὶ τοῦ ἀναπέμπουμε ὕμνους καὶ δοξολογίες, τοῦ ἀπευθύνουμε τὶς ἱκεσίες μᾶς καὶ τοῦ προσφέρουμε τὴν ἱερώτατη θυσία τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Γιὰ τοὺς ναοὺς ταιριάζει ἀπόλυτα ὁ λόγος τοῦ Ἰακώβ: «Ὡς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος». Με φόβο Θεοῦ καὶ μὲ ἀπόλυτη εὐλάβεια πρέπει νὰ μπαίνουμε καὶ νὰ στεκόμαστε στὸν ναό, ὄχι μόνο κατὰ τὴ διάρκειαν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, ἀλλὰ καὶ ὁποιαδήποτε ἄλλη ὥρα.

Δὲν εἶχε τὰ μέσα ὁ ταξιδιώτης Ἰακώβ, γιὰ νὰ στήσῃ κάποιον μνημεῖον στὸν τόπο πού τοῦ φανερώθηκε ὁ Θεός. Ἔκανε λοιπὸν κάτι πολὺ ἀπλό, γιὰ νὰ καθιερώσῃ τὸν τόπο ἐκεῖνο. Πῆρε τὴν πέτρα πού εἶχε χρησιμοποιεῖ γιὰ προσκέφαλο, τὴν ἔστησε ὄρθια καὶ ἔχυσεν ἐπάνω τῆς λάδι. Ὠνόμασε δὲ τὸν τόπο ἐκεῖνο Βαιθήλ, πού σημαίνει «οἴκος Θεοῦ», καὶ ὑποσχέθηκε ὅτι, ὅταν θὰ ἐπιστρέψῃ στὴν πατρίδα τοῦ, θὰ κτίσῃ ἐκεῖ θυσιαστήριον καὶ θὰ προσφέρῃ ὡς θυσία τὸ ἕνα δέκατον ἀπὸ ὅλα, ὅσα θὰ τοῦ δώσῃ ὁ Θεός. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν ἡ Βαιθήλ θεωροῦνταν τόπος ἱερός ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι ὅμως σὲ περιόδους ἀποστασίας ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴ μετέτρεπαν σὲ τόπο εἰδωλολατρίας.

Ἐνισχυμένος καὶ ενθαρρυσμένος ἀπὸ τὸ ὄραμα ὁ Ἰακώβ συνέχισε τὸ ταξίδι τοῦ καὶ ἔπειτα ἀπὸ πορεία πολλῶν ἡμερῶν ἔφτασε στὴ Χαρρὰν.

Ἡ ἀπόστασις ἀπὸ τῆ Βαιθήλ στὴ Χαρρὰν εἶναι 740 χιλιόμετρα περίπου. Ὡπως ἄλλοτε ὁ Ἐλιέζερ, ἔτσι τώρα καὶ ὁ Ἰακώβ στάθμευσε σ' ἓνα πηγάδι ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, ὅπου συγκεντρώνονταν οἱ βοσκοί, γιὰ νὰ ποτίσουν τὰ πρόβατα. Ἐκεῖ ὁ Ἰακώβ πῆρε τὶς πρῶτες πληροφορίες γιὰ τὸν θεῖο τοῦ τὸν Λάβαν καὶ τὴν οἰκογένειά τοῦ. Σε λίγο ὁμοῦς ἦρθε ἐκεῖ καὶ ἡ μικρότερη κόρη τοῦ Λάβαν, ἡ Ραχήλ, γιὰ νὰ ποτίσῃ τὰ πρόβατά τῆς. Ὁ Ἰακώβ ἔσπευσε μὲ προθυμία νὰ τὴ βοηθήσῃ στὸ πότισμα καὶ ἔπειτα τῆς φανέρωσε ποιὸς ἦταν. Ἐκείνη τότε ἔσπευσε νὰ ἀναγγεῖλῃ στὸν πατέρα τῆς τὸν ἐρχομὸ τοῦ Ἰακώβ, καὶ ἐκεῖνος ἀμέσως ἔτρεξε στὸ πηγάδι, τὸν ὑποδέχθηκε μὲ ἐγκαρδιότητα καὶ τὸν ὁδήγησε στὸ σπίτι τοῦ, γιὰ νὰ τὸν φιλοξενήσῃ.

Ἔτσι λοιπὸν ὡς ἐδῶ ὅλα ἦρθαν βολικὰ γιὰ τὸν Ἰακώβ. «Ἦταν τυχερός». «Γιὰ καλὴ τοῦ τύχη», θὰ ἔλεγαν πολλοί. Ἀλλὰ γιὰ τὸν πιστὸ ἄνθρωπο τίποτε δὲν εἶναι τυχαῖο ὅλα κατευθύνονται ἀπὸ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ Ἰακώβ ἔβλεπε νὰ τὸν κατευθύνῃ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἐκπληρώνονται οἱ ὑποσχέσεις τοῦ πρὸς αὐτόν. Ὁ Θεὸς τὸν ὁδήγησε στὸ πηγάδι, ὁ Θεὸς ἔφερε ἐκεῖ καὶ τὴ Ραχήλ καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸν Λάβαν. Ἐντύπωση ἐπίσης κάνει ἡ ἐγκαρδιότης, μὲ τὴν ὁποία ὁ Λάβαν ὑποδέχθηκε καὶ φιλοξένησε τὸν Ἰακώβ. Με τὴν ἴδια ἐγκαρδιότητα εἶχε ὑποδεχθῆ ἄλλοτε τὸν Ἐλιέζερ. Καὶ ὁ Λάβαν ἀσφαλῶς δὲν ἦταν ἅγιος εἶχε τὰ ἐλαττώματά τοῦ καὶ τὶς πονηρίες τοῦ. Ἀλλὰ σὲ κάθε ἄνθρωπο, ὅσο κακὸς καὶ ἂν εἶναι, ὑπάρχουν καὶ κάποια καλὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποία πρέπει νὰ ἀναγνωρίζουμε καὶ νὰ ἐκτιμοῦμε.

Ἐνα μῆνα ἦταν φιλοξενούμενος ὁ Ἰακώβ στὸ σπίτι τοῦ Λάβαν. Φαίνεται ὁμοῦς ὅτι στὸ διάστημα αὐτὸ δὲν ἔμενε ἀργός, ἀλλὰ πρόσφερε διάφορες ὑπηρεσίες, δείχνοντας ἔτσι τὴν προθυμία καὶ τὴν ἐργατικότητά τοῦ. Γι' αὐτὸ μετὰ τὸν πρῶτο μῆνα ὁ Λάβαν, εὐχαριστημένος ἀπὸ τὴ συμπεριφορὰ τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ, τοῦ εἶπε: «Ἐπειδὴ εἶσαι συγγενῆς μοῦ, δὲν σημαίνει αὐτὸ ὅτι πρέπει νὰ ἐργάζεσαι σὲ μένα χωρὶς καμιά ἀμοιβή, πὲς μοῦ λοιπὸν τί ζητεῖς ὡς ἀμοιβὴ γιὰ τὴν ἐργασία σοῦ» (Γέν. θκ' 15). Ὁ Ἰακώβ δὲν εἶχε ἔλθει στὴ Χαρρὰν γιὰ νὰ συγκεντρώσῃ χρήματα, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴν ὀργὴ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ καὶ γιὰ νὰ βρῆ σύζυγο σύμφωνα μὲ τὶς συμβουλὲς τῶν γονέων τοῦ. Καὶ ἤδη εἶχε συμπαθήσει τὴ μικρότερη κόρη τοῦ Λάβαν, τὴ Ραχήλ, πού ἦταν πολὺ ὁμορφὴ σὲ ἀντίθεση μὲ τὴν ἀδελφὴ τῆς τὴ Λεῖα, πού ἦταν κάπως ἄσχημη. Εἶπε λοιπὸν ὁ Ἰακώβ στὸν Λάβαν: «Θὰ σοῦ δουλέψω ἑπτὰ χρόνια, γιὰ νὰ μοῦ δώσῃς σύζυγο τὴ νεώτερη κόρη σοῦ, τὴ Ραχήλ» (Γέν. θκ' 18). Κατὰ τὶς συνήθειες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὁ γαμπρὸς ἔδινε προίκα στὸν πατέρα τῆς νύφης κατὰ κάποιον τρόπο δηλαδὴ ἀγόραζε τὴ νύφη. Ὁ Ἰακώβ δὲν εἶχε μαζί τοῦ χρήματα ἢ ἄλλα δῶρα γιὰ νὰ προσφέρῃ, καὶ γι' αὐτὸ ἐπρότεινε νὰ ἐργασθῆ ἑπτὰ χρόνια, γιὰ νὰ ἀποκτήσῃ τὴ Ραχήλ. Καὶ ὁ Λάβαν δέχθηκε εὐχαρίστως τὴν πρότασι.

Ἐπτὰ χρόνια! Διάστημα ὄχι μικρὸ. Καὶ ὁμοῦς τὰ ἑπτὰ χρόνια φάνηκαν στὸν Ἰακώβ «ὡς ἡμέραι ὀλίγαι» (Γέν. ιθ' 20) ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ πρὸς τὴ Ραχήλ. Ὡταν ἀγαπᾶ κανεὶς, ὑπομένει καὶ τὸν χρόνον καὶ τὸν κόπον καὶ κάθε θυσία καὶ στέρησι. Το ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τὸν ἄνθρωπο πού ἀγαπᾶ τὸν Θεὸ καὶ τέτοια πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀγάπη μᾶς πρὸς τὸν Θεό, ὥστε τίποτε νὰ μὴ λογαριάζουμε μπροστὰ σ' αὐτήν, ἀλλὰ σὰν τὸν ἀπόστολο Παῦλον νὰ λέμε: «Τὶς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ; Θλίψις ἢ στενοχωρία ἢ διωγμὸς ἢ λιμὸς ἢ γυμνότης ἢ κίνδυνος ἢ μάχαιρα;... Οὔτε θάνατος οὔτε ζωὴ οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἐνεστώτα οὔτε μέλλοντα οὔτε ὑψωμα οὔτε βάθος οὔτε τὶς κτίσις ἐτέρα δυνησεται ἡμᾶς χωρίσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. ἡ' 35, 38-39).

Πέρασαν τὰ ἑπτὰ χρόνια «ὡς ἡμέραι ὀλίγαι», καὶ ὁ Ἰακώβ ζήτησε ἀπὸ τὸν Λάβαν νὰ τηρήσῃ τὴ συμφωνία τοὺς καὶ νὰ τοῦ δώσῃ γυναίκα τὴ Ραχήλ. Καὶ τότε ὁ Λάβαν ἐξηπάτησε τὸν Ἰακώβ καὶ ἀντὶ τῆς Ραχήλ τοῦ ὠδήγησε τὴ Λεῖα. Ἡ νύφη ὁδηγοῦνταν στὸν γαμπρὸ μὲ καλύπτρα στὸ πρόσωπο, καὶ ἔτσι ὁ ἀπονήρευτος καὶ ἀνύποπτος Ἰακώβ ἔπεσε θύμα τῆς ἀπάτης καὶ μόλις τὴν ἄλλη μέρα ἀντελήφθη τὴν πλαστοπροσωπία. Ὡς ἔτσι ὁ Ἰακώβ τιμωροῦνταν τώρα γιὰ τὴν πλαστοπροσωπία πού

είχε διαπράξει ο ίδιος, για να αποσπάσει την εύλογια του πατέρα του. Όπωςδήποτε όμως η ενέργεια του Λάβαν ήταν άξιοκατάκριτη, γιατί άδίκησε όχι μόνο τον Ιακώβ, αλλά και την κόρη του τη Ραχήλ, η οποία ασφαλώς ήξερε ότι για αυτήν δούλευε ο Ιακώβ στον πατέρα της. Δικαίως λοιπόν ο Ιακώβ παραπονέθηκε στον Λάβαν για την απάτη που του έγινε. Και τότε ο Λάβαν απάντησε με μία δικαιολογία ψεύτικη και άμαρτωλή, που, αν ήταν δίκαιος, έπρεπε να την είχε προβάλει, όταν συμφωνούσε με τον Ιακώβ. «Δέν είναι συνήθεια στον τόπο μας -είπε- να παντρεύουμε το μικρότερο κορίτσι πριν από το μεγαλύτερο. Άφοι λοιπόν συμπληρωθούν οι ημέρες της γαμηλίου έορτής για τη Λεία, θα σου δώσω και τη Ραχήλ, για την οποία όμως θα μου δουλέψης άλλα έπτά χρόνια» (Γέν. θκ' 26-27). Έτσι και έγινε. Ο Ιακώβ δέχθηκε τους όρους του Λάβαν και έπειτα από λίγες ημέρες πήρε και τη Ραχήλ ως σύζυγό του. Τηρώντας δέ τη συμφωνία, έμεινε δουλεύοντας στον Λάβαν άλλα έπτά χρόνια.

Η πολυγαμία αυτή του Ιακώβ, που την είδαμε και στον Ησαύ, δέν πρέπει να μας παραξενεύη, γιατί ήταν κάτι το συνηθισμένο την εποχή εκείνη. Βέβαια ο Θεός έξ αρχής είχε θεσπίσει τον νόμο της μονογαμίας, δίνοντας μία μόνο γυναίκα στον Άδάμ με τη διάδοση της άμαρτίας όμως ο νόμος αυτός είχε καταπατηθί και η πολυγαμία είχε διαδοθί. Τη συναντούμε ακόμη και πολύ άργότερα στον Ιουδαϊκό λαό, στα χρόνια των κριτών και των βασιλέων. Ο μωσαϊκός νόμος την ανέχόταν, συγκαταβαίνοντας στις ήθικες ατέλειες των ανθρώπων. Ο νόμος όμως της Καινής Διαθήκης, που είναι ο τέλειος ήθικος νόμος, δέν δικαιολογεί με κανένα τρόπο την κακή αυτή συνήθεια, αλλά με το στόμα του αποστόλου Παύλου όρίζει ξεκάθαρα τη μονογαμία: «Έκαστος την έαυτοΰ γυναίκα εχέτω και εκάστη τον εαυτής άνδρα» (Α' Κορ. ζ' 2).

Ο Ιακώβ απέκτησε στη Χαρράν ένδεκα γιους και μία θυγατέρα. Άργότερα στη Χαναάν γεννήθηκε ο δωδέκατος γιός του, ο Βενιαμίν. Όταν συμπληρώθηκε η δεύτερη έπταετία, ο Ιακώβ ζήτησε από τον Λάβαν να εργασθί τώρα πια για δικό του λογαριασμό: να βόσκη τα κοπάδια του Λάβαν, να πληρωθί όμως για την εργασία του αυτή. Η συμφωνία που έκαναν, ήταν η έξης: Μισθός του Ιακώβ θα ήταν τα σταχτιά πρόβατα και τα μαύρα γίδια που θα είχαν επάνω τους σημάδια άσπρα. Ο πονηρός και συμφεροντολόγος Λάβαν δέχθηκε τη συμφωνία, φρόντισε όμως να πάρη τέτοια μέτρα, με τα οποία ενόμιζε ότι θα εμπόδιζε να πληθύνουν τα πρόβατα και τα γίδια που θα έπαιρνε ο Ιακώβ. Ξεχώρισε δηλαδή άμέσως τα παρδαλά πρόβατα και τα γίδια και τα έδωσε στους γιους του να τα βόσκουν τρεις μέρες μακριά από τον τόπο, στον όποιο έβοσκε τα υπόλοιπα πρόβατα ο Ιακώβ. Έτσι λιγότευαν πολύ οι πιθανότητες να γεννηθούν άσπρόμαυρα πρόβατα και γίδια στα κοπάδια που έβοσκε ο Ιακώβ.

Δέν αγανάκτησε ο Ιακώβ για τη νέα αυτή άδικία του πεθεροΰ του ούτε ώργίσθηκε ούτε φιλονείκησε. Υποχώρησε και άφησε τον έαυτό του στην πρόνοια του Θεοΰ με την άκλόνητη πεποίθηση ότι εκείνος θα τον δικαιώση και θα τον αποζημιώση για τους κόπους του, την πίστη του και την ύπομονή του. Και πράγματι ο Θεός τον εύλόγησε, και τα πρόβατα και γίδια που κατά τη συμφωνία άνηκαν σ' αυτόν, επλήθυναν πολύ. «Και επλούτισεν ο άνθρωπος σφόδρα σφόδρα, και έγινεντο αυτό κτήνη πολλά και βόες και παΐδες και παιδίσκαι και κάμηλοι και όνοι» (Γέν. λ' 43). Έτσι αποδεικνύεται ότι, όταν ο Θεός δίνη σε κάποιον την εύλογια του, σε τίποτε δέν μπορούν να τον βλάψουν ο φθόνος και οι πονηρίες και οι άδικίες των ανθρώπων. Με την εύλογια του Θεοΰ ο Ιακώβ απέκτησε και παιδιά πολλά και περιουσία μεγάλη. Η πονηρία και τα τεχνάσματα του Λάβαν έμειναν χωρίς αποτέλεσμα, γιατί ήταν αντίθετα με το θέλημα του Θεοΰ και στο θέλημα του Θεοΰ κανένας δέν μπορεί να άντιταχθί. Άς φροντίζουμε λοιπόν να συμμορφωνόμαστε έμεις προς το θέλημα του Θεοΰ, για να είναι το θέλημα του Θεοΰ ευνοϊκό για μας και να έχουμε, όπως ο Ιακώβ, την παντοδύναμη εύλογια και προστασία του.

21. Έπιστροφή στη Χαναάν.

(Γέν. λὰ' 1 - γλ' 16)

Εΐκοσι χρόνια συνολικά ἔμεινε ὁ Ἰακώβ στὴ Χαρράν, κοντὰ στὸν θεῖο τοῦ Λάβαν: δεκατέσσερα, γιὰ νὰ πάρη τὶς δύο γυναῖκες, καὶ ἔξ, γιὰ νὰ ἀποκτήσῃ περιουσία. Ἡ ἐπιθυμία νὰ γυρίσῃ πιά στὴν πατρίδα τοῦ τοῦ εἶχε γεννηθῆ ἀπὸ καιρὸ ἢ στάσις ὁμως τοῦ Λάβαν καὶ τῶν παιδιῶν τοῦ ἀπέναντι τοῦ καὶ ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ τὸν ἔκαναν νὰ πάρη τὴν ὀριστικὴ ἀπόφαση τῆς ἐπιστροφῆς. Ὅταν δηλαδὴ οἱ γιοὶ τοῦ Λάβαν εἶδαν ὅτι ὁ Ἰακώβ ἀπέκτησε μεγάλη περιουσία, ἄρχισαν νὰ τὸν φθονοῦν καὶ νὰ παραπονοῦνται, λέγοντας ὅτι ὁ Ἰακώβ πῆρε τὴν περιουσία τοῦ πατέρα τούς. Αὐτὰ τὰ ἄκουσε ὁ Ἰακώβ καὶ συγχρόνως παρατήρησε ὅτι καὶ ἡ στάσις τοῦ Λάβαν ἀπέναντι τοῦ εἶχε ἀλλάξει τὸ πρόσωπο τοῦ δὲν ἦταν πιά φιλικό, ἀλλὰ σκυθρωπό. Πάνω στὴν ὥρα αὐτὴ ἦρθε καὶ ἡ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ: «Αποστρέφου εἰς τὴν γῆν τοῦ πατρὸς σου καὶ εἰς τὴν γενεὰν σου, καὶ ἔσομαι μετὰ σου» (Γέν. λὰ' 3). Καιρὸς εἶναι νὰ ἐπιστρέψῃς στὴν πατρίδα σου καὶ στοὺς συγγενεῖς σου κι ἐγὼ θὰ εἶμαι μαζί σου. Με τὴν παραγγελία αὐτὴ ὁ Θεὸς ἔδωξε κάθε δισταγμό, πού ἦταν φυσικὸ νὰ ἔχη ὁ Ἰακώβ, καὶ κάθε φόβο γιὰ ὅσα ἦταν δυνατὸν νὰ τοῦ συμβοῦν.

Ἐκάλεσε τότε ὁ Ἰακώβ τὶς δύο γυναῖκες τοῦ, τὴ Λεῖα καὶ τὴ Ραχήλ, καὶ τὶς ἐνημέρωσε γιὰ τὶς σκέψεις τοῦ καὶ τὴν ἀπόφασή τοῦ. «Βλέπω -τὶς εἶπε- ὅτι ὁ πατέρας σᾶς δὲν μὲ βλέπει πιά μὲ καλὸ μάτι, ὅπως πρίν. Ξέρετε πολὺ καλὰ ὅτι δούλεψα στὸν πατέρα σᾶς μὲ ὅλες μοῦ τὶς δυνάμεις, ἐνῶ ἐκεῖνος μὲ ἀδίκησε. Ἐν τούτοις ὁ Θεὸς ἦταν μαζί μου καὶ μὲ βοήθησε νὰ ἀποκτήσω τὴν περιουσία αὐτὴ. Τώρα ὁ Θεὸς μου παραγγέλλει νὰ ἐπιστρέψω στὴν πατρίδα μου καὶ μου ὑπόσχεται ὅτι θὰ εἶναι πάντα μαζί μου» (Γέν. λὰ' 5-13). Οἱ δυὸ γυναῖκες τότε μ' ἓνα στόμα συμφώνησαν μὲ τὴν ἀπόφαση τοῦ συζύγου τῶν. Διευτύπωσαν μάλιστα κι αὐτὲς παράπονα γιὰ τὴ συμπεριφορὰ τοῦ πατέρα τούς. «Ὁ πατέρας μᾶς -εἶπαν- μᾶς φέρθηκε σὰν νὰ ἤμασταν ξένες. Μᾶς πούλησε καὶ κράτησε γιὰ λογαριασμό τοῦ τὰ χρήματα πού ἀπέκτησε ἀπὸ τὴν ἐργασία σου καὶ πού ἀνήκαν σ' ἐμᾶς. Τώρα πιά δὲν ἔχουμε μερίδα κληρονομίας στὸ σπίτι τοῦ. Κάνε λοιπὸν αὐτὸ πού σου παρήγγειλε ὁ Θεός» (Γέν. λὰ' 14-16).

Ἡ συζήτησις αὐτὴ τοῦ Ἰακώβ μὲ τὶς γυναῖκες τοῦ μᾶς δίνει τὴν εἰκόνα μιᾶς ἁρμονικῆς καὶ ἀγαπημένης οἰκογενείας. Ὁ ἄνδρας δὲν ἐνεργεῖ αὐθαίρετα καὶ αὐταρχικά, δὲν «ἀποφασίζει καὶ διατάσσει», ἀλλὰ ἀνακοινώνει στὴ σύζυγό τοῦ τὰ σχέδια τοῦ καὶ ζητεῖ τὴ γνώμη τῆς ἀλλὰ καὶ ἡ γυναῖκα ἀκούει μὲ ταπεινώση καὶ κατανόησι τὶς σκέψεις τοῦ συζύγου τῆς καὶ τέλος καὶ οἱ δύο κάνουν ὅ,τι ὑποδεικνύει ὁ Θεός. Μία τέτοια οἰκογένεια ἔχει ὅπωςδήποτε τὴν εὐλογία καὶ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅλα τῆς ἔρχονται δεξιὰ.

Ἡ ἀπόφασις λοιπὸν τῆς ἐπιστροφῆς ἐλήφθη. Ὁ Ἰακώβ ἔκρινε καλὸ νὰ φύγῃ κρυφὰ ἀπὸ τὸν Λάβαν, ὄχι γιὰτὶ ἠθελε νὰ ἀδικήσῃ ἢ νὰ κλέψῃ τὸν πεθερὸ τοῦ, ἀλλὰ γιὰτὶ ἤξερε ὅτι ὁ Λάβαν θὰ τοῦ ἔφερνε ἀντιρρήσεις καὶ δυσκολίες, θέλοντας νὰ τὸν κρατήσῃ κοντὰ τοῦ, γιὰ νὰ τοῦ δουλεύῃ. Ἡ εὐκαιρία δόθηκε, ὅταν ὁ Λάβαν ἦταν ἀπασχολημένος μὲ τὸ κούρεμα τῶν προβάτων καὶ βρισκόταν σὲ ἀπόσταση τριῶν ἡμερῶν. Ἡ ἀναχώρησις δὲν ἦταν δύσκολη. Οἱ ποιμενικὲς φυλές, πού δὲν ἔχουν μόνιμη ἐγκατάστασι, εὐκόλα μετακινοῦνται ἀπὸ τόπο σὲ τόπο. Μέσα σὲ λίγες ὥρες τὸ καραβάνι ἦταν ἔτοιμο. Ὁ Ἰακώβ λοιπὸν, παίρνοντας τὶς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά τοῦ, τοὺς δούλους τοῦ καὶ ὅλα τὰ ζῶα τοῦ, ξεκίνησε, πέρασε τὸν ποταμὸ Εὐφράτη καὶ προχώρησε γρήγορα πρὸς τὴν ὀρεινὴ περιοχὴ Γαλαὰδ, πού βρίσκεται πρὸς τὰ ἀνατολικά τοῦ Ἰορδάνου. Οἱ φόβοι τοῦ Ἰακώβ γιὰ τὶς διαθέσεις τοῦ Λάβαν ἀποδείχθηκαν δικαιολογημένοι. Ὁ Λάβαν πληροφορήθηκε τὴν

ἀναχώρηση τοῦ Ἰακώβ τρεῖς μέρες ἀργότερα. Μόλις τὸ ἔμαθε, πήρε μαζί τοῦ τοὺς συγγενεῖς τοῦ καὶ τοὺς δούλους τοῦ καὶ ἔσπευσε νὰ καταδιώξη τὸν Ἰακώβ, μὲ σκοπὸ νὰ τὸν κακοποιήσῃ καὶ νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ ἐπιστρέψῃ στὴ Χαρρὰν. Ἐπτά μέρες ἐντατικῆς πορείας χρειάστηκαν, γιὰ νὰ προλάβῃ τὸν Ἰακώβ, πού εἶχε φτάσει ἤδη στὴ Γαλαὰδ. Πόσο πρόθυμος καὶ ἀποφασιστικὸς εἶναι ὁ ἄνθρωπος, ὅταν πρόκειται νὰ κάνῃ τὸ κακὸ! Ἄν πῆς σὲ κάποιον νὰ πηγαίῃ στὴν ἐκκλησία, νὰ προσεύχεται, νὰ διαβάξῃ λόγῳ Θεοῦ, σοῦ ἀπαντᾷ ὅτι δὲν τοῦ μένει χρόνος ξοδεύει ὅμως ἀλογάριαστα καὶ χρόνο καὶ χρήματα, γιὰ νὰ διασκεδάξῃ στὰ κέντρα τῆς ἀμαρτίας καὶ γιὰ νὰ μηχανεύεται τὸ κακὸ ἐναντίον τοῦ πλησίον τοῦ. Του φαίνεται κουραστικὸ νὰ περπατήσῃ λίγη ὥρα, γιὰ νὰ πάῃ στὴν ἐκκλησία ἢ γιὰ νὰ ἐπισκέφθῃ ἕναν ἀσθενῆ δὲν διστάζει ὅμως νὰ βαδίσῃ ὥρες ὀλόκληρες, γιὰ νὰ κάνῃ τὸ κακὸ. Τόση διαστροφή ἔχει προκαλέσει στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἢ ἀμαρτία! Ἔχουμε γίνῃ πολὺ πρόθυμοι γιὰ τὸ κακὸ, πολὺ δύσκολοι γιὰ τὸ καλὸ καὶ τὴν ἀρετὴ.

Ἄσχημες ἦταν οἱ διαθέσεις τοῦ Λάβαν γιὰ τὸν Ἰακώβ. Ὁ Θεὸς ὅμως ἐπενέβη καὶ πάλι. Ἐμφανίσθηκε στὸν Λάβαν, ἐνῶ αὐτὸς κοιμόταν, καὶ τοῦ εἶπε: «Φύλαξαι σεαυτὸν, μήποτε λαλήσῃς μετὰ Ἰακώβ πονηρὰ» (Γέν. λὰ' 24). Δηλαδή πρόσεξε καλὰ, ὄχι μόνο νὰ μὴν κακοποιήσῃς τὸν Ἰακώβ, ἀλλ' οὔτε καὶ κακὸ καὶ πικρὸ λόγο νὰ μὴν ξεστομίσης ἐναντίον τοῦ. Ἡ ἐπέμβασις τοῦ Θεοῦ ἔφερε τὸ ἀποτέλεσμά τῆς. Ὄταν τὴν ἄλλη μέρα καὶ Λάβαν συναντήθη μετὰ τὸν Ἰακώβ, τοῦ μίλησε ἡπια καὶ ἤρεμα. Σε κάποια στιγμή βέβαια ἐλογομάχησαν τελικὰ ὅμως ἔκαναν φιλικὴ συμφωνία καὶ χωρίσθηκαν ἀγαπημένοι. Ὁ Λάβαν ἐπέστρεψε κατευνασμένος στὴ Χαρρὰν καὶ ὁ Ἰακώβ συνέχισε τὴν πορεία τοῦ πρὸς τὴ Χαναάν. Καὶ ἔτσι ἔπρεπε νὰ γίνῃς καὶ ὁ Ἰακώβ νὰ φύγῃ μετὰ τὴν εὐχὴ τοῦ πεθεροῦ τοῦ καὶ ὁ Λάβαν νὰ μὴ μείνῃ μετὰ τὸ παράπονο καὶ τὴν πίκρα στὴν ψυχὴ. Γιατί, ὅσο ἄδικος καὶ συμφεροντολόγος κι ἂν ἦταν ὁ Λάβαν, δὲν ἔπαυε νὰ εἶναι πατέρας καὶ πεθερὸς καὶ ὁ πατέρας εἶναι πάντα πατέρας καὶ σὰν πατέρα πρέπει νὰ τὸν σέβονται τὰ παιδιὰ τοῦ.

Στο ταξίδι ὅμως τοῦ Ἰακώβ συνέβησαν καὶ ἄλλα ἀξιοσημείωτα γεγονότα. Καὶ πρῶτα-πρῶτα, σχεδὸν μόλις εἶχε χωρισθῆ ἀπὸ τὸν Λάβαν, σήκωσε τὰ μάτια τοῦ καὶ «εἶδε παρεμβολὴν Θεοῦ παρεμβεβληκυῖαν καὶ συνήντησαν αὐτῷ οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ» (Γέν. βλ' 1). Εἶδε δηλαδή ὄχι ἕναν ἢ δύο ἀγγέλους, ἀλλὰ στρατεύμα ὀλόκληρο ἀγγέλων νὰ τὸν περιβάλλῃ προστατευτικά. Ἡ ἐμφάνισις αὐτῆ εἶχε σκοπὸ ἀφ' ἑνὸς μὲν νὰ ἐπιβραβεύσῃ τὴ μέχρι τώρα συμπεριφορὰ τοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ τὸν ἐνισχύσῃ στὴν πορεία τοῦ καὶ νὰ διασκεδάσῃ κάθε φόβον τοῦ γιὰ τὴ συνάντησιν μετὰ τὸν ἀδελφὸν τοῦ καὶ γιὰ ὅτιδήποτε ἄλλο μποροῦσε νὰ τοῦ συμβῆ. Καὶ βέβαια ὁ Θεὸς δὲν προστάτευσε μόνο τὸν Ἰακώβ μετὰ ἀγγέλους, ἀλλὰ τὸ ἴδιο κάνει καὶ σὲ κάθε δίκαιον καὶ ἐνάρετον ἄνθρωπον. «Τους ἀγγέλους αὐτοῦ ἐντελείται περὶ σοῦ τοῦ διαφυλάξαι σὲ ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῦς σοῦ», βεβαιώνει ὁ Δαβὶδ (Ψαλμ. – 11): καὶ «Παρεμβάλει ἄγγελος Κυρίου κύκλον τῶν φοβουμένων αὐτὸν καὶ ρύσεται αὐτοῦς» (Ψαλμ. γλ' 8).

Ἐκεῖνο πού ἀπασχολοῦσε τώρα τὸν Ἰακώβ ἦταν ἡ συνάντησις μετὰ τὸν ἀδελφὸν τοῦ. Ἄραγε ὁ Ησαὺ ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι ὠργισμένος ἐναντίον τοῦ καὶ νὰ ἐπιθυμῆ νὰ τὸν σκοτώσῃ; Γιὰ νὰ ἐξακριβώσῃ τίς διαθέσεις τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ, ὁ Ἰακώβ ἔστειλε πρὸς αὐτὸν ἀγγελιοφόρους νὰ τοῦ γνωστοποιήσουν τὴν ἐπιστροφήν τοῦ καὶ νὰ ζητήσουν τὴν εὐνοιάν τοῦ πρὸς αὐτόν. Οἱ ἀγγελιοφόροι, ἀφοῦ συναντήθησαν μετὰ τὸν Ησαῦ, ἐπέστρεψαν καὶ ἀνήγγειλαν στὸν Ἰακώβ ὅτι ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἐρχόταν νὰ τὸν συναντήσῃ συνοδευόμενος ἀπὸ τετρακόσιους ἄνδρες. Ἡ πληροφορία αὐτῆ ἀνησύχησε ἀκόμη περισσότερο τὸν Ἰακώβ. Ἄραγε ὁ Ησαῦ ἐρχόταν μετὰ φιλικὰς ἢ μετὰ ἐχθρικὰς διαθέσεις; Ὁ Ἰακώβ ὑποπτευτόταν τὸ δεύτερον. Γιὰ νὰ ἀποφύγῃ λοιπὸν ὀλικὴ καταστροφή, ἐχώρισε τὴν οἰκογένειάν τοῦ, τοὺς δούλους τοῦ καὶ τὰ ζῶα τοῦ σὲ δύο στρατόπεδα, ὥστε, ἂν ὁ Ησαῦ προσβάλλῃ τὸ ἕνα, νὰ ἔχῃ τὸν χρόνο τὸ ἄλλο νὰ φύγῃ καὶ νὰ σωθῆ. Συγχρόνως ὅμως ὁ Ἰακώβ ἔκανε καὶ θερμὴν προσευχὴν πρὸς τὸν Θεόν, παρακαλώντας τὸν νὰ τὸν γλιτώσῃ ἀπὸ κάθε ἐχθρικὴν διάθεσιν

τοῦ Ησαυ. Ἔτσι, ἀναθέτοντας τὸν ἑαυτὸ τοῦ στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ καὶ κάνοντας ὁ ἴδιος ὅ,τι μποροῦσε, κοιμήθηκε ἡσυχος τὴ νύχτα ἐκείνη. Αὐτὴ πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἡ δικὴ μᾶς μέθοδος γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν δυσχερειῶν καὶ τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς μᾶς: νὰ κάνουμε ἑμεῖς ὅ,τι μποροῦμε, καὶ παράλληλα νὰ ζητοῦμε τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Οὔτε νὰ σταυρώνουμε τὰ χέρια καὶ νὰ τὰ περιμένουμε ὅλα ἀπὸ τὸν Θεό, οὔτε νὰ ἐμπιστευόμαστε ἀποκλειστικὰ στὶς δικὲς μᾶς δυνάμεις, πού πολὺ συχνὰ ἀποδεικνύονται ἀνεπαρκεῖς. Ναὶ πρέπει νὰ ἐξαρτοῦμε τὸν ἑαυτὸ μᾶς ἀπὸ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ συγχρόνως πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦμε καὶ τὴ σύνεσι πού μᾶς ἔδωσε ὁ Θεός.

Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Ἰακώβ ἔκανε καὶ ἄλλη ἐνέργεια, γιὰ νὰ ἐξευμενίσῃ τὸν Ησαῦ καὶ νὰ προετοιμάσῃ τὴ συνάντησή τους. Ξεχώρισε μεγάλον ἀριθμὸ ἀπὸ τὰ ζῶα τοῦ (γίδες, πρόβατα, καμήλες κλπ.), συνολικὰ 580 ζῶα, καὶ τὰ ἔστειλε δῶρο στὸν ἀδελφὸ τοῦ. Ἀπὸ τὸν μεγάλο αὐτὸν ἀριθμὸ καταλαβαίνουμε πόσο τεράστια περιουσία εἶχε ἀποκτήσῃ ὁ Ἰακώβ καὶ πόσο πλούσια τοῦ εἶχε δώσει τὴν εὐλογία τοῦ ὁ Θεός. Μεταχειρίσθηκε ὁμως κι ἓνα ἄλλο ἐξυπνο τέχνασμα ὁ Ἰακώβ. Δὲν ἔστειλε τὰ δῶρα ὅλα μαζί, ἀλλὰ χωρισμένα σὲ τρεῖς ὁμάδες. Ἔτσι ὁ Ησαῦ, καθὼς ἐρχόταν πρὸς τὸν Ἰακώβ, θὰ δεχόταν μία-μία τὶς ὁμάδες αὐτές, θὰ ἔπεφτε ἀπὸ τὴ μία εὐχάριστη ἔκπληξη στὴν ἄλλη, καὶ ὅσο ἄγριος καὶ ἀτίθασος κι ἂν ἦταν, θὰ ἡμερωνόταν καὶ θὰ ἀπαλλασσόταν ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ θυμοῦ ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ.

Το σπουδαιότερο ὁμως πού ἔκανε ὁ Ἰακώβ, ἦταν ἡ ταπείνωσις, μὲ τὴν ὁποία ἔστειλε τὰ μηνύματα καὶ τὰ δῶρα τοῦ πρὸς τὸν ἀδελφὸ τοῦ. Παρήγγειλε στοὺς δούλους πού ὀδηγοῦσαν τὰ ζῶα νὰ μιλήσουν μὲ ταπείνωσι καὶ εὐγένεια στὸν Ησαῦ. Ὅταν ἐκεῖνος θὰ τοὺς ρωτοῦσε τίνος εἶναι τὰ ζῶα αὐτά, ἐκεῖνοι θὰ ἔλεγαν ὁ ἓνας κατόπιν τοῦ ἄλλου: «Εἶναι τοῦ δούλου σου τοῦ Ἰακώβ καὶ τὰ στέλνει δῶρα στὸν κύριό τοῦ Ησαῦ, κι ἐκεῖνος ἔρχεται πίσω μᾶς» (Γέν. βλ' 18). Δὲν εἶπε ὁ Ἰακώβ: Ἐγὼ ἔχω τὰ πρωτοτόκια, ἀφοῦ ἐκεῖνος μοῦ τὰ πούλησε ἐγὼ εἶμαι ἀνώτερος. Ἀλλὰ μὲ ταπείνωσι ὠνόμασε τὸν ἑαυτὸ τοῦ δούλο καὶ τὸν Ησαῦ κύριό τοῦ. Καὶ τὸ ἔκανε αὐτὸ χάριν τῆς συμφιλίωσης καὶ τῆς εἰρήνης. Γιατί ὁ μεγαλύτερος ἐχθρὸς τῆς εἰρήνης καὶ ὁ κυριώτερος αἴτιος τῶν φιλονεικιῶν καὶ τῶν συγκρούσεων εἶναι ὁ ἐγωῖσμός: ἡ ταπείνωσις καὶ ἡ ὑποχωρητικότης φέρνουν τὴν εἰρήνη καὶ τὴν ὁμόνοια.

Βρισκόταν τώρα ὁ Ἰακώβ στὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Ιαβὼκ, ἐνὸς παραποτάμου τοῦ Ἰορδάνη. Τὴ νύχτα ἐκείνη ἐφρόντισε νὰ περάσουν στὴν ἀπέναντι ὄχθη οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ, οἱ δούλοι καὶ τὰ κοπάδια τοῦ. Ὁ ἴδιος ἔμεινε μόνος στὴν ἀπὸ δῶ ὄχθη τοῦ ποταμοῦ, σκοπεύοντας νὰ περάσῃ τελευταῖος. Συνέβη τότε ἓνα παράδοξο γεγονός. Στὸ ἔρημο ἐκεῖνο μέρος παρουσιάσθηκε μέσα στὸ σκοτάδι κάποιος ἄγνωστος, πού ἦρθε στὰ χέρια μὲ τὸν Ἰακώβ καὶ πάλευε μαζί τοῦ ὡς τὸ πρῶι, προσπαθώντας νὰ τὸν ρίξῃ κάτω ἢ νὰ τὸν ἐμποδίσῃ νὰ περάσῃ τὸ ποτάμι. Ποιὸς ἦταν ὁ ἄγνωστος ἐκεῖνος; Ἡ Γραφή τὸν ὀνομάζει «ἄνθρωπον», ἀλλὰ δὲν ἦταν ἄνθρωπος πραγματικὸς ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Θεός μὲ μορφή ἀνθρώπου. Καὶ ἡ πάλη ἐκείνη ἦταν μία δοκιμασία τῆς πίστεως τοῦ Ἰακώβ καὶ συγχρόνως ἓνας τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖο τὸν ἐνίσχυε ὁ Θεός στὶς δύσκολες στιγμὲς πού περνοῦσε. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁ Θεός ἔδωσε στὴν πάλη ἐκείνη τὴ μορφή παιχνιδιοῦ καὶ ἀσκήσεως. Επάλεψε μὲ τὸν Ἰακώβ, ὅπως παλεύει ὁ πατέρας μὲ τὸ μικρὸ παιδί τοῦ, γιὰ νὰ τὸ γυμνάσῃ καὶ νὰ τὸ δυναμώσῃ, καὶ δὲν βάζει ὅλες τὶς δυνάμεις τοῦ, ἀλλὰ ἀντίθετα πολλὰς φορές ὑποχωρεῖ καὶ νικεῖται φαινομενικά. Ἐδῶ βέβαια ὁ Θεός δὲν νικήθηκε ἀπὸ τὸν Ἰακώβ, οὔτε ὁμως τὸν ἔσπρωξε τόσο, ὥστε νὰ τὸν ρίξῃ κάτω. Ἔτσι ὁ Ἰακώβ δὲν νίκησε μὲν τὸν Θεό, ἀλλὰ καὶ δὲν νικήθηκε. Ἦταν αὐτὸ μία μεγάλη ἐνίσχυσις γιὰ τὸν Ἰακώβ, ὁ ὁποῖος ἀσφαλῶς θὰ σκέφθηκε: Ὁ Θεός καταδέχθηκε νὰ παλέψῃ μαζί μου καὶ δὲν μὲ ἄφησε νὰ νικηθῶ θὰ μὲ ἀφήσῃ λοιπὸν νὰ νικηθῶ καὶ νὰ ταπεινωθῶ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς μου;

Πώς όμως κατάλαβε ο Ιακώβ ότι είχε απέναντί του τον Θεό; Κάποια στιγμή προς το τέλος της πάλης ο αντίπαλός του τον άγγιξε με το χέρι του στον μηρό του και η χειρονομία αυτή ήταν αρκετή, για να μουδιάσει όλο το πλατύ μέρος του μηρού του Ιακώβ τόσο, ώστε από κείνη τη στιγμή να κουτσαίνει. Έτσι ο Ιακώβ κατάλαβε πώς αυτός, με τον οποίο πάλευε, δεν ήταν κοινός άνθρωπος. Και τότε η πάλη σταμάτησε και άρχισε μία φιλική συνομιλία μεταξύ τους. Πρώτος ο Θεός είπε στον Ιακώβ: «Άφησέ με να φύγω, γιατί ξημερώνει». Και ο Ιακώβ, επειδή κατάλαβε πλέον ότι είχε να κάνει με κάποιον πολύ ανώτερο και δυνατώτερό του, του απάντησε: «Δέν θα σε αφήσω, αν δέν με εύλογήσης». Έτσι αναγνώρισε την ανωτερότητα του αντιπάλου του και τη δύναμή του. Και ο Θεός τότε τον ρώτησε: «Ποιό είναι τὸ ὄνομά σου;». «Ιακώβ», απάντησε εκείνος. Και ο Θεός πάλι του είπε: «Από δώ και πέρα δέν θα ὀνομάζεσαι πλέον Ιακώβ, ἀλλά τὸ ὄνομά σου θα εἶναι Ἰσραήλ (=ίσχυρός απέναντι του Θεοῦ), γιατί πάλεψες με τὸν Θεὸ καὶ ἀποδείχθηκες ἰσχυρὸς απέναντι του πολὺ περισσότερο λοιπὸν θα εἶσαι ἰσχυρὸς απέναντι τῶν ἀνθρώπων». Με τὴ σειρά του τώρα ὁ Ιακώβ ζητεῖ νὰ μάθῃ τὸ ὄνομα του ἀντιπάλου του ἐκεῖνος ὅμως ἀρνεῖται νὰ τὸ φανερώσῃ. «Γιατὶ ρωτᾷς τὸ ὄνομά μου;» του λέει. Καὶ βέβαια δέν ἦταν ἀνάγκη νὰ ἀκούσῃ ὁ Ιακώβ τὸ ὄνομα του ἀντιπάλου του, ἀφοῦ ἀπὸ τὰ πράγματα εἶχε ἀποδειχθῆ ποιὸς ἦταν. Πρὶν ὅμως φύγῃ, ὁ Θεὸς ἔδωσε στὸν Ιακώβ τὴν εὐλογία πού ζητοῦσε.

Το γεγονός αυτό ήταν συγκλονιστικό για τον Ιακώβ. Γι' αυτό ὠνόμασε τὸν τόπο ἐκεῖνον «Εἶδος Θεοῦ» (Γέν. βλ' 30), δηλαδή τόπο, στὸν ὁποῖο εἶδε τὸν ἴδιο τὸν Θεό. Ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς ἀπογόνους του Ιακώβ, γιὰ τὸν μεγάλο λαὸ πού προέκυψε ἀπὸ αὐτόν, τὸ γεγονός ἦταν ἱστορικὸ καὶ βαρυσήμαντο. Ἀπὸ τὸ ὄνομα πού ἔδωσε ὁ Θεὸς στὸν Ιακώβ οἱ ἀπόγονοὶ του ὠνομάσθηκαν Ἰσραηλίται.

Εἶχε βγῆ πιά ὁ ἥλιος, καὶ ὁ Ιακώβ ξεκίνησε νὰ φύγῃ. Το μούδιασμα ὅμως του ποδιοῦ του διατηροῦνταν ἀκόμη καὶ δέν τὸν ἄφηνε νὰ περπατήσῃ ἐλεύθερα, ἀλλὰ τὸν ἀνάγκαζε νὰ κουτσαίνει ἐλαφρά. Δέν ξέρομε ἀν τὸ σωματικὸ αὐτὸ ἐλάττωμα ἦταν παροδικὸ ἢ του ἔμεινε γιὰ πάντα. Ὅπως δὴποτε ὅμως ἦταν μία παιδαγωγικὴ ἐνέργεια του Θεοῦ, με τὴν ὁποία τὸν κρατοῦσε σὲ ταπείνωση καὶ δέν τὸν ἄφηνε νὰ ὑπερηφανευθῆ γιὰ τὴ θεία ἀποκάλυψι πού εἶχε δεχθῆ. Έτσι ἀργότερα καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, πού ἀξιώθηκε νὰ ἀρπαγῆ ζωντανὸς στὸν παράδεισο, λέει: «Τὴ ὑπερβολὴ τῶν ἀποκαλύψεων... ἐδόθη μοι σκόλοψ τὴ σαρκί..., ἵνα με κολαφίζῃ, ἵνα μὴ υπεραίρωμαι» (Β' Κορ. ιβ' 7).

Ἐπὶ τέλους ἔφτασε ἡ ὥρα τῆς συναντήσεως τῶν δύο ἀδελφῶν. Ὁ Ιακώβ εἶδε νὰ ἔρχεται ἀπὸ μακριὰ ὁ Ησαὺ με τὴ συνοδεία του. Ἐχώρισε τότε τὴν οἰκογένειά του σὲ τρεῖς ὀμάδες καὶ ὁ ἴδιος μπῆκε μπροστὰ ἀπὸ ὄλους. Καὶ καθὼς οἱ δύο συνοδείες πλησίαζαν, ὁ Ιακώβ προχώρησε ταπεινὰ καὶ προσκύνησε με βαθὺ γονάτισμα τὸν ἀδελφὸ του ὄχι μία, ἀλλὰ ἑπτὰ φορές. Ἡ ταπεινὴ αὐτὴ συμπεριφορὰ συγκίνησε βαθύτατα τὸν Ησαὺ, ὁ ὁποῖος ἔτρεξε, γιὰ νὰ συναντηθῆ γρηγορότερα με τὸν ἀδελφὸ του, τὸν ἀγκάλιασε καὶ τὸν κατεφίλησε. Συγκινημένοι καὶ οἱ δύο ἐπεσφράγισαν με δάκρυα χαρὰς τὴ συνάντησή τους. Ἦρθαν ἐν συνεχείᾳ καὶ οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ καὶ προσκύνησαν κι αὐτὰ με σεβασμό, «Τὶ σου εἶναι αὐτὰ;» ρώτησε ὁ Ησαὺ. «Εἶναι τὰ παιδιὰ, με τὰ ὁποία με ἐλέησε ὁ Θεός», απάντησε ὁ Ιακώβ (Γέν. γλ' 5). «Καὶ τὶ εἶναι ὅλα αὐτὰ τὰ κοπάδια πού συνάντησα;» ξαναρώτησε ὁ Ησαὺ. «Εἶναι τὰ δῶρα πού ἔστειλα, γιὰ νὰ σε εὐχαριστήσω καὶ νὰ βρῶ χάρι ἐκ μέρους σου», απάντησε ὁ Ιακώβ. «Ἐχω πολλὰ, ἀδελφε κράτησέ τά», ξαναεἶπε ὁ Ησαὺ. Ὁ Ιακώβ ὅμως ἐπέμεινε: «Ἄν με ἀγαπᾷς, κράτησε τὰ δῶρα πού σου προσφέρω με τὰ χέρια μου» (Γέν. γλ' 8-10). Καὶ ἦταν τὸση ἡ ἐπιμονὴ του Ιακώβ, ὥστε τελικὰ ὁ Ησαὺ δέχθηκε τὰ δῶρα του.

Ἐπρότεινε τώρα ὁ Ησαὺ νὰ προχωρήσουν μαζί καὶ νὰ φτάσουν στὸ μέρος πού ἦταν ἐκεῖνος ἐγκατεστημένος. Ὁ Ιακώβ ὅμως ἀποκρίθηκε ὅτι τὰ παιδιὰ του πού ἦταν μικρὰ - τὸ μεγαλύτερο

πρέπει να ήταν δεκατριών ετών- δεν θα μπορούσαν να βαδίσουν τόσο γρήγορα, όσο η συνοδεία του Ησαύ αλλά και το πλήθος των ζώων, πολλά από τα οποία ήταν νεογέννητα, ήταν κι αυτό ένα εμπόδιο. «Βάδισε λοιπόν έσύ γρηγορότερα -είπε ο Ίακώβ στον αδελφό του- κι έμεις θα έλθουμε με βραδύτερο ρυθμό» (Γέν. γλ' 12-14). Έτσι ο Ησαύ χωρίστηκε ειρηνικά από τον αδελφό του και επέστρεψε την ίδια μέρα στον τόπο του. Ο Ίακώβ έγκαταστάθηκε κοντά στην πόλι Σαλήμ, όπου μάλιστα αγόρασε κάποια έκταση για την εγκατάστασή του. Πριν όμως κτίση οτιδήποτε άλλο, έκτισε θυσιαστήριο και προσευχήθηκε, εύχαριστώντας τον Θεό, που τον άξιωσε να γυρίση στην πατρίδα του και να συμφιλιωθῆ με τον αδελφό του.

Έτσι έληξε ἡ ἔχθρα μεταξύ των δύο αδελφών και επανῆλθε ἡ εἰρήνη και ἡ ἀγάπη. Και τὸ εὐλογημένο αὐτὸ τέλος μᾶς διδάσκει ὅτι δὲν εἶναι ἀδύνατη ἡ συμφιλίωσις, ὅταν ὑπάρχη ἀγαθὴ διάθεσις. Καὶ βέβαια τὰ πράγματα εἶναι πολὺ εὐκόλα, ὅταν ἡ ἀγαθὴ διάθεσις ὑπάρχη κι ἀπὸ τὶς δύο πλευρές. Τότε οὔτε κἂν δημιουργοῦνται ἀντιθέσεις και ἔχθρες, γιατί ὁ καθένας δὲν ζητεῖ τὸ δικὸ τοῦ συμφέρον, ἀλλὰ ξέρει νὰ ὑποχωρῆ. Ἀλλὰ ἀκόμη και ὅταν τὸ ἓνα μέρος εἶναι σκληρὸ και ἀνυποχώρητο, πολλὰ μπορεῖ νὰ γίνουν, ἂν τὸ ἄλλο εἶναι ταπεινὸ και ὑποχωρητικὸ. Καὶ ἡ πιὸ σκληρὴ καρδιὰ μπορεῖ νὰ μαλακῶσῃ μετὰ τὴν κατάλληλη συμπεριφορὰ. Σκληρὴ ἦταν ἡ καρδιὰ τοῦ Ησαύ και μεγάλη ἡ ἔχθρα πρὸς τὸν αδελφὸ τοῦ. Ἀπὸ τὴ μία μεριά ὅμως τὰ χρόνια πού πέρασαν κι ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ πραότης και ἡ ταπεινώσις τοῦ Ίακώβ τὸν καταπραῦναν και τὸν ἔκαναν νὰ ξεχάσῃ τὸ μίσος τοῦ. Ἀς τὰ ἔχουμε αὐτὰ ὑπ' ὄψιν κι ἂς μὴ διστάζουμε νὰ κάνουμε τὸ πρῶτο βῆμα γιὰ τὴ συμφιλίωσι με κάθε ἔχθρὸ μᾶς. Ἀς μὴν ἀφήνουμε τὸν εγωῖσμό νὰ διατηρῆ τὴν ἔχθρα οὔτε τοὺς δισταγμοὺς γιὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν μᾶς νὰ ἐμποδίσουν τὴ συμφιλίωσι. Ἄν ποθοῦμε ἀληθινὰ τὴν ἀγάπη, ὁ Θεὸς θὰ εὐλογήσῃ ὅπωςδήποτε και θὰ εὐοδώσῃ τὶς εἰρηνευτικὲς προσπάθειές μᾶς. Καὶ τότε θὰ δοῦμε νὰ ἐπαναλαμβάνεται ἡ εὐλογημένη συμφιλίωσις τοῦ Ησαύ μετὰ τὸν Ίακώβ. Ἀς τελειώσουμε λοιπὸν μετὰ τὴν εὐχή, ὅλες οἱ ἔχθρες μεταξύ τῶν ἀνθρώπων νὰ ἔχουν τὸ αἴσιο τέλος πού εἶχε ἡ ἔχθρα τῶν δύο αδελφῶν.

11/5/1992

22. Ὁ Ίωσήφ και οἱ ἀδελφοὶ τοῦ.

(Γέν. λε' 9-27, λζ' 1-35).

Μεγάλη χαρὰ και εὐτυχία ἦταν γιὰ τὸν Ίακώβ ἡ ἐπιστροφὴ και ἡ ἐγκατάστασις τοῦ στὴν πατρικὴ γῆ. Ἀπὸ δῶ και πέρα ὅμως ὁ Ίακώβ θὰ δοκιμάσῃ πολλὰ και μεγάλες θλίψεις, μετὰ τὶς ὁποῖες τὸν παιδαγωγεῖ και τὸν καταρτίζει ὁ Θεός. Μεταξὺ αὐτῶν ἐδοκίμασε ἐπανειλημμένως τὸ πικρὸ ποτήρι τοῦ θανάτου ἀγαπητῶν προσώπων. Ἡ μητέρα τοῦ ἡ Ρεβέκκα πρέπει νὰ εἶχε πεθάνει πρὶν ἀπὸ τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ, γιατί δὲν ἀναφέρεται καθόλου στὴν ἀγία Γραφή. Λίγα χρόνια μετὰ τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ πέθανε ἓνα ἄλλο πρόσωπο τοῦ περιβάλλοντός τοῦ, ἡ Δεββώρα, ἡ τροφὸς τῆς Ρεβέκκας. Ἡ Γραφή μνημονεύει τὸ γεγονὸς αὐτό, ἀφ' ἐνὸς μὲν γιατί ἡ Δεββώρα πρέπει νὰ ἦταν περίπου ἑκατὸν ὀγδόντα ἐτῶν, ἀφ' ἐτέρου δὲ γιὰ νὰ μᾶς πληροφορήσῃ ὅτι ὁ Ίακώβ τὴν ἐτίμησε και πένθησε γιὰ τὸν θάνατό τῆς. Κι αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ Δεββώρα ἦταν πολὺ ἀγαπητὸ και χρήσιμο πρόσωπο στὴν οἰκογένεια τοῦ Ίακώβ. Καὶ μᾶς διδάσκει τὸ περιστατικὸ αὐτὸ ὅτι τοὺς ἀνθρώπους πού μᾶς ὑπηρετοῦν και μᾶς παραστέκονται, πρέπει νὰ τοὺς τιμοῦμε, νὰ τοὺς σεβόμαστε και νὰ τοὺς ἀγαποῦμε, ὅταν μάλιστα εἶναι πιστοὶ και ἀφοσιωμένοι στὸ ἔργο τούς. Ἐπειτα ἦρθε ὁ θάνατος τῆς Ραχὴλ. Ἡ ἀγαπημένη σύζυγος τοῦ Ίακώβ πέθανε, καθὼς γεννοῦσε τὸ τελευταῖο παιδὶ τοῦ Ίακώβ, τὸν Βενιαμίν, και θάφτηκε κοντὰ στὴ Βηθλεέμ, ὅπου βρισκόταν τότε ὁ Ίακώβ. Σ' αὐτὴν ἀναφέρεται ἡ προφητεία τοῦ Ἱερεμίου γιὰ τὴ σφαγὴ τῶν νηπίων: «Ραχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς, και οὐκ ἠθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἶσι» (Ἱερ. λη' 15. Ματθ. β' 18). Τέλος ἦρθε ἡ σειρὰ τοῦ Ἰσαάκ, ὁ

όποιος πέθανε σε ηλικία εκατὸν ὀγδόντα ἐτῶν ἦταν ὁ μακροβιότερος ἀπ' ὅλους τοὺς πατριάρχες. Ὁ θάνατος τοῦ ἔγινε ἀφορμὴ νὰ συναντηθοῦν καὶ πάλι τὰ δυὸ παιδιά τοῦ, ὁ Ησαὺ καὶ ὁ Ἰακώβ, καὶ μονοιασμένοι νὰ φροντίσουν γιὰ τὴν ταφὴ τοῦ. «Καὶ ἔθαψαν αὐτὸν Ησαὺ καὶ Ἰακώβ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ», λέει μὲ δυὸ λόγια ἡ Γραφή (Γέν. λε' 29). Ἄλλοτε ὁ Ησαὺ περίμενε νὰ πεθάνῃ ὁ πατέρας τοῦ, γιὰ νὰ σκοτώσῃ τὸν ἀδελφὸ τοῦ τώρα ὅμως πού πέθανε ὁ Ἰσαάκ, ἡ καρδιὰ τοῦ εἶναι τόσο ἀλλαγμένη, ὥστε ἀγαπημένοι οἱ δυὸ ἀδελφοὶ κηδεύουν τὸν πατέρα τούς. Καὶ ἡ μεταβολὴ αὐτὴ εἶναι ἔργο τῆς δυνάμεως καὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ὁ ὅποιος διώχνει ἀπὸ τὴν ψυχὴ τὶς φονικὲς διαθέσεις καὶ βάζει στὴ θέση τοὺς αἰσθήματα ἀληθινῆς καὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης.

Ὁ ἕνας μετὰ τὸν ἄλλο ἤρθαν οἱ θάνατοι στὸν Ἰακώβ. Καὶ δὲν εἶναι σπάνια στὴ ζωὴ μᾶς παρόμοια περιστατικά, κατὰ τὰ ὁποῖα οἱ αρρώστιες, οἱ θάνατοι καὶ οἱ παντὸς εἶδους θλίψεις δὲν μᾶς ἀφήνουν νὰ σηκώσουμε κεφάλι. Ὅλα αὐτὰ ὅμως μᾶς βοηθοῦν νὰ διαπιστώνουμε ὅλο καὶ περισσότερο τὴ σαθρότητα, τὴν προσωρινότητα καὶ τὴ ματαιότητα τῆς παρουσίας ζωῆς καὶ τῶν ἀγαθῶν τῆς, κι ἔτσι νὰ μὴν προσκολλώμαστε σ' αὐτήν, ἀλλὰ νὰ ἔχουμε στραμμένα καὶ προσηλωμένα τὰ μάτια μᾶς στὴν αἰωνιότητα. Ἀλλὰ καὶ μέσα στὸ πλῆθος καὶ τὸ βάρος τῶν θλίψεων ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἀφήνει ἀπαρηγορήτους καὶ ἀβοηθήτους, ἀλλὰ μαζὶ μὲ τὶς δοκιμασίες δίνει καὶ τὴ δύναμι νὰ τὶς ἀντέξουμε καὶ νὰ βγοῦμε ἀπ' αὐτὲς δυναμωμένοι καὶ ὠφελημένοι ψυχικά. Ἔτσι καὶ στὸν Ἰακώβ στὸ διάστημα αὐτὸ ὁ Θεὸς παρουσιάσθηκε ἐπανειλημμένως, γιὰ νὰ τοῦ ὑπενθυμίσει καὶ νὰ ἀνανεώσῃ τὶς ὑποσχέσεις τοῦ κι ἔτσι νὰ τὸν στηρίξῃ καὶ νὰ τὸν παρηγορήσῃ.

Ἀλλὰ οἱ θλίψεις τοῦ Ἰακώβ δὲν τελειώνουν ἐδῶ. Τὶς μεγαλύτερες θλίψεις ἐπρόκειτο νὰ δοκιμάσῃ μὲ ὅσα συνέβησαν στὸ ἀγαπημένο τοῦ παιδί, τὸν Ἰωσήφ. Ἔτσι ἐρχόμαστε στὴν ἱστορία τοῦ Ἰωσήφ, πού ἀποτελεῖ σημαντικὸ σταθμὸ στὴ ζωὴ τοῦ Ἰακώβ καὶ στὴν πορεία τῆς γενέσεως τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Ἀλλὰ καὶ γιὰ μᾶς τοὺς Χριστιανούς ἡ ἱστορία αὐτὴ ἔχει μεγάλη σημασία, γιὰτὶ ὁ Ἰωσήφ εἶναι τύπος τοῦ Κυρίου. Ὅπως ὁ Ἰωσήφ ἦταν τὸ ἀγαπητὸ παιδί τοῦ Ἰακώβ, ἔτσι καὶ ὁ Κύριος εἶναι «ὁ Υἱὸς ὁ ἀγαπητὸς» τοῦ ἐπουρανοῦ Πατρὸς (Ματθ. γ' 17): κι ὅπως ὁ Ἰωσήφ ἔγινε ἀντικείμενο φθόνου ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς τοῦ, ἔτσι καὶ ὁ Κύριος φθονήθηκε καὶ μισήθηκε ἀπὸ τοὺς ὁμοφύλους τοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἡ ταπεινωσις, τὰ παθήματα καὶ ἡ ἀνεξικακία τοῦ Ἰωσήφ καὶ ἡ δόξα, στὴν ὁποία τελικῶς ὠδηγήθηκε, τὸν κάνουν νὰ εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν τύπος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτὸ ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴ μνήμη τοῦ τῆ Μεγάλῃ Δευτέρᾳ, τὴν πρώτη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου. Ἄς παρακολουθήσουμε λοιπὸν μὲ προσοχὴ τὴν ἐνδιαφέρουσα καὶ διδακτικώτατη ἱστορία τοῦ Ἰωσήφ.

Ἦταν τὸ πιὸ ἀγαπητὸ παιδί τοῦ Ἰακώβ ὁ Ἰωσήφ, γιὰτὶ ἦταν παιδί τῆς ἀγαπημένης τοῦ Ραχὴλ καὶ γιὰ ἀρκετὰ χρόνια, ὥσπου νὰ γεννηθῇ ὁ Βενιαμίν, ἦταν τὸ πιὸ μικρὸ παιδί τῆς οἰκογενείας. Ἦταν ὅμως καὶ ἄξιος τῆς ἀγάπης αὐτῆς, γιὰτὶ, ὅπως δείχνει ἡ ἱστορία τοῦ, διακρινόταν γιὰ τὴ φρονιμάδα καὶ τὴν ὑπακοὴ τοῦ, γιὰ τὴν καλὴ τοῦ καρδιὰ καὶ τὴ σεμνότητα. Ἦταν ἤδη δεκαοκτῶ ἐτῶν καὶ μαζὶ μὲ τ' ἀδέλφια τοῦ Δάν, Νεφθαλεὶμ, Γαδ καὶ Ἀσήρ ἔβοσκε τὰ πρόβατα τοῦ πατέρα τοῦ, δείχνοντας ἔτσι τὴν ἐργατικότητα καὶ τὴν προθυμία τοῦ.

Ἡ μεγάλη ἀγάπη ὅμως τοῦ Ἰακώβ πρὸς τὸν Ἰωσήφ κίνησε τὸν φθόνον τῶν ἀδελφῶν τοῦ. Καὶ πρώτη ἐκδήλωση τοῦ φθόνου τῶν ἦταν τὸ ὅτι κατηγόρησαν τὸν Ἰωσήφ στὸν πατέρα τούς. Δὲν μᾶς λέει ἡ Γραφή ποιά κατηγορία διετύπωσαν ἐναντίον τοῦ, ἀσφαλῶς ὅμως ἐπρόκειτο γιὰ συκοφαντία, μὲ τὴν ὁποία ἤθελαν νὰ βλάψουν τὸν Ἰωσήφ καὶ νὰ περιορίσουν τὴν ἀγάπη τοῦ Ἰακώβ πρὸς αὐτόν. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ Ἰακώβ, ξέροντας καλὰ τὸν χαρακτήρα τοῦ Ἰωσήφ, δὲν ἔδωσε σημασία στὶς κατηγορίες τούς, ἀλλὰ ἐξακολούθησε νὰ τὸν ἀγαπᾷ. Δείχνοντας μάλιστα τὴν ἀγάπη τοῦ, τοῦ ἔκανε ἕναν καινούργιο πολύχρωμο χιτῶνα. Αὐτὸ ὅμως ἦταν μία νέα αἰτία, γιὰ νὰ φουντώσῃ ὁ φθόνος στὶς ψυχὲς τῶν ἀδελφῶν. Ἡ συμπεριφορὰ τούς πρὸς τὸν Ἰωσήφ ἦταν πιά ὀλοφάνερα κακὴ. «Οὐκ

ήδύναντο λαλεῖν αὐτῷ οὐδέν εἰρηνικόν» (Γέν. ζλ' 4). Οὔτε ἕναν καλὸ καὶ εἰρηνικὸ λόγῳ δὲν τοῦ ἀπηύθυναν, ἀλλὰ πάντα τοῦ μιλοῦσαν σκληρὰ καὶ ἐχθρικά. Γιατὶ πράγματι ἐκεῖνος πού μισεῖ, δὲν μπορεῖ νὰ μιλήσῃ εἰρηνικὰ πρὸς ἐκείνον, τὸν ὁποῖο μισεῖ. Πρέπει νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν κακία καὶ τὸν φθόνῳ, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ μιλήσῃ εἰρηνικὰ. Ἄν θέλουμε λοιπὸν νὰ κυριαρχῇ εἰρήνη καὶ ἀγάπη στὶς σχέσεις μᾶς, ἄς μὴν ἀφήνουμε τὴ ζήλεια καὶ τὴν κακία νὰ καταλαμβάνουν τὶς ψυχὲς μᾶς. Ὁ Ἐνῶ ὅμως οἱ ἀδελφοὶ τοῦ ἔδειχναν τόση κακία, ὁ Ἰωσήφ ἐξακολουθοῦσε νὰ δείχνῃ καλωσύνη καὶ ἀθωότητα. Αὐτὸ φάνηκε ἀπὸ τὸ ὅτι δὲν ἐδίστασε νὰ τοὺς διηγηθῇ δυὸ ὄνειρα πού εἶδε καὶ πού ἔγιναν αἰτία νὰ αὐξηθῇ ἀκόμη περισσότερο τὸ μίσος ἐναντίον τοῦ. «Ἀκοῦστε –τοὺς εἶπε– τὸ ὄνειρο πού εἶδα. Εἶδα ὅτι δέναμε δεμάτια στὸ χωράφι, καὶ ξαφνικὰ τὸ δικὸ μοῦ δεμάτι σηκώθηκε καὶ στάθηκε ὄρθιο, ἐνῶ τὰ δικά σᾶς ἔσκυψαν καὶ προσκύνησαν τὸ δικὸ μοῦ». Τα εἶπε αὐτὰ μὲ ὄλη τοῦ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν ἀφέλεια, περιμένοντας ἴσως νὰ δώσουν ἐκεῖνοι κάποια ἐρμηνεῖα στὸ ὄνειρο. Ἐκεῖνοι ὅμως, ἀπαντώντας μὲ ἀπότομο τρόπο, τοῦ εἶπαν: «Μήπως νομίζεις ὅτι θὰ γίνῃς βασιλιάς καὶ κύριός μᾶς καὶ θὰ μᾶς ἐξουσιάζῃς;» (Γέν. ζλ' 6-8). Καὶ τὰ εἶπαν αὐτὰ ἀσφαλῶς καὶ μὲ πολλὴ εἰρωνεία, χωρὶς νὰ πιστεύουν ὅτι ἦταν δυνατὸν ποτὲ νὰ γίνῃ κάτι τέτοιο παρὰ τὴ θέληση τοὺς ὅμως ἔδωσαν ὀρθὴ ἐρμηνεῖα στὸ ὄνειρο τοῦ Ἰωσήφ.

Ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει μερικὲς φορές καὶ ἀπὸ στόματα κακῶν καὶ παρανόμων ἀνθρώπων νὰ διατυπώνεται ἡ ἀλήθεια, ὥστε καὶ οἱ ἴδιοι νὰ μὴν ἔχουν ἔπειτα τὸ θάρρος καὶ τὸ δικαίωμα νὰ τὴν ἀμφισβητήσουν.

Εἶδε ὅμως ὁ Ἰωσήφ καὶ δεύτερο ὄνειρο καὶ τὸ διηγήθηκε στὸν πατέρα τοῦ καὶ τοὺς ἀδελφούς τοῦ. «Εἶδα –εἶπε– ὅτι ὁ ἥλιος, τὸ φεγγάρι καὶ ἕνδεκα ἀστέρια ἔπεφταν καὶ μὲ προσκυνοῦσαν». Αὐτὴ τὴ φορά ὁ ἴδιος ὁ Ἰακώβ ἐπέπληξε τὸν Ἰωσήφ λέγοντάς τοῦ: «Τὶ σημαίνει τὸ ὄνειρο αὐτὸ πού εἶδες; Μήπως νομίζεις ὅτι ἐγώ, ἡ μητέρα σοῦ (ἡ Λεία, γιατί ἡ Ραχήλ εἶχε πεθάνει) καὶ τ' ἀδέλφια σοῦ θὰ ἔλθουμε καὶ θὰ σὲ προσκυνήσουμε;» (Γέν. ζλ' 9-10). Τα εἶπε αὐτὰ ὁ Ἰακώβ, θέλοντας ἀφ' ἐνός μὲν νὰ καταπραύνη τὸν φθόνῳ τῶν παιδιῶν τοῦ κατὰ τοῦ Ἰωσήφ, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ συγκρατήσῃ τὸν ἴδιο τὸν Ἰωσήφ, ὥστε νὰ μὴν ὑπερηφανευθῇ γιὰ τὰ ὄνειρα πού εἶδε. Μέσα τοῦ ὅμως ὁ Ἰακώβ ἀναρωτιόταν γιὰ τὴ σημασία καὶ τὴν ἐκπλήρωση τῶν ὀνείρων αὐτῶν. Γι' αὐτὸ «διετήρησε τὸ ρῆμα» (Γέν. ζλ' 11), συγκράτησε δηλαδὴ στὴ μνήμη τοῦ τὰ λόγια τοῦ Ἰωσήφ, περιμένοντας τὴν ἔκβαση πού θὰ ἔδινε ὁ Θεός, ὅπως ἀργότερα ἡ Θεοτόκος «συνετήρει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς» (Λουκ. β' 19, 51) ὅσα συνέβαιναν στὸν Ἰησοῦ καὶ ὅσα ἐκεῖνος ἔλεγε.

Τα ὄνειρα τοῦ Ἰωσήφ ἀναμφισβήτητα ἦταν ἀποκαλυπτικά καὶ ἐκπληρώθηκαν, ἔστω κι ἔπειτα ἀπὸ πολλὰ χρόνια, ὅπως ἀκριβῶς τὰ ἐρμήνευσαν ὁ πατέρας τοῦ καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ. Τέτοια ἀποκαλυπτικά ὄνειρα θὰ συναντήσουμε κι ἄλλα στὴν ἱστορία τοῦ Ἰωσήφ, ὅπως καὶ σὲ ἄλλα μέρη τῆς ἀγίας Γραφῆς. Ἀπὸ αὐτὸ συμπεραίνουμε ὅτι ὁ Θεὸς μερικὲς φορές χρησιμοποιεῖ καὶ τὸν τρόπο αὐτόν, γιὰ νὰ ἀποκαλύψῃ τὸ θέλημά τοῦ στοὺς ἀνθρώπους. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ δίνουμε προσοχὴ στὰ ὄνειρα καὶ νὰ προσπαθοῦμε μὲ τὴ βοήθεια τοὺς νὰ μαντέψουμε τὸ μέλλον. Μία τέτοια προσκόλληση στὰ ὄνειρα εἶναι μία μορφή μαντείας καὶ κάθε εἶδος μαντείας ἀπαγορεύεται, γιατί μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὴν ἐμπιστοσύνη στὸν Θεὸ καὶ μᾶς ὀδηγεῖ στὴν πλάνη. Καὶ ἡ ἀγία Γραφή τὸ λέει καθαρὰ: «Μαντεῖαι καὶ οἰωνισμοὶ καὶ ἐνύπνια μάταια ἐστί... Πολλοὺς ἐπλάνησε τὰ ἐνύπνια, καὶ ἐξέπεσον ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτὰ» (Σοφ. Σειρ. δλ' 5, 7). Ἀλλὰ καὶ ἡ πείρα βεβαιώνει ὅτι τὰ ὄνειρα προέρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ τὶς σκέψεις καὶ τοὺς πόθους μᾶς ἢ ἀπὸ τὶς ἀναμνήσεις τῆς ἡμέρας, καὶ ὄχι σπάνια εἶναι παγίδες τοῦ διαβόλου, μὲ τὶς ὁποῖες προσπαθεῖ νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ στὴν πλάνη. Ἄς μὴ δίνουμε λοιπὸν καμιὰ προσοχὴ στὰ ὄνειρα. Ἄς μὴν ταρασσόμαστε, ὅταν συμβῇ νὰ δοῦμε ὄνειρα τρομακτικά, κι ἄς μὴν τρέφουμε μάταιες ἐλπίδες, στηριζόμενοι σὲ ἄλλα δῆθεν εὐχάριστα ὄνειρα, ἀλλὰ ἄς στηρίζουμε πάντα τὶς ἐλπίδες καὶ τὶς

προσδοκίες μᾶς στήν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Κι ἂν ποτέ ὁ Θεός θελήσῃ νά μᾶς ἀποκαλύψῃ κάτι μέ ὄνειρο, ἀσφαλῶς θά μᾶς δώσῃ συγχρόνως καί τόν φωτισμό καί τήν ἐσωτερική πληροφορία, πού θά μᾶς βεβαιώσῃ ὅτι πράγματι τὸ ὄνειρο αὐτὸ εἶναι σταλμένο ἀπὸ τὸν οὐρανό.

Τα ὄνειρα τοῦ Ἰωσήφ αὐξήσαν τόσο τὸ μίσος τῶν ἀδελφῶν τοῦ, ὥστε ἄρχισαν νά σκέπτονται τήν ἐξόντωση τοῦ. Ἡ εὐκαιρία τοὺς δόθηκε, ὅταν αὐτοὶ ἔβοσκαν τὰ πρόβατα σὲ μακρυνή περιοχὴ, ἐνῶ ὁ Ἰωσήφ βρισκόταν κοντὰ στὸν πατέρα τοῦ. Ἐπειδὴ ὁ Ἰακώβ εἶχε μέρες νά πάρῃ εἰδήσεις ἀπὸ τὰ παιδιά τοῦ, ἔστειλε τὸν Ἰωσήφ, γιὰ νά τοὺς συναντήσῃ καί νά τοῦ φέρῃ εἰδήσεις γιὰ τήν ὑγεία τοὺς καί γιὰ τὰ κοπάδια. Ὁ Ἰωσήφ, πρόθυμος, ὅπως πάντα, δὲν ἀρνήθηκε νά κάνῃ πορεία τεσσάρων ἡμερῶν περίπου, δείχνοντας ἔτσι τήν ὑπακοή τοῦ πρὸς τὸν πατέρα τοῦ καί τήν ἀγάπη τοῦ πρὸς τοὺς ἀδελφούς τοῦ. Ἐκεῖνοι ὅμως, ὅταν ἀπὸ μακρὰ τὸν εἶδαν νά ἔρχεται, συνέλαβαν ἀμέσως τὸ κακοῦργο σχέδιό τους. «Νά, -εἶπαν- ἔρχεται αὐτὸς πού βλέπει τὰ ὄνειρα ἐμπρός, ἅς τὸν σκοτώσουμε, καί τότε θά δοῦμε τι θά ἀπογίνουν τὰ ὄνειρά τοῦ» (Γέν. λζ' 19-20). Ὁ πρωτότοκος ἀδελφὸς ὅμως, ὁ Ρουβὴμ, δὲν συμφώνησε μαζί τους. «Ὅχι -εἶπε- μὴ τὸν σκοτώσετε: μὴ χύσετε αἷμα ρίξετε τὸν σ' ἓναν ξερόλακκο" μὴ βάζετε ὅμως χέρι ἐπάνω τοῦ». Δὲν ἤθελε ὁ Ρουβὴμ τήν ἀπαίσια ἀδελφοκτονία δὲν ἐτόλμησε ὅμως νά ἀντιταχθῆ φανερά στὰ σχέδια τῶν ἀδελφῶν τοῦ, γιὰ τὸ φοβόταν ὅτι, ὄχι μόνο τὸν Ἰωσήφ δὲν θά γλίτωνε, ἀλλὰ καί ὁ ἴδιος θά κινδύνευε νά φονευθῆ ἀπὸ αὐτούς. Γι' αὐτὸ ἔκανε τήν πρόταση αὐτή, ἔχοντας στὸν νοῦ τοῦ νά ἐλευθερώσῃ κρυφὰ τὸν Ἰωσήφ καί νά τὸν στείλῃ στὸν πατέρα τους.

Ἡ πρότασις τοῦ Ρουβὴμ ἔγινε δεκτὴ. Κι ἔτσι, μόλις ὁ Ἰωσήφ ἔφτασε κοντὰ τους, ἀντὶ νά τὸν ὑποδεχθοῦν σὰν ἀδελφοί, ρίχτηκαν ἐπάνω τοῦ σὰν θηρία, τοῦ ἔβγαλαν τὸ πολύχρωμο ροῦχο πού φοροῦσε καί τὸν ἔριξαν μέσα σ' ἓναν ξερόλακκο, γιὰ νά πεθάνῃ ἐκεῖ ἀπὸ τὴν πείνα καί τὴ δίψα. Κι ἀμέσως, σὰν νά μὴν εἶχε συμβῆ τίποτε, σὰν νά ἐλευθερώθηκαν ἀπὸ τὸν πιὸ μεγάλο καί ἐπικίνδυνο ἐχθρὸ τους, σὰν νά τελείωσαν ἓνα μεγάλο καί σπουδαῖο ἔργο, κάθισαν νά φᾶνε. Ἐκλαιγε ὁ Ἰωσήφ καί τοὺς παρακαλοῦσε νά τὸν λυπηθοῦν ἐκεῖνοι ὅμως ἔμεναν ἀσυγκίνητοι. Ἡ συνείδησις τοὺς ἦταν τελείως σκοτισμένη καί δὲν τοὺς ἄφηνε νά δοῦν πόσο μεγάλο κακὸ ἔκαμναν. Ὅταν ἀργότερα θά βρεθοῦν σὲ δύσκολη θέσι στήν Αἴγυπτο καί σὲ μεγάλη ἀνάγκη, τότε θά ξυπνήσῃ καί θά τοὺς ἐλέγῃ γιὰ τὶς ἐνέργειές τους. Καί διδασκόμαστε ἀπὸ αὐτὰ ὅτι, γιὰ νά λειτουργῇ σωστὰ ἡ συνείδησις μᾶς, ὁ κριτὴς αὐτὸς πού ἔβαλε μέσα μᾶς ὁ Θεός, πρέπει νά τὴ βοηθοῦμε κι ἐμεῖς νά τὴν κρατοῦμε καθαρὴ καί ἄγρυπνη, καί νά μὴ τὴ σκοτίζουμε μὲ τὰ πάθη καί τὶς κακίες μᾶς γιὰ τὸτε ἡ συνείδησις μοιάζει μὲ τὸν σκονισμένο καθρέφτη, στὸν ὁποῖο δὲν μποροῦμε νά δοῦμε τὸν ἑαυτὸ μᾶς.

Δὲν εἶχαν τελειώσῃ τὸ φαγητὸ τοὺς τὰ παιδιά τοῦ Ἰακώβ, καί βλέπουν νά ἔρχεται ἀπὸ μακρὰ ἓνα καραβάνι. Ἦταν ἔμποροι, οἱ ὁποῖοι μὲ τὶς καμῆλες φορτωμένες μὲ διάφορα ἀρώματα πηγαιναν πρὸς τὴν Αἴγυπτο. Ἐπρότεινε τότε ὁ Ἰούδας νά πουλήσουν τὸν Ἰωσήφ στοὺς ἐμπόρους, ἀντὶ νά τὸν ἀφήσουν νά πεθάνῃ. Ἡ πρότασις τοῦ ἔγινε δεκτὴ, καί σὲ λίγο ὁ Ἰωσήφ πουλιοῦνταν ὡς δοῦλος γιὰ εἴκοσι ἀσημένια νομίσματα. Ἔτσι -θά σκέφθηκε ὁ Ἰούδας- καί τὴν εὐθύνη γιὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἰωσήφ ἀποφεύγουμε καί ἀπὸ κοντὰ μᾶς τὸν ἀπομακρύνουμε. Ἰσως νά ξεκινοῦσε κι αὐτὸς ἀπὸ κάποια καλὴ διάθεσις ἀπὸ δύο κακὰ διάλεξε γιὰ τὸν Ἰωσήφ τὸ μικρότερο. Οὔτε ὁ Ἰούδας ὅμως οὔτε οἱ ἀδελφοὶ τοῦ οὔτε οἱ ἔμποροι μποροῦσαν νά φαντασθοῦν ὅτι, ὄχι μόνο δὲν θά ματαίωσαν τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καί θά τὸ ὑπηρετοῦσαν μὲ τὶς ἐνέργειές τους. Ἔτσι ἀργότερα καί οἱ γραμματεῖς καί οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰουδαίων ἐνόμισαν ὅτι θά γλίτωναν ἀπὸ τὴν ἐνοχλητικὴ παρουσία καί δράσι τοῦ Κυρίου ὁδηγώντας τὸν στὸν σταυρικὸ θάνατο καί ὁ διάβολος πού τοὺς παρακινοῦσε, ζητοῦσε νά ματαιώσῃ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων, γιὰ τὴν ὁποία ἐργαζόταν ὁ Κύριος. Οὔτε οἱ ἀρχιερεῖς ὅμως οὔτε ὁ διάβολος ἐπέτυχαν αὐτὸ πού ἤθελαν, ἀλλὰ παρὰ τὴ θέλησι τοὺς ἔγιναν ὄργανα τοῦ Θεοῦ,

ὁ ὁποῖος διὰ μέσου αὐτῶν ἔφερε εἰς πέρας τὸ σωτήριο ἔργο τοῦ. Αὐτὸ βέβαια δὲν τοὺς ἐξιλώνει οὔτε τοὺς ἀμνηστεύει γιὰ τὴν κακουργία τοὺς.

Στὴν ἱστορία ὅμως τοῦ Ἰωσήφ πού εἶδαμε ὡς ἐδῶ βρίσκουμε κι ἄλλες ὁμοιότητες μὲ τὰ πάθη τοῦ Κυρίου. Ἡ πώλησις τοῦ Ἰωσήφ ἦταν ἀσφαλῶς προτύπως τῆς πωλήσεως τοῦ Κυρίου ἀπὸ τὸν Ἰούδα γιὰ τριάντα ἀργύρια, καὶ τὸ ρίξιμό τοῦ στὸν λάκκο προεικόνιζε τὴν ταφή καὶ τὴν ἀνάστασή τοῦ. Αὐτὴ τὴν ἐρμηνεῖα δίνει στὰ γεγονότα αὐτὰ ὁ ποιητὴς τοῦ μεγάλου κανόνος λέγοντας: «Υπὸ τῶν συγγόνων ἢ δικαία ψυχὴ δέδοτο, πέπρατο εἰς δουλείαν ὁ γλυκὺς εἰς τύπον τοῦ Κυρίου». Καὶ σ' ἄλλο τροπάριο: «Εἰ καὶ λάκκω ὠκησε ποτὲ Ἰωσήφ, Δέσποτα Κύριε, ἀλλ' εἰς τύπον τῆς ταφῆς καὶ τῆς ἐγέρσεώς σου» (ε' ὠδὴ μεγ. κανόνος).

Ἄς ξαναγυρίσουμε ὅμως στὰ παιδιὰ τοῦ Ἰακώβ. Ὁ Ρουβὴμ δὲν ἦταν παρὼν στὴν πώλησις τοῦ Ἰωσήφ. Ἴσως εἶχε ἀπομακρυνθῆ, γιὰτὶ δὲν ἄντεχε ν' ἀκούη τὰ σπαρακτικὰ κλάματα καὶ τὰ παρακάλια τοῦ Ἰωσήφ. Ὅταν λοιπὸν πῆγε στὸν λάκκο γιὰ νὰ τὸν βγάλῃ, ὅπως σχεδίαζε, καὶ δὲν τὸν βρῆκε, ταραχθῆκε, ἔσχισε τὰ ροῦχα τοῦ ἀπὸ τὴ λύπη τοῦ, νομίζοντας ὅτι ὁ Ἰωσήφ εἶχε σκοτωθῆ, ἔκλαψε, ἐθρήνησε. Καὶ ὅμως αὐτὸ πού νόμιζε συμφορὰ, ἦταν ἡ ἀρχὴ τῆς δόξης καὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ Ἰωσήφ. Πόσες φορές δὲν παθαίνουμε κάτι παρόμοιο! Ἐκεῖνο πού νομίζουμε συμφορὰ μᾶς γίνεται συχνὰ σωτηρία μᾶς, κι ἐκεῖνο πού θεωροῦμε εὐτυχία μᾶς ἀποδεικνύεται δυστυχία μᾶς. Μόνο ὁ Θεὸς ξέρει ποιά εἶναι πραγματικὰ «τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν». Καὶ γι' αὐτὸ σ' ἐκείνον πρέπει μὲ ταπείνωσι καὶ ἐμπιστοσύνη νὰ παραδίνουμε «ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν».

Ἀσυγκίνητοι καὶ ἀμετανόητοι οἱ ἄλλοι ἀδελφοὶ σκέπτονται τώρα πῶς θὰ καλύψουν τὴν πράξι τοὺς καὶ τί θὰ ποῦν στὸν πατέρα τοὺς. Στὰ χέρια τοὺς εἶχαν τὸ ροῦχο τοῦ Ἰωσήφ. Ἔσφαξαν λοιπὸν ἓνα κασίκι καὶ μὲ τὸ αἷμα τοῦ ἔβαψαν τὸ ροῦχο τοῦ Ἰωσήφ καὶ τὸ ἔστειλαν στὸν Ἰακώβ (δὲν εἶχαν τὸ θάρρος νὰ τὸ παρουσιάσουν οἱ ἴδιοι), λέγοντας ὅτι τὸ βρῆκαν ἔτσι ματοβαμμένο. Ὁ Ἰακώβ, ἀναγνωρίζοντας τὸ ροῦχο τοῦ παιδιοῦ τοῦ, ἔβγαλε τὸ συμπέρασμα ὅτι κάποιος θηρίο κατεσπάρραξε τὸν Ἰωσήφ, καὶ ἄρχισε νὰ θρηνῆ καὶ νὰ πενθῆ ἀπαρηγόρητα. Καὶ ὄχι μόνο τὴν ἀλήθεια ἔκρυψαν ἀπὸ τὸν πατέρα τοὺς, ἀλλὰ καὶ, δείχνοντας μεγάλη ὑποκρισία, ἔσπευσαν ἔπειτα νὰ τὸν παρηγορήσουν! Ψέμα δηλαδὴ ἐπάνω στὸ ψέμα. Το πιὸ συνηθισμένο μέσον πού χρησιμοποιοῖ ὁ ἄνθρωπος, γιὰ νὰ καλύψῃ ἢ νὰ δικαιολογήσῃ τὰ παραπτώματά τοῦ, εἶναι τὸ ψέμα. Καὶ δὲν διστάζει καὶ στὴν ψευδορκία ἀκόμη νὰ καταφύγῃ, καλώντας ἔτσι τὸν Θεό, πού εἶναι ἡ ἀλήθεια, νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὰ ψέματά τοῦ. Ἄς μὴν αυταπατώμαστε ὅμως. Ὁ Κύριος μᾶς εἶπε κατηγορηματικὰ: «Οὐδὲν ἔστι κρυπτόν οὐ φανερόν γενήσεται» (Λουκ. ἡ' 17). Ἀργὰ ἢ γρήγορα ἡ ἀμαρτία μᾶς θὰ φανερωθῆ καὶ ἡ ντροπὴ πού προσπαθοῦσαμε νὰ ἀποφύγουμε θὰ εἶναι πολὺ μεγαλύτερη. Ἔτσι ἔγινε καὶ μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ Ἰακώβ. Ὑστερα ἀπὸ λίγα χρόνια τὰ πράγματα τοὺς ἀνάγκασαν νὰ ὁμολογήσουν τὴν ἀλήθεια καὶ νὰ ντροπιαστοῦν καὶ γιὰ τὸ ὅτι πούλησαν τὸν ἀδελφὸ τοὺς καὶ γιὰ τὰ ψέματα πού εἶπαν στὸν πατέρα τοὺς καὶ τὸν ἔκαναν νὰ πονᾷ καὶ νὰ θλίβεται γιὰ τὸ παιδί τοῦ.

Μὴ προσπαθοῦμε λοιπὸν νὰ καλύψουμε τίς ἀμαρτίες μᾶς μὲ τὰ ψέματα, προσθέτοντας ἔτσι κι ἄλλες ἀμαρτίες. Εἶναι συμφερότερο γιὰ μᾶς νὰ ὁμολογοῦμε τὰ σφάλματά μᾶς, ζητώντας συγγνώμη ἀπὸ ἐκείνους πού βλάψαμε, καὶ πρὸ παντὸς νὰ τὰ ὁμολογοῦμε μὲ μετάνοια καὶ ταπείνωσι στὸν Θεὸ διὰ τοῦ μυστηρίου τῆς ἐξομολογήσεως, γιὰ νὰ πάρουμε τὴν ἄφεσι καὶ νὰ ἀποφύγουμε τὴν αἰώνια ντροπὴ καὶ καταδίκη.

23 Ταπείνωσις καὶ ἀνύψωσις τοῦ Ἰωσήφ.

(Γέν. λζ' 36, λθ' 1 - μα' 46, 50-52).

Οἱ ἔμποροι πού ἀγόρασαν τὸν Ἰωσήφ ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς τοῦ, τὸν ὀδήγησαν στὴν Αἴγυπτο κι ἐκεῖ τὸν πούλησαν ὡς δοῦλο στὸν Πετεφρῆ, τὸν ἀρχιμάγειρο τοῦ φαραώ, τοῦ βασιλέως τῆς Αἴγυπτου. Ταπείνωσις καὶ ἐξευτελισμὸς ἦταν γιὰ ἕναν ἄνθρωπο νὰ πουληθῆ καὶ ἀπὸ ἐλεύθερος νὰ γίνῃ δοῦλος. Γιὰ τὸν Ἰωσήφ ὅμως αὐτὸ ἦταν οἰκονομία Θεοῦ. Ὁ Θεὸς τὸν προώριζε γιὰ ὑψηλὲς θέσεις καὶ μεγάλες εὐθύνες. Ἡ θητεία τοῦ λοιπὸν στὸ σπίτι τοῦ Πετεφρῆ ἦταν ἕνα στάδιο προπαρασκευῆς καὶ καταρτισμοῦ γιὰ τὸν Ἰωσήφ. Γιατὶ ἐκεῖ μέσα θὰ ἔβλεπε καὶ θὰ μάθαινε πράγματα πού θὰ τοῦ ἦταν ἀργότερα πολὺ χρήσιμα. Ἀκόμη θὰ γνώριζε πολλοὺς ἀξιωματοῦχους τοῦ φαραώ, μὲ τοὺς ὁποίους ἀργότερα θὰ συνεργαζόταν. Θὰ μάθαινε τὶς συνήθειες καὶ τὸν τρόπο ζωῆς τῶν Αἰγυπτίων, κι ἔτσι θὰ ἔξερε πὼς νὰ συμπεριφερθῆ στὴν ξένη χώρα πού βρέθηκε, γιὰ νὰ εὐδοκιμήσῃ. Γι' αὐτὸ ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ φρόντισε, ὥστε ὁ Πετεφρῆς νὰ μὴ χρησιμοποιοῦ τὸν Ἰωσήφ σὲ ἐξωτερικὲς ἐργασίες, ἀλλὰ νὰ τὸν κρατήσῃ μέσα στὸ σπίτι τοῦ. Καὶ πολὺ σύντομα ὁ Πετεφρῆς ἀντελήφθη ὅτι δὲν εἶχε ἀγοράσει ἕναν δοῦλο, ἀλλὰ ἕναν πολῦτιμο θησαυρό. Διεπίστωσε καὶ ἐξετίμησε τὴν τιμιότητα, τὴν ἀγνότητα, τὴν ἀφοσίωση καὶ τὴν ἐργατικότητα τοῦ Ἰωσήφ καὶ τὸν ἀγάπησε τόσο, ὥστε, ἂν καὶ ἦταν νέος καὶ ξένος καὶ δοῦλος, τοῦ ἀνέθεσε τὴ διοίκηση τοῦ σπιτιοῦ τοῦ καὶ τὴ διαχείριση τῆς περιουσίας τοῦ. Καὶ τοῦ εἶχε τόση ἐμπιστοσύνη, ὥστε νὰ μὴ φροντίζῃ καθόλου ὁ ἴδιος γιὰ τὴν περιουσία τοῦ καὶ τὶς ὑποθέσεις τοῦ οὔτε νὰ ζητῆ νὰ μάθῃ ποιά ἦταν τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἐξοδὰ τοῦ.

Ἦταν λοιπὸν φανερὸ ὅτι ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ συνόδευε τὸν Ἰωσήφ, καὶ μέσα ἀπὸ τὶς ταλαιπωρίες καὶ τὶς δυσκολίες τοῦ δημιουργοῦσε συνθήκες κατάλληλες γιὰ τὴν ἀνάδειξί τοῦ. Καὶ τὸ πιὸ θαυμαστὸ ἦταν ὅτι ἡ εὐλογία αὐτὴ ἀπλώθηκε καὶ στὸ σπίτι τοῦ Αἰγυπτίου. Ὁ Πετεφρῆς ἔβλεπε ὅτι μὲ τὴ συνετὴ διαχείριση τοῦ Ἰωσήφ ὅλες οἱ ὑποθέσεις τοῦ πήγαιναν καλά. Ὅ,τι ἐπιχειροῦσε ὁ Ἰωσήφ, στεφόταν μὲ ἐπιτυχία. Καὶ ὁ εἰδωλολάτρης Πετεφρῆς ἔβγαλε τὸ συμπέρασμα «ὅτι ὁ Κύριος ἦν μετ' αὐτοῦ» (Γέν. θλ' 3). Ἀλλὰ κι ἐμεῖς πρέπει νὰ διδαχθοῦμε ἀπὸ αὐτὰ ὅτι, μόνο ὅταν ὁ Κύριος εἶναι μαζί μᾶς, εὐοδώνονται οἱ ἐργασίες μᾶς καὶ γι' αὐτὸ κάθε δουλειὰ καὶ κάθε προσπάθεια μᾶς πρέπει νὰ τὴν ἀρχίζουμε ζητώντας τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνεργώντας κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἀς μάθουμε ἀκόμη ὅτι ἕνας ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, τίμιος καὶ ἐνάρετος, εἶναι πηγὴ εὐλογίας καὶ εὐτυχίας γιὰ τοὺς γύρω τοῦ. Γιὰ χάρι τοῦ ὁ Θεὸς εὐλογεῖ καὶ προστατεύει κι αὐτοὺς καὶ κατευοδώνει τὰ ἔργα τούς.

Ὅλα καλά λοιπὸν ὡς ἐδῶ γιὰ τὸν Ἰωσήφ στὸ σπίτι τοῦ Πετεφρῆ. Ἀλλὰ στὸ σπίτι αὐτὸ ἐπρόκειτο νὰ δοκιμάσῃ κι ἕνα μεγάλο καὶ φοβερὸ πειρασμό, πού ὁ Θεὸς τὸν ἐπέτρεψε, γιὰ νὰ φανῆ ὁ ἀδαμάντινος χαρακτήρας τοῦ Ἰωσήφ. Ἡ ἀγία Γραφὴ ἀρχίζει τὴν ἐξιστόρηση τῆς περιπετείας αὐτῆς μὲ μία λεπτομέρεια: ὅτι ὁ Ἰωσήφ ἦταν «καλὸς τῷ εἶδει καὶ ὠραῖος τῇ ὄψει σφόδρα» (Γέν. θλ' 6), ἦταν δηλαδὴ πάρα πολὺ ὁμορφος. Ἡ ὁμορφιὰ τοῦ αὐτῆ προκάλεσε πονηρὴ καὶ ἀνήθικη ἐπιθυμία στὴν ψυχὴ τῆς κυρίας τοῦ, τῆς γυναίκας τοῦ Πετεφρῆ. Σ' αὐτὸ βέβαια δὲν ἔφταιγε ὁ Ἰωσήφ, ἀλλὰ ἡ κυρία τοῦ, πού ἦταν, ὅπως ἔδειξαν τὰ πράγματα, ὄχι ἀπλῶς ἀκόλαστη, ἀλλὰ σατανικὴ γυναίκα. Ἄν ὅμως ὁ Ἰωσήφ δὲν ἦταν ἀκέραιος χαρακτήρας καὶ δὲν εἶχε φόβο Θεοῦ, ἡ ὁμορφιὰ τοῦ θὰ εἶχε γίνῃ καὶ γι' αὐτὸν μιὰ παγίδα. Γιατί, ὅταν ἡ ὁμορφιὰ τοῦ σώματος δὲν συνοδεύεται κι ἀπὸ τὴν ὠραιότητα τῆς ψυχῆς, δὲν ἀποτελεῖ πλεονέκτημα, ἀλλὰ μειονέκτημα καὶ κίνδυνο σοβαρὸ καὶ γιὰ κείνον πού τὴν ἔχει καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους.

Ἡ γυναίκα λοιπὸν τοῦ Πετεφρῆ ἔβλεπε μὲ ἐμπάθεια τὸν ὁμορφο Ἰωσήφ. «Ἐπέβαλε τοὺς ὀφθαλμούς αὐτῆς ἐπὶ Ἰωσήφ» (Γέν. θλ' 7). Δὲν ξεκολλοῦσε τὰ μάτια τῆς ἀπὸ πάνω τοῦ. Καὶ ἀπὸ τὰ

ἐπίμονα αὐτὰ καὶ ἀπρόσεκτα βλέμματα γεννήθηκε στὴν ψυχὴ τῆς πονηρῆ ἐπιθυμία, ἀληθινὸ πάθος γιὰ τὸν Ἰωσήφ. Γιατὶ τὰ μάτια, πού εἶναι μεγάλο καὶ ἀνεκτίμητο δῶρο τοῦ Θεοῦ, ὅταν τὰ ἀφήνουμε νὰ βλέπουν ἀπρόσεκτα καὶ περίεργα, γίνονται «θυρίδες», ἀπὸ τίς ὁποῖες μπαίνει ὁ θάνατος στὴν ψυχὴ (Ιερεμ. Θ' 21). Κυριευμένη ἀπὸ τὸ πάθος ἡ γυναίκα τοῦ Πετεφρῆ δὲν ἐδίστασε νὰ προκαλέσῃ τὸν Ἰωσήφ λέγοντάς τοῦ: «Κοιμήθητι μετ' ἐμοῦ» (Γέν. θλ' 7). Κι ἔκανε τὴν ἀνῆθικη καὶ ἀδιάντροπη αὐτὴ πρόταση ὄχι μιὰ φορὰ, ἀλλὰ πολλές, καθημερινὰ καὶ ἐπίμονα. Ὁ πειρασμὸς ἦταν μεγάλος γιὰ τὸν Ἰωσήφ. Γιατὶ ἐκεῖνος μὲν ἦταν στὴν ἀκμὴ τῆς νεότητός τοῦ, ἐκείνη δὲ πού τὸν προκαλοῦσε ἦταν ἡ κυρία τοῦ, πού σύμφωνα μὲ τοὺς νόμους τῆς ἐποχῆς εἶχε ἀπόλυτη ἐξουσία ἐπάνω τοῦ καὶ μποροῦσε νὰ τὸν ἐξυψώσῃ ἢ νὰ τὸν χαντακώσῃ, χωρὶς νὰ δώσῃ λόγο σὲ κανέναν. Ἀντιμετώπιζε λοιπὸν ὁ Ἰωσήφ φοβερὸ δίλημμα: νὰ ὑποχωρήσῃ στὶς προτάσεις τῆς κυρίας τοῦ καὶ νὰ ἔχῃ τὴν εὐνοιά τῆς ἢ νὰ ἀρνηθῇ καὶ νὰ πέσῃ στὴ δυσμένειά τῆς. Χωρὶς κανένα δισταγμὸ προτίμησε τὸ δεύτερο. Ἀρνήθηκε σταθερὰ νὰ ὑπακούσῃ, λέγοντας στὴν κυρία τοῦ ὅτι δὲν ἠθελε νὰ φανῇ ἀχάριστος στὸν κύριό τοῦ, πού τοῦ εἶχε δείξει τόση ἐμπιστοσύνη, καὶ προσθέτοντας τὰ ἀξιομνημόνευτα ἐκεῖνα λόγια: «Πὼς ποιήσω τὸ ρῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο καὶ αμαρτήσομαι ἐναντίον τοῦ Θεοῦ;» (Γέν. θλ' 9). Εἶχε δηλαδὴ ὁ Ἰωσήφ τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ συναίσθηση τῆς πανταχοῦ παρουσίας καὶ τῆς παγγνωσίας τοῦ Θεοῦ· κι αὐτὰ τοῦ ἔδωσαν τὴ δύναμη νὰ ἀντισταθῇ στὸν πειρασμό. Γιατὶ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ συναίσθησις ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι παντοῦ καὶ βλέπει τὰ πάντα, εἶναι σωτήρια χαλινάρια, πού μᾶς συγκρατοῦν ἀπὸ πολλές καὶ μεγάλες ἀμαρτίες.

Ἡ Αἴγυπτία ὅμως ἦταν ἀδύνατο νὰ συγκρατήσῃ τὸ πάθος τῆς. Κι ὅταν κάποια μέρα ὁ Ἰωσήφ μπῆκε στὸ σπῆτι γιὰ τίς συνηθισμένες δουλειές τοῦ καὶ δὲν βρισκόταν κανεὶς ἄλλος ἐκεῖ, ἐκείνη τὸν ἔσυρε ἀπὸ τὸ ροῦχο τοῦ, λέγοντάς τοῦ καὶ πάλι: «Κοιμήθητι μετ' ἐμοῦ» (Γέν. θλ' 12). Φοβερὸς ἦταν ὁ πειρασμὸς μιὰ μόνο διέξοδος υπήρχε ἢ φυγὴ. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἔκανε ὁ Ἰωσήφ. Ἐκείνη τὸν ἄρπαξε ἀπὸ τὸ ροῦχο κι αὐτός, ἀφήνοντάς τὸ στὰ χέρια τῆς, ἔφυγε μακριὰ τῆς. Βγῆκε σχεδὸν γυμνός, ἀλλὰ λαμπρότερος καὶ ὠραιότερος. Καί, ὅπως λέει ὁ ὑμνογράφος, «καταλιπὼν τὸν χιτῶνα, ἔφυγε τὴν ἀμαρτίαν, καὶ γυμνὸς οὐκ ἠσχύνετο, ὡς ὁ πρωτόπλαστος πρὸ τῆς παρακοῆς» (δοξαστικὸ ἀποστίχων Ὁρθροῦ Μ. Δευτέρως). Ὅταν ὁ πειρασμὸς μᾶς προσβάλλῃ τόσο δυνατὰ καὶ ἐπικίνδυνα, ἡ μόνη λύσις εἶναι ἢ φυγὴ. Δὲν εἶναι ἥττα ἢ φυγὴ αὐτὴ, ἀλλὰ νίκη καὶ σωτηρία.

Ἐφυγε λοιπὸν ὁ Ἰωσήφ μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀμαρτία, χωρὶς νὰ ὑπολογίσῃ τίς συνέπειες τῆς ἐνεργείας τοῦ. Καὶ οἱ συνέπειες ἦταν πολὺ δυσάρεστες. Γιατὶ ἡ κυρία τοῦ κυριεύθηκε ἀπὸ φόβο καὶ μίσος ἐναντίον τοῦ: φόβο μήπως μάθῃ ὁ ἄνδρας τῆς τὸ τόλμημά τῆς, καὶ μίσος κατὰ τοῦ Ἰωσήφ, γιατί δὲν ἀνταποκρίθηκε στὶς προκλήσεις τῆς. Δὲν ἐδίστασε λοιπὸν νὰ τὸν συκοφαντήσῃ, παριστάνοντας τὰ πράγματα ἐντελῶς ἀντίθετα ἀπ' ὅ,τι συνέβησαν. Κάλεσε τὸ προσωπικὸ τοῦ σπιτιοῦ, γιὰ νὰ ἔχῃ μάρτυρες, καὶ κατήγγειλε ὅτι δῆθεν ὁ Ἑβραῖος δοῦλος τῆς ἐπετέθη μὲ ἀνῆθικο σκοπὸ, κι αὐτὴ, γιὰ νὰ σωθῇ, ἔβαλε τίς φωνές, καὶ τότε ἐκεῖνος ἔφυγε ἀφήνοντάς τὰ ροῦχα τοῦ! Τα ἴδια εἶπε λίγο ἀργότερα καὶ στὸν ἄνδρα τῆς. Ἐπειτα ἀπὸ τὴν καταγγελία αὐτὴ ἦταν φυσικὸ νὰ ὀργίσθῃ ὁ Πετεφρῆς κατὰ τοῦ Ἰωσήφ. Του εἶχε φερθῇ μὲ τόση ἀγάπης τὸν εἶχε τιμῆσει τόσο πολὺ κι ἐκεῖνος τώρα νὰ τὸν προσβάλλῃ καὶ νὰ τὸν ἀτιμάζῃ ἔτσι! Εἶναι θαῦμα πὼς ὁ Πετεφρῆς δὲν ἐσκότωσε τὸν Ἰωσήφ, ὅπως μποροῦσε νὰ τὸ κάνῃ, χωρὶς νὰ λογοδοτήσῃ σὲ κανέναν. Καὶ ἦταν ἀσφαλῶς ἔργο τῆς θείας προνοίας ἢ σωτηρίας τοῦ Ἰωσήφ. Ἐν τούτοις ὁ Πετεφρῆς τιμώρησε σκληρὰ τὸν Ἰωσήφ. Χωρὶς νὰ πολυεξετάσῃ -καὶ ἦταν πολὺ φυσικὸ νὰ δώσῃ ἐμπιστοσύνη στὰ λόγια τῆς γυναίκας τοῦ- τὸν ἔριξε στὴ φυλακὴ, καὶ μάλιστα στὴ φυλακὴ τῶν βαρυποινιτῶν.

Ἐτσι ἡ συκοφαντία ἐθριάμβευσε προσωρινὰ ὅμως μόνο, γιατί θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα πού ὁ Θεὸς θὰ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀλήθεια καὶ θὰ δικαιώσῃ τὸν ἀθῶο. Ὁ Ἰωσήφ ἦταν ἀπολύτως βέβαιος γι' αὐτό. Καὶ γι' αὐτὸ δὲν ἀντέδρασε, δὲν ἐφώναξε, δὲν ὕβρισε, ἀλλὰ μὲ πολλὴ ὑπομονὴ δέχθηκε τὴν ἀδικη

τιμωρία του, αναθέτοντας στον Θεό την υπεράσπιση του. Και μέσα στη φυλακή ήταν τόσο καλή και άψογη ή διαγωγική του, ώστε γρήγορα απέκτησε την εμπιστοσύνη του αρχιδεσμοφύλακος. Και, όπως πριν ο Πετεφρής είχε αναθέσει στον Ίωσηφ όλη την έποπτεία και διαχείριση του σπιτιού του, έτσι τώρα και ο αρχιδεσμοφύλαξ του ανέθεσε την έποπτεία της φυλακής και με τη συνετή και επιμελή εργασία του Ίωσηφ όλα επήγαιναν καλά. Έτσι αναδεικνυόταν και πάλι η άρετή του Ίωσηφ, και ο Θεός διά μέσου των δοκιμασιών και των θλίψεων τον όδηγοῦσε προς τη δικαίωση και τη δόξα.

Στη φυλακή που βρισκόταν ο Ίωσηφ όδηγήθηκαν κάποια μέρα δύο αὐλικοί του φαραώ: ο αρχιστοιχειός και ο αρχιοινοχός. Τα αξιώματα που κατείχαν οι δύο αυτοί στην αὐλή του βασιλέως δεν ήταν μικρά, γιατί ο μὲν αρχιστοιχειός ήταν ο αρμόδιος και υπεύθυνος για την προμήθεια του ψωμιού και γενικά των τροφίμων της βασιλικής αὐλής, ο δὲ αρχιοινοχός ήταν ο έπόπτης των βασιλικών ἀμπελιών και των ἀποθηκών του κρασιού και γέμιζε ο ίδιος τὸ ποτήρι του φαραώ με κρασί. Και οι δύο είχαν ὑπὸ τὴν έξουσία τους μεγάλο ἀριθμὸ ὑπηρετῶν.

Οι δύο λοιπὸν αυτοί ἀξιωματοῦχοι ἔπесαν κάποτε στη δυσμένεια του βασιλέως, ἀγνωστο για ποιὸ λόγο: ἴσως για κάποιο λάθος ἢ κάποια παράλειψη τους ἴσως ἐξ αἰτίας κάποιας κατηγορίας ἢ ὑποψίας εἰς βάρος τους κι έτσι βρέθηκαν στη φυλακή. Τίποτε τὸ παράξενο, για κείνη μάλιστα τὴν ἐποχή. Κοντὰ στους ἐπιγείους ἀρχοντες δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθῶ κανεὶς τὸν ἑαυτὸ του ἀσφαλισμένο. Ἀπὸ τὴ μία στιγμή στην ἄλλη κινδυνεύει νὰ πέσει ἀπὸ τὴ μεγαλύτερη εὐνοια στη χειρότερη δυσμένεια. Μόνον ἐκεῖνος που ἔχει τὴν εὐνοια και τὴν προστασία του Θεοῦ μπορεῖ νὰ εἶναι ἡσυχος και εὐτυχισμένος. Ο Ίωσηφ, ὅπως ήταν φυσικό, γνωρίσθηκε με τους δύο νέους κρατουμένους. Σ' αὐτὸν τους παρέδωσε ο αρχιδεσμοφύλαξ, κι αὐτὸς τους παραστεκόταν σὰν ἀδελφὸς και τους παρηγοροῦσε. Κάποιο πρωτὶ λοιπὸν τους εἶδε ταραγμένους και στενοχωρημένους. Ρώτησε με ἐνδιαφέρον νὰ μάθῃ τι τους συνέβαινε. Κι ἐκεῖνοι του ἀποκρίθηκαν ὅτι εἶχαν ἰδῆ τὴ νύχτα ἐκείνη ὄνειρα παράξενα και συμβολικά και δὲν εὔρισκαν τὸν κατάλληλο ἐρμηνευτὴ. «Τα ὄνειρα ἐξηγοῦνται με τὴ βοήθεια του Θεοῦ», εἶπε τότε ο Ίωσηφ. «Διηγηθῆτε μου λοιπὸν τὰ ὄνειρά σας» (Γέν. μ' 8).

Πρωτὸς ο αρχιοινοχὸς διηγήθηκε τὸ ὄνειρό του. «Εἶδα -εἶπε- ὅτι βρισκόμουν μπροστὰ σὲ μία κληματαριά που εἶχε τρεῖς κορμούς και πέταξε βλαστάρια και φύλλα και ὠριμα σταφύλια. Κι ἐγὼ κρατοῦσα στὸ χέρι μου τὸ ποτήρι του φαραώ» και πῆρα τὰ σταφύλια, τὰ ἐστιψα στὸ ποτήρι και του τὸ πρόσφερα». Ο Ίωσηφ, ἀφοῦ ἄκουσε τὸ ὄνειρο, του εἶπε: «Ἡ ἐξήγησις του ὄνειρου εἶναι ἡ ἐξῆς: Οἱ τρεῖς κορμοὶ τῆς κληματαριάς εἶναι τρεῖς ἡμέρες. Σε τρεῖς ἡμέρες ο φαραώ θὰ σὲ ἐπαναφέρῃ στη θέσι σου. Ὅταν ὅμως γίνῃ αὐτό, σὲ παρακαλῶ νὰ με θυμηθῆς και νὰ με βγάλῃς ἀπὸ τὴ φυλακή, γιατί δὲν ἔχω κάνει κανένα κακὸ» (Γέν. μ' 9-15).

Αὐτὰ εἶπε ο Ίωσηφ. Διετύπωσε τὸ παράπονὸ του για τὴν ἀδικία που του εἶχε γίνει ζήτησε τὴν ἀπελευθέρωση του δὲν εἶπε ὅμως τίποτε ἐναντίον των ἀδελφῶν του οὔτε ἐναντίον τῆς γυναίκας του Πετεφρής οὔτε ξέσπασε σὲ ὕβρεις και κατάρες ὑπερασπίσθηκε ἀπλῶς τὸν ἑαυτὸ του, χωρὶς νὰ κατηγορήσῃ κανένα. Και ἀποδείχθηκε κι ἐδῶ ἄξιος μιμητῆς και τύπος του Χριστοῦ, ο ὁποῖος με πραότητα και ἀνεξικακία ἀντιμετώπισε τὶς ἐναντίον του ψευτικὲς κατηγορίες ἀλλὰ διδάσκει κι ἐμᾶς πῶς νὰ ὑπερασπιζόμαστε τους ἑαυτούς μᾶς: ὄχι με ὀργὴ και θυμὸ και ἀπρεπεῖς ἐνέργειες, ἀλλὰ με ἡρεμία και πραότητα και πρὸ παντὸς με εμπιστοσύνη στη δικαιοκρῖσία του Θεοῦ.

Στη συνέχεια διηγήθηκε ο αρχιστοιχειός τὸ ὄνειρό του. «Εγὼ -εἶπε- εἶδα ὅτι κρατοῦσα στὸ κεφάλι μου τρία κάνιστρα με ψωμιὰ και φαγητὰ για τὸν φαραώ» ἀλλὰ τὰ πουλιὰ κατέβαιναν και ἔτρωγαν τὰ φαγητὰ που ἦταν στὰ κάνιστρα». Και ο Ίωσηφ ἔδωσε τὴν ἐξήγησε: «Τα τρία κάνιστρα εἶναι τρεῖς

ήμέρες. Σε τρεῖς ἡμέρες ὁ φαραὼ θὰ σὲ ἀποκεφαλίσῃ καὶ θὰ σὲ κρεμάσῃ σ' ἓνα ξύλο, καὶ τὰ ὄρνεα τοῦ οὐρανοῦ θὰ τρῶνε τὶς σάρκες σου» (Γέν. μ' 16-19).

Τα πράγματα ἔγιναν ὅπως ἀκριβῶς τὰ εἶπε ὁ Ἰωσήφ. Τὴν τρίτη ἡμέρα ὁ φαραὼ γιόρταζε τὰ γενέθλια τοῦ καὶ εἶχε ὀργανώσει συμπόσιο γιὰ ὅλους τοὺς αὐλικούς τοῦ. Τὴν ἡμέρα λοιπὸν ἐκείνη θυμῆθηκε τοὺς δύο φυλακισμένους αὐλικούς, καὶ τὸν μὲν ἀρχιοινοχόο τὸν ἀποκατέστησε στὸ ἀξίωμα τοῦ, τὸν δὲ ἀρχισιτοποιό διέταξε νὰ τὸν ἐκτελέσουν. Ὁ ἀρχιοινοχόος ὅμως, τώρα πού ἀπέκτησε τὴν ἐλευθερία καὶ τὴ θέση τοῦ, λησμόνησε τὸν Ἰωσήφ. Αὐτὸ συμβαίνει δυστυχῶς πολὺ συχνά. Ὅταν ἔλθουν οἱ στιγμὲς τῆς εὐτυχίας μᾶς, δὲν λησμονοῦμε μόνο τὴν προηγούμενη δικὴ μᾶς δυστυχία λησμονοῦμε καὶ τοὺς ἀδελφούς μᾶς, μὲ τοὺς ὁποίους ζήσαμε μαζὶ τὶς δύσκολες μέρες καὶ οἱ ὅποιοι ἐξακολουθοῦν νὰ τὶς ζοῦν τοὺς λησμονοῦμε, ἔστω κι ἂν μᾶς εὐεργέτησαν καὶ ζήτησαν τὴ βοήθεια καὶ τὴ συμπαράστασή μᾶς, ὅταν θὰ ἔχουμε τὴ δυνατότητα. Ἀσφαλῶς μία τέτοια συμπεριφορὰ δὲν εἶναι ἢ πρέπουσα καὶ ἀρμόζουσα σὲ Χριστιανούς.

Πέρασαν δυὸ ὀλόκληρα χρόνια, καὶ ὁ Ἰωσήφ βρισκόταν ἀκόμη στὴ φυλακή, καὶ καμιά ἐλπίδα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ δὲν φαινόταν. Ὁ Ἰωσήφ ὅμως περίμενε μὲ ὑπομονὴ καὶ ἐλπίδα στὸν Θεό. Καὶ ἐπὶ τέλους ἡ ὥρα ἦρθε. Ὁ Θεὸς ἀργεῖ πολλές φορές νὰ προσφέρῃ τὴ βοήθεια τοῦ: ἄς εἴμαστε ὅμως βέβαιοι ὅτι θὰ τὴ δώσῃ στὸν κατάλληλο καιρὸ, κι ἄς μὴν ἀδημονοῦμε καὶ δυσφοροῦμε, ἀλλὰ ἄς περιμένουμε μὲ ὑπομονή, ὅπως ὁ Ἰωσήφ.

Μετὰ δυὸ χρόνια λοιπὸν ὁ φαραὼ εἶδε δύο ὄνειρα. Εἶδε πρῶτα ὅτι βρισκόταν στὶς ὄχθες τοῦ Νείλου, τοῦ μεγάλου ποταμοῦ τῆς Αἰγύπτου, κι ὅτι ἀπὸ τὸν ποταμὸ ἀνέβαιναν ἑπτὰ παχειές καὶ καλοθρεμμένες ἀγελάδες, οἱ ὁποῖες ἔβοσκαν στὸ γρασίδι κοντὰ στὸν ποταμὸ. Μετὰ ἀπὸ αὐτὲς ἀνέβηκαν ἑπτὰ ἄσχημες καὶ ἀδύνατες ἀγελάδες, οἱ ὁποῖες ξαφνικὰ κατέφαγαν τὶς πρῶτες. Ἐπειτα ὁ φαραὼ εἶδε ἑπτὰ ὠραία μεστωμένα στάχυα πού φύτρωναν ἀπὸ τὴν ἴδια ρίζα. Ὑστερα ἀπὸ λίγο φύτρωσαν ἄλλα ἑπτὰ στάχυα καχεκτικά, κούφια καὶ καψαλισμένα ἀπὸ τὸν καυστικὸ ἥλιο τῆς ἐρήμου, τὰ ὁποῖα κατέφαγαν τὰ πρῶτα.

Τα περίεργα αὐτὰ ὄνειρα ἀνησύχησαν καὶ προβλημάτισαν τὸν φαραὼ. Καταλάβαινε ὅτι δὲν ἦταν ὄνειρα συνηθισμένα, ἀλλὰ σημαδιακά, ἀποκαλυπτικά. Μόλις λοιπὸν ξημέρωσε, κάλεσε ὅλους τοὺς σοφούς καὶ τοὺς ἐξηγητὰς, τοὺς διηγήθηκε τὰ ὄνειρα καὶ ζήτησε νὰ τοῦ τὰ ἐξηγήσουν. Κανεὶς ὅμως δὲν τὸ κατώρθωσε. Κανένας ἀνθρώπινος νοῦς δὲν ἔχει τὴ δύναμη νὰ εἰσδύσῃ στὰ ἀπόκρυφα μυστήρια τοῦ Θεοῦ. Μόνο μὲ τὴ θεία ἐλλαμψὶ γίνεται αὐτὸ κατορθωτό.

Τα ὄνειρα τοῦ φαραὼ ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ θυμηθῇ ὁ ἀρχιοινοχόος τὸν Ἰωσήφ. Ἦταν πράγματι ὁ κατάλληλος καιρὸς. Ἄν τὸν εἶχε θυμηθῇ ἀμέσως μετὰ τὴν ἀποφυλάκιση τοῦ, ὁ Ἰωσήφ θὰ ἀπελευθερωνόταν ἴσως, θὰ ἐπέστρεφε ὅμως στὴν πατρίδα τοῦ, στοὺς δικούς τοῦ, καὶ δὲν θὰ συνέβαινε τίποτε ἀπ' ὅλα, ὅσα ἔγιναν, οὔτε θὰ δοξαζόταν, ὅπως δοξάσθηκε. Ἡ παράτασις λοιπὸν τῆς φυλακίσεώς τοῦ κατὰ δυὸ χρόνια ἦταν οἰκονομία Θεοῦ, γιὰ νὰ ἀποφυλακίσθῃ στὸν κατάλληλο καιρὸ. Ὁ ἀρχιοινοχόος λοιπὸν τώρα ἔκανε λόγο στὸν φαραὼ γιὰ τὰ ὄνειρα πού εἶχαν δὴ αὐτὸς καὶ ὁ ἀρχισιτοποιός καὶ γιὰ τὴν ἐπιτυχημένη ἐξήγησί τοὺς ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ. Ὁ φαραὼ διέταξε νὰ φέρουν ἀμέσως μπροστὰ τοῦ τὸν Ἰωσήφ. Καὶ ξαφνικὰ ὁ Ἰωσήφ εἶδε νὰ τὸν παίρνουν ἀπὸ τὴ φυλακή, νὰ τὸν ξυρίζουν κατὰ τὴ συνήθεια τῶν Αἰγυπτίων, νὰ τὸν ντύνουν μὲ εὐπρεπὴ ἐνδύματα καὶ νὰ τὸν παρουσιάζουν στὸν φαραὼ, πού τὸν περίμενε μὲ πολλὴ ἀγωνία. «Εἶδα –του εἶπε- κάποια ὄνειρα καὶ δὲν ἔχω κανένα νὰ μοῦ τὰ ἐξηγήσῃ. Ἄκουσα γιὰ σένα ὅτι μπορεῖς, ἂν τὰ ἀκούσῃς, νὰ τὰ ἐξηγήσῃς». Καὶ ὁ Ἰωσήφ μὲ ταπείνωσι καὶ σύνεσι ἀπάντησε: «Χωρὶς τὴ βοήθεια καὶ τὸν φωτισμὸ τοῦ Θεοῦ δὲν μπορῶ νὰ δώσω σωστὴ ἀπάντησι πού νὰ φέρῃ ὠφέλεια καὶ σωτηρία στὸν φαραὼ»

(Γέν. μὰ' 15-16). Δηλαδή ό,τι θα πῶ, δὲν θα εἶναι λόγος δικός μου, ἀλλὰ θα ὀφείλεται στὸν φωτισμὸ τοῦ Θεοῦ.

Μόλις ὁ φαραὼ ἄκουσε τὴν ταπεινὴ ἀπάντηση τοῦ Ἰωσήφ, διηγήθηκε σ' αὐτὸν τὰ ὄνειρά τοῦ μὲ κάθε λεπτομέρεια. Κι ἐκεῖνος, φωτισμένος ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ὄχι μόνο τὰ ἐξήγησε μὲ μεγάλη εὐκολία, ἀλλὰ καὶ ὑπέδειξε στὸν φαραὼ τι ἔπρεπε νὰ κάνῃ. «Τὰ δύο ὄνειρα -εἶπε- ἔχουν τὴν ἴδια σημασία. Οἱ ἑπτὰ παχειὲς ἀγελάδες καὶ τὰ ἑπτὰ παχειὰ στάχυα εἶναι ἑπτὰ χρόνια μεγάλης εὐφορίας γιὰ τὴν Αἴγυπτο. Καὶ οἱ ἑπτὰ ἀδύνατες ἀγελάδες καὶ τὰ ἑπτὰ ἀδύνατα στάχυα εἶναι ἄλλα ἑπτὰ χρόνια ἀφορίας καὶ πείνας πού θα ἀκολουθήσουν. Ὁ Θεὸς μὲ τὰ ὄνειρα αὐτὰ ἔδειξε στὸν φαραὼ τι πρόκειται νὰ συμβῆ καὶ ἡ ἐπανάληψις τοῦ ὄνειρου σημαίνει ὅτι αὐτὰ εἶναι ἀληθινὰ καὶ θα γίνουν πολὺ σύντομα. Τώρα λοιπὸν διάλεξε ἄνθρωπο φρόνιμο καὶ συνετὸ καὶ διόρισε τὸν ἄρχοντα μὲ ἐξουσία σὲ ὅλη τὴν Αἴγυπτο. Διόρισε ἐπίσης ἐπόπτες σὲ ὅλες τὶς ἐπαρχίες, οἱ ὁποῖοι θα συγκεντρώνουν τὸ ἕνα πέμπτο ἀπὸ ὅλα τὰ γεννήματα στὰ ἑπτὰ χρόνια τῆς εὐφορίας καὶ θα τὰ ἀποθηκεύουν, γιὰ νὰ χρησιμοποιηθοῦν στὰ ἑπτὰ χρόνια τῆς πείνας κι ἔτσι ὁ λαὸς θα ἀνακουφισθῆ καὶ δὲν θα ὑποστῆ ἢ χῶρα ὀλοκληρωτικὴ καταστροφή» (Γέν. μὰ' 25-36).

Ἡ πρότασις τοῦ Ἰωσήφ ἄρεσε στὸν φαραὼ τοῦ φάνηκε φρόνιμη καὶ συνετὴ. Ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι αὐλικοὶ τὴν ἐπίδοκίμασαν. Εἶπε τότε ὁ φαραὼ ἀπευθυνόμενος πρὸς αὐτούς: «Θὰ βροῦμε ἄραγε ἄλλον τέτοιο ἄνθρωπο πού νὰ ἔχῃ μέσα τοῦ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ;». Καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸν Ἰωσήφ τοῦ εἶπε: «Ἐπειδὴ ὁ Θεὸς σοῦ φανέρωσε ὅλα αὐτὰ, εἶναι φανερὸ ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλος ἄνθρωπος φρονιμώτερος καὶ συνετώτερος ἀπὸ σένα. Ἐσὺ λοιπὸν θα ἐπιστάτης στὰ ἀνάκτορά μου καὶ ἐσὺ θα κυβερνᾷς ὅλη τὴ χώρα, καὶ ὅλος ὁ λαὸς θα ὑπακούῃ σὲς διαταγὰς σου καὶ τίποτε δὲν θα γίνεται χωρὶς τὴν ἄδεια σου. Ἐγὼ μόνο ὡς πρὸς τὸν βασιλικὸ θρόνο θα εἶμαι ἀνώτερός σου» (Γέν. μὰ' 37-44). Καὶ γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὴν ἀπόφασί τοῦ ὁ φαραὼ, ἔβγαλε ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ τὸ δαχτυλίδι τοῦ, πού ἦταν ἡ προσωπικὴ τοῦ σφραγίδα, καὶ τὸ φόρεσε στὸ χέρι τοῦ Ἰωσήφ τὸν ἔντυσε μὲ πολύτιμη λευκὴ στολή, πού ἦταν σύμβολο βασιλικῆς ἐξουσίας, καὶ τοῦ φόρεσε στὸν λαιμὸ χρυσοῦ ἀλυσίδα, πού ἐσήμαινε ὅτι τοῦ ἔδινε καὶ δικαστικὴ ἐξουσία. Τέλος τὸν ἀνέβασε σὲ βασιλικὴ ἄμαξα καὶ διέταξε νὰ τὸν περιφέρουν στὴ χώρα καὶ μπροστὰ τοῦ νὰ προπορεύεται κήρυκας πού νὰ γνωστοποιῆ στὸν λαὸ τὴν ἀπόφασί τοῦ βασιλέως.

Τέτοια τιμὴ καὶ δόξα ἐπεφύλαξε ὁ Θεὸς στὸν Ἰωσήφ ὕστερα ἀπὸ τὶς ταλαιπωρίες πού πέρασε καὶ πού κράτησαν δεκατρία ὀλόκληρα χρόνια. Κι ἔτσι πραγματοποιήθηκε σ' αὐτὸν ὁ λόγος τῆς προφητίδος Ἄννης ὅτι ὁ Κύριος «άνιστα ἀπὸ γῆς πένητα καὶ ἀπὸ κοπρίας ἐγείρει πτωχὸν τοῦ καθίσαι αὐτὸν μετὰ δυναστῶν λαοῦ» (Α' Βασ. β' 8). Καί, ὅπως λέει ὁ υμνωδὸς τῆς Ἐκκλησίας, «Ὁ Ἰακώβ ὀδύρευτο τοῦ Ἰωσήφ τὴν στέρησιν, καὶ ὁ γενναῖος ἐκάθητο ἄρματι, ὡς βασιλεὺς τιμώμενος τῆς Αἰγυπτίας γὰρ τότε ταῖς ἠδοναῖς μὴ δουλεύσας, ἀντεδοξάζετο παρὰ τοῦ βλέποντος τὰς τῶν ἀνθρώπων καρδίας καὶ νέμοντος στέφος ἄφθαρτον» (κοντάκιον Μ. Δευτέρας).

Καὶ γιὰ νὰ ὀλοκληρώσουμε τὸ μέρος αὐτὸ τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰωσήφ, πρέπει νὰ ἀναφέρουμε ὅτι ὁ φαραὼ, σύμφωνα μὲ τὶς αἰγυπτιακὲς συνήθειες, ἔδωσε στὸν Ἰωσήφ αἰγυπτιακὸ ὄνομα. Τὸν ὠνόμασε Ψονθοφανήχ, πού σημαίνει κατ' ἄλλους μὲν ὁ φανερωτὴς τῶν μυστικῶν, κατ' ἄλλους δὲ ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου. Εἶναι φανερὸ ὅτι ὁ φαραὼ τοῦ ἔδωσε τὸ ὄνομα αὐτό, ἐπειδὴ ὁ Ἰωσήφ τοῦ ἐφανέρωσε μυστικὰ πού ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια θα τὰ μάθαιναν οἱ ἄλλοι, καὶ μὲ τὰ μέτρα πού ἔλαβε, ἔσωσε τὸν λαὸ ἀπὸ τὴν πείνα.

Μιὰ ἄλλη τιμητικὴ διάκρισις πού ἔκανε ὁ φαραὼ στὸν Ἰωσήφ, ἦταν ὅτι τοῦ ἔδωσε ὡς σύζυγο τὴν Ἀσυνέθ, πού ἦταν κόρη Αἰγυπτίου ἱερέως. Ἀπὸ τὸν γάμο τοῦ ὁ Ἰωσήφ, πρὶν ἀκόμη ἔλθουν τὰ χρόνια τῆς πείνας, ἀπέκτησε δύο γιούς. Τὸν πρῶτο τὸν ὠνόμασε Μανασσῆ, πού σημαίνει

λησμονιά, και τὸν δεύτερο Εφραΐμ, πού σημαίνει αὐξήσις καὶ καρποφορία. Με τὰ ὀνόματα αὐτὰ ὁ Ἰωσήφ ἐξεδήλωνε τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ πρὸς τὸν Θεό, ὁ ὁποῖος τὸν ἀνέδειξε μεγάλο καὶ τρανὸ καὶ τὸν ἔκανε νὰ λησμονήσῃ ὅλες τὶς δυστυχίες καὶ ταπεινώσεις πού εἶχε ὑποφέρει. Ἔτσι ὁ Θεὸς τοῦ ἐχάρισε καὶ οἰκογενειακὴ εὐτυχία.

Ἦταν τώρα ὁ Ἰωσήφ τριάντα ἐτῶν. Πέρασε δηλαδὴ δεκατρία χρόνια ταπεινώσεων καὶ ταλαιπωριῶν. Θὰ ζήσῃ ὅμως ἄλλα ὀγδόντα χρόνια τιμημένος καὶ δοξασμένος. Κι ἔτσι τὰ λίγα χρόνια τῶν θλίψεων τοῦ ἀμείβονται μὲ πολὺ περισσότερα χρόνια δόξης καὶ εὐτυχίας. Παρόμοια καὶ γιὰ ὅλους μᾶς ὁ Θεὸς ἐτοιμάζει μέσα ἀπὸ τὶς θλίψεις καὶ τὶς δοκιμασίες τῆς παρουσίας ζωῆς «αἰώνιον βάρος δόξης» (Β' Κορ. δ' 17). Ἀς ὑπομένουμε λοιπὸν μὲ τὴν πίστη καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ Ἰωσήφ, γιὰ νὰ γίνουμε μέτοχοι καὶ κληρονόμοι τῆς δόξης ἐκείνου.

25/5/1992

24. Ὁ Ἰακώβ στὴν Αἴγυπτο.

(Γέν. μὰ' 46-49, 53-57, μβ' 1 - μς' 7, 28-34)

Νεώτατος, μόλις τριάντα ἐτῶν, ἦταν ὁ Ἰωσήφ, ὅταν ξαφνικά, χωρὶς νὰ τὸ περιμένῃ, ἀνυψώθηκε ἀπὸ τὴ φυλακὴ καὶ τὴ δουλεία στὴ θέση τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου. Ἡ ἀνύψωσις στὴν ἐξουσία συνήθως ἐπηρεάζει τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν μεταβάλλει πρὸς τὸ χειρότερο. Με τὸν Ἰωσήφ ὅμως δὲν συνέβη αὐτό, ἀλλὰ ἔμεινε ταπεινὸς καὶ ἐργατικὸς, πρόθυμος νὰ ὑπηρετήσῃ τοὺς ἄλλους, ἔστω κι ἂν ὅλοι γονάτιζαν καὶ τὸν προσκυνοῦσαν. Τα δεκατρία χρόνια τῶν δοκιμασιῶν τὸν εἶχαν καταρτίσει καὶ εἶχαν χαλυβδώσει τὸν χαρακτήρα τοῦ, ὥστε νὰ μὴν ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὶς περιστάσεις.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνάδειξι τοῦ ὁ Ἰωσήφ περιόδευσε ὅλη τὴν Αἴγυπτο, γιὰ νὰ γνωρίσῃ τὴ χώρα καὶ νὰ λάβῃ τὰ κατάλληλα μέτρα γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς καταστάσεως. Τα πράγματα ἐξελίχθηκαν, ὅπως ἀκριβῶς τὰ εἶχε προβλέψει. Ἡ εὐφορία τῆς γῆς καὶ ἡ ἀφθονία τῆς παραγωγῆς κατὰ τὰ πρῶτα ἑπτὰ ἔτη ἦταν καταπληκτικὴ. Χάρις στὶς φροντίδες τοῦ Ἰωσήφ συγκεντρώθηκαν τεράστιες ποσότητες σιταριοῦ καὶ ἀποθηκεύθηκαν σ' ὅλες τὶς πόλεις τῆς Αἰγύπτου. Ἔτσι, ὅταν τὰ χρόνια τῆς εὐφορίας πέρασαν καὶ ἦρθαν τὰ χρόνια τῆς πείνας, ἡ χώρα βρέθηκε πλήρως ἐτοιμασμένη γιὰ τὴν ἀντιμετώπισί τῆς. Δίδαγμα μεγάλο γιὰ ὅλους μᾶς, νὰ μὴν ἐφησυχάζουμε, ὅταν ὅλα πηγαίνουν καλὰ, ἀλλὰ νὰ εἴμαστε προνοητικοὶ γιὰ τὸ μέλλον, χωρὶς βέβαια νὰ μᾶς καταλαμβάνῃ ἡ ἀγωνιώδης μέριμνα, τὴν ὁποία κατέκρινε ὁ Κύριος (Ματθ. ς' 25-34). "Ὅταν ὁ Θεὸς μᾶς δίνει πολλά, ἄς μὴ τὰ σπαταλοῦμε, ἀλλὰ ἄς τὰ διαχειριζόμαστε μὲ σύνεσι γιὰ τὸ καλὸ τὸ δικὸ μᾶς καὶ τῶν ἄλλων.

Ἦρθαν λοιπὸν καὶ τὰ χρόνια τῆς δυστυχίας, ὅπως ἀκριβῶς εἶχε προείπει ὁ Ἰωσήφ. "Ὅλες οἱ γειτονικὲς μὲ τὴν Αἴγυπτο χῶρες ὑπέφεραν ἀπὸ τὴν πείνα, ἐνῶ στὴν Αἴγυπτο ὑπῆρχε ψωμί. Κι ὅταν ἡ ἔλλειψις τῶν τροφίμων ἐγίνε μεγαλύτερη καὶ ἡ πείνα ἀπλώθηκε σ' ὅλη τὴ χώρα, ὁ Ἰωσήφ διέταξε ν' ἀνοίξουν οἱ ἀποθήκες καὶ ν' ἀρχίσῃ ἡ πώλησις τοῦ σιταριοῦ. Καὶ τότε, ὄχι μόνο ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὶς γειτονικὲς χῶρες ἔρχονταν ἐκεῖ, γιὰ ν' ἀγοράσουν σιτάρι.

Ἦρθε ὅμως ὁ καιρὸς νὰ ἐπαληθεύσουν καὶ τὰ ὄνειρα πού εἶχε δῆ ὁ ἴδιος ὁ Ἰωσήφ πρὶν εἴκοσι καὶ πλέον χρόνια, ὅτι δηλαδὴ ὁ πατέρας τοῦ καὶ τ' ἀδέλφια τοῦ μία μέρα θὰ τὸν προσκυνήσουν. Τα γεγονότα αὐτὰ τῆς συναντήσεως τοῦ Ἰωσήφ μὲ τοὺς ἀδελφούς τοῦ καὶ τὸν πατέρα τοῦ τὰ διηγεῖται ἡ Γένεσις μὲ κάθε λεπτομέρεια, γιὰτὶ εἶναι ἰδιαιτέρως συγκινητικὰ καὶ διδακτικὰ, ἀλλὰ καὶ γιὰτὶ ἀποτελοῦν σταθμὸ στὴν ἱστορία τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Ἀς τὰ παρακολουθήσουμε κι ἐμεῖς σήμερα μὲ κάθε δυνατὴ συντομία.

Ἡ θεομηνία τῆς πείνας ἐπληξε καὶ τὴ Χαναάν. Ἐπείνασε λοιπὸν καὶ ὁ Ἰακώβ καὶ τὰ παιδιά τοῦ μὲ τις οἰκογένειές τούς. Γρήγορα ὅμως πληροφορήθηκε ὅτι στὴν Αἴγυπτο πουλιέται σιτάρι. Κάλεσε λοιπὸν τοὺς γιούς τοῦ καὶ τοὺς παρότρυνε νὰ πᾶνε κι αὐτοὶ ν' ἀγοράσουν. Πράγματι ξεκίνησαν οἱ δέκα ἀδελφοί, γιατί τὸν Βενιαμίν, πού ἦταν ἀκόμη πολὺ νέος, ὁ Ἰακώβ τὸν κράτησε κοντὰ τοῦ. Ὑστερα ἀπὸ ταξίδι ἀρκετῶν ἡμερῶν ἔφτασαν στὴν Αἴγυπτο καὶ ὠδηγήθηκαν στὸν Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος ἐπέβλεπε αὐτοπροσώπως τὴν πώληση τοῦ σιταριοῦ στοὺς ξένους. Κατὰ τὴ συνήθεια τῆς ἐποχῆς, ὅταν βρέθηκαν μπροστά τοῦ, ἔπεσαν καὶ τὸν προσκύνησαν ὡς ἄρχοντα τῆς χώρας. Δὲν τὸν ἀνεγνώρισαν οὔτε μποροῦσαν νὰ φανταστοῦν ὅτι ὁ τόσο μεγάλος καὶ ἐπίσημος ἐκεῖνος ἄρχοντας ἦταν ὁ Ἰωσήφ, πού αὐτοὶ τὸν εἶχαν πουλήσει ὡς δοῦλο. Ἐκεῖνος τοὺς ἀνεγνώρισε ἀμέσως δὲν ἔσπευσε ὅμως νὰ φανερωθῆ τοὺς φέρθηκε σὰν ξένος καὶ ἄγνωστος καὶ μάλιστα μὲ προσποιητὴ αὐστηρότητα. Καὶ τὸ ἔκανε αὐτὸ ὄχι βέβαια ἀπὸ διάθεση ἐκδικήσεως, ἀλλὰ γιὰ νὰ τοὺς ὠδηγήσῃ σὲ συναίσθησι τῆς ἀδικίας πού εἶχαν διαπράξει εἰς βάρος τοῦ καὶ σὲ μετάνοια. Τοὺς ρώτησε λοιπὸν ἀπὸ πού ἔρχονται, κι' ἐκεῖνοι τοῦ ἀπάντησαν ταπεινὰ ὅτι ἔρχονται ἀπὸ τὴ Χαναάν, γιὰ ν' ἀγοράσουν σιτάρι. Προσποιήθηκε ὅτι δὲν τοὺς πιστεύει καὶ τοὺς κατηγορήσῃ ὡς κατασκόπους. Ἐκεῖνοι τότε τρομοκρατήθηκαν καὶ, γιὰ νὰ τὸν κάνουν νὰ τοὺς λυπηθῆ, τοῦ εἶπαν: «Δώδεκα ἀδέλφια εἴμαστε οἱ δοῦλοι σοῦ: ὁ νεώτερος ἀδελφός μᾶς ἔμεινε κοντὰ στὸν πατέρα μᾶς καὶ ὁ ἄλλος δὲν ὑπάρχει» (Γέν. μβ' 13). Δὲν εἶπαν ὅλη τὴν ἀλήθεια, γιατί δὲν τολμοῦσαν νὰ ποῦν ὅτι αὐτοὶ τὸν εἶχαν πουλήσει.

Ὁ Ἰωσήφ ἐπέμεινε ὅτι εἶναι κατάσκοποι καὶ διέταξε νὰ τοὺς φυλακίσουν τρεῖς μέρες. Ὅταν τὴν τρίτη μέρα ὠδηγήθηκαν πάλι μπροστά τοῦ, τοὺς φέρθηκε ἠπιώτερα. «Ἄν εἴστε πράγματι ἄνθρωποι εἰρηνικοί», τοὺς εἶπε, «θὰ μείνῃ ἓνας σᾶς ἐδῶ ὡς ὄμηρος, οἱ δὲ ἄλλοι θὰ μεταφέρετε στὴν πατρίδα σᾶς τὸ σιτάρι πού θὰ ἀγοράσετε καὶ θὰ ξανάρθετε φέρνοντας καὶ τὸν νεώτερο ἀδελφὸ σᾶς. Ἔτσι θὰ ἀποδείξετε ὅτι λέτε ἀλήθεια ἀλλιῶς θὰ τιμωρηθῆτε μὲ θάνατο» (Γέν. μβ' 18-20).

Οἱ δέκα ἀδελφοί, πιεζόμενοι ἀπὸ τὰ πράγματα, δέχθηκαν τὴν πρότασι τοῦ Ἰωσήφ. Ἡ τριήμερη φυλάκισις τοὺς ὅμως εἶχε φέρει ἤδη κάποια ἀγαθὰ ἀποτελέσματα. Ξύπνησε μέσα τοὺς ἡ συνείδησις. Θυμήθηκαν τὴν ἀσπλαγχνη συμπεριφορὰ πρὸς τὸν ἀδελφὸ τούς, τὴ σκληρότητα πού ἔδειξαν, ὅταν ἐκεῖνος τοὺς παρακαλοῦσε νὰ τὸν βγάλουν ἀπὸ τὸν λάκκο: καὶ ὠμολόγησαν ὅτι εἶχαν διαπράξει ἁμαρτία, γιὰ τὴν ὁποία τώρα τιμωροῦνταν. Καὶ ὁ Ρουβὴμ βρῆκε τὴν εὐκαιρία νὰ τοὺς θυμίσῃ τις ἀντιρρήσεις τοῦ καὶ τις ὑποδείξεις τοῦ νὰ μὴν κακοποιήσουν τὸν Ἰωσήφ. «Νά, τώρα ὁ Θεὸς ζητεῖ ἀπὸ μᾶς τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ μᾶς», εἶπε ὁ Ρουβὴμ (Γέν. μβ' 22). Ἡ θλίψις λοιπὸν τοὺς ὠδηγήσῃ σὲ συναίσθησι τῆς ἐνοχῆς τῶν. Καὶ εἶναι πράγματι σωτήριο φάρμακο ἡ θλίψις. Αὐτὴ μᾶς βοηθεῖ νὰ ἀνακρίνουμε τὸν ἑαυτὸ μᾶς νὰ ἀναρωτηθοῦμε γιατί μᾶς συμβαίνει τοῦτο ἢ ἐκεῖνο. Καὶ τότε ἡ συνείδησις μᾶς δίνει τὴν ἀπάντησι μᾶς θυμίζει τις ἁμαρτίες μᾶς καὶ μᾶς παρακινεῖ σὲ μετάνοια. Ἔτσι ἡ θλίψις μᾶς ἐπαναφέρει κοντὰ στὸν Θεό, ἀπὸ τὸν ὁποῖο πολλὰς φορές μᾶς ἀπομακρύνει ἡ εὐτυχία. Αὐτὸ διαπιστώνει καὶ ὁ προφήτης Ἡσαΐας λέγοντας: «Κύριε, ἐν θλίψει ἐμνήσθημέν σοῦ, ἐν θλίψει μικρὰ ἢ παιδεία σοῦ ἡμῖν» (Ἠσ. κς' 16). Ἄς μὴ δυσφοροῦμε λοιπὸν, ὅταν μᾶς βρίσκουν θλίψεις, ἀλλὰ ἄς εὐλογοῦμε τὸν Θεὸ πού τις ἐπιτρέπει γιὰ τὸ συμφέρον μᾶς κι' ἄς τις ἐκμεταλλευώμαστε γιὰ τὴν ψυχικὴ μᾶς ὠφέλεια καὶ καλλιέργεια.

Μπροστά στὸν Ἰωσήφ ὠμολογοῦσαν οἱ δέκα ἀδελφοί τὴν ἐνοχὴ τοὺς καὶ ἔλεγαν ὁ ἓνας στὸν ἄλλο ὅτι δίκαια πάσχουν καὶ τιμωροῦνται. Μιλοῦσαν ἐβραϊκὰ καὶ νόμιζαν ὅτι ὁ Ἰωσήφ δὲν τοὺς καταλάβαινε, γιατί τὸν θεωροῦσαν Αἰγύπτιο, κι' ἐκεῖνος ἐπίτηδες τοὺς μιλοῦσε μὲ τὴ βοήθεια διερμηνέως. Ἐκεῖνος βέβαια τὰ καταλάβαινε ὅλα, ὅσα ἔλεγαν καὶ συγκινήθηκε τόσο πολὺ, ὥστε δὲν μποροῦσε νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα τοῦ. Γι' αὐτὸ ἔφυγε ἀπὸ κοντὰ τοὺς καὶ ἔκλαψε. Ὅταν συνῆλθε, γύρισε πάλι κοντὰ τοὺς. Ὅπως εἶχε πῆ, συνέλαβε ἓναν ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς, τὸν Συμεών,

καί τὸν κράτησε ὄμηρο. Διέταξε ἔπειτα τοὺς ὑπηρέτες νὰ γεμίσουν τοὺς σάκκους τῶν ἄλλων μὲ σιτάρι, νὰ βάλουν ὅμως κρυφὰ μέσα στὸν σάκκο τοῦ καθενὸς τὰ χρήματα ποὺ εἶχε δώσει γιὰ τὸ σιτάρι, καὶ νὰ τοὺς δώσουν τρῶφιμα γιὰ τὸν δρόμο. Ἔτσι, ἐνῶ φαινομενικά τοὺς τυραννοῦσε, κρυφὰ τοὺς εὐεργετοῦσε.

Ξεκίνησαν οἱ ἀδελφοὶ γιὰ τὸ ταξίδι τῆς ἐπιστροφῆς. Στὸν πρῶτο σταθμὸ τοὺς ὅμως ἀντελήφθησαν ὅτι τοὺς εἶχαν ἐπιστραφῆ τὰ χρήματα καὶ ἐπομένως τὸ σιτάρι τοὺς εἶχε δοθῆ δωρεάν. Αὐτὸ θὰ ἔπρεπε νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃ καὶ νὰ τοὺς χαροποιήσῃ: νὰ τοὺς γεμίσει εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν ἄρχοντα τῆς Αἰγύπτου ποὺ τοὺς εὐεργετοῦσε. Ἄντὶ νὰ χαροῦν ὅμως, ταραχθήκαν φοβήθηκαν μήπως ἡ ἐπιστροφή τῶν χρημάτων ἦταν παγίδα, γιὰ νὰ τοὺς κατηγορήσουν ὄχι μόνο ὡς κατασκόπους, ἀλλὰ καὶ ὡς κλέφτες καὶ θεώρησαν τὸ γεγονὸς αὐτὸ ὡς μιὰ νέα τιμωρία τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ εἶχαν τὸν ἔλεγχο τῆς συνειδήσεως, ἀπέδιδαν τὰ πάντα στὴν ἀδικία ποὺ εἶχαν κάνει ἐναντίον τοῦ ἀδελφοῦ τῶν. Ὅταν ἡ συνειδήσις εἶναι παραγμένη, ὁ ἄνθρωπος νομίζει ὅτι ὅλοι καὶ ὅλα τὸν κυνηγοῦν. Φοβᾶται ἀκόμη κι' ἐκεῖ ποὺ δὲν τὸν ἀπειλοῦν, ἀλλ' ἀντίθετα τὸν εὐεργετοῦν.

Τὴν ἴδια ταραχὴ μὲ τὰ παιδιά τοῦ δοκίμασε καὶ ὁ Ἰακώβ, ὅταν ἐκεῖνα ἐπέστρεψαν στὴ Χαναὰν καὶ τοῦ διηγήθηκαν ὅσα τοὺς συνέβησαν, τὴν ὄμηρία τοῦ Συμεὼν καὶ τὴν ἀπαίτηση τοῦ ἄρχοντος νὰ πᾶνε μαζί μὲ τὸν Βενιαμὴν στὴν Αἴγυπτο. Ξέσπασε σὲ παράπονα ἐναντίον τῶν παιδιῶν τοῦ, γιὰ τὸν ἐστέρησαν πρῶτα ἀπὸ τὸν Ἰωσήφ, ἔπειτα ἀπὸ τὸν Συμεὼν, καὶ τώρα ζητοῦσαν νὰ πάρουν καὶ τὸν Βενιαμὴν. Ἀρνήθηκε λοιπὸν νὰ συμφωνήσῃ. Γρήγορα ὅμως τὰ πράγματα τὸν ἀνάγκασαν νὰ ὑποχωρήσῃ. Ἡ πείνα συνεχιζόταν καὶ τὰ τρῶφιμα τελείωναν. Ἦταν ἀνάγκη νὰ ταξιδέψουν πάλι στὴν Αἴγυπτο: ἔπρεπε ὅμως νὰ πάρουν μαζί τοὺς καὶ τὸν Βενιαμὴν, γιὰ νὰ τοὺς δώσουν σιτάρι καὶ νὰ ἐλευθερωθῆ ὁ Συμεὼν. Ὁ Ἰακώβ ἀναγκάσθηκε νὰ συμφωνήσῃ. Παρήγγειλε μάλιστα στοὺς γιούς τοῦ νὰ πάρουν μαζί τοὺς δῶρα γιὰ τὸν ἄρχοντα ἀπὸ τοὺς καρπούς τῆς Χαναὰν (καρῦδια, μέλι, λάδι ἀρωματικό, θυμίαμα κ.ά.): νὰ πάρουν χρήματα διπλάσια ἀπὸ τὴν πρώτη φορά, γιὰ τὸ πιθανὸν νὰ εἶχε ἀυξηθῆ ἡ τιμὴ τοῦ σιταριοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐπιστρέψουν τὰ χρήματα ποὺ εἶχαν ἔβρη στὰ σακκία τοὺς, μήπως τοὺς τὰ εἶχαν δώσει κατὰ λάθος. Καὶ ἀναθέτοντας τοὺς στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, τοὺς κατευόδωσε γιὰ τὸ ταξίδι.

Μ' αὐτές τὶς προϋποθέσεις οἱ ἀδελφοὶ ἔφτασαν πάλι στὴν Αἴγυπτο, παρουσιάσθηκαν στὸν Ἰωσήφ καὶ γιὰ ἄλλη μιὰ φορά τὸν προσκύνησαν. Θὰ συγκινήθηκε ἀσφαλῶς βαθύτατα ὁ Ἰωσήφ βλέποντας τώρα μαζί τοὺς καὶ τὸν ἰδιαίτερο ἀδελφὸ τοῦ, τὸν Βενιαμὴν, ποὺ τὸν εἶχε ἀφήσει πολὺ μικρό. Δὲν βιάστηκε ὅμως νὰ φανερωθῆ στοὺς ἀδελφούς τοῦ. Ἦθελε νὰ τοὺς δοκιμάσῃ καὶ νὰ τοὺς παιδαγωγήσῃ ἀκόμη. Τοὺς φέρθηκε ὅμως τώρα πολὺ ἡπιώτερα. Ἔφερε κοντὰ τοὺς τὸν Συμεὼν, ποὺ τὸν εἶχε κρατήσῃ στὴν Αἴγυπτο, τοὺς παρέθεσε πλούσιο τραπέζι καὶ ἔφαγε μαζί τοὺς. Ὁ ἴδιος ἔβαλε τοὺς ἀδελφούς τοῦ νὰ καθίσουν κατὰ σειρὰν ἡλικίας καὶ διάλεξε τὶς μερίδες τοῦ φαγητοῦ γιὰ τὸν καθένα. Ἡ μερίδα τοῦ Βενιαμὴν ἦταν πενταπλάσια ἀπὸ τὶς ἄλλες! Τὸ ἔκανε αὐτὸ πιθανῶς γιὰ νὰ ἐξακριβώσῃ ποιῆς διαθέσεις εἶχαν οἱ ἄλλοι ἀπέναντι τοῦ Βενιαμὴν, μήπως δηλαδὴ τὸν φθονοῦσαν κι' αὐτόν, ὅπως εἶχαν φθονήσῃ τὸν ἴδιο. Ὅλα αὐτὰ οἱ ἀδελφοὶ τὰ ἔβλεπαν μὲ μεγάλη ἐκπληξι, χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ τὰ ἐξηγήσουν.

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Ἰωσήφ διέταξε τοὺς ὑπηρέτες –κρυφὰ βέβαια ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς τοῦ- νὰ γεμίσουν τοὺς σάκκους τῶν μὲ τρῶφιμα, βάζοντας καὶ πάλι μέσα σ' αὐτούς τὰ χρήματα τοῦ καθενὸς στὸν σάκκο ὅμως τοῦ Βενιαμὴν νὰ βάλουν καὶ τὸ δικὸ τοῦ ἀσημένιο κύπελλο. Ἦταν αὐτὸ μιὰ τελευταία δοκιμασία, ἓνα τέχνασμα, μὲ τὸ ὁποῖο θὰ ἔφερνε τὸν Βενιαμὴν σὲ δύσκολη θέση, γιὰ νὰ ἐξακριβώσῃ τὰ αἰσθήματα τῶν ἀδελφῶν τοῦ πρὸς αὐτόν.

Μόλις έφεξε, οί ένδεκα άδελφοί, άνύποπτοι για όσα είχαν γίνει, ξεκίνησαν για την έπιστροφή. Πριν όμως προλάβουν να άπομακρυνθοϋν από την πόλι, τους προλαβαίνει ο οίκονόμος του Ίωσήφ, τους σταματά και τους όμιλεϊ άυστηρά. Τους κατηγορεϊ ως κλέφτες και άχαρίστους, γιατί, ένω ο άρχοντας τους φέρθηκε τόσο καλά, εκείνοι έκλεψαν τo άσημένιο κύπελλο του. Οί άδελφοί, βέβαιοι για την άθωότητα τους, διαμαρτύρονται έντονα, ζητοϋν να γίνη έρευνα στους σάκκους τών, κι' εκείνος, πού στον σάκκο του θα βρεθῆ τo κύπελλο, να τιμωρηθῆ με θάνατο. Η έρευνα γίνεται και τo κύπελλο βρίσκεται στον σάκκο του Βενιαμίν!

Έκπληκτοι, αλλά βαρεία στενοχωρημένοι οί άδελφοί, ξαναφορτώνουν τους σάκκους στα ζώα τους και έπιστρέφουν στην πόλι. Έμφανίζονται ξανά στον Ίωσήφ και τον προσκυνοϋν. Τους όμιλεϊ κι' εκείνος με άυστηρότητα και τους έπιτιμά για την κλοπή. Παίρνει τότε τον λόγο ο Ίούδας εκ μέρους όλων και όμιλεϊ με λόγια συγκινητικά. «Δέν έχουμε -λέει- τίποτε να άπαντήσουμε και να άπολογηθοϋμε. Ό Θεός μάς τιμωρεϊ για τις άμαρτίες μάς. Είμαστε όλοι δοϋλοι σου, κι' εκείνος, στοϋ όποίου τον σάκκο βρέθηκε τo κύπελλο» (Γέν. μδ' 16). «Όχι -άπαντά ο Ίωσήφ- δέν θα σάς κρατήσω όλους δούλους, αλλά μόνο εκείνον, στον όποιο βρέθηκε τo κύπελλο. Οί άλλοι μπορείτε να έπιστρέψετε στον πατέρα σάς» (Γέν. μδ' 17). Ο Ίούδας όμως έπιμένει. Πλησιάζει τον Ίωσήφ και τον παρακαλεϊ να τον άκούση. Του θυμίζει όλη την ιστορία τῆς πρώτης έπισκέψεως τους στην Αίγυπτο και την παραγγελία του να φέρουν και τον νεώτερο άδελφό τους. Του όμιλεϊ για τις άντιρρήσεις του πατέρα τους και για τις ύποσχέσεις πού του έδωσαν ότι θα φέρουν πίσω τον Βενιαμίν. Εϊναι άδύνατο -λέει- να γυρίσουν πίσω χωρίς αυτόν, γιατί ο πατέρας τους θα πεθάνη από τῆ λύπη. Τέλος ο Ίούδας ζητεϊ να παραμείνη αυτός δοϋλος άντί του Βενιαμίν.

Απλά, αλλά συγκινητικά τὰ λόγια του Ίούδα, ἦταν ικανά να πλήξουν κάθε ευαίσθητη ψυχή και πολύ περισσότερο την ψυχή του Ίωσήφ, πού δέν ἦταν ξένος, αλλά άδελφός. Δέν μπορούσε 'πια να συγκρατηθῆ ο Ίωσήφ δέν υπῆρχε άλλωστε λόγος να κρύβεται πιά, άφοϋ τo σχέδιο του είχε φέρει άποτελέσματα. Διεπίστωσε με ίκανοποίησι τῆ μετάνοια τών άδελφών του και τὰ άδελφικά τους αισθήματα για τον Βενιαμίν. Τους είδε όλους ένωμένους και άγαπημένους. Μη μπορώντας λοιπόν πιά να συγκρατηθῆ, άπεμάκρυνε όλους τους Αίγυπτίους πού ἦταν παρόντες, κι' άφοϋ έμεινε μόνος με τους άδελφούς του, ξέσπασε σε κλάματα και μέσα σε λυγμούς είπε στους άδελφούς του: «Εγώ είμαι ο Ίωσήφ. Ζῆ άκόμη ο πατέρας μου;» (Γέν. με' 3).

Σάν βόμβα και κεραυνός έπесαν τὰ λόγια αυτά τσ' αυτιά τών άδελφών του. Συναίσθημα ανάμικτο με κατάπληξι και φόβο τους κατέλαβε, σε σημεϊο πού να μη μποροϋν να μιλήσουν. Ο Ίωσήφ όμως τους καθησυχάζει. «Ελάτε κοντά μου», τους λέει. Κι' εκείνοι πλησίασαν. «Εγώ -λέει- είμαι ο Ίωσήφ ο άδελφός σάς, πού με πουλήσατε στην Αίγυπτο. Τώρα όμως μη λυπάστε και μή σάς φαίνεται σκληρό αυτό πού κάνατε. Γιατί ο Θεός μ' έστειλε έδω και με άνέδειξε άρχοντα τῆς Αιγύπτου για τῆ σωτηρία τῆς ζωῆς σάς. Γιατί τo έτος αυτό εϊναι τo δεϋτερο έτος τῆς πείνας και θα ακολουθησουν άλλα πέντε χρόνια, κατά τὰ όποια δέν θα ύπάρχη όργωμα, σπορά και θερισμός. Πηγαίνετε λοιπόν γρήγορα στον πατέρα μάς και πληροφορηστε τον για την κατάσταση μου και φέρτε τον έδω μαζί με όλους τους δικούς σάς και τὰ κοπάδια σάς. Θα έγκατασταθῆτε και θα κατοικήσετε στη χώρα Γεσέμ, για να μην έξολοθρευθῆτε κι' έσεϊς και τὰ ζώα από την πείνα» (Γέν. με' 3-13). Κι' άφοϋ είπε αυτά, άγκάλιασε πρώτα τον Βενιαμίν κι' έκλαψαν και οί δύο από συγκίνηση και άγάπη. Έπειτα άγκάλιασε και φίλησε όλους τους άδελφούς του με δάκρυα χαράς και συγκινήσεως. Και τότε μόνο οί άδελφοί του πῆραν θάρρος και του μίλησαν με οικειότητα.

Η είδησις ότι ἦρθαν οί άδελφοί του Ίωσήφ διαδόθηκε γρήγορα και έφτασε μέχρι τον φαραώ, ο όποιος χάρηκε, καθώς και όλοι οί άυλικοί του. Αϋθόρμητα μάλιστα ο φαραώ, χωρίς να τo ζητήση ο Ίωσήφ, του παρήγγειλε να έφοδιάση τους άδελφούς του με όλα τὰ άναγκαία έφόδια και να τους

πῆ νὰ ἔλθουν μαζί μέ τόν πατέρα τούς καί νὰ ἐγκατασταθοῦν στήν Αἴγυπτο, διέθεσε δὲ καί ἀμάξια γιά τή μεταφορά τούς. Ὅλα αὐτὰ δείχνουν τήν καλή προαίρεση τοῦ φαραῶ καί πρὸ παντός τήν ἐκτίμησι τοῦ πρὸς τὸν Ἰωσήφ, ὁ ὁποῖος μέ τή σύνεσι τοῦ εἶχε σώσει τήν Αἴγυπτο ἀπὸ τὴν πείνα. Πράγματι ὁ Ἰωσήφ ἔδωσε στους ἀδελφούς τοῦ τὰ ἀμάξια καί τὰ ἀπαραίτητα ἐφόδια γιά τὸ ταξίδι ἐδώρησε στὸν καθένα δύο στολές καί στὸν Βενιαμὶν πέντε στολές καί τριακόσια χρυσὰ νομίσματα ἔστειλε ἐπίσης πλούσια δῶρα στὸν πατέρα τοῦ καί κατευόδωσε τούς ἀδελφούς τοῦ, δίνοντας τούς μιὰ σοφὴ καί πολύτιμη συμβουλή: «Μὴ ὀργίζεσθε ἐν τῇ οδῷ» (Γέν. με' 24). Μὴν ἀρχίσετε δηλαδὴ νὰ φιλονεικῆτε μεταξύ σᾶς στὸν δρόμο, ρίχνοντας ὁ ἕνας στὸν ἄλλο τὴν εὐθύνη γιά ὅσα μοῦ κάνατε. Ἐγὼ τὰ ξέχασα ὅλα καί σᾶς συγχώρησα ξεχάστε τὰ κι' ἐσεῖς καί ἔχετε εἰρήνη καί ὁμόνοια μεταξύ σᾶς. Χρήσιμη καί ὠφέλιμη συμβουλή γιά ὅλους μᾶς. Γιατί «πολλὰ πταίομεν ἅπαντες» (Ιακ. γ' 2) καί ὅλοι εἴμαστε ἔνοχοι, ὅπως τότε ὅλοι οἱ ἀδελφοὶ ἦταν συνένοχοι γιά τὴν ἀδικία ποὺ εἶχαν κάνει στὸν Ἰωσήφ. Σὰν ἔνοχοι λοιπὸν ἄς εἴμαστε ἐπιεικεῖς ὁ ἕνας στὸν ἄλλον, ἀλλὰ κι' ἄς συγχωροῦμε τὰ σφάλματα τῶν ἀδελφῶν μᾶς, καί ἐνωμένοι καί μονοιασμένοι ἄς διανύουμε τὸν δρόμο τῆς παρουσίας ζωῆς.

Ἀπίστευτη φάνηκε στὸν Ἰακώβ ἡ πληροφορία ὅτι ὁ Ἰωσήφ ζῆ καί ἐξουσιάζει ὅλη τὴν Αἴγυπτο. Φοβήθηκε μήπως τὰ παιδιά τοῦ τὸν ἐξαπατοῦσαν καί πάλι. Ὅταν ὅμως εἶδε τὰ ἀμάξια καί τὰ πλούσια δῶρα τοῦ Ἰωσήφ, πίστεψε καί κυριολεκτικὰ ἀναζωογονήθηκε. Κι' ἀφοῦ ἐξέφρασε τὸν θαυμασμό τοῦ γιά ὅσα τοῦ συνέβαιναν, πῆρε τὴ μεγάλη ἀπόφάσι: «Πορευθεὶς ὄψομαι αὐτὸν πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν μὲ» (Γέν. μς' 28).

Ξεκινώντας γιά τὸ μακρυνὸ ταξίδι ὁ Ἰακώβ, πέρασε πρῶτα ἀπὸ τὸ «φρέαρ τοῦ ὄρκου», ποὺ βρισκόταν νοτίως τῆς Χεβρών. Ἐκεῖ εἶχε προσευχηθῆ ὁ Ἀβραὰμ ἐκεῖ καί ὁ Ἰσαὰκ εἶχε δὴ τὸν Κύριο καί εἶχε πάρει τὴν εὐλογία τοῦ ἐκεῖ τώρα καί ὁ Ἰακώβ κτίζει θυσιαστήριο καί προσφέρει θυσιά στὸν Θεό, ἀφ' ἑνὸς μὲν γιά νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ γιά τὴ μεγάλη τοῦ εὐεργεσία, ἀφ' ἑτέρου δὲ γιά νὰ ζητήσῃ τὴν προστασία τοῦ. Καί ὁ Θεὸς ἐμφανίζεται τώρα καί στὸν Ἰακώβ σὲ ὄραμα καί τὸν ἐνθαρρύνει ἀνανεώνοντας τὴν ὑποσχέσεις τοῦ. Καί οἱ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ πράγματι ἐκπληρώθηκαν. Ἐβδομήντα πέντε ἄνθρωποι ἦταν συνολικὰ ὁ Ἰακώβ μέ τὰ παιδιά τοῦ καί τὴν οἰκογένειες τούς, ὅταν κατέβηκαν στήν Αἴγυπτο κι' ἐκεῖ οἱ ἀπόγονοι τούς ἐπλήθυναν τόσο, ὥστε, ὅταν ἔφευγαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο μετὰ διακόσια δεκαπέντε χρόνια περίπου, ἦταν 600.000 «οἱ πεζοὶ ἄνδρες» (Ἐξοδ. ιβ' 37), χωρὶς νὰ ὑπολογίζονται τὰ γυναικόπαιδα. Ὁ Θεὸς ἀργεῖ, ἀλλὰ δὲν παραλείπει νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑποσχέσεις τοῦ.

Συγκινητικὴ ἦταν, ὅπως εἶδαμε, ἡ συνάντησις τοῦ Ἰωσήφ μέ τούς ἀδελφούς τούς ἀκόμη πιὸ συγκινητικὴ ἦταν ἡ συνάντησις τοῦ μέ τὸν πατέρα τοῦ. «Ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καί ἔκλαυσε κλαυθμῷ πῖονι» (Γέν. μς' 30). Καί ὁ Ἰακώβ, ποὺ ἦταν τώρα ἑκατὸν τριάντα ἐτῶν, εἶπε πρὸς τὸν Ἰωσήφ: «Ἀποθανοῦμαι ἀπὸ τοῦ νῦν, ἐπεὶ εὔρακα τὸ πρόσωπον σου» (Γέν. μς' 30): κάτι παρόμοιο μέ τὸ «Νῦν ἀπολύεις τὸν δούλόν σου, δέσποτα», ποὺ εἶπε ἀργότερα ὁ Συμεὼν (Λουκ. β' 29). Καί ὅμως δὲν πέθανε τότε ὁ Ἰακώβ: ἔζησε ἄλλα δεκαεπτὰ χρόνια εἰρηνικὰ καί εὐτυχισμένα, γιά νὰ ἀποζημιωθῆ γιά τὴν ταλαιπωρίαν καί τὴν θλίψιν τῶν ἐτῶν. Ὁ θάνατος δὲν ἔρχεται, ὅταν τὸν ζητοῦμε ἐμεῖς. Δὲν πεθαίνουμε, ὅταν οἱ λύπες καί οἱ στενοχώριες μᾶς πιέζουν καί μᾶς κάνουν νὰ ἀηδιάζουμε τὴν ζωὴν μᾶς καί νὰ θέλουμε νὰ ἀπαλλαγοῦμε ἀπὸ αὐτὴν οὔτε ὅταν ἐπάνω σὲ μιὰ ὑπερβολικὴ χαρὰ βρίσκουμε ὅτι δὲν ἔχει πιά σκοπὸν ἢ παράτασις τῆς ζωῆς μᾶς. Γιατί ὁ σκοπός, γιά τὸν ὁποῖο μᾶς ἀφήνει ὁ Θεὸς νὰ ζοῦμε, δὲν εἶναι οὔτε ἡ χαρὰ οὔτε ἡ λύπη ὁ σκοπὸς εἶναι, ἄλλοτε μέ τὴν χαρὰ καί ἄλλοτε μέ τὴν λύπην νὰ παιδαγωγηθοῦμε καί νὰ καταρτισθοῦμε γιά τὴν μέλλουσα αἰώνιον ζωὴν καί ὁ Θεός, ποὺ ἔχει στὰ χέρια τοῦ καί τὴν ζωὴν καί τὸν θάνατον, ξέρει ποιὸς εἶναι ὁ καταλληλότερος καιρός, γιά νὰ κόψῃ τὸ νῆμα τῆς ζωῆς μᾶς. Ἐκεῖνο λοιπὸν ποὺ πρέπει νὰ ζητοῦμε

είναι ὄχι νὰ πεθάνουμε, ἀλλὰ νὰ μᾶς βρῆ ὁ θάνατος μετανοημένους καὶ ὠρίμους πνευματικὰ καὶ νὰ ἔχουμε «χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν... καὶ καλὴν ἀπολογία ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ».

1/6/1992

25. Το τέλος του Ιακώβ και του Ιωσήφ.

(Γέν. μζ' 27 - μη' 22, μθ' 1, 8-12, μθ' 29 - ν' 26).

Δεκαεπτὰ χρόνια ἔζησε ο Ιακώβ στην Αίγυπτο και ἔφτασε στην ηλικία των εκατόν σαράντα επτά ετών. Προαισθανόταν τώρα ὅτι το τέλος της επιγείου ζωῆς του πλησίαζε και κάλεσε τον Ιωσήφ κοντά του, για να του εκφράσει την τελευταία του επιθυμία: ὅταν πεθάνη, να τον μεταφέρουν και να τον θάψουν στη Χαναάν, στον τάφο που εἶχαν ταφή και Αβραάμ και ο Ισαάκ. Με το ὄνειρο της χώρας αὐτῆς εἶχε ζήσει ο Ιακώβ. Ὄταν βρισκόταν στη Μεσοποταμία, η επιθυμία του ἦταν να γυρίσει στη Χαναάν και τώρα που ἔβλεπε ὅτι θα πεθάνη στην Αίγυπτο, επιθυμοῦσε να καλύψει τουλάχιστο το σώμα του το χῶμα της. Εξ ἄλλου για τον Ιακώβ η Χαναάν ἦταν σύμβολο της αληθινῆς πατρίδας που βρίσκεται στον ουρανό. Ἦξερε ὅμως ο Ιακώβ ὅτι η μεταφορά του και η ταφή του ἐκεῖ δεν ἦταν εὐκόλο ἔργο και γι' αὐτό ζήτησε ἀπὸ τον Ιωσήφ ὄχι απλῶς να υποσχεθῆ, ἀλλὰ να ὀρκισθῆ ὅτι θα εκπληρώσει την επιθυμία του και ο Ιωσήφ το ἔκανε. Και τότε ο Ιακώβ, εκφράζοντας την ευγνωμοσύνη του προς τον Θεό και τις ευχαριστίες του προς τον Ιωσήφ, ἔσκυψε και προσκύνησε, ἀκουμπώντας το κεφάλι του στο ραβδί του. Ἐτσι ἐκπληρωνόταν και ὡς προς τον Ιακώβ τα ὄνειρα του Ιωσήφ. Ἦσυχος τώρα ο Ιακώβ περιμένε με γαλήνη την ὥρα του θανάτου του.

Πράγματι, δεν πέρασε πολὺς καιρός, και ο Ιωσήφ εἰδοποιήθηκε ὅτι ο πατέρας του ἦταν ἀρρωστος. Ἀφήνοντας προς στιγμήν τα καθήκοντα και τις ευθύνες της θέσεώς του, ἔσπευσε ἀμέσως να τον επισκεφθῆ, παίρνοντας μαζί του τα δύο παιδιά του, τον Μανασσή και τον Εφραΐμ. Η εἶδησις της ἀφίξεως του Ιωσήφ ἔδωσε χαρά στον Ιακώβ, ο οποίος, συγκεντρώνοντας τις δυνάμεις του, ἀνακάθισε στο κρεβάτι του. Μιλώντας πρὸς τον Ιωσήφ, θυμήθηκε ὅλη του τη ζωή, την εμφάνιση του Θεοῦ στη Βαιθήλ και τις υποσχέσεις που του ἔδωσε για την αύξηση των απογόνων του και για την κληρονομία της Χαναάν. Θυμήθηκε ἰδιαίτερως τη σύζυγό του Ραχήλ, που πέθανε στη γέννα του Βενιαμίν και ετάφη κοντά στη Βηθλεέμ. Ἐκανε ἔπειτα μια ἐνέργεια σημαντική και διδακτική: υιοθέτησε τα δυο παιδιά του Ιωσήφ και ὠρισε να γίνουν ἀρχηγοὶ φυλῶν και να ἔχουν τα ἴδια δικαιώματα με τα δικά του παιδιά. Με τον τρόπο αὐτόν ο Ιακώβ ξεχώριζε τον Μανασσή και τον Εφραΐμ ἀπὸ την Αίγυπτο, στην οποία εἶχαν γεννηθῆ και ζούσαν, και τα ἐνσωμάτωνε στον δικό του λαό, τον λαό του Θεοῦ. Τα δύο παιδιά θα μπορούσαν να ἔχουν στην Αίγυπτο ἓνα λαμπρὸ κοσμικὸ μέλλον, γιατί ἦταν παιδιά του ἀρχοντος της Αιγύπτου, εἶχαν μητέρα Αἰγυπτία και συγγενεῖς στην Αίγυπτο, και θα μπορούσαν να ἐπιδιώξουν και να ἀποκτήσουν μεγάλα ἀξιώματα. Εν τούτοις ο Ιακώβ υιοθετώντας τα τα καλοῦσε να δείξουν αὐταπάρνηση, να περιφρονήσουν τις τιμές της Αιγύπτου και να προτιμήσουν την περιφρόνησι των ξένων, των Εβραίων, που εἶχαν ὅμως την εὐλογία του Θεοῦ, ὅπως ἀργότερα ο Μωϋσῆς «ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς φαραῶ, μάλλον ἐλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ του Θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀμαρτίας ἀπόλαυσιν, μείζονα πλούτον ἢ ἡγησάμενος των Αιγύπτου θησαυρῶν τον ονειδισμόν του Χριστοῦ» (Εβρ. ια' 24-26). Εἶναι πολὺ προτιμότερο να εἶναι κανεὶς ταπεινός και περιφρονημένος στον κόσμο, να συγκαταλέγεται ὅμως στην Εκκλησία του Θεοῦ, στους διαλεχτοὺς ἀνθρώπους που ἀγαπᾶ και εὐνοεῖ ο Θεός, παρά να εἶναι ὑψηλός και δοξασμένος κατὰ κόσμον, να εἶναι ὅμως ἀποκλεισμένος ἀπὸ τον κύκλο των ἐκλεκτῶν του Θεοῦ. Για να καταλάβη ὅμως κανεὶς και να δεχθῆ την ἀλήθεια αὐτή, χρειάζεται πίστις που να δυναμῶνῃ την ψυχή, ὥστε να μη δελεάζεται ἀπὸ τις τιμές και τα μεγαλῆα του κόσμου,

αλλά να προτιμά τη δόξα που φέρνει η εκτέλεση του καθήκοντος, τη δόξα την αληθινή που προσφέρει ο Θεός, έστω κι αν αυτή συνοδεύεται από την περιφρόνησι και τους διωγμούς των ανθρώπων. Αυτό ακριβώς ετόνιζε και ο Κύριος, όταν έλεγε: «Μακάριοί εστε, όταν ονειδίσωσιν υμάς και διώξωσι... Χαίρετε και αγαλλιόσθε, ότι ο μισθός υμών πολύς εν τοις ουρανοίς» (Ματθ. ε' 11-12).

Μετά τα λόγια του Ιακώβ τα δυο παιδιά πλησίασαν κι εκείνος τα αγκάλιασε και τα φίλησε. Εκείνα έπεσαν και προσκύνησαν με πολύ σεβασμό. Έπειτα ο Ιωσήφ τοποθέτησε τα δυο παιδιά του μπροστά στον πατέρα του έτσι, ώστε ο Ιακώβ να βάλει το δεξί του χέρι στο κεφάλι του Μανασσή, που ήταν πρωτότοκος, και το αριστερό του στο κεφάλι του Εφραΐμ, και με τον τρόπο αυτόν να τους ευλογήση. Ο Ιακώβ όμως, φωτιζόμενος από τον Θεό και ενεργώντας προφητικά, σταύρωσε τα χέρια του και έβαλε το δεξί του στον Εφραΐμ και το αριστερό στον Μανασσή, προτιμώντας έτσι τον νεώτερο από τον πρεσβύτερο. Ο Ιωσήφ, νομίζοντας ότι ο πατέρας του έκανε λάθος, επειδή δεν έβλεπε καλά, και μη θέλοντας να παραμερισθή ο πρωτότοκος γιός του, επεχείρησε να διορθώσει τον πατέρα του: πήρε το δεξί του χέρι, για να το βάλει στο κεφάλι του Μανασσή, λέγοντας ότι αυτός είναι ο πρωτότοκος. Ο Ιακώβ όμως αρνήθηκε να συμμορφωθεί και απάντησε στον Ιωσήφ ότι θα αυξηθή μόν και ο Μανασσής και θα δοξασθή, ο Εφραΐμ όμως θα αναδειχθή ανώτερος, και οι απόγονοί του θα είναι πολύ περισσότεροι. Και πράγματι στη μετέπειτα ιστορία του Ισραηλιτικού λαού ή φυλή του Εφραΐμ πάντα υπερείχε, όχι μόνο από τη φυλή του Μανασσή, αλλά και από τις άλλες φυλές. "Έτσι διδασκόμαστε ότι ο Θεός στην έκλογή του δεν λαμβάνει υπ' όψιν τὰ φυσικά προνόμια, αλλά τὰ προσόντα τῆς προαιρέσεως καί τῆς θελήσεως." Έτσι προτίμησε τὸν Ἄβελ ἀπὸ τὸν Καΐν: τὸν Σημ ἀπὸ τὸν Ιάφεθ: τὸν Ἰσαὰκ ἀπὸ τὸν Ἰσμαήλ: τὸν Ἰακώβ ἀπὸ τὸν Ησαὺ τὸν Δαβίδ ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς του. "Έτσι καὶ τώρα δίνει τὸ προβάδισμα στὸν νεώτερο Εφραΐμ καὶ ὄχι στὸν πρεσβύτερο Μανασσή. Γιατὶ «οὐχ ὡς ἐμβλέπεται ἄνθρωπος, ὄψεται ὁ Θεός, ὅτι ἄνθρωπος ὄψεται εἰς πρόσωπον, ὁ δὲ Θεὸς ὄψεται εἰς καρδίαν» (Α' Βασ. ις' 7).

Ὁ Ἰακώβ εὐλόγησε τὸν Εφραΐμ καὶ τὸν Μανασσή, προλέγοντας ὅτι θὰ αὐξηθοῦν καὶ θὰ εὐδοκμήσουν τόσο πολὺ, ὥστε ὅλοι οἱ Ἰσραηλίται θὰ τοὺς ἔχουν σὰν πρότυπο καί, ὅταν θὰ θέλουν νὰ εὐλογήσουν κάποιον, θὰ λένε: «Εἶθε νὰ σὲ κάνῃ ὁ Θεὸς σὰν τὸν Εφραΐμ καὶ τὸν Μανασσή». Έπειτα εἶπε στὸν Ἰωσήφ: «Εγὼ πεθαίνω: ὁ Θεὸς ὅμως θὰ εἶναι μαζί σας καὶ θὰ σας ἐπαναφέρῃ στὴ χώρα τῶν πατέρων σας» (Γέν. μθ' 20-21). Τοὺς ἐμπιστεύεται ἔτσι στὴ σκέπη καὶ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ καὶ εἶναι βέβαιος ὅτι ὁ Θεὸς θὰ ἀναπληρώσῃ τὴ δικὴ τοῦ ἔλλειψι. "Έτσι καὶ κάθε γονεὺς πρέπει νὰ ἀναθέτῃ στὸν Θεὸ τὸ μέλλον τῶν παιδιῶν του, καὶ ἐν ὅσω ζῆ καὶ ὅταν φεύγῃ ἀπὸ τὸν κόσμον. Ἀλλὰ καὶ τὰ παιδιά, ὅταν χάνουν τοὺς γονεῖς τῶν, καὶ μάλιστα ὅταν συμβαίῃ νὰ φεύγουν αὐτοὶ πρόωρα, στὸν Θεὸ ἃς στηρίζουν τὶς ἐλπίδες τούς, γιατί αὐτὸς εἶναι ὁ μεγάλος καὶ στοργικὸς πατέρας μᾶς πού δέν μᾶς ἐγκαταλείπει ποτέ. Κάλεσε ἔπειτα ὁ Ἰακώβ ὅλα τὰ παιδιά του, πού ἦταν σκορπισμένα στὶς δουλειές τούς, καὶ τοὺς εἶπε: «Ελᾶτε γύρω μου, γιὰ νὰ σας πῶ τί θὰ συμβῆ στὶς φυλές σας στὸ μέλλον» (Γέν. μθ' 1). Καὶ φωτιζόμενος ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα προεἶπε τὸ μέλλον τῆς φυλῆς πού θὰ προέκυπτε ἀπὸ τὸν καθένα, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν πρωτότοκο Ρουβὴμ καὶ φθάνοντας ὡς τὸν τελευταῖο, τὸν Βενιαμίν. Ἀπὸ τὰ προφητικά ἐκεῖνα λόγια τοῦ Ἰακώβ ἰδιαίτερη σημασία ἔχουν ὅσα εἶπε γιὰ τὸν Ἰούδα. Ἡ φυλὴ τοῦ Ἰούδα θὰ εἶναι ἔνδοξη καὶ πρωτοπόρος, καὶ αὐτὸ θὰ τὸ ἀναγνωρίζουν οἱ ἀδελφοὶ τοῦ καὶ οἱ φυλές τῶν καὶ θὰ τὸν προσκυνοῦν. Ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Ἰούδα θὰ προέλθουν ἡγεμόνες καὶ βασιλεῖς καὶ τέλος ἀπὸ αὐτὴν θὰ γεννηθῆ ἐκεῖνος πού θὰ εἶναι «προσοδοκία ἐθνῶν», δηλαδή ὁ Μεσσίας, τὸν ὁποῖο μὲ λαχτάρια θὰ περιμένουν ὅλα τὰ ἔθνη ὡς σωτήρα καὶ λυτρωτὴ (Γέν. μθ' 8-10). Καὶ πράγματι ἡ φυλὴ τοῦ Ἰούδα ἀναδείχθηκε καὶ προώδευσε τόσο, ὥστε τὸ ὄνομα τῆς νὰ ἐπικρατήσῃ, καὶ ὅλοι οἱ Ἰσραηλίται νὰ ὀνομάζονται καὶ Ἰουδαῖοι, καὶ ἡ χώρα τοὺς Ἰουδαῖα. Ἀπὸ τὴ φυλὴ αὐτὴ καταγόταν ὁ Δαβίδ, ὁ ἔνδοξος βασιλεὺς τῶν Ἰσραηλιτῶν, καὶ

ἀπό τῆ γενιά τοῦ γεννήθηκε ὡς ἄνθρωπος ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ καὶ λυτρωτῆς μᾶς. τὸ Ἄφοῦ τελείωσε τὶς εὐλογίες καὶ τὶς προφητεῖες τοῦ, ὁ Ἰακώβ ἐπανέλαβε πρὸς ὅλα τὰ παιδιά τοῦ τὴν παραγγελία τοῦ νὰ τὸν θάψουν στὴ Χαναάν, στὸ σπήλαιο πού εἶχε ταφή ὁ Ἀβραάμ, ἡ Σάρρα, ὁ Ἰσαὰκ καὶ ἡ Ρεβέκκα, ἀλλὰ καὶ ἡ Λεῖα. «Καὶ ἐξάραις τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κλίνην ἐξέλιπε καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ» (Γέν. μθ' 23). Ἄφοῦ δηλαδὴ τελείωσε τὶς παραγγελίες τοῦ, ἀνέβασε τὰ πόδια τοῦ στὸ κρεβάτι καὶ ξαπλώθηκε, κι' ἔτσι ἤρεμα ἄφησε τὴν τελευταία τοῦ πνοὴ καὶ προσετέθη στοὺς προγόνους τοῦ πού εἶχαν πεθάνει πρὶν ἀπὸ αὐτόν.

Ὁ Ἰωσήφ, ἐκδηλώνοντας τὴ λύπη τοῦ γιὰ τὸν θάνατο τοῦ πατέρα τοῦ, ἔπεσε στὸ πρόσωπο τοῦ, τὸν ἔκλαψε καὶ τὸν ἐφίλησε καὶ ἀσφαλῶς τὸ ἴδιο θὰ ἔκαναν καὶ ὅλοι οἱ ἀδελφοί τοῦ. Ἐπειτα διέταξε νὰ βαλσαμωθῆ τὸ σῶμα τοῦ πατέρα τοῦ, γιὰ τὴν ἐπιταφίσεισιν ἐν τῇ Αἴγυπτο, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν ἐπιταφίσεισιν ἐν τῇ Αἴγυπτο, γιὰ νὰ μεταφερθῆ καὶ νὰ ταφῆ στὴ Χαναάν. Στὴν Αἴγυπτο ὑπῆρχαν εἰδικοί ταριχευταί, πού ἦταν τόσο ἐπιδέξιοι, ὥστε διατηροῦνται μέχρι σήμερον βαλσαμωμένα σώματα ἡλικίας 2.000-3.000 ἐτῶν, οἱ περίφημοι μούμιες. Ἡ διαδικασία τῆς ταριχεύσεως διαρκοῦσε τριάντα μέρες καὶ ἐπὶ ἄλλες σαράντα μέρες ἄλειψαν τὸ σῶμα μὲ ἀρώματα καὶ τέλος τὸ περιτύλιξαν μὲ λινὲς ταινίες καὶ τὸ τοποθετοῦσαν σὲ ξύλινο ἢ πέτρινο φέρετρο. Ὅλες αὐτὲς οἱ μέρες ἦταν ἡμέρες πένθους γιὰ τοὺς συγγενεῖς τοῦ νεκροῦ. Τὸν Ἰακώβ ὁμοίως τὸν ἐπένθησε ὅλη ἡ Αἴγυπτος, τιμώντας ἔτσι τὸν πατέρα τοῦ Ἰωσήφ, πού ἦταν ὁ σωτήρας καὶ εὐεργέτης τῆς. Ἐτσι χάρις στὸν Ἰωσήφ τιμήθηκε πολὺ ὁ Ἰακώβ, πού διαφοροτικῶς θὰ ἦταν τελείως ἄγνωστος ἐν τῇ Αἴγυπτο. Καὶ ἀποδεικνύεται ὅτι τὰ καλὰ καὶ ἄξια παιδιά εἶναι τιμὴ καὶ δόξα γιὰ τοὺς γονεῖς τῶν.

Οἱ τιμὲς ὁμοίως δὲν τελείωσαν ἐδῶ. Μετὰ τὶς ἑβδομήντα ἡμέρες ὁ Ἰωσήφ, ἀφοῦ ζήτησε τὴν ἄδεια τοῦ φαραῶ, ξεκίνησε μαζί μὲ τοὺς ἀδελφούς τοῦ καὶ τὶς οἰκογένειες τῶν γιὰ τὴν μεταφορά τοῦ σώματος τοῦ Ἰακώβ καὶ τὴν ταφή τοῦ στὴ Χαναάν. Τοὺς ἀκολούθησαν ἐπίσης αὐλικοὶ τοῦ φαραῶ καὶ ἄλλοι ἀξιωματοῦχοι τῆς Αἰγύπτου καὶ πολλὰ ἄρματα καὶ ἵππεῖς. Ἐτσι, μὲ βασιλικὴς πραγματικῶς τιμὲς, ἔγινε ἡ μεταφορὰ καὶ ἡ ταφή τοῦ Ἰακώβ στὴ Χαναάν σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία τοῦ. Ἐπειτα ὅλη ἡ μεγάλη συνοδεία ἐπέστρεψε ἐν τῇ Αἴγυπτο.

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἰακώβ συνέβη κάτι πού ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ φανῆ γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ ἡ μεγαλοψυχία τοῦ Ἰωσήφ. Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ φοβήθηκαν μήπως, τώρα πού πέθανε ὁ πατέρας τούτος, ὁ Ἰωσήφ θελήσῃ νὰ τοὺς ἐκδικηθῆ γιὰ ὅσα τοῦ εἶχαν κάνει. Ἐνόμιζαν δηλαδὴ ὅτι ὁ Ἰωσήφ ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τὸν πατέρα τούτος, πού δὲν ἤθελε νὰ τὸν λυπήσῃ, συγκρατοῦνταν καὶ δὲν τοὺς ἐκδικοῦνταν. Τώρα ὁμοίως πού πέθανε ὁ Ἰακώβ, θὰ ἐξακολουθοῦσε ἄραγε νὰ τηρῆ τὴν ἴδια στάσις. Φοβισμένοι λοιπὸν καὶ θέλοντας νὰ προλάβουν κάθε δυσάρεστη ἐξέλιξι, πλησιάζουν τὸν Ἰωσήφ καὶ τοῦ μιλοῦν μὲ πολλὴ ταπεινώσι, ὁμολογώντας τὴν ἀδικία πού τοῦ εἶχαν κάνει καὶ ζητώντας νὰ τοὺς συγχωρήσῃ. «Ὁ πατέρας σοῦ -τοῦ λένε- πρὶν πεθάνῃ, μᾶς ἐπέβαλε μὲ ὄρκον νὰ ἔλθουμε καὶ νὰ σοῦ ποῦμε: Συγχώρησε τὴν ἀδικία πού σοῦ ἔκαναν καὶ τὰ κακὰ πού σοῦ προξενῆσαν. Συγχώρησε λοιπὸν τὴν ἀδικία μᾶς, γιὰ τὴν ἐπιταφίσεισιν ἐν τῇ Αἴγυπτο τοῦ πατέρα σοῦ» (Γέν. Ν' 16-18). Ἐπικαλοῦνται τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα τούτος, πού τόσο τὸν ἀγαποῦσε ὁ Ἰωσήφ, γιὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴν συγχώρησι. Ἐκαναν ὁμοίως καὶ κάτι ἄλλο. Πλησιάσαν πιὸ κοντὰ στὸν Ἰωσήφ καὶ τοῦ εἶπαν: «Ἴδε ἡμεῖς σὺ οἰκέται» (Γέν. Ν' 19). Νά, ἐμεῖς εἶμαστε ἐπιταφίσεισιν ἐν τῇ Αἴγυπτο καὶ δοῦλοι σοῦ. Ἰσως καὶ νὰ ἔπεσαν προσκυνώντας τὸν γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ, γιὰ νὰ δηλώσουν ἔτσι τὴν πλήρη ὑποταγή τούτος. Ὁ Ἰωσήφ ἀπάντησε: «Μὴ φοβεῖσθε, τοῦ γὰρ Θεοῦ εἶμι ἐγώ» (Γέν. Ν' 19). Μὴ φοβᾶσθε, γιὰ τὴν ἐπιταφίσεισιν ἐν τῇ Αἴγυπτο ἐγώ εἶμι ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Ἄν σᾶς συγχώρησα καὶ δὲν σᾶς ἐκδικήθηκα, δὲν τὸ ἔκανα γιὰ χάρι τοῦ πατέρα μᾶς, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἐπιταφίσεισιν ἐν τῇ Αἴγυπτο καὶ προσπαθῶ νὰ ἐνεργῶ σύμφωνα μὲ τὶς ἐντολὲς τοῦ. Ἐπομένως καὶ τώρα πού πέθανε ὁ πατέρας μᾶς, δὲν πρόκειται ν' ἀλλάξῃ ἡ συμπεριφορὰ μου

ἀπέναντι σᾶς. Καὶ συνέχισε ὁ Ἰωσήφ: «Ἐσεῖς σκεφθήκατε νὰ μοῦ κάνετε κακό, ὁ Θεὸς ὅμως σκέφθηκε γιὰ μένα ἀγαθὰ, γιὰ νὰ γίνῃ αὐτὸ ποὺ ἔγινε σήμερα καὶ νὰ τραφῆ λαὸς πολὺς καὶ νὰ σωθῆ ἀπὸ τὴν πείνα». Καὶ τοὺς καθυσύχασε λέγοντας: «Μὴ φοβᾶστε ἐγὼ θὰ θρέψω κί ἐσᾶς καὶ τὶς οἰκογένειες σᾶς» (Γέν. Ν' 20-21). Κί ἔτσι ὁ Ἰωσήφ μίλησε στὴν καρδιά τοὺς κί ἐδίωξε ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοὺς κάθε στενοχώρια καὶ ὑποψία.

Μεγαλειώδης πράγματι καὶ ἀξιοθαύμαστη ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Ἰωσήφ πρὸς τοὺς ἀδελφούς τοῦ. Ἔδειξε τελεία ἀμνησικακία, συγχώρησε ὀλόψυχα τὰ μεγάλα κακὰ ποὺ τοῦ εἶχαν κάνει, ἀνταποδίδοντας ἀντὶ γι' αὐτὰ μεγάλες καὶ ἀνεκτίμητες εὐεργεσίες. Ἀναδείχθηκε καὶ στὸ σημεῖο αὐτὸ τύπος τοῦ Χριστοῦ, ποὺ συγχώρησε ἐκείνους ποὺ τὸν σταυρῶσαν. Εἶναι ὅμως κί ἓνα λαμπρὸ παράδειγμα γιὰ ὅλους μᾶς, ποὺ μᾶς δείχνει ποιά πρέπει νὰ εἶναι ἡ συμπεριφορὰ μᾶς πρὸς ἐκείνους ποὺ μᾶς ἀδικοῦν καὶ μᾶς βλάπτουν: ὄχι μνησικακία καὶ ἐκδικητικότης, ἀλλὰ πλήρης συγχώρησις καὶ εὐεργεσία. «Μηδενὶ κακὸν ἀντὶ κακοῦ ἀποδίδοντες. Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σοῦ, ψώμιζε αὐτόν, ἐὰν δίψα, πότιζε αὐτόν... Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακὸν» (Ῥωμ. ιβ' 17, 20-21). Αὐτὴ εἶναι χριστιανικὴ συμπεριφορὰ μόνο μ' αὐτὴν εἴμαστε μιμηταὶ τοῦ Ἰωσήφ καὶ τοῦ Κυρίου.

Ἔτσι ὁ Ἰωσήφ ἔζησε στὴν Αἴγυπτο ἀγαπημένος μὲ τ' ἀδέλφια τοῦ καὶ δὲν ἔπαυσε νὰ φροντίζει γιὰ τὴ συντήρησι τοὺς καὶ γιὰ τὸ καλὸ τοὺς. Ἀνταμείβοντας τὸν γιὰ τὴ μεγάλη τοῦ ἀρετὴ ὁ Θεὸς τοῦ ἐχάρισε τὰ τελευταῖα τοῦ χρόνια εἰρηνικὰ καὶ μέσα σὲ οἰκογενειακὴ εὐτυχία. Ἔζησε ἑκατὸν δέκα χρόνια καὶ εἶδε ἐγγόνια καὶ δισέγγονα, ἴσως καὶ τρισέγγονα. Ὅπως ὁ Ἰακώβ, ἔτσι καὶ ὁ Ἰωσήφ προαισθάνθηκε τὸν θάνατο τοῦ. Ἐκάλεσε τότε τοὺς ἀδελφούς τοῦ καὶ τοὺς εἶπε: «Ἐγὼ πεθαίνω, ἀλλὰ ἐσεῖς δὲν θὰ μείνετε ἀπροστάτευτοι ὁ Θεὸς μιὰ μέρα θὰ σᾶς ἐπισκεφθῆ καὶ θὰ σᾶς ὀδηγήσῃ ἀπὸ τὴ χώρα αὐτὴ σ' ἐκείνη ποὺ ἔχει ὑποσχεθῆ μὲ ὄρκο στοὺς πατέρες μᾶς, τὸν Ἀβραάμ, τὸν Ἰσαὰκ καὶ τὸν Ἰακώβ καὶ τότε θὰ πάρετε μαζί σᾶς ἀπὸ δῶ καὶ τὰ ὀστά μοῦ, γιὰ νὰ τὰ μεταφέρετε καὶ νὰ τὰ θάψετε στὴ χώρα ἐκείνη» (Γέν. Ν' 24-25). Ἐπέβαλε μάλιστα καὶ Ἰωσήφ στοὺς ἀδελφούς τοῦ νὰ ὀρκισθοῦν ὅτι θὰ σεβασθοῦν τὴν ἐπιθυμία τοῦ αὐτῆ. Ἔτσι, ἐλεύθερος ἀπὸ κάθε δεσμὸ καὶ προσκόλλησι στὴν Αἴγυπτο, ποὺ τοῦ προσέφερε τόσα μεγαλεῖα καὶ πλοῦτη, καὶ μὲ τὴ σκέψῃ τοῦ καὶ τοὺς πόθους τοῦ προσηλωμένους στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, μὲ τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν πίστι τοῦ ἀκλόνητη στὶς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ, παρέδωσε τὴν ψυχὴ τοῦ καὶ εὐλογημένος ἐκεῖνος ἄνθρωπος. Οἱ ἀδελφοὶ καὶ συγγενεῖς τοῦ, σεβόμενοι τὴν ἐπιθυμία τοῦ, ἐταρίχευσαν τὸ σῶμα τοῦ καὶ τὸ τοποθέτησαν σὲ λάρνακα, περιμένοντας τὴν εὐλογημένη ὥρα τῆς ἐπιστροφῆς τῶν, γιὰ νὰ τὸ μεταφέρουν μαζί τοὺς στὴ Χαναάν.

Μὲ τὸν θάνατο τοῦ Ἰωσήφ τελειώνει τὸ βιβλίον τῆς Γενέσεως, τὸ πρῶτο βιβλίον τῆς Πεντατεύχου. Καὶ μὲ τὴ σημερινὴ ὁμιλία κλείνουμε κί ἐμεῖς τὴν εφετεινὴ σειρὰ τῶν ὁμιλιῶν, ποὺ εἶχαν ὡς θέμα τὰ γεγονότα ποὺ διηγεῖται τὸ βιβλίον αὐτό. Καὶ ἦταν ἀναμφιβόλως πολὺ ἐνδιαφέροντα τὰ γεγονότα αὐτὰ καὶ μᾶς προσέφεραν πολλὰ καὶ χρήσιμα διδάγματα. Θὰ ἦταν πολὺ ὠφέλιμο νὰ ξαναμελετήσουμε τὸ καλοκαίρι τὸ βιβλίον αὐτό, γιὰ νὰ συγκρατήσουμε καλὰ τὰ νοήματα καὶ τὰ διδάγματα τοῦ καὶ ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τὰ κοσμοϊστορικὰ γεγονότα τοῦ, νὰ συνεχίσουμε τὸ φθινόπωρο τὶς ὁμιλίες μᾶς μὲ τὴ μελέτη τῶν γεγονότων τοῦ ἐπομένου βιβλίου, τοῦ βιβλίου τῆς Ἐξόδου.

ΕΞΟΔΟΣ

26. Αἰῶνες δουλείας.

(Εξοδ. ἄ' 8 - β' 10).

Κλείνοντας τὴ σειρά τῶν ὁμιλιῶν τῆς προηγούμενης περιόδου, πού εἶχαν ὡς βάση τὰ γεγονότα πού ἐξιστοροῦνται στό βιβλίον τῆς Γενέσεως, προαναγγείλαμε ὅτι θά συνεχίσουμε τὴ μελέτη τῆς ἱερᾶς ἱστορίας μέ τὰ γεγονότα τοῦ βιβλίου τῆς Ἐξόδου. Ἡ Ἐξοδος εἶναι τὸ δεύτερο βιβλίον τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ὀνομάζεται ἔτσι, γιατί τὸ γεγονός πού κυριαρχεῖ σ' αὐτὸ εἶναι ἡ ἔξοδος τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο ἔπειτα ἀπὸ μακραιῶνη σκληρὴ δουλεία, μέ τελικὸ σκοπὸ τὴν κατάκτηση τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας, τῆς Χαναάν, καὶ τὴν ἐγκατάσταση τοῦ σ' αὐτήν. Τὰ γεγονότα τοῦ βιβλίου αὐτοῦ εἶναι ἐξ ἴσου ἐνδιαφέροντα μέ τὰ γεγονότα τῆς Γενέσεως, γιατί ἀποτελοῦν προτύπωση τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἀπὸ τὴ δουλεία στὴν ἁμαρτία καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ στὴν ἀρχικὴ τοῦ θέση καὶ δόξα διὰ τῆς θυσίας τοῦ ἁμνοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὴ μελέτη λοιπὸν τῶν γεγονότων αὐτῶν ἀρχίζουμε σήμερα, ξεκινώντας ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Ἰωσήφ, στὸν ὁποῖο εἶχαμε φτάσει.

Πέρασαν χρόνια πολλὰ ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Ἰωσήφ. Πέθαναν ἕνας ἕνας καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τῆς ἐποχῆς τοῦ, ὅλοι ἐκεῖνοι πού εἶχαν ζήσει τὰ δραματικὰ γεγονότα τῆς πείνας καὶ εἶχαν γνωρίσει τὶς σωτήριες ἐνέργειες τοῦ Ἰωσήφ. Πέθανε καὶ ὁ φαραὼ πού τὸν εἶχε ἀνυψώσει. Ἡ μεγάλη προσφορά τοῦ Ἰωσήφ λησμονήθηκε τελείως. Λησμονήθηκε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους δὲν λησμονήθηκε ὅμως ἀπὸ τὸν Θεό, τὸν ὁποῖο ὁ Ἰωσήφ ὑπηρετήσε πιστὰ σὲ ὅλη τοῦ τὴ ζωὴ. Ὁ Θεὸς λοιπὸν, ἀνταμείβοντας τὴν πίστι καὶ τὴν ἀρετὴ τοῦ Ἰωσήφ, εὐλόγησε πλούσια τοὺς ἀπογόνους τοῦ καὶ ὅλη τὴ γενιά τοῦ Ἰακώβ. Ἀποτέλεσμα τῆς εὐλογίας τοῦ Θεοῦ ἦταν τὸ ὅτι κατὰ τὸ διάστημα τῆς παραμονῆς τῶν στὴν Αἴγυπτο οἱ Ἰσραηλίται ἐπλήθυναν καταπληκτικὰ. Ἐβδομήντα πέντε ψυχές ἦταν, ὅταν κατέβηκαν στὴν Αἴγυπτο καὶ ὅταν μετὰ διακόσια δεκαπέντε χρόνια περίπου ἔφευγαν ἀπὸ κεί μέ ἀρχηγὸ τὸν Μωυσῆ, εἶχαν γίνει λαὸς τόσο πολυπληθής, ὥστε μόνο οἱ ἄνδρες πού μποροῦσαν νὰ πολεμήσουν ἦταν ἐξακόσιες χιλιάδες! Ἔτσι ἐκπληρωνόταν ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἀβραὰμ ὅτι οἱ ἀπόγονοι τοῦ θά εἶναι «ἔθνος μέγα» (Γέν. ιβ' 2). Ὁ Θεὸς δὲν λησμονεῖ ποτέ τὶς ὑποσχέσεις τοῦ: ὅταν ἔλθῃ ὁ ὀρισμένον καιρὸς, τὶς ἐκπληρώνει μέ ἀκρίβεια καὶ δύναμι πού προκαλεῖ θαυμασμὸ καὶ κατάπληξι.

Ἡ ἐκπληκτικὴ αὐτὴ αὔξησις τῶν Ἰσραηλιτῶν ἔβαλε σὲ ἀνησυχία τὸν νέο βασιλιά τῆς Αἰγύπτου. Φοβήθηκε ὅτι σὲ ἐνδεχόμενον πόλεμον ἦταν πιθανὸν οἱ Ἰσραηλίται νὰ συμμαχήσουν μέ τοὺς ἐχθροὺς καί, ἀφοῦ νικήσουν τοὺς Αἰγυπτίους, νὰ φύγουν ἀπὸ τὴ χώρα, κι' ἔτσι ἡ Αἴγυπτος νὰ χάσῃ πολὺτιμα ἐργατικὰ χέρια. Ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά δηλαδὴ φοβόταν τὸ πλῆθος τῶν Ἑβραίων κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη δὲν ἤθελε νὰ τοὺς χάσῃ. Ἀποφάσισε λοιπὸν νὰ λάβῃ μέτρα καταπιεστικὰ εἰς βάρος τοῦς, γιὰ νὰ τοὺς ἐξαντλήσῃ καὶ νὰ περιορίσῃ τὴ γεννητικότητά τοῦς. Τοὺς ὑπέβαλε σὲ σκληρὰ καταναγκαστικὰ ἔργα: νὰ ἐτοιμάζουν πηλό, νὰ κατασκευάζουν πλιθιά καὶ νὰ κτίζουν πόλεις ὀλόκληρες, μεγάλες καὶ ὠχυρωμένες. Καὶ ἡ δουλειὰ αὐτὴ γινόταν ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν αὐστηρῶν καὶ σκληρῶν ἐπιστατῶν πού βασάνιζαν καὶ ταλαιπωροῦσαν τοὺς Ἰσραηλίτες. Ἔτσι φανταζόταν ὁ φαραὼ ὅτι θά ταπεινῶνε τοὺς Ἰσραηλίτες, θά τοὺς ἐξουθένωνε σωματικὰ καὶ ψυχικὰ, θά τοὺς ἐκάμνε νὰ ἀποφεύγουν τὸν γάμον καὶ τὴν τεκνογονία, ἐνῶ πολλοὶ θά πέθαιναν ἀπὸ τὶς ταλαιπωρίες.

Ἐν τούτοις τὰ πράγματα ἤρθαν ἐντελῶς διαφορετικὰ ἀπ' ὅ,τι περίμενε ὁ φαραὼ. Παρὰ τὶς καταπιέσεις καὶ τὶς στερήσεις οἱ Ἰσραηλίται ἐξακολουθοῦσαν νὰ πληθαίνουν. Ὅσο περισσότερο

τούς ταπεινώναν οί Αιγύπτιοι, τόσο εκείνοι πλήθαιναν και δυνάμωναν. Ήταν φανερό ότι είχαν την εύλογία και την προστασία του Θεού· κι' όταν ο Θεός προστατεύη κάποιον, καμιά αντίθετη δύναμις δεν μπορεί να τον βλάβη και να εμποδίση την πρόοδο του. Έτσι έγινε αργότερα και μέ την Έκκλησία του Χριστού. Οί αυτοκράτορες τής Ρώμης την πολέμησαν με άπερίγραπτη σκληρότητα και όμως αυτή αύξανόταν και ξαπλωνόταν σ' όλο τον κόσμο, Έκείνοι φαντάζονταν ότι θά την έπνιγαν μέσα στα αίματα των τέκνων τής, και τὰ αίματα αυτά στερέωναν τὰ θεμέλια τής και γίνονταν σπόρος που συντελοῦσε στην αύξησι τής. Έτσι και οί Ισραηλίται, έχοντας την προστασία του Θεού, όχι μόνο δεν πάθαιναν τίποτε από τις καταπιέσεις, αλλά και πλήθαιναν όλο και περισσότερο και στερεώνονταν στην πίστη στον άληθινό Θεό.

Βλέποντας ότι τὰ καταπιεστικά μέτρα δεν έφεραν τὸ αποτέλεσμα που περίμενε, ὁ φαραώ προέβη σε άλλη έγκληματική ενέργεια. Κάλεσε τις δύο μαῖες των Έβραίων και τις διέταξε να σκοτώνουν τὰ άρσενικά παιδιά που γεννοῦσαν οί Έβραῖες, μόλις γεννιόνταν. Οί δύο μαῖες όμως είχαν φόβο Θεού μέσα τους και δεν υπήκουσαν στη διαταγή του φαραώ. Έφήρμοσαν εκείνο που είχε αργότερα ὁ άπόστολος Πέτρος στο συνέδριο των Ιουδαίων: «Πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ανθρώποις» (Πράξ. ε' 29). Άνώτερες από τις διαταγές των ανθρώπων είναι οί έντολές του Θεού. Όταν λοιπόν οί άνθρωποι νόμοι είναι αντίθετοι με τον νόμο του Θεού, ὁ άνθρωπος στον Θεό πρέπει να υπακούη και όχι στους ανθρώπους. Κι' επειδή οί μαῖες εκείνες προτίμησαν να υπακούσουν στο θέλημα του Θεού και όχι στην έγκληματική διαταγή του φαραώ, είχαν πλούσια την εύλογία του Θεού και οί ίδιες και οί οικογένειες τους.

Τελευταία σκληρότερη και εγκληματικότερη διαταγή του φαραώ ἦταν να ρίχνονται όλα τὰ νεογέννητα άρσενικά παιδιά των Ισραηλιτών στον ποταμό Νεῖλο. Μέ τή διαταγή αυτή ανάγκαζε τους Έβραίους να σκοτώνουν οί ίδιοι τὰ παιδιά τους και τους Αιγυπτίους να γίνονται κατάσκοποι έναντίον των Έβραίων, για να αναγκάζονται εκείνοι να τὰ σκοτώνουν. Έτσι έπισημοποιῦσε και νομιμοποιῦσε τὸ έγκλημα και τον φόνο, χωρίς να σκέπτεται ότι, όταν τὸ κράτος διδάσκη τους υπηκόους του να σκοτώνουν, πολύ γρήγορα θά αύξηθῆ ἡ εγκληματικότης και οί συνέπειες θά είναι φοβερές για τὸ σύνολο των πολιτών.

Ό,τι και να κάνουν όμως οί άνθρωποι, είναι αδύνατο να ματαιώσουν τὸ θέλημα του Θεού. Στη δυσκολότερη αυτή για τους Έβραίους περίστασι γεννήθηκε ὁ έλευθερωτής τους, ὁ Μωυσῆς, και ὁ φαραώ, χωρίς να τὸ θέλη, συνετέλεσε στη σωτηρία του, την ανάπτυξή του και την εκπαίδευσή του μέσα στα άνάκτορα! Τέτοιους θαυμαστούς και άνεξηγήτους για τον άνθρωπο συνδυασμούς ξέρει να μεταχειρίζεται ἡ πάνσοφη πρόνοια του Θεού. Άς παρακολουθήσουμε όμως τὰ περιστατικά τής γεννήσεως και τής άνατροφῆς του Μωυσέως.

Οί γονεῖς του Μωυσέως ἦταν από τή φυλή του Λευί και είχαν ἤδη άλλα δύο παιδιά, τή Μαριάμ και τον Ααρών. Τήν εποχή που ὁ φαραώ είχε εκδώσει τή φονική διαταγή του, ἡ γυναίκα ἔμεινε πάλι έγκυος και γέννησε άγόρι. Θα δοκίμασε άσφαλῶς μεγάλες άνησυχίες ἡ μητέρα του Μωυσῆ, όταν άκόμη έγκυμονοῦσε, και θά ἔτρεμε, μήπως γεννήσῃ άγόρι και άναγκασθῆ να τὸ ρίξη στο ποτάμι. Κι' όταν γεννήθηκε τὸ παιδί, θά δοκίμασε πολύ μεγαλύτερη στενοχώρια και θά βρέθηκε σε φοβερό δίλημμα: Νά τὸ κρύψη; Φοβόταν τή βασιλική διαταγή. Νά τὸ ρίξη στο ποτάμι; Φοβόταν τον Θεό, λυπόταν και τὸ παιδί τής, που ἦταν ὁμορφο και χαριτωμένο. Όλοι οί φόβοι τής όμως άποδείχθηκαν σύντομα άδικαιολόγητοι, και εἶδε τὸ παιδί τής όχι άπλῶς να ζῆ, αλλά να μεγαλώνη και να ανατρέφεται μέσα στα άνάκτορα του φαραώ.

Πόσοι γονεῖς σήμερα άνησυχοῦν και άγωνιοῦν για τὸ μέλλον των παιδιών τους και έξ αίτίας του φόβου αυτού άποφεύγουν να γίνουν γονεῖς ἢ άκόμη γίνονται και φονεῖς των παιδιών τους, για να

μή φέρουν, όπως λένε, δυστυχισμένα παιδιά στον κόσμο ή άρρωστα και ανώμαλα, γιατί έτσι τους είπε κάποιος γιατρός! Λησμονούν όμως και οι γονείς αυτοί και οι γιατροί την πρόνοια και τη δύναμη του Θεού. Όσοι ξεπέρασαν τους δισταγμούς αυτούς και ανέθεσαν στον Θεό το μέλλον των παιδιών τους, δεν μετάνιωσαν. Απεναντίας είδαν τα παιδιά τους να μεγαλώνουν, να μορφώνονται και να αναδεικνύονται άνθρωποι σπουδαίοι, χρήσιμοι στην κοινωνία. Ποιός μπορεί να ξέρη τί επιφυλάσσει ο Θεός στο παιδί που πρόκειται να γεννηθῆ; Και με ποιό δικαίωμα εμποδίζουμε να γεννηθῆ ένα παιδί, που μπορεί να αναδειχθῆ άνθρωπος μεγάλος και σπουδαίος;

Οι γονείς λοιπόν του Μωυσή, βλέποντας τον χαριτωμένο, τον έκρυψαν επί τρεις μήνες. Έπειτα, επειδή αυτό δεν μπορούσε να συνεχισθῆ, ἡ μητέρα του πήρε ἕνα καλάθι, τὸ ἄλειψε με πίσσα και ἄσφαλο, ἔβαλε μέσα τὸ παιδί και τοποθέτησε με προσοχή τὸ καλάθι κάπου στήν ἄκρη τοῦ ποταμοῦ, ὅπου τὰ νερά σχημάτιζαν ἕλη και δὲν ἔτρεχαν ὀρμητικά. Συγχρόνως ἔβαλε τὴν κόρη τῆς νὰ παρακολουθῆ ἀπὸ μακριά, γιὰ νὰ ἰδῆ τί θὰ συμβῆ στο παιδί. Και εἶδε πράγματι ὀλοφάνερα τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ νὰ ἀπλώνεται και νὰ σώζῃ τὸν μικρὸ ἀδελφὸ τῆς.

Δὲν πέρασε πολλή ὥρα, και κατέβηκε στο ποτάμι ἡ κόρη τοῦ φαραῶ μαζί με τὶς ὑπηρέτριες τῆς, γιὰ νὰ λουσθῆ ἐκεῖ. Γρήγορα τὰ μάτια τῆς ἔπεσαν στο καλάθι. Ἔστειλε μιὰ ὑπηρέτρια και τῆς τὸ ἔφερε. Κι' ὅταν τὸ ἄνοιξε, εἶδε μέσα σ' αὐτὸ ἕνα μωρὸ νὰ κλαίῃ. Κατάλαβε ἀμέσως ὅτι ἦταν τὸ παιδί κάποιας Ἑβραίας. Περιέργο ὅμως! Δὲν εἶπε: «Ἄφοῦ εἶναι ἑβραϊόπουλο, ρίξτε τὸ στο ποτάμι» ἀλλὰ ἔνοιωσε μέσα τῆς συμπάθεια γιὰ τὸ ἀπροστάτευτο μωρό. Αὐτὸ τὸ κατάλαβε ἡ ἀδελφή τοῦ παιδιοῦ, που παρακολουθοῦσε ἀπὸ μακριά. Ἴσως και νὰ εἶχε πλησιάσει ἐν τῷ μεταξύ και νὰ κρυφάκουγε τὴ συνομιλία τῆς πριγκίπισσας με τὶς ὑπηρέτριες τῆς. Ξεθάρρεψε λοιπόν και παρουσιάσθηκε σὰν ξένη και σὰν νὰ μὴν ἤξερε τίνος ἦταν τὸ παιδί, και εἶπε στήν κόρη τοῦ φαραῶ: «Θέλεις νὰ σοῦ ἴβρω μιὰ τροφὸ ἀπὸ τὶς γυναῖκες τῶν Ἑβραίων, γιὰ νὰ θηλάζῃ τὸ παιδί;». Κι' ἀφοῦ ἡ πριγκίπισσα ἔδωσε τὴ συγκατάθεση τῆς, ἡ Μαριάμ πήγε και φώναξε τὴν ἴδια τὴ μητέρα τῆς. Ἡ κόρη τοῦ φαραῶ τῆς παρέδωσε τὸ παιδί και τῆς εἶπε: «Φύλαξε μοῦ τὸ παιδί αὐτὸ και θήλασε τὸ, κι' ἐγὼ θὰ σὲ πληρώσω». Ἔτσι τὸ παιδί βρέθηκε πάλι στὰ χέρια τῆς μητέρας τοῦ, ἡ ὁποία, ἀφοῦ τὸ μεγάλωσε, τὸ παρέδωσε στὴ θυγατέρα τοῦ φαραῶ. Κι' ἐκείνη τὸ ὑιοθέτησε και τοῦ ἔδωσε τὸ ὄνομα Μωυσῆς, που σημαίνει υδατόσωστος, σωσμένος ἀπὸ τὰ νερά, επειδὴ τὸν εἶχε ἀνασύρει ἀπὸ τὰ νερά τοῦ Νείλου (Ἐξοδ. β' 5-10).

Ἔτσι ὁ Μωυσῆς βρέθηκε στὰ ἀνάκτορα τοῦ φαραῶ. Ἐκεῖ, ὅπως εἶπε ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος στήν ἀπολογία τοῦ, «ἐπαιδεύθη πάση σοφία Αἰγυπτίων» (Πράξ. ζ' 22), μορφώθηκε δηλαδὴ και διδάχθηκε ὅλη τὴ σοφία και ὅλες τὶς γνώσεις που εἶχαν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη οἱ σοφοὶ τῆς Αἰγύπτου. Ἦταν κι' αὐτὸ θεία οἰκονομία. Τὸ παιδί αὐτό, που ὁ Θεὸς τὸ προώριζε νὰ γίνῃ ἀρχηγὸς και ἑλευθερωτῆς τοῦ Ἰσραήλ, ἔπρεπε νὰ μορφωθῆ ὄχι μόνο κατὰ Θεόν, ἀλλὰ και κατὰ κόσμον. Ἔπρεπε νὰ μάθῃ γράμματα, γιατί θὰ γινόταν μιὰ μέρα ὁ νομοθέτης τοῦ Ἰσραήλ, ἀλλὰ και ὁ πρῶτος ἱστορικός τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἔθνους. Ἔπρεπε νὰ μάθῃ νὰ κυβερνᾷ τὸν λαὸ που θὰ τοῦ ἐμπιστευόταν ὁ Θεός. Που ἄλλοῦ θὰ εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ ἀποκτήσῃ τὶς γνώσεις αὐτὲς παρὰ μέσα στὰ βασιλικά ἀνάκτορα; Ὁ Θεὸς λοιπόν οἰκονόμησε ἔτσι τὰ πράγματα, ὄχι μόνο γιὰ νὰ ἀσφαλισθῆ ἡ ζωὴ τοῦ Μωυσέως ἀπὸ κάθε κίνδυνο, ἀλλὰ και γιὰ νὰ ἀποκτήσῃ αὐτὸς τὶς γνώσεις και τὶς ικανότητες που πρέπει νὰ ἔχῃ ἕνας κυβερνήτης.

Ἀπὸ τὴν ἐνέργεια ὅμως αὐτῆ τοῦ Θεοῦ συμπεραίνουμε και κάτι ἄλλο: ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἀπορρίπτει τὰ γράμματα και τὴν κοσμικὴ μόρφωση. Ἄλλωστε «αὐτὸς ἔδωκεν ἀνθρώποις ἐπιστήμην ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ» (Σοφ. Σειρ. λη' 6). Αὐτὸς δηλαδὴ ἔδωσε στοὺς ἀνθρώπους τὴν ικανότητα νὰ ἀποκτοῦν γνώσεις διάφορες και ικανότητες, ὥστε και οἱ ἴδιοι νὰ δοξάζονται με τὰ θαυμάσια που θὰ κατορθώνουν με τὴ δύναμη τοῦ. Και ὁ πιστὸς λοιπόν δὲν πρέπει νὰ περιφρονῆ

τή μόρφωση καί τήν παιδεία, ἀλλά νά τήν ἐπιδιώκη, γιατί αὐτή θά τὸν βοηθήσῃ νά γνωρίσῃ καλύτερα τὸν ἴδιο τὸν Θεὸ καί τὸ θέλημα τοῦ. Κι' ἄς χρησιμοποιῆ τις γνώσεις τοῦ καί τις ἱκανότητες τοῦ γιὰ τήν ἀτομική τοῦ πρόοδο καί καλλιέργεια καί γιὰ τήν ὠφέλεια τοῦ πλησίον, ἔχοντας πάντα σὰν τελικὸ σκοπὸ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ.

12/10/1992

27. Ὁ Μωυσῆς στὴ Μαδιάμ.

(Εξοδ. β' 11-22, ιη' 4).

Μέσα στὰ ἀνάκτορα καί τήν αὐλή τοῦ φαραῶ μεγάλωσε καί ἀνατράφηκε ὁ Μωυσῆς. Τὸ περιβάλλον ἦταν καθαρὰ εἰδωλολατρικό, καί ἡ μόρφωσις ποὺ πῆρε, ἦταν ἀσφαλῶς κι' αὐτὴ εἰδωλολατρική. Ἐν τούτοις ὅμως δὲν παρασύρθηκε ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρία καί τὴ διαφθορά τῶν Αἰγυπτίων. Σὰν φρόνιμη καί προσεκτικὴ μέλισσα πῆρε τὰ καλὰ καί χρήσιμα, ἀπορρίπτοντας κάθε ἄχρηστο καί ἐπιβλαβές. Δὲν ἔγινε Αἰγύπτιος στὸ φρόνημα καί τὴ θρησκεία, ἀλλὰ ἔμεινε γνήσιος Ἰσραηλίτης, πιστὸς στὸν ἀληθινὸ Θεὸ καί ἀφοσιωμένος στὸ θέλημα τοῦ. Κι' ἀκόμη δὲν λησμόνησε τὴν καταγωγή τοῦ καί δὲν περιφρόνησε τὸν ὑπόδουλο καί καταπιεζόμενο λαὸ τοῦ. Κι' ἐνῶ θά μποροῦσε χάρις στὴν ἀγάπη καί τὴν εὐνοια τῆς θετῆς μητέρας τοῦ, τῆς κόρης τοῦ φαραῶ, νά ἀναδειχθῆ καί νά ἀνυψωθῆ, καί νά ἔχη καί πλοῦτη καί δόξες καί τιμές, προτίμησε νά συνταυτισθῆ μέ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ καί νά ταλαιπωρῆται μαζί τοῦ, περιφρονώντας ὅλα τὰ κοσμικὰ μεγαλεῖα. Κι' ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «πίστει Μωσῆς μέγας γενόμενος ἠρνήσατο λέγεσθαι υἱὸς θυγατρὸς φαραῶ, μᾶλλον ἐλόμενος συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ ἢ πρόσκαιρον ἔχειν ἀμαρτίας ἀπόλαυσιν, μείζονα πλοῦτον ἠγησάμενος τῶν Αἰγύπτου θησαυρῶν τὸν ὄνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ» (Εβρ. ἴα' 24-26). Καί νά πῶς ἐξελίχθηκαν τὰ γεγονότα.

Ἦταν σαράντα ἐτῶν περίπου ὁ Μωυσῆς, ὅταν κάποια μέρα πῆγε νά ἐπισκεφθῆ τοὺς ὁμοεθνεῖς τοῦ, τοὺς Ἰσραηλίτες, γιὰ νά ἰδῆ πῶς περνοῦσαν καί νά τοὺς παρηγορήσῃ γιὰ τὰ βάσανα τούτους. Τέτοιες ἐπισκέψεις ἴσως νά εἶχε κάνει κι' ἄλλες φορές, ἂν καί δὲν ἀναφέρει τίποτε ἢ Γραφή. Τὴ φορὰ αὐτὴ ὅμως συνέβη κάτι τὸ ἔκτακτο. Ὁ Μωυσῆς εἶδε ἕναν Αἰγύπτιο νά χτυπᾷ κάποιον “Ἑβραῖο. Ἴσως ὁ Αἰγύπτιος αὐτὸς νά ἦταν κάποιος ἀπὸ τοὺς ἐπιστάτες ποὺ εἶχε βάλει ὁ φαραῶ, γιὰ νά ἀναγκάζουν τοὺς Ἑβραίους νά δουλεύουν σκληρότερα καί βαρύτερα. Ἡ σκηνὴ αὐτὴ ξεσήκωσε μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ Μωυσῆ ἱερὴ ἀγανάκτησι. Θεώρησε ὑποχρέωση καί καθῆκον τοῦ νά ἀποδώσῃ δικαιοσύνη τιμωρώντας τὸν σκληρὸ καί ἀσπλαγχνο Αἰγύπτιο. Ἀφοῦ λοιπὸν κοίταξε γύρω τοῦ καί διεπίστωσε ὅτι δὲν ὑπῆρχε κανεὶς ἐκεῖ, χτύπησε τὸν Αἰγύπτιο, τὸν σκότωσε καί, ἀφοῦ ἔσκαψε ἕνα λάκκο, τὸν ἔθαψε στὴν ἄμμο. Ἡ ἐνέργεια αὐτὴ τοῦ Μωυσῆ δὲν εἶναι βέβαια αξιοσύστατης καί ἡ Γραφὴ δὲν τὴν ἀναφέρει γιὰ νά τὴν ἐπαινέσῃ, ἀλλὰ γιὰ νά μᾶς ἐξηγήσῃ πῶς καί γιατί ὁ Μωυσῆς ἀναγκάσθηκε νά φύγῃ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Ἄλλωστε, ὅπως πολλὲς φορές ἔχουμε πῆ, ἡ Γραφὴ δὲν ἀποκρύπτει τὰ ἐλαττώματα καί τὰ σφάλματα τῶν ἱερῶν προσώπων, ἀλλὰ τὰ ἀναφέρει κι' αὐτά, ὄχι φυσικὰ γιὰ νά τὰ μιμηθοῦμε, ἀλλὰ γιὰ νά τὰ ἀποφύγουμε. Ὅπως δὲν ἔπρεπε τὸν Θεὸς ἐπέτρεψε τὴν ἐνέργεια αὐτὴ τοῦ Μωυσῆ, γιὰ νά τιμωρήσῃ τὸν Αἰγύπτιο: δὲν ἄφησε ὅμως ἀτιμώρητο καί τὸν Μωυσῆ, ὁ ὁποῖος ἀναγκάσθηκε νά ὑποβληθῆ σὲ μιὰ μακροχρόνια ἐξορία. Ἔτσι ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἐκδηλώθηκε καί πρὸς τὴ μιὰ κατεύθυνση καί πρὸς τὴν ἄλλη.

Ὁ Μωυσῆς ἐνόμιζε ὅτι δὲν τὸν εἶδε κανεὶς, ὅταν ἐσκότωνε τὸν Αἰγύπτιο. Τίποτε ὅμως δὲν μένει κρυφόν. «Οὐδὲν ἐστὶ κεκαλυμμένον ο οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καί κρυπτόν ο οὐ γνωσθήσεται» (Ματθ. ι' 26), βεβαιώνει ὁ Κύριος. Καί ἡ πρᾶξις τοῦ Μωυσῆ ἔγινε ἀμέσως γνωστὴ. Τὴν ἄλλη κιόλας ἡμέρα ὁ Μωυσῆς βγήκε πάλι ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα καί εἶδε τώρα δύο Ἑβραίους νά διαπληκτίζονται.

Δέν ἄργησε νὰ καταλάβῃ ποιὸς ἀδικοῦσε τὸν ἄλλον. Παρακινούμενος λοιπὸν καὶ πάλι ἀπὸ συμπάθεια θέλησε νὰ προστατεύσῃ τὸν ἀδικούμενο. Τώρα ὅμως καὶ οἱ δύο πού μάλωναν ἦταν Ἑβραῖοι. Γι' αὐτὸ ὁ Μωυσῆς δὲν ἐνήργησε ὅπως τὴν προηγουμένη ἡμέρα μὲ τὸν Αἰγύπτιο, ἀλλὰ πλησίασε ἐκείνον πού ἀδικοῦσε καὶ χτυποῦσε τὸν ἄλλον καὶ προσπάθησε μὲ εἰρηνικὸ τρόπο νὰ τὸν συμβουλέψῃ καὶ νὰ ξαναφέρῃ τὴν ἀγάπη ἀνάμεσα στοὺς δύο συμπατριῶτες τοῦ, πού βρίσκονταν κάτω ἀπὸ τὸν ἴδιο ζυγὸ καὶ εἶχαν κοινὰ βάσανα καὶ ταλαιπωρίες. Εἶπε λοιπὸν ὁ Μωυσῆς στὸν ἀδικοῦντα: «Γιατὶ χτυπᾶς τὸν πλησίον σοῦ;» (Ἐξοδ. β' 13). Ὁ ἀδικὸς ὅμως εἶναι συνήθως καὶ θρασύς καὶ αὐθάδης.

Ἔτσι καὶ τώρα αὐτὸς πού ἀδικοῦσε, ἀντὶ νὰ παραδεχθῆ τὸ σφάλμα τοῦ καὶ νὰ σκύψῃ τὸ κεφάλι, ἀπάντησε μὲ σκληρὰ καὶ πικρὰ λόγια στὸν Μωυσῆ: «Ποιὸς σὲ διώρισε ἄρχοντα καὶ δικαστὴ ἐπάνω μᾶς; Μήπως θέλεις νὰ μὲ σκοτώσῃς, ὅπως σκότωσες χθες τὸν Αἰγύπτιο;» (Ἐξοδ. β' 14).

Θὰ περίμενε κανεὶς, ἀφοῦ αὐτὸς εἶχε τὸ ἄδικο, νὰ δεχθῆ τὴν παρατήρησι τοῦ Μωυσῆ καὶ νὰ παύσῃ νὰ χτυπᾷ τὸν ὁμοεθνή τοῦ. Συνέβη ὅμως τὸ ἀντίθετο, ὅπως συμβαίνει συχνά: νὰ σιωπᾷ δηλαδὴ ὁ ἀδικούμενος καὶ νὰ φωνάζῃ καὶ νὰ θορυβῆ ἐκεῖνος πού ἀδικεῖ, σὰν νὰ εἶναι αὐτὸς ὁ ἀδικούμενος. Κι' αὐτὸ συμβαίνει, γιατί ἐκεῖνος πού ἀδικεῖ εἶναι κατὰ κανόνα ἐγωιστὴς καὶ θρασύς καὶ φωνάζει, γιὰ νὰ καλύψῃ τὴν ἀδικία τοῦ. Ὁ ἐγωισμὸς λοιπὸν ἔχει, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, κι' αὐτὴ τὴν δυσάρεστη συνέπεια: σκοτίζει τόσο τὸν νοῦ μᾶς, ὥστε δὲν μᾶς ἀφήνει νὰ καταλάβουμε καὶ νὰ παραδεχθοῦμε τὸ σφάλμα μᾶς κι' ἂν κάποιος συγγενὴς ἢ φίλος μᾶς, πού μᾶς ἀγαπᾷ κι' ἐνδιαφέρεται γιὰ μᾶς, θελήσῃ νὰ μᾶς κἀνῃ κάποια ἀδελφικὴ ὑπόδειξι γιὰ τὴ διόρθωσι μᾶς, τὸν παρεξηγοῦμε καὶ τὸν θεωροῦμε ἐχθρό μᾶς.

Στὴν περίστασι αὐτὴ ὁ Μωυσῆς ἔδειξε ὅλη τοῦ τὴν πραότητα, γιὰ τὴν ὁποία λέει ἀλλοῦ χαρακτηριστικὰ ἡ Γραφή: «Καὶ ὁ ἄνθρωπος Μωυσῆς πραῦς σφόδρα παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἀριθμ. ιβ' 3). Πράγματι, θὰ μπορούσε νὰ τιμωρήσῃ τὸν αὐθάδη συμπατριῶτη τοῦ, ἀκόμη καὶ νὰ τὸν σκοτώσῃ, χωρὶς νὰ δώσῃ λόγο σὲ κανέναν, ἀφοῦ ὁ ἴδιος θεωροῦνταν Αἰγύπτιος, ἐνῶ ἐκεῖνος ἦταν Ἰσραηλίτης. Κι' ἀκόμη μὲ τὸν δεύτερο αὐτὸν φόνο πιθανότατα θὰ ἀμνηστευόταν γιὰ τὸν φόνο τοῦ Αἰγυπτίου. Καὶ ὅμως ὁ Μωυσῆς συγκρατεῖται. Χθὲς σκότωσε τὸν Αἰγύπτιο, γιατί ἀδικοῦσε τὸν Ἰσραηλίτη σήμερα, πού ἀδικεῖται ὁ ἴδιος ἀπὸ τὸν συμπατριῶτη τοῦ, δὲν ὀργίζεται καὶ δὲν ἀνταποδίδει τὴν ἀδικία, ἀλλὰ τὸν συγχωρεῖ. Δὲν ἀπαντᾷ στὰ ὑβριστικὰ τοῦ λόγια, ἀλλὰ ἀπομακρύνεται σιωπηλός. Συγχρόνως ὅμως τὸν κυριεύει φόβος, γιατί, ἐνῶ νόμιζε ὅτι κανένας δὲν εἶχε δὴ τὴ σκηνὴ τοῦ φόνου, διαπιστώνει ὅτι τὸ γεγονὸς ἔγινε γνωστὸ, πρὶν καλά-καλά περάσῃ μιὰ μέρα. Δὲν ἄργησε νὰ φτάσῃ καὶ τσ' αὐτιά τοῦ φαραῶ ἢ πληροφορία καὶ τώρα ἐκεῖνος ζητεῖ νὰ σκοτώσῃ τὸν Μωυσῆ. Ἄλλη λύσις δὲν ὑπῆρχε γιὰ τὸν Μωυσῆ, παρὰ νὰ φύγῃ ὅσο τὸ δυνατόν γρηγορότερα ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Ἄλλωστε τὰ πράγματα ἔδειχναν ὅτι δὲν εἶχε ἔλθει ἀκόμη καὶ κατάλληλος καιρὸς γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῶν Ἰσραηλιτῶν. Οὔτε ὁ Μωυσῆς ἦταν ἔτοιμος νὰ γίνῃ ἀρχηγὸς τοὺς οὔτε ἐκεῖνοι ἦταν ἔτοιμοι νὰ τὸν δεχθοῦν ὡς ἀρχηγό. Θὰ χρειαστῆ νὰ περάσουν ἄλλα σαράντα χρόνια, γιὰ νὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς αὐτός. Στὶς δύσκολες περιστάσεις πρέπει νὰ περιμένουμε μὲ ὑπομονὴ τὴν ἐπέμβασι τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μὴ βιαζόμεστε νὰ δώσουμε ἐμεῖς τὴ λύσι τότε πού θέλουμε. Ὁ Θεὸς ξέρει καλύτερα ἀπὸ μᾶς.

Ἐφυγε λοιπὸν ὁ Μωυσῆς ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ πῆγε στὴ χώρα Μαδιάμ, πού βρίσκεται ἀνατολικά τῆς χερσονήσου τοῦ Σινᾶ καὶ τοῦ κόλπου τῆς Ἀκαμπα. Ἐκεῖ τὸν κατηύθυνε ὁ Θεὸς καὶ ὄχι βέβαια χωρὶς λόγο. Ὁ λαὸς πού κατοικοῦσε ἐκεῖ, οἱ Μαδιανῖται, ἦταν συγγενεῖς τῶν Ἰσραηλιτῶν, γιατί κατάγονταν κι' αὐτοὶ ἀπὸ τὸν Ἀβραάμ. Ἔτσι ὁ Μωυσῆς δὲν θὰ βρισκόταν σὲ ἐντελῶς ξένο περιβάλλον. Ὑπάρχει μάλιστα ἡ γνώμη ὅτι οἱ Μαδιανῖται, ὡς ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραάμ πού ἦταν, ἐπίστευαν καὶ ἐλάτρευαν τὸν ἀληθινὸ Θεό, αὐτὸ ὅμως δὲν εἶναι βέβαιο. Ἀκόμη ἀπὸ τὴ χώρα αὐτὴ

θά περνούσε αργότερα ο Μωυσής οδηγώντας τους Ισραηλίτες στη Χαναάν, και γι' αυτό ήταν χρήσιμο να γνωρίζη καλά τὰ μέρη ἐκεῖνα.

Ὡδηγημένος λοιπὸν ἀπὸ τὴ θεία πρόνοια ἔφτασε ὁ Μωυσής στὴ χώρα ἐκείνη καί, κουρασμένος καθὼς ἦταν, κάθισε στὸ πρῶτο πηγάδι ποὺ βρῆκε στὴν ἐρημιά. Ξένος ἦταν σὲ ξένο καὶ ἄγνωστο τόπο. Εἶχε ὅμως κοντὰ τοῦ τὸν Θεό, ὁ ὁποῖος δὲν ἄργησε νὰ τοῦ δώσῃ στὸν τόπο ἐκεῖνο καταφύγιο καὶ φίλους καὶ συγγενεῖς, ὅπως ἄλλοτε εἶχε δώσει στὸν Ἰακώβ, ὅταν ἔφυγε στὴ Χαρρὰν, γιὰ νὰ γλιτώσῃ ἀπὸ τὴν ὀργὴ τοῦ Ησαυ. Στὸ πηγάδι αὐτὸ ἦρθαν σὲ λίγο τὰ ἑπτὰ κορίτσια τοῦ Ιοθὸρ, ποὺ ἦταν ἱερεῖς στὴ Μαδιάμ, γιὰ νὰ ποτίσουν τὰ πρόβατα τοῦ πατέρα τούς. Ἐβγαλαν νερὸ καὶ γέμισαν τὶς δεξαμενὲς ποὺ ἦταν γύρω ἀπὸ τὸ πηγάδι. Πρὶν ὅμως προλάβουν νὰ ποτίσουν, ἦρθαν ἄλλοι βοσκοί, ποὺ ἠθελαν νὰ τὶς παραμερίσουν, γιὰ νὰ ποτίσουν αὐτοὶ πρῶτοι τὰ πρόβατα τούς. Ὁ Μωυσής, βλέποντας τὴν ἀδικία, ἐπενέβη γιὰ νὰ προστατεύσῃ τὰ κορίτσια. Ἀπομάκρυνε τοὺς βοσκούς, ἔβγαλε νερὸ ἀπὸ τὸ πηγάδι καὶ πότισε τὰ πρόβατα τούς. Ἔτσι ἔδειξε ἄλλη μιὰ φορὰ τὸν ἀκέραιο χαρακτήρα τοῦ, ποὺ δὲν ἀνεχόταν ποτέ τὴν ἀδικία, ἀλλὰ ἔσπευδε νὰ προστατεύσῃ κάθε ἀδικούμενο.

Οἱ ἑπτὰ κοπέλες, εἴτε ἀπὸ ἀμηχανία εἴτε ἀπὸ συστολή, δὲν ἔπιασαν συζήτηση μὲ τὸν ξένο καὶ ἄγνωστο ποὺ τὶς προστάτευσε καὶ τὶς βοήθησε στὸ πότισμα, ἀλλὰ ἀφοῦ τελείωσαν τὴ δουλειὰ τούς, ἔφυγαν ἀμέσως γιὰ τὸ σπίτι τούς. Ὅταν ὅμως ἔφτασαν ἐκεῖ, ὁ πατέρας τούς ἐξέφρασε τὴν ἀπορία τοῦ γιὰ τὸ ὅτι ἐπέστρεψαν νωρίτερα ἀπ' ὅ,τι τὶς ἄλλες μέρες. Ἐκεῖνες τότε τοῦ διηγήθηκαν ὅσα συνέβησαν στὸ πηγάδι. «Κάποιος Αἰγύπτιος τοῦ εἶπαν- μᾶς ἐγλίτωσε ἀπὸ τοὺς βοσκούς κι' ἔβγαλε νερὸ γιὰ μᾶς ἀπὸ τὸ πηγάδι καὶ πότισε τὰ πρόβατα μᾶς» (Ἐξοδ. β' 19).

Ὁ Ιοθὸρ πρέπει νὰ ἦταν ἀγαθὸς καὶ φιλόξενος ἄνθρωπος. Μόλις ἄκουσε αὐτὰ ἀπὸ τὶς κόρες τοῦ, τὶς ἐπέπληξε, γιὰτὶ ἄφησαν τὸν ξένο χωρὶς συμπαράσταση καὶ φιλοξενία. «Ποῦ εἶναι -εἶπε- ὁ ἄνθρωπος αὐτός; Καὶ γιατί τὸν ἀφήσατε ἔτσι; Καλέστε τὸν στὸ σπίτι νὰ φάῃ ψωμὶ μαζί μᾶς» (Ἐξοδ. β' 20). Ἔτσι σὲ λίγο ὁ Μωυσής βρέθηκε φιλοξενούμενος στὸ σπίτι τοῦ Ιοθὸρ. Ἡ καλωσύνη καὶ ἡ ἐξυπηρετικότης ποὺ εἶχε δείξει, δὲν ἔμειναν χωρὶς ἀμοιβή. Ὁ Θεὸς ἀνταμείβοντας τὸν τοῦ ἔδωσε ὅ,τι χρειαζόταν στὴν περίστασις ἐκείνη: στέγη, τροφή, φιλοξενία. Ἄς κάνουμε λοιπὸν τὸ καλὸ παντοῦ καὶ πάντα καὶ πρὸς ὅλους, γνωστούς καὶ ἀγνώστους, χωρὶς νὰ ἀποβλέπουμε στὴν ἀνταπόδοσις. Κι' ἂς μὴν ἀπογοητευόμαστε ὅταν πολλὰ φορὲς δὲν ἀκοῦμε οὔτε ἓνα «εὐχαριστῶ» γιὰ τὴν προσφορὰ μᾶς. «Κάνε τὸ καλὸ καὶ ρίξ' τὸ στὸ γιαλὸ», λέει ἡ παροιμία. Κάνε τὸ, καὶ δὲν θὰ πάῃ χαμένο. Ἴσως οἱ ἄνθρωποι νὰ τὸ ξεχάσουν ἴσως καὶ νὰ σὲ πληρώσουν μὲ κακία καὶ ἀχαριστία ὁ Θεὸς ὅμως δὲν θὰ τὸ ξεχάσῃ οὔτε θὰ τὸ παραβλέψῃ, ἀλλὰ θὰ τὸ ἀμείψῃ ὅπως ἀξίζει. Κι' ὅσο μεγαλύτερη εἶναι ἡ ἀχαριστία τῶν ἀνθρώπων, τόσο μεγαλύτερη θὰ εἶναι ἡ ἀμοιβὴ τοῦ Θεοῦ, ἂν βέβαια ἐμεῖς δείξουμε ὑπομονὴ καὶ μακροθυμία.

Κι' ἂς μὴν ξεχνοῦμε ὅτι ὁ Θεὸς ἀμείβει ὄχι μόνο μὲ ἐπίγειες πρόσκαιρες ἀμοιβές, ἀλλὰ κυρίως μὲ οὐράνιες καὶ αἰώνιες.

Πολὺ σύντομα ὁ Ιοθὸρ κατάλαβε καὶ ἐξετίμησε τὸν ἀκέραιο χαρακτήρα τοῦ Μωυσή. Κατάλαβε ὅτι ἓναν τέτοιον ἐνάρετο ἄνθρωπο ἦταν συμφέρον τοῦ νὰ τὸν κρατήσῃ κοντὰ τοῦ. Σὲ λίγον καιρὸ μάλιστα τὸν ἔκανε γαμπρὸ τοῦ, δίνοντας τοῦ ὡς σύζυγο τὴν κόρη τοῦ Σεπφώρα. Ἔτσι ὁ Ιοθὸρ ἀποδείχθηκε πολὺ πιὸ εὐθύς ἀπὸ τὸν Λάβαν, τὸν πεθερὸ τοῦ Ἰακώβ, ποὺ δὲν ἐδίστασε νὰ τὸν ἐξαπατήσῃ, μολοντὶ ἦταν συγγενὴς τοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μωυσής βρῆκε στὴν ξένη ἐκείνη χώρα πατέρα καὶ προστάτη. Ἡ συμπεριφορὰ αὐτῆ τοῦ Ιοθὸρ μᾶς διδάσκει ὅτι πολλὰ φορὲς συναντᾶ κανεὶς μιὰ ἔμφυτη καλωσύνη καὶ εὐγένεια καὶ σὲ ἀνθρώπους ποὺ βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, τὸν

Ἰσραὴλ τότε, τὸν χριστιανικὸ λαὸ σήμερα. Ἄν ὅμως κάποιοι ἄνθρωποι, χωρὶς νὰ ἔχουν γνωρίσει πλήρως τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, δείχνουν τέτοια καλωσύνη καὶ ευεργετικότητα, πόσο καλύτεροι καὶ ἀνώτεροι πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ πρέπει νὰ εἴμαστε ὅσοι εἴχαμε τὴν εὐεργεσία νὰ εἴμαστε μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ νὰ γνωρίζουμε πολὺ καλύτερα τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ; Εἶναι ντροπὴ μᾶς νὰ μᾶς ξεπερνοῦν στὴν ἀρετὴ καὶ νὰ γίνωνται δάσκαλοι μᾶς ἐκεῖνοι, ἐνῶ θὰ ἔπρεπε ἐμεῖς νὰ τοὺς διδάσκουμε καὶ νὰ τοὺς ἐλκύουμε μὲ τὸ παράδειγμα μᾶς.

Δὲν ἔμεινε λίγον καιρὸ στὴ Μαδιάμ ὁ Μωυσῆς σαράντα ὀλόκληρα χρόνια. Ἡ μακρόχρονη αὐτὴ διαμονὴ τοῦ ἦταν περίοδος καταρτισμοῦ καὶ προετοιμασίας γιὰ τὴ μεγάλη ἀποστολὴ πού ἐπρόκειτο νὰ τοῦ ἀναθέσῃ ὁ Θεός. Ἡ Μαδιάμ ἔγινε γι' αὐτὸν σχολεῖο, στὸ ὁποῖο ἔμαθε πολλά, πού ὡς τώρα δὲν τὰ ἤξερε. Εἶχε ζήσει ὡς τώρα σὰν πρίγκιπας στὰ ἀνάκτορα τοῦ φαραῶ καὶ δὲν ἤξερε ἀπὸ φτώχεια καὶ κόπους καὶ ταλαιπωρίες. Τώρα θὰ τὰ δοκίμαζε ὅλα αὐτά, ζώντας καὶ ἐργαζόμενος σὰν ἀπλὸς τσομπάνος. Ἔτσι θὰ μποροῦσε νὰ καταλάβῃ καλύτερα τὰ βάσανα καὶ τὶς ταλαιπωρίες τοῦ λαοῦ τοῦ καὶ νὰ τὸν συμπονέσῃ βαθύτερα. Ἐπειτα στὴν καινούργια τοῦ ζωὴ δὲν θὰ εἶχε τὸν θόρυβο καὶ τὴ ζάλη τῶν ἀνακτόρων τῆς Αἰγύπτου, ἀλλὰ θὰ ἀπολάμβανε τὴν ἡσυχία καὶ τὴν ἡρεμία τῆς φύσεως μόνος τοῦ μέσα στὰ βουνά, ὅπου ὁδηγοῦσε τὰ πρόβατα τοῦ πεθεροῦ τοῦ. Ἔτσι θὰ εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ ὑψώνῃ τὴ σκέψῃ τοῦ πρὸς τὸν Θεό, τὸν δημιουργό τῆς φύσεως, καὶ νὰ συνομιλῇ μαζί τοῦ. Στὰ ἀνάκτορα τοῦ φαραῶ εἶχε μάθει ὅσα τοῦ χρειάζονταν, γιὰ νὰ ἀναδειχθῇ στὴν κατάλληλη ὥρα ἀρχηγός τοῦ Ἰσραὴλ: ἐδῶ θὰ μάθῃ ὅλα ἐκεῖνα πού θὰ τὸν ἀναδείξουν καὶ θεόπνευστο θρησκευτικὸ ἡγέτη τοῦ Ἰσραὴλ.

Ἐν τῷ μεταξύ ἀπὸ τὸν γάμο τοῦ μὲ τὴ Σεφώρα ὁ Μωυσῆς ἀπέκτησε γιό, στὸν ὁποῖο ἔδωσε τὸ ὄνομα Γηρσάμ, πού σημαίνει πάροικος, ξένος. Αὐτὸ ἔδειχνε ὅτι ὁ Μωυσῆς, ἂν καὶ βρισκόταν σὲ φιλόξενο πατρικὸ σπίτι, δὲν λησμονοῦσε ὅτι στὸν τόπο αὐτὸν ἦταν ξένος, προσωρινὸς κάτοικος, κι' ὅτι μὲ πρώτη εὐκαιρία ἔπρεπε νὰ τρέξῃ κοντὰ στοὺς ἀδελφούς τοῦ, γιὰ νὰ τοὺς βοηθήσῃ καὶ νὰ τοὺς προστατεύσῃ. Ἀργότερα ἀπέκτησε καὶ δεῦτερο γιό, πού τὸν ὠνόμασε Ελιέζερ, πού σημαίνει: Ὁ Θεὸς εἶναι βοηθός μου. Πράγματι ὁ Μωυσῆς εἶχε πολλές καὶ χειροπιαστὲς ἀποδείξεις ὅτι ὁ Θεὸς ἦταν βοηθός τοῦ. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ τῆς γεννήσεως τοῦ ὡς τὴν ὥρα τῆς φυγῆς τοῦ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ στὴ Μαδιάμ ὁ Θεὸς εἶχε σταθῆ δίπλα τοῦ βοηθός τοῦ καὶ προστάτης τοῦ. Ἀλλὰ καὶ ποιὸς δὲν ἔχει δείγματα τῆς βοηθείας καὶ τῆς προστασίας τοῦ Θεοῦ; Ὅλοι ζοῦμε κάτω ἀπὸ τὴ σκέπη τοῦ καὶ βλέπουμε τὸ προστατευτικὸ τοῦ χέρι, ἰδιαίτερα στὶς δύσκολες περιστάσεις τῆς ζωῆς μᾶς. Ἡ διαπίστωση αὐτὴ πρέπει νὰ μᾶς δίνη θάρρος καὶ ἐλπίδα, ἀλλὰ καὶ νὰ γεμίζῃ τὶς ψυχές μᾶς μὲ εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν εὐεργέτη καὶ προστάτη μᾶς.

Ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πρώτου παιδιοῦ τοῦ Μωυσῆ μᾶς θυμίζει ὅτι κι' ἐμεῖς εἴμαστε πάροικοι καὶ παρεπίδημοι ἐδῶ στὴ γῆ, προσωρινοὶ κάτοικοι τῆς, καὶ ὅτι «οὐκ ἔχομεν ὠδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν» (Εβρ. ιγ' 14). Πρὸς ἐκείνη τὴ μέλλουσα καὶ μόνιμη πατρίδα λοιπὸν ἃς ἔχουμε στραμμένη τὴν προσοχὴ μᾶς, καὶ ὅλη ἡ προσπάθεια μᾶς ἃς εἶναι νὰ διανύσουμε τὸ στάδιο τῆς παρούσης ζωῆς ἔτσι, ὥστε νὰ ἀξιωθοῦμε νὰ γίνουμε πολῖται τῆς μελλούσης πόλεως, τῆς μόνιμης καὶ αἰωνίας πατρίδος μᾶς.

19/10/1992

28. Ἡ κλήσις τοῦ Μωυσῆ.

(Εξοδ. β' 23 - δ' 17).

Σαράντα χρόνια ἐκπαιδεύθηκε ὁ Μωυσῆς στὰ ἀνάκτορα τῆς Αἰγύπτου καὶ διδάχθηκε ὅλη τὴν κοσμικὴ σοφία. Καὶ ἄλλα σαράντα χρόνια διδάχθηκε στὴν ἔρημο τὴ θεία σοφία, ἐμαθήτευσε στὸ

σχολεῖο τοῦ Θεοῦ. Τώρα πιά ἦταν ἀρκετὰ καταρτισμένος γιά τή μεγάλη ἀποστολή, γιά τήν ὁποία τόν προώριζε ὁ Θεός. Ἀλλά καί ὁ κατάλληλος καιρός εἶχε ἔλθει. Μετά δεκαετίες ὀλόκληρες σκληρῆς δουλείας καί καταπίεσεως πέθανε ὁ σκληρὸς ἐκεῖνος φαραῶ πού κατεπίεζε τοὺς Ἑβραίους. Ὁ φαραῶ αὐτὸς κατά τὴν πιθανώτερη γνώμη ἦταν ὁ Ραμσής ὁ Β', πού ἐβασίλευσε 64 χρόνια (1290-1233 π.Χ.). Μὲ τὸν θάνατο τοῦ «κατεστέναξαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἔργων καί ανεβόησαν, καί ἀνέβη ἡ βοή αὐτῶν πρὸς τὸν Θεὸν ἀπὸ τῶν ἔργων» (Ἐξοδ. β' 23). Μὲ στεναγμούς προσευχήθηκαν πρὸς τὸν Θεὸ καί παρακάλεσαν νά τοὺς λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν καταδυνάστευσι. Καί ὁ Θεὸς ἄκουσε τὴ δέησι τοὺς καί ἀπεφάσισε νά ἐπέμβῃ γιά τὴ σωτηρία τοὺς, γιατί εἶδε ὅτι τώρα ἦταν ἕτοιμοι νά δεχθοῦν τὴν ἐπέμβασι τοῦ καί τὸν ἄνθρωπο πού θὰ τοὺς ἔστειλε ὡς ἀρχηγὸ καί σωτήρα. Βέβαια καί ὁ νέος φαραῶ, ὁ Μερνεφθά (1233-1223 π.Χ.), δὲν ἦταν λιγότερο σκληρὸς ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ. Ἡ καταπίεσις συνεχίσθη καί μάλιστα ἔγινε σκληρότερη, ὅπως θὰ δοῦμε ὁ Θεὸς ὅμως εἶχε ἀποφασίσει ὀριστικὰ καί ἀμετάκλητα τὴ σωτηρία τοῦ λαοῦ τοῦ. Καί στὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ κανένας δὲν μπορεῖ νά ἀντιταχθῇ.

Πρώτη ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ ἦταν ἡ κλήσις τοῦ Μωυσῆ. Καί αὐτὴ ἔγινε μὲ τρόπο θαυμαστό, γιά νά ἐννοήσῃ καί νά πεισθῇ ὁ Μωυσῆς ὅτι τὸν καλοῦσε ὁ Θεός. Καθὼς ὁ Μωυσῆς ἔβασκε τὰ πρόβατα τοῦ πεθεροῦ τοῦ καί μετακινούνταν ἀπὸ τόπο σὲ τόπο, βρέθηκε στὸ ὄρος Χωρήβ, πού εἶναι ἓνα τμῆμα τῆς ὄροσειράς τοῦ Σινᾶ. Ἐκεῖ εἶδε κάποια μέρα ἓνα παράδοξο θέαμα: μιὰ βάτο τυλιγμένη στὶς φλόγες, πού ἐν τούτοις δὲν καιγόταν. Ὅπως ἦταν φυσικὸ, αὐτὸ ἔκανε ἐντύπωση στὸν Μωυσῆ, καί θέλησε νά πλησιάσῃ, γιά νά παρατηρήσῃ ἀπὸ κοντὰ τὸ παράξενο φαινόμενο. Ἐνῶ ὅμως πλησίαζε, ἄκουσε τὴ φωνὴ τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τῆ βάτου νά τὸν φωνάζῃ: «Μωυσῆ, Μωυσῆ». Ἐκπληκτος ὁ Μωυσῆς ρωτᾷ: «Τί ἐστὶ;». Τί συμβαίνει; Καί ὁ Θεός τοῦ ἀπαντᾷ: «Μὴν πλησιάσῃς ἐδῶ. Λύσε καί βγάλε τὰ ὑποδήματα σοῦ, γιατί ὁ τόπος, στὸν ὁποῖο στέκεσαι, εἶναι ἅγιος». Καί φυσικὰ ὁ Μωυσῆς ὑπακούει. Καί ὁ Θεός συνεχίζει: «Ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεός πού ἐπίστευσαν καί ἐλάτρευσαν οἱ πρόγονοί σοῦ εἶμαι ὁ Θεός τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαὰκ καί τοῦ Ἰακώβ» (Ἐξοδ. γ' 1-6). Ὅταν ὁ Μωυσῆς ἄκουσε τὰ λόγια αὐτά, ἔστρεψε τὸ πρόσωπο τοῦ ἄλλου, δείχνοντας ἔτσι τὴ μεγάλη τοῦ εὐλάβεια.

Τὸ ἀπλὸ αὐτὸ ὄραμα τῆς βάτου πού δὲν καιγόταν ἔχει βαθύτατο νόημα. Ἦταν πρώτα-πρώτα μιὰ παραστατικὴ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ. Πὼς ἀλλιῶς θὰ μποροῦσε νά φανερωθῇ στὴν περίστασιν ἐκείνῃ ὁ Θεός παρὰ σὰν φωτιά; «Ὁ Θεός ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον», λέει ἡ Παλαιὰ Διαθήκη καί ἐπαναλαμβάνει ὁ Παῦλος (Δευτ. δ' 24. Ἑβρ. ιβ' 29). Ὁ Θεός εἶναι φωτιά πού κατακαίει τὴν ὕλη τῆς κακίας καί ἀφανίζει τοὺς κακοὺς πού μένουν ἀμετανόητοι. Εἶναι ὅμως συγχρόνως καί φωτιά πού φωτίζει καί ὁδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο στὴν ἀλήθεια. Αὐτὸς ὁ Θεός λοιπὸν θὰ ἦταν τώρα φῶς καί ὁδηγὸς γιά τὸν Μωυσῆ καί τοὺς Ἰσραηλίτες, ἐνῶ συγχρόνως θὰ ἦταν φωτιά καταστρεπτικὴ γιά τὸν φαραῶ καί τοὺς Αἰγυπτίους. Ἦταν ἀκόμη τὸ ὄραμα ἐκεῖνο μιὰ προτύπωσις τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἕνας θάμνος εἶναι ἀδύνατο νά σταθῇ μπροστὰ στὴ θεία φύσιν καί νά μὴν ἐξαφανισθῇ. Καί ὅμως τὸ ἀδύνατο ἔγινε δυνατὸ: ἡ ἀνθρώπινη φύσις ἔγινε ἰκανὴ νά ἐνωθῇ μὲ τὴ θεία χάρις στὴ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ καί τοῦτο ἀκριβῶς προεικόνιζε ἡ ἀντίστασις τῆς βάτου στὴ φωτιά. Καί τέλος τὸ ὄραμα τῆς βάτου προεικόνιζε τὸ μυστήριον τῆς παρθενίας τῆς Θεοτόκου, ἡ ὁποία δέχθηκε τὸ πῦρ τῆς Θεότητος, συνέλαβε καί ἐγέννησε τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ ὡς ἄνθρωπο, καί ἐν τούτοις ἔμεινε καί μετὰ τὴ γέννησιν παρθένα. Γι' αὐτὸ ψάλλει ἡ Ἐκκλησία πρὸς τὴ Θεοτόκο: «Ὡς γὰρ ἡ βάτος οὐκ ἐκαίετο καταφλεγόμενη, οὕτω παρθένα ἔτεκες καί παρθένα ἔμεινας» (Θεοτοκίον εσπερίων Σαββάτου β' ἤχου).

Πρὶν προχωρήσουμε ὅμως, ἄς προσέξουμε τὴν εὐλάβειαν τοῦ Μωυσῆ καί ἄς διδαχθοῦμε ἀπὸ αὐτήν. Ὁ Μωυσῆς ὄχι μόνον ὑπήκουσε στὴν παραγγελίαν τοῦ Θεοῦ νά βγάλῃ τὰ ὑποδήματα τοῦ, ἀλλὰ καί γύρισε ἄλλοῦ τὸ πρόσωπο τοῦ, μόλις ἄκουσε νά τοῦ ὁμιλῇ ὁ Θεός ἀπὸ τῆς βάτου. Ἄς

μάθουμε κι' ἐμεῖς νὰ πλησιάζουμε τὰ θεία μὲ ἀπόλυτη εὐλάβεια, μὲ συναίσθηση τῆς μεγαλειότητος καὶ τῆς ἀγιότητος τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς δικῆς μᾶς μικρότητος καὶ ἀναξιοτήτος. Ὅταν προσευχόμεστε, ὅταν μελετοῦμε τὴν ἁγία Γραφή, ὅταν χρησιμοποιοῦμε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων, ὅταν μπαίνουμε στὸν ναό, ὅταν προσκυνοῦμε τὶς εἰκόνες, ὅταν παρακολουθοῦμε ὅποιαδήποτε περὶ τελετῆ, ἃς φροντίζουμε νὰ ἔχουμε τὴν εὐλάβεια τοῦ Μωυσῆ. Πρὸ παντὸς ὅμως ὅταν πλησιάζουμε στὸ ἅγιο θυσιαστήριον καὶ δεχόμεστε τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου, ἃς φροντίζουμε νὰ ἔχουμε καθαρὴ τὴν ψυχὴ ἀπὸ κάθε τί πού τὴ μολύνει. Τότε μόνο θὰ μποροῦμε νὰ δεχόμεστε τὸ πῦρ τῆς θείας κοινωνίας καὶ νὰ μένουμε ἀφλεκτοὶ τότε θὰ πραγματοποιηθῆται σ' ἐμᾶς τὸ ὑπερκόσμιον φαινόμενο πού περιγράφεται σὲ μιὰ εὐχὴ πρὸ τῆς θείας μεταλήψεως:

«Χαίρων τε καὶ τρέμων ἅμα τοῦ πυρὸς μεταλαμβάνω χόρτος ὦν, καὶ -ξένον θαύμα! δροσιζόμενος αφράστω, ὡσπερὸν ἢ βᾶτος πάλαι ἢ αφλέκτως καιομένη».

(Εὐχὴ Ζ' τῆς ἀκολουθίας τῆς θείας μεταλήψεως)

Ἄφοῦ ἔκανε αἰσθητὴ τὴν παρουσία τοῦ, ὁ Θεὸς ἐξηγεῖ τώρα στὸν Μωυσῆ τὸν σκοπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ. «Εἶδα καλὰ -λέει- καὶ πρόσεξα τὶς ταλαιπωρίες πού ὑφίσταται ὁ λαὸς μου στὴν Αἴγυπτο καὶ ἄκουσα τοὺς στεναγμοὺς πού βγάζει ἐξ αἰτίας τῆς σκληρότητος τῶν ἐπιστατῶν, καὶ κατέβηκα μὲ τὴν ὀριστικὴ ἀπόφαση νὰ τοὺς ἀπελευθερώσω ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Αἰγυπτίων, νὰ τοὺς βγάλω ἀπὸ τὴ χώρα αὐτὴ καὶ νὰ τοὺς ὀδηγήσω σὲ μιὰ εὐφορὴ χώρα, στὴν ὁποία τρέχει ἀφθονο τὸ μέλι καὶ τὸ γάλα, στὴ χώρα πού κατέχουν τώρα οἱ Χαναναῖοι καὶ ἄλλοι λαοί. Ἦρθε λοιπὸν ἡ ὥρα νὰ σὲ στείλω στὸν φαραῶ, τὸν βασιλέα τῆς Αἰγύπτου, γιὰ νὰ βγάλῃς ἐσύ τὸν λαὸ μου ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο» (Ἐξοδ. γ' 7-10).

«Κατέβηκα», λέει ὁ Θεός. Ὅχι γιὰτὶ προηγουμένως δὲν βρισκόταν στὴ γῆ, ἀφοῦ εἶναι πανταχοῦ παρῶν οὔτε καὶ τώρα πού λέει ὅτι κατέβηκε στὴ γῆ, ἔπαυσε νὰ βρίσκεται στὸν οὐρανὸ ἀλλὰ χρησιμοποιεῖ τὴν εἰκόνα αὐτὴ, γιὰ νὰ δείξῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ γιὰ τὸν λαὸ τοῦ καὶ τὴν ὀριστικὴ τοῦ ἀπόφαση νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰ βᾶσανα καὶ τὶς κακουχίες καὶ νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴ δουλεία.

Δισταγμὸς καὶ δειλία κατέλαβε τὸν Μωυσῆ, ὅταν ἄκουσε τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. «Ποιὸς εἶμαι ἐγὼ -λέει- πού θὰ πάω στὸν φαραῶ καὶ θὰ βγάλω τοὺς Ἰσραηλίτες ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο;» (Ἐξοδ. γ' 11). Θεωρεῖ δηλαδὴ τὸν ἑαυτὸ τοῦ ἀνίκανο καὶ ἀκατάλληλο γιὰ τὴ μεγάλη αὐτὴ ἀποστολή. Καὶ ὅμως ἦταν ὁ μόνος ἱκανὸς καὶ κατάλληλος γι' αὐτὴ τὴ δουλεία. Κι' ὄχι μόνον τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἀλλὰ καὶ σ' ὅλες τὶς γενιές ἂν ἐρευνήσουμε, εἶναι δύσκολο νὰ βροῦμε δεύτερο Μωυσῆ. Τὰ λόγια τοῦ ὅμως δείχνουν τὴ μεγάλη ταπεινοφροσύνη τοῦ καὶ τὴ βαθεῖα συναίσθηση καὶ ἐπίγνωση τῶν δυσχερειῶν τοῦ ἔργου πού τοῦ ἀνέθετε ὁ Θεός. Κι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἦταν πού τὸν ἐκάμνε ἄξιο καὶ κατάλληλο. Μπροστὰ σ' ἓνα μεγάλο καὶ δύσκολο ἔργο δειλιάζουν καὶ διστάζουν συνήθως οἱ ἱκανοὶ καὶ καταρτισμένοι, ἐνῶ οἱ ἀκατάρτιστοι καὶ ἄσχετοι, ὑπερτιμώντας τὶς δυνάμεις τοὺς, σπεύδουν νὰ τὸ ἀναλάβουν. Οἱ ἅγιοι ἔτρεμαν καὶ ἔφευγαν μπροστὰ στὰ ἀξιώματα πού τοὺς προσφέρονταν μέσα στὴν Ἐκκλησία. Αὐτὸ λοιπὸν ἔκανε τώρα καὶ ὁ Μωυσῆς. Ὁ Θεὸς ὅμως τὸν βεβαιώνει ὅτι θὰ εἶναι μαζί τοῦ καὶ ὅτι μὲ τὴ βοήθειά τοῦ θὰ ἐλευθερώσῃ τὸν λαὸ καὶ θὰ τὸν ὀδηγήσῃ στὸν τόπο αὐτόν, στὸν ὁποῖο βρίσκεται τώρα (δηλαδὴ στὸ Σινᾶ), γιὰ νὰ τὸν λατρεύσουν ἐκεῖ. Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔχη μαζί τοῦ τὸν Θεό, δυναμώνεται μὲ τὴ χάρι καὶ τὴ βοήθειά τοῦ καὶ γίνεται ἄξιος νὰ κατορθώσῃ τὰ πιὸ παράδοξα καὶ υπερθαύμαστα ἔργα.

Ὁ Μωυσῆς κατάλαβε ἀσφαλῶς πολὺ καλά τὴ σημασία αὐτῆς τῆς διαβεβαιώσεως τοῦ Θεοῦ. Ξέροντας ὅμως καὶ τὸν χαρακτήρα τοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖο καλοῦνταν νὰ κυβερνήσῃ, ἔχει ἀκόμη τοὺς δισταγμοὺς τοῦ. «Θὰ πάω -λέει- στοὺς Ἰσραηλίτες καὶ θὰ τοὺς πῶ ὅτι μὲ στέλνει ὁ Θεὸς τῶν

πατέρων μᾶς. Κι' ἐκεῖνοι ἀσφαλῶς θά μὲ ρωτήσουν: “Ποιὸ εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ;” Ποιὸς εἶναι δηλαδή ὁ Θεὸς ποῦ σὲ στέλνει; Τί θά τοὺς ἀπαντήσω τότε ἐγώ;» (Ἐξοδ. γ' 13). Ὁ Θεὸς βέβαια δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ὀνόματα, γιὰ νὰ ξεχωρίζη ἀπὸ ἄλλους θεοὺς, ἀφοῦ εἶναι ἕνας καὶ μοναδικὸς οὔτε ὑπάρχει ὄνομα ποῦ νὰ μπορῶ νὰ τὸν ἐκφράσω καὶ νὰ τὸν περιγράψω. Οἱ Ἰσραηλίται ὅμως ζοῦσαν ἀνάμεσα σὲ εἰδωλολάτρες ποῦ πίστευαν σὲ πολλοὺς θεοὺς, στοὺς ὁποίους ἔδιναν διάφορα ὀνόματα. Ἦταν φυσικὸ λοιπὸν, ἐπηρασμένοι ἀπὸ τὶς ἀντιλήψεις τῶν εἰδωλολατρῶν, νὰ ζητήσουν νὰ μάθουν ποιὸ ἦταν τὸ ὄνομα τοῦ δικοῦ τῶν Θεοῦ. Καὶ ὁ Θεὸς δίνει ὄνομα στὸν ἑαυτὸ τοῦ: ἕνα ὄνομα ποῦ θά τοὺς βοηθοῦσε νὰ καταλάβουν τὴν ὑπαρξή τοῦ, τὴ φύση τοῦ, τὴ μοναδικότητα τοῦ. Εἶπε λοιπὸν, ἀπαντώντας στὴν ἐρώτηση τοῦ Μωυσῆ: «Ἐγὼ εἰμι ὁ ὦν... Οὕτως ἐρεῖς τοῖς υἱοῦς Ἰσραὴλ: ὁ ὦν ἀπέσταλκέ μὲ πρὸς ὑμᾶς... Τοῦτο μοῦ ἐστὶν ὄνομα αἰώνιον» (Ἐξοδ. γ' 14-15). Ὁ

Ὁ Θεὸς λοιπὸν εἶναι «ὁ ὦν», αὐτὸς δηλαδή ποῦ ὑπάρχει αὐτὸς ποῦ δὲν ὀφείλει σὲ κανέναν ἄλλον τὴν ὑπαρξί τοῦ ἀλλὰ τὴν ἔχει ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τοῦ. Ὀνομάζουμε συνήθως ὅλα τὰ πλάσματα τοῦ Θεοῦ «ὄντα», γιὰτι κί' αὐτὰ ὑπάρχουν δὲν εἶναι ὅμως «τὰ ὄντα», γιὰτι δὲν ἔχουν ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τοῦς τὴν ὑπαρξί τοῦς, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Θεό, καὶ ἀπὸ αὐτὸν ἐξαρτῶνται. Κί' ὁ ἄνθρωπος ἀκόμη, τὸ ἀνώτερο καὶ τελειότερο δημιούργημα, δὲν θά μπορούσε νὰ πῆ τίποτε ἄλλο παρά τὸ «χάριτι Θεοῦ εἰμι ὁ εἰμι» (Α' Κορ. ιε' 10). Μόνο ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ λέη γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ «ἐγὼ εἰμι ὁ ὦν».

Τὸ ὄνομα αὐτὸ σημαίνει ἀκόμη τὴν αἰωνιότητα τοῦ Θεοῦ. «Ὁ ὦν» θά πῆ: ἐκεῖνος ποῦ ὑπάρχει πάντα, χωρὶς ἀρχὴ καὶ τέλος, ὁ αἰώνιος, «ὁ ὦν καὶ ὁ ἦν καὶ ὁ ἐρχόμενος» (Ἀποκ. α' 8). Σημαίνει ἀκόμη ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀναλλοίωτος, εἶναι πάντα ὁ ἴδιος καὶ ἀμετάβλητος «χθες καὶ σήμερον καὶ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας» (Εβρ. ιγ' 8). Δὲν ἦταν ποτὲ μικρὸς, γιὰ νὰ μεγαλώσῃ ἔπειτα, οὔτε ἦταν νέος, γιὰ νὰ γεράσῃ, ὅπως συμβαίνει μ' ἐμᾶς. Εἶναι πάντα ὁ ἴδιος, ἄπειρος καὶ τέλειος, παντοδύναμος καὶ πανάγιος, χωρὶς νὰ ὑφίσταται προσθήκη ἢ ἀφαίρεση ἢ ὁποιαδήποτε μεταβολή.

Εἰδικὰ γιὰ τοὺς Ἰσραηλίτες τὸ ὄνομα αὐτὸ εἶχε στὴν περίστασι ἐκείνη μεγάλη σημασία, γιὰτι ἀποτελοῦσε βεβαίωση καὶ ἐγγύηση ὅτι ὁ Θεὸς μένει πιστὸς καὶ ἀναλλοίωτος στὶς ὑποσχέσεις τοῦ. Ὅ,τι εἶχε ὑποσχεθῆ στοὺς πατέρες τῶν, τὸν Ἀβραάμ, τὸν Ἰσαὰκ καὶ τὸν Ἰακώβ, θά τὸ ἐξεπλήρωνε ὅπωςδὴποτε. Ἀλλὰ καὶ πότε ὁ Θεὸς δὲν μένει πιστὸς στὶς ὑποσχέσεις τοῦ; «Εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει ἀρνήσασθαι ἑαυτὸν οὐ δύναται» (Β' Τιμ. β' 13).

Μιλώντας ὅμως γιὰ τὸ ὄνομα «ὁ ὦν», εἶναι χρήσιμο νὰ ἀναφερθοῦμε σὲ μιὰ πλάνη τῶν Χιλιαστῶν ἢ μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά. Τὸ ὄνομα «ὁ ὦν» εἶναι ἡ ἑλληνικὴ μετάφρασις τῆς ἑβραϊκῆς λέξεως Γιαχβέ ἢ Ἰεχωβά. Ὑποστηρίζουν λοιπὸν οἱ Χιλιασταὶ ὅτι μόνον μὲ τὸ ὄνομα αὐτό, δηλαδή Ἰεχωβά, πρέπει νὰ ὀνομάζεται ὁ Θεὸς καὶ ὅτι ὁποῖος δὲν τὸν ὀνομάζει ἔτσι, δὲν θά σωθῆ. Ἡ ἐπιμονὴ τοῦς ὅμως αὐτὴ εἶναι ἀνόητη, γιὰτι, ὅπως εἶπαμε, ὁ Θεὸς οὔτε ὀνόματα χρειάζεται οὔτε ἀπὸ γλώσσες περιορίζεται. Ἔδωσε τότε στὸν ἑαυτὸ τοῦ ὄνομα ἑβραϊκὸ, ἐπειδὴ ἀπευθυνόταν σὲ Ἑβραίους: ἂν ἀπευθυνόταν σὲ Ἕλληνες, θά ἔδινε ὄνομα ἑλληνικόν. Γι' αὐτὸ οἱ μεταφρασταὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης δὲν ἐδίστασαν νὰ μεταφράσουν τὸ ἑβραϊκὸ ὄνομα Γιαχβέ μὲ τὸ «ὁ ὦν». Καὶ οἱ ἀπόστολοι, ποῦ ἔγραψαν ἑλληνικά, οὐδέποτε χρησιμοποιοῦν τὸ Γιαχβέ, ἀλλὰ τὶς ἑλληνικὲς λέξεις Θεὸς ἢ Κύριος. Μποροῦμε λοιπὸν ἐλεύθερα νὰ ὀνομάζουμε τὸν Θεὸ ὁ καθένας στὴ γλώσσα τοῦ μὲ διάφορα κατάλληλα ὀνόματα, ἀρκεῖ νὰ τὰ χρησιμοποιοῦμε μὲ σεβασμὸ καὶ εὐλάβεια.

Συνεχίζοντας ὁ Θεὸς ἔδωσε στὸν Μωυσῆ λεπτομερεῖς ὁδηγίες γιὰ τὶς ἐνέργειες ποῦ ἔπρεπε νὰ κάνη στὴν Αἴγυπτο. Θά καλοῦσε πρῶτα τὴ γερουσία, τοὺς προεστοὺς δηλαδή τῶν Ἰσραηλιτῶν, καὶ θά τοὺς ἀνακοίνωνε τὶς ἀποφάσεις τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσή τοῦς. Ἐπειτα ὁ Μωυσῆς μαζί μὲ τοὺς προεστοὺς θά παρουσιάζονταν στὸν φαραῶ καὶ θά τοῦ ζητοῦσαν νὰ ἐπιτρέψῃ στοὺς Ἑβραίους νὰ κάνουν πορεία τριῶν ἡμερῶν, νὰ ἔβγουν στὴν ἔρημο κί' ἐκεῖ νὰ λατρεύσουν τὸν Θεό.

Δέν απέκρυψε ὁ Θεός τις δυσκολίες πού θά συναντοῦσαν. Προεῖπε στόν Μωυσῆ ὅτι ὁ φαραώ δέν θά τοὺς ἔκαμνε αὐτὸ πού ζητοῦσαν παρὰ μόνο ἔπειτα ἀπὸ θαυμαστὴ ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ. Τελικὰ βέβαια ἡ ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ θά πραγματοποιοῦνταν καὶ μάλιστα οἱ Ἰσραηλίται δέν θά ἔφευγαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο μὲ ἄδεια χέρια, ἀλλὰ φορτωμένοι μὲ χρυσὰ καὶ ἀσημένια σκεύη πού θά τοὺς ἔδιναν πρόθυμα οἱ Αἰγύπτιοι. Ἔτσι τὰ πλούτη πού εἶχαν ἀποκτήσει οἱ Αἰγύπτιοι μὲ τὸν κόπο καὶ τὸν ιδρώτα τῶν Ἰσραηλιτῶν, θά γύριζαν πίσω σ' ἐκείνους πού ἦταν δίκαιο νὰ τὰ κατέχουν.

Παρ' ὅλες ὁμως αὐτές τις ἐνθαρρυντικὲς προρρήσεις τοῦ Θεοῦ καὶ Μωυσῆς ἐξακολουθοῦσε νὰ διστάζει καὶ νὰ προβάλλη ἀντιρρήσεις. «Κι' ἂν δέν μὲ πιστέψουν καὶ δέν δεχθοῦν τὰ λόγια μου καὶ ποῦνε ὅτι δέν σοῦ φανερώθηκε ὁ Θεός, τί θά τοὺς ἀπαντήσω;» (Ἐξοδ. δ' 1). Ὁ δισταγμὸς αὐτὸς τοῦ Μωυσῆ ἦταν εὐλογος. Γι' αὐτὸ ὁ Θεός τὸν δέχεται καὶ δίνει στόν Μωυσῆ τὴ δύναμη νὰ κἀνη δύο θαύματα, τὰ ὁποῖα θά ἐπανελάμβανε μπροστὰ στοὺς Ἰσραηλίτες καὶ στόν φαραώ, προσθέτοντας ἐν ἀνάγκη κι' ἓνα τρίτο θαῦμα. Ὁ Μωυσῆς κρατοῦσε στὰ χέρια τοῦ ἓνα ραβδί. Ὁ Θεός τὸν διέταξε νὰ πετάξῃ τὸ ραβδί στὴ γῆ κι' ὅταν ὁ Μωυσῆς τὸ ἔκανε αὐτό, τὸ ραβδί ἔγινε φίδι. Ὁ Μωυσῆς φοβισμένος ἔτρεξε νὰ φύγῃς ὁ Θεός ὁμως τὸν διέταξε νὰ πιάσῃ τὸ φίδι ἀπὸ τὴν οὐρά, κι' ἀμέσως τὸ φίδι στὰ χέρια τοῦ Μωυσῆ ξανάγινε ραβδί. Ἔπειτα ὁ Θεός τοῦ εἶπε νὰ βάλῃ τὸ χέρι τοῦ στόν κόρφο τοῦ ὁ Μωυσῆς ὑπήκουσε, κι' ὅταν τὸ ξανάβγαλε, τὸ χέρι τοῦ ἦταν λεπρὸ, κάτασπρο ἀπὸ τὴ λέπρα. Μὲ νέα διαταγὴ τοῦ Θεοῦ ὁ Μωυσῆς ξανάβαλε τὸ λεπρὸ χέρι στόν κόρφο τοῦ καὶ τὸ ἔβγαλε ὑγιές. «Αὐτὰ τὰ θαύματα -τοῦ εἶπε ὁ Θεός- θά τὰ κἀνης μπροστὰ στοὺς Ἰσραηλίτες. Κι' ἂν δέν σὲ πιστέψουν, θά πάρῃς νερὸ ἀπὸ τὸ ποτάμι καὶ θά τὸ ρίξῃς στὴ γῆ, κι' αὐτὸ θά γίνῃ αἷμα» (Ἐξοδ. δ' 9).

Ὁ Μωυσῆς ὁμως ἐπιμένει στὶς ἀντιρρήσεις τοῦ. Προφασίζεται τώρα ὅτι εἶναι «ισχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος» (Ἐξοδ. δ' 16), ὅτι δηλαδὴ εἶναι ἀδύνατος στὴ φωνὴ καὶ δύσκολος στὴν ὁμιλία, ἐνῶ ἡ ἀποστολὴ αὐτὴ ἀπαιτεῖ στόμα εὐγλωττο καὶ φωνὴ ἐπιβλητικὴ. Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεός ἐπιμένει: «Πήγαινε -του λέει- καὶ ἐγὼ θά ἀνοίξω τὸ στόμα σοῦ καὶ θά σὲ διδάξω αὐτὰ πού πρέπει νὰ πῆς» (Ἐξοδ. δ' 12). Κάτι παρόμοιο εἶπε ἀργότερα καὶ ὁ Κύριος στοὺς μαθητὰς τοῦ: «Εγὼ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν, ἣ οὐ δυνήσονται ἀντειπεῖν οὐδὲ ἀντιστῆναι πάντες οἱ ἀντικείμενοι ὑμῖν» (Λουκ. καὶ 15). Ὅταν ὁ Θεός μᾶς καλῇ νὰ ὑπερασπισθοῦμε τὴν πίστη μᾶς, ἄς μὴ φοβόμαστε κι' ἄς μὴ δειλιάζουμε. Ἐκεῖνος θά μᾶς φωτίσῃ καὶ θά μᾶς καθοδηγήσῃ τί νὰ ποῦμε. Καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ θά νικῆσῃ καὶ θά ἀποστομώσῃ τοὺς ἀντιπάλους.

Ἔπειτα ἀπ' ὅλες αὐτές τις διαβεβαιώσεις τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ θαύματα θά ἔπρεπε ὁ Μωυσῆς νὰ πεισθῆ καὶ νὰ ὑποχωρήσῃ. Ἐν τούτοις ὁμως ἐπιμένει καὶ παρακαλεῖ τώρα καθαρὰ τὸν Θεὸ νὰ ἀναθέσῃ τὴ μεγάλη αὐτὴ ἀποστολὴ σὲ ἄλλον ἰκανώτερο. Ἐκεῖνο βέβαια πού τὸν ἔκανε νὰ ἀντιλέγῃ, ἦταν ἡ μεγάλη ταπείνωσις τοῦ ἔφτανε ὁμως σὲ κάποια ὑπερβολῆς καταντοῦσε σὲ ολιγοπιστία καὶ δυσπιστία στόν ἴδιο τὸν Θεό. Ἀφοῦ ὁ Θεός τὸν καλοῦσε καὶ μάλιστα τοῦ ἔδινε καὶ δείγματα τῆς δυνάμεως τοῦ, ἔπρεπε νὰ ὑπακούσῃ. Μὴ ὑπακούοντας ἀμάρτανε. Γι' αὐτὸ τώρα ὁ Θεός τοῦ ἀπάντησε μὲ αὐστηρότητα. «Ὁ ἀδελφός σοῦ ὁ Ἄαρὼν -λέει ὁ Θεός- εἶναι ἰκανὸς νὰ ὁμιλῇ. Αὐτὸς λοιπὸν θά ὁμιλῇ γιὰ λογαριασμὸ σοῦ. Τώρα πού θά πηγαίνῃς στὴν Αἴγυπτο, θά βγῆ νὰ σὲ συναντήσῃ καὶ θά χαρῆ γιὰ τὴ συνάντησή σου. Ἐσὺ θά τοῦ μεταφέρῃς τὶς ἐντολὰς μου κι' ἐγὼ θά ἀνοίξω καὶ τὸ δικό σοῦ στόμα καὶ τὸ δικό τοῦ, ὥστε νὰ ὁμιλήτε πάντα ὀρθὰ καὶ ἐπιτυχημένα» (Ἐξοδ. δ' 10-16).

Ἔτσι τώρα οἱ δύο ἀδελφοὶ καλοῦνταν νὰ συνεργασθοῦν γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν Ἰσραηλιτῶν, προσφέροντας ὁ καθένας τὶς ἰκανότητες τοῦ: ὁ Μωυσῆς τὴ σοφία καὶ τὴν πείρα τοῦ καὶ τὶς ἀποκαλύψεις τοῦ Θεοῦ καὶ Ἄαρὼν τὴν εὐγλωττία τοῦ. Ἡ συνεργασία αὐτὴ θά ἔδινε καὶ στοὺς δύο τὴν εὐκαιρία νὰ ταπεινώνονται καὶ νὰ θυμοῦνται ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι πάντα ἀδύνατος καὶ ἔχει

ανάγκη τοῦ πλησίον τοῦ. Αυτό ἄς εἶναι τὸ τελευταῖο δίδαγμα ἀπὸ τῆ σημερινῆ μᾶς ὁμιλία: νὰ μὴ θεωροῦμε ποτέ τοὺς ἑαυτοὺς μᾶς αὐτάρκεις, ἀλλὰ νὰ καταφεύγουμε μὲ ταπεινώση καὶ σὶς ἱκανότητες τῶν ἄλλων. Ὁ Θεὸς μοιράζει τὰ χαρίσματα τοῦ ἔτσι, ὥστε νὰ συμπληρώνουμε καὶ νὰ βοηθοῦμε ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Ἄς προσφέρουμε λοιπὸν πρόθυμα τὶς ὑπηρεσίες μᾶς καὶ τῆ βοήθειά μᾶς στοὺς ἀδελφούς μᾶς, χωρὶς νὰ ἐπαιρόμαστε γιὰ τὶς ἱκανότητες μᾶς κι' ἄς ζητοῦμε τὴ συμπαράσταση τῶν ἄλλων ἐκεῖ πού ἐμεῖς δὲν τὰ καταφέρνουμε, χωρὶς νὰ τὸ θεωροῦμε αὐτὸ ὑποτιμητικό. Ἡ ταπεινὴ αὐτὴ συνεργασία θὰ ἔχη τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ καρποὶ τῆς θὰ εἶναι πλούσιοι καὶ εὐεργετικοί.

2/11/1992

29 Πρῶτες ἐνέργειες τοῦ Μωυσῆ.

(Ἐξοδ. δ' 18 - ς' 9).

Μετά τὴ θαυμαστὴ ἐμφάνιση τοῦ Θεοῦ στὸ ὄρος Χωρήβ ὁ Μωυσῆς, ἀφήνοντας κατὰ μέρος ὅλες τὶς ἀντιρρήσεις καὶ τοὺς δισταγμούς τοῦ, δέχθηκε τὴν ἐντολή τοῦ Θεοῦ καὶ ἀποφάσισε νὰ ἀναχωρήσῃ ἀμέσως γιὰ τὴν Αἴγυπτο. Ἐπέστρεψε πρῶτα στὸ σπίτι τοῦ πεθεροῦ τοῦ, πού φαίνεται νὰ ἦταν ἀρκετὰ μακριὰ ἀπὸ τὸ Χωρήβ. Δὲν φαίνεται νὰ διηγήθηκε λεπτομερῶς στὸν Ἰοθὼρ ὅσα εἶδε καὶ ἄκουσε στὸ Χωρήβ, γιὰτὶ δὲν θεωροῦσε σωστὸ νὰ καυχᾶται καὶ νὰ ἐπιδεικνύεται γιὰ τὸ ἔλεος πού τοῦ ἔδειξε ὁ Θεός, γιὰ τὰ θαυμάσια πού ἀξιώθηκε νὰ ἰδῆ, γιὰ τὴ μεγάλη ἀποστολὴ πού τοῦ ἀνέθεσε ὁ Θεός. Οἱ ταπεινὲς ψυχὲς δὲν ὑπερηφανεύονται καὶ δὲν καυχῶνται γιὰ τὰ μεγαλεῖα πού κάνει σ' αὐτὲς ὁ Θεός. Ὁ Μωυσῆς λοιπὸν ἀπλῶς ἀνεκοίνωσε στὸν πεθερό τοῦ ὅτι ἀποφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ στὴν Αἴγυπτο, γιὰ νὰ ἐπισκεφθῆ τοὺς οἰκείους τοῦ. Καὶ ὁ Ἰοθὼρ, πού ἦταν συνετὸς καὶ καλοκάγαθος, δὲν ἔφερε καμιὰ ἀντίρρηση, μολοντί θὰ ἀποχωριζόταν τὴν κόρη τοῦ καὶ τὰ ἐγγόνια τοῦ. Ξεκίνησε λοιπὸν ὁ Μωυσῆς παίρνοντας μαζί τοῦ τὴ γυναῖκα τοῦ Σεπφώρα καὶ τοὺς δύο γιούς τοῦ, τὸν Γηρσάμ καὶ τὸν Ελιέζερ. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἡ οἰκογένεια τοῦ δὲν τὸν ἀκολούθησε ὡς τὴν Αἴγυπτο, γιὰτὶ ἀργότερα, ὅταν πλέον οἱ Ἰσραηλίται εἶχαν φύγει ἀπὸ κει καὶ στὴν πορεία τοὺς πέρασαν ἀπὸ τὴ Μαδιάμ, τότε -κατὰ τὴ διήγησι τῆς Γραφῆς- ὁ Μωυσῆς συνάντησε καὶ παρέλαβε τὴν οἰκογένεια τοῦ (Ἐξοδ. ιη' 2-5). Πιθανώτατα λοιπὸν ἡ Σεπφώρα μὲ τὰ παιδιά ἐπέστρεψε στὸν πατέρα τῆς, κι' ἔτσι ὁ Μωυσῆς ἔφυγε γιὰ τὸ μεγάλο καὶ δύσκολο ἔργο τοῦ ἀπερίσπαστος ἀπὸ τὶς οἰκογενειακὲς ὑποχρεώσεις.

Ἐν τῷ μεταξύ εἶχε μεσολαβήσῃ, ὅπως εἶδαμε, ὁ θάνατος τοῦ φαραῶ Ραμσή καὶ ἡ διαδοχὴ τοῦ ἀπὸ τὸν Μερνεφθά. Ὁ Μωυσῆς μᾶλλον δὲν εἶχε πληροφορηθῆ τὸ γεγονὸς αὐτό. Τοῦ τὸ ἐγνωστοποίησε ὅμως ὁ Θεός, μιλώντας τοῦ γιὰ δεύτερη φορὰ καὶ λέγοντας: «Πήγαινε ἄφοβα στὴν Αἴγυπτο, γιὰτὶ ἔχουν πεθάνει ἐκεῖνοι πού ζητοῦσαν νὰ σὲ σκοτώσουν» (Ἐξοδ. δ' 19). Ἐτσι ὁ Θεός ἔδινε θάρρος καὶ ἐνίσχυση στὸν Μωυσῆ γιὰ τὸ ἔργο πού ἀνελάμβανε. Ὅταν ἐμεῖς κάνουμε τὸ πρῶτο βῆμα, γιὰ νὰ ἀρέσουμε στὸν Θεό, ὁ Θεός μᾶς ἐνισχύει, γιὰ νὰ κάνουμε τὰ ἐπόμενα βήματα. Μόνον μᾶς δὲν μποροῦμε νὰ κάνουμε τίποτε ἀλλὰ καὶ χωρὶς τὴ δικὴ μᾶς συγκατάθεση καὶ προσπάθεια δὲν γίνεται τίποτε. Τὸ ἔργο τῆς σωτηρίας μᾶς τὸ ἀρχίζει καὶ τὸ τελειώνει ὁ Θεός κάτι ὅμως μποροῦμε καὶ ὀφείλουμε νὰ προσφέρουμε κι' ἐμεῖς. Ἄν δὲν τὸ προσφέρουμε, δὲν θὰ εἶναι δίκαιο νὰ μᾶς δώσῃ ὁ Θεός τὴ χάρι τοῦ. Ὅσο ὅμως ἐμεῖς κάνουμε ἐκεῖνο πού ἐξαρτᾶται ἀπὸ μᾶς, τόσο καὶ ὁ Θεός προσθέτει τὴ χάρι καὶ τὴ βοήθειά τοῦ.

Καὶ ἄλλες ὅμως ὁδηγίες ἔδωσε ὁ Θεός στὸν Μωυσῆ: «Θὰ ἐμφανισθῆς -τοῦ εἶπε- στὸν φαραῶ καὶ θὰ κάνῃς τὰ θαύματα πού σοῦ ἔδωσα τὴ δύναμι νὰ τελῆς. Καὶ θὰ τοῦ πῆς: "Αὐτὰ λέει ὁ Κύριος ὁ Ἰσραὴλ εἶναι ὁ πρωτότοκος γιός μου σὲ διατάσσω λοιπὸν ἄφησε τὸν λαὸ μου ἐλεύθερο νὰ μὲ

λατρεύση. Καί πρόσεξε: ἄν δέν τοὺς ἀφήσης, ἐγὼ θὰ σκοτώσω τὸν πρωτότοκο γιό σοῦ» (Ἐξοδ. δ' 21-23). Προεῖπε ἀκόμη ὁ Θεὸς στὸν Μωυσῆ καὶ τὴν ἀντίδραση τοῦ φαραῶ: «Εγὼ δὲ σκληρύνω τὴν καρδίαν αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἐξαποστείλῃ τὸν λαόν» (Ἐξοδ. δ' 21). Ἐγὼ θὰ σκληρύνω τὴν καρδιά τοῦ φαραῶ, καὶ δέν θὰ ἀφήσῃ ἀμέσως ἐλεύθερο τὸν λαό. Σκληρύνει λοιπὸν ὁ Θεὸς τοὺς ἀνθρώπους καὶ τοὺς κάνει κακοὺς καὶ ἀμετανοήτους; Ἀσφαλῶς ὄχι. Ὁ Θεὸς θέλει νὰ εἶναι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καλοὶ καὶ ἀγαθοί, ὅπως εἶναι ὁ ἴδιος. Ἐπηρεάζει λοιπὸν τὶς καρδιές τῶν ἀνθρώπων σύμφωνα μὲ τὴ διάθεση ποὺ ἔχουν. Στὶς καλοπροαίρετες καρδιές δίνει τὸν φωτισμὸ καὶ τὴ χάρι τοῦ, γιὰ νὰ φωτισθοῦν καὶ νὰ προοδεύσουν. Ἀπὸ τὶς κακὲς ὅμως καὶ διεστραμμένες, ποὺ ξέρει ὅτι δέν πρόκειται νὰ μετανοήσουν, ἀφαιρεῖ τὴ χάρι τοῦ, καὶ τότε ἐκεῖνες γίνονται σκληρότερες καὶ χειρότερες ἀπ' ὅ,τι ἦταν. Τέτοια ἦταν ἡ καρδιά τοῦ φαραῶ, σκληρὴ καὶ διεστραμμένη. Δέν τὸν ἀδίκησε λοιπὸν ὁ Θεός. Τὸν ἐσκήρυνε, γιατί ἦταν δίκαιο νὰ σκληρυνθῆ καὶ νὰ τιμωρηθῆ ὅπως τοῦ ἄξιζε.

Ἄς προσέξουμε ἀκόμη πὼς χαρακτηρίζει ὁ Θεὸς τὸν λαό τοῦ: «Υἱὸς πρωτότοκος μοῦ Ἰσραὴλ» (Ἐξοδ. δ' 22). Μὲ τὴν ἔκφραση αὐτὴ ἠθέλε νὰ δείξῃ τὴ μεγάλη ἀγάπη τοῦ πρὸς τὸν λαό τοῦ. Ὅπως ἓνας πατέρας ἀγαπᾷ ἰδιαίτερα τὸ πρωτότοκο παιδί τοῦ, ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς ἀγαποῦσε τὸν λαό τοῦ καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ αὐτὴ τὴν ἔδειξε μὲ πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους παρά τὴν ἀχαριστία καὶ σκληρότητα ποὺ ἔδειχνε συχνὰ ὁ λαὸς ἐκεῖνος. Ἄν ὅμως ὁ Θεὸς ἀγαποῦσε τόσο τὸν παλαιὸ Ἰσραὴλ, πολὺ περισσότερο ἀγαπᾷ τὸν νέο Ἰσραὴλ, τὴν Ἐκκλησία τοῦ, τοὺς πιστοὺς τοῦ, σ' ὅποιο ἔθνος κι' ἄν ἀνήκουν. Αὐτοὶ ἀποτελοῦν τώρα τὸν πρωτότοκο λαό τοῦ καὶ πρὸς αὐτοὺς δείχνει ὅλη τὴν ἀγάπη τοῦ, δίνοντας τοὺς τὶς εὐκαιρίες καὶ τὰ μέσα, γιὰ νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὴ σκλαβιά τῆς νοητῆς Αἰγύπτου, τῆς ἀμαρτίας, καὶ νὰ ὀδηγηθοῦν στὴν ἀληθινὴ ἐλευθερία, «εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. ἡ' 21).

Στὴν πρώτη τοῦ ἐμφάνισι ὁ Θεός, ἀπαντώντας στὶς προφάσεις τοῦ Μωυσῆ ὅτι εἶναι ισχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος, τοῦ εἶπε ὅτι θὰ εἶχε βοηθό τὸν ἀδελφό τοῦ τὸν Ἀαρών, καὶ μάλιστα ὅτι ὁ Ἀαρών θὰ ἐρχόταν νὰ τὸν συναντήσῃ, καθὼς αὐτὸς θὰ ἐβάδιζε πρὸς τὴν Αἴγυπτο. Καὶ πράγματι ὁ Θεὸς μίλησε καὶ στὸν Ἀαρών καὶ τοῦ παρήγγειλε νὰ βγῆ στὴν ἔρημο, γιὰ νὰ συναντήσῃ τὸν Μωυσῆ. Καὶ ὁ Ἀαρών ὑπήκουσε. Ἀσφαλῶς ὁ Θεὸς θὰ τοῦ ἔδειχνε τὸν δρόμο ποὺ ἔπρεπε νὰ ἀκολουθήσῃ. Ἡ συνάντησις τῶν δύο ἀδελφῶν ἔγινε «ἐν τῷ ὄρει τοῦ Θεοῦ», (Ἐξοδ. δ' 27), δηλαδὴ στὸ ὄρος Χωρήβ, ἐκεῖ ποὺ ὁ Θεὸς εἶχε ἐμφανισθῆ στὸν Μωυσῆ μὲ τὸ ὄραμα τῆς βάτου. Ἡ συνάντησις ἦταν συγκινητικὴ. Οἱ δύο ἀδελφοὶ «κατεφίλησαν ἀλλήλους» (Ἐξοδ. δ' 27). Σαράντα χρόνια εἶχαν νὰ ἰδωθοῦν! Ὁ Μωυσῆς διηγήθηκε στὸν ἀδελφό τοῦ ὅλα, ὅσα τοῦ εἶχε παραγγεῖλει ὁ Θεός, καὶ οἱ δύο ἀδελφοί, συνεννοημένοι ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμὴ, βαδίζουν πρὸς τὴν Αἴγυπτο. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ αὐτὴ ἀρχίζει ἡ συνεργασία τοὺς γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ μιὰ συνεργασία ποὺ θὰ συνεχισθῆ σὲ ὅλη τοὺς τὴ ζωὴ.

Ἡ ἀδελφικὴ αὐτὴ συνεργασία πρέπει νὰ ἀποτελῆ παράδειγμα γιὰ τὶς σχέσεις τῶν ἀδελφῶν μεταξύ τοὺς. Δυστυχῶς δέν συναντοῦμε πάντα τὴν ἀγάπη αὐτὴ καὶ συνεργασία μεταξύ τῶν ἀδελφῶν, ἀλλὰ ἀντίθετα βλέπουμε νὰ κυριαρχῇ ὁ ἐγωισμὸς, ἡ ἔχθρα καὶ τὸ μίσος, ποὺ δημιουργοῦν ἀνάμεσα τοὺς τέτοιο χάσμα, ὥστε τ' ἀδέλφια νὰ μὴ μιλοῦνται μεταξύ τοὺς. Κατάστασις ἀπαράδεκτη, ἀντιχριστιανικὴ. Ἄς μᾶς παραδειγματίσῃ λοιπὸν ἡ ἀδελφικὴ ἀγάπη καὶ συνεργασία τοῦ Μωυσῆ καὶ τοῦ Ἀαρών καὶ ἄς συμπεριφερόμαστε ἔτσι, ὥστε αὐτὴ νὰ ἐπικρατῇ πάντα στὶς σχέσεις μὲ τοὺς ἀδελφούς μᾶς. Τότε θὰ πραγματοποιηθῆ ὁ λόγος τοῦ ψαλμοῦ «Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνὸν ἄλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφούς ἐπὶ τὸ αὐτό;» (Ψαλμ. ρλβ' 1). Τί ὠραιότερο καὶ τερπνότερο ὑπάρχει ἀπὸ τὸ νὰ κατοικοῦν μαζὶ τ' ἀδέλφια, ἀγαπημένα καὶ μονοιασμένα;

Πρώτη ενέργεια τῶν δύο ἀδελφῶν ἦταν νὰ συγκαλέσουν τὴ γερουσία, τοὺς προεστούς τῶν Ἰσραηλιτῶν. Σ' αὐτοὺς καί σὲ ὄσους ἀπὸ τὸν λαὸ βρέθηκαν ἐκεῖ, μίλησε ὁ Ἀαρὼν γιὰ τὴν ἀποστολὴ πού εἶχε ἀναθέσει ὁ Θεὸς στὸν Μωυσῆ. Ἐπειτα σηκώθηκε ὁ Μωυσῆς καὶ ἔκανε μπροστὰ τοὺς τὰ θαύματα πού τοῦ εἶχε παραγγεῖλει ὁ Θεός. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν εὐχάριστο. Ὁ λαός, μολονότι ἦταν φοβισμένος ἀπὸ τὴν τυραννία τοῦ φαραῶ καὶ τῶν Αἰγυπτίων, ἄκουσε τὰ λόγια τοῦ Ἀαρὼν καί, βλέποντας τὰ θαύματα πού ἔκανε ὁ Μωυσῆς, πίστεψε ὅτι πράγματι ἦταν ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι εἶχε ἔλθει ἡ ποθητὴ ὥρα τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν καὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ. «Κύψας δὲ ὁ λαὸς προσεκύνησε» (Ἐξοδ. δ' 31). Μὲ εὐγνωμοσύνη πολλὴ ἔσκυψαν ὅλοι καὶ προσκύνησαν, γιὰ νὰ εὐχαριστήσουν τὸν Θεό, πού ἐπισκέφθηκε τὸν λαὸ τοῦ.

Ἀφοῦ ἔτσι ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν ἔγιναν δεκτοὶ ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες καὶ ἀναγνωρίσθηκαν ὡς ἀρχηγοὶ σταλμένοι ἀπὸ τὸν Θεό, ἔπρεπε τώρα νὰ παρουσιαθοῦν στὸν φαραῶ. Πράγματι ἐμφανίσθηκαν στὸν φαραῶ καὶ τοῦ μίλησαν μὲ γλώσσα ευλαβικὴ ἀλλὰ καὶ σταθερὴ: «Τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ: ἐξαπόστειλον τὸν λαόν μου, ἵνα μοι εορτάσωσιν ἐν τῇ ἐρήμῳ» (Ἐξοδ. ἐ' 1). Μιλοῦν δηλαδὴ ἐξ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ ἐκείνου, τὸν ὁποῖο ὁ φαραῶ ἀγνοοῦσε καὶ τὸν ὁποῖο μόνο οἱ Ἰσραηλίται γνώριζαν καὶ λάτρευαν, καὶ τοῦ μεταφέρουν τὴν παραγγελία τοῦ: «Ἄφησε τὸν λαὸ μου νὰ βγῆ στὴν ἔρημο, γιὰ νὰ μὲ λατρεύσῃ». Ὁ Ἡ ἀπάντησης τοῦ φαραῶ στὸ αἴτημα αὐτὸ ἦταν ἀσεβῆς καὶ βλάσφημη. «Ποιὸς εἶναι -εἶπε- ὁ Θεὸς αὐτός, στὸν ὁποῖο πρέπει νὰ ὑπακούσω καὶ νὰ ἀφήσω ἐλευθέρους τοὺς Ἰσραηλίτες; Οὔτε τὸν Κύριο αὐτὸν γνωρίζω οὔτε τοὺς Ἰσραηλίτες ἀφήνω νὰ φύγουν» (Ἐξοδ. ἐ' 2). Μιὰ τέτοια ἀπάντησι ἔπρεπε νὰ περιμένουν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ. Γιατὶ ὁ φαραῶ θεωροῦνταν ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους θεὸς καὶ λατρευόταν ὡς θεός. Πίστευε κι' ὁ ἴδιος ὅτι ἦταν θεός. Ποιὸς λοιπὸν ἦταν αὐτός ὁ ἄλλος Θεός, ὁ ἰσχυρότερος τοῦ, πού τολμοῦσε νὰ τοῦ δίνει διαταγές; Ἦταν φυσικὸ λοιπὸν νὰ ἀπαντήσῃ ἔτσι ὁ φαραῶ σύμφωνα μὲ τὶς ἀντιλήψεις τοῦ. Ἄς ἀναρωτηθοῦμε ὅμως: Μήπως κι' ἐμεῖς ἀπαντοῦμε κάποτε σάν τὸν φαραῶ, ὅταν ἀρνούμαστε νὰ ὑπακούσουμε στὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ; Μήπως κι' ἐμεῖς λέμε -ὄχι βέβαια μὲ τὰ λόγια, ἀλλὰ μὲ τὰ ἔργα μᾶς- «Τίς ἐστὶν οὗ εἰσακούσομαι;» (Ἐξοδ. ἐ' 2). Ποιὸς εἶναι αὐτός, στὸν ὁποῖο πρέπει νὰ ὑπακούσουμε καὶ στὸ θέλημα τοῦ νὰ ὑποτάξουμε τὸ δικό μᾶς; Ἄν ἀναγνωρίζουμε τὸν Θεὸ ὡς Κύριο καὶ ἐξουσιαστή μᾶς, τί φυσικώτερο καὶ λογικώτερο ἀπὸ τὸ νὰ δεχόμαστε χωρὶς ἀντιρρήσεις τὰ προστάγματα τοῦ;

Ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν, παρά τὴν ἄρνηση τοῦ φαραῶ, ξαναμιλοῦν καὶ ἐπαναλαμβάνουν τὸ αἴτημα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ λαοῦ. Ὁ φαραῶ ὅμως σκληρύνεται ἀκόμη περισσότερο καὶ τοὺς ἐπιπλήττει αὐστηρὰ, κατηγορώντας τοὺς ὅτι τάχα ξεσηκώνουν τοὺς Ἰσραηλίτες καὶ τοὺς παρακινοῦν σὲ ἀποστασία καὶ ὀκνηρία. «Ἀπέλθατε ἕκαστος ὑμῶν εἰς τὰ ἔργα αὐτοῦ» (Ἐξοδ. ἐ' 4). Ἔτσι τελείωσε ἡ πρώτη ἐκείνη ἀκρόασις. Ὁ φαραῶ ἔδειξε τὴ δύναμη τοῦ καὶ νόμισε ὅτι ἐπέβαλε τὴ θέλησή τοῦ στοὺς Ἰσραηλίτες καὶ στὸν Θεὸ τοὺς ἀλλὰ τὰ πράγματα θὰ τοῦ δείξουν ὅτι δὲν μπορεῖ νὰ τὰ βάζῃ κανεὶς μὲ τὸν Θεὸ ἀτιμώρητα. Διότι εἶναι «φοβερόν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος» (Ἐβρ. ι' 31).

Ὁ φαραῶ δὲν περιωρίσθηκε στὴ σκληρὴ καὶ ἀρνητικὴ ἀπάντησι πρὸς τὸν Μωυσῆ καὶ τὸν Ἀαρὼν, ἀλλὰ προχώρησε καὶ σὲ μέτρα πού ἔκαναν πιὸ σκληρὴ τὴν καταπίεσι τῶν Ἑβραίων. Κάλεσε τοὺς ἐπιστάτες τῶν καταναγκαστικῶν ἔργων καὶ τοὺς γραμματεῖς πού κατέγραφαν τὴν ἐργασία τοῦ καθενός, καὶ τοὺς παρήγγειλε νὰ μὴ δίνουν πιά στοὺς Ἑβραίους τὸ ἄχυρο πού ἦταν ἀπαραίτητο γιὰ τὴν κατασκευὴ τῶν πλιθίων, ὅπως γινόταν μέχρι τώρα, ἀλλὰ νὰ πηγαίνουν μόνοι τοὺς οἱ Ἑβραῖοι νὰ μαζεύουν ἀπὸ τὰ χωράφια τὸ ἀναγκαῖο ἄχυρο, χωρὶς ὅμως νὰ μειωθῇ ἡ παραγωγὴ τοῦς. Ἐπρεπε δηλαδὴ τώρα οἱ Ἑβραῖοι νὰ ἐργάζονται πιὸ πολύ, γιὰ νὰ μαζεύουν τὸ ἄχυρο καὶ νὰ παραδίδουν τὴν ἴδια ποσότητα πλιθίων πού ἔδιναν καὶ πρὶν. Εἶπε μάλιστα χαρακτηριστικὰ ὁ φαραῶ: «Νὰ γίνουν

πιό βαρεία τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, γιὰ νὰ ἀσχολοῦνται μὲ αὐτὰ καὶ ὄχι μὲ κούφια λόγια» (Ἐξοδ. ἔ' 9). Αφοῦ δηλαδή ζητοῦν νὰ πᾶνε νὰ γιορτάσουν, τοὺς μένει ἐλεύθερος χρόνος ἄς δουλεύουν λοιπὸν περισσότερο, γιὰ νὰ μὴν ἔχουν καιρὸ νὰ ἀσχολοῦνται μὲ μάταια καὶ ἄσκοπα πράγματα.

Οἱ ἐπιστάται καὶ οἱ γραμματεῖς μετέφεραν στὸν λαὸ τὴ διαταγὴ τοῦ φαραώ. Οἱ Ἑβραῖοι σκορπίστηκαν σ' ὅλη τὴ χώρα, γιὰ νὰ μαζέψουν ἄχυρο: κι' ὅταν ἡ ἐργασία ποὺ παρέδωσαν βρέθηκε λειψή, οἱ γραμματεῖς, ποὺ ἦταν κι' αὐτοὶ Ἑβραῖοι, τιμωρήθηκαν μὲ μαστίγωσι. Παραπονέθηκαν γι' αὐτὸ στὸν φαραώ, νομίζοντας ὅτι θὰ 'βρουν τὸ δίκιο τοὺς: ἡ ἀπάντησις ὅμως τοῦ φαραώ ἦταν πάλι σκληρὴ: «Δὲν ἐργάζεσθε εἶστε τεμπέληδες γι' αὐτὸ λέτε: ἄς πᾶμε νὰ θυσιάσουμε στὸν Θεὸ μᾶς. Πηγαίνετε λοιπὸν ἀμέσως νὰ δουλέψετε. Ἄχυρο δὲν θὰ σᾶς δίνεται καὶ τὴν ωρισμένη ποσότητα τῶν πλιθιῶν εἶστε ὑποχρεωμένοι νὰ τὴν παραδώσετε» (Ἐξοδ. ἔ' 17-18). Ἄντι λοιπὸν νὰ 'βρουν ἀνακούφιση καὶ ἐλευθερία οἱ Ἰσραηλίται, ἔπесαν σὲ σκληρότερη καταπίεση. Ἔτσι συνηθίζει νὰ κάνη πολλὰ φορὲς ὁ Θεός. Ὅταν δηλαδὴ πρόκηται νὰ δώσῃ λύση στὰ δεινὰ ἐνὸς ἀνθρώπου ἢ ἐνὸς λαοῦ, ἀφήνει νὰ ἐπιδεινωθῇ ἡ κατάστασις τοῦ, γιὰ νὰ φανῇ πιὸ καθαρὰ σὲ λίγο ἢ παντοδύναμη ἐπέμβασις τοῦ καὶ νὰ εἶναι πιὸ μεγάλη ἢ χαρὰ τῆς λυτρώσεως. Αὐτὸ συνέβη τότε καὶ μὲ τοὺς Ἰσραηλίτες. Οἱ γραμματεῖς τοὺς ὅμως, μὴ μπορώντας νὰ μαντέψουν καὶ νὰ κατανοήσουν τὰ πάνσοφα σχέδια τοῦ Θεοῦ, ξέσπασαν σὲ πικρὰ παράπονα ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ καὶ τοῦ Ἀαρών, ποὺ τοὺς περιμέναν, γιὰ νὰ μάθουν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐνεργειῶν τούτων. Ἄντι γιὰ ἄλλη ἀπάντησις δέχθηκαν τὰ παράπονα τούτων: «Ὁ Θεὸς νὰ ἰδῇ καὶ νὰ κρίνη, γιατί μὲ τίς ἐνέργειες σᾶς μᾶς κάνατε πιὸ μισητοὺς στὸν φαραώ καὶ στοὺς αὐλικούς τοῦ καὶ τοῦ δώσατε σπαθί, γιὰ νὰ μᾶς σκοτώσῃ» (Ἐξοδ. ἔ' 21).

Ἄδικα ἦταν ἀσφαλῶς τὰ παράπονα τῶν γραμματέων. Ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἀαρών εἶχαν ἐνεργήσει κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ τὴ συγκατάθεσι τῆς γερουσίας τῶν Ἰσραηλιτῶν. Κι' ἀκόμη πρῶτοι αὐτοὶ εἶχαν παρουσιασθῆ στὸν φαραώ μὲ κίνδυνο τῆς ζωῆς τούτων. Δὲν ἔπρεπε λοιπὸν νὰ παραπονοῦνται ἐναντίον τούτων οἱ Ἰσραηλίται. Ἄλλωστε εἶχαν ἰδῆ καὶ θαύματα, ποὺ ἦταν ἀρκετά, γιὰ νὰ πιστέψουν στὴν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ καὶ στὴ θεία ἀποστολὴ τοῦ Μωυσῆ. Γι' αὐτὸ καὶ ἦταν ἐπόμενο νὰ νοιώσῃ μεγάλη πικρία ὁ Μωυσῆς ἀπὸ τὰ παράπονα τῶν Ἑβραίων. Νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ κινδυνεύῃ γιὰ τὴ σωτηρία τούτων, καὶ νὰ ἀκούῃ τέτοια πικρὰ καὶ σκληρὰ λόγια! Ὅποιοσδήποτε ἄλλος στὴ θέση τοῦ θὰ ἀγανακτοῦσε καὶ θὰ ἀπελπίζοταν. Τί κάνει ὅμως ὁ Μωυσῆς; Καταφεύγει στὸν Θεὸ καὶ τοῦ ἀνοίγει τὴν καρδιά τοῦ. «Σὲ παρακαλῶ, Κύριε», τοῦ λέει, «γιατί πρόσθετες κι' ἄλλες κακοπάθειες στὸν λαὸ σοῦ; Καὶ γιατί μ' ἔστειλες στὸν φαραώ; Ἀπὸ τὴν ὥρα ποὺ παρουσιάσθηκα μπροστὰ τοῦ, γιὰ νὰ τοῦ μιλήσω ἐξ ὀνόματος σοῦ, ἄρχισε νὰ βασανίζῃ σκληρότερα τὸν λαὸ σοῦ, ἐνῶ περιμέναμε νὰ τὸν λυτρώσῃς» (Ἐξοδ. ἔ' 22-23).

Παραπονεῖται λοιπὸν καὶ ὁ Μωυσῆς στὸν Θεό, ἀλλὰ τὸ παράπονο τοῦ εἶναι ευλαβικὸ καὶ παρακλητικόν. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς τοῦ ἀπαντᾷ μὲ λόγια παρηγορητικὰ καὶ ἐνισχυτικὰ: «Θὰ ἴδῃς -τοῦ λέει- τί θὰ κάνω στὸν φαραώ. Θὰ ἀναγκασθῇ κάτω ἀπὸ τὸ δυνατὸ χέρι μου νὰ ἀφήσῃ ἐλεύθερο τὸν λαόν. Γιατί ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος. Ἐγὼ φανερώθηκα στὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Ἰσαὰκ καὶ τὸν Ἰακώβ καὶ τοὺς ὑποσχέθηκα ὅτι θὰ τοὺς δώσω τὴν χώρα τῶν Χαναναίων, στὴν ὁποία κατοικοῦσαν προσωρινά.

Ἐγὼ τώρα ἄκουσα τοὺς στεναγμούς τῶν Ἰσραηλιτῶν γιὰ τὴν καταπίεσι τῶν Αἰγυπτίων καὶ θυμήθηκα τίς ὑποσχέσεις μου. Πήγαινε λοιπὸν νὰ πῆς στοὺς Ἰσραηλίτες: Ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος ἐγὼ θὰ σᾶς βγάλω ἀπὸ τὴν καταπίεσι τῶν Αἰγυπτίων καὶ θὰ σᾶς γλιτώσω ἀπὸ τὴ σκλαβιά μὲ τὸ δυνατὸ μου χέρι καὶ μὲ τὴ δικαία τιμωρία τῶν Αἰγυπτίων θὰ σᾶς ἔχω ἰδιαιτέρο λαόν μου καὶ θὰ εἶμαι Θεός σᾶς, καὶ θὰ σᾶς ὀδηγήσω στὴν χώρα ποὺ ὑποσχέθηκα μὲ ὄρκον στὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Ἰσαὰκ καὶ τὸν

Ἰακώβ, καὶ θὰ σᾶς τὴ δώσω ὡς κληρονομία. Ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος, καὶ ὅ,τι εἶπα, θὰ γίνῃ» (Ἐξοδ. ς' 1-8). τοῦ

Ἀσφαλῶς θὰ βγῆκε πολὺ ἐνισχυμένος καὶ στερεωμένος ὁ Μωυσῆς ἀπὸ τὰ λόγια αὐτά τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ ὅποιος δέχεται μὲ ἀκλόνητη ἐμπιστοσύνη τὶς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ, ὄχι μόνο δὲν ἀποθαρρύνεται στὶς δυσκολίες, ἀλλὰ καὶ ἐνισχύεται καὶ γίνεται αποφασιστικότερος καὶ δραστηριώτερος. Δὲν συνέβη ὅμως τὸ ἴδιο καὶ μέ τοὺς Ἰσραηλίτες, ὅταν ὁ Μωυσῆς τοὺς ἀνεκοίνωσε τὶς νέες ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ. «Ἐλάλησε δὲ Μωυσῆς οὕτω τοῖς υἱοῦς Ἰσραὴλ, καὶ οὐκ εἰσήκουσαν Μωυσῆ ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας καὶ ἀπὸ τῶν ἔργων τῶν σκληρῶν» (Ἐξοδ. ς' 9). Οἱ κακοπάθειές τοὺς καὶ πρὸ παντὸς ἢ ὀλιγοψυχία τοὺς τοὺς ἔκαναν νὰ μὴ δώσουν προσοχὴ στὰ λόγια τοῦ Μωυσῆ, νὰ μὴν πιστέψουν δηλαδὴ στὰ ἴδια τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. Κι' ἐδῶ βλέπουμε γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ πόσο μεγάλη σημασία ἔχει ἡ ἐμπιστοσύνη στὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. Χωρὶς αὐτὴν ὁ ἄνθρωπος καταποντίζεται στὸ πέλαγος τῆς θλίψεως καὶ τῆς ἀπελπισίας καὶ ὄχι σπάνια καταπτᾶ στὴν πλήρη ἀπιστία. Πιστεύοντας ὅμως στὶς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ ἐνθαρρύνεται καὶ δυναμώνεται, γιατί εἶναι βέβαιος ὅτι πέρα ἀπὸ τὴν ταραχὴ θὰ συναντήσῃ τὴ γαλήνη, πέρα ἀπὸ τὴν τρικυμισμένη θάλασσα θὰ ἴβῃ τὸ ἥσυχο καὶ ἀπάνεμο λιμάνι. Αὐτὴ λοιπὸν τὴν ἐμπιστοσύνη ἃς καλλιεργοῦμε στὶς ψυχές μας, γιὰ νὰ ἔχουμε πάντα θάρρος καὶ δύναμι γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν ποικίλων προβλημάτων καὶ ἀντιξοοτήτων τῆς ζωῆς. Ἄς ἀκοῦμε πάντα τὴ φωνὴ τοῦ Θεοῦ: «Ἐγὼ Κύριος». Ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος, ὁ ἀψευδὴς καὶ παντοδύναμος. Ὅ,τι ὑπόσχομαι, θὰ τὸ πραγματοποιήσω. Καὶ ἔχω τὴ δύναμη νὰ τὸ κάνω.

9/11/1992

30 Οἱ φοβερὲς πληγές.

(Ἐξοδ. ζ' 1 - ' 29).

Ἄφοῦ ὁ Θεὸς παρηγόρησε καὶ ἐνίσχυσε τὸν Μωυσῆ ἐπαναλαμβάνοντας τὶς ὑποσχέσεις τοῦ γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ λαοῦ, τοῦ ἔδωσε ἀμέσως νέα ἐντολὴ νὰ παρουσιασθῇ πάλι στὸν φαραῶ καὶ νὰ τοῦ ζητήσῃ νὰ ἀφήσῃ ἐλεύθερο τὸν λαό. Ὁ Μωυσῆς, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τὴν ἄρνηση τοῦ φαραῶ κατὰ τὴν πρώτη συνάντησή τους, προέβαλε πάλι τοὺς δισταγμούς τοῦ, λέγοντας ὅτι εἶναι ἰσχνόφωνος καὶ βραδύγλωσσος ἀλλὰ καὶ ὁ Θεὸς ἐπέμεινε στὴν ἐντολὴ τοῦ, λέγοντας χαρακτηριστικὰ στὸν Μωυσῆ: «Ἴδου δέδωκά σε θεὸν φαραῶ, καὶ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου ἔσται σοῦ προφήτης» (Ἐξοδ. ζ' 1). Δηλαδή σε στέλνω στὸν φαραῶ σὰν θεό. Σε ἐφοδιάζω μὲ δύναμι καὶ ἐξουσία θεϊκὴ, ὥστε νὰ ὁμιλῆς πρὸς τὸν φαραῶ ἐξ ὀνόματος μοῦ καὶ νὰ ἐνεργῆς σὰν ἀντιπρόσωπος μοῦ. Καί, ὅπως ἐγὼ ὁ Θεὸς ἔχω τοὺς προφήτες μοῦ, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἀποκαλύπτω τὸ θέλημα μοῦ στοὺς ἀνθρώπους, ἔτσι καὶ σὺ θὰ ἔχῃς τὸν προφήτη σοῦ ποὺ θὰ ὁμιλῇ ἐκ μέρους σοῦ καὶ αὐτὸς θὰ εἶναι ὁ ἀδελφός σου ὁ Ἀαρὼν. Γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ ἐπίσης ὁ Θεὸς προειδοποίησε τὸν Μωυσῆ γιὰ τὶς ἀντιρρήσεις καὶ τὴ σκληρότητα ποὺ θὰ συναντοῦσε ἐκ μέρους τοῦ φαραῶ, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς μεγάλες τιμωρίες ποὺ θὰ εὔρισκαν τὸν φαραῶ καὶ τὴν Αἴγυπτο γιὰ τὴν ἀντίστασι τοὺς στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἐπειτα ἀπὸ τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Θεοῦ ὁ Μωυσῆς δὲν ἔφερε πιά καμιὰ ἀντίρρηση. Ὅλοι οἱ δισταγμοὶ τοῦ ὑποχώρησαν. Ἀπὸ τὴ στιγμή αὕτη παρουσιάζεται ἐνισχυμένος καὶ δυναμωμένος, γιὰ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴ μεγάλη ἀποστολὴ τοῦ. Κι' ἐπειδὴ ἀπὸ τώρα ἀκριβῶς ἀρχίζει τὸ μεγάλο ἔργο τοῦ, ἡ Γραφή μᾶς ὑπενθυμίζει ὅτι ὁ Μωυσῆς ἦταν τώρα ὀγδόντα ἐτῶν καὶ ὁ Ἀαρὼν ὀγδόντα τριῶν. Σὲ μιὰ ἡλικία ποὺ συνήθως ὁ ἄνθρωπος θεωρεῖται ἀπόμαχος τῆς ζωῆς καὶ ἀνίκανος γιὰ μεγάλα ἔργα, αὐτοὶ ἀναλαμβάνουν ἓνα τεράστιο καὶ ὑπεράνθρωπο ἔργο, ποὺ θὰ τὸ συνεχίσουν γιὰ

σαράντα χρόνια. Τί μᾶς λέει αυτό; "Ότι ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ εἶναι χρήσιμος ὡς τὰ βαθειὰ γεράματα τοῦ καὶ ὅτι, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἔχη τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, γίνεται ἰκανὸς γιὰ μεγάλα ἔργα, εἴτε νέος εἶναι εἴτε γέρος.

Παρουσιάσθηκαν λοιπὸν καὶ πάλι οἱ δύο ἀδελφοὶ στὸν φαραῶ καὶ τοῦ ἐπανέλαβαν τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν Ἰσραηλιτῶν. "Ὅπως ἦταν φυσικὸ καὶ ἀναμενόμενο, ὁ φαραῶ ἀρνήθηκε ζήτησε μάλιστα κάποιο θαῦμα ἐκ μέρους τῶν, ὄχι βέβαια γιὰ νὰ πεισθῆ, ἀλλὰ ἀντίθετα ἔχοντας τὴν πεποίθηση ὅτι ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν δὲν θὰ ἦταν σὲ θέσι νὰ κάνουν κάτι τέτοιο κι' ἐπομένως θὰ ἀποδεικνυόταν ὅτι ἐνεργοῦσαν ἀπὸ δικὴ τοὺς πρωτοβουλία καὶ ὄχι σὰν ἀπεσταλμένοι τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ τὸ θαῦμα ἔγινε. Ὁ Μωυσῆς ἔδωσε στὸν Ἀαρὼν τὸ ραβδί τοῦ ἐκεῖνος τὸ ἔριξε μπροστὰ στὸν φαραῶ, καὶ τὸ ραβδί ἔγινε φίδι μεγάλο καὶ τρομερό. Βλέποντας τὸ θαῦμα ὁ φαραῶ, ὄχι μόνο δὲν πείσθηκε, ἀλλὰ καὶ προσπάθησε νὰ μειώσῃ τὴ σημασία τοῦ. Κάλεσε ἀμέσως τοὺς μάγους καὶ τοὺς ζήτησε νὰ κάνουν κι' ἐκεῖνοι τὸ ἴδιο. Καὶ πράγματι οἱ μάγοι ἔριξαν κάτω τὰ ραβδιά τοὺς κι' ἐκεῖνα ἔγιναν φίδια, ὅπως καὶ τὸ ραβδί τοῦ Ἀαρὼν. Ἀλλὰ τότε ἔγινε κάτι ἄλλο ἐκπληκτικὸ: τὸ φίδι ποὺ βγήκε ἀπὸ τὸ ραβδί τοῦ Ἀαρὼν κατάπιε τὰ ἄλλα φίδια. Φυσικὰ ὁ φαραῶ οὔτε καὶ τώρα ἄλλαξε γνώμη.

Μᾶς προκαλεῖ βέβαια κάποια ἐντύπωση τὸ ὅτι καὶ οἱ Αἰγύπτιοι μάγοι ἔκαναν τὸ θαῦμα ποὺ ἔκανε ὁ Ἀαρὼν. Ἄς μὴ μᾶς παραξενεύῃ ὅμως αὐτό. Γιατὶ καὶ ὁ σατανὰς ἔχει κάποια δύναμι ἀνώτερη ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη, ὄχι ὅμως ἀνώτερη οὔτε ἴση μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ. Καὶ χρησιμοποιεῖ τὴ δύναμη αὐτὴ ἀποκλειστικὰ γιὰ τὸ κακό. Ἐπιτρέπει βέβαια ὁ Θεὸς στὸν σατανὰ νὰ κἀνῃ κι' αὐτὸς ἐντυπωσιακὰ πράγματα διὰ μέσου τῶν ὀργάνων τοῦ τὸ ἐπιτρέπει ὅμως, γιὰ νὰ ξεσκεπάσῃ τοὺς σκοποὺς καὶ τὶς προθέσεις τοῦ σατανὰ καὶ νὰ δείξῃ τὴν ὑπεροχὴ τῆς δικῆς τοῦ δυνάμεως. Αὐτὸ ἔγινε καὶ μὲ τοὺς μάγους τοῦ φαραῶ. Ἐκαναν ἐκεῖνοι τὰ ραβδιά τοὺς φίδια κι' ἔχασαν καὶ τὰ ραβδιά τοὺς. Ἡ δύναμις τοὺς ἀποδείχθηκε ἀνίσχυρη μπροστὰ στὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ.

Ἄς μὴν ἐντυπωσιαζώμαστε λοιπὸν ἀπὸ μερικὲς ἐκπληκτικὲς ἐνέργειες τῶν διαφόρων ὀργάνων τοῦ σατανὰ, ποὺ δυστυχῶς ἀφθονοῦν καὶ δροῦν στὴν ἐποχὴ μᾶς, κι' ἄς μὴν καταφεύγουμε σ' αὐτὰ σὲ καμιά περίπτωση. Μερικοὶ λένε: Δὲν πῆγα στὸν μάγο ἢ στὸ μέντιουμ ἢ στὴ φλυτζανού, γιὰ νὰ κάνω κακό, ἀλλὰ γιὰ καλὸ: γιὰ νὰ μάθω τὸ μέλλον μοῦ γιὰ νὰ ἀλλάξω τὴν τύχη μοῦ πρὸς τὸ καλύτερο γιὰ νὰ 'βρῶ τὴν υἰεὶα μοῦ: γιὰ νὰ ἀπαλλαγῶ ἀπὸ τὶς μαγικὲς ἐνέργειες ἄλλων γιὰ νὰ βοηθήσω τὸν ἄνδρα μοῦ ἢ τὸ παιδί μοῦ. Ἄς μὴ γελιόμαστε. Δὲν θὰ βροῦμε στὰ πρόσωπα αὐτὰ αὐτὸ ποὺ ζητοῦμε. Γιατὶ ὅλοι αὐτοὶ εἶναι ὄργανα τοῦ σατανὰ καὶ γιὰ λογαριασμὸ τοῦ δουλεύουν, εἴτε συνειδητὰ εἴτε ἀσυνειδητὰ. Μὴν περιμένουμε λοιπὸν νὰ βροῦμε ἀπὸ αὐτοὺς βοήθεια καὶ λύση τῶν προβλημάτων μᾶς. Μόνο ὁ Θεὸς μπορεῖ καὶ θέλει νὰ μᾶς βοηθήσῃ. Αὐτὸς λοιπὸν ἄς εἶναι ἡ ἐλπίδα καὶ τὸ καταφύγιο μᾶς καὶ δὲν θὰ διαψευσθοῦμε.

Ἄφοῦ καὶ ἡ δευτέρη συνάντησης μὲ τὸν φαραῶ δὲν ἔφερε ἀποτέλεσμα, ἦταν πιά καιρὸς νὰ ἐκδηλωθῆ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ μὲ τιμωρίες φοβερὲς ἐναντίον τοῦ φαραῶ καὶ τῆς Αἰγύπτου. Οἱ τιμωρίες αὐτὲς εἶναι οἱ περίφημες πληγὲς τοῦ φαραῶ, χτυπήματα δηλαδὴ δυνατὰ, ποὺ εἶχαν σκοπὸ νὰ τὸν κάνουν νὰ συνέλθῃ καὶ νὰ ὑπακούσῃ στὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Οἱ πληγὲς ἦταν δέκα. Θὰ ἦταν βέβαια λιγώτερες, ἂν ὁ φαραῶ ἄλλαζε ἐγκαίρως γνώμη. Γιατὶ ὁ Θεὸς δὲν τιμωρεῖ, γιὰ νὰ ἐκδικηθῆ, ἀλλὰ γιὰ νὰ σωφρονίσῃ καὶ νὰ διορθώσῃ τὸν ἄνθρωπο. Ὁ φαραῶ ὅμως ἔμεινε σκληρὸς καὶ ἀμετάπειστος, καὶ γι' αὐτὸ δέχθηκε ὀλόκληρο τὸ ποτήρι τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ καὶ μόνο μὲ τὴ δέκατη καὶ φοβερώτερη πληγὴ συντετριμμένος καὶ ταπεινωμένος ἄφησε τὸν ἰσραηλιτικὸ λαὸ νὰ φύγῃ. Ἄς δοῦμε ὅμως μὲ τὴ σειρά τὶς φοβερὲς πληγὲς.

Πρώτη πληγή. Ὁ Ἄαρὼν χτύπησε μέ τὸ θαυματουργὸ ραβδί τοῦ Μωυσῆ τὰ νερά τοῦ ποταμοῦ Νείλου, καὶ ἀμέσως αὐτὰ ἔγιναν αἷμα. Τὸ ἴδιο ἔκανε καὶ στὰ ἄλλα ποτάμια, τὶς λίμνες καὶ ὅλα τὰ νερά τῆς Αἰγύπτου. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν τρομακτικό. Οἱ Αἰγύπτιοι δὲν εἶχαν νερὸ νὰ πιοῦν. Ἄνοιξαν πηγάδια κοντὰ στὸν ποταμό, ἀλλὰ κι' ἐκεῖ δὲν βρῆκαν νερό. Συγχρόνως ψόφησαν ὅλα τὰ ψάρια τοῦ ποταμοῦ καὶ φοβερὴ δυσοσμία ἀπλώθηκε στὴ χώρα. Στερήθηκαν λοιπὸν οἱ Αἰγύπτιοι καὶ νερὸ καὶ τροφή. Ἡ πληγὴ ἦταν συγχρόνως κι' ἓνα χτύπημα στὶς θρησκευτικὲς ἀντιλήψεις τῶν Αἰγυπτίων, ποὺ θεωροῦσαν τὸν Νεῖλο θεό. Ἔβλεπαν τώρα πόσο ἀνίσχυρος ἦταν ὁ θεὸς τοὺς μπροστὰ στὴ δύναμη τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ὁ φαραὼ ζήτησε πάλι τὴ βοήθεια τῶν μάγων. Ὅπου ὅμως χτυποῦσαν ἐκεῖνοι, τὸ νερὸ γινόταν αἷμα, κι' ἔτσι ἡ κατάστασις χειροτέρευε. Ἐπτὰ μέρες κράτησε ἡ φοβερὴ πληγὴ. Καὶ μόνο μέ τὴν ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ τὰ νερά ἐπανῆλθαν στὴ φυσικὴ τοὺς κατάστασι (Ἐξοδ ζ' 14-25).

Δεύτερη πληγὴ. Ἐπειτα ἀπὸ νέα προειδοποίησι πρὸς τὸν φαραὼ ὁ Ἄαρὼν ξαναχτύπησε μέ τὸ ραβδί τὰ νερά τῆς Αἰγύπτου. Ἀναρίθμητα πλήθη βατράχων βγῆκαν τότε ἀπὸ τὸν Νεῖλο καὶ τὰ ἄλλα νερά καὶ πλημμύρισαν τὴ χώρα. Στοὺς δρόμους, στὰ σπίτια, στὰ κρεβάτια, στὰ φαγητά τοὺς, παντοῦ οἱ Αἰγύπτιοι συναντοῦσαν βατράχους ποὺ τοὺς προκαλοῦσαν ἀηδία καὶ σιχαμάρα. Ὁ φαραὼ καταφεύγει πάλι στοὺς μάγους, κι' αὐτοί, ἀντὶ νὰ διώξουν, πληθαίνουν τοὺς βατράχους καὶ αὐξάνουν τὸ κακὸ. Ἐπὶ τέλος ἀναγκάζεται ὁ φαραὼ νὰ ζητήσῃ τὴ βοήθεια τοῦ Μωυσῆ. Τοῦ ζητεῖ νὰ παρακαλέσῃ τὸν Θεὸ τοῦ νὰ ἐξαφανίσῃ τοὺς βατράχους καὶ ὑπόσχεται νὰ ἀφήσῃ ἐλευθέρους τοὺς Ἰσραηλίτες. Ἔτσι καὶ γίνεται. Μέ τὴν προσευχὴ τοῦ Μωυσῆ οἱ βάτραχοι πεθαίνουν. Τοὺς συγκεντρώνουν σὲ σωρούς, καὶ ἡ δυσοσμία τοὺς καλύπτει πάλι τὴ χώρα. Ὁ φαραὼ ὅμως, βλέποντας ὅτι τὸ κακὸ ἔφυγε, ἀθετεῖ τὴν ὑπόσχεση τοῦ (Ἐξοδ. ἡ' 1-11).

Τρίτη πληγὴ. Ὁ Μωυσῆς χτυπᾷ μέ τὸ ραβδί τοῦ τὸ χῶμα, καὶ ξεσηκώνονται σύννεφα οἱ σκνίπες ἐναντίον ἀνθρώπων καὶ ζώων. Καλοῦνται καὶ πάλι οἱ μάγοι, ἀλλὰ αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν κατορθώνουν νὰ μιμηθοῦν τὸ θαῦμα οὔτε πολὺ περισσότερο νὰ διώξουν τὶς σκνίπες. Ἀναγκάζονται νὰ ὁμολογήσουν ὅτι «δάκτυλος Θεοῦ ἐστὶ τοῦτο» (Ἐξοδ. ἡ' 15). Ἀποδεικνύεται ἔτσι ὅτι ὁ σατανὰς δὲν ἔχει δύναμι ἀπεριόριστη, ἀλλὰ ἐνεργεῖ ὅσο τοῦ ἐπιτρέπει ὁ Θεός. Ἀργὰ ἢ γρήγορα ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ θὰ φανερωθῇ ἔτσι, ὥστε οἱ ἀντίθετες δυνάμεις νὰ ντροπιασθοῦν καὶ νὰ ὁμολογήσουν κι' αὐτὲς ὅτι ἓνας εἶναι ὁ Κύριος. Ὁ φαραὼ ὅμως δὲν ἀλλάζει. Ἀντὶ νὰ ἀναγνωρίσῃ κι' αὐτὸς ὅτι «δάκτυλος Θεοῦ ἐστὶ τοῦτο», ὅπως ὁμολόγησαν οἱ μάγοι τοῦ, σκληρύνεται περισσότερο. Ὅποιος ἔχει καρδιὰ διεστραμμένη καὶ δὲν θέλει νὰ πιστέψῃ, δὲν πείθεται, ἀκόμη κι' ἂν ἰδῇ νὰ γίνωνται θαύματα μπροστὰ τοῦ (Ἐξοδ. ἡ' 12-15).

Τέταρτη πληγὴ. Σμήνη ἀπὸ ἐνοχλητικὲς μυῖγες κατακλύζουν τὰ σπίτια τῶν Αἰγυπτίων καὶ ὅλη τὴ χώρα καὶ ταλαιπωροῦν ἀνθρώπους καὶ ζῶα, ἐνῶ οἱ Ἰσραηλίται μένουν τελείως ἀνενόχλητοι. Εἶναι φανερὸ ὅτι πρόκειται γιὰ πληγὴ σταλμένη ἀπὸ τὸν Θεό. Οἱ μυῖγες ἀσφαλῶς θὰ ἦταν πιὸ ἐνοχλητικὲς ἀπὸ τὶς σκνίπες. Ὁ φαραὼ ἀνήσυχος καλεῖ τὸν Μωυσῆ καὶ τὸν Ἄαρὼν καὶ τοὺς προτείνει νὰ γιορτάσουν μέσα στὴ χώρα. Ἐκεῖνοι ὅμως ἀντιλέγουν ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ γίνῃ, γιατί θὰ θυσιάσουν στὸν Θεὸ ζῶα ποὺ οἱ Αἰγύπτιοι τὰ λατρεύουν ὡς θεοῦς, ὅπως βόδια, πρόβατα, ἀγελάδες, καὶ αὐτὸ θὰ προκαλέσῃ τὴν ὀργὴν τῶν Αἰγυπτίων ἐναντίον τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ἐπιμένουν λοιπὸν ὅτι πρέπει νὰ πᾶνε νὰ γιορτάσουν στὴν ἔρημο, σὲ ἀπόστασι τριῶν ἡμερῶν. Ὁ φαραὼ συγκατανεύει ὑπὸ τὸν ὄρο νὰ μὴν ἀπομακρυνθοῦν περισσότερο, καὶ ζητεῖ νὰ προσευχηθοῦν, γιὰ νὰ φύγουν οἱ μυῖγες. Ὅταν ὅμως αὐτὸ ἔγινε, ὁ φαραὼ ἀρνεῖται καὶ πάλι νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ὑπόσχεση τοῦ (Ἐξοδ. ἡ' 18-28).

Πέμπτη πληγὴ. Ἐπιδημικὴ ἀσθένεια πλήττει τὰ ζῶα τῶν Αἰγυπτίων. Μεγάλος ἀριθμὸς κατοικιδίων ζώων πεθαίνει, ἐνῶ τὰ ζῶα τῶν Ἰσραηλιτῶν μένουν ἀνέπαφα. Οὔτε καὶ ἡ πληγὴ αὐτὴ

ὅμως συγκινεῖ τὸν φαραῶ. Ἀντίθετα, βλέποντας νὰ πεθαίνουν τὰ ζῶα τῶν Αἰγυπτίων καὶ νὰ μὴν παθαίνουν τίποτε τὰ ζῶα τῶν Ἰσραηλιτῶν, σκληρύνεται ἀκόμη περισσότερο καὶ ἀρνεῖται νὰ ἀφήσῃ ἐλευθέρους τοὺς Ἰσραηλίτες (Ἐξοδ. Θ' 1-7).

Ἐκτη πληγὴ. Κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν πῆραν στάχτη ἀπὸ τὰ καμίνια, στὰ ὁποῖα οἱ Ἑβραῖοι ὑποχρεώνονταν νὰ ψήνουν τὰ πλιθιά, καὶ τὴ σκόρπισαν στὸν ἀέρα. Ἡ στάχτη σκορπίσθηκε παντοῦ καί, καθὼς ἔπεφτε, προκαλοῦσε φουσκάλες καὶ πληγές στοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ ζῶα. Καὶ οἱ μάγοι, ποὺ οἱ Αἰγύπτιοι τοὺς θεωροῦσαν πολὺ δυνατούς, χτυπήθηκαν κι' αὐτοὶ ἀπὸ τὴν αρρώστια, γιὰ νὰ φανῇ ἡ ἀδυναμία τούς.

Μποροῦμε νὰ φαντασθοῦμε πόσο ὀδυνηρὴ θὰ ἦταν γιὰ τοὺς Αἰγυπτίους ἡ πληγὴ αὐτή. Καὶ ὅμως ὁ φαραῶ ἐξακολουθεῖ νὰ μένη σκληρὸς καὶ ἀμετανόητος καὶ ἀρνεῖται νὰ ὑποταχθῇ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ (Ἐξοδ. Θ' 8-12).

Ἑβδομη πληγὴ. Κατ' ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ καὶ Μωυσῆς ἐμφανίζεται πάλι στὸν φαραῶ καὶ διατυπώνει γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά τὸ αἶτημα τοῦ. Συγχρόνως τὸν προειδοποιεῖ, ὅτι, ἂν δὲν ἱκανοποιήσῃ τὸ αἶτημα αὐτό, θὰ ξεσπάσουν ἐναντίον τοῦ καὶ ἐναντίον τῶν αὐλικῶν τοῦ καὶ τοῦ λαοῦ συμφορές πολὺ βαρύτερες ἀπὸ τὶς προηγούμενες. «Αὔριο τέτοια ὦρα -τοῦ λέει- θὰ πέσῃ χαλάζι τέτοιο ποὺ δὲν ἔχει πέσει ποτὲ στὴν Αἴγυπτο ἀπὸ τότε ποὺ ὑπάρχει ἡ χώρα αὐτή. Φρόντισε λοιπὸν νὰ μαζέψῃς τὰ ζῶα σοῦ ποὺ βρίσκονται στὸ ὕπαιθρο, γιατί ὅλοι οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα ποὺ θὰ βρεθοῦν ἔξω θὰ σκοτωθοῦν ἀπὸ τὸ χαλάζι» (Ἐξοδ. Θ' 18-19). Ἡ προειδοποίησις αὐτὴ ἔδειχνε τὴν ἀγάπη καὶ τὴ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἔδινε τὴ δυνατότητα τῆς σωτηρίας ἀπὸ τὴν πληγὴ σ' ἐκείνους ποὺ θὰ πίστευαν στὸν λόγο τοῦ. Πράγματι πολλοὶ ἔλαβαν ὑπ' ὄψιν τὴν προειδοποίησις καὶ μάζεψαν τὰ ζῶα τοὺς στὰ σπῖτια. Ἄλλοι ὅμως δὲν ἔδωσαν προσοχὴ στὸν λόγο τοῦ Κυρίου καὶ τὰ ἄφησαν στὸ ὕπαιθρο. Τὴν ἐπομένη μέρα ὁ Μωυσῆς ἄπλωσε τὸ χέρι τοῦ πρὸς τὸν οὐρανὸ, κι' ἀμέσως ξέσπασε χαλάζι φοβερὸ μαζί μὲ βροντὲς καὶ ἀστραπὲς ποὺ σὰν φωτιὰ διέτρεχαν τὴ γῆ. Ἡ καταστροφὴ ἦταν φοβερή. Ἄνθρωποι καὶ ζῶα ποὺ βρέθηκαν στὸ ὕπαιθρο σκοτώθηκαν τὰ δέντρα καὶ τὰ γεννήματα καταστράφηκαν. Στὴ Γεσέμ ὅμως, ὅπου κατοικοῦσαν οἱ Ἑβραῖοι, δὲν ἔπεσε χαλάζι. Ὁ φαραῶ γιὰ πρώτη φορά ταπεινώνεται καὶ ὁμολογεῖ: «Ἡμάρτηκα τὸ νῦν ὁ Κύριος δίκαιος, ἐγὼ δὲ καὶ ὁ λαός μου ἀσεβεῖς» (Ἐξοδ. Θ' 27). Παρακαλεῖ λοιπὸν τὸν Μωυσῆ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ σταματήσῃ τὸ κακό, καὶ ὑπόσχεται νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν λαό. Ὁ Μωυσῆς τὸ ὑπόσχεται, μολοντί, ὅπως εἶπε, γνωρίζει ὅτι ὁ φαραῶ καὶ οἱ αὐλικοί τοῦ δὲν ἀπέκτησαν ἀκόμη τὸν φόβο τοῦ Κυρίου. Πράγματι, μόλις ἡ πληγὴ σταμάτησε, ὁ φαραῶ, δείχνοντας καὶ πάλι σκληρότητα καὶ ἀμετανοησία, δὲν ἐκπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσις τοῦ (Ἐξοδ. Θ' 13-35).

Ὀγδοη πληγὴ. Ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν προειδοποιοῦν καὶ πάλι τὸν φαραῶ ὅτι, ἂν δὲν ἀφήσῃ τὸν λαὸ ἐλεύθερο, θὰ ξεσπάσῃ νέα συμφορά: τὴν ἐπομένη μέρα σύννεφα ἀκρίδων θὰ κατακλύσουν τὴ χώρα καὶ θὰ καταστρέψουν ὅ,τι ἀπέμεινε ἀπὸ τὸ χαλάζι. Ἐπεμβαίνουν τώρα οἱ αὐλικοί καὶ συνιστοῦν στὸν φαραῶ νὰ ἀφήσῃ τοὺς Ἑβραίους, πρὶν καταστραφῇ ὅλη ἡ χώρα. Ὁ φαραῶ κάμπτεται καὶ ἐπιτρέπει στοὺς Ἰσραηλίτες νὰ πᾶνε νὰ γιορτάσουν, βάζοντας ὅμως κάποιους περιορισμούς, ποὺ θὰ τοὺς ἀνάγκαζαν νὰ ἐπιστρέψουν στὴν Αἴγυπτο. Ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν δὲν δέχονται τοὺς ὄρους καὶ διώχονται ἀπὸ τὸν φαραῶ. Ἀπλώνει τότε ὁ Μωυσῆς τὸ χέρι τοῦ πάνω ἀπὸ τὴ γῆ τῆς Αἰγύπτου, καὶ ὁ Θεὸς στέλνει νότιο ἄνεμο, ποὺ φέρνει σύννεφα ἀκρίδων ποὺ κατατρῶγουν τὰ πάντα τίποτε χλωρὸ δὲν ἔμεινε στὰ δέντρα καὶ στὴ γῆ! Ὁ φαραῶ καλεῖ ἐπειγόντως τὸν Μωυσῆ καὶ τὸν Ἀαρὼν ὁμολογεῖ καὶ πάλι τὴν ἀμαρτία τοῦ, τοὺς παρακαλεῖ νὰ προσευχηθοῦν γιὰ νὰ φύγουν οἱ ἀκρίδες καὶ ὑπόσχεται νὰ τοὺς ἀφήσῃ νὰ φύγουν. Ὁ Μωυσῆς προσεύχεται καὶ ὁ Θεὸς στέλνει τώρα ἄνεμο δυνατό ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα, ποὺ παρασύρει τὰ σμήνη τῶν

ἀκρίδων καὶ τὰ ρίχνει στὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα οὔτε μία ἀκρίδα δὲν μένει στὴν Αἴγυπτο. Ὁ φαραὼ ὁμως ἀθετεῖ καὶ πάλι τὴν ὑπόσχεση τοῦ (Ἐξοδ. ι' 1-20).

Ἐνατη πληγὴ. Ὁ Μωυσῆς ἄπλωσε τὸ χέρι τοῦ στὸν οὐρανὸ καὶ ἔγινε σκοτάδι βαθὺ σ' ὅλη τὴν Αἴγυπτο σκοτάδι τέτοιο, ποὺ δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ δῆ κανεὶς τὸν διπλανό τοῦ σκοτάδι ποὺ δὲν μποροῦσαν νὰ τὸ ἀντιμετωπίσουν μὲ τὰ συνηθισμένα φῶτα. Τρία μερόνυχτα κράτησε τὸ σκοτάδι, καὶ σ' αὐτὸ τὸ διάστημα κανένας Αἰγύπτιος δὲν τόλμησε νὰ σηκωθῆ ἀπὸ τὸ κρεβάτι τοῦ καὶ νὰ κάνῃ ὅποιαδήποτε ἐργασία. Κι' ἐνῶ οἱ Αἰγύπτιοι βασανίζονταν, οἱ Ἑβραῖοι ἐξαιρέθηκαν καὶ πάλι κατὰ τρόπο θαυμαστὸ ἀπὸ τὴν πληγὴ. Παντοῦ, ὅπου βρίσκονταν καὶ ἐργάζονταν, ὑπῆρχε φῶς. Ἐντρομος ὁ φαραὼ καλεῖ καὶ πάλι τὸν Μωυσῆ καὶ τὸν Ἄαρὼν καὶ τοὺς παραγγέλλει νὰ πᾶνε νὰ λατρεύσουν τὸν Θεό, ἀφήνοντας ὁμως τὰ πρόβατα καὶ τὰ βόδια στὴ χώρα, γιὰ νὰ ἀναγκασθοῦν νὰ ἐπιστρέψουν. Ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἄαρὼν ἐπιμένουν ὅτι πρέπει νὰ πάρουν μαζί τοὺς καὶ τὰ ζῶα, γιὰτι ἀπ' αὐτὰ θὰ θυσιάσουν στὸν Θεό. Ὁ φαραὼ τότε ὀργισμένος διώχνει τὸν Μωυσῆ, λέγοντας τοῦ ὅτι, ἂν τολμήσῃ νὰ ξαναπαρουσιασθῆ, θὰ θανατωθῆ. Ὁ Μωυσῆς ὁμως ἀτάραχος τοῦ ἀπαντᾷ: «Τὸ εἶπες ἐσὺ ὁ ἴδιος δὲν θὰ παρουσιασθῶ ἄλλη φορὰ μπροστὰ σοῦ». Πρὶν φύγῃ ὁμως, ὁ Μωυσῆς προαναγγέλλει στὸν φαραὼ τὴν τελευταία καὶ φοβερώτερη πληγὴ, ποὺ θὰ ἦταν ὁ θάνατος τῶν πρωτοτόκων ἀνθρώπων καὶ ζώων. Κι' ἔτσι ἔληξε ἡ τελευταία συνάντησις τοῦ Μωυσῆ μὲ τὸν φαραὼ (Ἐξοδ. ι' 21-29).

Διώχνοντας τὸν Μωυσῆ ὁ φαραὼ ἐνόμιζε ὅτι ἀπαλλασσόταν ἀπὸ ἓναν ἐνοχλητικὸ καὶ ἀπαιτητικὸ ἐπισκέπτη. Στὴν πραγματικότητα ὁμως ἔδιωχνε τὸν ἀπεσταλμένο τοῦ Θεοῦ καὶ ἔκλεινε τ' αὐτιά τοῦ στὶς προειδοποιήσεις τοῦ Θεοῦ. Ἄν τις ἄκουγε καὶ τις δεχόταν, δὲν θὰ εἶχε ὑποστῆ τις προηγούμενες μεγάλες συμφορὲς οὔτε τὴν τελευταία ποὺ τὸν περίμενε. “Ὅ,τι ὁμως συνέβη μὲ τὸν φαραὼ, συμβαίνει καὶ μὲ κάθε ἄνθρωπο. Ὁ Θεὸς μᾶς προειδοποιεῖ μὲ τὴ συνείδησι μᾶς, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν γραπτὸ καὶ προφορικὸ λόγο τοῦ, γιὰ τις τρομερὲς συνέπειες ποὺ θὰ ἔχη γιὰ μᾶς ἡ ἀποστασία καὶ ἡ ἄρνησις νὰ ὑπακούσουμε στὶς ἐντολές τοῦ. Δυστυχῶς ὁμως πολὺ συχνὰ ἀντιγράφουμε τὴ διαγωγή τοῦ φαραὼ. Ἀποκρούουμε τις προειδοποιήσεις τοῦ Θεοῦ καὶ κλείνουμε τ' αὐτιά μᾶς στὰ λόγια ἐκείνων ποὺ μᾶς τις μεταφέρουν, τῶν θεολόγων, τῶν ἱερέων, τῶν ἱεροκηρύκων. “Ὅταν λοιπὸν ἔπειτα ξεσπᾷ ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, ἄς μὴν κατηγοροῦμε ἐκείνον ὡς σκληρὸ καὶ ἄδικο τοὺς ἑαυτοὺς μᾶς ἄς μεμφώμαστε, γιὰτι ἐμεῖς εἴμαστε οἱ μόνοι ὑπεύθυνοι. Ἄς μὴν ἀφήνουμε λοιπὸν τις καρδιές μᾶς νὰ σκληρυνθοῦν ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Ἄς δεχόμαστε πρόθυμα καὶ ἐγκαιρα τις προειδοποιήσεις τοῦ Θεοῦ καὶ ἄς συμμορφωνώμαστε πρὸς αὐτές, γιὰ νὰ ἔχουμε πλούσια τὴν εὐλογία τοῦ καὶ στὴν παρούσα ζωὴ καὶ στὴ μέλλουσα.

16/11/1992

31. Τελευταῖες μέρες τῆς δουλείας.

(Ἐξοδ. ια' 1 - ιγ' 16).

Κατὰ τὴν τελευταία συνάντησή τοῦ μὲ τὸν φαραὼ ὁ Μωυσῆς, ὅπως εἶδαμε, προεῖπε σ' αὐτὸν τὴν τελευταία πληγὴ, ποὺ θὰ ἦταν καὶ ἡ φοβερώτερη. Δὲν θὰ ἦταν πλέον αρρώστιες καὶ ζημιές ὑλικές καὶ ταλαιπωρίες, ἀλλὰ θάνατος τῶν πρωτοτόκων παιδιῶν ὅλων τῶν οἰκογενειῶν, ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τοῦ φαραὼ μέχρι τοῦ τελευταίου Αἰγυπτίου, καὶ τῶν πρωτοτόκων ὅλων τῶν ζώων. Δὲν θὰ ἔμενε σπίτι αἰγυπτιακὸ ποὺ νὰ μὴ χτυπηθῆ ἀπὸ τὴν πληγὴ καὶ νὰ μὴ θρηνῆ κάποιον νεκρό, ἐνῶ στὰ σπίτια τῶν Ἰσραηλιτῶν θὰ ἐπικρατοῦσε ἀπόλυτη ἡσυχία.

Θὰ περίμενε κανεὶς νὰ συγκλονισθῆ ὁ φαραὼ ἀπὸ τὴν προειδοποίηση αὐτὴ καὶ νὰ ἀφήσῃ τοὺς Ἰσραηλίτες νὰ φύγουν, γιὰ νὰ προλάβῃ τὸ κακό, ἀφοῦ μάλιστα ἡ πείρα ἀπὸ τις προηγούμενες

πληγές τὸν εἶχε διδάξει ὅτι, ὅσα τοῦ προεῖπε ὁ Μωυσῆς, πραγματοποιήθηκαν. Καὶ ὅμως ὁ φαραὼ ἔμεινε σκληρὸς καὶ ἀμετάπειστος καί, ὅπως εἶδαμε, ἔδιωξε τὸν Μωυσῆ καὶ τοῦ ἀπαγόρευσε νὰ ἐμφανισθῆ ξανὰ μπροστά τοῦ. Καὶ ὁ Μωυσῆς ἔφυγε γεμάτος ἀγανάκτηση γιὰ τὴ σκληροκαρδία τοῦ φαραὼ. Γιατὶ ἀσφαλῶς καὶ ἀγαθὸς καὶ πράος Μωυσῆς δὲν θὰ ἤθελε νὰ πέση μιὰ τέτοια φοβερὴ συμφορὰ σ' ὅλη τὴν Αἴγυπτο. Ἀλλὰ μήπως ὁ Θεὸς τὸ ἤθελε; Ὅλη ἡ ἱστορία τῶν προηγουμένων πληγῶν μὲ τὶς ἐπανεπιλημμένες προειδοποιήσεις τοῦ Θεοῦ γι' αὐτὲς δείχνει καθαρὰ ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἤθελε τὴν ὀλοκληρωτικὴ καταστροφή τοῦ φαραὼ, ἀλλὰ τὴ μετάνοια καὶ τὴ διόρθωσή τοῦ καὶ δὲν ἔστειλε τὴ μεγάλη τιμωρία, παρὰ μόνο ὅταν ὁ φαραὼ ἔδειξε μὲ τὴ συμπεριφορὰ τοῦ τὴν πεισματικὴ ἄρνησι τοῦ νὰ ὑποταχθῆ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Εἶναι πραγματικὰ μεγάλη ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ. Ἄπειρες εὐκαιρίες μᾶς δίνει, γιὰ νὰ συναισθανθοῦμε τὴν κατάστασι μᾶς, νὰ ἀντιληφθοῦμε τὰ πραγματικὰ μᾶς συμφέροντα καὶ νὰ μετανοήσουμε. Ἄς μὴν καταχρώμαστε λοιπὸν τῆς ἀγάπης καὶ τῆς μακροθυμίας τοῦ κ' ἄς μὴν ἀφήνουμε τὶς ψυχὲς μᾶς νὰ σκληρυνθοῦν ἀπὸ τὴν ἀμαρτία καὶ τὸν ἐγωισμό. Γιατὶ κάποτε ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ θὰ πάρη τέλος καὶ θὰ ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς δικαίας τιμωρίας. Ἄς ξυπνήσουμε ἐγκαίρως, γιὰ νὰ μὴ θρηνήσουμε ἀπαρηγόρητα καὶ ἀνώφελα.

Μετὰ τὴν τελευταία ἄρνησι τοῦ φαραὼ ὁ Θεὸς ἔδωσε λεπτομερεῖς ὁδηγίες καὶ ἐντολὲς γιὰ τὴν προετοιμασία τῶν Ἰσραηλιτῶν γιὰ τὴν ἔξοδο ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Ἀσφαλῶς κάποιες προετοιμασίες θὰ εἶχαν κάνει κ' ἀπὸ πρὶν οἱ Ἰσραηλίται, ἀπὸ τότε δηλαδὴ ποὺ ἄρχισαν νὰ γίνονται τὰ σημεῖα τοῦ Θεοῦ στὴν Αἴγυπτο καὶ τὰ πράγματα ἔδειχναν ὅτι ὁ καιρὸς τῆς ἀπελευθερώσεως πλησίαζε. Τώρα ὅμως ἔπρεπε νὰ κάνουν τὶς τελικὲς προετοιμασίες καὶ γι' αὐτὲς ὁ Θεὸς ἔδωσε ἀναλυτικὲς ὁδηγίες στὸν Μωυσῆ.

Ἦταν ἡ ἀρχὴ τοῦ μηνὸς Νισάν, ποὺ συμπίπτει περίπου μὲ τὸν Μάρτιο. Τὸ ἡμερολόγιό τῶν Ἑβραίων ἦταν σεληνιακὸ: κάθε μῆνας δηλαδὴ ἄρχιζε μὲ τὴν καινούργια σελήνη, καὶ ἡ πανσέληνος ἦταν στὶς 14 ἢ 15 τοῦ μηνός. Παρήγγειλε λοιπὸν ὁ Θεὸς στὸν Μωυσῆ νὰ γνωστοποιήσῃ σὲ ὅλους τοὺς Ἰσραηλίτες τὰ ἐξῆς: Κάθε οἰκογένεια νὰ προμηθευθῆ στὶς 10 τοῦ μηνός ἕνα ἄρνι ἢ κατσίκι ἐνὸς ἔτους. Ἄν ὅμως ἡ οἰκογένεια εἶναι ὀλιγομελὴς, νὰ συνεννοηθῆ μὲ τὶς γειτονικὲς οἰκογένειες, ὥστε δύο ἢ τρεῖς οἰκογένειες μαζὶ νὰ πάρουν ἕνα ἄρνι. Τὸ ἄρνι ἔπρεπε νὰ εἶναι ἀρσενικὸ καὶ νὰ μὴν ἔχω κανένα ἐλάττωμα. Τὸ ἄρνι αὐτὸ θὰ τὸ ἐφύλαγαν μέχρι τὶς 14 τοῦ μηνός. Τὸ βράδυ τῆς ἡμέρας αὐτῆς θὰ τὸ ἔσφαζαν καὶ μὲ τὸ αἷμα τοῦ θὰ ἀλειφαν τὶς παραστάδες καὶ τὸ ἀνώφλι τῆς πόρτας τοῦ σπιτιοῦ τῶν. Ἐπειτα θὰ ἔτρωγαν τὸ κρέας ὄχι μαγειρεμένο, ἀλλὰ ψημένο στὴ φωτιά, προσέχοντας νὰ μὴ σπάσουν κανένα κόκκαλο τοῦ. «Ὅστοῦν οὗ συντρίψετε αὐτοῦ» (Ἐξοδ. β' 10). Τὸ γεῦμα αὐτὸ θὰ γινόταν τὴ νύχτα, καὶ ὡς τὸ πρωὶ δὲν ἔπρεπε νὰ μείνῃ τίποτε, ἀλλὰ τὰ ὑπολείμματα τοῦ μαζὶ μὲ τὰ κόκκαλα νὰ καοῦν στὴ φωτιά. Ὡρῆσε ἀκόμη ὁ Θεὸς καὶ τὸν τρόπο, κατὰ τὸν ὁποῖο ἔπρεπε νὰ γίνῃ τὸ γεῦμα αὐτό. Οἱ Ἰσραηλίται ἔπρεπε νὰ εἶναι ἔτοιμοι γιὰ τὴν ἀναχώρησι, ντυμένοι καὶ ζωσμένοι καλά, μὲ τὰ ὑποδήματα στὰ πόδια καὶ τὰ ραβδιά στὰ χέρια, καὶ θὰ ἔτρωγαν γρήγορα, ὄρθιοι, γιὰ νὰ ξεκινήσουν μόλις δοθῆ τὸ σύνθημα. Μαζὶ μὲ τὸ ἄρνι θὰ ἔτρωγαν καὶ χόρτα πικρά, γιὰ νὰ θυμοῦνται τὴν πικρὴ σκλαβιά τῆς Αἰγύπτου. Θὰ ἔτρωγαν ἐπίσης καὶ ἄζυμα, δηλαδὴ ψωμί χωρὶς προζύμι, πρόχειρα φτιαγμένο» κ' αὐτὸ θὰ συνεχιζόταν ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρες. Ὅλη αὐτὴ τὴν τελετὴ ὁ Θεὸς τὴν ὠνόμασε πάσχα, ποὺ σημαίνει διάβασις, καὶ ὥρῆσε νὰ γιορτάζεται κάθε χρόνο ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρες. Ὡρῆσε ἐπίσης ὁ μῆνας Νισάν νὰ εἶναι στὸ ἐξῆς ὁ πρῶτος μῆνας τοῦ ἑβραϊκοῦ ἔτους, γιὰ νὰ θυμοῦνται οἱ Ἰσραηλίται τὸ μεγάλο καὶ ἀξιομνημόνευτο γεγονός τῆς διαβάσεως τῶν ἀπὸ τὴ δουλεία στὴν ἐλευθερία. Τέλος ἐξήγησε ὁ Θεὸς γιατί ὥρῆσε νὰ βάψουν τὶς πόρτες τῶν σπιτιῶν τοὺς μὲ τὸ αἷμα τοῦ ἄρνιοῦ: τὴ νύχτα ἐκείνη ὁ Θεὸς θὰ σκότωνε ὅλα τὰ πρωτότοκα τῶν Αἰγυπτίων τὸ αἷμα λοιπὸν τοῦ ἄρνιοῦ θὰ σημάδευε τὰ σπίτια τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ θὰ τοὺς προστάτευε ἀπὸ τὴ συμφορὰ.

“Όλα αυτά φαίνονται κάπως περίεργα και ανεξήγητα. Τò μόνο εύκολονόητο είναι τò ότι οι Ίσραηλίται έπρεπε να είναι προετοιμασμένοι για τήν έξοδο. “Όλα τὰ άλλα όμως δέν ήταν αναγκαία για τήν περίσταση εκείνη. Γιατί έπρεπε να φάνε άρνι και να μη σπάσουν τὰ κόκκαλά του; Γιατί έπρεπε να βάψουν τις πόρτες μέ τò αίμα του; Δέν ήξερε ó Θεός ποιά ήταν τὰ αιγυπτιακά σπίτια και ποιά τὰ ισραηλιτικά; Και γιατί να χρησιμοποιήσουν άζυμα; Θα μπορούσε κάλλιστα ó Θεός να τούς άπελευθερώσει και χωρίς να γίνουν όλα αυτά. Τίποτε τò άσκοπο όμως δέν κάνει ó Θεός. Και όλες αυτές οι παραγγελίες είχαν βαθύτατο νόημα, γιατί ήταν προφητικές προεικονίσεις τής σταυρικής θυσίας του Κυρίου, μέ τήν οποία έπιτεύχθηκε ή λύτρωσής μας και ή διάβασις μας από τή δουλεία τής άμαρτίας στην έλευθερία που χαρίζει ó Θεός. “Ας προσέξουμε λοιπόν αναλυτικότερα τις διατάξεις του Ιουδαϊκού πάσχα, για να μάθουμε ποιά σημασία έχουν για μας τούς Χριστιανούς.

“Ο πασχαλινός άμνός των Ίσραηλιτών ήταν σύμβολο του «άμνου του Θεού», του Ίησοϋ Χριστού. “Έτσι τόν έχαρακτήρισε ó Πρόδρομος Ιωάννης δείχνοντας τόν στους μαθητάς του: «Ίδε ó άμνός του Θεού και αίρων τήν άμαρτίαν του κόσμου» (Ιω. ά' 29). Γι' αυτόν είχε πη ή προφήτης Ησαΐας: «Ως πρόβατον επί σφαγήν ήχθη και ως άμνός άμωμος έναντίον του κείροντος αυτόν άφωνος, ούτως ούκ άνοίγει τò στόμα αυτού» (Ησ. νγ' 7). Άλλά και στο βιβλίο τής Άποκαλύψεως ó Κύριος όνομάζεται «άρνιον έσφαγμένον» (Αποκ. έ' 6). Και πράγματι ó Κύριος όδηγήθηκε στον θάνατο σαν άρνι που όδηγεΐται στη σφαγή, χωρίς να προβάλλη αντίσταση, χωρίς να βγάλλη τήν παραμικρή κραυγή.

“Έπρεπε δέ τò πασχαλινό άρνι να είναι άρσενικό, γιατί και ó ένανθρωπήσας Υιός του Θεού πήρε άνδρική φύσι. “Έπρεπε να είναι τέλειο, γιατί και ó Κύριος ως άνθρωπος ύπήρξε άμωμος και τέλειος και, όπως λέει ó άπόστολος Πέτρος, «άμαρτίαν ούκ εποίησεν ούδè εύρέθη δόλος έν τῷ στόματι αυτού» (Α' Πέτρ. β' 22). “Έπρεπε τέλος να είναι ένός έτους, δηλαδή σε νεανική ήλικία και συγχρόνως πλήρως άνεπτυγμένο, για να είναι και σ' αυτό τύπος του Κυρίου, ó οποΐος δέν έπαθε σε βρεφική ήλικία, τότε που ζητούσε να τόν θανατώσει ó Ηρώδης, ούτε και σε προχωρημένη ήλικία, αλλά στα τριάντα τρία χρόνια τής ζωής του, νέος και συγχρόνως ώριμος.

Τρώγοντας τò άρνι οι Ίσραηλίται έπρεπε να προσέξουν, ώστε να μη σπάσουν κανένα κόκκαλο του. Κι' αυτό δέν ήταν χωρίς σημασία. “Ας θυμηθούμε ότι οι Ρωμαΐοι στρατιῶται, για να έπισπεύσουν τόν θάνατο των σταυρωμένων, έσπασαν τὰ σκέλη των δύο ληστών: δέν χρειάστηκε όμως να κάνουν τò ίδιο και στον Κύριο, ó οποΐος είχε ήδη παραδώσει τò πνεύμα. Στο γεγονός αυτό ó εύαγγελιστής Ιωάννης βλέπει τήν εκπλήρωσι τής παραγγελίας εκείνης του Θεού: «Εγένετο γάρ ταύτα, ίνα ή γραφή πληρωθῆ, όστοϋν οϋ συντριβήσεται αυτού» (Ιω. ιθ' 36).

“Εκείνο όμως που κάνει καταπληκτική τήν όμοιότητα του πασχαλινού άμνου των Ίσραηλιτών μέ τόν Άμνό του Θεού, είναι τò αίμα του άμνου εκείνου. “Ο Θεός παρήγγειλε να βάψουν οι Ίσραηλίται τις πόρτες των σπιτιών τούς μέ τò αίμα του άρνιου, όχι γιατί τò χρειαζόταν εκείνος, αλλά για να τούς στηρίξει στην πεποίθηση ότι τò αίμα του άμνου θα έσωζε τὰ πρωτότοκα τούς και αυτούς τούς ίδιους. Αυτό άκριβώς ήταν προτύπωση τής λυτρωτικής ένεργείας του αίματος του Ίησοϋ Χριστού. Τò αίμα του Χριστού που χύθηκε στον σταυρό και που τò δεχόμαστε στο μυστήριο τής Θείας Εύχαριστίας, μας λυτρώνει από τήν κατάρα και τήν όργη και τόν αιώνιο θάνατο. Τò αίμα του Χριστού καθαρίζει τήν ψυχή μας από κάθε ένοχή και κάθε μολυσμό. “Αν δέν είχε χυθῆ τò αίμα αυτό, θα ήμασταν για πάντα καταδικασμένοι σε μιá δουλεία πολυ σκληρότερη και φοβερώτερη από τή δουλεία των Έβραίων στους Αιγυπτίους, χωρίς να έχουμε καμιά έλπίδα σωτηρίας. Γι' αυτό και άπόστολος Πέτρος γράφει ότι λυτρωθήκαμε «οϋ φθαρτοΐς, αργυρίω ή χρυσίω..., αλλά τιμίω αίματι ως άμμου άμώμου και άσπίλου Χριστού» (Α' Πέτρ. ά' 18-19). Και ó εύαγγελιστής Ιωάννης γράφει ότι «τò αίμα Ίησοϋ Χριστού... καθαρίζει ήμας από πάσης άμαρτίας» (Α' Ιω. ά' 7).

Αυτά ως προς τὸν ἄμνὸ τοῦ ἰσραηλιτικοῦ πάσχα. Ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα στοιχεῖα τῆς ἑορτῆς ἐκείνης δὲν εἶναι χωρὶς βαθύτερο νόημα. Οἱ Ἰουδαῖοι πῆραν ἐντολὴ νὰ φᾶνε μαζί μέ τὸ ἄρνι χόρτα πικρά. Αὐτὰ σ' ἐκείνους μὲν θὰ θύμιζαν τὴν πικρὴ δουλειὰ τῆς Αἰγύπτου, ἀπὸ τὴν ὁποία τοὺς ἐγλίτωσε ὁ Θεός, σ' ἐμᾶς δὲ πρέπει νὰ θυμίζουν πόσο πικρὴ καὶ δυσβάστακτη εἶναι ἡ δουλειὰ τῆς ἁμαρτίας, πόση δυστυχία καὶ συμφορὰ προκαλεῖ στὴν ψυχὴ, καὶ νὰ σπεύδουμε νὰ ἀπομακρυνθοῦμε ἀπὸ αὐτὴν, ὅπως ἔσπευσαν οἱ Ἰουδαῖοι νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Κι' ὅπως τέλος ἐκεῖνοι διατάχθηκαν νὰ τρῶνε ἄζυμα ἑπτὰ ἡμέρες, ἔτσι κι' ἐμεῖς καλούμαστε νὰ γιορτάζουμε τὸ πνευματικὸ μᾶς πάσχα, τὴν ἔνωση μᾶς μέ τὸν Χριστό, «μὴ ἐν ζύμῃ παλαιά, μηδὲ ἐν ζύμῃ κακίας καὶ πονηριᾶς, ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας» (Ἁ' Κορ. ε' 8). Καλούμαστε δηλαδὴ νὰ ἀποβάλουμε κάθε πονηριὰ καὶ δολιότητα, κάθε προζύμι παλιὸ πὺ προέρχεται ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο τῆς ἁμαρτίας, καὶ νὰ μείνουμε ἄγνοι καὶ ἀναλλοίωτοι ψυχικά, ὅπως τὸ ζυμᾶρι πὺ δὲν ἔχει ὑποστῆ τὴν ἀλλοίωση πὺ προκαλεῖ τὸ προζύμι.

Ὁ Μωυσῆς μετέφερε ὅλες τὶς παραγγελίες τοῦ Θεοῦ στοὺς προεστούς τῶν Ἰσραηλιτῶν κι' ἐκεῖνοι σὲ ὄλο τὸν λαό. «Καὶ κύψας ὁ λαὸς προσεκύνησε» (Ἐξοδ. β' 27), δείχνοντας ἔτσι τὴν ὑπακοή τοῦ καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ στὸν Θεό. Ὅλοι ἔσπευσαν νὰ κάνουν τὶς ἐτοιμασίες πὺ διέταξε ὁ Θεός. Κι' ὅταν ἦρθαν τὰ μεσάνυχτα τῆς 14ης πρὸς τὴ 15ῃ τοῦ Νισάν, ἔπεσε καὶ ἡ τελευταία πληγὴ στὴ χώρα τῆς Αἰγύπτου. Κάθε πρωτότοκο παιδί τῶν Αἰγυπτίων χτυπήθηκε μέ θάνατο, ἀπὸ τὸ πρωτότοκο παιδί τοῦ φαραῶ μέχρι τὸ πρωτότοκο τοῦ τελευταίου Αἰγυπτίου καὶ μέχρι τὰ πρωτότοκα τῶν ζώων. Ἡ συμφορὰ ἔγινε ἀμέσως ἀντιληπτὴ καὶ ὅλη ἡ Αἴγυπτος σηκώθηκε στὸ πόδι. Κι' ἐνῶ οἱ Ἰσραηλίται ἔμειναν ἄθικτοι ἀπὸ τὴν πληγὴ κι' ἔτρωγαν τὸ πασχαλινὸ γεῦμα ἔτοιμοι γιὰ τὴν ἔξοδο, θρῆνος καὶ κλαυθμὸς ἀκουγόταν σ' ὅλη τὴν Αἴγυπτο. «Οὐ γὰρ ἦν οἰκία, ἐν ἣ οὐκ ἦν ἐν αὐτῇ τεθνηκώς» (Ἐξοδ. ιβ' 30). Σκληρὴ βέβαια ἡ τιμωρία: ὅπωςδὴποτε ὅμως δικαία καὶ πρέπει στὴ σκληρότητα καὶ ἀμετανοησία τοῦ φαραῶ ὕστερα ἀπὸ τὴν τόση μακροθυμία τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἔντρομος τῶρα ὁ φαραῶ καλεῖ νύχτα τὸν Μωυσῆ καὶ τὸν Ἄαρὼν καὶ τοὺς παραγγέλλει νὰ φύγουν ἀπὸ τὴ χώρα τοῦ μαζί μέ τὸν λαὸ καὶ μέ ὅλα τὰ ζῶα τοὺς. Ἀλλὰ καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἐπέζαν τοὺς Ἰσραηλίτες νὰ φύγουν τὸ γρηγορότερο, γιὰ νὰ μὴ τοὺς ἴβρουν κι' ἄλλες συμφορές. Κι' ὄχι μόνο αὐτό, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἔδωσαν πρόθυμα σκευὴ χρυσὰ καὶ ἀσημένια καὶ φορεσιές πὺ τοὺς ζήτησαν οἱ Ἑβραῖοι. Ἔτσι οἱ Ἑβραῖοι ἔφευγαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο ἀποζημιωμένοι γιὰ τὰ βάσανα καὶ τὶς ταλαιπωρίες πὺ εἶχαν ὑποφέρει τόσα χρόνια. Ὅτι λοιπὸν δὲν ἐπέτυχε ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ, τὸ ἐπιτυχάνει τῶρα ἡ τιμωρία. Ὁ φαραῶ εἶχε διώξει τὸν Μωυσῆ ἀπὸ τὸ παλάτι τῶρα τὸν καλεῖ ὁ ἴδιος καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ φύγη ὄλος ὁ λαός. Κι' ἀκόμη παρακαλεῖ νὰ προσευχηθοῦν γι' αὐτὸν: «Εὐλογῆσατε δὲ κάμε», εἶπε στὸν Μωυσῆ (Ἐξοδ. ιβ' 32). Εὐλογῆστε μέ καὶ προσευχηθῆτε, γιὰ νὰ μὴν πάθω χειρότερα. Ἔτσι ταπεινώθηκε ὁ ἐγωιστὴς ἐκεῖνος βασιλιάς ἔτσι ταπεινώνεται καὶ κάθε ἐγωιστὴς καὶ ὑπερήφανος. Γιατὶ «Κύριος υπερηφάνους ἀντιτάσσεται, ταπεινοὺς δὲ δίδωσι χάριν» (Παρ'. γ' 34).

Τὴν ἀπελευθέρωσή τοῦ, πὺ ἔγινε μέ τόσα θαύματα καὶ σημεῖα, ἔπρεπε νὰ τὴ θυμᾶται μέ εὐγνωμοσύνη ὁ ἰσραηλιτικὸς λαός καὶ νὰ δοξάζη τὸν Θεὸ γιὰ τὴ μεγάλη ἐκείνη εὐεργεσία. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς ὤρισε νὰ γιορτάζουν κάθε χρόνο τὸ πάσχα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρες, ἐπαναλαμβάνοντας ὅλες ἐκεῖνες τὶς ἐνέργειες πὺ εἶχαν κάνει τότε κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ καὶ διηγούμενοι στὰ παιδιὰ τοὺς τὰ ἐκπληκτικὰ ἐκεῖνα γεγονότα, γιὰ νὰ πληροφοροῦνται καὶ οἱ νεώτερες γενιές τὴ θαυμαστὴ ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τοὺς. Κι' ἀκόμη, γιὰ νὰ θυμοῦνται ὅτι ὁ Θεὸς τοὺς χάρισε τὰ πρωτότοκα παιδιὰ καὶ δὲν τὰ θανάτωσε μαζί μέ τὰ πρωτότοκα τῶν Αἰγυπτίων, ἔπρεπε στὸ ἐξῆς νὰ ἀφιερώνουν στὸν Θεὸ κάθε πρῶτο ἄρσενικὸ παιδί πὺ θὰ ἀποκτοῦσαν καὶ κάθε πρωτότοκο ζώου. Καὶ τὰ μὲν πρωτότοκα τῶν ζώων θὰ τὰ θυσίαζαν στὸν Θεό, τὰ δὲ πρωτότοκα παιδιὰ θὰ τὰ ἔφερναν οἱ γονεῖς στὸν ναὸ καὶ θὰ τὰ ἐξαγόραζαν, προσφέροντας κάποια θυσία, γιὰτὶ ὁ ἀληθινὸς Θεὸς δὲν

θέλει τις άνθρωποθυσίες που προσέφεραν πολλές φορές οι είδωλολάτραι στους ψεύτικους θεούς. Καί τῆς συνηθείας αὐτῆς τὸ νόημα ἔπρεπε νὰ ἐξηγοῦν στὰ παιδιά τούς, γιὰ νὰ μαθαίνουν κι' ἐκεῖνα τις μεγάλες εὐεργεσίες καὶ δωρεές τοῦ Θεοῦ.

Δὲν εἶχαν ὅμως μόνο οἱ Ἰσραηλίται τὴν ὑποχρέωση νὰ θυμοῦνται τις εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ ἔχουμε κι' ἐμεῖς, ὅλοι μαζί καὶ ὁ καθένας χωριστά, τὴν ὑποχρέωση αὐτή. Ὁφείλουμε νὰ μελετοῦμε τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μαθαίνουμε καὶ νὰ θυμόμαστε πάντα ὅσα ἔκανε καὶ κάνει γιὰ μᾶς ὁ Θεὸς ὅσα ἔκανε γιὰ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα, τὴ θαυμαστὴ πρόνοια τοῦ γιὰ τὴ συντήρηση καὶ τὴν κυβέρνηση τοῦ κόσμου, καὶ ἰδιαίτερος τὸ ἔργο τοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου ἀλλὰ καὶ ὅσα ἔκανε καὶ κάνει στὸν καθένα ἰδιαίτερος καὶ μελετώντας τις ἄπειρες εὐεργεσίες τοῦ, νὰ τὸν δοξάζουμε καὶ νὰ τὸν εὐχαριστοῦμε ἀκατάπαυστα γι' αὐτές. Κι' ἀκόμη ἔχουμε χρέος, ὅπως οἱ Ἰσραηλίται, νὰ διηγούμαστε καὶ στοὺς ἄλλους τὰ θαυμάσια τοῦ Κυρίου, στοὺς ἀδελφούς μᾶς, στοὺς συγγενεῖς καὶ γνωστούς μᾶς καὶ ἰδιαίτερος στὰ παιδιά μᾶς, γιὰ νὰ γνωρίσουν ὅλοι τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπὸ ὅλους νὰ ἀναπέμπωνται πρὸς αὐτὸν εὐχαριστίες καὶ δοξολογίες.

23/11/1992

32. Ἡ διάβασις τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

(Ἐξοδ. ιγ' 17 - ιε' 21).

Ὁ Ἴωσήφ, ὁ μέγας πατριάρχης τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ ἔνδοξος ἀντιβασιλεὺς τῆς Αἴγυπτου, ὅταν πέθαινε, προεῖπε στοὺς Ἰσραηλίτες ὅτι μιὰ μέρα ὁ Θεὸς θὰ τοὺς ἐπισκεφθῆ, γιὰ νὰ τοὺς ὀδηγήσῃ στὴ χώρα τῶν προγόνων τούς καὶ τοὺς ἐδέσμευσε μὲ ὄρκο, ὅταν θὰ ἔλθῃ ἡ εὐλογημένη ἐκείνη ὥρα, νὰ πάρουν μαζί τούς τὰ ὀστά τοῦ, γιὰ νὰ τὰ θάψουν κοντὰ στοὺς προγόνους τοῦ. Οἱ Ἰσραηλίται δὲν ξέχασαν τὴν ὑποχρέωση αὐτή, ἀλλὰ τὴ μετεβίβασαν ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ. Καὶ τώρα πού ἦρθε ἡ ὥρα τῆς ἀναχωρήσεως, ὁ ἴδιος ὁ Μωυσῆς πῆρε σὰν πολῦτιμο κειμήλιο τὰ ὀστά τοῦ Ἴωσήφ, ἐκπληρώνοντας ἔτσι τὴν ὑπόσχεση πού εἶχαν δώσει οἱ πατέρες τοῦ στὸν ἔνδοξο ἐκεῖνο πρόγονό τούς, πού τοὺς εἶχε φέρει στὴν Αἴγυπτο κι' ἔτσι συνετέλεσε στὸ νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὴν πείνα καὶ νὰ αὐξηθοῦν καὶ νὰ γίνουν λαὸς πολυπληθῆς. Ἀκόμη μὲ τὴν ἐνέργειά τοῦ αὐτῆ ὁ Μωυσῆς ἔδειχνε καὶ τὴν ἀκλόνητη πίστη τοῦ στὶς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ: γιατί, παίρνοντας μαζί τοῦ τὰ ὀστά τοῦ Ἴωσήφ, ἐφάνερνε τὴν πεποίθησι τοῦ ὅτι αὐτὸς καὶ ὁ λαὸς ἔφευγαν ὀριστικὰ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ δὲν ἐπρόκειτο νὰ ἐπιστρέψουν σ' αὐτήν, ἀλλὰ εἶχε ἔρθῃ ὁ καιρὸς νὰ ἐγκατασταθοῦν στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, στὴ χώρα πού τοὺς εἶχε ὑποσχεθῆ ὁ Θεός.

Ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο θὰ μποροῦσαν οἱ Ἰσραηλίται σὲ λίγες μέρες νὰ φτάσουν στὴ Χαναάν, ἂν ἐβάδιζαν πρῶτα πρὸς τὰ ἀνατολικά κι' ἔπειτα πρὸς βορρᾶν. Ὁ Θεὸς ὅμως δὲν τοὺς ὀδήγησε κατ' εὐθείαν πρὸς τὴ Χαναάν, ἀλλὰ πρὸς ἄλλον μακρυνὸ δρόμο, πού διέσχιζε τὴν ἔρημο. Κι' αὐτὸ δὲν ἔγινε χωρὶς λόγο. Οἱ Ἰσραηλίται ἦταν ἕνας λαὸς ἀνοργάνωτος καὶ ἀπειροπόλεμος. Ἄν πήγαιναν κατ' εὐθείαν πρὸς τὴ Χαναάν, θὰ συναντοῦσαν λαοὺς δυνατοὺς καὶ πολεμικούς, θὰ τὰ ἔχαναν καὶ θὰ τοὺς ἔπιανε πανικὸς καὶ ἢ θὰ γύριζαν στὴν Αἴγυπτο καὶ θὰ ἔχαναν ὀριστικὰ τὴν ἐλευθερία τοὺς ἢ θὰ καταστρέφονταν στὸν πόλεμο μὲ τοὺς λαοὺς αὐτούς. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ μείνουν γιὰ κάποιον χρονικὸ διάστημα σ' ἕνα ἡσυχον μέρος, γιὰ νὰ ὀργανωθοῦν, νὰ πάρουν νόμους ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ νὰ μάθουν νὰ πολεμοῦν. Καὶ τέτοιος τόπος κατάλληλος ἦταν ἡ ἔρημος. Οἱ Ἰσραηλίται βέβαια θὰ ἐπιθυμοῦσαν νὰ φτάσουν στὴ Χαναάν μιὰ ὥρα γρηγορότερα ὁ Θεὸς ὅμως ἤξερε καλύτερα ποιὸ ἦταν τὸ συμφέρον τούς. Ἔτσι κι' ἐμεῖς νομίζουμε πολλές φορές ὅτι θὰ γίνουμε συντομώτερα εὐτυχισμένοι, ἂν ἀποκτήσουμε ἀμέσως μερικὰ πράγματα, στὰ ὁποῖα στηρίζουμε τὴν εὐτυχία μᾶς, π.χ. χρήματα, σπίτι, ἐπιπλα, αὐτοκίνητο κτλ. Ὁ Θεὸς ὅμως, πού τὰ ξέρει ὅλα, βλέπει ὅτι δὲν εἶναι

ἀκόμη καιρός νά μᾶς δώση ἐκεῖνο πού ζητοῦμε κι' ὅτι, ἂν μᾶς τὸ δώση παράκαιρα, θὰ γίνουμε δυστυχημένοι καὶ ὄχι εὐτυχημένοι. Καὶ ἀναβάλλει, γιὰ νὰ ὠριμάσουμε καὶ νὰ γίνουμε ἱκανοὶ νὰ χρησιμοποιήσουμε σωστὰ ἐκεῖνα πού θὰ μᾶς δώση. Ἄς μὴ δυσφοροῦμε λοιπὸν στὶς περιπτώσεις αὐτές, ἀλλὰ ἄς εὐλογοῦμε τὸν Θεὸ γιὰ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν πανσοφία τοῦ κι' ἄς περιμένουμε μὲ ὑπομονή τὶς ἐνέργειες τοῦ.

Στὴν ἀρχὴ τῆς πορείας τῶν οἱ Ἰσραηλίται βιάδιζαν χωρὶς ὁδηγό, γιὰτὶ ὁ δρόμος ἦταν φανερός. Σὲ λίγο ὅμως ἔφτασαν στὴν ἔρημο, ὅπου ὁ δρόμος συχνὰ χάνεται μέσα στὰ βουνά τῆς ἄμμου πού μετακινοῦνται ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, κι' ὅπου καὶ ἔμπειροι ταξιδιωτὲς πολλὲς φορὲς δυσκολεύονται. Ἀπὸ τὴν ὥρα αὐτὴ λοιπὸν ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἔγινε ὁδηγὸς τοὺς, προπορευόμενος σὰν ἓνα σύννεφο, πού τὴ νύχτα ἔπαιρνε τὴ μορφή μιᾶς πύρινης στήλης. Καὶ τὸ φαινόμενο αὐτὸ συνεχίσθηκε καθ' ὅλη τὴ διάρκειά τῆς πορείας τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ἔτσι οἱ Ἑβραῖοι εἶχαν μπροστά τοὺς ἓνα διαρκὲς θαῦμα, πού τοὺς πληροφοροῦσε καὶ τοὺς ἐβεβαίωνε ὅτι ὁ Θεὸς ἦταν μαζί τοὺς. Καὶ τὸ θαῦμα αὐτὸ τοὺς ἐστήριζε στὴν πίστι καὶ τοὺς δυνάμωνε. Τὸ θαῦμα αὐτὸ ὅμως ἦταν συγχρόνως καὶ μιὰ προτύπωση ἐκείνων πού θὰ γίνονταν ἀργότερα μὲ τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Κυρίου. Νεφέλη ὑπῆρχε τότε, ἡ ὁποία σκέπαζε τὸ πῦρ τῆς Θεότητος, τὴν ὁποία κανένας ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ ἀντικρύσει νεφέλη ἐκάλυπτε καὶ τὴ Θεότητα τοῦ Υἱοῦ, ὅταν κατέβηκε στὸν κόσμον γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ καὶ ἡ νεφέλη αὐτὴ ἦταν ἡ ἀνθρώπινη φύσις πού προσέλαβε ὁ Κύριος, γιὰ νὰ γίνῃ προσιτὸς σ' ἐμᾶς. Ἐνα εἶδος νεφέλης εἶναι καὶ σήμερον τὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας, στὰ ὁποία κάτω ἀπὸ ὁρατὰ ὑλικά στοιχεῖα κρύβεται ἡ ἴδια ἡ Θεότης πού μᾶς παρέχει τὴ χάρι τῆς γιὰ τὴν ἄφεσι τῶν ἀμαρτιῶν μᾶς καὶ τὴν ἐνίσχυση τῆς πνευματικῆς μᾶς ζωῆς. Ἄν ἡ Θεότης μᾶς παρουσιαζόταν γυμνή, χωρὶς τὸ κάλυμμα αὐτὸ, κανένας μᾶς δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὴν ἀντικρύσει. Συγκαταβαίνει λοιπὸν ὁ Θεὸς στὴν ἀνθρώπινη ἀδυναμία καὶ μᾶς πλησιάζει κεκαλυμμένος κάτω ἀπὸ ὑλικά στοιχεῖα, γιὰ νὰ εἶναι δυνατὸ σ' ἐμᾶς νὰ τὸν δεχθοῦμε καὶ νὰ ἐνωθοῦμε μαζί τοῦ.

Τὴν τρίτη μέρα ἀπὸ τὴν ἀναχώρηση τῶν Ἰσραηλιτῶν ὁ Μωυσῆς πῆρε ἐντολὴ ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ στρατοπεδεύσουν σὲ κάποια τοποθεσία, πού ἀσφαλῶς δὲν ἦταν καθόλου κατάλληλη καὶ ἀσφαλῆς. Μπροστά τοὺς βρισκόταν ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα, δεξιὰ τοὺς ὑψώνονταν πανύψηλα βουνά καὶ πίσω τοὺς ἀπλωνόταν ἡ ἔρημος. Ἄν λοιπὸν τοὺς ἐπέτιθετο κάποιος ἐχθρὸς ἀπὸ τὴ μόνη ἐλεύθερη πλευρά, δὲν θὰ μποροῦσαν νὰ ξεφύγουν ἀπὸ πουθενά. Ἔτσι θὰ σκέπτονταν καὶ θὰ ἔκριναν οἱ ἄνθρωποι, χωρὶς νὰ ὑπολογίζονται τὴ δύναμη καὶ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Ὁ Μωυσῆς ὅμως εἶχε ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὸν Θεὸ καὶ γι' αὐτὸ ὑπήκουσε στὴν ἐντολὴ τοῦ χωρὶς ἀντίρρηση. Καὶ πράγματι ὁ Θεὸς τοῦ προεῖπε τί ἀκριβῶς ἐπρόκειτο νὰ συμβῆ. «Ὅταν πληροφορηθῆ ὁ φαραὼ τὴν πορεία αὐτὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν», εἶπε ὁ Θεὸς στὸν Μωυσῆ, «θὰ νομίση ὅτι οἱ Ἰσραηλίται ἔχασαν τὸν δρόμον καὶ περιπλανῶνται στὴν ἔρημον. Κι' ἐγὼ θὰ ἐπιτρέψω νὰ σκληρυνθῆ καὶ πάλι ἡ καρδιά τοῦ φαραὼ καὶ νὰ σᾶς καταδιώξῃ. Τότε ὅμως ἐγὼ θὰ δοξασθῶ μὲ τὴν τιμωρία τοῦ φαραὼ καὶ ὅλης τῆς στρατιάς τοῦ, καὶ θὰ μάθουν ὅλοι οἱ Αἰγύπτιοι ὅτι ἐγὼ εἶμαι παντοδύναμος Κύριος» (Ἐξοδ. ιδ' 3-4).

Ὅπως προεῖπε ὁ Θεός, ἔτσι ἀκριβῶς ἐξελίχθηκαν τὰ πράγματα. Ὅταν ὁ φαραὼ πληροφορήθηκε ὅτι οἱ Ἰσραηλίται δὲν ἐβιάδιζαν πρὸς τὴν ἔρημον, ἀλλὰ πρὸς τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα, κατάλαβε ὅτι ἔφυγαν ὀριστικὰ ἀπὸ τὴ χώρα τοῦ. Ἀμέσως ἡ ψυχικὴ διάθεσις τοῦ ἴδιου καὶ τῶν αὐλικῶν τοῦ ἄλλαξε πάλι καὶ στράφηκε ἐναντίον τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ἀντὶ νὰ συνεισθεοῦν ἀπὸ τὶς τόσες τιμωρίες καὶ συμφορὰς πού ὑπέστησαν, ἐπειδὴ ἀντιστάθηκαν στοῦ θέλημα τοῦ Θεοῦ, μετενόησαν πού ἄφησαν τοὺς Ἑβραῖους νὰ φύγουν καὶ δὲν θὰ τοὺς εἶχαν πιά δούλους. Χωρὶς νὰ σκεφθῆ τὶς νέες περιπέτειες, στὶς ὁποῖες θὰ ἔβαζε τὸν ἑαυτό τοῦ καὶ τὸν λαὸ τοῦ, ὁ φαραὼ ὠργάνωσε ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν Ἰσραηλιτῶν, γιὰ νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ νὰ ἐπιστρέψουν στὴ χώρα. Μὲ ἐξακόσια πολεμικὰ

άρματα και με όλο το ιππικό του ξεκίνησε άμέσως έναντίον τους. Και φυσικά πολύ γρήγορα βρέθηκε κοντά τους.

Φόβος μεγάλος κατέλαβε τους Ισραηλίτες, όταν άντελήφθησαν ότι όλόκληρο στράτευμα έρχεται κατεπάνω τους, ενώ εκείνοι ήταν άοπλοι, άνέτοιμοι για πόλεμο, και κλεισμένοι σαν σε παγίδα σ' έναν ακατάλληλο τόπο. Οι έκδηλώσεις τους στη δύσκολη εκείνη περίσταση ήταν δύο ειδών. Άλλοι κατέφυγαν στην προσευχή. «Ανεβόησαν προς Κύριον» (Εξοδ. ιδ' 10), ζητώντας τη βοήθειά του. Άλλοι όμως -που ασφαλώς θα ήταν οι περισσότεροι- κατελήφθησαν από πανικό και τὰ έβαλαν με τον Μωυσή. «Δέν υπήρχαν μνήματα στην Αίγυπτο -του είπαν πικρά και ειρωνικά και γι' αυτό μάς έφερεις να πεθάνουμε στην έρημο; Δέν σου λέγαμε να μάς αφήσης να είμαστε δοϋλοι στους Αιγυπτίους; Ήταν καλύτερα να είμαστε δοϋλοι εκεί παρά να πεθάνουμε σ' αυτήν έδω την έρημο» (Εξοδ. ιδ' 11-12). Έπηρεασμένοι από τους Αιγυπτίους, ανάμεσα στους όποιους είχαν ζήσει όλη τους τη ζωή, οι άνθρωποι αυτοί σκέπτονταν και συμπεριφέρονταν σαν εκείνους. Οι Αιγύπτιοι είχαν ξεχάσει την όργη του Θεού και κυνηγοϋσαν τους Ισραηλίτες και οι Ισραηλίται ξεχασαν την προστασία του Θεού κι' έπεσαν στην άπελπισία. Διαφορετικά θα ένεργοϋσαν, αν σκέπτονταν πάντοτε την παρουσία του Θεού και την ένεργό επέμβασι του. Όταν ό άνθρωπος έχη πάντα στον νοϋ του τον Θεό, ούτε άπελπίζεται ούτε αποθαρρύνεται.

Μπροστά στην κατάσταση αυτή ό Μωυσήs έμεινε σταθερός και ψύχραιμος. Δέν άπελπίσθηκε ούτε άγανάκτησε με τὰ παράπονα του λαοϋ, αλλά με συγκατάβαση και συμπάθεια τους άπηύθυνε λόγια ένισχυτικά. «Έχετε θάρρος», τους είπε. «Σταθήτε και θα δήτε τη σωτηρία που θα δώση ό Κύριος. Γιατί, όπως είδατε σήμερα τους Αιγυπτίους (δηλαδή ωπλισμένους και άπειλητικούς), δέν πρόκειται να τους ξαναδήτε. Ό Κύριος θα πολεμήση για σάς, κι' έσεΐs θα ήσυχάσετε μιὰ για πάντα από τους Αιγυπτίους» (Εξοδ. ιδ' 13-14). Στις δύσκολες περιστάσεις εκείνο που σώζει τον άνθρωπο είναι τὸ θάρρος. Άν χάση τὸ θάρρος, θα συντελέση ό ίδιος στην καταστροφή του. Άλλά για να έχη θάρρος, πρέπει να πιστεύη στον Θεό και να μην ξεχνᾶ ποτέ ότι αυτόs είναι βοηθός και προστάτης του. Άs καλλιεργοϋμε λοιπόν και ᾶs ένισχύουμε την πίστη μάς σαν τον Μωυσή, για να είναι και τὸ θάρρος μάς ένισχυμένο στις δύσκολες περιστάσεις.

Παρ' όλη την πεποίθησι του όμως ό Μωυσήs δέν παρέλειψε και να προσευχηθῆ θερμά προς τον Κύριο ζητώντας τη βοήθειά του. Μυστική ήταν ή προσευχή του και κανένας δέν την άκουσε. Ήταν όμως τόσο θερμή και έντονη, ώστε έμοιαζε με δυνατή κραυγή που έφτανε στον θρόνο του Θεού. Γι' αυτό ό Θεός τον ρωτᾶ: «Τί βοᾶς προς μέ;» (Εξοδ. ιδ' 15). Τον άκουσε λοιπόν ό Θεός, όπως άκούει και κάθε προσευχή που γίνεται με πίστη και ευλάβεια, έστω κι' αν είναι μυστική και άθόρυβη. Συγχρόνως ό Θεός δίνει την παραγγελία: «Λάλησον τοΐs υιούς Ισραήλ, και αναζευξάτωσαν» (Εξοδ. ιδ' 15). Δῶσε δηλαδή έντολή στους Ισραηλίτες να έτοιμαστοϋν για άναχώρησι. Και προλέγει ό Θεός τί πρόκειται να συμβῆ: Ό Μωυσήs θα χτυπήση με τὸ ραβδί του τη θάλασσα, κι' αυτή θα σχισθῆ στα δύο, και οι Ισραηλίται θα περάσουν από τον διάδρομο που θα σχηματισθῆ ανάμεσα στη θάλασσα. Οι Αιγύπτιοι θα τους ακολουθήσουν και θα τους καταδιώξουν και τότε θα φανῆ ή δύναμις και ή δόξα του Θεού με τη σκληρή τιμωρία τῶν Αιγυπτίων.

Ύστερα από τις διαβεβαιώσεις αυτές του Θεού φαίνεται ότι και ό λαός επείσθηκε και πήρε θάρρος και όλοι έτοιμάσθηκαν για τη διάβαση τῆs θαλάσσης. Άλλά κι' ένα θαυμαστό γεγονός ήρθε να τους βεβαιώσει για την προστασία του Θεού. Ό άγγελος που προπορευόταν, για να όδηγῆ τους Ισραηλίτες, μετακινήθηκε και στάθηκε πίσω από τὸ στρατόπεδο τους αλλά και ή νεφέλη που τους όδηγοϋσε, ήρθε κι' αυτή και στάθηκε ανάμεσα στους Ισραηλίτες και τους Αιγυπτίους κι' ενώ έριχνε φῶς στους Ισραηλίτες, στους Αιγυπτίους έριχνε σκοτάδι και καταχνιά. Έτσι οι Ισραηλίται έτοιμάζονταν άνετα για την αναχώρησή τους, ενώ οι Αιγύπτιοι δέν έβλεπαν μπροστά τους.

Ἀφοῦ ἔγιναν αὐτά, ὁ Μωυσῆς, ὅπως εἶχε παραγγείλει ὁ Θεός, ἄπλωσε τὸ χέρι τοῦ πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ τότε ὁ Θεός, πού ἐξουσιάζει τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, ἔστειλε δυνατὸ νότιο ἄνεμο πού φυσοῦσε ὅλη τὴ νύχτα καὶ ἔσχισε τὴ θάλασσα στὰ δύο, ὥστε τὸ νερὸ νὰ σχηματίζη τεῖχος δεξιὰ κι' ἀριστερά, καὶ συγχρόνως ἐξήρανε τὸν διάδρομο πού σχηματίσθηκε ἀνάμεσα στὰ δύο ὑδάτινα τεῖχη. Ἀπὸ τὸν διάδρομο αὐτὸν πέρασαν ἄνετα ὅλοι οἱ Ἰσραηλίται. Ὡς τὸ πρῶν ἡ διάβασις εἶχε τελειώσει. Ἡ διάβασις ἐκείνη εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἐκπληκτικὰ καὶ ἐντυπωσιακὰ ἔργα τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ. Ἦταν ὅμως συγχρόνως καὶ προτύπωσις μιᾶς ἄλλης πνευματικῆς διαβάσεως, ἐκείνης δηλαδὴ πού γίνεται στὸ ἅγιο βάπτισμα. Διάβασις γίνεται κι' ἐδῶ. Περνώντας μέσα ἀπὸ τὸ ἁγιασμένο νερὸ τῆς κολυμβήθρας διαβαίνουμε ἀπὸ τὴν πνευματικὴ δουλεία στὴν πνευματικὴ ἐλευθερία. Κι' ὅπως τότε οἱ Ἑβραῖοι ἀκολούθησαν μὲ πίστι τὸν Μωυσῆ, ὅταν πρῶτος μπῆκε στὸν βυθὸ τῆς θαλάσσης, ἔτσι καὶ ὅλοι οἱ πιστοί, ἀκολουθώντας μὲ πίστι τὸν ἀρχηγὸ τῆς σωτηρίας, τὸν Χριστό, διασχίζουν τὰ νερά τῆς κολυμβήθρας καὶ βαδίζουν πρὸς τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία.

Τί ἔκαναν τώρα οἱ Αἰγύπτιοι; Φαίνεται πὼς κάποια στιγμή τὸ σκοτάδι πού τοὺς ἐμπόδιζε νὰ δοῦν τίς κινήσεις τῶν Ἰσραηλιτῶν διαλύθηκε, καὶ τότε οἱ Αἰγύπτιοι εἶδαν τοὺς Ἰσραηλίτες νὰ διασχίζουν τὴ θάλασσα. Ἀντὶ ὅμως νὰ διδαχθοῦν ἀπὸ τὸ πρωτοφανὲς αὐτὸ γεγονός καὶ νὰ συμπεράνουν ὅτι ἦταν ἔργο τοῦ Θεοῦ, ἀντὶ νὰ φοβηθοῦν μήπως ὁ Θεός, πού τόσο φανερὰ προστάτευε τοὺς Ἰσραηλίτες, τιμωρήσῃ αὐτοὺς γιὰ τὴ σκληρότητα τοὺς, ὥρμησαν κι' αὐτοὶ μὲ ἀλόγηστη αὐθάδεια στὸν θαλάσσιο ἐκεῖνο διάδρομο, γιὰ νὰ καταδιώξουν τοὺς Ἰσραηλίτες! Τώρα ὅμως τὸ ποτήρι τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ εἶχε ξεχειλίσει πιά, καὶ οἱ Αἰγύπτιοι δέχθηκαν τὸ τελικὸ χτύπημα τοῦ. Εἶχε ξημερώσει πιά, καὶ οἱ Ἰσραηλίται εἶχαν περάσει ὅλοι ἀπέναντι, ἐνῶ οἱ Αἰγύπτιοι βρισκόνταν στὴ μέση τοῦ θαλασσοῦ δρόμου. Τότε ὁ Θεὸς ἔριξε πάνω τοὺς τὴ στήλη τῆς νεφέλης καὶ τοῦ πυρός, καὶ ξαφνικὰ σύγχυσις καὶ ταραχὴ κατέλαβε τὸ στράτευμα, ἐνῶ συγχρόνως τὰ ἄρματα τοὺς ἄρχισαν νὰ μπερδεύωνται, νὰ κινοῦνται ἄτακτα καὶ νὰ πέφτουν τὸ ἓνα ἐπάνω στὸ ἄλλο. Τότε μόλις κατάλαβαν οἱ Αἰγύπτιοι ὅτι δὲν τὰ εἶχαν βάλει μὲ τὸν Ἰσραήλ, ἀλλὰ μὲ τὸν ἴδιο τὸν Θεό, καὶ κατατρομαγμένοι εἶπαν μεταξύ τοὺς: «Φύγωμεν ἀπὸ προσώπου Ἰσραήλ, ὁ γὰρ Κύριος πολεμεῖ περὶ αὐτῶν τοὺς Αἰγυπτίους» (Ἐξοδ. ιδ' 25). Ἦταν ὅμως πιά πολὺ ἀργά. Ὁ Μωυσῆς κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ ἄπλωσε τὸ χέρι τοῦ πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα, καὶ τὰ νερά ἐπανῆλθαν ὀρμητικὰ στὴ θέση τοὺς καὶ σκέπασαν ἄρματα καὶ πολεμιστάς. Ὅλοι βρῆκαν τὸν θάνατο μέσα στὸν ὑγρὸ ἐκείνον τάφο. «Οὐ κατελείφθη οὐδὲ εἷς» (Ἐξοδ. ιδ' 28). Δὲν ἀποκλείεται καὶ ὁ ἴδιος ὁ φαραὼ νὰ πνίγηκε, μολοντί αὐτὸ δὲν εἶναι βέβαιο. Ὅπως δὴποτε ὅμως ἦταν μεγάλο πλῆγμα γι' αὐτὸν ἡ καταστροφὴ ἐνὸς μεγάλου καὶ ἐκλεκτοῦ τμήματος τοῦ στρατοῦ τοῦ. Ὅλα αὐτά τὰ εἶδαν οἱ Ἰσραηλίται, κι' ἓνας θαυμασμὸς ἀνάμικτος μὲ εὐγνωμοσύνη κατέλαβε τίς ψυχές τοὺς. «Εἶδε δὲ Ἰσραήλ τὴν χεῖρα τὴν μεγάλην, καὶ ἐποίησε Κύριος τοῖς Αἰγυπτίοις ἐφοβήθη δὲ ὁ λαὸς τὸν Κύριον καὶ ἐπίστευσαν τῷ Θεῷ καὶ Μωυσῆ τῷ θεράποντι αὐτοῦ» (Ἐξοδ. ιδ' 31). Πράγματι, ἀπ' ὅλα τὰ θαύματα πού εἶχαν γίνῃ μὲχρι τώρα μὲ τὰ χέρια τοῦ Μωυσῆ, αὐτὸ ἦταν τὸ μεγαλύτερο καὶ ἐκπληκτικώτερο γιατί μ' αὐτὸ ὁ Θεὸς συνέτριψε ὀριστικὰ τοὺς Αἰγυπτίους καὶ ἀπήλλαξε τοὺς Ἰσραηλίτες ἀπὸ τὴν ἀπειλή τοὺς, ὀδηγώντας τοὺς σὲ μέρος ἀσφαλές. Ἐβλεπαν λοιπὸν τώρα ὅτι ἔπρεπε νὰ λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ δούλου τοῦ Μωυσῆ καὶ μὲ πολλὴ ἐμπιστοσύνη νὰ βασίζονται σ' αὐτά. Ὁ Τὴ χαρὰ τοὺς καὶ τὴν εὐγνωμοσύνη γιὰ τὴ σωτηρία τοὺς ἐξεδήλωσαν οἱ Ἰσραηλίται μὲ μιὰ ὁδὴ πού αὐθόρμητα καὶ ἐμπνευσμένα ἀνέπεμψε ὁ Μωυσῆς καὶ τὴν επανελάμβαναν ὅλοι οἱ ἄνδρες. Τὸ ἴδιο ἔκαναν καὶ οἱ γυναῖκες μὲ προεξάρχουσα τὴν ἀδελφὴ τοῦ Μωυσῆ, τὴ Μαριάμ, χορεύοντας μὲ τὴ συνοδεία τυμπάνων. Ἄς ἀκούσουμε μερικοὺς στίχους τῆς θριαμβευτικῆς καὶ ἐμπνευσμένης αὐτῆς ὠδῆς.

«Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται: ἵππον καὶ ἀναβάτην ἐρριψεν εἰς θάλασσαν.

Βοηθός και σκεπαστής ἐγένετο μοι εἰς σωτηρίαν οὗτος μοῦ Θεός, καὶ δοξάσω αὐτόν, Θεός τοῦ πατρός μου, καὶ ὑψώσω αὐτόν.

Κύριος συντρίβων πολέμους, Κύριος ὄνομα αὐτώ.

Ἄρματα φαραῶ καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ ἐρριψεν εἰς θάλασσαν, ἐπιλέκτους ἀναβάτας τριστάτας κατεπόντισεν ἐν Ἐρυθρᾷ θαλάσῃ.

Πόντω ἐκάλυψεν αὐτούς, κατέδυσαν εἰς βυθὸν ὡσεὶ λίθος.

Ἡ δεξιὰ σοῦ, Κύριε, δεδόξασται ἐν ἰσχύϊ: ἡ δεξιὰ σοῦ χεῖρ, Κύριε, ἐθραυσεν ἐχθρούς, καὶ τὸ πλήθει τῆς δόξης σοῦ συνέτριψας τοὺς υπεναντίους...

Τὶς ὅμοιος σοὶ ἐν θεοῖς, Κύριε; Τὶς ὅμοιος σοί; Δεδοξασμένος ἐν ἀγίοις, θαυμαστός ἐν δόξαις, ποιῶν τέρατα...

Κύριος βασιλεύων τὸν αἰῶνα καὶ ἐπ' αἰῶνα καὶ ἔτι» (Ἐξοδ. ἰε' 1-18).

Σχετικὰ μὲ τὴν ὁδὴ αὐτὴ καὶ τὸ γεγονός τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης παρατηρεῖ τὰ ἑξῆς: «Κι' ἐμεῖς οἱ Χριστιανοί, οἱ νέοι Ἰσραηλίται, ἔχουμε χρέος νὰ ψάλλουμε στὸν Κύριο μᾶς Ἰησοῦ Χριστὸ ὕμνους εὐχαριστηρίους καὶ ὠδὲς δοξολογητικές, γιατί μᾶς ἐλευθέρωσε ἀπὸ τὴ σκλαβιά τῶν νοητῶν Αἰγυπτίων, δηλαδή τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων, στοὺς ὁποίους δουλεύαμε κατασκευάζοντας πλιθιά, δηλαδή ἱκανοποιώντας τὶς ὀρέξεις καὶ ἡδονές τῆς σαρκός, τὴν ὁποία ὑποδηλώνουν τὰ πλιθιά (γιατί καὶ τὰ πλιθιά καὶ ἡ σάρκα ἀπὸ τὴ γῆ ἔχουν κατασκευασθῆ): νὰ τὸν εὐχαριστοῦμε, γιατί μᾶς ἐγλίτωσε ἀπὸ τὸ νὰ κοπιᾶζουμε μαζεύοντας τὸ ἄχυρο, δηλαδή τοὺς ματαίους πονηροὺς λογισμοὺς καὶ τὰ πάθη καὶ γιατί μᾶς ἐλύτρωσε ἀπὸ τὸ νὰ κτίζουμε τὶς τρεῖς πόλεις τοῦ φαραῶ, δηλαδή τὶς τρεῖς πρῶτες καὶ μεγάλες κακίες τοῦ σατανά: τὴ φιληδονία, τὴ φιλοδοξία καὶ τὴ φιλαργυρία. Χρωστοῦμε ἀκόμη νὰ εὐχαριστοῦμε τὸν Κύριο καὶ γιατί μᾶς ἔβγαλε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, δηλαδή ἀπὸ τὴ σκοτεινὴ ἀμαρτία» (Ἁγίου Νικοδήμου, Κῆπος χαρίτων, σ'. 18).

Λοιπὸν κι' ἐμεῖς, σάν τοὺς παλιούς Ἰσραηλίτες, καὶ τώρα καὶ πάντοτε «άσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται» (Ἐξοδ. ἰε' 1).

7/12/1992

33. Θαυμαστὴ τροφοδοσία στὴν ἔρημο.

(Ἐξοδ. ἰε' 22 - ις' 36).

Ἡ πορεία τῶν Ἰσραηλιτῶν στὴν ἔρημο δὲν ἦταν δυνατόν παρὰ νὰ ἔχη δυσκολίες καὶ μάλιστα μεγάλες. Ἡ ἔρημος εἶναι τόπος ἀφιλόξενος καὶ ἀκατάλληλος γιὰ τὴ διαμονὴ ἑνὸς μεγάλου λαοῦ. Ὁ Θεὸς ὅμως ὠδήγησε ἐκεῖ τοὺς Ἰσραηλίτες, γιὰ νὰ ψηθοῦν καὶ νὰ σκληραγωγηθοῦν μέσα στὶς δυσκολίες αὐτές, γιὰ νὰ δοκιμασθῆ ἡ πίστις τῶν καὶ νὰ φανοῦν οἱ ἀδυναμίες τούς, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ ἰδοῦν ὀλοφάνερη τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ. Θὰ παρακολουθήσουμε λοιπὸν κι' ἐμεῖς τὴν πορεία τῶν Ἰσραηλιτῶν, μὲ τὴν ὁποία μοιάζει καὶ ἡ δικὴ μᾶς πορεία στὴν παροῦσα ζωὴ θὰ δοῦμε τὶς δυσκολίες ποὺ συνάντησαν καὶ ποὺ θυμίζουν καὶ τῆς δικῆς μᾶς ζωῆς τὶς δυσκολίες θὰ δοῦμε ὅμως καὶ τὶς θαυμαστὲς ἐπεμβάσεις τοῦ Θεοῦ, παρόμοιες μὲ τὶς ὁποῖες ὑπάρχουν καὶ στὴ δικὴ μᾶς ζωὴ.

Από τὸν τόπο, στὸν ὁποῖο βρέθηκαν οἱ Ἰσραηλίται μετὰ τὴ διάβασι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ὁ Μωυσῆς τοὺς ὠδήγησε στὴν ἔρημο Σούρ'. Ἐδῶ βιάδιζαν τρεῖς μέρες, χωρὶς νὰ βρίσκουν νερὸ νὰ πιοῦν. Τί ἐσήμαινε αὐτὸ γιὰ ἕναν ὀλόκληρο λαὸ πού βιάδιζε μέσα στὴν ἔρημο, εἶναι εὐκόλο νὰ φαντασθοῦμε. Ἐπὶ τέλους ἔφτασαν σὲ κάποια πηγὴ πού ὀνομαζόταν Μερρά. Τὸ ὄνομα αὐτὸ σημαίνει πικρία. Καὶ πράγματι, μόλις οἱ Ἰσραηλίται ἔφτασαν ἐκεῖ διψασμένοι, ἔτρεξαν νὰ πιοῦν νερὸ μόλις ὅμως τὸ δοκίμασαν, ἀπομάκρυναν ἀμέσως τὰ χεῖλη τοὺς, γιατί τὸ νερὸ ἦταν κατάπικρο. Ἡ πρώτη αὐτὴ δυσκολία ἦταν ἀρκετὴ, γιὰ νὰ ξεχάσουν ὅλα, ὅσα εἶχε κάνει ὁ Θεὸς γι' αὐτοὺς κι' ἀντὶ νὰ ζητήσουν τὴ βοήθειά τοῦ καὶ τὴν προστασία τοῦ, ἄρχισαν νὰ γογγύζουν ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ λέγοντας: «Τί πιόμεθα;» (Ἐξοδ. ιε' 24). Τί θὰ πιοῦμε; Ἄν ὅμως ὁ λαὸς ξέχασε τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, δὲν συνέβη τὸ ἴδιο καὶ μέ τὸν Μωυσῆ, ὁ ὁποῖος κατέφυγε πάλι στὴν προσευχή: «Ἐβόησε δὲ Μωυσῆς πρὸς Κύριον» (Ἐξοδ. ιε' 25). Ἀπηύθυνε θερμὴ καὶ ἔντονη δέησι πρὸς τὸν Κύριο. Καὶ ὁ Θεὸς ἀπάντησε ἀμέσως. Ἔδειξε στὸν Μωυσῆ ἕνα ξύλο, πού μόλις ἐκεῖνος τὸ ἔβαλε στὸ νερὸ, αὐτὸ ἔγινε γλυκὸ καὶ πόσιμο.

Δὲν ξέρουμε ποιὸ ἦταν τὸ ξύλο αὐτὸ καὶ ἀπὸ ποιὸ δέντρο προερχόταν. Δὲν ξέρουμε ἐπίσης ἂν εἶχε ἀπὸ τὴ φύση τοῦ τὴν ιδιότητα νὰ γλυκαίνει τὸ νερὸ ἢ τοῦ τὴν ἔδωσε τὴν ὥρα ἐκείνη ὁ Θεός. Τὸ πιθανότερο εἶναι τὸ δεύτερο, ὅτι δηλαδή τὸ ξύλο δὲν εἶχε ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τοῦ καμιά δύναμι, ἀλλὰ τὸ θαυμαστὸ ἀποτέλεσμα τοῦ προερχόταν ἀπὸ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ. Κι' αὐτὸ ἔκαμνε τὸ ξύλο ἐκεῖνο νὰ εἶναι τύπος ἑνὸς ἄλλου ξύλου, τοῦ ξύλου τοῦ τιμίου Σταυροῦ, ἐπάνω στὸ ὁποῖο ἄπλωσε τὰ χεῖρια τοῦ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ γλυκάνη τὴν πικραμένη ἀπὸ τὴν ἁμαρτία ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ ξύλο λοιπὸν πού ἐγλύκανε τὰ νερά τῆς Μερράς προεικόνιζε τὸν τίμιον Σταυρὸ, ὁ ὁποῖος, ὅταν ὑψώθηκε στὸν Γολγοθᾶ, ἐσκόρπισε τὴ χαρὰ καὶ τὴ γλυκύτητα στὴν καρδιὰ κάθε πιστοῦ καὶ ἔδιωξε ἀπ' αὐτὴν κάθε ταραχὴ καὶ πικρία πού προερχόταν ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Ἡ ἰουδαϊκὴ παράδοσις μάλιστα ἀναφέρει ὅτι τὸ ξύλο τῆς Μερράς ἦταν πιὸ πικρὸ ἀπὸ τὰ νερά πού ἐγλύκανε. Ἄν αὐτὸ εἶναι ἀληθινὸ, τότε τὸ θαῦμα πού ἔκανε ὁ Θεὸς γίνεται πιὸ ἔντονο καὶ θαυμαστὸ ἀλλὰ καὶ ἡ προεικόνισις τοῦ Σταυροῦ ἀπὸ τὸ ξύλο ἐκεῖνο γίνεται καθαρώτερη. Γιατὶ καὶ τὸ ξύλο τοῦ σταυροῦ ἦταν πολὺ πικρὸ γιὰ καθέναν πού καρφωνόταν ἐπάνω σ' αὐτό. Πολὺ πικρὸ ὑπῆρξε καὶ γιὰ τὸν Σωτῆρα μᾶς, ὁ ὁποῖος δοκίμασε ἐπάνω σ' αὐτὸ πόνους φρικτοὺς καὶ μαρτύριο ἀπερίγραπτο. Ἀκριβῶς ὅμως ἡ πικρία αὐτὴ ἔφερε σ' ἐμᾶς τὴ γλυκύτητα τῆς σωτηρίας πού ἀπολαμβάνουμε. Καὶ ὁ σκληρὸς θάνατος πού ὑπέστη ὁ Κύριος ἐπάνω στὸν Σταυρὸ ἔφερε σ' ἐμᾶς τὴν αἰωνία καὶ μακαρία ζωὴ.

Ἔπειτα ἀπὸ τὴ δοκιμασία αὐτὴ, στὴν ὁποία φάνηκε ἡ ἀστάθεια τοῦ χαρακτῆρος τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὁ Θεός τοὺς ἔκανε μιὰ προειδοποίηση: «Ἐὰν ἀκοὴ ἀκούσης τῆς φωνῆς Κυρίου τοῦ Θεοῦ σοῦ καὶ τὰ ἀρεστὰ ἐναντίον αὐτοῦ ποιήσης καὶ ενωτίση ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ καὶ φυλάξης πάντα τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, πᾶσαν νόσον, ἣν ἐπήγαγον τοῖς Αἰγυπτίοις, οὐκ ἐπάξω ἐπὶ σέ: ἐγὼ γὰρ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σοῦ ὁ ἰώμενός σε» (Ἐξοδ. ιε' 26). Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ Θεοῦ περιέχουν μιὰ μεγάλη ὑπόσχεσι, κρύβουν ὅμως καὶ μιὰ φοβερὴ ἀπειλή. Ὁ Θεὸς ὑπόσχεται στοὺς Ἰσραηλίτες προστασία καὶ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ κάθε πληγὴ καὶ τιμωρία σὰν ἐκεῖνες πού ὑπέστησαν οἱ Αἰγύπτιοι, ὑπὸ ἕναν ὄρο ὅμως: νὰ ὑπακούουν στὰ προστάγματα τοῦ καὶ νὰ ἐκτελοῦν τὰ «δικαιώματα» τοῦ, δηλαδή ὅσα ὁ Θεὸς ἔχει δικαίωμα νὰ ζητήσῃ ἀπὸ αὐτοὺς. Ἐὰν δὲν τηρήσουν τὸν ὄρο αὐτόν, θὰ τιμωρηθοῦν αὐστηρά, ὅπως τιμωρήθηκαν οἱ Αἰγύπτιοι. Ἡ προειδοποίησις αὐτὴ ἀπευθύνεται καὶ σ' ἐμᾶς. Εἶναι νόμος αἰώνιος καὶ ἀπαράβατος: «Πᾶσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν» (Ἐβρ. β' 2). Τὴν τιμωρία αὐτὴ μόνο ἡ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ δικὴ μᾶς εὐλκρινὴς μετάνοια μπορεῖ νὰ ματαιώσῃ. Ἄς λαμβάνουμε λοιπὸν ὑπ' ὄψιν τὶς προειδοποιήσεις τοῦ Θεοῦ καὶ ἅς συμμορφωνώμαστε πρὸς τὸ θέλημα τοῦ, γιὰ νὰ εἴμαστε ἄξιοι τῆς ἀγάπης καὶ τῆς προστασίας τοῦ.

Τη δοκιμασία τῆς Μερράς διαδέχθηκε μιὰ εὐχάριστη ἔκπληξις. Ὁ Θεὸς ὠδήγησε τὸν λαὸ στὴν ὄασι Αἰλεῖμ, ὅπου ὑπῆρχαν δώδεκα πηγές καὶ ἑβδομήντα φοινικόδεντρα. Ὅ,τι χρειαζόταν δηλαδή, γιὰ νὰ βεβαιωθοῦν οἱ Ἰσραηλίται ὅτι ὁ Θεὸς προνοοῦσε γι' αὐτούς, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ διδαχθοῦμε ὅλοι ὅτι ὁ Θεὸς στὴν παροῦσα ζωὴ ἐπιτρέπει μὲν τὶς δοκιμασίες, γιὰ νὰ καταρτίζεται ὁ ἄνθρωπος, δίνει ὅμως καὶ στιγμὲς εὐχάριστες, γιὰ νὰ ἀνακουφίζεται καὶ νὰ παίρνη νέες δυνάμεις γιὰ τὴ συνέχιση τοῦ ἀγῶνος τοῦ. Ἡ μία κατάσταση διαδέχεται τὴν ἄλλη. Κι' αὐτὸ εἶναι μιὰ σοφὴ παιδαγωγία τοῦ Θεοῦ, πού μᾶς μαθαίνει νὰ μὴν καταπίπτουμε καὶ παραλούμε στὴν ἐποχὴ τῆς θλίψεως, οὔτε ὅμως καὶ νὰ μεθοῦμε καὶ νὰ παραφερόμαστε στὴν περίοδο τῆς εὐτυχίας.

Ἀφοῦ ἀναπαύθηκαν στὶς πηγές τῆς Αἰλεῖμ, οἱ Ἰσραηλίται ἦρθαν στὴν ἔρημο Σίν. Εἶχε περάσει ἓνας μῆνας ἀκριβῶς ἀπὸ τὴν ἀναχώρησι τούς, καὶ τὰ ἀποθέματα τῶν τροφῶν εἶχαν ἤδη ἐξαντληθῆ. Νέοι γογγυσμοὶ τώρα καὶ νέα παράπονα ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ καὶ τοῦ Ἄαρων: «Καλύτερα νὰ εἶχαμε πεθάνει στὴν Αἴγυπτο χτυπημένοι ἀπὸ τὸν Κύριο με κάποια τιμωρία, τότε που καθόμασταν κοντὰ στα καζάνια με τα κρέατα καὶ τρώγαμε ψωμί καὶ χορταίναμε. Τώρα μᾶς βγάλατε σ' αὐτὴ τὴν ἔρημο, γιὰ νὰ σκοτώσετε ὅλον αὐτὸν τὸν λαὸ με τὴν πείνα» (Ἐξοδ. ις' 3). Προτιμοῦσαν λοιπὸν νὰ πεθάνουν στὴν Αἴγυπτο σαν εχθροὶ τοῦ Θεοῦ παρά στὴν ἔρημο σαν φίλοι τοῦ Θεοῦ. Θυμοῦνταν τὶς λίγες καὶ σπάνιες καλὲς μέρες τῆς Αἰγύπτου καὶ ξεχνούσαν τὴν ἀτέλειωτη ταλαιπωρία, μέσα στὴν ὁποία ζούσαν. Καὶ προ παντός ξεχνούσαν ὅσα εἶχε κάνει ὁ Θεὸς γι' αὐτούς: τὴ θαυμαστὴ ἐξοδο, τὴ διάβαση τῆς Ερυθρᾶς θαλάσσης, τὰ νερά τῆς Μερράς καὶ τῆς Αἰλεῖμ. Καὶ δὲν σκέπτονταν ὅτι ὁ Θεός, που τοὺς ἔδωσε νερό στὴν ἔρημο, εἶχε τὴ δύναμη νὰ τοὺς δώσῃ καὶ κρέας καὶ ψωμί. Ἡ ὀλιγοπιστία καὶ ἡ πλεονεξία τυφλώνουν τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κάνουν ἀχάριστο καὶ δυστυχισμένο.

Ἀχάριστοι λοιπὸν καὶ ὀλιγόπιστοι δειχνονται πάλι οἱ Ἰσραηλίται. Ὁ Θεὸς ὅμως δείχνει καὶ πάλι συγκατάβαση καὶ ανοχή. Εἶναι ἀκόμη καὶ καιρὸς τῆς μακροθυμίας του γιὰ τοὺς Ἰσραηλίτες. Θα τοὺς δώσῃ ἀκόμη πολλὰ δείγματα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς δυνάμεώς του καὶ ὅταν ἐκεῖνοι παρ' ὅλα αὐτὰ θα εξακολουθήσουν νὰ δειχνουν ἀνυπακοή καὶ ἀχαριστία, θα δοκιμάσουν καὶ τὴ δικαίαν ὀργὴν του καὶ θα υποστοῦν τιμωρίες βαρεῖές, σαν ἐκεῖνες που υπέστησαν γιὰ χάρη τοὺς οἱ Αἰγύπτιοι. Πρὸς τὸ παρόν ὅμως εἶναι ἀκόμη ὁ καιρὸς τῆς μακροθυμίας καὶ τῆς συγκαταβάσεως. Λέει λοιπὸν ὁ Θεὸς στὸν Μωϋσῆ: «Ἄκουσα τὰ παράπονα καὶ τὶς διαμαρτυρίες τῶν Ἰσραηλιτῶν. Νὰ τοὺς πῆς λοιπὸν ὅτι τὸ βράδυ θα φάνε κρέας καὶ τὸ πρωὶ θα χορτάσουν ψωμί κι ἔτσι θα πεισθῆτε ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Κύριος ὁ Θεὸς σας» (Ἐξοδ. ις' 12).

Πράγματι ὁ Θεὸς ἐξεπλήρωσε τὴν υπόσχεσή του. Τὸ βράδυ τῆς ἡμέρας ἐκείνης κοπάδια ἀμέτρητα ἀπὸ ὀρτύκια γέμισαν τὸ στρατόπεδο τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ἐξαντλημένα ἀπὸ τὸ ταξίδι τοὺς ἐπεφταν μπροστὰ στὶς σκηνές τοὺς, κι ἐκεῖνοι τὰ ἐπίαναν με μεγάλη εὐκολία. Ἐτσι ἐκπληρώθηκε τὸ ἓνα μέρος τῆς υποσχέσεως τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκπληρώθηκε με μιὰ πλουσιοπάροχη δωρεὰ κρέατος ἐκλεκτοῦ καὶ νόστιμου. Πουλιὰ βέβαια εἶχαν ἰδῆ καὶ εἶχαν φάει κι ἄλλοτε οἱ Ἰσραηλίται τώρα ὅμως ἦταν φανερό ὅτι τὰ ἀμέτρητα ἐκεῖνα πλήθη τῶν ὀρτυκιῶν δὲν ἦρθαν τυχαία, ἀλλὰ τὰ εἶχε στείλει ὁ Θεός. Κι αὐτὸ ἦταν τὸ θαυμαστό.

Πολύ πιὸ θαυμαστό ὅμως ἦταν ἐκεῖνο που συνέβη τὸ πρωὶ τῆς ἄλλης ἡμέρας. Ὄταν ἡ πρωϊνὴ δροσιά που εἶχε πέσει στὴ γῆ ἀρχισε νὰ εξαφανίζεται, οἱ Ἰσραηλίται εἶδαν ὅτι ἡ ἔρημος ἦταν σκεπασμένη με πλήθος λευκῶν στρογγυλῶν κόκκων που σχημάτιζαν κάτι σαν ελαφρὸ στρώμα πάγου. Ἐκπληκτοὶ ἀρχισαν νὰ ρωτοῦν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον: «Μάν χού;»: δηλαδή: Τί εἶναι αὐτό; Κι ἐπειδὴ κανένας δὲν ἦταν σὲ θέση νὰ ἀπαντήσῃ, ὁ Μωϋσῆς τοὺς ἐξήγησε: «Αὐτὸ εἶναι τὸ ψωμί που σας δίνει ὁ Θεός» (Ἐξοδ. ις' 13-15). Ἀπὸ τὴν ἐρώτηση «μάν χού» που ἔκαναν οἱ Ἰσραηλίται ἡ τροφὴ ἐκείνη ὠνομάσθηκε μάννα. Ὁ Μωϋσῆς ἐν συνεχείᾳ ἔδωσε στὸν λαὸ τὶς ὁδηγίες που τοῦ εἶχε δώσει ὁ Θεός γιὰ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ μάννα. Τὸ μάννα θα ἐπεφτε κάθε μέρα. Ἐπρεπε λοιπὸν ὁ κάθε

οικογενειάρχης να μαζεύη κάθε πρωί τόση ποσότητα, όση χρειαζόταν για την οικογένειά του μόνο για κείνη την ημέρα. Κι επειδή συνέβη μερικοί να μαζέψουν περισσότερο κι άλλοι λιγώτερο, ο Θεός οίκονόμησε έτσι τα πράγματα, ώστε τελικώς ο καθένας να βρεθή με την ποσότητα που χρειαζόταν. Εκείνος που είχε μαζέψει πολύ, δεν είχε πλεόνασμα κι εκείνος που είχε μαζέψει λίγο, δεν είχε έλλειμμα. Η συλλογή του μάννα έπρεπε να γίνεται νωρίς το πρωί, γιατί αυτό διαλυόταν, όταν έβγαινε ο ήλιος. Έπρεπε ακόμη να το ζυμώσουν και να το ψήσουν, για να γίνη κατάλληλο για φαγητό. Και τότε είχε τη γεύσι τηγανίτας με μέλι. Έτσι οι Ισραηλίται διδάσκονταν να εργάζονται για την απόκτηση της τροφής των. Ό Θεός βέβαια είναι ο χορηγός των αγαθών αλλά κι εμείς δεν πρέπει να καθώμαστε με σταυρωμένα χέρια, αλλά να εργαζόμαστε, κάνοντας ό,τι εξαρτάται από μας.

Το μάννα που συγκέντρωναν κάθε μέρα έπρεπε να το ξοδεύουν εκείνη την ημέρα και να μην αφήνουν υπόλοιπο για την άλλη. Μερικοί δεν συμμορφώθηκαν με την παραγγελία αυτή και άφησαν κάποια ποσότητα για το πρωί της άλλης ημέρας. Το μάννα εκείνο όμως έβγαλε σκουλήκια και βρόμησε. Έτσι ο Θεός έδινε ένα ακόμη μάθημα στους Εβραίους: αφ' ενός μεν να μην είναι πλεονέκται, αλλά να αρκούνται στα απαραίτητα, αφ' ετέρου δε να μην καταλαμβάνονται από αγωνία για το μέλλον, αλλά να έχουν εμπιστοσύνη στην πρόνοια του Θεού. - Την έκτη μέρα της εβδομάδος όμως, δηλαδή την Παρασκευή, τα πράγματα άλλαζαν. Την ημέρα αυτή οι Ισραηλίται έπρεπε να μαζέψουν διπλή ποσότητα, γιατί την άλλη μέρα δεν θα έπεφτε μάννα και τούτο γιατί η εβδόμη ημέρα, το Σάββατο, έπρεπε να είναι ημέρα αναπαύσεως αφιερωμένη στον Κύριο. Και πράγματι το μάννα που περίσσεψε από την Παρασκευή για το Σάββατο, δεν χάλασε και μερικοί που δεν πίστεψαν στα λόγια του Μωϋσή, βγήκαν το πρωί του Σαββάτου, για να μαζέψουν μάννα, αλλά δεν βρήκαν τίποτε. Νέο σπουδαίο μάθημα για τους Ισραηλίτες και για μας. Δεν πρέπει να ισοπεδώνουμε όλες τις μέρες, χρησιμοποιώντας τις για τις βιοποριστικές μας εργασίες, αλλά να αφιερώνουμε μια μέρα της εβδομάδος στη λατρεία του Θεού και στις ανάγκες της ψυχής μας. Η μέρα αυτή για τους Εβραίους ήταν η έβδόμη, το Σάββατο για μας τους Χριστιανούς είναι η πρώτη τής εβδομάδος, ή μέρα τής αναστάσεως του Κυρίου, που από τὸ ὄνομα τοῦ ὠνομάσθηκε Κυριακή. Πολλοί βέβαια ἀναπαύονται τὴν ἡμέρα αὐτή, ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ. Πρέπει ἡ ἀνάπαυσις τῆς Κυριακῆς νὰ συνδυάζεται μέ τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐντολή τοῦ Θεοῦ: «Σάββατα ἀνάπαυσις ἀγία τῷ Κυρίῳ» (Εξοδ. ις' 23). Τότε ἡ ἡμέρα ἀγιάζεται καὶ γίνεται πράγματι Κυριακή, ἡμέρα τοῦ Κυρίου.

Μιά ακόμη παραγγελία σχετικά μέ τὸ μάννα δόθηκε ἀπό τὸν Θεὸ: νὰ γεμίση ὁ Ἄαρὼν μέ μάννα μιὰ χρυσὴ στάμνα καὶ νὰ τὴ φυλάξη σὰν πολυτίμο κειμήλιο, σὰν μιὰ ἱερὴ ἀνάμνησι. Τὴ στάμνα αὐτὴ μέ τὸ μάννα τὴν ἐτοποθέτησαν ἀργότερα στὴν κιβωτὸ τῆς διαθήκης μαζί μέ τις δύο πλάκες τῶν ἐντολῶν. Καὶ τὸ μάννα ἐκεῖνο δὲν χάλασε, ἀλλὰ διατηρήθηκε φρέσκο καὶ ἀναλλοίωτο γιὰ πολλές γενιές. Γιατὶ έπρεπε καὶ οἱ ἐπόμενες γενιές νὰ μάθουν πὼς τρέφονταν οἱ πατέρες τούς στὴν ἔρημο νὰ διδάσκωνται τὴν ἀγάπη καὶ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ νὰ τὸν εὐγνωμονοῦν καὶ νὰ τὸν εὐχαριστοῦν καὶ νὰ μένουν πάντα ἀφοσιωμένοι σ' αὐτόν.

Όλα αὐτὰ τὰ θαυμάσια πὸ συνέβησαν μέ τὸ μάννα δὲν ἐπιδέχονται καμιά φυσικὴ ἐξήγησι. Ἦταν ἓνα ἔκτακτο γεγονός, ἓνα θαῦμα, πὸ κράτησε σαράντα χρόνια, ὡς τὴν ἡμέρα πὸ δὲν χρειαζόταν πιὰ: ἓνα θαῦμα πὸ δὲν ἐπαναλήφθηκε ξανά στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἦταν πράγματι τὸ μάννα «ἄρτος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ» (Ψαλμ. οζ' 24). Ἐν τούτοις δὲν ἦταν ὁ πραγματικὸς οὐράνιος ἄρτος. Αὐτὸς δόθηκε σ' ἐμᾶς τούς Χριστιανούς καὶ εἶναι τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου, γιὰ τὸ ὅποιο ὁ ἴδιος εἶπε: «Εγὼ εἶμι ὁ ἄρτος ὁ ζῶνο ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς» καὶ «Εὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου καὶ πιῆτε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν εαυτοῖς. Ὁ τρώγων μοῦ τὴν σάρκα καὶ πίνων μοῦ τὸ αἷμα ἔχει ζωὴν αἰώνιον» (Ιω. ς' 51, 53-54). Τὸ μάννα

ἦταν μὲν μιὰ ὑπερφυσικὴ τροφή, ὑλικὴ ὅμως. Ἔτρεφε μόνο τὸ σῶμα καὶ μόνο γιὰ λίγες ὥρες. Ὁ Χριστὸς ὅμως μὲ τὴ διδασκαλία τοῦ καὶ μὲ τὴν κοινωνία τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ τρέφει καὶ ζωογονεῖ τὶς ψυχές μᾶς. Αὐτὸς λοιπὸν εἶναι πράγματι ὁ οὐράνιος ἄρτος. Καὶ εἴμαστε ἀπείρως περισσότερο προνομιούχοι ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους ἐμεῖς οἱ Χριστιανοί, πού ἔχουμε τὴ δυνατότητα νὰ τρεφόμαστε μὲ τὸν ἄρτο αὐτόν. Ἄς εὐχαριστοῦμε λοιπὸν τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, πού μᾶς προσφέρει ὡς τροφή πνευματικὴ τὸν ἑαυτό τοῦ καὶ ἃς δεχόμαστε τὴν τροφή αὐτὴ μὲ κατάλληλη προετοιμασία καὶ μὲ πολλὴ εὐλάβεια, γιὰ νὰ ἔχουμε ζωὴ αἰώνιο.

14/12/1992

34. Ἄλλα ἐπεισόδια κατὰ τὴν πορεία.

(Ἐξοδ. ιζ' 1 - ιη' 27).

Στὴν τελευταία ὁμιλία πρό τῶν Χριστουγέννων εἶδαμε τὶς πρῶτες δυσκολίες τῶν Ἰσραηλιτῶν κατὰ τὴν πορεία τοὺς, τὴν ὀλιγοπιστία καὶ τοὺς γογγυσμούς τῶν, ἀλλὰ καὶ τὸν θαυμαστὸ καὶ ὑπερφυσικὸ τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο ὁ Θεὸς τοὺς ἔδωσε νερό, κρέας καὶ τὸ μάννα, μὲ τὸ ὁποῖο τοὺς ἔτρεφε σαράντα χρόνια στὴν ἔρημο. Συνέβησαν ὅμως καὶ ἄλλα ἀξιοσημείωτα καὶ διδακτικὰ περιστατικά, πρὶν οἱ Ἰσραηλίται φτάσουν μπροστὰ στὸ ὄρος Σινᾶ, ὅπου ὁ Θεὸς θὰ τοὺς ἔδινε τὸν νόμο. Τὰ περιστατικὰ αὐτὰ θὰ παρακολουθήσουμε σήμερα.

Ἀφήσαμε τοὺς Ἰσραηλίτες στὴν ἔρημο Σίν. Ἐκεῖ ὁ Θεὸς τοὺς ἔστειλε τὰ ὀρτύκια: ἐκεῖ τοὺς ἔριξε γιὰ πρώτη φορά τὸ μάννα. Χορτασμένοι τώρα καὶ εὐχαριστημένοι ξεκίνησαν γιὰ τὴ συνέχιση τῆς πορείας. Ἡ νεφέλη πού προηγουῖνταν τοὺς ὁδήγησε στὴν τοποθεσία Ραφιδεῖν. Ἐδῶ τοὺς περίμενε νέα δοκιμασία, γιὰτὶ δὲν ὑπῆρχε καθόλου νερό. Στὴ νέα αὐτὴ δυσκολία φάνηκαν καὶ πάλι τὰ ἐλαττώματα τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ξέχασαν ἀμέσως τὰ πρόσφατα θαύματα τοῦ Θεοῦ, τὰ πικρὰ νερά τῆς Μερράς πού ἔγιναν γλυκὰ μὲ τὴν ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ, τὰ ὀρτύκια, πού σχεδὸν ἦταν ἀκόμη στὰ στόματα τοὺς, τὸ μάννα, πού ἐξακολουθοῦσε νὰ πέφτη καθημερινά, καὶ ἄρχισαν νὰ γογγύζουν καὶ νὰ ἀπευθύνουν λόγια πικρὰ πρὸς τὸν Μωυσῆ: «Δὸς μᾶς νερὸ νὰ πιοῦμε. Γιατί μᾶς τὸ ἔκανες αὐτό; Μᾶς ἔβγαλες ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ μᾶς ἔφερες ἐδῶ, γιὰ νὰ μᾶς πεθάνης μὲ τὴ δίψα κι' ἐμᾶς καὶ τὰ παιδιὰ μᾶς καὶ τὰ ζῶα μᾶς;» (Ἐξοδ. ιζ' 2-3).

Μὲ τὴ συμπεριφορά τοὺς αὐτὴ οἱ Ἰσραηλίται ἔδειχναν ἀσφαλῶς ἀδικαιολόγητη ὀλιγοπιστία, γιὰτὶ εἶχαν τόσες ἀποδείξεις τῆς προνοίας καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ, ὥστε ἔπρεπε νὰ εἶναι βέβαιοι ὅτι καὶ τώρα ὁ Θεὸς δὲν θὰ τοὺς ἄφηνε ἀβοηθήτους. Ἔπρεπε καὶ τώρα νὰ ποῦνε: «Ἐχει ὁ Θεός. Ἐχει καὶ τὴ θέληση καὶ τὴ δύναμη νὰ μᾶς δώσῃ νερό». Ἀντὶ αὐτοῦ ὅμως ἔφτασαν στὸ σημεῖο νὰ ἀμφιβάλλουν γιὰ τὴν πρόνοια καὶ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ λένε: «Ἐστὶ Κύριος ἐν ἡμῖν ἢ οὐ;» (Ἐξοδ. ιζ' 7). Εἶναι μαζί μᾶς ὁ Κύριος ἢ ὄχι; Καὶ ἡ ὀλιγοπιστία τοὺς ἦταν συγχρόνως καὶ ἀχαριστία πρὸς τὸν Θεό, πού τοὺς εἶχε δώσει τόσα δείγματα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς προνοίας τοῦ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν Μωυσῆ, πού εἶχε ὑποβληθῆ γιὰ χάρη τοὺς σὲ τόσοις κόπους καὶ κινδύνους. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Μωυσῆς παραπονέθηκε καὶ τοὺς ἤλεγξε συγχρόνως λέγοντας: «Τί λοιδορεῖτε μοι, καὶ τί πειράζετε Κύριον;» (Ἐξοδ. ιζ' 2). Γιατί μὲ βρίζετε καὶ γιατί βάζετε σὲ πειρασμὸ τὸν Κύριο; Καὶ γιὰ νὰ κάνῃ πῶς αἰσθητὸ τὸν ἔλεγχον τοῦ, ἔδωσε στὴν τοποθεσία ἐκείνη τὸ ὄνομα «Πειρασμός» καὶ «Λοιδόρησις», ἐπειδὴ οἱ Ἰσραηλίται μὲ τὰ λόγια τοὺς ἐπείραζαν τὸν Θεὸ καὶ ἔβριζαν τὸν ἴδιο (Ἐξοδ. ιζ' 7).

Ἄς μὴ νομίζουμε ὅμως ὅτι αὐτὰ συνέβησαν μόνο τότε μὲ τοὺς Ἰουδαίους. Τὸ φαινόμενο τῆς ὀλιγοπιστίας ἐμφανίζεται σὲ κάθε ἄνθρωπο πού δὲν καλλιέργησε τὴν ψυχὴ τοῦ καὶ δὲν ἐφρόντισε μὲ σταθερὴ καὶ ἐπίμονη ἄσκησι νὰ στηρίξῃ γερὰ τὴν καρδιά τοῦ στὴν πίστη καὶ τὴν ἐλπίδα στὸν

Θεό. Για να μην παρουσιάζουμε λοιπόν κι' εμείς το φαινόμενο αυτό, πρέπει να εργασθούμε έντατικά και να επιβληθούμε στον εαυτό μας, ώστε να μην ταλαντευόμαστε και καταποντιζώμαστε στις άμφιβολίες και να μην τὰ χάνουμε σε κάθε δυσκολία, που πολλές φορές είναι φανταστική ή τή μεγαλοποιεί ή φαντασία μας, αλλά με απόλυτη πίστι και ελπίδα να λέμε τὸ «ἔχει ὁ Θεὸς» και να μην εἶναι αὐτὸ ξερὸς και κούφιος λόγος, ἀλλὰ σταθερὴ και ἀκλόνητη πεποίθησης στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Σ' αὐτὸ θὰ μᾶς βοηθήσει πολὺ ἡ μελέτη τῆς ἁγίας Γραφῆς, ἡ ὁποία παρουσιάζει τόσες ὀλοζώντανες ἀποδείξεις τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν λαὸ τοῦ και γιὰ ἄτομα και γιὰ τὸν κόσμον ὀλόκληρο, ἀλλὰ και ἡ ἀνάμνησις και μελέτη τῶν ἰδιαιτέρων ἐπεμβάσεων τοῦ Θεοῦ στὴν ἀτομική, τὴν οἰκογενειακή, τὴν ἐθνική μᾶς ζωὴ, που μαρτυροῦν ἐπίσης τὴν ἀκαταμάχητη σκέπη και προστασία τοῦ. Ἔτσι σιγά-σιγά θὰ ἀποβάσουμε τὴν ὀλιγοπιστία που κρύβεται μέσα μᾶς, γιὰ να φορέσουμε τὴν πίστη τῶν μαθητῶν και ἀκολούθων τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ Μωυσῆς ὅμως δὲν περιωρίσθηκε στὸν ἔλεγχο τῆς ὀλιγοπιστίας και τῆς ἀχαριστίας τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ, ὅπως και ἄλλοτε, κατέφυγε στὴν προσευχή. «Ἐβόησε πρὸς Κύριον λέγων· τί ποιήσω τῷ λαῷ τούτῳ; Ἔτι μικρὸν και καταλιθοβολήσουσί με» (Ἐξοδ. ιζ' 4). Τί να κάνω, Κύριε, μ' αὐτὸν τὸν λαὸ; Ἀκόμη λίγο και θὰ με πετροβολήσουν. Καὶ ὁ Θεὸς ἀπάντησε ἀμέσως στὴ θερμὴ προσευχή τοῦ. «Πήγαινε -τοῦ λέει- μπροστὰ ἀπὸ τὸν λαὸ και πάρε μαζί σοῦ μερικὸς ἀπὸ τοὺς προεστούς τοῦ λαοῦ πάρε και τὸ ραβδί σοῦ, με τὸ ὁποῖο χτύπησες τὸν ποταμὸ, και προχώρα. Ἐγὼ ὁ ἴδιος θὰ βρίσκομαι πρὶν ἀπὸ σένα στὸν βράχο που εἶναι στὸ ὄρος Χωρήβ. Θὰ χτυπήσεις λοιπὸν τὸν βράχο με τὸ ραβδί σοῦ, και θὰ τρέξει ἀπὸ αὐτὸν ἄφθονο νερό, γιὰ να πιῇ ὁ λαὸς» (Ἐξοδ. ιζ' 5-6). Καὶ ὁ Μωυσῆς χωρὶς τὸν παραμικρὸ δισταγμὸ ἔκανε ὅ,τι ἀκριβῶς τοῦ παρήγγειλε ὁ Θεός. Καὶ τὸ θαῦμα ἔγινε. Ἀπὸ τὸν ξερὸ βράχο με τὸ χτύπημα τοῦ ξεροῦ ραβδιοῦ ξεπήδησε ποτάμι ὀλόκληρο, που ἦταν σὰν να μιλοῦσε και να τοὺς ἔλεγε: Πιῆτε, ἀχάριστοι χορτάστε, ὀλιγόπιστοι και σκληροκάρδιοι.

Μιλώντας γιὰ τὸ θαῦμα αὐτὸ και ἀπόστολος Παῦλος λέει ὅτι οἱ Ἰσραηλίται «ἔπινον ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας, ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστὸς» (Α' Κορ. ι' 4). Δηλαδή τὸ θαῦμα τὸ ἔκανε ὁ Χριστὸς, τὸ δεύτερο πρόσωπο τῆς ἁγίας Τριάδος, που ἦταν αοράτως παρὼν και παρακολουθοῦσε τοὺς Ἰουδαίους στὴν ἔρημο. Αὐτὸς εἶναι ἡ πνευματικὴ πέτρα, ἡ ὁποία και σήμερα δροσιζει κι' ἐμᾶς τοὺς πιστοὺς, δίνοντας σε ὅλους μᾶς τὴ χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, που γίνεται μέσα μᾶς «πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον» (Ιω. δ' 14). Μόνον κοντὰ τοῦ μπορεῖ να ἴβρη ὁ ἄνθρωπος δροσιά, ζωὴ, ἀνάπαυσι και εἰρήνη. Ὅσοι τὰ ζήτησαν αὐτὰ ἀλλοῦ, ἀπογοητεύθηκαν πικρά.

Και ἄλλη ὅμως δοκιμασία περίμενε τοὺς Ἰσραηλίτες στὴ Ραφιδεῖν. Οἱ Αμαληκίται, ἀπόγονοι τοῦ Ησαὺ που κατοικοῦσαν στὰ νότια τῆς Παλαιστίνης, τοὺς ἐπιτέθηκαν ξαφνικά. Ὁ σκοπὸς τοὺς ἦταν πιθανότατα ἡ λεηλασία, ἡ ἀρπαγή. Οἱ ἐπιθέσεις φαίνεται ὅτι ἦταν ἐπανειλημμένες, και ὁ Μωυσῆς ἀναγκάσθηκε να πάρη μέτρα ἀποφασιστικά. Ἐκάλεσε τὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυή, ὁ ὁποῖος μιὰ μέρα θὰ τὸν διαδεχόταν στὴν ἡγεσία τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, και ἀνέθεσε σ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Αμαληκιτῶν. «Διάλεξε -τοῦ εἶπε- και πάρε μαζί σοῦ ἄνδρες δυνατοὺς και γενναίους και ἔβγα αὔριο ἀπὸ τὸ στρατόπεδο, γιὰ να παραταχθῆς ἀπέναντι ἀπὸ τοὺς Αμαληκίτες. Κι' ἐνῶ ἐσεῖς θὰ πολεμᾶτε, ἐγὼ θ' ἀνεβῶ στὸ ἀπέναντι βουνὸ ἔχοντας στὰ χέρια μου τὸ ραβδί τοῦ Θεοῦ, με τὸ ὁποῖο ἔγιναν τόσα θαύματα» (Ἐξοδ. ιζ' 9).

Αὐτὰ παρήγγειλε ὁ Μωυσῆς στὸν Ἰησοῦ. Καὶ ὁ Ἰησοῦς δέχθηκε τὴν ἐντολή και ἀνέλαβε τὸν ἀγῶνα χωρὶς δισταγμοὺς και ἀντιρρήσεις. Δὲν εἶπε: Πὼς θὰ τὰ βγάλω πέρα ἐγὼ, νέος και ἄπειρος, μ' ἓναν ὀλόκληρο λαὸ; Καὶ ποιοὶ θὰ πολεμήσουν τοὺς Αμαληκίτες; Οἱ Ἰσραηλίται, που μέχρι χθες ἦταν σκλάβοι και εἶναι ἀκόμη τελείως ἄπειροι στὸν πόλεμον και σχεδὸν ἄοπλοι; Ὅλα αὐτὰ ἦταν

φυσικό να έλθουν στον νοῦ τοῦ Ἰησοῦ, ἂν σκεπτόταν μόνο μέ τήν ἀνθρώπινη λογική. Ὁ Ἰησοῦς ὅμως ἦταν πρῶτα πιστός καί υπάκουος κί' ἔπειτα γενναῖος καί ἀτρόμητος. Ἡ πίστες καί ἡ ἐλπίδα στον Θεό τοῦ ἔδωσαν τή δύναμη νά παραμερίση ὅλους τούς δισταγμούς.

Ἔτσι τήν ἄλλη μέρα τὸ πρῶτὸ ὁ Ἰησοῦς παρατάχθηκε μέ τὰ παλληκάρια τοῦ ἀπέναντι ἀπὸ τούς Αμαληκίτες, ἐνῶ ὁ Μωυσῆς ἀνέβηκε στὸ βουνὸ συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Ἄαρὼν καί τὸν Ὄρ. Δέν μᾶς πληροφορεῖ ἡ Γραφή ποιὸς ἦταν ὁ Ὄρ, πού ἀναφέρεται ἄλλη μιὰ φορὰ (Ἐξοδ. κδ' 4). Μερικοὶ ὑποθέτουν ὅτι ἦταν σύζυγος τῆς Μαριάμ, τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μωυσῆ. Ὅπως δὴποτε ὅμως ἦταν πρόσωπο γνωστὸ καί ἀγαπητὸ στον Μωυσῆ. Ἔτσι καί ὁ Μωυσῆς, ἀνεβαίνοντας στὸ βουνό, εἶχε τούς βοηθοὺς καί συναγωνιστάς τοῦ. Γιατί κί' ἐκεῖνος ἀνέβαινε, γιὰ νά ἀγωνισθῆ, ὄχι μέ ὄπλα, ἀλλὰ μέ τήν προσευχή. Καί ἡ συμμετοχὴ αὐτῆ τοῦ Μωυσῆ στον ἀγῶνα ἀποδείχθηκε ἀποτελεσματικὴ. Ὅταν οἱ τρεῖς ἄνδρες ἀνέβηκαν στὸ βουνό, ὁ Μωυσῆς στάθηκε ὄρθιος, γιὰ νά τὸν βλέπουν ἀπὸ μακριὰ οἱ Ἰσραηλίται, καί κρατώντας τὸ ραβδί τοῦ ὑψωσε τὰ χέρια τοῦ σὲ στάσι προσευχῆς. Ὁ Ἰησοῦς πολεμοῦσε μέ τὰ ὄπλα καί ὁ Μωυσῆς βοηθοῦσε μέ τήν προσευχή. Καί συνέβη τοῦτο τὸ παράδοξο: ὅσο ὁ Μωυσῆς κρατοῦσε τὰ χέρια ὑψωμένα, νικοῦσαν οἱ Ἰσραηλίται ὅταν ὅμως κουραζόταν καί τὰ κατέβαζε, ὑπερίσχυαν οἱ Αμαληκίται. Ἔπρεπε λοιπὸν ὁ Μωυσῆς νά κρατῆ συνεχῶς ὑψωμένα τὰ χέρια τοῦ, νά προσεύχεται ἀδιάκοπα, ὥσπου νά κατατροπωθοῦν ὀριστικὰ οἱ Αμαληκίται. Κί' ἐπειδὴ αὐτὸ ἦταν ἀνθρωπίνως ἀδύνατο, ὁ Ἄαρὼν καί ὁ Ὄρ πῆραν μιὰ μεγάλη πέτρα καί τήν τοποθέτησαν ἔτσι, ὥστε ὁ Μωυσῆς νά στηρίζεται σ' αὐτήν, κί' ἔπειτα ἔπιασαν ὁ ἕνας τὸ δεξιὸ χέρι τοῦ Μωυσῆ καί ὁ ἄλλος τὸ ἀριστερὸ καί τὰ κρατοῦσαν ὑψωμένα. Ἔτσι πέρασε ὅλη τῆ μέρα, καί τὸ βράδυ οἱ Αμαληκίται νικῆθηκαν ὀριστικὰ. Ὡστε τῆ νίκη τῶν Ἰσραηλιτῶν δέν τήν ἔφεραν τὰ ὄπλα καί ἡ ἀνδρεία τῶν πολεμιστῶν, ἀλλὰ ἡ προσευχὴ τοῦ Μωυσῆ καί ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Πραγματοποιήθηκε δηλαδὴ ἐκεῖνο πού ἔγραφε ἀργότερα ὁ Δαβίδ: «Οὔτοι ἐν ἀρμασι καί οὔτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν μεγαλυθησόμεθα» (Ψαλμ. ιθ' 8).

Θὰ ρωτήσετε ἴσως: Δέν μποροῦσε ὁ Μωυσῆς νά προσεύχεται καθιστὸς καί μέ κατεβασμένα τὰ χέρια; Ἀσφαλῶς ναί. Ἔπρεπε ὅμως καί οἱ Ἰσραηλίται, βλέποντας τῆ στάση τοῦ Μωυσῆ καί τις συνέπειες πού εἶχε τὸ ἀνέβασμα ἢ τὸ κατέβασμα τῶν χεριῶν τοῦ, νά ἀντιληφθοῦν ὅτι ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ καί ὄχι ἡ δικὴ τῶν ἀνδρείων ἔφερε τὸ νικηφόρο ἀποτέλεσμα. Ἐκτὸς αὐτοῦ ὅμως ὑπάρχει στὸ γεγονὸς αὐτὸ καί κάποιο μυστήριον, κάποια προφητικὴ προεικόνισις. Τὸ σῶμα τοῦ Μωυσῆ μέ τὰ χέρια ὑψωμένα σχημάτιζε σταυρό. Προεικόνιζε λοιπὸν τήν ὑπερφυσικὴ δύναμι τοῦ τιμίου Σταυροῦ, μέ τήν ὁποία ὁ Χριστιανὸς νικᾷ καί κατατροπώνει τὸν νοητὸ Ἄμαλήκ, τὸν διάβολο, πού συνεχῶς ἐπιτίθεται ἐναντίον τοῦ, ζητώντας ὄχι ὑλικά λάφυρα, ἀλλὰ τήν ἀτίμητη ψυχὴ τοῦ. Τὸ μυστήριον αὐτὸ ἐρμηνεύοντας ὁ Ἱερὸς ὑμνογράφος τῆς Ἐκκλησίας μᾶς ψάλλει: «Θαλάσσης τὸ ἐρυθραῖον πέλαγος ἀβρόχοις ἰχνεσιν ὁ παλαιὸς πεζεύσας Ἰσραήλ, σταυροτύποις Μωσέως χερσὶ τοῦ Αμαλήκ τήν δύναμιν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐτροπώσατο» (εἰρμὸς ἁ' ὠδῆς ἀναστασίμου κανόνος δ' ἤχου). Καί σ' ἄλλον ὕμνο: «Τοῦ τιμίου Σταυροῦ σοῦ, Χριστέ, τήν ἐνέργειαν προδιατυπώσας Μωσῆς, ἐτροπώσατο τὸν ἐναντίον Αμαληκ ἐν τῇ ἐρήμῳ Σινᾶ ὅτε γὰρ εφήπλου τὰς χεῖρας, Σταυροῦ τὸν τύπον ποιῶν, ἐνίσχυνεν ὁ λαός. Νυνὶ δὲ τῶν πραγμάτων ἡ ἔκβασις εἰς ἡμᾶς πεπλήρωται. Σήμερον Σταυρὸς υψοῦται, καί δαίμονες φυγαδεύονται. Σήμερον ἡ κτίσις πάσα ἐκ τῆς φθορᾶς ἠλευθέρωται. Πάντα γὰρ διὰ Σταυροῦ ἐπέλαμψεν ἡμῖν τὰ χαρίσματα...» (δοξαστικὸ λιτῆς Ὑψώσεως τιμίου Σταυροῦ).

Αὐτὴ ἦταν ἡ πρώτη μάχη πού ἔδωσαν οἱ Ἰσραηλίται καί ἡ πρώτη νίκη τούς. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς παρήγγειλε στον Μωυσῆ νά καταγράψῃ τὸ γεγονὸς αὐτὸ σὲ βιβλίον, γιὰ νά τὸ διαβάζουν οἱ Ἰσραηλίται καί οἱ ἀπόγονοι τούς καί νά θυμοῦνται τῆ μεγάλη αὐτῆ καί θαυμασία νίκη. Καί πράγματι ὁ Μωυσῆς κατέγραψε κί' αὐτὸ μαζί μέ ὅλα τὰ ἄλλα θαυμαστά γεγονότα τῆς ἐκλογῆς τῶν

Ἰσραηλιτῶν ὡς ἐκλεκτοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ. Τὸ βιβλίον ποὺ ἔγραψε ὁ Μωυσῆς εἶναι ἡ Πεντάτευχος, δηλαδή τὰ πρῶτα πέντε βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης: ἡ Γένεσις, ἡ Ἔξοδος, τὸ Λευϊτικόν, οἱ Ἀριθμοὶ καὶ τὸ Δευτερονόμιον. Τὰ βιβλία αὐτὰ περιέχουν τὴν πανάρχαια ἱστορία τοῦ κόσμου καὶ τὴν ἱστορία τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ ὡς τὸν θάνατον τοῦ Μωυσῆς περιέχουν ἐπίσης ἀναλυτικὰ τὸν νόμον ποὺ ἔδωσε ὁ Θεὸς στοὺς Ἰσραηλίτες. Γι' αὐτὸ οἱ Ἰσραηλίται τὰ ὀνόμαζαν Τορά, ποὺ σημαίνει Νόμος.

Ἔκανε ὅμως καὶ κάτι ἄλλο ὁ Μωυσῆς, γιὰ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆ δικῆς τοῦ καὶ τοῦ λαοῦ. Ἔστησε θυσιαστήριον στὸν τόπον τῆς νίκης καὶ πρόσφερε θυσία εὐχαριστήριον στὸν Θεόν: ὠνόμασε δὲ τὸ θυσιαστήριον ἐκεῖνο «Κύριος καταφυγὴ μου» (Ἔξοδ. ιζ' 15). Μετὰ ἀπὸ κάθε εὐεργεσία τοῦ Θεοῦ πρῶτον καθήκον μᾶς πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἔκφρασις τῆς εὐχαριστίας μᾶς πρὸς αὐτόν.

Ἡ φήμη γιὰ τὰ ἐκπληκτικὰ γεγονότα τῆς ἐξόδου καὶ τῆς πορείας τῶν Ἰσραηλιτῶν ἔφτασε καὶ στὴ Μαδιάμ, ὅπου κατοικοῦσε ὁ Ἰοθὼρ, ὁ πεθερὸς τοῦ Μωυσῆ, καὶ ἡ ὁποία δὲν ἦταν μακριὰ ἀπὸ τὸν τόπον, ὅπου βρισκόνταν τώρα οἱ Ἰσραηλίται. Ὅταν λοιπὸν ὁ Ἰοθὼρ τὰ ἔμαθε αὐτά, ἦρθε νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν Μωυσῆ καὶ νὰ τοῦ φέρῃ τὴν οἰκογένειαν τοῦ, τὴ γυναῖκα τοῦ Σεπφώρα καὶ τοὺς δύο γιούς τοῦ, τὸν Γηρσάμ καὶ τὸν Ἐλιέζερ, ποὺ ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα τοὺς εἶχε κοντὰ τοῦ. Ἡ συνάντησις ἦταν συγκινητικὴ. Ὅταν ὁ Μωυσῆς πληροφορήθηκε τὸν ἐρχομὸν τοῦ, ἔτρεξε νὰ προῦπαντήσῃ τὸν πεθερὸν τοῦ καὶ μόλις τὸν ἀντίκρουσε, ἔπεσε καὶ τὸν προσκύνησε, δείχνοντας ἔτσι τὸν σεβασμὸν τοῦ, κ' ἂς ἦταν αὐτὸς ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ καὶ ἀρχηγὸς ἐνὸς μεγάλου λαοῦ. Ἐπειτα ἀντάλλαξε ἀσπασμὸν, πρῶτον μὲ τὸν πεθερὸν τοῦ κ' ἔπειτα μὲ τὴν γυναῖκα τοῦ καὶ τοὺς γιούς τοῦ, καὶ τέλος τοὺς ὁδήγησε στὴ σκηνὴν τοῦ.

Ὁ Ἰοθὼρ καὶ ἡ οἰκογένειαν τοῦ Μωυσῆ θὰ ἤθελαν ἀσφαλῶς νὰ μάθουν ἀπὸ πρῶτον χερί ὅσα εἶχαν ἀκούσει ἀπὸ τρίτους. Ὁ Μωυσῆς λοιπὸν τοὺς διηγήθη λεπτομερῶς ὅλα, ὅσα εἶχε κάνει ὁ Θεὸς γιὰ χάριν τοῦ, τὶς δυσκολίας ποὺ συνάντησαν στὴν πορείαν καὶ τὶς θαυμαστὰς ἐπεμβάσεις τοῦ Θεοῦ. Μὲ τὴν ἐξιστόρησιν αὐτὴν ὁ Μωυσῆς ἐξεδήλωσε γιὰ ἄλλη μιὰ φορά τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ πρὸς τὸν Θεόν. Γιὰ καὶ τὸ νὰ διηγούμαστε τὰ θαυμάσια τοῦ Κυρίου εἶναι κ' αὐτὸ ἓνας τρόπος εὐχαριστίας πρὸς τὸν Θεόν καὶ δοξολογίας τοῦ ὀνόματος τοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ψαλμωδὸς μᾶς προτρέπει: «Ἄσατε αὐτῷ καὶ ψάλατε αὐτῷ διηγήσασθε πάντα τὰ θαυμάσια αὐτοῦ» (Ψαλμ. ρδ' 2). «Ἀναγγείλατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν τὴν δόξαν αὐτοῦ, ἐν πᾶσι τοῖς λαοῦς τὰ θαυμάσια αὐτοῦ» (Ψαλμ. -ε' 3). Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰοθὼρ μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον ἄκουσε τὴν διήγησιν τοῦ γαμπροῦ τοῦ καὶ γεμάτος ἔκπληξις καὶ θαυμασμὸν ξέσπασε σὲ δοξολογίαν καὶ ὕμνον τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἰσραήλ: «Εὐλογητὸς Κύριος, ὅτι ἐξείλατο αὐτοὺς ἐκ χειρὸς Αἰγυπτίων καὶ ἐκ χειρὸς φαραῶν: νῦν ἐγνων ὅτι μέγας Κύριος παρὰ πάντας τοὺς θεοὺς» (Ἔξοδ. ιη' 10-11). Καὶ δὲν περιωρίσθηκε στὰ λόγια ὁ Ἰοθὼρ, ἀλλὰ, σὰν ἱερεὺς ποὺ ἦταν, σηκώθηκε καὶ πρόσφερε θυσίαν στὸν Θεόν. Κ' ἔπειτα ἀπ' ὅλα αὐτὰ ἦρθαν στὴ σκηνὴν τοῦ Μωυσῆ ὁ Ἄαρων καὶ οἱ πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραήλ, γιὰ νὰ καθίσουν σὲ κοινὸν τραπέζιν μαζί μὲ τὸν Μωυσῆ καὶ τὸν Ἰοθὼρ. Κ' ἐκεῖ ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἀκούσθησαν τραγούδια κοσμικὰ καὶ ἄπρεπα, ἀλλὰ ὕμνοι καὶ δοξολογίαι πρὸς τὸν Θεόν. Ἔτσι γιόρτασαν τὸν ἐρχομὸν τῆς οἰκογενείας τοῦ Μωυσῆ, διδάσκοντας κ' ἐμᾶς νὰ γιορτάζουμε ἀκόμη καὶ τὰ οἰκογενειακὰ μᾶς γεγονότα ὅχι μόνον μὲ ὑλικὰς ἐκδηλώσεις, ἀλλὰ καὶ μὲ πνευματικὰς, εὐλογώντας καὶ δοξάζοντας τὸν Θεόν γιὰ τὶς δωρεὰς τοῦ.

Τὴν ἄλλην μέραν ὁ Ἰοθὼρ εἶδε κάτι ποὺ τὸν ἐξέπληξε. Ὁ Μωυσῆς καθόταν σὰν δικαστὴς μπροστὰ σὲ ὅλον τὸν λαόν, καὶ ὅσοι εἶχαν κάποιες διαφορὰς μεταξύ τούτων, ἔρχονταν σ' αὐτόν, γιὰ νὰ τοὺς κρίνῃ καὶ νὰ ἀποδώσῃ τὸ δίκαιον. Καὶ ὁ Μωυσῆς εὗρισκε τὴν εὐκαιρίαν ὅχι μόνον νὰ λύνη τὶς διαφορὰς, ἀλλὰ καὶ νὰ διδάσκῃ τὸν λαόν καὶ νὰ τοῦ ὑπενθυμίξῃ τὰ καθήκοντα τοῦ. Τὸ ἔργον αὐτὸ ἀπασχολοῦσε πολλὰς ὥρας κάθε μέραν τὸν Μωυσῆ, σχεδὸν ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ. Εἶναι βέβαια ἀξιοθαύμαστη ἡ αὐτοθυσία τοῦ Μωυσῆ, ὁ ὁποῖος δὲν σκεπτόταν τὴν δικὴν τοῦ ἀνάπαυσιν καὶ εὐκολίαν, ἀλλὰ διέθετε

τόν χρόνο τοῦ καί τις δυνάμεις τοῦ γιά τήν ἐξυπηρέτηση τοῦ λαοῦ. Ὅπωςδήποτε ὁμως τὸ ἔργο αὐτὸ ἦταν πολὺ κουραστικό, καὶ μάλιστα γιά ἓνα γέροντα ὀγδόντα ἐτῶν. Γι' αὐτὸ ὁ Ἰοθὼρ ἔδωσε στὸν γαμπρό τοῦ μιὰ πολὺ σοφὴ συμβουλή: «Δὲν ἐνεργεῖς σωστὰ καὶ φρόνιμα», τοῦ εἶπε. «Θὰ ὑποστῆς φθορὰ μεγάλη καὶ σὺ καὶ ὄλος ὁ λαός, πού περιμένει ὤρες ὀλόκληρες, γιά νὰ βρεῖ τὸ δίκιο τοῦ. Τὸ ἔργο αὐτὸ εἶναι πολὺ βαρὺ, καὶ δὲν θὰ μπορέσης νὰ τὰ βγάλῃς πέρα μόνος σοῦ. Ἄκουσε λοιπὸν τὴ συμβουλή μου, καὶ ὁ Θεὸς θὰ εἶναι μαζί σου. Ἐσὺ θὰ κρατήσης τὴ θέση τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Θεοῦ ἐνώπιον τοῦ λαοῦ καὶ θὰ τοὺς ὑποδεικνύῃς πὺς πρέπει νὰ ζοῦν καὶ νὰ ἐνεργοῦν. Σκέψου ὁμως καὶ διάλεξε ἀπ' ὄλο τὸν λαὸ ἄνδρες ἰκανούς, μὲ φόβο καὶ εὐλάβεια πρὸς τὸν Θεό, δικαίους καὶ ἐναρέτους, πού νὰ μισοῦν τὴν ὑπερηφάνεια, καὶ ὄρισε τοὺς ἀρχηγούς τοῦ λαοῦ, ἄλλους σὲ χίλιους ἀνθρώπους, ἄλλους σὲ ἑκατό, ἄλλους σὲ πενήντα καὶ ἄλλους σὲ δέκα. Αὐτοὶ θὰ λύνουν τις μικροδιαφορὲς τοῦ λαοῦ καὶ μόνο τις μεγάλες καὶ σοβαρὲς ὑποθέσεις θὰ ἀναφέρουν σὲ σένα. Ἐτσι θὰ σὲ ἀνακουφίσουν καὶ θὰ σὲ βοηθήσουν, καὶ θὰ μπορέσης νὰ ἀντέξεις, ἀλλὰ καὶ ὄλος ὁ λαός θὰ ἐπιστρέφῃ σὲ τὴν σκηνὴν τοῦ εἰρηνικὸς καὶ ἰκανοποιημένος» (Ἐξοδ. ιη' 17-24).

Μὲ τὴ συμβουλή τοῦ αὐτῆ ὁ Ἰοθὼρ ἀποδείχθηκε πραγματικὰ σοφὸς καὶ συνετός. Ὑπέδειξε στὸν Μωυσῆ ἓνα σύστημα διοργανώσεως καὶ ἀποτελεσματικῆς διοικήσεως τοῦ λαοῦ καὶ καθώριζε τὰ προσόντα πού ἔπρεπε νὰ ἔχουν οἱ ἄρχοντες. Ἀλλὰ καὶ ὁ Μωυσῆς ἀποδείχθηκε ἐξ ἴσου συνετός, ἂν ὄχι καὶ σοφώτερος, καὶ ἔδειξε ὅτι εἶχε τὰ προσόντα ἐνὸς μεγάλου ἡγέτου καὶ μάλιστα τὴν ταπεινοφροσύνη. Γιατί, ἂν καὶ εἶχε τόσα χαρίσματα καὶ εἶχε ὀρισθῆ ἀπὸ τὸν Θεὸ ἀρχηγός τοῦ λαοῦ, δέχθηκε εὐχαρίστως τὴ συμβουλή τοῦ πεθεροῦ τοῦ καὶ τὴν ἔθεσε σὲ ἐφαρμογή. Καὶ τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα δὲν ἄργησαν νὰ φανοῦν. Ἄς ἀκοῦμε λοιπὸν καὶ ἄς δεχόμαστε πρόθυμα τις συμβουλές, τις παρατηρήσεις, ἀκόμη καὶ τις ἐπιπλήξεις τῶν μεγαλυτέρων καὶ φρονιμωτέρων. Ὅποιος δὲν δέχεται συμβουλές, εἶναι ἐχθρὸς τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ. «Ὁ μισῶν ἐλέγχους ἄφρων», ἀποφαίνεται ὁ σοφὸς Σολομών (Παρ'. ιβ' 1), ἐνῶ ἀντίθετα «εἰσακούει συμβουλίας σοφός» (Παρ'. ιβ' 15). Εἶναι ἀνόητος ἐκεῖνος πού δὲν δέχεται συμβουλές καὶ ἐλέγχους ἐνῶ ἀποδεικνύεται σοφὸς ὅποιος τοὺς δέχεται, καὶ μὲ τὴ βοήθειά του γίνεται σοφώτερος. Γιατί πάλι ὁ ἴδιος συγγραφεὺς μᾶς λέει: «Δίδου σοφὴ ἀφορμήν, καὶ σοφώτερος ἐστὶ» (Παρ'. θ' 9).

35. Στὸ ὄρος Σινᾶ.

(Ἐξοδ. ιθ' 1 - κ' 21)

Ὁ Ἰοθὼρ, ἀφοῦ ἔμεινε μερικὲς μέρες κοντὰ στὸν Μωυσῆ, τὸν ἀποχαιρέτησε καὶ ἐπέστρεψε στὴ χώρα τοῦ. Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἰσραηλίται δὲν ἔμειναν πολὺ στὴ Ραφιδείν. Ὁ ἐπόμενος σταθμὸς τοὺς ἦταν ἡ ἔρημος πού ἀπλώνεται μπροστὰ στὸ ὄρος Σινᾶ. Ἡ παραμονὴ τοὺς ἐδῶ θὰ ἦταν ἀρκετὰ μακρά, γιατί στὸ μέρος αὐτὸ ἐπρόκειτο νὰ σημειωθοῦν γεγονότα σημαντικὰ ὄχι μόνο γιά τὸν Ἰσραήλ, ἀλλὰ καὶ γιά ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐδῶ δηλαδή ἐπρόκειτο νὰ δοθῆ στοὺς Ἰσραηλίτες ὁ γραπτὸς ἠθικὸς νόμος, πού ἀπὸ τότε θὰ ἔμενε αἰώνια κληρονομία ὄλου τοῦ κόσμου. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Γραφή σημειώνει τὴ χρονολογία, κατὰ τὴν ὁποία συνέβησαν τὰ γεγονότα αὐτά. Ἦταν ὁ τρίτος μῆνας ἀπὸ τότε πού ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Κατὰ τὴν ἰουδαϊκὴ παράδοσι ὁ νόμος δόθηκε τὴν πεντηκοστὴ μέρα ἀπὸ τὴν ἔξοδο καὶ αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ γεγονὸς γιόρταζαν οἱ Ἑβραῖοι κατὰ τὴν ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς. Πράγματι, ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ ἔξοδος ἐγίνε στὰ μέσα τοῦ πρώτου μηνός, τοῦ Νισάν, πρέπει τώρα νὰ ἦταν οἱ πρώτες μέρες τοῦ τρίτου μηνός.

Πρὶν ὁμως προχωρήσουμε στὴν ἐξιστόρηση τῶν γεγονότων, ἄς θυμηθοῦμε ὅτι κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς ἐγίνε καὶ ἡ κάθοδος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἡ ἰδρυσις τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι καθόλου τυχαῖο, γιατί ἡ παλαιὰ Πεντηκοστὴ ἦταν εἰκόνα καὶ προτύπως τῆς νέας. Κατὰ τὴν παλαιὰ Πεντηκοστὴ δόθηκε ὁ νόμος καὶ συνήφθη ἡ παλαιὰ διαθήκη, ἡ συμφωνία μεταξύ τοῦ

Θεοῦ καὶ τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ κατὰ τὴ νέα Πεντηκοστὴ δόθηκε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καὶ συνήφθη ἡ νέα διαθήκη, ἡ συμφωνία τοῦ Θεοῦ μέ τὸν νέο Ἰσραήλ, με ὅσους δηλαδή ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη δέχονται τὴ λύτρωση ποὺ τοὺς προσφέρει ὁ Θεός. Ἡ παλαιὰ διαθήκη ἔγινε στὸ ὄρος Σινᾶ ἢ καινὴ στὸ ὄρος Σιών, ὅπου εἶναι κτισμένη ἡ Ἱερουσαλήμ. Στὴν παλαιὰ σαλεύθηκε τὸ ὄρος Σινᾶ στὴν καινὴ τὸ σπῖτι ὅπου βρίσκονταν οἱ ἀπόστολοι. Βροντὲς καὶ ἀστραπὲς στὸ ὄρος Σινᾶ: πνοὴ βιαία καὶ φωτιά στὴ Σιών. Σάλπιγγες ἤχοῦσαν στὸ Σινᾶ πνευματικὲς σάλπιγγες, τὰ στόματα τῶν ἀποστόλων, ἐκήρυτταν στὴν Ἱερουσαλήμ. Ὁ Θεὸς κατέβηκε στὸ Σινᾶ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα στὴν Ἱερουσαλήμ.

Ἦν ἔτι ὅμως καὶ μεγάλες διαφορὲς μεταξύ τῶν δύο διαθηκῶν, ποὺ τονίζουν τὴν ἀσύγκριτη ὑπεροχὴ τῆς δευτέρας. Στὸ Σινᾶ γράφτηκε ὁ νόμος σὲ πλάκες πέτρινες στὴ Σιών γράφτηκαν οἱ ἐντολὲς στὴς καρδιὲς τῶν πιστῶν. Ἐκεῖ ἐπικρατοῦσε φόβος καὶ τρόμος ἐδῶ ἡ χάρις καὶ ἡ εἰρήνη. Ἐκεῖ ὁ Θεὸς ἀπευθυνόταν μόνο πρὸς τοὺς Ἑβραίους ἐδῶ ἀπευθύνεται πρὸς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Μεισίτης ἐκεῖ ἦταν ὁ Μωυσῆς: ἐδῶ ὁ Χριστός. Ἐκεῖ ὁ Θεὸς ὑπόσχετο ἐπίγεια ἀγαθὰ, ἂν θὰ τηροῦνταν οἱ ἐντολὲς τοῦ ἐδῶ ὑπόσχεται πνευματικὰ καὶ αἰώνια. Ἡ παλαιὰ διαθήκη ἐπισφραγίσθηκε μέ τὸ αἷμα ζώων: ἡ νέα μέ τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ.

Ἄς παρακολουθήσουμε ὅμως τὰ γεγονότα ποὺ συνέβησαν στὸ ὄρος Σινᾶ.

Ὅταν οἱ Ἰσραηλίται ἔφτασαν στὴν ἔρημο τοῦ Σινᾶ καὶ στρατοπέδευσαν ἀπέναντι ἀπὸ τὸ ὄρος, ὁ Θεὸς κάλεσε τὸν Μωυσῆ ν' ἀνεβῆ στὸ ὄρος. Κι' ὅταν ἀνέβηκε, τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε: «Θὰ πῆς τὰ ἐξῆς τοὺς Ἰσραηλίτες: Εἶδατε μέ τὰ μάτια σᾶς ὅσα ἔκανα τοὺς Αἴγυπτιοὺς καὶ πῶς σᾶς σήκωσα, σὰν νὰ σᾶς ἔβαλα ἐπάνω σὲ φτερὰ ἀετῶν, καὶ σᾶς πῆρα κοντά μου. Τώρα λοιπόν, ἂν ἀκούσετε τὰ λόγια μου καὶ τηρήσετε τὴ διαθήκη μου, θὰ εἴστε γιὰ μένα λαὸς ἰδιαίτερα ἀγαπητὸς ἀνάμεσα σὲ ὅλα τὰ ἔθνη, σὰν περιουσία μου. Ὅλη βέβαια ἡ γῆ εἶναι δική μου ἐσεῖς ὅμως θὰ εἴστε γιὰ μένα βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς, ἔθνος ἅγιο, ξεχωριστὸ δηλαδή καὶ ἀφιερωμένο σ' ἐμένα» (Ἐξοδ. ιθ' 3-6). Πράγματι ὁ Μωυσῆς ἐκάλεσε τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ καὶ τοὺς ἀνακοίνωσε ὅσα τοῦ εἶπε ὁ Θεός. Κι' ἐκεῖνοι μέ μιὰ φωνὴ καὶ χωρὶς κανένα δισταγμὸ ἀπάντησαν: «Πάντα ὅσα εἶπεν ὁ Θεός, ποιήσομεν καὶ ἀκουσόμεθα» (Ἐξοδ. ιθ' 8). Καὶ ὁ Μωυσῆς ἀνέβηκε πάλι στὸ βουνὸ καὶ ἀνέφερε στὸν Θεὸ τὴν ἀπάντησιν τοῦ λαοῦ.

Διαθήκη λοιπόν, δηλαδή συμφωνία καὶ συμβόλαιον, ἔρχεται νὰ κἀν ὁ Θεὸς μέ τοὺς Ἰσραηλίτες, σὰν νὰ εἶναι ἴσοι καὶ ὅμοιοι. Καὶ ποιοὶ εἶναι οἱ ὅροι τῆς διαθήκης; Ὁ Θεὸς ζητεῖ ἓνα μόνο ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες: νὰ ὑπακούουν σ' αὐτὸν καὶ νὰ τηροῦν τὴν ἐντολὴν τοῦ καὶ ὑπόσχεται, ἂν τὸ κάνουν αὐτό, νὰ τοὺς ξεχωρίσῃ ἀπὸ τὰ ἄλλα ἔθνη καὶ νὰ τοὺς ἔχη σὰν δικό του λαόν, κτῆμα καὶ περιουσία του, ὄχι γιὰ νὰ τὸν ἐκμεταλλεύεται, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὸν προστατεύῃ καὶ νὰ τὸν εὐεργετῇ κι' ἀκόμη ὑπόσχεται νὰ τοὺς τιμῇ καὶ νὰ τοὺς ἀναδείξῃ βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς νὰ τοὺς περιβάλλῃ δηλαδή μέ τιμὴ καὶ δόξα βασιλικὴ καὶ νὰ τοὺς δώσῃ τὸ δικαίωμα νὰ τὸν πλησιάζουν, ὅπως οἱ ἱερεῖς πλησιάζουν τὸν Θεόν, ὅταν τελοῦν τὴν λατρευτικὴν πράξιν.

Μεγάλῃ ἢ τιμῇ ποὺ ἔκαμε ὁ Θεὸς τοὺς Ἰσραηλίτες ἀσυγκρίτως μεγαλύτερη καὶ ὑψηλότερη ἢ τιμῇ ποὺ ἔκανε σ' ἐμᾶς τοὺς Χριστιανούς, ποὺ ἀποτελοῦμε τὸν νέο Ἰσραήλ, τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ. Μᾶς ἐδιάλεξε ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη, μᾶς ξεχώρισε καὶ μᾶς ἐξύψωσε σὰν λαόν τοῦ περιούσιου καὶ ἀγαπημένου. Μᾶς ἔκανε ἀδελφούς καὶ ὑπηκόους τοῦ ἐνὸς μεγάλου βασιλέως καὶ ἀρχιερέως, τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ποὺ ἔχει αἰώνια τὴν ἱερωσύνη καὶ ἀτελεύτητὴν τὴν βασιλείαν. Μᾶς ἔδωσε τὸ δικαίωμα νὰ τὸν ἐπικαλούμαστε σὰν πατέρα, καὶ σὰν πνευματικοὶ ἱερεῖς νὰ τοῦ προσφέρουμε θυσίαν τὸν ἑαυτὸν μᾶς, τὸ ἐσωτερικόν μᾶς, νὰ καθαγιάζουμε καὶ νὰ ἀφιερώνουμε σ' αὐτὸν τὸν ἑαυτὸν μᾶς. Καὶ τότε γινόμαστε ὄχι ἀπλῶς ἔθνος ἅγιο καὶ λαὸς ἐκλεκτὸς καὶ περιούσιος, ἀλλὰ σῶμα καὶ μέλη τοῦ Χριστοῦ «ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ» (Ἐφεσ. ἔ' 30), τέκνα τοῦ Θεοῦ,

Θεοὶ κατὰ χάριν. Ἄς μὴν ἀφήσουμε λοιπὸν τὴν ἁμαρτία νὰ μᾶς χωρίσῃ ἀπὸ τὸν Χριστὸ καὶ νὰ μᾶς στερήσῃ ἀπὸ τὰ ἐξαιρετικὰ αὐτὰ προνόμια ποὺ μᾶς πρόσφερε ἡ χάρις καὶ τὸ ἔλεος τοῦ, ἀλλὰ ἄς μένουμε πιστοὶ στὴ διαθήκη, στὶς ὑποσχέσεις ποὺ ἔχουμε δώσει, γιὰ νὰ βασιλεύσουμε μαζί μὲ τὸν Χριστὸ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ἀφοῦ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο προετοιμάσθηκε ἡ σύναψις τῆς διαθήκης, ὁ Θεὸς ἔδωσε νέες παραγγελίες στὸν Μωυσῆ. «Ἐγὼ –τοῦ εἶπε- θὰ παρουσιασῶ σὲ σένα σὰν ἓνα σύννεφο ποὺ θὰ καλύπτῃ τὴν κορυφὴ τοῦ ὄρους καὶ θὰ ὑψώνεται σὰν στήλη πρὸς τὸν οὐρανό, καὶ θὰ σοῦ μιλήσω ἔτσι, ὥστε νὰ ἀκούσῃ ὁ λαὸς καὶ νὰ ἔχῃ στὸ ἐξῆς παντοτεινὴ ἐμπιστοσύνη σὲ σένα. Κατέβα λοιπὸν καὶ μίλησε μὲ τρόπο ἔντονο στὸν λαὸ καὶ παράγγειλε τοὺς νὰ καθαριστοῦν σήμερα καὶ αὔριο καὶ νὰ πλύνουν τὰ ροῦχα τοὺς, ὥστε νὰ εἶναι ἔτοιμοι τὴν τρίτη ἡμέρα, γιὰ τὴν ἡμέρα αὐτὴ θὰ γίνῃ ἡ ἐμφάνισής μου στὸ ὄρος Σινᾶ μπροστὰ σὲ ὅλο τὸν λαό. Κι' ἐσύ θὰ παρατάξῃς τὸν λαὸ γύρω ἀπὸ τὸ ὄρος καὶ θὰ τοὺς παραγγείλῃς νὰ μὴν ἀνεβῆ κανεὶς στὸ βουνὸ οὔτε νὰ τὸ ἐγγίσῃ, γιὰ τὸ ὅποιος τολμήσῃ νὰ τὸ κἀνῃ, ὅπωςδήποτε θὰ θανατωθῆ. Ὅταν θὰ σταματήσουν οἱ βροντὲς καὶ οἱ σάλπιγγες καὶ φύγῃ τὸ σύννεφο ἀπὸ τὸ βουνό, τότε θὰ μποροῦν ν' ἀνεβοῦν σ' αὐτὸ» (Ἐξοδ. ιθ' 9-13).

Ὅλες αὐτὲς τὶς παραγγελίες τὶς μετέφερε ὁ Μωυσῆς στὸν λαὸ καὶ τοὺς παρεκίνησε νὰ ἐτοιμασθοῦν, ὅπως ὤρισε ὁ Θεός. Τοὺς παρήγγειλε ἐπίσης νὰ ἀπέχουν καὶ ἀπὸ τὶς συζυγικὲς σχέσεις κατὰ τὶς τρεῖς αὐτὲς ἡμέρες. Ὅλα αὐτὰ βέβαια ἦταν μιὰ προετοιμασία ὑλική, ἐξωτερικὴ, ἢ ὅποια ὅμως ἦταν ἀπαραίτητη, γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦν οἱ Ἰσραηλίται ὅτι κάτι πολὺ μεγάλο καὶ σπουδαῖο ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ. Κι' ἀκόμη ἡ ὑλικὴ αὐτὴ προετοιμασία τοὺς ἔδινε ἀφορμὴ νὰ σκεφθοῦν ὅτι, ὅπως προετοιμάζονταν σωματικά, ἔτσι ἔπρεπε νὰ προετοιμασθοῦν καὶ ψυχικὰ γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Θεοῦ, νὰ καθαρίσουν τὶς ψυχὲς τοὺς, ὅπως θὰ καθάριζαν τὰ σώματα καὶ τὰ ροῦχα τοὺς. Αὐτὴ τὴν ἐσωτερικὴ προετοιμασία κυρίως ἤθελε ὁ Θεός: τὸν καθαρισμὸ καὶ τὸν στολισμὸ τῆς ψυχῆς. Οἱ Ἰουδαῖοι βέβαια δὲν ἦταν σὲ θέση νὰ τὸ καταλάβουν αὐτὸ καὶ γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς τοὺς ζητοῦσε ἐκεῖνο ποὺ μποροῦσαν νὰ ἐννοήσουν, γιὰ νὰ ἐξυψώσῃ σιγά-σιγά τὸν νοῦ τοὺς στὰ ἀνώτερα καὶ πνευματικώτερα. Καὶ ἡ αὐστηρὴ ἀπαγόρευσις τοῦ Θεοῦ νὰ ἀνεβοῦν στὸ ὄρος εἶχε σκοπὸ νὰ τοὺς γεννήσῃ τὸν σεβασμὸ καὶ τὴν εὐλάβεια πρὸς τὸν Θεό.

Ἀνάλογος μὲ τὴν πνευματικὴ κατάστασις τοῦ Ἰσραὴλ ἦταν καὶ ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖο ἐγένε ἡ ἐμφάνισις τοῦ Θεοῦ. Πολὺ πρῶτὴ τὴν τρίτη ἡμέρα ἀκούστηκαν βροντὲς δυνατὲς: ἀστραπὲς αὐλάκωναν τὸ ὄρος Σινᾶ: σαλπίσματα δυνατὰ συντάραζαν τὸν ἀέρα κι' ἓνα σύννεφο σκοτεινὸ κατέβηκε καὶ σκέπασε τὴν κορυφὴ τοῦ ὄρους, τὸ ὁποῖο ἐκάπνιζε ὀλόκληρο, σὰν νὰ ἦταν ἓνα τεράστιο καμίνι. Οἱ ἦχοι τῶν σαλπίγγων γίνονταν ὀλοένα καὶ δυνατώτεροι. Καὶ μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἐκπληκτικὴ μεγαλοπρέπεια καὶ Μωυσῆς μιλοῦσε στὸν Θεὸ καὶ ὁ Θεὸς τοῦ ἀπαντοῦσε μὲ φωνὴ δυνατὴ. Ἐκπληκτος ὁ λαός, ἀκολουθώντας τὸν Μωυσῆ, προχωροῦσε πρὸς τὸ ὄρος. Ὁ Θεὸς κάλεσε τὸν Μωυσῆ νὰ προχωρήσῃ καὶ ν' ἀνεβῆ στὸ ὄρος. Ἐδειχνε ἔτσι τὴν ἰδιαίτερη εὐνοία τοῦ πρὸς αὐτόν, ἐνῶ συγχρόνως δοκίμαζε καὶ τὴν πίστη τοῦ. Γιὰ τὸ ἔπρεπε νὰ ἔχῃ κανεὶς τὴν πίστη τοῦ Μωυσῆ, γιὰ νὰ ἐπιχειρήσῃ ν' ἀνεβῆ στὸ βουνὸ μέσα σ' ἐκείνη τὴ φοβερὴ κοσμοχαλασιά. Ὁ Μωυσῆς πράγματι, μολοντί καὶ ὁ ἴδιος ἦταν «ἐκφοβὸς καὶ ἔντρομος» (Ἐβρ. ιβ' 21), προχώρησε πρὸς τὸ ὄρος. Δὲν πρόλαβε ὅμως ν' ἀνεβῆ, καὶ ὁ Θεὸς τοῦ παρήγγειλε νὰ κατεβῆ γρήγορα καὶ νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν αὐστηρὴ ἀπαγόρευσις νὰ μὴν πλησιάσουν οἱ Ἰσραηλίται στὸ ὄρος. Γιὰ τὸ φαίνεται ὅτι μερικοὶ Ἰσραηλίται, βλέποντας τὸν Μωυσῆ ν' ἀνεβαίνει, ξεθάρρεψαν καὶ ἄρχισαν νὰ προχωροῦν κι' ἐκεῖνοι πέρα ἀπὸ τὸ ὄριο ποὺ εἶχε καθορίσει ἐκεῖνος. Ὑπακούοντας στὴ νέα ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ ὁ Μωυσῆς κατέβηκε ἀμέσως, γιὰ νὰ συστήσῃ στὸν λαὸ εὐλάβεια καὶ νὰ τὸν συγκρατήσῃ ἀπὸ αὐθάδεις καὶ ἀσεβεῖς ἐνέργειες.

Τότε ὁ Κύριος μίλησε μὲ φωνὴ δυνατὴ, ὥστε νὰ τὸν ἀκούη ὅλος ὁ λαός, καὶ ἐγνωστοποίησε τὶς περίφημες δέκα ἐντολές τοῦ. Ἄς τὶς ἀκούσουμε ὅπως ἀκριβῶς τὶς ἔχει καταγράψει ὁ Μωυσῆς.

«Ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, ὅστις ἐξήγαγον σὲ ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. Οὐκ ἔσονται σοὶ θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ.

Ὅυ ποιήσεις σεαυτῷ εἶδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ γῆ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς. Οὐ προσκυνήσεις αὐτούς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς: ἐγὼ γὰρ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, Θεὸς ζηλωτῆς, αποδιδούς ἀμαρτίας πατέρων ἐπὶ τέκνα, ἕως τρίτης γενεάς τοὺς μισοῦσι μὲ καὶ ποιῶν ἔλεος εἰς χιλιάδας τοῖς ἀγαπῶσι μὲ καὶ τοῖς φυλάσσοῦσι τὰ προσταγmata μου.

Οὐ λήψει τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ· οὐ γὰρ μὴ καθάριση Κύριος ὁ Θεός σου τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ.

Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἀγιάζειν αὐτήν. Ἐξ ἡμέρας ἔργα καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου: οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον, σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ἡ θυγάτηρ σου, καὶ ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου, ὁ βους σου καὶ τὸ ὑποζύγιον σου καὶ πᾶν κτῆνος σου καὶ ὁ προσήλυτος ὁ παροικῶν ἐν σοὶ. Ἐν γὰρ ἐξ ἡμέραις ἐποίησε Κύριος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἐβδόμῃ: διὰ τοῦτο εὐλόγησε Κύριος τὴν ἡμέραν τὴν ἐβδόμην καὶ ἡγίασεν αὐτήν.

Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα ἐν σοὶ γένηται καὶ ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς Κύριος ὁ Θεός σου δίδωσί σοι.

Οὐ φονεύσεις.

Οὐ μοιχεύσεις.

Οὐ κλέψεις.

Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ.

Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ οὔτε τὸν παῖδα αὐτοῦ οὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ οὔτε τοῦ βοῦς αὐτοῦ οὔτε τοῦ ὑποζυγίου αὐτοῦ οὔτε παντὸς κτήνους αὐτοῦ οὔτε ὅσα τὸ πλησίον σου ἐστὶ» (Ἐξοδ. κ' 2-17).

Αὐτὰ εἶπε ὁ Θεὸς πρὸς ὅλο τὸν ἰσραηλιτικὸν λαόν. Ποιὰ ἦταν τώρα ἡ ἐντύπωσις ποὺ προκάλεσε ἡ ἐμφάνισις καὶ ἡ ὁμιλία τοῦ Θεοῦ; Μὲ μιὰ λέξι: συγκλονιστικὴ. Ὁλος ὁ λαὸς ἀκουε τὴ φωνὴν τοῦ Θεοῦ, ἔβλεπε τὶς φλόγες καὶ τοὺς καπνοὺς ποὺ ἀνέβαιναν ἀπὸ τὸ βουνὸν πρὸς τὸν οὐρανόν, ἀκουε ἐπίσης καὶ τοὺς δυνατοὺς ἤχους τῶν σαλπίνγων. Φόβος καὶ τρόμος τοὺς κατέλαβε, γιατί ἔνοιωθαν ὀλοφάνερη τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ. Ποὺ νὰ τολμήσουν τώρα νὰ πλησιάσουν στὸ ὄρος! «Φοβηθέντες δὲ πᾶς ὁ λαὸς ἔστησαν μακρόθεν» (Ἐξοδ. κ' 18). Καὶ φοβισμένοι καθὼς ἦταν, ἀπευθύνονται στὸν Μωυσῆ καὶ ζητοῦν νὰ γίνῃ αὐτὸς μεσίτης τοὺς πρὸς τὸν Θεόν, καὶ νὰ μὴ τοὺς μιᾶ πλέον κατ' εὐθείαν ὁ Θεός, ἀλλὰ μέσω τοῦ Μωυσῆ. Ἀλλὰ ὁ Μωυσῆς τοὺς καθυσύχασε λέγοντας τοὺς: «Ἐχετε θάρρος: μὴν τὰ χάνετε. Ὁ Θεὸς ἦρθε κοντὰ σᾶς, γιὰ νὰ σᾶς δοκιμάσῃ καὶ γιὰ νὰ γεννηθῇ σὺς ψυχές σᾶς ὁ φόβος πρὸς αὐτόν, ὥστε νὰ μὴν ἀμαρτάνετε» (Ἐξοδ. κ' 20). Κι' ἐνῶ ὁ λαὸς στεκόταν φοβισμένος μακριὰ ἀπὸ τὸ ὄρος, ὁ Μωυσῆς ἀνέβηκε πάλι σ' αὐτὸ καὶ χάθηκε μέσα στὸ σύννεφο, ὅπου ἦταν ὁ Θεός.

Φοβήθησαν λοιπὸν καὶ τρόμαξαν οἱ Ἰσραηλίται ἀπὸ τῆ μεγαλοπρεπῆ ἐπίδειξη τῆς παρουσίας καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. Καὶ θὰ ἦταν ἀσφαλῶς τὴν ὥρα ἐκείνη ἀποφασισμένοι νὰ μὴν

παραβοῦν ποτέ τις ἐντολές τοῦ Θεοῦ, γιά νά μὴν ἀντιμετωπίσουν τὴν ὀργή τοῦ. Καὶ ὁμως ὕστερα ἀπὸ λίγο ἔστησαν καὶ προσκυνοῦσαν γιά Θεὸ ἕνα χρυσὸ μοσχάρι καὶ πάρα πολλές φορές παρέβησαν τὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ, ξεχνώντας τὸν φόβο ποὺ εἶχαν δοκιμάσει ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ στοῦ Σινᾶ. Γιατὶ ὁ φόβος ἐκεῖνος ἦταν φόβος δουλικὸς ἦταν δηλαδή ὁ φόβος ποὺ αἰσθάνεται ὁ δοῦλος μπροστὰ στὸν κύριο τοῦ, ἀναλογιζόμενος τὴν τιμωρία ποὺ θὰ ὑποστῆ, ἂν δὲν ἐκτελέσει τὶς ἐντολές τοῦ δὲν ἦταν ὁ ἀγνὸς φόβος, γιά τὸν ὁποῖο λέει ὁ Δαβίδ ὅτι «διαμένει εἰς αἰῶνα αἰῶνος» (Ψαλμ. ιη' 10). Γιά νά ριζώσει ὁμως καὶ νά ἐδραιωθῆ ὁ φόβος αὐτὸς στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου, δὲν ἀρκεῖ μὴ ἐντύψεις ποὺ θὰ προκληθῆ ἀπὸ ἕνα θαῦμα ἢ ἀπὸ ἕνα ἐκπληκτικὸ σημεῖο ποὺ θὰ δώσει ὁ Θεὸς ἢ ἀπὸ ἕνα ζωντανὸ καὶ ἐμπνευσμένο κήρυγμα ἢ ἀπὸ τὴ μελέτη ἑνὸς καλοῦ βιβλίου. Γιατὶ ἡ ἐντύψεις αὐτὴ, ὅσο ἰσχυρὴ κι' ἂν εἶναι, γρήγορα θὰ ξεθωριάσει καὶ θὰ σβῆσει, ἂν δὲν φροντίζουμε διαρκῶς νά τὴν ἀνανεώνουμε. Χρειάζεται λοιπὸν ἐργασία διαρκῆς, καθημερινή, γιά νά ἔχουμε πάντα στὸν νοῦ μᾶς τὴν παρουσία καὶ τὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ χρειάζεται προσπάθεια συνεχῆ καὶ ἀδιάκοπη πίεσις στὸν ἑαυτὸ μᾶς, γιά νά μένουμε σταθεροί στὴν ἀπόφαση τῆς ὑποταγῆς στοῦ θέλημα τοῦ. Ἔτσι ριζοβολεῖ στὴν ψυχὴ καὶ μόνιμος καὶ ἀληθινὸς φόβος τοῦ Κυρίου, ποὺ διαμένει «εἰς αἰῶνα αἰῶνος» (Ψαλμ. ιη' 10). Ἀλλιῶς καὶ θαύματα νά ἰδοῦμε, θὰ τὰ συνηθίσουμε καὶ δὲν θὰ μᾶς κάνουν ἐντύψεις.

Ἄς ἐργαζόμεστε λοιπὸν ἀδιάκοπα, γιά νά ἀποκτήσουμε τὸν ἀληθινὸ φόβο τοῦ Θεοῦ καὶ νά στηριχθοῦμε σ' αὐτόν. Καὶ τότε δὲν θὰ χρειαζόμεστε θαύματα, ἀλλὰ θὰ ἀρκῆ ἡ μελέτη τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, γιά νά αἰσθανόμεστε μπροστὰ μᾶς τὸν ἴδιο τὸν Θεό, ὅχι μὲ αἴσθημα φόβου καὶ τρόμου δουλικοῦ, σὰν αὐτὸν ποὺ ἔνοιωσαν τότε οἱ Ἰσραηλίται, ἀλλὰ μὲ αἴσθημα εὐλαβείας παιδιοῦ ποὺ σέβεται καὶ ἀγαπᾷ τὸν πατέρα τοῦ καὶ ἔχει ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη σ' αὐτόν.

3/5/1993

36. Ὁ δεκάλογος.

(Ἐξοδ. κ' 1-17)

Εἶδαμε στὴν προηγουμένη ὁμιλία τὴ μεγαλοπρεπὴ καὶ ἐπιβλητικὴ ἐμφάνιση τοῦ Θεοῦ στοῦ ὄρος Σινᾶ καὶ τὴν παράδοση τοῦ δεκαλόγου, τὸν ὁποῖο καὶ διαβάσαμε. Ὁ δεκάλογος εἶναι ἕνα σχετικὰ σύντομο κείμενο, μὲ πλούσιο ὁμως καὶ βαθύτατο περιεχόμενο. Ἀποτελεῖ τὴ βάση τοῦ ἠθικοῦ νόμου, ὁ ὁποῖος πρέπει νά ρυθμίζει τὴ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου, γιά νά εἶναι οἱ σχέσεις τοῦ ὁμαλὸς καὶ εἰρηνικὸς πρὸς τὸν Θεὸ καὶ πρὸς τοὺς συνανθρώπους τοῦ, γιά νά εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ ἐδῶ στὴ γῆ ἀληθινὰ εὐτυχισμένη καὶ νά μπαίνουν οἱ βάσεις καὶ οἱ προϋποθέσεις γιά τὴν αἰώνια μακαριότητα τοῦ. Ἡ πλήρης ἀνάπτυξις τοῦ δεκαλόγου καὶ τῶν πλουσίων διδασμάτων τοῦ θὰ ἀπαιτοῦσε μακρὰ σειρὰ ὁμιλιῶν, ἢ ὁποῖα θὰ ἦταν ἔξω ἀπὸ τὸ κύριο θέμα μᾶς. Θὰ ἦταν ὁμως παράλειψις, ἂν δὲν ρίχναμε μὴ ἔστω καὶ σύντομη ματιὰ σὲ κάθε μία ἀπὸ τὶς ἐντολές τοῦ. Ἄς ἀφιερῶσουμε λοιπὸν τὴ σημερινὴ ὁμιλία στὴ σύντομη αὐτὴ μελέτη τοῦ δεκαλόγου.

Πρώτη ἐντολή: «Ἐγὼ εἰμι Κύριος ὁ Θεὸς σοῦ, ὅστις ἐξήγαγον σὲ ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας. Οὐκ ἔσονται σοὶ θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ» (Ἐξοδ. κ' 2-3). Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ πρῶτα-πρῶτα ὁ Θεὸς δηλώνει στοὺς Ἰουδαίους ποῖος εἶναι καὶ τοὺς ὑπενθυμίζει τί ἔκανε γι' αὐτούς. Ἐγὼ -λέει- εἶμαι ὁ Κύριος ὁ Θεὸς σᾶς. Εἶμαι ὁ Κύριος ὅλων, γιατί ὅλα χρωστοῦν τὴν ὑπαρξὴ τοὺς σ' ἐμένα καὶ ὅλα ὀφείλουν νά ὑπακούουν σ' ἐμένα. Ἔσεῖς ὁμως οἱ Ἰσραηλίται ἔχετε καὶ ἰδιαιτέρους λόγους νά μὲ ἀναγνωρίζετε ὡς Κύριο καὶ Θεὸ σᾶς. Γιατὶ ἐγὼ σᾶς ἔβγαλα ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, ἀπὸ τὸν τόπο τῆς σκλαβιάς, καὶ σᾶς ὠδήγησα στὴν ἐλευθερία. Ἀλλὰ καὶ σεῖς μὲ ἀναγνωρίσατε ὡς Θεὸ σᾶς κατὰ τὴ

συμφωνία που κάναμε μαζί. Ἡ πρώτη λοιπὸν ἀπαίτησις πού ἔχω ἀπὸ σᾶς εἶναι νὰ πιστεύετε σ' ἐμένα μόνο καὶ ἐμένα μόνο νὰ λατρεύετε. Δὲν θὰ ἔχετε λοιπὸν ἄλλους θεοὺς ἐκτὸς ἀπὸ ἐμένα.

Ἡ ἐντολὴ αὐτὴ καθιερώνει τὴ μονοθεΐα, τὴν πίστι δηλαδή σὲ ἕναν καὶ μόνο Θεό. Ἦταν ἀπαραίτητη γιὰ τοὺς Ἰουδαίους, πού ζοῦσαν ἀνάμεσα σὲ ἄλλους λαοὺς, οἱ ὁποῖοι ἦταν πολυθεῖσταί. Ἀλλὰ καὶ γιὰ μᾶς τοὺς Χριστιανούς ἡ πρώτη ἐντολὴ ἔχει μεγάλη σημασία. Γιατί κι' ἐμᾶς ὁ Θεὸς μᾶς ἐλευθέρωσε ἀπὸ τὴν πολὺ βαρύτερη σκλαβιά τῆς ἀμαρτίας καὶ μᾶς ὠδήγησε στὴν ἀληθινὴ ἐλευθερία. Ὁφείλουμε λοιπὸν αὐτὸν νὰ πιστεύουμε, αὐτὸν νὰ λατρεύουμε, αὐτὸν νὰ υπηρετοῦμε νὰ μὴν ἔχουμε ἄλλους θεοὺς ἐκτὸς αὐτοῦ. Θὰ πῆτε ἴσως: Ἐμεῖς δὲν λατρεύουμε πιά τὸν Δία καὶ τὸν Ποσειδῶνα καὶ τὴν Ἀφροδίτη καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς πού λάτρευαν οἱ ἀρχαῖοι πρόγονοί μᾶς, οὔτε εἴμαστε τόσο ἀνόητοι, ὥστε νὰ πιστεύουμε σὲ ἀνύπαρκτους θεοὺς. Ὅταν ὁμως ριχνόμαστε μέ τὰ μοῦτρα στὴν ἀπόκτηση τοῦ πλοῦτου καὶ στὴν ἱκανοποίηση τῶν ὑλικῶν ἡδονῶν καὶ τῶν πάσης φύσεως ἐπιθυμιῶν μᾶς, θεοποιοῦμε στὴν οὐσία τὶς ἐπιθυμίες μᾶς αὐτὲς καὶ τὶς κάνουμε κυρίους μᾶς καὶ δουλεύουμε σ' αὐτὲς. Ἄς θυμόμαστε λοιπὸν κι' ἂς ἐφαρμόζουμε πάντα τὴν πρώτη ἐντολή: «Οὐκ ἔσονται σοὶ θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ» (Ἐξοδ. κ' 3).

Δευτέρα ἐντολή: «Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἰδῶλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω καὶ ὅσα ἐν τῇ γῆ κάτω καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς. Οὐ προσκυνήσεις αυτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αυτοῖς» (Ἐξοδ. κ' 4-5). Μέ τὴν ἐντολὴ αὐτὴ ὁ Θεὸς ἤθελε νὰ προφυλάξῃ τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρία. Γιατί, ὅπως εἶπαμε, οἱ Ἰουδαῖοι ζοῦσαν ἀνάμεσα σὲ λαοὺς πού πίστευαν σὲ πολλοὺς θεοὺς καὶ συγχρόνως κατασκεύαζαν ἀγάλματα τῶν θεῶν αὐτῶν, πού λέγονταν εἰδῶλα, δηλαδή ὁμοιώματα καὶ τὰ εἰδῶλα αὐτὰ τὰ προσκυνοῦσαν καὶ τὰ ἐλάτρευαν, σὰν νὰ ἦταν αὐτὰ οἱ ἴδιοι οἱ θεοί. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς ἀπαγορεύει αὐστηρὰ στοὺς Ἰουδαίους τὴν κατασκευὴ καὶ τὴν προσκύνησι εἰδώλων. Ἀκόμη καὶ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ὁμοίωμα ἀπαγορευόταν νὰ κατασκευάσουν γιατί πολὺ εὐκόλο θὰ ἦταν νὰ κάνουν σύγχυση καὶ νὰ θεωρήσουν ὡς θεὸ ὅχι τὸν ἀόρατο καὶ ἀσώματο Κύριο, ἀλλὰ τὸ ψυχρὸ καὶ ἄψυχο μάρμαρο, καὶ νὰ νομίσουν τὸν Θεὸ σὰν ὅμοιο μ' ἐμᾶς, ὅπως φαντάζονταν τοὺς θεοὺς τῶν οἱ εἰδωλολάτραι.

Γεννιέται ὁμως σὲ πολλοὺς τὸ ἐρώτημα: Ἐμεῖς οἱ Χριστιανοὶ κατασκευάζουμε εἰκόνες καὶ τὶς προσκυνοῦμε. Δὲν εἶναι αὐτὸ παράβασις τῆς δευτέρας ἐντολῆς; Αὐτὸ ὑποστηρίζουν οἱ προτεστάνται, οἱ χιλιασταὶ καὶ ἄλλοι αἰρετικοὶ πού ἀπορρίπτουν τὶς εἰκόνες. Ἀπαντώντας στὴν ἀπορία αὐτὴ ἔχουμε νὰ ποῦμε τὰ ἑξῆς: Ἄν προσκυνούσαμε τὶς εἰκόνες, σὰν νὰ ἦταν οἱ ἴδιες θεοί, τότε ἀσφαλῶς θὰ ἤμασταν εἰδωλολάτραι καὶ παραβάται τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ ὁμως δὲν συμβαίνει. Χρησιμοποιοῦμε τὶς εἰκόνες σὰν μέσα καὶ ἀφορμὲς πού μᾶς θυμίζουν τὰ ἱερὰ πρόσωπα πού εἰκονίζουν, τὴ ζωὴ τούς, τὶς ἀρετὲς τούς, καὶ μᾶς βοηθοῦν νὰ μεταφερθοῦμε στὸν νοερὸ καὶ πνευματικὸ κόσμο, ὅπου ζοῦν τὰ πνεύματα τῶν ἁγίων καὶ οἱ χοροὶ τῶν ἀγγέλων. Καὶ τιμώντας τὶς εἰκόνες μὲ ἀσπασμούς, μὲ κεριά, μὲ κανδήλες καὶ θυμίαμα, τιμοῦμε ὅχι τὰ ξύλα καὶ τὰ χρώματα, ἀλλὰ τὰ εἰκονιζόμενα πρόσωπα. Ἔτσι ὅχι μόνο δὲν παραβαίνουμε τὴν ἐντολή, ἀλλὰ συμμορφωνόμαστε πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς καὶ ὅχι πρὸς τὸ γράμμα τῆς.

Τρίτη ἐντολή: «Οὐ λήψη τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σοῦ ἐπὶ ματαίῳ» (Ἐξοδ. κ' 7). Μέ τὴν ἐντολὴ αὐτὴ ὁ Θεὸς ἐπιβάλλει ἀπόλυτο σεβασμὸ πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ καὶ ἀπαγορεύει κάθε ἀσεβὴ καὶ ἀνευλαβὴ χρῆσι τοῦ. Τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ θυμίζει τὸν ἴδιο τὸν Θεό. Εἶναι κι' αὐτὸ ἅγιο καὶ ἱερό, ὅπως καὶ ὁ Θεὸς εἶναι ἅγιος. Ὁφείλουμε λοιπὸν νὰ τὸ προφέρουμε πάντοτε μὲ ἀπόλυτη εὐλάβεια καὶ βαθύτατο σεβασμὸ. Δὲν ἔχουμε δικαίωμα νὰ τὸ ἀνακατεύουμε σὲ μάταιες καὶ ἀσήμαντες ὑποθέσεις, πολὺ δὲ περισσότερο νὰ τὸ ὑβρίζουμε καὶ νὰ τὸ βλασφημοῦμε. Ὅρκιοι, κατάρες, βλασφημίες, μωρολογίες καὶ αἰσχρολογίες, στὶς ὁποῖες χρησιμοποιεῖται τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, ἀποτελοῦν βαρύτερες ἀμαρτίες πρὸς τὸν ἴδιο τὸν Θεὸ καὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ βγαίνουν ἀπὸ

στόματα Χριστιανῶν. Καί μέ τήν ἴδια εὐλάβεια φυσικά πρέπει νά χρησιμοποιοῦνται ὅλα τὰ ἱερὰ ὀνόματα: τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῆς Θεοτόκου, τοῦ τιμίου Σταυροῦ, τῶν ἁγίων, τῶν ἱερῶν εἰκόνων, ἀκόμη καί τῶν ἱερῶν σκευῶν. Κι' ἐπειδή πρόκειται γιά βαρύτατα παραπτώματα, ὁ Θεός προειδοποιεῖ: «Οὐ γάρ μὴ καθάριση Κύριος ὁ Θεός σοῦ τὸν λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπί ματαίῳ» (Ἐξοδ. κ' 7). Μπορεῖ οἱ ἄνθρωποι νά παραβλέπουν καί νά ἀφήνουν ἀτιμώρητα τὰ παραπτώματα αὐτὰ ὁ Θεός ὅμως δέν τὰ παραβλέπει οὔτε τὰ λησμονεῖ, ἀλλὰ θά τὰ τιμωρήσῃ βαρύτατα, ἂν δέν μεσολαβήσῃ μετάνοια καί διόρθωσις.

Τετάρτη ἐντολή: «Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἀγιάζειν αὐτήν. Ἐξ ἡμέρας ἔργα καί ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σοῦ τῆ δὲ ἡμέρα τῆ ἐβδόμη σάββατα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σοῦ» (Ἐξοδ. κ' 8-10). Μέ τὴν τετάρτη ἐντολή ὁ Θεός καθιερώνει τὴν ἀργία τοῦ Σαββάτου καί παραγγέλλει στοὺς Ἰουδαίους νά τὴν ἀγιάζουν, ξοδεύοντας τὴν ὄχι στὶς καθημερινὲς ἐργασίες, ἀλλὰ σὲ ἔργα, μέ τὰ ὁποῖα λατρεύεται ὁ Θεός. Οἱ ἐξ ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος ἄς εἶναι δοσμένες στὰ καθημερινὰ ἔργα, μολονότι ποτὲ δέν πρέπει νά λησμονῆ ὁ ἄνθρωπος τὸν Θεό: ἡ ἐβδόμη ἡμέρα ὅμως ἀνήκει ἐξ ὀλοκλήρου στὸν Θεὸ εἶναι ἡμέρα ἀναπαύσεως, ἀφιερωμένη στὴ δόξα καί τῆ λατρεία τοῦ Θεοῦ.

Δὲν ἦταν νέα ἡ ἐντολή αὐτὴ ἦταν ὠρισμένη ἀπὸ τότε ποὺ δημιούργησε ὁ Θεός τὸν κόσμον σὲ ἐξ ἡμέρας «καὶ κατέπαυσε τῆ ἡμέρα τῆ ἐβδόμη» (Ἐξοδ. κ' 11). Οἱ Ἰσραηλίται τὸ ἤξεραν αὐτό. Καί γι' αὐτὸ ὁ Θεός, ὅπως εἶδαμε, δέν ἔριχνε μάννα τὸ Σάββατο, γιὰ νά μὴν ἐργάζονται γιὰ τὴν περισυλλογή τοῦ. Ὁ Θεός ὅμως τοὺς θυμίζει τώρα τὸ καθῆκον αὐτό, γιατί στὴν Αἴγυπτο ἦταν ὑποχρεωμένοι νά ἐργάζονται ἀκατάπαυστα καί ἦταν ἐπόμενο νά λησμονήσουν τὴν ἐντολή αὐτή. Τώρα ὅμως ἦταν ἐλεύθεροι καί ὠφείλαν νά τὴν τηροῦν πιστά.

Ἡ ἐντολή αὐτὴ φυσικά ἰσχύει καί γιὰ μᾶς μέ μόνη τῆ διαφορά ὅτι ἀντὶ τοῦ Σαββάτου ἀφιερώνουμε στὸν Θεὸ τὴν Κυριακή, τὴν πρώτη ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος. Καί ἡ ἀλλαγὴ αὐτὴ, ποὺ ἰσχύει ἀπὸ τὰ ἀποστολικά χρόνια, δέν ἔγινε χωρὶς λόγο. Γιατί, ἂν ἡ ἐβδόμη ἡμέρα θυμίζει τὴν ἀποπεράτωση τῆς πρώτης δημιουργίας, ἡ πρώτη μᾶς θυμίζει τὴ νέα δημιουργία, τὴν ἀνακαίνιση τῆς κτίσεως ποὺ συνετέλεσε ὁ Κύριος μέ τὴν ἀνάστασι τοῦ κατὰ τὴν ἡμέρα αὐτὴ. Δικαιολογημένα λοιπὸν οἱ ἀπόστολοι καί οἱ πρῶτοι Χριστιανοὶ ἀντικατέστησαν τὴν ἐβδόμη ἡμέρα μέ τὴν πρώτη καί τὴν ὠνόμασαν Κυριακή πρὸς τιμὴν τοῦ Κυρίου. Αὐτὴν κι' ἐμεῖς ἄς τιμοῦμε πάντα μέ τὴν ἀργία ἀπὸ τὰ καθημερινὰ μᾶς ἔργα, μέ τὸν ἐκκλησιασμὸ καί τὴν προσευχή, μέ τὴ μελέτη τοῦ θείου λόγου, μέ τὰ ἔργα τῆς ἀγάπης. Τότε ἡ ἡμέρα αὐτὴ θά εἶναι πράγματι Κυριακή, ἡμέρα τοῦ Κυρίου.

Πέμπτη ἐντολή: «Τίμα τὸν πατέρα σοῦ καί τὴν μητέρα σοῦ, ἵνα εὖ σοὶ γένηται καί ἵνα μακροχρόνιος γένη ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς Κύριος ὁ Θεός σοῦ δίδωσί σοι» (Ἐξοδ. κ' 12). Οἱ τέσσερις πρῶτες ἐντολὲς καθορίζουν τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεό. Στὶς ὑπόλοιπες ἐξ ἐντολῆς ὁ Θεός καθορίζει τὰ καθήκοντα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν πλησίον τοῦ, πρὸς τὸν συνάνθρωπο τοῦ. Καί πρῶτο ἀπὸ αὐτὰ ὀρίζεται στὴν πέμπτη ἐντολή τὸ καθῆκον τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς γονεῖς. Γιατί αὐτοὶ εἶναι γιὰ τὸν ἄνθρωπο οἱ πλησιέστεροι ἀπὸ τοὺς πλησίον εἶναι γιὰ τὰ παιδιὰ ἐκεῖνοι ποὺ ἀντιπροσωπεύουν στὴ γῆ τὸν οὐράνιο πατέρα. Ὁφείλουν λοιπὸν τὰ παιδιὰ νά δείχνουν πάντοτε σεβασμὸ πρὸς τοὺς γονεῖς, ἀκόμη κι' ὅταν αὐτὰ μεγαλώσουν καί γίνουν ἄνδρες καί γυναῖκες, καί γίνουν κι' αὐτὰ γονεῖς νά δείχνουν τὸν σεβασμὸ ὑπακούοντας στοὺς γονεῖς, ἐν ὅσα ἀνήκουν στὴν πατρικὴ οἰκογένεια, ἀλλὰ καί δεχόμενοι τὶς σωστὲς καί χρήσιμες συμβουλὲς τοὺς σὲ ὅλη τὴν ζωὴ νά δείχνουν τέλος τὸν σεβασμὸ τούς μέ τὴ φροντίδα γι' αὐτούς, ὅταν αὐτοὶ θά εἶναι γέροι καί ἀνήμποροι, ἀνταποδίδοντας ἔτσι τοὺς κόπους καί τὶς φροντίδες ποὺ κατέβαλαν αὐτοὶ γιὰ τὴν ἀνάπτυξη καί τὴν ἀποκατάσταση τούς. Στὰ καθήκοντα πρὸς τοὺς γονεῖς δίνει ὁ Θεός τόσο μεγάλη σημασία, ὥστε συνοδεύει τὴν ἐντολή τοῦ μέ ὑπόσχεσι γιὰ μακροβιότητα καί εὐτυχία σ' ἐκείνους ποὺ θά τὴν τηροῦν. Γι' αὐτὸ καί ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέει ὅτι ἡ ἐντολή αὐτὴ εἶναι

«πρώτη ἐν ἐπαγγελία» (Εφεσ. ς' 2), δηλαδή ἡ πρώτη ἐντολή τοῦ Θεοῦ ποῦ συνοδεύεται ἀπὸ ὑπόσχεσι ἀμοιβῆς.

Ἑκτη ἐντολή: «Οὐ φονεύσεις» (Ἐξοδ. κ' 15). Μετά τὰ καθήκοντα πρὸς τοὺς γονεῖς ὁ Θεὸς καθορίζει τὰ καθήκοντα ποῦ ἔχουμε πρὸς κάθε ἄνθρωπο, βάζοντας στὴ σειρά τὰ ἀδικήματα κατὰ τοῦ πλησίον ποῦ πρέπει νὰ ἀποφεύγουμε. Καὶ πρώτα-πρώτα ἀπαγορεύει τὸν φόνο, τὴν ἀφαίρεσι τῆς ζωῆς τοῦ πλησίον, ὅποιος κι' ἂν εἶναι αὐτός, καὶ μὲ ὅποιονδήποτε τρόπο κι' ἂν γίνεται αὐτή, εἴτε ἀπ' εὐθείας εἴτε διὰ μέσου ἄλλου εἴτε μὲ κάποιο δόλιο τρόπο. Φονιάς εἶναι κι' ἐκεῖνος ποῦ θέτει ὁ ἴδιος τέρμα στὴ ζωὴ τοῦ. Φόνισσα εἶναι καὶ ἡ μητέρα ποῦ θεληματικὰ τερματίζει τὴ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ ποῦ κυοφορεῖται μέσα τῆς. Φονιάδες εἶναι καὶ ὅλοι, ὅσοι συνεργοῦν σ' αὐτό. Γιατὶ ἡ ζωὴ δὲν εἶναι δημιούργημα δικό μᾶς οὔτε ἀνήκει σ' ἐμᾶς. Εἶναι ἔργο καὶ δῶρο τοῦ Θεοῦ καὶ σ' αὐτὸν ἀνήκει, καὶ μόνο ἐκεῖνος εἶναι ἀρμόδιος νὰ τὴν ἀφαιρέσῃ. Ὑπάρχουν βέβαια καὶ οἱ φόνου ποῦ γίνονται ἀπὸ ἀμέλεια κι' ἐκεῖνοι ποῦ γίνονται ἀκούσια, ὅπως λ.χ. ἡ λόγῳ ἀδιαφορίας ἢ ἀπροσεξίας ἀποβολὴ ἐνὸς ἐμβρύου κι' ἐκεῖνοι ποῦ γίνονται στὸν πόλεμο ἢ σὲ κατάστασι ἀμύνης. Σ' αὐτοὺς ὑπάρχουν βέβαια κάποια ἐλαφρυντικά, γιατί δὲν ὑπάρχει ἡ φονικὴ διάθεσις δὲν παύουν ὅμως νὰ εἶναι φόνου κι' ἐκεῖνος ποῦ ἔγινε αἷτιος ἐνὸς τέτοιου φόνου, δὲν πρέπει νὰ θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸ τοῦ ἐντελῶς ἀθῶο καὶ ἀνεύθυνο, ἀλλὰ μὲ λύπη καὶ συντριβὴ νὰ ζητῇ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

Ἑβδόμη ἐντολή: «Οὐ μοιχεύσεις» (Ἐξοδ. κ' 13). Μετά τὴν ἐντολὴ ποῦ προστατεύει τὴ ζωὴ τοῦ πλησίον, ὁ Θεὸς ἐπιβάλλει νὰ σεβόμαστε τὴν τιμὴ καὶ τὴν ὑπόληψι τοῦ, καὶ μάλιστα τὴν οἰκογενειακὴ τιμὴ τοῦ: καὶ νὰ μὴν παρεμβαίνῃ κάποιος ὡς τρίτος σ' ἓνα ἀνδρόγυνο, γιὰ νὰ συνάψῃ σχέσεις μὲ γυναῖκα ποῦ ἀνήκει σὲ ἄλλον, οὔτε μιὰ γυναῖκα, γιὰ νὰ συνδεθῇ μὲ ξένον ἄνδρα. Πόσο μεγάλη σημασία ἔχει ἡ ἐντολὴ αὐτὴ γιὰ τὴν προστασία τῆς ἀτομικῆς καὶ τῆς οἰκογενειακῆς τιμῆς καὶ γιὰ τὴν ἀρμονικὴ καὶ ἀσφαλὴ ζωὴ τῆς οἰκογενείας, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ τὸ ποῦμε. Καὶ πόσες οἰκογένειες διαλύθηκαν καὶ διαλύονται ἐξ αἰτίας τῶν παραβάσεων τῆς ἐντολῆς αὐτῆς εἶναι ἐπίσης γνωστό.

Ἡ ἀπαγόρευσις ὅμως ποῦ ἐπιβάλλει ἡ ἐντολὴ αὐτὴ δὲν περιορίζεται μόνο στὶς περιπτώσεις, κατὰ τίς ὁποῖες ὁ ἓνας τούλάχιστον ἀπὸ τοὺς δύο ποῦ διαπράττουν τὴν ἁμαρτία εἶναι ἔγγαμος, ἀλλὰ ἐπεκτείνεται καὶ σὲ κάθε σαρκικὴ ἁμαρτία. Κι' αὐτὸ βεβαιώνεται ἀπὸ τὸ ὅτι ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ὠριζε αὐστηρότατες τιμωρίες ὄχι μόνο γιὰ τὴ μοιχεία, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν πορνεία καὶ γιὰ κάθε αἰσχρὴ καὶ ἀκατονόμαστη ἁμαρτία. Ἀπαγορεύονται λοιπὸν καὶ οἱ λεγόμενες προγαμιαῖες σχέσεις, ποῦ δυστυχῶς ἔχουν πάρει τόσο μεγάλη ἐξάπλωσις στὴν ἐποχὴ μᾶς, ὥστε νὰ θεωροῦνται ἀπὸ πολλοὺς φυσικὲς καὶ ἀθῶες. Ἀπαράδεκτες καὶ βδελυκτές εἶναι καὶ οἱ ὁμοφυλοφιλικὲς σχέσεις, ποῦ σήμερα χαρακτηρίζονται μὲ ἀναίδεια, ἀπλῶς ὡς μιὰ «διαφορετικὴ προτίμησις». Τὰ τραγικὰ ἀποτελέσματα τῶν παραβάσεων εἶναι σὲ ὅλους γνωστά. Ὁ Θεὸς λοιπὸν μὲ τὴν ἀπαγορευτικὴ αὐτὴ ἐντολὴ μᾶς παραγγέλλει νὰ σεβόμαστε καὶ νὰ διαφυλάττουμε τὴν τιμὴ καὶ τὴν ἀγνότητα ὄχι μόνο τοῦ πλησίον, ἀλλὰ καὶ τὴ δικὴ μᾶς. Καὶ τοῦτο ἀσφαλῶς γιὰ τὸ δικό μᾶς συμφέρον καὶ ὄφελος.

Ὁγδὴ ἐντολή: «Οὐ κλέψεις» (Ἐξοδ. κ' 14). Καὶ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ ἔχουν ἀξία γιὰ τὸν ἄνθρωπο, ἀφοῦ κι' αὐτὰ εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ καὶ χρησιμεύουν γιὰ τὴ συντήρησι τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἀντιμετώπισι τῶν ἀναγκῶν τοῦ. Γι' αὐτὸ ἔπειτα ἀπὸ τὴ ζωὴ καὶ τὴν τιμὴ τοῦ πλησίον ὁ Θεὸς θεσπίζει τὴν προστασία τῆς περιουσίας τοῦ πλησίον. Ἀναγνωρίζει λοιπὸν στὸν καθένα τὸ δικαίωμα νὰ ἔχῃ κάποια περιουσία, εἴτε σὲ κτήματα εἴτε σὲ χρήματα εἴτε σὲ ἄλλα ἀντικείμενα καὶ ἀπαγορεύει νὰ ἀρπάζουμε μὲ φανερό ἢ δόλιο τρόπο κάτι ποῦ ἀνήκει στὸν ἄλλον, εἴτε μεγάλο εἶναι αὐτὸ εἴτε μικρό.

“Όπως όμως και της προηγούμενης έντολης, έτσι και αυτής τὸ πεδίο εἶναι πολὺ εὐρύτερο ἀπ’ ὅ,τι ἴσως φανταζόμαστε. Γιατὶ κλοπὴ δὲν εἶναι μόνο τὸ νὰ ἀρπάξουμε κάτι ἀπὸ τὸν ἄλλον, ἀλλὰ γενικὰ κάθε στέρησις ὑλικοῦ ἀγαθοῦ, κάθε ἀδικία πού κάνουμε εἰς βάρος τοῦ. Κλοπὴ π.χ. εἶναι ἡ ἀπόκρυψις καὶ ἡ ὑπερτίμησις τῶν ἀγαθῶν, ἡ νοθεία, τὸ λειψὸ ζύγισμα, ἡ τοκογλυφία, ἡ φοροδιαφυγὴ καὶ τόσες ἄλλες δολιότητες μὲ τίς ὁποῖες οἱ ἄνθρωποι προσπαθοῦν νὰ αὐξήσουν τὰ ἔσοδα τοῦ εἰς βάρος τῶν ἄλλων. Καὶ τέλος κλοπὴ εἶναι καὶ ἡ κακὴ διαχείρισις τῆς περιουσίας πού μᾶς χάρισε ὁ Θεός, ὅταν ἄλλοι πεινοῦν καὶ δυστυχοῦν. Γιατὶ στὴν οὐσία δὲν εἴμαστε ἰδιοκτῆται, ἀλλὰ προσωρινοὶ διαχειρισταὶ τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν καὶ ὀφείλουμε νὰ τὰ χρησιμοποιοῦμε ὄχι ὅπως θέλουμε ἑμεῖς, ἀλλὰ ὅπως θέλει ὁ Θεός.

Ἐνάτη ἐντολή: «Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σοῦ μαρτυρίαν ψευδῆ» (Ἐξοδ. κ' 16). Καὶ ἡ ἐντολὴ αὐτὴ ἔχει πολὺ εὐρύτερο περιεχόμενο ἀπ’ ὅ,τι φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως. Ἀπαγορεύει δηλαδὴ ὄχι μόνο τὴν ψευδομαρτυρία πού δίνεται στὸ δικαστήριον, ἀλλὰ καὶ ὁποιοδήποτε ψέμα, ἀκόμη κι' ἐκεῖνο πού λέγεται χάριν ἀστειότητος. Βαρύτερα βέβαια καὶ σοβαρότερα εἶναι τὰ ψέματα πού λέγονται εἰς βάρος τοῦ ἄλλου, καὶ μάλιστα ὅταν ἐπιβεβαιώνονται μὲ ὄρκον ἀλλὰ τὸ κακὸ δὲν ἀρχίζει ἀπὸ τὰ μεγάλα ψέματα ἀρχίζει ἀπὸ τὰ μικρὰ κι' ὅταν κανεὶς συνηθίσῃ στὰ μικρὰ, εὐκόλα προχωρεῖ καὶ στὰ μεγαλύτερα.

Πολλοὶ βέβαια ἰσχυρίζονται ὅτι σὲ πολλὰς περιπτώσεις τὸ ψέμα εἶναι ἀναγκαῖο, γιὰ νὰ προληφθῇ κάποιο μεγαλύτερο κακόν. Οἱ περιπτώσεις ὅμως αὐτὲς εἶναι ἐλάχιστες, σπάνιες. Τὶς περισσότερες φορές μποροῦμε ἀπλῶς νὰ μὴ φανερώσουμε τὴν ἐπικίνδυνον ἀλήθειαν, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ καταφεύγουμε στὸ ψέμα, ἢ μὲ κάποια εὐστροφὴ ἀπάντησις καὶ τὸ κακὸ νὰ προλάβουμε καὶ τὸ ψέμα νὰ ἀποφύγουμε. Οὔτε λόγος φυσικὰ πρέπει νὰ γίνεται γιὰ ψέματα, μὲ τὰ ὁποῖα προσπαθοῦμε νὰ δικαιολογήσουμε τὸν ἑαυτὸ μᾶς. Ἄν λοιπὸν ἀφαιρέσουμε ὅλες αὐτὲς τίς περιπτώσεις, τότε στὶς σπάνιες πού ἀπομένουν δὲν πρέπει καὶ πάλι νὰ ἀμνηστεύουμε τὸν ἑαυτὸ μᾶς, ἀλλὰ νὰ συναισθανόμαστε βαθειά ὅτι ἀμαρτήσαμε καὶ νὰ ζητοῦμε τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ βοήθειάν τοῦ, γιὰ νὰ μὴ βρεθοῦμε ποτὲ πιά σὲ τέτοια ἀνάγκη.

Δεκάτη ἐντολή: «Οὐκ ἐπιθυμήσεις... ὅσα τὸ πλησίον σοῦ ἐστὶ» (Ἐξοδ. κ' 17). Τελευταία ἐντολή, ἀλλὰ πολὺ σπουδαία. Γιατὶ μ' αὐτὴν καὶ Θεὸς ἀπαγορεύει ὄχι μόνο τὴν κακὴν πρᾶξιν, ἀλλὰ καὶ τὴν κακὴν καὶ πονηρὴν ἐπιθυμίαν, πού εἶναι ἡ ρίζα κάθε κακῆς πράξεως. Δὲν θὰ ἐπιθυμήσης -λέει- τὴ γυναῖκα τοῦ πλησίον σοῦ, γιὰτὶ ἡ πονηρὴ αὐτὴ ἐπιθυμία, ἂν δέν τὴν πολεμήσης, θὰ σὲ παρασύρῃ στὴ μοιχεία. Δὲν θὰ ἐπιθυμήσης ὅ,τι ἔχει ὁ πλησίον σοῦ, γιὰτὶ ἡ ἐπιθυμία αὐτὴ, ἂν γίνῃ πάθος, θὰ σὲ ὀδηγήσῃ σὲ κλοπὴν, ἀρπαγὴν, ψέματα, ἀδικίας, γιὰ νὰ ἀποκτήσης αὐτὸ πού ἐπιθυμεῖς.

“Ὅταν κόψουμε ἓνα ἄγριο δέντρο, προσπαθοῦμε ἔπειτα νὰ βγάλουμε καὶ τὴ ρίζαν τοῦ γιὰτὶ ὅσο ἡ ρίζα εἶναι ζωντανή, ὑπάρχει ὁ κίνδυνος τὸ δέντρο νὰ φυτρώσῃ καὶ νὰ φουντώσῃ πάλι. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεός, ἀφοῦ μὲ τίς προηγούμενες ἐντολὰς χτύπησε τοὺς διαφόρους κλάδους τοῦ δέντρου τῆς ἀμαρτίας, χτυπᾷ τώρα μὲ τὴν τελευταία ἐντολή τὴ ρίζαν τοῦ δέντρου, τὴν κακὴν ἐπιθυμίαν. Ἄς προσέξουμε λοιπὸν τὴν ἐντολήν αὐτὴν κι' ἄς πολεμοῦμε ἐγκαίρως κάθε κακὴν ἐπιθυμίαν πού μᾶς ἐμβάλλει ὁ πονηρὸς, πρὶν αὐτὴν ριζώσῃ στὴν ψυχὴν μᾶς καὶ μᾶς παρασύρῃ στὴν ἀμαρτωλὴν πρᾶξιν.

Αὐτὰ σὲ μιὰ πολὺ σύντομη ἀνάλυσις μᾶς διδάσκουν οἱ δέκα ἐντολές. Ἐντολές πραγματικὰ θεόπνευστες καὶ θεόδοτες, καὶ γι' αὐτὸ αἰώνιες καὶ ἀκατάλυτες. Παραπάνω ἀπὸ τρεῖς χιλιάδες χρόνια πέρασαν ἀφ' ὅτου τίς ἔδωσε ὁ Θεός, καὶ κανένας λογικὸς καὶ σὺφρων ἄνθρωπος δὲν ἀμφισβητεῖ τὸ κύρος καὶ τὴν ἀξίαν τούτων. Κι' ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἐδήλωσε μὲ τρόπο ἐπίσημον καὶ κατηγορηματικόν ὅτι δὲν ἤρθε νὰ καταργήσῃ, ἀλλὰ νὰ συμπληρώσῃ τὸν ἠθικὸν νόμον τῶν δέκα ἐντολῶν, καὶ πρόσθεσε χαρακτηριστικὰ: «Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἕως ἂν παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ,

ιώτα ἐν ἧ μία κεραία οὐ μὴ παρέλθῃ ἀπὸ τοῦ νόμου, ἕως ἂν πάντα γένηται» (Ματθ. ε' 17-18). Ἄς μὴν περιφρονοῦμε λοιπὸν τὶς δέκα ἐντολές. Ἄς τὶς σεβόμαστε κ' ἄς τὶς ἔχουμε πάντα ἀσφαλὴ ὁδηγὸ στὴ ζωὴ μᾶς. Ἔτσι θὰ εἴμαστε πιστοὶ στὴ διαθήκη ποὺ ἔχουμε κάνει μὲ τὸν Θεό, θὰ εἶναι ἐκεῖνος Θεὸς μᾶς κ' ἐμεῖς λαὸς τοῦ ἐκλεκτοῦ καὶ ἀγαπημένου.

10/5/1993

37. Ἡ σύναψις τῆς διαθήκης.

(Εξοδ. κγ' 13 - κδ' 17).

Μεγαλοπρεπὴς καὶ ἐπιβλητικὴ ἦταν ἡ ἐμφάνιση τοῦ Θεοῦ στὸ ὄρος Σινᾶ. Ἀστραπές, βροντές, σαλπίσματα δυνατά, σύννεφο ποὺ ἐκάλυπτε τὸ ὄρος, ἐφάνερωναν τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ μέσα σ' αὐτὴ τὴν εἰκόνα ἀκουόταν ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἔδινε τὶς δέκα ἐντολές. Κατατρομαγμένοι οἱ Ἰσραηλίται ζήτησαν ἀπὸ τὸν Μωυσῆ νὰ τοὺς μεταφέρῃ αὐτὸς τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, γιατί δὲν ἄντεχαν νὰ ἀκοῦνε ἀπ' εὐθείας τὴ φωνὴ τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ καὶ ἔγινε. Ἔτσι ὁ Μωυσῆς ἔγινε μεσίτης, δηλαδὴ μεσολαβητής, μεταξύ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Αὐτὸς τώρα θὰ ἀκούσῃ ἀπὸ τὸν Θεό τὶς παραγγελίες τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ τὶς μεταφέρῃ στὸν λαό. Ἔτσι συνάπτεται μὲ τὴ μεσολάβηση τοῦ Μωυσῆ ἡ συμφωνία μεταξύ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ποὺ ὀνομάζεται παλαιὰ διαθήκη. Ὁ Μωυσῆς σὰν συμβολαιογράφος ἀκούει καὶ καταγράφει ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ ὅσα ὑπόσχεται ὁ Θεὸς στοὺς Ἰσραηλίτες, καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ὅσα ὑπόσχονται οἱ Ἰσραηλίται στὸν Θεό, καὶ τέλος τὰ ἐπικυρώνει μὲ τὸ αἷμα τῶν θυσιῶν, ὅπως ὁ συμβολαιογράφος ἐπικυρώνει μὲ ὑπογραφές καὶ σφραγίδες τὰ συμβόλαια.

Ὁ μεσίτης ὅμως τῆς παλαιᾶς διαθήκης, ὁ Μωυσῆς, δὲν ἦταν παρὰ ἓνας τύπος καὶ προάγγελος, ποὺ προετοίμαζε τὸν δρόμο, γιὰ νὰ ἔλθῃ στὸν κατάλληλο καιρὸ ὁ ἀληθινὸς μεσίτης μεταξύ ἡμῶν καὶ τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Αὐτὸς ἔκανε τὴ νέα διαθήκη μεταξύ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων καὶ τὴν ἐπεσφράγισε μὲ τὴ θυσία τοῦ δικοῦ τοῦ αἵματος. Αὐτὸς ἔγινε ὄχι προσωρινός, ἀλλὰ αἰώνιος μεσίτης μᾶς πρὸς τὸν Θεό. Γιατὶ δὲν προχώρησε ἀπλῶς μέσα στὸ σύννεφο τοῦ Σινᾶ, ἀλλὰ μὲ τὴν ἔνδοξη ἀνάληψι τοῦ μπῆκε στὸν οὐρανὸ καὶ δὲν συνωμίλησε ἀπλῶς γιὰ λίγον καιρὸ μὲ τὸν Θεό, ἀλλὰ ἐκάθισε στὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς, γιὰ νὰ μεσιτεύῃ διαρκῶς γιὰ ὅλους ἐκείνους ποὺ τὸν ἐπικαλοῦνται ὡς Σωτῆρα, σ' ὅποιοδήποτε ἔθνος κ' ἂν ἀνήκουν, ὅποια γλῶσσα κ' ἂν μιλοῦν, σ' ὅποια ἐποχὴ κ' ἂν ζοῦν. Ἔχουμε λοιπὸν μόνιμο μεσίτη καὶ πρεσβευτὴ μᾶς κοντὰ στὸν Θεό, «ὃς ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν» (Ρωμ. ἡ' 34), παρακαλεῖ δηλαδὴ καὶ συνηγορεῖ γιὰ μᾶς, γιὰ νὰ κινή τὴν εὐμένειαν τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μᾶς κάνει πάντα ἀρεστοὺς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Κατὰ τὴ νέα ἀνάβαση τοῦ Μωυσῆ στὸ ὄρος ὁ Θεὸς ἔδωσε σ' αὐτὸν πολλὰ παραγγελίες, μὲ τὶς ὁποῖες ἐξηγοῦσε καὶ συμπλήρωνε τὶς δέκα ἐντολές. Κι' ἀφοῦ καθώρισε ἀκριβῶς καὶ λεπτομερῶς τὰ καθήκοντα καὶ τὶς ὑποχρεώσεις ποὺ θὰ εἶχε ἀπέναντι τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ἀπαρίθμησε καὶ τὰ δικαιώματα ποὺ θὰ εἶχε, ἂν τηροῦσε πιστὰ τὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ. Τὰ δικαιώματα λοιπὸν συνδέονται ἄμεσα μὲ τὶς ὑποχρεώσεις. Αὐτὸ εἶναι κάτι ποὺ πρέπει νὰ τὸ τονίσουμε καὶ νὰ μὴν τὸ λησμονοῦμε ποτέ. Γιατὶ σήμερον δυστυχῶς ὅλοι φωνάζουν καὶ ἀγωνίζονται γιὰ τὰ δικαιώματα τοῦς, χωρὶς ὅμως νὰ λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων. Ἀπαιτοῦν νὰ ἐκπληρώσουν οἱ ἄλλοι τὶς ὑποχρεώσεις τῶν πρὸς αὐτοὺς, χωρὶς ὅμως νὰ σκέπτονται ὅτι ἔχουν κ' αὐτοὶ ὑποχρεώσεις πρὸς τοὺς ἄλλους. Καὶ γιὰ νὰ ὑπερασπίσουν τὰ δικά τοῦς δικαιώματα, καταφεύγουν συχνά σὲ ἐνέργειες, μὲ τὶς ὁποῖες καταπατοῦν βάνουσα τὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων. Ἄλλ' αὐτὸ βέβαιον δὲν ἀποτελεῖ ἰσότητά καὶ δικαιοσύνη. Δὲν μποροῦμε νὰ ζητοῦμε τὴν ἱκανοποίησιν τῶν δικαιωμάτων μᾶς, ἂν δὲν τηροῦμε τὶς ὑποχρεώσεις μᾶς. Τὰ δικαιώματα μᾶς φτάνουν ὡς ἐκεῖ ποὺ δὲν καταπατοῦνται τὰ

δικαιώματα τῶν ἄλλων. Ἀπὸ κει καὶ πέρα ἀρχίζουν οἱ δικές μᾶς ὑποχρεώσεις. Πρέπει λοιπὸν νὰ εἴμαστε πρῶτα συνεπεῖς στὶς ὑποχρεώσεις μᾶς κ' ἔπειτα νὰ ζητοῦμε νὰ σεβασθοῦν οἱ ἄλλοι τὰ δικαιώματα μᾶς. Μόνο ἔτσι θὰ ἐπικρατῇ δικαιοσύνη, ἰσότης καὶ ἀγάπη μεταξύ τῶν ἀνθρώπων.

Ποιὲς ὅμως ἦταν οἱ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτες; Πρῶτον, ὅτι θὰ στείλῃ «τὸν ἄγγελον» τοῦ, γιὰ νὰ τοὺς φυλάξῃ στὸν δρόμο, ὥσπου νὰ φτάσουν στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Γιὰ τὸν ἄγγελο αὐτὸν πολλοὶ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας πιστεύουν ὅτι δὲν ἦταν ἓνας ἀπλὸς ἄγγελος, φύλακας καὶ προστάτης τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἀλλὰ ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ «μεγάλῃς βουλῆς ἄγγελος», ὅπως τὸν ὀνομάζει ὁ προφήτης Ἡσαΐας (Ἠσ. θ' 6). Δεύτερον, ὅτι οἱ Ἰσραηλίται θὰ εἶναι «λαὸς περιούσιος» τοῦ Θεοῦ, «βασιλεῖον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον» (Ἐξοδ. κγ' 22): θὰ εἶναι δηλαδὴ λαὸς εὐγενῆς καὶ ἔνδοξος, ὅπως οἱ βασιλεῖς, λαὸς ἀφιερωμένος στὸν Θεὸ καὶ πολὺ κοντὰ σ' αὐτόν, ὅπως οἱ ἱερεῖς, πού πλησιάζουν τὸν Θεὸ καὶ τοῦ προσφέρουν τὶς θυσίες. Τρίτον, ὅτι θὰ εἶναι σύμμαχος τοὺς καὶ προστάτης τοὺς ἐναντίον ὄλων τῶν ἐχθρῶν τοὺς, ὄλων τῶν λαῶν πού κατοικοῦσαν στὴ Χαναάν, τοὺς ὁποίους σιγά-σιγά θὰ ἐξαφανίση, γιὰ νὰ ἐγκατασταθοῦν ἐκεῖ οἱ Ἰσραηλίται. Τέταρτον, ὅτι θὰ τοὺς χαρίζῃ εὐφορία τῆς γῆς καὶ μακροζωία. Καὶ πέμπτον, ὅτι θὰ ἐπεκτείνῃ τὴν κυριαρχία τοὺς ἀπὸ τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα καὶ τὴν ἔρημο τοῦ Σινᾶ ὡς τὴ Μεσόγειο θάλασσα κ' ὡς τὸν ποταμὸ Εὐφράτη.

Ὁ Θεὸς λοιπὸν ἐγνωστοποίησε τὶς ἀπαιτήσεις καὶ τὶς ὑποσχέσεις τοῦ: ἔπρεπε τώρα καὶ τὸ ἄλλο μέρος, οἱ Ἰσραηλίται, νὰ ἀποδεχθοῦν τοὺς ὅρους, γιὰ νὰ γίνῃ ἡ συμφωνία. Κατέβηκε λοιπὸν ὁ Μωυσῆς ἀπὸ τὸ ὄρος καὶ ἀνακοίνωσε στὸν λαὸ ὅλα, ὅσα τοῦ εἶχε πῆ ὁ Θεός. Καὶ ὁ λαὸς μὲ μιὰ φωνὴ ἀπάντησε: «Πάντα τοὺς λόγους οὐς ἐλάλησε Κύριος, ποιήσομεν καὶ ακουσόμεθα» (Ἐξοδ. κδ' 3). Ἔτσι ἔδωσαν πρόθυμα καὶ χωρὶς καμιά ἐπιφύλαξι τὴ συγκατάθεση τοὺς. Ἐδήλωσαν κατηγορηματικὰ ὅτι θὰ τηροῦν ὅλες ἀνεξαίρετως τὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ ὑπακούουν πάντα σ' αὐτόν.

Ὅλα, ὅσα εἶπε ὁ Θεός, ὁ Μωυσῆς τὰ κατέγραψε σὲ βιβλίον, ὥστε ἡ συμφωνία νὰ μείνῃ γιὰ πάντα γραμμένη καὶ νὰ μὴ λησμονηθῇ ποτέ. Ἔπρεπε ὅμως τώρα τὸ συμβόλαιον νὰ ἐπικυρωθῇ καὶ ἡ ἐπικύρωσις ἐγένετο μὲ μιὰ θυσία. Οἱ ἀρχαῖοι λαοὶ συνήθιζαν νὰ ἐπισφραγίζουν τὶς συμφωνίες τοὺς μὲ θυσίες, γιὰ νὰ δηλώσουν ὅτι οἱ συμφωνίες αὐτὲς γίνονταν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἦταν μάρτυρας γιὰ τὴ σύναψιν τοὺς. Πιθανῶς καὶ ὁ Μωυσῆς ἤθελε μ' αὐτόν τὸν τρόπο νὰ δώσῃ στοὺς Ἰσραηλίτες νὰ καταλάβουν ὅτι ἔκαμαν μιὰ ἐπίσημη συμφωνία, τὴν ὁποία εἶχαν ὑποχρέωση νὰ τηρήσουν. Πέραν αὐτοῦ ὅμως ἡ θυσία ἐκείνη εἶχε καὶ κάποιο πολὺ βαθύτερον νόημα, ὅπως θὰ δοῦμε παρακάτω..

Ἄς δοῦμε ὅμως πρῶτα τί ἀκριβῶς ἔκανε ὁ Μωυσῆς. Ἐτοίμασε ἓνα θυσιαστήριον σύμφωνα μὲ τὶς ὁδηγίες πού τοῦ εἶχε δώσει ὁ Θεός, καὶ μπροστὰ σ' αὐτὸ ἔστησε δώδεκα πέτρες, ὅσες ἦταν οἱ φυλές τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ἐπειτα παρήγγειλε στοὺς νέους καὶ τὰ παλληκάρια νὰ φέρουν μοσχάρια καὶ νὰ τὰ προσφέρουν θυσία στὸν Θεό, γιὰ νὰ ἐκδηλωθῇ ἡ εὐγνωμοσύνη τοῦ λαοῦ γιὰ τὴ σωτηρία πού τοῦ χάρισε ὁ Θεός. Τὸ μισὸ ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν ζώων ὁ Μωυσῆς τὸ ἔχυσε ἐπάνω στὸ θυσιαστήριον, γιὰ νὰ καὶ μαζί μὲ τὰ σώματα τῶν ζώων, ἐνῶ τὸ ἄλλο μισὸ τὸ φύλαξε σὲ δοχεῖα. Κι' ἐνῶ προσφερόταν ἡ θυσία, πῆρε στὰ χέρια τοῦ τὸ βιβλίον, στὸ ὁποῖο εἶχε γράψει τὶς παραγγελίες τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ ξαναδιάβασε μπροστὰ σὲ ὅλο τὸν λαόν. Κι' ὅταν ἡ ἀνάγνωσις τελείωσε, ὁ λαὸς γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ ἐπανελάβε τὴν ὑπόσχεσιν: «Πάντα, ὅσα ἐλάλησε Κύριος, ποιήσομεν καὶ ακουσόμεθα» (Ἐξοδ. κδ' 7). Τότε ὁ Μωυσῆς πῆρε τὸ αἷμα πού εἶχε φυλάξει, καὶ μ' αὐτὸ ράντισε ὅλο τὸν λαὸ λέγοντας: «Τοῦτο τὸ αἷμα τῆς διαθήκης, ἧς διέθετο Κύριος πρὸς ὑμᾶς περὶ πάντων τῶν λόγων τούτων» (Ἐξοδ. κδ' 8). Αὐτὸ δηλαδὴ εἶναι τὸ αἷμα τῆς διαθήκης πού ἔκανε ὁ Θεὸς μαζί σᾶς γιὰ ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους πού σᾶς διάβασα καὶ ἀκούσατε. Ἔτσι ἐπισφραγίσθηκε ἡ παλαιὰ διαθήκη.

Καί τώρα ἄς ἔρθουμε στοῦ βαθύτερου νόημα πού εἶχαν οἱ τελετουργικές ἐκεῖνες πράξεις. Καί πρώτα-πρώτα ἡ ἴδια ἡ θυσία. Για νά κάνη καί ἄνθρωπος συμφωνία μέ τόν Θεό, ἔπρεπε προηγουμένως νά συμφιλιωθῆ μέ τόν Θεό. Ἡ ἁμαρτία τόν εἶχε κάνει ἐχθρό τοῦ Θεοῦ, καί ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἀπαιτοῦσε νά τιμωρηθῆ ὁ ἄνθρωπος καί μάλιστα μέ θάνατο.

Σφάζοντας λοιπόν καί θυσιάζοντας ζῶα ὁ ἄνθρωπος ζητοῦσε νά ἐξιλεώσῃ τόν Θεό ἀπέναντι τοῦ καί μέ τὸ αἷμα τῶν ζώων νά ἐξαγοράσῃ τή δική του ζωή. Αὐτό τὸ νόημα εἶχαν οἱ αιματηρές θυσίες πού ἐπὶ αἰῶνες προσέφεραν οἱ ἄνθρωποι στόν Θεό. Τὸ χύσιμο τοῦ αἵματος ἐπάνω στό θυσιαστήριο ἦταν ἀφ' ἑνὸς μὲν μιὰ προσφορά πρὸς τιμὴ καί δόξα τοῦ Θεοῦ, ἀφ' ἑτέρου μιὰ ἰκεσία γιὰ τὴ συγχώρησι τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, τὸν ὁποῖο συμβόλιζαν οἱ δώδεκα πέτρες πού εἶχαν στηθῆ μπροστά στό θυσιαστήριο. Τέλος τὸ ράντισμα τοῦ λαοῦ μέ τὸ αἷμα τῆς θυσίας ἦταν μιὰ πρᾶξις, μέ τὴν ὁποία ὁ Μωυσῆς μετέφερε στόν λαὸ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

Γεννιέται ὁμως εὐλογία ἢ ἀπορία: Τὸ αἷμα τῶν ζώων πού θυσιάζαν οἱ ἄνθρωποι τὸν παλιὸ καιρὸ, εἶχε τὴ δύναμι νά ἐξαλείψῃ τις ἁμαρτίες τοὺς καί νά τοὺς συμφιλιώσῃ μέ τόν Θεό; Ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἀπαντᾷ ἀρνητικὰ στοῦ ἐρώτημα αὐτό: «Ἀδύνατον -λέει- αἷμα ταύρων καί τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας» (Εβρ. ι' 4). Κι' αὐτὸ εἶναι ἀπλὸ καί εὐκολονόητο. Ἡ ζωὴ ἐνὸς ζώου δὲν ἀξίζει ποτὲ ὅσο ἡ ζωὴ ἐνὸς ἀνθρώπου καί τὸ αἷμα ἐνὸς ζώου δὲν μπορεῖ νά ἐξαγοράσῃ τὴ ζωὴ ἕστω καί ἐνὸς ἀνθρώπου, πολὺ περισσότερο ἐνὸς ὁλοκλήρου λαοῦ ἢ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος. Ἀλλὰ τότε γιατί προσφέρονταν οἱ θυσίες, καί ειδικότερα οἱ θυσίες τῶν Ἰσραηλιτῶν, πού τις εἶχε ὀρίσει ὁ ἴδιος ὁ Θεός; Οἱ θυσίες ἐκεῖνες εἶχαν προπαρασκευαστικὸ καί προφητικὸ σκοπὸ. Προσφέροντας τις θυσίες ἐκεῖνες οἱ Ἰσραηλίται καταλάβαιναν καί συνειδητοποιοῦσαν τὴν ἐνοχὴ τοὺς κι' ἐπειδὴ ὄχι μιὰ φορά, ἀλλὰ συνεχῶς προσέφεραν θυσίες καί παρὰ τοῦτο εἶχαν τὸ συναίσθημα τῆς ἐνοχῆς, πείθονταν ὅτι τὸ αἷμα τῶν θυσιῶν ἐκείνων δὲν ἦταν ἰκανὸ νά ἐξαλείψῃ τις ἁμαρτίες τοὺς, ἀλλὰ ἔπρεπε κάποιος ἄλλο πολυτιμότερο αἷμα νά χυθῆ, γιὰ νά ἐπιτευχθῆ αὐτό. Ἔτσι προετοιμάζονταν νά δεχθοῦν τὸ αἷμα τῆς καινῆς διαθήκης, τὴ θυσία τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, πού δὲν ἦταν θυσία ζώου οὔτε θυσία ἀνθρώπου, ἀλλὰ θυσία Θεανθρώπου, πού ἡ ἀξία καί ἡ λυτρωτικὴ τῆς δύναμις ξεπερνᾷ κάθε ὑπολογισμό. Αὐτὴ τὴ θυσία προτύπωναν καί προεικόνιζαν οἱ θυσίες τῆς παλαιᾶς διαθήκης. Αὐτὴ ἡ θυσία σώζει πραγματικὰ τὸν ἄνθρωπο καί τὸν συμφιλιώνει μέ τόν Θεό. Γι' αὐτό, ἀφοῦ προσφέρθηκε μιὰ γιὰ πάντα ἡ θυσία αὐτή, καταργήθηκαν ὅλες οἱ θυσίες τῆς παλαιᾶς διαθήκης, πού δὲν εἶχαν πιά νόημα καί σκοπὸ. Μέ τὸ αἷμα τῆς θυσίας αὐτῆς ἐπισφραγίσθηκε ἡ καινὴ διαθήκη, ἡ νέα συμφωνία τοῦ Θεοῦ μέ τοὺς ἀνθρώπους, μέ τὴν ὁποία ὁ Θεὸς ὑπόσχεται ὄχι πλέον ἐπίγεια καί πρόσκαιρα ἀγαθὰ, ἀλλὰ οὐράνια καί αἰώνια σ' ἐκείνους, πού θὰ δεχθοῦν τὸν νόμο τοῦ καί θὰ τηρήσουν τις ἐντολές τοῦ. Γι' αὐτό καί ὁ Κύριος, παραδίδοντας τὸ μυστήριον τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας, εἶπε γιὰ τὸ ἅγιον ποτήριον: «Τοῦτο ἐστὶ τὸ αἷμα μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης» (Ματθ. κς' 28). Τὸ αἷμα αὐτό, πού χύθηκε λίγο ἀργότερα στόν σταυρὸ, προσφέρθηκε ὄχι σὲ ἐπίγειον θυσιαστήριον, ὅπως ἄλλοτε τὸ αἷμα τῆς παλαιᾶς διαθήκης, ἀλλὰ στό ἐπουράνιον θυσιαστήριον, στὰ ἀληθινὰ ἅγια, «ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς» (Εβρ. ς' 20). Καί μέ τὸ αἷμα αὐτὸ ραντιζόμεστε ὅλοι, γιὰ νά καθαρισθοῦμε ἀληθινὰ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία. Γιατί «τὸ αἷμα Ἰησοῦ Χριστοῦ καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας» (Ἰω. ἄ' 7). Σὲ

Ἀφοῦ ἐπικυρώθηκε ἡ διαθήκη, ὁ Μωυσῆς ἀνέβηκε πάλι στοῦ ὄρος τώρα ὁμως ἀνέβηκαν μαζί τοῦ ὁ Ἄαρων καί οἱ δύο γιοῖ τοῦ καί ἄλλοι ἑβδομήντα δύο ἀπὸ τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ. Ἀνέβηκαν στόν τόπον, ὅπου στεκόταν ὁ Θεός, ὅταν συνωμιλοῦσε μέ τὸν Μωυσῆ. Δὲν εἶδαν βέβαια τὸν ἴδιον Θεό, γιατί αὐτὸ εἶναι τελειῶς ἀδύνατον στόν ἄνθρωπο. Εἶδαν μόνο «τὰ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ» (Εξοδ. κδ' 10), τὸν τόπον δηλαδή, στόν ὁποῖο πατοῦσαν τὰ πόδια τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς βέβαια δὲν ἔχει σῶμα, ὥστε νά ἔχη καί πόδια: πρόκειται λοιπόν κι' ἐδῶ γιὰ μιὰ ἀνθρωπομορφικὴ ἔκφραση πού

δηλώνει τὸν τόπο τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ τόπος αὐτὸς –λέει ἡ Γραφή– ἦταν «ὡσεὶ ἔργον πλίνθου σαπφείρου καὶ ὡσπερ εἶδος στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ τῆ καθαρότητά» (Ἐξοδ. κδ' 10). Φαίνονταν δηλαδὴ ὁ τόπος αὐτὸς σὰν νὰ ἦταν στρωμένος μὲ πλίνθους καμωμένους ὄχι ἀπὸ πηλό, ἀλλὰ ἀπὸ ζαφείρια, πού ἔχουν χρῶμα γαλάζιο.

Ἔτσι ὁ τόπος ἐκεῖνος ἔμοιαζε μὲ καθαρὸ καταγάλανο οὐρανό. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ Ἄαρὼν καὶ οἱ πρεσβύτεροι εἶδαν ἀμυδρά τῆ δόξα τοῦ Κυρίου, αἰσθάνθηκαν τὴν παρουσία τοῦ καὶ βεβαιώθηκαν ὅτι, ὅσα τοὺς εἶχε πῆ ὁ Μωυσῆς, ἦταν πράγματι λόγια τοῦ Θεοῦ. Κι' ἐκεῖ, στὸν ἱερὸ ἐκεῖνο τόπο, «ἔφαγον καὶ ἔπιον» (Ἐξοδ. κδ' 11), κάθισαν σ' ἓνα ἱερὸ συμπόσιο, γιὰ νὰ γιορτάσουν τὴ συμφωνία τοῦ Θεοῦ μὲ τὸν λαό.

Δὲν εἶναι λοιπὸν κακὸ καὶ ἄτοπο, οἱ μεγάλες γιορτές, ἀλλὰ καὶ τὰ χαρμόсуна γεγονότα τῆς ζωῆς μᾶς (ὀνομαστικὲς ἑορτές, ἀρραβῶνες, γάμοι, βαπτίσεις) νὰ πλουτίζονται μ' ἓνα ἑορταστικὸ τραπέζι, διαφοροτικὸ ἀπὸ ἐκεῖνο τῶν ἄλλων ἡμερῶν. Πάντοτε ὅμως ἄς προσέχουμε νὰ μὴν ξεπερνοῦμε τὸ μέτρο, ἀλλὰ νὰ ἀπολαμβάνουμε σωστὰ καὶ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ, εὐλογώντας καὶ δοξάζοντας ἐκεῖνον πού μᾶς τὰ χαρίζει. Κι' ἄς μὴν ξεχνοῦμε τὸν θεόπνευστο λόγο τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «Εἶτε οὖν εσθίετε, εἶτε πίνετε, εἶτε τί ποιεῖτε, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε» (Α' Κορ. ι' 31).

17/5/1993

38. Τὸ χρυσὸ μοσχάρι.

(Ἐξοδ. κδ' 18, λβ' 1-29)

Ἡ διαθήκη μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ ἐπισφραγίσθηκε, ὅπως εἶδαμε, μὲ θυσία καὶ ἑορταστικὸ τραπέζι. Ὁ Θεὸς ὅμως εἶχε καὶ ἄλλα πολλὰ νὰ πῆ στὸν Μωυσῆς εἶχε νὰ δώσῃ καὶ ἄλλες παραγγελίες, πού θὰ ἦταν στὸ ἐξῆς νόμος γιὰ τοὺς Ἰσραηλίτες. Γι' αὐτὸ μετὰ τὴ σύναψη τῆς διαθήκης κάλεσε γιὰ ἄλλη μιὰ φορά τὸν Μωυσῆ ν' ἀνεβῆ στὸ ὄρος. Ὁ Μωυσῆς, ἀπὸ τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο τὸν ἐκάλεσε τώρα ὁ Θεός, κατάλαβε ὅτι ἡ παραμονή τοῦ στὸ ὄρος δὲν θὰ ἦταν σύντομη. Φρόντισε λοιπὸν νὰ μὴ μείνῃ ὁ λαὸς ἀκυβέρνητος. Γι' αὐτὸ ὤρισε ἀντικαταστάτες τοῦ τὸν Ἄαρὼν καὶ τὸν Ἴθρ -πού τὸν εἶδαμε καὶ στὴ μάχη ἐναντίον τῶν Ἀμαληκίων- καὶ παρήγγειλε στοὺς προεστούς τοῦ Ἰσραὴλ νὰ ἀπευθύνωνται σ' αὐτοὺς γιὰ τὰ ζητήματα πού θὰ ἀναφύωνται, ὅσο ἐκεῖνος θὰ ἔλειπε ἀπὸ κοντὰ τοὺς.

Ἀνεβαίνοντας στὸ ὄρος ὁ Μωυσῆς πῆρε μαζί τοῦ -ἀσφαλῶς κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ- τὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυή, πού εἶχε τὴν ἀρχηγία τῶν Ἰσραηλιτῶν στὴ μάχη ἐναντίον τῶν Ἀμαληκίων. Ὁ Ἰησοῦς μιὰ μέρα θὰ γινόταν διάδοχος τοῦ Μωυσῆ καὶ αὐτὸς θὰ ὀδηγοῦσε τοὺς Ἰσραηλίτες στὴ Χαναάν. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς τὸν ξεχώρισε ἀπὸ νωρὶς καὶ κοντὰ στὸν Μωυσῆ τὸν προετοίμαζε γιὰ τὸ μεγάλο ἔργο πού ὕστερα ἀπὸ πολλὰ χρόνια θὰ ἀνελάμβανε. Ὅποιος πρόκειται νὰ ἀναλάβῃ κάποιον μεγάλο καὶ σπουδαῖο ἔργο, πρέπει νὰ προετοιμάζεται καλὰ γι' αὐτὸ καὶ νὰ μὴ σπεύδῃ σ' αὐτὸ ἄπειρος καὶ ἀκατάρτιστος. Καὶ στὴν προετοιμασία αὐτὴ βοηθεῖ πολὺ ἡ ταπεινὴ μαθητεία κοντὰ σὲ εὐσεβεῖς, ἐναρέτους καὶ πεπειραμένους ἡγέτες.

Ἀλλὰ καὶ ὁ Μωυσῆς τώρα ἔπρεπε νὰ προετοιμασθῆ γιὰ τὴ συνάντησι τοῦ μὲ τὸν Θεό. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς δὲν τὸν ἐκάλεσε ἀμέσως νὰ πλησιάσῃ στὴ νεφέλη πού ἐκάλυπτε τὴν κορυφή τοῦ βουνοῦ, ἀλλὰ τὸν ἄφησε νὰ περιμένῃ ἑπτὰ ἡμέρες, δοκιμάζοντας ἔτσι τὴν πίστη τοῦ καὶ τὴν ὑπομονή τοῦ. Τὴν ἐβδόμη ἡμέρα ἡ κορυφή τοῦ βουνοῦ φαίνονταν νὰ καίγεται μέσα στὶς φλόγες πού τὴν τύλιγαν, καὶ τὸ θέαμα αὐτὸ τὸ ἔβλεπαν ὅλοι οἱ Ἰσραηλίται. Μέσα σ' αὐτὴ τὴ φωτιὰ κάλεσε ὁ Θεὸς τὸν

Μωυσή νὰ προχωρήση! Ἦταν κι' αὐτὸ μιὰ δοκιμασία τῆς πίστεως τοῦ. Καὶ ὁ Μωυσῆς, ξεπερνώντας κάθε δισταγμὸ καὶ φόβο, προχώρησε. Καὶ ἔμεινε ἐκεῖ ὄχι λίγη ὥρα, ἀλλὰ σαράντα ὁλόκληρες ἡμέρες, ἀπορροφημένος ἀπὸ τὴ συνομιλία μὲ τὸν Θεό, χωρὶς κὰν νὰ σκεφθῆ γιὰ τροφή καὶ φαγητό, ὅπως ἀργότερα καὶ ὁ Κύριος ὡς ἄνθρωπος μετὰ τὴ βάπτισι τοῦ ἔμεινε σαράντα μέρες στὴν ἔρημο «καὶ οὐκ ἔφαγεν οὐδὲν ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις» (Λουκ. δ' 2). Ὅταν ἡ ψυχὴ βρίσκεται σὲ στενὴ ἐπικοινωνία μὲ τὸν Θεό, νοιώθει ἀνέκφραστη εὐχαρίστηση καὶ ἡδονὴ καὶ ξεχνᾷ τὶς σωματικὲς ἀνάγκες. Ἄλλωστε ἡ συντήρησις μᾶς εἶναι ἔργο τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος μπορεῖ καὶ χωρὶς τροφή, μόνο μὲ τὴ θέληση καὶ τὸ πρόσταγμα τοῦ, νὰ παρατείνῃ τὴ ζωὴ μᾶς. Γιατί, ὅπως εἶπε ὁ Κύριος, «οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνο ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ῥήματι ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος Θεοῦ» (Ματθ. δ' 4. Δευτ. ἡ' 3).

Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν σαράντα ἡμερῶν ὁ Θεὸς ἔδωσε στὸν Μωυσῆ λεπτομερεῖς καὶ ἀναλυτικὲς ὁδηγίες γιὰ τὴ θεία λατρεία. Παρήγγειλε δηλαδὴ νὰ κατασκευάσῃ ἕναν κινητὸ ναό, μιὰ σκηνὴ κατάλληλα διαρρυθμισμένη (Ἐξοδ. κε'-κζ). Αὐτὴ θὰ ἦταν ὁ τόπος, στὸν ὁποῖο θὰ συγκεντρώνονταν οἱ Ἰσραηλίται τὰ Σάββατα καὶ τὶς ἄλλες γιορτὲς ποὺ ὤρισε ὁ Θεός, γιὰ νὰ τὸν λατρεύουν. Ἐκεῖ κάθε μέρα, πρωὶ καὶ ἀπόγευμα, οἱ ἱερεῖς θὰ προσέφεραν θυσίαι στὸν Θεό. Ὁ Θεὸς βέβαια δὲν ἔχει ἀνάγκη ναῶν, γιὰ νὰ κατοικήσῃς ἔχουμε ὅμως ἐμεῖς ἀνάγκη τόπων, στοὺς ὁποίους νὰ αἰσθανόμαστε καλύτερα τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ. Καὶ πρέπει νὰ θεωροῦμε μεγάλη εὐλογία τοῦ Θεοῦ τὸ ὅτι σήμερον ἔχουμε ὄχι ἕναν, ἀλλὰ πολλοὺς ναοὺς σὲ κάθε πόλι καὶ χωριό. Καὶ στοὺς ναοὺς αὐτοὺς προσφέρονται ὄχι πλέον θυσίαι ὑλικῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ ἡ ἀναίμακτος θυσία τῆς Θείας Εὐχαριστίας. Ἄς τρέχουμε λοιπὸν στοὺς ναοὺς τὶς Κυριακὲς καὶ τὶς γιορτὲς καὶ ὅποτε ἄλλοτε μποροῦμε, γιὰ νὰ ἀναπέμπουμε εὐχαριστίαι καὶ δοξολογίαι στὸν Θεό, νὰ τοῦ ἀναφέρουμε τὰ αἰτήματα μᾶς καὶ νὰ παίρνομε πλούσια τὴν εὐλογία τοῦ.

Ἄς ἀφήσουμε ὅμως γιὰ λίγο τὸν Μωυσῆ στὸ ὄρος κι' ἄς δοῦμε τί συνέβαινε κάτω, στὸ στρατόπεδο τῶν Ἰσραηλιτῶν. Δυστυχῶς ὁ λαὸς ξέχασε πολὺ γρήγορα ὅσα θαυμαστὰ εἶχε κάνει σ' αὐτὸν ὁ Θεὸς ξέχασε τὴ διαθήκη καὶ τὶς ὑποσχέσεις ποὺ εἶχε δώσει πρὸ ὀλίγου στὸν Θεό. Βλέποντας ὅτι οἱ μέρες περνοῦσαν, καὶ ὁ Μωυσῆς δὲν ἐπέστρεφε, συγκεντρώθηκαν ὅλοι μπροστὰ στὸν Ἀαρὼν καὶ μὲ τρόπο, ὅπως φαίνεται, ἀπαιτητικὸ καὶ ἀπειλητικὸ τοῦ εἶπαν: «Σήκω καὶ κάνε μᾶς θεοὺς, γιὰ νὰ προπορεύονται καὶ νὰ μᾶς ὁδηγοῦν. Γιατί ὁ Μωυσῆς ποὺ μᾶς ἔβγαλε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο δὲν φαίνεται πουθενά, καὶ δὲν ξέρουμε τί τοῦ συνέβη» (Ἐξοδ. λβ' 1). Πόσο ἀνόητα καὶ παράλογα μιλοῦν! «Κάνε μᾶς θεοὺς», λένε στὸν Ἀαρὼν, σὰν νὰ εἶναι ὁ Θεὸς κάτι πού τὸ φτειάχνουν οἱ ἄνθρωποι. Ὁ Θεὸς εἶναι ἕνας καὶ μοναδικός, ὑπάρχει ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τοῦ καὶ δὲν γεννήθηκε οὔτε κατασκευάσθηκε ἀπὸ κανέναν, ἀλλὰ αὐτὸς εἶναι ὁ «ποιητὴς οὐρανοῦ καὶ γῆς, ορατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων», ὅπως ὁμολογοῦμε στὸ Σύμβολο τῆς πίστεως.

Καὶ ὁ Ἀαρὼν τί ἔκανε; Δυστυχῶς παρασύρθηκε ἀπὸ τὸ πλῆθος. Εἶτε γιὰ τὴ φοβήθηκε τὶς ἄγριαι καὶ ἀπειλητικὲς διαθέσεις τοῦ λαοῦ, εἶτε γιὰ τὴ δὲν εἶχε τὸν σταθερὸ καὶ ἀλύγιστο χαρακτήρα τοῦ Μωυσῆ, οὔτε ἦταν τόσο φωτισμένος, ὅσο ἐκεῖνος, ὑποχώρησε στὶς ἀπαιτήσεις τοῦ λαοῦ. Ἴσως νὰ σκέφθηκε: Ἄς δείξω ὅτι ὑποχωρῶ, γιὰ νὰ τοὺς καταπραῦνω, κι' ἐν τῷ μεταξύ μπορεῖ νὰ ἔλθῃ ὁ Μωυσῆς καὶ ν' ἀλλάξουν οἱ διαθέσεις τοὺς. Εἶπε λοιπὸν στοὺς Ἰσραηλίτες: «Μαζέψτε τὰ χρυσὰ σκουλαρίκια ποὺ εἶναι τσ' αὐτιά τῶν γυναικῶν σᾶς καὶ φέρτε τὰ σ' ἐμένα» (Ἐξοδ. λβ' 2). Ἴσως κι' αὐτὸ νὰ τὸ εἶπε γιὰ νὰ κερδίσῃ χρόνο, νομίζοντας ὅτι δὲν θὰ ἤθελαν νὰ κάνουν αὐτὴ τὴ θυσία. Γελάσθηκε ὅμως. Γιατί ὁ ἄνθρωπος εἶναι συνήθως πιὸ πρόθυμος νὰ κάνῃ τὸ κακὸ παρά τὸ καλὸ. Καί, προκειμένου νὰ ικανοποιήσῃ τὶς ἐπιθυμίαις τοῦ, δὲν λογαριάζει κόπους καὶ ἐξοδα. Τὰ σκουλαρίκια λοιπὸν μαζεύτηκαν πολὺ γρήγορα καὶ ὁ Ἀαρὼν ἀναγκάσθηκε τώρα νὰ ὑποχωρήσῃ

πλήρως. Ἄς μὴν κάνουμε καμιά ὑποχώρηση στὸ κακό, κανένα συμβιβασμὸς γιατί ἢ μιὰ ὑποχώρησις φέρνει τὴν ἄλλη, ἢ μικρότερη τὴ μεγαλύτερη, μέχρι τὴν τελικὴ πτώσι καὶ ἦττα.

Πῆρε λοιπὸν ὁ Ἄαρὼν τὰ χρυσαφικὰ ποὺ συγκεντρώθηκαν, τὰ ἔλειωσε καὶ κατεσκεύασε μ' αὐτὰ ἓνα χρυσὸ μοσχάρι, τὸ ἔστησε μπροστὰ στὸ στρατόπεδο καὶ εἶπε στὸν λαὸ: «Αὐτοὶ εἶναι οἱ θεοὶ σοῦ, Ἰσραήλ, ποὺ σὲ ἔβγαλαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο» (Ἐξοδ. λβ' 11). Ὁ λαὸς ἔδειξε ὅτι δεχόταν τὸ εἶδωλο αὐτὸ γιὰ θεὸ, γιατί ἦταν συνηθισμένοι νὰ βλέπουν τοὺς Αἰγυπτίους νὰ παριστάνουν τοὺς θεοὺς τῶν μέ τῆ μορφὴ μοσχαριῶν καὶ ἄλλων ζώων. Ἔτσι οἱ Ἰσραηλίται ἔπαθαν αὐτὸ ποὺ λέει ὁ Δαβίδ: «Ἠλλάξαντο τὴν δόξαν αὐτῶν ἐν ομοιώματι μόσχου εσθίοντος χόρτον» (Ψαλμ. ρε' 20). Τὸν ἀληθινὸ θεὸ, ποὺ ἦταν ἡ δόξα καὶ ἡ τιμὴ τούς, τὸν ἀντικατέστησαν μ' ἓνα ὁμοίωμα μοσχαριοῦ ποὺ τρώει χορτάρι. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Ἄαρὼν κατεσκεύασε θυσιαστήριον ἀπέναντι ἀπὸ τὸ εἶδωλο καὶ διεκήρυξε σ' ὅλο τὸν λαὸ: «Αὔριο θὰ ἔχουμε γιορτὴ πρὸς τιμὴν τοῦ Κυρίου» (Ἐξοδ. λβ' 5). Καὶ πράγματι πρῶτῳ τὴν ἄλλη μέρα πρόσφερε θυσία ζώων ἐπάνω στὸ θυσιαστήριον. Καὶ ὁ λαὸς, ἀφοῦ παρακολούθησε τὴ θυσία, τὸ ἔστρωσε στὸ φαγοπότι, κι' ἔπειτα σηκώθηκαν καὶ ἄρχισαν νὰ χορεύουν καὶ νὰ διασκεδάζουν σὰν τοὺς εἰδωλολάτρες.

Ὁ Μωυσῆς ἐπάνω στὸ ὄρος δὲν μποροῦσε βέβαια νὰ ξέρω τί συνέβαινε κάτω. Ὁ παντογνώστης θεὸς ὅμως τὰ ἤξερε ὅλα καὶ παρήγγειλε στὸν Μωυσῆ νὰ κατεβῆ ἀμέσως ἀπὸ τὸ ὄρος. «Τρέχα γρήγορα», τοῦ εἶπε, «κατέβα ἀπὸ δῶ. Γιατί ὁ λαὸς σοῦ ποὺ τὸν ἔβγαλες ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, παρανόμησε. Ξέφυγαν γρήγορα ἀπὸ τὸν δρόμο ποὺ τοὺς παρήγγειλες νὰ ἀκολουθοῦν: ἔκαναν μοσχάρι καὶ τὸ προσκυνοῦν καὶ τοῦ προσφέρουν θυσίες. Καὶ τώρα ἄφησε μὲ νὰ τοὺς ἐξαφανίσω, γιατί θύμωσα πολὺ μαζί τούς. Ἐσένα ὅμως καὶ τοὺς ἀπογόνους σοῦ θὰ σᾶς κάνω μεγάλο ἔθνος» (Ἐξοδ. λβ' 7-10).

Δύο σημεῖα πρέπει νὰ προσέξουμε στὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Θεοῦ.

Πρῶτον: Ὁ θεὸς δὲν λέει πιά «ὁ λαὸς μοῦ», ἀλλὰ «ὁ λαὸς σοῦ». Δὲν ἦταν πιά λαὸς τοῦ Θεοῦ οἱ Ἰσραηλίται, ἀφοῦ τὸν ἀρνήθηκαν καὶ προσκύνησαν γιὰ θεὸ ἓνα εἶδωλο. Ὁ θεὸς καταδέχεται νὰ μᾶς ὀνομάζῃ παιδιὰ τοῦ καὶ λαὸ τοῦ, ὅσο κι' ἐμεῖς τὸν ἀναγνωρίζουμε σὰν πατέρα καὶ κυβερνήτη μᾶς. Ὅταν ὅμως ἀπομακρυνόμαστε ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ μέ τις παραβάσεις καὶ τις ἀμαρτίες μᾶς, δὲν διστάζει νὰ μᾶς ἀποκηρύξῃ καὶ τότε παύουμε νὰ εἶμαστε λαὸς τοῦ.

Δεύτερον: Ὁ θεὸς λέει στὸν Μωυσῆ: «Ἄφησε μὲ νὰ τοὺς τιμωρήσω». Ἀλλὰ πὼς θὰ ἐμπόδιζε ὁ Μωυσῆς τὸν θεὸ; Μὲ τὴν προσευχή, ὅπως τὸ εἶχε κάνει κι' ἄλλες φορές. Λέγοντας λοιπὸν «ἄφησε μὲ νὰ τοὺς τιμωρήσω» ἦταν σὰν νὰ τοῦ ἔλεγε: Ἄν ἐσὺ μεσολαβήσης καὶ ζητήσης τὸ ἔλεος μοῦ γιὰ τὸν λαὸ, δὲν θὰ σοῦ τὸ ἀρνηθῶ. Ἐδῶ βλέπουμε τὴ μεγάλη εὐνοια τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Μωυσῆ, ἀλλὰ καὶ διδασκόμαστε γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ τὴ μεγάλη δύναμη τῆς προσευχῆς, Μὲ τὴ θερμὴ προσευχὴ μποροῦμε νὰ ἐξιλεώσουμε τὸν θεὸ καὶ νὰ ἐμποδίσουμε τὴν ἔκρηξη τῆς δικαίας ὀργῆς τοῦ γιὰ τις ἀμαρτίες μᾶς. Καὶ πράγματι, ὁ Μωυσῆς ἀμέσως παρεκάλεσε μὲ θερμὰ λόγια τὸν Κύριον νὰ συγχωρήσῃ τὸν λαὸ καὶ ὁ θεὸς, δείχνοντας γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ τὸ ἔλεος καὶ τὴ μακροθυμία τοῦ, ματαίωσε τὴν τρομερὴ ἀπόφασιν τοῦ.

Κάτι ἄλλο ποὺ πρέπει νὰ θαυμάσουμε ἐδῶ εἶναι ἡ ἀνιδιοτέλεια τοῦ Μωυσῆ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ πρὸς τὸν λαὸ. Ὁ θεὸς τοῦ εἶπε ὅτι θὰ ἀφανίσῃ τοὺς Ἰσραηλίτες καὶ θὰ ἀναδείξῃ αὐτὸν γενάρχη νέου μεγάλου λαοῦ. Ὁ Μωυσῆς ὅμως δὲν κοίταξε τὸ δικὸ τοῦ συμφέρον καὶ τὴ δόξα τοῦ, ἀλλὰ τὸ συμφέρον τοῦ λαοῦ. Κι' ἔδειξε ἔτσι ὅτι ἦταν ἄξιος ἀρχηγὸς καὶ κυβερνήτης. Γιατί αὐτὸ εἶναι τὸ κυριότερο γνώρισμα τοῦ καλοῦ ἡγέτου: ὄχι νὰ ἐκμεταλλεῖται τὸν λαὸ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ, ἀλλὰ νὰ θυσιάσῃ τὸ δικὸ τοῦ συμφέρον γιὰ τὸ καλὸ τοῦ λαοῦ.

Καί τώρα ὁ Μωυσῆς κατεβαίνει ἀπὸ τὸ ὄρος κρατώντας στήν ἀγκαλιά τοῦ δύο πέτρινες πλάκες, ἐπάνω στίς ὁποῖες ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς εἶχε χαράξει τὶς δέκα ἐντολές. Τὸν συνοδεύει πάλι ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυή, ὁ ὁποῖος ἀσφαλῶς τὸν περίμενε κάπου στὸ ὄρος ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα. Ὅταν πλησίασαν στὸ στρατόπεδο, ἄκουσαν ἀπὸ μακριὰ τὴ βοή καὶ τὸν θόρυβο πού προκαλοῦσαν οἱ φωνές τῶν Ἰσραηλιτῶν, πού χόρευαν καὶ τραγουδοῦσαν μπροστά στὸ χρυσοῦ μωσαϊκὸ. Ὁ Ἰησοῦς, μὴ γνωρίζοντας τί συνέβαινε, εἶπε: «Φωνὴ πολέμου ἐν τῇ παρεμβολῇ» (Ἐξοδ. λβ' 17). Νόμισε δηλαδὴ ὅτι οἱ Ἰσραηλίται πολεμοῦσαν μὲ κάποιον ἐχθρὸ πού τοὺς εἶχε ἐπιτεθῆ. Ὁ Μωυσῆς ὁμως, πληροφορημένος ἀπὸ τὸν Θεό, τοῦ ἀπάντησε: «Δὲν εἶναι κραυγές πολεμιστῶν, ἀλλὰ φωνές μεθυσμένων ἀνθρώπων» (Ἐξοδ. λβ' 19). Ὅταν πλησίασαν ἀκόμη περισσότερο καὶ εἶδαν ἀπὸ κοντὰ τὰ ὅσα συνέβαιναν, ὁ Μωυσῆς κατελήφθη ἀπὸ τέτοια ἱερὴ ἀγανάκτησι, ὥστε πέταξε κάτω τὶς δύο πλάκες πού κρατοῦσε καὶ τὶς ἔκανε κομμάτια στοὺς πρόποδες τοῦ ὄρους, μπροστά στὰ μάτια τοῦ λαοῦ. Σκέφθηκε ὅτι ὁ λαὸς αὐτὸς δὲν ἦταν πιά ἄξιος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐνοίας τοῦ Θεοῦ. Κι' ἐκεῖνοι, βλέποντας τὴν ἐνέργειά τοῦ αὐτῆ, καταλάβαιναν τί ἔχασαν μὲ τὴν ἀπιστία τοὺς καὶ τὴν ἀπομάκρυνση τοὺς ἀπὸ τὸν Θεό.

Ἡ ἀγανάκτησις αὐτῆ τοῦ Μωυσῆ δὲν πρέπει νὰ μᾶς παραξενεύη. Δὲν ἦταν ἀγανάκτησις ἐγωιστικὴ γιὰ κάποια προσβολὴ πού τοῦ εἶχε γίνει τέτοιες προσβολές πολλὲς εἶχε ἀντιμετωπίσει μέχρι τώρα μὲ μεγάλη πραότητα καὶ ἡ Γραφὴ μᾶς βεβαιώνει ἄλλοῦ ὅτι «ὁ ἄνθρωπος Μωυσῆς πραῦς σφόδρα παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἀριθμ. ιβ' 3). Ἦταν λοιπὸν ἀγανάκτησις ἱερὴ γιὰ τὴν προσβολὴ πού εἶχε γίνει στὸν ἴδιο τὸν Θεό. Κι' ἀπὸ αὐτὸ διδασκόμαστε ὅτι ὁ ἀληθινὸς καὶ ζηλωτὴς δοῦλος τοῦ Κυρίου πρέπει νὰ ὀργίζεται, ὅταν προσβάλλεται ὁ Θεός, ὅταν πλεονάζη ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ ἀσέβεια σηκώνη κεφάλι καὶ, χωρὶς νὰ παραφέρεται, νὰ ἐκδηλώνη μὲ σταθερότητα τὴν ἀποστροφή τοῦ καὶ τὴν ἀποδοκιμασία τοῦ γιὰ τὸ κακὸ καὶ τὴν ἁμαρτία. Αὐτῆ τὴν ἔννοια ἔχει ἡ προτροπὴ τοῦ Δαβίδ: «Ὀργίζεσθε καὶ μὴ ἁμαρτάνετε» (Ψαλμ. δ' 5). Προσοχὴ ὁμως, μήπως πίσω ἀπὸ κάποια δῆθεν ἱερὴ ἀγανάκτησι κρύβεται ὁ ἐγωισμὸς καὶ τὸ συμφέρον μᾶς γιὰ τὸ τότε δὲν εἴμαστε ζηλωταί, ἀλλὰ ὑποκριταί.

Ἡ ἐκδήλωσις ὁμως αὐτῆ τοῦ Μωυσῆ δὲν ἦταν ἡ μόνη. Μόλις ἔφτασε στὸν καταυλισμὸ, πῆρε τὸ εἶδωλο καὶ τὸ ἐλείωσε στὴ φωτιὰ ἔπειτα τὸ ἔσπασε σὲ μικρὰ κομμάτια, τὰ ἄλεσε, ὥστε νὰ γίνουν λεπτὴ σκόνη, τὰ ἔριξε σ' ἓνα κοντινὸ ποτάμι καὶ ὑποχρέωσε τοὺς Ἰσραηλίτες νὰ πιοῦν ἀπὸ τὸ νερὸ ἐκεῖνο. Ὅλα αὐτὰ δὲν ἦταν ἐνέργειες ἐκδικητικές, ἀλλὰ μ' αὐτὰ ἤθελε νὰ δείξη στὸν λαὸ πόσο ἀδύνατο καὶ ἀνάξιο λόγου ἦταν τὸ εἶδωλο ἐκεῖνο, πού τὸ ἐλάτρευαν σὰν θεό, ἀφοῦ δὲν μποροῦσε νὰ προβάλλη καμιά ἀντίστασι σ' αὐτὰ πού τοῦ ἔκανε ὁ Μωυσῆς.

Ἐπειτα ὁ Μωυσῆς ἐπέπληξε αὐστηρὰ τὸν Ἀαρών, κι' ἃς ἦταν ἀδελφὸς τοῦ καὶ μεγαλύτερος τοῦ, γιὰ τὸ μεγάλο ὀλισθημα τοῦ. «Τί σοῦ ἔκανε ὁ λαὸς αὐτὸς», τοῦ εἶπε, «καὶ τοῦ φόρτωσες αὐτῆ τὴ μεγάλη ἁμαρτία;» (Ἐξοδ. λβ' 21). Ὁ Ἀαρών κατάλαβε βέβαια τὴν εὐθύνη καὶ τὴν ἐνοχί τοῦ, καὶ γι' αὐτὸ προσπάθησε νὰ δικαιολογηθῆ, προβάλλοντας τὴν ὁρμὴ καὶ τὴν ἐπιθετικότητα τοῦ λαοῦ. Αὐτὸ ἦταν βέβαια μιὰ ἀλήθεια, ἓνα ἐλαφρυντικὸ γιὰ τὸν Ἀαρών, δὲν τὸν ἀπήλλαξε ὁμως ἀπὸ τὴν εὐθύνη τοῦ. Ἐπρεπε νὰ σταθῆ ἀκλόνητος καὶ νὰ μὴν ὑποχωρήσῃ στὴν ἀπαίτησι τοῦ λαοῦ, ἀκόμη κι' ἂν τὸν λιθοβολοῦσαν. Ἡ ἐνοχί τοῦ λοιπὸν ἦταν μεγάλη, καὶ ἀσφαλῶς θὰ τιμωροῦνταν πολὺ αὐστηρὰ ἀπὸ τὸν Θεό, ἂν δὲν μεσολαβοῦσε καὶ πάλι ὁ Μωυσῆς μὲ τὴν προσευχὴ τοῦ (Δευτ. Θ' 20).

Μετά τὸν Ἀαρών ἦταν ἡ σειρά τοῦ λαοῦ. Ὁ Θεὸς βέβαια εἶχε ἀκούσει τὴν προσευχὴ τοῦ Μωυσῆ καὶ εἶχε ματαιώσει τὴν ὀριστικὴ ἐξαφάνισι τοῦ λαοῦ κάποια τιμωρία ὁμως ἔπρεπε νὰ ἐπιβληθῆ, γιὰ τὸ μόνον ἔτσι θὰ καταλάβαιναν ὅλοι πόσο μεγάλο κακὸ ἦταν αὐτὸ πού εἶχαν κάνει καὶ πόσο προσεκτικοὶ ἔπρεπε νὰ εἶναι, γιὰ νὰ μὴν ξαναπέσουν στὸ μέλλον. Ὁ Μωυσῆς λοιπὸν -ἀσφαλῶς κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ- στάθηκε στὴν πύλη τοῦ στρατοπέδου, ἐκεῖ πού γίνονταν οἱ δίκες, καὶ φώναξε:

«Τίς πρὸς Κύριον; ἴτω πρὸς μὲ» (Ἐξοδ. λβ' 26). Ὅποιοι δηλαδή εἶναι μὲ τὸ μέρος τοῦ Κυρίου, ἄς ἔλθῃ κοντά μου. Ἀμέσως ἔτρεξαν κοντά τοῦ ὅλοι οἱ Λευῖται. Καὶ ὁ Μωυσῆς παρήγγειλε: «Αὐτὰ λέει ὁ Κύριος: Ζωστήτε ὁ καθένας τὸ σπαθί τοῦ καὶ περάστε τὸ στρατόπεδο ἀπὸ τῆ μιὰ πύλη ὡς τὴν ἄλλη καὶ ξαναγουρίστε πίσω καὶ ὁ καθένας ἄς σκοτώσῃ τὸν ἀδελφὸ τοῦ, τὸν φίλο τοῦ, τὸν συγγενὴ τοῦ» (Ἐξοδ. λβ' 27). Καὶ οἱ Λευῖται, ὑπακούοντας στὴν ἐντολὴ τοῦ Μωυσῆ, ποὺ ἦταν τοῦ Θεοῦ ἐντολή, ἐφόνευσαν τὴν ἡμέρα ἐκείνη περίπου τρεῖς χιλιάδες.

Σκληρὴ μᾶς φαίνεται ἡ τιμωρία, χωρὶς ἔλεος καὶ οἰκτιρμούς καὶ ὅμως ἦταν δίκαια, ἀλλὰ καὶ γεμάτη εὐσπλαχνία. Ἄντι νὰ τιμωρηθῇ ὁλος ὁ λαός, ὅπως ἦταν δίκαιο, τιμωρήθηκε ἓνας πολὺ περιορισμένος ἀριθμός, κι' αὐτοὶ ἀσφαλῶς θὰ ἦταν οἱ πρωταῖτιοι τῆς πτώσεως. Γιατὶ ὁ Μωυσῆς δὲν εἶπε «σκοτώστε ὅποιον βρῆτε», ἀλλὰ «σκοτώστε ὁ καθένας τὸν ἀδελφὸ τοῦ, τὸν φίλο τοῦ, τὸν συγγενὴ τοῦ», ἐκείνους δηλαδή ποὺ γνωρίζετε ὅτι πρωτοστάτησαν στὴν εἰδωλολατρία καὶ ἔμειναν ὡς τὸ τέλος ἀμετανόητοι καὶ ἀδιόρθωτοι. Μὴν ξεχνοῦμε ἄλλωστε ὅτι ἦταν τότε ἡ ἐποχὴ τῆς παλαιᾶς διαθήκης, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Θεὸς ἐκδηλωνόταν περισσότερο ὡς κριτὴς αὐστηρὸς καὶ δίκαιος τιμωρὸς, «Θεὸς ἐκδικήσεων» (Ψαλμ. γ' 1), ποὺ μὲ σκληρὲς τιμωρίες χτυποῦσε τὸ ἔγκλημα, γιὰ νὰ τὸ περιορίσῃ. Γιατὶ καὶ οἱ ἄνθρωποι τότε βρίσκονταν σὲ κατάστασι βαρβαρότητος καὶ σκληρότητος, καὶ μόνο μ' αὐτὸν τὸν τρόπο καταλάβαιναν τὴν ἐνοχὴ τοῦ καὶ τίς συνέπειες τῆς. Σήμερα, μετὰ τὴν ἐνανθρώπησι τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆ σὺναψι τῆς καινῆς διαθήκης, ζοῦμε στὴν ἐποχὴ τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Ἄς μὴν ξεχνοῦμε ὅμως ποτὲ ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ δὲν καταργεῖ τὴ δικαιοσύνη τοῦ καὶ ἄς κάνουμε καλὴ χρῆσι τῆς εὐσπλαχνίας καὶ τῆς μακροθυμίας τοῦ, γιὰ νὰ μὴ βρεθοῦμε κάποτε ἀντιμέτωποι μὲ τὴ δικαιοσύνη τοῦ, ἀλλὰ νὰ εἴμαστε πάντα κάτω ἀπὸ τὴ χάρι καὶ τὸ ἔλεος τοῦ.

24/5/1993

39. Ἀνανέωσις τῆς διαθήκης.

(Ἐξοδ. λβ' 30 - λδ' 35)

Ἡ σκληρὴ τιμωρία τῶν πρωταιτίων τῆς κατασκευῆς καὶ τῆς λατρείας τοῦ χρυσοῦ μοσχαριοῦ, καὶ γενικότερα ἡ ὀργὴ καὶ ἡ ἀγανάκτησις τοῦ Μωυσῆ γιὰ τὴ μεγάλη αὐτὴ ἁμαρτία τοῦ λαοῦ, ἔφεραν ἀσφαλῶς κάποιον καλὸ ἀποτέλεσμα στὶς ψυχὲς τῶν Ἰσραηλιτῶν τοὺς βοήθησαν νὰ συναισθανθοῦν τὸ μέγεθος τῆς ἐνοχῆς τῶν καὶ νὰ μετανοήσουν γιὰ τὸ ὀλίσθημα τοῦ. Ὁ Μωυσῆς δὲν εἶπε οὔτε ἔκανε τίποτε ἄλλο τὴν ἡμέρα ἐκείνη. Τὴν ἐπομένη ὅμως συγκέντρωσε τὸν λαὸ καὶ τοῦ μίλησε πάλι γιὰ τὴν παρεκτροπὴ τοῦ. «Ἐκάνατε -τοὺς εἶπε- μιὰ μεγάλη ἁμαρτία. Καὶ τώρα θ' ἀνεβῶ πάλι στὸ βουνό, γιὰ νὰ προσευχηθῶ στὸν Θεὸ καὶ νὰ ζητήσω τὸ ἔλεος τοῦ γιὰ σᾶς» (Ἐξοδ. λβ' 30).

Καὶ πράγματι ὁ Μωυσῆς ἀνέβηκε στὸ ὄρος καὶ προσευχήθηκε. Ἡ προσευχὴ τοῦ ἦταν σύντομη, ἀλλὰ θερμὴ καὶ συγκινητικὴ: «Σὲ παρακαλῶ, Κύριε», εἶπε, «ὁ λαὸς αὐτὸς διέπραξε μεγάλη ἁμαρτία, γιὰτὶ κατεσκεύασε καὶ ἐλάτρευσε θεοὺς χρυσοῦς, δηλαδή εἴδωλα. Καὶ τώρα, ἂν μὲν θέλῃς νὰ τοὺς συγχωρήσῃς, συγχώρησε τοὺς εἰ δὲ μὴ, σβῆσε κι' ἐμένα ἀπὸ τὸ βιβλίο τῆς ζωῆς, ὅπου μ' ἔχεις γράψει» (λβ' 31-32). Συνταυτίζει δηλαδή ὁ Μωυσῆς τὴν τύχη τοῦ μὲ τὸν λαὸ τοῦ καὶ δείχνει ἔτσι τὴ μεγάλη τοῦ ἀγάπη πρὸς τὸν λαό. Τὰ λόγια τῆς προσευχῆς τοῦ εἶναι λόγια βαθείας ταπεινώσεως καὶ μεγάλου πόνου. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς δέχθηκε τὴν προσευχὴ τοῦ καὶ τὸν βεβαίωσε ὅτι θὰ τιμωρήσῃ μόνο τοὺς πρωταιτίους, ὅσους βέβαια δὲν εἶχαν ἤδη τιμωρηθῇ ὁ ὑπόλοιπος λαὸς θὰ ὀδηγηθῇ στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Δὲν θὰ τοὺς ὀδηγῇ ὅμως πλέον ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ἀλλὰ θὰ στείλῃ ἄγγελο τοῦ, γιὰ νὰ προπορεύεται καὶ νὰ τοὺς κατευθύνῃ. Ἡ τιμωρία ὅμως θὰ ἔλθῃ ὀψωδῆποτε στὸν κατάλληλο καιρό. Καὶ πράγματι ἡ Γραφὴ βεβαιώνει ὅτι ἐτιμώρησε ὁ Κύριος τὸν λαὸ γιὰ τὴν

ἀμαρτία τοῦ. Πότε καί πῶς ἔγινε αὐτό, δέν μᾶς τὸ λέει. Ἴσως νὰ ἐννοῆ τις τιμωρίες πού ἔστειλε ὁ Θεός, ὅταν οἱ Ἰσραηλίται ἔπασαν σὲ ἄλλες ἀμαρτίες. Τὸ συμπέρασμα ὅμως εἶναι ὅτι ὁ Θεός συγχωρεῖ μὲν τις ἀμαρτίες μᾶς, ὅταν μετανοήσουμε, δέν τις λησμονεῖ ὅμως τελείως. Ἡ περαιτέρω στάσις τοῦ ἀπέναντι μᾶς ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴ δικὴ μᾶς συμπεριφορά. Ἄν ἐμεῖς διορθωθοῦμε καὶ ἀλλάξουμε ζωὴ, τότε τὸ ἔλεος τοῦ καὶ ἡ συγχώρησις θὰ εἶναι ὀριστικῆς ἂν ὅμως ξαναπέσουμε στὴν ἀμαρτία, θὰ ἔλθῃ ὅπωςδήποτε ἡ τιμωρία.

Ὅταν ὁ λαὸς ἄκουσε ὅτι ὁ Θεός δέν θὰ εἶναι ἴσια μαζί τοῦ, «κατεπένθησαν ἐν πενθικούς» (Ἐξοδ. λγ' 4): ἔπεσε σὲ βαρὺ πένθος καὶ φόρεσαν ὅλοι πένθιμα ρούχα. Ἐπένθησαν πολὺ βαρύτερα ἀπ' ὅ,τι τὴν προηγούμενη μέρα γιὰ τὴ σφαγὴ τῶν τριῶν χιλιάδων ὁμοεθνῶν τούς. Καὶ δέν εἶχαν ἄδικο. Γιατὶ ἡ ἐγκατάλειψις τούς ἀπὸ τὸν Θεὸ ἦταν μεγαλύτερο κακὸ ἀπὸ τὴ σφαγὴ. Τὸ χειρότερο ἀπ' ὅλα τὰ κακὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀμαρτίας δέν εἶναι ὁ σωματικὸς θάνατος, ἀλλὰ καὶ πνευματικὸς δέν εἶναι τόσο μεγάλο κακὸ ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸ σῶμα, ὅσο εἶναι ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὸν Θεό. Τὸ πένθος πάντως τῶν Ἰσραηλιτῶν ἦταν εὐλογημένο, γιατί ἦταν πένθος μετανοίας, λύπη γιὰ τὴν ἀμαρτία τούς. Αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ πένθος ἐννοοῦσε καὶ ὁ Κύριος, ὅταν ἔλεγε: «Μακάριοι οἱ πενθοῦντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται» (Ματθ. ε' 4). Ἦταν «ἡ κατὰ Θεὸν λύπη», ἡ ὁποία, ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται» (Β' Κορ. ζ' 10). Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεός δέχθηκε τὴ μετάνοια τούς, τούς ἐπέστησε ὅμως τὴν προσοχὴ νὰ μὴν ἀμαρτήσουν πάλι καὶ τὸν ἀναγκάσουν νὰ τοὺς ἐπιβάλλῃ ἄλλη τιμωρία. Καὶ γιὰ νὰ θυμοῦνται τὸ θλιβερὸ ἐκεῖνο περιστατικὸ καὶ τις συνέπειες τοῦ, παρήγγειλε νὰ μὴν ξαναφορέσουν λαμπρὲς στολὲς καὶ κοσμήματα. Νὰ τὰ ἔχουν, νὰ τὰ βλέπουν καὶ νὰ θυμοῦνται τὸ χρυσὸ εἶδωλο καὶ ὅτι γιὰ τιμωρία τούς τοὺς ἀπαγορεύθηκε νὰ φοροῦν κοσμήματα.

Πῆρε ὅμως ὁ Θεός κι' ἓνα ἄλλο παιδαγωγικὸ μέτρο, γιὰ νὰ διδάξῃ κι' ἐκείνους κι' ἐμᾶς ὅτι ἡ ἀμαρτία μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Θεό. Ὁ Μωυσῆς δηλαδὴ -ἀσφαλῶς κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ- μετέφερε τὴ σκηνὴ τοῦ, πού ὡς τώρα ἦταν μέσα στὸ στρατόπεδο τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἔξω ἀπὸ αὐτό. Στὴ σκηνὴ αὐτὴ κατέβαινε ὁ Θεός καὶ συνομιλοῦσε μὲ τὸν Μωυσῆ, καὶ γι' αὐτὸ ὀνομαζόταν «σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου» (Ἐξοδ. λγ' 7), δηλαδὴ σκηνὴ πού μαρτυροῦσε τὴν παρουσίαν τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὴν παρουσίαν αὐτὴ τὴν ἔδειχνε ὁ στύλος τῆς νεφέλης πού κατέβαινε στὴ σκηνή. Ὅταν λοιπὸν οἱ Ἰσραηλίται ἔβλεπαν τὴ νεφέλη νὰ σκιάζῃ τὴ σκηνή, καταλάβαιναν ὅτι ἦταν παρὼν ὁ Θεός, καὶ ἔπεφταν καὶ προσκυνοῦσαν ὁ καθένας ἀπὸ τὴν εἴσοδο τῆς σκηνῆς τοῦ. Τώρα, μὲ τὴ μεταφορὰ τῆς σκηνῆς τοῦ Μωυσῆ ἔξω ἀπὸ τὸ στρατόπεδο, ὁ Θεός κρατοῦσε τοὺς Ἰσραηλίτες σὲ κάποια ἀπόσταση, χωρὶς ὅμως καὶ νὰ τοὺς ἐγκαταλείπῃ τελείως. Γιατὶ ποτὲ ὁ Θεός δέν μᾶς ἐγκαταλείπει τελείως, ἀλλὰ εἶναι πάντα ἔτοιμος νὰ δεχθῇ τὴ μετάνοια μᾶς καὶ τις προσευχὲς μᾶς καὶ νὰ μᾶς προσφέρῃ τὴ βοήθειά τοῦ.

Ἐκεῖ λοιπὸν στὴ σκηνὴ ἀξιώθηκε ὁ Μωυσῆς νὰ μιλήσῃ μὲ τὸν Θεὸ «ἐνώπιος ἐνωπίω», πρόσωπο μὲ πρόσωπο, χωρὶς φυσικὰ νὰ βλέπῃ τὸν Θεό. Ὁ Θεός τοῦ μίλησε μὲ οἰκειότητα, «ὡς εἰ τις λαλήσει πρὸς τὸν ἑαυτοῦ φίλον» (Ἐξοδ. λγ' 12), ὅπως δηλαδὴ μιλᾷ κανεὶς μ' ἓνα φίλο τοῦ. Παίρνοντας θάρρος ἀπὸ τὴν οἰκειότητα αὐτὴ, ὁ Μωυσῆς καταφεύγει σὲ νέες παρακλήσεις. Ὑπενθυμίζει στὸν Θεὸ τις ὑποσχέσεις πού τοῦ εἶχε δώσει, ὅταν τὸν ὤριζε ἀρχηγὸ καὶ ἐλευθερωτὴ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ὅτι δηλαδὴ τὸν γνωρίζει καλὰ καὶ τὸν ἀγαπᾷ ἰδιαίτερως. «Ἄν πράγματι μὲ ἀγαπᾷς καὶ μὲ ἐκτιμᾷς, Κύριε», λέει ὁ Μωυσῆς, «φανέρωσε μοῦ τὸν ἑαυτὸ σοῦ, γιὰ νὰ βεβαιωθῶ ὅτι πράγματι ἔχω βρῆ χάρι μπροστὰ σοῦ καὶ ὅτι τὸ μεγάλο αὐτὸ ἔθνος εἶναι λαὸς σοῦ» (Ἐξοδ. λγ' 13). Καὶ ὁ Θεός τὸν διαβεβαιώνει ὅτι θὰ προπορευέται ὁ ἴδιος καὶ θὰ τὸν καθοδηγῇ, ὥστε νὰ αἰσθάνεται σιγουριά καὶ ἀνακούφισις. Δέχεται δηλαδὴ τὴν παράκληση τοῦ Μωυσῆ καὶ γιὰ χάρι τοῦ ἀνακαλεῖ τὴν προηγούμενη ἀπόφαση πού εἶχε ἐξαγγεῖλει, ὅτι δέν θὰ προπορευόταν πιά ὁ ἴδιος, ἀλλὰ ὁ ἄγγελος

τοῦ. Ὑπόσχεται ἐπίσης ὅτι θὰ φανερώσῃ στὸν Μωυσῆ τὸν ἑαυτό τοῦ, ἐν μέρει ὁμως, γιατί δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ δῆ ὁ ἄνθρωπος τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ σὲ ὅλη τῆς τῆ λαμπρότητα. Θὰ ἰδῆ ὁ Μωυσῆς μόνο «τὰ ὀπίσθια Θεοῦ» (Ἐξοδ. λγ' 23), ἓνα μέρος δηλαδή ἀπὸ τὴ δόξα τοῦ.

Ἀφοῦ ὁ Θεὸς δέχθηκε τὴν ταπεινὴ καὶ θερμὴ δέησι τοῦ Μωυσῆ καὶ συγχώρησε τὸν λαὸ γιὰ τὸ βαρύτατο παράπτωμα τοῦ, ἔπρεπε τώρα νὰ ἀνανεώσῃ τὴ διαθήκη τοῦ. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸν παρήγγειλε στὸν Μωυσῆ νὰ ἐτοιμάσῃ δύο πλάκες πέτρινες, ὅμοιες μ' ἐκεῖνες ποὺ εἶχε καταστρέψει. Οἱ πλάκες ἐκεῖνες ἦταν τὸ ὄρατὸ σημεῖο, ἢ ἀπόδειξις τῆς διαθήκης γιὰ νὰ ἀποκατασταθῆ λοιπὸν ἡ διαθήκη, ἔπρεπε νὰ ξαναγίνουν οἱ πλάκες. Τὶς πρῶτες πλάκες τὶς εἶχε δώσει ἑτοίμες ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς στὸν Μωυσῆ τὶς δευτέρες ὁμως καλεῖται νὰ κατασκευάσῃ ὁ Μωυσῆς καὶ μ' αὐτὲς ν' ἀνεβῆ στὸ ὄρος, γιὰ νὰ γράψῃ ὁ Θεὸς τὶς ἐντολές. Ἐκεῖνος ποὺ τὶς εἶχε καταστρέψει, ἔπρεπε καὶ νὰ τὶς ἀποκαταστήσῃ. Ἔτσι γίνεται καὶ μ' ἐμᾶς τοὺς Χριστιανούς. Ὁ Θεὸς κατὰ τὸ βάπτισμα συνάπτει διαθήκη μαζί μᾶς καὶ γράφει τοὺς νόμους τοῦ ὄχι πιά σὲ πέτρινες πλάκες, ἀλλὰ στὶς πλάκες τῆς διανοίας καὶ τῆς καρδιᾶς τοῦ κάθε πιστοῦ. Ὅταν ὁμως μετὰ τὸ βάπτισμα ἀμαρτάνουμε καὶ διασποῦμε τὴ διαθήκη μᾶς μέ τὸν Θεό, ὀφείλουμε ἐμεῖς μέ τὴ μετάνοια καὶ τὸν ἀγῶνα μᾶς νὰ λαξεύσουμε πάλι τὶς πλάκες τῆς καρδιᾶς μᾶς, ποὺ ἡ ἀμαρτία τὶς σκληρύνει σάν τὴν πέτρα, γιὰ νὰ ξαναγράψῃ ὁ Θεὸς σ' αὐτὲς τὸν νόμο τοῦ καὶ νὰ ἀνανεώσῃ τὴ διαθήκη τοῦ.

Παρήγγειλε ἐπίσης ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Μωυσῆ στοὺς Ἰσραηλίτες νὰ πάρουν τὶς προφυλάξεις ἐκεῖνες ποὺ εἶχαν πάρει καὶ τότε ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ θ' ἀνέβαινε ὁ Μωυσῆς στὸ ὄρος, δηλαδή νὰ μὴν πλησιάσουν στὸ ὄρος ἄνθρωποι καὶ ζῶα. Μέ τὴν ἐντολὴ αὐτὴ ὁ Θεὸς ἔβαζε σὲ δοκιμασία τὴν ὑπομονὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τοὺς ἔδινε τὴν εὐκαιρία νὰ δείξουν ἂν ἡ μετάνοια τοὺς ἦταν ἀληθινή. Γιὰ τὸ Μωυσῆς θὰ ἔμενε πάλι σαράντα μερόνυχτα στὸ ὄρος ἂν λοιπὸν στὸ διάστημα αὐτὸ οἱ Ἰσραηλίται περιμέναν μέ ὑπομονὴ καὶ δὲν δυσφοροῦσαν οὔτε ἐκαμναν ὅσα εἶχαν κάνει τὴν πρώτη φορὰ, θὰ ἔδειχναν ὅτι πράγματι εἶχαν μετανοήσει καὶ ἦταν ἑτοιμοὶ γιὰ τὴν ἀνανέωση τῆς διαθήκης μέ τὸν Θεό.

Ἀφοῦ λοιπὸν ἐτοίμασε τὶς δύο πλάκες, ὁ Μωυσῆς ἀνέβηκε πολὺ πρῶτὸ στὸ ὄρος. Καὶ ἀμέσως ὁ Θεὸς ἐξεπλήρωσε τὴν ὑπόσχεσι ποὺ τοῦ εἶχε δώσει ἐμφάνισε δηλαδή τὴ δόξα τοῦ κατὰ τρόπο αἰσθητὸ καὶ πιὸ ἐξαιρετικὸ ἀπὸ τὶς προηγούμενες φορές. Πρῶτα-πρῶτα ἔδειξε τὴν παρουσία τοῦ μέ τὴ νεφέλη ποὺ κατέβηκε στὴν κορυφὴ τοῦ ὄρους, κοντὰ στὸν Μωυσῆ. Ἐπειτα πέρασε ὁ ἴδιος μπροστὰ τοῦ -δὲν ξέρουμε μέ ποιά μορφή ἴσως ἡ ἴδια ἡ νεφέλη νὰ μετακινήθηκε- καὶ, ὀνομάζοντας ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτό τοῦ, εἶπε: «Κύριος ὁ Θεὸς οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος καὶ ἀληθινός» (Ἐξοδ. λδ' 6). Μέ τὰ λόγια τοῦ αὐτὰ ὁ Κύριος ἐτόνιζε πρῶτα-πρῶτα ὅτι εἶναι Κύριος Κύριος μέ ὅλη τὴ σημασία τῆς λέξεως ὄχι ὅπως ὀνομάζονται οἱ ἄνθρωποι κύριοι τιμητικὰ καὶ περιωρισμένα, ἀλλὰ Κύριος ἀπόλυτος, γιατί αὐτὸς μόνο ὑπάρχει ἀπὸ τὸν ἑαυτό τοῦ καὶ δὲν ἔχει κανέναν ἀνώτερο τοῦ, κύριο καὶ ἐξουσιαστή, ἀλλὰ ἀντίθετα αὐτὸς ἐξουσιάζει τὰ πάντα. Ἐπειτα ὁ Θεὸς τονίζει ὅτι εἶναι «οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος». Αὐτὲς ἀκριβῶς τὶς ιδιότητες τοῦ ἔδειχνε καὶ τώρα, συγχωρώντας τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ γιὰ τὸ παράπτωμα τοῦ καὶ ἀνανεώνοντας τὴ διαθήκη τοῦ μ' αὐτόν. Κι' ἀκόμη θυμίζει ὅτι εἶναι «ἀληθινός» τηρεῖ τὸν λόγο τοῦ καὶ τὶς ὑποσχέσεις τοῦ, ἀκόμη κι' ὅταν ἐμεῖς δείχνουμε ἀγνώμονα καὶ ἀσεβῆ συμπεριφορὰ.

Ἀκούοντας τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Θεοῦ ὁ Μωυσῆς «κύψας ἐπὶ τὴν γῆν προσεκύνησε» (Ἐξοδ. λδ' 8). Δὲν ζητοῦσε πιά νὰ ἰδῆ τὸν Θεό τοῦ ἦταν ἀρκετὸ ὅτι ἔνοιωσε τὴν παρουσία τοῦ καὶ εἶδε ἓνα μέρος τῆς δόξης τοῦ αὐτὸ ἦταν ἀρκετό, γιὰ νὰ ἱκανοποιηθῆ καὶ νὰ χορτάσῃ ἡ ψυχὴ τοῦ, ὅπως λέει ὁ Δαβίδ: «Χορτασθήσομαι ἐν τῷ οφθῆναί μοι τὴν δόξαν σοῦ» (Ψαλμ. ις' 15). Δὲν παρέλειψε ὁμως ὁ Μωυσῆς νὰ ἐπαναλάβῃ τὰ αἰτήματα τοῦ γιὰ τὴ συμπαραστάση καὶ βοήθεια τοῦ Θεοῦ στὸ ἔργο τῆς διακυβερνήσεως τοῦ λαοῦ καὶ γιὰ τὴ συγχώρησι τῶν ἀμαρτιῶν τοῦ λαοῦ. «Ἀφοῦ», λέει, «Κύριε,

μοῦ ἔδειξες πραγματικά τὴ χάρι σοῦ καὶ τὴν εὐνοια σοῦ, ἔλα μαζί μᾶς, ὅπως μᾶς εἶχες ὑποσχεθῆ γιατί ὁ λαὸς αὐτὸς εἶναι σκληροτράχηλος, καὶ μόνο μέ τὴ δική σοῦ συμπαράσταση μπορεῖ νὰ κυβερνηθῆ. Σὺ ὅμως, Κύριε, ἐπειδὴ εἶσαι ἐλεήμων, εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ συγχωρήσης τὶς ἀμαρτίες μᾶς καὶ θὰ εἶμαστε πάλι δικοὶ σοῦ» (Ἐξοδ. λδ' 9).

Ἀπαντώντας στὰ αἰτήματα αὐτὰ τοῦ Μωυσῆ ὁ Θεὸς τὸν ἐβεβαίωσε ὅτι ἀνανεώνει τὴ διαθήκη τοῦ μέ τὸν ἴδιο καὶ μέ ὅλο τὸν λαό, καὶ ὅτι γιὰ χάρι τοῦ λαοῦ θὰ κἀνη θαύματα καὶ σημεῖα ἔνδοξα, τέτοια ποὺ δὲν ἔχουν γίνεῖ σ' ὅλη τὴ γῆ καὶ σὲ κανένα λαό. Θὰ διώξη τὰ ἔθνη ποὺ κατοικοῦσαν τότε στὴ Χαναάν, ἔθνη ἰσχυρὰ καὶ πολεμικά, γιὰ νὰ ἐγκαταστήσῃ ἐκεῖ τὸν Ἰσραήλ. Ἐπέστησε ὅμως τὴν προσοχή τούς, μὴ τυχὸν παρασυρθοῦν ἀπὸ τὶς συνήθειες τῶν εἰδωλολατρικῶν λαῶν καὶ πέσουν στὴν εἰδωλολατρία, ὅπως εἶχαν κάνει πρὸ ὀλίγου. Γι' αὐτό, ὅταν θὰ ἔφταναν ἐκεῖ, ἔπρεπε νὰ καταστρέψουν τοὺς εἰδωλολατρικούς βωμούς καὶ ὅλα τὰ εἰδωλα ποὺ θὰ εὔρισκαν. Ἀκόμη δὲν ἔπρεπε νὰ πάρουν συζύγους ἀπὸ τοὺς λαοὺς αὐτούς, γιατί τότε θὰ κινδύνευαν νὰ παρασυρθοῦν σὲ ἀποστασία. Τὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ μόνο ἔπρεπε νὰ προσκυνοῦν καὶ νὰ λατρεύουν. Καὶ γιὰ νὰ τὸ καταλάβουν αὐτὸ καλύτερα, εἶπε ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι «Θεὸς ζηλότυπος», δηλαδή ζηλιάρης (Ἐξοδ. λδ' 14). Ὅχι βέβαια γιατί ἔχει κακίες καὶ πάθη καὶ Θεός, ἀλλὰ γιὰ νὰ καταλάβουν ὅτι, ὅπως ἡ γυναίκα πρέπει νὰ μένη πιστὴ καὶ ἀφοσιωμένη στὸν ἄνδρα τῆς, γιὰ νὰ μὴν προκαλέσῃ τὴ ζήλεια καὶ τὴν ὀργή τοῦ, ἔτσι καὶ ὁ πιστὸς ὀφείλει νὰ μένη ἀφωσιωμένος στὸν ἕνα καὶ μόνο ἀληθινὸ Θεό, γιατί, ὅταν ἀποστατῆ ἀπὸ αὐτόν, προκαλεῖ τὴν ὀργή τοῦ. Φυσικά τὴν ὑποχρέωση αὐτὴ δὲν τὴν εἶχαν μόνο οἱ Ἰσραηλίται: τὴν ἔχουμε πολὺ περισσότερο ἐμεῖς οἱ Χριστιανοί. Ὄφείλουμε λοιπὸν νὰ μένουμε πιστοὶ καὶ ἀφοσιωμένοι καὶ νὰ μὴν ἀρνοῦμαστε τὸν Θεὸ καὶ τὸν σωτήρα μᾶς Ἰησοῦ Χριστό μέ τὴν ἀπιστία μᾶς οὔτε νὰ παρασυρόμαστε ἀπὸ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων σὲ μιὰ συμπεριφορὰ ξένη καὶ ἀντίθετη πρὸς τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ. Ἄς μὴν προκαλοῦμε τὴν ὀργή καὶ τὴ δικαιοκρισία τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ τὴν ἀγάπη καὶ τὸ ἔλεος καὶ τὴν εὐσπλαχνία τοῦ.

Ἐδωσε καὶ πολλὰς ἄλλες παραγγελίες ὁ Θεὸς στὸν Μωυσῆ κατὰ τὸ διάστημα τῶν σαράντα ἡμερῶν ποὺ ἔμεινε στὸ ὄρος. Καθ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ὁ Μωυσῆς «ἄρτον οὐκ ἔφαγε καὶ ὕδωρ οὐκ ἔπιε» (Ἐξοδ. λδ' 27): ἔμεινε τελείως νηστικός. Ἡ ἐπικοινωνία μέ τὸν Θεὸ τὸν εἶχε απορροφήσει τελείως, ὥστε οἱ σωματικές τοῦ λειτουργίες εἶχαν ἀνασταλῆ. Ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ τὸν εὐχαριστοῦσε, τὸν χόρταινε, τὸν ἐνίσχυε, ὥστε νὰ μὴν αἰσθάνεται οὔτε πείνα οὔτε δίψα. Κάτι τέτοιο συμβαίνει καὶ σὲ κάθε ἄνθρωπο, ὅταν ἀπορροφᾶται ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐπικοινωνία μαζί τοῦ. Δὲν σταματοῦν βέβαια οἱ σωματικές λειτουργίες καὶ ἀνάγκες, ὅπως στὴν περίπτωση τοῦ Μωυσῆς κατασιγάζουν ὅμως τὰ πάθη καὶ ἐξασθενοῦν οἱ σαρκικές ἐπιθυμίες, ἐνῶ ἐνισχύονται οἱ δυνάμεις τῆς ψυχῆς ποὺ τὸν παρακινοῦν στὴν ἀρετή.

Τέλος ἦρθε ἡ ὥρα νὰ κατεβῆ ὁ Μωυσῆς ἀπὸ τὸ ὄρος. Κρατώντας τὶς δύο πλάκες, στὶς ὁποῖες ὁ Θεὸς εἶχε γράψῃ τὶς δέκα ἐντολές, κατέβαινε ἀπὸ τὸ ὄρος καὶ κατευθυνόταν πρὸς τὸ στρατόπεδο τῶν Ἰσραηλιτῶν, γιὰ νὰ φέρῃ στὸν λαό τὸ χαρμόσυνο μήνυμα τῆς συμφιλίωσης μέ τὸν Θεό. Κατὰ τὴ συνομιλία τοῦ ὅμως μέ τὸν Θεὸ ὁ Μωυσῆς εἶχε ὑποστῆ μιὰ ἀλλοίωσι. Ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ εἶχε ἀποτυπωθῆ στὸ πρόσωπο τοῦ, τὸ ὁποῖο τώρα ἔλαμπε ὀλόκληρο μέ μιὰ λάμψι ὑπερφυσική. Αὐτὸ ἦταν μιὰ ἰδιαίτερη τιμὴ γιὰ τὸν Μωυσῆ ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ καὶ ἐβεβαίωνε τὴν ἐξαιρετικὴ ἀγάπη καὶ εὐνοια τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτόν. Ὁ ἴδιος ὁ Μωυσῆς δὲν εἶχε ἀντιληφθῆ αὐτὸ πού τοῦ συνέβαινε. Ὁ Ἄαρὼν ὅμως καὶ οἱ πρεσβύτεροι τὸ παρετήρησαν ἀμέσως. Καὶ ἦταν τόση ἡ λάμψις τοῦ προσώπου τοῦ Μωυσῆ, ὥστε δὲν μποροῦσαν ἐκεῖνοι νὰ τὸν κοιτάξουν κατάματα, κι' αὐτὸ τοὺς ἔκανε νὰ φοβοῦνται νὰ τὸν πλησιάσουν. Ἀσφαλῶς ὅμως κατάλαβαν ὅτι ἡ λάμψις ἐκείνη ἦταν ὑπερκόσμια καὶ θεϊκὴ, καὶ ὅτι πράγματι ὁ Μωυσῆς ἦταν φίλος τοῦ Θεοῦ καὶ προφήτης τοῦ, πρόσωπο, μέ τὸ ὁποῖο ὁ Θεὸς συνομιλοῦσε, σὰν νὰ ἦταν ὁμοῖος τοῦ.

“Όταν και ὁ Μωυσῆς ἀντελήφθη ὅτι τὸ πρόσωπο τοῦ ἔλαμπε, καὶ γι' αὐτὸ δὲν μπορούσαν οἱ Ἰσραηλίται νὰ τὸν πλησιάσουν, ἔβαλε στὸ πρόσωπο τοῦ ἓνα κάλυμμα. Ἔτσι ἡ λαμπρότης τοῦ προσώπου τοῦ κρυβόταν, καὶ οἱ Ἰσραηλίται μπορούσαν νὰ τὸν κοιτάζουν καὶ νὰ συνομιλοῦν μαζί του. Ὅταν ὅμως στρεφόταν πρὸς τὴ σκηνή, γιὰ νὰ μιλήσῃ μὲ τὸν Θεό, ὁ Μωυσῆς ἀφαιροῦσε τὸ κάλυμμα ἀπὸ τὸ πρόσωπο του. Τὸ κάλυμμα ὅμως ἐκεῖνο εἶχε καὶ κάποια βαθύτερη σημασία. Ἐσήμαινε τὴ σκιά πού σκέπαζε τὴν παλαιὰ διαθήκη. Ὅλες οἱ θυσίες καὶ οἱ τυπικὲς διατάξεις τῆς παλαιᾶς διαθήκης προτύπωναν τὸν Ἰησοῦ Χριστὸ καὶ τὴ σωτηρία πού μᾶς ἔφερε μὲ τὴ σταυρική του θυσία. Ὅλα αὐτὰ ὅμως δὲν ἦταν ἀπολύτως καθαρὰ καὶ κατανοητὰ, ἀλλὰ προσφέρονταν μὲ τύπους καὶ σκιὰς καὶ αἰνίγματα, σὰν νὰ ὑπῆρχε ἐπάνω τοὺς κάποιο κάλυμμα. Ἐπρεπε νὰ ἔλθῃ ὁ Χριστός, γιὰ νὰ ἀφαιρεθῇ τὸ κάλυμμα καὶ νὰ γνωρίσουμε ὀλοκάθαρῃ τὴν ἀλήθεια. Τὸ κάλυμμα ὅμως ἀφαιρεῖται μόνο ὅταν πιστέψῃ ὁ ἄνθρωπος στὸν Χριστό. Γιὰ ὅσους δὲν πίστεψαν, τὸ κάλυμμα ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχει, ὄχι πλέον στὴ Γραφή, ἀλλὰ στὴν καρδιά τους, καὶ δὲν τοὺς ἀφήνει νὰ ἰδοῦν τὴν ἀλήθεια. Αὐτὸ συνέβη καὶ μὲ τοὺς Ἰουδαίους πού δὲν πίστεψαν στὸν Χριστό. Γι' αὐτοὺς ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχει τὸ κάλυμμα, καὶ γι' αὐτὸ δὲν μπορούν νὰ κατανοήσουν αὐτὰ πού διαβάζουν στὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Αὐτὴ τὴν ἐρμηνεία δίνει ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὸ κάλυμμα τοῦ Μωυσῆ (Β' Κορ. γ' 13-16).

Ἄς παρατηρήσουμε ὅμως καὶ κάτι ἄλλο. Ἄν ὁ Μωυσῆς, ὁ μεσίτης τῆς παλαιᾶς διαθήκης, δοξάσθηκε τόσο πολὺ, ἀσυγκρίτως μεγαλύτερη εἶναι ἡ δόξα, μὲ τὴν ὁποία περιέβαλε ὁ Θεὸς τὸν μεσίτη τῆς καινῆς διαθήκης, τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Τὸν ἐδόξασε μὲ τὰ θαύματα του, μὲ τὴν ἀνάσταση του καὶ τὴν ἀνάληψι του στοὺς οὐρανοὺς. Καὶ στὴ δόξα αὐτὴ δὲν ἐκλήθη μόνο ὁ μεσίτης, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὅπως τότε ὁ Μωυσῆς, οὔτε μόνο οἱ διάκονοι του, οἱ ἀπόστολοι, οἱ εὐαγγελιστὰ καὶ οἱ προφῆται, ἀλλὰ καλούμαστε ὅλοι οἱ πιστοί. Ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ πρωτότοκος ἀδελφός μᾶς. Πρῶτος αὐτὸς ἀναστήθηκε καὶ μπῆκε στὴν οὐράνια καὶ αἰώνια δόξα, γιὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσουμε ὅλοι οἱ πιστοί. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι, γιὰ νὰ τὸν ἀκολουθήσουμε στὴ δόξα, πρέπει νὰ μείνουμε πιστοὶ στὴ διαθήκη πού ἔχουμε συνάψει μὲ τὸν Θεὸ νὰ ἀκολουθήσουμε τὸν τρόπο τῆς ζωῆς πού μᾶς ὑπέδειξε ἐκεῖνος μὲ τὴ διδασκαλία του καὶ τὸ παράδειγμα του. Τότε θὰ μπορούμε νὰ εἴμαστε βέβαιοι ὅτι, φεύγοντας ἀπὸ τὴν παροῦσα πρόσκαιρη ζωὴ, θὰ εἰσέλθουμε στὴν αἰώνια μακαριότητα καὶ δόξα.

31/5/1993

40. Ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου.

(Ἐξοδ. λε' 4 - μ' 32).

“Όταν ὁ Μωυσῆς ἀνέβηκε στὸ ὄρος Σινᾶ καὶ γιὰ πρώτη φορὰ ἔμεινε ἐκεῖ σαράντα μερόνυχτα, ὁ Θεὸς ἐκτός τῶν ἄλλων του ἔδωσε λεπτομερεῖς ὁδηγίες γιὰ τὴ θεία λατρεία του ὑπέδειξε δηλαδὴ πού, πότε καὶ μὲ ποιὸν τρόπο ἔπρεπε νὰ τὸν λατρεύουν. Σύμφωνα μὲ τὶς ὁδηγίες αὐτὲς ἔπρεπε πρῶτα-πρῶτα νὰ κατασκευάσουν ἓναν εἰδικὸ τρόπο, ὅπου ἡ παρουσία του Θεοῦ θὰ ἦταν πιὸ ἐμφανὴς καὶ ὅπου οἱ Ἰσραηλίται θὰ ἐλάτρευαν τὸν Θεὸ (Ἐξοδ. κε' 1-λ' 37). Μεσολάβησε ἡ θλιβερὴ ἱστορία του χρυσοῦ μοσχαριοῦ, καὶ ἡ κατασκευὴ του ναοῦ ἐκείνου καθυστέρησε. Τώρα ὅμως πού ὁ Θεὸς ἀνανέωσε τὴ διαθήκη του, ἦταν πιὰ καιρὸς νὰ κατασκευασθῇ ὁ ναός. Γιὰ τὸν ναὸ αὐτὸν καὶ γιὰ ὅσα τελοῦνταν ἐκεῖ πρέπει νὰ μιλήσουμε σήμερα γιατί ὅλα ἐκεῖνα ἦταν εἰκόνες καὶ προτυπώσεις του ἔργου τῆς σωτηρίας πού θὰ ἐπιτελοῦσε αἰῶνες ἀργότερα ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Ὁ πρῶτος λοιπὸν ἐκεῖνος ναός τῶν Ἰσραηλιτῶν ἦταν μιὰ σκηνή, γιατί ἔπρεπε νὰ μεταφέρεται σὲ κάθε τόπο πού θὰ μετακινούνταν οἱ Ἰσραηλίται. Σὲ σκηνὲς κατοικοῦσαν ἐκεῖνοι σὲ μιὰ σκηνὴ καταδέχθηκε καὶ ὁ Θεὸς νὰ κατοικήσῃ καὶ νὰ λατρεύεται. Ἡ σκηνὴ ὅμως αὐτὴ ἔπρεπε νὰ εἶναι

ἀντάξια τοῦ μεγαλείου τοῦ Θεοῦ· ὄχι γιατί ὁ Θεός τὸ χρειαζόταν ἢ τὸ ἀπαιτοῦσε, ἀλλὰ γιατί οἱ ἄνθρωποι ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ὑλικὴ μεγαλοπρέπεια, γιὰ νὰ πάρουμε μιὰ μικρὴ ἰδέα τῆς θείας μεγαλειότητος. Γι' αὐτὸ ὁ Θεός διέταξε νὰ κατασκευασθῇ ἡ σκηνὴ ἐκείνη μὲ πολυτίμα ὑλικά, βαρύτιμα ὑφάσματα, δέρματα καλὰ κατεργασμένα καὶ βαμμένα, χρυσάφι, ἀσήμι καὶ λίθους πολυτίμους καὶ ξύλα στερεὰ πού νὰ μὴ σαπίζουν. Καὶ ὅλα αὐτὰ ἐκλήθησαν νὰ τὰ προσφέρουν οἱ Ἰσραηλίται, γιὰ νὰ συμμετάσχουν ὅλοι στὴν κατασκευὴ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ. Ἀσφαλῶς δὲ πολλοί, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, θὰ προσέφεραν καὶ τὴν προσωπικὴ τὸς ἐργασία. Καὶ τὰ ἔκαναν αὐτὰ μὲ πολλὴ εὐχαρίστηση καὶ προθυμία, γιατί τὸ θεωροῦσαν ἔργο τιμητικό, πρᾶξι λατρείας τοῦ Θεοῦ. Ὅταν λοιπὸν κι' ἐμεῖς καλούμαστε νὰ συνεισφέρουμε γιὰ τὴν ἀνέγερση ἑνὸς ναοῦ ἢ γιὰ τὴ διακόσμηση καὶ τὴ λειτουργία τοῦ, ἅς μὴ δυσανασχετοῦμε. Ἄς τὸ κάνουμε μὲ χαρὰ καὶ προθυμία γιὰ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ δικὴ μᾶς ὠφέλεια. Γιατί τελικὰ ἐμεῖς ἀποκομίζουμε μεγάλα καὶ ἀνυπολόγιστα πνευματικὰ ὀφέλη ἀπὸ τὴν ὑπαρξὴ καὶ τὴ λειτουργία τῶν ναῶν. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία σὲ κάθε θεία λειτουργία ἀπευθύνει στὸν Θεὸ κι' αὐτὴ τὴ δέησι: «Ἀγιάσον τοὺς ἀγαπώντας τὴν εὐπρέπειαν τοῦ οἴκου σου» (ὀπισθὰμβωνος εὐχή).

Πολλοὶ ἀσφαλῶς θὰ ἐργάσθηκαν γιὰ τὴν κατασκευὴ τῆς σκηνῆς ἐκείνης. Ὁ Θεὸς ὅμως ὥρισε ἐξ ἀρχῆς δυὸ ἀρχιτεχνίτες: τὸν Βεσελεήλ καὶ τὸν Ελιάβ. Αὐτοὶ θὰ ἦταν ἀρμόδιοι καὶ ὑπεύθυνοι, γιὰ νὰ γίνουν ὅλα σύμφωνα μὲ τὶς ὁδηγίες πού εἶχε δώσει ὁ Θεός στὸν Μωυσῆ. Ἀσφαλῶς οἱ δυὸ ἀρχιτεχνίτες θὰ εἶχαν καὶ φυσικὲς ἰκανότητες καὶ δεξιότητες γιὰ τὸ ἔργο πού τοὺς ἀνετέθη. Ἡ Γραφὴ ὅμως προσθέτει καὶ κάτι πολὺ σημαντικό: ὅτι ὁ Θεός «ἐνέπλησεν αὐτοὺς πνεῦμα θείον σοφίας καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης» (Ἐξοδ. λε' 31). Τοὺς ἔδωσε δηλαδὴ θεία σοφία καὶ σύνεσι καὶ γνῶσι, γιὰ νὰ εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἐπιτελέσουν τὸ ἔργο τοὺς. Γιατί, ὅσες γνώσεις καὶ ἰκανότητες κι' ἂν ἔχη κανεὶς, χρειάζεται καὶ ὁ φωτισμὸς τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ τὶς ἀξιοποιήσῃ καὶ νὰ τὶς χρησιμοποιήσῃ γιὰ τὸ καλὸ. Ἄλλωστε καὶ οἱ φυσικὲς ἰκανότητες δὲν εἶναι κατορθώματα δικὰ μᾶς, ἀλλὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ.

Ἄς δοῦμε ὅμως πῶς ἦταν φτιαγμένη καὶ διαρρυθμισμένη ἡ σκηνὴ καὶ ποιά ἀντικείμενα περιεῖχε.

Ὁλόκληρη ἡ σκηνὴ εἶχε σχῆμα ὀρθογωνίου παραλληλεπιπέδου. Τὸ μῆκος τῆς ἦταν 15,5 μ'. περίπου, τὸ πλάτος τῆς 5 μ'. καὶ τὸ ὕψος ἐπίσης 5 μ'. Τὰ κομμάτια πού τὴν ἀποτελοῦσαν, ἦταν ἀπ' ἔξω δερμάτινα, γιὰ νὰ ἀντέχουν στὶς καιρικὲς μεταβολές, ἀπὸ μέσα ὅμως ἀποτελοῦνταν ἀπὸ βαρύτιμα ὑφάσματα, στολισμένα μὲ χρυσάφι, ἀσήμι καὶ πολυτίμες πέτρες. Τὰ κομμάτια αὐτὰ στηρίζονταν σὲ ξύλινους στύλους, πού ἦταν ντυμένοι μὲ χρυσάφι. Ἐνα μεγάλο σκέπασμα, παρόμοια κατασκευασμένο, ἐκάλυπτε ὅλη τὴ σκηνή. Ἐσωτερικὰ ἡ σκηνὴ χωριζόταν σὲ δύο τμήματα. Τὸ πρῶτο καὶ μεγαλύτερο ὠνομαζόταν Ἅγια, ἐνῶ τὸ δεῦτερο Ἅγια ἀγίων. Ἐνα πολυτίμο παραπέτασμα, πού ἦταν ὑφασμένο μὲ τὰ ἐκλεκτότερα νήματα καὶ εἶχε ἐπάνω τοῦ κεντημένα Χερουβίμ, ἐχώριζε τὰ δύο τμήματα. Αὐτὸ ἦταν τὸ καταπέτασμα πού σχίσθηκε κατὰ τὴ σταύρωση τοῦ Κυρίου (δηλαδὴ τὸ ὅμοιο τοῦ στὸν ναὸ τοῦ Σολομῶντος, πού κατασκευάσθηκε ἀργότερα).

Τρία ἀντικείμενα ὑπῆρχαν μέσα στὰ Ἅγια: τὸ θυσιαστήριο τοῦ θυμιάματος, ἡ τράπεζα τῆς προθέσεως καὶ ἡ ἐπτάφωτος λυχνία.

Τὸ θυσιαστήριο τοῦ θυμιάματος ἦταν κατασκευασμένο ἀπὸ ξύλο σκληρὸ καὶ ντυμένο ὀλόκληρο μὲ χρυσάφι. Ἐπάνω σ' αὐτὸ οἱ ἱερεῖς προσέφεραν κάθε μέρα, πρῶι καὶ ἀπόγευμα, θυμίαμα κατασκευασμένο ἀπὸ διάφορα ἀρώματα. Ἡ προσφορὰ θυμιάματος ἦταν ἀρχαία τιμητικὴ συνήθεια τῶν ἀνατολικῶν λαῶν. Θυμίαμα ἔκαιγαν μπροστὰ τοὺς βασιλεῖς καὶ τοὺς βωμούς τῶν θεῶν. Γιὰ τοὺς Ἰουδαίους ὅμως καὶ γιὰ μᾶς τοὺς Χριστιανούς τὸ θυμίαμα ἔχει πνευματικὸ νόημα. Οἱ καπνοὶ τοῦ, πού ἀνεβαίνουν πρὸς τὰ ἐπάνω, συμβολίζουν τὴν προσευχὴ πού ἀνεβαίνει πρὸς τὸν θρόνο

τοῦ Θεοῦ. Μᾶς θυμίζει επίσης ὅτι οἱ προσευχές μᾶς πρέπει νὰ γίνονται μέ τις κατάλληλες προϋποθέσεις, γιὰ νὰ εἶναι εὐάρεστες στὸν Θεό, ὅπως εἶναι εὐάρεστη σ' ἐμᾶς ἡ ἀρωματικὴ ὁσμή τοῦ θυμιάματος. Αὐτὰ ἐννοεῖ καὶ ὁ Δαβίδ, ὅταν λέη: «Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα ἐνώπιον σοῦ» (Ψαλμ. ρμ' 2).

Ἡ τράπεζα τῆς προθέσεως ἦταν επίσης κατασκευασμένη ἀπὸ ξύλο καὶ ντυμένη μέ χρυσάφι. Ἐπάνω στὸ τραπέζι αὐτὸ οἱ ἱερεῖς τοποθετοῦσαν κάθε Σάββατο δώδεκα ἄρτους, ὅσες ἦταν οἱ φυλές τοῦ Ἰσραήλ. Οἱ ἄρτοι αὐτοὶ λέγονταν ἄρτοι τῆς προθέσεως. Τὴν ἄλλη ἐβδομάδα ἀντικαθιστοῦσαν τοὺς ἄρτους μέ νέους, καὶ τοὺς παλιούς τοὺς ἔτρωγαν μόνο οἱ ἱερεῖς. Ἡ πρᾶξις αὕτη εἶχε σκοπὸ νὰ θυμίζει στοὺς Ἰσραηλίτες ὅτι τὸ ψωμὶ ποὺ ἔτρωγαν καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ ἦταν δῶρα τοῦ Θεοῦ σ' αὐτὸν ἀνῆκαν καὶ αὐτὸς τοὺς τὰ ἔδινε ἀπὸ αὐτὰ λοιπὸν τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ ἕνα ἐλάχιστο μέρος ἔπρεπε νὰ τὸ προσφέρουν σ' αὐτὸν, ἐκδηλώνοντας ἔτσι τὴν εὐγνωμοσύνη τούς. Κάτι παρόμοιο ἂς σκεπτόμαστε κι' ἐμεῖς, ὅταν ἐτοιμάζουμε καὶ προσφέρουμε τοὺς ἄρτους καὶ τὸν οἶνο, γιὰ νὰ τελεσθῇ μ' αὐτὰ τὸ μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας καὶ νὰ παρατεθῇ σὰν τραπέζι πνευματικὸ, οὐράνιον, στὸ ὁποῖο καλούμαστε ὅλοι νὰ προσέλθουμε. Κι' ἂς εἴμαστε πολὺ πιὸ εὐγνώμονες πρὸς τὸν Θεὸ ἀπὸ τοὺς παλιούς Ἰσραηλίτες γιατί, ἂν σ' ἐκείνους ὁ Θεὸς ἔδινε ὑλικά ἀγαθὰ, σ' ἐμᾶς ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὰ δίνει καὶ τὰ ἀσυγκρίτως ἀνώτερα πνευματικὰ ἀγαθὰ, «ἄρτον οὐράνιον καὶ ποτήριον ζωῆς», τὸ σῶμα καὶ τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου, τὴ ζωογόνο τροφή τῆς ψυχῆς.

Ἡ επτάφωτος λυχνία ἦταν κατασκευασμένη ἀπὸ καθαρὸ συμπαγὲς χρυσάφι. Ἀπὸ τὴ βάση τῆς ξεκινούσε ἕνας κορμὸς ποὺ διακλαδιζόταν σὲ ἑπτὰ κλάδους, καθένας ἀπὸ τοὺς ὁποίους κατέληγε σὲ μιὰ χρυσὴ λυχνία. Οἱ ἱερεῖς φρόντιζαν ν' ἀνάβουν τακτικά μέ καθαρὸ λάδι τις λυχνίες αὐτές, γιὰ νὰ φωτίζεται τὸ ἐσωτερικὸ τῆς σκηνῆς. Αὐτὸ ἦταν ἀπαραίτητο, γιατί ἡ σκηνὴ δὲν εἶχε παράθυρα καὶ θὰ ἦταν κατασκότεινη, ἂν δὲν ὑπῆρχε ἡ λυχνία. Κι' αὐτὸ ἐπίσης ἦταν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ εἶναι τὸ σκοτάδι ἐκεῖνο τύπος καὶ εἰκόνα τῆς παλαιᾶς διαθήκης, ποὺ δὲν εἶχε τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ, τοῦ νοητοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης. Ἐνα λυχνάρι μέσα στὴ νύχτα τοῦ προχριστιανικοῦ κόσμου ἦταν ἡ παλαιὰ διαθήκη: ἕνα λυχνάρι, ποὺ μόλις φώτιζε, χωρὶς νὰ μπορῶ νὰ διαλύσῃ τὸ σκοτάδι ἐκεῖνο. Κι' αὐτὸ ἔκαμνε αἰσθητὴ τὴν ἀνάγκη καὶ τὴν ἐπιθυμία ἐνὸς πιὸ δυνατοῦ, πιὸ ἀποτελεσματικοῦ φωτός, καὶ συγχρόνως προεμήνυε τὸν ἐρχομὸ τοῦ φωτός αὐτοῦ, ὅπως ὁ Αὐγερινὸς προμηνύει τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου.

Αὐτὰ ὑπῆρχαν στὰ Ἅγια. Πέρα ὅμως ἀπὸ τὰ Ἅγια ὑπῆρχε τὸ ἱερώτερο μέρος τοῦ ναοῦ, τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων. Ἐκεῖ μέσα φυλαγόταν τὸ ἱερώτερο ἀντικείμενο τῆς ἰουδαϊκῆς λατρείας, ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης. Εἶχε κατασκευασθῇ κι' αὕτη σύμφωνα μέ τις ὁδηγίες τοῦ Θεοῦ. Ἦταν ἕνα μεγάλο ξύλινο κιβώτιο, ντυμένο ἀπὸ παντοῦ μέ χρυσάφι καὶ μέσα σ' αὐτὸ φυλάγονταν οἱ δύο πλάκες, στὶς ὁποῖες εἶχε γράψῃ ὁ Θεὸς τις ἐντολές τοῦ γι' αὐτὸ καὶ ἡ κιβωτὸς ὠνομαζόταν κιβωτὸς τοῦ μαρτυρίου ἢ τῆς διαθήκης. Ἀκόμη ὅμως μέσα στὴν κιβωτὸ ὑπῆρχε μιὰ χρυσὴ στάμνα γεμάτη ἀπὸ τὸ μάννα ποὺ ἔστειλε καθημερινὰ ὁ Θεὸς στοὺς Ἰσραηλίτες.

Καὶ τὸ μάννα ἐκεῖνο τῆς κιβωτοῦ διατηροῦνταν ἀναλλοίωτο ἐπὶ αἰῶνες, γιὰ νὰ θυμίζει σ' ὅλες τις γενιές τῶν Ἰσραηλιτῶν τὴν ἀγάπη καὶ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Λίγο ἀργότερα τοποθετήθηκε στὴν κιβωτὸ κι' ἕνα τρίτο ἀντικείμενο, ἡ ράβδος τοῦ Ἀαρὼν, ποὺ, ἐνῶ ἦταν κατάξερη, ἐβλάστησε κατὰ τρόπο ὑπερφυσικὸ, γιὰ νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι ὁ Θεὸς εἶχε διαλέξει τὴ φυλὴ τοῦ Λευὶ γιὰ τὴν ἱερωσύνη.

Ἡ κιβωτὸς σκεπαζόταν μέ μιὰ ὀλόχρυση πλάκα ποὺ ὀνομάσθηκε «ἰλαστήριον ἐπίθεμα» (Ἐξοδ. κε' 16). Τὴ σημασία τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ θὰ κατανοήσουμε λίγο πιὸ κάτω. Ἐπάνω ἀπὸ τὸ ἰλαστήριον ὑπῆρχαν δύο ὀλόχρυσα Χερουβίμ, δύο ἄγγελοι μέ τις φτεροῦγες ἀνοιχτές καὶ ἐνωμένες μεταξύ τούς, ἐνῶ τὰ πρόσωπα τούς ἔβλεπαν πρὸς τὴν κιβωτὸ. Ἀπὸ τὸν χῶρο ποὺ ὑπῆρχε μεταξύ τῆς

κιβωτοῦ καί τῶν Χερουβίμ θὰ μιλοῦσε στοῦ ἐξῆς ὁ Θεὸς πρὸς τὸν Μωυσῆ καί τοὺς Ἰσραηλίτες καὶ ἐκεῖ θὰ ἔκαμνε φανερὴ τὴν παρουσία τοῦ. Τὸ σημεῖο αὐτὸ συμβόλιζε τὸν θρόνο τοῦ Θεοῦ καὶ ἦταν τὸ ιερώτερο μέρος τῆς σκηνῆς.

Ἄς δοῦμε τώρα ποιά ἦταν ἡ χρῆσις τῆς σκηνῆς. Στὸ πρῶτο μέρος τῆς, στὰ Ἅγια, ἔμπαιναν καθημερινὰ οἱ ἱερεῖς γιὰ τὶς διάφορες λατρευτικὲς πράξεις: γιὰ ν' ἀνάβουν τὴν λυχνία, νὰ προσφέρουν θυμίαμα καὶ νὰ ἀντικαθιστοῦν κάθε ἐβδομάδα τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως. Στὰ Ἅγια τῶν ἁγίων ὅμως δὲν ἔμπαινε κανεὶς ἄλλος παρὰ μόνο ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ ὄχι κάθε μέρα, ἀλλὰ μόνο μιὰ φορά τὸν χρόνο. Αὐτὸ γινόταν κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ ἐξιλασμοῦ, τὴν ἡμέρα δηλαδὴ κατὰ τὴν ὁποία οἱ Ἰσραηλίται με θυσίαι καὶ προσευχὰς ζητοῦσαν ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴ συγχώρησι τῶν ἁμαρτιῶν ποὺ εἶχαν διαπράξει ὅλο τὸν χρόνο. Τὴν ἡμέρα αὐτή, ποὺ συνέπιπτε κατὰ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου περίπου, ὁ ἀρχιερεὺς, ντυμένος ὄχι με λαμπρὴ, ἀλλὰ με λευκὴ καθαρὴ στολή, προσέφερε θυσία γιὰ τὴ συγχώρησι πρῶτα τῶν δικῶν τοῦ ἁμαρτιῶν καὶ ἔπειτα τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ λαοῦ.

Ἐπειτα ἔμπαινε μόνος τοῦ στὰ Ἅγια τῶν ἁγίων, ἐθυμιάζε καὶ ἐρράντιζε με τὸ αἷμα τῆς θυσίας τὸ κάλυμμα τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης, ζητώντας με τὸν τρόπο αὐτὸν νὰ ἐξιλεώσῃ τὸν Θεὸ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ κάλυμμα ἐκεῖνο ὠνομαζόταν ἱλαστήριον.

Ἄλλα αὐτὰ βέβαια ὁ Θεὸς δὲν τὰ εἶχε ὀρίσει χωρὶς λόγο, ἀλλὰ γιὰ νὰ προτυπώσῃ ὅσα ἐπρόκειτο νὰ συμβοῦν στοῦ μέλλον. Τὸ ἱλαστήριον ἦταν τύπος τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος με τὴν πλήρη ὑποταγὴ στὸν Πατέρα καὶ με τὴν θυσία τοῦ ἐξιλέωσε τὸν Θεὸ γιὰ ὅλες τὶς ἁμαρτίαις ὅλου τοῦ κόσμου. Ἄλλα καὶ ὁ ἀρχιερεὺς ἦταν τύπος τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως ὁ ἀρχιερεὺς ἐκεῖνος ἔμπαινε μιὰ φορά τὸν χρόνο στὰ Ἅγια τῶν ἁγίων, ἔτσι καὶ ὁ Χριστὸς μιὰ γιὰ πάντα μπῆκε ὄχι στὰ χειροποίητα Ἅγια, ἀλλὰ στὰ ἐπουράνια. Κι' ὅπως ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἰουδαίων προσέφερε θυσία καὶ με τὸ αἷμα τῆς θυσίας ἔμπαινε στὰ Ἅγια τῶν ἁγίων, ἔτσι καὶ ὁ Χριστὸς μπῆκε στὰ οὐράνια Ἅγια, ἀφοῦ πρόσφερε θυσία τὸν ἑαυτὸ τοῦ, ὄχι βέβαια γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ, γιὰ τὸ ἴδιος ἦταν ἀπολύτως ἅγιος καὶ ἀναμάρτητος, ἀλλὰ γιὰ τὶς δικὲς μᾶς ἁμαρτίαις. Ἄλλα αὐτὰ τὰ ἐξηγεῖ ἀναλυτικὰ ὁ ἀπόστολος Παῦλος στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ (κεφ. Θ').

Στὴ σκηνὴ λοιπὸν ἔμπαιναν μόνο οἱ ἱερεῖς καὶ ὁ ἀρχιερεὺς. Ὁ λαὸς στεκόταν ἔξω ἀπὸ τὴ σκηνὴ σὲ μιὰ εὐρύχωρη αὐλή, ποὺ περιβαλλόταν ἐπίσης ἀπὸ παραπετάσματα στηριγμένα σὲ ξύλινες κολώνες ντυμένες με ἀσήμι. Στὴν αὐλὴ αὐτὴ ὑπῆρχε τὸ θυσιαστήριον τῶν ὀλοκαυτωμάτων, στοῦ ὁποῖο προσφέρονταν ὅλες οἱ θυσίαι τῶν ζώων. Ἦταν κι' αὐτὸ ξύλινο, γιὰ νὰ μεταφέρεται εὐκόλα, ντυμένο ὅμως με χαλκὸ, γιὰ νὰ ἀντέχη στὴ φωτιά. Στὴν αὐλὴ ὑπῆρχε ἐπίσης καὶ ὁ λουτήρ, ἓνας χάλκινος νιπτήρας, στοῦ ὁποῖο ἐπλύνοντο οἱ ἱερεῖς ποὺ τελοῦσαν τὶς θυσίαις. Αὐτὴ τὴν αὐλὴ ἐννοοῦσε ὁ Δαβὶδ, ὅταν ἔλεγε: «Ἐπιποθεὶ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλάς τοῦ Κυρίου» καὶ «Κρείσσων ἡμέρα μία ἐν ταῖς αυλαῖς σοῦ ὑπὲρ χιλιάδας» (Ψαλμ. πγ' 1,9). Πόσο πιὸ προνομιούχοι εἴμαστε ἐμεῖς ἀπὸ τὸν Δαβὶδ καὶ ὅλους τοὺς Ἰσραηλίτες, ἀφοῦ μπορούμε νὰ μπαίνομε ἐλεύθερα στοῦ ναοῦ καὶ ὄχι στὴν αὐλὴ, καὶ νὰ πλησιάζουμε ἀκόμη καὶ στοῦ θυσιαστήριου, τὴν ἁγία τράπεζα, ποὺ εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτερη καὶ ιερώτερη ἀπὸ τὰ Ἅγια τῶν ἁγίων! Καὶ πόσο κατώτεροι ἀπὸ ἐκείνους ἀποδεικνυόμαστε, ὅταν περιφρονοῦμε τὰ ὑπέροχα αὐτὰ προνόμια ποὺ μᾶς χάρισε ὁ Θεός!

Ἐξ μηνῶν ἐργασία περίπου χρειάσθηκε, γιὰ νὰ κατασκευασθοῦν τὰ διάφορα τμήματα τῆς σκηνῆς καὶ ὅλα τὰ ἱερά ἀντικείμενα. Κόντευε νὰ συμπληρωθῇ ἓνας χρόνος ἀφ' ὅτου οἱ Ἰσραηλίται εἶχαν φύγει ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, καὶ σὲ λίγο θὰ γιόρταζαν τὸ πρῶτο πάσχα στὴν ἔρημο, τὴν πρώτην ἐπέτειον τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν. Ὁ Θεὸς παρήγγειλε νὰ στηθῇ ἡ σκηνὴ τὴν πρώτην τοῦ μηνὸς Νισάν, ποὺ ἦταν καὶ πρωτοχρονιά, ἀφ' ἑνὸς μὲν γιὰ νὰ εἶναι ἔτοιμη ἡ σκηνὴ γιὰ τὴν γιορτὴν τοῦ

πάσχα, ἀφ' ἑτέρου δὲ γιὰ νὰ μάθουν οἱ Ἰσραηλίται νὰ ἀγιάζουν μὲ ἔργα θεάρεστα τὴν ἀρχὴ τοῦ νέου ἔτους. Αὐτό μᾶς διδάσκει κ' ἐμᾶς νὰ ἀρχίζουμε κάθε καινούργιο χρόνο μὲ ἐκκλησιασμό καὶ προσευχή, ζητώντας ἔτσι τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, καὶ ὄχι μὲ χαρτοπαιξία καὶ ἄλλες ἀσεβεῖς καὶ ἀπρεπεῖς συνήθειες ποὺ ὄχι μόνο καλὸ δὲν φέρνουν, ἀλλὰ καὶ ἀπομακρύνουν τὴν εὐλογία καὶ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ. Κι' ὅταν ὅλα ἦταν ἔτοιμα, ὁ Θεὸς ἐγκαινίασε μὲ τὸν δικό του τρόπο τὴ σκηνή: «Ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ δόξης Κυρίου ἐνεπλήσθη ἡ σκηνή» (Ἐξοδ. μ' 28). Ἡ νεφέλη δηλαδὴ ποὺ ὀδηγοῦσε τοὺς Ἰσραηλίτες ἦρθε καὶ σκέπασε ὀλόκληρη τὴ σκηνή, καὶ ἡ σκηνὴ ἐγένετο ἀπὸ δόξα καὶ λάμψι θεϊκὴ. Καὶ ἦταν τόσο μεγάλη καὶ ἐκθαμβωτικὴ ἡ λάμψις ἐκεῖνη, ὥστε καὶ ὁ ἴδιος ὁ Μωυσῆς δὲν μπόρεσε νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ μπει στὴ σκηνή. Ἔτσι ὁ Θεὸς ἔδινε στοὺς Ἰσραηλίτες νὰ καταλάβουν ὅτι ἡ σκηνὴ θὰ ἦταν σὸ ἐξῆς ἡ κατοικία τοῦ, κ' ὅταν αὐτοὶ θὰ στρατοπέδευαν γύρω ἀπὸ τὴ σκηνή, θὰ εἶχαν τὸν Θεὸ ἀνάμεσα τοὺς. Κι' ἀκόμη ἡ νεφέλη ποὺ σκέπαζε τὴ σκηνή θὰ ἦταν ὁ ὀδηγὸς τοὺς. Ὅταν ἡ νεφέλη θὰ σηκωνόταν ψηλά, αὐτὸ θὰ ἦταν σημάδι ὅτι οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται ἔπρεπε νὰ ξεστήσουν τὴ σκηνή, γιὰ νὰ τὴν ξαναστήσουν ἐκεῖ ποὺ θὰ σταματοῦσε ἡ νεφέλη. Κι' ὅλος ὁ λαὸς φυσικὰ θὰ μετακινουῖνταν ἀκολουθώντας τὴ νεφέλη.

Οὔτε ὁ λαὸς λοιπὸν οὔτε ὁ Μωυσῆς μποροῦσαν νὰ πλησιάσουν τὴ σκηνή. Αὐτὸ δείχνει τὴν τεράστια ἀπόσταση ποὺ χωρίζει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ποὺ ἦταν πολὺ μεγαλύτερη, ἀγεφύρωτη, τὴν ἐποχὴ τῆς παλαιᾶς διαθήκης. Σήμερα ὅμως τὰ πράγματα εἶναι πολὺ διαφορετικά. «Παρήλθεν ἡ σκιά τοῦ νόμου, τῆς χάριτος ἐλθούσης» (Θεοτοκίον ἐσπερίων β' ἤχου). Ἡ θυσία τοῦ Χριστοῦ κατήργησε τὴν ἔχθρα καὶ γεφύρωσε τὴν ἀπόσταση ποὺ μᾶς ἐχώριζε ἀπὸ τὸν Θεό. Διὰ τοῦ Χριστοῦ «ἔχομεν τὴν προσαγωγὴν πρὸς τὸν Πατέρα» (Ἐφεσ. β' 18) καὶ μποροῦμε πλέον νὰ «προσερχώμεθα μετὰ παρρησίας τὸ θρόνον τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον καὶ χάριν εὐρωμεν εἰς εὐκαιρον βοήθειαν» (Ἐβρ. δ' 16). Κι' ἂν στοὺς Ἰουδαίους ἐπέτρεψε ὁ Θεὸς νὰ ἰδοῦν ἓνα μέρος τῆς δόξης τοῦ, σ' ἐμᾶς ἐπιφυλάσσει νὰ τὸν δοῦμε «πρόσωπον πρὸς πρόσωπον» (Α' Κορ. ιγ' 12), «καθὼς ἐστὶ» (Α' Ιω. γ' 2), κ' ἀκόμη περισσότερο νὰ γίνουμε «ὄμοιοι αὐτῷ» (Α' Ιω. γ' 2): νὰ γίνουμε κ' ἐμεῖς ἥλιοι λαμπροί, θεοὶ ποὺ θὰ σκορπίζουμε καὶ θὰ ἀκτινοβολοῦμε δόξα καὶ λαμπρότητα αἰώνια. Αὐτὰ βέβαια τώρα δὲν τὰ βλέπουμε τὰ διαισθανόμαστε μόνο μὲ τὴν πίστι. Γιατὶ αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι ἡ πίστις. «Ἔστι δὲ πίστις ἐλπιζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἔλεγχος οὐ βλεπομένων» (Ἐβρ. ἰα' 1). Νὰ ἔχῃς δηλαδὴ τὴ βεβαιότητα ὅτι αὐτὰ ποὺ ἐλπίζεις νὰ ἀπολαύσῃς, ὑπάρχουν, ἔστω κ' ἂν δὲν τὰ βλέπῃς. Αὐτὴ τὴν πίστι ἄς καλλιεργοῦμε στὶς ψυχές μᾶς καὶ σύμφωνα μ' αὐτὴν ἄς ρυθμίζουμε τὴν ἐπίγειο ζωὴ μᾶς, γιὰ νὰ γίνουμε ἄξιοι τῆς αἰωνίας δόξης ποὺ ἔχει ἐτοιμάσει γιὰ μᾶς ὁ Θεός.

8/6/1993

ΛΕΥΙΤΙΚΟΝ

41. Καθάρσεις καὶ γιορτὴ τοῦ ἐξιλασμοῦ.

(Λευϊτ. ἰα' 1 - ιβ' 8, ις' 1-34).

Ἐπαναλαμβάνοντας τὶς ὁμιλίαι μᾶς μετὰ τὶς θερινὲς διακοπές, εἶναι χρήσιμο νὰ θυμηθοῦμε πολὺ σύντομα τὰ γεγονότα ποὺ εἶδαμε καὶ μελετήσαμε κατὰ τὴν προηγουμένη περίοδο. Εἶδαμε λοιπὸν τὴ μεγάλη αὐξηση τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ στὴν Αἴγυπτο, τὴν καταδυναστευσή του ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους καὶ τὴ θαυμαστὴ λύτρωσή του μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ. Παρακολουθήσαμε τὴν πορεία τῶν Ἰσραηλιτῶν μέχρι τὸ ὄρος Σινᾶ, ὅπου στάθμευσαν, γιὰ νὰ τοὺς δώσῃ ὁ Θεός τὸν νόμο του καὶ σύμφωνα μ' αὐτὸν νὰ ὀργανωθοῦν. Ὅλα αὐτὰ τὰ γεγονότα περιέχονται σὸ δεύτερο βιβλίον τῆς Πεντατεύχου, τὴν Ἔξοδο. Τέλος μιλήσαμε γιὰ τὴ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου, δηλαδὴ τὸν πρόχειρο

φορητό ναό τῶν Ἰσραηλιτῶν, πού κατασκευάσθηκε κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ, καί γιά τίς ἱερές τελετές πού γίνονταν ἐκεῖ. Λεπτομερεῖς ὁδηγίες γιά τίς γιορτές τῶν Ἰσραηλιτῶν, γιά τίς θυσίες καί τίς ἄλλες λατρευτικές πράξεις, καθῶς καί πολλές ἄλλες διατάξεις, περιέχει τὸ τρίτο βιβλίο τῆς Πεντατεύχου, τὸ Λευϊτικόν, πού ὀνομάζεται ἔτσι, ἐπειδὴ ἀναφέρεται στὰ καθήκοντα καί τίς ἀρμοδιότητες τοῦ ἀρχιερέως καί τῶν ἱερέων, πού προέρχονταν ὅλοι ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Λευΐ. Δὲν θὰ παρακολουθήσουμε ἀναλυτικὰ τίς διατάξεις αὐτές, γιατί σήμερα δὲν ἰσχύουν. Εἶχαν προσωρινό, προπαρασκευαστικό χαρακτήρα, καί, ὅταν ἦρθε ὁ Χριστὸς καί ἔδωσε τὸν τέλειο ἠθικὸ νόμο καί καθιέρωσε τὴ νέα πνευματικὴ λατρεία, καταργήθηκαν. Θὰ σταθοῦμε ὅμως σήμερα σὲ δύο θέματα, πού, μολονότι κι' αὐτὰ δὲν ἰσχύουν πιά, ἔχουν πολλὰ νὰ μᾶς διδάξουν. Πρόκειται γιά τίς διατάξεις πού ἀφοροῦσαν τοὺς καθαρμούς τῶν Ἰουδαίων καί γιά τὴ γιορτὴ τοῦ ἐξίλασμοῦ, πού εἶχε βαθὺ συμβολικὸ καί προφητικὸ νόημα.

Ἔνα σημαντικό κεφάλαιο τῶν διατάξεων τοῦ νόμου εἶναι ἐκεῖνο πού ἀναφέρεται στὴ διάκρισι καθαρῶν καί ἀκαθάρτων ζώων, ψαριῶν καί πουλιῶν. Ὁ Θεὸς δηλαδὴ ἐχαρακτήρισε ωρισμένα εἶδη ζώων, πουλιῶν καί ψαριῶν ὡς ἀκάθαρτα, ὅπως π.χ. τὸν χοῖρο, τὸν λαγὸ, τὸ χέλι, τὸν ἀετὸ κ.ά. Ἀπὸ τὰ ζῶα αὐτὰ οἱ Ἰσραηλίται δὲν ἔπρεπε νὰ τρῶνε οὔτε νὰ προσφέρουν θυσία στὸν Θεό. Ὅλα τὰ ἄλλα ζῶα ὁ Θεὸς τὰ ἐχαρακτήρισε ὡς καθαρὰ. Ἀπὸ αὐτὰ καί μόνο μποροῦσαν οἱ Ἰσραηλίται νὰ τρῶνε καί νὰ θυσιάζουν.

Γιατί ἄραγε ὁ Θεὸς ἔκανε αὐτὴ τὴ διάκριση, ἀφοῦ ὅλα τὰ ζῶα εἶναι ἔργα δικά τοῦ; Μερικοὶ νομίζουν ὅτι ἡ διάκρισις αὐτὴ ἐγένε γιά λόγους ὑγείας. Ἐπειδὴ δηλαδὴ οἱ Ἰσραηλίται δὲν ἦταν σὲ θέση νὰ διακρίνουν ποιὲς τροφὲς θὰ ἦταν ὠφέλιμες γιά τὴν ὑγεία τοὺς καί ποιὲς θὰ ἦταν βλαβερές, ὁ Θεὸς σὰν καλὸς πατέρας καί σοφὸς γιατρὸς ὥρισε τὴν ὑγιεινὴ διατροφή τοὺς καί γιά νὰ προλάβῃ κάθε παράβασι τῆς διαίτης αὐτῆς, πού θὰ εἶχε κακὲς συνέπειες γιά τὸ σῶμα, ἔδωσε στὶς διατάξεις αὐτὲς θρησκευτικὸ χαρακτήρα ἢ παράβασις τοὺς δηλαδὴ ἦταν ἁμαρτία.

Μολονότι καί ὁ λόγος αὐτὸς δὲν φαίνεται ἀπίθανος, ὑπάρχουν ὅμως ἄλλοι σοβαρότεροι καί ουσιαστικότεροι λόγοι, γιά τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς ὥρισε ἔτσι, ἀποβλέποντας πάντοτε στὴν ἠθικὴ κατάρτιση καί πρόοδο τοῦ λαοῦ τοῦ. Πρῶτον μέ τὴ διάκριση αὐτὴ ὁ Θεὸς ἤθελε νὰ μάθῃ τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ νὰ πειθαρχῇ καί νὰ ὑποτάσσεται σὲ κάθε βῆμα τῆς ζωῆς τοῦ, ἀκόμη καί σὲ θέματα τῆς καθημερινῆς ζωῆς, ὅπως εἶναι ἡ διατροφή. Δεύτερον ἤθελε νὰ τὸν ἀσκήσῃ στὸ νὰ διακρίνῃ τὸ καλὸ ἀπὸ τὸ κακὸ καί νὰ ἀποφεύγῃ τὴν ἠθικὴ ἀκαθαρσία, τὴν ἁμαρτία. Ὅπως δηλαδὴ στοὺς πρωτοπλάστους εἶχε ὀρίσει νὰ μὴν τρῶνε ἀπὸ ἕνα δέντρο τοῦ παραδείσου, γιά νὰ τοὺς ἀσκήσῃ στὴ διάκριση τοῦ καλοῦ καί τοῦ κακοῦ καί στὴν ὑποταγὴ στὸ θέλημα τοῦ, ἔτσι καί τώρα γιά τὸν ἴδιο ἀκριβῶς λόγο παρήγγειλε στοὺς Ἰουδαίους νὰ μὴν τρῶνε τὰ ζῶα πού χαρακτήρισε ὡς ἀκάθαρτα. Καί τρίτον καί σπουδαιότερον μέ τὴ διάκρισι αὐτὴ ἤθελε νὰ κρατήσῃ τοὺς Ἰσραηλίτες σὲ ἀπόστασι ἀπὸ τοὺς εἰδωλολατρικοὺς λαοὺς, ἀνάμεσα στοὺς ὁποίους ζοῦσαν, γιά νὰ τοὺς προστατεύσῃ ἀπὸ τὸν κίνδυνον νὰ ἀποκτήσουν τίς ἁμαρτωλὲς συνήθειες ἐκείνων καί νὰ ἐξομοιωθοῦν μ' ἐκείνους.

Σήμερα δὲν ἰσχύει πιά ἡ διάκρισις καθαρῶν καί ἀκαθάρτων ζώων, γιατί δὲν ὑπάρχουν πιά οἱ λόγοι, γιά τοὺς ὁποίους τότε ἦταν ἀναγκαῖα. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μάλιστα τονίζει ὅτι «πᾶν κτίσμα Θεοῦ καλὸν καί οὐδὲν ἀπόβλητον μετὰ εὐχαριστίας λαμβανόμενον» (Ἀ' Τιμ. δ' 3-4). Ἀλλὰ καί στὸν ἀπόστολον Πέτρον ὁ Θεὸς ἔδειξε μ' ἕνα ἐντυπωσιακὸ ὄραμα ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ κἀνῃ διάκρισι καθαρῶν καί ἀκαθάρτων ζώων οὔτε νὰ διακρίνῃ τοὺς Ἰουδαίους ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς μέ τὸ νὰ κηρύττῃ τὸ Εὐαγγέλιον μόνο στοὺς πρώτους καί νὰ ἀποφεύγῃ τοὺς δευτέρους. Βέβαια κι' ἐμεῖς σήμερα δὲν τρῶμε ὅλα τὰ ζῶα ἀδιακρίτως αὐτὸ ὅμως δὲν τὸ κάνουμε γιά λόγους θρησκευτικοὺς, ἀλλὰ εἴτε ἀπὸ συνήθεια εἴτε γιά λόγους ὑγείας. Δὲν συνηθίζουμε π.χ. νὰ τρῶμε τὸ κρέας τοῦ

άλογου κάποιοι όμως τὸ τρῶνε, χωρίς αὐτὸ νὰ ἀποτελῇ ἁμαρτία. Εἴμαστε λοιπὸν ἐλεύθεροι νὰ τρῶμε ἀπὸ ὅλα τὰ ζῶα καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ κτίσματα τοῦ Θεοῦ, ὅσα βέβαια δὲν βλάπτουν τὴν υἰεία μᾶς. Ἐν τούτοις ὅμως ὑπάρχουν κάποιοι περιορισμοὶ σωτήριοι καὶ γιὰ τὴν υἰεία μᾶς καὶ γιὰ τὴν ψυχὴ μᾶς. Εἶναι οἱ ἡμέρες τῆς νηστείας, κατὰ τὶς ὁποῖες ἡ Ἐκκλησία μᾶς καλεῖ νὰ ἀπέχουμε ἀπὸ κάποιες τροφὲς ποὺ τρῶμε τὶς ἄλλες μέρες. Κι' αὐτὸ γίνεται ὄχι χωρίς λόγο, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἀσκηθοῦμε στὴν ἐγκράτεια καὶ τὴν ὑποταγὴ στὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκδηλώνουμε μέ τὸν τρόπο αὐτὸν τὴ λύπη καὶ τὸ πένθος γιὰ τὶς ἁμαρτίες μᾶς. Καὶ ὅπως οἱ Ἰουδαῖοι διέπρατταν ἁμαρτία, ὅταν ἔτρωγαν ἀκάθαρτα ζῶα, ἔτσι κι' ἐμεῖς ἁμαρτάνουμε, ὅταν χωρίς σοβαρὸ λόγο καταπατοῦμε τὶς ὠρισμένες ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία νηστεῖες.

Ἐνα ἄλλο θέμα, γιὰ τὸ ὁποῖο ὁ Θεὸς ἔδωσε λεπτομερεῖς διατάξεις, ἦταν ὁ καθαρισμὸς τῶν γυναικῶν μετὰ τὸν τοκετό. Ἡ γυναίκα ποὺ γεννοῦσε ἀγόρι θεωροῦνταν ἀκάθαρτη ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρες, κατὰ τὶς ὁποῖες κανεὶς δὲ ἐπιτρεπόταν νὰ τὴν πλησιάσῃ κι' ἐκεῖνοι ποὺ ἐξ ἀνάγκης τὴν ὑπηρετοῦσαν, θεωροῦνταν ἐπίσης ἀκάθαρτοι κι' ἔπρεπε νὰ ὑποβληθοῦν στὶς καθάρσεις ποὺ ὠριζε ὁ νόμος. Μετὰ τὶς ἑπτὰ ἡμέρες ἡ λεχῶνα μποροῦσε νὰ ἔρχεται σὲ ἐπικοινωνία μέ τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς συγγενεῖς τῆς, δὲν ἐπιτρεπόταν ὅμως νὰ πάῃ στὸν ναὸ ἢ νὰ πλησιάσῃ τὸ θυσιαστήριο ἢ νὰ φάῃ ἀπὸ τὸ πασχαλινὸ ἄρνι καὶ ἀπὸ τὰ κρέατα τῶν θυσιῶν. Ἡ περίοδος αὐτὴ διαρκοῦσε τριάντα τρεῖς μέρες. Ἄν ἡ γυναίκα γεννοῦσε κορίτσι, οἱ μέρες ἦταν διπλάσιες, δηλαδὴ δεκατέσσερες καὶ ἐξήντα ἐξ, συνολικὰ ὀγδόντα. Ὅλα αὐτὰ θυμίζαν στὴ μητέρα τοῦ παιδιοῦ, ἀλλὰ καὶ σὲ κάθε ἄνθρωπο, τὴ μεγάλη ἀλήθεια ποὺ διακηρύττει ὁ Δαβὶδ στὸν ψαλμὸ τῆς μετανοίας: «Ἴδου γὰρ ἐν ανομίαις συνελήφθην, καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἐκίσσησέ με ἡ μήτηρ μου» (Ψαλμ. ν' 7), ὅτι δηλαδὴ ἀπὸ τὴ στιγμή τῆς συλλήψεως μᾶς μέσα στὴν κοιλία τῆς μητέρας φέρουμε τὸ βᾶρος τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος. Τὶς βαρεῖες συνέπειες τοῦ ἁμαρτήματος τοὺς τὶς δοκίμασαν πρῶτοι οἱ πρωτόπλαστοι οἱ συνέπειες ὅμως αὐτὲς κατὰ τρόπον μυστηριώδη μεταβιβάζονται σὰν κληρονομία στοὺς ἀπογόνους τῶν, δηλαδὴ σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ἦταν περισσότερες οἱ μέρες τῆς ἀκαθαρσίας γιὰ τὴ γυναίκα ποὺ γεννοῦσε κορίτσι, ἐπειδὴ πρώτη ἢ Εὐὰ παρασύρθηκε στὴν ἁμαρτία.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τὸ ὅτι ἡ γυναίκα γλίτωσε ἀπὸ τοὺς κινδύνους τοῦ τοκετοῦ καὶ τὸ ὅτι ἀπέκτησε παιδί, ἦταν γεγονότα εὐχάριστα, γιὰ τὰ ὁποῖα ὤφειλε νὰ εὐχαριστήσῃ καὶ νὰ δοξάσῃ τὸν Θεό. Γι' αὐτὸ, ὅταν συμπληρωνόταν ἡ περίοδος τοῦ καθαρισμοῦ, ἡ μητέρα ἔπρεπε νὰ ἔλθῃ στὴ σκηνὴ καὶ νὰ προσφέρῃ δύο θυσίες: μία θυσία ὀλοκαυτώματος (δηλαδὴ θυσία ζώου ποὺ θὰ καιγόταν ὀλόκληρο ἐπάνω στὸ θυσιαστήριο), γιὰ νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνη τῆς στὸν Θεό, καὶ ἄλλη θυσία «περὶ ἁμαρτίας», δηλαδὴ γιὰ νὰ συγχωρηθοῦν οἱ ἁμαρτίες τῆς καὶ νὰ ἐξαγνίσθῃ αὐτὴ καὶ τὸ παιδί. Ἡ δεύτερη θυσία ἦταν γιὰ ὅλους ἢ ἴδια: ἓνα περιστεράκι ἢ ἓνα τρυγόνι: ἡ πρώτη θυσία ὅμως ἦταν γιὰ μένα τοὺς πλουσίους ἓνα ἄρνι χρονιάρικο, γιὰ δὲ τοὺς φτωχοὺς ἓνα περιστεράκι ἢ ἓνα τρυγόνι.

Ἐχοντας ὑπ' ὄψιν ὅλα αὐτά, κατανοοῦμε γιὰ τὴν Θεοτόκοις στὶς σαράντα ἡμέρες ἀπὸ τὴ γέννηση τοῦ Κυρίου πῆγε μέ τὸ θεῖο βρέφος στὸν ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ πρόσφερε θυσία «ζεῦγος τρυγόνων ἢ δύο νεοσσὸς περιστερῶν», ὅπως διηγεῖται ὁ εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς (Λουκ. β' 22-24). Ὁ Κύριος, μολοντὶ δὲν εἶχε τὸ βᾶρος τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, γιὰ τὸ δὲν ἦταν κοινὸς ἄνθρωπος, ἀνέλαβε ὅλα τὰ βάρη μᾶς καὶ συμμορφώθηκε σὰν κοινὸς ἄνθρωπος μέ τὶς διατάξεις τοῦ νόμου. Καὶ ἡ Παναγία, ἐπειδὴ δὲν ἦταν πλούσια, πρόσφερε τὴ θυσία τῶν φτωχῶν, δύο τρυγόνια ἢ δύο περιστεράκια. Καὶ πρέπει νὰ θαυμάσουμε καὶ στὸ γεγονὸς αὐτὸ τὴ μεγάλη ταπείνωση καὶ συγκατάβαση τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος καταδέχθηκε νὰ πάρῃ γιὰ τὴ σωτηρία μᾶς τὴ μορφὴ τοῦ δούλου καὶ νὰ ὑποβληθῇ σὲ ὅλες τὶς διατάξεις τοῦ νόμου, ποὺ ἀφοροῦσαν τοὺς

άνθρώπους και ὄχι ἐκείνον, ἀλλὰ και νὰ γεννηθῆ ὄχι ἀπὸ καμιά πριγκίπισσα ἢ βαθύπλουτη γυναίκα, ἀλλὰ ἀπὸ μιὰ κόρη φτωχή, πλούσια ὅμως σὲ ἀρετὴ και ἀγιότητα.

Ἡ συνήθεια τοῦ σαραντισμοῦ ὑπάρχει, ὅπως ξέρουμε, και σ' ἐμᾶς μέχρι σήμερα. Κάθε γυναίκα ποὺ φέρνει στὸν κόσμον παιδί, εἴτε ἀγόρι εἴτε κορίτσι, τὴν τεσσαρακοστὴ ἡμέρα ἀπὸ τὴ γέννησι τοῦ ἔρχεται μὲ τὸ παιδί στὸν ναὸ και δέχεται μαζί μ' αὐτὸ τὴς εὐχὴς τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ πρᾶξις αὐτὴ ὅμως δὲν ἔχει γιὰ μᾶς τὴν ἔννοια ποὺ εἶχε γιὰ τοὺς Ἰουδαίους δὲν εἶναι δηλαδὴ πρᾶξις καθαρισμοῦ τῆς μητέρας, ἀφοῦ δὲν ἰσχύουν πιά οἱ παλιές διατάξεις περὶ ἀκαθαρσίας και καθαρισμοῦ, και ἡ λεχώνα δὲν θεωρεῖται ἀκάθαρτη, οὔτε ἐκεῖνοι ποὺ τὴν ἄγγιξαν και τὴν ὑπηρέτησαν. Ὁ χριστιανικὸς σαραντισμὸς εἶναι ἀνάμνησις τῆς προσαγωγῆς τοῦ Κυρίου στὸν ναὸ ἀπὸ τὴ Θεοτόκο" γι' αὐτὸ γίνεται στίς σαράντα ἡμέρες, εἴτε ἀγόρι εἴτε κορίτσι εἶναι τὸ παιδί και δὲν εἶναι σωστὸ νὰ γίνεται νωρίτερα, ὅπως θέλουν μερικὲς μητέρες. Εἶναι ὁ πρῶτος ἐκκλησιασμὸς τῆς μητέρας μετὰ τὴν περίοδο τῶν σαράντα ἡμερῶν, ποὺ εἶναι ἀναγκαῖα, γιὰ νὰ συνέλθῃ ἡ μητέρα ἀπὸ τὴν ταλαιπωρία τοῦ τοκετοῦ εἶναι ἀκόμη και ὁ πρῶτος ἐκκλησιασμὸς τοῦ παιδιοῦ, ποὺ εἰσάγεται ἀπὸ τὸν ἱερέα ἐπίσημα στὸν ναὸ, ἀκόμη και μέσα στὸ ἱερὸ εἶναι τέλος πρᾶξις εὐχαριστίας και εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Θεὸ και ἀφιέρωσις τοῦ παιδιοῦ στὸν Θεό. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁ ἱερεὺς ἀποθέτει τὸ βρέφος μπροστὰ στὴν Ὁραία Πύλη, κ' ἀπὸ κεί τὸ παραλαμβάνει ἡ μητέρα, ἀφοῦ ἀσπασθῆ τὴς ἅγιες εἰκόνες. Αὐτὰ τὰ βαθεῖα νοήματα ἔχει ἡ ὠραία τελετὴ τοῦ σαραντισμοῦ.

Ἄς ἔρθουμε τώρα στὴν ἐορτὴ τοῦ ἐξιλασμοῦ, ποὺ, ὅπως εἴπαμε, εἶχε συμβολικὸ και προφητικὸ νόημα. Προεικόνιζε δηλαδὴ τὴ θυσία τοῦ Κυρίου, ἀπὸ τὴν ὁποία πηγάζει ἡ ἄφεσις τῶν ἀμαρτιῶν μᾶς. Γι' αὐτὸ και γίνεται λόγος γι' αὐτὴν στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή, ἡ ὁποία πραγματεύεται τὸ θέμα τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Κυρίου και τῶν σωτηρίων ἀποτελεσμάτων τῆς. Γιὰ νὰ κατανοήσουμε λοιπὸν ὅσα γράφονται στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολή, πρέπει νὰ ἔχουμε ὑπ' ὄψιν ὅσα ὀρίζονται στὸ Λευϊτικὸ γιὰ τὴν ἐορτὴ τοῦ ἐξιλασμοῦ.

Ἡ γιορτὴ τοῦ ἐξιλασμοῦ γινόταν τὴ δεκάτῃ τοῦ ἐβδόμου μηνὸς τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔτους, δηλαδὴ περίπου στὰ μέσα Σεπτεμβρίου. Κατὰ τὴν ἡμέρα αὐτὴ οἱ Ἰσραηλίται προσέφεραν τὴ μεγάλη θυσία τοῦ ἐξιλασμοῦ, ζητώντας ἔτσι τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ και τὴ συγχώρησι τῶν ἀμαρτιῶν τούς. Τὴ θυσία αὐτὴ προσέφερε ὁ ἴδιος ὁ ἀρχιερεὺς, ἀφοῦ προηγουμένως λουζόταν μὲ καθαρὸ νερὸ και ἔπλυνε ὅλο τὸ σῶμα τοῦ και φοροῦσε ὄχι τὰ λαμπρὰ και ἐπίσημα ἄμφια τοῦ, ἀλλὰ ἀπλὰ λινὰ, καινούργια και καθαρὰ. Ἔτσι ντυμένος ὁ ἀρχιερεὺς προχωροῦσε μόνος τοῦ και ἔμπαινε στὰ Ἅγια τῶν ἀγίων, γιὰ νὰ προσφέρῃ πρῶτα θυμίαμα. Ἐπειτα ἔβγαινε ἔξω και θυσίαζε ἓνα μοσχάρι γιὰ τὴ συγχώρησι τῶν δικῶν τοῦ ἀμαρτιῶν. Ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ μοσχαριοῦ αὐτοῦ ἔπαιρνε, και μπαίνοντας πάλι στὰ Ἅγια τῶν ἀγίων, ἔρράντιζε μ' αὐτὸ ἑπτὰ φορές τὸ λαστήριον, δηλαδὴ τὸ χρυσὸ κάλυμμα ποὺ σκέπαζε τὴν κιβωτὸ τῆς διαθήκης. Ἔτσι τελείωνε ἡ θυσία ποὺ ἔπρεπε νὰ κάνῃ ὁ ἀρχιερεὺς γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ. Ὑστερα ἔβγαινε πάλι ἔξω, γιὰ νὰ προσφέρῃ θυσία ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. Ἀπὸ δύο τράγους ποὺ βρίσκονταν μπροστὰ τοῦ, διάλεγε μὲ κλῆρο τὸν ἓνα, ποὺ τὸν ἔσφαζαν ἀμέσως. Καὶ τότε ὁ ἀρχιερεὺς ἔμπαινε πάλι στὰ Ἅγια τῶν ἀγίων, γιὰ νὰ ραντίσῃ μὲ τὸ αἷμα τοῦ τράγου τὸ λαστήριον· βγαίνοντας δὲ ἔρράντιζε και τὰ Ἅγια και τὸ θυσιαστήριον, γιὰ νὰ τὸ καθάρῃ ἀπὸ τὴς ἀμαρτίες τοῦ λαοῦ. Ἐπειτα πλησίαζε τὸν ἄλλο τράγο και ὡς ἀντιπρόσωπος ὅλου τοῦ λαοῦ ἔβαζε τὰ χέρια τοῦ ἐπάνω στὸ κεφάλι τοῦ τράγου και εξωμολογούνταν δημοσίᾳ τὴς ἀμαρτίες τοῦ λαοῦ. Ὑστερα παρέδινε τὸν τράγο σ' ἓναν ἄνθρωπο, ὁ ὁποῖος τὸν ὀδηγοῦσε σὲ ἔρημον τόπον και τὸν ἄφηνε νὰ χαθῆ σὰν ζῶον ἀκάθαρτο και μολυσμένο, ποὺ εἶχε πάρει ἐπάνω τοῦ ὅλες τὴς ἀμαρτίες τοῦ λαοῦ. Αὐτὸς ἦταν ὁ λεγόμενος ἀποδιοπομπαῖος τράγος.

Ὅλα αὐτὰ εἶχαν ὡς σκοπὸ τὴν ἐξιλέωσι τοῦ Θεοῦ και τὴ συγχώρησι τῶν ἀμαρτιῶν. Ἐν τούτοις ὅμως συγχώρησις δὲν ἐπιτυγχάνονταν. Γιατί, ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «ἀδύνατον αἷμα

ταύρων και τράγων αφαιρείν άμαρτίας» (Εβρ. ι' 4). Γι' αυτό και ήταν άνάγκη όλα αυτά να επαναλαμβάνονται κάθε χρόνο, για να θυμίζουν στους Ίσραηλίτες την ένοχή τους και να τους κάνουν να αισθάνονται όλο και περισσότερο την άνάγκη μιās άλλης θυσίας, που θα είχε πραγματικά τή δύναμη να τους άπαλλάξη από τὸ βάρος τῆς άμαρτίας. Ἡ θυσία αὐτή δὲν ήταν άλλη από τή θυσία τοῦ Κυρίου. Αὐτήν προεικόνιζαν ὅσα τελοῦνταν κατά τήν ήμέρα τοῦ έξιλασμοῦ. Καί αὐτό τὸ διαπιστώνουμε με μιὰ σύγκριση τῶν τελετῶν εκείνων με ὅσα συνέβησαν κατά τὸ πάθος τοῦ Κυρίου. Μιὰ φορά τὸν χρόνο έμπαινε ὁ άρχιερεύς στὰ ἹΑγια τῶν άγιων, για να ραντίση με τὸ αἷμα τῶν θυσιῶν τὸ ιλαστήριον: μιὰ για πάντα ὁ Κύριος εμπήκε ὄχι στὰ έπίγεια, αλλά στὰ έπουράνια ἹΑγια τῶν άγιων και ὄχι με τὸ αἷμα ζῶων, αλλά με τὸ δικὸ τοῦ αἷμα που έχυσε έπάνω στὸν σταυρό. Μόνος, χωρὶς να τὸν συνοδεύη κανείς, έμπαινε ὁ άρχιερεύς στὰ ἹΑγια τῶν άγιων μόνος και ὁ Κύριος, έγκαταλελειμμένος απ' ὄλους, άκόμη κι' από τὸν Θεὸ Πατέρα, προχώρησε πρὸς τὸν Γολγοθά. Ἀπλή και ταπεινὴ στολή φοροῦσε ὁ άρχιερεύς τήν ήμέρα εκείνης ταπεινὸς και πράος ὁ Κύριος, άπογυμνωμένος από τή θεϊκὴ δόξα και τὸ οὐράνιο μεγαλεῖο τοῦ, άνέβηκε στὸν σταυρό, φανερώνοντας τήν ανθρωπίνη φύση που άνέλαβε, για να κρύψη κάτω από αὐτή τή θεϊκὴ τοῦ φύσι. Ἡ ανθρωπίνη ὁμως φύσις τοῦ Κυρίου ήταν τελείως άγνή και άμόλυντη κι' αὐτὸ άκριβῶς συμβόλιζε τὸ λευκὸ χρῶμα τῆς στολῆς τοῦ άρχιερέως τῶν Ἰουδαίων.

Ἀλλά και τὰ ζῶα που θυσιάζονταν τήν ήμέρα αὐτή, είχαν κι' αὐτὰ τὸ συμβολικὸ τους νόημα. Τὸ μοσχάρι προεικόνιζε κι' αὐτὸ τὸν Κύριο γιατί, ὅπως τὸ μοσχάρι λόγω τοῦ νεαροῦ τῆς ήλικίας τοῦ δὲν έχει ἄμνη άκόμη σὲ ζυγὸ, αλλά και δὲν παρουσιάζει τήν άγριότητα και έπιθετικότητα τοῦ ταύρου, έτσι και ὁ Κύριος δὲν ύποτάχθηκε στὸν ζυγὸ τῆς άμαρτίας, αλλά έμεινε τελείως έλεύθερος και καθαρὸς από αὐτήν· κι' άκόμη με άθωότητα και ήμερότητα σύρθηκε στή σφαγή, ὅπως τὸ μοσχάρι, χωρὶς να προβάλλη αντίσταση οὔτε να έπιτεθῆ σ' εκείνους που τὸ κακοποιοῦσαν. Γι' αὐτὸ σὲ μιὰ εὐχή τῆς Θείας Λειτουργίας τοῦ Μ'. Βασιλείου ὁ Κύριος χαρακτηρίζεται ὡς «ὁ μόσχος ὁ άμωμος, ὁ μὴ δεχόμενος άμαρτίας ζυγὸν και τυθεὶς δι' ήμᾶς εκῶν» (όπισθάμβωνος εὐχή Θ'. Λειτουργίας Μ'. Βασιλείου). Οἱ τράγοι πάλι με τήν άγριότητα και τήν έπιθετικότητα που παρουσιάζουν, αλλά και με τήν άποκρουστικὴ μυρωδιὰ που άποπνέουν, θυμίζουν τήν άγριότητα και ρυπαρότητα τῆς άμαρτίας. Ἐν τούτοις κι' αὐτοὶ ήταν με τὸν δικὸ τους τρόπο προεικόνισης τοῦ Κυρίου. Προεικόνιζαν τήν έγκατάλειψη τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος, χωρὶς να εἶναι ὁ ἴδιος άμαρτωλός, εσήκωσε έπάνω τοῦ ὄλο τὸ βάρος τῶν δικῶν μᾶς άμαρτιῶν. Κι' ὅπως ὁ άποδιοπομπαῖος τράγος τῶν Ἰσραηλιτῶν ὀδηγοῦνταν έξω από τὸ στρατόπεδο, έτσι και ὁ Κύριος, άφοῦ έμπαίχθηκε και έξευτελίσθηκε, ὀδηγήθηκε έξω από τήν Ἱερουσαλήμ κι' εκεί σταυρώθηκε.

Καταπληκτικὲς λοιπὸν οἱ ὁμοιότητες και σαφέστατες οἱ προεικονίσεις τῶν τελουμένων κατά τήν ήμέρα τοῦ έξιλασμοῦ. Ἐν τούτοις ύπάρχουν και κάποιες διαφορές, κι' αὐτὲς άκριβῶς δείχνουν τήν असύγκριτη ύπεροχὴ τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου. Ὁ άρχιερεύς τῶν Ἰουδαίων ήταν ανθρωπος, βεβαρημένος κι' αὐτὸς με άμαρτίες γι' αὐτὸ και έπρεπε να προσφέρη θυσία πρῶτα για τή συγχώρησι τῶν δικῶν τοῦ άμαρτιῶν κι' έπειτα για τὶς άμαρτίες τοῦ λαοῦ. Ὁ Κύριος ήταν άπολύτως άγιος και άναμάρτητος, και δὲν είχε άνάγκη να προσφέρη θυσία για τὸν έαυτὸ τοῦ, αλλά πρόσφερε θυσία τὸν έαυτὸ τοῦ για τή συγχώρησι τῶν δικῶν μᾶς άμαρτιῶν. Ὁ άρχιερεύς έπρεπε κάθε χρόνο να ζητῆ συγχώρηση για τὸν έαυτὸ τοῦ και για τὸν λαὸ ὁ Κύριος μιὰ για πάντα θυσιάσθηκε για τή λύτρωσι μᾶς. Ἐκεῖ προσφερόταν αἷμα ζῶων: έδῶ προσφέρθηκε τὸ πολύτιμο αἷμα τοῦ άναμαρτήτου Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἀπὸ αὐτὰ φαίνεται ὀλοκάθαρα και ή πλεονεκτικὴ θέσις, στήν ὁποία βρισκόμαστε έμεῖς οἱ Χριστιανοὶ εναντι τῶν Ἰουδαίων. Ἐκεῖνοι είχαν τὶς προεικονίσεις: έμεῖς έχουμε ήδη τήν πραγματικότητα. Ἐκεῖνοι προσπαθοῦσαν να άπαλλαγοῦν από τὸ βάρος τῆς άμαρτίας με θυσίες

ζώων, χωρίς να τὸ ἐπιτυγχάνουν: ἐμεῖς ἔχουμε σὴν διάθεσή μᾶς τὴν ἀνεκτίμητη θυσία τοῦ Κυρίου, χάρις σὴν ὁποία ἐπιτυγχάνουμε τὴν ἄφεσι καὶ τὴ σωτηρία. Ἄρκεϊ βέβαια νὰ τηροῦμε κι' ἐμεῖς τὶς ἀπαραίτητες προϋποθέσεις, πού εἶναι ἡ μετάνοια καὶ ἡ πιστὴ καὶ πρόθυμη ἀποδοχὴ τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ. Τότε μποροῦμε μὲ παρρησία νὰ πλησιάσουμε, ὄχι μιὰ φορά τὸν χρόνο, ἀλλὰ κάθε ὥρα καὶ στιγμή τὸν θρόνο τῆς χάριτος καὶ νὰ ἀντλοῦμε ἀπὸ κει ἄφεσι καὶ ἐνίσχυση στὸν ἀγώνα γιὰ τὴν τελείωσι μᾶς καὶ τὴν κατάκτηση τῆς αἰώνιου ζωῆς.

4/10/1993

42. Τιμωρίες, ὑποσχέσεις καὶ ἀπειλές.

(Λευϊτ. κδ' 10-16, κς' 3-46).

Τὸ βιβλίον τοῦ Λευϊτικού, ὅπως εἶπαμε καὶ σὴν προηγουμένη ὁμιλία, περιέχει κυρίως διατάξεις γιὰ τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ, γιὰ τὶς ἐορτές, γιὰ τὰ καθήκοντα τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν ἱερέων, γιὰ τὶς διάφορες τελετὲς καὶ θυσίες, ἀλλὰ καὶ πολιτικὲς διατάξεις, σύμφωνα μὲ τὶς ὁποῖες ἔπρεπε νὰ κυβερνῶνται οἱ Ἰσραηλίται. Περιέχει ὅμως καὶ μερικὰ ἐπεισόδια πολὺ διδακτικά: ἓνα δὲ ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἡ παραδειγματικὴ τιμωρία ἐνὸς ἀνθρώπου πού ἔπεσε στὸ βαρύτερο ἀμάρτημα τῆς βλασφημίας. Τὴν ἱστορία αὐτὴ θὰ παρακολουθήσουμε σήμερα, γιὰ νὰ ἀκούσουμε ἐν συνεχείᾳ τὶς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτες, ἂν τηροῦσαν τὶς ἐντολές τοῦ, ἀλλὰ καὶ τὶς ἀπειλές τοῦ γιὰ τὰ δεινὰ πού τοὺς περίμεναν, ἂν τὶς παρέβαιναν.

Ἄς ἀρχίσουμε λοιπὸν μὲ τὴν τιμωρία τοῦ βλασφήμου. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν ἦταν γνήσιος Ἰσραηλίτης, ἀλλὰ μιγὰς εἶχε γεννηθῆ ἀπὸ μητέρα Ἰσραηλίτιδα καὶ πατέρα Αἰγύπτιο. Τέτοιοι μικτοὶ γάμοι φαίνεται ὅτι εἶχαν γίνε πολλοὶ κατὰ τὴ διάρκεια τῆς παραμονῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν σὴν Αἴγυπτο καὶ πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς πού εἶχαν γεννηθῆ ἀπὸ τέτοιους γάμους, προτίμησαν νὰ ἀκολουθήσουν τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ σὴν ἔξοδο τοῦ, φέρνοντας μαζί τοὺς καὶ πολλὰς κακὰς συνήθειες πού εἶχαν ἀρεῖ ἀπὸ τοὺς μὴ Ἰσραηλίτες γονεῖς τοὺς. Ἡ πληροφορία λοιπὸν αὐτὴ γιὰ τὴν καταγωγή τοῦ βλασφήμου εἶναι πολὺ ἀξιοπρόσεκτη, γιὰ μᾶς διδάσκει πόσο κακὴ ἐπίδραση ἔχει στὰ παιδιά τὸ κακὸ παράδειγμα τῶν γονέων, ἀλλὰ καὶ πόσα προβλήματα δημιουργεῖ σὴν οἰκογένεια, καὶ πρὸ παντὸς στὰ παιδιά, ἢ ἀσυμφωνία τῶν χαρακτήρων τῶν συζύγων. Ὅταν ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς δύο συζύγους εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὸν δρόμο τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχει συνήθειες κακὰς καὶ ἀμαρτωλὰς, τὰ παιδιά εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ μὴν ἐπηρεασθοῦν ἀπὸ αὐτὰς. Δὲν λείπουν βέβαια καὶ περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες ὁ εὐσεβὴς καὶ ἐνάρετος γονεὺς κατορθώνει μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ νὰ ἐπηρεάσῃ πρὸς τὸ καλὸ τὰ παιδιά τοῦ τὸ πιθανώτερο ὅμως εἶναι νὰ κληρονομήσουν αὐτὰ τὶς κακὰς συνήθειες τοῦ ἄλλου· γιὰ τὸ, ὅπως, μαρτυρεῖ καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ πείρα, εὐκολώτερα μαθαίνει κανεὶς καὶ συνηθίζει τὴν κακία παρά τὴν ἀρετή. Ἀλλὰ καὶ μεταξύ τῶν συζύγων δημιουργεῖ πολλὰ προβλήματα ἢ ἀσυμφωνία στὸν τρόπο τῆς ζωῆς καὶ μάλιστα στὰ θέματα τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ζωῆς: προβλήματα ἄλυτα πολλὰς φορές, πού ὄχι σπάνια ὀδηγοῦν τὸν γάμο στὸ ναυάγιο, στὸ διαζύγιο.

Ὅλα αὐτὰ πρέπει νὰ τὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν τοὺς οἱ νέοι καὶ νὰ προσέχουν ἰδιαίτερος σὴν ἐκλογή τοῦ συντρόφου τῶν νὰ ἐξετάζουν καὶ νὰ διαλέγουν ὄχι μὲ βάση τὰ ἐξωτερικά, τὰ κοσμικὰ προσόντα τοῦ μελλοντικοῦ συζύγου ἢ τῆς συζύγου, ἀλλὰ τὶς ψυχικὰς ἀρετὰς, γιὰ τὴν αὐτὰς θὰ ἀποτελέσουν γερὸ καὶ ὑγιὲς θεμέλιο γιὰ τὴν οἰκοδόμησι τῆς νέας οἰκογενείας. Ἀλλὰ καὶ οἱ γονεῖς πρέπει νὰ τὰ ἔχουν ὑπ' ὄψιν καὶ νὰ καθοδηγοῦν τὰ παιδιά τοὺς σὲ ὀρθὴ καὶ προσεκτικὴ ἐκλογή, προφυλάγοντας τὰ ἀπὸ ἄστοχες ἐνέργειες, σὶς ὁποῖες εἶναι δυνατόν νὰ τὰ ὀδηγήσῃ ἢ ἄγνοια καὶ ἡ ἀπειρία τοὺς. Ξέρουμε βέβαια ὅτι αὐτὸ ὑπὸ τὶς σημερινὰς συνθήκες δὲν εἶναι πάντα εὐκόλο, γιὰ τὴν δυστυχῶς πολὺ

συχνά οί νέοι δέν δέχονται τίς όρθές ύποδείξεις καί συμβουλές τών γονέων τούς καί διαλέγουν τόν σύντροφο τούς μέ μόνο κριτήριο τó τυφλό συναίσθημα. Καί άναγκάζονται τότε οί γονεΐς μέ λύπη καί παρά τίς διαφωνίες τούς νά άποδεχθοϋν τήν έκλογή τών παιδιών τούς. Έχουν όμως πολύ μεγάλη εύθύνη καί ένοχή οί γονεΐς έκείνοι πού κατευθύνουν οί ίδιοι τά παιδιά τούς σέ λαθεμένες καί άστοχες έπιλογές.

Ό γιός λοιπόν τοϋ Αίγυπτίου καί τής Ισραηλίτιδος κάποια μέρα φιλονείκησε μ' έναν Ισραηλίτη κι' έπάνω στή φιλονεικία «τó όνομα κατηράσατο» (Λευϊτ. κδ' 11): έβλασφήμησε τó όνομα τοϋ Θεοϋ. Διέπραξε δηλαδή βαρύτατη άσεβεία έναντίον τοϋ Θεοϋ, ή όποία δυστυχώς δέν είναι σπάνια καί σήμερα καί μάλιστα μεταξύ τών Χριστιανών. Άκοϋμε πολύ συχνά νά ξεστομίζονται φοβερές βλασφημίες έναντίον τοϋ όνόματος τοϋ Θεοϋ, τοϋ Ίησοϋ Χριστοϋ, τής υπεραγίας Θεοτόκου ή τοϋ τιμίου Σταυροϋ: κι' αυτό γίνεται όχι μόνο σέ στιγμές έξάψεως ή άγανακτήσεως καί δυσφορίας, αλλά άκόμη καί σέ στιγμές εύθυμίας ή φιλικής συζητήσεως. Πρόκειται άναμφιβόλως για μιá έκδήλωση άσεβείας, αλλά καί άγενείας, πού προσβάλλει όχι μόνο τά θεία καί ιερά ή τόν άνθρωπο, έναντίον τοϋ όποίου ξεστομίζεται ή βλασφημία, αλλά πρώτα-πρώτα έκείνον πού τήν ξεστομίζει, γιατί άποδεικνύει ότι αυτός κυριαρχείται άπό συνήθειες κακές καί δέν κάνει τίποτε για νά άπαλλαγή άπό αυτές.

Πόσο βαρεία άμαρτία είναι ή βλασφημία, φαίνεται καί άπό τήν έντολή πού έδωσε ό Θεός για τήν τιμωρία τοϋ βλασφήμου. Διέταξε δηλαδή ό Θεός νά τόν άπομακρύνουν άπό τó στρατόπεδο τών Ισραηλιτών, γιατί δέν είχε πιά θέση ανάμεσα στόν λαό τοϋ Θεοϋ κι' εκεί, έξω άπό τó στρατόπεδο, όλοι μαζί νά τόν θανατώσουν δια λιθοβολισμοϋ, όπως καί έγινε. Έτσι όλοι οί Ισραηλίται έξεδήλωσαν τή διαμαρτυρία καί τόν άποτροπιασμό τούς για τήν άσεβή βλασφημία, αλλά καί διδάχθηκαν συγχρόνως ότι δέν μπορούσαν νά παίζουν μέ τó όνομα τοϋ Θεοϋ. Καί μέ τήν εύκαιρία αυτή ή Θεός έγνωστοποίησε στους Ισραηλίτες ότι καθένas πού θά διέπραττε τήν άμαρτία αυτή, θά τιμωροϋνταν μέ τόν ίδιο τρόπο, είτε Ισραηλίτης ήταν είτε άλλοεθνής γιατί κι' ό ξένος ώφειλε νά σέβεται τόν Θεό, έστω κι' άν δέν τόν έλάτρευε.

Βαρύτατη ήταν βέβαια ή τιμωρία τοϋ βλασφήμου: δικαία όμως, γιατί βαρύτατο ήταν καί τó παράπτωμα τοϋ. Η βλασφημία είναι ή χειρότερη παράβασης τής τρίτης έντολής, πού παραγγέλλει νά μη χρησιμοποιοϋμε τó όνομα τοϋ Θεοϋ «έπί ματαιώ». Σήμερα δυστυχώς οί βλάσφημοι συνήθως δέν τιμωροϋνται, μολονότι καί οί πολιτικοί νόμοι όρίζουν κάποιες ποινές, όχι βέβαια θάνατο. Καί ή άτιμωρησία αυτή κάνει πολλούς θρασεΐς καί άσεβεΐς, ώστε μέ τήν παραμικρή άφορμή νά άνοιγουν τó στόμα τούς καί νά ξεστομίζουν φρικτές βλασφημίες. Η κατάσταση αυτή όμως δέν έλαττώνει τή βαρύτητα τοϋ άμαρτήματος. Γιατί μιá άμαρτία δέν παύει νά είναι άμαρτία, όσο κι' άν πληθύνονται έκείνοι πού τή διαπράττουν. Πόσο δέ βαρεία άμαρτία είναι ή βλασφημία, τó καταλαβαίνουμε, άν σκεφθοϋμε ότι, άν ή ύβρις πού έκτοξεύεται έναντίον τοϋ Θεοϋ στρεφόταν έναντίον κάποιου έπιγείου άρχοντος, ό ύβριστής άσφαλώς θά τιμωροϋνταν άυστηρότατα κι' άν στρεφόταν έναντίον τοϋ πατέρα μās ή τής μητέρας μās, θά κυριευόμασταν άπό δίκαιη άγανάκτηση έναντίον τοϋ ύβριστοϋ. Πόσο φοβερότερη λοιπόν είναι ή άμαρτία τής βλασφημίας, πού στρέφεται έναντίον τοϋ βασιλέως τών βασιλευόντων, τοϋ μόνου πραγματικοϋ άρχοντος, πού είναι συγχρόνως καί πατέρας όλων μās;

Αυτά βέβαια κάθε λογικός άνθρωπος τά άντιλαμβάνεται καί άσφαλώς κανείς άπό τούς άκροατές τών όμιλιών αυτών δέν έχει τήν άσεβή αυτή συνήθεια. Άς άναρωτηθοϋμε όμως: Κάνουμε τίποτε, για νά σταματήσει ή νά περιορισθή τó κακό; Θα πήτε ίσως: Καί τί μπορούμε νά κάνουμε; Έμεΐς θά έξαλείψουμε τó κακό; Θα κάνουμε ό,τι μπορούμε καί θα βοηθήσουμε στήν έξάλειψη τοϋ, όσο έξαρτάται άπό μās. Πώς; Άντιδρώντας, όταν άκοϋμε νά ξεστομίζονται βλασφημίες. Όχι

φυσικά με όργη και έξαψι, πού ίσως θά μάς όδηγήση σέ άστοχες ένέργειες και θά έξοργίση περισσότερο τόν βλάσφημο, αλλά μέ τόν κατάλληλο γιά τήν κάθε περίστασι τρόπο. Θά έκδηλώσουμε τή δυσφορία μάς γιά τήν άσεβή ένέργειά του θά τόν νουθετήσουμε, ιδίως αν είναι συγγενής ή γνωστός μάς θά του ύποδείξουμε τò βάρος τής άμαρτίας και τήν ανάγκη νά απαλλαγή από τήν κακή συνήθεια. Μια άυστηρή ματιά είναι πολλές φορές ικανή νά επαναφέρη στην τάξι τόν παρεκτρεπόμενο. Και ένα μόνο άνθρωπο αν βοηθήσουμε νά κόψη τή βλασφημία, ή ώφέλεια θά είναι μεγάλη. Ό άγιος Ιάκωβος βεβαιώνει ότι «ό έπιστρέψας άμαρτωλόν εκ πλάνης όδοϋ αυτού σώσει ψυχήν εκ θανάτου και καλύψει πλήθος άμαρτιών» (Ιακ. ε' 20). Άς έχουμε τέλος υπ' όψιν ότι βλασφημία δέν είναι μόνο ή χρησιμοποίησις ύβριστικών έκφράσεων γιά τόν Θεό και τὰ ιερά έν γενει, αλλά κάθε άπρεπής χρήσης τών ιερών όνομάτων, όπως λ.χ. τò νά αστεϊζώμαστε χρησιμοποιώντας τò όνομα του Θεοϋ ή τò νά διατυπώνουμε κάποια παράπονα έναντίον του γιά τισ άτυχίες μάς κλπ. Άς είμαστε λοιπόν πολύ προσεκτικοί και εύλαβεΐς κάθε φορά πού προφέρουμε τò όνομα του Θεοϋ και τών θείων γενικά.

Μετά τήν τιμωρία του βλασφήμου ό Θεός, άφοϋ έδωσε και κάποιες άλλες παραγγελίες στους Ιουδαίους, τούς προειδοποίησε γιά άλλη μια φορά γιά τισ συνέπειες πού θά είχε ή τήρησις ή ή παράβασις τών έντολών του. Έν περιλήψει τούς είπε τὰ έξής:

«Αν τηρήτε τὰ παραγγέλματα μου και ζητε σύμφωνα μ' αυτά, θά σάς στέλνω τή βροχή στον καιρό τής, και ή γή θά σάς δίνη άφθονα τὰ γεννήματα και θά χορταίνετε ψωμι: θά ζητε στη χώρα σάς με ειρήνη και ασφάλεια θά κοιμάστε ήσυχoi, και κανένas έχθρός δέν θά μπορω νά σάς βλάψη: θά διώξω τὰ άγρια θηρία από τή χώρα σάς θά καταδιώξετε τούς έχθρούς σάς και θά πέσουν νεκροί μπροστά σάς θά σάς βλέπω πάντα με στοργή και ένδιαφέρον και θά σάς πληθύνω: θά είμαι πάντα ανάμεσα σάς θά είμαι ό Θεός σάς κι' έσεις θά είστε ό λαός μου. Άν όμως δέν ύπακούσετε σις έντολές μου και διαλύσετε τή συμφωνία μάς, θά σάς φερθω κι' έγώ ανάλογα. Θά σάς βρωñ θλίψεις και αρρώστιες και θά σβήση ή ζωή σάς θά σπέρνετε τούς σπόρους σάς και θά τρώνε τὰ γεννήματα σάς οι έχθροι σάς θά σάς καταδιώκουν οι έχθροι και θά πέφτετε νικημένοι μπροστά τούς κι' άλλοτε θά φεύγετε τρομαγμένοι, χωρις νά σάς κυνηγή κανείς. Κι' αν με όλα αυτά δέν συμμορφωθήτε, θά σάς στείλω άλλες περισσότερες και μεγαλύτερες τιμωρίες, γιά νά συντρίψω τήν αυθάδεια σάς ό ουρανός θά γίνη σαν χάλκινος και ή γή σαν σιδερένια από τήν άνομβρία, κι' έτσι οι κόποι σάς θά πηγαίνουν χαμένοι, γιατί ή γή δέν θά σάς δίνη τούς καρπούς τής θά στείλω έναντίον σάς τὰ άγρια θηρία και θά καταφάγουν έσάς και τὰ ζώα σάς θά έλαττώσω τόν αριθμό σάς και οι πόλεις σάς θά έρημωθουν θά στείλω τόν θάνατο επάνω σάς και θά παραδοθήτε στα χέρια τών έχθρών σάς θά πεινάσετε τόσο πολύ, ώστε θά τρώτε τισ σάρκες τών παιδιών σάς θά σάς διασκορπίσω ανάμεσα στα ειδωλολατρικά έθνη, ή χώρα σάς θά έρημωθή και θά μείνη άκαλλιέργητης κι' όσοι θά μείνουν σ' αυτήν, θά είναι δοϋλοι και θά ύποφέρουν και θά καταστραφουν έξ αιτίας τών άμαρτιών τούς. Όταν όμως οι Ισραηλίται συναισθανθουν και όμολογήσουν τισ άμαρτίες τούς, τότε κι' έγώ θά θυμηθω τή διαθήκη μου και τισ ύποσχέσεις μου. Αυτές είναι οι άποφάσεις μου και τὰ προστάγματα μου» (Λευϊτ. κς' 3-46).

Φοβερές φαίνονται οι άπειλές του Θεοϋ. Ίσως οι Ισραηλίται, όταν τισ άκουσαν, νά σκέφθηκαν ότι ό Θεός, πού τόση αγάπη και στοργή τούς είχε δείξει, δέν θά τισ πραγματοποιούσε. Και όμως ή ιστορία του λαοϋ αυτού βεβαιώνει ότι οι άπειλές του Θεοϋ πραγματοποιούνταν κατά γράμμα, όταν ό λαός άποστατούσε από τò θέλημα του Θεοϋ και έπεφτε στην ειδωλολατρία και τή διαφθορά. Άς θυμηθουμε ένδεικτικά τή μεγάλη εκείνη άνομβρία στην εποχή του προφήτη Ηλία, ή όποια κράτησε τριάμισι χρόνια τήν καταστροφή τής Ιερουσαλήμ από τούς Βαβυλωνίους τò 586 π.Χ. και τή Βαβυλώνιο αιχμαλωσία πού κράτησε 70 χρόνια και ήταν ή άπαρχή τής διασποράς του

ισραηλιτικοῦ λαοῦ σὲ ὅλες τὶς χῶρες καὶ τέλος τὴν ἄλλη φοβερὴ καταστροφή τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους τὸ 70 μ.Χ. ἔπειτα ἀπὸ σκληρὴ καὶ παρατεταμένη πολιορκία, κατὰ τὴν ὁποία, ὅπως μαρτυρεῖ ὁ Ἰουδαῖος ἱστορικὸς Ἰώσηπος, γυναῖκες ἔφαγαν τὰ παιδιά τους, γιὰ νὰ μὴν πεθάνουν ἀπὸ τὴν πείνα! Καὶ ὄχι μόνο οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ λαοί, καὶ τὸ δικό μας ἔθνος, δοκίμασαν πολλές φορές τὸ ξέσπασμα τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ. Γιατί τί ἄλλο ἦταν οἱ καταστρεπτικοὶ πόλεμοι, ὁ ξεριζωμὸς τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀπὸ τὴ Μικρὰ Ἀσία, οἱ θανατηφόρες ἐπιδημίες (ἄρκετὰ πρόσφατη εἶναι ἡ ἄσιατικὴ γρίπη τοῦ 1958), ἡ πείνα τῆς κατοχῆς καὶ τόσα ἄλλα γεγονότα; Πολὺ εὐστοχα ὅλες αὐτὲς οἱ συμφορὲς ὀνομάζονται θεομηνίες, δηλαδὴ ἐκδηλώσεις τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ Θεὸς δὲν ὀργίζεται χωρὶς λόγο: ἐμεῖς προκαλοῦμε τὴν ὀργὴν τοῦ μέ τὴν ἀπειθεία καὶ τὴν ἀποστασία μας.

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ λησμονοῦμε ὅτι οἱ τιμωρίες τοῦ Θεοῦ, ὅσο σκληρὲς κι' ἂν φαίνωνται, δὲν ἔχουν χαρακτήρα ἐκδικητικὸ, ἀλλὰ παιδαγωγικὸ. Ὅπως ὁ καλὸς πατέρας τιμωρεῖ τὰ παιδιά τοῦ, ὅταν πέφτουν σὲ σοβαρὰ παραπτώματα καὶ δὲν παίρνουν ἀπὸ λόγια, ὄχι γιὰ νὰ τὰ ἐκδικηθῆ, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὰ παιδαγωγήσῃ καὶ νὰ τὰ συγκρατήσῃ ἀπὸ μεγαλύτερες πτώσεις, ἔτσι καὶ ὁ Θεός, ἀφοῦ ἐξαντλήσῃ τὰ ἥπια παιδαγωγικὰ μέσα, χρησιμοποιοῖ καὶ τὴν τιμωρία, κινούμενος καὶ πάλι ἀπὸ ἀγάπη καὶ ἀποβλέποντας στὴ διόρθωσι μας. Γι' αὐτὸ μετὰ τὶς ἀπειλὲς κάνει λόγο καὶ γιὰ τὴ δυνατότητα τῆς μετανόιας καὶ τὰ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα τῆς. Ἄς δεχόμεστε λοιπὸν χωρὶς δυσφορία καὶ γογγυσμὸ τῆς τιμωρίας τοῦ Θεοῦ· ἄς συναισθανόμεστε καὶ ἄς ὁμολογοῦμε τὰ σφάλματα μας καὶ ἄς ὀδηγούμεστε σὲ μετάνοια καὶ διόρθωσι. Καὶ τότε θὰ βροῦμε πάλι τὸν Θεὸ εὐσπλαγχο καὶ στοργικὸ ἀπέναντι μας. Φυσικὰ συμφερότερο γιὰ μας εἶναι νὰ χρησιμοποιοῦμε ἐγκαίρως τὴ μετάνοια, ὥστε νὰ μὴν ἀναγκάζουμε τὸν Θεὸ νὰ χρησιμοποιοῦσῃ σκληρὰ παιδαγωγικὰ μέσα γιὰ τὴ διόρθωσι μας.

Ἐπίγεια, ὑλικὴ εὐτυχία ὑποσχέθηκε ὁ Θεὸς στοὺς Ἰσραηλίτες, ἂν ἔμεναν πιστοὶ στὴ διαθήκη τοῦ ἐπίγειες ἦταν καὶ οἱ τιμωρίες καὶ ἡ δυστυχία ποὺ θὰ τοὺς εὕρισκε, ἂν ἀθετοῦσαν τὴ διαθήκη. Καὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι κι' ἐδῶ στὴ γῆ ὁ Θεὸς πολλές φορές ἀμείβει μὲ ὑλικά ἀγαθὰ τοὺς πιστοὺς καὶ ἀφοσιωμένους δούλους τοὺς κι' ἀντίθετα τιμωρεῖ μὲ στέρηση τῶν ἀγαθῶν αὐτῶν καὶ μὲ ἄλλες ἐπίγειες συμφορὲς, ὅπως εἴπαμε προηγουμένως, τοὺς παραβάτες τῶν ἐντολῶν τοῦ. Καὶ ἢ μιὰ κατάστασις ὅμως καὶ ἢ ἄλλη εἶναι προσωρινὲς εἶναι μόνο ἀμυδρὲς εἰκόνες τῆς μελλοντικῆς αἰωνίου εὐτυχίας τῶν δικαίων καὶ τῆς αἰωνίου δυστυχίας τῶν ἀμαρτωλῶν. Κάποτε ἢ ἐπίγεια εὐτυχία ἢ δυστυχία θὰ λάβῃ τέλος καὶ θ' ἀρχίσῃ ἢ αἰώνια, ἢ ἀληθινὴ εὐτυχία ἢ δυστυχία. Εἴτε λοιπὸν εὐτυχοῦμε σ' αὐτὸν τὸν κόσμον εἴτε δυστυχοῦμε, ἄς ἀποβλέπουμε πάντα στὴν αἰωνιότητα. Καὶ ἂν μὲν εὐτυχοῦμε, ἄς μὴν ἐπαιρόμαστε κι' ἄς μὴ μεθοῦμε ἀπὸ τὴν εὐτυχία μας καὶ λησμονοῦμε τὸν Θεὸ καὶ τὶς ἐντολὲς τοῦ ἂν πάλι δυστυχοῦμε, ἄς μὴν ἀπελπιζώμαστε κι' ἄς μὴν ἐκτρεπόμαστε σὲ παράπονα καὶ γογγυσμοὺς κατὰ τοῦ Θεοῦ· ἀλλὰ σ' ὅποια κατάστασι κι' ἂν βρισκόμαστε ἐδῶ, ἄς μένουμε πιστοὶ στὸν Θεὸ καὶ στὸ θέλημα τοῦ, γιὰ νὰ ἀξιωθοῦμε τῆς αἰωνίου εὐτυχίας καὶ μακαριότητος.

11/10/1993

ΑΡΙΘΜΟΙ

43 Άπογραφή και άναχώρησις.

(Άριθμ. α' 20 - β' 34, θ' 15-23, ι' 29-35)

Είχε περάσει ένας ολόκληρος χρόνος άφ' ότου οι Ίσραηλίται είχαν έγκατασταθῆ μπροστά στο όρος Σινᾶ, όπου ο Θεός έκανε μαζί τους τῆ διαθήκη και τους έδωσε τον νόμο του. Τώρα ήταν καιρός να άναχωρήσουν από κει και να συνεχίσουν τῆν πορεία τους προς τῆ γῆ τῆς έπαγγελίας. Πριν άναχωρήσουν όμως, ο Θεός έδωσε στον Μωυση έντολή να κάνῆ άπογραφή του λαου κατᾶ φυλές. Μέ τῆ διαδικασία τῆς άπογραφῆς αὐτῆς και τᾶ άποτελέσματα τῆς άσχολεῖται στα πρώτα κεφάλαια τὸ τέταρτο βιβλίο τῆς Πεντατεύχου, τὸ όποιο γι' αὐτόν τον λόγο ονομάζεται Αριθμοί, έπειδῆ δηλαδή αναφέρει πόσοι ήταν οι Ίσραηλίται τῆς κάθε φυλῆς.

Ἡ άπογραφή, όπως εἶπαμε, έγινε χωριστᾶ κατᾶ φυλές. Ἡ φυλή του Λευι άπογράφηκε χωριστᾶ, γιατί οι Λευίται ήταν άφιερωμένοι στην ύπηρεσία του ναου. Αὐτοί θα φρόντιζαν για όλες τις βοηθητικές ύπηρεσίες του ναου και αὐτοί μόνο θα μετέφεραν τᾶ τμήματα τῆς σκηνῆς σε κάθε μετακίνηση του λαου. Και χωρίς τους Λευίτες όμως οι φυλές ήταν πάλι δώδεκα, γιατί ἡ φυλή του Ίωσηφ χωριζόταν σε δύο: τῆ φυλή του Εφραϊμ και τῆ φυλή του Μανασσή.

Τᾶ άποτελέσματα τῆς άπογραφῆς ήταν έκπληκτικά. Έξακόσιες τρεῖς χιλιάδες και πεντακόσιοι πενήντα ήταν οι άνδρες που μπορούσαν να φέρουν όπλα. Δέν συμπεριλαμβάνονταν λοιπόν στον αριθμό αὐτόν τᾶ παιδιά, οι γυναῖκες, οι γέροντες και όσοι ήταν άνίκανοι για πόλεμο ούτε όσοι δέν ήταν γνήσιοι Ίσραηλίται. Ἐν υπολογίσουμε όλους αὐτούς κατ' αναλογίαν, θα πρέπη στο σύνολο τους οι Ίσραηλίται να ήταν γύρω στα δύο έκατομμύρια. Πρόκειται δηλαδή για μιᾶ έκπληκτική αύξηση, ἂν θυμηθοῦμε ότι, όταν ο Ίακώβ μέ τᾶ παιδιά του κατέβηκαν στην Αἴγυπτο, ήταν όλοι-όλοι έβδομήντα πέντε ψυχές και ότι από τότε πέρασαν τέσσερεις γενιές -ο Μωυση και ο Ἄαρών ήταν δισέγγονοι του Λευι- που καλύπτουν 250 χρόνια, κι ἂν λάβουμε υπ' όψιν τις φοβερές καταπιέσεις που υπέστησαν οι Ίσραηλίται στην Αἴγυπτο. Μιᾶ τέτοια άνέλπιστη και καταπληκτική αύξησης έδειχνε ολοφάνερα τῆν προστασία του Θεου προς τον λαό του και έδινε στους Ίσραηλίτες τὸ μεγάλο μάθημα να έλπίζουν και να έμπιστεύονται στην πρόνοια του Θεου. Αὐτός άκριβώς ήταν και ο λόγος, για τον όποιο ο Θεός διετάξε τῆν άπογραφή εκείνη: να βεβαιωθῆ ο λαός ότι ο Θεός έξεπλήρωνε τις ύποσχέσεις που εἶχε δώσει στους προπάτορες τους, τον Ἄβραάμ, τον Ίσαάκ και τον Ίακώβ, ότι θα πληθύνῆ τους απογόνους των και θα τους άναδείξῆ μεγάλο και πολυπληθές έθνος, και να μάθῆ ἔτσι να στηρίζῆ πάντα τῆν πίστη και τῆν έλπίδα του στον Θεό. Διδασκόμαστε δέ και όλοι μᾶς ότι ἡ πρόοδος και ἡ άκμή των οικογενειών και των λαών στηρίζεται στην προστασία του Θεου και μόνο σ' αὐτήν. Ὄταν ο Θεός μᾶς προστατεύῆ, τότε κανένας και τίποτε δέν μπορεί να μᾶς βλάψῆ. Ἐν όμως ο Θεός άποσύρῆ τῆν προστασία του, από δικῆ μᾶς φυσικᾶ υπαιτιότητα, τότε οι κόποι και οι άγῶνες μᾶς εἶναι καταδικασμένοι σε άποτυχία. Τὸ μόνο λοιπόν στερεὸ θεμέλιο και για τᾶ άτομα και για τις οικογένειες και για τᾶ έθνη εἶναι ο φόβος του Κυρίου. Μόνο όσοι στηρίζονται σ' αὐτόν προοδεύουν και δοξάζονται.

Ἐν συνεχεία ο Θεός καθώρισε τῆν τάξι, μέ τῆν όποία έπρεπε να στρατοπεδεύουν οι Ίσραηλίται σε κάθε μέρος που θα στάθμευαν. Στο κέντρο του στρατοπέδου έπρεπε να στήνεται ἡ σκηνή του μαρτυρίου. Στην ανατολικῆ πλευρά τῆς σκηνῆς θα έστηναν τις σκηνές τους ο Μωυσης, ο Ἄαρών και οι ιερεῖς, ἔνῳ στις άλλες τρεῖς θα στρατοπέδευαν οι Λευίται, σχηματίζοντας ἔτσι ἕνα σταυρὸ γύρω

ἀπό τὴ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου. Τέλος πίσω ἀπὸ αὐτοὺς καὶ σὲ ἀρκετὴ ἀπόσταση θὰ στρατοπέδευαν οἱ ἄλλες φυλές, τρεῖς ἀπὸ κάθε πλευρά, ὥστε νὰ σχηματίζεται ἕνας ἄλλος μεγαλύτερος σταυρός.

Τὸ κέντρο λοιπὸν τοῦ στρατοπέδου θὰ κατεῖχε ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου, ὁ ναός, γιὰ νὰ εἶναι καὶ τὸ κέντρο τῆς ζωῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ὁ ναός θὰ τοὺς θύμιζε κάθε ὥρα καὶ στιγμὴ τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν προστασία τοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴ διαθήκη τοῦ, τὴ συμφωνία ποὺ εἶχαν κάνει μαζί τοῦ καὶ τὶς ὑποχρεώσεις ποὺ εἶχαν ἀναλάβει. Καὶ γιὰ νὰ εἶναι ἀκόμη πιὸ αἰσθητὴ ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ, ἡ νεφέλη ποὺ ὀδηγοῦσε τοὺς Ἰσραηλίτες στὴν πορεία τοὺς, μόλις στήθηκε ἡ σκηνή, ἤρθε καὶ στάθηκε ἐπάνω ἀπὸ αὐτὴν καὶ, ὅπως πρὶν, ἔτσι καὶ τώρα φαινόταν σὰν σύννεφο τὴν ἡμέρα καὶ σὰν φωτιά τὴ νύχτα. "Ἔτσι κι' ἐμεῖς σήμερα σὲ κάθε ἐνορία ἔχουμε κέντρο τῆς πνευματικῆς ζωῆς τὸν ναό, τὴν ἐκκλησία. Ἐκεῖ ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ εἶναι πιὸ αἰσθητὴ ἀπὸ ὅπουδήποτε ἄλλοῦ ἐκεῖ συναθροισόμαστε, γιὰ νὰ τὸν λατρεύσουμε ἐκεῖ τελοῦνται τὰ ἅγια μυστήρια ἐκεῖ ἀκοῦμε λόγο Θεοῦ: ἀπὸ κει ἀντλοῦμε δύναμη γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν προβλημάτων τῆς ζωῆς καὶ πρὸ παντὸς γιὰ τὸν πνευματικὸ μᾶς ἀγώνα. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ ἔχουμε στενὸ σύνδεσμο μὲ τὸν ναό, συμμετέχοντας στὶς ἱερὲς ἀκολουθίες καὶ γενικὰ στὴν πνευματικὴ ζωὴ τῆς ἐνορίας. «Μὴ ἐγκαταλείποντες τὴν επισυναγωγὴν ἑαυτῶν», παραγγέλλει ὁ ἀπόστολος Παῦλος (Ἐβρ. ι' 25): νὰ μὴν παραμελοῦμε δηλαδὴ τὴ συμμετοχὴ μᾶς στὶς λατρευτικὲς συνάξεις καὶ ξεκόβουμε ἔτσι τοὺς ἑαυτοὺς μᾶς ἀπὸ τὸ σῶμα τῆς ἐνορίας. Εἶναι παρατηρημένο καὶ ἀποδεδειγμένο ὅτι, ὅποιος ξεκόβει ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, ξεκόβει σιγά-σιγά κι' ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὸν νόμο τοῦ ἀντίθετα ὁ στενὸς σύνδεσμος μὲ τὸν ναὸ μᾶς φέρνει σὲ στενότερο σύνδεσμο μὲ τὸν ἴδιο τὸν Θεὸ καὶ μᾶς κρατεῖ πιστοὺς καὶ ἀφοσιωμένους στὸ θέλημα τοῦ.

Ἦρθε ἐπὶ τέλους ἡ ὥρα νὰ ξεκινήσουν οἱ Ἰσραηλίται νὰ φύγουν ἀπὸ τὸ Σινᾶ, γιὰ νὰ συνεχίσουν τὴν πορεία τοὺς πρὸς τὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Τὴν ἀπόφαση τῆς ἐκκινήσεως δὲν τὴν πῆραν μόνοι τοὺς, ἀλλὰ κατόπιν ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ. Καὶ σ' ὅλη τὴν πορεία τοὺς στὸ ἐξῆς ὁ Θεὸς θὰ τοὺς ὠριζε πότε θὰ ξεκινοῦσαν καὶ πότε θὰ σταματοῦσαν. Κι' αὐτὸ γινόταν μέσω τῆς νεφέλης ποὺ σκέπαζε τὴ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου. "Ὅταν ἡ νεφέλη ἔφευγε ἀπὸ τὴ σκηνὴ καὶ προχωροῦσε πρὸς κάποια κατεύθυνση, ἦταν αὐτὸ σημάδι ὅτι ἔπρεπε καὶ ὁ λαὸς νὰ ξεκινήσει καὶ νὰ τὴν ἀκολουθήσει "Ὅταν πάλι ἡ νεφέλη σταματοῦσε κάπου, ἔπρεπε ἐκεῖ νὰ στήσουν τὴ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου καὶ νὰ στρατοπεδεύσουν γύρω τῆς κατὰ τὴν τάξι ποὺ εἶχε ὀρίσει ὁ Θεός. Ἀκόμη καὶ τὴ σειρά, μὲ τὴν ὁποία θὰ προχωροῦσαν οἱ δώδεκα φυλές, τὴν εἶχε καθορίσει ὁ Θεός. Σὲ ὅλα λοιπὸν κανόνες καὶ ὀδηγὸς τοὺς ἔπρεπε νὰ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι τὸ δικό τους. "Ἔτσι κι' ἐμεῖς ὀφείλουμε νὰ κάνουμε πάντοτε: νὰ μὴν προτάσσουμε τὸ δικό μᾶς θέλημα καὶ ἐπιδιώκουμε πάντοτε νὰ τὸ πραγματοποιήσουμε, ἀλλὰ νὰ ἐξετάσουμε ποιὸ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ σ' αὐτὸ πρόθυμα νὰ ὑποτασσόμαστε. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀλάθητο καὶ ἀσφαλὲς καὶ ἐπομένως εἶναι συμφέρον μᾶς νὰ τὸ ἀκολουθοῦμε, γιὰτὶ μόνο ἔτσι θὰ εἴμαστε εἰρηνικοὶ καὶ εὐτυχημένοι.

Λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν ἀναχώρηση τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐμφανίζεται στὴ διήγησι τῆς Γραφῆς ἕνα πρόσωπο ποὺ δὲν τὸ ἔχουμε συναντήσει προηγουμένως. Πρόκειται γιὰ τὸν γυναικάδελφο τοῦ Μωυσῆ, ποὺ ὀνομαζόταν Ὀβάβ. Αὐτὸς φαίνεται ὅτι εἶχε ἔλθει μαζί μὲ τὸν πατέρα τοῦ, τὸν Ἰοθὼρ, γιὰ νὰ ἐπισκεφθῆ τὸν Μωυσῆ, ὅταν οἱ Ἰσραηλίται ἔφτασαν στὸ Σινᾶ. Καὶ ὁ μὲν Ἰοθὼρ, ἀφοῦ ἔμεινε γιὰ λίγο κοντὰ στὸν Μωυσῆ, ἐπέστρεψε στὴ χώρα τοῦ, τὴ Μαδιάμ ὁ Ὀβάβ ὅμως φαίνεται ὅτι ἔμεινε μὲ τοὺς Ἰσραηλίτες, ὅσο αὐτοὶ βρίσκονταν στὸ Σινᾶ. Τώρα λοιπὸν ποὺ ἐπρόκειτο νὰ φύγουν ἀπὸ κεῖ, ὁ Μωυσῆς τὸν κάλεσε νὰ τοὺς ἀκολουθήσει καὶ νὰ ἐνωθῆ μὲ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἀπολαύσει μαζί τοῦ τὶς εὐλογίες ποὺ εἶχε ὑποσχεθῆ σ' αὐτὸν ὁ Θεός. "Ἐλα μαζί μᾶς -τοῦ εἶπε ὁ Μωυσῆς- καὶ θὰ σὲ κάνουμε εὐτυχισμένο, γιὰτὶ ὁ Θεὸς ἔχει ὑποσχεθῆ πολλὰ καλὰ στὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ» (Ἀριθμ. ι' 29). Ἴσως ὁ Μωυσῆς νὰ ἠθελε τὸν Ὀβάβ κοντὰ τοῦ σὰν σύμβουλο καὶ ὀδηγὸ, γιὰτὶ, σὰν ἐντόπιος

πού ήταν ο Όβάβ, θα ήξερε καλά την περιοχή. Οί Ισραηλίται είχαν βέβαια οδηγήσει τους τον ίδιο τον Θεό με τη νεφέλη, αλλά και η βοήθεια ενός ανθρώπου εμπείρου θα ήταν πολύ χρήσιμη. Ασφαλώς όμως εκείνο που περισσότερο έκανε τον Μωυσή να προσκαλή τον Όβάβ να μείνει κοντά του, ήταν το ενδιαφέρον του για τον συγγενή του. "Ήθελε να τον οδηγήσει κι' αυτόν στην αληθινή πίστι και να τον κάνει μέτοχο των δωρεών του Θεού. Ένα τέτοιο ενδιαφέρον πρέπει να δείχνουμε κι' εμείς για τους συγγενείς μας. Αν πράγματι έχουμε πεισθή ότι ο δρόμος της χριστιανικής πίστεως και ζωής, που έχουμε γνωρίσει και ακολουθούμε, είναι ο μόνος αληθινός και σωτήριος, οφείλουμε να καλέσουμε σ' αυτόν και τους οικείους και συγγενείς μας να τους δώσουμε την ευκαιρία να γνωρίσουν κι' αυτοί την αλήθεια και να απολαύσουν τις πνευματικές χαρές. Κι' αν στην προσπάθεια μας αυτή συναντούμε δυσκολίες και αντιδράσεις, ας μην αποκάμνουμε: ας επιμένουμε κι' ας προσευχόμαστε γι' αυτούς κι' ο Θεός δεν θα τους αφήσει στην άγνοια και την πλάνη.

Στην πρόσκληση του Μωυσή ο Όβάβ απάντησε αρνητικά. «Όχι», είπε, «δεν θα έλθω μαζί σας, αλλά θα έπιστρέψω στη χώρα μου και στους συγγενείς μου» (Αριθμ. ι' 30). Άρκετον καιρό βρισκόταν κοντά στον λαό του Θεού είχε ήδη και είχε ακούσει τόσα και τόσα για τα θαυμάσια του Θεού, που έδειχναν την εύνοια και την προστασία του προς τον λαό αυτόν: ο δεσμός του όμως με τη χώρα του και τους συγγενείς του ήταν τόσο ισχυρός, ώστε του γινόταν εμπόδιο στην απόφαση να υπακούσει στην πρόσκληση του Θεού και να συνταυτισθή με τον λαό του Θεού, για να απολαύσει κι' αυτός τις εύλογίες του. Πόση διαφορά από τον Αβραάμ, που, όταν του είπε ο Θεός «έξελθε εκ της γης σου και εκ της συγγενείας σου και εκ του οίκου του πατρός σου και δεῦρο εις γῆν, ἣν ἂν σοί δείξω» (Γέν. ιβ' 1), υπήκουσε χωρίς καμιά αντίρρηση! Η γῆ με τὰ ἀγαθὰ τῆς γίνεται συχνὰ ἕνας μαγνήτης πού μας τραβᾷ πρὸς τὰ κάτω καὶ μας κρατεῖ προσκολλημένους στὰ ὑλικά καὶ πρόσκαιρα καὶ δὲν μας ἀφήνει νὰ πετάξουμε πρὸς τὸν οὐρανὸ καὶ νὰ ἐπιδιώξουμε τὰ πνευματικά καὶ αἰώνια, πού εἶναι ἀσυγκρίτως ἀνώτερα ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα. Καὶ κινδυνεύουμε ἔτσι νὰ κερδίσουμε ἴσως τὸν κόσμον ὅλο, νὰ ζημιώσουμε ὅμως ἀνεπανόρθωτα τὴν ψυχὴ μας (Ματθ. ιζ' 26).

Ὁ Μωυσῆς ὅμως ἐπέμεινε στὴν πρόσκλησι του πρὸς τὸν Όβάβ. «Μὴ μᾶς ἀφήσης», του λέει. «Βρέθηκες μαζί μᾶς στὴν ἔρημο καὶ μᾶς ἐξυπηρέτησες: ἔλα μαζί μᾶς, καὶ θὰ εἶσαι σεβαστὸς καὶ τιμημένος προεστὸς καὶ ὅλα τὰ ἀγαθὰ πού θὰ μᾶς δώσῃ ὁ Κύριος, θὰ εἶναι καὶ δικά σου» (Αριθμ. ι' 31-32). Ἐδῶ διακόπτει ἡ Γραφή τὸν διάλογο του Μωυσῆ με τὸν Όβάβ, χωρὶς νὰ μᾶς πληροφορῇ τί ἀπάντησε ἐκεῖνος στὴν ἐπιμονή του Μωυσῆ. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ Όβάβ τελικὰ ἐπείσθηκε, γιατί ἀργότερα, στὴν ἐποχὴ τῶν Κριτῶν, γίνεται λόγος γιὰ ἀπογόνους του Ἰοθὼρ πού ζοῦσαν στὴ Χαναὰν μαζί με τοὺς Ἰσραηλίτες (Κριταὶ ἄ' 16). Ξεπέρασε ὁ Όβάβ τοὺς δισταγμούς του καὶ τὶς ἀντιρρήσεις του καὶ συνταύτισε τὴν τύχη του με τὴν τύχη του λαοῦ του Θεοῦ. Ὅσο ἰσχυροὶ κι' ἂν εἶναι οἱ δεσμοὶ μᾶς με τὰ ὑλικά, με τοὺς συγγενεῖς μᾶς, με τὴν παρουσία μᾶς, πρέπει νὰ τοὺς διασποῦμε καὶ νὰ τοὺς ξεπερνοῦμε, ὅταν μᾶς γίνονται ἐμπόδια στὸν σύνδεσμο μᾶς με τὸν Θεό, στὴν πνευματικὴ μᾶς πρόοδο, στὴν κατάκτηση τῆς αἰωνιότητος. Αὐτὸ ἀκριβῶς ἐννοοῦσε ὁ Κύριος, ὅταν ἔλεγε ὅτι, ἂν τὸ δεξιὸ μᾶς χέρι ἢ τὸ δεξιὸ μᾶς μάτι μᾶς σκανδαλίζῃ, οφείλουμε νὰ τὰ στερηθοῦμε, γιὰ νὰ ἐπιτύχουμε τὴν αἰώνιο ζωὴ (Ματθ. ἐ' 29-30. Μάρκ. Θ' 43-48).

Ὅταν λοιπὸν ἔπρεπε νὰ ξεκινήσουν οἱ Ἰσραηλίται ἀπὸ τὸ Σινᾶ, ἡ νεφέλη πού σκέπαζε τὴ σκηνὴ του μαρτυρίου, σηκώθηκε. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ Θεὸς τοὺς ἔδινε τὸ παράγγελμα τῆς ἀναχωρήσεως. Ξεκίνησαν λοιπὸν με ὅλες τὶς ἀποσκευές τούς, κατὰ τὴ σειρά πού εἶχε ὀρίσει ὁ Θεός, με κατεύθυνση πρὸς τὴν ἔρημο Φαράν, πού βρίσκεται στὰ νότια τῆς Παλαιστίνης. Βάδιζαν σὲ μέρη ἄγνωστα πού κατοικοῦνταν ἀπὸ λαοὺς ἐπίσης ἀγνώστους, οἱ ὁποῖοι μπορεῖ νὰ ἔδειχναν ἐχθρικές διαθέσεις πρὸς αὐτούς. Καὶ ὅμως ὁ Μωυσῆς δὲν ἔκανε καμιά πολεμικὴ προπαρασκευή: δὲν πῆρε

προφυλακτικά μέτρα δὲν ἔστειλε μπροστὰ ἀπὸ τῆ στρατιά τῶν Ἰσραηλιτῶν κανένα ωπλισμένο ἀπόσπασμα ἀπὸ νέους καὶ διαλεχτοὺς πολεμιστάς. Κάτι ἄλλο ἰσχυρότερο προπορευόταν: ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης, πού τῆ σήκωναν στοὺς ὤμους τῶν οἱ Λευίται καὶ τῆ σκέπαζε ἡ ὑπερφυσικὴ νεφέλη. Αὐτὴ ἦταν ὁ προπομπὸς καὶ ὁδηγὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν. Αὐτὴ ἦταν ἡ προστάτις τοὺς ἀπὸ κάθε ἐχθρὸ καὶ κίνδυνο. Σ' αὐτὴ λοιπόν, δηλαδή στὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, στήριζε ὁ Μωυσῆς τὴν πεποίθησι τοῦ. Γι' αὐτό, ὅταν οἱ Λευίται σήκωναν τὴν κιβωτό, ὁ Μωυσῆς δὲν ἔκαμνε τίποτε ἄλλο, παρὰ ἀπηύθυνε τὴν ἐξῆς προσευχή: «Εξεγέρθητι, Κύριε, καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροὶ σοῦ, φυγέτωσαν πάντες οἱ μισοῦντες σέ» (Ἀριθμ. ι' 34). Κι' ὅταν ἡ κιβωτὸς ἐστάθμευε, ἔλεγε πάλι ὁ Μωυσῆς: «Επίστρεφε, Κύριε, χιλιάδας καὶ μυριάδας ἐν τῷ Ἰσραὴλ» (Ἀριθμ. ι' 35). Δηλαδή: «Ἐλα καὶ μεῖνε, Κύριε, ἀνάμεσα στὶς χιλιάδες καὶ μυριάδες τοῦ λαοῦ σοῦ.» Ἐτσι ὁ Μωυσῆς ἐμπιστευόταν καὶ τὴν κιβωτὸ καὶ ὅλο τὸ στρατόπεδο τοῦ Ἰσραὴλ στὴν παντοδύναμη καὶ ἀνίκητη βοήθεια τοῦ Θεοῦ.

Κι' ἀλήθεια δὲν ὑπάρχει ἰσχυρότερη καὶ αποτελεσματικότερη προστασία ἀπὸ τὴ σκέπη καὶ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μᾶς, ποιὸς μπορεῖ νὰ τὰ βάλῃ μ' ἐμᾶς; «Εἰ ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν;» (Ρωμ. ἡ' 31). Ὅχι ἀνθρώπινες δυνάμεις, ἀλλὰ οὔτε τὰ πνεύματα τῆς πονηριᾶς οὔτε ὁ πανοῦργος ἀρχηγὸς τούς, ὁ διάβολος, μποροῦν νὰ μᾶς βλάψουν στὸ ἐλάχιστο. Αὐτὸ ἄς εἶναι ἀπόλυτη καὶ ἀκλόνητη πεποίθησις μᾶς καὶ σὲ κάθε κίνδυνο καὶ δυσκολία στὸν Θεὸ ἄς καταφεύγουμε καὶ τὴν προστασία τοῦ ἄς ἐπικαλούμαστε. Καὶ δὲν θὰ διαψευσθοῦν οἱ προσδοκίαι καὶ οἱ ἐλπίδες μᾶς.

18/10/1993

44. Ἐκδηλώσεις ἀχαριστίας.

(Ἀριθμ. ια' 1-34)

Ξεκίνησε, ὅπως εἶδαμε, ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς ἀπὸ τὸ Σινᾶ, ὅπου εἶχε μείνει περίπου ἓνα χρόνο, γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν πορεία τοῦ, ἔχοντας προστάτη τὸν Θεὸ καὶ ὁδηγὸ τὴ θαυμαστὴ νεφέλη, πού τοὺς ἔδειχνε πρὸς τὰ πού νὰ προχωρήσουν καὶ πού νὰ σταθμεύσουν. Δὲν εἶχαν ξεκινήσει ὅμως καλὰ-καλὰ, καὶ ἄρχισαν τὰ παράπονα καὶ οἱ γογγυσμοί, ὄχι ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ καὶ τοῦ Ἀαρών, ἀλλὰ ἐναντίον τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ. «Καὶ ἦν ὁ λαὸς γογγύζων πονηρὰ ἐναντι Κυρίου» (Ἀριθμ. ἰα' 1). Ποιὰ ἦταν τὰ παράπονα τοὺς δὲν μᾶς διευκρινίζει ἡ Γραφή, μποροῦμε ὅμως νὰ ὑποθέσουμε. Ἀσφαλῶς μερικοὶ θὰ ἐγόγγυζαν, γιὰτὶ δὲν ἤθελαν νὰ φύγουν ἀπὸ τὴν ἔρημο τοῦ Σινᾶ καὶ νὰ ἀφήσουν τὴν ξεκούραστη ζωὴ, στὴν ὁποία εἶχαν συνηθίσει ἐκεῖ ἄλλοι ἴσως θὰ ἐγόγγυζαν, γιὰτὶ δὲν εἶχαν ξεκινήσει νωρίτερα καὶ εἶχαν χάσει τόσο χρόνο: ἄλλοι ὅπωςδήποτε θὰ παραπονοῦνταν γιὰ τὶς δυσκολίες καὶ τὶς ταλαιπωρίες τῆς πορείας. Ὅπωςδήποτε ὁ γογγυσμὸς τοὺς ἦταν ἐκδήλωσης ἀχαριστίας καὶ ὀλιγοπιστίας πρὸς τὸν Θεό. Εἶχαν ἰδῆ τόσες ἐκδηλώσεις τῆς προστασίας τοῦ καὶ εἶχαν ἀπολαύσει τόσες εὐεργεσίες τοῦ, ὥστε δὲν εἶχαν καμιά δικαιολογία τὰ παράπονα τούς. Γι' αὐτὸ καὶ τιμωρήθηκαν αὐστηρὰ γιὰ τὶς ἐκδηλώσεις τοὺς αὐτές. «Ἐξεκαύθη ἐν αὐτοὺς πῦρ παρὰ Κυρίου καὶ κατέφαγε μέρος τί τῆς παρεμβολῆς» (Ἀριθμ. ἰα' 1). Φωτιὰ ξεπήδησε ξαφνικὰ φωτιὰ πού τὴν ἔστειλε ὁ Θεός, καὶ κατέφαγε ἓνα μέρος τοῦ στρατοπέδου, σκηνὲς καὶ ἀνθρώπους μαζί.

Εἶχαν γογγύσει κι' ἄλλοτε οἱ Ἰσραηλίται ὅταν βρέθηκαν στὰ πικρὰ νερά τῆς Μερράς (Ἐξοδ. ιε' 24): ὅταν δὲν εἶχαν τί νὰ φᾶνε, καὶ τοὺς ἔστειλε ὁ Θεός τὸ μάννα (Ἐξοδ. ις' 3): ὅταν δὲν εἶχαν καθόλου νερό, καὶ ὁ Θεός τοὺς ἔδωσε νερὸ ἀπὸ τὸν βράχο (Ἐξοδ. ις' 2). Σ' ὅλες ὅμως ἐκεῖνες τὶς περιπτώσεις ὁ Θεὸς δὲν ἀγανάκτησε καὶ δὲν τοὺς τιμώρησε εἶναι ἡ πρώτη φορὰ τώρα πού τιμωρεῖ μὲ τόση αὐστηρότητα τὰ παράπονα καὶ τοὺς γογγυσμοὺς τῶν καὶ δικαιολογημένα. Στὶς προηγούμενες περιπτώσεις οἱ Ἰσραηλίται δὲν εἶχαν πάρει ἀκόμη τὸν νόμο καὶ δὲν εἶχαν δεχθῆ τὶς

τόσες εύεργεσίες τοῦ Θεοῦ τώρα ὅμως ὁ Θεός τοὺς εἶχε δώσει τὸν νόμο τοῦ, τοὺς ἐγνωστοποίησε τὸ θέλημα τοῦ, κι' ἐκεῖνοι τὸ δέχθηκαν καὶ ὑποσχέθηκαν νὰ τὸ τηροῦν. Εἶχαν ἀνάλαβει λοιπὸν ὑποχρεώσεις καὶ καθήκοντα ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ ὠφείλαν νὰ τὰ τηροῦν. Κι' ἀκόμη εἶχαν ἐπὶ ἓνα χρόνο χειροπιαστὲς ἀποδείξεις τῆς προστασίας καὶ τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ, πού ἦταν ἀρκετές, γιὰ νὰ ἐμπνέουν στὶς ψυχές τοὺς ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη σ' ἐκείνον γιὰ τὸ μέλλον τοὺς. Ἄν λοιπὸν στὸ παρελθὸν εἶχαν κάποια ἐλαφρυντικὰ γιὰ τὴν ὀλιγοπιστία καὶ τὴν ἀχαριστία τοὺς, τώρα ἦταν τελείως ἀδικαιολόγητοι. Γι' αὐτὸ καὶ τιμωρήθηκαν τόσο αὐστηρά.

Ἡ τιμωρία αὐτὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν πρέπει νὰ διδάξη καὶ νὰ παραδειγματίσει κι' ἐμᾶς. Γιατί, ἂν ἐκεῖνοι εἶχαν λάβει τὸν νόμο τῆς παλαιᾶς διαθήκης, ἐμεῖς ἔχουμε λάβει τὸν τέλειο εὐαγγελικὸ νόμο καὶ γνωρίζουμε πολὺ καλύτερα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀλλὰ καὶ ἀποδείξεις τῆς ἀγάπης καὶ τῆς προνοίας τοῦ ἔχουμε πάμπολλες καὶ στὴν ἀτομικὴ καὶ στὴν οἰκογενειακὴ μᾶς ζωὴ, ἀλλὰ καὶ στὴν ἐθνικὴ μᾶς, ὅπως τὰ ἀξέχαστα γεγονότα πού μᾶς θύμισαν οἱ γιορτές τῆς περασμένης ἐβδομάδος, τὴν ἀπελευθέρωσι τῆς Θεσσαλονίκης ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγὸ, τὸν ελληνοϊταλικὸ πόλεμο τοῦ 1940, τὴ σωτηρία μᾶς ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς κατοχῆς πού ἀκολούθησε. Εἴμαστε λοιπὸν τελείως ἀδικαιολόγητοι, ὅταν ὀλιγοψυχούμε καὶ ὀλιγοπιστοῦμε σὲ κάθε δυσκολία καὶ δὲν στηρίζουμε τὶς ἐλπίδες μᾶς στὴν ἀγάπη καὶ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ.

Αὐστηρὴ λοιπὸν ἦταν ἡ τιμωρία τῶν Ἰσραηλιτῶν γιὰ τοὺς γογγυσμούς τῶν ἀλλὰ καὶ πάλι ὁ Θεὸς φάνηκε μακρόθυμος γιατί, ἐνῶ μποροῦσε νὰ τοὺς καταστρέψει ὅλους διὰ μιᾶς, ἐχτύπησε ἓνα μέρος μόνο τοῦ στρατοπέδου. Γιατί σκοπὸς τοῦ Θεοῦ, ὅταν τιμωρῆ, δὲν εἶναι νὰ ἐξοντώσῃ τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ νὰ τὸν παιδαγωγήσῃ. Καὶ ὁ σκοπὸς αὐτὸς ἐπιτεύχθηκε καὶ στὴν περίπτωσι αὐτῆ. Οἱ Ἰσραηλίται, ὅταν εἶδαν νὰ τοὺς ζώνουν οἱ φλόγες, κατέφυγαν στὸν Μωυσῆ καὶ ζήτησαν τὴ μεσολάβησι τοῦ. Καὶ ὁ Μωυσῆς προσευχήθηκε στὸν Θεὸ γιὰ τὸν λαό, καὶ ἡ φωτιὰ ἐκόπασε. Ἐπήραν ἓνα σπουδαῖο μάθημα οἱ Ἰσραηλίται καὶ γιὰ νὰ θυμοῦνται τὸ φοβερὸ ἐκεῖνο γεγονός, ἔδωσαν στὸν τόπο ἐκείνον τὸ ὄνομα «Ἐμπυρισμός», δηλαδὴ πυρκαϊὰ (Ἀριθμ. ἴα' 3). Πρέπει νὰ θυμόμαστε καὶ τὶς παιδαγωγικὲς τιμωρίες τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸ παντὸς νὰ μὴ λησμονοῦμε τὴν αἰτία πού τὶς προκαλεῖ, καὶ πού δὲν εἶναι ἄλλη ἀπὸ τὴ δικὴ μᾶς ἐπιμονὴ στὴν ἁμαρτία. Νὰ θυμόμαστε λοιπὸν τὶς πικρὲς καὶ δυσάρεστες συνέπειες τῆς καὶ νὰ ἀγωνιζόμαστε γιὰ τὸ ξερίζωμά τῆς ἀπὸ τὶς ψυχές μᾶς, ὥστε νὰ γίνουμε ἄξιοι ὄχι τῆς ὀργῆς, ἀλλὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

Δυστυχῶς πολὺ γρήγορα σβήνουν οἱ ἐντυπώσεις καὶ οἱ ἀναμνήσεις ἀπὸ τὶς ἐπεμβάσεις τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ συνέβη καὶ μέ τοὺς Ἰσραηλίτες. Ὠνόμασαν τὸν τόπο ἐκείνον Ἐμπυρισμὸ, γιὰ νὰ θυμοῦνται τὴν ἁμαρτία τοὺς καὶ τὴν τιμωρία τοὺς δὲν πέρασε ὅμως πολὺς καιρὸς -ἴσως λίγες μέρες καὶ νέα παράπονα ἀκούστηκαν πάλι. Τώρα τὸ κακὸ ξεκίνησε ἀπὸ τὸν «ἐπίμικτο» ὄχλο πού ἀκολουθοῦσε τοὺς Ἰσραηλίτες. Ὅπως ἔχουμε πῆ ἤδη, μαζί μέ τοὺς Ἰσραηλίτες ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ πολλοὶ μὴ Ἰσραηλίται πού εἶχαν πάρει συζύγους Ἰσραηλίτες ἢ Ἰσραηλίτισσες, καθὼς καὶ παιδιὰ ἀπὸ τέτοιους μικτοὺς γάμους. Αὐτοὶ ἦταν οἱ «ἐπίμικτοι», δηλαδὴ οἱ μιγάδες, πού ἀσφαλῶς δὲν ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο κινούμενοι ἀπὸ γνήσια θρησκευτικὰ ἐλατήρια, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τῆς ἐγκαταστάσεως σὲ μιὰ καλύτερη χώρα. Αὐτοὶ λοιπὸν τώρα θυμῆθηκαν τὴν Αἴγυπτο καὶ ἐπεθύμησαν τὰ ἀγαθὰ τῆς. Κοντὰ σ' αὐτοὺς ὅμως παρασύρθηκαν καὶ οἱ Ἰσραηλίται κι' ἄρχισαν μὲ κλάματα νὰ παραπονοῦνται καὶ νὰ λένε: «Ποιὸς θὰ μᾶς δώσῃ κρέας νὰ φᾶμε; Θυμούμαστε τὰ ψάρια πού τρώγαμε στὴν Αἴγυπτο, τὰ ἀγγούρια, τὰ πεπόνια, τὰ πράσα, τὰ κρεμμύδια καὶ τὰ σκόρδα. Τώρα ἡ ψυχὴ μᾶς εἶναι κατάξερη. Τὰ μάτια μᾶς δὲν βλέπουν τίποτε ἄλλο παρά τὸ μάννα» (Ἀριθμ. ἴα' 4-6). Καὶ ὅμως τὸ μάννα ἦταν μιὰ γλυκύτατη τροφή καὶ νόστιμη σὰν τηγανίτα μέ μέλι. Καὶ ὁ Θεὸς τοὺς τὴν ἔδινε ἑτοιμῆ, μπροστὰ σὰ πόδια τοὺς, κάθε μέρα. Δὲν εἶχαν παρὰ νὰ

μαζέψουν όσο τους χρειάζονταν, να τὸ ἀλέσουν ἢ να τὸ κοπανίσουν καὶ να τὸ μαγειρέψουν, ὅπως ἤθελαν.

Πόσο ἀνόητοι καὶ ἀχάριστοι δείχνονται οἱ Ἰσραηλίται! Θυμοῦνται τὰ ὑλικά ἀγαθὰ τῆς Αἰγύπτου καὶ λησμονοῦν τὶς ταλαιπωρίες καὶ τὰ βάσανα ποὺ περνοῦσαν ἐκεῖ. Λησμονοῦν ὅτι ἔτρωγαν πικρὸ ψωμί, καὶ τὰ ἀγαθὰ ποὺ ἐπιθυμοῦν τώρα, τὰ πότιζαν μὲ τὸν ἰδρώτα καὶ τὰ δάκρυα τοῦς. Βλέπουν τί τοῦς λείπει τώρα καὶ δὲν ἐκτιμοῦν τὰ ἀγαθὰ ποὺ τοῦς δίνει ὁ Θεὸς καὶ πρὸ παντός τὴν ἐλευθερία ποὺ ἀπολαμβάνουν. Ἀλλὰ κι' ἐμεῖς δὲν δειχνόμαστε ἐξ ἴσου ἀνόητοι καὶ ἀχάριστοι, ὅταν δὲν ἐκτιμοῦμε ὅσα μᾶς δίνει ὁ Θεός, ἀλλὰ στρέφουμε τὰ μάτια μᾶς μὲ ζήλεια καὶ ἀπληστία σὲ ὅσα ἔχουν οἱ ἄλλοι; Ἄς μάθουμε λοιπὸν νὰ ἀναγνωρίζουμε τὶς δωρεές τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τὸν εὐχαριστοῦμε γι' αὐτές. Δὲν μᾶς ἐμποδίζει βέβαια ὁ Θεὸς νὰ ἐπιθυμοῦμε καὶ νὰ ἐπιδιώκουμε κάτι καλύτερο ἀπὸ αὐτὸ ποὺ ἔχουμε τούναντίον θέλει ὁ Θεὸς νὰ ἐργαζόμαστε κι' ἐμεῖς γιὰ τὴ βελτίωση τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς μᾶς: θέλει ὅμως αὐτὸ νὰ τὸ κάνουμε χωρὶς ἄγχος καὶ πλεονεξία, χωρὶς ζήλεια καὶ φθόνον πρὸς τοῦς ἄλλους, χωρὶς γογγυσμούς καὶ παράπονα ἐναντίον τοῦ, ἀλλὰ μὲ ἐμπιστοσύνη στὴν ἀγάπη καὶ τὴν πρόνοια τοῦ. Καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς παραγγέλλει: «Πάντα ποιεῖτε χωρὶς γογγυσμῶν καὶ διαλογισμῶν» (Φιλιπ. β' 14). Ὅλα δηλαδὴ νὰ τὰ κάνετε, χωρὶς νὰ γογγύζετε ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ χωρὶς νὰ ἀμφιβάλλετε γιὰ τὴν ὀρθότητα τῶν ἀποφάσεων τοῦ..

Ὁ γογγυσμὸς τοῦ λαοῦ στενοχώρησε πάρα πολὺ τὸν Μωυσῆ τὸν ἔφερε σὲ ἀπογοήτευση καὶ τὸν ἔκανε νὰ ξεσπάσει κι' αὐτὸς μὲ τὴ σειρά τοῦ σὲ παράπονο πρὸς τὸν Θεό. «Γιατί, Κύριε», λέει, «μὲ ταλαιπωρεῖς καὶ φορτώνεις ἐπάνω μου τὴ διακυβέρνηση αὐτοῦ τοῦ ὀρμητικοῦ καὶ ἀτιθάσου λαοῦ; Μήπως τὸν ἐγέννησα ἐγὼ τὸν λαὸ αὐτόν, ὥστε νὰ εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ τὸν κρατῶ σὰν μωρὸ στὴν ἀγκαλιά μου; Κλαῖνε τώρα καὶ ζητοῦν νὰ τοῦς δώσω κρέατα. Ποῦ νὰ βρῶ ἐγὼ τόσα κρέατα, γιὰ νὰ χορτάσω τόσο λαό; Δὲν μπορῶ ἴπια μόνος μου νὰ κυβερνῶ τὸν λαὸ τὸ βάρος εἶναι ἀνώτερο ἀπὸ τὶς δυνάμεις μου. Ἡ δῶσε μου βοηθούς ποὺ νὰ σηκώνουν μαζί μου αὐτὸ τὸ φορτίο ἢ πάρε μὲ ἀπὸ τὴ ζωὴ» (Ἀριθμ. ἴα' 11-15).

Δὲν ἦταν βέβαια λογικά καὶ δίκαια τὰ παράπονα τοῦ Μωυσῆ, γιατί πολλές φορές ὡς τώρα εἶχε δὴ ὀλοφάνερη τὴν παρουσία καὶ τὴ συμπαράστασι τοῦ Θεοῦ στὸ δύσκολο ἔργο ποὺ τοῦ εἶχε ἀναθέσει. Ἦταν λοιπὸν μιὰ πτώσις ἢ λιποψυχία αὐτῆ τοῦ Μωυσῆ. Ἐπιτρέπει ὅμως ὁ Θεὸς νὰ τὰ χάνουν κάποτε καὶ οἱ μεγάλοι καὶ δυνατοὶ καὶ νὰ λιποψυχοῦν κι' αὐτοί, γιὰ νὰ φανερώνεται ἡ ἀνθρώπινη ἀδυναμία, γιὰ νὰ ταπεινώνονται καὶ νὰ διδάσκωνται ἀπὸ τὰ πράγματα ὅτι τὰ κατορθώματα τοῦς δὲν ὀφείλονται στὴ δική τοῦς δύναμι καὶ ἰκανότητα, ἀλλὰ στὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς ἀντιμετωπίζει τώρα μὲ ἀγάπη καὶ συγκατάβασι τὰ παράπονα τοῦ Μωυσῆ. Δὲν ὀργίζεται μαζί τοῦ οὔτε τὸν ἐλέγχει, ἀλλὰ τοῦ μιᾶ φιλικὰ καὶ ἰκανοποιεῖ τὸ αἶτημα τοῦ. «Διάλεξε -τοῦ λέει- ἑβδομήντα ἄνδρες ἀπὸ τὸν λαό, ἐκείνους ποὺ ἐσύ νομίζεις ὅτι εἶναι ἰκανοὶ καὶ συνετοί, καὶ φέρε τοῦς στὴ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου καὶ στάσου ἐκεῖ μαζί τοῦς. Κι' ἐγὼ θὰ κατεβῶ καὶ θὰ μιλήσω μαζί σοῦ καὶ θὰ μεταδώσω καὶ σ' αὐτούς τὸ χάρισμα ποὺ ἔχω δώσει σὲ σένα, ὥστε νὰ εἶναι ἰκανοὶ μαζί σοῦ νὰ κυβερνοῦν τὸν ἀτίθασο αὐτόν λαὸ» (Ἀριθμ. ἴα' 16-17).

Ἐπὶ ὅσον ἐν συνεχείᾳ ὁ Θεὸς νὰ ἰκανοποιήσῃ καὶ τοῦ λαοῦ τὸ αἶτημα. «Θὰ πῆς στὸν λαὸ -λέει ὁ Θεὸς στὸν Μωυσῆ-: Καθαρισθῆτε καὶ ἐτοιμασθῆτε γιὰ τὴν αὐριανὴ ἡμέρα, γιατί ὁ Θεὸς θὰ σᾶς δώσῃ κρέατα νὰ φᾶτε καὶ θὰ τρῶτε ὄχι μιὰ μέρα ἢ δύο, ἀλλὰ ἓνα μῆνα ὀλόκληρο, ὥσπου νὰ βγῆ ἀπὸ τὰ ρουθούνια σᾶς καὶ ἀπὸ τὴ λαίμαργία καὶ τὴν ἀπληστία σᾶς θὰ φᾶτε τόσο πολλὰ κρέατα, ὥστε θὰ σᾶς πιάσῃ χολέρα, γιατί δὲν πειθαρχήσατε στὸν Κύριον, ποὺ εἶναι ἀνάμεσα σᾶς καὶ κάνει θαύματα, ἀλλὰ παραπονεθήκατε καὶ κλάψατε ἐναντίον τοῦ λέγοντας: Γιατί νὰ φύγουμε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο;» (Ἀριθμ. ἴα' 18-20).

Γεννιέται βέβαια ή άπορία: Άφοϋ θά τούς έπιανε χολέρα, γιατί νά τούς δώση ό Θεός τά κρέατα; Ή άπάντησις δέν είναι δύσκολη. Πρώτον: ήταν δίκαιο νά τιμωρηθοϋν οί Ίσραηλίται για τήν άχαριστία καί τούς γογγυσμούς τών. Δεύτερον, άφοϋ ό Θεός τούς προειδοποίησε για τις δυσάρεστες συνέπειες πού θά είχε ή κρεοφαγία, πού τόσο είχαν έπιθυμήσει, είχαν τή δυνατότητα νά μετανοήσουν καί νά ζητήσουν συγχώρησι από τόν Θεό καί τότε ό Θεός θά δεχόταν τή μετάνοια τούς καί άσφαλώς καί κρέας θά τούς έδινε καί από τήν αρρώστια θά τούς προστάτευε. Καί τρίτον έπρεπε νά διδαχθοϋν, καί μαζί μ' εκείνους κι' έμεϊς, ότι χρήσιμο καί ώφέλιμο δέν είναι εκείνο πού θέλουμε έμεϊς, αλλά εκείνο πού θέλει ό Θεός.

Τά γεγονότα έξελίχθηκαν όπως τά προείπε ό Θεός. Ό Μωυσής έδιάλεξε τούς έβδομήντα βοηθούς τοϋ καί τούς έφερε στή σκηνή τοϋ μαρτυρίου. Ό Θεός κατέβηκε εκεί, όπως πάντα, μέ σύννεφο φωτεινό καί λαμπρό, καί μίλησε έτσι, ώστε ν' άκουσθῆ από όλο τόν λαό. Καί τότε συνέβη κάτι θαυμαστό καί παράδοξο. Οί έβδομήντα πρεσβύτεροι, έχοντας πλέον τή χάρι τοϋ Άγίου Πνεύματος, άρχισαν νά προφητεύουν, νά μιλοϋν δηλαδή μέ θεία έμπνευση, νά εξηγοϋν στόν λαό τò θέλημα τοϋ Θεοϋ καί νά έρμηνεύουν τόν νόμο τοϋ. Άνθρωποι πού μέχρι πρό όλίγου είχαν άνάγκη νά διδαχθοϋν τò θέλημα τοϋ Θεοϋ, έγιναν τώρα έμπνευσμένοι διδάσκαλοι. Συνέβη δηλαδή ακριβώς εκείνο πού αιώνες άργότερα έγινε καί μέ τούς άποστόλους, όταν κατά τήν ήμέρα τῆς Πεντηκοστῆς δέχθηκαν τήν έπιφοίτησι τοϋ Άγίου Πνεύματος. Έτσι μέ τόν έπισημότερο τρόπο καί Θεός έβεβαίωνε ότι έπεκύρωνε τήν έκλογή πού είχε κάνει ό Μωυσής καί έγκαθιστοϋσε τούς έβδομήντα πρεσβυτέρους στο άξίωμα τοϋ προεστοϋ.

Συνέβη άκόμη καί τò έξῆς άξιοπρόσεκτο. Δύο από τούς έβδομήντα πού είχαν εκλεγῆ, δέν πρόφθασαν νά έλθουν στή σκηνή τοϋ μαρτυρίου, αλλά βρίσκονταν άκόμη στις σκηνές τούς. Ή χάρις τοϋ Θεοϋ όμως δόθηκε καί σ' αυτούς, καί άρχισαν νά προφητεύουν εκεί πού βρίσκονταν. Γιατί «τò Πνεϋμα όπου θέλει πνεϊ» (Ιω. γ' 2). Τò Άγιο Πνεϋμα δέν περιορίζεται, αλλά πηγαίνει όπου θέλει καί σκορπίζει τά χαρίσματα τοϋ κατά τή δική τοϋ εκλογή καί άπόφαση, πού είναι πάντα σοφή καί δικαία.

Όταν τò περιστατικό αυτό έγινε γνωστό, ό στενός συνεργάτης τοϋ Μωυσῆ, ό Ίησοϋς τοϋ Ναυή, έζήτησε από τόν Μωυσῆ νά έμποδίση τούς δύο άνδρες νά προφητεύουν. Φοβήθηκε, φαίνεται, ότι οί δύο αυτοί θά σήκωναν δική τούς σημαία καί θά έπαναστατοϋσαν κατά τοϋ Μωυσῆ. Ό Μωυσῆς όμως μέ ταπεινώσι καί μετριοπάθεια τοϋ άπάντησε: «Μήπως ζηλεύεις για λογαριασμό μου καί φοβᾶσαι ότι θά χάσω τò κύρος καί τήν έπιρροή μου; Καί ποιός μπορεί νά έμποδίση τόν Θεό νά κάνη όλο τόν λαό προφήτες, όταν τούς δώση τò Πνεϋμα τοϋ;» (Άριθμ. ία' 29). Μέ τήν απάντησή τοϋ αυτή έδειχνε καθαρά ότι ήταν άπαλλαγμένος από κάθε ζηλοτυπία καί θά έπιθυμοϋσε μάλιστα νά άναδείξη ό Θεός καί άλλους προφήτες. Όποιος εργάζεται για τή διάδοση τῆς θείας άληθείας μέ ειλικρινή διάθεση, δέν λυπᾶται οϋτε ζηλεύει, όταν καί άλλοι εργάζονται για τόν ίδιο σκοπό. Άπεναντίας χαίρεται, γιατί από περισσότερα στόματα κηρύττεται ό Χριστός καί περισσότεροι άνθρωποι γνωρίζουν τήν άλήθεια καί οδηγοϋνται στή σωτηρία καί εϋχεται μέ όλη τοϋ τήν καρδιά νά άναδείξη ό Θεός κι' άλλους εργάτες για τή διάδοση τοϋ Εϋαγγελίου.

Άς ιδοϋμε όμως τώρα καί τήν πραγματοποίηση τῆς ύποσχέσεως τοϋ Θεοϋ ότι θά έδινε άφθονο κρέας στόν λαό. Μ' έναν πολϋ απλό καί πρόχειρο τρόπο ό Θεός έφοδίασε τόν λαό μέ κρέας. Έσήκωσε δυνατò άνατολικό άνεμο, ό όποιος έφερε σμήνη άμέτρητα από όρτύκια πού έπесαν σ' όλο τò στρατόπεδο τών Ίσραηλιτών καί σχημάτισαν ένα παχϋ στρῶμα. “Όλη τήν ήμέρα κι' όλη τή νύχτα κι' όλη τήν άλλη μέρα οί Ίσραηλίται μάζευαν όρτύκια. Μάζεψαν όλοι μεγάλες ποσότητες καί για νά τά διατηρήσουν, τά ξήραναν στόν ήλιο, πράγμα πού γίνεται εύκολα στο ξηρό κλίμα τών τόπων εκείνων. Έτσι έξασφάλισαν κρέας για όλόκληρο μήνα, όπως είχε προείπει ό Θεός. Ή

λαιμαργία τούς ὅμως καὶ ἡ ἀπληστία τούς τούς ὀδήγησαν σὲ ὑπερβολές, τὶς ὁποῖες ἐπλήρωσαν ἀκριβὰ. Πρὶν ἀκόμη περάσει ὁ μῆνας καὶ ἐξαντληθοῦν τὰ κρέατα ποὺ εἶχαν μαζέψει, ἀρρώστια φοβερὴ ἔπεσε, ἀπὸ τὴν ὁποία πάρα πολλοὶ πέθαναν. Ὁ τόπος γέμισε ἀπὸ τάφους. Αὐτὸ ποὺ νόμιζαν ὅτι θὰ ἦταν ἡ εὐτυχία τούς καὶ τόσο πολὺ τὸ ἐπεθύμησαν, ἔγινε ἡ μεγαλύτερη δυστυχία τούς. Μετανοιωμένοι τώρα καὶ συντετριμμένοι ὠνόμασαν τὸν τόπο ἐκεῖνον «Ἐπιθυμίας μνήματα» (Ἀριθμ. ἴα' 34), δηλαδή τάφους ποὺ τούς δημιούργησε ἡ ἐπιθυμία.

Τέτοια μνήματα ἐπιθυμίας δημιουργοῦμε πολλές φορές στοὺς ἑαυτοὺς μᾶς μέ τὶς ἀλόγιστες ἐπιθυμίες μᾶς καὶ μέ τὴν ἐπιμονή μᾶς σ' αὐτές. Βέβαια δὲν μποροῦμε νὰ ξέρουμε πάντοτε ἐκ τῶν προτέρων ποιὲς συνέπειες θὰ ἔχη ἡ ἐκπλήρωση τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶς καὶ γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἀπαγορεύει νὰ ζητοῦμε, ἀλλὰ ἀπεναντίας μᾶς προτρέπει: «Αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε, καὶ εὐρήσετε, κρούετε, καὶ ανοιγήσεται ὑμῖν» (Ματθ. ζ' 7). Ἀκριβῶς ὅμως ἐπειδὴ δὲν μποροῦμε νὰ προβλέψουμε τὶς συνέπειες, πρέπει νὰ συνοδεύουμε τὰ αἰτήματα μᾶς μὲ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη καὶ ἀφοσίωση στὴν πανσοφία τοῦ Θεοῦ. Σ' αὐτὸν ἃς ἀναθέτουμε τὴν τελικὴ κρίση καὶ δὲν θὰ ζημιωθοῦμε. Ἄν εἶναι γιὰ τὸ συμφέρον μᾶς, ὁ Θεὸς θὰ ικανοποιήσει τὰ αἰτήματα μᾶς: ἂν τὸ ἀρνηθῆ, ἃς μὴν ἀμφιβάλλουμε ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ συμφέρον μᾶς. Καὶ στὴ μιὰ περίπτωση καὶ στὴν ἄλλη ἃς εὐχαριστήσουμε τὸν Θεὸ κι' ἃς ἀποδεχθοῦμε πρόθυμα τὸ θέλημα τοῦ.

1/11/1993

45. Ἡ τιμωρία τῆς Μαριάμ.

(Ἀριθμ. ιβ' 1-15)

Ἀπὸ τὰ Μνήματα τῆς ἐπιθυμίας, ἀπὸ τὸν τόπο, ὅπου οἱ Ἰσραηλίται τιμωρήθηκαν σκληρὰ γιὰ τοὺς γογγυσμούς, τὴν ἀχαριστία καὶ τὴν ἀπληστία τούς, ξεκίνησαν συνεχίζοντας τὴν πορεία τούς πρὸς βορρὰν. Ὁ ἐπόμενος σταθμὸς τούς ἦταν ἡ τοποθεσία Ἀσηρώθ. Ἐδῶ νέα δοκιμασία περίμενε τὸν Μωυσῆ, κατὰ τὴν ὁποία φάνηκε ὅλο τὸ μεγαλεῖο τῆς πραότητος καὶ τῆς ἀνεξικακίας τοῦ. Ἡ ἐπίθεσις αὐτῆ τῆ φορά προερχόταν ἀπὸ τὸ στενὸ συγγενικὸ τοῦ περιβάλλον ἀπὸ τὰ ἀδελφία τοῦ, τὴ Μαριάμ καὶ τὸν Ἀαρών, γι' αὐτὸ καὶ ἡ πικρία ποὺ δοκίμασε ἦταν ἀσφαλῶς πολὺ μεγάλη. Ὅλες οἱ ἄδικες ἐπιθέσεις ποὺ δεχόμαστε μᾶς προκαλοῦν πικρία καὶ ὀδύνη: ὁ πόνος ὅμως εἶναι πολὺ μεγαλύτερος, ὅταν οἱ ἐπιθέσεις προέρχονται ἀπὸ ἀγάπη τὰ συγγενικὰ πρόσωπα. Αὐτὸ ἔπαθε καὶ ὁ Μωυσῆς. Τὸν ἐπλήγωσαν οἱ ἄδικες ἐπιθέσεις, οἱ γογγυσοὶ καὶ τὰ παράπονα τοῦ λαοῦ τὸν ἐπλήγωσαν ὅμως ἀσφαλῶς πολὺ περισσότερο οἱ κακολογίες τῶν ἀδελφῶν τοῦ.

Δύο φορές ὡς τώρα ἔχουμε συναντήσῃ τὴν ἀδελφή τοῦ Μωυσῆ, τὴ Μαριάμ. Πρῶτη φορά, ὅταν ἡ κόρη τοῦ φαραῶ ἔσωσε τὸν Μωυσῆ ἀπὸ τὰ νερά τοῦ Νείλου, καὶ ἡ Μαριάμ, ποὺ παρακολουθοῦσε κρυφά, παρουσιάσθηκε καὶ ὑπέδειξε στὴν πριγκίπισσα ὡς τροφὸ τοῦ παιδιοῦ τῆ μητέρα τῆς. Δεύτερη φορά ἀμέσως μετὰ τὴ διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ὅταν στὸν χορὸ ποὺ ἔστησαν οἱ Ἰσραηλίται, γιὰ νὰ γιορτάσουν τὴ σωτηρία τούς, ἡ Μαριάμ πρωτοστατοῦσε στὴν παράταξη τῶν γυναικῶν δοξολογώντας τὸν Θεό. Καὶ τὶς δύο φορές ὁ ρόλος τῆς ἦταν σωστὸς καὶ ἀξιέπαινος. Τώρα ὅμως ἡ συμπεριφορά τῆς εἶναι διαφορετικὴ καὶ ἡ αἰτία δὲν εἶναι ἄλλη παρὰ ἡ ζηλοτυπία ποὺ ἄφησε νὰ μπῆ στὴν ψυχὴ τῆς. Αὐτὴ τὴν παρέσυρε σὲ κακολογία ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ καὶ στὴν ἐνέργειά τῆς αὐτὴ ἡ Μαριάμ συμπαρέσυρε καὶ τὸν Ἀαρών.

Ἡ Μαριάμ λοιπὸν καὶ ὁ Ἀαρών κατηγόρησαν τὸν Μωυσῆ «ἐνεκεν τῆς γυναικὸς τῆς Αἰθιοπίσσης ἦν ἔλαβε» (Ἀριθμ. ιβ' 1): τὸν κατηγόρησαν δηλαδή γιὰ τὸ ὅτι πῆρε γυναίκα Αἰθιοπίσση καὶ αὐτὴ ἦταν ἡ γνωστὴ μᾶς Σεπφώρα, ἡ κόρη τοῦ ἱερέως τῆς Μαδιάμ Ἰοθὼρ. Σαράντα χρόνια πρὶν εἶχε γίνῃ ὁ γάμος αὐτός, καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ δὲν εἶχαν πῆ τίποτε ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ καὶ τῆς νύφης τῶν:

τώρα θυμήθηκαν νά τόν κατηγορήσουν γιά τόν γάμο τοῦ μέ μιᾶ Αιθιοπίσσα. Ἀλλά ὁ λόγος αὐτός δέν ἦταν ἡ πραγματική αἰτία ποιά ἦταν αὐτή, τὸ μαθαίνουμε διαβάζοντας κάποια ἄλλα λόγια πού εἶπαν: «Μὴ Μωυσῆ μόνω λελάληκε Κύριος; Οὐχὶ καὶ ἡμῖν ἐλάλησε;» (Ἀριθμ. ιβ' 2). Μόνον στὸν Μωυσῆ φανερώθηκε καὶ μίλησε ὁ Θεός; Δὲν μίλησε καὶ σ' ἐμᾶς; Ἀπὸ τὰ λόγια αὐτὰ φαίνεται καθαρὰ ὅτι ἡ Μαριάμ καὶ ὁ Ἄαρὼν κινήθηκαν ἀπὸ ζήλεια κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ τῶν. Ζήλεψαν τὸν Μωυσῆ, πιθανώτατα ἐπειδὴ ἔβλεπαν νὰ αὐξάνεται τὸ κύρος καὶ ἡ ἐπιρροή τοῦ ζήλεψαν καὶ τὴ γυναίκα τοῦ τῆ Σεπφώρα, γιατί, ὅπως φαίνεται, κοντὰ στὸν Μωυσῆ ἀπολάμβανε αὐτὴ μεγαλύτερη τιμὴ ἀπὸ τὴ Μαριάμ.

Ἡ εἰκόνα αὐτὴ δέν εἶναι δυστυχῶς ἄγνωστη καὶ σήμερα τούναντίον εἶναι πολὺ συχνή. Οἱ περισσότερες γκρίνιες ἀνάμεσα σὲ νύφες καὶ κουνιάδες ἢ σὲ νύφες καὶ πεθερὲς ἔχουν αἰτία τὴ ζήλεια, ἔστω κι' ἂν οἱ ἴδιες δὲν θέλουν νὰ τὸ καταλάβουν καὶ νὰ τὸ ὁμολογήσουν. Ζηλεύει ἡ ἀδελφή, γιατί ὁ ἀδελφός τῆς ἀγαπᾷ περισσότερο τὴ γυναίκα τοῦ ζηλεύει ἢ μητέρα, γιατί ὁ γιός τῆς ἐνδιαφέρεται περισσότερο γιὰ τὴ γυναίκα τοῦ ἀπ' ὅ,τι γι' αὐτὴν καὶ τὶς κόρες τῆς. Συμβαίνει βέβαια συχνὰ καὶ τὸ ἀντίθετο: ζηλεύει ἡ νύφη, ὅταν ὁ ἄνδρας τῆς δείχνει κάποια στοργὴ καὶ ἀγάπη στὴ μητέρα τοῦ καὶ τὴν ἀδελφὴ τοῦ. Κι' ἔτσι ἀρχίζει ἡ γκρίνια καὶ οἱ φιλονεικίες καὶ ἐκτοξεύονται λόγια πικρὰ κι' ἀπὸ τὶς δύο μεριές, ἄλλοτε φανερὰ κι' ἄλλοτε κρυφά. Καὶ τὸ κακὸ δὲν σταματᾷ ἐδῶ. Ὅπως ἡ Μαριάμ παρέσυρε καὶ τὸν ἀδελφὸ τῆς στὴν παρεκτροπὴ τῆς, ἔτσι πολὺ συχνὰ οἱ γυναῖκες βάζουν στὰ λόγια καὶ τοὺς ἄνδρες, ἡ νύφη ἐναντίον τῆς πεθερᾶς ἢ τῆς κουνιάδας καὶ τὸ ἀντίθετο καὶ γίνονται ἀνάστατα τὰ σπίτια καὶ πικραίνονται τὸ ἀδέλφια μεταξύ τούσ καὶ χωρίζονται οἱ συγγενεῖς γιὰ τὸ τίποτε.

Εἶναι πράγματι μεγάλη συμφορὰ ἡ ζήλεια καὶ ὁ φθόνος. Γι' αὐτὸ πρέπει μὲ ὅλες μᾶς τὶς δυνάμεις νὰ ἀγωνιζόμαστε, γιὰ νὰ μὴ ριζώση στὶς ψυχές μᾶς τὸ πάθος αὐτό. Ἄν στὴ θέση τοῦ βάλουμε τὴν ἀγάπη, ὅλα θὰ πᾶνε καλὰ καὶ θὰ μποροῦν ἀρμονικὰ καὶ εἰρηνικὰ νὰ ζοῦνε μαζὶ νύφες μὲ κουνιάδες καὶ πεθερὲς, ἀδέλφια μὲ ἀδέλφια, συμπέθεροι μὲ συμπεθέρους.

Ἡ ζήλεια καὶ ὁ φθόνος διαιροῦν: ἡ ἀγάπη ἐνώνει, γιατί βλέπει τὰ χαρίσματα τοῦ ἄλλου καὶ παραβλέπει τὰ ἐλαττώματα πού σὰν ἄνθρωπος ἔχει. «Ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ... οὐ λογίζεται τὸ κακόν... Πάντα στέγει... πάντα ὑπομένει» (Α' Κορ. ιγ' 4-7).

Πὼς ἀντέδρασε ὁ Μωυσῆς στὴν ἀδικαιολόγητη αὐτὴ ἐπίθεσι; Μὲ ἀπόλυτη αὐτοκυριαρχία καὶ ἡρεμία. Δὲν ὠργίσθηκε, δὲν ἔκανε ἀντεπίθεσι, δὲν παρασύρθηκε σὲ ἀντιδικία μὲ τ' ἀδέλφια τοῦ, ἀλλὰ τήρησε στάσι ἀγάπης, ὑπομονῆς καὶ ἀνεξικακίας. Αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ πού διατυπώνει γι' αὐτὸν ἡ Γραφή, λέγοντας ὅτι «ὁ ἄνθρωπος Μωυσῆς πραῦς σφόδρα παρὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἀριθμ. ιβ' 3). Ἦταν δηλαδὴ ὁ Μωυσῆς πράος τόσο, ὅσο κανένας ἄλλος ἄνθρωπος στὴ γῆ. Καὶ ὅμως ὁ Μωυσῆς εἶχε ὀργισθῆ πάρα πολὺ, ὅταν, κατεβαίνοντας ἀπὸ τὸ Σινᾶ, εἶδε τοὺς ὁμοεθνεῖς τοῦ νὰ λατρεύουν τὸ χρυσὸ μοσχάρι. Εἶχε θυμώσει τότε τόσο πολὺ, ὥστε ἔριξε κάτω καὶ συνέτριψε τὶς θεοχάρακτες πλάκες μὲ τὶς ἐντολές. Πὼς λοιπὸν ἦταν πράος ὁ Μωυσῆς; Ἀλλὰ ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι τὸ θαυμαστό. Ὁ Μωυσῆς δὲν ἦταν ἄνθρωπος χλιαρὸς καὶ ἄβουλος εἶχε καὶ θέληση καὶ νεῦρα καὶ πυγμὴ. Καὶ ὅμως ἦταν πράος γιατί ἤξερε νὰ συγκρατῆ τὰ νεῦρα τοῦ καὶ νὰ ἐκδηλώνῃ, ὅταν ἔπρεπε, τὴν ὀργὴ τοῦ. Ὄργισθηκε δικαιολογημένα, ὅταν ὁ λαὸς ἀποστάτησε ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ ἔπεσε στὴν εἰδωλολατρία. Θύμωσε γιὰ τὴν ἀσέβεια καὶ τὴ βλασφημία ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Τώρα ὅμως πού κακολογεῖται καὶ προσβάλλεται ὁ ἴδιος, δὲν ὀργίζεται, ἀλλὰ μένει πράος καὶ ἡρεμος. Ἄς διδαχθοῦμε ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ ὅσοι μὲ τὴν παραμικρότερη προσβολὴ πού μᾶς γίνεται, γινόμεστε ἑξαλλοὶ καὶ κυριευόμεστε ἀπὸ τὴν ὀργὴ καὶ τὴ μανία τῆς ἐκδικήσεως. Κι' ἂς μὴ λέμε ὅτι δὲν μποροῦμε νὰ συγκρατῆσουμε τὰ νεῦρα μᾶς.

Μπορούμε, αν θέλουμε και πρό παντός, αν παραμερίσουμε και νεκρώσουμε τον έγωισμό μας, όπως ο Μωυσής.

Δεν έκανε λοιπόν τίποτε ο Μωυσής έναντι των αδελφών του, για να τους τιμωρήσει ή να τους έκδικησει ούτε καν είχε τίποτε, για να υπερασπίσει τον εαυτό του. Ανέλαβε όμως την υπεράσπιση του ο Θεός. «Ήκουσε Κύριος» (Αριθμ. ιβ' 2). Τα πικρά λόγια της Μαριάμ και του Ααρών τα άκουσε ο Θεός, από την παγγνωσία του οποίου τίποτε δεν μένει κρυφός και ανέλαβε αυτός να αποδώσει δικαιοσύνη. Γιατί αυτός βεβαιώνει: «Εμοί έκδικήσεις, εγώ ανταποδώσω» (Δευτ. λβ' 35. Ρωμ. ιβ' 19). Μή ζητάτε να έκδικηθείτε εσείς μη θέλετε να πάρετε το δίκιο με το χέρι σας. Έσείς οφείλετε να συγχωρήσετε τους αδελφούς σας ακόμη και για τις πιο μεγάλες αδικίες που σας κάνουν. Αφήστε σ' έμένα το έργο της έκδικήσεως κι' εγώ θα αποδώσω δικαιοσύνη.

Και πράγματι ο Μωυσής συγχώρησε με όλη την καρδιά του τ' αδέρφια του κι' αυτό φαίνεται από το ότι, όταν η Μαριάμ τιμωρήθηκε από τον Θεό, εκείνος δεν ένοιωσε χαρά και ικανοποίηση, αλλά λυπήθηκε και παρακάλεσε τον Θεό να τη συγχωρήσει και να τη θεραπεύσει. "Ο Θεός όμως επενέβη και έκανε ό,τι ήταν δίκαιο. Και πρώτα-πρώτα έκανε την εμφάνισή του, όπως πάντα, «έν σύλω νεφέλης, και έστη επί της θύρας της σκηνής του μαρτυρίου» (Αριθμ. ιβ' 5), για να αντίληφθούν όλοι την παρουσία του. Εκεί έκάλεσε και τους τρεις, τον Μωυσή, τη Μαριάμ και τον Ααρών, και μίλησε προς αυτούς έτσι, ώστε όλος ο λαός να ακούει.

Και τί είχε ο Θεός; Έν πρώτοις έπλεξε το έγκώμιο του Μωυσή και τον ανέβασε επάνω απ' όλους τους προφήτες. Ήταν αυτό απάντησις στα λόγια της Μαριάμ και του Ααρών ότι και σ' αυτούς μίλησε ο Θεός. Είπε λοιπόν ο Θεός: «Αν κάποιος από σας είναι προφήτης, θα εμφανισθώ σ' αυτόν με όραματα, όταν είναι ξύπνιος, ή με όνειρα, όταν κοιμάται. Μέ τον Μωυσή όμως δεν συμβαίνει το ίδιο, γιατί αποδείχθηκε πιστός σ' έμένα ανάμεσα σε όλο τον ισραηλιτικό λαό. Γι' αυτό εμφανίζομαι σ' αυτόν και μιλώ στόμα με στόμα και όχι με σκοτεινά αινίγματα, και αυτός μόνο αξιώθηκε να δή τη δόξα μου» (Αριθμ. ιβ' 6-8). Αφοῦ έτσι αποστόμωσε ο Θεός τους δύο αδελφούς και τους έβαλε στη θέση τους, συνέχισε, λέγοντας τους για το παράπτωμά τους: «Γιατί λοιπόν δεν φοβηθήκατε την όργή μου και τολμήσατε να κακολογήσετε τον πιστό υπηρέτη μου;» (Αριθμ. ιβ' 8).

Και αφοῦ με τους λόγους αυτούς, ίσως και με άλλα σημάδια, ο Θεός έξεδήλωσε την όργή του, έφυγε, χωρίς να περιμένη να ακούσει την απολογία των κατηγορουμένων. Τί είχαν άλλωστε να πουν; Ο άυστηρός έλεγχος του Κυρίου ήταν άρκετός, για να καταλάβουν το βάρος της άμαρτίας τους. Αλλά κι' εμείς πρέπει από αυτά να διδαχθούμε πόσο μεγάλη άμαρτία είναι να κακολογούμε τους αδελφούς μας. Ακόμη κι' αν είναι ένοχοι, δεν πρέπει να κακολογούμε και να κατακρίνουμε πολύ περισσότερο άμαρτάνουμε, όταν κακολογούμε άθώους και μάλιστα ανθρώπους έναρέτους, πιστούς και άφοσιωμένους στον Θεό.

Έφυγε λοιπόν ο Θεός έφυγε όμως ωργισμένος και ή όργή του έκδηλώθηκε άμέσως με άυστηρή τιμωρία της Μαριάμ. «Και ίδου Μαριάμ λεπρωσα ώσει χιών» (Αριθμ. β' 10). Λέπρα κατέλαβε τη Μαριάμ, και μάλιστα λέπρα προχωρημένη, ξαπλωμένη σε όλο της το σώμα, ώστε οι σάρκες της να είναι λευκές και ευδιάλυτες σαν το χιόνι. Η Μαριάμ κινδύνευε να πεθάνει πολύ σύντομα από τη φοβερή αρρώστια.

Εύλογα όμως γεννιέται ή άπορία: Γιατί τιμωρήθηκε μόνο ή Μαριάμ και δεν τιμωρήθηκε ο Ααρών, που επίσης είχε κακολογήσει τον Μωυσή; Μήπως επειδή ήταν άνδρας και μάλιστα άρχιερέυς; Όχι βέβαια, γιατί ο Θεός είναι άμερόληπτος και δεν χαρίζεται σε κανέναν. Τιμωρήθηκε λοιπόν ή Μαριάμ και δεν τιμωρήθηκε ο Ααρών, γιατί εκείνη ήταν ο κύριος ένοχος, ενώ ο Ααρών

παρασύρθηκε από την αδελφή του. Και, όπως φαίνεται από τη συνέχεια της διηγήσεως, ο Ααρών ξεδήλωσε τη μετάνοια και την ταπείνωσι του. Ἄς μὴ σπεύδουμε λοιπὸν νὰ κρίνουμε τὶς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς εἶναι παντογνώστης, εἶναι δίκαιος, εἶναι πάνσοφος. Ἀποκλείεται νὰ ἐνεργήσῃ μεροληπτικὰ καὶ ἄδικα: Ἄς δεχόμεστε ταπεινά τὶς ἀποφάσεις τοῦ, λέγοντας μαζί μὲ τὸν ψαλμωδὸ: «Δίκαιος εἶ, Κύριε, καὶ εὐθεῖαι αἱ κρίσεις σου» (Ψαλμ. ρη' 137).

Ὁ πρῶτος ποὺ ἀντελήφθη τὴν ἀρρώστια τῆς Μαριάμ, ἦταν ὁ Ααρών. Αὐτὸς ἄλλωστε ὡς ἀρχιερεὺς ἦταν ἀρμόδιος κατὰ τὸν νόμο νὰ διαπιστώσῃ τὴν πάθησι ἑνὸς λεπροῦ καὶ νὰ διατάξῃ τὴν ἀπομόνωσι τοῦ ἢ νὰ διαπιστώσῃ τὴν θεραπεία τοῦ καὶ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἐλεύθερη ἐπικοινωνία τοῦ μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Μόλις λοιπὸν ὁ Ααρών διεπίστωσε τὴν ἄσχημη καὶ ἐπικίνδυνη κατάστασι τῆς ἀδελφῆς τοῦ, κατελήφθη ἀπὸ φόβο καὶ λύπη γι' αὐτήν. Φυσικὰ δὲν εἶχε καμιά ἀμφιβολία ὅτι ἡ λέπρα ἦταν τιμωρία ἀπὸ τὸν Θεό. Συντετριμμένος λοιπὸν καὶ ταπεινωμένος ἀπευθύνεται στὸν Μωυσῆ καὶ λέει: «Σὲ παρακαλῶ, κύριε, παρακάλεσε τὸν Θεὸ νὰ μὴ μᾶς τιμωρήσῃ γιὰ τὴν ἁμαρτία μᾶς, γιατί ἀπὸ ἄγνοια καὶ ἀπερισκεψία ἁμαρτήσαμε. Ἄς μὴν πεθάνῃ ἡ ἀδελφή μᾶς κι' ἄς μὴ γίνῃ σάν τὸ ἔμβρυο ποὺ ἀποβάλλεται ἀπὸ τὴ μήτρα τῆς μητέρας τοῦ μισοσηματισμένου» (Ἀριθμ. ιβ' 11-12). Μιλᾷει λοιπὸν ὁ Ααρών μὲ πολλὴ ταπείνωσι. Ὀνομάζει κύριο τὸν ἀδελφὸ τοῦ, ποὺ πρὸ ὀλίγου τὸν κακολογοῦσε.

Συναισθάνεται τὴ δική του ἀναξιοτήτα καὶ παρακαλεῖ τὸν Μωυσῆ νὰ ζητήσῃ ἐκεῖνος ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴ συγχώρησι καὶ τὴν θεραπεία τῆς Μαριάμ. Καὶ ὁ Θεὸς εἶδε τὴν ταπείνωσι τοῦ καὶ συγχώρησε τὴν ἁμαρτία τοῦ. Ἡ τιμωρία τῆς ἀδελφῆς τοῦ ἦταν ἀρκετὴ τιμωρία γι' αὐτόν. Ἄλλωστε ὁ σκοπὸς τοῦ Θεοῦ ἦταν, ὅπως πάντα, νὰ παιδαγωγῆσῃ καὶ ὄχι νὰ ἐξοντώσῃ.

Δὲν πρόφθασε νὰ τελειώσῃ τὴν παράκλησι τοῦ ὁ Ααρών, καὶ ὁ Μωυσῆς ἔδειξε ἀμέσως ὅλο τὸ μεγαλεῖο τῆς πραότητος καὶ τῆς ἀνεξικακίας τοῦ. Ἔσπευσε νὰ προσευχηθῆ στὸν Θεὸ λέγοντας: «Ὁ Θεός, δέομαι σου, ἴασαι αὐτήν» (Ἀριθμ. ιβ' 13). Σὲ παρακαλῶ, Θεέ μου, γιάτρεψε τὴν. Δὲν εἶπε: Ἄς μείνῃ μερικὲς μέρες σ' αὐτήν τὴν κατάστασι, γιὰ νὰ πάρῃ κι' αὐτὴ καὶ ὅλοι, ὅσοι μὲ κακολογοῦν, τὸ μάθημα ποὺ πρέπει. Ἀλλὰ φέρεται μὲ ἀδελφικὴ ἀγάπη καὶ συμπάθεια καὶ χωρὶς ἀναβολὴ προσεύχεται γιὰ τὴν θεραπεία τῆς ἀδελφῆς τοῦ, κι' ἄς μὴν τοῦ εἶχε φερθῆ ἐκεῖνη ἀδελφικά. Ἄς παραδειγματισθοῦμε ἀπὸ τὴ συμπεριφορὰ αὐτῆ τοῦ Μωυσῆ κι' ἄς μάθουμε ὄχι μόνον νὰ συγχωροῦμε τοὺς ἐχθροὺς μᾶς, ἀλλὰ καὶ νὰ προσευχόμεστε γι' αὐτούς. Αὐτὴ τὴν ἐντολὴ ἄλλωστε ἔχουμε ἀπὸ τὸν Κύριο: «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς» (Ματθ. ἔ' 44).

Προσευχῆθηκε λοιπὸν ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Θεὸς δέχθηκε τὴν προσευχή τοῦ καὶ δὲν ἀρνήθηκε νὰ θεραπεύσῃ τὴ Μαριάμ. Ἐπρεπε ὅμως πρῶτα ἡ Μαριάμ νὰ παιδαγωγηθῆ καὶ νὰ ταπεινωθῆ, νὰ συναισθανθῆ τὸ σφάλμα τῆς καὶ νὰ μετανοήσῃ. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς ἀπάντησε ὡς ἐξῆς στὴν παράκλησι τοῦ Μωυσῆ: «Ἄν ὁ πατέρας τῆς τὴν ἐπέπληττε γιὰ κάποιο σφάλμα τῆς καὶ τὴν ἔφτυνε στὸ πρόσωπο, δὲν θὰ ντροπιαζόταν καὶ δὲν θὰ πῆγαινε νὰ κρυφτῆ κάπου γιὰ πολλὰς μέρες; Ἄς μείνῃ λοιπὸν ἑπτὰ μέρες ἀπομονωμένη, ἔξω ἀπὸ τὸ στρατόπεδο, κι' ὅταν περάσουν οἱ μέρες αὐτές, θὰ ἐπανέλθῃ ἐλεύθερα σ' αὐτὸ» (Ἀριθμ. β' 14).

Ἔτσι κι' ἐγινε. Ἡ Μαριάμ ἀπομονώθηκε ἔξω ἀπὸ τὸ στρατόπεδο γιὰ ἑπτὰ ἡμέρες. Ἦταν αὐτὸ μιὰ δημοσία παραδειγματικὴ τιμωρία, γιατί καὶ τὸ παράπτωμα τῆς εἶχε διαπραχθῆ μπροστά σὲ ὅλο τὸν λαό. Καὶ ὤρισε ὁ Θεὸς νὰ τιμωρηθῆ ἔτσι ἡ Μαριάμ, γιὰ νὰ πάρουν τὸ κατάλληλο μάθημα μαζί μ' αὐτήν καὶ ὅλοι, ὅσοι καταφέρονταν καὶ γόγγυζαν ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ δὲν μετακινήθηκαν οἱ Ἰσραηλίται ἀπὸ τὴν Ἀσηρῶθ, ὅπου ἦταν στρατοπεδευμένοι, ἔως ὅτου πέρασαν

οι επτά ημέρες και θεραπεύθηκε η Μαριάμ από τη λέπρα. Κι' αυτό ασφαλώς έγινε με την υπόδειξη του Θεού, ο οποίος με τη νεφέλη τους έδινε το σύνθημα της αναχωρήσεως ή της σταθμεύσεως. Έτσι τιμωρούνταν κατά κάποιον τρόπο και όλος ο λαός, γιατί ασφαλώς αρκετοί θα είχαν παρασυρθεί από τις κακολογίες της Μαριάμ, και γιατί, όπως ξέρουμε, επανειλημμένως είχαν στραφεί εναντίον του Μωυσή. Επί πλέον με την αναγκαστική αυτή παραμονή και λαός διδασκόταν να δείχνει συμπάθεια στους αμαρτωλούς, και μάλιστα όταν αυτοί μετανοούν για τα παραπτώματά τους. Γιατί ο μετανοημένος είναι σαν εκείνον που πέρασε μια βαρεία αρρώστια και έχει ανάγκη από βοήθεια και ενίσχυση. Έτσι και ο αμαρτωλός που μετανοεί, χρειάζεται τη συμπαράσταση και τη βοήθειά μας, για να στεριώσει στον καινούργιο δρόμο που αποφάσισε να ακολουθήσει. Άς μή τον κρίνουμε λοιπόν σκληρά και άσπλαχνα: άς του δείχνουμε αγάπη και συμπάθεια. Θα τον βοηθήσουμε έτσι αποτελεσματικότερα στη διόρθωσή του. Και η βοήθειά μας αυτή ασφαλώς θα γραφτεί στο ενεργητικό μας από τον δικαιοκρίτη Κύριο.

8/11/1993

46 Ή κατασκοπευσις τής Χαναάν.

(Αριθμ. ιγ' 1 - ιδ' 9)

Αφοῦ ἡ Μαριάμ θεραπεύθηκε ἀπό τὴ λέπρα τῆς, ἦταν πιά καιρὸς νὰ συνεχίσουν οἱ Ἰσραηλίται τὴν πορεία τοὺς. Πράγματι ξεκίνησαν ἀπὸ τὴν Ἀσινώθ, ὅπου ἦταν στρατοπεδευμένοι, καὶ προχώρησαν πρὸς βορρὰν. Ὁ ἐπόμενος σταθμὸς τοὺς ἦταν ἡ ἔρημος Φαράν, ἡ ὁποία καταλαμβάνει ἕνα μεγάλο μέρος τῆς χερσονήσου τοῦ Σινᾶ καὶ οἱ βόρειες περιοχὲς τῆς συνορεύουν μετὰ τὴ Χαναάν. Ἐκεῖ ὁ Θεὸς παρήγγειλε στὸν Μωυσῆ νὰ διαλέξῃ δώδεκα ἄνδρες, ἕναν ἀπὸ κάθε φυλὴ, καὶ νὰ τοὺς στείλῃ νὰ κατασκοπεύσουν τὴ Χαναάν, νὰ περιοδεύσουν δηλαδὴ τὴ χώρα καὶ νὰ φέρουν στοὺς Ἰσραηλίτες πληροφορίες γι' αὐτήν. Αὐτό, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ἄλλοῦ ἢ Γραφῆ (Δευτ. ἄ' 22), τὸ ζήτησαν οἱ ἴδιοι οἱ Ἰσραηλίται. Δὲν ἀρκέσθηκαν δηλαδὴ στὶς διαβεβαιώσεις καὶ τὶς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ χώρα, στὴν ὁποία τοὺς ὡδήγησε, ἀλλὰ θέλησαν νὰ βεβαιωθοῦν καὶ ἀπὸ πληροφορίες ἀνθρώπων ποὺ θὰ ἔστελναν οἱ ἴδιοι. Ἦταν κι' αὐτὸ ἄλλη μιὰ ἐκδήλωσις τῆς ὀλιγοπιστίας καὶ τῆς σκληροκαρδίας τῶν Ἰσραηλιτῶν, οἱ ὁποῖοι ἔδιναν περισσότερη ἐμπιστοσύνη στὰ λόγια τῶν ἀνθρώπων παρά στὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὅμως ὁ Θεὸς δέχθηκε τὸ αἶτημα τοὺς κι' ἔδειξε γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ συγκατάβασιν καὶ μακροθυμίαν.

Αφοῦ ὁ Θεὸς ἔδωσε τὴν ἄδεια, ὁ Μωυσῆς ἐδιάλεξε τοὺς κατασκοπευτοὺς, ἕναν ἀπὸ κάθε φυλὴ. Ἡ Γραφὴ ἀναφέρει καὶ τὰ ὀνόματα τοὺς, ὀνόματα ἄγνωστα, ἐκτὸς ἀπὸ δύο, γιὰ τοὺς ὁποίους ἔχουμε κι' ἄλλες πληροφορίες. Οἱ δύο αὐτοὶ εἶναι ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυή, ποὺ ἀργότερα διαδέχθηκε τὸν Μωυσῆ, καὶ ὁ Χάλεβ. Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ ἡ Γραφὴ μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὁ Ἰησοῦς λεγόταν πρὶν Αὐσὴ, καὶ ὁ Μωυσῆς τὸν μετωνόμασε σὲ Ἰησοῦν. Τὰ δύο ὀνόματα εἶναι βέβαια ἐβραϊκὰ καὶ τὸ μὲν Αὐσὴ σημαίνει Σῶσε, εἶναι δηλαδὴ προσευχὴ γιὰ τὴ σωτηρία τὸ δὲ Ἰησοῦς σημαίνει Θὰ σῶση, εἶναι δηλαδὴ ὑπόσχεσις γιὰ τὴ σωτηρία. Ἡ μετονομασία λοιπὸν αὐτὴ ἦταν προφητικὴ. Δίνοντας τὸ νέο αὐτὸ ὄνομα στὸν Ἰησοῦ, ὁ Μωυσῆς προέβλεπε καὶ ἐξέφραζε τὴ βεβαιότητα ὅτι αὐτὸς ὄχι μόνον τὴν ἀποστολὴν ποὺ τοῦ ἀνέθετε τώρα θὰ τὴν τελείωνε μετὰ ἐπιτυχίαν, ἀλλὰ καὶ θὰ ἔσωζε τὸν λαόν, ὡδηγώντας τὸν ἐπὶ τῆς ἐπαγγελίας, τὴ Χαναάν. Ἡ μετονομασία ὅμως αὐτὴ εἶχε κι' ἄλλη προφητικὴ σημασία: Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυή ἦταν τύπος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ σωτῆρος. Αὐτὸ μᾶς τὸ δείχνουν οἱ ὁμοιότητες ποὺ ὑπάρχουν μετὰ τοὺς. Ἰησοῦς ὀνομάζεται ὁ ἕνας, Ἰησοῦς καὶ ὁ ἄλλος. Ὁ πρῶτος πῆρε τὸ ὄνομα αὐτὸ ἀπὸ τὰ προφητικὰ χεῖλη τοῦ Μωυσῆ ὄχι τυχαίαν, ἀλλ' ἀσφαλῶς κατὰ θεῖαν ἔμπνευσιν ἀλλὰ καὶ ὁ δεύτερος Ἰησοῦς ὀνομάσθηκε ἔτσι κατὰ θεῖαν ἐντολὴν ποὺ διαβιβάσθηκε ἀπὸ ἄγγελον στὸν Ἰωσήφ καὶ τὴ Μαριάμ. Αὐτὸς εἶναι ὁ προφήτης, γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ

Μωυσῆς προεῖπε: «Προφήτην ἐκ μέσου σοῦ ἐκ τῶν ἀδελφῶν σοῦ, ὡς ἐμέ, ἀναστήσει σὸν Κύριος ὁ Θεός σοῦ, αὐτοῦ ἀκούσεσθε» (Δευτ. ἡ' 15). Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ἔσωσε τοὺς Ἰσραηλίτες ἀπὸ λαοὺς ἐχθρικοὺς καὶ τοὺς ὁδήγησε στὴ γῆ Χαναάν: ὁ Ἰησοῦς Χριστός μᾶς σώζει ἀπὸ ἐχθροὺς πολὺ πιὸ φοβεροὺς καὶ ἐπικινδύνους καὶ μᾶς ὁδηγεῖ ὡς κατακτητὲς καὶ κληρονόμους σὲ μιὰ ἄλλη γῆ τῆς ἐπαγγελίας, στὸν οὐρανὸ μέ τὰ αἰώνια καὶ ἀπερίγραπτα ἀγαθὰ τοῦ, «ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἠτοίμασεν ὁ Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν» (Α' Κορ. β' 9).

Διάλεξε λοιπὸν ὁ Μωυσῆς τοὺς κατασκόπους καὶ τοὺς ἔστειλε στὴ Χαναάν, ἀφοῦ τοὺς ἔδωσε λεπτομερεῖς ὁδηγίες γιὰ τὸ ἔργο τοῦς. «Θὰ διασχίσετε τὴν ἔρημο -τοὺς εἶπε- καὶ θὰ ἀνεβῆτε στὴν ὄρεινὴ περιοχὴ τῆς χώρας θὰ ἐξετάσετε τὴ χώρα καὶ θὰ δῆτε πὼς ἀκριβῶς εἶναι θὰ παρατηρήσετε καὶ τὸν λαό, ἂν εἶναι ἰσχυρὸς ἢ ἀδύνατος, πολυάριθμος ἢ ὀλιγάριθμος: θὰ ἐξακριβώσετε ἂν ἡ χώρα εἶναι εὐφορὴ ἢ ἄγονη, ἂν οἱ πόλεις εἶναι ὠχυρωμέναι μὲ τείχη ἢ ὄχι, κ' ἀκόμη ἂν ἡ γῆ εἶναι καρποφόρος ἢ παραμελημένη καὶ ἀκαλλιέργητος θὰ φέρετε καὶ δείγματα ἀπὸ τοὺς καρποὺς τῆς» (Ἀριθμ. ιγ' 18-21).

Σαράντα μέρες ἔλειψαν οἱ κατάσκοποι. Στὸ διάστημα αὐτὸ διέσχισαν ὅλη τὴ χώρα προχωρώντας πρὸς βορρὰν ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴν περιοχὴ τῆς καὶ ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὴν δυτικὴν, ποὺ εἶναι πρὸς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ποιῆς ἦταν οἱ ἐντυπώσεις καὶ οἱ πληροφορίες ποὺ ἔφεραν; Ὡς πρὸς τὴν χώρα ἦταν ἐκπληκτικὴ. Ἡ γῆ ἦταν εὐφορὴ, ὅπως τὴν ἠθέλανε κ' ὅπως τὴν εἶχε ὑποσχεθῆ ὁ Θεός. Ἐφεραν μάλιστα δείγματα ἀπὸ τοὺς ἐξαιρετοὺς καρποὺς τῆς, ρόδια, σύκα κ' ἕνα σταφύλι τόσο μεγάλο, ποὺ χρειάσθηκε νὰ τὸ κρεμάσουν σ' ἕνα ξύλο καὶ νὰ τὸ μεταφέρουν στοὺς ὤμους τῶν. Δὲν ὑπῆρχε καμιά ἀμφιβολία ὅτι ἡ χώρα ἦταν πραγματικὰ «γῆ ρέουσα μέλι καὶ γάλα», ὅπως εἶχε πῆ ὁ Θεός. Ὡς πρὸς τοὺς κατοίκους καὶ τὴν πόλεις ὅμως οἱ πληροφορίες τῶν κατασκόπων δὲν ἦταν εὐχάριστες. Ἀπὸ τοὺς δώδεκα οἱ δέκα ἦταν φοβισμένοι καὶ ἀπογοητευμένοι. «Οἱ λαοὶ ποὺ κατοικοῦν στὴν χώρα αὐτὴ -εἶπανεῖναι ἰσχυροὶ: οἱ πόλεις εἶναι μεγάλα καὶ καλὰ ὠχυρωμέναι: οἱ ἄνθρωποι εἶναι πολὺ δυνατοὶ καὶ ῥωμαλέοι, σωστοὶ γίγαντες μπροστὰ τοὺς ἐμεῖς εἴμαστε ὡς ἀκρίδες. Καὶ δὲν εἶναι ἕνας λαὸς μόνον, ἀλλὰ πολλοί. Στὰ νότια μέρη κατοικοῦν οἱ Αμαληκίται στὰ ὄρεινα οἱ Εὐαίοι, οἱ Ιεβουσαίοι καὶ οἱ Ἀραμαῖοι στὰ παραθαλάσσια καὶ κοντὰ στὸν Ἰορδάνη οἱ Χανααναῖοι. Δὲν εἶναι δυνατόν ἐμεῖς νὰ τὰ βγάλουμε πέρα μὲ τόσοσους λαοὺς καὶ νὰ κυριεύσουμε τὴν ὄχι πόλεις τοὺς» (Ἀριθμ. ιγ' 28-30, 33-34).

Λόγια δειλίας καὶ ὀλιγοπιστίας ἦταν τὰ λόγια τῶν δέκα κατασκόπων. Λησμονοῦσαν ὅτι ὁ δικὸς τοὺς λαὸς μποροῦσε νὰ παρατάξῃ 600.000 πολεμιστὲς, ἕνα πολυάριθμο στράτευμα, ποὺ θὰ μποροῦσε πολὺ εὐκόλα νὰ νικήσῃ τοὺς λαοὺς τῆς Χαναάν, καθὼς μάλιστα θὰ τοὺς εὕρισκε χωρισμένους. Ἀλλὰ πολὺ περισσότερο λησμονοῦσαν ὅτι εἶχαν μαζί τοὺς τὴν ἀκατανίκητὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς τοὺς εἶχε ἐλευθερώσει ἀπὸ τὴ δουλεία καὶ εἶχε συντρίψει τοὺς Αἰγυπτίους, ποὺ ἦταν πολὺ πιὸ ἰσχυροὶ καὶ ὀργανωμένοι ἀπὸ τοὺς λαοὺς τῆς Χαναάν. Γιατὶ λοιπὸν δὲν θὰ νικοῦσαν τώρα μὲ τὴ βοήθειά τοῦ οἱ Ἰσραηλίται τοὺς κατοίκους τῆς Χαναάν; Ἀφοῦ τοὺς εἶχε ὑποσχεθῆ ὁ Θεός καὶ εἶχαν τόσες ἀποδείξεις γιὰ τὴν ἀξιοπιστία τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Θεοῦ, δὲν ἔπρεπε νὰ ἀμφιβάλλουν καθόλου ὅτι καὶ τώρα ὁ Θεός θὰ ἐξεπλήρωνε τὴν ὑπόσχεσιν τοῦ. Ἦταν ὅμως κυριευμένοι ἀπὸ τὴν ὀλιγοπιστία, ἢ ὁποῖα τοὺς ἔκαμνε δειλοὺς κ' ἐπάνω στὴ δειλία τοὺς μεγαλοποιοῦσαν τὴν δυσκολίαν καὶ τοὺς κινδύνους. Γιατὶ ὁ ὀλιγόπιστος ἄνθρωπος εἶναι συνήθως καὶ δειλός. Μόνον ὁ πιστὸς μπορεῖ νὰ εἶναι θαρραλέος καὶ τολμηρός.

Δυστυχῶς οἱ δέκα κατάσκοποι μετέδωσαν τοὺς φόβους καὶ τὴν δειλία τοὺς στὸν λαό. Ὅσοι τοὺς ἄκουσαν, ἀπελπίσθηκαν καὶ ἄρχισαν νὰ ἐξεγείρονται καὶ νὰ στρέφονται κατὰ τοῦ Μωυσῆ. Ἀναβρασμὸς καὶ ἐξέγερσις ξαπλωνόταν στὸ στρατόπεδο. Στὴν κρίσιμη αὐτὴ περίστασι οἱ ἄλλοι δύο

κατάσκοποι προσπάθησαν να συγκρατήσουν τὸν λαό. Μίλησε ὁ Χάλεβ καὶ εἶπε ὅτι τὰ πράγματα δὲν εἶναι ὅπως τὰ περιέγραψαν οἱ δέκα. «Ἐμεῖς εἴμαστε δυνατώτεροι», εἶπε. «Ἄς προχωρήσουμε ἀμέσως, καὶ θὰ κατακτήσουμε τὴ χώρα καὶ θὰ τὴν κληρονομήσουμε» (Ἀριθμ. ιγ' 31). Οἱ δέκα ὁμως ἐπέμεναν: «Δὲν ἀνεβαίνουμε στὴ χώρα αὐτή, γιατί οἱ κάτοικοι τῆς εἶναι δυνατώτεροι ἀπὸ μᾶς. Καὶ ἡ γῆ, στὴν ὁποία κατοικοῦν, εἶναι γῆ πού κατατρῶγει τοὺς κατοίκους τῆς» (Ἀριθμ. ιγ' 33). Ἴσως ἐννοοῦσαν ὅτι εἶναι χώρα ἀνθυγιεινὴ, ὅτι μαστίζεται ἀπὸ αρρώστιες, ἀπὸ ἄγρια θηρία καὶ ἀπὸ συνεχεῖς πολέμους. Τὸ περίεργο εἶναι ὅτι, ἐνῶ πρὸ ὀλίγου ἐγκωμίαζαν τὴ χώρα ὡς γόνιμη καὶ εὐφορη, τώρα τὴν παριστάνουν ὡς ἀκατάλληλη γιὰ κατοικία! Ἡ ὀλιγοπιστία καὶ ἡ δειλία σκοτίζουν τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κάνουν νὰ μὴν ξέρω τί λέει καὶ τί κάνει. Ἡ παρέμβαση τοῦ Χάλεβ δὲν ἔφερε ἀποτέλεσμα. Ὁ λαὸς παρασύρθηκε ἀπὸ τοὺς ἄλλους. Ἄλλωστε ἐκεῖνοι ἦταν δέκα, ἐνῶ ὁ Χάλεβ ἕνας. Μιὰ φωνὴ μιλοῦσε γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ δέκα ὑποστήριζαν τὸ ψέμα. Γρήγορα ὁ φόβος καὶ ὁ πανικὸς διαδόθηκε σ' ὅλο τὸ στρατόπεδο, ἡ ἀπελπισία κυριάρχησε, καὶ ὁ λαὸς ὅλος ἔκλαιγε μὲ δυνατὲς φωνὲς ὅλη τὴ νύχτα ἐκείνη. Καὶ ἦταν ἐπόμενο νὰ συμβοῦν αὐτά. Ἐπαψαν νὰ στηρίζονται στὸν Θεό, καὶ γι' αὐτὸ σκοτίσθηκαν καὶ δὲν μποροῦσαν νὰ καταλάβουν τὰ πιὸ ἀπλὰ πράγματα. Αὐτοὶ πού ἔψαλαν θριαμβευτικούς ὕμνους στὴν ὄχθη τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, τώρα θρηνοῦν καὶ ὀδύρονται στὴν ἔρημο. Καὶ ὄχι μόνο ἀπελπίζονται, ἀλλὰ τὰ βάζουν μὲ τὸν Μωυσῆ, ἀκόμη καὶ μὲ τὸν Θεό. «Καλύτερα –λένε- νὰ εἶχαμε πεθάνει στὴν Αἴγυπτο παρὰ νὰ πεθάνουμε σ' αὐτὴ τὴν ἔρημο. Καὶ γιατί ὁ Κύριος μᾶς ἔφερε σ' αὐτὴ τὴ γῆ, γιὰ νὰ πεθάνουμε πολεμώντας ἐναντίον τῶν Χανααίων; Οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ μᾶς θὰ συρθοῦν στὴν αἰχμαλωσία. Καλύτερα λοιπὸν νὰ γυρίσουμε στὴν Αἴγυπτο» (Ἀριθμ. ιδ' 2-3). Καὶ τὴ σκέψη τοὺς αὐτὴ ἀποφασίζουν νὰ τὴν πραγματοποιήσουν. «Καὶ εἶπαν ἕκαστος τῷ ἐτέρῳ δώμεν ἀρχηγὸν καὶ ἀποστρέψωμεν εἰς Αἴγυπτον» (Ἀριθμ. ιδ' 4). Εἶπαν ὁ ἕνας στὸν ἄλλον: Ἄς βγάλουμε ἄλλον ἀρχηγὸ κι' ἄς γυρίσουμε πίσω στὴν Αἴγυπτο.

Νὰ γυρίσουν στὴν Αἴγυπτο! Σὰν νὰ ἐπρόκειτο νὰ πᾶνε στὸν παράδεισο. Μήπως ἡ Αἴγυπτος ἦταν χώρα φιλικὴ γι' αὐτούς; Ἐχθροὺς βρῆκαν στὴ Χαναάν, ἐχθροὺς θὰ εὕρισκαν καὶ στὴν Αἴγυπτο. Δοῦλοι φοβοῦνταν ὅτι θὰ γίνονταν στὴ Χαναάν δοῦλοι θὰ ἦταν ὅπωςδήποτε στὴν Αἴγυπτο.

Ἐπειτα μάλιστα ἀπὸ τὴ συμφορὰ τοὺς στὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα οἱ Αἰγύπτιοι θὰ ἦταν σκληρότεροι ἀπέναντι τοὺς. Δὲν εἶχαν λοιπὸν νὰ ἐλπίζουν τίποτε στὴν Αἴγυπτο, ἐνῶ ἐδῶ εἶχαν τὴν ἐλπίδα νὰ νικήσουν μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ζήσουν ἐλεύθεροι. Φοβοῦνται ὅτι οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ τοὺς θὰ αἰχμαλωτισθοῦν ἀλλὰ μήπως στὴν Αἴγυπτο ὠρίζαν τὶς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ τοὺς; Δὲν ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ τὰ ρίχνουν στὸ ποτάμι; Ὅλα αὐτὰ τὰ ξεχνοῦν οἱ Ἰσραηλίται. Ξεχνοῦν ἀκόμη καὶ κάτι σπουδαιότερο: Πῶς θὰ γύριζαν στὴν Αἴγυπτο; Ὡς ἐδῶ εἶχαν ἔλθει μὲ ὁδηγὸ καὶ προστάτη τὸν Θεό. Αὐτὸς τοὺς φύλαγε καὶ τοὺς προστάτευε, τοὺς ἔτρεφε καὶ τοὺς ἐπότιζε. Ἄν λοιπὸν τώρα παρὰ τὴ θέληση τοῦ Θεοῦ ξεκινοῦσαν γιὰ τὴν Αἴγυπτο, πῶς θὰ ἔφταναν ἐκεῖ χωρὶς τὴ βοήθειά τοῦ; Νὰ σέ τί παραλογισμοὺς τοὺς ὀδήγησε ἡ ὀλιγοπιστία τοὺς.

Ἄς προσέξουμε ὁμως κι' ἄς μὴ σπεύσουμε νὰ κατακρίνουμε τοὺς Ἰσραηλίτες. Γιατί στὴν εἰκόνα τοὺς αὐτὴ πού μᾶς ζωγραφίζει ἡ ἁγία Γραφή, μπορεῖ νὰ βρῆται ὁ καθένας τὸν ἑαυτὸ τοῦ. Γιατί κι' ἐμεῖς πολλὲς φορὲς σκοτιζόμαστε σὰν τοὺς Ἰσραηλίτες, ὅταν βρεθοῦμε σὲ κάποια δυσκολία. Ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει νὰ μὴν ἔρχονται πάντα τὰ πράγματα ὅπως τὰ θέλουμε ἐμεῖς. Καὶ τότε δὲν μένουμε εὐχαριστημένοι δὲν ὑποτασσόμαστε στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ζητοῦμε νὰ ἀποφύγουμε τὸν σταυρὸ πού μᾶς προσφέρει ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ σοφία τοῦ. Ἄντι νὰ ἀπαλλαγοῦμε ὁμως, φορτωνόμαστε βαρύτερους σταυροὺς, τοὺς ὁποίους προσπαθοῦμε νὰ σηκώσουμε μόνοι μᾶς, χωρὶς νὰ ἔχουμε μὲ τὸ μέρος μᾶς τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Ἄς μένουμε λοιπὸν πάντα κοντὰ στὸν Θεὸ κι' ἄς δεχόμαστε

εὐχαρίστως τις δυσκολίες καὶ τις δοκιμασίες πού μᾶς ἐπιβάλλει. Καὶ τότε τὸ πικρὸ γρήγορα θὰ ἀποδειχθῆ γλυκό, τὸ δύσκολο εὐκόλο, τὸ δυσάρεστο εὐχάριστο.

Γενικὴ ἦταν ἡ ἐξέγερση τοῦ λαοῦ καὶ ἀπειλητικὲς οἱ διαθέσεις τοῦ ἐναντίου τοῦ Μωυσῆ. Μπροστὰ στὴν κατάσταση αὐτὴ ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἄαρὼν, μὴ ἔχοντας τί ἄλλο νὰ κάνουν, γιὰ νὰ συγκρατήσουν τὸν λαό, ἔπασαν μπροστὰ τοὺς γονατιστοί, παρακαλώντας τοὺς νὰ συνέλθουν καὶ νὰ μὴν πραγματοποιήσουν τὰ ἀνόητα καὶ ἀσεβῆ σχέδιά τους. Κανένας ὅμως δὲν ἄκουγε τὴ φωνὴ τους. Δύο μόνο ἄνδρες στάθηκαν δίπλα τους: ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Χάλεβ. Δὲν παρασύρθηκαν ἀπὸ τὴ μανία τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ ἔμειναν σταθεροὶ στὴν πίστη καὶ τὴν ἐλπίδα στὸν Κύριο καὶ σὲ μιὰ ὑστατη προσπάθεια νὰ συγκρατήσουν τὸν μανιασμένο λαό, ξέσχισαν τὰ ροῦχα τους, ὅπως συνήθιζαν τότε νὰ κάνουν ὅσοι δοκίμαζαν μεγάλη λύπη ἢ ἀγανάκτησι. Ἦθελαν μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν νὰ ἐκδηλώσουν τὴν πλήρη διάφωνία τους πρὸς τοὺς ἄλλους κατασκόπους καὶ πρὸς ὅλο τὸν λαό καὶ τὴν ἀγανάκτησή τους γιὰ τὰ ἐπαναστατικὰ τοῦ σχέδια. Δύο μόνο ἦταν μέσα σ' ἓνα ἀναρίθμητο πλῆθος. Καὶ ὅμως δὲν παρασύρθηκαν καὶ δὲν ἀφομοιώθηκαν ἀπὸ τὸ πλῆθος, ἀλλὰ ἔμειναν σταθεροὶ καὶ ἀκλόνητοι σ' αὐτὸ πού ἐβλεπαν ὅτι ἦταν ἡ ἀλήθεια. Αὐτὸ εἶναι τὸ καθῆκον τοῦ κάθε πιστοῦ νὰ μὴν παρασύρεται ἀπὸ τὸ ρεῦμα τῆς ἐποχῆς, ἀλλὰ νὰ μένη σταθερὸς στὶς πεποιθήσεις καὶ τὶς ἀρχές τοῦ. Κι' ἂν ὅλοι οἱ ἄλλοι γύρω τοῦ ἀποστατοῦν ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὶς ἐντολές τοῦ, αὐτὸς νὰ ἀντιστέκεται καὶ νὰ προσηλώνεται ὅλο καὶ περισσότερο στὸν Θεὸ καὶ νὰ δένεται μ' αὐτὸν στενότερα. Θὰ γίνῃ ἴσως δυσάρεστος στοὺς ἄλλους θὰ δεχθῆ τὶς εἰρωνεῖες τους, τὴν περιφρόνησι τους, ἀκόμη καὶ τὶς ἐπιθέσεις καὶ τοὺς διωγμούς τῶν θὰ εἶναι ὅμως ἀρεστός στὸν Θεό, ἀπὸ τὸν ὁποῖο θὰ λάβῃ τὸ δίκαιο ἔπαθλο.

Δὲν περιωρίσθηκαν στὴν παθητικὴ ἀντίδρασι ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Χάλεβ, ἀλλὰ προσπάθησαν καὶ μὲ λόγια νὰ ἀλλάξουν τὴ γνώμη τοῦ λαοῦ καὶ νὰ τὸν ἐμψυχώσουν. Καὶ εἶπαν τὰ ἐξῆς: «Ἡ χώρα πού κατασκοπεύσαμε εἶναι πολὺ καλὴ. Κι' ἀφοῦ ὁ Κύριος μᾶς ἀγαπᾷ καὶ μᾶς εὐνοεῖ, ὅπωςδὴποτε θὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ καταλάβουμε τὴ γῆ αὐτή, πού εἶναι τόσο εὐφορὴ καὶ πλοῦσια, ὥστε παντοῦ τρέχει μέλι καὶ γάλα. Μὴν ἀποστατεῖτε ἀπὸ τὸν Κύριο καὶ μὴ φοβᾶστε τὸν λαό τῆς χώρας αὐτῆς, γιὰ τὸ Θεὸς θὰ μᾶς τὸν παραδώσῃ. Ὁ καιρὸς τοὺς πέρασε ὁ Κύριος εἶναι μαζί μᾶς. Μὴν τοὺς φοβᾶστε» (Ἀριθμ. ιδ' 7-9).

Μ' αὐτὴ τὴ γλώσσα τῆς πίστεως, τῆς ἐλπίδος καὶ τῆς ἀφοσιώσεως στὸν Θεὸ μίλησαν ὁ Ἰησοῦς καὶ ὁ Χάλεβ. Καὶ δὲν ὑπῆρχε ἀμφιβολία ὅτι ἦταν ἡ γλώσσα τῆς ἀλήθειας, γλώσσα πού στηριζόταν στὴ μέχρι τώρα πείρα τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ποιὸ ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν λόγων τους καὶ ἡ συνέχεια τῆς ἱστορίας, θὰ τὸ δοῦμε στὴν ἐπομένη ὁμιλία. Ἄς προσέξουμε ὅμως τώρα καὶ ἄς κρατήσουμε ὡς σύνθημα μᾶς παντοτεινὸ τὸν σπουδαῖο καὶ βαρυσήμαντο λόγο τους: «Ἀπὸ τοῦ Κυρίου μὴ ἀποστάται γίνεσθε» (Ἀριθμ. ιδ' 9). Μὴν ἀποστατεῖτε ἀπὸ τὸν Κύριο μὴν ἐπαναστατεῖτε ἐναντίον τοῦ μὴν ἀπομακρύνεσθε ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ: μὴ χάνετε τὴν ἐλπίδα καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη σ' αὐτόν.

Πολλοὶ δυστυχῶς ἀποστατοῦν ἀπὸ τὸν Κύριο. Ἄλλοι σὲ περιπτώσεις θλίψεως καὶ δυστυχίας βυθίζονται στὴν ἀπελπισία καὶ τὴν ἀπιστία κι' ἄλλοι σὲ καιρὸ εὐτυχίας καὶ εὐμαρείας λησμονοῦν ὅτι ἡ εὐτυχία τους εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ καὶ παραδίδονται στὴν ἀμαρτία καὶ τὴν ἀσωτία. Ἄς μὴν ἀφήνουμε τοὺς ἑαυτούς μᾶς νὰ καταταγοῦν στὴ μιὰ ἢ τὴν ἄλλη ἀπὸ τὶς δύο αὐτὲς κατηγορίες ἀλλὰ εἴτε εὐτυχοῦμε εἴτε δυστυχοῦμε, ἄς μὴν ἀποστατοῦμε ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὶς ἐντολές τοῦ. Ἄς μένουμε σταθερὰ προσηλωμένοι στὸ θέλημα τοῦ. Κι' ἐκεῖνος θὰ ἀπαλύνη τὶς θλίψεις μᾶς καὶ θὰ μᾶς ἐνισχύσῃ στὴν ἀντιμετώπισι τους, ἀλλὰ καὶ θὰ αὐξάνῃ τὶς χαρὲς καὶ τὴν εὐτυχία μᾶς, προσθέτοντας στὴν ὕλική εὐτυχία τὴν πνευματικὴ, τὴ γαλήνη τῆς συνειδήσεως καὶ τὴν ἀνέκφραστη ψυχικὴ ἱκανοποίηση πού δοκιμάζει ὅποιος μένει πιστὸς καὶ ἀφοσιωμένος στὸν Θεό. Κι' ἄς μὴν ξεχνοῦμε ὅτι ἀποστασία ἀπὸ τὸν Θεὸ σημαίνει ἐπανάστασι καὶ

πόλεμο έναντίον τοῦ. Κι' ὅποιος τὰ βάζει μέ τὸν Θεό, δέν θὰ βγῆ ποτέ κερδισμένος. Ὁ Θεός θὰ νικήσῃ, ἐνῶ ὁ ἀποστάτης θὰ συντριβῆ. Θά μᾶς τὸ δείξῃ αὐτὸ καθαρά ἢ συνέχεια τῆς ἱστορίας τῶν Ἰσραηλιτῶν.

15/11/1993

47. Ἡ τιμωρία τῶν ἀποστατῶν.

(Ἀριθμ. ιδ' 10-45)

Λόγια πίστεως καὶ ἐλπίδος ἀπηύθυναν ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυή καὶ ὁ Χάλεβ πρὸς τοὺς ἀπελπισμένους καὶ ἐπαναστατημένους Ἰσραηλίτες λόγια, μέ τὰ ὁποῖα προσπάθησαν νά τοὺς ἐνθαρρύνουν καὶ νά τοὺς ἐμποδίσουν νά πραγματοποιήσουν τὶς σκέψεις τοὺς γιὰ ἐκλογή νέου ἀρχηγοῦ καὶ ἐπιστροφή στὴν Αἴγυπτο. Δυστυχῶς ὅμως τὰ λόγια τοὺς δέν ἔπιασαν τόπο. Οἱ Ἰσραηλίται εἶχαν σκοτισθῆ τόσο πολὺ ἀπὸ τὴν ολιγοπιστία καὶ τὴν ἀπελπισία τοὺς, ὥστε δέν ἔδωσαν σημασία στὰ συνετὰ λόγια τῶν δύο κατασκόπων. Καὶ ὄχι μόνο δέν τοὺς ἄκουσαν, ἀλλὰ καὶ ἐξαγριώθηκαν ἐναντίον τοὺς καὶ θέλησαν νά τοὺς λιθοβολήσουν. Τὴν ὥρα ὅμως ἐκείνη τοῦ ἐσχάτου κινδύνου γιὰ τοὺς δύο ἐπενέβη ὁ Θεός, γιὰ νά τοὺς προστατεύσῃ καὶ νά ἐκδηλώσῃ τὴν ὀργή τοῦ ἐναντίον τοῦ ἀποστάτου λαοῦ. «Ἡ δόξα Κυρίου ὠφθῆ ἐν τῇ νεφέλῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου πᾶσι τοῖς υἱοῦς Ἰσραὴλ» (Ἀριθμ. ιδ' 10). Πρὶν προλάβουν οἱ Ἰσραηλίται νά πάρουν πέτρες στὰ χέρια τοὺς, ἔλαμψε ἀπὸ τὴ δόξα τοῦ Κυρίου ἢ νεφέλη πού στεκόταν πάνω ἀπὸ τὴ σκηνή τοῦ μαρτυρίου. Οἱ Ἰσραηλίται ἔμειναν ἀπολιθωμένοι καὶ ἀκίνητοι, καὶ τὸ φονικὸ τοὺς σχέδιο ματαιώθηκε. Ἔτσι ὁ Θεός, ἀνταμείβοντας τὴν πίστη καὶ τὴν εὐσέβεια τῶν δύο, τοὺς ἔσωσε ἀπὸ βέβαιο θάνατο. Ἐκεῖνοι εἶχαν κάνει τὸ καθῆκον τοὺς, χωρὶς νά δειλιάσουν καὶ νά ὑποχωρήσουν, γιὰ νά ἀποφύγουν δυσάρεστες συνέπειες ἢ γιὰ νά φανοῦν εὐχάριστοι στὸν λαὸ καὶ ὁ Θεὸς ἔδειξε μέ τὴν ἐπέμβασι τοῦ τὴν εὐαρέσκεια καὶ τὴν εὐνοια τοῦ πρὸς αὐτούς. Ἄς κάνουμε λοιπὸν πάντα τὸ καθῆκον μᾶς χωρὶς συμβιβασμούς καὶ ὑποχωρήσεις, καὶ θὰ ἔχουμε τὸν Θεὸ σύμμαχο καὶ προστάτη μᾶς.

Ἡ ἐμφάνισις τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ ἦταν σημάδι ὅτι ὁ Θεὸς ἤθελε νά μιλήσῃ μέ τὸν Μωυσῆ. Καὶ πράγματι ὁ Θεὸς μίλησε καὶ εἶπε στὸν Μωυσῆ λόγια φοβερά, πού ἂν τὰ ἄκουγαν οἱ Ἰσραηλίται, θὰ πάγωναν ἀπὸ τὸν τρόμο τοὺς: «Ὡς πότε ὁ λαὸς αὐτὸς θὰ μὲ ἐξοργίζῃ; Ὡς πότε δέν θὰ πιστεῦθῃ σ' ἐμένα παρ' ὅλα τὰ θαύματα πού ἔχω κάνει μπροστά στὰ μάτια τοῦ; Θά τοὺς χτυπήσω λοιπὸν μέ θάνατο καὶ θὰ τοὺς ἐξολοθρεύσω, κι' ἀντὶ γι' αὐτούς θὰ ἀναδείξω ἐσένα καὶ τοὺς ἀπογόνους τοῦ πατρός σου ἔθνος μεγάλο, πολὺ μεγαλύτερο ἀπὸ αὐτὸ πού θὰ καταστρέψω» (Ἀριθμ. ιδ' 11-12).

Δίκαιο ἦταν τὸ παράπονο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν ἀχαριστία τῶν Ἰσραηλιτῶν, μέ τὴν ὁποῖα προκαλοῦσαν τὴν ὀργή τοῦ. Ἄς τὸ ξέρουμε κι' ἐμεῖς ὅτι, ὅταν δείχνουμε ἀπιστία στὸν Θεό, τὸν προκαλοῦμε καὶ τὸν ἐρεθίζουμε ὄχι γιὰτὶ ὁ Θεὸς καταλαμβάνεται ἀπὸ πάθη ἀνθρώπινα, ἀλλὰ γιὰτὶ ἡ δικαιοσύνη τοῦ ἀπαιτεῖ τὴν τιμωρία κάθε ἀπίστου καὶ παραβάτη. Δικαία λοιπὸν ἦταν καὶ ἡ ὀργή τοῦ κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ νά τοὺς τιμωρήσῃ μέ πλήρη ἀφανισμό. Τί θὰ γίνονταν ὅμως οἱ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ διαθήκη τοῦ; Πού θὰ βρίσκονταν οἱ ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τοῦ Ἰακώβ, γιὰ νά κληρονομήσουν τὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας; Ὁ Θεὸς δέν ξεχνᾷ οὔτε ματαιώνει τὶς ὑποσχέσεις τοῦ. Κι' ἂν, ὅπως ἔλεγε ἀργότερα ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης, ὁ Θεὸς μπορεῖ κι' ἀπὸ τὶς πέτρες νά ἀναστήσῃ ἀπογόνους τοῦ Ἀβραάμ, πολὺ περισσότερο μποροῦσε νά διαλέξῃ ἕναν πιστὸ ἀπόγονο τοῦ Ἀβραάμ καὶ νά τὸν κάνῃ γενάρχη ἐνὸς νέου ἐκλεκτοῦ καὶ ἀγαπημένου τοῦ λαοῦ, πού θὰ γινόταν κληρονόμος τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ. Κι' αὐτὸς ὁ νέος γενάρχης θὰ ἦταν ὁ Μωυσῆς. Γιὰτὶ ἀσφαλῶς δέν ὑπῆρχε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἄνθρωπος πιὸ ἐκλεκτός, πιὸ πιστός καὶ ἀφοσιωμένος στὸν Θεὸ καὶ πιὸ ἀγαπητὸς σ' αὐτὸν ἀπὸ τὸν Μωυσῆ. Ὁ Οἱ λόγοι τοῦ Θεοῦ ἦταν μιὰ

δοκιμασία για τον Μωυσή. Από τη στάση και την απάντησή του θα αποδεικνυόταν αν αγαπούσε πραγματικά τον λαό που κυβερνούσε, αν τον πονούσε κι' ενδιαφερόταν για την πρόοδο του ή ήταν ένας έγωιστής και συμφεροντολόγος, που έβαζε το συμφέρον του πάνω από το συμφέρον του λαού. Θα φαινόταν αν ήταν πράγματι μακρόθυμος και ανεξίκακος ή θα εύρισκε εύκαιρία να εκδικηθεί ένα λαό που τόσο τον είχε πικράνει, και να απαλλαγή από αυτόν. Και ο Μωυσής στη δοκιμασία αυτή νίκησε. Έδειξε για μια ακόμη φορά την πλατειά και ανεξίκακη καρδιά του. Δεν προτίμησε το δικό του συμφέρον ούτε θυμήθηκε τις πίκρες που τον είχαν ποτίσει οι Ισραηλίται και τις απειλητικές εξεγέρσεις έναντι του. Σαν καλός κυβερνήτης και αληθινά μεγάλος άνθρωπος θυσίασε το δικό του συμφέρον, για να υπερασπίσει το συμφέρον του λαού. Και τη μεγάλη αυτή απόφαση του την έξεδήλωσε με μια θερμή προσευχή προς τον Κύριο για τη συγχώρηση του λαού. Έτσι αναδείχθηκε για μια ακόμη φορά τύπος του Χριστού. Όπως εκείνος, την ώρα που τον κάρφωναν στον σταυρό είπε το «Πάτερ, άφες αυτούς, ού γάρ οίδασι τί ποιοῦσι» (Λουκ. κγ' 34), κι' όπως και τώρα και πάντοτε πρεσβεύει στον Πατέρα για τη συγχώρησι των αμαρτιών μας, έτσι και ο Μωυσής ένα πράγμα ζήτησε από τον Θεό: να συγχωρήσει τον λαό του για τη μεγάλη άμαρτία που διέπραξε.

Αξίζει όμως να ακούσουμε τί ακριβώς είπε ο Μωυσής στον Θεό, για να έμποδίσω την έκρηξη της οργής του και να επιτύχη το έλεος του υπέρ του λαού. «Κύριε», είπε ο Μωυσής, «οι Αιγύπτιοι έχουν ακούσει ότι μέ τη δύναμη σου έχεις βγάλει τον λαό από τη χώρα τους. Αλλά και όλοι οι λαοί που κατοικούν στη χώρα αυτή έχουν πληροφορηθεί ότι έσύ είσαι ο Κύριος του λαού αυτού, μέ τον όποιο επικοινωνείς πρόσωπο με πρόσωπο, και ή νεφέλη σου στέκεται επάνω τους σαν έκδήλωση της παρουσίας σου, και προπορεύεσαι και τους οδηγείς με στύλο νεφέλης την ήμέρα και μέ στύλο πυρός τη νύχτα. Αν λοιπόν τώρα τους έξαφανίσεις σαν έναν άνθρωπο, τὰ έθνη που έχουν ακούσει για το όνομα σου και τη δύναμη σου, θα ποῦνε: Έπειδή δεν μπόρεσε ο Κύριος να οδηγήσει και να εγκαταστήσει τον λαό αυτόν στη χώρα που του είχε υποσχεθεί, γι' αυτό τους έστρωσε στην έρημο. Κι' έτσι το όνομα σου θα ύβρισθῆ και θα δυσφημισθῆ. Γι' αυτό σε ίκετεύω: Άς φανῆ και τώρα, Κύριε, το μεγαλειό της δυνάμεως σου σύμφωνα μέ όσα είπες άλλοτε, ότι είσαι μακρόθυμος και πολυέλεος και αληθινός στα λόγια του, και συγχωρείς και σβήνεις τις άμαρτίες, δεν άθωνεις όμως τον άμετανόητο ένοχο, αλλά τιμωρείς τις άμαρτίες των πατέρων στα παιδιά μέχρι την τρίτη και τετάρτη γενεά. Συγχώρησε λοιπόν την άμαρτία του λαού αυτού σύμφωνα μέ το μεγάλο έλεος σου, όπως φάνηκες σπλαγχνικός σ' αυτούς από τότε που έφυγαν από την Αίγυπτο μέχρι τώρα» (Άριθμ. ιδ' 13-20).

Μια παιδική άφέλεια και άπλότης χαρακτηρίζει την προσευχή του Μωυσή. Προσεύχεται σαν μικρό παιδί, πιστό όμως και άφοσιωμένο στον Πατέρα παιδί που θέλει πάντα να δοξάζεται ο ούράνιος Πατέρας και να αγιάζεται και να εύλογῆται το όνομα του. Κι' αν ζητῆ να συγχωρήσει ο Θεός την άμαρτία του λαού, γι' αυτό ακριβώς το ζητεῖ: για να φανῆ όχι μόνο ή δύναμη του Θεού, που είναι ικανός να πραγματοποιήσει τις αποφάσεις και τις υποσχέσεις του, αλλά και ή αγαθότης και ή μακροθυμία και το άπειρο έλεος του. Γιατι κι' αυτές οι ιδιότητες του Θεού είναι έκδηλώσεις της δυνάμεως και της μεγαλειότητος του. Ο Θεός δεν είναι μεγάλος, μόνο όταν κάνη έργα μεγάλα και θαυμαστά, έργα υπεράνθρωπα, που ο άνθρωπος δεν μπορεί ούτε να τὰ διανοηθῆ είναι μεγάλος και δυνατός, και όταν έλεῆ και συγχωρῆ τις δικές μας άμαρτίες. Γιατι ή ανεξίκακία και ή συγχώρησις είναι δύναμις και όχι άδυναμία, όπως νομίζουμε πολλές φορές έμεῖς οι άνθρωποι. Κι' άς το έχουμε αυτό υπ' όψιν, γιατί συχνά αποφεύγουμε να συγχωρήσουμε τους έχθρους μας, νομίζοντας ότι, αν το κάνουμε αυτό, θα δείξουμε άδυναμία, θα μας πάρουν τον άέρα κι' ακόμη περισσότερο, γιατί όχι λίγες φορές επιζητούμε την τιμωρία του άντιπάλου και παρασυρόμαστε σε πράξεις βίας και έκδικήσεως, νομίζοντας ότι έτσι θα φανοῦμε δυνατοί. Όχι. Πιο πολλή δύναμη

ἀπαιτεῖται, γιὰ νὰ συγκρατήσῃ κανεὶς τὴν ὀργὴν τοῦ παρὰ γιὰ νὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ ξεσπάσῃ πιὸ δυνατὸς εἶναι ἐκεῖνος ποὺ συγχωρεῖ παρὰ ἐκεῖνος ποὺ ἐκδικεῖται πιὸ δυνατὸς ἐκεῖνος ποὺ ἀγαπᾷ τὸν ἐχθρὸν τοῦ παρὰ ἐκεῖνος ποὺ τὸν μισεῖ. Ἄς συγχωροῦμε λοιπὸν κι' ἄς ἀγαποῦμε, γιὰ νὰ εἴμαστε πραγματικὰ δυνατοί.

Ἡ προσευχὴ τοῦ Μωυσῆ ἔφερε ἀμέσως τὸ εὐεργετικὸ ἀποτέλεσμα τῆς. Ὁ Θεὸς ἔδωσε ἀμέσως τὴν εὐνοϊκὴ ἀπάντησίν του: «Ἰλεως αυτοῖς εἰμι κατὰ τὸ ρῆμα σοῦ» (Ἀριθμ. ιδ' 20). Ὅπως λές, θὰ κάνω. Ἀφοῦ μοῦ τὸ ζητεῖς, θὰ φανῶ σπλαγχνικὸς τοὺς συγχωρῶ. Ἔτσι γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ ἡ προσευχὴ τοῦ δικαίου νίκησε, γιὰ νὰ ἐπιβεβαιωθῇ ὁ λόγος τῆς Γραφῆς ὅτι «πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη» (Ἰακ. ἔ' 16). Νὰ γιὰτὶ ἡ Ἐκκλησία καθημερινὰ στὶς ἀκολουθίες τῆς ἐπικαλεῖται τὶς πρεσβεῖες τῶν ἁγίων. Μεσίτης βέβαια καὶ ἀρχιερεὺς μᾶς πρὸς τὸν Θεὸ εἶναι ἓνας καὶ μοναδικός, ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς κοντὰ σ' αὐτὸν ὅμως ὑπάρχουν καὶ οἱ ἅγιοι καὶ οἱ δίκαιοι ποὺ ἔφυγαν ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτὸν καὶ ἀποτελοῦν στοὺς οὐρανοὺς τὴ θριαμβεύουσα Ἐκκλησία. Ἐκεῖνος μεσιτεύει πρὸς τὸν Πατέρα, προβάλλοντας τὸ τίμιον αἷμα τοῦ ποὺ ἔχυσε γιὰ μᾶς οἱ ἅγιοι προσεύχονται καὶ πρεσβεύουν γιὰ μᾶς ὡς μέλη τίμια τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ἄς ζητοῦμε λοιπὸν κι' ἄς ἐπικαλούμαστε τὶς προσευχὰς τῶν ἁγίων γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν προβλημάτων μᾶς, γιὰ τὴν ἐνίχυσί μᾶς στὸν πνευματικὸ ἀγώνα, γιὰ τὴ συγχώρησι τῶν ἁμαρτιῶν μᾶς.

Συγχώρησε λοιπὸν ὁ Θεὸς τοὺς Ἰσραηλίτες δὲν τοὺς ἄφησε ὅμως ἀτιμωρήτους. Ἔδειξε τὴν ἐπιείκεια τοῦ καὶ ἀνεκάλεσε τὴν ἀπόφασίν του γιὰ ὀλοκληρωτικὴ καταστροφή καὶ ἐξαφάνισήν του λαοῦ δὲν ἔπρεπε ὅμως νὰ μείνουν καὶ ἀτιμώρητοι, γιὰτὶ ἡ ἀτιμωρησία ἀποθρασύνει τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν κάνει νὰ φέρεται ευκολότερα πρὸς τὴν ἁμαρτία. Καὶ οἱ Ἰσραηλίται ὄχι μιὰ, ἀλλὰ πολλὰς φορὰς ὡς τώρα εἶχαν ἁμαρτήσῃ καὶ εἶχαν συγχωρηθῆ ἢ εἶχαν τιμωρηθῆ ἐπιεικῶς, ἀλλὰ δὲν διωρθώθηκαν. Ἔπρεπε λοιπὸν τώρα νὰ τιμωρηθοῦν αὐστηρά. Καὶ πράγματι ἡ ἀπόφασίν του Θεοῦ ἦταν πολὺ αὐστηρὴ, ἀλλὰ δικαία. Ποιὰ ἦταν αὕτη; Κανεὶς ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες ἄνω τῶν εἴκοσι ἐτῶν δὲν θὰ μπῆ στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας οὔτε θὰ τὴν ἴδῃ ἀπὸ μακρὰ. Μόνο ὅσοι εἶναι κάτω τῶν εἴκοσι ἐτῶν, ἀθῶοι καὶ ἀμέτοχοι στὴν ἁμαρτία τῶν πατέρων τούς, αὐτοὶ θὰ ἀπολαύσουν τὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Ὅλοι οἱ ἄλλοι θὰ περιπλανῶνται σαράντα χρόνια στὴν ἔρημον, ὥσπου ν' ἀφήσουν ἐκεῖ τὰ κόκκαλά τους. Δύο μόνο θὰ ἐξαιρεθοῦν ἀπὸ τὴν ἀπόφασίν αὕτη: ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυὴ καὶ ὁ Χάλεβ. Αὐτοὶ διαφοροποίησαν τὴ στάση τους καὶ ἔδειξαν ἀφοσίωσιν καὶ ἐμπιστοσύνην στὸν Θεὸ αὐτοὶ λοιπὸν θὰ ἀζιωθοῦν νὰ μποῦνε στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας.

Αὕτη ἦταν ἡ ὀριστικὴ ἀπόφασίν του Θεοῦ. Καὶ τὴν ἐπικύρωσε μὲ κατηγορηματικὰς διαβεβαιώσεις. Πρὶν ἀρχίσῃ τὴν ἐξαγγελίαν τῆς, εἶπε: «Ζῶ ἐγὼ καὶ ζῶν τὸ ὄνομα μοῦ καὶ ἐμπλήσει ἡ δόξα Κυρίου πᾶσαν τὴν γῆν» (Ἀριθμ. ιδ' 21). Δὲν εἶμαι ἐγὼ σάν τοὺς ξύλινους ἢ μαρμάρινους θεοὺς τῶν εἰδωλολατρῶν, ποὺ εἶναι ἄψυχα εἰδωλα εἶμαι Θεὸς ζωντανὸς καὶ ζωντανὸ εἶναι τὸ ὄνομα μοῦ. Δὲν μπορεῖ λοιπὸν νὰ ἀσεβῆ κανεὶς σ' ἐμένα καὶ νὰ ὑβρίζη τὸ ὄνομα μοῦ καὶ νὰ μὲν ἀτιμώρητος. Θὰ δείξω λοιπὸν καὶ τώρα τὴ δύναμίν μοῦ καὶ θὰ γεμίση ἡ γῆ ὅλη ἀπὸ τὴ δόξαν μοῦ. Κι' ἀφοῦ ἐξήγγειλε τὴν ἀπόφασίν του, πρόσθεσε: «Ἐγὼ Κύριος ἐλάλησα ἢ μὴν οὕτω ποιήσω τὴ συναγωγὴ ταύτη τὴ ἐπισυνισταμένη ἐπ' ἐμὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ ἐξαναλωθήσονται καὶ ἐκεῖ ἀποθάνονται» (Ἀριθμ. ιδ' 35). Ἐγὼ ὁ παντοδύναμος Κύριος μίλησα καὶ θὰ πραγματοποιήσω ὅπωςδὴποτε ὅσα εἶπα στὴν ἁμαρτωλὴ αὕτη συναγωγὴ ποὺ ἐπαναστάτησε ἐναντίον μοῦ. Ἐδῶ σ' αὕτη τὴν ἔρημον θὰ ἐξαντληθοῦν καὶ θὰ φθαροῦν καὶ μέσα σ' αὕτην θὰ πεθάνουν.

Σαράντα χρόνια λοιπὸν θὰ περιπλανῶνταν οἱ Ἰσραηλίται στὴν ἔρημον. Δὲν θὰ ἦταν ὅμως ἀπροστάτευτοι. Ὁ Θεὸς τοὺς τιμωροῦσε, γιὰ νὰ τοὺς παιδαγωγῆσῃ, δὲν ἀπέσυρε ὅμως τὴν προστασίαν του. Σαράντα χρόνια θὰ τοὺς ἔτρεφε μὲ τὸ μάννα καὶ θὰ τοὺς καθοδηγοῦσε μὲ τὴν νεφέλην, δίνοντας τοὺς τὴν εὐκαιρίαν νὰ συναισθανθοῦν τί ἔκαναν καὶ ποιὸν ἐπὶκράναν, κι' ἔτσι νὰ

συνέλθουν και να διορθωθούν, να μετανοήσουν και να 'βρουν έλεος, κι' αντί τῆς γῆς τῆς ἐπαγγελίας να κερδίσουν τὴν αἰώνιο βασιλεία. Συγχρόνως τὸ πάθημα τῶν πατέρων θὰ γινόταν μάθημα στὰ παιδιά, πού θὰ μεγάλωναν ἀκούοντας τὴν ἱστορία τῶν πατέρων τοὺς και μαθαίνοντας ὅτι ἐξ αἰτίας τῆς ἀχαριστίας τῶν ἦταν καταδικασμένοι να μὴν ἰδοῦν τὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Ἔτσι ἡ νέα γενιά, πού θὰ ἀξιώνονταν να μπῆ στὴ γῆ αὐτή, θὰ μπορούσε να εἶναι καλύτερη ἀπὸ τὴν προηγούμενη.

Καὶ αὐτὰ μὲν θὰ συνέβαιναν στὸ σύνολο τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Ὑπῆρχαν ὅμως και οἱ πρωταῖτιοι τῆς ἀνταρσίας, οἱ δέκα κατάσκοποι, πού με τὰ λόγια τοὺς παρέσυραν και ξεσήκωσαν ὅλο τὸν λαό. Αὐτοὶ ὅπωςδήποτε ἔπρεπε να τιμωρηθοῦν αὐστηρότερα. Καὶ πράγματι οἱ δέκα αὐτοὶ τιμωρήθηκαν με ἄμεσο θάνατο. Ἐνα χτύπημα τοῦ Θεοῦ ἦταν ἀρκετό, γιὰ να πέσουν κάτω νεκροί. Κι' αὐτὸ ἔγινε μπροστὰ σὲ ὅλο τὸν λαό, γιὰ να γίνῃ ἡ τιμωρία αὐτὴ παράδειγμα σὲ ὅλους και να πειθοῦν ὅλοι ὅτι ὁ Θεὸς δὲν παίζει οὔτε ἀστειεύεται, ἀλλὰ πραγματοποιεῖ τις ἀπειλές τοῦ, ὅταν ὁ ἄνθρωπος μὲνῃ ἀμετανόητος.

Εἶδε ὁ λαὸς τὴν τιμωρία τῶν κατασκόπων: ἄκουσε ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Μωυσῆ και τὴ δικὴ τοῦ καταδικη. «Καὶ ἐπένθησεν ὁ λαὸς σφόδρα» (Ἀριθμ. ιδ' 40). Λύπη και πένθος κατέλαβε ὅλο τὸν λαό. Ἀσφαλῶς θὰ ἔκλαψαν πολὺ και θὰ χτύπησαν τὸ κεφάλι τοὺς γιὰ ὅσα εἶχαν κάνει. Ἦταν ὅμως πλέον ἀργά. Ἄν μετανοοῦσαν λίγο νωρίτερα, ὅταν ὁ Ἰησοῦς και ὁ Χάλεβ τοὺς συμβούλευαν να μὴν ἀποστατήσουν ἀπὸ τὸν Θεό, ἡ μετάνοια τοὺς θὰ ἦταν δεκτὴ και θὰ ἀπέφευγαν τὴν τιμωρία. Ἄς μετανοοῦμε ἐγκαιρῶς γιὰ τις ἀμαρτίες μᾶς, ὅσο μᾶς δίνει τὴν εὐκαιρία ὁ Θεός. Κάποτε ὁ καιρὸς τῆς μετανοίας θὰ πάρῃ τέλος, και τότε θὰ ἔχη τὸν λόγο ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ. Ἄς χύσουμε τώρα δάκρυα μετανοίας, γιὰ να μὴ χύνουμε τότε δάκρυα τιμωρίας χωρὶς ἐλπίδα συγχωρήσεως.

Ἔσκυψαν λοιπὸν τὸ κεφάλι οἱ Ἰσραηλίται και ὑποτάχθηκαν στὴν ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ. Ὑπῆρξαν ὅμως και κάποιοι ἀδιόρθωτοι πού δὲν συνετίσθηκαν ἀπὸ τὸν θάνατο τῶν δέκα κατασκόπων. Αὐτοὶ πῆραν μιὰ τολμηρὴ, ἀλλὰ θρασύτατη ἀπόφασι Ἐνῶ τὴν προηγούμενη μέρα ἤθελαν να ἐπιστρέψουν στὴν Αἴγυπτο, τώρα θέλησαν να ἀντιταχθοῦν πάλι στὴν ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ. «Θὰ προχωρήσουμε -εἶπαν- και θὰ μποῦμε στὴ χώρα πού μᾶς ὑποσχέθηκε ὁ Θεός». Ἴσως νόμιζαν ὅτι ἔτσι θὰ διώρθωναν τὸ λάθος τοὺς ἀλλὰ τώρα ἦταν ἴπια ἀργά, γιὰτι ἡ ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ ἦταν ὀριστικὴ και ἀμετάκλητη. Ὁ Μωυσῆς τοὺς συμβούλεψε να μὴν τὸ ἐπιχειρήσουν. «Γιὰτι ἐπιμένετε - τοὺς εἶπε- να παραβῆτε τὴν ἐντολή τοῦ Θεοῦ;

Ἡ ἐπιχειρήσεως σᾶς δὲν θὰ εὐδοωθῇ, γιὰτι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι μαζί σᾶς, κι' ἔτσι θὰ πέσετε νικημένοι μπροστὰ στοὺς ἐχθροὺς σᾶς. Θὰ βρῆτε μπροστὰ σᾶς τοὺς Αμαληκίτες και τοὺς Χαναναίους, πού θὰ σᾶς κατασφάξουν, γιὰτι ἀποστατήσατε ἀπὸ τὸν Κύριο και ἀντιταχθήκατε στὸ θέλημα τοῦ» (Ἀριθμ. ιδ' 40-41). Ἐκεῖνοι ὅμως δὲν ἄκουσαν και προχώρησαν ὡς τὴν κορυφὴ τοῦ ὄρους πού τοὺς χώριζε ἀπὸ τὴ Χαναάν. Ἀλλὰ ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης και ὁ Μωυσῆς δὲν μετακινήθηκαν ἀπὸ τὸ στρατόπεδο. Ξεκινοῦσαν λοιπὸν χωρὶς τὴν προστασία και τὴν καθοδήγηση τοῦ Θεοῦ και ἡ προσπάθεια τοὺς ἦταν καταδικασμένη σὲ ἀποτυχία. Πράγματι, τοὺς ἐπετέθησαν οἱ Χαναναῖοι, τοὺς κατεδίωξαν και κατέσφαξαν πολλούς. Ὅσοι γλίτωσαν, γύρισαν στὸ στρατόπεδο, ζητώντας ἐκεῖ καταφύγιο.

Ἦταν ἐπόμενο να ἀποτύχουν, γιὰτι ἐπιχειροῦσαν κάτι ἀντίθετο με τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ και συνεπῶς δὲν εἶχαν τὴν συμμαχία και τὴ βοήθειά τοῦ. Στηρίχθηκαν στὶς δικές τοὺς δυνάμεις πού ἀποδείχθηκαν ἀνίσχυρες. Τὸ ἴδιο παθαίνουμε κι' ἐμεῖς, ὅσες φορές προσπαθοῦμε να κατορθώσουμε κάτι χωρὶς τὴν βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ἔστω κι' ἂν ὁ σκοπὸς μᾶς εἶναι καλός. Γιὰτι ὁ Κύριος ἐβεβαίωσε: «Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδὲν» (Ιω. ιε' 5). Μόνο με τὴν βοήθειά τοῦ

μπορούμε να επιτύχουμε. Και φυσικά τη βοήθειά του θα την έχουμε, μόνο αν αυτό που επιχειρούμε είναι σύμφωνο με το θέλημα του, γιατί μόνο τότε θα είναι καλό και άγιο. Πριν επιχειρήσουμε λοιπόν κάτι, ως εξετάζουμε αν αυτό το θέλη ο Θεός. Κι' άφοῦ βεβαιωθοῦμε γι' αυτό, ως ζητήσουμε τη βοήθειά του και τότε οι προσπάθειες μας θα στεφθοῦν με ἐπιτυχία. Ἄν ὅμως βεβαιωθοῦμε γιὰ τὸ ἀντίθετο, ὡς μὴν προχωρήσουμε. Ἄς παραιτηθοῦμε ἐγκαίρως ἀπὸ τὰ σχέδιά μας, γιὰ νὰ μὴ συναντήσουμε ἀντίπαλο μᾶς τὸν Θεό, ὅποτε ἡ ἀποτυχία καὶ ἡ τιμωρία μᾶς θὰ εἶναι βεβαία.

22/11/1993

48. Νέα ἀνταρσία καὶ τιμωρία.

(Ἀριθμ. ἰε' 32-36, ις' 1-35)

Ὅριστικὴ καὶ ἀμετάκλητη ἦταν ἡ ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ γιὰ τοὺς Ἰσραηλίτες. Ὅλοι, ὅσοι ἦταν πάνω ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν, ἐκτός τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ Χάλεβ, δὲν θὰ ἀξιωνόνταν νὰ ἴδουν στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ θὰ πέθαιναν στὴν ἔρημο. Σαράντα χρόνια θὰ περιπλανώνταν στὴν ἔρημο ποὺ ἀπλώνεται μεταξύ τοῦ Σινᾶ καὶ τῆς Παλαιστίνης. Τὸ βιβλίον τῶν Ἀριθμῶν στὸ λγ' κεφάλαιο μᾶς ἀναφέρει τοὺς τόπους, στοὺς ὁποίους στρατοπέδευσαν οἱ Ἰσραηλίται κατὰ τὸ διάστημα αὐτό. Ἀναφέρονται τριάντα περίπου σταθμεύσεις ἀπὸ τότε ποὺ τοὺς τιμώρησε ὁ Θεὸς ὥσπου ἔφτασαν ἔξω ἀπὸ τὴν Παλαιστίνην, ἀνατολικά τοῦ Ἰορδάνου. Ἐπομένως σὲ κάθε τόπο ποὺ ἐστάθμευαν, ἔμεναν ἀρκετοὺς μῆνες, πολλές φορές καὶ περισσότερο ἀπὸ ἓνα χρόνο. Δὲν μᾶς διηγεῖται ἡ Γραφή ὅλα τὰ γεγονότα ποὺ συνέβησαν κατὰ τὸ μακρὸ αὐτὸ χρονικὸ διάστημα, γιὰτὶ ἀσφαλῶς δὲν εἶχαν ὅλα τὴν σημασίαν, ὥστε νὰ εἶναι ἀξιωμακρόνεντα. Μᾶς ἀναφέρει ὅμως τὰ σπουδαιότερα, κατὰ τὰ ὁποία ὁ Θεός, ἄλλοτε δίνοντας νόμους καὶ ἄλλοτε τιμωρώντας τὶς παραβάσεις διαφόρων ἀποστατῶν, παιδαγωγοῦσε τοὺς Ἰσραηλίτες καὶ τοὺς ἔδινε μαθήματα, σκληρὰ ἴσως μερικὲς φορές, ὅπως οἴηται ὁ ἴσως ὅμως σωτήριον.

Τὸ πρῶτον συγκλονιστικόν, ἀλλὰ καὶ διδακτικόν γεγονός ποὺ ἀναφέρεται, εἶναι ἡ τιμωρία ἐνὸς παραβάτου τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς βρέθηκε νὰ μαζεύῃ ξύλα τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, νὰ παραβαίνῃ δηλαδὴ τὴν τετάρτην ἐντολήν, μὲ τὴν ὁποία ὁ Θεὸς ἀπαγόρευε κάθε ἐργασία κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτήν. Οἱ Ἰσραηλίται ποὺ τὸν ἀντελήφθησαν, τὸν ὁδήγησαν ἀμέσως στὸν Μωυσῆ καὶ τὸν Ἀαρὼν καὶ ὅλον τὸν λαόν, ποὺ ἦταν συγκεντρωμένος γιὰ τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ. Ὁ λαὸς λοιπὸν πληροφορήθηκε τὸ παράπτωμον τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ.

Ὅτι ὁ παραβάτης τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῇ, δὲν χωροῦσε ἀμφιβολίαν. Ποιὰ θὰ ἔπρεπε ὅμως νὰ εἶναι ἡ τιμωρία; Ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν δὲν ἐτόλμησαν νὰ ἀποφασίσουν οἱ ἴδιοι, ἀλλὰ κράτησαν τὸν παραβάτη ὑπὸ ἐπιτήρησιν, περιμένοντας ὁδηγίαν καὶ ἐντολὰς ἀπὸ τὸν Θεόν. Καὶ ὁ Θεὸς δὲν ἄργησε νὰ ἐξαγγείλῃ τὴν ἀπόφασιν τοῦ: «Θανάτω θανατούσθω ὁ ἄνθρωπος λιθοβολήσατε αὐτὸν λίθοις πάσα ἡ συναγωγὴ» (Ἀριθμ. ἰε' 35). Καὶ πράγματι, ὅλος ὁ λαὸς ὠδήγησε τὸν παραβάτην τοῦ Σαββάτου ἔξω ἀπὸ τὸ στρατόπεδον κι' ἐκεῖ τὸν ἐθανάτωσαν μὲ λιθοβολισμόν. Ὁ φαίνεται ἴσως πολὺ σκληρὴ ἡ τιμωρία αὐτή. Μιὰ ἐντολήν παρέβη καὶ ἄνθρωπος αὐτὸς: λίγα ξύλα πῆγε νὰ μαζέψῃ καὶ ἔπρεπε λοιπὸν νὰ τιμωρηθῇ τόσο αὐστηρᾶ; Οἱ ἀπορίες αὐτὲς καὶ οἱ ἀντιρρήσεις θὰ εἶχαν θέσιν, ἂν τὴν ἀπόφασιν τῆς τιμωρίας τὴν εἶχε πάρῃ ὁ Μωυσῆς ἢ κάποιος ἄλλος ἄνθρωπος. Τώρα ὅμως ἦταν ἀπόφασιν καὶ ἐντολήν τοῦ δικαίου Θεοῦ, καὶ δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἦταν δικαία. Βαρείαν ἦταν ἡ τιμωρία, γιὰτὶ βαρὺ ἦταν καὶ τὸ παράπτωμον, ὅσον μικρὸν κι' ἂν φαίνεται. Γιὰτὶ τὸ βάρος μᾶς ἁμαρτίας δὲν ὑπολογίζεται μόνον ἀπὸ τὴν πράξιν αὐτήν καθ' ἑαυτήν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ ποιὸς ἔδωκε τὴν ἐντολήν καὶ ἀπὸ τὶς δυνατότητες ποὺ εἶχε ὁ παραβάτης νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἁμαρτίαν.

Τὴν ἐντολὴν λοιπὸν τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου τὴν εἶχε δώσει ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς καὶ κάθε παράβασις ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ εἶναι βαρύτερη προσβολὴ τῆς μεγαλειότητος τοῦ. Ἄλλωστε ἡ ἐντολὴ δὲν ἦταν δύσκολο νὰ τηρηθῆ, ἀφοῦ ὁ παραβάτης μποροῦσε νὰ μαζέψῃ ἀπὸ τὴν Παρασκευὴ τὰ ξύλα πού τοῦ χρειάζονταν. Ὅσο ἐλαφρότερη καὶ ευκολότερη εἶναι μιὰ ἐντολή, τόσο βαρύτερη ἁμαρτία ἀποτελεῖ ἡ παράβασις τῆς. Μήπως τὸ ἴδιο δὲν εἶχε συμβῆ καὶ μέ τοὺς πρωτοπλάστους; Ἐναν καρπὸ μόνον ἔφαγαν ἀπὸ τὸ ἀπαγορευμένο δέντρο τιμωρήθηκαν ὅμως αὐστηρότατα κι' ἐκεῖνοι καὶ ὅλο τὸ ἀνθρώπινο γένος, γιατί περιφρόνησαν καὶ παρέβησαν τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ, μιὰ ἐντολή, πού ἦταν πολὺ εὐκόλο νὰ τὴν τηρήσουν, ἀφοῦ εἶχαν στὴ διάθεσὴ τοὺς ὅλα τὰ ἄλλα δέντρα τοῦ παραδείσου. Ἔτσι καὶ στὴν περίπτωση τῆς παραβάσεως τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου ἡ ἁμαρτία ἦταν βαρεία ἀφ' ἐνὸς μὲν λόγῳ τῆς μεγαλειότητος τοῦ Θεοῦ πού εἶχε δώσει τὴν ἐντολήν, ἀφ' ἑτέρου δὲ λόγῳ τῆς ἐλαφρότητος τῆς ἐντολῆς. Ἄς μὴ δικαιολογοῦμε λοιπὸν τοὺς ἑαυτοὺς μᾶς, λέγοντας ὅτι οἱ παραβάσεις μᾶς εἶναι μικρὲς ἢ ὅτι μιὰ ἐντολή μόνον ἔχουμε παραβῆ, ἐνῶ τηροῦμε ὅλες τὶς ἄλλες. Καὶ μιὰ μόνον ἂν παραβοῦμε, εἴμαστε ἔνοχοι ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἔχει δώσει ὅλες τὶς ἐντολές. Γι' αὐτὸ μᾶς λέει ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὅτι «ὅστις ὅλον τὸν νόμον τηρήσῃ, πταίση δὲ ἐν ἐνί, γέγονε πάντων ἔνοχος. Ὁ γὰρ εἰπὼν μὴ φονεύσης, εἶπε καὶ μὴ μοιχεύσης: εἰ δὲ οὐ μοιχεύσεις, φονεύσεις δέ, γέγονας παραβάτης νόμου» (Ἰακ. β' 10).

Ἐξ ἀφορμῆς ὅμως τῆς αὐστηρῆς αὐτῆς τιμωρίας ἃς θυμηθοῦμε ὅτι ἡ ἐντολή τῆς ἀργίας ἰσχύει καὶ γιὰ μᾶς γιὰ τὶς Κυριακὲς καὶ τὶς μεγάλες γιορτές. Δὲν τιμωρεῖ βέβαια σήμερα ὁ Θεὸς μὲ ἄμεσο θάνατο ἐκεῖνους πού δουλεύουν τὴν Κυριακὴ. Καὶ ὑπάρχουν ἀναμφιβόλως περιπτώσεις πού εξαιροῦναι ἀπὸ τὴν ὑποχρεωτικὴ ἀργία. Δὲν μπορεῖ π.χ. νὰ σταματήσῃ ἡ λειτουργία τῶν νοσοκομείων, νὰ διακοποῦν οἱ συγκοινωνίες, ἡ ὑδροδότηση, ἡ ἠλεκτροδότηση κλπ. Ὅσοι ἐργάζονται στὶς ὑπηρεσίες αὐτές, θὰ δουλέψουν καὶ τὴν Κυριακὴ, ὅταν εἶναι ἡ σειρά τοὺς, καὶ δὲν θὰ θεωρηθῆ αὐτὸ παράβασις τῆς ἐντολῆς, γιατί ἡ ἐργασία τοὺς εἶναι ἀναγκαία γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου. Τὸ παράδειγμα ἄλλωστε ἔδωσε ὁ ἴδιος ὁ Κύριος, θεραπεύοντας ἀσθενεῖς κατὰ τὴν ἡμέρα τοῦ Σαββάτου, παρά τὶς ἀντιρρήσεις τῶν γραμματέων καὶ τῶν φαρισαίων, καὶ λέγοντας ὅτι «τὸ Σάββατον διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐγένετο, οὐχ ὁ ἄνθρωπος διὰ τὸ Σάββατον» (Μάρκ. β' 27): ὅτι δηλαδὴ ἡ ἐντολή τῆς ἀργίας τοῦ Σαββάτου δόθηκε γιὰ τὴν ἐξυπηρέτηση καὶ τὴν πνευματικὴ ὠφέλεια τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὄχι γιὰ νὰ γίνῃ ὁ ἄνθρωπος δοῦλος τοῦ Σαββάτου. Τὸ νὰ ἐργάζεται ὅμως ὁ Χριστιανὸς τὴν Κυριακὴ, γιὰ νὰ κερδίσῃ χρήματα ἢ γιὰ νὰ κἀνῃ τὶς καθημερινὲς τοῦ ἐργασίας, εἶναι παράβασις σοβαρωτάτη. Εἶναι παράβασις τὸ ν' ἀνοίγῃ τὸ κατάστημα τοῦ, ἔστω κι' ἂν ὁ νόμος τοῦ κράτους τοῦ τὸ ἐπιτρέπῃ εἶναι παράβασις τὸ νὰ καθαρῖζῃ ἢ νοικοκυρὰ τὸ σπίτι τῆς ἢ νὰ πλένῃ ἢ νὰ σιδερώνῃς εἶναι παράβασις τὸ νὰ τρέχῃ καὶ ἀγρότης στὸ χωράφι ἢ ὁποιοσδήποτε ἄλλος γιὰ νὰ σκάψῃ καὶ νὰ ποτίσῃ τὸν κῆπο τοῦ. Ὅφειλουμε λοιπὸν νὰ ἀργοῦμε τὴν Κυριακὴ ἀπὸ τὶς καθημερινὲς μᾶς ἀσχολίες, ὄχι ὅμως γιὰ νὰ μένουμε ἄπραγοι, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐπιδοθοῦμε σὲ ἄλλες πνευματικὲς ἀσχολίες: στὸν ἐκκλησιασμό, στὴ μελέτη καὶ τὴν ἀκρόαση τοῦ θείου λόγου, σὲ ἐπισκέψεις ἀγάπης, ἀκόμη καὶ σὲ προσφορὰ ὑπηρεσίας σὲ κάποιον πού ἔχει ἀνάγκη. Τότε καὶ μόνον θὰ ἔχουμε μεγάλη ψυχικὴ ὠφέλεια ἀπὸ τὴν ἀργία τῆς Κυριακῆς.

Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς ἀπὸ τότε πού οἱ Ἰσραηλίται τιμωρήθηκαν ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ τὴν ἀποστασία τοὺς, καὶ νέα ἀνταρσία ἐκδηλώθηκε ἀνάμεσα τοὺς. Ἀρχηγοὶ καὶ πρωτοστάται τῆς ἀνταρσίας ἦταν ὁ Κόρε ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Λευί, πρῶτος ἐξάδελφος τοῦ Μωυσῆ, καὶ οἱ Δαθαν καὶ Ἀβειρών ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Ρουβήμ. Αὐτοὶ παρέσυραν καὶ ἄλλους διακόσιους πενήντα καὶ ἦρθαν στὸν Μωυσῆ καὶ τὸν Ἄαρων παραπονούμενοι καὶ κατηγορώντας τοὺς ὅτι αυθαίρετως πῆραν τὴν ἐξουσία, ὁ ἓνας τὴν πολιτικὴ, ὁ ἄλλος τὴ θρησκευτικὴ, ἐνῶ ὅλος ὁ λαὸς εἶναι ἀφιερωμένος στὸν Θεὸ καὶ μὲ ὅλους μαζί εἶναι ὁ Κύριος. Οὔτε λίγο οὔτε πολὺ διεκδικοῦσαν κι' αὐτοὶ ἐξουσία. Ὁ Θεὸς εἶχε δώσει καὶ σ' αὐτοὺς ἐξουσία καὶ τιμητικὲς θέσεις. Ὁ Κόρε ἦταν Λευίτης καὶ ὑπηρετοῦσε στὸν

ναὸ καὶ οἱ ὑπόλοιποι ἦταν ὅλοι «ἀρχηγοὶ συναγωγῆς, σύγκλητοι βουλῆς καὶ ἄνδρες ὀνομαστοὶ» (Ἀριθμ. ις' 2): ἦταν δηλαδή προύχοντες, ἐπίσημοι ἀνάμεσα στὸν λαό, καὶ γιὰ κάθε σοβαρὸ ζήτημα ζητοῦνταν ἡ γνώμη τούς. Δὲν ἦταν ὅμως ἱκανοποιημένοι ἢ ἠθελαν ν' ἀνεβοῦν πιὸ ψηλά. Ὁ Κόρε ἠθελε νὰ γίνῃ κ' αὐτὸς ἱερεὺς ἢ ἴσως καὶ ἀρχιερεὺς στὴ θέση τοῦ Ἀαρὼν καὶ οἱ ἄλλοι ζητοῦσαν ἀνώτερα καὶ ὑψηλότερα ἀξιώματα. Ὁ ἐγωισμὸς καὶ ἡ ὑπερηφάνεια κάνουν τὸν ἄνθρωπο ἀχόρταγο καὶ ἀνευχαρίστητο. Δὲν τοῦ φτάνουν αὐτὰ πού ἔχει, ἀλλὰ πάντα θέλει περισσότερα. Δὲν τοῦ ἀρκεῖ ἡ θέσις, στὴν ὁποία τὸν ἔβαλε ὁ Θεός, ἀλλὰ ζηλεύει τοὺς ἀνωτέρους τοῦ καὶ θέλει νὰ τοὺς ὑποσκελίσῃ καὶ ν' ἀνεβῆ ψηλότερα. Δὲν βλέπει πόσοι εἶναι κατώτεροι τοῦ καὶ τὸν τιμοῦν καὶ τὸν σέβονται, ἀλλὰ βλέπει τοὺς λίγους πού εἶναι ἀνώτεροι τοῦ καὶ θέλει νὰ πάρει τὴ θέση τούς. Στὴν προσπάθεια τοῦ ὅμως αὐτὴ χάνει πολλές φορές κ' ἐκεῖνο πού εἶχε, καὶ πρὸ παντὸς ζημιώνει τὴν ψυχὴ τοῦ.

Κάτι ἄλλο ἀξιοπρόσεκτο στὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ εἶναι ὅτι ὁ Κόρε καὶ οἱ συστασιασταὶ τοῦ προσπαθοῦσαν νὰ καλύψουν τὶς ἐπιδιώξεις τοὺς μ' ἓνα ὑποκριτικὸ ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. Δὲν τολμοῦσαν νὰ ποῦν φανερὰ ὅτι ἠθελαν τὴν ἐξουσία καὶ ὅτι κινοῦνταν ἀπὸ ἰδιοτέλεια καὶ συμφεροντολογία καὶ γι' αὐτὸ παρουσιάσθηκαν ὡς ὑπερασπισταὶ τῶν δικαιωμάτων τοῦ λαοῦ. Κόπτονται δῆθεν γιὰ τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ καὶ κατηγοροῦν τὸν Μωυσῆ καὶ τὸν Ἀαρὼν ὅτι πῆραν αὐτοὶ ὅλη τὴν ἐξουσία, ὅλα τὰ προνόμια, καὶ ἐπομένως ἀδικοῦν τὸν λαό. Πολὺ συνηθισμένο φαινόμενο. Μήπως δὲν ἀκοῦμε κάθε μέρα πολιτικούς, συνδικαλιστὲς, δημοτικούς καὶ κοινοτικούς ἄρχοντες, ἀλλὰ καὶ θρησκευτικούς ἀκόμη, νὰ φωνάζουν καὶ νὰ σκίζονται γιὰ τὰ δικαιώματα τοῦ λαοῦ, ἐνῶ κατὰ βάθος ἐνδιαφέρονται μόνο γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοὺς καὶ τὰ συμφέροντα τούς; Ἄλλοτε πάλι τοὺς ἀκοῦμε νὰ φωνάζουν γιὰ τὴν τήρηση τῶν νόμων ἢ τῶν ἱερῶν κανόνων, κρύβοντας ἔτσι τὶς προσωπικὲς τοὺς ἐπιδιώξεις. Ἄς εἴμαστε λοιπὸν προσεκτικοὶ κ' ἄς μὴν παρασυρόμαστε ἀπὸ ἀπατηλὰ καὶ ὑποκριτικὰ κηρύγματα. Ἄς ἀκοῦμε κ' ἄς ἀκολουθοῦμε ἐκείνους πού μᾶς λένε τὴν ἀλήθεια, ἔστω κ' ἂν αὐτὴ μᾶς εἶναι δυσάρεστη.

Ὁ Μωυσῆς λυπήθηκε βέβαια γιὰ τὴ συμπεριφορὰ τῶν στασιαστῶν, ἀλλὰ δὲν ὠργίσθηκε. Μὲ πολλὴ ταπείνωσι ἔπεσε μπροστὰ τοὺς γονατιστός, ζητώντας τὸν φωτισμὸ τοῦ Θεοῦ. Καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴ πού τοῦ ἔδωσε ὁ Θεός, τοὺς εἶπε τὰ ἐξῆς: «Ὁ Θεὸς ὁ ἴδιος διάλεξε καὶ ὠρίσε ἐκείνους πού θέλησε νὰ εἶναι κοντὰ τοῦ καὶ νὰ τὸν ὑπηρετοῦν. Δὲν πήραμε λοιπὸν μόνοι μᾶς τὰ ἀξιώματα, ἀλλὰ μὲ τὴ θέληση καὶ τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδὴ ὅμως ζητεῖτε νὰ λάβετε μέρος στὴ διακονία τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, κάνετε τὸ ἐξῆς: Αὐριο πάρετε ὅλοι θυμιατήρια, βάλετε κάρβουνα καὶ θυμίαμα καὶ προσφέρετε τὰ στὸν Κύριο. Ὅποιου τὸ θυμίαμα θὰ δεχθῆ ὁ Κύριος, αὐτὸς θὰ εἶναι ὁ ἐκλεκτός τοῦ καὶ ἀφιερωμένος στὴν ὑπηρεσία τοῦ» (Ἀριθμ. ις' 5-7). Εἰδικὰ στὸν Κόρε καὶ τοὺς Λευίτες πού τὸν ἀκολούθησαν ὁ Μωυσῆς ἔκανε καὶ κάποια ἄλλη παρατήρηση: «Σᾶς φαίνεται μικρὴ τιμὴ τὸ ὅτι ὁ Θεός σᾶς ξεχώρισε ἀπ' ὅλο τὸν ἰσραηλιτικὸ λαὸ καὶ σᾶς πῆρε κοντὰ τοῦ, γιὰ νὰ τὸν ὑπηρετῆτε στὴ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου καὶ νὰ τὸν λατρεύετε ἐκ μέρους τῶν ἀδελφῶν σᾶς; Κ' ἀντὶ νὰ εἴστε εὐχαριστημένοι, ζητᾶτε νὰ γίνετε καὶ ἱερεῖς καὶ γογγύζετε ἐναντίον τοῦ Ἀαρὼν, πού εἶναι ἀρχιερεὺς;» (Ἀριθμ. ις' 9-11).

Ἐπειτα ὁ Μωυσῆς κάλεσε τοὺς ἄλλους δύο στασιαστάς, τὸν Δαθάν καὶ τὸν Ἀβειρών, γιὰ νὰ συζητήσῃ μαζί τούς. Ἐκεῖνοι ὅμως ἀρνήθηκαν νὰ παρουσιασθοῦν καὶ μέσω ἄλλων προσώπων διετύπωσαν τὰ πικρά τοὺς παράπονα: «Μᾶς ἔβγαλες -τοῦ εἶπαν- ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ μᾶς ὑποσχέθηκες ὅτι θὰ μᾶς φέρῃς σὲ χώρα πού τρέχει μέλι καὶ γάλα ἀντὶ νὰ μᾶς μοιράσῃς ὅμως τὰ χωράφια καὶ τ' ἀμπέλια τῆς, μᾶς ἔφερες ἐδῶ στὴν ἔρημο. Μᾶς τύφλωσες μὲ τὶς ὑποσχέσεις σοῦ, ὥστε νὰ μὴ βλέπουμε τί ἐσκόπευες νὰ κάνῃς καὶ πού ἠθελες νὰ μᾶς ὀδηγήσῃς κ' ἔτσι ἐγίνες ἄρχοντας μᾶς κ' ἐμεῖς δοῦλοι σοῦ» (Ἀριθμ. ις' 12-14).

Πικράθηκε ο Μωυσής από τις άδικες αυτές κατηγορίες. Είχε τη συνείδησι του ήσυχη, γιατί δεν είχε κάνει τίποτε απ' όσα τον κατηγορούσαν. Αντίθετα είχε υπομείνει τόσους κινδύνους και ταλαιπωρίες, για να έλευθερώση τον λαό και να τον οδηγήση ως εδώ. Και τώρα αντί για εύχαριστίες άκούει άδικα παράπονα και συκοφαντίες. Βαθειά λοιπόν πικραμένος και λυπημένος ύψωσε τὰ μάτια του προς τον ουρανόν κι' έκανε την άκόλουθη προσευχή: «Κύριε, μήν προσέξης τή θυσία τους και μήν τή δεχθής γιατί έγώ τίποτε δικό τους δεν έπεθύμησα ούτε κακοποίησα κανέναν απ' αυτούς» (Αριθμ. ις' 15). Δεν ήταν έκδικητική ή προσευχή του Μωυσής δεν ζήτησε την τιμωρία των στασιαστών ζητούσε απλώς να μη δεχθῆ ο Θεός τή θυσία τους γιατί, αν τὸ έκαμνε αυτό, θα έπιβεβαίωνε τις κατηγορίες τους έναντίον του. Και φυσικά και δίκαιος Θεός δεν ήταν δυνατόν να τὸ κάνει αυτό, κι' έτσι να έκθέση και να άδικήση τον Μωυσή. Κι' όχι μόνο δεν τὸ έκανε, αλλά έπεφύλαξε, όπως θα δοῦμε, σκληρή και παραδειγματική τιμωρία σ' όλους τους στασιαστές. Γιατί δεν είναι δυνατόν ποτέ να μήν άκούση και Θεός τή φωνή των άδικουμένων που ζητούν όχι να τιμωρηθούν οί συκοφάνται, αλλά να φανῆ ή αλήθεια και να άποδειχθῆ τὸ δίκαιο. Μπορεῖ καμιά φορά ο Θεός να σιωπᾶ θάρθη όμως ή ώρα που θα μιλήση και τότε αλλίμονο στον άδικο και συκοφάντη. Έτσι έγινε και στην περίπτωση αυτή.

Τὴν άλλη μέρα ο Κόρε με τή συνοδεία του ήρθαν και στάθηκαν μπροστά στη σκηνή του μαρτυρίου. Κρατούσαν ὅλοι θυμιατήρια έτοιμοι να προσφέρουν θυμίαμα στον Θεό. Κοντά τους στάθηκαν με πολλή ταπείνωσι ο Μωυσής και ο Άαρών. Γύρω τους μαζεύτηκε λαός πολὺς, πού, όπως φαίνεται, έδειχνε συμπάθεια προς τον Κόρε και τή συντροφία του. Ο Θεός όμως δεν άργησε να κάνη τήν κρίσι του. Πριν εκείνοι προλάβουν να προσφέρουν τὸ θυμίαμα, «ώφθη ή δόξα Κυρίου πάση συναγωγή» (Αριθμ. ις' 19). Ο Θεός έδειξε ὀλοφάνερα σε ὅλους τους Ισραηλίτες τήν παρουσία του και τή δόξα του. Δεν περιωρίσθηκε όμως σ' αυτό. Η άσέβεια και ή αυθάδεια των στασιαστών έπρεπε να τιμωρηθῆ. Εἶπε λοιπόν ο Θεός προς τον Μωυσή και τον Άαρών: «Άποσχισθῆτε εκ μέσου τῆς συναγωγῆς ταύτης, και εξαναλώσω αυτούς εισάπαξ» (Αριθμ. ις' 21). Απομακρυνθῆτε από τή συγκέντρωση αυτή, γιατί θα τους έξολοθρεύσω μιὰ για πάντα.

Στὸ άκουσμα τῆς τρομερῆς αὐτῆς άποφάσεως ο Μωυσής και ο Άαρών έπεςαν στα γόνατα και προσευχήθηκαν για τή σωτηρία τῆς συναγωγῆς μ' αυτά τὰ λόγια: «Θεός, Θεός των πνευμάτων και πάσης σαρκός, εἰ άνθρωπος εἷς ήμαρτεν, ἐπὶ πᾶσαν συναγωγήν ὀργή Κυρίου;» (Αριθμ. ις' 22). Θεέ, -λένε- που εἶσαι κύριος ὅλων των υπάρξεων, των άγγέλων, που εἶναι πνεύματα άσώματα, και των ανθρώπων, που έχουν σάρκα, αν άμάρτησε ένας άνθρωπος, εἶναι δίκαιο να ξεσπάση ή ὀργή σου σ' ὅλον αυτόν τον λαό; Σωστή και λογική ήταν ή προσευχή τους. Γι' αυτό και ο Θεός, που δεν θέλει τήν καταστροφή του άμαρτωλοῦ, αλλά τήν έπιστροφή και τή σωτηρία του, έδωσε μιὰ τελευταία εύκαιρία σε ὅσους εἶχαν παρασυρθῆ στην άποστασία αυτή. Κατ' έντολήν του ο Μωυσής παρήγγειλε σε ὅλο τον λαό να άπομακρύνθη από τους άποστάτες και να μήν έγγίζη ούτε αυτούς ούτε τις σκηνές τους ούτε τὰ πράγματα τους, για να μήν καταστραφῆ μαζί τους. Και πράγματι ο λαός έντρομος άπομακρύνθηκε από τον Κόρε και τή συνοδεία του. Εκείνοι όμως έξακολουθοῦσαν να μένουν μπροστά στη σκηνή του μαρτυρίου και ο Δαθάν και ο Άβειρών βγήκαν και στάθηκαν προκλητικά μπροστά στις σκηνές τους μαζί με τις οίκογένειες τους. Έμειναν δηλαδή άσυγκίνητοι και άμετανόητοι, δείχνοντας έτσι ότι ήταν άξιοι τῆς τιμωρίας που τους περίμενε.

Ο Μωυσής τότε μίλησε προς τον λαό και εἶπε: «Τώρα θα ιδῆτε και θα βεβαιωθῆτε ότι ο Κύριος μου ανέθεσε να κάνω ὅλα αυτά τὰ έργα και δεν πῆρα μόνος μου αυθαιρέτως τήν έξουσία. Και θα τὸ ιδῆτε με τον έξῆς τρόπο: Αν οί άνθρωποι αυτοί πεθάνουν με θάνατο φυσικό ή αν τους έπισκεφθῆ ο Κύριος και γλιτώσουν από κάθε κίνδυνο, αυτό θα σημαίνει ότι δεν μ' έστειλε ο Θεός, αλλά πῆρα μόνος μου τήν έξουσία. Αν όμως άνοιξη ή γῆ και τους καταπιῆ μαζί με τις οίκογένειες και τὰ

υπάρχοντα τούς, αυτό θα είναι απόδειξις ότι οι άνθρωποι αυτοί άδικα με κατηγορούν και με την ανταρσία τούς προκάλεσαν την όργη του Θεού» (Αριθμ. ιζ' 28-30).

Μόλις τελείωσε τὰ λόγια του αυτά ο Μωυσής, έγινε κάτι τὸ φοβερό και πρωτοφανές. Σχίσθηκε ἡ γῆ κάτω από τὰ πόδια του Δαθαν και του Άβειρών, και στο χάσμα που άνοιχθηκε, έπεσαν και χάθηκαν αυτοί και οι οικογένειες τούς και οι σκηνές τούς και όλα τὰ υπάρχοντα τούς. Φώναζαν τότε άπελπισμένα, ζητώντας βοήθεια κανέναν όμως δέν έτόλμησε νά πλησιάση, αλλά όλοι έσπευσαν νά φύγουν μακριά, για νά μὴν καταπιῆ κι' αυτούς ἡ γῆ. Τὴν ἴδια στιγμή φωτιά που έστειλε ο Θεός κατέκαψε τὸν Κόρε και τούς διακόσιους πενήντα που είχαν πάει νά προσφέρουν θυμίαμα. Σκληρή ἦταν ἡ τιμωρία τούς, όχι όμως άδικη. Είχαν όλοι ως τὴν τελευταία στιγμή τὴν εύκαιρία νά μετανοήσουν και νά ζητήσουν τὸ έλεος του Θεού προτίμησαν όμως νά μείνουν άμετανόητοι και νά γνωρίσουν τὴν όργη του.

Έτσι συμβαίνει πάντοτε με τούς μεγάλους και άμετανόητους άμαρτωλούς. Φαίνεται πολλές φορές ότι είναι δυνατοί και άνίκητοι, ότι προοδεύουν και εύτυχοῦν. Τὸ πιστεύουν και οι ἴδιοι ότι είναι άσφαλισμένοι και άμετακίνητοι. Άλλά «όταν λέγωσιν εἰρήνη και άσφάλεια, τότε αἰφνίδιος αυτοίς εφίσταται όλεθρος» (Α' Θεσ'. ε' 3). Έκεῖ που φαίνονται νά θριαμβεύουν και νά δοξάζονται, πέφτουν ξαφνικά και εξαφανίζονται. Και συμβαίνει εκείνο άκριβώς που περιγράφει ο Δαβίδ: «Είδον τὸν άσεβῆ υπερυψούμενον και έπαιρόμενον ως τὰς κέδρους του Λιβάνου και παρῆλθον, και ιδου οὐκ ἦν, και έζήτησα αυτόν, και οὐχ εύρέθη ο τόπος αυτού» (Ψαλμ. λς' 35-36). Ἄς μὴ δυσφοροῦμε λοιπὸν κι' ἄς μὴν άπελιπώμαστε, όταν βλέπουμε τούς άσεβεῖς νά προοδεύουν: ἄς μὴν παρασυρόμαστε όμως κι' εμεῖς στὴν άσέβεια και τὴν άποστασία από τὸν Θεό. Ἡ ὠρα τῆς κρίσεως θά έλθῃ για όλους. Θα έλθῃ «ὡς κλέπτῃς έν νυκτί» (Α' Θεσ'. ε' 2). Χαρά σ' εκείνον που θά τὸν βρῆ μετανοημένο και έτοιμασμένο για τὴν αἰωνιότητα.

6/12/1993

49. Ἡ ράβδος του Ἄαρών.

(Αριθμ. ιζ' 6-26, κ' 1)

Μετά τὴ φοβερὴ και παραδειγματικὴ τιμωρία τῶν στασιαστῶν Κόρε, Δαθαν και Ἄβειρών θά περίμενε κανείς νά συνεισθοῦν οι Ἰσραηλίται και νά μὴν τολμήσουν πλέον νά άντιταχθοῦν στο θέλημα του Θεού. Δυστυχώς όμως έγινε τὸ αντίθετο. Έκείνη τὴν ἡμέρα που ξέσπασε ἡ όργη του Θεού, δέν μίλησε κανείς τὴν ἄλλη μέρα κιόλας όμως ἄρχισαν τὰ παράπονα κατά του Μωυσῆ και του Ἄαρών. «Υμεῖς απεκτάγκατε τὸν λαὸν Κυρίου», έλεγαν (Αριθμ. ιζ' 6). Έσεῖς έγινατε αίτία νά χαθοῦν τόσοι άνθρωποι. Ἄδικα και πάλι τὰ παράπονα και οι κατηγορίες, γιατί, όπως ξέρουμε, ο Μωυσῆς και ο Ἄαρών, όχι μόνο δέν είχαν καμιά εύθύνη για τὴν καταστροφή, όχι μόνο δέν είχαν ζητήσει τὴν τιμωρία τῶν στασιαστῶν, αλλά και παρακαλοῦσαν τὸν Θεὸ νά άπομακρύνῃ τὴν όργη του. Και τὰ παράπονα τῶν Ἰσραηλιτῶν πῆραν γρήγορα μεγάλες διαστάσεις, κατέληξαν σὲ νέα έξέγερση έναντίον του Μωυσῆ και του Ἄαρών. Ο λαός τούς έπλησίασε με άπειλητικές διαθέσεις, ὡστε εκείνοι άναγκάσθηκαν νά τρέξουν στὴ σκηνὴ του μαρτυρίου, ζητώντας εκεί καταφύγιο. Τὴν ὠρα εκείνη ἡ νεφέλη σκέπασε τὴ σκηνὴ και φανερώθηκε για ἄλλη μιὰ φορά ἡ δόξα του Κυρίου, για νά προστατεύσῃ τούς δύο δούλους του και νά τιμωρήσῃ τούς έπαναστάτες. Τρομερὴ άκούσθηκε ἡ φωνὴ του Θεού πρὸς τὸν Μωυσῆ και τὸν Ἄαρών: «Εκχωρήσατε έκ μέσου τῆς συναγωγῆς ταύτης, και εξαναλώσω αυτούς εισάπαξ» (Αριθμ. ιζ' 10). Ἄπομακρυνθῆτε σεῖς οι δύο από τὴ συναγωγή αὐτή, γιατί θά τούς καταστρέψω μιὰ για πάντα. Ο Μωυσῆς όμως και ο Ἄαρών πέφτουν στὰ γόνατα μπροστὰ στὴ σκηνὴ του μαρτυρίου και με τὸ πρόσωπο στὴ γῆ παρακαλοῦν

τὸν Θεὸ νὰ δείξη καὶ τώρα τὸ ἔλεος τοῦ. Καὶ ὁ Θεὸς ἀκούοντας τὴν προσευχὴ τοὺς μετριάζει τὴν ὀργὴ τοῦ. Δὲν θὰ τοὺς ἐξαφανίσῃ ὅλους δὲν πρέπει ὅμως καὶ νὰ μείνουν ἀτιμώρητοι, γιατί ἀποδείχθηκαν ἀμετανόητοι καὶ ἀδιόρθωτοι. Τοὺς χτυπᾷ λοιπὸν ὁ Θεός, καὶ οἱ Ἰσραηλίται πέφτουν νεκροὶ σωρηδόν. Γεμάτος πόνου καὶ θλίψι ὁ Μωυσῆς ἀπευθύνεται στὸν Ἀαρὼν καὶ τοῦ λέει: «Πάρε γρήγορα τὸ θυμιατῆρι σοῦ καὶ σὰν ἀρχιερεὺς ποὺ εἶσαι, πρόσφερε θυσία, γιὰ νὰ ἐξιλεώσῃς τὸν Θεὸ γιὰ τὸν λαὸ αὐτὸν καὶ νὰ σταματήσῃ τὸ κακὸ ποὺ ἔχει ἀρχίσει» (Αριθ. ιζ' 11). Καὶ πράγματι ὁ Ἀαρὼν, ξεχνώντας τὴν ἐχθρική στάσι τοῦ λαοῦ ἀπέναντι τοῦ, προσφέρει θυσία ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, γιὰ νὰ καταπραῦνῃ τὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ συμφιλιώσῃ πάλι τὸν λαὸ μέ τὸν Θεό. Στέκεται ἀνάμεσα στοὺς νεκροὺς ποὺ χτυπήθηκαν ἀπὸ τὴ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ καὶ στοὺς ζωντανούς σὰν μεσίτης μεταξύ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἡ προσευχὴ τοῦ εἰσακούεται, καὶ σταματᾷ τὸ θανατικόν. Ἐν τῷ μεταξύ ὅμως εἶχαν θανατωθῆ δεκατέσσερες χιλιάδες καὶ ἑπτακόσιοι!

Προκαλοῦν βέβαια ἔκπληξη καὶ ἀπορία οἱ φοβερὲς τιμωρίες, μέ τις ὁποῖες ὁ Θεὸς ἀντιμετώπιζε τὰ παραπτώματα καὶ τοὺς γογγυσμούς τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ὅτι ἔφταιγαν καὶ ἔπρεπε νὰ τιμωρηθοῦν, εἶναι ἀναμφισβήτητο. Ἐπρεπε ὅμως νὰ τιμωρηθοῦν τόσο σκληρά; Συμβιβάζονται οἱ σκληρὲς αὐτὲς τιμωρίες μέ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ; Πράγματι ὁ Θεὸς εἶναι ἀγαθὸς καὶ οἱ Ἰσραηλίται εἶχαν γνωρίσει σὲ ὅλη τῆς τὴν ἔκτασι τὴν ἀγαθότητα τοῦ καὶ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ γι' αὐτούς. Δὲν ἐξετίμησαν ὅμως οὔτε διδάχθηκαν ἀπὸ αὐτά. Γρήγορα τὰ λησμονοῦσαν κι' ἔπεφταν πάλι στοὺς γογγυσμούς καὶ τὴν ἀχαριστία, ἀλλὰ καὶ σὲ ἀνταρσίες ἀκόμη, ὅπως εἶδαμε. Ἦταν λοιπὸν δίκαιο νὰ τιμωρηθοῦν αὐστηρά. Γιατὶ ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ δὲν καταργεῖ τὴ δικαιοσύνη τοῦ, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖ τὴν τιμωρία κάθε παραβάσεως. Ἐπειτα, ὅπως εἶδαμε στὴν ἱστορία αὐτὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὁ Θεὸς δὲν ἔστειλε ἀμέσως τις τιμωρίες καὶ μάλιστα τις αὐστηρές. Στὴν ἀρχὴ ἔδειξε ἀνοχή καὶ μακροθυμία ἔπειτα ἔστειλε ἐλαφρὲς τιμωρίες, γιὰ νὰ τοὺς παιδαγωγῆ καὶ μόνο ὅταν ἐκεῖνοι ἔμειναν σκληροτράχηλοι καὶ ἀμετανόητοι ἐπέφερε τις βαρύτερες. Ἐξήντησε πρῶτα ὅλα τὰ περιθώρια τῆς ἀγαθότητος καὶ τῆς μακροθυμίας τοῦ καὶ ὅταν αὐτὲς δὲν ἔφεραν ἀποτέλεσμα, ἄρχισε νὰ λειτουργῆ ἡ δικαιοσύνη τοῦ. Κι' ἂς μὴν ἀμφιβάλουμε ὅτι κανένας δὲν χτυπήθηκε ἄδικα. Μπορεῖ μερικοὶ ἔνοχοι νὰ διέφυγαν τὴν τιμωρία ἀσφαλῶς ὅμως κανένας ἀθῶος δὲν τιμωρήθηκε.

Παρόμοια ἐνεργεῖ ὁ Θεὸς σὲ ὅλες τις περιπτώσεις. Μᾶς δείχνει ὅλη τοῦ τὴν ἀγάπη μᾶς περιβάλλει μέ τὴν πρόνοια τοῦ μακροθυμεῖ καὶ ἀνέχεται τις παραβάσεις μᾶς μᾶς δίνει εὐκαιρίες μετανοίας καὶ διορθώσεως. Κι' ὅταν σὲ ὅλα αὐτὰ μένουμε ἀσυγκίνητοι καὶ ἀμετανόητοι, μᾶς παιδαγωγεῖ μέ τιμωρίες, ἐλαφρὲς στὴν ἀρχὴ, βαρύτερες ἀργότερα, ἐφ' ὅσον ἐμεῖς δὲν συνειζόμεστε μέ τις πρῶτες. Συμφέρον μᾶς λοιπὸν εἶναι νὰ βλέπουμε καὶ νὰ ἀκοῦμε τις προειδοποιήσεις τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μὴν καταχρώμαστε τῆς ἀγάπης καὶ τῆς μακροθυμίας τοῦ. Ὅσο πιὸ γρήγορα συλλάβουμε τὰ μηνύματα τοῦ Θεοῦ καὶ συμμορφωθοῦμε μ' αὐτά, τόσο τὸ καλύτερο γιὰ μᾶς. Θὰ ἀπολαύσουμε τὴν πλοῦσια εὐσπλαγχνία καὶ τὴν ἀπέραντη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Κόρε καὶ οἱ ὀπαδοὶ τοῦ ἀμφισβητοῦσαν, ὅπως εἶδαμε, τὴν ἱερωσύνη τοῦ Ἀαρὼν καὶ τῶν υἱῶν τοῦ. Ἦθελαν νὰ γίνουν κι' αὐτοὶ ἱερεῖς καὶ ἀρχιερεῖς, καὶ ἰσχυρίζονταν ὅτι ὁ Ἀαρὼν εἶχε πάρει μόνος τοῦ τὴν ἱερωσύνη, χωρὶς νὰ τοῦ τὴ δώσῃ ὁ Θεός. Καὶ αὐτοὶ μὲν τιμωρήθηκαν, ὅπως τοὺς ἄξιζε, γιὰ τὴν ἀνταρσία τοὺς. Γιὰ νὰ προλάβῃ ὅμως ὁ Θεὸς νέες ἀνταρσίες τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ νὰ τοὺς δώσῃ ὀριστικὰ νὰ καταλάβουν ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος εἶχε διαλέξει τὴ φυλὴ τοῦ Λευὶ γιὰ τὴν ὑπηρεσία τοῦ ναοῦ καὶ τὸν Ἀαρὼν γιὰ ἀρχιερέα, μεταχειρίσθηκε ἕνα θαῦμα, ἕνα ἐκπληκτικὸ γεγονός, ποὺ οὔτε ἄνθρωπος οὔτε ἡ φύσις μποροῦσε νὰ προκαλέσῃ. Τὸ θαῦμα ἦταν τὸ ἐξῆς.

Ὁ Θεὸς παρήγγειλε στὸν Μωυσῆ νὰ ζητήσῃ ἕνα ραβδί ἀπὸ κάθε φυλὴ τοῦ Ἰσραήλ. Δώδεκα ἦταν οἱ φυλές, δώδεκα ραβδιὰ ἔπρεπε νὰ συγκεντρωθοῦν καὶ στὸ κάθε ραβδί θὰ ἦταν γραμμένο τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς φυλῆς ποὺ τὸ εἶχε δώσει. Τὰ ραβδιὰ αὐτὰ φαίνεται ὅτι ἦταν ἐκεῖνα ποὺ

κρατούσαν οι άρχηγοί των φυλών ως σύμβολο της εξουσίας των. Δεν ήταν λοιπόν χλωρές βέργες, αλλά ξερά, κατάξερα μπαστούνια, που δεν είχαν ίχνος ζωής μέσα τους. Άν τα ραβδιά αυτά τα φύτευε κανείς στη γη, όσο κι' αν τα πότιζε και τα περιποιούνταν, ήταν αδύνατο να βλαστήσουν. Αυτά λοιπόν τα δώδεκα ραβδιά έπρεπε ο Μωυσής να τα βάλει από βραδύς στη σκηνή του μαρτυρίου· κι' όποιας φυλής το ραβδί θα βρισκόταν το πρωί φυτρωμένο και με φύλλα, αυτής της φυλής προνόμιο θα ήταν ή ιερωσύνη. Ένα τέτοιο θαύμα μόνο ο Θεός μπορούσε να κάνει, και κανείς δεν θα μπορούσε να το άμφισβητήσει. Το μόνο που θα μπορούσαν ίσως να ισχυρισθούν, ήταν ότι ο Μωυσής άλλαξε το ξερό κλαδί μ' ένα χλωρό. Άλλα γι' αυτό ακριβώς ο Θεός παρήγγειλε να σημαδέψει ή κάθε φυλή το ραβδί της, γράφοντας το όνομα του άρχηγού της. Στο ραβδί της φυλής του Λευί γράφτηκε το όνομα του Άαρών, γιατί αυτός ήταν ο άρχηγός της.

Σύμφωνα λοιπόν με την έντολή του Θεού ο Μωυσής πήρε τα δώδεκα ραβδιά και τα τοποθέτησε στη σκηνή του μαρτυρίου. Τώρα ο Θεός θα έκαμνε την κρίση του και θα φανέρωνε το θέλημα του. Πράγματι, όταν την άλλη μέρα ο Μωυσής και ο Άαρών μπροστά σε όλη τη συναγωγή πήγαν στη σκηνή, διεπίστωσαν με έκπληξη ότι όλα τα ραβδιά είχαν μείνει ξερά, όπως είχαν τοποθετηθεί, και μόνο το ραβδί του Άαρών είχε πετάξει βλαστάρι, επάνω στο όποιο είχαν βλαστήσει φύλλα και άνθη και καρποί, που ήταν καρύδια. Το θαύμα ήταν όλοφάνερο, και κανείς δεν μπορούσε να το άμφισβητήσει. Και ή σημασία του επίσης ήταν ξεκάθαρη: ήταν σημάδι και απόδειξις ότι ο Θεός είχε καλέσει τον Άαρών στην ιερωσύνη και σ' αυτόν και τη φυλή του Λευί είχε έμπιστευθεί τη λειτουργία του θυσιαστηρίου και όλη την ιερή διακονία. Κανείς πια δεν θα μπορούσε να άμφισβητήσει την αλήθεια αυτή.

Αυτό το έκπληκτικό γεγονός έχει υπ' όψιν ο απόστολος Παύλος, όταν γράφει ότι «ούχ έαυτώ τις λαμβάνει την τιμήν, αλλά καλούμενος υπό του Θεού, καθάπερ και Άαρών» (Εβρ. ε' 4). Κανένας δεν παίρνει μόνος του κάποιο άξίωμα, και ιδιαίτέρως το άξίωμα της ιερωσύνης, αλλά καλείται σ' αυτό από τον Θεό, όπως συνέβη με τον Άαρών. Δεν πρέπει να σπεύδη λοιπόν κανείς στα άξιώματα, και προ παντός στο μεγάλο άξίωμα της ιερωσύνης, αν δεν τον καλέση ο Θεός. Μπορεί βέβαια κανείς και χωρίς την κλήσι του Θεού, χρησιμοποιώντας πολλά και διάφορα μέσα, άμαρτωλά και παράνομα πολλές φορές, ν' ανεβαινή σε κάποιο άξίωμα. Δεν θα μπορέση όμως να εύδοκιμήση θα άποτύχη και ένδεχομένως θα γκρεμισθι, όπως άνέβηκε, γιατί δεν θα έχη την εύλογία και τη συμπαράσταση του Θεού.

Άν όμως ο Θεός έκάλεσε ώρισμένους μόνο για τα ιερατικά άξιώματα, έχει άπευθύνει και σε όλους μās κάποια κλήσι. Είμαστε όλοι «κλήσεως έπουρανίου μέτοχοι» (Εβρ. β' 9). Μās έκάλεσε ο Θεός όλους σε άξιώματα και αγαθά πολυ άνώτερα από εκείνα, στα όποια είχε καλέσει τον Άαρών. Μās έκάλεσε για τον ούρανό για να κληρονομήσουμε τα αιώνια αγαθά, «α ήτοιμάσεν ο Θεός τους αγαπώσιν αυτόν» (Α' Κορ. β' 9). Κι' αν ο Άαρών ήταν άρχιερεύς της σκηνής του μαρτυρίου, ο Χριστός έκάλεσε όλους έμās τους Χριστιανούς να γίνουμε «βασιλεΐς και ιερεΐς» (Αποκ. α' 6): βασιλεΐς μέν, γιατί μās προώρισε για την αιώνιο βασιλεία, στην όποια δεν θα είμαστε άπλως πολίται, αλλά θα βασιλεύουμε μαζί με τον Χριστό: ιερεΐς δέ, γιατί καλούμαστε κι' έμεΐς να προσφέρουμε στον Θεό θυσία λογική τους έαυτούς μās. Άν οι Λευΐται είχαν δικαίωμα να υπηρετούν στον ναό του Θεού, έπειδή κατάγονταν από τον Λευί, έμεΐς ας μην ξεχνούμε ότι είμαστε παιδια και άδέλφια του Χριστού κι' έχουμε μαζί του δεσμούς πολυ πιό στενούς και ισχυρούς άπ' ό,τι οι Λευΐται με τον πατριάρχη τους Λευί. Εκείνοι ήταν δεσμοΐ σαρκικοί, ένω οι δικοΐ μās δεσμοΐ με τον Χριστό είναι δεσμοΐ που τους έδημιούργησε και τους συγκρατεί το Άγιο Πνεύμα. Άν αυτά τα συναισθανόμαστε και σύμφωνα μ' αυτά ρυθμίζουμε τη ζωή μās, μπορούμε κι' έμεΐς να

παρουσιάζουμε καρπούς πνευματικούς και να μοιάζουμε μέ το ραβδί του Άαρών. Άλλοιώς θα είμαστε ραβδιά ξερά και άκαρπα, κατάλληλα μόνο για τή φωτιά.

Άς σημειώσουμε όμως ότι το ραβδί του Άαρών είχε και προφητική σημασία: ήταν σύμβολο τής Θεοτόκου. Όπως το ραβδί έβλάστησε φύλλα, άνθη και καρπούς, έτσι και ή Θεοτόκος έβλάστησε τόν Χριστό. Αυτό ακριβώς λέει ένας ύμνος πρός τή Θεοτόκο: «Χαΐρε, βλαστώ ράβδου τής Ααρωνίτιδος διαγραφείσα πρότερον μυστικώς και βαθέως ως γάρ εκείνη τὰ κάρυα, ούτω τόν Χριστόν σύ έβλάστησας» (δ' τροπ. ά' ώδης κανόνος Θεοτόκου Ίανουαρίου).

Ο Θεός διέταξε να φυλαχθή το ραβδί του Άαρών που είχε βλαστήσει να τοποθετηθή στην κιβωτό τής διαθήκης μαζί μέ τις πλάκες τών εντολών και τή χρυσή στάμνα που περιείχε το μάννα. Γιατί, όπως εκείνες, έτσι και το ραβδί αυτό ήταν ένα μαρτύριο: ένα σημάδι, που έδειχνε τήν ιδιαίτερη φροντίδα που έλαβε ο Θεός για τόν λαό. Έπρεπε ακόμη να φυλαχθή, για να θυμίζη στους Ίσραηλίτες τὰ θλιβερά περιστατικά που προηγήθηκαν, έξ αιτίας τών όποιων ο Θεός χρησιμοποίησε το μέσον αυτό, ώστε έτσι να προληφθή κάθε μελλοντική άνταρσία έναντίον του Μωυσή και του Άαρών.

Τα γεγονότα που είδαμε στην προηγούμενη και τή σημερινή όμιλία είναι, όπως έχουμε πη, μερικά από τα πολλά που άσφαλώς συνέβησαν στα σαράντα χρόνια τής περιπλανήσεως τών Ίσραηλιτών στην έρημο. Το έπόμενο άξιοσημείωτο γεγονός που μάς αναφέρει ή Γραφή, είναι ο θάνατος τής Μαριάμ, τής αδελφής του Μωυσή και του Άαρών. Ο θάνατος τής Μαριάμ πρέπει να συνέβη κατά τα τελευταία χρόνια τής περιπλανήσεως. Πολλοί άλλοι Ίσραηλίται πέθαναν στο διάστημα αυτό, άφοϋ, όπως ξέρουμε, όλοι, όσοι ήταν πάνω από είκοσι έτών, είχαν τιμωρηθή από τόν Θεό να μη μποϋνε στη γή τής έπαγγελίας, αλλά να πεθάνουν στην έρημο. Κανενός όμως από αυτούς τόν θάνατο δέν μνημονεύει ή Γραφή, έκτός βέβαια από τήν τιμωρία του Κόρε και τών όπαδών του. Αναφέρει όμως τόν θάνατο τής Μαριάμ, γιατί αυτή δέν ήταν άσήμαντο πρόσωπο. Είχε ύπηρετήσει από τα μικρά τής χρόνια το θέλημα του Θεού, βοηθώντας στη σωτηρία του άδελφού τής, του Μωυσή, που έπρόκειτο να γίνη και έλευθερωτής και ήγέτης του ισραηλιτικού λαού. Ήταν ψυχή εύσεβής ή Μαριάμ κι' αυτό το έδειξε, όταν μετά τή θαυμαστή διάβασι τής Έρυθράς θαλάσσης πρωτοστάτησε στον χορό τών γυναικών, ύμνώντας και δοξολογώντας τόν Θεό μέ τή θαυμαστή εκείνη ώδή: «Άσωμεν τῷ Κυρίῳ ένδόξως γάρ δεδόξασται» (Έξοδ. ιέ' 20). Άκόμη ή Μαριάμ είχε και προφητικό χάρισμα. «Μαριάμ ή προφήτις», τή χαρακτηρίζει ή Γραφή (Έξοδ. έ' 20). Κι' άλλου τήν τοποθετεί μαζί μέ τόν Μωυσή και τόν Άαρών: «Άνήγαγον σε έκ γής Αιγύπτου και έξαπέστειλα πρό προσώπου σου τόν Μωϋσήν και Άαρών και Μαριάμ» (Μιχ. ς' 4). Ήταν λοιπόν σπουδαίο πρόσωπο ή Μαριάμ και είχε ήγετική θέση ανάμεσα στον ισραηλιτικό λαό. Κοντά στους άνδρες ήγέτες ο Θεός είχε άναδείξει και μιá γυναίκα, για να δείξη ότι ή γυναίκα δέν είναι κατώτερη από τόν άνδρα, αλλά ίση με αυτόν, και καλείται να παίξη κι' αυτή σπουδαίο ρόλο μέσα στο σχέδιο του Θεού. Αυτό βέβαια θα το διακηρύξη καθαρώτερα στην Καινή Διαθήκη, λέγοντας μέ το στόμα του άποστόλου Παύλου ότι «ούκ ένι άρσεν και θήλυ» (Γαλ. γ' 28).

Έν τούτοις ή Μαριάμ δέν άξιώθηκε να δή τή γή τής έπαγγελίας, αλλά πέθανε και θάφτηκε στην έρημο. Γιατί κι' αυτή είχε πέσει σε σοβαρώτατο παράπτωμα, όταν μαζί μέ τόν Άαρών στράφηκαν έναντίον του Μωυσή, κατηγορώντας τόν ότι είχε πάρει γυναίκα αιθιοπίσσα. Έπρεπε λοιπόν κι' αυτή να τιμωρηθή για τόν γογγυσμό τής εκείνον, όπως τιμωρήθηκαν οι άλλοι γογγυσταί. Γιατί ο Θεός δέν είναι προσωποληπτής. Δέν άδικεί κανέναν, αλλά και δέν χαρίζεται σε κανένα. Θα τιμωρήση, όπως θα δοϋμε, ακόμη και τόν Μωυσή και τόν Άαρών για τα παραπτώματα τούς. Στη δικαιοσύνη του Θεού πρέπει να έχουμε άπόλυτη έμπιστοσύνη. “Ο Θεός δέν θα χαρισθή σ' εκείνους που τυχόν μάς άδικοϋν, αλλά θα φανέρωση τήν άλήθεια και το δίκαιο και θα τιμωρήση τούς

παρανόμους. Δεν θα χαρισθῆ ὅμως καὶ σ' ἐμᾶς, ἂν εἴμαστε ἐμεῖς οἱ ἀδικοῦντες, ἀλλὰ θὰ μᾶς τιμωρήσῃ, ὅπως μᾶς ἀξίζει, ὅσο κι' ἂν νομίζουμε ὅτι ἔχουμε τὴν εὐνοια τοῦ Θεοῦ. Ἕνας μόνος τρόπος ὑπάρχει, γιὰ νὰ ξεφύγουμε ἀπὸ τὴν τιμωρὸ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ: ἡ μετάνοια γιὰ τὶς ἁμαρτίες μᾶς καὶ ἡ εἰλικρινὴς ἐξομολόγησις. Τότε ἡ ἐνοχὴ μᾶς ἐξαλείφεται, τὰ παραπτώματα μᾶς παραγράφονται καὶ γινόμαστε ἅξιοι τοῦ ἐλέους καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

13/12/1993

50. Τὸ νερὸ τῆς ἀντιλογίας.

(Ἀριθμ. κ' 2-21)

Σαράντα χρόνια κράτησε ἡ περιπλάνησις τῶν Ἰσραηλιτῶν στὴν ἔρημο, πού ἦταν, ὅπως εἶδαμε, παιδαγωγικὴ τιμωρία τοὺς γιὰ τὴν ὀλιγοπιστία πού ἔδειξαν, ὅταν οἱ κατάσκοποι τοὺς ἔφεραν ἀνησυχητικὲς πληροφορίες γιὰ τοὺς κατοίκους καὶ τὴν ὀχύρωση τῆς Χαναάν. Βρισκόμαστε πιά στὸ τελευταῖο ἔτος τῆς περιπλανήσεως. Κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ συμβαίνουν μερικὰ ἀξιοσημείωτα γεγονότα, τὰ ὁποῖα ἐξιστορεῖ ἀναλυτικὰ ἡ ἅγια Γραφή. Τὸ πρῶτο ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἕνας νέος γογγυσμός, πού ἔγινε αἰτία νὰ ἀποκλεισθοῦν ἀπὸ τὴν εἴσοδο στὴ Χαναάν ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἄαρών. Ἄς δοῦμε τί ἀκριβῶς συνέβη.

Ὁ λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο ἐγόγγυσαν καὶ ὀλιγοπίστησαν οἱ Ἰσραηλίται, ἦταν ἡ ἔλλειψις νεροῦ στὸν τόπο, ὅπου εἶχαν στρατοπεδεύσει καὶ ὅπου συνέβη ὁ θάνατος τῆς Μαριάμ. Παρόμοια λειψυδρία εἶχαν συναντήσει καὶ πρὶν σαράντα χρόνια περίπου, στὴν ἀρχὴ τῆς πορείας τοὺς, λίγο μετὰ τὴ θαυμαστὴ διάβαση τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Καὶ τότε ὁ Θεὸς μὲ θαυμαστὸ τρόπο τοὺς ἔδωσε νερὸ ἀπὸ τὸν ξερὸ βράχο, τὸν ὁποῖο χτύπησε μὲ τὸ ραβδί τοῦ ὁ Μωυσῆς. Τὸ θαῦμα ἐκεῖνο ἀσφαλῶς θὰ τὸ θυμοῦνταν οἱ μεγαλύτεροι, πού τὸ εἶχαν ἰδῆ μὲ τὰ μάτια τοὺς, ἀλλὰ καὶ οἱ νεώτεροι θὰ τὸ εἶχαν ἀκούσει ἀπὸ ἐκείνους. Θὰ περίμενε λοιπὸν κανεὶς ἢ ἀνάμνησις τοῦ θαύματος ἐκείνου νὰ τοὺς κἀνη καὶ τώρα νὰ σκεφθοῦν ὅτι ὁ Θεὸς δὲν θὰ τοὺς ἄφηνε χωρὶς νερό. Ἐν τούτοις ἐξεδήλωσαν πάλι τὴν ὀλιγοπιστία καὶ τὴν ἀχαριστία τοὺς. Ξεσηκώθηκαν καὶ πάλι ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ καὶ τοῦ Ἄαρών καὶ ξεστόμισαν πικρὰ λόγια, πού δὲν στρέφονταν μόνον ἐναντίον ἐκείνων, ἀλλὰ ἀποτελοῦσαν καὶ βλασφημία κατὰ τοῦ Θεοῦ. «Καλύτερα -ἔλεγαν- νὰ πεθαίναμε μαζὶ μὲ τοὺς ἀδελφούς μᾶς πού χάθηκαν, ὅταν τοὺς χτύπησε ὁ Θεὸς μὲ θανατικὸ. Γιατὶ φέρατε τὸν λαὸ τοῦ Κυρίου ἐδῶ στὴν ἔρημο, γιὰ νὰ μᾶς θανατώσετε κι' ἐμᾶς καὶ τὰ ζῶα μᾶς; Γιατὶ μᾶς βγάλατε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ μᾶς ὀδηγήσατε στὸν κακὸ αὐτὸν τόπο, ὅπου δὲν γίνεται σπορὰ καὶ δὲν ὑπάρχουν συκιὲς οὔτε ἀμπέλια οὔτε ροδιὲς οὔτε νερὸ νὰ πιοῦμε;» (Ἀριθμ. κ' 3-5).

Προτιμοῦσαν λοιπὸν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ νὰ εἶχαν πεθάνει σὰν ἐχθροὶ τοῦ Θεοῦ, ὅπως ὁ Κόρε, ὁ Δαθαν καὶ ὁ Ἄβειρών καὶ οἱ ὀπαδοὶ τοὺς, παρὰ νὰ ὑποφέρουν μιὰ δοκιμασία πού τοὺς ἔστειλε ὁ Θεός! Προτιμοῦσαν τὴν ἀνυπόφορη σκλαβιά τῆς Αἰγύπτου μὲ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ τῆς, πού τὰ γεύονταν μαζὶ μὲ τὰ δάκρυα τοὺς, ἀπὸ τὴν ἐλευθερία, στὴν ὁποῖα τοὺς εἶχε ὀδηγήσει ὁ Θεός! Ἐβλεπαν μόνον τὶς δυσκολίες πού συναντοῦσαν, καὶ λησμονοῦσαν τὴν πρόνοια καὶ τὶς εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ! Τόσο τυφλώνει τὸν ἄνθρωπο ἡ κακία καὶ ἡ ἁμαρτία καὶ σὲ τέτοιο παραλογισμό τὸν ὀδηγεῖ, ὥστε νὰ βλέπῃ τὰ πράγματα ἀνάποδα: τὴν εὐτυχία σὰν δυστυχία καὶ τὴν δυστυχία σὰν εὐτυχία.

Τί νὰ ἐκάμναν ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἄαρών μπροστὰ στὴ νέα αὐτὴ ἐξέγερσι; Τί ἄλλο παρὰ νὰ καταφύγουν στὸν Θεό; Ἀπομακρύνθηκαν λοιπὸν ἀπὸ τὸν ὀργισμένο λαὸ καὶ ἔτρεξαν στὴ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου κι' ἔπεσαν μὲ τὸ πρόσωπο στὴ γῆ, ζητώντας τὴ βοήθεια καὶ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ. Κι' ἔδωσαν ἔτσι σὲ ὅλους μᾶς σπουδαῖο μάθημα: νὰ καταφεύγουμε στὸν Θεὸ σὲ κάθε δύσκολη περίστασι. Μόνον κοντὰ τοῦ θὰ βροῦμε ἀσφάλεια καὶ προστασία καὶ θὰ γαληνέψῃ ἡ ταραγμένη

ψυχή μᾶς. Καί μόνο ἐκεῖνος θά μᾶς καθοδηγήσῃ γιά τή σωστή ἀντιμετώπιση τῶν περιστάσεων τῆς ζωῆς μᾶς.

Στόν Θεό λοιπόν κατέφυγαν οἱ δύο πιστοί δοῦλοι τοῦ καί τή βοήθειά τοῦ ζήτησαν. Καί ὁ Θεός ἄκουσε τήν προσευχή τους καί ἀπάντησε ἀμέσως. «Καί ὠφθη ἡ δόξα Κυρίου πρὸς αὐτούς» (Ἀριθμ. κ' 6). Φανερώθηκε σ' αὐτούς ἡ θεϊκή ἐκείνη λάμπς πού συμβόλιζε τή δόξα τοῦ Κυρίου καί φανέρωνε τήν παρουσία τοῦ. Τήν εἶχαν ἰδῆ κι' ἄλλες φορές τή δόξα τοῦ Κυρίου οἱ Ἰσραηλίται καί εἶχαν δοκιμάσει τή δύναμη τῆς ὀργῆς τοῦ. Φοβισμένοι λοιπόν τήν εἶδαν καί τώρα καί ἠσύχασαν, νομίζοντας ἴσως ὅτι τοὺς περίμενε καί πάλι κάποια σκληρὴ τιμωρία γιά τή νέα ἀνταρσία τους.

Ὁ Θεός ὅμως δὲν ἐρχόταν τώρα γιά νὰ τιμωρήσῃ: ἐρχόταν μὲ ἀγάπη καί μακροθυμία, γιά νὰ δώσῃ στόν ὀλιγόπιστο καί ἀχάριστο λαὸ ἀκόμη μιὰ ἀπόδειξη τῆς προνοίας καί τῆς προστατευτικῆς δυνάμεως τοῦ. Ἀφοῦ λοιπόν φανέρωσε τή δόξα τοῦ, μίλησε πρὸς τὸν Μωυσῆ καί τοῦ εἶπε: «Πάρε τὸ ραβδί σοῦ καί συγκέντρωσε τὸν λαό, ἐσὺ καί ὁ ἀδελφός σοῦ ὁ Ἄαρών, καί μιλήστε στόν ξερὸ καί ἄψυχο βράχο, κι' ἐκεῖνος θά δώσῃ τὸ νερὸ πού βρίσκεται μέσα τοῦ κι' ἔτσι θά βγάλετε γιά τὸν λαὸ νερὸ ἀπὸ τὸν βράχο καί θά ἐπιβλέψετε, ὥστε νὰ πιῇ ὁ λαὸς καί τὰ ζῶα τοῦ» (Ἀριθμ. κ' 8).

Μέ τὰ λόγια τοῦ αὐτὰ ὁ Θεός ἔδειχνε γιά ἄλλη μιὰ φορά τὴν ἀγάπη καί τὴ μακροθυμία τοῦ πρὸς τὸν λαό, ὅσο ἀπειθῆς καί σκληροτράχηλος κι' ἂν ἦταν αὐτός. Ἀπὸ τὴν ἐνέργεια αὐτῆ τοῦ Θεοῦ ἔπρεπε νὰ διδαχθοῦν καί οἱ ἡγέται τοῦ λαοῦ, ὁ Μωυσῆς καί ὁ Ἄαρών, καί νὰ ἐνεργήσουν κι' αὐτοὶ μὲ συμπάθεια πρὸς τὸν λαό. Δὲν τὸ ἔκαναν ὅμως, ἀλλὰ φέρθηκαν μὲ θυμὸ καί ἀγανάκτησι. Εἶχαν ὑποφέρει βέβαια πολλὰ ἀπὸ τὸν σκληρόκαρδο λαό: ἔπρεπε ὅμως νὰ συγκρατηθοῦν καί στὴ νέα αὐτὴ δοκιμασία καί νὰ μὴν ἀφήσουν νὰ ξεχειλίσῃ τὸ ποτήρι τῆς πικρίας καί τῆς ἀγανακτήσεως. Μέ τὴν ἀδικαιολόγητη συμπεριφορὰ τοὺς δυσαρέστησαν φοβερὰ τὸν Θεὸ καί ἐξ αἰτίας τῆς καταδικάσθηκαν νὰ μὴ μποῦνε κι' αὐτοὶ στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. "Ἐνα λάθος, μιὰ ἀπροσεξία, ἓνα παράπτωμα στὴ ζωὴ μᾶς μπορεῖ νὰ ἔχῃ ὀλέθριες συνέπειες." Ἄς δοῦμε ὅμως τί ἀκριβῶς ἔκαναν.

Ὁ Μωυσῆς πῆρε τὸ ραβδί τοῦ, ὅπως τοῦ εἶχε πῆ ὁ Θεός, καί μαζί μὲ τὸν Ἄαρών συγκέντρωσαν τὸν λαὸ μπροστὰ στόν βράχο. Ἀντὶ νὰ μιλήσῃ ὅμως πρὸς τὸν βράχο ὁ Μωυσῆς, ὅπως τοῦ εἶχε ὀρίσει ὁ Θεός, μίλησε πρὸς τὸν λαὸ καί εἶπε: «Ἀκοῦστε σεῖς οἱ ἀπείθαρχοι καί ἀνυπότακτοι. Μήπως θέλετε ἀπὸ τὴν πέτρα αὐτὴ νὰ σᾶς βγάλω νερό;» (Ἀριθμ. κ' 10). Κι' ἀμέσως στράφηκε πρὸς τὴν πέτρα καί μὲ ὀρμὴ, πού φανέρωνε τὴν ἀγανάκτησι τοῦ, χτύπησε δύο φορές τὸν βράχο μὲ τὸ ραβδί τοῦ. Καί τὸ θαῦμα ἔγινε. Ἀναπήδησε νερὸ πολὺ, ποτάμι ὀλόκληρο, ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἦπιαν ὅλοι οἱ Ἰσραηλίται καί τὰ ζῶα τους. Ἐν τούτοις ὅμως ὁ Θεὸς εἶπε στόν Μωυσῆ καί τὸν Ἄαρών: «Ἐπειδὴ δὲν πιστέψατε καί δὲν προσέξατε σὲ ὅσα σᾶς εἶπα, ὥστε νὰ μὲ δοξάσετε μπροστὰ στόν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ, δὲν θά ὀδηγήσετε ἐσεῖς τὸν λαὸ αὐτὸν στὴ γῆ Χαναάν πού ἔχω ὑποσχεθῆ νὰ τοὺς δώσω» (Ἀριθμ. κ' 12). Τὸ νερὸ ἐκεῖνο πού ἀναπήδησε ἀπὸ τὸν βράχο, ὠνομάσθηκε νερὸ τῆς ἀντιλογίας, ἐπειδὴ οἱ Ἰσραηλίται ἔφεραν ἀντιρρήσεις καί μίλησαν μὲ τρόπο πού ἔδειχνε ἀνευλάβεια στόν Θεό.

Ἀπὸ τὴ διήγησι αὐτὴ εἶναι φυσικὸ νὰ μᾶς γεννηθοῦν κάποια ἐρωτήματα: Τόσο φοβερὸ λοιπόν ἦταν τὸ παράπτωμα τοῦ Μωυσῆ, ὥστε νὰ τιμωρηθῆ τόσο αὐστηρά; Κι' ἀφοῦ δὲν ἔκανε ὅ,τι τοῦ εἶπε ὁ Θεός, πὼς ἔγινε τὸ θαῦμα; Καί ὁ Ἄαρών τί ἔφταιξε, ὥστε νὰ τιμωρηθῆ κι' αὐτός; Στὰ ἐρωτήματα αὐτὰ ἂς προσπαθήσουμε νὰ δώσουμε ἀπάντησι.

Ἐκ πρώτης ὄψεως τὸ παράπτωμα τοῦ Μωυσῆ φαίνεται μικρὸ καί ἀσήμαντο ἂν τὸ καλοεξετάσουμε ὅμως, ἀποδεικνύεται σοβαρώτατο. Πρῶτα-πρῶτα ὁ Μωυσῆς δὲν ἔδειξε τὴ συνηθισμένη πραότητα τοῦ, γιά τὴν ὁποία τόσο τὸν ἐπαινεῖ ἡ ἁγία Γραφή, ἀλλὰ μίλησε μὲ θυμὸ καί ὀργὴ πρὸς τὸν λαό. Ἐπειτα δὲν ἔκανε ἐκεῖνο ἀκριβῶς πού τὸν πρόσταξε ὁ Θεός. Ὁ Θεὸς τοῦ εἶπε νὰ μιλήσῃ στὴν πέτρα κι' ἐκεῖνος μίλησε στόν λαό, ἐνῶ τὴν πέτρα τὴ χτύπησε μὲ τὸ ραβδί τοῦ.

Μέ τὰ λόγια τοῦ ἐξέφραζε κάποια ἀμφιβολία γιά τὸ ἂν θὰ γινόταν τὸ θαῦμα ὄχι βέβαια γιατί δὲν πίστευε στὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, πού τὴν εἶχε ἰδῆ τόσες φορές, ἀλλὰ γιατί φοβόταν ὅτι ὁ Θεὸς δὲν θὰ ἔκαμνε τὸ θαῦμα ἐξ αἰτίας τῆς ὀλιγοπιστίας καὶ τῶν γογγυσμῶν τοῦ λαοῦ. Ἀκόμη δὲν ἀρκέσθηκε στὸ ἓνα χτύπημα, ἀλλὰ, χωρὶς νὰ περιμένῃ τὸ ἀποτέλεσμα, χτύπησε καὶ δευτέρη φορά. Καὶ τὸ σημαντικότερο ἦταν ὅτι οἱ ἐνέργειες αὐτὲς ἔγιναν ἀπὸ ἓναν ἠγέτη, πού ἔπρεπε νὰ δίνῃ πάντα τὸ παράδειγμα τῆς πραότητος καὶ τῆς αὐτοκυριαρχίας, κι' ἔγιναν μπροστὰ σ' ὅλο τὸν λαό, πού τὸν σκανδάλισαν καὶ τὸν ἔβλαψαν ψυχικά. Ἦταν λοιπὸν βαρύτατο καὶ πολὺπλευρο τὸ παράπτωμα τοῦ Μωυσῆ, καὶ ὁ δίκαιος καὶ ἀμερόληπτος Θεὸς δὲν μποροῦσε νὰ τὸ ἀφήσῃ ἀτιμώρητο. Αὐτὰ ὡς πρὸς τὸν Μωυσῆ.

Γιὰ τὸν Ἀαρὼν δὲν μᾶς λέει τίποτε ἡ Γραφή. Γιὰ νὰ τιμωρήσῃ ὅμως κι' ἐκείνον ὁ Θεός, ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἦταν ἀμέτοχος στὶς ἐνέργειες τοῦ Μωυσῆ. Ἴσως δὲν προσπάθησε νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὀργή τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ ἴσως ἀκόμη μέ τὰ λόγια τοῦ νὰ συνετέλεσε κι' αὐτὸς στὸ νὰ θυμώσῃ τόσο ὁ Μωυσῆς. Ἐπειτα ἄς μὴν ξεχνοῦμε ὅτι ὁ Ἀαρὼν εἶχε πέσει καὶ σὲ ἄλλα βαρύτατα παραπτώματα: τὴν κατασκευή τοῦ χρυσοῦ μοσχαριοῦ καὶ τὴ συμμετοχὴ τοῦ στὴν κακολογία τῆς Μαριάμ ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ. Δίκαια λοιπὸν τιμωρήθηκε κι' αὐτὸς. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν τιμῶνται ὡς δίκαιοι καὶ ἅγιοι. Ὁ Θεὸς τοὺς τιμώρησε γιὰ τὰ παραπτώματα τούτους, ἀλλὰ δὲν τοὺς κατεδίκασε ὀριστικά. Γιατί ὁ Θεὸς δὲν κρίνει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ μεμονωμένα περιστατικά οὔτε ἀπὸ κάποιες ἐξωτερικὲς ἐνέργειες, καλὲς ἢ κακὲς, ἀλλὰ, γνωρίζοντας τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὅλες τοῦ τις πράξεις μὲ κάθε λεπτομέρεια, κρίνει ἀκριβοδίκαια καὶ δὲν ἀδικεῖ κανέναν. Ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν, μ' ὅλες τὶς ἀδυναμίες καὶ ἀτέλειες πού σὰν ἄνθρωποι εἶχαν κι' αὐτοί, ὑπῆρξαν μεγάλες προσωπικότητες πίστεως καὶ ἀρετῆς. Ὁ Θεὸς λοιπὸν δὲν ἄφησε ἀτιμώρητα τὰ σφάλματα τούτους, τοὺς ἐτίμησε ὅμως μὲ αἰώνια τιμὴ καὶ δόξα γιὰ τὶς ἀρετὲς τούτους. Εἶναι πράγματι νὰ θαυμάζῃ κανεὶς τὶς πάνσοφες καὶ δίκαιες ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἀναφωνῇ μαζί μὲ τὸν ἀπόστολο Παῦλο: «Ἦ βάθος πλούτου καὶ σοφίας καὶ γνώσεως Θεοῦ! Ὡς ἀνεξερεύνητα τὰ κρίματα αὐτοῦ καὶ ἀνεξιχνίαστοι αἱ ὁδοὶ αὐτοῦ!» (Ρωμ. ἴα' 33).

Ὡς πρὸς τὸ τρίτο ἐρώτημα, πὼς δηλαδὴ ἔγινε τὸ θαῦμα, ἀφοῦ ὁ Μωυσῆς δὲν ἐνήργησε σύμφωνα μὲ τὶς ἐντολὲς τοῦ Θεοῦ, ἀρκεῖ νὰ ποῦμε ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν τὰ δικά μᾶς σφάλματα νὰ ματαιώσουν τὰ σχέδια καὶ τὶς ἀποφάσεις τοῦ Θεοῦ, οὔτε ὁ Θεὸς ἀνακαλεῖ τὶς ὑποσχέσεις τοῦ, ἀλλὰ μένει πιστὸς σ' αὐτὲς. «Ἀρνήσασθαι ἑαυτὸν οὐ δύναται» (Β' Τιμ. β' 13).

Θὰ λυπήθηκαν ἀσφαλῶς καὶ θὰ πόνεσαν πολὺ οἱ δύο ἠγέται τοῦ Ἰσραὴλ γιὰ τὴν ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ δὲν ἐδυσφόρησαν ὅμως οὔτε παραπονέθηκαν γι' αὐτὴν ὑποτάχθηκαν μὲ ταπείνωση στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐξακολούθησαν νὰ ἐπιτελοῦν μὲ ζῆλο τὰ καθήκοντα τούτους γιὰ ὅσο χρόνο θὰ τούτους τὸ ἐπέτρεπε ὁ Θεός. Ὅσο πικρὸ κι' ἂν μᾶς φαίνεται μερικὲς φορές τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, πρέπει νὰ τὸ δεχόμαστε, ὄχι μόνο χωρὶς δυσφορία καὶ γογγυσμό, ἀλλὰ καὶ μὲ εὐχαρίστησι, ἔχοντας πάντοτε τὴ βεβαιότητα ὅτι αὐτὸ εἶναι τὸ συμφέρον μᾶς. Μέ τὴν πεποίθηση αὐτὴ ἄς λέμε πάντοτε: «Τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου γινέσθω» (Πράξ. κα' 14).

Βρίσκονταν τώρα οἱ Ἰσραηλίται πολὺ κοντὰ στὴ Χαναάν. Ὁ συντομώτερος δρόμος, γιὰ νὰ μποῦνε σ' αὐτὴν, ἦταν νὰ περάσουν ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Ἰδουμαίων. Οἱ Ἰδουμαῖοι ἢ Ἐδωμίται ἦταν ἀπόγονοι τοῦ Ησαῦ, ἀδελφοῦ τοῦ Ἰακώβ, πού λεγόταν καὶ Εδώμ. Ἦταν λοιπὸν λαὸς συγγενικός μὲ τοὺς Ἰσραηλίτες, γιατί εἶχαν κοινούς προγόνους τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Ἰσαάκ. Γι' αὐτὸ ὁ Μωυσῆς δὲν θέλησε νὰ περάσουν διὰ τῆς βίας ἀπὸ τὴ χώρα αὐτὴ καὶ νὰ τὴν καταπατήσουν, ἀλλὰ ἔστειλε πρέσβεις πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Ἰδουμαίων, ζητώντας τὴν ἄδεια γιὰ τὴ διέλευσι, δείχνοντας ἔτσι τὸν σεβασμὸ πρὸς τὴν περιουσία καὶ τὴν ἰδιοκτησία. Οἱ ἀπεσταλμένοι μίλησαν μὲ γλώσσα εὐγενική καὶ παρακλητικὴ πρὸς τὸν βασιλέα. Τοῦ ὑπενθύμισαν τὸν ἀδελφικὸ δεσμὸ τῶν δύο λαῶν, τὶς

ταλαιπωρίες και τὰ βάσανα πού πέρασαν στήν Αἴγυπτο, ἀλλά και τή θαυμαστή προστασία τοῦ Θεοῦ, γεγονότα πού ἦταν ἤδη γνωστά και ἀσφαλῶς τὰ ἤξερε ὁ βασιλιάς τῆς Εδῶμ, και τὸν παρακάλεσαν νά τοὺς ἐπιτρέψῃ νά περάσουν μόνο ἀπὸ τή χώρα, χωρίς νά σταθμεύσουν καθόλου σ' αὐτήν. «Δέν θά περάσουμε -τοῦ εἶπαν- ἀπὸ τὰ χωράφια σᾶς οὔτε ἀπὸ τὰ ἀμπέλια σᾶς δέν θά πιοῦμε οὔτε νερὸ ἀπὸ τὰ πηγάδια και τίς δεξαμενές σᾶς θά ἀκολουθήσουμε τὸν δημόσιο δρόμο και δέν θά βγοῦμε δεξιὰ ἢ ἀριστερά, ὥσπου νά φύγουμε ἀπὸ τὴν περιοχή σᾶς» (Ἀριθμ. κ' 17).

Στὶς λογικὲς και συγκινητικὲς αὐτὲς προτάσεις ὁ βασιλιάς τῆς Εδῶμ ἀπάντησε ἀρνητικά. «Δέν θά περάσετε ἀπὸ τή χώρα μοῦ κι' ἂν τὸ ἐπιχειρήσετε, θά σᾶς ἀντιμετωπίσουμε μὲ πόλεμο» (Ἀριθμ. κ' 18). Οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Ἰσραὴλ δέν ἀπελπίσθηκαν, ἀλλὰ ἐπανελάβαν τὴν παράκλησι, ζητώντας τώρα κάτι πολὺ πιὸ ἀπλό: νά τοὺς ἐπιτρέψῃ νά περάσουν ὄχι μέσα ἀπὸ τή χώρα, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν πλαγιὰ ἐνὸς βουνοῦ πού ἦταν στὰ σύνορα τῆς. Και πάλι ὁμως ἡ ἀπάντησις ἦταν ἀρνητική. Αὐτὴ τὴ φορά μάλιστα ὁ βασιλιάς, πραγματοποιώντας τὴν ἀπειλή τοῦ, ἐτοιμάσθηκε γιὰ πόλεμο μὲ τοὺς Ἰσραηλίτες.

Ἀσφαλῶς ὁ βασιλιάς, ἐξετάζοντας τὰ πράγματα μὲ τὴν ψυχρὴ λογική, θά σκέφθηκε ὅτι ἦταν ἀδύνατο νά περάσῃ ἀπὸ τή χώρα τοῦ ἑναὶ λαὸς πολυἀριθμος και νά μὴν προξενήσῃ ζημιές. Και ὁ φόβος αὐτὸς τὸν ἐμπόδισε νά δώσῃ βοήθεια σ' ἕνα λαὸ συγγενικό, ἐνῶ μποροῦσε νά τὸ κάνῃ. Ἔτσι και σὲ κάθε ἐποχὴ πολλοὶ ἀρνοῦνται νά προσφέρουν στὸν ἀδελφὸ τοὺς ἢ στὸν πλησίον τοὺς κάποια εὔκολη και δυνατὴ βοήθεια, εἴτε ἀπὸ ἀπροθυμία εἴτε ἀπὸ φόβο μήπως ὑποβληθοῦν σὲ κάποιο κόπο ἢ θυσία. Ὅπου ὑπάρχει ὁμως ἀγάπη ἀληθινή, οἱ δισταγμοὶ αὐτοὶ παραμερίζονται και ὁ ἄνθρωπος προσφέρει πρόθυμα τὴ βοήθειά τοῦ στὸν πλησίον, ξέροντας ὅτι, κι' ἂν ὑποστῇ κάποια ζημία, ὁ Θεὸς θά ἀνταμείψῃ μὲ αἰῶνια και ἀφθάρτα ἀγαθὰ τὴν προσφορά τοῦ.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἀρνητικὴ αὐτὴ ἀπάντησι τοῦ βασιλιά τῆς Εδῶμ ὁ Μωυσῆς δέν ἐπέμεινε στὸ αἶτημα τοῦ οὔτε ἐπεχείρησε νά περάσῃ διὰ τῆς βίας ἀπὸ τή χώρα τῶν Ἐδωμιτῶν. Προτίμησε ν' ἀκολουθήσῃ ἄλλον δρόμο μακρύτερο και δυσκολότερο παρὰ ν' ἀνοίξῃ πόλεμο μὲ τοὺς Ἐδωμίτες. Σκέφθηκε ὄχι μόνο σὰν εἰρηνικός, ἀλλὰ και σὰν δίκαιος ἄνθρωπος. Ἡ χώρα, ἀπὸ τὴν ὁποία ζητοῦσε νά περάσῃ μὲ τὸν λαὸ τοῦ, δέν ἦταν δική τοῦ ἀνῆκε στοὺς Ἰδουμαίους και αὐτοὶ τὴν ἐξουσίαζαν. Ὅσο κι' ἂν ἦταν σκληρὴ και ἄκαρδη ἢ συμπεριφορὰ τοὺς, ἦταν ὅπωςδήποτε δικαίωμα τοὺς νά ἐπιτρέψουν ἢ νά ἀρνηθοῦν τὴ διέλευσι τῶν Ἰσραηλιτῶν. Και οἱ Ἰσραηλίται εἶχαν ὑποχρέωσι νά σεβασθοῦν τὸ δικαίωμα αὐτό. Ἔτσι ἔχουμε κι' ἐμεῖς ὑποχρέωσι νά σεβόμαστε τὰ δικαίωματα τῶν ἄλλων και νά μὴ τὰ παραβιάζουμε. Κι' ἂν ἐκεῖνοι ἀρνοῦνται νά μᾶς ἐξυπηρετήσουν, νά μὴν ὀργιζόμαστε και δυστροποῦμε, ἀλλὰ νά ὑποχωροῦμε. Ἄν ἐκεῖνοι δέν δείχνουν ἀγάπη, νά μὴν κάνουμε κι' ἐμεῖς τὸ ἴδιο Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁ Θεὸς λίγο μετὰ τὰ γεγονότα αὐτὰ παρήγγειλε στοὺς Ἰσραηλίτες: «Οὗ βδελύξῃ Ἰδουμαίον, ὅτι ἀδελφός σοῦ ἐστίν» (Δευτ. κγ' 8). Δέν θά μισῆς και δέν θά ἀποστρέψῃς τοὺς Ἰδουμαίους, γιατί εἶναι ἀδέλφια σοῦ. Ἐκεῖνοι δέν σοῦ φέρθηκαν καλὰ δέν ἔδειξαν ἀγάπη: δεῖξε ἐσὺ τὴν ἀγάπη σοῦ και τὴ συμπάθεια σοῦ, γιὰ νά φανῆς ἀνώτερος και νά νικήσῃς τὴν κακία μὲ τὴν καλωσύνη. «Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νικά ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν» (Ρωμ. ιβ' 21). Αὐτὴ τὴ θεόπνευστη παραγγελία τοῦ ἀποστόλου Παύλου ἃς ἔχουμε πάντοτε ὀδηγὸ στὴ συμπεριφορὰ μᾶς πρὸς τοὺς ἄλλους, γιὰ νά ζοῦμε εἰρηνικά μ' αὐτοὺς και νά ἔχουμε πλοῦσι τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ τῆς εἰρήνης.

51. Ο θάνατος του Άαρών. Το χάλκινο φίδι.

(Άριθμ. κ' 22 - κα' 9)

Απόφασις του Θεοῦ, ὅπως εἶπαμε στήν προηγουμένη ὁμιλία, ἦταν νά μὴν εἰσέλθουν στή γῆ Χαναάν ὁ Μωυσῆς καί ὁ Άαρών. Καί ἡ ἐκτέλεσις τῆς ἀποφάσεως ὡς πρός τόν Άαρών δέν ἄργησε νά ἔλθῃ. Μετά τὴν ἄρνησι τοῦ βασιλέως τῆς Εδὼμ νά ἐπιτρέψῃ τὴ διέλευση τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τῆ χώρα τοῦ ἀναγκάσθησαν αὐτοὶ νά τὴν παρακάμψουν καί νά ἀκολουθήσουν μακρύτερο δρόμο. Ἔτσι ἔφτασαν στὸ ὄρος Ὡρ, ποὺ βρίσκεται στὰ νότια τῆς Ἐδὼμ. Ἐκεῖ ὁ Θεὸς ὑπενθύμισε στοὺς δύο ἡγέτες τοῦ Ἰσραὴλ τὸ παράπτωμα τοὺς καί τὴν ἀπόφασιν τοῦ καί τοὺς γνωστοποίησε ὅτι ἔφτασε ἡ ὥρα γιὰ τὸν Άαρών. «Προστεθήτω Άαρών πρός τὸν λαὸν αὐτοῦ» (Άριθμ. κ' 24), εἶπε ὁ Θεός. Εἶναι δηλαδὴ καιρὸς νά φύγῃ ὁ Άαρών ἀπὸ τὴ ζωὴ αὐτὴ καί νά προστεθῆ στὸν λαὸ τοῦ, δηλαδὴ στὸ πλῆθος τῶν προγόνων καί ἀδελφῶν καί ὁμοεθνῶν τοῦ ποὺ ἔχουν πεθάνει πρὶν ἀπὸ αὐτόν.

Προειδοποιεῖ λοιπὸν ὁ Θεὸς τὸν Άαρών γιὰ τὸν θάνατο τοῦ. Ὅσο κι' ἂν φαίνεται σκληρὸς ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἐν τούτοις ἐκδήλωσις τῆς ἀγάπης τοῦ. Ὁ Θεὸς ἐνδιαφέρεται κυρίως γιὰ τὴν ψυχικὴ ὠφέλεια τῶν δούλων τοῦ. Καί γι' αὐτὸ ἀκριβῶς προειδοποιεῖ τὸν Άαρών, γιὰ νά τοῦ δώσῃ τὴν εὐκαιρίαν νά θυμηθῆ τὰ σφάλματα τοῦ, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων δέν θὰ δὴ τὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ θὰ πεθάνῃ στήν ἔρημο, καί νά μετανοήσῃ γι' αὐτά. Κι' ἔτσι μετανοημένος καί ἐλεημένος ἀπὸ τὸν Θεὸ νά φύγῃ ἀπὸ τὴν πρόσκαιρην ζωὴ καί νά μετατεθῆ στήν αἰωνία, γιὰ νά ζῆσῃ ἐκεῖ δοξασμένος καί τιμημένος μαζί μέ τοὺς πιστοὺς καί ἐναρέτους προγόνους τοῦ. Πολλοὶ εὐχονται νά πεθάνουν ξαφνικά, χωρὶς νά τὸ καταλάβουν, γιὰ νά μὴν ὑποφέρουν ἀπὸ μακροχρόνιες καί βασανιστικὰς αρρώστιες. Ὁ αἰφνίδιος θάνατος ὅμως εἶναι λύτρωσις καί εὐτυχία, μόνο ὅταν ὁ ἄνθρωπος εἶναι σὲ κάθε στιγμὴ ἔτοιμος ὅταν ἔχη τὴν ψυχὴν τοῦ τακτοποιημένην καί τὴ συνείδησιν τοῦ ἀναπαυμένην. Τότε μόνο μπορεῖ νά λήῃ μαζί μέ τὸν ἀπόστολο Παῦλο: «Τὴν ἐπιθυμίαν ἔχω αναλύσαι καί σὺν Χριστῷ εἶναι» (Φιλιπ. ἄ' 23). Ἐπιθυμία μου εἶναι νά πεθάνω, γιὰ νά εἶμαι μαζί μέ τὸν Χριστό. Πόσοι ὅμως ἄραγε ἔχουμε σὲ κάθε στιγμὴ τὴν ἐτοιμασίαν αὐτή; Πόσοι ἔχουμε πάντα στὴ σκέψῃ μᾶς ὅτι μπορεῖ σὲ λίγη ὥρα ἢ σὲ λίγες στιγμὰς νά ἔλθῃ ὁ θάνατος; Ἄς μὴ ζητοῦμε λοιπὸν τὸν αἰφνίδιον θάνατο, ἀλλὰ ἄς εὐχόμεσθε νά μᾶς προειδοποιήσῃ ὁ Θεός, ἔστω καί μὲ ἀσθένεια μακρὰ καί ὀδυνηρὴ, γιὰτὶ ἔτσι θὰ μᾶς δώσῃ τὴν εὐκαιρίαν νά προετοιμασθοῦμε μέ μετάνοιαν καί ἐξομολόγησιν, μέ συγχώρησιν καί συμφιλίωσιν μέ ὄλους, καί μέ τὴ θείαν κοινωνίαν. Εἶναι προτιμότερον νά ὑποφέρουμε ἐδῶ σωματικὰ καί νά φύγουμε λυτρωμένοι ψυχικὰ, παρὰ νά ἀπαλλαγοῦμε ἀπὸ τοὺς σωματικοὺς πόνους καί νά βασανιζόμεσθε αἰωνίως. Νὰ γιὰτὶ ἡ Ἐκκλησία παρακαλεῖ τὸν Θεὸ νά μᾶς ἀπαλλάξῃ ἐκτὸς τῶν ἄλλων καί ἀπὸ αἰφνίδιον θάνατο.

Ἡ προειδοποίησις ὅμως τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν θάνατο τοῦ Άαρών μᾶς διδάσκει καί ποιά πρέπει νά εἶναι ἡ συμπεριφορὰ μᾶς πρός τοὺς συγγενεῖς μᾶς ποὺ βρίσκονται στὰ πρόθυρα τοῦ θανάτου. Διστάζουμε συνήθως νά τοὺς φανερώσουμε τὸν κίνδυνο τοῦ θανάτου καί νά τοὺς ὑποδείξουμε τὴν ἀνάγκην τῆς προετοιμασίας. Φοβούμεσθε μήπως τοὺς ταράξουμε καί ἐπιδεινώσουμε τὴν κατάστασιν τοὺς. Καί περιμένουμε νά φτάσῃ ἡ τελευταία στιγμὴ, ποὺ ὁ ἄρρωστος δέν θὰ αἰσθάνεται πιά, γιὰ νά καλέσουμε τὸν ἱερέα νά τοῦ μεταδώσῃ τὴ θείαν κοινωνίαν. Ἀλλὰ τότε εἶναι ἴπια ἄργα. Γιὰτὶ οὔτε ἐξομολόγησις μπορεῖ νά γίνῃ οὔτε ἡ θείαν κοινωνίαν ἐπιτρέπεται νά μεταδίδεται σὲ ἀναισθητοὺς ἀνθρώπους. Ὅφείλομε λοιπὸν ἐγκαίρως νά προετοιμάζουμε μέ κατάλληλον τρόπο τοὺς ἀσθενεῖς μᾶς, ὥστε οἱ ἴδιοι νά ζητήσουν τὴν ἐξομολόγησιν καί τὴ θείαν κοινωνίαν, γιὰτὶ μόνο τότε αὐτὴ θὰ εἶναι γι' αὐτοὺς εὐλογία καί σωτηρία.

Ὁ Θεὸς ὅμως ἔδωσε καί λεπτομερεῖς ὁδηγίας γιὰ τὸν τρόπο, μέ τὸν ὁποῖο θὰ ἐκτελοῦνταν ἡ ἀπόφασιν τοῦ καί θὰ γινόταν ἡ ἀντικατάστασις τοῦ Άαρών. Παρήγγειλε δηλαδὴ στὸν Μωυσῆ νά

πάρη τὸν Ἀαρὼν ντυμένο μέ τὴν ἀρχιερατικὴ τοῦ στολή καὶ τὸν γιό τοῦ Ἀαρὼν Ελεάζαρ καὶ μπροστά σὲ ὅλο τὸν λαὸ νὰ τοὺς ἀνεβάσῃ στὸ ὄρος Ὁρ' ἐκεῖ ὁ Μωυσῆς νὰ ξεντύσῃ τὸν Ἀαρὼν ἀπὸ τὰ ἀρχιερατικὰ ἄμφια τοῦ καὶ νὰ ντύσῃ μ' αὐτὰ τὸν Ελεάζαρ, ποὺ θὰ ἦταν ὁ νέος ἀρχιερεὺς καὶ τότε ὁ Ἀαρὼν θὰ παρέδιδε τὸ πνεῦμα. Ἔτσι ἀκριβῶς ἐγίνε. Ὁ Ἀαρὼν, ντυμένος μέ τὴν ἀρχιερατικὴ τοῦ στολή, ἀνέβηκε μέ ἐπισημότητα καὶ σταθερότητα στὸ βουνό, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν Μωυσῆ καὶ τὸν Ελεάζαρ. Ἐκεῖ ὁ Μωυσῆς ἀφήρεσε ἀπὸ τὸν Ἀαρὼν τὰ ἄμφια τοῦ καὶ τὰ φόρεσε στὸν Ελεάζαρ. Καὶ τότε ὁ Ἀαρὼν, ἀφοῦ εἶδε τὸν γιό τοῦ στολισμένο μέ τὴν ἀρχιερατικὴ στολή καὶ ἐγκατεστημένο πλέον διάδοχο τοῦ, παρέδωσε εἰρηνικὰ τὴν ψυχὴ τοῦ στὸν Θεό. Καὶ ὁ Μωυσῆς μέ τὸν Ελεάζαρ τὸν ἔθαψαν ἐκεῖ ἐπάνω στὸ βουνό.

Ἔτσι ἀντιμετωπίζουν τὸν θάνατο οἱ πιστοὶ καὶ ἀφοσιωμένοι δοῦλοι τοῦ Θεοῦ ὄχι μέ φόβο καὶ τρόμο οὔτε μέ ἀπελπισία, «καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα» (Α' Θεσ'. δ' 13), σὰν νὰ μὴν ὑπάρχῃ τίποτε πέρα ἀπὸ τὸν θάνατο, ἀλλὰ μέ τὴ σταθερὴ πίστι ὅτι πέρα ἀπὸ αὐτὸν ἀνοίγεται ἡ μακαρία αἰώνιος ζωὴ. Καὶ οἱ πιστοὶ συγγενεῖς δὲν θρηνοῦν ἀπαρηγόρητα γιὰ τὸν θάνατο τῶν ἀγαπητῶν τοὺς προσώπων, δὲν ξεσχίζονται καὶ δὲν χτυπιοῦνται, ἀλλὰ δέχονται μέ ὑπομονὴ καὶ ψυχραιμία τὴν ἀπόφασί τοῦ Θεοῦ, μέ τὴν πεποίθησι καὶ τὴν ἐλπίδα ὅτι σύντομα θὰ τοὺς ξαναβροῦν, ὅταν θὰ ἔλθῃ καὶ ἡ δικὴ τοὺς σειρὰ νὰ προστεθοῦν στὸν λαὸ τοὺς.

Ὅταν ὁ Μωυσῆς καὶ ὁ Ελεάζαρ τελείωσαν τὸ καθῆκον τῆς ταφῆς τοῦ Ἀαρὼν, κατέβηκαν ἀπὸ τὸ ὄρος. Τότε ὁ λαὸς κατάλαβε ὅτι ὁ Ἀαρὼν εἶχε πεθάνει καὶ δὲν θὰ τὸν ἔβλεπαν πιά. «Καὶ ἔκλαυσαν τὸν Ἀαρὼν τριάκοντα ἡμέρας πᾶς οἶκος Ἰσραὴλ» (Ἀριθμ. κ' 29). Τριάντα μέρες ἔκλαψαν καὶ πένθησαν γιὰ τὸν Ἀαρὼν οἱ Ἰσραηλίται. Δὲν ἀπαγορεύεται νὰ λυπόμαστε καὶ νὰ πενθοῦμε γιὰ τοὺς συγγενεῖς μᾶς ποὺ φεύγουν. Καὶ ὁ ἴδιος ὁ Κύριος λυπήθηκε καὶ δάκρυσε γιὰ τὸν θάνατο τοῦ Λαζάρου (Ιω. ἴα' 35): καὶ οἱ Χριστιανοὶ τῆς Ἰερουσαλὴμ πένθησαν καὶ ἔκλαψαν γιὰ τὸν θάνατο τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου (Πράξ. ἡ' 2). Πρέπει ὅμως τὸ πένθος αὐτό, ποὺ εἶναι μιὰ ἐκδήλωσις τιμῆς πρὸς τὸν ἀποθανόντα, νὰ περιορίζεται σὲ λογικὰ καὶ χριστιανοπρεπὴ πλαίσια καὶ νὰ μὴν ἐκτρέπεται σὲ ἐκδηλώσεις κοσμικῆς, ἄπρεπης, ὑστερικῆς, ποὺ βυθίζουν τὸν ἄνθρωπο στὴν ἀπελπισία. Καὶ φυσικὰ δὲν δικαιολογεῖται ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἡ ἀπομάκρυνσις τοῦ πενθοῦντος ἀπὸ τῆς θεῖας λατρείας, ἀπὸ τὸν ἐκκλησιασμὸ καὶ τὴ συμμετοχὴ στὰ μυστήρια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα θὰ ἀντλήσῃ μεγάλη παρηγορία καὶ δύναμη γιὰ τὴν ἀντιμετώπισι τῆς θλίψεως.

Λίγο μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἀαρὼν οἱ Ἰσραηλίται βρέθηκαν μπροστά σὲ νέους κινδύνους καὶ δυσκολίες. Καὶ πρώτη ἀπὸ αὐτὲς ἦταν ἡ ἐπίθεσις ἐνὸς ἐχθροῦ. Ὁ βασιλεὺς τῆς πόλεως Ἀράδ Χανανεῖς χωρὶς κανένα λόγο ἐπιτέθηκε ξαφνικὰ ἐναντίον τοὺς. Βρέθηκαν λοιπὸν ἀπροετοιμαστοὶ οἱ Ἰσραηλίται καὶ νικήθηκαν καὶ ὁ Χανανεῖς συνέλαβε ἀρκετοὺς αἰχμαλώτους. Αὐτὴ τὴ φορὰ ὅμως οἱ Ἰσραηλίται φέρθηκαν σωστά. Δὲν ξέσπασαν σὲ παράπονα καὶ γογγυσμούς, ὅπως ἔκαμναν συνήθως, ἀλλὰ μέ ταπεινώσι καὶ συντριβὴ ζήτησαν τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Ἔκαναν μάλιστα καὶ τάμα, ὅτι, ἂν νικήσουν, θὰ ἀφιερῶσουν στὸν Θεὸ ἐξ ὀλοκλήρου τὶς πόλεις ποὺ θὰ κυριεύσουν καὶ τὰ λάφυρα ποὺ θὰ πάρουν. Καὶ πράγματι ὁ Θεὸς ἄκουσε τὴν προσευχὴ τοὺς καὶ τοὺς ἐχάρισε τὴ νίκη ἐναντίον τοῦ Χανανεῖς. Κι' ἐκεῖνοι, ἐκπληρώνοντας τὸ τάμα τοὺς, ἀφιέρωσαν στὸν Θεὸ τὶς πόλεις καὶ τὰ λάφυρα ποὺ κυρίεψαν, χωρὶς νὰ κρατήσουν τίποτε γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοὺς. Οἱ θλίψεις καὶ οἱ συμφορὲς ποὺ εἶχαν ὑποστῆ οἱ Ἰσραηλίται, ἔφεραν κάποιον ἀποτέλεσμα. Τοὺς ἐδίδαξαν ὅτι, ἀντὶ νὰ δυστροποῦν καὶ νὰ ἐξεγείρονται ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ σὲ κάθε δύσκολη περίστασι, ἦταν συμφερότερο γι' αὐτοὺς νὰ ζητοῦν ταπεινά τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἦταν πρόθυμος νὰ τοὺς τὴ δώσῃ.

Δυστυχῶς ἡ καλὴ αὐτὴ συμπεριφορὰ τοῦ Ἰσραὴλ δὲν κράτησε πολὺ. Γρήγορα ξέχασαν τὶς τιμωρίες τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ βοήθειά τοῦ καὶ ξέσπασαν σὲ νέους γογγυσμούς. Αἰτία ἦταν τώρα οἱ

δυσκολίες τῆς πορείας. Μετά τὴν ἄρνηση τοῦ βασιλέως τῆς Εδώμ νὰ ἐπιτρέψῃ τὴ διέλευση τοὺς ἀπὸ τὴ χώρα τοῦ, ἀναγκάσθηκαν νὰ ἀκολουθήσουν δρόμο μακρύτερο καὶ δύσβατο. Στὴν πορεία αὐτὴ φαίνεται ὅτι ὑπέφεραν πολὺ ἀπὸ ἔλλειψη τροφίμων καὶ νεροῦ. Νέα παράπονα λοιπὸν κατὰ τοῦ Μωυσῆ: «Γιατί μᾶς τὸ ἔκανες αὐτό; Μᾶς ἔβγαλες ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, γιὰ νὰ μᾶς θανατώσῃς στὴν ἔρημο; Δὲν ὑπάρχει ἐδῶ οὔτε ψωμί οὔτε νερὸ καὶ ἡ ψυχὴ μᾶς βαρέθηκε πᾶ ἀυτὴ τὴν κούφια τροφή» (Ἀριθμ. καὶ 5). Πόση ἀχαριστία ἐναντίον τοῦ Θεοῦ! Κούφια τροφή ὀνομάζουν τὸ μάννα, μὲ τὸ ὁποῖο σαράντα χρόνια τοὺς ἔτρεφε ὁ Θεὸς καὶ πού ἦταν νόστιμο σὰν τηγανίτα μὲ μέλι καὶ δὲν εὐχαριστοῦν τὸν Θεὸ γιὰ τὴν ὑπέροχη αὐτὴ τροφή, πού ἀργότερα ὁ προφήτης τὴν ὠνόμασε «ἄρτον οὐρανοῦ» καὶ «ἄρτον ἀγγέλων»! (Ψαλμ. οζ' 24-25).

Ἡ τιμωρία τοὺς γιὰ τὴν ἀγνωμοσύνη αὐτὴ δὲν ἄργησε νὰ ἔλθῃ. Φίδια φαρμακερὰ ἔστειλε ὁ Θεός, τὰ ὁποῖα δάγκαναν τοὺς Ἰσραηλίτες, καὶ πέθαιναν πάρα πολλοὶ ἀπὸ αὐτούς. Φίδια δηλητηριώδη ὑπῆρχαν πάντοτε καὶ ὑπάρχουν καὶ σήμερα στὴν περιοχὴ ἐκείνη ἢ προστασία τοῦ Θεοῦ ὅμως τὰ κρατοῦσε μακριὰ καὶ δὲν ἐπείραζαν τὸν λαό. Τώρα ὅμως πού οἱ Ἰσραηλίται δείχθηκαν ἀχάριστοι, ὁ Θεὸς ἀπέσυρε τὴν προστασία τοῦ καὶ τὰ φίδια ἔκαναν τὴ δουλειά τους. Καὶ ἡ τιμωρία ἔφερε πάλι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς. Συντετριμμένοι καὶ μετανοημένοι ἔρχονται στὸν Μωυσῆ καὶ ὁμολογοῦν τὸ σφάλμα τους. «Ἡμάρτομεν, ὅτι κατελαλήσαμεν κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ σοῦ». Ἄμαρτήσαμε –λένε- γιὰτὶ κατηγορήσαμε καὶ τὸν Κύριο καὶ σένα. Καὶ συνεχίζουν: «Εὐξαί οὖν πρὸς Κύριον καὶ ἀφελέτω ἅφ' ἡμῶν τὸν ὄφιν» (Ἀριθμ. καὶ 7). Σὰν νὰ τοῦ λένε: Ἐμεῖς δὲν ἔχουμε μοῦτρα νὰ παρακαλέσουμε τὸν Κύριο, γιὰτὶ ἀμαρτήσαμε. Ἐσὺ μόνον εἶσαι ἅγιος καὶ ἔχεις τὸ δικαίωμα καὶ τὸ θάρρος νὰ τὸν παρακαλέσῃς. Παρακάλεσε τὸν λοιπὸν νὰ πάρῃ ἀπὸ πάνω μᾶς τὰ φαρμακερὰ φίδια.

Καὶ ὁ Μωυσῆς, σὰν νὰ μὴ τοῦ εἶχαν κάνει τίποτε, «ἠύξατο πρὸς Κύριον περὶ τοῦ λαοῦ» (Ἀριθμ. καὶ 7). Παρακάλεσε μὲ ὅλη τοῦ τὴν καρδιά τὸν Κύριο νὰ λυπηθῶ τὸν λαό τοῦ. Καὶ ὁ Θεός, πού δέχεται πάντα τὴ μετάνοια τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ὅποιο κι' ἂν ἦταν τὸ ἀμάρτημα τοῦ, ἄκουσε τὴν προσευχὴ τοῦ Μωυσῆ καὶ τοῦ ἔδωσε ὁδηγίες γιὰ τὴν ἀντιμετώπιση τῆς συμφορᾶς. Τοῦ παρήγγειλε νὰ κατασκευάσῃ ἓνα χάλκινο φίδι καὶ νὰ τὸ τοποθετήσῃ ψηλὰ σ' ἓνα κοντάρι, ὥστε νὰ φαίνεται ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ στρατοπέδου: κι' ὅποιος Ἰσραηλίτης θὰ δαγκωνόταν ἀπὸ φίδι, θὰ γινόταν ἀμέσως καλά, ἂν ἔστρεφε τὰ μάτια τοῦ πρὸς τὸ χάλκινο φίδι.

Φυσικὰ δὲν ἦταν τὸ χάλκινο φίδι ἐκεῖνο πού ἔδινε τὴ θεραπεία, ἀλλὰ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ πίστις τῶν Ἰσραηλιτῶν στὸν λόγο καὶ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ. Μὲ τὴ ματιὰ πού ἔριχναν οἱ Ἰσραηλίται στὸ χάλκινο φίδι ἐξεδήλωναν τὴ μετάνοια τους γιὰ τὴν ἀμαρτία τους, ζητοῦσαν συγχώρησι γι' αὐτὴν, ἀναγνώριζαν τὴν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ καὶ περιμέναν ἀπ' αὐτόν τὴ θεραπεία τους. Αὐτὸ ἀκριβῶς ὑπογραμμίζει ἄλλοῦ ἢ ἀγία Γραφὴ λέγοντας: «Ὁ γὰρ ἐπιστραφεὶς οὐ διὰ τὸ θεωρούμενον ἐσώζετο, ἀλλὰ διὰ σέ τὸν πάντων σωτήρα» (Σοφ. Σολ. ις' 7). Ἀξίζει νὰ σημειωθῇ ὅτι τὸ χάλκινο ἐκεῖνο φίδι οἱ Ἰσραηλίται τὸ φύλαξαν ἐπὶ αἰῶνες στὴ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου καὶ ἀργότερα στὸν ναὸ τοῦ Σολομῶντος. Ἐπειδὴ ὅμως ἀργότερα λησμόνησαν καὶ παρερμήνευσαν τὴν πραγματικὴ τοῦ σημασία καὶ πίστεψαν ὅτι τὸ φίδι ἐκεῖνο εἶχε μαγικὴ δύναμη καὶ τὸ χρησιμοποίησαν σὰν ἀντικείμενο εἰδωλολατρίας, ὁ βασιλεὺς Εζεκίας (γύρω στὸ 700 π.Χ.) τὸ κατέστρεψε μαζί μὲ ἄλλα εἰδωλολατρικὰ ἀντικείμενα (Δ' Βασ. ιη' 4).

Ἡ ἀνύψωσις ὅμως τοῦ χάλκινου φιδιοῦ εἶχε καὶ μιὰ βαθειὰ ἀλληγορικὴ καὶ προφητικὴ σημασία, τὴν ὁποία τότε οἱ Ἰσραηλίται δὲν ὑπωπτεύονταν οὔτε μποροῦσαν νὰ ἐννοήσουν, μᾶς τὴν ἐφάνέρωσε ὅμως ὁ ἴδιος ὁ Κύριος λέγοντας στὸν φαρισαῖο Νικόδημο ὅτι «καθὼς Μωυσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ, οὕτως ὑψωθῆναι δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον» (Ιω. γ' 14-15). Ἦταν λοιπὸν τὸ γεγονός ἐκεῖνο προτύπωσις τοῦ

σταυρικοῦ πάθους τοῦ Κυρίου καί τῆς σωτηρίας ποῦ πηγάζει ἀπό αὐτό. Φίδι φαρμακερό καί θανατηφόρο εἶναι ἡ ἁμαρτία φίδι πολὺ πιὸ φοβερό καί ἐπικίνδυνο ἀπὸ τὰ φίδια ποῦ ἐδάγκαναν τοὺς Ἰσραηλίτες. Ἐκεῖνα θανάτωναν τὸ σῶμα αὐτῆ προξενεῖ τὸν ψυχικὸ θάνατο, ἐνῶ πολὺ συχνὰ καταστρέφει καί τὸ σῶμα. Καί ποιὸν δὲν δαγκώνει τὸ φίδι αὐτό; Ἀπὸ τότε ποῦ ὁ διάβολος, παίρνοντας τὴ μορφή τοῦ φιδιοῦ, ξεγέλασε τοὺς πρωτοπλάστους καί τοὺς παρέσυρε στὴν ἁμαρτία, δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος ποῦ νὰ μὴν ἔχω δοκιμάσει τὰ θανατηφόρα δαγκώματα τῆς ἁμαρτίας. Καί τὸ χειρότερο εἶναι ὅτι οἱ ἴδιοι μὲ τὴ θέλησή μᾶς παραδινόμαστε στὰ δόντια τῆς ἁμαρτίας καί δεχόμαστε στὸν ψυχικὸ μᾶς ὀργανισμό τὸ θανατηφόρο δηλητήριο τῆς. Γιὰ νὰ λυτρωθοῦμε ἀπὸ τὶς φοβερὲς αὐτὲς συνέπειες τῆς ἁμαρτίας, δὲν ὑπῆρχε κανένας τρόπος, καμιά ἐλπίδα, μέχρις ὅτου ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔγινε ἄνθρωπος καί ὑψώθηκε στὸν σταυρό, ὅπως εἶχε ὑψωθῆ ἀπὸ τὸν Μωυσῆ τὸ χάλκινο φίδι. Δὲν ἦταν πραγματικὸ φίδι ἐκεῖνο ποῦ ὑψωσε ὁ Μωυσῆς, ἀλλὰ ὁμοίωμα φιδιοῦ. Καί ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ δὲν ἦταν πραγματικὸ φίδι τῆς ἁμαρτίας, ἀλλὰ μόνο ὁμοίωμα τοῦ φιδιοῦ. Ὁ ἴδιος ἦταν ἀπολύτως ἅγιος καί ἀναμάρτητος δέχθηκε ὅμως νὰ πάρῃ ἐπάνω τοῦ τὶς δικὲς μᾶς ἁμαρτίες ἔγινε «ὁ ἄμνός τοῦ Θεοῦ καί αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου» (Ιω. ἁ' 29). Καί, ὅπως λέει ὁ Παῦλος, ὁ Θεὸς «τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν» (Β' Κορ. ἔ' 21). Αὐτόν, ποῦ ἦταν τελείως ξένος πρὸς τὴν ἁμαρτία, τὸν μεταχειρίσθηκε σὰν ἁμαρτωλό. Ἄφησε νὰ τὸν καταδικάσουν οἱ ἄνθρωποι σὰν ἔνοχο καί νὰ τὸν ἀνεβάσουν στὸν σταυρό. Νὰ λοιπὸν πῶς τὸ χάλκινο φίδι, ποῦ ἦταν ἀπλῶς ὁμοίωμα φιδιοῦ, προεικόνιζε τὸν Κύριο, ὁ ὁποῖος ἐφάνηκε σὰν ἁμαρτωλὸς καί ἔνοχος, χωρὶς πραγματικὰ νὰ εἶναι. .

Ἐπὶ τοῦ ὅτι καὶ μιὰ ἄλλη ὁμοιότης τοῦ Χριστοῦ μὲ τὸ χάλκινο φίδι, ποῦ εἶναι καί ἡ σημαντικότερη. “Ὅπως τότε οἱ Ἰσραηλίται σῴζονταν ἀπὸ τὰ θανατηφόρα δαγκώματα τῶν φιδιῶν, ὅταν ἔστρεφαν τὰ μάτια τοὺς πρὸς τὸ χάλκινο φίδι, ἔτσι, ἀφ' ὅτου ὁ Κύριος ὑψώθηκε στὸν σταυρό, κάθε δαγκωμένος ἀπὸ τὸ φίδι τῆς ἁμαρτίας σῴζεται ἀπὸ τὸν θάνατο, ὅταν ἀτενίζῃ πρὸς τὸν ἑσταυρωμένο Κύριο μὲ συναίσθηση τῆς ἐνοχῆς τοῦ, μὲ μετάνοια ἀληθινή, μὲ πίστι ἀκλόνητη ὅτι ἀπὸ τὸν σταυρικὸ θάνατο τοῦ Κυρίου καί μόνο πηγάζει ἡ λύτρωσις καί ἡ αἰώνιος ζωὴ. Ναί. Τώρα ὑπάρχει ἡ σωτηρία. Ἐξακολουθεῖ βέβαια καί τώρα νὰ μᾶς προσβάλλῃ τὸ φίδι τῆς ἁμαρτίας καί νὰ χύνῃ στὶς ψυχὰς μᾶς τὸ θανατηφόρο δηλητήριο τοῦ ἔχουμε ὅμως πιά στὴ διάθεσή μᾶς τὸ σωτήριο φάρμακο, τὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὸ «καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας» (Α' Ιω. ἁ' 7) καί μᾶς δίνει τὴ δύναμι νὰ ἀγωνιζόμαστε ἀποτελεσματικὰ κατὰ τῆς ἁμαρτίας καί νὰ ἀποφεύγουμε τὰ θανατηφόρα δῆγματα τῆς κ' ἔτσι, συνδεδεμένοι στενά μὲ τὸν λυτρωτὴ μᾶς Κύριο, νὰ βαδίζουμε σταθερὰ πρὸς τὴ μέλλουσα αἰώνιο ζωὴ, ὅπου θὰ βασιλεύσουμε μαζί τοῦ «εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων» (Αποκ. κβ' 5).

17/1/1994

52. Βαλάκ καὶ Βαλαάμ.

(Ἄριθμ. καὶ 20 - κδ' 25)

Μετά τὴν τιμωρία τοῦ μὲ τὰ δηλητηριώδη φίδια καί τὴ μετάνοια τοῦ ὁ ἰσραηλιτικὸς λαὸς συνέχισε τὴν πορεία τοῦ πρὸς βορρὰν μὲ κατεύθυνση τὴν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ἰορδάνου χώρα. Στὴν πορεία τοῦ αὐτῆ δέχθηκε τὴν ἐπίθεσι δυὸ ἰσχυρῶν βασιλέων: πρῶτα τοῦ Σηὼν, βασιλέως τῶν Ἀμορραίων, κ' ἔπειτα τοῦ Ὠγ, βασιλέως τῆς χώρας Βασάν. Ὁ δεῦτερος μάλιστα ἦταν γιγαντόσωμος καί ἐνέπνεε φόβο καί τρόμο στοὺς ἀντιπάλους τοῦ. Μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ὅμως οἱ Ἰσραηλίται νίκησαν εὐκόλα τοὺς δύο βασιλεῖς καί κυρίευσαν τὶς χῶρες τούτες. Οἱ ἴδιοι οἱ βασιλεῖς σκοτώθηκαν στὶς μάχες. Ἔτσι οἱ Ἰσραηλίται ἐκτὸς ἀπὸ τὴ χαρὰ τῆς νίκης ἔπαιρναν καί τὸ σπουδαῖο δίδαγμα ὅτι,

ὅταν ὁ ἄνθρωπος ὑποτάσσεται στοῦ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἔχει βοηθὸ καὶ σύμμαχο τὸν Θεὸ καὶ εἶναι ἱκανὸς νὰ νικήσῃ κάθε ἐχθρὸ, φανερό ἢ κρυφὸ, ὅσοδῆποτε ἐπίφοβος κ' ἂν εἶναι.

Οἱ ἐπιτυχίες αὐτῆς τῶν Ἰσραηλιτῶν προκάλεσαν φόβο στὸν βασιλιὰ ἐνὸς ἄλλου λαοῦ, κοντὰ στὴ χώρα τοῦ ὁποίου βρισκόνταν τώρα οἱ Ἰσραηλίται. Ὁ λαὸς αὐτὸς ἦταν οἱ Μωαβίται, ἀπόγονοι τοῦ Λῶτ, καὶ βασιλιάς τοὺς ἦταν ὁ Βαλαάκ. Οἱ Μωαβίται θὰ ἔπρεπε νὰ φερθοῦν φιλικὰ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτες, γιατί καὶ συγγενικοὶ λαοὶ ἦταν, καὶ ὁ Σηὼν, τὸν ὁποῖο νίκησαν οἱ Ἰσραηλίται, ἦταν ἐχθρὸς τοὺς. Ἐπὶ πλέον, βλέποντας τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτες, ἔπρεπε νὰ σκεφθοῦν ὅτι ἦταν συμφέρον τοὺς νὰ τὰ ἔχουν καλὰ μέ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. Ὁ Βαλαάκ ὁμως σκέφθηκε καὶ ἐνήργησε ἀντίθετα πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπομένως ἀντίθετα καὶ πρὸς τὸ δικὸ τοῦ συμφέρον καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ. Ἄντι νὰ ζητήσῃ τὸν φωτισμὸ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ὑποταχθῇ στοῦ θέλημα τοῦ, κατέφυγε στὴ βοήθεια τῆς μαγείας. Ἔστειλε καὶ κάλεσε ἕναν ὄνομαστο μάγο, τὸν Βαλαάμ, γιὰ νὰ καταρασθῇ τοὺς Ἰσραηλίτες, κ' ἔτσι νὰ μπορέσῃ αὐτὸς νὰ τοὺς νικήσῃ. Ὁ Βαλαάμ κατοικοῦσε στὴν πόλι Φαθουρά τῆς Μεσοποταμίας, σὲ πολὺ μεγάλη ἀπόσταση ἀπὸ τὴ Μωάβ, καί, ὅπως δείχνει ἡ ἱστορία τοῦ, ἦταν ἕνα περιέργο πρόσωπο. Εἶχε κάποια πίστι στὸν ἀληθινὸ Θεό, τὴν ὁποία ὁμως ἀνακάτευε μέ τὶς μαγεῖες τοῦ. Ἔτσι δυστυχῶς κάνουν καὶ σήμερα πολλοὶ μάγοι καὶ μάντις, πού χρησιμοποιοῦν εἰκόνες, καντήλες, λόγια τῆς ἁγίας Γραφῆς, καὶ συνιστοῦν στοὺς πελάτες τοὺς νὰ κάνουν εὐχέλαια, παρακλήσεις, ἐξορκισμούς, παράλληλα ὁμως κάνουν καὶ τὰ μαγικά τοὺς. Τὸ ἴδιο παθαίνουν καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἐκεῖνοι, πού, ὅταν βρίσκονται σὲ ἀνάγκη ἢ κίνδυνο, ζητοῦν ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, τρέχοντας σὲ ἐκκλησίες, μοναστήρια καὶ προσκυνήματα, κάνοντας παρακλήσεις καὶ τάματα, κ' ἀπὸ τὴν ἄλλη ζητοῦν τὴ βοήθεια τοῦ σατανά, καταφεύγοντας στοὺς μάγους καὶ τὰ μέντιουμ. Ἐπὶ πλέον ὁ Βαλαάμ κατεχόταν ἀπὸ τὰ πάθη τῆς φιλοδοξίας καὶ τῆς φιλαργυρίας, τὰ ὁποία τελικὰ τὸν ἐνίκησαν.

Ὁ Βαλαάκ λοιπόν, ὁ βασιλιάς τῶν Μωαβιτῶν, ἀντι νὰ ἔλθῃ σὲ συνεννόηση μέ τοὺς Ἰσραηλίτες, συνεννοήθηκε μέ τοὺς Μαδιανίτες καὶ μαζί Μωαβίται καὶ Μαδιανίται ἔστειλαν πρέσβεις μέ δῶρα, γιὰ νὰ καλέσουν τὸν Βαλαάμ νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ καταρασθῇ τοὺς Ἰσραηλίτες. Ἐνόμιζαν ὅτι μέ τὴν κατάρα ἐνὸς ἀνθρώπου θὰ μπορούσαν νὰ ἐξουδετερώσουν τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτες. Ἐδῶ ὁμως ἔπεσαν ἔξω. Γιατί ἡ εὐλογία καὶ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνώτερη ἀπὸ κάθε ἄλλη δύναμη κ' ὅποιος τὴν ἔχει μέ τὸ μέρος τοῦ, δὲν ἔχει νὰ φοβηθῇ τίποτε. Στὴν ἴδια πλάνη ὁμως πού ἔπεσε ὁ Βαλαάκ καὶ οἱ δύο λαοί, πέφτουν καὶ σήμερα πολλοί, ὅταν καταφεύγουν σὲ διαφόρους μάγους, γιὰ νὰ προκαλέσουν κακὸ σὲ κάποιον ἄλλον. Κ' ἄλλοι πάλι πού ἔχουν ἀσθενὴ τὴν πίστη στὸν Θεό, ὅ,τι κακὸ κ' ἂν τοὺς βρῇ, ὅποια ἀτυχία καὶ ἀναποδιά τοὺς συμβαίνει, νομίζουν ὅτι αὐτὸ ὀφείλεται σὲ μάγια πού τοὺς ἔχουν κάνει ἄλλοι. Καὶ δὲν ὑπάρχει βέβαια ἀμφιβολία ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού θέλοντας νὰ κάνουν κακὸ σὲ κάποιους ἄλλους καταφεύγουν στὰ μάγια, ζητώντας ἔτσι τὴ βοήθεια τοῦ σατανά. Ἄν ὁμως αὐτὸς, ἐναντίον τοῦ ὁποίου στρέφονται, ἔχῃ ἀκλόνητη πίστη στὸν Θεό, ὁ Θεὸς θὰ τὸν προστατεύσῃ ἀπὸ κάθε ἐπιβουλή, καὶ κάθε μαγικὴ ἐνέργεια ἐναντίον τοῦ θὰ μείνῃ ἀνεργή. Ἄς μὴ φοβόμαστε λοιπόν τὰ μάγια. Ἄς ἔχουμε στὸν Θεὸ καὶ μόνο στηριγμένη τὴν ἐλπίδα μᾶς καὶ τότε καμιά δύναμις δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ μᾶς βλάψῃ. Ἄν καμιά φορὰ πιάνουν τὰ μάγια, αὐτὸ ὀφείλεται στὴν ἀδύνατη πίστι μᾶς καὶ στὶς ἀμφιβολίες μᾶς γιὰ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ. Τότε ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει νὰ πάθουμε, γιὰ νὰ μάθουμε νὰ καταφεύγουμε σ' αὐτὸν καὶ μόνο.

Οἱ ἀπεσταλμένοι τοῦ Βαλαάκ ἔφτασαν στὴ Φαθουρά, βρῆκαν τὸν Βαλαάμ καὶ τοῦ μετέφεραν τὴν παράκληση τοῦ βασιλέως. Ὁ Βαλαάμ δὲν τοὺς ἀπάντησε ἀμέσως, ἀλλὰ τοὺς εἶπε: «Μείνετε ἐδῶ ἀπόψε, καὶ αὔριο θὰ σᾶς ἀπαντήσω, ἀφοῦ ζητήσω τὴν ὁδηγία τοῦ Θεοῦ» (Ἀριθμ. κβ' 8). Ὁ Θεὸς ὁμως μίλησε τὴ νύχτα στὸν Βαλαάμ –πιθανώτατα μέ ὄνειρο- καὶ τοῦ εἶπε: «Δὲν θὰ πᾶς μαζί τοὺς οὔτε θὰ καταρασθῇ τὸν λαὸ, γιατί εἶναι εὐλογημένος ἀπὸ μένα» (Ἀριθμ. κβ' 12). Πράγματι ὁ

Βαλαάμ τὸ πρῶτὸ ἀπάντησε ἀρνητικὰ στοὺς πρέσβεις: «Φύγετε καὶ γυρίστε πίσω στὸν τόπο σᾶς ὁ Θεὸς δὲν μοῦ ἐπιτρέπει νὰ ἔλθω μαζί σᾶς» (Ἀριθμ. κβ' 13). Καὶ οἱ πρέσβεις ἐπέστρεψαν καὶ μετέφεραν στὸν Βαλάκ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Βαλαάμ. Ὁ Βαλάκ ὅμως δὲν ἀπελπίσθηκε, ἀλλὰ ἔστειλε ἄλλους πρέσβεις περισσοτέρους καὶ ἐπισημοτέρους μὲ τὴν παράκλησιν πρὸς τὸν Βαλαάμ νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ καταρασθῇ τοὺς Ἰσραηλίτες καὶ μὲ τὴν ὑπόσχεσιν ὅτι θὰ τὸν τιμῆσιν καὶ θὰ τοῦ δώσῃ ὅ,τι ζητήσῃ. Ὁ Βαλαάμ ἀπάντησε πάλι ἀρνητικὰ: «Κι' ἂν ἀκόμη ὁ Βαλάκ μοῦ δώσῃ ὅλο τὸ παλάτι τοῦ γεμάτο μὲ ἀσήμι καὶ χρυσάφι, δὲν μπορῶ νὰ παραβῶ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ» (Ἀριθμ. κβ' 18).

Ὡς ἐδῶ ὁ Βαλαάμ φαίνεται νὰ ἐνεργῆ σωστὰ καὶ νὰ εἶναι ἀποφασισμένος νὰ μὴν κἀνῃ τίποτε χωρὶς τὴν ἄδεια τοῦ Θεοῦ. Μέσα στὴν ψυχὴν τοῦ ὅμως δούλευαν τὰ πάθη τῆς φιλαργυρίας καὶ τῆς φιλοδοξίας. Οἱ τιμὲς καὶ οἱ ἀμοιβὲς πού τοῦ ὑποσχόταν ὁ Βαλάκ, τὸν προσεῖλκυαν· ζητοῦσε λοιπὸν νὰ βρῇ τρόπον νὰ ἀποσπάσῃ τὴν συγκατάθεσιν τοῦ Θεοῦ, ὥστε μὲ τὴν ἄδειάν τοῦ νὰ ἰκανοποιήσῃ τὶς ἐπιθυμίας τοῦ. Γι' αὐτὸ, συνεχίζοντας τὸν λόγο πρὸς τοὺς πρέσβεις τοῦ Βαλάκ, πρόσθεσε «Περιμένετε ἐδῶ αὐτὴ τὴ νύχτα, καὶ θὰ δῶ τί θὰ μοῦ πῆ ὁ Κύριος» (Ἀριθμ. κβ' 19). Ἦταν ὅμως ἀνάγκη νὰ ζητήσῃ πάλι ὁδηγία ἀπὸ τὸν Θεόν; Δὲν ἦταν ἀρκετὴ ἡ πρώτη ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ; Μήπως θὰ ἄλλαξε γνώμη ὁ Θεὸς καὶ θὰ τοῦ ἐπέτρεπε τώρα νὰ πάῃ καὶ νὰ καταρασθῇ τοὺς Ἰσραηλίτες; Ἐπρεπε λοιπὸν ὁ Βαλαάμ νὰ ἀρκεσθῇ στὴν ἀπάντησιν ἐκείνην τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μείνῃ σταθερὸς στὴν ἀπόφασιν τοῦ νὰ μὴν κἀνῃ τὸ θέλημα τοῦ Βαλάκ, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὅπως εἶπαμε ὅμως, ὁ Βαλαάμ ἤθελε καὶ τὶς ἐπιθυμίας τοῦ νὰ ἰκανοποιήσῃ καὶ τὸν Θεὸν νὰ μὴ δυσαρεστήσῃ, νὰ συμβιβάσῃ δηλαδὴ τὰ ἀσυμβίβαστα. Τέτοιους συμβιβασμοὺς ἐπιχειροῦμε κι' ἐμεῖς, ὅταν προσπαθοῦμε νὰ βροῦμε δικαιολογίας καὶ νὰ καθησυχάσουμε τὴ συνειδησὶν μᾶς γιὰ πράξεις πού εἶναι φανερὰ ἀντίθετες μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπομένως ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένες. Ὅταν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶναι σαφές, πρέπει χωρὶς καμιά ἀντίρρηση νὰ τὸ δεχόμεσθε: ἀλλὰ κι' ὅταν βρισκόμαστε σὲ κάποιο δίλημμα ἢ ἀμηχανία γιὰ τὸ τί πρέπει νὰ πράξουμε, ἄς ζητοῦμε τὸν φωτισμὸν τοῦ Θεοῦ, πρόθυμοι ὅμως πάντοτε νὰ ὑποτάξουμε τὸ δικὸν μᾶς θέλημα στὸ δικὸν τοῦ.

Ἀπαντώντας ὁ Θεὸς στὸ νέο ἐρώτημα τοῦ Βαλαάμ τοῦ εἶπε: «Ἄν οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἦρθαν νὰ σὲ καλέσουν, σήκω καὶ ἀκολούθησε τοὺς ἀλλὰ ἐκεῖ πού θὰ πᾶς, θὰ κἀνης καὶ θὰ πῆς αὐτὸ πού θὰ σοῦ πῶ ἐγὼ» (Ἀριθμ. κβ' 20). Ἡ νέα αὐτὴ παραγγελία τοῦ Θεοῦ φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως παράξενη καὶ ἀντίθετη πρὸς τὴν προηγούμενην. Τί λοιπόν; Ἄλλαξε γνώμη καὶ Θεός; Ἀσφαλῶς ὄχι. Οἱ ἀποφάσεις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀμετάβλητες, γιὰτὶ εἶναι πάντα ὀρθὲς καὶ ἀλάθητες. Ἀπλῶς ὁ Θεός, βλέποντας τὴν ἐπιμονὴν τοῦ Βαλαάμ, ἔκανε μιὰ συγκατάβασιν, γιὰ νὰ τοῦ δείξῃ ἐπάνω στὰ πράγματα ὅτι οἱ ἐπιθυμίας τοῦ δὲν ἦταν σωστὲς οὔτε συμφέρουσες. Αὐτὸ θὰ μᾶς δείξῃ ἡ συνέχεια τῆς ἱστορίας.

Ὁ Βαλαάμ σηκώθηκε τὸ πρῶτὸ, ἐτοίμασε τὸ γαῖδουράκι τοῦ, πῆρε μαζί τοῦ δυὸ ὑπηρέτες τοῦ καὶ ξεκίνησε, ἀκολουθώντας τοὺς πρέσβεις τοῦ Βαλάκ. Ὁ Θεὸς ὅμως ἔστειλε ἄγγελον, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χεῖρ στεκόταν στὴ μέσην τοῦ δρόμου κι' ἐμπόδιζε τὸ ζῶον νὰ προχωρήσῃ. Ὁ Βαλαάμ δὲν ἔβλεπε τὸν ἄγγελον τὸν ἔβλεπε ὅμως τὸ ζῶον καὶ, μὴ μπορώντας νὰ προχωρήσῃ, ξέφευγε ἀπὸ τὸν δρόμον στὰ χωράφια. Ὁ Βαλαάμ τὸ χτυποῦσε μὲ τὸ ραβδί τοῦ, γιὰ νὰ τὸ ξαναφέρῃ στὸν δρόμον. Ὁ ἄγγελος ὅμως προχώρησε καὶ στάθηκε σὲ στενὰ μονοπάτια ἀνάμεσα σὲ ἀμπέλια περιφραγμένα. Τὸ ζῶον τότε, προσπαθώντας νὰ περάσῃ, πῆγε πολὺ κοντὰ σ' ἓναν τοῖχον καὶ στρίμωξε τὸ πόδι τοῦ Βαλαάμ. Ἐκεῖνος χτύπησε καὶ πάλι τὸ ζῶον. Ὁ ἄγγελος τότε πῆγε καὶ στάθηκε σ' ἓνα στενὸ μέρος τοῦ δρόμου, ὅπου δὲν ἦταν δυνατὸν τὸ ζῶον νὰ περάσῃ οὔτε ἀπὸ ἀριστερὰ οὔτε ἀπὸ δεξιὰ. Τώρα τὸ ζῶον, βλέποντας τὸν ἄγγελον νὰ τοῦ φράζῃ τελειῶς τὸν δρόμον, κάθισε κάτω. Θυμωμένος ὁ Βαλαάμ ἄρχισε πάλι νὰ τὸ χτυπᾷ. Καὶ τότε συνέβη κάτι τὸ πρωτοφανὲς καὶ ἐκπληκτικόν. Ὁ Θεὸς ἔδωσε στὸ ζῶον τὴν ἰκανότητα νὰ μιλήσῃ μὲ ἀνθρώπινον γλῶσσαν καὶ νὰ πῆ στὸν Βαλαάμ: «Τί σοῦ ἔκανα καὶ μὲ

χτυπᾶς τρίτη φορά τώρα;». Θυμωμένος ὁ Βαλαάμ ἀπάντησε: «Σὲ χτυπῶ, γιατί μὲ ἐμπαίζεις. Κι' ἂν κρατοῦσα μαχαίρι, θὰ σὲ εἶχα μαχαιρώσει». Τὸ ζῶο τότε ξαναμίλησε: «Δὲν εἶμαι ἐγὼ τὸ ζῶο σοῦ, πού τὸ καβαλίκευες ἀπὸ τὰ νειάτα σοῦ μέχρι σήμερα; Σοῦ φέρθηκα ἔτσι ἄλλη φορά;». Ὁ Βαλαάμ ἀναγκάσθηκε νὰ ὁμολογήσῃ: «Ὅχι». Τότε ὁ Θεὸς ἄνοιξε τὰ μάτια τοῦ Βαλαάμ καὶ εἶδε τὸν ἄγγελο νὰ στέκεται στὸν δρόμο μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι. Φοβισμένος ἔπεσε κάτω καὶ προσκύνησε τὸν ἄγγελο. Κι' ἐκεῖνος, ἀφοῦ ἐπέπληξε τὸν Βαλαάμ γιὰ τὴν ἄδικη συμπεριφορά τοῦ πρὸς τὸ ζῶο τοῦ, τοῦ εἶπε: «Πήγαινε μαζί μὲ τοὺς ἀνθρώπους πού σὲ κάλεσαν πρόσεξε ὅμως καλὰ: Θὰ πῆς στὸν Βαλαάκ ἐκεῖνα πού θὰ σοῦ πῶ ἐγὼ» (Ἀριθμ. κβ' 28-35). Καὶ ὁ Βαλαάμ συνέχισε ἀνεμπόδιστα τὸν δρόμο τοῦ μαζί μὲ τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Βαλαάκ.

Μὲ ὅλη αὐτὴ τὴν ἐνέργειά τοῦ ὁ Θεὸς ἀπέβλεπε στὸ νὰ δείξῃ στὸν Βαλαάμ ὅτι δὲν μποροῦσε νὰ κἀνῃ ὅ,τι ἤθελε αὐτός. Τὰ πάντα ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴ θέληση καὶ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ. Ὅ,τι ἐπιτρέπει ὁ Θεός, ἐκεῖνο θὰ γίνῃ. Ἀκόμη καὶ ὁ διάβολος καὶ τὰ ὄργανα τοῦ δὲν μποροῦν νὰ κάνουν τίποτε χωρὶς τὴν ἄδεια καὶ τὴν ἀνοχή τοῦ Θεοῦ, ὅπως ξέρουμε κι' ἀπὸ τὴν ἱστορία τοῦ Ἰώβ. Κι' ἂν ἐπιτρέπῃ ὁ Θεὸς νὰ μᾶς πειράζουν, τὸ κάνει γιὰ νὰ μᾶς δώσῃ τὴν εὐκαιρία νὰ ἀγωνισθοῦμε, νὰ νικήσουμε καὶ νὰ στεφανωθοῦμε.

Ἀπὸ τὴν ἱστορία τοῦ Βαλαάμ μαθαίνουμε ἀκόμη ὅτι ὁ Θεὸς χρησιμοποιεῖ ποικίλα καὶ διάφορα μέσα, γιὰ νὰ μᾶς παιδαγωγῆσῃ. Χρησιμοποιεῖ τοὺς ἀγγέλους τοῦ, γιὰ νὰ μᾶς ἀποτρέψῃ ἀπὸ ἄστοχες καὶ ἐπιβλαβεῖς ἐνέργειες καὶ νὰ μᾶς ὑποδείξῃ τὶς ὀρθές. Ἀκόμη καὶ μὲ τὰ ζῶα μᾶς παιδαγωγεῖ. Καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη κάθε φορά νὰ βάζῃ τὰ ζῶα νὰ μιλοῦν, ὅπως στὴν περίπτωση τοῦ Βαλαάμ, γιατί αὐτὰ μᾶς διδάσκουν καὶ μὲ τὴ συμπεριφορά τούς. Αὐτὰ κατευθύνονται ἀπὸ τὰ ἔνστικτα πού ἔβαλε μέσα τοὺς ὁ Θεὸς καὶ δὲν ξεφεύγουν ἀπὸ τὴ φυσικὴ τὸς τάξι, στὴν ὁποία τὰ ἔταξε ἐκεῖνος ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος διέστρεψε μὲ τὴν ἁμαρτία τὴ φυσικὴ τοῦ κατάστασι, διέφθειρε τὴ φύση τοῦ καὶ μεταχειρίζεται τὴν ἐξυπνάδα καὶ τὸ λογικὸ τοῦ, γιὰ νὰ προσδεύῃ στὸ κακὸ καὶ νὰ ἐξαχρειώνεται περισσότερο. Αὐτὴ τὴ σύγκρισι κἀνοντας ὁ προφήτης Ἡσαΐας, λέει ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν Ἰσραήλ καὶ γιὰ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα: «Ἐγὼ βούς τὸν κτησάμενον καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ· Ἰσραήλ δὲ μὲ οὐκ ἔγνων καὶ ὁ λαός μου οὐ συνήκε» (Ἠσ. ἄ' 3).

Ἄς δοῦμε ὅμως τώρα τὶς ἐνέργειες καὶ τὶς προφητεῖες τοῦ Βαλαάμ, πού εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρουσες.

Ὅταν ὁ Βαλαάμ ἔφτασε στὴ χώρα τῶν Μωαβιτῶν, ὁ ἴδιος ὁ βασιλιάς Βαλαάκ ἔσπευσε νὰ τὸν ὑποδεχθῇ φιλικῶτα. «Γιατί δὲν ἦρθες, ὅταν σὲ κάλεσα;» τοῦ εἶπε. «Μήπως νόμισες ὅτι δὲν θὰ μποροῦσα νὰ σὲ τιμῶ, ὅπως πρέπει;». «Νά, τώρα ἦρθα», ἀπάντησε ὁ Βαλαάμ. «Νὰ ξέρῃς ὅμως ὅτι θὰ πῶ ἐκεῖνα τὰ λόγια πού θὰ βάλῃ ὁ Θεός στὸ στόμα μου» (Ἀριθμ. κβ' 37-38). Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ὑποδοχὴ αὐτὴ ὁ Βαλαάκ θυσιάσῃ πρόβατα καὶ μοσχάρια καὶ ἀπὸ τὰ κρέατα τῶν θυσιῶν αὐτῶν ἔστειλε στὸν Βαλαάμ.

Τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωὶ ὁ Βαλαάκ ἀνέβασε τὸν Βαλαάμ σ' ἓνα ὕψωμα, ὅπου ὑπῆρχε τὸ ἄγαλμα τοῦ Βαλακ κι' ἀπ' ὅπου φαινόταν ἓνα μέρος τοῦ στρατοπέδου τῶν Ἰσραηλιτῶν. Φαντάσθηκε ὁ Βαλαάκ ὅτι στὸν τόπο ἐκεῖνον, πού αὐτός τὸν τιμοῦσε ὡς ἱερό, ὁ ψεύτικος θεὸς θὰ ἀνάγκαζε τὸν προφήτη νὰ καταρασθῇ τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαό. Ὁ Βαλαάμ παρήγγειλε στὸν Βαλαάκ νὰ στήσῃ ἐκεῖ ἐπτὰ βωμούς καὶ σὲ καθέναν ἀπ' αὐτούς νὰ θυσιάσῃ ἓνα μοσχάρι κι' ἓνα κριάρι. Κι' ἐνῶ τὰ ζῶα καίγονταν ἐπάνω στοὺς βωμούς, αὐτὸς ἀποσύρθηκε, γιὰ νὰ ζητήσῃ ὁδηγίες ἀπὸ τὸν Θεό. Ὁ Θεὸς γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά τοῦ παρήγγειλε νὰ πῆ ὅσα ἐκεῖνος θὰ τοῦ ὤριζε. Ὅταν λοιπὸν ὁ Βαλαάμ ξαναγύρισε κοντὰ στοὺς βωμούς, ἄνοιξε τὸ στόμα τοῦ καὶ εἶπε τὰ ἑξῆς: «Ὁ Βαλαάκ, ὁ βασιλιάς τῶν Μωαβιτῶν, ἔστειλε καὶ μὲ κάλεσε ἀπὸ τὴ Μεσοποταμία, γιὰ νὰ καταρασθῶ τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαό. Πῶς νὰ καταρασθῶ ὅμως

αὐτὸν ποὺ δὲν καταριέται ὁ Θεός; Ἀπὸ δῶ ψηλὰ βλέπω τὸν λαὸ αὐτὸν καὶ τὸν καταλαβαίνω πολὺ καλά. Εἶναι λαὸς μοναδικός, ποὺ θὰ κατοικήσῃ μόνος καὶ δὲν θὰ ἀναμειχθῇ μέ τοὺς ἄλλους λαούς. Ποιὸς μπορεῖ νὰ ἐξακριβώσῃ τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἰακώβ ἢ νὰ μετρήσῃ τοὺς δῆμους τοῦ Ἰσραήλ; Μακάρι κι' ἐγὼ νὰ πεθάνω μαζί μ' αὐτούς τοὺς δικαίους καὶ οἱ ἀπόγονοι μοῦ νὰ πληθύνουν σάν τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἰσραήλ» (Ἀριθμ. κγ' 7-10).

Ἐκπληκτος καὶ ἀγανακτισμένος ὁ Βαλάκ ἄκουσε τὰ λόγια αὐτά τοῦ Βαλαάμ. «Τί μοῦ ἔκανες;» τοῦ φώναξε. «Ἐγὼ σὲ κάλεσα νὰ καταρασθῆς τοὺς ἐχθρούς μοῦ, κι' ἐσύ τοὺς εὐλογεῖς». Κι' ὁ Βαλαάμ ἀπάντησε: «Δέν σοῦ εἶπα ὅτι, ὅσα θὰ βάλῃ ὁ Θεὸς στὸ στόμα μοῦ, αὐτὰ καὶ μόνο θὰ πῶ;»

(Ἀριθμ. κγ' 11-12). Ὁ Βαλάκ ὅμως δὲν συνετίσθηκε. Φαντάσθηκε αὐτὸς καὶ οἱ σύμβουλοι τοῦ ὅτι, ἂν πήγαιναν σὲ ἄλλον τόπο, τὸ ἀποτέλεσμα θὰ ἦταν διαφορετικό. Ἀλλὰ καὶ ὁ Βαλαάμ δὲν συνετίσθηκε ἀπὸ τὴν ἀποτυχία τῆς πρώτης προσπάθειάς. Ἀκολούθησε λοιπὸν τὸν Βαλάκ στὸ νέο μέρος ποὺ τὸν ὀδήγησε. Νέα θυσιαστήρια ἐκεῖ καὶ νέες θυσίες. Ἑπτὰ μοσχάρια πάλι καὶ ἑπτὰ κριάρια. Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα; Νέες εὐλογίες, πλουσιώτερες ἀπὸ τίς προηγούμενες, βγαίνουν ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Βαλαάμ γιὰ τοὺς Ἰσραηλίτες. Ὁ Βαλάκ ἀπελπισμένος τοῦ φωνάζει: «Σταμάτα. Ἐπὶ τέλους μὴ τοὺς καταριέσαι ἀλλὰ καὶ μὴ τοὺς εὐλογῆς». Καὶ πάλι ὁ Βαλαάμ τοῦ ἀπαντᾷ: «Δέν σοῦ εἶπα ὅτι θὰ κάνω καὶ θὰ πῶ ὅσα θὰ μοῦ παραγγεῖλῃ ὁ Θεός;» (Ἀριθμ. κγ' 25-26).

Καὶ πάλι ὅμως ὁ Βαλάκ δὲν συνετίσθηκε. Σκοτισμένος ἀπὸ τὴν πλάνη τῆς εἰδωλολατρίας καὶ ἀπὸ τὴ μανία κατὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὠδήγησε τὸν Βαλαάμ σὲ τρίτο μέρος ὑψηλότερο ἀπὸ τὰ προηγούμενα. Νέες θυσίες καὶ πάλι ἐκεῖ καὶ νέες εὐλογίες καὶ εὐνοϊκὲς προφητεῖες γιὰ τὸν Ἰσραήλ. Μεταξύ τῶν ἄλλων ὁ Βαλαάμ εἶπε καὶ τὰ ἐξῆς: «Οἱ εὐλογοῦντες σὲ εὐλόγηται καὶ οἱ καταρῶμενοι σὲ κεκατήρνανται» (Ἀριθμ. κδ' 9). Δηλαδή ὅσοι θὰ σὲ εὐλογοῦν, Ἰσραηλιτικὲ λαέ, θὰ εἶναι εὐλογημένοι κι' ὅσοι σὲ καταρῶνται, θὰ εἶναι καταραμένοι. Μὲ ἄλλα λόγια ὁ Βαλαάμ, ἀντὶ νὰ καταρασθῇ τοὺς Ἰσραηλίτες, καταράσθηκε τὸν Βαλάκ καὶ τοὺς συντρόφους τοῦ. Ἐξω φρενῶν τώρα ὁ Βαλάκ διέκοψε τὸν Βαλαάμ χτυπώντας τὰ χέρια τοῦ καὶ λέγοντας: «Ἐγὼ σὲ κάλεσα νὰ καταρασθῆς τὸν λαὸ αὐτόν, κι' ἐσύ τὸν εὐλογεῖς γιὰ τρίτη φορά. Φύγε λοιπὸν τώρα καὶ πήγαινε στὸν τόπο σοῦ. Λογάριαζα νὰ σὲ τιμήσω: ὁ Θεὸς ὅμως, στὸν ὁποῖο υπήκουσες, σὲ στέρησε ἀπ' ὅλες τίς τιμές» (Ἀριθμ. κδ' 10-11).

Ἔτσι ὁ Βαλαάμ ἔφυγε ντροπιασμένος καὶ ὄχι δοξασμένος ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Μωαβιτῶν καὶ χωρὶς κανένα ὑλικὸ ὄφελος. Καὶ ἀσφαλῶς θὰ πείσθηκε ἐκ τῶν ὑστέρων ὅτι θὰ ἦταν καλύτερα γι' αὐτὸν νὰ εἶχε ἀκούσει τὴ φωνὴ τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ μὴν εἶχε ἀναλάβει τὸ ταξίδι αὐτό. Πρὶν φύγῃ ὅμως, ἄνοιξε γιὰ ἄλλη μιὰ φορά τὸ στόμα τοῦ καὶ μίλησε προφητικὰ γιὰ τὸ μέλλον τῶν λαῶν τῆς περιοχῆς ἐκείνης. Μεταξύ τῶν ἄλλων εἶπε καὶ τὰ ἐξῆς σπουδαία καὶ βαρυσήμαντα: «Ἀνατελεῖ ἄστρον ἐξ Ἰακώβ, ἀναστήσεται ἄνθρωπος ἐξ Ἰσραήλ καὶ θραύσει τοὺς ἀρχηγούς Μωάβ καὶ προνομεύσει πάντας υἱοὺς Σήθ, καὶ ἔσται Εδὼμ κληρονομία, καὶ ἔσται κληρονομία Ησαὺ ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ καὶ Ἰσραήλ ἐποίησεν ἐν ἰσχύϊ» (Ἀριθμ. κδ' 17-19). Ἀπὸ τὴ γενιὰ δηλαδή τοῦ Ἰακώβ θὰ ἀνατελεῖ σὰν ἄστρο λαμπρὸ ἓνας ἐξαιρετικὸς ἄνθρωπος ποὺ θὰ συντρίψῃ τοὺς ἐχθρούς τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ κατακτῆσῃ ὅλη τὴν οἰκουμένη. Εἶναι φανερὸ ὅτι ἡ προφητεία αὕτη ἀναφερόταν στὸν Μεσσία, ποὺ θὰ ἐρχόταν μετὰ ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνες καὶ θὰ κατακτοῦσε πνευματικὰ τὴν οἰκουμένη. Τὰ λόγια αὐτὰ ὁ Βαλαάμ δὲν τὰ εἶπε βέβαια ἀπὸ δική τοῦ προφητικὴ ἰκανότητα, ἀλλὰ τὰ ἔβαλε στὸ στόμα τοῦ ὁ Θεός. Ἔτσι ὁ Βαλαάμ, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, ἔγινε ὄργανο τοῦ Θεοῦ καὶ προφήτευσε τὸ ἔνδοξο μέλλον τοῦ Μεσσοῦ, ὅπως ἀκριβῶς ἀργότερα ὁ Καϊάφας, ὅταν ἔλεγε στοὺς συνέδρους τοῦ Ἰσραήλ ὅτι «συμφέρει ὑμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ» (Ιω. ἴα' 50), προφήτευσε, χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνει, τὸ λυτρωτικὸ ἀποτέλεσμα τῆς θυσίας τοῦ Κυρίου.

Ἄπ' ὅλη λοιπόν τὴν ἱστορία τοῦ Βαλαάμ διδασκόμαστε ὅτι οὔτε ἄνθρωπος οὔτε καμιά ἄλλη δύναμις μπορεῖ νὰ μεταβάλη ἢ νὰ ματαιώσῃ τὰ πάνσοφα σχέδια τοῦ Θεοῦ. Κι' ἂν πολλές φορές φαίνεται νὰ ἐπικρατῇ τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὸ εἶναι φαινομενικὸ καὶ προσωρινό. Τελικὰ θὰ γίνῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Συμφέρον μᾶς λοιπόν εἶναι νὰ δεχόμαστε χωρὶς ἀντιρρήσεις τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ συμμορφωνόμαστε μ' αὐτό. Ἔτσι θὰ ἔχουμε τὸν Θεὸ ὄχι ἀντίπαλο μᾶς, ἀλλὰ σύμμαχο καὶ βοηθὸ καὶ προστάτη μᾶς καὶ θὰ εἴμαστε ἀνίκητοι ἀπὸ ὄρατους καὶ ἀοράτους ἐχθρούς.

24/1/1994

53. τὸ Ἰσραηλίται καὶ Μαδιανίται.

(Ἀριθμ. κε' 1 - κζ' 11)

Ὁ ψευδοπροφήτης Βαλαάμ ἀναγκάστηκε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὴ χώρα τῶν Μωαβιτῶν, χωρὶς νὰ κάνῃ ἐκεῖνο, γιὰ τὸ ὅποιο τὸν εἶχε καλέσει ὁ Βαλάκ. Θέλοντας καὶ μὴ ὑποτάχθηκε στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καί, ἀντὶ νὰ ξεστομίσῃ κατάρες, ἀπήγγειλε εὐλογίες γιὰ τὸν ἰσραηλιτικὸ λαό. Αὐτὸ κατὰ βάθος δὲν τὸν εὐχαρίστησε, γιατί ἔβλεπε ὅτι ἔχανε τὶς ἀμοιβές πού τοῦ εἶχε ὑποσχεθῆ ὁ Βαλάκ. Θέλοντας λοιπόν νὰ τὸν εὐχαρίστησῃ, τοῦ ἔδωσε, πρὶν φύγῃ, μιὰ πονηρὴ καὶ αἰσχρὴ συμβουλή: νὰ προσπαθῆσῃ νὰ παρασύρῃ τοὺς Ἰσραηλίτες στὴν πορνεία καὶ τὴν εἰδωλολατρία, χρησιμοποιώντας τὶς γυναῖκες τῶν Μαδιανιτῶν, κι' ἔτσι νὰ προκαλέσῃ τὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐναντίον τούς. Τὴν πληροφορία αὕτη μᾶς δίνει ὁ εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης στὴν Ἀποκάλυψη, λέγοντας ὅτι «ὁ Βαλαάμ ἐδίδασκε τὸν Βαλάκ βαλεῖν σκάνδαλον ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, φαγεῖν εἰδωλόθυτα καὶ πορνεύσαι» (Ἀποκ. β' 14).

Πράγματι ὁ Βαλάκ ἔθεσε σὲ ἐφαρμογὴ τὴ συμβουλή τοῦ Βαλαάμ. Ἄν ἐπιχειροῦσε νὰ ἀντιπαραταχθῆ μέ τοὺς Ἰσραηλίτες σὲ μάχη, ἀσφαλῶς θὰ νικῶνταν καὶ θὰ συντρίβονταν, γιατί οἱ Ἰσραηλίται θὰ εἶχαν σύμμαχο καὶ προστάτη τὸν Θεό. Τώρα ὅμως κατῶρθωσε χωρὶς μάχη καὶ ἀπώλειες νὰ προκαλέσῃ φθορὰ μεγάλη στοὺς Ἰσραηλίτες, χρησιμοποιώντας γιὰ δόλωμα τὶς γυναῖκες. Ἡ γυναίκα, ὅπως ξέρουμε, πλάσθηκε, γιὰ νὰ εἶναι σύντροφος καὶ βοηθός τοῦ ἀνδρός σὲ ὅλα καὶ πρὸ παντός στὴν πνευματικὴ ζωὴ καὶ πρόοδο: ἡ ἀμαρτία ὅμως διέστρεψε τὴ φύση τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε ὁ μὲν ἄνδρας νὰ βλέπει τὴ γυναίκα ὡς μέσον ἰκανοποιήσεως τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ καὶ μόνο, ἢ δὲ γυναίκα νὰ γίνεται πειρασμός καὶ παγίδα γιὰ τὸν ἄνδρα, ὅταν βέβαια καὶ οἱ δύο ἀφήσουν ἀφύλαχτη τὴν ψυχὴ τοὺς καὶ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἐνῶ λοιπόν οἱ Ἰσραηλίται ἦταν στρατοπεδευμένοι στὰ δυτικὰ τῆς χώρας Μωάβ, κοντὰ στὸν Ἰορδάνη καὶ ἀπέναντι ἀπὸ τὴν Ἰεριχώ, ὁ Βαλάκ ἐξαπέλυσε τὶς Μωαβίτισσες καὶ τὶς Μαδιανίτισσες, οἱ ὁποῖες εὐκόλα τοὺς παρέσυραν νὰ ἀμαρτήσουν μαζί τούς. Κι' ἀφοῦ τὸ ἐπέτυχαν, τοὺς προσκάλεσαν ἐν συνεχείᾳ σὲ θυσίες πού πρόσφεραν στὸν ψευδοθεὸ τοὺς Βεελφεγῶρ. Ἔτσι οἱ Ἰσραηλίται μετὰ τὴν πορνεία παρασύρθηκαν καὶ στὴν εἰδωλολατρία καὶ ἔγιναν δύο φορές παραβάται τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ. Γιατί, ὅταν ὁ ἄνθρωπος γίνεται δοῦλος τῶν ἡδονῶν τοῦ, εὐκόλα παρασύρεται καὶ σὲ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἀμαρτία. Καὶ ψέματα θὰ πῆ καὶ κλοπὲς θὰ διαπράξῃ καὶ ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ γενικὰ θὰ ἀπομακρύνθῃ. Ἔτσι καὶ οἱ Ἰσραηλίται, ἀφοῦ παρασύρθηκαν στὴν πορνεία, ξέχασαν ὅλες τὶς εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ, τὸν ἐπρόδωσαν καὶ πρόσφεραν λατρεία σ' ἓνα ἄψυχο εἶδωλο. «Ἐτελέσθη Ἰσραὴλ τῷ Βεελφεγῶρ» (Ἀριθμ. κε' 3). Ἔλαβαν μέρος δηλαδὴ οἱ Ἰσραηλίται στὶς αἰσχρὲς καὶ ὀργιαστικὲς τελετὲς πού ἔκαμναν οἱ Μωαβίται πρὸς τιμὴν τοῦ Βεελφεγῶρ, καὶ κάθισαν στὰ τραπέζια τῶν Μωαβιτῶν κι' ἔφαγαν ἀπὸ τὶς θυσίες τούς.

Ἡ ἀχάριστη αὕτη συμπεριφορὰ τῶν Ἰσραηλιτῶν δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ μὴν προκαλέσῃ τὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ. «Ὁργίσθη θυμῷ Κύριος» (Ἀριθμ. κε' 3). Ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἦταν πολὺ μεγάλη καὶ

έκδηλώθηκε με σκληρές τιμωρίες. Διέταξε τὸν Μωυσῆ νὰ τιμωρήσῃ μὲ θάνατο τοὺς πρωταιτίους τῆς ἀποστασίας καὶ νὰ κρεμάσῃ τὰ σώματα τοὺς μπροστὰ στὰ μάτια ὄλων, γιὰ νὰ παραδειγματισθοῦν. Καὶ ὄχι μόνο αὐτό, ἀλλὰ σύμφωνα μὲ ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ ὁ Μωυσῆς παρήγγειλε σ' ἐκείνους ποὺ δὲν εἶχαν παρασυρθῆ στὴν ἀνηθικότητα καὶ τὴν εἰδωλολατρία, νὰ σκοτώσουν καὶ καθένας τὸν πλησίον τοῦ ποὺ εἶχε μολυνθῆ, ἀκόμη κι' ἂν ἦταν συγγενῆς ἢ φίλος τοῦ. Καὶ τέλος ὁ Θεὸς ἔστειλε ἀρρώστια θανατηφόρο, ἀπὸ τὴν ὁποία οἱ Ἰσραηλίται πέθαιναν σωρηδόν. «Καὶ ἐγένοντο οἱ τεθνηκότες ἐν τῇ πληγῇ τεσσάρους καὶ εἴκοσι χιλιάδες» (Ἀριθμ. κε' 9). Εἴκοσι τέσσερις χιλιάδες νεκροὶ μέσα σὲ λίγες μέρες! Ἀριθμὸς τρομακτικὸς. Δὲν πρόφταιναν οἱ ζωντανοὶ ν' ἀνοίγουν τάφους καὶ νὰ θάβουν νεκρούς.

Σκληρὲς μᾶς φαίνονται σήμερα οἱ τιμωρίες αὐτές. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ παραβλέπουμε πόσο σκληροτράχηλος καὶ κακομαθημένος ἦταν ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός. Καὶ ὁ Θεὸς χρησιμοποιοῦσε τὴν τιμωρία, ἀφοῦ ἐξαντλοῦσε τὴν ἀγάπη καὶ τὴ μακροθυμία τοῦ. Καὶ ἀσφαλῶς δὲν τιμωροῦσε ἀθώους, ἀλλὰ ἐκείνους ποὺ εἶχαν πέσει σὲ κάποιο βαρὺ παράπτωμα. Κι' ὅπως βλέπουμε, ἔπειτα ἀπὸ κάθε τιμωρία οἱ ὑπόλοιποι συνέρχονταν καὶ συνειζόνταν, ἔστω καὶ προσωρινά. Θὰ ρωτήσετε ἴσως: Μόνο οἱ Ἰσραηλίται ἦταν σκληροτράχηλοι; Δὲν ὑπῆρξαν στὴν ἱστορία λαοί, καὶ μάλιστα χριστιανικοί, ποὺ ἀποστάτησαν ὀλοφάνερα ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ περιφρόνησαν καὶ κατεπάτησαν τὶς ἐντολές τοῦ; Ἡ μήπως ἡ σύγχρονη μᾶς ἀνθρωπότης εἶναι λιγώτερο σκληροτράχηλη καὶ ἀμετανόητη; Γιατὶ λοιπὸν ὁ Θεὸς δὲν τιμωρεῖ καὶ τώρα, ὅπως τότε, ὥστε νὰ διδαχθοῦν καὶ νὰ σωφρονισθοῦν οἱ ὑπόλοιποι; Ἀλλὰ ποιὸς εἶπε ὅτι δὲν τιμωρεῖ ὁ Θεός; Σεισμοί, πλημμύρες, πυρκαϊές, πόλεμοι, καταστροφές, ναυάγια, πολύνεκρα δυστυχήματα, τί ἄλλο εἶναι αὐτὰ παρὰ θεομηνίες, δηλαδὴ ἐκρήξεις τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ; Εἶναι ὅμως καὶ ἐνέργειες προειδοποιητικὲς πρὸς ὅλους μᾶς γιὰ τὸ τί μᾶς περιμένει, ἂν δὲν ἐπιστρέψουμε μὲ μετάνοια ἀληθινὴ στὸν Θεό. Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος, παίρνοντας ἀφορμὴ ἀπὸ κάποιο δυστύχημα ποὺ εἶχε συμβῆ, στὸ ὁποῖο εἶχαν σκοτωθῆ δεκαοκτὼ ἄνθρωποι, εἶπε τὰ ἑξῆς: «Νομίζετε ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἦταν πιὸ ἀμαρτωλοὶ ἀπὸ τοὺς ἄλλους; Σᾶς βεβαιώνω, ὄχι. Ἀλλὰ κι' ἐσεῖς, ἂν δὲν μετανοήσετε, ὅλοι μὲ παρόμοιο τρόπο θὰ χαθῆτε» (Λουκ. ιγ' 1-5). Ἄς μὴν ἀφήνουμε λοιπὸν ἀπαρατήρητες καὶ ἀνεκμετάλλευτες τὶς προειδοποιήσεις τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἄς σωφρονιζόμεστε ἀπὸ αὐτές κι' ἄς ὀδηγούμεστε σὲ μετάνοια, γιὰ νὰ μὴν ξεσπάσῃ καὶ σ' ἐμᾶς ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ.

Ἀξίζει ὅμως νὰ ἰδοῦμε πὼς σταμάτησε ἡ ὀργὴ ἐκείνη τοῦ Θεοῦ ἐναντίον τῶν Ἰσραηλιτῶν. Μετενόησαν οἱ Ἰσραηλίται στὸ μεγαλύτερο μέρος τοὺς καὶ συγκεντρώθηκαν μπροστὰ στὴ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου καὶ ἔκλαιαν γιὰ τὴν ἀμαρτία τοὺς καὶ γιὰ τὴ συμφορὰ ποὺ τοὺς εἶχε βρῆ. Κάποιοι ὅμως ἔμειναν ἀμετανόητοι. Κι' ἓνας ἀπὸ αὐτούς, τὴν ὥρα ποὺ οἱ ἄλλοι ἔκλαιαν μετανοημένοι, μπροστὰ σὲ ὅλους ὠδήγησε τὸν ἀδελφὸ τοῦ σὲ μιὰ Μαδιανίτισσα, γιὰ νὰ ἀμαρτήσῃ μαζί τῆς. Ἡ ἀναληθία καὶ ἡ ἀναισθησία τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ἦταν πρωτοφανής. Ἡ ἀδιάντροπη αὐτὴ πρᾶξις ξεσήκωσε ἱερὴ ἀγανάκτησι στὴν ψυχὴ ἐνὸς εὐσεβοῦς Ἰσραηλίτη. Αὐτὸς ἦταν ὁ Φινεές, γιὸς τοῦ ἀρχιερέως Ἐλεάζαρ καὶ ἐγγονός τοῦ Ααρών. Ὁ Φινεές λοιπὸν, βλέποντας τὸν ὁμοεθνή τοῦ νὰ ἀμαρτάνῃ τόσο ἀδιάντροπα μὲ τὴ Μαδιανίτισσα, πῆρε μιὰ λόγχη καὶ τοὺς διεπέρασε καὶ τοὺς δύο μαζί. «Καὶ επαύσατο ἡ πληγὴ ἀπὸ υἰῶν Ἰσραὴλ» (Ἀριθμ. κε' 9). Ἐσταμάτησε ἀμέσως τὸ θανατικὸ ποὺ ἐξωλόθρευε τοὺς Ἰσραηλίτες γιατί ἡ πρᾶξις τοῦ Φινεές ἔδειχνε ὅτι δὲν εἶχε ἐκλείψει ἐντελῶς ἀπὸ τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ ἠθικὴ εὐαισθησία, ἀλλὰ ὑπῆρχαν καὶ ἄνθρωποι ποὺ δὲν ἀνέχονταν τέτοιες ἀσεβεῖς παρεκτροπές. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς ἐπῆνεσε τὴν πράξη τοῦ Φινεές καὶ τὸν ζῆλο τοῦ καὶ ὑποσχέθηκε σ' αὐτὸν καὶ τοὺς ἀπογόνους τοῦ αἰώνια καὶ ἀναφαίρετη τὴν ἱερωσύνη.

Τιμωρήθηκαν λοιπὸν οἱ Ἰσραηλίται γιὰ τὴ μεγάλη πτώση τούς. Καὶ οἱ Μαδιανίται, ποὺ τοὺς παρέσυραν στὴν ἀμαρτία, ἔμειναν ἀτιμώρητοι; Ὁχι βέβαια. Ὁ Θεὸς παρήγγειλε στοὺς Ἰσραηλίτες

νά θεωροῦν πάντα ἐχθρούς τῶν τοὺς Μαδιανίτες, νά ἐπιτεθοῦν ἐναντίον τοὺς καὶ νά τοὺς ἐξολοθρεύσουν. Πράγματι, ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρὸ κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ δώδεκα χιλιάδες ἐκλεκτοὶ πολεμισταί, χίλιοι ἀπὸ κάθε φυλῆ, παρατάχθηκαν ἐναντίον τῶν Μαδιανιτῶν, τοὺς κατετρόπωσαν, σκότωσαν τοὺς βασιλεῖς τῶν καὶ ἐξόντωσαν ὅλους τοὺς ἄνδρες, αἰχμαλώτισαν τὶς γυναῖκες, πήραν ὡς λάφυρα ὅλα τὰ πράγματα τοὺς, ἀκόμη καὶ τὰ ζῶα τοὺς, καὶ κατέστρεψαν τὶς πόλεις τῶν. Ἐγινε πραγματικὰ «γῆ Μαδιάμ», ὅπως λέμε μέχρι σήμερα. Μαζί μὲ τοὺς Μαδιανίτες σκότωσαν καὶ τὸν Βαλαάμ, ὁ ὁποῖος, ὅπως φαίνεται, δὲν εἶχε προλάβει νά ἐπιστρέψῃ στὴν πατρίδα τοῦ. Τέτοιο οἰκτρὸ τέλος εἶχε ὁ πονηρὸς καὶ φιλοχρήματος ψευδοπροφήτης.

Πλησίαζε πιά ὁ καιρὸς ποὺ οἱ Ἰσραηλίται θὰ ἔμπαιναν στὴ γῆ Χαναάν, στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, στὴ γῆ τῶν ὀνείρων τοὺς, γιὰ νά ἐγκατασταθοῦν μόνιμα σ' αὐτήν. Ὁ Θεὸς τώρα διέταξε τὸν Μωυσῆ νά κάνῃ πάλι ἀρίθμησι τοῦ λαοῦ. Ἡ πρώτη ἀρίθμησις εἶχε γίνῃ πρὶν σαράντα χρόνια, λίγο μετὰ τὴν ἐξοδο τοὺς ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. Τὸ μεγάλο διάστημα ποὺ εἶχε περάσει ἀπὸ τότε καθιστοῦσε ἀπαραίτητη τὴ δεύτερη ἀπογραφή, γιὰ νά διαπιστωθῇ ὁ τωρινὸς ἀριθμὸς τῶν Ἰσραηλιτῶν.

Ἀλλὰ καὶ γιὰ δυὸ ἄλλους σοβαροὺς λόγους διέταξε ὁ Θεὸς τὴν ἀπογραφή. Πρῶτον, γιὰ νά ἀποδειχθῇ ἡ ἀξιοπιστία τοῦ στίς ὑποσχέσεις τοῦ. Καὶ αὐτὴ φάνηκε ἀπὸ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀπογραφῆς. Ἐξακόσιες τρεῖς χιλιάδες εἶχαν βρεθῆ στὴν πρώτη ἀπογραφή οἱ ἄνδρες ποὺ μποροῦσαν νά φέρουν ὄπλα πεντακόσιες ὀγδόντα μία χιλιάδες βρέθηκαν τώρα περίπου δηλαδὴ ὁ ἴδιος ἀριθμὸς. Παρ' ὅλες τὶς τιμωρίες καὶ τοὺς ἀποδεκατισμοὺς ποὺ εἶχαν ὑποστῆ οἱ Ἰσραηλίται στὰ σαράντα αὐτὰ χρόνια, ὁ ἀριθμὸς τοὺς δὲν εἶχε ἐλαττωθῆ. Εἶχαν ἀλλάξει βέβαια τὰ πρόσωπα εἶχαν πεθάνει στὴν ἔρημο ὅλοι, ὅσοι ἦταν πάνω ἀπὸ εἴκοσι ἐτῶν, ὅταν βγήκαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτος ἐκεῖνοι ποὺ εἶχαν ἐξεγερθῆ ἐναντίον τοῦ Μωυσῆ καὶ ἠθέλαν νά ὀρίσουν ἄλλον ἀρχηγό, γιὰ νά ἐπιστρέψουν στὴν Αἴγυπτο στὴ θέση τοὺς βρισκόνταν τώρα τὰ παιδιά τοὺς. Εἶχαν τιμωρηθῆ οἱ γογγυσταὶ καὶ ἐπαναστάται νά μὴ μποῦνε στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας ἀξιῶνοντας ὅμως νά μποῦνε τὰ παιδιά τοὺς, ποὺ ἦταν τότε ἀγνὰ καὶ ἀθῶα καὶ δὲν εἶχαν πάρει μέρος στὴν ἀνταρσία. Ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ πάντως ἐκπληρωνόταν. Οἱ ἀποστασίες καὶ οἱ ἀνταρσίες τῶν Ἰσραηλιτῶν δὲν στάθηκαν ἱκανὲς νά ματαιώσουν τὴν ἐκπλήρωσι τῶν ὑποσχέσεων τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἀβραάμ. «Ἀμεταμέλητα γάρ τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις τοῦ Θεοῦ», θὰ πῆ ἀργότερα ὁ ἀπόστολος Παῦλος (Ρωμ. ἴα' 29). Ὁ Δεύτερον, ἡ ἀπογραφή ἦταν ἀναγκαία, γιὰ νά γίνῃ δικαία διανομὴ τῆς χώρας ποὺ θὰ κατακοῦσαν. Ἡ κάθε φυλῆ ἔπρεπε νά πάρῃ μέρος ἀνάλογο μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν μελῶν τῆς. Τὰ τμήματα ὅμως τῆς γῆς ποὺ θὰ ἔπαιρνε κάθε φυλῆ, θὰ μοιράζονταν μὲ κλῆρο. Ἡ χώρα δηλαδὴ θὰ χωριζόταν σὲ πολλὰ μικρότερα τμήματα, καὶ κάθε φυλῆ θὰ ἔπαιρνε μὲ κλῆρο ἀριθμὸ τμημάτων ἀνάλογο μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν οἰκογενειῶν τῆς. Ἐτσι ἡ διανομὴ θὰ ἦταν ἀπολύτως δικαία καὶ κανεὶς δὲν θὰ μποροῦσε νά παραπονεθῆ.

Ἐν τούτοις κάποιο δίκαιο παράπονο διατυπώθηκε. Σύμφωνα μὲ τὶς συνήθειες ποὺ ἴσχυαν τότε, δικαίωμα κληρονομίας εἶχαν μόνο οἱ ἄρρενες ἀπόγονοι. Βρέθηκαν λοιπὸν πέντε ἀδελφές, ποὺ ὁ πατέρας τοὺς Σαλπαάδ εἶχε πεθάνει, χωρὶς ν' ἀφήσῃ κανένα γιό. Ἐτσι αὐτὲς θὰ ἔμεναν χωρὶς κλῆρο γῆς, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα τοὺς θὰ ἔσβηνε. Παρουσιάσθηκαν λοιπὸν στὸν Μωυσῆ καὶ διετύπωσαν τὸ παράπονο τοὺς καὶ ζήτησαν νά δοθῆ καὶ σ' αὐτὲς μερίδιο, γιὰ νά μὴ χαθῆ τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα τοὺς. Γιὰ τὴ λύσι τοῦ προβλήματος αὐτοῦ ὁ Μωυσῆς ζήτησε ὁδηγίες ἀπὸ τὸν Θεό. Καὶ ὁ Θεὸς τοῦ ἀπάντησε: «Αὐτὸ ποὺ ζητοῦν οἱ θυγατέρες τοῦ Σαλπαάδ εἶναι δίκαιο. Θὰ δώσης λοιπὸν σ' αὐτὲς κληρονομία ἀνάμεσα στοὺς ἀδελφούς τοῦ πατρός τῶν θὰ δώσης δηλαδὴ σ' αὐτὲς τὴν κληρονομικὴ μερίδα ποὺ ἀνῆκε στὸν πατέρα τοὺς. Καὶ στὸ ἐξῆς θὰ ἰσχύουν τὰ ἀκόλουθα: Ἄν κάποιος πεθάνῃ, χωρὶς νά ἀφήσῃ γιὸ κληρονόμο, ἢ περιουσία τοῦ θὰ μεταβιβάζεται στίς

θυγατέρες τοῦ. Κι' ἂν δὲν ἔχη οὔτε θυγατέρα, ἢ περιουσία θὰ πηγαίνει στὸν ἀδελφό τοῦ κι' ἂν δὲν ἔχη οὔτε ἀδελφούς, ἢ περιουσία θὰ μεταβιβάζεται στὸν ἀδελφό τοῦ πατέρα τοῦ» (Ἀριθμ. κζ' 6-10).

Τὸ περιστατικὸ αὐτὸ καὶ οἱ δίκαιες λύσεις ποὺ ἔδωσε ὁ Θεός, πρέπει νὰ τραβήξουν τὴν προσοχὴ μᾶς. Κληρονομικὰ ζητήματα δημιουργοῦνται καθημερινὰ στὴ ζωὴ μᾶς καὶ δυστυχῶς γίνονται αἰτία διαιρέσεων καὶ ἀντιθέσεων μεταξύ συγγενῶν καὶ ὁδηγοῦν σὲ μακροὺς δικαστικούς ἀγῶνες. Δὲν θὰ ἦταν ὑπερβολή, ἂν λέγαμε ὅτι οἱ περισσότερες καὶ χειρότερες διενέξεις καὶ ἔχθρες μεταξύ τῶν συγγενῶν ξεκινοῦν ἀπὸ κληρονομικὲς διαφορές, καὶ οἱ περισσότερες δίκες ἀναφέρονται σὲ κληρονομικὲς ὑποθέσεις. Ἡ πραγματικὴ αἰτία ὅμως εἶναι ἡ ἔλλειψις πνεύματος ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης καὶ τὸ φοβερὸ πάθος τῆς πλεονεξίας. Ὁ κάθε κληρονόμος θέλει γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ τὴ μερίδα τοῦ λέοντος, ἀδιαφορώντας ἂν αὐτὸ ποὺ ζητεῖ εἶναι δίκαιο ἢ ἄδικο. Καὶ πολλές φορές μὲ πλαστογραφίες καὶ ψευδομαρτυρίες ἐπιδιώκει -ἢ καὶ πετυχαίνει- νὰ ὠφεληθῆ εἰς βάρος τῶν ἄλλων δικαιούχων. Ἀκόμη καὶ νὰ σκοτώσῃ δὲν διστάζει ὁ πλεονέκτης -ἢ καμιά φορὰ ὁ αδικούμενος- γιὰ λίγα μέτρα γῆς, ποὺ αὔριο θὰ τ' ἀφήσῃ κι' αὐτός. Ἄς μὴ λησμονοῦμε ὅμως ποτὲ ὅτι, ἂν ἐδῶ στὴ γῆ ἢ ἀνθρώπινη δικαιοσύνη εὐνοῆ καὶ δικαιῶνῃ πολλές φορές τὴν ἀδικία, ὑπάρχει πέρα ἀπὸ αὐτὴν ἡ ἀλάθητη καὶ ἀδέκαστη δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, ποὺ δὲν θ' ἀφήσῃ ἀτιμώρητο κάθε πλεονέκτη καὶ ἄρπαγα, ἂν δὲν μετανοήσῃ καὶ δὲν ἐπανορθώσῃ τὶς ἀδικίες ποὺ ἔχει κάνει εἰς βάρος τῶν συγγενῶν τοῦ. «Πάσα παράβασις καὶ παρακοὴ ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν», βεβαιώνει ὁ ἀπόστολος Παῦλος (Ἐβρ. β' 2).

Ἄς ἀποβάλουμε λοιπὸν τὸ πνεῦμα τῆς πλεονεξίας καὶ ἅς ἐνθρονίσουμε στὶς ψυχές μᾶς πνεῦμα δικαιοσύνης καὶ ἀγάπης πρὸς τοὺς ἀδελφούς μᾶς. Ἄς εἴμαστε ἀκόμη πρόθυμοι σὲ κάθε δυνατὴ ὑποχώρησι, προκειμένου νὰ διαφυλάξουμε τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ὁμόνοια μεταξύ μᾶς. Τότε καὶ τὰ κληρονομικὰ ζητήματα θὰ λύνονται λογικὰ καὶ δίκαια, καὶ εἰρήνη καὶ ὁμοφροσύνη θὰ ἐπικρατῆ στὶς σχέσεις μὲ τοὺς στενοὺς συγγενεῖς μᾶς καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ θὰ στέφῃ καὶ θὰ ἐνισχύῃ τοὺς συγγενικούς δεσμούς, μεταβάλλοντας τοὺς ἀπὸ σαρκικούς σὲ πνευματικούς δεσμούς.

31.1.1994

54. Ὁ θάνατος τοῦ Μωυσῆ.

(Ἀριθμ. κζ' 12-23. Δευτ. λὰ' 1 - λδ' 12)

Τὰ ἑκατὸν εἴκοσι χρόνια τοῦ πλησίαζε νὰ κλείσῃ ὁ Μωυσῆς καὶ ἐν τούτοις ἦταν ὑγιέστατος καὶ πολὺ καλὰ διατηρημένος. «Οὐκ ἠμαυρώθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ, οὐδὲ ἐφθάρησαν τὰ χελῶνια αὐτοῦ», βεβαιώνει ἡ Γραφή (Δευτ. λδ' 7). Δηλαδή οὔτε τὸ φῶς τῶν ματιῶν τοῦ εἶχε λίγοστέψει οὔτε ἡ ράχη τοῦ εἶχε κυρτωθῆ, ὅπως συμβαίνει συνήθως στοὺς ἡλικιωμένους. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὅμως τὸ τέλος τοῦ ἐπλησίαζε. Βρισκόταν ἤδη μαζί μὲ ὅλο τὸν λαὸ στὰ πρόθυρα τῆς γῆς Χαναάν. Σὲ λίγο οἱ Ἰσραηλίται θὰ ἔμπαιναν σ' αὐτὴν καὶ θὰ τὴν κατακτοῦσαν: ὁ Μωυσῆς ὅμως δὲν θὰ ἔμπαινε, γιατί αὐτὴ ἦταν, ὅπως ξέρουμε, ἡ ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἀπόφασις αὐτὴ εἶχε ἤδη ἐκτελεσθῆ γιὰ τὸν Ἄαρων τὴν ὥρα ἦταν ἡ σειρά τοῦ Μωυσῆ. Ἦδη πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο μὲ τοὺς Μαδιανίτες ὁ Θεός τὸν εἶχε προειδοποιήσει γιὰ τὸ ἐπικείμενο τέλος τοῦ, ὅπως εἶχε κάνει καὶ γιὰ τὸν Ἄαρων. Τοῦ εἶπε ὅμως ὅτι θὰ πολεμοῦσε πρῶτα μὲ τοὺς Μαδιανίτες καὶ θὰ τοὺς τιμωροῦσε γιὰ τὸ κακὸ ποὺ εἶχαν κάνει στοὺς Ἰσραηλίτες, κι' ἔπειτα θὰ ἐρχόταν τὸ τέλος τοῦ (Ἀριθμ. κζ' 1-14).

Τί κρίμα! Θὰ λέγαμε ἐμεῖς. Νὰ κοπιᾶσῃ τόσα χρόνια, νὰ ὑποστῆ τόσες ταλαιπωρίες καὶ κινδύνους, νὰ πιῆ τόσα πικρὰ ποτήρια ἀπὸ τὴν ἀχαριστία τοῦ λαοῦ, καὶ τώρα ποὺ ἔφθασε κοντὰ στὴν ἐκπλήρωσι τῶν προσδοκιῶν τοῦ, νὰ μὴν ἀξίωθῆ νὰ μπῆ κι' αὐτὸς μαζί μὲ τὸν λαὸ τοῦ στὴ γῆ Χαναάν, νὰ μὴν ἀνταμειφθῆ γιὰ τοὺς κόπους τοῦ! Ἔτσι κρίνουμε ἐμεῖς. Κι' ἔτσι λέμε συνήθως γιὰ

κάποιον που φεύγει από τη ζωή. Τώρα που αποκατέστησε τα παιδιά του, τώρα που μπήκε σε καινούργιο σπίτι, τώρα που ήταν καιρός να ξεκουραστεί και να χαρή, τώρα πέθανε. Τα λέμε αυτά, γιατί την ανάπαυση και τη χαρά, την ικανοποίηση και την αμοιβή, τα τοποθετούμε όλα στην παρούσα ζωή. Ξεχνούμε ότι πέρα από αυτήν υπάρχει άλλη αιώνια ζωή και ότι οι χαρές και οι αμοιβές της παρούσης ζωής είναι πρόσκαιρες, ενώ της μελλούσης είναι αιώνιες. Έκείνες επιφυλάσσει ο Θεός στους πιστούς δούλους του και τους παιδαγωγεί πολλές φορές, στερώντας τους τις πρόσκαιρες αμοιβές, για να μη χάσουν τις αιώνιες. Αυτό ακριβώς συνέβη με τον Μωυσή και τον Ααρών. Ο Θεός τους τιμώρησε εδώ για κάποιο σοβαρό παράπτωμα τους, δέν τους έστέρησε όμως τις αιώνιες χαρές και αμοιβές. Αυτό έχοντας υπ' όψιν εκείνοι, δέν έδυσφόρησαν και δέν παραπονέθηκαν για την απόφαση του Θεού. Έτσι πρέπει κι' εμείς να σκεπτόμαστε και να παρακαλούμε να μᾶς παιδαγωγήσει και να μᾶς καταρτίσει ο Θεός στην παρούσα ζωή, ἔστω και με αύστηρες τιμωρίες, ἀρκεί να μη στερηθούμε τα ἀγαθά της μελλούσης.

Έκείνο που σκέφθηκε ο Μωυσής, όταν άκουσε ότι πλησιάζει το τέλος του, ήταν ποιός θα τον διαδεχθῆ: σέ ποιόν θα έμπιστευθῆ τὸν λαό, που ἐπὶ σαράντα χρόνια κυβερνοῦσε και καθοδηγοῦσε. Ἦθελε ν' ἀφήσῃ τὸν λαό σέ ἄξια χέρια, σέ ἠγέτη πιστό και εὐσεβή, ἀλλὰ και ικανό να ἐκτελέσῃ τὴ δύσκολη ἀποστολή του. Γι' αὐτό δέν σκέφθηκε να ὀρίσῃ διάδοχο του κανένα ἀπὸ τὰ παιδιά του ἢ κάποιον συγγενή του, ὅπως κάνουν συνήθως οἱ πολιτικοὶ ἀρχηγοί, ἀλλὰ ἀπευθύνθηκε στὸν Θεό και τὸν παρεκάλεσε να ὀρίσῃ ἐκεῖνος τὸν νέο ἠγέτη του Ἰσραήλ. Ἄς ἀκούσουμε τὴν προσευχή του: «Ἐπισκεψάτω Κύριος ὁ Θεός τῶν πνευμάτων και πάσης σαρκὸς ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς συναγωγῆς ταύτης, ὅστις ἐξελεύσεται πρὸ προσώπου αὐτῶν και ὅστις ἐξάξει αὐτούς και ὅστις εἰσάξει αὐτούς, και οὐκ ἔσται ἡ συναγωγή Κυρίου ὡσεὶ πρόβατα οἷς οὐκ ἔστι ποιμὴν» (Ἀριθμ. κζ' 16-17). Κύριε, Θεέ τῶν οὐρανίων πνευμάτων και ὄλων τῶν ἀνθρώπων, διάλεξε και ὄρισε σὺ ἠγέτη του λαοῦ αὐτοῦ, που θα προπορεύεται και θα τοὺς κυβερνᾷ με ἀπόλυτη ἐξουσία και θα τοὺς ὀδηγήσῃ ἀπὸ τὴν ἔρημο στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ὡστε να μὴν εἶναι ὁ λαός του Κυρίου σὰν πρόβατα που δέν ἔχουν ποιμένα.

Ἀπαντώντας στὸ αἶτημα του Μωυσή ὁ Θεός ὡρισε ὡς διάδοχο του τὸν Ἰησοῦ του Ναυή, για τὸν ὁποῖο μάλιστα εἶπε ὅτι «ἔχει πνεῦμα ἐν ἑαυτῷ» (Ἀριθμ. κζ' 1), ἔχει δηλαδὴ μέσα του πνεῦμα Θεοῦ. Και πράγματι, ὅπως ξέρουμε, ὁ Ἰησοῦς εἶχε δείξει ἤδη τὴν πίστη του στὸν Θεό και τὴν εὐσεβεία του, ὅταν, ἀντίθετα πρὸς τοὺς ἄλλους κατασκόπους, προσπάθησε μαζί με τὸν Χάλεβ να ἐμπνεύσῃ στὸν λαό ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό και να τὸν ἀποτρέψῃ ἀπὸ τὶς ἐπαναστατικὲς του διαθέσεις. Εἶχε δείξει ἐπίσης και τὴ στρατηγική του ικανότητα στὴ μάχη ἐναντίον τῶν Αμαληκιτῶν και εἶχε ἐκπαιδευθῆ κοντὰ στὸν Μωυσή σαράντα ὀλόκληρα χρόνια. Ἦταν λοιπὸν πράγματι ὁ κατάλληλος ἠγέτης. Τέτοιους ἠγέτες με πνεῦμα Θεοῦ ἄς παρακαλοῦμε να ἀναδεικνύῃ ὁ Θεός, γιατί μόνο τέτοιοι ἄνθρωποι εἶναι ικανοὶ να κυβερνήσουν σωστὰ και δίκαια και να ὀδηγήσουν τὸν λαό σέ ἴσιο δρόμο, στὸν δρόμο του Θεοῦ.

Ἡ ἐγκατάσταση του νέου ἠγέτου ἔπρεπε να γίνῃ με ἐπισημότητα. Σύμφωνα με τὶς ὀδηγίες του Θεοῦ ὁ Μωυσής ὡδήγησε τὸν Ἰησοῦ μπροστὰ στὴ σκηνή του μαρτυρίου, ἐνῶ ἦταν παρὼν και ὁ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρ, κι' ἐκεῖ ἀνακοίνωσε σέ ὄλο τὸν λαό ὅτι ὁ Ἰησοῦς θα ἦταν ὁ διάδοχος του και ζήτησε ἀπὸ τὸν λαό να ὑπακούῃ και να πειθαρχῆ σ' αὐτόν. Ἐπειτα ἔβαλε τὰ χέρια του ἐπάνω στὸ κεφάλι του Ἰησοῦ, για να μεταβιβάσῃ σ' αὐτόν τὴν ἐξουσία και να καταλάβῃ ὁ λαός ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἔλαβε ἀπὸ τὸν Θεό τὴν ἠγεμονία. Τὴν ὥρα ἐκείνη ὁ σῦλος τῆς νεφέλης, που ἦταν σημάδι τῆς παρουσίας του Θεοῦ, ἦρθε και στάθηκε μπροστὰ στὴ σκηνή του μαρτυρίου. Ἐτσι ὁ Θεός ἐπιβεβαίωνε και ἐπικύρωνε τὶς ἐνέργειες του Μωυσή. Ὄρισε ἀκόμη ὁ Θεός ὅτι στὸ ἐξῆς ὁ νέος ἀρχηγός και ὄλος ὁ λαός ἔπρεπε να πειθαρχοῦν και στὸν ἀρχιερέα Ελεάζαρ ὡς ἀντιπρόσωπο του

Θεοῦ. Ἔτσι ὁ Ἰησοῦς, ἔχοντας καί τήν πνευματική καθοδήγηση τοῦ ἀρχιερέως, θά μπορούσε εὐκολώτερα νά φέρη εἰς πέρας τή δύσκολη ἀποστολή τοῦ.

Μπροστά στοῦ δύσκολο ἔργο τοῦ ἦταν φυσικό ὁ Ἰησοῦς νά αἰσθανθῆ κάποια δειλία. Γι' αὐτό ὁ Μωυσῆς τόν ἐνεθάρρυνε λέγοντας τοῦ: «Ανδρίζου καί ἴσχυε, σὺ γάρ εισάξεις τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ εἰς τήν γῆν, ἣν ὠμοσεν αυτοῖς Κύριος, καί αὐτὸς ἔσται μετὰ σοῦ» (Δευτ. λὰ' 23). Ἔχε θάρρος καί δύναμι, γιατί ὁ Κύριος θά εἶναι μαζί σοῦ καί παρ' ὅλες τῖς δυσκολίες ἐσὺ θά ὀδηγήσης τόν ἰσραηλιτικό λαό στή γῆ πού τοῦ ὑποσχέθηκε ὁ Θεός. Τήν ἴδια προτροπή ἀπήλυθνε ὁ Μωυσῆς καί πρὸς ὅλο τόν λαό, θυμίζοντας τοὺς τῖς νίκες πού ἐπέτυχαν μέ τή βοήθεια τοῦ Θεοῦ ἐναντίον τῶν ἰσχυρῶν βασιλέων Σηὼν καί Ὠγ καί βεβαιώνοντας τοὺς ὅτι ὁ Θεός δὲν πρόκειται ποτέ νά τοὺς ἐγκαταλείψη, ἀλλὰ θά εἶναι μαζί τούς, καί μέ τή βοήθειά τοῦ θά κατακτήσουν τή χώρα, νικώντας τοὺς λαοὺς πού τήν κατέχουν.

Ἡ λαὸς ὅμως δὲν εἶχε ἀνάγκη μόνο ἀπὸ ἀρχηγὸ χρειάζοταν καί νόμο γραπτό, ἐπὶ τῆ βάσει τοῦ ὁποίου θά κυβερνῶνταν καί θά ἐλάτρευε τὸν Θεό. Ὁ Θεός βέβαια εἶχε δώσει καί στοῦ ὅρος Σινᾶ καί ἀργότερα σὲ διάφορες περιστάσεις ἐντολές καί ὀδηγίες γιὰ τήν ἀντιμετώπιση τῶν διαφόρων θρησκευτικῶν καί πολιτικῶν ζητημάτων. Ὅλες αὐτές τῖς παραγγελίες τοῦ Θεοῦ ὁ Μωυσῆς τῖς κατέγραψε στοῦ πέμπτο καί τελευταῖο βιβλίον τῆς Πεντατεύχου, τὸ Δευτερονόμιον. Τὸ βιβλίον αὐτό τὸ παρέδωσε στοὺς ἱερεῖς πού εἶχαν ὡς ἔργο νά μεταφέρουν τήν κιβωτὸ τῆς διαθήκης, μέ τήν ἐντολή νά τὸ τοποθετήσουν καί νά τὸ φυλάγουν δίπλα στήν κιβωτό. Κάθε ἑβδομὸ χρόνο -σύμφωνα μέ ἐντολή τοῦ Θεοῦ- οἱ Ἰσραηλίται ἔπρεπε ν' ἀφήνουν ἀκαλλιέργητα τὰ χωράφια τούς, γιὰ νά ἀναπαύωνται οἱ ἴδιοι καί νά ἀναζωογονῆται ἡ γῆ. Κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ λοιπόν, κατὰ τὸ ὅποιο εἶχαν λιγώτερες ἐργασίες καί περισσότερο ἐλεύθερο χρόνο, οἱ ἱερεῖς εἶχαν ὑποχρέωση νά συγκεντρῶνουν τὸν λαὸ καί νά διαβάζουν τὸ βιβλίον τοῦ νόμου, γιὰ νά θυμοῦνται οἱ Ἰσραηλίται τῖς ὑποχρεώσεις τούς καί νά ἀνανεώνουν τὴ διαθήκη τούς μέ τὸν Θεό. Ἀργότερα ἡ ἀνάγνωσις τοῦ νόμου γινόταν τμηματικὰ κάθε Σάββατο στῖς συναγωγές, κι' ἔτσι οἱ Ἰσραηλίται εἶχαν περισσότερες εὐκαιρίες ἀκροάσεως τοῦ θείου νόμου. Τῆ συνήθεια αὐτὴ κληρονόμησε καί ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, καί γι' αὐτό σὲ κάθε Θεία Λειτουργία, ἀλλὰ καί σὲ ἄλλες ἀκολουθίες, διαβάζονται περικοπὲς ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη (ὁ Ἀπόστολος καί τὸ Εὐαγγέλιον), πολλὰς φορές δὲ καί ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Καί τότε μὲν τὰ βιβλία τῆς ἀγίας Γραφῆς δὲν ἦταν στή διάθεση τοῦ καθενός, γιατί ἡ ἀντιγραφή τῶν βιβλίων γινόταν μέ τὸ χέρι καί ἡ ἀπόκτησις τῶν δὲν ἦταν εὐκόλη. Σήμερα ὅμως τὰ ἱερὰ βιβλία εἶναι στή διάθεση ὅλων ὅλοι μπορούμε νά τὰ ἀποκτήσουμε καί νά τὰ ἔχουμε στὰ σπίτια μᾶς. Γι' αὐτό δὲν πρέπει νά ἀρκούμεστε στήν ἀκρόασι τῶν λίγων περικοπῶν πού διαβάζονται στήν ἐκκλησία, ἀλλὰ νά μελετοῦμε καί στοῦ σπίτι μᾶς συχνὰ τὴν ἀγία Γραφή, γιὰ νά εἶναι αὐτὴ διδάσκαλος καί ὀδηγὸς στή ζωὴ μᾶς.

Ξέρουμε ὅλοι πόση ἐπίδραση ἀσκεῖ τὸ ποίημα ἢ τὸ τραγούδι. Ὅ,τι ἀκοῦμε μ' ἓνα ποίημα ἢ τραγούδι, εἴτε καλὸ εἴτε κακὸ, τυπώνεται εὐκολώτερα στή μνήμη μᾶς καί μένει γιὰ πάντα. Γιὰ νά βοηθήση λοιπόν ὁ Θεὸς τοὺς Ἰσραηλίτες νά συγκρατήσουν τὸν νοῦ τούς μέ λίγα, ἀλλὰ ἐντυπωσιακὰ λόγια, ὅσα μέ πολλὰ καί ἀναλυτικὰ τοὺς εἶχε διδάξει, παρήγγειλε τὸν Μωυσῆ νά συνθέσῃ καί νά διδάξῃ στοὺς Ἰσραηλίτες μιὰ ὠδή, ἓνα ποίημα. Ἡ ὠδὴ αὐτὴ περιέχεται στοῦ λβ' κεφάλαιον τοῦ Δευτερονομίου καί εἶναι ἀπὸ τῖς ὠραιότερες ποιητικὲς περικοπὲς τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Εἶναι ἓνα ποίημα δοξολογητικὸ καί διδακτικὸ συγχρόνως, ἔχει ὅμως καί προφητικὸ χαρακτήρα, γιατί ἀναφέρεται καί σὲ μελλοντικὰ γεγονότα καί σὲ ὅσα πρόκειται νά συμβαίνουν τὸν Ἰσραὴλ, ὅταν ἀποσταθῆ ἀπὸ τὸν Θεό. Ἔχει ἀκόμη καί παρηγορητικὸ καί ἐνισχυτικὸ χαρακτήρα, γιατί ὑπόσχεται ὁ Θεὸς ὅτι θά τιμωρῆ μὲν τὸν ἰσραηλιτικὸ λαὸ γιὰ τῖς ἀποστασίες τοῦ, δὲν θά τὸν

ἐγκαταλείπη ὁμως τελείως ἀπροστάτευτο στὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν τοῦ, ἀλλὰ θὰ ἐπεμβαίη γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ. Ἄς ἀκούσουμε μερικούς στίχους τῆς ὁδοῦ αὐτῆς σὲ ἀπλὴ μετάφρασι.

«Πρόσεχε, οὐρανέ, γιατί θὰ μιλήσω, κι' ἄς ἀκούση ἡ γῆ τὰ λόγια τοῦ στόματος μου.

Ἄς πέσουν σὰν βροχὴ τὰ ἀποφθέγματα μου κι' ἄς κατεβοῦν σὰν τὴ δροσιά τὰ λόγια μου, σὰν βροχὴ ἐπάνω στὴν ἀγριάδα καὶ σὰν τὸ χιόνι πάνω στὸ χορτάρι, γιατί ἐπικαλέσθηκα τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου.

Δοξολογήστε τὸν Θεὸ μᾶς. Εἶναι Θεὸς τὰ ἔργα τοῦ εἶναι ἀληθινὰ κι' ὅλοι οἱ δρόμοι τοῦ ὀρθοί. Εἶναι Θεὸς ἀξίопιστος, καὶ δὲν ὑπάρχει σ' αὐτὸν καμιὰ ἀδικία εἶναι δίκαιος καὶ ἅγιος ὁ Κύριος...

Ὅταν ὁ Ὑψιστος διαχώριζε τὰ ἔθνη καὶ διασκόρπιζε τοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἀδάμ, καθώρισε τὰ ὅρια τῶν ἐθνῶν ἀνάλογα μὲ τὸν ἀριθμὸ τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ.

Τότε ἔγινε ὁ Ἰακώβ μερίδα τοῦ Κυρίου, λαὸς τοῦ: ὁ Ἰσραὴλ ἔγινε κληρονομία τοῦ.

Τὸν ἔθρεψε μέσα στὴν ἔρημο, σὲ χώρα κατάξερη, ὅπου ὁ καυτερὸς ἥλιος προκαλοῦσε δίψα, χωρὶς νὰ τοῦ λείψη τίποτε.

Τὸν ἀγκάλιασε καὶ τὸν ἐπαιδαγώγησε καὶ τὸν ἐφύλαξε σὰν τὰ μάτια τοῦ.

Τὸν σκέπασε, ὅπως σκεπάζει ὁ ἀετός τὴ φωλιά τοῦ καὶ τὰ πουλιά τοῦ: ἄπλωσε τὰ φτερά τοῦ καὶ τοὺς σήκωσε στὴ ράχη τοῦ...

Τοὺς ἔθρεψε μὲ τὰ γεννήματα τῆς γῆς: ρούφηξαν μέλι ἀπὸ πέτρα καὶ λάδι ἀπὸ ξερὸ βράχο: ἔφαγαν βούτυρο βοδιῶν καὶ γάλα προβάτων καὶ παχειὰ κρέατα ἀρνιῶν καὶ κριαριῶν καὶ μοσχαριῶν καὶ γιδιῶν καὶ σιτάρι παχὺ σὰν τὸ λίπος τῶν νεφρῶν, καὶ ἥπιαν κρασί ἀπὸ σταφύλι σὰν τὸ αἶμα.

Κι' ἔφαγε ὁ λαὸς τοῦ Ἰακώβ καὶ χόρτασε, καὶ κλώτσησε ὁ ἀγαπημένος... κι' ἐγκατέλειψε τὸν Θεὸ πού τὸν ἔπλασε κι' ἔφυγε μακριὰ ἀπὸ τὸν Θεὸ τὸν σωτήρα τοῦ...

Καὶ εἶδε ὁ Κύριος κι' ἔγινε ζηλότυπος καὶ θύμωσε πολὺ γιὰ τὴ συμπεριφορὰ τῶν γιῶν καὶ τῶν θυγατέρων τοῦ καὶ εἶπε: Θὰ πάρω ἀπ' αὐτοὺς τὸ πρόσωπο μου..., γιατί εἶναι γενιὰ διεστραμμένη, παιδιὰ πού δὲν ἔχουν πίστι σ' ἐμένα... Θὰ ρίξω ἐπάνω τοὺς συμφορὲς καὶ θὰ ἐξαντλήσω σ' αὐτοὺς τὰ βέλη μου...

Γιατί εἶναι ἔθνος πού ἔχασε τὴ σύνεση καὶ δὲν ὑπάρχει σ' αὐτοὺς γνῶσις ἀληθινή. Δὲν θέλησαν νὰ σκεφθοῦν καὶ νὰ καταλάβουν ἄς δεχθοῦν λοιπὸν νὰ τὸ κάνουν στὸ μέλλον, γιὰ νὰ διδαχθοῦν μὲ ὅσα θὰ πάθουν...

Προσέξτε, προσέξτε. Ἐγὼ μόνο ὑπάρχω καὶ δὲν ὑπάρχει ἄλλος Θεὸς ἐκτὸς ἀπὸ μένα. Ἐγὼ μπορῶ νὰ θανατώσω καὶ νὰ ζωογονήσω, νὰ πληγώσω καὶ πάλι νὰ θεραπεύσω, καὶ κανένας δὲν μπορεῖ νὰ πάρη κάποιον ἀπὸ τὰ χέρια μου...

Χαρήτε οἱ οὐρανοὶ μαζί τοῦ κι' ἄς τὸν προσκυνήσουν ὅλοι οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ. Χαρήτε ὅλα τὰ ἔθνη μαζί μὲ τὸν λαὸ τοῦ κι' ἄς τοὺς ἐνισχύσουν ὅλα τὰ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ.

Γιατί ὁ Κύριος ἐκδικεῖται τὸ αἶμα τῶν παιδιῶν τοῦ καὶ θὰ ἐκδικηθῆ καὶ θὰ τιμωρήσῃ δίκαια τοὺς ἐχθρούς τοὺς καὶ θὰ πληρώσῃ ἐκείνους πού τὸν μισοῦν καὶ θὰ ξεκαθαρίσῃ ὁ Κύριος τὴ γῆ τοῦ λαοῦ τοῦ» (Δευτ. λβ' 1-43).

Τὴν ὥδὴ αὐτὴ, ὅπως εἶπαμε, ὁ Μωυσῆς ὄχι μόνο τὴ συνέθεσε, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐδίδαξε στοὺς Ἰσραηλίτες, γιὰ νὰ τὴ μάθουν καὶ μέ τὴ βοήθειά τῆς νὰ θυμοῦνται βασικὲς ἀλήθειες καὶ νὰ συγκρατοῦνται ἀπὸ τὴν πτώση στὴν ἀμαρτία καὶ τὴν εἰδωλολατρία. Κι' ἐμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ἔχουμε στὴ διάθεσή μᾶς πλῆθος ὕμνων καὶ ὠδῶν ποὺ ψάλλονται στὶς ἱερὲς ἀκολουθίες. Μ' αὐτοὺς εὐχαριστοῦμε καὶ δοξολογοῦμε τὸν Θεό, τοῦ ἀναφέρουμε τὶς ἀνάγκες μᾶς καὶ τὰ αἰτήματα μᾶς, ζητοῦμε τὸ ἔλεος τοῦ καὶ τὴ βοήθειά τοῦ, ἀλλὰ καὶ διδασκόμαστε τὶς ἀλήθειες τῆς πίστεως καὶ τὶς ἀρχὲς τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Ἄς προσέχουμε λοιπὸν τοὺς ὕμνους αὐτοὺς ἅς τοὺς μαθαίνουμε, ὅσο εἶναι δυνατόν, κι' ἅς τοὺς ψάλλουμε. Ἡ ωφέλειά μᾶς θὰ εἶναι πάρα πολὺ μεγάλη γιὰτι κι' αὐτοὶ ἔχουν γραφτῆ «εἶς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν» (Ρωμ. ιε' 4), γιὰ τὴ διδασκαλία μᾶς καὶ τὸν πνευματικὸ καταρτισμὸ μᾶς.

Ἐπειτα ἀπ' ὅλα αὐτὰ ὁ Θεὸς ἀνήγγειλε στὸν Μωυσῆ ὅτι ἡ ὥρα τοῦ θανάτου τοῦ ἔφτασε. Κι' ἐπειδὴ ὁ ἴδιος δὲν θὰ ἔμπαινε στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ὁ Θεὸς τοῦ εἶπε ν' ἀνεβῆ στὴν κορυφὴ τοῦ ὄρους Ναβου κι' ἀπὸ κεῖ νὰ δῆ τὴ χώρα ποὺ θὰ ἔδινε στοὺς Ἰσραηλίτες. Ἐκεῖ ἐπάνω στὸ ὄρος θὰ ἄφηνε ἐν συνεχείᾳ τὴν τελευταία πνοή τοῦ. Θὰ ἀναρωτιοῦνται ἴσως μερικοὶ: Γιατί ὁ Θεὸς νὰ πάρῃ τὸν Μωυσῆ τώρα ἀκριβῶς ποὺ ἦταν ἀπαραίτητος; Καὶ πὼς οἱ Ἰσραηλίται θὰ κατακοῦσαν τὴ Χαναάν μὲ ἀρχηγὸ τὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυή, ποὺ, ὅσο ἄξιός κι' ἂν ἦταν, δὲν ἦταν Μωυσῆς; Καὶ ὅμως τὸ ἔργο ἔγινε καὶ χωρὶς τὸν Μωυσῆ καὶ οἱ ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ ἐκπληρώθηκαν στὸ ἀκέραιο. Γιατί στὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ τὰ πρόσωπα δὲν παίζουσι τὸν πρῶτο ρόλο. Τοῦ Θεοῦ εἶναι τὸ ἔργο καὶ αὐτὸς τὸ ἐκτελεῖ τὰ πρόσωπα εἶναι ὄργανα τοῦ καὶ δὲν εἶναι ἀναντικατάστατα. Σήμερα εἶναι αὐτὰ, αὔριο θὰ εἶναι ἄλλα καὶ τὸ ἔργο συνεχίζεται. Καὶ πολλὰς φορὲς τὰ ἀποτελέσματα εἶναι καλύτερα μὲ πρόσωπα ποὺ φαίνεται νὰ ἔχουν λιγώτερες ικανότητες ἀπὸ ἄλλα μὲ πολλὰ προσόντα, γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώνεται ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ: «Ἡ δύναμις μου ἐν ἀσθένειᾳ τελειούται» (Β' Κορ. ιβ' 9). Ἄς μὴ λέμε λοιπὸν: Τί θὰ γίνουμε χωρὶς τὸν τάδε ἱεροκήρυκα ἢ πνευματικὸ; Ὁ Θεὸς θὰ ἀναδείξῃ ἄλλους στὴ θέσῃ ἐκείνων ποὺ φεύγουν καὶ δὲν θ' ἀφήσῃ τὸν λαὸ τοῦ «ὡσεὶ πρόβατα οἷς οὐκ ἐστὶ ποιμὴν» (Ἀριθμ. κζ' 17).

Πρὶν ἐκτελέσῃ τὴν ἐντολή τοῦ Θεοῦ, ὁ Μωυσῆς, ὅπως ἄλλοτε ὁ Ἰακώβ, ἀπηύθυνε εὐλογίες πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτες καὶ πρὸς κάθε φυλὴ χωριστά. Ἐπειτα ἀνέβηκε σὲ μιὰ κορυφὴ τοῦ ὄρους Ναβαύ, κι' ἀπὸ κεῖ ὁ Θεὸς τοῦ ἔδειξε τὴ χώρα, στὴν ὁποία σὲ λίγο θὰ ἔμπαινε ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός. Ἦρεμος καὶ ἱκανοποιημένος, γιὰτι ἐξετέλεσε τὴν ἀποστολή τοῦ, ὀδηγώντας τὸν λαὸ μέχρι τὰ ὄρια τῆς γῆς Χαναάν, ὁ Μωυσῆς παρέδωσε τὸ πνεῦμα τοῦ καὶ θάφτηκε ἐκεῖ. Ὁ τόπος τῆς ταφῆς τοῦ παρέμεινε ἄγνωστος, γιὰ νὰ μὴ θεοποιήσουν καὶ λατρεύσουν τὸ σῶμα τοῦ οἱ Ἰσραηλίται, ποὺ εὐκόλα παρασύρονταν στὴν εἰδωλολατρία. Κατὰ τὴν ἰουδαϊκὴ παράδοσι ἡ ταφή τοῦ Μωυσῆ ἔγινε ἀπὸ ἀγγέλους σὲ κάποιον σπηλαίον. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἀπόστολος Ἰούδας γράφει στὴν ἐπιστολή τοῦ ὅτι «ὁ ἀρχάγγελος Μιχαὴλ διεκρίνετο τὸ διαβόλω περὶ τοῦ Μωυσέως σώματος» (Ἰούδα 9). Ἐδωσε δηλαδὴ μάχη ὁ ἀρχάγγελος Μιχαὴλ γιὰ τὸ σῶμα τοῦ Μωυσῆ μὲ τὸν διάβολο, ὁ ὁποῖος διεκδικοῦσε τὸ σῶμα καὶ ἤθελε νὰ τὸ πάρῃ ὑπὸ τὴν κατοχή τοῦ.

Εἶχαν πικράνει πολὺ τὸν Μωυσῆ οἱ Ἰσραηλίται, ὅσο ζοῦσε. Τώρα ὅμως ποὺ πέθανε, τὸν ἔκλαψαν καὶ τὸν ἐπένθησαν τριάντα μέρες. Τώρα ποὺ τοὺς ἔλειψε, κατάλαβαν τί ἔχασαν. Ἴσως τὰ κλάματα τοὺς νὰ προέρχονταν κι' ἀπὸ τύψεις καὶ μεταμέλεια γιὰ τὰ φαρμάκια ποὺ τὸν εἶχαν ποτίσει.

Ἐτσι τελείωσε ἡ πολυτάραχη ζωὴ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ἀνδρός, γιὰ τὸν ὁποῖο ἡ Γραφή λέει χαρακτηριστικὰ ὅτι «οὐκ ἀνέστη ἔτι προφήτης ἐν Ἰσραὴλ ὡς Μωυσῆς, ὃν ἔγνω Κύριος αὐτὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον» (Δευτ. λδ' 10). Ἀλλὰ ὁ Μωυσῆς δὲν ὑπῆρξε ἀπλῶς μέγας προφήτης καὶ ἡγέτης ὑπῆρξε τύπος τοῦ Χριστοῦ, ὅπως δείχνουν οἱ μεγάλες ὁμοιότητες ποὺ ὑπάρχουν μεταξύ τούτων. Καὶ οἱ δύο κινδύνεψαν, μόλις γεννήθηκαν, ὁ Μωυσῆς ἀπὸ τὸν φαραῶ, ὁ Χριστὸς ἀπὸ τὸν

Ἡρώδη, καὶ σώθηκαν μέ τὴν ἐπέμβαση τῆς θείας προνοίας. Καὶ οἱ δύο πέρασαν τὴν παιδικὴ τοῦς ἡλικία στὴν Αἴγυπτο. Ἀπὸ τὴν ἔρημο ἐκλήθη ὁ Μωυσῆς ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ τὴ μεγάλη ἀποστολὴ τοῦ ἀπὸ τὴν ἔρημο ξεκινᾷ καὶ ὁ Κύριος γιὰ τὸ δημόσιο ἔργο τοῦ. Μὲ νηστεία σαράντα ἡμερῶν προετοιμάσθηκε Ὁ Μωυσῆς γιὰ τὴν παραλαβὴ τοῦ νόμου μὲ παρόμοια νηστεία προετοιμάσθηκε καὶ ὁ Κύριος στὴν ἔρημο, πρὶν ἀναλάβη τὴν ἀποστολὴ τοῦ. Μὲ μεγάλα θαύματα βεβαίωσε ὁ Μωυσῆς τὴ θεία τοῦ ἀποστολῆς μὲ ἀκόμη μεγαλύτερα καὶ περισσότερα θαύματα ἀπέδειξε ὁ Κύριος τὴ θεότητα καὶ τὴν ἀποστολὴ τοῦ. Γιὰ τὴν πραότητα καὶ τὴν ἀνεξικακία τοῦ διακρινόταν ὁ Μωυσῆς. «Καὶ ὁ ἄνθρωπος Μωυσῆς πραῦς σφόδρα» (Ἀριθμ. β' 3). «Πράος καὶ ταπεινὸς τὴ καρδιά» ἦταν καὶ ὁ Κύριος (Ματθ. ἴα' 29).

Ἐκεῖνο ὅμως κυρίως ποὺ κάνει τὸν Μωυσῆ τύπο τοῦ Χριστοῦ, εἶναι ἡ μεσιτεία τοῦ πρὸς τὸν Θεὸ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ. Ὁ Μωυσῆς μεσίτευσε, γιὰ νὰ δοθῆ ὁ νόμος στοὺς Ἰσραηλίτες, καὶ σὲ κάθε δύσκολη περίστασι μεσίτευε καὶ προσευχόταν, γιὰ νὰ ἐξιλεώση τὸν Θεὸ ἀπέναντι τοῦς: ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ μεσίτης τῆς νέας διαθήκης, ὁ ὁποῖος συνεχῶς μεσιτεύει πρὸς τὸν Θεὸ «καὶ εντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν» (Ρωμ. ἡ' 34). Γι' αὐτὸ ὁ Μωυσῆς εἶναι καὶ γιὰ μᾶς τοῦς Χριστιανοὺς μεγάλη προσωπικότης, καὶ ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴ μνήμη τοῦ στὶς 4 Σεπτεμβρίου.

Μέ τὸν θάνατο τοῦ Μωυσῆ τελειώνει καὶ ἡ ἱστορία τῆς Πεντατεύχου. Στὶς ἐπόμενες ὁμιλίες θὰ παρακολουθήσουμε τὴ συνέχεια τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, μὲ βάση τὰ ἐπόμενα βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.

7/2/1994

ΙΗΣΟΥΣ ΤΟΥ ΝΑΥΗ

55. Κατάσκοποι στὴν Ἰεριχώ.

(Ἰησ. Ναυή ᾠ' 1 - β' 24)

Ὁ Μωυσῆς πέθανε. Τὸ ἔργο τοῦ ὅμως ἔπρεπε νὰ συνεχισθῆ. Ἦδη, ὅπως ξέρουμε, εἶχε ὀρισθῆ ἀπὸ τὸν Θεὸ διάδοχος τοῦ ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυή.

Ἡ ἀπόφαση αὐτὴ εἶχε ἀνακοινωθῆ ἐπίσημα στὸν λαό, καὶ ὁ Μωυσῆς, βάζοντας τὰ χέρια τοῦ ἐπάνω στὸ κεφάλι τοῦ Ἰησοῦ τοῦ μετεβίβασε τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ καὶ τὶς κυβερνητικὲς ικανότητες. Μέ τὸν θάνατο τοῦ Μωυσῆ ὁ Ἰησοῦς ἦταν καὶ οὐσιαστικὰ πλέον ὁ κυβερνήτης καὶ ἀρχηγὸς τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Αὐτὸς τώρα ἔπρεπε νὰ ὀδηγήσῃ τὸν λαὸ στὴ γῆ Χαναάν, νὰ τὴν κατακτήσῃ, πολεμώντας μέ τοὺς λαοὺς ποὺ τὴν κατοικοῦσαν, καὶ νὰ ἐγκαταστήσῃ ἐκεῖ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς λοιπὸν ἔδωσε τὶς πρῶτες ὀδηγίες στὸν Ἰησοῦ λέγοντας τοῦ τὰ ἐξῆς: «Ὁ Μωυσῆς, ὁ πιστὸς ὑπηρέτης μου, πέθανε. Τώρα λοιπὸν σήκω καὶ ἐτοιμάσου νὰ περάσῃς μαζί μὲ ὅλο τὸν λαὸ τὸν Ἰορδάνη, γιὰ νὰ μπῆτε στὴ χώρα ποὺ σᾶς δίνω. Ὁλος ὁ τόπος, στὸν ὁποῖο θὰ πατήσῃ τὸ πόδι σᾶς, θὰ εἶναι δικὸς σᾶς, ὅπως ὑποσχέθηκα στὸν Μωυσῆ. Κανένας ἄνθρωπος ἢ λαὸς δὲν θὰ μπορέσῃ νὰ ἀντισταθῆ σὲ σᾶς. Κι' ὅπως ἤμουν μαζί μέ τὸν Μωυσῆ, ἔτσι θὰ εἶμαι καὶ μαζί σοῦ καὶ δὲν θὰ σὲ ἐγκαταλείψω οὔτε θὰ σὲ ἀρνηθῶ. Ἐχε λοιπὸν θάρρος καὶ ἀνδρεία. Ἐσὺ θὰ κατακτήσῃς τὴ χώρα ποὺ ὑποσχέθηκα στοὺς πατέρες σᾶς καὶ θὰ τὴ μοιράσῃς στὸν λαό. Πρόσεχε ὅμως νὰ συμμορφώνεσαι μέ ὅσα σοῦ ἔχει παραγγεῖλει ὁ δοῦλος μου ὁ Μωυσῆς καὶ νὰ μὴν ξεφεύγῃς ἀπὸ αὐτά, γιὰ νὰ ἐνεργῆς πάντα μέ σύνεσι. Δὲν πρέπει νὰ λείψῃ ἀπὸ τὰ χέρια σοῦ καὶ τὸ στόμα σοῦ τὸ βιβλίον τοῦ νόμου, ἀλλὰ νὰ τὸ μελετᾷς μέρα καὶ νύχτα, γιὰ νὰ μάθῃς νὰ ἐκτελῆς ὅλα, ὅσα εἶναι γραμμένα σ' αὐτό. Τότε θὰ ἐπιτύχῃς καὶ θὰ εὐτυχήσῃς στὶς προσπάθειες σοῦ καὶ θὰ γίνῃς σοφὸς

καί συνετός. Ἔχε θάρρος καί ἀνδρεία μὴ δειλιάσης καί φοβηθῆς ποτέ, γιατί ἐγώ, ὁ Κύριος ὁ Θεός σου, θὰ εἶμαι μαζί σου σὲ ὅλα, ὅσα θὰ ἐπιχειρήσης» (Ιησ. ἄ' 2-9).

Κανόνα λοιπὸν καὶ ὁδηγὸ στὶς ἐνέργειες τοῦ ἔπρεπε νὰ ἔχη ὁ Ἰησοῦς τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ εἶναι οἱ ἐνέργειες τοῦ σωστὲς καὶ ἐπιτυχημένες. Αὐτὸ ἰσχύει γιὰ κάθε ἡγέτη καὶ γιὰ κάθε ἄτομο. Μόνο ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ἐγγυᾶται τὴν ὀρθότητα τῶν ἐνεργειῶν μᾶς, γιατί μόνο αὐτὸς εἶναι αἰώνιος, ἀλάθητος καὶ ἀναλλοίωτος. Ὅταν οἱ πράξεις μᾶς εἶναι σύμφωνες μὲ τὸν αἰώνιο αὐτὸν νόμο, θὰ εἶναι ὅπωςδήποτε ὀρθὲς καὶ ὠφέλιμες ἀντίθετα θὰ εἶναι λαθεμένες καὶ ἐπιβλαβεῖς, ὅταν ἔρχονται σὲ ἀντίθεση μὲ αὐτόν. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ ἡγέτες τῶν λαῶν καὶ τὰ κοινοβούλια πρέπει νὰ θεσπίζουν νόμους συμφώνους μὲ τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ ἀλλιῶς οἱ νόμοι εἶναι ἄνομοι καί, ἀντὶ νὰ φέρουν τάξι καὶ εὐνομία, φέρνουν ἀταξία καὶ ἀκαταστασία: ἀντὶ νὰ ὁδηγήσουν τοὺς λαοὺς στὴν εὐτυχία, τοὺς ὁδηγοῦν στὴ δυστυχία καὶ τὴν καταστροφή.

Ἀλλὰ καὶ ὑπόδειγμα καὶ πρότυπο, τὸ ὁποῖο ἔπρεπε νὰ ἔχη πάντα μπροστὰ τοῦ ὁ Ἰησοῦς, τοῦ ὑπέδειξε ὁ Θεός κι' αὐτὸ ἦταν ὁ Μωυσῆς. Ἐκεῖνος ἐνεργοῦσε πάντα σύμφωνα μὲ τὶς ὁδηγίες τοῦ Θεοῦ δὲν ἔκαμνε τίποτε, χωρὶς νὰ ζητήσῃ ἐντολὴ ἀπὸ τὸν Θεό. Αὐτὸ ἔπρεπε νὰ κἀνῃ τώρα καὶ ὁ Ἰησοῦς: τὸν Μωυσῆ νὰ ἔχη γιὰ παράδειγμα καὶ νὰ ἐνεργῇ σὲ κάθε περίπτωση, ὅπως θὰ ἐνεργοῦσε ἐκεῖνος. Ἄς ἔχουμε κι' ἐμεῖς παράδειγμα πιστῆς ἐφαρμογῆς τοῦ θείου θελήματος τοὺς ἀγίους κι' ἄς μιμούμαστε τὴν πίστη καὶ τὴν ἀρετὴ τοὺς καὶ πάνω ἀπ' ὅλους τοὺς ἀγίους ἄς ἔχουμε πάντα στὸν νοῦ μᾶς τὴ ζωὴ τοῦ Χριστοῦ, πού ὑπῆρξε τὸ τέλειο παράδειγμα ἀρετῆς καὶ ἀγιότητος. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς παραγγέλλει: «Μιμηταὶ μοῦ γίνεσθε, καθὼς καγὼ Χριστοῦ» (Α' Κορ. ἴα' 1). Οἱ ἅγιοι μιμήθηκαν τὸν Χριστὸ ἄς τὸν μιμηθοῦμε κι' ἐμεῖς, ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα τῶν ἀγίων.

Ἐπειτα ἀπὸ τὰ ἐνθαρρυντικὰ λόγια τοῦ Θεοῦ ὁ Ἰησοῦς κάλεσε τοὺς προεστούς τοῦ λαοῦ καὶ διὰ μέσου αὐτῶν παρήγγειλε σὲ ὅλο τὸν λαὸ νὰ ἐτοιμασθῇ γιὰ τὴ διάβαση τοῦ Ἰορδάνου, πού θὰ γινόταν μετὰ τρεῖς ἡμέρες. Οἱ φυλὲς τοῦ Ρουβὶμ καὶ τοῦ Γαδ καὶ ἡ μισὴ φυλὴ τοῦ Μανασσὴ εἶχαν ζητήσῃ ἀπὸ τὸν Μωυσῆ νὰ ἐγκατασταθοῦν σὲ περιοχὲς ἀνατολικά τοῦ Ἰορδάνου, πού ἦταν κατάλληλες γιὰ τὴ βοσκή τῶν ζώων τοὺς. Ὁ Μωυσῆς εἶχε δεχθῆ τὸ αἶτημα τοὺς ὑπὸ τὸν ὄρο νὰ βοηθήσουν τὶς ἄλλες φυλὲς στὴν κατάκτηση τοῦ δικοῦ τῶν ἐδάφους. Κι' ἐκεῖνοι ὑποσχέθηκαν νὰ τὸ κἀνουν (Ἀριθμ. λβ' 1 κ.ε.). Τώρα λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς τοὺς θύμισε τὴ συμφωνία ἐκεῖνη. «Οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιὰ σᾶς καὶ τὰ ζῶα σᾶς -τοὺς εἶπε- θὰ ἐγκατασταθοῦν στὴ χώρα πού ζητήσατε ὅλοι ὅμως οἱ μάχιμοι ἄνδρες θὰ πολεμήσουν μαζί μὲ τοὺς ἀδελφούς σᾶς, μέχρις ὅτου καταλάβουν κι' ἐκεῖνοι τὴ χώρα πού τοὺς ἀνήκει καὶ ἐγκατασταθοῦν σ' αὐτήν» (Ιησ. ἄ' 13-15). Καὶ οἱ ἀρχηγοὶ τῶν φυλῶν, ἐπαναλαμβάνοντας τὴν ὑπόσχεση τοὺς, δήλωσαν ὅτι θὰ ὑπακούουν πλήρως στὸν Ἰησοῦ, ὅπως υπῆκουαν στὸν Μωυσῆ. Τὶς ὑποσχέσεις πού δίνουμε στὸν Θεό, ἀλλὰ καὶ στοὺς ἀδελφούς μᾶς, ἔχουμε χρέος νὰ τὶς τηροῦμε μὲ συνέπεια. Καὶ στὶς ἀνάγκες καὶ τὰ προβλήματα τῶν ἀδελφῶν μᾶς ἔχουμε χρέος νὰ συμπαραστεκόμαστε καὶ νὰ τοὺς προσφέρουμε τὴ βοήθειά μᾶς, καὶ ὄχι, ἀφοῦ βολευτοῦμε ἐμεῖς, νὰ τοὺς ἐγκαταλείπουμε στὴν τύχη τοὺς.

Ἡ πρώτη πόλις πού θὰ ἔπρεπε νὰ καταλάβουν οἱ Ἰσραηλίται μετὰ τὴ διάβαση τοῦ Ἰορδάνου, ἦταν ἡ Ιεριχώ. Ἦταν πόλις πλούσια καὶ ὠχυρωμένης ἀπέιχε τρεῖς ὥρες ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη καὶ ἦταν τὸ κλειδί τῆς εἰσόδου στὴν Παλαιστίνη. Πρὶν λοιπὸν ἐπιχειρήσουν τὴ διάβαση τοῦ ποταμοῦ, ὁ Ἰησοῦς ἔστειλε στὴν Ιεριχώ δύο κατασκόπους, γιὰ νὰ φέρουν πληροφορίες γιὰ τὴν πόλη καὶ τὴν περιοχὴ. Γιὰ τὴ δράση τῶν δύο κατασκόπων δὲν μᾶς λέει τίποτε ἡ Γραφῆς μᾶς πληροφορεῖ μόνο ὅτι, ὅταν ἔφτασαν στὴν Ιεριχώ, πῆγαν καὶ διενυκτέρευσαν στὸ σπίτι μιᾶς πόρνης γυναικός, τῆς Ραάβ, ὄχι γιὰ νὰ ἀμαρτήσουν μαζί τῆς, ἀλλὰ γιατί πίστευαν ὅτι πηγαίνοντας ἐκεῖ δὲν θὰ κινούσαν τὶς ὑποψίες τῶν ἀρχῶν τῆς πόλεως. Ἐν τούτοις ὅμως ἡ ἄφιξης τοὺς ἐγινε γνωστὴ, καὶ ὁ βασιλιάς τῆς πόλεως ἔστειλε ἀπεσταλμένους στὴ Ραάβ, ζητώντας νὰ παραδώσῃ τοὺς κατασκόπους. Ἐκεῖνη

ὅμως τοὺς ἔκρυψε καὶ εἶπε στοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ βασιλέως ὅτι πράγματι εἶχαν ἔλθει οἱ δύο ἄνδρες, ἀλλὰ εἶχαν φύγει, πρὶν βραδυάσῃ καὶ κλείσῃ ἡ πύλη τῆς πόλεως. Οἱ ἀπεσταλμένοι πίστεψαν στὰ λόγια τῆς Ραάβ καὶ βγήκαν ἀπὸ τὴν πόλι, γιὰ νὰ καταδιώξουν καὶ νὰ συλλάβουν τοὺς κατασκόπους. Τότε ἡ Ραάβ πῆγε στὴν κρύπτη, ὅπου εἶχε κρύψει τοὺς κατασκόπους, καὶ τοὺς εἶπε τὰ ἑξῆς: «Ξέρω πολὺ καλὰ ὅτι ὁ Κύριος σᾶς ἔχει ἤδη παραδώσει τὴ χώρα αὐτή. Φόβος καὶ τρόμος μᾶς ἔχει καταλάβει, γιατί ἔχουμε πληροφορηθῆ πὼς ὁ Κύριος ἐξήρανε τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα, γιὰ νὰ περάσετε, ὅταν βγήκατε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο. "Ἐχουμε μάθει ἐπίσης ὅσα ἔκανε ὁ Θεὸς στοὺς δύο βασιλεῖς τῶν Αμορραίων, τὸν Σηὼν καὶ τὸν Ὠγ. Ἀκούοντας αὐτὰ ἔχουμε μείνει ἐκπληκτοὶ καὶ δὲν ἔχουμε πιά θάρρος, γιὰ νὰ σᾶς ἀντισταθοῦμε, γιατί ἔχουμε βεβαιωθῆ ὅτι ὁ Κύριος ὁ Θεὸς σᾶς εἶναι ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεὸς στὸν οὐρανὸ καὶ στὴ γῆ. Τώρα λοιπὸν ὀρκισθῆτε μοῦ στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ ὅτι, ὅπως ἐγὼ σᾶς προστάτευσά, ἔτσι καὶ σεῖς θὰ δείξετε καλωσύνη στὸ πατρικὸ μοῦ σπιτί καὶ στοὺς οἰκείους μοῦ καὶ θὰ μᾶς προστατεύσετε ἀπὸ τὸν θάνατο, ὅταν ὁ Κύριος θὰ σᾶς παραδώσῃ τὴν πόλι» (1ησ. β' 9-14).

Οἱ κατάσκοποι ὑποσχέθηκαν ὅτι θὰ τὸ κάνουν αὐτό, καὶ ὑπέδειξαν στὴ Ραάβ νὰ κρεμάσῃ ἀπὸ τὸ παράθυρο τοῦ σπιτιοῦ τῆς ἓνα κόκκινο σχοινὶ καὶ νὰ ἔχη συγκεντρωμένους στὸ σπιτί τῆς ὅλους τοὺς οἰκείους τῆς, γιὰ νὰ μὴν ἐξολοθρευθοῦν μαζί μέ τοὺς ἄλλους κατοίκους τῆς πόλεως. «Πρόσεξε ὅμως -τῆς εἶπαν- νὰ μὴ βγῆ κανένας ἀπὸ τὸ σπιτί, γιατί τότε δὲν θὰ εἴμαστε ἐμεῖς ὑπεύθυνοι γιὰ τὸν θάνατο τοῦ. Κι' ἂν κανεῖς μᾶς προδῶση καὶ φανερώσῃ ὅσα συμφωνήσαμε, δὲν θὰ εἴμαστε πιά δεσμευμένοι ἀπὸ τὸν ὄρκο μᾶς» (1ησ. β' 19-20).

Ἡ Ραάβ μέ τὴ σειρά τῆς συμφώνησε μέ τοὺς ὄρους τῶν κατασκόπων. Ἔπειτα ἀπὸ τὴ συμφωνία αὐτὴ κατέβασε μέ σχοινὶ τοὺς κατασκόπους ἀπὸ ἓνα παράθυρο τοῦ σπιτιοῦ τῆς, ποὺ ἦταν κολλημένο στὸ τεῖχος τῆς πόλεως, καὶ τοὺς συνέστησε νὰ κρυφτοῦν στὴν ὄρεινὴ περιοχὴ μεταξύ τῆς Ιεριχώ καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ ἐπὶ τρεῖς μέρες, μέχρις ὅτου ἐπιστρέψουν οἱ ἄνδρες ποὺ τοὺς κατεδίωκαν, καὶ τότε αὐτοὶ νὰ γυρίσουν στὸ στρατόπεδο τοὺς. Οἱ κατάσκοποι συμμορφώθηκαν μέ τις ὑποδείξεις τῆς Ραάβ. Οἱ ἄνδρες ποὺ τοὺς κατεδίωκαν, ἀφοῦ ἐρεύνησαν ὅλους τοὺς δρόμους ποὺ ὁδηγοῦσαν ἀπὸ τὴν Ιεριχώ πρὸς τὸν Ἰορδάνη, γύρισαν ἄπρακτοὶ στὴν Ιεριχώ. Μετὰ τρεῖς ἡμέρες ἐπέστρεψαν καὶ οἱ κατάσκοποι στὸ στρατόπεδο τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ διηγήθηκαν στὸν Ἰησοῦ ὅσα τοὺς συνέβησαν. Τὸν διεβεβαίωσαν ἀκόμη ὅτι πράγματι ὁ Κύριος θὰ παραδώσῃ τὴ χώρα στὰ χέρια τοὺς καὶ ὅτι οἱ κάτοικοι τῆς ἔχουν πανικοβληθῆ κι' ἔχουν χάσει τελείως τὸ θάρρος τοὺς. Οἱ πληροφορίες αὐτὲς ἦταν βέβαια πολὺ ἐνθαρρυντικὲς γιὰ τὸν Ἰησοῦ καὶ γιὰ ὅλο τὸν λαό.

Τὸ πρόσωπο ποὺ κυριαρχεῖ στὴν ἱστορία αὐτὴ εἶναι ἡ Ραάβ μὴ γυναίκα ποὺ δὲν ἀνῆκε στὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ποὺ ἡ ζωὴ τῆς μέχρι τὴν ὥρα ἐκείνη κάθε ἄλλο παρὰ ἠθικὴ ἦταν. Καὶ ὅμως ἡ γυναίκα αὐτὴ ἔδειξε πίστι καὶ ὑποταγὴ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Πίστεψε, χωρὶς νὰ ἔχη δὴ ἡ ἴδια τὰ θαυμάσια ποὺ εἶχε κάνει ὁ Θεὸς γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ λαοῦ τοῦ. Πίστεψε ὅτι θέλημα τοῦ Θεοῦ ἦταν νὰ παραδοθῆ ἡ πόλις τῆς καὶ ὅλη ἡ χώρα στοὺς Ἰσραηλίτες καί, προστατεύοντας τοὺς κατασκόπους, ὑπηρετήσε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Στὴν προσπάθεια τῆς αὐτὴ βέβαια δὲν φάνηκε εἰλικρινὴς πρὸς τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ βασιλέως καὶ δὲν θὰ ἦταν λογικὸ νὰ τὴν ἀμνηστεύσουμε γιὰ τὸ ψέμα τῆς, ἐπειδὴ χάρις σ' αὐτὸ σώθηκαν οἱ κατάσκοποι. Ὁ σκοπός, ὅσο καλὸς καὶ ἅγιος κι' ἂν εἶναι, δὲν ἀγιάζει τὰ μέσα ποὺ χρησιμοποιοῦνται, ἂν αὐτὰ δὲν εἶναι νόμιμα. Ἀπὸ τὴ Ραάβ ὅμως, ποὺ ἦταν εἰδωλολάτριάς καὶ ἀμαρτωλὴ, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ ἔχη κανεῖς τὴν ἀπαίτηση νὰ θεωρῆ ἀμαρτία τὸ ψέμα. Παρὰ ταῦτα ὁ Θεὸς κατηύθυνε τὰ πράγματα ἔτσι, ὥστε καὶ ἀπὸ τὸ ψέμα τῆς Ραάβ νὰ προκύψῃ καλὸ γιὰ τὸν λαὸ τοῦ καὶ γιὰ τὴν ἴδια. Καὶ σ' ὅλες τις περιπτώσεις ὁ Θεὸς κατευθύνει τὰ πράγματα ἔτσι, ὥστε τελικῶς νὰ πραγματοποιηθῆ τὸ σχέδιο τοῦ. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ σκανδαλιζόμεστε καὶ νὰ δυσφοροῦμε, ὅταν βλέπουμε νὰ διαπράττονται ἀδικίες, νὰ ἐπικρατῆ τὸ

ἄδικο καὶ νὰ στραγγαλίζεται τὸ δίκαιο: ἄς ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στὴν πανσοφία, στὴ δικαιοσύνη καὶ στὴν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος καὶ ἀπὸ τὶς πιὸ ἄνομες ἐνέργειες τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀπὸ τὶς πιὸ δυσάρεστες καταστάσεις κάτι καλὸ βγάζει γιὰ τὴ σωτηρία τῶν καλοπροαιρέτων ἀνθρώπων.

Ἡ πίστις τῆς Ραάβ ἐγκωμιάζεται στὴν Καινὴ Διαθήκη τόσο ἀπὸ τὸν ἀπόστολο Παῦλο, ὅσο καὶ ἀπὸ τὸν Ἰάκωβο τὸν Ἀδελφόθεο. Ὁ μὲν Παῦλος γράφει ὅτι ἡ Ραάβ χάρις στὴν πίστι τῆς σώθηκε καὶ δὲν καταστράφηκε μαζί μὲ τοὺς συμπολίτες τῆς ποὺ δὲν ἐπειθάρχησαν στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ (Εβρ. ἴα' 31). Ὁ δὲ Ἰάκωβος τονίζει τὰ ἔργα, μὲ τὰ ὁποῖα ἡ Ραάβ ἔδειξε τὴν πίστι τῆς, προστατεύοντας τοὺς κατασκόπους (Ιακ. β' 25). Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἰουδαϊκὲς παραδόσεις μιλοῦν γιὰ τὴ σωτηρία τῆς Ραάβ, ἡ ὁποία ἀσφαλῶς μετὰ τὴν κατάληψη τῆς Ιεριχῶ προσκολλήθηκε ὀριστικὰ στὸν ἰσραηλιτικὸ λαό, πίστεψε ὀλοκληρωτικὰ στὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ ἀπαρνήθηκε τὴν προηγούμενη ἁμαρτωλὴ ζωὴ τῆς. Μερικὲς παραδόσεις μάλιστα τὴ θέλουν σύζυγο τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυὴ καὶ πρόγονο ὀκτῶ προφητῶν, μεταξύ τῶν ὁποίων ἦταν ὁ Ἰερεμιάς καὶ ὁ Ιεζεκιήλ. Τὸ βέβαιο ὅμως εἶναι ὅτι ἡ Ραάβ ἔγινε σύζυγος τοῦ Σαλμών, ποὺ ἦταν πρόγονος τοῦ Δαβίδ (Ματθ. ἀ' 5), καὶ ἐπομένως ἡ Ραάβ ἀξιώθηκε νὰ γίνῃ πρόγονος τοῦ Κυρίου. Ἦταν αὐτὸ μιὰ μεγάλη ἀμοιβὴ ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν πίστι τῆς.

Τὸ μεγάλο δίδαγμα ποὺ βγαίνει ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Ραάβ εἶναι ἡ δυνατότης τῆς σωτηρίας γιὰ ὅλους, ἀκόμη καὶ γιὰ τοὺς πιὸ μεγάλους ἁμαρτωλοὺς. Ὁ Θεὸς τὸ ἔχει δηλώσει διὰ τῶν προφητῶν ὅτι δὲν θέλει τὸν θάνατο, ἀλλὰ τὴ μετάνοια καὶ τὴ σωτηρία τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Ἡ θύρα τῆς μετανοίας καὶ τῆς σωτηρίας εἶναι ἀνοιχτὴ γιὰ τὸν καθένα, ἐν ὅσο διαρκεῖ ἡ παροῦσα ζωὴ. Ἡ μεγάλη αὐτὴ ἀλήθεια εἶναι ἐλπιδοφόρος γιὰ ὅλους μᾶς, γιατί ὅλοι εἴμαστε λίγο ἢ πολὺ ἁμαρτωλοί. Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ μᾶς διδάσκει κυρίως εἶναι ὅτι δὲν πρέπει νὰ προκαθορίζουμε κανενὸς ἁμαρτωλοῦ τὸ μέλλον, χαρακτηρίζοντας τὸν ὡς καταδικασμένο, οὔτε νὰ ἀπελπίζομαστε γιὰ τὴ σωτηρία κάποιου μεγάλου ἁμαρτωλοῦ. Ποιὲς διεργασίες καὶ μεταβολὲς γίνονται μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τί ἐπιφυλάσσει γι' αὐτὸν ὁ Θεός, δὲν μποροῦμε νὰ τὸ ξέρουμε ἐμεῖς παρὰ μόνον ὁ παντογνώστης Θεός. Ἔχουμε ἄλλωστε τόσα παραδείγματα ἁμαρτωλῶν ποὺ μετενόησαν καὶ σώθηκαν, ὥστε δὲν δικαιολογεῖται ἡ ἀπελπισία. Ὁ Θεὸς ἐξαντλεῖ ὅλη τὴν ἀγάπη καὶ τὴ μακροθυμία τοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἁμαρτωλῶν, δίνοντας τοὺς κατάλληλες εὐκαιρίες. Ἄς δείχνουμε κι' ἐμεῖς τὴν ἀγάπη μᾶς, προσευχόμενοι γιὰ τὴ διόρθωσή τους. Κι' ὅταν κάποιος ἁμαρτωλὸς μετανοῇ, ἄς χαίρομαστε κι' ἐμεῖς γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ, ὅπως χαίρονται γι' αὐτὴν οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ (Λουκ. ιε' 10).

Τέλος ἄς σημειώσουμε ὅτι ἡ μεταστροφή τῆς Ραάβ ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρία στὴν ἀληθινὴ πίστι κι' ἀπὸ τὴν ἁμαρτία στὴ σωφροσύνη καὶ τὴν ἀρετὴ ἦταν μιὰ προτύπωση τῆς μεταστροφῆς τῶν ἐθνῶν ἀπὸ τὴν πλάνη στὴν ἀλήθεια, ἀπὸ τὴν πολυθεΐα στὴ μονοθεΐα, στὴν ἀληθινὴ χριστιανικὴ πίστι. Καὶ τὸ κόκκινο σχοινὶ ποὺ τῆς ὑπέδειξαν οἱ κατάσκοποι νὰ κρεμάσῃ στὸ σπίτι τῆς, γιὰ νὰ σωθῆ, ἦταν κατὰ τὴ γνώμη μερικῶν ἐρμηνευτῶν σύμβολο τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου. Χάρις στὸ κόκκινο ἐκεῖνο σχοινὶ σώθηκε ἡ Ραάβ μαζί μὲ τοὺς οἰκείους τῆς ἀπὸ τὸν ἐξολοθρεμὸς χάρις στὸ αἷμα τοῦ Χριστοῦ σώζεται κάθε πιστὸς ἀπὸ τὸν αἰώνιο ὄλεθρο, στὸν ὁποῖο ὀδηγεῖ ἡ ἁμαρτία.

14/2/1994

56. Ἡ διάβασις τοῦ Ἰορδάνου.

(Ἰησ. Ναυὴ γ' 1 - ε' 15)

Ἀνατολικά τοῦ Ἰορδάνου, στὴν τοποθεσία Σαττίν, ἦταν στρατοπεδευμένοι οἱ Ἰσραηλίται. Γιὰ νὰ μποῦνε στὴ Χαναάν, ἔπρεπε νὰ περάσουν τὸν Ἰορδάνη, ὁ ὁποῖος τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦταν πλημμυρισμένος, γιατί ἦταν ἀνοιξίς, καὶ κατέβαιναν ὀρμητικὰ τὰ νερὰ ἀπὸ τὰ χιόνια τοῦ Λιβάνου ποὺ ἔλειωναν. Ἀσφαλῶς θὰ τοὺς κατεῖχε κάποια ἀνησυχία ἢ τοῦλάχιστον ἀπορία γιὰ τὸ πῶς θὰ

κατώρθωναν να περάσουν τον ποταμό. Ούτε γέφυρες υπήρχαν ούτε βάρκες είχαν στη διάθεσή τους. Δεν βλέπουμε όμως να έκδηλώνουν ταραχή και ολιγοπιστία, όπως είχαν κάνει σε άλλες παρόμοιες δυσκολίες. Οί τόσες θαυμαστές επεμβάσεις του Θεού τους είχαν διδάξει επί τέλους ότι ωφείλαν να έχουν απόλυτη εμπιστοσύνη στη δύναμη και την προστασία του Θεού και να υπακούουν στον ηγέτη που τους είχε δώσει ο Θεός. Γι' αυτό, μόλις ο Ίησοῦς διέταξε, ξεκίνησαν από τη Σαττίν και ἦρθαν και στάθμευσαν πολύ κοντά στον Ίορδάνη.

Τρεῖς μέρες ἀργότερα ὁ Ίησοῦς μέσω τῶν γραμματέων τοῦ, πού διέτρεξαν ὅλο τὸ στρατόπεδο, παρήγγειλε στὸν λαὸ νὰ εἶναι ἔτοιμος γιὰ τὴ διάβαση τοῦ ποταμοῦ. “Ὅλοι ἔπρεπε νὰ αγνισθοῦν, ὅπως τότε πού ἐπρόκειτο νὰ πάρουν τὸν νόμο στὸ Σινᾶ: νὰ καθαρισθοῦν σωματικά, νὰ πλύνουν τὰ ροῦχα τοὺς καὶ νὰ ἀπέχουν ἀπὸ σαρκικὲς σχέσεις. Ἡ σωματικὴ αὐτὴ προετοιμασία ἦταν μιὰ πρᾶξις πού θὰ τοὺς ἐθύμιζε ὅτι ἔπρεπε καὶ ψυχικὰ νὰ προετοιμαστοῦν γιὰ τὸ θαυμαστὸ γεγονός πού ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ. «Αὐριον ποιήσει Κύριος ἐν ὑμῖν θαυμάσια», τοὺς εἶπε ὁ Ίησοῦς (Ἰησ. γ' 6). Αὐριο θὰ κάνῃ ὁ Κύριος θαυμαστὰ ἔργα ἀνάμεσα σᾶς. Καί, σύμφωνα μέ τις ὁδηγίες πού τοῦ εἶχε δώσει ὁ Θεός, γνωστοποίησε στὸν λαὸ τὸν τρόπο, μέ τὸν ὁποῖο θὰ περνοῦσαν τὸν Ίορδάνη. «Θὰ ξεκινήσετε -τοὺς εἶπε- ὅταν θὰ δῆτε τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτες νὰ σηκώνουν τὴν κιβωτὸ τῆς διαθήκης, καὶ θὰ τὴν ἀκολουθῆτε ἀπὸ κάποια ἀπόσταση, γιὰ νὰ τὴ βλέπετε καὶ νὰ εἶναι ὁδηγὸς σᾶς στὸν ἄγνωστο δρόμο πού θὰ βαδίζετε. Ὅταν οἱ ἱερεῖς θὰ φτάσουν στὸ χεῖλος τοῦ Ίορδάνου καὶ θὰ μποῦνε λίγο μέσα στὰ νερά τοῦ κρατῶντας τὴν κιβωτὸ, θὰ σταθοῦν ἐκεῖ καὶ τότε τὰ νερά τοῦ Ίορδάνου θὰ τρέξουν πρὸς τὴ Νεκρὰ θάλασσα, ἐνῶ ἐκεῖνα πού κατεβαίνουν, θὰ σταματήσουν» (Ἰησ. γ' 3-4, 11, 13).

Ὁ Ίησοῦς τὰ ἔλεγε αὐτὰ μέ ἀπόλυτη βεβαιότητα. Δεν εἶχε καμιὰ ἀμφιβολία ὅτι θὰ γινόταν ἀκριβῶς, ὅπως τοῦ εἶχε φανερώσει ὁ Θεός. Καὶ ἡ ἀκλόνητη αὐτὴ πεποίθησις τοῦ δεν διαψεύσθηκε. Ὁ Ίορδάνης, ὅπως εἶπαμε, ἦταν πλημμυρισμένος. Τὸ συνηθισμένο πλάτος τοῦ κοντὰ στὴν Ἰεριχώ εἶναι 50 μ'. περίπου, ὅταν ὅμως πλημμυρίζῃ, φτάνει καὶ τὰ 110 μ'. Ὑπὸ τις συνθήκες αὐτὲς λοιπὸν ἔγινε τὸ θαῦμα. Ὅταν οἱ ἱερεῖς μέ τὴν κιβωτὸ μπῆκαν στὰ νερά τοῦ Ίορδάνου καὶ στάθηκαν ἐκεῖ, τότε τὰ νερά πού κατέβαιναν ἀπὸ τὴ θάλασσα τῆς Γαλιλαίας σταμάτησαν σὲ μεγάλη ἀπόσταση ἀπὸ τὸ στρατόπεδο τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ σχημάτισαν ἕνα ὑδάτινο τεῖχος, ἐνῶ ἀπὸ κει καὶ κάτω τὰ νερά κύλησαν πρὸς τὴ Νεκρὰ θάλασσα. Σχηματίσθηκε ἔτσι ἕνας πλατὺς διάδρομος, ἀπὸ τὸν ὁποῖο πέρασε ὅλος ὁ λαὸς στὴν ἀπέναντι ὄχθη. Κι' ὅταν πιά ὅλοι εἶχαν περάσει, ὁ Θεός διέταξε νὰ περάσουν καὶ οἱ ἱερεῖς μέ τὴν κιβωτὸς κι' ὅταν κι' ἐκεῖνοι βγῆκαν ἀπὸ τὸν ποταμό, τὰ νερά κύλησαν καὶ πάλι ὀρμητικὰ καὶ πλημμύρισαν τὴν κοίτη τοῦ, ὅπως καὶ πρὶν.

Στὸ μεγάλο αὐτὸ θαῦμα θέλησαν μερικοὶ νὰ δώσουν κάποια φυσικὴ ἐξήγησι, νὰ τὸ ἀποδώσουν δηλαδή σὲ κάποιο γεωλογικὸ φαινόμενο. Ἀναφέρεται ὅτι τὸ 1267 μ.Χ. ἐξ αἰτίας μιᾶς καθιζήσεως ἢ κοίτη τοῦ Ίορδάνου στέγνωσε ἐπὶ 16 ὥρες. Ἐπίσης τὸ 1927 ἡ κοίτη ξεράθηκε καὶ πάλι ἐπὶ 21 ὥρες ἐξ αἰτίας σεισμοῦ πού συνέβη. Εἶπαν λοιπὸν ὅτι καὶ τὸ ἔκτακτο ἐκεῖνο γεγονός τῆς ἀποξηράνσεως τοῦ Ίορδάνου γιὰ τὴ διάβαση τῶν Ἰσραηλιτῶν μπορεῖ νὰ ἦταν ἀποτέλεσμα κάποιου φυσικοῦ φαινομένου. Ἡ διήγησις ὅμως τῆς ἀγίας Γραφῆς δὲν μᾶς δίνει τὸ δικαίωμα νὰ δεχθοῦμε τὴν ἐξήγησι αὐτὴ. Μᾶς λέει καθαρὰ ὅτι ὁ Θεός προεῖπε τὸ θαῦμα καὶ ὁ Ίησοῦς ἐνημέρωσε τὸν λαὸ γι' αὐτὸ τὸ θαῦμα ἔγινε μέ τὴν εἴσοδο τῶν ἱερέων καὶ τῆς κιβωτοῦ στὸ ποτάμι καὶ διήρκεσε τόσο χρόνο, ὅσος χρειαζόταν γιὰ νὰ περάσουν οἱ Ἰσραηλίται ἔγινε στὴν κατάλληλη ὥρα καὶ ἔληξε μέ τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, μόλις οἱ ἱερεῖς βγῆκαν ἀπὸ τὰ νερά. Ὅλα αὐτὰ δείχνουν ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ ἔργο τῆς παντοδυναμίας τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος μπορεῖ νὰ ἀναστέλλῃ τοὺς φυσικοὺς νόμους. Ἀλλὰ καὶ ἂν δεχθοῦμε τις φυσικὲς ἐξηγήσεις, πάλι πίσω ἀπὸ τὰ φυσικὰ φαινόμενα πρέπει νὰ διακρίνουμε τὴν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ. Μήπως τὰ φυσικὰ φαινόμενα δὲν εἶναι στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ; Ἡ βροχὴ, τὸ

χιόνι, οί άνεμοι, οί σεισμοί, τὰ ήφαιστεια, ὅλα λειτουργοῦν σύμφωνα μέ τοὺς νόμους ποὺ ὤρισε ἐκεῖνος καὶ μπορεῖ ὁ Θεὸς νὰ τὰ χρησιμοποίησιν στὸν κατάλληλο καιρὸ γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ θελήματος τοῦ. Γι' αὐτὸ πολὺ παραστατικὰ λέγεται στοὺς ψαλμοὺς ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὁ «ἀνάγων νεφέλας ἐξ ἐσχάτου τῆς γῆς, ἀστραπὰς εἰς ὑπερὸν ἐποίησεν, ὁ ἐξάγων ἀνέμους ἐκ θησαυρῶν αὐτοῦ» (Ψαλμ. ρλδ' 7), ὅπως ἐπίσης εἶναι «ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν» (Ψαλμ. ργ' 32). Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν καμιὰ ἀμφιβολία ὅτι καὶ τὸ ἕκτακτο ἐκεῖνο θαῦμα ἦταν ἔργο τῆς θελήσεως καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ.

Τὸ ἐκπληκτικὸ ἐκεῖνο γεγονός ἐπρεπε νὰ τὸ θυμοῦνται οἱ Ἰσραηλίται, νὰ τὸ διδάσκουν δὲ καὶ στὰ παιδιά τούς. Γι' αὐτὸ ὁ Ἰησοῦς κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ ἔστησε δύο μνημεῖα ποὺ θὰ διαιωνίζαν τὴν ἀνάμνησι τοῦ θαύματος. Στὸ σημεῖο ποὺ εἶχαν σταθῆ οἱ ἱερεῖς μέ τὴν κιβωτὸ ἔκανε ἓνα σωρὸ ἀπὸ δώδεκα μεγάλες πέτρες, τὶς ὁποῖες ἔστησε ἔτσι, ὥστε νὰ μὴν παρασυρθοῦν ἀπὸ τὰ νερὰ καὶ ἡ κορυφή τούς νὰ ἐξέχη ἀπὸ αὐτὰ καὶ νὰ εἶναι ὀρατῆ. Ἐπίσης παρήγγειλε σὲ δώδεκα ἄνδρες, ἓναν ἀπὸ κάθε φυλὴ, νὰ σηκώσουν ἄλλες δώδεκα μεγάλες πέτρες ἀπὸ τὴν κοίτη τοῦ ποταμοῦ, ἐν ὅσω αὐτὴ ἦταν στεγνὴ, καὶ νὰ τὶς στήσουν στὴν ἀπέναντι ὄχθη, στὸ σημεῖο τῆς ἐξόδου τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὸν ποταμὸ. Τὰ δύο αὐτὰ μνημεῖα διατηροῦνταν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνες, γιὰ νὰ θυμίζον στοὺς Ἰσραηλίτες τὴ θαυμαστὴ ἐπέμβαση καὶ βοήθεια τοῦ Θεοῦ.

Ὅπως ἡ διάβασις τῆς Ἐρυθρὰς θαλάσσης, ἔτσι καὶ ἡ διάβασις τοῦ Ἰορδάνου εἶχε καὶ προφητικὸ χαρακτήρα. Ὅπως οἱ Ἰσραηλίται περνώντας τὸν Ἰορδάνη μπῆκαν στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ἔτσι καὶ ὁ νέος Ἰσραήλ, ὅσοι πιστεύουν στὸν Χριστό, περνώντας ἀπὸ τὸ νερὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος εἰσέρχονται στὴ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Καὶ οἱ δώδεκα ἄνδρες καὶ οἱ δώδεκα λίθοι ἦταν τύπος τῶν δώδεκα ἀποστόλων, ποὺ εἶναι οἱ θεμέλιοι τῆς Ἐκκλησίας.

Ἡ τοποθεσία, στὴν ὁποία στρατοπέδευσαν οἱ Ἰσραηλίται βγαίνοντας ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη, ὠνομάσθηκε Γάλαλα, ποὺ σημαίνει ἐλευθερία. Ἦταν τὸ πρῶτο μέρος τῆς Χαναὰν ποὺ πατοῦσαν τὰ πόδια τούς. Τώρα ἔνοιωθαν ἀληθινὰ ἐλεύθεροι σὲ τόπο δικὸ τούς. Ὁ τόπος αὐτὸς θεωροῦνταν ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες ἅγιος: ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτὸς δόθηκε, ὅπως θὰ δοῦμε, ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Θεό. Δυστυχῶς τὸν ἅγιο αὐτὸν τόπο οἱ Ἰσραηλίται τὸν ἐβεβήλωσαν ἀργότερα, κάνοντας τὸν κέντρο εἰδωλολατρίας. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ προφῆται κατέκριναν ἐκείνους ποὺ πῆγαιναν ἐκεῖ, γιὰ νὰ πάρουν μέρος σὲ εἰδωλολατρικὲς τελετές.

Ἦταν ἡ ἀρχὴ τοῦ πρώτου ἰουδαϊκοῦ μηνός, τοῦ μηνός Νισάν, τοῦ 41ου ἔτους ἀπὸ τὴν ἔξοδο, ὅταν οἱ Ἰσραηλίται ἐγκαταστάθηκαν στὰ Γάλαλα. Σὲ λίγες μέρες θὰ γιόρταζαν τὸ Πάσχα, τὸ πρῶτο Πάσχα στὴ γῆ τῆς ἐπαγγελίας. Πρὶν ἀπὸ τὸ Πάσχα ὁμως ἐπρεπε νὰ τακτοποιηθῆ μιὰ ἐκκρεμότης. Λόγω τῶν περιπλανήσεων καὶ τῶν ταλαιπωριῶν ἐπὶ σαράντα χρόνια στὴν ἔρημο πολλοὶ Ἰσραηλίται ποὺ εἶχαν γεννηθῆ μετὰ τὴν ἔξοδο, εἶχαν μείνει ἀπερίτμητοι. Ἡ ἐντολὴ τῆς περιτομῆς, ποὺ εἶχε δοθῆ ἀπὸ τὸν Θεὸ στὸν Ἀβραάμ, εἶχε παραμεληθῆ. Ὅλοι αὐτοὶ λοιπὸν ἐπρεπε νὰ περιτμηθοῦν, γιὰ νὰ ἀνανεωθῆ ἡ συμφωνία τούς μέ τὸν Θεὸ καὶ γιὰ νὰ γιορτάσουν τὸ Πάσχα. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς ἔδωσε ἐντολὴ στὸν Ἰησοῦ νὰ κατασκευάσῃ πέτρινα κοφτερὰ μαχαίρια -ἐπειδὴ ἴσως δὲν ἦταν εὐκόλο νὰ βρεθοῦν ἢ νὰ κατασκευασθοῦν ἐπειγόντως σιδερένια μαχαίρια- καὶ μ' αὐτὰ νὰ κἀν τὴν περιτομὴ σὲ ὅλους τοὺς ἀπεριτμήτους. Ὅταν τὸ ἔργο αὐτὸ συντελέσθηκε, ὁ Θεὸς εἶπε στὸν Ἰησοῦ: «Ἐν τῇ σήμερον ἡμέρα ἀφεῖλον τὸν ὄνειδισμὸν Αἰγύπτου ἀφ' ὑμῶν» (Ἰησ. ἔ' 9). Σήμερα δηλαδὴ ἀφήρεσα ἀπὸ σᾶς τὴ ντροπὴ τῆς Αἰγύπτου. Ντροπὴ τῆς Αἰγύπτου ἦταν τὸ ὅτι ἦταν ἀπερίτμητοι κι' ἔτσι ἔμοιαζαν μέ τοὺς Αἰγυπτίους ἀλλὰ καὶ πολλὰς συνήθειες τῆς ζωῆς τῶν Αἰγυπτίων εἶχαν κληρονομήσει ἀπὸ τὴ μακρόχρονη συμβίωσι μ' ἐκείνους. Ἀπὸ αὐτὲς τοὺς ἀπήλλαξε ὁ Θεός, βγάζοντας τοὺς ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, ὀδηγώντας τοὺς ἀπὸ τὴ δουλεία στὴν ἐλευθερία καὶ δίνοντας τοὺς τὸν νόμο τοῦ, γιὰ νὰ συμμορφώσουν τὴ ζωὴ τούς μέ τὸ θέλημα τοῦ. Σημάδι τῆς ἀπαλλαγῆς

τούς από τὸ ὄνειδος αὐτὸ καὶ τῆς ὑποταγῆς στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἦταν ἡ περιτομή. Ἔτσι κι' ἐκεῖνος ποὺ ἀξιῶνεται νὰ λάβῃ τὸ ἅγιο βάπτισμα καὶ δέχεται τὴν πνευματικὴ περιτομή, ἀποβάλλει τὸ ὄνειδος τῆς ἀμαρτίας καὶ ὁδηγεῖται στὴν ἀληθινὴ, τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία.

Μετά τὴν προετοιμασία αὐτὴ οἱ Ἰσραηλίται γιόρτασαν τὸ Πάσχα στὶς 14 τοῦ Νισάν, ὅπως εἶχε ὀρίσει ὁ Θεός. Γύρω ἀπὸ τὴν Ἱεριχώ βρῆκαν ἀποθῆκες γεμάτες μὲ σιτάρι καὶ συγχρόνως θέρισαν τὰ χωράφια τῶν Χανααναίων, τὰ ὁποῖα ἐκεῖνοι τὰ ἄφησαν ἀθέριστα καὶ κλείστηκαν στὴν Ἱεριχώ, τρομοκρατημένοι ἀπὸ τὴν ἐμφάνιση τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ τὴν ὀλοφάνερη προστασία τοῦ Θεοῦ πρὸς αὐτούς. Ἀπὸ τὰ σιτηρὰ αὐτὰ παρεσκεύασαν τὰ ἄζυμα, ποὺ ἦταν ἀπαραίτητα γιὰ τὸν ἑορτασμό τοῦ Πάσχα.

Τώρα ποὺ οἱ Ἰσραηλίται ἔφτασαν στὸν προορισμό τους, ἔπαυσε ὁ Θεὸς νὰ τοὺς ρίχνῃ τὸ μάννα. Ἐπὶ σαράντα χρόνια τοὺς ἔτρεφε μ' αὐτό, γιατί οἱ διαρκεῖς περιπλανήσεις τους, καὶ μάλιστα στὴν ἔρημο, δέν τοὺς ἐπέτρεπαν νὰ καλλιεργήσουν τὴ γῆ. Τώρα πιά μπορούσαν νὰ σπεύρουν καὶ νὰ θερίσουν καὶ νὰ φροντίσουν μόνοι τοὺς γιὰ τὴ διατροφή τους. Ὁ Θεὸς μᾶς βοηθεῖ μὲ πολλοὺς τρόπους, ὅταν βρισκόμαστε σὲ δύσκολες περιστάσεις. Δέν πρέπει ὅμως νὰ τὰ περιμένουμε ὅλα ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ νὰ πέφτουμε σὲ ἀργία καὶ νωθρότητα, ὅταν μπορούμε οἱ ἴδιοι νὰ φροντίσουμε γιὰ τὶς ἀνάγκες μᾶς.

Ἐπανελημμένως εἶχε μιλήσει ὁ Θεὸς στὸν Ἰησοῦ, ὑποδεικνύοντας τοῦ τί ἔπρεπε νὰ κάνῃ καὶ ἐνθαρρύνοντας τὸν, ὥστε νὰ μὴ δειλιάσῃ μπροστὰ στὶς δυσκολίες τοῦ ἔργου τοῦ. Τώρα ὅμως ὁ Ἰησοῦς βρισκόταν μπροστὰ στὴν Ἱεριχώ, μιὰ πόλι καλὰ ὠχυρωμένη, ποὺ ἔπρεπε νὰ τὴν καταλάβῃ. Στὴ δύσκολη αὐτὴ στιγμὴ ἦρθε πάλι ὁ Θεὸς νὰ τὸν ἐνισχύσῃ μὲ μιὰ ἐκτατὴ ὀπτασία. Ἐνῶ δηλαδὴ ὁ Ἰησοῦς βρισκόταν κάπου ἔξω ἀπὸ τὴν Ἱεριχώ καὶ ἴσως νὰ προσευχόταν καὶ νὰ ἐκάμνε τὰ σχέδιά τοῦ γιὰ τὴν κατάληψη τῆς πόλεως, εἶδε ξαφνικὰ μπροστὰ τοῦ ἕναν ἄνδρα ἄγνωστο ποὺ κρατοῦσε γυμνὸ σπαθί στὸ χέρι τοῦ. Ξαφνιασμένος, ἀλλὰ καὶ γεμάτος θάρρος, ὁ Ἰησοῦς τὸν πλησίασε καὶ τὸν ρώτησε: «Δικός μᾶς εἶσαι ἢ μήπως κάποιος ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς μᾶς;» (Ἰησ. ἔ' 13). Ἐκεῖνος ὅμως τὸν καθυσύχασε λέγοντας: «Ἐγὼ ἀρχιστράτηγος δυνάμεως Κυρίου νυνὶ παραγέγονα» (Ἰησ. ἔ' 14). Δέν εἶμαι οὔτε δικός σᾶς οὔτε στρατιώτης οὔτε ἐχθρὸς εἶμαι ἀρχιστράτηγος τῆς δυνάμεως τοῦ Κυρίου ποὺ μόλις τώρα ἔχω ἔλθει. Ὁ Ἰησοῦς κατάλαβε ἀμέσως ὅτι εἶχε μπροστὰ τοῦ ἕναν ἀπεσταλμένο τοῦ Θεοῦ. Ἐκδηλώνοντας λοιπὸν τὸν βαθύτατο σεβασμὸ τοῦ ἔπεσε μὲ τὸ πρόσωπο στὴ γῆ, προσκυνώντας τὸν ἄγνωστο συνομιλητὴ τοῦ, καὶ μὲ πολλὴ ταπείνωσι τὸν ρώτησε: «Δέσποτα, τί προστάσεις τὸ σω οἰκέτη;» (Ἰησ. ἔ' 14). Κι' ἐκεῖνος ἀπαντώντας τοῦ ἔδωσε τὴν ἴδια ἐντολὴ ποὺ εἶχε δώσει ὁ Θεὸς στὸν Μωυσῆ στὸ ὄραμα τῆς φλεγομένης βάρου: «Λυσον τὸ ὑπόδημα ἐκ τῶν ποδῶν σου: ὁ γὰρ τόπος, ἐφ' ᾧ νῦν ἐστήκας ἐπ' αὐτοῦ, ἅγιος ἐστὶ» (Ἰησ. ἔ' 15). Βγάλε τὰ ὑποδήματα σου, γιατί ὁ τόπος, στὸν ὁποῖο στέκεσαι, εἶναι ἅγιος.

Ποιὸς ἦταν ἄραγε ὁ ἄγνωστος ποὺ ἐμφανίσθηκε μ' αὐτὸν τὸν τρόπο στὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆς Μερικοὶ ἐρμηνευταὶ ὑποθέτουν ὅτι ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ποὺ ἐμφανιζόταν ὡς ἀρχιστράτηγος, γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καὶ νὰ δείξῃ ὅτι ὁ ἴδιος θὰ ὁδηγοῦσε τοὺς Ἰσραηλίτες στὴ νίκη. Ἄλλοι νομίζουν ὅτι ἦταν ὁ ἀρχάγγελος Μιχαήλ, καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ πιθανώτερο. Ἔστειλε λοιπὸν ὁ Θεὸς τὸν ἄγγελο τοῦ, καὶ μάλιστα ἀρχάγγελο, γιὰ νὰ στηρίξῃ καὶ νὰ ἐνθαρρύνῃ τὸν Ἰησοῦ καὶ ὄχι μόνο νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ ἀλλὰ καὶ νὰ συμπαρασταθῇ στὸν ἀγώνα τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ νὰ τοὺς ὁδηγήσῃ στὴ νίκη.

Τὸ περιστατικὸ αὐτὸ μαζί μὲ ἄλλα ποὺ ἀναφέρονται στὴν ἁγία Γραφή, μᾶς δείχνει τὸν ρόλο ποὺ παίζουν οἱ ἄγγελοι στὴ ζωὴ μᾶς. Εἶναι τὰ ὄργανα τοῦ Θεοῦ, μὲ τὰ ὁποῖα μᾶς ἐνθαρρύνει, μᾶς προστατεύει, μᾶς καθοδηγεῖ. Εἶναι μεγάλη μᾶς τιμὴ νὰ ἔχουμε φρουροὺς καὶ ὁδηγοὺς ὄχι

άνθρώπους, αλλά ἀγγέλους. Κάτω ἀπό τὴ σκέπη καὶ τὴν προστασία τοὺς μπορούμε νὰ αἰσθανόμαστε ἀπόλυτη ἀσφάλεια. Ἐὰς τοὺς εὐγνωμονοῦμε γιὰ τὶς ἀνεκτίμητες ὑπηρεσίες πού μᾶς προσφέρουν κι' ἄς τοὺς εὐχαριστοῦμε, ὄχι μόνο μὲ λόγια, ἀλλὰ πρὸ παντός μὲ τὴ θεάρεστη ζωὴ μᾶς. Ἐὰς εὐχαριστοῦμε καὶ τὸν Θεό, πού τοὺς θέτει στὴν ὑπηρεσία μᾶς, κι' ἄς τὸν παρακαλοῦμε νὰ μὴ μᾶς στερήσει ποτέ τὴν ἀγγελικὴ προστασία ἐξ αἰτίας τῶν δικῶν μᾶς παραστρατημάτων, ἀλλὰ νὰ μᾶς χαρίσει πάντοτε «ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὁδηγόν, φύλακα τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν».

21/2/1994

57. Ἡ κατάληψις τῆς Ιεριχώ καὶ τῆς Γαί.

(Ιησ. Ναυή ς' 1 - ἡ' 29)

Μετά τὴ διάβαση τοῦ Ἰορδάνου ὁ ἐπόμενος στόχος τῶν Ἰσραηλιτῶν ἦταν ἡ κατάληψις τῆς Ιεριχώ. Ἡ πόλις ἦταν φυσικὰ καὶ τεχνικὰ ὠχυρωμένη. Ἦταν κτισμένη ἐπάνω σὲ ὑψωμα καὶ περιβαλλόταν μὲ διπλὸ τεῖχος ὑψηλὸ καὶ ἰσχυρό. Ἡ κατάληψις τῆς, ἂν ὁ Ἰησοῦς στηριζόταν μόνο στὶς ἀνθρώπινες δυνάμεις, θὰ ἦταν πολὺ δύσκολη. Ὁ Ἰησοῦς ὅμως στηριζόταν κυρίως στὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Θεός, ὅπως ἔδειχναν τὰ πράγματα, εἶχε ἀποφασίσει νὰ παραδώσει τὴν πόλι στοὺς Ἰσραηλίτες. Οἱ κάτοικοι τῆς Ιεριχώ, τρομοκρατημένοι ἀπὸ τὸν ἐρχομὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ ἀπὸ τὶς εἰδήσεις πού εἶχαν πάρει γιὰ τὶς πολεμικὲς ἐπιτυχίες τοὺς καὶ τὴ θαυμαστὴ διάβασι τοῦ Ἰορδάνου, εἶχαν κλειστὴ στὴν πόλη τοὺς καὶ οὔτε ἔβγαιναν νὰ πολεμήσουν οὔτε δέχονταν κανέναν ἀπ' ἔξω, γιὰ νὰ διαπραγματευθοῦν εἰρήνη.

Ἔτσι εἶχαν τὰ πράγματα, ὅταν ὁ Θεὸς μίλησε στὸν Ἰησοῦ καὶ τοῦ ἔδωσε ὁδηγίες γιὰ τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο θὰ κατελάμβαναν τὴν πόλι. Γιὰ νὰ καταληφθῇ μιὰ πόλις τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἔπρεπε οἱ πολιορκηταὶ μὲ διάφορες μηχανὲς νὰ προκαλέσουν ρήγματα στὰ τεῖχη τῆς ἢ μὲ ψηλὲς σκάλες ν' ἀνεβοῦν σ' αὐτά. Οἱ Ἰσραηλίται δὲν διέθεταν τὰ μέσα αὐτὰ ἀλλὰ καὶ οἱ πολιορκημένοι ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἔμεναν μὲ σταυρωμένα χέρια, ἂν οἱ Ἰσραηλίται ἐπιχειροῦσαν κάτι τέτοιο. Ὁ Θεὸς λοιπὸν ὑπέδειξε στοὺς Ἰσραηλίτες ἕναν πολὺ πρωτότυπο τρόπο πολιορκίας. Ἐφαρμόζοντας πιστὰ τὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ οἱ Ἰσραηλίται ἔγιναν εὐκόλα κύριοι τῆς πόλεως. Ἐὰς δοῦμε λοιπὸν τί ἀκριβῶς ἔγινε.

Ὁ Ἰησοῦς διέταξε τὸν λαὸ νὰ γυρίσει γύρω ἀπὸ τὴν πόλι μὲ τὴν ἐξῆς σειρά: Μπροστὰ πήγαιναν ἑπτὰ ἱερεῖς μὲ σάλπιγγες καὶ σάλπιζαν συνεχῶς ἀκολουθοῦσαν ὅλοι οἱ μάχιμοι ἄνδρες πίσω τοὺς ἔρχονταν ἄλλοι ἱερεῖς πού κρατοῦσαν τὴν κιβωτὸ τῆς διαθήκης καὶ τέλος ἀκολουθοῦσε ὅλος ὁ λαὸς σιωπηλός. Αὐτὸ γινόταν μιὰ φορά τὴν ἡμέρα ἐπὶ ἐξ ἡμέρας. Οἱ ὑπερασπισταὶ τῆς πόλεως ἀσφαλῶς θὰ παρακολουθοῦσαν μὲ ἐκπληξη καὶ περιέργεια τὶς κινήσεις αὐτές. Ἰσως καὶ νὰ γελοῦσαν μὲ τὴν παράξενη αὐτὴ λιτανεία. Ἡ ἀπορία τοὺς ὅμως λύθηκε τὴν ἐβδόμη ἡμέρα καὶ τὰ γέλια τοὺς μεταβλήθηκαν σὲ θρήνους. Τὴν ἡμέρα αὐτὴ οἱ Ἰσραηλίται περιῆλθαν τὴν πόλι ὄχι μιὰ, ἀλλὰ ἑπτὰ φορές. Ὅταν συμπληρώθηκε ὁ τελευταῖος γύρος, ὅλος ὁ λαός, πού μέχρι τότε ἀκολουθοῦσε σιωπηλός, μ' ἕνα σύνθημα τοῦ Ἰησοῦ ἄφησε κραυγὲς ἀλαλαγμοῦ καὶ θριάμβου. Τὰ τεῖχη τῆς πόλεως γκρεμίστηκαν μὲ μιὰς, καὶ οἱ Ἰσραηλίται ὤρμησαν ἀπὸ παντοῦ μέσα στὴν πόλι.

Πρὶν προχωρήσουμε, γιὰ νὰ δοῦμε τί ἀκολούθησε, ἄς ἀπαντήσουμε σὲ μιὰ πολὺ εὐλόγη ἀπορία. Γιατί ἔπρεπε νὰ γίνῃ ὅλη αὐτὴ ἡ διαδικασία; Δὲν μπορούσε ὁ Θεός, χωρὶς τοὺς δεκατρεῖς γύρους ἢ ἔστω καὶ μ' ἕνα γύρο, νὰ τοὺς παραδώσει τὴν πόλι; Ἀσφαλῶς ναί. Ὄρισε ὅμως ὁ Θεὸς νὰ γίνουν ὅλα αὐτὰ γιὰ δύο λόγους κυρίως: Πρῶτον, γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦν οἱ Ἰσραηλίται πόσο καλὰ ὠχυρωμένη ἦταν ἡ πόλις καὶ ὅτι μόνο μὲ τὴν παντοδύναμη βοήθεια τοῦ Θεοῦ θὰ τὴν κατελάμβαναν ἔτσι θὰ

δοκιμαζόταν και θα ένισχυόταν ή πίστις τοῦ λαοῦ, ὅπως και ἔγινε. Γι' αὐτό και ἀπόστολος Παῦλος γράφει: «Πίστει τὰ τείχη Ιεριχώ ἔπεσε κυκλωθέντα ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας» (Εβρ. ἴα' 30). Δεύτερον, γὰρ νὰ δοθῆ εὐκαιρία και πρόθεσμία μετανοίας στοὺς κατοίκους τῆς Ιεριχώ. Ὅπως ἀργότερα, στὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰωνᾶ, ὁ Θεὸς ἔδωσε τρεῖς μέρες προθεσμία στοὺς Νινευῖτες, ἔτσι και τώρα ἔδινε στοὺς κατοίκους τῆς Ιεριχώ τὴ δυνατότητα νὰ μετανοήσουν και νὰ ὑποταχθοῦν στὸ θέλημα τοῦ κ' ἔτσι νὰ ἀποφύγουν τὴν καταστροφὴ. Τὴν εὐκαιρία αὐτὴ ὅμως δὲν τὴν ἐκμεταλλεύθηκαν οἱ κάτοικοι τῆς Ιεριχώ, ὅπως ἔκαναν οἱ Νινευῖται και ὑπέστησαν τὶς συνέπειες τῆς αμετανοησίας τούς.

Ὅταν τὰ τείχη ἔπεσαν και οἱ Ἰσραηλίται μπῆκαν στὴν πόλι, ὁ Ἰησοῦς ἐχαρακτήρισε τὴν πόλη και τοὺς κατοίκους τῆς και ὅλα, ὅσα ὑπῆρχαν σ' αὐτὴν, ὡς «ἀνάθεμα», δηλαδὴ ἀφιέρωμα και θυσία στὸν Θεό. Αὐτὸ ἐσήμαινε ὅτι ὅλοι οἱ κάτοικοι ἔπρεπε νὰ σφαγοῦν και ἡ πόλις νὰ πυρποληθῆ. Ἀπὸ τὴ γενικὴ αὐτὴ καταστροφὴ ὤρισε νὰ γίνουν δύο ἐξαιρέσεις: Πρῶτον: νὰ προστατευθῆ ἡ Ραάβ, ἡ πόρνη ποὺ εἶχε περιθάλπει τοὺς κατασκόπους, μαζί μέ τοὺς οἰκείους τῆς, ὅπως τῆς εἶχαν ὑποσχεθῆ ἐκεῖνοι. Καὶ δεύτερον νὰ μὴν καταστραφοῦν τὰ χρυσά, ἀσημένια, χάλκινα και σιδερένια ἀντικείμενα, ἀλλὰ νὰ συγκεντρωθοῦν και νὰ παραδοθοῦν στὸ θησαυροφυλάκιο τοῦ Κυρίου. Ὅλα αὐτὰ ἐκτελέσθηκαν κατὰ γράμμα. Οἱ ἴδιοι νέοι ποὺ εἶχαν κατασκοπεύσει τὴν πόλι, πῆγαν στὸ σπίτι τῆς Ραάβ, ἔβγαλαν ἀπὸ κεί τὴν ἴδια και ὅλους τοὺς οἰκείους και συγγενεῖς τῆς και τοὺς ὠδήγησαν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη και τοὺς ἐγκατέστησαν κοντὰ στὸ στρατόπεδο τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὄχι ὅμως μέσα σ' αὐτό, γιὰτὶ ἀκόμη δὲν εἶχαν καθαρισθῆ και δὲν εἶχαν γίνει τέλειοι Ἰσραηλίται. Ὅλα τὰ χρυσά, ἀσημένια, χάλκινα και σιδερένια ἀντικείμενα συγκεντρώθηκαν και παραδόθηκαν στὸ ἱερὸ θησαυροφυλάκιο. Οἱ κάτοικοι ὅλοι, ἄνδρες και γυναῖκες, νέοι και γέροι, ἀκόμη και τὰ ζῶα, θανατώθηκαν. Καὶ τέλος ὅλη ἡ πόλις πυρπολήθηκε.

Σκληρὲς φαίνονται οἱ τιμωρίες αὐτὲς δὲν ἦταν ὅμως ἀδικες, γιὰτὶ, ὅπως και ἄλλοτε εἶπαμε, ποτὲ ὁ Θεὸς δὲν τιμωρεῖ ἀδικα οὔτε καταστρέφει ἀθώους μαζί μέ τοὺς ἐνόχους. Ἡ ὀλοκληρωτικὴ καταστροφὴ τῆς Ιεριχώ θυμίζει τὸν κατακλυσμὸ και τὴν καταστροφὴ τῶν Σοδόμων και Γομόρρων. Ὅπως στὶς περιπτώσεις ἐκεῖνες, ἔτσι και τώρα ἡ διαφθορὰ και ἡ ἐξαχρείωσις τῶν Χανααναίων ἦταν πλήρης και ἀνεπανόρθωτη λόγω τῆς αμετανοησίας τούς. Καὶ πάλι, ὅπως τότε ὁ Θεὸς διέσωσε τὸν Νῶε και τὴν οἰκογένεια τοῦ ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸ, και τὸν Λώτ μέ τὴν οἰκογένεια τοῦ ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τῶν Σοδόμων, ἔτσι και τώρα ἔσωσε τὴ Ραάβ και τοὺς οἰκείους τῆς. Κι' ὅλα αὐτὰ μᾶς πείθουν γιὰ τὴ δικαιοσύνη και τὴ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ.

Τὴ διήγησι τῆς Γραφῆς γιὰ τὴν πτῶσι και τὴν καταστροφὴ τῆς Ιεριχώ θέλησαν μερικοὶ ἄπιστοι νὰ ἀμφισβητήσουν. Καὶ νόμισαν ὅτι βρῆκαν σ' αὐτὴν κάποιες λεπτομέρειες ποὺ δὲν μπορεῖ κατὰ τὴ γνώμη τούς νὰ εἶναι ἀληθινές. Εἶπαν δηλαδὴ ὅτι δὲν ἦταν δυνατόν μιὰ ὀλόκληρη πόλις νὰ ἔχη μόνο μιὰ πύλη: ὅτι δὲν ἦταν δυνατόν νὰ ὑπάρχουν σπίτια κολλημένα στὰ τείχη, ὅπως κατὰ τὴ Γραφὴ ἦταν τὸ σπίτι τῆς Ραάβ: ὅτι δὲν ἦταν δυνατόν νὰ γκρεμιστοῦν διὰ μιᾶς τὰ τείχη τῆς πόλεως και τέλος ὅτι εἶναι ἀδύνατο νὰ πυρπολήθηκε ὅλη ἡ πόλις, χωρὶς προηγουμένως νὰ λεηλατηθῆ. Οἱ ἀνασκαφὲς ὅμως ποὺ ἔγιναν πρὶν ἐξήντα περίπου χρόνια στὴν Ιεριχώ, ἀνέτρεψαν ὅλες αὐτὲς τὶς ἀντιρρήσεις και ἐπιβεβαίωσαν πλήρως τὴ διήγησι τῆς ἀγίας Γραφῆς. Διαπιστώθηκε δηλαδὴ ὅτι πράγματι ἡ πόλις εἶχε μιὰ μόνο πύλη κι' ὅτι ὑπῆρχαν ὄχι ἓνα, ἀλλὰ πολλὰ σπίτια κολλημένα στὰ τείχη. Τὰ τείχη τῆς πόλεως φαίνεται νὰ ἔχουν πέσει σὰν ἀπὸ σεισμό, και ἡ πόλις βρέθηκε κατεστραμμένη ἀπὸ φωτιά. Βρέθηκαν ἀκόμη ἀπανθρακωμένες ὀλόκληρες ἀποθῆκες γεμάτες μέ σιτηρὰ δὲν βρέθηκαν ὅμως πουθενὰ χρυσά, ἀσημένια, χάλκινα και σιδερένια ἀντικείμενα. Ἔτσι ἀποδείχθηκε γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ ἡ ἀκρίβεια και ἡ ἀξιοπιστία τῆς ἀγίας Γραφῆς.

Ὁ Ἰησοῦς, δίνοντας τὴν ἐντολὴ γιὰ τὸν ἀναθεματισμὸ τῆς Ιεριχώ, ἐπέστησε τὴν προσοχὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν στὸ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ πάρουν και νὰ κρατήσουν γιὰ τὸν ἑαυτὸ τούς τίποτε ἀπολύτως.

«Προσέξτε -τους εἶπε- μὴ τυχὸν ἐπιθυμήσετε καὶ κρατήσετε κάτι ἀπὸ τὸ ἀνάθεμα, γιατί τότε θὰ κάνετε ἀνάθεμα ὁλόκληρο τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ καὶ θὰ μᾶς καταστρέψετε» (1ησ. ς' 18). Ἐφ' ὅσον ὅλη ἡ πόλις κι' ὅλα, ὅσα ὑπῆρχαν μέσα σ' αὐτήν, εἶχαν ἀφιερωθῆ στὸν Θεό, κάθε κατακράτησης ἀπὸ αὐτὰ θὰ ἦταν ἱεροσουλία. Βρέθηκε ὅμως κάποιος ποὺ διέπραξε αὐτὴ τὴν ἀμαρτία αὐτὸς ἦταν ὁ Ἄχαρ ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Ἰούδα, ὁ ὁποῖος ξεχώρισε κάποια πολῦτιμα ἀντικείμενα καὶ τὰ ἔκρυψε στὴ σκηνὴ τοῦ. Ἡ πρᾶξις αὐτὴ προκάλεσε τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ τιμωρία δὲν ἄργησε νὰ ἔλθῃ.

Ὁ ἐπόμενος στόχος τοῦ Ἰησοῦ ἦταν ἡ κατάληψις τῆς πόλεως Γαί, ποὺ βρισκόταν 17 χιλιόμετρα βορείως τῆς Ἱερουσαλήμ. Ὁ Ἰησοῦς ἔστειλε στὴ Γαί κατασκόπους, οἱ ὁποῖοι ἔφεραν πολὺ εὐνοϊκὲς πληροφορίες. «Δὲν χρειάζεται -εἶπαν- νὰ πολεμήσῃ ὁλος ὁ λαός. Δυο-τρεις χιλιάδες ἄνδρες εἶναι ἄρκετοὶ γιὰ νὰ καταλάβουν τὴν πόλι, γιατί οἱ ὑπερασπισταὶ τῆς εἶναι λίγοι» (1ησ. ζ' 3). Ἐχοντας αὐτὴ τὴν πληροφορία ὁ Ἰησοῦς, ἔστειλε τρεῖς χιλιάδες πολεμιστὲς ἐναντίον τῆς Γαί. Οἱ κάτοικοι τῆς Γαί ὅμως ἀντεπετέθησαν μὲ ἐπιτυχία, σκότωσαν τριάντα ἐξ Ἰσραηλίτες καὶ κατετρόπωσαν τοὺς ὑπολοίπους. Ἡ ἥττα αὐτὴ προκάλεσε μεγάλο φόβο καὶ ἀπογοήτευση στὸν λαό. Ἦταν φανερό ὅτι ὁ Θεὸς δὲν ἦταν μαζί τοὺς στὴν ἐπιχείρηση αὐτὴ. Οἱ Ἰσραηλίται δὲν ἤξεραν τὴν αἰτία τῆς ἀποτυχίας. Ἀλλὰ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁ Θεὸς τὴν ἐπέτρεψε, γιὰ νὰ ἀναρωτηθοῦν μήπως εἶχαν παραβῆ τὸ θέλημα τοῦ καὶ νὰ ἀναζητήσουν καὶ νὰ βρουν τὴν αἰτία τῆς ἥττας.

Καὶ γιὰ ἄλλους λόγους ὅμως ἐπέτρεψε ὁ Θεὸς τὴν ἥττα. Ἡ ἐπιτυχία στὴν Ἱεριχώ φαίνεται ὅτι γέννησε μιὰ ἀλαζονεία καὶ ἔπαρσι στοὺς Ἰσραηλίτες τὴν εἶδαν σὰν κατόρθωμα δικὸ τούς. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ ταπεινωθοῦν καὶ νὰ καταλάβουν ὅτι ἡ νίκη δὲν ἦταν δική τους, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ, κι' ὅτι χωρὶς τὴ βοήθειά τοῦ δὲν μπορούσαν νὰ ἐπιτύχουν τίποτε. Ἔτσι συμβαίνει πολλὲς φορές καὶ στὸν πνευματικὸ μᾶς ἀγώνα. Ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει καὶ κάποιες πτώσεις, γιὰ νὰ συναισθανθοῦμε τὴν ἀδυναμία μᾶς, κι' ὅταν κατορθώνουμε κάτι, νὰ τὸ ἀποδίδουμε στὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι στὶς δικές μᾶς προσπάθειες.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ἡ ἐπιτυχία τῶν κατοίκων τῆς Γαί προκάλεσε αὐτοπεποίθησι σ' αὐτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους Χαναναίους. Αὐτὸ ὅμως ἦταν καταστρεπτικὸ γι' αὐτούς, γιατί τοὺς ἐσκλήρυνε ἐναντίον τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὥστε νὰ μὴν ἔλθουν σὲ συμβιβασμὸ μαζί τους. Ἐνας τέτοιος συμβιβασμὸς θὰ ἦταν ἐπικίνδυνος γιὰ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, γιατί θὰ ἐρχόταν σὲ ἐπικοινωνία μαζί τους καὶ θὰ διαφθειρόταν ἀπὸ τὶς κακές τοὺς συνήθειες καὶ τὴν ἀμαρτωλὴ ζωὴ τους. Ἐνῶ ἡ σκληρότης τῶν Χαναναίων θὰ ἔκαμνε καὶ τοὺς Ἰσραηλίτες σκληροὺς ἀπέναντι τοὺς καὶ θὰ τοὺς ἀνάγκαζε νὰ ἐξολοθρεύσουν τοὺς εἰδωλολάτρες ἀπὸ τὴ χώρα, ὅπως τοὺς εἶχε πῆ καὶ Θεός, καὶ νὰ μείνουν καθαροὶ ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρία καὶ τὴ διαφθορά.

Ἡ ἀποτυχία στὴ Γαί βύθισε σὲ μεγάλη λύπη τὸν Ἰησοῦ καὶ τοὺς πρεσβυτέρους. Συντετριμμένος ὁ Ἰησοῦς ἔπεσε μὲ τὸ πρόσωπο στὴ γῆ μπροστὰ στὴν κιβωτὸ καὶ ἄνοιξε τὴν ψυχὴ τοῦ στὸν Θεό, ζητώντας μὲ θερμὴ προσευχὴ νὰ μάθῃ τὴν αἰτία τῆς καταστροφῆς. Καὶ ὁ Θεὸς τοῦ φανέρωσε ὅτι κάποιος ἔκλεψε καὶ ἔκρυψε στὶς ἀποσκευές τοῦ μερικὰ ἀπὸ τὰ ἀφιερωμένα σ' αὐτὸν ἀντικείμενα. Αὐτὸς ἔπρεπε νὰ βρεθῆ καὶ νὰ τιμωρηθῆ παραδειγματικὰ: νὰ γίνῃ ἀνάθεμα καὶ νὰ ἐξολοθρευθῆ μαζί μὲ ὅλα τὰ ὑπάρχοντα τοῦ. Ἄν αὐτὸ δὲν γινόταν, ὁ Θεὸς δὲν θὰ ἦταν μαζί τοὺς στὶς ἐπιχειρήσεις τοὺς κι' ἐπομένως δὲν θὰ εἶχαν καμιά ἐπιτυχία. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Θεὸς παρήγγειλε νὰ ἀγνισθοῦν οἱ Ἰσραηλίται καὶ τὴν ἐπομένη ἡμέρα νὰ συγκεντρωθοῦν ὅλοι κατὰ φυλὲς καὶ οἰκογένειες, γιὰ νὰ ἀποκαλύψῃ ὁ ἴδιος τὸν ἔνοχο. Θὰ μπορούσε βέβαια ὁ Θεὸς νὰ τὸ κάνῃ αὐτὸ ἀμέσως δὲν τὸ ἔκανε ὅμως γιὰ δύο λόγους: Πρῶτον, γιὰ νὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ λαοῦ γιὰ τὴν ἀναζήτησι καὶ ἀνεύρεσι τοῦ ἐνόχου καὶ δεύτερον, γιὰ νὰ δώσῃ στὸν ἴδιο τὸν ἔνοχο τὴν εὐκαιρία νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ ὁμολογήσῃ τὸ σφάλμα τοῦ. Ἄν τὸ ἔκαμνε αὐτό, καὶ ὁ ἴδιος θὰ συγχωροῦνταν ἀπὸ τὸν Θεό

καὶ ὁ λαὸς θὰ ἀπαλλασσόταν ἀπὸ τὶς βαρεῖες συνέπειες τῆς δικῆς τοῦ ἁμαρτίας. Δυστυχῶς ὁ Ἄχαρ ἔμεινε ὡς τὴν τελευταία στιγμή ἀμετανόητος καὶ γι' αὐτὸ τιμωρήθηκε αὐστηρὰ.

Ὅταν τὴν ἄλλη μέρα συναθροίσθηκε ὁ λαός, ὁ Θεὸς φανέρωσε πρῶτα τὴ φυλὴ, στὴν ὁποία ἀνῆκε ὁ ἔνοχος. Ἦταν ἡ φυλὴ τοῦ Ἰούδα, πού στὸ μέλλον θὰ γινόταν ἡ πιὸ ὀνομαστὴ καὶ ἔνδοξη. Ἀλλὰ τί μ' αὐτό; Σὲ μιὰ φημισμένη καὶ ἔνδοξη οἰκογένεια δὲν εἶναι ἀπίθανο νὰ βρεθοῦν καὶ κάποια ἀνάξια πρόσωπα πού θὰ δυσφημήσουν τὸ ὄνομα τῆς. Ἐπειτα ὁ Θεὸς φανέρωσε ὅτι ὁ δράστης ἀνῆκε στὴ μεγάλη οἰκογένεια τοῦ Ζάρα, πού ἦταν γιὸς τοῦ Ἰούδα. Καὶ τέλος ἀπεκάλυψε ὅτι ἀπὸ τὴν οἰκογένεια αὐτὴ ὁ Ἄχαρ ἦταν ὁ δράστης τῆς κλοπῆς καὶ ἱερόσυλος. Ὁ Ἄχαρ τώρα ἀναγκάσθηκε νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἁμαρτία τοῦ. «Εἶδα -εἶπε- ἀνάμεσα στὰ λάφυρα μιὰ ὠραία πολύχρωμη στολὴ, διακόσια ἀσημένια δίδραχμα (περίπου τρία κιλὰ ἀσήμι) καὶ μιὰ πλάκα χρυσοῦ ἀξίας πενήντα διδράχμων (περίπου 700 γραμμάρια χρυσοῦ): τὰ ἐπεθύμησα καὶ τὰ πῆρα καὶ τὰ ἔχω κρυμμένα στὴ σκηνὴ μοῦ» (1ησ. ζ' 21).

Μετὰ τὴν ἀποκάλυψι αὐτὴ ὁ Ἰησοῦς ἔστειλε ἄνδρες στὴ σκηνὴ τοῦ Ἄχαρ καὶ βρῆκαν πράγματι τὰ κλεμμένα, τὰ ἔφεραν καὶ τὰ τοποθέτησαν μπροστὰ στὴν κιβωτὸ τῆς διαθήκης. Ἐν συνεχείᾳ ὁ Ἄχαρ μαζί μέ τοὺς οἰκείους τοῦ καὶ τὰ ὑπάρχοντα τοῦ ὁδηγήθηκαν σὲ μιὰ κοιλάδα ἔξω ἀπὸ τὸ στρατόπεδο κι' ἐκεῖ λιθοβολήθηκαν ἀπ' ὅλο τὸν λαό. Ἡ κοιλάδα αὐτὴ ὠνομάσθηκε κοιλάδα τοῦ Ἄχαρ, γιὰ νὰ θυμίζῃ στοὺς Ἰσραηλίτες τὴν ἁμαρτία καὶ τὴ σκληρὴ τιμωρία τοῦ Ἄχαρ καὶ νὰ τοὺς διδάσκῃ πόσο μεγάλη ἁμαρτία εἶναι ἡ κλοπὴ, καὶ μάλιστα ἡ ἱεροσυλία, ἡ ἀφαίρεσις ἀντικειμένων ἀφιερωμένων στὸν Θεό.

Θὰ ρωτήσετε ἴσως: Ἄφοῦ ὁ Ἄχαρ ὠμολόγησε τὴν ἁμαρτία τοῦ, δὲν ἔπρεπε νὰ συγχωρηθῆ; Καὶ γιὰ νὰ τιμωρηθῆ μαζί τοῦ καὶ ὅλη ἡ οἰκογένεια τοῦ; Πράγματι ὁ Ἄχαρ ὠμολόγησε, ἀλλὰ κατόπιν ἑορτῆς, ὅταν τὸν ξεσκέπασε ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Ἡ ὁμολογία τοῦ ἔγινε ἀπὸ ἀνάγκη καὶ ὄχι ἀπὸ μετάνοια. Καὶ οἱ οἰκεῖοι τοῦ πιθανώτατα ἤξεραν τὴν πράξη τοῦ καὶ ἦταν συνένοχοι τοῦ ἂν δὲν ἦταν, δὲν θὰ τιμωροῦνταν. Γιατί, ὅπως πολλὲς φορὲς ἔχουμε πῆ, ὁ δίκαιος Θεὸς δὲν τιμωρεῖ ἀθώους. Μπορεῖ πολλὲς φορὲς χάριν τῶν ἀθῶων καὶ δικαίων νὰ σωθοῦν καὶ κάποιοι πού δὲν τὸ ἀξίζουν: οὐδέποτε ὅμως καταστρέφονται μαζί μέ τοὺς ἐνόχους καὶ ἄνθρωποι πού δὲν ἔφταιξαν.

Μέ τὴν τιμωρία τοῦ Ἄχαρ οἱ σχέσεις τοῦ Θεοῦ μέ τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ ἀποκαταστάθηκαν. Οἱ Ἰσραηλίται εἶχαν καὶ πάλι σύμμαχο καὶ βοηθὸ τὸν Θεό. Μὲ ἀναπτρωμένο τὸ φρόνημα τοὺς καὶ ἀκμαῖο τὸ ἠθικὸ τοὺς ἦταν ἔτοιμοι νὰ συνεχίσουν τὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς Χαναάν. Πρῶτη τοὺς προσπάθεια ἦταν νὰ ἐπιτεθοῦν πάλι ἐναντίον τῆς Γαί. Ἡ δεύτερη αὐτὴ προσπάθεια στέφθηκε μὲ ἐπιτυχία. Ἡ πόλις καταλήφθηκε μ' ἓνα στρατηγικὸ τέχνασμα. Μὲ ἀπόλυτη μυστικότητα ὁ Ἰησοῦς ἔστειλε τμήματα στρατοῦ, τὰ ὁποία τοποθετήθηκαν σὲ ἐνέδρες πρὸς τὰ δυτικὰ τῆς Γαί καὶ πολὺ κοντὰ τῆς. Ἐπειτα μέ τὸν ὑπόλοιπο στρατὸ ἐπιτέθηκε ἀπὸ τὰ ἀνατολικά. Ὁ βασιλιάς τῆς Γαί, στηριζόμενος στὴν πρώτη ἐπιτυχία τοῦ, βγῆκε μέ τὸν στρατὸ τοῦ, γιὰ νὰ καταδιώξῃ τοὺς Ἰσραηλίτες, ἀφήνοντας τελειῶς ἀνυπεράσπιστη τὴν πόλι. Οἱ Ἰσραηλίται προσποιήθηκαν ὅτι ὑποχωροῦν, καὶ ὁ βασιλιάς τῆς Γαί ἐξακολούθησε νὰ τοὺς καταδιώκῃ μέ τὸν στρατὸ τοῦ καὶ νὰ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν πόλι. Τότε ὁ Ἰησοῦς ἔδωσε σύνθημα στοὺς ἄνδρες πού ἦταν κρυμμένοι, κι' ἐκεῖνοι μπῆκαν στὴν πόλι κι' ἔβαλαν φωτιά. Οἱ κάτοικοι τῆς Γαί, βλέποντας τὴν πόλη τοὺς νὰ καίεται, θέλησαν νὰ γυρίσουν πίσω σ' αὐτὴν βρέθηκαν ὅμως τότε ἀνάμεσα στὰ δύο τμήματα τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ ὑπέστησαν φοβερὴ πανωλεθρία, σκοτώθηκαν ὅλοι, καὶ ἡ πόλις λεηλατήθηκε καὶ πυρπολήθηκε. Ὁ βασιλιάς ὅμως τῆς Γαί συνελήφθη ζωντανὸς καὶ ὁδηγήθηκε στὸν Ἰησοῦ, ὁ ὁποῖος τὸν ἐκρέμασε ἐπάνω σ' ἓνα διχαλωτὸ ξύλο μετὰ τὴ δύση τοῦ ἡλίου τὸν ἔριξαν σ' ἓνα λάκκο καὶ τὸν σκέπασαν μέ πέτρες, Ἐτσι ὁ βασιλιάς καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Γαί τιμωρήθηκαν γιὰ τὴν ὑπεροψία καὶ τὴν ἀλαζονεῖα τοὺς. Ὁ Θεὸς τοὺς ἐτύφλωσε καὶ ἄφησαν ἐντελῶς ἀνυπεράσπιστη τὴν πόλι τοὺς κι'

ἔτσι προκάλεσαν οἱ ἴδιοι τὴν καταστροφή τούς. Ἔτσι συμβαίνει συχνὰ καὶ μέ τοὺς ἐχθροὺς τῆς Ἐκκλησίας. Ὁρμοῦν μέ λύσσα καὶ μανία ἐναντίον τῆς, μέ τὴν πεποίθησι ὅτι θὰ τὴ συντρίψουν, ἀλλὰ συντρίβονται οἱ ἴδιοι. Γιατὶ ἡ Ἐκκλησία στηρίζεται στὸν ἀκρογωνιαῖο λίθο, τὸν Χριστό, μέ τὸν ὁποῖο κανένας δὲν μπορεῖ νὰ τὰ βάλῃ. «Ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτον συνθλασθήσεται, ἐφ' ὃν δ' ἂν πέσῃ, λικμήσῃ αὐτόν» (Ματθ. κα' 44).

Κατακρίνουν μερικοὶ τὸν Ἰησοῦ γιὰ τὴ σκληρότητα ποὺ ἔδειξε κατὰ τῶν κατοίκων τῆς Ιεριχώ καὶ τῆς Γαι καὶ ἰδίως κατὰ τοῦ βασιλέως τῆς τελευταίας. Ὁ Ἰησοῦς ὅμως δὲν ἐνήργησε ἀπὸ δικὴ τοῦ πρωτοβουλία ὅ,τι ἔκανε, τὸ ἔκανε κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς εἶχε διατάξει τὴν ἐξολόθρευσι τῶν Χαναανίων, καὶ ὄχι βέβαια χωρὶς λόγο. Οἱ λαοὶ τῆς Χαναὰν εἶχαν φτάσει στὸ ἔσχατο σημεῖο θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς καταπτώσεως. Ἡ εἰδωλολατρία ἦταν βαθειὰ ριζωμένη μέσα τοὺς καὶ στὴ λατρεία τῶν ψεύτικων θεῶν χρησιμοποιοῦσαν βάρβαρες πράξεις: θυσίαζαν σ' αὐτοὺς μικρὰ παιδιὰ ποὺ τὰ ἔκαιγαν ἢ τὰ ἔθαβαν ζωντανά. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἠθικὴ τοὺς διαφθορὰ ἦταν πρωτοφανὴς καὶ χονδροειδής. Ἡ κατάστασις τοὺς ἦταν παρόμοια μ' ἐκείνη τοῦ προκατακλυσμιαίου κόσμου καὶ τῶν Σοδόμων καὶ Γομόρρων. Δίκαια λοιπὸν ὁ Θεὸς διέταξε τὴν πλήρη ἐξολόθρευσίν τοὺς ὡς τιμωρία γιὰ τὴν ἀνηθικότητα καὶ τὴ διαφθορὰ τοὺς. Συγχρόνως ἡ ἀπόφασις αὐτὴ τοῦ Θεοῦ ἦταν καὶ μέτρο προστασίας τοῦ λαοῦ τοῦ. Ἄν οἱ Ἰσραηλίται συναναστρέφοναν τοὺς λαοὺς αὐτούς, ἀσφαλῶς θὰ διαφθείρονταν κι' αὐτοί, ὅπως καὶ ἔγινε. Γιατὶ δυστυχῶς οἱ Ἰσραηλίται δὲν ἐξετέλεσαν πλήρως τὴν ἐντολήν τοῦ Θεοῦ. «Ὁὐκ ἐξολόθρευσαν τὰ ἔθνη, καὶ εἶπε Κύριος αὐτούς, καὶ ἐμίγησαν ἐν τοῖς ἔθνεσι καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν» (Ψαλμ. ρε' 34-35).

Ἄς εἴμαστε λοιπὸν πολὺ προσεκτικοὶ στὶς συναναστροφές μᾶς. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς προειδοποιεῖ: «Φθείρουσιν ἡθὴ χρηστὰ ὁμιλῖαι κακαὶ» (Ἄ' Κορ. ιε' 33). Σήμερα ὁ Θεὸς δὲν μᾶς παραγγέλλει νὰ ἐξολοθρεύσουμε τοὺς κακοὺς καὶ διεφθαρμένους, μᾶς συνιστᾷ ὅμως νὰ ἀποφεύγουμε τὴ συναναστροφή μ' αὐτούς, γιὰ νὰ μὴν ἀποκτήσουμε κι' ἐμεῖς τὶς κακὲς καὶ ἀπρεπεῖς συνήθειες τοὺς. Πιστοὺς καὶ εὐσεβεῖς καὶ ἐναρέτους ἀνθρώπους ἄς συναναστρεφόμαστε, καὶ τὶς καλὲς καὶ εὐλαβεῖς συνήθειες τοὺς ἄς μιμούμαστε, γιὰ νὰ ὠφελούμαστε καὶ νὰ προοδεύουμε πνευματικὰ καὶ νὰ ἐλκύουμε τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ.

28/2/1994

58 Κατάκτησις καὶ διανομὴ τῆς Χαναὰν.

(Ἰησ. Ναυή θ' 1 -ι' 27, κ' 1 - κα' 45, κδ' 30-33)

Μετά τὶς ἐπιτυχίες τοὺς στὴν Ιεριχώ καὶ τὴ Γαι θὰ περίμενε κανεὶς νὰ συνεχίσουν οἱ Ἰσραηλίται τὴν προέλασίν τοὺς, γιὰ νὰ κατακτήσουν ὅλη τὴ Χαναὰν. Αὐτοὶ ὅμως σκέφθηκαν διαφορετικὰ. Θεώρησαν ὑποχρέωσι τοὺς, πρὶν συνεχίσουν τὴν προέλασίν τοὺς, νὰ εὐχαριστήσουν τὸν Θεὸ γιὰ τὶς νίκες ποὺ τοὺς ἐχάρισε. Μὲ πρωτοβουλία λοιπὸν τοῦ Ἰησοῦ συγκεντρώθηκαν σὲ μιὰ πεδινὴ τοποθεσία ἀνάμεσα στὰ βουνὰ Γαριζὶν καὶ Γαιβάλ. Ἐκεῖ ὁ Ἰησοῦς ἔστησε θυσιαστήριον καὶ πάνω σ' αὐτὸ προσέφερε ὀλοκαυτώματα καὶ ἄλλες θυσίες γιὰ τὴ σωτηρία καὶ τὶς ἐπιτυχίες τοῦ λαοῦ. Ἡ τοποθεσία αὐτὴ ἦταν στὸ κέντρο περίπου τῆς Παλαιστίνης. Ἔτσι ὅλη ἡ χώρα γινόταν πλέον κτῆμα τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ καὶ συγχρόνως ἐτίθετο ὑπὸ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ.

Ἐκεῖ ὁ Ἰησοῦς ἔκανε καὶ κάτι ἄλλο. Ἐχάραξε σὲ πέτρινες πλάκες τὶς δέκα ἐντολὲς καὶ ἄλλες διατάξεις τοῦ νόμου, γιὰ νὰ εἶναι στὴ διάθεσι ὅλου τοῦ λαοῦ. Κι' ἀφοῦ ἔστησε τὶς πλάκες αὐτές, ἐδιάβασε ὁ ἴδιος τὶς διατάξεις τοῦ νόμου, γιὰ νὰ τὶς ἀκούσῃ ὅλος ὁ λαός. Ἔτσι οἱ Ἰσραηλίται ἄκουσαν γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ τὸν νόμον, καθὼς καὶ τὶς εὐλογίες καὶ τὶς κατάρες, μέ τὶς ὁποῖες αὐτὸς συνοδευόταν, δηλαδὴ τὶς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν εὐτυχία τοὺς, ἂν τηροῦσαν τὸν νόμον, καὶ

τις απειλές του για τα δεινά που θα πάθαιναν, αν τον παρέβαιναν. Μ' αυτόν τον τρόπο ανανέωσαν τη διαθήκη τους με τον Θεό.

Οι ενέργειες αυτές των Ισραηλιτών ήταν ασφαλώς σωστές και έπιβεβλημένες. Είναι χρέος όλων μας να έκδηλώνουμε την ευγνωμοσύνη μας προς τον Θεό για τις ευεργεσίες του, εκφράζοντας τις ευχαριστίες μας γι' αυτές να τον ευχαριστούμε πάντοτε, γιατί συνεχώς δεχόμαστε τις δωρεές του να τον ευχαριστούμε όμως ιδιαιτέρως και για κάθε ειδική δωρεά προς εμάς, προς τις οικογένειες μας, προς το έθνος μας. Έτσι αποδεικνυόμαστε άξιοι των ευεργεσιών του και της προστασίας του. Άλλα και η επανάληψις του νόμου και η ανανέωση της διαθήκης από τους Ισραηλίτες μας θυμίζουν ότι είναι ανάγκη κι' εμείς να φέρνουμε συχνά στον νοῦ μας τις εντολές του Θεοῦ. Η αδύνατη φύσις μας μας κάνει συνήθως να τις ξεχνοῦμε γι' αυτό πρέπει να ἀκοῦμε και να διαβάζουμε συνεχώς την ἁγία Γραφή, για να ξαναφέρνουμε στον νοῦ μας τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Είναι ἀνόητο και ἀσύμφορο να λέμε ότι, ἐπειδὴ τὰ διαβάσαμε μιὰ ἢ δύο φορές, δὲν χρειάζεται να τὰ ξαναδιαβάσουμε. Ὁ Θεὸς εἶχε παραγγείλει στον Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ: «Οὐκ ἀποστήσεται ἡ βίβλος τοῦ νόμου τούτου ἐκ τοῦ στόματος σοῦ, καὶ μελετήσεις ἐν αὐτῷ ἡμέρας καὶ νυκτός, ἵνα εἰδῆς ποιεῖν πάντα τὰ γεγραμμένα» (Ιησ. ἄ' 8). Ἡ συνεχὴς μελέτη τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ εἶναι, ὅπως λέει ὁ Παῦλος (Φιλιπ. γ' 1), ἀσφάλεια γιὰ μας, γιατί μας ὑποδεικνύει τὰ ὀρθὰ καὶ ὠφέλιμα καὶ μας ἀποτρέπει καὶ μας προστατεύει ἀπὸ τὴν ἁμαρτία.

Οἱ εἰδήσεις γιὰ τὴ φοβερὴ καταστροφὴ τῆς Ιεριχῶ καὶ τῆς Γαι διαδόθηκαν γρήγορα καὶ τρομοκράτησαν ὅλους τοὺς λαοὺς ποὺ κατοικοῦσαν στὴ Χαναὰν δυτικὰ ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη. Χετταῖοι, Χαναναῖοι, Φερεζαῖοι, Ευαῖοι, Ἀμορραῖοι, Γεργεσαῖοι καὶ Ιεβουσαῖοι, ξεχνώντας τις διαφορὲς καὶ τις διαμάχες ποὺ εἶχαν μεταξύ τους, συνασπίσθηκαν ὅλοι, γιὰ νὰ πολεμήσουν τοὺς Ἰσραηλίτες, νομίζοντας ὅτι ἔτσι θὰ γλίτωναν ἀπὸ τὴν ἥττα καὶ τὴν ἐξολόθρευσι. Οἱ κάτοικοι ὅμως μιὰς πόλεως, τῆς Γαβαών, φάνηκαν πιὸ ἔξυπνοι καὶ κατῶρθωσαν νὰ γλιτώσουν, χρησιμοποιώντας ἓνα τέχνασμα καὶ συνθηκολογώντας μετὰ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. Οἱ Γαβαωνῖται ἔστειλαν πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτες ἀπεσταλμένους, οἱ ὅποιοι ἦρθαν φορώντας παλιά καὶ μπαλωμένα ροῦχα καὶ παπούτσια καὶ ἔχοντας μαζί τοὺς μεγάλες προμήθειες ψωμοῦ καὶ κρασιοῦ ἔδειχναν κουρασμένοι καὶ ταλαιπωρημένοι, σὰν νὰ εἶχαν κάνει πολὺ μεγάλο ταξίδι. Στὴν κατάστασι αὐτὴ ἔφτασαν στὰ Γάλγαλα, ὅπου βρισκόταν ὁ Ἰησοῦς, καὶ ζήτησαν νὰ συναντηθοῦν μ' αὐτόν. Τοῦ εἶπαν ὅτι ἔρχονται ἀπὸ πολὺ μακριὰ καὶ ἠθελαν νὰ συνθηκολογήσουν μετὰ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, γιατί ἄκουσαν γιὰ τὰ θαυμάσια ποὺ ἔκανε γιὰ χάρι τοὺς ὁ Θεὸς στὴν Αἴγυπτο καὶ στὶς χῶρες ἀνατολικὰ τοῦ Ἰορδάνου. Μίλησαν μετὰ πολὺ σεβασμὸ γιὰ τὸν Θεὸ τοῦ Ἰσραὴλ καὶ δήλωσαν ὅτι θὰ εἶναι δοῦλοι τῶν Ἰσραηλιτῶν.

Οἱ ἄρχοντες τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἀκόμη καὶ ὁ Ἰησοῦς, ἔπασαν στὴν παγίδα τῶν Γαβαωνιτῶν καὶ ἔσπευσαν νὰ κάνουν συνθήκη μαζί τοὺς καὶ νὰ τοὺς ὑποσχεθοῦν μετὰ ὄρκου ὅτι θὰ σεβασθοῦν τὴ ζωὴ τοὺς. Τὸ ἔπαθαν αὐτό, γιατί θέλησαν νὰ ἐνεργήσουν μόνοι τοὺς «καὶ Κύριον οὐκ ἐπηρώτησαν» (Ιησ. θ' 20): δὲν ἐζήτησαν τὴ γνώμη καὶ τὴ συμβουλή τοῦ Κυρίου. Ἡ ἀπάτη τῶν Γαβαωνιτῶν διαπιστώθηκε μετὰ τρεῖς μέρες. Οἱ Ἰσραηλίται πληροφορήθηκαν ὅτι οἱ Γαβαωνῖται κατοικοῦσαν πολὺ κοντὰ τοὺς. Εἶχαν ὅμως δεσμευθῆ μετὰ ὄρκου ὅτι δὲν θὰ τοὺς ἐξωλόθρευαν καὶ γιὰ νὰ μὴν παραβοῦν τὸν ὄρκου τοὺς καὶ προκαλέσουν τὴν ὀργὴ τοῦ Θεοῦ, κατέλαβαν τὴ Γαβαών καὶ τις ἄλλες πόλεις ποὺ ἐξουσίαζαν οἱ Γαβαωνῖται, ἀλλὰ δὲν ἐξωλόθρευσαν τοὺς κατοίκους τῶν. Οἱ Γαβαωνῖται ὠμολόγησαν τὴν ἀπάτη τοὺς καὶ τὸν λόγο, γιὰ τὸν ὅποῖο τὴν εἶχαν διαπράξει. «Ἀκούσαμε -εἶπαν- ὅτι ὁ Θεὸς διέταξε τὸν δοῦλο τοῦ Μωυσῆ νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς χώρας αὐτῆς φοβηθήκαμε λοιπὸν γιὰ τὴ ζωὴ μας καὶ γι' αὐτὸ ἐνεργήσαμε ἔτσι. Καὶ τώρα εἴμαστε στὰ χέρια σας. Ὅπως σας φαίνεται δίκαιο καὶ ὀρθό, μεταχειρισθῆτε μας» (Ιησ. θ' 30-31). Ὁ Ἰησοῦς

δέχθηκε τις εξηγήσεις τῶν Γαβωνιτῶν: τήρησε τις ὑποσχέσεις τοῦ καὶ δὲν τοὺς ἐξωλόθρευσε: ὤρισε ὅμως νὰ εἶναι ξυλοκόποι καὶ νεροκουβαληταὶ γιὰ ὅλο τὸν ἰσραηλιτικὸ λαὸ καὶ ἰδιαίτερος γιὰ τὸ θυσιαστήριον τοῦ Θεοῦ. Κι' αὐτὸ τηρήθηκε πράγματι ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνες.

Δὲν εἶναι βέβαια ἀξιέπαινη καὶ ἀξιολίμητη ἡ ἀπάτη ποὺ διέπραξαν οἱ Γαβωνίται. Εἶναι ὅμως ἀξιοπρόσεκτη ἡ ἐξυπνάδα καὶ ἡ πονηριὰ ποὺ μεταχειρίσθηκαν, γιὰ νὰ σώσουν τὴ ζωὴ τοὺς καὶ θυμίζει τὸν λόγο τοῦ Κυρίου ὅτι «οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου φρονιμώτεροι ὑπὲρ τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτός εἰς τὴν γενεάν τὴν ἑαυτῶν εἰσι» (Λουκ. ις' 8). Οἱ ἄνθρωποι δηλαδὴ ποὺ εἶναι προσκολλημένοι στὴν παρούσα πρόσκαιρη ζωὴ, προκειμένου νὰ ἐξασφαλίσουν τὰ ἐπίγεια συμφέροντα τοὺς, ἀποδεικνύονται ἐξυπνότεροι καὶ προνοητικώτεροι ἀπ' ὅ,τι εἶναι φρόνιμοι καὶ προνοητικοὶ γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῶν πνευματικῶν ἀγαθῶν ἐκεῖνοι ποὺ φωτίσθηκαν ἀπὸ τὴν ἀλήθεια κι' ἔγιναν παιδιὰ τοῦ φωτός. Οἱ ἄνθρωποι τοῦ κόσμου κάνουν τὸ 'παν, ἐργάζονται δραστήρια, γιὰ νὰ ἐπεκτείνουν τις ἐπιχειρήσεις τοὺς, γιὰ νὰ αὐξήσουν τὴν περιουσίαν τοὺς, γιὰ νὰ βελτιώσουν τις ἀνέσεις τῆς παρούσης ζωῆς ἢ γιὰ νὰ προστατεύσουν τὴ ζωὴ τοὺς καὶ τὴν υἰεὶα τοὺς, ὅπως ἐδῶ οἱ Γαβωνίται ἐμεῖς ὅμως ποὺ γνωρίσαμε τὴν ἀλήθειαν καὶ ξέρουμε ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶναι πρόσκαιρα καὶ μάταια, τί κάνουμε, γιὰ νὰ κατακτήσουμε τὰ αἰώνια ἀγαθὰ καὶ τὴ μέλλουσα ζωὴ; Ἄς ζηλέψουμε κι' ἄς μιμηθοῦμε τὴ φρονιμάδα καὶ τὴν προνοητικότητα τῶν κοσμικῶν ἀνθρώπων κι' ἄς φανοῦμε προνοητικώτεροι καὶ ἐργατικώτεροι γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ψυχῶν μᾶς ἀπ' ὅ,τι ἐκεῖνοι γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν.

Οἱ Ἰσραηλίται στὴν περίπτωση αὐτὴ δὲν συμβουλευθήκαν τὸν Θεὸ ἔκαναν τοῦ κεφαλιοῦ τοὺς κι' ἔπρασαν θύματα τῆς πονηριᾶς τῶν Γαβωνιτῶν. Γιὰ κάθε ἐνέργειάν μᾶς πρέπει νὰ συμβουλευόμαστε τὸν Θεὸ νὰ ἐξετάζουμε δηλαδὴ τί θέλει ὁ Θεὸς στὴ συγκεκριμένη περίπτωση. Αὐτὸ θὰ τὸ βροῦμε, συγκρίνοντας τις προθέσεις μᾶς μὲ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ διαπιστώσουμε ἂν αὐτὸ ποὺ θέλουμε ἐμεῖς τὸ θέλει καὶ ὁ Θεὸς κι' ἂν δυσκολευόμαστε νὰ τὸ διακρίνουμε, ἄς ζητοῦμε τὸν φωτισμὸ τοῦ Θεοῦ, κι' ἐκεῖνος θὰ μᾶς δείξη τί πρέπει νὰ κάνουμε. "Ὅ,τι θὰ μᾶς ὑποδείξη καὶ Θεὸς, ἐκεῖνο εἶναι τὸ ὀρθὸ καὶ τὸ συμφέρον μᾶς.

Μολοντί ὅμως τὴν ἔπρασαν οἱ Ἰσραηλίται καὶ ξεγελάσθηκαν ἀπὸ τοὺς Γαβωνίτες, δὲν ἐθεώρησαν σωστὸ νὰ παραβοῦν τις ὑποσχέσεις τοὺς. Καὶ πολὺ σωστά. Εἶχαν ὀρκισθῆ στὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ καὶ, ἂν δὲν τηροῦσαν τὸν ὄρκον τοὺς, θὰ ἦταν παραβάται τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ: «Οὗ λήψη τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ» (Ἐξοδ. κ' 7). Κι' ἄλλοῦ ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ὠριζε ὅτι, ὅποιος ἔδινε μιὰ ὑπόσχεση μὲ ὄρκον, ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ τὴν τηρήσῃ (Ἀριθμ. λ' 3 κ.ε.). Ἐπέτρεπε λοιπὸν ὁ νόμος στοὺς Ἰσραηλίτες νὰ ὀρκίζονται ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ τηρήσουν τὸν ὄρκον τοὺς, γιὰ νὰ μὴ βεβηλώσουν τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Κύριος ὅμως, συμπληρώνοντας τὸν παλιὸ νόμον, ἀπαγόρευσε τελείως τὸν ὄρκον: «Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν μὴ ὀμόσαι ὅλως... Ἔστω δὲ ὁ λόγος ὑμῶν 'ναι 'ναι, οὐ οὗ τὸ δὲ περισσὸν τούτων ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστίν» (Ματθ. ἔ' 34, 37). Δὲν πρέπει λοιπὸν ὁ Χριστιανὸς νὰ ὀρκίζεται, οὔτε γιὰ νὰ βεβαιώσῃ ὅτι λέει τὴν ἀλήθειαν, οὔτε γιὰ νὰ υποσχεθῆ κάτι, ἀλλὰ χωρὶς ὀρκους νὰ εἶναι πάντα εἰλικρινῆς στοὺς λόγους τοῦ καὶ συνεπῆς στὶς ὑποσχέσεις τοῦ. Δυστυχῶς δὲν εἶμαστε πάντα προσεκτικοὶ στὸ θέμα αὐτό. Πολλοὶ Χριστιανοὶ καταφεύγουν μὲ μεγάλη εὐκολία στὸν ὄρκον, χωρὶς κανεὶς νὰ τοὺς ἀναγκάσῃ, γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσουν ὅχι τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ τὰ ψέματα ποὺ λένε, ἢ γιὰ νὰ δώσουν ὑποσχέσεις ποὺ δὲν θὰ τηρήσουν. Ἀλλὰ καὶ οἱ νόμοι ἐπιβάλλουν –κακῶς βέβαια– τὸν ὄρκον σ' ἐκεῖνον ποὺ ἀναλαμβάνει μιὰ ὑπηρεσίαν ἢ ἐμφανίζεται ὡς μάρτυς στὸ δικαστήριον. Στὴν πρώτη περίπτωση, ὅταν δηλαδὴ κανεὶς δὲν μᾶς ἐπιβάλλῃ νὰ ὀρκισθοῦμε, ἰσχύει ἐξ ὀλοκλήρου ὁ λόγος τοῦ Κυρίου: «Μὴ ὀμόσαι ὅλως» (Ματθ. ἔ' 34). Κανένας ὄρκος δὲν δικαιολογεῖται στὶς καθημερινές μᾶς συνομιλίες ἢ συναλλαγές. Ὁ ὄρκος στὴν περίπτωση αὐτὴ ἀποτελεῖ βαρύτερη ἁμαρτία, πολὺ δὲ περισσότερο ἢ ψευδορκία. Στὴ δευτέρῃ περίπτωση,

ὅταν δηλαδή ὁ νόμος ἐπιβάλλῃ τὸν ὄρκο, ὁ Χριστιανὸς ὀρκίζεται μὲ φόβο Θεοῦ, μὲ ἀπόλυτο σεβασμὸ πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ, καὶ ἀγωνίζεται μὲ ὅλες τὶς δυνάμεις τοῦ νὰ πῆ τὴν ἀλήθεια ἢ νὰ τηρήσῃ τὶς ὑποσχέσεις τοῦ ἀλλιῶς θὰ εἶναι πάλι παραβάτης τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ.

Οἱ νίκες τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ ἡ ἐθελοντικὴ ὑποταγὴ τῶν Γαβαωνιτῶν ἀνησύχησαν τοὺς ἄλλους λαοὺς τῆς Χαναάν. Οἱ βασιλεῖς πέντε μεγάλων πόλεων μὲ πρωτοβουλία τοῦ βασιλέως τῆς Ἱερουσαλήμ Ἀδωνιβεζεκ συνασπίσθησαν καὶ ἐξεστράτευσαν ἐναντίον τῆς Γαβαών, γιὰ νὰ τὴν καταλάβουν καὶ νὰ σταματήσουν τὴν προέλαση τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ τιμωρήσουν τοὺς Γαβαωνίτες, ποὺ εἶχαν συνθηκολογήσει. Οἱ Γαβαωνίται ζήτησαν τὴ βοήθεια τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ὁ Ἰησοῦς, ἔχοντας τὴν ὑπόσχεσι τοῦ Θεοῦ ὅτι θὰ εἶναι μαζί τοῦ, ἔσπευσε κεραυνοβόλως ἐναντίον τῶν πέντε βασιλέων. Μέσα σὲ μιὰ νύχτα διήνυσε ἀπόσταση 110 χιλιομέτρων περίπου, ἐπετέθη καὶ κατεδίωξε τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς κατετρόπωσε. Στὴν ἐκστρατεία αὐτὴ ὁ Θεὸς ἔδειξε τὴ συμπαράσταση τοῦ μὲ δύο ἔκτακτα γεγονότα. Καθὼς οἱ ἐχθροὶ ἔφευγαν πανικόβλητοι, ὁ Θεὸς τοὺς χτύπησε μὲ φοβερὴ χαλαζοθύελλα, ἀπὸ τὴν ὁποία σκοτώθηκαν περισσότεροι ἀπ' ὅσους στὴ μάχη. Τὸ δεύτερο γεγονός ἦταν ἀκόμη πιὸ ἐκπληκτικὸ. Γιὰ νὰ προλάβῃ νὰ κατατροπώσῃ τοὺς ἐχθροὺς, ὁ Ἰησοῦς ἐζήτησε νὰ παραταθῇ ἡ διάρκεια τῆς ἡμέρας, λέγοντας τὸ περίφημο ἐκεῖνο: «Στήτω ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαών καὶ ἡ σελήνη κατὰ φάραγγα Αἰλῶν» (Ἰησ. ι' 12). Ἄς σταθῇ ὁ ἥλιος ἐπάνω ἀπὸ τὴ Γαβαών καὶ ἡ σελήνη ἐπάνω ἀπὸ τὸ φαράγγι Αἰλῶν. Καὶ τὸ θαῦμα ἔγινε. Ἡ μέρα ἔγινε διπλάσια, μέχρις ὅτου οἱ Ἰσραηλίται κατετρόπωσαν τοὺς ἐχθροὺς.

Τὸ πρωτοφανὲς καὶ ἀνεπανάληπτο αὐτὸ γεγονός οἱ ἄπιστοι καὶ οἱ ὀρθολογισταὶ τὸ ἀμφισβήτησαν καὶ τὸ ἐχλεύασαν. Οἱ ἀστρονόμοι ὅμως, κάνοντας λεπτομερεῖς μαθηματικοὺς ὑπολογισμούς, κατέληξαν στὸ συμπέρασμα ὅτι πράγματι στὴν ἱστορία τοῦ κόσμου ἔχει προστεθῆ μιὰ ὀλόκληρη μέρα καὶ ὅτι τὸ γεγονός αὐτὸ ἔγινε τὸν 13ο αἰῶνα π.Χ., δηλαδή στὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ. Ἀλλὰ καὶ οἱ παραδόσεις διαφόρων ἀρχαίων λαῶν, τῶν Αἰγυπτίων, τῶν Κινέζων καὶ τῶν Ἑρυθροδέρμων τῆς Ἀμερικῆς, μιλοῦν γιὰ κάποια μέρα πολὺ μεγάλη ποὺ ὑπῆρξε στὸ παρελθόν, ὅπως ἀκριβῶς λέει καὶ ἡ Γραφὴ ὅτι «οὐκ ἐγένετο ἡμέρα τοιαύτη οὐδέ τὸ πρότερον οὐδέ τὸ ἔσχατον» (Ἰησ. ι' 14). Μὲ τὸ ἐκπληκτικὸ ἐκεῖνο φαινόμενο ὁ Θεὸς ἔδειχνε φανερὰ ὅτι ἀκούει τὶς προσευχὰς τῶν πιστῶν δούλων τοῦ καὶ ἐκπληρώνει τὰ αἰτήματα τοὺς, ἐνῶ συγχρόνως ἔδινε κ' ἓνα μάθημα στοὺς εἰδωλολάτρες, ποὺ ελάτρευαν γιὰ θεοὺς τὸν ἥλιο καὶ τὴ σελήνη, ἀποδεικνύοντας ὅτι αὐτὰ εἶναι ἔργα τῶν χειρῶν τοῦ καὶ αὐτὸς τὰ κατευθύνει κατὰ τὸ θέλημα τοῦ.

Οἱ πέντε βασιλεῖς ποὺ εἶχαν συμμαχήσει κατὰ τῶν Γαβαωνιτῶν καὶ τῶν Ἰσραηλιτῶν, εἶχαν οἰκτρὸ τέλος. Γιὰ νὰ σωθοῦν, κατέφυγαν σ' ἓνα σπήλαιον τὸ σπήλαιον αὐτὸ ἔγινε ἡ φυλακὴ τοὺς. Ὁ Ἰησοῦς διέταξε νὰ φράξουν τὴν εἴσοδο τοῦ μὲ μεγάλες πέτρες κ' ὅταν πιά οἱ μάχες τελείωσαν μὲ τὴ νίκη τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἔβγαλε τοὺς νικημένους βασιλεῖς ἀπὸ τὸ σπήλαιον, τοὺς κρέμασε σὲ ἰσάριθμα δέντρα καὶ τὰ πτώματα τοὺς τὰ ἔριξε πάλι στὸ σπήλαιον. Ἔτσι τὸ σπήλαιον ἐκεῖνο ἔγινε καὶ ὁ τάφος τοὺς.

Μὲ τὶς νίκες αὐτὲς οἱ Ἰσραηλίται στερῶσαν τὴν κυριαρχία τοὺς σὲ ὅλη τὴ νότιο Χαναάν. Ἀκολούθησαν καὶ ἄλλοι νικηφόροι πόλεμοι, μὲ τοὺς ὁποίους σχεδὸν ὅλη ἡ Χαναάν περιῆλθε στὰ χέρια τοὺς. Ἔμειναν βέβαια καὶ περιοχὲς ποὺ καταλήφθησαν ἀργότερα. Ἡ χώρα ποὺ κατακτήθηκε, ἀλλὰ κ' ἐκεῖνη ποὺ ἐπρόκειτο νὰ κατακτηθῇ, μοιράσθηκε μὲ κλῆρο στὶς ὑπόλοιπες ἐννιά καὶ μισὴ φυλές, ἀφοῦ οἱ ἄλλες δύο καὶ μισὴ εἶχαν πάρει τὰ μερίδια τοὺς στὴν περιοχὴ ἀνατολικά τοῦ Ἰορδάνου. Στὴ φυλὴ τοῦ Λευὶ δὲν δόθηκε ἰδιαίτερη περιοχὴ, ἀλλὰ ὠρίσθησαν σαράντα ὀκτὼ πόλεις σκορπισμέναι ἀνάμεσα σὲ ὅλες τὶς ἄλλες φυλές, ὥστε οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται νὰ βρίσκονται κοντὰ σὲ ὅλο τὸν λαὸ καὶ νὰ ἐξυπηρετοῦν τὶς πνευματικὰς τοῦ ἀνάγκες. Ὁρίσθησαν ἐπίσης ἕξ πόλεις ὡς ἄσυλα γιὰ τοὺς φονιάδες. Ὅποιος δηλαδή διέπραττε φόνο, μπορούσε νὰ καταφύγῃ σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς

πόλεις αυτές, όχι για να μείνη άτιμώρητος, αλλά για να προστατευθῆ ἀπό τις ἐκδικητικές διαθέσεις τῶν συγγενῶν τοῦ θύματος, μέχρις ὅτου διαπιστωθῆ ἂν ὁ φόνος ἦταν προμελετημένος ἢ εἶχε γίνει ἄθελα. Ἄν διαπιστωνόταν ὅτι ὁ φόνος ἦταν προμελετημένος, ὁ φονιάς παραδιδόταν στοὺς συγγενεῖς τοῦ θύματος, γιὰ νὰ τὸν τιμωρήσουν ἂν ὅμως εἶχε σκοτώσει, χωρὶς νὰ τὸ θέλη, οἱ ἀρχές τῆς πόλεως τοῦ παρεῖχαν προστασία καὶ δὲν διέτρεχε κανένα κίνδυνο. Ἄν ὅμως ἔφευγε ἀπὸ τὴν πόλι-άσυλο καὶ σκοτωνόταν ἔξω ἀπὸ αὐτὴν, ἡ εὐθύνη ἦταν ἐξ ὀλοκλήρου δική τοῦ.

Πέρασαν δεκατέσσερα χρόνια περίπου ἀπὸ τὴν κατάκτηση τῆς Χαναάν. Ὁ Ἰησοῦς ἦταν τώρα 110 ἐτῶν. Ἐβλεπε πιά νὰ πλησιάζη τὸ τέλος τοῦ τὸν εἶχε προειδοποιήσει ἄλλωστε ὁ Θεὸς ὅτι οἱ μέρες τῆς ζωῆς τοῦ εἶχαν προχωρήσει ἀρκετά. Ἐθεώρησε λοιπὸν καθῆκον τοῦ νὰ συμβουλέψη καὶ νὰ καθοδηγήσῃ τὸν λαὸ γιὰ τὸ πὼς ἔπρεπε νὰ πολιτεύεται, γιὰ νὰ ἔχη τὴν εὐλογία καὶ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἦταν βέβαια δυνατὸν νὰ συγκεντρωθῆ ὅλος ὁ λαός, γιὰ νὰ τὸν ἀκούσης γι' αὐτὸ ὁ Ἰησοῦς κάλεσε τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ καὶ μίλησε δύο φορές πρὸς αὐτούς. Τοὺς θύμισε ὅλες τὶς εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τότε πού ὁ Θεὸς κάλεσε τὸν Ἀβραάμ ἀπὸ τὴ Μεσοποταμία μέχρι τὴν ὥρα ἐκείνη. Τοὺς θύμισε τὶς μεγάλες νίκες τούς, τὶς ὁποῖες μὲ πολλὴ ταπεινώσι ἀπέδωσε στὴ δύναμη καὶ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Τοὺς ἐτόνισε ὅτι ὁ Θεὸς θὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ εἶναι μαζί τούς καὶ νὰ τοὺς προστατεύῃ, ἂν κι' ἐκεῖνοι μείνουν πιστοὶ στὸν Θεὸ καὶ λατρεύουν αὐτὸν καὶ μόνο. Ἄν ὅμως λησμονήσουν τὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ αναμιχθοῦν μὲ τὰ εἰδωλολατρικὰ ἔθνη τῆς Χαναάν καὶ λατρεύσουν τοὺς θεοὺς τῶν, τότε ὁ Θεὸς θὰ ἐκπληρώσῃ τὶς ἀπειλές τοῦ, μέχρις ὅτου τοὺς ἐξολοθρεύσῃ ἀπὸ τὴ γῆ πού τοὺς ἐχάρισε. «Καὶ τώρα –κατέληξε ὁ Ἰησοῦς– σεβασθῆτε τὸν Κύριο καὶ λατρεύετε τὸν μὲ εἰλικρίνεια καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀφαιρέστε ὅλους τοὺς ξένους θεοὺς, τὰ εἰδωλα δηλαδὴ πού ὑπάρχουν στὴ χώρα. Ἄν ὅμως δὲν σᾶς ἀρέσῃ νὰ λατρεύετε τὸν Κύριο, διαλέξτε ποιὸς θὰ λατρεύσετε: ἐγὼ ὅμως καὶ ἡ οἰκογένεια μοῦ θὰ λατρεύουμε τὸν Κύριο, γιὰτὶ αὐτὸς εἶναι ἀληθινὰ ἅγιος» (Ιησ. κδ' 1-15).

Συγκινημένος ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Ἰησοῦ ὁ λαὸς ἀπάντησε: «Μὴ γένοιτο ἡμῖν καταλιπεῖν Κύριον, ὥστε λατρεύειν θεοὺς ἐτέροις» (Ιησ. κδ' 16). Ὁ Ἰησοῦς, ἔχοντας ἀσφαλῶς ὑπ' ὄψιν τὴν ἀστάθεια πού εἶχαν δεῖξει στὸ παρελθὸν οἱ Ἰσραηλίται, τοὺς ἐτόνισε καὶ πάλι τὶς εὐθύνες τοὺς κι' ἐκεῖνοι ἄλλες δύο φορές ἐπανέλαβαν τὴν ὑπόσχεση τούς: «Κυρίῳ λατρεύσομεν καὶ τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκουσόμεθα» (Ιησ. κδ' 24). Ἔτσι ὁ Ἰησοῦς ἔκανε συμφωνία μὲ τὸν λαὸ ἐκείνη τὴν ἡμέρα. Ἐν συνεχείᾳ κατέγραψε τοὺς λόγους τοῦ αὐτοῦ στὸ βιβλίον τῶν νόμων τοῦ Θεοῦ. Ἔστησε μάλιστα καὶ μνημεῖο τῆς συμφωνίας αὐτῆς: πῆρε μιὰ πέτρα καὶ τὴν ἔστησε ὄρθια ἀπέναντι ἀπὸ τὴ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου: ἴσως καὶ νὰ χάραξε ἐπάνω τῆς κάποια ἐπιγραφή καὶ εἶπε στοὺς Ἰσραηλίτες: «Ἡ πέτρα αὐτὴ θὰ εἶναι ἀνάμεσα σᾶς μάρτυρας, γιὰτὶ ἔχει ἀκούσει ὅλα, ὅσα σᾶς εἶπε ὁ Κύριος σήμερον κι' αὐτὴ πάλι θὰ εἶναι μάρτυρας, ἂν ἀθετήσετε τὶς ὑποσχέσεις πού δώσατε στὸν Κύριο» (Ιησ. κδ' 27).

Ἐπειτα ἀπ' αὐτὰ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ ἐπέστρεψαν ὁ καθένας στὸν τόπο τοῦ καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγο ὁ Ἰησοῦς παρέδωσε τὸ πνεῦμα τοῦ στὸν Κύριο, τὸν ὁποῖο σὰν πιστὸς δοῦλος ὑπηρέτησε σ' ὅλη τοῦ τὴ ζωὴ. Οἱ Ἰσραηλίται τὸν ἔθαψαν στὴν πόλι πού ἔμενε καὶ μέσα στὸν τάφο τοῦ ἔβαλαν τὰ πέτρινα μαχαίρια, μὲ τὰ ὁποῖα εἶχε κάνει τὴν περιτομὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν, πρὶν περάσουν τὸν Ἰορδάνη. Ὁ τάφος αὐτὸς βρέθηκε σὲ ἀρχαιολογικὲς ἀνασκαφές καὶ ἀποτελεῖ σπουδαία ἀπόδειξη τῆς ἀξιοπιστίας τῶν πληροφοριῶν τῆς ἀγίας Γραφῆς. Τὴν ἴδια ἐποχὴ περίπου οἱ Ἰσραηλίται ἔθαψαν καὶ τὰ ὀστά τοῦ Ἰωσήφ πού εἶχαν μεταφέρει ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, σύμφωνα μὲ τὴν ἐπιθυμία πού εἶχε ἐκφράσει ὁ Ἰωσήφ, πρὶν πεθάνῃ.

Λίγον καιρὸ μετὰ τὸν Ἰησοῦ πέθανε καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ελεάζαρ καὶ τὸν διαδέχθηκε ὁ γιὸς τοῦ Φινεές. Μὲ τὸν θάνατο τῶν δύο ἀνδρῶν, τοῦ Ἰησοῦ καὶ τοῦ Ελεάζαρ, κλείνει μιὰ περίοδος τῆς

ιστορίας τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ ἀρχίζει μιὰ νέα, ἡ ἐποχὴ τῶν κριτῶν, πού θά τῆ μελετήσουμε στίς ἐπόμενες ὁμιλίες.

7/3/1994

ΚΡΙΤΑΙ

59. Γοθονιήλ καὶ Ἄώδ.

(Κριτ. γ' 1-30)

Ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ ἔφερε εἰς πέρας ἓνα δυσκολώτατο ἔργο: ἄνοιξε τὸν δρόμο γιὰ τὴν ἐγκατάσταση τῶν Ἰσραηλιτῶν στὴ Χαναάν, κατέλαβε ἓνα μεγάλο μέρος τῆς καὶ μοίρασε τὴ χώρα στίς δώδεκα φυλές. Ὁ Ἰησοῦς ὅμως δὲν ἄφησε διάδοχο, ὅπως εἶχε κάνει ὁ Μωυσῆς κι' αὐτὸ ὄχι γιὰτὶ δὲν ὑπῆρχε κατάλληλο πρόσωπο, ἀλλὰ γιὰτὶ δὲν τοῦ ἔδωσε τέτοια ἐντολὴ ὁ Θεός. Καί τὸ ἔκανε αὐτὸ ὁ Θεός, γιὰ νὰ καταλάβουν οἱ Ἰσραηλίται ὅτι αὐτὸς ἦταν ὁ πραγματικὸς κυβερνήτης τῶν καὶ νὰ συνηθίσουν σ' αὐτὸν νὰ στηρίζονται καὶ νὰ ἐλπίζουν. Ἀκολούθησε λοιπὸν μιὰ περίοδος τριακοσίων περίπου ἐτῶν, κατὰ τὴν ὁποία οἱ Ἰσραηλίται δὲν εἶχαν κοινὸ ἡγέτη δὲν εἶχαν, ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα, κεντρικὴ κυβέρνηση. Κάθε φυλὴ διοικοῦνταν ἀπὸ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς, τοὺς προεστούς τῆς.

Οἱ Ἰσραηλίται ὅμως εἶχαν νὰ ἀντιμετωπίσουν ἐχθρικοὺς λαοὺς, μὲ τοὺς ὁποίους ἔπρεπε νὰ πολεμήσουν, γιὰ νὰ ὑποτάξουν ὀλοκληρωτικὰ τὴ χώρα. Πολλές φορές ἀντιμετώπισαν δύσκολες καταστάσεις καὶ βρέθηκαν σὲ δυσχερὴ θέση ἀπέναντι τῶν ἐχθρῶν τούς. Στίς δύσκολες λοιπὸν αὐτὲς περιπτώσεις ὁ Θεὸς ἀναδείκνυε ἱκανοὺς ἀρχηγούς, πού ἀναγνωρίζονταν ἀπ' ὄλο τὸν λαὸ καὶ μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ τὸν ὀδηγοῦσαν στὴ νίκη. Οἱ ἡγέται αὐτοὶ ωνομάσθηκαν κριταί, καὶ τὸ βιβλίον πού διηγεῖται τὴν ἱστορία τῆς περιόδου αὐτῆς ὀνομάζεται ἐπίσης Κριταί. Τὰ ὀνόματα μερικῶν κριτῶν μᾶς εἶναι πολὺ γνωστὰ ἀπὸ ἓνα χωρίον τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς πού κάνει λόγο «περὶ Γεδεών, Βαράκ τε καὶ Σαμψὼν καὶ Ἰεφθάε... καὶ Σαμουὴλ» (Εβρ. ἴα' 32). Αὐτοὶ εἶναι οἱ κυριώτεροι κριταί, ὄχι ὅμως οἱ μόνοι. Ὑπῆρξαν καὶ ἄλλοι, πού τοὺς ἀναδείκνυε ὁ Θεὸς καὶ τοὺς ἐφοδίαζε μὲ ἐξουσία καὶ σύνεσι, γιὰ νὰ κρίνουν δίκαια τίς ὑποθέσεις καὶ τίς διαφορές τῶν ὀμοεθνῶν τούς, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ τοὺς προστατεύουν ἀπὸ τοὺς διαφόρους κινδύνους.

Στίς ὀμιλίες μᾶς θὰ γνωρίσουμε τὴ δράση καὶ τὰ κατορθώματα τῶν κυριωτέρων κριτῶν.

Ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ ἦταν νὰ ἐξολοθρεύσουν οἱ Ἰσραηλίται τὰ εἰδωλολατρικὰ ἔθνη τῆς Χαναάν. Αὐτὸ θὰ ἦταν ἀφ' ἑνὸς μὲν τιμωρία τῶν Χαναναίων γιὰ τὴν εἰδωλολατρία καὶ τὴ διαφθορὰ τούς, ἀφ' ἑτέρου δὲ προστασία τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὥστε νὰ μὴν παρασυρθοῦν καὶ ἐξομοιωθοῦν μὲ τοὺς λαοὺς αὐτούς. Οἱ Ἰσραηλίται ὅμως δὲν ἐτήρησαν πιστὰ τὴν ἐντολὴ αὐτῆ τοῦ Θεοῦ. Προτίμησαν νὰ ὑποτάξουν τοὺς λαοὺς καὶ νὰ εἰσπράττους φόρους ἀπὸ αὐτούς. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ὀλέθριο. Ἐπανειλημμένως οἱ Ἰσραηλίται παρασύρθηκαν κι' ἔπесαν στὴν εἰδωλολατρία. Σὲ κάθε τέτοια ἀποστασία τοὺς ὁ Θεὸς ἐπέτρεπε νὰ νικηθοῦν ἀπὸ κάποιον ἐχθρικὸ λαὸ καὶ νὰ ὑποδουλωθοῦν καὶ νὰ ὑποφέρουν γιὰ πολλὰ χρόνια. Ὄταν ὅμως μετανοοῦσαν καὶ ὀμολογοῦσαν τὴν ἁμαρτία τούς, ὁ Θεὸς τοὺς ἐπισκεπτόταν καὶ πάλι καὶ ἀναδείκνυε κάποιον κριτὴ, ὁ ὀποῖος μὲ τὴν ἀνδρεία τοῦ καὶ πρὸ παντός μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ νικοῦσε τὸν ἐχθρὸ καὶ ἔσωζε τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ τὴ δουλεία καὶ τίς ταλαιπωρίες.

Ἡ ἱστορία αὐτὴ ἐπαναλήφθηκε πολλές φορές κατὰ τὴν περίοδο τῶν κριτῶν. Καί τὸ δίδαγμα τῆς εἶναι ὅτι, ὅταν οἱ λαοὶ ἀποστατοῦν ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ κυριεύονται ἀπὸ τὴ διαφθορά, ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει νὰ δοκιμασθοῦν μὲ πολέμους, ἥττες καὶ ὑποδουλώσεις, γιὰ νὰ συνέλθουν καὶ νὰ γυρίσουν σ' αὐτὸν μετανοημένοι. Καί τὸ ἔθνος μᾶς ἔχει περάσει τέτοιες περιπέτειες, πού ὁπωσδήποτε ἦταν παιδαγωγικὲς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματα τούς. Γιατί, ὅπως οἱ Ἰσραηλίται, ἔτσι καὶ ὁ ἑλληνικὸς λαὸς ἔπειτα ἀπὸ κάθε τέτοια δοκιμασία γινόταν πιὸ πιστὸς καὶ πιὸ πνευματικὸς. Ἡ τελευταία ὑποδουλώσις στοὺς Γερμανοὺς καὶ τοὺς Ἰταλοὺς πρὶν πενήντα χρόνια περίπου εἶχε σὰν ἀποτέλεσμα τὴν ἐνίσχυση τῆς πίστεως καὶ τὴν ἀναθέρμανση τῆς πνευματικῆς μᾶς ζωῆς γιὰ ἄρκετὰ χρόνια. Δυστυχῶς οἱ δεκαετίες τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐημερίας πού ἀκολούθησαν, δὲν χρησιμοποιήθηκαν γιὰ τὴ βελτίωση καὶ τὴν πνευματικὴ μᾶς πρόοδο, ἀλλὰ γιὰ τὴν ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὸ θέλημα τοῦ. Καὶ εἶναι ἀνάγκη καὶ συμφέρον μᾶς νὰ μετανοήσουμε ἐγκαίρως καὶ νὰ ἐπιστρέψουμε στὸν Θεό, γιὰ νὰ μὴ τὸν ἀναγκάσουμε νὰ χρησιμοποιήσῃ πάλι τὴν παιδαγωγικὴ τοῦ ράβδου.

Οἱ Ἰσραηλίται λοιπὸν ὄχι μόνο «οὐκ ἐξωλόθρευσαν τὰ ἔθνη, ἃ εἶπε Κύριος αὐτοῖς», ἀλλὰ «καὶ ἐμίγησαν ἐν τοῖς ἔθνεσι καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν» (Ψαλμ. ρε' 34-35). Τὸ πρῶτο βῆμα πρὸς τὸν κατήφορο ἦταν ὅτι ἦρθαν σὲ ἐπιμίσξια μὲ τοὺς λαοὺς αὐτοὺς πῆραν γιὰ συζύγους γυναῖκες Χαναanaίαις καὶ ἔδωσαν τὶς θυγατέρες τούς σὲ Χαναanaίους. Δὲν ἐπρόσεξαν καὶ δὲν ἐτήρησαν τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, πού τοὺς εἶχε παραγγεῖλει νὰ μὴν πάρουν συζύγους ἀπὸ εἰδωλολατρικὰ ἔθνη, ἀλλὰ ἔκαναν ὅ,τι καὶ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Σηθ πρὶν ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸ: «Ἐλαβον εαυτοῖς γυναῖκας ἀπὸ πασῶν ὧν ἐξελέξαντο» (Γέν. ς' 2). Διάλεξαν συζύγους μὲ ἐξωτερικὰ μόνο κριτήρια, χωρὶς νὰ προσέξουν καθόλου τὸν χαρακτήρα τοὺς καὶ πρὸ παντός τὴν πίστι τούς. Καὶ πολὺ γρήγορα παρασύρθηκαν στὴν εἰδωλολατρία αὐτοῖ καὶ τὰ παιδιά τούς. Γιατί εἶναι γνωστὸ καὶ βεβαιωμένο ἀπὸ τὴν πείρα πόσο μεγάλη εἶναι ἡ ἐπίδραση τῆς μητέρας στὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα μαζί τῆς περνοῦν τὶς περισσότερες ὥρες, καὶ μάλιστα τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ μικτοὶ αὐτοῖ γάμοι δὲν ἦταν λίγιοι, γιατί, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ τὸ βιβλίον τῶν Κριτῶν, μόλις μέσα σὲ μιὰ γενιὰ ἀπὸ τὸν θάνατο τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυὴ ἡ εἰδωλολατρία μεταξὺ τῶν Ἰσραηλιτῶν εἶχε πάρει πολὺ μεγάλες διαστάσεις. Οἱ Ἰσραηλίται παρασύρθηκαν σὲ παρεκτροπὲς καὶ πονηρὲς πράξεις, τέτοιες πού ἔβλεπαν νὰ κάνουν οἱ εἰδωλολάτραι σύντροφοι τούς, λησμόνησαν τὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ ἄρχισαν νὰ λατρεύουν τὸν Βάαλ καὶ τοὺς ἄλλους ψεύτικους καὶ ἀνύπαρκτους θεοὺς καὶ νὰ προσφέρουν σ' αὐτοὺς θυσίαις μέσα στὰ ἱερὰ ἄλση, ὅπου βρισκόνταν τὰ ἀγάλματα καὶ οἱ βωμοὶ τούς.

Τί ἔκανε τώρα ὁ Θεός, ὅταν δημιουργήθηκε ἡ κατάστασις αὐτή; Δὲν ἐξόντωσε καὶ δὲν ἐξολόθρευσε τοὺς Ἰσραηλίτες ἀλλὰ δὲν ἐξολόθρευσε καὶ τὰ εἰδωλολατρικὰ ἔθνη τὰ ἄφησε στὸν τόπο τούς, γιὰ νὰ καταλάβουν οἱ ἀχάριστοι Ἰσραηλίται ποιούς εἶχαν διαλέξει γιὰ φίλους τῶν. Καὶ τὸ μάθημα δὲν ἄργησε νὰ ἔλθῃ. Πρῶτος πού ὑπέταξε τοὺς Ἰσραηλίτες ἦταν ὁ Χουσαρσαθαίμ, βασιλιάς τῆς Μεσοποταμίας. Ἦταν, φαίνεται, δυνατὸς καὶ ἐξασκημένος στοὺς πολέμους καὶ, ἔχοντας πεποίθησι στὰ ὄπλα τοῦ, ἐξεστράτευσε ἐναντίον τοῦ Ἰσραήλ, τὸν βρῆκε ἀπροστάτευτο ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ Θεοῦ καὶ εὐκόλα τὸν ὑπέταξε.

Οἱ Ἰσραηλίται ἴσως νὰ μὴν ἔδωσαν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ μεγάλη προσοχὴ στὸ πάθημα τοὺς ἴσως νὰ φαντάσθηκαν ὅτι θὰ μπορούσαν εὐκόλα νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸν ζυγὸ ἐνὸς βασιλιά πού εἶχε τὴν ἔδρα τοῦ ἄρκετὰ μακριὰ ἀπὸ τὴ χώρα τούς. Δὲν μετενόησαν λοιπὸν ἀμέσως. Καὶ ὁ Θεός τοὺς ἄφησε ὀκτὼ χρόνια ὑποτεταγμένους στὸν Χουσαρσαθαίμ. Ἡ μακροχρόνια αὐτὴ δουλεία ἔφερε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς. Οἱ καταπιέσεις τοῦ κατακτητοῦ ἔφεραν τοὺς Ἰσραηλίτες σὲ θεογνωσία. «Καὶ ἐκέκραξαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πρὸς Κύριον» (Κριτ. γ' 9). Ἔστω καὶ ἀργὰ συναισθάνθηκαν τὸ σφάλμα τούς. Κατάλαβαν ὅτι τὰ βάσανα πού ὑπέφεραν, ἦταν συνέπεια τῆς ἀποστασίας τούς καὶ

παιδαγωγική τιμωρία του Θεού. Μετανοημένοι λοιπόν και συντετριμμένοι άπευθύνθηκαν προς τον Κύριο και ζήτησαν τη βοήθειά του. Οί ψεύτικοι θεοί, τους οποίους λάτρευαν, δεν είχαν τη δύναμη να τους βοηθήσουν. Μόνο ο άληθινός Θεός μπορούσε να τους άπαλλάξη από την τυραννία του Χουσαρσαθαίμ.

Έφώναξαν λοιπόν προς τον Κύριο. Και ο Θεός δεν τους άρνήθηκε τη βοήθειά του. «Και ήγειρε Κύριος σωτήρα τὸ Ἰσραήλ» (Κριτ. γ' 9). Άνέδειξε ο Θεός σωτήρα για τον Ἰσραήλ. Ο σωτήρας αυτός ήταν ο Γοθονιήλ, άνεψιός του Χάλεβ. Ξέρουμε ποιός ήταν ο Χάλεβ ήταν ένας από τους δώδεκα κατασκόπους που είχε στείλει ο Μωυσής, για να κατασκοπεύσουν τη Χαναάν και ήταν αυτός που μαζί με τον Ἰησοῦ του Ναυή, αντίθετα με τους άλλους δέκα, προσπάθησαν να ένθαρρύνουν τον λαό και να τον συγκρατήσουν από την άποστασία. Ήταν λοιπόν από εύσεβή οικογένεια ο Γοθονιήλ: αλλά και ο ἴδιος ήταν πιστός και εύσεβής γι' αυτό και τον ανέδειξε ο Θεός σωτήρα τῶν Ἰσραηλιτῶν.

Δεν γνωρίζουμε λεπτομέρειες για τον τρόπο, με τον όποιο ο Γοθονιήλ έλευθέρωσε τους Ἰσραηλίτες από την καταπίεση του Χουσαρσαθαίμ. Η Γραφή με λίγα λόγια μάς πληροφορεῖ ότι «έγένετο ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα Κυρίου, καὶ ἔκρινε τὸν Ἰσραήλ καὶ ἐξήλθεν εἰς πόλεμον πρὸς Χουσαρσαθαίμ καὶ παρέδωκε Κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ τὸν Χουσαρσαθαίμ... καὶ ἐκραταιώθη χεὶρ αὐτοῦ ἐπὶ τὸν Χουσαρσαθαίμ» (Κριτ. γ' 10). Ο Θεός τον περιέβαλε με τη χάρι του, τον έφώτισε και τον έδυνάμωσε κι' έτσι στον πόλεμο που έκανε με τον Χουσαρσαθαίμ άναδείχθηκε νικητής και έλευθέρωσε τους Ἰσραηλίτες από την κυριαρχία του. Η έπιτυχία του αυτή τον έπέβαλε στους συμπατριῶτες του και έμεινε κριτής τους για σαράντα χρόνια κι' όλα αυτά τα χρόνια «ησύχασεν ἡ γῆ» (Κριτ. γ' 10). Όλη ἡ χώρα τῶν Ἰσραηλιτῶν άπέλαυσε ειρήνη και ήσυχία και ή παρουσία του εύσεβοῦς Γοθονιήλ συγκρατοῦσε τους Ἰσραηλίτες από νέο κατρακύλισμα στην ειδωλολατρία. Νά τί άξίζει ένας ένάρετος και χαριτωμένος άνθρωπος. Είναι άληθινή εύλογία για την οικογένεια του, για τὸ ἔθνος του, για τὸ κοινωνικὸ σύνολο.

Δυστυχῶς μετά τον θάνατο του Γοθονιήλ οί Ἰσραηλίται έπесαν πάλι στην ειδωλολατρία. Τὸ άμάρτημα τώρα ήταν βαρύτερο, γιατί είχε προηγηθῆ ἡ πρώτη πτῶσις, ἡ τιμωρία και ἡ άπαλλαγή με τη βοήθεια του Θεού. Γι' αυτό και ἡ τιμωρία ήταν άυστηρότερη. Ο νέος έχθρὸς ήταν οί Μωαβίται, λαὸς γειτονικός. Ο βασιλιάς τους Εγλῶμ συμμάχησε με τους Αμμωνίτες και τους Αμαληκίτες και κατώρθωσε να καταλάβη έκτεταμένες περιοχές άνατολικά και δυτικά του Ἰορδάνου. Και ἡ νέα υποδούλωσις τῶν Ἰσραηλιτῶν κράτησε τώρα ὄχι ὀκτώ, αλλά δεκαοκτώ χρόνια, μέχρις ὅτου μετανοημένοι και πάλι «εκέκραξαν πρὸς Κύριον» (Κριτ. γ' 15), ὕψωσαν φωνή μετανοίας και ικεσίας προς τον Κύριο. Και τότε ο Θεός ανέδειξε νέο κριτή, τον Αῶδ από τη φυλή του Βενιαμίν.

Για τον τρόπο, με τον όποιο ένήργησε ο Αῶδ, μάς δίνει λεπτομερεῖς πληροφορίες ἡ Γραφή. Από αυτές φαίνεται καθαρά ότι και ο ἴδιος ήταν όπλισμένος με θάρρος και άνδρεία που του τὰ έδωσε ο Θεός, αλλά και ο Θεός του έφερε κατάλληλες και εύνοϊκές συνθηκες για την έφαρμογή του σχεδίου του. Γιατί, ὅσο ικανός κι' αν είναι ο άνθρωπος, τίποτε δεν μπορεί να έπιτύχη χωρὶς τη συμπαράσταση του Θεού. Ο Αῶδ λοιπόν άποφάσισε να έξοντώση ο ἴδιος τον Έγλῶμ και να έλευθερώση τους συμπατριῶτες του. Ο Αῶδ είχε ένα ιδιαίτερο σωματικὸ χάρισμα: ήταν «αμφοτεροδέξιος» (Κριτ. γ' 15), μπορούσε δηλαδή να χρησιμοποιῆ ἐξ ἴσου καλά και τὰ δυὸ του χέρια. Κατασκεύασε λοιπόν ο Αῶδ ένα μικρὸ ξίφος και τὸ κρέμασε ὄχι στον άριστερὸ μηρὸ ὅπως συνηθιζόταν, αλλά στον δεξιό, κάτω από τον μανδύα του, άπ' ὅπου μπορούσε εύκολα να τὸ τραβήξη με τὸ άριστερὸ χέρι του.

Ἡ εὐκαιρία γιὰ τὴν πραγματοποίηση τοῦ σχεδίου τοῦ δόθηκε, ὅταν οἱ Ἰσραηλίται θέλησαν νὰ στείλουν δῶρα στὸν Εγγλῶμ. Ἴσως νὰ ἐπρόκειτο γιὰ φόρους ποὺ ἦταν ὑποχρεωμένοι νὰ πληρώνουν. Στὴν ἀντιπροσωπεία ποὺ θὰ προσέφερε τὰ δῶρα πῆρε μέρος καὶ ὁ Ἄωδ. Δὲν φανέρωσε ὅμως τὸ σχέδιο τοῦ οὔτε στοὺς συντρόφους τοῦ, γιὰ νὰ μὴ τὸν προδώσουν ἢ προσπαθήσουν νὰ τὸν ἐμποδίσουν ἀπὸ τὸ παράτολμο καὶ ἐπικίνδυνο ἐγχείρημα τοῦ. Γι' αὐτό, ἀφοῦ προσέφερε τὰ δῶρα στὸν Εγγλῶμ, ἔφυγε μαζί τούς, τοὺς συνόδευσε ὡς κάποιο σημεῖο, κι' ἔπειτα τοὺς ἐξαπέστειλε, ἐνῶ αὐτὸς ξαναγύρισε μόνος τοῦ στὸν Εγγλῶμ. Ἀπὸ δῶ καὶ πέρα φαίνεται καθαρὰ πόσο εὐνοϊκὰ τοῦ ἔφερε τὰ πράγματα ὁ Θεός. Χάρις στὴ γνωριμία ποὺ εἶχε προηγηθῆ, ἐπέτυχε εὐκόλα νὰ ξανασυναντήσῃ τὸν Εγγλῶμ καὶ τότε τοῦ εἶπε: «Λόγος μοι κρύφιος πρὸς σέ, βασιλεῦ» (Κριτ. γ' 19). Δηλαδή ἔχω κάποιο μυστικὸ νὰ σοῦ πῶ, βασιλιά. Ὁ Εγγλῶμ, νομίζοντας ὅτι ὁ Ἄωδ εἶχε νὰ τοῦ δώσῃ κάποια σπουδαία πληροφορία ἢ νὰ τοῦ φανερώσῃ κάποιο πολεμικὸ μυστικὸ, ἀπομάκρυνε ἀπὸ κοντὰ τοῦ ὄλους τοὺς δικούς τοῦ καὶ πῆρε ἰδιαίτερως τὸν Ἄωδ στὸ ἰδιαίτερο θερινὸ δωμάτιο τοῦ. Αὐτὸ ἦταν τὸ μοιραῖο λάθος τοῦ Εγγλῶμ: ὅτι δηλαδή ἔμεινε τελειῶς μόνος τοῦ μέ τὸν Ἄωδ. Ὁ Θεὸς τὸν ἐτύφλωσε κυριολεκτικὰ, ὅπως ἐν συνεχείᾳ καὶ τοὺς φρουρούς τοῦ. Ἐκεῖ, στὸ ἰδιαίτερο δωμάτιο, ὁ Ἄωδ ξαναεἶπε στὸν Εγγλῶμ: «Ἐχω νὰ σοῦ μεταφέρω λόγο τοῦ Θεοῦ, βασιλιά» (Κριτ. γ' 20). Περιέργως καὶ ἀνυποψίαστος ὁ Εγγλῶμ πλησίασε πολὺ κοντὰ στὸν Ἄωδ, γιὰ ν' ἀκούσῃ τί εἶχε νὰ τοῦ πῆ. Καὶ τότε ὁ Ἄωδ τράβηξε μέ τὸ ἀριστερὸ τοῦ χέρι τὸ σπαθὶ τοῦ καὶ τὸ βύθισε ὀλόκληρο στὴν κοιλιά τοῦ Εγγλῶμ, ποὺ ἦταν παχὺς καὶ δυσκίνητος, σπρώχνοντας ἀκόμη καὶ τὴ λαβὴ τοῦ ξίφους μέσα στὸ λίπος τῆς κοιλιᾶς τοῦ. Τὸ χτύπημα ἦταν θανατηφόρο. Ὁ Εγγλῶμ ἔπεσε νεκρὸς, χωρὶς νὰ βγάλῃ τὴν παραμικρὴ κραυγή.

Ἀτάραχος ὁ Ἄωδ μετὰ τὴν ἐπιτυχία τοῦ βγῆκε ἀπὸ τὸ δωμάτιο, τὸ κλείδωσε κι' ἔφυγε, χωρὶς νὰ δώσῃ τὴν ἐλάχιστη ὑπόψια στοὺς φρουρούς. Ἐκεῖνοι, βλέποντας τὸ δωμάτιο κλειδωμένο, ὑπέθεσαν ὅτι ὁ βασιλιάς ξεκουραζόταν, καὶ δὲν θέλησαν νὰ τὸν ἀνησυχῆσουν. Ὅταν ὅμως πέρασε ἀρκετὴ ὥρα καὶ ὁ βασιλιάς δὲν ἔβγαινε, ἀνησύχησαν. Ξεκλείδωσαν τὸ δωμάτιο καὶ εἶδαν ἔκπληκτοι τὸν βασιλιά τὸς ξαπλωμένο κάτω νεκρὸ. Ὅσο νὰ συνέλθουν ἀπὸ τὴν ταραχὴ τούς, ὁ Ἄωδ κατῶρθωσε νὰ διαφύγῃ καὶ νὰ φτάσῃ σὲ μέρος ἀσφαλές. Καὶ δὲν περιωρίσθηκε σ' αὐτό, ἀλλὰ κάλεσε τὸν λαὸ σὲ συναγερμό. «Ἀκολουθήστε μέ τοὺς εἶπε- γιατί ὁ Θεὸς παρέδωσε στὰ χέρια μᾶς τοὺς ἐχθρούς μᾶς Μωαβίτες» (Κριτ. γ' 28). Καὶ πράγματι οἱ Ἰσραηλίται πῆραν θάρρος, τὸν ἀκολούθησαν καὶ ἔπιασαν ὅλες τὶς διαβάσεις τοῦ Ἰορδάνου. Ἔτσι οἱ Μωαβίται ποὺ ἦταν στὴ Χαναὰν βρέθηκαν ἀποκλεισμένοι κι' ὅταν πανικόβλητοι θέλησαν νὰ φύγουν πρὸς τὴ χώρα τούς, χτυπήθηκαν ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες κι' ἔπαθαν πανωλεθρία: δέκα χιλιάδες Μωαβίται περίπου ἔπεσαν νεκροὶ ἐκείνη τὴν ἡμέρα. Ἀκολούθησε μιὰ εἰρηνικὴ περίοδος ὀγδόντα ἐτῶν καὶ ὁ Ἄωδ ἐπεβλήθη μέ τὴν ἀνδρεία καὶ τὶς ἐπιτυχίες τοῦ καὶ ὑπῆρξε κριτὴς τοῦ Ἰσραὴλ μέχρι τὸν θάνατο τοῦ.

Ὁ Ἄωδ διέπραξε βέβαια ἓνα φόνο. Δὲν εἶναι σωστὸ ὅμως νὰ τὸν χαρακτηρίσουμε ὡς ἐγκληματῆ, γιατί τὸ κίνητρο τοῦ ἦταν ὁ πατριωτισμὸς τοῦ καὶ ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν λαὸ τοῦ ἀπὸ τὴν τυραννία τῶν Μωαβιτῶν. Ὁ φόνος βέβαια εἶναι φρικιαστικὴ πράξις: εἶναι ἡ βαρύτερη ἁμαρτία ποὺ μπορεῖ νὰ διαπράξῃ ὁ ἄνθρωπος κατὰ τοῦ πλησίον τοῦ. Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἁμαρτία τὸν ἔχει κάνει ἀναγκαῖο κακὸ σὲ κάποιες περιπτώσεις. Καὶ τέτοια ἦταν ἡ περίπτωση τοῦ Ἄωδ, ποὺ ἀσφαλῶς ἠδηγήθηκε καὶ διατάχθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ σκοτώσῃ τὸν Εγγλῶμ. Καὶ ἀσφαλῶς ὁ Θεὸς δὲν ἀδικοῦσε, ἀλλὰ ἀπένειμε δικαιοσύνης τιμωροῦσε τὸν Εγγλῶμ γιὰ τὰ ἐγκλήματα ποὺ εἶχε διαπράξει καὶ ὁ Ἄωδ ἦταν τὸ ἐκτελεστικὸ ὄργανο τῶν ἀποφάσεων τῆς δικαιοσύνης τοῦ Θεοῦ.

Γεννιέται τώρα τὸ ἐρώτημα: Ἐπιτρέπεται νὰ διαπράξῃ κανεὶς φόνο, γιὰ νὰ τιμωρήσῃ ἓναν ἐγκληματῆ; Ἀσφαλῶς ὄχι. Αὐτὸ δὲν εἶναι δικαίωμα τοῦ καθενός, ἀλλὰ τῆς νόμιμης δικαστικῆς ἐξουσίας. Σήμερα σὲ ὅλα τὰ κράτη ὑπάρχει ὀργανωμένη δικαιοσύνη, στὴν ὁποία καὶ ἡ πολιτεία καὶ

ὁ Θεὸς ἔχει ἀναθέσει τὸ ἔργο τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης. Ἡ αὐτοδικία δὲν ἐπιτρέπεται σὲ καμιά περίπτωση. Ὅποιος νομίζει ὅτι ἀδικεῖται ὁ ἴδιος ἢ κάποιος ἄλλος, ἄς ἀπευθύνεται στὴ δικαιοσύνης καὶ πρὸ παντὸς ἄς ἀναθέτη τὴν υπεράσπισή τοῦ στὸν ὑπέρτατο καὶ ἀλάθητο κριτὴ, τὸν Θεό. Καὶ ἄς εἶναι βέβαιος ὅτι καὶ τὸ δίκιο τοῦ θὰ φανερωθῇ καὶ ὁ ἄδικος θὰ τιμωρηθῇ.

60. Δεββώρα καὶ Βαράκ.

(Κριτ. δ' 1 - ς' 10)

Ὅγδόντα χρόνια εἰρήνης καὶ ἡσυχίας ἀκολούθησαν, ὅπως εἶδαμε, μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴ τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὴν τυραννία τῶν Μωαβιτῶν καὶ τοῦ βασιλέως τῶν Εγγλῶν. Θὰ περίμενε κανεὶς τὰ χρόνια αὐτὰ νὰ εἶναι καὶ χρόνια πνευματικῆς προόδου τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ νὰ μείνουν δηλαδὴ οἱ Ἰσραηλίται πιστοὶ καὶ ἀφοσιωμένοι στὸν Θεό, πού τοὺς ἐλευθέρωσε, ἀναδεικνύοντας σωτήρα τὸν Ἀώδ. Ἡ ἀνθρώπινη φύσις ὅμως ἔχει σὰν κληρονομιά ἀπὸ τοὺς πρωτοπλάστους τὴ ροπὴ πρὸς τὸ κακὸ καὶ ἀντὶ νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸ καλὸ καὶ τὴν πρόοδο τῆς, τὰ χρησιμοποιεῖ γιὰ τὸ κακὸ καὶ τὴ διαφθορὰ τῆς. Ἔτσι συμβαίνει καὶ μέ τις περιόδους τῆς εἰρήνης καὶ τῆς εὐημερίας, πού εἶναι πολὺτιμα δῶρα τοῦ Θεοῦ. Ἐνῶ θὰ ἔπρεπε νὰ τις ἐκμεταλλευθῇ ὁ ἄνθρωπος γιὰ τὴν πνευματικὴ καλλιέργεια καὶ πρόοδο τοῦ, γιὰ τὸν στενότερο σύνδεσμο τοῦ μέ τὸν Θεό, τις χρησιμοποιεῖ γιὰ τὴν ἀμαρτία. Ἀποκτώντας μιὰ θλιβερὴ αὐτοπεποίθηση, ἀπορρίπτει κάθε σωτήριο περιορισμὸ πού τοῦ ἐπιβάλλει ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ καὶ ἐπιδίδεται σὲ μιὰ ζωὴ ὑλιστικὴ, στὴν ἱκανοποίηση τῶν ἀνόμων ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν παθῶν τοῦ, στὴν ἀκολασία καὶ τὴ διαφθορὰ καί, γιὰ νὰ ἔχη τὴν ψευδαίσθηση τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας, ἀπορρίπτει καὶ τὸ κύρος καὶ τὴν αὐθεντία τοῦ Θεοῦ, ἀρνεῖται ἀκόμη καὶ τὴν ὕπαρξι τοῦ. Ἀλλὰ τότε ἀκριβῶς γίνεται δοῦλος. Ὑποδουλώνεται στὴν ἀμαρτία καὶ πολλὰς φορὲς χάνει καὶ τὴν ἀτομικὴ καὶ τὴν ἐθνικὴ τοῦ ἐλευθερία.

Αὐτὸ ἀκριβῶς συνέβη μέ τοὺς Ἰσραηλίτες. Ὅσο ζοῦσε ὁ Ἀώδ, ἡ παρουσία τοῦ καὶ ἡ ἄγρυπνη φροντίδα τοῦ τοὺς συγκρατοῦσε στὴν πίστι καὶ τὴν εὐσέβεια. Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ ὅμως γρήγορα ἀποπλανήθηκαν καὶ κατρακύλησαν στὴν εἰδωλολατρία μὲ ὅλα τὰ ἐπακόλουθα τῆς. Δὲν ἔκαναν καλὴ χρῆση τῆς ἐλευθερίας πού τοὺς εἶχε χαρίσει ὁ Θεὸς καὶ γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς τοὺς τὴν ἀφήρεσε καὶ ἐπέτρεψε νὰ ὑποδουλωθοῦν σ' ἓναν ἄλλο σκληρὸ κατακτητὴ. Αὐτὸς ἦταν ὁ Ιαβὶν, ἓνας βασιλιάς τῆς Χαναάν, πού εἶχε τὴν ἔδρα τοῦ στὴν πόλι Ἀσώρ, ἡ ὁποία βρισκόταν στὰ βόρεια τῆς λίμνης Γεννησαρέτ. Ὁ Ιαβὶν διέθετε ἰσχυρότατο στρατὸ καὶ ἐνιακόσια ἄρματα, δύναμι τεράστια γιὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ, πού τὰ διοικοῦσε ὁ στρατηγὸς τοῦ ὁ Σισάρα. Ἀσφαλῶς ἢ καταπίσεις τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τοὺς Χαναναίους θὰ ἦταν πολὺ σκληρότερη ἀπὸ τις προηγούμενες, γιὰ τὸ κατακτητὴς δὲν ἦταν μακρὺς, ἀλλὰ βρισκόταν μέσα στὴ χώρα, κι' ἀκόμη γιὰ τὸ οἱ Χαναναῖοι ὅπωςδήποτε ἤθελαν νὰ ἐκδικηθοῦν τοὺς Ἰσραηλίτες, πού εἶχαν ἀφαιρέσει τὴ χώρα αὐτὴ ἀπὸ τοὺς προγόνους τῶν. Καὶ διήρκεσε ἢ καταπίσεις αὐτὴ εἴκοσι χρόνια. Τόσα χρειάσθηκαν, γιὰ νὰ συνέλθῃ καὶ νὰ μετανοήσῃ ὁ Ἰσραήλ. Ἡ πτώσις στὴν ἀμαρτία εἶναι εὐκόλη ἢ μετάνοια καὶ ἢ ἐπιστροφή στὸν Θεὸ εἶναι δύσκολη, γιὰ τὸ ἀπαιτεῖ γενναιότητα καὶ ἀποφασιστικότητα.

Ὁ Θεὸς ὅμως καὶ στὰ δύσκολα ἐκεῖνα χρόνια δὲν ἄφησε τὸν λαὸ τοῦ χωρὶς στήριγμα καὶ παρηγορία. Γιὰ τὸ σκοπὸς τοῦ δὲν ἦταν νὰ συντρίψῃ, ἀλλὰ νὰ παιδαγωγῆσῃ τὸν Ἰσραήλ. Ἀνέδειξε λοιπὸν τῶρα κριτὴ τοῦ Ἰσραήλ μιὰ γυναίκα, τὴ Δεββώρα, πού τὴν ἐφοδίασε μὲ προφητικὸ χάρισμα, μέ τὴν ἱκανότητα δηλαδὴ νὰ φανερώνη καὶ νὰ διδάσκῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἄλλοι κριταὶ ἀναδεικνύονταν καὶ ἐπιβάλλονταν μέ τὰ πολεμικὰ τοὺς κατορθώματα καὶ ἐν συνεχείᾳ κυβερνοῦσαν τὸν λαὸ καὶ κατὰ τὴν περίοδο τῆς εἰρήνης. Ἀντίθετα ἢ Δεββώρα ἄρχισε τὸ ἔργο τῆς εἰρηνικά, κι' ἀφοῦ ἔτσι ἐπεβλήθη στὸν λαὸ, τὸν ὁδήγησε ἔπειτα στὴ νίκη καὶ τὴν ἀπελευθέρωσι. Τὸ

κήρυγμα τῆς θὰ ἦταν ἀσφαλῶς κήρυγμα μετανοίας καὶ παρηγορίας συγχρόνως. Ἡ φήμη τῆς ἀπλώθηκε γρήγορα, καὶ οἱ Ἰσραηλίται ἔτρεχαν στὴ θεοφώτιστη αὐτὴ γυναίκα, γιὰ νὰ λύση τὶς διαφορὲς τοὺς. Κι' ἐκείνη ἐκτελοῦσε τὸ ἔργο αὐτὸ καθισμένη κάτω ἀπὸ ἓνα φοίνικα, ὅπως συνηθίζοταν τοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς. Μὲ τὴν ἀνάδειξη τῆς Δεββώρας στὸ προφητικὸ ἀξίωμα, ὅπως παλιότερα τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μωυσῆ Μαριάμ, ὁ Θεὸς ἔδειχνε ὅτι δὲν κάνει διάκριση μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός, ἀλλὰ τιμᾷ καὶ ἐξυψώνει τὴ γυναίκα ἐξ ἴσου μὲ τὸν ἄνδρα. Τὴν ἀνεβάζει πολὺ ψηλότερα ἀπὸ κεῖ ποὺ ἐπιδιώκουν νὰ τὴν ἀνεβάσουν τὰ λεγόμενα φεμινιστικὰ κινήματα. Αὐτὰ προσπαθοῦν νὰ τὴν κάνουν ἐπιστήμονα, ἐπαγγελματία, πολιτικὸ κλπ. Ὁ Θεὸς τὴν ἀναδεικνύει προφήτιδα καὶ ἀπόστολο, κήρυκα τοῦ θελήματος τοῦ. Ὑπάρχει μεγαλύτερη τιμὴ γιὰ τὴ γυναίκα;

Μὲ τὴν προφητικὴ δράση τῆς ἡ Δεββώρα προετοίμασε ψυχικὰ τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσή τοῦ. Κι' ὅταν ἦρθε ὁ κατάλληλος καιρὸς, ὅταν δηλαδὴ οἱ Ἰσραηλίται συναισθάνθηκαν τὴν ἀμαρτία καὶ τὴν ἐνοχίᾶ τοὺς, ἡ Δεββώρα πῆρε τὴν ἀπόφαση τῆς γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τοῦ Ἰσραήλ. Καὶ τί ἔκανε; Δὲν ἔκρινε σωστὸ νὰ συγκεντρώσῃ αὐτὴ στρατὸ καὶ νὰ τεθῆ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ καὶ νὰ πολεμήσῃ, ἀλλὰ φωτισμένη ἀπὸ τὸν Θεὸ διάλεξε ὡς στρατηγὸ τὸν Βαράκ ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Νεφθαλεὶμ. Αὐτὸν λοιπὸν ἐκάλεσε ἡ Δεββώρα καὶ τοῦ παρήγγειλε ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ: «Θὰ μαζέψῃς δέκα χιλιάδες στρατὸ ἀπὸ τὶς φυλὲς Νεφθαλεὶμ καὶ Ζαβουλὼν καὶ θὰ πᾶς μὲ τὸν στρατὸ αὐτὸν στὸ ὄρος Θαβὼρ. Ἐκεῖ, στὴν πεδιάδα ποὺ ἀπλώνεται κάτω ἀπὸ τὸ ὄρος καὶ στὴν ὁποία χύνει τὰ νερά τοῦ ὁ ποταμὸς Κισὼν, θὰ ἔλθῃ καὶ ὁ Σισάρα μὲ τὰ ἄρματα τοῦ καὶ τὸν πολυάριθμο στρατὸ τοῦ, καὶ θὰ σοῦ τὸν παραδώσω νικημένο καὶ ντροπιασμένο» (Κριτ. δ' 6-7).

Ὁ Βαράκ δὲν ἔφερε ἀντίρρηση. Γιατὶ ὅλοι ἐκτιμοῦσαν τὴ Δεββώρα γιὰ τὴν ἀρετὴ τῆς καὶ τὸ προφητικὸ τῆς χάρισμα. Ἔθεσε ὅμως ἓναν ὄρο ὁ Βαράκ: «Θὰ πάω», τῆς εἶπε, «ἂν ἔλθῃς καὶ σὺ μαζί μου.» Ἄν ὅμως δὲν μὲ συνοδεύσῃς, δὲν πηγαίνω. Γιατὶ ἐγὼ δὲν γνωρίζω πότε θὰ στείλῃ ὁ Κύριος τὸν ἄγγελο τοῦ, γιὰ νὰ μὲ ἐνισχύσῃ, ὥστε νὰ ἐπιτύχῃ ἡ ἐπιχείρησή μου. Αὐτὸ θὰ μοῦ τὸ φανερῶς ἐσὺ ποὺ εἶσαι προφήτισσα» (Κριτ. δ' 8). Καὶ ἡ Δεββώρα δέχθηκε τὸν ὄρο τοῦ Βαράκ. «Θὰ ἔλθω μαζί σου», τοῦ εἶπε: «μάθε ὅμως ὅτι ἡ νίκη δὲν θὰ εἶναι δική σου, ἀλλὰ μὲ τὸ χέρι μιᾶς γυναίκας θὰ σοῦ παραδώσῃ ὁ Κύριος τὸν Σισάρα» (Κριτ. δ' 9).

Ὁ Βαράκ λοιπὸν δὲν ἠθέλε νὰ στηριχθῆ στὶς δικές τοῦ δυνάμεις, γιατί ἔβλεπε ὅτι μὲ τὰ ἀνθρώπινα μέτρα ἦταν ἀπίθανο νὰ νικήσῃ τὸν Σισάρα. Πράγματι τί ἦταν δέκα χιλιάδες στρατὸς μπροστὰ στὰ ἐνιακόσια ἄρματα καὶ τὸν πολυάριθμο στρατὸ τοῦ Σισάρα; Γι' αὐτὸ σὰν πιστὸς ἄνθρωπος μόνο στὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ στηριζόταν καὶ αὐτὴν ἐπιζητοῦσε. Καὶ γι' αὐτὸ δὲν τὸ θεώρησε ὑποτιμητικὸ νὰ ἔχῃ σύμβουλο μιὰ γυναίκα μιὰ γυναίκα ὅμως θεοφώτιστη, ποὺ θὰ τοῦ φανέρωνε ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ πότε θὰ ἦταν ἡ κατάλληλη στιγμή, γιὰ νὰ ἐπιτεθῆ καὶ νὰ νικήσῃ. Καὶ τὰ γεγονότα ἐδικαίωσαν καὶ ἐπιβράβευσαν τὴν πίστη τοῦ κι' ἔκαναν γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ πραγματικότητα τὸν λόγο τοῦ Δαβίδ: «Οὔτοι ἐν ἄρμασι καὶ οὔτοι ἐν ἵπποις, ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα» (Ψαλμ. ιθ' 8). Οἱ πόλεμοι -οἱ ἀπελευθερωτικοὶ βέβαια καὶ ὄχι οἱ κατακτητικοὶ δὲν κερδίζονται μὲ τοὺς στρατοὺς καὶ τὰ ὄπλα, ἀλλὰ μὲ τὴν παντοδύναμη συμμαχία τοῦ Θεοῦ. Τὴν ἀλήθεια αὐτὴ τὴ γνωρίζει πολὺ καλά τὸ ἑλληνικὸ ἔθνος ἀπὸ τὴν ἐθνικὴ ἐξέγερση τοῦ 1821 καὶ ἀπὸ τὸν πόλεμο τοῦ 1940. Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις ἡ ἀνθρώπινη λογικὴ ἔλεγε ὅτι δὲν ἦταν δυνατὸν οἱ μικρὲς ἑλληνικὲς δυνάμεις νὰ νικήσουν τὶς πολυπληθέστερες καὶ ἰσχυρότερες τῶν ἀντιπάλων καὶ ὅμως τὸ ἀδύνατο ἔγινε δυνατό, γιατί οἱ Ἕλληνες, ἔχοντας τὸ δίκαιο μὲ τὸ μέρος τοὺς, στηρίχθηκαν στὴ συμμαχία τοῦ Θεοῦ κι' ἔτσι ἔγιναν δυνατότεροι ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῶν.

Ὁ Βαράκ λοιπὸν, στηριζόμενος στὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχοντας μαζί τοῦ ἐνισχυτὴ τὴ Δεββώρα, ἐκήρυξε ἐπιστράτευση στὶς φυλὲς Νεφθαλεὶμ καὶ Ζαβουλὼν καὶ συγκέντρωσε δέκα

χιλιάδες στρατό στο όρος Θαβώρ. Άλλα και ο Σισάρα, όταν έμαθε τις ενέργειες του Βαράκ, συγκέντρωσε τα άρματα και τον στρατό του στον χείμαρρο Κισών, θέλοντας να περικυκλώσει το Θαβώρ και να αποκλείσει εκεί τον στρατό του Βαράκ και να τον πιάσει ολόκληρο σαν σε παγίδα. Τότε ακριβώς ακούστηκε η φωνή της Δεββώρας προς τον Βαράκ: «Σήκω και κατέβα από το όρος, γιατί αυτή είναι η μέρα, κατά την οποία ο Κύριος θα παραδώσει στα χέρια σου τον Σισάρα κατέβα με την πεποίθηση ότι μπροστά σου θα πηγαίνει ο Θεός και θα σε καθοδηγή» (Κριτ. δ' 14). Και ο Βαράκ υπήκουσε στη φωνή της Δεββώρας, γιατί ήξερε ότι ήταν φωνή του Θεού.

Η ξαφνική επίθεση των Ισραηλιτών έσπειρε τον πανικό και τη σύγχυση στον στρατό του Σισάρα. Μπορούμε να φανταστούμε τι συνέβη. Στην προσπάθεια τους να φύγουν τα άρματα έπεφταν το ένα επάνω στο άλλο κι' έφραζαν τον δρόμο της φυγής. Οι Ισραηλίτες πιο εύκινητοι τους χτυπούσαν και τους εξωλόθρευαν. Η καταστροφή ήταν τρομερή. “Όλοι οι στρατιώτες του Σισάρα κατεσφάγησαν. Ο ίδιος, για να μπορεί να τρέχει γρηγορότερα, κατέβηκε από το άρμα του και τρέχοντας κατέφυγε στη σκηνή μιας Ισραηλίτισσας, της Ιαήλ, της οποίας η οικογένεια βρισκόταν σε φιλικές σχέσεις με τον βασιλιά Ιαβίν. Ενόμιζε ο Σισάρα ότι εκεί θα σωζόταν: η σκηνή όμως εκείνη έγινε ο τάφος του. Η Ιαήλ τον καλοδέχτηκε και τον φιλοξένησε, ίσως από ανάγκη και φόβο όταν όμως εκείνος κοιμήθηκε, πήρε στα χέρια της έναν πάσσαλο της σκηνής και μ' ένα σφυρί τον κάρφωσε στο κεφάλι του. Ο Σισάρα ήταν νεκρός. Σε λίγο έφτασε και ο Βαράκ καταδιώκοντας τον Σισάρα και τον βρήκε νεκρό από το χέρι της Ιαήλ. Έτσι εκπληρώθηκε η προφητεία της Δεββώρας ότι με το χέρι μιας γυναίκας θα παραδοθεί ο Σισάρα στον Βαράκ.

Παίρνοντας θάρρος από τη μεγάλη αυτή επιτυχία οι Ισραηλίτες συνέχισαν τους αγώνες τους έναντι του Ιαβίν, μέχρις ότου εξεμηδένισαν και εξωλόθρευσαν τελείως τη δύναμη του και απαλλάχθηκαν από την τυραννία του και έζησαν ήσυχοι για σαράντα χρόνια. Για τη νίκη έναντι του Σισάρα η Δεββώρα συνέθεσε και έψαλε μαζί με τον Βαράκ έναν υπέροχο θριαμβευτικό ύμνο, με τον οποίο εύχαρίστησε και δοξολόγησε τον Θεό (Κριτ. ε' 1-31). Οι εύσεβεις και ευγνώμονες ψυχές ζητούν ταπεινά τη βοήθεια του Θεού στις δύσκολες στιγμές κι' όταν ο Θεός ικανοποιήσει τα αιτήματά τους, δεν παραλείπουν να του αναπέμψουν εύχαριστηρίους και δοξολογητικούς ύμνους. Αυτό έκαναν ο Μωυσής και η Μαριάμ μετά τη σωτηρία του λαού από την καταδίωξη του φαραώ στην Έρυθρά θάλασσα αυτό έκαναν τώρα και η Δεββώρα με τον Βαράκ.

Η ιστορία επαναλαμβάνεται, λέμε συνήθως. Και επαναλήφθηκε και με τους Ισραηλίτες. Σαράντα χρόνια ειρήνης και ήσυχιας πέρασαν. Η γενιά της Δεββώρας και του Βαράκ έφυγε και η νέα γενιά που ήρθε εν τω μεταξύ, δεν διδάχθηκε από τα παθήματα της προηγούμενης και από τις επεμβάσεις του Θεού, για τις οποίες ασφαλώς οι μεγαλύτεροι θα είχαν κάνει λόγο στους νεωτέρους. Πάλι λοιπόν ξέφυγαν από τον ίδιο δρόμο «και έποίησαν το πονηρόν ένώπιον Κυρίου» (Κριτ. ς' 1): παρασύρθηκαν δηλαδή στην ειδωλολατρία. Κι' όπως ήταν φυσικό, εγκαταλείφθηκαν από τον Θεό κι' έγιναν πάλι υποχείριοι των έχθρων τους. Οι έχθροι τώρα ήταν οι Μαδιανίτες και οι Αμαληκίτες, λαοί νομαδικοί που κατοικούσαν στη χερσόνησο του Σινά. Και με τους δύο αυτούς λαούς είχαν πολεμήσει οι Ισραηλίτες στην εποχή του Μωυσή και τους είχαν κατατροπώσει. Τώρα όμως δεν είχαν τη βοήθεια και την προστασία του Θεού. Και οι Μαδιανίτες μαζί με τους Αμαληκίτες έκαμαν φοβερές επιδρομές στη Χαναάν και λεηλατούσαν τα πάντα. Έσπερναν οι Ισραηλίτες τα χωράφια τους, κι' όταν έφτανε ο καιρός του θερισμού, έρχονταν και τα θέριζαν οι Μαδιανίτες το ίδιο συνέβαινε και με τους άλλους καρπούς. Τρομοκρατημένοι οι Ισραηλίτες από τις επιδρομές κατέφευγαν σε σπηλιές και σε απόκρημνα βουνά, για να σωθούν. Ακόμη και τα κοπάδια των Ισραηλιτών τα άρπαζαν οι επιδρομείς. Καταστροφή και ερήμωση βασίλευε παντού. «Και επτώχευσεν Ισραήλ σφόδρα από προσώπου Μαδιάμ» (Κριτ. ς' 6): έγιναν δηλαδή φτωχοί οι

Ἰσραηλίται ἐξ αἰτίας τῶν ἐπιδρομῶν καὶ τῶν λεηλασιῶν. Ὅταν εἶχαν τὸν Θεὸ μαζί τους, εθέριζαν αὐτοὶ τὰ σπαρτά τῶν ἐχθρῶν τοὺς καὶ εἶχαν ὅλα τὰ ἀγαθὰ στὴ διάθεσή τους τώρα πού ὁ Θεὸς τοὺς ἐγκατέλειψε, θερίζουν οἱ ἐχθροὶ τὰ δικά τους χωράφια, ἐνῶ αὐτοὶ πεινοῦν καὶ δυστυχοῦν. Γιατὶ καὶ τὰ ὑλικά ἀγαθὰ εἶναι δῶρα τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀφθονία τους εἶναι κι' αὐτὴ σημάδι τῆς εὐνοίας τοῦ Θεοῦ πρὸς ἐμᾶς κι' ἀντίθετα ἡ ἀφαίρεσις καὶ ἡ στέρησις τους εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μέσα πού χρησιμοποιοεῖ ὁ Θεὸς γιὰ τὴν παιδαγωγία μᾶς, γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦμε ὅτι «πάσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθεν ἐστὶ καταβαίνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων» (Ἰακ. ἄ' 17): γιὰ νὰ ἐκτιμοῦμε τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ, νὰ τὸν εὐχαριστοῦμε γι' αὐτὰ καὶ νὰ τὰ χρησιμοποιοῦμε κατὰ τὸ θέλημα τοῦ καὶ πρὸς τὸ πνευματικὸ μᾶς συμφέρον.

Ἐπτὰ χρόνια κράτησαν οἱ ταλαιπωρίες τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τὴν ἐπιδρομὴν τῶν Μαδιανιτῶν. Καὶ ἐπὶ τέλος οἱ Ἰσραηλίται συνῆλθαν ἀπὸ τὴ φοβερὴ νάρκη καὶ ἀναισθησία τῆς ἁμαρτίας. «Καὶ ἐβόησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πρὸς Κύριον ἀπὸ προσώπου Μαδιὰμ» (Κριτ. ς' 7). Μετανοημένοι καὶ συντετριμμένοι ζήτησαν μὲ δυνατὲς προσευχὰς τὴν ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τους ἀπὸ τοὺς Μαδιανίτες. Καὶ ὁ Θεὸς δέχθηκε τὴ μετάνοια τους καὶ ἄκουσε τὴν προσευχὴν τους. Πρὶν ὅμως ἀναδείξει τὸν νέο κριτὴ πού θὰ τους ἔσωζε, ἔστειλε ἓναν προφήτη, γιὰ νὰ τους διδάξει καὶ νὰ τους ὀδηγήσει σὲ ἀληθινὴ μετάνοια. Δὲν ἀναφέρεται τὸ ὄνομα τοῦ προφήτου ἦταν ὅμως προφήτης ἀληθινὸς καὶ ἐκήρυττε ἐξ ὀνόματος τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. «Τάδε λέγει Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ», ἔλεγε (Κριτ. ς' 8). Αὐτὰ πού σᾶς λέω, δὲν εἶναι δικά μου λόγια, ἀλλὰ τὰ λέει ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ. Τοὺς θύμιζε ἔπειτα τὴν εὐεργεσίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἰσραὴλ ἀπὸ τότε πού τους ἐλευθέρωσε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο μέχρι τὴν ἐγκατάσταση τους στὴ Χαναάν τους θύμιζε καὶ τὴν ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ ὅτι θὰ τους προστατεύει ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς τῶν, ἂν αὐτοὶ μένουν πιστοὶ σ' αὐτὸν καὶ τέλος τους ἤλεγχε γιὰ τὴν ἀπειθαρχία καὶ τὴν ἀποστασία τους, ἐξ αἰτίας τῆς ὁποίας ὑπέφεραν τώρα. Αὐτὰ ἀσφαλῶς τὰ ἐπανελάβε πολλές φορές καὶ τὰ ἐτόνισε. Ἴσως καὶ νὰ πῆγε σὲ διάφορα μέρη, ὥστε νὰ τὰ ἀκούσουν ὅσο τὸ δυνατόν περισσότεροι.

Δὲν γίνεται λόγος στὸ βιβλίον τῶν Κριτῶν γιὰ τὸ ἀποτέλεσμα πού εἶχε τὸ κήρυγμα τοῦ προφήτου. Φαίνεται ὅμως ὅτι ἔφερε καρποὺς ἀγαθούς. Ἔκανε τοὺς Ἰσραηλίτες νὰ συνέλθουν, νὰ μετανοήσουν, νὰ ἐλευθερωθοῦν ἀπὸ τὴν πλάνη, γιὰ νὰ γίνουν ἄξιοι νὰ ἀπαλλαγοῦν καὶ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς τῶν. Γιατὶ ἓνας λαὸς εἶναι ἄξιος τῆς ἐθνικῆς ἐλευθερίας, ὅταν εἶναι πνευματικὰ ἐλεύθερος. Ὅταν εἶναι δοῦλος τῶν παθῶν καὶ τῆς ἁμαρτίας, ἀποδεικνύεται ἀνάξιος τῆς ἐλευθερίας καὶ πολὺ συχνὰ τὴ χάνει τελείως. Αὐτὸ συνέβη ἐπανειλημμένως καὶ στὴν ἱστορία τοῦ δικοῦ μᾶς ἔθνους. Ὅταν ἡ ἀρχαία Ἑλλάς ξέπεσε πνευματικὰ καὶ ὑποδουλώθηκε στὴ διαφθορά, ἔχασε καὶ τὴν πολιτικὴ ἐλευθερία καὶ ὑποτάχθηκε στοὺς Ρωμαίους. Ὅταν ὅμως μὲ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ ἀναγεννήθηκε κι' ἐλευθερώθηκε πνευματικὰ, ἀναγεννήθηκε καὶ ἐθνικὰ καὶ μεγαλούργησε ἐπὶ χίλια χρόνια. Νέα κατὰπτωσις πνευματικὴ εἶχε σὰν συνέπεια τὴν ὑποδούλωσι στοὺς Τούρκους, πού κράτησε τέσσερις ὀλόκληρους αἰῶνες, γιὰ μερικὲς δὲ περιοχὰς καὶ περισσότερο. Κι' ἀφοῦ μὲ τὸ κήρυγμα φωτισμένων κληρικῶν καὶ διδασκάλων, ὅπως τοῦ ἀγίου Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ, συνῆλθε καὶ ἀναγεννήθηκε πνευματικὰ, ἔγινε ἰκανὸ νὰ ἀνακτήσει καὶ τὴν ἐθνικὴ τοῦ ἐλευθερία. Σήμερα εἴμαστε ἐλεύθεροι ἐθνικὰ καὶ πολιτικὰ. Ἄν θέλουμε ὅμως νὰ διατηρήσουμε τὴν ἐλευθερία αὐτή, ἃς φροντίζουμε νὰ μένουμε πνευματικὰ ἐλεύθεροι, ἀδούλωτοι στὴν ψυχὴ. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς τὸ φωνάζει: «Τὴ ἐλευθερία, ἣ Χριστὸς ὑμᾶς ἠλευθέρωσε, στήκετε, καὶ μὴ πάλιν ζυγὸ δουλείας ἐνέχεσθε» (Γαλ. ἔ' 1). Κρατῆστε καλὰ τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία πού σᾶς ἐχάρισε ὁ Χριστὸς, γιὰ νὰ μὴν ὑποταχθῆτε πάλι σὲ ζυγὸ δουλείας.

Ἄφοῦ λοιπὸν οἱ Ἰσραηλίται προετοιμάσθησαν ψυχικά, μετανόησαν γιὰ τὴν ἀποστασία τοὺς καὶ ἐπέστρεψαν στὴν ἀληθινὴ πίστι, ὁ Θεὸς τοὺς ἔστειλε τὴ λύτρωση ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. Ποιὸς ἦταν ὁ νέος κριτὴς καὶ μὲ ποιὸν τρόπο ἀναδείχθηκε καὶ νίκησε, θὰ τὸ μάθουμε στὶς ἐπόμενες ὁμιλίες.

28/3/1994

61. Κλήσεις τοῦ Γεδεών.

(Κριτ. ς' 11-32)

Ἄφοῦ μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ προφήτου προετοιμάσθηκε ὁ λαός, ὁ Θεὸς ἔστειλε τὸν σωτήρα ποὺ θὰ ἐγλίτωνα τοὺς Ἰσραηλίτες ἀπὸ τὶς ἐπιδρομὲς τῶν Μαδιανιτῶν. Ὁ νέος κριτὴς ἦταν ὁ Γεδεών ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Μανασσή, ἀπόγονος δηλαδὴ τοῦ Ἰωσήφ. Ὁ Θεὸς ἐκάλεσε τὸν Γεδεών μ' ἓναν ἰδιαίτερο καὶ ἐντυπωσιακὸ τρόπο, στέλνοντας ἄγγελο, γιὰ νὰ τοῦ ἀναθέσῃ τὴν ἀποστολὴ τῆς λυτρώσεως τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ἄς παρακολουθήσουμε τὰ γεγονότα τῆς κλήσεως τοῦ Γεδεών.

Ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ ἦρθε μὲ μορφή ἀνθρώπου καὶ κάθισε σὰν ξένος ὁδοιπόρος κάτω ἀπὸ ἓνα δέντρο ποὺ βρισκόταν στὸ χωράφι ἑνὸς Ἰσραηλίτου ποὺ λεγόταν Ἰωάς. Ὁ Ἰωάς εἶχε παρασυρθῆ στὴν εἰδωλολατρία καὶ μάλιστα εἶχε κτίσει θυσιαστήριο τοῦ Βάαλ μέσα σ' ἓνα δάσος, ποὺ συντηροῦσε γι' αὐτὸν τὸν σκοπὸ. Ἀπὸ τὸν εἰδωλόλατρη ὅμως αὐτὸν πατέρα εἶχε γεννηθῆ ἓνας εὐσεβὴς γιός, πιστὸς στὸν ἀληθινὸ Θεό, ὁ Γεδεών. Καὶ ἀκριβῶς τὸ ὅτι ὁ Γεδεών δὲν ἐπηρεάσθηκε ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρία τοῦ πατέρα τοῦ, ἀναδεικνύει περισσότερο τὴν πίστη τοῦ καὶ τὴν ἀρετὴ τοῦ καὶ ἐξηγεῖ γιατί ὁ Θεὸς τὸν διάλεξε γιὰ σωτήρα τοῦ Ἰσραήλ.

Τὴν ὥρα ποὺ ἦρθε ὁ ἄγγελος, ὁ Γεδεών βρισκόταν στὸ χωράφι, κλεισμένος μέσα σ' ἓνα ληνόν, ἐκεῖ δηλαδὴ ποὺ πατοῦσαν τὰ σταφύλια, καὶ ἐρράβδιζε μερικὰ στάχυα ποὺ εἶχε μαζέψει. Τόσο λίγο σιτάρι εἶχε στὴ διάθεσή τοῦ ὁ Γεδεών, ὥστε μποροῦσε νὰ τὸ ἀλωνίσῃ μὲ τὸ ραβδί κι' αὐτὸ τὸ ἔκαμνε κρυφά, γιὰ νὰ μὴ τὸν ἀντιληφθοῦν οἱ Μαδιανίται καὶ τοῦ τὸ ἀρπάξουν κι' αὐτό. Τόση ἦταν ἡ φτώχεια καὶ ἡ δυστυχία τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐξ αἰτίας τῶν ἐπιδρομῶν τῶν Μαδιανιτῶν. Ἐνῶ λοιπὸν ὁ Γεδεών μὲ φόβο καὶ θλίψι πολλὴ ἔκαμνε τὴ δουλειὰ αὐτὴ, τὸν πλησίασε ὁ ἄγγελος καὶ τὸν χαιρέτησε λέγοντας: «Κύριος μετὰ σοῦ, ἰσχυρὸς τῶν δυνάμεων» (Κριτ.ς' 12). Ὁ Κύριος εἶναι μαζί σοῦ: ὁ Κύριος ποὺ εἶναι παντοδύναμος καὶ κυβερνᾷ τὶς ἀγγελικὲς δυνάμεις.

Στὸν ἐνθαρρυντικὸ αὐτὸν χαιρετισμὸ ὁ Γεδεών ἀπάντησε μὲ μελαγχολία καὶ κάποια δυσπιστία. «Ἀλήθεια, κύριε μοῦ, νὰ πιστέψω στὰ λόγια σοῦ; Ἄν πραγματικὰ εἶναι ὁ Θεὸς μαζί μᾶς, γιατί μᾶς βρῆκαν ὅλες αὐτὲς οἱ συμφορές; Καὶ ποὺ εἶναι ὅλα τὰ θαυμαστὰ ἔργα τοῦ, ποὺ μᾶς διηγήθηκαν οἱ πατέρες μᾶς, ὅτι ὁ Κύριος μᾶς σήκωσε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ μᾶς ἔφερε ἐδῶ; Τώρα ὅμως ὁ Κύριος μᾶς ἐγκατέλειψε καὶ μᾶς παρέδωσε στὰ χέρια τῶν Μαδιανιτῶν» (Κριτ. ς' 13). Ὁ Γεδεών μιλοῦσε ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὴν δυστυχία καὶ τὶς καταπιέσεις ποὺ ὑπέφεραν αὐτὸς καὶ ὅλος ὁ λαός. Ξεχνοῦσε ὅμως μέσα στὴ λύπη τοῦ τὸ φταίξιμο καὶ τὴν παρεκτροπὴ τοῦ ἔθνους τοῦ, ποὺ ἦταν τὰ αἷτια τῆς συμφορᾶς. Παραπονιόμαστε πολλὰς φορὲς ὅτι μᾶς ἐγκατέλειψε ὁ Θεός: λησμονοῦμε ὅμως ὅτι ἐμεῖς πρῶτοι τὸν ἐγκαταλείψουμε. Ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἐγκαταλείπει, ἂν ἐμεῖς δὲν ἀπομακρυνθοῦμε ἀπὸ αὐτὸν καὶ δὲν τὸν ἐγκαταλείψουμε. Ἄς εἶμαστε λοιπὸν πάντα κοντὰ στὸν Θεό, γιὰ νὰ εἶναι κι' ἐκεῖνος μαζί μᾶς.

Ἄδικα ἦταν τὰ παράπονα τοῦ Γεδεών ἐν τούτοις ὁ ἄγγελος τοῦ ἀπάντησε μὲ πολλὴ συμπάθεια καὶ συγκατάβασι. Τὸν κοίταξε μὲ βλέμμα στοργικὸ καὶ ἐνθαρρυντικὸ καὶ τοῦ εἶπε: «Πήγαινε μὲ τὴ δύναμι αὐτὴ ποὺ σοῦ μεταδίδω τώρα, καὶ θὰ σώσῃς τὸν Ἰσραήλ ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Μαδιανιτῶν σοῦ ἀναθέτω αὐτὴ τὴν ἀποστολὴ» (Κριτ. ς' 14). Ἀκούοντας τὰ λόγια αὐτὰ ὁ Γεδεών, κατάλαβε ὅτι αὐτὸς

πού τοῦ μιλοῦσε μέ τέτοια ἐξουσία καί ἐπιβολή δέν ἦταν κοινός ἄνθρωπος, ἀλλά ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ. Γεμάτος ἐκπληξη καί σύγχυσι διετύπωσε τήν ἀπορία τοῦ: «Πῶς καί μέ τί μπορῶ ἐγώ νά σώσω τόν Ἰσραήλ; Ἡ γενιά μου μέσα στή φυλή τοῦ Μανασσή λιγότεψε καί ἀδυνατίσε κι' ἐγώ εἶμαι μικρός καί ἄσημος στό σπίτι τοῦ πατέρα μου» (Κριτ. ς' 15). Ἀλλά ὁ ἄγγελος τοῦ ξαναεῖπε: «Ὁ Κύριος θά εἶναι μαζί σοῦ, καί μέ τή βοήθειά τοῦ θά χτυπήσης καί θά συντριψῆς τοὺς Μαδιανίτες, σάν νά εἶναι ἕνας ἄνδρας» (Κριτ. ς' 16).

Οἱ ἀντιρρήσεις τοῦ Γεδεών δέν προέρχονταν ἀπό ἀπιστία, ἀλλά ωφείλονταν στήν ταπεινοφροσύνη τοῦ καί στή συναίσθηση τῆς ἀδυναμίας τοῦ καί τῶν μεγάλων δυσκολιῶν τοῦ ἔργου πού τοῦ ἀνέθετε ἐξ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ καί συνομιλητῆς τοῦ. Μήπως καί ὁ Μωυσῆς δέν εἶχε φέρει ἀντιρρήσεις, καί μάλιστα πιό ἔντονες, ὅταν ὁ Θεός τοῦ ἀνέθεσε τήν ἀπελευθέρωση τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπό τήν Αἴγυπτο; Καί ἦταν πιό δικαιολογημένος ὁ Γεδεών ἀπό τόν Μωυσῆς γιατί σ' ἐκείνον ὁ Θεός εἶχε μιλήσει μέ τρόπο θαυμαστό μέσα ἀπό τή φλεγόμενη βάτο καί εἶχε φανερώσει ἀπό τήν ἀρχή ποιός ἦταν, ἐνῶ τώρα ὁ ἄγγελος πού μιλοῦσε στόν Γεδεών δέν τοῦ φανέρωσε τήν ιδιότητα τοῦ, ἀλλά τόν ἄφησε νά τήν ἀντιληφθῆ ὁ μόνος τοῦ. Ἐν τούτοις ὁ Γεδεών, μετά τή διαβεβαίωση τοῦ ἀγγέλου ὅτι θά εἶναι ὁ Θεός μαζί τοῦ, παραμέρισε τίς ἀντιρρήσεις τοῦ καί τοὺς δισταγμούς τοῦ καί ὑπήκουσε στήν ἐντολή τοῦ Θεοῦ. Ὅσο κι' ἂν μᾶς φαίνονται παράξενα καί ἀπίστευτα αὐτά πού μᾶς παραγγέλλει ὁ Θεός, ἄς τὰ δεχώμαστε μέ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στά λόγια τοῦ. Μπορεῖ γιά τίς ἀνθρώπινες δυνάμεις νά εἶναι δύσκολα καί ἀκατόρθωτα γιά τόν Θεό ὅμως τίποτε δέν εἶναι ἀδύνατο. «Οὐκ ἀδυνατήσῃ παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν δῆμα» (Λουκ. ἂ' 27). Πολλές φορές μάλιστα ὁ Θεός ἐκτελεῖ μεγάλα καί θαυμαστά ἔργα, χρησιμοποιοῦντας ἀνθρώπους, γιά νά φανῆ ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἔργο τῆς δικῆς τοῦ δυνάμεως καί ὄχι τῆς ἀνθρωπίνης: γιατί, ὅπως εἶπε στόν Παῦλο, «ἡ δύναμις μου ἐν ἀσθένειᾳ τελειούται» (Β' Κορ. ιβ' 9).

Εἶχε ὅμως ἀκόμη ἕναν ἐνδοιασμό ὁ Γεδεών: Ποιός ἦταν ἄραγε αὐτὸς πού τοῦ μιλοῦσε μέ τόση ἐξουσία καί τοῦ ἀνέθετε μιὰ τόσο βαρεῖα ἀποστολή; Ἦταν πράγματι ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ, ἢ μήπως ἦταν ὄργανο τοῦ σατανᾶ πού τοῦ ἔστηνε κάποια παγίδα; Ἦταν φυσικό καί δικαιολογημένο νά ζητήσῃ ὁ Γεδεών κάποιο σημεῖο, πού νά τοῦ ἐγγυᾶται ὅτι αὐτὰ πού ἄκουσε ἦταν πραγματικά μήνυμα τοῦ Θεοῦ. Καί δέν ἐζήτησε βέβαια νά ἰδῆ τόν Θεό καί νά ἀκούσῃ ἀπό τόν ἴδιο ὅτι αὐτὸς πού τοῦ μιλοῦσε, ἦταν ἀπεσταλμένος τοῦ. Ἀλλά τί ζήτησε; Παρακάλεσε τόν συνομιλητῆ τοῦ νά περιμένῃ ἐκεῖ, κάτω ἀπό τὸ δέντρο, ὥσπου αὐτὸς νά φέρῃ τὰ ἀπαραίτητα, γιά νά προσφέρουν μαζί θυσία στόν Θεό γιά τὸ εὐχάριστο μήνυμα πού τοῦ ἔφερε. Καί ὁ ἄγγελος δέχθηκε τὸ αἶτημα τοῦ Γεδεών.

Γρήγορα-γρήγορα ὁ Γεδεών πῆγε καί ἐτοίμασε ἄζυμα, ἔσφαξε καί μαγείρεψε ἕνα μικρὸ τρυφερὸ κατσικάκι καί τὰ ἔφερε ὅλα αὐτὰ μαζί μέ τὸν ζωμό τοῦ κρέατος κοντὰ στόν ξένο. Ἐκεῖνος τότε παρήγγειλε στόν Γεδεών νά τοποθετήσῃ τὰ ἄζυμα καί τὸ κρέας ἐπάνω σὲ μιὰ πέτρα καί νά χύσῃ ἐπάνω τοὺς τὸν ζωμό. Ὁ Γεδεών συμμορφώθηκε. Καί τότε ὁ ἄγγελος ἄγγιξε μέ τήν ἄκρη τοῦ ραβδιοῦ τοῦ τὰ ἄζυμα καί τὸ κρέας, κι' ἀμέσως ξεπήδησε φωτιά ἀπό τήν πέτρα καί κατέκαψε τὰ προσφερόμενα. Ἡ θυσία προσφέρθηκε τὸ θαῦμα ἔγινε. Τὴν ἴδια στιγμή ὁ ἄγγελος ἐξαφανίσθηκε. Αὐτὸ ἦταν δεύτερο θαῦμα. «Καί εἶδε Γεδεών ὅτι ἄγγελος Κυρίου οὗτος ἐστίν» (Κριτ. ς' 22). Ὡς τὴ στιγμή ἐκείνη ἐνόμιζε ὅτι συνωμιλοῦσε μέ κάποιον ἄνθρωπο, ἴσως ἕναν προφήτη τῶρα δέν εἶχε πιά ἀμφιβολία ὅτι ὁ συνομιλητῆς τοῦ ἦταν ἄγγελος τοῦ Θεοῦ.

Ἡ διαπίστωση αὐτὴ προκάλεσε τρόμο στήν ψυχὴ τοῦ Γεδεών γιατί οἱ Ἑβραῖοι πίστευαν ὅτι ὅποιος ἰδῆ τόν Θεό ἢ ἄγγελο, θά πεθάνῃ. Ἐντρομος λοιπὸν ἀναφώνησε: «Πωπῶ, Κύριε μου! Εἶδα τὸν ἄγγελο Κυρίου πρόσωπο μέ πρόσωπο!» (Κριτ. ς' 22). Ὁ Θεός ὅμως τὸν καθησύχασε λέγοντας τοῦ: «Εἰρήνη σοί, μὴ φοβοῦ' οὐ μὴ ἀποθάνῃς» (Κριτ. ς' 23). Ἠσύχασε μὴ φοβᾶσαι δέν πρόκειται νά

πεθάνης. Ἡ διαβεβαίωσις αὐτῆ ἦταν μιὰ ἐπιβράβευσις τῆς ταπεινοφροσύνης ποῦ εἶχε δεῖξει ὁ Γεδεών. Ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι ἀπαραίτητη προϋπόθεσις γιὰ νὰ ἔχουμε τὴν εὐνοια τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἴδιος τὸ ἔχει πῆ: «Ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἠσυχιον καὶ τρέμοντα τοὺς λόγους μου;» (Ἠσ. ζς' 2). Σὲ ποιὸν ἄλλον θὰ ρίξω εὐνοϊκὸ τὸ βλέμμα μου παρά στὸν ταπεινὸ καὶ ἠσυχιο, ποῦ σέβεται καὶ ἀκούει τοὺς λόγους μου; Ἄν λοιπὸν κι' ἐμεῖς ταπεινωμάσθε καὶ μὲ φόβο καὶ συναίσθησι τῆς αμαρτωλότητός μᾶς πέφτουμε στὰ πόδια τοῦ Χριστοῦ, ἄς μὴν ἀμφιβάλλουμε ὅτι θὰ ρίχνη καὶ σ' ἐμᾶς εὐνοϊκὰ καὶ στοργικὰ τὰ βλέμματα τοῦ.

Ἡ διαβεβαίωσις τοῦ Θεοῦ καθυσύχασε τὸν Γεδεών ἐπανεφέρε στὴν ψυχὴ τοῦ τὴν εἰρήνη, «τὴν εἰρήνην τοῦ Θεοῦ τὴν πάντα νοῦν ὑπερέχουσαν» (Φιλιπ. δ' 7). Καὶ γιὰ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ καὶ τὸν σεβασμὸ τοῦ, ἔκτισε ἀμέσως θυσιαστήριον στὸν τόπον τοῦ φανερώθηκε ὁ ἄγγελος καὶ τὸ ὄνόμασε «Εἰρήνη Κυρίου» (Κριτ. ζ' 24).

Ἀσφαλῶς τώρα ὁ Γεδεών θὰ σκεπτόταν τί ἔπρεπε νὰ κάνῃ, γιὰ νὰ ἀνταποκριθῇ στὴ μεγάλη καὶ δύσκολη ἀποστολὴ ποῦ τοῦ ἀνέθεσε ὁ Θεός. Δὲν πρόφτασε ὅμως νὰ κουραστῇ μὲ τὶς σκέψεις τοῦ, γιατί τὴν ἴδια νύχτα ὁ Θεὸς τοῦ μίλησε πάλι καὶ τοῦ ἔδωσε ὁδηγίες γιὰ τὸ τί ἔπρεπε νὰ κάνῃ. Καὶ πρώτη ἐντολὴ ποῦ τοῦ ἔδωσε, ἦταν νὰ καθαρῖσῃ τὸ πατρικὸ τοῦ σπίτι ἀπὸ τὸν μολυσμὸ τῆς εἰδωλολατρίας. Ὅπως ἔχουμε πῆ, ὁ πατέρας τοῦ Γεδεών, ὁ Ιωάκ, διατηροῦσε ἱερὸ ἄλσος καὶ μέσα σ' αὐτὸ βωμὸ πρὸς τιμὴν τοῦ Βάαλ, ἐπάνω στὸν ὁποῖο αὐτὸς καὶ οἱ συγχωριανοὶ τοῦ προσέφεραν θυσίαι στὸν ψεύτικον θεόν. Πῶς λοιπὸν ὁ Γεδεών θὰ καλοῦσε τοὺς συμπατριώτες τοῦ νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρίαν καὶ νὰ πολεμήσουν τοὺς Μαδιανίτες, ἐν ὅσῳ ἡ οἰκογένεια τοῦ ἐξακολουθοῦσε νὰ λατρεύῃ τὸν Βάαλ, ἔπρεπε πρῶτα τὸ σπίτι τοῦ πατέρα τοῦ νὰ καθαρῖσθῃ ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρίαν καὶ νὰ ἐγκατασταθῇ σ' αὐτὸ ἡ λατρεία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς σὰν πρώτη ἐντολὴ ἔδωσε στὸν Γεδεών νὰ καταστρέψῃ τὸν βωμὸ τοῦ Βάαλ καὶ τὸ ἄλσος καὶ στὴ θέσῃ τοῦ νὰ στήσῃ νέον θυσιαστήριον καὶ νὰ προσφέρῃ σ' αὐτὸ θυσία στὸν ἀληθινὸν Θεόν, χρησιμοποιώντας τὰ ξύλα ποῦ θὰ μάζευε ἀπὸ τὸ εἰδωλολατρικὸ ἄλσος. Κάθε στοιχεῖο τῆς εἰδωλολατρίας ἔπρεπε νὰ ἐξαφανισθῇ καὶ τὴ θέσῃ τῆς νὰ πάρῃ ἡ πίστις στὸν ἀληθινὸν Θεόν. Ἔτσι καὶ σὲ κάθε ψυχὴ ποῦ θέλει νὰ ἐνωθῇ μὲ τὸν Θεόν, πρέπει νὰ ἐπέλθῃ ριζικὴ μεταβολὴ νὰ ἐξορισθῇ τελείως ἀπ' αὐτὴν ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος, οἱ ρίζες τῆς ἀμαρτίας, καὶ νὰ ἐνθρονισθῇ ὁ νέος, ὁ ἀναγεννημένος μὲ τὴ χάρις τοῦ Θεοῦ. Ἄν δὲν ἐξαφανισθοῦν ὅλα τὰ στοιχεῖα τῆς παλιάς ζωῆς, ὑπάρχει κίνδυνος νὰ αἰχμαλωτίσῃ πάλι τὸν ἄνθρωπον καὶ νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ σ' αὐτὴν. Γι' αὐτὸ καὶ ἀπόστολος Παῦλος παραγγέλλει: «Ἀπεκδυσάμενοι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον σὺν ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ καὶ ενδυσάμενοι τὸν νέον τὸν ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτὸν» (Κολ. γ' 9-10).

Τολμηρὸ καὶ δύσκολο ἦταν τὸ ἔργο τοῦ Γεδεών» ἀληθινὴ ἐπανάστασις. Ἐκεῖνος ὅμως δὲν ἐδίστασε καθόλου. Ἐπειδὴ τὸ ἔργο αὐτὸ δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ μέρα, γιατί ὅπωςδήποτε θὰ ἀντιδροῦσαν οἱ εἰδωλολάτραι συγχωριανοὶ τοῦ, ὁ Γεδεών τὸ ἔκανε νύχτα ἴσως καὶ τὴν ἴδια νύχτα ποῦ πῆρε τὴν ἐντολὴ ἀπὸ τὸν Θεόν. Μόνος τοῦ ὅμως ἦταν ἀδύνατο νὰ τὸ κάνῃ σὲ λίγες ὥρες γι' αὐτὸ πῆρε ὡς συνεργάτες τοῦ δέκα ἀπὸ τοὺς δούλους τοῦ. Ἦταν λοιπὸν εὐπορὴ ἢ οἰκογένεια τοῦ Γεδεών, ἀφοῦ εἶχε σημαντικὸ ἀριθμὸ δούλων. Ἀσφαλῶς αὐτοὶ ποῦ διάλεξε ὁ Γεδεών δὲν ἦταν εἰδωλολάτραι ἢ εἶχαν μετανοήσῃ μὲ τὸ κήρυγμα τοῦ προφήτου ποῦ εἶχε προηγηθῇ. Μὲ τὴ βοήθειά τους ὁ Γεδεών ἔφερε ἀμέσως εἰς πέρας τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ.

Τὸ ἄλλο πρῶτον οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως εἶδαν μὲ ἐκπληξῆ ὅσα εἶχαν γίνῃ. Τὸ ἄλσος τοῦ Βάαλ ἦταν κομμένο καὶ καμένο: ὁ βωμὸς κατεστραμμένος καὶ στὴ θέσῃ τοῦ νέου βωμοῦ, κι' ἐπάνω σ' αὐτὸν ἔτοιμα τὰ ξύλα καὶ τὸ σφαχτὸ γιὰ τὴ θυσία. Ἐκεῖ ποῦ ὑψωνόταν πρὶν τὸ εἶδωλο, καλοῦνταν οἱ συγχωριανοὶ τοῦ Γεδεών νὰ προσφέρουν θυσία στὸν ἕνα ἀληθινὸν Θεόν. Ὁργισμένοι ἀναρωτήθηκαν

μεταξύ τους ποιός τὰ ἔκανε αὐτὰ καὶ δὲν ἄργησαν νὰ μάθουν ὅτι ὁ δρᾶστης ἦταν ὁ Γεδεών, ὁ γιός τοῦ Ιωᾶς. Φανατικά προσκολλημένοι στὴν εἰδωλολατρία, δὲν θέλησαν νὰ διδαχθοῦν ἀπ' ὅσα ἔβλεπαν. Οὔτε τὸ κήρυγμα τοῦ προφήτου οὔτε ἡ ἀποφασιστικὴ ἐνέργεια τοῦ Γεδεών τοὺς συγκίνησαν. Ἄντὶ νὰ συνέλθουν καὶ νὰ μετανοήσουν, ζήτησαν ἀπὸ τὸν Ιωᾶς νὰ τοὺς παραδώσῃ τὸν Γεδεών, γιὰ νὰ τὸν σκοτώσουν. Τόση ἦταν ἡ διαστροφή τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν, ὥστε ζητοῦσαν νὰ θανατωθῇ ὁ Γεδεών, ἐπειδὴ ἔμεινε πιστὸς στὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ ἐκτελοῦσε τὶς ἐντολές τοῦ. Ἀλλὰ μήπως καὶ τὰ πλήθη τῶν Χριστιανῶν μαρτύρων γι' αὐτὸ δὲν διώκονταν καὶ βασανίζονταν; Ἐπειδὴ ἀρνοῦνταν νὰ λατρεύσουν τὸν Δία καὶ τὴν Ἥρα, τὸν Διόνυσο καὶ τὴν Ἀφροδίτη καὶ τοὺς ἄλλους ἀνύπαρκτους θεοὺς, ἀλλὰ καὶ τοὺς Ρωμαίους αὐτοκράτορες, ποὺ εἶχαν τὴν ἀξίωσι νὰ λατρεύονται ὡς θεοί, καὶ πίστευαν στὸν ἕναν καὶ μόνον ἀληθινὸ Θεὸ καὶ αὐτὸν καὶ μόνον ελάτρευαν, εθανατώνονταν κατὰ χιλιάδες. Ἔτσι συμβαίνει πάντοτε. Τὸ ψέμα καὶ ἡ πλάνη πολεμοῦν μὲ μανία καὶ λύσσα τὴν ἀλήθεια. Δὲν κατορθώνουν ὅμως ποτὲ νὰ τὴ νικήσουν καὶ νὰ τὴν ἐξαφανίσουν. Νικήτρια στὸν ἀγῶνα εἶναι πάντα αὐτή. Γιατὶ «ἡ ἀλήθεια μένει καὶ ἰσχύει εἰς τὸν αἰῶνα καὶ ζῆ καὶ κρατεῖ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος» (Ἀ' Ἑσδρ. δ' 38).

Ὁ Γεδεών λοιπὸν βρισκόταν σὲ κίνδυνο. Ἄν ὁ πατέρας τοῦ ὑποχωροῦσε στὶς ἀπαιτήσεις τῶν συγχωριανῶν τοῦ καὶ τοὺς τὸν παρέδιδε, ἐκεῖνοι ὀπωσδήποτε θὰ τὸν εσκότωναν. Παραδόξως ὅμως ὁ Ιωᾶς δὲν ὑποχώρησε. Φαίνεται ὅτι δὲν ἦταν φανατικὸς εἰδωλολάτρης, ἀλλὰ διατηροῦσε μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ κάποια ὑπολείμματα τῆς ὀρθῆς πίστεως: ἴσως καὶ νὰ εἶχε ἐπηρεασθῇ ἀπὸ τὸ κήρυγμα τοῦ προφήτου, τὸ ὁποῖο πιθανὸν νὰ εἶχε ἀκούσει ἀσφαλῶς ἔπαιξε κάποιον ρόλο καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν γιό τοῦ ἢ ἀκόμη κι' ἕνας κρυφὸς θαυμασμὸς γιὰ τὸ θάρρος καὶ τὴν τόλμη τοῦ. Ὅχι μόνον λοιπὸν δὲν ἔκανε αὐτὸ ποῦ τοῦ ζητοῦσαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀντιμετώπισε μ' ἕνα λογικώτατο ἐπιχειρήμα: «Συνήγοροι καὶ ὑπερασπισταὶ τοῦ Βάαλ γίνεσθε τώρα;» τοὺς εἶπε. «Ἡ μήπως ἐσεῖς θὰ τὸν σώσετε; Ἄν πραγματικὰ ὁ Βάαλ εἶναι θεός, ἃς ὑπερασπισθῇ ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸ τοῦ». Πρόσθεσε μάλιστα καὶ μιὰ ἀπειλὴ: «Ὅποιος τολμήσῃ νὰ τὸν ὑπερασπισθῇ καὶ νὰ ἐκδικηθῇ τὸν γιό μου, θὰ θανατωθῇ ὡς τὸ πρῶτο» (Κριτ. ς' 31). Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ ὁ Ιωᾶς συγκράτησε τὴν ὀργὴν τῶν συγχωριανῶν τοῦ καὶ ἔσωσε τὸν Γεδεών ἀπὸ τὸν θάνατο.

Ἀσφαλῶς ὁ Γεδεών δὲν περίμενε τέτοια συμπαράσταση καὶ ὑποστήριξη ἀπὸ τὸν εἰδωλολάτρη πατέρα τοῦ. Ὁ Θεὸς ὅμως ἐφώτισε καὶ καθωδήγησε τὸν Ιωᾶς κι' ἔτσι ἔσωσε τὸν Γεδεών ἀπὸ τὸν κίνδυνο. Ἔτσι συμβαίνει σὲ πολλὰ περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες ἡ ἐκτέλεση τοῦ καθήκοντος συνοδεύεται ἀπὸ κάποιους κινδύνους καὶ ἡ φαντασία καὶ ἡ ὀλιγοπιστία μᾶς πολλὰς φορές τοὺς μεγαλοποιεῖ καὶ τοὺς παριστάνει ἀνυπερβλήτους. Νομίζουμε ὅτι εἴμαστε μόνον καὶ ἀβοήθητοι κι' ἐπομένως δὲν θὰ γλιτώσουμε. Καὶ ὅμως δὲν εἴμαστε μόνον. Βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς μᾶς εἶναι ὁ Θεὸς καὶ ἡ προστασία τοῦ εἶναι ἀκαταμάχητη. Ἄς μὴ δειλιάζουμε λοιπὸν. Ἄς προχωροῦμε στὴν ἐκτέλεση τοῦ καθήκοντος μὲ τὴ βεβαιότητα ὅτι ὁ Θεὸς θὰ μᾶς προστατεύσῃ μὲ τρόπους καὶ μέσα ποὺ γνωρίζει ἡ πανσοφία τοῦ. Ἀλλὰ κι' ἂν ἐκεῖνος θέλῃ νὰ ζημιωθοῦμε ἢ καὶ νὰ πεθάνουμε χάριν τοῦ καθήκοντος, καὶ πάλι ἃς μὴν παραιτηθοῦμε ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ. Ἡ θυσία μᾶς θὰ ἴβρῃ ἐκ μέρους τοῦ αἰωνία ἀνταπόδοση.

4/4/1994

62. Ὁ θρίαμβος τοῦ Γεδεών.

(Κριτ. ς' 33 - ἡ' 32)

Ὅταν ὁ Θεὸς ἐκάλεσε μὲ τὸν ἄγγελο τοῦ τὸν Γεδεών νὰ ἀναλάβῃ τὴ σωτηρία τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τοὺς Μαδιανίτες, ἦταν πιθανότατα ἐποχὴ ποῦ τὰ σπαρτὰ ἄρχιζαν νὰ ὠριμάζουν καὶ πλησίαζε

ὁ καιρὸς τοῦ θερισμοῦ. Αὐτὴ τὴν ἐποχὴ διάλεγαν κάθε χρόνο οἱ Μαδιανῖται καὶ οἱ σύντροφοί τους, γιὰ νὰ εἰσβάλουν στὴ Χαναὰν καὶ σὰν νοικοκυραῖοι νὰ θερίσουν τὰ χωράφια τῶν Ἰσραηλιτῶν. Δὲν πέρασε λοιπὸν πολὺς καιρὸς, καὶ πλήθη ἀναρίθμητα Μαδιανιτῶν, Ἀμαληκιτῶν καὶ ἄλλων φυλῶν τῆς Ἀνατολῆς εἰσώρμησαν στὴ Χαναὰν καὶ στρατοπέδευαν στὴν πεδιάδα Ἰεζραὲλ, πολὺ κοντὰ στὴν πατρίδα τοῦ Γεδεὼν. Ἦταν καιρὸς τώρα νὰ δράσῃ ὁ Γεδεὼν. «Καὶ πνεῦμα Κυρίου ἐνέδυσσε τὸν Γεδεὼν», λέει ἡ Γραφή (Κριτ. ς' 34). Ἦταν βέβαια ἀνδρεῖος ὁ Γεδεὼν ἔγινε ὅμως πολὺ ἀνδρειότερος καὶ γενναιότερος, ὅταν ὁ Κύριος τὸν ἐφοδίασε μὲ τὴν ἀκατανίκητη δύναμη τοῦ. Γιατί, ὅσο δυνατὸς κι' ἂν εἶναι κανεὶς, δὲν παύει νὰ εἶναι ἄνθρωπος καὶ μόνο ὅταν ὁ Θεὸς τὸν περιβάλῃ μὲ τὴ δύναμη τοῦ, γίνεται ἀνίκητος καὶ ἀκατάβλητος.

Ἐνισχυμένος λοιπὸν μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ ὁ Γεδεὼν κάλεσε σὲ συναγερμὸ τοὺς Ἰσραηλίτες, σαλπίζοντας μὲ μιὰ κερὰτινη σάλπιγγα. Στὴν πρόσκλησι τοῦ ἔτρεξαν πάρα πολλοὶ ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Μανασσή, στὴν ὁποία ἀνήκε ὁ Γεδεὼν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὶς φυλὲς Ἀσσήρ, Ζαβουλῶν καὶ Νεφθαλεὶμ, ποὺ ἦταν πιὸ μακριὰ ἐγκατεστημένες καὶ δὲν διέτρεχαν ἄμεσο κίνδυνο ἀπὸ τοὺς Μαδιανῖτες γιὰτί σκέφθηκαν πολὺ λογικὰ ὅτι, ἂν δὲν βοηθοῦσαν τώρα τὴ φυλὴ τοῦ Μανασσή, αὐριο θὰ κινδύνευαν κι' αὐτοί. Ὁ ἐχθρὸς ἦταν κοινός, καὶ ἔπρεπε ὅλοι μαζί νὰ τὸν ἀντιμετωπίσουν.

Συγκεντρώθηκαν συνολικὰ τριανταδύο χιλιάδες. Οἱ ἐχθροὶ ὅμως ἦταν ἀσυγκρίτως πολυπληθέστεροι. Καὶ ἦταν φυσικὸ νὰ κατέχωνται ἀπὸ κάποια δειλία οἱ Ἰσραηλίται, ἀκόμη κι' ὁ ἴδιος ὁ Γεδεὼν. Θέλοντας λοιπὸν νὰ πάρῃ θάρρος ὁ ἴδιος καὶ νὰ ἐνσχύσῃ τοὺς συμπολεμιστὰς τοῦ, ἐζήτησε καὶ πάλι ἕνα σημεῖο ποὺ θὰ τοὺς στερέωνε στὴν πίστι. Εἶπε στὸν Θεὸ τὰ ἐξῆς: «Ἄν πράγματι θὰ σώσης μὲ τὸ δικό μου χέρι τὸν Ἰσραήλ, δεῖξε μοῦ τό μὲ τὸ ἐξῆς σημεῖο. Θὰ βάλω ἀπόψε στὸ ἄλωνα ἕνα ποκάρι μαλλιά. Κι' ἂν αὐριο βρεθοῦν τὸ ἄλωνα καὶ τὰ γύρω τοῦ στεγνὰ καὶ μόνο στὸ ποκάρι ὑγρασία, θὰ βεβαιωθοῦμε ὅτι πράγματι θὰ μᾶς σώσης, ὅπως ὑποσχέθηκες» (Κριτ. ς' 36-37). Ἔτσι καὶ ἔγινε. Τὸ ποκάρι ποὺ ἔβαλε ἀπὸ βραδύς ὁ Γεδεὼν στὸ ἄλωνα, βρέθηκε τὸ πρωὶ γεμάτο ὑγρασία, ἐνῶ γύρω τοῦ ὑπῆρχε ξηρασία κι' ἦταν τόσο μουσκεμένο τὸ ποκάρι, ὥστε, ὅταν τὸ ἐστιψε ὁ Γεδεὼν, γέμισε ἀπὸ τὴ δροσιὰ τοῦ μιὰ ὀλόκληρη λεκάνη.

Τὸ θαῦμα ἦταν ὀλοφάνερο. Φαίνεται ὅμως ὅτι κάποιοι ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες δίσταζαν ἀκόμη. Γι' αὐτὸ ὁ Γεδεὼν μὲ πολλὴ ταπεινώσι καὶ εὐλάβεια ξαναμίλησε στὸν Θεὸ καὶ εἶπε: «Μὴ θυμώσης καὶ μὴν ὀργισθῆς μαζί μου, ἐπειδὴ θὰ μιλήσω πάλι καὶ θὰ δοκιμάσω ἄλλη μιὰ φορὰ τὸ ποκάρι. Ἄς γίνῃ τώρα ξηρασία στὸ ποκάρι καὶ ὑγρασία γύρω ἀπὸ αὐτὸ» (Κριτ. ς' 39). Καὶ ὁ Θεός, συγκαταβαίνοντας στὴν ἀνθρώπινη ἀδυναμία, ἱκανοποίησε καὶ τὸ δεύτερο αἶτημα τοῦ Γεδεὼν. Τὴν ἄλλη μέρα βρέθηκε τὸ ποκάρι κατάστεγνο, ἐνῶ παντοῦ γύρω ὑπῆρχε ἄφθονη δροσιὰ.

Τὸ σημεῖο αὐτὸ τοῦ ποκαριοῦ ἔδωσε ἀφορμὴ σὲ διάφορες ἀλληγορικὲς ἐρμηνεῖες. Σύμφωνα μὲ μιὰ ἀπὸ αὐτέες τὸ ποκάρι ἐξεϊκόνιζε τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαό, ὁ ὁποῖος κάποτε εἶχε ποτισθῆ μὲ τὴ δροσιὰ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι κόσμος ἔμενε στεγνός καὶ ξένος ἀπὸ αὐτὴν. Οἱ Ἰσραηλίται εἶχαν τὴ γνώση τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, τὸν νόμο τοῦ, τὴν εὐνοια καὶ τὴν προστασία τοῦ, ἐνῶ τὰ ἄλλα ἔθνη ἦταν κατάξερα ἀπὸ ἀρετὲς καὶ ἀληθινὴ θρησκευτικὴ ζωὴ. Ὅταν ὅμως ἦρθε ὁ Χριστὸς στὸν κόσμος, τὸ Ἰουδαϊκὸ ἔθνος τὸν ἀπεδοκίμασε καὶ τὸν ἀπέρριψε, καὶ γι' αὐτὸ ἐγκαταλείφθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ κι' ἔμεινε κατάξερο, ἐνῶ τὰ ἔθνη ποὺ δέχθηκαν τὸν Χριστό, δροσίσθηκαν ἄφθονα ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ.

Σύμφωνα μὲ ἄλλη ἐρμηνεία τὸ σημεῖο τοῦ ποκαριοῦ ἦταν προεικόνισις τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Ἡ Θεοτόκος εἶναι τὸ ποκάρι τὸ ἀπαλλαγμένο ἀπὸ κάθε ὑγρασία τῆς ἁμαρτίας, ἐπάνω στὸ ὁποῖο κατέβηκε ἡσυχὰ καὶ ἀθόρυβα σὰν τὴ δροσιὰ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸν λέγεται προφητικὰ στοὺς ψαλμοὺς ὅτι «καταβήσεται ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον» (Ψαλμ. οα' 6). Καὶ στίς

ἀκολουθίες τῶν Χαιρετισμῶν μεταξύ τῶν ἄλλων ψάλλουμε πρὸς τὴν Παναγία: «Χαῖρε ὁ πόκος ὁ ἔνδροσος, δν Γεδεών, Παρθένε, πρὸεθεάσατο» (β' τροπ.ς' ὠδῆς κανόνος ἀκαθίστου). Καὶ σ' ἓνα τροπάριο τῶν Χριστουγέννων ἀκοῦμε τὸν ποιητὴ νὰ λέη: «Ὡς πόκω γαστρί παρθενικὴ κατέβης ὑετός, Χριστέ» (γ' τροπ. δ' ὠδῆς ἁ' κανόνος Χριστουγέννων).

Ἐπειτα ἀπὸ τὰ σημεῖα αὐτά, μέ τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς ἐβεβαίωσε τὸν Γεδεών καὶ τοὺς συμπολεμιστάς τοῦ ὅτι ἦταν μαζί τοὺς, δὲν ἔμενε καμιὰ ἀμφιβολία ὅτι ἦταν πιά καιρὸς νὰ χτυπήσουν τοὺς Μαδιανίτες. Ὁ Γεδεών μέ ὅλο τὸν στρατό τοῦ ἐστρατοπέδευσε κοντὰ σὲ μιὰ πηγὴ, ὥστε νὰ μὴν τοὺς λείπη τὸ νερό. Ἡ τοποθεσία αὐτὴ εἶχε ἐπίσης τὸ πλεονέκτημα ὅτι βρισκόταν ψηλότερα ἀπὸ τὴν κοιλάδα, στὴν ὁποία εἶχαν στρατοπεδεύσει οἱ Μαδιανίται, κι' ἔτσι οἱ Ἰσραηλίται βρίσκονταν σὲ καλύτερη θέση ἀπὸ τοὺς ἀντιπάλους. Αὐτὸ ὅμως ἦταν συγχρόνως καὶ μειονέκτημα γιὰ τὸ ἠθικὸ τῶν Ἰσραηλιτῶν. Γιατί, βλέποντας ἀπὸ ψηλά τὰ ἀναριθμητὰ πλήθη τῶν ἐχθρῶν, ἄρχισαν πάλι νὰ δειλιάζουν..

Ὁ Θεὸς τότε εἶπε στὸν Γεδεών: «Εἶναι πολὺς ὁ λαὸς ποὺ εἶναι μαζί σοῦ. Δὲν θέλω νὰ παραδώσω μέ τέτοιο τρόπο τοὺς Μαδιανίτες στὰ χέρια σᾶς, γιὰ νὰ μὴν καυχηθοῦν οἱ Ἰσραηλίται ὅτι μέ τὴ δύναμη τοὺς νίκησαν τοὺς ἐχθρούς. Θέλω νὰ καταλάβουν καὶ νὰ ἀναγνωρίσουν ὅλοι ὅτι ἡ νίκη ὀφείλεται στὴ δικὴ μοῦ ἐπέμβαση καὶ προστασία. Κήρυξε λοιπὸν σ' ὅλο τὸ στρατόπεδο καὶ πές τοὺς: Ὅποιος εἶναι δειλός, ἄς φύγη ἀπὸ τὸ ὄρος Γαλαὰδ κι' ἄς ἐπιστρέψῃ στὸ σπίτι τοῦ» (Κριτ. ζ' 2-3). Καὶ πράγματι μόλις τὸ διεκήρυξε αὐτὸ ὁ Γεδεών, ἀπὸ τὶς τριανταδύο χιλιάδες ἔφυγαν οἱ εἰκοσιδύο κι' ἔμειναν μόνο δέκα χιλιάδες. Ἐφυγαν τὰ δύο τρίτα κι' ἔμεινε μόνο τὸ ἓνα!

Ἦταν φυσικὸ ἢ ὁμαδικὴ αὐτὴ ἀποχώρησις νὰ ἀνησυχῆσιν τὸν Γεδεών. Ὁ Θεὸς ὅμως τὸν καθυσύχασε λέγοντας τοῦ: «Καὶ πάλι πολὺς εἶναι ὁ στρατός. Κατέβασε τοὺς στὴν πηγὴ τοῦ νεροῦ, κι' ἐκεῖ θὰ τοὺς ξεκαθαρίσω ἐγὼ κι' ὁποιοὺς θὰ σοῦ πῶ ἐγώ, ἐκείνους μόνο θὰ πάρῃς μαζί σοῦ» (Κριτ. ζ' 4). Ὁ Γεδεών ἔκανε ὅ,τι τοῦ εἶπε ὁ Θεὸς καὶ τότε ὁ Θεὸς τοῦ εἶπε πάλι: «Εκείνους ποὺ θὰ πάρουν νὰ πιοῦν νερό μέ τὴ χούφτα τοὺς βιαστικά, θὰ τοὺς ξεχωρίσῃς κι' ἐκείνους ποὺ θὰ γονατίσουν, γιὰ νὰ πιοῦν μέ τὸ στόμα καὶ νὰ χορτάσουν, θὰ τοὺς βάλῃς ἐπίσης χωριστὰ» (Κριτ. ζ' 5).

Διψασμένοι καθὼς ἦταν ἀπὸ τὴν πορεία οἱ Ἰσραηλίται, ἔτρεξαν ἀσυγκράτητοι στὴν πηγὴ. Οἱ περισσότεροι γονάτισαν καί, βάζοντας τὸ στόμα στὸ νερό, ἔπιναν ἄφθοно. Μερικοὶ ὅμως περνοῦσαν βιαστικά καὶ σκύβοντας ἀπλῶς ἔπαιρναν κι' ἔπιναν λίγο νερό μέ τὴ χούφτα τοὺς. Κι' αὐτοὶ ἦταν ὅλοι-ὅλοι τριακόσιοι. Αὐτοὺς λοιπὸν ξεχώρισε ὁ Θεὸς καὶ εἶπε στὸν Γεδεών: «Μ' αὐτοὺς τοὺς τριακόσιους ἄνδρες θὰ σᾶς σώσω καὶ θὰ σᾶς παραδώσω τοὺς Μαδιανίτες: ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄς ἐπιστρέψουν καὶ καθένας στὸν τόπο τοῦ» (Κριτ. ζ' 7).

Περίεργος φαίνεται ὁ τρόπος, μέ τὸν ὁποῖο ὁ Θεὸς ξεκαθάρισε τὸ στράτευμα τοῦ Γεδεών. Χρησιμοποίησε ὅμως τὴ μέθοδο αὐτὴ γιὰ τοὺς ἐξῆς λόγους: Πρῶτον, γιὰ τὸ ὅσοι γονάτισαν γιὰ νὰ πιοῦν πολὺ καὶ νὰ χορτάσουν τὴ δίψα τοὺς, ἔδειξαν ὅτι ἐνδιαφέρονταν περισσότερο γιὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τοὺς καὶ λιγότερο γιὰ τὸν πόλεμο ἀντίθετα οἱ ἄλλοι φάνηκαν ὀλιγαρκεῖς, πρόθυμοι νὰ ὑπομείνουν στερήσεις καὶ κακουχίες, προκειμένου νὰ ἐπιτύχουν τὸν μεγάλο σκοπὸ, γιὰ τὸν ὁποῖο εἶχαν ἐπιστρατευθῆ. Καὶ δεύτερον, γιὰ τὸ οἱ πρῶτοι φάνηκαν πιὸ ἐξυπνοὶ καὶ ἐπιδέξιοι, καπάτσοι, θὰ λέγαμε σήμερα, ἐνῶ οἱ ἄλλοι φάνηκαν ἀδέξιοι, ἴσως καὶ νωθροὶ. Ὁ Θεὸς λοιπὸν δὲν ἐδιάλεξε τοὺς πρῶτους, ἀλλὰ τοὺς δευτέρους, γιὰ νὰ φανῇ καθαρὰ ὅτι ἡ νίκη θὰ ἐρχόταν μέ τὴ δικὴ τοῦ δύναμι καὶ βοήθεια. Μήπως καὶ ὁ Κύριος δὲν ἐδιάλεξε γιὰ ἀποστόλους τοῦ μερικὸς ἀπλοϊκοῦ καὶ ἀγραμμάτου ψαράδες; Κι' ὅμως αὐτοὶ ἐπέτυχαν τὴν ἀναμόρφωσιν τῆς οἰκουμένης, ποὺ δὲν τὴν εἶχαν ἐπιτύχει ὅλοι οἱ σοφοὶ τοῦ ἀρχαίου κόσμου καὶ τὸ ἀποτέλεσμα αὐτὸ

δὲν ἦταν βέβαια ἔργο τῆς ἰκανότητος τῶν ἀποστόλων, ἀλλὰ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ.

Ἀφοῦ μ' αὐτόν τὸν τρόπο ξεκαθαρίσθηκε ὁ στρατός τοῦ Γεδεών, ὁ Θεὸς τὴν ἴδια νύχτα, γιὰ νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ ἀκόμη περισσότερο, τοῦ παρήγγειλε νὰ κατεβῆ κρυφὰ μαζὶ μ' ἓνα δοῦλο τοῦ, γιὰ νὰ κατασκοπεύσῃ τὸ στρατόπεδο τῶν Μαδιανιτῶν. Πράγματι ὁ Γεδεών μαζὶ μὲ τὸν ἔμπιστο δοῦλο τοῦ Φάρα πλησίασαν στὸ στρατόπεδο. Οἱ ἐχθροὶ ἦταν ἀναρίθμητοι ὡς ἀκρίδες, καὶ τὰ ζῶα τοὺς ἐπίσης πλῆθος μεγάλο. Αὐτὰ βέβαια δὲν ἦταν καθόλου ἐνθαρρυντικά γιὰ τὸν Γεδεών. Σὲ λίγο ὁμως ἄκουσαν σὲ μιὰ σκηνὴ νὰ συζητοῦν δυὸ Μαδιανίται. Ὁ ἓνας διηγοῦνταν στὸν ἄλλον ἓνα ὄνειρο ποὺ εἶδε: «Ὀνειρεύθηκα -εἶπε- καὶ εἶδα ἓνα στρογγυλὸ κριθαρένιο ψωμὶ ποὺ κατρακυλοῦσε πρὸς τὸ στρατόπεδο μᾶς, ὥσπου ἔφτασε στὴ σκηνὴ τοῦ ἀρχιστρατήγου, τὴ χτύπησε καὶ τὴν ἔριξε κάτω» (Κριτ. ζ' 13). Κι' ὁ ἄλλος, ἐξηγώντας τὸ ὄνειρο, ἀπάντησε: «Τὸ κριθαρένιο ψωμὶ εἶναι τὸ σπαθὶ τοῦ Γεδεών τοῦ Ἰσραηλίτου. Ὁ Θεὸς παρέδωσε στὰ χέρια τοῦ ὅλο τὸ στράτευμα τῶν Μαδιανιτῶν» (Κριτ. ζ' 14).

Τὸ ὄνειρο αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ δὲν εἶχε ἀσφαλῶς καμιά ἰδιαίτερη σημασία. Ἦταν ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ καὶ περιέργα ὄνειρα ποὺ βλέπουμε στὸν ὕπνο μᾶς συχνὰ καὶ στὰ ὅποια δὲν πρέπει νὰ δίνουμε καμιά προσοχὴ οὔτε νὰ προσπαθοῦμε νὰ τὰ ἐξηγήσουμε, θέλοντας νὰ βγάλουμε κάποια συμπεράσματα γιὰ τὸ μέλλον μᾶς. Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ τὰ χαρακτηρίζει ὡς «μάταια» καὶ συνιστᾷ: «Μὴ δως εἰς αὐτὰ τὴν καρδίαν σοῦ πολλοὺς γὰρ ἐπλάνησε τὰ ἐνύπνια, καὶ ἐξέπεσον ἐλπίζοντες εἰς αὐτὰ» (Σοφ. Σειρ. λδ' 5-7). Ὁ φόβος ὁμως, μὲ τὸν ὁποῖο διηγήθηκε ὁ Μαδιανίτης τὸ ὄνειρο τοῦ, καὶ ἡ ἐξήγησις ποὺ ἔδωσε ὁ ἄλλος, φανέρωναν τὸν πανικὸ ποὺ εἶχε κυριεύσει τοὺς Μαδιανίτες, ὅταν ἔμαθαν τὶς προετοιμασίαι τοῦ Γεδεών. Καὶ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁ Θεὸς ὠδήγησε ἐκεῖ τὸν Γεδεών ἐκείνη τὴν ὥρα, γιὰ ν' ἀκούσῃ μὲ τ' αὐτιά τοῦ τὴ συζήτησι καὶ νὰ διαπιστώσῃ ὁ ἴδιος πόσο τρομοκρατημένοι ἦταν οἱ ἐχθροί. Βέβαιος πλέον ὁ Γεδεών γιὰ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ νίκη, ἔπεσε καὶ προσκύνησε τὸν Κύριο καὶ ἀμέσως ἐπέστρεψε στὸ στρατόπεδο τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ γεμάτος θάρρος εἶπε στὰ τριακόσια παλληκάρια τοῦ: «Σηκωθῆτε καὶ ἐτοιμασθῆτε, γιὰτὶ ὁ Θεὸς μᾶς παρέδωσε τὸ στρατόπεδο τῶν Μαδιανιτῶν» (Κριτ. ζ' 15).

Γεμάτος θάρρος καὶ πεποίθησι τώρα ὁ Γεδεών κατέστρωσε τὸ στρατηγικὸ τοῦ σχέδιο, γιὰ τὸ ὁποῖο ἀσφαλῶς θὰ πῆρε πάλι ὁδηγίες ἀπὸ τὸν Θεό. Ἡ τακτικὴ ποὺ χρησιμοποίησε, ἦταν ὁ αἰφνιδιασμὸς καὶ ὁ νυκτερινὸς φόβος, ποὺ εἶναι ὅ,τι χειρότερο γιὰ ἓνα στρατό. Διήρесе τὸν μικρὸ στρατὸ τοῦ σὲ τρία τμήματα ἀπὸ ἑκατὸ ἄνδρες τὸ καθένα καὶ ἐφοδίασε τὸν κάθε στρατιώτη μὲ ὅπλα περιέργα καὶ πρωτοφανή: μιὰ στάμνα, ἓναν πυρσοῦ ἀναμμένο καὶ κρυμμένο μέσα στὴ στάμνα καὶ μιὰ κεράτινη σάλπιγγα. Μὲ ἀπόλυτη ἡσυχία καὶ μυστικότητα οἱ τρεῖς ὁμάδες κινήθηκαν κι' ἔπιασαν θέσεις γύρω ἀπὸ τὸ στρατόπεδο τῶν Μαδιανιτῶν καὶ περίμεναν τὸ σύνθημα τοῦ Γεδεών, γιὰ νὰ ἐνεργήσουν σύμφωνα μὲ τὶς ὁδηγίες ποὺ τοὺς εἶχε δώσει.

Λίγο πρὶν ἀπὸ τὰ μεσάνυχτα, μόλις εἶχε γίνει ἀλλαγὴ φρουρᾶς στὸ στρατόπεδο τῶν ἐχθρῶν, ὁ Γεδεών μὲ τὸ τμήμα ποὺ εἶχε μαζὶ τοῦ μπῆκαν στὴν ἀρχὴ τοῦ στρατοπέδου καὶ σὲ μιὰ στιγμὴ ἐσάλπισαν μὲ τὶς σάλπιγγες καὶ συγχρόνως πέταξαν μὲ δύναμι κάτω καὶ ἔσπασαν τὶς στάμνες ποὺ κρατοῦσαν. Τὸ σύνθημα δόθηκε. Οἱ ἄλλες δύο ὁμάδες ἔκαναν τὸ ἴδιο καὶ ὅλοι μαζὶ τώρα, κρατώντας μὲ τὸ ἀριστερὸ χεῖρ τοὺς ἀναμμένους πυρσοὺς καὶ μὲ τὸ δεξιὸ τὶς σάλπιγγες, ἐσάλπιζαν δυνατὰ καὶ φώναζαν: «Ρομφαία τῷ Κυρίῳ καὶ τῷ Γεδεών» (Κριτ. ζ' 20). Τὸ σπαθὶ εἶναι στὰ χέρια τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ Γεδεών.

Τὸ τέχνασμα ἐπέτυχε ἀπολύτως. Ὁ μεγάλος θόρυβος ποὺ ἔκαναν μὲ τὸ σπᾶσιμο τοὺς οἱ στάμνες, οἱ ἀναμμένοι πυρσοί, τὰ δυνατὰ σαλπίσματα καὶ οἱ κραυγὲς τῶν παλληκαριῶν τοῦ Γεδεών

ξάφνιασαν τούς έχθρους και ἔσπειραν τὸν τρόμο καὶ τὸν πανικό στις τάξεις τῶν. Μέσα στὴ νύχτα δὲν μπορούσαν νὰ διακρίνουν πόσοι ἦταν οἱ ἀντίπαλοι τούς καὶ πού ἀκριβῶς βρίσκονταν. Ὁ καθένας χτυποῦσε καὶ σκότωνε τὸν διπλανό τοῦ, νομίζοντας ὅτι εἶναι ἐχθρός, ἐνῶ συγχρόνως, προσπαθώντας νὰ διαφύγουν, ποδοπατοῦσαν ὁ ἓνας τὸν ἄλλον. Ἡ σύγχυσις ἦταν τρομερὴ καὶ ἡ πανωλεθρία μεγάλη. Χιλιάδες Μαδιανίται ἔπεσαν νεκροὶ μέσα στὴ νύχτα. Κι' ὅλα αὐτὰ ἔγιναν, χωρὶς νὰ χρειασθῆ νὰ ρίξουν οὔτε ἓνα βέλος οἱ στρατιῶται τοῦ Γεδεών, πού στέκονταν ἀπλοὶ θεαταὶ τῶν τρομακτικῶν ἐκείνων σκηνῶν. Ἦταν φανερό ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα δὲν ἦταν ἔργο τῆς δικῆς τῶν δυνάμεως, ἀλλὰ τῆς ἐπεμβάσεως τοῦ Θεοῦ. Πραγματικὰ ἡ ρομφαία τοῦ Κυρίου εἶχε σπεῖρει τὸν ὄλεθρο στις τάξεις τῶν ἐχθρῶν.

Τὰ ὑπολείμματα τοῦ πολυπληθοῦς στρατοῦ τῶν Μαδιανιτῶν ἔφυγαν πρὸς τὸν Ἰορδάνη. Ὁ Γεδεών ὅμως ἔστειλε γρήγορα ἀγγελιοφόρους πρὸς τοὺς ἄνδρες τῆς φυλῆς τοῦ Εφραὶμ, κι' ἐκεῖνοι ἔπιασαν τὶς διαβάσεις τοῦ Ἰορδάνου. Ἐν τῷ μεταξύ συγκεντρώθηκαν κι' ἄλλοι ἄνδρες ἀπὸ τὶς φυλὲς Νεφθαλεὶμ, Ἀσήρ καὶ Μανασσή, καὶ ὅλοι μαζὶ κατεδίωξαν τοὺς Μαδιανίτες καὶ τοὺς ἀποδεκάτισαν. Δὲν ἐγλίτωσαν οὔτε οἱ ἀρχηγοὶ τοὺς Ὠρήβ, Ζήβ, Ζεβεὲ καὶ Σαλμανά. Τὸ οἰκτρὸ τέλος τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν ἔμεινε βαθειὰ χαραγμένο στὴ μνήμη τῶν Ἰσραηλιτῶν. Γι' αὐτὸ σ' ἓναν ψαλμὸ πού γράφτηκε πολὺ ἀργότερα, ὅταν κάποιοι ἄλλοι ἐχθροὶ εἶχαν συμμαχήσει ἐναντίον τοῦ Ἰσραήλ, ὁ ποιητὴς παρακαλεῖ τὸν Θεὸ νὰ τοὺς κατατροπώσῃ, ὅπως κατετρόπωσε ἄλλοτε τοὺς ἄρχοντες τῶν Μαδιανιτῶν: «Θοῦ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν ὡς τὸν Ὠρήβ καὶ Ζήβ καὶ Ζεβεὲ καὶ Σαλμανά πάντας τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν» (Ψαλμ. πβ' 12).

Οἱ ἄνδρες ὅμως τῆς φυλῆς Εφραὶμ πού εἶχαν καταδιώξει τοὺς Μαδιανίτες καὶ μάλιστα εἶχαν συλλάβει καὶ σκοτώσει τοὺς δύο ἀπὸ τοὺς ἀρχηγούς τῶν, τὸν Ὠρήβ καὶ τὸν Ζήβ, παραπονέθηκαν πικρά στὸν Γεδεών, γιατί δὲν τοὺς ἐκάλεσε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ στὸν πόλεμο ἐναντίον τῶν Μαδιανιτῶν. Τὰ παράπονα τοὺς δὲν ἦταν δίκαια, γιατί ἡ περιοχὴ τῆς φυλῆς τῶν γειτόνευε μὲ τὴν περιοχὴ τοῦ Γεδεών, καὶ μπορούσαν, ἂν ἤθελαν, νὰ τρέξουν μόνοι τοὺς νὰ βοηθήσουν. Δὲν τὸ ἔκαναν πιθανῶς ἀπὸ δειλία ἢ καὶ ἀδιαφορία. Τώρα ὅμως, μετὰ τὴν νίκη, ξέσπασαν σὲ παράπονα ἀπὸ ζήλεια, γιατί θὰ ἤθελαν κι' αὐτοὶ νὰ συμμετάσχουν στὴ δόξα τῆς νίκης. Ἐν τούτοις ὁ Γεδεών ἀπάντησε στὰ παράπονα τοὺς μὲ ταπείνωση καὶ πραότητα: «Τί περισσότερο ἔκανα ἐγὼ ἀπὸ σᾶς;» τοὺς εἶπε. «Στὰ χέρια σᾶς παρέδωσε ὁ Κύριος τοὺς ἀρχηγούς τῶν Μαδιανιτῶν, τὸν Ὠρήβ καὶ τὸν Ζήβ. Ἐγὼ τί μπόρεσα νὰ κάνω σὰν αὐτὸ πού κάνατε ἐσεῖς;» (Κριτ. ἡ' 23). Μὲ τὰ λόγια αὐτὰ καταπράυνε τὴν ὀργὴ τῶν Εφραιμιτῶν καὶ ἀποσόβησε πιθανὴ διένεξη μεταξὺ τῶν φυλῶν Εφραὶμ καὶ Μανασσή, πού θὰ εἶχε ἀσφαλῶς δυσάρεστες συνέπειες γιὰ τὴν ἐνότητα τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ.

Ἡ συμπεριφορὰ αὐτὴ τοῦ Γεδεών μᾶς δίνει σπουδαῖο μάθημα γιὰ τὸ πὼς πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζουμε τοὺς συνανθρώπους μᾶς, ὅταν μᾶς μιλοῦν σκληρὰ καὶ ωργισμένα. Ἄν ἀπαντήσουμε κι' ἐμεῖς μὲ τὸν ἴδιο τρόπο, ἡ φιλονεικία θὰ εἶναι ἀναπόφευκτη καὶ θὰ ὀδηγήσῃ σὲ διαμάχη καὶ ἔχθρα. Ἄν ὅμως συγκρατηθοῦμε καὶ μιλήσουμε μὲ πραότητα καὶ ἀγάπη, ἔχουμε πολλὲς πιθανότητες νὰ ἀποτρέψουμε τὴ ρῆξι ἢ ἀκόμη καὶ νὰ κερδίσουμε τὴν ἀγάπη τῶν ἀδελφῶν μᾶς. Πολὺ χαρακτηριστικὰ λέει ὁ Σολομών: «Ὀργὴ ἀπόλλυσι καὶ φρονίμους, ἀπόκρισις δὲ ὑποπίπτουσα ἀποστρέφει θυμὸν» (Παρ'. ιε' 1). Ἡ ὀργὴ δηλαδὴ καὶ ἡ παραφορὰ καταστρέφει ἀκόμη καὶ τοὺς φρονίμους, ἐνῶ μιὰ ταπεινὴ καὶ ὑποχωρητικὴ ἀπάντησις ἀναχαιτίζει τὸν θυμὸ.

Ἡ ταπείνωσις ὅμως καὶ τὸ ψυχικὸ μεγαλεῖο τοῦ Γεδεών φάνηκε ἀκόμη περισσότερο μετὰ τὴν ὀριστικὴ συντριβὴ τῶν Μαδιανιτῶν. Οἱ Ἰσραηλίται, γεμάτοι ἐνθουσιασμό καὶ θαυμασμό γιὰ τὰ κατορθώματα τοῦ, τοῦ εἶπαν: «Κύριε, ἄρξον ἡμῶν καὶ σὺ καὶ ὁ υἱός σου καὶ ὁ υἱός τοῦ υἱοῦ σου, ὅτι σὺ ἔσωσας ἡμᾶς ἐκ χειρὸς Μαδιὰμ» (Κριτ. ἡ' 22). Τοῦ ζήτησαν νὰ γίνῃ κυβερνήτης τῶν καὶ νὰ τὸν διαδεχοῦν στὴν ἐξουσία οἱ ἀπόγονοι τοῦ νὰ γίνῃ δηλαδὴ κληρονομικὸς ἄρχων τοῦ

Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Ὁ Γεδεὼν ὅμως δὲν εἶχε μεθύσει ἀπὸ τὶς ἐπιτυχίες τοῦ οὔτε εἶχε κυριευθῆ ἀπὸ φιλοδοξία. Γι' αὐτὸ ἀπέρριψε ἀμέσως τὴν πρόταση αὐτὴ λέγοντας: «Οὐκ ἀρξω ἐγώ, καὶ οὐκ ἀρξεί ὁ υἱός μου ἐν ὑμῖν Κύριος ἀρξεί ὑμῶν» (Κριτ. ἡ' 23). Δὲν θὰ γίνω ἐγώ ἄρχοντας σᾶς οὔτε ὁ γιός μου ὁ Κύριος θὰ εἶναι ἄρχοντας σᾶς. Μὲ τὴν ἀπάντηση αὐτὴ ἔδειχνε ὅχι μόνο τὴ σεμνότητα καὶ τὴν ταπείνωσι τοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸν βαθὺ σεβασμὸ πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὴν ὑποταγὴ τοῦ στὸ θέλημα τοῦ. Ὁ Θεὸς τὸν εἶχε καλέσει μόνο ὡς σωτήρα τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τοὺς Μαδιανίτες καὶ ὅχι ὡς βασιλέα τοὺς. Ἀρκέσθηκε λοιπὸν ὁ Γεδεὼν στὴν ἐκπλήρωση τῆς ἀποστολῆς πού τοῦ ἀνέθεσε ὁ Θεὸς καὶ δὲν θέλησε νὰ ἐκμεταλλευθῆ τὶς ἐπιτυχίες τοῦ, γιὰ ν' ἀνεβῆ ψηλότερα. Ἦταν πραγματικὰ ταπεινὸς καὶ εὐλαβὴς δοῦλος τοῦ Θεοῦ· γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς τὸν ἀνέδειξε καὶ τὸν ἐδόξασε.

Δὲν ἔγινε λοιπὸν κληρονομικὸς ἄρχων τῶν Ἰσραηλιτῶν ὁ Γεδεὼν, ἀλλὰ ἔμεινε ἀπλὸς κριτὴς ἐπὶ σαράντα χρόνια. Καὶ σ' ὅλο αὐτὸ τὸ διάστημα ἡ χώρα τῶν Ἰσραηλιτῶν ἔμεινε ἤσυχη καὶ εἰρηνικὴ.

11/4/1994

63. Ἰεφθάε ὁ Γαλαδίτης.

(Κριτ. ι' 6 - ια' 40)

Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Γεδεὼν ὁ Θεὸς ἀνέδειξε ἄλλους κριτές, οἱ ὅποιοι ἐκυβέρνησαν τὸν Ἰσραὴλ ἄλλοτε σὲ εἰρηνικὴς ἐποχὲς καὶ ἄλλοτε σὲ περιόδους πολεμικὲς, ὅταν δηλαδὴ οἱ Ἰσραηλίται λόγῳ ἀποστασίας ἀπὸ τὸν Θεὸ πιέζονταν καὶ ὑπέφεραν ἀπὸ τὶς ἐπιθέσεις ἄλλων λαῶν. Σὲ μιὰ τέτοια ἐποχὴ ἀναδείχθηκε καὶ ἔδρασε ὁ κριτὴς Ἰεφθάε, τοῦ ὁποῖου τὴ δράση, ἀλλὰ καὶ τὶς περιπέτειες θὰ γνωρίσουμε σήμερα.

Ἐπειτα ἀπὸ μιὰ περίοδο ἀρκετῶν δεκαετιῶν, κατὰ τὴν ὁποία ὑπὸ τὴν καθοδήγησι εὐσεβῶν καὶ ἱκανῶν κριτῶν ἔμεναν πιστοὶ στὸν Θεὸ, οἱ Ἰσραηλίται ἔπασαν καὶ πάλι στὴν εἰδωλολατρία. «Προσέθεντο τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου» (Κριτ. ι' 6). Καὶ τὴ φορὰ αὐτὴ ξεπέρασαν κάθε προηγούμενο στὴν ἀποστασία. Δὲν ἄφησαν ψευτοθεὸ πού νὰ μὴ τὸν λατρεύσουν. Μαζὶ μὲ τὸν Βάαλ καὶ τὴν Ασάρτη, τοὺς θεοὺς τῶν Χανααναίων, τοὺς ὁποῖους καὶ ἄλλοτε ἐλάτρευαν, τώρα ἐλάτρευαν καὶ τοὺς θεοὺς τῆς Συρίας, τῆς Σιδῶνος, τῶν Μωαβιτῶν, τῶν Ἀμμωνιτῶν καὶ τῶν Φιλισταίων. Καὶ ὅχι μόνο τοὺς πίστεψαν, ἀλλὰ καὶ «ἐδούλευσαν αὐτοῖς» (Κριτ. ι' 6): ἔκαναν δηλαδὴ ὅ,τι ἀπαιτοῦσε ἡ πίστις καὶ ἡ λατρεία τῶν θεῶν αὐτῶν, πού ἦταν συνδεδεμένη μὲ παντὸς εἶδους ἀθέμιτες καὶ ἀνήθικες πράξεις. Ἔτσι πραγματοποιήθηκε γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ ἐκεῖνο πού τοὺς ἔλεγε ὁ Μωυσῆς ἐλέγχοντας τοὺς: «Ἐθυσαν δαιμονίοις καὶ οὐ Θεῷ. Θεοίς, οἷς οὐκ ἠδειςαν καινοὶ καὶ πρόσφατοι ἠκασιν, οἷς οὐκ ἠδειςαν οἱ πατέρες αὐτῶν. Θεὸν τὸν γεννήσαντα σὲ ἐγκατέλιπες καὶ ἐπελάθου Θεοῦ τοῦ τρέφοντος σὲ» (Δευτ. λβ' 17-18). Τόσες εὐεργεσίες καὶ τόση προστασία εἶχαν δεχθῆ ἀπὸ τὸν Κύριο τὸν εἶχαν γνωρίσει σὰν ἀληθινὸ πατέρα καὶ ὅμως τὸν ξέχασαν, γιὰ νὰ δοθοῦν καὶ νὰ ἀφοσιωθοῦν σὲ ψεύτικους καὶ ἀγνώστους θεοὺς καὶ νὰ γίνουν δοῦλοι τῶν. Ἐκεῖ καταντᾷ ὁ ἄνθρωπος πού ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Νομίζει ὅτι ἀπελευθερώνεται ἀπὸ τοὺς περιορισμοὺς πού τοῦ ἐπιβάλλει ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, καὶ πολὺ σύντομα γίνεται δοῦλος τῶν παθῶν καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ, δοῦλος τοῦ διαβόλου καὶ τοῦ θελήματος τοῦ.

Μεγάλῃ ἦταν ἡ ἀποστασία τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀνάλογη ὑπῆρξε καὶ ἡ ἀντιμετώπισις τῶν ἀπὸ τὸν Θεὸ. Τὸν ἐγκατέλειψαν ἐκεῖνοι, τοὺς ἐγκατέλειψε κι' αὐτός. Ἔπαυσε νὰ τοὺς προστατεύῃ ἀπὸ τὶς ἐπιθέσεις τῶν γύρω λαῶν καὶ τώρα ἀπὸ δύο μεριὲς οἱ γείτονες αὐτοὶ ἔπασαν ἀσυγκράτητοι ἐναντίον τοῦ Ἰσραὴλ: ἀπὸ τὰ νοτιοδυτικὰ οἱ Φιλισταῖοι καὶ ἀπὸ τὰ βορειοανατολικά οἱ Ἀμμωνῖται «ἔθλιψαν καὶ ἐθλάσαν τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ» (Κριτ. ι' 8). Ἡ καταπίεσις αὐτὴ κράτησε δεκαοκτῶ χρόνια. Καὶ μόλις τότε κατάλαβαν οἱ Ἰσραηλίται ὅτι ἀπὸ τὶς ἀμαρτίες τῶν ὑπέφεραν. «Καὶ ἐβόησαν

οί υιοί Ἰσραὴλ πρὸς Κύριον λέγοντες ἡμάρτομέν σοί, ὅτι εγκατελίπομεν τὸν Θεὸν καὶ ἐδουλεύσαμεν τοῖς Βααλίμ» (Κριτ. ι' 10). Ἀνεγνώρισαν δηλαδή καὶ ὠμολόγησαν τὴν ἁμαρτία τοὺς.

Ἡ ὁμολογία ὅμως δὲν εἶναι ἀρκετή. Ἐκεῖνος ποὺ μετανοεῖ γιὰ τὴν ἁμαρτία τοῦ, πρέπει νὰ δείξη καὶ στὴν πράξι τὴ μετάνοια τοῦ, ἀρνούμενος τὴν ἁμαρτωλὴ ζωὴ τοῦ. Γι' αὐτὸ ὁ Θεός, πρὶν σπεύσῃ νὰ βοηθήσῃ τοὺς Ἰσραηλίτες, τοὺς ἠλεγξε, στέλνοντας τοὺς πιθανότατα κάποιον προφήτη καὶ λέγοντας τοὺς τὰ ἑξῆς: «Ἐγὼ δὲν εἶμαι πού σᾶς ἐλευθέρωσα ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ ἀπὸ τὶς καταπιέσεις τόσων ἄλλων λαῶν καὶ σᾶς ἔσωσα, ὅταν ὑψώσατε τὴ φωνὴν σᾶς καὶ ζητήσατε τὴ βοήθειά μου; Σεῖς ὅμως μὲ ἐγκαταλείψατε καὶ ὑπηρετήσατε ἄλλους θεοὺς. Γι' αὐτὸ δὲν πρόκειται νὰ σᾶς σώσω ἄλλη φορά. Πηγαίνετε καὶ ζητήστε ἀπὸ τοὺς θεοὺς ποὺ διαλέξατε, νὰ σᾶς βοηθήσουν» (Κριτ. ι' 11-14). Ὁ Θεὸς βέβαια δὲν θὰ ἀρνοῦνταν τελικὰ τὴ βοήθειά τοῦ μέ τὴ φαινομενικὴ αὐτὴ ἄρνησι τοῦ ἠθελε νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἰσραηλίτες σὲ βαθύτερη συναίσθησι τῆς ἐνοχῆς τῶν καὶ σὲ εἰλικρινὴ μετάνοια. Καὶ τὸ ἐπέτυχε. Στὸν ἔλεγχον τοῦ Θεοῦ οἱ Ἰσραηλίται ἀπάντησαν μὲ νέα ὁμολογία: «Ἠμάρτομεν, ποιήσον ἡμῖν κατὰ πᾶν τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σοῦ, πλην ἐξελοῦ ἡμᾶς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ» (Κριτ. ι' 15). Ναὶ ἁμαρτήσαμε κάνε μᾶς ὅ,τι θὰ ἀποφασίσῃ ἡ ἀγαθότης σοῦ ἀλλὰ σὲ παρακαλοῦμε, γλίτωσέ μᾶς ἀπὸ τὶς τωρινές μᾶς θλίψεις. Καὶ δὲν περιωρίσθησαν στὰ λόγια οἱ Ἰσραηλίται, ἀλλὰ προχώρησαν καὶ σὲ ἔργα. Ἀπαρνήθησαν τοὺς θεοὺς ποὺ ἐλάτρευαν καὶ ἀπομάκρυναν ὅλα τὰ εἶδωλα τοὺς καὶ γύρισαν στὸν ἀληθινὸ Θεό. Τώρα ἡ μετάνοια τοὺς ἦταν ὀλοκληρωμένης καὶ ὁ Θεὸς τοὺς λυπήθηκε καὶ ἔστειλε τὴν προστασία τοῦ.

Οἱ Ἀμμωνίται συγκεντρώθηκαν καὶ πάλι στὴν περιοχὴ Γαλαάδ, ποὺ ἦταν πρὸς τὰ ἀνατολικά τοῦ Ἰορδάνου, καὶ ἐτοιμάσθησαν γιὰ πόλεμον ἐναντίον τῶν Ἰσραηλιτῶν. Συγκεντρώθηκαν ὅμως τώρα καὶ οἱ Ἰσραηλίται, ἐνωμένοι ὅλοι καὶ μὲ ἀναπτρωμένο τὸ ἠθικὸ τοὺς, ἀφοῦ ἤξεραν ὅτι εἶχαν πάλι μὲ τὸ μέρος τοὺς τὴ συμπαράστασι τοῦ Θεοῦ. Ποιὸς ὅμως θὰ ἦταν ὁ κατάλληλος ἀρχηγὸς ποὺ θὰ τοὺς ὀδηγοῦσε στὴ νίκη; Γνωστὸς καὶ φημισμένος γιὰ τὴ σωματικὴ τοῦ δύναμι καὶ τὴν ἀνδρεία ἦταν ὁ Ιεφθάε ὁ Γαλαδίτης. Αὐτὸν λοιπὸν ἔκριναν κατάλληλο οἱ προύχοντες τῶν Ἰσραηλιτῶν ὡς ἀρχιστράτηγον. Τὴ φορά αὐτὴ δηλαδή ὁ Θεὸς ἄφησε τοὺς Ἰσραηλίτες νὰ διαλέξουν τὸν ἀρχηγὸ τοὺς, ἐπεκύρωσε ὅμως, ὅπως θὰ δοῦμε, τὴν ἐκλογή τοὺς, ἐνισχύοντας μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ τὸν Ιεφθάε. Κι' αὐτὸ εἶναι διδακτικόν. Φανερώνει ὅτι ἔχει καὶ ὁ ἄνθρωπος δικαίωμα νὰ ἐκλέγῃ καὶ νὰ ὀρίξῃ τοὺς ἄρχοντες τοῦ, γιὰ τὸ Θεὸς τοῦ ἔχει χαρίσει τὴν ἐλευθερίαν γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ ὅμως στὸ ἔργον τοῦ αὐτὸς ποὺ ἐξέλεξαν οἱ ἄνθρωποι, ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ «πνεῦμα Κυρίου» (Κριτ. ἴα' 29): χρειάζεται δηλαδή τὴν ἔμπνευσιν, τὴ βοήθειαν καὶ τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ιεφθάε εἶχε ἓνα δυσάρεστο παρελθόν, ποὺ προκαλεῖ τὴ συμπάθειαν μᾶς πρὸς αὐτόν, ἐνῶ συγχρόνως μαρτυρεῖ τὴν ἀμεροληψίαν τοῦ Θεοῦ. Ἦταν δηλαδή ὁ Ιεφθάε «υἱὸς γυναικὸς πόρνης» (Κριτ. ἴα' 1). Γι' αὐτὸ φυσικὰ δὲν εὐθυνόταν ὁ ἴδιος, ἀλλὰ ὁ πατέρας τοῦ καὶ ἡ μητέρα τοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ δίκαιος καὶ ἀμερόληπτος Θεὸς δὲν ἀρνήθηκε τὴ χάριν τοῦ καὶ τὴν ἐνίσχυσή τοῦ στὸν Ιεφθάε, ἀλλὰ ἐξετίμησε καὶ ἐβράβευσε τὴ θεοσέβειαν καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως δυστυχῶς δὲν κρίνουν πάντοτε λογικὰ καὶ ἀμερόληπτα. Αὐτὸ συνέβη καὶ στὴν περίπτωσιν τοῦ Ιεφθάε. Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ, δηλαδή τὰ παιδιὰ τοῦ πατέρα τοῦ ἀπὸ τὴ νόμιμη σύζυγον τοῦ, τὸν ἔδιωξαν ἀπὸ τὸ πατρικόν τοῦ σπιτί, γιὰ νὰ μὴ γίνῃ κι' αὐτὸς κληρονόμος τῆς πατρικῆς περιουσίας. Στὴν ἐκδίωξιν αὐτὴ τοῦ Ιεφθάε φαίνεται ὅτι συνέπραξαν καὶ οἱ συμπατριῶται τοὺς κι' ἔτσι ὁ Ιεφθάε ἀναγκάσθηκε νὰ ἐκπατρισθῇ καὶ νὰ ζῇ σὲ ξένη χώρα, σὲ μιὰ περιοχὴ τῆς Συρίας. Ἡ προκατάληψις τῶν ἀνθρώπων γίνεται πολὺ συχνὰ αἰτία ἀδικίας ἐναντίον τῶν συνανθρώπων τοὺς.

Τὸ ἀξιοπρόσεκτον ὅμως εἶναι ὅτι τώρα ποὺ βρίσκονταν σὲ κίνδυνον, οἱ Ἰσραηλίται ἀναγκάσθηκαν νὰ ἀναγνωρίσουν ὡς ἀρχηγὸ τοὺς αὐτόν ποὺ εἶχαν διώξῃ. Ἔτσι ἀναγκάζονταν νὰ ἀναγνωρίσουν τὸ λάθος τοὺς καὶ νὰ ἀναθεωρήσουν τὴ γνώμην ποὺ εἶχαν ὡς τότε γιὰ τὸν Ιεφθάε. Μ' αὐτόν τὸν

τρόπο ὁ Θεὸς τοὺς ταπεινῶνε καὶ τοὺς παιδαγωγοῦσε. Γιατὶ οἱ Ἰσραηλίται μὲ τὴν πτώση τοὺς στὴν εἰδωλολατρία εἶχαν γίνεи τέκνα πορνείας, ξένα πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὴ διαθήκη τοῦ: τώρα ὁμως ὁ Θεὸς τοὺς ἐλευθέρωνε μ' ἕναν ἀρχηγό, πού αὐτοὶ τὸν εἶχαν περιφρονήσει γιὰ τὴν καταγωγή τοῦ, θυμίζοντας τοὺς ἔτσι τὴ μεγάλη τοὺς ἀμαρτία καὶ διδάσκοντας τοὺς ὅτι, ἂν ἡ σαρκικὴ πορνεία εἶναι βαρεία ἀμαρτία, ἀσυγκρίτως βαρύτερη εἶναι ἡ πνευματικὴ πορνεία καὶ μοιχεία, ἡ διάρρηξις δηλαδή τοῦ δεσμοῦ τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸν Θεό· ὁ δεσμὸς αὐτὸς συχνά στὴν ἀγία Γραφή παρομοιάζεται μὲ συζυγία, μὲ τὸν δεσμό τῆς ἐνότητος καὶ τῆς ἀμοιβαίας πίστεως πού πρέπει νὰ ἔχουν οἱ σύζυγοι μεταξύ τούς.

Ὁ Ιεφθάει στὴν ἀρχὴ δέχθηκε μὲ ψυχρότητα ἐκείνους πού πῆγαν νὰ τὸν καλέσουν νὰ ἀναλάβη τὴν ἀρχηγία τοῦ στρατοῦ. "Ἴσως ἀνάμεσα τοὺς νὰ ἦταν καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ πού τὸν εἶχαν διώξει." Ἡ μέχρι τότε συμπεριφορὰ τοὺς δικαιολογοῦσε τὶς ἐπιφυλάξεις τοῦ καὶ τὴν πικρία τοῦ. "Ἐπειτα ὁμως ἀπὸ τὶς ἐπίμονες παρακλήσεις τοὺς καὶ τὴν ἔνορκη ὑπόσχεση τοὺς ὅτι ὄχι μόνο στὸν πόλεμο, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴ νίκη θὰ τὸν ἀναγνώριζαν ὡς ἀρχηγό τούς, ὑποχώρησε. Συγχώρησε καὶ λησμόνησε τὴν ἀδικία πού τοῦ εἶχαν κάνει καὶ ἀνέλαβε νὰ τοὺς σώση ἀπὸ τὸν κίνδυνο. Ἡ καλύτερη ἐκδίκησις σ' ἐκείνους πού μᾶς ἀδίκησαν δὲν εἶναι νὰ τοὺς ἀδικήσουμε κι' ἐμεῖς, ἀλλὰ νὰ τοὺς εὐεργετήσουμε. Τὸ μῖσος καὶ οἱ ἀντεκδικήσεις ὀξύνουν καὶ παρατείνουν τὴν ἔχθρα μόνο ἢ ἀγάπη καὶ ἡ ἀμνησικακία μποροῦν νὰ τὴ σβήσουν καὶ νὰ τὴ μετατρέψουν σὲ φιλία.

Ἄφοῦ ἔτσι ἀνέλαβε τὴν ἀρχηγία τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὁ Ιεφθάε ἐνήργησε μὲ εὐλάβεια, ἀλλὰ καὶ μὲ σύνεσι. Ἀναλογιζόμενος τὴ δυσκολία τοῦ ἔργου πού ἀνελάμβανε καὶ τὸ βάρος τῆς εὐθύνης τοῦ, ζήτησε πρῶτα μὲ θερμὴ προσευχὴ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. "Ἐπειτα προσπάθησε νὰ λύση εἰρηνικὰ τὶς διαφορὰς μὲ τοὺς Ἀμμωνίτες καὶ νὰ ἀποφύγη τὸν πόλεμο. Γιατὶ ἤξερε ὅτι ὁ πόλεμος εἶναι φοβερό κακό. Στὸν πόλεμο χύνεται αἷμα, καὶ μάλιστα αἷμα νεανικὸ βυθίζονται οἰκογένειες στὸ πένθος καὶ προκαλοῦνται τεράστιες ὑλικὲς καταστροφές. "Ἐστειλε λοιπὸν ὁ Ιεφθάε ἀγγελιοφόρους στὸν βασιλιά τῶν Ἀμμωνιτῶν γιὰ διαπραγματεύσεις. Προσπάθησε νὰ τὸν πείση ὅτι οἱ περιοχὲς πού εἶχε καταλάβει, ἀνήκαν στοὺς Ἰσραηλίτες ἐδῶ καὶ τριακόσια χρόνια καὶ ὅτι ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς τὶς εἶχε παραδώσει σ' αὐτούς.

Ὁ βασιλιάς ὁμως τῶν Ἀμμωνιτῶν ὄχι μόνο δὲν δέχθηκε τὶς διαπραγματεύσεις, ἀλλὰ καὶ προέβαλε τὴν ἀξίωσι νὰ φύγουν οἱ Ἰσραηλίται ἀπὸ ἐδάφη πού εἶχαν καταλάβει καὶ πού ἐκεῖνος τὰ θεωροῦσε δικά τοῦ. Ἡ εἰρηνευτικὴ λοιπὸν προσπάθεια τοῦ Ιεφθάε ἀπέτυχε, καὶ ὁ πόλεμος ἦταν ἀναπόφευκτος. Οἱ Ἰσραηλίται ἄρχισαν νὰ προετοιμάζονται γι' αὐτόν. Κι' ἐπειδὴ τὸ δίκαιο ἦταν μὲ τὸ μέρος τούς, «ἐγένετο ἐπὶ Ιεφθάε πνεῦμα Κυρίου» (Κριτ. ἴα' 29). Ὁ Θεὸς δηλαδή τὸν περιέβαλε μὲ τὴ χάρι τοῦ, τὸν ἐφώτισε καὶ τὸν ἐνίσχυσε, γιὰ νὰ φέρη εἰς πέρας τὴν ἀποστολὴ τοῦ.

Πρὶν ὁμως ξεκινήση γιὰ τὸν πόλεμο, ὁ Ιεφθάε ἔκανε κι' ἕνα τάμα. "Ὅπως δηλαδή συνήθιζαν τότε, ὑποσχέθηκε μιὰ θυσιά στὸν Κύριο, ἂν μὲ τὴ βοήθειά τοῦ νικοῦσε τοὺς Ἀμμωνίτες. Τὸ τάμα τοῦ ὁμως ἦταν φοβερό: ὑποσχέθηκε νὰ προσφέρη ὀλοκαύτωμα στὸν Κύριο τὸν πρῶτο ἄνθρωπο πού θὰ ἔβγαινε ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ νὰ τὸν ὑποδεχθῆ, ὅταν θὰ ἐπέστρεφε νικητής. "Ἐταξε δηλαδή ἄνθρωποθυσία. Αὐτὸ βέβαια δὲν ἦταν ἀσυνήθιστο ἐκείνη τὴν ἐποχὴ. "Ὅχι μόνο οἱ εἰδωλολάτραι, ἀλλὰ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι φαίνεται ὅτι ἔκαμαν ἄνθρωποθυσίες πιθανώτατα ὁμως θυσίαζαν ἐπίσημους αἰχμαλώτους πού ἔπιαναν στοὺς πολέμους μὲ τοὺς εἰδωλολάτραι καὶ πού θὰ τοὺς θανάτωναν ὅπωςδὴποτε σύμφωνα μὲ τὶς τότε συνήθειες. "Ἄς μὴ μᾶς φαίνεται λοιπὸν παράξενο τὸ τάμα τοῦ Ιεφθάε. "Ἄλλη ἦταν ἡ νοοτροπία καὶ οἱ συνήθειες τῆς ἐποχῆς. "Ἄλλωστε ὁ Ιεφθάε εἶχε ζήσει ἐξόριστος σὲ περιοχὴ πού συνόρευε μὲ εἰδωλολατρικὰ ἔθνη, στὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποθυσίες ἦταν συχνές. Κι' ἀσφαλῶς φανταζόταν ὅτι, ὅσο πολυτιμότερο θὰ ἦταν τὸ τάμα τοῦ, τόσο πιὸ εὐπρόσδεκτο θὰ ἦταν

ἀπό τὸν Θεό. Ὅλα αὐτὰ ἐξηγοῦν κάπως τὸ τάμα τοῦ Ιεφθάει δὲν τὸ δικαιολογοῦν ὅμως ἦταν ὅπωςδήποτε ἓνα τάμα ὑπερβολικό, παράλογο καὶ ἀπερίσκεπτος καὶ τὸ πλήρωσε ἀκριβῶς.

Μὲ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ ὁ Ιεφθάε κατετρόπωσε τοὺς Ἀμμωνίτες καὶ τοὺς ὑποχρέωσε σὲ ὑποταγή. Ἐπέστρεψε τώρα στὴν πόλη τοῦ νικητῆς καὶ κατὰ τὴ συνήθεια τῆς ἐποχῆς νεαρὲς κοπέλλες μὲ τύμπανα καὶ χορούς βγήκαν νὰ τὸν ὑποδεχθοῦν καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τούς, πρώτη καὶ καλύτερη, ἔτρεξε νὰ τὸν προὔπαντῆσῃ ἡ κόρη τοῦ, τὸ μοναχοπαίδι τοῦ. Φίδια τὸν ἔζωσαν τότε. Μαχαίρια κοφτερὰ ἔσφαξαν τὴν καρδιά τοῦ. Ταραγμένος, ἀναστατωμένος κυριολεκτικά, εφώνησε: «Ἄχ, ἄχ, κόρη μου! Μεγάλῃ ταραχῇ μου προξένησες γιατί ἔκανα γιὰ σένα τάμα στὸν Κύριο καὶ δὲν θὰ μπορέσω τώρα νὰ πάρω πίσω τὸν λόγο μου καὶ νὰ μὴ τὸν ἐκπληρώσω» (Κριτ. ἴα' 35). Ἐδῶ φάνηκε σ' ὄλο τὸ μεγαλεῖο τῆς ἡ ψυχικῆς δύνამος τοῦ Ιεφθάε καὶ ἡ ἀπόλυτη συνέπεια στὶς ὑποσχέσεις τοῦ. Παρ' ὅλη τὴν ὀδύνη ποὺ δοκίμασε ἡ πατρικὴ τοῦ ψυχῆ, δὲν σκέφθηκε οὔτε στιγμή νὰ ἀθετήσῃ ἢ νὰ τροποποιήσῃ τὸ τάμα τοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἡ κόρη τοῦ δὲν ἔδειξε λιγώτερο ἠρωισμό καὶ ἀποφασιστικότητα. Ἀναθρεμμένη μὲ τὸν φόβο τοῦ Θεοῦ, ἀπάντησε μὲ σταθερότητα στὸν πατέρα τῆς: «Πατέρα, ἄνοιξες τὸ στόμα σοῦ κι' ἔκανες τάμα στὸν Θεό; Κάνε μὲ ὅπως ἔταξες καὶ ὑποσχέθηκες στὸν Κύριο, ποῦ σὲ βοήθησε καὶ νίκησες τοὺς Ἀμμωνίτες» (Κριτ. ἴα' 36). Μιὰ χάρι μόνο ζήτησε ἀπὸ τὸν πατέρα τῆς: νὰ ἀναβάλλῃ γιὰ δύο μῆνες τὴ θυσία καὶ νὰ τῆς ἐπιτρέψῃ στὸ διάστημα αὐτὸ νὰ κλάψῃ μαζί μὲ τὶς φίλες τῆς γιὰ τὸ ὅτι θὰ πέθαινε νέα καὶ παρθένα, πρὶν προλάβῃ νὰ παντρευτῆ καὶ νὰ χαρῆ παιδιὰ καὶ ἀπογόνους. Συντετριμμένος ὁ Ιεφθάε δὲν μπόρεσε νὰ προφέρῃ παρὰ μόνο μιὰ λέξι: «Πορεύου» (Κριτ. ἴα' 38). Καὶ πράγματι ἡ κόρη ἔφυγε γιὰ δύο μῆνες μὲ τὶς φίλες τῆς κι' ἔκλαιγε τὰ νειάτα τῆς στὰ βουνά. Ἐπειτα γύρισε καὶ ὑποτάχθηκε σὲ ὅσα ὁ πατέρας τῆς εἶχε ὑποσχεθῆ στὸν Θεό. Τὸ τάμα ἐκπληρώθηκε.

Οἱ Ἰσραηλίται δὲν ξέχασαν τὴ θυσία τῆς κόρης τοῦ Ιεφθάε. Κάθε χρόνο στὴν ἐπέτειο τῆς θυσίας τῆς τὰ κορίτσια τῶν Ἰσραηλιτῶν μαζεύονταν καὶ θρηνοῦσαν ἐπὶ τέσσερις ἡμέρες τὴν κόρη τοῦ Ιεφθάε. Οἱ θρῆνοι αὐτοὶ δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήττουν. Ἦταν ἀκόμη ἡ ἐποχὴ τῆς παλαιᾶς διαθήκης. Ὁ Χριστὸς δὲν εἶχε ἔλθει στὴ γῆ, ὁ θάνατος δὲν εἶχε νικηθῆ ἢ πίστης καὶ ἡ ἐλπίδα στὴν αἰώνιο ζωὴ δὲν ὑπῆρχε. Σήμερα ὅμως τὰ πράγματα εἶναι τελειῶς διαφορετικά. «Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζῶν ἠγαπάμενος». Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ θρηνοῦμε ἀπαρηγόρητα γιὰ τὸν θάνατο τῶν συγγενῶν μᾶς, «καθὼς καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μὴ ἔχοντες ἐλπίδα» (Α' Θέσ'. δ' 13), ἀλλὰ μὲ πίστη καὶ ἐλπίδα νὰ διακηρύττουμε: «Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος».

Ἀνακύπτει ὅμως τὸ ἐρώτημα: Γιατί ὁ Θεὸς δὲν ἐμπόδισε τὸν Ιεφθάε νὰ θυσιάσῃ τὴν κόρη τοῦ, ὅπως εἶχε ἐμποδίσει τὸν Ἀβραάμ; Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὅτι ὑπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ τῶν δύο περιπτώσεων. Τὴ θυσία τοῦ Ἰσαὰκ τὴν εἶχε παραγγείλει ὁ Θεός, γιὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν πίστη τοῦ Ἀβραάμ κι' ὅταν ἔλαμψε ἡ ἀρετὴ τοῦ δικαίου καὶ ἡ ὑπακοή τοῦ, ἐμπόδισε τὴ σφαγὴ τοῦ Ἰσαὰκ: ἐνῶ ὁ Ιεφθάε ἔκανε μόνος τοῦ τὸ τάμα, χωρὶς νὰ τὸ ζητήσῃ ὁ Θεός καὶ ὁ Θεός δὲν ἐμπόδισε τὴν ἐκπλήρωσή τοῦ, γιὰ νὰ διδάξῃ κι' ἐκείνον κι' ἐμᾶς νὰ μὴν κάμνουμε ἀνόητα καὶ ἀπερίσκεπτα τάματα. Καὶ τὸ ὅτι ὁ Θεὸς δὲν θέλει καὶ δὲν ζητεῖ τέτοιες θυσίες, ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ ὅτι ἡ ἀγία Γραφὴ κατακρίνει τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι «έθυσαν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῶν τοῖς δαιμονίοις καὶ ἐξέχεαν αἷμα ἀθῶον, αἷμα υἱῶν αὐτῶν καὶ θυγατέρων, ὧν ἔθυσαν τοῖς γλυπτοῦς Χαναάν, καὶ ἐφονοκτονήθη ἡ γῆ ἐν τοῖς αιμασιν αὐτῶν» (Ψαλμ. ρε' 37-38). Ὅπωςδήποτε ὁ Ιεφθάε ἔκανε τὸ τάμα τοῦ καὶ τὸ ἐξεπλήρωσε κινούμενος ἀπὸ τὴν εὐσεβῆ συνείδησι τοῦ, ποῦ δὲν ἦταν ὅμως ἀρκετὰ φωτισμένη. Ἀσφαλῶς ἔδειξε εὐσέβεια, αὐταπάρνηση καὶ φιλοπατρία. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐπαινεῖ τὴν πίστη τοῦ παρ' ὅλες τὶς ἀτέλειες τῆς (Εβρ. ἴα' 32).

Μερικοί έρμηνευταί βλέπουν στη θυσία τῆς κόρης τοῦ Ιεφθάε μιὰ προτύπωση τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως ὁ Ιεφθάε θυσίασε τὴ μονάκριβη κόρη τοῦ, χωρὶς αὐτὴ νὰ ἀντισταθῆ καθόλου, ἔτσι καὶ ὁ Θεὸς Πατὴρ θυσίασε τὸν μονογενῆ Υἱό τοῦ, ὁ ὁποῖος δὲν ἀντιστάθηκε καθόλου, ἀλλὰ μὲ τὴ θέλησή τοῦ ἐβάδισε πρὸς τὸν σταυρό. Φυσικὰ μεταξύ τῶν δύο θυσιῶν ὑπάρχει τεράστια διαφορά. Ἡ θυσία τῆς κόρης τοῦ Ιεφθάε ἦταν ἀπλῶς μιὰ προτύπωση χωρὶς κανένα σωτήριο ἀποτέλεσμα ἐνῶ τοῦ Κυρίου ἡ θυσία εἶναι ἡ ὑψίστη, ἡ μοναδικὴ θυσία ποὺ προσφέρθηκε ποτέ, καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἦταν, εἶναι καὶ θὰ εἶναι σωτήρια γιὰ ὅλες τὶς γενιές τῶν ἀνθρώπων. Χάρις στὴ θυσία αὐτὴ ἔχουμε τὴ δυνατότητα νὰ ἐπιτυγχάνουμε τὴν ἄφεσι τῶν ἀμαρτιῶν μᾶς καὶ τὴν ψυχικὴ μᾶς γαλήνη. Μὲ τὴ θυσία αὐτὴ συμφλιωνόμαστε μὲ τὸν Θεὸ καὶ γινόμαστε πάλι παιδιὰ τοῦ ἀγαπητά. Ἡ θυσία αὐτὴ μᾶς ἀνοίξε τὶς πύλες τοῦ παραδείσου καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς, ποὺ τὶς εἶχε κλείσει ἡ παράβασις τῶν πρωτοπλάστων. Αὐτῆς τῆς λυτρωτικῆς θυσίας τὴν ἀνάμνησι καλούμαστε νὰ γιορτάσουμε σὲ λίγες ἡμέρες. Ἄς ἐκδηλώσουμε ἰδιαιτέρως κατὰ τὶς ἡμέρες αὐτές τὴν εὐγνωμοσύνη μᾶς πρὸς τὸν λυτρωτὴ καὶ ἅς τὸν ἱκετεύσουμε νὰ μᾶς ἀξιῶση νὰ γίνουμε μέτοχοι τῶν σωτηρίων ἀποτελεσμάτων τῆς θυσίας τοῦ.

18/4/1994

64. Σαμψών.

(Κριτ. ιγ' 1 - ιδ' 4)

Μὲ τὴν ἐπανάληψη τῶν ὀμιλιῶν μᾶς μετὰ τὶς διακοπές τοῦ Πάσχα ἐρχόμαστε στὴν ἱστορία τοῦ Σαμψών. Εἶναι κι' αὐτὸς ἓνας ἀπὸ τοὺς σπουδαίους ἄνδρες τῆς ἰσραηλιτικῆς ἱστορίας ποὺ ἀναφέρονται στὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ ὡς παραδείγματα πίστεως (Εβρ. ἴα' 32). Ὁ Σαμψών εἶναι μιὰ ἥρωικὴ μορφή, φλογερὸς πατριώτης καὶ φοβερὸς τιμωρὸς τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος τοῦ. Τὰ κατορθώματα τοῦ εἶναι ἐκπληκτικὰ καὶ συναρπαστικά, καὶ δείχνουν ὀλοφάνερα τί μπορεῖ νὰ ἐπιτύχη ὁ πιστὸς μὲ τὴν παντοδύναμη βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Ἡ ζωὴ τοῦ ὅμως ἔχει καὶ τὰ σκοτεινὰ σημεῖα τῆς, τὰ ὁποῖα ἐπίσης μᾶς δίνουν σημαντικὰ διδάγματα, ἔστω καὶ ἀρνητικά. Ἄς παρακολουθήσουμε λοιπὸν ἀπὸ σήμερα τὴν ἐνδιαφέρουσα καὶ διδακτικὴ ἱστορία τοῦ Σαμψών.

Ἐξη χρόνια μόνο ἐχρημάτισε κριτῆς τοῦ Ἰσραὴλ ὁ Ιεφθάε καὶ πέθανε. Ἴσως ὁ πρόωρος καὶ δραματικὸς θάνατος τῆς κόρης τοῦ, γιὰ τὸν ὁποῖο ἦταν ὁ ἴδιος ὑπεύθυνος μὲ τὸ ἀπερίσκεπτο τάμα τοῦ, τὸν ὀδήγησε κι' αὐτὸν πρόωρα στὸν τάφο. Τὸν διαδέχθηκαν τρεῖς ἄλλοι κριταὶ κατὰ σειρὰν, γιὰ τοὺς ὁποῖους ἡ Γραφή δὲν μᾶς δίνει πολλὲς πληροφορίες. Ἀσφαλῶς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοὺς οἱ Ἰσραηλίται τὰ πηγαιναν καλὰ στὶς σχέσεις τοὺς μὲ τὸν Θεὸ καὶ δὲν ἀντιμετώπιζαν κανένα πρόβλημα ἀπὸ τοὺς γειτονικοὺς λαοὺς. Πέρασαν ἔτσι τριάντα χρόνια περίπου ἀπὸ τότε ποὺ ὁ Ιεφθάε εἶχε νικήσει τοὺς Ἀμμωνίτες. Μιὰ καινούργια γενιὰ Ἰσραηλιτῶν εἶχε ἔλθει, ἡ ὁποῖα δὲν εἶχε δοκιμάσει τὰ βάσανα τῆς δουλείας καὶ τῶν ἐπιδρομῶν τῶν ξένων λαῶν. Καί, ὅπως συμβαίνει συνήθως, ἡ εἰρηνικὴ αὐτὴ περίοδος ἔφερε νέα ἀποστασία τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ νέα πτώση στὴν εἰδωλολατρία. «Προσέθηκαν ἔτι οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον Κυρίου» (Κριτ. ιγ' 5). Γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ οἱ Ἰσραηλίται παρασύρθηκαν σὲ ἔργα πονηρὰ στὰ μάτια τοῦ Κυρίου. Χρειάσθηκε λοιπὸν καὶ πάλι νὰ τιμωρηθοῦν, γιὰ νὰ σωφρονισθοῦν καὶ ἡ τιμωρία ἤρθε τώρα ἀπὸ τοὺς Φιλισταίους, οἱ ὁποῖοι γιὰ πολλὲς δεκαετίες ταλαιπώρησαν μὲ τὶς ἐπιδρομές τοὺς τὸν ἰσραηλιτικὸ λαό.

Οἱ Φιλισταῖοι δὲν ἦταν Χαναναῖοι, καὶ γι' αὐτὸ ἡ Γραφή τοὺς ὀνομάζει συχνὰ «ἄλλοφύλους». Προέρχονταν πιθανότατα ἀπὸ τὴν ἀρχαία Κρήτη καὶ εἶχαν ἐγκατασταθῆ σὲ μιὰ στενὴ παραλιακὴ ζώνη στὰ νοτιοδυτικὰ τῆς Παλαιστίνης. Ἀπὸ τὸ ὄνομα τοὺς προέρχεται καὶ τὸ ὄνομα Παλαιστίνη, μὲ τὸ ὁποῖο μέχρι σήμερα ὀνομάζουμε τὴ Χαναάν. Πέντε μόνο ἀξιόλογες πόλεις ὑπῆρχαν στὴν

περιοχή τῶν Φιλισταίων, ἀπό τίς ὁποῖες πιό γνωστή εἶναι ἡ Γάζα. Δέν ἦταν λοιπόν μεγάλος καί σπουδαῖος λαός οἱ Φιλισταῖοι καί ὅμως ἀπό τόν μικρό καί ἀσήμαντο αὐτόν λαό οἱ Ἰσραηλίται ἔπαθαν πολλά, γιατί ὁ Θεός εἶχε ἀποσύρει ἀπό αὐτούς τήν προστασία τοῦ. Καί ὅταν ὁ Θεός δέν μᾶς προστατεύει ἐξ αἰτίας τῆς ἀποστασίας μᾶς, μπορεῖ ἀπό ἀσήμαντες αἰτίες νά πάθουμε μεγάλες συμφορές.

Ἄφοῦ λοιπόν ὁ λαός τοῦ Θεοῦ πῆρε τὸ πικρό, ἀλλά σωτήριο μάθημα, ὁ Θεός ἀποφάσισε νά στείλῃ τόν ἐλευθερωτὴ καί αὐτὸς ἦταν ὁ Σαμψὼν ἀπὸ τῆ φυλῆ τοῦ Ἰδαν, πού γειτόνευε μὲ τὴ χώρα τῶν Φιλισταίων καί ἦταν φυλὴ γενναίων πολεμιστῶν. Ἡ ἀρχὴ τῆς ιστορίας τοῦ Σαμψὼν μοιάζει μὲ τὴν ιστορία τοῦ Γεδεὼν. Ἄγγελος κι' ἐδῶ προαναγγέλλει τὴ σωτηρία μὲ τὴ διαφορὰ ὅτι τότε ὁ ἄγγελος ἐμφανίσθηκε στὸν ἴδιο τὸν Γεδεὼν καί τοῦ ἀνέθεσε τὴ σωτηρία τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τοὺς Μαδιανίτες, ἐνῶ τώρα ὁ ἄγγελος ἐμφανίσθηκε στοὺς γονεῖς τοῦ Σαμψὼν καί προεῖπε τὴ γέννησι τοῦ παιδιοῦ τούς. Τὸ γεγονός αὐτὸ μπορεῖ νά θεωρηθῆ σὰν μιὰ προτύπωσις τῶν ὄσων θὰ συνέβαιναν ἀργότερα μὲ τὴ γέννηση τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ καί τοῦ ἴδιου τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Οἱ γονεῖς τοῦ Σαμψὼν ἦταν εὐσεβεῖς, ἀλλὰ ἄτεκνοι. Ὁ ἄγγελος παρουσιάσθηκε πρῶτα στὴ γυναῖκα καί τῆς εἶπε: «Εἶσαι στεῖρα καί δέν ἔχεις γεννήσει τώρα ὅμως θὰ συλλάβῃς καί θὰ γεννήσῃς γιό. Φυλάξου λοιπόν καί μὴν πιῆς κρασί καί ἄλλα μεθυστικά ποτά, καί μὴ φᾶς τίποτε ἀπ' ὅσα ὁ νόμος θεωρεῖ ἀκάθαρτα, γιατί τὸ παιδί πού θὰ γεννήσῃς, θὰ εἶναι ἀπὸ τὴ στιγμή τῆς συλλήψεως τοῦ ναζιραῖος, δηλαδὴ ἀφιερωμένος στὸν Θεό, καί αὐτὸς θ' ἀρχίσῃ τὸ ἔργο τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν Ἰσραηλιτῶν ἀπὸ τοὺς Φιλισταίους» (Κριτ. ιγ' 3-5). Μεγάλῃ θὰ ἦταν ἡ εὐεργεσία τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴ γυναῖκα αὐτῆς ὅχι μόνο θὰ ἀποκτοῦσε παιδί, ὅπως βαθεία τὸ ἐπιθυμοῦσε, ἀλλὰ καί θὰ γινόταν μητέρα ἑνὸς κριτοῦ τοῦ Ἰσραήλ. Ἐπρεπε λοιπόν κι' αὐτὴ νά φερθῆ ἀνάλογα κατὰ τὴ διάρκειά τῆς ἐγκυμοσύνης καί μὲ κάποιες θυσίες καί στερήσεις νά δείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνη τῆς πρὸς τὸν Κύριο. Ἡ ἀπόκτησις ἑνὸς παιδιοῦ πρέπει πάντα νά θεωρῆται δωρεὰ καί εὐεργεσία τοῦ Θεοῦ, ἀκόμη κι' ἀπὸ ἐκείνους πού ἔχουν ἤδη ἄλλα παιδιά, καί οἱ γονεῖς νά εὐχαριστοῦν τὸν Θεὸ γιὰ τὴ δωρεὰ αὐτῆ.

Καταχαρούμενη ἡ γυναῖκα ἔσπευσε νά ἀνακοινώσῃ στὸν ἄνδρα τῆς τὸ μήνυμα πού πῆρε. «Ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ -τοῦ εἶπε- ἦρθε σ' ἐμένα ἢ μορφὴ τοῦ ἔμοιαζε μὲ μορφὴ ἀγγέλου τοῦ Θεοῦ καί προκαλοῦσε σεβασμὸ καί εὐλάβεια καί δέν τὸν ρώτησα ἀπὸ πού προέρχεται, οὔτε ἐκεῖνος μοῦ φανέρωσε τὸ ὄνομα τοῦ. Καί μοῦ εἶπε ὅτι θὰ συλλάβω καί θὰ γεννήσω γιό, καί γι' αὐτὸ δέν πρέπει νά πιῶ κρασί καί μεθυστικά ποτά, οὔτε νά τρώγω τίποτε ἀκάθαρτο, γιατί τὸ παιδί θὰ εἶναι ἀφιερωμένο στὸν Θεὸ ἀπὸ τὴ σύλληψι τοῦ μέχρι τὸν θάνατο τοῦ» (Κριτ. ιγ' 6-7). Ὁ Μανωέ, ὁ σύζυγος τῆς γυναίκας, δέχθηκε μὲ ἀπόλυτη πίστι τὸ μήνυμα αὐτό. Δέν ἦρθαν στὸν νοῦ τοῦ σκέψεις καχυποψίας γιὰ τὴ γυναῖκα τοῦ οὔτε σκέψεις ἀμφιβολίας καί ολιγοπιστίας, ὅπως ἀργότερα στὸν Ζαχαρία, τὸν πατέρα τοῦ Προδρόμου ἀλλὰ ἀμέσως προσευχήθηκε στὸν Κύριο καί εἶπε: «Σὲ παρακαλῶ, Κύριε, Κύριε μου, ἄς ἔλθῃ καί πάλι ὁ ἄνθρωπος πού ἔστειλες, γιὰ νά μᾶς καθοδηγήσῃ τί πρέπει νά κάνουμε στὸ παιδί πού θὰ γεννηθῆ» (Κριτ. ιγ' 8). Καί ἡ προσευχὴ τοῦ εἰσακούσθηκε. Ὁ ἄγγελος ἐμφανίσθηκε καί πάλι καί ἐπανέλαβε στὸν Μανωε ὅσα εἶχε πῆ στὴ γυναῖκα τοῦ.

Οἱ ἄνθρωποι τοῦ Θεοῦ λαχταροῦν καί ποθοῦν νά φιλοξενήσουν τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Θεοῦ, νά τοὺς ἔχουν κοντά τούς, νά ἀκοῦνε τὰ θεοφώτιστα λόγια τοὺς καί νά χορταίνουν πνευματικά. Αὐτὸ θέλησε νά κάνῃ τώρα καί ὁ Μανωέ. «Θὰ σὲ κρατήσουμε ἐδῶ -εἶπε στὸν ἀγγελοκαί θὰ ἐτοιμάσουμε ἕνα τρυφερὸ κατσικάκι, γιὰ νά φᾶς» (Κριτ. ιγ' 16). Οἱ ἄγγελοι ὅμως δέν ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ τροφή, γιατί εἶναι πνεύματα ἄυλα καί ἀσώματα κι' ἂν ἐμφανίζονται κάποτε μὲ σῶμα, αὐτὸ γίνεται, γιὰ νά ἀντιληφθοῦμε ἐμεῖς τὴν παρουσία τούς. Γι' αὐτὸ ὁ ἄγγελος ἀποκρίθηκε στὸν Μανωέ: «Κι' ἂν μὲ κρατήσῃς, δέν θὰ φάω ἀπὸ τὸ ψωμί σοῦ. Ἄν λοιπόν θέλῃς νά ἐτοιμάσῃς κάτι,

πρόσφερε τὸ θυσία στὸν Κύριο» (Κριτ. γ' 16). Ὁ Μανωέ, νομίζοντας ἀκόμη ὅτι ὁ συνομιλητὴς τοῦ ἦταν ἄνθρωπος, τοῦ εἶπε: «Πές μᾶς τουλάχιστο τὸ ὄνομα σοῦ, γιὰ νὰ σὲ τιμήσουμε, ὅταν θὰ ἐκπληρωθῇ ὁ λόγος σοῦ» (Κριτ. ιγ' 17). Καὶ ὁ ἄγγελος ἀπάντησε: «Ἰνάτι ἐρωτάς τὸ ὄνομα μου; καὶ αὐτὸ ἐστὶ θαυμαστὸν» (Κριτ. ιγ' 18). Γιατί θέλεις νὰ μάθης τὸ ὄνομα μου; Τί θὰ ὠφεληθῆς, ἂν τὸ μάθης, ἢ τί θὰ ζημιωθῆς, ἂν δέν τὸ μάθης; Δέν θὰ σοῦ τὸ πῶ λοιπόν, γιατί τὸ ὄνομα μου εἶναι μυστηριώδες καὶ ἀνέκφραστο.

Μέ τὴν ἀπάντησή τοῦ αὐτὴ ὁ ἄγγελος ἀρνήθηκε νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν περιέργεια τοῦ Μανωέ, ποῦ ἦταν ἀνωφελής, ἔστω κι' ἂν προερχόταν ἀπὸ εὐλαβὴ διάθεση. Τέτοια ἀνωφελὴ περιέργεια δείχνουν καὶ μερικοὶ Χριστιανοί, ὅταν προσπαθοῦν νὰ ἐξιχνιάσουν μυστήρια ποῦ ὁ Θεὸς ἔκρινε ὅτι δέν εἶναι συμφέρον μᾶς νὰ μᾶς τὰ ἀποκαλύψῃ καὶ ἡ περιέργεια αὐτὴ τοὺς ὀδηγεῖ πολλές φορές σὲ ἀντιλήψεις ἀνόητες καὶ πεπλανημένες. Γιὰ νὰ εἴμαστε λοιπὸν ἀσφαλεῖς, ἅς κάνουμε ὅ,τι ἔκανε καὶ ὁ εὐσεβὴς Μανωέ, ὁ ὁποῖος μετὰ τὴν ἀρνητικὴ ἀπάντηση τοῦ ἀγγέλου δέν ἐπέμεινε στὸ αἶτημα τοῦ. Ἔτσι κι' ἐμεῖς ἅς ἀρκούμαστε σὲ ὅσα μᾶς φανερώνει ὁ Θεὸς στὴν ἁγία Γραφή κι' ἅς μὴν ἀφήνουμε τὸν νοῦ μᾶς νὰ πλανᾶται σὲ ἀνωφελεῖς εἰκασίες.

Συγχρόνως ὅμως ὁ ἄγγελος ἔδινε στὸν Μανωε μιὰ ἀφορμὴ, γιὰ νὰ καταλάβῃ μὲ ποιὸν συνομιλοῦσε. Ἡ πλήρης ἀποκάλυψις ὅμως τῆς ιδιότητος τοῦ ἔγινε μὲ ὅσα ἀκολούθησαν. Ὁ Μανωε ἔφερε τὸ κασίκι καὶ τὰ ἄλλα εἶδη τῆς θυσίας καὶ τὰ τοποθέτησε ἐπάνω σὲ μιὰ πέτρα σάν σὲ πρόχειρο βωμό. Καὶ τότε συνέβη κάτι τὸ θαυμαστό. Ἀπὸ τὴν πέτρα πετάχθηκε φωτιά, ποῦ ὑψώθηκε ὡς τὸν οὐρανό, καὶ μαζὶ μ' αὐτὴν ὑψώθηκε καὶ ὁ ἄγγελος καὶ ἐξαφανίσθηκε. Ἐκπληκτοὶ ὁ Μανωέ καὶ ἡ γυναίκα τοῦ παρακολουθοῦσαν τὸ θαυμαστὸ γεγονός γεμάτοι φόβο καὶ τρόμο ἔπεσαν μὲ τὸ πρόσωπο στὴ γῆ. Κι' ὅταν συνῆλθαν, εἶπε ὁ Μανωέ στὴ γυναίκα τοῦ: «Θὰ πεθάνουμε ὅπως δὴποτε, γιατί εἶδαμε τὸν Θεό» (Κριτ. ιγ' 22). Ἐνόμιζε λοιπὸν ὅτι εἶδαν ὄχι ἀπλῶς ἄγγελο, ἀλλὰ τὸν ἴδιο τὸν Θεό. Καὶ οἱ Ἰσραηλίται πίστευαν ὅτι δέν εἶναι δυνατόν νὰ δῆ ἄνθρωπος τὸν Θεό καὶ νὰ ζήσῃ. Ἄλλωστε ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς εἶχε πῆ στὸν Μωυσῆ: «Οὐ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπον μου καὶ ζήσεται» (Ἐξοδ. λγ' 20). Ἡ γυναίκα ὅμως τοῦ Μανωε φάνηκε πιὸ γενναία καὶ τοῦ εἶπε: «Ἄν ὁ Κύριος ἠθέλε νὰ μᾶς θανατώσῃ, δέν θὰ δεχόταν ἀπὸ τὰ χέρια μᾶς ὀλοκαύτωμα καὶ θυσία, δέν θὰ μᾶς ἔδειχνε ὅλα αὐτὰ τὰ θαυμαστά οὔτε θὰ μᾶς ἀξίωνε νὰ ἀκούσουμε αὐτὰ ποῦ ἀκούσαμε τίς μέρες αὐτὲς» (Κριτ. ιγ' 23). Ἔτσι ἡ γυναίκα ἐστήριξε τὸν ἄνδρα τῆς καὶ ἔδειξε τί ἀξίζει μιὰ πιστὴ καὶ συνετὴ γυναίκα. Δέν εἶναι μόνο βοηθὸς τοῦ ἀνδρός τῆς, ἀλλὰ καὶ παρηγορήτρια καὶ συναγωνίστρια, κι' ἀκόμη πολλές φορές καὶ παιδαγωγὸς ποῦ τὸν ὀδηγεῖ κοντὰ στὸν Χριστό καὶ γίνεται γι' αὐτὸν πρόξενος σωτηρίας.

Ἡ πρόρρησις τοῦ ἀγγέλου ἐκπληρώθηκε. Σὲ λίγον καιρὸ ἡ γυναίκα γέννησε ἀγόρι καὶ τοῦ ἔδωσε τὸ ὄνομα Σαμψών, ποῦ σημαίνει μικρὸς ἥλιος, ἡλιακός, ἴσως γιατί τὸ πρόσωπο τοῦ ἦταν φωτεινὸ καὶ χαριτωμένο. Τὸ παιδί μεγάλωσε, ἔγινε ἄνδρας, καὶ ἦταν φανερό ὅτι «εὐλόγησεν αὐτὸ Κύριος» (Κριτ. ιγ' 24): ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ ἦταν ἐπάνω τοῦ, τὸν ἐχαρίτωνε καὶ τὸν ἐδυνάμωνε, ὥστε νὰ κάνῃ ἔργα ἀξιοθαύμαστα. Ἡ φυλὴ τοῦ Ἰδαν, στὴν ὁποία ἀνῆκε, ἦταν, ὅπως εἶπαμε, πολεμικὴ φυλὴ καὶ διατηροῦσε, ὅπως φαίνεται, ὀργανωμένο στρατόπεδο. Αὐτὸ ἦταν ἀναγκαῖο, γιατί ἡ περιοχὴ τῆς φυλῆς γειτόνευε μὲ τὴ χώρα τῶν Φιλισταίων καὶ δεχόταν πρώτη αὐτὴ τίς ἐπιδρομὰς τοὺς καὶ ἔπρεπε νὰ τίς ἀποκρούῃ. Στὸ στρατόπεδο αὐτὸ ἐσύχναζε καὶ ὁ Σαμψών καὶ ἐκεῖ μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ πρωτοφάνηκε ἡ σωματικὴ τοῦ δύναμις καὶ ἰκανότης σὲ διάφορα κατορθώματα, ποῦ δέν μᾶς τὰ περιγράφει λεπτομερῶς ἡ Γραφή, ἴσως νὰ ἦταν στρατιωτικὲς ἀσκήσεις καὶ ἀγωνίσματα, στὰ ὁποία ὁ Σαμψών διακρινόταν. Ἔτσι ὁ Σαμψών προετοιμαζόταν, γιὰ νὰ γίνῃ ὁ τιμωρὸς τῶν ἐχθρῶν ποῦ βασάνιζαν καὶ τυραννοῦσαν τὸν λαό τοῦ Θεοῦ.

Το πρώτο γεγονός της ζωής του Σαμψών που μας διηγείται η Γραφή αναλυτικά, ήταν ο γάμος του με μια Φιλισταία. Στην ιστορία αυτή υπάρχουν λεπτομέρειες που τιμούν τον Σαμψών, αλλά και άλλες που δεν ταιριάζουν καθόλου σ' έναν άνθρωπο αφιερωμένο στον Θεό. Η Γραφή όμως είναι βιβλίο αληθείας και δεν μας κρύβει τα μελανά σημεία των ήρώων της, αλλά μας τα εκθέτει κι' αυτά, για να διδαχθούμε από τις βλαβερές και δυσάρεστες συνέπειες τους. Επί πλέον στην περίπτωση του Σαμψών η Γραφή μας πληροφορεί ότι αυτό που έγινε, ήταν «παρα Κυρίου» (Κριτ. ιδ' 4): και δεν έννοει βέβαια ότι ο Κύριος ένέκρινε και εύλογοῦσε τὸ παράπτωμα του Σαμψών, αλλά ότι τὸ άνεχόταν και κατεύθυνε ἔτσι τὰ πράγματα, ὡστε και διὰ μέσου αὐτῶν νὰ πραγματοποιηῖται τὸ σχέδιο τοῦ και τὸ θέλημα τοῦ. Ἄς παρακολουθήσουμε ὁμως τὰ γεγονότα.

Σ' ἕνα χωριὸ της φυλῆς Ἰδαν, που τὸ κατεῖχαν τὴν ὥρα οἱ Φιλισταῖοι, ὁ Σαμψών γνώρισε μιὰ κοπέλα που τὸν ἔντυπωσε με τὴν ὁμορφιά της, και θέλησε νὰ τὴν πάρη γυναίκα τοῦ. Τὸ ὅτι θέλησε νὰ παντρευτῆ μιὰ ἄλλοεθνή και ἄλλόθρησκη, δὲν ἦταν βέβαια πρὸς τιμὴν τοῦ. Και πόσο ἄστοχη ἦταν ἡ ἀπόφασις τοῦ αὐτῆ, δὲν ἄργησε νὰ τὸ διαπιστώσῃ. Εἶναι ὁμως ἀξιοσημείωτο ὅτι τὴν ἀπόφασιν τοῦ αὐτῆ δὲν θέλησε νὰ τὴν ἐκτελέσῃ μόνος τοῦ, ἀλλὰ ἀνεκοίνωσε τὴν ἐπιθυμία τοῦ στοὺς γονεῖς τοῦ και ζήτησε ἀπὸ αὐτοὺς νὰ μεσολαβήσουν γιὰ τὸ συνοικέσιο. Τὴν ἐνέργειά τοῦ αὐτῆ δὲν μπορούμε πρὸς νὰ τὴν ἐκτιμήσουμε και νὰ τὴν ἐπαινήσουμε. Γιατί μ' αὐτὴν ὁ Σαμψών ἔδειχνε τὸν σεβασμὸ τοῦ πρὸς τοὺς γονεῖς τοῦ. Ἐκεῖνος βέβαια θὰ ζοῦσε με τὴν γυναίκα που θὰ ἔπαιρνε δὲν ἠθελε ὁμως νὰ τὴν πάρη χωρὶς τὴν ἔγκρισιν και τὴν εὐχή τῶν γονέων τοῦ, ἀλλὰ ζητεῖ νὰ τοῦ τὴ δώσουν ἐκεῖνοι. Σπουδαῖο μάθημα γιὰ τοὺς νέους, που, στὴν ἐποχὴ μᾶς ἰδίως, ἀποφασίζουν μόνοι τοὺς γιὰ τὸ μεγάλο θέμα της οἰκογενειακῆς τῶν τακτοποιήσεως, περιφρονώντας τὴ γνώμη και τὴν πείρα τῶν γονέων.

Οἱ γονεῖς τοῦ Σαμψών, σὰν πιστοὶ και συνετοὶ ἄνθρωποι, προσπάθησαν νὰ τὸν ἀποτρέψουν. «Δὲν ὑπάρχουν κοπέλες ἀνάμεσα στὸν ἰσραηλιτικὸ λαὸ -τοῦ εἶπαν- και πᾶς νὰ πάρῃς γυναίκα ἀπὸ τοὺς ἄλλοφύλους που δὲν ἔχουν περιτμηθῆ;» (Κριτ. ιδ' 3). Ὁ Σαμψών ὁμως ἐπέμενε: «Ταύτην λάβε μοι -εἶπε στὸν πατέρα τοῦ- ὅτι αὕτη εὐθεία ἐν ὀφθαλμοῖς μου» (Κριτ. ιδ' 3). Αὐτὴν πάρε μου γιὰ γυναίκα, γιατί αὐτὴ φάνηκε καλὴ στὰ μάτια μου. Πόσο ἐπιπόλαια ἐκλογή! Εδίαλεξε με μοναδικὸ κριτήριον τὴν ἐξωτερικὴ ὁμορφιά, χωρὶς καθόλου νὰ ἐξετάσῃ ἂν πίσω ἀπὸ αὐτὴν ὑπῆρχε και ἀνάλογη ψυχικὴ ὁμορφιά ἢ κρυβόταν χαρακτῆρας δύστροπος και ἀνυπόφορος. Και μόνον τὸ ὅτι ἡ γυναίκα αὐτῆ ἦταν ἄλλόφυλη και εἰδωλολάτρισσα ἔπρεπε νὰ τὸν βάλῃ σὲ σκέψεις και νὰ τὸν κἀνῃ νὰ ἀλλάξῃ γνώμη. Ἄλλὰ πόσοι ἄνθρωποι ἐνεργοῦν και ἀποφασίζουν με ἐπιπολαιότητα και ἀπερισκεψία σὰν τὸν Σαμψών! Διαλέγουν συζύγους, εἴτε οἱ ἴδιοι γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοὺς εἴτε οἱ γονεῖς γιὰ τὰ παιδιὰ τοὺς, ἀποκλειστικὰ με ἐξωτερικὰ κριτήρια κι' αὐτὰ εἶναι συνήθως ἡ σωματικὴ ὁμορφιά, τὰ προσωπικὰ αἰσθήματα, ἢ εὐγενὴς καταγωγὴ, ἢ οἰκονομικὴ κατάστασις, πολλὰς φορὲς δὲ και τὰ κοσμικὰ συμφέροντα. Ἄλλὰ σὲ τέτοια θεμέλια δὲν εἶναι δυνατόν νὰ στηριχθῆ τὸ οἰκοδόμημα της οἰκογενείας. Και γι' αὐτὸ βλέπουμε πολλὰς οἰκογένειες νὰ διαλύωνται ἢ νὰ γίνεται ἡ ζωὴ τοὺς δύσκολη και ἀνυπόφορη, ἀληθινὸ μαρτύριον.

Τὰ Τί ἔκαναν τὴν ὥρα οἱ γονεῖς τοῦ Σαμψών; Φέρθηκαν πάλιν σὰν συνετοὶ ἄνθρωποι. Ἄφοῦ ὁ γιὸς τοὺς ἐπέμενε, ὑποχώρησαν ἐκεῖνοι. Ἔτσι πρέπει νὰ γίνεται. Σωστὸ βέβαια και φρόνιμον εἶναι νὰ συμβουλευόνται τὰ παιδιὰ τοὺς γονεῖς, ὅταν πρόκηται νὰ διαλέξουν τὸν σύντροφον της ζωῆς τῶν και οἱ γονεῖς νὰ συμβουλευόνται τὰ παιδιὰ τοὺς γιὰ τὸ καλύτερον, που θὰ συντελέσῃ στὴν εὐτυχία τοὺς και θὰ τὰ προφυλάξῃ ἀπὸ ἀτυχεῖς γάμους και οἰκογενειακὰ δράματα ὅταν ὁμως τὰ παιδιὰ ἐπιμένουν στὴν ἐκλογὴν τοὺς, δὲν πρέπει και οἱ γονεῖς νὰ εἶναι ἀπόλυτοι και νὰ ἐξωθοῦν τὰ πράγματα στὰ ἄκρα και νὰ ἔρχονται σὲ ρῆξιν με τὰ παιδιὰ τοὺς. Μιὰ τέτοια ἐπιμονὴ δηλητηριάζει ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τὶς σχέσεις τῶν γονέων με τὶς οἰκογένειες τῶν παιδιῶν τοὺς. Ἄλλωστε ποιὸς μᾶς

βεβαιώνει ότι πάντα οι γονεΐς έχουν δίκιο; Λίγες περιπτώσεις υπάρχουν, πού τα παιδιά σκέπτονται και ενεργοῦν καλύτερα ἀπὸ τοὺς γονεΐς; Ἄς ενεργοῦμε λοιπὸν πάντα μὲ σύνεση καὶ περίσκεψη, μακριὰ ἀπὸ ἐγωισμοὺς καὶ προσωπικὰ πάθη, ζητώντας πρὸ παντός τὸν φωτισμὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ὑποτασσόμενοι στὸ θέλημα τοῦ. Τότε θὰ εἴμαστε εὐτυχισμένοι κι' ἐμεῖς καὶ τὰ παιδιά μᾶς.

9/5/1994

65. Κατορθώματα τοῦ Σαμψών.

(Κριτ. ιδ' 4 - ιε' 20)

Οἱ γονεΐς τοῦ Σαμψών ἀντέδρασαν, ὅπως εἶδαμε, στὴν ἐπιθυμία τοῦ νὰ παντρευτῆ μιὰ Φιλισταία, ὑποχώρησαν ὅμως μπροστά στὴν ἐπιμονή τοῦ. Δὲν ἦταν ὅμως σὲ θέση νὰ καταλάβουν ὅτι μὲ τὴν ὑποχώρησι τοὺς καὶ τὴ συγκατάθεσι τοὺς στὸ συνοικέσιο αὐτὸ ὑπηρετοῦσαν τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ. «Καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ οὐκ ἐγνώσαν ὅτι παρὰ Κυρίου ἐστίν, ὅτι ἐκδίκησιν αὐτὸς ζητεῖ ἐκ τῶν ἀλλοφύλων» (Κριτ. ιδ' 4). Ἡ ἐπιθυμία καὶ ἡ ἀπόφασις τοῦ Σαμψών γιὰ τὸν γάμο τοῦ δὲν ἦταν βέβαια σωστὴ καὶ ἀξιέπαινη ἐνέργεια ἐν τούτοις ὁ Θεὸς τὴν ἐπέτρεψε, ἀφ' ἐνὸς μὲν γιὰτὶ δὲν καταπιέζει τὸν ἄνθρωπο καὶ δὲν τοῦ στερεῖ τὴν ἐλευθερία πού τοῦ χάρισε ὁ ἴδιος, ἀφ' ἐτέρου δὲ γιὰτὶ αὐτὸ ἐξυπηρετοῦσε τὸ σχέδιο τοῦ, πού ἦταν νὰ τιμωρηθοῦν οἱ Φιλισταῖοι γιὰ τὶς καταπιέσεις καὶ τὰ ἐγκλήματα εἰς βάρος τοῦ λαοῦ τοῦ. Ὁ γάμος αὐτὸς θὰ ἔδινε στὸν Σαμψών τὴν εὐκαιρία νὰ γνωρίσῃ ἀπὸ κοντὰ τοὺς Φιλισταίους, νὰ ἀντιληφθῆ τὴ δολιότητα καὶ τὴν κακοπιστία τοὺς καὶ νὰ γίνῃ ὁ τιμωρὸς τοὺς. Συγχρόνως ὅμως θὰ ἔπαιρνε καὶ ὁ ἴδιος ἓνα μάθημα θὰ ἔβλεπε δηλαδὴ ἐπάνω στὰ πράγματα πόσο ἀπερίσκεπτη καὶ ἄστοχη γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ ἦταν ἡ ἐκλογὴ τοῦ. Ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ πραγματοποιήσουμε τὰ σχέδιά μᾶς, ὅταν ἐμεῖς ἐπιμένουμε πεισματικὰ σ' αὐτὰ μᾶς ἀφήνει νὰ πάθουμε, γιὰ νὰ μάθουμε συγχρόνως ὅμως κατευθύνει μὲ τὴ σοφία τοῦ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐνεργειῶν μᾶς ἔτσι, ὥστε νὰ ἐξυπηρετοῦν τοὺς ἀγαθοὺς σκοποὺς τοῦ.

Ξεκίνησαν λοιπὸν ὁ Σαμψών καὶ οἱ γονεΐς τοῦ γιὰ τὸ χωριὸ τῆς νύφης, τὴ Θαμναθά. Στὸν δρόμο, ἐνῶ διέσχισαν μιὰ περιοχὴ γεμάτη ἀμπέλια, ὁ Σαμψών βρέθηκε κάποια ὥρα μόνος, ξεκομμένος ἀπὸ τοὺς γονεΐς τοῦ καὶ τότε ἓνα νεαρὸ λιοντάρι ξεπετάχθηκε καὶ ὤρμησε κατεπάνω τοῦ μουγκρίζοντας. Στὴν κρίσιμη ἐκείνη στιγμή ὁ Σαμψών ἐνοιωσε νὰ ἔρχεται ἐπάνω τοῦ μὲ δύναμι πολλή τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου καὶ νὰ τὸν κἀνῃ τόσο δυνατό, ὥστε χωρὶς κανένα ὄπλο, μόνο μὲ τὰ χέρια τοῦ, νὰ πνίξῃ καὶ νὰ τσακίσῃ τὸ θηρίο, σὰν νὰ ἦταν ἓνα μικρὸ κατσικάκι. Γιὰ τὸ κατορθῶμα τοῦ αὐτὸ ὁ Σαμψών δὲν εἶπε τίποτε στοὺς γονεΐς τοῦ. Καταλάβαινε ὅτι ἡ ἔκτακτη ἐκείνη δύναμις ἦταν τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι δική τοῦ καὶ δὲν τὸ πῆρε ἐπάνω τοῦ οὔτε καυχῆθηκε γιὰ τὸ κατορθῶμα τοῦ. Ἡ ἐπιτυχία τοῦ ὅμως ἐκείνη ἦταν ἓνα προμήνυμα ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ ἀντιληφθῆ ὁ Σαμψών τί μποροῦσε νὰ κατορθώσῃ μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, ὅταν θὰ ἐρχόταν σὲ σύγκρουσι μὲ τοὺς Φιλισταίους. Εἶναι ὅμως συγχρόνως μήνυμα καὶ γιὰ μᾶς, πού στὸν πνευματικὸ ἀγῶνα ἔχουμε νὰ ἀντιμετωπίσουμε τὸν νοητὸ λέοντα, τὸν διάβολο, ὁ ὁποῖος «ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπιῆ» (Α' Πέτρ. ε' 8). Ὅσο κι' ἂν φαίνεται ἄγριος καὶ ἐπικίνδυνος, μποροῦμε νὰ τὸν συντρίψουμε, ὅταν ἔχουμε ἐπάνω μᾶς τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ.

Ἐφτασαν τέλος ὁ Σαμψών καὶ οἱ γονεΐς τοῦ στὸ σπίτι τῆς νύφης «καὶ ἐλάλησαν τὴ γυναικί» (Κριτ. ιδ' 7), τῆς ἀνεκοίνωσαν τὸν σκοπὸ τῆς ἐπισκέψεως τῶν, ὅτι δηλαδὴ ἦρθαν νὰ τὴ ζητήσουν γιὰ νύφη. Ἄλλὰ καὶ Ὁ Σαμψών «ἠυθύνθη ἐν οφθαλμοῖς» (Κριτ. ιδ' 7), ἄρρεσε δηλαδὴ στὴ γυναίκα καὶ τοὺς οἰκείους τῆς καὶ τὸ συνοικέσιο ἔκλεισε συμφώνησαν δηλαδὴ πότε θὰ ξανάρχονταν, γιὰ νὰ πάρῃ ὁ Σαμψών τὴν κοπέλα γυναίκα τοῦ. Πράγματι στὸν ωρισμένο καιρὸ ὁ Σαμψών καὶ οἱ γονεΐς τοῦ

ξεκίνησαν πάλι για τή Θαμναθά. Καθώς περνούσαν από τὰ ἀμπέλια, ὁ Σαμψὼν λοξοδρόμησε πρὸς τὸ μέρος ποῦ εἶχε σκοτώσει τὸ λιοντάρι. Μὲ ἔκπληξη εἶδε ὅτι στὸ σκελετωμένο κεφάλι τοῦ λιονταριοῦ, ἀνάμεσα στὰ σαγόνια τοῦ, εἶχε φωλιάσει ἕνα μελίσι, κι' ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λιονταριοῦ ἔτρεχε μέλι. Πλησίασε καὶ μάζεψε ἄρκετὸ μέλι, ἔφαγε ὁ ἴδιος, ἔδωσε καὶ στοὺς γονεῖς τοῦ, χωρὶς καὶ πάλι νὰ πῆ ποῦ τὸ βρῆκε.

Οἱ Φιλισταῖοι συμπέθεροι ὑποδέχθηκαν τὸν Σαμψὼν καὶ τοῦ ἔδωσαν ὡς τιμητικὴ συνοδεία τριάντα παρανύμφους. Ἐτοίμασαν ἐπίσης τραπέζι καὶ γιορτές γιὰ τὸν γάμο, ποῦ θὰ διακοῦσε ἑπτὰ ἡμέρες κατὰ τις τότε συνήθειες. Συνήθεια ὑπῆρχε ἐπίσης στοὺς λαοὺς τῆς Ἀνατολῆς κατὰ τὰ συμπόσια νὰ προβάλλουν διάφορα αἰνίγματα. Ὁ Σαμψὼν λοιπὸν, ἔχοντας πρόσφατη τὴν περίπτωση τοῦ λιονταριοῦ, ἐμπνεύσθηκε καὶ παρουσίασε ἕνα πρωτότυπο αἰνίγμα. Ἡ ἀμοιβή, ἂν εὑρισκαν τὴ λύσι, θὰ ἦταν τριάντα λινοὶ χιτῶνες καὶ τριάντα ἐπίσημες στολές ποῦ θὰ τοὺς ἔδινε ὁ Σαμψὼν: ἂν ὅμως δὲν τὸ ἔλυναν, θὰ ἔπρεπε νὰ τὰ δώσουν αὐτοὶ σ' ἐκείνον. Ἡ προθεσμία γιὰ τὴ λύση τοῦ αἰνίγματος ἦταν ἑπτὰ ἡμέρες, ὅσο δηλαδὴ θὰ διακοῦσαν οἱ γιορτές τοῦ γάμου. Ποιὸ λοιπὸν ἦταν τὸ αἰνίγμα τοῦ Σαμψὼν; «Τί βρωτὸν ἐξήλθεν ἐκ βιβρώσκοντος καὶ ἀπὸ ἰσχυροῦ γλυκύ;» (Κριτ. ιδ' 14). Τί φαγώσιμο βγήκε ἀπὸ αὐτὸν ποῦ τρώγει καὶ τί γλυκὸ ἔτρεξε ἀπὸ τὸ στόμα δυνατοῦ;

Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρες μάταια προσπαθοῦσαν οἱ καλεσμένοι νὰ βρουν τὴ λύσι τοῦ αἰνίγματος. Τὴν τέταρτη μέρα κατέφυγαν στὴ βία καὶ τὴν πονηριά. Ἔπιασαν τὴ νύφη καὶ τὴν ἀπέιλησαν. «Ξεγέλασε τὸν ἄνδρα σοῦ –τῆς εἶπαν– γιὰ νὰ σοῦ φανερώσει τὴ λύση τοῦ προβλήματος καὶ νὰ μᾶς τὴν πῆς ἀλλιῶς θὰ κάψουμε καὶ σένα καὶ τὸ πατρικὸ σοῦ σπίτι» (Κριτ. ιδ' 15). Καὶ ἡ γυναίκα, ποῦ ἀγαποῦσε πιὸ πολὺ τοὺς συμπατριῶτες τῆς παρά τὸν ἄνδρα τῆς, ἔβαλε τὰ δυνατὰ τῆς. Μὲ τὴ γκρίνια, μὲ τὰ παρακάλια καὶ μὲ τὰ κλάματα κατάφερε τὸν Σαμψὼν τὴν τελευταία μέρα νὰ τῆς πῆ τὴν ποθούμενη λύσι. Καὶ μόλις τὴν ἔμαθε, ἔτρεξε καὶ τὴ φανέρωσε στοὺς συμπατριῶτες τῆς. Γεμάτοι χαρὰ ἐκεῖνοι τὴν ἑβδομὴ μέρα, πρὶν ἀνατεῖλε ὁ ἥλιος, ἔδωσαν στὸν Σαμψὼν τὴν ἀπάντησε: «Τί γλυκύτερον μέλιτος; καὶ τί ἰσχυρότερον λέοντος;» (Κριτ. ιδ' 18). Καὶ ὁ Σαμψὼν, ποῦ κατάλαβε ἀμέσως τὴν προδοσίαν τῆς γυναίκας τοῦ, τοὺς ἀπάντησε: «Εἰ μὴ ἠροτριάσατε ἐν τῇ δαμάλει μοῦ, οὐκ ἂν ἐγνώτε τὸ πρόβλημα μοῦ» (Κριτ. ιδ' 18). Ἄν δὲν ὠργώνετε μὲ τὴ δαμάλα μοῦ, δηλαδὴ ἂν δὲν χρησιμοποιοῦσατε τὴ γυναίκα μοῦ, δὲν θὰ βρίσκατε τὴ λύση τοῦ αἰνίγματος μοῦ.

Ἡ πονηριά τῶν Φιλισταίων καὶ ἡ προδοσία τῆς γυναίκας τοῦ θὰ ἦταν γιὰ τὸν Σαμψὼν ἕνας ἰσχυρὸς λόγος, γιὰ νὰ μὴν τηρήσει τὴ συμφωνία. Δὲν εἶχε ὅμως ἐκεῖνος τὴν ἴδια πονηριά. Ἀπλὸς καὶ εὐθύς χαρακτήρας, παραδέχθηκε χωρὶς πολλὰ λόγια τὴν ἥττα τοῦ. Ποῦ θὰ εὑρίσκε ὅμως τις τριάντα στολές, γιὰ νὰ τις δώσει στοὺς Φιλισταίους; Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἦταν, ὅπως εἶπαμε, νὰ δίνονται ἀφορμές στὸν Σαμψὼν, γιὰ νὰ χτυπᾷ καὶ νὰ τιμωρῇ τοὺς Φιλισταίους. Πάλι λοιπὸν «ἤλατο ἐπ' αὐτὸν πνεῦμα Κυρίου» (Κριτ. ιδ' 19). Τὸν περιέβαλε ὀρμητικὰ τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου καὶ ἐνισχυμένος ἀπὸ αὐτὸ κατέβηκε στὴν πόλη τῶν Φιλισταίων Ἀσκάλωνα, σκότωσε τριάντα Φιλισταίους, πῆρε τις φορεσιές τοὺς καὶ τις ἔδωσε σ' αὐτοὺς ποῦ εἶχαν λύσει τὸ αἰνίγμα τοῦ.

Ἦστερα ἀπ' αὐτὰ ὅμως ὁ Σαμψὼν δὲν μποροῦσε νὰ ζήσει μὲ τὴ γυναίκα τοῦ. Ἡ συμπεριφορὰ τῆς τὸν ἔκανε νὰ τὴ σιχαθῆ καὶ νὰ τὴ μισήσει. Ὁργισμένος λοιπὸν ἔφυγε καὶ γύρισε στὸ πατρικὸ τοῦ σπίτι. Ἀλλὰ κι' ἐκείνη, χωρὶς καθόλου νὰ στενοχωρηθῆ γι' αὐτό, τὰ ἔφτιαξε ἀμέσως μ' ἕναν ἀπὸ τοὺς τριάντα παρανύμφους κι' ἔγινε γυναίκα τοῦ, ἀποδεικνύοντας ἔτσι ξεκάθαρα τὴν ἀπιστίαν τῆς.

Ἡ ὀργὴ ὅμως τοῦ Σαμψὼν ἐναντίον τῆς γυναίκας τοῦ ἦταν προσωρινή. Γρήγορα ἠρέμησε καὶ, μὴ γνωρίζοντας ὅτι ἐκείνη εἶχε παντρευθῆ μὲ ἄλλον, ἐπέστρεψε στὴ Θαμναθά κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ θερισμοῦ, φέρνοντας ὡς δῶρο στὴ γυναίκα τοῦ ἕνα κασίκι, γιὰ νὰ συμφιλιωθῆ μαζί τῆς. Ἐκαμνε

Έτσι εκείνος τὸ πρῶτο βῆμα, ἐνῶ ἐκείνη τὸν εἶχε ἀδικήσει καὶ ἔπρεπε νὰ ζητήσει συγχώρησι. Ἡ ἐνέργεια αὐτῆ τοῦ Σαμψὼν εἶναι ἀσφαλῶς ἀξιέπαινη καὶ ἀξιολίμητη. Ὁ φταίχτης βέβαια ὀφείλει πρῶτος νὰ ταπεινωθῆ καὶ νὰ ζητήσει συγχώρησι ἀλλὰ κι' ἐκείνος ποὺ ἀδικήθηκε δὲν πρέπει νὰ κυριεύεται ἀπὸ ἐγωισμό καὶ σκληρότητα, ἀλλὰ μὲ ταπεινώσι καὶ πραότητα νὰ διευκολύνῃ τὴ συμφιλίωσι.

Μεγάλῃ ὁμως καὶ ἀπροσδόκητῃ ἔκπληξι δοκίμασε ὁ Σαμψὼν, ὅταν ὁ πεθερὸς τοῦ τὸν ἐμπόδισε νὰ συναντήσῃ τὴ γυναῖκα τοῦ. «Ἐνόμισα -τοῦ εἶπε- ὅτι τὴν ἐμίσησες ὀριστικά, καὶ γι' αὐτὸ τὴν πάντρεψα μ' ἕναν ἀπὸ τοὺς παρανύμφους σοῦ. Ἄν θέλῃς ὁμως, σοῦ δίνω τὴ νεώτερη ἀδελφὴ τῆς, ποὺ εἶναι καὶ ὁμορφότερη» (Κριτ. ιε' 2). Μιὰ τέτοια πρότασι δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ τὴ δεχθῆ ὁ Σαμψὼν, γιατί ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ἀπαγόρευε νὰ πάρῃ κανεὶς ὡς σύζυγο τὴν κουνιάδα τοῦ, ἐν ὅσω ζοῦσε ἡ πρῶτην γυναῖκα τοῦ (Λευϊτ. ιη' 18). Ἡ πρότασις λοιπὸν τοῦ πεθεροῦ τοῦ ἐξόργισε ἀκόμη περισσότερο τὸν Σαμψὼν καὶ τοῦ ἔδωσε νὰ καταλάβῃ ὅτι εἶχε νὰ κάνῃ μὲ ἀνθρώπους ποὺ δὲν λογάριζαν οὔτε οἰκογενειακὴ τιμὴ οὔτε δεσμοὺς συγγενείας. Ἀγανακτισμένος ἀπὸ τὴ συμπεριφορὰ αὐτῆ ὁ Σαμψὼν ἀποφάσισε νὰ τιμωρήσῃ ὅλους τοὺς Φιλισταίους λέγοντας: «Τώρα θὰ εἶμαι ἐντελῶς ἀθῶος, ὅ,τι κακὸ κι' ἂν τοὺς κάνω» (Κριτ. ιε' 3).

Ἡ τιμωρία ποὺ διάλεξε ὁ Σαμψὼν, ἦταν νὰ κάψῃ τὰ σπαρτὰ καὶ ὅλη τὴν παραγωγὴ τῶν Φιλισταιῶν. Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχῃ αὐτὸ, μεταχειρίσθηκε μιὰ μέθοδο, ποὺ φαίνεται περίεργη καὶ ἀστεία παρόμοια περιστατικὰ ὁμως ἀναφέρονται καὶ ἀπὸ Ρωμαίους καὶ Ἄραβες συγγραφεῖς. Ἐπίασε τριακόσιες ἀλεποῦδες, ἔδεσε τὶς οὐρὲς τοὺς ἀνὰ δύο, ἔβαλε σὲ κάθε δέσιμο ἀπὸ ἕνα δαυλὸ ἀναμμένο καὶ τὶς ἐξαπέλυσε στὰ χωράφια τῶν Φιλισταιῶν. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν τρομακτικὸ. Σπαρτὰ θερισμένα καὶ ἀθήριστα, ἀμπέλια καὶ ἐλαιῶνες ἔγιναν στάχτη. Οἱ Φιλισταῖοι κατέστρεφον ὡς τώρα τὰ χωράφια τῶν Ἰσραηλιτῶν: τώρα τιμωροῦνταν μὲ τὸν ἴδιο τρόπο.

Γιὰ τὴν καταστροφὴ αὐτὴ ποὺ ὑπέστησαν, δὲν ἐτόλμησαν οἱ Φιλισταῖοι νὰ τὰ βάλουν μὲ τὸν ἴδιο τὸν Σαμψὼν ἐστράφησαν ἐναντίον τῆς πρῶτης γυναῖκας τοῦ καὶ τοῦ πεθεροῦ τοῦ τὴν ἔκαψαν ζωντανή κι' ἐκείνη καὶ τὸ πατρικὸ τῆς σπίτι. Ἐτσι ἡ ἄπιστη γυναῖκα δὲν ἀπέφυγε τὴν τιμωρία. Εἶχε προδώσει τὸν ἄνδρα τῆς, γιατί φοβήθηκε τὶς ἀπειλὲς τῶν συμπατριωτῶν τῆς ὅτι θὰ τὴν κάψουν μαζί μὲ τὸ πατρικὸ τῆς σπίτι καὶ τελικὰ δὲν γλίτωσε ἀπ' αὐτὸ ποὺ φοβόταν. Ἡ ἐνέργεια ὁμως αὐτῆ τῶν Φιλισταιῶν ἔδωσε νέα ἀφορμὴ στὸν Σαμψὼν, γιὰ νὰ τοὺς τιμωρήσῃ πάλι σκληρὰ. Τοὺς κατέφερε χτυπήματα τρομακτικὰ -μὲ ποιὸν τρόπο δὲν μᾶς λέει ἡ Γραφή- τοὺς εσαόκισε κυριολεκτικὰ. Κι' ἔπειτα ἀποσύρθηκε σὲ μιὰ σπηλιά στὴν περιοχὴ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, κοντὰ στὴ Βηθλεέμ.

Τὸ νέο αὐτὸ χτύπημα τοῦ Σαμψὼν δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ τὸ ἀνεχθοῦν οἱ Φιλισταῖοι, γιατί κινδύνευαν νὰ ἐξευτελισθοῦν ἀπὸ ἕναν ἄνθρωπο καὶ νὰ χάσουν τὴν ἐπιβολὴ τοὺς στοὺς Ἰσραηλίτες. Μαζεύτηκαν λοιπὸν ἀρκετοὶ καὶ εἰσέβαλαν στὴν περιοχὴ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα μὲ σκοπὸ νὰ πιάσουν τὸν Σαμψὼν. Καὶ τότε φάνηκε καθαρὰ ἡ κατάπτωσις καὶ ἡ ἠττοπάθεια ποὺ εἶχαν καταλάβῃ τοὺς Ἰσραηλίτες ἀπέναντι τῶν Φιλισταιῶν. Ἄντὶ νὰ ὑπερασπισθοῦν τὸν κριτὴ τοὺς οἱ Ἰουδαῖοι, τὰ ἔβαλαν μαζί τοῦ, γιατί μὲ τὴ δρᾶσι τοῦ προκάλεσε τὸν ἐρχομὸ τῶν Φιλισταιῶν. Τρεῖς χιλιάδες Ἰουδαῖοι ἦρθαν στὸν Σαμψὼν καὶ τοῦ εἶπαν ξεκάθαρα ὅτι ἦρθαν νὰ τὸν συλλάβουν καὶ νὰ τὸν παραδώσουν στοὺς Φιλισταίους. Θὰ μπορούσε ἀσφαλῶς ὁ Σαμψὼν μὲ τὴ δύναμη ποὺ τοῦ ἔδινε τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσῃ ἀποτελεσματικὰ, ὅπως εἶχε ἀντιμετωπίσει τοὺς Φιλισταίους: ὁ Σαμψὼν ὁμως ἦταν πατριώτης καὶ ἀγαποῦσε τοὺς ὁμοφύλους τοὺς τὴ δύναμη τοῦ ἠθέλε νὰ τὴ χρησιμοποίησῃ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος τοῦ καὶ ὄχι ἐναντίον τοῦ λαοῦ τοῦ. Παραδόθηκε λοιπὸν χωρὶς ἀντίστασι στοὺς Ἰουδαίους, ζητώντας μιὰ χάρι μόνον: νὰ μὴ τὸν σκοτώσουν ἀδελφικὰ χέρια. Κι' ἐκεῖνοι, ἀφοῦ τοῦ τὸ ὑποσχέθηκαν, τὸν ἔδεσαν μὲ καινούργια γερά

σχοιινιά καί τόν μετέφεραν κοντά στο στρατόπεδο τῶν Φιλισταίων. Ὁ Ἀλαλαγομοὶ χαρὰς ἀκούστηκαν ἀπὸ τὸ στρατόπεδο τῶν ἐχθρῶν, ὅταν εἶδαν τὸν φοβερὸ ἀντίπαλο τοὺς δεμένο κοντά τοὺς. Ἔτρεξαν ἀμέσως σὰν λύκοι, γιὰ νὰ τὸν συλλάβουν καὶ νὰ τὸν ξεσχίσουν. Πρὶν ὅμως προλάβουν ἐκεῖνοι, ὁ Σαμφῶν ἐνίωσε καὶ πάλι νὰ τὸν δυναμῶνῃ τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου. Ἔσχισε τὰ σχοιινιά, μέ τὰ ὅποια τὸν εἶχαν δέσει, σὰν νὰ ἦταν στουπὶ καμένο. Ἄρπαξε ἓνα σαγόνι ψόφιου γαῖδουριοῦ ποὺ βρέθηκε μπροστά τοῦ, καὶ χρησιμοποιοῦντας τὸ σὰν ὄπλο, ἐσκότωσε μ' αὐτὸ χίλιους Φιλισταίους! Οἱ ὑπόλοιποι φυσικά, ὕστερα ἀπὸ τὴ νέα αὐτὴ πανωλεθρία, τὸ ἔβαλαν στὰ πόδια.

Ἦταν φανερὸ ὅτι καὶ τὸ νέο αὐτὸ κατόρθωμα ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς δυνάμεως τοῦ Κυρίου. Λογικὰ ἦταν ἀδύνατο τὸ κόκκαλο ἐκεῖνο νὰ ἀντέξῃ σὲ τόσα χτυπήματα καὶ νὰ μὴ θρυμματισθῇ ἢ ὁ Σαμφῶν, ὅσο δυνατὸς κι' ἂν ἦταν, νὰ ἀντέξῃ σ' ἓνα τόσο σκληρὸ ἀγῶνα. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ Σαμφῶν τὸ πῆρε κάπως ἐπάνω τοῦ καὶ ἐκαμάρωνε γιὰ τὸν θρίαμβο τοῦ. «Μέ τὸ σαγόνι μιᾶς γαῖδουροκεφαλῆς τοὺς ἐτσάκισα», εἶπε: «ἐσκότωσα χίλιους μ' αὐτὸ» (Κριτ. ἰε' 16). Καὶ περήφανος γιὰ τὸ κατόρθωμα τοῦ, πέταξε κάτω τὸ πρωτότυπο ὄπλο τοῦ καὶ ὠνόμασε τὸν τόπο ἐκείνον «Ἀναίρεισις σιαγόνος» (Κριτ. ἰε' 17), δηλαδὴ σκοτωμὸς ποὺ ἐγένε μ' ἓνα σαγόνι. Καὶ τὸ ὄνομα αὐτὸ ἐδειχνε τὴν ἔπαρσι καὶ τὸν αὐτοθαυμασμό ποὺ εἶχε καταλάβει τὴν ὥρα ἐκείνη τὸν Σαμφῶν. Δὲν θυμήθηκε τὸν Θεὸ καὶ δὲν ἀπέδωσε σ' ἐκείνον τὴν ἐπιτυχία τοῦ, ἀλλὰ μίλησε μόνο γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ. Γρήγορα ὅμως ὁ Θεὸς τὸν ἐπανέφερε στὴν τάξι.

Ἦστερα ἀπὸ τόσον κόπο καὶ τόση προσπάθεια καὶ ἀγωνία ἦταν φυσικὸ ὁ Σαμφῶν νὰ διψᾷ. Καὶ πράγματι «ἐδίψησε σφόδρα» (Κριτ. ἰε' 18). Ποῦ νὰ βρεθῇ ὅμως νερό στὸν ἔρημο ἐκεῖνο τόπο; Τότε ὁ Σαμφῶν συναισθάνθηκε τὴν ἀδυναμία τοῦ κι' ἐπάνω στὴν ἀνάγκη καὶ τὸν κίνδυνο θυμήθηκε τὸν Θεὸ «καὶ ἔκλαυσε πρὸς Κύριον» (Κριτ. ἰε' 18). Μὲ δάκρυα καὶ κλάματα προσευχήθηκε στὸν Κύριο καὶ εἶπε: «Σὺ, Κύριε, εὐδόκησες μέ τὸ χέρι τοῦ δούλου σοῦ νὰ χαρίσης τὴ μεγάλη αὐτὴ σωτηρία καὶ τώρα θὰ μ' ἀφήσης νὰ πεθάνω ἀπὸ τὴ δίψα καὶ νὰ πέσω στὰ χέρια τῶν ἀπεριτμητῶν;» (Κριτ. ἰε' 18). Ἔτσι ὁ Σαμφῶν ταπεινώθηκε. Ἀναγνώρισε καὶ ὠμολόγησε ὅτι ἡ νίκη δὲν ἦταν ἔργο δικό τοῦ, ἀλλὰ τοῦ Κυρίου κι' ἀπὸ κείνον ζήτησε τώρα βοήθεια καὶ σωτηρία ἀπὸ τὸν νέο κίνδυνο ποὺ διέτρεχε.

Καὶ ὁ Θεὸς, ποὺ μᾶς δοκιμάζει, ἀλλὰ δὲν μᾶς ἐγκαταλείπει, δέχθηκε τὴν ταπεινὴ προσευχὴ τοῦ Σαμφῶν καὶ τοῦ ἔδωσε νερὸ μ' ἓνα θαυμαστὸ καὶ διδακτικὸ τρόπο. Ὁ Σαμφῶν εἶχε πετάξει τὸ κόκκαλο, μέ τὸ ὅποιο εἶχε νικήσει τοὺς Φιλισταίους, σ' ἓνα λάκκο. Ἐπάνω στὴν ἔπαρσι τοῦ γιὰ τὴ νίκη τὸ θεώρησε ἄχρηστο καὶ δὲν σκέφθηκε νὰ τὸ κρατήσῃ οὔτε ὡς ἀναμνηστικὸ τῆς μεγάλης νίκης. Ὁ Θεὸς λοιπὸν ἔκανε τώρα νὰ βγῇ ἀπὸ τὸν λάκκο ἐκείνον ἄφθονο νερό, μέ τὸ ὅποιο ὁ Σαμφῶν ἔσβησε τὴ δίψα τοῦ. Τώρα πιά κατάλαβε καλὰ ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ καὶ ἡ σωτηρία τοῦ ἐξαρτῶνταν ἀπὸ τὸν Θεό. Καὶ ἐκδηλώνοντας τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ, ἔδωσε καὶ δεῦτερο ὄνομα στὴν τοποθεσία τὴν ὠνόμασε «πηγὴ τοῦ ἐπικαλουμένου» (Κριτ. ἰε' 19), δηλαδὴ πηγὴ ἐκείνου ποὺ ἐπικαλεῖται τὸν Θεὸ καὶ ζητεῖ τὴ βοήθειά τοῦ. Τὸ πρῶτο ὄνομα, «ἀναίρεισις σιαγόνος», τοῦ θύμιζε τὴ μεγάλη νίκη τοῦ: τὸ δεῦτερο, «πηγὴ τοῦ ἐπικαλουμένου», τοῦ θύμιζε τὴ θερμὴ προσευχὴ τοῦ. Τὸ ἓνα ἦταν ἐκδήλωση τῆς ἐπάρσεως τοῦ: τὸ ἄλλο ἦταν ἐκδήλωση τῆς ταπεινώσεως τοῦ.

Μέ τὰ κατορθώματα τοῦ αὐτὰ ὁ Σαμφῶν ἐπεβλήθη στὴ συνείδηση τῶν συμπατριωτῶν τοῦ καὶ ὅλοι τὸν ἀνεγνώρισαν ὡς ἀρχηγό. «Καὶ ἔκρινε τὸν Ἰσραὴλ ἐν ἡμέραις ἀλλοφύλων εἰκοσὶν ἔτη» (Κριτ. ἰε' 20). Ἐπὶ εἴκοσι χρόνια ἀπὸ τὰ σαράντα, κατὰ τὰ ὅποια οἱ Φιλισταῖοι κατεδυνάστευαν τοὺς Ἰσραηλίτες, ὁ Σαμφῶν ἦταν ὁ ἀδιαμφισβήτητος κριτὴς τῶν Ἰσραηλιτῶν. Δὲν μᾶς λείπει τίποτε ἄλλο γιὰ τὰ χρόνια αὐτὰ ἢ Γραφή. Ἀσφαλῶς ἦταν χρόνια εἰρηνικῆς καὶ δικαίας διακυβερνήσεως τοῦ λαοῦ ἀπὸ τὸν Σαμφῶν. Καὶ μόνο τὸ ὅτι ἐπὶ δύο δεκαετίες ἐκυβέρνησε ἓνα λαὸ ἀνυπότακτο καὶ δύστροπο, εἶναι ἄρκετὸ νὰ μᾶς δώσῃ νὰ καταλάβουμε ὅτι ὁ Σαμφῶν δὲν εἶχε μόνο σωματικὴ

δύναμι εξαιρετική, αλλά και πνευματικά χαρίσματα και διοικητικές ικανότητες. Και όλα αυτά βέβαια ήταν αποτελέσματα της χάριτος του Θεού που τον περιέβαλλε. Απομένει τώρα να δούμε το τέλος του Σαμψών, που μᾶς διηγείται στη συνέχεια ή Γραφή.

16/5/1994

66. Τὸ τέλος τοῦ Σαμψών.

(Κριτ. ις' 1-31)

Στις προηγούμενες όμιλίες μᾶς εἶδαμε τὸν Σαμψών, πού τὸ ὄνομα τοῦ, ὅπως εἶπαμε, σημαίνει μικρὸς ἥλιος, νὰ ἀνατέλλῃ καὶ νὰ μεσουρανή καὶ νὰ λάμπῃ ἐπὶ εἴκοσι χρόνια τώρα θὰ τὸν ἰδοῦμε νὰ σκεπάζεται ἀπὸ σύννεφα καὶ νὰ σκοτεινιάζῃ καὶ τέλος νὰ δύῃ, ἀφήνοντας μιὰ τελευταία ἀναλαμπή. Τὰ σύννεφα πού τὸν ἐκάλυψαν, ἦταν κάποια σοβαρὰ παραπτώματα, πού τὸν ὀδήγησαν σὲ δουλεία ἐξευτελιστική. Ἡ κατάπτωσης αὐτῆ τοῦ Σαμψών καὶ οἱ συνέπειες τῆς δείχνουν ὀλοκάθαρα σὲ ποιά δυστυχία καὶ καταστροφή ὀδηγεῖ τὸν ἄνθρωπο ἢ ἁμαρτία. Ἄς παρακολουθήσουμε λοιπὸν τὰ γεγονότα, ὅπως τὰ διηγείται τὸ βιβλίον τῶν Κριτῶν.

Στὰ νειάτα τοῦ ὁ Σαμψών εἶχε διαπράξει μιὰ ἀπερισκεψία, παίρνοντας γυναίκα μιὰ Φιλισταία. Ἡ ἐνέργειά τοῦ ἐκείνη εἶχε κάποια ἐξήγηση λόγω τῆς ἀπειρίας καὶ τῆς νεανικῆς ὀρμῆς τοῦ Σαμψών. Ἡ ἀπερισκεψία ὅμως πού διέπραξε τώρα, ὠριμος πλέον καὶ ἐμπειρος, ἔπειτα ἀπὸ μιὰ λαμπρὴ σταδιοδρομία, δὲν εἶχε καμιά δικαιολογία. Καὶ ποιά ἦταν αὐτή; Σηκώθηκε καὶ πῆγε στὴ Γάζα, τὴ νοτιότερη πόλη τῶν Φιλισταίων, πού ἦταν μεγάλο γεωργικὸ καὶ ἐμπορικὸ κέντρο. Δὲν τὸν ὀδήγησε ἐκεῖ κάποια ἀνάγκη ἢ κάποιος πατριωτικὸς σκοπός, ἀλλὰ ἡ αὐτοπεποίθησις τοῦ καὶ ἡ σαρκικὴ ἐπιθυμία. Καὶ τὰ ἐλατήρια αὐτὰ τὸν ἔριξαν σὲ μιὰ περιπέτεια, ἀπὸ τὴν ὁποία μὲ δυσκολία γλίτωσε.

Μόλις ἔφτασε στὴ Γάζα ὁ Σαμψών, «εἶδε γυναίκα πόρνην καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν» (Κριτ. ις' 1). Συνάντησε μιὰ κοινὴ γυναίκα, ἐλκυσθῆκε ἀπὸ αὐτήν, πῆγε στοῦ σπίτι τῆς καὶ ἀμάρτησε μαζί τῆς. Εἶχε νικήσει ἄλλοτε τὸ λιοντάρι πού τοῦ εἶχε ἐπιτεθῆ δὲν κατόρθωσε ὅμως τώρα νὰ νικήσῃ τὸ σαρκικὸ πάθος. Εἶχε σπάσει τὰ σχοινιά, μὲ τὰ ὁποία τὸν εἶχαν δέσει δὲν ἔσπασε ὅμως τὰ δεσμά τῆς πορνείας. Πόσο δίκιο εἶχαν οἱ ἀρχαῖοι, πού ἔλεγαν ὅτι πρώτη καὶ μεγαλύτερη νίκη εἶναι τὸ νὰ νικήσῃ κανεὶς τὸν ἑαυτὸ τοῦ!

Γρήγορα ἔγινε γνωστὴ ἡ ἐπίσκεψις τοῦ Σαμψών στὴ Γάζα καὶ οἱ Φιλισταῖοι ἔστησαν ἐνέδρα καὶ περίμεναν ἤσυχά καὶ ἀθόρυβα, γιὰ νὰ τὸν συλλάβουν, ὅταν τὸ πρωὶ θὰ ἐπιχειροῦσε νὰ φύγῃ, καὶ νὰ τὸν ἐξοντώσουν. Ὁ Σαμψών ὅμως, χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τίς κινήσεις αὐτῆς τῶν ἐχθρῶν τοῦ, δὲν ἔμεινε στὴν πόλι ὡς τὸ πρωί. Ξύπνησε τὰ μεσάνυχτα. Γιατὶ ἄραγε; Ἀσφαλῶς ἡ συνείδησις τοῦ τὸν ἤλεγχε γιὰ τὸ βαρὺ παράπτωμα πού εἶχε διαπράξει αὐτός, ἕνας ναζιραῖος, ἀφιερωμένος στὸν Θεό. Σηκώθηκε λοιπὸν καὶ ἀποφάσισε νὰ φύγῃ ἀμέσως ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀπὸ τὴν πόλι. Ὁρθὴ ἡ ἀπόφασις τοῦ, ἔστω καὶ καθυστερημένη. Μὲ τὴν ἁμαρτία δὲν πρέπει νὰ παίζουμε, ἀλλὰ νὰ ἀπομακρυνόμαστε γρήγορα ἀπὸ τοὺς τόπους καὶ τίς ἀφορμῆς τῆς. Ἡ φυγὴ αὐτῆ δὲν εἶναι ἥττα, ἀλλὰ νίκη, γιὰτὶ μᾶς προφυλάγει ἀπὸ πολλὰς ἥττες καὶ πτώσεις στὴν ἁμαρτία.

Στὴν ἐξοδο τοῦ ἀπὸ τὴν πόλι ὁ Σαμψών δὲν συνάντησε καμιά δυσκολία. Οἱ ἄνδρες πού παραφύλαγαν γιὰ νὰ τὸν πιάσουν, φαίνεται ὅτι εἶχαν ἀποκοιμηθῆ, βέβαιοι ὅτι ὁ Σαμψών θὰ ἔφευγε τὸ πρωί. Ἔτσι ἔφτασε στὴν πύλη τῆς πόλεως, πού τὴ βρῆκε ἐπίσης ἀφύλαχτη. Ἡ πύλη ἦταν κλειστὴ καὶ ἀμπαρωμένης ὁ Σαμψών ὅμως μὲ τὴν τεράστια σωματικὴ δύναμι τοῦ κατώρθωσε χωρὶς πολλὴ δυσκολία νὰ τὴν ξεσηκώσῃ ἀπὸ τὴ θέση τῆς μαζί μὲ τὰ στηρίγματα καὶ τοὺς μοχλοὺς τῆς κι' ἀφοῦ τὴ φορτώθηκε στοὺς ὤμους τοῦ, τὴ μετέφερε ἀρκετὰ χιλιόμετρα μακρὰ καὶ τὴν ἔστησε

πάνω σ' ένα ύψωμα. Τò νέο αυτό κατόρθωμα τοῦ ἦταν φυσικά μεγάλος ἐξευτελισμός γιά τοὺς Φιλισταίους. Ντροπιασμένοι, ἀλλὰ καὶ ὠργισμένοι, ζητοῦσαν νὰ 'βρουν τρόπο νὰ ἐκδικηθοῦν τὸν Σαμψών. Καὶ τὴν εὐκαιρία τοὺς τὴν ἔδωσε δυστυχῶς ὁ ἴδιος.

Ὁ Σαμψών δὲν συνετίσθηκε ἀπὸ τὸν κίνδυνο ποὺ διέτρεξε ἐξ αἰτίας τῆς ἀδυναμίας τοῦ πρὸς τὶς γυναῖκες. Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς, καὶ γνώρισε μιὰ ἄλλη γυναῖκα, τὴ Δαλιδά. Δὲν ξέρομε ἀν αὐτὴ ἦταν Ἰσραηλίτισσα ἢ Φιλισταία. Πιθανώτερο φαίνεται τὸ δεύτερο. Τὸ βέβαιο εἶναι ὅτι ἦταν γυναῖκα πονηρὴ καὶ διεφθαρμένη. Ἦταν ἡ προσωποποίησης τῆς ψευτιᾶς, τῆς κολακειᾶς καὶ τῆς ὑποκρισίας. Φαινόταν στοργικὴ καὶ ἀφοσιωμένη, ἐνῶ ἦταν μιὰ ἀσυνείδητη καὶ ἀδίστακτη προδότρια, ποὺ ἐκτὸς τῆς ἀνηθικότητός τῆς κυριαρχοῦνταν καὶ ἀπὸ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸ χρῆμα. Μ' αὐτὴ λοιπὸν τὴν πονηρὴ γυναῖκα συνδέθηκε ὁ Σαμψών. "Ἐριξε ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸ τοῦ στὸ στόμα τοῦ λύκου καὶ ἀγκάλιασε καὶ ζέστανε μιὰ ὀχιά, ποὺ κάτω ἀπὸ τὰ γλυκὰ τῆς λόγια ἔκρυβε θανατηφόρο δηλητήριον. Τὸ νέο παράπτωμα τοῦ, ἔπειτα ἀπὸ τὴν πικρὴ ἐμπειρία τῶν προηγουμένων, ἦταν βαρύτερον. Ὅταν ὁ Θεὸς ἔπειτα ἀπὸ κάποιο σφάλμα μᾶς μᾶς παιδαγωγῆ μέ τὶς δυσάρεστες συνέπειες τοῦ, πρέπει νὰ εἴμαστε 'πια πολὺ προσεκτικοὶ καὶ νὰ μὴν ξανακάνουμε τὸ ἴδιο λάθος. Ἡ ἐπιστροφή στὴν ἀμαρτία εἶναι πολὺ χειρότερη ἀπὸ τὴν πρώτη πτώσι, ὅπως εἶναι καὶ ἡ ὑποτροπὴ μιᾶς ἀρρώστιας.

Οἱ ἄρχοντες τῶν Φιλισταιῶν δὲν ἄφησαν ἀνεκμετάλλευτη τὴν εὐκαιρία ποὺ τοὺς προσφερόταν. Πλησίασαν τὴ Δαλιδά καὶ τῆς ὑποσχέθηκαν ἕνα μεγάλο χρηματικὸ ποσό, περίπου 5000 χρυσὲς δραχμές, ἀν κατώρθωνε νὰ μάθῃ καὶ νὰ τοὺς πληροφορήσῃ «ἐν τίνι ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ» (Κριτ. ις' 5), δηλαδή σέ τί ὠφειλόταν ἡ μεγάλη δύναμη τοῦ. Εἰστέυαν ὅτι, ἀν μάθαιναν τὸ μυστικὸ τοῦ, θὰ κατώρθωναν νὰ τὸν ἐξουδετερώσουν. Γιὰ νὰ νικήσουν μάλιστα τοὺς δισταγμοὺς τῆς Δαλιδά, τῆς ὑποσχέθηκαν ὅτι δὲν θὰ σκότωναν τὸν Σαμψών, ἀλλὰ μόνο θὰ τὸν κρατοῦσαν δεμένο καὶ φυλακισμένο. Κι' ἐκείνη δελεάσθηκε ἀπὸ τὶς προτάσεις τοὺς, συμφώνησε μαζί τοὺς καὶ ἔβαλε σὲ ἐνέργεια τὸ πονηρὸ σχέδιον τῆς.

Ὁ Σαμψών, ὑποπτευόμενος τὴν πονηριά τῆς, προσπάθησε νὰ ξεφύγῃ. "Ὅταν ἐκείνη μέ τὶς κολακεῖες καὶ τὰ γλυκόλογα τῆς προσπάθησε νὰ μάθῃ τὸ μυστικὸ τοῦ, τῆς ἀπάντησε: «Ἄν με δέσουν μέ ἑπτὰ χλωρὲς χορδές, δηλαδή ἔντερα ποὺ δὲν ξεράθηκαν, τότε θὰ ἐξασθενήσω καὶ θὰ γίνω σὰν ἕνας ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους» (Κριτ. ις' 7). Τὴν πληροφορία αὐτὴ ἡ Δαλιδά τὴ μετέφερε ἀμέσως στοὺς ἄρχοντες τῶν Φιλισταιῶν. Ἐκεῖνοι ἔσπευσαν νὰ τῆς φέρουν τὶς ἑπτὰ χορδές καὶ παραμόνευαν στὸ διπλανὸ δωμάτιον, γιὰ νὰ πιάσουν τὸν Σαμψών, ὅταν ἐκείνη θὰ τὸν εἶχε δέσει. Πράγματι, ἐκείνη βρῆκε τὴν εὐκαιρία -ἴσως ὅταν ὁ Σαμψών κοιμόταν καὶ τὸν ἔδεσε καλά-καλά μέ τὰ ἔντερα. Κι' ἔπειτα φώναξε: «Ἀλλόφυλοι ἐπὶ σέ, Σαμψών» (Κριτ. ις' 9). Οἱ Φιλισταῖοι ἦρθαν νὰ σὲ πιάσουν, Σαμψών. Κι' ἐκεῖνος πετάχθηκε ἐπάνω καὶ μέ μιὰ κίνησι ἔσπασε τὶς χορδές, σὰν νὰ ἦταν ἀπὸ καμένο στυπί.

Ἡ πρώτη προσπάθεια ἀπέτυχε. Ἡ Δαλιδά ὅμως δὲν παραιτήθηκε ἀπὸ τὸν σκοπὸ τῆς. «Μὲ γέλασες -τοῦ εἶπε- καὶ μοῦ εἶπες ψέματα. Φανέρωσε μοῦ λοιπὸν τώρα μέ τί πρέπει νὰ δεθῆς» (Κριτ. ις' 10). Κι' ἐκεῖνος πάλι ἀπέφυγε νὰ πῆ τὸ μυστικὸ τοῦ. «Ἄν με δέσουν -τῆς εἶπε- μέ σχοινιά καινούργια ποὺ δὲν χρησιμοποιήθηκαν ποτέ, θὰ ἐξασθενήσω καὶ θὰ γίνω σὰν ἕνας ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους» (Κριτ. ις' 12). Ἡ δοκιμὴ δὲν ἀργήσε νὰ γίνῃ καὶ πάλι ὁ Σαμψών ἔσπασε μέ μεγάλη εὐκολία τὰ σχοινιά, σὰν νὰ ἦταν κλωστές.

Γιὰ δευτέρη φορὰ γελάσθηκε ἡ Δαλιδά. Ἡ ἐλπίδα ὅμως τῆς μεγάλης ἀμοιβῆς ποὺ τῆς εἶχαν ὑποσχεθῆ οἱ Φιλισταῖοι, τὴν ἔκανε νὰ μὴν ἀπελπίζεται, ἀλλὰ νὰ ἐπιμένῃ. Πάλι λοιπὸν παραπονέθηκε στὸν Σαμψών γιὰ τὴν ἀπάτη τοῦ καὶ πάλι τοῦ ζήτησε νὰ τῆς πῶ τὸ μυστικὸ τῆς

δυνάμεως τοῦ. Ἀλλά καί πάλι ὁ Σαμψών τὴν ξεγέλασε. «Ἄν πλέξης τις ἑπτὰ πλεξοῦδες τῶν μαλλιῶν μου καὶ τὸ κορδόνι ποῦ θὰ σχηματισθῆ τὸ δέσης σὲ πάσσαλο, τὸν ὁποῖο θὰ μπήξης στὸν τοῖχο, τότε θὰ εἶμαι ἀδύνατος σὰν ὄλους τοὺς ἀνθρώπους» (Κριτ. ς' 14). Ἡ Δαλιδὰ δὲν ἄργησε νὰ κάνη καὶ τὸ πείραμα αὐτό. Τὴν ὥρα ποῦ ὁ Σαμψών κοιμόταν, ἔπλεξε τὰ μαλλιά τοῦ σὲ κοσιδές, τὰ ἔδεσε σὲ πάσσαλο καὶ τὸν ἔμπηξε στὸν τοῖχο. Ὅταν ὅμως ἐφώνησε πάλι «Ἀλλόφυλοι ἐπὶ σέ, Σαμψών», ἐκεῖνος πετάχθηκε ἐπάνω καὶ ἀπέσπασε τὸν πάσσαλο ἀπὸ τὸν τοῖχο.

Τρεῖς φορές ἀπέτυχε ἡ Δαλιδὰ καὶ ἐν τούτοις δὲν ἀποθαρρύνθηκε. Ὁ διάβολος δὲν ἀπελιζέται ποτὲ καὶ δὲν ἐγκαταλείπει τὶς προσπάθειες τοῦ. Τὸ ἴδιο κάνουν καὶ τὰ ὄργανα τοῦ, οἱ ἄνθρωποι ποῦ εἶναι παραδομένοι σ' αὐτὸν καὶ ὑπηρετοῦν τὸ θέλημα τοῦ. Καὶ ἡ Δαλιδὰ λοιπὸν, ὄργανο κι' αὐτὴ τοῦ διαβόλου, συνέχισε τὶς προσπάθειες τῆς. Ἐγινε τώρα πιεστικὴ καὶ φορτικὴ. «Πῶς λές ὅτι μὲ ἀγαπᾶς», ἔλεγε στὸν Σαμψών, «ἀφοῦ ἡ καρδιά σου δὲν εἶναι μαζί μου; Γιὰ τρίτη φορά τώρα μὲ γέλασες καὶ δὲν μου φανέρωσες ποῦ ὀφείλεται ἡ μεγάλη δύναμις σου» (Κριτ. ις' 15). Ἡ ἐπιμονὴ τῆς ἦταν τόσο μεγάλη, ὥστε ὁ Σαμψών στενοχωριόταν καὶ μελαγχολοῦσε μέχρι θανάτου. Καὶ τέλος ἐλύγισε καὶ τῆς εἶπε: «Δὲν ἔχω κόψει ποτὲ τὰ μαλλιά μου, γιατί εἶμαι ἀφιερωμένος στὸν Θεὸ ἀπὸ τὴν κοιλιά τῆς μητέρας μου. Ἄν λοιπὸν κόψω σύρριζα τὰ μαλλιά μου, θὰ φύγη ἀπὸ πάνω ἡ δύναμις μου, θὰ ἐξασθενήσω καὶ θὰ γίνω ὅπως ὄλοι οἱ ἄνθρωποι» (Κριτ. ις' 17).

Ἡ ἀντίληψις τοῦ Σαμψών δὲν ἦταν βέβαια ἀπολύτως ἀκριβής. Ἡ ἀκατανίκητη δύναμις τοῦ δὲν ὠφειλόταν στὰ μακρὰ μαλλιά τοῦ, ἀλλὰ στὸ ὅτι ἦταν ναζιραῖος, ἀφιερωμένος στὸν Θεό, καὶ ὁ Θεὸς τὸν περιέβαλλε μὲ τὴ χάρι καὶ τὴ δύναμη τοῦ. Τὰ ἄκοπα μαλλιά ἦταν τὸ ἐξωτερικὸ σημάδι τῆς ἀφιέρωσης τοῦ. Ἄν λοιπὸν ἔκοβε τὰ μαλλιά τοῦ, θὰ ἔκοβε καὶ τὴ σχέση τοῦ μὲ τὸν Θεό, καὶ ὁ Θεὸς θὰ ἀπέσυρε τὴ δύναμη τοῦ, ὅχι τόσο γιατί ἔκοψε τὰ μαλλιά τοῦ, ὅσο γιατί μὲ τὴν ἄτακτη ζωὴ τοῦ ἐπρόδιδε τὴν ἀφιέρωσή τοῦ στὸν Θεό.

Μόλις ἡ Δαλιδὰ ἔμαθε τὸ μυστικὸ τοῦ Σαμψών, ἔσπευσε νὰ τὸ ἀνακοινώσῃ στοὺς ἀρχηγούς τῶν Φιλισταίων. «Ἐλᾶτε –τοὺς εἶπε- γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά. Τώρα μου ἄνοιξε τὴν καρδιά τοῦ καὶ μου φανέρωσε τὴν ἀλήθεια» (Κριτ. ις' 18). Κι' ἐκεῖνοι ἦρθαν καταχαρούμενοι, φέρνοντας καὶ τὰ χρήματα ποῦ τῆς εἶχαν ὑποσχεθῆ. Ποιὸς ὅμως θὰ τολμοῦσε νὰ πλησιάσῃ τὸν Σαμψών, γιὰ νὰ τοῦ κόψῃ τὰ μαλλιά; Πάλι ἡ Δαλιδὰ ἔπαιξε τὸν ἄτιμο ρόλο τῆς. Ἐκοίμισε τὸν Σαμψών στὰ γόνατα τῆς. Ἴσως νὰ τοῦ ἔριξε κάποιο ὑπνωτικὸ στὸ φαγητό τοῦ, καὶ ὁ Σαμψών ἀποκοιμήθηκε βαθειά. Ἐτσι μᾶς ἀποκοιμίζει ὁ ἐχθρὸς τῶν ψυχῶν μᾶς, παριστάνοντας τὴν ἀμαρτία σὰν κάτι τὸ φυσικὸ καὶ εὐχάριστο καὶ ἀναγκαῖο κι' ἀφοῦ μᾶς ἀποκοιμίσῃ, μᾶς ληστεύει πνευματικὰ, μᾶς ἀποδυναμώνει καὶ μᾶς ὀδηγεῖ στὴν αἰχμαλωσία καὶ τὸν θάνατο. Αὐτὸ ἔπαθε καὶ ὁ δυστυχισμένος ὁ Σαμψών, ἐνῶ κοιμόταν ἀμέριμος στὰ γόνατα τῆς Δαλιδὰ. Πλησίασαν ἄφοβα οἱ Φιλισταῖοι καὶ τοῦ ἔκοψαν τὰ μαλλιά. Κι' ὅταν ἡ Δαλιδὰ φώνησε, ὅπως καὶ τὶς ἄλλες φορές, «Ἀλλόφυλοι ἐπὶ σέ, Σαμψών», ὁ Σαμψών προσπάθησε νὰ πεταχθῆ ἐπάνω ἦταν ὅμως ἀργὰ πιά εἶχε χάσει τὴ δύναμη τοῦ, καὶ οἱ Φιλισταῖοι τὸν εἶχαν στὰ χέρια τοῦς. Τὸν ἔπιασαν λοιπὸν καί, γιὰ νὰ εἶναι ἀσφαλισμένοι, τὸν ἐτύφλωσαν καὶ ἀλυσοδεμένο τὸν ὀδήγησαν στὴ Γάζα καὶ μέσα στὴ φυλακὴ τὸν ὑποχρέωσαν νὰ ἀλέθῃ σιτάρι γυρίζοντας τὸν χειρόμυλο.

Βαρεῖες ἦταν οἱ τιμωρίες ποῦ ἐπιβλήθηκαν στὸν Σαμψών καὶ ἀσφαλῶς βαρύτερη ἀπ' ὅλες ἡ τύφλωσις τοῦ. Δὲν μποροῦμε ὅμως νὰ ποῦμε ὅτι ἄδικα ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε νὰ τοῦ συμβῆ. Ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ ὁ Σαμψών τρεῖς φορές εἶχε παρασυρθῆ σὲ ἀμαρτωλὲς σχέσεις μὲ γυναῖκες. Ἐπέτρεψε λοιπὸν ὁ Θεὸς νὰ καταστραφοῦν τὰ μάτια τοῦ σώματος τοῦ, γιὰ ν' ἀνοίξουν τὰ μάτια τῆς ψυχῆς τοῦ καὶ νὰ ἀποκατασταθοῦν οἱ σχέσεις τοῦ μὲ τὸν Θεό. Τὰ μάτια μᾶς μὲ τὰ ἀπρόσεκτα καὶ ἀχόρταγα βλέμματα τοῦς μᾶς ὀδηγοῦν πολλὰς φορές στὴν ἀμαρτία καὶ τὸν πνευματικὸ θάνατο. Γι' αὐτὸ συνιστᾷ ὁ σοφὸς Σολομὼν: «Οἱ ὀφθαλμοὶ σου ὀρθὰ βλεπέτωσαν» (Παρ'. δ' 25). Τὰ μάτια σου νὰ

βλέπουν τὰ ὀρθά, τὰ ἀρεστά στὸν Θεὸ νὰ βλέπουν τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τὸν δοξάζουν νὰ μελετοῦν τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ συμμορφώνονται μέ τὸ θέλημα τοῦ: κι' ἔτσι νὰ μᾶς ὀδηγοῦν ὄχι στὸν θάνατο, ἀλλὰ στὴ ζωὴ.

Ἀσφαλῶς ὁ Σαμψὼν στὸ κατάντημα τοῦ αὐτοῦ μετενόησε εὐλικρινῶς καὶ ἔκλαψε γιὰ τὴν ἁμαρτία τοῦ. Κι' αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὸ ὅτι, καθὼς μεγάλωναν τὰ μαλλιά τοῦ, ἐπανῆλθε καὶ ἡ ἀφιέρωσής τοῦ στὸν Θεό. Ὁ Θεὸς τὸν περιέβαλε πάλι μέ τὴ χάρι τοῦ, ὄχι τόσο γιὰτὶ μεγάλωσαν τὰ μαλλιά τοῦ, ὅσο γιὰτὶ δέχθηκε τὴ μετάνοια τοῦ καὶ τὴν ἐκ νέου ἀφιέρωσι τοῦ. Οἱ Φιλισταῖοι ἔβλεπαν βέβαια νὰ μεγαλώνουν τὰ μαλλιά τοῦ, δὲν ἐθεώρησαν ὅμως ἀναγκαῖο νὰ τοῦ τὰ ξανακόψουν. Τί εἶχαν νὰ φοβηθοῦν ἀπὸ ἕναν τυφλό, ὅσο κι' ἂν ἀνακτοῦσε τὴ δύναμη τοῦ; Ἴσως μάλιστα νὰ σκέφθηκαν ὅτι ἡ δύναμης τοῦ θὰ τοὺς ἦταν τώρα χρήσιμη, γιὰτὶ θὰ ἔβγαζε περισσότερὴ δουλειὰ στὸν χειρόμυλο.

Ἦστερα ἀπὸ λίγον καιρὸ οἱ Φιλισταῖοι ἀποφάσισαν νὰ γιορτάσουν τὸ γεγονὸς τῆς συλλήψεως τοῦ Σαμψὼν, τοῦ μεγάλου καὶ ἐπικινδύνου ἐχθροῦ τῶν. Συγκεντρώθηκαν λοιπόν, γιὰ νὰ προσφέρουν θυσίαις στὸν θεὸ τοὺς Δαγῶν, πού τὸν παρίσταναν ἀπὸ τὴ μέση κι' ἐπάνω σὰν ἄνθρωπο κι' ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω σὰν ψάρι. Στὸν ψεύτικο αὐτὸν θεὸ ἀπέδωσαν τὴν ἐπιτυχία τοὺς καὶ θέλησαν νὰ τὸν εὐχαριστήσουν, ὄχι μόνο μέ θυσίαις, ἀλλὰ καὶ μέ χοροὺς καὶ διασκεδάσεις. Σ' ἕνα τεράστιο κτίριο ἦταν συγκεντρωμένοι χιλιάδες Φιλισταῖοι καὶ διασκεδάζαν. Κι' ἐπάνω στὴν ἀπρεπὴ καὶ ἀσεβὴ διασκέδασή τοὺς δὲν ἐδίστασαν νὰ χρησιμοποιήσουν καὶ τὴ βαρβαρότητα. Ἔφεραν τὸν Σαμψὼν, γιὰ νὰ τὸν ἐμπαΐξουν καὶ νὰ τὸν ἐξευτελίσουν. «Καὶ ἐπαίζεν ἐνώπιον αὐτῶν καὶ ἐρράπιζον αὐτὸν» (Κριτ. ις' 25). Τὸν ὑποχρέωσαν δηλαδὴ νὰ κάνη διάφορα παιχνίδια, γιὰ νὰ διασκεδάσουν, καὶ τὸν ἐρράπιζαν ἄνανδρα καὶ ἀπάνθρωπα.

Εἶχε ἔρθει ὅμως ἡ ὥρα τῆς τιμωρίας τῶν. Τὸ ποτήρι τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ εἶχε ξεχειλίσει. Ὁ Σαμψὼν τιμωρήθηκε γιὰ τὶς ἁμαρτίαις τοῦ καὶ παιδαγωγήθηκε ἀπὸ τὸν Θεό, ἀλλὰ κι' ἐκεῖνοι δὲν θὰ ἔμεναν ἀτιμώρητοι γιὰ τὴν ἀσέβεια καὶ τὴ βαρβαρότητα τοὺς. Ὁ Σαμψὼν ἀντελήφθη ὅτι βρισκόταν ἀνάμεσα σὲ δυὸ κολώνες πού στηρίζαν τὸ οἰκοδόμημα. Κι' ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ἡ Γραφή, «ὁ οἶκος πλήρης τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, καὶ ἐκεῖ πάντες οἱ ἄρχοντες τῶν ἄλλοφύλων, καὶ ἐπὶ τὸ δῶμα ὡσεὶ τρισχίλιοι ἄνδρες καὶ γυναῖκες» (Κριτ. ις' 27). Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς πιθανὸν νὰ ἦταν καὶ ἡ πόρνη, στὸ σπίτι τῆς ὁποίας εἶχε μείνει τὸ βράδυ ἐκεῖνο ὁ Σαμψὼν: Ἴσως ἀκόμη νὰ ἦταν καὶ ἡ Δαλιδά. Σὲ κάποια στιγμή λοιπόν ὁ Σαμψὼν παρακάλεσε τὸν νέο πού τοῦ κρατοῦσε τὸ χέρι, νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ στηριχθῆ στὶς κολώνες. Κι' ἐκεῖνος τὸν ἄφησε. Καὶ τότε ὁ Σαμψὼν μέ ἄφθονα καὶ θερμὰ δάκρυα ἐπικαλέσθηκε τὸν Κύριο λέγοντας: «Θεὲ μοῦ καὶ Κύριε μοῦ, θυμήσου μέ τὴ στιγμή αὐτὴ καὶ δυνάμωσε μέ ἄλλη μιὰ φορά, γιὰ νὰ ἀνταποδώσω στοὺς ἄλλοφύλους τὴν τύφλωσι πού μοῦ ἔκαναν» (Κριτ. ς' 28). Ἐπειτα ἀπὸ τὴ θερμὴ αὐτὴ προσευχὴ ὁ Σαμψὼν ἀγκάλιασε τὶς δύο κολώνες, τὴ μιὰ μέ τὸ δεξιὸ τοῦ χέρι καὶ τὴν ἄλλη μέ τὸ ἀριστερὸ καὶ τὶς τράβηξε μέ ὄλη τοῦ τὴ δύναμη, λέγοντας: «Ἀποθανέτω ἡ ψυχὴ μοῦ μετὰ τῶν ἄλλοφύλων» (Κριτ. ις' 30). Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν τρομακτικό. Οἱ κολώνες ἔσπασαν, τὸ οἰκοδόμημα γκρεμίστηκε καὶ καταπλάκωσε τὸν Σαμψὼν μαζί μέ τοὺς ἄρχοντες καὶ τὶς χιλιάδες λαοῦ τῶν Φιλισταίων! «Καὶ ἦσαν οἱ τεθνηκότες, οὓς ἐθανάτωσε Σαμψὼν ἐν τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, πλείους ἢ οὓς ἐθανάτωσεν ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ» (Κριτ. ις' 30). Τρομοκρατημένοι καὶ αποδυναμωμένοι οἱ Φιλισταῖοι ἀπὸ τὴν πανωλεθρία αὐτὴ, δὲν ἐμπόδισαν τοὺς συγγενεῖς τοῦ Σαμψὼν νὰ πάρουν τὸ σῶμα τοῦ καὶ νὰ τὸ θάψουν στὴν πατρίδα τοῦ, στὸν τάφο τοῦ πατέρα τοῦ. Ἀλλὰ καὶ γιὰ πολλὰ χρόνια οἱ Φιλισταῖοι δὲν ἦταν σὲ θέση νὰ ἐνοχλήσουν καὶ νὰ βλάψουν τοὺς Ἰσραηλίτες.

Αὐτὸ ἦταν τὸ τέλος τοῦ Σαμψὼν. Ὁ θάνατος τοῦ καὶ ἡ θανάτωσις χιλιάδων Φιλισταίων δὲν ἦταν αὐτοκτονία οὔτε ἔγκλημα, ἀλλὰ ἥρωικὴ αὐτοθυσία ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τοῦ. Ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος παρατηρεῖ ὅτι ὁ Σαμψὼν δὲν πέθανε σὰν ἄσημος φυλακισμένος, ἀλλὰ σὰν θριαμβευτής. Ὁ Θεός,

άφοῦ τὸν ἐτιμώρησε γιὰ τὶς ἀδυναμίες καὶ τὶς παραβάσεις τοῦ, δέχθηκε τὴ μετάνοια τοῦ καὶ τὸν ἀποκατέστησε. Ὁ Σαμψὼν πέθανε μαζί μὲ τοὺς ἀλλοφύλους καὶ εἰδωλολάτρες: ἀσφαλῶς ὅμως μετὰ τὸν θάνατο τοῦ δὲν πῆρε τὴν ἴδια μερίδα μ' ἐκείνους. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Γραφή, τελειώνοντας τὴ διήγησι γιὰ τὸν Σαμψὼν, ὑπενθυμίζει ὅτι «αὐτὸς ἔκρινε τὸν Ἰσραὴλ εἴκοσι ἔτη» (Κριτ. ις' 31). Σὰν νὰ μᾶς λέη: Μὴν ξεχνᾶτε τὰ εἴκοσι χρόνια, κατὰ τὰ ὁποῖα κυβέρνησε τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. Κι' ἂν βλέπετε καὶ κάποιες σκιές στὴ ζωὴ τοῦ, μὴν ξεχνᾶτε καὶ τὴ μετάνοια καὶ τὰ ἄφθονα δάκρυα ποὺ ἔχυσε, καθὼς πέθαινε μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ στὸ στόμα.

Πέρα ἀπ' ὅλα αὐτὰ ὅμως καὶ παρ' ὅλες τὶς ἀδυναμίες τοῦ ὁ Σαμψὼν εἶναι ἕνας τύπος τοῦ Χριστοῦ. Μόνος τοῦ ὁ Σαμψὼν καὶ χωρὶς κανένα ὄπλο ἐνίκησε τοὺς ἐχθροὺς τοῦ μόνος καὶ ὁ Κύριος μὲ τὸν Σταυρὸ τοῦ κατενίκησε τὸν διάβολο. Μὲ τὴ θέλησή τοῦ παραδόθηκε ὁ Σαμψὼν στοὺς Ἰουδαίους, κι' ἐκεῖνοι τὸν παρέδωσαν στοὺς Φιλισταίους μὲ τὴ θέλησι τοῦ καὶ ὁ Κύριος παραδόθηκε στοὺς Ἰουδαίους, κι' αὐτοὶ τὸν παρέδωσαν στοὺς Ρωμαίους. Ἐμπαίχθηκε ὁ Σαμψὼν ἐμπαίχθηκε καὶ ὁ Χριστός. Θυσίασε ὁ Σαμψὼν τὴ ζωὴ τοῦ χάριν τοῦ λαοῦ τοῦ θυσίασε καὶ ὁ Κύριος τὸν ἑαυτὸ τοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ἀνθρωπότητος. Ξεσήκωσε τὴν πύλη τῆς Γάζας ὁ Σαμψὼν καὶ τὴ μετέφερε στὸ βουνὸ συνέτριψε τὶς πύλες τοῦ ἄδου ὁ Χριστός μὲ τὸν θάνατο τοῦ. Ὁ Σαμψὼν ὅμως μὲ τὴν τελευταία προσευχὴ τοῦ ζήτησε «ἀνταπόδοσιν» γιὰ τοὺς ἐχθροὺς τοῦ, δηλαδή τὴν τιμωρία τούς, ἐνῶ ὁ Κύριος στὴν τελευταία προσευχὴ τοῦ ζήτησε τὴ συγχώρησι τῶν σταυρωτῶν τοῦ. Αὐτὸ πρέπει νὰ κάνουμε κι' ἐμεῖς, μιμούμενοι τὸν Σωτῆρα μᾶς: νὰ ζητοῦμε ὄχι τὴν τιμωρία ἐκείνων ποὺ μᾶς ἔβλαψαν, ἀλλὰ τὴ μετάνοια καὶ τὴ σωτηρία τούς. Ἀπὸ τὴν τιμωρία τούς δὲν θὰ ὠφεληθοῦμε τίποτε ἐνῶ ἀπὸ τὴ μετάνοια τούς θὰ προκύψῃ μεγάλη πνευματικὴ ὠφέλεια καὶ γιὰ κείνους καὶ γιὰ μᾶς.

23/5/1994

ΡΟΥΘ

67. Ορφα καὶ Ρούθ.

(Ρούθ ἄ' 1-18)

Σὲ μιὰ ἀρκετὰ μακρὰ σειρὰ ὁμιλιῶν γνωρίσαμε τὰ γεγονότα ποὺ ἱστοροῦνται στὰ βιβλία τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυὴ καὶ τῶν Κριτῶν. Τὰ γεγονότα αὐτὰ ἦταν κυρίως πολεμικὰ ἔργα: ἡ κατάκτησι τῆς Χαναὰν ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες καὶ οἱ ἀγῶνες τοὺς ἐναντίον γειτονικῶν λαῶν ποὺ τοὺς κατεπίεζαν. Στὶς ὑπόλοιπες ὁμιλίες τῆς εφετεινῆς περιόδου θὰ δοῦμε ἕνα διαφορετικὸ γεγονός, μιὰ ἀνθρώπινη ἱστορία. Πρόκειται γιὰ τὴν ἱστορία μιᾶς Μωαβίτισσας γυναίκας, τῆς Ρούθ, τὴν ὁποῖα ἐξιστορεῖ ἕνα μικρὸ βιβλίον ποὺ ἔχει τὸ ὄνομα τῆς καὶ τοποθετεῖται στὴν Παλαιὰ Διαθήκη μετὰ τὸ βιβλίον τῶν Κριτῶν. Ἡ ἱστορία τῆς Ρούθ εἶναι συγκινητικὴ καὶ διδακτικὴ, ἔχει ὅμως καὶ ἱστορικὴ σημασία, γιατί ἡ Ρούθ συγκαταλέγεται στοὺς προγόνους τοῦ Κυρίου, ὅπως ἀναφέρεται στὴ γενεαλογία τοῦ κατὰ Ματθαῖον Εὐαγγελίου (Ματθ. ἄ' 5). Ἡ Ρούθ ἔζησε στὰ χρόνια τῶν κριτῶν, «ἐν τῷ κρίνειν τοὺς κριτῆς» (Ρούθ ἄ' 1), δὲν ξέρουμε ὅμως πότε ἀκριβῶς. Πιθανώτατα ἔζησε στὴν ἀρχὴ τῆς περιόδου αὐτῆς, ἴσως μερικὲς δεκαετίες μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυὴ. Αὐτὸ συμπεραίνεται ἀπὸ τὸ ὅτι ὁ Βοόζ, ποὺ τὴν πῆρε σύζυγο τοῦ, ἦταν γιὸς τῆς Ραάβ, τῆς πόρνης ποὺ εἶχε φιλοξενήσει τοὺς κατασκόπους τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυὴ (Ματθ. ἄ' 5). Ἄς παρακολουθήσουμε λοιπὸν ἀπὸ σήμερα τὴ συγκινητικὴ καὶ διδακτικὴ ἱστορία τῆς Ρούθ.

Στή Βηθλεέμ, εκεί που αιώνες αργότερα γεννήθηκε ο Κύριος ημών Ιησοῦς Χριστός, ζοῦσε στήν ἐποχή τῶν κριτῶν ὁ Ἐλιμέλεχ, ἡ σύζυγος τοῦ ἢ Νωεμίν καί τὰ δύο παιδιὰ τούς, ὁ Μααλὼν καί ὁ Χελαιὼν. Τὰ ὀνόματα τῶν παιδιῶν σημαίνουν αρρώστια καί φθίσης φαίνεται ὅτι καί τὰ δύο ἦταν ἀπὸ τὴ γέννησή τούς καχεκτικά καί ἀσθενικά, κι' αὐτὸ ἐπιβεβαιώνεται ἀπὸ τὸν πρόωρο θάνατο τούς.

Μία ἀπὸ τὶς τιμωρίες, μέ τὶς ὁποῖες εἶχε ἀπειλήσει ὁ Θεὸς τοὺς Ἰσραηλίτες, ἂν ἀποστατοῦσαν, ἦταν καί ἡ πείνα (Λευϊτ. κς' 19-20). Πείνα λοιπὸν συνέβη κάποτε στή Χαναάν, ἀκόμη καί στήν εὐφορη περιοχή τῆς Βηθλεέμ, που τὸ ὄνομα τῆς σημαίνει «οἶκος ἄρτου», τόπος δηλαδή που παράγει πολὺ ψωμί. Κι' ἐνῶ ἡ Χαναάν ὑπέφερε ἀπὸ τὴν πείνα, ἡ γειτονικὴ Μωάβ, πρὸς τὰ ἀνατολικά τοῦ Ἰορδάνου, εἶχε ἀφθονία ἀγαθῶν: ὄχι βέβαια γιατί ὁ Θεὸς ἀγαποῦσε πιὸ πολὺ τοὺς Μωαβίτες, που ἦταν εἰδωλολάτραι, ἀλλὰ γιατί εἶχαν κι' αὐτοὶ δικαίωμα στή ζωὴ. Ὁ Θεὸς εἶναι ἀμερόληπτος ἀγαπᾷ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, γιατί ὅλοι εἶναι παιδιά τοῦ, καί «ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐπὶ πονηροὺς καί ἀγαθοὺς καί βρέχει ἐπὶ δικαίους καί ἀδίκους» (Ματθ. ς' 45). Ὁ Ελιμέλεχ λοιπὸν μέ τὴν οἰκογένεια τοῦ ἀποφάσισαν λόγῳ τῆς πείνας νὰ μεταναστεύσουν προσωρινὰ ἀπὸ τὴ Βηθλεέμ καί νὰ ἐγκατασταθοῦν στή Μωάβ.

Ἡ ἀπόφασις αὐτὴ τοῦ Ελιμέλεχ ὠφειλόταν βέβαια στήν εὐθύνη καί τὴ φροντίδα τοῦ γιὰ τὴν οἰκογένεια τοῦ. Ἐφυγε ἀπὸ τὴ Βηθλεέμ, γιὰ νὰ ἐπιζήση αὐτὸς καί ἡ γυναῖκα τοῦ καί τὰ παιδιὰ τούς καί ἀποδεικνυόταν ἔτσι στοργικὸς σύζυγος καί πατέρας. Ἐν τούτοις ὅμως ἡ ἐνέργειά τοῦ εἶχε καί κάποια δόσι ὀλιγοπιστίας. Θὰ ἦταν προτιμότερο νὰ στηρίξη τὶς ἐλπίδες τοῦ στὸν Θεὸ καί νὰ μὴν ἀφήσῃ τὴν εὐλογημένη γῆ τῆς ἐπαγγελίας, γιὰ νὰ πάη σὲ μιὰ χώρα εἰδωλολατρικὴ. Ἀσφαλῶς πολλοὶ ἄλλοι Ἰσραηλίται που παρέμειναν στή Χαναάν, δὲν πέθαναν ἀπὸ τὴν πείνα. Ἄλλωστε ποιὸς τὸν ἐβεβαίωσε ὅτι μέ τὴ μετανάστευση θὰ ἀπέφευγε τὸν θάνατο; Τὰ γεγονότα που ἀκολούθησαν διέψευσαν τὶς ἐλπίδες τοῦ.

Λίγο μετὰ τὴν ἐγκατάσταση τοῦ στή Μωάβ ὁ Ἐλιμέλεχ πέθανε ἀπὸ ἄγνωστη αἰτία καί ἡ Νωεμίν ἔμεινε μόνη μέ τοὺς δύο γιούς τῆς. Οἱ δύο ἄνδρες πῆραν γυναικὲς Μωαβίτισσες, τὴν Ορφα καί τὴ Ρούθ. Ἐκαναν μιὰ παράβαση τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, που ἀπαγόρευε τὸν γάμο τῶν Ἰσραηλιτῶν μέ εἰδωλολάτρισσες. Δὲν θὰ μπορούσαν ἄραγε νὰ περιμένουν λίγον καιρὸ, νὰ ἐπιστρέψουν στήν πατρίδα τούς καί νὰ παντρευτοῦν γυναικὲς ὁμοεθνεῖς καί ὁμόθρησκες; Ἡ ἐνέργειά τούς λοιπὸν δὲν ἦταν ὀρθή, ὅπως καί ἡ ἀπόφασίς τοῦ Σαμψὼν νὰ παντρευτῆ Φιλισταία. Ἄλλ' ὅπως ἐκεῖ, ἔτσι κι' ἐδῶ τὰ πράγματα ἔγιναν κατὰ παραχώρηση τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ ἐξυπηρετηθῇ τὸ αἰώνιο σχέδιο τοῦ.

Στὴν πρόσκαιρη αὐτὴ ζωὴ οἱ χαρὲς καί οἱ λύπες γρήγορα ἐναλλάσσονται. Δὲν πρόφθασε ἡ Νωεμίν νὰ παρηγορηθῇ γιὰ τὸν θάνατο τοῦ ἀνδρός τῆς μέ τὸν γάμο τῶν παιδιῶν τῆς, καί ὁ θάνατος τὴν ἐπισκέφθηκε καί πάλι. Καί τὰ δύο παιδιὰ πέθαναν, ἀφήνοντας τὶς γυναικὲς τοὺς χῆρες καί τὴ μητέρα τούς ἀπροστάτευτη. Κι' ὅλα αὐτὰ ἔγιναν μέσα σὲ δέκα χρόνια, γιατί τόσα ἔμεινε συνολικά ἡ Νωεμίν στή Μωάβ. Σὲ δέκα χρόνια τρεῖς θάνατοι! Φαινόμενο ὄχι σπάνιο βέβαια. Δὲν εἶναι λίγες οἱ περιπτώσεις που ὁ θάνατος κάνει ἀπανωτές τὶς ἐπισκέψεις τοῦ στοῦ ἴδιο σπίτι. Καί πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς ὠπλισμένος μέ πολλὴ ὑπομονή, γιὰ νὰ ἀντέξῃ στὰ χτυπήματα τοῦ. Μιὰ τέτοια δύναμι μόνον ἡ πίστις στήν ἀνάστασι καί τὴ μέλλουσα ζωὴ μπορεῖ νὰ μᾶς δώσῃ.

Ἐπειτα ἀπὸ δέκα χρόνια παραμονῆς στή Μωάβ ἡ Νωεμίν ἀποφάσισε νὰ ἐπιστρέψῃ στή Βηθλεέμ. Στὴν ἀπόφαση αὐτὴ ἐνισχύθηκε ἀπὸ τὴν πληροφορία που ἔλαβε ὅτι δὲν ὑπῆρχε πιά πείνα ἐκεῖ. Ὁ Θεὸς εἶχε ἐπισκεφθῆ εὐνοϊκὰ τὸν λαὸ τοῦ καί τοῦ εἶχε δώσει, ὅπως καί πρὶν, τὰ ἀναγκαῖα γιὰ τὴ συντήρησι τοῦ ὑλικά ἀγαθὰ. Ἄλλωστε ἡ Μωάβ δὲν ἦταν πιά τόπος εὐχάριστος γιὰ τὴ Νωεμίν, ἀφοῦ ἐκεῖ εἶχε χάσει τὸν ἄνδρα τῆς καί τὰ δύο παιδιὰ τῆς, ἐνῶ στή Βηθλεέμ θὰ εὕρισκε

παρηγοριά κοντά στους συγγενείς και τους γνωστούς της. Αλλά και ποιός ξενητεμένος δεν έπιθυμεί να έπιστρέψη στην πατρίδα του; Πέρα όμως από την έπίγεια πατρίδα μάς ας μη λησμονοῦμε την ούράνια πατρίδα. Εκείνη ας έπιθυμοῦμε και για την κατάκτησι της ας εργαζόμαστε, γιατί μόνο εκεί θα βροῦμε την αληθινή και ατέλειωτη ανάπαυσι.

Ο Οί δυο νύφες της Νωεμίν όχι μόνο δεν άντέδρασαν στην απόφαση της πεθεράς τῶν, αλλά και απόφασισαν να την ακολουθήσουν και να ζήσουν για πάντα μαζί της. Η απόφασις τους αυτή μαρτυρεῖ πόσο αρμονικές ήταν οι σχέσεις της Νωεμίν με τις νύφες της. Η Νωεμίν τις είχε αγαπήσει σαν δικές της κόρες κι' εξακολουθοῦσε να τις αγαπᾶ και μετά τον θάνατο τῶν παιδιῶν της αλλά κι' εκείνες ασφαλῶς της φέρθηκαν με σεβασμό και αγάπη και δείχθηκαν αξιες της δικῆς της αγάπης. Νύφες και πεθερές δεν βρίσκονται συνήθως σε καλές σχέσεις. Συχνά και λυπηρὰ εἶναι τὰ έπεισόδια που δημιουργοῦνται μεταξύ τους και αιτία βέβαια εἶναι ὁ έγωισμός, ἡ ζηλοτυπία και ἡ ἔλλειψις αγάπης. Ἄς έχουν λοιπόν νύφες και πεθερές για παράδειγμα τις σχέσεις της Νωεμίν με την Ὁρφά και τῆ Ρουθ κι' ας δείχνουν κι' αυτές την ἴδια συμπεριφορά. Τότε θα λείψουν τὰ παράπονα, οἱ καχυποψίες, οἱ άντιζηλίεις, οἱ διαμάχες. Οι σχέσεις τους θα εἶναι ειρηνικές, ιδανικές, και θα έχουν πλούσια την εύλογία του Θεοῦ. Η συνέχεια της ιστορίας θα μάς δώση και ἄλλα στοιχεῖα καλῶν σχέσεων πεθεράς και νύφης και θα μάς δείξη πόσο πλούσια εύλογεῖ ὁ Θεός μιὰ τέτοια σχέσι. Ὁ Ὅταν οἱ τρεῖς γυναῖκες ἔφτασαν στα σύνορα της Μωάβ με τῆ Χαναάν, ἡ Νωεμίν προέτρεψε τις δύο νύφες της να έπιστρέψουν στην πατρίδα τους, στα πατρικά τους σπίτια, και να δημιουργήσουν νέες οἰκογένειεις.

Εἶναι συγκινητικά τὰ λόγια της Νωεμίν προς τις νύφες της. «Πηγαίνετε τώρα τις εἶτε- γυρίστε πίσω, ἡ κάθε μιὰ στο σπίτι της μητέρας της. Ὁ Κύριος να δείξη σε σᾶς τὸ ἔλεος του, ὅπως και σεῖς φερθήκατε καλά στους γιούς μου που πέθαναν και σ' έμένα. Εἶθε να δώση ὁ Κύριος να βρῆτε ανάπαυσι ἡ κάθε μιὰ στο σπίτι του άνδρός που θα πάρη ὡς δεύτερο σύζυγο» (Ρουθ ᾠ' 8-9).

Με τὰ λόγια αυτά ἡ Νωεμίν ἔδειξε ὅλη την καλοσύνη της στη δύσκολη στιγμή του χωρισμοῦ. Δεν σκέφθηκε τον έαυτό της δεν ἄρχισε να θρηνολογῆ για τους νεκρούς της οὔτε να παραπονιέται για τῆ μοναξιά της δεν εἶχε τὴν ἀπαίτησε να την ακολουθήσουν οἱ νύφες της οὔτε να μείνουν χῆρες, για να τιμήσουν τῆ μνήμη τῶν άνδρῶν τους, αλλά τις ἔδωσε ἡ ἴδια την εύχῆ της να ξαναπαντρευτούν και να κάνουν οἰκογένειεις. Ἦθελε ν' αφήση τις νύφες της με τις καλύτερες έντυπώσεις. Ἄξιοσημείωτο έπίσης εἶναι ὅτι ἡ Νωεμίν δεν παρέλειψε να αναφέρῆ την καλή συμπεριφορά της Ὁρφά και της Ρουθ προς τους αποθανόντας. Πόσο ὡραῖο εἶναι, οἱ πεθερές, άντι να παραπονοῦνται για κακή συμπεριφορά τῶν νυφῶν προς τους γιούς τῶν, να βλέπουν τις καλωσύνες τους και να τις εύχαριστοῦν γι' αυτές! Αλλά και οἱ νύφες να δίνουν στις πεθερές τὸ δικαίωμα αυτό με την καλή συμπεριφορά προς τους άνδρες τους! Η Ὁρφά και ἡ Ρουθ τὸ εἶχαν κάνει αυτό και δίκαια δέχονταν τώρα τὸν ἔπαινο της πεθεράς τῶν. Αλλά και οἱ ἴδιες ασφαλῶς θα εἶχαν ἤσυχῆ τῆ συνείδησι τους ὅτι δεν έπίκραναν τους συζύγους τῶν, ὅταν ζοῦσαν, αλλά τους φέρθηκαν με αγάπη και σεβασμό. Εἶναι μεγάλη παρηγοριά για τους ζωντανούς να έχουν την πληροφορία της συνειδήσεως ὅτι ἔκαναν τὸ καθῆκον τους κι' ἔδειξαν ὅλη την αγάπη τους σ' εκείνους που ἔφυγαν: αντίθετα προκαλεῖ θλίψι μεγάλη και τύψεις ισχυρές ἡ ἀνάμνησις ὅτι πολλές φορές τους έπίκραναν, και μάλιστα στις τελευταῖεις στιγμές της ζωῆς τῶν. Ἄς τους προσφέρουμε λοιπόν, ὅσο ζοῦν, την αγάπη μάς και τις φροντίδες μάς, άνεχόμενοι και παραβλέποντας τις αδυναμίες και τις παραξενιές τους. Η πληροφορία της συνειδήσεως ὅτι κάναμε τὸ καθῆκον μάς προς αὐτούς θα εἶναι ἡ καλύτερη παρηγοριά για μάς, ὅταν πιά θα έχουν φύγει.

Ἄφοῦ ἔδωσε τις εύχές της στις νύφες της, ἡ Νωεμίν «κατεφίλησεν αὐτάς» (Ρουθ ᾠ' 9). Με πόθο και στοργῆ τις γέμισε φιλία. Η στιγμή ήταν ιδιαίτερα συγκινητική. Οἱ τρεῖς γυναῖκες «επήραν την

φωνήν αὐτῶν καὶ ἔκλαυσαν» (Ρουθ ἄ' 9). Μὲ φωνὴ δυνατὴ καὶ σπαρακτικὴ ἔκλαψαν γιὰ τὸν ἐπικείμενο χωρισμό. Ἦταν τόσο στενὴ καὶ ἀδιάσπαστη ἡ ἀγάπη πού τις συνέδεε, ὥστε δὲν ἤθελαν νὰ χωρισθοῦν. Καὶ οἱ δύο νύφες μὲ μιὰ φωνὴ ἐξεδήλωσαν τὴν ἐπιθυμία καὶ τὴν ἀπόφασιν τούτους: «Μετά σοῦ ἐπιστρέφομεν εἰς τὸν λαόν σου» (Ρουθ ἄ' 10), εἶπαν στὴν πεθερά τους. Θὰ μείνουμε μαζί σου καὶ θὰ ζήσουμε μαζί μέ τὸν λαό σου. Ἀλλὰ καὶ ἡ Νωεμὶν ἐπέμενε: «Γυρίστε πίσω, κόρες μου. Γιὰ ποῖο λόγο νὰ ἔλθετε μαζί μου; Μήπως εἶμαι νέα, γιὰ νὰ ξαναπαντρευτώ καὶ νὰ κάνω γιούς, γιὰ νὰ σᾶς τοὺς δώσω συζύγους; Κι' ἂν ὑποτεθῆ ὅτι θὰ μποροῦσε νὰ γίνῃ αὐτό, θὰ ἦταν δίκαιο νὰ μείνετε δεσμευμένες γιὰ χάριν τους; Μὴν ἐπιμένετε λοιπόν, κόρες μου, νὰ μὲ ἀκολουθήσετε, γιατί ἡ πίκρα πού δόθηκε σ' ἐμένα εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ τὴ δική σας» (Ρουθ ἄ' 11-13). Πικρὸς ἦταν καὶ γιὰ τὴ Νωεμὶν ὁ χωρισμὸς ἐν τούτοις δὲν ἤθελε νὰ γίνῃ ἐμπόδιο στὴν ἀποκατάστασιν τῶν δύο γυναικῶν. Γι' αὐτὸ καὶ μὲ ἐπιχειρήματα λογικὰ προσπάθησε νὰ τις πείσῃ νὰ ἐπιστρέψουν. Δὲν ἔδωσε προτεραιότητα στὸ δικό τῆς συμφέρον, ἀλλὰ στὸ συμφέρον τῶν νυφῶν τῆς. Πόσο ὠραία ἤξερε νὰ ἐφαρμόζῃ, κι' ἄς μὴν τὸν εἶχε διδαχθῆ, τὸν λόγο τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «Μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἕκαστος!» (Α' Κορ. ι' 24).

Ἀσφαλῶς ἡ Νωεμὶν κατὰ βᾶθος θὰ ἤθελε νὰ μείνουν μαζί τῆς οἱ νύφες τῆς, ὄχι μόνο γιὰ νὰ τις ἔχῃ συντροφιά καὶ παρηγοριά, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρία καὶ νὰ γνωρίσουν τὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ νὰ καταταγοῦν στὸν λαό τοῦ. Αὐτὸ ὅμως ἔπρεπε νὰ τὸ ἀποφασίσουν ἐκεῖνες ἐλεύθερα καὶ ὄχι ἀπὸ ἀνάγκη, γιατί μόνο τότε θὰ εἶχε ἀξία ἡ μεταστροφή τους. Τὰ πράγματα ἔδειξαν πόσο συνετὰ ἐνήργησε ἡ Νωεμὶν. Τὰ λόγια τῆς ἔφεραν διαφορετικὸ ἀποτέλεσμα στὴν καθεμιὰ ἀπὸ τις νύφες τῆς. Ἡ Ὀρφα κατεφίλησε τὴν πεθερά τῆς, ἔκλαψε πάλι μαζί τῆς, δείχνοντας ἔτσι ὅτι δὲν ἔπαυσε νὰ τὴν ἀγαπᾷ, ἀποφάσισε ὅμως νὰ ἐπιστρέψῃ στὸν λαό τῆς. Ἡ ἀγάπη πρὸς τὴ Μωάβ ἀποδείχθηκε ἰσχυρότερη ἀπὸ τὴν ἀγάπη πρὸς τὴ Νωεμὶν. Ἔτσι συμβαίνει καὶ μὲ πολλοὺς ἀνθρώπους, πού ἀγαποῦν τὸν Χριστό, ἀλλὰ τὸν ἐγκαταλείπουν, γιατί ἀγαποῦν περισσότερο «τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῷ» (Α' Ιω. β' 15): καὶ παθαίνουν ὅ,τι καὶ ὁ πλούσιος νεανίσκος, πού θέλησε πρὸς στιγμῆς νὰ ἀκολουθήσῃ τὸν Κύριον, ὅταν ὅμως ἄκουσε τοὺς ὄρους πού τοῦ ἔθεσε ὁ Κύριος, «ἀπῆλθε λυπούμενος» (Ματθ. ιθ' 22). Κάτι παρόμοιο ἔπαθε καὶ ἡ Ὀρφα. Προτίμησε τὸ εἰδωλολατρικὸ περιβάλλον τοῦ λαοῦ τῆς ἀπὸ τὸν λαό τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Δὲν ξέρουμε ποιά ἦταν ἡ περαιτέρω τύχη τῆς. Ἴσως νὰ ξαναπαντρεύτηκε καὶ νὰ ἀπέκτησε παιδιὰ καὶ νὰ ἔζησε εὐτυχισμένη κατὰ τὰ κοσμικὰ κριτήρια ψυχικὰ ὅμως ζημιώθηκε, γιατί ἀπέρριψε τὴν εὐκαιρία νὰ γνωρίσῃ τὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ νὰ γίνῃ κι' αὐτὴ κληρονόμος τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ. Ἦταν εἰδωλολάτρισσα κι' ἔμεινε τέτοια ὡς τὸ τέλος. Μπορεῖ νὰ ὠφελήθηκε ὑλικά καὶ κοσμικὰ ἀλλὰ «τὶ ὠφελεῖται ἄνθρωπος, ἐάν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῆ;» (Ματθ. ις' 26).

Ἀφοῦ ἔφυγε ἡ Ὀρφα, ἡ Νωεμὶν ἐπανέλαβε τὴ σύστασιν τῆς πρὸς τὴν Ρουθ. «Νά», τῆς εἶπε, «ἡ συννυφάδα σου γύρισε πίσω στὸν λαό τῆς καὶ στοὺς δικούς τῆς ἀκολούθησε λοιπόν καὶ σύ τὸ παράδειγμα τῆς» (Ρουθ ἄ' 15). Ἦξερε πολὺ καλὰ ἡ Νωεμὶν τί ἐσήμαινε γιὰ τὴν Ὀρφα ἡ ἐπιστροφή στὸ πατρικὸ τῆς σπιτί ἦταν ἐπιστροφή στὴν εἰδωλολατρία. Ἀσφαλῶς ἡ Νωεμὶν δὲν ἤθελε νὰ συμβῆ τὸ ἴδιο καὶ στὴ Ρουθ: ἔπρεπε ὅμως ἡ Ρουθ νὰ πάρῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς ψυχραίμα κι' ἔπειτα ἀπὸ πολλὴ σκέψιν. Ἄν ἀποφάσιζε ν' ἀκολουθήσῃ τὴν πεθερά τῆς ἀπὸ σεβασμὸ καὶ συμπάθεια μόνο, χωρὶς νὰ ὑπολογίσῃ σοβαρὰ τις συνέπειες τῆς ἀποφάσεως τῆς, ἴσως ἀργότερα νὰ ἄλλαζε γνώμη. Γι' αὐτὸ πολὺ σωστὰ ἡ Νωεμὶν ἐπέμενε νὰ τὴν παρακινῆ νὰ ἐπιστρέψῃ, ὥστε ἐκείνη ἐλεύθερα νὰ πάρῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς. Ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ Ρουθ ἡ ἀπόφασιν τῆς Ὀρφα ἦταν μιὰ σκληρὴ δοκιμασία. Ἐνα φοβερὸ δίλημμα ὠρθωνόταν μπροστὰ τῆς: ν' ἀκολουθήσῃ τὴ συννυφάδα τῆς ἢ τὴν πεθερά τῆς; Ἀπὸ τὴν πάλιν μέ τὸν πειρασμὸ αὐτὸν ἡ Ρουθ βγήκε νικήτρια.

«Εἶπε δὲ Ροῦθ: Μὴ ἀπαντήσαι μοι τοῦ καταλιπεῖν σὲ ἢ ἀποστρέψαι ὀπισθεν σοῦ ὅτι σὺ ὅπου ἔαν πορευθῆς πορεύσομαι, καὶ οὗ ἔαν αὐλισθῆς, αὐλισθήσομαι: ὁ λαὸς σοῦ λαὸς μου, καὶ ὁ Θεὸς σοῦ Θεὸς μου. Καὶ οὗ ἔαν ἀποθάνης ἀποθανοῦμαι κακεὶ ταφήσομαι τάδε ποιῆσαι μοι Κύριος καὶ τάδε προσθεῖη, ὅτι θάνατος διαστελεῖ ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ» (Ροῦθ ἄ' 16-17). Μὲ τὴν ἔντονη καὶ κατηγορηματικὴ αὐτὴ ἀπάντησε ἡ Ροῦθ ἔβαζε τέλος στὴ συζήτησι, διαδηλώνοντας τὴν ἀκλόνητη ἀπόφασί της νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν πεθερὰ τῆς σὲ ὅλα τὰ βήματα τῆς ζωῆς της, ὅσο δύσκολα κι' ἂν θὰ ἦταν. «Ὅπου θὰ πᾶς ἐσύ, θὰ πάω κι' ἐγὼ κι' ὅπου θὰ μείνης ἐσύ, θὰ μείνω κι' ἐγὼ κι' ὅπου θὰ πεθάνης ἐσύ, θὰ πεθάνω κι' ἐγὼ κι' ἐκεῖ θὰ θαφτῶ». Συγκινητικώτατη καὶ ἀξιοθαύμαστη ἀφοσίωσις νύφης πρὸς τὴν πεθερὰ, πού σπάνια τὴ συναντοῦμε. Ἀκολουθώντας τὴν πεθερὰ τῆς ἡ Ροῦθ ἤξερε ὅτι θὰ συναντοῦσε φτώχεια, στερήσεις καὶ δυσκολίες αὐτὸ ὅμως δὲν τὴν ἐκλόνησε στὴν ἀπόφασί της, γιατί ἀγαποῦσε τὴν πεθερὰ τῆς μὲ εὐλικρίνεια καὶ ὄχι ἀπὸ κάποιο συμφέρον. Συγχρόνως ὅμως ἡ Ροῦθ ἐξεδήλωνε καὶ μιὰ ἄλλη ὀριστικὴ καὶ ἀμετάκλητη ἀπόφασί: νὰ ἀπαρνηθῆ τὸν λαὸ τῆς καὶ τὴ θρησκεία τῆς μὲ τοὺς ψεύτικους θεοὺς τῆς καὶ νὰ προσχωρήσῃ στὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ καὶ στὴν πίστι στὸν ἀληθινὸ Θεό. «Ὁ λαὸς σοῦ λαὸς μου, καὶ ὁ Θεὸς σοῦ Θεὸς μου», εἶπε χαρακτηριστικά. Ἀπαρνοῦμαι τὸ ἔθνος μου καὶ τοὺς συγγενεῖς μου. Παύω νὰ θυμοῦμαι καὶ νὰ νοσταλγῶ τὴν πατρίδα μου. Δὲν θὰ γυρίσω τὰ βλέμματα μου, ὅπως ἄλλοτε ἡ γυναίκα τοῦ Λώτ, γιὰ νὰ τὴν κοιτάξω ἔστω κι' ἀπὸ μακρὰ. Ὁ δικός σοῦ λαὸς γίνεται τώρα καὶ δικός μου. Ἀπαρνοῦμαι ἐπίσης καὶ τοὺς θεοὺς πού πίστευα καὶ λάτρευα ἀπὸ τὴν παιδικὴ μου ἡλικία. Ὁ Θεὸς σοῦ θὰ εἶναι τώρα καὶ δικός μου Θεός..

Καὶ γιὰ νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὶς ὑποσχέσεις της αὐτές, ἡ Ροῦθ ἐπικαλεῖται τὸ ὄνομα ὄχι τῶν δικῶν της θεῶν, πού τοὺς εἶχε ἤδη ἀπαρνηθῆ, ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, τοῦ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ, δείχνοντας ἔτσι ὀλοκάθαρα ὅτι σ' αὐτὸν ἐπίστευε πλέον. Ἔτσι ἡ Ροῦθ ἀποδείχθηκε ἀληθινὸ τέκνο τοῦ Ἀβραάμ. «Ὅπως ἐκεῖνος, ἔτσι κι' αὐτὴ ἔφυγε ἀπὸ τὴν πατρίδα της καὶ τοὺς συγγενεῖς της, γιὰ νὰ πάη σὲ μιὰ ξένη καὶ ἄγνωστη χώρα. Δὲν εἶχε βέβαια ἐξ ἀρχῆς τὴν πίστη καὶ ἀφοσίωσις στὸν Θεὸ πού εἶχε ὁ Ἀβραάμ: τώρα ὅμως τὴν ἀποκοτοῦσε κι' αὐτὴ καὶ παραδινόταν ἐξ ὀλοκλήρου στὸν ἀληθινὸ Θεό.

Μὲ τὴν ἀπόφασί της αὐτὴ καὶ τὴν προσχώρησι της στὴν ἀληθινὴ πίστι καὶ στὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ ἡ Ροῦθ ἔγινε τύπος καὶ πρόδρομος τῶν μυριάδων ἐκείνων πού, ὑπακούοντας στὸ κήρυγμα τῶν ἀποστόλων, θὰ ἐγκατέλειπαν τὴν πλάνη της εἰδωλολατρίας καὶ θὰ γίνονταν μέλη τοῦ νέου Ἰσραήλ, της χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ἡ μεταστροφή τοὺς ἐπιβεβαιώνει τὰ λόγια τοῦ Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ὅτι «δύναται ὁ Θεὸς ἐκ τῶν λίθων τούτων εγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ» (Ματθ. γ' 9). Μπορεῖ δηλαδὴ ὁ Θεὸς ἀκόμη καὶ ψυχὲς σκληρὲς σάν τὶς πέτρες, ὅπως ἦταν οἱ ψυχὲς τῶν εἰδωλολατρῶν, νὰ τὶς μεταβάλλῃ σὲ ἀληθινὰ παιδιά τοῦ Ἀβραάμ κατὰ τὴν πίστι. Ἄς μὴν περιφρονοῦμε λοιπὸν ἀνθρώπους πού σήμερα βρίσκονται μακρὰ ἀπὸ τὴν πίστι κι' ἄς μὴ τοὺς θεωροῦμε ὀριστικὰ καὶ τελεσίδικα καταδικασμένους κι' ἂν εἶναι δικοὶ μᾶς ἄνθρωποι καὶ θλιβόμεστε γιὰ τὴν ἀπιστία τοὺς, ἄς μὴν ἀπελπίζομαστε γιὰ τὴ σωτηρία τοὺς. Ἄς προσευχόμεστε γι' αὐτούς, γιὰ νὰ μαλακώσῃ ὁ Θεὸς τὶς σκληρὲς καρδιές τοὺς καὶ ἀπὸ πέτρες νὰ τὶς μεταβάλλῃ σὲ γνήσια τέκνα τοῦ Ἀβραάμ καὶ ἀδελφούς της Ροῦθ.

68. Ὁ γάμος τῆς Ρούθ μέ τόν Βοόζ.

(Ρούθ ἄ' 19 - δ' 22)

Εἶδαμε στήν προηγουμένη ὁμιλία τήν ἀφοσίωση τῆς Ρούθ στήν πεθερά τῆς Νωεμίν καί τή μεταστροφή τῆς ἀπό τήν εἰδωλολατρία στήν ἀληθινή πίστι. Σήμερα θά δοῦμε πῶς ὁ Θεός ἐβράβευσε καί ἀντάμειψε μέ πλούσια εὐλογία τήν καλή αὐτή συμπεριφορά τῆς.

Ἡ Νωεμίν καί ἡ Ρούθ ἔφτασαν στή Βηθλεέμ. Ἡ ἄφιξης τοὺς ἔγινε γρήγορα γνωστή καί προκάλεσε τήν ἐκπληξη τῶν Βηθλεεμιτῶν, πού εἶδαν φτωχή, γερασμένη καί ταλαιπωρημένη τή Νωεμίν, πού, ὅπως φαίνεται, ἦταν ἄλλοτε εὐκατάστατη καί σεβαστή γιά τήν ἀρετή τῆς. «Αὐτή εἶναι ἡ Νωεμίν;» ἀναρωτήθηκαν οἱ γυναῖκες πού τήν πρωτοείδαν. Κι' ἐκείνη ἀπάντησε: «Μή μέ λέτε πιά Νωεμίν (δηλαδή εὐχάριστη): πικρὴ νά μέ λέτε, γιατί ὁ παντοδύναμος μέ πότισε πίκρα. Ἔφυγα ἀπὸ δῶ γεμάτη καί μέ ξανάφερε ὁ Κύριος ἄδεια. Ὁ Κύριος μέ ταπεινώσε καί ὁ παντοδύναμος μοῦ ἔστειλε κακοπάθεια» (Ρούθ ἄ' 22). Δέν ἦταν παράπονο καί γογγυσμὸς ἐναντίον τοῦ Θεοῦ τὰ λόγια αὐτά τῆς Νωεμίν, ἀλλὰ λόγια ταπεινώσεως καί ὑποταγῆς στοῦ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Δεχόταν τὶς συμφορὲς πού τῇ βρῆκαν σὰν παιδαγωγικὲς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ. Κι' αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Οἱ θλίψεις καί οἱ δοκιμασίες πού ἐπιτρέπει ὁ Θεός νά μᾶς συμβαίνουν, μᾶς ταπεινώνουν καί μᾶς καταρτίζουν στήν ὑπομονή καί ἡ ὑπομονή, ὅταν εἶναι ἀκλόνητη, μᾶς τελειοποιεῖ στήν πίστη καί τήν ἀρετή.

Οἱ δύο γυναῖκες ἦρθαν στή Βηθλεέμ σὲ καλὴ ἐποχὴ. Ἦταν ὁ καιρὸς πού ἄρχιζε ὁ θερισμὸς τῶν κριθαριῶν. Θά εἶχαν λοιπὸν τήν εὐκαιρία νά μαζεύουν στὰ χωράφια τὰ στάχυα πού ἔπεφταν ἐδῶ κι' ἐκεῖ ἀπὸ τοὺς θεριστὰς κι' ἔτσι νά οἰκονομοῦν ὄχι μόνο τὸ ψωμί τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ καί τήν ἀναγκαία γιά ὅλη τὴ χρονιὰ ποσότητα. Ἦταν ἄλλωστε ἐντολή τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους νά μὴ μαζεύουν τὰ στάχυα πού ἔπεφταν ἀπὸ τὰ χέρια τοὺς, ἀλλὰ νά τὰ ἀφήνουν γιά τοὺς φτωχοὺς καί τοὺς ξένους (Λευϊτ. κγ' 22). Ἡ Ρούθ λοιπὸν χωρὶς κανένα δισταγμὸ ἀποφάσισε νά πάη στὰ χωράφια καί νά μαζεύη στάχυα. Δέν τὸ θεώρησε ὑποτιμητικὸ, οὔτε σκέφθηκε νά γυρίσῃ στήν πατρίδα τῆς οὔτε προτίμησε τὴν ἐπαιτεία, ἀλλὰ θέλησε μέ τιμιότητα καί ἐργατικότητα νά βγάλῃ τὸ ψωμί τῆς. Ἀκόμη δέν θέλησε νά βάλῃ σὲ κόπο τήν κουρασμένη καί γερασμένη πεθερά τῆς, ἀλλὰ ἀποφάσισε νά πάη μόνη τῆς, παραμερίζοντας τὶς δυσκολίες πού θά τῆς προκαλοῦσε ἡ ἡλικία τῆς καί τὸ ὅτι ἦταν ξένη. Ἀνακοίνωσε τὴ σκέψη τῆς στήν πεθερά τῆς, κι' ἐκείνη μέ προθυμία καί στοργὴ ἔδωσε τὴ συγκατάθεση τῆς.

Ὁ Θεὸς ὠδήγησε τὴ Ρούθ στοῦ χωράφι ἐνὸς εὐπόρου Βηθλεεμίτου πού ὀνομαζόταν Βοόζ καί ἦταν συγγενῆς τῆς Νωεμίν ἀπὸ τὸν ἄνδρα τῆς. Ἡ Ρούθ δέν τὸ ἤξερε αὐτό, ἀλλὰ καί ἡ Νωεμίν φαίνεται ὅτι μέ τὴ μακροχρόνια ἀπουσία τῆς καί τὶς συμφορὲς τῆς δέν θυμήθηκε οὔτε σκέφθηκε νά ζητήσῃ βοήθεια ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς τῆς. Φαίνεται τυχαῖο τὸ ὅτι ἡ Ρούθ βρέθηκε στοῦ χωράφι τοῦ Βοόζ ἀλλὰ τίποτε δέν εἶναι τυχαῖο. Τὴ ζωὴ μᾶς τὴν κατευθύνει ἡ παντοδύναμη καί πανάγαθη πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Ἐνῶ λοιπὸν ἡ Ρούθ ἐμάζεψε στάχυα, ὁ ἴδιος ὁ Βοόζ ἦρθε νά παρακολουθήσῃ τὶς ἐργασίες τοῦ θερισμοῦ. Χαιρέτησε μέ καλωσύνη τοὺς ἐργάτες λέγοντας: «Ὁ Κύριος μεθ' ὑμῶν» κι' ἐκεῖνοι τοῦ ἀπάντησαν: «Εὐλογῆσαι σὲ Κύριος» (Ρούθ β' 4). Οἱ ἐγκάρδιοι αὐτοὶ χαιρετισμοὶ μαρτυροῦν πόσο ἀγαθὸς ἦταν οἱ σχέσεις τοῦ Βοόζ μέ τοὺς ἐργάτες τοῦ. Ἐκεῖνος τοὺς ἀγαποῦσε καί φρόντιζε γι' αὐτούς, κι' ἐκεῖνοι τὸν σέβονταν καί τὸν ἐκτιμοῦσαν, προσφέροντας πρόθυμα τὶς ὑπηρεσίες τοὺς.

Καθὼς ὁ Βοόζ παρακολουθοῦσε τὴν ἐργασία, τὰ μάτια τοῦ ἔπεσαν στὴ Ρούθ καί τοῦ ἔκανε ἐντύπωση ἡ σεμνότης καί ἡ ἐργατικότης τῆς. Ἀμέσως ζήτησε ἀπὸ τὸν ἐπιστάτη τῶν ἐργατῶν νά μάθῃ ποιά ἦταν ἡ νέα αὐτὴ γυναίκα. Κι' ἐκεῖνος τὸν ἐπληροφόρησε ὅτι ἦταν ἡ Μωαβίτισσα νύφη

τῆς Νωεμίν πού εἶχε ἔρθει μαζί τῆς. Ὁ Βοόζ εἶχε ἀκούσει γιά τὴν ἐπιστροφή τῆς Νωεμίν καὶ γιά τὴν ἀφοσίωση τῆς Ρούθ στὴν πεθερά τῆς καὶ εἶχε ἤδη σχηματίσει καλὴ ἐντύπωση γι' αὐτήν. Τώρα λοιπὸν τὴν ἐγνώριζε κι' ἀπὸ κοντά. Τὴν ἐπλησίασε καὶ τῆς εἶπε μὲ ἀγάπη: «Δὲν θὰ πᾶς σὲ ἄλλο χωράφι νὰ μαζέψης στάχια. Θὰ συνδεθῆς μὲ τὶς κοπέλες πού ἐργάζονται στὰ χωράφια μου, καὶ ὅπου θερίζουν ἐκεῖνες, θὰ πηγαίνης πίσω τους.» Ἔδωσα ἐντολὴ στοὺς ἐργάτες νὰ μὴ σὲ ἐνοχλήσουν καθόλου. Κι' ὅταν διψάσης, θὰ πᾶς στὸ δοχεῖο τοῦ νεροῦ καὶ θὰ πιῆς ἀπὸ κεί πού πίνουν οἱ ἐργάται» (Ρούθ β' 8-9).

Ἐκπληκτὴ ἡ Ρούθ ἀπὸ τὴν τόση καλωσύνη ἔπεσε μὲ τὸ πρόσωπο στὴ γῆ καὶ προσκύνησε τὸν Βοόζ, δείχνοντας ἔτσι τὴ μεγάλη εὐγνωμοσύνη τῆς. Δὲν μπόρεσε ὅμως νὰ κρύψῃ τὴν ἀπορία τῆς γιὰ τὴ συμπεριφορὰ τοῦ Βοόζ καὶ τὸν ρώτησε: «Ποῦ ὀφείλεται τὸ ὅτι μὲ εἶδες μὲ τόση εὐμένεια κι' ἔδωσες προσοχὴ σ' ἐμένα τὴν ξένη;» (Ρούθ β' 10). Καὶ ὁ Βοόζ χωρὶς κανένα δισταγμὸ τῆς ἀπάντησε: «Μὲ πληροφορήσαν πολὺ καλὰ γιὰ ὅλα, ὅσα ἔχεις κάνει στὴν πεθερά σοῦ μετὰ τὸν θάνατο τοῦ ἀνδρός σοῦ, καὶ πὼς ἄφησες τοὺς γονεῖς σοῦ καὶ τὴν πατρίδα σοῦ καὶ ἦρθες σ' ἓνα λαὸ πού δὲν τὸν ἐγνώριζες προηγουμένως. Ὁ Θεὸς νὰ ἀνταμείψῃ τὸ ἔργο πού ἔκανες νὰ εἶναι ἡ ἀμοιβὴ σοῦ πλοῦσια ἀπὸ τὸν Κύριο τὸν Θεὸ τοῦ Ἰσραήλ, πρὸς τὸν ὁποῖο ἦρθες, γιὰ νὰ σκεπασθῆς κάτω ἀπὸ τὰ φτερά τοῦ» (Ρούθ β' 10-12).

Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ Βοόζ ἦταν φυσικὸ νὰ συγκινήσουν καὶ νὰ παρηγορήσουν τὴ Ρούθ. Μέσα στὰ τόσα προβλήματα πού ἀντιμετώπιζε σὰν ξένη καὶ φτωχὴ χήρα, εὕρισκε στοργὴ καὶ συμπάθεια. Ἔχουν μεγάλη δύναμι οἱ καλοὶ λόγοι πού ἀπευθύνονται σὲ πρόσωπα θλιμμένα καὶ ταλαιπωρημένα, ὅταν προέρχονται ἀπὸ εὐλικρινὴ συμπάθεια. Ἀξίζουν πολλὰς φορές περισσότερο ἀπὸ χρηματικὴ βοήθεια. Κατασυγκινημένη ἡ Ρούθ παρακάλεσε τὸν Βοόζ νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ τὴν περιβάλλῃ μὲ τὴν εὐνοια τοῦ καὶ δήλωσε ὅτι θὰ εἶναι σὰν μιὰ ὑπηρέτρια τοῦ.

Ἀλλὰ οἱ εὐεργετικὲς ἐκδηλώσεις τοῦ Βοόζ δὲν σταμάτησαν ὡς ἐδῶ. Ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ, ἐκάλεσε τὴ Ρούθ νὰ καθῆσθαι νὰ φάῃ μαζί μὲ τοὺς ἐργάτες. Ὁ ἴδιος τῆς παρέθεσε σωρὸ ἀπὸ κριθαρένιο ψωμὶ τόσο, ὥστε ἡ Ρούθ ἔφαγε, χόρτασε καὶ ἄφησε περίσσειμα. Ὅταν μετὰ τὸ φαγητὸ οἱ ἐργάται σηκώθηκαν, γιὰ νὰ συνεχίσουν τὸν θερισμὸ, ὁ Βοόζ τοὺς παρήγγειλε νὰ τὴν ἀφήσουν ἐλεύθερη νὰ μαζεύῃ στάχια ἀκόμη κι' ἀπὸ τὰ θερισμένα, κι' ἀπὸ τὰ δεμάτια πού θὰ κρατοῦν νὰ ἀφήνουν νὰ πέφτουν στάχια, γιὰ νὰ τὰ μαζεύῃ. Ὅλα αὐτὰ δείχνουν ὅτι ὁ Βοόζ ἦταν ἄνθρωπος μεγαλόψυχος καὶ γενναϊόδωρος, ἀγαποῦσε τοὺς ξένους κι' ἐνδιαφερόταν γι' αὐτούς. Σκόρπιζε ἄφθονα τὰ ἀγαθὰ τοῦ σὲ ἐλεημοσύνης, χωρὶς νὰ τσιγκουνεύεται ἢ νὰ φοβᾶται ὅτι θὰ τοῦ λείψουν. Καὶ ὅσο αὐτὸς ἔδινε, τόσο καὶ ὁ Θεὸς τοῦ ἀνταπέδιδε. Γιατὶ «ὁ σπειρῶν φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει, καὶ ὁ σπειρῶν ἐπ' ευλογίας ἐπ' ευλογίας καὶ θερίσει» (β' Κορ. θ' 6). Ἀνάλογος μὲ τὴ σπορὰ πού κάνουμε θὰ εἶναι καὶ ὁ θερισμὸς. Ἀνάλογη μὲ τὴν ἐλεημοσύνη μᾶς θὰ εἶναι καὶ ἡ ἀμοιβὴ τοῦ Θεοῦ.

Ὡς τὸ βράδυ ἐργάσθηκε ἡ Ρούθ. Καὶ ἡ συγκομιδὴ τῆς, χάρις στὴν ἐργατικότητα τῆς καὶ τὴν εὐνοια τοῦ Βοόζ, ἦταν πλοῦσια. Ὅταν ξεσπόρισε τὰ στάχια πού εἶχε μαζέψῃ, συγκέντρωσε πάνω ἀπὸ 20 κιλὰ κριθάρι. Τὸ μετέφερε μόνη τῆς στὸ σπῖτι καὶ πρόσφερε στὴν πεθερά τῆς τὰ περισσεύματα τοῦ ψωμοῦ πού τῆς εἶχε δώσει ὁ Βοόζ. Ἔδειχνε μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν τὴ φροντίδα γιὰ τὴν πεθερά τῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ Νωεμίν δὲν ὑστεροῦσε σὲ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ νύφη τῆς. Τὴ ρώτησε πού ἐργάσθηκε καὶ μάζεψε στάχια. Καὶ πρὶν ἐκείνη ἀπαντήσῃ, πρόσθεσε μιὰ εὐχὴ γιὰ τὸν ἄνθρωπο πού τὴν προστάτευσε, χωρὶς ἀκόμη νὰ ξέρῃ ποιὸς ἦταν: «Εἶναι ὁ ἐπιγνούς σὲ εὐλογημένος», εἶπε (Ρούθ β' 19). Ἄς εἶναι εὐλογημένος αὐτὸς πού σὲ συμπάθησε καὶ σὲ κατάλαβε ποιά εἶσαι καὶ τί ἀξίζεις. Κι' ὅταν ἡ Ρούθ τῆς εἶπε ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἦταν ὁ Βοόζ, ἡ Νωεμίν ξέσπασε σὲ νέες εὐχὰς: «Εὐλογητὸς ἐστὶ τῷ Κυρίῳ ὅτι οὐκ ἐγκατέλιπε τὸ ἔλεος αὐτοῦ μετὰ τῶν

ζώντων καὶ μετὰ τῶν τεθνηκότων» (Ρούθ β' 20). Εἶναι ἄξιος τῆς εὐλογίας τοῦ Κυρίου ὁ ἄνθρωπος αὐτός, γιατί δὲν ἐγκατέλειψε τὴν καλοσύνη τοῦ καὶ τὴ συμπάθεια τοῦ πρὸς ἐμᾶς πού ζοῦμε, ὅπως προηγουμένως πρὸς ἐκείνους πού πέθαναν.

Τώρα ἡ Νωεμίν, ἀκούοντας τὸ ὄνομα τοῦ Βοόζ, θυμήθηκε ὅτι αὐτὸς ἦταν συγγενῆς τῆς καὶ μάλιστα στενός, καὶ τὸ εἶπε στὴ Ρούθ. Κι' ἀφοῦ πληροφορήθηκε τὶς λεπτομέρειες τῆς συναντήσεως τῆς Ρούθ μὲ τὸν Βοόζ καὶ τὴν ἀγάπη καὶ στοργὴ πού τῆς ἔδειξε ἐκεῖνος, τῆς συνέστησε νὰ ἐξακολουθήσῃ νὰ σταχυολογῆ στὰ χωράφια τοῦ Βοόζ ὡς τὸ τέλος τοῦ θερισμοῦ καὶ νὰ συναναστρέφεται μὲ τὶς ἐργάτριες τοῦ Βοόζ, ὅπως τῆς εἶχε πῆ κι' ἐκεῖνος. Μὲ τὶς συμβουλές τῆς αὐτῆς ἡ Νωεμίν ἤθελε νὰ προστατεύσῃ τὴ νύφη τῆς ἀπὸ ἐνοχλητικὲς καὶ ἐπικίνδυνες συναναστροφές μὲ τοὺς ἄνδρες. Καὶ πράγματι ἡ Ρούθ, ὑπακούοντας στὶς συμβουλές τῆς πεθερᾶς τῆς, προσκολλήθηκε στὶς ἐργάτριες τοῦ Βοόζ καὶ συνέχισε τὴ δουλειά τῆς ὡς τὸ τέλος τοῦ θερισμοῦ τῶν κριθαριῶν καὶ τῶν σιταριῶν.

Ἀφοῦ τελείωσε ὁ θερισμός, ἡ Ρούθ κάθισε πιά στὸ σπίτι μαζί μὲ τὴν πεθερά τῆς, ὑπηρετώντας καὶ ἀνακουφίζοντας τήν. Ἡ Νωεμίν ὅμως δὲν σκεπτόταν τὴ δικὴ τῆς ἀνάπαυσι, ἀλλὰ τὴν ἀποκατάστασι καὶ ἀνάπαυσι τῆς νύφης τῆς. Ἡ συγγένεια μὲ τὸν Βοόζ ἔδινε τὴ δυνατότητα ἐνὸς καλοῦ καὶ ἐπιτυχημένου γάμου. Σύμφωνα μὲ τὸν μωσαϊκὸ νόμο, ὅταν ἓνας ἄνδρας πέθαινε ἄτεκνος, ὁ ἀδελφός τοῦ ἢ ὁ πλησιέστερος συγγενῆς τοῦ ἔπρεπε νὰ πάρῃ ὡς σύζυγο τὴ χήρα τοῦ ἀποθανόντος, γιὰ νὰ γεννήσῃ ἀπογόνους τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ. Ἡ Νωεμίν λοιπὸν σκέφθηκε νὰ δώσῃ στὴ Ρούθ ὡς σύζυγο τὸν Βοόζ. Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχῃ αὐτό, ὑπέδειξε στὴ νύφη τῆς μιὰ μέθοδο πού φαίνεται σήμερα παράξενη, ἴσως καὶ παρεξηγήσιμη, ἦταν ὅμως σύμφωνη μὲ τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα ἐκείνης τῆς ἐποχῆς. Ἄλλωστε ἡ Νωεμίν, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τὴ σωφροσύνη τῆς Ρούθ καὶ τοῦ Βοόζ, ἦταν πεπεισμένη ὅτι δὲν θὰ συνέβαινε μεταξύ τοὺς τίποτε τὸ ἀπρεπὲς καὶ ἐπιλήψιμο. Τί ἀκριβῶς ὑπέδειξε ἡ Νωεμίν στὴ νύφη τῆς, θὰ τὸ δοῦμε στὴν ἐφαρμογὴ τοῦ ἀπὸ τὴ Ρούθ, ἡ ὁποία ἀκολούθησε πιστά τὶς συμβουλές τῆς πεθερᾶς τῆς, λέγοντας χαρακτηριστικὰ: «Πάντα ὅσα ἂν εἴπῃς, ποιήσω» (Ρούθ γ' 5). Ἄξιοπρόσεκτη καὶ ἀξιολίμητη ὑπακοή τῆς νεαρῆς νύφης πρὸς τὴν πεθερά τῆς, πού μᾶς θυμίζει τὸ παράγγελμα τοῦ ἀποστόλου Πέτρου: «Νεώτεροι πρεσβυτέροις ὑποταγῆτε» (Α' Πέτρ. ἔ' 5). Πόση διαφορὰ ἀπὸ μερικὲς νύφες, πού δὲν δέχονται τὴν παραμικρὴ συμβουλή ἀπὸ τὴν πεθερά τοῦς, ἀκόμη κι' ὅταν εἶναι σωστὴ καὶ λογικὴ!

Ἄς δοῦμε λοιπὸν τί ἔκανε ἡ Ρούθ σύμφωνα μὲ τὶς ὑποδείξεις τῆς πεθερᾶς τῆς. Ὁ Βοόζ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἀλώνιζε τὰ κριθάρια τοῦ βρισκόταν λοιπὸν στὸ ἀλώνι καὶ τὸ βράδυ, ἀφοῦ ἔτρωγε μαζί μὲ τοὺς ἐργάτες τοῦ, κοιμόταν ἐκεῖ, γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν ἄλλη μέρα ἀπὸ τὸ πρῶν τὴν ἐργασία. Ἡ Ρούθ ντυμένη σεμνά, χωρὶς ὑπερβολικοὺς καλλωπισμοὺς, πού θὰ τὴν ἐκάμναν προκλητικὴ, πῆγε τὸ βράδυ στὸ ἀλώνι. Δὲν παρουσιάσθηκε ὅμως σὲ κανέναν, γιὰ νὰ μὴ δώσῃ ἀφορμές σὲ σχόλια εἰς βάρος τῆς ἢ τοῦ Βοόζ, ἀλλὰ ἔμεινε κάπου κρυμμένη, μέχρις ὅτου ὁ Βοόζ, ἀφοῦ ἔφαγε, πῆγε νὰ κοιμηθῆ κάπου κοντὰ στὶς θημωνιές. Ὅταν ἐκεῖνος ἀποκοιμήθηκε, ἡ Ρούθ πλησίασε ἀθόρυβα κι' ἀφοῦ ξεσκέπασε λίγο τὰ ἄκρα τῶν ποδιῶν τοῦ Βοόζ, ξάπλωσε καὶ κοιμήθηκε ἐκεῖ ὄχι στὸ πλευρὸ τοῦ, γιὰ νὰ μὴ γίνῃ ἀφορμὴ πειρασμοῦ γιὰ κείνον, ἀλλὰ στὰ πόδια τοῦ, χωρὶς κὰν νὰ τὰ ἐγγίσῃ. Ὁ Βοόζ, ὁ ὁποῖος, ὅπως φαίνεται, εἶχε κοιμηθῆ ἀρκετὰ νωρὶς, ξύπνησε τὰ μεσάνυχτα καὶ ἀντελήφθη ὅτι κάποιος κοιμᾶται κοντὰ στὰ πόδια τοῦ, καὶ μάλιστα μιὰ γυναίκα. Σὰν ἄνθρωπος θεοφοβούμενος καὶ ἐνάρετος δὲν ἄφησε νὰ γεννηθοῦν στὴν ψυχὴ τοῦ ἐπιθυμίες κατώτερες καὶ πρόστυχες, ἀλλὰ ἀντίθετα ἔνοιωσε φόβο καὶ ταραχὴ. «Ποιὰ εἶσαι σύ;» ρώτησε μὲ ἔκπληξι καὶ αὐστηρότητα. Καὶ ἡ Ρούθ ἀπάντησε: «Εγὼ εἶμαι ἡ Ρούθ ἡ δούλη σοῦ καὶ σὺ θὰ καταδεχθῆς νὰ ρίξῃς ἐπάνω στὴ δούλη σοῦ τὴν ἄκρη τοῦ ἐνδύματος σοῦ, δηλαδὴ νὰ γίνῃς προστάτης μοῦ, γιατί εἶσαι συγγενῆς μοῦ» (Ρούθ γ' 6-9).

Ο Βοόζ κατάλαβε πολύ καλά τὸ νόημα τῶν ἐνεργειῶν καὶ τῶν λόγων τῆς Ρούθ. Ἀσφαλῶς θὰ σκέφθηκε ὅτι ὅλα αὐτὰ ἔγιναν κατὰ σύστασιν τῆς Νωεμίν. Καί, ξέροντας πολὺ καλά τὶς συνήθειες τοῦ λαοῦ τοῦ, ὄχι μόνο δὲν κατέκρινε τὴ Ρούθ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπήνεσε γιὰ τὴ συμπεριφορὰ τῆς. «Ἄς εἶσαι εὐλογημένη ἀπὸ τὸν Κύριο, κόρη μοῦ», τῆς εἶπε, «γιατὶ ἔδειξες τώρα τὴν καλὴ διαγωγὴ σοῦ περισσότερο ἀπὸ πρὶν καὶ δὲν ἔτρεξες πίσω ἀπὸ νέους, γιὰ νὰ βρῆς σύζυγο, εἴτε φτωχὸ εἴτε πλούσιο» (Ρούθ γ' 10). Ἐξετίμησε δηλαδὴ καὶ ἐπήνεσε ὁ Βοόζ τὸ ὅτι ἡ Ρούθ δὲν ἐλκύσθηκε ἀπὸ τὴ νεότητα οὔτε παρασύρθηκε ἀπὸ τυφλὰ αἰσθήματα, ἀλλὰ προτίμησε νὰ ὑπακούσῃ στὴν πεθερὰ τῆς καὶ νὰ συμμορφωθῆ μέ τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ, ποὺ ὠριζε νὰ πάρῃ ὡς σύζυγο τὸν συγγενὴ τοῦ ἀνδρός τῆς. Καὶ ὁ Βοόζ, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ, εἶχε ξεπεράσει τὴ νεανικὴ ἡλικία.

Ἀλλὰ ὁ Βοόζ συνέχισε: «Καὶ τώρα, κόρη μοῦ, μὴ φοβᾶσαι ὅ,τι ζητήσης, θὰ σοῦ τὸ κάνω γιατί ὅλοι οἱ συμπατριῶται μοῦ γνωρίζουν ὅτι εἶσαι μιὰ γυναίκα μὲ δυνατὴ θέληση καὶ ἀρετὴ. Μάθε ὅμως τὸ ἐξῆς: Ἐγὼ εἶμαι πράγματι συγγενὴς σοῦ ὑπάρχει ὅμως ἄλλος συγγενὴς στενότερος ἀπὸ μένα. Ἄν ἐκεῖνος δεχθῆ, ἄς σὲ πάρῃ σύζυγο τοῦ: ἂν ὅμως δὲν θελήσῃ νὰ σὲ πάρῃ, τότε θὰ σὲ πάρω ἐγώ. Σοῦ τὸ βεβαιώνω ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, ποὺ εἶναι ζωντανὸς καὶ μᾶς ἀκούει. Τώρα κοιμήσου ὡς τὸ πρῶτῳ» (Ρούθ γ' 11-13).

Πράγματι ἡ Ρούθ κοιμήθηκε ἐκεῖ, γιατί δὲν ἦταν φρόνιμο οὔτε ἀκίνδυνο νὰ ἐπιστρέψῃ τὴν ὥρα ἐκείνη στὸ σπίτι τῆς. Σηκώθηκε ὅμως πολὺ πρῶτῳ, γιὰ νὰ μὴ γίνῃ ἀντιληπτὴ ἢ ἐπίσκεψῃς τῆς στὸ ἀλώνι. Πρὶν φύγῃ, ὁ Βοόζ τῆς ἔδωσε ἀρκετὴ ποσότητα κριθαριοῦ, χρησιμοποιοῦντας γιὰ σάκκο τὸ ἐπανωφόρι τῆς, τὸ φόρτωσε στὴ ράχη τῆς καὶ τῆς εἶπε: «Μὴ εἰσέλθῃς κενὴ πρὸς τὴν πενθερὰν σοῦ» (Ρούθ γ' 14-17). Ἔτσι ὁ Βοόζ ἔδειξε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ καὶ γιὰ τὴ συγγενὴ τοῦ Νωεμίν, ποὺ περνοῦσε δύσκολες μέρες. Συγχρόνως μέ τὴν πράξιν τοῦ αὐτὴ ἔδειχνε καὶ τὶς καλὲς τοῦ προθέσεις γιὰ τὸ θέμα τοῦ γάμου τοῦ μέ τῆ Ρούθ.

Φορτωμένη μέ τὸ κριθάρι ἡ Ρούθ γύρισε στὸ σπίτι καὶ διηγήθηκε στὴν πεθερὰ τῆς ὅλα, ὅσα συνέβησαν. Ἰκανοποιημένη ἐκείνη ἀπὸ τὴν πορεία τῆς ὑποθέσεως τῆς συνέστησε: «Κάθισε τώρα ἡσυχῇ, κόρη μοῦ, καὶ θὰ βεβαιωθῆς ὅτι δὲν θὰ μείνουν ἀπραγματοποίητα ὅσα σοῦ εἶπε ὁ Βοόζ. Γιατὶ αὐτὸς δὲν θὰ ἡσυχάσῃ, ἂν δὲν δώσῃ λύση στὸ ζήτημα ἐντὸς τῆς ἡμέρας» (Ρούθ γ' 18). Μέ τὰ λόγια τῆς αὐτὰ ἐξέφραζε τὴν ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη τῆς στὸν ἀκέραιο χαρακτήρα τοῦ Βοόζ. Συγχρόνως ὅμως συνιστοῦσε στὴ νύφη τῆς νὰ ἀφήσῃ τὴν ἔκβαση τῶν πραγμάτων στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ἐμεῖς κάνουμε ὅ,τι μπορούμε γιὰ τὴ ρύθμιση κάποιας ὑποθέσεως μᾶς, δὲν πρέπει νὰ ἀδημονοῦμε καὶ νὰ ἀνησυχοῦμε γιὰ τὴν ἔκβασιν τῆς οὔτε νὰ δυσφοροῦμε καὶ νὰ ἀγανακτοῦμε, ἂν τὰ πράγματα δὲν ἔλθουν ὅπως τὰ θέλαμε. Ὅφείλουμε νὰ ἀναθέτουμε τὴ φροντίδα μᾶς στὸν Κύριο καὶ νὰ περιμένουμε μέ ὑπομονὴ τὴ λύση ποὺ θὰ δώσῃ ἐκεῖνος, πρόθυμοι νὰ τὴ δεχθοῦμε, ὅποια κι' ἂν εἶναι, λέγοντας μέ ὅλη μᾶς τὴν καρδιά: «Γενηθήτω τὸ θέλημα σοῦ».

Ἡ Νωεμίν δὲν ἔπρεσε ἔξω στὶς ἐκτιμήσεις τῆς γιὰ τὸν Βοόζ. Συνετὸς καὶ ἀποφασιστικὸς ἐκεῖνος, δὲν ἀνέθεσε σὲ ἄλλους νὰ ξεκαθαρίσουν τὴν ὑπόθεσιν, ἀλλὰ ἀνέλαβε νὰ τὸ κάνῃ ὁ ἴδιος καὶ μάλιστα χωρὶς ἀναβολή. Ἀφήνοντας τὴν ἐργασία τοῦ ἀλωνισμοῦ, πῆγε τὸ πρῶτῳ στὴ Βηθλεὲμ καὶ στάθηκε στὴν πύλη τῆς πόλεως. Ἡ πύλη στὶς ἀρχαῖες πόλεις ἦταν τὸ κέντρο, ὅπου συζητοῦνταν ὅλες οἱ σοβαρὲς ὑποθέσεις καὶ λαμβάνονταν ἀποφάσεις. Τὰ πράγματα ἦρθαν εὐνοϊκὰ γιὰ τὸν Βοόζ. Ἦταν τυχαῖο; Ἔτσι θὰ ἔλεγαν πολλοί. Στὴν πραγματικότητα ὅμως ἔτσι τὰ ἔφερε ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ποὺ κατευθύνει ἀόρατα τὴ ζωὴ μᾶς. Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα, καὶ φάνηκε ἐκεῖ ὁ συγγενὴς, γιὰ τὸν ὁποῖο εἶχε κάνει λόγο ὁ Βοόζ στὴ Ρούθ. Ὁ Βοόζ τὸν ἐκάλεσε νὰ καθίσῃ κοντὰ τοῦ, κι' ἐκεῖνος δέχθηκε πρόθυμα. Συγχρόνως ὁ Βοόζ ἐκάλεσε καὶ δέκα ἀπὸ τοὺς πρεσβυτέρους τῆς πόλεως, συγκροτώντας ἔτσι ἓνα δικαστήριον. Ἐνώπιον ὅλων αὐτῶν ἐξέθεσε τὴν ὑπόθεσιν τῆς Ρούθ καὶ ρώτησε τὸν στενότερο συγγενὴ ἂν δέχεται νὰ τὴν πάρῃ ὡς σύζυγο, ἀγοράζοντας συγχρόνως ὡς

στενός συγγενής ένα χωράφι που είχε ή Νωεμίν από τον άνδρα της. Ο συγγενής έδειξε μὲν προθυμία νὰ ἀγοράση τὸ χωράφι, ἔχοντας ὅμως ὑπ' ὄψιν τὶς ὑποχρεώσεις που συνόδευαν τὴν ἀγορὰ αὐτή, ἀρνήθηκε καὶ δήλωσε μπροστά σὲ ὄλους ὅτι παραιτεῖται ἀπὸ τὰ δικαιώματα τοῦ καὶ τὰ ἐκχωρεῖ στὸν Βοόζ. Μετὰ τὴν ἀπάντηση αὐτὴ ὁ Βοόζ, ἀπευθυνόμενος πρὸς τοὺς δέκα πρεσβυτέρους καὶ πρὸς ὄλους, ὅσοι εἶχαν συγκεντρωθῆ γύρω τοὺς, εἶπε: «Εἶστε μάρτυρες ἐσεῖς σήμερα ὅτι ἔγινα κύριος τῆς περιουσίας τοῦ Ελιμέλεχ, ἀγοράζοντας τὴν ἀπὸ τὴ Νωεμίν, καὶ ὅτι παίρνω ὡς σύζυγο τὴ Ροῦθ τὴ Μωαβίτισσα, τὴ χήρα τοῦ Μααλὼν, γιὰ νὰ ἀναστήσω τὸ ὄνομα τοῦ πεθαμένου στὴν κληρονομία τοῦ, ὥστε νὰ μὴν ἐξαφανισθῆ τὸ ὄνομα τοῦ ἀπὸ τοὺς ἀδελφούς τοῦ καὶ ἀπὸ τὸν λαὸ τοῦ» (Ροῦθ δ' 1-10). Ἔτσι ὁ Βοόζ ἔδειξε ὅλη τὴν εἰλικρίνεια καὶ τὴν ἐντιμότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνιδιοτέλεια τοῦ. Δὲν θέλησε νὰ ὑφαρπάσῃ μὲ δόλο τὰ δικαιώματα τοῦ συγγενοῦς τοῦ οὔτε νὰ ιδιοποιηθῆ πρὸς ὄφελος τοῦ τὴν περιουσία τοῦ Ἐλιμέλεχ. Ἡ πρόθεσις τοῦ ἦταν ἀγνή: νὰ ἀναστήσῃ τὸ ὄνομα τοῦ Μααλὼν καὶ νὰ διασώσῃ τὴν περιουσία τοῦ χάριν τῶν ἀπογόνων τοῦ. Ὁ Στὰ λόγια τοῦ Βοόζ ὅλοι οἱ παρόντες ἀπάντησαν μ' ἓνα στόμα: «Εἴμαστε μάρτυρες» (Ροῦθ δ' 11). Καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἐπικύρωσαν τὴν ἀπόφαση, δίνοντας ολόθερμες εὐχές στὸν Βοόζ νὰ ἀναδείξῃ ὁ Θεὸς τὴ γυναῖκα που θὰ ἔπαιρνε σάν τὴ Λεῖα καὶ τὴ Ραχήλ, τὶς προμήτορες τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ. Ἐπειτα ἀπ' αὐτὰ ὁ Βοόζ πῆρε ἐπισήμως τὴ Ροῦθ στὸ σπίτι τοῦ ὡς σύζυγο τοῦ. Γρήγορα ὁ Θεὸς τοὺς ἔδωσε καὶ παιδί, τὸν Ωβήδ, που ἦταν ὁ παππούς τοῦ βασιλέως Δαβίδ. Ἔτσι ἀνταμείφθηκαν πλοῦσια ἀπὸ τὸν Θεό, τόσο ἡ Ροῦθ γιὰ τὴν ἀφοσίωση στὴν πεθερὰ τῆς, τὴ μεταστροφή τῆς στὴν ἀληθινὴ πίστι, τὴ σεμνότητα καὶ τὴ σωφροσύνη τῆς, ὅσο καὶ ἡ Νωεμίν γιὰ τὴν καρτερία που ἔδειξε στὶς θλίψεις καὶ γιὰ τὴν ἀγάπη πρὸς τὴ νύφη τῆς. Ἡ Νωεμίν, ἐκδηλώνοντας τὴ χαρὰ τῆς, πῆρε στὴν ἀγκαλιά τῆς τὸ νεογέννητο παιδί καὶ ἀνέλαβε αὐτὴ σὰν παραμάννα τὴ φροντίδα γιὰ τὴν ἀνατροφή τοῦ.

Ἡ μεγαλύτερη ὅμως τιμὴ γιὰ τὴ Ροῦθ ἦταν ὅτι ἀξιώθηκε νὰ γίνῃ πρόγονος τοῦ Κυρίου. Ὁ εὐαγγελιστὴς Ματθαῖος στὴ γενεαλογία τοῦ Κυρίου δὲν ἀναφέρει τὴ Σάρρα, τὴ Ρεβέκκα καὶ ἄλλες γυναῖκες ὀνομαστέες γιὰ τὴν ἀρετὴ τοὺς, ἀναφέρει ὅμως κάποιες ἄλλες, τὴ Θάμαρ, τὴ Ραάβ καὶ τὴ Βηρσαβεέ, που ἔπασαν σὲ σοβαρώτατα ἠθικὰ παραπτώματα, γιὰ νὰ δείξῃ ὅτι ὁ Κύριος καταδέχθηκε νὰ συμπεριλάβῃ στοὺς προγόνους τοῦ γυναῖκες μὲ βεβαρημένο παρελθόν, χωρὶς αὐτὸ νὰ τὸν βλάπτῃ σὲ τίποτε. Ἀναφέρει ἐπίσης ὁ Ματθαῖος καὶ τὴ Ροῦθ (Ματθ. ἄ' 5), που ἦταν Μωαβίτισσα, προερχόταν ἀπὸ ἓνα ἔθνος ἰδιαίτερα μισητό στοὺς Ἰσραηλίτες, θέλοντας νὰ δείξῃ ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔγινε ἄνθρωπος γιὰ τὴ σωτηρία ὄχι μόνο τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ ὄλων τῶν ἐθνῶν. Γιατί, ὅπως βεβαιώνει ὁ ἀπόστολος Πέτρος, «ἐν παντὶ ἐθνῶν ὁ φοβούμενος τὸν Θεὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστίν» (Πράξ. ι' 35). Ἄς δοξάζουμε τὸν Θεό, γιὰ τὴν καὶ οἱ δικοὶ μᾶς πρόγονοι ἐγκατέλειψαν, ὅπως ἡ Ροῦθ, τὴν εἰδωλολατρία καὶ παραδέχθηκαν τὴν ἀληθινὴ πίστη καὶ τὴ χριστιανικὴ ζωὴ, τὶς ὁποῖες μᾶς ἄφησαν ὡς τὴ σπουδαιότερη καὶ ἱερώτερη κληρονομία καὶ ἃς ἀγωνιζόμεστε νὰ φανοῦμε ἄξιοι τῆς δικῆς τῶν πίστεως καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ.

6.6.1994

ΒΑΣΙΛΕΙΑΙ

69. Γέννησις καὶ ἀφιέρωσις τοῦ Σαμουήλ.

(Α' Βασ. ἄ' 1 - β' 11)

Μὲ τὸν Σαμφών, τοῦ ὁποῖου τὴν ἱστορία μελετήσαμε σὲ ὁμιλίαι τῆς προηγουμένης περιόδου, τελειώνει οὐσιαστικὰ μιὰ σημαντικὴ περίοδος τῆς ἱστορίας τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ καὶ τῆς ἱερᾶς

ιστορίας, ή περίοδος τῶν Κριτῶν. Σέ λίγο θ' ἀρχίση μιὰ ἄλλη περίοδος, ή περίοδος τῶν βασιλείων. Τήν ιστορία τῆς περιόδου αὐτῆς μαθαίνουμε ἀπό τὰ τέσσερα βιβλία τῶν Βασιλειῶν καί τὰ δύο τῶν Παραλειπομένων ἢ Χρονικῶν, πού τοποθετοῦνται στήν Παλαιά Διαθήκη μετά τὰ βιβλία τῶν Κριτῶν καί τῆς Ρούθ. Ἀρκετές πληροφορίες παίρνομε καί ἀπό τὰ βιβλία τῶν προφητῶν.

Μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν περιόδων ὁ Θεός ἀνέδειξε μιὰ μεγάλη φυσιογνωμία, τόν Σαμουήλ, πού ὑπῆρξε μεγάλος προφήτης καί λειτουργός τοῦ Κυρίου, ἀφιερωμένος σ' αὐτόν ἀπό τήν κοιλιά τῆς μητέρας τοῦ, καί ἀξιώθηκε νά χρίση τοὺς δύο πρώτους βασιλεῖς τοῦ Ἰσραήλ, τόν Σαούλ καί τόν Δαβίδ. Μέ τήν ιστορία τῆς μεγάλης αὐτῆς προσωπικότητας, πού ἐκτίθεται στὰ πρῶτα κεφάλαια τοῦ Ἄ' βιβλίου τῶν Βασιλειῶν, θ' ἀρχίσουμε τίς ὁμιλίες τῆς νέας περιόδου.

Ὁ πατέρας τοῦ Σαμουήλ ὠνομαζόταν Ἐλκανά, καταγόταν ἀπό τή φυλή τοῦ Λευὶ καί κατοικοῦσε στήν πόλι Ἀρμαθαίμ ἢ Αριμαθαία. Ἀπό τήν πόλη αὐτή καταγόταν ἀργότερα ὁ γνωστός μᾶς Ἰωσήφ «ὁ ἀπὸ Αριμαθαίας», πού μαζί μέ τόν Νικόδημο ἐπιμελήθηκαν τήν ταφή τοῦ Κυρίου (Ματθ. κζ' 57-60. Μάρκ. ιε' 42-46. Λουκ. κγ' 50-53. Ιω. ιθ' 38-42). Ὁ Ἐλκανά εἶχε δύο γυναῖκες -πράγμα πού δέν ἀπαγορευόταν ἀπὸ τὸν Μωσαϊκὸ νόμο- τὴν Ἄννα καί τὴ Φεννάνα. Ἀπὸ τὴ δεύτερη γυναίκα τοῦ ὁ Ἐλκανά εἶχε ἀποκτήσει παιδιά, ἐνῶ ἡ Ἄννα ἦταν στεῖρα καί ἄτεκνη. Πιθανότατα ὁ Ἐλκανά λόγῳ τῆς στεριότητος τῆς Ἄννας εἶχε πάρει καί δεύτερη γυναίκα. Δέν ἔπαυε ὁμοῦς ὁ Ἐλκανά νά ἀγαπᾷ τὴν Ἄννα καί νά τῆς φέρεται μέ πολλὴ συμπάθεια καί εὐγένεια, χωρὶς νά ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὴν ἀτεκνία τῆς, ὅπως δυστυχῶς συμβαίνει ἀκόμη καί σήμερα μερικὲς φορές.

Ὁ Ἐλκανά ἦταν εὐσεβὴς Ἰσραηλίτης. Κάθε χρόνο πήγαινε στὴ Σηλῶ, ὅπου ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναυὴ ἦταν ἐγκατεστημένη ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου μέ τὴν κιβωτὸ τῆς διαθήκης, παίρνοντας μαζί τοῦ ὅλη τὴν οἰκογένεια τοῦ, γιὰ νά προσκυνήσῃ στὸν ναὸ τοῦ Θεοῦ καί νά προσφέρῃ θυσία. Καί, ὅπως ὥριζε ὁ νόμος, μετά τὴ θυσία ἔδινε στὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τοῦ μερίδες ἀπὸ τὰ θυσιαζόμενα. Στὴ Φεννάνα ἔδινε πολλὰς μερίδες, γιὰτὶ εἶχε παιδιά, ἐνῶ στὴν Ἄννα, πού ἦταν ἄτεκνη, ἔδινε μόνο μιὰ μερίδα.

Ἡ Ἄννα λυπόταν πάρα πολὺ καί ὑπέφερε γιὰ τὴν ἀτεκνία τῆς. Τίποτε δέν ἦταν ἱκανὸ νά τὴν παρηγορήσῃ, παρά τὴν ἀγάπη πού τῆς ἔδειχνε ὁ ἄνδρας τῆς. Τὴ λύπη τῆς μεγάλωνε ἡ μειονεκτικὴ θέσις τῆς ἐναντι τῆς Φεννάνας, ἡ ὁποία, ὅπως φαίνεται, φερόταν πρὸς αὐτὴν ἐγωιστικὰ καί περιφρονητικὰ. Τὸ ἐτήσιο προσκύνημα στὴ Σηλῶ καί ἡ θυσία, κατὰ τὴν ὁποία ἡ Ἄννα ἔπαιρνε μόνο μιὰ μερίδα, ἀναζωπύρωνε τὴ θλίψι τῆς. Συγχρόνως ὁμοῦς τὸ προσκύνημα καί ἡ θυσία γινόταν ἀφορμὴ, γιὰ νά προσεύχεται ἡ Ἄννα στὸν Κύριο καί νά ζητῇ νά τὴν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸ ὄνειδος τῆς ἀτεκνίας. Πού ἄλλοῦ θὰ μπορούσε νά καταφύγῃ καί σὲ ποιὸν ἄλλον νά πῆ τὸν πόνο τῆς; Ποιὸς ἄλλος μπορεῖ νά μᾶς τονώσῃ καί νά μᾶς παρηγορήσῃ στὶς θλίψεις μᾶς; Ὁ Θεὸς εἶναι «ὁ πατὴρ τῶν οἰκτιρμῶν καί Θεὸς πάσης παρακλήσεως» (Β' Κορ. ἄ' 3). Γι' αὐτὸ καί ὁ προφήτης Δαβίδ λέει: «Ἐκχέω ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν δέησιν μου, τὴν θλίψιν μου ἐνώπιον αὐτοῦ ἀπαγγελάω» (Ψαλμ. ρμα 2).

Σὲ μιὰ λοιπὸν ἀπὸ τίς ἱερὲς αὐτὲς ἀποδημίς ἡ Ἄννα προσευχήθηκε θερμὰ καί μέ ἄφθονα δάκρυα στὸν Θεό, προσθέτοντας στήν προσευχὴ τῆς ἕνα τάμα: «Κύριε τῶν δυνάμεων», εἶπε, «ἂν ἐπιβλέψῃς στήν ταπείνωσιν μου καί μέ θυμηθῆς καί μου χάρισης υἱό, θὰ τὸν ἀφιερῶ σὲ σένα, γιὰ νά σὲ ὑπηρετῇ σ' ὅλη τοῦ τῆ ζωὴ» (Α' Βασ. ἄ' 11). «Ἐνα παιδί ζητοῦσε ἡ Ἄννα κι' αὐτὸ ὑποσχόταν νά τὸ ἀφιερῶ στὸν Θεό. Μεγάλῃ ἡ ἐπιθυμία τῆς ν' ἀποκτήσῃ παιδί, ἀλλὰ μεγάλη καί ἡ εὐλάβεια τῆς. Καί ὁ Θεὸς τῆς ἐχάρισε ὄχι ἕνα, ἀλλὰ ἐξ παιδιά καί πρῶτο ἀπὸ αὐτὰ ἦταν ὁ Σαμουήλ (Α' Βασ. β' 21). Ἐνα ἔδωσε, πολλὰ πῆρε. Ὅ,τι προσφέρουμε στὸν Θεό, μᾶς τὸ ἀνταποδίδει πολλαπλάσιο.

Προσευχόταν λοιπὸν ἡ Ἄννα, χύνοντας ἄφθονα θερμὰ δάκρυα ἡ προσευχὴ τῆς ὁμοῦς ἦταν μουσικὴ. «Ἐλάλει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς καί τὰ χεῖλη αὐτῆς ἐκινεῖτο, καί φωνὴ αὐτῆς οὐκ ἤκούετο» (Α'

Βασ. ἄ' 13). Ὁ ἀρχιερεὺς Ηλί, πού καθόταν ἐκεῖ κοντά, βλέποντας τὴν νὰ προσεύχεται μ' αὐτόν τὸν τρόπο καὶ γιὰ πολλὴ ὥρα, τὴν ἐνόμισε γιὰ μεθυσμένη. Ἔστειλε λοιπὸν τὸν ὑπηρέτη τοῦ καὶ μὲ πολλὴ αὐστηρότητα τῆς παρήγγειλε: «Ὡς πότε θὰ εἶσαι μεθυσμένη; Πάψε τὴ μέθη σοῦ καὶ φύγε ἀπὸ μπροστὰ ἀπὸ τὸν Κύριο» (Α' Βασ. ἄ' 14). Ἀσφαλῶς ἦταν βιαστικὴ καὶ ἀδίκη ἡ κρίσις καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ Ἡλί. Πρέπει νὰ εἴμαστε πολὺ προσεκτικοὶ στὴ γνώμη πού θὰ σχηματίσουμε γιὰ τοὺς ἄλλους καὶ στίς κρίσεις πού θὰ ἐκφέρουμε. Εἶναι πολὺ εὐκόλο νὰ πλανηθοῦμε καὶ νὰ ἀδικήσουμε συνανθρώπους μᾶς, ἀποδίδοντας τοὺς ἐλαττώματα καὶ ἐνέργειες πού εἶναι τελείως ἀντίθετες πρὸς τὴν ἀλήθεια. Μόνον ὁ Θεὸς εἶναι ἀλάθης καὶ δίκαιος κριτὴς καὶ αὐτὸς θὰ κρίνη κι' ἐμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους. Γι' αὐτὸ ἄς θυμόμαστε πάντα τὸν λόγο τοῦ Κυρίου: «Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε» (Ματθ. ζ' 2): κι' ἄς εἴμαστε συγκρατημένοι καὶ ἐπιεικεῖς στίς κρίσεις μᾶς.

Σκληρὴ καὶ ἀδίκη ἦταν ἡ συμπεριφορὰ τοῦ Ἡλί πρὸς τὴν Ἄννα. Στὴν πληγωμένη ψυχὴ τῆς ἔδωσε ἓνα ἀκόμη ὀδυνηρὸ χτύπημα. Ἐν τούτοις ἡ Ἄννα δὲν θύμωσε, δὲν ὠργίσθηκε, γιὰτὶ ἦταν ψυχὴ ταπεινὴ. Δὲν ἀπάντησε στὸν ἀρχιερέα μὲ αὐθάδεια οὔτε κὰν παραπονέθηκε γιὰ τὴν ἀδικὴ ἐπιπλήξι. Τοῦ μίλησε μὲ πολὺ σεβασμὸ καὶ βαθεῖα ταπείνωσι. «Ὅχι, κύριε», τοῦ εἶπε, «δὲν εἶμαι μεθυσμένη εἶμαι γυναίκα πονεμένη καὶ δυστυχισμένη καὶ ἀνοίγω τὴν ψυχὴ μου στὸν Κύριο. Μὴ μὲ θεωρῆς κακὴ καὶ διεφθαρμένη γυναίκα δὲν εἶναι τὸ κρασί, ἀλλὰ ὁ μεγάλος πόνος, πού μὲ κάνει νὰ πολυλογῶ στὴν προσευχὴ μου» (Α' Βασ. ἄ' 15-16).

Μὲ τὴν ταπεινὴ αὐτὴ καὶ συνετὴ ἀπάντησε ἡ Ἄννα ἐπανεφέρε τὸν ἀρχιερέα στὴν τάξι. Ὁ Ἡλί κατάλαβε τὸ σφάλμα τοῦ καὶ μίλησε τώρα ἐντελῶς διαφορετικὰ. Ἀντὶ ἐπιπλήξεως ἀπηύθυνε στὴν Ἄννα εὐχὰς καὶ εὐλογίαι: «Πορεύου εἰς εἰρήνην· ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ δώη σοί πᾶν αἴτημα, καὶ ἡτήσω παρ' αὐτοῦ» (Α' Βασ. ἄ' 17). Μεγάλον καὶ σπουδαῖον τὸ δίδαγμα πού βγαίνει ἀπὸ τὴ συμπεριφορὰ τῆς Ἄννας. Ἄν ἀπαντοῦσε μὲ θυμὸ καὶ πικρία στὸν Ηλί, πού ἀδίκῃ τὴν εἶχε ἐπιπλήξει, ποῖο θὰ ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα; Ὁ Ἡλί θὰ στερεωνόταν στὴν πεποίθησιν ὅτι ἡ Ἄννα ἦταν μεθυσμένη καὶ δὲν ἤξερε τί ζητοῦσε καὶ τί ἔλεγε. Ἡ ταπεινὴ ὁμως καὶ εἰρηνικὴ ἀπάντησις τῆς Ἄννας τὸν ἔκανε ν' ἀλλάξη γνώμη γι' αὐτήν. Ἄς μάθουμε λοιπὸν κι' ἐμεῖς νὰ εἴμαστε ὑπομονητικοί, εἰρηνικοί καὶ πράοι. Ἄν στὸ κακὸ φέροισιμ τοῦ ἄλλου ἀπαντήσουμε κι' ἐμεῖς μὲ τὸν ἴδιον τρόπο, δὲν θὰ κερδίσουμε τίποτε θὰ ἐρεθιστοῦμε περισσότερο κι' ἐμεῖς κι' ἐκεῖνος καὶ θὰ γίνουμε ἐχθροί. Ἄν ὁμως στὸν προκλητικὸ καὶ ὑβριστικὸν τρόπο ἀντιτάξουμε τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν πραότητα, θὰ ἀνακόψουμε τὴν ἐπιθετικὴ διάθεσίν τοῦ, θὰ τὸν καταπραΰνομε, θὰ τὸν ἀναγκάσουμε νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ παραδεχθῇ τὸ σφάλμα τοῦ. Κι' ἔτσι θὰ ἀποτρέψουμε μεγαλύτερον παροξυσμὸν καὶ δὲν ἀποκλείεται νὰ κάνουμε τὸν πλησίον μᾶς φίλον καὶ ὄχι ἐχθρόν.

Ἡ εὐχὴ τοῦ ἀρχιερέως ἔφερε γαλήνη καὶ εὐθυμία στὴν ψυχὴ τῆς Ἄννας. Γύρισε εἰρηνικὴ στὸ κατάλυμα τῆς καί, ἐνῶ προηγουμένως δὲν ἠθέλε οὔτε νὰ φάη, τώρα ἔφαγε μαζί μὲ τὸν ἄνδρα τῆς καὶ τὸ πρόσωπον τῆς δὲν ἦταν πιά λυπημένον καὶ σκυθρωπὸν. Τὴν ἄλλη μέρα ὁ Ἐλκανὰ καὶ ὅλη ἡ οἰκογένεια τοῦ σηκώθηκαν πολὺ πρωί, γιὰ νὰ ἐπιστρέψουν στὴν Ἀρμαθαίμ. Πρὶν ξεκινήσουν ὁμως γιὰ τὸ ταξίδι, δὲν παρέλειψαν νὰ ἐπισκεφθοῦν καὶ πάλιν τὸν ναὸν καὶ νὰ προσκυνήσουν τὸν Κύριον. Μεγάλον δίδαγμα βγαίνει κι' ἀπὸ τὴν πράξιν τοῦς αὐτῆς. Κάθε πρωί ἄς ζητοῦμε τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν ἡμέραν πού ἀρχίζει καὶ πρὶν ἀρχίσουμε ὅποιονδήποτε ἐργασίαν μᾶς, ἄς ἀναθέτουμε στὸν Θεὸν τὴν εὐδόξωσιν τῆς κι' ὅταν πρόκηται νὰ ταξιδέψουμε, ἄς μὴν παραλείψουμε νὰ ἐμπιστευθοῦμε σ' αὐτόν τὴν ἀσφάλειάν μᾶς καὶ νὰ ζητήσουμε τὴν προστασίαν τοῦ ἀπὸ κάθε ἀπρόβλεπτον κίνδυνον.

Οἱ θερμὲς προσευχὰς τῆς Ἄννας εἰσακούσθηκαν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ σὲ λίγον καιρὸν ἀπέκτησε τὸ πρῶτον τῆς παιδί, ἓνα γιόν, πού τὸν ὠνόμασε Σαμουήλ. Τὸ ὄνομα αὐτὸ δὲν ἦταν τυχαῖον. Ἡ Ἄννα δὲν τὸ ἔδωσε, ἐπειδὴ τὸ εἶχε κάποιος συγγενὴς τῆς, ὅπως γίνεται συνήθως, ἀλλὰ γιὰ νὰ θυμᾶται κι' αὐτὴ καὶ τὸ παιδί τῆς τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖον ἀποκτήθηκε. Σαμουήλ σημαίνει Θεοαίτητος αὐτὸς

δηλαδή πού ζητήθηκε από τὸν Θεό. Γι' αὐτὸ δίνοντας τὸ ὄνομα αὐτὸ ἡ Ἄννα εἶπε: «Ὅτι παρὰ Κυρίου Θεοῦ σαβαὼθ ἠτησάμην αὐτὸν» (Α' Βασ. ἄ' 20). Ἦταν λοιπὸν ἡ ἐνέργεια αὐτῆ τῆς Ἄννας μιὰ ἐκδήλωση εὐγνωμοσύνης καὶ παντοτεινῆς ἀναμνήσεως τῆς εὐεργεσίας τοῦ Θεοῦ. Τὸ παράδειγμα τῆς ἄς τὸ μιμούμαστε κι' ἐμεῖς ἄς θυμόμαστε δηλαδή πάντοτε τὶς εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ κι' ἄς τὸν εὐχαριστοῦμε γι' αὐτές, γιὰ νὰ μὴν εἴμαστε ἀχάριστοι σάν τοὺς ἐννέα ἀπὸ τοὺς δέκα ἐκείνους λεπρούς πού ἐθεράπευσε ὁ Κύριος.

Ἡ περίπτωση ὅμως τῆς Ἄννας εἶναι ἰδιαίτερος διδακτικὴ γιὰ τὰ ἀνδρόγυνα πού δὲν ἀποκτοῦν παιδιά παρὰ τὴν ἐπιθυμία τους. Διδάσκει ὅτι, ἂν θέλῃ ὁ Θεός, ξεπερνοῦνται τὰ φυσικὰ ἐμπόδια, γιὰτὶ ἐκεῖνος εἶναι ὁ δημιουργὸς καὶ χορηγὸς τῆς ζωῆς. Σήμερα βέβαια ἡ ἐπιστήμη ἔχει ἐπινοήσει μέσα καὶ μεθόδους, μέ τις ὁποῖες ὑπερνικᾷ τὴ στείρωση καὶ χαρίζει παιδιά σὲ πολλὰ ἄτεκνα ζευγάρια. Ὁ πιστὸς ὅμως καὶ στὴν περίπτωση αὐτῆ βλέπει τὴ δύναμη καὶ τὴν ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ. Γιὰτὶ αὐτὸς ἔδωσε καὶ δίνει στὸν ἄνθρωπο τὴν ἰκανότητα νὰ προάγῃ τὴν ἐπιστήμη καὶ νὰ κατορθώσῃ πράγματα πού μέχρι πρὸ ὀλίγου θεωροῦνταν ἀκατόρθωτα. «Αὐτὸς ἔδωκεν ἐπιστήμην ἐνδοξάζεσθαι ἐν τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ» (Σοφ. Σειρ. λη' 6). Ἄς καταφεύγουν λοιπὸν οἱ ἄτεκνοι γονεῖς στὴν ἐπιστήμη κι' ἄς χρησιμοποιοῦν τὰ μέσα ἐκεῖνα πού δὲν ἀντιτίθενται στὸν νόμο τοῦ Θεοῦ πρωτίστως ὅμως ἄς καταφεύγουν στὸν ἴδιο τὸν Θεὸ καὶ ἀπὸ αὐτὸν ἄς ζητοῦν τὴν ἐκπλήρωση τοῦ αἰτήματος τῶν γιὰτὶ μόνο ἂν ἐκεῖνος θελήσῃ, θὰ ἐπιτύχουν οἱ προσπάθειες τῆς ἐπιστήμης.

Ὁ Ἐλκανά, συνεχίζοντας τὴν ἱερὴ συνήθεια τοῦ, δὲν παρέλειπε νὰ πηγαίνει κάθε χρόνο στὴ Σηλὼ μέ τὴν οἰκογένεια τοῦ, γιὰ νὰ προσκυνήσῃ καὶ νὰ προσφέρῃ θυσία στὸν Κύριο. Ἡ Ἄννα ὅμως τώρα δὲν τὸν ἀκολουθοῦσε ὄχι γιὰτὶ λησμόνησε τὴ μεγάλη εὐεργεσία τοῦ Κυρίου καὶ τὴν ὑπόσχεσι τῆς νὰ ἀφιέρωσῃ τὸ παιδί τῆς στὸν Θεό, ἀλλὰ γιὰτὶ ἦταν ἀφοσιωμένη στὴν ἀνατροφή τοῦ παιδιοῦ τῆς καὶ τὴν προετοιμασία τοῦ γιὰ τὴν προσφορά τοῦ στὸν Θεό. Ὅταν ὅμως ὁ μικρὸς Σαμουήλ ἔγινε τριῶν ἐτῶν, τότε ἀκολούθησε κι' αὐτὴ τὸν ἄνδρα τῆς στὴ Σηλὼ, παίρνοντας μαζί τῆς καὶ τὸν Σαμουήλ. Πῆραν ἐπίσης μαζί τοὺς καὶ τὰ ἀπαραίτητα, γιὰ νὰ προσφέρουν θυσία στὸν Θεό: ἓνα μοσχάρι τριῶν ἐτῶν, σαράντα κιλά περίπου σιμιγδάλι κι' ἓνα ἀσκὶ γεμάτο κρασί. Πλούσια καὶ γενναιόδωρη θυσία. Προκειμένου νὰ ἐκδηλώσουν τὴν εὐγνωμοσύνη τους, ὁ Ἐλκανά καὶ ἡ Ἄννα δὲν τσιγκουνεύθηκαν, ἀλλὰ πρόσφεραν ὅ,τι καλύτερο καὶ πλουσιότερο μποροῦσαν. Κι' αὐτὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν τακτικὴ θυσία πού ἔκαμναν κάθε χρόνο!

Μετά τὴ θυσία αὐτὴ ἀκολούθησε μιὰ ἄλλη μεγάλη θυσία καὶ προσφορά. Ἡ Ἄννα ὠδήγησε ἡ ἴδια τὸν Σαμουήλ στὸν ἀρχιερέα Ἡλὶ καὶ τοῦ εἶπε: «Εγὼ εἶμαι, κύριε, ἡ γυναίκα ἐκεῖνη πού προσευχόμουν κάποτε στὸν Θεὸ μπροστά σοῦ. Γι' αὐτὸ τὸ παιδί προσευχήθηκα, καὶ ὁ Κύριος ἰκανοποίησε τὸ αἶτημα μου. Κι' ἐγὼ τὸ παραδίδω τώρα στὸν Κύριο, γιὰ νὰ τὸν ὑπηρετῇ ὅλες τις ἡμέρες τῆς ζωῆς τοῦ» (Α' Βασ. ἄ' 26-28). Ἀξιοπρόσεκτα καὶ πάλι τὰ λόγια τῆς Ἄννας. Δὲν ἐθύμισε στὸν Ἡλὶ τὰ βαρεῖα λόγια πού τῆς εἶχε πῆ, δὲν τοῦ εἶπε: Θυμᾶσαι πού με πέρασες γιὰ μεθυσμένη; Κοίταξε πόσο διαφορετικὰ ἔκρινε γιὰ μένα ὁ Θεός. Ἡ Ἄννα εἶχε σβῆσει ἀπὸ τὴν καρδιά τῆς τὸν λόγο ἐκεῖνον τοῦ Ἡλὶ. Τὸ κάνουμε ἄραγε κι' ἐμεῖς; Λησμονοῦμε καὶ συγχωροῦμε μ' ὅλη μᾶς τὴν καρδιά τὰ πικρὰ λόγια ἢ τις προσβλητικὲς ἐνέργειες, μέ τις ὁποῖες μᾶς πλήγωσαν οἱ ἄλλοι; Δυστυχῶς δὲν τὸ κάνουμε εὐκόλα, γιὰτὶ μᾶς ἐμποδίζει ὁ ἐγωισμὸς. Προϋπόθεσις ἀπαραίτητη γιὰ νὰ λησμονοῦμε καὶ νὰ συγχωροῦμε τὴν ἀδικία, εἶναι νὰ ἀποκτήσουμε τὴν ταπείνωσι τῆς Ἄννας. Τότε ἡ ἀμνησικακία καὶ ἡ συγχώρησις γίνονται πολὺ εὐκόλες καὶ φέρνουν τὴ γαλήνη στὶς ψυχές μᾶς καὶ τὴν εἰρήνη στὶς σχέσεις μᾶς μέ τοὺς ἄλλους.

Ἡ Ἄννα ὀλοκλήρωσε τὴ μεγάλη προσφορά τῆς μέ μιὰ ἐμπνευσμένη ὠδή πού ἀπήγγειλε τὴν ὥρα ἐκεῖνη, δοξολογώντας τὸν Θεὸ γιὰ τὸ ὅτι ἄκουσε τὴν προσευχὴ τῆς καὶ ἐξεπλήρωσε τὸ αἶτημα τῆς. Πολλὰ καὶ σπουδαία εἶναι τὰ διδάγματα πού μᾶς δίνει ἡ ὠδή τῆς Ἄννας: ἐκεῖνο ὅμως πού τονίζεται

κυρίως σ' αυτήν, είναι ότι τα πάντα εξαρτώνται από τον Θεό. Αυτός είναι ο κύριος της ζωής και του θανάτου αυτός δίνει σ' άλλους τη φτώχεια και σ' άλλους τον πλούτο: αυτός άνυψώνει τον φτωχό και τον κάνει άρχοντα, ενώ ταπεινώνει τον υπερήφανο πλούσιο αυτός δίνει σε μια στείρα γυναίκα πολλά παιδιά, ενώ άλλη που είχε πολλά, μένει αδύνατη. Και δεν το κάνει αυτό τυχαία και μεροληπτικά, γιατί είναι ο μόνος αληθινά άγιος και δίκαιος. Γι' αυτό δεν πρέπει να καυχᾶται ο σοφός για τη σοφία του ούτε ο δυνατός για τη δύναμη του ούτε ο πλούσιος για τον πλούτο του, γιατί ο Θεός μπορεί να τα αφαιρέσει όλα και να κάνει αδύνατο και ανίσχυρο τον αντίπαλο του. Για ένα πράγμα μόνο ἄς καυχᾶται εκείνος που επιθυμεί να καυχᾶται: στο να γνωρίζει τον Κύριο και το θέλημα του και, τηρώντας τις εντολές του, να εφαρμόζει πλήρη δικαιοσύνη ανάμεσα στους ανθρώπους.

Αυτά εν συντομία λέει ἡ Ἄννα στην ὁδὴ της και τελειώνει μ' ένα λόγο προφητικό: «ὅτι ὁ Κύριος «ὕψωσε κέρασ χριστοῦ αὐτοῦ» (Α' Βασ. β' 1-12): ὅτι δηλαδή αὐτὸς θὰ μεγαλώσει και θὰ ἀναδείξει τὴ δύναμη τοῦ βασιλέως που ἔχει χρίσει. Χριστοὶ ὠνομάζονταν οἱ βασιλεῖς τῶν Ἰουδαίων, γιατί χρίονταν μὲ ἁγιασμένο λάδι, ὅταν ἀναλάμβαναν τὰ καθήκοντα τούς. Ὅταν ὅμως ἡ Ἄννα εἶπε τὰ λόγια αὐτά, οἱ Ἰσραηλίται δὲν εἶχαν ἀκόμη βασιλέα. Τὰ λόγια τῆς λοιπὸν δὲν ἀναφέρονται σὲ κανένα ἐπίγειο βασιλέα, ἀλλὰ στὸν κατ' ἐξοχὴν Χριστόν, τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, που ἔγινε ἄνθρωπος γιατὴ σωτηρία μᾶς και χρίσθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ βασιλεὺς και λυτρωτὴς μᾶς, ὄχι μὲ λάδι, ἀλλὰ μὲ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, που κατέβηκε ἐπάνω τοῦ σὰν περιστέρι κατὰ τὴ βάπτισι τοῦ. Αὐτοῦ τὸ κέρασ ὑψώθηκε αὐτοῦ ἡ δύναμις εἶναι ἀκατανίκητη, αὐτὸς ἐνίκησε τὴν ἁμαρτία και κατήργησε τὸν θάνατο και ὑπέταξε τὸν διάβολο κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τοῦ. Καί μὲ τὴ δύναμη τοῦ ἡ Ἐκκλησία, που εἶναι τὸ σῶμα τοῦ, θριάμβευσε και θριαμβεύει ἐναντίον ὄλων τῶν ἐχθρῶν τῆς.

Μετά τὴν ἀφιέρωση τοῦ Σαμουήλ και τὴν προσευχὴ τῆς ἡ Ἄννα ἔφυγε εἰρηνικὴ ἀπὸ τὸν ναὸ τοῦ Θεοῦ. Ἀποχωρίσθηκε ἀπὸ τὸ παιδί τῆς, που ἦταν ἀκόμη νήπιο, χωρὶς δάκρυα και στεναγμούς, ἀναθέτοντας τὸ στὴ φροντίδα τοῦ ἀρχιερέως και τῶν ἱερέων και πρὸ παντός στὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Σ' αὐτὸν κι' ἐμεῖς ἄς ἀναθέτουμε τὴ φροντίδα τῶν παιδιῶν μᾶς, εἴτε τὰ ἔχουμε κοντὰ μᾶς εἴτε εἶναι μακριὰ μᾶς. Γιατὶ μόνο αὐτὸς μπορεί νὰ τὰ προστατεύσει ἀπὸ κινδύνους σωματικούς και ψυχικούς και νὰ τὰ ὁδηγήσει στὸν δρόμο τῆς ἀληθινῆς ζωῆς.

10/10/1994

70. Ὁ Σαμουήλ ἀναδεικνύεται προφήτης.

(Α' Βασ. β' 12 - γ' 20)

Εἰρηνικὴ και ἡσυχὴ ἔφυγε ἡ Ἄννα ἀπὸ τὴ Σηλῶ, ἀφοῦ ἄφησε ἐκεῖ ἀφιερωμένο στὸν Θεὸ τὸν Σαμουήλ, τὸ μονάκριβο μέχρι τὴν ὥρα ἐκείνη παιδί τῆς. Χωρὶς δάκρυα και στεναγμούς ἀποχωρίσθηκε ἀπ' αὐτό, ἱκανοποιημένη, γιατί ἀξιώθηκε νὰ ἐκτελέσει τὸ τάμα τῆς. Ἀσφαλῶς δὲν θὰ λησμόνησε τὸ παιδί τῆς ὁ Σαμουήλ θὰ ἦταν πάντα στὸν νοῦ τῆς τὴν ἀνέπαυε ὅμως ἡ πεποίθησις ὅτι τὸ ἀγαπημένο τῆς παιδί βρισκόταν κάτω ἀπὸ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ. Καί μετά τὴν ἀφιέρωση τοῦ Σαμουήλ ὅμως ὁ Ἐλκανὰ και ἡ Ἄννα δὲν ἔπαυσαν νὰ ἐπισκέπτονται κάθε χρόνο τὴ Σηλῶ και νὰ προσφέρουν τὶς θυσίες τούς. Δὲν εἶπαν: Ἐμεῖς προσφέραμε τὸ παιδί μᾶς κάναμε τὴ μεγαλύτερη προσφορὰ δὲν χρειάζονται ἄλλες θυσίες. Τὸ ἕνα καθήκον τούς δὲν ἔγινε αἰτία νὰ παύσουν νὰ ἐκτελοῦν τὰ ἄλλα καθήκοντα τούς πρὸς τὸν Θεό. Οἱ ὑποχρεώσεις μᾶς πρὸς τὸν Θεὸ δὲν ἐξαντλοῦνται ποτέ. Ὅ,τι κι' ἂν κάνουμε, ὅ,τι κι' ἂν προσφέρουμε στὸν Θεό, ἀπλῶς ἐκτελοῦμε τὸ καθήκον μᾶς και πάντα εἴμαστε χρεῶσται ἀπέναντι τοῦ. Μᾶς τὸ λέει καθαρὰ ὁ Κύριος: «Ὅταν

ποιήσητε πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν, λέγετε ὅτι δοῦλοι ἀχρεῖοι εσμεν, ὅτι ὁ ὠφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν» (Λουκ. ιζ' 10).

Οἱ ἐπισκέψεις τῆς Ἄννας στή Σηλῶ τῆς ἔδιναν τὴν εὐκαιρία νὰ βλέπη, ἔστω καὶ μιὰ φορά τὸν χρόνο, τὸν ἀγαπημένο γιό τῆς, νὰ τοῦ φέρνῃ κάθε φορά ἓνα καινούργιο ἐπανωφόρι πού τοῦ ἐφτείαχνε καὶ νὰ χαίρεται, βλέποντας τὴ σωματικὴ τοῦ ἀνάπτυξη καὶ τὴν πνευματικὴ τοῦ πρόοδο. Σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς ἐπισκέψεις αὐτὲς ὁ ἀρχιερεὺς Ἡλὶ εὐλόγησε τὸν Ἐλκανά καὶ τὴν Ἄννα καὶ τοὺς εὐχήθηκε νὰ τοὺς δώσῃ ὁ Θεὸς ἄλλα παιδιά ἀντὶ γι' αὐτὸ πού ἀφιέρωσαν στὸν Κύριο. Καὶ πράγματι ὁ Θεὸς ἐπισκέφθηκε τὴν Ἄννα καὶ τῆς ἐχάρισε ἄλλους τρεῖς γιούς καὶ δύο θυγατέρες, ἀνταμείβοντας τὴ μεγάλη εὐσέβεια τῆς. Καὶ ἐκπληρώθηκε ἔτσι ἐκεῖνο πού εἶχε πῆ ἡ ἴδια προφητικὰ στὴν ὠδή τῆς, «ὅτι στείρα ἔτεκεν ἑπτὰ» (Α' Βασ. β' 5), δηλαδή πολλά, κι' ἐκεῖνο πού εἶπε ἀργότερα ὁ Κύριος, ὅτι «πᾶς ὅς ἀφήκεν οἰκίας ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφὰς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναῖκα ἢ τέκνα ἢ ἀγροὺς ἔνεκεν τοῦ ὀνόματος μου, εκατονταπλασίονα λήψεται» (Ματθ. ιθ' 29).

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ μικρὸς Σαμουήλ «ἦν λειτουργῶν ἐνώπιον Κυρίου» (Α' Βασ. β' 18), ὑπηρετοῦσε δηλαδή τὸν Κύριο στὸν ναό. Μικρὲς βέβαια καὶ ἐλαφρὲς θὰ ἦταν οἱ ὑπηρεσίες πού μποροῦσε νὰ προσφέρῃ κάτι σὰν αὐτὲς πού προσφέρουν σήμερα τὰ παιδιά μᾶς στὶς ἱερὲς ἀκολουθίες.

Ὅσο μικρὲς ὅμως κι' ἀσήμαντες ἐκ πρώτης ὄψεως κι' ἂν ἦταν οἱ ὑπηρεσίες αὐτὲς, ἦταν μεγάλες ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, γιατί ὁ Σαμουήλ τὶς ἐκτελοῦσε μὲ πολλὴ προθυμία καὶ εὐλάβεια. Γι' αὐτὸ καὶ ἦταν φανερὴ ἡ χάρις καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Θεοῦ ἐπάνω τοῦ, καθὼς μεγάλωνε ἐκεῖ, στὴ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου, «ἐνώπιον Κυρίου» (Α' Βασ. β' 2).

Ὁ χῶρος, μέσα στὸν ὁποῖο μεγάλωνε ὁ Σαμουήλ, ἦταν χῶρος ἱερὸς ὁ ἱερώτερος τότε τόπος ἐπάνω στὴ γῆ. Γιατί τί ὑπάρχει ἱερώτερο ἀπὸ τὸν ναό, τὸν τόπο ὅπου εἶναι ἐκδηλῆ ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ; Δυστυχῶς ὅμως στὸν ἱερὸ ἐκεῖνο χῶρο συνέβαιναν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη πράγματα τελειῶς ἀσυμβίβαστα μὲ τὴν ἱερότητα τοῦ καὶ πρωτεργάτες τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν ἐκδηλώσεων ἦταν οἱ δύο γιοὶ τοῦ Ἡλὶ, πού ἦταν ἱερεῖς. Λέει γι' αὐτοὺς χαρακτηριστικὰ ἡ Γραφὴ ὅτι ἦταν «υἱοὶ λοιμοί, οὐκ εἰδότες τὸν Κύριον» (Α' Βασ. β' 12), δηλαδή ἄνθρωποι διεφθαρμένοι, πού δὲν τηροῦσαν τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου.

Ποιὰ ἦταν ἡ ἀταξία τῶν δύο ἱερέων; Σύμφωνα μὲ τὶς διατάξεις τοῦ νόμου, ὅταν κάποιος προσέφερε θυσία, ἓνα μερίδιο ἀπὸ τὸ ζῶο πού θυσιαζόταν, προσφερόταν στοὺς ἱερεῖς, ἀφοῦ πρῶτα γινόταν ἡ θυσία καὶ καιγόταν ἐπάνω στὸ θυσιαστήριο τὸ λίπος τοῦ ζώου. Τὰ παιδιά τοῦ Ἡλὶ ὅμως, πρὶν ἀκόμη προσφερθῆ ἡ θυσία κι' ἐνῶ τὰ κρέατα ἔβραζαν στὴ χύτρα, ἔστελναν τὸν ὑπηρέτη τοὺς, ὁ ὁποῖος μ' ἓνα μεγάλο πηροῦνι ἄρπαζε ἀπὸ τὴ χύτρα γιὰ τοὺς ἱερεῖς ὅποιο κομμάτι τύχαινε. Οἱ Ἰσραηλίται πού προσέφεραν τὶς θυσίες, διαμαρτύρονταν κι' ἔλεγαν: «Ἄς καὶ πρῶτα τὸ λίπος, ὅπως εἶναι ἡ τάξις, κι' ἔπειτα πάρε ἀπ' ὅλα τὰ μέρη ὅ,τι ἐπιθυμεῖς». Ὁ ὑπηρέτης ὅμως, ἔχοντας τέτοια ἐντολὴ ἀπὸ τὸν ἱερέα, ἔλεγε ἀπαιτητικὰ: «Ὁχι, τώρα θὰ μοῦ τὸ δώσης ἀλλοιῶς θὰ τὸ πάρω μὲ τὸ χέρι μου» (Α' Βασ. β' 16). Ἔτσι οἱ δύο ἱερεῖς, ἀντὶ νὰ δίνουν αὐτοὶ τὸ παράδειγμα τῆς εὐλαβείας, σκανδάλιζαν τὸν λαό μὲ τὴν ἀσεβῆ συμπεριφορὰ τοὺς, ζητώντας νὰ ικανοποιήσουν πρῶτα τὶς δικὲς τοὺς ἐπιθυμίες κι' ἔπειτα νὰ προσφέρουν τὶς θυσίες.

Αὐτὴ ἦταν ἡ μία ἀμαρτία τῶν παιδιῶν τοῦ Ἡλὶ, «ἀμαρτία ἐνώπιον Κυρίου μεγάλη σφόδρα» (Α' Βασ. β' 17). Τὸ ἐβραϊκὸ ὅμως κείμενο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης προσθέτει καὶ κάτι ἄλλο: ὅτι δηλαδή οἱ γιοὶ τοῦ Ἡλὶ «έκοιμῶντο μετὰ τῶν γυναικῶν τῶν συνερχομένων εἰς τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου». Ἐκτός δηλαδή ἀπὸ τὴν ἀσεβεία ἔπεφταν καὶ σὲ βαρεῖα σαρκικὰ ἀμαρτήματα, καὶ μάλιστα στὸν ἱερὸ χῶρο τοῦ ναοῦ. Ὅταν διωχθῆ ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ, τότε τίποτε πιά δὲν συγκρατεῖ τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸ νὰ πέσῃ καὶ στὶς μεγαλύτερες ἀμαρτίες.

Δέν ἄργησε βέβαια ὁ Ηλί νά πληροφορηθῆ τίς σοβαρές παρεκτροπές τῶν παιδιῶν τοῦ. Καί φυσικά δέν τίς ἐνέκρινε ἀντίθετα λυπήθηκε εἰλικρινῶς. Τί ἔπρεπε νά κάνη ὅμως καί τί ἔκανε; Ὡς ἀρχιερεὺς εἶχε ὑποχρέωση νά ἀνακαλέσῃ στήν τάξι τὰ παιδιά τοῦ, νά τὰ ἐπιπλήξῃ αὐστηρότατα καί ἐν ἀνάγκῃ νά τὰ τιμωρήσῃ. Ἀντί αὐτῶν περιωρίσθηκε σέ συστάσεις, τίς ὁποῖες ἔκανε μὲ πολλή ἐπιείκεια. Ἡ εὐθύνη καί ἡ ἐνοχή τοῦ ἦταν μεγάλη. Τὸ μόνο ἐλαφρυντικὸ γιὰ τὴ συμπεριφορὰ τοῦ αὐτὴ ἦταν ἡ μεγάλη ἡλικία τοῦ, ποὺ δέν τοῦ ἐπέτρεπε νά παρακολουθῆ στενότερα ὅσα γίνονταν στὸν ναό, ἐνῶ ἀντίθετα ἔδινε στὰ παιδιά τοῦ τὴν εὐχέρεια νά συνεχίζουσι τίς ἀσεβεῖς ἐνέργειες τούς.

Ἄν ὅμως ὁ Ηλί ἔδειχνε τόσο μεγάλη ἐπιείκεια καί ἀνοχή, ὁ Θεὸς δέν ἦταν δυνατὸν νά ἀφήσῃ νά συνεχίζεται μιὰ κατάστασις ποὺ ἐσκανδάλιζε τὸν λαὸ καί μὲ τὸ κακὸ παράδειγμα τῶν ἱερέων τὸν παρέσυρε κι' αὐτὸν στήν ἀσέβεια. Πρῶτῃ ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ ἦταν νά ἐλέγξῃ τὸν Ηλί καί νά τὸν προειδοποιήσῃ γιὰ τίς συνέπειες ποὺ θὰ εἶχε ἡ κακὴ διαγωγὴ τῶν παιδιῶν τοῦ. Γιατί ὁ Θεός, πρὶν τιμωρήσῃ τοὺς παραβάτες τῶν ἐντολῶν τοῦ, τοὺς δίνει εὐκαιρίες μετανοίας καί διορθώσεως. Ἐξαντλεῖ πρῶτα ὅλα τὰ περιθώρια τῆς μακροθυμίας τοῦ κι' ἔπειτα ἀφήνει νά ἐκδηλωθῆ ἡ δικαία ὀργὴ τοῦ, ὅταν ὁ παραβάτης μένη ἀμετανόητος. Ἄς μὴν παραπονούμαστε λοιπὸν, ὅταν ὁ Θεὸς μᾶς τιμωρῇ γιὰ τίς παρεκτροπές μᾶς, γιατί ἀσφαλῶς μᾶς ἔχει δώσει προηγουμένως πολλές εὐκαιρίες μετανοίας, τίς ὁποῖες ἐμεῖς δέν ἀξιοποιήσαμε.

Ἔστειλε λοιπὸν ὁ Θεὸς στὸν Ἡλί ἕναν προφήτη, ὁ ὁποῖος τοῦ εἶπε τὰ ἑξῆς: «Ἄκουσε τί λέει ὁ Κύριος: Φανερώθηκα στοὺς προγόνους σοῦ, ὅταν ἀκόμη βρισκόνταν στήν Αἴγυπτος κι' ἀπ' ὅλες τίς φυλές τοῦ Ἰσραὴλ διάλεξα τὴν πατρικὴ σοῦ οἰκογένεια, δηλαδή τὴ φυλὴ τοῦ Λευί, γιὰ νά μὲ ὑπηρετοῦν τὰ μέλη τῆς ὡς ἱερεῖς, νά προσφέρουσι θυμίαμα, νά φοροῦν τὰ ἱερατικὰ ἄμφια, ἀλλὰ καί νά παίρνουσι γιὰ τὴ συντήρησι τούτων τὰ ὑπόλοιπα τῶν θυσιῶν. Ἐσὺ ὅμως φέρθηκες μὲ ἀναίδεια καί ἐτίμησες τοὺς γιούς σοῦ περισσότερο ἀπὸ μένα, ἀφήνοντάς τοὺς νά ἀρπάζουσι τὰ κρέατα τῶν θυσιῶν, πρὶν ἀκόμη αὐτὰ προσφερθοῦν στὸ θυσιαστήριον.

Ἔχε λοιπὸν ὑπ' ὄψιν σοῦ ὅτι ἐγὼ δοξάζω ἐκείνους ποὺ μὲ δοξάζουσι, ἐνῶ ἐκεῖνοι ποὺ μὲ περιφρονοῦν, θὰ ἀτιμασθοῦν. Αὐτὸ θὰ συμβῆ καί μὲ τοὺς δύο γιούς σοῦ, οἱ ὁποῖοι θὰ πεθάνουσι τὴν ἴδια μέρα» (Ἀ' Βασ. β' 27-36).

«Τοὺς δοξάζοντας μὲ δοξάσω, καί ὁ ἐξουθενῶν μὲ ἀτιμασθήσεται» (Ἀ' Βασ. β' 30). Αὐτὸ εἶναι τὸ κεντρικὸ νόημα τῆς προειδοποιήσεως τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ηλί, ἡ ὁποία βέβαια δέν ἀπευθύνεται μόνο πρὸς ἐκεῖνον, ἀλλὰ καί πρὸς τὸν καθένα μᾶς. Δόξα καί τιμὴ ὑπόσχεται ὁ Θεός, καί μάλιστα ὄχι φθαρτὴ καί πρόσκαιρη, ἀλλὰ αἰώνια καί ἄφθαρτη. Σὲ ποιούς ὅμως; Σ' ἐκείνους ποὺ τὸν τιμοῦν καί τὸν δοξάζουσι, δείχνοντας ἀπόλυτο σεβασμὸ σ' αὐτὸν καί ὑποτασσόμενοι στίς ἐντολές τοῦ. Ἀντίθετα ἐκεῖνοι ποὺ μὲ τὴν παράβασιν τῶν ἐντολῶν τοῦ δείχνουσι ἀσέβεια καί περιφρόνησι πρὸς τὸν Θεό, θὰ πληρωθοῦν μὲ ἀτιμία καί καταισχύνῃ. Θὰ τὸ πῆ ἀργότερα πιὸ ἀναλυτικὰ ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «Θλίψις καί στενοχώρια ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν... Δόξα δὲ καί τιμὴ καί εἰρήνη παντὶ τῶν εργαζομένῳ τὸ ἀγαθόν» (Ρωμ. β' 9-10). Συμφέρον μᾶς λοιπὸν εἶναι νά τιμοῦμε καί νά δοξάζουσι τὸν Θεὸ μὲ τὰ λόγια καί τὰ ἔργα μᾶς. Ὁ Θεὸς βέβαια δέν ἔχει ἀνάγκη νά τὸν δοξάζουσι οὔτε ὠφελεῖται, ὅταν τὸν δοξάζουσι, οὔτε ζημιώνεται, ὅταν τὸν περιφρονοῦμε. Ἐμεῖς ὠφελούμαστε ἢ ζημιωνόμαστε ἀνάλογα μὲ τὴ συμπεριφορὰ μᾶς.

Προειδοποίησε λοιπὸν ὁ Θεὸς τὸν Ηλί γιὰ τίς φοβερές συνέπειες ποὺ θὰ εἶχε ἡ ἀσέβεια τῶν παιδιῶν τοῦ καί ἡ δικὴ τοῦ ἐπιείκεια. Ἀνέβαλε ὅμως τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἀπειλῶν τοῦ, δίνοντας ἔτσι μιὰ ἀκόμη εὐκαιρία στοὺς ἀτακτοῦντας νά συνέλθουσι. Δυστυχῶς καί ἡ εὐκαιρία αὐτὴ πῆγε χαμένη. Τὰ παιδιά τοῦ Ηλί συνέχιζαν τὴν ἀσεβῆ συμπεριφορὰ τούτων, ἐνῶ ὁ ἴδιος, πολὺ

ήλικιωμένος, αδυνατούσε νά τὰ ἐλέγξη. Ὁ Θεὸς τώρα ἀπηύθυνε νέα προειδοποίησι, χρησιμοποιώντας αὐτὴ τὴ φορά τὸν μικρὸ Σαμουήλ καὶ ἀναδεικνύοντας τὸν ἔτσι ὄργανο τῶν βουλῶν τοῦ καὶ προφήτη.

Ὁ Σαμουήλ δὲν ἦταν ἓνα νήπιο, ἦταν ὅμως ἀκόμη ἓνα παιδί. Κατὰ τὸν ἐβραῖο ἱστορικὸ Ἰώσηπο ἦταν τώρα δώδεκα ἐτῶν. Δὲν εἶχε ἐπηρεασθῆ καθόλου ἀπὸ τὰ κακὰ παραδείγματα ποὺ ἔβλεπε καθημερινά, ἀλλὰ ἐξακολουθοῦσε νὰ ὑπηρετῆ στὸν ναὸ ἀφωσιωμένος ἀποκλειστικά στὸν Κύριο. Κυρίως ἦταν στὴν ὑπηρεσία τοῦ ἀρχιερέως Ηλὶ, ποὺ λόγῳ τῆς μεγάλης ἡλικίας τοῦ δὲν ἔβλεπε καλά. Κοιμόταν λοιπὸν κάποια νύχτα ὁ Σαμουήλ σὲ κάποια ἄκρη τοῦ ναοῦ, ὅταν ἄκουσε μιὰ φωνὴ νὰ τὸν καλῆ: «Σαμουήλ Σαμουήλ». Ὁ Σαμουήλ, νομίζοντας ὅτι τὸν φώναξε ὁ Ηλὶ, ἔτρεξε κοντὰ τοῦ καὶ εἶπε: «Νά, εἶμαι παρὼν ἦρθα, γιατί μὲ κάλεσες». Ὁ Ηλὶ τοῦ ἀποκρίθηκε: «Δέν σὲ κάλεσαν γύρισε πίσω καὶ κοιμήσου» (Α' Βασ. γ' 4-5). Ὁ Σαμουήλ ὑπήκουσε. Ἡ πρόσκλησις ὅμως ἐπαναλήφθηκε δευτέρη καὶ τρίτη φορά καὶ κάθε φορά ὁ Σαμουήλ ἔτρεχε στὸν Ηλὶ, νομίζοντας ὅτι ἐκεῖνος τὸν εἶχε καλέσει. Τὴν τρίτη φορά ὅμως ὁ Ηλὶ σκέφθηκε ὅτι αὐτὸς ποὺ καλοῦσε τὸν Σαμουήλ δὲν μπορούσε παρὰ νὰ εἶναι ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Τοῦ εἶπε λοιπὸν: «Πήγαινε, κοιμήσου, παιδί μου καὶ ἂν ἡ φωνὴ σὲ καλέσῃ πάλι, νὰ πῆς: Λαλεῖ, Κύριε, ὅτι ἀκούει ὁ δοῦλος σοῦ» (Α' Βασ. γ' 9).

Ἐδῶ πρέπει νὰ ὁμολογήσουμε ὅτι ὁ Ηλὶ φέρθηκε σωστά. Σκέφθηκε καὶ ἐνήργησε σὰν πραγματικὸς λειτουργὸς τοῦ Θεοῦ. Δὲν σκέφθηκε ἐγωιστικά δέν τοῦ κακοφάνηκε ποὺ ὁ Θεὸς παραμέρισε αὐτόν, τὸν ἀρχιερέα, καὶ φανερώθηκε σ' ἓνα παιδί. Ἔμεινε εἰρηνικὸς καὶ ψύχραιμος, καὶ γι' αὐτὸ φωτίσθηκε ἀπὸ τὸν Θεό, ὥστε νὰ δώσῃ στὸν Σαμουήλ τὶς πρέπουσες ὁδηγίες. Ἡ ταπεινώσις τοῦ αὐτὴ εἶναι ἀσφαλῶς πρὸς τιμὴν τοῦ καὶ δείχνει ὅτι, παρὰ τὰ μεγάλα σφάλματα ποὺ εἶχε κάνει στὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιμετώπιζε τὶς ἀταξίες τῶν παιδιῶν τοῦ, κατὰ βάθος ἦταν εὐσεβὴς καὶ ἀγαθὸς ἄνθρωπος.

Ὁ Σαμουήλ ἄκουσε τὴ συμβουλὴ τοῦ ἀρχιερέως. Γύρισε στὸ στῶμα τοῦ καὶ κοιμήθηκε, πρόθυμος καὶ ἀποφασισμένος νὰ κάνῃ ὅ,τι τοῦ εἶπε ἐκεῖνος, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ὅ,τι θὰ τοῦ ἔλεγε ὁ Θεός. Πράγματι, ἡ φωνὴ τοῦ Θεοῦ ἀκούστηκε καὶ τέταρτη φορά: «Σαμουήλ Σαμουήλ». Καὶ ὁ Σαμουήλ ἀμέσως ἀπάντησε: «Λαλεῖ, ὅτι ἀκούει καὶ δοῦλος σοῦ» (Α' Βασ. γ' 10). Λέγε, Κύριε, καὶ ὁ δοῦλος σοῦ ἀκούει. Προθυμία ἀξιοθαύμαστη, ποὺ ἔδειχνε ὅτι ὁ Σαμουήλ ἦταν ἔτοιμος ὄχι μόνο νὰ ἀκούσῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκτελέσῃ ὅσα θὰ τοῦ ἔλεγε ὁ Κύριος. Ἄς γίνῃ γιὰ ὅλους μᾶς παράδειγμα ἀξιομίμητο ἢ προθυμία τοῦ μικροῦ αὐτοῦ παιδιοῦ. Κι' ἂς λέμε κι' ἐμεῖς μὲ τὴν ἴδια προθυμία: «Λαλεῖ, Κύριε, ὅτι ἀκούει καὶ δοῦλος σοῦ». Μίλησε μᾶς, Κύριε. Δίνε μᾶς εὐκαιρίες, γιὰ νὰ ἀκοῦμε καὶ νὰ κατανοοῦμε τὸ θέλημα σοῦ. «Δίδαξόν μὲ τὰ δικαιώματα σοῦ» (Ψαλμ. ριη' 12). Καὶ πρὸ παντὸς δίνε μᾶς τὴ βοήθειά σοῦ καὶ ἐνίσχυε τὴν ἀδύνατη θέλησή μᾶς, γιὰ νὰ υπακούωμε στὸ θέλημα σοῦ καὶ νὰ τὸ ἐφαρμόζουμε στὴ ζωὴ μᾶς.

Τί εἶπε λοιπὸν ὁ Θεός στὸν Σαμουήλ; Μὲ λίγα λόγια, προανήγγειλε καὶ ἐβεβαίωσε ὅτι, ὅσα εἶχε προείπει, θὰ πραγματοποιοῦνταν σύντομα στὴν οἰκογένεια τοῦ Ηλὶ, γιατί τὰ παιδιά τοῦ ἀσεβοῦσαν, καὶ αὐτὸς «οὐκ ἐνουθέτει αὐτούς» (Α' Βασ. γ' 14). Ἐν τούτοις, ὅπως εἶδαμε, ὁ Ηλὶ εἶχε κάνει κάποιες συστάσεις στὰ παιδιά τοῦ ἦταν ὅμως τόσο ἀνεπαρκεῖς καὶ ἄτονες, ὥστε δὲν ἔφεραν κανένα ἀποτέλεσμα. Σὰν πατέρας ὠφείλε νὰ εἶναι αὐστηρότερος πρὸς τὰ παιδιά τοῦ καὶ σὰν ἀρχιερεὺς ἔπρεπε νὰ τὰ τιμωρήσῃ καὶ νὰ τὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν ἱερὴ ὑπηρεσία, τὴν ὁποία μὲ τόση ἀσέβεια ἐκτελοῦσαν. Ὁ ἴδιος ἦταν ἀγαθὸς καὶ εὐσεβὴς: ἡ ἐπιείκεια τοῦ ὅμως καὶ ἡ ἀνοχὴ πρὸς τὰ παιδιά τοῦ τὸν ἔκαναν συνένοχο καὶ ἄξιο τιμωρίας.

Ἡ περίπτωσις τοῦ Ηλὶ γεννᾷ τὸ ἐρώτημα: Εἶμαστε ὑπεύθυνοι γιὰ τὰ παραστρατήματα τῶν ἐνηλίκων παιδιῶν μᾶς; Ἡ ἀπάντησις βέβαια δὲν εἶναι εὐκόλη οὔτε ἐνιαία γιὰ ὅλες τὶς περιπτώσεις.

Όπωςδήποτε έχουμε υποχρέωση να νουθετούμε και να παιδαγωγούμε τα παιδιά μας, αλλά και να τιμωρούμε για τα παραπτώματα τους, όσο βρίσκονται υπό την εξουσία μας. Αλλά κι' όταν ενηλικιωθούν και έχουν πλήρη ευθύνη των πράξεων τους, κι' όταν ακόμη έχουν δικές τους οικογένειες, δεν απαλλασσόμαστε από την υποχρέωση να τους υποδεικνύουμε τα πρόβοντα, ακόμη και να τα επιπλήτουμε με αυστηρότητα, όταν τα βλέπουμε να φεύγουν από τον δρόμο του Θεού. Και σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να γινόμαστε συνένοχοι, διευκολύνοντας τά με όποιονδήποτε τρόπο και ένθαρρύνοντας τά στην άμαρτία. Δεν θα παράσχουμε στέγη λ.χ. στον γιό ή την κόρη που ζή παράνομα με άλλον δεν θα συνοδεύσουμε στον γιατρό την κόρη που πάει να ρίξει το παιδί της δεν θα καλύψουμε την οποιαδήποτε παρανομία του παιδιού μας από κακώς έννοουμένη επίεικεια. Κι' αν συμβαίνει να είμαστε προϊστάμενοι των παιδιών μας, όπως ήταν ο Ηλί, δεν θα χαριζόμαστε σ' αυτά, αλλά θα ελέγχουμε και θα τιμωρούμε τις παρεκτροπές τους. Άν τηρούμε τους βασικούς αυτούς κανόνες, ασφαλώς δεν θα είμαστε υπεύθυνοι, αν εκείνα δεν συμμορφώνονται προς τις υποδείξεις μας και προς το θέλημα του Θεού. Άν όμως άδιαφορούμε και δεν κάνουμε ό,τι εξαρτάται από μας, τότε είμαστε συνένοχοι και θα τιμωρηθούμε κι' έμεϊς μαζί μ' εκείνα.

Με προσοχή, αλλά και με τρόμο άκουσε ο Σαμουήλ όσα του είπε ο Θεός. Και έδειξε ώριμότητα και σύνεσι που δεν θα την περίμενε κανείς από ένα νεαρό παιδί. Δεν τό πήρε επάνω του για την τιμή που του έκανε ο Θεός, ούτε έννοιωσε περιφρόνηση προς τον 'Ηλί. Έξακολούθησε να τον σέβεται σαν άρχιερέα και, έχοντας συναίσθηση του νεαρού της ηλικίας του, δεν ετόλμησε να του φανέρωση την αποκάλυψη του Θεού. Ο Ηλί όμως κάτι υποπτεύθηκε. Κάλεσε λοιπόν τον Σαμουήλ και τον ρώτησε: «Ποιός είναι ο λόγος που σου είπε ο Θεός; Μή μου κρύψης τίποτε. Νά σε τιμωρήσει αυστηρά ο Θεός, αν μου κρύψης έστω κι' ένα λόγο απ' όσα άκουσες» (Α' Βασ. γ' 17). Άναγκάσθηκε τότε ο Σαμουήλ να φανέρωση στον 'Ηλι όσα του είχε πη ο Θεός.

Πώς δέχθηκε ο Ηλί την απόφαση του Θεού; Σαν άνθρωπος πραγματικά θεοφοβούμενος. Δεν εγόγγυσε εναντίον του Θεού ούτε παραπονέθηκε για τη βαρεία τιμωρία που τον περίμενε, αλλά έσκυψε τό κεφάλι με ταπεινώση και είπε: «Κύριος αυτός, τό αγαθόν ένώπιον αυτού ποιήσει» (Α' Βασ. γ' 18). Υποτάχθηκε δηλαδή χωρίς καμιά επιφύλαξι στο θέλημα του Θεού. Τά λόγια του θυμίζουν τά παρόμοια του 'Ιώβ: «Ός τῷ Κυρίῳ έδοξεν, οὕτω και ένένητο» (Ιώβ ά' 20). Οί αποφάσεις του Θεού είναι πάντα δίκαιες, όρθές και άλάθητες, και δεν έχουμε κανένα δικαίωμα έμεϊς να τις κρίνουμε και να επαναστατούμε εναντίον τους. Όσο σκληρές κι' αν φαίνονται μερικές φορές, είναι καλές και συμφέρουσες για μας. Μας παιδαγωγεί έδῶ ο Θεός, για να συνέλθουμε και να αποφύγουμε τις αιώνιες τιμωρίες. Κι' αν έτιμώρησε τόσο αυστηρά τον Ηλί για μιá σοβαρή παράλειψι του, ασφαλώς τό έκανε για να τον συνετίση, να τον έξιλεώση και να τον άνταμείψη στη μέλλουσα ζωή για τις τόσες άρετές του.

Την πρώτη αποκάλυψη του Θεού προς τον Σαμουήλ άκολούθησαν και άλλες. Η ταπεινώσις και ή σύνεσις που έδειξε, όταν, παιδί ακόμη, δέχθηκε την πρώτη εκείνη αποκάλυψη, τον έκανε άξιο να δεχθῆ και άλλες αποκαλύψεις και να γίνη όργανο της βουλης του Θεού. Ο Σαμουήλ μεγάλωνε στην ηλικία, γινόταν άνδρας, συγχρόνως όμως προώδευε και πνευματικά και άναδεικνυόταν μέγας προφήτης. Ο Θεός του φανέρωνε τό θέλημα του, κι' εκείνος τό γνωστοποιούσε στους ανθρώπους κι' ό,τι έλεγε ο Σαμουήλ, έβγαينه άληθινό, γιατί ήταν λόγος Θεού. Πολύ γρήγορα ή φήμη του άπλώθηκε σ' όλη τη χώρα και όλοι οι 'Ισραηλίται επείσθησαν ότι ο Σαμουήλ ήταν πραγματικά προφήτης του Θεού. Έτσι πραγματοποιήθηκε σ' αυτόν ο λόγος του Θεού προς τον Ηλί: «Τους δοξάζοντας με δοξάσω» (Α' Βασ. β' 30). Έδόξασε ο Σαμουήλ τον Θεό με την ένάρετη ζωή του από την παιδική του ηλικία και ο Θεός τον έδόξασε και τον άνέδειξε μέγαν άνδρα, που επί πολλά

χρόνια έπαιξε πρωτεύοντα ρόλο στη ζωή του Ισραηλιτικού λαού, όπως θα δούμε στις επόμενες όμιλίες.

17/10/1994

71. "Ο Σαμουήλ κριτής.

(Α' Βασ. δ' 1 - ζ' 15)

Παρά τις προειδοποιήσεις και τις απειλές του Θεού τα παιδιά του Ηλί δεν διωρθώθηκαν. Ο Ηλί, υπέργηρος πλέον, δεν μπορούσε να τα έλέγξει, κι' εκείνα συνέχιζαν την άσεβη συμπεριφορά τους και, αντί να συνέλθουν και να αλλάξουν, χειροτέρευαν συνεχώς και προώδευαν στο κακό. Γι' αυτό η τιμωρία ήταν αναπόφευκτη. Και πράγματι ήρθε η τιμωρία και τιμωρήθηκε όχι μόνο ο Ηλί και η οικογένεια του, αλλά και όλος ο Ισραηλιτικός λαός. Μά έφταιγε όλος ο λαός κι' έπρεπε να τιμωρηθί για την άσέβεια δύο-τριών ανθρώπων; Ασφαλώς έφταιγε. Ο Θεός δεν τιμωρεί άδικα. Όπως φαίνεται από τη συνέχεια της διηγήσεως, οι Ισραηλίται είχαν απομακρύνθη από τον Θεό και ελάτρευαν τον Βάαλ και την Ασάρτη. Ήταν επόμενο λοιπόν να ξεσπάση εναντίον τους η όργη του Θεού.

Η τιμωρία ήρθε με πόλεμο που έκαναν οι Ισραηλίται μέ τους Φιλισταίους. Οι Φιλισταίοι ξεκίνησαν τον πόλεμο με σκοπό ασφαλώς να αρπάξουν και να λεηλατήσουν. Οι Ισραηλίται έτοιμάσθηκαν, για να τους αντιμετώπισουν. Στην πρώτη μάχη που έγινε, οι Ισραηλίται νικήθηκαν και είχαν μεγάλες απώλειες: τέσσερεις χιλιάδες νεκρούς! Ήταν η πρώτη δόσις της τιμωρίας για την αποστασία τους. Δεν συνήλθαν όμως. Αντί να αναρωτηθούν μήπως η συμφορά αυτή ώφειλόταν στις άμαρτίες τους, παραπονούνται εναντίον του Θεού: «Γιατί επέτρεψε ο Θεός να νικηθούμε από τους άλλοφύλους;» αναρωτιούνται. Κι' αντί να ζητήσουν μετανιωμένοι τó έλεος του Θεού, παίρνουν μια παράτολμη και άσεβη απόφασι: «Λάβωμεν την κιβωτόν του Θεού ήμών εκ Σηλώμ, και εξελθέτω εκ μέσου ήμών, και σώσει ήμάς εκ χειρός έχθρών ήμών» (Α' Βασ. δ' 5). Αποφάσισαν δηλαδή να φέρουν στο πεδίο της μάχης την κιβωτό της διαθήκης, τó ιερώτερο αντικείμενο της λατρείας τών, που ούτε οι ιερείς δεν έπιτρεπόταν να έγγίσουν, για να την έχουν σαν λάβαρο, σαν πολεμική σημαία, μέ την έλπίδα ότι αυτή θα τους σώση από τους έχθρους. Θα ρωτήσετε ίσως: Μά ήταν κακό αυτό που αποφάσισαν; Δεν ήταν έκδηλωσις πίστεως και εύλαβείας; Δυστυχώς δεν ήταν. Γιατί θέλησαν να χρησιμοποιήσουν την κιβωτό κατά κάποιον μαγικό τρόπο, νομίζοντας ότι αυτή θα τους σώση. Και δεν σκέφθηκαν ότι ο Θεός ήταν εκείνος που μπορούσε να τους βοηθήση κι' ότι δεν θα ώφελούνταν τίποτε από την παρουσία της κιβωτού, αν δεν ήταν μαζί τους ο Θεός. Κάτι παρόμοιο παθαίνουν και πολλοί Χριστιανοί, όταν νομίζουν ότι αυτή η εικόνη ή εικόνα της Παναγίας ή άλλου αγίου θα τους σώση. Ο Θεός βέβαια δίνει τή χάρι του στις εικόνες και στα άγια λείψανα, και γίνονται θαύματα δια μέσου αυτών. Πότε όμως; "Όταν ο Χριστιανός πιστεύη άκλόνητα αυτό άκριβώς: ότι ο Θεός είναι εκείνος που ενεργεί δια τών εικόνων και τών λειψάνων και ότι σ' αυτόν και μόνο πρέπει να στηρίζουμε τις έλπίδες μάς.

Έστειλαν λοιπόν και πήραν την κιβωτό από τή σκηνή του μαρτυρίου και την έφεραν στο στρατόπεδο. Ο γέροντας Ηλί δεν είχε τή δύναμι και τó κύρος να αντιδράση. Οι δύο γιοί του συνόδευαν την κιβωτό, έχοντας κι' αυτοί τα ίδια φρονήματα μέ τον λαό. Με ένθουσιασμό και κραυγές άλαλαγμοού υποδέχθηκαν την κιβωτό στο στρατόπεδο. Ποιό ήταν όμως τó αποτέλεσμα; Οι Φιλισταίοι στην άρχη ξαφνιάσθηκαν από τις κραυγές τών Ισραηλιτών. Κι' όταν έμαθαν ότι ήρθε στο στρατόπεδο τών Ισραηλιτών η κιβωτός, τρομοκρατήθηκαν. Γιατί, σύμφωνα μέ τις πολυθειστικές αντίληψεις τους, φαντάσθηκαν ότι και οι Ισραηλίται είχαν μέ τó μέρος τους πολλούς θεούς, οι

όποιοι τώρα ήταν στο στρατόπεδο τους σύμμαχοι και βοηθοί τους. Γρήγορα όμως συνήλθαν από την ταραχή και τον πανικό και αποφάσισαν να πολεμήσουν με όλες τις δυνάμεις τους κατά των Ισραηλιτών. Και η νίκη τους ήταν μεγάλη. Άληθινή πανωλεθρία έπαθαν οι Ισραηλίται. Τριάντα χιλιάδες έπεσαν νεκροί στη μάχη ανάμεσα σ' αυτούς και οι δύο γιοί του Ήλι και η κιβωτός της διαθήκης έπεσε στα χέρια των Φιλισταίων, πού τη θεώρησαν σαν πολύτιμο λάφυρο. Ίσως φαντάζονταν κι' αυτοί ότι η κιβωτός είχε τη δύναμη και ότι έχοντας αυτήν θα ήταν ανίκητοι από τους Ισραηλίτες.

Τα θλιβερά μηνύματα δεν άργησαν να φτάσουν στη Σηλώ. Ένας αγγελιοφόρος με σχισμένα τὰ ρούχα του και με χῶμα στο κεφάλι, έκδηλώσεις μεγάλης θλίψεως και πένθους, έφτασε γρήγορα στην πόλι και έφερε την είδηση της καταστροφής. Όλη η πόλις άντήχησε από τις γοερές κραυγές των κατοίκων. Το μήνυμα όμως ήταν ιδιαίτερος συγκλονιστικό για τον γέροντα Ήλι, πού καθόταν στην είσοδο της σκηνής, περιμένοντας με άγωνία ειδήσεις από τη μάχη, γιατί άνησυχούσε ιδιαίτερος για την τύχη της κιβωτού. Ήρθε λοιπόν ο αγγελιοφόρος στον άρχιερέα και του άνέφερε τὰ συμβάντα. Με πολλή θλίψη άκουσε ο γέροντας την είδηση για τη φοβερή ήττα των Ισραηλιτών και τον θάνατο των παιδιών του. Έκείνο όμως πού τον έλύπησε ιδιαίτερος ήταν η είδησις ότι η κιβωτός έπεσε στα χέρια των Φιλισταίων. Ακούοντας τη φοβερή αυτή είδησι, ο Ηλι ταραχθηκε τόσο, ὡστε έπεσε από τὸ κάθισμα του προς τὰ πίσω, έσπασε η ράχη του και πέθανε. Τόσο πολύ του κόστισε η άπώλεια της κιβωτού. Γιατι η κιβωτός ήταν ὄ,τι πολυτιμότερο και ιερώτερο είχαν οι Ισραηλίται. Μέσα σ' αυτήν φυλάγονταν, ὅπως ξέρουμε, οί πλάκες με τις δέκα έντολές, η χρυσή στάμνα με τὸ μάννα και η ράβδος του Άαρών πού έβλάστησε, ὅλα δηλαδή τὰ μαρτύρια της άποκαλύψεως και της προστασίας του Θεού προς τον Ισραήλ. Κι' άκόμη, ανάμεσα στα δύο Χερουβίμ πού σκέπαζαν την κιβωτό, έμφανιζόταν και μιλούσε ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Εἶναι λοιπόν προς τιμήν του Ήλι τὸ ότι περισσότερο από την ήττα και τον θάνατο των παιδιών του λυπήθηκε για την άπώλεια της κιβωτού. Κι' άκόμη η Γραφή προσθέτει ὅτι «αὐτὸς έκρινε τον Ισραήλ εἴκοσιν έτη» (Α' Βασ. δ' 18), ὅτι άξιώθηκε δηλαδή νά εἶναι κριτής του Ισραήλ επί εἴκοσι χρόνια (η κατά τὸ έβραϊκό κείμενο σαράντα χρόνια). Αυτό σημαίνει ὅτι ὁ άνθρωπος αυτός, παρ' ὅλες τις άδυναμίες του, είχε και μεγάλες άρετές. Όταν κάποιος άνθρωπος παρουσιάζη άδυναμίες και έλαττώματα, δέν πρέπει νά παρασυρόμαστε απ' αυτά και νά τον θεωροῦμε έντελῶς άνάξιο, αλλά νά βλέπουμε και νά άναγνωρίζουμε και τὰ καλὰ και θετικὰ στοιχεῖα του χαρακτήρα του. Τότε μόνο η κρίσις μᾶς γι' αυτόν θα εἶναι δικαία.

Κι' άλλη συμφορὰ όμως έχτύπησε την οικογένεια του Ηλι. Η γυναίκα του ένός γιου του, του Φινεές, ήταν έγκυος. Ακούοντας τις θλιβερές ειδήσεις, γέννησε πρόωρα και συγχρόνως πέθανε. Πριν όμως παραδώση την ψυχή της, έδωσε στο άγόρι πού γέννησε τὸ ὄνομα «Ουαί Βαρχαβώθ», δηλαδή αλλίμονο στη δόξα. Και οί γυναίκες πού της παραστάθηκαν στον τοκετό, έξηγώντας τὸ ὄνομα αυτό, εἶπαν: «Απώκισται δόξα Ισραήλ έν τῷ ληφθῆναι την κιβωτόν Κυρίου» (Α' Βασ. δ' 22). "Έφυγε, χάθηκε η δόξα του Ισραήλ, άφοῦ αιχμαλωτίσθηκε η κιβωτός του Κυρίου. Δόξα και καύχημα ένός λαού εἶναι ὁ Θεός, έφ' ὅσον ὁ λαός αυτός βρίσκεται κοντά στον Θεό και ὁ Θεός εἶναι προστάτης του. Όταν όμως ὁ λαός έγκαταλείψη τον Θεό, τότε και ὁ Θεός τον έγκαταλείπει, και ὁ λαός πέφτει σὲ άδοξία και άσημότητα.

Άς δοῦμε τώρα τί άπέγινε η κιβωτός. Οί Φιλισταῖοι εἶδαν την κιβωτό σαν ένα ιερό λάφυρο. Δέν την κατέστρεψαν, για νά μοιρασθοῦν τὸ χρυσάφι της, αλλά την τοποθέτησαν στον ναό του Θεού Δαγών, πού βρισκόταν στην πόλι Άζωτο, δίπλα στο άγαλμα του. Σαν ειδωλολάτραι πού ήταν, δέν δυσκολεύονταν κοντά στους δικούς των θεούς νά πιστεύουν άκόμη έναν.

Ἡ ενέργειά τοὺς ὅμως αὐτή, ὅσο κι' ἂν φαίνεται εὐλαβής, στήν οὐσία ἦταν ἀσεβής καὶ ἀνευλαβής, γιατί ἐξωμοίωνε τὸν ἀληθινὸ Θεὸ μέ τοὺς ψεύτικους θεοὺς. Κοντὰ στὸν ἕνα καὶ μόνο ἀληθινὸ Θεὸ δὲν μπορεῖ νὰ σταθεῖ κανένας ἄλλος. Αὐτὸς ἄλλωστε ἦταν ὁ λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο θανατώνονταν καὶ οἱ Χριστιανοί. Ἄν δέχονταν νὰ προσκυνοῦν μαζί μέ τὸν Χριστὸ καὶ τοὺς θεοὺς τῶν εἰδωλολατρῶν, δὲν θὰ εἶχαν καμιά δυσάρεστη συνέπεια. Ἐπειδὴ ὅμως ἤξεραν πολὺ καλὰ ὅτι ἕνας καὶ μόνο εἶναι ὁ ἀληθινὸς Θεὸς καὶ ἀρνοῦνταν νὰ προσφέρουν τιμὴ στοὺς ψεύτικους θεοὺς, γι' αὐτὸ βασανίζονταν καὶ θανατώνονταν. Οἱ Φιλισταῖοι λοιπόν, τοποθετώντας τὴν κιβωτὸ δίπλα στὸν Δαγών, δὲν τιμοῦσαν τὸν ἀληθινὸ Θεὸ, ἀλλὰ ἀσεβοῦσαν πρὸς αὐτόν. Ἄλλωστε ἡ κιβωτὸς δὲν τοὺς ἀνῆκε. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς τοὺς ἔδωσε ἕνα καλὸ μάθημα, στέλνοντας τοὺς αρρώστιες καὶ θεομηνίες.

Καὶ πρώτα-πρώτα, ὅταν τὴν ἄλλη μέρα μπῆκαν στὸν ναὸ τοῦ Δαγών, εἶδαν μὲ ἔκπληξη ὅτι τὸ ἄγαλμα τοῦ εἶχε πέσει μπρούμυτα μπροστά στήν κιβωτό, σὰν νὰ προσκυνοῦσε τὸν ἀληθινὸ Θεὸ, τὸν ὁποῖο ἐκπροσωποῦσε ἡ κιβωτὸς. Οἱ Φιλισταῖοι ξανάστησαν τὸ ἄγαλμα στὴ θέση τοῦ. Τὴν ἄλλη μέρα ὅμως τὸ βρῆκαν πάλι πεσμένο κάτω, μέ τὰ χέρια καὶ τὸ κεφάλι σπασμένα μόνο ὁ κορμὸς τοῦ εἶχε μείνει ἀκέραιος. Ὁ ἀληθινὸς Θεὸς τοὺς ἔδειχνε ὀλοφάνερα πόσο ἀδύνατος καὶ ἀξιολύπητος ἦταν ὁ δικὸς τοὺς ψευτοθεός. Συγχρόνως ὅμως οἱ Φιλισταῖοι χτυπήθηκαν καὶ ἀπὸ ἄλλες συμφορές. Ἀρρώστια βασανιστικὴ τοὺς ἔπληξε, ἀπὸ τὴν ὁποία γέμισαν πληγές καὶ ἐκζέματα τὰ οπίσθιά τοὺς, ὥστε νὰ δυσκολεύονται νὰ καθίσουν, καὶ ἡ χώρα τοὺς γέμισε ἀπὸ ποντίκια, πού προξενοῦσαν μεγάλες καταστροφές. Ἐντρομοὶ οἱ Φιλισταῖοι μετέφεραν τὴν κιβωτὸ σὲ ἄλλες δύο πόλεις κατὰ σειρὰν κι' ἐκεῖ ὅμως συνέβησαν τὰ ἴδια ὑπῆρξαν μάλιστα καὶ θανατηφόρα κρούσματα. Οἱ Φιλισταῖοι κατάλαβαν καλὰ ποιά ἦταν ἡ αἰτία τῆς συμφορᾶς κι' ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐπιστρέψουν τὴν κιβωτὸ στοὺς Ἰσραηλίτες. Δὲν ἤθελαν ὅμως καὶ νὰ τὴν ἀποξενωθοῦν, γιατί τὴ θεωροῦσαν πολὺτιμο λάφυρο. Κι' ἐπειδὴ καμιά πόλις δὲν τὴ δεχόταν πιά, τὴ μετέφεραν σ' ἕνα χωράφι καὶ τὴν ἄφησαν ἐκεῖ ἑπτὰ μῆνες. Καὶ πάλι ὅμως τὰ ποντίκια γέμισαν τὴν ὑπαιθρο καὶ κατέστρεφαν τὰ σπαρτὰ τοὺς.

Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἀπέμενε γιὰ τοὺς Φιλισταίους ἄλλη λύσις ἀπὸ τὸ νὰ ἐπιστρέψουν τὴν κιβωτὸ. Καὶ μάλιστα, σύμφωνα μέ τὶς ὁδηγίες τῶν ἱερέων τοὺς, τὴν ἐπέστρεψαν μέ πλούσια δῶρα. Κατεσκεύασαν χρυσὰ ὁμοιώματα τῶν μελῶν τοῦ σώματος πού εἶχαν προσβληθῆ ἀπὸ τὴν αρρώστια καὶ τῶν ποντικῶν πού ἔβλαπταν τὰ χωράφια τοὺς. Ὅλα αὐτὰ μαζί μέ τὴν κιβωτὸ τὰ φόρτωσαν σὲ μιὰ καινούργια ἄμαξα, στήν ὁποία ἔξεψαν δύο ἀγελάδες πού εἶχαν γεννήσει πρόσφατα γιὰ πρώτη φορά, καὶ τὶς ἄφησαν νὰ προχωροῦν πρὸς τὴ χώρα τῶν Ἰσραηλιτῶν. Καὶ πράγματι ἐκεῖνες, σὰν νὰ ὀδηγοῦνταν ἀπὸ ἕνα ἀόρατο χέρι, κατευθύνθηκαν μόνες τοὺς πρὸς τὴν ἰσραηλιτικὴ πόλι Βαιθσαμύς. Ἔτσι, χωρὶς πόλεμο, χωρὶς καμιά προσπάθεια, ἡ κιβωτὸς τοῦ Θεοῦ γύρισε πίσω στὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ, πού πενθοῦσε γιὰ τὴν ἀπώλεια τῆς.

Ἐχάρηκαν πάρα πολὺ οἱ κάτοικοι τῆς Βαιθσαμύς, ὅταν εἶδαν τὴν ἐπιστροφή τῆς κιβωτοῦ. Ἔτρεξαν ἀμέσως στὸν τόπο, ὅπου σταμάτησαν τὰ ζῶα, καὶ μέ πολλὴ εὐλάβεια οἱ Λευῖται κατέβασαν τὴν κιβωτὸ ἀπὸ τὴν ἄμαξα. Ἐκεῖνο πού τοὺς ἀπασχόλησε ἀμέσως, ἦταν τό τί θὰ γινόταν ἡ ἄμαξα αὐτὴ καὶ τὰ ζῶα πού μετέφεραν τὴν κιβωτὸ. Σκέφθηκαν -καὶ πολὺ σωστὰ- ὅτι αὐτὰ, πού χρησιμοποιοῦνταν γιὰ ἕνα τέτοιο ἱερὸ ἔργο, δὲν ἦταν σωστὸ νὰ χρησιμοποιηθοῦν στὸ ἐξῆς γιὰ ἄλλες κοινὲς χρήσεις. Ἡ μόνη ὀρθὴ λύσις ἦταν νὰ προσφερθοῦν θυσία στὸν Κύριο. Ἔστησαν λοιπόν ἐκεῖ κοντὰ μιὰ μεγάλη πέτρα σὰν θυσιαστήριο, ἄναψαν ἐπάνω σ' αὐτὴ φωτιά μέ τὰ ξύλα τῆς ἄμαξας καὶ πρόσφεραν θυσία στὸν Κύριο τὶς δύο ἀγελάδες πού εἶχαν σύρει τὴν ἄμαξα.

Ἐνῶ ὅμως τόση εὐλάβεια ἔδειξαν στήν ἀρχὴ οἱ Βαιθσαμίται, στὴ συνέχεια φέρθηκαν μέ ἀσέβεια. Ἄρχισαν νὰ πλησιάζουν καὶ νὰ περιεργάζονται τὴν κιβωτὸ, σὰν νὰ ἦταν ἕνα κοινὸ ἀντικείμενο. Ἴσως καὶ νὰ τὴν ἐπιαναν μέ τὰ χέρια τοὺς καὶ νὰ τὴν ἀνοιγαν, γιὰ νὰ ἰδοῦν τὰ

περιεχόμενα σ' αυτήν. Κάτι τέτοιο ήταν ανεπίτρεπτο. Όπως ξέρουμε, μόνο ο αρχιερέυς μιά φορά τον χρόνο έμπαινε στα άγια τών αγίων, αντίκρυζε την κιβωτό, την έθυμιάζε και την έρράντιζε μέ τὸ αίμα τών θυσιῶν πού είχε προσφέρει προηγουμένως, χωρίς νά τήν έγγίση. Οί ένέργειες λοιπόν τών Βαιθσαμιτών ήταν άσεβείς και βέβηλες. Γι' αυτό ο Θεός τούς έτιμώρησε, ὅπως είχε τιμωρήσει τούς Φιλισταίους. Τούς χτύπησε μέ θανατικό, από τὸ ὁποῖο πέθαναν άρκετές χιλιάδες. Οί Βαιθσαμίται ὅμως, αντί νά συνέλθουν και νά καταλάβουν ὅτι οί ἴδιοι ήταν ή αίτία τοῦ κακοῦ, ένόμισαν ὅτι τούς έφταιγε ή κιβωτός και ζήτησαν νά απαλλαγούν από αυτήν μιά ὥρα γρηγορότερα. Έστειλαν λοιπόν άγγελιοφόρους σέ μιά γειτονική πόλι μεγαλύτερη, τήν Καριαλιαρίμ, και είδοποίησαν τούς κατοίκους τῆς νά έλθουν και νά πάρουν τήν κιβωτό από τήν πόλι τούς. Πράγματι εκείνοι μέ πολλή εύχαρίστησι έστειλαν και πήραν τήν κιβωτό, τήν έτοποθέτησαν σ' ένα σπίτι άσφαλισμένο, πού βρισκόταν σ' ένα ὕψωμα, και ὠρισαν τὸν γιό τοῦ νοικοκύρη, τὸν Ελεάζαρ, φύλακα τῆς κιβωτοῦ. Ο Θεός είχε διαλέξει τὴ Βαιθσαμυς ὡς ἔδρα τῆς κιβωτοῦ: οί κάτοικοι τῆς ὅμως φάνηκαν άνάξιοι τῆς μεγάλης αὐτῆς εύλογίας και ὁ Θεός τήν πήρε άπ' αὐτούς και τήν ἔδωσε σέ άλλους πὸ άξιους και εύλαβεῖς. Όταν δέν έκτιμοῦμε τὶς εύλογίες τοῦ Θεοῦ, ὁ Θεός μᾶς τὶς άφαιρεῖ και τὶς δίνει σέ άλλους, πού τὶς δέχονται μέ εύλάβεια. Έφαρμόζεται δηλαδή εκείνο πού εἶπε ὁ Κύριος στοὺς Ἰουδαίους: «Άρθήσεται άφ' ὑμῶν ή βασιλεία τοῦ Θεοῦ και δοθήσεται ἔθνει ποιούντι τούς καρπούς αὐτῆς» (Ματθ. κα' 43).

Εἴκοσι χρόνια πέρασαν άφ' ὅτου ή κιβωτός τοποθετήθηκε στήν Καριαλιαρίμ. Και μετά τὰ εἴκοσι χρόνια, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ ή Γραφή, «έπέβλεψε πᾶς οἶκος Ἰσραήλ ὀπίσω Κυρίου» (Α' Βασ. ζ' 2). Τί σημαίνει αὐτό; Σημαίνει ὅτι σ' ὄλο αὐτὸ τὸ διάστημα ὁ Ἰσραηλιτικός λαός ήταν μακριά από τὸν Θεό: είχε ξεχάσει και τὸν Θεό και τὸ θέλημα τοῦ και ἔλάτρευε τὰ άγάλματα τοῦ Βάαλ και τῆς Ασάρτης, χωρίς νά συνεισθῆ από τὶς συμφορές πού τὸν εἶχαν ἴβρη. Τί συνέβη ὅμως τώρα και άλλαξε φρόνημα; Στὴν άπορία αὐτὴ δίνει άπάντησι τὸ ὅτι ή Γραφή μᾶς παρουσιάζει άμέσως τὸν Σαμουήλ νά νουθετῆ τούς μετανοημένους Ἰσραηλίτες και νά τούς ὑποδεικνύη τί ἔπρεπε νά κάνουν, ἂν πραγματικά μετενόησαν. Ασφαλῶς ὅμως ὁ Σαμουήλ δέν ἄρχισε ξαφνικά και άπότομα τὴ δράση τοῦ, αλλά, ἔχοντας ἤδη φήμη προφήτου, ανθρώπου τοῦ Θεοῦ, δέν ἔπαυε ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια νά παρακινή τούς Ἰσραηλίτες νά μετανοήσουν και νά ἐπιστρέψουν στὸν ἀληθινὸ Θεό. Ἡ μακροχρόνια αὐτὴ προσπάθεια τοῦ ἔφερε ἐπὶ τέλους καρπὸ. Οί Ἰσραηλίται ἔδειξαν τὴ διάθεση νά ἐπιστρέψουν στὸν Κύριο. Και τότε ὁ Σαμουήλ τούς εἶπε: «Άν μέ ὅλη τὴν καρδιά σᾶς μετανοήτε και ἐπιστρέφετε πρὸς τὸν Κύριο, άφαιρέστε από άνάμεσα σᾶς ὅλα τὰ άγάλματα τών ξένων θεῶν και ἔτοιμάστε τὶς καρδιές σᾶς γιὰ τὸν Κύριο και λατρεύετε αὐτὸν και μόνο, και τότε θά σᾶς απαλλάξη από τούς Φιλισταίους» (Α' Βασ. ζ' 3).

Οί Ἰσραηλίται ὑπήκουσαν στὴ συμβουλή τοῦ Σαμουήλ. Αφήρεσαν ὅλα τὰ άγάλματα τοῦ Βάαλ και τῆς Ασάρτης, ένήστεισαν, προσευχήθηκαν, ὡμολόγησαν τὴν άμαρτία τούς και ζήτησαν συγχώρησι από τὸν Θεό. Ἡ άπάντησις τοῦ Θεοῦ ἦρθε ἔμπρακτη. Όταν ὕστερα από λίγον καιρὸ τούς ἐπιτέθηκαν πάλι οί Φιλισταῖοι, ὁ Θεός ἐξεδήλωσε τὴν ἐπέμβασι τοῦ μέ φοβερές βροντὲς και ὀρμητική θύελλα πού προκάλεσε μεγάλη ταραχή και σύγχυσι στοὺς Φιλισταίους. Οί Ἰσραηλίται τούς κατετρόπωσαν και πήραν πίσω ὅλες τὶς πόλεις πού εἶχαν χάσει. Έπαθαν τέτοια καταστροφή οί Φιλισταῖοι, ὡστε ἐπὶ πολλὰ χρόνια, ὅσο ζοῦσε ὁ Σαμουήλ, δέν ενώχλησαν τούς Ἰσραηλίτες.

Τὰ γεγονότα αὐτὰ ένίσχυσαν πάρα πολύ τὸ κύρος τοῦ Σαμουήλ μεταξύ τών Ἰσραηλιτῶν. Αὐτὸς ήταν πιά ὁ ἀδιαμφισβήτητος ἡγέτης τών αὐτὸς ήταν ὁ κριτῆς τών. Όλοι τὸν σέβονταν και υπήκουαν στὶς συμβουλές και τὶς άποφάσεις τοῦ. Γιὰ νά ἔκτελέση τὸ ἔργο τοῦ κριτοῦ, ὁ Σαμουήλ κάθε χρόνο ἔκαμνε περιοδεία μέ σταθμούς στὶς κυριώτερες πόλεις τοῦ Ἰσραήλ κι' ἐκεῖ δίκαιζε τὶς διάφορες ὑποθέσεις τών Ἰσραηλιτῶν κι' ὅταν τελείωνε τὴν περιοδεία, ἐπέστρεφε στὴν πατρίδα τοῦ τὴν

Άρμαθαίμ, όπου είχε τή μόνιμη κατοικία τοῦ, καί συνέχιζε ἐκεῖ τὸ δικαστικό τοῦ ἔργο. Ἐκεῖ ἐπίσης εἶχε κτίσει καὶ θυσιαστήριο, γιὰ νὰ προσφέρῃ θυσίες καὶ νὰ λατρεύῃ τὸν Θεὸ (Α' Βασ. ζ' 15-17). Ἀναδείχθηκε ἔτσι ὑπόδειγμα εὐλαβοῦς ἡγέτου, ποὺ βρισκόταν σὲ διαρκὴ ἐπικοινωνία μὲ τὸν Θεό, ἀπὸ ἐκείνον ἔπαιρνε ὁδηγίες καὶ σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ κυβερνοῦσε καὶ δίκαιε τὸν λαό. Τέτοιους εὐσεβεῖς καὶ φωτισμένους ἡγέτες, πολιτικούς καὶ θρησκευτικούς, ἄς εὐχόμεσθε νὰ μᾶς δώσῃ ὁ Θεός, γιὰ νὰ ἰδοῦμε ἀληθινὴ προκοπή. Γιατὶ μόνο μὲ τέτοιους ἄρχοντες προοδεύουν καὶ εὐτυχοῦν οἱ λαοί.

24/10/1994

72. Ὁ Σαούλ βασιλεὺς τοῦ Ἰσραήλ.

(Α' Βασ. ἡ' 1 - ιβ' 25)

Ἐπὶ πολλὰ χρόνια ὁ Σαμουήλ ὑπῆρξε κριτὴς τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, τὸν καθοδηγοῦσε στὸν δρόμο τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ τὸν φωτισμό τοῦ Θεοῦ ἔλυνε τὶς διαφορὲς ποὺ παρουσιάζονταν ἀνάμεσα στοὺς Ἰσραηλίτες. Κάποτε ὅμως ὁ Σαμουήλ γέρασε. Δὲν τοῦ ἦταν δυνατὸν τώρα νὰ περιοδεύῃ ὅλη τὴ χώρα. Θεώρησε λοιπὸν καλὸ νὰ προσλάβῃ ὡς βοηθούς τοῦ στὸ ἔργο τοῦ κριτοῦ τοὺς δύο γιούς τοῦ, τὸν Ἰωήλ καὶ τὸν Ἀβιά, τοὺς ὁποίους ἐγκατέστησε στὴν πόλι Βηρσαβεέ, στὸ νοτιότερο καὶ πιὸ ἀπομακρυσμένο μέρος τῆς Παλαιστίνης. Ἀσφαλῶς ὁ Σαμουήλ, καὶ τόσο εὐσεβὴς καὶ ἐνάρετος ἄνθρωπος, δὲν διώρισε τυχαία καὶ μεροληπτικά τοὺς γιούς τοῦ σὲ τόσο ὑπεύθυνες θέσεις. Κάποια καλὰ δείγματα θὰ τοῦ εἶχαν παρουσιάσει, καὶ γι' αὐτὸ ἠλπίζε ὅτι θὰ ἀκολουθοῦσαν τὸ παράδειγμα τοῦ καὶ θὰ ἀναδεικνύονταν ἀντάξιοι συνεργάται καὶ διάδοχοι τοῦ. Δυστυχῶς ὅμως τὰ παιδιά διέψευσαν τὶς προσδοκίες τοῦ. «Οὐκ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν ὁδῷ αὐτοῦ» (Α' Βασ. ἡ' 3). Δὲν ἀκολούθησαν τὸν δρόμο τοῦ πατέρα τούς, ποὺ ἦταν δρόμος ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης. Πόσα παιδιά πιστῶν καὶ ἐναρέτων γονέων δὲν ἀκολουθοῦν τὸν δρόμο τῶν γονέων τούς, ἀλλὰ χαράσσουν δρόμο δικό τούς, δρόμο ἀποστασίας ἀπὸ τὸν Θεό, δρόμο ἀσωτίας καὶ ἁμαρτίας! Καὶ ἀπογοητεύουν καὶ πληγώνουν καὶ ντροπιάζουν τοὺς καλοὺς γονεῖς τῶν μὲ τὴν ἄτακτη συμπεριφορὰ τούς καὶ μὲ τὴν ἄρνησι τούς νὰ δεχθοῦν καὶ τὴν ἐλάχιστη συμβουλὴ καὶ νουθεσία τῶν γονέων τούς. Ἄλλ' ἄς μὴν ἀπελπίζωνται καὶ ἄς μὴ γογγύζουν οἱ καλοὶ γονεῖς. Ἄς δέχονται τὴ θλίψι αὐτῆ σὰν μιὰ δοκιμασία καὶ παιδαγωγία, ποὺ τὴ στέλνει ὁ Θεός, γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦν ὅτι ὁ πνευματικὸς καταρτισμὸς καὶ ἡ πρόοδος τῶν παιδιῶν τούς δὲν εἶναι κατόρθωμα δικό τούς, ἀλλὰ ἔργο τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. Σ' αὐτὸν λοιπὸν ἄς καταφεύγουν μὲ θερμὴ προσευχὴ καὶ ἀπὸ αὐτὸν ἄς ζητοῦν τὴν ἐπιστροφὴ καὶ τὴν διόρθωση τῶν παραστρατημένων παιδιῶν τούς. Καὶ ὁ Θεὸς δὲν θὰ παραβλέψῃ τὴν προσευχὴ τούς.

Ποιὸ ὅμως ἦταν τὸ μεγάλο παράπτωμα τῶν παιδιῶν τοῦ Σαμουήλ; «Ἐλάμβανον δῶρα καὶ ἐξέκλινον δικαιώματα» (Α' Βασ. ἡ' 3). Δέχονταν δηλαδὴ δῶρα, γιὰ νὰ ἰκανοποιήσουν τὶς ἐπιθυμίες τῶν δικαζομένων καὶ νὰ διαστρεβλώνουν τὸ δίκαιο, δικαιώνοντας τοὺς ἐνόχους καὶ ἀδικώντας ἀθώους. Φοβερὸ παράπτωμα γιὰ τοὺς δικαστὲς ἢ δωροληψία, ἀλλὰ καὶ γιὰ ὅποιονδήποτε ἄλλον ποὺ δέχεται δῶρα, γιὰ νὰ ἰκανοποιήσῃ ἄδικα καὶ παράνομα αἰτήματα καὶ μάλιστα πολλὰ φορὲς εἰς βάρος ἄλλων: π.χ. γιὰ νὰ διορίσῃ κάποιους σὲ θέσεις, γιὰ τὶς ὁποῖες ἄλλοι θὰ εἶχαν περισσότερα προσόντα καὶ δικαιώματα. Ἡ δωροληψία εἶναι μεγάλο ἐλάττωμα, γιὰτὶ δὲν ἀφήνει τὸν ἄνθρωπο νὰ κρίνῃ ἀμερόληπτα καὶ νὰ ἀποδώσῃ δικαιοσύνη. Καὶ φυσικὰ ρίζα τοῦ ἐλαττώματος αὐτοῦ εἶναι μιὰ ἄλλη μεγάλη κακία, ἡ φιλαργυρία, ἡ ὁποία κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο εἶναι «ρίζα πάντων τῶν κακῶν» (Α' Τιμ. ς' 10).

Ἡ κακὴ αὐτὴ συμπεριφορὰ τῶν νέων κριτῶν ἦταν φυσικὸ νὰ προκαλέσῃ τὴ δυσφορία καὶ τὴν ἀγανάκτηση τοῦ λαοῦ. Ἀντιπρόσωποι τῶν Ἰσραηλιτῶν ἦρθαν στὴν Ἀρμαθαίμ, ὅπου ἔμενε ὁ

Σαμουήλ, για να τοῦ διατυπώσουν τὰ παράπονα τοὺς: ὄχι ὁμως μόνο τὰ παράπονα, ἀλλὰ κι' ἓνα ἄλλο αἶτημα. Νά τί εἶπαν: «Ἐσὺ γέρασες πιά, καί τὰ παιδιά σοῦ δὲν ἀκολουθοῦν τὸν δρόμο σοῦ. Γι' αὐτὸ ἐγκατάστησε μᾶς βασιλέα, ὅπως ἔχουν καί τὰ ἄλλα ἔθνη, για νὰ λύνη αὐτὸς τις διαφορὲς μᾶς» (Α' Βασ. ἡ 5). Ὡς λύσι δηλαδή τοῦ προβλήματος βρῆκαν τὸ νὰ ἀποκτήσουν βασιλέα, ὅπως εἶχαν καί τὰ ἄλλα γειτονικά ἔθνη. Ἀλλὰ ποιὸς τοὺς ἐγγυόταν ὅτι ὁ βασιλεὺς θὰ ἦταν δίκαιος καὶ ἀμερόληπτος; Θὰ μπορούσαν νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὸν Σαμουήλ κάτι ἄλλο: νὰ ἐπέμβῃ καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ στὴν τάξι τοὺς γιούς τοῦ ἢ καὶ νὰ τοὺς παύσῃ καὶ νὰ διορίσῃ ἄλλους κριτές, πού θὰ ἐκτελοῦσαν δίκαια καὶ ἀμερόληπτα τὸ ἔργο τοὺς.

Τὸ αἶτημα τῶν ἀντιπροσώπων δὲν ἄρεσε στὸν Σαμουήλ. «Πονηρόν τὸ ρῆμα ἐν οφθαλμοῖς Σαμουήλ» (Α' Βασ. ἡ 6). Ἐφάνηκε δηλαδή κακό τὸ αἶτημα τοὺς στὸν Σαμουήλ. Ὅχι τόσο τὸ ὅτι ζητοῦσαν βασιλέα, ἀλλὰ τὸ ὅτι τὸν ἤθελαν σάν τοὺς βασιλεῖς τῶν ἄλλων λαῶν. Ξεχνοῦσαν τὴ διαφορὰ πού ὑπῆρχε μεταξύ αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων λαῶν, ὅτι δηλαδή αὐτοὶ ἦταν ὁ ἐκλεκτὸς καὶ περιούσιος λαὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι βασιλεὺς καὶ κυβερνήτης τῶν ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς καὶ ἂν τηροῦσαν πιστὰ τις ἐντολές τοῦ, δὲν θὰ εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ κριτές καὶ δικαστές, γιατί δὲν θὰ εἶχαν καὶ διαφορὲς καὶ ἀντιδικίες μεταξύ τοὺς. Φαντάζονταν οἱ Ἰσραηλίται ὅτι, ἂν εἶχαν βασιλέα σάν τοὺς ἄλλους λαούς, αὐτὸ θὰ τοὺς προσέδιδε δόξα καὶ μεγαλοπρέπεια, καὶ ξεχνοῦσαν ὅτι δόξα τοὺς καὶ μεγαλεῖο τοὺς ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Θεός.

Νὰ γιατί λυπήθηκε ὁ Σαμουήλ γιὰ τὸ αἶτημα τῶν Ἰσραηλιτῶν. Καὶ ἐπειδὴ βρισκόταν σὲ ἀμηχανία γιὰ τὸ τί ἔπρεπε νὰ πράξῃ, «προσηύξατο πρὸς Κύριον» (Α' Βασ. ἡ 6): κατέφυγε στὸν Κύριο καὶ μὲ θερμὴ προσευχὴ ζήτησε τὸν φωτισμὸ τοῦ καὶ τὴν ἐντολή τοῦ. Σὲ δύσκολες περιστάσεις καὶ σὲ στιγμὲς ἀμηχανίας ἄς μὴν καταλαμβανόμαστε ἀπὸ πανικὸ κι' ἄς μὴν καταφεύγουμε σὲ βεβιασμένες καὶ σπασμωδικὲς ἐνέργειες, ἀλλὰ ἄς ζητοῦμε τὸν φωτισμὸ τοῦ Θεοῦ. «Γνώρισόν μοι, Κύριε, ὁδόν, ἐν ἣ πορεύσομαι» (Ψαλμ. ρμβ' 8), ἄς τὸν ἰκετεύουμε κι' ἐκεῖνος θὰ μᾶς δείξῃ τί πρέπει νὰ κάνουμε, ὅπως ἔδειξε καὶ στὸν Σαμουήλ.

Τί ἀπάντησε λοιπὸν ὁ Θεὸς στὴν προσευχὴ τοῦ Σαμουήλ; «Ἄκουσε τὰ λόγια τοὺς καὶ κάνε ὅ,τι σοῦ ζήτησαν. Μὲ τὸ αἶτημα τοὺς δὲν περιφρονοῦν ἐσένα, ἀλλὰ ἐμένα, γιατί δὲν θέλουν νὰ εἶμαι ἐγὼ βασιλιάς τοὺς. Ὅπως φέρθηκαν πάντοτε ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού τοὺς ἔβγαλα ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καί, ἐγκαταλείποντας ἐμένα, ἐλάτρευαν ἄλλους θεοὺς, ἔτσι φέρονται τώρα καὶ σὲ σένα. Κάνε λοιπὸν τὸ αἶτημα τοὺς τόνισε τοὺς ὁμως καὶ πληροφόρησε τοὺς ἔντονα ποιά δικαιώματα θὰ ἔχῃ ἐπάνω τοὺς καὶ βασιλεὺς» (Α' Βασ. ἡ 7-9).

Ὁ Σαμουήλ ἔκανε ὅ,τι τοῦ εἶπε ὁ Θεός. Ἐνημέρωσε λεπτομερῶς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ γιὰ τὸ τί θὰ τοὺς εστοίχιζε ἓνας βασιλεὺς, ὅπως τὸν ἤθελαν αὐτοί. Οἱ βασιλεῖς τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἦταν ἀπόλυτοι καὶ ἀνεξέλεγκτοι μονάρχαι. Εἶχαν ἀπόλυτη ἐξουσία στοὺς ὑπηκόους καὶ τις περιουσίες τῶν. Ἡ θέλησις τοὺς ἦταν νόμος, καὶ κανένας δὲν μπορούσε νὰ ἀντισταθῇ στὶς αὐθαρεσίες τῶν. Εἶπε λοιπὸν ὁ Σαμουήλ στοὺς ἀντιπροσώπους: «Θέλετε βασιλέα νὰ ἔχετε ὑπ' ὄψιν ὁμως ὅτι ὁ βασιλεὺς θὰ ἔχῃ δικαίωμα νὰ στρατολογῇ τὰ παιδιά σᾶς γιὰ τὰ ἄρματα καὶ τὸ ἵππικὸ καὶ τὴ σωματοφυλακὴ τοῦ, γιὰ νὰ καλλιεργοῦν τὰ κτήματα τοῦ καὶ νὰ κατασκευάζουν ὄπλα ἀκόμη θὰ παίρνη τις θυγατέρες σᾶς, γιὰ νὰ ὑπηρετοῦν στὸ παλάτι ὡς αρωματοποιοί, μαγεύρισες καὶ ἄρτοποιοί θὰ παίρνη τὰ κτήματα σᾶς καὶ θὰ τὰ δίνῃ στοὺς εὐνοουμένους τοῦ καὶ θὰ φορολογῇ μὲ τὸ ἓνα δέκατο τις περιουσίες σᾶς γιὰ τὰ ἔργα τοῦ. Μὲ μιὰ λέξι, θὰ γίνετε δοῦλοι τοῦ καὶ θὰ φωνάζετε τότε, ζητώντας τὴν ἐπέμβαση τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ δὲν θὰ σᾶς ἀκούῃ, γιατί ἐσεῖς διαλέξατε γιὰ τὸν ἑαυτὸ σᾶς βασιλέα» (Α' Βασ. ἡ 11-18).

“Όσα όμως κι’ αν τούς εἶπε ὁ Σαμουήλ, οἱ ἀντιπρόσωποι δὲν ἄλλαξαν γνώμη. Δὲν ἤθελαν κὰν ν’ ἀκούσουν τὰ λόγια τοῦ καὶ τὸν διέκοψαν λέγοντας: «Θέλουμε βασιλέα, γιὰ νὰ εἶμαστε κι’ ἐμεῖς σὰν τὰ ἄλλα ἔθνη, νὰ μᾶς κυβερνᾷ ὁ βασιλιάς καὶ νὰ προπορεύεται αὐτός στοὺς πολέμους μᾶς καὶ νὰ πολεμᾷ μαζί μᾶς» (Α’ Βασ. ἡ’ 19-20).

Μὲ ὑπομονὴ ἄκουσε ὁ Σαμουήλ τὸ ἐπίμονο αἶτημα τοῦ λαοῦ. Προσευχήθηκε πάλι καὶ ὁ Θεός τοῦ ἀπάντησε: «Ἄκουσε τὸ αἶτημα τούς καὶ δῖορίσε τούς βασιλέα». Καὶ τότε ὁ Σαμουήλ εἶπε στοὺς ἀντιπροσώπους: «Γυρίστε στὰ σπίτια σᾶς τὸ αἶτημα σᾶς θὰ ἰκανοποιηθῆ» (Α’ Βασ. ἡ’ 22). Ὅπως βλέπουμε, ὁ Σαμουήλ δὲν ἔκαμνε τίποτε, χωρὶς νὰ ζητήσῃ τὸν φωτισμό τοῦ Θεοῦ. Ἄς διδαχθοῦμε κι’ ἐμεῖς νὰ μὴν κάνουμε τοῦ κεφαλιοῦ μᾶς, ἀλλὰ ἐκεῖνο πού θέλει καὶ μᾶς ὑποδεικνύει ὁ Θεός μὲ τὸν γραπτὸ νόμο τοῦ, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸν ἄγραφο νόμο τῆς συνειδήσεως, τὸν ὁποῖο ἔχει ἐμφυτεύσει μέσα μᾶς.

Γιατὶ ὅμως ὁ Θεός παρήγγειλε στὸν Σαμουήλ νὰ δεχθῆ τὸ αἶτημα τοῦ Ἰσραήλ καὶ νὰ τοὺς δώσῃ βασιλέα; Στὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ ἦταν βέβαια νὰ ἀποκτήσουν μιὰ μέρα οἱ Ἰσραηλίται βασιλέα, γιατί ὁ ἐπίγειος αὐτὸς βασιλεὺς θὰ ἦταν τύπος τοῦ αἰωνίου βασιλέως, τοῦ Χριστοῦ, τοῦ ὁποῖου «τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος» (Λουκ. ἄ’ 33). Γιὰ νὰ εἶναι ὅμως τύπος τοῦ Χριστοῦ καὶ βασιλεὺς, ἔπρεπε νὰ εἶναι ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, δίκαιος καὶ ἐνάρετος, καὶ ὄχι σὰν τοὺς βασιλεῖς τῶν ἄλλων ἐθνῶν, ὅπως ζητοῦσαν οἱ Ἰσραηλίται. Κι’ ἂν εἶχαν λίγη ὑπομονή, ὁ Θεός θὰ τοὺς ἔδινε σὲ λίγα χρόνια τέτοιο βασιλέα, ὅπως καὶ τοὺς ἔδωσε ἀργότερα τὸν Δαβίδ. Τώρα ὅμως ὁ Θεός ὑποχώρησε στὸ αἶτημα τούς, γιὰ νὰ τοὺς παιδαγωγῆσῃ, δίνοντας τοὺς ἕνα βασιλέα, πού εἶχε μὲν ἐξωτερικὰ γνωρίσματα τέτοια πού ζητοῦσαν, γρήγορα ὅμως τοὺς ἀπογοήτευσε μὲ τὰ ἐλαττώματα τοῦ καὶ τὶς ἀποτυχίες τοῦ. Ὅταν ζητοῦμε κάτι ἀπὸ τὸν Θεό, δὲν πρέπει νὰ βιαζώμαστε νὰ τὸ ἀποκτήσουμε, ἀλλὰ νὰ περιμένουμε νὰ μᾶς τὸ δώσῃ ἐκεῖνος στὸν κατάλληλο καιρό. Ἡ ἐπιμονὴ καὶ ἡ βιασύνη μᾶς δὲν θὰ μᾶς βγῆ σὲ καλό.

Ἄς δοῦμε ὅμως τώρα πὼς ἰκανοποιήθηκε τὸ αἶτημα τῶν Ἰσραηλιτῶν, ποιὸς ἦταν ὁ πρῶτος βασιλιάς τούς καὶ πὼς ἀναδείχθηκε.

Ἐπῆρχε –λέει ἡ Γραφή– τὴν ἐποχὴ ἐκείνη κάποιος ἄνθρωπος πλούσιος ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Βενιαμίν, πού ὀνομαζόταν Κίς. Γιὸς τοῦ Κίς ἦταν ὁ Σαούλ, ἄνδρας ὑψηλὸς καὶ ὠραῖος, πού ὁμοιος τοῦ δὲν ὑπῆρχε ἀνάμεσα στοὺς Ἰσραηλίτες. Ὁ Κίς μεταξύ τῶν ἄλλων εἶχε καὶ κοπάδια γαῖδουριῶν, πού ἔβοσκαν ἐλεύθερα στὰ λιβάδια. Κάποτε τὰ κοπάδια αὐτὰ χάθηκαν. Ὁ Κίς ἔστειλε τὸν Σαούλ μαζί μ’ ἕναν ὑπηρέτη νὰ ἀναζητήσουν καὶ νὰ βροῦν τὰ χαμένα ζῶα τοῦ. Ἀναζητώντας τὰ ζῶα τοῦ πατέρα τοῦ ὁ Σαούλ μὲ τὸν ὑπηρέτη τοῦ βρέθηκαν κοντὰ στὴν Ἄρμαθαίμ, τὴν ἔδρα τοῦ Σαμουήλ. Ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὴν ἀποτυχία τῶν προσπαθειῶν τοῦ, ὁ Σαούλ ἐπρότεινε στὸν ὑπηρέτη τοῦ νὰ ἐπιστρέψουν, γιὰ νὰ μὴν ἀνησυχῆσῃ ὁ πατέρας τοῦ γι’ αὐτούς τοὺς ἴδιους τώρα. Ὁ ὑπηρέτης ὅμως τοῦ εἶπε: «Στὴν πόλι αὐτὴ ὑπάρχει κάποιος ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ –δηλαδή ὁ Σαμουήλ πού εἶναι πολὺ φημισμένος ὅ,τι λέει, βγαίνει ἀληθινό. Ἄς πᾶμε λοιπὸν σ’ αὐτὸν νὰ μᾶς πῆ ποιὸν δρόμο νὰ ἀκολουθήσουμε» (Α’ Βασ. Θ’ 6). Τὰ λόγια αὐτὰ τοῦ ὑπηρέτου μαρτυροῦν πόσο μεγάλη ἦταν ἡ φήμη τοῦ Σαμουήλ ἀνάμεσα στοὺς Ἰσραηλίτες καὶ πόσο σεβασμὸ καὶ ἐμπιστοσύνη εἶχαν πρὸς αὐτόν. Ὁ Σαούλ ἄκουσε τὴ συμβουλὴ τοῦ ὑπηρέτου. Ἦρθαν λοιπὸν στὴν πόλη καὶ ρωτοῦσαν πού μποροῦσαν νὰ συναντήσουν τὸν προφῆτη.

Τὴν ἴδια ὥρα ὅμως καὶ ὁ Σαμουήλ ἀναζητοῦσε τὸν Σαούλ. Γιατὶ τὴν προηγούμενη μέρα ὁ Θεός εἶχε πῆ στὸν Σαμουήλ: «Αὔριο τὴν ὥρα αὐτὴ θὰ σοῦ στείλω ἕναν ἄνδρα ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Βενιαμίν, τὸν ὁποῖο θὰ κρίσῃς βασιλέα τοῦ λαοῦ μοῦ τοῦ Ἰσραήλ. Αὐτὸς θὰ σώσῃ τὸν λαὸ μοῦ ἀπὸ τοὺς Φιλισταίους γιατί εἶδα μὲ εὐνοϊκὸ βλέμμα τὴ δυστυχία τοῦ λαοῦ μοῦ, ἐπειδὴ ἔφτασε ἡ φωνὴ τοὺς

σ' έμένα» (Α' Βασ. Θ' 16). Οί δυο άνδρες συναντήθηκαν στο κέντρο τής πόλεως και τότε ο Θεός είπε πάλι στον Σαμουήλ: «Αυτός είναι ο άνθρωπος, για τον οποίο σοῦ είπα ότι θα γίνη άρχοντας του λαοῦ μου» (Α' Βασ. Θ' 17). Ο Σαούλ ρώτησε τον Σαμουήλ πού είναι το σπίτι του προφήτου: κι εκείνος του άπάντησε: «Εγώ ο ίδιος είμαι» (Α' Βασ. Θ' 18). Του είπε να μην άνησυχή για τα ζώα, γιατί βρέθηκαν ήδη. Τον εκάλεσε στο σπίτι του και τον έφιλοξένησε εκείνη τήν ήμέρα και του έδωσε να καταλάβη ότι κάτι σπουδαίο επρόκειτο να γίνη σ' αυτόν. Πράγματι, τήν άλλη μέρα ο Σαμουήλ πήρε ιδιαιτέρως τον Σαούλ, τον έχρισε με λάδι, τον έφίλησε και του είπε: «Ο Κύριος σε έχρισε άρχοντα του λαοῦ του Ισραήλ, και συ θα σώσης τον λαό από τους έχθρους που τον περιστοιχίζουν» (Α' Βασ. ι' 2).

Τυχαία και συμπτωματικά θα φαίνονταν όλα αυτά, αν δεν υπήρχε από τή Γραφή ή πληροφορία ότι ο Θεός υπέδειξε στον Σαμουήλ ποιός ήταν ο εκλεκτός του και πως θα τον συναντούσε. Δεν υπάρχει λοιπόν άμφιβολία ότι ο Θεός κατεύθυνε τα πράγματα έτσι, ώστε να βρεθῆ ο Σαούλ στην πόλη του Σαμουήλ, να τον αναζητήσει και να τον συναντήσει με τόση εύκολία. Άς μη λέμε κι' έμεεις, όπως συνηθίζουμε πολλές φορές, ότι το τάδε ή το τάδε γεγονός ήταν τυχαίο. Τίποτε δεν γίνεται στην τύχη. Όλα τα κυβερνᾶ και τα κατευθύνει ή πάνσοφη και παντοδύναμη πρόνοια του Θεοῦ και τα κατευθύνει έτσι, ώστε να έξυπηρετηται το πάνσοφο σχέδιο του για τή σωτηρία τής ανθρωπότητας και του καθενός μᾶς χωριστά. Άς έχουμε λοιπόν έμπιστοσύνη στην πρόνοια του Θεοῦ κι' ἄς αφήνουμε να κατευθύνη εκείνος τή ζωή μᾶς, κάνοντας βέβαια πάντα κι' έμεεις το καθήκον μᾶς και ύποτασόμενοι στο θέλημα του.

Άπλά και άθόρυβα έγινε ή χρῆσις του πρώτου βασιλέως του Ισραήλ. Κανένας άλλος δεν ήταν παρών εκτός από τον χρίοντα και τον χριόμενο.

Ήταν όμως παρών ο άόρατος Θεός, κατ' έντολήν του οποίου έγινε ή χρῆσις και ο οποίος επεκύρωσε τήν πράξη αυτή. Ο Σαμουήλ δεν είχε καμιά άμφιβολία γι' αυτό. Έπρεπε όμως και ο Σαούλ να πεισθῆ για τή σημασία τής άπλης εκείνης τελετής. Γι' αυτό ο Σαμουήλ του έδωσε κάποια σημάδια, από τα οποία θα πληροφοροῦνταν ο Σαούλ ότι αυτό που του έκανε Ο Σαμουήλ δεν ήταν κάτι άπλο και άσήμαντο, αλλά ήταν μια ιερή τελετή, που έγινε κατ' έντολήν του Θεοῦ. Του είπε λοιπόν ο Σαμουήλ: «Αυτά είναι τα σημάδια, από τα οποία θα βεβαιωθῆς ότι ο Θεός σε έχρισε άρχοντα του λαοῦ του. Όταν θα φύγης από δω, θα συναντήσεις κοντά στον τάφο τής Ραχήλ δυο άνδρες, που θα έρχονται προς σενα με μεγάλα πηδήματα και θα σοῦ αναγγείλουν ότι βρέθηκαν τα ζώα του πατέρα σοῦ και ότι εκείνος άνησυχεί τώρα για σενα. Έπειτα θα συναντήσεις τρεις άνδρες που θα πηγαίνουν προς τή Βαιθίλ, για να προσφέρουν θυσία στον Θεό: ο ένας από αυτούς θα κρατᾶ τρία μικρά κασίκια, ο άλλος τρία δοχεῖα γεμάτα ψωμιά και ο τρίτος ένα άσκι γεμάτο κρασί αυτοί θα σε χαιρετήσουν και θα σοῦ προσφέρουν δυο ψωμιά. Τέλος θα συναντήσεις μια ομάδα προφητῶν και τότε θα έλθη και σε σενα το Πνεῦμα του Κυρίου και θα προφητεύσης μαζί τους και θα γίνης ένας άλλοιώτικος άνθρωπος» (Α' Βασ. ι' 2-6).

Πριν προχωρήσουμε, ἄς εξηγήσουμε τί ήταν ή ομάδα αυτή τῶν προφητῶν. Δεν ήταν βέβαια προφήται σαν τον Σαμουήλ και τους άλλους όνομαστούς προφήτες ήταν όμιλοι εύσεβῶν Ισραηλιτῶν που καταγίνονταν με τή μελέτη του νόμου του Θεοῦ και με πολύ ένθουσιασμό έψαλλαν ιεροῦς ὕμνους και δημιουργοῦσαν έτσι μια άτμόσφαιρα εύλαβείας, που οικοδομοῦσε εκείνους που τους επλησίαζαν. Άνάμεσα σ' αυτούς ήταν και εύσεβεῖς νέοι, που με τή μελέτη του θείου νόμου καταρτίζονταν, για να γίνουν διδάσκαλοι του λαοῦ.

Όλα τα σημάδια που προείπε ο Σαμουήλ στον Σαούλ, πραγματοποιήθηκαν. Το τελευταίο μάλιστα, ή συνάντησή του με τον όμιλο τῶν προφητῶν και ο προφητικός ένθουσιασμός που τον

κατέλαβε, έκανε μεγάλη έντύπωση σέ όσους παρευρέθηκαν, ώστε νά αναρωτιοῦνται: «Η και Σαούλ έν προφήταις;» (Α' Βασ. ι' 11). Εΐναι άραγε και ό Σαούλ προφήτης; Μέ όλα αυτά ό Σαούλ επείσθηκε ότι πράγματι ό Θεός τόν εΐχε εκλέξει βασιλέα τοῦ Ίσραήλ. Έπρεπε όμως τώρα και ό λαός νά γνωρίση τόν βασιλέα τοῦ. Για τόν σκοπό αυτόν ό Σαμουήλ κάλεσε γενική συνέλευση τοῦ λαοῦ στην πόλι Μασσηφάν. Συγκεντρώθηκαν λοιπόν εκεί πολυμελείς αντιπροσωπεΐες από όλες τις φυλές. Στη σύναξι αυτή ό Σαμουήλ με κλήρο έδειξε ότι ό βασιλεύς έπρεπε νά αναζητηθῆ στη φυλή τοῦ Βενιαμίν έν συνεχεία ό κλήρος έδειξε την οικογένεια τοῦ Κίς και τέλος τόν ΐδιο τόν Σαούλ. Ό Σαμουήλ τότε αναζήτησε τόν Σαούλ, που από ντροπή και από συναίσθησι τών ευθυνών τοῦ εΐχε κρυφτῆ, και τόν παρουσίασε στον λαό. Όλος ό λαός ανεγνώρισε τόν Σαούλ ως βασιλέα με την κραυγή «ζήτω ό βασιλεύς» (Α' Βασ. ι' 24). Μόνο κάποιοι άσεβεΐς και απείθαρχοι εΐπαν: «Ποιός εΐναι αυτός που θά μάς σώσης» (Α' Βασ. ι' 27). Και δείχνοντας την περιφρόνησι τους προς τόν βασιλέα, δέν τοῦ πρόσφεραν κανένα δώρο. Πριν διαλυθῆ ἡ συνέλευσις εκείνη, ό Σαμουήλ ανέπτυξε στον λαό τὰ καθήκοντα και τὰ δικαιώματα τοῦ βασιλέως και συγχρόνως τὰ έγραψε σέ βιβλίο που τὸ τοποθέτησε στη σκηνή τοῦ μαρτυρίου. Τὸ βιβλίο αυτό ἦταν τρόπον τινά ένα συμβόλαιο που συνάπτονταν ένώπιον τοῦ Θεοῦ, ένα σύνταγμα, σύμφωνα με τὸ όποιο κάθε μελλοντικός βασιλεύς έπρεπε νά κυβερνᾷ.

Γρήγορα δόθηκε ἡ εύκαιρία στον Σαούλ νά δείξη τις ικανότητες τοῦ. Ό βασιλεύς τών Άμμωνιτών απειλοῦσε τους Ίσραηλίτες με πόλεμο, αν δέν δέχονταν νά συνάψουν μαζί τοῦ ταπεινωτικῆ συμφωνία. Ό Σαούλ ένήργησε με ταχύτητα. Μέσα σέ λίγες μέρες συγκέντρωσε πολυάριθμο στράτευμα, με τὸ όποιο κατετρόπωσε και διεσκόρπισε τους Άμμωνίτες. Η θριαμβευτικῆ αυτή νίκη στερέωσε τῆ θέση τοῦ. Ένθουσιασμένοι πολλοί Ίσραηλίται εΐπαν στον Σαμουήλ: «Που εΐναι αυτοί που δέν ἠθελαν τόν Σαούλ βασιλέα; Φέρε τους εδώ νά τους θανατώσουμε». Έπενέβη όμως ό Σαούλ και εΐπε: «Κανένας δέν θά φονευθῆ, γιατί σήμερα ό Θεός έδωσε τῆ σωτηρία τοῦ στον Ίσραήλ» (Α' Βασ. ΐα' 12-13). Έτσι ό Σαούλ με τῆ γενναιότητα και τῆ μεγαλοψυχία τοῦ έπιβλήθηκε στις ψυχές όλων τών Ίσραηλιτών. Ό Τώρα ό Σαμουήλ κάλεσε και πάλι τους αντιπροσώπους τοῦ λαοῦ νά συγκεντρωθοῦν στα Γάλγαλα. Εκεί έχρισε και πάλι τόν Σαούλ βασιλέα μπροστά σέ όλο τόν λαό. Προσφέρθηκαν θυσιές πολλές θυσιές εύχαριστήριες για τῆ νίκη θυσιές και για τῆν έγκαθίδρυση τοῦ βασιλέως. Χαρά και εύφροσύνη πλημμύρισε τις καρδιές όλων. Τέλος ό Σαμουήλ μίλησε προς τόν λαό και εΐπε: «Άκουσα τὸ αίτημα σᾶς και σᾶς έδωσα βασιλέα. Νά, ό βασιλεύς εΐναι τώρα μπροστά σᾶς. Αυτός θά σᾶς κυβερνᾷ. Έγώ γέρασα και πρέπει νά αποσυρθῶ. Και τὰ παιδιά μου θά εΐναι ανάμεσα σᾶς σαν ΐσοι με σᾶς και όχι πλέον σαν κριταί. Προσέχετε νά μη φύγετε από τόν δρόμο τοῦ Κυρίου και λατρεύσετε τὰ μάταια εΐδωλα, που δέν έχουν τῆ δύναμη νά σᾶς σώσουν. Κι' έγώ δέν θά παύσω νά προσεύχομαι στον Κύριο για σᾶς και νά σᾶς δείχνω τόν καλό και ΐσιο δρόμο. Νά φοβᾶστε λοιπόν τόν Κύριο και νά τόν λατρεύετε αληθινά και μ' όλη τῆν καρδιά σᾶς. Αν όμως επιμείνετε στην άμαρτία, θά καταστραφῆτε κι' έσεΐς και ό βασιλιάς σᾶς» (Α' Βασ. ιβ' 1-2, 20-25).

Έτσι, ταπεινά και χωρις κανένα παράπονο ἡ γογγυσμό, ό Σαμουήλ αποχώρησε από τῆν πολιτικῆ έξουσία και περιωρίσθηκε στα θρησκευτικά τοῦ καθήκοντα. Όποιαδήποτε θέσι κι' αν κατέχουμε, όσο χρήσιμοι κι' αν εΐμαστε, όταν ό Θεός αναδεικνύη κάποιον άλλον, δέν πρέπει νά μάς κακοφαίνεται, αλλά νά παραμερίζουμε μπροστά στον εκλεκτό τοῦ Θεοῦ, λέγοντας εκείνο που εΐπε και ό Πρόδρομος Ίωάννης, όταν μερικοί μαθηταί τοῦ τοῦ έπεσήμαναν ότι ό Ίησοῦς αποκτοῦσε μεγαλύτερη δημοτικότητα από αυτόν: «Εκείνον δεΐ αυξάνειν, έμε δέ έλαττούσθαι» (Ιω. γ' 30). Έτσι και αντιζηλίεις και συγκρούσεις αποφεύγονται και τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ έξυπηρετεΐται καλύτερα για τῆν ωφέλεια όλων μάς και προ παντός για τῆ δόξα τοῦ Κυρίου.

73. Ἀνάδειξις τοῦ Δαβίδ.

(Α' Βασ. ιε' 1 - ιζ' 37)

Πολύ καλή ἀπὸ κάθε ἄποψη ἦταν ἡ ἀρχὴ τῆς βασιλείας τοῦ Σαούλ. Ὅλα ἔδειχναν ὅτι καὶ θεοπρόβλητος ἦταν καὶ λαοπρόβλητος. Οἱ πρῶτες ἐκδηλώσεις τοῦ ἦταν ὠραῖες καὶ ἐνθαρρυντικές. Δὲν ἐπεδίωξε ὁ ἴδιος τὸν βασιλικὸ θρόνο, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀπέφευγε, δείχνοντας ἀξιέπαινη ταπείνωσι. Φάνηκε ἀποφασιστικὸς καὶ γενναῖος στὶς πρῶτες πολεμικὲς τοῦ πράξεις. Δὲν παρασύρθηκε σὲ ἐκδικητικὲς ἐνέργειες ἐναντίον ἐκείνων ποὺ δὲν τὸν ἀνεγνώριζαν. Ἄν ὁ Σαούλ διατηροῦσε ὡς τὸ τέλος τὸ ταπεινὸ αὐτὸ φρόνημα, ἀσφαλῶς θὰ ἀναδεικνυόταν μέγας βασιλιάς, ἄξιος τῶν προσδοκιῶν τοῦ λαοῦ. Δυστυχῶς ὅμως ὁ ἄνθρωπος ἀλλάζει. Ἡ δόξα καὶ ἡ ἐξουσία καὶ ἡ κοσμικὴ δύναμις ἀποτελοῦν ἰσχυρότατο πειρασμό, στὸν ὁποῖο μόνο οἱ ἰσχυροὶ χαρακτηῖρες μποροῦν νὰ ἀντισταθοῦν, ἐνῶ οἱ ἀσθενεῖς ὑποκύπτουν. Αὐτὸ ἔπαθε καὶ ὁ Σαούλ. Τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα τὸν ἐχάλασε ἀνεπανόρθωτα καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν νὰ ἀποδοκιμασθῇ ἀπὸ τὸν Θεό, ὁ ὁποῖος ἀπέσυρε ἀπ' αὐτόν τὴ χάρι τοῦ καὶ ἀνέδειξε καὶ προετοίμασε ὡς διάδοχο τοῦ τὸν Δαβίδ. .

Οἱ πρῶτες ἐπιτυχίαι τοῦ Σαούλ τοῦ ἐθόλωσαν τὸ μυαλό. Ἡ ταπεινοφροσύνη ἔδωσε τὴ θέσιν τῆς στήν ὑπερηφάνεια καὶ τὴν ἀλαζονεῖα. Παραμέρισε τὸν Σαμουήλ, ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ τὸν ἔχη σύμβουλο τοῦ, καὶ ἄρχισε νὰ παίρνη ἀποφάσεις ἀπερίσκεπτες καὶ νὰ δίνῃ διαταγὰς ἀνόητες στὸν στρατὸ καὶ νὰ μὴν πειθαρχῇ σὲ ρητὲς παραγγελίαι τοῦ Θεοῦ. Ἐτόλμησε ἀκόμη νὰ προσφέρῃ ὁ ἴδιος θυσίας στὸν Θεό, ἐνῶ αὐτὸ ἦταν ἀποκλειστικὸ ἔργο τῶν ἱερέων. Ὅλα αὐτὰ ἀνάγκασαν τὸν Σαμουήλ νὰ ἐλέγξῃ τὸν Σαούλ καὶ νὰ τὸν προειδοποιήσῃ γιὰ τὸ μέλλον τοῦ. «Περιφρόνησες -τοῦ εἶπε- τὸν λόγο τοῦ Κυρίου, καὶ ὁ Κύριος θὰ σὲ ἀπορρίψῃ, ὥστε νὰ μὴν εἶσαι βασιλεὺς τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Ὁ Θεὸς θὰ σοῦ ἀφαιρέσῃ τὴ βασιλεία καὶ θὰ τὴ δώσῃ σὲ ἄλλον καλύτερον ἀπὸ σένα» (Α' Βασ. ιε' 16-28). Αὐτὴ ἦταν ἡ τελευταία συνάντησις τῶν δύο ἀνδρῶν. Ὁ Σαμουήλ ἀποσύρθηκε στὴν Ἄρμαθαίμ καὶ ὡς τὴν ἡμέρα τοῦ θανάτου τοῦ δὲν ξαναεἶδε τὸν Σαούλ. «Καὶ ἐπέμθῃ Σαμουήλ ἐπὶ Σαούλ» (Α' Βασ. ιε' 35). Ἦταν πάρα πολὺ λυπημένος ὁ Σαμουήλ, πενθοῦσε κυριολεκτικὰ γιὰ τὸ κατάντημα τοῦ Σαούλ. Ἔτσι συμπεριφέρεται ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Δὲν ὀργίζεται ἐναντίον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἀλλὰ λυπᾶται γιὰ τὴν πτώσις τοῦ, γιὰ τὴν ἀποστασία τοῦ ἀπὸ τὸν Θεό, ἡ ὁποία τὸν ὀδηγεῖ στὴν καταστροφή.

Μέσα στὴ λύπη τοῦ ὅμως ἐκείνη ὁ Σαμουήλ ἄκουσε κάποια στιγμὴ τὴ φωνὴ τοῦ Θεοῦ νὰ τοῦ λέῃ: «Ὡς πότε θὰ πενθῆς γιὰ τὸν Σαούλ; Ἐγὼ τὸν ἀπέρριψα πιά καὶ δὲν τὸν θέλω γιὰ βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ. Ἐτοιμάσου λοιπὸν νὰ χρίσῃς ἄλλον βασιλέα. Γέμισε τὸ δοχεῖο σοῦ μὲ λάδι καὶ πήγαινε στὴ Βηθλεέμ, στὸ σπίτι τοῦ Ἰεσσαί, γιὰτὶ ἀνάμεσα στὰ παιδιὰ τοῦ διέκρινα τὸν νέο βασιλέα» (Α' Βασ. ις' 1). Κρυφὰ καὶ ἀθόρυβα ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἡ χρῆσις τοῦ νέου βασιλέως, γιὰ νὰ μὴν προκαλέσῃ τὴν ὀργὴν τοῦ Σαούλ. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς παρήγγειλε στὸν Σαμουήλ νὰ πάῃ στὴ Βηθλεέμ, γιὰ νὰ προσφέρῃ θυσία. Ἄλλωστε μιὰ τέτοια σοβαρὴ πρᾶξις ὀρθὸ ἦταν νὰ συνοδευθῇ μὲ θυσία πρὸς τὸν Θεό. Στὴ θυσία αὐτὴ ὁ Σαμουήλ θὰ καλοῦσε καὶ τὸν Ἰεσσαί, καὶ ὁ Θεὸς θὰ τοῦ ὑπεδείκνυε τί ἔπρεπε νὰ πράξῃ.

Ὁ Σαμουήλ ἔκανε ὅπως τοῦ εἶπε ὁ Θεός. Μὲ ἔκπληξις καὶ κάποια ἀνησυχία τὸν εἶδαν νὰ φτάνῃ στὴν πόλιν τοὺς οἱ πρεσβύτεροι τῆς Βηθλεέμ. «Εἰρήνη ἢ εἴσοδος σοῦ, καὶ βλέπων;» τὸν ρώτησαν (Α' Βασ. ις' 4). Δηλαδή ὁ σκοπὸς τοῦ ἐρχομοῦ σοῦ εἶναι εἰρηνικὸς ἢ μήπως ἔρχεσαι νὰ μᾶς ἀναγγείλῃς κάποιον ἔλεγχον τοῦ Θεοῦ ἢ κάποια τιμωρία; Ἐκεῖνος τοὺς καθυσύχασε λέγοντας: «Εἰρήνη» θυσαὶ τῷ Κυρίῳ ἡκω» (Α' Βασ. ις' 5). Παρήγγειλε ἐν συνεχείᾳ στοὺς Βηθλεεμίτες νὰ καθαρισθοῦν, νὰ πλύνουν δηλαδή τὸ σῶμα τοὺς καὶ τὰ ροῦχα τοὺς, γιὰ νὰ παραστοῦν καθαροὶ στὴ θυσία. Ἰδιαίτερος δὲ ἐφρόντισε ὁ ἴδιος γιὰ τὸν καθαρισμὸ τοῦ Ἰεσσαί καὶ τῆς οἰκογενείας τοῦ. Οἱ

σωματικοί εκείνοι καθαρισμοί ήταν σύμβολο της ψυχικής καθαρότητας που έπρεπε να έχουν, προκειμένου να πλησιάσουν τον Κύριο. Όταν κι' εμεῖς πλυνόμαστε και φοράμε καθαρά ρούχα, για να πάμε στην εκκλησία, αυτό ἄς φέρνουμε στον νοῦ μᾶς: ὅτι, ὅπως καθαρίζουμε τὸ σῶμα μᾶς, ἔτσι πρέπει νὰ φροντίζουμε και γιὰ τὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς ἀπὸ πάθη και κακίες.

Ἀσφαλῶς ὁ Σαμουήλ θὰ ἔκανε λόγο στὸν Ἰεσσαί γιὰ τὸν ἰδιαίτερο σκοπὸ τῆς ἀφίξεως τοῦ, ὅτι δηλαδὴ ἐρχόταν κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ χρίση ἓνα ἀπὸ τὰ παιδιά τοῦ βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ. Ἀφοῦ λοιπὸν προσφέρθηκε ἡ δημοσία θυσία, ὁ Σαμουήλ πῆρε ἰδιαίτερος τὸν Ἰεσσαί και τοῦ ζήτησε νὰ τοῦ παρουσιάση ἓναν-ἓναν τοὺς γιούς τοῦ. Πρῶτος μπῆκε ὁ μεγαλύτερος γιὸς τοῦ Ἰεσσαί, ὁ Ἐλιάβ. Ὁ Σαμουήλ εντυπωσιάσθηκε ἀπὸ τὴν κορμοστασιά τοῦ και εἶπε μέσα τοῦ: «Αὐτὸς θὰ εἶναι πού μοῦ εἶπε ὁ Θεὸς νὰ χρίσω βασιλέα». Ὁ Θεὸς ὅμως τὴν ἴδια στιγμή τοῦ εἶπε μυστικά: «Μὴ παρασυρθῆς ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση και τὸ ἀνάστημα τοῦ, γιὰτι ἐγὼ τὸν ἔχω ἀποδοκιμάσει, δὲν τὸν βρῆκα κατάλληλο γιὰ βασιλέα». Και πρόσθεσε ὁ Θεὸς τὰ ἐξῆς βαρυσήμαντα και σπουδαία: «Ὅτι οὐχ ὡς ἐμβλέπεται ἄνθρωπος, ὄψεται ὁ Θεός, ὅτι ἄνθρωπος ὄψεται εἷς πρόσωπον, ὁ δὲ Θεὸς ὄψεται εἷς καρδίαν» (Α' Βασ. ις' 6-7). Ὁ Θεὸς δηλαδὴ δὲν βλέπει ὅπως βλέπει ὁ ἄνθρωπος. Ὁ ἄνθρωπος βλέπει μόνο τὸ ἐξωτερικὸ και γι' αὐτὸ πολλές φορές πλανᾶται στὶς ἐντυπώσεις και τὶς κρίσεις τοῦ, ἐνῶ ὁ Θεὸς βλέπει τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τοῦ, και γι' αὐτὸ οἱ κρίσεις τοῦ εἶναι ἀλάθητες. Ἄς μὴν παρασυρώμαστε λοιπὸν ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ ἐμφάνιση ἐνὸς ἀνθρώπου ἢ ἀπὸ τὴν προσποιητὴ συμπεριφορὰ τοῦ, προκειμένου νὰ σχηματίσουμε γνώμη γι' αὐτόν, ἀλλὰ ἄς προσπαθοῦμε, ὅσο εἶναι δυνατόν, νὰ εἰσδύσουμε στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ, νὰ γνωρίσουμε τὸν χαρακτήρα τοῦ, τὶς ἀρετὲς τοῦ ἢ τὶς κακίες τοῦ. Τὸν πραγματικὸ ἄνθρωπο δὲν τὸν κάνει ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνισις, ἀλλὰ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ, ἡ καρδιά τοῦ.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ὑπόδειξη τοῦ Θεοῦ ὁ Σαμουήλ προσπέρασε τὸν Ἐλιάβ. Τὸ ἴδιο ἔγινε και μέ τὰ ἐπόμενα ἐξ παιδιά τοῦ Ἰεσσαί. Κανένα ἀπ' αὐτὰ δὲν ἦταν ὁ ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ. Ἐκπληκτος τότε ὁ Σαμουήλ ρώτησε τὸν Ἰεσσαί: «Τελείωσαν τὰ παιδιά σοῦ;». Κι' ἐκεῖνος ἀπάντησε: «Εἶναι ἀκόμη ἓνας, ὁ μικρότερος, πού βόσκει τὰ πρόβατα». Ὁ Σαμουήλ τότε τοῦ παρήγγειλε: «Στείλε ἄνθρωπο και φέρε τὸν ἐδῶ, γιὰτι δὲν θὰ ἀναπαυθοῦμε, πρὶν ἔλθῃ» (Α' Βασ. ις' 11).

Ὁ τελευταῖος αὐτὸς γιὸς τοῦ Ἰεσσαί ἦταν ὁ Δαβίδ. Οἱ ἀδελφοί τοῦ, σὰν μεγαλύτεροι, θὰ τὸν ἔβλεπαν ἴσως μὲ κάποια περιφρόνησι τὸν εἶχαν παραπεταμένο και τοῦ εἶχαν ἀναθέσει νὰ βόσκη τὰ πρόβατα. Ἐτσι ὁ Δαβίδ οὔτε στὴ θυσία παρευρέθηκε οὔτε πῆρε εἶδηση γιὰ ὄλα, ὅσα συνέβαιναν ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα στὴ Βηθλεέμ. “Ὅταν ὅμως ὁ Θεὸς θέλῃ νὰ ἀναδείξῃ κάποιον, τίποτε δὲν εἶναι ἱκανὸ νὰ τὸν ἐμποδίση. Ὅσο παραγκωνισμένος και περιφρονημένος κι' ἂν εἶναι ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ὅσο ἀφανῆς και ἄσημος κι' ἂν εἶναι, ὁ Θεὸς θὰ τὸν ἀνασύρῃ και θὰ τὸν υψώσῃ και θὰ τοῦ κἀνῃ τιμὲς πού κι' ὁ ἴδιος δὲν τὶς φαντάζεται. Ἐτσι ἔγινε και μέ τὸν Δαβίδ. “Ἐνα περιφρονημένο τσομπανόπουλο ἦταν οὔτε τοῦ περνοῦσε ἡ ἰδέα ὅτι θὰ γινόταν βασιλιάς και ὅμως ὁ Θεὸς τὸν ἀνέδειξε ὄχι μόνο μεγάλο βασιλέα, ἀλλὰ και προφήτη και προπάτορα τοῦ Υἱοῦ τοῦ, τοῦ σωτῆρος τῆς ἀνθρωπότητος.

Ὅταν λοιπὸν ἦρθε ὁ Δαβίδ, ὁ Θεὸς εἶπε στὸν Σαμουήλ: «Σῆκω και ἔχρισε τὸν Δαβίδ, γιὰτι αὐτὸς εἶναι καλὸς και ἄξιος νὰ γίνῃ βασιλιάς» (Α' Βασ. ις' 12). Ὁ Σαμουήλ ὑπήκουσε πῆρε τὸ λάδι πού εἶχε μαζί τοῦ και ἔχρισε τὸν Δαβίδ βασιλέα τοῦ Ἰσραήλ μπροστὰ στοὺς ἀδελφούς τοῦ. Ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκεῖνη –σημειώνει ἡ Γραφή– «ἐφήλατο Πνεῦμα Κυρίου ἐπὶ Δαβίδ» (Α' Βασ. ις' 13). Ἦρθε δηλαδὴ σ' αὐτόν ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος και τοῦ μετέδωσε τὰ χαρίσματα ἐκεῖνα πού θὰ τὸν ἔκαμαν ἱκανὸ και ἄξιο βασιλέα. Δὲν ἔγινε βέβαια ἀμέσως βασιλιάς ὁ Δαβίδ. Πέρασε ἀρκετὸς χρόνος και ὑποβλήθηκε σὲ πολλές θλίψεις και δοκιμασίες, ὥσπου νὰ ἀναλάβῃ τὰ βασιλικά καθήκοντα τοῦ. Μὲ ὄλα αὐτὰ ὁ Θεὸς τὸν κατήρτιζε και τὸν προετοίμαζε γιὰ τὰ μεγάλα και δύσκολα καθήκοντα τοῦ.

Ἐνῶ ὅμως τὸν Δαβίδ τὸν ἐπεσκίασε καὶ τὸν ἐχαρίτωσε τὸ Πνεῦμα τοῦ Κυρίου, ἀντίθετα ἀπὸ τὸν Σαούλ ἔφυγε τὸ Πνεῦμα αὐτὸ καὶ τὸν ἐκυρίευσεν πνεῦμα πονηρὸ, ποὺ τὸν ἔπνιγε, τοῦ προκαλοῦσε μελαγχολία καὶ κατάθλιψη καὶ τὸν τυραννοῦσε ἀλύπητα, ὥστε κι' αὐτὸς νὰ ὑποφέρει καὶ ἄλλοι κοντὰ τοῦ νὰ κινδυνεύουν ἀπὸ τὶς μανίες καὶ τὶς ἀγριότητες τοῦ. “Ὅταν ὁ ἄνθρωπος ἐγκαταλείπει τὸν Θεό, εἶναι φυσικὸ νὰ τὸν ἐγκαταλείψει καὶ ὁ Θεὸς κι' ὅταν τὸν ἐγκαταλείψει ὁ Θεός, τὸν κυριεύει ὁ σατανάς, ἀπὸ τὴν κυριαρχία τοῦ ὁποῦ μόνον ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νὰ μᾶς ἀπαλλάξει.” Ἄς μένουμε λοιπὸν κοντὰ στὸν Θεό, γιὰ νὰ ἔχουμε τὴν προστασία τοῦ καὶ νὰ μὴ μπορῇ ὁ διάβολος νὰ μᾶς βλάψει.

Βλέποντας τὸν Σαούλ νὰ ὑποφέρει, οἱ ὑπηρέται τοῦ τοῦ συνέστησαν νὰ βρῶ ἓναν καλὸ μουσικό, ποὺ νὰ τὸν καθησυχάζει καὶ νὰ τὸν ἀναπαύει μὲ τὴ μουσική τοῦ, ὅταν καταλαμβάνει ἢ μελαγχολία. Ὁ Σαούλ δέχθηκε τὴν πρόταση τούτων, καὶ τότε ἐκεῖνοι τοῦ ὑπέδειξαν τὸν Δαβίδ, ποὺ ἔπαιζε μὲ πολλὴ δεξιότητα τὸ ψαλτήρι, ἓνα μουσικὸ ὄργανο μὲ χορδὲς περίπου σὰν κιθάρα. Ὁ Σαούλ τότε ἔστειλε ἀνθρώπους στὸν Ἰεσσαὶ ζητώντας νὰ τοῦ στείλῃ τὸν Δαβίδ: καὶ ὁ Ἰεσσαὶ τὸν ἔστειλε καὶ μάλιστα μὲ πολλὰ δῶρα πρὸς τὸν βασιλέα. Ἔτσι ὁ Δαβίδ βρέθηκε στὸ παλάτι καὶ ἀνέλαβε πρόθυμα τὸ ἔργο τοῦ. Ὅταν τὸ πονηρὸ πνεῦμα ἐβασάνιζε τὸν Σαούλ, ὁ Δαβίδ μὲ τὴ μουσική τοῦ καὶ τὰ ἱερὰ ἄσματα ποὺ τραγουδοῦσε τὸν ἀνακούφιζε καὶ τὸν ἠρεμοῦσε. Ὅπως βλέπουμε, ὁ Θεός, ἂν καὶ ἀπέσυρε τὸ Πνεῦμα τοῦ ἀπὸ τὸν Σαούλ, δὲν τὸν ἄφησε καὶ τελείως ἀβοήθητο, ἀλλὰ τοῦ ἔστειλε ἓναν καλὸ ἄνθρωπο, ποὺ τοῦ στάθηκε πολὺτιμος βοηθὸς καὶ συμπαραστάτης. Δυστυχῶς ὁ Σαούλ δὲν ἐξετίμησε τὴ μεγάλη εὐεργεσία καὶ προσφορά τοῦ Δαβίδ, ἀλλὰ, ὅπως θὰ δοῦμε, τὸν ἀντιμετώπισε σὰν ἐχθρὸ τοῦ.

Ὁ Δαβίδ δὲν ἦταν μόνον πιστὸς καὶ εὐσεβής, δὲν ἦταν μόνον ἄριστος μουσικός, ἀλλὰ ἦταν καὶ γενναῖο παλληκάρι. Ἡ ἀνδρεία τοῦ, ποὺ δὲν τὴ στήριζε στὶς δικές του δυνάμεις, ἀλλὰ στὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ, φάνηκε στὴν περίφημη πάλη τοῦ μὲ τὸν Γολιάθ.

Ὁ Φιλοπόλεμος, ὅπως πάντα, οἱ Φιλισταῖοι, δὲν ἄργησαν νὰ ξεσηκωθοῦν πάλι ἐναντίον τῶν Ἰσραηλιτῶν, γιὰ νὰ τοὺς ὑποτάξουν. Ἐτοιμάσθηκαν καὶ οἱ Ἰσραηλίται, γιὰ νὰ τοὺς ἀντιμετωπίσουν. Ὁ ἀγὼνας ὅμως ἦταν ἄνισος, γιὰ τὸ οἱ Φιλισταῖοι ὑπερτεροῦσαν σὲ ἀριθμὸ καὶ ὄπλισμό. Φόβος καὶ τρόμος ἄρχισε νὰ καταλαμβάνει τοὺς Ἰσραηλίτες, ποὺ ξεχνοῦσαν τὶς τόσες καὶ τόσες περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες ὁ Θεὸς τοὺς εἶχε χαρίσει τὴ νίκη ἐναντίον πολυαριθμῶν καὶ υπερόπλων ἐχθρῶν. Καὶ ὁ φόβος τοὺς μεγάλωσε, ὅταν στὸ στρατόπεδο τῶν ἐχθρῶν πρόβαλε ὁ Γολιάθ, ἓνας γίγας ὕψους 2,5 μέτρων περίπου, πάνοπλος, ποὺ προκαλοῦσε τοὺς Ἰσραηλίτες σὲ μονομαχία. Νὰ τί ἐπρότεινε μὲ τὴ βροντερὴ καὶ τρομακτικὴ φωνή τοῦ ὁ Γολιάθ στοὺς Ἰσραηλίτες: «Γιὰ τὴν παραταχθήκατε γιὰ πόλεμον ἐναντίον μᾶς; Ἐγὼ εἶμαι Φιλισταῖος καὶ σεῖς Ἑβραῖοι. Διαλέξτε ἓναν ἄνδρα κι' ἂς ἔρθῃ νὰ μονομαχήσῃ μαζί μου. Ἄν μπορέσῃ καὶ μὲ νικήσῃ, θὰ γίνουμε δοῦλοι σᾶς: ἂν ὅμως τὸν νικήσω ἐγὼ, θὰ γίνετε ἐσεῖς δοῦλοι μᾶς» (Α' Βασ. ιζ' 8-9).

Ποῖος θὰ τολμοῦσε ν' ἀναμετρηθῇ μ' ἓναν τέτοιον ἀντίπαλο; Ὁ ἴδιος ὁ Σαούλ, ποὺ δὲν ὑπεροῦσε σὲ ἀνάστημα καὶ σωματικὴ δύναμη, καταλήφθηκε ἀπὸ φόβο καὶ τρόμο, καὶ μαζί τοῦ ὄλοι οἱ Ἰσραηλίται. Καὶ ὅμως κάποιος τὸ ἐτόλμησε κι' αὐτὸς ἦταν ὁ Δαβίδ. Οἱ τρεῖς μεγάλοι ἀδελφοὶ τοῦ βρίσκονταν στὸ στρατεύμα τοῦ Σαούλ, καὶ ὁ Δαβίδ ἦρθε στὸ στρατόπεδο, γιὰ νὰ τοὺς φέρῃ τροφίμα. Ἄκουσε τὰ προκλητικὰ λόγια τοῦ Γολιάθ, καὶ ἱερὴ ἀγανάκτησις πλημμύρισε τὴν ψυχὴ τοῦ γιὰ τὴν προσβολὴ ποὺ γινόταν στὸν λαὸ τοῦ. Δὲν ἐδίστασε καθόλου, ἀλλὰ, στηρίζοντας τὴν ἐλπίδα τοῦ στὸν Θεὸ καὶ μόνον, πῆρε τὴ μεγάλη καὶ τολμηρὴ ἀπόφαση νὰ μονομαχήσῃ αὐτὸς μὲ τὸν Γολιάθ. Ὁ μεγάλος ἀδελφὸς τοῦ τὸν ἐπέπληξε ὁ ἴδιος ὁ βασιλεὺς Σαούλ τὸν κάλεσε στὸ παλάτι καὶ προσπάθησε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὸ παράτολμο ἐγχείρημα. Ὁ Δαβίδ ὅμως ἔμεινε ἀμετάπειστος. «Ἄς μὴ φοβᾶται ἡ καρδιά σου, κύριε μου», εἶπε στὸν Σαούλ, «ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἀλλόφυλο. Ἐγὼ ὁ

δοῦλος σου θά πάω καί θά παλέψω μαζί τοῦ». «Δέν θά μπορέσης νά τά βγάλης πέρα μαζί τοῦ», τοῦ εἶπε ὁ Σαούλ, «γιατί ἐσύ εἶσαι νεαρό παιδί, ἐνῶ αὐτός εἶναι πολεμιστής ἀπό τὰ νειάτα τοῦ». Ὁ Δαβίδ ὅμως ἀπάντησε μέ ἀποφασιστικότητα: «Ὅταν ἔβοσκα τὰ πρόβατα τοῦ πατέρα μου, χρειάστηκε πολλές φορές νά παλέψω μέ λιοντάρια καί ἀρκοῦδες, πού ἔρχονταν νά μου ἀρπάξουν τὰ πρόβατα, καί κατώρθωσα νά νικήσω τὰ θηρία. Κι' αὐτός ὁ ἀλλόφυλος θά γίνη σάν ἕνα ἀπό κεῖνα. Θά τόν χτυπήσω καί θά ξεπλύνω τή ντροπή ἀπό τόν ἰσραηλιτικό λαό. Ὁ Θεός πού μέ γλίτωσε ἀπό τὰ θηρία, θά μέ γλιτώσῃ κι' ἀπό τὰ χέρια αὐτοῦ τοῦ Φιλισταίου» (Α' Βασ. ιζ' 32-37).

Μπροστά στή σταθερή ἐπιμονή τοῦ Δαβίδ ὁ Σαούλ ὑποχώρησε καί, παίρνοντας θάρρος κι' αὐτός, τοῦ εἶπε: «Πήγαινε, καί ὁ Κύριος θά εἶναι μαζί σου» (Α' Βασ. ιζ' 37). Διέταξε ἔπειτα νά τοῦ φέρουν στρατιωτικό μανδύα καί περικεφαλαία καί νά τοῦ ζώσουν σπαθί στή μέση. Μά ὁ Δαβίδ ἀσυνήθιστος σ' αὐτά, δέν μπορούσε νά βαδίση εὐκόλα, καί τοῦ τὰ ἔβγαλαν. Πῆρε στό χέρι τοῦ τὸ ραβδί καί τή σφενδόνη τοῦ κι' ἔβαλε στόν σάκκο τοῦ πέντε λεῖες πέτρες. Μ' αὐτόν τὸν ὄπλισμό ξεκίνησε, γιὰ νά συναντήσῃ τὸν Γολιάθ. «Ὅταν ἐκεῖνος τὸν εἶδε νά ἔρχεται, τοῦ εἶπε μέ περιφρόνησι: «Γιὰ σκύλο μέ πέρασες καί ἔρχεσαι ἐναντίον μου μέ ραβδί καί πέτρες;». «Ὅχι», ἀπάντησε ὁ Δαβίδ, «ἀλλὰ χειρότερο ἀπὸ σκύλο». Ὁ Γολιάθ ἀπάντησε μέ κατάρες ἐν ὀνόματι τῶν θεῶν τοῦ καί ὁ Δαβίδ τοῦ εἶπε: «Ἐσύ ἔρχεσαι ἐναντίον μου μέ σπαθί καί δόρυ καί ἀσπίδα κι' ἐγὼ ἔρχομαι ἐναντίον σου στό ὄνομα τοῦ Κυρίου τοῦ παντοκράτορος, τοῦ Θεοῦ τοῦ Ἰσραήλ, γιὰ τὸν ὁποῖο ἐσύ μίλησες τόσο περιφρονητικά σήμερα. Ὁ Θεός θά σέ παραδώσῃ στὰ χέρια μου, θά σέ σκοτώσω καί θά σου πάρω τὸ κεφάλι καί θά μάθουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὅτι ὁ Θεός εἶναι μαζί μέ τὸν Ἰσραήλ καί δέν χρειάζεται δώρατα καί σπαθιά γιὰ νά τὸν σώσῃ, γιατί αὐτός εἶναι κύριος τοῦ πολέμου καί θά σᾶς παραδώσῃ στὰ χέρια μᾶς» (Α' Βασ. ιζ' 43-47).

Ὁργισμένος ἀπὸ τὴ θαρραλέα ἀπάντησι τοῦ Δαβίδ, ὁ Γολιάθ ξεκίνησε ἐναντίον τοῦ. Ὁ Δαβίδ τότε πῆρε ἀπὸ τὸ σακκούλι τοῦ μιὰ πέτρα καί μέ τὴ σφενδόνη τοῦ τὴν ἔριξε ἐναντίον τοῦ Γολιάθ. Ἡ πέτρα τὸν βρῆκε στό μέτωπο, τρύπησε τὴν περικεφαλαία τοῦ καί τὸν ἔριξε κάτω θανάσιμα τραυματισμένο. Χωρὶς νά χάσῃ καιρό, ὁ Δαβίδ ἔτρεξε κοντὰ τοῦ, τράβηξε τὸ σπαθί τοῦ, τὸν σκότωσε καί τοῦ ἔκοψε τὸ κεφάλι. Τὸ ἀποτέλεσμα στὰ δύο στρατόπεδα, πού παρακολουθοῦσαν μέ ἀγωνία τὴν ἔκβασι τῆς μονομαχίας, ἦταν ἄμεσο. Οἱ μὲν Φιλισταῖοι, ὅταν εἶδαν τὸν γίγαντα τοῦς νά πέφτῃ νεκρός, τὸ ἔβαλαν στὰ πόδια τρομοκρατημένοι, οἱ δὲ Ἰσραηλίται μέ ἀλαλαγμούς χαράς τοῦς κατεδίωξαν, σκότωσαν πολλοὺς καί λεηλάτησαν τὸ στρατόπεδο τοῦς.

Μᾶς εἶναι βέβαια πολὺ γνωστὴ ἡ ἱστορία τῆς νίκης τοῦ Δαβίδ ἐναντίον τοῦ Γολιάθ. Εἶναι ὅμως χρήσιμο νά τὴ φέρνουμε συχνά στή μνήμη μᾶς, γιατί τὸ διδάγμα τῆς εἶναι μεγάλο καί σπουδαῖο. Ὅταν ἕνα ἔθνος δέχεται ἄδικη ἐπίθεσι ἢ ὑφίσταται καταπίεσι, προστάτης καί ἐκδικητῆς τοῦ γίνεται ὁ ἴδιος ὁ Θεός: ἀρκεῖ βέβαια τὸ ἔθνος νά θέλῃ καί νά ἐπιζητῇ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ κι' ὅταν ὁ Θεός εἶναι μαζί τοῦ, τὸ ἔθνος αὐτό, ὅσο μικρὸ κι' ἀδύναμο κι' ἂν εἶναι, γίνεται ἱκανὸ νά ἀντιμετωπίσῃ νικηφόρα τὸν πανίσχυρο καί πάνοπλο ἀντίπαλο. Ἡ ἱστορία τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ ἔχει νά παρουσιάσῃ πάμπολλες τέτοιες περιπτώσεις ἀλλὰ καί ἡ δικὴ μᾶς ἐθνικὴ ἱστορία δέν ἔχει νά δείξῃ λιγώτερες θαυμαστὲς ἐπεμβάσεις τοῦ Θεοῦ. Δύο μόνο ἄς θυμηθοῦμε: τὴ μεγάλη ἑλληνικὴ ἐπανάστασι τοῦ 1821 καί τὸν ελληνοϊταλικὸ πόλεμο τοῦ 1940. Γολιάθ πανίσχυρος ἦταν ἡ Ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία: Δαβίδ ἀδύνατος καί ἄοπλος τὸ ἑλληνικὸ ἔθνος καί ὅμως ὁ Δαβίδ αὐτός ἐνίκησε καί κατέβαλε τὸν πολυάριθμο κατακτητῆ. Γολιάθ ἢ Ἰταλία τὸ 1940: Δαβίδ καί πάλι ἡ μικρὴ Ἑλλάς ἀλλὰ καί στὴν περίπτωσι αὐτῇ ὁ Δαβίδ ἐνίκησε τὸν Γολιάθ καί τὸν ρεζίλεψε σὲ ὅλο τὸν κόσμο. Γιατὶ καί στὶς δύο περιπτώσεις τὸ ἔθνος μᾶς εἶχε τὸ δίκαιο μέ τὸ μέρος τοῦ καί στήριζε τὶς ἐλπίδες τοῦ στόν Θεὸ καί μαζί μέ τὸν Δαβίδ ἔλεγε κι' ἐκεῖνο: «Οὔτοι ἐν ἄρμασι καί οὔτοι ἐν ἵπποις,

ἡμεῖς δὲ ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν μεγαλυνθησόμεθα» (Ψαλμ. ιθ' 8). Καὶ τὸ ἀποτέλεσμα: «Αὐτοὶ συνεποδίσθησαν καὶ ἔπεσον, ἡμεῖς δὲ ἀνέστημεν καὶ ἀνωρθώθημεν» (Ψαλμ. ιθ' 9).

Τὸ δίδαγμα αὐτὸ ἔχει ἰδιαίτερη ἐπικαιρότητα στὶς ἡμέρες μᾶς. Γιατὶ καὶ σήμερα τὸ ἔθνος μᾶς ὑφίσταται ἄδικη μεταχείριση στὰ ἐθνικὰ μᾶς θέματα καὶ μάλιστα ἀπὸ ὑποτιθεμένους φίλους καὶ συμμάχους. Ἄν κρίνουμε μὲ τὴν ἀνθρώπινη λογική, θὰ ἀπελπισθοῦμε ἂν ὅμως στηρίζουμε τὶς ἐλπίδες μᾶς στὸν Θεό, δὲν θὰ διαψευσθοῦμε. Γιατὶ τὸ δίκαιο εἶναι μὲ τὸ μέρος μᾶς καὶ ὁ Θεὸς τῆς δικαιοσύνης δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀφήσῃ νὰ ἐπικρατήσῃ ἡ ἀδικία. Ἄς μὴν παραλείπουμε λοιπὸν νὰ ζητοῦμε τὴν ἐπέμβαση τοῦ μὲ ἀπόλυτη πεποίθησι στὴ δικαιοσύνη τοῦ καὶ δὲν θ' ἀργήσουμε νὰ δοῦμε τὶς θαυμαστὰς ἐνέργειες τοῦ.

Ἄς τελειώσουμε ὅμως μ' ἓναν ψαλμὸ κάπως ἄγνωστο, πού δὲν εἶναι ποίημα τοῦ Δαβίδ, παρουσιάζει ὅμως τὸν Δαβίδ νὰ διηγῆται πὼς ὁ Θεὸς τὸν πῆρε ἀπὸ τὰ πρόβατα καὶ τὸν ἀνέδειξε σωτῆρα τοῦ Ἰσραήλ.

«Μικρὸς ἤμην ἐν τοῖς ἀδελφοῖς μου καὶ νεώτερος ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου, ἐποίμαινον τὰ πρόβατα τοῦ πατρός μου. Αἱ χεῖρες μου ἐποίησαν ὄργανον καὶ οἱ δάκτυλοι μου ἤρμωσαν ψαλτήριον. Καὶ τὶς ἀναγγελεῖ τῷ Κυρίῳ μου; αὐτὸς Κύριος, αὐτὸς εἰσακούσει. Αὐτὸς ἐξαπέστειλε τὸν ἄγγελον αὐτοῦ καὶ ἦρε μὲ ἐκ τῶν προβάτων τοῦ πατρός μου καὶ ἔχρισε μὲ ἐν τῷ ελαίῳ τῆς χρίσεως αὐτοῦ. Οἱ ἀδελφοί μου καλοὶ καὶ μεγάλοι, καὶ οὐκ εὐδόκησεν ἐν αὐτοῖς ὁ Κύριος. Ἐξῆλθον εἰς συνάντησιν τῷ αλλοφύλῳ, καὶ επικατηράσατό μὲ ἐν τοῖς ειδώλοις αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ σπασάμενος τὴν παρ' αὐτοῦ μάχαιραν ἀπεκεφάλισα αὐτὸν καὶ ἦρα ὄνειδος ἐξ υἱῶν Ἰσραήλ» (Ψαλμ. ρνα).

14/11/1994

74. Ὁ Σαούλ καταδιώκει τὸν Δαβίδ.

(Α' Βασ. ιη' 1 - ιθ' 17, κδ' 1-23)

Ἡ μεγάλη νίκη τοῦ Δαβίδ ἐναντίον τοῦ Γολιάθ μὲ τὰ εὐχάριστα ἀποτελέσματα πού εἶχε γιὰ τοὺς Ἰσραηλίτες, ἦταν φυσικὸ νὰ τὸν κἀν ξακουστὸ καὶ ἀγαπητὸ στὸν λαό. Ὁ Δαβίδ ἔγινε ὁ μεγάλος ἐθνικὸς ἥρωας, πού τοῦ ἄξιζε κάθε τιμὴ καὶ δόξα. Ὅταν ὁ στρατὸς μὲ τὸν Σαούλ ἐπὶ κεφαλῆς καὶ ὁ Δαβίδ μαζὶ ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὴ μάχη, ὁ λαὸς τοὺς ὑποδέχθηκε μὲ ἐνθουσιώδεις ἐκδηλώσεις, μὲ ζητωκραυγὰς καὶ μουσικὰς καὶ χορούς. Γυναῖκες ἀπὸ κάθε πόλι ἐβγαίνουν χορεύοντας καὶ λέγοντας: «Ἐπάταξε Σαούλ ἐν χιλιάσιν αὐτοῦ καὶ Δαβίδ ἐν μυριάσιν αὐτοῦ» (Α' Βασ. ιη' 7). Δηλαδή ὁ Σαούλ ἐσκότωσε χιλιάδες ἐχθρούς, ὁ Δαβίδ δεκάδες χιλιάδων. Ἀνέβαζαν δηλαδή τὸν Δαβίδ πιὸ πάνω ἀπὸ τὸν Σαούλ, αὐτὸν ἀνεγνώριζαν ὡς νικητὴ καὶ σ' αὐτὸν ἔδιναν τὴ μεγαλύτερη τιμὴ καὶ δόξα. Αὐτὸ βέβαια δὲν ἄρεσε καθόλου στὸν Σαούλ, ὁ ὁποῖος πικράθηκε πολὺ καὶ ἔλεγε: «Στὸν Δαβίδ ἔδωσαν τὶς μυριάδες καὶ σ' ἐμένα τὶς χιλιάδες» (Α' Βασ. ιη' 8). Κυριεύθηκε ἀπὸ φθόνου γιὰ τὶς τιμὰς πού γίνονταν στὸν Δαβίδ κι' ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα δὲν τὸν ἔβλεπε μὲ καλὸ μάτι. Ὁ φθόνος τοῦ γέννησε τὴ μανία νὰ σκοτώσῃ τὸν Δαβίδ, πού τοῦ ἦταν τόσο χρήσιμος καὶ εὐεργετικὸς. Γιατὶ ὁ φθόνος εἶναι ἀπὸ τὰ φοβερῶτερα καὶ βασανιστικώτερα πάθη. Τυφλώνει τὸν ἄνθρωπο, τὸν ὀδηγεῖ σὲ ἐνέργειες ἐγκληματικὰς εἰς βάρος ἐκείνου, τὸν ὁποῖο φθονεῖ, ἀλλὰ καὶ εἰς βάρος τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ τοῦ. Γιατὶ, ὅπως λέει ἓνας ἐκκλησιαστικὸς ὕμνος, «φθόνος οὐκ οἶδε προτιμᾶν τὸ συμφέρον» (δ' στιχηρὸ αἰνῶν Μ'. Τετάρτης). Ὁ φθόνος δὲν ἀφήνει τὸν ἄνθρωπο νὰ δὴ ποῖ εἶναι τὸ συμφέρον τοῦ. Συμφέρον τοῦ Σαούλ ἦταν νὰ ἀγαπᾷ καὶ ὄχι νὰ μισῇ τὸν Δαβίδ. Ὁ φθόνος ὅμως δὲν τὸν ἄφηνε νὰ τὸ καταλάβῃ, ἀλλὰ τὸν ὀδήγησε σὲ ἐγκληματικὰς πράξεις ἐναντίον τοῦ Δαβίδ.

Ἐπαιζε κάποια μέρα ὁ Δαβίδ τὸ ψαλτήρι, γιὰ νὰ διασκεδάσῃ τὸν Σαούλ, πού τὸν εἶχε καταλάβει πάλι τὸ πονηρὸ πνεῦμα τῆς μελαγχολίας.

Ὁ Σαούλ κρατοῦσε στὰ χέρια τοῦ τὸ δόρυ, τὸ πολεμικὸ ἀκόντιο. Καθὼς λοιπὸν ὁ Δαβίδ ἔπαιζε ἀνύποπτος, ἐκεῖνος ἔριξε δύο φορές τὸ δόρυ, τάχα γιὰ νὰ χτυπήσῃ τὸν τοῖχο, στὴν πραγματικότητα ὅμως γιὰ νὰ σκοτώσῃ τὸν Δαβίδ. Ὁ Δαβίδ ὅμως πρόλαβε καὶ αποτραβήχθηκε, καὶ τὸ δόρυ καρφώθηκε στὸν τοῖχο. Ὁ Θεὸς ἦταν στὸ πλευρὸ τοῦ Δαβίδ καὶ τὸν προστάτευσε, γιὰτι καὶ ὁ Δαβίδ ἦταν πιστὸς καὶ ἀφοσιωμένος στὸν Θεό.

Μετά τὴν ἀποτυχία αὐτὴ ὁ Σαούλ ἀναζήτησε ἄλλους δολίους τρόπους, γιὰ νὰ ἐξοντώσῃ τὸν Δαβίδ. Τὸν διώρισε χιλιάρχο τὸν ἔκανε δηλαδὴ ἀνώτερο ἀξιωματικὸ στὸν στρατό, θέλοντας ἔτσι νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὸ παλάτι καὶ συγχρόνως νὰ τὸν ἐκθέσῃ σὲ πολεμικοὺς κινδύνους, πού ἦταν πολὺ πιθανὸν νὰ τοῦ προκαλέσουν τὸν θάνατο. Ὁ Δαβίδ ὅμως, ἔχοντας τὴ βοήθεια καὶ τὸν φωτισμὸ τοῦ Θεοῦ, ἔδειχνε σὲ ὅλα σύνεσι καὶ ἔβρισκε τὶς καλύτερες λύσεις γιὰ τὰ προβλήματα πού καλοῦνταν λόγω τοῦ ἀξιώματος τοῦ νὰ ἀντιμετωπίσῃ. Αὐτὸ τὸν ἔκανε ἀκόμη πιὸ ἀγαπητὸ σὲ ὅλο τὸν λαό. Ἐτσι ὁ Σαούλ, ἐνῶ ἐπεδίωκε νὰ ταπεινώσῃ καὶ νὰ σκοτώσῃ τὸν Δαβίδ, ἐπέτυχε τὸ ἀντίθετο ἀποτέλεσμα. Ἡ προστασία τοῦ Θεοῦ στὸν Δαβίδ ἦταν ὀλοφάνερη.

Τὸ ἔβλεπε αὐτὸ ὁ Σαούλ καὶ κατὰ βάθος ἔνοιωθε θαυμασμὸ καὶ ἐκτίμησι γιὰ τὸν Δαβίδ. Κυριευμένος ὅμως ἀπὸ τὸ πάθος τοῦ φθόνου, δὲν παραιτοῦνταν ἀπὸ τὸν σκοπὸ νὰ τὸν ἐξοντώσῃ. Μεταχειρίσθηκε τώρα ἕναν ἄλλο δόλιο τρόπο: τοῦ ἐπρότεινε νὰ τοῦ δώσῃ σύζυγο τὴν κόρη τοῦ Μερόβ, ὑπὸ τὸν ὄρο νὰ ἀναλάβῃ αὐτὸς τὴ διεξαγωγή τοῦ πολέμου κατὰ τῶν Φιλισταίων. Ἐτσι, ἐνῶ φαινομενικὰ τιμοῦσε τὸν Δαβίδ κάνοντας τὸν γαμπρὸ τοῦ, στὴν πραγματικότητα ἐπεδίωκε νὰ τὸν στείλῃ στὴν πρώτη γραμμὴ, γιὰ νὰ σκοτωθῇ. Ὁ Δαβίδ ὅμως ἀπέρριψε μὲ ταπεινώσει τὴν πρότασι τοῦ Σαούλ. «Ποιὸς εἶμαι ἐγὼ -εἶπε- καὶ ποια εἶναι ἡ οἰκογένεια μου, ὥστε νὰ γίνω γαμπρὸς τοῦ βασιλέως;» (Ἀ' Βασ. ιη' 18). Ἐτσι τὸ συνοικέσιο ματαιώθηκε, ἡ Μερόβ πῆρε ἄλλον ἄνδρα, καὶ ὁ Δαβίδ, χάρις στὴν ταπεινώσει τοῦ, γλίτωσε ἀπὸ μεγάλους κινδύνους, στοὺς ὁποίους θὰ ἐξέθετε τὸν ἑαυτὸ τοῦ, ἂν παρασυρόταν ἀπὸ φιλοδοξία καὶ μεγαλομανία.

Ὁ Σαούλ ὅμως εἶχε κι' ἄλλη κόρη μικρότερη, τὴ Μελχόλ, ἡ ὁποία συμπάθησε τὸν Δαβίδ, χωρὶς ἐκεῖνος νὰ τὸ ξέρῃ. Ὅταν ὁ Σαούλ τὸ ἔμαθε, τὸ βρῆκε καλὸ καὶ ἐξυπηρετικὸ γιὰ τὰ σχέδιά τοῦ. Ἐστειλε λοιπὸν ἀνθρώπους τοῦ νὰ προτείνουν στὸν Δαβίδ αὐτὸν τὸν γάμο. Ὁ Δαβίδ στὴν ἀρχὴ ἀρνήθηκε πάλι μὲ τὴν ἴδια δικαιολογία, ὅτι δηλαδὴ εἶναι ταπεινὸς καὶ ἄσημος καὶ ὅτι δὲν ἔχει τὴ δυνατότητα νὰ δώσῃ πλούσιο γαμήλιο δῶρο στὸν βασιλέα, ὅπως συνηθίζοταν τότε. Οἱ ἀπεσταλμένοι ὅμως τοῦ Σαούλ τοῦ εἶπαν ὅτι ὁ βασιλεὺς δὲν ζητοῦσε ἀπὸ αὐτὸν δῶρα, ἀλλὰ μόνο νὰ τοῦ φέρῃ ἑκατὸ κεφάλια Φιλισταίων. Ἡ πρότασις τοῦ Σαούλ ἦταν καὶ πάλι πονηρὴ. Ἦθελε νὰ ρίξῃ τὸν Δαβίδ στὰ χέρια τῶν Φιλισταίων, γιὰ νὰ σκοτωθῇ. Ὁ Δαβίδ τώρα δέχθηκε. Μαζί μὲ τοὺς ἄνδρες τοῦ ἐπιτέθηκε κατὰ τῶν Φιλισταίων καὶ μὲ εὐκολία ἐπέτυχε αὐτὸ πού ζητοῦσε ὁ Σαούλ.

Ἐτσι ἡ Μελχόλ ἔγινε γυναίκα τοῦ Δαβίδ, καὶ τὸ νέο κατόρθωμα τοῦ τὸν ἔκανε ἀκόμη πιὸ ἀγαπητὸ στὸν λαό.

Ἐδῶ πρέπει νὰ ἀπαντήσουμε σὲ δυὸ ἀπορίες πού εἶναι πιθανὸν νὰ γεννηθοῦν. Πρῶτον, γιὰτι ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε νὰ γίνῃ ὁ γάμος μ' ἕνα τόσο φονικὸ δῶρο καὶ δεύτερον, γιὰτι ὁ Δαβίδ, ἐνῶ ἀρνήθηκε τὴν πρώτη πρότασι τοῦ Σαούλ, δέχθηκε τὴ δεύτερη καὶ πῆρε γυναίκα τοῦ τῆ Μελχόλ.

Ὡς πρὸς τὸ πρῶτο ἐρώτημα, ἂς μὴν ξεχνᾶμε ὅτι γινόταν πόλεμος καὶ μάλιστα πόλεμος ἐναντίον λαοῦ εἰδωλολατρικοῦ καὶ διεφθαρμένου, πόλεμος πού τὸν εἶχε διατάξῃ ὁ Θεός. Οἱ Φιλισταῖοι τιμωροῦνταν γιὰ τὶς ἀμαρτίες καὶ τὴ διαφθορά τοὺς καὶ γιὰ τὶς ἀδικίες πού εἶχαν διαπράξῃ εἰς

βάρος του λαού του Θεού. "Ο Θεός δεν θέλει τους πολέμους, γιατί είναι Θεός της ειρήνης τους χρησιμοποιεί όμως για την τιμωρία και τον σωφρονισμό των ανθρώπων.

Στο δεύτερο ερώτημα απαντούμε ότι η απόφασης του Δαβίδ να δεχθῆ τὴ Μελχόλ ὡς σύζυγο τοῦ ἦταν καὶ πάλι φῶτισις Θεοῦ καὶ ἐκδήλωσις τῆς προστασίας τοῦ πρὸς τὸν Δαβίδ, γιατί ἡ Μελχόλ ἀποδείχθηκε καλὴ καὶ πιστὴ σύζυγος καὶ προστάτευσε τὸν ἄνδρα τῆς ἀπὸ τὰ φονικὰ σχέδια τοῦ πατέρα τῆς. Ὅταν δηλαδὴ ὁ Σαούλ ἔβαλε ἀνθρώπους νὰ παραφυλάγουν ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Δαβίδ, γιὰ νὰ τὸν σκοτώσουν, ὅταν θὰ ἔβγαινε τὸ πρῶν, ἡ Μελχόλ τὸν πληροφόρησε γιὰ τὴν παγίδα ποῦ τοῦ ἔστηναν καὶ τὸν ἐφυγάδευσε νύχτα ἀπὸ τὸ παράθυρο. Ἔτσι, ἐνῶ ὁ Σαούλ ἠθελε νὰ χρησιμοποιήσῃ τὴν κόρη τοῦ ὡς ὄργανο γιὰ τὴν ἐξόντωση τοῦ Δαβίδ, ὁ Θεὸς τὴν ἐχρησιμοποίησε ὡς μέσον γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ. Καὶ ἡ Μελχόλ ἀποδείχθηκε ἔξυπνη καὶ μυαλωμένη σύζυγος, ποῦ ἤξερε ὅτι, ὅσο κι' ἂν ἀγαποῦσε τὸν πατέρα τῆς, ἡ θέσις τῆς τώρα ἦταν κοντὰ στὸν ἄνδρα τῆς. Αὐτὸς εἶχε ὑποχρέωση νὰ ἀγαπᾷ περισσότερο καὶ νὰ τὸν προστατεύῃ ἀπὸ τὶς ἀδικεῖς ἐπιθέσεις τοῦ πατέρα τῆς. Κι' αὐτὸ εἶναι τὸ χρέος κάθε φρονίμου συζύγου καὶ κάθε πιστῆς συζύγου: χωρὶς νὰ παύουν νὰ σέβονται καὶ ν' ἀγαποῦν τοὺς γονεῖς τῶν, νὰ εἶναι πρῶτα μεταξύ τοὺς δεμένοι καὶ ἀγαπημένοι καὶ νὰ μὴν ἐπηρεάζονται ἀπὸ ἄστοχες καὶ ἐπικίνδυνες συμβουλές καὶ ἐπεμβάσεις τῶν γονέων, ποῦ μπορεῖ νὰ ἔχουν μὲν ὡς κίνητρο τὴν ἀγάπη καὶ τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ παιδιά τοὺς, δὲν εἶναι ὅμως πάντοτε ἐπιτυχημένες καὶ οικοδομητικές. Πολὺ δὲ περισσότερο πρέπει οἱ σύζυγοι νὰ προστατεύουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, ὅταν οἱ γονεῖς σκόπιμα καὶ ἠθελημένα ἐργάζονται γιὰ τὸ κακὸ τῶν παιδιῶν τοὺς, ὅπως συμβαίνει δυστυχῶς μερικὲς φορές.

Ὁ Θεὸς ὅμως ἔστειλε στὸν Δαβίδ καὶ ἄλλον προστάτη ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τοῦ Σαούλ. Ἦταν ὁ γιὸς τοῦ Σαούλ, ὁ Ἰωνάθαν, ἕνας λαμπρὸς νέος, ποῦ, ὅταν γνώρισε τὸν Δαβίδ, συνδέθηκε στενὰ μαζί τοῦ καὶ ἔγινε φίλος τοῦ πιστὸς καὶ ἀληθινός. Γιὰ τὴ φιλία αὐτὴ λέει χαρακτηριστικὰ ἡ Γραφή ὅτι «ἡ ψυχὴ Ἰωνάθαν συνεδέθη τῇ ψυχῇ Δαβίδ καὶ ἠγάπησεν αὐτὸν Ἰωνάθαν κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ» (Α' Βασ. ιη' 1). Αὐτὸ θὰ πῆ φιλία ἀληθινή: νὰ συνδεθοῦν οἱ ψυχές, καὶ ὁ καθένας νὰ ἀγαπᾷ τὸν ἄλλον σὰν τὸν ἑαυτὸ τοῦ. Καὶ τὸ ἔδειξε αὐτὸ ὁ Ἰωνάθαν, προστατεύοντας τὸν Δαβίδ μὲ κάθε τρόπο ἀπὸ τὶς ἐπιβουλές τοῦ πατέρα τοῦ. Ὅταν ὁ Σαούλ διέταξε τὸν ἴδιο τὸν Ἰωνάθαν καὶ τοὺς αὐλικούς τοῦ νὰ δολοφονήσουν τὸν Δαβίδ, ὁ Ἰωνάθαν μεσολάβησε καὶ τὸν ἔπεισε νὰ μὴν κἀν κακὸ στὸν Δαβίδ, ποῦ τοῦ ἦταν τόσο χρήσιμος. Ὁ Σαούλ δέχθηκε καὶ ὑποσχέθηκε μὲ ὄρκο ὅτι δὲν θὰ τὸ κἀν. Δὲν κράτησε ὅμως τὸν ὄρκο τοῦ. Δὲν πέρασαν πολλὲς μέρες, καὶ φούντωσε πάλι ὁ φθόνος μέσα τοῦ, καὶ ζητοῦσε τὸν θάνατο τοῦ Δαβίδ. Ὁ Ἰωνάθαν τότε τὸν εἰδοποίησε νὰ κρυφτῆ καὶ μὲ κατάλληλο τρόπο κατῴρθωσε νὰ μεταπεισῇ πάλι τὸν πατέρα τοῦ. Ἀκόμη καὶ σὲ κίνδυνο ἔβαλε τὴ ζωὴ τοῦ γιὰ χάρι τοῦ Δαβίδ, γιατί ὁ πατέρας τοῦ θέλησε νὰ τὸν σκοτώσῃ, ὅταν ἀντελήφθη ὅτι προστάτευε τὸν Δαβίδ.

Ὁ Ἰωνάθαν λοιπὸν ἀποδείχθηκε φίλος πιστὸς καὶ ἀληθινός, φίλος τέτοιος, γιὰ τὸν ὁποῖο λέει ἡ Γραφή: «Φίλος πιστὸς σκέπη κραταιά, ὁ δὲ εὐρών αὐτὸν εὔρε θησαυρόν» (Σοφ. Σειρ. ς' 14). Ὁ πιστὸς φίλος εἶναι πανίσχυρη σκέπη καὶ προστασία: ὅποιος βρῆκε τέτοιον φίλο, ἔχει βρῆ ἀληθινὸ θησαυρό. Τέτοιοι φίλοι μᾶς χρειάζονται, γιατί αὐτοὶ θὰ μᾶς στηρίξουν καὶ θὰ μᾶς βοηθήσουν σ' ὅλες τὶς ἀνάγκες μᾶς. Ποῦ ὅμως καὶ πῶς θὰ τοὺς βροῦμε; Πάλι ἡ Γραφή μᾶς πληροφορεῖ: «Οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον εὐρήσουσιν αὐτὸν» (Σοφ. Σειρ. ς' 16). Οἱ πιστοὶ καὶ θεοφοβούμενοι ἄνθρωποι κατορθώνουν νὰ βρουν τέτοιους φίλους, γιατί δὲν τοὺς ἀναζητοῦν στὰ τυφλὰ οὔτε στοὺς κύκλους ἀνθρώπων κοσμικῶν, άτομιστῶν καὶ συμφεροντολόγων, ἀλλὰ ψάχνουν καλὰ καὶ ἐξετάζουν προσεκτικὰ ποιούς θὰ κάνουν φίλους, καὶ τοὺς ἀναζητοῦν στοὺς κύκλους τῶν πιστῶν καὶ εὐσεβῶν ἀνθρώπων, ζητοῦν δὲ καὶ τὸν φωτισμὸ τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ βρουν τοὺς πραγματικούς φίλους. Οἱ φίλοι αὐτοὶ εἶναι πράγματι σκέπη κραταιά καὶ θησαυρὸς ἀνεκτίμητος, γιατί εἶναι

δοσμένοι από τον Θεό και μια τέτοια φιλία, που στηρίζεται στον φόβο του Θεού, έχει ασφαλώς πλούσια την εύλογία του.

Πολλές ευκαιρίες έδωσε ο Θεός στον Σαούλ, για να καταλάβη πόσο χρήσιμος του ήταν ο Δαβίδ και πόσο άδικα έπεδίωκε τη θανάτωσή του. Ο Σαούλ όμως έμεινε αδιόρθωτος. Κι' όσο έβλεπε να μεγαλώνει το κύρος του Δαβίδ χάρις στις νίκες που του χάριζε ο Θεός στους πολέμους με τους Φιλισταίους, τόσο ο Σαούλ έσκύλιαζε και φούντωνε μέσα του η έχθρα και ο φθόνος προς τον Δαβίδ. Ύστερα από τόσες έπιβουλές και Δαβίδ αναγκάστηκε να φύγει από το παλάτι και να περιπλανάται με τους πιστούς συντρόφους του στα βουνά και στις έρημιές. Αλλά και ο Σαούλ, άποφασισμένος να συντρίψει τον Δαβίδ, άφησε το παλάτι και την πρωτεύουσα του και βγήκε με τρεις χιλιάδες έκλεκτούς στρατιώτες, για να καταδιώξει και να σκοτώσει τον Δαβίδ. Στην προσπάθεια του αυτή ο Θεός του έδωσε μια άκομη ευκαιρία, για να άντιληφθεί την άθωότητα και τη μεγαλοψυχία του Δαβίδ.

Άναζητώντας τον Δαβίδ ο Σαούλ σε κάποια στιγμή άπομονώθηκε από τους άνδρες του και όλομόναχος μπήκε σε μια σπηλιά, για να ξεκούραστη και να κοιμηθεί. Στο βάθος όμως της σπηλιάς βρισκόταν ο Δαβίδ με τους συντρόφους του. Ο Σαούλ, μπαίνοντας από το φως στο σκοτάδι της σπηλιάς, δέν τους είδε εκείνοι όμως τον είδαν. Κι' όταν ο Σαούλ έπεσε και κοιμήθηκε, είπαν στον Δαβίδ οι σύντροφοι του: «Σήμερα ο Κύριος άποφάσισε να παραδώσει τον έχθρό σου στα χέρια σου μπορείς να του κάνεις ό,τι θέλεις» (Α' Βασ. κδ' 5). Ήταν σαν να του έλεγαν: Τί κάθου; Δέν θα σου δοθί άλλη τέτοια ευκαιρία. Σήκω και σκότωσε τον, για να ήσυχάσεις μια για πάντα απ' αυτόν.

Και πράγματι η ευκαιρία ήταν μοναδική. Άν είχε δοθί στον Σαούλ μια τέτοια ευκαιρία, ασφαλώς δέν θα την άφηνε άνεμετάλλευτη, αλλά θα έσπευδε να άπαλλαγή από τον Δαβίδ. Ο Δαβίδ όμως δέν ήταν Σαούλ: ήταν άνθρωπος του Θεού και ως τέτοιος ένήργησε και τώρα. Δέν παρασύρθηκε από τις είσηγήσεις των συντρόφων του ούτε επέτρεψε σ' εκείνους να κάνουν κακό στον βασιλιά. Πλησίασε μόνο άθόρυβα, κι' ενώ ο Σαούλ κοιμόταν, έκοψε ένα κομμάτι από το έπανωφόρι του. Είπε μάλιστα χαρακτηριστικά στους συντρόφους του: «Ποτέ να μην έπιτρέψει και Θεός να βάλω χέρι φονικό επάνω στον κύριο μου, που έχει χρυσθί από τον Θεό βασιλεύς» (Α' Βασ. κδ' 7).

Άνύποπτος για όσα συνέβησαν, ο Σαούλ ξύπνησε σε λίγο και βγήκε από τη σπηλιά, για να συναντήσει τους συντρόφους του. Ο Δαβίδ τότε έτρεξε πίσω του και του φώναξε: «Κύριε βασιλεΰ» (Α' Βασ. κδ' 9). Ο Σαούλ γύρισε και κοίταξε προς τα πίσω. Άμέσως ο Δαβίδ έπεσε με το πρόσωπο στη γη και προσκύνησε τον Σαούλ. Έπειτα σηκώθηκε και δείχνοντας στον Σαούλ το κομμάτι του μανδύα του που είχε στα χέρια του, μίλησε θαρραλέα προς αυτόν. «Γιατί, βασιλιά μου», του είπε, «άκοϋς αυτούς που σου λένε ότι έγω θέλω τον θάνατο σου; Δές με τα μάτια σου ότι ο Κύριος σε παρέδωσε σήμερα στα χέρια μου μέσα στη σπηλιά, και δέν θέλησα να σε σκοτώσω. Σε σεβάσθηκα και είπα: Δέν θα βάλω χέρι στον κύριο μου, που είναι χρυσμένος από τον Κύριο. Νά το κομμάτι του μανδύα σου που το έκοψα έγω, αλλά δέν σε σκότωσα. Μάθε λοιπόν σήμερα ότι δέν ύπάρχει στην ψυχή μου κακία ούτε άσέβεια άπέναντι σου και δέν σ' έβλαψα, για να μην άμαρτήσω. Έσύ όμως με καταδιώκεις, για να μου πάρεις τη ζωή. Ο Κύριος άς γίνη δικαστής άνάμεσα μās και άς ύπερασπισθί το δίκιο μου από σένα» (Α' Βασ. κδ' 10-16).

Τα λόγια αυτά του Δαβίδ συγκλόνισαν τον Σαούλ. Συγκινημένος από τη συμπεριφορά του Δαβίδ, έκλαψε με δυνατή φωνή και ώμολόγησε το σφάλμα του και την άδικία του. «Παιδί μου Δαβίδ», του είπε, ενώ ως τώρα δέν τον ώνόμαζε με τ' όνομα του, αλλά τον έλεγε «ο γιός του Ιεσσαί». Και συνέχισε: «Έσύ είσαι δικαιότερος από μένα, γιατί έσύ μου φέρθηκες πάντοτε εύεργετικά, ενώ έγω σου έκανα κακό. Και μου άπέδειξες σήμερα την άνωτερότητα σου με το ότι δέν με σκότωσες, ενώ

ὁ Κύριος μὲ παρέδωσε στὰ χέρια σοῦ. Ὁ Κύριος θὰ σὲ ἀνταμείψῃ γιὰ τὸ καλὸ πού μοῦ ἔκανες σήμερα. Προβλέπω ὅτι θὰ γίνῃς βασιλιάς καί μὲ τὸ χέρι σοῦ θὰ στερεωθῇ ἡ βασιλεία τοῦ Ἰσραὴλ. Ὁρκίσου μοῦ ὅμως στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ὅτι δὲν θὰ ἐξολοθρεύσῃς τοὺς ἀπογόνους μοῦ καὶ δὲν θὰ σβήσῃς τὸ ὄνομα μοῦ ἀπὸ τὴν οἰκογένεια τοῦ πατέρα μοῦ» (Α' Βασ. κδ' 17-23). Ὁ Δαβίδ ἔδωσε πρόθυμα τὸν ὄρκο πού ζήτησε ὁ Σαούλ, κι' ἔτσι οἱ δύο ἄνδρες χωρίσθηκαν εἰρηνικά. Ὁ Σαούλ βέβαια δὲν ἐτήρησε τὶς ὑποσχέσεις τοῦ καὶ πολὺ σύντομα στράφηκε πάλι ἐναντίον τοῦ Δαβίδ: ὁ Δαβίδ ὅμως ἔμεινε πιστὸς στὸν ὄρκο τοῦ καὶ ὄχι μόνο δὲν ἔκανε κακὸ στὰ παιδιά τοῦ Σαούλ, ὅταν ἔγινε βασιλεὺς, ἀλλὰ στάθηκε εὐεργέτης καὶ προστάτης τούς.

Ἄς θαυμάσουμε ὅμως γιὰ ἄλλη μιὰ φορά τὸ μεγαλεῖο τῆς ψυχῆς τοῦ Δαβίδ καὶ ἰδιαίτερως τὴ μεγαλοψυχία καὶ τὴν ἀμνησικακία τοῦ. Ὁ λόγος πού εἶπε στὸν Σαούλ, ὅτι «δὲν ὑπάρχει κακία στὴν ψυχὴ μοῦ», ἦταν πραγματικότης. Τὸ εἶχε δείξει ἄλλωστε μὲ τὰ ἔργα τοῦ. Ἄν ὑπῆρχε στὴν ψυχὴ τοῦ κακία καὶ μίσος ἐναντίον τοῦ Σαούλ, δὲν θὰ εἶχε ἀφήσει ἀνεκμετάλλευτη τὴν εὐκαιρία πού τοῦ δόθηκε ὁ Σαούλ θὰ ἦταν πιά νεκρός. Ἡ ψυχὴ τοῦ Δαβίδ ὅμως ἦταν τελείως ἀπαλλαγμένη ἀπὸ τέτοιες κακίες. Λυπόταν βέβαια γιὰ τὸ κατάντημα τοῦ Σαούλ, γιὰ τὴν κακία καὶ τὴν ἀχαριστία πού τοῦ ἔδειχνε δὲν πέρασε ὅμως ποτὲ ἀπὸ τὸν νοῦ τοῦ ἢ σκέψις νὰ τὸν ἐκδικηθῇ ἀντίθετα μὲ τὴ στάση τοῦ ἔδειξε ὀλοκάθαρα ὅτι συγχωροῦσε ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς τοῦ ὅλες τὶς ἀδικίες τοῦ Σαούλ εἰς βάρος τοῦ καὶ ἦταν ἔτοιμος ὄχι νὰ τοῦ κάνῃ κακὸ, ἀλλὰ νὰ τὸν εὐεργετήσῃ.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Δαβίδ πρέπει νὰ τὸ ἔχουμε πάντα στὸν νοῦ μᾶς κι' ὅταν μᾶς γίνονται ἀδικίες, νὰ μὴν ἀφήνουμε νὰ γεννιέται μέσα μᾶς τὸ μίσος καὶ ἡ ἐχθρική διάθεση ἐναντίον ἐκείνων πού μᾶς ἀδικοῦν, ἀλλὰ νὰ θυμόμαστε τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου: «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦσιν ὑμᾶς καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς καὶ διωκόντων ὑμᾶς» (Ματθ. σ' 44). Αὐτὴ εἶναι ἡ χριστιανικὴ ἐκδίκησης αὐτὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερη νίκη. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος συνιστᾷ: «Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ νίκα ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν» (Ρωμ. ιβ' 21). Μὴν ἀφήνης νὰ σὲ νικήσῃ τὸ κακὸ, ἀλλὰ νίκα τὸ κακὸ μὲ τὴν καλοσύνη καὶ τὴν ἀγαθοεργία σοῦ. Μὲ τὴν ἐκδίκηση δὲν σταματᾷ τὸ κακὸ, ἀλλὰ φουντώνει καὶ διαιωρίζεται, ἐνῶ μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὴ συγχωρητικότητα μποροῦμε νὰ νικήσουμε τὴν κακία τοῦ ἐχθροῦ μᾶς καὶ νὰ τὸν μεταβάλουμε σὲ φίλο κι' ἂν ἐκεῖνος ἐξακολουθῇ νὰ μένη σκληρὸς καὶ ἀσυγκίνητος, θὰ ἀντιμετωπίσῃ τὴ δικαία τιμωρία ἀπὸ τὸν Θεό, ἐνῶ ἐμεῖς θὰ ἀπολαμβάνουμε τὴν εἰρήνη καὶ τὴν εὐλογία τοῦ.

21/11/1994

75. Τὸ τέλος τοῦ Σαμουήλ καὶ τοῦ Σαούλ

(Α' Βασ. κε' 1, κς' 1 - κη' 25, λὰ' 1-13. Β' Βασ. ᾠ' 1-27)

Μετὰ τὰ γεγονότα πού ἐξιτορήσαμε στὴν προηγούμενη ὁμιλία ἡ Γραφὴ κάνει λόγο γιὰ τὸν θάνατο τοῦ Σαμουήλ. Ὁ Σαμουήλ, ὅπως ξέρουμε, ἀφοῦ ἔχρισε βασιλέα τὸν Σαούλ, περιωρίσθηκε στὰ πνευματικὰ τοῦ καθήκοντα, ἀφήνοντας τὸν βασιλιά νὰ κυβερνήσῃ τὸν λαό. Δὲν ἔπαυσε ὅμως σὰν πνευματικὸς ἡγέτης νὰ ἐνδιαφέρεται καὶ νὰ ἐργάζεται γιὰ τὴν πνευματικὴ πρόοδο τοῦ λαοῦ καὶ νὰ τοῦ ὑποδεικνύῃ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Προσπάθησε καὶ τὸν Σαούλ νὰ ἐπαναφέρῃ στὴν τάξι, ὅταν τὸν εἶδε νὰ παρεκτρέπεται. Ὅταν ὅμως διεπίστωσε ὅτι οἱ προσπάθειες τοῦ ἦταν μάταιες, διέκοψε κάθε ἐπαφὴ μαζί τοῦ. Τέλος κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ πῆγε στὴ Βηθλεὲμ καὶ ἔχρισε βασιλέα τὸν Δαβίδ. Αὐτὴ ἦταν ἡ τελευταία δημοσίαι ἐμφάνιση τοῦ Σαμουήλ. Μετὰ ἀπὸ αὐτὴν ἀποσύρθηκε ὀριστικὰ στὴν Ἀρμαθαίμ, ὅπου πέθανε σὲ ἡλικία 85 ἐτῶν περίπου.

Ἀστραπιαία διαδόθηκε ἡ εἶδσις τοῦ θανάτου τοῦ μεγάλου προφήτου. Πλήθη Ἰσραηλιτῶν ἀπ' ὅλες τὶς πόλεις συγκεντρώθηκαν στὴν Ἀρμαθαίμ, ὅπου καὶ τὸν ἔθαψαν. «Καὶ κόπτονται αὐτόν... πᾶς Ἰσραήλ» (Α' Βασ. κε' 1). Ἐπένθησαν δηλαδὴ καὶ ἐθρήνησαν ὅλοι οἱ Ἰσραηλίται γιὰ τὸν θάνατο τοῦ καὶ ἀσφαλῶς πολλοὶ θὰ ἐνοιωσαν τύψεις, γιατί, ὅταν ζοῦσε, τὸν ἐπίκραναν. Τώρα πού πέθανε, κατάλαβαν τί εἶχαν καὶ τί ἔχασαν. Τώρα θυμήθηκαν τὶς μεγάλες ὑπηρεσίες πού προσέφερε στὸ ἔθνος τοῦ καὶ κατάλαβαν τί χρωστοῦσαν σ' αὐτόν. Ἔτσι δυστυχῶς συμβαίνει πολὺ συχνά. Μᾶς στέλνει ὁ Θεὸς ἀνθρώπους εὐλογημένους καὶ φωτισμένους, ἱερεῖς, πνευματικούς, ἀλλὰ καὶ λαϊκοὺς ἀκόμη ἐργάτες, γιὰ νὰ μᾶς καθοδηγήσουν καὶ νὰ μᾶς διδάξουν τὸ θέλημα τοῦ, κι' ἐμεῖς τοὺς περιφρονοῦμε καὶ τοὺς πικραίνουμε μέ τὶς ἀνυπακοές μᾶς καὶ πολλὰς φορές τοὺς χλευάζουμε ἢ καὶ τοὺς συκοφαντοῦμε καὶ τοὺς κατατρέχουμε. Ὅταν ὁμως τοὺς χάσουμε, τότε καταλαβαίνουμε πόσο χρήσιμοι μᾶς ἦταν. Γι' αὐτὸ καὶ μᾶς τοὺς παίρνει ὁ Θεὸς καὶ μᾶς ἀφήνει νὰ πεινάσουμε καὶ νὰ διψάσουμε πνευματικά, μέχρις ὅτου αἰσθανθοῦμε τὴν ἀναγκαιότητα τοὺς καὶ ζητήσουμε θερμὰ ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ μᾶς στείλῃ ἄλλους.

Συγκινήθηκε πολὺ, ὅπως εἶδαμε, ὁ Σαούλ ἀπὸ τὸν σεβασμὸ, τὴν ἀγάπη καὶ τὴν ἀμνησικακία πού ἔδειξε ὁ Δαβίδ μέ τὸ νὰ μὴ τὸν σκοτώσῃ, ἐνῶ ἦταν στὸ χέρι τοῦ καὶ ἀνεγνώρισε ὅτι ἄδικα κατεδίωκε τὸν Δαβίδ, ἐνῶ ἐκεῖνος φάνηκε ἀνώτερος τοῦ καὶ δικαιότερός τοῦ. Θὰ νόμιζε κανεὶς ὅτι ἡ ἔχθρα καὶ ὁ πόλεμος μεταξύ τῶν δύο ἀνδρῶν εἶχε λήξει ὀριστικά, καὶ ὅτι μονοιασμένοι καὶ ἀγαπημένοι θὰ ἐργάζονταν ἀπὸ δῶ καὶ πέρα γιὰ τὸ καλὸ τοῦ λαοῦ. Δυστυχῶς ὁμως ἡ μεταβολὴ τοῦ Σαούλ ἦταν προσωρινή. Δὲν ἦταν μετάνοια ἀληθινή, ἀλλὰ μόνο πρόσκαιρη μεταμέλεια. Ὁ Σαούλ δὲν εἶχε ξεριζώσει ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοῦ τὸ σαράκι τοῦ φθόνου, πού ἦταν ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ καὶ σὲ λίγον καιρὸ ὁ φθόνος φούντωσε πάλι μέσα στὴν ψυχὴ τοῦ, καὶ ὁ Σαούλ ἄρχισε πάλι νὰ καταδιώκῃ τὸν Δαβίδ. Καὶ τὴν κακία τοῦ αὐτὴ τὴν ὑποδαύλιζαν καὶ τὴ φούντωναν οἱ συμβουλές καὶ οἱ συκοφαντίες τῶν κακῶν συμβούλων πού τὸν περιστοίχιζαν. Γιατὶ εἶναι μεγάλο κακὸ νὰ ἔχῃ κανεὶς κακοὺς ὁδηγοὺς καὶ συμβούλους κοντὰ τοῦ, καὶ μάλιστα ἓνας ἡγέτης, καὶ νὰ ἐπηρεάζεται ἀπὸ τὶς ἄστοχες καὶ ὀλέθριες συμβουλές τούς. Ἡ ἱστορία διδάσκει πόσα ἔπαθαν ἡγέτες πανίσχυροι ἐξ αἰτίας τῶν κακῶν συμβούλων τούς, πόσα ἔθνη καὶ οἰκογένειες καὶ ἄτομα καταστράφηκαν ἀπὸ τὴν ἴδια αἰτία. Γι' αὐτὸ χρειάζεται μεγάλη προσοχὴ στὴν ἐκλογὴ τῶν φίλων καὶ συμβούλων. Κι' ἀκόμη εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴ δίνουμε προσοχὴ στὶς ὑποδείξεις κακῶν συμβούλων, πού μπορεῖ νὰ μᾶς φαίνονται εὐχάριστες καὶ συμφέρουσες, ἀλλὰ πολλὰς φορές εἶναι ἰδιοτελεῖς νὰ ἀπομακρύνουμε ἀπὸ κοντὰ μᾶς χωρὶς ἀναβολὴ ἐκείνους πού μᾶς δίνουν τέτοιες συμβουλές καὶ νὰ ἀκοῦμε μέ προσοχὴ τὶς ὀρθές καὶ συνετὲς συμβουλές τῶν ἀληθινῶν φίλων, ἔστω κι' ἂν μᾶς φαίνονται δυσάρεστες καὶ ὀδυνηρές.)

Ἀκόμη μιὰ φορὰ δόθηκε ἡ εὐκαιρία στὸν Δαβίδ νὰ κἀνῃ κακὸ στὸν Σαούλ, καὶ δὲν τὸ ἔκανε. Κοιμόταν ἀμέριμνος στὴ σκηνὴ τοῦ ὁ Σαούλ, ἀλλὰ καὶ οἱ φρουροί, πού ἔπρεπε νὰ τὸν προστατεύουν, εἶχαν ἀποκοιμηθῇ κι' αὐτοί. Ὁ Δαβίδ κατῶρθωσε νὰ μπῆ ἀθόρυβα στὴ σκηνὴ μαζί μ' ἓναν ἔμπιστο φίλο τοῦ καὶ νὰ τοῦ ἀφαιρέσῃ τὸ ἀκόντιο τοῦ, πού ἦταν μπηγμένο στὴ γῆ, καὶ τὸ δοχεῖο τοῦ νεροῦ πού εἶχε κοντὰ τοῦ. Ἐχοντας στὰ χέρια τοῦ τὶς ἀποδείξεις αὐτές, ἔδειξε καὶ πάλι στὸν Σαούλ ὅτι μποροῦσε νὰ τοῦ κἀνῃ κακὸ, ἀλλὰ δὲν τὸ ἔκανε. Συγκινήθηκε καὶ πάλι ὁ Σαούλ: ὠμολόγησε τὸ σφάλμα τοῦ εἶπε λόγια καλὰ γιὰ τὸν Δαβίδ. Ὅλα ὁμως αὐτὰ ἦταν ἐπιφανειακὰ καὶ προσωρινὰ. Ἡ ψυχὴ τοῦ Σαούλ εἶχε σκληρυνθῇ ἀπὸ τὸ πάθος καὶ τὴν κακία. Σὲ λίγο ἐπιδόθηκε πάλι μέ μανία στὴν καταδίωξι τοῦ Δαβίδ.

Ὁ Δαβίδ, θέλοντας νὰ ἀπαλλαγῇ μιὰ γιὰ πάντα ἀπὸ τὴν καταδίωξι τοῦ Σαούλ, κατέφυγε μέ ἐξακόσιους ἄνδρες στὴν πόλιν τῶν Φιλισταίων Γέθ, ὅπου βασιλιάς ἦταν ὁ Ἄγγους. Πράγματι, ὁ Σαούλ, ὅταν ἔμαθε ὅτι ὁ Δαβίδ κατέφυγε στοὺς Φιλισταίους, ἔπαυσε νὰ τὸν καταδιώκῃ. Ὁ Ἄγγους δέχθηκε εὐνοϊκὰ τὸν Δαβίδ, ὑπολογίζοντας στὴ στρατιωτικὴ δύναμι πού εἶχε μαζί τοῦ, καὶ τοῦ

παρεχώρησε μιὰ ἀγροτική πόλι, τὴ Σεκελάκ, ὅπου ὁ Δαβίδ ἐγκαταστάθηκε μαζί μέ τὴν οἰκογένεια τοῦ καί τὸν μικρὸ στρατό τοῦ. Ἐκεῖ ὁ Δαβίδ ἔγινε πραγματικὸς βασιλιάς. Κυβερνοῦσε τὴν πόλη καί τὴν περιοχὴ τῆς, γύμναζε τὸν στρατό τοῦ καί πολεμοῦσε ἀποτελεσματικὰ τοὺς Χαναναίους καί τοὺς Ἀμαληκίτες ποὺ λεηλατοῦσαν τὴ χώρα. Ἔτσι ὁ Θεὸς ἔδειξε γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ τὴν εὐνοια καί τὴν προστασία τοῦ στὸν Δαβίδ, ἐνῶ συγχρόνως τὸν ἀνεδείκνυε σταδιακὰ καί τὸν προετοίμαζε γιὰ τὰ μελλοντικὰ μεγάλα καί δύσκολα καθήκοντα τοῦ.

Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς ἀπὸ τὴν ἐγκατάσταση τοῦ Δαβίδ στὴ Σεκελάκ, καί οἱ Φιλισταῖοι ξεσήκωσαν καί πάλι πόλεμο ἐναντίον τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ὁ Ἄγγους, ποὺ συμμετεῖχε στὸν πόλεμο αὐτόν, εἶχε τόση ἐμπιστοσύνη στὸν Δαβίδ, ὥστε θέλησε νὰ τὸν πάρη κι' αὐτόν μαζί μέ τοὺς ἄνδρες τοῦ, νὰ τὸν βάλῃ δηλαδὴ νὰ πολεμήσῃ ἐναντίον τῶν ὁμοεθνῶν τοῦ. Σὲ πολὺ δύσκολη θέσι βρέθηκε τώρα ὁ Δαβίδ. Εἶχε καταφύγει στὴ χώρα τῶν Φιλισταίων, γιὰ νὰ προστατεύσῃ τὴ ζωὴ τοῦ, ὄχι ὅμως καί γιὰ νὰ γίνῃ προδότης καί ἐχθρὸς τῆς πατρίδος τοῦ καί τοῦ ἔθνους τοῦ. Αὐτὸ δὲν τὸ ἤθελε σὲ καμιὰ περίπτωση. Ἀπὸ τὴ δύσκολη αὐτὴ θέσι τὸν ἔβγαλε πάλι ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Οἱ στρατηγοὶ τοῦ Ἄγγους, στοὺς ὁποίους ἐκεῖνος ἀνεκοίνωσε τὴν ἀπόφασί τοῦ, ἀντέδρασαν, γιὰ τὸν Δαβίδ ἴδια μ' ἐκεῖνον ἐμπιστοσύνη στὸν Δαβίδ. Ἔτσι ὁ Ἄγγους ἐγκατέλειψε τὴν ἀρχικὴ τοῦ σκέψι, καί ὁ Δαβίδ παρέμεινε στὴ Σεκελάκ καί δὲν ἔλαβε μέρος στὸν πόλεμο. Ἀσφαλῶς καί Θεὸς ἦταν ἐκεῖνος ποὺ ἔβαλε στὸ μυαλό τῶν στρατηγῶν τὶς σκέψεις αὐτὲς γιὰ τὸν Δαβίδ καί μέ τὸν τρόπο αὐτόν τὸν ἔβγαλε ἀπὸ τὸ φοβερὸ δῖλημμα, στὸ ὁποῖο βρισκόταν. Ἔτσι κι' ἐμᾶς ὁ πανάγαθος καί πάνσοφος Θεὸς μᾶς βγάζει ἀπὸ πολλοὺς πειρασμοὺς καί δυσκολίες καί κινδύνους. Ἄς μὴ τὰ χάνουμε λοιπὸν κι' ἄς μὴν ἀπελπίζώμαστε. Μὲ ἀκλόνητη πίστη στὴν ἀγαθότητα τοῦ ἄς τὸν παρακαλοῦμε λέγοντας: «Κύριε, μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν». Κι' ἐκεῖνος θὰ ἔβρῃ τὸν τρόπο νὰ μᾶς γλιτώσῃ. Γιὰ τὸ «οἶδε Κύριος εὐσεβεῖς ἐκ πειρασμοῦ ρύεσθαι» (Β' Πέτρ. β' 9). Γνωρίζει ὁ Κύριος νὰ βγάξῃ ἀπὸ τοὺς πειρασμοὺς καί τὶς δυσκολίες τοὺς εὐσεβεῖς ἀνθρώπους.

Σὲ πολὺ δυσκολότερη θέσι ὅμως βρισκόταν ὁ Σαούλ, ποὺ εἶχε νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἀπροσδόκητο πόλεμο ἐκ μέρους τῶν Φιλισταίων. Τρομερὰ ἐρωτήματα τὸν βασάνιζαν. Τί θὰ ἔκαμνε; Πῶς θὰ ἀντιμετώπιζε τόσοσους ἐχθρούς; Ποιὰ θὰ ἦταν ἡ ἔκβασις τοῦ πολέμου; Ἐντρομος κατέφυγε σὲ ἱερεῖς καί προφῆτες, γιὰ νὰ μάθῃ ποιὸ ἦταν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς ὅμως εἶχε ἀποσύρει ὀριστικὰ τὴ χάρι τοῦ ἀπ' αὐτόν καί δὲν τοῦ ἔδωσε καμιὰ ἀπάντησι. Ποιὸν νὰ ρωτήσῃ τώρα ὁ Σαούλ, γιὰ νὰ μάθῃ ποιὰ θὰ ἦταν ἡ ἔκβασις τοῦ πολέμου καί ποιὰ μέτρα ἔπρεπε νὰ πάρῃ; Ἀπελπισμένος κατέφυγε σὲ μιὰ μάντισσα ποὺ ἐπικοινωνοῦσε μέ τὰ πνεύματα, μέ τὰ πονηρὰ βέβαια πνεύματα κατέφυγε δηλαδὴ στὸν πνευματισμό, σ' ἓνα μέντιουμ. Πρὶν λίγον καιρὸ ὅμως ὁ ἴδιος εἶχε καταδιώξει τοὺς μάντιες καί τὶς μάγισσες καί εἶχε θανατώσει πολλοὺς ἀπ' αὐτούς. Καί τότε μὲν εἶχε ἐνεργήσει σύμφωνα μέ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἀπαγόρευε ρητὰ κάθε εἶδος μαντείας καί εἰδικὰ τὴν ἐπικοινωνία μέ τὰ πνεύματα, λέγοντας ὅτι «βδέλυγμα Κυρίῳ τῷ Θεῷ σοῦ πᾶς ποιῶν τοιαῦτα» (Δευτ. ιη' 12). Ἀποστρέφεται δηλαδὴ καί σιχαίνεται ὁ Θεὸς ἐκείνους ποὺ ἀσχολοῦνται μέ τέτοια ἔργα. Τώρα ὅμως ποὺ κατέφευγε ὁ ἴδιος στὴ μαντεία, ἐνῶ γνώριζε καλά τὴν ἀπαγόρευση τοῦ Θεοῦ, διέπραττε βαρύτερη ἁμαρτία, μέ τὴν ὁποία θὰ προκαλοῦσε ὀπωσδήποτε τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Σαούλ, γιὰ νὰ μὴ τὸν ἀναγνωρίσῃ ἡ μάντισσα ἢ κάποιος ἄλλος, ἄλλαξε τὴν εμφάνισή τοῦ καί τὰ ροῦχα τοῦ καί πῆγε σ' αὐτὴν νύχτα μαζί μέ δύο ἄνδρες. Ἡ μάντισσα στὴν ἀρχὴ ἀρνῆθηκε νὰ ικανοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμία τοῦ, γιὰ τὸ φοβόταν μήπως πάθῃ κι' αὐτὴ ὅ,τι ἔπαθαν οἱ ἄλλοι μάντιες καί μάγοι. Ὁ Σαούλ ὅμως τῆς ὠρκίσθηκε ὅτι δὲν πρόκειται νὰ πάθῃ τίποτε. Ἐκείνη τότε τὸν ρώτησε: «Ποιὸν θέλεις νὰ καλέσω ἀπὸ τοὺς νεκρούς;». Ὁ Σαούλ τῆς εἶπε: «Τὸν Σαμουήλ». Μὲ τὴν ἐνέργεια τοῦ πονηροῦ ἢ γυναικῆ εἶδε πράγματι τὴ μορφὴν τοῦ Σαμουήλ καί τρομαγμένη ἄφησε δυνατὴ

φωνή. Τὴν ἴδια ὥρα, μὲ τὴ βοήθεια πάλι τοῦ πονηροῦ πνεύματος, ἀναγνώρισε τὸν Σαούλ καὶ διαμαρτυρήθηκε γιὰ τὸ ὅτι τὴν εἶχε ἐξαπατήσει. Ὁ διάβολος ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά μᾶς σπρώχνει στὴν ἁμαρτία κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη μᾶς ξεσκεπάζει, γιὰ νὰ μᾶς ἐκθέσει καὶ νὰ μᾶς ντροπιάσει.

Ὁ Σαούλ δὲν ἔβλεπε ἐκείνον ποὺ ἔβλεπε ἡ μάντισσα γι' αὐτὸ τὴ ρώτησε: «Τί βλέπεις;». Κι' ἐκείνη τοῦ εἶπε: «Βλέπω θεούς, δηλαδή ὑπερφυσικά ὄντα, ν' ἀνεβαίνουν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς, κι' ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἕναν ἄνδρα ψηλὸ καὶ σεβάσμιο, ντυμένο μὲ μανδύα». Ὁ Σαούλ σκέφθηκε ὅτι αὐτὸς θὰ ἦταν ὁ Σαμουήλ, κι' ἀμέσως ἔπεσε καὶ προσκύνησε. Τὸ πνεῦμα τὸν ρώτησε: «Γιατί μὲ κάλεσες;». Καὶ ὁ Σαούλ ἀποκρίθηκε: «Βρίσκομαι σὲ μεγάλη θλίψι οἱ Φιλισταῖοι μὲ πολεμοῦν σκληρὰ ρωτῶ τὸν Θεὸ καὶ δὲν μοῦ ἀπαντᾷ σὲ κάλεσα λοιπόν, γιὰ νὰ μοῦ πῶς τί πρέπει νὰ κάνω». Τὸ πνεῦμα τότε τοῦ εἶπε: «Γιατί μὲ ρωτᾷς; Ὁ Κύριος ἔχει ἀπομακρύνθη ἀπὸ σένα κι' ἔχει πάει μὲ τὸν πλησίον σοῦ. Ὁ Κύριος θὰ συντρίψῃ τὴ βασιλεία σοῦ καὶ θὰ τὴ δώσει στὸν πλησίον σοῦ, στὸν Δαβίδ. Θὰ παραδώσῃ τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ μαζὶ μ' ἐσένα στὰ χέρια τῶν Φιλισταίων. Αὐριο θὰ πέσετε νεκροὶ κι' ἐσὺ καὶ τὰ παιδιά σοῦ, καὶ οἱ Φιλισταῖοι θὰ κυριεύσουν τὸ στρατόπεδο σοῦ». Ἀκούοντας αὐτά, ὁ Σαούλ ἔπεσε κάτω κατατρομαγμένος, παραλυμένος ἀπὸ τὸν φόβο. Ὁλόκληρο μερόνυχτο δὲν ἔβαλε τίποτε στὸ στόμα τοῦ. Φοβισμένη ἡ γυναίκα ἔσπευσε νὰ τὸν περιποιηθῇ καὶ μαζὶ μὲ τοὺς συντρόφους τοῦ τὸν ἔπεισε νὰ φάῃ κάτι, γιὰ νὰ δυναμώσῃ. Τὴν ἄλλη νύχτα ὁ Σαούλ καὶ οἱ συνοδοὶ τοῦ ἔφυγαν καὶ γύρισαν στὸ στρατόπεδο.

Ἦταν ἄραγε πράγματι ὁ Σαμουήλ αὐτὸς ποὺ εἶχε μιλήσει μὲ τὸν Σαούλ; Ἀσφαλῶς ὄχι. Ὁ Θεὸς δὲν θὰ ἐπέτρεπε νὰ ἐμφανισθῇ ὁ Σαμουήλ μ' ἕναν τρόπο ποὺ ὁ ἴδιος εἶχε ἀπαγορεύσει αὐστηρότατα. Ἦταν λοιπόν πνεῦμα πονηρὸ ποὺ ὑποκρινόταν τὸν Σαμουήλ. Γιατί αὐτὸ συμβαίνει στὸν πνευματισμὸ. Ἐκεῖνοι ποὺ καταφεύγουν σ' αὐτόν, νομίζουν ὅτι συνομιλοῦν μὲ τὶς ψυχὲς τῶν δικῶν τούς, συγγενῶν ἢ φίλων στὴν πραγματικότητα ὅμως ἐπικοινωνοῦν μὲ πονηρὰ πνεύματα, τὰ ὁποῖα τοὺς ἐξαπατοῦν, παριστάνοντας τὰ πρόσωπα, μὲ τὰ ὁποῖα ἐκεῖνοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἐπικοινωνήσουν. Ὁ πνευματισμὸς εἶναι μιὰ ἀπάτη, μιὰ πλεκτάνη τοῦ διαβόλου, μὲ τὴν ὁποῖα προσπαθεῖ νὰ ἀποσυνδέσῃ τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ νὰ τὸν ἐντάξῃ στὸ στρατόπεδο τοῦ. Γι' αὐτὸ διαπράττουν μεγάλη ἁμαρτία ὅσοι καταφεύγουν στὰ μάντιο καὶ στοὺς διαφόρους μάντις καὶ μάντισσες, γιὰ νὰ μάθουν τὸ μέλλον ἢ γιὰ νὰ λύσουν τὰ προβλήματα ποὺ τοὺς ἀπασχολοῦν. Ὁ Θεός, γιὰ νὰ μᾶς προστατεύσῃ ἀπὸ τὶς παγίδες τοῦ διαβόλου, ἀπαγορεύει νὰ καταφεύγουμε σὲ τέτοια μέσα. Ὅ,τι εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίζουμε, μᾶς τὸ φανερώνει ὁ ἴδιος μὲ τὸν γραπτὸ νόμο καὶ μὲ τὸν φωτισμὸ τοῦ. Ὅσα δὲν μᾶς ἀποκαλύπτει, δὲν πρέπει νὰ ἐπιμένουμε νὰ τὰ μάθουμε, ἰκανοποιώντας τὴν περιέργεια μᾶς. Εἶναι καλύτερο καὶ συμφερότερο νὰ ἔχουμε ἐμπιστοσύνη στὴν ἀγάπη τοῦ καὶ στὴν πρόνοια τοῦ, περιμένοντας μὲ ὑπομονὴ τὴν ἐκδήλωσή τῆς.

Ἀλλὰ θὰ πῆτε: Πῶς ἦταν δυνατόν τὸ πονηρὸ πνεῦμα ποὺ μιλοῦσε στὸν Σαούλ νὰ μιλάῃ ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ προλέγῃ πράγματα ποὺ βγήκαν ἀληθινὰ; Δὲν εἶναι αὐτὸ καθόλου περίεργο καὶ ἀξιοθαύμαστο. Ἡ Γραφὴ μᾶς βεβαιώνει ὅτι «ὁ σατανὰς μετασχηματίζεται εἰς ἄγγελον φωτὸς» (Β' Κορ. ἴα' 14). Προκειμένου δηλαδή νὰ ἐπιτύχῃ τὰ σχέδιά τοῦ, μετέρχεται κάθε μέσον παριστάνει ἀκόμη καὶ τὸν ἄγγελος λέει καὶ μερικὲς ἀλήθειες, γιὰ νὰ κερδίσῃ τὴν ἐμπιστοσύνη μᾶς καὶ νὰ μᾶς κἀν νὰ πιστέψουμε καὶ τὰ πολλὰ ψέματα ποὺ μᾶς σερβίρει. Ἄς μὴν τρέχουμε λοιπόν στὰ ὄργανα τοῦ σατανά, γιὰ νὰ μάθουμε τὴν ἀλήθεια. Ἐκεῖ ὑπάρχει μόνο ψέμα καὶ ἀπάτη κι' ἂν λέγεται κάποτε κάποια ἀλήθεια, αὐτὸ γίνεται μόνο γιὰ τὴν ἐξαπάτηση καὶ τὴν παραπλάνησι μᾶς. Τὴν ἀλήθεια ὀλόκληρη καὶ ἀνόθευτη θὰ τὴ βροῦμε μόνο κοντὰ στὸν Θεό, ποὺ εἶναι «ἡ ὁδὸς καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωὴ» (Ιω. ιδ' 6).

Τὸ τέλος τοῦ Σαούλ δὲν ἄργησε νὰ ἔλθῃ καὶ ἦταν τέλος φρικτὸ καὶ τραγικὸ γι' αὐτόν καὶ τὴν οἰκογένεια τοῦ. Σὲ μάχη μὲ τοὺς Φιλισταίους σκοτώθηκαν τρία παιδιά τοῦ, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ

ὁ καλὸς Ἰωνάθαν, ὁ ἀδελφικὸς φίλος τοῦ Δαβίδ, ἐνῶ ὁ ἴδιος ὁ Σαούλ τραυματίσθηκε σοβαρά. Βλέποντας ὅτι ἔχανε τὴ μάχη, κάλεσε τὸν ὑπασπιστὴ τοῦ καὶ τοῦ ζήτησε νὰ τὸν σκοτώσῃ ἐκεῖνος, γιὰ νὰ μὴ τὸν σκοτώσουν οἱ ἐχθροί. Ὁ ὑπασπιστὴς τοῦ ὅμως ἀρνήθηκε νὰ ὑπακούσῃ καὶ τότε ὁ Σαούλ πῆρε ὁ ἴδιος τὸ ξίφος τοῦ, τὸ στήριξε στὸ ἔδαφος καὶ αὐτοκτόνησε πέφτοντας ἐπάνω σ' αὐτό. Οἱ Φιλισταῖοι ἀναζήτησαν καὶ βρῆκαν τὸ σῶμα τοῦ καὶ, γιὰ νὰ τὸ διαπομπεύσουν, τὸ κρέμασαν στὸ τεῖχος μιᾶς πόλεως κοντὰ στὸ πεδίο τῆς μάχης, ἐνῶ τὰ ὄπλα τοῦ ὡς λάφυρα πολεμικὰ τὰ ἀφιέρωσαν στὸν ναὸ τῆς θεᾶς τῶν Αστάρτης. Στὸ ἴδιο τεῖχος κρέμασαν καὶ τὸ σῶμα τοῦ Ἰωνάθαν. Οἱ κάτοικοι ὅμως μιᾶς γειτονικῆς πόλεως, τῆς Ἰαβίς, ποὺ ὁ Σαούλ στὴν ἀρχὴ τῆς βασιλείας τοῦ τοὺς εἶχε σώσει ἀπὸ ἐπιδρομὲς ἐχθρῶν, ὅταν ἔμαθαν τὰ γεγονότα αὐτά, ἔσπευσαν καὶ πῆραν τὰ πτώματα τοῦ Σαούλ καὶ τοῦ Ἰωνάθαν καὶ μὲ μεγάλο σεβασμὸ τὰ ἔφεραν στὴν πόλι τούς, ὅπου καὶ τὰ ἔθαψαν. Καὶ γιὰ νὰ δείξουν τὸ πένθος τοὺς γιὰ τὴ συμφορὰ τοῦ ἔθνους καὶ γιὰ τὸν τραγικὸ θάνατο τοῦ βασιλέως, νῆστεψαν ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρες. Ἔτσι ἔδειξαν τὴν εὐγνωμοσύνη τοὺς γιὰ τὸ καλὸ ποὺ τοὺς εἶχε κάνει κάποτε ὁ Σαούλ, ἀλλὰ καὶ τὸν σεβασμὸ τοὺς πρὸς τὸ πρόσωπο τοῦ βασιλέως.

Αὐτὸ ἦταν τὸ τέλος τοῦ Σαούλ. Εἶχε ξεκινήσει πολὺ καλά, ἀλλὰ ἄφησε τὴν ψυχὴ τοῦ νὰ διαστραφῇ ἀπὸ τὸν ἐγωισμὸ καὶ τὸν φθόνον, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐγκαταλειφθῇ ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ νὰ πεθάνῃ στερημένος ἀπὸ τὴ χάρι καὶ τὸ ἔλεος τοῦ. Ἄς φοβηθοῦμε ἀπὸ τὸ πάθημα τοῦ Σαούλ καὶ ἄς παρακαλοῦμε καθημερινὰ τὸν Κύριον νὰ μᾶς φυλάγῃ ἀπὸ τὴν ψυχικὴ διαστροφή καὶ πώρωσι, ποὺ ὁδηγεῖ ἀναπόφευκτα στὴν ἀπώλεια.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρες πληροφορήθηκε ὁ Δαβίδ τὸν θάνατο τοῦ Σαούλ καὶ τοῦ Ἰωνάθαν. Τί ἔνοιωσε τότε ὁ Δαβίδ; Μήπως χάρηκε γιὰ τὸν θάνατο τοῦ ἐχθροῦ τοῦ, ποὺ τόσο τὸν εἶχε καταδιώξει καὶ σὲ τόσες ταλαιπωρίες καὶ κινδύνους τὸν εἶχε βάλει; Μήπως αἰσθάνθηκε ἱκανοποίησι γιὰ τὴ δίκαιη τιμωρία τοῦ Σαούλ ἀπὸ τὸν Θεόν; Μήπως αἰσθάνθηκε ἀνακούφισι, γιὰτὶ ἀπαλλασσόταν πλέον ἀπὸ κινδύνους καὶ περιπέτειες; Ὁχι. Τίποτε ἀπ' ὅλα αὐτὰ δὲν ἔνοιωσε ὁ Δαβίδ, ἀλλὰ ἀντίθετα λυπήθηκε καὶ πόνεσε γιὰ τὸ τέλος τοῦ Σαούλ καὶ τὸν ἐπένθησε μὲ ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις ποὺ συνηθίζονταν τότε. Ἔσχισε τὰ ροῦχα τοῦ, ἔκλαψε, χτύπησε τὸ στήθος τοῦ, ἔμεινε νηστικός ὅλη τὴν ἡμέρα τὸ ἴδιο ἔκαναν καὶ ὅλοι οἱ ἄνδρες ποὺ ἦταν μαζί τοῦ. Ἰδιαιτέρα βέβαια ἐπένθησε ὁ Δαβίδ γιὰ τὸν θάνατο τοῦ ἀγαπημένου φίλου τοῦ, τοῦ Ἰωνάθαν. Τὴ βαθεῖα τοῦ λύπη ἐξεδήλωσε καὶ μ' ἓνα ποίημα-μοιρολόγι ποὺ συνέθεσε, μὲ τὸ ὁποῖο προτρέπει ὅλους τοὺς Ἰσραηλίτες νὰ θρηνήσουν γιὰ τὸν θάνατο τοῦ Σαούλ καὶ τοῦ Ἰωνάθαν καὶ νὰ στήσουν μνημεῖον πρὸς τιμὴν τῶν ἡρώων αὐτῶν τοῦ ἔθνους (Β' Βασ. ἄ' 1-27).

Ἔτσι ὁ Δαβίδ ἔδειξε γιὰ μιὰ ἀκόμη φορὰ τὴν ἀνωτερότητα καὶ τὴν ἀμνησικακία τοῦ. Ἔδειξε ἀκόμη ὅτι δὲν κατεχόταν ἀπὸ τὸ πάθος τῆς χαιρεκακίας, ποὺ εἶναι ἐξ ἴσου κακό μὲ τὸν φθόνον. Γιατί, ἂν ὁ φθονερὸς λυπᾶται γιὰ τὴ χαρὰ καὶ τὴν εὐτυχία τοῦ ἄλλου, ὁ χαιρέκακος χαίρεται γιὰ τὴ δυστυχία καὶ τὶς συμφορὰς τοῦ πλησίον. Στὴν ψυχὴ καὶ τῶν δύο δὲν ὑπάρχει ἀγάπη καὶ συμπάθεια γιὰ τὸν συνάνθρωπον. Ἐξω λοιπὸν ἀπὸ τὶς ψυχὲς μᾶς ὁ φθόνος, ἔξω καὶ ἡ χαιρεκακία. Τὴν ἀγάπη ἄς καλλιεργοῦμε στὶς ψυχὲς μᾶς τὴν ἀγάπη ποὺ ἀγκαλιάζει φίλους καὶ ἐχθρούς καὶ γεννᾷ τὴν συμπάθεια πρὸς ὅλους. Καὶ συμπάθεια εἶναι τὸ νὰ πάσχουμε μαζί μὲ τοὺς ἄλλους, νὰ νοιώθουμε ὅ,τι νοιώθουν καὶ οἱ ἄλλοι, νὰ συμμετέχουμε στὶς χαρὲς καὶ στὶς λύπες τοὺς. Εὐτυχοῦν οἱ ἄλλοι καὶ χαίρονται; Νὰ χαιρόμαστε κι' ἐμεῖς. Δυστυχοῦν καὶ θλίβονται ἐκεῖνοι; Νὰ συμμετέχουμε κι' ἐμεῖς στὴ θλίψη τοὺς. «Χαίρειν μετὰ χαιρόντων καὶ κλαίειν μετὰ κλαίωντων» (Ρωμ. ιβ' 15): αὐτὴ εἶναι ἡ ἀποστολικὴ παραγγελία, ἡ χριστιανικὴ γραμμὴ, τὴν ὁποία πάντα πρέπει νὰ ἀκολουθοῦμε, γιὰ νὰ κυριαρχῇ ἡ ἀγάπη, νὰ ἐπικρατῇ ὁμόνοια καὶ ἐνότης, νὰ κατασιχύνεται ὁ διάβολος, νὰ χαίρονται οἱ ἄγγελοι, νὰ δοξάζεται ὁ Θεός.

76. Ο Δαβίδ βασιλεύς.

(Β' Βασ. β' 1 - ζ' 29)

Μετά τὸν θάνατο τοῦ Σαούλ ὁ Δαβίδ δὲν εἶχε πλέον κανένα λόγο νὰ μένη στὴ χώρα τῶν Φιλισταίων. Ὅσο κι' ἂν τοῦ εἶχε φερθῆ καλὰ ὁ Ἄγγους, ἡ χώρα αὐτὴ δὲν ἔπαυε νὰ εἶναι χώρα ἐχθρική, καὶ ὁ Δαβίδ δὲν μποροῦσε νὰ ξέρη τί ἦταν δυνατὸν νὰ τοῦ συμβῆ ἐκεῖ. Εἶδαμε ἤδη σὲ πόσο δύσκολη θέσι εἶχε βρεθῆ, ὅταν ὁ Ἄγγους θέλησε νὰ τὸν πάρη μαζί τοῦ στὸν πόλεμο ἐναντίον τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ἀποφάσισε λοιπὸν νὰ φύγη ἀπὸ τὴ Σεκελάκ. Ποῦ θὰ πήγαινε ὅμως; Πρὶν πάρη ὅποιαδήποτε ἀπόφαση, ζήτησε μέσω τοῦ ἀρχιερέως τὸν φωτισμὸ καὶ τὴν καθοδήγηση τοῦ Θεοῦ. Μιὰ πολὺ σωστὴ καὶ εὐλαβὴς ἐνέργεια, ποῦ πρέπει νὰ τὴν κάνουμε κι' ἐμεῖς σὲ κάθε δύσκολη περίσταση. Ἄν ζητοῦμε τὴν καθοδήγηση τοῦ Θεοῦ καὶ συμμορφωνόμαστε πρὸς ὅσα μᾶς ὑποδεικνύει, θὰ εἴμαστε πάντα ἀσφαλεῖς. Ὁ Θεὸς ὑπέδειξε στὸν Δαβίδ νὰ ἐπιστρέψῃ καὶ νὰ ἐγκατασταθῆ στὴν περιοχὴ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα, ἀπὸ τὴν ὁποία καταγόταν, καὶ συγκεκριμένα στὴν πόλι Χεβρών. Ἡ πόλις αὐτὴ ἦταν ωχυρωμένη καὶ ἀσφαλῆς, κατάλληλη γιὰ τὴν προσωρινὴ διαμονὴ τοῦ Δαβίδ, ὥσπου νὰ ἔλθῃ ἀπὸ τὸν Θεὸ ἡ ὥρα νὰ ἐγκατασταθῆ στὴν Ἱερουσαλήμ, τὴν ὁποία τότε κατεῖχαν οἱ Ἰεβουσαῖοι. Στὴ Χεβρών λοιπὸν ἐγκαταστάθηκε ὁ Δαβίδ μὲ τὴν οἰκογένεια τοῦ καὶ στὰ γύρω χωριὰ οἱ ἄνδρες τοῦ.

Ἐκεῖ στὴ Χεβρών ἐπισκέφθηκαν τὸν Δαβίδ ἀντιπρόσωποι ἀπὸ τὶς πόλεις τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα καὶ τὸν ἀνεκήρυξαν βασιλέα τῆς φυλῆς. Ἔτσι, ὕστερα ἀπὸ πολλὰς περιπέτειες καὶ ταλαιπωρίες, ὁ Δαβίδ ἔβλεπε νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ ἀπόφασις τοῦ Θεοῦ γι' αὐτόν. Ὁ Θεός, ὅπως ξέρουμε, εἶχε προορίσει τὸν Δαβίδ γιὰ βασιλέα τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὸν εἶχε χρίσει διὰ τοῦ Σαμουὴλ μπροστὰ στὸν πατέρα τοῦ καὶ τοὺς ἀδελφούς τοῦ δὲν τὸν ἀνέβασε ὅμως ἀμέσως στὸν θρόνο, ἀλλὰ ἀφοῦ ἐπὶ πολλὰ χρόνια τὸν κατήρτισε μὲ δοκιμασίες καὶ θλίψεις, γιὰ νὰ γίνῃ ἰκανὸς νὰ ἀσκήσῃ τὰ βαρεῖα καὶ δύσκολα βασιλικά καθήκοντα. Καὶ ὁ Δαβίδ ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια δὲν ἀπελπίσθηκε, δὲν σκέφθηκε ὅτι ὁ Θεός τὸν γέλασε ἢ ἀθέτησε τὶς ὑποσχέσεις τοῦ, οὔτε θέλησε νὰ ἐκβιάσῃ τὰ πράγματα, γιὰ νὰ γίνῃ βασιλιάς μιὰ ὥρα γρηγορότερα, ἀλλὰ περιμένε ὑπομονητικὰ τὴν ἀνάδειξι τοῦ ἀπὸ τὸν Θεό. Ἔτσι κάνουν οἱ ἀληθινὰ μεγάλοι, οἱ πιστοὶ καὶ εὐσεβεῖς δὲν σπεύδουν νὰ ἀρπάξουν τὰ ἀξιώματα, ἀλλὰ περιμένουν νὰ τοὺς ἀνοίξῃ ὁ Θεός τὸν δρόμο πρὸς αὐτὰ κι' ὅταν ἀνεβοῦν, δὲν ξιπάζονται, δὲν τὸ παίρνουν ἐπάνω τοὺς, ἀλλὰ ἀσκοῦν τὴν ἐξουσία μὲ ταπεινῶσι καὶ φόβο Θεοῦ, ὑπηρετώντας τὸν λαὸ καὶ ὄχι τὸν ἑαυτὸ τοὺς.

Ἐγινε λοιπὸν βασιλιάς ὁ Δαβίδ, ἀλλὰ μόνο τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα. Γιατὶ ὁ ἀρχιστράτηγος τοῦ Σαούλ, ὁ Ἄβεννῆρ, ποῦ ἦταν καὶ ἐξάδελφος τοῦ Σαούλ, ἀνεκήρυξε βασιλέα τῶν ἄλλων ἔνδεκα φυλῶν τὸν γιό τοῦ Σαούλ Ἰεβοσθέ, ἕναν ἄνθρωπο ἄκακο, ἀλλὰ καὶ ἄβουλο, ἀνίκανο νὰ ἀσκήσῃ τὴ βασιλικὴ ἐξουσία. Καὶ τὸ ἔκανε αὐτὸ ὁ Ἄβεννῆρ ὄχι γιὰ τὸ συμφέρον τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸ δικό τοῦ συμφέρον καὶ τὴ φιλοδοξία τοῦ. Γιατὶ, ἀνεβάζοντας στὸν θρόνο τὸν Ἰεβοσθέ, θὰ διατηροῦσε τὴ θέση τοῦ καὶ θὰ ἐπηρέαζε ἀποφασιστικὰ τὸν ἄβουλο βασιλέα στὴν πραγματικότητα δηλαδὴ θὰ κυβερνοῦσε αὐτός. Ἡ φιλοδοξία τοῦ ὅμως αὐτὴ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὸν διχασμὸ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Γιατὶ αὐτὸ εἶναι συνήθως τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀχαλίνωτης φιλοδοξίας, ὅταν μάλιστα κανένας δὲν θέλω νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀνωτερότητα τοῦ ἄλλου. Καὶ πόσο καταστρεπτικὲς εἶναι οἱ συνέπειες τοῦ διχασμοῦ, τὸ γνωρίζουμε πολὺ καλὰ ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες, γιὰτι πολλές φορές τὸν δοκιμάσαμε καὶ εἶδαμε τὰ φοβερὰ ἐπακόλουθα τοῦ. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ φοβώμαστε καὶ νὰ ἀποφεύγουμε μὲ κάθε τρόπο τὸν διχασμὸ καὶ νὰ μὴ τὸν καλλιεργοῦμε μὲ τὶς φιλοδοξίες, τὶς ἰδιοτέλειες καὶ τοὺς φανατισμούς μᾶς, ἀλλὰ νὰ κάνουμε ὁ καθένας ὅ,τι περνάει ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ γιὰ τὴν ὁμόνοια καὶ τὴν ἐνότητα. Κι' ἂν δὲν μποροῦμε ἐμεῖς

οί μικροί να έμποδίσουμε και να άποτρέψουμε μεγάλες έθνικές διχόνειες, πού τις δημιουργοῦν μέ τις φιλοδοξίες και την άρχομανία τούς πολιτικοί ή στρατιωτικοί ήγεται, μποροῦμε έν τούτοις να εΐμαστε εΐρηνοποιοί στην καθημερινή μᾶς ζωή, στις οικογένειες μᾶς, στη στενότερη κοινωνία πού ζοῦμε. Τότε θα εΐμαστε άληθινά παιδιά του Θεοῦ τῆς εΐρήνης σύμφωνα μέ τον λόγο του Κυρίου: «Μακάριοι οί εΐρηνοποιοί, ότι αυτοί υιοί Θεοῦ κληθήσονται» (Ματθ. έ' 9).

Ο Φιλόδοξος όμως δέν ήταν μόνο ο Αβεννήρ έξ ΐσου φιλόδοξος ήταν και ο άρχιστράτηγος του Δαβίδ, ο Ιωάβ. Το άποτέλεσμα ήταν να ξεσπάση έμφύλιος πόλεμος μεταξύ των δύο παρατάξεων, στον όποιο πολλά παλληκάρια έπεςαν κι' από τις δύο πλευρές. Η παράταξι του Άβεννήρ κατατροπώθηκε και ο ΐδιος ζήτησε να σταματήσει ο πόλεμος: ο Ιωάβ δέχθηκε και διέταξε τᾶ στρατεύματα του να παύσουν να καταδιώκουν τούς άντιπάλους. Η διακοπή του πολέμου όμως ήταν προσωρινή. Οί συγκρούσεις έπαναλήφθηκαν και συνεχίσθηκαν επί πολύ, μέχρις ότου όλες οί φυλές άνεγνώρισαν ως βασιλέα τον Δαβίδ. Σ' όλο αυτό το διάστημα ήταν όλοφάνερη ή προστασία και ή εύλογία του Θεοῦ προς τον Δαβίδ και την παράταξι του. Η δύναμις και ή δόξα του μέρα μέ την ήμέρα αυξανόταν, ένω ή παράταξι του Ιεβοσθε όλο και έξασθενοῦσε. Βλέποντας την πρόοδο αυτή του Δαβίδ, ο πονηρός και καιροσκόπος Άβεννήρ άποφάσισε να πάη μέ το μέρος του. Στην άπόφαση του αυτή συνετέλεσε και το ότι ήρθε σε ρήξη μέ τον Ιεβοσθέ, έπειδή εκείνος του έκανε παρατηρήσεις για την άπρεπή συμπεριφορά του. Ήρθε λοιπόν ο Αβεννήρ στον Δαβίδ και του ύποσχέθηκε ότι θα πείση όλες τις φυλές να τον άναγνωρίσουν ως βασιλέα. Ο Δαβίδ έκλεισε συμφωνία μαζί του και την έπεσφράγισε με βασιλικό γεῦμα πού παρέθεσε. Όταν όμως ο Άβεννήρ έφυγε, ο Ιωάβ και ο άδελφός του τον παραμόνεψαν και τον σκότωσαν, γιατί κι' αυτός είχε σκοτώσει στον πόλεμο έναν άδελφό τούς. Τέτοιο κακό τέλος είχε ο πονηρός και συμφεροντολόγος Αβεννήρ.

Ο Δαβίδ δέν ήξερε τίποτε για την πράξη αυτή των στρατηγών του. "Όταν την πληροφορήθηκε, λυπήθηκε ειλικρινώς για τον θάνατο του Άβεννήρ και διέταξε τούς άνδρες του να πενθήσουν και να τον θάψουν με τιμές, χαρακτηρίζοντας τον ως «ήγούμενον μέγαν» (Β' Βασ. γ' 38), δηλαδή ως μεγάλο ήγέτη. Και ο ΐδιος έπένθησε κι' έμεινε νηστικός όλη την ήμέρα. "Ο δίκαιος και ένάρετος άνθρωπος ξέρει να τιμᾶ άκόμη και τούς άντιπάλους του και να άναγνωρίζει τις ικανότητες και τᾶ προτερήματα τούς. Θα περίμενε βέβαια κανείς να τιμωρήση άυστηρά ο Δαβίδ τούς φονείς του Άβεννήρ και άσφαλώς θα το σκέφθηκε αυτό δέν του ήταν όμως εύκολο να το κάνη, γιατί ήταν νέος βασιλεύς, κι' αυτοί ήταν πανίσχυροι, και είχε άνάγκη από την υποστήριξή τούς. Έξ άλλου ήταν και στενοί συγγενείς του: άν τούς τιμωροῦσε με θάνατο, όπως τούς άξιζε, θα προκαλοῦσε την όργη των συγγενών του έναντίον του. Γι' αυτό περιωρίσθηκε στο να καταδικάση με άυστηρά λόγια την έγκληματική πράξη τούς και να τούς παραδώση στην κρίσι και τῆ δικαιοσύνη του Θεοῦ. «Αποδώ Κύριος τῶ ποιοῦνται τᾶ πονηρά κατά την κακίαν αυτού» (Β' Βασ. γ' 39), εΐπε ο Δαβίδ. "Ας τούς κρίνη ο Θεός και ᾶς τούς τιμωρήση όπως τούς άξιζει.

Δυστυχώς άκολούθησε κι' άλλη δολοφονία. Δύο άδελφοί, άξιωματικοί στον στρατό του Ιεβοσθέ, θέλοντας κι' αυτοί να πουλήσουν έκδούλευση στον Δαβίδ, για να έχουν την εύνοια του, μπήκαν κρυφά στο παλάτι και σκότωσαν τον Ιεβοσθέ, ένω κοιμόταν, του έκοψαν το κεφάλι και το έφεραν στον Δαβίδ στη Χεβρών λέγοντας του: «Νά το κεφάλι του Ιεβοσθέ, του γιοῦ του Σαούλ, πού ζητοῦσε να σε σκοτώση: ο Θεός τιμώρησε ο ΐδιος τούς έχθρούς σου» (Β' Βασ. δ' 8). Ένόμισαν οί ταλαίπωροι ότι ο Δαβίδ θα χαϊρόταν για τον θάνατο του άντιπάλου του, θα τούς εύχαριστοῦσε και θα τούς τιμοῦσε. Ο Δαβίδ όμως ούτε χαϊρέκακος ήταν ούτε το έγκλημα άγαποῦσε. Δέν χαρίσθηκε λοιπόν στους δολοφόνους του Ιεβοσθέ, αλλά διέταξε τούς άνδρες του να τούς θανατώσουν άμέσως, ένω συγχρόνως έφρόντισε να ταφή το κεφάλι του Ιεβοσθέ. Μέ την ενέργειά του αυτή και Δαβίδ όχι μόνο τιμωροῦσε τούς δύο άδίστακτους έγκληματίες, πού από ιδιοτέλεια και ύστεροβουλία είχαν

γίνει φονιάδες, αλλά απέρριπτε και τη βοήθεια και τη συμπαράσταση τέτοιων ανθρώπων. Ήταν σαν να τους έλεγε: Δεν τη θέλω και δεν τη χρειάζομαι τη βοήθειά σας, μιὰ βοήθεια που στηρίζεται στο έγκλημα μου αρκεί ή βοήθεια και ή προστασία του Θεού και δεν μου χρειάζεται ή βοήθεια κακούργων ανθρώπων. Αυτό πρέπει να κάνουμε όλοι, όταν βρισκόμαστε σε κάποια δυσκολία: στον Θεό να αναθέτουμε τον εαυτό μας και να μη δεχόμαστε τις ύπουλες εκδουλεύσεις κακών ανθρώπων. Έξ άλλου ποιὰ εμπιστοσύνη μπορεῖς να ἔχης σε τέτοιους ανθρώπους, που σήμερα κάνουν κακό στον άλλο, για να γίνουν άρεστοί σε σένα; Μέ την ίδια εύκολια θα στραφοῦν αὔριο έναντίον σου, για να άρέσουν σε κάποιον άλλον. Να λείπουν λοιπόν τέτοιες έξυπηρετήσεις.

Έπειτα από τὰ γεγονότα αυτά ο δρόμος για τη γενική άναγνώριση του Δαβίδ ἦταν 'πια άνοιχτός. Αντιπρόσωποι άπ' όλες τις φυλές του Ἰσραήλ ἤρθαν στη Χεβρών και του εἶπαν: «Εμεῖς εἶμαστε όστὰ και σάρκες σου, εἶμαστε δηλαδή όμοιοι. Κι' όταν βασιλεύε ο Σαούλ, εἰς ἤσουν και πραγματικός ἡγέτης του Ἰσραήλ. Έξ άλλου σε σένα εἶπε ο Κύριος ότι θα κυβερνάς τον Ἰσραήλ και θα εἶσαι βασιλεύς του» (Β' Βασ. ε' 2). Μέ τὰ λόγια αυτά τον ανεγνώριζαν ως βασιλέα τους και δήλωναν ύποταγή σ' αυτόν. Ο Δαβίδ δέχθηκε και έκλεισε συμφωνία μαζί τους κι' εκείνοι τον ἔχρισαν βασιλέα όλου του ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Ήταν τριάντα εἰς τὸν Δαβίδ, όταν άνακηρύχθηκε βασιλεύς τῆς φυλῆς του Ἰούδα, και τριάντα εἰς τὸν Δαβίδ, όταν άνακηρύχθηκε βασιλεύς όλων τῶν Ἰσραηλιτῶν. Συνολικά έβασίλευσε σαράντα χρόνια. Ήταν ένα μεγάλο δῶρο του Θεοῦ ή μακρὰ αὐτή και ένδοξη βασιλεία. Ήταν ή άμοιβή του Θεοῦ για τὴν εὐσέβεια του Δαβίδ, τὴν ύπομονή του, τὴν ύποταγή του στο θέλημα του Θεοῦ. "Ετσι άμείβει ο Θεός τους εκλεκτούς του. Πέρα όμως από τὴν ἐπίγεια βασιλεία ἔχει έτοιμάσει για όλους μας βασιλεία οὐράνια, αἰώνια και άσάλευτη. Έδῶ στη γῆ δεν μποροῦν όλοι να γίνουν βασιλεῖς κι' όσοι θα γίνουν, για περιωρισμένο χρονικό διάστημα θα εἶναι στη βασιλεία του Θεοῦ όμως όλοι θα εἶμαστε βασιλεῖς, θα βασιλεύουμε μαζί με τον Χριστό, του όποιου ή βασιλεία δεν θα ἔχη τέλος. Θα γίνουμε όμως ἄξιοι τῆς βασιλείας αὐτῆς, αν εἶμαστε σαν τον Δαβίδ οἱ άνθρωποι του Θεοῦ, οἱ πιστοὶ και άφοσιωμένοι στο θέλημα του. Ο Πρῶτος στόχος του Δαβίδ ἦταν να καταλάβη τὴν Ἰερουσαλήμ, για να τὴν κάνει πρωτεύουσα του κράτους. Τὴν Ἰερουσαλήμ όμως κατεῖχαν οἱ Ιεβουσαῖοι, ένας μικρός, αλλά πολεμικός λαός τῆς Χαναάν. Όταν αὐτοὶ άντελήφθησαν ότι ο Δαβίδ ερχόταν έναντίον τους, του μήνυσαν με πολλή άλαζονεία να μην τολμήσει να 'μνη στην πόλι, γιατί και μόνο οἱ κουτσοὶ και οἱ τυφλοὶ αν τὴν υπερασπιζονταν, δεν θα μποροῦσε να τὴν καταλάβη. Εἶχαν πολὺ μεγάλη εμπιστοσύνη στην άνδρεία τους και στην όχύρωση τῆς πόλεως οἱ Ιεβουσαῖοι, και γι' αὐτὸ μίλησαν με τόση αὐθάδεια. Δεν ύπολόγισαν όμως στην άνίκητη συμμαχία του Θεοῦ, τὴν όποία εἶχε με τὸ μέρος του ο Δαβίδ. Και ο Θεός τιμώρησε τὴν ύπερηφάνεια και τὴν αὐθάδεια τους. Μέ τὴν πρώτη ἔφοδο ο Δαβίδ κατέλαβε τὴν πόλι, και οἱ Ιεβουσαῖοι εἶχαν τεράστιες άπώλειες. Κι' όσοι ἔμειναν, ύποτάχθηκαν στους Ἰσραηλίτες και σιγά-σιγά άφομοιώθηκαν από αὐτούς.

Ἡ Ἰερουσαλήμ από τον Δαβίδ που τὴν κατέλαβε, ωνομάσθηκε «πόλις Δαβίδ». Ο Δαβίδ τὴν ώχύρωσε και τὴν ἔκανε ἔδρα του, πρωτεύουσα του κράτους του. Από τις πρῶτες φροντίδες του ἦταν να κτίσει εκεί άνάκτορα κατάλληλα και για τις άνάγκες τῆς οικογενείας του, αλλά και για τις ύπηρεσίες του κράτους. Στο ἔργο αὐτὸ τον βοήθησε ένας γειτονικός βασιλιάς, ο βασιλιάς τῆς Τύρου Χειράμ, ο όποῖος του ἔστειλε ξυλεία από τὰ περίφημα κέδρα του Λιβάνου και τεχνίτες πολλούς και καλούς, για να δουλέψουν τις πέτρες και τὰ ξύλα. Πιθανόν βέβαια ο Χειράμ να κινήθηκε και από πολιτικά ἔλατήρια βλέποντας δηλαδή τὴ συνεχή πρόοδο και άνοδο τῆς δυνάμεως του Δαβίδ, άπέβλεπε στη φιλία του. Ασφαλῶς όμως ο Θεός ἦταν εκείνος που του ένέβαλε τις σκέψεις αὐτῆς και τον ώθησε στην ενέργεια αὐτή, ώστε και με τὸν τρόπο αὐτὸν να βοηθήσει τον Δαβίδ στο ἔργο του. Γιατί αὐτὸ κάνει πάντα ο Θεός σαν στοργικός πατέρας. Σε κάθε άνάγκη τῶν πιστῶν εἶναι παρὼν και με χίλιους δύο τρόπους, που ἔπινοεῖ ή πανσοφία του, τους βοηθεῖ και τους συμπαραστέκεται.

Ὁ Δαβίδ ἔκανε πολλοὺς καὶ σκληροὺς πολέμους ἐναντίον τῶν Φιλισταίων, οἱ ὅποιοι ἐπανειλημμένως ἐξεστράτευσαν ἐναντίον τῶν Ἰσραηλιτῶν. Δὲν ξεκινοῦσε ὅμως ποτὲ ἐναντίον τοὺς, ἂν δὲν ζητοῦσε προηγουμένως τὴν καθοδήγηση καὶ τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ οἱ πόλεμοι αὐτοὶ ἦταν πάντα νικηφόροι γιὰ τὸν Δαβίδ. Οἱ Φιλισταῖοι κάθε φορὰ κατατροπώνονταν καὶ ἔφευγαν νικημένοι. Ἔτσι ἡ δόξα καὶ ἡ αἴγλη τοῦ Δαβίδ αὐξανόταν ἀλματωδῶς χάρις στὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ. «Καὶ διεπορεύετο Δαβίδ πορευόμενος καὶ μεγαλυνόμενος καὶ Κύριος παντοκράτωρ μετ' αὐτοῦ» (Β' Βασ. ἔ' 10). Ὁ ἴδιος ὁ Δαβίδ ἔβλεπε καὶ ἀνεγνώριζε καὶ ὠμολογοῦσε ὅτι ἡ δόξα τοῦ αὐτῆ δὲν ὠφειλόταν στὴ δική του δύναμη, ἀλλὰ στὴν εὐνοια καὶ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ. «Καὶ ἐγὼ Δαβίδ ὅτι ἠτοίμασεν αὐτὸν Κύριος εἰς βασιλεῖα ἐπὶ Ἰσραὴλ καὶ ὅτι ἐπήρθη ἡ βασιλεία αὐτοῦ διὰ τὸν λαὸν αὐτοῦ Ἰσραὴλ» (Β' Βασ. ἔ' 12). «Ὅταν σὲ ὁποιοδήποτε τομέα –στὰ γράμματα, στὶς τέχνες, στὰ οἰκονομικὰ- προοδεύουμε καὶ ἀναδεικνυόμαστε, ἂς μὴ θεωροῦμε τὴν πρόοδο μᾶς αὐτὴ δικὸ μᾶς κατόρθωμα κάθε ἐπιτυχία καὶ πρόοδος μᾶς εἶναι δῶρο τοῦ Θεοῦ, καὶ σ' αὐτὸν ἀνήκει ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα.

Ἀλλὰ δὲν ἐσκέφθηκε μόνο γιὰ τὰ ἀνάκτορα τοῦ καὶ γιὰ τὴν αὔξησιν τῆς δυνάμεως τοῦ ὁ Δαβίδ. Ουμῆθηκε τὴν κιβωτὸ τῆς διαθήκης, τὸ ἱερώτερο καὶ πολυτιμότερο κειμήλιο τῶν Ἰσραηλιτῶν, πού ἐπὶ πολλὰς δεκαετίες βρσκόταν στὴν Καριαλιαρίμ. Τώρα πού τὸ κράτος εἶχε ἀποκτήσει μόνιμη καὶ ἀσφαλὴ ἔδρα, τὴν Ἱερουσαλήμ, ἔπρεπε καὶ ἡ κιβωτὸς νὰ μεταφερθῆ ἐκεῖ. Ὁ Δαβίδ λοιπὸν ὀργάνωσε μεγαλοπρεπὴ μεταφορὰ τῆς κιβωτοῦ. Χιλιάδες στρατιωτῶν τὴ συνόδευαν τιμητικὰ, ἐνῶ ὅλος ὁ λαὸς μὲ σάλπιγγες καὶ κραυγὰς ἀγαλλιάσεως ἀκολουθοῦσε. Ὁ ἴδιος ὁ Δαβίδ προπορευόταν ντυμένος ὄχι βασιλική, ἀλλὰ ταπεινὴ στολή, παίζοντας τὴν κιθάρα. Στὴν Ἱερουσαλήμ ὁ Δαβίδ εἶχε ἐτοιμάσει μιὰ νέα σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου, γιὰ τὴν παλιά, πού εἶχε κατασκευασθῆ στὸ Σινᾶ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μωυσῆ, ἀσφαλῶς θὰ εἶχε φθαρῆ ἀπὸ τὴν πολυκαιρία καὶ τὶς συνεχεῖς μεταφορές. Στὴν καινούργια αὐτὴ σκηνὴ τοποθετήθηκε ἡ κιβωτὸς. Ὁ Δαβίδ πρόσφερε πλούσιες θυσίες στὸν Θεό, εὐλόγησε τὸν λαὸ ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ καὶ μοίρασε σὲ ὅλους ψωμί, κρέας καὶ τηγανίτες. Τόση ἦταν ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀγαλλίασις τοῦ, γιὰ τὴν ἀξιόθνησιν νὰ τιμήσῃ, ὅπως ἔπρεπε, τὴν κιβωτὸ τοῦ Θεοῦ, πού θύμιζε σ' αὐτὸν καὶ σ' ὅλους τοὺς Ἰσραηλίτες τὴν προστασία καὶ τὶς εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Δαβίδ θέλησε νὰ κτίσῃ καὶ ναὸ μεγαλοπρεπὴ γιὰ τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τοποθετήσῃ ἐκεῖ τὴν κιβωτὸ. Ὅταν ἔπειτα ἀπὸ μερικὰ χρόνια ἠσύχασε ἀπὸ τὶς ἐκστρατεῖες καὶ τοὺς πολέμους, κάλεσε τὸν προφῆτη Νάθαν, γιὰ νὰ τὸν συμβουλευθῆ, καὶ τοῦ ἀνεκοίνωσε τὴ σκέψη τοῦ: «Ἰδοὺ ἐγὼ κατοικῶ ἐν οἴκῳ κεδρίνῳ, καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ Θεοῦ κάθηται ἐν μέσῳ τῆς σκηνῆς» (Β' Βασ. ζ' 2). Εἶναι σωστὸ νὰ κατοικῶ ἐγὼ σὲ σπίτι πολυτελές, καμωμένο ἀπὸ τὰ κέδρα τοῦ Λιβάνου, καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ Θεοῦ νὰ βρῆσκαται σὲ μιὰ σκηνή; Καλὴ καὶ ἄγια ἡ σκέψις τοῦ Δαβίδ γιὰ τὸν ναὸ τοῦ Θεοῦ. Ὅμοια πρέπει νὰ σκεπτόμαστε κι' ἐμεῖς. Ὅλοι θέλουμε καὶ φροντίζουμε νὰ κατοικοῦμε σὲ σπίτια καλοφτιαγμένα καὶ περιποιημένα. Πολὺ περισσότερο ὅμως πρέπει νὰ φροντίζουμε γιὰ τὴν εὐπρέπεια τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ. Κι' ὅταν μᾶς ζητοῦν νὰ συνεισφέρουμε γιὰ τὴν ἀνέγερσιν ναοῦ ἢ γιὰ τὴ συντήρησιν καὶ τὸν ἐξωραϊσμό του, νὰ μὴν τσιγγουνευόμαστε καὶ νὰ μὴ δικαιολογούμε μετὰ τὴ σκέψη ὅτι αὐτὰ εἶναι περιττὰ πολυτέλειες πού δὲν τὶς θέλει ὁ Θεός. Ὁ Θεὸς βέβαια δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ τοὺς ναοὺς πού κατασκευάζουμε, γιὰ τὴν, ὅπως εἶπε ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος, «οὐχ ὁ ὑψιστος ἐν χειροποιήτοις ναοὺς κατοικεῖ» (Πράξ. ζ' 48). Ἐμεῖς ὅμως ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ ναοὺς πού νὰ μᾶς ἐμπνέουν καὶ νὰ μᾶς κάνουν νὰ νοιώθουμε τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ. Ἄς δίνουμε λοιπὸν πρόθυμα γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸν ὄχι μόνο ἀπὸ τὸ περίσσευμα μᾶς ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ ὑστέρημα μᾶς. Κι' ἂς εἶμαστε βέβαιοι ὅτι ὁ Θεὸς θὰ μᾶς ἀμείψῃ πλούσια.

Ὁ προφῆτης Νάθαν ἀπάντησε καταφατικὰ στὸ ἐρώτημα τοῦ Δαβίδ. «Κάνε αὐτὸ πού σκέπτεσαι καὶ ἐπιθυμεῖς», τοῦ εἶπε: «προχώρα καὶ ὁ Θεὸς εἶναι μαζί σου» (Β' Βασ. ζ' 3). Τὴν ἴδια νύχτα ὅμως

ὁ Θεὸς φανερώθηκε στὸν προφήτη καὶ τοῦ εἶπε: «Πήγαινε νὰ πῆς στὸν δοῦλο μοῦ Δαβίδ: Αὐτὰ λέει ὁ Κύριος: Δὲν θὰ κτίσης ἐσὺ τὸν ναό, ἀλλὰ ὁ γιός σου καὶ διάδοχος, τὸν ὁποῖο θὰ ἀναδείξω βασιλέα καὶ τοῦ ὁποίου ὁ θρόνος θὰ εἶναι αἰώνιος» (Β' Βασ. ζ' 5-16). Ὁ Νάθαν μετέφερε τὴν ἐντολή τοῦ Θεοῦ στὸν Δαβίδ: κι' ἐκεῖνος μὲ πολλὴ ταπεινώσι ὑποτάχθηκε στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ θερμὰ λόγια εὐχαρίστησε τὸν Θεὸ γιὰ τὶς εὐεργεσίες τοῦ. Ὅσο καλὲς καὶ ἀγνὲς κι' ἂν εἶναι οἱ προθέσεις μᾶς γιὰ κάποιο καλὸ ἔργο, ἂν ὁ Θεὸς φέρνῃ ἐμπόδια, ἄς μὴν ἐπιμένουμε στὸν σκοπὸ μᾶς, ἀλλὰ ἄς ὑποτασσόμαστε ταπεινά στὸ θέλημα τοῦ. Ἄς μὴ θέλουμε νὰ τὰ κάνουμε ὅλα ἐμεῖς, γιατί τότε δείχνουμε ἐγωισμό καὶ αὐτοπεποίθησι. Ἄς ἀφήνουμε νὰ ἐργασθοῦν κι' ἄλλοι γιὰ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ ἀποτελέσματα ἀσφαλῶς θὰ εἶναι καλύτερα.

Ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ κτίσῃ τὸν ναὸ ὁ Δαβίδ, ἀλλὰ καὶ διάδοχος τοῦ, ἀναφερόταν στὸν γιό τοῦ Δαβίδ, τὸν Σολομώντα, ὁ ὁποῖος πράγματι ἔκτισε μεγαλοπρεπὴ ναό. Ἡ ὑπόσχεσις ὅμως τοῦ Θεοῦ ὅτι ὁ θρόνος τοῦ Δαβίδ θὰ εἶναι αἰώνιος δὲν ἀναφερόταν στὸν Σολομώντα, ἀλλὰ σὲ κάποιον ἄλλον ἀπόγονο τοῦ Δαβίδ κατὰ σάρκα, πού θὰ ἐρχόταν ἔπειτα ἀπὸ αἰῶνες. Κι' αὐτὸς δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ Χριστό, πού ὀνομάζεται στὰ Εὐαγγέλια «υἱὸς Δαβίδ» (Ματθ. ἄ' 1), γιατί πράγματι ὡς ἄνθρωπος ἦταν ἀπόγονος τοῦ Δαβίδ. Γι' αὐτὸν εἶπε ὁ ἄγγελος στὴν Παναγία Μητέρα τοῦ ὅτι «δώσει αὐτῷ Κύριος ὁ Θεὸς τὸν θρόνον Δαβίδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ... καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσται τέλος» (Λουκ. ἄ' 32-33). Τοῦ Δαβίδ ἡ ἐπίγειος βασιλεία καταλύθηκε ἔπειτα ἀπὸ μερικὸς αἰῶνες τοῦ Χριστοῦ ὅμως ἡ βασιλεία οὔτε καταλύθηκε οὔτε θὰ καταλυθῇ ποτέ, γιατί δὲν εἶναι «ἐκ τοῦ κόσμου τούτου» (Ιω. ιη' 36). Εἶναι βασιλεία πνευματικὴ, οὐράνια. Αὐτῆς τῆς βασιλείας ἔχουμε κληθῆ νὰ γίνουμε ὑπῆκοοι: καὶ γίναμε διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος. Ἄς φροντίζουμε νὰ πολιτευόμαστε ἔτσι, ὥστε νὰ μὴ χάσουμε ποτέ τὴν οὐράνια αὐτὴ ὑψηλότητα.

5/12/1994

77. Πτώσις καὶ μετάνοια.

(Β' Βασ. θ' 1-13, ἴα' 1 - ιβ' 13)

Μεγάλῃ ἦταν ἡ καλωσύνη καὶ ἡ ἀνεξικακία τοῦ Δαβίδ, ὅπως ἔχουμε ἰδῆ στὶς προηγούμενες ὁμιλίαι. Στὸ μίσος καὶ τὴν ἔχθρα τοῦ Σαούλ καὶ στὶς φονικὲς διαθέσεις τοῦ ὁ Δαβίδ ἀπαντοῦσε μὲ ὑπομονή, μὲ ἀνεξικακία καὶ ευεργετικότητα. Κι' ὅταν ὁ Σαούλ πέθανε, ξεχνώντας ὅσα τοῦ εἶχε κάνει, τὸν ἔκλαψε καὶ πένθησε βαρεῖα γιὰ τὸν θάνατο τοῦ. Ἀκόμη, ὅπως εἶδαμε, τιμώρησε μὲ θάνατο τοὺς δολοφόνους τοῦ γιοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Σαούλ, τοῦ Ιεβοσθέ. Θὰ ἀναφέρουμε ὅμως καὶ μιὰ ἄλλη πράξη τοῦ Δαβίδ, πού δείχνει πόσο εὐεργετικὸς ἤθελε νὰ φανῆ στὴν οἰκογένεια τοῦ Σαούλ.

Θυμὸταν ὁ Δαβίδ μὲ πολλὴ εὐγνωμοσύνη τὴ φιλία τοῦ μὲ τὸν γιό τοῦ Σαούλ, τὸν Ιωνάθαν, καὶ τὴν ἀγάπη καὶ τὶς εὐεργεσίες ἐκείνου. Κάλεσε λοιπὸν κάποιον δοῦλο τῆς οἰκογενείας τοῦ Σαούλ καὶ ζήτησε νὰ μάθῃ ἀπὸ αὐτὸν ἂν ὑπῆρχε κάποιος ἀπόγονος τοῦ Σαούλ, γιὰ νὰ τὸν εὐεργετήσῃ καὶ νὰ ἀνταποδώσῃ ἔτσι τὶς εὐεργεσίες τοῦ Ιωνάθαν. Ὁ δοῦλος τὸν ἐπληροφόρησε ὅτι ζοῦσε ἓνας γιός τοῦ Ιωνάθαν, πού ἦταν ἀνάπηρος, κουτσὸς κι' ἀπὸ τὰ δυὸ τοῦ πόδια, καὶ λεγόταν Μεμφιβοσθέ. Ὁ Δαβίδ ζήτησε περισσότερες πληροφορίες καὶ ἔμαθε ἀπὸ τὸν δοῦλο σὲ ποιά πόλι καὶ σὲ ποιο σπῆτι ἔμενε ὁ Μεμφιβοσθέ. Ἀμέσως ἔστειλε ἀνθρώπους καὶ τὸν ἔφεραν στὸ παλάτι.

Μόλις βρέθηκε μπροστὰ στὸν βασιλιά, ὁ Μεμφιβοσθέ ἔπεσε καὶ τὸν προσκύνησε, ὅπως συνηθιζόταν τότε. Ἴσως ὅμως καὶ νὰ φοβόταν ὅτι ὁ Δαβίδ σχεδίαζε κάτι κακὸ εἰς βάρος τοῦ. Οἱ προθέσεις τοῦ Δαβίδ ὅμως ἦταν τελείως διαφορετικὲς. Τοῦ μίλησε μὲ ἀγάπη καὶ γλυκύτητα. «Μὴ φοβᾶσαι», τοῦ εἶπε. «Γιὰ χάρι τοῦ πατέρα σου τοῦ Ιωνάθαν θὰ σοῦ δείξω μεγάλη εὐσπλαγχνία. Θὰ

σοῦ ἐπιστρέψω ὅλα τὰ κτήματα τοῦ παπποῦ σοῦ τοῦ Σαούλ κι' ἐσύ θὰ τρῶς πάντα μαζί μου στό τραπέζι μου» (Β' Βασ. Θ' 7). Ὁ Μεμφιβοσθέ, ἀκούοντας τὰ λόγια αὐτά τοῦ Δαβίδ, ἔπεσε πάλι καί τὸν προσκύνησε, δείχνοντας ἔτσι τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ. Ἐπειτα ὁ Δαβίδ κάλεσε τὸν δοῦλο πού τοῦ εἶχε δώσει πληροφορίες γιά τὸν Μεμφιβοσθέ, καί τὸν διέταξε νὰ καλλιερῆ τὰ κτήματα τοῦ Μεμφιβοσθε καί νὰ δίνη τὰ γεννήματα στὴν οἰκογένεια τοῦ γιά τὴ συντήρησι τῆς. Ὁ δοῦλος πρόθυμα ἐδήλωσε ὅτι θὰ συμμορφωθῆ μέ τις παραγγελίες τοῦ βασιλέως. Κι' ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα ὁ Μεμφιβοσθε ἔτρωγε καθημερινὰ στό βασιλικὸ τραπέζι σὰν ἓνας ἀπὸ τοὺς γιούς τοῦ βασιλέως.

Μέ τὴν ἐνέργειά τοῦ αὐτὴ ὁ Δαβίδ ἔδειχνε γιά ἄλλη μιὰ φορὰ ὅλο τὸ μεγαλεῖο τῆς ψυχῆς τοῦ. Οὔτε ἔχθρα οὔτε μνησικακία ὑπῆρχαν μέσα σ' αὐτήν, ἀλλὰ μόνο ἀγαθότης καί καλωσύνη καί εὐσπλαχνία. Ἐδειχνε ἀκόμη τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ πρὸς τὸν Ἰωνάθαν, πού μέ κίνδυνο τῆς ζωῆς τοῦ τὸν εἶχε σώσει ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Σαούλ. Ἄς ἀναρωτηθοῦμε τώρα ἐμεῖς: Μιμούμαστε τὴ συμπεριφορὰ αὐτὴ τοῦ Δαβίδ; Λησμονοῦμε τὸ κακὸ πού μᾶς ἔκαναν καί συγχωροῦμε μ' ὅλη μᾶς τὴν καρδιά τοὺς ἐχθροὺς μᾶς ἢ κρατοῦμε τὸ μίσος καί τὴν ἔχθρα μέσα στὴν ψυχὴ μᾶς ὅχι μόνο πρὸς τοὺς ἴδιους, ἀλλὰ καί πρὸς τὰ παιδιὰ καί τὰ ἐγγόνια τοὺς, πού δὲν μᾶς ἔφταιξαν σὲ τίποτε; Κι' ἀκόμη, θυμόμαστε μέ εὐγνωμοσύνη τις εὐεργεσίες πού μᾶς ἔχουν γίνει καί φροντίζουμε νὰ τις ἀνταποδώσουμε ἢ λησμονοῦμε ἀκόμη καί τὸ «εὐχαριστῶ»; Ἄν στὴν πρὸ Χριστοῦ ἐποχὴ βρίσκονταν ἄνθρωποι ἀμνησικάκοι καί εὐγνώμονες σὰν τὸν Δαβίδ, πόσο περισσότερο πρέπει νὰ ἔχουμε τις ἀρετὲς αὐτὲς ἐμεῖς οἱ Χριστιανοί, πού ἔχουμε λάβει τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ;

Ὅλα καλὰ τοῦ Δαβίδ μέχρι τώρα: οἱ ἐπιτυχίες, οἱ νίκες, ἡ δόξα τοῦ καί πρὸ παντὸς ἡ εὐσέβεια, ἡ καλωσύνη, ἡ ἀρετὴ τοῦ. Στὴν πολυτάραχη ὅμως ἱστορία τοῦ Δαβίδ ὑπάρχει καί μιὰ μελανὴ σελίδα: ἡ πτώσις τοῦ σὲ δυὸ βαρύτατα ἀμαρτήματα, μοιχεία καί φόνο. Ἡ σκοτεινὴ ὅμως αὐτὴ σελίδα ἔχει καί τὴ φωτεινὴ τῆς πλευρᾶς, γιατί τὴ μεγάλη πτώση τοῦ Δαβίδ ἀκολούθησε μεγάλη καί ἀληθινὴ μετάνοια. Ἄς παρακολουθήσουμε τὴ διδακτικὴ αὐτὴ ἱστορία, ὅπως τὴ διηγεῖται τὸ Β' βιβλίον τῶν Βασιλειῶν στὰ κεφάλαια ἴα' καί ιβ'. Ὁ Ὀ στρατὸς τοῦ Δαβίδ μέ ἀρχιστράτηγο τὸν Ἰωάβ πολεμοῦσε ἐναντίον τῶν Ἀμμωνιτῶν, ἐνῶ ὁ ἴδιος ὁ Δαβίδ εἶχε μείνει στὴν Ἱερουσαλήμ. Ἔνα καλοκαιρινὸ ἀπόγευμα ὁ Δαβίδ, ἐνῶ περπατοῦσε στὴν ταράτσα τοῦ ἀνακτόρου τοῦ, εἶδε μιὰ ὁμορφὴ γυναίκα νὰ λούζεται στὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ τῆς. Ἡ σκηνὴ αὐτὴ τοῦ γέννησε ἀμέσως τὴ σαρκικὴ ἐπιθυμία. Στέλνει ἀνθρώπους καί πληροφορεῖται ὅτι ἡ γυναίκα αὐτὴ ἦταν ἡ Βηρσαβεέ, ἡ σύζυγος ἐνὸς ἀξιωματικοῦ, τοῦ Οὐρία τοῦ Χετταίου, πού βρισκόταν στὸν πόλεμο. Ξαναστέλνει καί καλεῖ τὴ Βηρσαβεέ στό παλάτι καί διαπράττει μαζί τῆς τὸ ἀμάρτημα τῆς μοιχείας. Ἔτσι ὁ βασιλιάς πού εἶχε νικήσει τόσοσους ἐχθροὺς, νικήθηκε ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία πού τοῦ γέννησε μιὰ ἀπρόσεκτη ματιά. Ἄν ἔπαιρνε ἀμέσως τὰ μάτια τοῦ ἀπὸ τὴ σκηνὴ ἐκείνη, στὴν ὁποία πιθανότατα εἶχαν πέσει τυχαία, δὲν θὰ τὸν κυρίευε ἡ πονηρὴ ἐπιθυμία καί θὰ ἀπέφευγε τὴ μεγάλη πτώσις. Προσοχὴ λοιπὸν μεγάλη στὰ μάτια μᾶς καί ἄμεση ἀντίδραση σὲ ὅσα ἄπρεπα τυχαίνει νὰ βλέπουμε, πού δυστυχῶς δὲν εἶναι λίγα στίς ἡμέρες μᾶς. Μιὰ ἀπρόσεκτη ματιά, καί πρὸ παντὸς μιὰ ἐπίμονη ματιά σὲ μιὰ ἄπρεπη εἰκόνα, εἶναι ἀρκετὴ, γιὰ ν' ἀνάψει μέσα μᾶς τὴ φωτιὰ τῆς ἀμαρτίας. Γι' αὐτὸ λέει ἡ Γραφή: «Ἄνέβη θάνατος διὰ τῶν θυρίδων» (Ἱερ. Θ' 21). Θυρίδες, δηλαδὴ παραθυράκια, ἀπὸ τὰ ὁποία μπαίνει ὁ θάνατος, εἶναι οἱ αἰσθήσεις μᾶς καί μάλιστα ἡ ὄρασις. Κι' ἄλλοῦ μᾶς συνιστᾷ: «Οἱ ὀφθαλμοὶ σοῦ ὀρθὰ βλέπετῶσαν» (Παρ'. δ' 25). Τὰ μάτια σοῦ νὰ βλέπουν τὰ ὀρθὰ, τὰ τίμια καί ἀγνά, πού δὲν μολύνουν τὴν ψυχὴ καί δὲν σπέρνουν μέσα τῆς τὸ σπέρμα τῆς ἀμαρτίας.

Ἡ ἀμαρτία τοῦ Δαβίδ εἶχε ἄμεσες συνέπειες. Σὲ λίγες μέρες ἡ Βηρσαβεέ τὸν εἰδοποιεῖ ὅτι ἔχει μείνει ἐγκυος. Τί κάνει τότε ὁ Δαβίδ; Προσπαθεῖ νὰ συγκαλύψῃ τὴν ἀνομία τοῦ καί σοφίζεται τὸ ἀκόλουθο τέχνασμα. Παραγγέλλει στὸν ἀρχιστράτηγο Ἰωάβ νὰ στείλῃ μέ ἄδεια τὸν Οὐρία στὴν Ἱερουσαλήμ, μέ τὴ βεβαιότητα ὅτι αὐτὸς θὰ ἔλθῃ σὲ ἔνωσι μέ τὴ γυναίκα τοῦ, κι' ἔτσι θὰ γίνῃ

πιστευτό ότι η έγκυμοσύνη της Βηρσαβεέ προέρχεται από τον άνδρα της. Ο Ούριας έρχεται πράγματι στην Ίερουσαλήμ και παρουσιάζεται στον βασιλέα. Ο Δαβίδ τον ρωτά ύποκριτικά για την πορεία του πολέμου και τέλος του λέει με πονηριά: «Πήγαινε τώρα στο σπίτι σου να ξεκουραστής» (Β' Βασ. ι' 8). Ο Ούριας όμως δεν πήγε στο σπίτι του, αλλά παρέμεινε στην αύλη του παλατιού και κοιμήθηκε μαζί με τους στρατιώτες. Όταν ο Δαβίδ το έμαθε, τον καλεῖ για δεύτερη φορά και του συνιστά να πάη στο σπίτι του. Ο Ούριας όμως του άπαντά: «Βασιλεῦ, ἡ κιβωτός του Θεοῦ καὶ ὁ λαὸς βρίσκονται σὲ σκηνές ὁ στρατηγὸς Ἰωάβ καὶ οἱ στρατιῶται κοιμοῦνται στὰ χωράφια κι' ἐγὼ θὰ πάω στὸ σπίτι μου νὰ φάω καὶ νὰ πιῶ καὶ νὰ κοιμηθῶ μετὰ τὴ γυναίκα μου;» (Β' Βασ. ι' 11). Ἀπάντησις γεμάτη πατριωτισμὸ καὶ αὐταπάρνησι, πού ἦταν συγχρόνως κι' ἓνα δυνατὸ μήνυμα πρὸς τὸν Δαβίδ, γιὰ νὰ συνέλθῃ καὶ νὰ πῆ κι' ἐκεῖνος: Σὲ τόσο κρίσιμες γιὰ τὴν πατρίδα στιγμὲς δὲν μπορῶ νὰ ξεπεράσω τὸ πάθος μου; Δυστυχῶς ὅμως δὲν συνῆλθε, ἀλλὰ κατέβαλε καὶ τρίτη προσπάθεια πιο πονηρή. Καλεῖ τὸν Ούριαν σὲ γεῦμα καὶ τοῦ προσφέρει ἄφθονο κρασί, μετὰ τὴ σκέψη ὅτι ἐκεῖνος μεθυσμένος θὰ πάη στὸ σπίτι του καὶ θὰ κοιμηθῆ μετὰ τὴ γυναίκα του. Ἀλλὰ καὶ πάλι ὁ Ούριας δὲν ἔκανε αὐτὸ πού ἠθελε ὁ Δαβίδ.

Ἔτσι ὁ Δαβίδ ἔχασε ὅλες τὶς εὐκαιρίες πού του ἔδωσε ὁ Θεός, γιὰ νὰ ἀντιληφθῆ τὸ μεγάλο ὄλισθημα του. Καὶ ὄχι μόνο δὲν ἀνεγνώρισε τὸ κακὸ πού ἔκανε, ἀλλὰ καὶ ἔκανε τὸ πᾶν, γιὰ νὰ συγκαλύψῃ τὴν ἐνοχὴ του καὶ νὰ παραπλανήσῃ τὸν ἄνδρα τῆς γυναίκας πού ἀτίμασε. Τὸ πάθος τὸν εἴχε τυφλώσει καὶ δὲν ἔβλεπε ὅτι ὀδηγοῦνταν ἀπὸ τὴ μιὰ ἁμαρτία στὴν ἄλλη. Εἶναι νὰ μὴ γίνῃ ἡ ἀρχή, τὸ πρῶτο βῆμα πρὸς τὴν ἁμαρτία ὅταν γίνῃ, δὲν εἶναι δύσκολο νὰ φτάσῃ κανεὶς στὰ ἔσχατα, ἂν δὲν μεσολαβήσῃ ἢ μετάνοια.

Καὶ ὁ Δαβίδ δυστυχῶς ἔφτασε στὰ ἔσχατα. Ἀφοῦ ἀπέτυχαν οἱ παραπλανητικὲς προσπάθειες του, καταστρώνει σχέδιο ἐγκληματικὸ. Παραγγέλλει στὸν ἀρχιστράτηγο Ἰωάβ νὰ τοποθετήσῃ τὸν Ούριαν στὸ πιο ἐπικίνδυνο σημεῖο του μετώπου· ἔπειτα νὰ αποτραβηχθoύν οἱ συμπολεμισταὶ του καὶ νὰ τὸν ἀφήσουν νὰ μάχεται μόνος του. Αὐτὸ καὶ ἔγινε. Ὁ Ἰωάβ, σύμφωνα μετὰ τὴ διαταγὴ πού πῆρε, τοποθέτησε τὸν Ούριαν σὲ θέσι, πού ἀπέναντι τῆς βρίσκονταν γενναῖοι πολεμισταὶ τῶν ἐχθρῶν, ἐνῶ τὸ μέτωπο τῶν Ἰσραηλιτῶν ἦταν ἀδύνατο. Οἱ ἀντίπαλοι ἐπιτέθηκαν ὀρμητικὰ μετὰ ἀποτέλεσμα νὰ σκοτωθοῦν πολλοὶ Ἰσραηλίται, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Ούριας. Ὁ Ἰωάβ σπεύδει νὰ ἐνημερώσῃ τὸν Δαβίδ γιὰ τὰ γεγονότα. Καὶ ὁ Δαβίδ, συνεχίζοντας τὴν ἁμαρτωλὴ τακτικὴ του, προσποιεῖται τὸν ἀνήξερο καὶ λυπημένο γιὰ ὅσα ἔγιναν. Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ ἡ Βηρσαβεέ πενθεῖ βαρύτερα γιὰ τὸν θάνατο του ἀνδρός τῆς, γιατί, ὅπως φαίνεται, ἂν καὶ παρασύρθηκε στὴν ἁμαρτία ἀπὸ τὸν βασιλέα, δὲν ἔπαυσε νὰ ἀγαπᾷ τὸν ἄνδρα τῆς. Μόλις ὅμως πέρασαν οἱ μέρες του πένθους, Ὁ Δαβίδ στέλνει ἀνθρώπους καὶ φέρνουν τὴ Βηρσαβεέ στὰ ἀνάκτορα καὶ τὴν κάνει γυναίκα του. Ἔτσι ὁ Δαβίδ ἐπέτυχε αὐτὸ πού ἠθελε.

Ἐδῶ ὅμως ἡ Γραφή σημειώνει κάτι πολὺ σημαντικὸ: «Πονηρὸν ἐφάνη τὸ ρῆμα, ἐποίησε Δαβίδ, ἐν ὀφθαλμοῖς Κυρίου» (Β' Βασ. ι' 27). Ὅλα αὐτὰ δηλαδὴ πού ἔκανε ὁ Δαβίδ ἐφάνηκαν πολὺ ἄσχημα στὰ μάτια του Θεοῦ. Ὁ Θεὸς ωργίσθηκε μετὰ τὶς ἐνέργειες του Δαβίδ καί, ὅπως θὰ δοῦμε, δὲν τὸν ἄφησε ἀνεξέλεγκτο καὶ ἀτιμῶρητο. Γιατὶ ὁ Θεὸς δὲν κάνει διακρίσεις καὶ μεροληψίες. Ὅλοι εἴμαστε ἴσοι ἀπέναντι του καὶ ἀπέναντι του νόμου του, ὁποιαδήποτε κι' ἂν εἶναι ἡ κοσμικὴ μᾶς θέσις. Βασιλιάς ἦταν ὁ Δαβίδ: ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς τὸν εἴχε ἐκλέξει καὶ τὸν ἀγαποῦσε ἰδιαίτερος τώρα ὅμως πού ὁ Δαβίδ ἔπεσε στὴν ἁμαρτία, θὰ ἀντιμετωπίσῃ ὅπωςδὴποτε τὴ δικαιοσύνη του Θεοῦ. Κι' αὐτὸ ἰσχύει γιὰ ὅλους μᾶς. Κάνουμε τὸ καλὸ; Θὰ ἀμειφθοῦμε, ὅποιοι κι' ἂν εἴμαστε. Κάνουμε τὸ κακὸ; Θὰ τιμωρηθοῦμε, ἐπίσης ὅποιοι κι' ἂν εἴμαστε. Γιατὶ «οὐκ ἐστὶ προσωποληπτῆς ὁ Θεός» (Πράξ. ι' 34).

Πρὶν ὅμως τιμωρήσῃ ὁ Θεὸς τὸν Δαβὶδ, τὸν ἐλέγχει, γιὰ νὰ τὸν φέρῃ σὲ συναίσθησιν τοῦ ἐγκλήματος τοῦ. Γιατὶ σκοπὸς τοῦ Θεοῦ δὲν εἶναι νὰ ἐξοντώσῃ τὸν ἀμαρτωλό, ἀλλὰ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ σὲ μετάνοια καὶ σωτηρία. Στέλνει λοιπὸν ὁ Θεὸς στὸν Δαβὶδ τὸν προφῆτη Νάθαν, πού, ὅπως ξέρουμε, ἦταν σύμβουλος τοῦ Δαβὶδ καὶ ἀσκοῦσε μεγάλη ἐπιρροή σ' αὐτὸν καὶ ὁ Νάθαν διηγεῖται στὸν Δαβὶδ τὴν ἐξῆς ἱστορία: «Ζοῦσαν -τοῦ λείισε κάποια πόλι δυὸ ἄνθρωποι, ἓνας πλούσιος κι' ἓνας φτωχός. Ὁ πλούσιος εἶχε κοπάδια ὀλόκληρα πρόβατα καὶ βόδια, ἐνῶ ὁ φτωχός δὲν εἶχε παρὰ μόνο μιὰ προβατίνα, πού τὴν εἶχε μεγαλώσει ἀπὸ μικρὴ καὶ τὴν εἶχε σὰν θυγατέρα τοῦ. Κάποτε ἦρθε στὸν πλούσιο ἓνας ἐπισκέπτης καὶ ὁ πλούσιος, γιὰ νὰ τὸν περιποιηθῆ, λυπήθηκε νὰ σφάξῃ ἓνα ἀπὸ τὰ πολλὰ πρόβατα τοῦ καὶ ἄρπαξε κι' ἔσφαξε τὴ μονάκριβη προβατίνα τοῦ φτωχοῦ» (Β' Βασ. ιβ' 1-4).

Δὲν πρόφτασε νὰ τελειώσῃ τὴ διήγησιν τοῦ ὁ προφῆτης, καὶ ὁ βασιλιάς γεμάτος ὀργή, χωρὶς νὰ ὑποπτευθῆ ὅτι ὁ προφῆτης ἐννοοῦσε αὐτὸν τὸν ἴδιο, εἶπε: «Μὰ τὸν Θεὸ εἶναι ἄξιος θανάτου ὁ ἄνθρωπος πού τὸ ἔκανε αὐτό, καὶ πρέπει νὰ ἀποδώσῃ ἑπταπλάσια τὴν ἀδικία πού ἔκανε» (Β' Βασ. ιβ' 5-6). Ἔτσι ὁ Δαβὶδ ἀποδείχθηκε αὐστηρὸς κριτὴς τῶν ἄλλων, ἐνῶ δὲν ἔδινε σημασία στὰ δικά τοῦ βαρύτατα ἀμαρτήματα. Ἀλλ' αὐτὸ ἀκριβῶς συμβαίνει συχνά μὲ ὅλους μᾶς. Ὅταν τὸ δίκαιο ζητῆται ἀπὸ ἄλλους, τὸ καταλαβαίνουμε ἀμέσως καὶ τὸ ὑποστηρίζουμε ὅταν ὅμως ζητῆται ἀπὸ μᾶς τοὺς ἴδιους, δὲν μπορούμε νὰ τὸ καταλάβουμε. Κρίνουμε αὐστηρότατα τοὺς ἄλλους, ἐνῶ ἀπαλλάσσουμε ἀπὸ κάθε εὐθύνη τοὺς ἑαυτοὺς μᾶς. Στὴν πραγματικότητα ὅμως καταδικάζουμε τὸν ἑαυτὸ μᾶς, ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «Ἐν ᾧ κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις τὰ γὰρ αὐτὰ πράσσεις καὶ κρίνων» (Ρωμ. β' 1). Αὐτὸ ἔπαθε καὶ ὁ Δαβὶδ. Ἔβγαλε μόνος τοῦ τὴν καταδικαστικὴ ἀπόφαση γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ.

Ὁ Νάθαν ἐπέτυχε αὐτὸ πού ἤθελε. Μόλις ἄκουσε τὰ αὐστηρὰ λόγια τοῦ Δαβὶδ, τοῦ ἀπαντᾷ: «Σὺ εἶ ὁ ἀνὴρ ὁ ποιήσας τοῦτο» (Β' Βασ. ιβ' 7). Καί μὲ λόγια πολὺ αὐστηρότερα τοῦ καθιστὰ φανερό τὸ διπλὸ ἀμάρτημα τοῦ, τὸν ἐλέγχει δριμύτατα καὶ τοῦ προλέγει τὶς τιμωρίες πού θὰ ὑποστῆ γιὰ τὴν ἀχαρακτήριστη διαγωγή τοῦ. Εἶναι ἀξιοθαύμαστη ἡ παρρησία, μὲ τὴν ὁποία ὁ προφῆτης ἤλεγξε τὸν ἔνοχο βασιλέα. Δὲν σκέφθηκε τί θὰ ποῦν καὶ τί θὰ τοῦ κάνουν οἱ ἄνθρωποι, καὶ μάλιστα ὁ βασιλιάς, ἀλλὰ τί λέει καὶ τί θέλει ὁ Θεός. Καί μὲ τὴν ἐνέργειά τοῦ αὐτῆ ὁ Νάθαν ὑποδεικνύει καὶ τὸ δικὸ μᾶς χρέος σὲ παρόμοιες περιστάσεις. Τὴν ἀλήθεια καὶ τὸ δίκαιο ὀφείλουμε νὰ ὑποστηρίζουμε καὶ νὰ τὰ διακηρύττουμε, ἔστω κι' ἂν βρισκόμαστε μπροστὰ σὲ ἰσχυροὺς ἀνθρώπους. Ἄν μάλιστα εἴμαστε ἀρμόδιοι νὰ ὑποστηρίζουμε τὸ δίκαιο (ιερεῖς, θεολόγοι, δικασταί, προϊστάμενοι κλπ.), πρέπει νὰ εἴμαστε ἀλύγιστοι στὸ καθῆκον μᾶς αὐτὸ καὶ νὰ λέμε τὴν ἀλήθεια πρὸς ὅλους, ὅποιοι κι' ἂν εἶναι αὐτοὶ κι' ὅποιοιδήποτε συνέπειες κι' ἂν πρόκηται νὰ ὑποστοῦμε. Τὰ ἥρωικὰ παραδείγματα τῶν προφητῶν καὶ ἄλλων ἀγίων, ὅπως τοῦ Νάθαν, τοῦ Ἡλία, τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, τοῦ Μ'. Βασιλείου, τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου καὶ ἄλλων ἀγίων, πού δὲν ἐδίστασαν νὰ ἐλέγξουν πανισχύρους βασιλεῖς γιὰ τὶς παρανομίες τούς, ἄς μᾶς ἐμπνέουν καὶ ἄς μᾶς καθοδηγοῦν στὴν ἀλύγιστη ὑπεράσπιση τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου. Κι' ἄς μὴ φοβόμαστε τὴ δύναμιν τούς. Γιατὶ ὅποιος μάχεται γιὰ τὴν ἀλήθεια, ἔχει ὑποστηρικτὴ καὶ συμπολεμιστὴ τὸν ἴδιο τὸν Θεό, πού παραγγέλλει καὶ βεβαιώνει: «Ἔως θανάτου ἀγωνίσει περὶ τῆς ἀληθείας, καὶ Κύριος ὁ Θεὸς πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ» (Σοφ. Σειρ. δ' 28).

Ὁ ἔλεγχος τοῦ Νάθαν ἔφερε τὸ προσδοκώμενο ἀποτέλεσμα. Συγκλόνησε τὴν ψυχὴ τοῦ Δαβὶδ: ξύπνησε τὴν κοιμισμένη συνείδησιν τοῦ καὶ μὲ βαθειὰ ταπείνωσιν καὶ συντριβὴ ὠμολόγησε: «Ἠμάρτηκα τῷ Κυρίῳ». Ἦταν αὐτὸ μιὰ ἐξομολόγησις, μιὰ εἰλικρινὴς ἀναγνώρισις τῆς μεγάλης πτώσεως τοῦ καὶ γι' αὐτὸ ὁ προφῆτης τὸν βεβαιώνει: «Κύριος παρεβίβασε τὸ ἀμάρτημα σοῦ, οὐ μὴ ἀποθάνῃς» (Β' Βασ. ιβ' 13). Ἀφοῦ δηλαδὴ ἐσὺ μετανοεῖς ἀληθινά, ὁ Θεὸς συγχωρεῖ τὸ ἀμάρτημα

σοῦ, ὅσο βαρὺ κι' ἂν εἶναι. Ἐπρεπε νὰ πεθάνης γι' αὐτὸ πού ἔκανες ἡσύχασε ὁμως τώρα πού μετενόησες, δὲν θὰ πεθάνης. Αὐτὰ ἀκριβῶς λέει ὁ Θεὸς καὶ σὲ κάθε Χριστιανό, πού μὲ μετάνοια ἀληθινὴ προσέρχεται στὸν πνευματικὸ καὶ ἐξομολογεῖται τὶς ἀμαρτίες τοῦ. Μὲ τὸ στόμα τοῦ ἱερέως τὸν βεβαιώνει ὅτι οἱ ἀμαρτίες τοῦ συγχωρήθηκαν καὶ δὲν θὰ πεθάνη, ὅπως τοῦ ἄξιζε. Κι' ἔτσι μ' ἓναν ἀπλούστατο κι' εὐκολώτατο τρόπο ἡ ψυχὴ ἀπαλλάσσεται ἀπὸ τὸ βάρος τῆς ἐνοχῆς καὶ ξαναβρίσκει τὴ χαρὰ καὶ τὴ γαλήνη, πού τὶς εἶχε φυγαδεύσει ἡ ἀμαρτία.

Ἄς εὐλογοῦμε κι' ἄς δοξάζουμε τὸν Θεό, πού μᾶς ἔδωσε τὸ λυτρωτικὸ μυστήριον τῆς ἐξομολογήσεως, γιατί χωρὶς αὐτὸ θὰ ἦμασταν ὅλοι καταδικασμένοι χωρὶς καμιά ἐλπίδα σωτηρίας. Κι' ἄς μὴ διστάζουμε καὶ ἀποφεύγουμε νὰ τὸ χρησιμοποιήσουμε ἀπὸ ντροπὴ ἢ ἀμέλεια. Ἄς σκεπτόμαστε πάντα τὰ σωτήρια ἀποτελέσματα τοῦ καὶ ἄς παραμερίζουμε κάθε δυσκολία. Ἄς καταφεύγουμε σ' αὐτὸ, ὅπως τρέχουμε στὸ λουτρό, ὅταν εἴμαστε ἀκάθαρτοι, ἢ στὸν γιατρό, ὅταν εἴμαστε ἄρρωστοι. Γιατὶ λουτρό καὶ ἰατρεῖο εἶναι τὸ ἐξομολογητήριον, πού χαρίζει τὴν καθαρότητα καὶ τὴν υγεία τῆς ψυχῆς. Ὁ Δαβὶδ, σὰν ποιητὴς πού ἦταν, ἐξεδήλωσε τὴ μετάνοια τοῦ ὅχι μόνο μὲ τὴν ὁμολογία πού ἀκούσαμε, ἀλλὰ καὶ μὲ μιὰ σειρὰ κατανυκτικῶν ψαλμῶν πού συνέθεσε. Ψαλμοὶ μετανοίας ὀνομάζονται οἱ ψαλμοὶ αὗτοι καὶ εἶναι γεμάτοι κατάνυξι καὶ συντριβή. Ἀπὸ αὐτοὺς ὁ πιὸ γνωστός, ἀλλὰ καὶ ὁ πιὸ κατανυκτικὸς εἶναι ὁ περίφημος 50ός ψαλμός, πού ἀρχίζει μὲ τὰ γνωστὰ λόγια: «Ἐλέησον μέ, ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεος σοῦ καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σοῦ ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημα μου» (Ψαλμ. ν' 3). Εἶναι ὁ ψαλμός πού περισσότερο ἀπ' ὅλους ἀγαπήθηκε καὶ χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία. Εἶναι ὁ κατ' ἐξοχὴν ψαλμός τῆς μετανοίας, μὲ τὸν ὁποῖο ὁ Δαβὶδ ζητεῖ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ συγχώρησι γιὰ τὸ διπλὸ ἀμάρτημα τοῦ. Ἀλλὰ καὶ ποιὸς Χριστιανὸς δὲν βρίσκει στὸν ψαλμὸ αὐτὸν τὰ λόγια, μὲ τὰ ὁποῖα θὰ ζητήσῃ γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ; Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁ 50ός ψαλμός χρησιμοποιεῖται καθημερινὰ στὶς ἀκολουθίες τοῦ Μεσονυκτικού, τοῦ Ὁρθρου, τῆς Γ' Ὡρας καὶ τοῦ Ἀποδείπνου, ἀλλὰ καὶ σὲ ἔκτακτες ἀκολουθίες, ὅπως στὴν Παράκλησι, στὸν Ἁγιασμὸ καὶ στὸ Εὐχέλαιο. Ἄς τὸν χρησιμοποιοῦμε συχνὰ καὶ στὴν ἀτομικὴ μᾶς προσευχή. Ἄς κάνουμε δικὰ μᾶς τὰ κατανυκτικὰ λόγια τοῦ Δαβὶδ, γιὰ νὰ νοιώθουμε κι' ἐμεῖς κατάνυξι καὶ συντριβή γιὰ τὶς ἀμαρτίες μᾶς. Καὶ ἀσφαλῶς ἡ ψυχικὴ μᾶς ὠφέλεια θὰ εἶναι μεγάλη καὶ ἡ προσευχὴ μᾶς θὰ ἐλκύη πλούσιο τὸ ἔλεος καὶ τοὺς οἰκτιρμοὺς τοῦ Θεοῦ.

12/12/1994

78. Ἄβεσσαλώμ.

(Β' Βασ. ιβ' 13-25, ιγ' 1 - ιη' 31)

Βαρύτατο ἦταν τὸ διπλὸ ἀμάρτημα τοῦ Δαβὶδ, μοιχεία καὶ φόνος μεγάλη ὁμως καὶ εὐκρινὴς ἦταν καὶ ἡ μετάνοια τοῦ, τὴν ὁποῖα ἐξεδήλωσε μὲ ἄφθονα καὶ θερμὰ δάκρυα, ὅπως λέει σ' ἓναν ψαλμό: «Λούσω καθ' ἐκάστην νύκτα τὴν κλίνην μου, ἐν δάκρυσί μου τὴν στρωμνὴν μου βρέξω» (Ψαλμ. ς' 7). Γι' αὐτὸ καὶ ὁ προφήτης Νάθαν τὸν ἐβεβαίωσε ὅτι δὲν θὰ τὸν τιμωροῦσε ὁ Θεὸς μὲ θάνατο, ὅπως τοῦ ἄξιζε. Ἐτσι καὶ κάθε μετανοοῦντα δέχεται καὶ συγχωρεῖ ὁ Θεὸς καὶ τὸν ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὴν ποινὴ τοῦ θανάτου, πού θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἡ ποινὴ κάθε ἀμαρτίας. Γιατὶ κάθε ἀμαρτία, ὅσο μικρὴ κι' ἂν φαίνεται σ' ἐμᾶς, εἶναι μεγάλη καὶ βαρεία, ἀφοῦ ἀποτελεῖ προσβολὴ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου Θεοῦ. Ἡ ἀγάπη ὁμως καὶ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ μᾶς ἔδωσε τὸν τρόπο νὰ ἀπαλασσομάσῃ ἀπὸ τὶς συνέπειες τῆς ἀμαρτίας καὶ ὁ τρόπος αὐτὸς εἶναι ἡ μετάνοια καὶ ἡ ἐξομολόγησι τῶν ἀμαρτιῶν μᾶς. Μ' αὐτὴν ἀπαλασσομάσῃ ἀπὸ τὴν ἐνοχὴ καὶ τὴν ποινὴ τοῦ θανάτου πού μᾶς ἀξίζει. - Συγχωρεῖ λοιπὸν ὁ Θεὸς καὶ σβήνει τὶς ἀμαρτίες μᾶς. Ἐν τούτοις ὁμως μᾶς ἐπιβάλλει πολλὰς φορὰς κάποιες τιμωρίες, γιὰ νὰ συναισθανθοῦμε τὸ βάρος τῶν ἀμαρτιῶν μᾶς καὶ νὰ διορθωθοῦμε. Ἐτσι ἔγινε καὶ μὲ τὸν Δαβὶδ. Τιμωρήθηκε μὲ θλιβερὰ περιστατικὰ πού

συνέβησαν μέσα στην οικογένεια του. Πρώτη τιμωρία ήταν ο θάνατος του πρώτου παιδιού που γεννήθηκε από τη Βηρσαβεέ. Έπειτα ένας γιός του Δαβίδ, ο Αμνών, έβιασε και διέφθειρε μια έτεροθαλή αδελφή του, διαπράττοντας έτσι το αμάρτημα της αίμομιξίας. Την προσβολή αυτή έκδικήθηκε ο αδελφός της παθούσης, ο Άβεσσαλώμ, ο οποίος έκάλεσε ύποκριτικά τον Αμνών σε συμπόσιο και, άφοϋ τον εμέθυσε, διέταξε τους δούλους του και τον σκότωσαν.

Όλα αυτά, όπως ήταν φυσικό, έλύπησαν βαθύτατα τον Δαβίδ: τον έβοήθησαν όμως να συναισθανθῆ καλύτερα τὸ βάρος τῶν ἀμαρτιῶν που εἶχε διαπράξει ὁ ἴδιος. Τιμωρήθηκε ὁ Δαβίδ με τὸ ἴδιο νόμισμα. Μοιχεία εἶχε διαπράξει; Τιμωρήθηκε με τὴν αίμομιξία που διέπραξε ὁ γιός του. Φόνος εἶχε διαπράξει; Τιμωρήθηκε με τὸν φόνο που διέπραξε ὁ ἄλλος γιός του. Όταν πάθουμε ἐμεῖς αὐτὰ που κάναμε στους ἄλλους, τότε καταλαβαίνουμε πόσο μεγάλο κακὸ ἔχουμε κάνει. Γι' αὐτὸ και ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ μᾶς συνιστᾷ νὰ μὴν κάνουμε στους ἄλλους ἐκεῖνο που δὲν θέλουμε νὰ κάνουν σ' ἐμᾶς, ἀλλὰ νὰ φερώμαστε, ὅπως θὰ θέλαμε νὰ μᾶς φέρωνται οἱ ἄλλοι. «Ὁ μισεῖς μηδενὶ ποιήσης» (Τωβίτ δ' 15). Καὶ «καθὼς θέλετε ἵνα ποιῶσιν ὑμῖν οἱ ἄνθρωποι, και ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοὺς ὁμοίως» (Λουκ. ς' 31). Αὐτὸς εἶναι ὁ χρυσὸς κανόνας που πρέπει νὰ ρυθμίζη τὴ συμπεριφορά μᾶς.

Πέθανε, ὅπως εἶπαμε, τὸ πρῶτο παιδί τοῦ Δαβίδ ἀπὸ τὴ Βηρσαβεέ: και λυπήθηκαν και πόνεσαν και οἱ δύο γιὰ τὸν θάνατο τοῦ. Ὁ Θεὸς ὅμως μαζί με τὴ θλίψη στέλνει και τὴν παρηγορία. Αὐτὸ ἔκανε και στὸν Δαβίδ και τὴ Βηρσαβεέ. Τοὺς πῆρε τὸ πρῶτο παιδί, που ἦταν καρπὸς ἀμαρτίας, σύντομα ὅμως τοὺς ἔδωσε ἄλλο παιδί, τὸν Σολομώντα, που ἀναδείχθηκε διάδοχος τοῦ Δαβίδ, ἔνδοξος βασιλιάς, ὀνομαστός γιὰ τὴ σοφία τοῦ και τὰ μεγάλα εἰρηνικὰ ἔργα τοῦ. Ἡ παρηγορία τοῦ Θεοῦ εἶναι μεγαλύτερη και δυνατώτερη ἀπὸ τὴ θλίψη που μᾶς στέλνει. Ἄς μὴ δυσφοροῦμε λοιπὸν κι' ἂς μὴν ἀπελπίζωμαστε, ὅταν ὁ Θεὸς μᾶς στέλνη κάποια θλίψη. Ἄς ἔχουμε ὑπομονὴ και ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό, και γρήγορα θὰ ἔλθῃ ἡ δυνατὴ και ἀποτελεσματικὴ παρηγορία τοῦ.

Ἄς ξαναγυρίσουμε ὅμως στὸν Ἄβεσσαλώμ. Ἡ ἀδελφοκτονία που διέπραξε, ἦταν φυσικὸ νὰ διαταράξη τὴς σχέσεις τοῦ με τὸν πατέρα τοῦ.

Ὁ Δαβίδ, ωργισμένος ἐναντίον τοῦ, ἦταν ἔτοιμος νὰ τὸν καταδιώξη, γιὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ. Ὁ Ἄβεσσαλώμ, γιὰ νὰ γλιτώσῃ, ἀναγκάσθηκε νὰ φύγῃ μακριὰ σὲ κάποιον συγγενὴ τοῦ και νὰ μείνῃ ἐκεῖ τρία χρόνια. Ἡ ἀπομάκρυνσις αὐτὴ και τὸ μεγάλο χρονικὸ διάστημα που πέρασε, κατεπράυναν τὸν θυμὸ τοῦ Δαβίδ. Ἡ διάθεσὴς τοῦ νὰ συγχωρήσῃ τὸν Ἄβεσσαλώμ εἶχε ὠριμάσει. Αὐτὸ τὸ κατάλαβε ὁ ἔξυπνος στρατηγὸς τοῦ, ὁ Ἰωάβ, και ἀποφάσισε νὰ ἐπέμβῃ, γιὰ νὰ δώσῃ τέλος στὴ διένεξι πατέρα και γιοῦ. Φοβόταν ἄλλωστε ὁ Ἰωάβ, μήπως ὁ Ἄβεσσαλώμ, που ἦταν ζωηρὸς και ὀρμητικὸς και ἀγαπητὸς στὸν λαό, ξεσηκώσῃ κάποια ἐπανάστασι ἐναντίον τοῦ πατέρα τοῦ, ὅπως και ἔγινε ἀργότερα.

Γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸ τοῦ, ὁ Ἰωάβ μεταχειρίσθηκε ἓνα τέχνασμα. Βρῆκε μιὰ ἔξυπνη γυναίκα, τὴν ὁποία ἔστειλε στὸν βασιλιὰ ντυμένη με πένθιμα ροῦχα και τὴ συμβούλεψε τί νὰ τοῦ πῆ. Ἐκείνη παρουσιάσθηκε στὸν Δαβίδ και ζήτησε τὴν ἐπέμβασι τοῦ γιὰ κάποιο σοβαρὸ οικογενειακὸ τῆς ζήτημα. «Εἶμαι χήρα -τοῦ εἶπε- και εἶχα δύο γιούς. Τσακώθηκαν μεταξύ τοὺς στὸ χωράφι, και ὁ ἓνας χτύπησε τὸν ἄλλον και τὸν σκότωσε. Καὶ τώρα οἱ συγγενεῖς ὅλοι ζητοῦν νὰ τοὺς παραδώσω τὸν γιό μου που ἀπέμεινε, γιὰ νὰ τὸν σκοτώσουν κι' ἔτσι νὰ μὴν ἀφήσουν διάδοχο στὸν ἄνδρα μου και νὰ σβήσουν τὸ ὄνομα τοῦ ἀπὸ τὸ πρόσωπο τῆς γῆς» (Β' Βασ. δ' 5-7). “Ὅταν ἄκουσε αὐτὰ ὁ Δαβίδ, διεβεβαίωσε τὴ γυναίκα ὅτι θὰ δώσῃ τὴς πρέπουσες διαταγὲς και θὰ φροντίσῃ νὰ μὴν πάθῃ τίποτε ὁ γιός τῆς. Ἡ γυναίκα τότε, παίρνοντας θάρρος, ξαναμίλησε και εἶπε στὸν Δαβίδ: «Δὲν κάνει τὴν ἴδια ἀδικία ὁ βασιλεὺς, ὅταν μισῇ τὸν ἐξόριστο γιό τοῦ και δὲν τοῦ ἐπιτρέπῃ νὰ γυρίσῃ κοντὰ τοῦ; Ὅλοι θὰ πεθάνουμε, βασιλιά, σάν τὸ νερὸ που χύνεται στὴ γῆ και δὲν ξαναμαζεύεται. Ἐκεῖνος

πού πέθανε, δὲν γυρίζει πίσω. Ὁ Θεὸς ὅμως προστατεύει ἐκείνον πού σκέπτεται νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν ἐξόριστο» (Β' Βασ. ιδ' 13-14).

Ὁ Δαβίδ κατάλαβε ὅτι αὐτὰ ἀναφέρονταν στὴ σχέση τοῦ μέ τὸν Ἀβεσσαλὼμ. Κατάλαβε ἐπίσης ὅτι πίσω ἀπὸ τὴν ἐνέργεια αὐτὴ κρυβόταν ὁ Ἰωάβ. Κατάλαβε ὅμως πολὺ περισσότερο ὅτι δὲν μποροῦσε νὰ ἐφαρμόζῃ ἄλλα μέτρα καὶ σταθμὰ στοὺς ἄλλους καὶ ἄλλα στὸν ἑαυτό τοῦ. Κάλεσε λοιπὸν τὸν Ἰωάβ καὶ τοῦ παρήγγειλε νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν Ἀβεσσαλὼμ στὴν Ἱερουσαλήμ. Ὁ Ἰωάβ προσκύνησε καὶ εὐχαρίστησε τὸν βασιλέα γιὰ τὴν ἀπόφαση τοῦ καὶ πῆγε ὁ ἴδιος καὶ ἐπανεφέρε τὸν Ἀβεσσαλὼμ. Τὸ πρῶτο καλὸ βῆμα εἶχε γίνει. Ἡ συμφιλίωσις ὅμως δὲν ἦταν ἀκόμη πλήρης, γιατί ὁ Δαβίδ συγχώρησε μὲν τὸν Ἀβεσσαλὼμ καὶ τοῦ ἐπέτρεψε νὰ ἐγκατασταθῇ στὸ σπίτι τοῦ, δὲν θέλησε ὅμως νὰ τὸν συναντήσῃ ἀμέσως. Τὸν κράτησε σὲ ἀπόσταση ἐπὶ δύο χρόνια. Καὶ μόνο ἔπειτα ἀπὸ νέα μεσολάβηση τοῦ Ἰωάβ τὸν δέχθηκε. Ὁ Ἀβεσσαλὼμ ἔπεσε καὶ προσκύνησε τὸν πατέρα τοῦ καὶ βασιλέα καὶ ὁ Δαβίδ κατεφίλησε τὸν γιό τοῦ. Ἔτσι οἱ σχέσεις τοὺς ἀποκαταστάθηκαν.

Ἦταν εἰλικρινῆς ἐκ μέρους τοῦ Δαβίδ ἢ συγχώρησις τοῦ Ἀβεσσαλὼμ καὶ ἡ συμφιλίωσις. Δὲν ἦταν ὅμως καὶ ὁ Ἀβεσσαλὼμ εἰλικρινῆς. Σκληρὸς καὶ ἐγωιστής, δὲν συγχωροῦσε τὴν ταπείνωσις πού υπέστη ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ μέ τὴν πενταετὴ ἀπομόνωσις τοῦ. Συμφιλιώθηκε λοιπὸν τώρα ὑποκριτικὰ καὶ δόλια, γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸν σκοπὸ τοῦ, πού δὲν ἦταν ἄλλος, παρὰ νὰ ἐκθρονίσῃ τὸν πατέρα τοῦ καὶ νὰ γίνῃ αὐτὸς βασιλιάς. Ὅλα αὐτὰ ἔδειχναν πόσο ἐπικίνδυνος ἦταν ὁ Ἀβεσσαλὼμ καὶ πόσο δίκιο εἶχε ὁ πατέρας τοῦ, πού ἀσφαλῶς τὸν ἤξερε καλά, νὰ τὸν κρατῇ σὲ ἀπόσταση. Παρ' ὅλα αὐτὰ ὁ λαὸς συμπαθοῦσε καὶ θαύμαζε τὸν Ἀβεσσαλὼμ καὶ τὸν καμάρωνε γιὰ τὴν ὁμορφιά τοῦ, γιατί, ὅπως λέει ἡ Γραφή, δὲν υπῆρχε ἀνάμεσα στοὺς Ἰσραηλίτες ἄνδρας τόσο ὁμορφος καὶ καλοφτιαγμένος σὰν τὸν Ἀβεσσαλὼμ. Καὶ ὁ ἴδιος καμάρωνε γιὰ τὴν ὁμορφιά τοῦ καὶ ἰδίως γιὰ τὰ ὠραία πλούσια καὶ μακρὰ μαλλιά τοῦ, πού, ὅταν τὰ ἔκοβε μιὰ φορὰ τὸν χρόνο, ξεπερνοῦσαν σὲ βάρους τὰ δύο κιλά. Ἡ ὁμορφιά τοῦ ὅμως αὐτὴ ἦταν μιὰ παγίδα καὶ πειρασμὸς γιὰ τὸν ἴδιο καὶ γιὰ τὸν λαό. Γιὰ τὸν ἴδιο, γιατί τοῦ φούσκωνε τὰ μυαλὰ καὶ τοῦ φούντωνε τὸν ἐγωισμό καὶ τὸν αὐτοθαυμασμὸ ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν λαό, πού, ἐπηρεασμένος ἀπὸ τὴν σωματικὴ ὁμορφιά τοῦ Ἀβεσσαλὼμ, ἔκρινε ἐξωτερικὰ, ἐπιφανειακὰ, καὶ δὲν ἔβλεπε τὰ μεγάλα ἐλαττώματα πού κρύβονταν κάτω ἀπὸ αὐτὴν. Κι' ἔτσι ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ σωματικὴ ὁμορφιά, πού ἀσφαλῶς εἶναι κι' αὐτὴ δῶρο τοῦ Θεοῦ, ὅταν δὲν συνοδεύεται κι' ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ ὁμορφιά, γίνεται ἐπικίνδυνη καὶ καταστρεπτικὴ.

Ὁ Ἀβεσσαλὼμ χωρὶς χρονοτριβὴ ἄρχισε τὶς συνωμοτικὲς ἐνέργειες τοῦ, γιὰ νὰ κερδίσῃ τὸν λαὸ μέ τὸ μέρος τοῦ. Ἐφρόντισε πρῶτα-πρῶτα νὰ ἐτοιμάσῃ ἄρματα καὶ στρατὸ γιὰ προσωπικὴ σωματοφυλακὴ τοῦ, ὅπως εἶχε δικαίωμα σὰν πρίγκιπας, στὴν πραγματικότητα ὅμως γιὰ νὰ ἔχῃ στρατιωτικὴ δύναμι στὴ διάθεσὴ τοῦ. Στὶς δημόσιες ἐμφανίσεις τοῦ τὸν συνόδευαν τὰ ἄρματα καὶ οἱ σωματοφύλακές τοῦ. Προσπαθοῦσε ἔτσι νὰ ἐντυπωσιάσῃ τὸν λαὸ μέ τὴν λαμπρότητα τῆς ἐμφανίσεως τοῦ. Γιὰ νὰ κερδίσῃ τὴν συμπάθεια τοῦ λαοῦ, ἔκανε καὶ κάτι ἄλλο. Σηκωνόταν πρῶτῃ καὶ στεκόταν στὴν πύλη τῆς πόλεως, ἀπ' ὅπου περνοῦσαν πολλοὶ πού ἔρχονταν, γιὰ νὰ ἐκθέσουν στὸν βασιλιά τὶς ὑποθέσεις τοὺς καὶ νὰ ζητήσουν τὸ δίκιο τοὺς. Ὁ Ἀβεσσαλὼμ τοὺς ἔπιανε ἕναν-ἕναν καὶ τοὺς ρωτοῦσε γιὰ τὶς ὑποθέσεις τοὺς κι' ἀφοῦ τοὺς ἄκουγε, ἔλεγε στὸν καθένα: «Δίκαιο εἶναι τὸ αἶτημα σοῦ καὶ εὐκόλο νὰ ἰκανοποιηθῇ. Ποιὸς ὅμως θὰ σοῦ τὸ κἀνης Ἄν ἤμουν ἐγὼ δικαστής, θὰ ἐρχόταν ὁ καθένας καὶ θὰ εὔρισκε τὸ δίκιο τοῦ» (Β' Βασ. ιε' 3-4). Συγχρόνως ἀγκάλιαζε τὸν καθένα καὶ τὸν ἀσπαζόταν φιλικὰ. Ἐνεργοῦσε δηλαδὴ σὰν ἀληθινὸς δημαγωγός, μέ τεχνάσματα πονηρὰ καὶ δόλια. Καὶ μήπως εἶναι σπάνιο ἕνα τέτοιο φαινόμενο; Σ' ὅλες τὶς ἐποχὲς υπῆρχαν καὶ ὑπάρχουν ἄνθρωποι, πού μέ ψεύτικες καὶ ἀπατηλὲς ὑποσχέσεις ἐξαπατοῦν τὸν λαό,

έκμεταλλεούμενοι τήν εύπιστία τοῦ γιά τὸ δικό τους συμφέρον. Ἄς εἴμαστε λοιπὸν προσεκτικοὶ καὶ ἄς μὴν παρασυρόμαστε ἀπὸ τὶς δημαγωγίες τους. Εἶναι πολὺ γνωστὴ ἡ παροιμία: «Ὅπου ἀκοῦς πολλὰ κερᾶσια, κράτα μικρὸ καλάθι». Καὶ εἶναι πολὺ σοφὴ.

Ὅταν ὁ Ἀβεσσαλὼμ πείσθηκε ὅτι εἶχε ἄρκετὰ μεγάλο μέρος τοῦ λαοῦ μέ τὸ μέρος τοῦ, ἀποφάσισε νὰ φύγη ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ στὴ Χεβρών, γιὰ νὰ εἶναι πιὸ ἐλεύθερος στὶς κινήσεις τοῦ καὶ νὰ ἀνακηρυχθῆ ἐκεῖ βασιλιάς. Καί, γιὰ νὰ μὴν κινήσῃ τὴν ὑποψία τοῦ πατέρα τοῦ, τοῦ εἶπε ὅτι πηγαίνει ἐκεῖ, γιὰ νὰ ἐκπληρώσῃ ἓνα τάμα πού εἶχε κάνει, ὅταν ἦταν ἐξόριστος στὴ Συρία. Ἀνύποπτος ὁ Δαβίδ τοῦ ἔδωσε τὴν ἄδεια. Ἐφυγε λοιπὸν ὁ Ἀβεσσαλὼμ καὶ μαζί τοῦ διακόσιοι ἄνδρες, πού δὲν ἤξεραν καλά-καλά γιατί τὸν ἀκολουθοῦσαν καὶ ποιοὶ ἦταν οἱ πραγματικοὶ σκοποὶ τοῦ. Ἀπὸ τὴ Χεβρών ὁ Ἀβεσσαλὼμ ἔστειλε ἄνθρώπους σ' ὅλες τὶς πόλεις τοῦ Ἰσραήλ, γιὰ νὰ ξεσηκώσουν τὸν λαὸ σὲ ἐπανάσταση κατὰ τοῦ Δαβίδ. Καὶ κατῶρθωσε πράγματι νὰ παρασύρῃ πολλοὺς καὶ νὰ συγκεντρώσῃ ἰσχυρὸ στρατό, μέ τὸν ὁποῖο ξεκίνησε, γιὰ νὰ καταλάβῃ τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ νὰ ἐκθρονίσῃ τὸν πατέρα τοῦ, τὸν νόμιμο καὶ χρισμένο ἀπὸ τὸν Θεὸ βασιλιά τοῦ Ἰσραήλ. Πόσο ἀχάριστος γίνεται πολλὰς φορὲς ὁ λαός! Ἄνθρώπους πού τὸν εὐεργέτησαν καὶ τοῦ φάνηκαν χρήσιμοι καὶ ὠφέλιμοι, τοὺς ἀπορρίπτει καὶ τοὺς ἐγκαταλείπει, γιὰ νὰ ἀκολουθήσῃ ἄλλους, πού δὲν διστάζουν νὰ παίξουν ἀκόμη καὶ μέ τὰ ἱερὰ καὶ ὄσια, γιὰ νὰ ἐπιτύχουν τοὺς δολίους καὶ ἰδιοτελεῖς σκοποὺς τῶν.

Ὅταν ὁ Δαβίδ πληροφορήθηκε τὶς ἐπαναστατικὲς κινήσεις τοῦ γιοῦ τοῦ, προτίμησε νὰ φύγη ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ. Δὲν τὸ ἔκανε αὐτὸ ἀπὸ δειλία καὶ φόβο. Εἶχε ἄλλωστε ἄρκετὸ στρατό στὴ διάθεσή τοῦ καὶ μποροῦσε μέ μιὰ γερὴ ἀντεπίθεση νὰ διαλύσῃ τοὺς ἐπαναστάτες. Σὰν καλὸς ὅμως καὶ στοργικὸς πατέρας ἀπέφυγε νὰ ἔλθῃ σὲ σύγκρουση μέ τὸν γιό τοῦ, δίνοντας τοῦ ἔτσι τὴν εὐκαιρία νὰ σκεφθῆ συνετώτερα καὶ ὠριμώτερα. Ἀκόμη σὰν ἄρχοντας τοῦ λαοῦ θέλησε νὰ ἀποφύγῃ τὴν αἱματοχυσία πού θὰ προκαλοῦνταν, ἂν οἱ ἐπαναστάται συναντοῦσαν ἀντίσταση στὴν Ἱερουσαλήμ. Ἡ ἐνέργεια λοιπὸν τοῦ Δαβίδ ἦταν πρᾶξις συνετὴ καὶ ἐπιβεβλημένη. Ἄν παρασυρόταν ἀπὸ σκέψεις καὶ διαθέσεις ἐγωιστικὲς, θὰ προκαλοῦσε μεγάλο κακὸ στὸν λαὸ τοῦ. Δὲν ἐνήργησε ὅμως βεβιασμένα καὶ σπασμωδικά, ἀλλὰ σκέφθηκε καὶ ἀποφάσισε ψύχραιμα καὶ μελετημένα. Ποτὲ δὲν πρέπει νὰ παίρνουμε ἀποφάσεις, ἐνῶ βρισκόμαστε σὲ κατάστασι ψυχικῆς ταραχῆς ἀλλὰ ἀφοῦ ἠρεμήσουμε, ὥστε νὰ μποροῦμε νὰ σκεφθοῦμε καθαρά, ἀναλογιζόμενοι καὶ τὶς συνέπειες πού θὰ ἔχῃ αὐτὴ ἡ ἐκείνη ἢ ἀπόφασις μᾶς.

Ἐφυγε λοιπὸν ὁ Δαβίδ ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ μαζί τοῦ ἔφυγε καὶ πάρα πολὺς λαὸς πιστὸς σ' αὐτόν. Ὁ Ἀβεσσαλὼμ μπῆκε εὐκόλα στὴν πόλι καὶ ἐγκαταστάθηκε σὰν βασιλιάς στὰ ἀνάκτορα τοῦ πατέρα τοῦ. Ὁ Θεὸς ὅμως δοκιμάζει τοὺς δικούς τοῦ, ἀλλὰ δὲν τοὺς ἀφήνει ἀπροστατεύτους. Ἀφήνει τοὺς κακοὺς νὰ ἐπικρατοῦν καὶ νὰ προοδεύουν προσωρινά, τοὺς ἐπιφυλάσσει ὅμως τέλος κακὸ καὶ οἰκτρό, ἂν δὲν μετανοήσουν καὶ δὲν ἀλλάξουν πορεία. Αὐτὰ συνέβησαν καὶ στὸν Δαβίδ καὶ τὸν Ἀβεσσαλὼμ. Καὶ ἀπὸ δικὴ τοῦ ἐμπειρία ὁ Δαβίδ ἔγραψε σ' ἓναν ψαλμὸ: «Θάνατος ἁμαρτωλῶν πονηρός. Λυτρώσεται Κύριος ψυχὰς δούλων αὐτοῦ» (Ψαλμ. λγ' 22-23). Ὁ Δαβίδ ἔφυγε ἀπὸ τὴν πόλι, ἔμειναν ὅμως ἐκεῖ πιστοὶ καὶ ἀφοσιωμένοι ἄνθρωποι τοῦ, πού τὸν ἐπληροφόρησαν γιὰ τὰ σχέδια τοῦ Ἀβεσσαλὼμ καὶ τὶς ἐνέργειες πού ἐπρόκειτο νὰ κάνῃ. Ἐτσι ὁ Δαβίδ βρῆκε τὸν χρόνο νὰ ἀποφύγῃ αἰφνιδιαστικὲς ἐπιθέσεις τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἀβεσσαλὼμ, πού θὰ ἦταν καταστρεπτικὲς γιὰ τὸν δικό τοῦ στρατό, καὶ νὰ φύγῃ πέρα ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη, ὅπου μποροῦσε νὰ ἀνασυγκροτήσῃ καὶ νὰ προετοιμάσῃ τὸν στρατό τοῦ γιὰ τὴν τελικὴ μάχη.

Αὐτὰ ἔκανε ὁ Δαβίδ. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἀβεσσαλὼμ δὲν παραιτήθηκε ἀπὸ τὰ σχέδιά τοῦ. Ξεκίνησε μέ τὸν στρατό τοῦ καὶ σὲ λίγο εἶχε περάσει κι' αὐτός τὸν Ἰορδάνη. Ἡ σύγκρουσις ἦταν πλέον ἀναπόφευκτη. Ὅσο κι' ἂν δὲν τὴν ἠθέλε ὁ Δαβίδ, ἔβλεπε ὅτι ἦταν πλέον ἀναγκαία. Ὁργάνωσε

λοιπόν τον στρατό του και θέλησε να τεθῆ ὁ ἴδιος ἐπὶ κεφαλῆς του και να βρεθῆ πρῶτος αὐτός στή μάχη, γὰρ να ἐμψυχώσῃ τὸν στρατό μετὸ παράδειγμα του. Οἱ στρατηγοὶ του ὅμως εἶχαν ἄλλη γνώμη. «Δὲν πρέπει -του εἶπαν- να βγῆς ἐσύ στή μάχη. Ἄν νικηθοῦμε κι' ἂν σκοτωθοῦμε ἀκόμη και οἱ μισοί, δὲν θὰ τὸ δώσουν σημασία οἱ ἀντίπαλοι μᾶς. Ἐσύ ὅμως ἀξίζεις ὅσο δέκα χιλιάδες ἀπὸ μᾶς. Θὰ μείνης λοιπόν στήν πόλι Μαναίμ κι' ἀπὸ κεί θὰ μᾶς στέλνης βοήθεια» (Β' Βασ. ιη' 3). Ὁ Δαβίδ δέχθηκε τὴ γνώμη τῶν στρατηγῶν του και παρέμεινε στήν πόλι. Μιὰ θερμὴ παράκλησι μόνο ἔκανε στοὺς στρατηγούς του: «Φείσασθέ μοι του παιδαρίου του Ἀβεσσαλώμ» (Β' Βασ. ιη' 5). Λυπηθῆτε τὸ παιδί μου τὸν Ἀβεσσαλώμ. Μὴν του κάνετε κακό, ἂν πέσῃ στὰ χέρια σᾶς. Ἀξιοθαύμαστη ἢ ἀνεξικακία και ἢ πατρικὴ στοργή του Δαβίδ. Ὅσο κακὸς κι' ἂν ἀποδείχθηκε ὁ Ἀβεσσαλώμ, ὅσο κι' ἂν παρεκτράπηκε και ἀσεβῆσε ἐναντίον του, αὐτὸς δὲν ἔπαυσε να τὸν βλέπῃ σὰν παιδί του, να τὸν ἀγαπᾷ, να λυπᾶται γιὰ τὸ κατάντημα του, να μὴ θέλῃ να πάθῃ κακό. Αὐτὸ θὰ πῆ ἀληθινὴ πατρικὴ καρδιά.

Καὶ ὁ πόλεμος ἄρχισε. Ἡ μεγάλη μάχη δόθηκε μέσα σ' ἓνα δάσος και ἦταν καταστρεπτικὴ γιὰ τὸν στρατό του Ἀβεσσαλώμ. Εἴκοσι χιλιάδες ἔπεσαν νεκροί. Γέμισε τὸ δάσος πτώματα. Πολυάριθμος ἦταν ὁ στρατός του Ἀβεσσαλώμ πολὺ περισσότερος ἀπὸ του Δαβίδ: νίκησε ὅμως ὁ μικρότερος στρατός, γιὰτὶ ἦταν καλύτερα ὀργανωμένος, ἀλλὰ πρὸ παντὸς γιὰτὶ εἶχε τὸν Θεὸ μετὸ μέρος του. Ὁ Θεὸς δὲν ἦταν μετὸν ἀποστάτη Ἀβεσσαλώμ, ἀλλὰ μετὸν πιστὸ και θεοφοβούμενο Δαβίδ. Καὶ τὴ νίκη στοὺς πολέμους δὲν τὴ δίνουν οἱ μεγάλοι και ὀργανωμένοι στρατοί, ἀλλὰ ἢ παντοδύναμη βοήθεια του Θεοῦ. Ἔχουμε τὸν Θεὸ μαζί μᾶς; Καὶ λίγοι ἂν εἴμαστε και ἀδύνατοι, θὰ νικήσουμε. Δὲν εἶναι ὁ Θεὸς μαζί μᾶς; Εἴμαστε χαμένοι, ἔστω κι' ἂν εἴμαστε πολλοὶ και δυνατοί. Καὶ ὁ Θεὸς βέβαια δὲν θὰ εἶναι ποτέ μετὸ μέρος του ἀδίκου και του ἀσεβοῦς: θὰ εἶναι μετὸ μέρος του δικαίου και του εὐσεβοῦς. Αὐτὸ διδάσκει και βεβαιώνει ἢ πανωλεθρία του Ἀβεσσαλώμ και ἢ λαμπρὴ νίκη του Δαβίδ. Ὁ ὁ ἴδιος ὁ Ἀβεσσαλώμ εἶχε πολὺ κακὸ τέλος. Καθὼς ἔτρεχε καβάλα στὸ μουλᾶρι του, γιὰ να σωθῆ, τὰ μακρὰ μαλλιά του μπλέχτηκαν στὰ κλαδιά μιᾶς βελανιδιάς τὸ ζῶο ἔφυγε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του, και ὁ δυστυχημένος ἔμεινε κρεμασμένος μεταξὺ οὐρανοῦ και γῆς. Στὴ θέση αὐτὴ τὸν βρῆκε ὁ στρατηγὸς Ἰωάβ μετὸ μερικὸς στρατιῶτες και τὸν σκότωσαν μετὰ τὰ βέλη και τὶς λόγχες. Πῆραν ἔπειτα τὸ πτώμα του, τὸ ἔριξαν σ' ἓνα λάκκο και σχημάτισαν ἐπάνω του μεγάλο σωρὸ ἀπὸ πέτρες. Τέλος κακὸ και ἀτιμωτικὸ. Πολλὲς εὐκαιρίες του εἶχε δώσει ὁ Θεὸς, γιὰ να συνέλθῃ και να ἐπιστρέψῃ στὸν σωστὸ δρόμο ἐκεῖνος ὅμως ἔμεινε ἀμετανόητος και ἀδιόρθωτος και τώρα βρῆκε τραγικὸ θάνατο. Ἀλλὰ μήπως και σὲ κάθε ἀμαρτωλὸ δὲν δίνει ὁ Θεὸς εὐκαιρίες μετανοίας και διορθώσεως; Ὅταν ὅμως ἐκεῖνος δὲν συγκινῆται και δὲν συνέρχεται, τότε ἢ μακροθυμία του Θεοῦ ἀποσύρεται και δίνει τὴ θέση τῆς στή δικαιοσύνης του, πού ξεσπᾷ σὰν κεραυνὸς και τιμωρεῖ παραδειγματικά τὸν ἀσεβῆ.

Ὁ θάνατος του Ἀβεσσαλώμ σήμανε και τὸ τέλος του ἐμφυλίου πολέμου. Ὁ Ἰωάβ, γιὰ να μὴ συνεχισθῆ ἢ αἱματοχυσία, ἐσήμανε μετὰ τὴ σάλπιγγα τὴ λήξη τῆς μάχης: ὁ στρατός του Δαβίδ ἔπαυσε να καταδιώκῃ τοὺς ἀντιπάλους, και ὅλοι οἱ Ἰσραηλίται γύρισαν εἰρηνικοὶ στὰ σπίτια τους. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Δαβίδ περίμενε μετὰ ἀγωνία εἰδήσεις γιὰ τὴν ἔκβαση του πολέμου και τὴν τύχη του παιδιοῦ του. Κι' ὅταν οἱ πρῶτοι ἀγγελιοφόροι ἦρθαν και του ἔφεραν τὸ χαρμόσυνο μήνυμα τῆς νίκης, ὁ Δαβίδ μετὰ ἀγωνία ρώτησε: «Εἰ εἰρήνη τὸ παιδαρίω τῷ Ἀβεσσαλώμ;» (Β' Βασ. ιη' 29). Εἶναι καλὰ τὸ παιδί μου ὁ Ἀβεσσαλώμ; Οἱ ἀγγελιοφόροι προσπάθησαν μετὰ πλάγια λόγια να προετοιμάσουν τὴν καρδιά του πατέρα να δεχθῆ τὸ θλιβερὸ μήνυμα του θανάτου του παιδιοῦ του. Ὁ Δαβίδ ὅμως κατάλαβε τί εἶχε συμβῆ. Μαχαίρι ξέσχισε τὴν καρδιά του. Ταραγμένος ἀνέβηκε στὸ ὑπερῶο, θρηνώντας γιὰ τὸν θάνατο του παιδιοῦ του και λέγοντας μετὰ ἀναστεναγμούς: «Υἱέ μου Ἀβεσσαλώμ, υἱέ μου, υἱέ μου Ἀβεσσαλώμ, τίς δώῃ τὸν θάνατον μου ἀντί σου; ἐγὼ ἀντί σου, Ἀβεσσαλώμ, υἱέ μου, υἱέ μου» (Β' Βασ. ιη' 33).

Αὐτὸς ἦταν ὁ Δαβίδ. Δίκαια ὁ ποιητὴς ἑνὸς μεταγενεστέρου ψαλμοῦ λέει: «Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ Δαβίδ καὶ πάσης τῆς πραότητος αὐτοῦ» (Ψαλμ. ρλα' 1). Ἡ πραότης καὶ ἡ ἀνεξικακία ἦταν ἡ μεγαλύτερη ἀρετὴ, τὸ μεγαλύτερο ἀπ' ὅλα τὰ κατορθώματα τοῦ. Τὴν ἔδειξε ἀπέναντι τοῦ Σαούλ, ὅταν ἐκεῖνος ζητοῦσε νὰ τὸν θανατώσῃ τὴν ἔδειξε σὲ ἄλλους πού τὸν πρόδωσαν, τὸν ὕβρισαν, τὸν συκοφάντησαν τὴν ἔδειξε, ὅταν ταπεινώθηκε μπροστά στους ἐλέγχους τοῦ προφήτου Νάθαν τὴ δείχνει καὶ τώρα γιὰ τὸν ἀποστάτη καὶ ἀντάρτη γιὸ τοῦ: κλαίει γιὰ τὸν θάνατο τοῦ, λησμονώντας τὴν ἀσεβῆ συμπεριφορά τοῦ. Καὶ ἀποδείχθηκε καὶ σ' αὐτὸ ὁ Δαβίδ τύπος τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος τὴν ὥρα πού τὸν σταύρωναν οἱ ἐχθροὶ τοῦ, προσευχόταν γι' αὐτούς, ζητώντας τὴ συγχώρησή τους ἀπὸ τὸν οὐράνιο Πατέρα τοῦ.

Ἄς εἶναι καὶ γιὰ μᾶς ὁ Δαβίδ ὑπόδειγμα πραότητος καὶ ἀνεξικακίας. Καὶ πολὺ περισσότερο ἄς εἶναι γιὰ μᾶς τέτοιο ὑπόδειγμα ὁ Κύριος. Ἄς λησμονοῦμε κ' ἄς συγχωροῦμε κάθε κακὸ πού μᾶς κάνουν. Ἄς ἀνταποδίδουμε τὸ κακὸ μὲ καλὸ. Ἄς εὐεργετοῦμε ἐκείνους πού μᾶς ἀδικοῦν. Τότε θὰ εἴμαστε πραγματικοὶ Χριστιανοί, μιμηταὶ τοῦ Δαβίδ, ἀδελφοὶ τοῦ Κυρίου, παιδιά τοῦ οἰκτίρμονος καὶ ἐλεήμονος Θεοῦ.

9/1/1995

79. Τὰ τέλη τοῦ Δαβίδ.

(Β' Βασ. ιθ' 1-23. Γ' Βασ. ἄ' 5 - β' 11)

Σὲ μεγάλο καὶ βαρὺ πένθος βυθίστηκε, ὅπως εἶδαμε, ὁ Δαβίδ, ὅταν ἔμαθε τὸν θάνατο τοῦ Ἀβεσσαλώμ. Καὶ ὁ στρατὸς καὶ ὁ λαὸς πού τὸν ἀκολουθοῦσε, συμπαραστάθηκε στὴ θλίψη τοῦ, δείχνοντας ἀπόλυτη κατανόηση στὸν πόνο τοῦ πατέρα. Γι' αὐτὸ οἱ στρατιῶται γυρνώντας ἀπὸ τὴ μάχη μπῆκαν στὴ Μαναΐμ, ὅπου ἔμενε ὁ Δαβίδ, ὄχι πανηγυρικὰ καὶ θριαμβευτικὰ, ἀλλὰ ταπεινὰ καὶ ἀθόρυβα ὄχι σὰν νικηταί, ἀλλὰ σὰν νὰ ἦταν αὐτοὶ νικημένοι. Καὶ βέβαια δὲν ἔκαναν ἄσχημα πού συμπαραστάθηκαν στὴ θλίψι τοῦ βασιλέως. Εἶναι καθῆκον κάθε ἀνθρώπου νὰ συμπαραστέκεται στὸν πόνο τοῦ πλησίον τοῦ μὲ συμπάθεια, νὰ τὸν παρηγορῇ καὶ νὰ τὸν στηρίξῃ, νὰ ἀπαλύνῃ τὴ θλίψη τοῦ. Αὐτὸ μᾶς παραγγέλλει ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέγοντας: «Κλαίειν μετὰ κλαίωντων» (Ρωμ. ιβ' 15). Ἄλλωστε ὁ θάνατος καὶ ἡ κάθε εἶδους θλίψις δὲν κάνουν διακρίσεις. Σήμερα χτυποῦν τὸ σπίτι τοῦ γείτονα μᾶς: αὔριο θὰ χτυπήσουν τὸ δικό μᾶς. Καὶ τότε θὰ ἔχουμε ἐμεῖς ἀνάγκη συμπαραστάσεως καὶ παρηγορίας. Ἄς τὴν προσφέρουμε λοιπὸν σ' ἐκείνους πού ἔχουν σήμερα ἀνάγκη, γιὰ νὰ τὴ βροῦμε, ὅταν τὴ χρειαστοῦμε.

Ὁ Δαβίδ ὅμως ἐπάνω στὴ θλίψι τοῦ λησμόνησε ὅτι δὲν ἦταν μόνο πατέρας, ἀλλὰ καὶ βασιλιάς, πατέρας καὶ κυβερνήτης ὅλου τοῦ λαοῦ. Κι' ὁ λαὸς περίμενε ἀπ' αὐτὸν νὰ δείξῃ γενναιότητα καὶ ἥρωισμό ἀκόμη καὶ στὶς δύσκολες γι' αὐτὸν περιστάσεις. Τὸ καθῆκον αὐτὸ ἦρθε πάλι ὁ στρατηγὸς Ἰωάβ νὰ ὑπενθυμίσει στὸν πονεμένο πατέρα καὶ βασιλιά. Μίλησε αὐστηρὰ στὸν Δαβίδ ὁ Ἰωάβ. «Μᾶς ντρόπιασες ὅλους σήμερα», τοῦ εἶπε. «Εμεῖς ἀγωνισθήκαμε καὶ σώσαμε τὴ ζωὴ τὴ δική σου, τῶν γυναικῶν σου καὶ τῶν παιδιῶν σου. Κι' ἐσύ μὲ τὸ πένθος πού δείχνεις, εἶναι σὰν νὰ μὴ μᾶς λογαριάζῃς καθόλου, σὰν νὰ νομίζῃς ὅτι οἱ στρατηγοὶ σου καὶ οἱ δοῦλοι σου δὲν ἀξίζουν τίποτε. Ξεχνᾷς ὅτι, ἂν ζοῦσε σήμερα ὁ Ἀβεσσαλώμ, δὲν θὰ ζοῦσε κανένας ἀπὸ μᾶς. Σήκω λοιπὸν τώρα καὶ ἔβγα καὶ μίλησε στὸν λαὸ σου ἐνθαρρυντικὰ. Ἄν δέν τὸ κάνῃς αὐτό, θὰ σὲ ἐγκαταλείψουν ὅλοι, καὶ τὸ κακὸ πού θὰ πάθῃς, θὰ εἶναι μεγαλύτερο ἀπ' ὅλα τὰ κακὰ πού ἔχεις πάθει ἀπὸ τὰ νειάτα σου μέχρι τώρα» (Β' Βασ. ιθ' 5-7).

Δέχθηκε ο Δαβίδ με ταπείνωσι τὸν ἔλεγχο τοῦ Ἰωάβ καὶ ὑπήκουσε στὶς συμβουλές τοῦ. Ντύθηκε βασιλικά καὶ κάθισε στὴν πύλη τῆς πόλεως, κ' ὅλος ὁ στρατὸς καὶ ὁ λαὸς πέρασε ἀπὸ μπροστὰ τοῦ σὲ μιὰ θριαμβευτικὴ παρέλασι. Ἔτσι ἐπισφραγίσθηκε ἡ νίκη, ὁ λαὸς πῆρε θάρρος, εἰρήνευσε, καὶ χαρούμενοι καὶ ἀσφαλισμένοι γύρισαν ὅλοι στὰ σπίτια τοῦς.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἔκβαση αὐτῆ τοῦ πολέμου ὅλοι, ὅσοι εἶχαν παρασυρθῆ ἀπὸ τὸν Ἀβεσσαλὼμ, κατάλαβαν ὅτι δὲν εἶχαν κάνει καλά. Θυμήθηκαν ὅλες τὶς εὐεργεσίες τοῦ Δαβίδ καὶ κυρίως τὸ ὅτι αὐτὸς μὲ τοὺς ἀγῶνες τοῦ τοῦς εἶχε ἀπαλλάξει ἀπὸ τὴν τυραννία τῶν Φιλισταίων. Ὅλοι τώρα ζήτησαν νὰ ἐπιστρέψῃ ὁ Δαβίδ στὸν θρόνο τοῦ. Κι' ὅταν ἐκεῖνος πῆρε τὸν δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς, πολλοὶ ἦρθαν ὡς τὸν Ἰορδάνη, γιὰ νὰ τὸν προὔπαντήσουν καὶ συνοδεύοντας τὸν τιμητικὰ νὰ τὸν ἐπαναφέρουν στὴν Ἱερουσαλήμ. Ἀκόμη καὶ ἄνθρωποι ποὺ τὸν εἶχαν μισήσει καὶ ὑβρίσει, ἦρθαν καὶ ζήτησαν συγχώρησι. Καὶ ὁ Δαβίδ, δείχνοντας γιὰ ἄλλη μιὰ φορά τὴν πραότητα τοῦ, τοὺς συγχώρησε, χωρὶς νὰ ἀκούσῃ τὶς συμβουλές κάποιων ποὺ τοῦ ἔλεγαν νὰ τοὺς τιμωρήσῃ μὲ θάνατο, τοὺς ὁποίους μάλιστα καὶ ἐπέπληξε αὐστηρὰ γιὰ τὴν πρότασι τοῦς.

Ἔτσι ὁ Δαβίδ ἀποκαταστάθηκε στὸν θρόνο τοῦ. Δὲν ἔλειψαν βέβαια καὶ κάποιες ἀντιδράσεις καὶ μικροεξεγέρσεις, οἱ ὁποῖες ὅμως εὐκόλα κατεστάλησαν. Ὁ Θεὸς ἔδειξε γιὰ ἄλλη μιὰ φορά τὴν εὐνοια τοῦ πρὸς τὸν Δαβίδ, ἀλλὰ καὶ τὴν πανσοφία καὶ τὴ δικαιοσύνη τοῦ. Δοκιμάσθηκε βέβαια ὁ Δαβίδ καὶ ταλαιπωρήθηκε καὶ κινδύνευσε νὰ χάσῃ ὀριστικὰ τὸν θρόνο τοῦ. Τοῦ ἔγινε ἀδικία μεγάλη καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν γιό τοῦ. Ὁ Θεὸς ὅμως στὸ τέλος τὸν δικαίωσε καὶ τὸν ἀποκατέστησε. Τὸν ἐπανάφερε στὸν θρόνο τοῦ καὶ μάλιστα μὲ πρωτοβουλία ἐκείνων ποὺ εἶχαν ἐξεγερθῆ ἐναντίον τοῦ.

Ἄς μὴν ἀπελπιζώμαστε λοιπὸν, ὅταν ἀδικούμε καὶ δὲν βρίσκουμε τὸ δίκιο μᾶς. Οἱ ἄνθρωποι ἀδικοῦν ἢ καὶ δὲν εἶναι σὲ θέσι πολλὰς φορὲς νὰ διακρίνουν καὶ νὰ ἀποδώσουν τὸ δίκαιο. Ὁ Θεὸς ὅμως εἶναι δίκαιος καὶ δὲν ἀδικεῖ ποτέ. Ἀφήνει βέβαια κάποτε νὰ ἀδικούμε, γιὰ νὰ δοκιμασθῆ ἢ πίστις μᾶς ἢ καὶ γιὰ νὰ παιδαγωγηθοῦμε καὶ νὰ σωφρονισθοῦμε γιὰ κάποιες ἀμαρτίες ποὺ ἔχουμε διαπράξει στὴν κατάλληλη ὥρα ὅμως ἔρχεται καὶ μᾶς ἀποδίδει τὸ δίκαιο. Ἄς μὴν ἀμφιβάλλουμε γι' αὐτὸ κ' ἄς μὴν ὀλιγοπιστοῦμε. Ἄς ἔχουμε ὑπομονὴ καὶ πίστι στὴ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ· κ' ἐκεῖνος θὰ μᾶς ἀποδώσῃ τὸ δίκιο μᾶς.

Καὶ ἄλλα πολλὰ γεγονότα τῆς βασιλείας τοῦ Δαβίδ διηγεῖται ἡ Γραφή, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι σκόπιμο νὰ διεξέλθουμε ἀναλυτικὰ. Ἄς ἔλθουμε λοιπὸν τώρα στὰ τέλη τῆς ζωῆς καὶ τῆς βασιλείας τοῦ Δαβίδ. Ὅπως γιὰ κάθε ἄνθρωπο, ἔτσι καὶ γιὰ τὸν Δαβίδ ἦρθαν κάποτε τὰ γεράματα. Οἱ σωματικὲς τοῦ δυνάμεις ἐλαττώθηκαν σημαντικὰ, καὶ δὲν ἦταν πιά σὲ θέση νὰ ἀντιμετωπίσει σωστὰ καὶ ἀποτελεσματικὰ τὶς ὑποθέσεις τοῦ κράτους τοῦ. Τὴν ἀδυναμία τοῦ αὐτὴ θέλησε νὰ ἐκμεταλλεύθῃ ἓνας ἀπὸ τοὺς γιούς τοῦ, ὁ Ἄδωνίας, γιὰ νὰ ἀνακηρύξῃ τὸν ἑαυτὸ τοῦ βασιλέα. Καὶ γιὰ νὰ ἐντυπωσιάσῃ τὸν λαὸ καὶ νὰ τὸν πείσῃ ὅτι αὐτὸς ἦταν ὁ βασιλιάς, ἔκανε ὅ,τι εἶχε κάνει ἄλλοτε ὁ Ἀβεσσαλὼμ: ἐφτείασε ἄρματα καὶ ἵππικὸ καὶ κατήρτισε προσωπικὴ σωματοφυλακὴ ἀπὸ πενήντα ἄνδρες, γιὰ νὰ τὸν περιβάλλῃ τιμητικὰ στὶς ἐμφανίσεις τοῦ. Καὶ ἄλλες ἀκόμη ἐντυπωσιακὲς ἐνέργειες ἔκανε ὁ Ἄδωνίας: Πρόσφερε θυσίεις, ζητώντας τάχα τὴ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ στερεωθῆ στὸν θρόνο. Κατήρτισε καὶ στρατιωτικὸ ἐπιτελεῖο ἀπὸ δυσαρεστημένους στρατηγούς τοῦ Δαβίδ. Κι' ἐπειδὴ ἦταν κ' αὐτὸς, ὅπως ὁ Ἀβεσσαλὼμ, ὁμορφος καὶ ἐπιβλητικὸς, ὁ λαὸς τὸν θαύμαζε καὶ εἶχε ἀρχίσει νὰ τὸν συμπαθῆ καὶ νὰ τὸν ἀποδέχεται.

Τὰ πράγματα λοιπὸν ἐξελίσσονταν ἄσχημα γιὰ τὸν Δαβίδ καὶ γιὰ τὸ κράτος. Ἡ ἱστορία τοῦ Ἀβεσσαλὼμ φαινόταν νὰ ἐπαναλαμβάνεται. Καὶ ὁ Δαβίδ δὲν ἦταν ἔτι σὲ θέση νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἀποτελεσματικὰ τὴν κατάστασι. Στὶς κρίσιμες ὅμως αὐτὲς περιστάσεις ὁ Θεὸς ἐπενέβη καὶ πάλι,

χρησιμοποιώντας τον γνωστό μάς προφήτη Νάθαν. Ο Νάθαν, βλέποντας τις ενέργειες αυτές του Άδωνία και προβλέποντας τις όλεθριες συνέπειες τους, επισκέφθηκε τη Βηρσαβεέ και την παρεκίνησε να παρουσιασθή ή ίδια στον Δαβίδ και να ζητήσει από αυτόν να πραγματοποιήσει μια υπόσχεση που της είχε δώσει από καιρό, ότι δηλαδή θα ώριζε διάδοχο του τον γιό της τον Σολομώντα. «Κι' ἐγώ -πρόσθεσε ὁ Νάθαν- θὰ ἐμφανισθῶ στὸν βασιλέα καὶ θὰ ἐπιβεβαιώσω τὰ λόγια σοῦ» (Γ' Βασ. ἄ' 14).

Ἡ Βηρσαβεέ ἐνήργησε σύμφωνα μέ τις ὑποδείξεις τοῦ Νάθαν. Ἐμφανίσθηκε στὸν βασιλέα καὶ τοῦ ἐθύμισε τις ὑποσχέσεις που της εἶχε δώσει γιὰ τὸν γιό της τὸν Σολομώντα τὸν ἐνημέρωσε γιὰ τις κινήσεις τοῦ Ἄδωνία καὶ ἐξέφρασε τὸν φόβο ὅτι, ἂν ἐπικρατοῦσε ὁ Ἄδωνίας, αὐτὴ καὶ ὁ Σολομών μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Δαβίδ θὰ εἶχαν ἄσχημο τέλος. Ἐνῶ ἀκόμη μιλοῦσε ἡ Βηρσαβεέ, μπῆκε καὶ ὁ Νάθαν καὶ ἐπεβεβαίωσε ὅσα εἶχε πῆ ἐκείνη. Ὁ Δαβίδ τότε μπροστὰ στὸν Νάθαν καὶ τὴ Βηρσαβεέ βεβαίωσε μέ ὄρκο ὅτι διάδοχος τοῦ θὰ εἶναι ὁ Σολομών. Καὶ δὲν περιωρίσθηκε στὰ λόγια, ἀλλὰ ἐκάλεσε ἀμέσως τὸν ἀρχιερέα Σαδώκ καὶ παρήγγειλε σ' αὐτὸν καὶ τὸν Νάθαν νὰ ἀνεβάσουν τὸν Σολομώντα στὸ δικό του βασιλικὸ μουλάρι, νὰ τὸν ὀδηγήσουν σὲ κεντρικὸ μέρος τῆς Ἱερουσαλήμ κι' ἐκεῖ νὰ τὸν χρίσουν καὶ νὰ τὸν ἀνακηρύξουν βασιλέα. Αὐτὸ καὶ ἔγινε. Ὁ ἀρχιερεὺς καὶ ὁ προφήτης ἔχρισαν καὶ ἀνεκήρυξαν βασιλέα τὸν Σολομώντα, καὶ ὅλος ὁ λαὸς τὸν ἀνεγνώρισε καὶ χαρούμενος ἐζητωκραύγασε γι' αὐτὸν: «Ζήτω ὁ βασιλεὺς Σολομών» (Γ' Βασ. ἄ' 11-39). Μὲ χοροὺς καὶ διασκεδάσεις ἐξεδήλωσαν ὅλοι τὴ χαρὰ τους γιὰ τὴν ἀνακήρυξη τοῦ νέου βασιλέως. Ἀκόμη καὶ ὁ Ἄδωνίας ἀνεγνώρισε καὶ προσκύνησε τὸν νέο βασιλέα, ὁ ὁποῖος τοῦ ὑποσχέθηκε ὅτι δὲν θὰ πάθῃ τίποτε, ἂν φανῆ καλὸς ἀπέναντι τοῦ. Ἔτσι ἀποσοβήθηκε ὁ κίνδυνος νέου ἐμφυλίου πολέμου, καὶ ὁ Σολομών ἄρχισε τὴ βασιλεία τοῦ μέ μιὰ πρᾶξι συνετή, μέ τὴ συμφιλίωση μέ τὸν ἀντίπαλο τοῦ, δείχνοντας ὅτι ἦταν ἄξιος γιὸς καὶ διάδοχος τοῦ πρᾶου καὶ ἀνεξικάκου Δαβίδ.

Σύντομα ἔπειτα ἀπὸ τὰ γεγονότα αὐτὰ ἦρθε τὸ τέλος τοῦ Δαβίδ. Ἄφοῦ ἔζησε πάνω ἀπὸ ἐβδομήντα χρόνια καὶ πέρασε μιὰ ζωὴ γεμάτη δόξες καὶ μεγαλεῖα, ἀλλὰ καὶ πίκρες καὶ κινδύνους, ἦρθε ἡ ὥρα νὰ κλείσῃ τὰ μάτια τοῦ καὶ νὰ πορευθῆ πρὸς τοὺς μεγάλους προγόνους τοῦ, τὸν Ἄβραάμ, τὸν Ἰσαάκ, τὸν Ἰακώβ καὶ ὅλους τοὺς πρὸ αὐτοῦ δικαίους. Ὁ Δαβίδ προαισθάνθηκε τὸ τέλος τοῦ καὶ ἐθεώρησε καθῆκον τοῦ νὰ δώσῃ τις τελευταῖες συμβουλές καὶ ὑποθήκες στὸν γιό καὶ διάδοχο τοῦ, τὸν Σολομώντα. Τὸν ἐκάλεσε λοιπὸν κοντὰ τοῦ καὶ τοῦ εἶπε: «Ἐγὼ τῶρα φεύγω ἀκολουθῶ τὸν δρόμο που βαδίζουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐπάνω στὴ γῆ. Εὐχόμαι νὰ σὲ βοηθήσῃ ὁ Θεὸς νὰ γίνῃς ἰσχυρὸς καὶ μέγας ἄνθρωπος. Γιὰ νὰ τὸ ἐπιτύχῃς ὅμως αὐτό, πρέπει νὰ τηρῆς προσεκτικὰ ὅλες τις ἐντολές τοῦ Θεοῦ που εἶναι γραμμένες στὸν νόμο τοῦ Μωυσῆ. Τότε θὰ γίνῃς σοφὸς καὶ θὰ καταλάβῃς ὅλα, ὅσα σοῦ λέω τῶρα. Καὶ τότε ὁ Κύριος θὰ κρατήσῃ καὶ θὰ ἐκπληρώσῃ τὸν λόγο που ἔδωσε, ὅτι, ἂν οἱ ἀπόγονοι μοῦ μείνουν πιστοὶ καὶ ἀφοσιωμένοι σ' αὐτὸν καὶ τὸν νόμο τοῦ, δὲν θὰ λείψῃ ποτὲ διάδοχος τοῦ θρόνου τοῦ Ἰσραὴλ» (Γ' Βασ. β' 2-4).

Αὐτὲς ἦταν οἱ τελευταῖες συμβουλές τοῦ Δαβίδ: συμβουλές καὶ νουθεσίες που πρέπει νὰ δίνῃ κάθε πιστὸς καὶ εὐσεβὴς πατέρας στὰ παιδιά τοῦ: νὰ τις δίνῃ σ' ὅλη τοῦ τὴ ζωὴ, νὰ τις ἀφήνῃ καὶ σὰν πνευματικὴ διαθήκη τοῦ, ὅταν φεύγῃ ἀπὸ τὸν κόσμο αὐτόν. Ἀλλὰ καὶ τὰ παιδιά νὰ δέχωνται τις πνευματικὲς ὑποθήκες καὶ συμβουλές τῶν εὐσεβῶν γονέων τους καὶ νὰ μένουν πιστὰ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, γιατί μόνο τότε θὰ δοῦν προκοπὴ στὴ ζωὴ τους.

«Καὶ ἐκοιμήθη Δαβίδ μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ καὶ ἐτάφη ἐν πόλει Δαβίδ» (Γ' Βασ. β' 10). Ἔτσι τελείωσε ἡ πολυκύμαντῃ ζωὴ τοῦ Δαβίδ. Παρέδωσε τὴν ψυχὴ τοῦ στὸν Θεό. Ἐζησε πάνω ἀπὸ ἐβδομήντα χρόνια καὶ ἐβασίλευσε σαράντα χρόνια. Ἐζησε κατὰ Θεὸν καὶ πέθανε κατὰ Θεὸν μέ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ στὸ στόμα τοῦ. Κι' ἂν σὰν ἄνθρωπος ἀμάρτησε, ἐξιλεώθηκε μέ τὴ βαθεῖα καὶ εἰλικρινὴ μετάνοια τοῦ, συγχωρήθηκε κι' ἔφυγε ἀπὸ τὸν κόσμο συμφιλιωμένος μέ τὸν Θεό. Τέλος

μακάριο και εύλογημένο. Τέλος που πρέπει να επιθυμή και να εύχεται για τον έαυτό του κάθε πιστός. Αυτό το τέλος μάς διδάσκει και η Έκκλησία να ζητούμε, λέγοντας σε κάθε ιερή ακολουθία: «Χριστιανά τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν... παρά του Κυρίου αιτησώμεθα».

Πρὶν ὅμως κλείσουμε τὴν ἱστορία τοῦ Δαβίδ, πρέπει νὰ σημειώσουμε μερικὰ γιὰ τὴν προσωπικότητα τοῦ καὶ τὸν ρόλο τοῦ στὸ σωτήριο ἔργο τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Δαβίδ ὑπῆρξε πρῶτα-πρῶτα μεγάλος βασιλεύς. Δὲν καταγόταν ἀπὸ καμιά βασιλικὴ ἢ ἔστω κάποια ἐπίσημη οἰκογένεια. Βοσκὸς ἦταν, καθὼς καὶ ὁ πατέρας τοῦ καὶ τ' ἀδέλφια τοῦ. Τὸν ἐδιάλεξε ὅμως καὶ τὸν ξεχώρισε ὁ Θεὸς καὶ διὰ τοῦ Σαμουὴλ τὸν ἔχρισε καὶ τὸν ἀνέδειξε βασιλέα. Καὶ ἀναδείχθηκε μεγάλος καὶ ἔνδοξος βασιλεύς ὁ Δαβίδ. Παρέλαβε ἓνα κράτος διχασμένο καὶ ταπεινωμένο ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ποὺ τὸ περιέβαλλαν καὶ κυρίως ἀπὸ τοὺς Φιλισταίους καὶ μὲ τοὺς μακροχρονίους καὶ σκληροὺς πολέμους ποὺ διεξήγαγε, τὸ στερέωσε καὶ τὸ ἀνύψωσε καὶ τὸ ἔκανε ἰσχυρὸ καὶ δοξασμένο. Ἀγωνίσθηκε ἀκόμη, γιὰ νὰ ὀργανώσῃ τὸ κράτος τοῦ καὶ νὰ ὀρίσῃ νόμους καὶ θεσμοὺς ἱεροῦς, ὥστε τὸ κράτος αὐτὸ νὰ κυβερνᾶται σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁ Δαβίδ δὲν ἔκαμνε τίποτε, χωρὶς νὰ ζητήσῃ τὸν φωτισμὸ καὶ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Θεοῦ, εἴτε μὲ τὴν προσευχὴν εἴτε μὲ τὴν συμβουλὴν τῶν προφητῶν. Κι' ἔτσι οἱ προσπάθειες τοῦ στέφονταν πάντοτε μὲ ἐπιτυχία, γιὰτὶ εἶχαν τὴν ἔγκρισιν καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ. Πέρασε βέβαια καὶ δυσκολίες καὶ θλίψεις καὶ ταλαιπωρίες ὁ Δαβίδ. Ἔτσι ἔκρινε ὁ Θεός, γιὰ νὰ δοκιμασθῇ ὁ Δαβίδ, νὰ ἀσκηθῇ στὴν ὑπομονή, νὰ καταρτισθῇ στὴν ἀρετὴ καὶ νὰ ἀναδειχθῇ ἄξιος τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐνοίας τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι καὶ κάθε πιστὸ καὶ εὐσεβῆ ἄνθρωπο ἢ παιδεῖα τοῦ Κυρίου τὸν καταρτίζει πολλὰς φορὰς καὶ μὲ θλίψεις, γιὰ νὰ τὸν ἀναδείξῃ ἄξιο τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

Ἐπῆρξε ἀκόμη ὁ Δαβίδ ἡρωικὸς καὶ ἀτρόμητος πολεμιστής. Τὴν παλληκαριά τοῦ τὴν εἶχε δεῖξει ἀπὸ νέος, ὅταν βοσκὸς ἀκόμη πάλευε μὲ τοὺς λύκους καὶ τὴν ἀρκοῦδες ποὺ ἔρχονταν νὰ κατασπαράξουν τὰ πρόβατα τοῦ. Τὴν ἔδειξε ἔπειτα στὴν περίφημη πάλη τοῦ μὲ τὸν Γολιάθ, ποὺ τὸν ἔριξε νεκρὸ μόνον μὲ τὴν σφενδόνα τοῦ, χωρὶς νὰ φοβηθῇ τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν δύναμιν τοῦ. Ἡ ἀνδρεία τοῦ ὅμως καὶ ἡ πολεμικὴ τοῦ ἰκανότης φάνηκαν κυρίως στοὺς πολέμους ποὺ ἔκανε σὰν στρατηγὸς τοῦ Σαούλ κι' ἔπειτα σὰν βασιλεύς. Καὶ μὲ τὴν ἀνδρεία τοῦ ἐνέπνεε θάρρος καὶ ἐπιθετικότητα στὸν στρατὸ τοῦ καὶ προκαλοῦσε σύγχυσιν καὶ τρόμον στοὺς ἀντιπάλους. Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ ποῦμε ὅτι ὁ Δαβίδ ὑπῆρξε ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ μεγάλους στρατηγούς καὶ πολεμιστὰς τοῦ κόσμου. Σὰν ταπεινὸς ὅμως καὶ πιστὸς ἄνθρωπος δὲν παρέλειπε νὰ ὁμολογῇ καὶ νὰ διακηρύττῃ ὅτι τὴν ἰκανότητα αὐτὴ καὶ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ τὴν χρωστοῦσε στὴ βοήθειαν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ. Τὸ λέει καὶ τὸ ξαναλέει στοὺς ψαλμοὺς τοῦ: «Ἐν τῷ Θεῷ ποιήσομεν δύναμιν, καὶ αὐτὸς ἐξουδενώσῃ τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν» (Ψαλμ. ρς' 14). «Πάντα τὰ ἔθνη ἐκύκλωσαν μὲ, καὶ τῷ ὀνόματι Κυρίου ἠμυνάμην αὐτούς» (Ψαλμ. ριζ' 10). «Ὁ Θεὸς μοῦ βοηθὸς μοῦ, ἐλπὶς ἐπ' αὐτόν, ὑπερασπιστὴς μοῦ καὶ κέρας σωτηρίας μοῦ καὶ ἀντιλήπτωρ μοῦ» (Ψαλμ. ιζ' 3). Ποιὸς θὰ τὸ πίστευε ὅτι ὁ νεαρὸς ἐκεῖνος βοσκὸς θὰ γινόταν μεγάλος πολεμιστής καὶ στρατηγός; Καὶ ὅμως τέτοιος γίνεται καὶ ὁ πιὸ μικρὸς καὶ ἀσήμαντος ἄνθρωπος, ὅταν ἔχῃ σύμμαχον τὸν Θεὸν κι' ὅταν τοὺς ἀγῶνες τοῦ τοὺς διεξάγῃ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Τότε ὁ μικρὸς γίνεται μεγάλος: ὁ ἄσημος καὶ ἄγνωστος γίνεται διάσημος καὶ θαυμαστός.

Ἀλλὰ ὁ Δαβίδ ἦταν προικισμένος ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ μὲ καλλιτεχνικὰ χαρίσματα. Ἦταν ἔξοχος ποιητὴς καὶ μουσικός. Τὰ ποιήματα τοῦ εἶναι οἱ περίφημοι ψαλμοί, συγκεντρωμένοι σ' ἓνα ἀπὸ τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ποὺ ὀνομάζεται Ψαλτήριον. Μέσα στοὺς ψαλμοὺς τοῦ ὁ Δαβίδ ἀνοίγει τὴν ψυχὴν τοῦ, γιὰ νὰ ἐξυμνήσῃ τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ γιὰ τὴν ἀπειρεὺς εὐεργεσίαν τοῦ, νὰ ἐκφράσῃ τὰ ἱερὰ συναισθήματα τοῦ, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ ἐκθέσῃ τὴν θλίψιν καὶ τὴν ἀνάγκην τοῦ, νὰ διατυπώσῃ τὰ αἰτήματα τοῦ καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ. Δὲν ὑπάρχει

περίστασις τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου πού νά μή βρῖσκη στούς ψαλμούς τὰ κατάλληλα λόγια γιά νά ἐκφρασθῇ. Γι' αὐτό καί οἱ Ἑβραῖοι χρησιμοποιοῦσαν στή λατρεία τούς τὸ βιβλίον τῶν ψαλμῶν καί ἡ Ἐκκλησία μᾶς ἀνέκαθεν τὸ χρησιμοποιοῦν σὲ ὅλες τὶς ἱερῆς ἀκολουθίες. Ἀλλὰ καί στήν ἀτομική μᾶς προσευχή πρέπει νά τὸ χρησιμοποιοῦμε καί νά τὸ μελετοῦμε μέ τὴ βοήθεια ἐρμηνευτικῶν βιβλίων, γιά νά ἀντλοῦμε ἀπὸ αὐτὸ πολύτιμα διδάγματα γιά τὴ ζωή μᾶς καί νά παίρνομε δύναμη καί βοήθεια σὲ δύσκολες περιστάσεις.

Εἶπαμε ὅμως ὅτι ὁ Δαβὶδ ἦταν καὶ ἄριστος μουσικός. Ὁ Θεὸς τοῦ εἶχε δώσει τὸ χάρισμα νά μελοποιῇ ὁ ἴδιος τὰ ποιήματα τοῦ καί νά τὰ ψάλλῃ, συνοδεύοντας τὰ μέ τὸ μουσικὸ ὄργανο πού ὀνομαζόταν ψαλτήριον ἢ κιννύρα καὶ παιζόταν μέ τὰ δάχτυλα, ὅπως ἡ σημερινὴ κιθάρα. Ἀπὸ μικρὸ παιδί λοιπὸν ὁ Δαβὶδ, ἐκεῖ πού ἔβοσκε τὰ πρόβατα τοῦ, ἔπαιζε τὸ ψαλτήρι, ὅπως παίζουν σήμερον οἱ βοσκοὶ τῆ φλογέρα, καὶ τραγουδοῦσε τὰ τραγούδια τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ κι' ὅταν ἔγινε βασιλιάς, δὲν ἔπαυσε νά ὑμνῇ τὸν Θεό, συνοδεύοντας τὰ ἱερὰ ἄσματα μέ τὸ ψαλτήρι. Κι' ὅταν μετέφερε τὴν κιβωτό τῆς διαθήκης στὰ Ἱεροσόλυμα, ὁ ἴδιος σὰν ἀπλὸς πολίτης, μολονότι ἦταν ἤδη βασιλιάς, πήγαινε μπροστὰ καὶ ἔψαλλε παίζοντας τὴν κιθάρα καὶ δοξολογώντας τὸν Θεὸ (Β' Βασ. ς' 14). Ἐφρόντισε ἐπίσης νά ὑπάρχουν μουσικοὶ καὶ ψάλται, γιά νά συμμετέχουν στή θεία λατρεία καί νά τὴν κάνουν λαμπρότερη καὶ ἐπιβλητικώτερη. Τέτοια ἔξοχα χαρίσματα εἶχε ὁ Δαβὶδ. Καί δὲν τὰ χρησιμοποιοῦσε, γιά νά συνθέτῃ ποιήματα κοσμικά, γιά νά εὐχαριστῇ ἀπλῶς τὸν ἑαυτὸ τοῦ καὶ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ γιά τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Ἔτσι πρέπει νά κάνουμε ὅλοι. Ὅποια χαρίσματα κι' ἂν ἔχουμε, νά τὰ χρησιμοποιοῦμε γιά τὸ καλὸ: γιά τὴν οἰκοδομὴ τῆ δικῆ μᾶς καὶ τῶν ἄλλων καὶ γιά τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Ὁ Θεὸς μᾶς τὰ ἔδωσε, καὶ σ' ἐκείνον ὀφείλομε νά τὰ ἀποδίδουμε.

Ἐκτὸς ὅμως ἀπὸ τὰ χαρίσματα αὐτὰ ὁ Δαβὶδ ἦταν προικισμένος καὶ μέ τὸ χάρισμα τῆς προφητείας. Ὑπῆρξε μεγάλος προφήτης ὁ Δαβὶδ καὶ γι' αὐτὸ ὀνομάζεται προφητάνας, δηλαδὴ προφήτης καὶ βασιλιάς. Διαβάζοντας τοὺς ψαλμούς, βλέπουμε σὲ πολλοὺς ἀπὸ αὐτούς τὴν εἰκόνα τοῦ Μεσσία, τοῦ ὁποῦ ὁ Δαβὶδ προφητεύει τὴ θεία καὶ τὴν ἀνθρώπινη καταγωγὴ, τὴ δράση τοῦ ἀνάμεσα στὸν ἰσραηλιτικὸ λαό, τὰ παθήματα καὶ τὴν ἀνάσταση τοῦ, τὴν ἀνάληψη τοῦ καὶ τὴν καθέδρα τοῦ στὰ δεξιὰ τοῦ Πατρός. Θὰ θυμίσουμε μερικὰ ἀπὸ τὰ προφητικὰ λόγια τοῦ Δαβὶδ γιά τὸν Μεσσία.

«Κύριος εἶπε πρὸς με Υἱός μου εἰ σύ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σέ. Αἰτῆσαι παρ' ἐμοῦ, καὶ δώσω σοὶ ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου καὶ τὴν κατάσχεσιν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς» (Ψαλμ. β' 7-8).

«Πάντες οἱ θεωροῦντες με ἐξεμυκτήρισάν με, ἐλάλησαν ἐν χεῖλεσιν, ἐκίνησαν κεφαλὴν ἠλίπισεν ἐπὶ Κύριον, ρυσάσθω αὐτὸν σωσάτω αὐτόν, εἰ θέλει αὐτόν» (Ψαλμ. καὶ 8-9).

«Διεμερίσαντο τὰ ἱμάτια μου ἑαυτούς καὶ ἐπὶ τὸν ἱματισμὸν μου ἔβαλον κληρον» (Ψαλμ. καὶ 19).

«Ἐδωκαν εἰς τὸ βρώμά μου χολὴν καὶ εἰς τὴν δίψαν μου ἐπότισαν με ὄξος» (Ψαλμ. ξη' 22).

«Ἐθεντό με ἐν λάκκῳ κατωτάτῳ, ἐν σκοτεινοῦς καὶ ἐν σκιά θανάτου» (Ψαλμ. πζ' 7).

«Οὐκ ἐγκαταλείψεις τὴν ψυχὴν μου εἰς ἄδην, οὐδὲ δώσεις τὸν ὄσιον σου ἰδεῖν διαφθοράν» (Ψάλ'. ιε' 10).

«Ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν -φωνάζουν οἱ ἄγγελοι, βλέποντας τὸν Κύριον ν' ἀνεβαίνῃ δοξασμένος στὸν οὐρανὸ- καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης» (Ψαλμ. κγ' 7).

«Είπεν ὁ Κύριος τῷ Κυρίῳ μου κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν θῶ τοὺς ἐχθροὺς σοῦ ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σοῦ» (Ψαλμ. ρθ' 1).

Εἶναι πραγματικά ἐκπληκτικὲς οἱ προφητεῖες τοῦ Δαβίδ καὶ ἐπαληθεύθηκαν κατὰ γράμμα στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, γιὰ νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ὠρισμένος ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ προφητευόμενος λυτρωτὴς καὶ Μεσσίας. Τέλος ὁ Δαβίδ ὑπῆρξε ὁ ἴδιος μέ τῆ ζωὴ τοῦ καὶ τὸ ἔργο τοῦ τύπος τοῦ Μεσσίου. Ὡς βασιλεὺς ὁ Δαβίδ ὑπῆρξε τύπος τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος τοῦ Κυρίου. Βασιλεὺς μεγάλος καὶ ἰσχυρός, ποὺ κατανικοῦσε πάντα τοὺς ἐχθροὺς τοῦ, ἦταν ὁ Δαβίδ. Βασιλεὺς αἰώνιος καὶ παντοδύναμος ἦταν καὶ εἶναι ὁ Κύριος. Κανένας ἐχθρὸς δὲν μπορεῖ νὰ σταθῶ μπροστά τοῦ, οὔτε ἄνθρωπος οὔτε δαίμονας. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία, τῆς ὁποίας βασιλεὺς εἶναι ὁ Κύριος, εἶναι ἀνίκητη ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῆς. Ἀλλὰ καὶ ὡς προφήτης ὁ Δαβίδ ὑπῆρξε τύπος τοῦ Μεσσίου. Ὅπως ὁ Δαβίδ μέ τοὺς ψαλμοὺς τοῦ διδάσκει τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ προφητεύει τὴν ἔλευση τοῦ Χριστοῦ, ἔτσι καὶ ὁ Κύριος εἶναι προφήτης, ὁ τέλειος καὶ μοναδικὸς προφήτης, ὁ διδάσκαλος τῆς θείας ἀληθείας.

Αὐτὸς ὑπῆρξε σὲ μιὰ σύντομη σκιαγραφία ὁ Δαβίδ. Προσωπικότης μεγάλη καὶ σπουδαία ἄνθρωπος πιστὸς καὶ εὐλαβής, αφωσιωμένος στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, προφήτης καὶ τύπος τοῦ Μεσσίου. Δικαίως τὸν τιμᾷ ἡ Ἐκκλησία ὡς πρόγονο τοῦ Μεσσίου καὶ προφήτη, ἀλλὰ καὶ ἅγιο καὶ δίκαιο ἄνθρωπο. Ἄς τὸν τιμοῦμε κι' ἐμεῖς κι' ἄς τὸν ἔχουμε παράδειγμα ἀφοσιώσεως καὶ ἐμπιστοσύνης στὸν Θεό. Ἡ μελέτη καὶ ἡ μίμησις τῆς ζωῆς τοῦ Δαβίδ εἶναι πολύτιμος ὁδηγὸς γιὰ ὅλους μᾶς.

16/1/1995

80. Ὁ Σολομών.

(Γ' Βασ. γ' 3-28, ε' 12 - ς' 36, η 1 - 66, ι 1-13)

Ἀπὸ τὶς πρῶτες ἐνέργειες τοῦ Σολομῶντος, μόλις ἀνέβηκε στὸν θρόνο, ἦταν νὰ προσφέρῃ μεγάλη θυσία στὸν Θεό. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸν πῆγε στὴν πόλι Γαβῶν, ποὺ βρισκόταν 15 χιλιόμετρα περίπου βορειοδυτικὰ τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἐκεῖ λοιπὸν ὁ Σολομών πρόσφερε ὀλοκαύτωμα χιλίων ζώων στὸν Θεό. Ἡ μεγάλη καὶ πλούσια αὐτὴ θυσία εἶχε διπλὸ χαρακτήρα. Ἦταν ἀφ' ἐνὸς μὲν εὐχαριστία καὶ δοξολογία στὸν Θεὸ γιὰ τὴν ἀνάρρησι τοῦ στὸν θρόνο καὶ τὴ στερέωση τῆς βασιλείας τοῦ, ἀφ' ἐτέρου δὲ παράκλησις καὶ ἰκεσία πρὸς τὸν Θεὸ νὰ τοῦ παρέχῃ τὴ βοήθεια καὶ τὴ συμπαράστασι τοῦ, γιὰ νὰ ἐκτελῇ μὲ ἐπιτυχία τὸ δύσκολο ἔργο τῆς κυβερνήσεως τοῦ κράτους. Ποτὲ δὲν πρέπει νὰ παραλείψουμε νὰ εὐχαριστήσουμε τὸν Θεὸ γιὰ τὶς δωρεές τοῦ. Ἀλλὰ καὶ ποτὲ δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ λησμονοῦμε νὰ ζητήσουμε τὴ βοήθειά τοῦ καὶ τὴν εὐλογία τοῦ σὲ ὅ,τι ἐπιχειροῦμε. Καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη σήμερα νὰ προσφέρουμε θυσίες ζώων, ὅπως γινόταν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Ἀρκεῖ ἡ θερμὴ, ἡ ἐγκάρδια προσευχὴ καὶ ἡ συμμόρφωσίς μᾶς πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Αὐτὴ εἶναι ἡ καλύτερη ἐκδήλωσις τῆς εὐγνωμοσύνης μᾶς πρὸς τὸν Θεὸ καὶ ἡ ἀπαραίτητη προϋπόθεσις, γιὰ νὰ ἔχουμε τὴν εὐλογία τοῦ καὶ τὴ συμπαράστασι τοῦ. Σὲ Ἐπειτα ἀπὸ τὴ θυσία αὐτὴ ὁ Θεὸς παρουσιάσθηκε μιὰ νύχτα ὀλοζώντανα στὸν Σολομῶντα, ἐνῶ ἐκεῖνος κοιμόταν, καὶ τοῦ εἶπε: «Ζήτησε μοῦ τί θέλεις νὰ σοῦ δώσω». Καὶ ὁ Σολομών μὲ πολλὴ ταπείνωσι καὶ εὐλάβεια ἀπάντησε: «Κύριε, σὺ ἔδειξες μεγάλη εὐσπλαγχνία στὸν δοῦλο σοῦ τὸν Δαβίδ τὸν πατέρα μου, ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἔζησε μὲ πίστη καὶ δικαιοσύνη καὶ εὐθύτητα ἐνώπιον σοῦ, καὶ τοῦ ἐπεφύλαξες τὸ μεγάλο αὐτὸ δῶρο, νὰ καθίσῃ στὸν θρόνο ὁ γιός τοῦ. Σὺ, Κύριε, μὲ ὠρισες διάδοχο τοῦ. Ἐγὼ ὅμως εἶμαι ἀκόμη νεαρὸς καὶ δὲν ξέρω πῶς νὰ συμπεριφέρωμαι στὴ ζωὴ μου, ἐνῶ βρίσκομαι ἀνάμεσα σ' ἓνα λαὸ πολυάριθμο, ποὺ ἐσὺ τὸν ἔχεις ἐκλέξει. Δῶσε μοῦ λοιπὸν καρδιά προσεκτικὴ, γιὰ νὰ

κρίνω τὸν λαὸ σοῦ μὲ δικαιοσύνη καὶ νὰ διακρίνω τὸ δίκαιο ἀπὸ τὸ ἄδικο. Γιατὶ ποιὸς μπορεῖ χωρὶς τὴ βοήθειά σοῦ νὰ κυβερνᾷ αὐτὸν τὸν πολυάριθμο λαό;» (Γ' Βασ. γ' 5-9).

Αὐτὰ εἶπε στὸν Θεὸ ὁ Σολομών. Καὶ ἡ προσευχὴ τοῦ αὐτῆ ἔδειχνε ἄνθρωπο μυαλωμένο καὶ συνετό, ποὺ ξέρει τί θέλει καὶ τί τοῦ χρειάζεται. Ὅποιοσδήποτε ἄλλος στὴ θέση τοῦ θὰ ζητοῦσε πλοῦτο ἢ δόξα. Καὶ σήμερα, ἂν ρωτήσουμε τοὺς συνανθρώπους μᾶς τί θὰ ἤθελαν νὰ ἔχουν, τὰ αἰτήματα τοὺς θὰ ἦταν: ὑγεία, χρῆμα, δόξα. Τὸ βλέπουμε ἄλλωστε καθημερινὰ τί ἀγώνα κάνουν οἱ ἄνθρωποι γιὰ τὴν ἀπόκτησή τους, ἰδίως γιὰ τὸ χρῆμα πόσες παρανομίες καὶ μεθοδεῖες χρησιμοποιοῦν γιὰ τὴν ἀπόκτησι τοῦ, νομίζοντας ὅτι αὐτὸ θὰ τοὺς φέρῃ τὴν εὐτυχία. Πόσο λαθεμένη καὶ ἀποτυχημένη εἶναι μιὰ τέτοια ἐκλογή, τὸ μαρτυρεῖ ἡ καθημερινὴ πείρα. Ὁ Σολομών ὅμως δὲν ζήτησε πλοῦτο οὔτε δόξα οὔτε κάτι ἄλλο ὑλικὸ καὶ προσωρινό. Ζήτησε φώτιση καὶ σύνεσι, γιὰ νὰ κρίνῃ σωστὰ καὶ νὰ κυβερνᾷ δίκαια τὸν λαὸ τοῦ. Ἦταν τὸ καλύτερο ποὺ μποροῦσε νὰ ζητήσῃ καὶ τὸ πιὸ χρήσιμο γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ καὶ γιὰ τὸν λαὸ τοῦ. Αὐτὸ κι' ἐμεῖς ἂς ζητοῦμε στὶς προσευχὲς μᾶς: «Γνώρισόν μοι, Κύριε, δδόν, ἐν ἧ πορεύσομαι... Δίδαξόν μέ τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημα σοῦ» (Ψαλμ. ρεμβ' 8, 10). Ἡ γνώσις τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ, ἡ σύνεσις γιὰ τὴ διάκριση τοῦ καλοῦ ἀπὸ τὸ κακό, εἶναι ἡ ὑψίστη σοφία, ἀνώτερη ἀπὸ κάθε κοσμικὴ σοφία. Αὐτὴ μᾶς εἶναι ἀπαραίτητη, γιὰ νὰ προοδεύουμε στὴν πίστι καὶ τὴν ἀρετὴ, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ εἶμαστε χρήσιμοι καὶ οικοδομητικοὶ στοὺς ἄλλους.

Τὸ αἶτημα τοῦ Σολομώντος ἦταν ἀσφαλῶς ἀρεστό στὸν Θεό. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς τοῦ ἀποκρίθηκε: «Ἐπειδὴ αὐτὸ ζήτησες ἀπὸ μένα καὶ δὲν ζήτησες γιὰ τὸν ἑαυτὸ σοῦ μακροήμερουσι οὔτε πλοῦτο οὔτε τὸν θάνατο τῶν ἐχθρῶν σοῦ, θὰ ἰκανοποιήσω τὸ αἶτημα σοῦ. Σοῦ δίνω σύνεσι καὶ σοφία τέτοια ποὺ δὲν εἶχε κανεὶς πρὶν ἀπὸ σένα οὔτε θὰ ἔχῃ ἄλλος μετὰ ἀπὸ σένα. Θὰ σοῦ δώσω ἀκόμη κι' ἐκεῖνα ποὺ δὲν ζήτησες, πλοῦτο καὶ δόξα. Κι' ἂν ἀκολουθήσῃς τὸν δρόμο μου καὶ τηρήσῃς τὶς ἐντολές μου, ὅπως ἔκανε ὁ πατέρας σοῦ ὁ Δαβίδ, θὰ ζήσης καὶ πολλὰ χρόνια» (Γ' Βασ. γ' 11-14). Ὅταν στὴν προσευχὴ μᾶς προτάσσουμε τὰ πνευματικὰ αἰτήματα καὶ ὄχι τὰ ὑλικά, ὁ Θεὸς ἰκανοποιεῖ καὶ τὰ πνευματικὰ μᾶς αἰτήματα, μᾶς δίνει συγχρόνως καὶ τὰ ἀναγκαῖα γιὰ τὴ συντήρησι μᾶς ὑλικά ἀγαθὰ. Μᾶς τὸ ὑποσχέθηκε ὁ Κύριος: «Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν» (Ματθ. ς' 39).

Ἡ ἐμφάνισις αὐτῆ τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ ὑποσχέσεις τοῦ ἔδωσαν στὸν Σολομῶντα ἀφορμὴ γιὰ νέες θυσίες, τὶς ὁποῖες τώρα πρόσφερε στὴν Ἱερουσαλήμ, ἐκδηλώνοντας ἔτσι καὶ πάλι τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ πρὸς τὸν Θεό.

Σύντομα δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ φανῇ ἡ σοφία τοῦ Σολομῶντος καὶ νὰ ἀποκτήσῃ ὁ λαὸς ἐμπιστοσύνη στὸν νέο βασιλιά τοῦ. Αὐτὸ ἔγινε μὲ τὸ ἐξῆς περιστατικό.

Δύο γυναῖκες ποὺ συγκατοικοῦσαν, γέννησαν παιδιὰ σχεδὸν ταυτόχρονα. Τῆς μιᾶς ὅμως τὸ βρέφος πέθανε. Τότε αὐτὴ κρυφὰ ἄλλαξε τὰ παιδιὰ. Πῆρε αὐτὴ τὸ ζωντανὸ παιδί κι' ἔβαλε δίπλα στὴν ἄλλη τὸ δικό τῆς νεκρό. Τὸ πρῶτὸ ἡ ἀληθινὴ μητέρα εἶδε ὅτι τὸ παιδί ποὺ κρατοῦσε ἦταν νεκρό, δὲν ἦταν ὅμως τὸ δικό τῆς. Φιλονεικώντας γιὰ τὸ ζωντανὸ παιδί οἱ δύο γυναῖκες καὶ διεκδικώντας τὸ ἡ κάθε μιὰ γιὰ τὸν ἑαυτὸ τῆς, παρουσιάσθηκαν στὸν βασιλιά, γιὰ νὰ τοὺς λύσῃ τὴ διαφορά. Ἡ κάθε μιὰ ὑποστήριζε ὅτι τὸ ζωντανὸ παιδί ἦταν δικό τῆς. Ἀφοῦ τὶς ἄκουσε μὲ προσοχή, ὁ Σολομών παρήγγειλε στοὺς ὑπηρέτες τοῦ: «Κόψτε τὸ ζωντανὸ παιδί στὰ δύο καὶ δῶστε τὸ μισὸ στὴ μιὰ γυναῖκα καὶ τὸ ἄλλο μισὸ στὴν ἄλλη» (Γ' Βασ. γ' 25). Αὐτὸ ἦταν ἓνα ἐξυπνο τέχνασμα, γιὰ νὰ ἰδῇ τὶς ἀντιδράσεις τῶν δύο γυναικῶν καὶ νὰ ἐξακριβώσῃ τὴν ἀλήθεια. Καὶ πράγματι ἡ ἀλήθεια φάνηκε ἀμέσως. Ἡ ἀληθινὴ μητέρα συγκλονίσθηκε, ὅταν ἄκουσε τὴν ἐντολὴ τοῦ βασιλέως. «Μή, κύριε», εἶπε, «μὴ σκοτώσετε τὸ παιδί δῶστε τὸ σ' αὐτήν». Ἡ ἄλλη μὲ ἀπάθεια εἶπε: «Κόψτε τὸ: οὔτε σ'

έμένα ούτε σ' αυτήν». Και ο βασιλιάς έβγαλε την απόφαση του: «Δώστε τὸ παιδί σ' αυτή πὸν εἶπε νὰ μὴν τὸ σκοτώσουμε, ἀλλὰ νὰ τὸ δώσουμε στὴν ἄλλη. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθινὴ μητέρα» (Γ' Βασ. γ' 26-27). Καὶ δὲν εἶχε ἄδικο. Γιατὶ ἡ πραγματικὴ μητέρα ἀγαπᾷ τὰ παιδιά τῆς καὶ πονεῖ γι' αὐτὰ καὶ δὲν θέλει ποτέ τὸ κακό τους.

Ἡ ἀπόφασις αὐτὴ τοῦ Σολομώντος ἔγινε γνωστὴ σ' ὄλο τὸν ἰσραηλιτικὸ λαό. Ὅλοι ἐθαύμασαν γιὰ τὴ σοφὴ κρίση τοῦ καὶ ἔνοιωσαν ἓνα ἱερὸ δέος ἀπέναντι τοῦ, γιατί κατάλαβαν ὅτι ὁ βασιλιάς τοὺς εἶχε ὄχι ἀνθρώπινη, ἀλλὰ θεία σοφία καὶ φρόνησι καὶ γι' αὐτὸ μπορούσε νὰ παίρνη τέτοιες δίκαιες ἀποφάσεις. Ἀσφαλῶς καὶ ἄλλες πολλὲς τέτοιες ἐνέργειες τοῦ Σολομώντος θὰ δικαίωσαν καὶ θὰ στερέωσαν τὴ φήμη τῆς σοφίας τοῦ.

Ἡ σοφία ὅμως τοῦ Σολομώντος δὲν ἐκδηλώθηκε μόνο στὶς δικαστικὲς ἀποφάσεις τοῦ, ἀλλὰ καὶ στὴ διακυβέρνηση τοῦ κράτους. Χώρισε τὸ κράτος σὲ δώδεκα ἐπαρχίες καὶ σὲ κάθε μιὰ ἔβαλε ἱκανοὺς διοικητὲς καὶ ὑπαλλήλους, ὥστε τὸ κράτος νὰ διοικῆται καλὰ καὶ νὰ εἰσπράττωνται κανονικὰ οἱ φόροι, πὸν ἦταν ἀπαραίτητοι γιὰ τὴ συντήρηση καὶ τὴ λειτουργία τοῦ καὶ γιὰ τὰ μεγάλα ἔργα πὸν ἔκανε ὁ Σολομών. Ὁχύρωσε τὶς πόλεις καὶ τὶς ἐστόλισε μὲ ὠραία κτίρια. Κατεσκεύασε πλοῖα καὶ ἀπέκτησε ἔτσι ἐμπορικὸ στόλο, ἀπὸ τὸν ὁποῖο ἦταν τεράστιες οἱ οἰκονομικὲς ὠφέλειες. Τὸ χρυσάφι καὶ τὸ ἀσήμι ἐρχόταν ἀφθονο στὸ κράτος τοῦ. Λέει πολὺ χαρακτηριστικὰ ἡ Γραφή ὅτι στὴν Ἱερουσαλήμ τὸ χρυσάφι καὶ τὸ ἀσήμι ἦταν τόσο ἀφθονο, ὅσο καὶ οἱ πέτρες. Ὅλα αὐτὰ ἔδωσαν στὸ κράτος τοῦ δύναμι μεγάλη, ὥστε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη νὰ εἶναι τὸ ἰσχυρότερο κράτος τῆς περιοχῆς. Ἔτσι πραγματοποιήθηκε ἡ ὑπόσχεσις τοῦ Θεοῦ ὅτι θὰ ἔδινε στὸν Σολομῶντα, ἐκτὸς ἀπὸ τὴ σοφία πὸν ζήτησε, καὶ πλοῦτο καὶ δόξα, μολοντί δὲν τὰ ζήτησε.

Ὁ Σολομῶν διακρίθηκε καὶ ὡς συγγραφεύς. Ἡ Γραφή μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ἔγραψε τρεῖς χιλιάδες παραβολές, δηλαδὴ σοφὰ γνωμικά. Ἀπὸ αὐτὰ πολλὰ σώζονται στὸ βιβλίον πὸν ἐπιγράφεται Παροιμιαὶ Σολομώντος. Ἔγραψε ἐπίσης καὶ πάρα πολλὲς ὠδές, δηλαδὴ ποιήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἓνα μόνο σώζεται, ὁ 71ος ψαλμός, πὸν εἶναι προφητικὸς γιὰ τὴ μελλοντικὴ ἔνδοξη καὶ εἰρηνικὴ βασιλεία τοῦ Μεσσίου. Ἔγραψε ἀκόμη ὁ Σολομῶν καὶ τὰ βιβλία πὸν ἐπιγράφονται Ἐκκλησιαστῆς καὶ Ἄσμα ἀσμάτων. Στὸν Ἐκκλησιαστῆ ὁ Σολομῶν περιγράφει τὴ ματαιότητα ὄλων τῶν ἐπιγείων ἀγαθῶν, γιὰ νὰ καταλήξῃ στὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ ἀπολαμβάνῃ μὲ μέτρο τὰ ἀγαθὰ πὸν δίνει ὁ Θεός, νὰ μὴν ξεχνᾷ ὅμως τὸν Θεὸ καὶ τὶς ἐντολές τοῦ καὶ πρὸ παντός τὴ μέλλουσα κρίσι. Τὸ Ἄσμα ἀσμάτων εἶναι ἓνα ὠραῖο ποίημα, στὸ ὁποῖο μὲ τρόπο ἀλληγορικὸ περιγράφεται ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἐκλεκτὸ λαὸ τοῦ καὶ προφητικὰ ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν. Ἔγραψε τέλος ὁ Σολομῶν καὶ ἐπιστημονικὲς ἐργασίες γιὰ τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα, οἱ ὁποῖες δὲν διασώθηκαν.

Ἡ φήμη γιὰ τὴ σοφία καὶ τὴ δόξα τοῦ Σολομώντος ἔφτασε ὄχι μόνο στὰ γειτονικὰ κράτη, ἀλλὰ καὶ σὲ χῶρες μᾶκρυνες γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Πολλοὶ ἀπὸ τὶς γειτονικὲς χῶρες ἔρχονταν στὴν Ἱερουσαλήμ, γιὰ νὰ θαυμάσουν τὴ σοφία καὶ τὰ ἔργα τοῦ Σολομώντος. Ἔρχονταν ἀκόμη καὶ βασιλεῖς, φέρνοντας μαζί τοὺς πλοῦσια δῶρα. Ἀνάμεσα σ' αὐτοὺς ἦταν καὶ ἡ βασίλισσα τοῦ Σαβά, μιὰς χώρας πὸν βρισκόταν στὰ νότια τῆς Ἀραβίας. Εἶχε ἀκούσει πολλὰ ἡ βασίλισσα αὐτὴ γιὰ τὴ σοφία καὶ τὴ δόξα τοῦ Σολομώντος καὶ θέλησε νὰ τὸν γνωρίσῃ ἀπὸ κοντά. Ἦρθε λοιπὸν μὲ μεγάλη συνοδεία καὶ μὲ πλοῦσια δῶρα, χρυσάφι, ἀρώματα καὶ πολυτίμους λίθους, τὰ ὁποῖα πρόσφερε στὸν Σολομῶντα. Τοῦ ἔθεσε διάφορα ἐρωτήματα γιὰ προβλήματα πὸν τὴν ἀπασχολοῦσαν καὶ γιὰ ἄλλα δύσκολα θέματα. Ὁ Σολομῶν τῆς ἀπάντησε σὲ ὄλα μὲ ἐπιτυχία. Καμιὰ ἐρώτησις καὶ καμιὰ ἀπορία τῆς δὲν ἔμεινε ἀναπάντητη. Εἶδε ἔπειτα τὰ μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα τοῦ Σολομώντος καὶ παρακολούθησε τὴν πολυτελεῆ ζωὴ τοῦ, τὸ πλῆθος τῶν ὑπηρετῶν τοῦ, τὶς θυσίες πὸν προσέφερε ὁ Σολομῶν. Ἐκθαμβη ἀπὸ ὄλα αὐτὰ εἶπε: «Ἦταν ἀληθινὰ ὄσα ἄκουσα στὴ χώρα μου γιὰ σένα καὶ

τῆ σοφία σοῦ. Δὲν ἐπίστευα σ' ἐκείνους πού μοῦ τὰ ἔλεγαν, ὥσπου ἦρθα καί τὰ εἶδα μέ τὰ μάτια μου. Κι' ἐκεῖνα πού ἄκουσα, δὲν εἶναι οὔτε τὰ μισά ἀπό τὴν πραγματικότητα. Καλότυχες εἶναι οἱ γυναῖκες σοῦ, καλότυχοι οἱ δοῦλοι πού βρίσκονται πάντα μαζί σοῦ καί ἀπολαμβάνουν τὴ σοφία σοῦ. Ἄς εἶναι εὐλογημένος ὁ Κύριος ὁ Θεός σοῦ, πού σέ ἐγκατέστησε βασιλέα στὸν θρόνο τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Καί τὸ ἔκανε αὐτό, γιατί ὁ Κύριος ἀγαπᾷ τὸν λαό τοῦ καί θέλει νά τὸν κρατήσῃ στὴ ζωὴ γιὰ πάντα. Γι' αὐτό σέ ὠρισε βασιλέα τοῦ, γιὰ νά τοὺς κρίνης καί νά τοὺς κυβερνᾷς με δικαιοσύνη» (Γ' Βασ. ι' 6-9). Φορτωμένη με δῶρα ἀπὸ τὸν Σολομώντα καί πρὸ παντός με βαθειές καί ἀνεξάλειπτες ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴ γνωριμία τοῦ, ἡ βασίλισσα τοῦ Σαβά ἐπέστρεψε στὴ χώρα τῆς.

Ἡ ἐπιθυμία τῆς γυναίκας αὐτῆς νά γνωρίσῃ τὸν Σολομώντα καί νά διδαχθῇ ἀπὸ τὴ σοφία τοῦ εἶναι ἀξιοπρόσεκτη. Μᾶς διδάσκει πόσο πρόθυμοι πρέπει νά εἶμαστε ἐμεῖς στὸ νά ἀκοῦμε ὄχι ἀνθρώπινη, ἀλλὰ θεία σοφία. Ὁ Κύριος σέ μιὰ ὁμιλία τοῦ, κατακρίνοντας τοὺς ἀνθρώπους τῆς γενιᾶς τοῦ, πού δὲν ἔδιναν προσοχὴ στὴ διδασκαλία τοῦ, λέει τὰ ἑξῆς: «Βασίλισσα νότου ἐγερθήσεται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καί κατακρίνει αὐτήν, ὅτι ἦλθεν ἐκ τῶν περάτων τῆς γῆς ἄκουσαι τὴν σοφίαν Σολομώντος, καί ἴδου πλείον Σολομώντος ὡδε» (Ματθ. ιβ' 42). Πραγματικά, ποιά δικαιολογία θὰ προβάλουμε γιὰ τὴν ἀπροθυμία καί τὴν ἀδιαφορία πού δείχνουμε γιὰ τὴν ἀκρόασι καί τὴ μελέτη τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ; Ἡ βασίλισσα τοῦ Σαβά ἔκανε μακρυνὸ ταξίδι, γιὰ νά γνωρίσῃ καί ν' ἀκούσῃ ἓνα σοφὸ ἄνθρωπο. Ἐμεῖς δὲν χρειάζεται νά ὑποβληθοῦμε σὲ κόπους καί ἔξοδα, γιὰ ν' ἀκούσουμε ὄχι ἀνθρώπινο λόγο, ἀλλὰ τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ τὸν ἔχουμε πάντα στὴ διάθεσή μᾶς καί προφορικὸ καί γραπτὸ. Ἡ προθυμία μᾶς λείπει καί αὐτὴν πρέπει νά καλλιεργήσουμε, γιὰ νά μὴν κατακριθοῦμε μαζί με τοὺς συγχρόνους τοῦ Κυρίου. Ἡ βασίλισσα τοῦ Σαβά ἄς γίνῃ τώρα δάσκαλος μᾶς, γιὰ νά μὴ γίνῃ αὔριο κριτὴς μᾶς.

Πολλὰ καί μεγάλα ἦταν, ὅπως εἶπαμε, τὰ ἔργα πού ἔκανε ὁ Σολομών. Ἐκεῖνο ὅμως πού συνδέθηκε στενά μέ τὸ ὄνομα τοῦ, ἦταν ὁ περίφημος ναὸς πού ἔκτισε. Ὅπως ἔχουμε πῆ, ὁ Δαβὶδ πρῶτος θέλησε νά κτίσῃ ναὸ, ἐμποδίσθηκε ὅμως ἀπὸ τὸν Θεό, ὁ ὁποῖος τοῦ εἶπε ὅτι ὁ διάδοχος τοῦ θὰ πραγματοποιοῦσε τὸ σχέδιο αὐτό. Ἐχοντας ὑπ' ὄψιν αὐτὰ ὁ Σολομών, ἄρχισε ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς βασιλείας τοῦ τὶς προετοιμασίες γιὰ τὸ μεγάλο ἔργο. Συγκέντρωσε τὰ ἀναγκαῖα ὑλικά καί ἔκανε συμφωνία μέ τὸν βασιλέα τῆς Τύρου Χειράμ νά τοῦ στείλῃ ξυλεία ἀπὸ τὰ ὀνομαστὰ κέδρα τοῦ Λιβάνου καί τεχνίτες γιὰ τὴν ἀνέγερση τοῦ ναοῦ. Κατὰ τὸ τέταρτο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ ἔβαλε τὰ θεμέλια τοῦ ναοῦ καί ἐπτάμισι χρόνια χρειάσθηκαν, γιὰ νά συντελεσθῇ τὸ ἔργο, καί δεκάδες χιλιάδων ἐργάτες δούλεψαν σ' αὐτό. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ἐντυπωσιακὸ. Ἀπὸ τὴ μακροχρόνια καί πολυδάπανη αὐτὴ προσπάθεια προέκυψε ἓνας λαμπρὸς καί μεγαλοπρεπὴς ναὸς πού ἄστραφτε ἀπὸ τὸ χρυσάφι. Ἦταν ὅμοιος μέ τὴ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ὡς πρὸς τὴ διαρρύθμισι, ἀλλὰ πολὺ μεγαλύτερος καί λαμπρότερος. Ὅλα ἦταν σκεπασμένα με χρυσό, καί τὰ σκευὴ ἦταν χρυσά, χάλκινα καί ὀρειχάλκινα.

Ὅταν ὁ ναὸς ἦταν ἕτοιμος, ὁ Σολομών ἔκανε μεγάλη γιορτὴ γιὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ. Ὅλοι οἱ πρεσβύτεροι τοῦ λαοῦ συγκεντρώθηκαν στὴν Ἱερουσαλήμ. Οἱ ἱερεῖς με πομπὴ μετέφεραν τὴν κιβωτὸ τῆς διαθήκης ἀπὸ τὴ σκηνή, ὅπου βρισκόταν μέχρι τότε, καί τὴν τοποθέτησαν στὰ ἅγια τῶν ἁγίων τοῦ ναοῦ. Μόλις οἱ ἱερεῖς ἀπέθεσαν τὴν κιβωτὸ καί βγῆκαν ἀπὸ τὸν ναὸ, ἡ νεφέλη πού μαρτυροῦσε τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ, ἐγένισε τὸν ναὸ: καί ἦταν τόση ἡ λάμψις τῆς, ὥστε οἱ ἱερεῖς δὲν μποροῦσαν νά σταθοῦν ἐκεῖ καί νά προσφέρουν τὶς ὑπηρεσίες τοῦς. Ὁ Σολομών εὐλόγησε τὸν λαό, πού στεκόταν ὄρθιος ἐδόξασε τὸν Θεό, πού τὸν ἀξίωσε νά ἐκπληρώσῃ τὸν πόθο τοῦ αὐτὸν ἔπειτα στάθηκε μπροστὰ στὸ θυσιαστήριον τῶν ὀλοκαυτωμάτων, ὕψωσε τὰ χέρια τοῦ πρὸς τὸν οὐρανὸ καί ἀνέπεμψε θερμὴ προσευχὴ πρὸς τὸν Θεό. «Κύριε, Θεέ τοῦ Ἰσραήλ», εἶπε, «δὲν ὑπάρχει

ἄλλος Θεὸς σὰν ἐσένα οὔτε στὸν οὐρανὸ οὔτε στὴ γῆ. Ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ δὲν εἶναι ἀρκετὸς γιὰ σένα καὶ πὼς θὰ εἶναι ἀρκετὸς ὁ ναὸς αὐτὸς ποὺ ἔκτισα; Ὅμως σὲ παρακαλῶ νὰ ρίξης τὸ βλέμμα σοῦ στὴ δέησι μου καὶ νὰ ἀκούσης τὴν προσευχὴ ποὺ σοῦ ἀπευθύνει ὁ δοῦλος σοῦ σήμερα καὶ νὰ ἔχης πάντα τὰ μάτια σοῦ στὸν ναὸ αὐτόν, γιὰ νὰ δέχεσαι τὶς προσευχὰς ποὺ σοῦ ἀπευθύνουν οἱ δοῦλοι σοῦ σὲ κάθε δύσκολη περίσταση, σὲ ξηρασία, σὲ πείνα, σὲ πολέμους, καὶ νὰ ἱκανοποιῆς τὰ αἰτήματα τοῦς καὶ νὰ συγχωρῆς τὶς ἁμαρτίες τοῦς. Γιατὶ αὐτοὶ εἶναι λαὸς σοῦ καὶ κληρονομία σοῦ, ποὺ τοῦς ἐδιάλεξες ἀπ' ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς, ὅταν τοὺς ἔβγαλες ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο μὲ τὸ χέρι τοῦ δούλου σοῦ τοῦ Μωυσῆ» (Γ' Βασ. ἡ' 1-53).

Ἄφοῦ τελείωσε τὴν προσευχὴ τοῦ, ὁ Σολομὼν ἀπευθύνθηκε πρὸς τὸν λαό, τὸν εὐλόγησε καὶ πάλι καὶ εὐχήθηκε νὰ εἶναι ὁ Θεὸς μαζί τοῦ, νὰ μὴ τοὺς ἐγκαταλείψῃ ποτέ, νὰ κατευθύνῃ τὴ θέλησή τοὺς πρὸς αὐτόν, ὥστε νὰ τηροῦν πιστὰ τὶς ἐντολές τοῦ. Ἐπειτα ὁ βασιλεὺς καὶ ὅλοι οἱ Ἰσραηλίται πρόσφεραν θυσίαις χιλιάδων ζώων καὶ ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρες γιόρταζαν καὶ εὐφραίνονταν γιὰ τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ. Τὴν ὄγδῃ ἡμέρα καὶ βασιλεὺς ἀπέλυσε τὸν λαό, καὶ ὅλοι, ἀφοῦ ἐπευφήμησαν τὸν βασιλέα, ἐπέστρεψαν στὰ σπίτια τοῦς γεμάτοι χαρὰ γιὰ τὰ ἀγαθὰ ποὺ ἐχάρισε ὁ Θεὸς στὸν λαό τοῦ.

Λαμπρὲς λοιπὸν ἦταν οἱ τελετές, μὲ τὶς ὁποῖες ὁ Σολομὼν ἐγκαινίασε τὸν ναό. Καὶ σήμερα μὲ λαμπρότητα καὶ μεγαλοπρέπεια ἐγκαινιάζεται κάθε καινούργιος χριστιανικὸς ναὸς ὄχι βέβαια μὲ θυσίαις ζώων, γιὰτὶ αὐτὲς ἔχουν ἴπια καταργηθῆ, ἀλλὰ μὲ μιὰ ἐπίσημη καὶ μεγαλοπρεπὴ τελετὴ. Ὁ ἴδιος ὁ ἀρχιερεὺς, περιστοιχιζόμενος ἀπὸ πολλοὺς ἱερεῖς καὶ διακόνους, περιέρχεται τρεῖς φορές τὸν καινούργιο ναό, κρατώντας ἅγια λείψανα, καὶ ὅλος ὁ λαὸς ἀκολουθεῖ. Κι' ἀφοῦ μὲ ἐπισημότητα ἀνοιχθοῦν οἱ πύλες τοῦ ναοῦ, εἰσέρχονται ὅλοι σ' αὐτόν. Ὁ ἀρχιερεὺς κατευθύνεται στὸ ἱερὸ καὶ τοποθετεῖ τὰ ἅγια λείψανα σὲ εἰδικὴ θήκη τῆς ἁγίας τραπέζης. Τοποθετεῖται ἔπειτα ἡ πλάκα τῆς ἁγίας τραπέζης. Πλύνεται ἡ ἁγία τράπεζα, χρίεται μὲ ἅγιο μύρο καὶ στολίζεται μὲ τὰ ἱερὰ ἄμφια τῆς. Ὅλα αὐτὰ συνοδεύονται μὲ ψαλμοὺς καὶ ὕμνους, μὲ κατάλληλα ἀγιογραφικὰ ἀναγνώσματα καὶ εἰδικὲς εὐχές. Καὶ τέλος τελεῖται πανηγυρικὰ ἡ πρώτη Θεία Λειτουργία στὴν ἐγκαινιασμένη ἁγία τράπεζα.

Ἐγκαινιάζοντας ὅμως ἡ Ἐκκλησία ἓνα ναό, μᾶς θυμίζει κάποια ἄλλα ἐγκαίνια ποὺ πρέπει νὰ τελοῦμε. Εἶναι ὁ ἐγκαινισμὸς, τὸ ξανακαινούργωμα τῆς ψυχῆς μᾶς. Ἄς ἀκούσουμε τί μᾶς λέει ἓνα τροπάριο τῆς ἀκολουθίας τῶν ἐγκαινίων.

«Πρὸς σεαυτὸν ἐπανάγου, ἄνθρωπος γενου καινὸς ἀντὶ παλαιοῦ καὶ ψυχῆς ἐόρταζε τὰ ἐγκαίνια ἕως καιρὸς, ὁ βίος ἐγκαινιζέσθω σοί, πάσης πολιτείας ὁδός: τὰ ἀρχαῖα παρήλθεν, ἰδοὺ γέγονε τὰ πάντα καινά. Τοῦτο τῆ ἑορτῇ καρποφόρησον, τὴν καλὴν ἀλλοίωσιν ἀλλοιούμενος οὕτως ἐγκαινιζεται ἄνθρωπος, οὕτω τιμᾶται ἢ τῶν ἐγκαινίων ἡμέρα».

Τὰ ἱερὰ συνθήματα ποὺ μᾶς ἀπευθύνει ὁ ὕμνος αὐτός, ἄς ἀντηχοῦν πάντα στ' αὐτιά τῶν ψυχῶν μᾶς. Ἄς μὴ λησμονοῦμε ὅτι ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς χειροποιήτους ναοὺς, στοὺς ὁποῖους εὐαρεστεῖται νὰ κατοικῇ καὶ νὰ λατρεύεται ὁ Θεός, ὑπάρχουν καὶ ναοὶ ζωντανοὶ καὶ ἔμψυχοι, στοὺς ὁποῖους πολὺ περισσότερο εὐαρεστεῖται νὰ κατοικῇ. Οἱ ναοὶ αὐτοὶ εἴμαστε ἐμεῖς, γιὰ τοὺς ὁποῖους λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «Ἐμεῖς ναὸς Θεοῦ ἐστε ζῶντος, καθὼς εἶπεν ὁ Θεὸς ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατήσω καὶ ἐσομαι αὐτῶν Θεὸς καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι λαός» (Β' Κορ. ς' 16). Καὶ οἱ ναοὶ αὐτοὶ ἔχουν ἀνάγκη ὄχι νὰ ἐγκαινιασθοῦν μιὰ φορά, ἀλλὰ συνεχῶς νὰ ἐγκαινιάζονται καὶ νὰ ἀνανεώνονται, συνεχῶς νὰ ἀποβάλλουν τὴ φθορὰ ποὺ προκαλεῖ ἡ ἁμαρτία, νὰ ἀπαλλάσσονται ἀπὸ τὴν ἀκαθαρσία τῆς, νὰ εἶναι πάντα ἄξια κατοικητήρια τοῦ ζῶντος Θεοῦ. Αὐτὴ τὴ σταθερὴ ἀπόφασί ἃς πάρουμε: νὰ ἀνακαινίσουμε τοὺς ἑαυτοὺς μᾶς νὰ γίνουμε «καινοὶ ἀντὶ παλαιῶν» νὰ

«περιπατήσωμεν ἐν καινότητι ζωῆς» (Ρωμ. ς' 4), γιὰ νὰ ἀξιωθοῦμε νὰ γίνουμε πολῖται τῶν καινῶν οὐρανῶν καὶ τῆς καινῆς γῆς (Β' Πέτρ. γ' 13. Αποκ. κα' 1), ποῦ θὰ ἀντικαταστήσουν τοὺς προσωρινούς καὶ φθαρτούς, καὶ νὰ λατρεύουμε τὸν Θεὸ ὄχι πλέον «εἷς χειροποίητα ἅγια» (Εβρ. Θ' 24), ἀλλὰ στὰ ὑπερκόσμια καὶ ἐπουράνια σκηνώματα μαζί μέ τις στρατιές τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἁγίων.

23/1/1995

81. Διαίρεσις τοῦ κράτους.

(Γ' Βασ. ια' 1 - ιγ' 10, ιδ' 21-28)

Μοναδικὴ καὶ ἀνεπανάληπτη ἦταν ἡ σοφία τοῦ Σολομῶντος: ἀμύθητα τὰ πλούτη τοῦ μεγάλης ἡ δόξα τοῦ. Τὰ πλούτη ὅμως καὶ ἡ δόξα ἔχουν συχνὰ δυσάρεστες συνέπειες. Ὁδηγοῦν στὴν πολυτέλεια καὶ τὴ σπάταλη ζωὴ κι' αὐτὲς πάλι προσηλώνουν τὸν ἄνθρωπο στὰ ὑλικά ἀγαθὰ καὶ ἀποσποῦν τὴν ψυχὴ τοῦ ἀπὸ τὰ ἀνώτερα, τὰ πνευματικά. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ συνετὸς Δαβὶδ συμβουλεύει: «Πλοῦτος ἐὰν δεῖ, μὴ προστίθεισθε καρδίαν» (Ψαλμ. ξα' 11). Δηλαδή κι' ἂν ἀκόμη ὁ πλοῦτος τρέχη μπροστά σὰς σὰν ποτάμι, μὴν προσκολλάτε σ' αὐτόν τὴν καρδιά σὰς, μὴν ὑποδουλώνεστε σ' αὐτόν. Δυστυχῶς ὁ Σολομὼν δὲν ἀκολούθησε τὴ σοφὴ αὐτὴ συμβουλή τοῦ πατέρα τοῦ. Ὁ πλοῦτος καὶ ἡ δόξα διέφθειραν τὴν ψυχὴ τοῦ καὶ τὴν ἔκαναν νὰ καταληφθῆ ἀπὸ φρόνημα κοσμικόν. Καὶ τὸ κακὸ ἦρθε νὰ συμπληρώσῃ ἓνα ἄλλο ἐλάττωμα τοῦ Σολομῶντος, ποῦ δὲν τὸ πολέμησε καὶ δὲν ἀγωνίσθηκε νὰ τὸ ξεριζώσῃ κι' αὐτὸ ἦταν ἡ φιληδονία, ἡ ροπή τοῦ πρὸς τις γυναῖκες. Τὸ πάθος αὐτὸ τὸν ἔκανε νὰ συγκεντρώσῃ κοντὰ τοῦ πολλὰς γυναῖκες. Ἔχουμε ἤδη βέβαια περιπτώσεις πολυγαμίας στὸν ἰσραηλιτικὸ λαόν, ποῦ ὁ Θεὸς ἐκείνη τὴν ἐποχὴ τις ἀνεχόταν, γιὰτὶ δὲν εἶχε δώσει ἀκόμη τὸν τέλειο ἠθικὸ νόμο. Καὶ ἰδίως γιὰ τοὺς βασιλεῖς ἡ πολυγαμία ἀποτελοῦσε καθεστῶς. Ὁ Σολομὼν ὅμως, παρασυρόμενος ἴσως ἀπὸ τὸ παράδειγμα γειτονικῶν βασιλέων, πῆρε μεγάλο ἀριθμὸ γυναικῶν, κι' ἀνάμεσα σ' αὐτὲς καὶ γυναῖκες ἀπὸ εἰδωλολατρικοὺς λαούς, μολονότι ὁ Θεὸς τὸ εἶχε ἀπαγορεύσει αὐτό. Πρὸς χάριν αὐτῶν τῶν γυναικῶν ἔκτισε ναοὺς, γιὰ νὰ λατρεύουν τοὺς θεοὺς τῶν καὶ ὁ ἴδιος, ἂν καὶ δὲν εἶχε παρασυρθῆ ἐντελῶς στὴν εἰδωλολατρία, συμμετεῖχε στὶς λατρευτικὰς αὐτὲς πράξεις. Ἔτσι, ὅπως λέει ἡ Γραφή, «οὐκ ἦν ἡ καρδιά αὐτοῦ τελεία μετὰ Κυρίου Θεοῦ αὐτοῦ, καὶ ἐξέκλιναν γυναῖκες αἱ ἀλλότριαι τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὀπίσω θεῶν αὐτῶν». Κι' αὐτὰ συνέβησαν «ἐν καιρῷ γήρωσ αὐτοῦ» (Γ' Βασ. ἴα' 4), ὅταν δηλαδή ὁ Σολομὼν δὲν ἦταν πιά νέος, ἀλλὰ σὲ ἀρκετὰ προχωρημένη ἡλικία.

Πολλὰ ἔχει νὰ μᾶς διδάξῃ τὸ ἀξιοθρήνητο αὐτὸ κατάντημα τοῦ Σολομῶντος. Καὶ πρῶτα-πρῶτα μᾶς δείχνει τοὺς κινδύνους ποῦ κρύβει ὁ πλοῦτος. Ἄν ὁ ἄνθρωπος δὲν ἰδῆ τὸν πλοῦτο σὰν δῶρο τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν ἑαυτὸ τοῦ σὰν ὑπεύθυνο καὶ ὑπόλογο ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ διαχειριστὴ τοῦ πλοῦτου, κινδυνεύει νὰ προσκολληθῆ καὶ νὰ ὑποδουλωθῆ σ' αὐτόν, νὰ τὸν κἀνη σκοπὸ τῆς ζωῆς τοῦ καὶ νὰ παραμελήσῃ τελείως τις πνευματικὰς τοῦ ἀνάγκες, νὰ ξεχάσῃ καὶ τὸν Θεὸ καὶ νὰ ἀπομακρύνθῃ τελείως ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ. Ἄς βλέπουμε λοιπὸν τὸν πλοῦτο σὰν δῶρο τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ σὰν κεφάλαιο ποῦ μᾶς ἐμπιστεύεται ὁ Θεός, γιὰ νὰ τὸ χρησιμοποιήσουμε μὲ σύνεσι γιὰ τὴν ὠφέλεια τῶν ἄλλων καὶ τὴ δικὴ μᾶς σωτηρία. Ἔτσι θὰ μπορούμε νὰ ἀποφύγουμε τοὺς μεγάλους κινδύνους ποῦ κρύβει ὁ πλοῦτος.

Μᾶς διδάσκει ἀκόμη ἡ πτῶσις τοῦ Σολομῶντος πόσο μεγάλη μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ ἐπίδρασις τῆς γυναικῆς ἐπάνω στὸν ἄνδρα τῆς. Οἱ γυναῖκες παρέσυραν τὸν Σολομῶντα στὴν ἀποστασία καὶ τὴν πτῶσι. Μιὰ κακὴ καὶ διεφθαρμένη γυναίκα μπορεῖ νὰ παρασύρῃ τὸν ἄνδρα τῆς στὴν ἁμαρτία. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀντίθετο μπορεῖ νὰ συμβῆ: ἡ συνετὴ καὶ ἐνάρετη γυναίκα νὰ ἀσκήσῃ οικοδομητικὴ ἐπίδραση

στὸν ἄνδρα τῆς καὶ στὰ παιδιά τῆς. Ἔχει δύναμι ἢ γυναίκα ἀλλὰ πρέπει νὰ τὴ χρησιμοποῖ καλά, σύμφωνα μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ οἰκοδομηθῇ καὶ ὄχι γιὰ νὰ γκρεμισθῇ τὴν οἰκογένεια τῆς. «Σοφαὶ γυναῖκες ὠκοδόμησαν οἴκους, ἢ δὲ ἄφρων κατέσκαψε ταῖς χερσὶν αὐτῆς», λέει ὁ ἴδιος ὁ Σολομών (Παρ'. ιδ' 1). Καὶ «Ὁς εὔρε γυναίκα ἀγαθὴν, εὔρε χάριτας, ἔλαβε δὲ παρὰ Θεοῦ ἰλαρότητα» (Παρ'. ιη' 22). Ἄς προσέχουν λοιπὸν οἱ ἄνδρες στὴν ἐκλογή τῶν συντρόφων τούτων. Ἄς φροντίζουν καὶ οἱ γυναῖκες νὰ κάνουν καλὴ χρῆσι τῆς ἐπιρροῆς τῶν καὶ νὰ ἀποδεικνύονται σοφές καὶ ὄχι ἄφρονες.

Ἄς προσέξουμε τέλος ὅτι ἡ πτώσις τοῦ Σολομώντος δὲν συνέβη στὰ νειάτα τοῦ, ἀλλὰ στὰ γεράματα τοῦ. Ὁ διάβολος κυνηγᾷ τὸν ἄνθρωπο ὡς τὴν τελευταία στιγμή καὶ οἱ πειρασμοὶ δὲν λείπουν ποτέ. Ἄς ἔχουμε λοιπὸν πάντα ἀνοιχτά τὰ μάτια τῆς ψυχῆς μᾶς κ' ἄς ἀγωνιζόμαστε ἀδιάκοπα, γιὰ νὰ κρατηθοῦμε σταθεροὶ καὶ ἀνεπηρέαστοι ἀπὸ τὶς μεθοδεῖες τοῦ διαβόλου. Κ' ἄς μὴ λησμονοῦμε τὴ σοφὴ σύστασι τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «Ὁ δοκῶν εστάναι βλεπέτω μὴ πέση» (Α' Κορ. ι' 12).

Ἡ ἀπρεπὴς αὐτὴ καὶ ἀσεβὴς διαγωγή τοῦ Σολομώντος ἀποτελοῦσε ἐπὶ πλέον καὶ ἐκδήλωσι ἀχαριστίας πρὸς τὸν Θεό, ὁ ὁποῖος τόσο τὸν εἶχε εὐνοήσῃ καὶ μὲ τόσο πλοῦσια δῶρα τὸν εἶχε προικίσει. Ἦταν φυσικὸ λοιπὸν νὰ προκαλέσῃ τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ ἐναντίον τοῦ. Δύο φορές στὸ παρελθὸν ὁ Θεὸς τοῦ εἶχε φανερωθῆ, γιὰ νὰ τὸν ἐπαινήσῃ γιὰ τὴ σωφροσύνη τοῦ, νὰ τοῦ δώσῃ πλούσιες ὑποσχέσεις καὶ νὰ τοῦ τονίσῃ ὅτι, ἂν ἔμενε πιστὸς καὶ εὐσεβὴς σάν τὸν πατέρα τοῦ, θὰ δεχόταν ἀκόμη μεγαλύτερες εὐεργεσίες. Ὁ Θεὸς ἐξεπλήρωσε τὶς ὑποσχέσεις τοῦ καὶ ἔδωσε στὸν Σολομῶντα καὶ σοφία καὶ πλοῦτο καὶ δύναμι καὶ δόξα. Ὁ Σολομών ὅμως δὲν φάνηκε ὡς τὸ τέλος συνεπὴς στὶς ὑποχρεώσεις τοῦ ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Τοῦ μίλησε λοιπὸν τώρα γιὰ τρίτη φορὰ ὁ Θεός, ὄχι πιά γιὰ νὰ τὸν ἐπαινήσῃ, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὸν ἐπιπλήξῃ καὶ νὰ τοῦ προαναγγεῖλῃ τὶς συνέπειες τῆς πτώσεως τοῦ. «Εγὼ –τοῦ εἶπε ὁ Θεός- σοῦ ἔδειξα τόση εὐνοια καὶ σοῦ προσέφερα τόσες εὐεργεσίες ἐσὺ ὅμως δὲν τήρησες τὶς ἐντολὰς καὶ τὶς παραγγελίες πού σοῦ ἔδωσα. Γι' αὐτὸ θὰ ἀφαιρέσω τὴ βασιλεία ἀπὸ τὰ χέρια σοῦ καὶ θὰ τὴ δώσω στὸν δοῦλο σοῦ. Γιὰ χάρι ὅμως τοῦ πατέρα σοῦ τοῦ Δαβὶδ δὲν θὰ τὸ κάνω αὐτὸ στὶς ἡμέρες σοῦ, ἀλλὰ στὶς ἡμέρες τοῦ γιοῦ σοῦ. Κ' ἀκόμη χάριν τοῦ Δαβὶδ καὶ τῆς Ἱερουσαλήμ, πού τὴν ἔχω διαλέξει γιὰ κατοικία μου, δὲν θὰ ἀφαιρέσω ὅλη τὴ βασιλεία, ἀλλὰ θὰ ἀφήσω ἓνα μικρὸ μέρος στὸν γιό σοῦ» (Γ' Βασ. ἴα' 9-13). Πόσο μεγάλη εἶναι ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ! Ποτὲ δὲν καταστρέφει ὁ Θεὸς τοὺς εὐσεβεῖς ἐξ αἰτίας τῶν ἀσεβῶν πολλὰς φορές ὅμως δείχνει ἐπιείκεια στοὺς ἀσεβεῖς χάριν τῶν εὐσεβῶν, δίνοντας ἔτσι τὴ δυνατότητα στοὺς πρώτους νὰ διδαχθοῦν ἀπὸ τὴν πίστη καὶ τὴν ἀρετὴ τῶν δευτέρων καὶ νὰ ἔρθουν κ' αὐτοὶ σὲ μετάνοια καὶ σωτηρία.

Τὰ προμηνύματα τῆς παρακμῆς καὶ τῆς διασπάσεως τοῦ κράτους ἄρχισαν νὰ φαίνονται ἀπὸ τὰ τελευταία χρόνια τῆς βασιλείας τοῦ Σολομώντος. Ἐξωτερικοὶ ἐχθροὶ ἄρχισαν νὰ ἐπιτίθενται καὶ νὰ ἐνοχλοῦν τὸ κράτος. Ἔτσι τὴ μεγάλη εἰρηνικὴ περίοδο τῆ βασιλείας τοῦ Σολομώντος διαδέχθηκε περίοδος ἐπιδρομῶν καὶ προμηνύματα πολέμων. Ὅταν δὲν χρησιμοποιοῦμε καλὰ τὸ δῶρο τῆς εἰρήνης, ὁ Θεὸς μᾶς τὴν ἀφαιρεῖ καὶ μᾶς ἀφήνει νὰ δοκιμάσουμε τὰ δεινὰ τοῦ πολέμου, τὶς συνέπειες τῆς ἀποστασίας μᾶς.

Ὁ πιὸ ἐπικίνδυνος ὅμως ἐχθρὸς τοῦ Σολομώντος ἦταν ἐσωτερικὸς. Ἦταν ὁ δοῦλος τοῦ Ἱεροβοάμ, αὐτὸς πού σύμφωνα μὲ τὶς προειδοποιήσεις τοῦ Θεοῦ θὰ ἔπαιρνε τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ βασιλείου ἀπὸ τὸν γιό τοῦ Σολομώντος Ροβοάμ. Ὁ Ἱεροβοάμ εἶχε δεῖξει σωματικὴ δύναμι καὶ ἐργατικότητα κατὰ τὴν ἐκτέλεσι διαφόρων οἰκοδομικῶν ἔργων, καὶ γι' αὐτὸ ὁ Σολομών τὸν εἶχε διορίσει ἐπόπτη σ' ἓνα τομέα τῶν ἔργων.

Άσφαλῶς ὁ Ιεροβοάμ δὲν θὰ εἶχε σκεφθῆ ποτὲ ὅτι θὰ ἦταν δυνατὸν νὰ γίνῃ βασιλιάς. Κάποια μέρα ὁμῶς τὸν συνάντησε ἔξω ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἓνας προφήτης, ὁ Ἀχιά, ὁ ὁποῖος φοροῦσε ἓνα καινούργιο ἱμάτιο. Ἔβγαλε τότε ὁ Ἀχιά τὸ καινούργιο ροῦχο τοῦ, τὸ ἔσχισε σὲ δώδεκα κομμάτια καὶ δίνοντας τὰ δέκα στὸν Ιεροβοάμ τοῦ εἶπε: «Πάρε γιὰ τὸν ἑαυτὸ σοῦ δέκα κομμάτια, γιατί αὐτὸ λέει ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ: Θὰ διασπάσω τὴ βασιλεία τοῦ Σολομῶντος, ἐπειδὴ μὲ ἐγκατέλειψε καὶ ἐλάτρευσε ξένους θεούς. Αὐτὸ θὰ γίνῃ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ γιοῦ τοῦ καὶ θὰ δώσω σ' ἐσένα δέκα φυλές, ἐνῶ σ' ἐκείνον θὰ δώσω δύο. Ἐσὺ λοιπὸν θὰ εἶσαι βασιλιάς στὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ. Καὶ ἂν τηρήσης ὅλες τὶς ἐντολές μου καὶ ἀκολουθήσης τὸν ἴσιο δρόμο, θὰ εἶμαι μαζί σοῦ καὶ θὰ στερεώσω τὴν οἰκογένεια σοῦ καὶ τὴ διαδοχὴ σοῦ, ὅπως ἔκανα στὸν Δαβίδ» (Γ' Βασ. ἴα' 31-38).

Τὰ πληροφορήθηκε αὐτὰ ὁ Σολομὼν καὶ θέλησε νὰ συλλάβῃ καὶ νὰ σκοτώσῃ τὸν Ιεροβοάμ ἐκεῖνος ὁμῶς πρόλαβε καὶ ἔφυγε στὴν Αἴγυπτο, ὅπου ἔμεινε μέχρι τὸν θάνατο τοῦ Σολομῶντος. Ὁ δυστυχὴς ὁ Σολομὼν ἐνόμισε ὅτι θὰ ἀπέτρεπε τὸν κίνδυνο τῆς διασπάσεως τοῦ κράτους, ἂν ἐξόντωνε τὸν Ιεροβοάμ δὲν σκέφθηκε ὁμῶς ὅτι ὁ Θεὸς θὰ μπορούσε νὰ βρῶ ἄλλον τρόπο, γιὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν ἀπόφασή τοῦ. Ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Θεοῦ κανένας δὲν μπορεῖ νὰ ξεφύγῃ καὶ εἴμαστε μωροὶ καὶ ἀνόητοι, ἂν νομίζουμε ὅτι μὲ τὶς δικές μας ἐνέργειες μπορούμε νὰ ματαιώσουμε τὰ σχέδια καὶ τὶς ἀποφάσεις τοῦ Θεοῦ. «Τῷ βουλήματι αὐτοῦ τὶς ἀνθέστηκε;» (Ρωμ. θ' 19). Ἐκεῖνος εἶναι παντοδύναμος, κ' ἐμεῖς μικροὶ καὶ ἀδύνατοι. Ἄς μὴν προσπαθοῦμε λοιπὸν νὰ ἀντισταθοῦμε στὸ θέλημα τοῦ, πού ἄλλωστε ποτὲ δὲν εἶναι ἄδικο. Συμφέρον μᾶς εἶναι νὰ ὑποτασσόμαστε σ' αὐτὸ καὶ νὰ δεχόμαστε χωρὶς γογγυσμοὺς ἀκόμη καὶ τὶς παιδαγωγικὲς τιμωρίες τοῦ.

Ὁ Σολομὼν βασιλέψῃ σαράντα χρόνια, ὅπως καὶ ὁ Δαβίδ. Δὲν ξέρουμε σὲ ποιά ἡλικία πέθανε. Ἄν λάβουμε ὁμῶς ὑπ' ὄψιν ὅτι ἀνέβηκε στὸν θρόνο πολὺ νέος, δὲν πρέπει νὰ ἦταν πάνω ἀπὸ ἐξήντα ἐτῶν, ὅταν πέθανε. Ὁ Θεὸς τοῦ εἶχε ὑποσχεθῆ ὅτι θὰ ζοῦσε πολλὰ χρόνια, ἂν ὁμῶς τηροῦσε τὶς ἐντολές τοῦ, πράγμα πού δὲν ἔκανε. Μετενόησε ἄραγε ὁ Σολομὼν γιὰ τὸ παραστράτημα τοῦ; Δὲν μᾶς λέει τίποτε σχετικὸ ἢ Γραφή. Τουλάχιστον δὲν ἐξεδήλωσε μὲ ἔργα τὴ μετάνοια τοῦ, ὅπως ὁ Δαβίδ, γιατί ἓνα τέτοιο σημαντικὸ καὶ διδακτικὸ γεγονός δὲν θὰ τὸ ἄφηναν ἀπαρατήρητο καὶ ἀσχολίαστο οἱ ἱεροὶ συγγραφεῖς. Δὲν ἀποκλείεται βέβαια νὰ μετενόησε ἐσωτερικὰ καὶ νὰ μὴν πρόλαβε νὰ ἐκδηλώσῃ τὴ μετάνοια τοῦ. Αὐτὸ μόνον ὁ Θεός, πού γνωρίζει τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ καθενὸς καὶ τὴν πιὸ κρυφὴ σκέψη καὶ διάθεσή τοῦ, μπορεῖ νὰ τὸ ξέρῃ. Καὶ ἀσφαλῶς ὁ Θεὸς θὰ κρίνῃ καὶ τὸν Σολομῶντα, ὅπως καὶ κάθε ἄνθρωπο, μὲ πλήρη καὶ ἀμερόληπτη δικαιοσύνη.

Ὅταν ὁ γιὸς καὶ διάδοχος τοῦ Σολομῶντος, ὁ Ροβοάμ, ἀνέβηκε στὸν θρόνο, παρουσιάσθηκαν σ' αὐτὸν ἀντιπρόσωποι ἀπ' ὅλες τὶς φυλές τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τοῦ ὑπέβαλαν ἓνα αἴτημα: νὰ ἐλαφρώσῃ τοὺς βαρεῖς φόρους καὶ τὶς ἀγγαρεῖες πού εἶχε ἐπιβάλλῃ ὁ πατέρας τοῦ γιὰ τὰ μεγάλα ἔργα τοῦ. Ὁ Ροβοάμ δὲν ἀπάντησε ἀμέσως ἀλλὰ ζήτησε προθεσμία τριῶν ἡμερῶν, γιὰ νὰ σκεφθῆ καὶ νὰ ἀποφασίσῃ. Στὸ διάστημα αὐτὸ ζήτησε τὴ γνώμη τῶν πρεσβυτέρων πού ἦταν σύμβουλοι τοῦ πατέρα τοῦ, γιὰ τὴν ἀπάντησή πού ἔπρεπε νὰ δώσῃ. Κι' ἐκεῖνοι τοῦ συνέστησαν νὰ ἰκανοποιήσῃ τὸ αἴτημα αὐτὸ τοῦ λαοῦ, νὰ φανῆ ἐξυπηρετικὸς καὶ νὰ μιλήσῃ μὲ λόγια καλὰ στὸν λαό, γιὰ νὰ κερδίσῃ τὴν ἀγάπῃ τοῦ, ὥστε νὰ τὸν ὑπηρετοῦν μὲ προθυμία.

Ὡς ἐδῶ οἱ ἐνέργειες τοῦ Ροβοάμ ἦταν σωστὲς καὶ συνετές. Προκειμένου νὰ ἀποφασίσουμε γιὰ σοβαρὰ θέματα, δὲν πρέπει νὰ βιαζόμαστε, ἀλλὰ νὰ σκεπτόμαστε καλὰ νὰ ζητοῦμε καὶ τὴ γνώμη ἐμπειρῶν καὶ συνετῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἡ συμβουλή πού τοῦ ἔδωσαν οἱ πρεσβύτεροι ἦταν πολὺ καλή. Ὁ ἄρχοντας δὲν πρέπει νὰ θεωρῆ τὸν ἑαυτὸ τοῦ κύριο καὶ δεσπότη τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ ὑπῆρέτῃ τοῦ. Ἔτσι θὰ ἔχῃ τὸν λαό μὲ τὸ μέρος τοῦ, πρόθυμο νὰ ὑπακούῃ σὲ τὶς διαταγές τοῦ ἐνῶ ἂν φανῆ ἀυταρχικὸς καὶ καταπιεστικὸς, θὰ προκαλέσῃ τὴν ἀντιπάθεια τοῦ λαοῦ, τὴν ἀντίδραση καὶ τὴν

ἐξέγερσι τοῦ. Ὁ Ροβοάμ ὅμως δυστυχῶς δὲν ἀρκέσθηκε στὴ συνετὴ εἰσὴγησι τῶν πρεσβυτέρων, ἀλλὰ ἀπευθύνθηκε στοὺς νεαροὺς φίλους τοῦ, ζητώντας καὶ τὴ δική του γνώμη. Κι' ἐκεῖνοι τοῦ συνέστησαν νὰ δώσῃ αὐστηρὴ καὶ σκληρὴ ἀπάντησι στὸ αἶτημα τοῦ λαοῦ.

Ἀπὸ τὶς δύο εἰσηγήσεις ὁ Ροβοάμ δέχθηκε τὴ δευτέρη, τὴ χειρότερη. Κι' ὅταν τὴν τρίτη μέρα παρουσιάσθηκαν πάλι οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ, τοὺς μίλησε σκληρὰ: «Ὁ πατέρας μου -τοὺς εἶπε- σὰς ἐπέβαλε βαρὺ ζυγὸ: ἐγὼ θὰ τὸν κάνω βαρύτερο. Ἐκεῖνος σὰς τιμωροῦσε μὲ μαστίγια ἐγὼ θὰ σὰς τιμωρῶ μὲ ἀγκαθωτὰ μαστίγια» (Γ' Βασ. ιβ' 14). Ἡ ἀπάντησις αὐτὴ προκάλεσε ὀργὴ καὶ ἀγανάκτησι στὸν λαό. Οἱ ἀντιπρόσωποι ἔδωσαν κι' αὐτοὶ τὴν ἀπάντησίν τους: «Ποιὰ σχέσι μποροῦμε νὰ ἔχουμε πλέον μὲ τὴ βασιλικὴ οἰκογένεια τοῦ Δαβίδ; Δὲν ὑπάρχει γιὰ μᾶς κληρονομία ἀνάμεσα σ' αὐτούς. Πηγαίνετε, Ἰσραηλίται, στὰ σπίτια σὰς. Καὶ σύ, ἀπόγονε τοῦ Δαβίδ, βόσκει τὴν οἰκογένεια σοῦ» (Γ' Βασ. ιβ' 16). Ὁ Ροβοάμ κατάλαβε τὸ σφάλμα τοῦ. Ἔστειλε ἀντιπρόσωπο τοῦ, γιὰ νὰ καταπραΰνη τὸν λαὸ καὶ νὰ ἐπιτύχη συμβιβασμό. Ἦταν ὅμως ἀργά. Οἱ Ἰσραηλίται ἐλιθοβόλησαν τὸν ἀπεσταλμένο τοῦ καὶ τὸν σκότωσαν. Ὁ ἴδιος ὁ Ροβοάμ κινδύνευσε καὶ μόλις κατάρθωσε νὰ σωθῆ. Ἡ ρῆξις ἦταν ὀριστικὴ. Οἱ δέκα φυλὲς κάλεσαν τὸν Ἱεροβοάμ, πού εἶχε ἐπιστρέψει ἐν τῷ μεταξύ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, καὶ τὸν ἀνεκήρυξαν βασιλέα. Μόνο δύο φυλὲς, τοῦ Ἰούδα καὶ τοῦ Βενιαμίν, ἔμειναν πιστὲς στὸν Ροβοάμ καὶ τὸν οἶκο τοῦ Δαβίδ. Οἱ δύο αὐτὲς φυλὲς ἀποτέλεσαν τὸ βασίλειο τοῦ Ἰούδα, ἐνῶ οἱ ἄλλες δέκα τὸ βασίλειο τοῦ Ἰσραήλ. Ὁ Ροβοάμ θέλησε τώρα νὰ ὑποτάξῃ μὲ πόλεμο τὶς φυλὲς πού ἀποστάτησαν. Συγκέντρωσε ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες πολεμιστὲς καὶ ἦταν ἔτοιμος νὰ ἐκστρατεύσῃ. Ὁ Θεὸς ὅμως μὲ ἀπεσταλμένο τοῦ προφήτη ἔδωσε ρητὴ ἐντολή στὸν Ροβοάμ καὶ τὸν στρατό τοῦ νὰ μὴν ἐκστρατεύσουν ἐναντίον τῶν ἀδελφῶν τους, γιὰτὶ αὐτὸ πού ἐγίνε ἦταν θέλημα δικό τοῦ. Εὐτυχῶς τώρα ὁ Ροβοάμ καὶ οἱ στρατιῶται τοῦ ἄκουσαν τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ παραιτήθηκαν ἀπὸ τὰ σχέδιά τους. «Στερνή μου γνώσι, νὰ σ' εἶχα πρῶτα», λέει ἡ παροιμία. Ἄν ὁ Ροβοάμ σκεπτόταν ἀπὸ τὴν ἀρχὴ πιὸ ψύχραιμα καὶ λογικὰ καὶ ἄκουε τὴ συμβουλή τῶν πρεσβυτέρων, δὲν θὰ εἶχαν συμβῆ ὅλα αὐτὰ τὰ δυσάρεστα ἀποτελέσματα.

Στὴ στάσις ὅμως πού ἐτήρησε ὁ Ροβοάμ ἀπέναντι τοῦ λαοῦ, ἔπαιξε σημαντικὸ ρόλο ἡ συμβουλή τῶν φίλων τοῦ. Κι' αὐτὸ μᾶς διδάσκει πόσο προσεκτικοὶ πρέπει νὰ εἴμαστε στὶς εἰσηγήσεις τοῦ περιβάλλοντος μᾶς. Πολλοὶ θὰ μᾶς δώσουν συμβουλὲς καὶ γνώμες γιὰ τὰ ζητήματα πού μᾶς ἀπασχολοῦν καὶ γιὰ τὶς σχέσεις μᾶς μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Ἄς μὴ τὶς δεχθοῦμε ἀπρόσεκτα καὶ ἀβασάνιστα. Καὶ πρὸ παντὸς ἂς προσέχουμε τίνων ἀνθρώπων τὶς συμβουλὲς θὰ δεχθοῦμε ὄχι ἀνθρώπων μὲ κοσμικὸ φρόνημα, ἐπιπολαίων καὶ ἀπείρων, ἀλλὰ ἀνθρώπων τοῦ Θεοῦ, ἀνθρώπων συνετῶν, ἐμπείρων καὶ μυαλωμένων. Τότε ἡ ὠφέλεια θὰ εἶναι μεγάλη καὶ γιὰ μᾶς καὶ γιὰ τοὺς γύρω μᾶς καὶ ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους καὶ δυσάρεστες συνέπειες θὰ προφυλαχθοῦμε.

Τὸν διχασμὸ τοῦ κράτους ἀκολούθησε ἡ πτώσις στὴν εἰδωλολατρία. Πρῶτος τὴν εἰσήγαγε στὸ βασίλειο τοῦ ὁ Ἱεροβοάμ, ὁ ὁποῖος ἔκανε πρωτεύουσα τοῦ τὴ Σαμάρεια. Τὸ θρησκευτικὸ κέντρο τοῦ Ἰσραήλ ἐξακολουθοῦσε νὰ εἶναι ἡ Ἱερουσαλήμ. Ἐκεῖ ἦταν ὁ ναὸς καὶ οἱ εὐσεβεῖς Ἰσραηλίται θὰ ἐπιθυμοῦσαν ἀσφαλῶς νὰ ἐπισκέπτονται τὸν ναὸ καὶ νὰ προσφέρουν ἐκεῖ τὶς θυσίες τῶν. Ὁ Ἱεροβοάμ λοιπὸν σκέφθηκε ὅτι, ἂν αὐτὸ συνεχιζόταν, ὁ λαὸς θὰ ἐπέστρεφε στὸν Ροβοάμ καὶ αὐτὸν θὰ τὸν ἐσκότωναν. Γιὰ νὰ ἀποτρέψῃ τὸν κίνδυνο αὐτόν, κατεσκεύασε δυὸ χρυσὰ μοσχάρια καὶ τὰ τοποθέτησε στὶς πόλεις Βαιθὴλ καὶ Ἰδαν, πού βρισκόνταν ἡ μιὰ στὸ νότιο καὶ ἡ ἄλλη στὸ βόρειο ἄκρο τοῦ κράτους τοῦ, καὶ εἶπε στὸν λαὸ: «Ἀρκετὸν καιρὸ πηγαίνατε στὴν Ἱερουσαλήμ γιὰ τὴ λατρεία. Τώρα δὲν εἶναι ἴπια ἀνάγκη νὰ πηγαίνετε. Νὰ οἱ θεοὶ σὰς πού σὰς ἔβγαλαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο» (Γ' Βασ. ιβ' 29). Ἐκτίσε ἀκόμη καὶ σὲ ἄλλα μέρη τόπους λατρείας τῶν εἰδώλων, ὥρισε ἱερεῖς πού δὲν ἦταν ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Λευί, καὶ ἡμέρα ἐορτῆς, κατὰ τὴν ὁποία ὁ ἴδιος πρόσφερε

θυσίες. Ἔτσι ἀπέκοψε τὸν λαὸ ἀπὸ τὴν ἐπικοινωνία μὲ τὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ τὸν παρέσυρε στὴν εἰδωλολατρία, ἐνῶ συγχρόνως μεγάλωσε τὸ χάσμα μεταξύ τῶν δύο βασιλείων.

Τὴν ἡμέρα τῆς ἐορτῆς ποῦ εἶχε ὀρίσει ὁ Ἱεροβοάμ, κι' ἐνῶ ὁ ἴδιος ἦταν μπροστά στὸ θυσιαστήριο τῆς Βαιθήλ, ὁ Θεὸς ἔστειλε ἕναν προφήτη ἀπὸ τὴν Ἰουδαία, ὁ ὁποῖος ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸ θυσιαστήριο εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Αὐτὰ λέει ὁ Κύριος θὰ γεννηθῆ μιὰ μέρα ἕνας ἀπόγονος τοῦ Δαβίδ ποῦ θὰ ὀνομάζεται Ἰωσίας: αὐτὸς θὰ θυσιάσῃ ἐπάνω σοῦ ὄλους τοὺς ἱερεῖς ποῦ θυσιάζουν στὰ εἰδωλα. Καὶ γιὰ σημάδι ὅτι θὰ ἐπαληθεύσῃ ἡ προφητεία αὐτή, θὰ συμβῆ τώρα τὸ ἑξῆς: Θὰ σχισθῆ τὸ θυσιαστήριο καὶ θὰ χυθοῦν τὰ λίπη ποῦ βρίσκονται ἐπάνω τοῦ» (Γ' Βασ. ιγ' 2-3). Μόλις ἄκουσε αὐτὰ ὁ Ἱεροβοάμ, ἀπλώνοντας τὸ χέρι τοῦ διέταξε νὰ συλλάβουν τὸν προφήτη. Τὴν ἴδια στιγμή τὸ χέρι τοῦ βασιλέως ἔμεινε ξερὸ καὶ ἀκίνητο, ἐνῶ τὸ θυσιαστήριο σχίσθηκε καὶ χύθηκαν οἱ στάχτες καὶ τὰ λίπη ποῦ ἦταν ἐπάνω τοῦ, ὅπως ἀκριβῶς εἶχε π ὁ προφήτης. Ἐντρομος ὁ Ἱεροβοάμ παρακάλεσε τὸν προφήτη νὰ προσευχηθῆ στὸν Θεὸ γιὰ τὴ θεραπεία τοῦ χεριοῦ τοῦ. Καὶ πράγματι ὁ προφήτης προσευχήθηκε καὶ τὸ χέρι τοῦ βασιλέως θεραπεύθηκε. Δὲν θεραπεύθηκε ὅμως καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ, ἀλλὰ παρέμεινε προσκολλημένη στὴν εἰδωλολατρία παρά τὴν αὐστηρὴ προειδοποίηση τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία πραγματοποιήθηκε κατὰ γράμμα μετὰ ἀπὸ τριακόσια χρόνια περίπου, ὅταν ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς τοῦ Ἰούδα Ἰωσίας χτύπησε σκληρὰ τὴν εἰδωλολατρία καὶ ἀποκατέστησε τὴ λατρεία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ (Β' Παραλ. λδ' 1-7).

Ὁ βασιλεὺς τοῦ Ἰούδα Ροβοάμ ἔμεινε γιὰ λίγα χρόνια πιστὸς στὸν ἀληθινὸ Θεό. Ἀργότερα ὅμως περιέπεσε κι' αὐτὸς στὴν εἰδωλολατρία, παρασύροντας σ' αὐτὴν καὶ τὸν λαό. Ἡ τιμωρία ἀπὸ τὸν Θεὸ ἦρθε σύντομα. Ὁ βασιλιάς τῆς Αἰγύπτου Σουσακίμ, φίλος τοῦ Ἱεροβοάμ, ἦρθε στὴν Ἱερουσαλήμ, λεηλάτησε τὸν ναὸ καὶ τὰ ἀνάκτορα καὶ ἔφυγε παίρνοντας ὄλους τοὺς θησαυροὺς ὡς λάφυρα. Αὐτὲς ἦταν οἱ θλιβερὲς συνέπειες τῆς ἀσύνητης τακτικῆς τοῦ Ροβοάμ. Κι' αὐτὰ ἦταν μόνο ἡ ἀρχὴ τῶν δεινῶν. Ἀκολούθησαν κι' ἄλλες περιπέτειες καὶ συμφορές, ποῦ ὀδήγησαν τελικὰ στὴν ὑποταγὴ καὶ τῶν δύο βασιλείων σὲ ξένους λαοὺς, ὅπως θὰ δοῦμε στὶς ἐπόμενες ὀμιλίες.

30/1/1995

82. Οἱ προφῆται. Ὁ Ἡλίας.

(Γ' Βασ. ις' 29 - ιζ' 24)

Θλιβερὲς καὶ καταστρεπτικὲς ἦταν γιὰ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ οἱ συνέπειες τῆς διαιρέσεως τοῦ ἰσραηλιτικοῦ βασιλείου. Ἡ πρώτη ἀπ' αὐτὲς ἦταν, ὅπως εἶδαμε, ἡ εἰσαγωγή τῆς εἰδωλολατρίας, κυρίως στὸ βόρειο βασίλειο ἀπὸ τὸν Ἱεροβοάμ, ἀλλὰ καὶ στὸ νότιο. Δὲν ἦταν ὅμως ἡ μόνη δυσάρεστη συνέπεια. Μιὰ ἄλλη συνέπεια ἦταν ἡ ἔχθρα ποῦ ἀναπτύχθηκε ἀνάμεσα στὰ δύο κράτη. Οἱ πόλεμοι μεταξύ τούτων ἦταν συχνοὶ καὶ γιὰ νὰ ὑπερισχύσουν, οἱ βασιλεῖς τοῦ καθενὸς δὲν ἐδίσταζαν νὰ συμμαχοῦν μὲ ξένους βασιλεῖς καὶ νὰ ζητοῦν τὴ βοήθειά τους ὁ ἕνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου. Οἱ συμμαχίες αὐτὲς ἐνίσχυαν τὴν εἰδωλολατρία, γιὰ τὸν ὅτι οἱ βασιλεῖς τοῦ Ἰούδα καὶ τοῦ Ἰσραήλ, γιὰ νὰ ἐπιτύχουν τὴ βοήθεια τῶν ξένων, δὲν ἐδίσταζαν νὰ λατρεύουν καὶ νὰ προσκυνοῦν τοὺς θεοὺς τῶν, παρασύροντας καὶ τὸν λαὸ στὴ λατρεία τῶν ψεύτικων θεῶν. Ἡ ἀπομάκρυνσις δὲ ἀπὸ τὴν πίστη στὸν ἀληθινὸ Θεὸ εἶχε σὰν συνέπεια καὶ τὴ μεγάλη ἠθικὴ διαφθορά. Κλοπές, φόνοι, ψευδορκίες, καταπίεσις τῶν φτωχῶν καὶ ἀδυνάτων ἔγιναν καθημερινὰ φαινόμενα καὶ στὰ δύο βασίλεια. Ὅταν ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ λείψῃ ἀπὸ τὶς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων, τότε γκρεμίζονται ὄλοι οἱ ἠθικοὶ φραγμοί, καὶ οἱ ἀνθρώποι προχωροῦν χωρὶς κανένα δισταγμὸ σὲ κάθε εἶδους ἀδικία καὶ παρανομία.

Στις κρίσιμες αυτές στιγμές ο Θεός δεν εγκατέλειψε τον λαό του, αλλά έξεδήλωσε την πρόνοια του στέλνοντας τους προφήτες, για να τον διδάξουν την αλήθεια και να τον επαναφέρουν στον ίδιο δρόμο. Είδαμε βέβαια και σε προηγούμενες εποχές προφήτες. Προφήτης μεγάλος ήταν ο Μωυσής, που απέλευθέρωσε τους Ισραηλίτες από τη δουλεία της Αιγύπτου. Προφήτης ήταν ο Σαμουήλ, που επί πολλά χρόνια καθωδηγούσε τον λαό και έχρισε τους δύο πρώτους βασιλείς, τον Σαούλ και τον Δαβίδ. Προφήτης και ο Νάθαν, που ήλεγξε τον Δαβίδ για το αμάρτημα του, και ο Αχιά, που προείπε τη διαίρεση του κράτους. Μετά τη διαίρεση όμως και μέχρι τον καιρό που τα δύο βασίλεια υποτάχθηκαν σε ξένους λαούς έμφανίσθηκαν πολλοί προφήται, γιατί τότε ο λαός, που παρασυρόταν από τους άσεβεις βασιλείς του, είχε μεγαλύτερη ανάγκη από διδασκαλία και καθοδήγηση.

Οι προφήται ήταν άνθρωποι πιστοί και εύσεβεις, με μεγάλο ζήλο για την πίστη στον αληθινό Θεό και την εκτέλεση των εντολών του. Στους ανθρώπους αυτούς ο Θεός φανέρωνε το θέλημα του και τους έστελνε να μιλήσουν στον λαό εκ μέρους του. Όσα έλεγαν οι προφήται δεν ήταν δική τους σοφία, αλλά θεία αποκάλυψις, λόγος Θεού. Γι' αυτό αρχίζαν πάντοτε το κήρυγμα τους με τη φράση: «Τάδε λέγει Κύριος» ή «Λόγος Κυρίου». Οι προφήται προέρχονταν απ' όλα τα στρώματα του λαού. Μερικοί από αυτούς ήταν μορφωμένοι, άλλοι όμως ήταν απλοϊκοί γεωργοί ή βοσκοί. Δεν ανελάμβαναν με δική τους πρωτοβουλία την αποστολή τους, αλλά με έντολή του Θεού. Ο Θεός τους καλούσε και τους ανέθετε να κηρύξουν τον λόγο του, να έλέγξουν τον λαό, άκομη και τους βασιλείς, για την άποστασία, τις παρανομίες και τη διαφθορά τους, να τους παρακινήσουν σε μετάνοια, να τους προειδοποιήσουν για τα δεινά που θα έρχονταν, αν δεν μετανοούσαν. Σε πολλές περιπτώσεις λοιπόν οι προφήται προέλεγαν τα μέλλοντα να συμβούν και μάλιστα τη μελλοντική έλευσι του Μεσσία, που θα ήταν σωτήρας του Ισραηλιτικού λαού, αλλά και όλου του κόσμου. Το έργο των προφητών ήταν δύσκολο, γιατί ο λαός, που είχε άποστατήσει από τον αληθινό Θεό, δεν άκουε εύχαρίστως τα λόγια τους. Πολλές φορές έξεγείρονταν έναντίον τους και τους κατεδίωκε. Μερικοί προφήται κακοποιήθηκαν ή και θανατώθηκαν από τον παραστρατημένο λαό. Έν τούτοις, έχοντας συναίσθηση της μεγάλης άποστολής των και της συμπαραστάσεως του Θεού, έκτελούσαν με ζήλο και αυταπάρηση το έργο τους, άδιαφορώντας για τις άπειλές και τις διώξεις εκ μέρους των άσεβων βασιλέων και του λαού.

Οι προφήται έκτελούσαν το έργο τους κυρίως με το προφορικό κήρυγμα. Πολλοί όμως από αυτούς έγραψαν και σε βιβλία το κήρυγμα τους. Κυριώτεροι από αυτούς είναι οι τέσσερις μεγάλοι προφήται, Ήσαϊας, Ήρεμιάς, Ιεζεκιήλ και Δανιήλ, που έγραψαν έκτεταμένα βιβλία. Άλλοι δώδεκα προφήται έγραψαν μικρότερα βιβλία και γι' αυτό ονομάζονται μικροί προφήται. Τα βιβλία των προφητών είναι σπουδαιότατα, γιατί περιέχουν μεγάλες και καθαρές θρησκευτικές και ήθικες αλήθειες, που έχουν αιώνια άξια και έφαρμογή σε όλες τις εποχές.

Προφήται έμφανίσθηκαν και στα δύο βασίλεια. Θα γνωρίσουμε πρώτα τους προφήτες που έδρασαν στο βασίλειο του Ήσραήλ, από τους όποιους αρχαιότερος είναι ο προφήτης Ήλίας.

Ο προφήτης Ήλίας έζησε στα χρόνια του βασιλέως του Ήσραήλ Αχαάβ (875-854 π.Χ.). Ο Αχαάβ ξεπέρασε σε άσέβεια όλους τους προκατόχους του. Είχε πάρει γυναίκα την Ιεζάβελ, κόρη του βασιλέως της Σιδώνος, μιá φανατική ειδωλολάτρισσα και συγχρόνως άυταρχική, άσυνείδητη και έκδικητική γυναίκα. Η Ιεζάβελ επέβαλε στον λαό τη λατρεία του Βάαλ, έκτισε στη Σαμάρεια ναό του ψευτοθεού της και συντηρούσε όκτακόσιους πενήντα προφήτες του Βάαλ και της Ασάρτης, ενώ συγχρόνως κατέστρεψε τα θυσιαστήρια του αληθινού Θεού και κατεδίωξε τους προφήτες του. Σε όλη αυτή την προσπάθεια της έπιβολής της ειδωλολατρίας συνεργούσε βέβαια και ο Άχαάβ, παρασυρόμενος από την άδίστακτη γυναίκα του. Κι' έδω βλέπουμε και πάλι πόσο μεγάλο κακό

μπορεί να κάνει στον άνδρα της μια πονηρή και άσυνείδητη γυναίκα. Και το κακό αυτό επεκτείνεται σε όλο τον λαό, όταν συμβαίνει ή γυναίκα αυτή να είναι σύζυγος του ανωτάτου άρχοντος. Το μεγαλύτερο μέρος του λαού υπέκυψε στο θέλημα της Ιεζάβελ και προσεχώρησε στην είδωλολατρία. Υπήρχαν ασφαλώς και πολλοί που έμειναν πιστοί στον άληθινό Θεό: φοβισμένοι όμως από τη σκληρότητα και τις διώξεις της Ιεζάβελ δεν τολμούσαν να έκδηλώσουν την πίστη τους.

Στην κρίσιμη αυτή περίστασι ο Θεός άνέδειξε τον προφήτη Ήλία, για να δώσει σκληρά χτυπήματα στην είδωλολατρία, να έμψυχώσει τους τρομοκρατημένους πιστούς και να άνορθώσει την άληθινή πίστι και λατρεία. Ο Ήλιος καταγόταν από την πόλι Θεσβη της φυλής Νεφθαλείμ και γι' αυτό ονομάζεται Θεσβίτης. Έμφανίζεται ξαφνικά στην ιστορία του Ίσραήλ, και δεν γνωρίζουμε τίποτε για το παρελθόν του. Τότε που ίσως οι λίγοι πιστοί είχαν άπελπισθί, βλέποντας την είδωλολατρία και την άδικία να επικρατούν, έπενέβη ο Θεός, για να τους ενισχύσει, στέλνοντας τον Ήλία. Και στις πιό σκληρές και άντίξοες περιστάσεις δεν πρέπει να όλιγοπιστούμε και να άπελπιζώμαστε. "Ο Θεός στην κατάλληλη στιγμή θα επέμβη και θα δώσει τη λύσι.

Πρώτη έέργεια του Ήλία που μάς άναφέρει ή Γραφή, ήταν ή έξις: Παρουσιάσθηκε στον βασιλέα Αχαάβ και έν όνόματι του Θεού του προανήγγειλε ότι θα έπακολουθήσει παρατεταμένη άνομβρία, ή όποια δεν θα λήξει, παρά μόνο όταν αυτός το ζητήσει από τον Θεό με την προσευχή του. Αυτή θα ήταν ή τιμωρία του άσεβοϋς βασιλέως και του άχαρίστου λαού για την άποστασία τους. Και πράγματι ο λόγος του προφήτου δεν άργησε να έπιβεβαιωθί. Οι μήνες περνούσαν, και σταγόνα βροχής δεν έπεφτε. Τα πάντα άρχισαν να ξεραίνονται. Πώς να καλλιεργηθί και να καρποφορήσει ή γή χωρίς νερό; Οι άνθρωποι και τα ζώα υπέφεραν όλο και περισσότερο από έλλειψη τροφών και νερού. Και δεν ήταν μικρή ή διάρκεια της άνομβρίας. Τρία χρόνια και έξι μήνες κράτησε! Και δεν είναι αυτό διόλου παράξενο, άφοϋ και σήμερα άκοϋμε για χώρες της Άφρικής, όπου περνούσαν χρόνια ολόκληρα, χωρίς να βρέξει. Μέ τη μακρόχρονη όμως εκείνη ξηρασία ο Θεός προετοίμαζε τη μετάνοια και την έπιστροφή του λαού. Γιατι είναι παρατηρημένο ότι στις θλίψεις και τις συμφορές άντιλαμβανόμαστε καλύτερα την έξάρτησι μάς από τον Θεό και τον άναζητούμε. Γι' αυτό και ο προφήτης Ήσαΐας λέει: «Κύριε, έν θλίψει εμνήσθημέν σου» (Ησ. κς' 16).

Είναι όμως άξιοσημείωτα και διδακτικά όσα συνέβησαν στον Ήλία κατά το διάστημα αυτό. "Όταν άρχισε ή ξηρασία, ο Θεός παρήγγειλε στον προφήτη να φύγη μακριά και να πάη κοντά σ' ένα χείμαρρο που βρισκόταν πέρα από τον Ίορδάνη. Εκεί υπήρχαν πολλά σπήλαια, όπου θα μπορούσε να κρυφθί, για να γλιτώσει από την όργή του Αχαάβ, ο όποιος τον θεωρούσε υπεύθυνο για την άνομβρία και δεν σκεπτόταν ότι ο μόνος αίτιος ήταν αυτός ο ίδιος. Πώς θα συντηροϋνταν όμως εκεί ο προφήτης; Ο Θεός, που τον έστειλε εκεί, θα φρόντιζε ασφαλώς γι' αυτό. Και έξεδήλωσε την πρόνοια του μ' ένα θαυμαστό τρόπο. Κόρακες έπισκέπτονταν τον προφήτη και του έφερναν κάθε πρωί και κάθε άπόγευμα κρέας και νερό έπινε από τον χείμαρρο. "Έτσι τα πουλιά έγιναν υπηρέται του Θεού τα κοράκια, που είναι σαρκοφάγα, έφερναν το κρέας στον προφήτη άντι να το τρώνε αυτά! Τα άλλα ζώα υποτάσσονται στο θέλημα του Θεού και έκτελούν τις διαταγές του. Δεν είναι παράλογο να μην υποτάσσεται ο λογικός άνθρωπος; Δυστυχώς συμβαίνει αυτό πολύ συχνά. Μέ την άνυπακοή μάς άποδεικνύομαστε κατώτεροι από τα ζώα, ένώ αυτά άναδεικνύονται διδάσκαλοι μάς.

Δεν έμεινε πολύν καιρό στην περιοχή αυτή ο Ήλιος, γιατί σύντομα ο χείμαρρος ξεράθηκε λόγω της άνομβρίας. Ο Θεός τότε του παρήγγειλε να πάη στα Σαρεπτά, κοντά στη Σιδώνα της Συρίας, έξω δηλαδή από την επικράτεια του Αχαάβ, ώστε να μην κινδυνεύει από αυτόν. «Εκεί – του έίπε ο Θεός- έδωσα έντολή σε μια γυναίκα χήρα να σε τρέφει» (Βασ. ις' 9). Μακρυνό ήταν το ταξίδι που τον διέτασε να κάνης και οι δυνατότητες της συντηρήσεως του φτωχικές. Τί θα μπορούσε να του

προσφέρη μιὰ φτωχή χήρα; Ὁ Ἡλίας ὅμως δέχθηκε μὲ ἐμπιστοσύνη καὶ ὑπακοή τὴν ἐντολή τοῦ Θεοῦ. Ἔπειτα ἀπὸ κοπιαστικὴ ὁδοιπορία ἀρκετῶν ἡμερῶν ἔφτασε στὰ Σαρεπτά καὶ στάθηκε ἔξω ἀπὸ τὴν πύλη τῶν τειχῶν τῆς πόλεως. Ἐκεῖ εἶδε μιὰ γυναῖκα, ποὺ ἀπὸ τὸ ντύσιμο τῆς ἔδειχνε ὅτι ἦταν χήρα, νὰ μαζεύη ξύλα. Φωτισμένος καὶ ὀδηγημένος ἀπὸ τὸν Θεὸ κατάλαβε ὅτι αὐτὴ ἦταν ἡ γυναῖκα, γιὰ τὴν ὁποία τοῦ εἶχε μιλήσει ὁ Θεός. Φώναξε λοιπὸν ἀπὸ πίσω τῆς καὶ τῆς ζήτησε νὰ τοῦ δώσῃ λίγο νερὸ νὰ πιῇ. Καθὼς ἐκείνη πήγαινε νὰ τοῦ φέρῃ νερό, τῆς ξαναμίλησε καὶ τῆς ζήτησε λίγο ψωμί. Ἡ γυναῖκα τότε τοῦ ἀπάντησε: «Στ' ὄνομα τοῦ Θεοῦ σὲ βεβαιώνω ὅτι δὲν ἔχω παρὰ μιὰ χούφτα ἀλεύρι καὶ λίγο λάδι στὸ δοχεῖο καὶ τώρα μαζεύω λίγα ξυλαράκια, γιὰ νὰ τὸ κάνω μιὰ λαγάνα γιὰ μένα καὶ τὰ παιδιά μου. Κι' ὅταν τὸ φᾶμε αὐτό, δὲν ἀπομένει, παρὰ νὰ πεθάνουμε» (Γ' Βασ. ιζ' 12). Αὐτὲς ἦταν ὅλες-ὅλες οἱ δυνατότητες τῆς φτωχῆς χήρας. Ἐν τούτοις δὲν ἀρνήθηκε νὰ φιλοξενήσῃ τὸν προφήτη. Κι' ὁ Θεὸς τὴν ἀντάμειψε πλοῦσια γιὰ τὴν καλὴ διάθεσή τῆς.

Ὅταν ἄκουσε τὰ λόγια τῆς ὁ προφήτης, τῆς εἶπε: «Πήγαινε στὸ σπίτι σοῦ καὶ κάνε ὅπως εἶπες ἐτοίμασε ὅμως πρῶτα μιὰ μικρὴ λαγάνα γιὰ μένα, κι' ἔπειτα θὰ κάνῃς γιὰ τὸν ἑαυτὸ σοῦ καὶ τὰ παιδιά σοῦ. Γιατὶ ὁ Κύριος λέει τὰ ἑξῆς: Τὸ ἀλεύρι καὶ τὸ λάδι δὲν θὰ τελειώσουν, ὥσπου νὰ ρίξῃ ὁ Θεὸς βροχὴ στὴ γῆ» (Γ' Βασ. ιζ' 13-14). Ἡ ὑπόσχεσις αὐτὴ πραγματοποιήθηκε. Ἡ χήρα μὲ τὰ παιδιά τῆς καὶ ὁ προφήτης μαζὶ ἔτρωγαν καθημερινὰ ἀπὸ τὸ λίγο ἀλεύρι καὶ τὸ λάδι, κι' αὐτὰ δὲν τελείωναν. Ὁ Θεὸς εἶχε δώσει πλοῦσια τὴν εὐλογία τοῦ καὶ χάρις σ' αὐτὴν τὰ ἐλάχιστα ἐκεῖνα τρόφιμα ἔγιναν ἀρκετά, γιὰ νὰ διαθρέψουν τόσους ἀνθρώπους ἐπὶ τρία χρόνια περίπου. Ὅταν κάνουμε ἐλεημοσύνη, ἂς μὴ φοβόμαστε μήπως στερηθοῦμε ἐμεῖς. Ὁ Θεὸς θὰ μᾶς δώσῃ πολὺ περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ θὰ προσφέρουμε. Λίγο ἀλεύρι καὶ λίγο λάδι πρόσφερε ἡ φτωχὴ χήρα, καὶ ὁ Θεὸς τῆς ἔδωσε πολλαπλάσια. Ἄς μὴν ξεχνοῦμε τὰ λόγια τοῦ ἀποστόλου Παύλου: «Ὁ σπειρῶν φειδομένως φειδομένως καὶ θερίσει, καὶ ὁ σπειρῶν ἐπ' εὐλογίας ἐπ' εὐλογίας καὶ θερίσει» (Β' Κορ. θ' 6). Φαινομενικὰ ὁ λόγος αὐτὸς ἀναφέρεται στὴ σπορά. Ὅποιος σπέρνει μὲ τσιγγουνιά, μὲ τσιγγουνιά καὶ θὰ θερίσῃ: ὅποιος σπέρνει ἄφθονα, ἄφθονα καὶ θὰ θερίσῃ. Μεταφορικὰ ὅμως ἐφαρμόζεται στὴ φιλοξενία καὶ τὴν ἐλεημοσύνη. Τὸν καιρὸ τῆς σπορᾶς ἀδειάζουν οἱ ἀποθήκες, καὶ ὁ γεωργὸς φαίνεται νὰ στερεῖται τὸ σιτάρι ποὺ σπέρνει δὲν περνοῦν ὅμως πολλοὶ μῆνες, καὶ ἡ συγκομιδὴ ξαναφέρνει στὶς ἀποθήκες πολὺ μεγαλύτερη ποσότητα σιταριοῦ. Ἔτσι συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ἐλεημοσύνη. Ὅταν δίνουμε, φαίνεται νὰ λιγοστεύουν τὰ ἀγαθὰ μᾶς αὐτὸ ὅμως εἶναι προσωρινὸς γιατί ἡ συγκομιδὴ θὰ εἶναι πολλαπλάσια καὶ στὴν παροῦσα ζωὴ, ἀλλὰ πρὸ παντός στὴ μέλλουσα. «Ὅποιος καταθέτει στὴν τράπεζα τοῦ Θεοῦ, θὰ πάρῃ πλούσιο τόκο.

Ἡ χήρα ὅμως ποὺ φιλοξένησε τὸν Ἡλία δέχθηκε καὶ ἄλλη εὐλογία ἀπὸ τὸν Θεό. Ἐνῶ ἀκόμη φιλοξενοῦσε τὸν προφήτη, ὁ γιὸς τῆς ἀρρώστησε βαρεῖα καὶ πέθανε. Μεγάλῃ ἦταν ἡ θλίψις τῆς καὶ ἡ δοκιμασία τῆς πίστεως τῆς. Κρατώντας τὸ νεκρὸ παιδί στὴν ἀγκαλιά τῆς ἦρθε στὸν προφήτη καὶ τοῦ εἶπε: «Τί εἶμαι ἐγὼ μπροστὰ σὲ σένα, ἄνθρωπε τοῦ Θεοῦ; Ἦρθες στὸ σπίτι μου, γιὰ νὰ θυμηθῇ ὁ Θεὸς τίς ἁμαρτίες μου καὶ νὰ μὲ τιμωρήσῃ θανατώνοντας τὸν γιό μου;» (Γ' Βασ. ιζ' 18). Δὲν ἦταν παράπονα οὔτε ἀσέβεια πρὸς τὸν προφήτη τὰ λόγια αὐτά. Ἡ γυναῖκα θεωροῦσε τὸν ἑαυτὸ τῆς ἁμαρτωλὸ καὶ ἀνάξιο νὰ φιλοξενῇ ἕναν ἄνθρωπο, ποὺ, ὅπως εἶχε βεβαιωθῇ ἀπὸ τὰ πράγματα, ἦταν ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ. Σκεπτόταν δηλαδὴ τὴν ὥρα ἐκείνη καὶ ἐνεργοῦσε, ὅπως ἀργότερα ὁ ἀπόστολος Πέτρος, ὅταν παρακαλοῦσε τὸν Κύριον νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ πλοῖο τοῦ λέγοντας: «Ἐξελθε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι ἀνὴρ ἁμαρτωλὸς εἰμι, Κύριε» (Λουκ. ἔ' 8). Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἡλίας δὲν θύμωσε μαζὶ τῆς, ἀλλὰ τῆς εἶπε ἀποφασιστικὰ: «Δῶσε μου τὸ παιδί σοῦ». Καὶ παίρνοντας τὸ ἀπὸ τὴν ἀγκαλιά τῆς, τὸ ἀνέβασε στὸ ὑπερῶο τοῦ σπιτιοῦ, στὸ δωμάτιο ποὺ ἔμενε ὁ ἴδιος, καὶ τὸ ξάπλωσε στὸ κρεβάτι. Ἔπειτα ἀπευθύνθηκε στὸν Θεὸ καὶ φώναξε δυνατὰ: «Ἀλλίμονο, Κύριε σύ, ποὺ εἶσαι μάρτυς τῆς καλωσύνης καὶ τῆς φιλοξενίας τῆς χήρας αὐτῆς, θὰ τὴ λυπήσῃς μὲ τὸν θάνατο τοῦ παιδιοῦ τῆς;». Κι' ἀφοῦ ἐφύσησε τρεῖς φορές τὸ παιδί, συνέχισε: «Κύριε Θεέ μου, ἂς ἐπιστρέψῃ ἡ

ψυχή τοῦ παιδιοῦ αὐτοῦ μέσα τοῦ» (Γ' Βασ. ιζ' 20-21). Καί τὸ θαῦμα ἔγινε. Τὸ παιδί ζωντάνεψε καὶ φώναξε. Καὶ ὁ Ἡλίας τὸ κατέβασε ἀπὸ τὸ ὑπερῶο καὶ τὸ παρέδωσε στὴ μητέρα τοῦ λέγοντας: «Δές, ζῆ ὁ γιός σου». Κι' ἐκείνη, γεμάτη ἔκπληξη καὶ εὐγνωμοσύνη, ἀποκρίθηκε: «Τώρα πιά δὲν ἔχω καμιά ἀμφιβολία ὅτι ἐσὺ εἶσαι ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ καὶ στὸ στόμα σου εἶναι τὰ λόγια τοῦ Κυρίου» (Γ' Βασ. ιζ' 23-24).

Στὸ θαῦμα αὐτὸ καὶ σ' ἓνα παρόμοιο τοῦ προφήτου Ελισσαίου, πού θὰ δοῦμε ἀργότερα, ἀναφέρεται ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν γράφει ὅτι «διὰ πίστεως.. ἔλαβον γυναῖκες ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν» (Εβρ. ἴα' 34-35). Μὲ τὴ δύναμη τῆς πίστεως πού εἶχαν κάποιες γυναῖκες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, κατῶρθωσαν ἀκόμη καὶ τοὺς νεκροὺς τῶν νὰ ξαναπάρουν ζωντανούς κατόπιν ἀναστάσεως. Ἀληθινὰ «μεγάλα τά τῆς πίστεως κατορθώματα». Ἀλλὰ τὰ θαύματα ἐκεῖνα, καθὼς καὶ οἱ ἀναστάσεις νεκρῶν πού ἔκανε ἀργότερα ὁ Κύριος κι' ἔπειτα οἱ ἀπόστολοι, ἦταν προμηνύματα τῆς κοινῆς ἀναστάσεως. Γιατὶ ἀποδεικνύουν ὀλοφάνερα ὅτι ἡ ἀνάστασις τῶν νεκρῶν, στὴν ὁποία πιστεύουμε, δὲν εἶναι κάτι τὸ ἀπίθανο καὶ ἀδύνατο. Ἄν ἄνθρωποι σὰν ἐμᾶς, οἱ προφῆται καὶ οἱ ἀπόστολοι, μὲ τὴ δύναμι τοῦ Θεοῦ ἀνέστησαν νεκροὺς, γιατί δὲν εἶναι δυνατὸ αὐτὸ στὴν παντοδυναμία τοῦ Θεοῦ; Ἡ μεγαλύτερη ὅμως ἐγγύησις τῆς μελλοντικῆς ἀναστάσεως εἶναι ἡ ἀνάστασις τοῦ ἴδιου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Οἱ ἄνθρωποι πού ἀναστήθηκαν ἀπὸ τοὺς προφῆτες καὶ τοὺς ἀποστόλους κι' ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Κύριο, προσωρινὰ ἀναστήθηκαν καὶ πέθαναν πάλι κάποια μέρα. Ὁ Χριστὸς ὅμως ἀναστήθηκε, γιὰ νὰ μὴν πεθάνη πιά, κι' ἔτσι ἔγινε «ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων» (Α' Κορ. ιε' 20), ἀρχὴ δηλαδὴ τῆς ὀριστικῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν. Ὅταν λοιπὸν λέμε στὸ σύμβολο τῆς πίστεως «προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν», ἄς τὸ λέμε κι' ἄς τὸ διακηρύττουμε μὲ ἀπόλυτη βεβαιότητα. Ἄς μὴν ξεχνοῦμε ὅμως καὶ τὴν προειδοποίησι τοῦ Κυρίου ὅτι «εκπορεύονται οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως» κι' ἄς φροντίσουμε νὰ διανύσουμε τὴν πρόσκαιρη ζωὴ μᾶς ἔτσι, ὥστε ἡ ἀνάστασις νὰ εἶναι γιὰ μᾶς «ἀνάστασις ζωῆς».

6/2/1995

83. Δύο θυσίες.

(Γ' Βασ. ιη' 1-45)

Τριάμισι χρόνια κράτησε ἡ ἀνομβρία πού ἔστειλε ὁ Θεὸς κατόπιν προσευχῆς τοῦ προφήτη Ἡλία, γιὰ νὰ τιμωρήσῃ τὸν Αχαάβ γιὰ τὴν ἀσέβεια τοῦ καὶ νὰ σωφρονίσῃ καὶ παιδαγωγήσῃ τὸν ἰσραηλιτικὸ λαὸ πού ἀκολουθοῦσε τὸν βασιλιά τοῦ στὸ παραστράτημα τοῦ. Πεῖνα μεγάλη ἐπικρατοῦσε σ' ὅλη τὴ χώρα. Ἀπελπισμένος ὁ Αχαάβ βγῆκε ὁ ἴδιος, γιὰ νὰ ἀναζητήσῃ λίγη τροφὴ καὶ νερὸ γιὰ τὰ ζῶα τοῦ, πού κινδύνευαν νὰ πεθάνουν. Στὴν ἀναζήτησι αὐτὴ πῆρε μαζί τοῦ καὶ τὸν οἰκονόμο τοῦ Ἀβδίου καὶ μοιράστηκαν τὴν περιοχὴ πού θὰ ἐρευνοῦσαν. Ὁ Ἀβδίου ἦταν ἀπὸ τοὺς λίγους πού εἶχαν μείνει πιστοὶ καὶ ἀφοσιωμένοι στὸν Θεό. Ὅσο ἀσεβὴς ἦταν ὁ κύριος τοῦ, τόσο εὐσεβὴς ἦταν ὁ Ἀβδίου. Κι' ὅταν ἡ Ιεζάβελ κατεδίωκε καὶ ἐξόντωνε τοὺς προφῆτες τοῦ Κυρίου, αὐτὸς εἶχε κρύψει ἐκατὸ προφῆτες σὲ σπηλιὰς καὶ τοὺς ἔτρεφε μὲ ψωμί καὶ νερό. Ἀναδείχθηκε ἔτσι προστάτης τῶν διωκομένων, βάζοντας ἀσφαλῶς σὲ κίνδυνο τὴ δικὴ τοῦ ζωὴ.

Τὴν ἴδια ἐποχὴ ὁ Ἡλίας, πού βρισκόταν ἀκόμη στὰ Σαρεπτά τῆς Σιδῶνος, πῆρε ἐντολὴ ἀπὸ τὸν Θεὸ νὰ ἐπιστρέψῃ στὴ Σαμάρεια καὶ νὰ ἐμφανισθῇ στὸν Αχαάβ, γιὰ νὰ τοῦ ἀναγγεῖλῃ ὅτι ὁ Θεὸς θὰ στείλῃ τὴν πολυπόθητη βροχὴ στὴ γῆ. Ἐπικίνδυνη ἦταν ἡ ἀποστολὴ πού τοῦ ἀνέθετε ὁ Θεός. Ὁ Αχαάβ ἦταν ωργισμένος μὲ τὸν Ἡλία, γιατί τὸν θεωροῦσε ὑπεύθυνο γιὰ τὴν ἀνομβρία καὶ τὸν ἀναζητοῦσε, γιὰ νὰ τὸν σκοτώσῃ καὶ τώρα ὁ Θεός τὸν διέταξε νὰ πάῃ ὁ ἴδιος στὸν Αχαάβ. Δὲν

εδίστασε όμως ο Ήλιος ούτε έφερε αντίρρηση. Δεν είπε: «Πού με στέλνεις, Κύριε; Έσύ δέν μου είπες νά φύγω από τή χώρα; Και τώρα με στέλνεις στο στόμα του λύκου;». “Όπως τότε, έτσι και τώρα υπήκουσε με προθυμία στην έντολή του Θεού και χωρίς νά δειλιάση μπροστά στον κίνδυνο, ήρθε στη χώρα του Ίσραήλ.

Έκεί ο Ήλιος συνάντησε τον Άβδιού, που άναζητούσε χόρτο και νερό για τά ζώα. Με πολύ σεβασμό ο Άβδιού έπεσε και προσκύνησε τον προφήτη. «Έσύ είσαι, κύριε μου Ήλιος;» άναφώνησε με χαρά. «Έγώ είμαι», άπάντησε ο προφήτης. «Πήγαινε νά πής στον κύριο σου ότι ήρθε ο Ήλιος». Ο Άβδιού διετύπωσε άντιρρήσεις. «Τί κακό έκανα -είπε- και με στέλνεις στον Αχαάβ, για νά με σκοτώση; Σέ άναζητεί σ' όλες τις γύρω χώρες. Άν τώρα του άναγγείλω ότι ήρθες, και σέ πάρη ξαφνικά ο Θεός σέ άλλη χώρα και δέν σέ βρή ο Αχαάβ, θα σκοτώση έμένα» (Γ' Βασ. ιη' 7-12). Ο Ήλιος όμως τον διεβεβαίωσε ότι δέν θα φύγη, αλλά τήν ίδια μέρα θα έμφανισθή στον Αχαάβ.

Έπειτα από τή διαβεβαίωση αυτή ο Άβδιού μετέφερε τήν είδησι στον Αχαάβ, ο όποιος έτρεξε άμέσως νά συναντήση τον προφήτη, όχι βέβαια από σεβασμό, αλλά για νά έκδηλώση τήν όργή του έναντίον του. Μόλις λοιπόν τον άντίκρουσε, του είπε με θυμό και αύθάδεια: «Έσύ είσαι που διαστρέφεις τον ισραηλιτικό λαό;». Ο προφήτης όμως του άπάντησε με θάρρος και αύστηρότητα: «Δέν διαστρέφω έγώ τον ισραηλιτικό λαό, αλλά έσύ και ή οίκογένεια του πατρός σου, γιατί έγκαταλείψατε τον Κύριο τον Θεό μας και λατρεύετε τον Βάαλ και τά είδωλα του» (Γ' Βασ. ιη' 17-18).

Πόσο διαστρέφει τον άνθρωπο ή άμαρτία! Σκοτίζει τον νοϋ του, ώστε νά μη βλέπη τά δικά του παραστρατήματα, νά μην άντιλαμβάνεται ότι ο δρόμος που άκολουθεϊ είναι στραβός, αλλά νά τον θεωρή ίσιο, και άντίθετα νά βλέπη τον ίσιο δρόμο για στραβό και νά θεωρή διεστραμμένους εκείνους που τον άκολουθοϋν. Έτσι και ο Αχαάβ κατηγορεί τον προφήτη του Θεού, τον άγιο και δίκαιο, ως κακό και επικίνδυνο, ως διαστροφέα του λαού, ως αίτιο της συμφοράς. Ο Ηλιος όμως δεν εδίστασε να του επιστρέψη τον χαρακτηρισμό και να του πη ξεκάθαρα ότι αυτός ήταν που διέστρεφε τον λαό, παρασύροντάς τον στην πλάνη της ειδωλολατρίας. Είχε την αλήθεια και το δίκαιο με το μέρος του και δεν εδίσταζε να τη διακηρύττη προς όλες τις κατευθύνσεις, ελέγχοντας ακόμη και τους βασιλείς για την ασέβειά τους, χωρίς να υπολογίση τη δύναμη και τις απειλές τους, γιατί είχε μαζί του τον παντοδύναμο Θεό. Το βεβαιώνει ο λόγος του Θεού: «Έως θανάτου αγώνισαι περί της αληθείας, και Κύριος ο Θεός πολεμήσει υπέρ σου» (Σοφ. Σειρ. δ' 28).

Έπειτα από τον έλεγχο αυτόν ο Ηλιος είπε στον Αχαάβ: «Στείλε τώρα και κάλεσε απ' όλη τη χώρα του Ισραήλ τους προφήτες της ντροπής (δηλαδή τους προφήτες του Βάαλ, που έκαμναν πράξεις αισχρές, για τις οποίες ντρέπεται ο άνθρωπος) που είναι τετρακόσιοι πενήντα, και τους προφήτες της Ασάρτης, που τρώνε από το τραπέζι της Ιεζάβελ και που είναι άλλοι τετρακόσιοι, να συγκεντρωθούν στο όρος Κάρμηλος» (Γ' Βασ. ιη' 19). Το όρος αυτό βρίσκεται κοντά στη Μεσόγειο θάλασσα, κι από τα σύννεφα που συγκεντρώνονται στην κορυφή του, καταλάβαιναν ότι έρχεται βροχή. Στην κορυφή του Καρμήλου υπήρχε θυσιαστήριο του Θεού, που ο Αχαάβ το είχε καταστρέψει. Γι' αυτό ο Ηλιος ζήτησε να γίνη εκεί η συγκέντρωσις.

Ο Αχαάβ, είτε από περιέργεια για το τι θα έκαμνε εκεί ο Ηλιος, είτε από ελπίδα ότι θα έφερνε βροχή, δέχθηκε την πρότασή του και συγκέντρωσε στον Κάρμηλο τους προφήτες του Βάαλ και της Ασάρτης, αλλά και αντιπροσώπους απ' όλο τον ισραηλιτικό λαό. Πήγε και ο ίδιος εκεί, περιμένοντας με αγωνία την εξέλιξη των πραγμάτων. Όταν όλοι ήταν συγκεντρωμένοι, ο Ηλιος πλησίασε προς τον λαό και είπε: «Ως πότε θα κουτσαίνετε και από τα δυο πόδια;». Δηλαδή ως πότε θα γέρνετε πότε προς τη μια μεριά, πότε προς την άλλη, «Άν είναι Θεός ο Κύριος, ακολουθήστε τον

αν πάλι είναι ο Βάαλ θεός, ακολουθήστε αυτόν» (Γ' Βασ. ιη' 21). Από τα λόγια αυτά του Ηλία φαίνεται ότι οι Ισραηλίται αμφιταλαντεύονταν μεταξύ του αληθινού Θεού και του Βάαλ. άλλοτε λάτρευαν τον Κύριο κι άλλοτε τον Βάαλ ή λάτρευαν παράλληλα με τον Κύριο και τον Βάαλ. Άλλα πλάι στον αληθινό Θεό δεν μπορεί να σταθή κανένας άλλος. Οι ειδωλολάτραι, που πίστευαν σε πολλούς θεούς, δεν δυσκολεύονταν κοντά σ' αυτούς να προσθέτουν και άλλους. Στους Ισραηλίτες όμως ο Θεός είχε πη ξεκάθαρα: «Ούκ έσονταί σοι θεοί έτεροι πλήν εμού» (Έξοδ. κ' 3). Κάτι τέτοιο λέει και σ' εμάς. Εμείς βέβαια ένα Θεό πιστεύουμε και λατρεύουμε συχνά όμως σαηηνευόμαστε από τα φρονήματα και τις επιθυμίες του κόσμου και προσπαθούμε να συμβιβάσουμε τα ασυμβίβαστα: το φρόνημα του κόσμου με το θέλημα του Θεού. Ας ακούσουμε όμως τι λέει ο άγιος Ιάκωβος ο Άδελφόθεος: «Ος αν βουληθή φίλος είναι του κόσμου, εχθρός του Θεού καθίσταται» (Ιακ. δ' 4). Ας μην κουτσαίνουμε λοιπόν κι από τα δυο πόδια, αλλά ας μένουμε πάντα πιστοί φίλοι και δούλοι του Θεού.

Στα λόγια του Ηλία δεν απάντησαν οι αντίπαλοί του. Τί μπορούσαν άλλωστε να πούν; Ήταν τόσο λογικά αυτά που τους είπε, ώστε δεν είχαν τίποτε να αντείπουν. Και ο Ηλίας συνέχισε: «Εγώ έμεινα μόνος από τους προφήτες του Κυρίου, ενώ οι προφήται του Βάαλ είναι τετρακόσιοι πενήντα και οι προφήται της Ασάρτης άλλοι τετρακόσιοι. Σας κάνω λοιπόν μια πρότασι: Ας πάρουμε δυο βόδια. Άς διαλέξουν εκείνοι το ένα, ας ετοιμάσουν τη θυσία, αλλά ας μη βάλουν φωτιά στα ξύλα. Το ίδιο θα κάνω κι εγώ με το άλλο βόδι. Έπειτα εσείς θα παρακαλείτε τον θεό σας, κι εγώ θα επικαλεσθώ το όνομα του Κυρίου. Όποιος θα ακούση την προσευχή και θα στείλη φωτιά, εκείνος θα είναι ο αληθινός Θεός» (Γ' Βασ. ιη' 22-24).

Η πρότασις του Ηλία έγινε δεκτή από τον λαό. «Καλόν το ρήμα ο ελάλησας», του αποκρίθηκαν (Γ' Βασ. ιη' 24). Και η διαδικασία άρχισε. Πρώτοι ετοιμάσαν τη θυσία οι προφήται του Βάαλ και άρχισαν να επικαλούνται φωνάζοντας: «Έπάκουσον ημών, Βάαλ, επάκουσον ημών». Έφώναζαν από το πρωί ως το μεσημέρι τρέχοντας γύρω από το θυσιαστήριο αλλά «ουκ ήν φωνή και ουκ ήν ακρόασις» (Γ' Βασ. ιη' 26). Ποιός να τους ακούση; Ο ανύπαρκτος θεός; Κατά το μεσημέρι ο Ηλίας περιγελώντας τους είπε: «Φωνάξτε δυνατά μπορεί ο θεός σας να έχη κάποια απασχόληση ή να κοιμάται και πρέπει να τον ξυπνήσετε» (Γ' Βασ. ιη' 27). Κι εξακολούθησαν οι ψευδοπροφήται να φωνάζουν ως το απόγευμα, ενώ συγχρόνως καταξέσχιζαν τα σώματά τους με μαχαίρια και αγκαθωτες λόγχες. Φυσικά δεν πήραν καμιά απάντηση από τον ψευτοθεό τους.

Κατά το δειλινό, την ώρα που προσφερόταν στον ναό του Θεού η απογευματινή θυσία, ο Ηλίας τους είπε: «Αποτραβηχθήτε τώρα, για να ετοιμάσω εγώ τη θυσία μου» (Γ' Βασ. ιη' 29). Ντροπιασμένοι και απογοητευμένοι εκείνοι αποτραβήχθηκαν. Ο Ηλίας τότε κάλεσε κοντά του τους αντιπροσώπους του λαού. Πήρε δώδεκα πέτρες, όσες ήταν οι φυλές του Ισραήλ, και κατασκεύασε μ' αυτές το κατεστραμμένο θυσιαστήριο του Κυρίου, ενώ γύρω του έσκαψε ευρύχωρο χαντάκι. Έστοίβαξε έπειτα τα ξύλα επάνω στο θυσιαστήριο κι επάνω σ' αυτά τοποθέτησε τα κομμάτια του ζώου. Παρήγγειλε έπειτα να φέρουν τέσσερεις στάμνες νερό και να τὸ χύσουν επάνω στο ζῶο και τα ξύλα. Αυτό έγινε και δεύτερη και τρίτη φορά, ὡστε τὸ νερό γέμισε τὸ χαντάκι. Έτσι τὸ θαῦμα πὸν θὰ ἀκολουθοῦσε, θὰ ἦταν πιὸ φανερό και έντυπωσιακό.

Έπειτα από την έτοιμασία αυτή ὁ Ηλίας, ὑψώνοντας τὰ μάτια και τὰ χέρια πρὸς τὸν οὐρανό, προσευχήθηκε δυνατά και εἶπε: «Κύριε, ὁ Θεός του Ἄβραάμ και του Ἰσαάκ και του Ἰακώβ, ἄκουσε σήμερα τὴν προσευχή μου και στείλε φωτιά στη θυσία, για να μάθη ὅλος αὐτός ὁ λαός ὅτι σὺ εἶσαι ὁ Κύριος, ὁ Θεός του Ἰσραήλ, κι' ἐγὼ εἶμαι δοῦλος σου και για τὸ θέλημα σου ἔκανα τὰ ἔργα αυτά, και ὅτι ἐσὺ μπορείς να μεταστρέψης τὴν καρδιά του λαοῦ σου, για να σε ἀκόλουθη και πάλι» (Γ' Βασ. ιη' 36-37). Τὸ ἀποτέλεσμα τῆς προσευχῆς ἦταν ἄμεσο. Ὁ Θεός ἔριξε φωτιά από τὸν οὐρανὸ

καί κατέκαψε τὰ κομμάτια τοῦ ζώου καί τὰ ξύλα καί τὸ νερὸ ποῦ εἶχε πλημμυρίσει τὸ χαντάκι, ἀκόμη καί τὶς πέτρες καί τὸ χῶμα. Ἀλλὰ καί στὸν λαὸ τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ἄμεσο. Ἔκπληκτοι ὅλοι ἔπεσαν καί προσκύνησαν λέγοντας: «Ἀληθῶς Κύριος ὁ Θεός, αὐτὸς ὁ Θεός» (Γ' Βασ. ιη' 39). \

Ἐνῶ ὁμως ὁ λαὸς ἀνεγνώρισε καί ὠμολόγησε τὴν ἀλήθεια, δὲν φαίνεται νὰ μετενόησαν οἱ ψευδοπροφῆται τοῦ Βάαλ. Αὐτοὶ ἔμειναν πεπωρωμένοι καί ἀμετανόητοι καί ὑπῆρχε κίνδυνος, μετὰ τὴν παρέλευση τῶν πρώτων ἐντυπώσεων καί τοῦ πανικοῦ ποῦ τοὺς εἶχε καταλάβει, νὰ συσπειρωθοῦν καί νὰ ἐνεργήσουν, γιὰ νὰ παρασύρουν πάλι τὸν λαὸ στὴν πλάνη τούς. Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ καθαρισθῇ ἡ χώρα ἀπὸ τὸ μίαισμα αὐτό. Γι' αὐτὸ ὁ Ἥλιος, θέλοντας νὰ δώσῃ τὸ τελειωτικὸ χτύπημα στὴν εἰδωλολατρία, ἔριξε στὸν λαὸ ἕνα σκληρὸ, ἀλλὰ ἀποφασιστικὸ καί δίκαιο σύνθημα: «Συλλάβετε τοὺς προφῆτας τοῦ Βάαλ, μηδεὶς σωθήτω ἐξ αὐτῶν» (Γ' Βασ. ιη' 40). Ὁ λαός, ὑπακούοντας στὸ παράγγελμα τοῦ προφήτου, συνέλαβε ὅλους τοὺς ψευδοπροφῆτες καί τοὺς κατέβασε στὸν χεῖμαρρο Κισσῶν, ποῦ τρέχει στοὺς πρόποδες τοῦ Καρμήλου, κι' ἐκεῖ ὁ Ἥλιος τοὺς κατέσφαξε ὅλους.

Ὅσο κι' ἂν φαίνεται σκληρὴ ἡ ἐνέργεια αὐτή, ἦταν πρᾶξις δικαιοσύνης καί ἀσφαλῶς ὁ Ἥλιος δὲν ἐνήργησε μὲ δική τοῦ πρωτοβουλία, ἀλλὰ κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Μωυσέως ἄλλωστε ὁ Θεὸς εἶχε διατάξει νὰ τιμωροῦνται μὲ θάνατο ὅσοι παρασύρουν τὸν λαὸ στὴν εἰδωλολατρία (Δευτ. ιγ' 13-16). Οἱ ψευδοπροφῆται τοῦ Βάαλ εἶχαν συνεργήσει στὸν φόνο ἀληθινῶν προφητῶν καί εἶχαν σκοτώσει πνευματικὰ χιλιάδες ψυχῶν, παρασύροντας τες στὴν εἰδωλολατρία καί τὴ διαφθορά. Ἐπαιρναν λοιπὸν τώρα τὸν μισθὸ τῆς κακίας τῶν καί τὴ δίκαιη τιμωρία τούς. Μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν πραγματικότητα οὔτε ὁ ἴδιος ὁ Αχαάβ δὲν τόλμησε νὰ διαμαρτυρηθῇ καί νὰ ἀντιδράσῃ.

Καί τώρα καιρὸς ἦταν νὰ τερματισθῇ ἡ ἀνομβρία. Ὁ Ἥλιος ἀνέβηκε στὴν κορυφὴ τοῦ Καρμήλου, ἔπεσε στὰ γόνατα καί προσευχήθηκε θερμά.

Ἐπειτα εἶπε στὸν ὑπηρέτη τοῦ ν' ἀνεβῆ σὲ κάποιο ὕψωμα καί νὰ κοιτάξῃ πρὸς τὰ δυτικά, πρὸς τὴ θάλασσα, μήπως φαίνονται σύννεφα. Ἐπτὰ φορὲς πῆγε καί ἦρθε ὁ ὑπηρέτης καί τὴν ἐβδόμη ἀνέφερε στὸν Ἥλιον ὅτι φαίνεται ἕνα πολὺ μικρὸ σύννεφάκι. Ὁ Ἥλιος τότε τοῦ εἶπε: «Πήγαινε νὰ πῆς στὸν Αχαάβ ν' ἀνεβῆ στὸ ἄρμα τοῦ καί νὰ φύγῃ γιὰ νὰ μὴ τὸν προλάβῃ ἡ βροχὴ» (Γ' Βασ. ιη' 41). Καί πράγματι σὲ λίγη ὥρα ὁ οὐρανὸς γέμισε σύννεφα κι' ἔπεσε ἄφθονη βροχὴ, ἐνῶ ὁ Αχαάβ ἔφευγε κλαίοντας, ὄχι ἀπὸ μετάνοια, ἀλλὰ ἀπὸ λύπη καί ἀπογοήτευση γιὰ τὴν ἀδυναμία τοῦ νὰ ἀντιδράσῃ καί νὰ ἐμποδίσῃ τὶς ἐνέργειες τοῦ Ἥλιου.

Ἡ ἱστορία αὐτὴ τῆς ἀνομβρίας καί τοῦ ρόλου ποῦ ἔπαιξε σ' αὐτὴν ὁ Ἥλιος, εἶναι μιὰ μεγάλη ἀπόδειξις τῆς δυνάμεως τῆς προσευχῆς, ὅταν αὐτὴ γίνεται μὲ πίστι ἀκλόνητη καί προέρχεται ἀπὸ ψυχὴ εὐσεβὴ καί ἐνάρετη. «Πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη», λέει ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος (Ιακ. ε' 16). Ἐχει δηλαδὴ πολὺ μεγάλη δύναμι καί φέρνει σπουδαία ἀποτελέσματα ἢ θερμὴ καί ἐντατικὴ προσευχὴ τοῦ δικαίου. Καί γιὰ παράδειγμα θυμίζει ἀκριβῶς τὰ κατορθώματα τοῦ προφήτου Ἥλιου. «Ἥλιος ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν, καί προσευχὴ προσηύξατο τοῦ μὴ βρέξαι, καί οὐκ ἐβρέξεν ἐπὶ τῆς γῆς ενιαυτοὺς τρεῖς καί μῆνας ἕξ. Καί πάλιν προσηύξατο, καί ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε καί ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸν καρπὸν αὐτῆς» (Ιακ. ε' 17-18). Ἀλλὰ καί ὁ Κύριος μᾶς ἐβεβαίωσε: «Πάντα ὅσα ἐὰν αἰτήσητε ἐν τῇ προσευχῇ πιστεύοντες λήψεσθε» (Ματθ. κα' 22).

Ἀλλὰ ἐνίστανται μερικοὶ καί λένε: Ἐγὼ προσευχήθηκα θερμά, ἀλλὰ δὲν μοῦ ἔδωσε ὁ Θεὸς αὐτὸ ποῦ ζήτησα. Στὴν ἔνσταση αὐτὴ οἱ πατέρες ποῦ ἐρμηνεύουν τὴ Γραφὴ ἀπαντοῦν: «Πάντα νοεῖ μὴ ἀπλῶς, ἀλλὰ τὰ ἄξια». Δηλαδὴ ὅταν λέῃ ὅλα, δὲν ἐννοεῖ ὅτι θὰ μᾶς τὰ δώσῃ ὅλα ἀνεξαίρετως, ἀλλὰ ὅσα ἀξίζει νὰ μᾶς δώσῃ, ὅσα εἶναι πρέποντα καί ὠφέλιμα. Ἄς προσέχουμε λοιπὸν τί ζητοῦμε ἀπὸ

τὸν Κύριο μέ τις προσευχές μᾶς. Ὁ πιστὸς βέβαια δὲν θὰ ζητήσῃ ποτὲ παράλογα ἢ ἄδικα πράγματα. Ὅσο πιστοὶ κι' ἂν εἴμαστε ὁμως, δὲν ἀποκλείεται νὰ κάνουμε κάποια ἐσφαλμένη ἐκτίμησι καὶ νὰ νομίζουμε ὡς ἀπαραίτητα καὶ ὠφέλιμα ἐκεῖνα ποὺ δὲν εἶναι. Ἡ γνῶσις μᾶς ἄλλωστε εἶναι περιορισμένη, ἐνῶ ἡ γνῶσις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀπεριόριστη. Ἄς προσευχόμεστε λοιπὸν μὲ πίστι ὄχι μόνο στὴν ἀγαθότητα, ἀλλὰ καὶ στὴν παγγνωσία καὶ τὴν πανσοφία τοῦ Θεοῦ κι' ἄς εἴμαστε βέβαιοι ὅτι θὰ ἐκπληρώσῃ «τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα» μᾶς καὶ θὰ δώσῃ «τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν».

13/2/1995

84. Τὸ φρικτὸ τέλος τοῦ Αχαάβ καὶ τῆς Ιεζάβελ.

(Γ' Βασ. ιθ' 1 - κ' 29, κβ' 35-38. Δ' Βασ. Θ' 31-37)

Τὸ ἐκπληκτικὸ θαῦμα ποὺ συνέβη στὸν Κάρμηλο καὶ τὴν ὁμαδικὴ σφαγὴ τῶν προφητῶν τοῦ Βάαλ δὲν ἦταν δυνατὸν νὰ μὴ τὰ πληροφορηθῆ ἡ Ιεζάβελ. Ὁ Αχαάβ ἔσπευσε νὰ τῆς τὰ ἀναφέρῃ, μόλις ἐπέστρεψε ἀπὸ τὸν Κάρμηλο. Οὐμὸς καὶ ὀργὴ πλημμύρισαν τὴν ψυχὴ τῆς ἐναντίον τοῦ Ἡλίου. Μὴ μπορώντας νὰ συγκρατήσῃ τὴν ὀργὴ τῆς, τοῦ ἐμήνυσε μὲ ἀπεσταλμένο τῆς ὅτι θὰ ἔχῃ κι' αὐτὸς τὴν τύχη τῶν προφητῶν ποὺ ἔσφαξε. «Ἄν ἐσύ εἶσαι ὁ Ἡλίας», τοῦ εἶπε, «ἐγὼ εἶμαι ἡ Ιεζάβελ. Νὰ μὲ τιμωρήσῃ βαρεῖα ὁ Θεός, ἂν αὐριο αὐτὴ τὴν ὥρα δὲν παραδώσω τὴν ψυχὴ σοῦ στὸν θάνατο, ὅπως ἔκανες ἐσύ στὸν καθένα ἀπ' αὐτούς» (Γ' Βασ. ιθ' 2). Θὰ μπορούσε βέβαια ἡ Ιεζάβελ νὰ σκοτώσῃ τὸν Ἡλίου, χωρὶς νὰ τὸν προειδοποιήσῃ· ὁ ἐγωισμὸς ὁμως καὶ ἡ ὀργὴ εἶχαν σκοτίσει τὸ μυαλὸ τῆς, ὥστε ἐνήργησε κατὰ τρόπο ἀντίθετο πρὸς τὴν ἐπιθυμία τῆς. Γιατί, προειδοποιώντας τὸν προφήτη γιὰ τὶς φονικὲς προθέσεις τῆς, τοῦ ἔδωσε τὴ δυνατότητα νὰ φύγῃ καὶ νὰ σωθῆ. Κι' αὐτὸ ἦταν ἀσφαλῶς ἔργο τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἦρθε στὴ δύσκολη αὐτὴ στιγμὴ νὰ προστατεύσῃ τὸν προφήτη.

Ὁ Ἡλίας φοβήθηκε ἀπὸ τὶς ἀπειλὲς τῆς Ιεζάβελ. Αὐτὸς, ποὺ εἶχε φανῆ τόσο θαρραλέος καὶ ἀτρόμητος, τώρα φάνηκε ἀδύνατος καὶ δειλός. Γιατὶ ἄραγε; Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέει ὅτι «εγύμνωσεν ὁ Θεὸς τῆς χάριτος καὶ ἐφάνη ἡ ἀσθένεια τῆς φύσεως». Ἀπέσυρε δηλαδὴ ὁ Θεὸς γιὰ λίγο τὴ χάρι τοῦ, καὶ φάνηκε ἡ ἀσθένεια τῆς φύσεως. Ἄνθρωπος ἦταν ὁ Ἡλίας «ἄνθρωπος ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν» (Ιακ. ἔ' 17). Ὅ,τι εἶχε κατορθώσει, δὲν ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς δικῆς τοῦ δυνάμεως, ἀλλὰ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. Κι' ἐπειδὴ σὰν ἄνθρωπος διέτρεχε τὸν κίνδυνο νὰ καταληφθῆ ἀπὸ ἔπαρσι γιὰ τὰ θαυμάσια ποὺ εἶχε ἐπιτελέσει δι' αὐτοῦ καὶ Θεός, ἀποσύρει τώρα τὴ χάρι τοῦ καὶ τὸν ἀφήνει μόνο μὲ τις δικές τοῦ δυνάμεις, γιὰ νὰ φανῆ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ κάνει συχνὰ ὁ Θεός, γιὰ νὰ κατανοοῦμε τὴν ἀδυναμία μᾶς καὶ νὰ μὴ τὸ παίρνουμε ἐπάνω μᾶς γιὰ τὶς τυχόν πνευματικὲς μᾶς ἐπιτυχίες, γιὰ τὶς ἀρετὲς καὶ τὴν πρόοδο μᾶς κι' ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, «ἵνα ἡ ὑπερβολὴ τῆς δυνάμεως ἢ τοῦ Θεοῦ καὶ μὴ ἐξ ἡμῶν» (Β' Κορ. δ' 7). Ἄλλωστε καὶ γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ ὁ Παῦλος λέει: «Καὶ τὴ ὑπερβολὴ τῶν ἀποκαλύψεων ἵνα μὴ υπεραίρωμαι, ἐδόθη μοι σκόλοψ τὴ σαρκί, ἄγγελος σατάν, ἵνα μὲ κολαφίζῃ, ἵνα μὴ υπεραίρωμαι» (Β' Κορ. ιβ' 7).

Φοβήθηκε λοιπὸν ὁ Ἡλίας καὶ ἔσπευσε νὰ ἀπομακρύνθῃ ἀπὸ τὴ χώρα τοῦ Αχαάβ. Προσπέρασε καὶ τὸ βασιλεῖο τοῦ Ἰούδα, γιὰ τὸ βασιλιάς τοῦ Ἰωσαφάτ ἦταν συγγενὴς καὶ φίλος τοῦ Αχαάβ, κι' ἔφτασε στὴν πόλι Βηρσαβεέ, στὰ νότια τῆς Παλαιστίνης, κοντὰ στὴν ἔρημο Φαράν. Κουρασμένος ἀπὸ τὴν ὁδοιπορία καὶ ἀπογοητευμένος, γιὰ τὴν προέβλεπε ὅτι οἱ Ἰσραηλίται θὰ παρασύρονταν πάλι στὴν εἰδωλολατρία, κάθισε κάτω ἀπὸ ἓνα δέντρο καὶ παρακαλοῦσε τὸν Θεὸ νὰ πεθάνῃ. «Ἄρκετὰ ὡς ἐδῶ, Κύριε», ἔλεγε: «πάρε ἴπια τὴν ψυχὴ μου, γιὰ τὴν ἐγὼ δὲν εἶμαι καλύτερος ἀπὸ τοὺς πατέρες μου» (Γ' Βασ. ιθ' 4). Σ' αὐτὴ τὴν ψυχικὴ κατάστασι τὸν πῆρε ὁ ὕπνος.

Ὁ Θεὸς ὅμως ἤξερε ὅτι ἡ δειλία αὐτῆ καὶ ἡ ἀθυμία τοῦ Ἡλία ἦταν προσωρινές αὐτὸς ἄλλωστε εἶχε ἐπιτρέψει νὰ τοῦ συμβοῦν. Ἦξερε ἐπίσης τὴ βαθεῖα εὐσέβεια καὶ ἀφοσίωση τοῦ Ἡλία καὶ τὸν θερμὸ ζῆλο τοῦ γιὰ τὴν ἀληθινὴ πίστι. Γι' αὐτὸ καὶ στὴν περίστασι αὐτῆ ἦρθε νὰ τὸν ἐνισχύσῃ. Ἐνῶ κοιμόταν ὁ Ἡλίας, κάποιος τὸν ἄγγιξε καὶ τοῦ εἶπε: «Σήκω καὶ φάγε». Ἦταν ἄγγελος τοῦ Θεοῦ. Ξύπνησε ὁ Ἡλίας καὶ εἶδε δίπλα τοῦ λαγόνα κριθαρένια ψημένη καὶ δοχεῖο μὲ νερό. Σηκώθηκε, ἔφαγε καὶ ἤπια καὶ κοιμήθηκε πάλι. Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα, καὶ ὁ ἄγγελος τὸν ξύπνησε πάλι λέγοντας τοῦ: «Σήκω καὶ φάγε, γιατί ἔχεις πολὺ δρόμο μπροστὰ σοῦ». Σηκώθηκε πάλι ὁ Ἡλίας, ἔφαγε, ἤπια νερὸ καὶ συνέχισε τὴν πορεία τοῦ. Ἡ θεόσταλη ἐκείνη τροφή τοῦ ἔδωσε τόση δύναμι, ὥστε βάδισε σαράντα μερόνυχτα, χωρὶς νὰ φάῃ ἄλλο τίποτε (Γ' Βασ. ιθ' 4-8). Θαυμαστὸ καὶ ὑπερφυσικὸ γεγονός, ποὺ ἐπιβεβαιώνει τὸν λόγο τοῦ Κυρίου ὅτι «οὐκ ἐπ' ἄρτω μόνω ζήσεται ἄνθρωπος, ἀλλ' ἐπὶ παντὶ ρήματι ἐκπορευομένω διὰ στόματος Θεοῦ» (Δευτ. ἡ' 3. Ματθ. δ' 4). Ὅταν θέλῃ ὁ Θεός, μπορεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ ζήσῃ καὶ χωρὶς ὑλικὴ τροφή, μόνο μὲ τὴν προσταγὴ καὶ τὴ δύναμι τοῦ Θεοῦ. Ἡ νηστεία ὅμως ἐκείνη τοῦ Ἡλία ἦταν καὶ παράδειγμα καὶ προτροπὴ γιὰ μᾶς, γιὰ νὰ μὴν προσκολλώμαστε στὶς ὑλικὲς τροφές, ἀλλὰ νὰ τηροῦμε τὶς νηστεῖες ποὺ ὀρίζει ἡ Ἐκκλησία. Ἄν ὁ Ἡλίας μπόρεσε νὰ περάσῃ σαράντα μέρες, χωρὶς νὰ βάλῃ τίποτε στὸ στόμα τοῦ, γιατί ἐμεῖς δὲν μποροῦμε νὰ τὶς περάσουμε ὄχι μὲ τελεία αἰτιία, ἀλλὰ μὲ ἀποχὴ ἀπὸ ὀρισμένες μόνο τροφές; Γι' αὐτὸ στοὺς ὕμνους τῆς Μ'. Τεσσαρακοστῆς, ποὺ πλησιάζει πάλι, προβάλλεται συχνὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἡλία, γιὰ νὰ ἐνισχυθοῦμε ἀπὸ αὐτὸ στὸν ἀγῶνα τῆς νηστείας.

Ὁ Ἡλίας κατέληξε στὸ ὄρος Χωρήβ, δηλαδὴ τὸ Σινᾶ, καὶ κατέλυσε σ' ἓνα σπήλαιο. Γιὰ νὰ διανύσῃ τὴν ἀπόστασι ἀπὸ τὴ Βηρσαβεὲ ὡς τὸ Σινᾶ, ἦταν ἀρκετὲς δέκα μέρες. Φαίνεται ὅμως ὅτι ὁ Ἡλίας περιπλανήθηκε ἀρκετά, προσπαθώντας μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν νὰ παρηγορηθῇ. Ἐκεῖ λοιπὸν στὸ σπήλαιο τοῦ μίλησε ὁ Θεός. «Γιατὶ βρίσκεσαι ἐδῶ, Ἡλία;» τὸν ρώτησε, σὰν νὰ μὴν ἤξερε τὴν αἰτία, θέλοντας ἔτσι νὰ προκαλέσῃ τὸν Ἡλία νὰ ἐκδηλώσῃ τοὺς φόβους τοῦ καὶ τὰ συναισθήματα τοῦ. Καὶ πράγματι ὁ Ἡλίας ξέσπασε: «Ζῆλος μεγάλος πλημμύρισε τὴν ψυχὴ μου γιὰ σένα, Κύριε παντοκράτορ, γιατί σὲ ἐγκατέλειψαν οἱ Ἰσραηλίται: γκρέμισαν τὰ θυσιαστήρια σοῦ καὶ σκότωσαν τοὺς προφῆτες σοῦ, κι' ἔμεινα ἐγὼ ἐντελῶς μόνος, καὶ θέλουν καὶ τὴ δική μου ψυχὴ νὰ πάρουν» (Γ' Βασ. ιθ' 9-10).

Ἀπελπισμένος ἦταν ὁ Ἡλίας. Ἐνόμιζε ὅτι ὅλες οἱ προσπάθειες τοῦ γιὰ τὴν ἀναστήλωσι τῆς λατρείας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ εἶχαν πάει χαμένες κι' ὅτι μόνο αὐτὸς εἶχε μείνει πιστὸς καὶ εὐσεβής. Ὁ Θεὸς ὅμως θὰ τοῦ ἀποκαλύψῃ σὲ λίγο ὅτι ὑπάρχουν στὸν Ἰσραὴλ ἑπτὰ χιλιάδες ψυχές ποὺ δὲν προσκύνησαν τὸν Βάαλ. Ὅταν λοιπὸν βλέπουμε νὰ ἐπικρατῇ γύρω μᾶς ἡ ἀπίστι καὶ ἡ διαφθορά, ἃς μὴν ἀπελιπώμαστε. Δὲν εἴμαστε μόνοι. Πάντα ὑπάρχει τὸ καλὸ ὑπόλοιπο τῶν εὐσεβῶν ψυχῶν, ποὺ μένουν πιστές στὸν Θεὸ καὶ δὲν ὑποκύπτουν στὰ θελήματα τοῦ σατανᾶ καὶ τοῦ κόσμου τῆς ἀμαρτίας. Μπορεῖ νὰ εἶναι λίγες μπροστὰ στὰ πλήθη τῶν ἀπίστων καὶ ἀδιαφόρων. Ἀλλὰ τί μ' αὐτό; Μ' αὐτοὺς εἶναι ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ αὐτοὶ προορίζονται γιὰ τὴ βασιλεία τοῦ. Τὸ ἐβεβαίωσε ὁ Κύριος λέγοντας: «Μὴ φοβοῦ τὸ μικρὸν ποίμνιον, ὅτι εὐδόκησεν ὁ Πατὴρ ὑμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν βασιλείαν» (Λουκ. ιβ' 32). Μ' αὐτοὺς λοιπὸν ἃς εἴμαστε κι' ἐμεῖς, πρόβατα τῆς ποιμνῆς τοῦ Κυρίου, γιὰ νὰ γίνουμε καὶ κληρονόμοι τῆς βασιλείας τοῦ.

Γιὰ νὰ ἐνισχύσῃ τὸν προφήτη, ὁ Κύριος ἀποφάσισε νὰ τοῦ κάνῃ αἰσθητὴ τὴν παρουσία τοῦ. «Αὔριο -τοῦ εἶπε- θὰ βγῆς ἀπὸ τὸ σπήλαιο καὶ θὰ σταθῆς μπροστὰ στὸν Κύριο, καὶ ὁ Κύριος θὰ περάσῃ ἀπὸ μπροστὰ σοῦ. Θὰ σηκωθῇ πρῶτα δυνατὸς ἄνεμος ποὺ θὰ καταστρέφῃ βουνὰ καὶ θὰ διαλύῃ πέτρες: δὲν θὰ εἶναι ὅμως μέσα στὴ θύελλα ὁ Κύριος. Μετὰ τὴ θύελλα θὰ γίνῃ σεισμὸς: οὔτε στὸν σεισμὸ θὰ εἶναι ὁ Κύριος. Μετὰ τὸν σεισμὸ θὰ ἔλθῃ φωτιὰ οὔτε στὴ φωτιὰ θὰ εἶναι ὁ

Κύριος. Καί μετά τή φωτιά θά ἀκουσθῆ ἦχος λεπτῆς αὔρας: ἐκεῖ θά εἶναι ὁ Κύριος» (Γ' Βασ. ιθ' 11-12).

Τά πράγματα ἐξελίχθηκαν ὅπως τὰ προεῖπε ὁ Κύριος. Καί ὁ Ἡλίας ἀπό μεγάλο σεβασμό πρὸς τὸν Κύριο ἐκάλυψε τὸ πρόσωπο τοῦ μέ τὴν προβιά πού φοροῦσε, γιὰ νὰ μὴ ἀντικρύσῃ τὸν Κύριο. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ὁ Θεὸς ἔδειξε στὸν Ἡλία ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά τὴ δύναμι καί τὸ μεγαλεῖο τοῦ, ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν ἀγάπη καί τὴ μακροθυμία τοῦ. Ἦταν σὰν νὰ τοῦ ἔλεγε: Μὴ φαντάζεσαι ὅτι δὲν μπορῶ μέ τὴ δύναμι μου νὰ συντρίψω κάθε ἀποστάτη καί παραβάτη τοῦ θελήματος μου· νὰ εἶσαι βέβαιος ὅτι μπορῶ νὰ τὸ κάνω. Παράλληλα ὅμως μέ τὴ δύναμι μου ὑπάρχει καί ἡ μακροθυμία μου καί ἡ ἀγάπη μου, πού δὲν θέλει τὸν θάνατο, ἀλλὰ τὴ μετάνοια καί τὴ σωτηρία τοῦ ἁμαρτωλοῦ. Περιορίσε λοιπὸν κι' ἐσύ τὴν αὐστηρότητα καί τὴ σκληρότητα σοῦ ἀπέναντι τῶν ἀποστατῶν καί δεῖξε, ὅπως κι' ἐγώ, μακροθυμία.

Ἐπειτα ἀπὸ αὐτὰ ὁ φόβος καί ἡ ἀθυμία ἔφυγαν ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοῦ προφήτου: ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τὸν περιέβαλε καί πάλι, καί τὸ θάρρος καί ἡ ἀποφασιστικότης τοῦ ξαναγύρισαν. Ἦταν ἔτοιμος τώρα νὰ δεχθῆ νέες ἐντολές τοῦ Θεοῦ καί νὰ τὶς ἐκτελέσῃ πρόθυμα. Καί ὁ Θεὸς τοῦ παρήγγειλε νὰ ἐπιστρέψῃ στὴ χώρα τοῦ καί νὰ χρίσῃ προφήτη τὸν μαθητὴ τοῦ Ελισσαίου, γιὰ νὰ τὸν διαδεχθῆ μιὰ μέρα. Πράγματι ὁ Ἡλίας ἐπέστρεψε καί βρῆκε τὸν Ελισσαίου νὰ ὀργώνῃ τὰ χωράφια τοῦ με δώδεκα ζευγάρια βόδια. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἦταν εὐπορος μεγαλοκτηματίας καί Ελισσαίος καί νὰ εἶχε στὴν ὑπηρεσία τοῦ δούλους ἢ ἐργάτες. Ὁ Ἡλίας τὸν ἐπλησίασε καί, χωρὶς νὰ τοῦ πῶ τίποτε, ἔριξε ἐπάνω τοῦ τὴ μιλωτὴ τοῦ, δηλαδή τὴν προβιά πού φοροῦσε. Ἡ μιλωτὴ ἦταν χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τοῦ Ἡλία. Ὁ Ελισσαίος λοιπὸν κατάλαβε ὅτι ὁ προφήτης μέ τὴν ἐνέργειά τοῦ αὐτὴ τὸν καλοῦσε στὸ ἀξίωμα καί τὴν ἀποστολὴ τοῦ προφήτου. Χωρὶς τὸν παραμικρὸ δισταγμὸ δέχθηκε τὴν κλῆσι τοῦ Θεοῦ. Ἀποχαιρέτισε τοὺς γονεῖς τοῦ, ἔσφαξε τὰ ζῶα τοῦ καί παρέθεσε μ' αὐτὰ τραπέζι στὸν λαό, κι' ἔγινε ἀκόλουθος καί ὑπηρέτης τοῦ Ἡλία. Τὸ ἴδιο ἔκαναν ἀργότερα καί οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου, ὅταν ἐκεῖνος τοὺς ἐκάλεσε. «Ἀφέντες ἅπαντα ἠκολούθησαν αὐτῷ» (Λουκ. ἔ' 11). Τὸ ἴδιο ἔκανε καί ὁ Ματθαῖος, ὅταν τὸν ἐκάλεσε. Ἐφησε τὸ τελώνιο καί τὰ πλούσια ἔσοδα τοῦ «καί ἀναστάς ἠκολούθησεν αὐτῷ» (Ματθ. θ' 9), καί μάλιστα παρέθεσε πλούσιο τραπέζι σὲ πολλοὺς συναδέλφους τοῦ. Ἔτσι τώρα καί ὁ Ελισσαίος ἐθύσισε τὰ ζῶα τοῦ καί παρέθεσε τραπέζι, ἀφ' ἐνὸς μὲν γιὰ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴ χαρὰ τοῦ γιὰ τὴν τιμητικὴ πρόσκληση πού τοῦ ἔκανε ὁ Θεός, ἀφ' ἐτέρου δὲ γιὰ νὰ δεῖξῃ ὅτι διέκοπτε κάθε σχέση μέ τὶς ἰδιωτικὲς τοῦ ἀπασχολήσεις καί ἀφιερωνόταν ὀλοκληρωτικὰ στὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ.

Δὲν ἄργησε νὰ δοθῆ στὸν Ἡλία νέα εὐκαιρία, γιὰ νὰ ἐκδηλώσῃ καί πάλι τὴ δραστηριότητα τοῦ καί νὰ ἐλέγξῃ τὸν Αχαάβ καί τὴν Ιεζάβελ γιὰ ἓνα φοβερὸ ἔγκλημα τούς. Κάποιος εὐσεβῆς Ἰσραηλίτης ὀνομαζόμενος Ναβουχαι εἶχε ἓνα ἀμπέλι, πού τὸ εἶχε κληρονομήσει ἀπὸ τοὺς προγόνους τοῦ. Τὸ ἀμπέλι βρισκόταν κοντὰ σ' ἓνα ἀλώνι πού ἀνήκε στὸν Αχαάβ. Ὁ Αχαάβ ἔβαλε στὸ μάτι τὸ ἀμπέλι τοῦ Ναβουθαί. Ἦθελε νὰ τὸ πάρῃ μέ κάθε τρόπο, γιὰ νὰ τὸ κάνῃ λαχανόκηπο. Ἐπρότεινε στὸν Ναβουθει νὰ τὸ ἀγοράσῃ μὲ χρῆμα ἢ νὰ τὸ ἀνταλλάξῃ μὲ ἄλλο κτῆμα καλύτερο. Ὁ Ναβουχαι ὅμως ἀρνήθηκε νὰ πουλήσῃ τὸ ἀμπέλι τοῦ, γιὰτὶ ὁ νόμος ἀπαγόρευε τὴν πώληση τῆς πατρικῆς κληρονομίας. Ὁ Αχαάβ λυπήθηκε πολὺ, γιὰτὶ δὲν μποροῦσε νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμία τοῦ, καί συγχρόνως ὠργίσθηκε ἐναντίον τοῦ Ναβουθαί, πού τόλμησε νὰ ἀντισταθῆ στὸ θέλημα τοῦ. Ἦταν τόση ἡ στενοχώρια τοῦ, ὥστε ἔπεσε νὰ κοιμηθῆ, χωρὶς νὰ βάλῃ μπουκιά στὸ στόμα τοῦ. Στὴν κατάστασι αὐτὴ τὸν βρῆκε ἡ Ιεζάβελ καί ζήτησε νὰ μάθῃ τί τοῦ συνέβαινε. Ὅταν ἄκουσε τὴν αἰτία τῆς λύπης, τοῦ εἶπε: «Ἔτσι ἀσκεῖς τὴ βασιλικὴ σοῦ ἐξουσία στὸν Ἰσραηλιτικὸ λαό; Σήκω καί φάγε, κι' ἐγώ θά σοῦ δώσω τὸ ἀμπέλι τοῦ Ναβουθαί» (Γ' Βασ. κ' 1-7). Ἐγωιστῆς ὁ Αχαάβ, ἀκόμη πιὸ

ἐγώιστρια ἢ Ἰεζάβελ. Γυναίκα δυναμική καὶ ἀποφασιστική, χωρὶς ὅμως ἠθικὲς ἀρχὲς καὶ φόβο Θεοῦ. Κι' αὐτὸ τὴν ἔκανε ἀδίστακτη ἀκόμη καὶ μπροστὰ στὸ ἔγκλημα.

Σχέδιο σατανικὸ συνέλαβε ἡ Ἰεζάβελ γιὰ τὴν ἐξόντωση τοῦ Ναβουθαί. Συνέταξε ἔγγραφο ἐκ μέρους τοῦ Αχαάβ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς ἄρχοντες τῆς πόλεως, στὴν ὁποία κατοικοῦσε ὁ Ναβουθαί, καὶ τὸ ἐσφράγισε μὲ τὴ σφραγίδα τοῦ Αχαάβ. Καὶ τοὺς ἔγραφε: «Κηρύξτε δημοσίαν νηστεία γιὰ τὸ ἔγκλημα τοῦ Ναβουθαί καὶ ὀδηγήστε τὸν ὑπόδικον ἐνώπιον τοῦ λαοῦ. Βρῆτε δύο ἀνθρώπους ποὺ νὰ εἶναι πρόθυμοι νὰ παρανομήσουν καὶ φέρτε τοὺς στὸ δικαστήριον, γιὰ νὰ μαρτυρήσουν ἐναντίον τοῦ καὶ νὰ ποῦνε ὅτι ὁ Ναβουθαί ἐβλασφήμησε τὸν Θεὸ καὶ τὸν βασιλέα. Μ' αὐτὴ τὴν κατηγορία θὰ τὸν καταδικάσετε σὲ θάνατον, θὰ τὸν βγάλετε ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ θὰ τὸν λιθοβολήσετε» (Γ' Βασ. κ' 8-10).

Ἐπεστράτευσε λοιπὸν ἡ πανούργα βασίλισσα τὴ συκοφαντία καὶ τὴν ψευδομαρτυρία, γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸ τῆς δύο βαρεῖες καὶ φοβερὲς ἀμαρτίες, δύο ἐγκλήματα, ποὺ δυστυχῶς δὲν εἶναι σπάνια σὲ κάθε ἐποχὴ. Μπορεῖ βέβαια νὰ μὴν ἀποβλέπουν στὴ θανάτωση τοῦ ἄλλου χρησιμοποιοῦνται ὅμως τόσο συχνά, γιὰ νὰ ἐπιτευχθοῦν ὑλικά ὀφέλη, γιὰ νὰ σπιλωθῇ ἡ ὑπόληψις τοῦ πλησίον, γιὰ νὰ διαπραχθοῦν ἀδικίες εἰς βάρος τοῦ χρησιμοποιοῦνται συχνότατα στὰ δικαστήρια, στὴ δημοσίαν ζωὴ, ἀλλὰ καὶ στὴν ἰδιωτικὴ. Διαπράττουν βαρύτατη ἀμαρτία ὅσοι καταφεύγουν στὰ μέσα αὐτά, γιὰ νὰ ἐπιτύχουν κάποιον ὄφελος, ἀλλὰ καὶ ὅσοι δέχονται νὰ γίνουν ὄργανα τέτοιων σκοπῶν καὶ γίνονται ψευδομάρτυρες στὰ δικαστήρια καὶ διαδίδουν ψεύτικες κατηγορίες εἰς βάρος ἄλλων: ἀκόμη κι' ἐκεῖνοι ποὺ χωρὶς δόλο καὶ κακία, ἀλλὰ μὲ ἐπιπολαιότητα ἐπαναλαμβάνουν καὶ μεταφέρουν ἀπὸ στόμα σὲ στόμα ὅσα ἄκουσαν, χωρὶς νὰ ἐξετάζουν ἂν αὐτὰ εἶναι ἀληθινὰ ἢ ὄχι. Καὶ ἂν ὅλοι αὐτοὶ δὲν μετάνοήσουν καὶ δὲν ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὴν ἐγκληματικὴ αὐτὴ τακτικὴ, θὰ ἀντιμετωπίσουν ὅπωςδήποτε τὴν ὀργὴν τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ τιμωρηθοῦν αὐστηρότατα, ὅπως τιμωρήθηκαν ὁ Αχαάβ καὶ ἡ Ἰεζάβελ.

Ἡ ἐπιθυμία τῆς Ἰεζάβελ ἰκανοποιήθηκε. Βρέθηκαν δυστυχῶς ἄρχοντες καὶ δικασταὶ δειλοὶ καὶ δουλοπρεπεῖς, ποὺ δὲν εἶχαν τὸ σθένος νὰ ἀντιταχθοῦν στὶς παράνομες ἀπαιτήσεις τῆς βασιλίσσης. Ὁ Ναβουθαὶ δικάσθηκε, καταδικάσθηκε καὶ λιθοβολήθηκε. Μόλις ἡ Ἰεζάβελ τὸ πληροφορήθηκε, εἶπε στὸν Αχαάβ: «Σήκω καὶ πήγαινε νὰ πάρῃς τὸ ἀμπέλι τοῦ Ναβουθαί, ποὺ δὲν ἠθελε νὰ σοῦ τὸ πουλήσῃ, γιατί ὁ Ναβουθαὶ δὲν ζῆ πιά» (Γ' Βασ. κ' 8-15). Ταράχθηκε ὁ Αχαάβ, ὅταν τὸ ἄκουσε. Λυπήθηκε καὶ ἐπένθησε. Ἔσχισε τὰ ροῦχα τοῦ καὶ φόρεσε σάκκο. Τί τὸ ὄφελος ὅμως; Ἡ λύπη τοῦ ἦταν ἀνώφελη καὶ ἄσκοπη. Τὸ ἔγκλημα εἶχε γίνει. Ἴσως βέβαια νὰ μὴ φανταζόταν ὁ Αχαάβ ὡς ποὺ θὰ ἔφτανε ἡ πανουργία τῆς Ἰεζάβελ: ὅπωςδήποτε ὅμως δὲν ἦταν ἀθῶος γιὰ τὸν θάνατον τοῦ Ναβουθαί, ἀφοῦ συγκατατέθηκε στὶς ἐνέργειες τῆς γυναίκας τοῦ, γιὰ νὰ ἰκανοποιηθοῦν οἱ ἐπιθυμίαι τοῦ. Ἡ λύπη τοῦ Αχαάβ ἦταν παρόμοια μὲ τὴ λύπη τοῦ Ἡρώδη ποὺ ἐθανάτωσε τὸν Πρόδρομον, γιὰ νὰ μὴν παραβῆ τὸν ὄρκον τοῦ. Ἀλλὰ ἦταν καὶ προσωρινὴ ἡ λύπη τοῦ Αχαάβ. Ἀφοῦ πέρασαν οἱ πρῶτες ἐντυπώσεις, συμμορφώθηκε μὲ τὴν προτροπὴ τῆς Ἰεζάβελ καὶ ἐδήμεισε πρὸς ὄφελος τοῦ τὸ ἀμπέλι τοῦ Ναβουθαί. Ἔτσι τὸ ἔγκλημα ὀλοκληρώθηκε.

Τὸ νέο αὐτὸ ἔγκλημα τοῦ Αχαάβ καὶ τῆς Ἰεζάβελ δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ μείνῃ ἀνεξέλεγκτον καὶ ἀτιμώρητον ἀπὸ τὸν Θεόν. Καὶ ὄργανο τοῦ ἐλέγχου ἔγινε πάλιν ὁ προφήτης Ἡλίας. Κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ ὁ Ἡλίας πῆγε καὶ συνάντησε τὸν Αχαάβ στὸν τόπον τοῦ ἐγκλήματος, στὸ ἀμπέλι ποὺ εἶχε ἀρπάξει ἀπὸ τὸν ἀδικοσκοτωμένο Ναβουθαί. «Μὲ βρῆκες πάλιν, ἐχθρὲ μου;» τοῦ εἶπε ὁ Αχαάβ, μόλις τὸν εἶδε. «Σὲ βρῆκα», τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ Ἡλίας, «γιατὶ ὑποδουλώθηκες στὸ κακὸ καὶ ἐξόργισες τὸν Κύριον. Γι' αὐτὸ θὰ σὲ βρουν μεγάλα κακά. Ὅπως οἱ χοῖροι καὶ τὰ σκυλιὰ ἐγλειψαν τὸ αἷμα τοῦ Ναβουθαί, ἔτσι καὶ τὸ δικὸ σοῦ αἷμα θὰ τὸ γλείψουν οἱ σκύλοι καὶ τὴν Ἰεζάβελ θὰ τὴ φᾶνε τὰ σκυλιὰ» (Γ' Βασ. κ' 19-23).

Οί απειλές αυτές του Θεού δεν θα πραγματοποιούνταν ασφαλώς, αν ο Αχαάβ και η Ιεζάβελ μετανοούσαν αληθινά για τα εγκλήματα τους. Και ο Θεός τους έδωσε προθεσμία αρκετών χρόνων, για να μετανοήσουν: εκείνοι όμως έμειναν άμετανόητοι και άδιόρθωτοι. Και οι τιμωρίες ήρθαν. Σε μιὰ μάχη ο Αχαάβ τραυματίστηκε από βέλος στον θώρακα, καθώς πολεμούσε από τὸ ἄρμα του. Τὸν μετέφεραν ἀμέσως στὴ Σαμάρεια, ὅπου ξεψύχησε τὸ ἀπόγευμα. Τὸ αἷμα τοῦ ὅμως εἶχε χυθῆ ἄφθονο στὸ ἄρμα τοῦ, καὶ οἱ στρατιῶται τὸ ξέπλυναν σὲ μιὰ βρύση. Ἐκεῖ οἱ χοῖροι καὶ τὰ σκυλιὰ ἐγλειψαν τὸ αἷμα τοῦ Αχαάβ, ὅπως εἶχε προείπει ὁ Ἥλιος. Ἀλλὰ καὶ τῆς Ιεζάβελ τὸ τέλος ἦρθε, ὅπως ἀκριβῶς τὸ εἶχε προείπει ὁ Ἥλιος. Ἀρκετὰ χρόνια μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Αχαάβ κατέλαβε τὸν θρόνο ἓνας ἀξιωματικὸς τοῦ, ὁ Ιηοῦ, ὁ ὁποῖος ἐξωλόθρευσε ὅλους τοὺς ἀπογόνους τοῦ Αχαάβ. Οἱ στρατιῶται τοῦ Ιηοῦ σκότωσαν τὴν Ιεζάβελ γκρεμίζοντας τὴν ἀπὸ ἓνα παράθυρο τῶν ἀνακτόρων. Ὅταν ἀργότερα πῆγαν νὰ τὴ θάψουν, βρῆκαν μόνο τὸ κρανίον τῆς καὶ τὰ ἄκρα τῶν χερῶν καὶ τῶν ποδιῶν τῆς. Τὴν εἶχαν καταφάγει τὰ σκυλιὰ. Ἡ προφητεία τοῦ Ἥλια ἐκπληρώθηκε κατὰ γράμμα.

Φρικτὸ ἦταν τὸ τέλος τοῦ ἐγκληματικοῦ ἐκείνου βασιλικοῦ ζεύγους ἦταν ὅμως ἡ δικαία τιμωρία γιὰ τὰ τόσα εγκλήματα τους. Δὲν μποροῦμε νὰ παίζουμε μέ τὴ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ τὴν περιφρονοῦμε. «Φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος» (Εβρ. ι' 31). Ἄς εκμεταλλευώμαστε γιὰ τὴ μετάνοια καὶ τὴ σωτηρία μᾶς τὶς εὐκαιρίες πού μᾶς παρέχει ἡ ἀγάπη καὶ ἡ μακροθυμία τοῦ, γιὰ νὰ μὴν ἀντιμετωπίσουμε τὴν ἔκρηξη τῆς δικαίας ὀργῆς τοῦ, ἀλλὰ νὰ τὸν ἔχουμε εὐνοϊκὸ ἀπέναντι μᾶς καὶ στὴν παροῦσα ζωὴ καὶ στὴ μέλλουσα.

20/2/1995

85. Ὁ Ελισσαῖος διαδέχεται τὸν Ἥλια.

(Δ' Βασ. β' 1-25, δ' 1-7)

Ἡ δράση τοῦ προφήτου Ἥλια συνεχίσθηκε καὶ στὶς ἡμέρες τῶν διαδόχων τοῦ Αχαάβ, τοῦ Οχοζία καὶ τοῦ Ιωράμ. Προεῖπε μάλιστα ὁ Ἥλιος τὸν θάνατο τοῦ Οχοζία, ὁ ὁποῖος συνέχισε τὴν ἀσεβῆ τακτικὴ τοῦ πατέρα τοῦ (Δ' Βασ. ἄ' 16). Ἦρθε ὅμως ὁ καιρὸς νὰ φύγῃ πια ὁ Ἥλιος ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτὸν καὶ ἡ ἔξοδος τοῦ δὲν θὰ γινόταν μέ τὸν συνηθισμένον τρόπο τοῦ θανάτου, μέ τὸν ὁποῖο ὅλοι φεύγουμε ἀπὸ τὴν παροῦσα ζωὴ, ἀλλὰ μ' ἓναν ἰδιαίτερον ἔκτακτον τρόπο. Ὁ Θεὸς ἀποφάσισε νὰ ἀνεβάσῃ ζωντανὸν τὸν Ἥλια μέ ἀνεμοστρόβιλον στὸν οὐρανόν. Ὁ Ἥλιος ἐνημερώθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ γι' αὐτὸ πού ἐπρόκειτο νὰ συμβῆ. Παρέλαβε λοιπὸν μαζί τοῦ τὸν Ελισσαῖο, πού ἔπρεπε νὰ τὸν προετοιμάσῃ, γιὰ νὰ τὸν διαδεχθῆ. Ξεκίνησαν ἀπὸ τὰ Γάλαγα. Ἐκεῖ ὁ Ἥλιος, γιὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἀφοσίωση τοῦ Ελισσαίου, τοῦ εἶπε: «Κάθισε ἐδῶ, γιατί ὁ Κύριος μοῦ παρήγγειλε νὰ πάω στὴ Βαιθήλ». Ὁ Ελισσαῖος ὅμως ἀπάντησε: «Ὀρκίζομαι στὸν Θεὸ ὅτι δὲν θὰ σὲ ἐγκαταλείψω» (Δ' Βασ. β' 2).

Ἦρθαν λοιπὸν καὶ οἱ δύο στὴ Βαιθήλ. Ἐκεῖ τοὺς ἐπλησίασαν οἱ προφῆται τῆς Βαιθήλ καὶ μίλησαν ἰδιαίτερος τὸν Ελισσαῖο, «Ξέρεις -τοῦ εἶπαν- ὅτι ὁ Κύριος θὰ πάρῃ σήμερον ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι σου τὸν κύριον σου;». «Τὸ ἔμαθα κι' ἐγώ», ἀποκρίθηκε ὁ Ελισσαῖος, «ἀλλὰ ἂς μὴ μιλάμε γι' αὐτὸ» (Δ' Βασ. β' 3). Ὁ Θεὸς λοιπὸν εἶχε φανερώσει στοὺς προφῆτες τῆς Βαιθήλ, ἀλλὰ καὶ τὸν Ελισσαῖο, τί ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ. Οἱ προφῆται ὅμως ἐδίσταζαν νὰ τὸ ποῦνε καθαρὰ στὸν Ελισσαῖο: κι' ἐκεῖνος, ὅταν τοῦ τὸ εἶπαν, τοὺς συνέστησε σιωπῆ. Μπροστὰ στὸ ἔκτακτον ἐκεῖνο καὶ ὑπερφυσικὸ γεγονός ἐστεκαν σιωπηλοὶ καὶ αυτοσυγκεντρωμένοι.

Στὴ Βαιθήλ ὁ Ἥλιος εἶπε πάλι στὸν Ελισσαῖο: «Μεῖνε ἐσὺ ἐδῶ, γιατί ὁ Κύριος μοῦ παρήγγειλε νὰ πάω στὴν Ἰεριχὴ» (Δ' Βασ. β' 4). Ὁ Ελισσαῖος ὅμως ὠρκίσθηκε καὶ πάλι ὅτι δὲν θὰ τὸν ἐγκαταλείψῃ.

Τὸν ἀκολούθησε καὶ στὴν Ιεριχώ κι' ἐκεῖ συνέβησαν μὲ τοὺς προφῆτες τὰ ἴδια ποὺ εἶχαν γίνει καὶ στὴ Βαιθήλ.

Τρίτος σταθμὸς τοῦ Ἠλίας καὶ τοῦ Ελισσαίου ἦταν ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς. Τοὺς ἀκολούθησαν πενήντα προφῆται ἀπὸ τὴν Ιεριχώ, οἱ ὁποῖοι ὁμως στάθηκαν σὲ κάποια ἀπόσταση, ἐνῶ ὁ Ἠλίας καὶ ὁ Ελισσαίος πλησίασαν στὴν ὄχθη τοῦ Ἰορδάνου. Ὁ Ἠλίας τότε ἔβγαλε τὴ μηλωτὴ τοῦ, τὴν περιτύλιξε καὶ χτύπησε μ' αὐτὴ τὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ, ὅπως ὁ Μωυσῆς εἶχε χτυπήσει μὲ τὸ ραβδί τοῦ τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα. Ἐπαναλήφθηκε τότε τὸ θαῦμα ποὺ εἶχε γίνει τότε ἐκεῖ καὶ ἀργότερα ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ τοῦ Ναυὴ στὸν Ἰορδάνη. Τὰ νερὰ τοῦ Ἰορδάνου σχίσθηκαν στὰ δύο, καὶ ὁ Ἠλίας μὲ τὸν Ελισσαίον πέρασαν ἀπὸ τὸν διάδρομο ποὺ ἀνοίχθηκε στὴν ἀπέναντι ὄχθη. Ὁ Ἠλίας τώρα μίλησε καθαρὰ στὸν Ελισσαίον: «Ζήτησε μοῦ -τοῦ εἶπε- τί θέλεις νὰ σοῦ κάνω, πρὶν ἀναληφθῶ ἀπὸ κοντὰ σοῦ». Καὶ ὁ Ελισσαίος, χωρὶς νὰ διστάσῃ, τοῦ ἀπάντησε: «Ἄς ἔλθῃ σ' ἐμένα διπλὸ τὸ δικό σοῦ χάρισμα». Ἦταν κάπως ὑπερβολικὴ ἢ ἀπαίτησις τοῦ Ελισσαίου καὶ ἡ ικανοποίησός τῆς δὲν ἦταν στὸ χέρι τοῦ Ἠλίας, ἀλλὰ ἦταν δικαίωμα καὶ ἔργο τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ ὁ Ἠλίας τοῦ ἀπάντησε: «Εἶναι πολὺ μεγάλο αὐτὸ ποὺ ζήτησες. Ἐν τούτοις θὰ ικανοποιηθῇ τὸ αἶτημα σοῦ, ἂν μὲ ἰδῆς νὰ ἀναλαμβάνωμαι ἂν ὁμως δὲν μὲ ἰδῆς, δὲν θὰ γίνῃ αὐτὸ ποὺ ζήτησες» (Δ' Βασ. β' 9-10). Ἄν δηλαδὴ ὁ Θεὸς θὰ ἐπέτρεπε στὸν Ελισσαίον νὰ δῆ μὲ τὰ μάτια τοῦ τὴν ἀνάληψη τοῦ Ἠλίας, τότε θὰ ικανοποιούσε τὸ αἶτημα τοῦ.

Αὐτὴ ἦταν ἡ τελευταία συνομιλία τοῦ Ελισσαίου μὲ τὸν Ἠλία. Γιατί, ἐνῶ ἐβάδιζαν καὶ συνομιλοῦσαν, ξαφνικὰ ἓνα πύρινο ἄρμα μὲ πύρινα ἄλογα ἄρπαξε τὸν Ἠλία πρὸς τὸν οὐρανὸ, ἀποχωρίζοντας τὸν ἀπὸ τὸν Ελισσαίον μ' ἓνα δυνατὸ ἀνεμοστρόβιλο. Ἐκθαμβὸς ὁ Ελισσαίος ἀνεφώνησε: «Πάτερ, πάτερ, ἄρμα Ἰσραὴλ καὶ ἵππεὺς αὐτοῦ» (Δ' Βασ. β' 12). Δηλαδὴ: Πατέρα, πατέρα, ἐσὺ ἦσουν τὰ ἄρματα καὶ τὸ ἵππικὸ τοῦ Ἰσραὴλ ποὺ τὸν ἔσωζες. Πού μαῖς ἀφήνεις τώρα; Τί θὰ γίνουμε χωρὶς ἐσένα; Γρήγορα ὁμως ἔχασε τὸν Ἠλία ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ καὶ δὲν τὸν ξαναεἶδε. Περίλυπος γιὰ τὸν χωρισμὸ ἔσχισε στὰ δύο τὰ ἐνδύματα τοῦ, ἐκδηλώνοντας ἔτσι τὴ μεγάλη λύπη τοῦ.

Μ' αὐτὸν τὸν πρωτοφανὴ καὶ ἀνεπανάληπτο τρόπο ἔφυγε ὁ προφῆτης Ἠλίας ἀπὸ τὴν παροῦσα ζωὴ, γιὰ νὰ μετατεθῇ στὴν αἰωνιότητα: χωρὶς νὰ διακοπῇ ἡ συνέχεια τῆς ζωῆς χωρὶς νὰ μεσολαβήσῃ ὁ θάνατος καὶ ἡ ἀποσύνθεσις τοῦ σώματος. Μὲ παρόμοιο τρόπο χιλιάδες χρόνια πρὶν εἶχε φύγει ὁ Εὐνοχ, ὁ ὁποῖος «εὐηρέστησε τῷ Θεῷ καὶ οὐχ εὐρίσκετο, διότι μετέθηκεν αὐτὸν ὁ Θεός» (Γέν. ε' 24). Κάτι τέτοιο θὰ συνέβαινε καὶ σὲ ὅλους μαῖς, ἂν δὲν εἶχε μεσολαβήσει ἡ ἁμαρτία. Ὁ θάνατος δὲν θὰ ὑπῆρχε, καὶ ἡ ζωὴ θὰ συνεχιζόταν στὴν αἰωνιότητα χωρὶς διακοπὴ μιὰ ἀπλὴ μετάθεσις θὰ γινόταν ἀπὸ τὰ ἐπίγεια στὰ οὐράνια, ἀπὸ τὰ πρόσκαιρα στὰ αἰώνια. Ἡ ἁμαρτία ἀνέτρεψε τὴν τάξι αὐτὴ καὶ ἔφερε τὸν θάνατο τὸν θάνατο τοῦ σώματος, ὄχι ὁμως καὶ τῆς ψυχῆς, ἡ ὁποία ἐξακολουθεῖ νὰ ζῆ καὶ χωρὶς τὸ σῶμα. Ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα μιὰ μέρα θὰ ἀναστηθῇ, γιὰ νὰ ἀπολαβῇ μαζί τῆς τὴν ἀμοιβὴ ἢ τὴν τιμωρία γιὰ ὅσα ἔπραξε ἐδῶ ὡς ὄργανο τῆς. Στὴν οὐσία λοιπὸν καὶ ὁ θάνατος δὲν εἶναι παρὰ ἀπλὴ μετάβασις ἀπὸ τὴ μιὰ κατάστασις στὴν ἄλλη. Καὶ γιὰ τὸν πιστὸ καὶ εὐσεβὴ καὶ ἐνάρετο ἰσχύουν ὅσα ἀκοῦμε σὶς ὠραῖες εὐχῆς τῆς Πεντηκοστῆς: «Οὐκ ἐστὶν οὖν, Κύριε, τοὺς δούλους σοῦ θάνατος, ἐκδημούντων ἡμῶν ἀπὸ τοῦ σώματος καὶ πρὸς σέ τὸν Θεὸν ἐνδημούντων, ἀλλὰ μετάστασις ἀπὸ τῶν λυπηροτέρων ἐπὶ τὰ χρηστότερα καὶ θυμηδέστερα καὶ ἀνάπαυσις καὶ χαρὰ» (β' εὐχὴ γ' στάσεως τῆς γονυκλισίας).

Ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖο ἀνηρπάγη στὸν οὐρανὸ ὁ προφῆτης Ἠλίας, ἦταν μιὰ ἐξαιρετικὴ τιμὴ γι' αὐτὸν ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ. Πολλοὺς αἰῶνες ἀργότερα ὁ Θεὸς ἐξεδήλωσε γιὰ ἄλλη μιὰ φορὰ τὴν ἰδιαίτερη εὐνοία καὶ ἐκτίμησι τοῦ πρὸς αὐτόν, ὅταν τὸν παρουσίασε μαζί μὲ τὸν ἄλλο μεγάλο προφῆτη, τὸν Μωυσῆ, κατὰ τὴ μεταμόρφωσι τοῦ Κυρίου. Καὶ ἦταν ἄξιος ὁ Ἠλίας μιᾶς τέτοιας

μεγάλης τιμῆς γιατί ὑπῆρξε μιὰ μεγάλη καὶ σπουδαία προσωπικότης. Ὁ Ἡλίας μοιάζει μὲ τὸν Μωυσῆ, γιατί κι' αὐτὸς εἶδε τὸν Θεὸ στο ὄρος Σινᾶ. Καὶ οἱ δύο φλέγονταν ἀπὸ μεγάλο ζῆλο γιὰ τὴ διατήρηση τῆς ἀληθινῆς πίστεως καὶ τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τοὺς Ἰσραηλίτες. Καὶ οἱ δύο ἐπίσης ἔκαναν ἐκπληκτικὰ θαύματα μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ ἐμφανίσθηκαν στὴ μεταμόρφωση τοῦ Κυρίου. Μοιάζει ἐπίσης ὁ Ἡλίας μὲ τὸν Πρόδρομο Ἰωάννη, γιατί ζοῦσε κι' αὐτὸς, ὅπως ἐκεῖνος, στὶς ἐρημιές γιατί ἐκήρυττε τὴ μετάνοια καὶ ἤλεγχε μὲ θάρρος καὶ αὐστηρότητα τὴν παρανομία. Τὸν Ἡρώδη καὶ τὴν Ἡρωδιάδα ἤλεγξε ὁ Πρόδρομος τὸν Αἰσαάβ καὶ τὴν Ἰεζάβελ ὁ Ἡλίας. Τέλος ὁ Ἡλίας ὑπῆρξε τύπος τοῦ ἴδιου τοῦ Χριστοῦ. Μὲ τὸ προφητικὸ τοῦ χάρισμα προτύπωνε τὸ προφητικὸ ἀξίωμα τοῦ Κυρίου μὲ τὴν τεσσαρακονθήμερη νηστεία τοῦ τῆ νηστεία τοῦ Κυρίου στὴν ἔρημο μετὰ τὴ βάπτισι τοῦ μὲ τὴν ἀρπαγὴ τοῦ στον οὐρανὸ τὴν ἀνάληψη τοῦ Κυρίου. Γι' αὐτὸ πολὺ ἐπιτυχημένα καὶ παραστατικὰ χαρακτηρίζεται ἀπὸ τὸν ἱερὸ ὑμνογράφο ὡς «ὁ ἐνσαρκὸς ἄγγελος, τῶν προφητῶν ἢ κρηπίς, ὁ δεῦτερος πρόδρομος τῆς παρουσίας Χριστοῦ» (ἀπολυτίκιον τοῦ προφήτου).

Καθὼς ὁ Ἡλίας ἀνέβαινε πρὸς τὸν οὐρανὸ, ἔριξε στον Ἐλισσαίῳ τὴ μηλωτὴ τοῦ. Αὐτὴ ἦταν τὸ ἰδιαίτερο γνῶρισμα τοῦ, τὸ σύμβολο τοῦ μ' αὐτὴν εἶχε περιβάσει τὸν Ἐλισσαίῳ, ὅταν τὸν βρῆκε νὰ ὀργῶνῃ τὰ χωράφια τοῦ, γιὰ νὰ τοῦ μεταδώσῃ τὸ προφητικὸ χάρισμα καὶ τώρα τὴν ἔριχνε, γιὰ νὰ δείξῃ ὅτι τὸν ἄφηνε διάδοχο τοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Ἐλισσαίος, μόλις συνῆλθε ἀπὸ τὴν κατάπληξι τοῦ, ἔσκυψε καὶ πῆρε τὴ μηλωτὴ σὰν ἱερὸ κειμήλιο καὶ σύμβολο. Κρατώντας τὴν στὰ χέρια τοῦ γύρισε πίσω στὴν ὄχθη τοῦ Ἰορδάνου. Πῶς θὰ περνοῦσε τὸ ποτάμι; Θυμῆθηκε αὐτὸ ποῦ εἶχε κάνει ὁ Ἡλίας. Ἐχτύπησε τὰ νερὰ μὲ τὴ μηλωτὴ, ἐνῶ συγχρόνως ἐπικαλέσθηκε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ. Τὸ θαῦμα ἐπαναλήφθηκε. Τὰ νερὰ χωρίσθηκαν στὰ δύο καὶ ὁ Ἐλισσαίος πέρασε ἀνάμεσα τούς. Τὰ εἶδαν ὅλα αὐτὰ οἱ προφῆται τῆς Ἰεριχώ, ποῦ εἶχαν σταθῆ στὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ, καὶ εἶπαν: «Ἐπαναπέπαυται τὸ πνεῦμα Ἡλιοῦ ἐπὶ Ἐλισσαίῳ» (Δ' Βασ. β' 15). Ἦρθε δηλαδὴ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ χάρις τοῦ προφήτου Ἡλία καὶ ἀναπαύθηκε στον Ἐλισσαίῳ. Μὲ τὴν πεποίθησι αὐτὴ ἔτρεξαν νὰ τὸν προῦπαντήσουν καὶ τὸν προσκύνησαν, ἀναγνωρίζοντας τὸν ὡς διάδοχο τοῦ Ἡλία καὶ πνευματικὸ ἡγέτη. Ἀπὸ τὴ στιγμὴ ἐκείνη ὁ Ἐλισσαίος παρουσιάζεται στον λαὸ ὡς ὑπεύθυνος προφήτης, ὡς ὁ πρῶτος τῶν προφητῶν, ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Θεοῦ, ποῦ μεταφέρει στον λαὸ τὸ θέλημα τοῦ καὶ μὲ τὴ δύναμη τοῦ ἐπιτελεῖ θαύματα μεγάλα χάριν τοῦ λαοῦ.

Ἐπιστρέφοντας ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη ὁ Ἐλισσαίος ἦρθε στὴν Ἰεριχώ. Οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως αὐτῆς εἶχαν σοβαρὸ πρόβλημα μὲ τὴν ὕδρευσι τούς, γιατί τὸ νερὸ τῆς πηγῆς, ἀπὸ τὴν ὁποία ὕδρευόνταν ἦταν ἀνθυγιεινὸ γιὰ τοὺς ἴδιους καὶ ἀκατάλληλο γιὰ τὸ πότισμα τῆς γῆς. Ἀνέφεραν στον Ἐλισσαίῳ τὸ πρόβλημα τούς, κι' ἐκεῖνος τούς εἶπε: «Πάρτε μιὰ στάμνα καινούργια καὶ βάλτε σ' αὐτὴ ἀλάτι» (Δ' Βασ. β' 20). Τὸ ἔκαναν καὶ τὴν ἔφεραν στον προφήτη. Ἐκεῖνος πῆγε στὴν πηγὴ, ἔριξε σ' αὐτὴν τὸ ἀλάτι καὶ εἶπε: «Ὁ Κύριος λέει: Θεραπεύω καὶ ἐξυγιαίνω τὰ νερὰ αὐτά, καὶ δὲν θὰ πηγάζῃ πιὰ ἀπὸ αὐτὰ θάνατος ἢ ἀρρώστια» (Δ' Βασ. β' 21). Καὶ πράγματι τὰ νερὰ ἀπὸ τὴ στιγμὴ ἐκείνη ἔγιναν ὑγιεινὰ καὶ καρποφόρα. Ἡ πηγὴ αὐτὴ σώζεται μέχρι σήμερα καὶ ὀνομάζεται πηγὴ τοῦ Ἐλισσαίου καὶ ἀναβλύζει πόσιμο νερὸ, ἐνῶ οἱ ἄλλες κοντινὲς πηγὲς βγάζουν νερὸ ἀκατάλληλο. Ἡ ἐξυγίανσις τοῦ νεροῦ δὲν ἔγινε βέβαια μὲ τὸ ἀλάτι, τὸ ὁποῖο ἀντίθετα κάνει τὸ νερὸ ἀκατάλληλο, ἀλλὰ μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ. Τὸ ἀλάτι ρίχθηκε, γιὰ νὰ γίνῃ ἀκόμη πιὸ φανερό τὸ θαῦμα.

Ἀπὸ τὴν Ἰεριχώ ὁ Ἐλισσαίος ἐβάδισε πρὸς τὴ Βαιθίλ. Στὸν δρόμο συνέβη ἓνα θλιβερὸ περιστατικὸ. Μιὰ μεγάλη ὀμάδα παιδιῶν, ποῦ ἔπαιζαν κοντὰ σ' ἓνα δάσος, ἄρχισαν νὰ περιπαίξουν καὶ νὰ βρίζουν τὸν Ἐλισσαίῳ, ὀνομάζοντας τὸν φαλακρὸ, εἴτε γιατί ἦταν πράγματι φαλακρός, εἴτε γιατί συνήθιζαν μὲ τὴ λέξι αὐτὴ νὰ περιπαίξουν κάποιον καὶ μάλιστα ἓναν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ. Φαίνεται ὅτι ἡ ἐπιμονὴ τούς στο ἄσχημο καὶ ἀσεβὲς ἐκεῖνο παιχνίδι ἦταν πολὺ μεγάλη καὶ

έξοργιστική για τον Ελισσαίο, που γενικά ήταν ήρεμος και εύεργετικός σε όλους. Γύρισε και τα κοίταξε με αύστηρητα ίσως και να άπηύθυνε σ' αυτά κάποιες νουθεσίες, προσπαθώντας να τα συγκρατήσει και να τα επαναφέρει στην τάξη μάταια όμως ή άπρεπη και άσεβής συμπεριφορά τους συνεχιζόταν. Ο Ελισσαίος αναγκάστηκε να έπικαλεσθή την επέμβαση του Θεού έναντι των άγενων και άσεβων εκείνων παιδιών. Και ή τιμωρία δέν άργησε να έλθη. Δυο άρκοϋδες βγήκαν από το δάσος και κατεσπάραξαν σαράντα δυο παιδιά. Ο τόπος τής χαράς και του γέλιου μεταβλήθηκε σε λίγα λεπτά σε σωστό νεκροταφείο!

Σκληρή, θα πείτε, ή τιμωρία: δικαία όμως και πολύ διδακτική, όχι μόνο για τα παιδιά, αλλά και για τους μεγάλους, που πολλές φορές με έπιπολαιότητα και σκληρότητα περιπαίζουν και διασύρουν συνανθρώπους των για κάποιο σωματικό ή και διανοητικό τους έλάττωμα. Τον συνάνθρωπο μας που πάσχει από κάτι τέτοιο, πρέπει να τον αντιμετώπιζουμε με συμπάθεια και αγάπη και να του παρέχουμε κάθε δυνατή προστασία και συμπαράσταση. Και να μην ξεχνούμε ότι, όποιος κι' αν είναι, κρύβει μέσα του, όπως κι' εμείς, μια εικόνα του Θεού, που όφείλουμε να τη σεβόμαστε.

Ίσως όμως να γεννηθή και ή άπορία: "Έπρεπε ο προφήτης, ο άνθρωπος του Θεού, να καταρασθή τα παιδιά, όσο άσχημα κι' αν του φέρθηκαν; Ασφαλώς, αν κρίνουμε με αύστηρά χριστιανικά κριτήρια, δέν μπορούμε να έπιδοκιμάσουμε την ενέργειά του αυτή. Η χριστιανική έντολή είναι σαφής: «Εύλογεΐτε και μη καταρᾶσθε» (Ρωμ. ιβ' 14). Κι' άκόμη περισσότερο: «Εύλογεΐτε τους καταρωμένους ύμᾶς» (Ματθ. έ' 44). "Ας μην ξεχνούμε όμως ότι ή έποχή του Ελισσαίου δέν ήταν ή μετά Χριστόν έποχή, άς μην ξεχνούμε άκόμη ότι και οι άγιοι έχουν τις στιγμές τής αδυναμίας και σαν μια τέτοια αδυναμία πρέπει να δοϋμε την πράξη του Ελισσαίου. Έκείνο όμως που πρό παντός πρέπει να έχουμε ύπ' όψιν είναι ότι, αν άμαρτάνη εκείνος που καταρᾶται, άμαρτάνει έξ ίσου, αν όχι και περισσότερο, εκείνος που με την άπρεπη και έξοργιστική συμπεριφορά του προκαλεί την κατάρα. "Ας μην καταρώμαστε λοιπόν, αλλά κι' άς μην αναγκάζουμε τους άλλους να μας καταρασθοϋν, για να μην προκαλέσουμε την κατάρα και την όργη του Θεού. Υπάρχουν βέβαια και κάποιοι, που δυστυχώς έχουν την κατάρα στη γλώσσα τους και την ξεστομίζουν με μεγάλη εύκολία άκόμη και έναντι των εκείνων που τους εύεργετοϋν. Γι' αυτούς ισχύει ο λόγος του Δαβίδ: «Ηγάπησε κατάραν και ήξει αυτώ» (Ψαλμ. ρη' 17). Η άμαρτία τους είναι μεγάλη και άδικαιολόγητη και δέν θα μείνη άτιμώρητη.

"Αν έξαιρέσουμε το θλιβερό αυτό έπεισόδιο, όλη ή δράση του Ελισσαίου διαπνεόταν από πνεϋμα αγάπης και εύσπλαγχνίας. Τα θαύματα του ήταν, όπως και τα θαύματα του Κυρίου, θαύματα φιλανθρωπίας. Θα άναφερθοϋμε σήμερα σ' ένα τέτοιο θαϋμα του Ελισσαίου. Στη Σαμάρεια τον συνάντησε μια γυναίκα, τής όποιας ο σύζυγος, προφήτης κι' αυτός, είχε πεθάνει πρό όλίγου. "Ενας σκληρός και άσπλαγχνος δανειστής τής άπαιτοϋσε στη δύσκολη αυτή ώρα να του έπιστρέψη ή χήρα τα χρήματα του κι' έπειδή εκείνη δέν είχε, αυτός ήθελε να πάρη ως δούλους τους δυο γιους τής. Με δάκρυα στα μάτια ήρθε ή φτωχή χήρα στον Ελισσαίο και του ανέφερε το πρόβλημα τής. «Τί έχεις στο σπίτι σου;» τή ρώτησε εκείνος. «Δέν έχω τίποτε άλλο παρά έλάχιστο λάδι», άποκρίθηκε ή χήρα. «Πήγαινε –της λέει ο Ελισσαίος- και ζήτησε από τους γείτονες σου άδεια δοχεΐα πάρε όσα μπορείς περισσότερο. "Επειτα πήγαινε με τα παιδιά σου στο σπίτι σου και κλείσε πίσω σου την πόρτα. Από το λίγο λάδι που έχεις, χύσε σε όλα τα δοχεΐα, και όσα θα γεμίζουν, να τα βάζεις κατά μέρος» (Δ' Βασ. δ' 2-4). Η γυναίκα έκανε, όπως τής είπε ο προφήτης. Συγκέντρωσε όσο περισσότερα δοχεΐα μπορούσε κλείστηκε στο σπίτι τής με τα παιδιά τής και άρχισε να άδειάζη το λίγο λάδι τής στα δοχεΐα. Τα παιδιά τής έφερναν κι' άλλα δοχεΐα, κι' αυτή άδειάζε το λάδι τής. Τα δοχεΐα γέμιζαν το ένα μετά το άλλο, και το λάδι δέν τελείωνε. Και μόνο όταν τα παιδιά τής είπαν

ὅτι δὲν ὑπῆρχαν ἄλλα δοχεῖα, τὸ λάδι σταμάτησε. Γεμάτη χαρὰ ἡ γυναίκα ἦρθε καὶ τὰ ἀνέφερε αὐτὰ στὸν προφήτη. Ἐκεῖνος τότε τῆς εἶπε: «Πήγαινε τώρα νὰ πουλήσης τὸ λάδι καὶ μέ τὰ χρήματα ποὺ θὰ πάρης, νὰ ἐξοφλήσης τὸ χρέος σοῦ, καὶ μέ τὰ ὑπόλοιπα θὰ ζήσετε ἐσὺ καὶ τὰ παιδιὰ σοῦ» (Δ' Βασ. δ' 7).

Μ' αὐτὸν τὸν θαυμαστὸ τρόπο ὁ Ελισσαῖος ἐβοήθησε τὴ φτωχὴ χήρα καὶ τὴν ἔβγαλε ἀπὸ τὴ δύσκολη θέση, στὴν ὁποία βρισκόταν. Κι' ἔγινε ὄργανο τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος κατὰ τὸν ψαλμὸ «ὄρφανὸν καὶ χήραν αναλήψεται» (Ψαλμ. ρμ' 9): παίρνει δηλαδὴ ὑπὸ τὴν προστασία τοῦ τὸν ὄρφανὸ καὶ τὴ χήρα. Βλέπουμε πολλές φορές μιὰ οἰκογένεια νὰ ἀπορφανίζεται: νὰ χάνη τὸν πατέρα καὶ προστάτη τῆς. Κι' ἀναρωτιόμαστε: Τί θ' ἀπογίνουν τὰ ὄρφανά; Πῶς θὰ τὰ βγάλῃ πέρα ἡ χήρα; Πῶς θὰ τὰ μεγαλώσῃ καὶ θὰ τὰ ἀποκαταστήσῃ; Δὲν περνάει ὅμως πολὺς καιρὸς, καὶ βλέπουμε ὀλοφάνερο τὸ προστατευτικὸ χέρι τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ παιδιὰ μεγαλώνουν καὶ προκόβουν στὶς δουλειές τοὺς καὶ ἀναδεικνύονται καλύτερα πολλὰς φορές ἀπὸ ἄλλα ποὺ εἶχαν καὶ τοὺς πατέρες τοὺς καὶ κάποια εὐπορία.

Στὸ ἔργο αὐτὸ ὅμως ὁ Θεὸς χρησιμοποιεῖ καὶ ἀνθρώπους ὡς συνεργάτες καὶ ὄργανα τοῦ, ὅπως ἐδῶ τὸν προφήτη Ελισσαῖο. Τέτοια ὄργανα τοῦ Θεοῦ στὸ ἔργο τῆς φιλανθρωπίας καὶ τῆς προστασίας τῶν ἀδυνάτων μπορούμε καὶ πρέπει νὰ φιλοδοξοῦμε νὰ εἶμαστε ὅλοι μᾶς. Καὶ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ κάνουμε θαύματα ὑπερφυσικά, ὅπως ὁ Ελισσαῖος ἀγάπη καὶ ἐνδιαφέρον νὰ δείξουμε γιὰ τὸν φτωχό, γιὰ τὴ χώρα καὶ τὸν ὄρφανό, γιὰ τὸν ἀδικούμενο καὶ καταπιεζόμενο. Καὶ ἡ ἀγάπη μπορεῖ νὰ κἀνῃ τὰ δικά τῆς θαύματα καὶ νὰ βρῇ πολλοὺς τρόπους συμπαραστάσεως καὶ βοηθείας στοὺς ἀδελφούς μᾶς ποὺ ὑποφέρουν. Ἔτσι θὰ εἶμαστε συνεργοὶ καὶ μιμηταὶ τοῦ Θεοῦ σύμφωνα μέ τὴν παραγγελία τοῦ Κυρίου: «Γίνεσθε οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστὶ» (Λουκ. ζ' 36).

27/2/1995

86. Κι' ἄλλα θαύματα.

(Δ' Βασ. δ' 8 - ε' 28)

Θαύματα πολλὰ ἐνήργησε ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου Ελισσαίου, ἐπιβεβαιώνοντας ἔτσι ὅτι πράγματι εἶχε δώσει σ' αὐτὸν πλοῦσια τὴ χάρι τοῦ. Καὶ τὴ χάρι αὐτὴ τὴ χρησιμοποιοῦσε ὁ Ελισσαῖος, γιὰ νὰ εὐεργετῇ τὸν λαὸ καὶ νὰ ἀποδεικνύῃ τὴ δύναμη τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Εἶδαμε ἤδη δύο τέτοια εὐεργετικὰ θαύματα: τὴν ἐξυγίανση τῶν ὑδάτων τῆς Ἱεριχώ καὶ τὸν πολλαπλασιασμό τοῦ λαδιοῦ μιᾶς φτωχῆς χήρας. Θὰ δοῦμε σήμερα καὶ μιὰ σειρά ἄλλων θαυμάτων τοῦ ἀκόμη πιὸ ἐκπληκτικῶν ἀλλὰ καὶ διδακτικῶν.

Περνοῦσε κάποια μέρα ὁ Ελισσαῖος ἀπὸ τὴν πόλι Σωμάν, ποὺ βρισκόταν στὴ Γαλιλαία πρὸς τὰ νότια τῆς Ναζαρέτ. Ἐκεῖ μιὰ γυναίκα εὐπορη τὸν ἐκάλεσε καὶ τὸν φιλοξένησε στὸ σπίτι τῆς. «Ἐκράτησεν αὐτὸν φαγεῖν ἄρτον», λέει ἡ Γραφή (Δ' Βασ. δ' 8). Μὲ μεγάλη ἐπιμονὴ δηλαδὴ τὸν παρεκάλεσε νὰ καθίσῃ καὶ νὰ φάῃ στὸ σπίτι τῆς. Ἦταν λοιπὸν φιλόξενη ἡ γυναίκα αὐτὴ καὶ τὸ θεωροῦσε καθῆκον τῆς νὰ φιλοξενήσῃ καὶ νὰ περιποιηθῇ, ὅπως ἄλλοτε ὁ Ἄβραάμ (Γέν. ιη' 2), ἕναν κουρασμένο ὄδοιπόρο καὶ μάλιστα ἕναν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ τότε ὁ Ελισσαῖος, ὅποτε περνοῦσε ἀπὸ τὴν πόλι αὐτὴ, πήγαινε στὸ σπίτι τῆς γιὰ νὰ φάῃ. Καὶ ἡ γυναίκα δὲν κουράστηκε νὰ τὸν φιλοξενῇ οὔτε ἐδυσφόρησε γιὰ τὶς συχνές ἐπισκέψεις τοῦ. Ἀντίθετα τὸ θεωροῦσε τιμὴ τῆς νὰ φιλοξενῇ τὸν προφήτη, ἀλλὰ καὶ ὠφέλεια πνευματικὴ, γιὰτὶ ἀσφαλῶς ὁ Ελισσαῖος δὲν θὰ παρέλειπε κατὰ τὶς ἐπισκέψεις τοῦ αὐτὴς νὰ διδάσκῃ καὶ νὰ καθοδηγῇ τὴ γυναίκα ποὺ τὸν φιλοξενοῦσε καὶ τὸν ἄνδρα τῆς. Ἐνθουσιασμένη ἡ γυναίκα ἀπὸ τὴν ἐπικοινωνία τῆς μέ τὸν

προφήτη έπρότεινε στον άνδρα τής να κάνουν στο δώμα του σπιτιού ένα μικρό δωμάτιο κατάλληλα επιπλωμένο, για να μένη εκεί ο προφήτης, όταν θά τους επισκέπτεται. Η πρότασις τής έγινε δεκτή, κι' έτσι ο Ελισσαίος είχε 'πια μόνιμο κατάλυμα στην πόλι Σωμάν.

Όταν κάποιος μās προσφέρει μιὰ υπηρεσία, λογικό και πρέπον είναι να την ανταποδώσουμε με όποιον τρόπο μπορούμε, δείχνοντας έτσι την εύγνωμοσύνη μās. Αυτό έκανε και ο Ελισσαίος. Πρόθυμα τον φιλοξενούσε ή γυναίκα θέλησε λοιπόν κι' εκείνος να δείξη την ικανοποίηση και την εύγνωμοσύνη του, προσφέροντας τής μιὰ έξυπνη λύση. Σε μιὰ επίσκεψη του στο σπίτι τής την κάλεσε στο δωμάτιο του και τής είπε: «Μās εξέπληξες και μās σκλάβωσες με τη μεγάλη σου φιλοξενία. Τί θέλεις λοιπόν να σου κάνουμε; Μήπως έχεις καμιά υπόθεση για την οποία θέλεις να μιλήσουμε στον βασιλέα ή σε κάποιον αξιωματούχο;» (Δ' Βασ. δ' 13). Η γυναίκα αποκρίθηκε ότι δεν είχε κανένα τέτοιο πρόβλημα. Ό Ελισσαίος τότε ρώτησε τον υπηρέτη του τον Γιεζί: «Τί πρέπει να κάνουμε σ' αυτή τη γυναίκα;». Και ο Γιεζί τον έπληροφόρησε ότι ή γυναίκα ήταν άτεκνη και ο άνδρας τής ήταν ήδη προχωρημένης ηλικίας, κι' επομένως δεν είχαν έλπίδα να αποκτήσουν παιδί. Ό Ελισσαίος τότε κάλεσε τη γυναίκα και τής είπε: «Του χρόνου τέτοιο καιρό θά έχης γιό στην άγκαλιά σου». Γεμάτη χαρά εκείνη απάντησε: «Κύριε, μη διαψεύσης τις έλπίδες τής δούλης σου» (Δ' Βασ. 14-16). Πράγματι ή γυναίκα έμεινε έγκυος και γέννησε γιό. Έτσι αμείφθηκε πλούσια για τη φιλόξενη διάθεσή τής και τον σεβασμό τής προς τον προφήτη. Ό Θεός τής έδωσε ό,τι καλύτερο επιθυμούσε. Έτσι ή γυναίκα αυτή έγινε μιὰ από τις πολλές που αναφέρονται στην άγια Γραφή ότι απέκτησαν παιδιά με τη δύναμη του Θεού παρά τις άπελπιστικές φυσιολογικές συνθήκες, για να αποδειχθῆ άληθινός ο λόγος του άγγέλου προς τη Θεοτόκο ότι «ούκ αδυνατήσει παρά το Θεώ πᾶν ρῆμα» (Λουκ. ᾠ' 37). Τίποτε δεν είναι άδύνατο στον Θεό.

Μεγάλη ήταν ή χαρά του άνδρογύνου εκείνου για το μεγάλο δώρο που τους έκανε ο Θεός. Με πόση φροντίδα θά μεγάλωναν το μοναχοπαιδι τους! Και πόσες έλπίδες θά στήριζαν σ' αυτό για τα γεράματα τους! Ό Θεός όμως στέλνει και δοκιμασίες. Πέρασαν μερικά χρόνια και το παιδι μεγάλωσε. Κάποια μέρα πήγε στο χωράφι, όπου ο πατέρας του με τους εργάτες θέριζαν. Ξαφνικά είπε στον πατέρα του: «Το κεφάλι μου, το κεφάλι μου!» Είχε πάθει ήλιασι. Ό πατέρας το έστειλε άμέσως μ' έναν υπηρέτη στο σπίτι. Εκεί όμως το παιδι πέθανε στην άγκαλιά τής μητέρας του.

Στη δύσκολη εκείνη περίστασι ή γυναίκα έδειξε όλη τής την πίστι στον Θεό και στον άνθρωπο του Θεού. Δεν τὰ έχασε ξέσπασε σε θρήνους δεν βγήκε από το σπίτι με φωνές άπελπισίας, καλώντας τους γείτονες να τής συμπαρασταθούν. Άλλα πήρε το νεκρό παιδι τής, το άνέβασε στο δώμα του σπιτιού και το ξάπλωσε στο κρεβάτι του προφήτου. "Έπειτα, χωρίς να φανερώση στον άνδρα τής τον θάνατο του παιδιού, έκλεισε το σπίτι και, παίρνοντας ένα ζωο κι' έναν υπηρέτη, κατευθύνθηκε όσο μπορούσε γρηγορότερα προς τον Κάρμηλο, όπου ήξερε ότι βρισκόταν ο Ελισσαίος. Διέτρεξε μιὰ άπόσταση 5 ως 6 ώρων Ό Ελισσαίος την είδε να έρχεται κι' επειδή δεν είχε ως τη στιγμή εκείνη καμιά πληροφορία για ό,τι τής είχε συμβῆ, έστειλε τον Γιεζί να τη ρωτήσω αν είναι καλά αυτή και ο άνδρας τής και το παιδί τής. Η γυναίκα όμως δεν έφανέρωσε στον Γιεζί τον πόνο τής. "Ηθελε να μιλήση κατ' ευθείαν στον προφήτη. "Έτρεξε λοιπόν κοντά του κι' έπεσε στα πόδια του. Ό Γιεζί θέλησε να την άπομακρύνη. Ό Ελισσαίος όμως κατάλαβε ότι κάτι σπουδαίο και θλιβερό τής συνέβαινε. «Άφησε την -είπε στον υπηρέτη του- γιατί ή ψυχή τής είναι γεμάτη πόνο. Κάτι τής συμβαίνει, που ο Κύριος δεν μου το άπεκάλυψε» (Δ' Βασ. δ' 27). Και τότε ή γυναίκα άνέφερε στον προφήτη τον θάνατο του παιδιού τής. Έπάνω στον πόνο τής τής ξέφυγε και κάποιος παράπονο: «Μήπως έγω ζήτησα παιδι από τον Κύριο; Δεν σου είπα ότι δεν πρέπει να διαψεύσης τις έλπίδες μου;» (Δ' Βασ. δ' 28).

Δέν παρεξήγησε ὁ Ελισσαῖος τὴ γυναῖκα οὔτε τὴν ἐπέπληξε γιὰ τὰ παράπονα τῆς. Τοὺς πονεμένους δὲν πρέπει νὰ τοὺς πληγώνουμε περισσότερο μὲ ἄκαιρες καὶ ἄσκοπες ἐπιπλήξεις ἀλλὰ νὰ τοὺς παρηγοροῦμε καὶ νὰ τοὺς στηρίζουμε. Ἄλλωστε τὸ παράπονο τῆς γυναῖκας ἦταν συγχρόνως καὶ ἰκεσία πρὸς τὸν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ, πρὸς τὸν ὁποῖο εἶχε ἔλθει μὲ πίστι ὅτι μποροῦσε ἀκόμη καὶ νὰ ἀναστήσει τὸ νεκρὸ παιδί τῆς. Ὁ Ελισσαῖος λοιπὸν ἀνταποκρίθηκε πρόθυμα στὸ αἶτημα τῆς. Καὶ γιὰ νὰ μὴν ἀργήσῃ αὐτὸς νὰ πάη στὴ Σωμάν, ἔδωσε τὸ ραβδί τοῦ στὸν ὑπηρέτη τοῦ καὶ τοῦ παρήγγειλε νὰ πάη χωρὶς χρονοτριβὴ καὶ νὰ τὸ βάλῃ ἐπάνω στὸ κεφάλι τοῦ παιδιοῦ. Ἡ γυναῖκα ὅμως δὲν ἰκανοποιήθηκε καὶ ἐπέμεινε νὰ πάρῃ μαζί τῆς τὸν προφήτη. Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Γιεζὶ προπορεύθηκε καὶ ἔκανε ὅ,τι τοῦ εἶπε ὁ προφήτης, χωρὶς ἀποτέλεσμα ὅμως. Γιατὶ δὲν ἄρκοῦσε ἢ ἐπίθεσις τοῦ ραβδιοῦ, γιὰ νὰ ἀναστηθῇ τὸ παιδί χρειάζοταν καὶ πίστις βαθεῖα καὶ θερμὴ, ποὺ ὁ Γιεζὶ δὲν τὴν εἶχε. Περίλυπος γύρισε πίσω καὶ συνάντησε στὸν δρόμο τὸν Ελισσαῖο καὶ τοῦ εἶπε: «Οὐκ ἠγέρθη τὸ παιδάριον» (Δ' Βασ. δ' 31).

Ὁ Ελισσαῖος ἦρθε στὸ σπίτι τῆς γυναῖκας καὶ πῆγε κατ' εὐθείαν στὸ δωμάτιο ποὺ βρισκόταν τὸ νεκρὸ παιδί. Ἐκλείσσε τὴν πόρτα καὶ προσευχήθηκε θερμὰ πρὸς τὸν Κύριο. Ἐπειτα ἀνέβηκε στὸ κρεβάτι καὶ ξαπλώθηκε ἐπάνω στὸ παιδί ἔτσι, ὥστε τὸ στόμα τοῦ νὰ ἀκουμπᾷ στὸ στόμα τοῦ παιδιοῦ, τὰ μάτια τοῦ στὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ, τὰ χέρια τοῦ στὰ χέρια τοῦ παιδιοῦ. Τὸ σῶμα τοῦ παιδιοῦ ἄρχισε νὰ ζεσταίνεται, ἢ ζωὴ ὅμως δὲν εἶχε ἐπανεέλθει ἀκόμη σ' αὐτό. Ὁ Ελισσαῖος ἐπανελάβε ἐπτὰ φορές τὴν ἐνέργειά τοῦ αὐτὴ καὶ μετὰ τὴν ἐβδόμη τὸ παιδί ἀνοιξε τὰ μάτια τοῦ. Ὁ Ελισσαῖος τότε ἐκάλεσε τὴ γυναῖκα καὶ τῆς εἶπε: «Πάρε τὸ παιδί σοῦ» (Δ' Βασ. δ' 36). Ἐκείνη γεμάτη χαρὰ καὶ εὐγνωμοσύνη ἔπεσε καὶ προσκύνησε τὸν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ καί, παίρνοντας ζωντανὸ τὸ παιδί τῆς, βγῆκε ἀπὸ τὸ δωμάτιο. Ἡ πίστις τῆς δοκιμάσθηκε καὶ ἀποδείχθηκε θερμὴ καὶ δυνατὴ, καὶ γι' αὐτὸ βραβεύθηκε ἀπὸ τὸν Θεὸ μὲ τὴν ἀνάσταση τοῦ παιδιοῦ τῆς.

Ἐρμηνεύοντας ἀλληγορικά τὸ ἐπεισόδιο αὐτό, οἱ πατέρες βλέπουν σ' αὐτὸ μιὰ εἰκόνα τοῦ ἔργου τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων, ποὺ δὲν συντελέσθηκε μὲ τὸν μωσαϊκὸ νόμο, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. Τὸ ραβδί τοῦ Ελισσαίου ἦταν ὁ νόμος, ὁ ὁποῖος δὲν ἔφερε τὴ σωτηρία, ὅπως τὸ ραβδί δὲν ἀνέστησε τὸ παιδί. Ἦταν ἀνάγκη νὰ ἔλθῃ ὁ ἴδιος ὁ Ελισσαῖος καὶ νὰ ξαπλωθῇ ἐπάνω στὸ παιδί, γιὰ νὰ ἐπανεέλθῃ σ' αὐτὸ ἡ ζωὴ. Ἐπρεπε νὰ ἔλθῃ στὴ γῆ ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ δοθῇ στὴν ἀνθρωπότητα, ποὺ ἦταν νεκρωμένη ἀπὸ τὴν ἁμαρτία, ἢ ἀληθινή, ἢ αἰώνιος ζωὴ.

Καὶ ἄλλα θαύματα, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ Ελισσαῖος ἔδειξε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ καὶ τὴ φροντίδα τοῦ γιὰ τὸν λαό, ἀναφέρονται στὴν ἀγία Γραφή. Βρέθηκε κάποτε ὁ Ελισσαῖος στὰ Γάλαγα, ὅπου καὶ ἄλλοτε εἶχε πάει μαζί μὲ τὸν Ἡλία. Κοντὰ τοῦ εἶχαν συγκεντρωθῆ οἱ προφῆται τῆς πόλεως καὶ ὁ Ελισσαῖος τοὺς ἐδίδασκε. Πεῖνα μεγάλῃ ἐπικρατοῦσε τότε στὴ Χαναάν. Ὁ Ελισσαῖος παρήγγειλε στὸν ὑπηρέτη τοῦ νὰ μαζέψῃ χόρτα καὶ νὰ τὰ βράσῃ σ' ἓνα μεγάλο καζάνι, γιὰ νὰ φᾶνε οἱ συγκεντρωμένοι προφῆται. Ὁ Γιεζὶ ἀντὶ γιὰ χόρτα μάζεψε καὶ ἔβρασε ἀγριοκολόκυθα, τὰ ὁποῖα εἶναι πολὺ ὠραία στὴν ὄψι -μοιάζουν μὲ μεγάλα πορτοκάλια διαφόρων χρωμάτων- στὴ γεύση ὅμως εἶναι κατάπικρα καὶ προκαλοῦν στομαχικὲς διαταραχὲς. Μόλις οἱ προφῆται τὰ δοκίμασαν, ἐφώνασαν πρὸς τὸν Ελισσαῖο: «Ἀνθρώπε τοῦ Θεοῦ, αὐτὸ τὸ φαγητὸ εἶναι θανατηφόρο». Ἐκεῖνος ὅμως τοὺς καθυσύχασε λέγοντας: «Πάρτε ἀλεύρι καὶ ρίξτε τὸ στὸ καζάνι». Ἐπειτα εἶπε στὸν ὑπηρέτη νὰ τοὺς δώσῃ νὰ φᾶνε. Ἐφαγαν καὶ δὲν ἔπαθαν κανένα κακὸ (Δ' Βασ. δ' 38-41). Δὲν ἦταν βέβαια τὸ ἀλεύρι ποὺ ἔφερε τὴ μεταβολὴ αὐτὴ, ἀλλὰ ἡ δύναμις τοῦ Θεοῦ.

Τὴν ἴδια ἐποχὴ πρέπει νὰ συνέβῃ κι' ἓνα ἄλλο θαυμαστὸ γεγονός. Κάποιος εὐλαβὴς Ἰσραηλίτης ἔφερε στὸν προφήτη εἴκοσι κριθαρένια ψωμιὰ ἀπὸ τὰ πρωτογεννήματά τοῦ καὶ μερικὲς ἄρμαθιές ξερὰ σύκα, γιὰ νὰ τὰ προσφέρῃ στοὺς προφῆτες. Ὁ ὑπηρέτης ρώτησε μὲ ἀπορία: «Τί θὰ ἐπαρκέσουν αὐτὰ γιὰ ἑκατὸ ἀνθρώπους;». Ὁ Ελισσαῖος ὅμως τοῦ εἶπε: «Δῶσε στὸν λαὸ νὰ φᾶ, ἢ

γιατί ὁ Κύριος βεβαιώνει ὅτι θὰ φᾶνε ὅλοι καὶ θὰ περισσέψουν ἀπὸ αὐτὰ» (Δ' Βασ. δ' 43). Καὶ πράγματι ἔφαγαν καὶ χόρτασαν καὶ ἄφησαν περισσεύματα, ὅπως ἀργότερα στὸ θαῦμα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν ἄρτων ἀπὸ τὸν Κύριο.

Τὰ δύο αὐτὰ θαύματα δείχνουν τὴν ἀγάπη καὶ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἰδιαίτερω γιὰ τοὺς εὐσεβεῖς. Τὴ φροντίδα αὐτή, πού ἐκδηλώνεται συχνά μὲ θαυμαστοὺς τρόπους, περιγράφει ωραία ὁ Δαβίδ: «Ἴδου οἱ ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν, τοὺς ἐλπίζοντας ἐπὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ, ρύσασθαι ἐκ θανάτου τὰς ψυχὰς αὐτῶν καὶ διαθρέψαι αὐτοὺς ἐν λιμῶ» (Ψαλμ. λβ' 18-19). Τὰ μάτια τοῦ Κυρίου εἶναι στραμμένα σ' ἐκείνους πού τὸν σέβονται καὶ στηρίζουν τὶς ἐλπίδες τοὺς στὸ ἔλεος τοῦ, γιὰ νὰ τοὺς σώσῃ ἀπὸ κίνδυνο θανάτου καὶ νὰ τοὺς θρέψῃ σὲ καιρὸ πείνας. Ἄς μὴν ἀποθαρρύνονται λοιπὸν οἱ εὐσεβεῖς σὲ δυσκόλους καιροὺς, σὲ πολέμους, σὲ ταραχές, σὲ πεῖνες καὶ δυστυχίες. Ἄς ἐλπίζουν στὸν Κύριο κ' ἐκεῖνος θὰ τοὺς προστατεύσῃ καὶ θὰ τοὺς συντηρήσῃ.

Πολὺ ἐνδιαφέρουσα καὶ διδακτικὴ εἶναι καὶ ἡ ἱστορία τοῦ Σύρου στρατηγοῦ Νεεμάν, τὸν ὁποῖο ὁ Ελισσαῖος ἐθεράπευσε ἀπὸ βαρύτερη ἀσθένεια. Ὁ Νεεμάν ἦταν ἀρχιστράτηγος τοῦ στρατοῦ τῆς Συρίας, ἰκανώτατος στρατηγός, ὁ ὁποῖος εἶχε σώσει τὴν πατρίδα τοῦ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς τῆς. Ἦταν πρόσωπο ἐπίσημο καὶ ἰσχυρὸ στὸ κράτος τοῦ καὶ διακρινόταν γιὰ τὴ γενναιότητα τοῦ. Ἐν τούτοις ὅμως ἦταν δυστυχισμένος, γιατί εἶχε προσβληθῆ ἀπὸ τὴ φοβερὴ ἀρρώστια τῆς λέπρας. Ἴσως βέβαια ἡ ἀρρώστια νὰ μὴν εἶχε προχωρήσει πολὺ, καὶ γι' αὐτὸ ὁ Νεεμάν μποροῦσε νὰ ἐπιτελή τὰ καθήκοντα τοῦ: ὅπως δὴποτε ὅμως τὰ σημάδια τῆς ἦταν φανερά στὸ δέρμα τοῦ. Ἡ γυναίκα τοῦ Νεεμάν εἶχε μιὰ νεαρὴ Ἰσραηλίτισσα ὑπηρέτρια, πού εἶχε αἰχμαλωτισθῆ σὲ μιὰ ἐπιδρομὴ Σύρων ληστῶν στὸ βασίλειο τοῦ Ἰσραήλ. Ἡ ὑπηρέτρια ἔκανε λόγο στὴν κυρία τῆς γιὰ τὸν προφήτη τῆς Σαμαρείας, τὸν Ελισσαῖο, λέγοντας μὲ πεποίθησι ὅτι, ἂν ὁ κύριος τῆς πῆγαινε ἐκεῖ, ὁ προφήτης θὰ τὸν ἐθεράπευε. Ἡ σύζυγος τοῦ Νεεμάν μετέφερε τὴν πληροφορία αὐτὴ στὸν ἄνδρα τῆς. Κι' ἐκεῖνος, ἀφοῦ πῆρε τὴν ἄδεια τοῦ βασιλέως τοῦ, ξεκίνησε μὲ συνοδεία ὑπηρετῶν γιὰ τὴ Σαμάρεια, παίρνοντας μαζί τοῦ πλούσια δῶρα γιὰ τὸν προφήτη, μεγάλη ποσότητα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ δέκα καινούργιες φορεσιές.

Ὅταν ἔφτασε στὴ Σαμάρεια, ὁ Νεεμάν ἐστάθμευσε μὲ τὴ συνοδεία τοῦ ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Ελισσαίου. Δὲν πῆγε ὁ ἴδιος νὰ συναντήσῃ τὸν προφήτη, ἴσως λόγῳ τῆς ἀρρώστιας τοῦ, ἴσως ὅμως καὶ ἀπὸ ἐγκωσμοὺς καὶ ὑπεροψία, ἀλλὰ μὲ ἀπεσταλμένους τοῦ ἀνέφερε σ' αὐτόν τὴν κατάστασι τοῦ καὶ τὸ αἶτημα τοῦ. Ἀνάλογα τοῦ φέρθηκε καὶ ὁ Ελισσαῖος. Γιὰ νὰ ταπεινώσῃ τὴν ὑπεροψία τοῦ καὶ νὰ δοκιμάσῃ τὴν πίστι τοῦ, δὲν βγῆκε ὁ ἴδιος νὰ μιλήσῃ στὸν στρατηγὸ, ἀλλὰ μὲ ἀπεσταλμένο τοῦ τοῦ παρήγγειλε νὰ πάῃ νὰ λουστῆ ἑπτὰ φορές στὸν Ἰορδάνη, καὶ θὰ θεραπευθῆ. Ὁ Νεεμάν ἐθύμωσε μὲ τὴ συμπεριφορὰ τοῦ Ελισσαίου. Ὁ ἐγκωσμοὺς τοῦ πληγώθηκε, γιατί περίμενε ἀπὸ τὸν προφήτη μιὰ πιὸ ἐγκάρδια καὶ τιμητικὴ ὑποδοχή. Ἀλλὰ καὶ ὁ τρόπος τῆς θεραπείας πού τοῦ ὑπέδειξε ὁ Ελισσαῖος, τοῦ φάνηκε ταπεινωτικὸς καὶ ἀναξιοπρεπὴς γι' αὐτόν. «Ἐγὼ ἐνόμιζα -εἶπε- ὅτι θὰ ἔλθῃ κοντά μου, θὰ σταθῆ μπροστά μου, θὰ ἐπικαλεσθῆ τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ τοῦ, θὰ βάλῃ τὸ χέρι τοῦ ἐπάνω μου καὶ θὰ θεραπεύσῃ τὴ λέπρα μου. Κι' ἐκεῖνος μου λέει νὰ λουστῶ στὸν Ἰορδάνη! Δὲν εἶναι καλύτερα τὰ ποτάμια τῆς Δαμασκοῦ ἀπ' ὅλα τὰ νερά τοῦ Ἰσραήλ; Γιὰ νὰ μὴν πάω νὰ λουστῶ σ' αὐτὰ καὶ νὰ θεραπευθῶ;» (Δ' Βασ. ε' 11-12). Καὶ σηκώθηκε νὰ φύγῃ θυμωμένος.

Οἱ δοῦλοι ὅμως τοῦ Νεεμάν ἐθεώρησαν καθῆκον τοὺς νὰ ἐπέμβουν καὶ νὰ ὑποδείξουν στὸν κύριο τοὺς τὸ συμφέρον τοῦ. «Εἶναι μεγάλο πρᾶγμα καὶ δύσκολο -του εἶπαν- αὐτὸ πού σοῦ συνέστησε ὁ προφήτης, ὥστε νὰ μὴ μπορώς νὰ τὸ κάνῃς; Σοῦ εἶπε ἀπλῶς νὰ πᾶς νὰ λουστῆς, καὶ θὰ θεραπευθῆς» (Δ' Βασ. ε' 13). Ὁ Νεεμάν δέχθηκε τὶς ὑποδείξεις τῶν δούλων τοῦ. Κατέβηκε στὸν Ἰορδάνη καὶ λούστηκε ἑπτὰ φορές, ὅπως τοῦ εἶχε πῆ ὁ Ελισσαῖος. Καὶ μετὰ τὴν ἐβδόμη φορὰ

διεπίστωσε με έκπληξι ότι τα σημάδια της λέπρας είχαν εξαφανισθῆ τελείως καὶ τὸ δέρμα τοῦ εἶχε ἐξυγιανθῆ πλήρως καὶ εἶχε γίνεи τρυφερὸ καὶ ἀπαλὸ σὰν τὴν ἐπιδερμίδα μικροῦ παιδιοῦ.

Πόσο ζημιωμένος θὰ ἦταν ὁ Νεεμάν, ἂν ἐπέμενε στὸν ἐγωισμό τοῦ καὶ δὲν δεχόταν τὶς συμβουλές τῶν ὑπηρετῶν τοῦ! Ἐνῶ τώρα, ὑποχωρώντας καὶ ὑπακούοντας στὶς ὑποδείξεις τούς, ἐπέτυχε τὴ θεραπεία τοῦ καὶ ἀποδείχθηκε ἀληθινὰ σοφὸς κατὰ τὸν λόγο τῆς Γραφῆς: «Εἰσακούει συμβουλίας σοφὸς» (Παρ'. ιβ' 15). Τὶς ὀρθές συμβουλές πρέπει νὰ τὶς δεχόμαστε, ὅποιος κι' ἂν εἶναι αὐτὸς πού μᾶς τὶς δίνει. Καὶ οἱ κατώτεροι μᾶς καὶ οἱ λιγώτερο μορφωμένοι καὶ ἔξυπνοι ἀπὸ μᾶς μπορεῖ σὲ κάποια περίπτωση νὰ ἔχουν κάποια σκέψι καλύτερη ἀπὸ τὴ δική μᾶς. Ἄς μὴ τὴν περιφρονήσουμε ἐγωιστικά. Ἄς τὴ δεχθοῦμε καὶ δὲν θὰ ζημιωθοῦμε. Ὁ ἐγωισμὸς καὶ ὁ θυμὸς εἶναι κακοὶ σύμβουλοι. Δὲν μᾶς ἀφήνουν νὰ σκεφθοῦμε καθαρὰ καὶ λογικά, ἀλλὰ μᾶς ὠθοῦν πολλές φορές σὲ ἐνέργειες ἀντίθετες πρὸς τὸ συμφέρον μᾶς. Γι' αὐτὸ λέει πάλι ἡ Γραφή: «Οξύθυμος πράσσει μετὰ ἀβουλίας» (Παρ'. ιδ' 17). Ἐκεῖνος πού θυμώνει εὐκολα καὶ ἐνεργεῖ ἐπάνω στὸν θυμὸ τοῦ, προβαίνει σὲ πράξεις ἀπερίσκεπτες, σὰν νὰ μὴν ἔχη δική τοῦ θέλησι. Ἄς εἴμαστε λοιπὸν ἥρεμοι καὶ συγκρατημένοι. Ἄς σκεπτόμαστε κι' ἂς ἐνεργοῦμε πάντοτε ψυχραίμα καὶ λογικά. Ἄς ζητοῦμε κι' ἂς δεχόμαστε τὶς συμβουλές συνετῶν ἀνθρώπων καὶ μάλιστα ἀνθρώπων πού ἔχουν χάρι καὶ φῶτισι Θεοῦ. Καὶ ἡ ωφέλειά μᾶς θὰ εἶναι μεγάλη.

Κατευχαριστημένος ὁ Νεεμάν γιὰ τὴν θεραπεία τοῦ ἐπέστρεψε στὸ σπίτι τοῦ Ελισσαίου. Τὸν εὐχαρίστησε γιὰ τὴν εὐεργεσία τοῦ, διακηρύσσοντας συγχρόνως ὅτι ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ εἶναι ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεὸς καὶ ὅτι στὸ ἐξῆς αὐτὸν μόνον θὰ λατρεύη καὶ σ' αὐτὸν μόνον θὰ προσφέρη θυσίες. Ἔτσι ὁ Νεεμάν θεραπεύθηκε ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν σωματικὴ λέπρα, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν λέπρα τῆς πλάνης καὶ τῆς εἰδωλολατρίας καὶ ἔγινε ὀπαδὸς καὶ κήρυκας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ.

Γιὰ νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ, ὁ Νεεμάν παρεκάλεσε τὸν Ελισσαίον νὰ δεχθῆ τὰ πλούσια δῶρα πού εἶχε φέρει. Ὁ προφήτης ὅμως ἀρνήθηκε νὰ τὰ δεχθῆ, παρὰ τὴν ἐπιμονή τοῦ Νεεμάν. Ἔτσι ὁ Νεεμάν γεμάτος χαρὰ καὶ συγκίνησι ξεκίνησε, γιὰ νὰ ἐπιστρέψῃ στὴν πατρίδα τοῦ. Ὁ ὑπηρέτης ὅμως τοῦ Ελισσαίου, ὁ Γιεζί, λυπήθηκε, γιὰτὶ ὁ κύριος τοῦ δὲν δέχθηκε τίποτε ἀπὸ τὸν Νεεμάν, καὶ σκέφθηκε νὰ ζητήσῃ κάτι γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ. Ἡ σκέψις τοῦ ἦταν πονηρὴ καὶ μὲ πονηρὸ τρόπο προσπάθησε νὰ τὴν ἐκτελέσῃ. Ἐφυγε κρυφὰ ἀπὸ τὸ σπίτι -γιατὶ ἤξερε ὅτι ὁ προφήτης θὰ τὸν ἐμπόδιζε νὰ ἐκτελέσῃ τὸ σχέδιο τοῦ- καὶ ἔτρεξε νὰ προλάβῃ τὸν Νεεμάν. Τὸν εἶδε ὁ Νεεμάν νὰ τρέχῃ πρὸς τὸ ἄρμα τοῦ, σταμάτησε καὶ τὸν ρώτησε τί συμβαίνει. Κι' ἐκεῖνος χωρὶς ντροπὴ τοῦ εἶπε: «Ἦρθαν σ' ἐμένα δύο νεαροὶ προφηῆται ἀπὸ τὸ ὄρος Εφραΐμ. Δῶσε μοῦ γι' αὐτούς δύο τάλαντα ἀσήμι καὶ δύο καινούργιες φορεσιές» (Δ' Βασ. ε' 22). Μὲ μεγάλη χαρὰ ὁ Νεεμάν τοῦ ἔδωσε ὅ,τι ζήτησε, θέλοντας νὰ τιμήσῃ στὸ πρόσωπο τοῦ Γιεζί τὸν ἴδιον τὸν Ελισσαίον. Κι' ἐπειδὴ τὰ δῶρα ἦταν ἀρκετὰ βαρεῖα -δύο τάλαντα ἀσήμι ἦταν περίπου 67 κιλά -τοῦ ἔδωσε καὶ δύο ὑπηρέτες, γιὰ νὰ τὰ μεταφέρουν. Ὄταν ἔφτασαν στὸ σπίτι, τὰ παρέλαβε ὁ Γιεζί καὶ τὰ ἔκρυψε, ἐνῶ οἱ ὑπηρέτες ἔφυγαν. Κι' ἐκεῖνος, σὰν νὰ μὴν εἶχε κάνει τίποτε, παρουσιάσθηκε στὸν κύριον τοῦ ὑποκριτικά, γιὰ νὰ τὸν ὑπηρετήσῃ.

Ἐνόμιζε ὁ Γιεζί ὅτι ἡ πρᾶξις τοῦ θὰ ἔμενε κρυφὴ καὶ ἄγνωστη. Ποιὸς ὅμως μπορεῖ νὰ διαφύγῃ ἀπὸ τὴν παγγνωσία τοῦ Θεοῦ; «Οὐκ ἐστὶ κτίσις ἀφανῆς ἐνώπιον αὐτοῦ, πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραηλισμένα τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ» (Εβρ. δ' 13). Καὶ ὁ Θεὸς ξεσκέπασε τὴν φιλαργυρία καὶ τὴν πονηριά τοῦ Γιεζί, ἀποκαλύπτοντας τὴν στὸν κύριον τοῦ. «Ἀπὸ πού ἔρχεσαι, Γιεζί;» τὸν ρώτησε ὁ Ελισσαίος. Καὶ ὁ Γιεζί ἀποκρίθηκε: «Δὲν πῆγε πουθενὰ ὁ δοῦλος σου», προσθέτοντας ἀκόμη ἕνα ψέμα στὰ προηγούμενα. Ὁ Ελισσαίος τότε τοῦ εἶπε αὐστηρά: «Τὸ μάτι τῆς ψυχῆς μοῦ σὲ εἶδε, ὅταν συναντήθηκες μὲ τὸν Νεεμάν καὶ πῆρες τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ χρήματα, γιὰ νὰ ἀγοράσῃς μὲ αὐτὰ ἐλαιῶνες καὶ ἀμπέλια, πρόβατα καὶ βόδια, δούλους καὶ δοῦλες. Καὶ τώρα ἡ λέπρα τοῦ Νεεμάν θὰ

ἔλθη ἐπάνω σοῦ» (Δ' Βασ. ἔ' 25-27). Τὴν ἴδια στιγμή τὸ σῶμα τοῦ Γιεζί γέμισε λέπρα κι' ἔγινε ἄσπρο σάν τὸ χιόνι.

Σκληρὴ ἦταν ἡ τιμωρία τοῦ Γιεζί. Ἀλλὰ καὶ τὸ ἀμάρτημα τοῦ δὲν ἦταν μικρὸ καὶ ἀσήμαντο. Κυριευμένος ἀπὸ τὸ πάθος τῆς φιλαργυρίας, δὲν ἐδίστασε νὰ ἐξαπατήσῃ τὸν Νεεμάν, νὰ πῆ ψέματα καὶ στὸν κύριο τοῦ. Ἡ φιλαργυρία εἶναι κατὰ τὸν ἀπόστολο Παῦλο «ρίζα πάντων τῶν κακῶν» (Α' Τιμ. ς' 10). Ὁ φιλάργυρος καὶ πλεονέκτης, γιὰ νὰ ἀποκτήσῃ χρήματα, καὶ στὸ ψέμα καταφεύγει καὶ στὴν ἀπάτη καὶ στὴ νοθεία καὶ στὴν πλαστογραφία καὶ σὲ κλοπές καὶ ἀρπαγές καὶ σὲ παντὸς εἶδους ἀδικίες. Γι' αὐτὸ ὁ Κύριος, θέλοντας νὰ μᾶς προφυλάξῃ ἀπὸ τὸ πάθος αὐτό, μᾶς λέει: «Ὅρατὲ καὶ φυλάσσεσθε ἀπὸ πάσης πλεονεξίας» (Λουκ. ιβ' 15). Προσέχετε καὶ φυλάγεσθε ἀπὸ κάθε πλεονεξία. Ἀρκεσθῆτε σὲ ὅσα σᾶς δίνει ὁ Θεός, σὲ ὅσα μέ τὴν τίμια ἐργασία σᾶς ἀποκτᾶτε, γιὰ νὰ ἔχετε τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Τότε θὰ εἴστε ἀληθινὰ πλούσιοι καὶ εὐτυχισμένοι.

13/3/1995

87. Προστάτης τοῦ ἔθνους τοῦ.

(Δ' Βασ. ς' 1 - ζ' 19, ιγ' 14-21)

Τὸ θαῦμα τῆς θεραπείας τοῦ Νεεμάν ἀπὸ τὴ λέπρα καὶ τὴν τιμωρία τοῦ Γιεζί γιὰ τὴ φιλαργυρία τοῦ εἶδαμε στὴν προηγουμένη ὁμιλία. Στὸ ἐπεισόδιο αὐτὸ ὅμως πρέπει νὰ ἐπιμείνουμε, γιὰτι ἔχει κι' ἄλλα νὰ μᾶς διδάξῃ. Ὁ Γιεζί δὲν τιμωρήθηκε μόνο γιὰ τὴν πλεονεξία τοῦ, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ ψέματα ποὺ εἶπε. Ψέματα εἶπε στὸν Νεεμάν, γιὰ νὰ πάρῃ τὰ χρήματα καὶ τὶς φορεσιές ψέματα ἐτόλμησε νὰ πῆ ἀκόμη καὶ στὸν Ελισσαίο, γιὰ νὰ κρύψῃ τὴν ἀπουσία τοῦ καὶ τὶς δόλιες πράξεις τοῦ. Δὲν ὑπολόγισε ὅμως τὴν παγγνωσία τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἰδιαίτερο χάρισμα τοῦ κυρίου τοῦ. Καὶ ὁ Θεός τὸν ξεσκέπασε, ἀποκαλύπτοντας στὸν προφήτη τὴν ἀλήθεια. Αὐτὸ ἄς εἶναι ἓνα μάθημα γιὰ ὅλους μᾶς. Γιατὶ πολλὰ φορὲς νομίζουμε ὅτι μ' ἓνα ψέμα θὰ δικαιολογήσουμε ἢ θὰ καλύψουμε κάποια ἐνέργειά μᾶς καὶ δὲν θυμόμαστε τὸν λόγο τοῦ Κυρίου ὅτι «οὐδὲν ἐστὶ κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ κρυπτόν δ οὐ γνωθήσεται» (Ματθ. ι' 26). Ἡ ἀλήθεια κάποτε θὰ φανερωθῇ καὶ θὰ ντροπιασθούμε τότε διπλά, καὶ γιὰ τὴν πράξι ποὺ θελήσαμε νὰ κρύψουμε, καὶ γιὰ τὸ ψέμα. Αὐτὴ τὴν πραγματικότητα ἐκφράζει καὶ ἡ γνωστὴ παροιμία: «Ὁ κλέφτης κι' ὁ ψεύτης τὸν πρῶτο χρόνο χαίρονται».

Ἄς λέμε λοιπὸν τὴν ἀλήθεια καὶ ποτὲ ἄς μὴν καταφεύγουμε στὸ ψέμα. Ἄς ἀποφεύγουμε νὰ πράξουμε κάθε τί ποὺ δὲν ἔχουμε τὸ θάρρος νὰ τὸ ὁμολογήσουμε. Ἀλλὰ κι' ἂν διαπράξουμε κάποιο λάθος, ἄς ἔχουμε τὸ θάρρος νὰ τὸ ἀναγνωρίσουμε, ἀναλαμβάνοντας τὴν εὐθύνη γιὰ τὶς πράξεις μᾶς καὶ ζητώντας συγγνώμη, ἂν κάποιον ἀδικήσαμε. Κι' ἄς εἴμαστε βέβαιοι ὅτι αὐτὸ θὰ εἶναι πρὸς τὸ συμφέρον μᾶς, γιὰτι μέ τὴν εἰλικρίνεια μᾶς θὰ κερδίσουμε τὴν ἐμπιστοσύνη καὶ τὴν ἐκτίμηση τῶν συνανθρώπων μᾶς. Ὑπάρχουν βέβαια καὶ περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες δὲν πρέπει νὰ ἀποκαλύψουμε τὴν ἀλήθεια, γιὰ νὰ μὴν ἐκθέσουμε κάποιον ἢ γιὰ νὰ μὴν προκαλέσουμε ταραχές, ἔχθρες καὶ μίση, ἀλλὰ καὶ τότε ἡ καλύτερη λύσις δὲν εἶναι τὸ ψέμα. Ἄς ζητοῦμε τὸν φωτισμὸ τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ ἐνεργοῦμε στὶς περιπτώσεις αὐτὲς ἔτσι, ὥστε οὔτε τὸ ψέμα νὰ ποῦμε οὔτε ζημία καὶ ταραχὴ νὰ προκαλέσουμε.

Καὶ κάτι ἄλλο ἀκόμη ἄς προσέξουμε στὴν ἱστορία τοῦ Νεεμάν καὶ τοῦ Γιεζί. Ὁ πρῶτος δὲν εἶχε ζήσει κοντὰ στὸν Ελισσαίο οὔτε ἀνῆκε στὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ὅμως θεραπεύθηκε σωματικὰ καὶ ψυχικὰ χάρις στὴν ταπείνωσι καὶ τὴν πίστη τοῦ. Ὁ δεύτερος βρισκόταν συνεχῶς κοντὰ στὸν ἄνθρωπο τοῦ Θεοῦ καὶ ἄκουγε τὴ διδασκαλία τοῦ κι' ἔβλεπε τὰ θαύματα τοῦ καὶ ὅμως ἔμεινε ἀδιόρθωτος. Ἡ συναναστροφή τοῦ μέ τὸν προφήτη δὲν τὸν ὠφέλησε, γιὰτι δὲν προσπάθησε νὰ

ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰ πάθη τοῦ. Δὲν ἀρκεῖ λοιπὸν νὰ βρισκόμαστε σὲ ἐπικοινωνία μὲ πνευματικὰ πρόσωπα: εἶναι ἀνάγκη νὰ παραδειγματιζόμαστε ἀπὸ τὴν ἁγία καὶ θεάρεστη ζωὴ τοῦς καὶ νὰ προσπαθοῦμε νὰ τοῦς μοιάσουμε. Ἄν δὲν τὸ κάνουμε, θὰ χαθοῦμε, ἐνῶ θὰ σωθοῦν ἄλλοι ποὺ θὰ δείξουν περισσότερὴ προθυμία καὶ ἀγωνιστικότητα. Καὶ θὰ πραγματοποιηθῆ ἔτσι ὁ λόγος τοῦ Κυρίου ὅτι «πολλοὶ ἔσονται πρῶτοι ἔσχατοι καὶ ἔσχατοι πρῶτοι» (Ματθ. 19' 30).

Ἡ δρᾶσις καὶ τὰ θαύματα τοῦ Ελισσαίου τὸν ἔκαναν πολὺ γνωστὸ καὶ σεβαστὸ στὸν ἰσραηλιτικὸ λαό. Ὅλοι τὸν ἀνεγνώριζαν ὡς ἀντιπρόσωπο τοῦ Θεοῦ ποὺ ἀπεκάλυπτε στὸν λαό τὸ θέλημα τοῦ. Κοντὰ τοῦ εἶχαν συγκεντρωθῆ ἄρκετοι προφήται, γιὰ νὰ διδάσκονται καὶ νὰ καταρτίζονται ἀπ' αὐτόν. Εἶχε σχηματισθῆ μιὰ σχολὴ προφητῶν μὲ ἀρχηγὸ καὶ διδάσκαλο τὸν Ελισσαίο. Αὐτὸ πρέπει νὰ γινόταν στὴν Ἱεριχώ, γιὰ τὸ θαῦμα ποὺ θὰ δοῦμε ἐν συνεχείᾳ συνέβη στὸν Ἰορδάνη, ποὺ περνᾶ κοντὰ ἀπὸ τὴν Ἱεριχώ. Οἱ προφῆται μαθηταὶ τοῦ Ελισσαίου κατοικοῦσαν, ὅπως φαίνεται, μαζί τοῦ. Ὁ μεγάλος ἀριθμὸς τοῦς ὅμως ἔκανε ἀνεπαρκῆς τὸ σπίτι τοῦ προφήτου. Σκέφθηκαν λοιπὸν καὶ ἐπρότειναν στὸν Ελισσαίο νὰ πᾶνε στὴν περιοχὴ τοῦ Ἰορδάνου, στὴν ὁποία ὑπῆρχαν πολλὰ δέντρα, νὰ κόψουν ξυλεῖα καὶ νὰ κατασκευάσουν μ' αὐτὰ μιὰ νέα κατοικία γι' αὐτοὺς ἐκεῖ κοντὰ στὸν Ἰορδάνη. Ὁ προφήτης τοῦς ἔδωσε τὴν ἄδεια. Ἐνας ὅμως ἀπὸ αὐτοὺς τὸν παρακάλεσε νὰ πάη κι' αὐτὸς μαζί τοῦς. Δὲν ἤθελε νὰ ἀποχωρισθῆ τὸν διδάσκαλο τοῦ, γιὰ τὴν παρουσία τοῦ κοντὰ τοῦς ἦταν γι' αὐτοὺς ἀληθινὴ εὐλογία. Καὶ ὁ Ελισσαίος δέχθηκε καὶ τοῦς ἀκολούθησε στὸν Ἰορδάνη.

Ἐνῶ ὅμως ἔκοβαν δέντρα, ἐνὸς ἀπὸ αὐτοὺς ξέφυγε τὸ σιδερένιο τμῆμα τοῦ τσεκουριοῦ κι' ἔπεσε στὸ ποτάμι. Αὐτὸ τοῦ προκάλεσε μεγάλη λύπη καὶ ἀπογοήτευση, γιὰ τὸ τσεκούρι δὲν ἦταν δικό τοῦ, ἀλλὰ δανεικό. Ἐξέφρασε τὴ λύπη τοῦ στὸν Ελισσαίο, ἐλπίζοντας ἀσφαλῶς ὅτι κάτι θὰ μποροῦσε νὰ κάνη ἐκεῖνος, ποὺ εἶχε κάνει τόσα ἄλλα θαυμαστὰ ἔργα. Καὶ πράγματι ὁ Ελισσαίος ἦρθε βοηθὸς στὸν μαθητὴ τοῦ. Τὸν ρώτησε ποὺ εἶχε πέσει τὸ τσεκούρι, κι' ἐκεῖνος τοῦ ἔδειξε τὸν τόπο. Πῆρε τότε ὁ Ελισσαίος ἕνα ξύλο καὶ τὸ πελέκησε, κάνοντας τὸ σὰν ἕνα μικρὸ στυλιάρι. Τὸ ἔριξε ἔπειτα στὴν ἐπιφάνεια τοῦ νεροῦ, κι' αὐτό, σὰν νὰ ἦταν μαγνήτης, τράβηξε ἐπάνω τὸ σίδηρο. Ἐκπληκτος ὁ μαθητὴς ἄπλωσε τὸ χέρι τοῦ καὶ τὸ τράβηξε ἀπὸ τὸ νερό. Ἦταν κι' αὐτὸ ἄλλο ἕνα θαῦμα τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Ελισσαίου, ποὺ ἀσφαλῶς αὐξήσε τὸν θαυμασμὸ καὶ τὴν ἀφοσίωση τῶν μαθητῶν τοῦ πρὸς αὐτόν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ θαύματα, μὲ τὰ ὁποῖα ὁ Ελισσαίος εὐεργετοῦσε μεμονωμένους ἀνθρώπους, ὁ Θεὸς τὸν ἀξίωσε νὰ κάνη καὶ ἄλλα, μὲ τὰ ὁποῖα προστάτευε καὶ βοηθοῦσε ὁλόκληρο τὸ ἔθνος τοῦ. Ἔτσι, ὅταν κάποτε τὸ κράτος τοῦ Ἰσραὴλ βρισκόταν σὲ πόλεμο μὲ τοῦς Σύρους, ὁ βασιλιάς τῶν Σύρων κατέστρωσε μὲ τοῦς ἐπιτελεῖς τοῦ ἕνα σχέδιο αἰφνιδιαστικῶν ἐπιθέσεων ἐναντίον τῶν Ἰσραηλιτῶν. Ἀποφάσισαν δηλαδὴ νὰ τοποθετοῦν ἐνέδρες πότε στὸ ἕνα μέρος, πότε στὸ ἄλλο, καὶ ὅταν θὰ περνοῦσε ἀπὸ κεί ἰσραηλιτικὸς στρατός, νὰ τὸν χτυποῦν ξαφνικὰ καὶ νὰ τοῦ προκαλοῦν ἀπώλειες. Ὁ Ελισσαίος ὅμως, μὲ τὴ φώτισι πού τοῦ ἔδινε ὁ Θεός, ἐνημέρωνε τὸν βασιλέα τῶν Ἰσραηλιτῶν γιὰ τὸν τόπο, στὸν ὁποῖο εἶχαν στήσει οἱ Σύροι τὴν ἐνέδρα, καὶ γλίτωνε τὸν στρατὸ ἀπὸ τὸν κίνδυνο. Αὐτὸ ἔγινε ὄχι μιὰ καὶ δυό, ἀλλὰ πολλὲς φορές.

Ὁ βασιλιάς τῶν Σύρων δὲν μποροῦσε νὰ ἐξηγήσῃ τίς ἐπανειλημμένες αὐτὲς ἀποτυχίες. Ὑποπτευόταν ὅτι κάποιος ἐπρόδιδε κάθε φορὰ στοὺς Ἰσραηλίτες τὸν τόπο τῆς ἐνέδρας. Κάποιος ὅμως ἀπὸ τοῦς δούλους τοῦ ποὺ εἶχε ἀκούσει γιὰ τὰ θαυμαστὰ ἔργα τοῦ Ελισσαίου, τοῦ εἶπε: «Ὅχι, κύριε μου βασιλιά, δὲν σὲ προδίδει κανένας, ἀλλὰ ὁ Ελισσαίος, ὁ προφήτης τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, φανερῶνει στὸν βασιλιά τοῦ Ἰσραὴλ ὅσα ἐσὺ συζητεῖς μέσα στὸ ἰδιαίτερο δωμάτιο σοῦ» (Δ' Βασ. ς' 12). Ὁργισμένος ὁ βασιλιάς ἐναντίον τοῦ Ελισσαίου διέταξε τοῦς ὑπηρέτες τοῦ νὰ μάθουν ποὺ βρισκόταν ὁ προφήτης, γιὰ νὰ στείλῃ ἀνθρώπους νὰ τὸν συλλάβουν. Ἐνόμιζε ὅτι, ἂν ἐξουδετέρωνε τὸν Ελισσαίο, δὲν θὰ εἶχε πιά ἐμπόδια στὰ σχέδιά τοῦ. Δὲν σκεπτόταν ὅμως ὅτι πίσω ἀπὸ τὸν

Ελισσαίο δὲν βρισκόταν ἄνθρωπος, ἀλλὰ ὁ ἴδιος ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος μποροῦσε καὶ τὸν Ελισσαίο καὶ ὁλόκληρο τὸν λαό τοῦ νὰ προστατεύσει καὶ νὰ διασώσει.

Ὁ Ελισσαίος βρισκόταν τότε στὴν πόλι Δωθαΐμ, δεκαπέντε χιλιόμετρα βορείως τῆς Σαμαρείας. Ὁ βασιλιάς λοιπὸν τῆς Συρίας, ἀφοῦ ἔμαθε τὸν τόπο, ἔστειλε νύχτα ἵππικὸ καὶ ἄρματα καὶ περικύκλωσαν τὴν πόλι. Ξύπνησε τὸ πρῶτὸ ὁ ὑπηρέτης τοῦ Ελισσαίου καὶ εἶδε τὴν πόλι ζωσμένη ἀπὸ τοὺς ἵππεῖς καὶ τὰ ἄρματα. «Τί θὰ κάνουμε τώρα, κύριε;» τοῦ εἶπε. Ὁ προφήτης ὅμως δὲν τaráθηκε. «Μὴ φοβᾶσαι», τοῦ εἶπε, «γιατὶ αὐτοὶ ποὺ εἶναι μαζί μᾶς εἶναι περισσότεροι ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς μᾶς» (Δ' Βασ. ς' 15-16). Καὶ συγχρόνως προσευχήθηκε καὶ παρακάλεσε τὸν Θεὸ ν' ἀνοίξει τὰ μάτια τοῦ ὑπηρετοῦ τοῦ, γιὰ νὰ δῆ τοὺς προστάτες τῶν. Καὶ πράγματι ὁ ὑπηρέτης εἶδε τώρα κάτι ποὺ δὲν ἔβλεπε προηγουμένως. Πύρινοι ἵππεῖς καὶ πύρινα ἄρματα περικύκλωναν τὸν Ελισσαίο. Ἦταν ἄγγελοι, ποὺ εἶχε στείλει ὁ Θεός, γιὰ νὰ προστατεύσουν τὸν προφήτη καὶ ὅλο τὸ ἔθνος. Ἦν εἶχαμε κι' ἐμεῖς ἀνοιχτὰ τὰ πνευματικὰ μᾶς μάτια, θὰ βλέπαμε ὅτι περιβαλλόμαστε ἀπὸ ἓναν ἀόρατο πνευματικὸ κόσμο, ἀπὸ πλῆθος ἁγίων ἀγγέλων, ποὺ εἶναι ἔτοιμοι νὰ μᾶς παρασταθοῦν σὲ κάθε περίσταση, νὰ μᾶς προστατεύσουν ἀπὸ κινδύνους, νὰ μᾶς καθοδηγήσουν σὲ δύσκολες στιγμές. Ὁ προφήτης Δαβίδ βεβαιώνει ὅτι «παρεμβάλλει ἄγγελος Κυρίου κύκλο τῶν φοβουμένων αὐτὸν καὶ ρύσεται αὐτούς» (Ψαλμ. λγ' 8). Γι' αὐτὸ καὶ ἡ Ἐκκλησία σὲ κάθε ἀκολουθία μᾶς προτρέπει νὰ ζητοῦμε ἀπὸ τὸν Θεὸ «ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὁδηγόν, φύλακα τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν».

Ἐν τῷ μεταξύ τὰ συριακὰ στρατεύματα προχωροῦσαν καὶ πλησίαζαν πρὸς τὸν Ελισσαίο. Ὁ προφήτης προσευχήθηκε πάλι πρὸς τὸν Κύριο καὶ εἶπε: «Κύριε, χτύπησε τὸ ἔθνος αὐτὸ μὲ αορασία» (Δ' Βασ. ς' 18). Καὶ πράγματι οἱ ἐχθροί, χωρὶς νὰ τυφλωθοῦν, ἄρχισαν νὰ ἀκολουθοῦν λαθεμένη πορεία. Ὁ Ελισσαίος, τὸν ὁποῖο φαίνεται ὅτι δὲν γνώριζαν προσωπικὰ ἢ δὲν μποροῦσαν νὰ τὸν ἀναγνωρίσουν λόγω τῆς αορασίας, μπῆκε ἐπὶ κεφαλῆς τῶν καὶ τοὺς εἶπε: «Ἀκολουθήστε μέ, κι' ἐγὼ θὰ σᾶς ὁδηγήσω στὸν ἄνδρα ποὺ ζητᾶτε» (Δ' Βασ. ς' 19). Καὶ τοὺς ὁδήγησε στὴ Σαμάρεια. Ἐκεῖ ὁ Ελισσαίος παρακάλεσε πάλι τὸν Κύριο ν' ἀνοίξει τὰ μάτια τοὺς καὶ τότε μόνο κατάλαβαν ὅτι βρίσκονταν στὴν πρωτεύουσα τῶν ἐχθρῶν τοὺς. Βλέποντας αὐτὴ τὴν ἀνέλπιστη ἐξέλιξι, ὁ βασιλιάς τοῦ Ἰσραὴλ ρώτησε τὸν προφήτη πῶς νὰ τοὺς φερθῆ. «Νὰ τοὺς χτυπήσω, πατέρα;» εἶπε. «Ὁχι», τοῦ ἀπάντησε ὁ προφήτης, «δὲν ἔχεις δικαίωμα νὰ χτυπήσης παρὰ μόνο ἐκείνους ποὺ αἰχμαλώτισες μὲ τὸ σπαθὶ σοῦ καὶ τὸ τόξο σοῦ. Δώσε τοὺς ψωμί καὶ νερὸ νὰ φᾶνε καὶ νὰ πιοῦνε, κι' ἔπειτα ἄφησε τοὺς νὰ ἐπιστρέψουν στὸν κύριο τοὺς» (Δ' Βασ. ς' 21-22). Ὁ βασιλιάς τὸν ἄκουσε καὶ ἔκανε σύμφωνα μὲ τὶς ὑποδείξεις τοῦ. Ἐπειτα ἀπὸ τὸ πάθημα τοὺς αὐτὸ οἱ Σύροι δὲν ἐτόλμησαν νὰ ξανακάνουν ἐπιδρομὲς στὴ χώρα τοῦ Ἰσραὴλ. Σ' αὐτὸ ὅμως συνετέλεσε ἀσφαλῶς καὶ ἡ φιλόανθρωπη συμπεριφορὰ τοῦ Ελισσαίου, μὲ τὴν ὁποία ἔδωσε καὶ σ' ἐμᾶς ἓνα σπουδαῖο μάθημα γιὰ τὸ πῶς πρέπει νὰ συμπεριφερόμαστε στοὺς ἐχθροὺς μᾶς. Ἐφήρμοσε ἐκεῖνο ἀκριβῶς ποὺ λέει ὁ Σολομών στὶς Παροιμίες τοῦ καὶ ἐπαναλαμβάνει ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «Ἐὰν πεινᾷ ὁ ἐχθρὸς σοῦ, ψώμιζε αὐτόν, ἐὰν διψᾷ, πότιζε αὐτόν τοῦτο γὰρ ποιῶν ἄνθρακας πυρὸς σωρεύσεις ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ» (Παρ'. κε' 21-22. Ρωμ. ιβ' 20).

Ἀργότερα ὅμως ὁ βασιλιάς τῆς Συρίας ἔκανε πάλι πόλεμο κατὰ τοῦ Ἰσραὴλ. Συγκέντρωσε ὅλα τὰ στρατεύματα τοῦ καὶ πολιορκήσε τὴν πρωτεύουσα τοῦ κράτους, τὴ Σαμάρεια. Πείνα φοβερὴ ἄρχισε νὰ μαστίζη τὴν πόλι: ἡ μαύρη ἀγορὰ ἐργιάζες μητέρες ἔτρωγαν τὰ παιδιά τοὺς, γιὰ νὰ ζήσουν! Ἀπὸ τὴ φρικτὴ αὐτὴ κατάσταση ἐλύτρωσε πάλι τὴν πατρίδα τοῦ μὲ τὶς προσευχὲς τοῦ ὁ Ελισσαίος. Ξαφνικὰ στὸ στρατόπεδο τῶν Σύρων ἀκούστηκαν τὴ νύχτα κρότοι φοβεροί, σὰν νὰ ἔρχονταν ἐναντίον τοὺς ἄρματα, ἵππικὸ καὶ πολυάριθμα στρατεύματα. Οἱ Σύροι κατελήφθησαν ἀπὸ πανικὸ, γιὰτὶ νόμισαν ὅτι ἔρχονταν ἐναντίον τοὺς οἱ σύμμαχοι τῶν Ἰσραηλιτῶν Χετταῖοι καὶ

Αιγύπτιοι. Έφυγαν λοιπόν βιαστικά, αφήνοντας τις σκηνές τους γεμάτες τρόφιμα. Όταν ο βασιλιάς του Ισραήλ τὸ πληροφορήθηκε, ἐνόμισε στὴν ἀρχὴ ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ τέχνασμα ὅτι δηλαδὴ οἱ ἐχθροὶ εἶχαν κρυφτῆ κάπου πιὸ πέρα, γιὰ νὰ παραπλανήσουν τοὺς Ἰσραηλίτες, νὰ τοὺς κάνουν νὰ βγουν ἀπὸ τὴν πόλι, καὶ τότε αὐτοὶ νὰ ἐπιτεθοῦν αἰφνιδιαστικά καὶ νὰ ἐπιφέρουν τὴν καταστροφή. Όταν ὅμως βεβαιώθηκε ὅτι πράγματι οἱ ἐχθροὶ εἶχαν φύγει, ἔστειλε τοὺς στρατιῶτες τοῦ καὶ κατέλαβαν τὶς σκηνές τῶν ἐχθρῶν. Οἱ μεγάλες ποσότητες τροφίμων ποὺ βρέθηκαν, μοιράστηκαν στὸν λαὸ ἢ πουλήθηκαν σὲ φτηνὲς τιμές, κι' ἔτσι ὁ λαὸς ἀνακουφίσθηκε.

Τὴ θαυμαστὴ αὐτὴ λύση τῆς πολιορκίας καὶ τὴν τροφοδοσίᾳ τοῦ λαοῦ προεῖδε καὶ προφήτευσε ὁ Ελισσαῖος. «Αὐριο θὰ ἔχουμε τρόφιμα ἄφθονα καὶ φθηνά», εἶχε πῆ στὸν βασιλιά τὴν προηγούμενη μέρα. Καὶ τὰ πράγματα τὸν ἐδικαίωσαν. Ἐνας ὅμως ἀπὸ τοὺς ἄρχοντες ἄκουσε μὲ δυσπιστία τὴν προφητεία τοῦ Ελισσαίου καὶ ἐκφράσθηκε μὲ εἰρωνεία καὶ ἀσέβεια. «Μήπως θ' ἀνοιξὴ ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸ καὶ θὰ μᾶς ρίξῃ τρόφιμα;» εἶπε. Καὶ ὁ προφήτης τότε τοῦ εἶπε: «Αὐριο θὰ δῆς τὸ θαῦμα μὲ τὰ μάτια σοῦ ἐσὺ ὅμως δὲν θὰ ἀξιωθῆς νὰ φᾶς ἀπὸ τὰ τρόφιμα αὐτά» (Δ' Βασ. ζ' 1-2). Καὶ τὰ λόγια αὐτά τοῦ Ελισσαίου πραγματοποιηθῆκάν'. Όταν τὴν ἄλλη μέρα οἱ Ἰσραηλίται ξεχύθηκαν, γιὰ νὰ διαρπάξουν τὰ τρόφιμα ποὺ εἶχαν ἐγκαταλείψει οἱ ἐχθροί, ἐπάνω στὸν ἐνθουσιασμὸ τοὺς ποδοπάτησαν καὶ σκότωσαν τὸν δὺσπιστο ἐκείνον ἄρχοντα. Εἶδε πραγματικά κι' αὐτὸς τὴν ἀφθονία τῶν ἀγαθῶν, ἀλλὰ σύμφωνα μὲ τὴν πρόρρηση τοῦ Ελισσαίου δὲν πρόλαβε νὰ τὰ γευθῆ. Στὰ λόγια τῶν προφητῶν, τὰ ὁποῖα σ' ἐμᾶς προσφέρονται διὰ τῆς ἁγίας Γραφῆς, πρέπει νὰ ἔχουμε ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη, γιὰτι εἶναι λόγια Θεοῦ. Ἄν τὸ κάνουμε, θὰ ἔχουμε ὠφέλεια μεγάλη, ἐνῶ ἀντίθετα θὰ εἶναι ἡ ζημία μᾶς μεγάλη, ἂν δὲν τὰ δεχόμαστε μὲ ἐμπιστοσύνη καὶ εὐλάβεια.

Ἐξήντα χρόνια περίπου διήρκεσε ἡ εὐεργετικὴ δρᾶσις τοῦ Ελισσαίου. Ἦρθε ὅμως κάποτε ἡ ὥρα τοῦ νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν. Δὲν ἔφυγε μὲ τρόπο ὑπερφυσικό, ὅπως ὁ Ἥλιος, ἀλλὰ μὲ τὸν συνηθισμένον τρόπο τοῦ θανάτου. Ἀρρώστησε βαρεῖα καὶ ἦταν ἐτοιμοθάνατος. Ὁ βασιλιάς Ἰωὰς τὸ πληροφορήθηκε κι' ἔσπευσε νὰ τὸν ἐπισκεφθῆ. Μολονότι δὲν ἦταν ἰδιαίτερα εὐσεβὴς ὁ Ἰωὰς, καταλάβαινε ὅτι ὁ Ελισσαῖος ἦταν πολὺ χρήσιμος γιὰ τὸ ἔθνος τοῦ, καὶ γι' αὐτὸ τὸν ἐκτιμοῦσε καὶ τὸν σεβόταν. Ἦρθε λοιπὸν κοντὰ τοῦ καὶ ἐξέφρασε τὴ λύπη τοῦ μὲ τὰ ἴδια λόγια, τὰ ὁποῖα ὁ Ελισσαῖος εἶχε ἀπευθύνει πρὸς τὸν Ἥλιον, ὅταν ἐκεῖνος ἀνέβαινε πρὸς τὸν οὐρανὸ: «Πάτερ, πάτερ, ἄρμα Ἰσραὴλ καὶ ἵππεὺς αὐτοῦ» (Δ' Βασ. ιγ' 14). Πατέρα, πατέρα, σὺ ἦσουν τὰ ἄρματα καὶ τὸ ἵππικὸ τοῦ Ἰσραὴλ, ποὺ τὸν προστάτευαν καὶ τὸν ἔσωζαν. Ὁ Ελισσαῖος ἀπὸ τὸ κρεβάτι τοῦ παρήγγειλε στὸν βασιλιά νὰ ρίξῃ μὲ τὸ τόξο τοῦ βέλη πρὸς διάφορες κατευθύνσεις καὶ, ἐρμηνεύοντας συμβολικά τὶς βολές τοῦ βασιλιά, προεῖπε τὸ μέλλον τοῦ λαοῦ, τὶς νίκες καὶ τὶς ἤττες τοῦ. Τέλος ὁ Ελισσαῖος παρέδωσε ἡρεμα τὴν ψυχὴ τοῦ στὸν Θεό, τὸν ὁποῖο ὑπηρέτησε σ' ὅλη τὴ ζωὴ τοῦ. Οἱ Ἰσραηλίται τὸν ἔθαψαν μὲ τὶς τιμές ποὺ τοῦ ἄξιζαν. Καὶ πῶς νὰ μὴν τιμῆσουν τὸν ἄνθρωπον, ποὺ ἐπὶ τόσες δεκαετίες τοὺς καθοδηγοῦσε, γνωστοποιώντας σ' αὐτούς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, φανερώνοντας τὸ μέλλον, προσφέροντας τὶς εὐεργεσίες τοῦ, συμβουλευοντας καὶ τοὺς βασιλεῖς ἀκόμη; Τέτοιους πνευματοφόρους καὶ θεοφωτιστοὺς ἡγέτες ἃς παρακαλοῦμε τὸν Θεὸ νὰ χαρίζῃ σὲ κάθε ἐποχὴ στὴν Ἐκκλησίᾳ τοῦ, γιὰ νὰ καθοδηγοῦν τὸν λαὸ τοῦ στὴν πίστη καὶ τὴν ἀρετὴ, στὴ σωτηρία καὶ τὴ λύτρωσι.

Κοντὰ στὰ πολλὰ θαύματα ποὺ ἔκανε ὁ Ελισσαῖος στὴ ζωὴ τοῦ, ἀναφέρεται κι' ἓνα ποὺ ἔγινε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ μὲ τὴ δύναμη τοῦ λειψάνου τοῦ. Ἐνα χρόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ οἱ Ἰσραηλίται πηγαῖναν νὰ θάψουν κοντὰ τοῦ ἓνα νεκρὸ. Τὴν ὥρα ἐκείνη φάνηκαν ληστὰι Μωαβίται. Τρομαγμένοι οἱ ἄνδρες ποὺ μετέφεραν τὸν νεκρὸ, ἀνοιξαν πρόχειρα ἓναν τάφον καὶ τὸν ἔριξαν μέσα. Ἦταν ὁ τάφος τοῦ Ελισσαίου, καὶ ὁ νεκρὸς ἔπεσε ἐπάνω στὰ ὀστά τοῦ προφήτου: ἀμέσως

ζωογονήθηκε και στάθηκε ὄρθιος στα πόδια του. Τὰ θαῦμα αὐτὸ ἀσφαλῶς θὰ ἔσπειρε τὸν τρόπο στους ληστὲς καὶ θὰ τοὺς ἔτρεψε σὲ φυγή, ἐνῶ θὰ ἔδωσε χαρὰ μεγάλη στους Ἰσραηλίτες, ποὺ ἔβλεπαν ὅτι ὁ Θεὸς τιμοῦσε καὶ μετὰ τὸν θάνατο τὸν ἀφωσιωμένο ὑπηρέτη του.

Ἀλλὰ δὲν ἔδωσε ὁ Θεὸς τὴ χάρι τῶν θαυμάτων μόνο στοῦ προφήτου Ελισσαίου τὰ λείψανα σὲ ὄλων τῶν ἀγίων τὰ λείψανα ἔχει δώσει τὴ χάρι καὶ τὴν εὐλογία του: στα λείψανα τῶν ἀγίων μαρτύρων, τῶν ὁσίων ἀσκητῶν, τῶν μεγάλων πατέρων καὶ διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι μαρτυρημένο ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας ὅτι τὰ λείψανα τῶν ἀγίων ἦταν πάντοτε καὶ εἶναι πηγὴ εὐλογίας καὶ ἀγιασμοῦ τῶν πιστῶν, ἀλλὰ καὶ πηγὴ ἰαμάτων καὶ θεραπειῶν ἀπὸ ἀσθένειες ἀνίστες, καὶ δύναμις ἀκατανίκητη, ποὺ ἐκδιώκει πνεύματα πονηρὰ καὶ ἀπαλλάσσει δυστυχισμένους ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν κυριαρχία τους. Ἀλλὰ καὶ μέσον διδασκαλίας μᾶς εἶναι τὰ ἅγια λείψανα, γιατί μᾶς θυμίζουν τὰ αἵματα τῶν μαρτύρων καὶ τὶς θυσίες τῶν, μέ τὶς ὁποῖες στερεώθηκε ἡ Ἐκκλησία, καὶ τοὺς ἡρωικούς ἀγῶνες τῶν πατέρων γιὰ τὴ διαφύλαξη τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ μᾶς καλοῦν νὰ τοὺς μιμούμαστε νὰ μένουμε πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι στὴ χριστιανικὴ πίστη καὶ ζωὴ καὶ νὰ εἴμαστε πρόθυμοι, ὅπως ἐκεῖνοι, νὰ ἀγωνισθοῦμε καὶ νὰ θυσιασθοῦμε γι' αὐτήν.

Γι' αὐτούς τοὺς λόγους ἡ Ἐκκλησία πάντοτε τιμοῦσε καὶ τιμᾷ τὰ λείψανα τῶν ἀγίων καὶ τὰ θεωρεῖ ὡς τὰ πολυτιμότερα στολίδια τῆς, καὶ καυχᾶται καὶ σεμνύνεται γι' αὐτά. Ἄς τιμοῦμε λοιπὸν κι' ἐμεῖς τὰ λείψανα τῶν ἀγίων. Ἄς τὰ ἀσπαζόμαστε μὲ εὐλάβεια καὶ ἄς τὰ προσκυνοῦμε, ὄχι λατρευτικῶς, γιατί ἡ λατρεία ἀνήκει μόνο στὸν Θεό, ἀλλὰ τιμητικῶς. Ἡ εὐλαβὴς προσκύνησις τοὺς θὰ εἶναι γιὰ μᾶς πηγὴ εὐλογίας, ἀγιασμοῦ καὶ δυνάμεως γιὰ τὴ διεξαγωγή τοῦ πνευματικοῦ ἀγῶνος, γιὰ τὴ νίκη ἐναντίον τῶν δυνάμεων τοῦ σκότους, γιὰ τὴν κατάκτηση τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

20/3/1995

ΙΩΝΑΣ

88. Ὁ προφήτης Ἰωνᾶς.

(Ἰων. ἀ' 1 - β' 1)

Στις προηγούμενες ὁμιλίες μᾶς γνωρίσαμε τὴ δρᾶσι δύο μεγάλων προφητῶν, τοῦ Ἠλία καὶ τοῦ Ελισσαίου. Ἐνας ἄλλος προφήτης ποὺ ἔδρασε στὸ βόρειο βασίλειο, εἶναι ὁ Ἰωνᾶς. Τὸν Ἰωνᾶ τὸν γνωρίζουμε κυρίως ἀπὸ τὸ βιβλίο ποὺ ἐπιγράφεται στὸ ὄνομα του καὶ διηγεῖται ἕνα διδακτικὸ καὶ προφητικὸ περιστατικὸ τῆς ζωῆς του. Τὸ βιβλίο αὐτὸ πρέπει νὰ τὸ ἔγραψε ὁ ἴδιος ὁ Ἰωνᾶς ἢ κάποιος μαθητὴς του. Ἐτσι ἐξηγοῦνται ἡ ζωηρότης καὶ οἱ λεπτομέρειες, μέ τὶς ὁποῖες περιγράφεται τὸ ἐπεισόδιο αὐτό.

Δὲν γνωρίζουμε σχεδὸν τίποτε ἄλλο γιὰ τὸν Ἰωνᾶ. Μόνο στὸ Δ' βιβλίο τῶν Βασιλειῶν ἀναφέρεται προφήτης Ἰωνᾶς γιὸς τοῦ Ἀμαθεί, ὁ ὁποῖος προεῖπε στὸν βασιλέα τοῦ Ἰσραὴλ Ἰεροβοάμ τὸν Β' (784-744 π.Χ.) τὴ νίκη τοῦ ἐναντίον τῆς Συρίας καὶ τὴν ἐπέκταση τοῦ κράτους του (Δ' Βασ. ιδ' 25). Ὁ Ἰωνᾶς αὐτὸς εἶναι πιθανώτατα ὁ ἴδιος μέ τὸν γνωστὸ μᾶς προφήτη, γιατί συμπίπτει καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πατέρα του. Ἐζησε λοιπὸν ὁ Ἰωνᾶς στα μέσα τοῦ ἡ' αἰ. π.Χ. καὶ ἀσφαλῶς θὰ εἶχε καὶ ἄλλη δρᾶσι, γιὰ τὴν ὁποία ὁμως δὲν ἔχουμε καμιά πληροφορία. Αὐτὸν τὸν Ἰωνᾶ ἐδιάλεξε ὁ Θεός, γιὰ νὰ τοῦ ἀναθέσει μιὰ ἀποστολὴ ἕξ ἀπὸ τὰ ὄρια τοῦ Ἰσραὴλ, σ' ἕνα λαὸ εἰδωλολατρικό. Αὐτὴ ἀκριβῶς ἡ ἀποστολὴ εἶναι τὸ θέμα τῆς ἱστορίας τοῦ βιβλίου τοῦ Ἰωνᾶ, τὴν ὁποία θὰ παρακολουθήσουμε σὲς ὁμιλίες μᾶς.

Ὁ Ἰωνᾶς πῆρε κάποτε ἐντολή ἀπό τὸν Θεὸ νὰ πάη νὰ κηρύξη στὴ Νινευή. «Ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς Νινευή τὴν πόλιν τὴν μεγάλην καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ, ὅτι ἀνέβη ἡ κραυγὴ τῆς κακίας αὐτῆς πρὸς μέ», εἶπε ὁ Θεὸς στὸν Ἰωνᾶ (Ἰῶν. ἄ' 2). Ἡ Νινευή ἦταν ἡ πρωτεύουσα τῶν Ἀσσυρίων: πόλις μεγάλη καὶ πολυάνθρωπη, σπουδαία καὶ φημισμένη, βουτηγμένη ὅμως στὸ σκοτάδι τῆς εἰδωλολατρίας καὶ στὴ λάσπη τῆς ἀμαρτίας. Πόσες πόλεις μεγάλες καὶ πόσα ἔθνη ὀνομαστά βρίσκονται σὲ πνευματικὸ καὶ ἠθικὸ σκοτάδι! Καὶ μπορεῖ οἱ ἄνθρωποι νὰ τὰ θεωροῦν μεγάλα καὶ σπουδαία, στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ ὅμως εἶναι πολὺ μικρότερα ἀπὸ ἄγνωστα καὶ ἀσήμαντα χωριά, τῶν ὁποίων οἱ κάτοικοι διατηροῦν τὰ ἀγνὰ ἦθη καὶ δὲν ἔχουν μολυνθῆ ἀπὸ τὸν ψευτοπολιτισμὸ καὶ τὴ διαφθορά τῶν ἀμαρτωλῶν μεγαλουπόλεων.

Στὴ Νινευή λοιπὸν ἔστειλε ὁ Θεὸς τὸν Ἰωνᾶ νὰ κηρύξη. Τί νὰ κηρύξης; Νὰ καλέσῃ τοὺς Νινευῖτες σὲ μετάνοια, προειδοποιώντας τοὺς ὅτι, ἂν δὲν μετανοήσουν, θὰ ἔλθῃ ὡς τιμωρία ἀπὸ τὸν Θεὸ ἡ καταστροφή τῆς πόλεως τῶν. Ἡ ἐντολή αὐτῆ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Ἰωνᾶ ἦταν ἐκδήλωσης τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν λαὸ τῆς πόλεως αὐτῆς. Ἄς ἦταν εἰδωλόλατραι οἱ κάτοικοι τῆς. Ὁ Θεὸς δὲν ἐνδιαφέρεται μόνο γιὰ ἓνα λαὸ ἢ γιὰ μερικοὺς ἀνθρώπους ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι πλάσματα τοῦ καὶ ὄλων θέλει τὴ σωτηρία καὶ σ' ὅλους δίνει εὐκαιρίες, γιὰ νὰ γνωρίσουν τὴν ἀλήθεια, νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ σωθοῦν. Αὐτὴ τὴ σπουδαία ἀλήθεια διατυπώνει ἀργότερα ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν ρωτᾷ: «Ἡ Ἰουδαίων καὶ Θεὸς μόνον; οὐχὶ δὲ καὶ ἐθνῶν;». Καὶ ἀπαντᾷ ὁ ἴδιος: «Ναί, καὶ ἐθνῶν» (Ρωμ. γ' 29-30). Καὶ ὁ ἀπόστολος Πέτρος διαπιστώνει ὅτι «οὐκ ἐστὶ προσωπολήπτης ὁ Θεός, ἀλλ' ἐν παντὶ ἐθνῶν ὁ φοβούμενος αὐτὸν καὶ ἐργαζόμενος δικαιοσύνην δεκτὸς αὐτῷ ἐστίν» (Πράξ. ι' 34-35).

Ὁ Ἰωνᾶς δὲν δέχθηκε μὲ εὐχαρίστησε τὴν ἐντολή τοῦ Θεοῦ. Θὰ σκέφθηκε ἴσως τὸν κόπο καὶ τοὺς κινδύνους τοῦ μακρυνοῦ ταξιδιοῦ ποὺ ἔπρεπε νὰ κάνῃ. Θὰ ἀναρωτιόταν ἀκόμη πῶς θὰ δέχονταν οἱ Νινευῖται τὸ κήρυγμα τοῦ πῶς θὰ ἄκουγαν ἓναν ἄγνωστο ξένο νὰ τοὺς ἐλέγχει γιὰ τὴ διαφθορά τοὺς καὶ νὰ τοὺς προλέγῃ τὴν καταστροφή τούς. Κι' ἂν οἱ προειδοποιήσεις τοῦ δὲν πραγματοποιιοῦνταν; Ἄν οἱ Νινευῖται μετανοοῦσαν, καὶ ὁ Θεὸς τοὺς συγχωροῦσε καὶ δὲν τοὺς τιμωροῦσε; Τότε τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωνᾶ θὰ διαψευδόταν, οἱ Νινευῖται θὰ ἔχαναν κάθε ἐμπιστοσύνη πρὸς αὐτόν, θὰ τὸν ἐχαρακτήριζαν ὡς ψεύτη καὶ ἀπατεώνα, ἴσως δὲ καὶ νὰ τὸν κακομεταχειρίζονταν ἢ ἀκόμη καὶ νὰ τὸν ἐσκοτώναν. Ὅλα αὐτὰ ἔκαναν τὸν Ἰωνᾶ νὰ πάρῃ μιὰ τολμηρὴ ἀπόφαση: νὰ ἀγνοήσῃ τὴν ἐντολή τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ φύγῃ πρὸς ἐντελῶς ἀντίθετη κατεύθυνση. Κατέβηκε στὴν παραλιακὴ πόλι Ἰόππη, τὴ γνωστὴ μᾶς Γιάφφα, καὶ βρῆκε ἓνα πλοῖο ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ταξιδέψῃ γιὰ τὴν πόλιν τῆς Ἰσπανίας Θαρσεῖς ἐπλήρωσε τὰ ναῦλα τοῦ καὶ ἀνέβηκε σ' αὐτό, γιὰ νὰ φύγῃ μακριὰ ἀπὸ τὴ γῆ τοῦ Ἰσραὴλ. Ἐνόμιζε ὁ Ἰωνᾶς ὅτι, φεύγοντας ἀπὸ τὴ χώρα αὐτῆ, ὅπου ὁ Θεὸς ἔκαμνε αἰσθητὴ τὴν παρουσία τοῦ, θὰ ἔφευγε «ἐκ προσώπου Κυρίου» (Ἰῶν. ἄ' 3). Ἦξερε βέβαια ὁ Ἰωνᾶς καὶ ἐπίστευε ὅτι ὁ Κύριος παντοῦ εἶναι παρὼν ἐνόμιζε ὅμως ὅτι μόνο στὴ χώρα τοῦ Ἰσραὴλ φάνερωνε τὴν παρουσία τοῦ. Ἐπομένως, φεύγοντας ἀπὸ κεῖ, θὰ ἀπέφευγε τὴν τιμωρία ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ τὴν ἀνυπακοή τοῦ. Πόσο μικρόμυαλος ἐφάνηκε στὴν περίπτωσιν αὐτῆ! Οἱ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀναπόσπαστα συνδεδεμένες μὲ τὴν παρουσία τοῦ. Παντοῦ παρὼν ὁ Θεός, παντοῦ ἐκδηλώνονται καὶ οἱ ἐνέργειες τοῦ. Ὅπου κι' ἂν πῆγαινε λοιπὸν ὁ Ἰωνᾶς, δὲν θὰ ξέφευγε ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. Καὶ τὸν βρῆκε πράγματι τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ τοῦ δώσῃ ἓνα καλὸ μάθημα καὶ νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ στὴν ἀποστολή τοῦ.

Ξεκίνησε τὸ πλοῖο γιὰ τὸ μακρυνὸ ταξίδι τοῦ δὲν πέρασε ὅμως πολλὴ ὥρα, καὶ σηκώθηκε δυνατὸς ἄνεμος ποὺ προκάλεσε φοβερὴ τρικυμία. Δὲν ἦταν αὐτὰ τυχαία. Ἡ Γραφή τὸ λέει καθαρά: «Καὶ Κύριος ἐξήγειρε πνεῦμα εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐγένετο κλύδων μέγας ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ τὸ πλοῖον ἐκινδύνευε τοῦ συντριβῆναι» (Ἰῶν. ἄ' 4). Ἦταν λοιπὸν σταλμένα ἀπὸ τὸν Θεὸ ὁ ἄνεμος καὶ

ή τρικυμία, και αίτια ήταν ή άνυπακοή του Ίωνᾶ. Και φαίνεται ότι ή τρικυμία δὲν ήταν από τις συνηθισμένες, γιατί οί ναυτικοί, πού ασφαλῶς εἶχαν αντιμετώπισει πολλές φουρτούνες, φοβήθηκαν και, βλέποντας ότι κινδύνευε νὰ συντριβή τὸ πλοῖο και νὰ χαθοῦν ὅλοι, κατέφυγαν στην προσευχή. Τὸ ἴδιο ἔκαναν και ὅλοι οί ἐπιβάται του πλοίου. Ὁ καθένας προσευχόταν στὸν θεὸ πού πίστευε, στὸν θεὸ τοῦ ἔθνους τοῦ ἢ τῆς πόλεως τοῦ. Πρὶν φανή ὁ μεγάλος κίνδυνος, κανένας δὲν εἶχε σκεφθῆ νὰ προσευχηθῆ τώρα ὅλοι προσεύχονται έντατικά. Πόσες φορές κι' ἐμεῖς θυμόμαστε τὸν θεὸ μόνο στίς δυσκολίες και τοὺς κινδύνους! Και προσεύχονταν ὅλοι. Στὴν ὥρα τοῦ κινδύνου ἀκόμη κι' ἐκεῖνοι πού παριστάνουν τὸν ἄθεο, θυμοῦνται και ἀναζητοῦν τὸν θεὸ. Γιατί τότε ἀντιλαμβάνονται τὴν ἀνθρώπινη ἀδυναμία και τὴν ἐξάρτηση ἀπὸ τὸν θεὸ. Ἡ πίστις στὴν ὕπαρξη τοῦ Θεοῦ και ἡ ἀναζήτησης τῆς προστασίας τοῦ εἶναι ἔμφυτη στὸν ἄνθρωπο. Κανένας δὲν γεννιέται ἄθεος γίνεται ἐκ τῶν ὑστέρων ἄθεος μέ τὴ θέλησή τοῦ. Ὅταν ὁμως βρεθῆ σὲ κίνδυνο, ξυπνᾶ και ἐκδηλώνεται ἡ πίστις τοῦ. Και τότε, ἂν εἶναι καλοπροαίρετος, ὁ κίνδυνος γίνεται γι' αὐτὸν σωτηρία.

Γιὰ νὰ μὴ βυθιστῆ τὸ πλοῖο, οί ναῦται και οί ἐπιβάται ἄρχισαν νὰ ρίχνουν στὴ θάλασσα τὰ σκεύη τοῦ πλοίου και τὰ ἐμπορεύματα. Μπροστά στὸν κίνδυνο νὰ πνιγοῦν, δὲν λογάριασαν τὴν ἀξία τῶν ὑλικῶν πραγμάτων, τὰ ὁποία ασφαλῶς μέ πολλὴ προσοχή και ἐπιμέλεια εἶχαν φορτώσει. Αὐτὴ εἶναι ἡ πραγματικὴ ἀξία τῶν ὑλικῶν ἀγαθῶν. Ἀγωνιζόμαστε μέ κόπο πολὺ και μέ ἀπόλυτη προσκόλληση γιὰ τὴ συγκέντρωσι τοὺς και σὲ μιὰ ἀνάγκη ἢ σὲ μιὰ ἀπροσδόκητη περιπέτεια τὰ βλέπουμε νὰ ἐξανεμίζωνται ἢ ἀναγκαζόμαστε ἐμεῖς οί ἴδιοι νὰ τὰ θυσιάσουμε, γιὰ νὰ σώσουμε τὴ ζωὴ μᾶς. Ἄς μὴν ἐμπιστευόμαστε λοιπὸν σ' αὐτὰ κι' ἄς μὴ τὰ δίνουμε μεγαλύτερη ἀξία ἀπὸ ἐκείνη πού πράγματι ἔχουν.

Μέσα σ' ὅλη αὐτὴ τὴν ταραχὴ και τὴ σύγχυσι ὁ Ίωνᾶς δὲν φαινόταν πουθενά. Ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ ταξιδιοῦ, κουρασμένος ἴσως ἀπὸ τὴν ὁδοιπορία πού εἶχε κάνει ἢ θέλοντας νὰ καταπνίξη τὴ φωνὴ τῆς συνειδήσεως τοῦ πού τὸν ἤλεγχε γιὰ τὴν παρακοὴ τοῦ, εἶχε κατεβῆ στὸ κύτος τοῦ πλοίου και εἶχε παραδοθῆ σὲ βαθὺ ὕπνο. Κοιμόταν τόσο βαθειά, ὥστε δὲν ἀντελήφθη τίποτε ἀπ' ὅσα συνέβαιναν. Σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι τὸν βρῆκε κάποια στιγμὴ ὁ πλοίαρχος και μέ ἔκπληξι, ἀλλὰ και αὐστηρότητα τοῦ εἶπε: «Τί κοιμᾶσαι και ροχαλίζεις; Σήκω και παρακάλεσε τὸν θεὸ σοῦ νὰ μᾶς σώση και νὰ μὴ χαθοῦμε» (Ἰων. ἂ' 6). Ἕνας εἰδωλολάτρης δίνει συμβουλές στὸν προφήτη τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ! Ἄν ὁ Ίωνᾶς εἶχε ὑπακούσει στὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, θὰ ἤλεγχε αὐτὸς τοὺς Νινευῖτες τώρα ὁμως ἐλέγχεται ἀπὸ ἕναν εἰδωλολάτρη. Μέ τὴν παρακοὴ τοῦ ἐστέρησε τὸν ἑαυτὸ τοῦ ἀπὸ τὴν τιμητικὴ θέση, στὴν ὁποία τὸν εἶχε βάλει ὁ θεός. Ἄς εἶναι ὁμως. Πολλές φορές μᾶς ὑποδεικνύουν τὰ παραπτώματα μᾶς και μᾶς ἀνακαλοῦν στὴν τάξι ἄνθρωποι κατώτεροι μᾶς και λιγότερο καταρτισμένοι. Ἄς δεχόμαστε τίς ὀρθές συμβουλές και ὑποδείξεις χωρὶς καμιὰ δυσφορία, ἀπ' ὅπου κι' ἂν προέρχονται.

Καθὼς οί προσευχῆς τῶν ναυτικῶν και τῶν ἐπιβατῶν δὲν ἔφερναν κανένα ἀποτέλεσμα, κατέληξαν ὅλοι στὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ φοβερὴ ἐκείνη τρικυμία ἦταν θεϊκὴ τιμωρία γιὰ κάποιο βαρὺ παράπτωμα κάποιου ἀπὸ αὐτούς. Και γιὰ νὰ βρουν ποιὸς ἦταν ὁ αἷτιος τῆς θεομηνίας, συμφώνησαν νὰ ρίξουν κλῆρο και ὁ κλῆρος ἔδειξε τὸν Ίωνᾶ. Ὁ Ίωνᾶς ασφαλῶς εἶχε καταλάβει ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὅτι αὐτὸς ἦταν ὁ ἐνοχος, γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ θεὸς ἐξεδήλωνε τὴν ὀργὴ τοῦ. Ἄν ἔσπευδε ἀμέσως νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἐνοχὴ τοῦ, δὲν θὰ περνοῦσε τόσος χρόνος φόβου και ἀγωνίας και δὲν θὰ χρειαζόταν νὰ καταφύγουν στὸν κλῆρο. Δὲν εἶχε ὁμως τὸ θάρρος νὰ τὸ κάνῃ. Κι' αὐτὸ ἦταν ἄλλο ἕνα παράπτωμα τοῦ. Πρέπει νὰ ἔχουμε τὸ θάρρος νὰ ἀναλαμβάνουμε τὴν εὐθύνη γιὰ τίς πράξεις μᾶς και νὰ μὴ τίς ἀποκρύπτουμε, βάζοντας ἔτσι σὲ ταλαιπωρίες και κινδύνους ἄνθρώπους ἀθώους.

Μετά την αποκάλυψη του Ίωνᾶ ὡς ἐνόχου οἱ συνεπιβάται τοῦ ζήτησαν νὰ μάθουν ἀπὸ αὐτὸν ποιὸς εἶναι, ἀπὸ ποῦ ἔρχεται, ποιά εἶναι ἡ πατρίδα τοῦ καὶ ὁ λαὸς τοῦ. Καὶ τώρα ὁ Ίωνᾶς ὠμολόγησε τὰ πάντα: «Δοῦλος Κυρίου ἐγὼ εἰμι καὶ τὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ σέβομαι, δὲς ἐποίησε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν ξηρὰν», εἶπε (Ίων. ᾠδ. 9). Καὶ διηγήθηκε μὲ κάθε λεπτομέρεια τὴν ἱστορία τοῦ, τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀνυπακοή τοῦ σ' αὐτήν. Μὲ προσοχὴ καὶ ἔκπληξη τὸν ἄκουσαν οἱ ἄλλοι ἐπιβάται. Ἀσφαλῶς θὰ ἐνοιῶσαν φόβο καὶ σεβασμὸ γιὰ τὸν Θεό, στὸν ὁποῖο πίστευε ὁ Ίωνᾶς, γιὰτὶ ἔβλεπαν τὴν παντοδυναμία τοῦ καὶ τὴ δικαιοσύνη τοῦ. «Τί τοῦτο ἐποίησας;» τὸν ρώτησαν (Ίων. ᾠδ. 10). Γιατί τὸ ἔκανες αὐτό; Γιατί ἔκανες αὐτὴ τὴν ἀπειθεία; Ἄφοῦ ὁ Θεὸς ποῦ λατρεύεις, εἶναι κύριος τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς καὶ τῆς θαλάσσης, πῶς τόλμησες νὰ σκεφθῆς ὅτι μποροῦσες νὰ φύγης ἀπὸ τὸ πρόσωπο τοῦ;

Ἐν τούτοις οἱ ναυτικοὶ καὶ οἱ ἐπιβάται φέρθηκαν μὲ ἐπιείκεια καὶ συγκατάβαση πρὸς τὸν Ίωνᾶ, μολοντί ἔβλεπαν ὅτι αὐτὸς ἦταν ὁ αἴτιος τῆς ταλαιπωρίας τῶν. Ἀπ' ὅσα τοὺς εἶπε, βεβαιώθηκαν ὅτι ἦταν προφήτης καὶ λειτουργὸς τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ Θεός, ποῦ εἶχε τιμωρήσει τόσο αὐστηρὰ τὸν προφήτη τοῦ, δὲν θὰ τιμωροῦσε κι' αὐτούς, ἂν ἔκαμναν κακὸ στὸν Ίωνᾶ; Δὲν ἐτόλμησαν λοιπὸν νὰ πάρουν κάποια ἀπόφαση γιὰ τὴν τύχη τοῦ, ἀλλὰ ζήτησαν ἀπὸ τὸν ἴδιο νὰ τοὺς πῶ τί νὰ κάνουν. «Τί ποιήσομεν καὶ κοπάσει ἡ θάλασσα ἀφ' ἡμῶν;». Καὶ ὁ Ίωνᾶς χωρὶς δισταγμὸ ἔβγαλε τὴν ἀπόφασιν: «Ἄρατε μὲ καὶ βάλετε μὲ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ κοπάσει ἡ θάλασσα ἀφ' ὑμῶν, διότι ἐγὼ ἔγωγε ὅτι δι' ἐμέ ὁ κλύδων οὗτος ἐφ' ὑμᾶς ἐστὶ» (Ίων. ᾠδ. 11-12). Ὁ Ίωνᾶς λοιπὸν κατεδίκαζε τὸν ἑαυτὸ τοῦ σὲ θάνατο. Εἶναι ἀξιοσημείωτο ὅμως ὅτι δὲν ἔριξε ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτὸ τοῦ στὴ θάλασσα, γιὰτὶ αὐτὸ θὰ ἦταν αὐτοκτονία, ἀλλὰ ἄφησε τοὺς ἄλλους νὰ ἐκτελέσουν τὴν ἀπόφασιν. Δὲν ἔκανε ὅ,τι ἔκανε ἀργότερα ὁ Ἰούδας, ὁ ὁποῖος, συναισθανόμενος ὅτι εἶχε ἀμαρτήσῃ, πῆγε καὶ κρεμάστηκε. Ἡ αὐτοκτονία δὲν θεραπεύει τὴν ἀμαρτία ποῦ διέπραξε κάποιος μόνο μὲ τὴ μετάνοια συγχωρεῖται ἡ ἀμαρτία, θεραπεύεται ἡ ψυχὴ καὶ ἀποκαθίσταται ἡ σχέσις τῆς μὲ τὸν Θεό, ἐνῶ ἐκεῖνος ποῦ αὐτοκτονεῖ, τάχα ἀπὸ φιλότιμο, χάνει καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴ, καὶ τὴν πρόσκαιρη καὶ τὴν αἰώνιο ζωὴ.

Παρὰ ταῦτα οἱ ναυτικοὶ δὲν ἔσπευσαν νὰ ἐκτελέσουν τὴν παραγγελίαν τοῦ Ίωνᾶ. Ἡ εἰλικρίνεια τοῦ καὶ ἡ ἀνάληψις τῆς εὐθύνης γιὰ τὸ παράπτωμα τοῦ τοὺς ἐπηρέασαν εὐνοϊκὰ γι' αὐτόν. Ἄντι νὰ τὸν ρίξουν στὴ θάλασσα, προσπάθησαν μὲ κάθε τρόπο νὰ γυρίσουν πίσω καὶ νὰ τὸν βγάλουν στὴν ξηρὰ. Ὅλες οἱ προσπάθειες τοὺς ὅμως ἀπέτυχαν. Ὁ Θεὸς ἔδειχνε φανερὰ ὅτι ὁ παραβάτης ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῆ. Οἱ ναυτικοὶ δὲν εἶχαν ἄλλη λύση ἀπὸ τὸ νὰ ρίξουν τὸν Ίωνᾶ στὴ θάλασσα. Προσευχήθηκαν λοιπὸν στὸν Θεό -στὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ ὄχι στοὺς θεοὺς, στοὺς ὁποῖους προσεύχονταν προηγουμένως- καὶ εἶπαν: «Κύριε, ἂς μὴ χαθοῦμε μὲ κανένα τρόπο γιὰ τὴ ζωὴ αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου ποῦ θὰ ρίξουμε στὴ θάλασσα καὶ μὴ ρίξης ἐπάνω μᾶς τὴν ἐνοχὴ γιὰ τὸ δίκαιο αἷμα ποῦ θὰ χυθῆ γιὰτί, Κύριε, ἔκανες, ὅπως θέλησες» (Ίων. ᾠδ. 14). Ἄφοῦ ἔτσι ζήτησαν τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ γι' αὐτὸ ποῦ ἐπρόκειτο νὰ κάνουν, πῆραν τὸν Ίωνᾶ καὶ τὸν ἔριξαν στὴ θάλασσα. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ἄμεσο: ἡ τρικυμία σταμάτησε κι' ἔγινε γαλήνη. Νέος φόβος κατέλαβε τώρα τοὺς ἄνδρες. Ἐβλεπαν ὀλοφάνερα ὅτι ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ ἐξουσιάζει τὴ θάλασσα αὐτὸς ξεσήκωσε τὴν τρικυμία, αὐτὸς πάλιν τὴν κατέπαυσε αὐτὸς λοιπὸν, καὶ ὄχι οἱ δικοὶ τοὺς θεοί, ἦταν ὁ ἀληθινὸς Θεός. Ἔσπευσαν λοιπὸν νὰ προσφέρουν θυσίαις στὸν Θεὸ ἀπ' ὅ,τι εἶχαν πρόχειρο στὸ πλοῖο, κι' ἔκαναν τάματα γιὰ μεγαλύτερες θυσίαις, ὅταν θὰ ἔβγαιναν στὴν ξηρὰ.

Ὅταν οἱ ναῦτες τὸν ἔριξαν στὴ θάλασσα, ὁ Ίωνᾶς ἦταν βέβαιος ὅτι τὸν περίμενε ὁ θάνατος. Ὁ Θεὸς ὅμως δὲν ἠθέλε νὰ θανατώσῃ τὸν Ίωνᾶ, ἀλλὰ νὰ τὸν παιδαγωγῆσῃ. Κατὰ διαταγὴν λοιπὸν τοῦ Θεοῦ ἓνα μεγάλο κῆτος βρέθηκε κοντὰ στὸ πλοῖο καὶ κατάπιε τὸν Ίωνᾶ ἀκέραιο, χωρὶς νὰ τοῦ προξενήσῃ τὴν παραμικρὴ βλάβη. Στὴν κοιλίαν τοῦ κήτους ἔμεινε ὁ Ίωνᾶς τρία μερόνυχτα. Τὸ ὅτι τὸ

κῆτος κατάπιε ἀμέσως τὸν Ἰωνᾶ καὶ τὸν ἔσωσε ἔτσι ἀπὸ βέβαιο πνιγμό, τὸ ὅτι δὲν τοῦ προξένησε καμιά βλάβη μὲ τὰ δόντια τοῦ, τὸ ὅτι ὁ Ἰωνᾶς ἔζησε τρεῖς μέρες μέσα στὴν κοιλιὰ τοῦ χωρὶς ἀρκετὸ ἀέρα, τὸ ὅτι δὲν ἔπαθε τίποτε ἀπὸ τὰ πεπτικὰ ὑγρά τοῦ κήτους, ὅλα αὐτὰ ἦταν ἀσφαλῶς ἔργα τῆς προνοίας καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ· ἔργο τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ ἦταν ἐπίσης καὶ τὸ ὅτι μετὰ τὶς τρεῖς ἡμέρες τὸ κῆτος, πού λογικὰ ἦταν ἀδύνατο νὰ πλησιάσῃ στὴν ἀκτὴ, χωρὶς νὰ σφηνωθῇ σ' αὐτήν, ἔβγαλε τὸν Ἰωνᾶ ζωντανὸ καὶ ἀβλαβῆ στὴν ξηρὰ.

Μὲ τὸ πάθημα τοῦ αὐτοῦ ὁ Ἰωνᾶς ἔγινε τύπος τοῦ Κυρίου. Ἡ τριήμερη παραμονὴ τοῦ στὴν κοιλιὰ τοῦ κήτους ἦταν μιὰ προτύπωση τῆς τριήμερης ταφῆς τοῦ Κυρίου. Ὁ ἴδιος ὁ Κύριος ἔδωσε τὴν ἐξήγηση τοῦ συμβάντος ἐκείνου, λέγοντας ὅτι «ὡσπερ ἐγένετο Ἰωνᾶς ὁ προφήτης ἐν τῇ κοιλιὰ τοῦ κήτους τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας, οὕτως ἔσται καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς γῆς τρεῖς ἡμέρας καὶ τρεῖς νύκτας» (Ματθ. ιβ' 40).

Ἕγχαρουν ὅμως κι' ἄλλες ὁμοιότητες. Ὁ Κύριος ἐτάφη σ' ἓναν καινούργιο τάφο, στὸν ὁποῖο κανένας ἄλλος δὲν εἶχε ταφῆ προηγουμένως ἀλλὰ καὶ τοῦ Ἰωνᾶ καὶ προσωρινὸς τάφος, ἡ κοιλιὰ τοῦ κήτους, ἦταν ἓνας καινούργιος καὶ παράδοξος τάφος, στὸν ὁποῖο κανένας δὲν εἶχε ταφῆ. Ὁ Ἰωνᾶς βγήκε ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τοῦ κήτους μετὰ τρεῖς ἡμέρες, γιὰ νὰ πάῃ νὰ κηρύξῃ στὴ Νινευή, σὲ μιὰ πόλι εἰδωλοατρικῆς χώρας καὶ ὁ Κύριος ἀναστήθηκε «ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τοῦ κηρυχθῆναι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ μετάνοιαν καὶ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν εἰς πάντα τὰ ἔθνη» (Λουκ. κδ' 47). Σὲ θάλασσα τρικυμισμένη ρίχθηκε ὁ Ἰωνᾶς: μὲ θάλασσα φουρτουνιασμένη καὶ ταραγμένη ἀπὸ τὴν ἁμαρτία ἔμοιαζε καὶ ἡ ἀνθρωπότης κατὰ τὴν ἐνανθρώπηση τοῦ Κυρίου καὶ σ' αὐτὴ τὴ μανιασμένη θάλασσα ἦρθε μὲ τὴ θέλησή τοῦ ὁ Κύριος, γιὰ νὰ κατευνάσῃ τὰ κύματα καὶ νὰ φέρῃ τὴ γαλήνη.

Βέβαια καὶ σήμερα, ὅπως καὶ σὲ κάθε ἐποχῇ, ὁ κόσμος μοιάζει μὲ θάλασσα ταραγμένη. Οἱ πόλεμοι, οἱ ταραχές, ἡ παντὸς εἴδους ἁμαρτία καὶ διαφθορά, εἶναι τὰ κύματα, μέσα στὰ ὁποῖα ταλαιπωροῦνται καὶ κινδυνεύουν οἱ ἄνθρωποι. Ἕγχαρῃ ὅμως ὁ ἄρχων τῆς εἰρήνης, ἡ πηγὴ τῆς γαλήνης, ὁ Χριστός. “Ὁποῖος τὸν δέχεται καὶ συνδέεται στενὰ μαζί τοῦ, ἀποκτᾶ τὴ γαλήνη τῆς ψυχῆς, εἰρηνεύει μὲ τὸν Θεό, σώζεται ἀπὸ τὴν τρικυμία τῆς ἁμαρτίας. Ἄς εὐχόμεστε ὅλη ἡ ἀνθρωπότης νὰ τὸν δεχθῇ καὶ νὰ τὸν ἀγκαλιάσῃ, γιὰ νὰ βρῇ τὴν ἀληθινὴ καὶ ἀδιατάρακτη γαλήνη.

27/3/1995

89. Ὁ Ἰωνᾶς στὴ Νινευή.

(Ἰων. β' 1 - δ' 11)

Τρία μερόνυχτα ἔμεινε ὁ Ἰωνᾶς μέσα στὴν κοιλιὰ τοῦ κήτους. Ἔμεινε ζωντανὸς καὶ ἄθικτος ὑπὸ τὶς πιὸ περιέργες καὶ ἀντίξοες συνθήκες χάρις στὴ δύναμη καὶ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ. Καὶ τί ἔκανε μέσα στὴν παράδοξη ἐκείνη κατοικία; Προσευχόταν. Μετανοημένος βαθεῖα γιὰ τὴν ἀπειθαρχία πού εἶχε δείξει στὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, ἀπηύθυνε πρὸς αὐτὸν θερμὴ προσευχή, μεταβάλλοντας ἔτσι τὴν κοιλιὰ τοῦ κήτους σὲ ναό. Ὅπουδῆποτε κι' ἂν βρισκόμαστε, μποροῦμε νὰ ἐπικοινωνοῦμε μὲ τὸν Θεό. Δὲν ὑπάρχει μέρος πού νὰ μὴν εἶναι κατάλληλο γιὰ προσευχή. Ὅταν κατοικῆ μέσα μᾶς ὁ Χριστός, ὅπου κι' ἂν πᾶμε, σ' ὁποιοδήποτε μέρος κι' ἂν μᾶς περιορίσουν, δὲν παύουμε νὰ εἴμαστε ὁ ζωντανὸς ναὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τίποτε δὲν μᾶς ἐμποδίζει νὰ τοῦ προσφέρουμε «θυσίαν αἰνέσεως» (Εβρ. ιγ' 15) καὶ «πνεῦμα συντετριμμένον» (Ψαλμ. ν' 17).

Προσευχήθηκε λοιπὸν ὁ Ἰωνᾶς. Ἐξέφρασε τὴ θλίψη τοῦ περιέγραψε τὶς δύσκολες συνθήκες, ὑπὸ τὶς ὁποῖες βρισκόταν ἔκανε ἔκκληση στὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ παρακάλεσε νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸν

κίνδυνο τῆς φθορᾶς καί τοῦ θανάτου ἔκανε τάματα γιά τή σωτηρία τοῦ καί ὑποσχέθηκε νά τὰ ἐκπληρώσει, ὅταν θά ἦταν ἕπι σωσμένος καί ἐλεύθερος. Ἀσφαλῶς μαζί μέ τίς ἄλλες ὑποσχέσεις θά ἔδωσε κι' αὐτήν: ὅτι, ὅπουδήποτε κι' ἄν τόν ἔστειλε ὁ Θεός στό μέλλον, δέν θά ἀρνιόταν νά ἐκτελέσει τήν ἐντολή του. «Ἐβόησα ἐν θλίψει μου πρὸς Κύριον τὸν Θεόν μου», ἔτσι ἀρχίζει ἡ προσευχή του (Ἰων. β' 3). Πού αλλοῦ μπορούμε νὰ καταφύγουμε καὶ νὰ βρούμε παρηγορία καὶ ἐνίσχυση στὶς θλίψεις μας παρά στον Θεό; Οἱ ἄνθρωποι προσπαθοῦν νὰ μας συμπαρασταθοῦν καὶ νὰ μας παρηγορήσουν καὶ ἀσφαλῶς μας προσφέρουν κάποια ἀνακούφισι. Εκείνος ὅμως πὺν μπορεί πραγματικά νὰ γιατρέψει τὰ τραύματα τῆς καρδιάς μας καὶ νὰ μας δώσῃ πλήρη παρηγορία καὶ ἀνακούφισι, εἶναι ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος γι' αὐτό ὀνομάζεται «πατήρ τῶν οἰκτιρῶν καὶ Θεός πάσης παρακλήσεως, καὶ παρακαλῶν ἡμᾶς ἐν πάσῃ τῇ θλίψει ἡμῶν» (Β' Κορ. α' 3-4).

Ἦταν βέβαιος ὁ Ἰωνᾶς ὅτι θὰ δεχόταν ὁ Θεός τήν προσευχή του. Καὶ πράγματι ὁ Θεός τὸν ἀκούσε. Καὶ, ὅπως με τήν προσταγή του τὸ κῆτος τὸν εἶχε καταπιή, ἔτσι τώρα πάλι με τὴν διαταγή του τὸν ἐβγάλε μετὰ τρεῖς ἡμέρες στὴν ξηρά. Καὶ τότε ὁ Θεός ἐπανελάβε τήν ἐντολή του πρὸς τὸν Ἰωνᾶ: «Ἀνάστηθι, πορεύθητι εἰς Νινευή τὴν πόλιν τὴν μεγάλην, καὶ κήρυξον ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ κήρυγμα τὸ ἐμπροσθεν, καὶ ἐγὼ ἐλάλησα πρὸς σέ» (Ἰων. γ' 2). Ἔτσι ὁ Θεός ὄχι μόνο συγχωροῦσε τὸν Ἰωνᾶ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀποκαθιστοῦσε στο προφητικὸ του αξίωμα. Ὄταν ὁ Θεός μας συγχωρῇ ἔπειτα ἀπὸ εὐλικρινῆ μετάνοια, μᾶς ἐπαναφέρει στὴν κατάστασι, στὴν ὁποῖα βρισκόμασταν, πρὶν ἀμαρτήσουμε. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἰωνᾶς φάνηκε τώρα ἀξίος τῆς ἐκλογῆς καὶ τῆς προτιμῆσεώς του ἀπὸ τὸν Θεό. Δεν σκέφθηκε τώρα τοὺς κόπους καὶ τοὺς κινδύνους τοῦ ταξιδιῦ οὔτε καθυστέρησε στὴν ἐκτέλεσι τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ. Ξεκίνησε ἀμέσως με πολλή προθυμία, δείχνοντας ἔτσι τὴ μετάνοιά του γιὰ τὴν προηγούμενη ἀπρηπὴ συμπεριφορά του. Αὐτὴ εἶναι ἀληθινὴ μετάνοια: μεταβολὴ τῆς νοοτροπίας, τῶν σκέψεων καὶ τῶν ἀποφάσεών μας καὶ ἐπιστροφή ἀπὸ τὴν ὁδὸ τῆς ἀμαρτίας στὴν ὁδὸ του καθήκοντος καὶ τῆς τηρήσεως τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ.

Με λίγες, ἀλλὰ ζωηρὲς φράσεις περιγράφει ἡ Γραφή τὴ Νινευή. «Ἡ δε Νινευή ἦν πόλις μεγάλη τῷ Θεῷ, ὡσεὶ πορείας ὁδοῦ τριῶν ἡμερῶν» (Ἰων. γ' 3). Ἦταν πολὺ μεγάλη πόλις, ὄχι μόνο στα μάτια τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ στα μάτια τοῦ Θεοῦ. Τρεῖς μέρες χρειαζόταν κανεὶς, γιὰ νὰ τὴν περιέλθῃ καὶ νὰ τὴ γνωρίσῃ. Καὶ κατοικοῦσαν σ' αὐτὴν «πλείους ἢ δώδεκα μυριάδες ἀνθρώπων, οἵτινες οὐκ ἐγνώσαν δεξιὰν αὐτῶν ἢ ἀριστεράς αὐτῶν» (Ἰων. δ' 11), δηλαδὴ πάνω ἀπὸ ἑκατὸν εἰκοσι χιλιάδες μικρῶν παιδιῶν, ἐπομένως περίπου ἑξακόσιες χιλιάδες ἄνθρωποι, ἀριθμὸς πολὺ μεγάλος γιὰ μιὰ πόλιν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἀρχαῖοι συγγραφεῖς μιλοῦν με θαυμασμό γιὰ τὴν ἔκτασι καὶ τὴν οχύρωσι τῆς Νινευῆ. Σ' αὐτὴ λοιπὸν τὴ μεγάλη καὶ πολυάνθρωπη πόλιν ἔφτασε ὁ Ἰωνᾶς καὶ ἀρχισε ἀμέσως τὸ κήρυγμά του. Ἐπὶ τρεῖς μέρες περιερχόταν ἀπὸ τὸ πρωὶ ὡς τὸ βράδυ τὴν πόλιν καὶ ἐκήρυττε. Τί ἐκήρυττε; «Ἔτι τρεῖς ἡμέραι καὶ Νινευή καταστραφήσεται» (Ἰων. γ' 4). Σὲ τρεῖς ἡμέρες ἡ Νινευή θὰ καταστραφῇ. Ἀσφαλῶς θὰ ἔλεγε καὶ ἄλλα πολλὰ. Θὰ ἐξηγοῦσε στους ἀκροατὰς τὸν λόγο, γιὰ τὸν ὁποῖο θὰ καταστρεφόταν ἡ πόλις, ὁ ὁποῖος ἦταν ἡ ἀμαρτία καὶ ἡ διαφθορὰ τῶν κατοίκων τῆς καὶ θὰ τοὺς παρακινούσε σὲ μετάνοια καὶ ἐπιστροφή στον ἀληθινὸ Θεό, γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν τιμωρία.

Ἀς σημειώσουμε ἐδῶ ὅτι τὸ εβραϊκὸ κείμενο γράφει σαράντα ἡμέρες καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς εἶναι πρὶο πιθανός, γιὰτὶ ἔπρεπε νὰ δοθῇ προθεσμία στους Νινευίτες γιὰ νὰ μετανοήσουν, ἀλλὰ καὶ γιὰτὶ εἶναι σύμφωνος με τὴ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος θέλει καὶ περιμένει ὅλων τὴ μετάνοια καὶ δίνει σὲ ὅλους πολλές καὶ μακρὲς ευκαιρίες μετανόιας. Εἴτε τρεῖς ὅμως εἴτε σαράντα ἡμέρες προθεσμία ἔδινε ὁ Θεός, ἦταν ἕνας χρόνος περιωρισμένος. Ἀλλὰ περιωρισμένος εἶναι καὶ τῆς ζωῆς τοῦ καθενὸς μας ὁ χρόνος καὶ μάλιστα ἡ διάρκειά του εἶναι ἀγνωστὴ. Δὲν ξέρουμε ἀν θὰ ζοῦμε, ὄχι μετὰ τρεῖς μέρες, ἀλλὰ τὴν ἐπομένη μέρα ἢ μετὰ ἀπὸ λίγες στιγμές. Ἀς μὴ μένουμε λοιπὸν

αμέριμνοι, αλλά ας φροντίζουμε να χρησιμοποιούμε καλά τον χρόνο που μας δίνει ο Θεός, για να βρεθούμε έτοιμοι κατά την έξοδό μας από την παρούσα ζωή. «Γίνεσθε έτοιμοι», μας φωνάζει ο Κύριος, «ότι ή ώρα ου δοκείτε ο υιός του ανθρώπου έρχεται» (Λουκ. ιβ' 40).

Από στόμα σε στόμα το κήρυγμα του Ιωνά διαδόθηκε σ' όλη την πόλι. Και το αποτέλεσμα ήταν ανέλπιστο. «Επίστευσαν οι άνδρες Νινευή τω Θεώ, και εκήρυξαν νηστείαν, και ενεδύσαντο σάκκους από μεγάλου αυτών έως μικρού» (Ιων. γ' 5). Οι κάτοικοι της Νινευή πίστεψαν στον άληθινόν Θεόν, έκ μέρους τοῦ οποίου εκήρυττε ὁ Ἰωνᾶς πίστεψαν στήν ἀπειλή τοῦ Θεοῦ ὅτι ἡ πόλις τοὺς θὰ καταστραφῆ συναισθάνθηκαν τὴν αμαρτωλότητα καὶ τὴν ἐνοχή τοὺς μετενόησαν γιὰ τὶς ἀμαρτίες τοὺς καὶ ἐξεδήλωσαν τὴ μετάνοια τοὺς μὲ νηστεία καὶ μὲ πένθιμα ἐνδύματα ποὺ φόρεσαν, ἀναθέτοντας τὴν ἐλπίδα τοὺς στήν εὐσπλαχνία τοῦ Θεοῦ. Ὁ ἴδιος ὁ βασιλιάς τῆς Νινευή, ὅταν ἔμαθε γιὰ τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωνᾶ, σηκώθηκε ἀπὸ τὸν θρόνο τοῦ, ἔβγαλε τὴ βασιλικὴ στολή τοῦ καὶ φόρεσε κι' αὐτὸς σάκκο, δηλαδὴ τρίχινο πένθιμο ἐνδύμα, καὶ κάθισε πάνω σὲ στάχτη, ἐκδηλώνοντας ἔτσι τὴ μετάνοια τοῦ. Συγχρόνως ἔβγαλε διαταγή, μὲ τὴν ὁποία ὠρίζε νὰ νηστεύσῃ οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως, ἀκόμη καὶ τὰ ζῶα, καὶ νὰ μὴν πιοῦν οὔτε νερό. Καὶ οἱ ὑπῆκοοι τοῦ συμμορφώθηκαν ἀμέσως καὶ φόρεσαν σάκκους καὶ προσευχήθηκαν ἐντατικὰ στὸν Θεόν, ζητώντας τὸ ἔλεος τοῦ. Καὶ δὲν περιωρίσθηκαν στὶς ἐκδηλώσεις αὐτές, ἀλλὰ διέκοψαν κάθε σχέση μὲ τὴν ἀμαρτία, ἔπαυσαν νὰ κάνουν τὰ ἔργα τῆς πονηρίας καὶ τῆς ἀδικίας ποὺ ἔκαμναν προηγουμένως, καὶ ἄλλαξαν τρόπο ζωῆς, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ Θεὸς θὰ δεχθῇ τὴ μετάνοια τοὺς. «Τὶς οἶδεν –ἐλεγεναί μετανοήσει ὁ Θεός, καὶ ἐπιστρέψει ἐξ ὀργῆς θυμοῦ αὐτοῦ, καὶ οὐ μὴ ἀπολώμεθα;» (Ἰων. γ' 9).

Ἐδειξαν λοιπὸν ἀληθινὴ καὶ ὀλοκληρωτικὴ μετάνοια οἱ Νινευῖται. Συναισθάνθηκαν τὴν ἐνοχὴ τοὺς καὶ λυπήθηκαν βαθύτατα γι' αὐτὴν καὶ πένθησαν γιὰ τὶς ἀμαρτίες τοὺς. Ἐνήστεψαν αὐστηρότατα, γιὰ νὰ ἐκδηλώσουν τὴ λύπη καὶ τὸ πένθος τοὺς. Προσευχήθηκαν ἐντατικὰ, ἐπικαλούμενοι τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ στηρίζοντας σ' αὐτὸ τὶς ἐλπίδες τοὺς. Τὸ σπουδαιότερο ὅμως ποὺ ἔκαναν, ἦταν τὸ ὅτι «ἀπέστρεψαν ἕκαστος ἀπὸ τῆς ὁδοῦ αὐτῶν τῆς πονηρᾶς καὶ ἀπὸ τῆς ἀδικίας τῆς ἐν χερσίν αὐτῶν» (Ἰων. γ' 8). Γιατὶ αὐτὴ εἶναι ἡ ἀληθινὴ μετάνοια: ἀλλαγὴ νοοτροπίας, ἀλλαγὴ διαθέσεων καὶ ἐπιθυμιῶν, ἀλλαγὴ τρόπου ζωῆς ἀπὸ τὸ κακὸ πρὸς τὸ καλὸ. «Ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιήσον ἀγαθόν», λέει ὁ Δαβὶδ (Ψαλμ. λγ' 14). Καὶ ὁ Ἡσαΐας συνιστᾷ: «Παύσασθε ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν, μάθετε καλὸν ποιεῖν» (Ἠσ. ἀ' 16-17). Δὲν εἶναι ἀρκετὸ νὰ πενθοῦμε καὶ νὰ νηστεύουμε γιὰ τὶς ἀμαρτίες μᾶς, ἀλλὰ πρέπει καὶ νὰ ἀπέχουμε ἀπὸ αὐτές. Ἡ νηστεία τῶν τροφῶν εἶναι κατ' ἀνάγκην περιορισμένη, γιατί ἡ ἀνάγκη τῆς συντηρήσεως τῆς ζωῆς μᾶς ἐπιβάλλει νὰ τὴ διακόπτουμε. Ἡ νηστεία ὅμως ἀπὸ τὴν ἀμαρτία πρέπει νὰ εἶναι συνεχῆς καὶ ἀδιάκοπη. Χωρὶς αὐτὴ τὴ συνεχῆ πνευματικὴ νηστεία ἡ νηστεία ἀπὸ τὶς τροφές, ὅσοδήποτε αὐστηρὴ κι' ἂν εἶναι, καταντᾷ ἀνωφελὴς καὶ ἄκαρπη. Ἀλλὰ καὶ οἱ προσευχῆς μᾶς, μὲ τὶς ὁποῖες ζητοῦμε τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ συγχώρησι τῶν ἀμαρτιῶν μᾶς, τότε θὰ γίνουν δεκτές, ὅταν ἐπιδείξουμε ἀληθινὴ μετάνοια καὶ ἐπιστροφή ἀπὸ τὸν δρόμο τῆς ἀμαρτίας στὸν δρόμο τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ.

Τέτοια μετάνοια ἔδειξαν οἱ Νινευῖται. Καὶ ἡ μετάνοια τοὺς ἔγινε δεκτὴ ἀπὸ τὸν Θεόν. Μετενόησαν ἐκεῖνοι; «Μετενόησε» καὶ ὁ Θεὸς δηλαδὴ ἀνεκάλεσε τὴν καταδικαστικὴ ἀπόφασι τοῦ καὶ δὲν ἐπραγματοποίησε τὸ κακὸ ποὺ τοὺς εἶχε ἀπειλήσει. Ἦξερε βέβαια ἐκ τῶν προτέρων ὁ Θεὸς ὡς παντογνώστης τὴν ἐξέλιξι τῶν πραγμάτων μὲ τὴν ἔκφρασι ὅμως αὐτὴ ἡ Γραφὴ θέλει νὰ μᾶς δείξη τὴ μεγάλη δύναμη τῆς μετανόιας. Ἡ μετάνοια εἶναι ἰκανὴ νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐκδήλωσι τῆς ὀργῆς τοῦ Θεοῦ. Τὴ μετάνοια μᾶς περιμένει ὁ Θεός, γιὰ νὰ μᾶς συγχωρήσῃ καὶ ἀντὶ τῆς ὀργῆς τοῦ νὰ μᾶς δείξη τὴν ἀγάπη τοῦ καὶ τὴ στοργὴ τοῦ.

Ἐν τῷ μεταξύ ὁ Ἰωνᾶς, ἀφοῦ ὀλοκλήρωσε τὸ κήρυγμα τοῦ, βγήκε ἔξω ἀπὸ τὴν πόλη καὶ ἐγκαταστάθηκε σὲ κάποιο μέρος, ἀπ' ὅπου μπορούσε νὰ τὴ βλέπη, πιθανῶς σὲ κάποιο ὕψωμα.

Ἐκεῖ ἐφτείαξε μιὰ πρόχειρη σκηνή καὶ περίμενε νὰ δῆ ποιὸ θὰ ἦταν τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ κηρύγματος. Κι' ὅταν οἱ μέρες πέρασαν καὶ ἡ ἀπειλή τοῦ Θεοῦ δὲν πραγματοποιήθηκε, «ἐλυπήθη Ἰωνᾶς λύπην μεγάλην καὶ συνεχύθη» (Ἰων. δ' 1). Λυπήθηκε πάρα πολὺ καὶ συγχύστηκε. Ὅχι βέβαια γιὰ τὸ ὅτι μετενόησαν οἱ Νινευῖται καὶ δὲν καταστράφηκε ἡ πόλις, γιὰ αὐτὸ θὰ ἦταν μεγάλη ζηλοφθονία, ἀνάρμοστη σ' ἕναν προφήτη ἀλλὰ γιὰ τὸ ὅτι ἐμφανίζοταν αὐτὸς σὰν ψευδοπροφήτης ποὺ μιλοῦσε ἀπὸ τὸν ἑαυτό τοῦ καὶ ὄχι ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς εἶχε ταραξεί καὶ ἀναστατώσει ἄδικα. Θὰ ἔπρεπε βέβαια νὰ χαρῆ ὁ Ἰωνᾶς γιὰ τὴ μετάνοια τῶν Νινευιτῶν καὶ τὴ σωτηρία τῆς πόλεως μὴ τὸν παρεξηγοῦμε ὅμως καὶ μέ τὸν ἀδικοῦμε. Ἐζήσθη στὴν ἐποχὴ τῆς παλαιᾶς διαθήκης, πολλοὺς αἰῶνες πρὶν ὁ Θεὸς δώσῃ τὴ χάρι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ποὺ καταρτίζει τὸν τέλειο ἄνθρωπο.

Ἐπάνω στὴν ταραχὴ τοῦ ὁ Ἰωνᾶς ξέσπασε σὲ παράπονα πρὸς τὸν Θεό, «Κύριε», εἶπε, «αὐτὰ δὲν ἔλεγα, ὅταν ἤμουν ἀκόμη στὴ χώρα μου; Γι' αὐτὸ τότε ξεκίνησα νὰ φύγω στὴ Θαρσεῖς, γιὰ ἡξέρα καλὰ ὅτι ἐσὺ εἶσαι ἐλεήμων καὶ σπλαγχνικός, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος, καὶ μετανοεῖς γιὰ τὶς κακίες τῶν ἀνθρώπων καὶ δὲν τοὺς τιμωρεῖς. Καὶ τώρα, Κύριε, πάρε τὴ ζωὴ μου, γιὰτί μου εἶναι προτιμότερο νὰ πεθάνω παρὰ νὰ ζῶ» (Ἰων. δ' 2-3). Θὰ ἔπρεπε νὰ χαίρεται ὁ Ἰωνᾶς καὶ νὰ καυχᾶται, γιὰτί ὁ Θεὸς εἶναι ἐλεήμων καὶ μακρόθυμος καὶ πολυέλεος. Ἄλλωστε καὶ ὁ ἴδιος εἶχε δοκιμάσει τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Ποὺ θὰ ἦταν τώρα ὁ Ἰωνᾶς, ἂν ὁ Θεὸς δὲν ἦταν μακρόθυμος καὶ πολυέλεος; Θὰ εἶχε πνιγῆ στὰ μανιασμένα κύματα ἢ θὰ εἶχε σαπίσει στὴν κοιλιὰ τοῦ κήτους. Ἀλλὰ μήπως δὲν παθαίνουμε κι' ἐμεῖς κάτι παρόμοιο, ὅταν ευχώμαστε νὰ τιμωρήσῃ ὁ Θεὸς κάποιους ποὺ ἀμαρτάνουν καὶ λησμονοῦμε ὅτι κι' ἐμεῖς εἶμαστε ἄξιοι τιμωρίας καὶ ἔχουμε ἀνάγκη τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ; Ἄντι λοιπὸν νὰ παραπονούμαστε, ὅταν ὁ Θεὸς δείχνῃ στοὺς ἄλλους τὸ ἔλεος τοῦ, ἄς τὸν παρακαλοῦμε νὰ εἶναι καὶ πρὸς ἐμᾶς «οἰκτίρμων καὶ ἐλεήμων, μακρόθυμος καὶ πολυέλεος».

Παράλογα λοιπὸν ἦταν τὰ παράπονα τοῦ Ἰωνᾶ. Ὁ Θεός, ὅμως, ποὺ γνωρίζει τὰ βάθη τῆς ἀνθρώπινης καρδιάς, ἡξερε ὅτι αὐτὰ ἦταν ἐπιφανειακὰ καὶ παροδικὰ. Γι' αὐτὸ, ἀντὶ νὰ ἐπιπλήξῃ τὸν Ἰωνᾶ γιὰ τὰ ἄδικα παράπονα τοῦ, τοῦ ἔδωσε ἕνα καλὸ μάθημα, δείχνοντας πάλι τὴν εὐσπλαγχνία τοῦ. Καὶ πρῶτα-πρῶτα τὸν ρώτησε: «Εἰ σφόδρα λελύπησαι σύ;» (Ἰων. δ' 4). Ἀλήθεια, Ἰωνᾶ, λυπήθηκες τόσο πολὺ; Λυπήθηκες, ἀντὶ νὰ χαρῆς γιὰ τὴ σωτηρία τόσων ἀνθρώπων; Εἶναι ἄραγε δικαία καὶ ὀρθὴ ἡ λύπη σοῦ; Αὐτὸ ἦταν τὸ νόημα τῆς ἐρωτήσεως τοῦ Θεοῦ. Ἔθετε λοιπὸν ὁ Θεὸς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ στὸν Ἰωνᾶ, γιὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ σκεφθῆ ὀρθότερα καὶ νὰ ἀναθεωρήσῃ τὶς ἀπόψεις τοῦ.

Δὲν περιωρίσθηκε ὅμως στὴν ἐρώτησι ὁ Θεός. Κατὰ διαταγὴν τοῦ ἐφύτρωσε ξαφνικὰ καὶ αὐξήθηκε γρήγορα μιὰ κολοκυθιά, ἡ ὁποία ἀναρριχήθηκε καὶ σκέπασε τὴ σκηνὴ τοῦ Ἰωνᾶ, δημιουργώντας ἔτσι μιὰ προστατευτικὴ σκιά πού τὸν ἀνακούφιζε ἀπὸ τὴ ζέστη καὶ τὴ στενοχώρια καὶ τὴν ἀθυμία ποὺ πλημμύριζαν τὴν ψυχὴ τοῦ. Καὶ πράγματι ὁ Ἰωνᾶς ἀνακουφίσθηκε καὶ χάρηκε πάρα πολὺ γιὰ τὴν ἀνέλπιστα αὐτὴ προστασία.

Ἡ χαρὰ τοῦ ὅμως δὲν κράτησε πολὺ. Κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ καὶ πάλι, τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρῶτὸ ἕνα σκουλήκι κατέφαγε τὴ ρίζα τῆς κολοκυθιάς, καὶ πολὺ γρήγορα ἡ κολοκυθιά ξεράθηκε. Μόλις λοιπὸν βγῆκε ὁ ἥλιος, ἐχτύπησε στὸ κεφάλι τοῦ Ἰωνᾶ, ἐνῶ συγχρόνως φύσηξε καυστικὸς ἄνεμος. Τὴ χαρὰ τοῦ Ἰωνᾶ διαδέχθηκε τώρα λύπη καὶ ἀθυμία, ἐνῶ ἡ φοβερὴ ζέστη τοῦ προκάλεσε ἐξάντλησι μέχρι λιποθυμίας. Ἀπελπισμένος ὁ Ἰωνᾶς ἄρχισε πάλι νὰ λέῃ: «Καλὸν τὸ ἀποθανεῖν μὲ ἢ ζῆν μὲ» (Ἰων. δ' 7). Καλύτερα νὰ πεθάνω παρὰ νὰ ζῶ. Ἀπὸ τὸ ἕνα ἄκρο στὸ ἄλλο ἀπὸ τὴ μεγάλη χαρὰ στὴ μεγάλη λύπη. Αὐτὸ συμβαίνει σὲ ὅλους μᾶς, ὅταν στηρίζουμε τὴν εὐτυχία μᾶς στὰ πρόσκαιρα καὶ ἐφήμερα. Πρόσκαιρη σὰν αὐτὰ εἶναι καὶ ἡ εὐτυχία μᾶς. Μόλις τὰ χάσουμε, βυθιζόμαστε σὲ λύπη καὶ ἀπελπισία.

Ἐνῶ λοιπὸν ὁ Ἰωνᾶς βρισκόταν σὲ ἀπελπιστικὴ σωματικὴ καὶ ψυχικὴ κατάστασι, ὁ Θεὸς ἄνοιξε συζήτηση μαζί τοῦ. «Εἰ σφόδρα λελύπησαι σὺ ἐπὶ τῇ κολοκύνθῃ;» τὸν ρώτησε. Καὶ ὁ Ἰωνᾶς χωρὶς δισταγμὸ ἀπάντησε: «Σφόδρα λελύπημαι ἐγὼ ἕως θανάτου» (Ἰῶν. δ' 9). Μὲ τὴν ἀπάντησι τοῦ ὁ Ἰωνᾶς ἔδινε στὸν Θεὸ τὴν ἀφορμὴ νὰ τοῦ κάνῃ τὴν πρέπουσα διδασκαλίᾳ. «Ἐσὺ –του εἶπε- λυπήθηκες γιὰ τὴν κολοκυθιά, γιὰ τὴν ὁποία δὲν κοπίασες οὔτε τὴν καλλιέργησες, καὶ ἡ ὁποία νύχτα ἐφύτρωσε καὶ νύχτα χάθηκε». Δὲν ἦταν δηλαδὴ κάτι τὸ πολύτιμο καὶ μακρόβιο οὔτε ἦταν ἔργο τῶν χειρῶν σου. «Κι' ἐγὼ δὲν ἔπρεπε νὰ λυπηθῶ γιὰ τὴ Νινευή, τὴ μεγάλη πόλι, στὴν ὁποία ἐκτός τῶν ἐνηλίκων κατοικοῦν περισσότερα ἀπὸ ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες παιδιὰ, ποὺ δὲν εἶναι ἀκόμη σὲ θέση νὰ διακρίνουν τὸ δεξὶ τοὺς χέρι ἀπὸ τὸ ἀριστερό, καὶ πάρα πολλὰ ζῶα;» (Ἰῶν. δ' 10-11).

Δὲν μᾶς ἀναφέρει ἡ Γραφὴ ἂν ὁ Ἰωνᾶς ἀπάντησε στὸ ἐρώτημα τοῦ Θεοῦ καὶ τί εἶπε. Μᾶλλον δὲν ἀπάντησε, γιὰτὶ δὲν εἶχε τίποτε νὰ ἀντιτάξῃ στὴ λογικὴ καὶ ἀποστομωτικὴ ἐρώτηση τοῦ Θεοῦ. Δέχθηκε μὲ σιωπὴ τὸ σωφρονιστικὸ μάθημα τοῦ Θεοῦ, ὑποτάχθηκε στὰ λόγια τοῦ καὶ εἰρήνευσε. Διδάχθηκε ὅτι, ὅπως ὁ Θεὸς εἶναι εὐσπλαγχνος, ἔτσι κι' αὐτὸς ἔπρεπε νὰ εἶναι εὐσπλαγχνος πρὸς τοὺς συνανθρώπους τοῦ, ὅσοδὴποτε ἁμαρτωλοὶ κι' ἂν εἶναι. Αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ δικὸ μᾶς καθῆκον: νὰ εἶμαστε σπλαγχνικοὶ καὶ οἰκτίρμονες πρὸς ὅλους καὶ ὄχι σκληροὶ καὶ ἀπάνθρωποι. Μᾶς τὸ παραγγέλλει ἄλλωστε ὁ Κύριος: «Γίνεσθε οἰκτίρμονες, καθὼς καὶ ὁ Πατὴρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστὶ» (Λουκ. ς' 36). Ἡ εὐσπλαγχνία πρὸς τοὺς συνανθρώπους μᾶς εἶναι ὀφειλομένη ἀνταπόδοσις τῆς εὐσπλαγχνίας ποὺ δείχνει ὁ Θεὸς πρὸς ἐμᾶς.

Πρὶν ὅμως κλείσουμε τὴν ἱστορία τοῦ Ἰωνᾶ, ἅς θυμηθοῦμε ὅτι ὁ Κύριος, μιλώντας πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ποὺ ἄκουγαν μὲ ἀδιαφορία ἢ καὶ μὲ ἐχθρότητα τὸ κήρυγμα τοῦ, προέβαλε τοὺς Νινευῖτες ὡς παράδειγμα μετανοίας καὶ συμμορφώσεως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. «Ἄνδρες Νινευῖται -εἶπε- ἀναστήσονται ἐν τῇ κρίσει μετὰ τῆς γενεᾶς ταύτης καὶ κατακρινούσιν αὐτήν, ὅτι μετενόησαν εἰς τὸ κήρυγμα Ἰωνᾶ, καὶ ἰδοὺ πλείον Ἰωνᾶ ὧδε» (Ματθ. ιβ' 41). Οἱ Νινευῖται δέχθησαν τὸ κήρυγμα ἐνὸς προφήτου, ποὺ, ὅσο κι' ἂν ἦταν ἀπεσταλμένος τοῦ Θεοῦ, δὲν ἔπαυε νὰ εἶναι ἕνας ἄνθρωπος, ἕνας δοῦλος τοῦ Θεοῦ καὶ πίστεψαν καὶ μετενόησαν. Ἐμεῖς ἔχουμε στὴ διάθεσή μᾶς τὰ λόγια καὶ τὰ θαύματα τοῦ Θεανθρώπου Κυρίου, τὸν ὁποῖο προανήγγειλαν οἱ προφῆται καὶ περίμεναν μὲ ἀγωνία οἱ αἰῶνες. Ἄς μὴ φανοῦμε λοιπὸν κατώτεροι ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς Νινευῖτες ἀλλὰ ἅς ἀκοῦμε μὲ ἐνδιαφέρον τὸν λόγο τοῦ Κυρίου, ἅς τὸν δεχώμαστε μὲ προθυμία, ἅς μετανοοῦμε ἀληθινὰ κι' ἅς ἐπιστρέφουμε πρὸς τὸν Θεό, γιὰ νὰ εἶμαστε ἄξιοι τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ.

3/4/1995

ΤΩΒΙΤ

90. Ὁ Τωβίτ

(Τωβ. α' 1 - γ' 17)

Διακόσια χρόνια περίπου ἔζησε τὸ βασίλειο τοῦ Ἰσραήλ. Ὅπως ξέρουμε, ὁ ἰδρυτὴς τοῦ βασιλείου αὐτοῦ, ὁ Ἰεροβοάμ, εἰσήγαγε τὴν εἰδωλολατρία, γιὰ νὰ ἀποκόψῃ τοὺς ὑπηκόους τοῦ ἀπὸ τὴν ἐπικοινωνία μὲ τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ τὸ βασίλειο τοῦ Ἰούδα. Ἡ εἰδωλολατρία ἐπεκράτησε στὸ βασίλειο αὐτὸ παρά τὶς διαμαρτυρίες τῶν προφητῶν καὶ τὶς προσπάθειες μερικῶν εὐσεβῶν βασιλέων. Μὲ πολλὰς συμφορὰς κατὰ καιροὺς ὁ Θεὸς προειδοποίησε τοὺς ἀποστάτες Ἰσραηλίτες

γιά την τελική μεγάλη τιμωρία τους κι' έπειδή εκείνοι έμεναν άμετανόητοι, ή τιμωρία ήρθε επί τέλους. Οί Ασσύριοι, πού ήταν λαός ίσχυρός την έποχή εκείνη, άφοϋ πρώτα απέσπασαν μεγάλες περιοχές του κράτους του Ισραήλ και ύποχρέωσαν τον βασιλέα του νά τους πληρώνη φόρο, τέλος το 722 π.Χ. κατέλαβαν τη Σαμάρεια και κατέλυσαν το κράτος του Ισραήλ. Οί φυλές πού ύποδουλώθηκαν, μεταφέρθηκαν μαζί μέ τον βασιλέα Ωσηέ αιχμάλωτοι στην Ασσυρία, άπ' όπου δέν επέστρεψαν ποτέ. Έκεϊ πολλοί άπό αυτούς αναμίχθηκαν μέ τους έντόπιους λαούς και έχασαν τη θρησκεία και την έθνικότητα τους.

Στις χώρες του Ισραήλ πού κατέκτησαν οί Ασσύριοι μετέφεραν άποίκους άπό την Ασσυρία. Οί άποικοι αυτοί, πού ήταν είδωλολάτραι, αναμίχθηκαν μέ τους Ισραηλίτες πού είχάν άπομείνει και σχημάτισαν έναν καινούργιο μικτό λαό, πού άπό την πρωτεύουσα Σαμάρεια πήρε το όνομα Σαμαρείται. Οί Σαμαρείται πίστευαν και λάτρευαν τον ένα άληθινό Θεό, όπως οί Ισραηλίται έκτισαν μάλιστα και ναό στο όρος Γαριζίν για τη λατρεία του Θεοϋ και θεωρούσαν το μέρος αυτό ως τον μόνο τόπο, στον όποίο έπρεπε νά λατρεύεται ο Θεός. Άπό τα βιβλία της Παλαιάς Διαθήκης παραδέχονταν μόνο την Πεντάτευχο. Γενικά είχάν τόσο πολλές διαφορές άπό τους Ισραηλίτες στη θρησκεία και τα ήθη τους, ώστε οί Ισραηλίται δέν τους θεωρούσαν πιά άδελφούς και δέν ήθελαν νά έχουν καμιά σχέση μ' αυτούς. Άπέφευγαν νά συνομιλοϋν μαζί τους, άκόμη και νά περνοϋν άπό τη χώρα τους. Γι' αυτό ή Σαμαρείταις, άπό την όποία ο Κύριος ζήτησε νερό, έξεδήλωσε την έκπληξι της για το ότι ένας Ιουδαίος συνομιλοϋσε μαζί της, και είπε το γνωστό εκείνο «ού συγχρώνται Ιουδαίοι Σαμαρείταις» (Ιω. δ' 9).

Ένας άπό τους Ιουδαίους πού μεταφέρθηκαν αιχμάλωτοι στην Άσσυρία ήταν ο Τωβίτ μέ τη γυναίκα του Άννα και τον γιό τους Τωβία. Η ιστορία του Τωβίτ, πολϋ ένδιαφέρουσα και διδακτική, έκτίθεται σ' ένα βιβλίο της Παλαιάς Διαθήκης πού επιγράφεται μέ το όνομα του. Θά την παρακολουθήσουμε στη σημερινή και στις έπόμενες όμιλίες.

Ο Τωβίτ προερχόταν άπό τη φυλή Νεφθαλείμ και καταγόταν άπό τη Θέσβη της Γαλιλαίας, άπ' όπου καταγόταν και ο προφήτης Ηλίας. Είχε μείνει όρφανός άπό τον πατέρα του και άνατράφηκε άπό τη γιαγιά του Δεββώρα, ή όποία του μετέδωσε την εύσέβεια και την άρετή της. Ο Τωβίτ τη μνημονεύει μέ εύγνωμοσύνη και θυμάται τις καλές συμβουλές πού του είχε δώσει. Χάρις στην εύσεβή άνατροφή πού πήρε, ο Τωβίτ, έν άντιθέσει προς τους συμπατριώτες του, οί όποιοι είχάν παρασυρθή στην είδωλολατρία, έμεινε σταθερός στην πίστι στον ένα άληθινό Θεό. Κι' ένω, όπως είπαμε, οί βασιλείς του Ισραήλ προσπαθοϋσαν νά άποκόψουν τον λαό άπό την έπικοινωνία μέ το θρησκευτικό κέντρο του Ιουδαϊσμοϋ, την Ιερουσαλήμ, ο Τωβίτ κατώρθωνε και πήγαινε πολλές φορές εκεί στις μεγάλες γιορτές και, όπως ώριζε ο νόμος, προσέφερε το ένα δέκατο άπ' όλα τα γεννήματα του για τη συντήρηση των Λευιτών. Άλλο ένα δέκατο άπό τα γεννήματα του το πουλοϋσε και διέθετε τα χρήματα για τις άνάγκες του ναοϋ. Άλλά και τρίτο δέκατο άπό τα έσοδα του διέθετε, για νά βοηθή τους φτωχούς και τους ξένους. Ο Τωβίτ είχε πάρει σύζυγο την Άννα, πού καταγόταν κι' αυτή άπό την ίδια φυλή και οίκογένεια, όπως συνηθιζόταν τότε άπό τους Ισραηλίτες, και απέκτησε άπ' αυτήν γιό τον Τωβία.

Αυτή ήταν ή ζωή του Τωβίτ έν όσω βρισκόταν στην πατρίδα του. Ήρθε όμως ή αιχμαλωσία. Για τους άλλους αιχμαλώτους ή συμφορά αυτή ήταν τιμωρία για την άποστασία τους άπό τον Θεό και τη διαφθορά, στην όποία είχάν περιπέσει για τον Τωβίτ όμως ήταν άπλως μιá δοκιμασία, κατά την όποία φάνηκε λαμπρότερη ή εύσέβεια και ή άρετή του. Ο Τωβίτ άναδείχθηκε ένας δεϋτερος Ιώβ, πού υπέμεινε μέ καρτερία τις συμφορές πού τον βρῆκαν, χωρίς νά χάση την πίστη του στον Θεό και την εύσέβεια του γι' αυτό και άνταμείφθηκε άπό τον Θεό και ξαναβρήκε την εύτυχία του.

Σταθερή ήταν η απόφαση του Τωβίτ να μείνη πιστός και άφοσιωμένος στον Θεό και τις εντολές του και να μην παρασυρθεί από τον τρόπο της ζωής των ειδωλολατρών και από το κακό παράδειγμα του περιβάλλοντος του. "Ετσι, ενώ οι συναιχμάλωτοί του δεν τηρούσαν τις διατάξεις του νόμου που απαγόρευαν ωρισμένες τροφές, και έτρωγαν, ό,τι και οι έθνικοί, με τη δικαιολογία ότι η τήρησις του νόμου ήταν δύσκολη γι' αυτούς σε μιá ξένη χώρα, ο Τωβίτ έξακολουθοῦσε να τηρή με ακρίβεια τις διατάξεις αυτές, όσο δύσκολο κι' αν ήταν αυτό. Άς βλέπουν λοιπόν το παράδειγμα του Τωβίτ κι' ως διδάσκονται από αυτό όσοι εύκολα παραβαίνουν όχι μόνο τις διατάξεις της νηστείας, αλλά και άλλες σοβαρώτατες εντολές του Θεοῦ, με τη δικαιολογία ότι αυτές είναι δύσκολο να τηρηθούν σήμερα και ότι «όλοι έτσι κάνουν», γιατί «άλλαξαν οι καιροί». Όποιος έχει τη θέληση να τηρήση τον νόμο του Θεοῦ, μπορεί να το κατορθώσει, όσο δύσκολες κι' αν είναι οι περιστάσεις.

Άσφαλώς ο Τωβίτ δεν περιοριζόταν μόνο στην τήρηση των διατάξεων που άφοροῦσαν τις τροφές, αλλά προσπαθοῦσε να τηρή όλες τις εντολές του Θεοῦ, γιατί, όπως λέει ο ἴδιος, «εμεμνήμην του Θεοῦ εν ὅλη τη ψυχῇ μου» (Τωβ. α' 12). Με ὅλη την ψυχῇ του θυμόταν τον Θεό και τον εἶχε πάντοτε στη μνήμη του κι' αυτή η διαρκής ανάμνησις του Θεοῦ και των εντολῶν του τον συγκρατοῦσε από την άμαρτία και τον παρακινοῦσε στο αγαθό.

Τα πρώτα χρόνια της αιχμαλωσίας δεν ήταν δύσκολα για τον Τωβίτ. Αντίθετα ήταν ὀλοφάνερη ή εύλογια του Θεοῦ, που ἦρθε σαν ανταμοιβή της εὐσεβείας του. Ο Τωβίτ άσχολήθηκε με το εμπόριο. Άπέκτησε την εὔνοια του βασιλέως των Ασσυρίων Σαλμανάσαρ και έγινε προμηθευτής των ἀνακτόρων και ἐκέρδισε πολλά χρήματα, χάρις στα ὁποία ζοῦσε άνετα αυτός με την οικογένεια του, αλλά και μπορούσε να κάνει πολλές ἐλεημοσύνες στους συμπατριῶτες του που δυστυχοῦσαν και υπέφεραν από τις στερήσεις της αιχμαλωσίας. Ακόμη η ιδιότης του ως προμηθευτοῦ των ἀνακτόρων του ἔδινε τη δυνατότητα να κινηται ἐλεύθερα μέσα στο κράτος των Ασσυρίων, για να φέρνη ό,τι χρειαζόταν για τη βασιλική αὐλή. "Ετσι κάποτε ταξίδεψε στους Ράγους της Μηδίας, μιá πόλη που βρισκόταν στα ἀνατολικά της Νινευῆ σε μεγάλη ἀπόστασι. Εκεί συνάντησε ἕνα συμπατριῶτη του, τον Γαβαήλ, και ἐμπιστεύθηκε σ' αὐτόν ἕνα μεγάλο χρηματικό ποσόν, 10 ἀργυρά τάλαντα. Η ἐνέργειά του αὐτή ἀποδείχθηκε σωτήρια για τον Τωβίτ στις δύσκολες μέρες που ἀκολούθησαν. Ἦταν πραγματικά φώτισις Θεοῦ.

Τα πράγματα άλλαξαν όταν πέθανε ο Σαλμανάσαρ και τον διαδέχθηκε ο γιός του Σενναχηρίμ. Αὐτός φέρθηκε σκληρὰ πρὸς τους αιχμαλώτους Ἰουδαίους. Πολλοὶ από αὐτοὺς θανατώνονταν κατὰ διαταγήν του και τα σώματα τους ρίχνονταν έξω από τα τείχη της πόλεως, για να μείνουν ἄταφα, τροφή των θηρίων και των ὀρνέων. Ο Τωβίτ τότε ανέλαβε κι' ἕνα ἄλλο ἱερὸ και θεάρεστο καθῆκον. Ἐπήγαινε κρυφὰ τη νύχτα και ἔθαβε τους νεκροὺς συμπατριῶτες του. Ο Σενναχηρίμ ἐμάθαινε τα γεγονότα αὐτὰ και ὠργιζόταν φοβερὰ δεν ἤξερε ὅμως ποιὸς ἦταν ο ἐνταφιαστής. Κάποτε ὅμως κάποιος ἐπληροφόρησε τον βασιλέα ότι αὐτὸς ἦταν ο Τωβίτ και τώρα ο Σενναχηρίμ τον καταζητοῦσε, για να τον σκοτώση. Ο Τωβίτ ἀναγκάστηκε να φύγη από το σπίτι του και να κρύβεται, και ὅλα τα ὑπάρχοντα του λεηλατήθηκαν.

Η πρώτη αὐτή δοκιμασία του Τωβίτ δεν κράτησε πολὺ. Δεν πέρασαν πενήντα μέρες, και ο βασιλιάς Σενναχηρίμ δολοφονήθηκε από δύο γιούς του και τον διαδέχθηκε ἄλλος γιός του, ο ὁποῖος προσέλαβε ως διευθυντή των οικονομικῶν του και σφραγιδοφύλακα τον Ἰουδαῖο Αχιάχαρο, που ἦταν ἀνεψιός του Τωβίτ. Ο Αχιάχαρος μίλησε στον νέο βασιλιά για τον Τωβίτ, ο ὁποῖος ἔτσι μπόρεσε να γυρίση στο σπίτι του και να ξαναβρή την οικογένεια του.

Στη ζωὴ ὅμως οι χαρὲς και οι λύπες ἐναλλάσσονται. Πολλὲς φορές δεν προλαβαίνει κανείς να ἀνασάνη από μιá συμφορὰ, και τον βρίσκει ἄλλη μεγαλύτερη. "Ετσι συνέβη και με τον Τωβίτ. Μετά

την επιστροφή του συνέχισε την προηγούμενη εύσεβη και γεμάτη αγάπη προς τους αδελφούς του ζωή. Ἦρθε λοιπὸν ἡ γιορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς, κατὰ τὴν ὁποία οἱ Ἰουδαῖοι γιόρταζαν τὴν παράδοση τοῦ νόμου ἀπὸ τὸν Θεὸ στὸν Μωυσῆ. Ὁ Τωβίτ κάθισε μὲ τὴν οἰκογένεια τοῦ σὲ πλούσιο ἑορταστικὸ τραπέζι, ὅπως συνηθιζόταν. Βλέποντας ὅμως τὰ πολλὰ φαγητὰ μπροστὰ του, σκέφθηκε ὅτι ἄλλοι συμπατριῶται τοῦ δὲν εἶχαν οὔτε τὰ πιὸ ἀναγκαῖα γιὰ τὴ συντήρησή τους, καὶ εἶπε στὸν γιό του τὸν Τωβία: «Πήγαινε ἔξω καὶ φέρε ἐδῶ ὅποιον φτωχὸ ἀδελφὸ μας ἴβρης ποὺ νὰ μένη πιστὸς στὸν Κύριο» (Τωβ. β' 2). Ὁ Τωβίας βγήκε ἀμέσως, γιὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐντολή τοῦ πατέρα τοῦ σὲ λίγο ὅμως γύρισε καὶ τοῦ ἔφερε τὴν πληροφορία ὅτι ἕνας Ἰουδαῖος βρέθηκε στραγγαλισμένος καὶ τὸ πτῶμα τοῦ ἦταν πεταμένο στὴν ἀγορὰ. Χωρὶς νὰ χάσῃ καιρὸ, ὁ Τωβίτ σηκώθηκε ἀπὸ τὸ τραπέζι, περιμάζεψε τὸν νεκρὸ, τὸν ἔκρυψε σὲ κάποιον σπῖτι καί, ὅταν νύχτωσε, ἄνοιξε τάφο καὶ τὸν ἔθαψε. Τὰ εἶδαν αὐτὰ κάποιοι γνωστοὶ τοῦ καί, ἀντὶ νὰ τὸν ἐπαινέσουν, τὸν κοροΐδεψαν καὶ τὸν κατέκριναν. «Μυαλὸ δὲν ἔβαλε», εἶπαν: «γι' αὐτὸ τὸ πράγμα ἀναγκάσθηκε νὰ φύγῃ, καὶ πάλι δὲν φοβᾶται καὶ θάβει τοὺς νεκροὺς» (Τωβ. β' 8).

Ἀφοῦ ἔκανε τὸ καθῆκον τοῦ, ὁ Τωβίτ γύρισε στὸ σπῖτι τοῦ δὲν μπῆκε ὅμως μέσα, γιὰτὶ σύμφωνα μὲ τὸν νόμο ἦταν ἀκάθαρτος ἐπειδὴ εἶχε ἐγγίσει νεκρὸ, ἀλλὰ κοιμήθηκε ἔξω, κοντὰ στὸν τοῖχο τῆς αὐλῆς. Στὸν τοῖχο ὅμως φώλιαζαν μικρὰ πουλιὰ καὶ καθὼς ὁ Τωβίτ κοιμόταν μὲ ἀκάλυπτο τὸ πρόσωπο, ἀκαθαρσίες τῶν πουλιῶν ἔπεσαν στὰ μάτια τοῦ καὶ τοῦ προκάλεσαν φλόγωσι. Πῆγε σὲ γιαιτροὺς, ἀλλὰ δὲν μπόρεσαν νὰ τοῦ κάνουν τίποτε πολὺ γρήγορα ἔχασε τελείως τὸ φῶς τοῦ. Ἦταν τώρα ὁ Τωβίτ πενήντα ὀκτῶ ἐτῶν. Στὴ δυστυχία τοῦ αὐτῆ τοῦ συμπαρυστάθηκε πολὺ ὁ ἀνεπιός τοῦ Ἀχιάχαρος. Τόσους καὶ τόσους εἶχε βοηθήσει ὁ Τωβίτ, ὅταν μπορούσες τώρα ποὺ βρέθηκε ὁ ἴδιος σὲ δύσκολη περίσταση, ὁ Θεὸς τοῦ ἔστειλε βοηθὸ καὶ παρηγορητὴ.

Ὅσο κι' ἂν βοηθοῦσε ὅμως ὁ Ἀχιάχαρος, ὁ Τωβίτ περνοῦσε δύσκολες μέρες. Ἡ γυναίκα τοῦ ἢ Ἄννα ἀναγκάσθηκε νὰ ἐργάζεται, γιὰ νὰ ζήσουν. Ἐξαινε μαλλιά, ἔγνεθε, ὕφαινε καὶ πουλοῦσε τὰ ἐργόχειρα τῆς, γιὰ νὰ συντηρηθοῦν. Κάποτε κάποιοι ἀγοραστῆ μαζί μὲ τὴν ἀμοιβή τῆς τῆς ἔδωσαν δῶρο κι' ἕνα κατσικάκι. Ὅταν ὅμως ἐκείνη χαρούμενη τὸ πῆγε στὸ σπῖτι, ὁ Τωβίτ ἀνήσυχος τῆ ρώτησε: «Ἀπὸ ποῦ εἶναι τὸ κατσίκι; Μήπως εἶναι κλεμμένο; Δῶσ' το πίσω στοὺς κυρίους τοῦ, γιὰτὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ φᾶμε κλοπιμαία» (Τωβ. β' 13). Τόσο λεπτὴ ἦταν ἡ συνείδησις τοῦ Τωβίτ καὶ τόσο μεγάλη ἡ προσήλωσής τοῦ στὸν νόμο τοῦ Θεοῦ, ὥστε δὲν ἤθελε νὰ τὸν καταπατήσῃ οὔτε στὴ δυστυχία τοῦ. Ἡ Ἄννα τὸν διεβεβαίωσε ὅτι τὸ κατσίκι ἦταν δῶρο. Δὲν ἔχασε τὴν εὐκαιρία ὅμως νὰ τοῦ μιλήσῃ πικρὰ καὶ εἰρωνικά. «Ποῦ εἶναι οἱ ἐλεημοσύνες σου καὶ οἱ ἀρετές σου;» τοῦ εἶπε. «Νὰ ποιά εἶναι τὰ κέρδη τῆς ἀρετῆς σου» (Τωβ. β' 14).

Λυπήθηκε πολὺ ὁ Τωβίτ γιὰ τὰ λόγια αὐτὰ τῆς γυναίκας τοῦ καὶ ἔκλαψε: ὄχι γιὰτὶ τὸν εἰρωνεύθηκε, ἀλλὰ γιὰτὶ τὰ λόγια τῆς ἔδειχναν ἀπελπισία, ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης καὶ ἀσέβεια πρὸς τὸν Θεό. Δὲν παρασύρθηκε ὅμως ὁ Τωβίτ ἀπὸ τὰ λόγια τῆς γυναίκας τοῦ καὶ δὲν κλονίσθηκε ἢ πίστις τοῦ, οὔτε τῆς ἀποκρίθηκε σκληρὰ καὶ ωργισμένα, ἀλλὰ κατέφυγε στὴν προσευχή. «Δίκαιος εἶ, Κύριε», εἶπε, «καὶ πάντα τὰ ἔργα σου καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοί σου ἐλεημοσύνη καὶ ἀλήθεια, καὶ κρίσιν ἀληθινὴν καὶ δικαίαν σὺ κρίνεις εἰς τὸν αἰῶνα» (Τωβ. γ' 2). Καὶ συνεχίζοντας ζητεῖ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ γιὰ τὸν ἑαυτό τοῦ καὶ τοὺς συμπατριῶτες τοῦ, ποὺ ὑπέφεραν καὶ ταλαιπωροῦνταν ἐξ αἰτίας τῆς ἀποστασίας ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Παρακαλεῖ τὸν Θεὸ νὰ τὸν πάρῃ ἀπὸ τὴν παροῦσα ζωὴ καὶ νὰ τὸν ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὰ δεινὰ τοῦ ἀναθέτει ὅμως μὲ ἐμπιστοσύνη τὸν ἑαυτό τοῦ στὴν κρίση τοῦ Θεοῦ. «Κατὰ τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον σου ποιήσον μετ' ἐμοῦ» (Τωβ. γ' 6).

Άξιοθαύμαστη πραγματικά ή άρετή του Τωβίτ. Τήν έδειξε καί στις καλές καί στις δύσκολες μέρες του. Ούτε στην εύτυχία του άπομακρύνθηκε από τον Θεό, όπως δυστυχώς συμβαίνει συχνά, ούτε στη δυστυχία του έγόγγυσε έναντίον του Θεοῦ· ούτε από το διεφθαρμένο περιβάλλον, στο όποιο ζούσε, έπηρεάσθηκε, ούτε από τις είρωνειές καί τις έπικρίσεις της συζύγου του καί των άλλων γνωστών του κλονίσθηκε, αλλά έμεινε σταθερός στις ήθικες άρχές του. Ακόμη καί στις πιό δύσκολες στιγμές του δέν θέλησε νά κάνη την παραμικρή παράβασι, για νά άνακουφίση τη δυστυχία του. Αύτή είναι ή άληθινή εύσέβεια καί άρετή, άχώριστος σύντροφος του πιστοῦ σέ όλη τη ζωή του καί έγγύησις για τη μετάβασι του στην αιώνια χαρά καί εύτυχία.

Την ίδια έποχή που συνέβαιναν αυτά στον Τωβίτ, μιá άλλη ψυχή δοκιμαζόταν σκληρά από άλλη αίτια. Στα Εκβάτανα της Μηδίας κατοικοῦσε ο Ίουδαίος Ραγουήλ, συγγενής του Τωβίτ, μέ τη γυναίκα του "Έδνα καί τη μονάκριβη κόρη τους Σάρρα. Η Σάρρα, κοπέλα μέ σωματικά καί ψυχικά χαρίσματα, αντιμετώπιζε μιá φοβερή δοκιμασία. Έπτά φορές είχε δοθῆ ως σύζυγος σέ διαφόρους νέους καί κάθε φορά ένα πονηρό πνεῦμα, που ή Γραφή του δίνει το όνομα Ασμοδαίος, δηλαδή καταστροφέυς, σκότωνε τον νέο σύζυγο, πριν ακόμη έλθη σέ ένωση μέ τη Σάρρα. Έτσι ή Σάρρα έμενε παρθένος, γεννιόνταν όμως βαρειές υποψίες εις βάρος της ότι αύτή σκότωνε τους συζύγους της. Οι επανειλημμένες αυτές συμφορές άποτελοῦσαν φυσικά μεγάλη δυστυχία για την ίδια καί τους γονεΐς της. Καί τη δυστυχία της καί τη λύπη της μεγάλωνε το ότι, ενώ ή ίδια είχε τη συναίσθηση της άθωότητος, αντιμετώπιζε άδικες κατηγορίες καί έπικρίσεις. Ακόμη καί οι υπηρέτριες της της έλεγαν λόγια πικρά, που την επλήγωναν βαθειά: «Έφτά πῆρες ως τώρα καί κανενός άπ' αυτούς δέν έγινες σύζυγος. Αφοῦ εκείνοι πέθαναν, πήγαινε κι' έσύ μαζί τους. Ποτέ μήν άξιωθῆς νά δῆς γιό ή θυγατέρα» (Τωβ. γ' 8-9).

Έπλήγωναν κατάκαρδα τη Σάρρα τα λόγια αυτά των υπηρετριών της. Ήταν τόση ή λύπη της, ώστε προς στιγμήν της πέρασε ή σκέψις νά αυτοκτονήση. Γρήγορα όμως συνῆλθε καί σκέφθηκε ψυχραιμότερα. «Αν το κάνω αυτό», ειπε, «θα ντροπιάσω τον πατέρα μου καί θα τον οδηγήσω μέ λύπη μεγάλη στον τάφο» (Τωβ. γ' 10). Απέρριψε λοιπόν την ιδέα της αυτοκτονίας καί κατέφυγε στην προσευχή. Καί ἦταν συγκινητική ή προσευχή της. «Σύ, Κύριε», ειπε, «ξέρεις ότι ειμαι καθαρή από κάθε άμαρτία καί δέν έμόλυνα το όνομα μου ούτε το όνομα του πατέρα μου στη χώρα της αιχμαλωσίας. Είμαι μοναχοπαίδι του πατέρα μου καί δέν υπάρχει κανεις νά τον κληρονομήση. Έπτά άνδρες μου πέθαναν ως τώρα. Αν δέν είναι θέλημα σου νά πεθάνω, έλέησε μέ, ώστε νά μήν άκούσω ξανά όνειδισμούς» (Τωβ. γ' 14-15). Έτσι ή Σάρρα έξεδήλωσε την άπόλυτη έμπιστοσύνη της στον Θεό, εγλίτωσε από τον πειρασμό της αυτοκτονίας καί, όπως θα δοῦμε, μέ την επέμβαση του Θεοῦ σώθηκε καί από την τυραννία του πονηροῦ δαίμονος. Αν όλοι, όσοι άποφασίζουν νά τερματίσουν τη ζωή τους, επειδή βρίσκονται σέ κάποια μεγάλη δοκιμασία, σκέπτονταν καί ενεργοῦσαν όπως ή Σάρρα, ασφαλώς δέν θα προχωροῦσαν στην αυτοκτονία, καταστρέφοντας έτσι το αιώνιο μέλλον τους καί σκορπώντας λύπη καί πένθος στους δικούς τους, αλλά θα διεπίστωναν ότι καμιά δυστυχία δέν είναι άνυπόφορη καί άξεπέραστη, γιατί ή σοφία καί ή αγάπη του Θεοῦ δίνει λύσεις εκεί που έμεΐς βλέπουμε άδιέξοδο.

Ίσως τώρα διερωτηθῆ κανεις: Γιατι ο Θεός επέτρεψε νά δοκιμαστοῦν δυο εύσεβεις ψυχές, ο Τωβίτ καί ή Σάρρα; Ασφαλώς για νά άναδειχθῆ περισσότερο ή άρετή τους καί ή άφοσίωσης τους στον Θεό, όπως είχε συμβῆ καί μέ τον Ίώβ. Καί πράγματι ή εύσέβεια τους έλαμψε μέσα στη δυστυχία τους, καί ο Θεός, άνταμείβοντας τους, άκουσε τις προσευχές τους καί ξανάδωσε στον Τωβίτ το φῶς του καί απήλλαξε τη Σάρρα από την κακουργία του πονηροῦ δαίμονος, κάνοντας την μάλιστα νύφη του Τωβίτ. Στις επόμενες όμιλίες μας θα δοῦμε τις θαυμαστές ενέργειες του Θεοῦ καί τη λύση που έδωσε στις δοκιμασίες του Τωβίτ καί της Σάρρας.

91. Ὁ Γάμος του Τωβία καί της Σάρρας.

(Τωβ. δ' 1 - ή' 8)

Σκληρά δοκιμαζόταν ὁ Τωβίτ μετά την ἀπώλεια της οράσεως του. Στίς δυσκολίες του καί τη θλίψη του ἤρθαν νά προστεθοῦν τα πικρά λόγια της γυναίκας του, πού τον εἰρωνευόταν γιά την εὐσέβεια καί τίς ἀγαθοεργίες του. Σκληρά δοκιμαζόταν ἐπίσης καί ἡ Σάρρα, ἡ κόρη του Ραγουήλ, στά Εκβάτανα ἀπό το πονηρό πνεῦμα πού σκότωνε τους συζύγους της, καί πικρά λόγια ἀκουε κι' αὐτή ἀπό τίς ὑπηρέτριες της γιά τη δυστυχία της. Καί οἱ δύο, ὁ Τωβίτ καί ἡ Σάρρα, μέ θερμή προσευχή ζήτησαν την ἐπέμβαση του Θεοῦ καί ὁ Θεός ἀκούσε τίς προσευχές τους καί ἔστειλε ἄγγελο, γιά νά θεραπεύσει τον Τωβίτ καί νά ἀπαλλάξει τη Σάρρα ἀπό την τυραννία του Ασμοδαίου. Ἦς παρακολουθήσουμε λοιπόν τα θαυμαστά αὐτά γεγονότα.

Στίς δύσκολες ὥρες πού περνοῦσε ὁ Τωβίτ, σκέφθηκε ὅτι θά ἀνακουφιζόταν πολύ, ἂν εἶχε τα χρήματα πού εἶχε ἐμπιστευθῆ στόν Γαβαήλ στους Ράγους της Μηδίας. Ἀποφάσισε λοιπόν νά στείλει τον γιό του τον Τωβία στους Ράγους, γιά νά φέρη τα χρήματα αὐτά. Σκέφθηκε ὅμως ἐπίσης ὅτι ἦταν πιθανόν νά μὴν ξανάβλεπε τον γιό του, γιατί το ταξίδι ἦταν μακρυνό, ὁ Τωβίας θά ἀργοῦσε νά ἐπιστρέψῃ καί ἴσως δὲν θά εὑρίσκε ζωντανό τον πατέρα του. Ἐθεώρησε λοιπόν χρέος του ὁ Τωβίτ νά δώσῃ στόν γιό του τίς τελευταῖες συμβουλές του. Ἀξίζει νά ἀκούσουμε ἀναλυτικά τίς ὑποθήκες αὐτές του Τωβίτ, γιατί διαπνέονται ἀπό βαθειά εὐσέβεια καί προσήλωση στόν νόμο του Θεοῦ καί καθορίζουν βασικές ἠθικές ἀρχές, πού πρέπει νά τηρῆ κάθε πιστός. Εἶπε λοιπόν ὁ Τωβίτ στόν γιό του: - «Παίδι μου ὅταν πεθάνω, θάψῃ με καί μὴν περιφρονήσῃς τη μητέρα σου. Νά την τιμᾶς ὅλες τίς ἡμέρες της ζωῆς σου, νά κάνῃς ὅ,τι της εἶναι εὐχάριστο καί νά μὴ τη λυπήσῃς. Θυμήσου ὅτι πέρασε πολλούς κινδύνους γιά σένα, ὅταν ἦσουν στήν κοιλιά της. Κι' ὅταν πεθάνῃ, νά τη θάψῃς κοντά μου, στόν ἴδιο τάφο. “Ὅλες τίς μέρες σου, παιδί μου, νά θυμᾶσαι τον Θεό καί νά μὴ θελήσῃς νά ἀμαρτήσῃς καί νά παραβῆς τίς ἐντολές του. Σ' ὅλη σου τη ζωή νά εἶσαι δίκαιος καί νά μὴ ἀκολουθήσῃς ποτέ τους δρόμους της ἀδικίας. Ἦν ἀκόλουθῃς τον δρόμο της ἀληθείας, θά κατευοδώνονται ὅλα τα ἔργα σου, ὅπως συμβαίνει μέ ὅλους τους δικαίους. Ἀπό τα ὑπάρχοντα σου νά κάνῃς ἐλεημοσύνη καί νά μὴν τσιγκουνεύεσαι στήν ἐλεημοσύνη. Μὴν παραβλέψῃς τον φτωχό, καί δὲν θά σέ παραβλέψῃ ὁ Θεός. Ἀνάλογα μέ τα ὑπάρχοντα σου νά κάνῃς ἐλεημοσύνη. Καί λίγα ἂν ἔχῃς, μὴ φοβᾶσαι ὅτι, ἂν κάνῃς ἐλεημοσύνη, θά στερηθῆς. Γιατί ἡ ἐλεημοσύνη εἶναι πλούσια κατάθεσης γιά τίς ἡμέρες της ἀνάγκης. Ἡ ἐλεημοσύνη ἀπαλλάσσει ἀπό τον θάνατο καί δὲν ἀφήνει νά μπῆς στό σκοτάδι. Εἶναι δῶρο καλὸ σ' ἐκείνους πού την κάνουν ἐνώπιον του Θεοῦ.

Φύλαγε, παιδί μου, τον ἑαυτό σου ἀπό κάθε σαρκική ἀμαρτία καί πάρε γυναίκα ἀπό τη γενιά των πατέρων σου, ὅπως ἔκαναν οἱ πρόγονοί μας, ὁ Ἀβραάμ, ὁ Ἰσαὰκ καί ὁ Ἰακώβ, καί εὐλογήθηκαν ἀπό τον Θεό. Ἀγάπα τους ἀδελφούς σου καί μὴν ὑπερηφανεύεσαι ἀπέναντι τους, γιατί ἡ ὑπερηφάνεια ὀδηγεῖ στήν ἀκαταστασία καί την ταραχή, ἐνῶ ἡ σπατάλη φέρνει τη φτώχεια. Μὴν κατακρατήσῃς την ἀμοιβή κάθε ἀνθρώπου πού θά ἐργασθῆ κοντά σου, ἀλλὰ δῶσε την ἀμέσως καί τότε ὁ Θεός θά σέ ἀμείψῃ, ὅταν δουλεύῃς σ' αὐτόν. Νά προσέχῃς τον ἑαυτό σου σέ ὅλα καί νά εἶσαι συνετός στή συμπεριφορά σου. Κάθε τί πού μισεῖς καί δὲν θέλεις νά σου το κάνουν, νά μὴν το κάνῃς σέ κανένα. Μὴν πίνῃς πολύ, ὥστε νά μεθᾶς, καί μὴ συνναστρέφῃς μεθύσους. Ἀπό το ψωμί σου νά δίνῃς στους πεινασμένους κι' ἀπό τα ροῦχα σου στους γυμνοὺς. Ὅ,τι σου περισσεύει, δίνε το ἐλεημοσύνη, χωρὶς νά τσιγκουνεύεσαι. Ἐόδευε ἀφθονα τα χρήματα σου γιά την ταφή των

δικαίων, μή τα διαθέτης ὅμως γιὰ νὰ τρῶνε ἀπ' αὐτὰ οἱ ἁμαρτωλοί. Νὰ ζητᾶς συμβουλές ἀπὸ κάθε φρόνιμο ἄνθρωπο καὶ νὰ μὴν περιφρονῆς κάθε φρόνιμη συμβουλή.

Δόξαζε τον Κύριο σὲ κάθε καιρὸ καὶ ζήτησε ἀπὸ αὐτὸν νὰ κατευθύνῃ τα βήματα σου, γιὰ νὰ εὐδοιωθῶν ὅλα τα θελήματα σου. Ὁ Κύριος δίνει ὅλα τα ἀγαθὰ καὶ ὅποιον θέλει ταπεινώνει μὲ ὅποιον τρόπο θέλει. Καὶ τώρα, παιδί μου, νὰ θυμᾶσαι αὐτές τις ἐντολές μου καὶ νὰ μὴ σβήσουν ποτὲ ἀπὸ τη μνήμη σου. Καὶ μὴ φοβᾶσαι, ἐπειδὴ πτωχεύσαμε: θὰ ἔχῃς πολλὰ ἀγαθὰ, ἂν φοβᾶσαι τον Θεὸ καὶ ἀπέχῃς ἀπὸ κάθε ἁμαρτία καὶ πράττης ὅ,τι εἶναι ἀρεστὸ σ' αὐτὸν» (Τωβ. δ' 3-21). Ἡ Ὁραῖες πράγματι καὶ συγκινητικὲς οἱ συμβουλές του Τωβίτ πρὸς τον γιό του, γεμάτες πίστι καὶ εὐσέβεια. Τέτοιες συμβουλές καὶ ὁδηγίες πρέπει νὰ δίνουμε στὰ παιδιά μας το θέλημα του Θεοῦ νὰ τα διδάσκουμε καὶ στὸν δρόμο του νὰ τα καθοδηγοῦμε, ἂν θέλουμε νὰ τα δοῦμε ἐπιτυχημένα καὶ εὐτυχημένα ἀληθινὰ ὄχι βέβαια ὅπως ὁ κόσμος ἐννοεῖ την εὐτυχία, γιὰτὶ ἢ κατὰ κόσμον εὐτυχία εἶναι ἐπιφανειακὴ καὶ προσωρινή. Τέτοια εὐτυχία μπορεῖ νὰ μὴ γνωρίσῃ ὁ εὐσεβὴς ἢ, κι' ἂν την ἔχῃ, νὰ τη χάσῃ, ὅπως συνέβη μὲ τον Τωβίτ: θὰ ἔχῃ ὅμως πάντοτε την ἐσωτερικὴ καὶ μόνιμη εὐτυχία πού χαρίζει ἢ πληροφορία της συνειδήσεως ὅτι δὲν ἀπομακρύνθηκε ἀπὸ το θέλημα του Θεοῦ.

Συγκινητικὲς λοιπὸν ἦταν οἱ συμβουλές του Τωβίτ συγκινητικὴ ὅμως ἦταν καὶ ἡ ἀπάντησις του Τωβία: «Πάτερ, ποιήσω πάντα, ὅσα ἐντέταλαί μοι» (Τωβ. ε' 1). “Ὅλα, ὅσα μου παρήγγειλες, πατέρα, θὰ τα τηρήσω.” Ἔτσι δέχονται τα ὑπάκουα παιδιά τις ὀρθές συμβουλές καὶ ὑποδείξεις των γονέων τους καὶ ὄλων των μεγαλυτέρων μὲ χαρὰ καὶ προθυμία, χωρὶς ἀντιρρήσεις καὶ ἀνταρσίες μὲ ὑπακοή καὶ σεβασμὸ καὶ ὄχι μὲ ἐκδηλώσεις ἀσεβείας. Ὑπακούοντας στοὺς γονεῖς ὑπακούουν στὸν ἴδιο τον Θεὸ καὶ κερδίζουν την εὐλογία του.

Ἄς ἔχουν λοιπὸν πρότυπο καὶ παράδειγμα οἱ μὲν γονεῖς τον Τωβίτ, τα δὲ παιδιά τον Τωβία καὶ τότε οἱ σχέσεις τους θὰ εἶναι εἰρηνικὲς καὶ ἁρμονικὲς, καὶ ἡ εὐλογία του Θεοῦ ἐπάνω τους θὰ εἶναι πλούσια.

Ἄφοῦ ἔδωσε τις συμβουλές του στὸν γιό του ὁ Τωβίτ, τον ἐπληροφόρησε γιὰ τα δέκα ἀργυρὰ τάλαντα πού εἶχε καταθέσει στὸν Γαβαήλ στοὺς Ράγους της Μηδίας καὶ του ἀνέθεσε νὰ πάῃ νὰ φέρῃ τα χρήματα αὐτά. Ὁ Τωβίας ὅμως ρώτησε τον πατέρα του: «Πῶς θὰ μπορέσω νὰ πάρω τα χρήματα, ἀφοῦ δὲν μὲ γνωρίζει ὁ Γαβαήλ;» (Τωβ. ε' 2). Ὁ Τωβίτ τότε του ἔδωσε την ἀπόδειξι πού εἶχε πάρει ἀπὸ τον Γαβαήλ γιὰ τα χρήματα. Μὲ την ἀπόδειξη αὐτὴ θὰ ἐπέιθετο ὁ Γαβαήλ νὰ δώσῃ τα χρήματα στὸν Τωβία. Κι' ἐπειδὴ ὁ Τωβίας δὲν ἤξερε τον δρόμο γιὰ τους Ράγους καὶ το ταξίδι ἦταν μακρυνό, ὁ πατέρας του του συνέστησε νὰ βρῆ συνοδὸ πού νὰ γνωρίζῃ τον δρόμο, γιὰ νὰ ταξιδέψουν μαζί. Πράγματι ὁ Τωβίας βρῆκε κάποιον, πού του εἶπε ὅτι ὄχι μόνο τον δρόμο ξέρει, ἀλλὰ καὶ τον Γαβαήλ γνωρίζει καὶ μάλιστα ἔχει φιλοξενηθῆ ἀπὸ αὐτόν. Ὁ Τωβίας ἔσπευσε νὰ ἀναφέρῃ αὐτὰ στὸν πατέρα του. Καὶ ὁ Τωβίτ σὰν καλὸς πατέρας θέλησε νὰ γνωρίσῃ τον ἄνθρωπο αὐτόν καὶ νὰ ἐξακριβώσῃ ἂν εἶναι ἄξιος ἐμπιστοσύνης, γιὰ νὰ συνοδεύσῃ τον γιό του. Ἦρθε λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος στὸ σπίτι καὶ ὁ Τωβίτ τον ρώτησε ἀπὸ ποιά φυλὴ κι' ἀπὸ ποιά γενιὰ εἶναι. Κι' ἐκεῖνος ἀπάντησε ὅτι εἶναι ὁ Ἀζαρίας, γιός του γνωστοῦ καὶ ἐπιφανοῦς Ἰουδαίου Ἀνανία. Ὅταν ἄκουσε το ὄνομα αὐτὸ ὁ Τωβίτ, ἠσύχασε. Γνώριζε τον Ἀνανία καὶ μάλιστα πολλὰς φορὲς εἶχε πάει μαζί του ὡς προσκυνητὴς στὰ Ἱεροσόλυμα. Εἰστέψε λοιπὸν τώρα στίς διαβεβαιώσεις του Ἀζαρία καὶ συμφώνησε την ἀμοιβὴ πού θὰ του ἔδινε, γιὰ νὰ συνοδεύσῃ τον Τωβία. Κι' ἀφοῦ ἔγιναν οἱ ἀναγκαῖες προετοιμασίες γιὰ το ταξίδι, ὁ Τωβίτ κατευόδωσε τον γιό του καὶ τον Ἀζαρία μὲ την εὐχή: «Ὁ Θεὸς πού κατοικεῖ στὸν οὐρανὸ ἄς κατευθύνῃ τον δρόμο σας καὶ ὁ ἄγγελος του ἄς συμπορευθῆ μαζί σας» (Τωβ. ε' 17). Ἔτσι ὁ Τωβίτ ἐμπιστευόταν το παιδί του στὴν προστασία του Θεοῦ. Ποιὸς ἄλλος θὰ μπορούσε νὰ το προστατεύσῃ αποτελεσματικότερα στὸ μακρυνό καὶ δύσκολο καὶ

έπικίνδυνο ταξίδι πού έπιχειροῦσε; Ὁ Ἐνῶ ὅμως ὁ Τωβίτ ἔδειχνε τόση πίστη στόν Θεό, ἡ σύζυγος του Ἄννα φαινόταν πιό ἀδύνατη. Πιό συναισθηματική σάν γυναίκα καί μητέρα, λυπήθηκε βαθεία γιά τον χωρισμό ἀπό το παιδί της. Φοβόταν μήπως ὁ χωρισμός ἦταν ὀριστικός μήπως πάθη κάτι ὁ Τωβίας. Καί ξέσπασε σέ κλάματα καί παράπονα πρός τον ἄνδρα της. «Γιατί το ἔστειλες το παιδί τόσο μακριά; Αὐτός ἦταν το στήριγμα μας. Καλύτερα νά ἔλειπαν τα χρήματα καί νά τον εἶχαμε κοντά μας» (Τωβ. ἔ' 18-20). Ὁ Τωβίτ ὅμως δέν κλονίσθηκε. Διατηρώντας ἀμείωτη την πίστη καί την ψυχραιμία του της ἀπάντησε μέ λόγια ἐνθαρρυντικά: «Μή στενοχωρεῖσαι, ἀδελφή», της εἶπε. «Ὁ Τωβίας θά ἐπιστρέψῃ ὑγιής καί θά τον δοῦνε τα μάτια σου γιατί θά εἶναι μαζί του ἄγγελος ἀγαθός καί θά τον συνοδεύῃ, ὥστε νά γυρίσῃ καλά» (Τωβ. ἔ' 21-22). Δέν λυπόταν ἄραγε ὁ Τωβίτ γιά την ἀναχώρηση του παιδιοῦ του; Ἀσφαλῶς λυπόταν καί ὑπέφερε κι' ἐκεῖνος καί ἤξερε πολὺ καλά τίς δυσκολίες καί τους κινδύνους του ταξιδιοῦ. Χάρις στήν ἀκλόνητη πίστι του ὅμως τα ἀντιμετώπιζε αὐτά μέ γενναιότητα. Εἶχε την προαίσθηση καί τη βεβαιότητα ὅτι ὁ Θεός δέν θά ἄφηνε ἀπροστάτευτο τον Τωβία, καί μάλιστα ὅτι θά διέθετε ἄγγελο γιά την προστασία του. Καί, ὅπως θά δοῦμε, ἡ πεποίθησις του αὐτή δέν διαψεύσθηκε.

Τα λόγια του Τωβίτ παρηγόρησαν καί ἐνίσχυσαν την Ἄννα. «Καί επαύσατο κλαίουσα» (Τωβ. ἔ' 22). Ἔχουν μεγάλη δύναμι τα παρηγορητικά καί ἐνθαρρυντικά λόγια, ὅταν μάλιστα διαπνέονται ἀπό θερμὴ πίστι καί εὐλάβεια. Καί ἔχουμε καθῆκον ὅλοι νά ἐνθαρρύνουμε καί νά στηρίζουμε τους ἀδελφούς μας πού κλονίζονται καί ἀπελπίζονται, σύμφωνα μέ τη σύσταση του ἀποστόλου Παύλου: «Ὁφείλομεν ἡμεῖς οἱ δυνατοί τα ασθενήματα των ἀδυνάτων βαστάζειν» (Ρωμ. ιε' 1). Ἰδιαιτέρως οἱ σύζυγοι ἔχουν ὑποχρέωση νά στηρίζουν καί νά ἐνισχύουν ὁ ἕνας τον ἄλλο σέ δύσκολες στιγμές, ὑπενθυμίζοντας την ἀγάπη καί την πρόνοια του Θεοῦ. Ἔτσι θά μποροῦν μέ δύναμι μεγάλη νά ἀντιμετωπίζουν καί τίς πιό μεγάλες ἀντιξοότητες. Γιατί, ὅπως λέει ὁ Σολομών, «ἀδελφός ὑπ' ἀδελφοῦ βοηθούμενος ὡς πόλις ὄχυρά καί ὑψηλή» (Παρ'. ιη' 19).

Το βράδυ της πρώτης ἡμέρας του ταξιδιοῦ των ὁ Τωβίας καί ὁ συνοδός του ἔφτασαν κοντά σ' ἓνα μεγάλο ποτάμι. Θά πέρασαν ἀσφαλῶς τη νύχτα σέ κάποιο πανδοχεῖο. Την ἄλλη μέρα ὁ Τωβίας κατέβηκε στό ποτάμι, γιά νά λουστῇ. Διέτρεξε ὅμως μεγάλο κίνδυνο. Ξαφνικά ἓνα τεράστιο ψάρι ὤρμησε νά τον κατασπαράξῃ. Ὁ Ἀζαρίας τότε του εἶπε: «Πιάσε το ψάρι». Καί πράγματι ὁ Τωβίας μέ εὐκολία μπόρεσε νά πιάσῃ το ψάρι καί νά το βγάλῃ στήν ξηρά. Ὁ Ἀζαρίας του εἶπε πάλι: «Σχίσε το ψάρι καί βγάλε την καρδιά, το συκώτι καί τη χολή, καί φύλαξε τα καλά» (Τωβ. ς' 3-4). Ὁ Τωβίας ἔκανε ὅ,τι του εἶπε ὁ Ἀζαρίας. Ἐπειτα ἔψησαν ἓνα μέρος του ψαριοῦ καί ἔφαγαν. Ἔτσι ὁ Τωβίας πῆρε μιὰ πρώτη ἀπόδειξη της προστασίας του Θεοῦ, ὁ ὁποῖος καί ἀπό σοβαρὸ κίνδυνο τον ἐγλίτωσε καί τροφή ἄφθονη καί νόστιμη τους ἔδωσε καί πρὸ παντός του εἶχε στείλει ἓναν καλὸ σύντροφο, πού φαινόταν νά ἔχῃ κάποιες γνώσεις καί ικανότητες ὄχι συνηθισμένες. Ὁ Καθὼς συνέχισαν την ὁδοιπορία τους, ὁ Τωβίας ρώτησε τον Ἀζαρία: «Ἀδελφὲ Ἀζαρία, σέ τί χρησιμεύουν ἡ καρδιά, το συκώτι καί ἡ χολή του ψαριοῦ;». Κι' ἐκεῖνος του ἐξήγησε: «Ἡ καρδιά καί το συκώτι χρησιμεύουν στό ἐξῆς: Ἄν κάποιος ἐνοχληθῇ ἀπὸ πονηρὸ πνεῦμα καί κάψουν αὐτὰ μπροστά του, δέν θά ἐνοχληθῇ πιά. Καί ἡ χολή χρησιμεύει γιά νά την ἀλείψουν στὰ μάτια ἀνθρώπου πού πάσχουν, καί θά θεραπευθῇ» (Τωβ. σ' 8-9). Κανένας βέβαια δέν ἀμφιβάλλει ὅτι δέν ἦταν τα ἐντόσθια του ψαριοῦ πού θά ἔδιωχναν το δαιμόνιο καί θά θεράπευαν τα μάτια, ἀλλὰ ἡ δύναμις του Θεοῦ, πού θά ἐνεργοῦσε διὰ μέσου αὐτῶν ὅπως ἀκριβῶς καί στή θεραπεία του ἐκ γενετῆς τυφλοῦ ἀπὸ τον Κύριο δέν ἔδωσε ὁ πηλός τη θεραπεία, ἀλλὰ ἡ δύναμις του Κυρίου.

Ἐπειτα ἀπὸ μακρὸ ταξίδι οἱ ὁδοιπόροι πλησίασαν στὰ Εκβάτανα. Καθὼς πλησίαζαν στήν πόλι, ὁ Ἀζαρίας εἶπε στόν Τωβία: «Σήμερα θά διανυκτερεύσουμε στό σπίτι του Ραγουήλ, πού εἶναι συγγενής σου καί ἔχει μιὰ κόρη, τη Σάρρα. Θά μιλήσω γι' αὐτήν στοὺς γονεῖς της, γιά νά σου τη

δώσουν γυναίκα, γιατί έσύ είσαι ο μόνος συγγενής της και σύμφωνα μέ τον νόμο έσύ πρέπει νά πάρης την κληρονομία της και ή κοπέλα είναι ώραία και φρόνιμη και είμαι βέβαιος ότι ο πατέρας της σύμφωνα μέ τον νόμο του Μωυσή δέν θά δεχθῆ νά τη δώση σέ κανέναν άλλον» (Τωβ. ς' 11-13). Ο Τωβίας όμως είχε κάποιες αντιρρήσεις. «Άδελφὲ Άζαρία», εἶπε, «έχω άκούσει ότι το κορίτσι αυτό δόθηκε σέ έπτά άνδρες, και όλοι πέθαναν μέσα στο νυφικό δωμάτιο, γιατί την ένοχλεῖ κάποιο δαιμόνιο, που δέν βλέπει κανέναν άλλον παρά εκείνους που την πλησιάζουν. Φοβοῦμαι λοιπόν μήπως πάθω κι' έγώ το ίδιο και όδηγήσω και τους γονεῖς μου μέ μεγάλη λύπη στον τάφο, γιατί είμαι μοναχοπαίδι τους, και δέν υπάρχει κανένας άλλος, για νά τους θάψη» (Τωβ. ς' 14-15). Ο Άζαρίας όμως τον καθυσόχασε λέγοντας του: «Θυμάσαι την έντολή που σου έδωσε ο πατέρας σου, νά πάρης γυναίκα από τη γενιά σου; Αυτή λοιπόν θά γίνη σύζυγος σου. Κι' όσο για το δαιμόνιο μή φοβάσαι. Όταν θά μπῆς στο νυφικό δωμάτιο, θά πάρης το θυμιατήρι μέ φωτιά και θυμίαμα και θά κάψης επάνω σ' αυτό την καρδιά και το συκώτι του ψαριοῦ και το δαιμόνιο θά φύγη και δέν θά επιστρέψη ποτέ πιά. Και πριν κοιμηθῆτε μαζί, σηκωθῆτε και προσευχηθῆτε μέ όλη σας την καρδιά στον Θεό, και θά σας έλεήση και θά σας σώση. Μή φοβάσαι λοιπόν για σένα είναι προωρισμένη ή κοπέλα αυτή, έσύ θά τη σώσης, και θά γίνη γυναίκα σου, και θά αποκτήσης παιδιά άπ' αυτήν» (Τωβ. ς' 16-18).

Ο Τωβίας πήρε θάρρος. Όλα του έδειχναν ότι ο Άζαρίας ῆταν πρόσωπο, στο όποιο μπορούσε νά έχη έμπιστοσύνη. Και τα καλά λόγια που εἶπε για τη Σάρρα, τον έκαναν νά την αγαπήση πολύ, πριν άκόμη τη γνωρίση.

Σέ λίγο έφτασαν στα Εκβάτανα και κατευθύνθηκαν στο σπίτι του Ραγουήλ. Ο Ραγουήλ μέ τη γυναίκα του και τη Σάρρα τους υποδέχθηκαν μέ καλωσύνη και χάρηκαν, όταν πληροφορήθηκαν ότι ῆταν συμπατριῶται τους από τη Νινευή. Άμέσως ο Ραγουήλ ρώτησε αν ενγνώριζαν τον Τωβίτ: κι' όταν άκουσε ότι ο Τωβίας είναι γιός του, μέ δάκρυα στα μάτια τον άγκάλιασε και τον φίλησε. Λυπήθηκε όμως πολύ, όταν έμαθε ότι ο Τωβίτ είχε χάσει το φῶς του. Τέλος έτοιμάστηκε πλούσιο τραπέζι για τους ξένους. Πριν όμως καθίσουν στο τραπέζι, ο Τωβίας παρακάλεσε τον Άζαρία νά κάνη λόγο στον Ραγουήλ για το συνοικέσιο μέ τη Σάρρα. Ο Άζαρίας μετέφερε στον Ραγουήλ την πρόταση του Τωβία, κι' εκείνος συγκατατέθηκε άμέσως. Δέν παρέλειψε όμως νά φανερώση στον Τωβία τί είχε συμβῆ μέ τους προηγούμενους γάμους της Σάρρας. Η ειλικρίνεια αυτή του Ραγουήλ είναι πράγματι έκπληκτική και πρέπει νά αποτελῆ διδακτικό παράδειγμα για όλους μας. Όταν συνάπτουμε ένα συνοικέσιο, δέν πρέπει νά «κουκουλώνουμε» όπωσδήποτε την κοπέλα ή τον νέο, αλλά νά δημιουργοῦμε ένα άρμονικό και εύτυχισμένο άνδρόγυνο. Και σ' αυτό θά βοηθήση ή ειλικρίνεια και όχι ή προσπάθεια νά έξωραΐσουμε τα πράγματα, αποκρύπτοντας τα σκοτεινά σημεῖα του νέου ή της νέας και κάνοντας λόγο για χαρίσματα που δέν έχουν. Η άλήθεια γρήγορα θά φανερωθῆ και θά δημιουργήση πικρίες και άπογοητεύσεις, ίσως δέ και νά όδηγήση σέ άποτυχία ή και διάλυση του γάμου που έν τῶ μεταξύ θά έχη γίνει.

Παρά τον μεγάλο κίνδυνο που διέτρεχε, ο Τωβίας, έχοντας υπ' όψιν τις όδηγίες του Άζαρία, επέμεινε στην άπόφαση του νά παντρευτῆ τη Σάρρα. «Δέν θά φάω τίποτε», εἶπε, «αν δέν τελειώση αυτή ή υπόθεσις». Και ο Ραγουήλ του άπάντησε: «Πάρε την από τώρα κατά την άπόφασί σου, και ο πολυέλεος Θεός νά σας κάνη εύτυχισμένους» (Τωβ. ζ' 11). Και παίρνοντας τη Σάρρα από το χέρι, την παρέδωσε στον Τωβία ως σύζυγο και τους έδωσε την εύχή του. Πῆρε μάλιστα και χαρτί και έγραψε την πρῶξι του γάμου και την εσφράγισε. Και μετά την έπισημοποίηση του γάμου κάθισαν στο τραπέζι.

Οί άνησυχίες όμως για την τύχη του Τωβία έξακολουθοῦσαν νά υπάρχουν. Ο Ραγουήλ παρήγγειλε στή γυναίκα του νά έτοιμάση το νυφικό δωμάτιο και νά οδηγήση εκεί τή Σάρρα. Όταν έγινε αυτό, ή Σάρρα έκλαψε, γιατί φοβόταν μήπως συμβή και στον Τωβία ό,τι είχε συμβή και στους άλλους συζύγους τής. Η μητέρα τής όμως τήν παρηγόρησε. «Έχε θάρρος, κόρη μου», τής εἶπε: «ό Κύριος του ούρανοῦ και τής γῆς νά σοῦ δώση χαρά άντί τής λύπης σοῦ αὐτῆς» (Τωβ. ζ' 17). Σέ λίγο τελείωσαν τό δεῖπνο και οδηγήσαν και τόν Τωβία κοντά στή Σάρρα. Εκείνος τότε, ακολουθώντας τις οδηγίες του Αζαρία, πήρε τό θυμιατήρι με φωτιά και θυμίαμα κι' έβαλε επάνω σ' αυτά τήν καρδιά και τό συκώτι του ψαριού που είχε φυλαγμένα. Τό αποτέλεσμα ήταν άμεσο: τό πονηρό δαιμόνιο απομακρύνθηκε οριστικά, χωρίς νά έχη τή δυνατότητα νά επιστρέψη. Μπορεί νά έχουν κάποια δύναμη τά πονηρά πνεύματα, δέν έχουν όμως τό δικαίωμα νά βλάψουν κανέναν, αν δέν τό επιτρέψη ό Θεός. Άς τό έχουν αυτό υπ' όψιν όσοι φοβοῦνται και τρέμουν, μήπως πάθουν κάτι από τις ενέργειες του πονηροῦ και τών οργάνων του. Μπορεί εκείνα νά θέλουν και νά προσπαθοῦν νά μάς βλάψουν δέν θα επιτύχουν όμως τίποτε, έφ' όσον βρισκόμαστε υπό τή σκέπη και τήν προστασία του Θεοῦ. Σ' αυτόν λοιπόν ας καταφεύγουμε κι' ας εμπιστευόμαστε κι' ας μή ζητούμε βοήθεια από τά όργανα του σατανά, όπως δυστυχώς κάνουν πολλοί. Από εκείνον και τά όργανα του μόνο κακό μπορούμε νά περιμένουμε. Κι' όποιον καταφεύγει σ' αυτόν, τόν εγκαταλείπει ή χάρις του Θεοῦ, και τότε ακριβώς παθαίνει αυτά που φοβᾶται.

Άφοῦ διώχθηκε τό δαιμόνιο, ό Τωβίας έξετέλεσε και τή δεύτερη συμβουλή του Αζαρία: κάλεσε δηλαδή τή Σάρρα νά προσευχηθοῦν. «Σήκω, αδελφή», τής εἶπε, «κι' ας προσευχηθοῦμε, για νά μάς έλεήση ό Κύριος» (Τωβ. ή' 4). Κι' άφοῦ σηκώθηκαν, ό Τωβίας άπηύθυνε τήν έξῆς προσευχή: «Δοξασμένος είσαι, Κύριε, ό Θεός τών πατέρων μάς, και δοξασμένο σ' όλους τους αἰώνες είναι τό άγιο και ένδοξο όνομα σοῦ. Άς σε δοξάζουν οι ούρανοι κι' όλα τά δημιουργήματα σοῦ. Σῦ έπλασες τόν Αδάμ και του έδωσες βοηθό και στήριγμα τή γυναίκα του Εῦα, κι' απ' αυτούς προήλθε τό ανθρώπινο γένος. Σῦ εἶπες: Δέν είναι καλό νά είναι ό άνθρωπος μόνος: ας του κάνουμε βοηθό όμοιο μ' αυτόν. Κι' έγώ τώρα, Κύριε, παίρνω τή συγγενή μου αυτή ως σύζυγο όχι για νά ικανοποιήσω τις σαρκικές επιθυμίες μου, αλλά με άληθινή και ειλικρινή άγάπη. Γι' αυτό σε παρακαλώ νά μάς έλεήσης και νά μάς αξιώσης νά ζήσουμε μαζί ως τά γεράματα». Και ή Σάρρα μ' όλη τής τήν ψυχή πρόσθεσε: «Άμήν» (Τωβ. ή' 5-8). Οί Έτσι αρχίζουν οι πιστοί και εύσεβεῖς τήν οικογενειακή τους ζωή. Ξεκινούν ζητώντας τήν εύλογία του Θεοῦ και πάνω σ' αυτήν θεμελιώνουν τήν εύτυχία τους. Γιατί, μόνο όταν υπάρχει ή εύλογία του Θεοῦ, επικρατεῖ στήν οικογένεια ειρήνη, άρμονία και χαρά. Άλλά για νά έχη ή οικογένεια τήν εύλογία του Θεοῦ, δέν άρκεῖ νά τή ζητή με λόγια πρέπει και με τά έργα τής νά δείχνη ότι θέλει τήν παρουσία του Θεοῦ ανάμεσα τής πρέπει νά έχη οδηγό και κανόνα στή ζωή τής τόν νόμο του Θεοῦ. Και σ' αυτό τήν πρώτη και κυρία εύθύνη έχουν βέβαια οι σύζυγοι, γιατί αυτοί ιδρύουν τήν οικογένεια και από αυτούς έξαρτᾶται ή πορεία που θα ακολουθήση. Άς εύχόμαστε λοιπόν και, όσο έξαρτᾶται από μάς, ας φροντίζουμε, οι γάμοι τών παιδιών μάς νά συνάπτονται «κατά Κύριον και μή κατ' επιθυμίαν», όπως λέει ό άγιος Ιγνάτιος ό Θεοφόρος, δηλαδή σύμφωνα με τό θέλημα του Θεοῦ και όχι σύμφωνα με σαρκικές και κοσμικές επιθυμίες. Τότε οι γάμοι έχουν τήν εύλογία του Θεοῦ και από αυτούς προκύπτουν άληθινά επιτυχημένες και εύτυχισμένες οικογένειες.

92. Θεραπεία τοῦ Τωβίτ

(Τωβ. ή' 9 - ιδ' 14)

Ἦσυχά κοιμήθηκαν ὁ Τωβίτ καί ἡ Σάρρα τήν πρώτη νύχτα τοῦ γάμου τῶν, ἀφοῦ ἀπαλλάχθηκαν ἀπό τήν παρουσία τοῦ πονηροῦ δαίμονος. Ἀνήσυχος ὅμως ἦταν ὁ Ραγουήλ: φοβόταν μήπως συμβῆ καί στόν Τωβία ὅ,τι εἶχε συμβῆ καί στοὺς ἄλλους συζύγους τῆς Σάρρας. Ἐφρόντισε μάλιστα νά σκάψη ἕναν τάφο, ὥστε, ἂν ὁ Τωβίας πέθαινε, νά τόν θάψη ἀμέσως, γιά νά μή γίνη γνωστός ὁ θάνατος τοῦ. Πολύ πρωί τήν ἄλλη μέρα εἶπε στή γυναίκα τοῦ νά στείλῃ μιὰ ὑπηρετρία, γιά νά δῆ ἂν ὁ Τωβίας ζῆ. Ἡ ὑπηρετρία πλησίασε στό δωμάτιο, ἄνοιξε διακριτικά τήν πόρτα καί εἶδε καί τοὺς δύο νά κοιμοῦνται. Γύρισε λοιπὸν χαρούμενη καί ἀνήγγειλε στοὺς κυρίους τῆς ὅτι ὁ Τωβίας ζῆ. Γεμάτος χαρὰ καί συγκίνησι τώρα ὁ Ραγουήλ ἐδόξασε τὸν Θεὸ λέγοντας: «Δοξασμένος εἶσαι, Κύριε Θεέ μου, μὲ κάθε καθαρὴ καί ἁγία δοξολογία. Ἦς σὲ εὐλογοῦν οἱ ἅγιοι σοῦ κι' ὅλα τὰ δημιουργήματα σοῦ κι' ὅλοι οἱ ἄγγελοι σοῦ καί οἱ ἐκλεκτοὶ σοῦ σ' ὅλους τοὺς αἰῶνες. Δοξασμένος εἶσαι, γιατί μου ἔδωσες χαρὰ καί δὲν συνέβη ἐκεῖνο πού φοβόμουν, ἀλλὰ μᾶς ἔδειξες τὸ πολὺ ἔλεος σοῦ. Δοξασμένος εἶσαι, γιατί λυπήθηκες δυὸ μοναχοπαῖδια. Δεῖξε τοὺς, Κύριε, τὸ ἔλεος σοῦ καί κάνε νά περάσουν τὴ ζωὴ τοὺς ὡς τὸ τέλος μὲ ὑγεία καί εὐφροσύνη» (Τωβ. ή' 15-17). Ἔτσι ὁ Ραγουήλ πρὶν ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐνέργεια ἐξεπλήρωσε τὸ καθῆκον τῆς εὐχαριστίας πρὸς τὸν Θεὸ γιά τὴ μεγάλη τοῦ εὐεργεσία. Ὅταν δεχόμεστε τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ, ἄς μὴν παραλείψουμε νά τοῦ ἐκφράσουμε μὲ θερμὴ εὐχαριστία καί δοξολογία τὴν εὐγνωμοσύνη μᾶς.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν εὐχάριστη αὐτὴ ἔκβαση τῶν πραγμάτων καί Ραγουήλ ἔκανε μεγάλη γιορτὴ γιά τὸν γάμο τῆς κόρης τοῦ. Τὰ γαμήλια συμπόσια κρατοῦσαν συνήθως μιὰ ἐβδομάδα ὁ Ραγουήλ ὅμως παρέτεινε τὴ γιορτὴ σὲ διπλάσιο χρόνο, ἀφ' ἑνὸς μὲν γιά νά ἐκδηλώσῃ τὴ μεγάλη χαρὰ τοῦ γιά τὸ εὐτυχὲς γεγονός, ἀφ' ἑτέρου δὲ γιά νά ἔχη κοντὰ τοῦ λίγες μέρες ἀκόμη τὴν κόρη τοῦ, ἡ ὁποία ἔπειτα θὰ ἀκολουθοῦσε τὸν ἄνδρα τῆς στή Νινευή. Ἐζήτησε μάλιστα ἀπὸ τὸν Τωβία νά τοῦ ὑποσχεθῆ ὅτι δὲν θὰ φύγῃ μὲ τὴ γυναίκα τοῦ, πρὶν συμπληρωθοῦν οἱ ἡμέρες τοῦ γάμου. Καί ὁ μὲν Τωβίας ἔδωσε τὴν ὑπόσχεση αὐτὴ στόν πεθερό τοῦ· ὁ δὲ Ραγουήλ ὑποσχέθηκε νά τοῦ δώσῃ τὴ μισὴ περιουσία τοῦ, ὅταν θὰ φύγῃ, γιά νά ἐπιστρέψῃ στόν πατέρα τοῦ τὴν ἄλλη μισὴ θὰ τὴν κληρονομοῦσε ὁ Τωβίας μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ραγουήλ καί τῆς γυναίκας τοῦ.

Ὁ σκοπὸς ὅμως τοῦ ταξιδιοῦ τοῦ Τωβία δὲν εἶχε ἐκπληρωθῆ. Ἐπρεπε νά κάνουν δύο ἡμερῶν ταξίδι ἀκόμη, γιά νά φτάσουν στοὺς Ράγους: καί οἱ γιορτές τοῦ γάμου καθυστεροῦσαν τὴ συνέχιση τοῦ ταξιδιοῦ. Ὁ Τωβίας εἶχε ἀναλάβει τὴν ὑποχρέωση νά μὴ φύγῃ, πρὶν περάσουν οἱ δεκατέσσερις ἡμέρες, καί δὲν ἤθελε νά λυπήσῃ τὸν πεθερό τοῦ. Σκεπτόταν ὅμως καί τὸν πατέρα τοῦ, ὁ ὁποῖος, ὑπολογίζοντας τίς μέρες πού ἀπαιτοῦνταν γιά τὴ μετάβαση καί τὴν ἐπιστροφή, θὰ ἀνησυχοῦσε ἀσφαλῶς πολὺ, ἂν ἀργοῦσαν νά ἐπιστρέψουν. Παρεκάλεσε λοιπὸν ὁ Τωβίας τὸν Ἄζαρία νά συνεχίσῃ μόνος τοῦ τὸ ταξίδι γιά τοὺς Ράγους, νά πάρῃ τὰ χρήματα ἀπὸ τὸν Γαβαήλ καί νά τοῦ τὰ φέρῃ, καί μάλιστα νά καλέσῃ κι' ἐκεῖνον στόν γάμο. Ὁ Ἄζαρίας πρόθυμα ἀνταποκρίθηκε στήν παράκλησι τοῦ Τωβία. Πῆγε στοὺς Ράγους καί φιλοξενήθηκε στό σπίτι τοῦ Γαβαήλ. Τοῦ ἔδειξε τὴν ἀπόδειξη τῶν χρημάτων κι' ἐκεῖνος, ἀφοῦ βεβαιώθηκε γιά τὴ γνησιότητα τῆς, τοῦ ἔδωσε τὰ χρήματα. Ἐπειτα ξεκίνησαν μαζί γιά τὰ Ἐκβάτανα καί ἦρθαν στὶς γιορτές τοῦ γάμου.

Πρὶν προχωρήσουμε, ἄς προσέξουμε καί ἄς θαυμάσουμε τὴ λεπτότητα τοῦ Τωβία καί τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ γιά τοὺς γονεῖς τοῦ, ἀλλὰ καί γιά τὰ πεθερικά τοῦ. Δὲν θέλησε νά στενοχωρήσῃ τὸν πεθερό τοῦ φεύγοντας βιαστικά μὲ τὴ γυναίκα τοῦ σκεπτόταν ὅμως καί τὸν πατέρα τοῦ πού θὰ ἀνησυχοῦσε γιά τὴν καθυστέρηση τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ. Ἔτσι ἔδειχνε τὴν ἀγάπη καί τὴ στοργὴ τοῦ καί στοὺς δύο. Κι' ἔτσι πρέπει νά φέρωνται οἱ σύζυγοι πρὸς τοὺς γονεῖς τῶν: νά ἀγαποῦν καί νά

σέβονται ό καθέννας όχι μόνο τούς δικούς του, αλλά και του άλλου τούς γονείς να μη βλέπουν τὰ πεθερικά τούς σαν ξένους ή και σαν έχθρους, αλλά σαν δικούς των γονείς και να ενδιαφέρονται για αυτούς όπως και για τούς φυσικούς γονείς των. Τότε όλοι θα είναι εύχαριστημένοι, και ή αγάπη και ή ειρήνη θα βασιλεύουν ανάμεσα τούς.

Ό φόβος του Τωβία για την άνησυχία του πατέρα του δεν ήταν άδικαιολόγητος. Πραγματικά ό Τωβίτ, ξέροντας καλά πόσες μέρες χρειαζόταν για τὸ ταξίδι στους Ράγους και την επιστροφή, μετροῦσε τις μέρες. Κι' όταν οι μέρες που ὑπολόγιζε πέρασαν, ἄρχισε να άνησυχῆ. Διάφορες σκέψεις περνοῦσαν από τὸ μυαλό του: «Μήπως άρνεῖται ό Γαβαήλ να δώσει τὰ χρήματα; Μήπως πέθανε και κανείς δεν δίνει τώρα τὰ χρήματα στον Τωβία;» (Τωβ. ι' 2). Κοντὰ σ' αυτά ασφαλῶς θα τὸν βασάνιζε και ό φόβος μήπως ἔπαθε κάτι ό Τωβίας. Κι' όσο οι μέρες περνοῦσαν, τόσο ή άνησυχία και ή άγωνία του μεγάλωναν.

Περισσότερο άνήσυχη όμως και άπαρηγόρητη ήταν ή Άννα. «Πάει, χάθηκε τὸ παιδί μας», ἔλεγε. Και, σαν να μιλοῦσε στο παιδί της, ἔλεγε: «Νομίζεις, παιδί μου, ότι δεν με νοιάζει που σ' ἄφησα να φύγεις, τὸ φῶς των ματιών μου;». Ό Τωβίτ, κρύβοντας τις δικές του άνησυχίες, προσπαθοῦσε να την καθησυχάση λέγοντας: «Σῶπα μη στενοχωρεῖσαι εἶναι καλά» (Τωβ. ι' 2-6). Η Άννα όμως δεν ήσύχαζε. Κάθε μέρα ἔβγαινε στον δρόμο, από τὸν οποῖο εἶχε φύγει ό Τωβίας, και παρατηροῦσε μήπως ἔρχεται. Και τις νύχτες ἔκλαιγε άπαρηγόρητα, γιατί νόμιζε ότι τὸ παιδί της εἶχε χαθῆ όριστικά.

Ένοιωθε πολὺ καλά ό Τωβίας τις άνησυχίες των γονέων του. Και για αυτό, μόλις τελείωσαν οι μέρες του γάμου, κατά τις οποῖες εἶχε ὑποσχεθῆ να μείνη κοντὰ στον πεθερό του, εἶπε στον Ραγουήλ: «Τώρα ἄφησε με να φύγω, γιατί οι γονείς μου θα νομίζουν ότι δεν θα με ξαναδοῦνε». Ό Ραγουήλ ἔκανε μιὰ προσπάθεια να τὸν κρατήση. «Μείνε κοντὰ μου -του εἶπε- κι' ἐγὼ θα στείλω άνθρωπους να πληροφορήσουν τούς γονείς σου για σένα». Ό Τωβίας όμως ἐπέμεινε στην παράκλησι του. Και τότε ό Ραγουήλ ὑποχώρησε και τὸν ἄφησε να φύγη μαζί με τὴ Σάρρα, δίνοντας του, όπως εἶχε ὑποσχεθῆ, τὰ μισὰ από τὰ ὑπάρχοντα του: ὑπηρέτες και ὑπηρέτριες, ζῶα και χρήματα. Πάνω απ' όλα όμως του ἔδωσε την εὐχή του: «Ό Θεός του οὐρανοῦ να σᾶς κατευοδώση και να σᾶς χαρίση παιδιά, πρὶν πεθάνω». Και άπευθυνόμενος πρὸς την κόρη του της συνέστησε: «Νὰ τιμάς τὰ πεθερικά σου, γιατί αυτοῖ εἶναι τώρα γονείς σου.

Εὔχομαι ν' ἀκούω καλά λόγια για σένα». Αλλά και ή Έδνα, ή γυναίκα του Ραγουήλ, εὐχήθηκε στον γαμπρό της: «Άγαπητό μου παιδί, εὐχομαι να σε άποκαταστήση ό Θεός του οὐρανοῦ και να ιδῶ παιδιά σου από την κόρη μου, για να εὐφρανθῶ ἑνώπιον του Κυρίου. Σου παραδίδω και σου ἐμπιστεύομαι την κόρη μου σε παρακαλῶ, μὴν τὴ λυπήσης» (Τωβ. ι' 7-12). Κι' ἔτσι, με τις εὐχές των πεθερῶν του, ό Τωβίας ξεκίνησε μαζί με τὴ γυναίκα του, αφού κι' αυτοὺς τούς εὐχαρίστησε και τούς εὐχήθηκε και εὐλόγησε τὸν Θεό, γιατί του τὰ ἔφερε δεξιά.

Τονίσαμε πρὶν τὴ συμπεριφορά του Τωβία πρὸς τούς γονείς και τὰ πεθερικά του: ἄς θαυμάσουμε τώρα την εὐγένεια και τὴ διακριτικότητα των πεθερῶν πρὸς τὸν Τωβία. Με πόση αγάπη του μιλοῦν! Πόσο ὠραῖες συμβουλές δίνουν στην κόρη τους! Ἐν παρατηροῦνται συχνὰ συγκρούσεις και διαιρέσεις ανάμεσα σε πεθερικά και γαμπρούς και νύφες, ἄς μὴ τὰ φορτώνουμε όλα στους δευτέρους ἔχουν πολλές φορές μερίδιο εὐθύνης και οι πεθεροί. Ἐν κι' αυτοῖ προσέξουν τὴ συμπεριφορά τους πρὸς τὰ παιδιά τους και τις οικογένειες τους, ἂν ἐπεμβαίνουν όχι ἔχθρικά, αλλά στοργικά στη ζωή τους, ἂν ή γλώσσα τους στάζει μέλι και όχι φαρμάκι, τότε όχι μόνο οι συγκρούσεις θα άποφεύγονται, αλλά και οι μὲν και οι δὲ θα είναι ὠφελημένοι και εύχαριστημένοι.

Πλησίαζαν πιά στη Νινευή, και ὁ Ἀζαρίας εἶπε στὸν Τωβία: «Θυμᾶσαι, ἀδελφέ, σὲ ποιὰ κατάστασι ἄφησες τὸν πατέρα σοῦ; Ἄς προπορευθοῦμε λοιπόν, γιὰ νὰ τὸν προετοιμάσουμε καὶ πάρε μαζί σοῦ τὴ χολή τοῦ ψαριοῦ» (Τωβ. ἴα' 1-3). Ἀφήνοντας λοιπόν πίσω τὴ Σάρρα μέ τὴν ὑπόλοιπη συνοδεία, προχώρησαν οἱ δύο πιὸ γρήγορα πρὸς τὴν πόλι. Ὁ Ἀζαρίας εἶπε πάλι στὸν Τωβία: «Ξέρω καλὰ ὅτι ὁ πατέρας σοῦ θὰ ἀποκτήσῃ πάλι τὸ φῶς τοῦ. Ἐσὺ νὰ ἀλείψῃς τὴ χολή στὰ μάτια τοῦ καί, καθὼς ἐκεῖνος θὰ αἰσθανθῇ τσουξίμο καὶ θὰ τὰ τρίψῃ, θὰ ἀνοίξουν τὰ μάτια τοῦ καὶ θὰ σὲ ἴδῃ» (Τωβ. ἴα' 6-7).

Πρώτη ἡ Ἄννα, πού κάθε μέρα ἔβγαινε στὸν δρόμο καὶ παρατηροῦσε μήπως ἔρχεται ὁ Τωβίας, τὸν εἶδε καὶ μὲ φωνὲς καὶ δάκρυα χαρὰς ἔτρεξε καὶ ἀγκάλιασε τὸν γιό τῆς. Ὁ Τωβίτ κατάλαβε ὅτι εἶχε ἐπιστρέψει ὁ Τωβίας καὶ σκοντάφτοντας βγῆκε στὴν πόρτα νὰ τὸν ὑποδεχθῇ. Ἐτρεξε τότε ὁ Τωβίας πρὸς τὸν πατέρα τοῦ καὶ τὸν στήριξε, καὶ συγχρόνως ἄλειψε στὰ μάτια τοῦ τὴ χολή, ὅπως τοῦ εἶχε πῆ ὁ Ἀζαρίας, λέγοντας τοῦ: «Ἐχε θάρρος, πατέρα» (Τωβ. ἴα' 10). «Ἐνα δυνατὸ τσουξίμο ἔνοιωσε ὁ Τωβίτ στὰ μάτια τοῦ καὶ τὰ ἔτριψε μέ τὰ χέρια τοῦ. Καὶ τὸ θαῦμα ἔγινε. Μαζί μέ τὴ χολή ἔφυγε καὶ τὸ σκοτάδι ἀπὸ τὰ μάτια τοῦ ἀντίκρουσε τὸν γιό τοῦ, τὸν ἀγκάλιασε καὶ ἔκλαψε ἀπὸ χαρὰ διπλή: καὶ γιὰ τὴ θεραπεία τοῦ καὶ γιὰ τὴν ἐπιστροφή τοῦ παιδιοῦ τοῦ. Δὲν παρέλειψε ὁμως ἐπάνω στὴ χαρὰ τοῦ νὰ εὐλογήσῃ τὸν Θεὸ γιὰ τὴ μεγάλη αὐτὴ δωρεά. «Δοξασμένος εἶσαι, Θεέ μου», εἶπε, «καὶ δοξασμένο τὸ ὄνομα σοῦ στοὺς αἰῶνες. Δοξασμένοι ἄς εἶναι καὶ ὅλοι οἱ ἅγιοι ἄγγελοι σοῦ. Γιατί μέ μαστίγωσες καὶ πάλι μέ ἐλέησες καὶ νά, τώρα βλέπω τὸν γιό μου τὸν Τωβία» (Τωβ. ἴα' 13).

Κι' ἄλλες χαρὲς ὁμως περίμεναν τὸν Τωβίτ. Ὁ Τωβίας τοῦ διηγήθηκε ὅλα τὰ εὐχάριστα πού τοῦ συνέβησαν καὶ κυρίως τὸν γάμο τοῦ μέ τὴ Σάρρα. Γεμάτος χαρὰ τώρα ὁ Τωβίτ βγῆκε στὴν πύλη τῆς πόλεως, γιὰ νὰ ὑποδεχθῇ τὴ νύφη τοῦ. Μὲ ἔκπληξη τὸν ἔβλεπαν ὅλοι νὰ βαδίζῃ ἐλεύθερα μέ τὰ μάτια τοῦ θεραπευμένα. Κι' ἐκεῖνος δὲν ἔπαυε νὰ εὐχαριστῇ καὶ νὰ εὐλογῇ τὸν Θεό, πού τὸν ἐθεράπευσε. Κι' ὅταν συναντήθηκε μέ τὴ Σάρρα, τὴν ὑποδέχθηκε μέ θερμὲς εὐχὰς: «Καλῶς ἦρθες, κόρη μου. Δοξασμένος ἄς εἶναι ὁ Θεός, πού σ' ἔφερε κοντά μᾶς. Εὐτυχισμένοι ἄς εἶναι οἱ γονεῖς σοῦ» (Τωβ. ἴα' 16). Τὰ εὐχάριστα νέα διαδόθηκαν γρήγορα. Ὅλοι οἱ συγγενεῖς τοῦ Τωβίτ στὴ Νινευή χάρηκαν γιὰ τὴ θεραπεία τοῦ καὶ γιὰ τὸν γάμο τοῦ Τωβία, πού γιορτάσθηκε κι' ἐδῶ ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρες.

«Ἐμασίγωσε» λοιπόν ὁ Θεός, ἀλλὰ «καὶ ἠλέησε» τὸν Τωβίτ. Ἐτσι κάνει ὁ Θεός. Ὑποβάλλει τὸν ἄνθρωπο σὲ δοκιμασίες, πού πολλὲς φορὲς εἶναι σκληρὲς καὶ μοιάζουν πραγματικά μέ μαστιγώσεις. Δὲν τὸ κάνει ὁμως, γιὰ νὰ ἐξουθενώσῃ καὶ νὰ συντρίψῃ τὸν ἄνθρωπο, ἀλλὰ γιὰ νὰ χαλυβδώσῃ καὶ νὰ ἀναδείξῃ τὴν ἀρετὴ τοῦ ἢ γιὰ νὰ τὸν παιδαγωγῆσῃ καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ σὲ μετάνοια, ἂν ἔχη πέσει σὲ μεγάλα παραπτώματα. Μ' ἓνα λόγο, πάντα ἀποβλέπει στὴ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. Γι' αὐτὸ καὶ συνδυάζει τὶς δοκιμασίες μέ τὸ ἔλεος τοῦ. Πληγώνει, ἀλλὰ καὶ θεραπεύει. Φορτώνει τὸν ἄνθρωπο μέ βᾶρος τόσο πού μπορεῖ νὰ σηκώσῃ, καὶ συγχρόνως τὸν βοηθεῖ, δίνοντας τοῦ ὑπομονὴ καὶ ἀντοχή. Καὶ στὸν κατάλληλο καιρὸ δίνει τὴ λύση τῆς δοκιμασίας καὶ βραβεύει τὸν ἄξιο ἀγωνιστῆ. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς ὁ Παῦλος λέει ὅτι ὁ Θεός «οὐκ εἰσεί ὑμᾶς πειρασθῆναι ὑπὲρ καὶ δύνασθε, ἀλλὰ ποιήσει σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑμᾶς υπενεγκεῖν» (Α' Κορ. ι' 13). Ἄς μὴ γογγύζουμε λοιπόν στὶς δοκιμασίες κι' ἄς μὴν κλονιζόμαστε. Ἄς δοξάζουμε τὸν Θεὸ καὶ γι' αὐτὲς κι' ἄς τὸν παρακαλοῦμε νὰ μᾶς δυναμώσῃ, γιὰ νὰ τὶς ὑπομένουμε ὡς τὸ τέλος γιὰ τὴν ὠφέλεια τῆς ψυχῆς μᾶς. Γιατί «ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται» (Ματθ. κδ' 13).

Στὶς ὑποχρεώσεις πού ἀναλαμβάνουμε καὶ στὶς ὑποσχέσεις πού δίνουμε, πρέπει νὰ εἴμαστε συνεπεῖς. Ὅφείλουμε ἐπίσης νὰ τηροῦμε τὶς συμφωνίες πού συνάπτουμε. Ὁ Τωβίτ εἶχε ὑποσχεθῇ στὸν Ἀζαρία νὰ τὸν ἀμείψῃ γιὰ τὴν ὑπηρεσία πού θὰ προσέφερε συνοδεύοντας τὸν γιό τοῦ στὸ ταξίδι. Τώρα λοιπόν, μετὰ τὸ αἴσιο τέλος τοῦ ταξιδιοῦ, ἐκάλεσε τὸν Τωβία καὶ τοῦ θύμισε ὅτι θὰ

ἔπρεπε νὰ δώσουν στὸν Ἀζαρία τὴν ἀμοιβή τοῦ. Ὁ Τωβίας συμφώνησε καὶ μάλιστα εἶπε ὅτι εἶναι πρόθυμος νὰ δώσῃ τὴ μισὴ ἀπὸ τὴν περιουσία ποὺ ἔφερε μαζί τοῦ, γιατί καὶ οἱ ὑπηρεσίες ποὺ προσέφερε ὁ Ἀζαρίας ἦταν πολὺ μεγαλύτερες ἀπὸ ἐκεῖνες ποὺ εἶχαν συμφωνήσει. Ὅχι μόνο τὸν προστάτευσε καὶ τὸν ἔφερε πίσω γερό, ἀλλὰ καὶ ἐθεράπευσε καὶ τὴ Σάρρα καὶ τὸν πατέρα τοῦ, καὶ γυναίκα τοῦ ἔδωσε τὴ Σάρρα καὶ τὰ χρήματα τοῦ ἔφερε ἀπὸ τοὺς Ράγους. Ὁ Τωβίτ συμφώνησε ὅτι ἄξιζε αὐτὴ τὴν ἀμοιβή ὁ Ἀζαρίας. Ἐκάλεσαν λοιπὸν τὸν Ἀζαρία καὶ τοῦ εἶπαν: «Πάρε ὡς ἀμοιβή σοῦ τὰ μισὰ ἀπ' ὅλα, ὅσα ἔφερες, καὶ πῆγαινε στὸ καλὸ» (Τωβ. ιβ' 5).

Εἶχε ἔρθει ὁμως πιά ἡ ὥρα νὰ λυθῇ τὸ μυστήριον τοῦ Ἀζαρία. Ὅταν ἄκουσε τὴν πρόταση τοῦς, ὁ Ἀζαρίας πῆρε ἰδιαιτέρως τοὺς δύο, τὸν Τωβίτ καὶ τὸν Τωβία, καὶ τοὺς εἶπε: «Εὐλογῆστε τὸν Θεὸ καὶ εὐχαριστήστε τὸν καὶ δοξάστε τὸ ὄνομα τοῦ μπροστὰ σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους γιὰ ὅλα, ὅσα ἔκανε σὲ σᾶς. Εἶναι καλὸ νὰ δοξάζετε τὸν Θεὸ καὶ νὰ διακηρύττετε μὲ κάθε τιμὴ τὰ ἔργα τοῦ: μὴν κουραστήτε λοιπὸν νὰ τὸν δοξολογῆτε. Τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ δὲν πρέπει νὰ κρύβονται, ἀλλὰ νὰ διακηρύττονται μὲ δοξολογίες. Κι' ἐγὼ τώρα δὲν θὰ σᾶς κρύψω τίποτε ἀπὸ τὰ γεγονότα ποὺ συνέβησαν. Ὅταν προσευχόσουν ἐσὺ καὶ ἡ νύφη σοῦ ἡ Σάρρα, ἐγὼ μετέφερα τὶς προσευχὲς σᾶς στὸν ἅγιον Θεὸ κι' ὅταν ἔθαβες τοὺς νεκρούς, ἦμουν μαζί σοῦ κι' ὅταν σηκώθηκες ἀπὸ τὸ τραπέζι, γιὰ νὰ περιμαζέψῃς τὸν νεκρό, δὲν διέφυγες τὴν προσοχή μου, ἀλλὰ καὶ τότε ἦμουν μαζί σοῦ. Καὶ τώρα ὁ Θεὸς μ' ἔστειλε, γιὰ νὰ θεραπεύσω καὶ σένα καὶ τὴ Σάρρα. Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ραφαήλ, ἓνας ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ ἀγίους ἀγγέλους ποὺ παρουσιάζονται μπροστὰ στὸ μεγαλεῖο τοῦ Θεοῦ καὶ ἀναφέρουν τὶς προσευχὲς τῶν ἀγίων» (Τωβ. ιβ' 6-15).

Μὲ ἔκπληξη καὶ θαυμασμὸ ἄκουσαν πατέρας καὶ γιὸς τὶς ἀποκαλύψεις τοῦ ἀγγέλου. Φόβος καὶ ταραχὴ τοὺς κατέλαβε, κι' ἔπесαν μὲ τὸ πρόσωπο στὴ γῆ. Ὁ ἄγγελος ὁμως τοὺς καθυσύχασε. «Μὴ φοβᾶστε», τοὺς εἶπε. «Ἡ εἰρήνη θὰ εἶναι μαζί σᾶς. Νὰ δοξάζετε αἰώνια τὸν Θεὸ, γιατί κι' ἐγὼ μὲ τὴ δική μου χάρι, ἀλλὰ καὶ μὲ τὴ θέληση τοῦ Θεοῦ ἦρθα κοντὰ σᾶς. Καὶ τώρα ἐπιστρέφω κοντὰ στὸν Θεὸ ποὺ μ' ἔστειλε. Ὅλα αὐτὰ ποὺ συνέβησαν, νὰ τὰ γράψετε σ' ἓνα βιβλίον» (Τωβ. ιβ' 17-20). Ὅταν σηκώθηκαν ἀπὸ κάτω οἱ δύο, ὁ ἄγγελος εἶχε ἐξαφανισθῆ, καὶ δὲν τὸν ξαναεἶδαν.

Ἔτσι ἡ ἀκλόνητη πεποίθησις τοῦ Τωβίτ ὅτι ὁ Θεὸς θὰ στείλῃ ἄγγελο, γιὰ νὰ προστατεύσῃ τὸ παιδί τοῦ, δικαιώθηκε. Ὁ Θεὸς πράγματι ἔστειλε ἄγγελο, ποὺ πῆρε τὴ μορφή ἀνθρώπου, γιὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀποστολή τοῦ καὶ ὁ ἄγγελος αὐτὸς ὄχι μόνο προστάτευσε τὸν Τωβία στὸ ταξίδι τοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸν βοήθησε νὰ ἀποκτήσῃ καλὴ σύζυγο καὶ ἐθεράπευσε τὸν πατέρα τοῦ καὶ τὴ Σάρρα. Ὁ Θεὸς λοιπὸν μᾶς προστατεύει καὶ μᾶς ἐξυπηρετεῖ μὲ ἀγγέλους. Στὶς ἀνθρώπινες σχέσεις συνήθως οἱ κατώτεροι ἐξυπηρετοῦν τοὺς ἀνωτέρους στὶς σχέσεις μᾶς ὁμως μὲ τοὺς ἀγγέλους τὰ πράγματα ἀντιστρέφονται: οἱ ἄγγελοι, ποὺ εἶναι ἀνώτεροι μᾶς, ἐξυπηρετοῦν ἐμᾶς τοὺς κατωτέρους: τὰ καθαρὰ πνευματικὰ ὄντα ἐμᾶς, ποὺ εἶμαστε ἀνάμικτοι μὲ τὴν ὕλη οἱ ἅγιοι καὶ ἀναμάρτητοι ἐμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς. Πόσο μεγάλη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ γιὰ μᾶς! Καὶ πόσο μεγάλη ἡ τιμὴ ποὺ μᾶς κάνει! Ἄς εὐλογοῦμε κι' ἄς δοξάζουμε τὸν Θεὸ, ποὺ διαθέτει ἀγγέλους γιὰ τὴν προστασία καὶ τὴ σωτηρία μᾶς. Κι' ἄς τὸν παρακαλοῦμε πάντοτε νὰ μᾶς χαρίσῃ «ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὁδηγόν, φύλακα τῶν ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν».

Ὁ ἄγγελος παρήγγειλε στὸν Τωβίτ νὰ γράψῃ σὲ βιβλίον αὐτὰ ποὺ τοῦ συνέβησαν, γιὰ νὰ γίνουν σὲ ὅλους γνωστὰ τὰ θαυμαστὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ Τωβίτ ἐξετέλεσε τὴν ἐντολή τοῦ ἀγγέλου. Κατέγραψε τὴν ἐκπληκτικὴ ἱστορία τοῦ καὶ τὸ βιβλίον ποὺ ἔχουμε σήμερα καὶ μᾶς διηγεῖται τὴν ἱστορία τοῦ Τωβίτ, στηρίζεται ἀσφαλῶς στὴν ἀρχικὴ διήγησις τοῦ ἰδίου. Ἐγραψε ἐπίσης ὁ Τωβίτ καὶ μιὰ θαυμάσια προσευχή, ποὺ περιέχεται στὸ βιβλίον αὐτό, μὲ τὴν ὁποία δοξολογεῖ τὸν Θεὸ καὶ προτρέπει ὅλους τοὺς Ἰσραηλίτες νὰ κάνουν τὸ ἴδιο. Τὸ ἀξιοσημεῖωτο στὴν προσευχὴ αὐτὴ εἶναι ὅτι ὁ Τωβίτ εὐχαριστεῖ καὶ δοξάζει τὸν Θεὸ ἐκτός τῶν ἄλλων καὶ γιὰ τὸ ὅτι διέσπειρε τὸν Ἰσραηλιτικὸ

λαὸ ἀνάμεσα σὲ εἰδωλολατρικὰ ἔθνη. Ἡ διασπορὰ αὐτὴ δὲν ἦταν μόνο μιὰ τιμωρία τοῦ Θεοῦ γιὰ τὶς ἀποστασίες τῶν Ἰσραηλιτῶν, ἀλλὰ καὶ μιὰ σοφὴ ἐνέργειά τοῦ γιὰ τὴ διάδοση τῆς ἀληθείας. Οἱ Ἰσραηλίται ἦταν ὁ μόνος λαὸς ποὺ εἶχε διατηρήσει τὴν πίστη στὸν ἕνα ἀληθινὸ Θεό, καὶ στὸν λαὸ αὐτὸν ὁ Θεὸς εἶχε δώσει τὶς ὑποσχέσεις τοῦ γιὰ τὴ μελλοντικὴ ἔλευση τοῦ σωτῆρος τῆς ἀνθρωπότητας. Μὲ τὴ διασπορὰ τοὺς λοιπὸν οἱ Ἰσραηλίται μετέδωσαν καὶ σὲ ἄλλους λαοὺς τῆς ἀλήθειας αὐτές, κι' ἔτσι προετοιμάσθηκαν καὶ οἱ λαοὶ αὐτοὶ γιὰ τὴν ἀναμονὴ καὶ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Μεσσοῦ.

Πενήντα ὀκτῶ ἐτῶν ἦταν ὁ Τωβίτ, ὅταν ἔχασε τὸ φῶς τοῦ, καὶ ἐξήντα ἐξ, ὅταν γιαιτρεύτηκε. Ἡ θεραπεία τοῦ τοῦ ἔδωσε τὴ δυνατότητα νὰ συνεχίσῃ τὸ φιλανθρωπικὸ τοῦ ἔργο, ποὺ εἶχε διακοπῆ λόγω τῆς παθήσεως τοῦ, μέχρις ὅτου ἔφτασε σὲ βαθειὰ γεράματα. Προαισθανόμενος τὸ τέλος τοῦ, ἐκάλεσε τὸν Τωβία καὶ τοῦ συνέστησε καὶ πάλι νὰ μείνῃ πιστὸς στὸν νόμο τοῦ Θεοῦ. Φωτισμένος ἀπὸ τὸν Θεό, προεῖδε καὶ προεῖπε ὅτι ἡ Νινευὴ θὰ καταστραφῆ, καὶ γι' αὐτὸ συνέστησε στὸν Τωβία νὰ μὴ μείνῃ ἐκεῖ, ἀλλὰ νὰ μετοικήσῃ στὰ Εκβάτανα, κοντὰ στὸν πεθερὸ τοῦ, ὅπου θὰ ἐπικρατῆ εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια. Προεῖπε ἐπίσης ὁ Τωβίτ ὅτι καὶ ἡ Ἱερουσαλήμ θὰ καταστραφῆ καὶ ὁ ναὸς θὰ κατακαῆ καὶ θὰ μείνῃ ἔρημος γιὰ πολλὰ χρόνια, ἔπειτα ὅμως οἱ Ἰσραηλίται θὰ ἐπιστρέψουν ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσία καὶ θὰ τὸν ξανακτίσουν. Καὶ τέλος προεῖπε ὅτι μιὰ μέρα ὅλα τὰ ἔθνη θὰ πιστέψουν στὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ θὰ παύσουν νὰ λατρεύουν τὰ εἰδῶλα.

Ἐκατὸν πενήντα ὀκτῶ ἐτῶν πέθανε ὁ Τωβίτ, καὶ ὁ Τωβίας τὸν ἔθαψε μὲ κάθε τιμὴ, ὅπως τοῦ ἀξίζε. Ἀφοῦ πέθανε καὶ ἡ μητέρα τοῦ, ὁ Τωβίας, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τὶς προβλέψεις τοῦ πατέρα τοῦ, μετώκισε οἰκογενειακῶς στὰ Εκβάτανα, κοντὰ στὸν πεθερὸ τοῦ Ραγουήλ. Ἐζησε κι' αὐτὸς πολλὰ χρόνια -κατ' ἄλλους 107, κατ' ἄλλους 117, κατὰ τὸ ἑλληνικὸ κείμενο 127- καὶ εἶδε νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ προφητεία τοῦ πατέρα τοῦ γιὰ τὴ Νινευὴ, ἡ ὁποία κατεστράφη ὀλοκληρωτικὰ τὸ 612 π.Χ. ἀπὸ τοὺς Βαβυλωνίους. Ὁ Τωβίας, σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, ἐτίμησε τὸν πατέρα τοῦ καὶ τὴ μητέρα τοῦ καὶ ὁ Θεός, ἐκπληρώνοντας τὴν ὑπόσχεσι, μὲ τὴν ὁποία συνοδεύει τὴν ἐντολὴ αὐτὴ, -«Τίμα τὸν πατέρα σοῦ καὶ τὴν μητέρα σοῦ, ἵνα ἐν σοὶ γένηται καὶ ἕνα μακροχρόνιος γέννη ἐπὶ τῆς γῆς» (Ἐξοδ. κ' 12)- τὸν ἀξίωσε καὶ νὰ εὐτυχήσῃ καὶ πολλὰ χρόνια νὰ ζήσῃ.

22/5/1995

ΙΩΒ

93. «Ἄνθρωπος δίκαιος, θεοσεβής».

(Ἰώβ α' 1-22)

Ἡ ἱστορία τοῦ Τωβίτ, τὴν ὁποία γνωρίσαμε στὶς προηγούμενες ὁμιλίες, μᾶς ἔφερε περίπου στὸ τέλος τοῦ ἡ' αἰ. π.Χ., δηλαδὴ γύρω στὰ 700 π.Χ. Θὰ γυρίσουμε τώρα ἀρκετοὺς αἰῶνες πίσω, γιὰ νὰ γνωρίσουμε ἕναν ἄλλον δίκαιο καὶ ἐνάρετο ἄνθρωπο, τὸν Ἰώβ. Τὸ ὄνομα τοῦ εἶναι σὲ ὅλους γνωστὸ, καθὼς ἐπίσης καὶ τὰ κύρια σημεῖα τῆς ζωῆς τοῦ. Μιὰ ἀναλυτικότερη ὅμως μελέτη τῆς ζωῆς τοῦ θὰ μᾶς βοηθήσῃ νὰ γνωρίσουμε καλύτερα τὴν πανάρχαια αὐτὴ προσωπικότητα καὶ νὰ ἐκτιμήσουμε τὴν εὐσέβεια καὶ τὴν ἀρετὴ τοῦ, ἀπὸ τὶς ὁποῖες πάρα πολλὰ ἔχουμε νὰ διδαχθοῦμε καὶ νὰ ὠφεληθοῦμε.

Τὴν ἱστορία τοῦ Ἰώβ τὴ γνωρίζουμε ἀπὸ ἕνα βιβλίον ποὺ ἔχει τὸ ὄνομα τοῦ καὶ κατατάσσεται στὰ διδασκτικὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι πρόκειται γιὰ διδασκτικὸ

μυθιστόρημα και ότι ο Ίώβ είναι πρόσωπο φανταστικός αντίθετα όλη ή Ιουδαϊκή παράδοσις δέχεται ότι ο Ίώβ υπήρξε ιστορικό πρόσωπο, και σαν τέτοιο μνημονεύεται και από τον προφήτη Ιεζεκιήλ (Ιεζ. ιδ' 14, 20) και από τον Ίακωβο τον Άδελφόθεο (Ιακ. ε' 11). Από μια σημείωση που υπάρχει στο τέλος του βιβλίου, μαθαίνουμε ότι ο Ίώβ ήταν δισέγγονος του Ησαύ, του αδελφού του Ίακώβ, και επομένως ήταν κι' αυτός απόγονος του Άβραάμ, δεν άνηκε όμως στον Ισραηλιτικό λαό, αλλά ήταν Ιδουμαίος και έζησε κατά την εποχή που οι Ισραηλίται ήταν υπόδουλοι στην Αίγυπτο.

Ο Ίώβ ζούσε σε μια χώρα, που ονομάζεται στην άγια Γραφή Αυσίτις και είναι πιθανώτατα μια περιοχή της Αραβίας, χωρίς να ξέρουμε ποιά ακριβώς. Η Γραφή μιλάει με τα καλύτερα λόγια για τον Ίώβ. Ήταν -λέει- άνθρωπος «άληθινός, άμεμπτος, δίκαιος, θεοσεβής, απεχόμενος από παντός πονηρού πράγματος» (Ίώβ α' 1). Ήταν δηλαδή άνθρωπος σωστός και ειλικρινής, τέλειος και άμεμπτος, δίκαιος στις κρίσεις του και στις σχέσεις του με τους άλλους ανθρώπους. Πρό παντός όμως ήταν «θεοσεβής», δηλαδή θεοφοβούμενος. Ο φόβος του Θεού ήταν η αρχή που κυβερνούσε όλη τη ζωή του. Και γι' αυτό απέφευγε κάθε άμαρτία, κάθε πονηρή πράξι, κάθε τί που δεν άρέσει στον Θεό. Γιατί ο φόβος του Θεού, δηλαδή ο απόλυτος σεβασμός προς τον Θεό και το θέλημα του, είναι δύναμις ισχυρότατη, που συγκρατεί τον άνθρωπο από κάθε άμαρτία. Όταν δεν υπάρχει ο φόβος του Θεού, τότε ο άνθρωπος εύκολα παρασύρεται και κατακυλιά στην άμαρτία. Όλα μπορεί να τα περιμένη κανείς από εκείνον που δεν φοβάται τον Θεό. Γι' αυτό η Γραφή χαρακτηρίζει τον φόβο του Θεού ως αρχή της σοφίας. «Άρχή σοφίας φόβος Κυρίου» (Ψαλμ. ρι' 10. Παρ'. α' 7). Αρχή και βάσεις της άληθινής σοφίας είναι ο φόβος του Κυρίου.

Ήταν πολύ πλούσιος ο Ίώβ. Είχε στη διάθεσή του 7000 πρόβατα, 3000 καμήλες, 500 ζευγάρια βόδια, 500 θηλυκά γαϊδούρια και υπηρέτες πάρα πολλούς, που εργάζονταν στα άπεράντα κτήματα του. Όλα αυτά τον είχαν κάνει πολύ γνωστό και έπίσημο μεταξύ των λαών που κατοικοῦσαν στις γύρω περιοχές. Ο πλοῦτος συχνά διαφθείρει τον άνθρωπο: ο Ίώβ όμως μ' όλα τα πλούτη του έμεινε εύσεβής και ενάρετος, όπως ο πρόγονός του ο Άβραάμ, κι' από τα πλούτη του διέθετε πολλά για την περίθαλψη και ανακούφισι φτωχών και αδυνάτων. Δεν είναι λοιπόν ο πλοῦτος αίτια της διαφθοράς, αλλά η κακή χρήσης του. Άν ο άνθρωπος χρησιμοποιεί τον πλοῦτο του σαν καλός και συνετός διαχειριστής ξένης περιουσίας, ή ωφέλεια είναι μεγάλη και για τον ίδιο και για τους γύρω του, και ο πλοῦτος γίνεται μέσον για την κατάκτηση της βασιλείας των ούρανών.

Η καλύτερη όμως περιουσία του Ίώβ ήταν τα δέκα παιδιά του. Έπτά γιους και τρεις θυγατέρες του είχε δώσει ο Θεός. Ήταν λοιπόν πατέρας μεγάλης οικογενείας κι' αυτό ήταν μια άμοιβή του Θεού προς τον Ίώβ για την εύσέβεια και την άρετή του. Η πολυτεκνία δεν είναι δυστυχία και συμφορά, όπως νομίζουν πολλοί, αλλά δωρεά και εύλογία του Θεού. Ούτε πάλι ο γάμος και οι οικογενειακές υποχρεώσεις έμποδίζουν τον άνθρωπο από την άφοσίωση στον Θεό και την τήρηση των έντολών του. Ο Ίώβ και πολύτεκνος ήταν και πολλές και μεγάλες φροντίδες είχε για την οικογένεια του και τα έργα του, και παρά ταῦτα παρέμεινε πιστός και ενάρετος.

Τα παιδιά του Ίώβ ήταν άγαπημένα μεταξύ τους. Οι γιοί του, όπως φαίνεται, είχαν δικές τους οικογένειες και έμεναν σε δικά τους σπίτια, ενώ οι κόρες ήταν άγαμες. Κάθε τόσο τ' αδέλφια συγκεντρώνονταν όλα μαζί για ένα κοινό τραπέζι πότε στο σπίτι του ενός και πότε του άλλου. Στην οικογενειακή αυτή διασκέδασι καλοῦσαν και τις τρεις αδελφές τους. Άξιοπρόσεκτο είναι ότι τα παιδιά του Ίώβ δεν ζητούσαν την ψυχαγωγία τους εδῶ κι' εκεί, αλλά στις οικογενειακές συναναστροφές κι' αντί να διασκεδάζουν με ξένες γυναίκες, καλοῦσαν τις αδελφές τους κι' εκείνες, σεμνές και προσεκτικές, δεν επεδίωκαν να τρώνε και να διασκεδάζουν με ξένους, αλλά με τους αδελφούς των. Όλα αυτά ασφαλώς έκαμναν τον Ίώβ χαρούμενο κι' εύτυχισμένο, γιατί έβλεπε τα παιδιά του άγαπημένα, υπάκουα και προσεκτικά.

Όταν τελείωναν οι μέρες της διασκεδάσεως, ο Ίώβ καλοῦσε ὅλα τὰ παιδιά στὸ πατρικὸ σπίτι. Ἐκεῖ ἦταν στημένο θυσιαστήριο γιὰ τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ Ίώβ, σὰν ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας, προσέφερε θυσίες ἐκ μέρους ὅλων τῶν μελῶν τῆς. Καλοῦσε λοιπὸν ὁ Ίώβ τὰ παιδιά τοῦ καὶ προσέφερε ξεχωριστὴ θυσία γιὰ τὸ καθένα, ζητώντας ἔτσι τὴν εὐλογία καὶ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ γιὰ τὰ παιδιά τοῦ. Ἐπὶ πλέον θυσίαζε κι' ἓνα μοσχάρι γιὰ τὴ συγχώρησι τῶν ἁμαρτιῶν τούς. Γιατὶ σκεπτόταν κι' ἔλεγε ὁ Ίώβ: «Μήπως τὰ παιδιά μου ἔκαναν κάποιες πονηρὲς σκέψεις ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ πρέπει νὰ ἐξιλεωθοῦν γι' αὐτὲς» (Ίώβ ἄ' 5). Ἔτσι ὁ Ίώβ ἐφρόντιζε ὄχι μόνο γιὰ τὴν ἀνετη ζωὴ τῶν παιδιῶν τοῦ, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν πνευματικὴ τούς ὠφέλεια. Τὰ ἐδίδασκε τὰ βασικὰ τούς καθήκοντα πρὸς τὸν Θεό· τὰ ἐστήριζε στὴν εὐσέβεια τὰ ἐκάμνε προσεκτικὰ ἀπέναντι τῆς ἁμαρτίας καὶ καλλιεργοῦσε σ' αὐτὰ συναισθήματα μετανοίας καὶ φόβου Θεοῦ. Ἔτσι κυλοῦσε ἡ ζωὴ τοῦ εὐλογημένου αὐτοῦ ἀνθρώπου.

Μετὰ τὴν περιγραφή αὐτῆ τῆς εὐσεβείας τοῦ Ίώβ ἡ Γραφή μᾶς μεταφέρει σ' ἓναν ἄλλο κόσμον, στὸν κόσμον τῶν πνευμάτων, καὶ μᾶς ἐκθέτει μιὰ συνομιλία μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ διαβόλου. Κάποια μέρα -λέει- οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ παρουσιάσθηκαν ἐνώπιον τοῦ, γιὰ νὰ δώσουν ἀναφορὰ στὸν Θεὸ γιὰ τὴν ἐκτέλεση τῶν ἐντολῶν ποὺ εἶχαν πάρει καὶ γιὰ νὰ λάβουν νέες διαταγές. Ἀνάμεσα τούς ἦρθε καὶ ὁ διάβολος. Δὲν τὸν ἐκάλεσε κανεὶς οὔτε εἶχε ἀναλάβει κάποια ἀποστολή. Δόλιος καὶ πονηρὸς ἦταν ὁ σκοπὸς τοῦ: νὰ ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὸν Θεὸ τὴν ἄδεια, γιὰ νὰ πλήξῃ τὸν Ίώβ με ἀλλεπάλληλες συμφορὲς κι' ἔτσι νὰ κλονίσῃ τὴν πίστη τοῦ καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσῃ σὲ ἀσέβεια καὶ βλασφημία ἐναντίον τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Θεὸς ὡς παντογνώστης ἤξερε καλὰ τίς προθέσεις τοῦ διαβόλου. Ἐν τούτοις τὸν ρώτησε: «Ἐσὺ ἀπὸ ποῦ ἦρθες;». Καὶ ὁ διάβολος ἀποκρίθηκε: «Τριγύρισα καὶ περπάτησα ὅλη τὴ γῆ καὶ νά, εἶμαι παρών». Ὁ Κύριος τοῦ εἶπε πάλι: «Πρόσεξε με τὴ διάνοιά σου τὸν δοῦλο μου τὸν Ίώβ καὶ κατάλαβες ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐπάνω στὴ γῆ ἄλλος σὰν αὐτὸν ἐνάρετος, θεοφοβούμενος, ποὺ ἀποφεύγει κάθε πονηρὴ πρᾶξι;». Καὶ ὁ διάβολος ἀπάντησε: «Μήπως ὁ Ίώβ δωρεὰν καὶ χωρὶς καμιὰ ἀμοιβὴ σέβεται τὸν Κύριο; Ἐσὺ δὲν ἐπροστάτευσες καὶ ἀσφάλισες τὰ ὑπάρχοντα τοῦ; Ἐσὺ δὲν εὐλόγησες τὰ ἔργα τοῦ καὶ πλήθυνες τὰ κοπάδια τοῦ; Στείλε ὅμως τὸ χέρι σου καὶ ἄγγιξε ὅλα ὅσα ἔχει, καὶ τότε ἀσφαλῶς θὰ σὲ βλασφημήσῃ κατὰ πρόσωπον». Τότε ὁ Κύριος εἶπε στὸν διάβολο: «Νά, παραδίδω στὰ χέρια σου ὅλα ὅσα ἔχει μόνο τὸν ἴδιο δὲν θὰ πειράξῃς» (Ίώβ ἄ' 7-12). Καὶ ὁ διάβολος ἔφυγε, γιὰ νὰ βάλῃ σὲ ἐνέργεια τὸ σχέδιο τοῦ.

Ἡ σκηνὴ αὐτῆ μᾶς γεννᾷ ἀσφαλῶς κάποιες ἀπορίες. Ποῦ ἦρθαν οἱ ἄγγελοι καὶ ὁ διάβολος; Ἐχει ὁ Θεὸς στημένο κάπου τὸν θρόνον τοῦ, κι' ἐκεῖ παρουσιάζονται οἱ ἄγγελοι σὰν ὑπάλληλοι, γιὰ νὰ δώσουν ἀναφορὰ καὶ νὰ πάρουν διαταγές; Καὶ ὁ διάβολος, ὁ πρῶν ἄγγελος ποὺ ἐξέπεσε ἀπὸ τὸ ἀξίωμα τοῦ, τί δουλειὰ ἔχει ἀνάμεσα στοὺς ἁγίους ἀγγέλους; Καὶ ἔχει ἀνάγκη ὁ Θεὸς νὰ συνομιλήσῃ μαζί τοῦ, γιὰ νὰ μάθῃ τίς προθέσεις τοῦ; Οἱ ἀπορίες αὐτὲς λύονται, ἂν θυμηθοῦμε ὅτι ἡ Γραφή μᾶς μιλάει πολλὰ φορὲς γιὰ τὰ πνευματικὰ «ἀνθρωποπαθῶς» ἐκθέτει δηλαδὴ τὰ πράγματα κατὰ τρόπο ἀνθρώπινο καὶ με γλῶσσα ἀνθρώπινη, γιατί ἄλλοιῶς δὲν εἶναι δυνατὸν σ' ἐμᾶς νὰ κατανοήσουμε τὰ πνευματικὰ. Κι' ἐδῶ λοιπὸν ἔχουμε μιὰ περιγραφή ἀνθρώπινη, τὴν ὁποία δὲν πρέπει νὰ ἐκλάβουμε κατὰ γράμμα. Ἡ Γραφή παριστάνει ἐδῶ τὰ πράγματα, ὅπως θὰ συνέβαιναν μεταξὺ ἀνθρώπων, γιὰ νὰ μᾶς διδάξῃ μ' ἓναν ἀπλὸ καὶ παραστατικὸ τρόπο κάποιες σπουδαῖες ἀλήθειες. Ποιὲς εἶναι λοιπὸν αὐτὲς;

Πρῶτον: ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πανταχοῦ παρὼν καὶ ἐποπτεύει καὶ γνωρίζει τίς ἐνέργειες ὅλων τῶν ὄντων καὶ τῶν ἀγγέλων καὶ τῶν ἀνθρώπων, ἀκόμη καὶ τῶν πονηρῶν πνευμάτων. Δὲν ἔχουν ἀνάγκη οἱ ἄγγελοι νὰ μετακινηθοῦν καὶ νὰ πᾶνε σ' ἓναν ὠρισμένο τόπον, γιὰ νὰ συναντήσουν τὸν Θεό, γιατί, ὅπου κι' ἂν βρίσκονται, εἶναι μπροστὰ στὸν Θεό. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὸν διάβολο, ὁ ὁποῖος, ὅσο

κι' ἂν θέλη, δὲν μπορεῖ νὰ ξεφύγη ἀπὸ τὴν παρουσία καὶ τὸν ἔλεγχο τοῦ Θεοῦ. Τὸ ἴδιο φυσικὰ ἰσχύει καὶ γιὰ μᾶς. Παντοῦ καὶ πάντοτε εἴμαστε κάτω ἀπὸ τὴν παρουσία τοῦ Θεοῦ καὶ καμιά πρᾶξις καὶ λόγος καὶ σκέψις μᾶς δὲν ξεφεύγει ἀπὸ τὴν παγγνωσία τοῦ. Αὐτὸ ὅμως ἔχει καὶ τὴν εὐνοϊκὴ γιὰ μᾶς ὄψι: Ὁ Θεὸς εἶναι πάντα κοντὰ μᾶς, προστάτης καὶ βοηθός μᾶς καὶ ὅποιαδήποτε στιγμή καὶ σ' ὅποιοιδήποτε τόπο μπορούμε νὰ ἐπικοινωνοῦμε μαζί τοῦ διὰ τῆς προσευχῆς καὶ νὰ ζητοῦμε τὸ ἔλεος τοῦ καὶ τὴ βοήθειά τοῦ.

Δεύτερον ὅτι ὁ διάβολος δὲν εἶναι ἀσύδοτος καὶ ἀνεξέλεγκτος. Ἔχει βέβαια κάποια δύναμη καὶ ἐξουσία, τὴν ὁποία χρησιμοποιεῖ πάντα γιὰ νὰ βλάβη τὸν ἄνθρωπο καὶ νὰ τὸν παρασύρῃ σὲ ἀποστασία καὶ βλασφημία ἐναντίον τοῦ Θεοῦ ἢ ἐξουσία τοῦ ὅμως αὐτὴ δὲν εἶναι ἀπεριόριστη εἶναι τόση, ὅση τοῦ ἐπιτρέπει ὁ Θεός. Χωρὶς τὴν παραχώρηση τοῦ Θεοῦ καὶ διάβολος δὲν μπορεῖ νὰ βλάβη κανένα, οὔτε τὸν παραμικρὸ πειρασμὸ νὰ τοῦ προκαλέσῃ. Ἄς μὴ φοβόμαστε λοιπὸν κι' ἂς μὴν τρέμουμε τὴ δύναμη τοῦ διαβόλου. Ἄς ἔχουμε ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὴ δύναμη καὶ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ, ὅ,τι κι' ἂν μᾶς συμβαίνει, καὶ ἡ ἔκβασις τῶν πραγμάτων θὰ εἶναι πάντα εὐνοϊκὴ γιὰ μᾶς.

Γεννιέται βέβαια ἡ ἀπορία: Γιατί ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει στὸν διάβολο νὰ μᾶς πειράζῃ καὶ νὰ μᾶς σπρώχνῃ στὴν ἁμαρτία ἢ καὶ νὰ μᾶς προξενῇ μεγάλες καταστροφές καὶ συμφορές; Ἀσφαλῶς γιὰ τὴ δική μᾶς ψυχικὴ ὠφέλεια. Γιὰ νὰ μᾶς κρατᾷ πάντα σὲ ἐγρήγορσι καὶ ἀγωνιστικότητα κι' ἔτσι νὰ μᾶς καταρτίζῃ στὴν ἀρετὴ, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ ἀναδεικνύεται ἀκόμη περισσότερο ἡ ἀρετὴ τῶν δικαίων γιὰ νὰ διακρίνονται οἱ σταθεροὶ ἀπὸ τοὺς ἀσταθεῖς: «ἵνα οἱ δόκιμοι φανεροὶ γένωνται», ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος (Ἀ' Κορ. ἴα' 19), καὶ τέλος γιὰ νὰ μᾶς κἀνῃ ἀξίους μεγαλυτέρας ἀμοιβῆς, ὅπως θὰ δοῦμε ὅτι συνέβη μέ τὸν Ἰώβ.

Ἄφοῦ πῆρε τὴν ἄδεια ὁ διάβολος, ἔσπευσε νὰ πλήξῃ τὸν Ἰώβ μὲ μεγάλες συμφορές, ποὺ ἦρθαν ἢ μιὰ ἐπάνω στὴν ἄλλη τὴν ἴδια μέρα. Σκοπὸς τοῦ ἦταν νὰ τσακίσῃ τὸν Ἰώβ καὶ νὰ τὸν σπρώξῃ σὲ βλασφημία ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς προνοίας τοῦ. Γιατί βέβαια ὁ Ἰώβ δὲν ἤξερε τί εἶχε προηγηθῆ καὶ ὅτι δὲν ἦταν ὁ Θεὸς αἴτιος τῶν συμφορῶν, ἀλλὰ καὶ διάβολος. Ἦταν λοιπὸν εὐκόλο νὰ στραφῆ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ μὲ παράπονα πικρὰ ἢ ἀκόμη καὶ μὲ βαρεῖες βλασφημίες. Ἄς δοῦμε λοιπὸν πῶς ἐξελίχθησαν τὰ πράγματα.

Κάποια μέρα τὰ παιδιὰ τοῦ Ἰώβ ἦταν συγκεντρωμένα κατὰ τὴ συνήθεια τοὺς καὶ διασκέδαζαν στὸ σπίτι τοῦ μεγάλου ἀδελφοῦ. Ξαφνικὰ ἓνας ἀγγελιοφόρος ἦρθε στὸν Ἰώβ, γιὰ νὰ τοῦ φέρῃ μιὰ δυσάρεστη εἶδησι. «Ἐνῶ τὰ ζευγάρια τῶν βοδιῶν ὠργωναν τὰ χωράφια -εἶπε- καὶ λίγο παραπέρα ἔβοσκαν τὰ γαῖδούρια, ἦρθαν ξαφνικὰ οἱ λησταὶ ποὺ κάνουν ἀρπαγές καὶ λεηλασίες, καὶ ἄρπαξαν τὰ ζῶα καὶ σκότωσαν μὲ μαχαίρια τοὺς ὑπηρέτες ὄλους. Ἐγὼ μόνο σώθηκα καὶ ἦρθα νὰ σοῦ τὸ ἀναγγείλω» (Ἰώβ ἄ' 14-15).

Αὐτὴ ἦταν ἡ πρώτη συμφορὰ. Δὲν ἦταν ὅμως ἡ μόνη. Δὲν εἶχε προλάβει νὰ τελειώσῃ τὸν λόγο τοῦ ὁ ἀγγελιοφόρος, καὶ ἦρθε ἄλλος, γιὰ νὰ τοῦ ἀναγγείλῃ δεύτερη καταστροφή: «Κεραυνὸς ἔπεσε ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ κατέκαψε τὰ πρόβατα καὶ τοὺς βοσκούς καὶ σώθηκα ἐγὼ μόνο καὶ ἦρθα νὰ σοῦ τὸ ἀναγγείλω» (Ἰώβ ἄ' 16).

Μόλις εἶχε τελειώσει ὁ δεύτερος ἀγγελιοφόρος, καὶ πρὶν προλάβῃ ὁ Ἰώβ νὰ συνέλθῃ ἀπὸ τὶς φοβερὲς εἰδήσεις, ἦρθε τρίτος καὶ τοῦ εἶπε: «Ἐφιπποὶ λησταὶ μᾶς κύκλωσαν ἀπὸ τρεῖς μεριές καὶ αἰχμαλώτισαν ὅλες τὶς καμήλες καὶ σκότωσαν μὲ μαχαίρια τοὺς δούλους καὶ σώθηκα ἐγὼ μόνο καὶ ἦρθα νὰ σοῦ τὸ ἀναγγείλω (Ἰώβ ἄ' 17). Ὁ “Ὡς ἐδῶ οἱ συμφορές ἦταν ὑλικές. Μέσα σὲ λίγη ὥρα ὁ Ἰώβ εἶχε χάσει ὅλη τὴν περιουσία τοῦ. Ἀπὸ πᾶμπλουτος ἐγένετο πᾶμπτωχος. Ἐπάνω σὲ ὅλα ὅμως ἦρθε ἡ εἶδησις γιὰ τὴ φοβερῶτερη συμφορὰ. Ἐνῶ ἀκόμη μιλοῦσε ὁ τρίτος ἀγγελιοφόρος, κατέφθασε

τέταρτος και εἶπε στον Ἰώβ: «Ἐνῶ οἱ γιοῖ σοῦ και οἱ θυγατέρες σοῦ ἔτρωγαν κι' ἔπιναν στό σπίτι τοῦ μεγαλύτερου ἀδελφοῦ τῶν, ξαφνικά ἄνεμος δυνατός ἦρθε ἀπό τήν ἔρημο και συγκλόνησε τό σπίτι ἀπ' ὄλες τίς μεριές κι' ἔπεσε τό σπίτι ἐπάνω στά παιδιά σοῦ, και πέθαναν, και σώθηκα ἐγώ μόνο και ἦρθα νά σοῦ τό ἀναγγεῖλω» (Ἰώβ ἄ' 18-19). Ὁ ἔτσι ὁ Ἰώβ, ἀφοῦ ἔχασε τήν ὑλική περιουσία τοῦ, ἔχανε τώρα και ὅ,τι πολυτιμότερο εἶχε: τὰ παιδιά τοῦ. Τὰ ἔχανε ὅλα μαζί και δέν τοῦ ἔμεινε οὔτε ἓνα γιά παρηγοριά. Καί τὰ ἔχασε ξαφνικά, χωρίς νά προηγηθῆ κάποια αρρώστια, πού θά τόν προετοίμαζε νά δεχθῆ τό πικρό ποτήρι τοῦ θανάτου τῶν. Ὁ διάβολος ἄφησε τελευταία τή μεγαλύτερη συμφορά, ὥστε ὁ Ἰώβ, κι' ἂν δέν εἶχε λυγίσει ἀπό τίς προηγούμενες, νά ἀναγκασθῆ μ' αὐτήν νά ὑποκύψῃ. Τό πῶς ἀντέδρασε βέβαια ὁ Ἰώβ τό γνωρίζουμε και θά τό δοῦμε σέ λίγο. Ἄς μή φύγουμε ὅμως ἀπό τό σημεῖο αὐτό τῆς διηγήσεως, χωρίς νά πάρουμε ἀφορμή νά θυμηθοῦμε ὅτι παρόμοια περιστατικά δέν εἶναι ἄγνωστα στήν καθημερινή ζωή. Δέν εἶναι λίγοι ἐκεῖνοι, πού, ἐνῶ ἔπλεαν στά πλούτη, ξαφνικά τὰ ἔχασαν ὅλα. Κοιμήθηκαν πλούσιοι και ξύπνησαν φτωχοί. Κι' ἄλλοι πάλι ἔχασαν τοὺς συζύγους, τὰ παιδιά τοὺς, τ' ἀδέλφια τοὺς, εἶτε ἀπό αρρώστιες εἶτε ἀπό δυστυχήματα εἶτε ἀπό πολέμους, κι' ἔμειναν μόνοι κι' ἔρημοι. Τί ἀποδεικνύουν ὅλα αὐτά; Τήν ἀστάθεια και ἀβεβαιότητα τῶν ὑλικῶν πραγμάτων και τῆς κοσμικῆς εὐτυχίας. Ὅλα εἶναι ἀβέβαια σ' αὐτόν τόν κόσμο. Δέν ξέρουμε τί μπορεῖ νά μᾶς συμβῆ ἀπό τή μιὰ στιγμή στήν ἄλλη. Γι' αὐτό και δέν πρέπει νά στηρίζουμε τίς ἐλπίδες μᾶς στά πράγματα τοῦ κόσμου, ἔστω κι' ἂν αὐτά εἶναι νόμιμα και δίκαια. Τό μόνο ἀσφαλές στήριγμα εἶναι ὁ αἰώνιος και ἀναλλοίωτος Θεός. Σ' αὐτόν λοιπόν ἄς στηρίζουμε τίς ἐλπίδες μᾶς και σ' αὐτόν ἄς ἀναθέτουμε τή φροντίδα μᾶς. «Πᾶσαν τήν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρρίψαντες ἐπ' αὐτόν, ὅτι αὐτό μέλλει περὶ ὑμῶν» (Ἀ' Πέτρ. ἔ' 7). Τότε, κι' ἂν τὰ χάσουμε ὅλα, δέν θά κλονισθοῦμε, δέν θά λυγίσουμε, δέν θά καταποντισθοῦμε στή θάλασσα τῶν συμφορῶν και τῶν θλίψεων, γιατί θά εἴμαστε στηριγμένοι στό μόνο ἀσφαλές και ἀσάλευτο θεμέλιο.

Ἄς γυρίσουμε τώρα στον Ἰώβ, γιά νά δοῦμε πῶς ἐδέχθηκε τὰ ὀδυνηρά αὐτά χτυπήματα. Ἦταν τόση ἡ ταχύτης, μέ τήν ὁποία συνέβησαν τὰ γεγονότα, ὥστε στά τρία πρῶτα μηνύματα ὁ Ἰώβ δέν πρόλαβε νά ἐκδηλώσῃ τὰ συναισθήματα τοῦ. Ὄταν ἄκουσε ὅμως τήν τελευταία και φοβερώτερη εἶδηση γιά τόν ὁμαδικό θάνατο τῶν παιδιῶν τοῦ, σηκώθηκε ἀπό τή θέση τοῦ, ξέσχισε τὰ ἐνδύματα τοῦ και ἔκοψε τὰ μαλλιά τοῦ. Ἔκανε δηλαδή ὅλα ἐκεῖνα, μέ τὰ ὁποία συνήθιζαν τότε νά ἐκδηλώνουν τό πένθος. Ἦταν πατέρας ὁ Ἰώβ, και μάλιστα πατέρας φιλόστοργος, και δέν μποροῦσε νά μείνῃ ἀσυγκίνητος και ἀπαθῆς μπροστά στον θάνατο τῶν παιδιῶν τοῦ. Ἀρκέσθηκε ὅμως σ' ἓνα πένθος σοβαρό και κόσμιο και δέν ξέσπασε σέ θρήνους και ὑστερικές ἐκδηλώσεις. Παράλληλα ὅμως ἔκανε και κάτι ἄλλο ἀξιοθαύμαστο. Ἐπεσε κάτω και προσκύνῃσε τόν Κύριο λέγοντας: «Αὐτός γυμνός ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρός μου, γυμνός και ἀπελεύσομαι ἐκεῖ ὁ Κύριος ἐδῶκεν, ὁ Κύριος ἀφείλατο ὡς τῷ Κυρίῳ ἐδοξεν, οὕτω και ἐγένετο εἰς τό ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἰώβ ἄ' 21).

Μέ τίς ἐνέργειες τοῦ αὐτῆς και τὰ γεμάτα πίστι, ἀλλά και φιλοσοφία λόγια τοῦ ὁ Ἰώβ μᾶς δίνει τό μέτρο τοῦ πένθους πού ταιριάζει σέ πιστούς ἀνθρώπους και μάλιστα σέ Χριστιανούς. Εἶναι φυσικό και λογικό νά λυπηθοῦμε γιά τόν θάνατο κάποιου ἀγαπητοῦ μᾶς προσώπου και νά ἐκδηλώνουμε τή λύπη μᾶς μέ μετρημένες και κόσμιες ἐκδηλώσεις δέν πρέπει ὅμως ποτέ νά ἐκτρεπόμαστε σέ ἄκοσμες και ὑπερβολικές ἐνέργειες, μέ τίς ὁποῖες δέν τιμοῦμε τόν νεκρό, ἐκθέτουμε ὅμως τόν ἑαυτό μᾶς και καταστρέφουμε τή σοβαρότητα και τήν ιεροπρέπεια πού πρέπει νά κυριαρχῆ στίς ὥρες αὐτές. Πολύ περισσότερο δέν πρέπει νά ξεσποῦμε σέ παράπονα και διαμαρτυρίες ἐναντίον τοῦ Θεοῦ, ἀλλά ταπεινά νά ὑποτασσόμαστε στό θέλημα τοῦ, ὅπως ὁ Ἰώβ. Ἡ ἐμπιστοσύνη στήν πάνσοφη και ἀλάθητη κρίσι τοῦ και ἡ προσδοκία τῆς ἀναστάσεως και τῆς μελλούσης ζωῆς ἄς εἶναι οἱ δυνάμεις πού θά μᾶς παρηγορήσουν και θά μᾶς ἐνισχύσουν.

Ὁ διάβολος περίμενε νὰ βλασφημήσῃ ὁ Ἰώβ τὸν Θεὸν: γελάσθηκε ὁμῶς καὶ διαψεύσθηκε. Ὁ Ἰώβ, ἀντὶ νὰ βλασφημήσῃ, προσκυνεῖ καὶ δοξάζει τὸν Θεόν. Τὸν εὐλογεῖ καὶ τὸν δοξάζει ὄχι μόνο γιὰ τὸ ὅτι τοῦ ἔδωσε ὁ Θεὸς τὰ ἀγαθὰ, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸ ὅτι τώρα τοῦ τὰ ἀφῆρεσε. Μπορεῖ οἱ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ νὰ φαίνονται κάποτε σκληρὲς καὶ ἄδικες στὸ περιορισμένο μυαλό μᾶς, στὸ βάθος ὁμῶς κρύβουν ἀπεριόριστη σοφία καὶ ἀγαθότητα. Γι' αὐτὸ ἄς τις δεχόμαστε πάντοτε μὲ εὐγνωμοσύνη, λέγοντας σὲ κάθε περίστασι τὰ λόγια τοῦ Ἰώβ: «Εἴη τὸ ὄνομα Κυρίου εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας» καὶ τὰ λόγια τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου: «Δόξα τῷ Θεῷ πάντων ἕνεκεν».

29/5/1995

94. Η «ὑπομονὴ Ἰώβ» καὶ «τὸ τέλος Κυρίου»

(Ἰώβ β' 1 - γ' 26, λη' 1 - μβ' 17)

Νικημένος κατὰ κράτος βγήκε ὁ διάβολος στὴν προσπάθεια τοῦ νὰ σπρώξῃ τὸν Ἰώβ σὲ ἀσεβεῖς ἐνέργειες ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Ἡ πρόβλεψις τοῦ ὅτι ὁ Ἰώβ θὰ βλασφημοῦσε τὸν Θεόν, ἂν ἔχανε τὰ ἀγαθὰ τοῦ, διαψεύσθηκε. Ὁ Ἰώβ ἔμεινε σταθερὸς καὶ ἀκλόνητος στὴν εὐσέβεια τοῦ καί, ἀντὶ νὰ βλασφημήσῃ, εὐλόγησε τὸν Θεὸν ἀκόμη καὶ γιὰ τὶς συμφορὲς τοῦ. Ὁ διάβολος ὁμῶς παρ' ὅλη τὴν ἥττα τοῦ δὲν παραιτήθηκε ἀπὸ τὸ κακοῦργο σχέδιο τοῦ. Ἡ Γραφή μᾶς παρουσιάζει μιὰ νέα συζήτηση τοῦ διαβόλου μὲ τὸν Θεόν. Ἡ συνομιλία ἄρχισε ὅπως καὶ ἡ προηγούμενη. Ὁ Θεὸς ρωτᾷ τὸν διάβολο: «Ἀπὸ ποῦ ἔρχεσαι ἐσύ;». Καὶ ὁ διάβολος ἀπαντᾷ: «Ἄφοῦ τριγύρισα καὶ περπάτησα ὅλη τὴ γῆ, εἶμαι παρών». Ὁ Κύριος τὸν ρωτᾷ πάλι: «Πρόσεξες λοιπὸν τὸν πιστὸ δοῦλο μου Ἰώβ καὶ πείσθηκες ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐπάνω στὴ γῆ ἄνθρωπος ὁμοῖος μ' αὐτόν, ἄκακος, εἰλικρινής, ἄμεμπτος, εὐσεβής καὶ ἐνάρετος; Ἀκόμη καὶ τώρα, παρ' ὅλες τὶς δοκιμασίαις καὶ τὶς θλίψεις τοῦ, κρατᾷ σταθερὰ τὴν ἀκακία τοῦ. Μάταια λοιπὸν θέλησες νὰ καταστρέψῃς ὅλα τὰ ὑπάρχοντα τοῦ». Καὶ ὁ διάβολος ἀπαντᾷ πάλι: «Τί ἀξία ἔχουν τὰ ὑλικά πράγματα; Πάνω ἀπ' ὅλα εἶναι ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἔτοιμος νὰ τὰ δώσῃ ὅλα, γιὰ νὰ σώσῃ τὴ ζωὴ τοῦ. Στείλε λοιπὸν τὸ χέρι σοῦ καὶ χτύπα τὸν Ἰώβ μὲ ἀρρώστια ποῦ θὰ φτάνῃ ὡς τὰ κόκκαλά τοῦ, καὶ τότε ἀσφαλῶς θὰ σὲ βλασφημήσῃ». Καὶ ὁ Θεὸς βγάζει τὴν ἀπόφασί του: «Λοιπὸν σοῦ τὸν παραδίδω. Κάνε τοῦ ὅ,τι θέλεις μόνο τὴ ζωὴ τοῦ δὲν θὰ πειράξῃς» (Ἰώβ β' 2-6).

Γιὰ τὴ συνομιλία αὐτὴ ἰσχύουν ὅσα εἶπαμε καὶ γιὰ τὴν προηγούμενη. Εἶναι μιὰ εἰκόνα ἀνθρωπομορφική, μὲ τὴν ὁποία ἡ Γραφή θέλει νὰ μᾶς διδάξῃ τὴν ἀπόλυτη κυριαρχία τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὴν ὁποία οὔτε ὁ διάβολος μπορεῖ νὰ ξεφύγῃ. Ὅ,τι κάνει ἐναντίον τοῦ ἀνθρώπου, τὸ κάνει κατὰ παραχώρησιν τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος τὸν ἀφῆνει νὰ δρᾷ, γιὰ νὰ δοκιμάσῃ τὴ σταθερότητα τοῦ ἀνθρώπου, νὰ τὸν καταρτίσῃ στὴν ὑπομονὴ καὶ νὰ ἀναδεικνύῃ τὴν ἀρετὴ τοῦ. Ἐκεῖνο ποῦ ἔχουμε νὰ τονίσουμε σήμερα, εἶναι ἡ ἐπιμονὴ τοῦ διαβόλου στὰ κακοῦργα σχέδιά του. Δὲν διδάχθηκε ἀπὸ τὴν ἀποτυχία τοῦ στὴν πρώτη προσπάθεια τοῦ ἐναντίον τοῦ Ἰώβ: δὲν ὑποχώρησε οὔτε παραιτήθηκε ἀπὸ τὸν σκοπὸ τοῦ, ἀλλὰ ἐπιμένει στὴν προσπάθεια τοῦ. Θὰ ἔλεγε μάλιστα κανεὶς ὅτι, μανιασμένος καὶ λυσσασμένος ἀπὸ τὴν ἥττα τοῦ, ζητεῖ τώρα νὰ βασανίσῃ ἀκόμη περισσότερο τὸν Ἰώβ, γιὰ νὰ τὸν ἀναγκάσῃ νὰ βλασφημήσῃ τὸν Θεόν. Ἔτσι κάνει πάντα ὁ σατανᾶς. Συνεχῆς καὶ ἀδιάκοπη εἶναι ἡ προσπάθεια τοῦ νὰ μᾶς παρασύρῃ στὴν ἀσέβεια καὶ τὴν ἀποστασία. Ἀπὸ τὴν ἐπιδίωξι αὐτὴ δὲν παραιτεῖται, δὲν ὑποχωρεῖ, δὲν κάνει διακοπές. Γι' αὐτὸ συνεχῆς καὶ ἀδιάκοπη πρέπει νὰ εἶναι καὶ ἡ δικὴ μᾶς ἀντίστασις καὶ ἄμυνα. Κι' ἄς μὴ μᾶς τρομάζουν οἱ ἐπιθέσεις τοῦ, ὅσο σκληρὲς κι' ἂν εἶναι. Ὁ Θεὸς εἶναι μαζί μᾶς, καὶ θὰ νικήσουμε μὲ τὴ βοήθειά του: ἀρκεῖ νὰ μείνουμε ἐμεῖς σταθεροί. Ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος μᾶς παροτρύνει καὶ μᾶς βεβαιώνει: «Ἀντίστητε τὸ διαβόλω, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν» (Ἰακ. δ' 7). Ἀντισταθῆτε σταθερὰ στὶς ἐπιθέσεις τοῦ διαβόλου, καὶ θὰ ἀναγκασθῆ νὰ φύγῃ ντροπισμένος.

Αφοῦ πῆρε καί τή νέα ἄδεια, ὁ διάβολος ἐπληξε τὸν Ἰώβ μὲ μιὰ φοβερὴ αρρώστια, ἓνα εἶδος λέπρας ποὺ ὀνομάζεται ἐλεφαντίασις. Ἡ φρικτὴ αὐτὴ ἀσθένεια ἀρχίζει μὲ φουσκάλες ποὺ ἐμφανίζονται στὸ δέρμα καὶ γρήγορα καλύπτουν ὅλο τὸ σῶμα, τὸ κατατρώγουν καὶ τὸ παραμορφώνουν. Οἱ κνήμες καὶ τὰ πόδια πρήζονται καὶ γίνονται σάν τοῦ ἐλέφαντος, καὶ σ' αὐτὸ ὀφείλει ἢ αρρώστια τὸ ὄνομα τῆς. Τὸ πρόσωπο ἐπίσης ἐξογκώνεται καὶ γίνεται γυαλιστερό, σάν νὰ ἀλείφθηκε μὲ λίπος· τὸ βλέμμα γίνεται σταθερὸ καὶ ἀγριωπὸ· ἡ φωνὴ ἀδυνατίζει καὶ μερικὲς φορές χάνεται τελείως. Ὁ ἄρρωστος ὑποφέρει ἀπὸ φαγούρα καὶ πόνους φοβερούς, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ μελαγχολία καὶ ἀϋπνία. Καὶ ἡ φρικτὴ αὐτὴ κατάστασις δὲν φέρνει γρήγορα τὸν θάνατο, ἀλλὰ μπορεῖ νὰ διαρκέσῃ εἴκοσι χρόνια καὶ περισσότερα.

Αὐτὴ τὴ φοβερὴ αρρώστια διάλεξε ὁ διάβολος, γιὰ νὰ χτυπήσῃ τὸν Ἰώβ καὶ νὰ τὸν ὑποτάξῃ στὸ θέλημα τοῦ. Γρήγορα τὸ σῶμα τοῦ Ἰώβ γέμισε πληγὲς ἀπὸ τὸ κεφάλι ὡς τὰ πόδια. Ὑποφέροντας ἀπὸ φαγούρα φοβερή, ἔξυνε τὶς πληγὲς μ' ἓνα ὄστρακο, γιὰ νὰ ἀνακουφισθῇ, ἀσφαλῶς ὅμως τὶς ἐρέθιζε περισσότερο. Λόγω τῆς παθήσεως τοῦ ἀναγκάσθηκε νὰ ζῆ ἀπομονωμένος ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι, καθισμένος ἐπάνω σὲ σωρούς καμένης κοπριάς. Κόλασις ἀληθινὴ εἶχε καταντήσῃ ἢ ζωὴ τοῦ. Ἐν τούτοις ὁ Ἰώβ δὲν λύγισε. Ἡ ὑπομονὴ τοῦ ὄχι μόνο δὲν ἐλαττώθηκε, ἀλλὰ χαλυβδώθηκε καὶ ἀναδείχθηκε ἀκόμη περισσότερο. Κι' ὅπως λέει ὁ ποιητὴς τοῦ μεγάλου κανόνος, «παλάτιον τὴν κοπρίαν καὶ μαργαρίτας τὰ ἔλκη ἐλογίζετο». Τὴν κοπριά, πάνω στὴν ὁποία καθόταν, τὴν ἔβλεπε σάν παλάτι, καὶ τὶς πληγὲς, ἀπὸ τὶς ὁποῖες εἶχε γεμίσει τὸ σῶμα τοῦ, τὶς ἔβλεπε σάν μαργαριτάρια. Τὸ σῶμα τοῦ εἶχε καταβληθῆ, ἢ ψυχὴ τοῦ ὅμως ἔμενε ἀλώβητη καὶ σταθερὴ. Λόγος παραπονετικὸς ἢ βλάσφημος ἐναντίον τοῦ Θεοῦ δὲν βγῆκε ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ. Πόση διαφορὰ καὶ ἀπόστασις ἀπὸ μερικοὺς Χριστιανοὺς, οἱ ὁποῖοι σὲ δοκιμασίαι πολὺ ἐλαφρότερες ἀπὸ τοῦ Ἰώβ ξεσποῦν σὲ παράπονα ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ καμιά φορὰ δὲν διστάζουν νὰ τὸν χαρακτηρίσουν ὡς ἄδικο καὶ σκληρὸ ἢ νὰ ἀμφισβητήσουν τὴν ὕπαρξιν τοῦ! Ἄς εἶναι ζωντανὸ παράδειγμα μᾶς ὁ Ἰώβ, γιὰ νὰ παίρνομε θάρρος καὶ δύναμιν στὶς δοκιμασίαι καὶ πάντα νὰ εὐλογοῦμε καὶ νὰ δοξάζομε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ.

Αφοῦ καί μὲ τὴ φοβερὴ αὐτὴ πληγὴ ὁ διάβολος δὲν κατόρθωσε νὰ λυγίσῃ τὸν Ἰώβ, κατέφυγε τώρα σὲ ἄλλή μέθοδο. Χρησιμοποίησε σάν μέσο πειρασμοῦ τὴ γυναῖκα τοῦ Ἰώβ. Καὶ τὸ ἔκανε, ἀφοῦ εἶχε περάσει ἤδη μεγάλο χρονικὸ διάστημα, καὶ ἦταν φυσικὸ νὰ ἔχουν ἐξαντληθῇ οἱ σωματικὲς, ἀλλὰ καὶ οἱ ψυχικὲς δυνάμεις τοῦ Ἰώβ. Ἡ γυναῖκα τοῦ ἀσφαλῶς ὑπέφερε κι' αὐτὴ κοντὰ τοῦ δὲν εἶχε ὅμως τὴ δυνατὴ ὑπομονὴ τοῦ Ἰώβ. Ἐκεῖνος δὲν λύγισε αὐτὴ ὅμως ἀπέκαμε καί, χωρὶς ἴσως νὰ τὸ καλοσκεφθῇ, ἔγινε ὄργανο τοῦ διαβόλου, γιὰ νὰ βάλῃ τὸν ἄνδρα τῆς σὲ πειρασμό, ὅπως ἄλλοτε ἢ Εὐὰ τὸν Ἀδάμ. Ὅλα τὰ εἶχε πάρει ὁ διάβολος ἀπὸ τὸν Ἰώβ: τὴν περιουσίαν τοῦ, τὰ παιδιὰ τοῦ, τὴν ὑγείαν τοὺς μόνο τὴ γυναῖκα τοῦ εἶχε ἀφήσει, ὄχι ὅμως γιὰ στήριγμα καὶ παρηγοριά, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὴ χρησιμοποιήσῃ ὡς ἔσχατο μέσον πειρασμοῦ. Ὅλα τὰ μέσα μεταχειρίζεται ὁ διάβολος, γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸ τοῦ ἀκόμη καὶ τοὺς συγγενεῖς μᾶς. Καὶ γίνονται «ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου οἱ οἰκιακοὶ αὐτοῦ», ὅπως εἶπε κάποτε ὁ Κύριος (Ματθ. ι' 36).

Αφοῦ λοιπὸν εἶχε περάσει πολὺς καιρὸς, ἀφ' ὅτου εἶχε ἀρρωστήσῃ ὁ Ἰώβ, τοῦ εἶπε κάποια μέρα ἢ γυναῖκα τοῦ: «Ὡς πότε θὰ κάνῃς ὑπομονὴ καὶ θὰ λές; “Περιμένω λίγον καιρὸ ἀκόμη μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ σωθῶ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν;” Νά, ἀφανίσθηκαν ἀπὸ τὴ γῆ τὰ παιδιὰ σοῦ, ποὺ μὲ πόνους τὰ γέννησα καὶ μὲ κόπους τὰ μεγάλωσα, καὶ ποὺ θὰ κρατοῦσαν ζωντανὴ τὴ μνήμη σοῦ. Καὶ σὺ ὁ ἴδιος κάθῃσαι ἐπάνω στὴ σαπίλα τῶν σκουληκιῶν καὶ διανυκτερεύεις στὸ ὕπαιθρο. Κι' ἐγὼ ἔγινα περιπλανώμενη καὶ ζητιὰνα, γυρνώντας ἀπὸ τόπο σὲ τόπο κι' ἀπὸ σπιτὶ σὲ σπιτὶ καὶ περιμένοντας νὰ δύσῃ ὁ ἥλιος, γιὰ νὰ βρῶ ἀνάπαυσιν ἀπὸ τοὺς πόνους καὶ τοὺς κόπους ποὺ μὲ περισφίγγουν. Πὲς λοιπὸν κάποιον λόγον βλάσφημο ἐναντίον τοῦ Κυρίου κι' ἄς πεθάνῃς» (Ἰώβ β' 9). Μὲ ἄλλα λόγια

ή γυναίκα του Ίώβ τόν παρακινοῦσε νά κάνει αὐτό πού ἤθελε ὁ διάβολος, γιά νά διαψεύση τόν Θεό καί νά ἀποδείξει ὅτι, ἀφοῦ ὁ Ίώβ, ὁ πιό εὐσεβής ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, τόν ἀπαρνήθηκε καί τόν βλασφήμησε, δέν ὑπάρχει κανένας ἐπάνω στή γῆ πού νά σέβεται ἀληθινά καί χωρίς ὑλικό συμφέρον τόν Θεό.

Γελάσθηκε ὁμως πάλι ὁ διάβολος καί διαψεύσθηκε. Ὁ Ίώβ κοίταξε τή γυναίκα τοῦ μέ βλέμμα αὐστηρό καί ἐπιτιμητικό καί τῆς εἶπε: «Γιατί μίλησες σάν μιὰ ἀνόητη καί ἀπερίσκεπτη γυναίκα; Ἄν δεχθήκαμε μέ εὐχαρίστησι ἀπό τὸ χέρι τοῦ Κυρίου τὰ ἀγαθὰ, δέν πρέπει νά ὑποφέρουμε καί τὰ κακὰ πού ἐπιτρέπει ὁ Θεός νά μᾶς βροῦν;» (Ίώβ β' 10). Ἐτσι ὁ Ίώβ δέν ἐπέπληξε μόνο τή γυναίκα τοῦ, ἀλλὰ καί τὴν ἐδίδασκε. Κι' ἐδίδασκε κι' ἐμᾶς νά δεχόμαστε μέ τὶς ἴδιες διαθέσεις, μέ εὐχαρίστηση καί εὐγνωμοσύνη, ἀπό τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ ὄχι μόνο τὰ εὐχάριστα, ἀλλὰ καί τὰ δυσάρεστα, γιατί καί τὰ δύο ἀποβλέπουν στήν παιδαγωγία καί τὴν κατάρτισι μᾶς. Κι' ὅταν μᾶς ἐπισκέπτονται δοκιμασίες, νά φέρνουμε στὸν νοῦ μᾶς καί τὰ ἀγαθὰ πού μᾶς ἔχει χορηγήσει στὸ παρελθὸν ὁ Θεός. Κι' ἂν εἴμαστε εἰλικρινεῖς καί ἀντικειμενικοί, θὰ διαπιστώσουμε ὅτι στή ζωὴ μᾶς εἶναι περισσότερα τὰ εὐχάριστα παρά τὰ δυσάρεστα ἀλλὰ καί πίσω ἀπὸ τὰ δυσάρεστα κρύβεται πάλι ἡ ἀγάπη καί ἡ στοργή τοῦ Θεοῦ.

«Ἐν πᾶσι τούτοις τοὺς συμβεβηκόσιν αὐτῷ οὐδὲν ἡμαρτεν Ἰώβ οὐδὲ ἐν τοῖς χεῖλεσιν ἐναντίον τοῦ Θεοῦ» (Ίώβ β' 10). Μέ τὰ λόγια αὐτὰ ἐπισφραγίζει ἡ Γραφή τὴν ἐξιστόρηση τῶν συμφορῶν πού ἐπληξαν τὸν Ίώβ. Παρ' ὅλο τὸ βᾶρος τῶν δοκιμασιῶν ὁ Ίώβ δέν παρασύρθηκε ἐκεῖ πού ἤθελε ὁ διάβολος. Ὅχι μόνο μέ ἔργα δέν ἀμάρτησε, ἀλλὰ οὔτε μέ τὰ χεῖλη τοῦ εἶπε κάτι ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Κι' αὐτὸ ἦταν μιὰ μεγάλη ἀπόδειξις τῆς ἀρετῆς τοῦ. Γιατί, ὅπως λέει ὁ ἅγιος Ἰάκωβος, «εἰ τις ἐν λόγῳ οὐ πταίει, οὗτος τέλειος ἀνὴρ, δυνατὸς χαλιναγωγῆσαι καί ὅλον τὸ σῶμα» (Ἰακ. γ' 2). Ἄς προσέχουμε λοιπὸν τὴ γλῶσσα μᾶς κι' ἄς ἐλέγχουμε πολὺ τὶς σκέψεις μᾶς, πρὶν τὶς μεταφράσουμε σὲ λόγια. Μέ τὰ λόγια μᾶς ἀποκαλύπτουμε τὸ ἐσωτερικὸ τῆς ψυχῆς μᾶς: ἐκδηλώνουμε τὸν χαρακτήρα μᾶς. «Ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ» (Ματθ. ἰβ' 34). Γι' αὐτὸ τὰ λόγια μᾶς θὰ ἀποτελέσουν στοιχεῖο γιά τὴν αἰωνία κρίσι μᾶς ἀπὸ τὸν Θεό, ὅπως βεβαιώνει ὁ Κύριος: «Ἐκ γάρ τῶν λόγων σοῦ δικαιοθήσῃ καί ἐκ τῶν λόγων σοῦ καταδικασθήσῃ» (Ματθ. ἰβ' 37).

Ὁ Ίώβ, ὅπως εἶπαμε, ἦταν ὀνομαστός σ' ὅλες τὶς γύρω χῶρες γιά τὰ πλούτη καί τὴν ἀρετὴ τοῦ. Ὅλοι τὸν εθαύμαζαν καί τὸν ἐκτιμοῦσαν καί ἐπιζητοῦσαν τὴ φιλία τοῦ. Ἀνάμεσα στὰ ὑψηλὰ πρόσωπα τῆς περιοχῆς τοῦ πού συνδέονταν μέ στενὴ φιλία μέ τὸν Ίώβ, ἦταν καί τρεῖς ἡγέτες γειτονικῶν λαῶν: Ὁ Ἐλιφάζ, ὁ βασιλεὺς τῶν Θαιμανῶν, ὁ Βαλδάδ, ὁ ἡγεμὼν τῶν Σαυχαίων, καί ὁ Σωφάρ, ὁ βασιλεὺς τῶν Μιναίων. Καί οἱ τρεῖς ἦταν ἀπόγονοι τοῦ Ἀβραὰμ καί διατηροῦσαν τὴν πίστη στὸν ἀληθινὸ Θεὸ καί τὴν εὐσέβεια. Τέτοιους φίλους εἶχε ὁ Ίώβ καί τέτοιους φίλους πρέπει νά ἐπιζητοῦμε. Ἡ ἀπόκτησις τέτοιων φίλων, μέ τοὺς ὁποίους θὰ μᾶς συνδέῃ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ καί ἡ ἔνωσις μέ τὸν Χριστό, εἶναι ἀληθινὸς θησαυρός. Ἡ παρουσία τοὺς καί ἡ ἀγάπη τοὺς μεγαλώνει τὴν εὐτυχία μᾶς στὶς ἡμέρες τῆς χαρὰς καί μετριάζει τὴ δυστυχία μᾶς στὶς ἡμέρες τῶν θλίψεων καί τῶν δοκιμασιῶν.

Οἱ φίλοι τοῦ Ίώβ δέν τὸν ξέχασαν στή δυστυχία τοῦ, ὅπως συμβαίνει μέ πολλοὺς φίλους, γιά τοὺς ὁποίους λέει ἓνα ἀρχαῖο γνωμικόν: «Τῶν εὐτυχοῦντων πολλοὶ φίλοι, τῶν δυστυχοῦντων οὐδεὶς». Ὅταν πληροφορήθηκαν τὶς συμφορὲς πού τὸν βρῆκαν, συνεννοήθηκαν καί ἦρθαν καί οἱ τρεῖς μαζί νά τὸν ἐπισκεφθοῦν καί νά τὸν παρηγορήσουν. Ἡ ἐνέργειά τοὺς ἦταν ἀπολύτως ἀξιέπαινη. Εἶναι καθῆκον μᾶς νά παραστεκόμαστε στοὺς πονεμένους καί νά ἀπαλύνουμε τὸν πόνο τοὺς. Μέ πόση λαχτάρα περιμένει ὁ ἄρρωστος, ὁ φτωχός, ἡ χήρα, ὁ ἠλικιωμένος νά ἀνοίξῃ ἓνας φίλος τὴν πόρτα τοῦ καί νά τοῦ πῆ λόγα παρηγορητικά! Καί πόσο ἀπομονωμένος καί

έγκαταλελειμμένος νοιώθει, όταν δέν τόν θυμάται κανείς, καί μάλιστα όταν τόν ξεχνοῦν ἄνθρωποι, τούς ὁποίους αὐτός εὐηργέτησε, ὅταν εὐτυχοῦσε!

Οἱ τρεῖς φίλοι εἶδαν τόν Ἰώβ ἀπό μακριά, ἀλλά δέν τόν ἀνεγνώρισαν. Ἡ φοβερή αρρώστια τόν εἶχε παραμορφώσει, τόν εἶχε κάνει ἀγνώριστο. Κι' ὅταν πλησίασαν καί διεπίστωσαν τή φρικτή κατάσταση τοῦ, δέν μπόρεσαν νά συγκρατήσουν τή θλίψη τούς. Ἐφησαν φωνή μεγάλη καί ξέσπασαν σέ κλάματα ξέσχισαν τίς στολές τούς κι' ἔριξαν χῶμα καί στάχτη στά κεφάλια τούς, ἐκδηλώνοντας ἔτσι τήν ὀλόψυχη συμμετοχή τούς στή συμφορά τοῦ φίλου τῶν. Καί, μολονότι ἡ αρρώστια τόν εἶχε κάνει ἀποκρουστικό, δέν ἔφυγαν μακριά τοῦ, ἀλλά, ξεπερνώντας τήν ἀηδία πού προκαλοῦσαν οἱ πληγές τοῦ καί τόν φόβο τῆς μολύνσεως, κάθισαν κι' αὐτοὶ κοντά τοῦ. Δέν μπόρεσαν ὅμως ν' ἀνοίξουν τὰ στόματα τούς. Ἡ φοβερή συμφορά τοῦ Ἰώβ τούς ἄφησε ἀποσβολωμένους. Ἐπτά μερόνυχτα ἔμειναν κοντά τοῦ ἄφωνοι κι' ἀμίλητοι. Ἔστω κι' ἂν δέν μιλοῦσαν ὅμως, ἡ ἄφωνη συμπαράσταση τούς ἦταν μεγάλη παρηγοριά γιά τόν Ἰώβ. Πολλές φορές ἡ ἄφωνη συμμετοχή στή θλίψη τοῦ πλησίον μᾶς εἶναι αποτελεσματικότερη ἀπό τὰ λόγια, πού καμιά φορά μπορεῖ νά εἶναι ἄστοχα καί ἀταίριαστα, ὅπως θά δείξει ἡ συνέχεια τῆς ἱστορίας.

Πρῶτος ἔσπασε τή σιωπή ὁ Ἰώβ. Καί, καταβεβλημένος ἀπό τὸ βάρος τῶν συμφορῶν, ἄφησε νά τοῦ ξεφύγουν λόγια βαρεία. Δέν εἶπε βέβαια τίποτε ἐναντίον τοῦ Θεοῦ δέν ἔκανε τὸ θέλημα τοῦ σατανᾶ ἀπλῶς καταράσθηκε τήν ἡμέρα τῆς γεννήσεως τοῦ εὐχήθηκε νά μὴν εἶχε γεννηθῆ. Ὅπωςδήποτε ὅμως τὰ λόγια τοῦ αὐτὰ ἦταν ἓνα ὀλισθήμα. Ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει νά πέφτουν καμιά φορά καί οἱ δυνατοί, γιά νά φανερώνεται ἡ ἀνθρώπινη ἀδυναμία καί νά μένη ὁ ἄνθρωπος ταπεινός. Καί ὁ Ἰώβ, ὅσο ἐνάρετος κι' ἂν ἦταν, διέτρεχε τὸν κίνδυνο νά ὑπερηφανευθῆ, νά τὸ πάρη ἐπάνω τοῦ γιά τήν εὐσέβεια καί τήν ὑπομονή τοῦ.

Τὰ λόγια τοῦ Ἰώβ ἔδωσαν ἀφορμὴ γιά μιὰ μακρὰ συζήτηση μέ τούς φίλους τοῦ, ἡ ὁποία ἐκτίθεται λεπτομερῶς στὸ βιβλίο τοῦ Ἰώβ, δέν εἶναι δυνατόν ὅμως νά τὴν παρακολουθήσουμε ἀναλυτικά. Στὴ συζήτησι αὐτὴ κυριαρχεῖ τὸ πνεῦμα τῆς εὐσεβείας κι' αὐτὸ δείχνει ὅτι καί οἱ φίλοι τοῦ Ἰώβ ἦταν ἐπίσης πιστοὶ καί εὐσεβεῖς. Παρά τὴν καλή τούς θέλησι ὅμως, ἀντὶ νά παρηγορήσουν τὸν Ἰώβ, τὸν ἐπύκρναν περισσότερο μέ τὰ λόγια τούς. Ξεκινώντας ἀπὸ τὴν ἀντίληψη ὅτι κάθε συμφορὰ προέρχεται μόνο ἀπὸ τίς ἀμαρτίες τοῦ ἀνθρώπου καί εἶναι τιμωρία ἀπὸ τὸν Θεὸ γι' αὐτές, προσπάθησαν νά πείσουν τὸν Ἰώβ ὅτι κι' αὐτός, ὅσο δίκαιος κι' ἂν φαινόταν, ὅπωςδήποτε εἶχε πέσει σὲ μεγάλες ἀμαρτίες καί γι' αὐτὸ ὑπέφερε τόσο. Στὴν προσπάθεια τούς αὐτὴ τοῦ εἶπαν λόγια πικρὰ καί σκληρὰ: «Θυμήσου, ποιὸς ἄνθρωπος καθαρὸς ἐχάθηκε ποτὲ ἢ πότε ἄνθρωποι τῆς ἀληθείας ξεριζώθηκαν καί καταστράφηκαν; Ἄν κι' ἐσύ ἦσους ἀληθινός, τίποτε δέν θὰ σ' εὔρισκε ἀπ' αὐτὰ πού σὲ βρῆκαν. Μήπως ὁ Θεὸς εἶναι ἄδικος στίς κρίσεις καί τίς ἐνέργειες τοῦ; Μὴν ἰσχυρίζεσαι λοιπὸν ὅτι εἶσαι ἄμεμπτος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἐχεις μεγάλη ἰδέα γιά τὸν ἑαυτὸ σοῦ καί λές λόγια γεμάτα ὑπερηφάνεια καί μεγαλαυχία. Λίγο τιμωρήθηκες ἐν συγκρίσει μέ τίς ἀμαρτίες σοῦ. Ἡ κακία σοῦ εἶναι πολλή καί οἱ ἀμαρτίες σοῦ ἀναρίθμητες. Ἀδίκησες καί ἐκμεταλλεύτηκες τούς ἀδελφούς σοῦ, ἐπειδὴ ἦσους πλούσιος. Δέν ἔδωσες βοήθεια σὲ φτωχοὺς καί ὄρφανὰ καί χῆρες. Φέρθηκες μέ δουλοπρέπεια στοὺς μεγάλους καί ἰσχυροὺς. Γι' αὐτὸ σὲ κύκλωσαν παγίδες καί βρῖσκεσαι σὲ φοβερὸ πόλεμο καί ταλαιπωρεῖσαι τόσο. Μετανόησε λοιπὸν. Ἄν μετανόησης καί ἐπιστρέψης στὸν Κύριο καί ταπεινωθῆς μπροστά τοῦ, θὰ σὲ ἀποκαταστήσῃ στὴν προηγούμενη κατάσταση καί θὰ ἔχῃς πάλι παρηγορία ἀπέναντι τοῦ θὰ παρακαλῆς τὸν Θεό, κι' ἐκεῖνος θὰ ἀκούῃ τίς προσευχές σοῦ».

Αὐτὰ καί ἄλλα πολλὰ εἶπαν οἱ τρεῖς φίλοι στὸν Ἰώβ. Τὰ λόγια τούς ἐξέφραζαν βέβαια κάποιες βασικὲς ἀλήθειες, ἦταν ὅμως ὑπερβολικὰ καί σκληρὰ γιά τὸν Ἰώβ. Δέν ἦταν λόγοι παρηγορίας, ἀπὸ τούς ὁποίους εἶχε ἀνάγκη ἐκεῖνος, ἀλλὰ λόγοι αὐστηροῦ ἐλέγχου. Οἱ κρίσεις τούς γιά τὸν φίλο τούς

ήταν άδικες και λαθεμένες. Άλλά, κι' αν είχαν δίκιο, ή περιστάσις δέν ήταν κατάλληλη για τόν έλεγχο. Στις πληγές του πλησίον μάς δέν πρέπει νά προσθέτουμε κι' άλλες μέ τά άστοχα και άκαιρα λόγια μάς.

Τί άπάντησε σ' αυτά ό Ίώβ; Παραδέχθηκε τίς αλήθειες που είπαν, ότι δηλαδή δέν υπάρχει άνθρωπος απολύτως καθαρός άπέναντι του Θεού κι' επομένως κι' αυτός σαν άνθρωπος είχε τίς άμαρτίες του. Συγχρόνως όμως παραπονέθηκε για τήν άυστηρότητα και τίς ύπερβολές τούς. «Δέν έχω -είπε- τή συνείδηση ότι έκανα τόσο μεγάλη άμαρτία, ώστε νά τιμωροῦμαι τόσο βαρεία. Τούναντίον έκανα ό,τι καλό μπορούσα. Διέσωσα φτωχό από τά χέρια εκείνου που τόν καταπίεζε. Βοήθησα τόν άβοήθητο όρφανό. Έδειξα δικαιοσύνη προς όλες τίς κατευθύνσεις. Έγινα μάτι τών τυφλών, πόδι τών χωλών, πατέρας τών άδυνάτων. Άρπαξα από τά χέρια τών άδίκων τά θύματα τούς. Είστε λοιπόν άδικοι κριταί και μου έπιτίθεσθε χωρίς έπιείκεια. Υπάρχει όμως ό Θεός, ό όποιος έβγαλε για μένα αυτή τήν άπόφαση. Και θα έλθη καιρός, που ό Θεός θα φανερώση τό δίκιο μου και θα μέ δικαιώση».

Και πράγματι ή ώρα του Θεού ήρθε. Ένας δυνατός άνεμος κι' ένα σύννεφο έδειξαν τήν παρουσία του Θεού. Κι' από τό σύννεφο άκούστηκε ή φωνή του. Όλοι τώρα σώπασαν κι' άκουγαν τά λόγια του Θεού. Ό Θεός άπευθύνθηκε πρώτα στον Ίώβ και μέ μιá σειρά έρωτημάτων που άναφέρονται στα έργα του Θεού, του έδειξε πόσο μικρός και άδύνατος είναι νά κατανοήση τό μεγαλειό και τήν παντοδυναμία του, τήν πανσοφία και τή δικαιοσύνη του. Τόν ήλεγξε άκόμη για κάποια παράπονα που του ξέφυγαν σέ στιγμές άδυναμίας και τόν κάλεσε νά έχη άπόλυτη έμπιστοσύνη στον Θεό.

Ό Ίώβ άκουσε μέ προσοχή και ταπεινώσι τά λόγια του Κυρίου. Άνεγνώρισε και ώμολόγησε τήν παντοδυναμία του λέγοντας: «Οΐδα ότι πάντα δύνασαι, άδυνατεϊ δέ σοί ουδέν» (Ίώβ μβ' 2). Άνεγνώρισε επίσης και ώμολόγησε τά σφάλματα του και έχαρακτήρισε ταπεινά τόν έαυτό του ως «γην και σποδόν» (Ίώβ μβ' 6), δηλαδή χώμα και στάχτη. Αυτό είναι τό γνώρισμα του αληθινά έναρέτου ανθρώπου. Μπορεί νά πέση σέ σφάλματα από ανθρώπινη άδυναμία, τά άναγνωρίζει όμως μέ ταπεινώση και προσφεύγει στο έλεος του Θεού.

Άπευθύνθηκε έπειτα ό Θεός προς τούς τρείς φίλους του Ίώβ και τούς επέπληξε για τή συμπεριφορά τούς. «Άμαρτήσατε και οί τρείς -τούς είπε- και δέν είπατε λόγια αληθείας ένώπιον μου, όπως ό θεράπων μου Ίώβ. Πάρετε λοιπόν τώρα έπτά μοσχάρια και πηγαίνετε τά στον Ίώβ, για νά τά προσφέρη θυσία και νά προσευχηθῆ για σās κι' έγώ θα δεχθώ τήν προσευχή του και θα σās συγχωρήσω» (Ίώβ μβ' 7-8). Οί τρείς φίλοι έσπευσαν νά συμμορφωθούν μέ τήν παραγγελία του Θεού. Η θυσία προσφέρθηκε και ή άμαρτία τούς συγχωρήθηκε.

Έπειτα από τή δραματική αυτή συζήτηση ήταν καιρός πλέον νά πάρη τέλος και ή δοκιμασία του Ίώβ. Και όχι μόνο τερματίσθηκε, αλλά και άνταμείφθηκε πλούσια από τόν Θεό ό Ίώβ για τήν εύσέβεια και τήν ύπομονή του. Γιατί, όπως λέει ή Γραφή, «ό Κύριος εύλόγησε τά έσχατα του Ίώβ μάλλον ή τά έμπροσθεν» (Ίώβ μβ' 12). Τόν έθεράπευσε τελείως από τήν ασθένεια του, του έδωσε διπλάσια περιουσία από τήν προηγουμένη και του έχάρισε πάλι έπτά γιους και τρείς θυγατέρες. Του έχάρισε επίσης μακροζωία. Έζησε ό Ίώβ έκατόν έβδομήντα χρόνια μετά τή συμφορά και συνολικά διακόσια σαράντα χρόνια. Η μεγάλη αυτή μακροζωία του επέτρεψε νά δῆ άπογόνους μέχρι τετάρτης γενεάς.

Πλούσια λοιπόν ήταν ή ύλική άνταμοιβή τῆς άρετῆς του Ίώβ. Άσφαλώς όμως είναι πολύ μεγαλύτερη ή αιώνια άμοιβή που του έπεφύλαξε ό Θεός. Έφυγε ό Ίώβ «πλήρης ήμερών» (Ίώβ μβ' 17) από τόν κόσμο αυτόν, για νά μετατεθῆ στην αιώνια βασιλεία του Θεού και νά απολαμβάνη τά αιώνια και άφθαρτα αγαθά. Άφησε όμως κι' έδω στη γῆ τή φήμη τῆς εύσεβείας και τῆς άρετῆς του

καὶ ἔμεινε παντοτείνον παράδειγμα ὑπομονῆς γιὰ ὅλους τοὺς θλιβομένους καὶ ταλαιπωρουμένους στὸ πέλαγος τῆς ζωῆς. Ὅταν λοιπὸν μᾶς πιέζουν καὶ μᾶς συνθλίβουν τὰ προβλήματα καὶ οἱ συμφορὲς τῆς ζωῆς, ἃς φέρνουμε στὸν νοῦ μᾶς τὴν ὑπομονή τοῦ Ἰώβ κι' ἃς παίρνουμε ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ δύναμι γιὰ τὴν αντιμετώπισή τοὺς καὶ ἐλπίδα ὅτι ὁ Θεὸς θὰ δώσῃ σ' αὐτὰ αἴσιο τέλος. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἅγιος Ἰάκωβος μᾶς λέει: «Τὴν ὑπομονὴν Ἰώβ ἠκούσατε καὶ τὸ τέλος Κυρίου εἶδετε» (ΙΑκ. ἔ' 11). Ἔχετε ἀκούσει δηλαδὴ πόση ὑπομονὴ ἔδειξε ὁ Ἰώβ καὶ ποιά λύση ἔδωσε ὁ Κύριος στὴν περιπέτεια τοῦ.

Ἄς σημειώσουμε τέλος ὅτι ὁ Ἰώβ γιὰ τὰ παθήματα τοῦ καὶ τὴν ὑπομονή τοῦ θεωρεῖται τύπος τοῦ Κυρίου. Γι' αὐτὸ κατὰ τὴ Μ'. Ἑβδομάδα, κατὰ τὴν ὁποία ἐπιτελοῦμε ἀνάμνηση τῶν παθῶν τοῦ Κυρίου, διαβάζονται στὶς ἀκολουθίαις περικοπὲς ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ Ἰώβ.

5/6/1995

ΠΡΟΦΗΤΑΙ

95. Τὸ βασίλειον τοῦ Ἰούδα.

(Γ' Βασ. ιδ' 21-31. Δ' Βασ. ἴα' 1-28, ις' 1-18, ιη' 1 - κ' 21. Β' Παραλ. κ' 1-29, κδ' 1-25, λδ' 1-33)

Στὶς ὁμιλίαις τῆς περασμένης περιόδου παρακολουθήσαμε τὴ δράση τῶν δύο τελευταίων κριτῶν τοῦ Ἰσραήλ, τοῦ Ἡλὶ καὶ τοῦ Σαμουὴλ. Εἶδαμε ἐν συνεχείᾳ τὴν ἐγκαθίδρυση τῆς βασιλείας, τὶς ἔνδοξες ἡμέραι τοῦ Δαβὶδ καὶ τοῦ Σολομῶντος καὶ τὴ διαίρεση τοῦ κράτους σὲ δύο, τὸ βασίλειον τοῦ Ἰούδα καὶ τὸ βασίλειον τοῦ Ἰσραήλ. Ἐπειτα παρακολουθήσαμε τὴν ἱστορία τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰσραήλ, τὴ δράση τῶν προφητῶν Ἡλία καὶ Ελισσαίου καὶ τὴν κατάλυση τοῦ βασιλείου ἀπὸ τοὺς Ἀσσυρίους τὸ 722 π.Χ. Στὸ βασίλειον τοῦ Ἰσραήλ εἶχε εἰσαχθῆ ἡ εἰδωλολατρία ἀπὸ τὸν πρῶτον βασιλέα, τὸν Ἰεροβοάμ, καὶ εἶχε ἐπικρατήσῃ. Ἡ ὑποταγή στοὺς Ἀσσυρίους ἦταν ἡ δικαία τιμωρία γιὰ τὴν ἀποστασία τῶν βασιλέων καὶ τοῦ λαοῦ.

Τί συνέβη ὅμως στὸ ἄλλο βασίλειον, τὸ βασίλειον τοῦ Ἰούδα; Τὸ κράτος αὐτὸ ἀποτελέσθη ἀπὸ δύο μόνο φυλές, τοῦ Ἰούδα καὶ τοῦ Βενιαμίν, οἱ ὁποῖαι ἔμειναν πιστὲς στὴ βασιλικὴ οἰκογένεια τοῦ Δαβὶδ. Ἐξακολούθησε λοιπὸν νὰ βασιλεύῃ ἐδῶ ἡ δυναστεία τοῦ Δαβὶδ, ὥστε οἱ ἀπόγονοι τοῦ καὶ βασιλεῖς τοῦ κράτους αὐτοῦ νὰ εἶναι πρόγονοι τοῦ Χριστοῦ, ὅπως εἶχε ὑποσχεθῆ ὁ Θεός. Στὸ βασίλειον αὐτὸ διατηρήθη ἐπίσης ἡ ἱερωσύνη τῆς φυλῆς τοῦ Λευὶ καὶ συνεχίσθη κανονικὰ ἡ λατρεία τοῦ Θεοῦ στὸν ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων.

Δυστυχῶς ὅμως καὶ τὸ βασίλειον αὐτὸ δὲν μπόρεσε νὰ ἀποφύγῃ τὴ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ ἀποστασία ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ τὸ θέλημα τοῦ, στὴν ὁποία εἶχε περιπέσει τὸ ἄλλο βασίλειον. Ἦδη ὁ πρῶτος βασιλεὺς τοῦ, ὁ Ροβοάμ, ὁ ὁποῖος μέ τὴν ἀσύνητη καὶ σκληρὴ συμπεριφορὰ τοῦ εἶχε προκαλέσει τὸν διχασμὸ, ἀντὶ νὰ διδαχθῆ καὶ νὰ συνεισθῆ ἀπὸ τὸ φοβερὸ πάθημα τοῦ, μόλις τέσσαρα χρόνια μετὰ τὸν χωρισμὸν λησμόνησε τὸν ἀληθινὸν Θεὸ καὶ ἐλάτρευσε τὰ εἰδωλα. Βωμοὶ εἰδωλολατρικοὶ καὶ ἀγάλματα τοῦ Βάαλ καὶ τῆς Ἀστάρτης στήθηκαν σὲ πολλὰ μέρη τοῦ κράτους καὶ μεγάλο μέρος τοῦ λαοῦ παρασύρθη ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ βασιλέως. Τὴν τακτικὴν τοῦ Ροβοάμ ἀκολούθησε καὶ ὁ γιὸς τοῦ Ἀβιά καὶ ἄλλοι βασιλεῖς.

Ἡ ἀσέβεια καὶ ἡ διαφθορὰ ἔφθασαν στὸ κατακόρυφο, ὅταν κατέλαβε τὴν ἐξουσία μιὰ γυναίκα, ἡ Γοβολία. Αὐτὴ ἦταν κόρη τοῦ βασιλέως τοῦ Ἰσραήλ Ἀχαάβ, πού, ὅπως ξέρουμε, ἦταν εἰδωλολάτρης καὶ κατεδίωκε τοὺς προφήτας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, γι' αὐτὸ καὶ εἶχε ἐλεγχθῆ ἀπὸ τὸν

προφήτη Ἡλία. Τῆ Γοβολία εἶχε πάρει σύζυγο ο βασιλεύς τοῦ Ἰούδα Ιωράμ. Ὅταν ὁ διάδοχος τοῦ Οχοζίας πέθανε, χωρίς ν' ἀφήσῃ ἐνήλικο διάδοχο, ἡ Γοβολία βρῆκε τὴν εὐκαιρία νὰ καταλάβῃ τὴν ἐξουσία. Πρῶτη δουλειά τῆς ἦταν νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὅλους τοὺς ἀπογόνους τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τοῦ Δαβίδ. Ἀπὸ τῆ γενικῆ αὐτῆ σφαγῆ ὅμως σῶθηκε ἓνας ἀνήλικος γιὸς τοῦ Οχοζίου, ὁ Ιωάς, τὸν ὁποῖο ἡ θεία τοῦ τὸν ἔκρυψε σ' ἓνα οἶκημα τοῦ ναοῦ, ὅπου ἡ Γοβολία, πού ἦταν εἰδωλολάτρις, δὲν μποροῦσε νὰ ἴμπῃ. Ἐκεῖ ὁ Ιωάς παρέμεινε κρυμμένος ἕξι χρόνια, ὅσο κυριαρχοῦσε ἡ Γοβολία. τὸ Τυραννικὴ καὶ ἀσεβῆς ὑπῆρξε ἡ ἐξουσία τῆς Γοβολίας. Δὲν ἐδίστασε νὰ ἰδρύσῃ ναὸ τοῦ Βάαλ μέσα στὴν Ἱερουσαλήμ καὶ νὰ τὸν στολίσῃ μὲ ἱερὰ σκευὴ καὶ κοσμήματα πού ξεσήκωσε ἀπὸ τὸν ναὸ τοῦ Σολομῶντος. Τὸ τέλος τῆς ὅμως ὑπῆρξε οἰκτρό. Ὁ ἀρχιερεὺς Ιωδαε ξεσήκωσε τὸν στρατὸ σὲ ἐπανάσταση ἐναντίον τῆς ἡ Γοβολία σκοτώθηκε ἀπὸ τοὺς ἐπαναστάτες καὶ ἀνακηρύχθηκε βασιλεύς ὁ Ιωάς, πού ἦταν μόλις ἑπτὰ ἐτῶν. Τέτοιο τέλος ἐτοιμάζουν γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοὺς ὅσοι, καταπατώντας τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ, καταδυναστεύουν καὶ καταπιέζουν τοὺς λαούς, προσπαθώντας μὲ τὴν ἀνομία καὶ τὸ ἔγκλημα νὰ κρατηθοῦν στὴν ἐξουσία. Ἡ ἀρχαία, ἀλλὰ καὶ ἡ νεωτέρα ἱστορία ἔχουν πολλὰ νὰ μᾶς ποῦνε γιὰ τὸ κακὸ τέλος τυράννων καὶ δικτατόρων πού δὲν σεβάσθηκαν οὔτε τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ οὔτε τὴν ἐλευθερία, τὴν ἀξιοπρέπεια καὶ τὰ δικαιώματα τῶν συνανθρώπων τούς. Γιατὶ οἱ ἡγέται τῶν λαῶν ὀφείλουν, ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου, νὰ ὑπηρετοῦν μὲ ἀγάπη καὶ ταπεινῶσι τοὺς ὑπηκόους τῶν καὶ ὄχι τὰ προσωπικὰ τοὺς συμφέροντα καὶ τὶς ἐγωιστικὲς ἐπιδιώξεις τῶν. Ὅταν ἀντὶ γιὰ ὑπηρετῆται γίνονται τύραννοι, πρέπει νὰ περιμένουν ἀργὰ ἢ γρήγορα τὴν αὐστηρὴ τιμωρία τοὺς ἀπὸ τὸν Θεό.

Οἱ θρησκευτικὲς ἀποστασίες τῶν βασιλέων καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ Ἰούδα δὲν ἔμειναν ἀτιμώρητες ἀπὸ τὸν Θεό. Ὁ πρῶτος βασιλιάς τοῦ, ὁ Ροβοάμ, ταπεινώθηκε ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους, πού εἰσέβαλαν στὸ κράτος τοῦ καὶ τὸ ἐρήμωσαν καὶ λεηλάτησαν ἀκόμη καὶ τὴν Ἱερουσαλήμ. Τὸ ἴδιο ἔκαναν ἀργότερα καὶ οἱ Σύροι καὶ οἱ Ασσύριοι. Οἱ τελευταῖοι μάλιστα ὑποχρέωσαν τὸν βασιλέα Ἀχαζ νὰ πληρῶνῃ φόρο σ' αὐτούς. Κι' ὅταν ὁ Ἀχαζ κατῶρθωσε νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ὑποχρέωση αὐτῆ, ταπεινώθηκε πάλι ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους, στοὺς ὁποίους ἀναγκάσθηκε νὰ πληρῶνῃ βαρεῖς φόρους. Δὲν ἔλειψαν ἀκόμη καὶ οἱ ἐσωτερικὲς ταραχὲς καὶ ἀνωμαλίες. Ἔτσι ὁ Θεὸς ἔδινε στοὺς Ἰουδαίους νὰ καταλάβουν πόσο δυσάρεστες συνέπειες εἶχε γι' αὐτούς ἡ ἀποστασία καὶ ἀντίθετα πόσο εἰρηνικοὶ καὶ εὐτυχισμένοι ἦταν, ὅταν ὑποτάσσονταν στὸ θέλημα τοῦ. Δυστυχῶς οὔτε οἱ κακοὶ ἄρχοντες οὔτε ὁ ἀχάριστος λαὸς διδάχθηκαν καὶ συνετίσθηκαν ἀπὸ τὰ παθήματα τούς. Τὰ παθήματα δὲν τοὺς ἔγιναν μαθήματα.

Δὲν ἔλειψαν βέβαια καὶ οἱ καλοὶ καὶ εὐσεβεῖς βασιλεῖς, πού προσπαθοῦσαν μὲ τὴ βοήθεια τῶν προφητῶν νὰ διορθώσουν τὰ κακὰ πού εἶχαν προκαλέσει οἱ κακοὶ προκάτοχοι τούς. Ἐνας τέτοιος βασιλιάς ἦταν ὁ Ιωσαφάτ, τέταρτος στὴ σειρά ἀπὸ τὴ διχοτόμηση τοῦ κράτους (873-849 π.Χ.). Αὐτὸς καταπολέμησε τὴν εἰδωλολατρία καὶ ἀποκατέστησε τὴ λατρεία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἐφρόντισε ἐπίσης γιὰ τὴ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ καθοδήγηση τοῦ λαοῦ. Γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸν ἔστειλε στὶς ἐπαρχίες ἱερεῖς καὶ Λευίτες καὶ ἄλλους ἱκανοὺς διδασκάλους μὲ τὸ βιβλίο τοῦ νόμου τοῦ Κυρίου, γιὰ νὰ διδάξουν βάσει αὐτοῦ τὸν λαό. Ἔλαβε τέλος μέτρα γιὰ τὴν καλὴ ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης. Ἐγκατέστησε δικαστὰς σὲ ὅλες τὶς πόλεις τοῦ κράτους καὶ τοὺς ἔδωσε ὁδηγίες γιὰ τὴν καλὴ καὶ εὐσυνείδητη ἐκτέλεση τῆς ἀποστολῆς τῶν, τονίζοντας τοὺς ὅτι ἔπρεπε νὰ ἀσκοῦν τὸ ἔργο τοὺς «ἐν φόβῳ Κυρίου, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἓνα πλήρει καρδία» (Β' Παραλ. ιθ' 9), δηλαδή μὲ φόβο Θεοῦ, μὲ εἰλικρίνεια καὶ εὐθύτητα.

Ὅταν οἱ Μωαβίται καὶ οἱ Ἀμμωνίται εἰσέβαλαν στὸ κράτος τοῦ, ὁ Ιωσαφάτ κατέφυγε στὸν Θεὸ ζητώντας τὴ βοήθειά τοῦ. Ἐκήρυξε νηστεία σὲ ὅλο τὸν λαὸ καὶ προσευχήθηκε θερμὰ στὸν Κύριο στὴν αὐλή τοῦ ναοῦ μπροστὰ σὲ πλῆθος λαοῦ. Στὴ θερμὴ αὐτῆ προσευχῇ ὁ Θεὸς ἀπάντησε μὲ τὸ

στόμα ενός προφήτου, ο οποίος με θεία έμπνευση παρηγόρησε και ενίσχυσε τον λαό λέγοντας του τα εξής: «Μη φοβάστε από το πλήθος των έχθρων. Κατεβήτε αύριο νά τους συναντήσετε. Δεν θα πολεμήσετε έσείς ο Θεός θα πολεμήσει για σάς» (Β' Παραλ. κ' 15-17). Πράγματι την άλλη μέρα οι Ίουδαίοι με ύμνους και δοξολογίες προς τον Θεό ξεκίνησαν, για να συναντήσουν τους έχθρους. Δεν χρειάστηκε όμως να πολεμήσουν: γιατί ο Θεός έστρεψε τους Άμμωνίτες έναντίον των Μωαβιτών κι' έτσι οι δύο λαοί, αντί να έπιτεθούν στους Ίουδαίους, πολεμοῦσαν μεταξύ τους, μέχρις ότου αλληλοεξοντώθηκαν. Οι Ίουδαίοι πήραν πλούσια λάφυρα από το έχθρικό στρατόπεδο και, αφού ευλόγησαν τον Θεό για τη σωτηρία που τους έχάρισε, γύρισαν θριαμβευτικά στην Ίερουσαλήμ με επί κεφαλής τον Ιωσαφάτ. Η νίκη αυτή προξένησε τρόπο στους γειτονικούς λαούς, οι οποίοι δεν έτόλμησαν να στραφούν έναντίον των Ίουδαίων. Έτσι η υπόλοιπη βασιλεία του Ιωσαφάτ κύλησε ειρηνικά.

Εύσεβης φάνηκε στην αρχή της βασιλείας του και ο Ιωάς, που σώθηκε, όπως είδαμε, από τη σφαγή των απογόνων του Δαβίδ και με τη βοήθεια του αρχιερέως Ιωδαε ανέβηκε στον θρόνο. Ο Ιωάς φρόντισε για την έπισκευή του ναού, τον οποίο η Γοβολία είχε απογυμνώσει, για να στολίση τον ναό του Βάαλ. Ο Ιωάς ζήτησε τη συνδρομή του λαού, ο οποίος με προθυμία πρόσφερε πολύ χρυσάφι και άσημι. Μ' αυτό ο ναός έπισκευάστηκε και διακοσμήθηκε και κατασκευάστηκαν τα αναγκαία για τις ιερές τελετές σκεύη. Όταν όμως πέθανε σε βαθεία γεράματα και αρχιερέως Ιωδαε, οι άρχοντες και ο λαός έπεσαν πάλι στην ειδωλολατρία. Ο Θεός τους έστειλε προφήτες που τους καλούσαν σε μετάνοια και έπιστροφή, αλλά εκείνοι δεν άκουσαν τα κηρύγματα τους. Κι' όταν ο εύσεβης γιός του Ιωδαε Άζαρίας έτόλμησε να τους έλέγη για την άποστασία τους, έξαγριωμένοι τον έλιθοβόλησαν με την άδεια του Ιωάς και τον έσκότωσαν μέσα στην αύλή του ναού (Β' Παραλ. κδ' 20-21). Ο Άζαρίας αυτός στο έβραϊκό κείμενο γράφεται Ζαχαρίας, και ίσως είναι ο Ζαχαρίας εκείνος, για τον οποίο είπε ο Κύριος ότι οι Ίουδαίοι τον έφόνευσαν «μεταξύ του ναού και του θυσιαστηρίου» (Ματθ. κγ' 35). Έτσι ο Ιωάς άμαύρωσε μ' ένα φόνο την καλή αρχή της βασιλείας του, ενώ συγχρόνως έδειχνε άχαριστία προς τον πατέρα του Αζαρία, τον Ιωδαε, ο οποίος τον είχε ανεβάσει στον θρόνο. Καθώς πέθαινε ο Άζαρίας, είπε: «Ίδοι Κύριος και κρινάτω» (Β' Παραλ. κδ' 22). Και πράγματι η κρίσις του Θεού δεν άργησε να έκδηλώθη. Πριν περάση ένας χρόνος, οι Σύροι έκαναν έπιδρομή και με όλιγάριθμο στρατό προκάλεσαν μεγάλες καταστροφές στο κράτος του Ίούδα, πήραν πολλά λάφυρα, έφόνευσαν πολλούς άρχοντες και τραυμάτισαν τον ίδιο τον Ιωάς. Όταν οι έχθροι έφυγαν, οι δοῦλοι του Ιωάς συνωμότησαν έναντίον του και τον έσκότωσαν στο κρεβάτι του. Το δίδαγμα της ιστορίας αυτής είναι ολοφάνερο. Όσο ο Ιωάς έβάδιζε τον δρόμο της εύσεβείας, είχε την εύνοια και την προστασία του Θεού όταν όμως παρεξέτραπε και έφθασε στο έγκλημα, αντιμετώπισε την όργη και τη δικαιοσύνη του Θεού, η οποία δεν αφήνει άτιμώρητη καμιά παρανομία.

Πολύ εύσεβεις σε όλη τους τη ζωή υπήρξαν οι βασιλείς Εζεκίας (716-689 π.Χ.) και Ιωσίας (640-609 π.Χ.).

Ο Εζεκίας στα πρώτα χρόνια της βασιλείας του αντιμετώπισε μεγάλη επίθεση των Ασσυρίων, οι οποίοι με πολυάριθμο στρατό πολιορκήσαν την Ίερουσαλήμ. Ο βασιλιάς τους Σενναχηρίμ με πολύ έγνωμο ζήτησε την παράδοση της πόλεως. Στη δύσκολη περίστασι ο Εζεκίας κατέφυγε στον προφήτη Ησαΐα, παρακαλώντας τον να προσευχηθῆ για τη σωτηρία της πόλεως. Ο Ησαΐας ένεθάρρυνε τον φοβισμένο βασιλιά. «Μη τρομοκρατησαι -του είπε- από τα υπερήφανα και βλάσφημα λόγια των άπεσταλμένων του βασιλέως της Ασσυρίας. Ο Θεός θα του προκαλέση τέτοια ταραχή, ώστε θα έπιστρέψη στην πατρίδα του κι' εκεί θα πεθάνη από σπαθί» (Δ' Βασ. ιθ' 6-7). Έπειτα από τα ένθαρρυντικά αυτά λόγια του προφήτου ο Εζεκίας, αφού προσευχήθηκε και ο ίδιος

ζητώντας την επέμβαση του Θεού, απέρριψε τις ταπεινωτικές απαιτήσεις του Σενναχηρίμ. Τη νύχτα εκείνη ἄγγελος του Θεού ἔπληξε τὸ στρατόπεδο τῶν Ασσυρίων καὶ ἄφησε νεκροὺς ἑκατὸν ὀγδόντα πέντε χιλιάδες. Ὄταν τὸ πρωὶ ὁ Σενναχηρίμ ἀντελήφθη τὴν πανωλεθρία, ἔλυσε βιαστικά τὴν πολιορκία καὶ ἐπέστρεψε στὴν πρωτεύουσα τοῦ τῆ Νινευή. Ἐκεῖ ἔπειτα ἀπὸ λίγο δολοφονήθηκε ἀπὸ δύο γιούς του. Ἔτσι ἡ προφητεία τοῦ Ἡσαΐου ἐκπληρώθηκε κατὰ γράμμα.

Ἀλλὰ καὶ στὴν προσωπική του ζωὴ ὁ Εζεκίας εἶδε τὴν εὐεργετική επέμβαση τοῦ Θεοῦ. Ὄταν κάποτε ἀρρώστησε βαρεῖα, ὁ Ἡσαΐας τοῦ παρήγγειλε νὰ τακτοποιήσῃ τις ὑποθέσεις τῆς οἰκογενείας του, γιατί πρόκειται νὰ πεθάνῃ. Ὁ Εζεκίας δὲν ἀπελπίσθηκε, ἀλλὰ μὲ δάκρυα προσευχήθηκε στὸν Θεὸ γιὰ τὴ θεραπεία του. Καὶ ὁ Θεὸς μὲ τὸ στόμα τοῦ Ἡσαΐου τοῦ εἶπε: «Ἄκουσα τὴν προσευχή σου καὶ εἶδα τὰ δάκρυα σου. Θὰ γίνῃς καλὰ καὶ σὲ τρεῖς μέρες θὰ μπορέσης νὰ ἐπισκεφθῆς τὸν ναὸ τοῦ Κυρίου. Θὰ προσθέσω στὴ ζωὴ σου δεκαπέντε χρόνια καὶ θὰ σώσω ἐσένα καὶ τὴν πόλη αὐτὴ ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Ασσυρίων» (Δ' Βασ. κ' 5-6). Καὶ πράγματι ὁ Εζεκίας θεραπεύθηκε. Τὸ περιστατικὸ αὐτὸ δείχνει πόσο ἀναγκαῖα εἶναι ἡ προσευχή γιὰ τὴ θεραπεία μᾶς ἀπὸ ἀρρώστιες καὶ πόσο ἀποτελεσματικὴ εἶναι, ὅταν γίνεται μὲ πίστι. Δὲν ἀπαγορεύεται βέβαια νὰ πᾶμε σὲ γιατροὺς καὶ νὰ πάρουμε φάρμακα καὶ νὰ χρησιμοποιήσουμε ὅλα τὰ μέσα τῆς ἐπιστήμης: ἄς μὴν ξεχνοῦμε ὅμως ὅτι «παρὰ ὑψίστου ἐστὶν ἴασις» (Σοφ. Σειρ. λη' 2). Ὁ Θεὸς δίνει τὴν θεραπεία διὰ μέσου τῆς ἐπιστήμης. Τὴ δίνει ἀκόμη καὶ σὲ περιπτώσεις πού ἡ ἐπιστῆμη σηκώνει τὰ χέρια. Ἄς ζητοῦμε λοιπὸν μὲ πίστι τὴ βοήθειά του στὶς ἀρρώστιες τις δικές μᾶς καὶ τῶν συγγενῶν μᾶς ἄς χρησιμοποιοῦμε καὶ τὸ μυστήριον τοῦ Εὐχελαίου, πού ὁ Κύριος ὤρισε γι' αὐτές τις περιπτώσεις. Καί, ὅπως βεβαιώνει ὁ ἅγιος Ἰάκωβος, «ἡ εὐχή τῆς πίστεως σώσει τὸν κάμνοντα, καὶ εγερεῖ αὐτὸν ὁ Κύριος» (Ἰακ. ἔ' 15).

Ὁ Εζεκίας ἐργάσθηκε γιὰ τὴν ἀποκατάσταση τῆς λατρείας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Διέταξε τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτες νὰ καθαρίσουν καὶ νὰ εὐπρεπίσουν τὸν ναὸ τοῦ Θεοῦ προσέφερε μεγάλες θυσίες καὶ γιόρτασε μὲ λαμπρότητα τὴν ἑορτὴ τοῦ Πάσχα. Ὅλα αὐτὰ εἶχαν παραμεληθῆ μὲ τὴν ἐπικράτηση τῆς εἰδωλολατρίας καὶ τὴν ἀποστασία τοῦ λαοῦ. Μὲ τέτοια λαμπρότητα εἶχε νὰ γιορτασθῆ τὸ Πάσχα ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Δαβὶδ καὶ τοῦ Σολομῶντος. Ὄταν τελείωσαν οἱ γιορτές, ὁ λαὸς γεμάτος ἐνθουσιασμό ξεχύθηκε σὲ ὅλες τις πόλεις τοῦ κράτους καὶ κατέστρεψε τοὺς βωμοὺς καὶ τὰ ἀγάλματα τῶν εἰδώλων. Τέλος ὁ Εζεκίας ἐφρόντισε ὥστε στὸ ἐξῆς νὰ τελῆται κανονικὰ ἡ θεία λατρεία στὸν ναὸ καὶ νὰ προσφέρονται τακτικὰ οἱ θυσίες, ὅπως ὤριζε ὁ νόμος. Γενικὰ ὁ Εζεκίας, ὅπως λέει ἡ Γραφή, «ἐποίησε τὸ καλὸν καὶ τὸ εὐθεὸς ἐναντίον Κυρίου τοῦ Θεοῦ αὐτοῦ» καὶ «εξεζήτησε τὸν Θεὸν αὐτοῦ ἐξ ὅλης ψυχῆς αὐτοῦ» (Β' Παραλ. λὰ' 20-21).

Παρόμοια ἐργάσθηκε πενήντα περίπου χρόνια ἀργότερα καὶ ὁ Ἰωσίας, ἓνας ἀπὸ τοὺς τελευταίους βασιλεῖς τοῦ Ἰουδα (640-609 π.Χ.). Κι' αὐτὸς «ἐποίησε τὸ εὐθεὸς ἐναντίον Κυρίου καὶ ἐπορεύθη ἐν οδοῖς Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ οὐκ ἐξέκλινε δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ» (Β' Παραλ. λδ' 2). Ξεκαθάρισε τὴ χώρα ἀπὸ ὅλα τὰ εἰδωλολατρικὰ ἀγάλματα καὶ τοὺς βωμοὺς καὶ ἐφρόντισε γιὰ τὴν ἐπισκευὴ τοῦ ναοῦ τοῦ Θεοῦ. Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπισκευῆς βρέθηκε τὸ βιβλίον τοῦ νόμου τοῦ Κυρίου, δηλαδὴ ἡ Πεντάτευχος, πού εἶχε γράψῃ ὁ Μωυσῆς καὶ ἦταν φυλαγμένη στὴν κιβωτὸ τῆς διαθήκης. Τὸ ἱερὸ αὐτὸ βιβλίον φαίνεται ὅτι εἶχε κρυφτῆ ἀπὸ τοὺς ἱερεῖς, γιὰ νὰ προφυλαχθῆ ἀπὸ τὴ βεβήλωση κατὰ τὴν ἐποχὴ ἀσεβῶν βασιλέων, καὶ ἦταν ἄγνωστος τώρα ὁ τόπος, στὸν ὁποῖο βρισκόταν. Ἡ ἀνεύρεσις τοῦ ἀναφέρθηκε ἀμέσως στὸν βασιλέα, ὁ ὁποῖος χάρηκε πάρα πολύ. Ἐκάλεσε σὲ συγκέντρωση τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Ἰουδαίας, τοὺς ἱερεῖς καὶ τοὺς Λευίτες καὶ ὅλους τοὺς κατοίκους τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ τοὺς διάβασε τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ πού ἦταν γραμμένα στὸ βιβλίον αὐτό, δηλαδὴ τις ἐντολές τοῦ Θεοῦ, τις ὑποσχέσεις τοῦ πρὸς τοὺς Ἰσραηλίτες ὅτι θὰ εἶχαν τὴν εὐλογία καὶ τὴν προστασία τοῦ, ἂν ἔμεναν πιστοὶ στὴ διαθήκη τοῦ, καὶ τις ἀπειλές

τοῦ γιά τις συνέπειες πού θά εἶχαν, ἂν παρέβαιναν τις ἐντολές τοῦ. Ὁ λαός ἄκουσε μέ προσοχή τήν ἀνάγνωση τοῦ νόμου καί ὑποσχέθηκε νά τηρή τις ἐντολές τοῦ Θεοῦ, ἀνανεώνοντας ἔτσι τή διαθήκη τοῦ μέ τόν Θεό.

Δυστυχῶς οἱ περιπτώσεις αὐτές τῶν εὐσεβῶν βασιλέων καί τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ λαοῦ στήν ἀληθινή πίστι ἦταν μᾶλλον μεμονωμένες. Μετά ἀπό κάθε καλόν βασιλέα ἀκολουθοῦσαν ἄλλοι κακοὶ καί ἀσεβεῖς, πού ἐπανεφέρον τήν εἰδωλολατρία, καί ὁ λαός, ἀδύνατος καί ἀσταθής, 'παρασυρόταν πάλι σ' αὐτήν. "Ἔτσι ἡ ἡμέρα τῆς ὀργῆς τοῦ Κυρίου ἦρθε ἐπὶ τέλους. Ὁ βασιλιάς τῆς Βαβυλῶνος Ναβουχοδονόσορ, ἀφοῦ κατέλυσε τὸ κράτος τῶν Ασσυρίων, ἐπετέθη ἐναντίον τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα. Τὸ 606 π.Χ. ἔκανε τὴν πρώτη τοῦ ἐπιδρομῆ ἐναντίον τῆς Ἱερουσαλήμ καί τῆς Ἰουδαίας καί τὴν ὑπέταξε. Ἀκολούθησαν ἐπανελημμένες ἐπαναστάσεις τῶν Ἰουδαίων, μέχρις ὅτου εἴκοσι χρόνια ἀργότερα, τὸ 586 π.Χ., ὁ Ναβουχοδονόσορ ὑπέταξε ὀριστικά τὴν Ἰουδαία καί τὴν Ἱερουσαλήμ, ἐλεηλάτησε τὸν ναὸ καί τὴν πόλι καί τὰ κατέκαψε καί κατεδάφισε τὰ τεῖχη τῆς πόλεως. Ὁ τελευταῖος βασιλιάς τῶν Ἰουδαίων, ὁ Σεδεκίας, τυφλώθηκε καί ὀδηγήθηκε αἰχμάλωτος στὴ Βαβυλώνα μαζί μέ χιλιάδες λαοῦ (Β' Παραλ. λς' 9-21). Αὐτὴ εἶναι ἡ περίφημη Βαβυλώνιος αἰχμαλωσία ἢ «μετοικεσία Βαβυλῶνος» (Ματθ. ἀ' 11-12, 17).

Αὐτὴ ἦταν ἐν συντομία ἡ ἱστορικὴ πορεία τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰούδα.

9/10/1995

96. Ὁ προφήτης Ἡσαΐας.

Ὅπως στὸ βασίλειο τοῦ Ἰσραὴλ, ἔτσι καί στὸ βασίλειο τοῦ Ἰούδα ἐμφανίσθηκαν κατὰ καιροὺς πολλοὶ καί ἀξιόλογοι προφῆται. Ἐκεῖ εἶδαμε κυρίως τὴ δράση τῶν προφητῶν Ἠλία καί Ελισσαίου, οἱ ὁποῖοι ἐργάσθηκαν μέ τὸν λόγο καί τὰ θαύματα τοὺς, γιὰ νὰ προστατεύσουν τὸν λαὸ ἀπὸ τὴν πλάνη τῆς εἰδωλολατρίας καί τὴν ἁμαρτία καί νὰ ἐλέγξουν τοὺς ἀσεβεῖς βασιλεῖς πού παρέσυραν τὸν λαὸ στὴν ἀποστασία ἀπὸ τὸν ἀληθινὸ Θεό. Γραπτὸ δὲν ἄφησαν τίποτε οἱ προφῆται αὐτοί. Ἀντίθετα στὸ βασίλειο τοῦ Ἰούδα παρουσιάσθηκαν προφῆται, οἱ ὁποῖοι δὲν περιωρίσθηκαν στὸ προφορικὸ κήρυγμα, ἀλλὰ κατέγραψαν καί σὲ βιβλία τὴ διδασκαλία τοὺς. Οἱ προφῆται, τῶν ὁποίων τὰ συγγράμματα σώζονται στὴν Παλαιὰ Διαθήκη, εἶναι ἐν ὄλῳ δεκαέξ. Ἀπὸ αὐτοὺς ἄλλοι ἔζησαν πρὶν ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσία, ἄλλοι κατὰ τὴ διάρκεια τῆς αἰχμαλωσίας καί ἄλλοι μετὰ ἀπὸ αὐτήν. Ἀναλόγως μέ τὴν ἔκταση τῶν βιβλίων τοὺς οἱ προφῆται χωρίζονται σὲ τέσσερις μεγάλους (Ἡσαΐα, Ἰερεμία, Ἰεζεκιήλ, Δανιήλ) καί σὲ δώδεκα μικροὺς. Θὰ γνωρίσουμε σήμερα μερικοὺς ἀπὸ τοὺς προφῆτες πού ἔδρασαν πρὶν ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσία, καί κυρίως τὸν προφήτη Ἡσαΐα.

Οἱ προφῆται, ὅπως ξέρουμε, παράλληλα μέ τὴν ἄλλη διδασκαλία τοὺς προέλεγον καί τὰ μέλλοντα νὰ συμβοῦν, καί μάλιστα τὸν μελλοντικὸ ἐρχομὸ τοῦ Μεσσοῦ καί τὴ σωτηρία τῆς ἀνθρωπότητος. Ἔτσι προετοίμαζαν τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ, καί διὰ μέσου αὐτοῦ καί τοὺς ἄλλους λαοὺς, γιὰ τὴν ὑποδοχὴ τοῦ Μεσσοῦ καί τὴν ἀποδοχὴ τῆς σωτηρίας. Μερικὲς ἀπὸ τις προφητεῖες αὐτὲς εἶναι πράγματι ἐκπληκτικὲς καί δὲν ἀφήνουν καμιά ἀμφιβολία ὅτι οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ μιλοῦσαν φωτισμένοι ἀπὸ τὸν Θεό. Γι' αὐτὸ λέει ὁ ἀπόστολος Πέτρος ὅτι «οὔ θελήματι ἀνθρώπου ἠνέχθη ποτὲ προφητεία, ἀλλ' ὑπὸ Πνεύματος Ἁγίου φερόμενοι ἐλάλησαν ἅγιοι Θεοῦ ἄνθρωποι» (Β' Πέτρ. ἀ' 21).

Ἐνας ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτέρους προφῆτες εἶναι ὁ Ἰωήλ, πού ἔζησε τὸν θ' αἰ. π.Χ. Εἶναι αὐτὸς πού προεῖδε καί προεῖπε τὴν ἐπιφοίτησι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στοὺς μαθητὲς τοῦ Κυρίου μέ τὰ ἐξῆς λόγια: «Καί ἐστὶ μετὰ ταῦτα καί ἐκχέω ἀπὸ τοῦ Πνεύματος μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καί προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν καί αἱ θυγατέρες ὑμῶν, καί οἱ πρεσβύτεροι ὑμῶν ἐνύπνια

ενυπνιασθήσονται, καὶ οἱ νεανίσκοι ὑμῶν δράσεις ὄψονται» (Ιωήλ γ' 1). Δηλαδή θὰ ἔλθῃ κάποια μέρα, κατὰ τὴν ὁποία θὰ χύσω ἄφθονα τὰ χαρίσματα τοῦ Πνεύματος μου σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τότε οἱ γιοὶ σᾶς καὶ οἱ θυγατέρες σᾶς θὰ προφητεύσουν, οἱ γεροντότεροι σᾶς θὰ ἰδοῦν ὄνειρα ἀποκαλυπτικά καὶ οἱ νεώτεροι σᾶς θὰ ἰδοῦν θεία ὀράματα. Τὸ ὅτι τὰ λόγια αὐτά τοῦ Ιωήλ ἀναφέρονται στὴν ἐπιφοίτησι τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ἐβεβαίωσε ὁ ἀπόστολος Πέτρος μιλώντας στὰ συγκεντρωμένα πλήθη κατὰ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς (Πράξ. β' 16-21). Ὁ ἴδιος προφήτης ἐν συνεχείᾳ προβλέπει «τὴν ἡμέραν Κυρίου τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανή» (Ιωήλ γ' 4), δηλαδή τὴν ἡμέρα τῆς δευτέρας παρουσίας τοῦ Κυρίου, καὶ λέει ὅτι πρὶν ἀπὸ αὐτὴν θὰ συμβοῦν πόλεμοι καὶ θεομηνίες στὴ γῆ, ἀλλὰ «πᾶς δς ἂν επικαλέσῃται τὸ ὄνομα Κυρίου, σωθήσεται» (Ιωήλ γ' 5). Ὅποιος δηλαδή θὰ ἀναγνωρίσῃ τὸν Κύριο ὡς Θεὸ ἀληθινὸ καὶ θὰ ζητήσῃ τὴ βοήθειά τοῦ, θὰ σωθῆ. Θὰ σωθῆ ἀπὸ κινδύνους, ἀτυχήματα, συμφορὲς πρὸ παντὸς ὅμως θὰ κερδίσῃ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς τοῦ καὶ τὴν αἰώνιο ζωὴ καὶ εὐτυχία.

Ἐναν αἰῶνα περίπου μετὰ τὸν Ιωήλ ἐμφανίζεται ὁ προφήτης Μιχαίας, ὁ ὁποῖος προεῖπε ὅτι ὁ Μεσσίας θὰ γεννηθῆ στὴ Βηθλεέμ. «Καὶ σύ, Βηθλεέμ, οἶκος τοῦ Εφραθά», λέει ὁ Μιχαίας, «ὀλιγοστός εἶ τοῦ εἶναι ἐν χιλιάσιν Ἰούδα ἐκ σοῦ γὰρ μοι ἐξελεύσεται τοῦ εἶναι εἰς ἄρχοντα ἐν τῷ Ἰσραήλ, καὶ αἱ ἔξοδοι αὐτοῦ ἐξ ἀρχῆς ἐξ ἡμερῶν αἰῶνος» (Μιχ. ἔ' 1). Δηλαδή ἐσύ, Βηθλεέμ, ποὺ λέγεσαι καὶ Οἶκος τοῦ Εφραθά, εἶσαι πολὺ μικρὴ ἀνάμεσα στὶς πόλεις τοῦ Ἰούδα δὲν ἔχεις οὔτε χίλιους κατοίκους.

Ἀπὸ σένα ὅμως θὰ προέλθῃ κάποιος ποὺ θὰ γίνῃ ἄρχων τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ καὶ ποὺ ἡ ἀρχὴ τοῦ ξεπερνᾷ τὴν ἀρχὴ τοῦ χρόνου, εἶναι δηλαδή προαιώνιος. Εἶναι φανερὸ ὅτι ἐδῶ ὁ προφήτης δὲν ἐννοεῖ κάποιον κοινὸν ἄνθρωπο ποὺ περιορίζεται ἀπὸ χρονικὰ ὅρια, ἀλλὰ τὸν ἄναρχο Θεὸ ποὺ θὰ γίνῃ ἄνθρωπος γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Ἔτσι ἐρμήνευαν τὴν προφητεία αὐτὴ καὶ οἱ γραμματεῖς τῶν Ἰουδαίων. Γι' αὐτό, ὅταν μετὰ τὴ γέννηση τοῦ Κυρίου ἦρθαν οἱ μάγοι στὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ρωτοῦσαν «ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων», ὁ Ἡρώδης κάλεσε τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ γραμματεῖς καὶ τοὺς ρώτησε «ποῦ ὁ Χριστὸς γεννᾶται», δηλαδή ποῦ πρόκειται κατὰ τοὺς προφήτες νὰ γεννηθῆ ὁ Χριστὸς κι' ἐκεῖνοι ἀμέσως, χωρὶς καμιὰ ἀμφιβολία, τοῦ εἶπαν: «Ἐν Βηθλεέμ τῆς Ἰουδαίας: οὕτω γὰρ γέγραπται διὰ τοῦ προφήτου» (Ματθ. β' 1-5): καὶ τοῦ ἀνέφεραν τὴν προφητεία τοῦ Μιχαίου.

Ἄλλος προφήτης, ὁ Σοφονίας, λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσία, προβλέπει τὴν ἐξάλειψη τῆς εἰδωλολατρίας καὶ τὴν ἐπιστροφή ὅλων τῶν ἐθνῶν στὸν ἀληθινὸ Θεό. «Ἐπιφανήσεται Κύριος... καὶ ἐξολοθρεύσει πάντας τοὺς θεοὺς τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς, καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ, πᾶσαι αἱ νῆσοι τῶν ἐθνῶν» (Σοφόν. β' 11). Θὰ ἐμφανισθῆ δηλαδή κάποια μέρα ὁ Κύριος καὶ θὰ ἐξαφανίσῃ ὅλους τοὺς ψεύτικους θεοὺς ποὺ λατρεύουν τὰ εἰδωλολατρικὰ ἔθνη καὶ τότε ὅλα τὰ ἔθνη, ποὺ εἶναι σκορπισμένα σὰν νησιά στὴ θάλασσα, θὰ προσκυνήσουν τὸν ἀληθινὸ Θεό, τὸ καθένα ἀπὸ τὸν τόπο τοῦ, χωρὶς δηλαδή νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔλθουν στὸν μοναδικὸ ναὸ τῆς Ἱερουσαλήμ. Ἡ φράσις αὐτὴ τοῦ προφήτου θυμίζει τὰ λόγια τοῦ Κυρίου πρὸς τὴ Σαμαρείτιδα, ὅτι κάποια μέρα ὁ Θεὸς δὲν θὰ λατρεύεται μόνο στὰ Ἱεροσόλυμα, ὅπως πίστευαν οἱ Ἰουδαῖοι, οὔτε μόνο στὸ ὄρος Γαριζὶν, ὅπως ὑποστήριζαν οἱ Σαμαρεῖται, ἀλλὰ σὲ κάθε τόπο, γιατί ὁ Θεὸς εἶναι πνεῦμα καὶ βρίσκεται παντοῦ (Ιω. δ' 21-24).

Ἔτσι οἱ προφῆται προετοιμάζαν τὸν ἰσραηλιτικὸ λαὸ γιὰ τὴ μέλλουσα σωτηρία. Κι' ὅταν οἱ Ἰσραηλίται διασκορπίσθηκαν ἀνάμεσα στὰ ἄλλα ἔθνη, οἱ μεσσιανικὲς προσδοκίες διαδόθηκαν καὶ στοὺς ἄλλους λαούς, ὥστε νὰ προετοιμάζονται κι' αὐτοί. Παράλληλα βέβαια οἱ προφῆται δὲν ἔπαυαν νὰ καλοῦν σὲ μετάνοια τὸν ἰσραηλιτικὸ λαὸ καὶ νὰ προλέγουν τὴν τιμωρία τοῦ γιὰ τὴν ἀμετανοησία τοῦ, ἀλλὰ καὶ τὴν τιμωρία καὶ καταστροφή τῶν λαῶν ποὺ θὰ κακοποιοῦσαν τὸν λαὸ

του. Γιατί ο Θεός χρησιμοποιεί συχνά τους κακούς, ανθρώπους και λαούς, για να παιδαγωγήσει και να σωφρονίσει τους παρεκτρεπομένους, δεν αφήνει όμως και τα όργανα αυτά ατιμώρητα για την κακία τους. Χρησιμοποίησε τους Ασσυρίους, τους Βαβυλωνίους, τους Αιγυπτίους και άλλους λαούς, για να τιμωρήσει την αποστασία των Ισραηλιτών και οι λαοί αυτοί όμως δεν έμειναν ατιμώρητοι για τη διαφθορά και τη βαρβαρότητα τους, αλλά ταπεινώθηκαν και έξαφανίσθηκαν. Ούτε η Νινευή ούτε η Βαβυλών υπάρχουν σήμερα. Οι προφήται προείπαν την τιμωρία τους και οι λόγοι τους επαλήθευσαν.

Άς έλθουμε όμως τώρα στον μεγαλύτερο και σπουδαιότερο απ' όλους τους προφήτες, τον Ήσαϊα. Ο Ήσαϊας γεννήθηκε στα Ίεροσόλυμα, γύρω στα 770 π.Χ. και πιθανώτατα προερχόταν από άριστοκρατική οικογένεια. Ήταν έγγαμος και αναφέρονται δύο γιοί του, χωρίς να αποκλείεται να είχε κι' άλλα παιδιά. Η προφητική του δράσις διήρκεσε περισσότερο από πενήντα χρόνια και συμπίπτει με τη βασιλεία τεσσάρων βασιλέων του Ιούδα: του Όζια, του Ιωάθαμ, του Άχαζ και του Εζεκία. Όλοι αυτοί, εκτός του Άχαζ, ήταν εύσεβείς βασιλείς, και ιδιαιτέρως ο Εζεκίας, ο οποίος σεβόταν και συμβουλευόταν τον Ήσαϊα.

Ο Ήσαϊας εκλήθη από τον Θεό στο προφητικό έργο μ' ένα όραμα που το περιγράφει ο ίδιος στο βιβλίο του. Η περιγραφή αυτή είναι πολύ παραστατική και αξίζει να τη διαβάσουμε.

«Τη χρονιά που πέθανε ο βασιλιάς Όζιας, είδα τον Κύριο να κάθεται σε θρόνο ύψηλο και ύψωμένο, κι' ήταν γεμάτος ο ναός από τη δόξα του. Γύρω του στέκονταν Σεραφίμ, που το καθένα είχε έξη φτερούγες με τις δύο σκέπαζαν το πρόσωπο τους, με τις δύο πόδια τους και με τις δύο πετοούσαν, και φώναζαν το ένα προς το άλλο κι' έλεγαν: “Άγιος, άγιος, άγιος είναι ο παντοδύναμος Κύριος γεμάτη είναι όλη η γη από τη δόξα του”. Κι' από τις φωνές τους ανυψώθηκε το άνωφλι του ναού κι' ο ναός γέμισε καπνό. Και είπα: “Ω δυστυχία μου, χάθηκα! Γιατί άνθρωπος άμαρτωλός εγώ με χείλη άκάθαρτα, που κατοικώ ανάμεσα σε λαό με χείλη άκάθαρτα, είδα με τα μάτια μου τον παντοδύναμο Κύριο!” Τότε στάλθηκε προς έμένα ένα από τα Σεραφίμ, που είχε στο χέρι του κάρβουνο που πήρε με τη λαβίδα από το θυσιαστήριο, και το άκούμπησε στα χείλη μου και είπε: “Νά, τούτο άγγιξε τα χείλη σου κι' αφήρεσε τις άνομίες σου και καθάρισε τις άμαρτίες σου”. Κι' άκουσα τη φωνή του Κυρίου που έλεγε: “Ποιόν να στείλω και ποιός θα πάη να κηρύξη σ' αυτόν τον λαό;” Κι' εγώ άποκρίθηκα: “Εγώ είμαι πρόθυμος στείλε με”. Και ο Κύριος είπε: “Πήγαινε και πές στον λαό αυτόν: Θα άκούσετε με τα αυτιά σας λόγο Θεού, αλλά δεν θα καταλάβετε. Θα ίδητε με τα μάτια σας, αλλά δεν θα προσέξετε. Γιατί σκλήρυνε η καρδιά του λαού αυτού, κι' έφραξαν τ' αυτιά τους κι' έκλεισαν τα μάτια τους, ώστε να μη βλέπουν και να μην άκοϋνε, μη τυχόν και έπιστρέψουν σ' έμένα και τους γιατρέψω”. Και ρώτησα: «Ως πότε, Κύριε, θα συνεχισθί η όργη σου;» Και μου είπε: “Ωσπου να έρημωθούν οι πόλεις, γιατί δεν θα κατοικούνται, και τα σπίτια, γιατί δεν θα υπάρχουν άνθρωποι, και η χώρα θα μείνη έρημη. Έπειτα όμως θα μακροχρονίση ο Θεός τους ανθρώπους, και θα πληθύνουν όσοι θα έχουν άπομείνει στη χώρα”» (Ησ. ς' 1-12).

Όπως βλέπουμε, ο Θεός άνέθεσε στον Ήσαϊα την άποστολή να κηρύξη στον λαό, να τον έλέγξει για την πώρωσι και την αμετανοησία του, να τον προειδοποιήσει για τα δεινά που τον περίμεναν, αλλά και να του δώσει έλπίδες για τη μελλοντική του άποκατάσταση. Ο Ήσαϊας άνέλαβε με ζήλο και παρρησία το προφητικό του έργο. Άς τον άκούσουμε πώς έλέγχει και καυτηριάζει την άχαριστία του Ισραηλιτικού λαού προς τον Θεό, τον πατέρα και εύεργέτη του.

«Άκουε, ούρανε, κι' άνοιξε τ' αυτιά σου, γη, γιατί αυτά λέει ο Κύριος: Γέννησα γιους και τους άνύψωσα, κι' αυτοί με άρνήθηκαν. Γνωρίζει το βόδι τον άφέντη του και ο γάιδαρος το παχνί του κυρίου του ο Ισραήλ όμως δεν με γνωρίζει και ο λαός μου δεν με καταλαβαίνει. Άλλοίμονό σας,

ἔθνος ἀμαρτωλό, λαὸς γεμάτος ἀμαρτίες, γενιὰ πονηρὴ, γιοὶ ἄνομοι! Ἐγκαταλείψατε τὸν Κύριον καὶ ἐξωργίσατε τὸν ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ» (Ἠσ. ἄ' 2-4). Κι' ἀφοῦ περιγράφει μὲ μελανὰ χρώματα τὴ θρησκευτικὴ κατὰπτωσι τοῦ λαοῦ, τοὺς καλεῖ σὲ μετάνοια: «Λουσοῦνται καὶ καθαρισθῆτε, ἀφαιρέσατε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν..., μάθετε νὰ κάνετε τὸ καλόν, ζητήσατε τὴ δικαιοσύνη, γλιτώσατε τὸν ἀδικούμενον, κρίνετε τὸν ὀρφανόν καὶ δώσατε δίκιον ἐν τῇ χώρᾳ. Κι' ἐλάττωτε νὰ συνομιλήσωμεν, λέγει ὁ Κύριος. Κι' ἂν εἶναι οἱ ἀμαρτίες ὑμῶν κόκκινες, θὰ ὑμῶν κάνω λευκοὺς σὰν τὸ χιόνιον, κι' ἂν εἶναι κατακόκκινες, θὰ ὑμῶν κάνω λευκοὺς σὰν τὸ μαλλί. Κι' ἂν θελήσατε καὶ μὴ ἀκούσατε, θὰ φάτε τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς: ἂν ὅμως δὲν θελήσατε καὶ δὲν μὴ ἀκούσατε, μαχαίρι θὰ ὑμῶν καταφάγη γιὰ τὸ στόμα Κυρίου τὰ εἶπε αὐτὰ» (Ἠσ. ἄ' 16-20).

Κατακρίνει ἐπίσης μὲ δριμύτητα ὁ Ἡσαΐας ἐκείνους ποὺ διαστρέφουν τὴν ἀλήθειαν καὶ παρουσιάζουν τὸ κακὸν σὰν καλόν. «Ἀλλοίμονον -λέγει σ' ἐκείνους ποὺ παριστάνουν τὸ κακὸν σὰν καλόν καὶ τὸ καλόν σὰν κακόν, σ' ἐκείνους ποὺ παρουσιάζουν τὸ σκοτάδι σὰν φῶς καὶ τὸ φῶς σὰν σκοτάδι, σ' ἐκείνους ποὺ ἐμφανίζουν τὸ πικρὸν σὰν γλυκόν καὶ τὸ γλυκόν σὰν πικρὸν» (Ἠσ. ἐ' 20).

Ἀξιοπρόσεκτα εἶναι καὶ ὅσα λέγει ὁ προφήτης γιὰ τὴ νηστεία. Ἡ νηστεία πρέπει νὰ συνδυάζεται μὲ τὴν ἀγαθοεργίαν καὶ τὴ δικαιοσύνην, γιὰ νὰ εἶναι δεκτὴ ἀπὸ τὸν Θεόν. «Μὲ ἀναζητεῖτε κάθε μέραν -λέγει ὁ Θεός- καὶ ἐπιθυμεῖτε νὰ μάθετε τὰς ἐντολὰς μου σὰν λαὸς ποὺ τάχα κάνετε πάντα τὸ δίκαιον καὶ δὲν μὴ ἔχετε ἐγκαταλείψει, καὶ ζητεῖτε νὰ κρίνω δίκαια, ὅταν βρίσκεσθε σὲ ἀνάγκη καὶ κίνδυνον, καὶ λέτε: "Γιὰ τὴν νηστεία ἡμεῶν, καὶ δὲν μᾶς εἶδες; Γιὰ τὴν ταπεινωθῆκαμε, καὶ δὲν μᾶς πρόσεξες;" Διότι κατὰ τὰς ἡμέρας τῶν νηστειῶν ὑμεῖς ἰκανοποιεῖτε τὰς πονηρὰς ἐπιθυμίας ὑμῶν καὶ καταπιέζετε τοὺς ὑφισταμένους ὑμῶν. Ἄν λοιπόν, ἐνῶ νηστεύετε, φιλονικεῖτε καὶ συγκρούεσθε καὶ χτυπᾶτε μὲ γροθιὰς τὸν ἀδύνατον, γιὰ τὴν νηστεία καὶ θέλετε νὰ ἀκούσω τὴ φωνὴν ὑμῶν; Ἐγὼ δὲν τὴ θέλω τέτοια νηστεία, ἔστω κι' ἂν ταπεινώσατε μὴ αὐτὴν τὸν ἑαυτὸν ὑμῶν. Ἀκόμη κι' ἂν κάμψετε σὰν κρίνον τὸν τράχηλον ὑμῶν καὶ καθίσατε πάντων ὑμῶν σὰν σάκκον τρίχινον καὶ στάχτην, γιὰ νὰ δείξατε τὴν ταπεινώσιν ὑμῶν, δὲν θὰ εἶναι δεκτὴ ἀπὸ μένα ἡ νηστεία ὑμῶν. Ἀλλὰ λύσατε κάθε δεσμὸν ἀδικίας, κατάργησατε κάθε παράνομον καὶ καταναγκαστικὴν συμφωνίαν, ἐλευθέρωσατε ἐκείνους ποὺ ἀδικοῦνται καὶ σχίστε κάθε ἄδικον γραμμάτιον μοίραζε τοὺς πεινασμένους τὸ ψωμί σου καὶ βάλετε στὸ σπῆνισμα σου τοὺς φτωχοὺς ποὺ δὲν ἔχουν στέγη ἂν ἰδῆς γυμνόν, ντύσατε τὸν, καὶ μὴν περιφρονῆς μὴ ὑπεροψία τοὺς συγγενεῖς σου... Τότε θὰ φωνάξῃς, καὶ θὰ σ' ἀκούσῃ ὁ Θεός.. καὶ θὰ εἶναι μαζί σου παντοτεινὰ» (Ἠσ. νη' 2-11).

Σκοπὸς τῶν προφητῶν ὅμως δὲν ἦταν νὰ ἀπελπίσουν τὸν λαόν, ἀλλὰ νὰ τὸν ὀδηγήσουν σὲ μετάνοιαν καὶ νὰ τὸν προετοιμάσουν γιὰ τὴ σωτηρίαν. Ἔτσι καὶ ὁ Ἡσαΐας μαζί μὲ τοὺς ἐλέγχους καὶ τὰς προειδοποιήσεις γιὰ τὰ δεινὰ ποὺ ἔρχονταν, δὲν παρέλειπε νὰ στηρίξη τοὺς Ἰσραηλίτες, βεβαιώνοντας ὅτι ἕνα ὑπόλοιπον πιστῶν καὶ εὐσεβῶν ἀνθρώπων θὰ σωζόταν, γιὰ νὰ ἀποτελέσῃ τὴ ζύμη γιὰ μιὰ καινούργια καλύτερη κοινωνίαν, γιὰ ἕνα νέον λαόν τοῦ Θεοῦ, ποὺ θὰ κληρονομήσῃ τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ. Πρὸ παντὸς δὲ ὁ Ἡσαΐας δὲν ἔπαυε νὰ προλέγῃ τὴ μελλοντικὴ λύτρωσιν τῆς ἀνθρωπότητος μὲ τὸν σωτήρα ποὺ θὰ ἔστειλεν ὁ Θεός. Περισσότερον καὶ ζωηρότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον προφήτην ὁ Ἡσαΐας προεῖπε καὶ προεῖπε τὰς λεπτομέρειας τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως τοῦ Κυρίου. Διαβάζοντας κανεὶς τὰς προφητείας τοῦ αὐτοῦ, ἔχει τὴν ἐντύπωσιν ὅτι τις ἔγραψε κάποιος ποὺ ἦταν παρὼν στὰ γεγονότα. Κι' ὅμως γράφτηκαν ἑπτακόσια καὶ πλέον χρόνια νωρίτερα! Γι' αὐτὸ δικαίως ὁ Ἡσαΐας χαρακτηρίζεται ὡς ευαγγελιστὴς-προφήτης καὶ τὸ βιβλίον τοῦ ὡς τὸ κατὰ Ἡσαΐαν Εὐαγγέλιον.

Ὁ Ἡσαΐας λοιπόν προεῖπε ὅτι ὁ Μεσσίας θὰ κατάγεται ἀπὸ τὴ γενιὰ τοῦ Ἰεσσαί, ποὺ εἶναι ὁ πατήρ τοῦ Δαβὶδ, καὶ θὰ εἶναι ἡ ἐλπίδα ὅλων τῶν ἐθνῶν καὶ ὅτι ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ θὰ εἶναι βασιλεία δικαιοσύνης: «Θὰ φυτρώσῃ κλῶνος ἀπὸ τὴ ρίζαν τοῦ Ἰεσσαί, καὶ ἀπ' αὐτὸν θὰ βλαστήσῃ ἄνθος (δηλαδὴ ὁ Μεσσίας). Θὰ κατοικῇ μόνιμον σ' αὐτὸν τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ποὺ θὰ τοῦ δίνη σοφίαν καὶ

σύνεσι, θέληση καὶ δύναμι, γνώση καὶ εὐσέβεια... Θὰ εἶναι ζωσμένος μὲ δικαιοσύνη καὶ ντυμένος μὲ τὴν ἀλήθεια... Θὰ ἐξουσιάζη ὅλα τὰ ἔθνη, καὶ σ' αὐτὸν θὰ ἐλπίζουν τὰ ἔθνη» (Ησ. ἴα' 1-10).

Ὡς ἄνθρωπος ὁ Μεσσίας θὰ γεννηθῆ ἀπὸ παρθένο. Ἡ προφητεία αὐτὴ εἶναι πολὺ γνωστὴ: «Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἐξεί, καὶ τέξεται υἱόν, καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐμμανουήλ» (Ησ. ζ' 14). Ὁ Ἡσαΐας μὲ ἐνθουσιασμό διασαλπίζει τὸ μήνυμα τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ, σὰν νὰ ἔχη γεννηθῆ ἤδη: «Ἐνα παιδί γεννήθηκε γιὰ μᾶς, ἕνας γιός μᾶς δόθηκε, ποὺ ἔχει ἐπάνω τοῦ τὴν ἐξουσία τοῦ καὶ ὀνομάζεται ἀγγελιοφόρος τῆς μεγάλης βουλῆς τοῦ Θεοῦ, θαυμαστὸς σύμβουλος, Θεὸς δυνατὸς, ποὺ ἐξουσιάζει τὰ πάντα, ἀρχηγὸς τῆς εἰρήνης, πατέρας τοῦ μέλλοντος αἰῶνος» (Ησ. θ' 6).

Οἱ πρῶτοι ποὺ θ' ἀκούσουν τὸ κήρυγμα τοῦ, θὰ εἶναι οἱ κάτοικοι τῆς Γαλιλαίας: «Χώρα τοῦ Ζαβουλὼν καὶ χώρα τοῦ Νεφθαλίμ..., Γαλιλαία, στὴν ὁποία κατοικοῦν πολλοὶ εἰδωλολάτραι..., λαὲ ποὺ βαδίζεις στὸ σκοτάδι, δῆτε φῶς μεγάλο σεῖς ποὺ κατοικεῖτε στὴ χώρα ποὺ σκιάζει ὁ θάνατος, φῶς θὰ λάμψη σ' ἐσᾶς» (Ησ. θ' 1-2).

Μεγάλα καὶ θαυμαστὰ ἔργα θὰ κάνη ὁ Μεσσίας: «Τότε ὁ χωλὸς θὰ πεδάη σὰν τὸ ἐλάφι καὶ οἱ κωφάλαλοι θὰ μιλοῦν δυνατὰ καὶ καθαρὰ» (Ησ. λε' 6).

Ἐκεῖ ὅμως ποὺ ἡ περιγραφή τοῦ Ἡσαΐου γίνεται θαυμαστὴ καὶ ἐκπληκτικὴ, εἶναι ἡ περιγραφή τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου καὶ τῆς λυτρωτικῆς τοῦ σημασίας: «Αὐτὸς σηκώνει ἐπάνω τοῦ τις ἁμαρτίες μᾶς καὶ γιὰ μᾶς ταλαιπωρεῖται καὶ ὑποφέρει... Τραυματίσθηκε γιὰ τις ἁμαρτίες μᾶς καὶ ταλαιπωρήθηκε γιὰ τις ἀνομίες μᾶς... Μὲ τὴν πληγὴ τοῦ ἐμεῖς γιατρευθήκαμε. Ὅλοι ἐμεῖς πλανηθήκαμε σὰν πρόβατα καὶ ὁ Κύριος τὸν παρέδωσε σὲ παθήματα καὶ θάνατο γιὰ τις ἁμαρτίες μᾶς. Κι' αὐτὸς μέσα στὰ τόσα παθήματα τοῦ δὲν ἀνοίγει τὸ στόμα τοῦ σὰν πρόβατο ὁδηγήθηκε στὴ σφαγῆς καὶ σὰν ἀρνὶ ἄφωνο μπροστὰ σ' ἐκείνον ποὺ τὸ κουρεύει, ἔτσι δὲν ἀνοίγει τὸ στόμα τοῦ, γιὰ νὰ παραπονεθῆ. Ταπεινώθηκε καὶ ἀδικήθηκε... Μὲ βίαιο θάνατο πάρηκε ἡ ζωὴ τοῦ ἀπὸ τὴ γῆ ἐξ αἰτίας τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ λαοῦ μοῦ ὁδηγήθηκε στὸν θάνατο» (Ησ. νγ' 4-8). Παρ' ὅλα τὰ παθήματα τοῦ ὅμως ὁ Μεσσίας «υψωθήσεται καὶ δοξασθήσεται καὶ μετεωρισθήσεται σφόδρα» (Ησ. νβ' 13).

Ἐκπληκτικὲς πράγματι εἶναι οἱ προφητεῖες τοῦ Ἡσαΐου. Τὸ γεγονός ὅτι διατυπώθηκαν ὀκτῶ περίπου αἰῶνες πρὶν ἀπὸ τὴν πραγματοποίησιν τούτων καὶ τὸ ὅτι πραγματοποιήθηκαν στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀποτελοῦν ἀναμφισβήτητη ἀπόδειξη ὅτι ὁ μὲν Ἡσαΐας ἦταν πραγματικὰ θεόπνευστος, ὁ δὲ Ἰησοῦς Χριστὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς σωτήρας καὶ λυτρωτὴς, γιὰ τὸν ὁποῖο ἔκαναν λόγο ὁ Ἡσαΐας καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται.

Καὶ γιὰ νὰ ὀλοκληρώσουμε τὸν λόγο γιὰ τὸν Ἡσαΐα, πρέπει νὰ ἀναφέρουμε ὅτι σύμφωνα μὲ ἀρχαία παράδοσι ὁ Ἡσαΐας θανατώθηκε ἀπὸ τὸν ἀσεβῆ βασιλέα Μανασσὴ μὲ τρόπο σκληρὸ καὶ ἀπάνθρωπο: τὸν πριόνισαν μὲ ξύλινο πριόνι. Ἴσως αὐτὸν ἐννοεῖ ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν λέη ὅτι οἱ ἅγιοι, ἐκτός τῶν ἄλλων βασάνων ποὺ ὑπέστησαν, «ἐπρίσθησαν», δηλαδὴ πριονίσθησαν (Ἐβρ. ἴα' 37). Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴ μνήμη τοῦ προφήτου Ἡσαΐου στίς 9 Μαΐου.

16/10/1995

97. Ὁ προφήτης Ἰερεμιάς.

Ὁ δεῦτερος μεγάλος προφήτης μετὰ τὸν Ἡσαΐα εἶναι ὁ Ἰερεμιάς. Ἐμφανίσθηκε ἕκατὸ καὶ πλέον χρόνια μετὰ τὸν Ἡσαΐα καὶ ἄρχισε τὴ δρᾶση τοῦ στὰ χρόνια τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Ἰωσὶα καὶ τὴ συνέχισε ἐπὶ σαράντα χρόνια περίπου. Ἐζῆσε καὶ ἔδρασε καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀπὸ τοὺς Βαβυλωνίους καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτήν.

Ὁ Ἰερεμιάς γεννήθηκε στὸ χωριὸ Ἀναθώθ (σήμερα λέγεται Ανατά), ποὺ βρίσκεται 7 χιλιόμετρα περίπου βορειοδυτικὰ τῆς Ἱερουσαλήμ. Καταγόταν ἀπὸ ἱερατικὴ οἰκογένεια καὶ σὲ νεανικὴ ἡλικία, περίπου 25 ἐτῶν, ἐκλήθη ἀπὸ τὸν Θεὸ στὸ προφητικὸ ἔργο. Ὁ ἴδιος προσπάθησε νὰ ἀποφύγῃ τὴν ἀποστολὴ αὐτῆ, θεωρώντας τὸν ἑαυτὸ τοῦ πολὺ νέο καὶ ἀνίκανο· ὁ Θεὸς ὅμως ἐπέμεινε καὶ ἐφοδίασε τὸν ἐκλεκτὸ τοῦ προφήτη μὲ τὸν ζῆλο καὶ τὴν ἰκανότητα ποὺ ἀπαιτοῦνταν γιὰ τὴν ἐκπλήρωση τῆς μεγάλης ἀποστολῆς τοῦ. Ἄς ἀκούσουμε πῶς διηγεῖται ὁ ἴδιος τὸν διάλογο τοῦ μὲ τὸν Θεό.

«Ὁ Κύριος μοῦ μίλησε καὶ μοῦ εἶπε: “Σὲ γνωρίζω καλά, πρὶν ἀκόμη σὲ πλάσω στὴν κοιλία τῆς μητέρας σοῦ καὶ πρὶν ἀκόμη βγῆς ἀπὸ τὴ μήτρα, σ’ ἔχω ἀγιάσει καὶ σὲ ἐγκατέστησα προφήτη στὰ ἔθνη. Κι’ ἐγὼ εἶπα: “Εἶμαι πολὺ νέος καὶ δὲν ξέρω νὰ μιλῶ”. Καὶ ὁ Κύριος μοῦ εἶπε: “Μὴ λές ὅτι εἶσαι νέος, γιατί θὰ πᾶς σὲ ὄλους ἐκείνους, στοὺς ὁποίους θὰ σὲ στείλω, καὶ θὰ τοὺς πῶς ὅλα, ὅσα ἐγὼ θὰ σοῦ παραγγείλω. Καὶ μὴ τοὺς φῶβηθῆς, γιατί ἐγὼ θὰ εἶμαι μαζί σοῦ, γιὰ νὰ σὲ προστατεύσω”. Καὶ ἄπλωσε ὁ Κύριος τὸ χέρι τοῦ καὶ τὸ ἀκούμπησε στὸ στόμα μοῦ καὶ μοῦ εἶπε: “Νά, ἔβαλα στὸ στόμα σοῦ τὰ λόγια μοῦ καὶ σὲ ἐγκατέστησα σήμερα προφήτη γιὰ τὰ ἔθνη, καὶ θὰ σοῦ δώσω τὴ δύναμη νὰ ξεριζώνης καὶ νὰ ξεθεμελιώνης, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀνοικοδομῆς καὶ νὰ φυτεύης» (Ἱερ. ἄ' 4-10).

Ἀξίζει νὰ σταθοῦμε σὲ μερικὰ σημεῖα τοῦ διαλόγου αὐτοῦ.

Πρῶτον: Ὁ Θεὸς γνωρίζει καλά τὸν Ἰερεμιά, πρὶν ἀκόμη γεννηθῆ καὶ πρὶν συλληφθῆ στὴν κοιλία τῆς μητέρας τοῦ. Τὸ ἴδιο φυσικὰ ἰσχύει καὶ γιὰ κάθε ἄνθρωπο. Γνωρίζει ἐκ τῶν προτέρων ὁ Θεὸς τὴν πορεία καὶ τὴν ἐξέλιξη τοῦ κάθε ἀνθρώπου, τὶς ἀρετὲς καὶ τὶς κακίες τοῦ, τὰ πλεονεκτήματα τοῦ καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ. Εἶναι ἀπεριόριστη ἡ παγγνωσία τοῦ Θεοῦ. Καὶ μὲ βάση τὴν παγγνωσία τοῦ προορίζει τὸν καθένα γιὰ τὴν κατάλληλη θέση καὶ πρὸ παντὸς γιὰ τὴ θέση τοῦ στὴν αἰωνιότητα. Αὐτὸ βέβαια δὲν σημαίνει ὅτι καταργεῖ τὴν ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου. Ἐλεύθερος εἶναι ὁ ἄνθρωπος νὰ ἐνεργῆσῃ κατὰ τὸν ἑναν ἢ τὸν ἄλλον τρόπο, νὰ κάνῃ τὸ καλὸ ἢ τὸ κακὸ, νὰ καλλιεργῆσῃ τὴν ἀρετὴ καὶ νὰ προοδεύσῃ σ’ αὐτὴν ἢ νὰ ὑποδουλωθῆ στὶς κακίες καὶ τὰ πάθη τοῦ. Ὁ Θεὸς δὲν ἀποφασίζει γι’ αὐτὸν τυχαία ἢ μεροληπτικὰ, ἀλλὰ μὲ ἀπόλυτη δικαιοσύνη, προβλέποντας μὲ τὴν παγγνωσία τοῦ τὴν καλὴ ἢ κακὴ πορεία τοῦ ἀνθρώπου.

Δεύτερον: Ὁ Κύριος βάζει τὰ δικά τοῦ λόγια στὸ στόμα τοῦ προφήτου. Τί σημαίνει αὐτό; Σημαίνει ὅτι ὁ προφήτης δὲν θὰ λήῃ δικά τοῦ λόγια, ἀλλὰ θὰ μεταφέρῃ τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ ἐξαγγέλλῃ τὸ θέλημα τοῦ. Κατὰ θεία ἔμπνευση θὰ ἐλέγχῃ καὶ θὰ ἐπαινῆ, θὰ προλέγῃ τὰ μέλλοντα καὶ θὰ καλῆ σὲ μετάνοια. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ ὄλους τοὺς προφήτες καὶ γιὰ τοὺς ἀποστόλους καὶ γιὰ κάθε κήρυκα τοῦ θείου λόγου. Ἄς θυμηθοῦμε τί ἔλεγε καὶ ὁ Κύριος στοὺς μαθητὰς τοῦ: «Εγὼ δώσω ὑμῖν στόμα καὶ σοφίαν» (Λουκ. κα' 15). Ἐγὼ θὰ σᾶς φωτίσω καὶ θὰ σᾶς καθοδηγήσω τί θὰ πῆτε. Δικά μοῦ θὰ εἶναι τὰ λόγια ποὺ θὰ πῆτε, λόγια τοῦ Θεοῦ. Ὅταν λοιπὸν μελετοῦμε ἢ ἀκούμε λόγους τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἀποστόλων, ἄς μὴ λησμονοῦμε ὅτι εἶναι λόγος Θεοῦ. Ἀλλὰ κι’ ὅταν ἀκούμε τὸ κήρυγμα στὴν Ἐκκλησία ἢ ὅπουδήποτε ἄλλοῦ, ἄς τὸ ἀκούμε ὄχι ὡς λόγο τοῦ ἁ' ἢ τοῦ β' ἱεροκήρυκος, ἀλλὰ ὡς λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ ἄς δίνουμε τὴ δέουσα προσοχὴ καὶ ἄς τὸ δεχόμαστε ὡς κανόνα καὶ νόμο στὴ ζωὴ μᾶς.

Τρίτον: Ὁ Κύριος ἐνθαρρύνει τὸν προφήτη, βεβαιώνοντας τὸν ὅτι θὰ εἶναι μαζί τοῦ, γιὰ νὰ τὸν προστατεύῃ ἀπὸ τὶς ἐπιβουλὲς κακῶν ἀρχόντων καὶ διεστραμμένων ἀνθρώπων, στοὺς ὁποίους θὰ πάῃ νὰ κηρύξῃ.

Ἐκεῖνος ποὺ ἔχει τὸ θάρρος νὰ κηρύττῃ τὴν ἀλήθεια, θὰ ἀντιμετωπίσῃ τὶς ἀντιδράσεις καὶ τὶς ἐπιθέσεις τῶν ἀνθρώπων, στοὺς ὁποίους ἡ ἀλήθεια, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ πρὸ παντὸς οἱ ἀπειλές

τοῦ Θεοῦ γιά τὸ μέλλον τοὺς δὲν εἶναι εὐχάριστες. Ἄς ἔχουμε ὅμως πάντα στὸν νοῦ μᾶς τὴ διαβεβαίωση τοῦ Κυρίου: «Ἴδου ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας» (Ματθ. κη' 20). Μὲ ἐμπιστοσύνη λοιπὸν στὴν προστασία τοῦ Θεοῦ ἃς λέμε τὴν ἀλήθεια κι' ἃς ἀγωνιζόμαστε γι' αὐτήν. Κι' ἂν ὁ Θεὸς θέλῃ νὰ θυσιασθοῦμε γιὰ τὴν ἀλήθεια, ἃς τὸ δεχθοῦμε εὐχαρίστως, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τὴν αἰώνια τιμὴ καὶ δόξα ποὺ ἐπιφυλάσσει ὁ Θεὸς στοὺς ἀγωνιστὲς τῆς ἀληθείας.

Ἄς ἐπανέλθουμε τώρα στὸν προφήτη μᾶς. Ὁ Ἱερεμιάς ἐξήση σὲ μιὰ ἐποχὴ, κατὰ τὴν ὁποία οὔτε οἱ βασιλεῖς οὔτε ὁ λαὸς φαντάζονταν ὅτι θὰ κατελύετο τὸ κράτος τοῦ Ἰούδα καὶ ὅτι τοὺς περίμεναν συμφορὲς μεγάλες γιὰ τὴν ἀποστασία καὶ τὴν αμετανοησία τοὺς. Εἰπίστευαν περισσότερο τοὺς ψευδοπροφῆτες, οἱ ὁποῖοι ἔλεγαν τὰ καλὰ καὶ εὐχάριστα γι' αὐτούς. Κι' ὅταν οἱ ἀληθινοὶ προφῆται προέλεγαν ὅτι τὸ κράτος θὰ καταλυθῆ καὶ ὁ ναὸς καὶ ἡ Ἱερουσαλήμ θὰ καταστραφοῦν, ἀντιμετώπιζαν τὴν ὀργὴ τῶν ἀρχόντων καὶ τοῦ λαοῦ, καταδιώκονταν καὶ ὄχι σπάνια θανατώνονταν. Ὁ Ἱερεμιάς ὅμως στάθηκε στύλος ἀκλόνητος. Ἐξετέλεσε μὲ ζῆλο καὶ παρρησία τὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ, ἐλέγχοντας τοὺς βασιλεῖς καὶ τὸν λαὸ γιὰ τὴν ἀποστασία τοὺς, προειδοποιώντας τοὺς γιὰ τὶς συμφορὲς ποὺ τοὺς περίμεναν καὶ ὑποδεικνύοντας ὡς μόνον μέσο σωτηρίας τὴ μετάνοια. Ἄς ἀκούσουμε μερικὰ ἀπὸ τὰ προφητικά τοῦ λόγια.

«Ἀκοῦστε λόγο Κυρίου ὅλοι οἱ Ἰουδαῖοι καὶ ὅλες οἱ φυλὲς τοῦ Ἰσραήλ. Αὐτὰ λέει ὁ Κύριος: Τί κακὸ βρῆκαν σ' ἐμένα οἱ πατέρες σᾶς κι' ἔφυγαν μακριὰ ἀπὸ μένα καὶ ἀκολούθησαν τὰ μάταια εἰδῶλα, ὥστε νὰ γίνουν κι' αὐτοὶ μάταιοι καὶ τιποτένιοι; Δὲν μὲ ἀναζήτησαν λέγοντας: “Ποῦ εἶναι ὁ Κύριος ποὺ μᾶς ἔβγαλε ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο καὶ μᾶς καθωδήγησε στὴν ἔρημο, σὲ χώρα κατάξερη καὶ ἄκαρπη, ἀδιάβατη καὶ ἀκατοίκητος” Ἐγὼ σᾶς ὠδήγησα σὲ χώρα εὐφορη, γιὰ νὰ φᾶτε τοὺς καρπούς τῆς καὶ τὰ ἀγαθὰ τῆς καὶ σεῖς μπῆκατε στὴ χώρα αὐτὴ καὶ τὴ μολύνετε καὶ γίνετε μὲ τὰ ἔργα σᾶς σιχαμεροὶ σ' ἐμένα. Οἱ ἱερεῖς δὲν εἶπαν: “Ποῦ εἶναι ὁ Κύριος;” Κι' ὅσοι ἀσχολοῦνται μὲ τὸν νόμον, δὲν μὲ γνῶριζαν οἱ ἄρχοντες ἔδειχναν ἀσέβεια σ' ἐμένα καὶ οἱ προφῆται (ὄχι βέβαια οἱ ἀληθινοὶ) προφήτευαν γιὰ χάρι τοῦ Βάαλ καὶ ἀκολουθοῦσαν τὰ ἀνώφελα εἰδῶλα. Γι' αὐτὸ θὰ σᾶς μιλήσω ἀκόμη μιὰ φορά, λέγει ὁ Κύριος. Πηγαίνετε στὰ εἰδωλολατρικὰ ἔθνη καὶ ἐξετάστε προσεκτικὰ καὶ δῆτε ἂν συνέβησαν ἐκεῖ τέτοια πράγματα, ἂν δηλαδὴ τὰ ἔθνη αὐτὰ ἄλλαξαν τοὺς θεοὺς τῶν, μολοντί δὲν εἶναι ἀληθινοὶ θεοί. Ὁ λαὸς μοῦ ὅμως ἄλλαξε τὸν Θεὸ τοῦ, ποὺ εἶναι ἡ δόξα τοῦ, μὲ ἄλλους θεοὺς, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους δὲν θὰ ὠφεληθοῦν τίποτε. Ἐτρόμαξε κι' ἔφριξε ὁ οὐρανὸς γι' αὐτὴ τὴ διαγωγή σᾶς, λέει ὁ Κύριος. Γιατὶ ὁ λαὸς μοῦ ἔκανε δύο πράγματα ὀλέθρια μαζὶ: Ἐγκατέλειψαν ἐμένα, ποὺ εἶμαι γι' αὐτοὺς πηγὴ ζωογόνου νεροῦ, καὶ ἄνοιξαν δεξαμενὲς κατεστραμμένες ποὺ δὲν μποροῦν νὰ κρατήσουν νερό... Γι' αὐτὸ ρίχτηκαν ἐπάνω τοὺς σὰν λιοντάρια ὠρυόμενα οἱ ἐχθροὶ καὶ ἐρήμωσαν τὴ χώρα τοὺς καὶ κατέστρεψαν τὶς πόλεις τοὺς, ὥστε νὰ εἶναι ἀκατοίκητες... Αὐτὰ τὰ πάθατε, ἐπειδὴ ἐγκαταλείψατε ἐμένα, λέει ὁ Κύριος... Ἡ ἀποστασία σοῦ θὰ σὲ τιμωρήσῃ καὶ ἡ κακία σοῦ θὰ σὲ ἐλέγξῃ. Μάθε λοιπὸν καὶ κατάλαβε ὅτι εἶναι πικρὸ γιὰ σένα τὸ νὰ ἐγκαταλείπῃς ἐμένα» (Ἱερ. β' 4-19).

Πραγματικὰ εἶναι πικρὸ γιὰ τὸν ἄνθρωπο νὰ ἐγκαταλείπῃ τὸν Θεό. Ὅταν ἀποστατῆ, νομίζει ὅτι ἀπελευθερώνεται ἀπὸ μιὰ σκληρὴ δουλειὰ γρήγορα ὅμως ἀντιλαμβάνεται ὅτι τώρα ὑποδουλώνεται στὴν πολὺ σκληρότερη δουλειὰ τῶν παθῶν. Τώρα καταλαβαίνει ὅτι ἄφησε τὴν πηγὴ τοῦ καθαροῦ, τοῦ ζωογόνου νεροῦ καὶ ζητεῖ νὰ σβῆσῃ τὴ δίψα τῆς ψυχῆς τοῦ στὰ ἀκάθαρτα βαλτόνερα τῆς ἀμαρτίας. Τώρα καταλαβαίνει τὴν ἀνεκτίμητη ἀξία τῆς ὑποταγῆς στὸν νόμον τοῦ Θεοῦ καὶ τὶς πικρὲς συνέπειες τῆς ἀποστασίας. Εὐτυχῶς ὅμως ὑπάρχει καὶ ὁ δρόμος τῆς ἐπιστροφῆς, ἡ μετάνοια. Αὐτὴν ὑποδεικνύει ὡς μόνον τρόπο σωτηρίας ὁ Ἱερεμιάς.

«Ἀκοῦστε λόγο Κυρίου, ὅλη ἡ Ἰουδαία. Αὐτὰ λέει ὁ Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραήλ: Διορθῶστε τοὺς δρόμους σᾶς καὶ τὰ ἔργα σᾶς. Μὴ στηρίζεσθε στοὺς ἑαυτοὺς σᾶς καὶ στὰ λόγια τῶν

ψευδοπροφητών, πού δὲν θὰ σᾶς ὠφελήσουν καθόλου. Μόνο ἂν διορθώσετε τοὺς δρόμους καὶ τὰ ἔργα σᾶς καὶ κάνετε δίκαιες κρίσεις μεταξύ σᾶς, καὶ δὲν καταπιέζετε τὸν ὄρφανὸ καὶ τὴ χήρα, καὶ δὲν χύνετε αἷμα ἀθῶνων ἀνθρώπων σ' αὐτόν τὸν τόπο, καὶ δὲν τρέχετε πίσω ἀπὸ ξένους θεοὺς, μόνο τότε θὰ σᾶς ἐγκαταστήσω μόνιμα σ' αὐτὴ τὴ χώρα πού ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνια ἔδωσα στοὺς προπάτορες σᾶς, γιὰ νὰ μείνῃ αἰώνια δικὴ σᾶς» (Ιερ. ζ' 2-7). Αὐτὸ εἶναι ἀληθινὴ μετάνοια: ἡ πλήρης καὶ τελεία ἀλλαγὴ πορείας καὶ τρόπου ζωῆς, ὥστε ὁ ἄνθρωπος νὰ μὴ στρέφῃ πλέον τὰ νῶτα πρὸς τὸν Θεό, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἁμαρτία. Αὐτὴν νὰ ἀπαρνηθῆται ὀριστικὰ καὶ νὰ ἀτενίξῃ πρὸς τὸν Θεό, πού εἶναι ἡ μόνη σωτηρία καὶ ἀσφάλεια.

Οἱ Ἰσραηλίται εἶχαν κάνει διαθήκη, δηλαδὴ συμφωνία, μέ τὸν Θεό. Εἶχαν ὑποσχεθῆ νὰ τηροῦν τὶς ἐντολές τοῦ, γιὰ νὰ ἔχουν τὴν προστασία τοῦ. Καὶ μόλις πρὸ ὀλίγου, ὅταν ὁ βασιλιάς Ιωσίας τοὺς ἐδιάβασε τὸ βιβλίον τοῦ νόμου, εἶχαν ἀνανεώσει τὶς ὑποσχέσεις τοὺς αὐτές. Δυστυχῶς δὲν τὶς τήρησαν. Γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς προαναγγέλλει ὅτι μιὰ μέρα θὰ συνάψῃ μιὰ καινούργια διαθήκη διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν παλιά. Ἄς ἀκούσουμε πῶς ὁ Ἱερεμιάς προλέγει τὴ σύναψι αὐτῆς τῆς καινῆς διαθήκης.

«Θὰ ἔλθουν κάποιες ἡμέρες, λέει ὁ Κύριος, κατὰ τὶς ὁποῖες θὰ συνάψω καινούργια διαθήκη μέ τοὺς Ἰσραηλίτες καὶ τοὺς Ἰουδαίους, ὅχι σάν τὴ διαθήκη πού ἔκανα μέ τοὺς προγόνους τῶν, ὅταν τοὺς πῆρα ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τοὺς ἔβγαλα ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, γιὰτὶ ἐκεῖνοι δὲν ἐτήρησαν τὴ διαθήκη μου, κι' ἐγὼ τοὺς παραμέλησα. Νὰ λοιπὸν ποιὰ θὰ εἶναι ἡ καινούργια διαθήκη μου: Θὰ δώσω νόμους στὴ διάνοιά τοὺς καὶ θὰ τοὺς γράψω στὴν καρδιά τοὺς καὶ θὰ εἶμαι γι' αὐτοὺς Θεός, κι' αὐτοὶ θὰ εἶναι γιὰ μένα λαός. Καὶ τότε δὲν θὰ χρειάζεται νὰ διδάξῃ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον λέγοντας τοῦ: "Γνώρισε τὸν Κύριο": γιὰτὶ ὅλοι θὰ μὲ γνωρίζουν, ἀπὸ τὸν μικρὸ ὡς τὸν μεγάλον, κι' ἐγὼ θὰ συγχωρήσω τὶς ἀδικίες καὶ τὶς ἁμαρτίες τοὺς καὶ δὲν θὰ τὶς θυμοῦμαι πιά» (Ιερ. λη' 31-34).

Στὴν περικοπὴ αὐτὴ γιὰ πρώτη φορὰ γίνεται λόγος γιὰ καινὴ διαθήκη, τὴν ὁποία πρόκειται νὰ συνάψῃ ὁ Θεὸς μέ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τονίζεται ὅτι ἡ διαθήκη αὐτὴ θὰ διαφέρῃ ἀπὸ τὴν παλαιά. Ἡ παλαιὰ ἦταν συμφωνία μεταξύ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ ἢ καινὴ θὰ εἶναι συμφωνία μεταξύ τοῦ Θεοῦ καὶ ὄλων τῶν ἀνθρώπων. Ἡ παλαιὰ ἦταν προσωρινή· ἡ νέα θὰ εἶναι ὀριστικὴ. Θὰ ὑπάρχουν κι' ἐδῶ νόμοι καὶ ἐντολές τοῦ Θεοῦ δὲν θὰ ἐπιβάλλονται ὅμως ἀπὸ ξένη θέληση, ἀλλὰ θὰ τὶς ἀποδέχεται ἐλεύθερα καὶ πιστὸς καὶ θὰ τὶς ἔχη γραμμένες στὴν καρδιά τοῦ, ὥστε μέ τὴ δικὴ τοῦ θέληση νὰ τὶς τηρῇ. Πρόκειται βέβαια γιὰ τὴ συμφωνία πού ἔκανε ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μέ ὄλους, ὅσοι ἐπίστευσαν στὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν ἀποδέχθηκαν ὡς σωτήρα καὶ λυτρωτὴ τούς. Αὐτοὶ ὑποσχέθηκαν νὰ τηροῦν τὶς ἐντολές τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁ Θεὸς τοὺς ὑποσχέθηκε ὅχι τὴν ἐπίγεια γῆ τῆς ἐπαγγελίας, ἀλλὰ τὰ οὐράνια καὶ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ. Καὶ αὐτοὶ εἴμαστε ἐμεῖς, ὅσοι ἐπιστεύσαμε καὶ βαπτισθήκαμε στὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γιὰ μᾶς ἰσχύει τὸ «έσομαι αὐτοῖς εἰς Θεόν, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι εἰς λαόν» (Ιερ. λη' 33). Ἀρκεῖ βέβαια νὰ μείνουμε πιστοὶ στὴ διαθήκη καὶ νὰ μὴ τὴν παραβιάσουμε σάν τοὺς Ἰσραηλίτες. Γιὰτὶ τότε ἡ μὲν διαθήκη δὲν θὰ καταργηθῆ, γιὰτὶ, ὅπως εἶπαμε, εἶναι ὀριστικὴ, ἐμεῖς ὅμως θὰ ἀποκλεισθοῦμε ἀπὸ αὐτὴν καὶ οἱ δυσάρεστες συνέπειες δὲν θὰ εἶναι προσωρινές, ὅπως ἦταν ἡ Βαβυλώνιος αἰχμαλωσία γιὰ τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ θὰ εἶναι αἰώνιες καὶ ἀμετάκλητες.

Οἱ προσκλήσεις τοῦ Ἱερεμιά πρὸς τὸν λαὸ νὰ μετανοήσῃ ἔμεναν δυστυχῶς χωρὶς ἀποτέλεσμα. Καὶ ὁ προφήτης, βλέποντας τὴν ἀμετανοησία τοῦ λαοῦ, δὲν ἔπαυε νὰ προλέγῃ τὴ συμφορὰ πού ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ: ὅτι δηλαδὴ θὰ καταλυθῆ τὸ κράτος τοῦ Ἰούδα καὶ θὰ καταστραφῆ ἡ Ἱερουσαλήμ καὶ ὁ ναός, καὶ ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι θὰ ὀδηγηθοῦν αἰχμάλωτοι στὴ Βαβυλώνα καὶ ἡ αἰχμαλωσία νὰ διαρκέσῃ ἐβδομήντα χρόνια. Οἱ προρρήσεις αὐτές ἐξώργιζαν τὸν λαὸ καὶ τοὺς ἀσεβεῖς βασιλεῖς, οἱ

όποιοι επανειλημμένως έφυλάκισαν τόν Ιερεμία. Έκεϊνος όμως δέν έπαυε και από τή φυλακή νά τούς έλέγχε, στέλνοντας γραπτώς τισ προφητεΐς του μέ τόν μαθητή του Βαρούχ (Ιερ. μγ' 4).

Όταν οι Βαβυλώνιοι έπολιόρκησαν τήν Ίερουσαλήμ, ό Ιερεμιάς συμβούλεψε τούς συμπατριώτες του νά ύποταγοϋν, για νά αποφύγουν τήν καταστροφή. Έκεϊνοι όμως, έξαγριωμένοι και πάλι, όχι μόνο δέν τόν άκουσαν, αλλά και τόν συνέλαβαν και τόν έριξαν μέσα σ' ένα λάκκο με άκαθαρσίες κι' έπειτα τόν έκλεισαν στη φυλακή. Όταν τέλος τó 586 π.Χ. ό Ναβουχοδονόσορ κατέλαβε και κατέστρεψε τήν Ίερουσαλήμ και τόν ναό, έβγαλε τόν Ιερεμία από τή φυλακή και του επρότεινε νά διαλέξει ό,τι ήθελες νά μείνη στην Ίερουσαλήμ ή νά πάη με τούς αιχμαλώτους στη Βαβυλώνα, όπου μάλιστα του ύποσχέθηκε νά του δώση κυβερνητική θέσι. Ό Ιερεμιάς δέν δελεάσθηκε από τισ ύποσχέσεις αυτές, αλλά προτίμησε νά μείνη στην Παλαιστίνη, για νά ενισχύη και νά παρηγορή τούς συμπατριώτες του που ξμειναν εκεί. Για τόν σκοπό αυτόν συνεργάσθηκε με τόν διοικητή τής Παλαιστίνης που είχε διορίσει ό Ναβουχοδονόσορ, τόν Γοδολία, με τόν όποιο ό Ιερεμιάς ήταν φίλος.

Η λύπη όμως του Ιερεμία για τήν καταστροφή του ναού και τής Ίερουσαλήμ ήταν μεγάλη. Πικρά δάκρυα έχυσε γι' αυτήν και συνέγραψε τούς περιφήμους Θρήνους του, που άποτελοϋν ιδιαίτερο βιβλίο τής Παλαιάς Διαθήκης. Νά μερικοί στίχοι από τούς Θρήνους του Ιερεμία.

«Πώς έμεινε έρημη ή πόλις που ήταν γεμάτη από λαό; Έγινε σαν χήρα, αυτή που ήταν πολυάνθρωπη ανάμεσα στα έθνη αυτή που έξουσίαζε άλλους, τώρα πληρώνει φόρους. Κλαίει διαρκώς όλες τισ νύχτες και τά δάκρυα κυλοϋν στα μάγουλά τής, και δέν ύπάρχει κανείς νά τήν παρηγορήσει από εκείνους που τήν άγαποϋσαν όλοι εκείνοι τήν άρνήθηκαν κι' έγιναν έχθροί τής. Ταπεινώθηκαν και μεταφέρθηκαν αιχμάλωτοι πλήθος Ίουδαίοι σκορπίσθηκαν ανάμεσα στα έθνη και δέν βρίσκουν άνάπαυσι... Πενθοϋν οι δρόμοι τής Σιών, γιατί δέν ύπάρχουν άνθρωποι που νά έρχονται στις γιορτές τής. Όλες οι πύλες των τειχών τής είναι γκρεμισμένες, οι ιερείς τής άναστενάζουν, οι κοπέλες τής σέρνονται αιχμάλωτες, και ή ίδια είναι πολυ πικραμένη... Χάθηκε κάθε όμορφιά από τή θυγατέρα Σιών· οι άρχοντες τής έγιναν σαν κριάρια που δέν βρίσκουν βοσκή, και περπατοϋν έξαντλημένοι μπροστά σ' αυτούς που τούς καταδιώκουν... Αμάρτησε βαρεία ή Ίερουσαλήμ και γι' αυτό άναστατώθηκε έτσι... Δίκαιος είναι ό Κύριος, γιατί τόν έπίκραναν με τó νά μήν ύπακούουν στα λόγια του στόματος του» (Θρήνοι ά' 2-18).

Η περιπετειώδης ζωή του Ιερεμία δέν τελειώνει εδώ. Δέν πέρασαν παρά λίγοι μήνες από τήν άλωσι, και ό έπαρχος Γοδολίας δολοφονήθηκε από φανατικούς Ίουδαίους. Πολλοί τότε φοβήθηκαν μήπως οι Βαβυλώνιοι έκδικηθοϋν, και έφυγαν στην Αίγυπτο, άναγκάζοντας και τόν Ιερεμία νά τούς άκολουθήσει παρά τή θέλησή του. Έκει ό Ιερεμιάς δέν έπαυσε νά τούς καθοδηγή, αλλά και νά τούς έλέγχε, γιατί άρκετοι από αυτούς άσπάσθηκαν τήν αιγυπτιακή θρησκεία.

Δέν ύπάρχουν άκριβεΐς πληροφορίες για τó τέλος του Ιερεμία. Σύμφωνα με μιá παράδοσι λιθοβολήθηκε από τούς συμπατριώτες του, που δέν άνέχονταν τούς έλέγχους του. Έτσι έπεσφράγισε με τέλος μαρτυρικό τήν πολυκύμαντη ζωή του. Άγωνίσθηκε ως τó τέλος για τήν άλήθεια και θυσιάσθηκε γι' αυτήν. Ασφαλώς ό Κύριος του έδωσε τó στεφάνι τής αιωνίου ζωής. Η μνήμη του γιορτάζεται τήν 1η Μαΐου.

98. Ὁ προφήτης Ιεζεκιήλ.

Ἐγνωρίσαμε ἤδη δύο μεγάλους προφῆτες πού ἔδρασαν στό βασίλειο τοῦ Ἰούδα, τόν Ἡσαΐα καί τόν Ιερεμιά. Μετά ἀπό αὐτούς τρίτος μέγας προφήτης εἶναι ὁ Ιεζεκιήλ. Ὅπως ὁ Ἱερεμιάς ἔδρασε μεταξύ τῶν Ἰσραηλιτῶν πού εἶχαν μείνει στήν Παλαιστίνη, ἔτσι ὁ Ιεζεκιήλ ἔδρασε μεταξύ ἐκείνων πού εἶχαν ὀδηγηθῆ αἰχμάλωτοι στή Βαβυλώνα. Γι' αὐτό, πρὶν ἀναφερθοῦμε στὸν Ιεζεκιήλ καί τὴ δράση τοῦ, πρέπει νὰ κάνουμε λόγο γιὰ τὴν κατάσταση τῶν Ἰουδαίων μετὰ τὴν καταστροφή.

Στὴν Παλαιστίνη, ὅπως εἴπαμε, εἶχαν μείνει ἀρκετοὶ Ἰουδαῖοι, οἱ ὁποῖοι ἀπετέλεσαν μιὰ κοινότητα. Ὁ Ναβουχοδονόσορ τοὺς εἶχε δώσει ἀρκετὴ ἐλευθερία στὴν ἐσωτερικὴ αὐτοδιοίκηση καί στὴν ἀσκηση τῆς λατρείας, ἀρκεῖ νὰ ἦταν πιστοὶ ὑπῆκοοι τοῦ. Οἱ Ἰουδαῖοι πῆραν τὸ μεγάλο δίδαγμα ἀπὸ τὴν καταστροφή. Κατάλαβαν ὅτι αὐτὴ ἦταν τιμωρία γιὰ τὴν ἀποστασία τοὺς καί ὅτι εἶχαν δίκιο οἱ προφῆται, ὅταν τοὺς ἠλεγχαν καί τοὺς καλοῦσαν σὲ μετάνοια. Συντετριμμένοι λοιπὸν καί μετανοημένοι ἐγκατέλειψαν τὴν εἰδωλολατρία καί ἐπέστρεψαν στὴν πίστι στὸν ἀληθινὸ Θεό. Εὐτυχῶς ἀπὸ τὴν καταστροφή τοῦ ναοῦ εἶχε σωθῆ ἓνα τμῆμα, ἡ λεγομένη Στοά τοῦ Σολομώντος. Ἀνάμεσα στὰ ἐρείπια τοῦ ναοῦ βρέθηκε τὸ θυσιαστήριο τῶν ὀλοκαυτωμάτων, κι' ἔτσι ἄρχισαν πάλι νὰ προσφέρονται τακτικὰ οἱ προβλεπόμενες ἀπὸ τὸν νόμο θυσίες. Τὸ μεγάλο πάθημα εἶχε τὸ καλὸ ἀποτέλεσμα τοῦ: οἱ Ἰουδαῖοι ἀφοσιώθηκαν στὸν Θεὸ καί στίς ἐντολές τοῦ. Στὴν καλὴ αὐτὴ μεταστροφή βοήθησαν πολὺ καί οἱ προφῆται πού ἔστειλε ὁ Θεὸς στὴ δύσκολη ἐκείνη περίσταση, καί κυρίως ὁ Ἱερεμιάς.

Ἀλλὰ κι' ἐκεῖνοι πού ὀδηγήθηκαν στὴν αἰχμαλωσία, ὠφελήθηκαν ψυχικὰ ἀπὸ τὴ μεγάλη αὐτὴ ταλαιπωρία. Ὑπέφεραν βέβαια πολλὲς στερήσεις καί κακουχίες κατὰ τὴν πορεία τοὺς πρὸς τὴν ἐξορία καί κατὰ τὰ πρῶτα χρόνια τῆς αἰχμαλωσίας. Τὸν πόνο καί τὴς θλίψεις τοὺς γιὰ τὸν ξεριζωμὸ τοὺς καί τὴν ἀπομάκρυνση τοὺς ἀπὸ τὴν πατρίδα τοὺς, τὴν ἱερὴ τοὺς πόλι καί τὸν ναό, ἐκφράζει ὁ ψαλμὸς ρλς', πού τὸν συνέταξε κάποιος ἀπὸ αὐτούς, ὅταν οἱ Βαβυλώνιοι πού τοὺς ὀδηγοῦσαν, τοὺς ζήτησαν νὰ ψάλουν τὰ θρησκευτικὰ τοὺς ᾄσματα. Λέει λοιπὸν ὁ ψαλμὸς αὐτός:

«Στίς ὄχθες τῶν ποταμῶν τῆς Βαβυλώνας καθίσαμε καί κλαύσαμε, ὅταν θυμηθῆκαμε τὴ Σιών.

Στίς ἰτιές πού βρίσκονται ἀνάμεσα τῆς κρεμάσαμε τὰ ὄργανα μᾶς.

Γιατὶ ἐκεῖ μᾶς ζήτησαν αὐτοὶ πού μᾶς αἰχμαλώτισαν νὰ τοὺς ψάλουμε ᾄσματα ἱερὰ κι' αὐτοὶ πού μᾶς ὑποδούλωσαν, μᾶς εἶπαν: “Ψάλετε μᾶς ἀπὸ τὴς ὠδές τῆς Σιών”.

Πῶς νὰ ψάλουμε τὴν ὠδὴ τοῦ Κυρίου σὲ ξένη χώρα;

Ἄν σὲ λησμονήσω, Ἱερουσαλήμ, νὰ λησμονηθῆ τὸ δεξιὸ μου χέρι νὰ κολληθῆ ἡ γλῶσσα μου στὸν λάρυγγα μου, ἂν δὲν σὲ θυμηθῶ κι' ἂν δὲν θεωρήσω τὴν Ἱερουσαλήμ ὡς τὴ μεγαλύτερη χαρὰ καί εὐφροσύνη μου» (Ψαλμ. λρς' 1-6).

Καί οἱ αἰχμάλωτοι λοιπὸν Ἰουδαῖοι συναισθάνθηκαν τὴν ἐνοχὴ τοὺς καί διδάχθηκαν ἀπὸ τὴς ταλαιπωρίες τῆς αἰχμαλωσίας. Ἐπειδὴ τώρα δὲν εἶχαν ναό, γιὰ νὰ λατρεύσουν τὸν Θεό, συγκεντρώνονταν σὲ διάφορα μέρη, σὲ σπίτια ἢ στὸ ὑπαιθρο, κατὰ τὰ Σάββατα καί τὴς γιορτές, κι' ἐκεῖ οἱ προφῆται ἢ οἱ πρεσβύτεροι διάβαζαν περικοπὲς ἀπὸ τὴν ἁγία Γραφή καί ἔκαμναν κήρυγμα καί προσευχή. Ἔτσι δημιουργήθηκαν οἱ συναγωγές. Ὅλα αὐτὰ συνετέλεσαν στὸ νὰ διατηρηθῆ καί νὰ καλλιεργηθῆ ἡ πίστις στὸν ἀληθινὸ Θεό. Οἱ Ἰσραηλίται, ἔπειτα ἀπὸ τὴ μεγάλη αὐτὴ παιδαγωγικὴ ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ, ξέκοψαν πιά ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρία, μὲ τὴν ὁποία τόσοι αἰῶνες ἐρωτοτροποῦσαν. Ἄλλες ἀμαρτίες μπορεῖ νὰ διέπραξαν στὴν εἰδωλολατρία ὅμως δὲν ξανάπεσαν ἐκτὸς ὀλίγων. Καί ὁ Θεός, πού τοὺς τιμώρησε ὄχι γιὰ νὰ τοὺς ἐξαφανίση, ἀλλὰ γιὰ νὰ τοὺς

παιδαγωγή, τούς έλέησε και πάλι. Η κατάσταση τούς σιγά-σιγά βελτιώθηκε. Απέκτησαν όλα τὰ δικαιώματα του πολίτου. Μπορούσαν να αγοράζουν κτήματα, να κτίζουν σπίτια, να ασχολούνται με τὸ εμπόριο, τις τέχνες και άλλα επαγγέλματα. Η οικονομική τους κατάσταση βελτιώθηκε τόσο, ὥστε μπορούσαν να στέλνουν βοηθήματα στους φτωχούς συμπατριῶτες τους πού εἶχαν μείνει στην Ἱερουσαλήμ.

Ἡ αἰχμαλωσία ὅμως ἔφερε κι' ἓνα ἄλλο γενικότερο καλό. Ἦταν ἡ ἀρχὴ τῆς διασποράς τῶν Ἰουδαίων ἀνάμεσα στὰ εἰδωλολατρικά ἔθνη. Ὅταν τούς δόθηκε ἡ ἄδεια νὰ ἐπιστρέψουν στή χώρα τους, πολλοὶ δὲν ἐπέστρεψαν, γιατί εἶχαν ἐγκατασταθῆ μόνιμα στή Βαβυλώνα καί σὲ ἄλλες περιοχές του Βαβυλωνιακοῦ κράτους. Ἄλλοι, ὅπως εἶδαμε, εἶχαν φύγει στήν Αἴγυπτο καί πολλοὶ ἔμειναν ὀριστικά ἐκεῖ. Ἀπὸ τις χώρες αὐτὲς σιγά-σιγά διασκορπίσθηκαν καί σὲ ἄλλες. Ἡ διασπορὰ αὐτὴ ὠλοκληρώθηκε ἀργότερα μετὰ τις κατακτήσεις του Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καί τῶν Ρωμαίων. Οἱ Ἰουδαῖοι τότε διασκορπίσθηκαν σ' ὅλες τις χώρες τῶν μεγάλων αὐτῶν κρατῶν καί ἦρθαν σὲ ἐπικοινωνία μετὰ τούς ἄλλους λαούς, στους ὁποίους μετέδωσαν τις προσδοκίες τους γιὰ τὸν ἐρχομὸ του σωτῆρος. Πολλοὶ ἀπὸ τούς ἔθνικούς πίστεψαν στὸν ἀληθινὸ Θεὸ καί ἀσπάσθηκαν τὴν ἰουδαϊκὴ θρησκεία. Αὐτοὶ ἦταν οἱ λεγόμενοι προσήλυτοι. Ἔτσι ἡ διασπορὰ τῶν Ἰουδαίων βοήθησε στήν προετοιμασία του κόσμου γιὰ τὴν ὑποδοχὴ του λυτρωτοῦ. Ἡ αἰχμαλωσία λοιπὸν καί ἡ διασπορὰ ἐξυπηρέτησαν τὸ σχέδιο του Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρία του κόσμου.

Μεταξὺ τῶν αἰχμαλώτων στή Βαβυλώνα ἔζησε καί ἔδρασε, ὅπως εἶπαμε, ὁ προφῆτης Ἰεζεκιήλ. Εἶχε γεννηθῆ στήν Ἱερουσαλήμ, καταγόταν ἀπὸ ἱερατικὴ οἰκογένεια καί ἦταν καί ὁ ἴδιος ἱερεὺς. Νέος ὀδηγήθηκε αἰχμάλωτος στή Βαβυλώνα τὸ 597 π.Χ. καί ἐγκαταστάθηκε κοντὰ στὸν ποταμὸ Χοβάρ. Ἐκεῖ σὲ ἡλικία τριάντα ἐτῶν ὁ Θεὸς τὸν ἐκάλεσε στὸ προφητικὸ ἔργο. Ἡ κλήσεις του ἔγινε μ' ἓνα μεγαλοπρεπὲς ὄραμα πού τὸ περιγράφει ὁ ἴδιος στήν ἀρχὴ του βιβλίου του. Ὁ προφῆτης εἶδε ἓνα μεγαλοπρεπὲς ὄχημα πού κινουῦνταν ἐπάνω σὲ τροχοὺς καί περιβαλλόταν ἀπὸ τέσσερα Χερουβὶμ ἐπάνω ἀπὸ τις φτεροῦγες τῶν Χερουβὶμ ἀπλωνόταν οὐρανὸς διαφανὴς σὰν κρυστάλλο καί πιὸ ψηλὰ ἦταν στημένος ἓνας μεγαλοπρεπὴς θρόνος, στὸν ὁποῖο καθόταν ὁ Θεὸς μετὰ μορφὴ ἀνθρώπου μέσα σὲ ἀστραφτερὴ λάμψη πού ἔμοιαζε μετὰ οὐράνιο τόξο. Ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ ὁ Θεὸς μίλησε στὸν Ἰεζεκιήλ καί του εἶπε: «Γιὰ ἀνθρώπου, ἐξαποστέλλω ἐγὼ σὲ πρὸς τὸν οἶκον Ἰσραὴλ, τούς παραπικραίνοντάς μέ... καί ερεῖς αὐτούς τάδε λέγει Κύριος... καί γνώσονται ὅτι προφῆτης εἶ σὺ ἐν μέσῳ αὐτῶν» (Ιεζ. β' 3-5). Ἄνθρωπε, ἐγὼ σὲ στέλνω πρὸς τούς Ἰσραηλίτες, πού μετὰ πικραίνουν πάρα πολὺ μετὰ τις παραβάσεις τους, γιὰ νὰ τούς πῆς: Αὐτὰ λέγει ὁ Κύριος. Καί θὰ μάθουν ὅτι ἐσὺ εἶσαι προφῆτης ἀνάμεσα τους. Καί γιὰ νὰ ἀντιληθῆ ὁ προφῆτης πιὸ αἰσθητὰ τὴν ἀποστολὴ πού του ἀνέθετε, ὁ Θεὸς ἄπλωσε τὸ χέρι του καί του ἔδωσε ἓνα βιβλίον λέγοντας του: «Ἄνθρωπε, φάγε τὸ βιβλίον αὐτὸ κι' ἔπειτα πῆγαινε νὰ μιλήσης στους Ἰσραηλίτες» (Ιεζ. γ' 1). Ἐκανε δηλαδή κι' ἐδῶ ὁ Θεὸς κάτι παρόμοιο μ' ἐκεῖνο πού εἶχε κάνει στὸν Ἰερεμία, ὅταν ἄγγιξε τὰ χεῖλη του καί του εἶπε: «Νά, ἔβαλα στὸ στόμα σου τὰ λόγια μου» (Ιερ. ἄ' 9). Καί ὁ Ἰεζεκιήλ λοιπὸν, ὅπως καί οἱ ἄλλοι προφῆται, ἀπὸ τὸν Θεὸ θὰ ἐμπνεόταν καί λόγο Θεοῦ θὰ μετέφερε στους συμπατριῶτες του.

Ὁ Ἰεζεκιήλ ἐξετέλεσε τὴν ἐντολὴ του Θεοῦ καί ἔφαγε τὸ βιβλίον καί τότε, λέει, «ἐγένετο ἐν τῷ στόματι μου ὡς μέλι γλυκάζον» (Ιεζ. γ' 3). Αἰσθάνθηκε στὸ στόμα του γεύση γλυκειά, σὰν νὰ ἔτρωγε μέλι. Τὰ λόγια του Κυρίου, σ' ἐκείνον πού τὰ δέχεται, προκαλοῦν μεγάλη εὐχαρίστησι καί ἱκανοποίηση, γιατί ἀνταποκρίνονται στις ἀνάγκες καί τὰ αἰτήματα τῆς ψυχῆς του. Πουθενὰ ἀλλοῦ δὲν βρίσκει ἡ ψυχὴ ἀληθινὴ ἱκανοποίηση καί ἀνάπαυσι παρὰ μόνο στὰ λόγια του Θεοῦ. Μπορεῖ μερικὲς φορές ὁ λόγος του Θεοῦ νὰ φαίνεται δυσάρεστος καί πικρὸς, γιατί μᾶς ἐλέγχει γιὰ τις παραβάσεις καί τις ἄπρεπες ἐπιθυμίες μᾶς στήν πραγματικότητα ὅμως εἶναι θεραπευτικὸς καί εὐεργετικὸς. Ὅταν τὸ κατανοήσουμε αὐτό, τότε ἀσφαλῶς θὰ νοιώθουμε ἀνέκφραστη χαρὰ καί

ἀγαλλίασι ἀπό τῆ μελέτη καί τὴν ἐφαρμογή τοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Δαβίδ λέει ὅτι τὰ λόγια τοῦ Κυρίου εἶναι «γλυκύτερα ὑπὲρ μέλι καὶ κηρίον» (Ψαλμ. ιη' 11).

Τὸ κήρυγμα τοῦ Ιεζεκιήλ ἦταν ἐλεγκτικό, ἀλλὰ καὶ παρηγορητικό. Ὅπως οἱ προηγούμενοι προφήται, ἔτσι καὶ ὁ Ιεζεκιήλ ἤλεγχε τὸν λαὸ γιὰ τὴν ἀποστασία τοῦ. Ἐκεῖνοι εἶχαν προειδοποιήσει γιὰ τὶς συμφορὰς ποὺ θὰ ἔρχονταν, ἂν οἱ Ἰσραηλίται ἐπέμεναν στὴν ἀποστασία τοὺς. Τώρα οἱ προειδοποιήσεις τοὺς εἶχαν πραγματοποιηθῆ. Ὁ Ιεζεκιήλ λοιπὸν ἐτόνιζε στοὺς αἰχμαλώτους συμπατριῶτες τοῦ ὅτι ἡ καταστροφή, ἡ αἰχμαλωσία καὶ ὅλα τὰ δεινοπαθήματα τοὺς ἦταν συνέπειες τῆς ἀποστασίας τοὺς καὶ τοὺς ὑποδείκνυε ὡς μόνον δρόμον σωτηρίας τὴ μετάνοια καὶ τὴν ἐπιστροφή στὸν ἀληθινὸ Θεό. Ἰδιαιτέρως ὁ Ιεζεκιήλ ἐπέμενε στὴ μεγάλη εὐθύνη ποὺ εἶχαν οἱ ποιμένες, δηλαδή οἱ ἄρχοντες καὶ οἱ πνευματικοὶ ἡγέται, γιὰ τὸ κατάντημα τοῦ λαοῦ. Ἀπευθυνόμενος λοιπὸν πρὸς τοὺς κακοὺς αὐτοὺς ποιμένες, ὁ προφήτης ὑποδεικνύει τὰ ὀλέθρια σφάλματα τοὺς, τὴν παράλειψι βασικῶν ὑποχρεώσεων τοὺς καὶ τὴν ἐκμετάλλευση τοῦ λαοῦ. ὁ «Ποιὸ εἶναι τὸ καθῆκον τῶν ποιμένων;» ρωτᾷ ὁ Ιεζεκιήλ. «Μήπως εἶναι νὰ βόσκουν τὸν ἑαυτὸ τοὺς; Δὲν φροντίζουν οἱ ποιμένες νὰ βόσκουν τὰ πρόβατα τοὺς; Σεῖς ὅμως τρῶτε τὸ γάλα τῶν προβάτων, ντύνεσθε μέ τὰ μαλλιά τοὺς, σφάζετε τὰ καλοθρεμμένα, ἀλλὰ δὲν φροντίζετε γιὰ τὰ λογικὰ πρόβατα (δηλαδή ἐκμεταλλεύεσθε τὸν λαὸ πρὸς ὄφελος σαῶς καὶ δὲν φροντίζετε γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ). Δὲν στηρίζετε τὸ ἀδύνατον πρόβατο: δὲν φροντίσατε γιὰ τὸ βαρεῖα ἄρρωστο: δὲν ἐδέσατε τὰ σπασμένα μέλη τοῦ δὲν φέρατε πίσω τὸ πλανημένο καὶ δὲν ἀναζητήσατε τὸ χαμένο τὸ γερὸ ὅμως τὸ ἐκμεταλλευθήκατε. Κι' ἐπειδὴ ἔλειψαν οἱ καλοὶ ποιμένες, τὰ πρόβατα μοῦ σκορπίσθηκαν καὶ τὰ κατέφαγαν τὰ ἄγρια θηρία. Σκόρπισαν σ' ὅλα τὰ βουνὰ τῆς γῆς, καὶ δὲν ὑπάρχει ποιμὴν, γιὰ νὰ τὰ ἀναζητήσῃ καὶ νὰ τὰ φέρῃ πίσω. Γι' αὐτὸ, ποιμένες, ἀκοῦστε λόγον Κυρίου... Αὐτὰ λέει ὁ Κύριος: Ἐγὼ θὰ ἔλθω ἐναντίον τῶν ποιμένων αὐτῶν καὶ θὰ ζητήσω ἀπὸ τὰ χέρια τοὺς τὰ πρόβατα μοῦ καὶ θὰ τοὺς ἀπομακρύνω, ὥστε νὰ μὴν ποιμαίνουν πιά αὐτοὶ τὰ πρόβατα μοῦ καὶ θὰ τὰ πάρω ἀπὸ τὸ στόμα τοὺς, ὥστε νὰ μὴ τὰ ἐκμεταλλεύονται πιά... Καὶ θὰ ἀναδείξω γι' αὐτὰ ἕναν καλὸ ποιμένα, τὸν δοῦλο μοῦ τὸν Δαβίδ, κι' αὐτὸς θὰ τὰ ποιμαίνῃ» (Ιεζ. λδ' 2-10, 23).

Μεγάλῃ λοιπὸν εἶναι ἡ εὐθύνη τῶν ποιμένων τοῦ λαοῦ. Καὶ ποιοὶ εἶναι οἱ ποιμένες; Εἶναι οἱ ἄρχοντες ποὺ κυβερνοῦν τὸν λαό. Εἶναι οἱ ἡγέται τῆς Ἐκκλησίας, οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ ἱερεῖς. Εἶναι οἱ ἐκπαιδευτικοί, ποὺ διδάσκουν καὶ παιδαγωγοῦν τοὺς νέους. Εἶναι οἱ ἐπιστήμονες, ποὺ κι' αὐτοὶ καθοδηγοῦν πνευματικὰ τὸν λαό. Εἶναι οἱ ἐπιχειρηματίαι, οἱ ἐργοστασιάρχαι, οἱ βιομήχανοι, ποὺ ἔχουν ὑπὸ τὴ διοίκησι τοὺς ἕνα μεγάλο ἀριθμὸ ἀνθρώπων. Εἶναι οἱ στρατιωτικοὶ ἡγέται, ποὺ ἐπίσης κυβερνοῦν ἕνα πλῆθος στρατιωτῶν. Εἶναι καὶ ὁ κάθε οἰκογενειάρχης γιὰ τὸ μικρὸ τοῦ ποιμνίου, τὴν οἰκογένεια τοῦ. Ὅλοι αὐτοὶ ἔχουν καθῆκον καὶ ὑποχρέωση νὰ φροντίζουν ὄχι μόνον γιὰ τὶς ὑλικές, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς πνευματικὲς ἀνάγκες τῶν προβάτων ποὺ τοὺς ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεός, καὶ νὰ τὰ ὀδηγοῦν στὸν σωστὸ δρόμον, διδάσκοντας τοὺς τὴν ἀλήθεια καὶ μέ τὸν λόγο καὶ μέ τὸ παράδειγμα τοὺς. Κι' ὅταν δὲν τὸ κάνουν, εἶναι ὑπεύθυνοι ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ λογοδοτήσουν σ' αὐτόν.

Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ νομίζουμε ὅτι καὶ τὰ πρόβατα δὲν ἔχουν κάποια εὐθύνη. Ἐχουν καὶ μεγάλη μάλιστα, γιὰτὶ δὲν εἶναι ἄλογα, ἀλλὰ λογικὰ πρόβατα. Ἐχουν λοιπὸν τὴν ὑποχρέωση νὰ ὑπακούουν καὶ νὰ πειθαρχοῦν στὶς ὑποδείξεις τῶν καλῶν ποιμένων ἔχουν ὅμως ἐπίσης καὶ τὴν ὑποχρέωση νὰ μὴν ἀκολουθοῦν τὸ παράδειγμα τῶν ποιμένων, ὅταν βλέπουν ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι καλὸ νὰ μὴν ἀντιγράφουν τὴ ζωὴ τοὺς, ὅταν αὐτὴ εἶναι παράνομη καὶ διεφθαρμένη. Ἐχουν ἀκόμη ὑποχρέωση, ὅσο ἐξαρτᾶται ἀπὸ αὐτά, νὰ ἀποδοκιμάζουν τοὺς κακοὺς ποιμένες. Κι' ὅταν καλοῦνται νὰ ἐκλέξουν αὐτοὺς ποὺ θὰ τὰ κυβερνήσουν, νὰ ἐκλέγουν τοὺς πιὸ καλοὺς, τοὺς πιὸ φρονίμους, τοὺς πιὸ ἐναρέτους. Τότε θὰ εἶναι ἀσφαλισμένα καὶ δὲν θὰ κινδυνεύουν νὰ παρασυρθοῦν στὴν ἀμαρτία καὶ τὴ διαφθορά.

Μεγάλη σημασία έχει ο τελευταῖος στίχος τῆς περικοπῆς αὐτῆς, μέ τὸν ὁποῖο ὁ Θεὸς ὑπόσχεται ὅτι θὰ ἀναδείξει μιὰ μέρα ἕναν καλὸ ποιμένα, ποὺ θὰ ποιμάνη σωστὰ καὶ σωτήρια τὸν λαὸ τοῦ. Τὸν ποιμένα αὐτόν τὸν παρομοιάζει μέ τὸν βασιλέα Δαβίδ, ποὺ ὑπῆρξε ἕνας καλὸς καὶ συνετὸς κυβερνήτης τοῦ λαοῦ τοῦ. Ὁ λόγος αὐτὸς εἶναι μιὰ προφητεία γιὰ τὸν σωτήρα ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ, τὸν Ἰησοῦ Χριστό. Αὐτὸς εἶναι «ὁ ποιμὴν ὁ καλός», ὁ ὁποῖος ὄχι μόνο φροντίζει γιὰ τὰ πρόβατα τοῦ, ἀλλὰ καὶ θυσιάζεται γι' αὐτά. Τὸ εἶπε ὁ ἴδιος: «Ἐγὼ εἶμι ὁ ποιμὴν ὁ καλός.. καὶ τὴν ψυχὴν μου τίθημι ὑπὲρ τῶν προβάτων» (Ιω. ι' 14-15).

Ὅπως εἶπαμε ὅμως, ὁ Ιεζεκιήλ μαζί μέ τὸν ἔλεγχο ἐφρόντιζε καὶ νὰ παρηγορῇ καὶ νὰ στηρίξῃ τὸν λαὸ στὶς δύσκολες περιστάσεις ποὺ βρισκόταν, καὶ νὰ τοῦ φυτεύῃ τὴν ἐλπίδα στὴ μελλοντικὴ ἀποκατάσταση τοῦ. Εἶναι πολὺ ζωντανὸ καὶ παραστατικὸ τὸ ὄραμα τῶν ἱερῶν ὀστέων, μέ τὸ ὁποῖο προφητεύει τὴν ἀνόρθωσι καὶ ἀποκατάσταση τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ.

«Ἦρθε ἐπάνω μου τὸ χερί τοῦ Κυρίου -λέει ὁ προφήτης- καὶ μέ ὁδήγησε πνευματικὰ στὴ μέση μιᾶς πεδιάδας ποὺ ἦταν γεμάτη ἀπὸ ἀνθρώπινα κόκκαλα καὶ μέ περιέφερε γύρω-γύρω, καὶ εἶδα ὅτι ἦταν πάρα πολλὰ σ' ὅλη τὴν ἔκτασι τῆς πεδιάδος καὶ ἦταν κατάξερα. Καὶ μέ ρώτησε ὁ Κύριος: “Ἀνθρώπε, εἶναι δυνατόν νὰ πάρουν ζωὴ αὐτά τὰ κόκκαλα;” Κι' ἐγὼ εἶπα: “Κύριε, σὺ τὸ ξέρεις αὐτό”. Καὶ μου εἶπε: “Προφήτευσε γι' αὐτά τὰ κόκκαλα καὶ πές σ' αὐτά: Ἐσεῖς τὰ ξερὰ κόκκαλα, ἀκοῦστε τὸν λόγο τοῦ Κυρίου. Αὐτὰ λέγει ὁ Κύριος γιὰ τὰ κόκκαλα αὐτά: Ἐγὼ θὰ φέρω σ' ἐσᾶς πνεῦμα ζωῆς καὶ θὰ σᾶς δώσω νεῦρα καὶ σάρκες καὶ θ' ἀπλώσω ἐπάνω σᾶς δέρμα καὶ θὰ σᾶς δώσω τὴν πνοή μου, καὶ θ' ἀποκτήσετε ζωὴ καὶ θὰ μάθετε ὅτι ἐγὼ εἶμι ὁ Κύριος”. Καὶ προφήτευσά, ὅπως μέ διέταξε ὁ Κύριος. Κι' ὅταν προφήτευσά, ἐγένε σεισμός, καὶ τὰ κόκκαλα ἦρθαν καὶ συναρμολογήθηκαν κανονικά. Ἔπειτα εἶδα ὅτι ἐπάνω στὰ κόκκαλα φύτρωναν νεῦρα καὶ σάρκες καὶ ἀπλώθηκε δέρμα δὲν ὑπῆρχε ὅμως σ' αὐτά πνεῦμα ζωῆς. Καὶ μου εἶπε ὁ Κύριος: “Ἀνθρώπε, προφήτευσε πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ζωῆς καὶ ἴπες σ' αὐτό: Αὐτὰ λέει ὁ Κύριος: Ἔλα, πνεῦμα τῆς ζωῆς, ἀπὸ τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος καὶ φύσησε στοὺς νεκροὺς αὐτούς, γιὰ νὰ ζωντανέψουν”. Καὶ προφήτευσά, ὅπως μου παρήγγειλε. Καὶ μπῆκε μέσα τοὺς τὸ πνεῦμα, καὶ ζωντάνεψαν καὶ στάθηκαν στὰ πόδια τοὺς καὶ ἦταν πάρα πολὺς λαός.

Καὶ ὁ Κύριος μου μίλησε καὶ εἶπε: “Ἀνθρώπε, τὰ κόκκαλα αὐτὰ συμβολίζουν ὅλο τὸν ἰσραηλιτικὸ λαό. Γιατὶ οἱ Ἰσραηλίται λένε: Κατάξερα ἐγέναν τὰ κόκκαλά μᾶς, χάθηκε κάθε ἐλπίδα μᾶς, ἔσβησε ἡ φωνή μᾶς. Γι' αὐτὸ προφήτευσά καὶ πές τοὺς: Αὐτὰ λέει ὁ Κύριος: Ἐγὼ θὰ ἀνοίξω τοὺς τάφους σᾶς καὶ θὰ σᾶς βγάλω ἀπὸ αὐτούς καὶ θὰ σᾶς ὁδηγήσω στὴ γῆ τοῦ Ἰσραήλ... καὶ θὰ σᾶς δώσω τὸ πνεῦμα μου καὶ θὰ ἀναστηθῆτε, καὶ θὰ σᾶς ἐγκαταστήσω στὴ χώρα σᾶς, καὶ θὰ μάθετε ὅτι ἐγὼ εἶμι ὁ Κύριος. Εἶπα καὶ θὰ τὸ κάνω”, λέει ὁ Κύριος» (Ιεζ. λη' 1-14).

Μέ τὸ ὄραμα αὐτὸ ὁ Κύριος ἔδινε θάρρος καὶ ἐλπίδα στοὺς ἀπελπισμένους Ἰσραηλίτες. Ἐκεῖνοι νόμιζαν ὅτι ἡ καταστροφή τοὺς ἦταν ὀριστικὴ, καὶ δὲν ὑπῆρχε πιά ἐλπίδα νὰ ἀναστηθῆ καὶ νὰ ξαναζήσῃ τὸ ἔθνος τοὺς: ὁ Κύριος ὅμως τοὺς βεβαιώνει ὅτι μιὰ μέρα τὸ νεκρὸ τώρα ἔθνος τοὺς θὰ ζωογονηθῆ καὶ θὰ ἀποκατασταθῆ στὴ χώρα τοῦ. Ἦταν ἀκόμη τὰ πρῶτα χρόνια τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ ἴσως οἱ Ἰσραηλίται νὰ ἄκουσαν μέ δυσπιστία τὴν προφητεία τοῦ Ιεζεκιήλ: κι' ὅμως ἡ προφητεία ἐκπληρώθηκε μετὰ ἀπὸ δεκαετίες. Ἀργεῖ ἴσως ὁ Κύριος, ἀλλὰ δὲν ἀθετεῖ τίς ὑποσχέσεις τοῦ.

Τὸ ὄραμα ὅμως αὐτὸ δὲν ἀναφέρεται μόνο στὴν ἀποκατάσταση τοῦ Ἰσραήλ: ἀποτελεῖ συγχρόνως καὶ προφητεία καὶ ὑπόσχεση γιὰ τὴν ἀνάστασι τῶν νεκρῶν. Πεθαίνει ὁ ἄνθρωπος, καὶ διαλύεται καὶ ἐξαφανίζεται τὸ σῶμα τοῦ μένου μόνον τὰ κόκκαλά τοῦ, κι' αὐτὰ σκορπισμένα πολλὰς φορὲς ἐδῶ κι' ἐκεῖ. Κι' ἀναρωτιέται ὁ ἄνθρωπος: «Εἰ ζήσεται τὰ ὀστέα ταῦτα» (Ιεζ. λη' 3). Εἶναι ἄραγε δυνατόν τὰ ξερὰ αὐτὰ κόκκαλα νὰ ξαναγίνουν σώματα ζωντανά; Ἡ ἀνθρώπινη λογικὴ

τοῦ λέει ὅτι αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο ὁ Θεὸς ὅμως τὸν βεβαιώνει ὅτι μὲ τὴ δύναμι τοῦ ὅλα εἶναι δυνατὰ καὶ ὁ πιστὸς ἀποδέχεται μὲ ἐμπιστοσύνη τὸν λόγο τοῦ Θεοῦ καὶ διακηρύττει: «Προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν».

Στὰ τελευταία κεφάλαια τοῦ βιβλίου τοῦ ὁ Ιεζεκιήλ σ' ἓνα μεγαλειώδες ὄραμα προβλέπει τὴν ἀνοικοδόμηση τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ περιγράφει λεπτομερῶς τὸν νέο ναὸ πού πρόκειται νὰ ἀνεγερθῇ. Καί μὲ τὴν προφητεία αὐτὴ ὁ Ιεζεκιήλ ἐνέπνεε στοὺς ἐξορίστους Ἰσραηλίτες τὴν ἐλπίδα τῆς μελλοντικῆς ἀποκαταστάσεως τούτος. Πέρα ἀπ' αὐτὴν ὅμως ὁ προφήτης προβλέπει μεταφορικὰ τὴ χριστιανικὴ ἐποχὴ καὶ μᾶς δίνει τὴν εἰκόνα τοῦ νέου ἀναζωογονημένου καὶ δοξασμένου λαοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς νέας πνευματικῆς λατρείας πού θὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν παλαιά. Χαρακτηριστικὸς εἶναι ὁ λόγος τοῦ ὅτι στὸν νέο αὐτὸν ναὸ ὁ Θεὸς θὰ κατοικῇ «εἰς τὸν αἰῶνα» (Ιεζ. μγ' 7), πού δὲν ἀναφέρεται βέβαια στὸν προσωρινὸ Ἰσραηλιτικὸ ναὸ, ἀλλὰ στὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ.

Ἀξιοσημείωτο ἐπίσης εἶναι τὸ σημεῖο ἐκεῖνο τοῦ δράματος, κατὰ τὸ ὁποῖο ὁ Θεὸς δείχνει στὸν προφήτη μίαν ἀπὸ τὶς πύλες τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ λέει ὅτι «ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται, οὐκ ἀνοιχθήσεται, καὶ οὐδεὶς οὐ μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς, ὅτι Κύριος ὁ Θεὸς Ἰσραὴλ εἰσελεύσεται δι' αὐτῆς, καὶ ἔσται κεκλεισμένη» (Ιεζ. μδ' 2). Κατὰ τὴ γνώμη τῶν πατέρων ἡ πύλη αὕτη προεικόνιζε τὴ Θεοτόκο, ἀπὸ τὴν ὁποία γεννήθηκε ὁ Κύριος καὶ τὴν ἄφησε καὶ μετὰ τὴ γέννησή τοῦ κλειστή, δηλαδὴ παρθένο.

Τὸ ὄραμα συμπληρώνεται μὲ τὴν εἰκόνα ἐνὸς ποταμοῦ πού πηγάζει ἀπὸ τὸν ναὸ καὶ διαρκῶς αὐξάνεται σὲ πλάτος καὶ βάθος καὶ ζωογονεῖ ὅλα τὰ μέρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα περνᾷ, καὶ τὰ κάνει γόνιμα καὶ καρποφόρα. Πρόκειται γιὰ μιὰ παραστατικὴ εἰκόνα τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ, πού ζωογονεῖ τὶς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων πού τὴ δέχονται, καὶ τὶς κάνει καρποφόρες σὲ ἔργα ἀγαθὰ καὶ θεάρεστα, ὅπως τὸ νερὸ κάνει γόνιμη καὶ καρποφόρο τὴ γῆ πού ποτίζει. Εἶθε καὶ τὶς δικές μᾶς ψυχὰς νὰ ποτίζη καὶ νὰ ζωογονῇ ὁ ποταμὸς τῆς θείας χάριτος, γιὰ νὰ παράγουν ἔργα πίστεως καὶ ἀγάπης γιὰ τὴ δικὴ μᾶς πνευματικὴ ὠφέλεια, γιὰ τὴν πρόοδο τοῦ κοινωνικοῦ συνόλου καὶ γιὰ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ.

30/10/1995

ΔΑΝΙΗΛ

99. Ο Δανιήλ στὴ Βαβυλώνα

(Δαν. α' 1-21. Σῶσ'. 1-27)

Θὰ ἀρχίσουμε σήμερα τὴ γνωριμία μᾶς μὲ τὸν τέταρτο καὶ τελευταῖο ἀπὸ τοὺς μεγάλους προφήτες, τὸν Δανιήλ. Τὸ βιβλίον τοῦ Δανιήλ εἶναι σημαντικὰ μικρότερο ἀπὸ τὰ βιβλία τῶν ἄλλων τριῶν προφητῶν, περιέχει ὅμως ἐντυπωσιακὰς διηγήσεις καὶ ἐκπληκτικὰ ὀράματα, καὶ γι' αὐτὸ θὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ σὲ ἀρκετὰς ὁμιλίες.

Ὁ Δανιήλ γεννήθηκε στὴν Παλαιστίνη ἀπὸ ἐπιφανὴ ἰουδαϊκὴ οἰκογένεια. Νέος ὅμως ὁδηγήθηκε αἰχμάλωτος στὴ Βαβυλώνα μαζί μὲ ἄλλους Ἰουδαίους, ὅταν ὁ βασιλιάς τῶν Βαβυλωνίων Ναβουχοδονόσορ ἐπέδραμε γιὰ πρώτη φορά στὴν Παλαιστίνη τὸ 606 π.Χ., κατέλαβε τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ὑποχρέωσε τὸν βασιλέα τῶν Ἰουδαίων Ιωακείμ νὰ τοῦ πληρῶνῃ φόρο. Τότε ἄρπαξε πολλὰ ἀπὸ τὰ πολυτίμα σκεύη τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος καὶ τὰ μετέφερε στὴ Βαβυλώνα, ὅπου τὰ ἀπέθεσε στὸ θησαυροφυλάκιο τοῦ ναοῦ τοῦ δικοῦ τοῦ Θεοῦ. Τότε ἐπίσης ὠδήγησε πολλοὺς Ἰουδαίους αἰχμαλώτους στὴ Βαβυλώνα, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Δανιήλ. Ἀπὸ τὸ ἔτος αὐτὸ

υπολογίζονται τὰ ἑβδομήντα χρόνια τῆς Βαβυλωνείου αἰχμαλωσίας. Ἀκολούθησαν ἄλλες πολυπληθέστερες τὸ 597 καὶ τὸ 586, ὅποτε κατεστράφη ὁ ναὸς καὶ ἡ Ἱερουσαλήμ.

Ὁ Ναβουχοδονόσορ διέταξε τὸν αρχιευνούχο τοῦ, δηλαδή τὸν προϊστάμενο τῆς βασιλικῆς αὐλῆς, νὰ διαλέξη ἀπὸ τοὺς αἰχμαλώτους Ἰουδαίους νέους μὲ σωματικὰ καὶ διανοητικὰ χαρίσματα: νὰ εἶναι ὠραῖοι στὴν ὄψι, νὰ μὴν ἔχουν κανένα σωματικὸ ἐλάττωμα, νὰ εἶναι ἔξυπνοι καὶ ἱκανοὶ καὶ νὰ κατάγονται ἀπὸ εὐγενεῖς οἰκογένειες. Τοὺς νέους αὐτοὺς, μαζί μὲ ἄλλους νέους ἀπὸ ἄλλα ἔθνη, ἐσκόπευε νὰ τοὺς μορφώσῃ καταλλήλως, γιὰ νὰ τοὺς χρησιμοποιοῦσῃ ἔπειτα σὲ διοικητικὲς θέσεις τοῦ κράτους. Διέταξε λοιπὸν νὰ τρέφονται καλὰ ἀπὸ τὸ βασιλικὸ τραπέζι ἐπὶ τρία χρόνια καὶ νὰ διδαχθοῦν τὴ γραφὴ καὶ τὴ γλῶσσα τῶν Βαβυλωνίων. Μετὰ τὰ τρία χρόνια θὰ ὀδηγοῦνταν μπροστὰ στὸν βασιλέα, γιὰ νὰ διαλέξη ἐκεῖνος τοὺς πιὸ καταλλήλους γιὰ τὸν σκοπὸ τοῦ.

Ὅπως βλέπουμε, ὁ Ναβουχοδονόσορ ζητοῦσε νὰ ἔχουν οἱ νέοι αὐτοὶ σωματικὰ καὶ διανοητικὰ προσόντα: νὰ εἶναι εὐπαρουσίαστοι, ὑγιεῖς, εὐρωστοὶ καὶ ἔξυπνοι. Δὲν ἐνδιαφέρθηκε καθόλου γιὰ ψυχικὰ καὶ ἠθικὰ χαρίσματα. Καὶ βέβαια δὲν ἦταν ἄχρηστα καὶ τὰ σωματικὰ προσόντα γιὰ τὶς ὑπηρεσίες πού θὰ ἀνελάμβαναν οἱ νέοι πέρα ἀπὸ αὐτὰ ὅμως ἔπρεπε νὰ ἀναζητηθοῦν ἄνθρωποι μὲ ἠθικὰ χαρίσματα: ἐργατικότητα, ἠθικότητα, τιμιότητα. Καὶ δυστυχῶς ὄχι μόνο τότε, ἀλλὰ καὶ σήμερα οἱ ἄνθρωποι δίνουν συνήθως προσοχὴ στὰ ἐξωτερικὰ αὐτὰ προσόντα καὶ ἀδιαφοροῦν γιὰ τὸν χαρακτήρα καὶ τὰ ψυχικὰ χαρίσματα τῶν ἀνθρώπων πού ἐπιλέγουν γιὰ τὶς διάφορες ὑπηρεσίες καὶ ἀνάγκες τοὺς. Καὶ γι' αὐτὸ συχνὰ ἀποτυγχάνουν στὴν ἐκλογή. Γιατί, ὅταν δὲν ὑπάρχουν τὰ ψυχικὰ καὶ ἠθικὰ προσόντα, τὰ σωματικὰ καὶ διανοητικὰ ὄχι μόνο δὲν ὠφελοῦν, ἀλλὰ πολλὲς φορὲς χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὸ κακὸ καὶ ὄχι γιὰ τὸ καλὸ. Ὅταν λοιπὸν ἐκλέγουμε τοὺς ὑπαλλήλους μᾶς, τοὺς συνεργάτες μᾶς, τοὺς φίλους μᾶς, τοὺς συντρόφους τῆς ζωῆς μᾶς, ἃς ἀναζητοῦμε πρωτίστως ἀνθρώπους πιστοὺς, εὐσεβεῖς καὶ ἐναρέτους. Μόνο τότε ἡ ἐκλογή μᾶς θὰ εἶναι ἐπιτυχημένη καὶ ἡ συμβίωση καὶ ἡ συνεργασία θὰ εἶναι ἀποδοτικὴ καὶ εὐτυχισμένη.

Μεταξύ τῶν νέων πού ἐπέλεξε ὁ αρχιευνούχος ἦταν καὶ ὁ Δανιήλ καὶ ἄλλοι τρεῖς Ἰουδαῖοι: ὁ Ἄνανίας, ὁ Ἄζαρίας καὶ ὁ Μισαήλ. Τὸ πρῶτο πού ἔκανε ὁ αρχιευνούχος ἦταν νὰ τοὺς ἀλλάξῃ τὰ ὀνόματα καὶ ἀντὶ τῶν ἰουδαϊκῶν νὰ τοὺς δώσῃ βαβυλωνιακὰ ὀνόματα. Ἔτσι ὠνόμασε τὸν Δανιήλ Βαλτάσαρ, τὸν Ἄνανία Σεδράχ, τὸν Μισαήλ Μισάχ καὶ τὸν Ἄζαρία Ἄβδεναγώ. Ἡ ἀλλαγὴ αὐτῆ τῶν ὀνομάτων ἔγινε, γιὰ νὰ ἀποκοποῦν οἱ νέοι αὐτοὶ ἀπὸ τὶς θρησκευτικὲς καὶ ἔθνικες ρίζες τοὺς καὶ νὰ ἀποκτήσουν βαβυλωνιακὴ συνείδησι. Ἀσφαλῶς αὐτὸ θὰ ἐστενοχώρησε πολὺ τοὺς εὐσεβεῖς νέους, οἱ ὁποῖοι ἤθελαν νὰ μείνουν πιστοὶ στὶς παραδόσεις τοὺς. Γιατί τὰ ἀρχικὰ τοὺς ὀνόματα ἦταν ἱερά καὶ τοὺς θύμιζαν τὴν πίστι τοὺς στὸν ἀληθινὸ Θεό. Δανιήλ σημαίνει: Ὁ Θεὸς εἶναι κριτὴς μου. Ἄνανίας: Ὁ Κύριος εἶναι φιλάγαθος. Ἄζαρίας: Ὁ Κύριος εἶναι βοηθὸς μου. Μισαήλ: Ποιὸς εἶναι σάν τὸν Θεό; Τέτοια ὀνόματα συνήθιζαν νὰ δίνουν οἱ Ἰουδαῖοι: ὀνόματα πού νὰ δίνουν κάποιο μήνυμα σ' ἐκείνους πού τὰ ἔχουν. Πολὺ περισσότερο ἐμεῖς οἱ Χριστιανοὶ πρέπει νὰ δίνουμε στὰ παιδιά μᾶς ὀνόματα ἱερά, χριστιανικά, καὶ ὄχι ὀνόματα πολιτικῶν, ἠθοποιῶν, ἢ ἄλλα παράξενα καὶ κακὸχηα. Θέλουμε βέβαια συνήθως νὰ τιμήσουμε τοὺς γονεῖς μᾶς, δίνοντας τὰ ὀνόματα τοὺς στὰ παιδιά μᾶς πολλὲς φορὲς ὅμως τὰ ὀνόματα αὐτὰ εἶναι τελείως ἄσχετα μὲ τὴ χριστιανικὴ μᾶς πίστι καὶ δημιουργοῦν πολλὰ προβλήματα καὶ σ' ἐμᾶς καὶ στὰ παιδιά μᾶς. Ἄς ἀποφεύγουμε λοιπὸν τέτοια ὀνόματα κι' ἃς δίνουμε στὰ παιδιά μᾶς ὀνόματα πού νὰ θυμίζουν τὸν Θεό, τὸν Ἰησοῦ Χριστό, τὴν Παναγία καὶ τοὺς ἁγίους. Κι' ὅταν μεγαλώσουν, ἃς τοὺς ἐξηγοῦμε τὴ σημασία τοὺς κι' ἃς τὰ παρακινοῦμε νὰ μιμηθοῦν τὶς ἀρετὲς τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἁγίων. Ἐκεῖνο ὅμως πού ἔφερε σὲ πιὸ δύσκολη θέση τοὺς τέσσερεις νέους ἦταν τὸ ὅτι θὰ τρέφονταν ἀπὸ τὸ βασιλικὸ τραπέζι καὶ θὰ ἦταν ἀναγκασμένοι νὰ τρῶνε τροφὲς πού ἀπαγορεύονταν ἀπὸ τὸν μωσαϊκὸ νόμο ἢ ἀκόμη καὶ εἰδωλόθυτα, κρέατα δηλαδή ἀπὸ τὰ ζῶα πού εἶχαν προσφερθῆ θυσία στοὺς θεοὺς τῶν εἰδώλων.

Αυτό ήθελαν με κάθε τρόπο να το αποφύγουν γιατί, αν το έκαμναν, θα παρέβαιναν τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ καὶ θα ἀναγνώριζαν τοὺς ψεύτικους θεοὺς τῶν εἰδωλολατρῶν. Ἐπήρε λοιπὸν τὸ θάρρος ὁ Δανιήλ καὶ παρεκάλεσε τὸν ἀρχιευνοῦχο νὰ μὴ τοὺς ὑποχρεώσῃ νὰ μολυνθοῦν μὲ τέτοια φαγητά. Ὁ ἀρχιευνοῦχος ἄκουσε μὲ προσοχὴ καὶ συμπάθεια τὸ αἶτημα τοῦ Δανιήλ. Τοῦ εἶπε ὅμως πῶς δὲν μποροῦσε νὰ τὸ κάνει αὐτό, γιατί φοβόταν τὸν βασιλέα. Ἄν ὁ βασιλιάς διαπίστωνε ὅτι οἱ νέοι αὐτοὶ δὲν εἶχαν τραφῆ καλὰ καὶ ἦταν ἀδύνατοι καὶ καχεκτικοὶ μπροστὰ στοὺς ἄλλους συνομηλικούς τῶν ποὺ τρέφονταν ἀπὸ τὸ βασιλικὸ τραπέζι, ὁ ἀρχιευνοῦχος θὰ κινδύνευε νὰ χάσῃ τὴ ζωὴ τοῦ. Ὁ Δανιήλ τότε ἔκανε μιὰ πρόταση στὸν ὑπηρέτη ποὺ εἶχε ὀρίσει ὁ ἀρχιευνοῦχος νὰ ἐποπτεῖ τοὺς νέους: «Δοκίμασε μᾶς -τοῦ εἶπε- γιὰ δέκα μέρες, δίνοντας μᾶς νὰ τρῶμε φυτικές τροφές, λαχανικά καὶ ὄσπρια καὶ μετὰ τὶς δέκα μέρες κοίταξε μᾶς καὶ σύγκρινε μᾶς μὲ τοὺς ἄλλους νέους ποὺ τρῶνε ἀπὸ τὰ βασιλικά φαγητά» ('δαν. ἄ' 12-13).

Ὁ ὑπηρέτης δέχθηκε τὴν πρόταση καὶ τοὺς ἐδοκίμασε ἐπὶ δέκα μέρες, τρέφοντας τοὺς μὲ ὄσπρια καὶ λαχανικά καὶ δίνοντας τοὺς νὰ πίνουν μόνο νερὸ ἀντὶ ὁποιουδήποτε ἄλλου ποτοῦ. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ἐκπληκτικό. Οἱ τέσσερις νέοι μετὰ τὶς δέκα μέρες βρέθηκαν ὑγιέστεροι καὶ εὐρωστότεροι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους νέους ποὺ ἔτρωγαν ἀπὸ τὸ βασιλικὸ τραπέζι! Ἄς τὸ ἀκούσουν αὐτὸ ὅσοι δὲν ἐννοοῦν σήμερα νὰ φᾶνε τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ κρέας καὶ δὲν θέλουν νὰ νηστεύουν οὔτε μιὰ μέρα, ὄχι γιατί ἔχουν κάποιο πρόβλημα ὑγείας, ἀλλὰ γιατί δὲν θέλουν νὰ στερηθοῦν τὰ φαγητὰ ποὺ τοὺς ἀρέσουν. Ἡ νηστεία, ὅταν γίνεται μὲ ταπείνωση καὶ διάθεση ὑποταγῆς στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὠφελεῖ τὸν ἄνθρωπο ὄχι μόνο ψυχικά, ἀλλὰ καὶ σωματικά. Κι' ὄχι μόνο δὲν βλάπτει τὴν ὑγεία, ἀλλὰ καὶ τὴν προστατεύει ἀπὸ βαρύτερες ἀσθένειες ποὺ προκαλεῖ ἡ ἀλόγιστη κρεοφαγία. Δὲν πρέπει λοιπὸν νὰ περιφρονοῦμε τὶς νηστεῖες ποὺ ἔχει ὀρίσει ἡ Ἐκκλησία οὔτε μὲ πρόχειρες καὶ ἀστήρικτες δικαιολογίες νὰ τὶς καταλύουμε. Φυσικά, ὅταν ὑπάρχῃ πραγματικὸς λόγος ὑγείας, τότε ἡ κατάλυσις ὄχι μόνο ἐπιτρέπεται, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλεται. Γιατί ὁ Θεὸς θέλει νὰ νηστεύουμε καὶ νὰ ἐγκρατευόμαστε, ὄχι ὅμως καὶ νὰ καταστρέψουμε τὴν ὑγεία ποὺ ἐκεῖνος μᾶς ἐχάρισε. Γι' αὐτὸ καὶ ὅλοι οἱ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας ποὺ ὀρίζουν τὴ νηστεία, προσθέτουν: «Ἐκτὸς εἰ μὴ δι' ἀσθένειαν σωματικῆς ἐμποδίζοιτο».

Τὸ εὐχάριστο ἀποτέλεσμα τοῦ πειράματος ἔδωσε τὸ θάρρος στὸν ὑπηρέτη νὰ συνεχίσῃ τὴν προσπάθεια. Ἐξακολούθησε λοιπὸν ἐπὶ τρία χρόνια νὰ διατρέφῃ τοὺς τέσσερις νέους μὲ φυτικές τροφές. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ἀκόμη πιὸ ἐκπληκτικό. Ὁ Θεὸς ἔδωσε τὴ χάρι τοῦ στοὺς εὐσεβεῖς ἐκείνους νέους, ὥστε νὰ προοδεύσουν στὰ γράμματα καὶ τὶς γνώσεις. Εἰδικότερα στὸν Δανιήλ ἔδωσε τὴν ἰκανότητα νὰ ἐρμηνεύῃ ὀράματα καὶ ἀποκαλυπτικά ὄνειρα, ὅπως θὰ δοῦμε σὲ ἐπόμενες ὁμιλίες. Κι' ὅταν μετὰ τὰ τρία χρόνια ὁ ἀρχιευνοῦχος παρουσίασε τοὺς τέσσερις νέους στὸν βασιλέα, ἐκεῖνος, ἀφοῦ συνωμίλησε μαζί τοὺς καὶ τοὺς ἔκανε διάφορες ἐρωτήσεις, διεπίστωσε μὲ ἐκπληξῆ ὅτι ἡ σοφία τοὺς ξεπερνοῦσε κατὰ πολὺ τὶς γνώσεις καὶ τὶς ἰκανότητες ὄλων τῶν σοφῶν τοῦ κράτους τοῦ. Χωρὶς κανένα δισταγμὸ λοιπὸν τοὺς ἐτοποθέτησε σὲ μεγάλες διοικητικὲς θέσεις καὶ μάλιστα τὸν Δανιήλ. Διετήρησε δὲ ὁ Δανιήλ τὴ θέση τοῦ ἐπὶ πολλὰς δεκαετίες καὶ ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Ναβουχοδονόσορ, μέχρις ὅτου τὸ Βαβυλωνιακὸ κράτος κατελύθη ἀπὸ τοὺς Πέρσες.

Ἡ Σωσάννα.

Ἡ σοφία καὶ ἡ θεία φώτιση ποὺ εἶχε ὁ Δανιήλ, ἐκδηλώθηκε πολὺ σύντομα στὴν ὑπόθεση τῆς Σωσάννης, μιᾶς ἐνάρετης γυναίκα, ποὺ κινδύνευσε νὰ χάσῃ τὴ ζωὴ τῆς ἐξ αἰτίας μιᾶς συκοφαντίας καὶ ποὺ σώθηκε χάρις στὴν ἐπέμβαση τοῦ νεαροῦ ἀκόμη Δανιήλ. Ἡ περιπέτεια τῆς Σωσάννης εἶναι μιὰ πολὺ συναρπαστικὴ καὶ διδακτικὴ ἱστορία.

Ἡ Σωσάννα ἦταν Ἰουδαία καὶ μαζί μέ τόν ἄνδρα τῆς τόν Ἰωακείμ καί τὰ παιδιά τῆς κατοικοῦσαν στή Βαβυλώνα. Ἦταν πολὺ ὄμορφη ἡ Σωσάννα, ἀλλὰ καὶ εὐσεβὴς καὶ ἐνάρετη, γιατί καὶ οἱ γονεῖς τῆς, εὐσεβεῖς κι' αὐτοί, τὴν εἶχαν παιδαγωγῆσει σύμφωνα μέ τόν νόμο τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἰωακείμ ἦταν πολὺ πλούσιος καὶ κοντά στοῦ σπίτι τοῦ εἶχε ἕναν ὠραῖο κῆπο. Ἐκεῖ σύχναζαν οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Βαβυλώνας κι' ἐκεῖ, στοῦ σπίτι καὶ τόν κῆπο τοῦ Ἰωακείμ, οἱ κριταὶ τῶν Ἰουδαίων δικάζαν καὶ ἔλυναν τὶς διαφορὲς τῶν συμπατριωτῶν τούς. Ὄταν οἱ δίκες τελείωναν καὶ ἔφευγε ὁ κόσμος, ἡ Σωσάννα κατέβαινε καὶ περπατοῦσε στὸν κῆπο τοῦ ἀνδρός τῆς.

Κάποτε ὅμως ἔγιναν κριταί, δηλαδή δικασταὶ τῶν Ἰουδαίων, δυὸ ἄνδρες πρεσβύτεροι στὴν ἡλικία, ἀνάξιοι ὅμως καὶ ἀκατάλληλοι γιὰ τὸ ὑψηλὸ ἔργο πού τούς εἶχε ἀνατεθῆ, γιατί ἦταν κυριευμένοι ἀπὸ πάθη σαρκικὰ καὶ οἱ ψυχές τούς ἦταν γεμάτες πονηριά. Οἱ δυὸ κριταί, ὅπως καὶ οἱ προκάτοχοι τούς, πῆγαιναν στοῦ σπίτι τοῦ Ἰωακείμ κι' ἔρχονταν σ' αὐτούς οἱ Ἰουδαῖοι, γιὰ νὰ λύσουν τὶς διαφορὲς τούς. Ὄταν ὅμως τελείωναν τὸ ἔργο τούς κι' ἔφευγε ὁ λαός, αὐτοὶ παρατηροῦσαν μέ ἐμπάθεια τὴ Σωσάννα πού ἔκαμνε τὸν περίπατο τῆς στὸν κῆπο. Αὐτὴ ἡ ἐμπαθὴς παρατήρησις πολὺ γρήγορα γέννησε στὶς ψυχές τούς τὴν ἀμαρτωλὴ ἐπιθυμία γιὰ τὴν ἀνύποπτη γυναίκα. Καὶ ἦταν πολὺ φυσικὸ νὰ τὸ πάθουν αὐτὸ γιατί εἶχαν ἀφήσει ἀνεξέλεγκτα τὰ μάτια τούς νὰ παρατηροῦν μέ πονηρὴ διάθεση τὴν ὄμορφη γυναίκα. Ὁ κίνδυνος ἀπὸ μιὰ τέτοια ἐμπαθὴ καὶ ἐπίμονη παρατήρησις εἶναι μέγας. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Κύριος ἐτόνισε ὅτι «πᾶς ὁ ἐμβλέψας γυναίκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτὴν ἤδη ἐμοίχευσε αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ. ἔ' 28). Ἄς προσέχουν λοιπὸν οἱ ἄνδρες, γιὰ νὰ μὴν πέσουν ἀπὸ ἀπρόσεκτα βλέμματα στὴν ἀμαρτία. Ἄς προσέχουν ὅμως καὶ οἱ γυναῖκες γιατί, ἂν ἡ Σωσάννα, μ' ὅλη τῆς τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν ἀγνότητα, χωρὶς καμιὰ πονηρὴ πρόθεσι, ἔγινε αἰτία πειρασμοῦ γιὰ τούς δύο κριτάς, πολὺ περισσότερο προκαλοῦν ἔντονο πειρασμὸ οἱ γυναῖκες πού δὲν φροντίζουν νὰ εἶναι σεμνές καὶ προσεκτικὲς σὲ ὅλη τούς τὴν ἐμφάνισι καὶ τὴ συμπεριφορὰ.

Οἱ δύο πρεσβύτεροι ἐνοιωθὰν τὴν ἴδια ἀμαρτωλὴ ἐπιθυμία γιὰ τὴ Σωσάννα, δὲν τολμοῦσαν ὅμως νὰ τὴ φανερώσουν ὁ ἕνας στὸν ἄλλον. Καταλάβαιναν ὅτι ἡ ἐπιθυμία τούς ἦταν παράνομη, καὶ ντρέπονταν νὰ κάνουν λόγο γι' αὐτὴν παρὰ ταῦτα ἐξακολουθοῦσαν καὶ οἱ δύο νὰ παρατηροῦν μέ φιληδονία τὴ Σωσάννα καὶ νὰ παρακολουθοῦν τὶς κινήσεις τῆς, προσπαθώντας ὁ καθένας νὰ βρῆ εὐκαιρία νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ἐπιθυμία τοῦ. Τὰ πάθη ὅμως καὶ οἱ κακίες δὲν κρύβονται ἐπ' ἀπειρον κάποτε θὰ ἀποκαλυφθοῦν. Αὐτὸ συνέβη καὶ μέ τούς δύο πρεσβυτέρους. Κάποιο μεσημέρι, ἀφοῦ τελείωσαν τὸ δικαστικὸ τούς ἔργο, εἶπαν ὁ ἕνας στὸν ἄλλον: «Ἄς πᾶμε τώρα στὰ σπίτια μᾶς, γιατί εἶναι ὦρα φαγητοῦ». Βγῆκαν λοιπὸν ἀπὸ τὸν κῆπο καὶ χωρίσθηκαν, προσποιούμενοι ὅτι πηγαίνουν στὰ σπίτια τούς. Σὲ λίγο ὅμως γύρισαν καὶ οἱ δύο στὸν κῆπο καὶ συναντήθηκαν. Τώρα 'πια δὲν μποροῦσαν νὰ κρυφτοῦν. Ἀναγκάσθηκαν νὰ φανερώσουν ὁ ἕνας στὸν ἄλλον τὸν σκοπὸ τῆς ἐπιστροφῆς τῶν. Ἄντι νὰ συνεισθοῦν ὅμως μέ τὸ πάθημα τούς, συμφώνησαν τώρα νὰ ἐνεργήσουν μαζί καὶ νὰ προσπαθήσουν νὰ 'βρουν κάποια ὦρα τὴ Σωσάννα μόνη. Τὸ πάθος τούς εἶχε κυριεύσει τόσο, ὥστε τίποτε πιά δὲν τούς συγκρατοῦσε.

Ἐνα μεσημέρι ἡ Σωσάννα κατέβηκε, ὅπως συνήθιζε, στὸν κῆπο μαζί μέ δύο νεαρὲς ὑπηρέτριες. Ἐπειδὴ ἔκαμνε πολὺ ζέστη, θέλησε νὰ λουσθῆ.

Ἐστελε λοιπὸν τὶς ὑπηρέτριες τῆς νὰ φέρουν σαποῦνι καὶ ἀρώματα καὶ παρήγγειλε νὰ κλείσουν τὴν κεντρικὴ πόρτα τοῦ κήπου. Οἱ ὑπηρέτριες ἔκαναν, ὅπως τὶς διέταξε. Μέσα στὸν κῆπο ὅμως ἦταν κρυμμένοι, χωρὶς νὰ γίνουν ἀντιληπτοί, οἱ δύο πρεσβύτεροι. Ὄταν λοιπὸν οἱ ὑπηρέτριες βγῆκαν ἀπὸ τὶς πλάγιες πόρτες, γιὰ νὰ φέρουν τὰ ἀρώματα, οἱ δύο πρεσβύτεροι ἔτρεξαν κοντά στὴ Σωσάννα καὶ τῆς εἶπαν: «Οἱ πόρτες τοῦ κήπου εἶναι κλειστές, καὶ κανένας δὲν μᾶς βλέπει. Ἐπιθυμοῦμε νὰ ἐνωθοῦμε σαρκικὰ μαζί σοῦ. Δέξου λοιπὸν καὶ κάνε αὐτὸ πού σοῦ ζητοῦμε, γιατί

ἀλλοιῶς θὰ μαρτυρήσουμε ἐναντίον σοῦ ὅτι ἦταν μαζί σοῦ κάποιος νέος, καί γι' αὐτό ἀπομάκρυνες τὶς ὑπηρέτριες» (Σῶσ'. 15-21).

Ἡ Σωσάννα βρέθηκε σὲ πολὺ δύσκολη θέσι. Ἐνας ὤμος ἐκβιασμὸς γινόταν εἰς βάρος τῆς ἀπὸ τοὺς ἀναιδεῖς καὶ ἀδιστάκτους πρεσβυτέρους. Ἀναστέναξε λοιπὸν καὶ εἶπε: «Ἀπὸ παντοῦ βρίσκομαι σὲ ἀδιέξοδο. Ἄν κάνω αὐτὸ πού ζητᾶτε, θὰ τιμωρηθῶ μὲ θάνατο κι' ἂν δὲν τὸ κάνω, δὲν θὰ ξεφύγω ἀπὸ τὰ χέρια σαῶς». Φοβερὸ ἦταν τὸ δίλημμα. Ἡ ἐνάρετη γυναῖκα ὅμως δὲν δίστασε καὶ δὲν δυσκολεύθηκε νὰ πάρῃ τὴ σωστὴ ἀπόφαση: «Προτιμότερο νὰ πέσω στὰ χέρια σαῶς (δηλαδή νὰ κατηγορηθῶ ἄδικα ἀπὸ σαῶς), παρὰ νὰ ἀμαρτήσω ἐνώπιον τοῦ Κυρίου» (Σῶσ'. 22-23). Καὶ στὶς δύο περιπτώσεις διέτρεχε τὸν κίνδυνο τοῦ θανάτου στὴν πρώτη ὅμως ὁ θάνατος θὰ ἦταν δίκαιος, γιατί θὰ εἶχε διαπράξει τὴν ἀμαρτία τῆς μοιχείας, ἐνῶ στὴ δευτέρῃ ὁ θάνατος θὰ ἦταν ἄδικος, γιατί θὰ ἦταν ἀθῶα. Ἡ Σωσάννα προτίμησε νὰ καταδικασθῆ ἄδικα ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ νὰ μείνῃ πιστὴ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὅπως ἄλλοτε ὁ Ἰωσήφ, ἔτσι τώρα κι' αὐτὴ εἶχε ἀπόλυτη συναίσθηση τῆς παρουσίας καὶ τῆς παγγνωσίας τοῦ Θεοῦ. Οἱ πρεσβύτεροι τῆς εἶπαν: «Δὲν μᾶς βλέπει κανεῖς». Ἐκεῖνη ὅμως πίστευε ὅτι βλέπει ὁ Θεὸς καὶ ἡ πίστις αὐτὴ τὴ συγκράτησε ἀπὸ τὴν ἀμαρτία.

Ἄφοῦ λοιπὸν εἶπε αὐτὰ ἡ Σωσάννα, ἀμέσως ἐφώνησε δυνατὰ, ζητώντας βοήθεια. Ἀλλὰ καὶ οἱ πρεσβύτεροι ἄρχισαν νὰ φωνάζουν, γιὰ νὰ καλύψουν τὴν ἐνοχὴ τούς. Ἔτσι γίνεται πολλὰ φορές. Ὁ ἐνοχος φωνάζει καὶ θορυβεῖ καὶ ἐπιτίθεται, γιὰ νὰ ὑπερασπισθῆ τάχα τὸν ἑαυτὸ τοῦ πού ἀδικεῖται, ἐνῶ εἶναι ἐνοχος. Στὶς φωνές τῆς Σωσάννης καὶ τῶν πρεσβυτέρων ἔτρεξαν οἱ ὑπηρετὰ τοῦ Ἰωακείμ, γιὰ νὰ δοῦν τί συνέβαινε. Καὶ τότε οἱ ἐλεεινοὶ πρεσβύτεροι δὲν ἐδίστασαν νὰ πραγματοποιήσουν τὴν ἀπειλή τούς. Εἶπαν δηλαδή στοὺς ὑπηρέτες ὅτι συνέλαβαν ἐπ' αὐτοφώρῳ τὴ Σωσάννα νὰ ἀμαρτάνῃ μὲ κάποιον νέο. Κατάπληκτοι ἄκουσαν οἱ ὑπηρετὰ τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν δύο πρεσβυτέρων. Μέχρι τώρα δὲν εἶχε ἀκουσθῆ τὸ παραμικρὸ εἰς βάρος τῆς κυρίας τῶν. Στὰ μάτια τούς ἡ Σωσάννα ἦταν ὑπόδειγμα ἐνάρετης γυναῖκας καὶ πιστῆς συζύγου καὶ τώρα ἄκουγαν ὅτι ἦταν μοιχὸς πού ἀπατοῦσε τὸν ἄνδρα τῆς μέσα στὸν κῆπο τοῦ σπιτιοῦ τῶν! Βέβαια ἡ κατηγορία ἦταν ψεύτικη, ἦταν μιὰ καθαρὴ συκοφαντία. Ποιὸν ὅμως θὰ πίστευαν οἱ ὑπηρετὰ; Τὴ Σωσάννα, πού ἀσφαλῶς θὰ διαμαρτύρονταν γιὰ τὴ συκοφαντία, ἢ τοὺς δύο πρεσβυτέρους, πού ἦταν οἱ ἐντεταλμένοι γιὰ τὴν ἀπονομὴ τῆς δικαιοσύνης; Ἐδωσαν πίστι, ὅπως ἦταν φυσικό, στὰ λόγια τῶν πρεσβυτέρων κι' ἐνοιωσαν ντροπὴ γιὰ τὸ κατάντημα τῆς κυρίας τῶν.

Ἡ ἀλήθεια βέβαια δὲν ἄργησε νὰ ἀποκαλυφθῆ. Ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε τὴ δοκιμασία αὐτὴ, γιὰ νὰ φανῆ ἀκόμη λαμπρότερη ἢ ἀθωότης καὶ ἡ ἀρετὴ τῆς Σωσάννης καὶ στὴν πιὸ κρίσιμη στιγμή ἔδωσε τὴ δικαία λύσι, χρησιμοποιώντας ὡς ὄργανο τοῦ τὸν νεαρὸ Δανιήλ. Ἄλλ' αὐτὰ θὰ τὰ ἰδοῦμε στὴν ἐπομένη ὁμιλία, γιατί σήμερα δὲν τὸ ἐπιτρέπει ὁ χρόνος. Κλείνοντας ὅμως τὴ σημερινὴ ὁμιλία ἅς ἐπισημάνουμε πόσο εὐκόλο εἶναι νὰ γίνῃ πιστευτὴ μιὰ ψεύτικη κατηγορία, ὅταν μάλιστα διατυπώνεται ἀπὸ ἐπίσημα χεῖλη καὶ πόσο ἐπιφυλακτικοὶ πρέπει νὰ εἶμαστε στὸ νὰ δεχόμαστε τέτοιες κατηγορίες. Πίσω ἀπὸ μιὰ συκοφαντία μπορεῖ νὰ κρύβεται κάποιον συμφέρον ἢ κάποια ἐμπάθεια ἐναντίον τοῦ κατηγορουμένου. Ἄς μὴ σπεύδουμε λοιπὸν νὰ τὴν ἀποδεχθοῦμε καὶ νὰ τὴ διαδίδουμε, γιατί ἔτσι διασύρουμε τὸν ἀθῶο καὶ ἐξυπηρετοῦμε τοὺς σκοτεινοὺς σκοποὺς τοῦ συκοφάντη. Ἄς ἔχουμε ὑπομονὴ καὶ ὁ Θεός, πού τὰ γνωρίζει ὅλα καὶ εἶναι δίκαιος κριτῆς, κάποια ὥρα θὰ ἀποκαλύψῃ τὴν ἀλήθεια. Ἄν ἡ κατηγορία εἶναι ἀληθινή, ὁ ἐνοχος δὲν θὰ ἀποφύγῃ τὸ ξεσκέπασμα καὶ τὴν κατασχύνῃ, ἂν ὅμως εἶναι ψεύτικη, τότε ὁ συκοφάντης δὲν θὰ ξεφύγῃ τὴ δικαία ὀργὴ τοῦ Θεοῦ.

100. Ἡ σωτηρία τῆς Σωσάννης

(Σῶσ'. 28-64)

Γνωρίσαμε στην προηγουμένη όμιλία τὸν Δανιὴλ ὡς τρόφιμο τῶν ἀνακτόρων τοῦ Ναβουχοδονόσορ καὶ ἀρχίσαμε τὴν ἱστορία τῆς ἀγνῆς καὶ ἐνάρετης Σωσάννης, πού βρέθηκε ἀντιμέτωπη μὲ δύο ἀκολάστους καὶ ἀδιστακτοὺς πρεσβυτέρους, οἱ ὅποιοι μάλιστα ἦταν καὶ κριταὶ τοῦ λαοῦ.

Ὅταν ἡ Σωσάννα ἀρνήθηκε νὰ ὑποκύψει στὶς ἀνήθικες προτάσεις καὶ τὸν ἐκβιασμό τούς, ἐκεῖνοι διετύπωσαν ἐναντίον τῆς τὴν ψεύτικη κατηγορία τῆς μοιχείας. Καὶ τὸ σατανικό τοὺς σχέδιο δὲν σταμάτησε ὡς ἐδῶ. Τὴν ἄλλη μέρα ὠδήγησαν τὴν ἀθῶα γυναῖκα σὲ δημοσία δίκη. Ὅταν δηλαδὴ συγκεντρώθηκε, ὅπως κάθε μέρα, ὁ λαὸς στὸν κῆπο τοῦ Ἰωακείμ γιὰ τὶς δίκες, οἱ δύο πρεσβύτεροι διέταξαν νὰ ὀδηγηθῆ ἐνώπιον τούς ἡ Σωσάννα. Ἡ διαταγή τοὺς ἐξετελέσθη, καὶ σὲ λίγο ἡ Σωσάννα στεκόταν μπροστὰ τούς. Μαζί τῆς ἦρθαν καὶ οἱ γονεῖς τῆς καὶ τὰ παιδιά τῆς καὶ ὅλοι οἱ συγγενεῖς τῆς. Γιατὶ ἀσφαλῶς εἶχαν πληροφορηθῆ τί εἶχε συμβῆ τὴν προηγουμένη ἡμέρα καὶ ὑποπτεύονταν τὸ σχέδιο τῶν πρεσβυτέρων. Ἦρθαν λοιπὸν νὰ συμπαρασταθοῦν μὲ συμπάθεια στὴ Σωσάννα. Καί, ξέροντας ὅτι, ἂν ἡ κατηγορία γινόταν πιστευτή, ὅπως ἦταν πολὺ πιθανόν, τὴν περίμενε θάνατος, ἐκλαιαν γιὰ τὴν ἀδικία πού γινόταν εἰς βάρος τῆς. Καὶ ἡ Σωσάννα ἔκλαιε συγχρόνως ὅμως ὕψωσε τὰ μάτια τῆς πρὸς τὸν οὐρανὸ, «ὅτι ἦν ἡ καρδία αὐτῆς πεποιθυῖα ἐπὶ τῷ Κυρίῳ» (Σῶσ'. 35). Εἶχε ἀκλόνητη πεποίθηση στὴν παγνωσησία καὶ τὴ δικαιοσύνη τοῦ Κυρίου. Σ' αὐτὸν μόνον στήριζε τὶς ἐλπίδες τῆς. Καὶ δὲν διαψεύσθηκε.

Ὅταν ἡ Σωσάννα βρέθηκε μπροστὰ στοὺς κατηγοροὺς καὶ δικαστὰς τῆς, ἐκεῖνοι παρήγγειλαν νὰ τῆς ἀφαιρεθῆ τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τῆς. Αὐτὸ ὠρίζε ὁ νόμος (Ἀριθμ. ἔ' 18), γιὰ νὰ δηλωθῆ ὅτι στὰ μάτια τοῦ Θεοῦ τὰ πάντα εἶναι ξεσκεπάστα καὶ φανερά. Ἐπειτα οἱ πρεσβύτεροι πλησίασαν τὴ γυναῖκα κι' ἔβαλαν τὰ χέρια τοὺς ἐπάνω στὸ κεφάλι τῆς, προκειμένου νὰ καταθέσουν τὴ μαρτυρία τοὺς γι' αὐτήν. Κι' αὐτὸ ἐπίσης τὸ ὠρίζε ὁ νόμος καὶ ἦταν ἡ ἐνέργεια αὐτὴ ἓνα εἶδος ὄρκου. Οἱ μάρτυρες, βάζοντας τὰ χέρια τοὺς στὸ κεφάλι τοῦ κατηγορουμένου, ἀνελάμβαναν τὴν εὐθύνη ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων γιὰ ὅσα θὰ ἔλεγαν εἰς βάρος τοῦ. Οἱ δύο πρεσβύτεροι λοιπὸν ἐτήρησαν ὅσα ἔλεγε ὁ νόμος, γιὰ νὰ εἶναι ἡ δίκη νομότυπος καὶ νὰ γίνῃ πιστευτὴ ἡ κατηγορία τούς. Ἦταν ἄλλωστε δύο καὶ ὁ νόμος ὠρίζε ἐπίσης ὅτι δύο μάρτυρες τουλάχιστο χρειάζονταν, γιὰ νὰ γίνῃ δεκτὴ ἡ κατηγορία. Πόσες παρανομίες καὶ ἀδικίες γίνονται ἐν ὀνόματι τῶν νόμων! Μπορεῖ οἱ νόμοι νὰ εἶναι καλοὶ καὶ νὰ ἀποβλέπουν στὴν ἀπονομή τῆς δικαιοσύνης καὶ καλὴ ἐφαρμογὴ τοὺς ὅμως ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πού καλοῦνται νὰ τοὺς ἐφαρμόσουν. Στὰ χέρια ἀνόμων καὶ ἀσυνειδήτων δικαστῶν οἱ νόμοι γίνονται ὄργανα ἀδικίας. Καὶ δυστυχῶς ὑπάρχουν καὶ τέτοιοι δικασταί, καὶ μάλιστα σὲ ἐποχὲς ἠθικῆς καταπτώσεως καὶ διαφθοράς.

Ἄφοῦ λοιπὸν ἐτήρησαν τοὺς τύπους τοῦ νόμου, οἱ δύο κατήγοροι διετύπωσαν τὴν κατηγορία ἐναντίον τῆς Σωσάννης. «Ἐνῶ περπατούσαμε μόνον μᾶς στὸν κῆπο», εἶπαν, «μπῆκε αὐτὴ στὸν κῆπο μὲ δύο ὑπηρέτριες τῆς, ἔκλεισε τὶς πόρτες τοῦ κήπου καὶ ἀπομάκρυνε τὶς ὑπηρέτριες. Καὶ τότε ἦρθε κοντὰ τῆς ἓνας νεαρός, πού ἦταν κρυμμένος, καὶ κοιμήθηκε μαζί τῆς. Ἐμεῖς εἴμασταν σὲ κάποια γωνιά τοῦ κήπου κι' ὅταν εἶδαμε τὴν παρανομία, τρέξαμε κοντὰ τούς, ἀλλὰ δὲν μπορέσαμε νὰ πιάσουμε ἐκείνον, γιατί ἦταν δυνατώτερος μᾶς, ἄνοιξε τὴν πόρτα τοῦ κήπου κι' ἔφυγε ἔξω.

Πιάσαμε τότε αὐτὴν καὶ τὴ ρωτήσαμε ποιὸς ἦταν ὁ νέος αὐτὴ ὅμως δὲν θέλησε νὰ μᾶς τὸν φανερῶση. Αὐτὰ ἔχουμε νὰ καταθέσουμε» (Σῶσ'. 36-41).

Ὅλα αὐτὰ βέβαια ἦταν καθαρὴ ψευδομαρτυρία καὶ συκοφαντία. Ἐν τούτοις ὁ λαὸς τὰ πίστεψε. Γιατὶ αὐτοὶ πού τὰ κατέθεταν ἦταν πρεσβύτεροι, ἀξιολύστοι λόγῳ τῆς ἡλικίας, ἀλλὰ καὶ λόγῳ τοῦ ἀξιώματος τῶν, ἀφοῦ ἦταν δικασταί. Ἦταν, ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα, ἀνώτεροι κάθε ὑποψίας, ἀπολύτως ἀξιόπιστοι. Καὶ ὅμως στὴν πραγματικότητα ἦταν ἐντελῶς διαφορετικοὶ ἀπ' ὅ,τι

φαίνονταν. Καί τὸ φαινόμενο αὐτὸ δὲν εἶναι σπάνιο. Ἄνθρωποι πονηροὶ καὶ διεφθαρμένοι νὰ ὑποκρίνονται τὸν ἐνάρετο καὶ νὰ στέκουν πολὺ ψηλὰ στὴ συνείδηση τῶν συνανθρώπων τούς, νὰ ἔχουν ἀμέριστη τὴν ἐκτίμησι καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη τούς, νὰ καταλαμβάνουν συχνὰ μεγάλες θέσεις καὶ ὑψηλὰ ἀξιώματα. Πόσο τὰ φαινόμενα ἀπατοῦν! Γιατὶ ἡ γνῶσις μᾶς εἶναι περιορισμένη. Ἄδυνατοῦμε νὰ εἰσδύσουμε στὰ βάθη τῆς καρδιάς τοῦ πλησίον μᾶς καὶ νὰ γνωρίσουμε ποιὸς εἶναι πραγματικά. Καὶ μόνο ὁ Θεὸς γνωρίζει καὶ ἔρευνα τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ἀνθρώπου. «Ὅτι οὐχ ὡς ἐμβλέπεται ἄνθρωπος, ὄψεται ὁ Θεός, ὅτι ἄνθρωπος ὄψεται εἰς πρόσωπον, ὁ δὲ Θεὸς ὄψεται εἰς καρδίαν» (Α' Βασ. ις' 7).

Επίστεψε λοιπὸν ὁ λαὸς τὴν κατηγορία ποὺ διετύπωσαν οἱ πρεσβύτεροι κατὰ τῆς Σωσάννης. Καὶ σύμφωνα μὲ τὸν νόμο ἡ Σωσάννα ἔπρεπε νὰ θανατωθῆ. Οἱ συγκεντρωμένοι λοιπὸν τὴν κατεδίκασαν σὲ θάνατο. Νὰ ποὺ μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ μιὰ συκοφαντία: νὰ παρασύρῃ ἓνα ὀλόκληρο πλῆθος σὲ μιὰ ἄδικη ἀπόφασι ἐναντίον ἐνὸς ἀθώου. Κι' ἂν ἡ συνέπεια δὲν εἶναι θάνατος σωματικός, μπορεῖ νὰ εἶναι ὑλικὴ ζημία ἢ σπύλωσις τῆς τιμῆς καὶ τῆς ὑπολήψεως τοῦ κατηγορουμένου, ποὺ εἶναι κι' αὐτὴ μιὰ μορφὴ θανατώσεως, θανατώσεως ἠθικῆς.

Ἡ Σωσάννα ἀκούε σιωπηλὴ τὴν κατηγορία τῶν πρεσβυτέρων. Ὅταν ὅμως ἄκουσε τὴν καταδικαστικὴ ἀπόφασι, ἐξεδήλωσε τὴν ἀγανάκτησι τῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμπιστοσύνη τῆς στὴν παγγνωσία τοῦ Θεοῦ. Μὲ ὅλη τῆς τὴ δύναμι ἐφώνησε πρὸς τὸν Θεὸ: «Αἰώνιε Θεέ, σὺ ποὺ γνωρίζεις ὅλα τὰ κρυφά, σὺ ποὺ γνωρίζεις τὰ πάντα, πρὶν ἀκόμη γίνουσι, ξέρεις πολὺ καλὰ ὅτι διετύπωσαν ψεύτικες κατηγορίες ἐναντίον μου καὶ τώρα πρόκειται νὰ πεθάνω, χωρὶς νὰ ἔχω κάνει τίποτε ἀπ' ὅσα μὲ πονηριά με κατηγόρησαν» (Σῶσ'. 42-43). Εἶχε τὴ συνείδησι τῆς καθαρῆ ἢ Σωσάννα καὶ γι' αὐτὸ εἶχε τὸ θάρρος νὰ μιλήσῃ ἔτσι. Τὰ λόγια τῆς ἦταν συγχρόνως καὶ μιὰ ἐπίκλησις πρὸς τὸν Θεό, γιὰ νὰ ἐπέμβῃ καὶ νὰ τὴ σώσῃ ἀπὸ τὸν ἄδικο θάνατο. Καὶ ὁ Θεὸς ἄκουσε τὴν προσευχὴ τῆς καὶ στὴν πιὸ κρίσιμη στιγμή ἐπενέβη, γιὰ νὰ δώσῃ λύσι στὸ δράμα τῆς. Ὅταν ὅλες οἱ ἐλπίδες μᾶς στοὺς ἀνθρώπους σβήνουν καὶ δὲν ἔχουμε ποὺ νὰ στηριχθοῦμε, ἄς μὴ σβήνῃ ἡ ἐλπίδα μᾶς στὸν δικαιοκρίτη Θεό. Ἐκείνον ἃς ἐπικαλούμαστε καὶ δὲν θ' ἀργήσῃ νὰ ἐπέμβῃ καὶ νὰ μᾶς δικαιώσῃ. Τὸ ἐβεβαίωσε ὁ Κύριος, ὅταν διηγήθηκε τὴν παραβολὴ τοῦ ἀδίκου κρατοῦ: «Ὁ Θεὸς οὐ μὴ ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ, τῶν βωόντων πρὸς αὐτὸν ἡμέρας καὶ νυκτός;... Λέγω ὑμῖν ὅτι ποιήσῃ τὴν ἐκδίκησιν αὐτῶν ἐν τάχει» (Λουκ. ιη' 7-8).

Ἡ καταδικαστικὴ ἀπόφασις ἦταν τελεσίδικη. Δὲν ὑπῆρχαν τότε ἐφετεῖα καὶ ἀνώτατα δικαστήρια. Οἱ θανατικὲς ποινὲς ἐκτελοῦνταν ἀμέσως. Ἡ Σωσάννα λοιπὸν μετὰ τὴν καταδίκη τῆς ὀδηγοῦνταν ἤδη ἀπὸ τὸν λαὸ ἔξω ἀπὸ τὴν πόλι, γιὰ νὰ λιθοβοληθῆ. Ἐνῶ ὅμως ὀδηγοῦνταν πρὸς τὸν θάνατο, ἀκούσθηκε μιὰ φωνή: «Ἀθῶος ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος ταύτης» (Σῶσ'. 46). Ἐγύρισαν ὅλοι καὶ εἶδαν ὅτι αὐτὸς ποὺ φώνησε ἦταν ὁ Δανιήλ. Ὁ Θεὸς τὸν εἶχε φωτίσει καὶ τὸν παρότρυνε νὰ διαμαρτυρηθῆ γιὰ τὴν ἄδικη ἀπόφασι. Τὰ λόγια τοῦ εἶχαν αὐτὴ τὴν ἔννοια: Ἐγὼ δὲν συμμετέχω στὴν καταδικαστικὴ αὐτὴ ἀπόφασι καὶ δὲν ἀναλαμβάνω τὴν εὐθύνη γιὰ τὸν θάνατο αὐτῆς τῆς γυναίκας.

Ἦταν γνωστὸς ὁ Δανιήλ. Ἦσαν ὅλοι ὅτι λόγῳ τῆς εὐφυΐας καὶ τῆς σοφίας τοῦ κατεῖχε μεγάλη θέσι στὰ ἀνάκτορα. Ἦταν βέβαια πολὺ νεαρός, καὶ αὐτὸ ἴσως προκαλοῦσε σὲ μερικοὺς κάποιες ἐπιφυλάξεις ὡς πρὸς τὴν ἰκανότητα τοῦ. Ἡ ἔντονη ἀντίδρασίς τοῦ ὅμως ἐκίνησε τὴν προσοχὴ τούς. Ὅλοι ἐστράφησαν πρὸς αὐτὸν καὶ τὸν ρώτησαν: «Τί σημαίνει αὐτὸ ποὺ εἶπες;». Κι' ἐκεῖνος τούς ἀπάντησε μὲ αὐστηρότητα: «Τόσο ἀνόητοι εἴστε, Ἰσραηλίται; Χωρὶς νὰ ἐξετάσετε καλὰ καὶ νὰ διαπιστώσετε τὴν ἀλήθεια, καταδικάσατε σὲ θάνατο μιὰ Ἰσραηλίτισσα; Γυρίστε πίσω στὸ δικαστήριον, γιὰτὶ οἱ κατήγοροι τῆς ἔδωσαν ψεύτικη μαρτυρία ἐναντίον τῆς» (Σῶσ'. 47-49).

Ἡ ἐπέμβαση τοῦ Δανιὴλ εἶχε ἄμεσο ἀποτέλεσμα, “Ὅλοι κατάλαβαν ὅτι ἐνεργοῦσε κατ' ἐντολήν τοῦ Θεοῦ. Γύρισαν λοιπὸν ἀμέσως στὸν τόπο τῆς δίκης καὶ εἶπαν στὸν Δανιὴλ: «Ἐλα, κάθισε στὴ μέση καὶ πές μᾶς τὴ γνώμη σοῦ, γιατί σ' ἐσένα ὁ Θεὸς ἔδωσε τὴ θέση τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ κριτοῦ» (Σῶσ'. 50). Ὅταν τὰ πράγματα δείχνουν ὅτι ὁ Θεὸς ἀνέδειξε κάποιον, ὅλοι πρέπει νὰ ὑποχωροῦν μπροστά τοῦ καὶ νὰ τὸν ἀναγνωρίζουν, ἔστω κι' ἂν εἶναι νεώτερος στὴν ἡλικία. Ἡ ἀναγνώρισις αὐτὴ εἶναι ὑποταγὴ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

Ἀφοῦ λοιπὸν πῆρε τὴ συγκατάθεση τῶν πρεσβυτέρων καὶ τοῦ λαοῦ, ὁ Δανιὴλ ἄρχισε τὸ δικαστικὸ τοῦ ἔργο. Διέταξε πρώτα-πρώτα νὰ χωρίσουν τοὺς δύο κατηγοροὺς καὶ νὰ τοὺς ἀπομακρύνουν τὸν ἕναν ἀπὸ τὸν ἄλλον, ὥστε νὰ μὴ μποροῦν νὰ συνεννοηθοῦν γιὰ τὸ τί θὰ ἔλεγαν στὸν Δανιὴλ. Ἀφοῦ ἐγένε αὐτό, ὁ Δανιὴλ ἐκάλεσε τὸν ἕνα καὶ τοῦ μίλησε αὐστηρὰ: «Ἀνθρωπε γερασμένε στὸ κακό», τοῦ εἶπε, «ἦρθε ὁ καιρὸς νὰ πληρώσης γιὰ τὶς ἁμαρτίες ποὺ ἐκαμνες στὸ παρελθόν, ὅταν ἔβγαζες ἄδικες ἀποφάσεις, καταδικάζοντας τοὺς ἀθώους καὶ ἀθωώνοντας τοὺς ἐνόχους. Ἄν λοιπὸν πραγματικὰ εἶδες αὐτὰ ποὺ κατέθεσες, λέγε: κάτω ἀπὸ τὸ δέντρο τοὺς εἶδες νὰ ἁμαρτάνουν;». Γεμάτος ταραχὴ ὁ ψευδομάρτυς εἶπε: «Κάτω ἀπὸ σχίνο». Καὶ ὁ Δανιὴλ μέ τὴν ἴδια αὐστηρότητα τοῦ ἀπάντησε: «Εἶπες ψέματα εἰς βάρος τῆς ζωῆς σοῦ. Ἄγγελος τοῦ Θεοῦ κατ' ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ θὰ σὲ σχίση στὴ μέση» (Σῶσ'. 52-55).

Ἀφοῦ τελείωσε ἡ ἀνάκρισις τοῦ ἐνός, ὁ Δανιὴλ διέταξε νὰ τὸν ἀπομακρύνουν καὶ νὰ φέρουν τὸν ἄλλον. Μίλησε καὶ σ' αὐτόν με αὐστηρότητα καὶ τοῦ εἶπε: «Ἀπόγονε τοῦ Χαναὰν καὶ ὄχι τοῦ Ἰούδα, ἡ ὁμορφιά σὲ ξεγέλασε καὶ ἡ ἐπιθυμία διέστρεψε τὴν καρδιά σοῦ... Ἡ πιστὴ ὁμως αὐτὴ καὶ γνήσια Ἰουδαία δὲν ἀνέχθηκε τὴν παρανομία σᾶς. Λέγε μοῦ λοιπὸν: κάτω ἀπὸ τὸ δέντρο τοὺς εἶδες νὰ ἁμαρτάνουν;». «Κάτω ἀπὸ πρίνο», ἀπάντησε ἐκεῖνος. Καὶ πάλι με αὐστηρότητα ὁ Δανιὴλ τοῦ εἶπε: «Καὶ σὺ εἶπες ψέματα εἰς βάρος τῆς ζωῆς σοῦ. Γιατί ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ σὲ περιμένει μέ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι, γιὰ νὰ σὲ πριονίσῃ στὰ δύο καὶ νὰ σᾶς ἐξολοθρεύσῃ καὶ τοὺς δύο» (Σῶσ'. 56-59).

Ἡ συνωμοσία καὶ ἡ πονηριά τῶν δύο πρεσβυτέρων ἀποκαλύφθηκε. Ἡ ἀσυμφωνία τῶν καταθέσεων τοὺς ἀπέδειξε ὅτι ἦταν ἀδίστακτοι ψευδομάρτυρες. Ἡ κατηγορία κατὰ τῆς Σωσάννης κατέπεσε, καὶ ἐγιναν φανερά τὰ ἄνομα ἐλατήρια ποὺ ἐκίνησαν τοὺς δύο πρεσβυτέρους στὴν ἐνέργειά τοὺς. Ὅλος ὁ λαὸς με φωνὴ μεγάλη ἐδόξασε τὸν Θεό, ποὺ σώζει ἐκείνους ποὺ στηρίζουν σ' αὐτόν τὶς ἐλπίδες τοὺς, ὅπως ἡ Σωσάννα, καὶ δὲν ἐπέτρεψε νὰ ὑπερισχύσῃ ἡ ἀδικία καὶ νὰ θανατωθῇ μιὰ ἀθώα γυναίκα. .

Ἐπρεπε ὁμως τώρα νὰ τιμωρηθοῦν οἱ δύο ψευδομάρτυρες. Καὶ ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ ἦταν αὐστηρότατος γιὰ τοὺς ψευδομάρτυρες. Ὁριζε νὰ παθαίνουν ὅ,τι θὰ πάθαινε ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖο κατηγοροῦσαν, ἂν ἡ κατηγορία ἦταν ἀληθινή. «Καὶ ποιήσετε αὐτὸ ὄν τρόπον ἐπονηρεύσατο ποιῆσαι κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ... Οὐ φείσεται ὁ ὀφθαλμὸς σοῦ ἐπ' αὐτῷ ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς, ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος, χεῖρα ἀντὶ χειρός, πόδα ἀντὶ ποδός» (Δευτ. ιθ' 19, 21). Καὶ ὁ σκοπός, γιὰ τὸν ὁποῖο ὠριζόταν αὐτὴ ἡ αὐστηρὴ τιμωρία, ἦταν παιδαγωγικός: «Καὶ οἱ ἐπίλοιποι ἀκούσαντες φοβηθήσονται καὶ οὐ προσθήσουσιν ἔτι ποιῆσαι κατὰ τὸ ρῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο ἐν ὑμῖν» (Δευτ. ιθ' 20). Σύμφωνα λοιπὸν μέ τὶς διατάξεις αὐτὲς οἱ δύο ψευδομάρτυρες κριταὶ ἔπρεπε νὰ τιμωρηθοῦν με θάνατο: νὰ πάθουν ὅ,τι ἐπεδίωξαν νὰ πάθῃ ἡ Σωσάννα. Καὶ πράγματι ὁ λαὸς τοὺς κατεδίκασε καὶ τοὺς ἐθανάτωσε. Πραγματοποιήθηκε ἔτσι ὁ λόγος τοῦ Δαβίδ, κατὰ τὸν ὁποῖο ὁ ἁμαρτωλὸς «λάκκον ὠρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτόν καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον, δν εἰργάσατο» (Ψαλμ. ζ' 16).

Ὁ σύζυγος καὶ οἱ γονεῖς τῆς Σωσάννης καὶ ὅλοι οἱ συγγενεῖς τῆς εὐχαρίστησαν καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεό, γιατί ἀποδείχθηκε ἡ ἀθωότης καὶ ἡ ἀρετὴ τῆς καὶ δὲν διαπιστώθηκε καμιά ἐνοχὴ εἰς βάρος τῆς. Καὶ ὁ Δανιὴλ ἀπέκτησε μεγάλο κύρος καὶ φήμη καὶ ἀναδείχθηκε μέγανος στὰ μάτια τοῦ λαοῦ.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἱστορία τῆς Σωσάννης. Μιὰ ἱστορία συναρπαστικὴ, ἀλλὰ καὶ διδακτικὴ. Μερικὰ ἀπὸ τὰ διδάγματα τῆς ἐπισημάνουμε ἤδη καὶ κάποια ἄλλα εἶναι ὀλοφάνερα καὶ αὐτονόητα. Ἄς σταθοῦμε ὅμως σὲ ἓνα θέμα πού κυριαρχεῖ στὴν ἱστορία αὐτὴ: τὸ θέμα τῆς ψευδομαρτυρίας. Αὐτὸ τὸ μέγανος ἀμάρτημα διέπραξαν οἱ δύο πρεσβύτεροι καὶ γι' αὐτὸ τιμωρήθηκαν αὐστηρότατα. Ἀλλὰ τὸ ἀμάρτημα τῆς ψευδομαρτυρίας, πού συνήθως συνδέεται καὶ μὲ τὸ ἀκόμη βαρύτερο ἀμάρτημα τῆς ψευδορκίας, εἶναι δυστυχῶς πολὺ συνηθισμένο σὲ κάθε ἐποχὴ, καὶ στὴ δική μᾶς. Καὶ ἡ μὲν ψευδομαρτυρία εἶναι τὸ νὰ δίνουμε ψευδεῖς πληροφορίες καὶ μαρτυρίες εἴτε γιὰ τὸν ἑαυτὸ μᾶς εἴτε γιὰ τοὺς ἄλλους ἢ δὲ ψευδορκία εἶναι τὸ νὰ ὀρκιζόμεστε ὅτι αὐτὰ πού λέμε εἶναι ἀλήθεια, ἐνῶ δὲν εἶναι.

Διαπράττονται τὰ ἀμαρτήματα αὐτὰ καὶ στὴν καθημερινὴ ζωὴ, στὶς ἰδιωτικὲς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων. Ἰδίως ἡ ψευδορκία εἶναι πολὺ συνηθισμένη μέθοδος, γιὰ νὰ γίνουν πιστευτὰ τὰ ψέματα πού λέει κάποιος στὴ σύζυγο τοῦ, στὸν φίλο τοῦ, στὸν συνεταῖρο καὶ συνεργάτη τοῦ κλπ. Ἐκεῖ ὅμως πού ὀργιάζει ἡ ψευδομαρτυρία καὶ ἡ ψευδορκία, εἶναι τὰ δικαστήρια. Ἐκεῖ ἀκριβῶς πού πρέπει νὰ ἐξακριβώνεται καὶ νὰ ἐπικρατῇ ἡ ἀλήθεια, κυριαρχεῖ συχνὰ καὶ ὑπερισχύει τὸ ψέμα. Ψευδομαρτυροῦν καὶ ψευδορκοῦν οἱ ἄνθρωποι, γιὰ νὰ ἀποφύγουν τὴν τιμωρία γιὰ κάποιο ποινικὸ ἀδίκημα πού διέπραξαν ἢ γιὰ νὰ ἐπιτύχουν κάποια ὑλικά ὀφέλη, νὰ κερδίσουν χρήματα ἢ κτήματα ἢ γιὰ νὰ προστατεύσουν κάποιον συγγενῆ ἢ γνωστὸ τούς, ὥστε νὰ μὴν τιμωρηθῇ γιὰ παράπτωμα πού δι' ἔπραξε: ἢ, ἀκόμη χειρότερα, γιὰ νὰ ἐκδικηθοῦν κάποιον, κατηγορώντας τὸν γιὰ πράξεις πού δὲ ἔκανε. Ψευδορκοῦν ἀκόμη στὶς σχέσεις τούς μὲ τὸ δημόσιο, γιὰ νὰ ἀποφύγουν ἢ νὰ ἐλαφρύνουν τὶς οικονομικὲς τούς ὑποχρεώσεις καὶ μάλιστα στὴν περίπτωσι αὐτὴ ἔχουν τὴν ἰδέα ὅτι δὲν κάνουν τίποτε κακὸ, ἀφοῦ δὲν ἀδικοῦν κανένα πρόσωπο, ἀλλὰ τὸ δημόσιο, τὸ ὁποῖο συνεχῶς εἰσπράττει φόρους ἀπὸ τοὺς πολῖτες. Καὶ ὄχι μόνο οἱ ἴδιοι ψευδορκοῦν, ἀλλὰ ἐπιστρατεύουν καὶ ἄλλους, γιὰ νὰ ψευδομαρτυρήσουν. Καὶ ὑπάρχουν δυστυχῶς ἄνθρωποι μὲ σκοτισμένη τὴ συνείδησι, πού εἶναι ἔτοιμοι νὰ καταθέσουν ἀντὶ ἀμοιβῆς ὅ,τι τούς ζητεῖ ὁ ἐνδιαφερόμενος. Καὶ δὲν διστάζουν νὰ βάζουν κάθε λίγο τὸ χέρι στὸ Εὐαγγέλιο, γιὰ νὰ ὀρκισθοῦν ὅτι θὰ ποῦν τὴν ἀλήθεια, κι' ἀμέσως ἔπειτα νὰ ἀραδιάζουν ψέματα, γιὰ νὰ ἀθωωθῇ ὁ ἐνοχος ἢ νὰ καταδικασθῇ ὁ ἀθῶος ἢ νὰ ὠφεληθῇ ἐκεῖνος πού τούς πλήρωσε.

“Ὅτι ἡ ψευδομαρτυρία καὶ ἡ ψευδορκία εἶναι βαρύτερες ἀμαρτίες καὶ ἀποτελοῦν ἀσέβεια πρὸς τὸν Θεό, δὲν χωρεῖ ἀμφιβολία. Ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού ἔδωσε τὸν νόμο τοῦ στοὺς Ἰσραηλίτες, ἐπέστησε τὴν προσοχὴ τούς στὸ βαρύτερο αὐτὸ ἀμάρτημα. «Ὁὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σοῦ μαρτυρίαν ψευδῆ» (Ἐξοδ. κ' 16), ὥρισε μὲ τὴν ἐνάτη ἐντολή. Καὶ δὲν περιωρίσθηκε σ' αὐτό, ἀλλὰ προειδοποίησε καὶ γιὰ τὶς τιμωρίες πού θὰ ὑποστῇ ὁ ψευδομάρτυς. «Μάρτυς ψευδῆς οὐκ ἀτιμώρητος ἔσται», βεβαιώνει τὸ βιβλίον τῶν Παροιμιῶν (Παρ'. ιθ' 5): κι' ἄλλοῦ στὸ ἴδιο βιβλίον διαβάζουμε ὅτι «μάρτυς ψευδῆς ἀπολείται» (Παρ'. κα' 28).

Ἡ συγκλονιστικότερη ὅμως καὶ τρομακτικότερη διαβεβαίωσις γιὰ τὴν αὐστηρὴ τιμωρία τοῦ ψευδομάρτυρος εἶναι τὸ ὄραμα πού εἶδε ὁ προφῆτης Ζαχαρίας. «Τί βλέπεις;» τὸν ρωτᾷ ὁ ἄγγελος τοῦ Θεοῦ. Καὶ ὁ προφῆτης ἀπαντᾷ: «Βλέπω νὰ αἰωρεῖται ἓνα δρεπάνι πού ἔχει μάκρος εἴκοσι πῆχες καὶ πλάτος δέκα». Καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ ἐξηγεῖ ὅτι τὸ δρεπάνι αὐτό εἶναι ἡ τιμωρία τοῦ Θεοῦ πού θὰ ξεσπάσῃ ἐναντίον ὅλων τῶν κλεπτῶν καὶ τῶν ψευδορκῶν. Καὶ προσθέτει ὁ ἴδιος ὁ Θεός: «Θὰ βγάλω τὸ δρεπάνι αὐτό, καὶ θὰ ἔμῃ στὸ σπῆτι τοῦ κλέπτου καὶ στὸ σπῆτι ἐκείνου πού ὀρκίζεται ψευδῶς

στο όνομα μου και θα εγκατασταθῆ στο σπίτι του και θα τὸ καταστρέψῃ έντελῶς, ἀκόμη και τὶς πέτρες και τὰ ξύλα» (Ζαχ. ἔ' 2-4).

Ἄς λάβουμε λοιπὸν ὑπ' ὄψιν πολὺ σοβαρὰ τοὺς λόγους και τὶς προειδοποιήσεις τοῦ Θεοῦ. Ἄς ἀντιληφθοῦμε πόσο βαρὺ ἀμάρτημα εἶναι ἡ ψευδομαρτυρία και ἡ ψευδορκία. Κι' ὅταν ἀναγκαζόμαστε νὰ προσφύγουμε στὰ δικαστήρια, εἶτε γιὰ νὰ διεκδικήσουμε τὸ δίκιο μᾶς εἶτε ὡς μάρτυρες σὲ κάποια ὑπόθεση, ἄς λέμε τὴν ἀλήθεια και μόνο τὴν ἀλήθεια τίποτε τὸ ξένο πρὸς τὴν ἀλήθεια τίποτε λιγότερο ἢ περισσότερο. Κι' ἄς μὴ φοβώμαστε ὅτι θὰ χάσουμε ἢ θὰ ζημιωθοῦμε. Ἄς τὰ χάσουμε ὅλα θὰ τὰ κερδίσουμε ὅλα. Θὰ χάσουμε τὰ ὑλικά και πρόσκαιρα θὰ κερδίσουμε ὅμως τὰ πνευματικά και αἰώνια, γιατί θὰ εἶναι μαζί μᾶς βοηθὸς και προστάτης μᾶς ὁ Θεὸς τῆς ἀληθείας.

13/11/1995

101. Τὸ ὄνειρο τοῦ Ναβουχοδονόσορ.

(Δαν. β' 1-49)

Ἡ περιπέτεια τῆς Σωσάννης ἔκανε τὸν Δανιὴλ ὀνομαστὸ μεταξύ τῶν Ἰουδαίων πού κατοικοῦσαν στὴ Βαβυλώνα. Σύντομα ὅμως δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ τὸν γνωρίσῃ καλύτερα και ὁ ἴδιος ὁ Ναβουχοδονόσορ και νὰ ἐκτιμήσῃ τὴ σοφία τοῦ. Ἦδη ὁ βασιλιάς εἶχε ἐντυπωσιασθῆ ἀπὸ τὴν πρώτη ἐπαφή πού εἶχε μέ τὸν Δανιὴλ και τοὺς ἄλλους τρεῖς Ἰουδαίους νέους μετά τὴν τριετὴ ἐκπαίδευσή τους στὰ ἀνάκτορα. Ἡ νέα συνάντησις τοῦ ὅμως μέ τὸν Δανιὴλ ἐνίσχυσε και ἐστερέωσε τὴν καλὴ ιδέα πού εἶχε σχηματίσει γι' αὐτόν.

Ἦταν ἀκόμη τὰ πρῶτα χρόνια τῆς βασιλείας τοῦ Ναβουχοδονόσορ, και ὁ Δανιὴλ ἦταν ἀκόμη πολὺ νέος. Πιθανώτατα μόλις εἶχε περάσει τὰ τρία χρόνια τῆς ἐκπαίδευσέως τοῦ. Κάποια νύχτα ὁ βασιλιάς εἶδε ἕνα περίεργο και ἐντυπωσιακὸ ὄνειρο, πού τὸν συνεκλόνησε. Ξύπνησε ταραγμένος και ἦταν τόση ἡ ταραχὴ τοῦ, ὥστε δὲν μποροῦσε νὰ θυμηθῆ καθόλου τὸ ὄνειρο. Καὶ ἤθελε ὅπωςδήποτε νὰ τὸ θυμηθῆ, γιὰ νὰ βρεῖ τὴ σημασία τοῦ. Γιατὶ οἱ Βαβυλώνιοι, ὅπως και ἄλλοι ἀρχαῖοι λαοί, ἔδιναν μεγάλη σημασία στὰ ὄνειρα. Τὰ θεωροῦσαν θεῖες ἀποκαλύψεις και προσπαθοῦσαν μέ τὴ βοήθεια τῶν μάντεων και τῶν ἀστρολόγων νὰ ἀνακαλύψουν τὰ μηνύματα πού κατὰ τὴ γνώμη τους τοὺς ἔστελναν οἱ θεοὶ μέ τὰ ὄνειρα. Καὶ Ὁ Ναβουχοδονόσορ τὶς ἴδιες ἀντιλήψεις εἶχε και γι' αὐτὸ προσπαθοῦσε νὰ θυμηθῆ τὸ ὄνειρο και νὰ ἀναζητήσῃ τὴν ἐρμηνεία τοῦ.

Ὅσο κι' ἂν προσπάθησε ὅμως, ἐστάθηκε ἀδύνατο νὰ τὸ ξαναφέρῃ στὴ μνήμη τοῦ. Διέταξε τότε νὰ καλέσουν και νὰ φέρουν μπροστὰ τοῦ τοὺς μάγους και ἀστρολόγους και μάντιες, πού θεωροῦνταν ἱκανοὶ νὰ ἐρμηνεύουν ὄνειρα. Ἀπ' ὅλους αὐτοὺς ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐζήτησε νὰ βροῦν και νὰ τοῦ ποῦν ποῖο ἦταν τὸ ὄνειρο πού εἶχε δῆ, κι' ἔπειτα νὰ τοῦ τὸ ἐρμηνεύσουν. Στὴν ἀπαίτηση αὐτὴ τοῦ βασιλέως οἱ ἀστρολόγοι ἀπάντησαν ὅτι αὐτὸ δὲν ἦταν δυνατόν. «Πές μᾶς τὸ ὄνειρο σοῦ -τοῦ εἶπανκαι τότε ἐμεῖς θὰ σοῦ τὸ ἐξηγήσουμε». Ὁ βασιλεὺς ὅμως ἐπέμενε στὸ αἶτημα τοῦ και μάλιστα προειδοποίησε τοὺς ἀστρολόγους ὅτι, ἐὰν δέν τοῦ εἶπουν τὸ ὄνειρο τοῦ και δέν τὸ ἐξηγήσουν, θὰ θανατωθοῦν αὐτοὶ και θὰ δημευθοῦν τὰ ὑπάρχοντα τους, ἐνῶ, ἂν τὸ ἐξηγήσουν, θὰ ἀμειφθοῦν μέ πλούσια δῶρα και μεγάλες τιμές. Γιὰ δεύτερη φορὰ ἐκεῖνοι τοῦ εἶπαν ὅτι ἦταν ἀπαραίτητο νὰ τοὺς διηγηθῆ ἐκεῖνος τὸ ὄνειρο τοῦ, γιὰ νὰ τὸ ἐξηγήσουν αὐτοί. Ὁ βασιλιάς ἐπέμεινε και πάλι, ἀμφιβάλλοντας πλέον γιὰ τὴν ἱκανότητα και τὴν εὐλικρίνεια τῶν μάγων. Ἐκεῖνοι και πάλι τοῦ εἶπαν ὅτι αὐτὸ πού ζητεῖ εἶναι ἀδύνατο, γιατί δέν ὑπάρχει ἄνθρωπος ἐπάνω στὴ γῆ πού θὰ μπορέσῃ νὰ ἱκανοποιήσῃ ἕνα τέτοιο αἶτημα. Εξωργισμένος τότε ὁ βασιλιάς διέταξε νὰ

θανατωθοῦν ὅλοι οἱ σοφοί τῆς Βαβυλῶνος. Παράλογη ἢ ἀπαιτήσῃς τοῦ κ' ἀκόμη πιὸ παράλογη ἢ ἀπόφασις τοῦ. Ἄλλὰ τέτοιες παράλογες καὶ αὐθαίρετες ἀποφάσεις δὲν ἦταν σπάνιες τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, πού οἱ βασιλεῖς ἦταν ἀπόλυτοι καὶ ἀνεξέλεγκτοι κύριοι, καὶ ἡ ζωὴ τῶν ὑπηκόων τοὺς ἦταν στὴ διάθεσή τους. Τὸ διάταγμα λοιπὸν τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἄρχισε νὰ ἐκτελεῖται, καὶ μερικοὶ σοφοὶ ἔπεσαν ἤδη θύματα τῆς ἀποφάσεως τοῦ. Κι' ἐπειδὴ καὶ ὁ Δανιὴλ καὶ οἱ τρεῖς φίλοι τοῦ θεωροῦνταν σοφοί, ἀναζητοῦνταν κι' αὐτοί, γιὰ νὰ θανατωθοῦν.

Στὴ δύσκολη αὐτὴ περίστασι ὁ Θεὸς ἐπενέβη καὶ πάλι, ὄχι μόνο γιὰ νὰ σώσῃ τὸν Δανιὴλ, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ ἀναδείξῃ γιὰ ἄλλη μιὰ φορά τὴ σοφία τοῦ. Καὶ πρῶτα-πρῶτα ἐνέπνευσε θάρρος καὶ τόλμη στὸν Δανιὴλ. Δὲν ἐφρόντισε νὰ κρυφτῇ ὁ Δανιὴλ, γιὰ νὰ ἀποφύγῃ τὴ σφαγὴ, ἀλλὰ παρουσιάσθηκε μὲ θάρρος στὸν ἀνώτατο ὑπάλληλο πού εἶχε ἀναλάβει νὰ ἐκτελέσῃ τὴ διαταγὴ τοῦ βασιλέως, καὶ τὸν ρώτησε γιὰ ποῖο λόγο εἶχε ἐκδοθῆ ἢ σκληρὴ αὐτὴ διαταγὴ. Ὅχι ὅτι δὲν ἤξερε ὁ Δανιὴλ τὴν αἰτία ἀσφαλῶς θὰ εἶχε ἀκούσει γιατί εἶχε ἐκδοθῆ ἢ διαταγὴ. Ἡ ἐρώτησις τοῦ εἶχε μᾶλλον χαρακτῆρα ἐλέγχου γιὰ τὴν ἐγκληματικὴ καὶ ἄδικη ἐνέργεια. Βλέπουμε λοιπὸν κι' ἐδῶ πάλι νὰ ἐξεγείρεται ἡ συνείδησις τοῦ Δανιὴλ, ὅπως καὶ στὴν περίπτωσι τῆς Σωσάννης. Ἦταν ψυχὴ εὐαίσθητη ὁ Δανιὴλ μὲ λεπτὴ συνείδησι καὶ δὲν ἀνεχόταν τὴν ἀδικία ἀπὸ ὅπουδήποτε κι' ἂν προερχόταν αὐτὴ. Μὲ τὸ ἴδιο θάρρος, μὲ τὸ ὅποιο εἶχε ἐλέγξει τοὺς συμπατριῶτες τοῦ γιὰ τὴν ἄδικη ἀπόφασιν ἐναντίον τῆς Σωσάννης, ἤλεγχε τώρα καὶ τὸν πανίσχυρο ἐκπρόσωπο τοῦ βασιλέως. Κι' ὅταν ἐκεῖνος τοῦ ἐξήγησε τὸν λόγο, ὁ Δανιὴλ ἐζήτησε νὰ δῆ τὸν βασιλέα. Πράγματι σὲ λίγο παρουσιάσθηκε στὸν Ναβουχοδονόσορ καὶ τοῦ εἶπε ὅτι αὐτὸς θὰ τοῦ ἐφάνερνε τὸ ὄνειρο καὶ τὴ σημασίαν τοῦ, ἀρκεῖ νὰ τοῦ ἔδινε λίγη προθεσμία. Ὁ Ναβουχοδονόσορ δέχθηκε τὸ αἶτημα τοῦ.

Τί ἔκανε τώρα ὁ Δανιὴλ; Πῆγε στὸ σπιτί τοῦ, κάλεσε τοὺς τρεῖς φίλους τοῦ, τὸν Ἀνανία, τὸν Ἄζαρία καὶ τὸν Μισαήλ, καὶ τοὺς ἐγνωστοποίησε τὴν ἐξέλιξι τῶν πραγμάτων, ὅτι δηλαδὴ ἀνέλαβε νὰ ἐξηγήσῃ τὸ ὄνειρο καὶ πῆρε προθεσμίαν γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτόν. Ὅλοι μαζὶ τότε κατέφυγαν στὴν προσευχὴ. Παρεκάλεσαν θερμὰ τὸν ἐπουράνιο Θεὸ καὶ ἔκαναν ἔκκλησι στὸ ἔλεος τοῦ καὶ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ, γιὰ νὰ τοὺς φανερώσῃ τὸ ὄνειρο, ὥστε νὰ μὴ θανατωθοῦν κι' αὐτοὶ μαζὶ μὲ τοὺς ἄλλους σοφοὺς τῆς Βαβυλῶνος. Ἐπειτα ἀπὸ τὴ θερμὴ αὐτὴ προσευχὴ ὁ Θεὸς μ' ἓνα νυκτερινὸ ὄραμα ἐφάνερωσε στὸν Δανιὴλ τὸ ὄνειρο τοῦ βασιλέως καὶ τὴν ἐξήγησι τοῦ. Γεμάτος χαρὰ καὶ εὐγνωμοσύνη ὁ Δανιὴλ εὐχαρίστησε καὶ εὐλόγησε τὸν Θεὸ μὲ ἐμπνευσμένα λόγια: «Ἄς εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εὐλογημένο στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων, γιατί σ' αὐτόν ἀνήκει ἡ σοφία καὶ ἡ σύνεσις: αὐτὸς μεταβάλλει καιροὺς καὶ χρόνους, ἀνεβάζει βασιλεῖς καὶ κατεβάζει, δίνει σοφίαν στοὺς σοφοὺς καὶ σύνεσις στοὺς συνετοὺς: αὐτὸς ἀποκαλύπτει βαθεῖαν καὶ ἀπόκρυφα πράγματα, γιατί αὐτὸς γνωρίζει ὅσα γίνονται στὸ σκοτάδι, γιατί μαζὶ τοῦ εἶναι τὸ φῶς. Σὲ σένα, Θεέ τῶν πατέρων μου, ἀναπέμπω δοξολογίαν καὶ αἶνον, γιατί μου ἔδωσες σοφίαν καὶ δύναμι καὶ μου ἐφάνερωσες αὐτὸ πού σοῦ ζητήσαμε, δηλαδὴ τὸ ὄνειρο τοῦ βασιλέως» ('δαν. β' 17-23).

Στὴν προσευχὴν λοιπὸν κατέφυγαν ὁ Δανιὴλ καὶ οἱ φίλοι τοῦ στὴ δύσκολη ἐκείνη περίστασι. Στὴν προσευχὴν πρέπει νὰ καταφεύγουμε κι' ἐμεῖς, ὅταν βρισκόμαστε σὲ ὅποιονδήποτε κίνδυνο ἢ ἀνάγκη. Καὶ ἂν ἀκόμη ὑπάρχουν κάποιοι ἄνθρωποι πού μποροῦν νὰ μᾶς βοηθήσουν ἢ μᾶς ὑπόσχονται βοήθειαν, καὶ πάλι τοῦ Θεοῦ τὴ βοήθειαν ἄς ζητοῦμε. Οἱ ἄνθρωποι μπορεῖ νὰ λησμονήσουν τίς ὑποσχέσεις τοὺς ἢ νὰ μὴ μποροῦν νὰ τίς ἐκπληρώσουν ὁ Θεὸς ὅμως οὔτε λησμονεῖ οὔτε ἀθετεῖ τίς ὑποσχέσεις τοῦ ἔχει καὶ τὴ θέλησι καὶ τὴ δύναμι νὰ τίς ἐκπληρώσῃ. Ὅταν ὅμως ὁ Θεὸς μᾶς προσφέρῃ τὴ βοήθειαν πού τοῦ ζητήσαμε, ἄς μὴν παραλείψουμε νὰ κάνουμε αὐτὸ πού ἔκανε ὁ Δανιὴλ, νὰ τὸν εὐχαριστήσουμε δηλαδὴ ἐκδηλώνοντας τὴ βαθεῖαν μᾶς εὐγνωμοσύνην.

Ἀμέσως μετὰ τὴ θεῖαν ἀποκάλυψιν ὁ Δανιὴλ ἔσπευσε νὰ συναντήσῃ τὸν ἐντεταλμένο γιὰ τὴν ἐκτέλεσι τοῦ βασιλικοῦ διατάγματος καὶ τοῦ εἶπε: «Μὴ θανατώσῃς τοὺς σοφοὺς τῆς Βαβυλῶνος,

ἀλλὰ ὁδήγησε μέ στον βασιλέα, κι' ἐγὼ θά τοῦ πῶ τὸ ὄνειρο τοῦ καί τὴν ἐρμηνεία τοῦ» ('δαν. β' 24). Δὲν ἐνδιαφερόταν λοιπὸν ὁ Δανιήλ μόνο γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ καί τοὺς φίλους τοῦ, ἀλλὰ καί γιὰ ὅλους τοὺς σοφοὺς τῆς Βαβυλωνῶνος. Ἦθελε νὰ σωθοῦν κι' ἐκεῖνοι, κι' ἄς ἦταν ἄλλοεθνεῖς καὶ εἰδωλολάτραι. Ἡ ἀγάπη τοῦ τοὺς ἀγκάλιαζε κι' ἐκείνους, μολονότι ἦταν ἐχθροὶ τοῦ ἔθνους τοῦ. Οὔτε μίσος γι' αὐτοὺς οὔτε ἀντιζηλία ἔτρεφε στὴν ψυχὴ τοῦ. Δὲν ἐπεδίωκε νὰ ἀναδειχθῆ αὐτὸς εἰς βᾶρος ἐκείνων, ἀλλὰ ἤθελε τὴ σωτηρία τούς.

Τὸ αἶτημα τοῦ Δανιήλ ἔγινε δεκτό, καὶ ὁ αὐλάρχης τὸν ὁδήγησε ἀμέσως στον βασιλέα. «Μπορεῖς νὰ μοῦ φανερώσης τὸ ὄνειρο ποὺ εἶδα καὶ τὴν ἐρμηνεία τοῦ;» ρώτησε ὁ βασιλιάς τὸν Δανιήλ. Κι' ἐκεῖνος τοῦ ἀποκρίθηκε: «Τὸ μυστήριον ποὺ ζητεῖς νὰ μάθης βασιλεῦ, δὲν εἶναι ἔργο σοφῶν ἀνθρώπων καὶ μάγων καὶ ἐξορκιστῶν καὶ ἀστρολόγων, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ ποὺ κατοικεῖ στον οὐρανό. Αὐτὸς ἐφάνερωσε τὰ μυστήρια τοῦ, γιὰ νὰ μάθης ὅσα πρόκειται νὰ συμβοῦν στο μέλλον» ('δαν. β' 26-28). Ἔτσι μ' ἓναν εὐσχημο καὶ εὐγενικὸ τρόπο ὁ Δανιήλ ὑπεδείκνυε στον βασιλέα ὅτι αὐτὸ ποὺ εἶχε ζητήσει ἀπὸ τοὺς σοφοὺς ἦταν παράλογο, κι' ἐπομένως ἄδικα εἶχε διατάξει τὴ θανάτωσή τούς. Αὐτὸ ποὺ ζητοῦσε ὁ βασιλεὺς, κανένας ἄνθρωπος δὲν μποροῦσε νὰ τὸ κάνη, παρὰ μόνο ὁ Θεός. «Καὶ σ' ἐμένα –συνέχισε ὁ Δανιήλ- ἀποκαλύφθηκε τὸ μυστήριον, ὄχι γιατί τάχα εἶμαι πιὸ σοφὸς ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ γιὰ νὰ σοῦ ἐξηγήσω τὸ ὄνειρο καὶ νὰ πάρης ἀπάντηση στὰ ἐρωτήματα πού σε ἀπασχολοῦν» ('δαν. β' 30). Ἐδῶ βλέπουμε καὶ τὴν ταπείνωση καὶ τὴν αὐτογνωσία τοῦ Δανιήλ. Δὲν ὑπερηφανεύεται καὶ δὲν καυχᾶται γιὰ τὶς ἰκανότητες τοῦ, ἀλλὰ ἀποδίδει τὰ πάντα στον Θεό. Ὁ Μετὰ τὴν εἰσαγωγή αὐτὴ ὁ Δανιήλ ἄρχισε νὰ διηγηθῆ στον βασιλέα τὸ ὄνειρο τοῦ. «Ἐσύ, βασιλεῦ, ἦσουν ξαπλωμένος στο κρεβάτι σοῦ καὶ ἀναλογιζόσουν τί ἄραγε θὰ γίνη στο μέλλον. Καὶ νά, εἶδες ἓνα τεράστιο ἄγαλμα, ποὺ ἡ θέα τοῦ προξενοῦσε τρόμο. Τὸ κεφάλι τοῦ ἀγάλματος ἦταν χρυσό, τὸ στήθος καὶ τὰ χέρια ἀσημένια, οἱ κοιλιά καὶ οἱ μηροὶ χάλκινοι, οἱ κνήμες σιδερένιες καὶ τὰ πόδια ἓνα μέρος σιδερένια κι' ἓνα μέρος πῆλινα. Παρατηροῦσες μὲ θαυμασμό τὸ ἄγαλμα, ὥσπου ἀπὸ κάποιον βουνὸ ἀποσπᾶσθηκε χωρὶς χέρι ἀνθρώπινο μιὰ πέτρα καὶ χτύπησε τὸ ἄγαλμα στὰ σιδερένια καὶ πῆλινα πόδια τοῦ καὶ τὸ συνέτριψε ἐντελῶς. Τότε ὅλα τὰ ὑλικά τοῦ ἀγάλματος συνετρίβησαν κι' ἔγιναν σκόνη λεπτὴ, πού τὴν πῆρε καὶ τὴ σκόρπισε ὁ ἄνεμος, καὶ δὲν φαινόταν πιά οὔτε ὁ τόπος, ὅπου ἦταν τὸ ἄγαλμα. Ἡ πέτρα ὅμως πού χτύπησε τὸ ἄγαλμα ἔγινε μεγάλο ὄρος καὶ γέμισε ὅλη τὴ γῆ. Αὐτὸ ἦταν τὸ ὄνειρο. Καὶ τώρα θά πῶ στον βασιλέα καὶ τὴν ἐρμηνεία τοῦ.

Ἐσύ, βασιλεῦ, στον ὁποῖο ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ ἔχει δώσει ἰσχυρὴ καὶ ἔνδοξη βασιλεία καὶ κυριαρχία σὲ πολλὰς χῶρες καὶ λαούς, εἶσαι τὸ χρυσὸ κεφάλι τοῦ ἀγάλματος. Ἐπειτα ἀπὸ σένα θὰ ἔλθῃ ἄλλη βασιλεία κατώτερη ἀπὸ τὴ δικὴ σοῦ (αὐτὴν συμβολίζει τὸ ἀσημένιο μέρος τοῦ ἀγάλματος), κι' ἔπειτα τρίτη, πού τὴ συμβολίζει ὁ χαλκός, ἡ ὁποία θὰ ἐξουσιάσῃ ὅλη τὴ γῆ, καὶ τέταρτη, πού θὰ εἶναι ἰσχυρὴ σάν τὸν σίδηρο: κι' ὅπως ὁ σίδηρος συντρίβει καὶ δαμάζει ὅλα τὰ ἄλλα ὑλικά, ἔτσι καὶ ἡ βασιλεία αὐτὴ θὰ συντρίψῃ καὶ θὰ ὑποτάξῃ ὅλα τὰ ἔθνη. Τὸ ὅτι ὅμως τὰ πόδια τοῦ ἀγάλματος ἦταν ἀλλοῦ σιδερένια κι' ἀλλοῦ πῆλινα, σημαίνει ὅτι ἡ βασιλεία αὐτὴ θὰ εἶναι ἄλλου ἰσχυρὴ κι' ἀλλοῦ ἀδύνατη κι' ὅπως ὁ σίδηρος δὲν ἀνακατεύεται μὲ τὸν πηλό, ἔτσι καὶ στὴ βασιλεία αὐτὴ θὰ ὑπάρχουν διάφοροι λαοὶ πού δὲν θὰ συνδέονται μεταξύ τούς. Κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς βασιλείας ἐκείνης θὰ ἀναδείξῃ ὁ Θεὸς τοῦ οὐρανοῦ μιὰ ἄλλη βασιλεία, ἡ ὁποία ποτὲ δὲν θὰ καταστραφῆ οὔτε θὰ δώσῃ τὴ θέσῃ τῆς σὲ ἄλλη. Ἡ βασιλεία αὐτὴ θὰ θρυμματίσῃ καὶ θὰ διασκορπίσῃ ὅλες τὶς βασιλεῖες τοῦ κόσμου, ὅπως ὁ λίθος πού ἀποσπᾶσθηκε ἀπὸ τὸ ὄρος συνέτριψε τὸν πηλό, τὸν σίδηρο, τὸν χαλκό, τὸ ἀσήμι καὶ τὸν χρυσό. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ὁ Θεὸς ἐφάνερωσε στον βασιλέα ὅσα πρόκειται νὰ γίνουν» ('δαν. β' 29-45).

Αὐτὰ εἶπε ὁ Δανιήλ. Ἐντυπωσιασμένος καὶ ἐνθουσιασμένος ὁ Ναβουχοδονόσορ ἔπεσε καὶ προσκύνησε τὸν Δανιήλ καὶ εἶπε: «Πραγματικὰ ὁ Θεὸς σᾶς εἶναι Θεὸς τῶν θεῶν καὶ κύριος τῶν

βασιλέων και ἀποκαλύπτει μυστήρια» ('δαν. β' 47). Αὐτά τὰ λόγια τοῦ Ναβουχοδονόσορ δὲν εσήμεναι ὅτι ἀρνοῦνταν τὴν πολυθεΐα καὶ ἀναγνώριζε τὸν Θεὸ τοῦ Δανιήλ ὡς τὸν μόνο ἀληθινὸ Θεό, ἀλλὰ ἀπλῶς ὡς ἓναν ἀπὸ τοὺς πολλοὺς θεοὺς, ἀνώτερο ἀπ' ὅλους. Ἐν συνεχείᾳ ὁ βασιλεὺς ἐτίμησε τὸν Δανιήλ μὲ δῶρα πολλὰ καὶ τὸν διώρισε διοικητὴ τῆς ἐπαρχίας τῆς Βαβυλωνος. Μὲ τὴν ὑπόδειξι δὲ τοῦ Δανιήλ διώρισε καὶ τοὺς τρεῖς φίλους τοῦ διοικητῆς ἄλλων ἐπαρχιῶν. Ἀπὸ τὴν ὥρα ἐκείνη ὁ Δανιήλ ἐγκαταστάθηκε στὰ βασιρικὰ ἀνάκτορα ὡς γενικὸς ἀρχηγὸς καὶ σύμβουλος τοῦ βασιλέως.

Τὸ ἀποκαλυπτικὸ αὐτὸ ὄνειρο τοῦ βασιλέως καὶ ἡ ἐρμηνεία πού ἔδωσε ὁ Δανιήλ ἔχει μεγάλη σπουδαιότητα, γιατί προλέγει τὴν ἴδρυση καὶ ἐξάπλωση τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ὁ Δανιήλ ἔκανε λόγο γιὰ τέσσερις βασιλεῖς πού ἀντιστοιχοῦν στὰ τέσσερα μέταλλα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἦταν κατασκευασμένο τὸ ἀγάλμα, καὶ μιὰ πέμπτη, πού προέκυψε ἀπὸ τὸν λίθο πού ἀποσπάσθηκε ἀπὸ τὸ ὄρος. Οἱ τέσσερις πρῶτες βασιλεῖς ἦταν κοσμικὲς, ἐνῶ ἡ πέμπτη διέφερε ἀπὸ αὐτές, γιατί τὴν ἴδρυσε ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Ποιὲς εἶναι λοιπὸν οἱ βασιλεῖς αὐτές; Ἡ πρώτη, πού ἀντιστοιχεῖ στὸν χρυσό, ἦταν, ὅπως τὸ εἶπε καθαρὰ ὁ Δανιήλ, ἡ βασιλεία τοῦ Ναβουχοδονόσορ, τὸ Βαβυλωνιακὸ κράτος, πού ἦταν τὸ πλουσιότερο καὶ ἰσχυρότερο τῆς ἐποχῆς τοῦ. Τὸ κράτος αὐτὸ τὸ διαδέχθηκε τὸ μεγάλο Περσικὸ κράτος, πού ἦταν ἐπίσης ἐκτεταμένο καὶ ἰσχυρό, δὲν εἶχε ὅμως τὴ συνοχὴ τοῦ Βαβυλωνιακοῦ, γιατί ἀποτελοῦνταν ἀπὸ δύο συγγενικοὺς λαοὺς, τοὺς Μήδους καὶ τοὺς Πέρσες, πού ἔρχονταν σὲ σύγκρουση μεταξύ τοὺς γιὰ τὸ ποιὸς θὰ ὑπερισχύσει. Τὸ κράτος αὐτὸ ἀντιστοιχεῖ στὸ ἀσημένιο μέρος τοῦ ἀγάλματος. Καὶ τὸ Περσικὸ κράτος ὅμως καταλύθηκε ἀπὸ τὸν Μέγας Ἀλέξανδρο, πού ἐσημάτισε τεράστιο κράτος πού ἐκτεινόταν ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα μέχρι τὴν Ἰνδία. Τὸ κράτος τοῦ Μ'. Ἀλεξάνδρου καὶ τὰ κράτη τῶν διαδόχων τοῦ εἶναι ἡ τρίτη βασιλεία τοῦ ὁράματος, πού ἀντιστοιχεῖ στὸν χαλκό. "Ὅλα αὐτά τὰ κράτη ὑποτάχθηκαν ἀργότερα στὴν πανίσχυρη Ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία. Αὐτὴν φανερώνει ὁ σίδηρος, γιατί ἡ αὐτοκρατορία αὐτὴ ἦταν ἰσχυρότερη ἀπὸ τὶς ἄλλες, ὅπως ὁ σίδηρος εἶναι ἰσχυρότερος ἀπὸ τὰ ἄλλα μέταλλα. Ἐν τούτοις ὅμως τὸ πανίσχυρο αὐτὸ κράτος εἶχε καὶ τὶς ἀδυναμίες τοῦ, γιατί ἀποτελοῦνταν ἀπὸ πολλοὺς ἀνομοιογενεῖς λαοὺς, καὶ γι' αὐτὸν τὸν λόγο, ἀλλὰ καὶ λόγω τῆς μεγάλης ἐκτάσεως τοῦ, ἦταν δυσκολοκυβέρνητο καὶ εὐθραυστο. Αὐτὸ ἐσήμαινε τὸ ὅτι τὰ πόδια τοῦ ἀγάλματος ἦταν ἀλλοῦ σιδερένια κι' ἀλλοῦ πῆλινα. Αὐτὲς ἦταν οἱ τέσσερις κοσμικὲς βασιλεῖς.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς τελευταίας βασιλείας, τῆς ρωμαϊκῆς κυριαρχίας, γεννήθηκε ὡς ἄνθρωπος ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Αὐτὸς εἶναι ὁ λίθος πού ἀποσπάσθηκε ἀπὸ τὸ ὄρος, χωρὶς νὰ μεσολάβησι χερί ἀνθρώπου, δηλαδὴ γεννήθηκε ἀπὸ τὴν Παρθένο Μαρία χωρὶς τὴ μεσολάβησι ἀνδρός. Καὶ ὅπως ὁ λίθος τοῦ ὀνείρου ἔγινε ὄρος μέγα καὶ ἐκάλυψε ὅλη τὴ γῆ, ἔτσι καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, πού φαινόταν μικρὴ καὶ ἀσήμαντη στὴν ἀρχή, αὐξήθηκε καὶ ἀπλώθηκε σ' ὅλη τὴ γῆ. Αὐτὴ εἶναι ἡ πέμπτη βασιλεία, πού δὲν ἰδρύθηκε ἀπὸ ἄνθρωπο, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Θεὸ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ συνέτριψε καὶ ὑπέταξε ὅλες τὶς βασιλεῖς τοῦ κόσμου. Δὲν ἔπαυσαν βέβαια νὰ ὑπάρχουν καὶ τὰ ἐπίγεια κράτη ὅλα ὅμως εἶναι ἐφήμερα καὶ προσωρινά. Πού εἶναι ἡ φημισμένη βυζαντινὴ αὐτοκρατορία; Πού εἶναι ἡ ὀθωμανικὴ αὐτοκρατορία; Πού εἶναι ἡ μέχρι πρὶν λίγα χρόνια ὑπερδύναμις, ἡ Σοβιετικὴ Ἐνωση; Κι' αὐτὰ καὶ τόσα ἄλλα κράτη ἐμφανίσθηκαν, μεγάλωσαν καὶ ἀπέκτησαν δύναμις τεράστια, γιὰ νὰ σβῆσουν ἔπειτα ἀπὸ μικρὸ ἢ μεγάλο χρονικὸ διάστημα καὶ νὰ παραχωρήσουν τὴ θέση τοὺς σὲ ἄλλα. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ὅμως μένει καὶ θὰ μένη ὡς τὴ συντέλεια τοῦ κόσμου, γιατί, ὅπως εἶπε ὁ Δανιήλ, «ἡ βασιλεία αὐτοῦ λαὸ ἐτέρω οὐχ υπολειφθήσεται» ('δαν. β' 44): ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἡ Ἐκκλησία, δὲν πρόκειται νὰ ἐκλείψῃ πότε καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὴ θέση τῆς σὲ κάποια ἄλλη ἐξουσία. Γιατί, ὅπως εἶπε ὁ Κύριος, «οὐκ ἐστὶν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου» (Ιω. ἡ' 36): δὲν εἶναι ἐπίγεια βασιλεία καὶ ἄρα προσωρινή, ἀλλὰ οὐράνια καὶ

αίωνια, ὅπως αἰώνιος εἶναι καὶ ὁ ἰδρυτὴς τῆς. Αὐτὰ ὡς πρὸς τὸ περίφημο ὄνειρο τοῦ Ναβουχοδονόσορ.

Πρὶν ὅμως κλείσουμε τὴ σημερινὴ ὁμιλία, εἶναι ἀνάγκη νὰ δώσουμε ἀπάντηση σὲ κάποια ἐρωτήματα πού ἀσφαλῶς προκαλεῖ ἡ ἱστορία αὐτή. Βλέπουμε δηλαδὴ ὅτι ὁ Θεὸς μ' ἓνα ὄνειρο ἐφάνερωσε στὸν Ναβουχοδονόσορ τὰ μέλλοντα νὰ γίνουν. Χρησιμοποιεῖ λοιπὸν ὁ Θεὸς τὰ ὄνειρα, γιὰ νὰ μᾶς φανέρωση τί πρόκειται νὰ συμβῆ καὶ τί πρέπει νὰ κάνουμε; Καὶ πρέπει νὰ προσέχουμε στὰ ὄνειρα καὶ νὰ τὰ ἔχουμε ὁδηγὸ στὴ ζωὴ μᾶς; Νὰ τὰ ἐρωτήματα, στὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἀπαντήσουμε.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι στὴν ἀγία Γραφή ἔχουμε μερικὲς περιπτώσεις, κατὰ τὶς ὁποῖες ὁ Θεὸς ἐφάνερωσε μὲ ὄνειρα τὸ μέλλον στοὺς ἀνθρώπους. Τέτοια ὄνειρα εἶναι τὸ ὄνειρο τοῦ Ἰακώβ μέ τὴν ἐπουράνια κλίμακα τὰ δύο ὄνειρα τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ γιοῦ τοῦ Ἰακώβ τὰ δύο ὄνειρα τοῦ φαραώ: τὸ ὄνειρο τοῦ Ναβουχοδονόσορ, γιὰ τὸ ὁποῖο μιλήσαμε σήμερα: καὶ τέλος τὰ ὄνειρα τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ μνήστορος τῆς Θεοτόκου, καὶ τὸ ὄνειρο τῶν μάγων, μέ τὸ ὁποῖο ὁ Θεὸς τοὺς παρήγγειλε νὰ μὴν ἐπιστρέψουν στὸν Ἡρώδη. Πράγματι λοιπὸν ὁ Θεὸς χρησιμοποιεῖ μερικὲς φορές καὶ τὸν τρόπο αὐτόν, γιὰ νὰ μᾶς φανέρωση τὸ θέλημα τοῦ καὶ νὰ μᾶς καθοδηγήσει. Οἱ περιπτώσεις αὐτὲς ὅμως πού συναντοῦμε στὴν ἀγία Γραφή, εἶναι σπάνιες, ἐλάχιστες σὲ διάστημα χιλιάδων ἐτῶν, καὶ ἀναφέρονται σὲ σπουδαιότατα ζητήματα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα εξαρτώνταν ἡ σωτηρία λαῶν ὀλοκλήρων καὶ ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Γι' αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ παρασυρόμαστε ἀπὸ αὐτὲς καὶ νὰ δίνουμε προσοχὴ στὰ ὄνειρα, τὰ ὁποῖα καθημερινὰ σχεδὸν βλέπουμε καὶ τὰ ὁποῖα, ἂν προσέξουμε, θὰ διαπιστώσουμε ὅτι εἶναι συνήθως συνέχεια τῶν ὅσων μᾶς συνέβησαν ἢ μᾶς συμβαίνουν, καθὼς καὶ τῶν σκέψεων καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶς ἢ τῶν προβλημάτων πού μᾶς ἀπασχολοῦν. Κι' ἂν μερικὰ ὄνειρα «βγαίνουν», ὅπως λέγεται συνήθως, αὐτὸ ὀφείλεται εἴτε σὲ συμπτώσεις εἴτε καὶ σὲ ἐνέργειες τοῦ πονηροῦ, ὁ ὁποῖος ἐκμεταλλεύεται τὴν ἀδυναμία τῶν ἀνθρώπων πού πιστεύουν στὰ ὄνειρα, γιὰ νὰ τοὺς ἀποσπάσει ἀπὸ τὴν ἐμπιστοσύνη στὸν Θεό.

Εἶναι ἀξιοπρόσεκτα ὅσα γράφει στὴν Παλαιὰ Διαθήκη ὁ σοφὸς Ἰησοῦς ὁ υἱὸς τοῦ Σειράχ: «Ἐνύπνια ἀναπτερούσιν ἄφρονας. Ὡς δρασσόμενος σκιάς καὶ διώκων ἄνεμον, οὕτως ὁ ἐπέχων ἐνυπνίους... Ἐνύπνια μάταιά ἐστί... Ἐὰν μὴ παρὰ Ὑψίστου ἀποσταλῆ ἐν ἐπισκοπῇ, μὴ δως εἰς αὐτὰ τὴν καρδίαν σοῦ πολλοὺς γὰρ ἐπλάνησε τὰ ἐνύπνια, καὶ ἐξέπεσον ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτούς» (Σοφ. Σειρ. λδ' 1-7). Δηλαδή τὰ ὄνειρα ξεσηκώνουν τοὺς ἀνοήτους. Ἐκεῖνος πού προσέχει στὰ ὄνειρα, μοιάζει μ' ἐκείνον πού πιάνει τὴ σκιά τοῦ ἢ κυνηγᾷ τὸν ἄνεμο. Τὰ ὄνειρα εἶναι μάταια. Ἄν τὰ ὄνειρα δὲν προέρχονται ἀπὸ τὸν Θεό, μὴ δώσης σ' αὐτὴ τὴν καρδιά σοῦ γιὰ τὴν πολλοὺς ξεγέλασαν τὰ ὄνειρα, καὶ ἀπατήθηκαν ὅσοι στήριξαν σ' αὐτὰ τὶς ἐλπίδες τοὺς.

Ἄς μὴ δίνουμε λοιπὸν προσοχὴ στὰ ὄνειρα κι' ἂς μὴν προσπαθοῦμε νὰ βγάλουμε ἀπὸ αὐτὰ συμπεράσματα γιὰ τὸ μέλλον μᾶς καὶ τὶς ἐνέργειες μᾶς. Στὸν Θεὸ ἂς ἔχουμε ἐμπιστοσύνη καὶ ἂς ζητοῦμε νὰ μᾶς ἔχη ὑπὸ τὴ σκέπη καὶ τὴν προστασία τοῦ καὶ νὰ μᾶς καθοδηγῆ μέ τὸν φωτισμὸ τοῦ. Τὰ ἀποκαλυπτικὰ ὄνειρα εἶναι σπανιότατα. Κι' ἂν ποτὲ ὁ Θεὸς μᾶς κρίνη ἀξιους νὰ μᾶς φανέρωση κάτι σπουδαῖο μ' ἓνα ὄνειρο, θὰ μᾶς δώση συγχρόνως καὶ φωτισμὸ καὶ σύνεσι, γιὰ νὰ συλλάβουμε τὸ μήνυμα τοῦ.

20/11/1995

102. Οἱ τρεῖς νέοι στὴν κάμινο

(Δαν. γ' 1-33)

Είδαμε ότι ο Ναβουχοδονόσορ, όταν ο Δανιήλ του εξήγησε το αποκαλυπτικό όνειρο του, ανέγνωρισε και ώμολόγησε ότι ο Θεός που πίστευαν ο Δανιήλ και όλοι οι Ίσραηλίται είναι «Θεός θεών κύριος και βασιλέων» (΄δαν. β' 47). Αυτό όμως δεν έσήμαινε ότι ο Ναβουχοδονόσορ άρνούνταν την πολυθειά και την είδωλολατρία: άπλώς ανέγνωριζε τον Θεό των Ίσραηλιτών ως έναν από τους πολλούς θεούς, άνωτερο όμως από τους άλλους. Μέ τον καιρό κι' αυτή ή άναγνώρισις ξεθώριασε μέσα του και λησμονήθηκε, και ο Ναβουχοδονόσορ παρέμεινε είδωλολάτρης, όπως ήταν και πρίν.

Τά χρόνια πέρασαν, και βρισκόταν τώρα στο δέκατο όγδοο έτος της βασιλείας του. Ήταν το έτος, κατά το όποιο κατέλαβε και κατέστρεψε την Ίερουσαλήμ. Και άλλες νίκες είχε ο Ναβουχοδονόσορ, μέ τις όποιες έπεξέτεινε και ίσχυροποίησε το κράτος του. Έξουσίαζε τώρα πολλές χώρες, στίς όποιες κατοικοΰσαν διάφοροι λαοί, που μιλούσαν διάφορες γλώσσες. Κυβερνούσε, όπως θα λέγαμε σήμερα, ένα κράτος πολυεθνικό. Θέλοντας να έκδηλώση την ευγνωμοσύνη του προς τους θεούς, που, όπως πίστευε, τον είχαν εύνοήσει, κατεσκεύασε ένα τεράστιο χρυσό άγαλμα και το έστησε στην πεδιάδα Δειριά, που βρισκόταν στην έπαρχία της Βαβυλώνας. Ποιον παρίστανε το άγαλμα; Μερικοί υποθέτουν ότι παρίστανε τον ίδιο τον Ναβουχοδονόσορ, ο όποιος έτσι θεοποιοΰσε τον έαυτό του. Το πιθανότερο όμως είναι ότι το άγαλμα παρίστανε τον Θεό Μαρδούκ, που τον θεωρούσαν προσάτη της Βαβυλώνας.

Γιά τα έγκαίνια του άγάλματος ο Ναβουχοδονόσορ ώρισε μεγάλη γιορτή, στην όποια διέταξε να παρευρεθοΰν όλοι οι στρατηγοί, οι διοικηταί των έπαρχιών του κράτους και όλοι οι άνώτατοι κρατικοί λειτουργοί. Την ώρισμένη λοιπόν ήμέρα όλοι αυτοί ήταν συγκεντρωμένοι στην πεδιάδα Δειριά, μπροστά στο κολοσιαίο άγαλμα, το όποιο άσφαλώς περιεργάζονταν μέ θαυμασμό. Άνάμεσα σ' αυτούς ήταν και οι τρεις φίλοι του Δανιήλ, ο Άνανίας, ο Άζαρίας και ο Μισαήλ, γιατί κι' αυτοί ήταν διοικηταί έπαρχιών. Ο Δανιήλ δεν άναφέρεται στην περίσταση αυτή. Ίσως να άπουσίαζε για κάποια ύπηρεσία μακριά από τη Βαβυλώνα.

Προς όλο εκείνο το πλήθος ένας κήρυξ μέ δυνατή φωνή γνωστοποιοΰσε τη θέληση και τη διαταγή του βασιλέως: «Σέ σάς, άνθρωποι διαφόρων λαών και φυλών και γλωσσών, γίνεται γνωστό τουτο: "Όταν θα άκούσετε τον ήχο μουσικών όργάνων, θα πέσετε και θα προσκυνήσετε το χρυσό άγαλμα που έστησε ο βασιλιάς Ναβουχοδονόσορ. Και όποιος δεν θα προσκυνήσει, την ίδια ώρα θα ριχτή μέσα στο άναμμένο πύρινο καμίνι» (΄δαν. γ' 4-6). Η διαταγή λοιπόν του βασιλέως ήταν να προσκυνήσουν όλοι το χρυσό άγαλμα, άναγνώριζοντας το έτσι ως θεό. Αυτό δεν ήταν δύσκολο να το δεχθοΰν οι είδωλολάτραι, όποιους θεούς κι' αν έλάτρευε ο καθένας. Για έναν πολυθειστή είναι πολύ εύκολο να δεχθ΄ ότι υπάρχουν κι' άλλοι θεοί έκτός εκείνων που πιστεύει αυτός. Γι' αυτό και οι Άθηναίοι στην έποχή του άποστόλου Παύλου είχαν άφιερώσει βωμό στον άγνωστο θεό, από φόβο μήπως υπάρχουν κάποιοι θεοί, που δεν τους εγνώριζαν και δεν τους τιμοΰσαν. Άλλωστε ο Ναβουχοδονόσορ δεν ζητούσε να άπαρνηθοΰν τους δικούς των θεούς, αλλά μαζί μ' εκείνους να προσκυνήσουν και τον θεό που παρίστανε το άγαλμα.

Η τιμωρία για όσους δεν θα προσκυνούσαν, θα ήταν πολύ άυστηρή: θάνατος μέσα σε άναμμένο καμίνι. Γιατί ή άρνησις αυτή θεωρούνταν προσβολή του βασιλέως και προδοσία. Ο τρόπος αυτός της τιμωρίας ήταν πολύ συνηθισμένος στους Βαβυλωνίους. Όπως ήταν φυσικό, όλοι οι συγκεντρωμένοι άξιωματοΰχοι, μόλις άκουσαν τα μουσικά όργανα να παίζουν όλα μαζί, έπεσαν και προσκύνησαν το χρυσό είδωλο. Ποιός τολμούσε να μην ύπακούση στη διαταγή του βασιλέως και να ριψοκινδυνεύσει έτσι τη ζωή του; Και όμως βρέθηκαν τρεις άξιωματοΰχοι που το έτόλμησαν. Ήταν οι τρεις Ίουδαίοι, ο Άνανίας, ο Άζαρίας και ο Μισαήλ. Για τους πολυθειστές, όπως είπαμε, δεν ήταν καθόλου δύσκολο να προσκυνήσουν κοντά στους πολλούς άκόμη ένα θεό. Για τους

Ἰουδαίους ὅμως, πού ἦταν αὐστηρά μονοθεϊσταί, αὐτὸ ἦταν ἀδιανόητο. Ὁ Θεὸς τοὺς εἶχε παραγγεῖλει κατηγορηματικά: «Οὐκ ἔσονται σοὶ θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ» (Ἐξοδ. κ' 3). Ἀκόμη τοὺς εἶχε ἀπαγορεύσει αὐστηρά νὰ προσκυνοῦν τὰ εἰδωλα: «Οὐ προσκυνήσεις αυτοῖς οὐδ' οὐ μὴ λατρεύσεις αυτοῖς» (Ἐξοδ. κ' 5), ἀλλὰ «Κύριον τὸν Θεὸν σοῦ προσκυνήσεις καὶ αὐτὸ μόνο λατρεύσεις» (Δευτ.ς' 13). Οἱ τρεῖς Ἰουδαῖοι λοιπὸν δὲν προσκύνησαν τὸ ἄγαλμα. Παρέβησαν τὴ διαταγὴ τοῦ βασιλέως, γιὰ νὰ μείνουν πιστοὶ στὴν ἐντολὴ τοῦ Θεοῦ. Γιατί, ὅπως εἶπε ἀργότερα ὁ ἀπόστολος Πέτρος, «πειθαρχεῖν δεῖ Θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις» (Πράξ. ἐ' 29). Ὅταν οἱ διαταγὲς τοῦ ἄρχοντος εἶναι ἀντίθετες πρὸς τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ, στὸν Θεὸ πρέπει νὰ πειθαρχοῦμε καὶ ὄχι στοὺς ἀνθρώπους. Αὐτὸ ἔκαναν καὶ οἱ μυριάδες τῶν Χριστιανῶν μαρτύρων, πού προτίμησαν νὰ βασανισθοῦν καὶ νὰ θανατωθοῦν, παρὰ νὰ ὑπακούσουν στὶς διαταγὲς τῶν ἐπιγείων βασιλέων καὶ νὰ λατρεύσουν θεοὺς ἄλλους ἐκτός τοῦ ἐνὸς καὶ μόνοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ.

Ἡ στάσις τῶν τριῶν νέων ἀπέναντι τοῦ βασιλέως ἔγινε ἀντιληπτὴ ἀπὸ κάποιους Χαλδαίους, οἱ ὁποῖοι ἀσφαλῶς δὲν τοὺς ἔβλεπαν μὲ καλὸ μάτι, γιατί, ἐνῶ ἦταν Ἰουδαῖοι, εἶχαν προτιμηθῆ ἀπὸ τὸν βασιλέα καὶ εἶχαν τοποθετηθῆ σὲ σημαντικὲς θέσεις. Ἀπὸ φθόνον λοιπὸν κινούμενοι οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, παρουσιάσθηκαν στὸν βασιλέα, κι' ἀφοῦ τὸν χαιρέτησαν μὲ σεβασμὸ, τοῦ εἶπαν: «Ἐσύ, βασιλεῦ, ἔβγαλες διαταγὴ, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὅποιος θὰ ἀκούσῃ τὰ μουσικὰ ὄργανα νὰ παίζουν καὶ δὲν θὰ προσκυνήσῃ τὸ χρυσοῦ ἄγαλμα πού ἔστησες, αὐτὸς θὰ ριχθῆ στὸ ἀναμμένο καμίνι. Ὑπάρχουν λοιπὸν τρεῖς ἄνδρες Ἰουδαῖοι, πού τοὺς ἔχεις τοποθετήσῃ σὲ μεγάλες θέσεις, ὁ Σεδράχ, ὁ Μισάχ καὶ ὁ Ἀβδεναγῶ -ὅπως τοὺς εἶχε μετονομάσει ὁ Ναβουχοδονόσορ-, οἱ ὁποῖοι δὲν ὑπήκουσαν στὴ διαταγὴ σοῦ, δὲν λατρεύουν τοὺς δικούς σοῦ θεοὺς καὶ δὲν προσκυνοῦν τὸ χρυσοῦ ἄγαλμα πού ἔστησες» ('δαν. γ' 10-12).

Ἡ καταγγελία αὐτὴ ἦταν ἀρκετὴ, γιὰ νὰ ἀνάψῃ τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως. Ἡ ἄρνησις τῶν τριῶν νὰ ὑπακούσουν στὴ διαταγὴ τοῦ ἦταν ὄχι μόνο ἀπειθαρχία καὶ ἀσέβεια, ἀλλὰ καὶ ἀχαριστία. Αὐτὸς τοὺς εἶχε εὐνοήσῃ, τοὺς εἶχε ἀνεβάσει σὲ μεγάλα καὶ τιμητικὰ ἀξιώματα, κι' ἐκεῖνοι ἀρνοῦνταν νὰ ἐκτελέσουν τὴ διαταγὴ τοῦ! Γεμάτος θυμὸν λοιπὸν διέταξε νὰ τοὺς φέρουν μπροστὰ τοῦ. Κι' ὅταν ἐκεῖνοι ἐμφανίσθηκαν, τοὺς μίλησε μὲ αὐστηρότητα καὶ ἐγωισμό: «Ἀλήθεια, Σεδράχ, Μισάχ καὶ Ἀβδεναγῶ, δὲν λατρεύετε τοὺς θεοὺς μοῦ καὶ δὲν προσκυνεῖτε τὸ χρυσοῦ ἄγαλμα πού ἔστησα; Τώρα λοιπὸν νὰ εἴσθε ἕτοιμοι, ὅταν ἀκούσετε πάλι τὰ ὄργανα νὰ παίζουν, νὰ πέσετε νὰ προσκυνήσετε τὸ χρυσοῦ ἄγαλμα κι' ἂν δὲν τὸ κάνετε, θὰ ριχθῆτε στὸ ἀναμμένο καμίνι. Καὶ τότε ποιὸς θεὸς θὰ σᾶς γλιτώσῃ ἀπὸ τὰ χέρια μοῦ;» ('δαν. γ' 14-15).

Ἡ τελευταία αὐτὴ φράσις μαρτυροῦσε τὸν ἐξωφρενικὸ ἐγωισμό τοῦ βασιλέως, ὁ ὁποῖος τοποθετοῦσε τὸν ἑαυτὸ τοῦ ἐπάνω ἀπὸ ὅποιονδήποτε θεό. Γιὰ τὸν ἐγωισμό τοῦ αὐτόν, ὅπως θὰ δοῦμε στὴν προσεχῆ ὁμιλία, ὁ Ναβουχοδονόσορ τιμωρήθηκε σκληρά. Οἱ τρεῖς νέοι ὅμως στὰ τελευταία αὐτὰ λόγια τοῦ ἐστήριξαν τὴν ἀπάντησή τους: «Δὲν ἔχουμε ἀνάγκη -τοῦ εἶπαν- νὰ σοῦ ἀπαντήσουμε ἐμεῖς γι' αὐτὸ τὸ ζήτημα. Γιατί ὑπάρχει ὁ Θεὸς μᾶς στὸν οὐρανό, τὸν ὁποῖο ἐμεῖς λατρεύουμε καὶ ὁ ὁποῖος ἔχει τὴ δύναμι νὰ μᾶς φυλάξῃ ἀπὸ τὸ πυρωμένο καμίνι καὶ νὰ μᾶς γλιτώσῃ ἀπὸ τὰ χέρια σοῦ ἀλλὰ κι' ἂν αὐτὸ δὲν γίνῃ, σοῦ κάνουμε γνωστὸ, βασιλεῦ, ὅτι δὲν λατρεύουμε τοὺς θεοὺς σοῦ καὶ δὲν προσκυνοῦμε τὸ χρυσοῦ ἄγαλμα πού ἔστησες» ('δαν. γ' 16-18). Στὸν ἐγωισμό τοῦ βασιλέως οἱ νέοι ἀπάντησαν μὲ θάρρος καὶ ζῆλο διάπυρο. Ὅλα τὰ ἀνέθεσαν στὸν Θεὸ καὶ ἦταν βέβαιοι ὅτι ὁ Θεὸς θὰ τοὺς ἐγλίτῳνε ἀπὸ τὴ φωτιά. Ἦταν ὅμως ἕτοιμοι ἀκόμη καὶ νὰ πεθάνουν, παρὰ νὰ ἀρνηθοῦν τὸν ἀληθινὸ Θεὸ καὶ νὰ λατρεύσουν ἕνα ἄψυχο εἶδωλο. Γιατὶ ἐπίστευαν καὶ ἐλάτρευαν τὸν Θεὸ ἀπὸ ἀγάπη ἀληθινὴ καὶ βαθεία, καὶ ὄχι ἀπὸ ἰδιοτέλεια, περιμένοντας δηλαδὴ κάποια ἀμοιβὴ ἀπὸ τὸν Θεό. Ὁ Θεὸς ὅμως ἀνταπέδωσε τὴν ἀγάπη τοὺς καὶ ἔκανε γιὰ χάρι τοὺς ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα θαύματα πού ἔχουν γίνῃ ποτέ.

Ἡ θαρραλέα ἀπάντησης τῶν νέων ἐξόργισε ἀκόμη περισσότερο τὸν βασιλέα. Τὸ πρόσωπο τοῦ ἄλλαξε ὄψι ἀπὸ τὸν θυμὸ. Διέταξε νὰ κάψουν τὸ καμίνι ἑπτὰ φορές περισσότερο ἀπὸ τὸ συνηθισμένο, νομίζοντας ὅτι ἔτσι θὰ τιμωροῦσε σκληρότερα τὴν ἀπειθαρχία τούς, καὶ νὰ τοὺς ρίξουν μέσα στὴ φωτιά. Ἡ διαταγή τοῦ ἐκτελέσθηκε ἀμέσως. Ἄνδρες δυνατοὶ ἔπιασαν τοὺς τρεῖς, τοὺς ἔδεσαν ὅπως ἦταν μὲ τὰ ροῦχα τοὺς καὶ τοὺς πέταξαν μέσα στὸ καμίνι. Περιέργο ὁμως! Ἐνῶ τοὺς πέταξαν δεμένους, σὲ λίγο τοὺς εἶδαν νὰ περπατοῦν ὄρθιοι μέσα στὶς φλόγες, ὑμνώντας καὶ δοξάζοντας τὸν Θεό. Ἡ φωτιά ἔκαψε μόνο τὰ δεσμά τοὺς καὶ τοὺς ἐλευθέρωσε, χωρὶς νὰ πειράξη καθόλου τοὺς ἴδιους καὶ τὰ ροῦχα τοὺς. «Τοὺς ἔδεσε ὁ τύραννος καὶ τοὺς ἔλυσε ἡ φλόγα», λέει ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, «γιὰ νὰ μαθὸς τοῦ βασιλέως τὴν ὠμότητα καὶ τοῦ στοιχείου (δηλαδή τῆς φωτιάς) τὴν ὑπακοή». Καὶ ὄχι μόνο ἐλευθερώθηκαν ἀπὸ τὰ δεσμά, ἀλλὰ καὶ ὑμνοῦσαν καὶ ἐδόξαζαν τὸν Θεό. Καὶ πρῶτα ὁ Ἀζαρίας ἐκ μέρους ὄλων ἀνέπεμψε θερμὴ προσευχὴ στὸν Θεό. Τὰ πρῶτα λόγια τῆς ὡραίας αὐτῆς προσευχῆς τὰ ἀκοῦμε συχνά στὶς ἱερὲς ἀκολουθίες μᾶς.

«Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομα σοῦ εἰς τοὺς αἰῶνας». Ὁ Ἀζαρίας προσεύχεται ἐκ μέρους ὄλου τοῦ ἔθνους τοῦ. Ἀναγνωρίζει ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι δίκαιος σὲ ὅλα, ὅσα ἐπέτρεψε νὰ πάθῃ ὁ ἰσραηλιτικὸς λαὸς καὶ ἡ ἱερὴ πόλις τοῦ ἢ Ἱερουσαλήμ, γιατί ἀμάρτησε καὶ ἀποστάτησε ἀπὸ τὸν Θεὸ καὶ δὲν ἐτήρησε τίς ἐντολές τοῦ, ὥστε νὰ ἔχῃ τὴν προστασία τοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς μὲ δίκαιη κρίσι τοὺς παρέδωσε στὰ χέρια τῶν ἐχθρῶν τοὺς. «Καὶ τώρα –συνεχίζει ὁ Ἀζαρίας– δὲν ἔχουμε τὸ θάρρος νὰ ἀνοίξουμε τὸ στόμα μᾶς πρὸς ἐσένα. Ἐν τούτοις σὲ παρακαλοῦμε νὰ μὴν ἐπιτρέψῃς νὰ ἐξολοθρευθοῦμε ἐντελῶς καὶ νὰ μὴν καταργήσῃς τὴ διαθήκη σοῦ καὶ ἀποσύρῃς ἀπὸ μᾶς τὸ ἔλεος σοῦ γιὰ χάρη τοῦ Ἀβραάμ, τοῦ Ἰσαὰκ καὶ τοῦ Ἰακώβ, στοὺς ὁποίους ὑποσχέθηκες ὅτι θὰ πληθύνῃς τοὺς ἀπογόνους τῶν σάν τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ καὶ σάν τὴν ἄμμο τῆς θαλάσσης. Δέξου τὴ δική μᾶς θυσία σάν ὀλοκαυτώματα κριαριῶν καὶ ταύρων καὶ ἀρνιῶν, καὶ μὴ μᾶς ντροπιάσῃς, ἀλλὰ δεῖξε μᾶς τὴν ἐπιείκεια σοῦ καὶ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σοῦ καὶ γλίτωσε μᾶς μὲ τοὺς θαυμαστούς σοῦ τρόπους καὶ δόξασε ἔτσι τὸ ὄνομα σοῦ, ὥστε νὰ ντραποῦν ὄλοι, ὅσοι κακομεταχειρίζονται τοὺς δούλους σοῦ, νὰ συντριβῇ ἡ δύναμις τοὺς καὶ νὰ πληροφορηθοῦν ὄλοι «ὅτι σὺ εἶ Κύριος Θεὸς μόνος καὶ ἔνδοξος ἐφ' ὅλην τὴν οἰκουμένην» ('δαν. γ', Προσευχὴ Ἀζαρίου 2-21). Αὐτὴ εἶναι ἐν περιλήψει ἡ προσευχὴ τοῦ Ἀζαρίου: προσευχὴ ταπεινώσεως καὶ ἐξομολογήσεως. Πολλὰ εἶναι τὰ διδάγματα τῆς. Ἄς προσέξουμε ὁμως δύο κυρίως: Πρῶτον: ὅτι οἱ κρίσεις καὶ οἱ ἀποφάσεις καὶ οἱ ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ γίνονται πάντα μὲ δικαιοσύνη. Ἄς μὴν παραπονούμεστε λοιπὸν ἐναντίον τοῦ, ὅταν μᾶς ἐπισκέπτεται μὲ θλίψεις καὶ δοκιμασίες. Εἶναι δίκαιο νὰ τίς ὑποστοῦμε ἐξ αἰτίας τῶν ἀμαρτιῶν μᾶς, γιὰ νὰ παιδαγωγηθοῦμε καὶ νὰ σωφρονισθοῦμε. Καὶ δεύτερον ὅτι ὅλες μᾶς οἱ ἐνέργειες καὶ τὰ αἰτήματα μᾶς πρέπει νὰ ἀποβλέπουν στὴ δόξα τοῦ Θεοῦ καὶ ὄχι στὸ δικό μᾶς συμφέρον. Ὅπως ὁ Ἀζαρίας, ἄς ζητοῦμε νὰ γίνῃ γνωστὴ παντοῦ ἡ δύναμις καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπὸ ὄλους νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ δόξα καὶ τὸ μεγαλεῖο τοῦ.

Κι' ἐνῶ ὁ Ἀζαρίας ἀνέπεμπε τὴν προσευχὴν, οἱ ὑπηρέται τοῦ βασιλέως δὲν ἔπαυσαν νὰ τροφοδοτοῦν τὸ καμίνι μὲ εὐφλεκτὰ ὑλικά, γιὰ νὰ συντηροῦν τὴν φωτιά καὶ νὰ ἐπιδεινώσουν τὸ μαρτύριο τῶν νέων. Ἐπέτυχαν ὁμως τὸ ἀντίθετο: νὰ ἀποδειχθῇ ἀκόμη τρανότερα ἢ θαυμαστὴ ἐπέμβασις τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῶν νέων. Ἦταν τόση ἡ φλόγα, ὥστε ἀνέβαινε σὲ μεγάλο ὕψος, ἐνῶ συγχρόνως ξεχυνόταν πρὸς τὰ πλάγια καὶ ἔκαιγε τοὺς Χαλδαίους ποὺ βρισκόταν γύρω τῆς. Ἀντίθετα οἱ τρεῖς νέοι μέσα στὸ καμίνι δὲν ἔπαθαν ἀπολύτως τίποτε, γιατί ἄγγελος τοῦ Θεοῦ κατέβηκε καὶ ἀπομάκρυνε τὴν φλόγα ἀπὸ κοντὰ τοὺς καὶ ἔκανε τὸ κέντρο τῆς καμίνου δροσερό, σάν νὰ φυσοῦσε δυνατὸς ἄνεμος ποὺ σφύριζε. Ἔτσι ἡ φωτιά δὲν ἄγγιξε καθόλου τοὺς νέους οὔτε τοὺς ἐνώχλησε. Κι' ὅπως παρατηρεῖ ὁ Ι. Χρυσόστομος, «ὁ μὲν διάβολος ἐνέπνευσε στὸν τύραννο ἐκείνον αὐτὸ τὸ εἶδος τῆς τιμωρίας, ὥστε νὰ ἀφανισθοῦν τελείως τὰ σώματα τῶν νέων ὁ Θεὸς ὁμως

χρησιμοποίησε αυτό τὸ μέσον, γιὰ νὰ ἀναιρέσῃ τὴν ἀσέβεια. Ἐπειδὴ δηλαδὴ οἱ Πέρσαι θεωροῦν καὶ τιμοῦν τὴ φωτιὰ ὡς θεό, ὁ Θεὸς τοὺς ἀπέδειξε ὅτι οἱ θεοὶ τῶν Περσῶν φοβοῦνται ὄχι μόνο τὸν Θεό, ἀλλὰ καὶ τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ».

Εὐγνωμονώντας γιὰ τὴ θαυμαστὴ διάσωσή τοὺς οἱ τρεῖς νέοι, ἐδοξολόγησαν τὸν Θεὸ μ' ἓνα θαυμάσιο ὕμνο, στὸν ὁποῖο καλοῦν ὅλη τὴν κτίσι, ἄψυχη καὶ ἔμψυχη, νὰ δοξολογήσῃ τὸν Κύριο. Ἄς ἀκούσουμε μερικοὺς στίχους τοῦ.

«Εὐλογεῖτε, πάντα τὰ ἔργα Κυρίου, τὸν Κύριον ὑμνεῖτε καὶ υπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας.

Εὐλογεῖτε, ἄγγελοι Κυρίου, τὸν Κύριον...

Εὐλογεῖτε, πᾶσαι αἱ δυνάμεις Κυρίου, τὸν Κύριον...

Εὐλογεῖτε, ἥλιος καὶ σελήνη,... ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, τὸν Κύριον...

Εὐλογεῖτε, πῦρ καὶ καῦμα,... ψύχος καὶ καύσων, τὸν Κύριον...

Εὐλογεῖτε, νύκτες καὶ ἡμέραι,... φῶς καὶ σκότος, τὸν Κύριον...

Εὐλογεῖτε, πάχνη καὶ χιόνες, ἀστραπαὶ καὶ νεφέλαι τὸν Κύριον...

Εὐλογεῖτε, γῆ,... ὄροι καὶ βουνοί,... καὶ πάντα τὰ φυόμενα ἐν αὐτῇ, τὸν Κύριον...

Εὐλογεῖτε, θάλασσα καὶ ποταμοί,... κήτη καὶ πάντα τὰ κινούμενα ἐν τοῖς ὕδασι, τὸν Κύριον...

Εὐλογεῖτε, πάντα τὰ πετεινά τοῦ οὐρανοῦ,... πάντα τὰ θηρία καὶ πάντα τὰ κτήνη, τὸν Κύριον...

Εὐλογεῖτε, υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, τὸν Κύριον...

Εὐλογεῖτε, ἱερεῖς Κυρίου,... δοῦλοι Κυρίου, τὸν Κύριον...

Εὐλογεῖτε, πνεύματα καὶ ψυχὰι δικαίων,... ὅσοι καὶ ταπεινοὶ τῇ καρδίᾳ τὸν Κύριον,... ὅτι ἐξεῖλετο ἡμᾶς ἐξ ἄδου καὶ ἐκ χειρὸς θανάτου ἐσωσεν ἡμᾶς, ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ μέσου καιομένης φλογὸς καὶ ἐκ μέσου πυρὸς ἐρρύσατο ἡμᾶς. Ἐξομολογεῖσθε τῷ Κυρίῳ, ὅτι χρηστός, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα τὸ ἔλεος αὐτοῦ» (Ὑμνος τριῶν 34-66).

Ὁ Ναβουχοδονόσορ παρακολουθοῦσε αὐτοπροσώπως μὲ τὴ συνοδεία τοῦ ὅλη αὐτὴ τὴ διαδικασία. Ὄταν λοιπὸν ἄκουσε τοὺς τρεῖς νὰ ὑμνοῦν τὸν Θεό, σηκώθηκε ἔκπληκτος ἀπὸ τὸν θρόνο τοῦ καί, ἀφοῦ παρετήρησε προσεκτικώτερα, εἶπε στοὺς συνοδούς τοῦ: «Τρεῖς ἄνδρες δὲν ρίξαμε δεμένους στὴ φωτιὰ;». «Πραγματικά», τοῦ ἀπάντησαν ἐκεῖνοι. «Ἐγὼ ὅμως -εἶπε πάλι ὁ βασιλιάς- βλέπω τέσσερεις λυμένους νὰ περπατοῦν ἀνάμεσα στὴ φωτιὰ, χωρὶς νὰ ἔχουν πάθει τίποτε, καὶ τοῦ τετάρτου ἡ ἐμφάνισις εἶναι ὅμοια μὲ ἄγγελο Θεοῦ» ('δαν. γ' 24-25). Βέβαιος πιά ὅτι βρισκόταν σ' ἓνα θαῦμα πρωτοφανές, πού ωφειλόταν στὴ δύναμη καὶ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ, πλησίασε πρὸς τὴν εἴσοδο τῆς καμίνου καὶ εἶπε: «Σεδράχ, Μισάχ καὶ Αβδεναγώ, οἱ δοῦλοι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, ἐξέλθετε καὶ δεῦτε» ('δαν. γ' 26). Ἐβγήκαν τότε οἱ τρεῖς ἀπὸ τὸ καμίνι. Μὲ πολλὴ περιέργεια τοὺς περικύκλωσαν καὶ τοὺς παρετήρησαν οἱ ἀξιωματοῦχοι πού συνόδευαν τὸν βασιλέα, καὶ μὲ ἔκπληξι διεπίστωσαν ὅτι οἱ τρεῖς δὲν εἶχαν πάθει τίποτε ἀπολύτως ἢ φωτιὰ δὲν τοὺς εἶχε πειράξει, δὲν εἶχε κάψει οὔτε τὰ ροῦχα τοὺς οὔτε τίς τρίχες τοὺς, κ' οὔτε μυρωδιὰ φωτιᾶς ὑπῆρχε ἐπάνω τοὺς. Χωρὶς κανένα δισταγμὸ ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐδόξασε τὸν Θεὸ τῶν τριῶν, γιὰ τὸ ἔστειλε τὸν ἄγγελο τοῦ καὶ τοὺς γλίτωσε ἀπὸ τὴ φωτιὰ, καὶ διεκήρυξε ὅτι ὅποιος τολμήσῃ νὰ ξεστομίσει βλάσφημο λόγο γιὰ τὸν Θεὸ αὐτόν, θὰ τιμωρηθῇ μὲ θάνατο καὶ θὰ δημευθῇ ἡ περιουσία

του. "Επειτα δὲ ἀπὸ τὸ ἐκπληκτικὸ αὐτὸ γεγονὸς ἀνύψωσε τοὺς τρεῖς σὲ ἀκόμη ἀνώτερες θέσεις καὶ τοὺς διώρισε ἀρχηγοὺς ὄλων τῶν Ἰουδαίων ποὺ ὑπῆρχαν στὸ βασιλεῖο τοῦ.

Δὲν πρέπει βέβαια καὶ πάλι νὰ νομίσουμε ὅτι ὁ Ναβουχοδονόσορ ἔπαυσε νὰ εἶναι πολυθεϊστῆς καὶ πίστεψε στὸν ἀληθινὸ Θεὸ: ἀπλῶς πίστεψε ὅτι ὁ Θεὸς ποὺ πίστευαν οἱ τρεῖς, εἶναι ἀνώτερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους θεοὺς. "Ἐγινε δηλαδὴ ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐνοθεϊστῆς καὶ ὄχι μονοθεϊστῆς.

Τὸ θαῦμα τῆς διασώσεως τῶν τριῶν νέων ἀπὸ τῆ φωτιά ἔκανε, ὅσο λίγα γεγονότα, ἐντύπωση στοὺς Ἰουδαίους καὶ στοὺς Χριστιανοὺς. Αὐτὸ τὸ θαῦμα ὑπαινίσσεται καὶ ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν γράφῃ ὅτι κάποιοι μὲ τῆ δύναμη τῆς πίστεως «ἐσβέσαν δύναμιν πυρὸς» (Ἐβρ. ἴα' 34). Ἦταν πράγματι ἓνα θαῦμα τῆς πίστεως. Οἱ τρεῖς νέοι εἶχαν ἀκλόνητη πεποιθήση ὅτι ὁ Θεὸς θὰ τοὺς ἐγλίτῳ ἀπὸ τῆ φωτιά. Καὶ ὁ Θεὸς τὸ ἔκανε, βραβεύοντας τὴν πίστη τοὺς καὶ ἀποδεικνύοντας τὴν παντοδυναμία τοῦ. Ὡς παράδειγμα πίστεως προβάλλει ἡ Ἐκκλησία τοὺς τρεῖς νέους καὶ τιμᾷ τὴ μνήμη τοὺς μαζί μὲ τὸν Δανιήλ στὶς 17 Δεκεμβρίου. Παραστάσεις τοῦ γεγονότος αὐτοῦ ὑπάρχουν στὶς κατακόμβες καὶ σὲ πολλοὺς χριστιανικοὺς ναοὺς. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ὑμνογραφία ἀναφέρεται πολὺ συχνά στὸ θαῦμα αὐτό, γιὰτὶ ἡ προσευχὴ τοῦ Ἀζαρίου καὶ ὁ ὕμνος τῶν τριῶν εἰσῆχθησαν ἀπὸ πολὺ παλιὰ χρόνια στὴ χριστιανικὴ λατρεία καὶ ἀποτελοῦν τὴν ζ' καὶ ἡ' ἀπὸ τὶς ἐννέα ὠδὲς ποὺ ψάλλονται στὸν Ὅρθρο. Καὶ ἀπὸ τὶς ὠδὲς αὐτὲς πῆραν ἀφορμὴ οἱ ὑμνογράφοι καὶ συνέθεσαν ὕμνους ποὺ ἐξιστοροῦν τὸ θαῦμα, ἐξαίρουν τὴν πίστα τῶν τριῶν νέων καὶ τὴν ἀφοσίωσι τοὺς στὸν Θεὸ καὶ ἐπαναλαμβάνουν τὰ λόγια τῆς δοξολογίας τῶν.

"Ἄς κλείσουμε λοιπὸν τὴ σημερινὴ ὁμιλία μὲ δύο τέτοιους ὕμνους ἀπὸ τὸν κανὸνα τῶν Χριστουγέννων, ποὺ τοὺς ἀκοῦμε νὰ ψάλλονται κατὰ τὴν προεόρτιο περίοδο τῶν Χριστουγέννων ποὺ διανύουμε τώρα. Στὸν δεῦτερο ὕμνο θὰ παρατηρήσουμε ὅτι ὁ ποιητὴς παραλληλίζει τὸ θαῦμα τῆς διασώσεως τῶν νέων μὲ τὸ θαῦμα τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου. "Ὅπως δηλαδὴ ἡ φωτιά τῆς καμίνου δὲν ἔκαψε τοὺς τρεῖς νέους, ἔτσι καὶ ἡ φωτιά τῆς θεότητος δὲν ἔκαψε τὰ σπλάγχνα τῆς Παρθένου, μέσα στὰ ὁποῖα κυοφορήθηκε.

«Οἱ παῖδες, εὐσέβεια συντραφέντες, δυσσεβούς προστάγματος καταφρονήσαντες, πυρὸς ἀπειλῆς οὐκ ἐπτοήθησαν, ἀλλ' ἐν μέσῳ τῆς φλογὸς ἐσώτητες ἔψαλλον: Ὁ τῶν πατέρων Θεός, εὐλογητὸς εἶ» (Εἰρμὸς ζ' ὠδῆς κανόνος Χριστουγέννων).

«Θαύματος υπερφυσοῦς ἢ δροσοβόλος ἐξεκόνισε κάμιнос τύπον. Οὐ γὰρ οὐς ἐδέξατο φλέγει νέους, ὡς οὐδὲ πῦρ τῆς θεότητος Παρθένου, ἦν υπέδου, νηδύν. Διὸ ἀνυμνοῦντες ἀναμέλψωμεν: Εὐλογεῖτω ἡ κτίσις πάσα τὸν Κύριον καὶ υπερυψούτω εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας» (Εἰρμὸς ἡ' ὠδῆς τοῦ ἰδίου κανόνος).

27/11/1995

103. "Ἡ παραφροσύνη τοῦ Ναβουχοδονόσορ.

(Δαν. δ' 1-34)

Μετά τὴν ἱστορία τῆς διασώσεως τῶν τριῶν νέων ἀπὸ τῆ φωτιά ὑπάρχει στὸ βιβλίον τοῦ Δανιήλ μιὰ ἄλλη περίεργη καὶ ἐκπληκτικὴ ἱστορία, ποὺ ἀναφέρεται σ' ἓνα περιστατικὸ τῆς ζωῆς τοῦ Ναβουχοδονόσορ.

Ὁ ἴδιος ὁ Ναβουχοδονόσορ διηγεῖται τὴν ἱστορία αὐτὴ μ' ἓνα ἔγγραφο τοῦ, ποὺ τὸ ἀπευθύνει πρὸς ὄλους τοὺς λαοὺς τοῦ κράτους τοῦ, γιὰ νὰ μάθουν ὅλοι τί τοῦ συνέβη καὶ νὰ θαυμάσουν τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ. Τὸ ἔγγραφο αὐτὸ πιθανώτατα τὸ συνέταξε ὁ Δανιήλ κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως

καί γι' αυτό περιλαμβάνεται στο βιβλίο του Δανιήλ. Ἄς παρακολουθήσουμε τὴν ἐντυπωσιακὴ αὐτὴ ἱστορία.

Ὁ Ναβουχοδονόσορ, ὅπως εἴπαμε, διακρινόταν γιὰ τὴ μεγάλη ὑπερηφάνεια καὶ τὴν ἀλαζονεία τοῦ. Οἱ μεγάλες πολεμικὲς ἐπιτυχίες τοῦ τὸν εἶχαν ἀναδείξει ἡγεμόνα ἐνὸς μεγάλου, ἰσχυροῦ καὶ πλουσίου κράτους. Στὴν πρωτεύουσα τοῦ τὴ Βαβυλώνα εἶχε κάνει μεγάλα οἰκοδομικά, τεχνικά καὶ ἐξωραϊστικά ἔργα. Περίφημοι π.χ. ἦταν οἱ κρεμαστοὶ κήποι τῆς Βαβυλώνας, πού θεωροῦνταν ἕνα ἀπὸ τὰ ἑπτὰ θαύματα τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Οἱ ταρατσες δηλαδὴ καὶ οἱ στέγες τοῦ μεγάλου καὶ πολυτελοῦς ἀνακτόρου τοῦ εἶχαν μεταβληθῆ σὲ ἀληθινούς κήπους μὲ κάθε εἶδους δέντρα καὶ καλλωπιστικὰ φυτὰ. Ὅλα αὐτὰ ἐφούντωνσαν ἀκόμη περισσότερο τὸν ἐγωισμό καὶ τὴν ὑπεροψία τοῦ. Γιατὶ ὅταν ὁ ἄνθρωπος δὲν καταπολεμᾷ τὸν ἔμφυτο ἐγωισμό μὲ τὴν ταπεινοφροσύνη καὶ τὴν ἀπόδοσι τῶν ἐπιτυχιῶν τοῦ στὸν Θεό, ὁ ἐγωισμὸς αὐτὸς θεριεύει μέσα τοῦ καὶ τὸν κατακυριεύει τὸν κάνει νὰ μὴ βλέπῃ ἄλλον ἀνώτερο, ἐξυπνότερο καὶ ἰκανώτερο ἀπὸ τὸν ἑαυτὸ τοῦ. Αὐτὸ εἶχε πάθει καὶ ὁ Ναβουχοδονόσορ. Εἶναι χαρακτηριστικὴ ἡ φράσις πού τὸν ἀκούσαμε νὰ λέῃ στοὺς τρεῖς νέους, ὅταν τοὺς ἀπειλοῦσε ὅτι θὰ τοὺς ρίξῃ στὸ καμίνι: «Τίς ἐστὶ θεός, ὃς ἐξελεύεται ὑμᾶς ἐκ τῶν χειρῶν μου;» ('δαν. γ' 15). Γιὰ τὴν ὑπεροψία τοῦ αὐτὴ ὅμως ἐπῆρε ἕνα σκληρό, ἀλλὰ δίκαιο μάθημα ἀπὸ τὸν Θεό.

Ἐνῶ, ὅπως διηγεῖται ὁ ἴδιος, ζοῦσε τρισευχισμένος στὰ ἀνάκτορα τοῦ, ἀπολαμβάνοντας ὅλα τὰ ἀγαθὰ, εἶδε κάποια νύχτα ἕνα συγκλονιστικὸ ὄνειρο πού τὸν ἐτάραξε. Δέν τὸ λησμόνησε, ὅπως εἶχε πάθει μὲ τὸ πρῶτο τοῦ ὄνειρο: τὸ θυμόταν πολὺ καλὰ καὶ προσπαθοῦσε νὰ συλλάβῃ τὸ νόημα τοῦ. Διέταξε λοιπόν, ὅπως καὶ τότε, νὰ ἔλθουν μπροστά τοῦ οἱ ἐξορκισταί, οἱ μάγοι καὶ οἱ ἀστρολόγοι, ἐλπίζοντας ὅτι αὐτὴ τὴ φορὰ θὰ ἦταν σὲ θέση νὰ τοῦ ἐξηγήσουν τὸ ὄνειρο, ἀφοῦ θὰ τοὺς τὸ διηγόταν ὁ ἴδιος. Οἱ μάγοι ὅμως ἀποδείχθηκαν καὶ τώρα ἀνίκανοι νὰ ἰκανοποιήσουν τὸ αἶτημα τοῦ βασιλέως, γιὰ νὰ ἀποδειχθῆ καὶ πάλι αὐτὸ πού εἶχε πῆ τότε ὁ Δανιήλ: ὅτι δηλαδὴ ἡ ἐξήγησις τῶν ἀποκαλυπτικῶν ὀνείρων δὲν εἶναι ἔργο τῶν μάγων καὶ τῶν ἀστρολόγων, ἀλλὰ ἐπιτυγχάνεται μόνο μὲ τὸν φωτισμὸ τοῦ Θεοῦ.

Ἀφοῦ οἱ μάγοι ἀπέτυχαν, ὁ Ναβουχοδονόσορ κατέφυγε πάλι στὸν Δανιήλ. Τὸν ἐκάλεσε στὰ ἀνάκτορα καὶ τοῦ μίλησε πολὺ εὐγενικὰ καὶ ἐπαινετικά, πράγμα πού δείχνει πόσο τὸν ἐθαύμαζε καὶ τὸν ἐκτιμοῦσε. «Βαλτάσαρ», τοῦ εἶπε, «σὺ πού εἶσαι ὁ ἀρχηγὸς τῶν μάντεων, καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι ἔχεις μέσα σοῦ πνεῦμα Θεοῦ καὶ κανενὸς μυστηρίου ἢ ἐρμηνεία δέν σοῦ εἶναι ἀδύνατη, ἄκουσε τὸ ὄνειρο πού εἶδα καὶ πές μου τὴν ἐξήγησι τοῦ». Κι' ἀμέσως μετὰ τὴν εἰσαγωγή αὐτὴ ὁ Ναβουχοδονόσορ διηγήθηκε τὸ ὄνειρο τοῦ.

«Εἶδα στὸν ὕπνο μου ἕνα τεράστιο δέντρο νὰ ὑψώνεται στὸ κέντρο τῆς γῆς. Ἐμεγάλωσε τὸ δέντρο καὶ τὸ ὕψος τοῦ ἔφτασε ὡς τὸν οὐρανὸ καὶ ξαπλώθηκε ὡς τὰ πέρατα τῆς γῆς. Τὰ φύλλα τοῦ ἦταν ὠραία καὶ οἱ καρποὶ τοῦ πολλοί, κι' ἀπ' αὐτοὺς τρέφονταν ὅλοι. Κάτω ἀπὸ τὸ δέντρο κατοικοῦσαν τὰ ἄγρια θηρία καὶ στὰ κλαδιὰ τοῦ φώλιαζαν τὰ πουλιὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὅλα τὰ ὄντα τρέφονταν ἀπ' αὐτό. Παρατηροῦσα τὸ δέντρο, καὶ νὰ, κατέβηκε ἅγιος ἄγγελος ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ φώναξε δυνατὰ καὶ εἶπε: Κόψτε τὸ δέντρο καὶ μαδηστε τὰ κλαδιὰ τοῦ καὶ τινάξτε τὰ φύλλα τοῦ καὶ σκορπίστε τοὺς καρπούς τοῦ: ἄς φύγουν τὰ θηρία ἀπὸ κάτω τοῦ καὶ τὰ πουλιὰ ἀπ' τὰ κλαδιὰ τοῦ μόνο τὴ ρίζα τοῦ ἀφήστε μέσα στὴ γῆ. Δέστε μὲ σιδερένια καὶ χάλκινα δεσμὰ αὐτὸν πού σημαίνει τὸ δέντρο: θὰ κοιμᾶται κάτω ἀπὸ τὴ δροσιά τοῦ οὐρανοῦ καὶ θὰ ζῆ μὲ τὰ θηρία, τρώγοντας τὸ χορτάρι τῆς γῆς. Ἡ καρδιά τοῦ θὰ ἀλλάξῃ καὶ θὰ τοῦ δοθῆ καρδιά θηρίου (θὰ σκέπτεται δηλαδὴ καὶ θὰ ἐνεργῆ σάν τὰ θηρία), καὶ σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι θὰ περάσῃ ἑπτὰ καιροὺς (δηλαδὴ μεγάλο χρονικὸ διάστημα). Κι' αὐτὸ θὰ γίνῃ, γιὰ νὰ μάθουν ὅλοι, ὅσοι ζοῦν στὴ γῆ, ὅτι ὁ Κύριος εἶναι ὁ

ὑψιστος κυρίαρχος κάθε ανθρώπινης βασιλείας. Δίνει τὴν ἐξουσία σὲ ὅποιον αὐτὸς κρίνει καλὸ καὶ μπορεῖ νὰ ἀνεβάσῃ σ' αὐτὴν καὶ τὸν πιὸ ἄσημο ἄνθρωπο» ('δαν. δ' 6-14).

Αὐτὸ ἦταν τὸ ὄνειρο τοῦ Ναβουχοδονόσορ. Τὴν ἐξήγησι τοῦ θά τὴν ἀκούσουμε ἀπὸ τὸν Δανιήλ. Πρὶν προχωρήσουμε ὅμως, ἄς προσέξουμε τὰ τελευταία λόγια τοῦ ἀγγέλου: Ὁ Θεὸς εἶναι ὁ μόνος ἀπόλυτος κυρίαρχος καὶ αὐτὸς παραχωρεῖ τὴν ἐξουσία στοὺς ἐπιγείους ἄρχοντες. Τὴν ἀλήθεια αὐτὴ τονίζει κι' ἄλλου ἢ ἀγία Γραφή, ὅταν ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς ἄρχοντες καὶ λέει: «Ἀκούσατε, βασιλεῖς, καὶ συνετὲ μάθετε δικασταὶ περάτων γῆς ἐνωτίσασθε οἱ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ὄχλοις ἐθνῶν: ὅτι ἐδόθη παρὰ Κυρίου ἢ κράτησις ὑμῖν καὶ ἡ δυναστεία παρὰ Ὑψίστου» (Σοφ. Σολ. ς' 1-3). Ἄς μὴ καυχῶνται λοιπὸν ὅσοι ἀπέκτησαν κάποια ἐξουσία κι' ἄς μὴ νομίζουν ὅτι μὲ τὶς δικές τοὺς ἱκανότητες καὶ δυνάμεις τὴν ἀπέκτησαν: ὁ Θεὸς τοὺς τὴν ἔδωσε καὶ σ' αὐτὸν θὰ δώσουν λόγο γιὰ τὴν καλὴ ἢ κακὴ διαχείρισί τῆς. Κι' ὅταν ἀκόμη κακοὶ καὶ παράνομοι ἄνθρωποι ἀνέρχονται στὴν ἐξουσία, καὶ πάλι μὲ τὴν παραχώρησι τοῦ Θεοῦ γίνεται αὐτό, γιὰ νὰ τιμωρηθοῦν καὶ νὰ παιδαγωγηθοῦν λαοὶ ἀσύνητοι καὶ σκληροτράχηλοι ποὺ δὲν σεβάσθηκαν τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ. Κι' αὐτὸ ἰσχύει πολὺ περισσότερο σήμερα, ποὺ ἐμεῖς μὲ τὴν ψῆφο μᾶς ἀναδεικνύουμε ἐκείνους ποὺ θὰ μᾶς κυβερνήσουν. Ὁ Θεὸς θέλει νὰ κυβερνοῦν πάντα οἱ δίκαιοι: ἂν ὅμως ἐμεῖς προτιμοῦμε τοὺς παρανόμους, ἢ εὐθύνη εἶναι δική μᾶς εἴμαστε ἄξιοι τῆς τύχης καὶ τῆς προτιμήσεως μᾶς. Ὅπωςδήποτε ὅμως καὶ οἱ κακοὶ ἄρχοντες θὰ λογοδοτήσουν στὸν Θεό, ἀλλὰ κι' ἐμεῖς πού τοὺς ἐκλέγουμε.

Ὅταν ὁ Δανιήλ ἄκουσε τὸ ὄνειρο, ἔμεινε ἄφωνος ἐπὶ μία ὥρα περίπου. Ὁ Θεὸς τοῦ εἶχε φανερώσει ἤδη τὴ σημασία τοῦ ὀνείρου. Ἦξερε καλὰ ὁ Δανιήλ ὅτι τὸ ὄνειρο ἀναφερόταν στὸν ἴδιο τὸν Ναβουχοδονόσορ καὶ ἡ σημασία τοῦ δὲν ἦταν καθόλου εὐχάριστη γι' αὐτόν. Ἔνοιωθε λοιπὸν μιὰ τέτοια ἐσωτερικὴ ταραχή, ποὺ δὲν τὸν ἄφηνε νὰ μιλήσῃ. Ἡ ταραχὴ τοῦ ὅμως ἐγίνε ἀντιληπτὴ ἀπὸ τοὺς παρισταμένους καὶ ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν βασιλέα, ὁ ὁποῖος προσπάθησε νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ λέγοντας τοῦ: «Βαλτάσαρ, μὴ σὲ τaráσῃ τὸ ὄνειρο καὶ ἡ σημασία τοῦ» ('δαν. ς' 16). Καὶ τότε ὁ Δανιήλ ἀποφάσισε νὰ μιλήσῃ.

«Κύριε», εἶπε στὸν βασιλέα, «μακάρι τὸ ὄνειρο αὐτὸ νὰ ἦταν γιὰ κείνους πού σὲ μισοῦν, καὶ ἡ ἐρμηνεία τοῦ νὰ ἀναφερόταν στοὺς ἐχθροὺς σοῦ. Ὅμως τὸ τεράστιο δέντρο ποὺ εἶδες, τὸ ὁποῖο ἔφτανε μέχρι τὸν οὐρανὸ κι' ἀπλωνόταν ὡς τὰ πέρατα τῆς γῆς, εἶσαι σύ, βασιλεῦ, γιὰτὶ ἐγίνες μέγας καὶ ἰσχυρός, καὶ τὸ μεγαλεῖο σοῦ ἔφτασε ὡς τὸν οὐρανὸ καὶ ἡ ἐξουσία σοῦ ἀπλώθηκε στὰ πέρατα τῆς γῆς. Καὶ τὸ ὅτι εἶδες ἄγγελο νὰ κατεβαίνει ἀπὸ τὸν οὐρανὸ καὶ νὰ διατάσῃ νὰ κόψουν τὸ δέντρο καὶ νὰ τὸ καταστρέψουν καὶ ν' ἀφήσουν μόνο τὴ ρίζα τοῦ, καὶ τὸ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἐσήμεινε τὸ δέντρο θὰ δεθῇ μὲ σιδερένια καὶ χάλκινα δεσμὰ καὶ θὰ ζῆ στὸ ὑπαιθρο μαζί μὲ τὰ θηρία γιὰ μεγάλο χρονικὸ διάστημα, ὅλα αὐτὰ θὰ πραγματοποιηθοῦν σ' ἐσένα. Θὰ διωχθῆς ἀπὸ τὴν κοινωνία τῶν ἀνθρώπων καὶ θὰ ζῆς μὲ τὰ θηρία στὸ ὑπαιθρο καὶ θὰ τρέφεσαι μὲ χορτάρια κι' αὐτὸ θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺν καιρὸ, ὥσπου νὰ μάθῃς ὅτι ὁ Ὑψιστος κυριαρχεῖ στὰ βασίλεια τῶν ἀνθρώπων καὶ σ' ὅποιον θέλει ἐκεῖνος δίνει τὴν ἐξουσία. Καὶ τὸ ὅτι ὁ ἄγγελος εἶπε ν' ἀφήσουν τὴ ρίζα τοῦ δέντρου, σημαίνει ὅτι ἡ βασιλεία θὰ ἐπανέλθῃ σ' ἐσένα, ὅταν θὰ ἀναγνωρίσῃς τὴν ἐξουσία τῆς οὐρανίου βασιλείας» ('δαν. ς' 16-23). (Τρομερὰ ἦταν γιὰ τὸν Ναβουχοδονόσορ τὰ μηνύματα πού τοῦ ἔστειλε ὁ Θεός. Μιὰ μεγάλη περιπέτεια τὸν περίμενε ὡς τιμωρία καὶ παιδαγωγία γιὰ τὴ μεγάλη τοῦ ὑπεροψία. Ὁ Θεὸς τοῦ εἶχε δώσει εὐκαιρίες, γιὰ νὰ διδαχθῇ ὅτι, ὅσο μεγάλη κι' ἂν ἦταν ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα τοῦ, δὲν ἔπρεπε νὰ ὑψηλοφρονῇ, ἀλλὰ νὰ ἀναγνωρίζῃ ὅτι ὑπεράνω ὅλων εἶναι ὁ Θεός. Κι' αὐτὸ τὸ ἀνεγνώρισε καὶ τὸ ὠμολόγησε ὁ ἴδιος, προσωρινὰ ὅμως, χωρὶς νὰ διορθωθῇ ὀριστικά. Γι' αὐτὸ καὶ ὁ Θεὸς ἔκρινε ὅτι ἔπρεπε νὰ τὸν ἐπισκεφθῇ μὲ μιὰ σκληρὴ

δοκιμασία, πού απέβλεπε πάλι στη διόρθωσή του. Γιατί και οι τιμωρίες του Θεού δεν αποβλέπουν στην καταστροφή μας, αλλά στη διόρθωσι μας.

Υπήρχε όμως δυνατότης να αποφύγη ο Ναβουχοδονόσορ την τιμωρία και ο Δανιήλ του την υπέδειξε. «Γι' αυτό, βασιλεῦ», του εἶπε, «δέξου τὴ συμβουλή μου καὶ φρόντισε νὰ ἐξιλεωθῆς γιὰ τὶς ἁμαρτίες σου μὲ ἐλεημοσύνες καὶ γιὰ τὶς ἀδικίες σου μὲ τὴν εὐσπλαγχνία πρὸς τοὺς φτωχοὺς: ἴσως ἔτσι ὁ Θεὸς νὰ φανῆ μακρόθυμος γιὰ τὰ παραπτώματα σου» ('δαν. δ' 24). Ὁ τρόπος λοιπὸν πού υπεδείκνυε ὁ Δανιήλ στὸν βασιλέα, ἦταν ἡ μετάνοια γιὰ τὶς ἁμαρτίες του, πού θὰ τὴν ἔδειχνε μὲ ἐλεημοσύνες καὶ ἀγαθοεργίες πρὸς τοὺς φτωχοὺς, ἐπανορθώνοντας ἔτσι τὶς πολλὲς ἀδικίες πού ἀσφαλῶς εἶχε κάνει στοὺς ὑπηκόους του καὶ στοὺς ξένους λαοὺς πού εἶχε ὑποτάξει. Τὸ σωστὸ βέβαια εἶναι νὰ ἀποκαθιστοῦμε τὴν ἀδικία σ' ἐκείνους πού τὴν ἔχουμε διαπράξει ὅταν ὅμως αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατόν γιὰ διαφόρους λόγους, ἡ ἐλεημοσύνη καὶ ἡ ἀγαθοεργία εἶναι ἄριστος τρόπος, γιὰ νὰ ἐξιλεωθοῦμε ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ. Ἀλλὰ καὶ πάλι ἄς μὴ νομίζουμε ὅτι μὲ τὶς ἀγαθοεργίες μᾶς θὰ ἐξαγοράσουμε τὴ συγχώρησι: ἡ συγχώρησις ἐξαρτᾶται ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ τὴ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ ὁ Δανιήλ δὲν εἶπε στὸν Ναβουχοδονόσορ ὅτι, ἂν κἀν ἐλεημοσύνες, ὁ Θεὸς ὅπωςδὴποτε θὰ τὸν συγχωρήσῃ, ἀλλὰ ὅτι «ἴσως ἔσται μακρόθυμος τοὺς παραπτώμασί σου ὁ Θεός». Ὅχι γιατί δὲν ἦταν βέβαιος ὁ Δανιήλ γιὰ τὴ μακροθυμία τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ γιατί ἠθελε νὰ κἀν τὸν βασιλέα νὰ καταλάβῃ τὴν ἀλήθεια αὐτὴ καὶ νὰ ἐξαρτᾶ τὴ σωτηρία τοῦ ἀπὸ τὸν Θεό, ἀφοῦ αὐτὸς προσφέρει ὅ,τι ἐξαρτώνταν ἀπὸ αὐτόν.

Ἐλαβε ἄραγε ὑπ' ὄψιν ὁ Ναβουχοδονόσορ τὰ μηνύματα τοῦ Θεοῦ καὶ συμμορφώθηκε πρὸς τὴν ὑπόδειξη τοῦ Δανιήλ; Ἡ συνέχεια τῆς ἱστορίας δείχνει ὅτι δὲν τὸ ἔκανε. Γιατί, ἂν τὸ εἶχε κάνει, ἀσφαλῶς ὁ Θεὸς θὰ ἔδειχνε τὴν εὐσπλαγχνία του καὶ δὲν θὰ πραγματοποιοῦσε τὴν ἀπειλή του. Ἡ τιμωρία ὅμως ἦρθε. Γιατί, ὅταν ἀδιαφοροῦμε γιὰ τὶς προειδοποιήσεις τοῦ Θεοῦ καὶ περιφρονοῦμε ἔτσι τὴ μακροθυμία του, θὰ ἀντιμετωπίσουμε ὅπωςδὴποτε τὴν τιμωρὸ δικαιοσύνη του. Καὶ γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς μᾶς προειδοποιεῖ: «Ἐὰν εγκαταλίπωσιν οἱ υἱοὶ μου τὸν νόμον μου καὶ τοῖς κρίμασί μου μὴ πορευθῶσιν, ἐὰν τὰ δικαιώματα μου βεβηλώσωσι καὶ τὰς ἐντολάς μου μὴ φυλάξωσιν, επισκέψομαι ἐν ράβδῳ τὰς ἀνομίας αὐτῶν καὶ ἐν μάστιγι τὰς ἀδικίας αὐτῶν» (Ψαλμ. πη' 31-33). Αὐτὸ συνέβη καὶ μὲ τὸν Ναβουχοδονόσορ.

Πέρασε ἓνας χρόνος ἀπὸ τότε πού εἶχε δὴ τὸ ὄνειρο. Μετὰ τὶς πρῶτες ζωηρὲς ἐντυπώσεις ὁ Ναβουχοδονόσορ ξέχασε καὶ τὸ ὄνειρο καὶ τὴν ἐξήγησι του κι' ἐξακολούθησε νὰ συμπεριφέρεται, ὅπως καὶ πρὶν, χωρὶς καμιά ἐκδήλωσι μετάνοιας. Κάποια μέρα ἔκαμνε τὸν περίπατο του σ' ἓνα ἀπὸ τὰ δώματα τοῦ ἀνακτόρου του, ἀπ' ὅπου μποροῦσε νὰ δῇ ὅλη τὴν τεράστια πόλι τῆς Βαβυλῶνος. Παρατηρώντας γύρω τὰ λαμπρὰ κτίρια τῆς, ἀναλογίσθηκε ὅτι πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ εἶχαν γίνει μὲ τὴ δικὴ του φροντίδα. Μέσα του φούντωσε πάλι ὁ αὐτοθαυμασμός καὶ ἡ ὑπεροψία. Γεμάτος ὑπερηφάνεια εἶπε μιλώντας μὲ τὸν ἑαυτό του: «Αὐτὴ δὲν εἶναι ἡ Βαβυλῶν ἡ μεγάλη, πού τὴν ἔκτισα ἐγὼ γιὰ πρωτεύουσα τῆς βασιλείας μου μὲ τὴ μεγάλη δύναμι μου, γιὰ νὰ δοξάζεται ἡ μεγαλειότης μου;» ('δαν. δ' 27).

Δὲν εἶχε τελειώσει καλὰ-καλὰ τὸν λόγο του αὐτόν ὁ Ναβουχοδονόσορ, καὶ ἀκούσθηκε φωνὴ ἀπὸ τὸν οὐρανὸ πού ἔλεγε: «Σὲ σένα, βασιλεῦ, ἀπευθύνεται ὁ λόγος αὐτός. Ἡ βασιλεία σου ἀφαιρέθηκε ἀπὸ σένα, καὶ θὰ σὲ διώξουν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, καὶ θὰ ζῆς μὲ τὰ θηρία, καὶ θὰ σὲ ταΐζουν χορτάρια, σὰν νὰ εἶσαι βόδι κι' αὐτὸ θὰ διαρκέσῃ ἑπτὰ περιόδους, ὥσπου νὰ μάθῃς ὅτι ὁ Ὑψιστος εἶναι κύριος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων καὶ σ' ὅποιον θέλει τὴ δίνει» ('δαν. δ' 28-29).

Τὴν ἴδια στιγμὴ ὁ λόγος αὐτὸς πραγματοποιήθηκε. Ξαφνικὰ ὁ Ναβουχοδονόσορ ἔχασε τὰ λογικὰ του καὶ νόμιζε ὅτι εἶναι ζῶο. Ἐπαθε δηλαδὴ μιὰ φρενοβλάβεια πού λέγεται λυκανθρωπία, κατὰ τὴν

όποια ό πάσχων νομίζει ότι εἶναι λύκος ἢ ἄλλο ζῶο καί προσπαθεῖ νά μιμηθῆ τὸ ζῶο αὐτό. Ἀμέσως ἔφυγε ἀπό τὰ ἀνάκτορα καί τὴν πόλι καί ζοῦσε στὸ ὕπαιθρο, τρώγοντας χορτάρια σάν ζῶο. Ἀπὸ τὴν ὑγρασία τῆς ὑπαίθρου τὸ δέρμα τοῦ ἄλλαξε χρῶμα, σάν νὰ βιάφτηκε. Οἱ τρίχες τοῦ μεγάλωσαν σάν τοῦ λιονταριοῦ καί τὰ νύχια τοῦ ἔγιναν σάν τῶν ἀρπακτικῶν πουλιῶν. Πόσο κράτησε ἡ κατάσταση αὐτή; «Ἐπτὰ καιρούς», λέει ἡ Γραφή, χωρὶς νὰ καθορίζη ἂν πρόκειται γιὰ μέρες, ἑβδομάδες, μῆνες ἢ χρόνια. Πιθανώτατα πρόκειται γιὰ ἑπτὰ χρόνια ἢ ὀπωσδήποτε γιὰ μεγάλο χρονικὸ διάστημα. Ὅταν πέρασε τὸ διάστημα αὐτό, ὁ Ναβουχοδονόσορ ἔνοιωσε νὰ ἀποκτᾶ πάλι τὰ λογικά τοῦ καί νὰ ἐπανερχεται στὴ φυσιολογικὴ τοῦ κατάσταση. Ἀμέσως εὐλόγησε καί ἐδόξασε τὸν Θεὸ καί ὠμολόγησε «ὅτι ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος καί ἡ βασιλεία αὐτοῦ εἰς γενεὰν καί γενεὰν, καί πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν εἰς οὐδὲν ἐλογίσθησαν, καί κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ποιεῖ... καί οὐκ ἐστὶν δς ἀντιποιήσεται τὴ χειρὶ αὐτοῦ» ('δαν. δ' 31-32). Ἐπειτα ἐπανῆλθε ὑγιῆς στὰ ἀνάκτορα τοῦ καί ἀποκαταστάθηκε στὴ βασιλεία τοῦ ἀνάμεσα στοὺς μεγιστάνες τοῦ, πού ὅλον αὐτόν τὸν καιρὸ τὸν ἀναζητοῦσαν. Τελειώνοντας τὴ διήγηση γιὰ τὴν περιπέτεια τοῦ αὐτῆ ὁ Ναβουχοδονόσορ προσθέτει: «Νῦν οὖν ἐγὼ Ναβουχοδονόσορ αἰνῶ καί υπερυψω καί δοξάζω τὸν βασιλέα τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἀληθινὰ καί αἱ τρίβοι αὐτοῦ κρίσεις, καί πάντας τοὺς πορευομένους ἐν υπερηφάνια δύναται ταπεινώσαι» ('δαν. δ' 34).

Μ' αὐτὴ τὴν τελευταία φράσι μαρτυρεῖται ὀλοφάνερα ποιὸ ἦταν τὸ μεγάλο παράπτωμα τοῦ Ναβουχοδονόσορ, τὸ φοβερό τοῦ ἐλάττωμα, γιὰ τὸ ὁποῖο τιμωρήθηκε τόσο αὐστηρά, καί ποιὸ ἦταν τὸ μεγάλο δίδαγμα πού πῆρε ἀπὸ τὴ δυσάρεστη αὐτῆ περιπέτεια τοῦ. Τὸ ἐλάττωμα τοῦ ἦταν ἡ μεγάλη ὑπερηφάνεια καί ἀλαζονεία τοῦ, καί τὸ δίδαγμα ἦταν ὅτι ὁ Θεὸς «πάντας τοὺς πορευομένους ἐν υπερηφάνια δύναται ταπεινώσαι» ('δαν. δ' 34). Αὐτὸ τὸ μάθημα ἂς πάρουμε κι' ἐμεῖς ἀπὸ τὴν ἱστορία αὐτή. Γιατί δὲν εἶναι μόνο τὸ περιστατικὸ αὐτό, κατὰ τὸ ὁποῖο ἡ Γραφή τονίζει τὴν ἀποστροφή τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν ἀλαζονεία καί τὴν ἀνάγκη τῆς ταπεινοφροσύνης, ἀλλὰ καί σὲ πολλὰ ἄλλα σημεῖα τῆς θυμίζει τὴ μεγάλη αὐτῆ ἀλήθεια.

Ἐτσι ὁ Σολομών λέει ὅτι «Κύριος υπερηφάνους ἀντιτάσσεται, ταπεινοὺς δὲ δίδωσι χάριν» (Παρ' γ' 34): ὁ δὲ Κύριος, ἀφοῦ ἐδίδαξε τὴν παραβολὴ τοῦ τελώνου καί τοῦ φαρισαίου, πρόσθεσε ἐπιγραμματικά: «Πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν υψωθήσεται» (Λουκ. ιη' 14).

Μισεῖ λοιπὸν ὁ Θεὸς καί ἀποστρέφεται τὴν ὑπερηφάνεια καί τὰ συνακόλουθα τῆς καί ἀγαπᾷ καί εὐλογεῖ τὴν ταπεινῶσι. Κι' αὐτὸ ὄχι γιατί φοβᾶται ὁ Θεὸς μήπως μειωθῆ ἡ δόξα καί τὸ μεγαλεῖο τοῦ, ἀλλὰ γιατί ὁ ἴδιος ὁ ἄνθρωπος διατρέχει μεγάλους κινδύνους ἀπὸ τὴν ἀλαζονεία τοῦ. Ὁ ὑπερήφανος βρίσκεται ἔξω ἀπὸ τὴν πραγματικότητα. Ἐχει γιὰ τὸν ἑαυτὸ τοῦ καί γιὰ τοὺς ἄλλους μιὰ ἐσφαλμένη εἰκόνα. Βλέπει τὸν ἑαυτὸ τοῦ ἀνώτερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους, καί ὅλους τοὺς ἄλλους τοὺς θεωρεῖ ἀναξίους λόγου. Δὲν δέχεται συμβουλὴ ἀπὸ κανένα, γιατί θεωρεῖ πάντοτε μόνο τὴ δικὴ τοῦ γνώμη ὀρθὴ καί τὴν πληρώνει πολλὰς φορὲς ἀκριβὰ τὴν ὑπεροψία τοῦ, γιατί διαπράττει σφάλματα πού τὸν ζημιώνουν ὑλικὰ καί ἠθικὰ καί τὸν ἐξευτελίζουν καί τὸν κάνουν καταγέλαστο στοὺς ἄλλους. Ἀκόμη καί σὲ πλάνες δογματικὲς καί ἠθικὲς μπορεῖ νὰ ὀδηγηθῆ ὁ ὑπερόπτης μέ τὸ νὰ μὴ θέλη νὰ δεχθῆ τις ὀρθὲς γνώμες τῶν ἄλλων. Ἡ ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας διδάσκει ὅτι πίσω ἀπ' ὅλες τις αἰρέσεις κρύβεται ἡ ὑπεροψία καί ἡ ἀλαζονεία τῶν ἀρχηγῶν τούς.

Ἀντίθετα ὁ ταπεινὸς ἔχει ἐπίγνωση τῆς καταστάσεως τοῦ. Γνωρίζει καί ὀμολογεῖ ὅτι μπροστὰ στὸν Θεὸ εἶναι «γῆ καί σποδός» (Γέν. ιη' 27). Ἀναγνωρίζει τὰ ἐλαττώματα καί τὰ σφάλματα τοῦ καί ἀγωνίζεται γιὰ τὴ διόρθωσή τοῦ. Βλέπει καί τοὺς ἄλλους μέ καθαρὰ καί ἀθόλωτα μάτια, χωρὶς τις παρωπίδες τῆς ἀλαζονείας, καί ἀναγνωρίζει τις ἱκανότητες καί τὰ προτερήματα τούς. Δέχεται τις συμβουλές τῶν σοφωτέρων τοῦ καί προφυλάσσεται ἔτσι ἀπὸ πολλοὺς κινδύνους. Κι' ἂν ἔχη ὁ ἴδιος

κάποιες ικανότητες ή κάποια προσόντα, δὲν καυχᾶται γι' αὐτά, ἀλλὰ ἀπονέμει τὴ δόξα καὶ τὴν τιμὴ στὸν Θεό, ἀναγνωρίζοντας ὅτι «πάσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθεν ἐστὶ καταβαίνουον ἀπὸ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων» (1ακ. ἄ' 17). Ἐκεῖνος τὰ ἔδωσε, ἐκεῖνος μπορεῖ καὶ νὰ τὰ ἀφαιρέσει, γιὰ νὰ μᾶς διδάξει «μὴ υπερφρονεῖν παρ' ο δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν» (Ρωμ. ιβ' 3).

Διδασκόμενοι λοιπὸν ἀπὸ τὸ πάθημα τοῦ Ναβουχοδονόσορ ἄς φροντίσουμε νὰ ἀπαλλαγοῦμε ἀπὸ κάθε εἶδος ὑπερηφανείας καὶ ὑψηλοφροσύνης καὶ ἀκολουθώντας τὸ παράγγελμα τοῦ ἀποστόλου Πέτρου «τὴν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβώσασθε» (Ἀ' Πέτρ. ἔ' 5), ἄς φορέσουμε κι' ἄς κρατήσουμε γιὰ πάντα ἐπάνω μᾶς τὸ ὠραῖο ἔνδυμα τῆς ταπεινοφροσύνης, ποῦ θὰ μᾶς κἀνὴ ἀρεστοὺς στὸν Θεὸ καὶ θὰ ἐλκὴ πλοῦσια τὴ χάρι τοῦ ἐπάνω μᾶς.

4/12/1995

104. Βαλτάσαρ καὶ Δαρεῖος

(Δαν. ε' 1 - ς' 28)

Ἡ φρενοβλάβεια καὶ ἡ θεραπεία τοῦ Ναβουχοδονόσορ εἶναι τὸ τελευταῖο περιστατικὸ τῆς ζωῆς τοῦ ποῦ ἀναφέρεται στὸ βιβλίον τοῦ Δανιήλ. Ὁ Ναβουχοδονόσορ ἐβασίλευσε συνολικὰ 43 χρόνια (605-562 π.Χ.). Τὸν διαδέχθηκαν ἄλλοι τέσσερις βασιλεῖς κατὰ σειράν, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους τελευταῖος ἦταν ὁ Ναβόνηδος. Γιὸς τοῦ Ναβονώδου ἦταν ὁ Βαλτάσαρ, στὸν ὁποῖο ἀναφέρεται ἐν συνεχείᾳ τὸ βιβλίον τοῦ Δανιήλ. Ὁ Δανιήλ ὀνομάζει τὸν Βαλτάσαρ βασιλέα στὶς ἐπιγραφές ὅμως ποῦ βρέθηκαν κατὰ τὶς ἀνασκαφές ὁ Βαλτάσαρ δὲν ὀνομάζεται βασιλεὺς, ἀλλὰ γιὸς τοῦ βασιλέως. Φαίνεται ὅτι, ἐπειδὴ ὁ Ναβόνηδος ἦταν ἀπασχολημένος σὲ πολέμους μακριὰ ἀπὸ τὴ Βαβυλώνα, τὸν ἀνεπλήρωνε ὁ Βαλτάσαρ. Δὲν ἀποκλείεται ἐπίσης ὁ Ναβόνηδος νὰ εἶχε ἀνακηρύξει τὸν Βαλτάσαρ συμβασιλέα. Ἐνῶ λοιπὸν κυβερνοῦσε τὴ Βαβυλώνα ὁ Βαλτάσαρ, συνέβη τὸ περιστατικὸ ποῦ θὰ παρακολουθήσουμε σήμερον καὶ ποῦ κατέληξε στὴν κατάλυση τοῦ Βαβυλωνιακοῦ κράτους.

Ἀνατολικά τῆς Μεσοποταμίας, πέρα ἀπὸ τὸν ποταμὸ Τίγρητα, ἐκτείνεται ἡ ἀρχαία Περσία, τὸ σημερινὸ Ἰράν. Στὴ χώρα αὐτὴ κατοικοῦσαν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη δύο συγγενικοὶ λαοί, οἱ Μήδοι καὶ οἱ Πέρσαι. Ἀποτελοῦσαν ἓνα κράτος, στὸ ὁποῖο ἀρχικὰ κυριαρχοῦσαν οἱ Μήδοι, ἐνῶ ἀργότερα ἐπεκράτησαν οἱ Πέρσαι, ποῦ τὸ ἀνέδειξαν σὲ μεγάλο καὶ ἰσχυρὸ κράτος. Πρῶτος Πέρσης βασιλεὺς ἦταν ὁ Κύρος, ὁ ὁποῖος βρισκόταν σὲ πόλεμο μὲ τὸ Βαβυλωνιακὸ κράτος, στὸ ὁποῖο βασιλεύεω τώρα ὁ Ναβόνηδος. Αὐτὸς ἦταν πιθανότατα ὁ λόγος, γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ Ναβόνηδος ἔλειπε ἀπὸ τὴ Βαβυλώνα, προσπαθώντας νὰ ἀποκρούσῃ τὸν περσικὸ κίνδυνον, καὶ εἶχε ἀφήσει ἀναπληρωτὴ τοῦ τὸν Βαλτάσαρ.

Σὲ καιρὸ πολέμου συνήθως οἱ κοσμικὲς ἐκδήλωσες περιορίζονται καὶ οἱ ἄνθρωποι γίνονται σοβαροὶ καὶ σκεπτικοί. Ἡ ἀβεβαιότης καὶ ἡ ἀγωνία γιὰ τὴν ἔκβαση τοῦ πολέμου, γιὰ τὸ αὔριον, δὲν ἀφήνουν περιθώρια γιὰ διασκεδάσεις καὶ ξεφαντώματα. Ὁ Βαλτάσαρ ὅμως φαίνεται ὅτι ἦταν τύπος ἀνέμελος καὶ ἀδιάφορος, ὁπαδὸς τοῦ «φάγωμεν, πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν» (Ἀ' Κορ. ιε' 32). Ἐνῶ λοιπὸν ὁ πατέρας τοῦ μὲ τὸν στρατὸ πολεμοῦσε, αὐτὸς στὴ Βαβυλώνα διασκεδάζεω. Ἐχοντας ὑπ' ὄψιν τὴν τέλεια ὀχύρωση τῆς πόλεως, θεωροῦσε ἀδύνατη τὴν κατάληψιν τῆς ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς. Θεωροῦσε τὸν ἑαυτὸ τοῦ καὶ ὄλους τοὺς κατοίκους τῆς ἀπολύτως ἀσφαλισμένους. Κι' ὅμως εἶχε φτάσει τὸ τέλος τῆς ζωῆς τοῦ καὶ τοῦ Βαβυλωνιακοῦ κράτους. Γιατί, ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ὅταν οἱ ἄνθρωποι «λέγωσιν εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια, τότε αἰφνίδιος αὐτοὺς ἐφίσταται ὄλεθρος» (Ἀ' Θέσ'. ἔ' 3). Ἡ ἀμέλεια καὶ ὁ ἐφησυχασμὸς εἶναι ὁ χειρότερος κίνδυνος γιὰ τὸ μέλλον μᾶς καὶ μάλιστα γιὰ τὸ αἰώνιον μέλλον μᾶς.

Ὁ Βαλτάσαρ λοιπὸν εἶχε καλέσει σὲ μεγάλο δεῖπνο χίλιους περίπου ἀξιωματούχους καὶ διασκέδαζε μαζί τους. Ἄφθονο κρασί καταναλώθηκε στὸ τραπέζι ἐκεῖνο. Κι' ὅταν ἡ οἰνοποιία τὸν ἔφερε σὲ κατάσταση εὐθυμίας, διέταξε νὰ φέρουν στὸ τραπέζι τὰ χρυσὰ καὶ ἀσημένια σκεύη ποὺ ὁ Ναβουχοδονόσορ εἶχε ἀρπάξει ἀπὸ τὸν ναὸ τοῦ Σολομῶντος. Τὰ ἱερὰ αὐτὰ σκεύη φυλάγονταν ὡς τὴν ὥρα ἐκείνη στὸ θησαυροφυλάκιο τοῦ ναοῦ τῶν Βαβυλωνιῶν καὶ κανεὶς δὲν τὰ εἶχε πειράξει. Ὁ Ναβουχοδονόσορ καὶ οἱ διάδοχοι τοῦ, ἂν καὶ ἦταν εἰδωλολάτραι, τὰ θεωροῦσαν ἱερὰ καὶ τὰ σέβονταν. Ὁ Βαλτάσαρ τώρα, ὑπὸ τὴν ἐπήρεια τοῦ κρασιοῦ, θέλησε νὰ ἐμπαίξῃ τὸν Θεὸ τῶν Ἰουδαίων, χρησιμοποιοῦντας σὰν κοινὰ τὰ ἱερὰ σκεύη ποὺ χρησίμευαν γιὰ τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ. Ἡ διαταγὴ τοῦ ἐκτελέσθηκε, καὶ σὲ λίγο τὰ ἱερὰ ἐκεῖνα σκεύη βρισκόνταν στὰ χέρια τοῦ βασιλέως καὶ τῶν συνδαιτυμόνων, οἱ ὁποῖοι ἄρχισαν νὰ πίνουν κρασί μ' αὐτὰ καὶ συγχρόνως νὰ ψάλλουν ὕμνους καὶ ἐγκώμια πρὸς τοὺς ψεύτικους καὶ ἀνύπαρκτους θεοὺς τῶν.

Ἡ Μεγάλῃ ἦταν ἡ ἀσέβεια καὶ ὑπεύθυνος γι' αὐτὴν ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Βαλτάσαρ. Ἡ ἀπάντησις τοῦ Θεοῦ ἦρθε ἀμέσως. Ξαφνικὰ στὸν τοῖχο ποὺ βρισκόταν ἀπέναντι ἀπὸ τὸν Βαλτάσαρ ἐμφανίσθηκε ἓνα χέρι ποὺ ἔγραφε στὸν τοῖχο. Ἐντρομος παρατηροῦσε ὁ Βαλτάσαρ τὸ φαινόμενο. Ἡ μορφή τοῦ ἄλλαξε τὸ μυαλό τοῦ ταραχθῆκε ἡ μέση τοῦ διαλύθηκε: τὰ γόνατα τοῦ ἔτρεμαν. Ἐπάνω στὸν τρόμο καὶ τὴν ἀμηχανία τοῦ διέταξε νὰ φέρουν ἀμέσως τοὺς μάγους καὶ τοὺς ἀστρολόγους, γιὰ νὰ ἐξηγήσουν τὸ φαινόμενο, ὑποσχόμενος μεγάλες τιμὲς καὶ ἀξιώματα σ' ἐκείνον ποὺ θὰ κατῶρθωνε νὰ διαβάσῃ καὶ νὰ ἐρμηνεύσῃ αὐτὰ ποὺ εἶχε γράψῃ στὸν τοῖχο τὸ μυστηριῶδες ἐκεῖνο χέρι. Κανεὶς ὅμως ἀπὸ αὐτοὺς δὲν μπόρεσε νὰ διαβάσῃ τὴ μυστηριώδη γραφή. Ἡ ταραχὴ τοῦ βασιλέως μεγάλωσε. Μαζί τοῦ ἄρχισαν νὰ ἀνησυχοῦν καὶ οἱ ἀξιωματοῦχοι ποὺ διασκέδαζαν ὡς ἐκείνη τὴν ὥρα.

Ἡ εἶδησις γιὰ τὸ περίεργο καὶ ἀνεξήγητο φαινόμενο καὶ τὴν ταραχὴ τοῦ βασιλέως διαδόθηκε γρήγορα σ' ὅλο τὸ ἀνάκτορο. Τὴν ἔμαθε καὶ ἡ βασιλομήτωρ, ἡ ὁποία σὰν μεγαλύτερη γνώριζε ὅσα εἶχαν συμβῆ στὸν Ναβουχοδονόσορ καὶ τὸν ρόλο ποὺ εἶχε παίξει ὁ Δανιήλ. Ἐσπευσε λοιπὸν ἀμέσως ἡ βασιλομήτωρ νὰ ἐνημερώσῃ τὸν Βαλτάσαρ. Ἦρθε ἡ ἴδια στὴν αἴθουσα τοῦ συμποσίου καὶ τοῦ εἶπε: «Μὴ ταραττεσαι καὶ μὴν ἀλλοιώνεται ἡ μορφή σοῦ ἀπὸ τὸν φόβο σοῦ. Ὑπάρχει ἄνθρωπος στὸ βασίλειο σοῦ ποὺ ἔχει πνεῦμα Θεοῦ καὶ σύνεσι καὶ γνωρίζει νὰ ἐρμηνεύῃ ὄνειρα καὶ νὰ λύνη δύσκολα προβλήματα. Εἶναι ὁ Δανιήλ, τὸν ὁποῖο ὁ πρόγονός σοῦ ὁ Ναβουχοδονόσορ τὸν εἶχε ὀνομάσει Βαλτάσαρ. Κάλεσε τὸν λοιπὸν ἀμέσως καὶ θὰ σοῦ ἐρμηνεύσῃ τὸ ὄραμα» ('δαν. ἔ' 10-12).

Σὲ λίγο ὁ Δανιήλ βρισκόταν μπροστὰ στὸν βασιλέα, ὁ ὁποῖος τοῦ ἔθεσε τὸ πρόβλημα καὶ τὸ αἶτημα τοῦ, ἐπαναλαμβάνοντας τὶς ὑποσχέσεις τοῦ: «Ἄν μπορέσης νὰ διαβάσῃς καὶ νὰ ἐρμηνεύσῃς τὴ γραφὴ αὐτή, θὰ φορέσῃς τὴ βασιλικὴ πορφύρα καὶ τὸ χρυσὸ περιδέριο καὶ θὰ εἶσαι ὁ τρίτος κατὰ σειρὰν ἄρχων στὸ βασίλειο μοῦ» ('δαν. ἔ' 16). Ὁ Δανιήλ ἀπάντησε μὲ γλώσσα αὐστηρὴ στὸν Βαλτάσαρ: «Τὰ δῶρα σοῦ κράτησε τὰ γιὰ τὸν ἑαυτὸ σοῦ καὶ τὰ ἀγαθὰ τοῦ οἴκου σοῦ δῶσε τὰ σὲ ἄλλον.

Ἐγὼ θὰ σοῦ διαβάσω τὴ γραφὴ καὶ θὰ σοῦ φανερώσω τὴν ἐρμηνεία τῆς» ('δαν. ἔ' 17). Μὲ τὴν κατηγορηματικὴ αὐτὴ δήλωσε ὁ Δανιήλ ἔδειχνε ὅτι δὲν τὸν συγκινοῦσαν τὰ δῶρα καὶ οἱ τιμὲς. Θὰ ἔλεγε τὴν ἀλήθεια χωρὶς φόβο καὶ χωρὶς νὰ ἀποβλέπῃ σὲ ὑλικὲς ἀμοιβὲς καὶ σὲ κοσμικὰ ἀξιώματα. Καὶ συνεχίζοντας τὸν λόγο τοῦ ὁ Δανιήλ ὑπενθύμισε πρῶτα στὸν Βαλτάσαρ τὸ πάθημα τοῦ Ναβουχοδονόσορ γιὰ τὴν ὑπεροψία τοῦ καὶ ἐν συνεχείᾳ τοῦ ἐρμήνευσε τὴ γραφὴ. Τὰ λόγια τοῦ Δανιήλ εἶναι αὐστηρά, ἀλλὰ καὶ διδακτικά. Ἄς τὰ ἀκούσουμε.

«Βασιλεῦ, ὁ Θεὸς ὁ ὑψιστος ἔδωσε τὴ βασιλεία, τὸ μεγαλεῖο, τὴ δόξα καὶ τὴν τιμὴ στὸν πρόγονό σου τὸν Ναβουχοδονόσορ, κι' ὅλοι οἱ λαοὶ φοβοῦνταν καὶ ἔτρεμαν μπροστά τοῦ. “Ὅποιους ἤθελε αὐτὸς ἐσκότωνε κι' ὅποιους ἤθελε χτυποῦσε ὅποιους ἤθελε ἀνύψωνε κι' ὅποιους ἤθελε ταπεινῶνε. Ὅταν ὅμως περηφανεύθηκε ἡ διάνοιά τοῦ καὶ σκληρύνθηκε ἀπὸ τὴν ὑπερηφάνεια τοῦ, γκρεμίσθηκε ἀπὸ τὸν θρόνο τῆς βασιλείας τοῦ καὶ τοῦ ἀφαιρέθηκε ἡ τιμὴ τοῦ καὶ διώχθηκε ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔγινε σὰν ἄγριο θηρίο κατοικοῦσε ἀνάμεσα στὰ ἄγρια ζῶα καὶ ἔτρωγε χόρτο σὰν βόδι, καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἄλλαξε χρῶμα ἀπὸ τὴν ὑγρασία τῆς ὑπαίθρου, ὥσπου ἔμαθε ὅτι ὁ Θεὸς ὁ ὑψιστος ἐξουσιάζει τὴ βασιλεία τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴ δίνει σ' ὅποιον κρίνει καλὸ αὐτός. Ἐνῶ λοιπὸν τὰ ἥξερες αὐτά, δὲν ταπεινώθηκες κι' ἐσὺ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ὑψώσες τὸν ἑαυτό σου ἀπέναντι τοῦ κι' ἔφερες τὰ ἱερὰ σκευὴ τοῦ ναοῦ τοῦ καὶ πίνατε κρασί μ' αὐτὰ ἐσὺ καὶ οἱ ἀξιωματοῦχοι σου καὶ οἱ γυναῖκες σου, καὶ ὑμνοῦσατε τοὺς χρυσοὺς καὶ ἀσημένιους καὶ χάλκινους καὶ σιδερένιους καὶ πέτρινους καὶ ξύλινους θεοὺς, πού οὔτε βλέπουν οὔτε ἀκοῦνε οὔτε αἰσθάνονται δὲν ἐδόξασες ὅμως τὸν Θεὸ πού ἔχει στὰ χέρια τοῦ τὴν πνοή σου καὶ ὅλη σου τὴ ζωή. Γι' αὐτὸ στάλθηκε ἐκ μέρους τοῦ τὸ χέρι πού ἔγραψε τὴ γραφὴ αὐτή. Ἡ γραφὴ λοιπὸν εἶναι Μανή, θεκέλ, φάρες. Καὶ ἡ ἐρμηνεία τῆς εἶναι ἡ ἐξῆς. Μανή: Ἐμέτρησε ὁ Θεὸς τὴ βασιλεία σου καὶ τὴ συμπλήρωσε (δηλαδὴ ἔβαλε τέρμα σ' αὐτήν). Θεκέλ: Ζυγίσθηκε ἡ βασιλεία σου καὶ βρέθηκε λειψή. Φάρες: Ἡ βασιλεία σου διαιρέθηκε καὶ δόθηκε στοὺς Μήδους καὶ τοὺς Πέρσες» ('δαν. ἐ' 18-28). Ὁ Ὁ Δανιήλ, ὅπως βλέπουμε, ἐθύμισε στὸν Βαλτάσαρ τὴν περιπέτεια τοῦ Ναβουχοδονόσορ. Ἦταν γνωστὴ στὸν Βαλτάσαρ ἡ ἱστορία αὐτή. Ἦξερε πολὺ καλὰ ὅτι ὁ Ναβουχοδονόσορ εἶχε τιμωρηθῆ γιὰ τὸν ἐγωισμό τοῦ καὶ τὴν ὑπεροψία τοῦ καὶ ἔπρεπε νὰ εἶχε διδαχθῆ ἀπὸ τὸ πάθημα ἐκείνου. Τὰ παθήματα τῶν ἄλλων πρέπει νὰ γίνονται καὶ σ' ἐμᾶς μαθήματα. Μὴν περιμένουμε νὰ πάθουμε ἐμεῖς οἱ ἴδιοι, γιὰ νὰ συμμορφωθοῦμε, ἀλλὰ ἄς διδασκόμαστε ἀπὸ τὴν ἱστορία τῶν ἄλλων. Θὰ πρόλάβουμε ἔτσι πολλὲς συμφορὲς δικές μᾶς. Ὁ Βαλτάσαρ δὲν τὸ ἔκανε. Δὲν ἔλαβε ὑπ' ὄψιν τὴν τιμωρία τοῦ προγόνου τοῦ. Συμπεριφέρθηκε κι' αὐτός μὲ ὑπεροψία καὶ ἀσέβεια. Καὶ ἡ τιμωρία ἦρθε πολὺ σύντομα. Τὰ λόγια τοῦ Δανιήλ πραγματοποιήθηκαν τὴν ἴδια ἐκείνη νύχτα. Ὁ Κύρος, ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν, τὴ νύχτα ἐκείνη κατέλαβε τὴ Βαβυλώνα καὶ κατέλυσε τὸ κράτος τῶν Βαβυλωνιῶν. Ὁ ἴδιος ὁ Βαλτάσαρ σκοτώθηκε. Ἡ πρώτη ἀπὸ τὶς τέσσερις βασιλεῖες, γιὰ τὶς ὁποῖες εἶχε κάνει λόγο καὶ Δανιήλ ἐρμηνεύοντας τὸ πρῶτο ὄνειρο τοῦ Ναβουχοδονόσορ, ἡ χρυσὴ βασιλεία τῶν Βαβυλωνιῶν, εἶχε πάρει τέλος. Ἄρχιζε τώρα ἡ δευτέρη, ἡ ἀσημένια βασιλεία τῶν Μήδων καὶ τῶν Περσῶν.

Εἶπαμε ὅτι ὁ Κύρος κατέλυσε τὸ κράτος τῶν Βαβυλωνιῶν καὶ αὐτὸ εἶναι γνωστὸ ἀπὸ ἱστορικὲς πηγές. Τὸ βιβλίον τοῦ Δανιήλ ὅμως λέει ὅτι ὁ Δαρεῖος ὁ Μήδος «παρέλαβε τὴν βασιλείαν» ('δαν. ἐ' 31), δηλαδὴ κατέλυσε τὸ Βαβυλωνιακὸ κράτος καὶ ἐγκαταστάθηκε στὴ Βαβυλώνα ὡς βασιλεὺς. Στὴ διαφωνία αὐτὴ θέλησαν κάποιον νὰ στηριχθοῦν, γιὰ νὰ χαρακτηρίσουν τὸ βιβλίον τοῦ Δανιήλ ὡς ἀνακριβὲς καὶ ἀναξιόπιστο. Ἀπὸ κάποια ἐπιγραφή ὅμως πού βρέθηκε, μαθαίνουμε ὅτι ὁ Κύρος ἀνέθεσε τὴ διοίκηση τῆς Βαβυλώνας σὲ κάποιον Μήδο, πού τὸν εἶχε στρατηγὸ στὸν πόλεμο ἐναντίον τῶν Βαβυλωνιῶν. Τὸν στρατηγὸ αὐτὸν ἡ ἐπιγραφή τὸν ἀναφέρει μὲ ἄλλο ὄνομα (Ugbaru, καὶ ἐξελληνισμένα Γωβρύα): δὲν ἀποκλείεται ὅμως ὁ Κύρος νὰ τοῦ ἔδωσε τὸ περσικὸ ὄνομα Δαρεῖος, πού σημαίνει στρατηγός. Τέτοιες μετονομασίες δὲν ἦταν ἀσυνήθιστες τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ὅπως ἔχουμε δῆ.

Ὁ Δαρεῖος, ἀφοῦ ἐγκαταστάθηκε στὴ Βαβυλώνα, θὰ ἔμαθε ἀσφαλῶς ποιὸς ἦταν ὁ Δανιήλ καὶ μὲ ποιά χαρίσματα ἦταν προικισμένος. Ἴσως νὰ πληροφορήθηκε καὶ γιὰ τὰ προφητικὰ λόγια τοῦ Δανιήλ πρὸς τὸν Βαλτάσαρ, πού ἦταν εὐνοϊκὰ γιὰ τοὺς Μήδους καὶ τοὺς Πέρσες. Αὐτὰ τὸν ἔκαναν νὰ ἐκτιμῆσεν τὸν Δανιήλ καὶ νὰ τὸν χρησιμοποίησεν σὲ μεγάλη καὶ ἐμπιστευτικὴ θέσι. Ἀφοῦ δηλαδὴ χώρισε τὸ κράτος σὲ ἐπαρχίες, διώρισε σὲ κάθε μιὰ ἀπ' αὐτὲς ἓνα σατράπη, δηλαδὴ διοικητὴ μὲ

ἀπόλυτη ἐξουσία. Διόρισε ὅμως καὶ τρεῖς ἀνωτάτους διοικητάς, στοὺς ὁποίους ἔπρεπε νὰ δίνουν ἀναφορὰ οἱ σατράπαι. Ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς ἦταν καὶ ὁ Δανιήλ.

Γρήγορα φάνηκε ἡ ἀνωτερότης τοῦ Δανιήλ. Τὰ χαρίσματα τοῦ καὶ τὸ θεῖο πνεῦμα, πού τὸν ἐφώτιζε καὶ τὸν ἐνίσχυε, τὸν ἀνέδειξαν πολὺ ἰκανώτερο ἀπὸ ὅλους τοὺς σατράπες καὶ τοὺς ἄλλους δύο ἐπόπτες. Ἐκτιμώντας τὶς ἰκανότητες τοῦ αὐτὸς ὁ Δαρεῖος τὸν τοποθέτησε ὑπεράνω ὅλων τῶν ἄλλων. Ἡ ἀνύψωσις αὐτῆ τοῦ Δανιήλ προκάλεσε τὸν φθόνο τῶν ἄλλων διοικητῶν, ἀφοῦ μάλιστα γι' αὐτοὺς ὁ Δανιήλ ἦταν ἕνας ξένος, ἕνας ἄλλοεθνής. Ἄρχισαν λοιπὸν νὰ συνωμοτοῦν ἐναντίον τοῦ καὶ νὰ ἀναζητοῦν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο θὰ κατῶρθωναν νὰ κλονίσουν τὴν ἐμπιστοσύνη τοῦ Δαρείου πρὸς αὐτόν. Ὅσο κι' ἂν προσπάθισαν ὅμως δὲν μπόρεσαν νὰ ἴβρουν καὶ νὰ διατυπώσουν κάποια κατηγορία ἐναντίον τοῦ, γιατί ὁ Δανιήλ ἦταν ἀπολύτως συνεπής στὰ καθήκοντα τοῦ καὶ σὶς ὑποχρεώσεις τοῦ πρὸς τὸν βασιλέα. Κανένα παράπτωμα, καμιά παράλειψι δὲν μπόρεσαν νὰ τοῦ βροῦν, γιὰ νὰ τὸν κατηγορήσουν στὸν Δαρεῖο. Ἀπελπισμένοι λοιπὸν ἀπὸ τὶς προσπάθειες τῶν ἀποφάσισαν νὰ πλῆξουν τὸν Δανιήλ στὸ θέμα τῶν θρησκευτικῶν τοῦ πεποιθήσεων. «Δὲν θὰ μπορέσουμε -εἶπαν- νὰ βροῦμε αἰτία, γιὰ νὰ κατηγορήσουμε τὸν Δανιήλ, παρὰ μόνον στὴν τήρηση τῶν νόμων τοῦ Θεοῦ τοῦ» ('δαν. ς' 5).

Γιὰ νὰ ἐπιτύχουν τὸν σκοπὸ τοὺς οἱ δύο ἀνώτατοι διοικηταί, ἔθεσαν σὲ ἐφαρμογὴ τὸ ἐξῆς σχέδιο. Παρουσιάσθηκαν στὸν βασιλέα μαζί μὲ μερικοὺς σατράπες καὶ τοῦ εἶπαν: «Συμφωνήσαμε ὅλοι οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ σατράπαι καὶ οἱ ἄλλοι ἀνώτατοι διοικητικοὶ ὑπάλληλοι ὅτι εἶναι καλὸ νὰ ἐκδοθῆ βασιλικὴ διαταγὴ, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ὁποῖος θὰ ζητήσῃ κάτι ἀπὸ ὁποιοδήποτε θεὸ ἢ ἄνθρωπο ἐκτὸς ἀπὸ σένα ἐπὶ τριάντα μέρες, θὰ ριχθῆ στὸν λάκκο τῶν λεόντων. Ὑπόγραψε λοιπὸν καὶ δημοσίευσε τὸ διάταγμα αὐτό, ὥστε νὰ εἶναι ἀμετάκλητο» ('δαν. ς' 7-8).

Ἡ πρότασις αὐτὴ φαινόταν σκόπιμη καὶ ἀναγκαία, γιὰ νὰ ἐνισχύθῃ τὸ κύρος καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ βασιλέως καὶ νὰ ὑποταγοῦν σ' αὐτόν οἱ λαοὶ πού μόλις εἶχαν κατακτηθῆ. Συγχρόνως κολάκευε τὸν βασιλέα, γιατί τὸν ἀνύψωνε σὲ θέσι Θεοῦ. Ὁ Δαρεῖος δὲν ὑποπεύθηκε τὸν δόλο καὶ τὸν ἀπώτερο σκοπὸ τῶν εἰσηγητῶν τῆς καὶ ἔσπευσε νὰ ἐκδώσῃ τὴ διαταγὴ. Αὐτὸ ἐπεδίωκαν κι' ἐκεῖνοι: νὰ ἐκδοθῆ ἀμέσως ἡ διαταγὴ, γιατί φοβοῦνταν ὅτι, ἂν ὁ Δαρεῖος ἀνέβαλλε καὶ συμβουλευόταν τὸν Δανιήλ, τὸ σχέδιο τοὺς θὰ ματαιωνόταν. Τώρα ὅμως πού τὸ διάταγμα ἐξεδόθη, ἦταν ἀδύνατο νὰ ἀνακληθῆ. Τὰ διατάγματα τῶν βασιλέων τῆς Περσίας δὲν ἀνακαλοῦνταν, γιατί οἱ βασιλεῖς θεωροῦνταν θεοὶ καὶ ἐπομένως ἀλάθητοι. Οἱ πονηροὶ διοικηταὶ ἐπίστευαν ὅτι εἶχαν ἐπιτύχει τὸν σκοπὸ τοὺς. Ἦταν βέβαιοι ὅτι ὁ Δανιήλ θὰ παρέβαινε τὴ διαταγὴ τοῦ βασιλέως κι' ἔτσι θὰ μποροῦσαν νὰ τὸν κατηγορήσουν ὡς ἀπειθαρχο καὶ ἀσεβῆ καὶ νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἐξόντωσή τοῦ.

Οἱ προβλέψεις τοὺς δὲν διαψεύσθηκαν. Ὁ Δανιήλ, ἂν καὶ ἔμαθε γιὰ τὸ βασιλικὸ διάταγμα, ἐξακολούθησε νὰ κἀνῃ ὅ,τι καὶ προηγουμένως. Ἐχοντας ἀνοιχτὰ τὰ παράθυρα τοῦ σπιτιοῦ τοῦ πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς Ἱερουσαλήμ, προσευχόταν πρὸς τὸν Θεὸ τρεῖς φορές τὴν ἡμέρα, πρωί, μεσημέρι καὶ ἀπόγευμα, ὅπως συνήθιζαν οἱ Ἰουδαῖοι. Ὅπως ἄλλοτε οἱ τρεῖς φίλοι τοῦ δὲν φοβήθηκαν τὸ διάταγμα τοῦ Ναβουχοδονόσορ, ἔτσι καὶ τώρα ὁ Δανιήλ, ἔχοντας ἐμπιστοσύνη στὴν προστασία καὶ τὴν πρόνοια τοῦ Θεοῦ, ἀδιαφόρησε γιὰ τὶς τρομερὲς συνέπειες πού θὰ εἶχε γι' αὐτόν ἢ παρακοή στὸ βασιλικὸ διάταγμα. Εἶναι ἀξιοθαύμαστη ἡ σταθερότης καὶ ἡ ἀκεραιότης τοῦ Δανιήλ. Οὔτε οἱ τιμὲς καὶ τὰ ἀξιώματα ἀλλοίωσαν τὸν χαρακτήρα τοῦ, οὔτε ὁ φόβος μήπως τὰ χάσῃ, οὔτε καὶ κίνδυνος τῆς ζωῆς τοῦ τὸν ἐφόβισαν, ὥστε νὰ κἀνῃ ἀνεπίτρεπτες ὑποχωρήσεις. Πιστὸς καὶ ἀφοσιωμένος στὸν Θεὸ καὶ τὸ θέλημα τοῦ ἦταν ἀπὸ τὴ νεότητα τοῦ καὶ ἔμεινε μέχρι τώρα, πού ἦταν ἔτι ἀρκετὰ ἡλικιωμένος.

Οί έχθροί τοῦ ὄμως παρακολουθοῦσαν τίς κινήσεις τοῦ. Ἀπό τὰ ἀνοιχτὰ παράθυρα τοῦ σπιτιοῦ τοῦ τὸν εἶδαν νὰ προσεύχεται. Ἔσπευσαν λοιπὸν νὰ καταγγείλουν στὸν Δαρεῖο τὴν ἀπειθαρχία τοῦ. Κι' ἐπειδὴ ἤξεραν πόσο ὁ Δαρεῖος ἀγαποῦσε καὶ ἐκτιμοῦσε τὸν Δανιήλ, ἐνήργησαν πάλι μὲ δόλο. Τοῦ ἐθύμισαν πρῶτα τὸ διάταγμα ποῦ εἶχε ἐκδώσει κι' ἀφοῦ ἀπέσπασαν τὴ διαβεβαίωσή τοῦ ὅτι τὸ διάταγμα εἶναι ἀμετάκλητο, τοῦ εἶπαν: «Ὁ Δανιήλ, ποῦ εἶναι ἀπὸ τοὺς αἰχμαλώτους Ἰουδαίους, δὲν ὑπήκουσε στὴ διαταγή σοῦ καὶ τρεῖς φορές τὴν ἡμέρα ζητεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸ τοῦ τὰ αἰτήματα τοῦ» ('δαν. ς' 13). Τώρα μόλις ὁ Δαρεῖος κατάλαβε τὴν πονηριά καὶ τοὺς σκοτεινοὺς σκοποὺς τῶν ἀξιωματοῦχων τοῦ. Ἔβλεπε τώρα ὅτι στόχος τῶν δὲν ἦταν νὰ στηρίξουν τὴν ἐξουσία τοῦ, ἀλλὰ νὰ βγάλουν ἀπὸ τὴ μέση τὸν Δανιήλ. Αὐτὸ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸ γνῶρισμα τῶν ὑποκριτῶν καὶ δολίων ἀνθρώπων. Ἄλλα ἔχουν στὸν νοῦ καὶ τὴν καρδιά τοὺς καὶ ἄλλα ἐκφράζουν μὲ τὰ χεῖλη τοὺς. Προσπαθοῦν νὰ καλύψουν τὰ πονηρὰ σχέδιά τοὺς μὲ ἐνέργειες ποῦ φαίνονται νόμιμες καὶ ἠθικές. Κάποτε ὄμως τὰ σχέδιά τοὺς ἀποκαλύπτονται καὶ τὸ προσωπεῖο τοὺς πέφτει καὶ γίνονται καταγέλαστοι καὶ ἀνυπόληπτοι στοὺς ἄλλους κι' ἀκόμη ὄχι σπάνια τιμωροῦνται παραδειγματικά. Αὐτὸ συνέβη καὶ μὲ τοὺς κατηγοροὺς τοῦ Δανιήλ, ὅπως θὰ δοῦμε στὴ συνέχεια.

Ὁ Δαρεῖος προσπάθησε μὲ κάθε τρόπο νὰ σώσῃ τὸν Δανιήλ. Ὡς τὸ βράδυ τῆς ἡμέρας ἐκείνης προσπαθοῦσε νὰ βρῇ λύσι. Βλέποντας οἱ κατήγοροι τὴν προσπάθεια αὐτὴ τοῦ βασιλέως, τοῦ ἐτόνισαν ὅτι τὰ ἔθιμα τῶν Μήδων καὶ τῶν Περσῶν δὲν ἐπέτρεπαν τὴν τροποποίηση τῶν βασιλικῶν διαταγμάτων. Μπροστὰ στὴν παρατήρηση αὐτὴ ὁ Δαρεῖος ὑποχώρησε. Μποροῦσε βέβαια νὰ μὴν ὑποχωρήσῃ, γιατί σὰν βασιλιάς ἦταν ὑπεράνω τῶν νόμων: εἴτε ὄμως ἀπὸ δειλία, εἴτε γιὰ νὰ γίνῃ ἀρεστός στοὺς παρισταμένους, εἴτε γιὰ νὰ μὴ φανῇ ὅτι παραβαίνει ὁ ἴδιος τὰ δικά τοῦ διατάγματα, δὲν τὸ ἔκανε. Τὸ βράδυ τῆς ἴδιας ἡμέρας -γιατί τὴν ἴδια ἡμέρα ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ θανατικὴ ποινὴ- διέταξε καὶ ἔριξαν τὸν Δανιήλ στὸν λάκκο μὲ τὰ λιοντάρια. Διατηροῦσε ὄμως μιὰ ἐλπίδα ὁ Δαρεῖος, ὅτι ὁ Θεὸς θὰ ἔσωζε τὸν Δανιήλ. Γι' αὐτὸ, καθὼς τὸν ἔριχναν στὸν λάκκο, τοῦ εἶπε: «Ὁ Θεός, τὸν ὁποῖο λατρεύεις συνεχῶς, αὐτὸς θὰ σὲ σώσῃ» ('δαν. ς' 16). Ἐπειτα οἱ ὑπηρέται ἔφραξαν μὲ μιὰ πέτρα τὴν εἴσοδο τοῦ λάκκου, καὶ ὁ βασιλεὺς τὴν ἐσφράγισε μὲ τὴ σφραγίδα τοῦ καὶ μὲ τίς σφραγίδες τῶν μεγιστάνων, ὥστε νὰ μὴν εἶναι δυνατὸν κανεὶς νὰ τὴν παραβιάσῃ.

Ὁ Δαρεῖος γύρισε στὸ σπίτι τοῦ τόσο λυπημένος καὶ ταραγμένος, ὥστε ἔπεσε νὰ κοιμηθῇ, χωρὶς νὰ δευπηθή. Οὔτε καὶ νὰ κοιμηθῇ ὄμως μπόρεσε. Πρωί-πρωί, μόλις ἔφεξε, ἦρθε βιαστικά στὸν λάκκο τῶν λεόντων. Καὶ πρὶν ἀκόμη πλησιάσῃ, ἐφώνησε δυνατὰ: «Δανιήλ, δοῦλε τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, ὁ Θεός σοῦ, τὸν ὁποῖο λατρεύεις, σὲ γλίτωσε ἀπὸ τὰ στόματα τῶν λεόντων;» ('δαν. ς' 20). Μὲ ἀνακούφιση μεγάλη ἄκουσε τὸν Δανιήλ νὰ τοῦ ἀπαντᾷ: «Βασιλεῦ, ὁ Θεός μου ἔστειλε τὸν ἄγγελο τοῦ καὶ ἔφραξε τὰ στόματα τῶν λεόντων, καὶ δὲν μὲ ἔβλαψαν, γιατί ὑπῆρξα εὐθύς ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ μου ἀλλὰ καὶ ἀπέναντι σοῦ, βασιλεῦ, δὲν διέπραξα κανένα σφάλμα» ('δαν. ς' 22). Πόσο προσεκτικὸς εἶναι στὰ λόγια τοῦ ὁ Δανιήλ! Δὲν παραπονεῖται ἐναντίον τοῦ βασιλέως, δὲν κατηγορεῖ οὔτε καταριέται τοὺς ἐχθροὺς τοῦ. Ὑποστηρίζει μόνο τὴν ἀθωότητα τοῦ καὶ περιγράφει τὸν τρόπο τῆς σωτηρίας τοῦ. Ἀσφαλῶς, ὅταν τὸν ἔριχναν στὸν λάκκο, ἦταν βέβαιος ὅτι ὁ Θεός θὰ τὸν ἔσωζε. Γι' αὐτὸ καὶ ἀπόστολος Παῦλος ἀποδίδει τὴ σωτηρία τοῦ Δανιήλ στὴν πίστη τοῦ, λέγοντας ὅτι οἱ ἅγιοι «διὰ πίστεως... ἔφραξαν στόματα λεόντων» (Εβρ. ἴα' 33).

Γεμάτος χαρὰ ὁ Δαρεῖος διέταξε νὰ βγάλουν τὸν Δανιήλ ἀπὸ τὸν λάκκο. Καὶ διεπίστωσε ὅτι πράγματι δὲν εἶχε πάθει τίποτε ἀπολύτως χάρις στὴν πίστη τοῦ. Ταυτοχρόνως ὄμως ὁ Δαρεῖος διέταξε νὰ ρίξουν στὸν λάκκο τοὺς κατηγοροὺς τοῦ Δανιήλ μαζί μὲ τίς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά τοὺς. Σκληρὴ διαταγή, ἀλλὰ δικαία τιμωρία. Δὲν ἐπρόφθασαν νὰ φτάσουν στὸ βάθος τοῦ λάκκου οἱ πονηροὶ ἐκεῖνοι ἄνθρωποι, καὶ τὰ λιοντάρια ὤρμησαν καὶ τοὺς κατασπάραξαν καὶ ἐλείψαν ἀκόμη καὶ τὰ κόκκαλά τοὺς. Θὰ ρωτήσετε ἴσως: Τί ἔφταιξαν οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά, ὥστε νὰ

θανατωθοῦν; Μὴν ξεχνοῦμε ὅτι τέτοιες ἀποφάσεις δὲν ἦταν παράξενες καὶ σπάνιες τὴν ἐποχὴ ἐκείνη μεταξύ τῶν εἰδωλολατρικῶν λαῶν. Ἀσφαλῶς ὅμως, γιὰ νὰ ἐπιτρέψῃ μιὰ τέτοια τιμωρία καὶ παντογνώστης καὶ δίκαιος Θεός, δὲν θὰ ἦταν κι' ἐκεῖνοι ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ βαρεῖα παραπτώματα.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸ θαυμαστὸ αὐτὸ γεγονός ὁ Δαρεῖος μὲ διάταγμα τοῦ πρὸς ὅλους τοὺς ὑπηκόους τοῦ συνέστησε νὰ σέβονται τὸν Θεὸ τοῦ Δανιήλ, «γιατὶ εἶναι Θεὸς ζωντανὸς καὶ αἰώνιος καὶ ἔχει τὴ δύναμη νὰ σώζῃ τοὺς δούλους τοῦ ἀπὸ τοὺς κινδύνους καὶ νὰ κἀνῃ θαύματα μεγάλα στὸν οὐρανὸ καὶ στὴ γῆ» ('δαν. ζ' 26-27). Καὶ φυσικὰ ὁ Δαρεῖος διετήρησε τὸν Δανιήλ στὴν ὑψηλὴ τοῦ θέση καὶ τὸν ἐτίμησε ἀκόμη περισσότερο. Ἔτσι ἡ δοκιμασία αὐτὴ τοῦ Δανιήλ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νὰ δοξασθῇ ὁ ἴδιος ἀκόμη περισσότερο καὶ πρὸ παντὸς νὰ δοξασθῇ ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεός.

11/12/1995

105. Ὁράματα τοῦ Δανιήλ

(Δαν. ζ' 1 - θ' 27)

Παρακολουθήσαμε σὲ μιὰ σειρὰ ὁμιλιῶν τὰ ἱστορικὰ γεγονότα ποὺ περιλαμβάνονται στὸ βιβλίον τοῦ προφήτου Δανιήλ καὶ συνέβησαν ἐπὶ τῶν βασιλείων τῆς Βαβυλῶνος Ναβουχοδονόσορ καὶ Βαλτάσαρ καὶ τοῦ βασιλέως τῶν Μήδων Δαρείου. Γνωρίσαμε τὸν Δανιήλ ὡς ἐρμηνευτὴ ὀνείρων καὶ ὁραμάτων ποὺ εἶδαν οἱ βασιλεῖς Ναβουχοδονόσορ καὶ Βαλτάσαρ. Στὴ συνέχεια τοῦ βιβλίου ἐκτίθενται ὁράματα ποὺ εἶδε ὁ ἴδιος ὁ Δανιήλ καὶ ἀναφέρονται σὲ σπουδαῖα ἱστορικὰ γεγονότα ποὺ ἐπρόκειτο νὰ συμβοῦν -καὶ συνέβησαν- στοὺς αἰῶνες ποὺ θὰ ἀκολουθοῦσαν ἀναφέρονται ὅμως καὶ στὴν ἴδρυση τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ καὶ στὴν πορεία τῆς ἀνθρωπότητας μέχρι τὴ συντέλεια τοῦ κόσμου καὶ στὴ μέλλουσα κρίσι. Τὰ βαρυσήμαντα αὐτὰ ὁράματα τοῦ Δανιήλ θὰ παρακολουθήσουμε στὴ σημερινὴ ὁμιλία.

Τὸ πρῶτο ὄραμα τὸ εἶδε ὁ Δανιήλ ὑπὸ μορφή ὀνείρου κατὰ τὸ πρῶτο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ Βαλτάσαρ. Εἶδε ὅτι ἐφύσηξαν δυνατοὶ ἄνεμοι ἀπὸ τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος πρὸς τὴ μεγάλη θάλασσα, δηλαδὴ τὴ Μεσόγειο. Μετὰ τὴ θύελλα αὐτὴ εἶδε νὰ ἀνεβαίνουν ἀπὸ τὴ θάλασσα τέσσερα θηρία τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο. Τὸ πρῶτο θηρίο ἔμοιαζε μὲ λέαινα καὶ εἶχε φτερὰ ἀετοῦ εἶχε δηλαδὴ τὴ δύναμη τοῦ λέοντος καὶ τὴν ταχύτητα τοῦ ἀετοῦ. Κάποτε ὅμως τὰ φτερὰ τοῦ ἔπεσαν καὶ στάθηκε στὰ δύο πόδια σὰν ἄνθρωπος ἔχασε δηλαδὴ τὴ δύναμη τοῦ καὶ ἔγινε κοινὸς ἄνθρωπος. Τὸ δεύτερο θηρίο ἔμοιαζε μὲ ἀρκούδα ποὺ στάθηκε ἔτσι, ὥστε ἔγερνε πρὸς τὸ ἓνα μέρος, καὶ στὰ δόντια τῆς εἶχε τρία πλευρὰ καὶ τῆς εἶπαν: «Σῆκω καὶ φάγε σάρκες πολλές». Μετὰ ἀπ' αὐτὸ βγήκε τρίτο θηρίο ποὺ ἔμοιαζε μὲ πάρδαλι καὶ εἶχε τέσσερα φτερὰ καὶ τέσσερα κεφάλια καὶ ἀπέκτησε δύναμη καὶ ἐξουσία μεγάλη. Ἐπειτα ἦρθε τέταρτο θηρίο φοβερὸ καὶ πολὺ ἰσχυρὸ, ποὺ διέφερε πολὺ ἀπὸ τὰ ἄλλα εἶχε μεγάλα σιδερένια δόντια, ἔτρωγε καὶ ἐλειωνε ὅσα ἠθελε, ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα τὰ καταπατοῦσε μὲ τὰ πόδια τοῦ. Δέκα κέρατα εἶχε τὸ θηρίο αὐτό! Καὶ ξαφνικὰ ἀνάμεσα σ' αὐτὰ ἐφύτρωσε ἓνα ἄλλο κέρατο, κι' ἀμέσως ξεριζώθηκαν τρία ἀπὸ τὰ προηγούμενα κέρατα. Τὸ νέο αὐτὸ κέρατο εἶχε μάτια ἀνθρώπινα καὶ στόμα ποὺ ἔλεγε μεγάλα καὶ ὑπερήφανα λόγια.

Παρατηροῦσε μὲ προσοχὴ καὶ ἐκπληξῆ ὁ Δανιήλ τὴν ἐξέλιξη αὐτὴ, μέχρις ὅτου εἶδε νὰ τοποθετοῦνται θρόνοι, καὶ σ' ἓναν ἀπ' αὐτοὺς νὰ κάθεται «ὁ παλαιὸς ἡμερῶν» ('δαν. ζ' 9), ἐκεῖνος δηλαδὴ ποὺ δὲν ἔχει ἀρχή, ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Τὸ ἔνδυμα τοῦ ἦταν λευκὸ σὰν τὸ χιόνι, τὰ μαλλιά τοῦ ἦταν ἄσπρα σὰν καθαρὸ μαλλί, ὁ θρόνος τοῦ ἦταν πύρινος, τὸ ἴδιο καὶ οἱ τροχοὶ τοῦ, καὶ μπροστὰ τοῦ ἔτρεχε πύρινος ποταμός. Χίλιες χιλιάδες τὸν ὑπηρετοῦσαν (δηλαδὴ ἓνα ἑκατομμύριο) καὶ μύριες μυριάδες (δηλαδὴ ἑκατὸ ἑκατομμύρια) παραστέκονταν. Ἀμέτρητοι δηλαδὴ ἄγγελοι ἦταν στὴν ὑπηρεσία τοῦ. Καὶ τότε στήθηκε δικαστήριον καὶ ἀνοίχθηκαν βιβλία, γιὰ νὰ κριθοῦν οἱ πράξεις

τῶν θηρίων καὶ ὄλων τῶν ἀνθρώπων. Ἔτσι ὅλα τὰ θηρία, τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο καταργήθηκαν, γιατί ἡ ἐξουσία τοὺς ἦταν προσωρινῆς καὶ τὸ τελευταῖο φοβερό θηρίο μέ τὸ κέρατο ἐκεῖνο ποὺ ἔλεγε μεγάλα καὶ ὑπερήφανα λόγια, φονεύθηκε καὶ τὸ σῶμα τοῦ παραδόθηκε στὴ φωτιά..

Στὴ συνέχεια τοῦ ὄραματος ὁ Δανιὴλ εἶδε κάποιον ποὺ ἔμοιαζε μέ ἄνθρωπο, νὰ ἔρχεται ἐπάνω στὰ σύννεφα τοῦ οὐρανοῦ. Αὐτὸς ἔφθασε μπροστά στὸν παλαιὸ τῶν ἡμερῶν, καὶ σ' αὐτὸν δόθηκε ἡ ἐξουσία καὶ ἡ τιμὴ καὶ ἡ βασιλεία: ὅλοι οἱ ἄνθρωποι θὰ εἶναι δοῦλοι τοῦ. Ἡ ἐξουσία τοῦ θὰ εἶναι αἰώνια καὶ ἡ βασιλεία τοῦ δὲν θὰ καταστραφῆ ποτέ.

Ἐκπληκτος καὶ ταραγμένος ὁ Δανιὴλ πλησίασε ἓναν ἀπὸ τοὺς ἀγγέλους ποὺ παραστέκονταν στὸν θρόνο τοῦ Θεοῦ καὶ ζήτησε ἀπ' αὐτὸν νὰ τοῦ ἐρμηνεύσει τὸ ὄραμα. Κι' ἐκεῖνος τοῦ εἶπε: «Τὰ τέσσερα μεγάλα θηρία εἶναι τέσσερις βασιλεῖες ποὺ θὰ ἐμφανισθοῦν ἐπάνω στὴ γῆ. Αὐτὲς ὅμως θὰ ἐξαφανισθοῦν, καὶ θὰ πάρουν τὴ βασιλεία οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ τὴ διατηρήσουν στοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων» ('δαν. ζ' 17-18). Εἰδικότερα ὡς πρὸς τὸ τέταρτο θηρίο ὁ ἄγγελος εἶπε: «Τὸ τέταρτο θηρίο εἶναι ἡ τετάρτη βασιλεία ποὺ θὰ ἐμφανισθῆ ἐπάνω στὴ γῆ, ἡ ὁποία θὰ ξεπεράσει ὅλες τὶς ἄλλες καὶ θὰ καταστρέψει ὅλη τὴ γῆ. Καὶ τὰ δέκα κέρατά τοῦ εἶναι δέκα (δηλαδὴ πολλοὶ) βασιλεῖς ποὺ θὰ ἐμφανισθοῦν. Καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτοὺς θὰ ἐμφανισθῆ ἄλλος, ποὺ θὰ ξεπεράσει τοὺς ἄλλους στὴν κακία καὶ θὰ ταπεινώσει τρεῖς βασιλεῖς (δηλαδὴ θὰ ἐπικρατήσῃ προσωρινά). Αὐτὸς θὰ ξεστομίσει λόγια ὑπερήφανα καὶ θὰ καταδιώξει τοὺς ἁγίους τοῦ Θεοῦ καὶ θὰ προσπαθήσῃ νὰ ἀλλάξῃ τοὺς καιροὺς καὶ τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐξουσία τοῦ ὅμως αὐτὴ προσωρινὰ θὰ τοῦ παραχωρηθῆ. Ἐπειτα θὰ στηθῆ τὸ δικαστήριον τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἄγγελοι θὰ τοῦ ἀφαιρέσουν τὴν ἐξουσία καὶ θὰ τὸν ἐξολοθρεύσουν τελείως. Ἐπειτα ἡ βασιλεία καὶ ἡ ἐξουσία καὶ τὸ μεγαλεῖο ὄλων τῶν βασιλέων ποὺ βρίσκονται κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανὸ θὰ δοθῆ στοὺς ἁγίους τοῦ Θεοῦ. Ἡ βασιλεία τοῦ θὰ εἶναι αἰώνια. Ὅλες οἱ ἄλλες ἀρχὲς θὰ τὸν ὑπηρετοῦν καὶ θὰ ὑπακούουν σ' αὐτὸν» ('δαν. ζ' 23-27). 1 Αὐτὴ τὴν ἐρμηνεία ἔδωσε ὁ ἄγγελος. Χρειάζεται ὅμως ἡ ἐρμηνεία αὐτὴ κάποιες διευκρινίσεις, γιὰ νὰ γίνῃ κατανοητὴ. Δὲν εἶναι δύσκολο νὰ ἀντιληφθοῦμε ὅτι τὸ ὄραμα αὐτὸ παρουσιάζει μεγάλες ὁμοιότητες μέ τὸ ὄνειρο τοῦ Ναβουχοδονόσορ. Τὰ τέσσερα θηρία τοῦ δράματος εἶναι οἱ τέσσερις βασιλεῖες ποὺ εἶδαμε κι' ἐκεῖ: ἡ βαβυλωνιακὴ, ἡ μηδοπερσικὴ, ἡ ἑλληνικὴ τοῦ Μ'. Ἀλεξάνδρου καὶ ἡ ρωμαϊκὴ. Ἀξιόπροσεκτη εἶναι ἡ λεπτομέρεια ὅτι τὸ τρίτο θηρίο εἶχε τέσσερα κεφάλια. Πράγματι ἀπὸ τὸ τεράστιο κράτος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου προέκυψαν τέσσερα μικρότερα κράτη: τῆς Μακεδονίας, τῆς Περγᾶμου, τῆς Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου. Τὸ τέταρτο καὶ φοβερώτερο θηρίο ἦταν ἡ ρωμαϊκὴ αὐτοκρατορία, ποὺ ὑπέταξε μέ σιδερένια δύναμι ὅλες σχεδὸν τὶς χῶρες τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου. Κι' αὐτῆς ὅμως ἡ ἐξουσία ἦταν προσωρινή. Τὰ τέσσερα αὐτὰ βασίλεια, ποὺ ἐμφανίσθηκαν καὶ ἐξαφανίσθηκαν τὸ ἓνα μετὰ τὸ ἄλλο, εἰκονίζουν καὶ ὅλα τὰ κράτη τοῦ κόσμου, τὰ ὁποία, ὅσο κι' ἂν φαίνονται ἰσχυρὰ καὶ ἀνίκητα, ἔχουν περιορισμένη ἐξουσία καὶ κάποτε ἐξαφανίζονται.

Τὸ ρωμαϊκὸ κράτος ἦταν ἡ κατ' ἐξοχὴν ἀντίχριστη ἐξουσία τῆς ἀρχαίας ἐποχῆς, γιατί κατεδίωξε μέ λύσσα καὶ μανία τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ Θεοῦ. Τὸ κέρατο ποὺ φύτρωσε ἀνάμεσα στὰ ἄλλα δέκα, εἰκονίζει ὅλες τὶς ἀντίθεες δυνάμεις ποὺ ἐμφανίσθηκαν κατὰ καιροὺς καὶ ἔδειξαν ἀλαζονικὴ συμπεριφορὰ ἐναντίον τοῦ Θεοῦ. Εἰδικότερα ὅμως εἰκονίζει τὸν ἀντίχριστο, ποὺ σύμφωνα μέ τὶς προρρήσεις τοῦ ἀποστόλου Παύλου (Β' Θεσ'. β' 3-12) καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἰωάννου (Αποκ. ιγ' 1-18) θὰ ἐμφανισθῆ κατὰ τοὺς ἐσχάτους καιροὺς, θὰ φανῆ ὅτι ἐπικρατεῖ προσωρινὰ καὶ θὰ καταπλήξῃ τὸν κόσμον μέ τὰ ψευδοθαύματά τοῦ. Καὶ αὐτοῦ ὅμως ἡ ἐξουσία θὰ εἶναι προσωρινή γιατί ὑπάρχει «ὁ παλαιὸς τῶν ἡμερῶν», ὁ αἰώνιος Θεός, ὁ ὁποῖος μιὰ μέρα θὰ κρίνῃ τὶς πράξεις τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἐθνῶν καὶ θὰ ἐξαφανίσῃ τελείως τὸν ἀντίχριστο.

Τέλος ο «υιός ανθρώπου», πού ήρθε επάνω στα σύννεφα και έμφανίσθηκε στον «παλαιόν τῶν ημερῶν» και πήρε στα χέρια του για πάντα ὅλη τὴν ἐξουσία, τὴν τιμὴ καὶ τὴ δόξα, δὲν εἶναι ἄλλος ἀπὸ τὸν Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, τὸν Ἰησοῦ Χριστό, πού ἐγινε γιὰ μᾶς «υιός ανθρώπου» και πού μέ τὴν ἀνάληψι τοῦ ἀνέβηκε μέ τὴν ἀνθρώπινη φύση τοῦ στον οὐρανὸ και ἐκάθισε στὰ δεξιά τοῦ Πατρὸς και ἔλαβε και ὡς ἄνθρωπος «πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν οὐρανὸ και ἐπὶ γῆς» (Ματθ. κη' 18). «Πάντες οἱ λαοί, φυλαί, γλῶσσαι αὐτὸ δουλεύουσιν ἢ ἐξουσία αὐτοῦ ἐξουσία αἰώνιος, ἣτις οὐ παρελεύσεται, και ἡ βασιλεία αὐτοῦ οὐ διαφθαρήσεται» ('δαν. ζ' 14).

Μέ τὸ ὄραμα αὐτὸ λοιπὸν ὁ Δανιήλ μᾶς ἔδωσε μιὰ συνοπτικὴ εἰκόνα τῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου. Στὴν πορεία τῆς ἀνθρωπότητος οἱ κοσμικὲς ἐξουσίαι διαδέχονται ἢ μιὰ τὴν ἄλλη. Ὅλες εἶναι προσωρινές. Μία μόνο εἶναι αἰώνια: ἡ ἐξουσία τοῦ Θεοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, στὴν ὁποία μιὰ μέρα ὅλοι θὰ ὑποταγοῦν, εἴτε τὸ θέλουν εἴτε ὄχι. Μακάριοι ὅσοι ἀπὸ τὴν παροῦσα ζωὴ ὑποτάσσονται πρόθυμα στὸ θέλημα τοῦ και ἀναγνωρίζουν τὴν ἐξουσία τοῦ. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἅγιοι τοῦ Ὑψίστου πού θὰ βασιλεύσουν μαζί τοῦ «εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων» (Αποκ. κβ' 5).

Παρόμοιο εἶναι κ' ἓνα ἄλλο ὄραμα πού εἶδε ὁ Δανιήλ δύο χρόνια ἀργότερα αὐτὸ ὅμως ἀναφέρεται μόνο στὰ δύο ἀπὸ τὰ τέσσερα βασιλεία τοῦ προηγουμένου ὁράματος: στὸ περσικὸ και τὸ ἐλληνικὸ.

Εἶδε ὁ Δανιήλ ὅτι βρισκόταν κοντὰ στὴς ὄχθες ἐνὸς ποταμοῦ τῆς Περσίας. Κοντὰ στον ποταμὸ στεκόταν ἓνα κριάρι πού εἶχε δύο ψηλὰ κέρατα, τὸ ἓνα ὅμως ἀπὸ αὐτὰ ἦταν ψηλότερο και συνεχῶς ψήλωνε. Τὸ κριάρι χτυποῦσε μέ τὰ κέρατα πρὸς τὴ δύσι, πρὸς τὸν βορρὰ και πρὸς τὸν νότο. Κανένας δὲν μποροῦσε νὰ τοῦ ἀντισταθῆ και νὰ γλιτώσῃ ἀπὸ αὐτό. Ἐκανε ὅ,τι ἤθελε και ἐγινε πολὺ μεγάλο.

Ξαφνικὰ ὅμως φάνηκε νὰ ἔρχεται ἀπὸ τὰ νοτιοδυτικὰ ἓνας τράγος πού προχωροῦσε σὲ ὅλη τὴ γῆ. Ὁ τράγος εἶχε ἓνα κέρατο ἀνάμεσα στὰ μάτια τοῦ. Πλησίασε τὸ κριάρι και τοῦ ἐπιτέθηκε ὀρμητικὰ, τοῦ ἔσπασε τὰ δύο κέρατα, τὸ ἔριξε κάτω και τὸ ποδοπάτησε. Ὁ τράγος ὑψώθηκε και δοξάσθηκε πολὺ ὅταν ὅμως ἔφτασε στὴ μεγαλύτερη δύναμη τοῦ, ἔσπασε τὸ μεγάλο κέρατο τοῦ και στὴ θέση τοῦ φύτρωσαν ἄλλα τέσσερα κέρατα, πού ἔβλεπαν πρὸς τὰ τέσσερα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντος.

Ἀπὸ τὸ ἓνα ἀπὸ τὰ κέρατα αὐτὰ βγήκε ἓνα ἄλλο δυνατὸ κέρατο, πού μεγάλωσε κ' ἐγινε πολὺ ἰσχυρὸ και τὰ ἔβαλε μέ ὄλους, ἀκόμη και μέ τὸν Θεό. Ἐξ αἰτίας τοῦ θὰ διαταραχθῆ ἡ τάξι τῶν θυσιῶν και θὰ βεβηλωθῆ ὁ ναός, μέχρις ὅτου ὁ ἀρχιστράτηγος τοῦ Θεοῦ λυτρώσῃ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσία αὐτή. Στὸ σημεῖο αὐτὸ ὁ Δανιήλ ἄκουσε ἓναν ἄγγελο νὰ ρωτᾷ ἓναν ἄλλον: «Πόσον καιρὸ θὰ διαρκέσῃ ἢ βεβήλωσις αὐτὴ τοῦ ναοῦ και ἡ ὑποδούλωσις τοῦ λαοῦ;». Και ὁ ἄλλος ἄγγελος ἀπάντησε: «Θὰ κρατήσῃ δύο χιλιάδες και τριακόσια μερόνυχτα, και τότε θὰ καθαρῶσθῃ ὁ ναός ἀπὸ τὴ βεβήλωσις».

Τὴ σημασία τοῦ ὄνειρου ἐξήγησε στον Δανιήλ ὁ ἀρχάγγελος Γαβριήλ, λέγοντας τοῦ τὰ ἐξῆς: «Τὸ κριάρι πού εἶδες μέ τὰ δύο κέρατα, εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν Μήδων και τῶν Περσῶν. Ὁ τράγος εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων και τὸ κέρατο πού εἶχε ἀνάμεσα στὰ μάτια τοῦ εἶναι ὁ πρῶτος βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, ἐνῶ τὰ τέσσερα κέρατα πού φύτρωσαν, ὅταν ἔσπασε τὸ πρῶτο, εἶναι τέσσερα βασιλεία πού θὰ προκύψουν ἀπὸ τὸ ἔθνος αὐτό, τὰ ὁποία ὅμως δὲν θὰ ἔχουν τὴ δύναμη τοῦ. Και πρὸς τὸ τέλος τῆς βασιλείας τῶν, ὅταν ἡ ἀμαρτία θὰ ἐπικρατήσῃ, θὰ ἐμφανισθῆ ἓνας βασιλεὺς ἀδιάντροπος πού θὰ δημιουργῆ προβλήματα. Θὰ ἔχη μεγάλη δύναμι και θὰ κἀνῃ μεγάλες καταστροφές: θὰ ἔχη πολεμικὲς ἐπιτυχίες και θὰ καταστρέψῃ λαοὺς πολλοὺς, ἀκόμη και τὸν ἅγιο λαὸ τοῦ Θεοῦ. Θὰ ἐνεργῆ δόλια και θὰ ὑπερηφανευθῆ μέσα στὴν καρδιά τοῦ» ('δαν. ἡ' 20-25).

Συμπληρώνοντας την έρμηνεία αυτή έχουμε να παρατηρήσουμε τὰ ἐξῆς: Τὸ κριάρι ποὺ ἐσήμαινε τὴ βασιλεία τῶν Μήδων καὶ τῶν Περσῶν, εἶχε δύο κέρατα αὐτὰ ἐσήμαιναν τοὺς δύο αὐτοὺς λαούς. Καὶ τὸ ὅτι τὸ ἓνα κέρατο ἦταν μεγαλύτερο καὶ μεγάλωνε συνεχῶς, ἐσήμαινε τὴν αὐξησὶ τῆς δυνάμεως τῶν Περσῶν, οἱ ὁποῖοι πράγματι ὑπερίσχυσαν καὶ παραμέρισαν τοὺς Μήδους. Οἱ ἐπιθέσεις τοῦ κριαριοῦ μέ τὰ κέρατά τοῦ ἦταν οἱ κατακτητικοὶ πόλεμοι τῶν Περσῶν, μέ τοὺς ὁποίους ὑπέταξαν λαούς πολλούς: πρὸς τὰ βόρεια τὴν Ἀρμενία καὶ τὴ Σκυθία, πρὸς τὰ δυτικά τὴ Βαβυλωνία, τὴ Συρία καὶ τὴ Μικρὰ Ἀσία καὶ πρὸς τὰ νότια τὴν Αἴγυπτο. Ἦρθε ὁμως ὁ τράγος, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, ὁ Μ'. Ἀλέξανδρος, στὴν ὁρμὴ τοῦ ὁποῖου δὲν μπόρεσε νὰ ἀντισταθῇ τὸ περσικὸ κράτος. Τὸ ἓνα κέρατο ποὺ εἶχε ἀρχικὰ ὁ τράγος, ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Μ'. Ἀλέξανδρος, ἐνῶ τὰ τέσσερα κέρατα ποὺ ἐφύτρωσαν μετὰ ἀπὸ αὐτό, ἦταν τὰ τέσσερα κράτη ποὺ δημιουργήθηκαν μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Μ'. Ἀλεξάνδρου, ὅπως εἶδαμε καὶ στὸ προηγούμενο ὄραμα. Ὁ σκληρὸς καὶ ὑπερήφανος βασιλεὺς, ποὺ ἐμφανίσθηκε ἀργότερα στὸ ἓνα ἀπὸ τὰ κράτη αὐτά, εἶναι ὁ βασιλεὺς τῆς Συρίας Ἀντίοχος ὁ Ἐπιφανῆς (175-164 π.Χ.), ὁ ὁποῖος θέλησε διὰ τῆς βίας νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν εἰδωλολατρία στοὺς Ἰουδαίους καὶ ἐβεβήλωσε τὸν ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων, προσφέροντας σ' αὐτὸν θυσίες εἰδωλολατρικῆς ἀντὶ τῶν θυσιῶν πρὸς τὸν ἀληθινὸ Θεό. Ἐναντίον τῶν προσπαθειῶν αὐτῶν τοῦ Ἀντιόχου ἀγωνίσθηκε ἥρωικὰ ἡ ἰουδαϊκὴ οἰκογένεια τῶν Μακκαβαίων, γιὰ τοὺς ὁποίους θὰ μιλήσουμε ἀργότερα. Βλέπουμε λοιπὸν ὅτι καὶ τὸ ὄραμα αὐτὸ τοῦ Δανιὴλ ἐκπληρώθηκε μέ θαυμαστὴ ἀκρίβεια ἀρκετοὺς αἰῶνες ἀργότερα. Ἦταν ἀποκάλυψις τῶν μελλόντων νὰ συμβοῦν καὶ οἱ ἀποκαλύψεις τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀληθινῆς καὶ πραγματοποιοῦνται στὸν ὠρισμένο καιρό.

Ἐρχόμαστε τώρα σ' ἓνα ἄλλο σπουδαιότατο ὄραμα τοῦ Δανιὴλ, μέ τὸ ὁποῖο καθορίζεται ὁ χρόνος τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Σωτῆρος.

Ὅταν τὸ 606 π.Χ. ὁ Ναβουχοδονόσορ κατέλαβε γιὰ πρώτη φορά τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ὁδήγησε τοὺς πρώτους Ἰουδαίους αἰχμαλώτους στὴ Βαβυλώνα, ὁ προφήτης Ἱερεμιάς προεῖπε ὅτι ἡ αἰχμαλωσία θὰ διαρκοῦσε ἐβδομήντα χρόνια, μετὰ τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς θὰ τιμωροῦσε μέ εξαφανισμό τὸ ἔθνος ἐκεῖνο ποὺ εἶχε ὑποδουλώσει τὸν λαὸ τοῦ. «Καὶ δουλεύσουσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἐβδομήκοντα ἔτη. Καὶ ἐν τῷ πληρωθῆναι τὰ ἐβδομήκοντα ἔτη, ἐκδικήσω τὸ ἔθνος ἐκεῖνο, φησὶ Κύριος, καὶ θήσομαι αὐτοὺς εἰς ἀφανισμόν αἰώνιον» (Ἱερ. κε' 11-12). Τώρα λοιπὸν ὁ χρόνος αὐτὸς πλησίαζε νὰ συμπληρωθῇ. Ὁ Δανιὴλ, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν τὴν προφητεία τοῦ Ἱερεμίου, ἀνησυχοῦσε, μήπως ἐξ αἰτίας τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ παραταθῇ ὁ χρόνος τῆς αἰχμαλωσίας. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐνήστεψε καὶ ἐπένησε, φορώντας τρίχινο σάκκο καὶ καθήμενος ἐπάνω σὲ στάχτη κατὰ τὶς συνήθειες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀπηύθυνε θερμὴ καὶ κατανυκτικὴ προσευχὴ πρὸς τὸν Κύριο. Ἀφοῦ μέ βαθειὰ ταπεινῶσι ὡμολόγησε τὶς ἁμαρτίες τοῦ λαοῦ καὶ τὴν ἀπομάκρυνση τοῦ ἀπὸ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, διετύπωσε τὸ αἶτημα τοῦ: «Καὶ τώρα, Κύριε ὁ Θεὸς μᾶς, ἄκουσε τὴν προσευχὴ τοῦ δούλου σοῦ καὶ τὶς δεήσεις τοῦ καὶ στρέψε εὐνοϊκὰ τὸ πρόσωπο σοῦ στὸν ἅγιο ναὸ σοῦ ποὺ εἶναι τώρα ἔρημος. Γεῖρε, Κύριε, τὸ αὐτί σοῦ καὶ ἄκουσε: ἄνοιξε τὰ μάτια σοῦ καὶ ἴδες τὸν ἀφανισμό μᾶς καὶ τὴν καταστροφὴ τῆς πόλεως σοῦ, στὴν ὁποῖα κυριαρχοῦσε τὸ ὄνομα σοῦ. Γιατὶ δὲν στηρίζουμε τὴν παράκλησι μᾶς στὶς ἀρετές μᾶς, ἀλλὰ στὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρμῶν σοῦ. Εἰσάκουσε, Κύριε· λυπήσου, Κύριε πρόσεξε, Κύριε, καὶ ἐνέργησε τὴ σωτηρία μᾶς. Μὴν ἀργήσης, Θεέ μου, γιὰ τ' ὄνομα σοῦ» ('δαν. Θ' 17-19).

Αὐτὰ ζήτησε γιὰ τὸν λαὸ τοῦ ὁ Δανιὴλ. Ἡ προσευχὴ τοῦ φανερῶνει τὴ μεγάλη ἀγάπη τοῦ γιὰ τὴν πατρίδα τοῦ καὶ τὸν λαὸ τοῦ. Καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ μᾶς διδάσκει ὅτι κι' ἐμεῖς ἔχουμε ὑποχρέωση νὰ προσευχώμαστε γιὰ τὴν πατρίδα καὶ τὸν λαὸ μᾶς, ζητώντας ὄχι τόσο ὑλικά ἀγαθὰ καὶ εὐημερία, ὅσο πνευματικὴ πρόοδο καὶ καλλιέργεια, ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν ἁμαρτία καὶ τὶς καταστρεπτικῆς τῆς

συνέπειες, ύποταγή και συμμόρφωση προς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ αὐτὰ κυρίως ἔχουμε ἀνάγκη σήμερα καὶ αὐτὰ θὰ φέρουν τὴν ἀληθινὴ εὐτυχία.

Ἐνῶ ἀκόμη ὁ Δανιὴλ συνέχιζε τὴν προσευχὴ τοῦ, ἐμφανίσθηκε πάλι ὁ ἀρχάγγελος Γαβριὴλ καὶ τοῦ εἶπε: «Δανιήλ, ἦρθα νὰ σὲ διαφωτίσω καὶ νὰ σοῦ δώσω ἀπάντηση στὸ αἴτημα σοῦ, γιατί εἶσαι «άνηρ ἐπιθυμιῶν» ('δαν. ι' 11), δηλαδή ἄνθρωπος μὲ ἅγιες καὶ εὐγενικές ἐπιθυμίες. Πρόσεξε λοιπὸν τὰ λόγια μοῦ καὶ κατάλαβε τὴν ἀποκάλυψι μοῦ. Σὲ ἑβδομήντα ἑβδομάδες περιωρίσθηκαν οἱ συμφορὲς τοῦ λαοῦ σοῦ καὶ τῆς ἁγίας σοῦ πόλεως, γιὰ νὰ πάρουν τέλος οἱ ἁμαρτίες καὶ νὰ ἀποκατασταθῇ αἰώνιος δικαιοσύνη, γιὰ νὰ ἐκπληρωθοῦν τὰ ὄραματα καὶ οἱ προφητεῖες καὶ νὰ χρισθῇ ὁ ἅγιος τῶν ἁγίων. Ἀπὸ τότε λοιπὸν ποὺ θὰ ἐκδοθῇ τὸ διάταγμα γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησι τῆς Ἱερουσαλήμ μέχρι τῆς ἐμφάνισι τοῦ ἀρχηγοῦ ποὺ θὰ ἔχη χρισθῇ ἀπὸ τὸν Θεό, θὰ περάσουν ἑπτὰ ἑβδομάδες καὶ ἄλλες ἐξήντα δύο ἑβδομάδες, (δηλαδή συνολικὰ ἐξήντα ἑννέα). Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν πρώτων ἑπτὰ ἑβδομάδων θὰ ἐπιστρέψῃ ὁ λαὸς ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσία καὶ θὰ ἀνοικοδομηθῇ ἡ πλατεία καὶ τὸ τεῖχος τῆς πόλεως. Καὶ μετὰ τις ἐξήντα δύο ἑβδομάδες θὰ φονευθῇ ὁ Χριστός, χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ σ' αὐτὸν καμιά ἁμαρτία. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς τελευταίας ἑβδομάδος ὁ Χριστὸς θὰ κἀνῃ γιὰ ὅλους νέα διαθήκη καὶ θὰ καταργηθοῦν οἱ παλιές θυσίες καὶ σπονδές, καὶ στὸν ἅγιο ναὸ μοῦ θὰ ἔλθουν σιχαμερές δυνάμεις, ποὺ θὰ τὸν ἐρημώσουν» ('δαν. Θ' 22-27).

Αὐτὸ εἶναι τὸ περίφημο ὄραμα τοῦ Δανιήλ γιὰ τὸ μέλλον τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τὴν ἐμφάνισι τοῦ Μεσσίου. Στὸ ὄραμα αὐτὸ δόθηκαν βέβαια διάφορες ἐρμηνεῖες, οἱ περισσότεροι ὅμως καὶ ἐγκυρότεροι ἐρμηνευταὶ παραδέχονται ὅτι ἀναφέρεται στὸν χρόνο τῆς ἐμφάνισι τοῦ Κυρίου καὶ στὴν ἐξίλαστήριο θυσία τοῦ, ποὺ ἔθεσε τέρμα στὶς θυσίες τῆς παλαιᾶς διαθήκης. Γιὰ νὰ ἀντιληφθοῦμε τὴν ἀκρίβεια τοῦ χρονικοῦ προσδιορισμοῦ, πρέπει νὰ ἔχουμε ὑπ' ὄψιν τὰ ἐξῆς: Πρῶτον: ὅτι οἱ ἑβδομάδες, γιὰ τις ὁποῖες γίνεται λόγος στὸ ὄραμα, δὲν εἶναι ἑβδομάδες ἡμερῶν, ἀλλὰ ἑβδομάδες ἐτῶν. Μιὰ τέτοια ἔκφρασι εἶναι συνηθισμένη στὴν Παλαιὰ Διαθήκη. Καὶ δεύτερον ὅτι ἡ χρονολογία ἀπὸ τὴ γέννησι τοῦ Κυρίου ποὺ χρησιμοποιοῦμε σήμερα, εἶναι λανθασμένη κατὰ 3-4 χρόνια ἢ κατ' ἄλλους 6-7. Δηλαδή ἂν λάβουμε ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ Κύριος ἔζησε ὡς ἄνθρωπος τριάντα τρία χρόνια, γεννήθηκε κατὰ τὴν ἐν χρήσει χρονολογία τὸ 5 π.Χ. καὶ σταυρώθηκε τὸ 28 μ.Χ. Διατάγματα γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησι τῆς Ἱερουσαλήμ ἐκδόθηκαν διάφορα ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς τῆς Περσίας. Ἐνα ἀπὸ αὐτὰ ἐκδόθηκε τὸ 458 π.Χ. ἀπὸ τὸν βασιλεῖ Ἀρταξέρξη τὸν Μακρόχειρα. Ἄν μετρήσουμε ἀπὸ τὴ χρονολογία αὐτὴ 69 ἑβδομάδες, δηλαδή 483 χρόνια, φθάνουμε στὸ ἔτος 25 μ.Χ., κατὰ τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ ἄρχισε ὁ Κύριος τὸ δημόσιο ἔργο τοῦ, ποὺ διήρκεσε τρία χρόνια. Ἀκολουθεῖ ἡ τελευταία ἑπταετία, κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ὁποίας συνέβη ἡ σταυρικὴ θυσία τοῦ Κυρίου, ποὺ ἔθεσε τέρμα στὶς θυσίες τῆς παλαιᾶς διαθήκης καὶ ἐγκαινίασε τὴ νέα διαθήκη. Τὰ τελευταία λόγια τοῦ Γαβριὴλ γιὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ ναοῦ καὶ τῆς πόλεως ἀναφέρονται στὴν καταστροφὴ τῆς Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τοὺς Ρωμαίους τὸ 70 μ.Χ., μὲ τὴν ὁποία ἐπισφραγίσθηκε ὀριστικὰ ἡ κατάργησις τῆς παλαιᾶς διαθήκης.

Μὲ τὴν ὁμιλία αὐτὴ ὀλοκληρώνουμε τὴ σειρά τῶν ὁμιλιῶν γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράσι τοῦ προφήτου Δανιήλ. Ὁ Δανιήλ ὑπῆρξε μεγάλος καὶ ἐκπληκτικὸς προφήτης. Μὲ τὰ ὄραματα τοῦ καὶ μὲ τὴν ἐρμηνεία τῶν δραμάτων ποὺ εἶδαν ἄλλοι, προδιέγραψε τὸ μέλλον ὄχι μόνο τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς ἀνθρωπότητος. Προεῖδε ἐπίσης τὴν ἐνανθρώπησι τοῦ Κυρίου καὶ τὸ λυτρωτικὸ τοῦ ἔργο. Ἡ μνήμη τοῦ, μαζί μὲ τὴ μνήμη τῶν τριῶν νέων, ἔχει ὀρισθῇ στὶς 17 Δεκεμβρίου, λίγες μέρες πρὶν ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα. Γιατί, ὅπως ἔχουμε δῆ, ὁ Δανιήλ, ἐρμηνεύοντας τὸ ὄνειρο τοῦ Ναβουχοδονόσορ, προεῖδε τὴ γέννησι τοῦ Κυρίου ἀπὸ παρθένο χωρὶς τὴ μεσολάβησι ἀνδρός. Αὐτὸ ἐσήμαινε ἡ ἀπόσπασις τοῦ λίθου ἀπὸ τὸ ὄρος χωρὶς νὰ ἐπέμβῃ κανένα χέρι. Ὁρος ἦταν ἡ Παρθένοσι καὶ λίθος ὁ Χριστός, ποὺ γεννήθηκε ἀπὸ αὐτὴν χωρὶς τὴ θέλησι

ἢ τὴν ἐνέργεια ἀνθρώπου, ἀλλὰ «ἐκ Πνεύματος Ἁγίου» (Ματθ. ἄ' 20). Ἐτσι ἡ μνήμη τοῦ Δανιήλ τις παραμονές τῶν Χριστουγέννων εἶναι προμήνυμα καὶ προετοιμασία γιὰ τὴ μεγάλη γιορτή. Στὸ πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ βλέπουμε νὰ ἐκπληρώνονται ὅλα, ὅσα προεῖπαν ὁ Δανιήλ καὶ οἱ ἄλλοι προφῆται γιὰ τὸν Μεσσία, γιὰ τὸν λυτρωτὴ ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ καὶ βεβαιωνόμαστε ὅτι αὐτὸς εἶναι πράγματι «ὃν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ καὶ οἱ προφῆται» (Ιω. ἄ' 46): αὐτὸς εἶναι «ἡ προσδοκία τῶν ἐθνῶν» (Γέν. μθ' 10).

18.12.1995

ΕΣΔΡΑΣ - ΝΕΕΜΙΑΣ

106. Μετά τὴν αἰχμαλωσία

(Α' Ἔσδρ. β' 1 - δ' 63. Β' Ἔσδρ. ἄ' 1 - β' 2, 64-70, γ' 1 - ἔ' 2)

Ἐβδομήντα χρόνια διήρκεσε ἡ Βαβυλώνιος αἰχμαλωσία, ὅπως ἀκριβῶς εἶχε προείπει ὁ προφήτης Ἰερεμιάς. Τὸ 538 π.Χ., ὅπως εἶδαμε, ὁ Δαρεῖος ὁ Μήδος, στρατηγὸς τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν Κύρου, κατέλαβε τὴ Βαβυλώνα καὶ κατέλυσε τὸ ἰσχυρὸ βαβυλωνιακὸ κράτος. Ὅλες οἱ χῶρες ποὺ κατεῖχε τὸ κράτος αὐτό, ἐπομένως καὶ ἡ Παλαιστίνη, περιήλθαν τώρα στὴν κυριαρχία τῶν Περσῶν. Οἱ Ἰουδαῖοι ἀπὸ αἰχμάλωτοι τῶν Βαβυλωνιῶν ἔγιναν τώρα αἰχμάλωτοι τῶν Περσῶν. Ὁ Κύρος ὅμως ἔδειξε συμπάθεια πρὸς τοὺς Ἰουδαίους καὶ πρὸς τὸν προφήτη Δανιήλ, ὁ ὁποῖος, ὅπως εἶδαμε, εἶχε προείπει στὸν βασιλέα τῶν Βαβυλωνιῶν Βαλτάσαρ τὴν ὑποταγή τοῦ κράτους τοῦ στοὺς Μήδους καὶ τοὺς Πέρσες. Μετά τὴν ἐπικράτησι τοῦ ὁ Κύρος ἐξέδωσε διάταγμα, μὲ τὸ ὁποῖο ἐπέτρεπε στοὺς αἰχμαλώτους Ἰουδαίους νὰ ἐπιστρέψουν στὴν Ἱερουσαλήμ καὶ νὰ ἀνοικοδομήσουν τὸν ναὸ τοῦς. Μὲ τὸ διάταγμα αὐτὸ ἐπίσης ὁ Κύρος προέτρεπε ὅλους τοὺς ὑπηκόους τοῦ νὰ βοηθήσουν τοὺς Ἰουδαίους ποὺ θὰ ἐπαναπατρίζονταν, προσφέροντας σ' αὐτοὺς χρήματα, ἐνδύματα καὶ ζῶα. Ὁ Κύρος βέβαια ἀπέβλεπε σὲ πολιτικούς σκοποὺς ἢ ἠθελε δηλαδὴ νὰ κερδίσῃ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν πρόθυμη ὑποταγή τῶν ὑπηκόων τοῦ. Εἶναι ὅμως ἀξιοπρόσεκτο τὸ πνεῦμα τῆς φιλανθρωπίας ποὺ κυριαρχεῖ στὸ διάταγμα αὐτό, σὲ μιὰ ἐποχὴ ποὺ ἡ βία καὶ ἡ σκληρότης ἐκ μέρους τῶν ἰσχυρῶν ἀρχόντων ἦταν ἡ συνηθισμένη συμπεριφορά. Ἡ φιλάνθρωπη αὐτὴ συμπεριφορὰ ἐνὸς εἰδωλολάτρου βασιλέως ἃς εἶναι παράδειγμα στοὺς χριστιανοὺς ἄρχοντες, γιὰ νὰ δείχνουν πολὺ μεγαλύτερη συμπάθεια καὶ ἀγάπη στοὺς ὑπηκόους τῶν καὶ νὰ λαμβάνουν μέτρα γιὰ τὴ βελτίωση τῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς τῶν.

Ἡ φιλανθρωπία ὅμως καὶ ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν πλησίον δὲν εἶναι μόνο τῶν ἀρχόντων ὑποχρέωσις, ἀλλὰ ὅλων μᾶς. Ὅλοι ὀφείλουμε νὰ συμπαραστεκόμαστε στὶς ἀνάγκες τῶν ἀδελφῶν μᾶς, ὅποιοι κι' ἂν εἶναι. Καὶ στὸ καθῆκον αὐτό μᾶς δίνουν λαμπρὸ παράδειγμα οἱ ὑπήκοοι τοῦ Κύρου, οἱ ὁποῖοι ἀνταποκρίθηκαν πρόθυμα στὴν ἐκκλησία τοῦ καὶ πρόσφεραν στοὺς ἐπαναπατριζομένους χρήματα, ἐνδύματα, ζῶα καὶ πολλὰ ἀφιερῶματα γιὰ τὸν ναὸ τοῦ Θεοῦ. Ἄς εἴμαστε λοιπὸν πάντα πρόθυμοι νὰ συνδράμουμε τοὺς ἀδελφούς μᾶς ποὺ βρίσκονται σὲ κάποια ἀνάγκη. Ἄστεγοι, πρόσφυγες, σεισμόπληκτοι, χτυπημένοι ἀπὸ ὁποιαδήποτε συμφορὰ, ὑπάρχουν πάντοτε καὶ περιμένουν τὴν ἐκδήλωση τῆς ἀγάπης μᾶς. Ὅταν μάλιστα ἐμεῖς ἔχουμε πολὺ περισσότερα ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα, ἃς μὴ λησμονοῦμε ὅτι ἄλλοι δὲν ἔχουν οὔτε τὰ ἀπολύτως ἀπαραίτητα.

Χαρὰ καὶ ἀνακούφισι αἰσθάνθηκαν οἱ Ἰουδαῖοι ἀπὸ τὸ διάταγμα τοῦ Κύρου, μὲ τὸ ὁποῖο τερματιζόταν ἡ μακροχρόνια αἰχμαλωσία. Ὅσοι ἠθελαν, ἦταν ἐλεύθεροι νὰ ἐπιστρέψουν στὴ χώρα τοῦς. Δὲν τὸ ἔκαναν βέβαια ὅλοι. Πολλοὶ εἶχαν γεννηθῆ στὴν αἰχμαλωσία καὶ δὲν ἐγνώριζαν τὴν

Παλαιστίνη παρά μόνο από τις διηγήσεις τῶν μεγαλύτερων. Πατρίδα τοὺς ἦταν ἡ Βαβυλῶν. Ἐκεῖ εἶχαν ἀνοίξει δουλειές καὶ εἶχαν ἀποκτήσει περιουσίες. Εἶχαν δεθῆ μέ τῆ γῆ αὐτῆ καὶ δὲν ἦταν εὐκόλο νὰ ἀποσπασθοῦν ἀπὸ αὐτὴν καὶ νὰ μεταφερθοῦν σὲ μιὰ χώρα κατεστραμμένη, ὅπου ἔπρεπε ν' ἀρχίσουν ἀπὸ τὸ μηδέν. Δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ ἀποσπασθῆ κανεὶς ἀπὸ τὰ γῆινα, ἀπὸ τὰ ὑλικά συμφέροντα, γιὰ νὰ στραφῆ πρὸς κάτι ἀνώτερο καὶ πνευματικώτερο. Χρειάζεται μεγάλος ἡρωισμὸς γιὰ μιὰ τέτοια ἀπόφαση.

Ἐν τούτοις δὲν ἦταν λίγοι οἱ Ἰουδαῖοι ποὺ πῆραν τὴν ἀπόφαση τῆς ἐπιστροφῆς. Στὴν ἐπιστροφή πρωτοστάτησαν οἱ ἀρχηγοὶ τῶν φυλῶν Ἰούδα καὶ Βενιαμίν, οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται. Πενήντα χιλιάδες περίπου ἐτοιμάσθηκαν γιὰ τὸν ἐπαναπατρισμὸ μέ ἀρχηγὸ τὸν Ζοροβάβελ, ὁ ὁποῖος καταγόταν ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Ἰούδα καὶ τὴν οἰκογένεια τοῦ Δαβίδ καὶ εἶχε σημαντικὴ θέση στὰ ἀνάκτορα τοῦ Κύρου. Στὴν προετοιμασία τῆς ἐπιστροφῆς συνεργάσθηκε ἐπίσης καὶ ὁ ἀρχιερεὺς Ἰησοῦς. Σ' αὐτοὺς ὁ Κύρος διέταξε νὰ δοθοῦν τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ ναοῦ, τὰ ὁποῖα εἶχε λεηλατήσῃ ὁ Ναβουχοδονόσορ καὶ εἶχε τοποθετήσῃ στὸν εἰδωλολατρικὸ ναὸ τοῦ. Πεντέμιση χιλιάδες περίπου χρυσὰ καὶ ἀσημένια σκεύη ἀποδόθηκαν, γιὰ νὰ τοποθετηθοῦν πάλι στὸν ναὸ ποὺ ἐπρόκειτο νὰ ἀνεγερθῆ.

Μεγάλῃ καὶ ἀπερίγραπτῃ ἦταν ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀγαλλίασις ποὺ ἔνοιωσαν οἱ ἐπαναπατριζόμενοι, ὅταν ἐπὶ τέλους ἔφτασαν στὴν ἱερὴ γῆ. Τὰ αἰσθήματα ποὺ πλημμύρισαν τὴν καρδιά τοὺς ἐκφράζει ἓνας ὠραῖος ψαλμὸς ποὺ γράφτηκε ἀπὸ ἄγνωστο ποιητὴ, ὁ ὁποῖος θὰ ἦταν ἀσφαλῶς ἓνας ἀπὸ τοὺς αἰχμαλώτους ποὺ ἐπέστρεψαν. Ἄς ἀκούσουμε τοὺς πρώτους στίχους τοῦ.

«Ὅταν ὁ Κύριος μᾶς ἐπανάφερε ἀπὸ τὴν αἰχμαλωσίαν, νοιώσαμε μεγάλη παρηγοριά. Τότε γέμισε τὸ στόμα μᾶς ἀπὸ λόγια χαρὰς καὶ ἡ γλῶσσα μᾶς ἀπὸ λόγια ἀγαλλιᾶσεως. Τότε εἶπαν πολλοὶ ἔθνη: Μεγάλα ἔργα ἔκανε γι' αὐτοὺς ὁ Κύριος. Ἀληθινὰ μᾶς ἔκανε μεγάλα ὁ Κύριος πλημμυρίσαμε ἀπὸ εὐφροσύνη» (Ψαλμ. ρκε' 1-3).

Πρώτῃ φροντίδα τῶν Ἰουδαίων ποὺ ἐπέστρεψαν στὴν Ἱερουσαλὴμ ἦταν νὰ ἀναζωογονήσουν τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ. Ὁ ναὸς βέβαια δὲν μποροῦσε νὰ ἀνεγερθῆ ἀμέσως ἔστησαν ὅμως τὸ θυσιαστήριον τῶν ὀλοκαυτωμάτων, γιὰ νὰ προσφέρονται καθημερινὰ οἱ θυσίες, ὅπως ὠρίζε ὁ νόμος. Ἐπειτα ἐθεμελίωσαν τὸν ναὸ καὶ ἄρχισαν οἱ ἐργασίες τῆς ἀνεγέρσεως. Ἡ ἀνέγερσις τοῦ ναοῦ ἦταν βασικὴ προϋπόθεσις γιὰ τὴ θρησκευτικὴ καὶ ἐθνικὴ τοὺς ἀνασυγκρότησι. Ὁ ναὸς θὰ ἦταν τὸ θρησκευτικὸ καὶ ἐθνικὸ τοὺς κέντρο. Ἐκεῖ θὰ λάτρευαν τὸν Θεὸ καὶ θὰ τοῦ ἀνέφεραν τὰ αἰτήματα τοὺς κ' ἀπὸ κει θὰ ἔπαιρναν δύναμι, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν τὰ πολλὰ καὶ δύσκολα προβλήματα ποὺ ὀρθώνονταν μπροστὰ τοὺς. Καὶ σήμερα γιὰ μᾶς τοὺς Χριστιανοὺς ὁ ναὸς τῆς κάθε ἐνορίας πρέπει νὰ εἶναι τὸ κέντρο τῆς πνευματικῆς μᾶς ζωῆς. Ἐκεῖ λατρεύουμε τὸν Θεὸ ἐκεῖ διδασκόμαστε τὴν ἀλήθειαν τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἀγιαζόμεστε μέ τὴ συμμετοχὴ μᾶς στὰ μυστήρια καὶ ἀντλοῦμε δύναμι καὶ φωτισμὸ γιὰ τὴ ζωὴ μᾶς. Ὁ ναὸς μᾶς ἐνώνει μᾶς βοηθεῖ νὰ νοιώσουμε ὅτι εἴμαστε ἓνα σῶμα, τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ἡ Ἐκκλησία. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ προσερχώμαστε στὸν ναὸ καὶ νὰ συμμετέχουμε σὲ τὰ ἱερὰ τελετὰ καὶ πρὸ παντός στὸ μυστήριον τῆς Θεῆς Εὐχαριστίας ἀλλὰ καὶ νὰ φροντίζουμε γιὰ τὴ συντήρησι καὶ τὴ λειτουργία τοῦ ναοῦ, ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ, ἂν εἶναι ἀνάγκη. Ὁ ναὸς εἶναι σπίτι μᾶς. Ἄς φροντίζουμε γι' αὐτόν, ὅπως φροντίζουμε γιὰ τὰ σπίτια μᾶς, κ' ἂς προσφέρουμε μέ προθυμίαν τὴ συνδρομὴ μᾶς, ὅταν μᾶς ζητῆται γιὰ κάποιον ἔργον, χωρὶς μεμψιμοιρίες καὶ δυσφορία.

Ἡ ἀνέγερσις τοῦ ναοῦ τῶν Ἱεροσολύμων δὲν ἔγινε χωρὶς ἐμπόδια καὶ δυσκολίες. Καὶ χρήματα ἀρκετὰ δὲν ὑπῆρχαν, ἀλλὰ καὶ ἐμπόδια παρεμβλήθησαν ἀπὸ τοὺς Σαμαρεῖτες. Οἱ Σαμαρεῖται, ὅπως εἶπαμε καὶ ἄλλοτε, ἦταν ἓνας λαὸς ποὺ προέκυψε ἀπὸ τὴν ἀνάμειξι Ἰσραηλιτῶν τοῦ βορείου

βασιλείου (τοῦ βασιλείου τοῦ Ἰσραήλ) μὲ ἐποίκους πού ἐγκαταστάθηκαν ἐκεῖ, ὅταν τὸ βασίλειο κατελύθη ἀπὸ τοὺς Ασσυρίους. Οἱ Σαμαρεῖται λοιπὸν θέλησαν τώρα νὰ συμμετάσχουν στὴν ἀνοικοδόμηση τοῦ ναοῦ. Οἱ Ἰουδαῖοι ὅμως δὲν δέχθηκαν τὴ συμμετοχὴ τοὺς καὶ τὶς προσφορὰς τοὺς, γιατί οἱ Σαμαρεῖται δὲν εἶχαν διατηρήσει ἀγνή καὶ ἀνόθευτη τὴν ἀληθινὴ πίστι. Δὲν ἦταν βέβαια εἰδωλολάτραι, ἀλλὰ δὲν ἦταν καὶ γνήσιοι Ἰσραηλίται. Ἦταν, θὰ λέγαμε, αἰρετικοί. Μετὰ τὴν ἄρνηση τῶν Ἰουδαίων νὰ δεχθοῦν τὴν προσφορὰ τοὺς, οἱ Σαμαρεῖται, γιὰ νὰ τοὺς ἐκδικηθοῦν, ἐνήργησαν καὶ ἐπέτυχαν τὴ διακοπὴ τῶν ἐργασιῶν τῆς ἀνεγέρσεως. Κατῶρθωσαν νὰ πείσουν τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ βασιλέως ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι ἀπέβλεπαν στὴν ἀνέγερσι ὅχι μόνο τοῦ ναοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς πόλεως, καὶ ὅτι αὐτὸ θὰ ἦταν ἐπικίνδυνον γιὰ τὴν περσικὴ κυριαρχία, γιατί ὁ Ἰουδαϊκὸς λαὸς ἦταν ἀνέκαθεν ταραχοποιός. Οἱ ἄρχοντες τὰ ἔγραψαν αὐτὰ στὸν βασιλέα, κι' ἐκεῖνος τοὺς πίστεψε καὶ διέταξε νὰ σταματήσουν οἱ ἐργασίαι. Οἱ διάδοχοι τοῦ Κύρου ὅμως ἔδωσαν πάλι τὴν ἄδεια καὶ ἡ ἀνέγερσις συνεχίσθη καὶ τελείωσε τὸ 516 π.Χ., δηλαδὴ εἴκοσι χρόνια περίπου μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς. Τότε ἐγίναν μὲ μεγαλοπρέπεια καὶ ἐπισημότητα τὰ ἐγκαίνια τοῦ ναοῦ. Στὴν ἀποπεράτωση τοῦ ναοῦ συνετέλεσαν πολὺ οἱ προφῆται Ἄγγαιος καὶ Ζαχαρίας, οἱ ὅποιοι μὲ τὰ κηρύγματα τοὺς ἐνεθάρρουναν τὸν Ζοροβάβελ καὶ τὸν λαὸ νὰ συνεχίσουν τὶς ἐργασίαις.

Ὁ Ζοροβάβελ, ὅπως εἴπαμε, ἦταν ἀξιωματοῦχος στὴν αὐλὴ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι, ἀφοῦ ἐγκατέστησε τοὺς Ἰουδαίους στὴ χώρα τοὺς, ἐπέστρεψε στὴ θέσιν τοῦ στὰ ἀνάκτορα. Ἐπειτα ἀπὸ μερικὰ χρόνια ὅμως ξαναἤρθε στὴν Ἱερουσαλήμ ὡς πολιτικὸς διοικητὴς τῆς Ἰουδαίας. Εἶναι περίεργος καὶ ἐντυπωσιακὸς ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖο ἐπέτυχε νὰ πάρῃ τὴ θέσιν αὐτή. Ὁ Βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἦταν τώρα ὁ Δαρεῖος, ἄλλος ἀπὸ ἐκείνον πού γνωρίσαμε στὴν ἱστορίαν τοῦ Δανιήλ. Ὁ Ζοροβάβελ ἦταν ἓνας ἀπὸ τοὺς σωματοφύλακες τοῦ βασιλέως. Ἐπειτα ἀπὸ ἓνα μεγάλο συμπόσιον καὶ Δαρεῖος ἀποσύρθηκε γιὰ νὰ κοιμηθῇ. Τρεῖς σωματοφύλακες, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Ζοροβάβελ, τὸν φρουροῦσαν. Πρὶν ἀποκοιμηθῇ, ὁ Δαρεῖος ἔθεσε ἓνα ἐρώτημα στοὺς τρεῖς σωματοφύλακες τοῦ καὶ ὑποσχέθηκε μεγάλας τιμὰς καὶ ἀμοιβὰς σ' ἐκείνον πού θὰ ἔδινε τὴν καλύτερην ἀπάντησιν. Τὸ ἐρώτημα ἦταν: Ποιὸ πρᾶγμα εἶναι ἰσχυρότερον στὸν κόσμον. Οἱ σωματοφύλακες ἔγραψαν τὶς ἀπαντήσεις τοὺς καὶ τὶς ἔβαλαν κάτω ἀπὸ τὸ προσκέφαλον τοῦ βασιλέως. Ὁ ἓνας ἔγραψε: Τὸ κρασί εἶναι δυνατώτερον ἀπ' ὅλα. Ὁ δεῦτερος ἔγραψε: Δυνατώτερος ἀπ' ὅλους εἶναι ὁ βασιλεὺς.

Καὶ ὁ τρίτος ἔγραψε: Δυνατώτερος ἀπ' ὅλους εἶναι οἱ γυναῖκες, ἀλλὰ πάνω ἀπ' ὅλα νικᾷ ἡ ἀλήθεια.

Ὅταν ὁ Δαρεῖος ξύπνησε καὶ διάβασε τὶς ἀπαντήσεις, κάλεσε ὅλους τοὺς στρατηγούς καὶ τοὺς ἀξιωματούχους στὰ ἀνάκτορα, κι' ἀφοῦ ἐκάθισε στὸν θρόνον τοῦ, διέταξε νὰ διαβαστοῦν οἱ ἀπαντήσεις καὶ κάλεσε τοὺς σωματοφύλακες νὰ ἀναπτύξῃ ὁ καθένας τὴν ἄποψιν τοῦ μπροστὰ σὲ ὅλους τοὺς συγκεντρωμένους.

Πρῶτος μίλησε ἐκεῖνος πού εἶχε ὑποστηρίξει ὅτι δυνατώτερον εἶναι τὸ κρασί. «Τὸ κρασί -εἶπε- πλᾶνα τὴ διάνοιαν ἐκείνων πού τὸ πίνουν. Ἐξισώνει τὴ σκέψιν τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ ὀρφανοῦ, τοῦ δούλου καὶ τοῦ ἐλευθέρου, τοῦ φτωχοῦ καὶ τοῦ πλουσίου. Γεμίζει τὸν ἄνθρωπον μὲ χαρὰ καὶ εὐθυμία. Τὸν κάνει νὰ ξεχνᾷ τὶς λύπαις καὶ τὰ χρέη τοῦ. Ὅλες τὶς καρδιὰς τὶς κάνει πλούσιαις. Κάνει τοὺς φίλους καὶ τοὺς ἀδελφούς νὰ ξεχνοῦν τὴ φιλίαν καὶ σὲ λίγο νὰ βγάζουν μαχαίρια κι' ὅταν συνέλθουν ἀπὸ τὴ μέθη, δὲν θυμοῦνται τί ἔκαναν. Δὲν εἶναι λοιπὸν τὸ κρασί δυνατώτερον, ἀφοῦ ἀναγκάζει τὸν ἄνθρωπον νὰ κἀνῃ τέτοια πρᾶγματα;» (Ἀ' Ἐσδρ. γ' 17-23).

Ὁ δεῦτερος μίλησε γιὰ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ βασιλέως. «Οἱ ἄνθρωποι -εἶπε- ἐξουσιάζουν τὴν στερῖαν καὶ τὴ θάλασσαν καὶ ὅλα, ὅσα ὑπάρχουν σ' αὐτές. Ὁ βασιλεὺς ὅμως εἶναι ἰσχυρότερος ἀπ' ὅλους

τούς ανθρώπους είναι κύριος τούς και τούς έξουσιάζει, κι' εκείνοι υπακούουν σέ ὅ,τι τούς πῆ. Ἄν τούς διατάξη νὰ πολεμήσουν ὁ ἕνας ἐναντίον τοῦ ἄλλου, τὸ κάνουν. Ἄν τούς στείλῃ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, πηγαίνουν καὶ ὑποτάσσουν βουνὰ καὶ τείχη καὶ πύργους. Σκοτώνουν καὶ σκοτώνονται, ἀλλὰ δὲν παραβαίνουν τὴ διαταγὴ τοῦ βασιλέως κι' ἂν νικήσουν, στὸν βασιλιὰ φέρνουν ὅλα τὰ λάφυρα. Ἀλλὰ κι' ὅσοι δὲν παίρνουν μέρος στὸν πόλεμο, καλλιεργοῦν τὴ γῆ καὶ φέρνουν τὰ προϊόντα στὸν βασιλιὰ κι' ἄλλοι εἰσπράττουν φόρους γιὰ λογαριασμό τοῦ. Αὐτὸς εἶναι ἀπόλυτος κύριος, "Ὅ,τι διατάξη, γίνεται. Ὅλοι υπακούουν σ' αὐτόν. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἰσχυρότερος ἀπ' ὅλους ὁ βασιλεὺς;" (Ἀ' Ἑσδρ. δ' 1-12).

Ἦρθε τώρα ἡ σειρά τοῦ τρίτου νὰ μιλήσῃ. «Ἀσφαλῶς -εἶπε- εἶναι μεγάλος ὁ βασιλεὺς καὶ πολυάριθμοι οἱ ἄνθρωποι καὶ δυνατὸ τὸ κρασί. Ποιὸς ὅμως τὰ έξουσιάζει ὅλα αὐτά; Οἱ γυναῖκες. Οἱ γυναῖκες γέννησαν τὸν βασιλιὰ καὶ ὅλους τούς ἄνθρώπους ποὺ έξουσιάζουν τὴ γῆ καὶ τὴ θάλασσα. Αὐτὲς ἀνέθρεψαν ἐκείνους ποὺ φύτεψαν τὰ ἀμπέλια, ἀπὸ τὰ ὁποῖα γίνεται τὸ κρασί. Αὐτὲς κάνουν φορέματα καὶ στολίδια στοὺς ἄνθρώπους, καὶ χωρὶς αὐτὲς δὲν μποροῦν νὰ ζήσουν οἱ ἄνθρωποι... Ἀφήνει ὁ ἄνθρωπος τὸν πατέρα ποὺ τὸν ἀνέθρεψε καὶ τὴν πατρίδα τοῦ, καὶ προσκολλᾶται στὴ γυναῖκα τοῦ καὶ θυσιάζει τὴν ψυχὴ τοῦ γι' αὐτὴν καὶ δὲν θυμᾶται οὔτε γονεῖς οὔτε πατρίδα... Ἐργάζεται καὶ κοπιάζει, καὶ τὰ παραδίδει ὅλα στὴ γυναῖκα τοῦ... Πολλοὶ ἄνδρες ἔχασαν τὰ μυαλά τούς γιὰ τὶς γυναῖκες κι' ἔγιναν δοῦλοι σ' αὐτὲς καὶ πολλοὶ καταστράφηκαν καὶ ἔφταιξαν καὶ ἀμάρτησαν ἐξ αἰτίας τῶν γυναικῶν τούς... Δὲν εἶναι λοιπὸν ἰσχυρότερες οἱ γυναῖκες;" (Ἀ' Ἑσδρ. δ' 13-32).

Κατάπληκτοι ἀκούαν τὰ λόγια αὐτὰ ὁ βασιλιὰς καὶ οἱ μεγιστάνες, κοιτάζοντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλον. Ὁ ὁμιλητὴς ὅμως συνέχισε: «Δυνατὲς εἶναι οἱ γυναῖκες μεγάλη εἶναι ἡ γῆ καὶ ὑψηλὸς ὁ οὐρανὸς καὶ γρήγορος καὶ ἥλιος, ποὺ διανύει τὴν τροχιά τοῦ σὲ μιὰ μέρα. Δὲν εἶναι λοιπὸν μεγάλος ὁ Θεός, ποὺ τὰ κάνει ὅλα αὐτά; Ὁ Θεὸς ὅμως εἶναι δίκαιος καὶ ἀληθινός. Μεγάλῃ λοιπὸν καὶ ἰσχυρότερῃ ἀπ' ὅλα εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ὅλη ἡ γῆ τὴν ἀλήθεια προσκαλεῖ, ὁ οὐρανὸς τὴν ἐπαινεῖ, ὅλα τὰ δημιουργήματα σείονται καὶ τρέμουν μπροστὰ τῆς, καὶ καμιά ἀδικία δὲν ὑπάρχει σ' αὐτήν. Τὸ κρασί, ὁ βασιλιὰς, οἱ γυναῖκες καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι διαπράττουν ἀδικίες καὶ ἀπὸ τὶς ἀδικίες τούς καταστρέφονται ἡ ἀλήθεια ὅμως μένει καὶ ζῆ καὶ ἐπικρατεῖ αἰωνίως. Δὲν κάνει διακρίσεις προσώπων, ἀλλὰ κάνει πάντα τὸ δίκαιο σὲ ὅλους τούς ἄνθρώπους. Ὅλοι εὐχαριστοῦνται μὲ τὰ ἔργα τῆς, καὶ στὴν κρίσι τῆς δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ ἄδικο. Αὐτὴ λοιπὸν ἔχει δύναμι, κυριότητα, έξουσία καὶ μεγαλοπρέπεια σ' ὅλους τούς αἰῶνες. Δοξασμένος ἄς εἶναι ὁ Θεὸς τῆς ἀληθείας» (Ἀ' Ἑσδρ. δ' 34-40).

Μόλις τελείωσε τὴν ὁμιλία τοῦ ὁ Ζοροβάβελ -αὐτὸς ἦταν ὁ ὁμιλητὴς- ὅλοι οἱ συγκεντρωμένοι ἀναφώνησαν: «Μεγάλῃ ἡ ἀλήθεια καὶ ὑπερισχύει» (Ἀ' Ἑσδρ. δ' 41). Ἐνθουσιασμένος ὁ βασιλιὰς τοῦ εἶπε: «Ζήτησε ὅ,τι θέλεις πέρα ἀπ' ὅσα ὑποσχέθηκα, καὶ θὰ σοῦ τὰ δώσω, γιὰτὶ ἀποδείχθηκες σοφώτερος ἀπὸ τούς ἄλλους». Ὁ Ζοροβάβελ τότε τοῦ εἶπε: «Θυμήσου τὴν ὑπόσχεσι ποὺ ἔδωσες τὴν ἡμέρα ποὺ ἀνέλαβες τὴ βασιλεία σοῦ, ὅτι δηλαδὴ θὰ ἐπιτρέψῃς νὰ ἀνοικοδομηθῇ ἡ Ἱερουσαλήμ. Αὐτὴ τὴν ὑπόσχεσι σοῦ ζητῶ νὰ ἐκπληρώσῃς» (Ἀ' Ἑσδρ. δ' 42-46). Ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὴν ἀπάντησι αὐτὴ ὁ Δαρεῖος ἐφίλησε τὸν Ζοροβάβελ, τοῦ ἔδωσε τὴν ἄδεια ποὺ ἐζήτησε, τὸν ἐφοδίασε μὲ μεγάλα χρηματικὰ ποσὰ καὶ μὲ ἐπιστολὰς πρὸς τούς τοπικοὺς ἄρχοντες, τούς ὁποίους προέτρεπε νὰ παράσχουν κάθε εὐκολία γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησι τῆς πόλεως.

Μεγάλῃ ἦταν ἡ ἀνιδιοτέλεια καὶ ἡ φιλοπατρία ποὺ ἔδειξε ὁ Ζοροβάβελ. Δὲν ζήτησε τίποτε γιὰ τὸν ἑαυτό τοῦ δὲν ἐπέδιωσε νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὴν εὖνοια τοῦ Δαρείου γιὰ προσωπικὴ τοῦ ὠφέλεια. Τὴν πατρίδα τοῦ σκέφθηκε καὶ αὐτὴν ἔβαλε πάνω ἀπὸ τὸ προσωπικὸ τοῦ συμφέρον. Κι' ἀφοῦ ἐπέτυχε ὅλα αὐτά, μόλις βγῆκε ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα, ὕψωσε τὰ μάτια τοῦ στὸν οὐρανὸ καὶ εὐλόγησε

τὸν Θεὸ λέγοντας: «Ἀπὸ σένα πηγάζει ἡ νίκη καὶ ἡ σοφία καὶ σὲ σένα ἀνήκει ἡ δόξα. Ἄς εἶσαι δοξασμένος, Κύριε τῶν πατέρων μου, γιατί μου ἔδωσες τὴ σοφία αὐτὴ» (Α' Ἑσδρ. δ' 59-60). Ἀμέσως ἀνεχώρησε γιὰ τὴ Βαβυλώνα, ὅπου ἀνακοίνωσε στοὺς ἐκεῖ Ἰουδαίους τὶς εὐχάριστες γι' αὐτοὺς ἀποφάσεις τοῦ βασιλέως. Ἐνθουσιασμένοι κι' ἐκεῖνοι ἐδόξασαν τὸν Θεὸ καὶ μὲ μουσικὲς καὶ συμπόσια γιόρτασαν τὸ εὐχάριστο γεγονός.

Ὅγδόντα χρόνια περίπου μετὰ τὴν πρώτη ἐπιστροφή, τὸ 458 π.Χ., μιὰ νέα συνοδία 6000 περίπου Ἰουδαίων ἐπέστρεψε στὴν Ἱερουσαλήμ. Ἀρχηγὸς τούσ ἦταν ὁ ἱερεὺς Ἑσδρας, ζηλωτὴς τῆς ἀληθινῆς πίστεως καὶ βαθὺς γνώστης καὶ ἐρμηνευτὴς τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ. Λίγα χρόνια ἀργότερα, τὸ 445 π.Χ., διωρίσθηκε ἔπαρχος τῆς Ἰουδαίας ἕνας ἄλλος εὐσεβὴς Ἰουδαῖος, ὁ Νεεμίας. Οἱ δύο ἄνδρες συνεργάσθηκαν ἀδελφικὰ καὶ ἀρμονικὰ γιὰ τὴν ἀναδιοργάνωση τοῦ λαοῦ. Ὁ Νεεμίας ὡς πολιτικὸς διοικητὴς κατῶρθωσε νὰ κτίσῃ τὰ τεῖχη τῆς Ἱερουσαλήμ. Τὸ ἔργο αὐτὸ τὸ εἶχε ἀρχίσει ὁ Ἑσδρας, ἀλλὰ δὲν μπόρεσε νὰ τὸ τελειώσῃ λόγω τῶν ἀντιδράσεων τῶν γειτονικῶν λαῶν. Τώρα λοιπὸν τὸ ἀποτελεῖωσε ὁ Νεεμίας. Ἔτσι ἡ Ἱερουσαλήμ χωρῶθηκε καὶ ἔγινε πάλι τὸ θρησκευτικὸ καὶ πολιτικὸ κέντρο τῶν Ἰσραηλιτῶν.

Ἐνα σοβαρὸ πρόβλημα ποὺ ἀντιμετώπισαν οἱ δύο ἄνδρες, ἦταν οἱ μικτοὶ γάμοι. Πολλοὶ Ἰουδαῖοι ἀπὸ ἐκείνους ποὺ εἶχαν μείνει στὴν Παλαιστίνη, εἶχαν πάρει συζύγους ἀπὸ εἰδωλολατρικοὺς λαούς. Αὐτὸ τούσ ἀπομάκρυνε ἀπὸ τὴν ἀληθινὴ πίστη καὶ τούσ ξέκοβε ἀπὸ τὸν λαὸ τοῦ Θεοῦ. Γι' αὐτὸ ὁ Ἑσδρας καὶ ὁ Νεεμίας ἀπαγόρευσαν τούσ μικτοὺς γάμους καὶ διέταξαν νὰ διαλυθοῦν ὅσοι τέτοιοι γάμοι εἶχαν συναφθῆ. Ὅλοι σχεδὸν οἱ Ἰουδαῖοι ἐκτὸς ἐλαχίστων συμμορφώθηκαν μὲ τὴν ἀπόφαση αὐτὴ.

Ὁ Ἑσδρας ἐφρόντισε ἐπίσης πάρα πολὺ γιὰ νὰ γίνῃ γνωστὸς στὸν λαὸ ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁποῖο πολλοὶ τὸν εἶχαν λησμονήσει. Ὁργάνωσε καλύτερα τὶς συναγωγὰς καὶ ὥρισε νὰ διαβάζεται σ' αὐτὰς ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ. Ὁρίσε ἰδιαιτερές αἵθουσες, στὶς ὁποῖες συγκεντρώνονταν οἱ Ἰουδαῖοι, γιὰ νὰ προσευχηθοῦν καὶ νὰ διδαχθοῦν τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ. Ὁρίσε ἐπίσης τὸ διδακτικὸ καὶ ὑπηρετικὸ προσωπικὸ τῶν συναγωγῶν καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ. Ὁ προϊστάμενος τῆς κάθε συναγωγῆς λεγόταν ἀρχισυνάγωγος. Ὁ θεσμὸς τῶν συναγωγῶν ἀγαπήθηκε πολὺ ἀπὸ τὸν λαὸ, γενικεύθηκε καὶ ἰδρύθηκαν συναγωγὰς παντοῦ, ὅπου ὑπῆρχαν Ἰουδαῖοι.

Ὁ Ἑσδρας ἔκανε ἐπίσης τὴν πρώτη συλλογὴ τῶν βιβλίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ποὺ εἶχαν γραφῆ μέχρι τότε. Ἡ συλλογὴ αὐτὴ ωνομάσθηκε κανὼν τοῦ Ἑσδρα καὶ ἀποτελέσε τὴ βάση τοῦ κανόνος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Τέλος ὁ Ἑσδρας συγκέντρωσε τὸν λαὸ στὴν Ἱερουσαλήμ γιὰ ἀρκετὰς ἡμέρες καὶ τούσ ἐδιάβασε τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ. Ὁ λαός, ἀφοῦ ἄκουσε τὸν Ἑσδρα, ὑποσχέθηκε ὅτι στὸ ἐξῆς θὰ μὲνῃ πιστὸς στὸν ἀληθινὸ Θεό. Ἔτσι ἀνανεώθηκε ἡ διαθήκη ποὺ εἶχε συναφθῆ στὸ ὄρος Σινᾶ μεταξύ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ λαοῦ τοῦ.

Ἔτσι μὲ τὶς προσπάθειες τοῦ Ζοροβάβελ, τοῦ Ἑσδρα καὶ τοῦ Νεεμίας ἀποκαταστάθηκε ἡ παλιὰ θρησκευτικὴ ζωὴ στὴν Ἰουδαϊκὴ κοινότητα τῆς Παλαιστίνης καὶ πῆρε τέλος ἡ μεγάλη περιπέτεια τῆς Βαβυλωνίου αἰχμαλωσίας. Ἡ περιπέτεια αὐτὴ ἦταν βέβαια ὀδυνηρὴ γιὰ τὸν Ἰσραηλιτικὸ λαὸ, εἶχε ὅμως μεγάλες καὶ εὐεργετικὰς συνέπειες γι' αὐτὸν καὶ γιὰ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα. Οἱ Ἰουδαῖοι διδάχθηκαν ὅτι ἡ ἀποστασία ἀπὸ τὸν ἀληθινὸ Θεὸ εἶναι καταστροφὴ γιὰ τὰ ἄτομα καὶ τούσ λαούς, καὶ ποτὲ πιά δὲν ξανάπρασσαν στὴν εἰδωλολατρία, ἀλλὰ ἀφοσιώθηκαν στὴ λατρεία τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ στὴν τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ. Μὲ τὴ διασπορὰ δὲ τῶν Ἰουδαίων ἔξω ἀπὸ τὴν Παλαιστίνη διαδόθηκε καὶ στὸν εἰδωλολατρικὸ κόσμον ἡ γνώσις τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ ἡ προσδοκία τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ σωτῆρος. Ὅλη λοιπὸν αὐτὴ ἡ περιπέτεια μὲ τὶς συνέπειες τῆς ἐξυπηρέτησε τὸ σχέδιον τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου.

ΕΣΘΗΡ

107. Άστίν και Έσθήρ.

(Εσθ. α' 1 - β' 18)

Ἡ κατάσταση τῶν Ἰουδαίων ὑπὸ τὴν κυριαρχία τῶν Περσῶν βελτιώθηκε σημαντικά, ὅπως εἶδαμε στὴν προηγούμενη ὁμιλία. Κάποτε ὅμως, ἐξ αἰτίας τοῦ φθόνου καὶ τῆς κακίας ἐνὸς ἀξιωματοῦχου τοῦ περσικοῦ κράτους, διέτρεξαν τὸν κίνδυνο ὀλοκληρωτικοῦ ἀφανισμοῦ. Ἀπὸ τὸν μεγάλο αὐτὸν κίνδυνο ἔσωσε τὸ Ἰουδαϊκὸ ἔθνος μιὰ Ἰουδαία, ἡ Έσθήρ, ποὺ συνέβη νὰ εἶναι σύζυγος τοῦ βασιλέως τῆς Περσίας. Ἡ ἐνδιαφέρουσα καὶ διδακτικὴ ἱστορία τῆς Έσθήρ καὶ τῶν γεγονότων ποὺ συνδέονται μὲ αὐτὴν εἶναι γραμμένη σὲ ἰδιαίτερο βιβλίο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ποὺ φέρει τὸ ὄνομα τῆς Έσθήρ. Τὴν ἱστορία αὐτὴ θὰ παρακολουθήσουμε τώρα στὶς ὁμιλίες μᾶς.

Μετά τὸν Δαρεῖο βασιλεὺς τοῦ μεγάλου περσικοῦ κράτους ἔγινε ὁ Ξέρξης (485-465 π.Χ.), ποὺ μᾶς εἶναι γνωστὸς καὶ ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ ἱστορία. Εἶναι αὐτὸς ποὺ ἔκανε τὴ μεγάλη ἐκστρατεία κατὰ τῆς Ἑλλάδος, κατὰ τὴν ὁποία ἔγιναν οἱ ἐνδοξες μάχες τῶν Θερμοπυλῶν καὶ τῆς Σαλαμίνας. Κατὰ τὸ τρίτο ἔτος τῆς βασιλείας τοῦ ὁ Ξέρξης κάλεσε στὴν πρωτεύουσα τοῦ, τὰ Σούσα, ὅλους τοὺς σατράπες, δηλαδή τοὺς διοικητὲς τῶν μεγάλων ἐπαρχιῶν, στὶς ὁποῖες ἦταν χωρισμένο τὸ περσικὸ κράτος, καὶ ὅλους τοὺς ἀξιωματοῦχους καὶ φίλους τοῦ καὶ διοργάνωσε πρὸς χάριν τοὺς μεγάλες γιορτὲς καὶ διασκεδάσεις, ποὺ κράτησαν συνολικὰ ἑξ μῆνες. Κατὰ τὴ διάρκεια τῶν ἐορτῶν ὁ Ξέρξης ἔδειξε στοὺς καλεσμένους τοῦ ὅλο τὸν πλοῦτο καὶ τὰ μεγαλεῖα τοῦ. Ἄνθρωποι ποὺ δὲν ἔχουν πνευματικὴ καλλιέργεια καὶ ἀνώτερα ἰδανικά, προσκολλῶνται στὰ προσωρινὰ ἀγαθὰ, στὴ δύναμη, τὴ δόξα, τὸν πλοῦτο καὶ τὰ μεγαλεῖα, καὶ καμαρώνουν γι' αὐτά, ὅταν τὰ ἔχουν. Κι' ὅσοι δὲν τὰ ἔχουν, θαυμάζουν καὶ ζηλεύουν ἐκείνους ποὺ τὰ ἔχουν καὶ θεωροῦν μεγάλη εὐτυχία νὰ μπορέσουν νὰ τὰ ἀποκτήσουν κι' αὐτοί. Δὲν εἶναι λοιπὸν καθόλου παράξενο τὸ ὅτι ὁ Ξέρξης ἐπεδείκνυε μὲ ἀλαζονεῖα τὰ πλούτη καὶ τὴ δόξα τοῦ, ἀλλὰ καὶ οἱ καλεσμένοι τοῦ ἔμειναν θαμπωμένοι ἀπ' ὅσα εἶδαν.

Ὅταν τελείωσε ἡ περίοδος αὐτὴ τῶν ἐορτῶν, ὁ Ξέρξης ἔκανε μεγάλο συμπόσιο γιὰ ὅλους τοὺς κατοίκους τῶν Σούσων στὶς αὐλὲς καὶ τοὺς κήπους τῶν ἀνακτόρων τοῦ. Ἡ ματαιοδοξία καὶ ἡ πολυτέλεια δὲν ἦταν κι' ἐδῶ μικρὴ. Τὸ δάπεδο τῶν αὐλῶν ἦταν στρωμένο μὲ μωσαϊκὰ ἀπὸ σπάνια μάρμαρα. Πολύτιμα ὑφάσματα ἦταν ἀπλωμένα ἐπάνω σὲ μεταξωτὰ σχοινιά, γιὰ νὰ προστατεύουν τοὺς καλεσμένους ἀπὸ τὸν ἥλιο. Χρυσὰ καὶ ἀσημένια ἦταν τὰ καθίσματα καὶ τὰ ἀνάκλιτρα, στὰ ὁποία κάθονταν οἱ καλεσμένοι, καὶ τὰ ποτήρια, μὲ τὰ ὁποία ἔπιναν ἄφθονο κρασί. Πόση ματαιοδοξία καὶ πόσες ἄσκοπες σπατάλες! Καὶ δυστυχῶς αὐτὰ δὲν συνέβαιναν μόνο τότε ἐπαναλαμβάνονται καὶ σήμερα καὶ μάλιστα ὄχι μόνο σὲ ἐπίσημες γιορτὲς καὶ δεξιώσεις, ἀλλὰ καὶ σὲ ἰδιωτικὲς περιστάσεις: σὲ γάμους καὶ βαπτίσεις, ἀκόμη καὶ σὲ κηδεῖες καὶ μνημόσυνα. Ξοδεύονται γιὰ μάταιες καὶ ἄσκοπες ἐπιδείξεις χρηματικὰ ποσὰ μεγάλα, μὲ τὰ ὁποία θὰ μποροῦσαν πολλὲς οἰκογένειες νὰ ζήσουν γιὰ μεγάλο διάστημα ἢ νὰ ἀντιμετωπισθοῦν ἐπείγουσες κοινωνικὲς ἀνάγκες. Κι' ἐνῶ τὰ κατακρίνουμε, τὰ ἐπαναλαμβάνουμε κι' ἐμεῖς σὲ παρόμοιες περιπτώσεις. Ἄς ξέρουμε ὅμως ὅτι εἴμαστε ὑπεύθυνοι καὶ ὑπόλογοι γι' αὐτὰ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Κι' ἄς μάθουμε νὰ γιορτάζουμε τοὺς γάμους καὶ τὶς βαπτίσεις καὶ τὰ ἄλλα ἐπίσημα γεγονότα τῆς ζωῆς μᾶς μὲ λιτότητα καὶ ἀπλότητα, διαθέτοντας τὰ χρήματα ποὺ θὰ οἰκονομήσουμε ἔτσι σὲ ἔργα ἀγάπης καὶ φιλανθρωπίας.

Τὴν ἴδια ὥρα πού ὁ βασιλεὺς διασκέδαζε μέ τοὺς ἄνδρες, ἡ βασίλισσα Ἀστίν παρέθετε γεῦμα πρὸς τὶς γυναῖκες μέσα στὰ ἀνάκτορα, χωριστὰ ἀπὸ τοὺς ἄνδρες, κατὰ τὴ συνήθεια τῆς ἐποχῆς. Κάποια στιγμή ὁμως ἡ βασίλισσα πῆρε ἕνα μήνυμα ἀπὸ τὸν βασιλέα: νὰ παρουσιασθῆ στολισμένη μέ τὰ βασιλικά τῆς ἐνδύματα καί μέ τὸ στέμμα στὸ κεφάλι στὸ συμπόσιο τῶν ἀνδρῶν. Ὑπὸ τὴν ἐπήρεια τοῦ κρασιοῦ ὁ Ξέρξης θέλησε νὰ δείξῃ καί τῆς συζύγου τοῦ τὴν ὁμορφιά στοὺς καλεσμένους, σὰν νὰ ἦταν κι' αὐτὴ ἕνα ἀξιοθέατο ἀντικείμενο. Ἡ ἐπιθυμία τοῦ καί ἡ διαταγὴ τοῦ δὲν ἦταν καθόλου λογικὴ καί συνετὴ. Σὰν καλὸς βασιλιάς καί σύζυγος ὠφείλει νὰ προστατεύσῃ τὴν ἀξιοπρέπεια καί τὴ σεμνότητα τῆς συζύγου τοῦ καί ὄχι νὰ τὴν ἔκθεση στὰ περίεργα καί ἄτακτα βλέμματα τῶν συνδαιτυμόνων τοῦ, πού ἦταν ἀρκετὰ ζαλισμένοι ἀπὸ τὴν οἰνοποσία. Ἡ βασίλισσα κατάλαβε καλὰ τὶς διαθέσεις τοῦ βασιλέως καί γι' αὐτό, παρά τὶς ἐπανειλημμένες προσκλήσεις τοῦ, ἀρνήθηκε νὰ ὑπακούσῃ στὴ διαταγὴ τοῦ. "Ἐκανε καλὰ; Ἡ συνέχεια δείχνει ὅτι, ἂν καί εἶχε δίκιο, ἐνήργησε κι' αὐτὴ ἀσύνετα καί ἐγωιστικά. Θὰ μπορούσε ἴσως νὰ ἐμφανισθῆ γιὰ λίγο καί ἐν συνεχείᾳ μέ κατάλληλο τρόπο νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδεια νὰ ἀποτραβηχθῇ." Ἐτσι δὲν θὰ προκαλοῦσε τὴν ὀργὴ τοῦ βασιλέως καί θὰ προστάτευε καί τὴ δικὴ τοῦ καί τὴ δικὴ τῆς ἀξιοπρέπεια. Πολλὲς προστριβὲς καί συγκρούσεις μεταξύ τῶν συζύγων ἀποφεύγονται, ὅταν ἡ γυναῖκα, ἀντὶ νὰ ὀρθώσῃ τὸν ἐγωισμό τῆς, ἐνεργῆ μέ σύνεσι καί αὐτοσυγκράτησι. Προστατεύει ἔτσι τὴν εἰρήνη, τὴν ἐνότητα καί τὴν ἀξιοπρέπεια τῆς οἰκογενείας. Ἀλλὰ καί ὁ ἄνδρας ὀφείλει νὰ εἶναι προσεκτικὸς, νὰ μὴν ἐνεργῆ αὐταρχικὰ καί νὰ μὴ ζητῇ πράγματα πού ἐκθέτουν καί τὸν ἴδιο καί τὴ σύζυγο τοῦ.

Ἡ ἄρνησις τῆς Ἀστίν νὰ ὑπακούσῃ στὴ διαταγὴ τοῦ βασιλέως ἦταν προσβολὴ γιὰ τὸν βασιλέα. Ὁ Ξέρξης λυπήθηκε καί θύμωσε συγχρόνως. Λυπήθηκε, γιὰτὶ ἀγαποῦσε τὴν Ἀστίν: θύμωσε, γιὰτὶ ἡ ἐνέργειά τῆς τὸν προσέβαλε καί τὸν ἐξέθεσε μπροστὰ σὲ μεγάλο πλῆθος ὑπηκόων τοῦ. Εἶναι ἀξιοπρόσεκτο ὁμως ὅτι, παρά τὴν ὀργὴ τοῦ καί τὴν ἐπήρεια τοῦ κρασιοῦ, δὲν ἔσπευσε νὰ πάρῃ μόνος τοῦ ἀποφάσεις ἐναντίον τῆς βασιλίσσης, ἀλλὰ κάλεσε τοὺς συμβούλους τοῦ, τοὺς ἐξέθεσε ὅσα συνέβησαν καί ζήτησε τὴ γνώμη τοὺς γιὰ τὸ πὼς ἔπρεπε νὰ ἐνεργῆσῃ. Ποτὲ δὲν πρέπει νὰ ἐνεργοῦμε βεβιασμένα, καί μάλιστα ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ θυμοῦ ἢ τοῦ κρασιοῦ. Πολλὲς ἄστοχες ἐνέργειες ἔγιναν ἀπὸ θυμωμένους ἀνθρώπους καί πολλὰ ἐγκλήματα διαπράχθηκαν ἐπάνω στὸν θυμὸ ἢ στὸ μεθύσι, γιὰ τὰ ὁποῖα μετάνοιωσαν πικρά, ὅταν συνῆλθαν, ἐκεῖνοι πού τὰ διέπραξαν. Κι' ἀκόμη εἶναι πολὺ χρήσιμο νὰ μὴν παίρνομε ἀποφάσεις στηριζόμενοι μόνον στὴ δικὴ μᾶς γνώμη, πού μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι ἀνεπηρέαστη καί ἀπροκατάληπτη, ἀλλὰ νὰ ζητοῦμε καί τὴ γνώμη ἐμπείρων καί συνετῶν ἀνθρώπων.

"Ἐνας ἀπὸ τοὺς συμβούλους τοῦ Ξέρξη, ὁ Μουχαῖος, παρετήρησε ὅτι ἡ Ἀστίν μέ τὴ συμπεριφορὰ τῆς δὲν ἀδίκησε μόνον τὸν βασιλέα, ἀλλὰ καί ὅλους τοὺς ἄρχοντες καί ἀξιωματοῦχους. Γιὰτὶ οἱ γυναῖκες τῶν ἀρχόντων, ὅταν μάθουν τὴν ἄρνησι τῆς νὰ ὑπακούσῃ στὴ διαταγὴ τοῦ βασιλέως, θὰ ἀκολουθήσουν τὸ παράδειγμα τῆς καί θὰ τολμήσουν νὰ προσβάλουν κι' αὐτές μέ παρόμοια συμπεριφορὰ τοὺς συζύγους τῶν. Γι' αὐτὸ ὁ Μουχαῖος ὑπέδειξε στὸν βασιλέα νὰ ἀφαιρῆσῃ ἀπὸ τὴν Ἀστίν τὸ ἀξίωμα τῆς βασιλίσσης καί νὰ τὸ δώσῃ σὲ ἄλλη γυναῖκα καλύτερη ἀπὸ αὐτήν, δηλαδὴ νὰ διαζευχθῇ τὴν Ἀστίν καί νὰ πάρῃ ἄλλη γυναῖκα, τὴν ὁποῖα νὰ ἀνακηρύξῃ βασίλισσα, τὴν ἀπόφαση τοῦ δὲ αὐτὴ νὰ τὴ γνωστοποιήσῃ σὲ ὅλο τὸ βασίλειο τοῦ, ὥστε νὰ τὴν πληροφορηθοῦν ὅλες οἱ γυναῖκες καί νὰ τιμοῦν καί νὰ σέβονται τοὺς ἄνδρες τοὺς, «ὥστε εἶναι φόβον αὐτοῖς ἐν ταῖς οἰκίαις αὐτῶν», γιὰ νὰ ἐμπνέουν δηλαδὴ οἱ ἄνδρες φόβον στὶς οἰκογένειες τοὺς.

Ἡ παρατήρησις τοῦ Μουχαῖου ἦταν πολὺ ὀρθὴ ὡς πρὸς τὸ ὅτι τὸ παράδειγμα τῶν ἀνωτέρων ἐπηρεάζει τοὺς κατωτέρους. Οἱ ὑπήκοοι συνήθως συμμορφώνονται πρὸς τὴ συμπεριφορὰ τῶν ἀρχόντων: τὰ παιδιὰ ἀκολουθοῦν τὸ παράδειγμα τῶν γονέων: οἱ μαθηταὶ τὸ παράδειγμα τῶν δασκάλων. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ εἶναι πολὺ προσεκτικοὶ οἱ γονεῖς, οἱ δάσκαλοι, οἱ προϊστάμενοι, ὥστε

νά μή σκανδαλίζουν τούς κατωτέρους καί νεωτέρους μέ τὸ κακὸ παράδειγμα τούς καί τούς παρασύρουν ἔτσι μακριά ἀπὸ τὸν δρόμο τῆς ἀρετῆς καί τῆς σωφροσύνης,

Μποροῦμε ἀκόμη νὰ ποῦμε ὅτι ὁ Μουχάιος μέ τις ὑποδείξεις τοῦ ἀπέβλεπε στὸ νὰ προστατεύσει τὴν ἐνότητα καί τὴ συνοχὴ τῆς οἰκογενείας. Ποῦ ζητοῦσε ὅμως νὰ στηρίξει τὴν οἰκογενειακὴ ἄρμονία καί εἰρήνη; Στὸν φόβο. Νὰ ὑπάρχει φόβος μέσα στὴν οἰκογένεια, ὥστε οἱ γυναῖκες νὰ ὑποτάσσονται στοὺς ἄνδρες. Πόση διαφορὰ ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο, ποῦ ζητεῖ ἡ ἄρμονία αὐτὴ νὰ στηρίζεται στὴν ἀγάπη τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὴ γυναῖκα καί στὸν σεβασμὸ τῆς γυναίκας πρὸς τὸν ἄνδρα! «Οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶτε τὰς γυναῖκας ἑαυτῶν, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησε τὴν Ἐκκλησίαν», παραγγέλλει ὁ ἀπόστολος Παῦλος κι' ἀκόμη: «Οὕτως οφείλουσιν οἱ ἄνδρες ἀγαπᾶν τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ὡς τὰ ἑαυτῶν σώματα» (Εφεσ. ε' 25, 28). 'ναι, -λένε μερικοὶ- ἀλλὰ παρακάτω ὁ Παῦλος λέει: «Ἡ δὲ γυνὴ νὰ φοβῆται τὸν ἄνδρα» (Εφεσ. ε' 33). Πόσο παρανοεῖται καί παρερμηνεύεται ἡ φράσις αὐτὴ! Καί πόσες ἀνόητες καί ἀσεβεῖς πράξεις γίνονται, γιὰ νὰ δείξει ἡ γυναῖκα ὅτι δὲν φοβᾶται τὸν ἄνδρα! Ὁ Παῦλος δὲν ἐννοεῖ τὸν δουλικὸ φόβο, ἀλλὰ τὸν σεβασμὸ ποῦ ὀφείλει ἡ γυναῖκα πρὸς τὸν ἄνδρα καί ποῦ πηγάζει ἀπὸ ἀγάπη καί ἐκτίμησι πρὸς αὐτόν. Γιατὶ «ἡ τελεία ἀγάπη ἔξω βάλει τὸν φόβον» (Α' Ιω. δ' 18). Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἅγιος Χρυσόστομος ἐρμηνεύοντας τὸν λόγο τοῦ Παύλου συνιστᾷ στὸν ἄνδρα: «Νὰ ἀπαιτῆς ἀπὸ τὴ γυναῖκα σοῦ τὸν φόβο ποῦ ταιριάζει σὲ ἐλευθέρᾳ καί ὄχι ὅπως θὰ ζητοῦσες ἀπὸ μιὰ δούλη. Γιατὶ ἡ γυναῖκα σοῦ εἶναι σῶμα σοῦ. Καί τί σημαίνει φόβος; Νὰ μὴν ἀντιμιλᾷ, νὰ μὴν ἐπαναστατῆ, νὰ μὴν ἐπιδιώκη τὰ πρωτεῖα. Εἶναι ἀρκετὸ νὰ φτάνη ὡς ἐδῶ ὁ φόβος».

Ὁ Ξέρξης δέχθηκε τὴν εἰσήγηση τῶν συμβούλων τοῦ. Ὑποτάχθηκε στοὺς νόμους καί τὰ ἔθιμα τοῦ ἔθνους τοῦ, ἔστω κι' ἂν ἦταν βασιλεὺς, δίνοντας ἔτσι τὸ παράδειγμα τῆς ὑποταγῆς στοὺς νόμους. Ὁ βασιλεὺς καί οἱ ἄρχοντες δὲν εἶναι ἀνώτεροι ἀπὸ τοὺς νόμους, ἀλλὰ τούναντίον ὀφείλουν αὐτοὶ πρῶτοι νὰ σέβονται καί νὰ τηροῦν τοὺς νόμους, ὥστε καί οἱ ὑπήκοοι νὰ ἀκολουθοῦν τὸ παράδειγμα τούς. Ἐτιμώρησε λοιπὸν τὴν Ἄσιν, ἀπολύοντας τὴν καί ἀφαιρώντας τῆς τὸ βασιλικὸ ἀξίωμα καί τὴν ἀπόφαση τοῦ αὐτὴ τὴν ἐγνωστοποίησε σ' ὅλους τοὺς ὑπηκόους τοῦ, στέλνοντας σ' ὅλες τις ἐπαρχίες τὸ σχετικὸ διάταγμα.

Ἐπρεπε τώρα νὰ βρεθῆ νέα σύζυγος γιὰ τὸν βασιλέα, ποῦ θὰ ἔπαιρνε καί τὸν τίτλο τῆς βασιλίσσης. Σύμφωνα μέ τις συνήθειες τῆς ἐποχῆς οἱ αὐλικοὶ συνέστησαν στὸν βασιλέα νὰ διατάξει νὰ ἀναζητηθοῦν καί νὰ συγκεντρωθοῦν στὰ Σούσα οἱ ὠραιότερες κοπέλες, νὰ παρουσιασθοῦν στὸν βασιλέα, καί ἀπὸ αὐτὲς νὰ διαλέξει ἐκεῖνος τὴ μέλλουσα σύζυγο τοῦ καί βασίλισσα. Ἡ πρότασις αὐτὴ ἄρесе στὸν Ξέρξη καί, ὅπως θὰ δοῦμε, ἐφαρμόσθηκε. Καί τὰ δύο ὅμως αὐτὰ γεγονότα, δηλαδὴ ἡ ἀποπομπὴ τῆς Ἄσιν καί ὁ τρόπος τῆς ἐκλογῆς τῆς νέας βασιλίσσης δείχνουν σὲ πόσο χαμηλὴ θέσι βρισκόταν ἡ γυναῖκα τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἀλλὰ καί πόσο χαμηλὰ καί ἐξωτερικὰ σκέπτονταν οἱ ἄνδρες, ἀκόμη καί οἱ ἠγεμόνες, γιὰ τὴν ἐκλογὴ τῶν συζύγων τούς. Τὸ μόνο ποῦ ἐπρόσεχαν ἦταν ἡ ἐξωτερικὴ ὁμορφιά, ποῦ θὰ βοηθοῦσε, ὅπως ἐνόμιζαν, στὴν ἱκανοποίησι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν τούς. Καμιὰ σκέψις γιὰ κάτι τὸ ἀνώτερο καμιὰ προσοχὴ στὸν ψυχικὸ κόσμον καί στὴν ἐσωτερικὴ ὁμορφιά τῆς γυναίκας. Κι' ὅταν ἐκείνη γιὰ ὅποιονδήποτε λόγο δὲν ἱκανοποιοῦσε τις ἐπιθυμίες καί τις ἀπαιτήσεις τοῦ ἀνδρὸς, μὲ μεγάλη εὐκολία ἐκεῖνος τὴν ἀπέλυε, σὰν νὰ ἦταν ὑπάλληλος ἢ ὑπηρέτρια, χωρὶς νὰ δώσῃ λόγο σὲ κανέναν. Ἀλλὰ καί σήμερα δυστυχῶς πολλοὶ σκέπτονται καί ἐνεργοῦν κατὰ παρόμοιο τρόπο. Προκειμένου νὰ ἐκλέξουν τὸν σύντροφο τῆς ζωῆς τούς, δὲν προσέχουν τίποτε ἄλλο παρά τὰ ἐξωτερικὰ στοιχεῖα, ποῦ, ὅπως βεβαιώνει ἡ πείρα, εἶναι τόσο παροδικὰ καί ἀπατηλὰ. Διαλέγουν ἐντελῶς ἐπιπόλαια, χωρὶς ν' ἀναζητήσουν στὴ γυναῖκα τὰ ψυχικὰ χαρίσματα, τις ἀρετὲς καί κλείνουν τὰ μάτια τοὺς μπροστὰ σὲ ὀλοφάνερα ἐλαττώματα καί κακίες, ποῦ ἐμφανίζονται ἀργότερα, γιὰ νὰ κάνουν τὴ συζυγικὴ ζωὴ ἀνυπόφορη.

Καί τὸ διαζύγιο ἔχει γίνει τόσο συχνὸ καὶ εὐκόλο, ὄχι πάντα μὲ πρωτοβουλία τοῦ ἀνδρός, ἀλλὰ πολὺ συχνά μὲ τὴν ἐπιμονή τῆς γυναικὸς ἢ καὶ τῶν δύο. Ὅλα αὐτὰ πλήττουν καὶ καταρρίπτουν τὸν θεσμό τοῦ γάμου καὶ τῆς οἰκογενείας καὶ ἔχουν ὡς συνέπεια τὴ γενικὴ κοινωνικὴ κατάρπτωση. Ὁ Ἀνάμεσα στὶς κοπέλες ποὺ συγκεντρώθηκαν γιὰ τὴν ἐκλογή ἦταν καὶ μιὰ Ἰουδαία, ἡ Ἐσθήρ. Ἡ Ἐσθήρ εἶχε μείνει ὀρφανὴ καὶ ἀπὸ τοὺς δύο γονεῖς τῆς καὶ ἀνετράφη ἀπὸ ἕναν εὐσεβῆ συγγενὴ τῆς, τὸν Μαρδοχαίου, ποὺ ἦταν πρῶτος ἐξάδελφος τῆς. Ὁ Μαρδοχαίος ἦταν ἀπόγονος Ἰουδαίων ποὺ εἶχαν μεταφερθῆ ἀιχμάλωτοι στὴ Βαβυλώνα, τώρα ὅμως βρισκόταν στὰ Σούσα καὶ ὑπηρετοῦσε στὴ βασιλικὴ αὐλή. Ἡ ὀμορφιά τῆς Ἐσθήρ ἐτράβηξε τὴν προσοχὴ τοῦ φύλακος τῶν γυναικῶν, ὁ ὁποῖος τὴν περιποιήθηκε ἰδιαίτερος καὶ, ἀφοῦ τὴν προετοίμασε καταλλήλως, ὥστε νὰ τονίσῃ καὶ νὰ ἀναδείξῃ τὴν ὀμορφιά τῆς, τὴν παρουσίασε στὸν βασιλέα. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν εὐνοϊκὸ γιὰ τὴν Ἐσθήρ. Ὁ Ξέρξης, ἀφοῦ εἶδε μία-μία καὶ τίς ἄλλες ὑποψήφους, ἐδιάλεξε τὴν Ἐσθήρ καὶ χωρὶς καμιά καθυστέρησι τῆς ἐφόρεσε τὸ βασιλικὸ στέμμα, ἀνακηρύσσοντας τὴν ἔτσι σύζυγο τοῦ καὶ βασίλισσα. Τοὺς γάμους τοῦ μὲ τὴν Ἐσθήρ γιόρτασε ὁ Ξέρξης μὲ ἑπταήμερο συμπόσιο καὶ μὲ βασιρικὰ δῶρα πρὸς τὸν λαό. Πραγματοποιήθηκε ἔτσι καὶ στὴν περίπτωσι αὐτὴ ὁ λόγος τῆς Γραφῆς: «Κύριος ταπεινοὶ καὶ ἀνυψοῦ. Ἀνιστά ἀπὸ γῆς πένητα καὶ ἀπὸ κοπριάς ἐγείρει πτωχὸν καθίσει μετὰ δυναστῶν λαοῦ καὶ θρόνον δόξης κατακληρονομῶν αυτοίς» (Α' Βασ. β' 7-8). Ὁ Κύριος ἐταπείνωσε τὴν ὑπερήφανη καὶ ἐγώιστρια βασίλισσα Ἀστίν καὶ ἀνύψωσε στὸν βασιρικὸ θρόνον τὴ φτωχὴ καὶ ταπεινὴ Ἐσθήρ. Ποιὸς θὰ τὸ φανταζόταν ὅτι ἡ ἄγνωστη καὶ ἄσημη Ἰσραηλίτισσα θὰ γινόταν βασίλισσα τῶν Περσῶν; Ὅπου ὅμως ἐπεμβαίνει ὁ Θεός, τὰ πιὸ ἀπίθανα καὶ ἀδύνατα γίνονται πιθανὰ καὶ δυνατά. Καὶ ὁ Θεὸς ἐπεμβαίνει πολλὰ φορές, γιὰ νὰ συντρίψῃ καὶ νὰ ταπεινώσῃ τοὺς ὑπερηφάνους καὶ νὰ ἀνυψώσῃ τοὺς ταπεινοὺς, ἀλλὰ καὶ γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ καὶ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὰ πάνσοφα σχέδιά τοῦ. Καὶ ἡ ἀνύψωσις τῆς Ἐσθήρ ἦταν, ὅπως θὰ δοῦμε, ἔργο τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ, γιὰ νὰ προστατευθῆ καὶ σωθῆ ἀπὸ μεγάλο κίνδυνο ὁλόκληρος ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαός.

Ἡ Ἐσθήρ δὲν φανέρωσε στὸν βασιλέα τὴν καταγωγὴ τῆς. Ἔτσι τὴν εἶχε συμβουλέψῃ ὁ Μαρδοχαίος. Καὶ ἦταν σοφὴ καὶ συνετὴ ἡ συμβουλὴ αὐτή. Γιατί, ἂν ἐδήλωνε ὅτι ἦταν Ἰουδαία, ἀσφαλῶς δὲν θὰ τὴν προτιμοῦσε ὁ Ξέρξης. Ἄλλωστε τὸ ὄνομα τῆς δὲν ἦταν Ἰουδαϊκόν, ἀλλὰ βαβυλωνιακόν, καὶ δὲν ἐπρόδιδε τὴν καταγωγὴ τῆς. Ἐκρυσσε λοιπὸν τὴν ιδιότητά τῆς ἡ Ἐσθήρ ἀλλὰ δὲν ἐπρόδωσε τὴν καταγωγὴ τῆς οὔτε τὴν πίστι τῆς. Ὁ Μαρδοχαίος τὴ συμβούλεψε «φοβέσθαι τὸν Θεὸν καὶ ποιεῖν τὰ προστάγματα αὐτοῦ, καθὼς ἦν μετ' αὐτοῦ» νὰ ἐξακολουθῆ δηλαδὴ καὶ τώρα ποὺ ἔγινε βασίλισσα, νὰ σέβεται τὸν Θεὸ καὶ νὰ τηρῆ τίς ἐντολὰς τοῦ, ὅπως ἔκαμνε καὶ πρὶν, ὅταν ζοῦσε μαζί μὲ τὸν Μαρδοχαίον. Καὶ πράγματι ἡ Ἐσθήρ, ἀκολουθώντας τὴ συμβουλή τοῦ κηδεμόνος τῆς, «οὐ μετήλλαξε τὴν ἀγωγὴν αὐτῆς» (Ἐσθ. β' 19-20). Δὲν ἄλλαξε τὸν τρόπο τῆς ζωῆς καὶ τῆς διαγωγῆς τῆς. Δὲν τὴν ἐπηρέασε οὔτε ἡ ἀνύψωσις τῆς σὲ τόσο μεγάλο ἀξίωμα οὔτε τὸ διεφθαρμένο εἰδωλολατρικὸ περιβάλλον, μέσα στὸ ὁποῖο ἦταν τώρα ὑποχρεωμένη νὰ ζῆ. Τί δὲν θὰ ἔβλεπε καὶ τί δὲν θὰ ἀκούε ἐκεῖ μέσα ἡ Ἐσθήρ! Ἐμεινε ὅμως ἀνεπηρέαστη καὶ ἀδιάφθορη. Ἐξακολούθησε νὰ σέβεται καὶ νὰ λατρεύῃ τὸν ἕνα ἀληθινὸ Θεὸ καὶ νὰ τηρῆ πιστὰ τίς ἐντολὰς τοῦ. Δὲν ὑπερηφανεύθηκε καὶ δὲν τὸ πῆρε ἐπάνω τῆς, ἐπειδὴ τὴν ἐδιάλεξε ὁ βασιλεὺς ἀπὸ τόσες ἄλλες κοπέλες, ἀλλὰ ἔμεινε ταπεινὴ, ὅπως ἦταν καὶ πρὶν. Ἔτσι ἀπέδειξε ὅτι ἦταν πολὺ ἰσχυρὸς χαρακτήρας καὶ εἶχε τὴ δύναμη νὰ ἀντισταθῆ σὲ ὅλους τοὺς πειρασμοὺς ποὺ τὴν περιέβαλλαν.

Ἄν ὅμως ἡ Ἐσθήρ, ποὺ ἔζησε 480 χρόνια περίπου π.Χ., ἔδειξε τόση σταθερότητα στὶς θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς ἀρχὰς τῆς, πόσο μεγαλύτερη πρέπει νὰ εἶναι ἡ σταθερότης τοῦ Χριστιανοῦ ποὺ ζῆ στὴν ἐποχὴ τῆς χάριτος; Σ' ὁποιοδήποτε περιβάλλον κι' ἂν βρεθῆ ὁ Χριστιανὸς καὶ ὑπὸ ὁποιοσδήποτε συνθήκας, δὲν πρέπει νὰ μεταβάλλῃ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τοῦ οὔτε νὰ ἐπηρεάζεται ἀπ' ὅσα συμβαίνουν γύρω τοῦ, ἀλλὰ νὰ μένῃ σταθερὸς καὶ ἀμετακίνητος στὴν πίστι καὶ τίς ἀρχὰς

τοῦ νὰ ὁμολογῆ μὲ παρρησία τὴν πίστη τοῦ, ἀκόμη κι' ὅταν βρίσκεται σὲ ἀρνητικὸ περιβάλλον νὰ μένη σταθερὸς στὴν τήρηση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, ἔστω κι' ἂν ὅλοι γύρω τοῦ τις περιφρονοῦν καὶ τις καταπατοῦν νὰ μὴν ἀφήνη τὸν χαρακτήρα τοῦ νὰ διαφθαρεῖ ἀπὸ τὸν πλοῦτο ποὺ ἴσως θὰ πέση στὰ χέρια τοῦ ἢ ἀπὸ τις τιμὲς ποὺ θὰ τοῦ γίνουν ἢ ἀπὸ τὰ ἀξιώματα ποὺ τυχὸν θὰ ἀναλάβη, ἀλλὰ παντοῦ καὶ πάντα μὲ τὴ ζωὴ τοῦ νὰ δίνη τὴ μαρτυρία τῆς πίστεως καὶ τῆς ἀφοσιώσεως τοῦ στὸν Χριστό. Ἡ δικαιολογία ποὺ προβάλλουν πολλοὶ ὅτι οἱ συνθῆκες σήμερα ἔχουν ἀλλάξει καὶ ὅτι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τηρήση κανεὶς τις ἐπιταγὲς τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἀπλῶς μιὰ ἀμαρτωλὴ πρόφασις. Δυσκολίες καὶ πειρασμοὶ καὶ κίνδυνοι γιὰ τοὺς πιστοὺς ὑπῆρχαν πάντοτε, καὶ μερικὲς φορὲς ἦταν πολὺ πιὸ ἐντονοὶ ἀπὸ τοὺς σημερινούς. Οἱ πιστοὶ ὅμως παρὰ ταῦτα ἔμεναν ἀκλόνητοι καὶ μὲ τὴ σταθερότητα τοὺς προκαλοῦσαν τὸν θαυμασμὸ ἀκόμη καὶ τῶν ἐχθρῶν καὶ τῶν διωκτῶν τούς. Ἄς θυμηθοῦμε τις στρατιὲς τῶν μαρτύρων, τῶν ὁμολογητῶν, τῶν ἀγωνιστῶν τῆς πίστεως καὶ ἄς τοὺς ἔχουμε πάντα ὡς πρότυπα καὶ ὑποδείγματα, γιὰ νὰ μένουμε πιστοὶ ὡς τὸ τέλος καὶ ἀκλόνητοι στὴν πίστη τοῦ Χριστοῦ. Μόνον σὲ τέτοιους σταθεροὺς καὶ ἀκλονήτους ἀγωνιστὰς ὁ Θεὸς ὑπόσχεται καὶ δίνει «τὸν στέφανον τῆς ζωῆς» (Αποκ. β' 10).

15/1/1996

108. Ἀμάν καὶ Μαρδοχαίος.

(Εσθ. β' 19 - δ' 17)

Ὁ συγγενὴς καὶ προστάτης τῆς Ἑσθῆρ Μαρδοχαίος εἶχε, ὅπως εἶδαμε, κάποια θέση στὴν αὐλὴ τοῦ βασιλέως Ξέρξη. Ἡ ἐκλογή τῆς Ἑσθῆρ ὡς συζύγου τοῦ Ξέρξη καὶ βασιλείσεως εἶχε, ὅπως φαίνεται, εὐνοϊκὲς συνέπειες καὶ γιὰ τὸν Μαρδοχαίον, ὁ ὁποῖος πῆρε κάποια προαγωγή.

Ἡ ἀνύψωσις τοῦ ὅμως αὐτὴ δυσaráστησε κάποιους ἄλλους ἀυλικούς, ποὺ δὲν τὸν ἔβλεπαν μὲ καλὸ μάτι. Δύο ἀπ' αὐτοὺς μάλιστα ἄρχισαν νὰ συνωμοτοῦν ἐναντίον τοῦ βασιλέως καὶ νὰ σχεδιάζουν νὰ τὸν σκοτώσουν, ἐπειδὴ εὐνόησε τὸν Μαρδοχαίον. Ἡ συνωμοσία ἔγινε ἀντιληπτὴ ἀπὸ τὸν Μαρδοχαίον, ὁ ὁποῖος ἐθεώρησε καθῆκον τοῦ νὰ ἐνημερώσῃ τὴν Ἑσθῆρ. Ἐκείνη μὲ τὴ σειρά τῆς μετέφερε στὸν βασιλέα τὴν πληροφορία τοῦ Μαρδοχαίου. Ὁ Ξέρξης βέβαια δὲν ἔμεινε ἀδρανὴς. Ἀνέκρινε τοὺς δύο ἀυλικούς καὶ, ἀφοῦ διεπίστωσε τὴν ἐνοχὴ τούς, διέταξε νὰ τοὺς κρεμάσουν. Παρήγγειλε ἐπίσης ὁ βασιλεὺς νὰ καταγραφῆ τὸ γεγονὸς αὐτὸ καὶ ἡ ὑπηρεσία ποὺ πρόσφερε ὁ Μαρδοχαίος στὸ ἐπίσημο ἡμερολόγιο, στὸ ὁποῖο καταγράφονταν ὅλα τὰ σημαντικὰ γεγονότα. Ὁ ἦ ἀποτελεσματικὴ ἐπέμβασις τῆς Ἑσθῆρ ἔσωσε τὸν βασιλέα ἀπὸ μεγάλο κίνδυνο. Αὐτὸ ἀσφαλῶς συνετέλεσε στὸ νὰ τὴν ἀγαπήσῃ καὶ νὰ τὴν ἐκτιμῆσῃ περισσότερο ὁ Ξέρξης καὶ νὰ τῆς ἔχη ἀκόμη μεγαλύτερη ἐμπιστοσύνη. Ἦταν κι' αὐτὸ μιὰ ἐνέργεια τῆς θείας προνοίας, ποὺ οἰκονομοῦσε τὰ πράγματα ἔτσι, ὥστε νὰ ἀύξηθῆ ἡ ἐπίρροη τῆς Ἑσθῆρ στὸν σύζυγο τῆς καὶ στὴν κατάλληλη στιγμή νὰ χρησιμοποιηθῆ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ λαοῦ τῆς. Πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους μεταχειρίζεται ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴν προστασία καὶ τὴ σωτηρία τῶν εὐσεβῶν. Συχνὰ δὲν ὑποπίπτουν στὴν ἀντίληψιν μᾶς οἱ ἐνέργειες τῆς ἄλλοτε ὅμως δὲν τις προσέχουμε ὅσο πρέπει. Ἄν μελετούσαμε προσεκτικότερα τὴ ζωὴ μᾶς, θὰ διακρίναμε συχνὰ τὸ δάχτυλο τοῦ Θεοῦ. Κι' αὐτὸ θὰ μᾶς ἔδινε θάρρος καὶ ἐλπίδα στὴν ἀντιμετώπιση τῶν δυσχερειῶν τῆς ζωῆς, ἐνῶ συγχρόνως θὰ γέμιζε τὴν ψυχὴ μᾶς μὲ εὐγνωμοσύνη γιὰ τις ἄπειρες εὐεργεσίες τοῦ Θεοῦ.

Τις καλὲς καὶ εὐνοϊκὲς γιὰ τὸν Μαρδοχαίον καὶ τὸν λαὸ τοῦ ἡμέρες γρήγορα διαδέχθηκαν ἄλλες δύσκολες καὶ ἐπικίνδυνες. Ἔτσι συμβαίνει συχνὰ στὴ ζωὴ. Ἐκεῖ ποὺ νομίζουμε ὅτι εἴμαστε ἀσφαλεῖς καὶ εἰρηνικοὶ, κίνδυνοι ἀπροσδόκητοι ἔρχονται νὰ ταραξοῦν τὴν ἡρεμία μᾶς. Δὲν πέρασε λοιπὸν πολὺς καιρὸς, καὶ ὁ Ξέρξης ἀνύψωσε σὲ μεγάλο ἀξίωμα ἕναν ἀπὸ τοὺς ἀυλικούς τοῦ, τὸν Ἀμάν.

Δέν ξέρουμε ποιά ἦταν ἡ αἰτία αὐτῆς τῆς μεγάλης εὐνοίας οὔτε ποιοῦ ἀκριβῶς ἀξίωμα δόθηκε στὸν Ἀμάν. Πιθανώτατα τὸν ἔκανε αὐλάρχη ἢ πρωθυπουργό, ὅπως θὰ λέγαμε σήμερα. Διέταξε δὲ ὁ Ξέρξης ὅλοι οἱ αὐλικοί νὰ προσκυνοῦν τὸν Ἀμάν, ὅπως προσκυνοῦσαν καὶ τὸν ἴδιο τὸν βασιλέα. Οἱ αὐλικοί συμμορφώθηκαν πρὸς τὴ διαταγὴ τοῦ βασιλέως καὶ προσκυνοῦσαν δουλικά τὸν Ἀμάν, ὅταν τὸν ἔβλεπαν. Ὁ Μαρδοχαῖος ὅμως δὲν ὑπήκουσε. Καὶ δέν τὸ ἔκανε ἀπὸ ἐγωισμό ἢ ἀλαζονεία, ἀλλὰ γιὰ λόγους θρησκευτικούς. Γιὰ ἓναν Ἰουδαῖο τὸ νὰ προσκυνήσῃ κάποιον ἄνθρωπο ἰσοδυναμοῦσε μὲ τὸ νὰ τὸν θεωρῇ ὡς θεό. Ἡ προσκύνησις ἀνθρώπων ἐρχόταν σὲ πλήρη ἀντίθεσι μὲ τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ ποῦ ὠριζε: «Κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις καὶ αὐτὸ μόνο λατρεύσεις» (Δευτ. ς' 13). Σήμερα δέν συνηθίζουμε νὰ προσκυνοῦμε ἀνθρώπους, οὔτε καὶ τοὺς βασιλεῖς ἀκόμη. Ἐν τούτοις ὅμως ὄχι σπάνια θεοποιοῦμε σχεδὸν κάποιους ἀνθρώπους μὲ τὸ νὰ τοὺς θαυμάζουμε καὶ νὰ τοὺς ἐγκωμιάζουμε ὑπερβολικά, ἀποδίδοντας τοὺς χαρίσματα καὶ ἱκανότητες ποῦ δέν τὰ ἔχουν ἢ ἐξαρτώντας ἀπὸ αὐτοὺς τὰ πάντα. Ἄς μὴ λησμονοῦμε λοιπὸν ὅτι ὑπεράνω ὅλων εἶναι ὁ ἓνας καὶ μόνος ἀληθινὸς Θεός. Οἱ ἄνθρωποι, ὅσο κι' ἂν ἀναδειχθοῦν καὶ ἀνυψωθοῦν, δέν παύουν νὰ εἶναι ἄνθρωποι. Ἄς ἀπονέμουμε τὴν πρέπουσα τιμὴ στοὺς ἀνωτέρους μᾶς, στοὺς ἄρχοντες, ἄς μὴ θεοποιοῦμε ὅμως κανέναν. Ὁ λόγος τοῦ Κυρίου «ἀπόδοτε τὰ καίσαρος καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ» (Ματθ. κβ' 21) βάζει τὰ πράγματα στὴ θέση τοὺς.

Τὴν ἄρνηση τοῦ Μαρδοχαίου νὰ προσκυνήσῃ τὸν Ἀμάν ἀντελήφθησαν γρήγορα οἱ ἄλλοι αὐλικοί· καί, εἴτε ἀπὸ ἐνδιαφέρον γι' αὐτὸν εἴτε ἀπὸ δικό τοὺς συμφέρον, γιατί ἡ ἀξιοπρεπὴς στάσις τοῦ τοὺς ἐταπεινῶνε, τὸν συμβούλεψαν ἐπανειλημμένως νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὴ βασιλικὴ διαταγὴ. Ἡ συμβουλὴ τοὺς κατὰ τὴν ἀνθρώπινη λογικὴ φαινόταν σωστὴ καὶ χρήσιμη. Θὰ τοῦ ἔλεγαν ἀσφαλῶς: «Μὰ δέν βλέπεις ὅτι βάζεις σὲ κίνδυνο τὸν ἑαυτὸ σου; Κάνε μιὰ μικρὴ ὑποχώρησι, γιὰ νὰ σώσης τὴ ζωὴ σου. Μιὰ ἐξωτερικὴ κίνησι θὰ κάνης, χωρὶς στὴν πραγματικότητα νὰ ἀρνηθῆς τίς πεποιθήσεις σου». Ὁ Μαρδοχαῖος ὅμως ἀκλόνητος τοὺς ἔλεγε ὅτι ἦταν Ἰουδαῖος, καὶ ἡ θρησκεία τοῦ δέν τοῦ ἐπέτρεπε νὰ προσκυνᾷ ἓναν ἄνθρωπο. Πολλοὶ μᾶς συμβουλεύουν νὰ κάνουμε κάποιες ἀβαρίες στὶς θρησκευτικὲς καὶ ἠθικὲς ἀρχές μᾶς, γιὰ νὰ ἐπιτύχουμε κάτι ἢ γιὰ νὰ ἀποφύγουμε ἓναν κίνδυνο. Τέτοιες συμβουλές ὅμως δέν πρέπει νὰ τίς ἀκοῦμε, ἀλλὰ νὰ μένουμε πιστοὶ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἔστω κι' ἂν ἡ ἐμμονὴ αὐτὴ θὰ ἔχη δυσάρεστες συνέπειες γιὰ μᾶς.

Ὅταν ὁ Ἀμάν ἀντελήφθη τὴ στάσις τοῦ Μαρδοχαίου ἀπέναντι τοῦ, ὠργίσθηκε σὲ ἀφάνταστο βαθμό. Ὁ ἐγωισμὸς τοῦ πληγώθηκε βαθύτατα. Καὶ γιὰ νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Μαρδοχαῖο καὶ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἐνοχλητικὴ παρουσία τοῦ, συνέλαβε ἓνα ἐγκληματικὸ σχέδιο: νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὁλόκληρο τὸ ἰουδαϊκὸ ἔθνος. Κάτι τέτοιες ἐγκληματικὲς ἀποφάσεις δέν ἦταν σπάνιες καὶ ἀπίθανες τὴν ἐποχὴ ἐκείνη. Ὁ προκάτοχος τοῦ Ξέρξη, ὁ Δαρεῖος, εἶχε κάνει γενικὴ σφαγὴ τῶν μάγων καὶ ἀρκετὰ χρόνια πρὶν εἶχε γίνῃ μεγάλη σφαγὴ τῶν Σκυθῶν. Ἀλλὰ μήπως καὶ στὰ χρόνια μᾶς δέν εἶχαμε τίς σφαγές τῶν Ἀρμενίων καὶ τῶν Ποντίων ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ τὴν ἐξολοθρευσι ἑκατομμυρίων Ἑβραίων ἀπὸ τὸν Χίτλερ; Κάτι τέτοιο λοιπὸν σκέφθηκε νὰ κάνῃ ὁ Ἀμάν. Τὸ σχέδιο τοῦ ἦταν πονηρό. Ἄν ζητοῦσε ἀπὸ τὸν Ξέρξη νὰ θανατώσῃ μόνον τὸν Μαρδοχαῖο, ἴσως δέν θὰ τὸ πετύχαινε, γιατί ὁ Ξέρξης θεωροῦσε τὸν Μαρδοχαῖο εὐεργέτη τοῦ καὶ δέν θὰ ἔπαιρνε τέτοια ἀπόφασι. Σκέφθηκε λοιπὸν ὁ Ἀμάν νὰ ἐξολοθρεύσῃ ὅλο τὸν ἰουδαϊκὸ λαό, γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ αὐτὸ ποῦ ἠθελε. Ἦταν ἄνθρωπος ἀδίστακτος, ἀποφασισμένος καὶ γιὰ τὰ μεγαλύτερα ἐγκλήματα, προκειμένου νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸ τοῦ.

Ὁ Ἀμάν λοιπὸν παρουσιάσθηκε στὸν βασιλέα καὶ τοῦ εἶπε τὰ ἐξῆς: «Ἀνάμεσα στὰ ἄλλα ἔθνη ὑπάρχει κι' ἓνα ποῦ εἶναι διασκορπισμένο σ' ὅλο τὸ βασίλειο σου. Οἱ νόμοι τῶν ἀνθρώπων ποῦ ἀνήκουν στὸ ἔθνος αὐτό, εἶναι τελειῶς διαφορετικοὶ ἀπὸ τοὺς νόμους τῶν ἄλλων ἐθνῶν, καὶ οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ δέν ὑπακούουν στοὺς νόμους τοῦ βασιλέως. Γι' αὐτὸ δέν συμφέρει στὸν βασιλέα

νά τους αφήσει έτσι, χωρίς να λάβει μέτρα έναντίον τους. Ἄν λοιπόν φαίνεται καλό στον βασιλέα, ἄς ἐκδώσει διάταγμα γιά τήν ἐξόντωσή τους κι' ἐγώ θά καταθέσω στο ταμεῖο τοῦ βασιλέως δέκα χιλιάδες ἀσημένια τάλαντα» (Εσθ. γ' 8-9). Ἡ εἰσήγησις τοῦ Ἀμάν ἦταν πονηρή καί ἀνευλικρινής. Ἐκρυψε τὰ πραγματικά ἐλατήρια τοῦ καί παρουσίασε τήν ἐξόντωση τοῦ Ἰουδαϊκοῦ ἔθνους ὡς συμφέρουσα στον βασιλέα καί τὸ κράτος, γιατί τάχα οἱ Ἰουδαῖοι μέ τις διαφορετικές τους συνήθειες καί τήν ἀπειθαρχία τους στις βασιλικές διαταγές προκαλοῦσαν ἀναστάτωση στο κράτος. Συνώδευσε ἀκόμη τήν εἰσήγησις τοῦ μέ μιὰ δελεαστική προσφορά: ὅτι θά κατέθετε στο βασιλικὸ ταμεῖο ἕνα τεράστιο χρηματικὸ ποσό, ποὺ θά προερχόταν ἀπὸ τὴ διαρπαγὴ τῶν Ἰουδαϊκῶν περιουσιῶν.

Εἶχε καταστρώσει καλά τὸ σχέδιο τοῦ ὁ Ἀμάν. Εἶχε ἐτοιμάσει καί τὸ σχέδιο τοῦ βασιλικοῦ διατάγματος ποὺ ὠριζε τήν ἐξολόθρευση ὅλων τῶν Ἰουδαίων μαζί μέ τις οἰκογένειες τους σὲ μιὰ ὠρισμένη μέρα. Τὴν ἡμέρα αὐτὴ ὁ Ἀμάν τὴν εἶχε ὀρίσει μέ κλῆρο, γιατί σύμφωνα μέ τις ἀντιλήψεις τῶν λαῶν τῆς Ἀνατολῆς ἔπρεπε ἢ κατάλληλη ἡμέρα νὰ ὀρισθῆ ἀπὸ τὴ θεὰ Τύχη. Ὁ Ἀμάν λοιπόν τὸ ἔκανε αὐτὸ ἀπὸ δεισιδαιμονία ἢ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ὅμως ἐπενέβη καί πάλι, γιά νὰ προστατεύσει τὸν λαὸ τοῦ. Γιατί ἡ ἡμέρα ποὺ ὠρίσθηκε γιά τὴ σφαγὴ ἦταν ἡ 14ῃ τοῦ μηνὸς Ἀδάρ, ποὺ ἦταν ὁ τελευταῖος μῆνας τοῦ ἔτους, ἐνῶ τὸ διάταγμα ἐξεδόθη κατὰ τὸν μῆνα Νισάν, τὸν πρῶτο τοῦ ἔτους. Μεσολαβούσε λοιπόν σχεδὸν ἕνας χρόνος, κι' ἔτσι δινόταν ἢ εὐκαιρία στον Μαρδοχαῖο καί τὴν Ἐσθῆρ νὰ ἐνεργήσουν, γιά νὰ ματαιωθῆ τὸ φονικὸ σχέδιο.

Ὁ βασιλεὺς εἶχε ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στον Ἀμάν. Δὲν ὑποπτεῦόταν τις πονηρές καί ἐγκληματικές διαθέσεις τοῦ. Πίστεψε λοιπόν ὅτι ὁ Ἀμάν ἐνδιαφερόταν πραγματικά γιά τὴν ἀσφάλεια τοῦ κράτους. Ἴσως δελεάσθηκε καί ἀπὸ τὴν ὑπόσχεση τοῦ γιά μεγάλη οἰκονομικὴ ἐνίσχυσι τοῦ κρατικοῦ ταμεῖου. Μόλις λοιπόν ἄκουσε τὴν εἰσήγησις τοῦ Ἀμάν, ἔβγαλε τὸ δαχτυλίδι τοῦ, ποὺ ἦταν συγχρόνως καί σφραγίδα, καί τὸ παρέδωσε στον Ἀμάν, γιά νὰ σφραγίσῃ μέ αὐτὸ τὸ διάταγμα ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων. Γρήγορα ἐτοιμάσθηκαν τὰ ἀντίγραφα τοῦ διατάγματος καί μέ ταχυδρόμους στάλθηκαν σὲ ὅλες τις πόλεις τοῦ κράτους, γραμμένα στις γλῶσσες τῶν διαφόρων λαῶν τοῦ κράτους, ὥστε ὅλοι νὰ λάβουν γνώση καί νὰ εἶναι ἔτοιμοι νὰ συμμετάσχουν στὴν ἐξόντωση τῶν Ἰουδαίων.

Μεγάλῃ θά ἦταν ἀσφαλῶς ἡ ταραχὴ καί ἡ θλίψις τῶν Ἰουδαίων ἔπειτα ἀπὸ τὴν ἀπόφασις αὐτή. Ὁ θάνατος τους ἦταν βέβαιος καί προκαθωρισμένος. Καί ὅπωςδήποτε κάποιοι βιαστικοὶ θά ἄρχισαν πολὺ ἐνωρίτερα ἀπὸ τὴν ὠρισμένη μέρα τις πιέσεις εἰς βάρος τῶν Ἰουδαίων καί θά ἔδειχναν φανερά τις ἐχθρικές τους διαθέσεις. Θά ὑπῆρξαν βέβαια καί ἄλλοι ἠπιώτεροι καί μετριοπαθέστεροι ποὺ ἐξεδήλωναν τὴ συμπάθεια τους πρὸς τους Ἰουδαίους γιά τὸν ἐπικείμενο ἐξολοθρεμὸ τους. Κι' ἐνῶ ὅλα αὐτὰ προκαλοῦσαν ταραχὴ καί ἀναστάτωση στὴν πρωτεύουσα καί τις ἄλλες πόλεις, «ὁ βασιλεὺς καί Ἀμάν ἐκωθωνίζοντο» (Εσθ. γ' 15), ἔπιναν δηλαδή καί διασκεδάζαν, ἀδιαφορώντας γιά τὴ θλίψις ποὺ οἱ ἴδιοι εἶχαν προκαλέσει σ' ἕναν ὀλόκληρο λαό.

Ὅταν ὁ Μαρδοχαῖος ἔμαθε τὴν ἀπόφασις ποὺ ἐλήφθη ἐναντίον τοῦ ἔθνους τοῦ, βυθίσθηκε σὲ θλίψις μεγάλῃ καί ἐξεδήλωσε τὸ πένθος τοῦ μέ ὅλες τις ἐκδηλώσεις ποὺ συνηθίζονταν τότε. Ἐσχισε τὰ ροῦχα τοῦ, ἐφόρεσε τρίχινο σάκκο καί ἔριξε στάχτη στο κεφάλι τοῦ. Δὲν περιορίσθηκε ὅμως σ' αὐτά, ἀλλὰ βγήκε στὴν πλατεία τῆς πόλεως καί ἐφώνησε δυνατὰ: «Αἴρεται ἔθνος μηδὲν ἡδίκηκός» (Εσθ. δ' 1). Ἐξολοθρεύεται ἕνα ἔθνος ποὺ δὲν διέπραξε καμιὰ ἀδικία. Προέβη δηλαδή ὁ Μαρδοχαῖος σὲ δημοσίᾳ διαμαρτυρία γιά τὴν ἀδικὴ καί παράλογη ἀπόφασις, χωρὶς νὰ φοβηθῆ τὸν βασιλέα ποὺ τὴν εἶχε πάρει. Δὲν ἐδίστασε νὰ κατακρίνῃ καί νὰ καυτηριάσῃ τὴν ἀδικία, χωρὶς νὰ φοβηθῆ μήπως ἢ ἐνεργεῖα τοῦ αὐτὴ τὸν ὀδηγήσῃ πολὺ νωρίτερα στον θάνατο. Στις ἴδιες

έκδηλώσεις πένθους προέβησαν και όλοι οι Ιουδαίοι σ' όλες τις έπαρχίες, μόλις δημοσιεύθηκε τó διάταγμα.

Πέρα από τις έκδηλώσεις αυτές ó Μαρδοχαίος προχώρησε σέ κάποιες ενέργειες, για να άποτρέψη τή συμφορά. Προσπάθησε να έπικοινωνήση μέ τήν Έσθήρ δέν μποροῦσε όμως να τήν ίδη προσωπικά, γιατί δέν τοῦ έπιτρεπόταν να 'μνη στα ανάκτορα μέ τα πένθιμα φορέματα τοῦ. Μέσω τών ύπηρετριών και τών ευνούχων τήν έπληροφόρησε για όσα συνέβαιναν και τήν παρεκάλεσε να μεσολαβήση στον βασιλέα, για να ανακαλέση τó διάταγμα τοῦ. Τήν ένημέρωσε επίσης ότι εισηγητής τοῦ διατάγματος ήταν ó Άμάν και ότι αυτός είχε ύποσχεθῆ να προσφέρη μεγάλο χρηματικό ποσό στο βασιλικό ταμείο, αν πραγματοποιούνταν τó σχέδιο τοῦ.

"Η Έσθήρ άκουσε μέ πολὺ ένδιαφέρον τις πληροφορίες και τó αίτημα τοῦ Μαρδοχαίου. "Ηθελε πολὺ να βοηθήση τόν λαό τῆς ήταν όμως διστακτική στο να έμφανισθῆ μέ δική τῆς πρωτοβουλία στον βασιλέα γιατί σύμφωνα μέ τόν περσικό νόμο δέν έπιτρεπόταν σέ κανέναν, ούτε στή βασίλισσα, να έμφανισθῆ στον βασιλέα, χωρὶς να τόν καλέση εκείνος. "Όποιος τολμοῦσε κάτι τέτοιο, έβαζε σέ κίνδυνο τή ζωή τοῦ. "Η Έσθήρ έμήνυσε στον Μαρδοχαίο τούς δισταγμούς τῆς, προσθέτοντας μάλιστα ότι ó Ξέρξης είχε τώρα ένα μήνα να τήν καλέση, κι' αυτό τήν έκαμνε άκόμη πιό έπιφυλακτική. "Ισως να ήταν δυσαρεστημένος μαζί τῆς. "Ο Μαρδοχαίος όμως άπάντησε άυστηρά και άποφασιστικά στην Έσθήρ, παραγγέλλοντας τῆς μέ τόν μεσολαβητή τα έξις: «Έσθήρ, μην εἴπης στον έαυτό σου ότι, έπειδή εἶσαι βασίλισσα, θα σωθῆς έσύ μόνη άπ' όλους τούς Ιουδαίους. "Αν παραβῆς τó καθῆκον σου στην περίσταση αυτή, θα δοθῆ στους Ιουδαίους βοήθεια από άλλο μέρος (δηλαδή ó Θεός θα βρω άλλον τρόπο, για να τούς σώση), ένω έσύ και τó πατρικό σου σπίτι θα χαθῆτε. Και ποιός ξέρει, αν εἶναι βασίλισσα γι' αυτήν άκριβώς τήν περίσταση;» (Έσθ. δ' 13-14). Μέ τα λόγια τοῦ αυτά ó Μαρδοχαίος έξέφραζε τήν άπόλυτη έμπιστοσύνη τοῦ στην πρόνοια τοῦ Θεοῦ και τήν έλπίδα ότι ó Θεός δέν θα άφηνε άπροστάτευτο τόν λαό τοῦ. Συγχρόνως υπενθύμιζε στην Έσθήρ ότι ó Θεός γι' αυτό άκριβώς τήν είχε άνεβάσει στο βασιλικό αξίωμα, για να βοηθήση τόν λαό τῆς στη δύσκολη αυτή περίσταση. Αυτό ήταν τώρα τó καθῆκον τῆς και δέν έπρεπε να άποφύγη τήν έκτέλεση τοῦ καθήκοντος, για να σώση τή δική τῆς ζωή. "Όποιος παραβαίνει τó καθῆκον τοῦ, για να σώση τόν έαυτό τοῦ, τελικά δέν θα τόν σώση, ένω ó Θεός θα 'βρη άλλον τρόπο για να έκπληρώση τó σχέδιο τοῦ. Αυτό άκριβώς έννοοῦσε και ó Κύριος, όταν έλεγε: «Ός αν θέλη τήν ψυχῆν αὐτοῦ σώσαι, άπολέσει αὐτήν» (Μάρκ. ή' 35). "Ο άνθρωπος δέν πρέπει να εἶναι φιλοτομαριστής, αλλά πάνω άπ' όλα, κι' από τή ζωή τοῦ άκόμη, να βάζη τήν έκπλήρωση τοῦ καθήκοντος, δηλαδή τήν ύπακοή στο θέλημα και τις έντολές τοῦ Θεοῦ.

Τα έπιχειρήματα τοῦ Μαρδοχαίου έφεραν τó άποτέλεσμα. "Η Έσθήρ νίκησε τούς δισταγμούς τῆς και πήρε τήν ήρωική άπόφαση. Έμήνυσε λοιπόν στον Μαρδοχαίο: «Συγκέντρωσε τούς Ιουδαίους που βρίσκονται στα Σούσα και νηστεύετε για μένα τρεις μέρες, κατά τις όποιες δέν θα φάτε και δέν θα πιῆτε τίποτε. Τó ίδιο θα κάνω κι' εγώ μαζί μέ τις ύπηρετρίες μου, και τότε θα έμφανισθῶ στον βασιλέα, έστω κι' αν πρόκειται να 'πεθάνω» (Έσθ. δ' 16). Προκειμένου δηλαδή να προχωρήση στο επικίνδυνο έγχείρημα τῆς, προετοιμάζεται μέ νηστεία άυστηρή και καλεῖ και όλους τούς όμοεθνείς τῆς να κάνουν τó ίδιο. "Η νηστεία αυτή θα συνοδευόταν άσφαλώς και μέ θερμή προσευχή, για να προστατεύση ó Θεός τήν Έσθήρ στην προσπάθεια τῆς και να μεταβάλη τις διαθέσεις τοῦ βασιλέως για τόν Ιουδαϊκό λαό. Νηστεύει λοιπόν ή Έσθήρ, κι' άς εἶναι βασίλισσα νηστεύουν μαζί τῆς και οι πιστές ύπηρετρίες και όλοι οι Ιουδαίοι. "Όλοι έχουμε ύποχρέωση να νηστεύουμε, και κανένας δέν εξαιρεῖται από τήν ύποχρέωση αυτή, παρά μόνο όταν εἶχη σοβαρούς λόγους ύγείας.

Ἡ Ἑσθήρ ὑπήκουσε στίς παραγγελίες τοῦ Μαρδοχαίου μέ τή σειρά τοῦ τώρα καί ὁ Μαρδοχαίος ὑπακούει στίς παραγγελίες τῆς Ἑσθήρ. Οὔτε ἡ Ἑσθήρ ἀρνήθηκε νά ὑπακούσῃ στόν παλιό κηδεμόνα τῆς, μολοντί τώρα ἦταν βασίλισσα, οὔτε ὁ Μαρδοχαίος ἀπέφυγε νά πειθαρχήσῃ στήν πρώτην κηδεμονευομένη τοῦ, ἀλλά ἐφήρμοσαν στήν πρᾶξι τή σύστασι τοῦ ἀποστόλου Πέτρου: «Ἀλλήλοις ὑποτασσόμενοι τήν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβώσασθε» (Ἀ' Πέτρ. ᾠ' 5). Ἐνήστεψε λοιπόν ὁ Μαρδοχαίος καί προσευχήθηκε μέ ὅλη τοῦ τή δύναμι: «Κύριε μοῦ καί βασιλεῦ, Θεέ τοῦ Ἀβραάμ, λυπήσου τόν λαό σοῦ, γιατί μᾶς βλέπουν μέ ἄγριο μάτι καί θέλουν νά ἐξολοθρεύσουν τήν κληρονομία σοῦ μήν περιφρονήσῃς τή μερίδα σοῦ πού τήν ἐλευθέρωσες ἀπό τήν Αἴγυπτο ἄκουσε τή δέησι μοῦ καί δεῖξε ἔλεος στόν κληρονομή σου καί στρέψε τὸ πένθος μᾶς σέ χαρά, γιά νά ὑμνοῦμε τὸ ὄνομα σοῦ, Κύριε, καί μήν ἐπιτρέψῃς νά ἀφανισθῇ τὸ στόμα αὐτῶν πού σέ ὑμνοῦν» (Ἑσθ. δ' 17ζ-θ). Ἀλλά καί ὁλος ὁ ἰσραηλιτικὸς λαὸς προσευχήθηκε μέ ὅλη τοῦ τή δύναμι μπροστά στόν κίνδυνο πού τὸν ἀπειλοῦσε. Καί ἡ βασίλισσα Ἑσθήρ, ἀφοῦ ἔβγαλε τὰ βασιλικά τῆς ἐνδύματα καί φόρεσε πένθιμα, προσευχήθηκε κι' αὐτὴ θερμά, ζητώντας τή βοήθεια καί τή συμπαράστασι τοῦ Θεοῦ γιά τὸν ἑαυτὴ τῆς καί τὸν λαὸ τῆς. Παρακάλεσε τὸν Θεὸ νά τῆς δώσῃ θάρρος, νά τῆς δώσῃ λόγια ἐλκυστικά καί πειστικά πρὸς τὸν βασιλέα καί νά μεταστρέψῃ τήν καρδιά τοῦ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τοῦ.

Μετά τή μεγάλη αὐτὴ ἐκστρατεία προσευχῆς, κι' ἀφοῦ συμπληρώθηκαν οἱ τρεῖς μέρες τῆς νηστείας, ἡ Ἑσθήρ ἔβγαλε τὰ πένθιμα ἐνδύματα καί φόρεσε πάλι τή μεγαλοπρεπὴ βασιλικὴ στολή τῆς καί μέ τή συνοδεία τῶν δύο ὑπηρετριῶν τῆς, ἀπὸ τίς ὁποῖες ἡ μία τήν ἐστήριζε, ἐνῶ ἡ ἄλλη ὑποβάσταζε τή βαρεῖα φορεσιά τῆς, ἐμφανίσθηκε στόν Ξέρξη. Ὅπως τὸ φανταζόταν, ὁ Ξέρξης θύμωσε πολὺ γιά τὴν ἀπρόσκλητη ἐμφάνισή τῆς καί τῆς ἔριξε μιὰ ἄγρια καὶ αὐστηρὴ ματιά. Ἡ Ἑσθήρ, πού ἦταν ἀπὸ πρὶν φοβισμένη καί ἐξαντλημένη ἀπὸ τὴν τριήμερη ἀσιτία, βλέποντας τὴν ἄγριωπὴ ὄψι τοῦ βασιλέως, ἔγειρε μισολιπόθυμη ἐπάνω στήν ὑπηρέτρια τῆς. Ἦταν κι' αὐτὸ μιὰ ἐπέμβασι τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ξέρξης, βλέποντας τὴν Ἑσθήρ σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι, ἀλλάξε ἀμέσως διαθέσεις ἀπέναντι τῆς. Σηκώθηκε ἀνήσυχος ἀπὸ τὸν θρόνο τοῦ, πλησίασε τὴν βασίλισσα, τὴν πῆρε στήν ἀγκαλιά τοῦ, ὥσπου ἐκείνη συνῆλθε, καί τότε τὴ ρώτησε μέ στοργή: «Τί συμβαίνει, Ἑσθήρ; Ἐγὼ εἶμαι ἀδελφός σοῦ ἔχε θάρρος δὲν θὰ θανατωθῆς πλησίασε ἄφοβα μίλησε μοῦ» (Ἑσθ. ε' 13-2). Καί συνεχίζοντας τὴν ξαναρώτησε: «Τί θέλεις, Ἑσθήρ; Ποιὸ εἶναι τὸ αἶτημα σοῦ; Ὅ,τι θέλεις, θὰ γίνῃ. Μέχρι καί τὸ μισὸ βασιλεῖο μοῦ θὰ σοῦ δώσω» (Ἑσθ. ε' 3).

Ἡ Ἑσθήρ πῆρε θάρρος ἀπὸ τὴν εὐνοϊκὴ αὐτὴ συμπεριφορά τοῦ βασιλέως. Δὲν ἔσπευσε ὁμως νά τοῦ μιλήσῃ γιά τὸ πραγματικὸ αἶτημα τῆς, γιατί φοβήθηκε μήπως ὁ βασιλεὺς τὸ ἀπορρίψῃ. Γι' αὐτὸ ἐκάλεσε σὲ γεῦμα τὸν βασιλέα καί τὸν Ἀμάν. Ἐκεῖ ἡ ἀτμόσφαιρα θὰ ἦταν πιὸ κατάλληλη γιά νά ὑποβάλῃ τὸ αἶτημα τῆς. Εἶπε λοιπόν στόν βασιλέα: «Σήμερα εἶναι μιὰ μέρα ἐπίσημη γιά μένα ἂν λοιπόν φαίνεται καλὸ στόν βασιλέα, ἄς ἔλθῃ μαζί μέ τὸν Ἀμάν στὴ δεξίωσι πού θὰ δώσω σήμερα» (Ἑσθ. ε' 4). Πρόθυμος ὁ βασιλεὺς διέταξε ἀμέσως νά εἰδοποιήσουν τὸν Ἀμάν, καί οἱ δύο μαζί στήν ωρισμένη ὥρα πῆγαν στὴ δεξίωσι τῆς Ἑσθήρ. Ἀφοῦ ἔφαγαν καί ἤπιαν, ὁ Ξέρξης, βλέποντας ὅτι ἡ Ἑσθήρ ἤθελε κάτι νά τοῦ ζητήσῃ, τὴ ρώτησε πάλι: «Ποιὸ εἶναι τὸ αἶτημα σοῦ, βασίλισσα Ἑσθήρ; Ὅ,τι ζητήσῃς, θὰ γίνῃ» (Ἑσθ. ε' 6). Κι' ἐκείνη τοῦ ἀπάντησε μέ ταπείνωσι: «Ἄν βρῆκα χάρι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἄς ἔλθῃ καὶ αὐριο ὁ βασιλεὺς καί ὁ Ἀμάν στὴ δεξίωσι πού θὰ παραθέσω, ὅπως καὶ σήμερα» (Ἑσθ. ε' 8).

Τὸ αἶτημα τῆς ἔγινε δεκτὸ χωρὶς καμιά ἀντίρρησι. Ὁ Ἀμάν μάλιστα ἔφυγε γεμάτος χαρά, γιατί θεώρησε μεγάλη τιμὴ τὸ ὅτι ἡ βασίλισσα τὸν ἐκάλεσε στὴ δεξίωσι μαζί μέ τὸν βασιλέα. Στὴν πύλη ὁμως τῶν ἀνακτόρων εἶδε τὸν Μαρδοχαίον, ὁ ὁποῖος, ὅπως καί πρὶν, δὲν ἔσπευσε νά τὸν προσκυνήσῃ. Αὐτὸ τὸν ἐξόργισε ὑπερβολικά. Γύρισε στὸ σπίτι τοῦ γεμάτος χαρὰ καὶ ἀγανάκτησι

συγχρόνως. Κάλεσε τή γυναίκα τοῦ καί τούς φίλους τοῦ καί τούς διηγήθηκε ὅσα συνέβησαν. «Κανέναν ἄλλον -εἶπε- δέν κάλεσε ἡ βασίλισσα μαζί μέ τόν βασιλέα παρά μόνο ἐμένα κι' αὔριο εἶμαι καλεσμένος. Ἐκεῖνο πού δέν μοῦ ἀρέσει ὅμως εἶναι τὸ νὰ βλέπω τόν Μαρδοχαῖο στήν αὐλή τοῦ βασιλέως» (Εσθ. ε' 12-13). Τί ἔκαναν τώρα ἡ γυναίκα τοῦ καί οἱ φίλοι τοῦ; Ἀντί νά τόν καθουχάσουν καί νά τόν παρηγορήσουν, τοῦ ἔδωσαν τή χειρότερη συμβουλή: «Ἐτοίμασε -τοῦ εἶπαν- ἓνα ξύλο πενήντα πῆχες μακρὺ (δηλαδή 25,5 μέτρα) καί ζήτησε αὔριο τὸ πρωὶ ἀπὸ τόν βασιλέα τὴν ἄδεια νὰ κρεμασθῆ ἑπάνω σ' αὐτὸ ὁ Μαρδοχαῖος κι' ἐσὺ πῆγαινε μαζί μέ τόν βασιλέα στὴ δεξίωσι, γιὰ νὰ εὐφρανθῆς» (Εσθ. ε' 14). Ὁ Ἄμάν εὐχαριστήθηκε ἀπὸ τὴ συμβουλή αὐτή, πού ἱκανοποιοῦσε τὸν ἐγωισμό τοῦ. Ἔδωσε ἀμέσως διαταγή, καί τὸ ξύλο ἐτοιμάσθηκε. Κι' ἔπειτα κοιμήθηκε ἤσυχα μέ τὴ σκέψη ὅτι τὴν ἐπομένη μέρα θὰ ἀπαλλασσόταν ὀριστικά ἀπὸ τὴν ἐνοχλητικὴ παρουσία τοῦ Μαρδοχαίου.

Αὐτὰ σχεδίαζε ὁ Ἄμάν. Ὁ Θεὸς βέβαια ἀνέτρεψε τὰ σχέδιά τοῦ καί, ὅπως θὰ δοῦμε, στὸ ξύλο πού ἐτοίμασε γιὰ τόν Μαρδοχαῖο, κρεμάσθηκε ὁ ἴδιος. Οἱ ἐγκληματικές ὅμως ἀποφάσεις τοῦ Ἄμάν μᾶς διδάσκουν πού μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ τὸν ἄνθρωπο τὸ πάθος τοῦ ἐγωισμοῦ, ὅταν δέν τὸ καταπολεμᾷ, ἀλλὰ ἀντίθετα ὑποχωρεῖ καί ὑποτάσσεται σ' αὐτό. Κι' ἀκόμη μᾶς διδάσκουν πόσο τὸ κακὸ περιβάλλον ὑποθάλλει καί φουντώνει τὸν ἐγωισμό ἐκείνου πού πάσχει ἀπὸ αὐτόν, μέ τις κολακεῖες καί τὰ ἐγκώμια καί τις ὀλέθριες συμβουλές. Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν νὰ καταπολεμοῦμε τὸ πάθος αὐτὸ καί νὰ μὴν τὸ ἀφήνουμε νὰ κυριαρχήσῃ στήν ψυχὴ μᾶς. Τὴν ταπείνωση καί τὴν ἀγάπη πρὸς ὅλους νὰ καλλιεργοῦμε μέσα μᾶς, γιὰ νὰ ἔχουμε γαλήνη στήν ψυχὴ μᾶς καί ὄχι ταραχὴ, γιὰ νὰ εἴμαστε ἀγαπητοὶ σὲ ὅλους καί ὄχι ἀποκρουστικοί, καί πρὸ παντὸς γιὰ νὰ ἔχουμε τὴν ἀγάπη καί τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος «υπερηφάνους ἀντιτάσσεται, ταπεινοὺς δὲ δίδωσι χάριν» (Παρ'. γ' 34).

22/1/1996

109. Ἡ Ἐσθὴρ σώζει τὸν λαὸ τῆς

(Εσθ. ε' 1 -1' 3)

Βαθειὰ ἱκανοποιημένος κοιμήθηκε ὁ Ἄμάν ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Ἦταν βέβαιος ὅτι τὸ σχέδιο τοῦ εἶχε ἐπιτύχει καί ὅτι τὴν ἄλλη μέρα θὰ ἔβλεπε τόν Μαρδοχαῖο κρεμασμένο στὸ ξύλο πού εἶχε ἐτοιμάσει. Ἀλλὰ «ἀλλαι μὲν βουλαὶ ἀνθρώπων, ἄλλα δὲ Θεὸς κελεύει». Ἐκείνη τὴ νύχτα συνέβησαν μερικά πράγματα, πού ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνονταν τυχαία καί ἀσήμαντα, ἦταν ὅμως ἐνέργειες τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ. Πολλὰ γεγονότα στὴ ζωὴ μᾶς φαίνονται τυχαῖες συμπτώσεις, πίσω ἀπὸ αὐτὰ ὅμως κρύβονται οἱ σοφὲς καί γεμάτες ἀγάπη ἐπεμβάσεις τοῦ Θεοῦ. Τὴ νύχτα ἐκείνη λοιπὸν ὁ Ξέρξης δέν μπόρεσε νὰ κοιμηθῆ. Συνηθισμένο φαινόμενο, θὰ πῆτε. Ἡ Γραφή ὅμως λέει ὅτι «ὁ Κύριος ἀπέστησε τὸν ὕπνον ἀπὸ τοῦ βασιλέως τὴν νύκτα ἐκείνην» (Εσθ. ς' 1). Ἡ ἀϋπνία ἐκείνη δέν ἦταν τυχαία καί συνηθισμένη, ἀλλὰ σταλμένη ἀπὸ τὸν Θεό, γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸ σχέδιο τοῦ, πού θὰ ἀνέτρεπε τὰ κακούργα σχέδια τοῦ Ἄμάν.

Γιὰ νὰ διασκεδάσῃ τὴν ἀϋπνία τοῦ, ὁ Ξέρξης παρήγγειλε στὸν ὑπηρέτη πού ἀγρυπνοῦσε μαζί τοῦ νὰ φέρῃ τὸ ἡμερολόγιο, στὸ ὁποῖο καταγράφονταν τὰ σπουδαία γεγονότα τῆς βασιλείας τοῦ, καί νὰ τοῦ διαβάσῃ μερικὰ ἀπὸ αὐτά. Ἀνάμεσα λοιπὸν σ' αὐτὰ πού τοῦ διάβασε ὁ ὑπηρέτης ἦταν καί ἡ ἀνακάλυψις ἀπὸ τόν Μαρδοχαῖο τῆς συνωμοσίας ἐναντίον τοῦ βασιλέως καί ἡ σωτηρία τοῦ Ξέρξη ἀπὸ αὐτήν. Ἡ εὐεργεσία τοῦ Μαρδοχαίου εἶχε ξεχασθῆ ἀπὸ τόν βασιλέα καί τούς αὐλικούς τοῦ δέν τὴν εἶχε ξεχάσει ὅμως ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος τὴν ἔφερε τώρα στήν ἐπιφάνεια στήν κατάλληλη στιγμή. Ὄταν ὁ Ξέρξης ἄκουσε τὸν ὑπηρέτη νὰ τοῦ διαβάσῃ τὸ γεγονὸς ἐκεῖνο, τὸν ρώτησε: «Ποιὰ

τιμή ἢ ποιά ἀμοιβή ἐδώσαμε στὸν Μαρδοχαίο γιὰ τὴν προσφορά τοῦ αὐτῆς;» (Εσθ. ς' 3). Ρώτησε κι' ἄλλους ἀυλικούς. Καὶ ἡ ἀπάντησις πού τοῦ ἔδωσαν, ἦταν: «Δὲν τοῦ προσφέραμε τίποτε» (Εσθ. ς' 3). Πόσες φορές παραβλέπουμε καὶ λησμονοῦμε τὶς εὐεργεσίες πού μᾶς ἔχουν κάνει! Πόσες φορές δὲν λέμε οὔτε ἓνα εὐχαριστῶ στους εὐεργέτες μᾶς! Εἶναι ὅμως καθῆκον μᾶς νὰ μὴ λησμονοῦμε τὶς εὐεργεσίες, ἀλλὰ, ἔστω καὶ μὲ καθυστέρηση, νὰ τὶς ἀνταποδίδουμε..

Ἡ ἀνάμνησις τῆς εὐεργεσίας τοῦ Μαρδοχαίου ἔβαλε σὲ σκέψεις τὸν Ξέρξη. Τί θὰ μπορούσε νὰ κάνη, γιὰ νὰ τὸν τιμήσῃ καὶ νὰ δείξῃ τὴν εὐγνωμοσύνη τοῦ; Ὁ Ξέρξης ἤθελε νὰ ζητήσῃ καὶ κάποιου ἄλλου τὴ γνώμη. Τὴν ὥρα ἐκείνη ἀκριβῶς εἶχε ἔλθει ὁ Ἀμάν μὲ σκοπὸ νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδεια γιὰ τὴ θανάτωση τοῦ Μαρδοχαίου. Ὁ Ξέρξης ρώτησε: «Ποιὸς εἶναι στὴν αὐλή;». Οἱ ὑπηρετὰι τοῦ ἀπάντησαν: «Ὁ Ἀμάν εἶναι». «Καλέστε τόν», διέταξε ὁ Ξέρξης. Ἀσφαλῶς ὁ Ἀμάν χάρηκε γιὰ τὴν πρόσκληση αὐτή, πού θὰ τοῦ ἔδινε τὴν εὐκαιρία νὰ παρουσιασθῇ στὸν βασιλέα καὶ νὰ τοῦ ἀναφέρῃ τὸ αἴτημα τοῦ. Πρὶν ὅμως προλάβῃ νὰ τὸ κάνω αὐτό, ὁ βασιλεὺς τὸν ρώτησε: «Τί νὰ κάνω στὸν ἄνθρωπο πού θέλω νὰ δοξάσω;». Ὁ Ἀμάν σκέφθηκε μέσα τοῦ: «Ποιὸν ἄλλον θέλει νὰ δοξάσῃ ὁ βασιλεὺς παρὰ ἐμένα;». Καὶ μὲ τὴ βεβαιότητα αὐτὴ εἶπε στὸν βασιλέα: «Ἄν ὁ βασιλεὺς θέλῃ νὰ δοξάσῃ κάποιον, νὰ διατάξῃ νὰ φέρουν οἱ ὑπηρετὰι τοῦ στολή βασιλικὴ κι' ἓνα ἄλογο, στὸ ὁποῖο μόνο ὁ βασιλεὺς ἀνεβαίνει. Ἐπειτα νὰ ἀναθέσῃ σ' ἓναν ἀπὸ τοὺς δοξασμένους φίλους τοῦ νὰ στολίσῃ τὸν ἄνθρωπο αὐτόν, νὰ τὸν ἀνεβάσῃ στὸ βασιλικὸ ἄλογο καί, διασχίζοντας τὴν πλατεία τῆς πόλεως, νὰ διακηρύττῃ: Ἔτσι θὰ γίνεται σὲ κάθε ἄνθρωπο πού δοξάζει ὁ βασιλεὺς». Καὶ ὁ Ξέρξης, ἀφοῦ ἄκουσε μὲ προσοχὴ τὴν εἰσήγηση τοῦ Ἀμάν, τοῦ εἶπε: «Πολὺ καλὰ μίλησες. Αὐτὰ λοιπὸν νὰ τὰ κάνῃς ἐσύ στὸν Μαρδοχαίον τὸν Ἰουδαῖον πού ὑπηρετεῖ στὴν αὐλῆς καὶ μὴν παραλείψῃς νὰ κάνῃς τίποτε ἀπ' ὅσα εἶπες» (Εσθ. ς' 4-10).

Πῶς ματαιώνει ὁ Θεὸς τὰ σχέδια τῶν ἀνθρώπων! Ὁ Ἀμάν σχεδίαζε τὴν ἐξόντωση τοῦ Μαρδοχαίου καὶ ὄλων τῶν Ἰουδαίων καὶ τώρα ταπεινώνεται καὶ γίνεται ἓνας ὑπηρετῆς τοῦ Μαρδοχαίου, γιὰ νὰ ὀδηγηθῇ σὲ λίγο ὁ ἴδιος στὸν θάνατο. Οἱ ἄνθρωποι καταστρώνουν συχνὰ μεγάλα σχέδια εἰς βάρος συνανθρώπων τούτων καὶ πρὸς ὄφελος δικό τους, νομίζοντας ὅτι ἔχουν τὴ δύναμι νὰ τὰ πραγματοποιήσουν. Λογαριάζουν ὅμως χωρὶς τὸν ξενόδοχο, ὁ ὁποῖος ἐν προκειμένῳ εἶναι ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴ δύναμη νὰ ἀνατρέψῃ τὰ κακούργα σχέδιά τους καὶ νὰ τοὺς πιάσῃ μέσα στις παγίδες πού ἔστησαν αὐτοὶ γιὰ τοὺς ἄλλους. Ὁ Θεὸς εἶναι «ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν» (Α' Κορ. γ' 19). Ὁ Θεὸς δηλαδὴ πιάνει σφιχτοδεμένους αὐτοὺς πού κάνουν τὸν σοφὸ καὶ τοὺς ἐξευτελίζει μὲ τὴ δικὴ τοὺς ἐξυπνάδα.

Ἀπὸ τὴν πρόταση ὅμως τοῦ Ἀμάν φαίνεται καθαρὰ ποιά ἦταν ἡ ἐπιθυμία τοῦ καὶ τί θεωροῦσε ὡς τὸ μεγαλύτερο ἀγαθὸ στὴ ζωὴ τοῦ: τὴν κοσμικὴ δόξα καὶ προβολή. Πόσο ἀβέβαιο ὅμως καὶ πρόσκαιρο εἶναι τὸ ἀγαθὸ αὐτό, βεβαιώνει καὶ ἡ πείρα καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ, πού λέει ὅτι «πάσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου. Ἐξηράνθη ὁ χόρτος καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε» (Ἠσ. γ' 6-7). Ἄλλη εἶναι ἡ δόξα ἢ μόνιμη καὶ ἀφθαρτὴ, τὴν ὁποία πρέπει νὰ ἐπιζητοῦμε. Ἡ δόξα ὅμως ἐκείνη δὲν ἀποκτᾶται μὲ τὸν ἐγωισμό καὶ τὴν ἀλαζονεία καὶ τὸ κοσμικὸ φρόνημα, ἀλλὰ μὲ τὴν ταπείνωσι. Γιατί, ὅπως ἐβεβαίωσε ὁ Κύριος, «ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν υψωθήσεται» (Λουκ. ιη' 14).

Μποροῦμε νὰ φαντασθοῦμε τὴν ψυχικὴ κατάσταση τοῦ Ἀμάν τὴν ὥρα ἐκείνη. Σὰν κεραυνὸς ἔπεσε ἐπάνω τοῦ ἡ διαταγὴ τοῦ βασιλέως. Θὰ μετάνιωσε ἀσφαλῶς πικρὰ γιὰ τὸ ὅτι εἶχε ἔλθει πρῶι-πρῶι στὰ ἀνάκτορα. Θὰ εὐχόταν νὰ μὴν εἶχε βρεθῇ ἐκεῖ τὴν ὥρα ἐκείνη. Τώρα ὅμως ἦταν ὑποχρεωμένος νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐπιθυμία τοῦ βασιλέως καὶ νὰ ὑπηρετήσῃ ταπεινὰ ἐκείνον πού μισοῦσε καὶ δὲν ἤθελε νὰ τὸν βλέπῃ μπροστὰ τοῦ. Μὲ βαρεῖα καρδιὰ ἐξετέλεσε τὴν ἀποστολὴ πού τοῦ ἀνατέθηκε. Ἐστόλισε τὸν Μαρδοχαίον μὲ τὴ βασιλικὴ στολή, τὸν ἀνέβασε στὸ βασιλικὸ ἄλογο

καί, ὀδηγώντας τὸν διὰ μέσου τῆς πλατείας τῆς πόλεως, ἐφώναζε δυνατὰ: «Ἐτσι θὰ γίνῃ σὲ κάθε ἄνθρωπο ποὺ θέλει ὁ βασιλεὺς νὰ δοξάσῃ» (Εσθ. ς' 11).

Ὅταν τὸ ἔργο αὐτὸ ἐτελείωσε, ὁ Μαρδοχαῖος ἐπέστρεψε ταπεινὰ καὶ ἀθόρυβα στὴν ὑπηρεσία τοῦ στή βασιλικὴ αὐλῆ. Δὲν εἶχε ἐπιζητήσει τὴν τιμὴ καὶ τὴ δόξα ποὺ τοῦ ἔγινε, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐπηρεάσθηκε ἀπὸ αὐτήν. Δὲν τὸ πῆρε ἐπάνω τοῦ γιὰ τὴ μεγάλη αὐτὴ τιμὴ, γιατί ἤξερε ὅτι ἦταν ἐντελῶς προσωρινή. Γι' αὐτὸ καὶ ἐπέστρεψε, γιὰ νὰ συνεχίσῃ τὴν ὑπηρεσία τοῦ, σὰν νὰ μὴν εἶχε συμβῆ κάτι τὸ ἔκτακτο. Ἀντίθετα ὁ Ἄμάν, μὴ μπορώντας νὰ ὑποφέρῃ τὴν ταπείνωση, στὴν ὁποία εἶχε ὑποβληθῆ, γύρισε στὸ σπίτι τοῦ λυπημένος βαθεία καὶ σκεπάζοντας τὸ κεφάλι τοῦ ἀπὸ ντροπή, γιὰ νὰ μὴν τὸν ἀναγνωρίσῃ κανεὶς καὶ τὸν εἰρωνευθῆ ἢ τὸν στενοχωρήσῃ μὲ ἐρωτήσεις ταπεινωτικῆς. Θέλοντας νὰ βρῶ κάποια ἀνακούφιση καὶ παρηγορία, διηγήθηκε στὴ γυναίκα τοῦ καὶ τοὺς φίλους τοῦ ὅσα τοῦ συνέβησαν. Ἐκεῖνοι ὅμως, ἀντὶ νὰ τὸν παρηγορήσουν, τὸν στενοχώρησαν ἀκόμη περισσότερο, λέγοντας τοῦ ὅτι, ἀφοῦ ταπεινώθηκε ἀπέναντι τοῦ Μαρδοχαίου, θὰ πέσῃ ἀκόμη περισσότερο καὶ θὰ ὑποστῆ κι' ἄλλους ἐξευτελισμούς. Πόσο καλύτερα θὰ ἦταν, ἂν τὸν συμβούλευαν νὰ μετανοήσῃ, νὰ συμφιλιωθῆ μὲ τὸν Μαρδοχαῖο καὶ νὰ ματαιώσῃ τὸ σχέδιο ἐξοντώσεως τῶν Ἰσραηλιτῶν ποὺ εἶχε καταστρώσει! Θὰ εἶχε τότε καιρὸ νὰ προλάβῃ τὴ δική τοῦ καταστροφή. Οἱ φίλοι τοῦ ὅμως, ἄνθρωποι σὰν τὸν Ἄμάν κι' αὐτοί, δὲν ἦταν ἱκανοὶ γιὰ ἓναν τέτοιο σωτήριο ρόλο. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἔχῃ κανεὶς φίλους εἶναι ἀπαραίτητο οἱ φίλοι αὐτοὶ νὰ εἶναι συνετοὶ καὶ μυαλωμένοι, ὥστε νὰ μποροῦν σὲ μιὰ δύσκολη γιὰ τὸν φίλο τοὺς περίπτωση νὰ τοῦ δώσουν συμβουλὲς σωστῆς καὶ χρήσιμες, νὰ τὸν παρηγορήσουν καὶ νὰ τὸν ἐνθαρρύνουν, κι' ἀκόμη νὰ τοῦ ὑποδείξουν τὰ σφάλματα τοῦ καὶ νὰ τὸν βοηθήσουν στὴ διόρθωσή τοῦ. Ἄλλωστε οἱ καλοὶ φίλοι στὶς δύσκολες περιστάσεις φαίνονται. Προσοχὴ λοιπὸν στὴν ἐκλογή τῶν φίλων μᾶς, ἂν θέλουμε νὰ ἔχουμε φίλους καλοὺς καὶ χρησίμους. Γι' αὐτὸ ἡ Γραφή μᾶς συμβουλεύει: «Εἰ κτᾶσαι φίλον, ἐν πειρασμῷ κτήσαι αὐτόν» (Σοφ. Σειρ. ς' 7). Δοκίμασε δηλαδὴ καλὰ ἐκείνον ποὺ πρόκειται νὰ κάνῃς φίλο.

Συνωμιλούσε ἀκόμη ὁ Ἄμάν μὲ τοὺς φίλους τοῦ, ὅταν ἦρθαν ἀπεσταλμένοι τοῦ βασιλέως, γιὰ νὰ τὸν εἰδοποιήσουν νὰ σπεύσῃ στὸ συμπόσιο ποὺ εἶχε ἐτοιμάσει ἡ Ἐσθήρ. Ἡ νέα αὐτὴ πρόσκλησις ἴσως νὰ ἔδωσε κάποιες ἐλπίδες στὸν Ἄμάν, ὅτι μὲ τὴν εὐνοια τοῦ βασιλέως θὰ ξεπερνοῦσε τὸν ἐξευτελισμὸ ποὺ εἶχε ὑποστῆ. Οἱ ἐλπίδες τοῦ ὅμως ἦταν μάταιες γιατί, ἀντὶ γιὰ τὴν εὐνοια καὶ τὶς τιμῆς ποὺ περίμενε, θὰ ἀντιμετώπιζε σὲ λίγο ὄχι ἀπλῶς μιὰ καινούργια ταπείνωση, ἀλλὰ τὸν ἴδιο τὸν θάνατο.

Πῆγαν λοιπὸν καὶ πάλι ὁ βασιλεὺς καὶ ὁ Ἄμάν στὴ δεξίωση τῆς Ἐσθήρ. Ἀφοῦ ἔφαγαν καὶ ἤπιαν, ὁ βασιλεὺς ρώτησε πάλι τὴν Ἐσθήρ ποιοὶ ἦταν τὸ αἶτημα τῆς, ἐπαναλαμβάνοντας τὴν ὑπόσχεση ὅτι θὰ τῆς ἔδινε μέχρι καὶ τὸ μισὸ βασίλειο τοῦ. Ἡ Ἐσθήρ τώρα πῆρε τὴν ἀπόφαση νὰ μιλήσῃ ἀνοιχτά. Μίλησε στὸν βασιλέα ὄχι σὰν βασίλισσα, ἀλλὰ σὰν μιὰ ἀπλὴ ὑπήκοος τοῦ. «Ἄν βρῆκα χάρι ἐνώπιον τοῦ βασιλέως -εἶπε(δηλαδὴ ἂν ἔχω τὴν εὐνοια τοῦ), ζητῶ νὰ μοῦ χαρίσῃ τὴ ζωὴ, καθὼς καὶ σ' ὅλο τὸν λαὸ μοῦ ποὺ κινδυνεύει. Νὰ ποιοὶ εἶναι τὸ αἶτημα μοῦ». Καὶ ἐξηγώντας τὰ λόγια τῆς συνέχισε: «Πουληθήκαμε ἐγὼ καὶ ὁ λαὸς μοῦ, γιὰ νὰ ἐξολοθρευθοῦμε, νὰ διαρπαγοῦν οἱ περιουσίαι μᾶς, καὶ τὰ παιδιὰ μᾶς νὰ γίνουν δοῦλοι. Μέχρι τώρα δὲν μίλησα τώρα ὅμως φωνάζω γιατί αὐτὸς ποὺ μᾶς διέβαλε καὶ εἰσηγήθηκε στὸν βασιλέα αὐτὴ τὴν ἀπόφαση, δὲν εἶναι ἄξιος νὰ παραμένῃ στὴν αὐλὴ τοῦ βασιλέως» (Εσθ. ζ' 3-4).

Ξαφνιασμένος ὁ Ξέρξης ρώτησε: «Ποιὸς εἶναι αὐτὸς ποὺ τόλμησε νὰ τὸ κάνῃ αὐτό;». Στὸ ἐρώτημα αὐτὸ θὰ μποροῦσε ἡ Ἐσθήρ νὰ πῆ ξεκάθαρα στὸν Ξέρξη: Ἐσὺ ἐτόλμησες νὰ τὸ κάνῃς. Γιατὶ πράγματι ὁ βασιλεὺς ἦταν ὑπεύθυνος γιὰ τὴν ἀπόφαση ποὺ εἶχε ληφθῆ. Ἄν ἐξήταζε καλὰ καὶ προσεκτικὰ τὴν πρόταση τοῦ Ἄμάν, θὰ διεπίστωνε ὅτι ἦταν παράλογη καὶ ἐγκληματικὴ. Λόγω τῆς

τυφλής έμπιστοσύνης όμως πού τοῦ εἶχε, τὴ δέχτηκε χωρίς κανένα δισταγμὸ καὶ καμιά αντίρρηση. Ὑπεύθυνος λοιπὸν γιὰ τὴν ἐγκληματικὴ ἀπόφαση ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Ξέρξης, πού μὲ ἐπιπολαιότητα καὶ ἀπερισκεψία δέχθηκε τὴν εἰσήγηση τοῦ πρωτοσυμβούλου τοῦ. Αὐτὸ βέβαια δὲν σημαίνει ὅτι ὁ Ἄμάν ἦταν ἀνεύθυνος ἦταν ἔνοχος, γιὰτὶ αὐτὸς εἶχε καταστρώσει καὶ εἶχε προτείνει στὸν βασιλέα τὸ φονικὸ σχέδιο, ἐνῶ ὡς ὑπεύθυνος σύμβουλος εἶχε ὑποχρέωση νὰ τὸν προστατεύη καὶ νὰ τὸν συγκρατῇ ἀπὸ ἄστοχες ἀποφάσεις καὶ ὄχι νὰ τὸν παρασύρη σ' αὐτές. Γι' αὐτὸ ἡ βασίλισσα, ἔχοντας ὑπ' ὄψιν καὶ τὸν ἐγωισμό τοῦ Ξέρξη, ἀπάντησε στὴν ἐρώτησία τοῦ ὑποδεικνύοντας ξεκάθαρα τὸν Ἄμάν: «Ὁ ἄνθρωπος πού μᾶς ἐχθρεύεται, εἶναι αὐτὸς ὁ πονηρὸς Ἄμάν» (Εσθ. ζ' 5-6).

Ταραχὴ καὶ σύγχυσις κατέλαβε τὸν Ἄμάν. Τὸ σχέδιο τοῦ ξεσκεπάσθηκε. Τί μπορούσε νὰ ἀπολογηθῆ; Ἡ γλώσσα τοῦ δέθηκε κυριολεκτικά. Τὰ πράγματα ἔδειχναν ὅτι εἶχε χάσει τὸ παιχνίδι. Ταράχθηκε ὅμως καὶ ὁ βασιλεὺς. Ἀγανάκτησε μὲ τὸν ἑαυτὸ τοῦ, πού παρασύρθηκε σὲ μιὰ τόσο ἄδικη ἀπόφαση ἐναντίον ἑνὸς λαοῦ πού δὲν εἶχε φταίξει σὲ τίποτε. Ὁργίσθηκε καὶ ἐναντίον τοῦ Ἄμάν, πού εἶχε κάνει κατάχρηση τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ, γιὰ νὰ ικανοποιήσῃ τὸ πάθος καὶ τὴν κακία τοῦ. Ἀναστατωμένος καὶ ἀμήχανος ὁ Ξέρξης σηκώθηκε ἀπὸ τὴ θέση τοῦ καὶ βγήκε στὸν κῆπο. Τὴν ὥρα αὐτὴ, πού ὁ βασιλεὺς ἔλειπε ἀπὸ τὴν αἴθουσα, ὁ Ἄμάν, βλέποντας τὴ δύσκολη θέση, στὴν ὁποία βρισκόταν, καὶ τὸν κίνδυνο πού τὸν ἀπειλοῦσε, ἔπεσε στὰ πόδια τῆς Ἑσθῆρ, πού ἀναπαυόταν σ' ἓνα ἀνάκλιτρο, παρακαλώντας καὶ ἐκλιπαρώντας τὴν νὰ μεσολαβήσῃ στὸν βασιλέα, γιὰ νὰ μὴ τὸν τιμωρήσῃ. Ἄλλη ταπείνωσις γιὰ τὸν Ἄμάν. Αὐτὸς, πού μέχρι πρὸ ὀλίγου ἦταν πανίσχυρος καὶ ὅλοι τὸν προσκυνοῦσαν, τώρα δὲν διστάζει νὰ ἐξευτελίξῃ τὸν ἑαυτὸ τοῦ, γιὰ νὰ σώσῃ τὴ ζωὴ τοῦ. Θὰ ἦταν ἀσφαλῶς πικρὰ μετανιωμένος γιὰ τὸ κακοῦργο σχέδιο πού εἶχε εἰσηγηθῆ. Ἡ μετάνοια τοῦ ὅμως δὲν ἦταν ἀληθινή, γιὰτὶ δὲν προερχόταν ἀπὸ λύπη γι' αὐτὸ πού εἶχε κάνει, ἀλλὰ ἀπὸ φόβο γιὰ τὶς δυσάρεστες συνέπειες πού θὰ εἶχε γι' αὐτὸν ἡ ἐνέργειά τοῦ. Τέτοια μετάνοια δὲν τὴ θέλει ὁ Θεός, ἀλλὰ θέλει νὰ συναισθανθοῦμε τὸ βάρος τῆς ἐνοχῆς μᾶς, νὰ λυπηθοῦμε βαθεῖα γιὰ ὅσα κακὰ ἔχουμε κάνει καὶ νὰ ζητήσουμε ταπεινά τὸ ἔλεος τοῦ. Τότε δέχεται τὴ μετάνοια μᾶς καὶ συγχωρεῖ τὶς ἁμαρτίες μᾶς.

Ὁ βασιλιάς ξαναγύρισε σὲ λίγο. Εἶδε τὸν Ἄμάν πολὺ κοντὰ στὴ βασίλισσα, ἴσως νὰ πιάνῃ τὰ πόδια τῆς ἢ τὰ χέρια τῆς παρακαλώντας τὴν. Καί, σκοτισμένος καθὼς ἦταν καὶ ἀγανακτισμένος, φαντάσθηκε ὅτι ὁ Ἄμάν πλησίαζε τὴ βασίλισσα μὲ πονηρὲς διαθέσεις. «Ὡστε καὶ τὴ γυναίκα μου ἐπιχειρεῖς νὰ βιάσῃς μέσα στὸ σπίτι μου;» ἀναφώνησε ὠργισμένος ὁ Ξέρξης (Εσθ. ζ' 8). Ὁ Ἄμάν, ἀκούοντας τὰ λόγια αὐτά, ταράχθηκε τόσο, ὥστε δὲν μπορούσε νὰ ἀρθρώσῃ λέξι. Σκέπασε τὸ πρόσωπο τοῦ ἀπὸ ντροπὴ, μὴ τολμώντας νὰ κοιτάξῃ στὸ πρόσωπο τὸν βασιλέα. Τὴν ἴδια ὥρα ἓνας ἀπὸ τοὺς αὐλικούς, πού ἴσως δὲν ἔχωνε τὸν Ἄμάν γιὰ τὴν ὑπεροψία τοῦ, πλησίασε τὸν Ξέρξη καὶ τὸν ἐπληροφόρησε ὅτι ὁ Ἄμάν εἶχε ἐτοιμάσει ἤδη ξύλο πενήντα πήχεων, γιὰ νὰ κρεμασθῆ ἐπάνω σ' αὐτὸ ὁ Μαρδοχαῖος, πού εἶχε σώσει τὸν βασιλέα ἀπὸ τὴ συνωμοσία. «Ὅταν ἄκουσε αὐτὰ ὁ Ξέρξης, χωρίς καμιά ἀναβολὴ ἔβγαλε τὴν καταδικαστικὴ ἀπόφασι: «Σταυρωθήτω ἐπ' αὐτοῦ» (Εσθ. ζ' 9). Νὰ σταυρωθῆ ὁ Ἄμάν ἐπάνω στὸ ξύλο πού εἶχε ἐτοιμάσει γιὰ τὸν Μαρδοχαῖο. Καὶ ἡ ἀπόφασις ἐκτελέσθηκε ἀμέσως.

Σκληρὴ βέβαια ἦταν ἡ τιμωρία τοῦ Ἄμάν. Ποιὸς μπορεῖ ὅμως νὰ πῆ ὅτι δὲν ἦταν δικαία; Ἐκεῖνος θέλησε νὰ ἐξολοθρευθῆ ἓναν ὀλόκληρο λαὸ: ἦταν λοιπὸν ἄδικο νὰ πάθῃ ὁ ἴδιος ὅ,τι σχεδίαζε γιὰ τοὺς ἄλλους; Ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἐκδηλώθηκε ὀλοφάνερα. Καὶ πραγματοποιήθηκε στὸν Ἄμάν ἐκεῖνο πού βεβαιώνει ὁ Δαβὶδ γιὰ τὸν ἀσεβῆ καὶ ἐπίβουλο: «Λάκκον ὠρυξε καὶ ἀνέσκαψεν αὐτὸν καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον ὃν εἰργάσατο» (Ψαλμ. ζ' 16): κι' ἄλλοῦ πάλι: «Ἐν τῇ παγίδι ταύτη, ἢ ἔκρυψε, συνελήφθη ὁ πούς αὐτοῦ» (Ψαλμ. θ' 16). Ἀλλὰ καὶ ἡ λαϊκὴ σοφία βεβαιώνει ὅτι «ὅποιος σκάβει τὸν λάκκο τοῦ ἄλλου, πέφτει ὁ ἴδιος μέσα».

Όταν κάποιος καταδικαζόταν σε θάνατο, ή περιουσία του δημευόταν προς όφελος του βασιλέως. Αυτό έγινε και στην περίπτωση του Αμάν. Ο Ξέρξης όμως την περιουσία του Αμάν την εδώρησε όλη στην Έσθήρ. Συγχρόνως έκάλεσε τον Μαρδοχαίο, για τον οποίο έμαθε τώρα ότι ήταν συγγενής της Έσθήρ, και παρέδωσε σ' αυτόν το δαχτυλίδι που αφήρεσε από τον Αμάν, με το οποίο σφραγίζονταν τα βασιλικά έγγραφα και διατάγματα. Έτσι ο Μαρδοχαίος έπαιρνε τη θέση του Αμάν, γινόταν δηλαδή ο πρώτος μετά τον βασιλέα, ο πρωθυπουργός.

Ο Αμάν λοιπόν έφυγε από τη μέση, πληρώνοντας με τη ζωή του την κακία του. Ο κίνδυνος όμως για τους Ιουδαίους εξακολουθοῦσε να υπάρχει, γιατί ίσχυε το διάταγμα που είχε εκδοθῆ με την εισήγηση του Αμάν. Η Έσθήρ με όλο το θάρρος τώρα παρεκάλεσε τον βασιλέα να ματαιώσει την εξόντωση των Ιουδαίων. «Πώς θα μπορώ να ζῶ ἐγώ -εἶπε ἡ Έσθήρ- όταν θα βλέπω τον εξαφανισμό των συμπατριωτῶν μου;». Ο Ξέρξης δέχθηκε το αίτημα της. Έξουσιοδότησε την Έσθήρ και τον Μαρδοχαίο να γράψουν ὅ,τι αυτοὶ ενόμιζαν καλὸ και να τὸ σφραγίσουν με τὴ βασιλικὴ σφραγίδα, χωρίς να ἀκυρωθῆ τὸ προηγούμενο διάταγμα γιατί, ὅπως και ἄλλοτε εἶπαμε, τὰ διατάγματα τῶν Περσῶν βασιλέων δὲν ἀνακαλοῦνταν. Τὸ νέο διάταγμα λοιπὸν ἀπευθυνόταν πρὸς τοὺς Ιουδαίους καὶ τοὺς ἔδινε τὸ δικαίωμα νὰ ἀμυνθοῦν ἐναντίον ἐκείνων πού θα προσπαθοῦσαν νὰ τοὺς ἐξοντώσουν στίς 14 τοῦ μηνὸς Ἀδάρ. Συγχρόνως γνωστοποιοῦνταν σὲ ὅλους ἡ τιμωρία τοῦ Αμάν, ὁ ὁποῖος εἶχε φανῆ ἀνάξιος τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ βασιλέως, καὶ προτρέπονταν οἱ ὑπῆκοοι νὰ μὴ κάνουν χρῆση τοῦ προηγούμενου διατάγματος. Τὰ ἀντίγραφα τοῦ νέου διατάγματος ἐστάλησαν με ἐπίππους ταχυδρόμους, γιὰ νὰ φθάσουν ἐγκαίρως σὲ ὅλες τὶς ἐπαρχίες.

Χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις διαδέχθηκε τώρα τὴ λύπη καὶ τὴν ἀγωνία τῶν Ιουδαίων. Ο Κύριος μετέστρεψε τὸν θρόνο τούς σὲ χαρὰ καὶ εὐφροσύνη. Συνέβη μάλιστα καὶ τὸ ἐξῆς: Πολλοὶ εἰδωλολάτραι, βλέποντας νὰ βελτιώνεται ἡ κατάσταση τῶν Ιουδαίων καὶ νὰ αὐξάνεται ἡ ἐπιρροή τούς, ἀσπάζοντας τὴν ἰουδαϊκὴ θρησκεία, ἄλλοι ἀπὸ ἰδιοτελῆ ἐλατήρια, γιὰ νὰ εἶναι ἀρεστοὶ στὸν νέο πρωθυπουργὸ πού ἦταν Ιουδαῖος, καὶ ἄλλοι ἀπὸ ἀγνή καὶ εἰλικρινῆ διάθεση, ἐπειδὴ δηλαδὴ εἶδαν ὀλοφάνερη τὴν πρὸς τοὺς Ιουδαίους προστασία τοῦ Θεοῦ πού ἐπίστευαν ἐκείνοι, κι' ἔτσι πίστεψαν ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ ἀληθινὸς Θεός.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν τροπὴ αὐτὴ πού πῆραν τὰ πράγματα ὑπὲρ τῶν Ιουδαίων, οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ τοὺς ὑπηκόους τοῦ Ξέρξη δὲν ἐτόλμησαν νὰ τοὺς πειράξουν. Βρέθηκαν βέβαια καὶ ἀρκετοὶ πού τοὺς μισοῦσαν καὶ ἐπιτέθηκαν ἐναντίον τούς: οἱ Ιουδαῖοι ὅμως ἀμύνθηκαν γενναία καὶ ἐξουδετέρωσαν ὅλους τοὺς ἀντιπάλους τῶν. Δεκαπέντε χιλιάδες ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς τῶν Ιουδαίων ἔπεσαν νεκροὶ τὴν ἡμέρα ἐκείνη. Οἱ Ιουδαῖοι ὅμως δὲν διήρπασαν τὶς περιουσίες τούς. Ο πόλεμος δὲν ἦταν ἐπιθετικὸς καὶ δὲν εἶχε σκοπὸ τὴ λεηλασία ἦταν πόλεμος καθαρὰ ἀμυντικὸς. Δέχθηκαν μιὰ ἄδικη ἐπίθεση καὶ εἶχαν ὑποχρέωση νὰ προστατεύσουν τοὺς ἑαυτοὺς τῶν καὶ τὶς οἰκογένειες τῶν.

Ἐνα τέτοιο ἐξαιρετικὸ γεγονός δὲν ἔπρεπε νὰ ξεχασθῆ. Οἱ Ιουδαῖοι ἔπρεπε νὰ θυμοῦνται γιὰ πάντα τὴ σωτήρια ἐπέμβαση τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἀπαλλαγὴ τούς ἀπὸ μεγάλο κίνδυνο. Γι' αὐτὸ ὁ Μαρδοχαῖος με ἐπιστολὴ τοῦ πρὸς ὅλους τοὺς Ιουδαίους ἐπρότεινε νὰ ὀρισθοῦν ἡ 14η καὶ 15η τοῦ μηνὸς Ἀδάρ ὡς ἡμέρες ἐορτῆς. Ὅλοι συμφώνησαν με τὴν πρόταση αὐτὴ, καὶ καθιερώθηκε ἔτσι ἡ γιορτὴ τῶν πουρίμ, δηλαδὴ τῶν κλήρων, πού ὀνομάσθηκε ἔτσι, ἐπειδὴ με κλήρο εἶχε ὀρισθῆ ἡ 14η τοῦ μηνὸς Ἀδάρ ὡς ἡμέρα σφαγῆς τῶν Ιουδαίων. Κατὰ τὴν ἐορτὴ αὐτὴ διαβάζονταν στίς συναγωγές τὸ βιβλίον τῆς Έσθήρ, στὸ ὁποῖο ἔχουν καταγραφῆ τὰ γεγονότα αὐτά.

Τὰ περιστατικὰ τῆς ζωῆς μᾶς, κατὰ τὰ ὁποῖα εἶδαμε νὰ ἐκδηλώνεται ἡ προστασία τοῦ Θεοῦ, δὲν πρέπει νὰ τὰ λησμονοῦμε, ἀλλὰ νὰ τὰ θυμώμαστε πάντοτε με εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν Θεό. Τέτοια

γεγονότα εἶναι π.χ. ἡ θεραπεία ἀπὸ μιᾶ βαρεῖα αρρώστια, ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ ἓνα μεγάλο κίνδυνο ἢ ἀκόμη μιᾶ μεγάλη ἐπιτυχία στὴ ζωὴ μᾶς. Καὶ ὄχι μόνο ὅσα ἀναφέρονται στὴν ἀτομικὴ ἢ στὴν οἰκογενειακὴ μᾶς ζωὴ, ἀλλὰ καὶ τὰ γεγονότα τῆς ἐθνικῆς μᾶς ζωῆς. Ἡ ἀπαλλαγὴ μᾶς λ.χ. ἀπὸ τὸν τουρκικὸ ζυγὸ τὸ 1821 καὶ τὸ ἑλληνικὸ θαῦμα τοῦ 1940 δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ξεχαστοῦν, γιατί ἀποτελοῦν χειροπιαστὲς ἀποδείξεις τῆς συμμαχίας τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἔφερε τὸ θαυμαστὸ ἀποτέλεσμα: νὰ νικήσουν οἱ λίγοι καὶ σχεδὸν ἄοπλοι “Ἕλληνες ἐχθροὺς πολυάριθμοτέρους καὶ πολὺ καλύτερα εξωπλισμένους.

Πέρα ἀπ' ὅλα αὐτὰ ὅμως ὑπάρχει ἓνα μοναδικὸ καὶ ἀνεπανάληπτο γεγονὸς ποὺ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ξεχνοῦμε κι' αὐτὸ εἶναι ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ὁ σταυρικὸς τοῦ θάνατος γιὰ τὴ σωτηρία μᾶς. Ἄν οἱ Ἰουδαῖοι θυμοῦνταν μὲ εὐγνωμοσύνη τὴν ἀπαλλαγὴ τοὺς ἀπὸ τὸν κίνδυνο τοῦ σωματικοῦ θανάτου, μὲ πόση ἄραγε εὐγνωμοσύνη πρέπει νὰ θυμόμαστε τὴ λύτρωσι μᾶς ἀπὸ τὸν πνευματικὸ, τὸν αἰώνιο θάνατο; Ἄς μνημονεύουμε διαρκῶς τὸ λυτρωτικὸ αὐτὸ γεγονὸς κι' ἂς ἀναπέμπουμε ἀπὸ τὴν καρδιά μᾶς εὐχαριστίες καὶ δοξολογίες πρὸς τὸν Κύριο. Οἱ μεγάλες γιορτὲς ποὺ ἔχει καθιερώσει ἡ Ἐκκλησία, γιὰ νὰ μᾶς θυμίζει τὸ γεγονὸς αὐτό, πρέπει νὰ εἶναι κυρίως ἡμέρες μελέτης καὶ ἐμβαθύνσεως σ' αὐτό, ἡμέρες εὐγνωμοσύνης καὶ εὐχαριστιῶν, ἡμέρες ἀποφάσεων γιὰ μιᾶ ζωὴ σύμφωνη μὲ τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. Αὐτὸ τὸ τελευταῖο εἶναι ἀσφαλῶς ἡ καλύτερη ἐκδήλωσις τῆς εὐγνωμοσύνης μᾶς.

29/1/1996

ΜΑΚΚΑΒΑΙΟΙ

110. Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες

(Β' Μακ. γ' 1-40)

Διακόσια χρόνια περίπου ἔζησαν οἱ Ἰουδαῖοι κάτω ἀπὸ τὴν κυριαρχία τῶν Περσῶν. Καί, ἂν ἐξαιρέσουμε τὸν μεγάλο κίνδυνο ποὺ διέτρεξαν ἀπὸ τὸν Ἀμάν καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖο τοὺς ἐγλίτωσε ἡ Ἑσθήρ, ἡ διαβίωσις τοὺς ἦταν καλὴ. Ἡ κυριαρχία τῶν Περσῶν ἦταν ἡ δευτέρη ἀπὸ τὶς τέσσερις βασιλεῖες, τὶς ὁποῖες ἐφάνερωνε τὸ ἄγαλμα ποὺ εἶχε δὴ ὁ Ναβουχοδονόσορ καὶ εἶχε ἐρμηνεύσει ὁ Δανιήλ. Κάποτε ὅμως καὶ τῆς βασιλείας αὐτῆς ἔφτασε τὸ τέλος. Ἦρθε ἡ ὥρα νὰ παραχωρήσῃ τὴ θέσι τῆς στὴν τρίτη κατὰ σειρὰν κοσμοκρατορία κι' αὐτὴ ἦταν ἡ κυριαρχία τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὴν ἀρχηγία τοῦ μεγάλου Μακεδόνο βασιλέως, τοῦ Μ'. Ἀλεξάνδρου.

Ὅπως γνωρίζουμε ἀπὸ τὴν ἱστορία, οἱ Πέρσαι ἀποτελοῦσαν μεγάλο κίνδυνο καὶ γιὰ τὴν Ἑλλάδα, τὴν ὁποία ἐπεχείρησαν νὰ τὴν ὑποτάξουν, χωρὶς νὰ τὸ ἐπιτύχουν. Δὲν ἔπαυσαν ἐπίσης σὰν μεγάλη δύναμις τῆς ἐποχῆς ἐκείνης νὰ ἐπεμβαίνουν στὰ πολιτικὰ πράγματα τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὁποῖοι ἦταν χωρισμένοι σὲ πολλὰ μικρὰ κράτη ἀντιμαχόμενα μεταξύ τούς. Ὁ πατέρας ὅμως τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὁ Φίλιππος, κατῶρθωσε ἐπὶ τέλους νὰ ἐνώσῃ ὅλους τοὺς Ἕλληνες ὑπὸ τὴν κυριαρχία τοῦ. Καὶ ὁ Ἀλέξανδρος, ὡς βασιλεὺς ὅλων τῶν Ἑλλήνων, ἔβαλε ὡς σκοπὸ τοῦ νὰ διαλύσῃ τὸ περσικὸ κράτος καὶ νὰ ἀπαλλάξῃ μιὰ γιὰ πάντα τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν κίνδυνο τῶν Περσῶν. Ἐπειτα λοιπὸν ἀπὸ νικηφόρες μάχες ἔδιωξε τοὺς Πέρσες ἀπὸ τὴ Μικρὰ Ἀσία καὶ ἔφτασε στὴ Συρία. Ἀπὸ ἐκεῖ ἔστειλε ἀντιπροσωπεῖα στὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ζητοῦσε ἀπὸ τοὺς Ἰουδαίους νὰ ὑποταγοῦν σ' αὐτόν. Ὁ ἀρχιερεὺς Ιαδδῶ ὅμως ἀπάντησε ἀρνητικὰ, λέγοντας ὅτι οἱ Ἰουδαῖοι εἶχαν δώσει ὄρκον ὑποταγῆς στὸν βασιλεῖα τῶν Περσῶν.

Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἀρνητικὴ αὐτὴ ἀπάντησε ὁ Ἀλέξανδρος ἀποφάσισε νὰ ὑποτάξῃ διὰ τῆς βίας τὴν Παλαιστίνην. Ἀφοῦ λοιπὸν κατέλαβε τὴν Τύρο καὶ τὴ Γάζα τὸ 332 π.Χ., ἐβάδισε ἐναντίον τῆς Ἱερουσαλήμ. Οἱ Ἰουδαῖοι τότε κατάλαβαν ὅτι δὲν ἦταν δυνατὸ νὰ ἀποφύγουν τὴν ὑποταγὴν στὸν μεγάλου στρατηλάτη, ὁ ὁποῖος εἶχε ἤδη καταλάβει πολλὰς χώρας πού ὡς τότε ἀνήκαν στὸ περσικὸ κράτος. Ἄλλαξαν λοιπὸν τακτικὴ. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἱερουσαλήμ, ἔχοντας ἐπὶ κεφαλῆς τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς ἱερεῖς ντυμένους μὲ τὶς ἱερατικὰς στολὰς, βγήκαν ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν καὶ τὸν ὑποδέχθησαν. Τὸν ὠδήγησαν ἐν συνεχείᾳ στὸν ναὸ τοῦ Σολομῶντος κι' ἐκεῖ τοῦ ἔδειξαν μιὰ προφητεία τοῦ Δανιήλ, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἕνας ἄρχων τῶν Ἑλλήνων θὰ κατέλυε τὸ περσικὸ κράτος. Ἦταν φανερὸ ὅτι ἡ προφητεία αὐτὴ πραγματοποιοῦνταν στὸ πρόσωπο τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ὅλα αὐτὰ εὐχαρίστησαν καὶ συγκίνησαν τὸν Ἀλέξανδρο. Ὁ θυμὸς τοῦ γιὰ τὴν προηγούμενη ἀρνησὴ τῶν Ἰουδαίων καταπραῦνθηκε. Πρόσφερε εὐχαριστήριον θυσία στὸν ναὸ καὶ φέρθηκε στοὺς Ἰουδαίους σὰν φίλος καὶ προστάτης. Πρόσφερε πλοῦσια δῶρα στὸν ναὸ καὶ ἐπέτρεψε στοὺς Ἰουδαίους νὰ ζοῦν μὲ αὐτοδιοίκηση σύμφωνα μὲ τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα τοὺς καὶ νὰ ἀσκοῦν ἐλεύθερα τὰ θρησκευτικὰ τοὺς καθήκοντα. Θὰ πλήρωναν βέβαια φόρους οἱ Ἰουδαῖοι κάθε ἑβδομο χρόνο ὅμως θὰ ἦταν ἀπαλλαγμένοι ἀπὸ κάθε φορολογία. Οἱ Ἰουδαῖοι ἔμειναν τόσο εὐχαριστημένοι ἀπὸ τὴν ἀνέλπιστη αὐτὴ προστασία τοῦ Ἀλεξάνδρου, ὥστε πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς κατατάχθηκαν ἐθελοντικὰ στὸν στρατὸ τοῦ καὶ τὸν ἀκολούθησαν στὴν ἐκστρατεία ἐναντίον τῶν Περσῶν.

Ἡ προφητεία τοῦ Δανιήλ, ὅπως θυμόμαστε, ἔκανε λόγο γιὰ ἕναν τράγο πού ἐρχόταν ὀρμητικὰ ἀπὸ τὰ δυτικὰ πρὸς τὴν ἀνατολὴν εἶχε ἕνα κέρατο δυνατὸ, στὴ θέσιν τοῦ ὁποίου φύτρωσαν ἀργότερα τέσσερα κέρατα. Ἦταν τὸ τεράστιον κράτος πού δημιούργησε ὁ Ἀλέξανδρος μὲ τὶς κατακτήσεις τοῦ, τὸ ὁποῖο ὅμως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διασπάσθηκε σὲ μικρότερα κράτη. Ἐκπληρώθηκε λοιπὸν καὶ στὸ σημεῖον αὐτὸ ἡ προφητεία ἔπειτα ἀπὸ τρεῖς περίπου αἰῶνες.

Ἡ Παλαιστίνην βρέθηκε ἀνάμεσα σὲ δύο ἀπὸ τὰ κράτη τῶν διαδόχων τοῦ Μ'. Ἀλεξάνδρου. Ἦταν τὸ κράτος τῶν Σελευκιδῶν στὴ Συρία καὶ τὸ κράτος τῶν Πτολεμαίων στὴν Αἴγυπτον. Ἀρχικὰ ἡ Παλαιστίνην βρέθηκε ὑπὸ τὴν κυριαρχία τῶν Πτολεμαίων καὶ ἔμεινε ὑπὸ τὴν ἐξουσία τοὺς περίπου ἑκατὸ χρόνια. Ἡ περίοδος αὐτὴ ἦταν περίοδος εἰρήνης καὶ εὐημερίας γιὰ τοὺς Ἰουδαίους. Οἱ βασιλεῖς τῆς Αἴγυπτου, οἱ Πτολεμαῖοι, τοὺς προστάτευσαν καὶ τοὺς ἄφησαν νὰ ζοῦν καὶ νὰ κινοῦνται ἐλεύθερα. Πάρα πολλοὶ Ἰουδαῖοι κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴ μετανάστευσαν καὶ ἐγκαταστάθηκαν στὴν Αἴγυπτον, πού ἔγινε μιὰ δευτέρη Ἰουδαία. Μόνον στὴν Ἀλεξάνδρεια οἱ Ἰουδαῖοι ξεπερνοῦσαν τὶς ἑκατὸ χιλιάδες. Ἀσχολοῦνταν μὲ τὸ ἐμπόριον καὶ προώδευαν σ' αὐτό. Εἶχαν ὀργανωμένους κοινότητες. Εἶχαν ἀπόλυτη ἐλευθερία καὶ ἵδρυσαν πολλὰς συναγωγὰς. Στὴν Ἡλιούπολιν μάλιστα τῆς Αἴγυπτου εἶχαν κτίσει καὶ ναὸ ὁμοῖον μὲ τὸν ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων, καὶ προσφέρονταν ἐκεῖ θυσίαι καὶ τελοῦνταν ὅλες οἱ λατρευτικὰς πράξεις, ὅπως καὶ στὰ Ἱεροσόλυμα.

Οἱ κατακτήσεις τοῦ Μ'. Ἀλεξάνδρου εἶχαν ὡς ἀποτέλεσμα τὴ μεγάλη διάδοσιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Αἴγυπτου ἐγνώρισαν καὶ ἀγάπησαν τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὸν πολιτισμόν. Σιγά-σιγά ἐξελληνίσθησαν. Ξέχασαν τὴ δικὴν τοὺς γλῶσσαν καὶ μιλοῦσαν πλέον τὴν ἑλληνικὴν, καὶ γι' αὐτὸ ὀνομάζονταν ἑλληνισταὶ Ἰουδαῖοι. Πολλοὶ μάλιστα προχωροῦσαν ἀκόμη περισσότερο: προσαρμόζονταν στὸν τρόπο τῆς ζωῆς τῶν Ἑλλήνων, λησμονώντας τὶς θρησκευτικὰς παραδόσεις κι' αὐτὸ βέβαιον δὲν ἦταν εὐχάριστον, γιὰτὶ ἀποκοτοῦσαν καὶ συνήθειαι πού δὲν ἦταν σύμφωνες μὲ τὸν νόμον τοῦ Θεοῦ. Πρέπει νὰ εἴμαστε πολὺ προσεκτικοὶ καὶ συγκρατημένοι στὶς σχέσεις μᾶς μὲ τὸ περιβάλλον, ὅταν αὐτὸ εἶναι μακρὰ ἀπὸ τὸν Θεόν. Ἄς μὴν ἀντιγράψουμε ἀνεξέλεγκτα ὅ,τι κάνουν οἱ ἄλλοι, καὶ ἄς μὴν οἰκειοποιούμεθα τὶς συνήθειαι καὶ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τοὺς, ὅταν αὐτὸς δὲν συμβιβάζεται μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Πολὺ σωστὰ καὶ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς παραγγέλλει «μὴ συζηματίζεσθαι τὸ αἰῶνι τούτῳ», ἀλλὰ

«δοκιμάζειν τί τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ» (Ρωμ. ιβ' 2). Δηλαδή νὰ μὴν ἐξομοιωνόμαστε μέ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων πού εἶναι προσκολλημένοι στήν παρούσα ζωή, ἀλλά νὰ ἐξετάζουμε ποιὸ εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ αὐτὸ νὰ ἀποτελεῖ κανόνα καὶ ὁδηγὸ στὴ ζωὴ μᾶς.

Ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι τῆς Αἰγύπτου δὲν μιλοῦσαν πιά τὴν ἐβραϊκὴ γλῶσσα καὶ δὲν τὴν ἐννοοῦσαν, προέκυψε ἡ ἀνάγκη νὰ μεταφρασθῇ ἡ Παλαιὰ Διαθήκη στήν ἐλληνικὴ γλῶσσα. Σύμφωνα μὲ μιὰ παράδοση καὶ βασιλεὺς Πτολεμαῖος Β' ὁ Φιλάδελφος, γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τοὺς ἐλληνιστὰς Ἰουδαίους, ζήτησε ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα τῆς Ἱερουσαλήμ νὰ στείλῃ στήν Αἴγυπτο ἀνδρες μορφωμένους, πού νὰ γνωρίζουν τὴν ἐλληνικὴ γλῶσσα, γιὰ νὰ μεταφράσουν τὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στήν ἐλληνικὴ. Ἦρθαν πράγματι στήν Ἀλεξάνδρεια περὶ τὸ 270 π.Χ. ἑβδομήντα δύο ἐλληνομαθεῖς Ἰουδαῖοι, οἱ ὁποῖοι ἐγκαταστάθηκαν στὴ νῆσο Φάρο καὶ ἄρχισαν τὸ ἔργο τῆς μεταφράσεως. Οἱ ἀνδρες ὅμως αὐτοὶ μετέφρασαν μόνο τὴν Πεντάτευχο. Τὸ ἔργο τοὺς συνεχίσθηκε ἀπὸ ἄλλους μεταφραστὰς καὶ ὀλοκληρώθηκε μετὰ ἓνα αἰῶνα καὶ πλέον, δηλαδή γύρω στὸ 130 π.Χ. Ὅλη ὅμως αὐτὴ ἡ μετάφρασις ὀνομάζεται μετάφρασις τῶν Ἑβδομήκοντα (τῶν Ὁ), ἀπὸ ἐκείνους πού τὴν ἄρχισαν. Ἡ μετάφρασις αὐτὴ εἶναι ἡ ἀρχαιότερη μετάφρασις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἔχει πολὺ μεγάλη σημασία. Ἡ χρῆσις τῆς διαδόθηκε στήν Αἴγυπτο καὶ σὲ ἄλλες χῶρες, ὅπου ὑπῆρχαν ἐλληνισταὶ Ἰουδαῖοι. Ἀπὸ τὴν μετάφραση τῶν Ὁ' ἔγιναν μεταφράσεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ σὲ ἄλλες γλῶσσες. Κι' ὅταν ἰδρύθηκε ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία, αὐτὴ τὴν μετάφραση χρησιμοποίησε στὴ θεία λατρεία. Καὶ σήμερα ἡ μετάφρασις τῶν Ὁ' εἶναι αὐτὴ πού χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὶς ἐλληνικὲς Ὀρθόδοξες Ἐκκλησίες. Ἀπὸ αὐτὴν διαβάζουμε τοὺς ψαλμοὺς καὶ τὰ ἄλλα ἀναγνώσματα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στὶς ἱερὲς ἀκολουθίες.

Ἄς ἀναφέρουμε ὅμως καὶ μιὰ ἄλλη σημαντικὴ συνέπεια πού εἶχε ἡ διασπορά τῶν Ἰουδαίων ἀνάμεσα στὸν ἐλληνικὸ κόσμον καὶ ἡ μετάφρασις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης στήν ἐλληνικὴ γλῶσσα. Μὲ τὴ βοήθεια τῆς μεταφράσεως αὐτῆς οἱ ἐλληνοισταὶ Ἰουδαῖοι ἀνέπτυξαν ἱεραποστολικὴ δράση μεταξύ τῶν εἰδωλολατρῶν καὶ κατῶρθωσαν νὰ προσελκύσουν πολλοὺς ἀπὸ αὐτοὺς στήν ἰουδαϊκὴ θρησκεία, δηλαδή στήν πίστι στὸν ἓνα καὶ μόνο ἀληθινὸ Θεό. Αὐτοὶ πού ἐγκατέλειπαν τὴν εἰδωλολατρία καὶ ἀσπάζονταν τὸν Ἰουδαϊσμό, λέγονταν προσήλυτοι καὶ φοβούμενοι ἢ σεβόμενοι τὸν Θεόν.

Ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι ἀπλῶς ἱστορικὰ γεγονότα πού ἐνδιαφέρουν ἐκείνον πού μελετᾷ τὴν ἱστορία τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἔθνους ἢ τὴ γενικὴ ἱστορία εἶναι γεγονότα πού ἔχουν ἄμεση σχέση μὲ τὸ σχέδιο τοῦ Θεοῦ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ κόσμου, γιατί ἐξυπνήτησαν καὶ προώθησαν τὸ σχέδιο αὐτό. Ἡ διασπορά τῶν Ἰουδαίων τοὺς ἔφερε σὲ ἐπαφὴ μὲ τὰ εἰδωλολατρικὰ ἔθνη: τὴν ἐπικοινωνία αὐτὴ βοήθησαν πάρα πολὺ ἡ κοσμοκρατορία τοῦ Μ'. Ἀλεξάνδρου καὶ ἡ μεγάλη διάδοσις τῆς ἐλληνικῆς γλῶσσης, στήν ὁποία ἔγινε καὶ ἡ μετάφρασις τῶν Ὁ. “Ὅλα αὐτὰ συνετέλεσαν στὸ νὰ διαδοθοῦν οἱ θρησκευτικὲς ἀντιλήψεις καὶ πεποιθήσεις τῶν Ἰουδαίων στοὺς εἰδωλολατρικοὺς λαοὺς καὶ μαζί μ' αὐτὲς καὶ ἡ προσδοκία καὶ ἀναμονὴ τοῦ Μεσσία, τοῦ λυτρωτοῦ. Ἐτσι τὰ ἔθνη προετοιμάζονταν, γιὰ νὰ δεχθοῦν τὸν σωτήρα. Ὅλες αὐτὲς λοιπὸν οἱ ἱστορικὲς ἐξελίξεις ἦταν ἐνέργειες τῆς προνοίας τοῦ Θεοῦ, ἐντεταγμένες στὸ μεγάλο σχέδιο τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου. Καὶ δὲν μπορούμε παρὰ νὰ διακρίνουμε καὶ νὰ θαυμάσουμε τὴν πανσοφία τοῦ Θεοῦ, πού οἰκονομοῦσε καὶ κατηύθυνε ἔτσι τὰ πράγματα, ὥστε οἱ λαοὶ νὰ συνειδητοποιήσουν ὅτι βρίσκονταν ὑπὸ τὴν κυριαρχία τῆς ἁμαρτίας, νὰ αἰσθανθοῦν τὴν ἀνάγκη τῆς σωτηρίας καὶ νὰ προετοιμασθοῦν γιὰ τὴν ἀποδοχὴ τῆς.

Τὸ 191 π.Χ. ἡ Ἰουδαία ἄλλαξε κύριο. Ὁ βασιλεὺς τῆς Συρίας Ἀντίοχος ὁ Μέγας ἐνίκησε τὸν βασιλέα τῆς Αἰγύπτου Πτολεμαῖο τὸν Ε' καὶ κατέλαβε τὴν Παλαιστίνη. Ἐτσι οἱ Ἰουδαῖοι βρέθηκαν ὑπὸ τὴν κυριαρχία τῶν Σελευκιδῶν, ὅπως ὀνομάζονταν οἱ βασιλεῖς τῆς Συρίας ἀπὸ τὸν ἰδρυτὴ τοῦ κράτους Σέλευκο, στρατηγὸ τοῦ Μ'. Ἀλεξάνδρου.

Οί βασιλείς τῆς Συρίας στήν ἀρχή φέρθηκαν κι' αὐτοὶ καλὰ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους. Σεβάσθηκαν τὴ θρησκεία τοὺς καὶ τὶς συνήθειες τοὺς καὶ τοὺς ἄφησαν νὰ τηροῦν ἐλεύθερα τὸν νόμο καὶ νὰ τελοῦν τὴ λατρεία τοὺς. Ἔτσι οἱ Ἰουδαῖοι ζοῦσαν εἰρηνικά, τηρώντας τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ. Σ' αὐτὸ βοηθοῦσε καὶ τὸ ἅγιο παράδειγμα τοῦ ἀρχιερέως Ὀνίου, ποὺ ἦταν εὐσεβὴς καὶ πιστὸς τηρητὴς τοῦ νόμου. Οἱ σχέσεις τῶν βασιλέων μὲ τοὺς Ἰουδαίους ἦταν τόσο καλές, ὥστε οἱ βασιλεῖς, ἂν καὶ ἦταν εἰδωλολάτραι, ἔστελναν πλούσια δῶρα στὸν ναὸ καὶ τὰ ἀπαραίτητα γιὰ τὴ λειτουργία τοῦ χρήματα. Ὁ ἀρχιερεὺς εἶχε γίνοι ὁ ἐθνάρχης τῶν Ἰουδαίων καὶ ἀσκοῦσε καὶ πολιτικὴ ἐξουσία.

Τὰ πράγματα ὅμως ἄλλαξαν ἀργότερα. Οἱ βασιλεῖς ἀπαιτοῦσαν ὅλο καὶ περισσοτέρους φόρους ἀπὸ τοὺς ὑποδούλους λαοὺς. Ἔτσι ἄρχισαν νὰ καταπιέζουν καὶ τοὺς Ἰουδαίους. Ἡ καταπίεσις ἔγινε πολὺ μεγαλύτερη, ὅταν ὁ βασιλεὺς Σέλευκος Δ' ὁ Φιλοπάτωρ (187-175 π.Χ.) ἐπεχείρησε νὰ βάλῃ χέρι στοὺς θησαυροὺς τοῦ ναοῦ. Τὴν εὐκαιρία δυστυχῶς ἔδωσε κάποιος Σίμων ἀπὸ τὴ φυλὴ τοῦ Βενιαμίν, ὁ ὁποῖος εἶχε διορισθῆ διοικητὴς τοῦ ναοῦ. Ὁ Σίμων ἦρθε σὲ κάποια διαφωνία μὲ τὸν ἀρχιερέα Ὀνία καί, γιὰ νὰ ἐκδικηθῆ, δὲν ἐδίστασε νὰ πληροφορήσῃ τὸν στρατιωτικὸ διοικητὴ μιᾶς γειτονικῆς ἐπαρχίας ὅτι στὸν ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων ὑπῆρχαν συγκεντρωμένοι ἀμύθητοι θησαυροί, ποὺ δὲν ἦταν ἀπαραίτητοι γιὰ τὴ λειτουργία τοῦ ναοῦ, καὶ ὅτι οἱ θησαυροὶ αὐτοὶ ἦταν δυνατὸ νὰ περιέλθουν στήν ἐξουσία τοῦ βασιλέως. Ὁ διοικητὴς μὲ τὴ σειρά τοῦ ἀνέφερε τὴν πληροφορία αὐτὴ στὸν βασιλέα, ὁ ὁποῖος τὴν ἄκουσε μὲ ἱκανοποίησι. Ἐκάλεσε λοιπὸν τὸν ὑπουργὸ τοῦ Ηλιόδωρο καὶ τοῦ ἀνέθεσε νὰ πάῃ στήν Ἱερουσαλὴμ καὶ νὰ τοῦ φέρῃ τὰ χρήματα τοῦ ναοῦ. Εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον νὰ παρακολουθήσουμε τί συνέβη στὸν Ηλιόδωρο κατὰ τὴν ἀπόπειρα τοῦ αὐτῆ.

Ὁ Ηλιόδωρος ξεκίνησε μὲ στρατιωτικὴ συνοδεία γιὰ τὴν Ἱερουσαλὴμ καί, γιὰ νὰ μὴν κινήσῃ τὶς ὑποψίες τῶν Ἰουδαίων γιὰ τὶς προθέσεις τοῦ, διέδιδε ὅτι περιώδευε, γιὰ νὰ ἐπιθεωρήσῃ τῆς ἐπαρχίας τοῦ κράτους. Ὅταν ἔφτασε στήν Ἱερουσαλὴμ, ἔγινε δεκτὸς μὲ εὐγένεια καὶ φιλοφροσύνη ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα καὶ τοὺς κατοίκους. Ἐπειτα ἀπεκάλυψε στὸν ἀρχιερέα τὸν σκοπὸ τῆς ἐπισκέψεως τοῦ καὶ τὸν ρώτησε ἂν ἦταν ἀληθινὰ ὅσα εἶχε πληροφορηθῆ γιὰ τοὺς θησαυροὺς τοῦ ναοῦ. Ὁ ἀρχιερεὺς τοῦ ἀπάντησε μὲ εὐλικρίνεια ὅτι πράγματι ὑπῆρχαν χρήματα, ἀλλὰ δὲν ἦταν τόσο πολλὰ, ὅσα εἶχε πῆ ὁ Σίμων. Ἀνέφερε μάλιστα ὁ ἀρχιερεὺς πόσα ἀκριβῶς ἦταν τὰ χρήματα τοῦ ναοῦ. Εἶπε ὅμως στὸν Ηλιόδωρο ὅτι ἓνα μεγάλο μέρος τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ ἀνῆκε σὲ χῶρες καὶ ὀρφανὰ, ποὺ τὰ εἶχαν ἐμπιστευθῆ στὸν ναό, γιὰ νὰ φυλαχθοῦν, καὶ ὅτι ἦταν ἀδύνατο νὰ ἀφαιρεθοῦν τὰ χρήματα αὐτά, γιατί θὰ ἀδικοῦνταν ἐκεῖνοι ποὺ τὰ εἶχαν καταθέσει μὲ ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὸν ναό. Ὁ Ηλιόδωρος ὅμως ἐπέμενε ὅτι τὰ χρήματα αὐτά ἔπρεπε νὰ παραδοθοῦν στὸ βασιλικὸ ταμεῖο, καὶ ὠρισε ἡμέρα, κατὰ τὴν ὁποία θὰ πήγαινε στὸν ναὸ νὰ τὰ παραλάβῃ.

Ὅταν ἡ εἶδησις αὐτὴ διαδόθηκε στήν πόλι, λύπη καὶ ἀγωνία κατέλαβε ὅλους τοὺς κατοίκους. Κατέφυγαν ὅμως ὅλοι στήν προσευχὴ. Οἱ ἱερεῖς, ντυμένοι μὲ τὶς ἱερατικὲς στολές τοὺς, γονάτισαν μπροστὰ στὸ θυσιαστήριον καὶ μὲ τὰ μάτια ὑψωμένα πρὸς τὸν οὐρανὸ παρακαλοῦσαν τὸν Θεὸ νὰ διαφυλάξῃ ἀνέπαφα τὰ χρήματα ποὺ ἦταν κατατεθειμένα στὸν ναό. Μεγάλῃ ἦταν καὶ τοῦ ἀρχιερέως ἡ λύπη, ποὺ ἦταν ζωγραφισμένη στὸ πρόσωπο τοῦ. Ἄνδρες καὶ γυναῖκες ξεχύθηκαν στοὺς δρόμους καί, ὑψώνοντας τὰ χέρια πρὸς τὸν οὐρανὸ, παρακαλοῦσαν θερμὰ τὸν Θεὸ νὰ ἱκανοποιήσῃ τὸ αἶτημα τοὺς. Πάνδημη ἦταν ἡ λιτανεία καὶ ἡ ἀπάντησις ἀπὸ τὸν Θεὸ δὲν ἄργησε νὰ ἔλθῃ.

Ἀνένδοτος καὶ ἀμετάπειστος στὸν σκοπὸ τοῦ ὁ Ηλιόδωρος ἐρχόταν μὲ στρατιωτικὴ συνοδεία στὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ ναοῦ, γιὰ νὰ πάρῃ τὰ χρήματα. Ὅταν ὅμως ἔφτασε ἐκεῖ, ἐκδηλώθηκε ὀλοφάνερῃ ἡ ἐπέμβασις τοῦ Θεοῦ, ποὺ κατέπληξε καὶ κατετρόμαξε τοὺς ἱεροσύλους. Ὁ Ηλιόδωρος καὶ οἱ συνοδοὶ τοῦ εἶδαν μπροστὰ τοὺς ἓναν ἔφιππο ἄνδρα μὲ φοβερὴ ὄψι καὶ χρυσὴ πανοπλία. Τὸ ἄλογο τοῦ ἔπεσε ὀρμητικὰ ἐπάνω στὸν Ηλιόδωρο καὶ τὸν χτύπησε μὲ τὰ μπροστινά τοῦ πόδια.

Ταυτοχρόνως φάνηκαν δύο άλλοι νέοι και δυνατοί άνδρες με λαμπρές στολές, πού τον μαστίγωναν άκατάπαυστα από τις δύο πλευρές. Ο Ηλιοδωρος έπεσε κάτω καταπληγμένος και έχασε τις αισθήσεις του. Η κατάσταση του ήταν άπελπιστική. Οι συνοδοί του τον σήκωσαν άναίσθητο επάνω σε φορεϊό, αυτόν που πρό όλίγου είχε έλθει με τόσο θράσος, για να άρπάξη τους θησαυρούς του ναοϋ. Κι' ενώ οι Ιουδαϊοί εύλογοϋσαν και δόξαζαν τον Θεό για τή θαυμαστή επέμβαση του, μερικοί από τους συνοδούς του Ηλιοδώρου παρακαλοϋσαν θερμά τον άρχιερέα να προσευχηθῆ στον Θεό, για να του χαρίση τή ζωή. Πράγματι ό Όνίας προσέφερε θυσία για τή σωτηρία του Ηλιοδώρου. Κι' ενώ ό άρχιερεύς προσευχόταν, ό Ηλιοδωρος είδε πάλι τους άνδρες που είχαν έμφανισθῆ και πρίν, και άκουσε να του λένε: «Να χρωστᾶς πολλή χάρι στον άρχιερέα Όνία, γιατί για χάρη του σοϋ χάρισε ό Θεός τή ζωή. Και σύ, άφοϋ μαστιγώθηκες από τον Θεό, κήρυττε σε όλους τή μεγάλη δύναμη του Θεοϋ» (Β' Μακ. γ' 33-34). Κι' άφοϋ είπαν αυτά, έξαφανίσθηκαν. Ήταν άγγελιοι που έκτελοϋσαν τήν έντολή του Θεοϋ.

Έπειτα από τό πάθημα του αυτό και τό μάθημα που πήρε, ό Ηλιοδωρος προσέφερε θυσία στον Κύριο, εύχαριστώντας για τή σωτηρία του, κι' έκανε μεγάλα τάματα, κι' άφοϋ έδειξε τὰ φιλικά του αισθήματα προς τον Όνία, έφυγε με τον στρατό του έπιστρέφοντας στην Άντιόχεια. Και δέν παρέλειψε να έκτελέση τήν έντολή που πήρε από τους άγγελους: ώμολογούσε και διεκήρυττε παντού τὰ έργα του μεγάλου Θεοϋ, που είδε με τὰ μάτια του. Όταν έφτασε στην Άντιόχεια, διηγήθηκε στον βασιλέα όσα του είχαν συμβῆ. Ο Σέλευκος, νομίζοντας ότι ή άποτυχία τῆς επιχειρήσεως ώφειλόταν σε άστοχες ένέργειες του Ηλιοδώρου, τον ρώτησε ποιόν θεωροϋσε ικανό να στείλη στα Ίεροσόλυμα για τον ίδιο σκοπό. Και ό Ηλιοδωρος του άπάντησε: «Άν έχης κάποιον έχθρό ή κάποιον που έπιβουλεύεται τὰ πράγματα σοϋ, στείλε τον εκεί, και θά τον δεχθῆς μαστιγώμένο, αν κατορθώση να σωθῆ. Γιατί στον τόπο εκείνον ύπάρχει πραγματικά κάποια θεϊκή δύναμις. Ο Θεός που κατοικεί στον οϋρανό, έποπτεύει και προστατεύει τον τόπο εκείνον κι' όποιους πλησιάζουν εκεί με κακές διαθέσεις, τους χτυπᾶ άλύπητα» (Β' Μακ. γ' 38-39).

Τό έκπληκτικό αυτό έπεισόδιο δείχνει πολύ παραστατικά τί παθαίνει εκείνος που τὰ βάζει με τον Θεό. Κανείς δέν μπορεί να άντιταχθῆ στον Θεό και να βγῆ νικητής. Ο Θεός είναι ό βράχος, που συντρίβει καθέναν που θά επιχειρήση να άναμετρηθῆ μαζί του. Τό βεβαιώνει κατηγορηματικά ή άγία Γραφή: «Ο πεσών επί τον λίθον τουτον συνθλασθήσεται έφ' όν δ' αν πέση, λικμήσει αυτόν» (Ματθ. κα' 44).

Άκόμη όμως τό περιστατικό αυτό μᾶς θυμίζει τή μεγάλη δύναμη και τὰ έκπληκτικά άποτελέσματα τῆς προσευχῆς. Δέν είχαν άλλο μέσον οι Ιουδαϊοί, για να άντιδράσουν στις προθέσεις του Ηλιοδώρου και να άποτρέψουν τήν άρπαγή τῶν θησαυρῶν του ναοϋ. Κατέφυγαν λοιπόν με θερμή και πάνδημη δέηση προς τον παντοδύναμο Θεό και ζήτησαν τήν επέμβαση του. Και ό Θεός άκουσε τήν ίκεσία τους, δέχθηκε τό αίτημα τους και άπάντησε με τον τρόπο που είδαμε. Όταν λοιπόν βρισκόμαστε σε δύσκολη θέση και δέν βλέπουμε από πουθενά βοήθεια, ας μὴν απελπιζώμαστε. Άς μὴν ξεχνοϋμε ότι ύπάρχει ό παντοδύναμος Θεός, ό προστάτης τῶν άδικουμένων. Σ' αυτόν ας καταφεύγουμε, ζητώντας με μετάνοια και συντριβῆ τή βοήθειά του. Κι' όταν τό πρόβλημα δέν είναι άτομικό, αλλά έθνικό, σαν αυτό που αντιμετωπίζουμε τις μέρες αυτές, και δέν βρίσκουμε κατανόηση από κανέναν, οϋτε από τους ύποτιθεμένους φίλους και συμμάχους, ας μὴν ξεχνοϋμε ότι όποιος έχει τό δικιο με τό μέρος του, έχει σύμμαχο και βοηθό τον Θεό, και με τή βοήθειά του γίνεται πανίσχυρος. Άς ζητοϋμε τότε όλοι με θερμές δεήσεις και ίκεσίες τή συμπαράστασία του κι' ας είμαστε βέβαιοι ότι εκείνος θά επέμβῃ δυναμικά και θά συντρίψη εκείνους που καταπατοϋν τό δικαιο και γίνονται έχθροί του Θεοϋ. Η ιστορία του έθνους μᾶς έχει

νά δείξη πολλές τέτοιες θαυμαστές ἐπεμβάσεις τοῦ Θεοῦ. Κι' αὐτές ἀποτελοῦν βεβαίωση καὶ ἐγγύηση καὶ γιὰ τὶς μελλοντικὲς ἐνέργειες τοῦ Θεοῦ σὲ παρόμοιες περιστάσεις.

5/2/1996

111. Σκληροὶ διωγμοὶ καὶ μαρτύρια.

(Β' Μακ. δ' 1 - ζ' 42)

Ἀπέτυχε, ὅπως εἶδαμε, ἡ προσπάθεια τοῦ βασιλέως τῆς Συρίας Σελεύκου τοῦ Δ' νὰ ἀρπάξη τοὺς θησαυροὺς τοῦ ναοῦ τοῦ Σολομῶντος. Ὁ ἀπεσταλμένος τοῦ Ηλιόδωρος χτυπήθηκε σκληρὰ ἀπὸ τὸν Θεὸ γιὰ τὴν ἱερόσυλη προσπάθεια τοῦ καὶ ἀναγκάσθηκε νὰ ἐπιστρέψῃ ἄπρακτος. Ὁ Θεὸς ἐξεδήλωνε ὀλοφάνερα τὴν προστασία τοῦ στὸν λαὸ τοῦ, ὁ ὁποῖος, ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα τοῦ εὐσεβοῦς καὶ ζηλωτοῦ ἀρχιερέως Ὀνίου, ἔμενε πιστὸς στὴν τήρηση τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ὁμως ἓνα μεγάλο μέρος τῶν Ἰουδαίων ἄρχισε νὰ ἀλλάζῃ συμπεριφορὰ καὶ νὰ ἀποστατῆ ἀπὸ τὸν νόμο, ὁ Θεὸς ἐπέτρεψε νὰ δεινοπαθήσουν ἀπὸ τοὺς κατακτητὰς, γιὰ νὰ παιδαγωγηθοῦν καὶ νὰ διορθωθοῦν.

Ὅπως ἔχουμε πῆ, οἱ Ἰουδαῖοι ὑπὸ τὴν κυριαρχία τῶν Ἑλλήνων εἶχαν ἐπηρεασθῆ πολὺ ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸ τρόπο ζωῆς καὶ τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμὸ. Αὐτὸ βέβαια ὡς ἓνα σημεῖο δὲν ἦταν κακὸ. Τὸ νὰ μάθουν λ.χ. τὴν ἑλληνικὴ γλῶσσα, νὰ παίρνουν ἑλληνικὰ ὀνόματα, νὰ ντύνονται κατὰ τὸν ἑλληνικὸ τρόπο δὲν ἀποτελοῦσε παράβαση τοῦ νόμου. Πολλοὶ ὁμως προχωροῦσαν πολὺ πρὸ πέρα ἀπὸ τὰ ἀνεκτὰ ὅρια καὶ ἀντέγραφαν συνήθειες εἰδωλολατρικὲς ποὺ ἔρχονταν σὲ πλήρη ἀντίθεση μὲ τὸν νόμο τοῦ Θεοῦ. Τυπικὰ δὲν ἀπομακρύνθηκαν ἀπὸ τὴν ἰουδαϊκὴ θρησκεία, κατὰ βάθος ὁμως ἦταν χλιαροὶ καὶ ἀδιάφοροι. Ὅπως καὶ σήμερα δυστυχῶς πολλοὶ θέλουν νὰ λέγονται Χριστιανοί, ζοῦν ὁμως καὶ συμπεριφέρονται κατὰ τρόπο κάθε ἄλλο παρὰ χριστιανικὸ. Γιὰ ἓνα πράγμα μόνο ἐνδιαφερόταν ἡ μερίδα αὐτῆ τῶν Ἰουδαίων: νὰ τὰ ἔχη καλὰ μὲ τοὺς κατακτητὰς καὶ νὰ τοὺς κολακεύῃ μὲ κάθε τρόπο, γιὰ νὰ καταλαμβάνῃ πολιτικὲς θέσεις.

Ἔτσι, ὅταν πέθανε ὁ Σέλευκος καὶ τὸν διαδέχθηκε ὁ Αντίοχος ὁ Δ' ὁ λεγόμενος Ἐπιφανής, ὁ ἀδελφὸς τοῦ ἀρχιερέως Ὀνίου Ἰάσων, ὁ ὁποῖος δὲν ἔμοιαζε καθόλου τὸν ἀδελφὸ τοῦ στὴν εὐσέβεια καὶ τὴν ἀρετῆ, κατῶρθωσε, προσφέροντας στὸν βασιλέα μεγάλο χρηματικὸ ποσὸ, νὰ πάρῃ αὐτὸς τὴν ἀρχιερωσύνη. Τὸ κακὸ παράδειγμα τοῦ μιμήθηκαν πολὺ γρήγορα καὶ ἄλλοι, κι' ἔτσι τὸ ἱερὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιερέως κατήντησε ἀντικείμενο συναλλαγῆς. Ὅποιος ἔδινε περισσότερα χρήματα, γινόταν ἀρχιερεὺς. Καί, γιὰ νὰ οἰκονομήσουν τὰ χρήματα αὐτά, δὲν ἐδίσταζαν νὰ πουλοῦν πολὺτιμα ἱερὰ σκεύη τοῦ ναοῦ. Αὐτὰ ποὺ εἶχε σεβασθῆ ὁ Ναβουχοδονόσορ καὶ ὁ Κύρος τὰ εἶχε ἐπιστρέψῃ στὸν ναό, τὰ ξεπουλοῦσαν τώρα οἱ ἴδιοι οἱ ἀρχιερεῖς! Ἡ δουλοπρέπεια τοὺς ἀπέναντι τῶν βασιλέων ἦταν τόση, ὥστε, γιὰ νὰ τοὺς εὐχαριστήσουν, κατήργησαν προνόμια ποὺ οἱ ἴδιοι οἱ βασιλεῖς εἶχαν δώσει στοὺς Ἰουδαίους καὶ ὑποχρέωναν τὸν λαὸ καὶ ἰδίως τοὺς νέους νὰ ἀκολουθοῦν συνήθειες καθαρὰ εἰδωλολατρικὲς. Δὲν ἐδίσταζαν, χρησιμοποιοῦντας ἔμπιστα ὄργανα τοὺς ἢ καὶ τοὺς εἰδωλολάτρεις ἀξιωματούχους, νὰ διαπράττουν καὶ φόνους ἀκόμη. Θύμα τῆς καταστάσεως αὐτῆς ἔπεσε καὶ ὁ ἴδιος ὁ πρῶην ἀρχιερεὺς Ὀνίας, γιὰτὶ ἤλεγχε τὶς παρανομίες αὐτές. Γιὰ τὸν φόνον τοῦ ἁγίου αὐτοῦ ἀρχιερέως ἀγανάκτησαν καὶ διαμαρτυρήθηκαν ὄχι μόνο οἱ εὐσεβεῖς Ἰουδαῖοι, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ εἰδωλολάτραι, ποὺ τὸν σέβονταν γιὰ τὴν ἀρετῆ τοῦ.

Ὅλα αὐτὰ ἐξόργισαν τὸν Αντίοχο, ὁ ὁποῖος πῆρε σκληρὰ μέτρα ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων. Ἀφορμὴ ἔδωσε πάλι ὁ Ἰάσων, ὁ ὁποῖος, ἐνῶ εἶχε ἀντικατασταθῆ στὸ ἀρχιερατικὸ ἀξίωμα, προσπάθησε, ἔχοντας μὲ τὸ μέρος τοῦ χίλιους καὶ πλέον ἄνδρες, νὰ τὸ ἐπανακτήσῃ. Ὅταν ὁ Αντίοχος τὰ ἔμαθε

αυτά, ενόμιζε ότι οι Ιουδαίοι επανεστάτησαν. Διέταξε λοιπόν τα στρατεύματα του να επιπέσουν εναντίον των Ιουδαίων και να σκοτώνουν αλύπητα. Δεκάδες χιλιάδων σκοτώθηκαν μέσα σε τρεις μέρες και πολλές άλλες πουλήθηκαν ως δοῦλοι. Έν συνεχεία ο Αντίοχος μπήκε στον ναό και με τη συγκατάθεση του αρχιερέως Μενελάου ἄρπαξε μεγάλο χρηματικό ποσό.

Γιατί έγιναν όλα αυτά; Γιατί τὰ επέτρεψε ὁ Θεός; Γιατί δὲν ἐπενέβη, ὅπως στὴν περίπτωση τοῦ Ηλιοδώρου, γιὰ νὰ τὰ ἐμποδίσει; Τὴν ἀπάντησι στὰ ἐρωτήματα αὐτὰ δίνει ὁ συγγραφεὺς τοῦ Β' βιβλίου τῶν Μακκαβαίων πού διηγεῖται τὰ γεγονότα: «Γιὰ τίς ἁμαρτίες τῶν κατοίκων τῆς Ἱερουσαλήμ εἶχε ὀργισθῆ ὁ Κύριος καὶ εἶχε ἀποστρέψει τὰ βλέμματα τοῦ ἀπὸ τὸν ἱερό τόπο. Ἄν αὐτοὶ δὲν ἦταν ἔνοχοι γιὰ πολλὰ ἁμαρτήματα, θὰ μαστιγωνόταν καὶ ὁ Αντίοχος, ὅπως καὶ ὁ Ηλιόδωρος, καὶ θὰ ἐμποδιζόταν ἀπὸ τὴ θρασεῖα ἐνέργειά τοῦ» (Β' Μακ. ε' 17-18). Ἄς μὴ διερωτώμαστε λοιπὸν γιὰ τὸν Θεὸς δὲν ἀποτρέπει τὰ δεινὰ πού μᾶς συμβαίνουν, ἀλλὰ ἅς ἐξετάσουμε τοὺς ἑαυτοὺς μᾶς μήπως εἴμαστε ἐμεῖς ἔνοχοι ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ καὶ γι' αὐτὸ ὁ Θεὸς τὰ ἐπιτρέπει, ὄχι βέβαια γιὰ νὰ μᾶς ἐξολοθρεύσει, ἀλλὰ γιὰ νὰ μᾶς παιδαγωγήσει καὶ νὰ μᾶς ὀδηγήσει σὲ μετάνοια καὶ διόρθωσι. Γιὰ τὸ λεπτὸ ἀλλὰ καὶ σπουδαῖο αὐτὸ θέμα κάνει μερικές πολὺ λογικὲς καὶ σημαντικὲς παρατηρήσεις καὶ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου: «Παρακαλῶ -γράφει- αὐτοὺς πού θὰ διαβάσουν αὐτὸ τὸ βιβλίον νὰ μὴν ἀπογοητεύονται ἀπὸ τίς συμφορές, ἀλλὰ νὰ σκέπτονται ὅτι οἱ τιμωρίες αὐτὲς δὲν εἶναι γιὰ τὴν καταστροφή, ἀλλὰ γιὰ τὴν παιδαγωγία τοῦ γένους μᾶς. Τὸ νὰ μὴν ἀφήνῃ ὁ Θεὸς γιὰ πολὺν καιρὸ ἀτιμωρήτους ἐκείνους πού ἁμαρτάνουν, ἀλλὰ νὰ τοὺς στέλνῃ γρήγορα τιμωρίες, εἶναι σημάδι μεγάλης εὐεργεσίας τοῦ. Ὁ Κύριος γιὰ τὰ ἄλλα ἔθνη (δηλαδή γιὰ τοὺς εἰδωλολάτρες) περιμένει μὲ μακροθυμία, ὥσπου ἢ κακία τοὺς νὰ φτάσῃ στὸ ἔσχατο σημεῖο, γιὰ νὰ τοὺς τιμωρήσῃ τότε γιὰ τίς ἁμαρτίες τοὺς. Σ' ἐμᾶς ὅμως δὲν συμπεριφέρεται ἔτσι δὲν περιμένει δηλαδή νὰ φτάσουν οἱ ἁμαρτίες μᾶς στὰ ἔσχατα, γιὰ νὰ μᾶς τιμωρήσῃ. Δὲν ἀποσύρει ποτέ τὸ ἔλεος τοῦ ἀπὸ ἐμᾶς, ἀλλὰ, κι' ὅταν μᾶς τιμωρῆ, δὲν ἐγκαταλείπει τὸν λαὸ τοῦ» (Β' Μακ. ς' 12-16). Εἶναι λοιπὸν συμφερότερο γιὰ μᾶς νὰ μᾶς τιμωρῆ παιδαγωγικὰ ὁ Θεός, ὥστε ἐγκαίρως νὰ συνέλθουμε, νὰ μετανοήσουμε γιὰ τίς ἁμαρτίες μᾶς καὶ νὰ διορθωθοῦμε, παρὰ νὰ μᾶς ἀφήνῃ ἀτιμωρήτους, γιὰ τὸ τότε θὰ μείνουμε ἀμετανόητοι καὶ ἀδιόρθωτοι καὶ θὰ ἀντιμετωπίσουμε τὴν ὀριστικὴ καὶ ἀμετάκλητη τιμωρία.

Ὁ Αντίοχος δὲν σταμάτησε ὡς ἐδῶ τὸν διωγμὸ. Δὲν πέρασε πολὺς καιρὸς, καὶ πῆρε τὴν ἀπόφαση νὰ ἐξελληνίσῃ διὰ τῆς βίας τοὺς Ἰουδαίους, ἀναγκάζοντας τοὺς νὰ δεχθοῦν τὴν εἰδωλολατρία. Μὲ διάταγμα τοῦ ἀπαγόρευσε νὰ προσφέρουν θυσίες στὸν ναό, νὰ τηροῦν τὴν ἀργία τοῦ Σαββάτου καὶ τῶν ἄλλων ἑορτῶν καὶ νὰ περιτέμνουν τὰ παιδιά τοὺς, νὰ μὴν τρῶνε χοιρινὸ κρέας, ὅπως ὠριζε ὁ νόμος, καὶ γενικὰ νὰ τηροῦν τίς διατάξεις τοῦ νόμου. Τὸν ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τὸν ναὸ τῶν Σαμαρειτῶν στὸ ὄρος Γαρίζιν τοὺς μετέτρεψε σὲ ναοὺς τοῦ Διός. Ἔτσι στὸ θυσιαστήριον πού προσφέρονταν πρὶν θυσίες στὸν ἀληθινὸ Θεό, τώρα προσφέρονταν εἰδωλολατρικὲς θυσίες. Μέσα στοὺς ἱεροὺς χώρους τοῦ ναοῦ διαπράττονταν ὄργια καὶ ἄσωτιες ἀπὸ εἰδωλολάτρες πού συναντώνταν ἐκεῖ μὲ διεφθαρμένους γυναῖκες. Τώρα οἱ Ἰουδαῖοι δὲν μπορούσαν νὰ γιορτάσουν τὸ Σάββατο καὶ τίς ἄλλες γιορτές, ἐνῶ ἀντίθετα ὀδηγοῦνταν υποχρεωτικὰ στὶς εἰδωλολατρικὲς θυσίες καὶ γιορτές. Δὲν τολμοῦσαν ἀκόμη καὶ νὰ ὁμολογήσουν ὅτι ἦταν Ἰουδαῖοι, γιὰ αὐτὸ θὰ τοὺς κόστιζε τὴ ζωὴ. Δύο γυναῖκες πού τόλμησαν νὰ περιτάμουν τὰ παιδιά τοὺς, διαπομπεύθηκαν καὶ θανατώθηκαν. Κάποιοι ἄλλοι πού εἶχαν καταφύγει σὲ σπηλιές, γιὰ νὰ γιορτάσουν κρυφὰ τὸ Σάββατο, καταγγέλθηκαν καὶ θανατώθηκαν μὲ φωτιά. Ἡ κατάστασις ἦταν ἀπελπιστικὴ γιὰ τοὺς Ἰουδαίους. Τὰ θύματα τοῦ διωγμοῦ ἦταν πολλὰ. Ὑπῆρξαν βέβαια καὶ πολλοὶ δειλοὶ Ἰουδαῖοι πού ἀρνήθηκαν τὴ θρησκεία τοὺς, γιὰ νὰ ἀποφύγουν τίς διώξεις τὸ μεγαλύτερο ὅμως μέρος τοῦ λαοῦ ἔμεινε πιστό, καὶ πολλοὶ ὑπέμειναν γενναῖα τὸν θάνατο. Οἱ πιὸ χαρακτηριστικὲς καὶ συγκινητικὲς ἦταν οἱ περιπτώσεις τοῦ γέροντος Ἐλεαζάρου καὶ τῆς μητέρας μὲ τοὺς ἑπτὰ γιούς.

Ὁ Ελεάζαρος ἦταν γραμματεὺς, δηλαδή γνώστης καὶ ἐρμηνευτὴς τοῦ νόμου, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς ἐξέχοντες. Ἦταν τώρα ἐνενήντα ἐτῶν καὶ εἶχε τὸν σεβασμὸ καὶ τὴν ἐκτίμησιν ὅχι μόνο τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἐθνικῶν. Ὁ Ελεάζαρος ἐβιάζετο ἀπὸ τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ βασιλέως νὰ φάη χοιρινὸ κρέας, πού ὁ νόμος τὸ ἀπαγόρευε. Κι' ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἀρνοῦνταν, τοῦ ἀνοιξαν διὰ τῆς βίας τὸ στόμα καὶ τοῦ ἔβαλαν κομμάτι χοιρινοῦ κρέατος. Ὁ Ελεάζαρος τὸ ἔφτυσε μὲ ἀποστροφή καὶ προχώρησε μὲ θάρρος πρὸς τὰ βασανιστικὰ ὄργανα πού ἦταν ἐτοιμασμένα. Κάποιοι ἀπὸ τοὺς ἐντεταλμένους γιὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν βασιλικῶν διαταγμάτων, ἐπειδὴ ἐκτιμοῦσαν τὸν Ἐλεάζαρο, τὸν παρακάλεσαν νὰ φάη ἄλλα κρέατα, ἀπὸ ἐκεῖνα πού ἐπέτρεπε ὁ νόμος, προσποιούμενος ὅτι τρώει κρέατα τῶν εἰδωλολατρικῶν θυσιῶν, γιὰ νὰ ἀποφύγῃ τὸν θάνατο. Ἐκεῖνος ὅμως ἔδωσε μιὰ ἀπάντησι ἀντάξια τῆς ἡλικίας τοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ καταρτισμοῦ τοῦ: «Δὲν εἶναι ὀρθὸ -εἶπε- σ' αὐτὴ τὴν ἡλικίαν νὰ ὑποκριθῶ καὶ νὰ δώσω σὲ πολλοὺς νέους τὴν ἐντύπωσιν ὅτι ὁ ἐνενηντὰχρονος Ελεάζαρος ἀσπασθῆκε τὶς εἰδωλολατρικὰς συνήθειες, γιὰ νὰ ζήσῃ ἀκόμη λίγο, κι' ἔτσι νὰ κηλιδώσω τὰ γηρατειά μου. Γιατί, κι' ἂν ἀκόμη ἀποφύγῃ ἐπὶ τοῦ παρόντος τὴν τιμωρίαν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ παντοδυνάμου Θεοῦ δὲν θὰ ξεφύγῃ οὔτε ζωντανὸς οὔτε πεθασμένος. Γι' αὐτὸ, θυσιάζοντας τώρα μὲ θάρρος τὴ ζωὴ μου, θὰ ἀναδειχθῶ ἄξιος τῶν γηρατειῶν μου καὶ θὰ ἀφήσω στοὺς νέους γενναῖο παράδειγμα, ὥστε κι' ἐκεῖνοι νὰ εἶναι πρόθυμοι νὰ θυσιάσουν τὴ ζωὴ τοὺς γιὰ τὴν τήρησιν τοῦ θείου νόμου» (Β' Μακ. ς' 24-28). Ἐπειτα ἀπὸ τὴν ἥρωικὴ αὐτὴ ἀπάντησιν ὁ Ελεάζαρος βασανίσθη σκληρὰ καὶ, λίγο πρὶν παραδώσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ, ἀναστένναξε καὶ εἶπε: «Ὁ Κύριος, πού ἔχει τὴν ἀληθινὴν ἀγίαν γνώσιν, γνωρίζει καλὰ ὅτι, ἐνῶ μποροῦσα νὰ σωθῶ ἀπὸ τὸν θάνατο, ὑποφέρω στὸ σῶμα φρικτοὺς πόνους ἀπὸ τὰ χτυπήματα, στὴν ψυχὴ μου ὅμως τὰ δέχομαι μὲ χαρὰ ἀπὸ σεβασμὸ πρὸς τὸν νόμο τοῦ» (Β' Μακ. ς' 30). Ἔτσι πέθανε ὁ Ελεάζαρος, ἀφήνοντας μὲ τὸν θάνατο τοῦ σὲ ὅλους τοὺς Ἰουδαίους παράδειγμα θάρρους καὶ ἀρετῆς.

Ἀκόμη ἐντυπωσιακότερο καὶ θαυμαστότερο εἶναι τὸ μαρτύριον μιᾶς χήρας γυναίκα καὶ τῶν ἐπτὰ γιῶν τῆς. Ἄς ἀκούσουμε πῶς τὸ διηγεῖται ὁ συγγραφεὺς τοῦ Β' βιβλίου τῶν Μακκαβαίων.

«Ἐπτὰ ἀδελφοὶ συνελήφθησαν μαζί μὲ τὴ μητέρα τοὺς καὶ μὲ βάσανα καὶ μαστιγώσεις πιέζονταν ἀπὸ τὸν βασιλέα νὰ φᾶν χοιρινὰ κρέατα, πού ἦταν ἀπαγορευμένα ἀπὸ τὸν νόμο. Ὁ πρῶτος ἀπὸ αὐτούς, μιλώντας ἐκ μέρους ὄλων, εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα: “Τί θέλεις καὶ τί ρωτᾶς νὰ μάθῃς ἀπὸ μᾶς; Εἴμαστε ἔτοιμοι νὰ πεθάνουμε παρὰ νὰ παραβοῦμε τοὺς νόμους τῶν πατέρων μᾶς”. Ὁ βασιλεὺς ἐθύμωσε πολὺ καὶ διέταξε νὰ πυρῶσουν τηγάνια καὶ καζάνια. Κι' ἀφοῦ αὐτὰ ἐτοιμάσθησαν, διέταξε νὰ τοῦ κόψουν τὴ γλῶσσα, γιατί εἶχε τὸ θάρρος νὰ μιλήσῃ, κι' ἀφοῦ τοῦ γδάρουν τὸ κεφάλιν, νὰ τοῦ κόψουν χέρια καὶ πόδια μπροστὰ στὰ μάτια τῶν ἄλλων καὶ τῆς μητέρας. Κι' ὅταν κατάντησε ἀνίκανος νὰ κινηθῆ, διέταξε νὰ τὸν ρίξουν στὴ φωτιά, ἐνῶ ἀκόμη ἀνέπνεε, καὶ νὰ τὸν τηγανίσουν. Κι' ἐνῶ οἱ ἀτμοὶ τοῦ τηγανιοῦ ἀναδίδονταν, οἱ ἀδελφοὶ τοῦ μὲ τὴ μητέρα παρακινούσαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον νὰ πεθάνουν γενναῖα, λέγοντας: “Ὁ Κύριος ὁ Θεὸς βλέπει καὶ μᾶς συμπαθεῖ, ὅπως εἶπε καθαρὰ ὁ Μωυσῆς στὴν οδὴν τοῦ λέγοντας: Καὶ ἐπὶ τοὺς δούλους αὐτοῦ παρακληθήσεται» (δηλαδή ὁ Κύριος σπλαγχνίζεται τοὺς δούλους τοῦ).

Ἀφοῦ μ' αὐτόν τὸν τρόπο πέθανε ὁ πρῶτος, ὠδήγησαν τὸν δεῦτερον στὰ βασανιστήρια κι' ἀφοῦ τοῦ ἔγδαραν τὸ δέρμα τῆς κεφαλῆς μαζί μὲ τὶς τρίχες, τὸν ρωτοῦσαν: “Θὰ φᾶς χοιρινὸ κρέας, πρὶν βασανισθῆς τὸ κάθε μέλος σου;” Κι' ἐκεῖνος ἀποκρίθη στὴν πατρικὴν τοῦ γλῶσσα: “Ὀχι”. Γι' αὐτὸ καὶ βασανίσθη, ὅπως καὶ ὁ πρῶτος. Κι' ὅταν ἔφτασε στὴν τελευταία τοῦ πνοή, εἶπε: “Ἐσὺ, ἄθλιε, μᾶς ἀφαιρεῖς τὴν παροῦσα ζωὴ ὁ βασιλεὺς τοῦ κόσμου ὅμως, ἀφοῦ πεθάνουμε χάριν τοῦ νόμου τοῦ, θὰ μᾶς ἀναστήσῃ σὲ αἰώνια ζωή”.

Μετὰ ἀπὸ αὐτὸν βασανίσθη ὁ τρίτος. Ἐβγαλε γρήγορα τὴ γλῶσσα, ὅταν τοῦ ζητήθηκε, καὶ ἄπλωσε μὲ θάρρος τὰ χέρια τοῦ καὶ μὲ γενναϊότητα εἶπε: “Ἀπὸ τὸν Θεὸ τοῦ οὐρανοῦ ἔχω πάρει

αυτά τὰ μέλη καὶ γιὰ χάρι τῶν νόμων τοῦ τὰ περιφρονῶ κι' ἀπὸ αὐτὸν ἐλπίζω νὰ τὰ πάρω πάλι". Ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ συνοδοὶ τοῦ ἔμειναν ἔκπληκτοι ἀπὸ τὸ θάρρος τοῦ νέου, ὁ ὁποῖος δὲν ὑπολόγιζε καθόλου τοὺς πόνους.

Ἀφοῦ πέθανε κι' αὐτός, ἐβασάνισαν ὅμοια καὶ τὸν τέταρτο. Κι' ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ξεψυχήση, εἶπε στὸν βασιλέα: "Εἶναι προτιμότερο νὰ πεθαινῆ κανεὶς ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἀνθρώπων μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι ὁ Θεὸς θὰ τὸν ἀναστήσῃ καὶ πάλι. Γιὰ σένα ὅμως ἡ ἀνάστασις δὲν θὰ εἶναι πρὸς ζωὴν».

Ἐν συνεχείᾳ ὁδήγησαν στὰ βασανιστήρια τὸν πέμπτο. Αὐτός, στηρίζοντας τὸ βλέμμα τοῦ στὸν βασιλέα, εἶπε: "Ἐχεις τὴ δύναμι μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ἂν καὶ εἶσαι θνητός, καὶ κάνεις ὅ,τι θέλεις μὴ νομίζης ὅμως ὅτι τὸ γένος μᾶς θὰ ἐγκαταλειφθῆ ἀπὸ τὸν Θεό. Περίμενε, καὶ θὰ δῆς κι' ἐσὺ τὴ μεγάλη δύναμη τοῦ, γιὰτι κι' ἐσένα καὶ τὴ γενιά σου θὰ βασανίσῃ".

"Ὑστερα ἀπὸ αὐτὸν ἔφεραν στὰ βασανιστήρια τὸν ἕκτο κι' ὅταν ἐπρόκειτο νὰ πεθάνῃ, εἶπε: "Μὴ πλανιέσαι μάταια. Γιατὶ ἐμεῖς τὰ παθαίνουμε αὐτὰ ἐξ αἰτίας τῶν ἁμαρτιῶν μᾶς πρὸς τὸν Θεὸ μας ἐσὺ ὅμως μὴ νομίζης ὅτι θὰ μείνης ἀτιμώρητος, ἀφοῦ ἐτόλμησες νὰ τὰ βάλῃς μὲ τὸν Θεό".

Ἡ μητέρα δέ, ἢ τόσο ἀξιοθαύμαστη καὶ ἀξιομνημόνευτη, βλέποντας νὰ πεθαίνουν τὰ ἑπτὰ παιδιά τῆς σὲ μιὰ μέρα, ὑπέφερε μὲ γενναιότητα, γιὰτι εἶχε τὶς ἐλπίδες τῆς στὸν Κύριο. Καί, γεμάτη ἀπὸ γενναῖο φρόνημα καὶ μεταβάλλοντας τὴ γυναικεῖα τρυφερότητα σὲ ἀνδρικό θάρρος, παρακινοῦσε τὸν καθένα στὴν πατρικὴ γλῶσσα, λέγοντας: "Δὲν ξέρω πὼς γεννηθήκατε μέσα στὴν κοιλιὰ μου, οὔτε ἐγὼ σᾶς χάρισα πνεῦμα καὶ ζωὴ, οὔτε ἐγὼ κατασκεύασα τὸ σῶμα σᾶς. Ὁ δημιουργὸς λοιπὸν τοῦ κόσμου, ποὺ ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο κι' ἔδωσε ἀρχὴ σὲ ὅλα τὰ πράγματα, αὐτὸς μὲ τὴν εὐσπλαγχνία τοῦ θὰ σᾶς δώσῃ πάλι τὸ πνεῦμα καὶ τὴ ζωὴ, γιὰτι τώρα γιὰ τὸν νόμο τοῦ περιφρονεῖτε τοὺς ἑαυτοὺς σᾶς".

Ὁ δὲ Αντίοχος, νομίζοντας ὅτι τὸν κατηγοροῦσε καὶ τὸν ἔβριζε ἡ μητέρα μ' αὐτὰ ποὺ ἔλεγε, ἐνῶ ζοῦσε ἀκόμη καὶ νεώτερος γιός, τὸν παρακινοῦσε μὲ λόγια νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ τοῦ ὑποσχόταν μὲ ὄρκους νὰ τὸν κάνῃ πλούσιο καὶ εὐτυχισμένο, ἂν ἐγκαταλείψῃ τὸν πατρικὸ νόμο, καὶ νὰ τὸν ἔχη φίλο καὶ νὰ τοῦ ἐμπιστευθῆ μεγάλες θέσεις. Κι' ἐπειδὴ ὁ νέος δὲν ἔδινε καμιὰ προσοχὴ στὶς προσφορὰς αὐτές, ὁ βασιλεὺς παρακινοῦσε τὴ μητέρα τοῦ νὰ τὸν συμβουλέψῃ γιὰ τὴ σωτηρία τοῦ. Κι' ἀφοῦ ἐπὶ πολὺ τὴν παρακινοῦσε, ἐκείνη δέχθηκε νὰ τοῦ μιλήσῃ. Ἔσκυψε λοιπὸν πρὸς αὐτόν, κι' ἀφοῦ ἐχλεύασε τὸν ὄμο τύραννο στὴν πατρικὴ τῆς γλῶσσα, τοῦ εἶπε: "Παιδί μου, λυπήσου ἐμένα, ποὺ σὲ κράτησα ἐννιά μῆνες στὴν κοιλιὰ μου καὶ σὲ θήλασα τρία χρόνια καὶ σ' ἀνέθρεψα καὶ σ' ἔφερα σ' αὐτὴ τὴν ἡλικία. Σὲ ἐξορκίζω, παιδί μου, νὰ ἰδῆς τὸν οὐρανὸ καὶ τὴ γῆ καὶ ὅλα, ὅσα ὑπάρχουν ἐκεῖ, καὶ νὰ ξέρῃς ὅτι ὁ Θεὸς τὰ ἐδημιούργησε αὐτὰ ἀπὸ τὸ τίποτε, καὶ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἔτσι γεννήθηκε. Μὴ φοβηθῆς λοιπὸν αὐτόν τὸν δήμιο, ἀλλὰ γίνε ἄξιος τῶν ἀδελφῶν σου καὶ δέξου τὸν θάνατο, γιὰ νὰ σὲ ξαναβρῶ μαζί μὲ τοὺς ἀδελφούς σου κατὰ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

Ἐνῶ αὐτὴ τοῦ μιλοῦσε ἀκόμη, ὁ νέος εἶπε πρὸς τοὺς δημίους: "Τί περιμένετε; Δὲν ὑπακούω στὴν προσταγὴ τοῦ βασιλέως ὑπακούω στὶς ἐντολὰς τοῦ νόμου ποὺ δόθηκε στοὺς πατέρες μᾶς διὰ τοῦ Μωυσέως. Σὺ δέ, βασιλεῦ, ποὺ ἐπενόησες ὅλα αὐτὰ τὰ κακὰ ἐναντίον τῶν Ἑβραίων, δὲν θὰ ξεφύγῃς τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ ἐμεῖς πάσχουμε γιὰ τὶς ἁμαρτίες μᾶς. Κι' ἂν ὁ Κύριος ποὺ ζῆ, ἔδειξε γιὰ λίγο τὴν ὀργὴ τοῦ, γιὰ νὰ μᾶς παιδαγωγῆ καὶ νὰ μᾶς διορθώσῃ, πάλι θὰ συμφιλιωθῆ μὲ τοὺς δούλους τοῦ. Ἐσὺ ὅμως, ἀσεβέστατε καὶ μιαρῶτατε ἀπ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, μὴν καυχιέσαι μάταια, στηριζόμενος σὲ ψεύτικες ἐλπίδες καὶ σηκώνοντας χέρι ἐναντίον τῶν δούλων τοῦ, γιὰτι δὲν ξέφυγες ἀκόμη τὴν κρίσι τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ ποὺ ἐποπτεύει τὰ πάντα. Οἱ ἀδελφοί μᾶς τώρα, ἀφοῦ ὑπέφεραν πρόσκαιρο πόνο, βρίσκονται ὑπὸ τὴν προστασία τοῦ Θεοῦ ποὺ ὑπόσχεται αἰώνιο ζωὴ: ἐσὺ ὅμως μὲ τὴν κρίση τοῦ Θεοῦ θὰ ὑποστῆς δίκαια τὴν τιμωρία τῆς ὑπερηφανείας

σοῦ. Κι' ἐγώ, ὅπως καὶ οἱ ἀδελφοὶ μοῦ, παραδίδω καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴ ζωὴ μοῦ χάριν τῶν νόμων τῶν πατέρων μᾶς, παρακαλώντας τὸν Θεὸ νὰ σπλαγχνισθῆ γρήγορα τὸ ἔθνος τοῦ, κι' ἐσένα μὲ βάσανα καὶ μαστιγώσεις νὰ σὲ κάνη νὰ ὁμολογήσης ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ μόνος Θεός, Εὐχομαι δὲ σ' ἐμένα καὶ τοὺς ἀδελφούς μοῦ νὰ σταματήσῃ ἡ ὀργὴ τοῦ παντοκράτορος Θεοῦ ποὺ ξέσπασε δίκαια ἐναντίον ὅλου τοῦ ἔθνους μᾶς”.

Ὁ βασιλεὺς ὠργίσθηκε πάρα πολὺ καὶ διέταξε νὰ βασανισθῆ αὐτὸς περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους, γιατί πικράθηκε ἀπὸ τὰ χλευαστικά τοῦ λόγια. Κι' αὐτὸς λοιπὸν ἔφυγε ἀπὸ τὴ ζωὴ καθαρὸς ἀπὸ τὴν εἰδωλολατρία καὶ ἀφοσιωμένος ἐξ ὀλοκλήρου στὸν Θεό. Τελευταία δὲ μετὰ τοὺς γιούς πέθανε μαρτυρικὰ καὶ ἡ μητέρα» (Β' Μακ. ζ' 1-41).

Αὐτὸ ὑπῆρξε τὸ θαυμαστὸ καὶ συγκινητικὸ μαρτύριο τῆς μητέρας μὲ τοὺς ἑπτὰ γιούς: ἓνα μαρτύριο, ποὺ προκάλεσε τὸν θαυμασμὸ ὄχι μόνον τῶν Ἰουδαίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ τῶν Χριστιανῶν ἀργότερα, οἱ ὁποῖοι στὴν ἐποχὴ τῶν μεγάλων διωγμῶν ἐνισχύονταν πολὺ ἀπὸ τὸ ἥρωικὸ παράδειγμα τῶν ἀρχαίων ἐκείνων μαρτύρων. Γι' αὐτὸ ἀπὸ πολὺ παλιά ἡ Ἐκκλησία ὠρίσε τὴ 1η Αὐγούστου ὡς ἡμέρα μνήμης καὶ τιμῆς τῶν ἑπτὰ ἀδελφῶν, τῆς μητέρας τῶν καὶ τοῦ γέροντος Ελεαζάρου. Τὸ μαρτύριο τῶν ἡρώων ἐκείνων πρέπει νὰ μᾶς ἐμπνέη καὶ νὰ μᾶς καθοδηγῆ ὅλους. Μπορεῖ σήμερα νὰ μὴ βρισκόμαστε σὲ περίοδο διωγμῶν, ἀντιμετωπίζουμε ὅμως καταϊγισμό πειρασμῶν καὶ προκλήσεων καὶ παρακινήσεων γιὰ τὴν παράβαση τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἢ ἀκόμη καὶ γιὰ τὴν ἄρνησι τῆς πίστεως. Ἡ ἥρωικὴ στάσις τῶν μαρτύρων, οἱ ὁποῖοι προτίμησαν τὰ βάσανα καὶ τὸν θάνατο παρά τὴν ἄρνηση καὶ τὴν ἀποστασία ἀπὸ τὸν Θεό, καθορίζει καὶ τὴ δικὴ μᾶς ὑποχρέωση: ἀντίστασι στὸς πειρασμούς, στὰ δολώματα τῆς ἀμαρτίας, στὸ κακὸ παράδειγμα σταθερῆ ἀφοσίωσι στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Δύναμις ἀκαταμάχητη, ποὺ ἐστήριζε καὶ γιγάντωνε τὴ θέλησι τῶν ἑπτὰ νέων καὶ ὄλων τῶν μαρτύρων, ἦταν ἡ πίστις στὴν ἀνάστασι καὶ τὴ μέλλουσα ζωὴ. Αὐτὴ καὶ μόνη εἶναι ἰκανὴ νὰ στηρίξῃ κάθε ἄνθρωπο καὶ νὰ τὸν κάνη ἰκανὸ νὰ ἀρνηθῆ τὰ ἀγαθὰ τοῦ κόσμου τούτου χάριν τῶν αἰώνιων. Σ' ἐκεῖνα κι' ἐμεῖς ἄς ἔχουμε στραμμένη τὴν προσοχὴ μᾶς. Γιατί, ὅπως ὁ ἀπόστολος Παῦλος μᾶς βεβαιώνει, «τὰ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ βλεπόμενα αἰώνια» (Β' Κορ. δ' 18). Εἴθε νὰ μᾶς ἀξιώσῃ ὅλους ὁ Κύριος νὰ τὰ ἀπολαύσουμε.

12/2/1996

112. Πρὸς τὴ Μεσσιακὴ ἐποχὴ.

(Α' Μακ. β' 1 - γ' 9, δ' 36-61, ιγ1-9, ιδ' 41)

Ὁ σκληρὸς διωγμὸς τοῦ Αντιόχου κατὰ τῶν Ἰουδαίων καὶ ἡ προσπάθεια τοῦ νὰ ἐπιβάλη σ' αὐτοὺς διὰ τῆς βίας τὴν εἰδωλολατρία προκάλεσε τὴν ἐξέγερσι τῶν Ἰουδαίων. Τὸ σύνθημα τῆς ἐπαναστάσεως ἔδωσε τὸ 167 π.Χ. ὁ ἱερεὺς Ματταθίας ποὺ καταγόταν ἀπὸ τὴν οἰκογένεια Ἀσμών, γι' αὐτὸ καὶ ὀνομάζονταν αὐτὸς καὶ τὰ παιδιά τοῦ Ἀσμοναῖοι.

Ὁ Ματταθίας μὲ τοὺς πέντε γιούς τοῦ κατοικοῦσαν στὴν Ἱερουσαλήμ. “Ὅταν ἄρχισε ὁ διωγμὸς αἰσθάνθηκε μεγάλη λύπη καὶ ἀγανάκτησι γιὰ τὰ δεινὰ ποὺ ὑπέφεραν οἱ συμπατριῶται τοῦ. Ὁρηνώντας γιὰ τὶς συμφορὲς αὐτὲς ὁ Ματταθίας ἔλεγε: «Ἀλλοίμονο! Γιατί νὰ γεννηθῶ καὶ νὰ ἰδῶ τὴν καταστροφὴ τοῦ λαοῦ μοῦ καὶ τῆς ἁγίας πόλεως; Τὰ ἁγία μᾶς καὶ ἡ δόξα μᾶς ἐρημώθηκαν καὶ βεβηλώθηκαν ἀπὸ τοὺς ξένους τὰ πολύτιμα σκεύη λεηλατήθηκαν τὰ νήπια καὶ οἱ νέοι σκοτώθηκαν. Ἡ Ἱερουσαλήμ ἀπὸ ἐλευθέρᾳ ἔγινε δούλη. Τί μᾶς χρειάζεται ἴπια ἢ ζωή;» (Α' Μακ. β' 7-13).

Ἡ ἀντίστασις τοῦ Ματταθία στὴν ἀρχὴ ἦταν παθητικὴ. Ἐφυγε μαζί μὲ τοὺς γιούς τοῦ ἀπὸ τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ἐγκαταστάθηκε στὴν πατρίδα τοῦ Μωδεῖν, ὅπου δὲν εἶχε ἐπεκταθῆ ὁ διωγμὸς. Σὲ

λίγο όμως ήρθαν κι' εκεί οι αντιπρόσωποι του Αντιόχου και επέζαν τον λαό να αρνηθῆ τῆ θρησκεία του. Εζήτησαν μάλιστα από τον ίδιο τον Ματθαία να πειθαρχησὶ στα προστάγματα του βασιλέως, δίνοντας ἔτσι τὸ παράδειγμα στὸν λαό. Ὁ Ματθαίας όμως ἀπάντησε με ἀξιοπρέπεια καὶ ἠρωισμό: «Κι' ἂν ὅλα τὰ ἔθνη ποὺ βρίσκονται στὸ βασίλειο του Αντιόχου ὑπακούσουν καὶ ἀποστατήσουν ἀπὸ τὴν πατρική τους θρησκεία, ἐγὼ καὶ τὰ παιδιά μου καὶ οἱ ἀδελφοί μου θὰ μείνουμε πιστοὶ στὴ θρησκεία τῶν πατέρων μᾶς» (Α' Μακ. β' 19-20).

Μόλις εἶχε τελειώσει τὰ λόγια του, καὶ νὰ, ἕνας Ἰουδαῖος ἦρθε με τὴ θέλησή του νὰ θυσιάσῃ στα εἰδωλα σύμφωνα με τὴ βασιλικὴ διαταγή. Βλέποντας τὸν ὁ Ματθαίας ἐνοιωσε ἱερὴ ἀγανάκτησι, ἔτρεξε καὶ τὸν ἐσκότωσε ἐπάνω στὸν βωμό, καθὼς καὶ τὸν ἀντιπρόσωπο του βασιλέως, καὶ γκρέμισε τὸν βωμό. Ἐπειτα διέσχισε τοὺς δρόμους τῆς πόλεως φωνάζοντας: «Ὅποιος εἶναι ζηλωτῆς του νόμου καὶ πιστὸς στὴ διαθήκη του Θεοῦ, ἄς με ἀκολουθήσῃ» (Α' Μακ. β' 27). Καὶ με τοὺς πέντε γιούς του ἔφυγε στα βουνά. Τὸν ἀκολούθησαν πολλοὶ ζηλωταὶ Ἰουδαῖοι με τὶς οἰκογένειες τους, γιὰ νὰ μποροῦν ἐκεῖ, μακριὰ ἀπὸ τὶς πόλεις, νὰ τηροῦν τὸν νόμο καὶ νὰ λατρεύουν τὸν Θεό. Ὄταν όμως κι' ἐκεῖ ἐπέπεσαν ἐναντίον τους οἱ στρατιῶται του Αντιόχου καὶ ἐσκότωσαν περίπου χίλιους, οἱ ὑπόλοιποι με ἀρχηγὸ τὸν Ματθαία ἀρχισαν τὸν ἀγῶνα ἐναντίον τῶν κατακτητῶν. Πολλοὶ ζηλωταὶ καὶ γενναῖοι Ἰουδαῖοι ἦρθαν στὸ πλευρὸ τους καὶ σχηματίσθηκε στρατὸς ὀλόκληρος. Ὁ Ματθαίας γκρέμισε τοὺς βωμοὺς ποὺ εἶχαν στηθῆ καὶ περιέτεμε τὰ παιδιά ποὺ εἶχαν μείνει ἀπερίτμητα. Προστάτευσε τοὺς πιστοὺς Ἰουδαίους καὶ κατεδίωξε ἐκείνους ποὺ εἶχαν ἀρνηθῆ τὴν πίστη τους. Αὐτοὶ τώρα ἀναγκάσθηκαν νὰ φύγουν σὲ εἰδωλολατρικὲς χῶρες, γιὰ νὰ σωθοῦν. Ἐτσι ἀρχισε ἡ ἐπανάστασις τῶν Ἰουδαίων.

Ὁ Ματθαίας ἀγωνίσθηκε ἐπὶ ἕνα χρόνο περίπου. Γέρος πια πέθανε τὸ 166 π.Χ., ἀφοῦ ἔδωσε τὶς τελευταῖες του ὑποθήκες στοὺς γιούς του καὶ τοὺς ὀπαδούς του, θυμίζοντας τοὺς τοὺς ἐνδόξους ἄνδρες τῆς ἰσραηλιτικῆς ἱστορίας, οἱ ὁποῖοι χάρις στὴν ἀφοσίωσι τους στὸν Θεὸ καὶ τὸν νόμο του ἐπέτυχαν μεγάλα κατορθώματα καὶ δοξάσθηκαν, καὶ παρακινώντας τοὺς νὰ μείνουν κι' αὐτοὶ πιστοὶ στὸν νόμο του Θεοῦ καὶ νὰ πολεμήσουν γενναῖα ἐναντίον τῶν εἰδωλολατρῶν. Διάδοχο καὶ συνεχιστῆ του ἀγῶνος ὤρισε τὸν τρίτο γιό του Ἰούδα. Οἱ Ἰουδαῖοι ἔθαψαν με τιμὲς τὸν ἠρωικὸ ἱερέα στοὺς τάφους τῶν πατέρων του στὴ Μωδεῖν καὶ ἐθρήνησαν καὶ πένθησαν γιὰ τὸν θάνατο του.

Ὁ Ἰούδας ἔδωσε σκληρὲς μάχες ἐναντίον τῶν στρατευμάτων του Αντιόχου καὶ σὲ ὅλες βγήκε νικητῆς, μολοντί οἱ ἀντίπαλοι ἦταν πολυαριθμότεροι καὶ ἰσχυρότεροι. Τὸ μυστικὸ του ἦταν ἡ μεγάλη του πίστις στὴ βοήθεια του Θεοῦ. Πρὶν ἀπὸ κάθε μάχη προετοιμαζόταν αὐτὸς καὶ ὁ στρατὸς του με νηστεία καὶ προσευχή, καὶ με ἐμπνευσμένα λόγια ἐμψύχωνε καὶ στήριζε τοὺς στρατιῶτες του. «Εἶναι εὐκόλο πράγμα - ἔλεγε- νὰ πέσουν οἱ πολλοὶ στα χέρια τῶν ὀλίγων, γιὰ τὸ Θεὸς του οὐρανοῦ με τὴν ἴδια εὐκολία μπορεῖ νὰ σώσῃ κάποιους καὶ ἀπὸ λίγους καὶ ἀπὸ πολλοὺς ἐχθρούς. Ἡ νίκη στὸν πόλεμο δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ πλῆθος του στρατοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ τὴ βοήθεια του Θεοῦ. Αὐτοὶ ἔρχονται ἐναντίον μᾶς γεμάτοι ὑπερηφάνεια καὶ ἀσέβεια, γιὰ νὰ ἀφανίσουν ἐμᾶς καὶ τὶς γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά μᾶς καὶ νὰ μᾶς λεηλατήσουν: ἐμεῖς όμως πολεμοῦμε γιὰ τὴ ζωὴ μᾶς καὶ γιὰ τὸν νόμο του Θεοῦ. Αὐτὸς θὰ τοὺς συντρίψῃ μπροστά μᾶς. Μὴ τοὺς φοβᾶστε λοιπὸν» (Α' Μακ. γ' 18-22). Καὶ σ' ἄλλη περίπτωσι τους ἔλεγε: «Μὴ φοβᾶστε τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν καὶ μὴ δειλιάζετε μπροστά στὴν ὀρμὴ τους. Θυμηθῆτε πὼς σώθηκαν οἱ πατέρες μᾶς στὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα, ὅταν τοὺς κατεδίωξε ὁ φαραὼ με τὸν στρατὸ του. Ἄς φωνάξουμε καὶ τώρα πρὸς τὸν Θεὸ με τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ μᾶς ἐλεήσῃ καὶ θὰ θυμηθῆ τὴ διαθήκη ποὺ ἔχει κάνει με τοὺς πατέρες μᾶς καὶ θὰ συντρίψῃ μπροστά μᾶς αὐτὸν τὸν στρατό, καὶ θὰ μάθουν ὅλα τὰ ἔθνη ὅτι ὑπάρχει κάποιος ποὺ προστατεύει καὶ σώζει τὸν ἰσραηλιτικὸ λαό» (Α' Μακ. δ' 8-11).

Ἐπειτα ἀπὸ γενναίους καὶ νικηφόρους ἀγῶνες τριῶν ἐτῶν ὁ Ἰούδας κατώρθωσε νὰ καταλάβῃ τὴν Ἱερουσαλήμ. Πρώτη τοῦ φροντίδα ἦταν νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ. Τὸ θέαμα ποὺ ἀντίκρυσαν στὸν ναὸ ἦταν θλιβερὸ καὶ τοὺς ἔκανε ὅλους νὰ λυπηθοῦν βαθειὰ καὶ νὰ πενθήσουν. Πολλὰ κτίσματα γύρω ἀπὸ τὸν ναὸ ἦταν γκρεμισμένα καὶ ἐρειπωμένα, καὶ στὶς αὐλές τοῦ εἶχαν φυτρώσει χορτάρια. Φρόντισαν λοιπὸν νὰ ἐπισκευάσουν τὰ κατεστραμμένα μέρη τοῦ ναοῦ, νὰ καθαρίσουν τὰ ὑπόλοιπα, νὰ ἀπομακρύνουν τὰ εἰδῶλα καὶ νὰ ἀντικαταστήσουν τὸ θυσιαστήριον, ποὺ εἶχε μολυνθῆ μὲ ειδωλικές θυσίες, μὲ ἄλλο καινούργιον. “Ὅταν τελείωσαν οἱ ἐργασίες, ἐγκαινιάσθη με προσφορὰ θυσιῶν τὸ νέο θυσιαστήριον καὶ γιορτάσθησαν τὰ ἐγκαίνια ἐπὶ ὀκτῶ ἡμέρες. Χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις κυριαρχοῦσε τώρα στὶς ψυχές ὄλων γιὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς λατρείας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἰούδας συνέχισε τοὺς νικηφόρους ἀγῶνες τοῦ καὶ ἔπεσε μαχόμενος ἥρωικὰ. Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ τὸν ἔθαψαν στὴν πατρίδα τοὺς Μωδεῖν καὶ ὅλος ὁ λαὸς τὸν ἐθρήνησε καὶ τὸν ἐπένησε. Γιὰ τὰ σκληρὰ χτυπήματα ποὺ ἔδωσε στοὺς ἐχθρούς τοῦ ὁ Ἰούδας ωνομάσθηκε Μακκαβαῖος, ἀπὸ τὴν ἀραμαϊκὴ λέξι μακκαμπὶ ποὺ σημαίνει σφυρί. Ἀπὸ τὸν Ἰούδα τὸ ὄνομα διαδόθηκε σὲ ὅλη τὴν οἰκογένεια. Οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωνάθαν καὶ Σίμων συνέχισαν τοὺς ἀγῶνες, μέχρις ὅτου τὸ 142 π.Χ. ἀναγνωρίσθη ἀπὸ τοὺς βασιλεῖς τῆς Συρίας ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἰουδαίας. Ὁ Σίμων ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ ἐθνάρχου καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀρχιερέως. Ἔτσι οἱ Ἰουδαῖοι ἀπέκτησαν καὶ πάλιν, ἔπειτα ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνες, τὴν ἀνεξαρτησίαν τούς.

Κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν Μακκαβαίων διαμορφώθηκαν οἱ δύο θρησκευτικὲς μερίδες Ἰουδαίων, ποὺ ἔπαιξαν σημαντικὸ ρόλον στὴ μετέπειτα ζωὴ τοῦ ἔθνους, οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ Σαδδουκαῖοι. Πὼς διαμορφώθηκαν οἱ δύο αὐτὲς μερίδες; Ὅπως ἔχουμε πῆ, ὅταν οἱ Ἰουδαῖοι ἦρθαν σὲ ἐπικοινωνίαν με τοὺς Ἕλληνας, ἄλλοι μὲν ἔσπευσαν νὰ μιμηθοῦν τὸν τρόπο ζωῆς καὶ τὶς συνήθειες τῶν ἐθνικῶν, ἄλλοι δὲ ἔμειναν αὐστηρὰ προσκολλημένοι στὸν νόμον τοῦ Μωυσῆ καὶ τὶς ἐθνικὰς παραδόσεις. Ἄλλοι δηλαδὴ ἦσαν φιλελεύθεροι καὶ ἄλλοι συντηρητικοί. Ἀπὸ τοὺς συντηρητικὸς προέκυψαν οἱ φαρισαῖοι, ἐνῶ ἀπὸ τοὺς φιλελεύθερους οἱ Σαδδουκαῖοι.

Οἱ φαρισαῖοι ἦσαν οἱ πιστοὶ τηρηταὶ τοῦ νόμου καὶ ωνομάσθησαν ἔτσι ἀπὸ τὴ λέξι φάρας, ποὺ σημαίνει χωρισμένος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀπὸ τοὺς πολλοὺς δηλαδὴ, ποὺ τοὺς θεωροῦσαν ἀποστάτες ἀπὸ τὸν νόμον. Καὶ πράγματι οἱ φαρισαῖοι ἦσαν οἱ ἀγνοὶ ζηλωταὶ τῆς θρησκείας, οἱ εὐσεβεῖς καὶ ἐνάρετοι. Τηροῦσαν πιστὰ τὸν μωσαϊκὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ τὶς παραδόσεις τῶν πρεσβυτέρων ποὺ ἐρμήνευαν τὸν νόμον. Σιγά-σιγά οἱ φαρισαῖοι ἔγιναν οἱ πνευματικοὶ καθοδηγηταὶ τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος τοὺς σεβόταν καὶ τοὺς ἐκτιμοῦσε πολὺ. Οἱ φαρισαῖοι πίστευαν στὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, στὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν καὶ στὴ μέλλουσα ζωὴ, καθὼς καὶ στὴν ὑπαρξιν ἀγγέλων. Τηροῦσαν τὶς νηστεῖες, τοὺς καθαρμούς καὶ τὴν ἀργίαν τοῦ Σαββάτου καὶ ἔκαμναν μακρὰς προσευχάς. Σὺν τῷ χρόνῳ ὅμως οἱ φαρισαῖοι ἐκφυλίσθησαν καὶ κατάντησαν τυπολάτραι. Πρόσεχαν δηλαδὴ πολὺ στὴν τήρησιν τῶν τυπικῶν διατάξεων τοῦ νόμου, χωρὶς νὰ προσέχουν τὴν οὐσίαν. Στὶς παραδόσεις τῶν πρεσβυτέρων πρόσθεσαν καὶ ἄλλες δικὰς τούς, πολλὰς ἀπὸ τὶς ὁποῖες οὐσιαστικὰ καταργοῦσαν τὶς διατάξεις τοῦ νόμου. Ἐπὶ πλεον, ἔχοντας μεγάλην ἰδέαν γιὰ τὴν ἀγιότητα τούς καὶ γιὰ τὴν ἀκριβὴ γνώσιν τοῦ νόμου, θεωροῦσαν ὅλους τοὺς ἄλλους, τὸν πολὺν λαόν, ὡς κατακριτέους, γιὰτὶ δὲν ἐγνώριζαν καλὰ καὶ δὲν τηροῦσαν σωστὰ τὸν νόμον. «Ὁ λαὸς οὗτος ὁ μὴ γινώσκων τὸν νόμον ἐπικατάρτοι εἰσίν», ἔλεγον (Ἰω. ζ' 49). Εἶναι γνωστὸ καὶ ἀπὸ τὴν παραβολὴν τοῦ τελῶνου καὶ τοῦ φαρισαίου πόσον μεγάλη ἰδέαν εἶχαν γιὰ τὸν ἑαυτὸν τούς καὶ πόσον περιφρονοῦσαν τοὺς ἄλλους. Στὴν ἐποχὴν τοῦ Κυρίου εἶχαν καταντήσῃ ὑποκριταὶ καὶ ἔκαμναν ὅλες τὶς θρησκευτικὰς καὶ ἠθικὰς ἐκδηλώσεις τούς (προσευχάς, νηστεῖες, ἐλεημοσύνας) «πρὸς τὸ θεαθῆναι τοὺς ἀνθρώπους» (Ματθ. κγ' 5), γιὰ νὰ τοὺς ἰδοῦν δηλαδὴ καὶ νὰ τοὺς θαυμάσουν οἱ ἄνθρωποι.

Οί Σαδδουκαίοι ἦταν τὸ ἀντίθετο ἄκρο τῶν φαρισαίων. Πῆραν τὸ ὄνομα τοὺς ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα Σαδδώκ, πού ἐζησε κατὰ τὴν ἐποχὴ τοῦ Σολομῶντος καὶ τὸν θεωροῦσαν ἀρχηγό τούς. Οἱ Σαδδουκαίοι δὲν παραδέχονταν τίς παραδόσεις τῶν φαρισαίων, μαζί μ' αὐτὲς ὅμως ἀπέρριπταν καὶ βασικὲς θρησκευτικὲς ἀλήθειες, τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, τὴν ἀνάστασι καὶ τὴ μέλλουσα ζωὴ, καθὼς καὶ τὴν ὕπαρξι ἀγγέλων καὶ πνευμάτων. Οἱ ἀντιλήψεις τοὺς δηλαδὴ ἦταν καθαρὰ κοσμικὲς καὶ ὕλιστικὲς. Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς φαρισαίους, πού ἀποστρέφονταν τίς ξενικὲς ἐπιδράσεις, οἱ Σαδδουκαίοι δέχονταν εὐχαρίστως τίς ἑλληνικὲς καὶ γενικὰ τίς ξένες ἐπιρροὲς καὶ φρόντιζαν νὰ τὰ ἔχουν καλὰ μὲ τοὺς ξένους πού εἶχαν κατὰ καιροὺς τὴν πολιτικὴ ἐξουσία, δηλαδὴ μὲ τοὺς Ἑλληνας πρῶτα καὶ μὲ τοὺς Ρωμαίους ἀργότερα. Στὴν παράταξι τῶν Σαδδουκαίων ἀνήκαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἀριστοκράτες καὶ πλούσιοι Ἰουδαῖοι, ἐνῶ ὁ λαὸς ἦταν περισσότερο μὲ τὸ μέρος τῶν φαρισαίων.

Φαρισαῖοι καὶ Σαδδουκαίοι βρίσκονταν συνεχῶς σὲ ἀντίθεση μεταξύ τούς. Αὐτὸ ὅμως δὲν τοὺς ἐμπόδιζε νὰ συμμαχήσουν, γιὰ νὰ πολεμήσουν καὶ νὰ καταδικάσουν σὲ θάνατο τὸν Κύριο. Οἱ δυνάμεις τοῦ κακοῦ ξέρουν νὰ συνεργάζονται, γιὰ νὰ ἐπιτύχουν τὸν σκοπὸ τούς. Δὲν θὰ ἔπρεπε πολὺ περισσότερο νὰ συνεργάζονται οἱ ὑγιεῖς δυνάμεις γιὰ τὴν καταπολέμησι τοῦ κακοῦ καὶ τὴν ἐπικράτησι τοῦ ἀγαθοῦ;

Ἐνας ἄλλος θεσμὸς πού ἐμφανίσθηκε καὶ ἀναπτύχθηκε τὴν ἐποχὴ αὐτῇ, ἦταν τὸ μέγα συνέδριον, πού ἀποτελοῦνταν ἀπὸ 71 μέλη μὲ πρόεδρο τὸν ἀρχιερέα. Τὰ μέλη τοῦ ἦταν ἱερεῖς, γραμματεῖς, δηλαδὴ διδάσκαλοι καὶ ἐρμηνευταὶ τοῦ νόμου, καὶ πρεσβύτεροι, δηλαδὴ ἀρχηγοὶ τῶν φυλῶν καὶ τῶν οἰκογενειῶν. Τὸ μέγα συνέδριον ἦταν τὸ ἀνώτατο συμβούλιο τοῦ ἔθνους καὶ συγχρόνως τὸ ἀνώτατο δικαστήριον, πού εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλῃ ἀκόμη καὶ τὴν ποινὴ τοῦ θανάτου. Μετὰ τὴ ρωμαϊκὴ κατάκτησι ὅμως ἡ ποινὴ αὐτῇ ἔπρεπε νὰ ἐπικυρωθῇ ἀπὸ τὸν Ρωμαῖο ἡγεμόνα τῆς Ἰουδαίας, γιὰ νὰ ἐκτελεσθῇ. Τὸ μέγα συνέδριον κατεδίκασε σὲ θάνατο τὸν Κύριο, καὶ ὁ Πόντιος Πιλάτος, πού ἦταν ἡγεμὼν, ἐπεκύρωσε τὴν καταδίκη.

Μὲ τὴν ἱστορίαν τῶν Μακκαβαίων πλησιάζουμε πλέον πρὸς τὴν ἐποχὴ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Σωτῆρος. Μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Ἰούδα, ὅπως εἶπαμε, κυβέρνησαν τοὺς Ἰουδαίους οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἰωνάθαν καὶ Σίμων καὶ ἐν συνεχείᾳ οἱ ἀπόγονοι τοῦ Σίμωνος, οἱ ὁποῖοι μάλιστα πῆραν καὶ τὸν τίτλο τοῦ βασιλέως. Τὸ νέο Ἰουδαϊκὸ κράτος ἐζήσε 80 χρόνια περίπου. Τὸ τέλος τοῦ ἦρθε ὅταν οἱ δύο τελευταῖοι κυβερνήται Ἰωάννης Υρκανὸς Β' καὶ Ἀριστόβουλος, πού ἦταν ἀδελφοὶ, ἀλλὰ ἐχθροὶ μεταξύ τούς, ἦρθαν σὲ ρῆξι καὶ ὀδηγήθηκαν σὲ ἐμφύλιον πόλεμον. Καὶ οἱ δύο κάλεσαν ὡς διαιτητὴ τὸν Ρωμαῖο στρατηγὸν Πομπήιον, πού βρισκόταν ἤδη στὴ Συρίαν. Ὁ Πομπήιος δὲν ἔχασε τὴν εὐκαιρίαν. Τὸ 63 π.Χ. ἦρθε μὲ τὸν στρατὸ τοῦ στὴν Παλαιστίνην, κατέλαβε τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ὑποχρέωσε τοὺς Ἰουδαίους νὰ πληρῶνουν φόρον στοὺς Ρωμαίους. Ἔτσι οἱ Ἰουδαῖοι ἐξ αἰτίας τῶν ἐρίδων καὶ τῶν διχονοιῶν ἔχασαν πάλι τὴν ἐλευθερίαν τούς, πού μὲ τόσοσ ἀγῶνες εἶχαν ἀποκτήσει.

Οἱ Ρωμαῖοι στὴν ἀρχὴ θεωροῦσαν τοὺς Ἰουδαίους συμμάχους τῶν. Ἐγκατέστησαν ὡς πολιτικὸν διοικητὴ τῆς Παλαιστίνης τὸν Αντίπατρο, πού ἦταν Ἰουδαῖος στὸ θρήσκευμα, Ἰδουμαῖος ὅμως στὴν καταγωγὴν, ἄνθρωπος πανοῦργος καὶ διεφθαρμένος. Τὸ 37 π.Χ. τὸν διαδέχθηκε ὡς βασιλεὺς τῆς Ἰουδαίας ὁ γιὸς τοῦ Ἡρώδης, θηριώδης καὶ αἰμοβόρος, ὁ ὁποῖος, γιὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ τὸν θρόνον τοῦ, σκότωσε ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας τῶν Ἀσμοναίων (δηλαδὴ τῶν Μακκαβαίων), ἀκόμη καὶ τὴ γυναῖκα τοῦ, πού καταγόταν ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν αὐτῇ, καὶ τοὺς γιούς πού εἶχε ἀποκτήσει ἀπὸ αὐτὴν. Εἶναι αὐτός, πού, θέλοντας νὰ σκοτώσῃ τὸν Ἰησοῦ, διέταξε τὴ σφαγὴν τῶν ἀθῶνων νηπίων τῆς Βηθλεέμ. Ὅλα αὐτὰ τὸν εἶχαν κάνει μισητὸν στοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ πλέον τὸν θεωροῦσαν ὄργανον τῶν Ρωμαίων κατακτητῶν. Τὴν ἀντιπάθειαν τοῦ λαοῦ προσπάθησε ὁ Ἡρώδης νὰ καταπραῖνῃ μὲ τὴν ἀνοικοδόμησιν λαμπροῦ ναοῦ στὴ θέσιν ἐκείνου πού εἶχε κτίσει ὁ Ζοροβάβελ

μετά τή βαβυλώνιο αϊχμαλωσία. Στις στοές τοῦ ναοῦ αὐτοῦ ἐδίδαξαν ὁ Κύριος καί οἱ ἀπόστολοι. Λίγα χρόνια μετά τὸν θάνατο τοῦ Ἡρώδη οἱ Ρωμαῖοι προσάρτησαν τὴν Παλαιστίνη στὴ ρωμαϊκὴ ἐπαρχία τῆς Συρίας. Ἔτσι ἔσβησαν καί τὰ τελευταία λείψανα τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας τῶν Ἰουδαίων.

Στὴ θρησκευτικὴ ζωὴ τῶν Ἰουδαίων δὲν ἐπενέβαιναν οἱ Ρωμαῖοι. Τοὺς ἄφησαν νὰ ζοῦν σύμφωνα μὲ τὸν νόμο καί τις παραδόσεις τοὺς. Γενικὰ ὅμως τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ λαοῦ εθρήσκευε τυπικὰ καί ἐξωτερικὰ. Θεωροῦσε ἀρετὴ τὸ νὰ ἐκτελῆ τυπικὰ ὅ,τι ὠριζε ὁ νόμος, χωρὶς οὐσιαστικὴ εὐσέβεια καί ἀγιότητα. Στὴν κατάστασι αὐτὴ ἀσφαλῶς εἶχε συντελέσει καί τὸ παράδειγμα τῶν φαρισαίων. Παράλληλα ἡ ἀπομίμησις τοῦ τρόπου ζωῆς τῶν ἐθνικῶν εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τὴ μεγάλη ἐξάπλωσι τῆς διαφθοράς. Ὁ Ἰουδαῖος ἱστορικὸς Ἰώσηπος, ποὺ ἔζησε μερικὲς δεκαετίες ἀργότερα, γράφει ὅτι καμιά πόλις δὲν ἔπαθε τόσες συμφορές, ὅσες ἡ Ἱερουσαλήμ, ἀλλὰ καί καμιά πόλις δὲν ἦταν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη τόσο διεφθαρμένη, ὅσο ἡ Ἱερουσαλήμ!

Μέσα σ' αὐτὴ τὴ γενικὴ κατάπτωσι καί διαφθορὰ μόνη ἐλπίδα ἀπέμενε ὁ ἐρχομὸς τοῦ Μεσσία, τὸν ὁποῖο σύμφωνα μὲ τις προρρήσεις τῶν προφητῶν περίμεναν οἱ Ἰουδαῖοι. Οἱ ἐθνικὲς συμφορές καί ἡ μεγάλη διαφθορὰ ἔκαναν πιὸ ἔντονη τὴν προσδοκία αὐτὴ. Ὅλοι πίστευαν ὅτι δὲν ἦταν μακρὰ ἡ μέρα, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Θεὸς θὰ ἔστειλε τὸν λυτρωτὴ. Βέβαια ἡ προσδοκία αὐτὴ γιὰ πολλοὺς εἶχε χάσει τὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς. Φαντάζονταν τὸν Μεσσία σὰν ἕνα κοσμικὸ ἄρχοντα καί μεγάλο κατακτητὴ, ποὺ θὰ κατέλυε τὸ Ρωμαϊκὸ κράτος καί θὰ ἴδρυε ἕνα μεγάλο καί ἐνδοξο Ἰουδαϊκὸ κράτος. Γι' αὐτό, ὅταν εἶδαν τὸν Σωτῆρα νὰ ἔρχεται πράος καί ταπεινός, τὸν ἀπέρριψαν καί τὸν πολέμησαν. Ἐν τούτοις δὲν ἔλειψαν καί οἱ ἀγνοὶ καί ἄδολοι Ἰσραηλίται, ποὺ ἔβλεπαν μὲ μεγάλη λύπη τὴν κατάπτωσι τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ καί περίμεναν μὲ λαχτάρια τὸν λυτρωτὴ, ποὺ θὰ ἀνῶρθωνε τὸν λαὸ ἠθικά, θὰ λύτρωνε τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν κυριαρχία τῆς ἀμαρτίας καί θὰ ἀποκαθιστοῦσε τις σχέσεις τοῦ μὲ τὸν Θεὸ μὲ τὴν καινὴ διαθήκη ποὺ θὰ ἔκαμνε. Στους κύκλους τῶν ἀληθινὰ εὐσεβῶν αὐτῶν Ἰουδαίων ἀνῆκαν ὁ Ζαχαρίας καί ἡ Ἐλισάβετ, ὁ Πρόδρομος Ἰωάννης, ὁ Ἰωσήφ ὁ Μνήστωρ καί ἡ Παρθένος Μαρία, ὁ πρεσβύτερος Συμεὼν καί ἡ προφήτις Ἄννα, ποὺ ἀξιώθηκαν νὰ ὑπηρετήσουν στὸ μυστήριον τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Κυρίου.

Σὲ μιὰ μακρὰ σειρὰ ὁμιλιῶν, ποὺ ἀρχίσαμε πρὶν τέσσερα καί πλέον χρόνια, γνωρίσαμε τὴν ἱερὰ ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὰ γεγονότα δηλαδὴ ποὺ ἐξιστοροῦνται στὰ βιβλία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ἡ ἱστορία αὐτὴ ἀρχίζει ἀπὸ τὴ δημιουργία τοῦ κόσμου καί φθάνει ὡς τὴν ἐνανθρώπησι τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅπως εἶπαμε καί τότε, ἡ ἱστορία αὐτὴ εἶναι φαινομενικὰ ἱστορία τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ στὴν πραγματικότητα ὅμως εἶναι ἱστορία τῆς προετοιμασίας τῆς ἀνθρωπότητος γιὰ τὴν ἀποδοχὴ τῆς σωτηρίας ποὺ θὰ τῆς προσέφερε ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ποὺ θὰ γινόταν ἀνθρώπος γιὰ τὸν σκοπὸ αὐτὸν στὸν κατάλληλον καιρὸ. Γιατὶ ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς δὲν ἦταν ἕνας τυχαῖος λαὸς σὰν τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ ἦταν ὁ λαὸς, τὸν ὁποῖο ἐδιάλεξε –ἢ καλύτερα ἐδημιούργησε– ὁ Θεὸς μὲ γενάρχη τὸν Ἀβραάμ, γιὰ νὰ τὸν χρησιμοποιήσῃ ὡς ὄργανον γιὰ τὴν προετοιμασία τοῦ κόσμου. Ὁ Ἀβραάμ καί οἱ ἀπόγονοι τοῦ ἐφύλαξαν τὴν πίστιν στὸν ἀληθινὸ Θεὸ ἀνάμεσα στὰ εἰδωλολατρικὰ ἔθνη. Σ' αὐτοὺς λοιπὸν ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεὸς τὸν νόμον τοῦ σ' αὐτοὺς μὲ τοὺς θεοπνεύστους προφῆτες ἀπεκάλυψε οὐράνιες ἀλήθειες καί προεἶπε μὲ ἐκπληκτικὰ λεπτομέρειες τὴ μέλλουσα ἐνανθρώπησι τοῦ σωτῆρος. Κι' ὅταν ὁ λαὸς αὐτὸς διασκορπίσθηκε ἀνάμεσα στὰ ἄλλα ἔθνη, διέδωσε καί σ' αὐτὰ μὲ τὴ βοήθεια τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης τὴν προσδοκία τοῦ λυτρωτοῦ. Ἔτσι, παρά τις ἀτέλειες καί τις πτώσεις τοῦ, ὁ Ἰσραηλιτικὸς λαὸς ἐξεπλήρωσε τὴν ἀποστολὴν ποὺ τοῦ εἶχε ἀναθέσει ὁ Θεός. Γιατὶ δὲν εἶναι δυνατὸν ποτε οἱ δικὲς μᾶς ἀτέλειες καί οἱ ἀμαρτίες μᾶς νὰ ματαιώσουν τὰ αἰῶνια καί ἀναλλοίωτα σχέδια τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Θεὸς ὅμως δὲν ἄφησε καὶ τοὺς ἄλλους λαοὺς ἀπροετοίμαστους. Ἐρευνώντας τὴν ἱστορία τῶν διαφόρων λαῶν διαπιστώνουμε ὅτι ὅλοι οἱ ἀρχαῖοι λαοὶ εἶχαν διατηρήσει στὶς παραδόσεις τοὺς τὴν ἀνάμνησι μιᾶς εὐτυχισμένης ἐποχῆς, ἀπὸ τὴν ὁποία οἱ ἄνθρωποι ἐξέπεσαν μέ τις ἁμαρτίες τοὺς, καὶ τὴν προσδοκία ἑνὸς λυτρωτοῦ, ποὺ θὰ τοὺς ξανάφερνε στὴν παραδεισένια ἐκείνη κατάσταση. Καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἑλληνες φιλόσοφοι μέ τις διδασκαλίες τοὺς συνετέλεσαν κι' αὐτοὶ στὴν προετοιμασία τῶν λαῶν. Ἔτσι καὶ οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ εἰδωλολάτραι ἦταν ἴπια ἀρκετὰ προετοιμασμένοι γιὰ νὰ ὑποδεχθοῦν τὸν λυτρωτὴ. Καὶ τότε, «ὅτε ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, εξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ, ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν» (Γαλ. δ' 4-5). Βέβαια πολλοὶ Ἰουδαῖοι, ἂν καὶ ἦταν τόσο προετοιμασμένοι, ἀπέρριψαν τὴ σωτηρία αὐτὸ ὅμως δὲν ὀφείλεται σὲ ἔλλειψη προετοιμασίας ἐκ μέρους τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ στὴ δικὴ τοὺς προαίρεσι. Γιατὶ ἡ σωτηρία δὲν εἶναι καταναγκαστική. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ προσφέρεται σὲ ὅλους, ἀπόκειται ὅμως στὴν ἐλευθέρῃ θέλησιν τοῦ ἀνθρώπου νὰ τὴ δεχθῆ. Γι' αὐτὸ καὶ σήμερα πολλοὶ ἀκοῦνε τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, δὲν σώζονται ὅμως ὅλοι, γιατί δὲν θέλουν νὰ τὸ ἀποδεχθοῦν καὶ νὰ τὸ ἐφαρμόσουν. Καὶ ἐπαληθεύεται πάντοτε ὁ λόγος τοῦ Κυρίου: «Πολλοὶ εἰσι κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί» (Μαθ. κ' 16). Ἐμεῖς εἴμαστε κλητοὶ ἅς ἀποδείξουμε ὅτι εἴμαστε καὶ ἐκλεκτοί, γιὰ νὰ κληρονομήσουμε σωτηρία καὶ ζωὴ αἰώνιο. Ἀμήν.

9/2/1996